

ST. IGNATIUS COLLEGE

Chicago

262.01 Bon

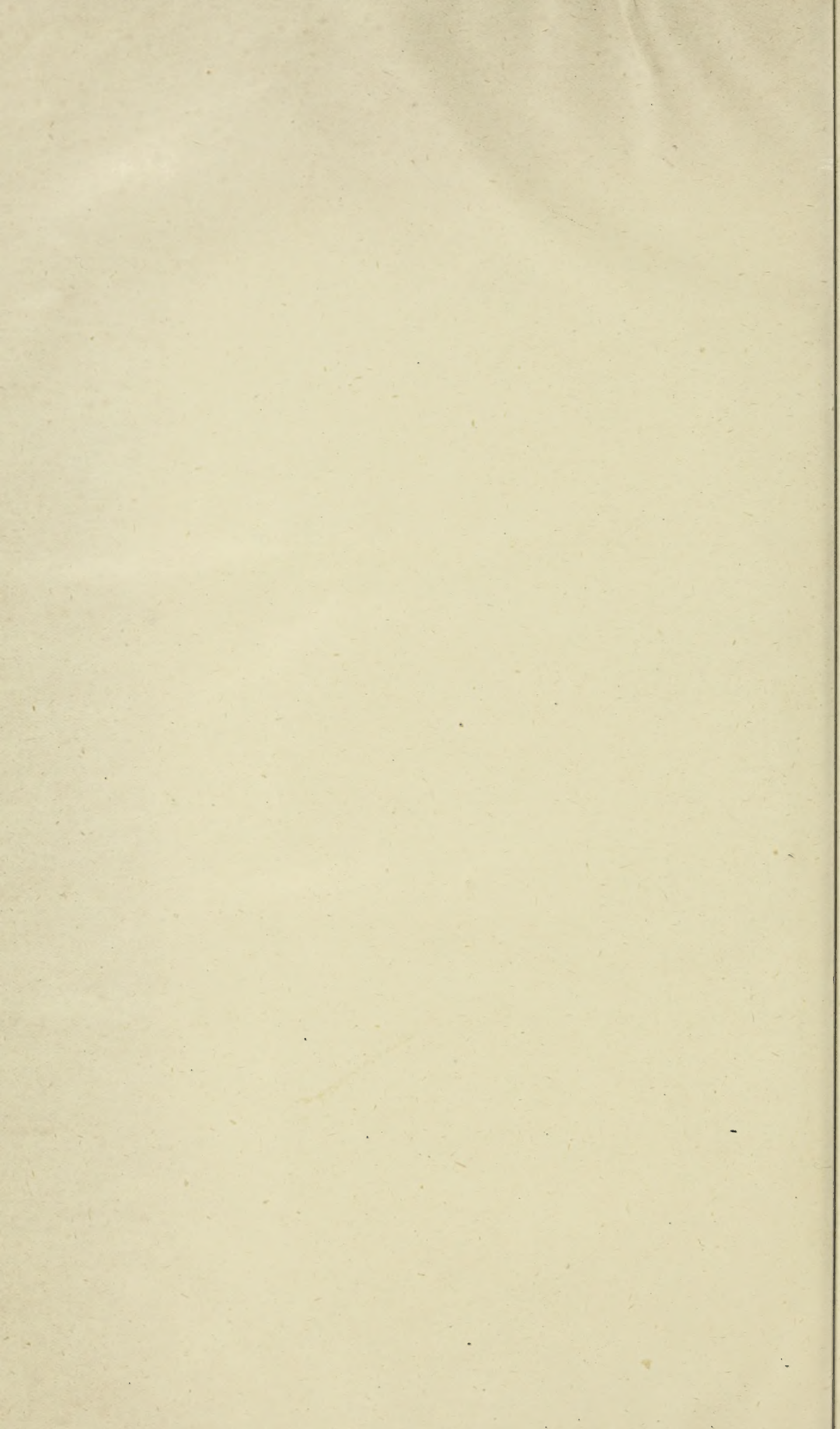
No. 8749

ST. IGNATIUS
HIGH SCHOOL LIBRARY
1076 W. ROOSEVELT ROAD

A
262
Bo
v. 11

8749

The Faculty Library
St. Ignatius High School
Chicago, Illinois

SUMMA AUREA

DE LAUDIBUS

BEATISSIMÆ VIRGINIS MARIE,

DEI GENITRICIS SINE LABE CONCEPTÆ.

Digitized by the Internet Archive
in 2013

SUMMA AUREA

DE LAUDIBUS

BEATISSIMÆ VIRGINIS Mariæ,

DEI GENITRICIS SINE LABE CONCEPTÆ,

OMNIA QUÆ DE GLORIOSISSIMA VIRGINE MARIA DEIPARA SCRIPTA PRÆCLARIORA REPERIUNTUR IN
SACRIS BIBLIIS, OPERIBUS SANCTORUM PATRUM, DECRETIS CONCILIORUM, CONSTITUTIONIBUS
ROMANORUM PONTIFICUM ET LIBRIS CELEBERRIMORUM DOCTORUM, HISTORICA
METHODO ET ORDINE TEMPORUM DIGESTA, COMPLECTENS;

NEC NON

MONUMENTA HAGIOGRAPHICA, LITURGICA, THEOLOGICA, ASCETICA, ENCOMIASTICA, PARÆNETICA, ETC.,
QUIBUS ADSTRUITUR, ILLUSTRATUR, VINDICATUR DOGMA CATHOLICUM DE PRÆROGATIVIS,
VIRTUTIBUS, CULTU, INTERCESSIONE ET LAUDIBUS SANCTISSIMÆ VIRGINIS DEIPARÆ.

HOC OPUS VERE AUREUM

CUNCTIS B. MARIAE PIIS CULTORIBUS, DIVINI VERBI PRÆCONIBUS, ANIMARUM PASTORIBUS,
THEOLOGIS, SACRÆ SCRIPTURÆ INTERPRETIBUS, CATECHISTIS, ETC., ETC.,
PERUTILE, IMO NECESSARIUM,

DEDICAVIT

EMINENTISSIMO S. R. E. CARDINALI F.-N. MORLOT,

PARISIENSI ARCHIEPISCOPO,

COLLEGIT, DISTINCTE ET ORDINATE DISPOSUIT, RECENSUIT, DISSERTATIONIBUS
AC NOTIS LOCUPLETAVIT, ATQUE IN V PARTES DISTRIBUIT

JOANNES JACOBUS BOURASSÉ,

CANONICUS ECCLESIAE METROPOLITANÆ TURONENSIS.

*Hocce opus, quod sub titulo: LIBER Mariæ ET FILIORUM EJUS annuntiaverat,
nunc propriis sumptibus edit J.-P. MIGNE,*

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE

CURSUUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITOR.

TOMUS UNDECIMUS.

ENEUNT 12 VOLUMINA 80 FRANCIS GALLICIS.

EXCUDEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISIINA.

1862

ST. IGNATIUS
HIGH SCHOOL LIBRARY
1976 W. ROOSEVELT ROAD

ELENCHUS

OPERUM QUÆ IN HOCCE VOLUMINE UNDECIMO *SUMMÆ AURÆ* CONTINENTUR.

SUMMA AUREA DE LAUDIBUS B. VIRGINIS MARÆ.

FAMILIA MARIANA. (*Continuatio.*)

V. — REGES MARIANI, seu de Christianis Regibus in Mariam Deiparam Virginem, cœli terræque Reginam, cultu ac devotione illustribus, auctore Hippolyto MARACCIO.	col. 9
VI. — PRINCIPES MARIANI, seu de præcipuis Christianorum Principum infra Cæsares Regesque in Mariam Deiparam Virginem obsequiis, auctore eodem.	127
VII. — FUNDATORES MARIANI, seu de sacrarum Religionum, Congregationumque fundatoribus, Mariæ Deiparæ Virgini singulariter addictis, ac ab ea dilectis, eodem auctore.	357
VIII. — HEROIDES MARIANÆ, sive de illustrium feminarum principum in Mariam Deiparam Virginem pietate, auctore eodem.	597
IX. — LILIA MARIANA, seu de candidissimis sacrarum Virginum in Mariam, Virginem et Virginitatis principem, studiis, auctore eodem.	819
SECTIO SEXTA. — ORDINES MARIANI.	
MARÆ AUGUSTÆ ORDINES, MONASTERIA, XENODOCHIA, auctore FERREOLO LOCRIO, in D. Nicolai apud Atrebatens paræco.	999
SECTIO SEPTIMA. — CONFRATERNITATES ET CONGREGATIONES MARIANÆ quæ hodie exstant et vigent.	1065
SECTIO OCTAVA. — REGNA, PROVINCIÆ, OPPIDA sub Patronatu B. Mariæ Virginis Deiparæ, auctore eodem Ferreolo Locrio.	1067
SECTIO NONA. — PEREGRINATIONES MARIANÆ.	
ATLAS MARIANUS, quo sanctæ Dei Genitricis Mariæ Imaginum miraculosarum origines duodecim historiarum centuriis explicantur, auctore Guilielmo GUMPPENBERG, S. J.	1109
Index Rerum.	1475

FAMILIA MARIANA.

(CONTINUATIO.)

V.-- REGES MARIANI

SEU

DE CHRISTIANIS REGIBUS IN MARIAM DEIPARAM VIRGINEM, COELI TERRÆQUE
REGINAM, CULTU AC DEVOTIONE ILLUSTRIBUS,

LIBER UNUS

A P. HIPPOLYTO MARRACCIO.

Per me reges regnant. (Prov. viii, 15.)

MARIÆ DEIPARÆ SEMPER VIRGINI,

Quæ Princeps regum a Bonaventura, Regina regum ab Ildephonso, Justitia regum ab Augustino, Gloria regum ab Ecclesia Græca, elogiis meritissimis nuncupatur;

Quæ (ut loquitur Guarricus) Regali ex progenie electa est, generositatis quidem regiæ nobilis proles, sed virtutis regiæ nobilior indoles, ut æterno Regi, Filio Regis materna quoque nobilitas regum honorem defenderet;

Quæ (Teste Ruperto) in cælis Regina est sanctorum, et in terris Regina regnorum: quandoquidem est Mater Regis coronati, quem constituit Dominus super opera manuum suarum, ac proinde Regina constituta totum in jure possidet Filii regnum;

Quæ dum Regem Salomonem, Filium Dei ac suum, in nostræ humanitatis diademate coronavit, electos omnes coronandi jus acquisivit, et re ipsa (ut ait Albertus), omnes sanctos sibi subjectos æterna gloria coronavit, dum causa coronandi omnibus fuit;

Cui servire, ac de ejus esse familia, cum sit summum decus, summa gloria, summa utilitas, reges ipsi, qui sunt flores humani generis, mortalium apices, ac terrenæ dignitatis culmina, ipsius servitute omni regno, ac mundano fastigio sublimiorem agnoscentes, ejus esse, et dici mancipia, magno sibi honori ducunt, ac de mancipatu tam ingenuo summo pere gloriantur:

Hos REGES MARIANOS, seu de Christianis regibus in eam cultu ac devotione illustribus Opusculum, pro votis precibusque susceptis, pro liberatione a periculis animæ, et corporis, et pro beneficiis innumeris omnem grati animi conatum excedentibus in se collatis tanquam exiguum munusculum, venerabundus offert infimus servulus

Hippolytus MARRACCIO.

LECTORI.

Ut ad Marianam pietatem (quæ cœlestis gloriæ, ac totius boni radix est) universus Christianus orbis novis simulque urgentibus stimulis moveatur, reges istos Marianos, seu de Christianis regibus in Ma-

riam Deiparam Virginem cultu et devotione illustribus, Opusculum e meis latebris in lucem pullicam prodire permitto, Lector humanissime. Regii enim exempli, ad subditorum animos, tum in malum, tum in bonum perveniendos, adeo valens potensque est energia, ut jure merito abierit in Proverbum :

Regis ad exemplum totus componitur orbis,

et :

In vulgus nanant exempla regentum.

Hinc Manasses Judæorum rex impietatem suam in populum exemplo transfudit. (*II Reg. xxi.*) Herode eorumdem Judæorum rege turbato in adventu magorum, omnis Hierosolyma illius exemplo turbatur. (*Matth. ii.*) Philippum regem prodigum, et rerum suarum dissipatorem, secuti sunt statim comites, et familiares, et mox etiam cives. Et de Alexandro, et Alphonso regibus, quorum hic a natura, ille prava consuetudine collum contorquebat, memoriæ proditum invenimus, amicissimos illius fuisse, qui hoc vitium exprimerent. Quid? Nonne fugientem operto capite, et nudis pedibus, Davidem regem, principes etiam, exemplo commoti, ipsum eodem habitu insecuti sunt? (*II Reg. xv.*) Nonne ad prædicationem Jonæ prophetæ (*Jon. iii.*) cum primus penitentiam egisset rex Ninivæ, suo exemplo universum populum ad penitentiam faciendam adegit? Nonne cum regulus Christi miraculo ac beneficio ad credendum fuisset inductus, tota domus, ejus auctoritate et exemplo commota, confestim et ipsa credidit? Prodent Annales Galliæ, Francisco hujus nominis I, Galliarum rege, primum litteras, a quibus sui majores semper abhorruerant, amare incipiente, nobilitatem, ejus exemplo excitatam, statim secutam esse, deinde reliquos ordines tanto studio bonas artes conquisivisse, ut nusquam litteratorum existerit copia major. Certe Agesilaus Spartanorum rex, si quando opus aliquod a militibus fieri mature vellet, ipse sub oculis omnium eidem operi prius manus admovebat : rogantique cur aspera hieme sine tunica in senectute ageret : Quo æmuletur hoc, inquit, juvenus, exemplo eis proposito maximorum natu et imperantium. Facilius enim esse negare naturam, aiebat Theodoricus Gothorum rex apud Cassiodorum, quam regem dissimilem sibi facere rempublicam : et Alphonsus Aragonum rex pronuntiare solitus erat, ut herbas quasdam ad solis motum, sic populares in principum mores verti. Cum igitur tantam vim, potentiamque habeat exemplum regum, ad vitium virtutemque in subditorum animis ingenerandum, quoniam pacto tot Christianorum regum exempla Mariana, hoc opere congesta, inferiorum corda ad Mariæ cœlestis Reginae, ac Regis regum Matris cultum, amorem, venerationemque impellere non valebunt? Cranganoris in India rex, unus e tribus regibus, qui, stella duce, ad Deum hominem factum adorandum cum muneribus Hierosolyman venerunt, post adoratum in carne Dei Filium, anno demum tertio in regnum reversus, cum ædem Virgini Matri pro dignitate sacrasset, ac imaginem affabre pictam, quæ Virginis speciem referret, natum ulnis complexæ, in eadem collocasset, legemque tulisset, pietati suæ parem, ut quoties in templo Mariæ nomen ab ædituis foret inelamatum, toties universi, qui præsentibus inaudissent, humi sese plusquam cernui demitterent ; etiam dum viveret, suæ pietatis imitorem invenit. Non nemo etenim sapientia et religione præstans, cui idem rex, ut commodius divinis rebus vacaret, sui regni partem distribuerat, cum Calcutii urbis amplissima fundamenta jecisset, una quoque in medio Virgini templum excitavit, et exemplum tanti regis secutus, legem semel pro adorando Mariæ nomine rogatam, suæ genti sacram esse jussit, quam majorum suorum traditione susceptam, etsi alioquin incolæ pagani, religiosa hucusque memoria conservarunt. Cum igitur Cranganoris in India rex, suæ pietatis imitorem invenerit : quomodo tot reges, Deiparæ Virginis cultores piissimi ac ferventissimi, qui amorem suum, studiumque erga augustissimam cœli Reginam evidentissimis ac luce clarioribus argumentis declararunt, imitatoribus destituentur? Non utique, mi Lector, destituentur : si quilibet intelligentia et ratione comprehendat, se, dum Mariam devote colit, eique etiam infima servitute famulatur, non solum reges, qui sunt dignitatum humanarum apices, imitari ; sed inter alia emolumenta ac honoris gradus, quos tum in hac, tum in futura vita consequitur, ex homuncione vilissimo in alterum quasi regem feliciter transferri, cum (ut inquit sanctus Anselmus) « servire Mariæ, regnare sit, et inter illius mœncipia numerari, plusquam regium. » Porro cultores ac servos Reginae cœlestis regia dignitate, in cultus, ac servitutis præmium, ab ipsa ornari, cum late alibi probaverim, hic supersedeo. Interim, mi Lector, pro bonitate tua, æqui, bonique consue bonum animum meum, et paucos istos (licet enim nullum volens sciensque omiserim, plures tamen afferre poteram, nisi injuria temporum, scriptorumque incuria, tot in hac re memoriæ periissent, aut si instructor mihi Bibliotheca, vel major diligentia fuisset) Marianos reges benigne accepta, et demum,

*Si quid tu noveris amplius istis
Candidus imperti ; si non, his utere mecum.*

Vale.

CAPUT PRIMUM.

De Agilulpho, Longobardorum rege, Alphonso III et V Aragoniæ, Alphonso VI, VII, VIII, IX, X, et XI Castellæ, Alphonso II Hispaniarum, Alphonso I et V Lusitaniæ, Alphonso II Siciliæ, Andrea Hungariæ, Arcturo Angliæ, atque Arduino Italiæ regibus.

§ I.—*De Agilulpho, Longobardorum rege.*

Agilulphus ex duce Taurinacio Longobardorum rex, vir strenuus et bellicosus, et tam forma quam anima ad regni gubernacula cooptatus, Marianæ suæ pietati contestandæ ecclesiam Bobiensem, a sancto Columbano abbate in honorem sanctissimæ Dei Genitricis ex ligneis tabulis antea constructam, lapideam ædificavit.

Diem clausit extremum anno orbis a Christo Domino redempti 604, regni sui 25.

§ II.—*De Alphonso III, Aragoniæ rege.*

Alphonsus hujus nominis III, Aragonum rex, cognomento Largus et Castus, præcipuo quodam pietatis affectu in Deiparæ cultum venerationemque incubuit: Populetanæ enim Virginis Mariæ cœnobium a Raimundo patre fundatum ornavit, ditavitque, in eoque vita functus telluri mandatus est anno Domini 1292. Cæteræ tanti regis in cœlestis Reginæ cultum pientissimi affectus documenta adhuc me latent.

§ III.—*De Alphonso V, Aragoniæ rege.*

Alphonsus V, Aragoniæ rex, cognomento Magnanimus, qui et Siciliæ ac Neapolis rex fuit, augustissimæ Virginis cultui, si quis Christianorum regum, impense addictus, cum Neapolitani regni pacificus possessor remansisset, beneficio accepto non ingratus, in Neapolitana civitate, in loco, qui dicitur Campus Vetus, apud Annuntiatiæ xenodochium, templum sub titulo Sanctæ Mariæ de Pace ædificandum curavit, illudque jam ad coronidem perductum Patribus Sanctæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum Hispanis liberaliter attribuit, ut ex privilegio, cujus pars subjicitur, est manifestum.

« Alphonsus Dei gratia rex, etc. : igitur majorum nostrorum vestigiis inherentes, nostrum monasterium ejus ordinis in hoc regno, in quo nullum erat apud civitatem Neapolitanam, in Campo Veteri, ubi priusquam civitatem ipsam Neapolitanam adepti fuisset, castra metati eramus, construi fecimus, cui Sancta Maria de Pace de Mercede est inditum nomen, etc. Datum in terra Baroli die 13 mensis Decembris, anno Domini 1442, regnorum nostrorum 27, hujus vero regni Siciliæ citra Farum 8. »

Anno 1425. Sanctuarium celeberrimum Nostræ Dominæ de Puche in regno Valentino, in conventu Fratrum Ordinis Sanctæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, multa cum devotione visitavit, ac beneficiis, quæ ab hac sacratissima Regina acceperat gratus, ejus ædem regiis donariis cumulavit.

Anno 1445. Ecclesiæ beatæ Mariæ Montis Regalis prope Panormum in Sicilia omnia privilegia suo regio diplomate confirmavit.

Idem, cum miro animi studio erga Deiparam Virginem ferretur, ex apostolica sibi facta auctoritate, circa annum a mundi redemptione 1428, ex propriis facultatibus, aliquantulum a Valentia regni Valentini principe civitate, sacram ædem sanctissimæ Dominæ nostræ de Jesu dicatam, inter amœnissimos hortos a fundamentis erigendam, omnibusque suis numeris absolvendam curavit. Ecclesiam Conceptionis beatæ Mariæ, quæ ad tertium lapidem a pago Matozinhos Lusitanice nuncupato subsistit, magna ex parte suis sumptibus construi curavit. Convectum etiam Minoriticum sub titulo Dominæ Nostræ de Gratia, sesquimilliarium a civitate Alicante, circa annum a Christi Servatoris nostri nativitate 1440, ex domesticis redditibus ædificavit, eumque plurimis immunitatibus atque privilegiis insignivit.

Carnis sarcinam deposuit anno orbis redempti 1458, regni sui 42.

§ IV.—*De Alphonso VI, Castellæ rege.*

Alphonsus hujus nominis VI, Castellæ et Legionis rex, inter alia pietatis suæ erga sanctissimam Dei Genitricem insignia, Saracenis Toletopulsis, templum maximum exterminatis Barbarorum spurcitiis ac impiis ritibus, per Bernardum virum integerrimum Toletanum pontificem curavit Christianis cæremoniis consecrari, ac divæ Virgini dedicari. Hoc autem erat templum, quod circiter 60 annos, antequam Toletum in Barbarorum veniret potestatem (quod anno 714 contigit, quod et annos 361 tenuerunt) beatissima Virgo sua præsentia, suo sermone, vesteque mundissima beato Ildephonso oblata illustraverat.

Idem quodam suo diplomate profitetur se Spiritus sancti inspiratione motum ad ecclesiam Dei Genitricis Mariæ ab antiquo fundatam in monte, qui vocatur Distorcii, et in valle Venaria positam, jam pene a sua nobilitate dejectam, suo pristino decori restituendam, imo ampliori pulchritudine decorandam. Tum varia ei privilegia indulsit, ejusque monasterio, quod erat Ordinis Sancti Benedicti.

Insuper reddidit prædictæ ecclesiæ Dei Genitricis aliam ecclesiam, sub eodem nomine dedicatam, cum suis vineis, terris, etc. Huic porro ecclesiæ et monasterio ædificando occasionem dedit imago Deiparæ in supradicto loco inventa divina revelatione: inventa autem est in medio quercus, cum alveari et melle, mirum ex se emittens splendo-

rem, ad quam mox plurima facta sunt prodigia et maximi concursus.

Cum mortua uxore, Mauram Hispalensis regis filiam in conjugem duceret, quæ Zaida dicebatur, Mariam in baptismo appellari cupientem prohibuit dicens: Nolle se uxorem, quæ venerabile Mariæ nomen haberet, maxima integritate ac puritate venerandum, quod existimaret nullum omnino hominum hoc nomine dignum reperiri, ut scriptum reliquit Petrus Antonius Beuterius prima parte Hist. Hispalensis cap. 34.

Obiit hic Alphonsus anno humanæ restorationis 1106, die 1 Julii.

§ V.—*De Alphonso VII, Castellæ rege.*

Alphonsus hujus nominis VII, Castellæ et Legionis rex, Hispaniarum imperator dictus, inter alia affectus sui erga Deiparam studia, in Alverguria nova de Paleis ad honorem Virginis Mariæ monasterium ordinis Cisterciensis construi mandavit, prædiis et redditibus attributis; aliud item juxta fluvium, cui nomen est Ursaria, et jacet inter terminos de Castilla et de Cambia. Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Sagramenia omnem hæreditatem quam in Sagramenia habebat, eique jure regio pertinebat, hæreditariam donavit, et hæreditario modo semper ei habendam concessit. Ob ingentia Montis Salutis miracula, Deiparæ humilem et antiquam domum insigni cœnobio illustravit, ac familiæ Cisterciensi donavit. Ecclesiæ beatæ Mariæ semper Virginis in Monte, quem dicunt Verga, fundatæ, locum, quem dicunt Nienzabas, cum omnibus ejusdem loci terminis, introitibus, montibus et vallibus concessit. Ecclesiæ demum Sanctæ Mariæ de Barcena fecit chartam donationis, et textum firmitatis (ut ipse in diplomate loquitur) de illo monte, qui vocatur Veduego et Vaisti, cum pratis et pascuis atque omnibus suis terminis.

Præsentis vitæ calamitatibus perfunctus est, anno salutis 1159, regni sui 51, ex Joanne Vasæo in Chronico Hispaniæ.

§ VI.—*De Alphonso VIII, Castellæ rege.*

Alphonsus VIII, Castellæ et Legionis rex, cum beatæ Virginis Dei Genitricis ope Valeriam urbem (Cuencam vernacula lingua Hispani dicunt) a Saracenis eripuisset, et per ipsam beatam Virginem non multo ante ab epilepsia, qua dudum laborabat, miraculo non dubio sanatus fuisset: utriusque beneficii grata memoria, et qua regiam decebat munificentiam, integram villam cum suis omnibus juribus monasterio beatæ Virginis Montis Salutis concessit, donatione firmata hoc privilegio:

« Quoniam bona omnia præsentis vitæ caduca sunt, nec quidquam illorum præter bona opera permanent, idcirco ego Alphonsus rex, qui me specialiter Deo et beatæ Mariæ de Monte Salutis devinctum confiteor, quoniam per ejus merita ab epilepsia, qua diu laboraveram, sanus effectus sum, et de Mauris in obsidione super Concham

victoriam reportavi, atque urbem cœpi: dono Deo, et sanctæ Mariæ de Monte Salutis et monasterio, quod avus meus imperator Alphonsus fundavit, ejusque abbati et monachis, tam præsentibus, quam futuris in perpetuum villam de Alocen, cum terminis suis et cum hæreditatibus, quas in ea ego possideo. Nolo autem, ut ob hanc donationem abbas et monachi, ad quidquam aliud teneantur, quam, ut pro me et pro parentibus et filiis meis orent, atque reges antecessores et successores meos Deo commendent. Facta Charta in monasterio Montis Salutis. »

Idem Alphonsus rex visitans cœnobium Sanctæ Mariæ de Horta in Hispania, humili ædificio primo subrogavit regium, quod superbum non dicam, sed sumptuosum: cujus ipse auctor dotatorque, imo et qua licuit etiam executor, posito propria manu primo lapide in nova templi fabrica, coadjuvantibus Martino abbate sancto et regina Eleonora, ut felicioribus cresceret auspiciis, quæ Deiparæ illic habitatio præparabatur. Exstat incepti ædificii per hunc Alphonsum, ac dotationis pro continuanda ac reparanda fabrica magnifice collatæ publicum instrumentum, vel ipsa antiquitate venerandum, sed magis pietate tanti principis, quod ad litteram transcribit in suis Annalibus Manrique, tomo III, ad annum Christi 1172, cap. 7.

Idem monasterium Sanctæ Mariæ Regalis prope urbem metropolim totius Castellæ Veteris, pro Cisterciensibus virginibus, atque propriis filiabus ac regum successorum ipsius ædificavit, structura et dote nulli inferius, majestate et imperio, sive ecclesiastico, sive temporali supra omnia, quæ hactenus agnovit Hispanus orbis, ut idem loquitur Manrique.

Sed et circa annum Domini 1170, monasterium illustre Vitis Sanctæ Mariæ nuncupatum, sexto milliario ab Oxomensi urbe distans fundavit; dictumque Vitis Sanctæ Mariæ, quod eo in loco inter vites, seu uvas idem Alphonsus rex elegantissimam Deiparæ imaginem repperit, quæ hodieque ibidem in magna est veneratione, miraculis etiam illustris.

Præsentis vitæ curriculum feliciter exegit, anno orbis redempti 1190, regni 53, ex Jo. Vasæo in Chronico Hispaniæ.

§ VII.—*De Alphonso IX, Castellæ rege.*

Alphonsus hujus nominis IX, Castellæ et Legionis rex, cognomento Bonus, vir plane fortis ac pius, in bello et in pace Deiparam intime coluit, ejusque effigiem in præliis prætulit.

Hic anno 1212, in Bœthica castra sua contra infinitas pene Maurorum copias movit, ac superatis locorum angustiis duce quodam (quem angelum fuisse probabile est, quia opera navata nusquam comparuit) instructa acie certamen cum hoste iniit. Miramomelinus autem in exercitum Alphonso

tam ferociter irruit, ut is loco cesserit. Itaque victoria non anceps modo erat, sed inclinabat ad Mauros. Resumptis animis Christiani aggrediuntur hostes, rex imaginem Deiparæ inferri jubet, ad cuius conspectum consternantur Mauri. Instant Christiani, et cum cæsis prioribus Barbarorum agminibus ad extremam aciem innumerabilis multitudinis pervenissent, præeunte eos signo crucis, ex vexillo, in quo erat imago sanctissimæ Virginis, perfectam de hoste victoriam reportarunt. In ejus enim adventu, inquit Rodericus, acies hostium innumera, quæ hactenus satis immobilis permanserat, et nobis restiterat, cæsa gladiis, fugata lanceis, et victa ictibus, terga dedit. In ea pugna ducenta Maurorum millia cæsa sunt; ex Christianis vero viginti, aut triginta duntaxat occubuerunt. Vexillum vero illud Dei Genitricis, in quo ejus imago, quæ visa Mauri tam bellicosi, tamque numerosi in fugam exterriti se dedere, in Toletana servatur ecclesia. Ejus autem victoriæ memoria quotannis celebratur 16 Julii, Mauricis vexillis explicatis, omnique lætitiæ significatione. In ea victoria, præter cætera, id fuit admirabile, quod cum tot hostium millia jacerent, in omnibus corporis partibus detruncata, etiam spoliata in toto campo, nec signum sanguinis potuerit inveniri. Porro Alphonsus rex scripsit litteras gratulatorias ad Innocentium III, Pontificem maximum, de hoc eodem prælio contra Mauros feliciter consummato, ubi de perpetuæ Virginis ac Deiparentis misericordia in suos, ad cuius imaginis præsentiam, quæ in regio erat depicta vexillo, ingens Mahometanorum corrui multitudo. Litterarum particulam affert Joannes Bonifacius lib. III *Hist. Virg.* cap. 13, et ex eo Fridericus Fornerus lib. V *Palme triumphalis*, cap. 5.

In humanis esse desiit Alphonsus, anno restorationis humanæ 1214, regni sui anno 38.

§ VIII. — De Alphonso X, Castellæ rege.

Alphonsus Castellæ et Legionis rex hujus nominis X, cognomento Astrologus, Murtia urbe, ope Deiparæ Virginis, de Saracenis recuperata, in ea gratitu linis ergo Marianum templum a fundamentis exstruxit, ad quod ubi obiisset, cor suum deferri, ac urbem in fidelitatis eximiæ mnemosynon septem Coronas armis et insignibus appingere mandavit.

Immortalem vitam adiit anno orbis redempti 1284, regni 32, ex Jo. Vasæo in Chronico Hispaniæ.

§ IX. — De Alphonso XI, Castellæ rege.

Alphonsus hujus nominis XI, Castellæ et Legionis rex, inter cætera pietatis suæ erga Deiparam insignia, imaginem beatæ Virginis Mariæ ad Aquas Lupinas (Guadalupe vocant) invisens, multum agri Castri Julii, et Talabricæ templo et cœnobio assignavit, ut Deo ibi commodius obsequium præstaretur. Templum etiam majori ambitu exstruxit, variisque ornamentis decoravit. Nec incassum : nam vix

elapso triennio divæ Virginis præsens numen sensit : memorabile enim adversus quinque potentissimos Pœnorum reges prælium commisit, prope annum Salsum non procul a Tariffa, et adjuvante Alphonso Lusitanæ rege socio suo victor evasit, circa annum 1340. Ipse rex hostium spolia Deo ac Deiparæ obtulit, inter quæ adhuc magni ex ære tripodes ejusdem templi parieti affixi visuntur.

Communem omnium viam ingressus est, anno a virginali partu 1350, regni sui 40, ex Jo. Vasæo in Chronico Hispaniæ.

§ X. — De Alphonso II, Hispaniarum rege.

Alphonsus hujus nominis II, Asturum et Legionis, seu Hispaniarum rex, cognomine Castus, vir omnium calculis sanctus, insigni erga Mariam Virginem Dei Genitricem religione ac pietate, vel ab ipsa cuna effulsit; nam et in ea penitus confidebat, et nihil operis ea inconsulta patrabat. Ab ea supra numerum ac pretium beneficia numeravit. Illa paternum sceptrum, avitumque regnum a Maurorato patruo usurpatum restituit. Illa contra Turcas, Æthiopesque arma ferentem, præsertim anno ab orbe redempto 793 cum rege illorum Mugait cæso, supra septuaginta millia Barbarorum trucidavit, apparens inter insignia Alphonsi, hostibusque terrorem ac confusionem incutiens, juvit. Bellum id suscepit Alphonsus pro ejus regionis virginum pudicitia, quæ Barbarico illo furore dilaniabatur. Illa denique Alphonsi nomen ita illustravit, ut de affinitate a Carolo Magno quæreretur, sororisque connubio idem Carolus Alphonsum dignaretur. At ille (rem miram!) nec virginitatem exuens, nec conjugium, uxorem Bertam in idem inclinantem, quoad vixit, loco habuit sororis, quo sibi Casti, ut dixi, vocabulum peperit : quo omnibus ratum foret, se post Deum Optimum Maximum beneficia hæc Deiparæ accepta referre; Oveti opulentum eidem Deiparæ templum dicavit, marmoreis columnis suffulsit, aurea, argentea, gemmeaque suppellectili coonestavit, sepulcrum sibi ibidem elegit. Aliquando aureas laminas, margaritasque sexcentas, crucis, Deo ac Deiparenti devovende materiem delegerat : en autem, dum, peractis a sacerdote divinis, ab ecclesia prosilit, opifices duos suam ultro offerentes operam obvios habet. Cœlites hi peregrino ore, ac paludamento genus mentientes. Rex ipsis opus demandat, aurum, margaritasque tradit, ædem opificio aptam addit, quæsitissimam cruci operam navare jubet. Verum cum paulo post se peregrino opifici aurum, gemmasque dedisse comminiscitur, puerum ad ædem confestum mittit, qui quæ agerentur, referat. Puer opificinæ ostio recluso, cœlestique lumine inspecto, ocissime ad regem repedit, quid viderit nuntiat. Rex propero illo advolat pede, lumen propriis oculis usurpat, nulloque inibi, præter affabre factam crucem, reperto, hanc solemnî pompa in templo Mariano Ovetensi locat, pignus cœlestis clementiæ.

Oveti defunctus est, et ad divæ Mariæ templum sepultus, anno salutis 844, ætatis 85. Ex Mariana *De Rebus Hispaniæ* lib. vii, cap. 42.

§ XI. — *De Alphonso I. Lusitaniæ rege*

Alphonsus hujus nominis I, Lusitaniæ rex, vir operibus bellicis clarus, et Christiana pietate fervens, prima ab infantia non vulgaria Dei, ac Deiparæ in se beneficia expertus, optimo præsidio fore, ut tota ejus posteritas divino, ac virgineo honori in totum orbem propagando militaret. Nam eum infans oblæsis cruribus, fœdeque distortis, in lucem prodiret, et pedum alter alteri ad calces indiscrete cohereret, ita ut de ejus vita, aut certe de ejus ad res bellicas virtute actum ab omnibus putaretur; ejus prædicator Egas Monisius tam multis precibus cumulavit ædem Magnæ Dei Matris ad Carquere (ut appellant) ut tandem exoraret, et alumno suo sanitatem, regnoque universo lætitiæ singulariter assequeretur. Porro Monisius Deiparam orans, in omnibus vixit se ab ea admoneri, ut eo puerum duceret; fore, ut egestis rudibus in templum incurreretur sibi quondam dictum, et in signum suo nomini sacrum; proinde omnia religioso cultu apparet, vigiliisque rite obitis, puerum aris imponat. Addunt Annales diligentem pueri institutionem a Virgine Monisio mandatam, quem, et posteros Christus ad magnum sui nominis deus, et perfidiæ vastitatem destinasset. Ad unguem omnia exsecutus Monisius, puerum in ara solutis pedibus gesticulantem reperit. Inde hausit Alphonsus sibi, suisque fore semper pro aris depugandum: et Henricus pater pietatem erga Virginem Matrem alte medullis impressit, eoque loco sub Virginis tutela, et nomenclatione regularibus canonicis cœnobium exstruxit, quod temporis fluxu Conimbricensi Societati Jesu accessit.

Quo tempore, Teutonici ad arcendos Barbaros sedem in Judæa collocarent, eodem Alphonsus ne turba nequissima Mauri regnum invaderent suum, consulendum putavit. Tunc forte milites aderant, quorum virtutis opinio nobilis ierat in vulgus. Hos accessit, ac Eboram civitatem strenue tuentur, mandat: eorum hanc fore, si invictos se in hostes, facto testarentur. Audiunt, labori non desunt, non victoriæ; sed neque rex ipse datæ fidei; itaque eorum ordo conscribitur. Ferdinandus Monteirus ordinis primus Magister nominatur. Quo patrocinio? Virginis Cisterciensis, cui sacram eum subjecto agro urbem perpetuo facit. Hinc illis nomen primum Eboræ milites. At vero ubi accrevit populi pietate temporariæ eorum facultates, ac rex ipse Avisium Castrum anno 1181, Eboræ conjunxit, posito priore nomine, nomen Militum de Avis induerunt, cruce rubea vesti ad-dita pro insigni.

Hic idem piētissimus rex Alphonsus, cupiens beatam Dei Genitricem apud Deum advocatam habere, de consensu vassallorum suorum qui

absque externo adjutorio, eum in regio solio constituerunt, seipsum, regnumque suum, gentem suam et successores suos sub beatæ Mariæ de Claravalle protectionem, defensionem et patrocinium constituit, et constituta fore decrevit: ordinando et mandando omnibus et singulis successoribus suis in hæreditatem sui regni legitime intransibus, ut singulis annis eidem ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Claravalle, quæ est Cisterciensis ordinis, posita in regno Franciæ in diœcesi Lingonensi, tribuant in modum feudi, et vassallitii quinquaginta Marabitanos auri probati, boni et digni, quod recipiatur. « Si vero contigerit (inquit ille) per nostrum dominium, aliquem ejusdem monasterii, et ordinis præfati intrare, vel transire, vel monasterium inibi construxerit, personæ, et res talis monasterii sub tutela et patrocinio regis erunt taliter, quod a nullo possint molestari, inquietari, perturbari, vel a suis bonis defraudari. Quod si contingat, in pristinam libertatem restituantur, quacunque hora temporis, vel momenti, in quo majori commoditate id fieri quiverit. Quapropter bona talium monasteriorum, et personarum erunt quasi bona regalia, et de illis erit regi eadem cura, quam de suis debet habere. Si vero rex aliquis, vel tyrannus (quem de lumbis nostris futurum non credimus) præfatas personas molestaverit, seu illarum bona subripuerit, non meam, aut earum, sed Virginis hæreditatem usurpare se credat, et tanquam Domino suo infidelis, sub ejus tutela regnum constituimus, eodem privetur, et semen ejus non elucescat super terram. Fratribus vero in dicto monasterio de Claravalle, et in abis sui ordinis, statum regni nostri Deo devote commendare, et animam meam, et parentum meorum Missis et Vigiliis adjuvare, et de fundo seu vassallitio altare beatæ Mariæ reparabunt. Abbas vero dominus Bernardus (vivebat tunc sanctus Bernardus) et ejus in perpetuum successores hujusmodi feudum annuatim habebunt in die Annuntiationis beatæ Mariæ Virginis. Et ideo. Virgo Mater Domini mei Jesu Christi, in cujus laudem hic ordo constitutus micat, ego humilis servus tuus Alphonsus rex Portugaliensis peto, quatenus regnum meum defendas a Mauris, inimicis crucis Filii tui, et coronam hanc ab omni externo dominio liberam conserves, ac de prole mea fideles servos, et feudi largitores in regni sede corrobore. Si quis vero contra hoc vassallitium, et feudi testimonium aliquid attentaverit: si vassallus fuerit, a regno nostro expellatur: si vero (quod Dominus non consentiat) rex fuerit, sit a nobis maledictus, et in stirpe nostra non numeretur, et a Domino Deo, qui nobis regnum dedit, omni dignitate spoliatur, et a suis inimicis victus, et cum Juda traditore in inferno sepultus. Facta Charta in ecclesia Lamecensi Kal. Maii iv anno 1142. Ego rex Alphonsus. »

Cum antiquioribus Deiparæ delubris illud numeratur, quod Ceicæ non longe a fauceibus, per quas Monda fluvius in diœcesi Conimbricensi in Oceanum aquas exonerat, situm est : ubi nostra tempestate Cœnobium Cisterciense perennat, quod idem Alphonsus I Deiparæ beneficiis astrictus inchoavit, absolvit tamen ejus filius Sancius, arrepta occasione a duplici miraculo, quod cœli Regina, præsentè Alphonso, edidit.

Ad Mondæ ripas spatiente Alphonso, ut graves animi ægritudines et curas mordaces, quæ illius cor edebant, amœno fluminis prospectu deponeret, supervenit nuntius, non longe a flumine sitam esse Deiparæ ædiculam, de qua mira quæque non immerito commemorarentur. Decrevit rex sacram ædem invisere : ad quam cum se reciperet a suis comitatus, hæc ferme acciderunt : In leporem ante oculos excitatum tanto impetū eques equum immisit, ut ad fruticis radices impactus, ab equo supinus deflueret : quem equus in ruinam præceps ita propulsavit, ut exanimato similis corruerit. Ad delubrum tamen delatus, ut terræ mandaretur. Tam acerbam calamitatem Alphonsus adeo moleste tulit, ut pristinus ille mœror animum jam melius habentem denuo vellicaret. Ubi tamen ad ædem horrentes inter silvas exædificatam ventum est, in genua provoluto ante aram Deiparæ mœror animi ita abstersus est, ut imposterum nec mœstitiæ quidem vestigium animum attentaret. Ille vero, qui vita defunctus habebatur, mox atque ædis pavementum attingit, ad pristinum vigorem revocatus, immortales Virgini habuit gratias; et voto nuncupato, se Deiparæ obsequio devovit.

Hic idem Alphonsus I, Lusitaniæ rex, cum Scalabim Mahumetanorum urbem munitissimam expugnaturus viribus suis diffideret, exitus clarissima virtutum sancti Bernardi Deiparæ Virginis devotissimi filii ejus proprio lacte nutriti, tunc in Gallia degentis fama, ipsius opem implorare non dubitavit, ut ad Christiani nominis infestissimos hostes debellandos, apud Deam Matrem pro se intercederet, victoriamque impetraret; simulque votum concepit, promissique se templum Deiparæ ac monasterium ipsius ordini ejusdem obsequiis mancipato ædificaturum, amplissimisque redditibus annuis locupletaturum Alcobatiæ, terramque illam omnem ac regionem, quæ se ab illo loco extendere, quæque oculis cerni posset decurrentibus aquis in mare assignaturum. Emissio voto hoc, Virginis devotissimus Bernardus, ejusque gloriæ amplificandæ cupidissimus, in tanto terrarum, locorumque intervallo, de bono regis animo divinitus admonitus, sequenti nocte regi Alphonso apparuit, eique animum addidit, victoriam promisit et ad sancti illius propositi effectum, quo tanto studio ad honorem Deiparæ propagandum ferebatur, excitavit. Visione hac animatus rex, illico ducentos quinquaginta milites delegit, urbemque exigua illa

pugnatorum manu obsidet, expugnat, occupatque, cæsis quamplurimis hostibus, nullis vero ex suis desideratis. Hæc igitur Virginis patrocinio obtenta victoria, urbeque Saracenorum expugnata, eodem in loco, in quo Alphonsus votum Deo, Deiparæque emisit, in grati animi attestationem, regale templum cœnobiumque regiis prorsus sumptibus ædificari mandavit, æviternum tam illustris victoriæ monumentum. Ut vero clarius piissimi regis Alphonsi in Virginem Deiparam, ejusque servos effusissimam liberalitatem, pietatemque in fundando illo Alcobaciensi cœnobio perspicimus : sciendum est, tam amplos illi assignatos fuisse annuos redditus, ut mille omnino Dei ejusque Matris servos facile sustentare posset. Qui non otio, aut ignavia torpescerent (ut impij maledicique Lutheri assecræ monachomastigæ blaterant), sed assiduo Creatoris sui, Virginisque laudandæ negotio, noctes diesque in horas singulas, absque ulla interruptione occupabantur : ita ut templum illud Virginis assiduis divinæ Majestatis, ejusdemque Matris laudum præconiis resonans, cœlum quoddam jubilantium angelorum choris refertum in terris representare videretur.

Obiit Conimbricæ Alphonsus, anno 1185, 9 Decembris, ætatis anno 91.

§ XII. — De Alphonso V, Lusitaniæ rege.

Alphonsus V hujus nominis Lusitaniæ rex, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, antequam Arzillam in Africa oppugnaret, ut cœlesti præsidio obarmatus facilius victoria potiretur, sanctissimæ Deiparæ, quam impense colebat, si urbem expugnare contingeret, vovit equum argenteum, cui argenteus itidem insideret rex, omni armorum apparatu instructus, qualis tunc Alphonsus copias ducebat. Annuit Deipara, ipseque beneficiis non ingratus, in Virginis sanctissimæ templo, cui a Spineto nomen est, prope Eboram, voti fidem exsolvit, equumque mira arte elaboratum, et insidentem regem ex optimo argento diceavit. Quod donum, dum Alphonsus superstes fuit, magna intuentium voluptate in templo est servatum. Illo tamen vita functo, cœnobii Hieronymianorum, qui ibi degunt, præfectus, in pecuniam signari jussit, ad sumptus pergulæ a se subvectæ, dolente maxime, cum rescivit, regina Elisabetha, quæ multo plus argenti, ut aiebat, contulisset, ne illud regis pietatis monumentum aboleretur.

Celebratur non procul a suburbio Ulissiponensi templum sanctissimæ Virginis a Luce, ita dictum ex variis luminibus, quæ hoc Alphonso V regnante, nocturnis in tenebris illo loco discurrebant, cunctis admiratione detentis, et diversa ominantibus, donec Virgo eadem Petro Martinio se videndam præbuit ergastulo in Mauritania detento. Illum enim docuit, statim fore vinculis liberandum : proinde monet, ut ad locum luminibus celebrem prope

Ulissiponem tendat, et sacellum extruat sub nomine Sanctæ Mariæ a Luce. Ubi se Virgo captivi oculis subtraxit, se ille stupet, non in Africa, sed in Lusitania vinculis solutum... comites asciscens Lupum Simonium, et ipsius uxorem Agnetem Anesiam, aspexit fonti imminentem stellam lucidissimam, quam veluti clarissimum cereum præcedentem secutus, et in silvam progressus, secundo rivulo cursum illa tenuit, et splendorem intendit, eo loco, ubi thesaurus abscondebatur. A tribus virgulta cæduntur, silva perpurgatur, et in media area sub lapidibus palmare Virginis signum candido serico vestitum reperitur, quod hodie perstat ita illæsum, ac si nunc primum ex vestiaria officina detraheretur. Qua ex materia esset effigies, quæ bombicina veste tegebatur, nemo adhuc potuit explorare: tentantibus aut cæcitate aut febre percussis. Illi Petrus Martinius eodem loco umbraculum ex ramis texuit, et divendita facultatum parte sacellum inchoavit, astante, cum cæmenta jacerentur, hoc Alphonso V rege, et Ulissiponensi præsule Alphonso Noguera, qui fanum absolutum primo solemnī sacro coram eodem rege dedicavit.

Vitam deposuit hic Alphonso anno salutis 1481, ætatis 49, die 8 Augusti.

§ XIII. — *De Alphonso II, Siciliæ rege.*

Alphonso hujus nominis II, Siciliæ rex, vir in Deiparam propensissimæ voluntatis, inter alia pietatis suæ erga illam specimina, templo et monasterio Sanctæ Mariæ Montis Oliveti in urbe Neapolitana, non solum pretiosas vestes ac vasa argentea pro cultu divino attribuit, sed et tria castra, nempe Teverolam, Apranum et Peponam regia munificentia donavit. Idem præterea monasterium multis ædificiis auxit: ut insignia, quæ adhuc in eo cernuntur, luculenter ostendunt. Monachos vero, prædicti monasterii incolas, ut speciales Mariæ filios, ac virginei candoris ministros singulares, tanta humanitate prosecutus est, ut regia majestate deposita, cum eis una cibum caperet, ministris deinde ministraret lectitaretque.

Obit anno salutis 1494.

§ XIV. — *De Andrea, Ungariæ rege.*

Andreas Ungarorum rex, inter alia affectus sui erga augustissimam cœli Reginam indicia, intercessionem Deiparæ Virginis, Ungariæ Patronæ, peccatorum suorum veniam deprecabatur. Deiparæ templis multa donaria contulit, et si quid sarcinendum integrandumque esset, diligenter curavit. Quod Gerardus Ungariæ apostolus in cultu Dei Matris Virginis servandum præscripserat, ipse ante omnes, privatim et publice, perquam religiose exsequebatur, et si quid aliunde acceperat, quod ad augendum faceret, magno studio ubique solemne ut esset, præcipiebat. Pie ex hac vita emigravit, anno 1059.

§ XV. — *De Arcturo, Angliæ rege.*

Arcturus, aliis Arthurus, Angliæ rex, homo ad grandia facinora factus, fictusque, beatissimæque Virgini multum devotus, eam tam impense coluit, ut ad bellum non procederet, quin prius Deiparæ Virgini, secundum Deum, se commendaret. Clypeum aureum præseferri faciebat, in quo Dei Genitricis imago depicta erat, ut eam semper tanquam suam Advocatam in quovis belli periculo in memoriam reducere, ejusque auxilium implorare posset. Hanc ejus devotionem beata Virgo irremuneratam esse noluit. In obsidione enim Badonici Montis Arcturus rex imagine Matris Dei, quam suis armis insuerat, fretus, nongentos hostium parva manu adorsus, incredibili cæde profligavit. Porro Arcturi posterī, gloriosa tanti parentis æmulatione stimulatī, beatam Virginem adamarunt, ipsiusque imaginem pro armorum Gentiliorum icone sibi susceperunt, sive ut victoriarum in bellis augurium, sive ut felicitatis Arcturi jam a nobis commemoratæ perpetuum monumentum. Florebat Arcturus, anno humanæ redemptionis 640.

§ XVI. — *De Arduino, Italiæ rege.*

Arduinus Italiæ rex, Deiparæ Virginis (quam religiosissime colebat) monitu, ædem Virginis Mariæ Consolatæ Taurini ad Pomerium civitatis erexit, a Benedicto VIII Pontifice maximo privilegiis auctam. Vivebat anno Redemptionis nostræ 1016.

CAPUT II.

De Bamba Hispaniarum, et Boleslao Poloniæ regibus.

§ I. — *De Bamba, Hispaniæ rege.*

Bamba, aliis Wamba, Hispaniæ rex, vir summæ erga Deiparam Virginem pietatis, festivitatis ejus purissimæ Conceptionis observantissimus fuit, ejus festivitatis et devotionis non solum defensor, sed etiam reparator exstitit, ut de eo testatur concilium Toletanum XI, cap. 6, celebratum anno salutis 675, quo regnabat Bamba ex Mariana.

§ II. — *De Boleslao, Poloniæ rege.*

Boleslaus Poloniæ rex, ab ipsis ferme incunabulis Virginis Deiparentis cultui operatus est: ipsaque aliis, quibus eum donavit, muneribus singularissimum virginitatis addidit margaritum, qua perpetuo cum conjuge Cunegunda servata, Casti sibi ipsi nomen apud omnes fecit.

Obit anno a Christo nato 1279, ad quartum idus Decembris.

CAPUT III.

De Carolo V, VI, VII, VIII et IX, Galliae; Carolo I et II, Siciliae; Casimiro I et IV, Poloniae; Chilperico, Galliae; Chindasuindo, Hispaniae; Clodoveo I, Clotario II, Galliae; et Cnutone Angliae regibus.

§ I. — *De Carolo V, Galliae rege.*

Carolus V, Gallorum rex Christianissimus, cognomento Sapiens, inter alia suae devotionis erga beatam Virginem documenta, ecclesiae beatæ Virginis Mariæ Carnotensi concessit, ejusdem Virginis gratia, ut causæ omnes capituli ejusdem ecclesiae, seu particulares essent suppositorum capituli, seu generales, primo statim tractentur in ipso senatu Parisiensi. Fundavit in eodem templo quotidianum sacrum, quod celebratur ad Primam ad altare Crucifixi. Tres etiam solemnes Missas pro defunctis ibidem fundavit in singulos annos, quæ etiamnum hodie celebrantur tanta cum commendatione piæ ejus memoriæ, et studii erga Virginem, ut, licet ejusmodi Missæ etiam ab aliis regibus stabilitæ sint annuo censu, tamen per antonomasiam hæ vocantur Missæ regis, quasi alius non esset, qui simile opus fundasset.

Devotione flagrans in sanctissimam Virginem Deiparam, festum ejus Præsentationis universo in regno suo procuravit, ut testatur ejus epistola data ad Nicolaum de Arceiis episcopum Autissiodorensis, ipsius præcipuum consiliarium. Cujus regis pietatem ea in re summi Pontifices Pius II, Sixtus IV et Paulus II, collaudantes, apostolicis suis apicibus eandem celebritatem propagarunt per universum Occidentem, spiritualiaque munera ex thesauro militantis Ecclesiæ, iis qui devote idem festum colerent, impertierunt, ut refert Andreas du Saussay in Martyrologio Gallicano 21 Novembris.

Pheretrum, quo continetur sacratissimum Deiparæ indusium, quo induta erat, cum Dei Filium concepit, Carnuti in Gallia egregie ornavit. Donum ejus est, qui pheretrum supereminet ovatus achates, in quo divinum Numen dextera fulmen, leva lanceæ quoddam genus tenens, calatum est: juxta pedem exstat avis; estque hic achates circumquaque auro, crassisque baccis distinctus: sculptaque sunt in auro, quædam verba: *Jesus, Maria, Adam, Eva*. Sub achate hæc sese offert inscriptio: *Donum Caroli Galliarum regis, regis Joannis filii, anno 1367, sui regni 4: inferius Franciæ visuntur insignia aurea, sine numero lilia in campo cereuleo.*

Denique leges edidit pro Immaculatæ Deiparæ Virginis Conceptione, ut rumores circa eandem exortos tolleret, et scandala sopiret, ut refert Wadding. in tract. *De scandalis exortis in controversia Conceptionis beatæ Mariæ Virginis*, § 2, n. 6.

Æternæ quietis viam ingressus est, anno salutis 1380, die 16 Septembris.

§ II. — *De Carolo VI, Galliae rege.*

Carolus hujus nominis VI, Galliae rex Christianissimus, augustissimæ cælorum Reginae pio devotionis affectu addictus fuit, et cum anno 1382, ejusdem augustissimæ cælorum Reginae auxilio in Flandria apud Rosebecam insignem victoriam obtinisset, Parisios reversus, Virgini Matri vota persolvendo, cuinam ipse hujusmodi victoriam acceptam referret, manifeste declaravit.

Obiit anno salutis 1424.

§ III. — *De Carolo VII, Galliae rege.*

Carolus hujus nominis VII, Gallorum rex, beatissimæ Virgini valde devotus, cum in magnas angustias ab Anglo rege esset redactus, intensissime Deum deprecatus est, ut si ipse esset legitimus regni Francorum hæres, vellet ei regnum servare: sin minus, ut eum dignaretur solari. Tum vero Virginis Matris Christo compatiens opem singulariter imploravit, nec frustra. Nam obsidio Aurelianensis, quam premebant Angli, soluta; ac de hoste multæ victoriæ partæ, ac plurimæ civitates receptæ, ope prodigiosa cujusdam Joannæ virginis Lotharingæ: quæ et curavit regem Rhemis sacro inungi oleo, cum in itinere aliquot oppida de hostibus recuperasset.

Hujus regis labarum præclarissimo nomine Mariæ perpetuo coruscasse, scribunt historici Francorum, dum ejusdem Caroli præclare gesta, militiamque describunt.

Hic idem Carolus, Philippum Valesium regem æmulatus, statuit pœnam civilem in eos qui perpetuam Virginem, et Dei Genitricem blasphemassent, cœnobium item Cœlestinorum in civitate Rothomagensi ad honorem Deiparæ Virginis erexit ac dotavit. Cætera tanti regis erga magnam Dei Matrem devotionis argumenta ad meæ hactenus cognitionis notitiam non venerunt. Decessit anno salutis 1460.

§ IV. — *De Carolo VIII, Galliae rege.*

Carolus hujus nominis VIII, Francorum rex, inter alia observantiæ suæ, et amoris erga beatam Virginem Mariam signa, Lugduni ad Ararim fluvium, Asceterium Dominæ nostræ Angelorum, anno 1495, Francisci Burghesii Minoritæ sermonibus persuasus, constituit, et parisi regulæ Fratribus tradidit habitandum. Burdigalæ etiam sacrum monasterium pro Franciscanis observantibus sub titulo Sanctæ Mariæ de Gratia a fundamentis ex proprio ærario extruendum curavit. Ne autem Burdigalenses, qui hujusmodi opus propriis sumptibus perfectum affectabant, a tanto merito exclusisse videretur,

permisit ut et aliquid ad ejus promotionem erogare possent.

Idem Philippi Valesii et Caroli VII, prædecessorum, exempla secutus, statuit pœnam civilem in blasphematores beatæ Virginis Mariæ. Ex Italia in Galliam ex bello Neapolitano rediens, cum urbem quandam vi cepisset, eamque diripuisset, in ea puellam intuitus formosissimam sibi a suis militibus oblatam, amore illius captus, nonnihil in illam pro humana fragilitate motus est: at cum puella, visa imagine, in qua Deipara Jesum puellum gestabat, regem orasset, ut per inviolatam Dei Matrem eam sponso relinqueret integram; hac audita obsecratione, rex, compulsa libidine, vim lacrymarum profudit, sponso sponsam restituit, insuper de suo dote numeravit quingentorum aureorum, et præterea libertatem omnibus sponsæ affinibus et consanguineis dedit. Hic idem rex agens animam, imploravit opem Dei Genitricis. Mortalitatem autem exiit anno salutis 1497.

§ V. — *De Carolo IX, Galliarum rege.*

Carolus hujus nominis IX, Galliarum rex, eo erga imaginem Deiparæ (quam Exhilaratricem dictitant) studio ferelatur, eoque frequens ad eam visitationis causa migrabat, ut Lotharingæ cardinalis, empto prope ejusdem imaginis sacram ædem prædio, superbi palatii regiæ capæ majestatis structuram ibidem jecerit, ut quoties rex Deiparam adoratum ventitasset, hospitii id esset certa sedes. Zelus ejus orthodoxæ religionis, certissimum moderatricis Ecclesiæ Mariæ Virginis erga eum curæ indicium erat. Cætera obsequiorum genera, quibus rex iste cœlestis Reginæ gratiam sibi demereri studuit, ad hæc hactenus cognitionis notitiam non venerunt. Supremum mortalis vitæ diem explevit anno salutis 1574.

§ VI. — *De Carolo I, Siciliae rege.*

Carolus Andegavensis, sancti Ludovici Gallorum regis frater, primusque etiam eis Pharus Siciliae rex, inter alia ferventis amoris sui erga Deiparam Virginem specimina, monetas argenteas cudi jussit, imagine beatissimæ Virginis Annuntiatæ signatas, addito lemmate: *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.* Templum Sanctæ Mariæ novæ Neapoli erexit, Fratribus Minoribus attributum. Monasterium item Sanctæ Mariæ a Regali valle, sub Cisterciensi regula in Nolana diœcesi fundavit. De Frederico Austrio, et Conradino Sueviæ duce præclaram, Dei Genitricis ope, victoriam retulit. Cum autem Deiparæ templum vovisset, si victoria fuisset potitus, illud in loco non procul Neapoli, cui etiam nunc Victoriæ nomen est, ex candido lapide mira arte extruxit, multisque castellis ac prædiis ditavit. Postquam Luceriam civitatem e Saracenorum ditione ipso die Assumptionis beatæ Virginis eripuisset, eam civitatis Mariæ nomine insignivit. Archiepiscopale Neapolitanum templum in festo Assumptionis Deiparæ Virginis

anno 1270 condere incœpit, et ipsi Deiparæ dicatum voluit.

Pro ampliacione ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Monte Carmelo in urbe Neapolitana, ejusdem Sanctæ Mariæ de Monte Carmelo Fratribus locum quemdam, qui Monicus dicebatur, liberaliter concessit. Superato Manfredo, victor Neapolim ingrediens, in honorem Deiparæ Virginis ecclesiam, quæ hodie Assumptæ dicitur, erigendam curavit.

Obit Carolus anno salutis 1284, in templo archiepiscopali, quod ipse condiderat, cum hac inscriptione tumulatus:

*Conditur hac parva Carolus rex primus in urna,
Parthenopes Galli sanguinis altus honos.
Cui sceptrum, et vitam sors abstulit invida, quando
Illius famam perdere non potuit.*

§ VII. — *De Carolo II, Siciliae rege.*

Carolus II, Siciliae rex, Caroli I, cujus modo memini, filius, quo amore beatam Virginem Mariam coluerit, non obscure demonstravit cum præter viginti quatuor templa, monasterium divæ Virginis Nazarethæ in provincia Provinciae ædificavit, pro sanctimonialibus D. Dominici. Dignis rex iste in Domino laudibus commendatur a Benedicto Papa XI, eo quod Luceriæ, seu in civitate S. Mariæ principem ecclesiam Deiparæ dicatam, ut divinum et Marianum cultum in ea instauraret, vectigalibus locupletasset, ut videre est apud Raynaldum, tomo XIV Annalium ecclesiasticorum ad annum 1505, num. 55.

Vivere desiit anno 1509, die 4 Maii, sepultus in templo divæ Virginis Nazarethæ a se fundato.

§ VIII. — *De Casimiro I, Poloniae rege.*

Casimirus, hujus nominis I, Poloniae rex, Miecislai II regis filius, inter cætera pietatis suæ atque observantiæ in Deiparam monumenta, cum ducis Russorum sororem, Mariam nomine, in uxorem accepisset, ob Mariani nominis reverentiam, pro Maria, Dobrognavam illam appellari voluit. Hincque ortam arbitror piam laudabilemque Polonorum consuetudinem, ut sanctissimum Mariæ nomen nulli unquam feminæ imponant. Extremum vitæ clausit diem anno post Christum natum 1058, Posnanie magno omnium mœnore sepultus.

§ IX. — *De Casimiro IV, Poloniae rege.*

Casimirus hujus nominis IV, Poloniae rex, inter alia Marianæ pietatis specimina, imagini Deiparæ Virginis Lauretanæ præcipuum obtulit adamantem, quo ejusdem imaginis sinus mirum in modum renidet atque exornatur.

Obit anno Domini 1492.

§ X. — *De Chilperico, Galliarum rege.*

Chilpericus Galliarum rex, pro peculiari animi affectu, quo erga Deiparam Virginem ferebatur, cum anno salutis 574, Clotario patri in Gallie

regnum successisset, a Ragnemondo pontifice in cathedrali beatæ Virginis Parisiensis templo sacris undis tingi voluit. Tornaci etiam templum cathedrale beatæ Virgini ædificavit, ac multis possessionibus honoravit. Mortalem vitam reliquit anno salutis 587.

§ XI. — *De Chindasuindo, Hispaniæ rege.*

Chindasuindus Hispaniæ rex, erga Deiparæ Virginem Conceptionem ab omni originali macula immunem incredibili devotione affectus, præcepit, ut quæ a sancto Isidoro de festo ejusdem Conceptionis fuerant instituta, summa cum devotione observarentur. Decessit anno salutis 651.

§ XII. — *De Clodoveo I, Galliæ rege.*

Clodoveus, qui primus e Francorum regibus Christo nomen dedit, tenerrimo suo erga Deiparam Virginem pietatis sensu contestando, Argentinæ templum eidem Deiparæ Virgini erexit, quod miraculis fuit illustre: temploque Rubiacum oppidum, cum integra ejus ditione adjunxit. Idem Trajectensem Deiparæ Virginis ecclesiam privilegiis illustravit, beati Lamberti ibi episcopi causa, cujus prudentia et colloquiis rex familiariter utebatur. Ibi pars vestium, indusii, veli, cinguli ad medium fere ulnam, et lactis sanctissimæ Deiparentis.

Hoc Clodoveo adjuvante sanctus Vedastus Atrebatensis episcopus matricem Atrebatensem ecclesiam in honorem beatissimæ Deiparæ condidit, clericorumque insigni collegio fulsit ac instruxit. Argentorati Apollini ædes dicata erat, et signum de marmore Colossæum 26 cubitorum: hujusmodi delubrum Clodoveus rex ejecto numine amoribus illicitis infamato, Virgini Mariæ veri Solis Genitrici consecravit. Cælum petiit anno Dominicæ Incarnationis 516.

§ XIII. — *De Clotario II, Galliæ rege.*

Clotarius hujus nominis II, Gallorum rex, ut amorem, quem erga beatam Virginem Dei Matrem corde inclusum fovebat, externi quoque cultus insigni testimonio aperiret, anno salutis 605, templum Morinense ad eximium Deiparæ decus

ingenti sumptu, et exquisita amplitudine ædificare exorsus est: quod ad coronidem perductum affluo annuali proventus, alendo clero, exornavit: quo quidem tempore factum cathedrale, pontificem primum habuit Antimundum, inde Athalbertum, hinc sanctum Audomarum, etc. Idem anno 618 (aliis 605) templum in Scythia loco juxta Audomaropolim lutoso Deiparenti tribuit. Templum etiam Nostræ Dominæ Bononiensis Bononiæ in Galliis extruxit: et alia ad Marianum cultum provehendum præstitit, quæ meæ cognitionis notitiam adhuc effugiunt.

Diem clausit extremum anno Dominicæ Incarnationis 651.

§ XIV. — *De Cnutone, Angliæ rege.*

Cnuto, alias Canutus, Anglorum rex, inter alia illustria suæ erga Deiparam Virginem pietatis et liberalitatis monumenta, Edelnothi Cantuariensis archiepiscopi monitu, ad transmarinas ecclesias pecunias mittens, maxime Carnotensem beatæ Virginis ecclesiam ditavit, ubi tunc florebat Fulbertus episcopus in sanctitate et philosophia nominatissimus; qui inter cætera industriæ suæ documenta eidem ecclesiæ Dominæ nostræ Sanctæ Mariæ, cujus fundamenta jecerat, summam manum mirifico affectu imposuit. Quam etiam pro posse honorificare studens, musicis modulationibus crebro extulit. Quanto enim amore in honorem Virginis anhelaverit, poterit conjicere, qui audierit cantus cœlestia vota sonantes. Exstat, inter cætera Opuscula ejus, epistolarum volumen, in quarum una gratias agit Cnutoni magnificentissimo regi, quod largitatis suæ viscera in expensas ecclesiæ beatæ Virginis Carnotensis effuderit.

Idem Cnuto, sive Canutus, Edmundi regis donationes, quibus Glastoniensis Virginis monasterium, anno 944, affluentissime locupletarat, proprio diplomate ratas habuit. Cujus diploma datum anno 1032, æstet Malmesburiensis lib. II *De gestis regum Anglorum*, cap. 11.

Transcursa vitæ meta Sceptoniæ Cnuto defunctus est, anno salutis 1037.

CAPUT IV.

De Dagoberto I, Francorum rege.

Dagobertus hujus nominis I, Francorum rex, Clotarii II filius, patre suo defuncto, cum patrii regni curam suscepisset, vivendi ductus levitate, dominandique cupiditate distractus, regalis officii debitum neglexit, nihil exhibens commissis sollicitudinis, vel diligentiae, nihil faciens vel judicans mansuetudinis aut zelo justitiæ dignum. Quapropter raptus aliquando in sublime, divinæque Majestati inter choros sanctorum in habitu judicantis sedenti præsentatus, a multis sanctorum, et præsertim a sanctissima Dei Genitrice Maria graviter et constanter de suis excessibus fuit accusatus.

Cumque conscientia gravatus non auderet delicta defendere, in hoc illi plenæ spes posita fuit indulgentiæ, si ad honorem Dei, Deiparæ, et sanctorum ecclesiam ædificaret. Quia remissione lætatus, libens ecclesiam vovit, dimissusque a superis rediit. Igitur sub certa spe remissionis et indulgentiæ peccatorum suorum, reddens alacri studio votum, quod fecit, ecclesiam in honorem sanctæ Mariæ perpetuæ Virginis in loco, qui dicitur Wiszenburgh, non solum construxit, sed etiam regali munificentia ditavit.

Hic idem Dagobertus tantopere Virgini studio-

sus fuit, ut ad ecclesiam hujus Argentinensem restituendam, quam prædecessor ejus Clodovens regibus Galliarum primus Christianus fundaverat, oppidum Rubiacum, totamque ditionem circumjacentem pro sua regia liberalitate donarit. Idem ex intimo animi sensu, quo in Virginem afficiebatur, templum ejus Cameracense vectigalibus lau-

tissime cumulavit. Neque obsequiis præmium defuit: siquidem mulierosum, et parum in castitate constantem hunc regem hæc in Virginem pietas a purgantis flammæ dirissimis pœnis, ut ex regis Ludovici Pii testimonio intelligere licet, liberavit.

Obiit anno Domini 645.

CAPUT V.

De Edelredo, Edgaro, Edmundo, Eduardo I, II, III, Angliæ; Eduardo et Emmanuele, Lusitanæ; Erico, Daniæ; atque Ethelbaldo Merciorum regibus.

§ I. — De Edelredo, Angliæ rege.

Edelredus Angliæ rex præstantissimus, affluenti pietatis studio augustissimam Dei Matrem Virginem Mariam venerabatur. Cum sui regni anno tertio Londinum arcta obsidione a Dacis premere-tur, magno ipse affectu se Deiparæ meritis commendavit, quod quidem eo fecit ardentius, et majori cum spe opis ab ea impetrandæ, quod dies esset sacre Virginis Nativitati sacra. Mirum! Civitas statim fuit ab obsidione libera, hoste, re infecta, ad suos redeunte. Quæ Virginis miraculosa beneficentia occasionem dedit iis Angliæ regibus, qui de familia Artus erant propagati, in suis insignibus gestandi imaginem beatæ Virginis Mariæ, ut qui ab ea omnem de hostibus suis expectarent victoriam.

Obiit Edelredus anno salutis 871, ex Henrico Guntindoniensi lib. v *Historiæ*.

§ II. — De Edgaro, Angliæ rege.

Edgarus, Anglorum rex, pro amore illo tenerimo ac reverentissimo, quem erga Dei Matrem suo in corde fovebat, Glaseoniensem beatæ Virginis ecclesiam semper præ omnibus dilexit, magnis possessionibus amplificavit, et in omnibus, quæ ad ejusdem ecclesiæ decorem, sive utilitatem pertinerent, tam interius, quam exterius invigilavit. De quo ita Wilhelmus Malmesburiensis lib. ii *De gestis Anglorum*, cap. 8: « Gloriosæ recordationis Edgarus Anglorum rex, filius Edmundi regis, cujus studium divinis cultibus potissimum invigilabat, ad monasterium Sanctæ Dei Genitricis Mariæ in Glastingabiri frequenter adveniens, et eundem locum clariori præ cæteris dignitate excolere, summo elaborans studio, plura admodumque magnifica privilegia contulit. Ubi autem hæc privilegia ipsi loco conferre disposuit, lituum proprium ebore decentissime formatum, auroque decoratum super altare sanctæ Dei Genitricis posuit, ipsiusque donatione eidem sanctæ Dei Genitrici ac suis monachis ea peculiariter possidentia attribuit. Eundemque lituum mox in sui præsentia fecit secari in medium, ne cum cuiquam dare, vel vendere posset quilibet. »

Vivere desiit anno Dominicæ Incarnationis 975.

§ III. — De Edmundo, Angliæ rege.

Edmundus Angliæ rex, inter alia eximie pietatis argumenta, quibus studium suum erga beatam Virginem declaravit, Glastoniense Deiparæ Virginis monasterium immensa liberalitate affluentissime locupletavit; cujus, si otiosi aliquid libet, ex diplomate accipe largitiones.

« In nomine Domini nostri Jesu Christi, ego Edmundus rex Anglorum, cæterarumque gentium gubernator et rector, cum consilio et consensu optimatum meorum, pro æternæ retributionis spe et relaxatione peccaminum meorum, concedo ecclesiæ Sanctæ Dei Genitricis Mariæ Glastoniensis, et venerabili viro Dunstano, quem ibidem abbatem constitui, libertatem et potestatem, jura et consuetudines et omnes fores facturas omnium terrarum suarum, id est Burgheritha et Nundred, Setena, Athas et Ordelas et Infangetheofas, Hamsocne et Fridebrice et Forstel et Tolteam in omni regno meo, et sicut terræ suæ sibi liberæ, et solutæ ab omni calumnia, sicut meæ mihi habentur, sed præcipue ipsa villa Glastoniæ, in qua celeberrima vetusta ecclesia Dei Genitricis sita est, præ cæteris sit liberior, cum terminis suis. Abbati ejusdem tantummodo potestas sit tam in notis quam ignotis causis, in modicis et in magnis et in his etiam quæ sunt super et subter terram, in aridis et in rivis, in silvis et in plaxis, et eandem auctoritatem puniendi et dimittendi delinquentium in ea commissa habeat, quam mea curia, quemadmodum mei antecessores concesserunt et statuendo confirmaverunt, videlicet Eduardus, pater meus, et Ethelfredus (alias Elredus) pater ejus, et Cenuvines, Ines, et Cuthredus, et alii quamplures, qui locum illum honorantes gloriosum habuerunt. Et ne quisquam mortalium, seu episcopus, vel dux, aut princeps, aut quilibet ministrorum eorum audeat eam omnino intrare, causa placitandi, vel capiendi, vel quidquam faciendi, quod contrarium fore possit inibi Deo servientibus Dei indictione prohibeo, » etc. Acta est præfata donatio anno ab Incarnatione Domini Jesu Christi 944, Indict. 2, scriptaque est litteris aureis in libro Evangeliorum, quem eidem ecclesiæ obtulit eleganti opere compositum.

Obiit Edmundus anno salutis 946.

§ IV. — *De Eduardo I, Angliæ rege.*

Sanctus Eduardus hujus nominis I, Anglorum rex, pueritiæ annos nondum egressus, ac propter Danorum in Angliæ sævientium procellam, in Neustriam ductus, beatam Dei Genitricem in tutelam divam sibi assumpsit : ad ejus etiam honorem et imitationem, grandior effectus, cum Egica, Godivi filia, conjuge illibatum virginis pudicitie florem asservavit.

Sanctam Mariam juxta Walsingham non obscuræ olim laudis et nominis multifariam honoravit, ex causa quam Thomas Walsingham in Anglicana sua Historia tali stylo affert : « Cum adhuc (inquit) adolescens rex esset, et cum quodam milite in camera testudinata ludo scaccarii occuparetur ; subito, nulla occasione præstita, inter ludendum surgens discessit : et ecce lapis immensæ magnitudinis, qui sedentem conquassasset, cecidit in eum locum quo sederat : propter quod miraculum beatam Mariam apud Walsingham propensius honorabat : ei vero attribuebat, quod periculum illud evasit. » Hactenus Thomas.

Hunc sanctum Eduardum regno Angliæ expulsum orasse beatæ Virginis Rosarium, et ad proprium regnum rediisse, asserit beatus Alanus Redivivus *De Psalterio beatæ Virginis*, part. IV, cap. 25.

Hunc etiam regnum suum Mariæ in dotem obtulisse, suoque exemplo populum sibi creditum Mariani nominis cultu imbuisse, scribit in suo *Trisagio* lib. II, modo 36, Adrianus Lyræus. Sed, et de illo id certum historici tradunt, in gravissimis regni negotiis, non alio se juramento solitum astringere, quam isto sibi sacrosancto : *Per sanctam Mariam.*

Cælum petiit anno salutis 1066.

§ V. — *De Eduardo II, Angliæ rege.*

Eduardus hujus nominis II, Anglorum rex, pro ardenti suo, constantique erga Deiparam studio, austerum plane et rigidum in crudo pane et aqua hebdomadariis Sabbatis jejuniis, eidem venerandæ Deiparæ, observare consuevit. Nec inanis ei devotio fuit : etenim Maria gratiarum cœlestium inexhaustum ærarium fortunatissimam ei concessit toto regni decursu dominationem.

Et mortalium cœtu ad immortalitatem evolavit anno salutis 1327.

§ VI. — *De Eduardo III, Angliæ rege.*

Eduardus hujus nominis III, Anglorum rex, pro sua in Mariam Deiparam pietate et affectu, anno 1359, abbatiam Sanctæ Mariæ Gratiarum, ordinis Cisterciensis, prope Londinum fundavit. Ejus sacrosanctum juramentum erat in supremis regni negotiis, nec alio astringi volebat, quam isto : *Per sanctam Mariam.* Et quia beatam Virginem singulari amoris cultu prosequabatur, eam in bello et periculis meruit habere propitiam. Anno etenim

1340, adjutorio beatæ Mariæ Rotenburgensis, seu Andenburgensis in mari Flandrico insignem navalem victoriam contra Gallos obtinuit, ut in suo *Kalendario Mariano* die 23 Junii refert Georgius Colvenerius. De qua etiam victoria in sua *Luna mystica* pag. 638, ita loquitur Maximilianus Sandeus : « Anno 1340, post insignem victoriam navalem de Gallis partam inter Slusam, et Blancobergam, Eduardus Angliæ rex Rotenburgium prope locum pugnæ accessit supplicatum ad honorem et memoriam Virginis Matris, testaturus, ejus ope obtinisset victoriam. » Sic ille. Hic idem Eduardus anno 1347, Calesia expugnata, in patriam remigans, occurrente certissimo quasi naufragio, in hæc verba inclamavit : « Sancta Maria, Domina mea, quid est, quod tendendo versus Franciam felici aura potior, mare placatur, et cuncta prospera mihi succedunt : in redeundo vero versus Angliam, mihi eveniunt sæva infortunia, nimisque adversa ? » Mortalitatem exiit anno orbis redempti 1377.

§ VII. — *De Eduardo, Lusitanæ rege.*

Eduardus Lusitanæ rex, pro eximio suo in Augustissimam Dei Genitricem studio, celeberrimum Assumptæ in cælum Deiparæ Virginis diem sibi delegit, ut regem se, priscorum regum ritu, inauguratum publicæ populorum voces renuntiarent. Idque contra mathematicorum placita, qui tristes Eduardo annos siderum observatione affirmabant, nisi instituta auspiciis solemnia proximum in diem prorogarentur. Eo demum die Eduardus rem animose confecit, ut suas spes et opes in beatæ Virginis præsidio, non in fallaci siderum observatione sitas esse significaret : maxime ne mathematicorum principem, Hebræi generis hominem, curare potius quam Virginis patrocinia videretur. Peracta res est fausta, et communi omnium proclamatione, tantusque princeps spem nobilis fortunæ regno excitabat et alebat. Quæ omnia insignis poeta Emanuel Pimenta illustri hoc ad eundem Eduardum epigrammate complexus est :

*Quo superum Regina die super ardua cæli
Erecta, accepit proxima sceptrâ Deo,
Regni, Odoarde, paras diademate cingere frontem,
Et primu imperii sumere sceptrâ manu.
Sidera cuncta velant, regnoque extrema minantur
Non dubiis monstris funera fata tibi.
Ergo metus differre diem, properare monebat
Religio ; pugnant hinc timor, inde scelus.
Aut vila, aut pietas metuunt dispendia : utramque
Alterius perdunt commoda, damna juvant.
Sume animos, Odoarde, pios, tibi serviet astrum,
Astrorum Dominam si pius ipse colis.
Non metuit pietas errantia sidera : sidus
Dum sequitur Mariæ, prona quod astra colunt.
Mors incerta, scelus certum est, si creditur astris ;
Si fidei, pulso est crimine certa salus.
Si Domini stet cultus honos, dant grata salutem
Sidera, læsa necem, si ruat ipsa, dabunt.
Augurium pietas, lethi sincera timorem
Religio, Mariæ sidera vincit amor.
Cingebant duodena caput, nunc Virginis ornant
Quotquot religio proterit astra pedes.*

Idem Eduardus ædiculam beatissimæ Virgini Mariæ de Virtutibus dicatam, quæ, ob frequentia miracula ibidem contingentia, omnibus commendatissima erat, atque in territorio oppidi Zambuzæ Lusitanice dicti sedem obtinebat, tum ex propriis facultatibus, tum quoque ex Saracenorum spoliis in justum monasterium Minoriticum sub antiquiori tamen Domine nostræ de Virtutibus titulo, promovit.

Dum enim adhuc esset Lusitanie princeps, in Africam cum patre suo Joanne I, Lusitanie rege, trajecturus, cumque Saracenico truculento hoste manus conserturus, ut Deum optimum maximum propitium sibi redderet, vovit se in honorem beatæ Virginis integrum conventum pro divi Francisci alumnis erecturum, si, devictis stratisque inimicis, tum ipse, tum quoque charus ejus parens propriis laribus victor restitueretur. Voti igitur compos effectus, ut primum cepta Maurorum civitate expugnata, fugatoque inimico exercitu, atque enervato, victor Portugalliam repetiit : præfatam ædiculam beatissimæ Virgini Mariæ de Virtutibus dicatam in Minoriticum conventum commutavit. Fuerat autem jam dicta ædicula hac occasione constructa : Assueverat bubulcus quidam vaccarum armentum iis in locis pascere. Cumque taurus communia pascua aspernans alio declinasset, eum reducturus pastor accurrit : dumque nihil minus cogitaret, præfatum taurum ante eburneam gloriosæ Virginis imaginem, sesquipedalem, atque ex arbusto pendentem, genuflexum conspexit. Quam ille humillime veneratus, silvestri tuguriolo, ex diversis arborum ramusculis contexto circumdedit, atque compatriotis, quid sibi acciderat, exterritus omnino, atque mira religione tactus retulit. Quibus denique novitatis spectandæ ergo diligenter accurrentibus, tantis cœpit devota illa imago coruscare miraculis, ut intra paucos dies ejus fama per universam Portugalliam divulgata, atque ex oblatiis elemosynis ædicula in laudem beatæ Mariæ de Ademis (emendicatio a situ vocabulo) constructa sit. Contigit autem id anno Domini incarnationis 1403. Hanc igitur ædiculam, tum voto satisfactorum, tum quoque pro in gloriosam Virginem singulari devotione, illustriori edificio, atque solemniori obsequio Eduardus in monasterii formam redegit, in quo innumera beneficia, eaque mirabilia, atque supra naturam fidelibus, ob sanctissimæ Virginis merita, ab Altissimo in dies præstantur.

Raptus est anno salutis humanæ 1438, ætatis septimo supra tricesimum.

§ VIII. — De Emmanuele, Lusitanie rege.

Emmanuel fortunatissimus Lusitanie rex, unicuique nomen, regni singulare præsidium et ingens, tam Lusitanie gloriæ incrementum, quam in perii, inter alia obsequentis sui erga Deiparam animi argumenta, ædem Virginis Deiparæ a Bethlehem magnifice auxit, ejusdem nominis templo exstructo in ipso aditu portus Olyssipponensis, velut Indicæ conquestionis, et Orientalium victoriarum (quæ plurimæ et clarissimæ fuerunt, subacta Goa, Armusia, Malaca, Molucis, etc.) tropæo. In ejus structuram templi Virginei, dum opera duraverunt, hostilis prædæ partem quæ ad se pertinebat, libenter impendit. Nec summa vulgaris fuit : una enim ex Malacensi direptione ducentorum aureorum millia recepit. Eidem templo ex auri stipendio a regibus deditiis persoluto, sumptuosam pixidem ad custodiendum Eucharistiæ sacramentum dedit. Ad templi custodiam et cæremonias, et navalis maxime turbæ, ducumque animos rite expiandos eximia sanctitate monachos e Hieronymiana familia acciecit, iis ædificato monasterio. Eidem templo varios redditus et præsidia assignavit. Denique e regione cœnobii propugnaculum Sancti Vincentii condidit, firmoque præsidio et bellicis tormentis ornavit, ut fluminis ostium, ac Virginis templum ab hostibus undequaque tutaretur. Idem templum beatæ Virginis Mariæ a Nazareth (juxta oppidum, quod a Sili-cibus Pederneira nuncupatur, a Ferdinando rege 1377 ædificatum) amplissimis porticibus ampliavit.

Mors illum præmature rapuit, Idibus Decembris, anno a partu Virginis 1521, ætatis 52. Et tumulatus est Olyssipponæ, in celeberrimo beatæ Virginis cœnobio Bethlehem, a se ædificato.

§ IX. — De Erico, Daniæ rege.

Ericus, Daniæ rex, ad significandum suum in Deiparam amorem, monasterium beatæ Mariæ de Tyonia in regno suo fundavit : et diadema regni et sæculi divitias ac delicias fastidians, in eodem monasterio habitum Cisterciensem assumpsit, et ibidem sancto fine quievit, anno Domini 1150, die 12 Aprilis.

§ X. — De Ethelbaldo, Merciorum rege.

Ethelbaldus Merciorum rex, inter alia obsequiorum genera, quibus se Mariani cultus studiosissimum ostendit, monasterium longe nobilissimum, quod Croylandiense vocatur, regia magnificentia ædificavit, ac Mariæ Dei parentis Virginis titulo insignivit. Regnabat anno salutis 716.

CAPUT VI.

De Ferdinando I, Aragoniæ ; Ferdinando I, III et V, Castellæ : Ferdinando I, Lusitanie ; Francisco I, Galliæ ; et Friderico Siciliæ regibus.

§ I. — De Ferdinando I, Aragoniæ rege.

Ferdinandus hujus nominis I, Aragoniæ rex, Joannis I Castellæ regis filius, et Petri IV Arago-

niæ regis ex Leonora filia nepos, pro maximo devotionis ardore, quo Deiparam Virginem prosequeretur, anno salutis 1414, decrevit, quod civitatis

Cæsar-Augustanæ jurati, noviter electi, tenerentur in die sanctissimæ Conceptionis regi, vel locum tenenti præsentari.

Hic idem Ferdinandus anno 1403, dum adhuc esset Castellæ infans, in perpetuam memoriam insignis victoriæ de Mauris Deiparæ auxilio reportatæ, Liliatorum equitum ordinem honori beatæ Virginis dedicavit.

Ejus porro ordinis tesseram ipse rex cum aliquot aliis, non tam splendore natalium, quam virtute illustribus viris, in ecclesia Sanctæ Mariæ Antiquæ oppidi Metymnæ Campensis ritu solemniter suscepit. Erat ea ex vase, liliis et grypho confecta. Lilium autem flos propriè est, quem Theophrastus libro *De plantis* narcissum esse dicit; alii lilium pulchritudinis, candoris et puritatis, adeoque Deo et angelis pergratum symbolum: qui et flos regius solet appellari, a regia qua præstat celsitudine, qui tanta proceritate super flores alios attollitur, ut ad tria interdum cubita subrigatur: et gryphus, ex aquila et leone confectum animal, ut fabulantur, simulacrum est generosi et magni animi, ideoque non inepte Apollini sapientiæ præsidi dedicarunt antiqui. Hieronymus vero Romanus hunc ordinem vulgo vocitatum refert: La Orden de la Terraca, o de las Acuenas, o Jarra de S. Maria, quod idem sonat, quod: Ordo Liliorum, aut vasculum Sanctæ Mariæ. Superba autem acu sua insignia regalia una cum beatissima Deipara flexis genibus ab æterno Patre benedictionem recipiente, atque ex latere vas ac lilium, spei, ut nemini ignotum est, symbolum, candenti in acie depingi fecit Ferdinandus: omnibus persuasum iri cupiens in hoc purissimo vase Virginis maximæ totius mundi spes repositas esse, seque suas in eo jecisse.

Plures de hostibus victorias reportavit, quia eo in hostes arma movente Eleonora uxor, rarissimi exempli mulier, quotidie antelucana diligentia, nudis pedibus, duarum tantum familiarium comitatu, viselatur ire ad ædem divæ Mariæ, cognomine Custodientis: quia majorum memoria dilapso illic in puteum infantulo quodam, ad invocationem matris, mota Matre Domini, succrevit ad oram usque putei aqua, et incolumem filium matri restituit. In honorem beatissimæ Virginis ad Anticheiram instituit, ut fasciam albam, quam stolam vocant, transversam ad pectus ferrent, ab institutore impositam, certa lege jejuniorum ac precationum.

Commune mortalium iter est ingressus, anno a salutifero Virginis partu 1416, sepultus in templo Sanctæ Mariæ ad Populetum.

§ II. — *De Ferdinando I, Castellæ rege.*

Optimus princeps Ferdinandus hujus nominis I, Castellæ et Legionis rex, inter alia pietatis suæ erga Deiparam documenta, cum quadam die ad ecclesiam Sanctæ Mariæ Legionensis missam auditurus venisset, audiretque subdiaconum conscissa serica tunica ministrantem et pueros clericulos ejusdem ecclesiæ in choro nudis pedibus stantes, miseri-

cordia motus, plures vestes sericas ad ministerium ecclesiæ Deiparæ misit, et plusquam quingentos solidos annuos ad clericorum et canonicorum calceamenta annuatim accipiendos assignavit.

Idem præcipua liberalitate et munificentia, pleraque tota ditione templa, aut denuo excitavit, aut muneribus auxit: inter quæ Legionense divæ Mariæ de Regula monasterium.

Vita functus est anno Domini 1073.

§ III. — *De Ferdinando III, Castellæ rege.*

Ferdinandus hujus nominis III, Castellæ et Legionis rex, ob virtutum præstantiam Sancti cognomen adeptus, in Mariano amore mirabilis atque amabilis, in cunctis quæ faciebat, sanctissimam Genitricem Virginem Mariam habebat præsentem, et sub ejus præsidio et invocatione actiones suas dirigebat. Capta possessione regni Castellæ, sciens reges nonnisi per Deiparam regnare (*Per me, inquit ipsa, reges regnant* [Prov. viii, 15]), statim processionaliter sese contulit ad ecclesiam majorem beatæ Mariæ Vallis Oleti, ut regnum ex Deipara acceptum, eidem demississimis precibus commendaret. Sacras beatissimæ Dei Genitricis imagines maxime venerabatur, ac eidem tanquam Imperatrici et Dominae suas victorias et triumphos tribuebat. Et quando Hispalim ingredi voluit, ubi in honorem et nomen ejusdem beatissimæ Virginis ecclesiam ædificari fecit, quamdam processionem ad modum regii triumphi ordinavit, in qua duces cum propriis militibus et insigniis præibant, post quos episcopi et prælati veniebant, quos rex secum ducere solitus erat, et immediate imago sanctissimæ Virginis, posita in quodam ornatissimo ferculo ad modum currus triumphalis, ac ultimo et immediate post sanctissimam Virginem, veniebant rex et proceres pedestres, tanquam famuli et de familia supernæ Imperatricis, usquequo illam super imperiali throno altaris, quod ei dictum fuerat, posuere.

Ob magnam devotionem quam habebat, erga regium servitium Mariæ supremæ Dominae, quam in civitate Hispalensi vocant beatam Mariam Regum, destinavit pro ejus servitio et ministerio ministros et famulos sub nominibus et titulis janitorum, regum armorum, custodum domus et regis capellæ, cubiculariæ, necnon alios ministros et famulos, debitos pro servitio personæ et domus regis, quæ officia usque in hodiernum diem durant et exercentur in illa capella: signa evidentissima intrinseci amoris et reverentiæ, quam sanctus rex habebat erga sanctissimam Virginem, et quod semper versabatur in querendis novis et exquisitis modis, quibus melius eidem servire valeret, et ejus regnum eidem quoque serviret. Ob magnam etiam devotionem quam gerebat erga beatissimam Virginem, quamdam ejus parvam imaginem semper secum deferrebat, quando exibat ad bellum, illam respiciendo, adorando, et semper ejus sanctum præsidium invocando: quæ hodie in capella sanctæ Ecclesiæ Hispalensis conservatur.

Voluit quod duo Infantes, filii sui, vocati D. Philippus et D. Sancius, essent clerici et canonici S. Toletanæ Ecclesiæ Marianæ, ut Deo et ejus sanctissimæ Matri melius deservirent, ac isto modo ipsi cum domo regia magis essent honorati. In illo mirabili successu victoriæ Pelagii Correa, tunc generalis exercitus hujus sancti regis, in bello nuncupato de Calera, juxta oppidum de Segura Legionensis diocesis, in die Nativitatis beatæ Mariæ 8 Septembris, in occasione, qua præfatus generalis sequebatur Saracenos, et jam sol inclinabat, dixit: *Sancta Maria, sistere fac diem tuum*: et sol stetit per notabile spatium, usquequo consecutus fuit victoriam.

Dum sanctus rex existeret in exercitu posito contra Hispalim, sciens quod illa die beatæ Virginis erat faciendum prælium, tota ipsa die in fervida oratione continuavit, petendo a Deo, ac sanctissima ejus Matre victoriam contra fidei inimicos: ex quibus orationi dicti sancti regis miraculum prædictum ascribendum, cujus victoria fuit. Ex spoliis et bonis in bello contra Mauros captis incepit Ferdinandus novam fabricam ecclesiæ Toletanæ Marianæ, in cujus fundamentis propria manu, et labore primum lapidem posuit. Non habent numerum ecclesiæ et templa quæ in honorem beatissimæ Virginis erexit. Inter multa conventum Minoriticum beatæ Mariæ de Angelis sacrum, ad mille passus ab Alcala de Guadaira, ex regio ærario ædificare curavit. Idemque Corduba, pulsus Mauris, capitalibus Deiparæ hostibus, princeps eorum templum, seu Mezquitam, eliminata omni Mahometi spurcitia, Deiparæ Virginis honori dedicari curavit.

Ibidem etiam ecclesiam et monasterium ordinis Fratrum beatæ Mariæ Virginis de Mercede Redemptionis Captivorum in honorem ejusdem beatæ Mariæ Virginis fundavit. Idem in Hispalensi civitate fecit, donans sancto Petro Nolasco, ad cujus instantiam opus aggressus est, imaginem beatæ Virginis Mariæ quam secum in bello gestare solebat, ibi in templo magnifico a se extruendo collocandam: quæ ex eo tempore miraculis insignis fuit, et totius populi Hispalensis concursu ac devotione culta.

In supernas sedes pro meritis gloriose evectus est Ferdinandus rex, si quis alius, profusa in sanctissimam Deiparam devotione insignis, anno orbis redempti 1262, die 30 Maii; ejusque corpus in metropolitana ecclesia Hispalensi in regia capella Sanctæ Mariæ Regum humatum est. Et quia in omni vita Deiparam Virginem fuerat omni honore et amore prosecutus, post mortem ab ipsa obtinuit ut ejusdem esset in miraculorum patracione ac gratiarum exhibitione socius. Nam, ut habetur in *Summario Processus* pro ejus canonizatione edito Romæ anno 1629, cum quidam dux navis Hispalensis, vigente inter Hispalenses et Lusitanos bello, a Lusitanis captus, in obscurissimo carcere detineretur, hoc sciens ejus uxor, sancti regis nostri Ferdinandi devota, ad ejus capellam properavit,

ad visitandam ibi beatæ Virginis imaginem, erga quam beatus rex, dum vixit, magnam habuerat devotionem. Illicque dictum sanctum regem ex corde oravit, ut a beata Virgine Maria sui mariti a dicta captivitate liberationem impetraret: vovens se operaturam, ut per triginta dies quotidie una Missa in honorem illius imaginis beatæ Virginis celebraretur, et oblaturam dicto glorioso regi, panem, vinum et candelam accensam. Cum autem illa die, prima Missa celebrari cœpta esset, et panem, vinum, ceramque mulier obtulisset, factum est, ut ejus maritus in tenebricoso loco positus, fame ac siti debilitatus, quamdam candelam in suo conspectu accensam viderit, panem quoque, et vinum, quæ ejus uxor offerebat, quibus ejus corpus refectum fuit, et spiritus vivificatus. Continuans vero mulier in oratione, sacrificio et oblatione singulis diebus, de illis quæ ipsa offerebat in civitate Hispalensi, alebatur ejus maritus in civitate Ulixbonensi, et in obscuro carcere illuminabatur. Sed quidam custos, qui eum custodiebat, cum candelam intus accensam vidisset, atque ei nihil deficere animadvertet, illum e carcere extractum torturæ exponi jussit. Cui dictus captivus respondit, quod ab octo diebus illa sibi subministrabantur. Quod ubi ad notitiam regis Lusitanæ fuisset delatum, de isto facto informatus, licet eum jam ad mortem condemnasset, nihilominus, præstito per ipsum juramento, liberavit, et eum ad civitatem Hispalensem ire jussit, ut se, de his quæ pro ipso in civitate fiebant, informaret. Et quamvis ejus uxori perseveranti in continuo sacrificio fuisset significatum, quod ejus maritus ad ultimum fuerat supplicium condemnatus, nihilominus ipsa a promissione facta non cessavit. Cum autem post viginti dies, ipsa bona mulier ab ecclesia rediret, domi maritum suum invenit. Hunc per manus accepit, amboque ad capellam imaginis beatæ Virginis, et sancti Ferdinandi regis venientes, post Deum, ejus Matrem, et gloriosum regem laudaverunt. Et cum domi propriæ aliquibus, licet perpauca, diebus quievisset, ad civitatem Ulixbonensem profectus est, ut ea quæ uxor sua in civitate Hispalensi fecerat, significaret, et totum ministerium, quomodo evererat, Lusitanæ regi referret.

Item, cum quidam imaginis Sanctæ Mariæ Regum, et Ferdinandi regis devotus mancipium quoddam possideret, dictumque mancipium fugam arripuisset, illico dictus devotus præfatum mancipium Dominæ nostræ Deiparæ, et huic glorioso regi commendavit. Sed cum diligentis omnibus in quærendo adhibitis, spe inveniendi destitueretur, cum fere jam ab octo diebus fugam arripuisset, Missam de Conceptione beatæ Mariæ in conspectu ejusdem imaginis beatæ Virginis celebrandam vovit, [et huic glorioso regi, ut pro ipso vellet intercedere, summopere supplicavit. Dum autem ipse genua flecteret, ut Missam audiret,

vovens caput, mancipium juxta se invenit. A quo petens, quo se contulisset, respondit mancipium se nocte præterita quatuordecim leucis fuisse ab ea civitate distans, atque initio diei invenisse se apud ipsum juxta civitatem Hispalensem. Insuper cum quidam Æthiops mulieri conjugatæ alapam dedisset, et ob hanc causam carceri mancipatus, ad privationem manus damnatus fuisset: dictus Æthiops de facto commisso contritus, ad Sanctam Mariam regum, et Ferdinandum nostrum regem recurrit, Missam et manum ceream ipsis vovens: et post aliquot dies sine aliqua pœna liberationem obtinuit. Hoc etiam pro coronide attexam: quod, cum mulier quædam haberet duos Mauros: hi fugam arripientes spatio decem dierum inter condens arbores et plantas absconditi steterunt, nec poterant inveniri. Mater autem præfatæ mulieris cum nonnullas Missas beatæ Mariæ et regi nostro celebrare fecisset, ad effectum, ut dictos Mauros inveniret, apparuit dictis Mauris quidam homo senex magni aspectus, albis capillis, illosque ad eorum dominam redire coegit.

§ IV. — *De Ferdinando V, Castellæ rege.*

Ferdinandus hujus nominis V, Castellæ et Legionis rex, qui primus Hispaniarum rex Catholicus est appellatus, quique Aragoniæ, Navarræ, Siciliæ, et Neapolis rex fuit, Deiparam Virginem Mariam toto vitæ suæ tempore, maximo devotionis affectu dilexit. Inter alia autem pietatis suæ erga augustissimam Dei Genitricem monumenta, cum per multos annos irrite elaborasset pro capiendi inclyta et inexpugnabili urbe Granatensi, tandem ad purissimæ Virginis adjutorium confugiens, vovit cum Serenissima consorte sua Isabella, si eis de prædicta urbe victoriam præstaret, primum illius civitatis templum in honorem suæ purissimæ Conceptionis consecrandum: quo emissio voto gloriosam de hostibus victoriam reportarunt. Inde cum Isabella conjuge se voto exsolvens, Granatæ Virginis Deiparæ templum majus, domumque pontificalem magnis erexit sumptibus, et 24 sacerdotibus, qui quotidie rem divinam facerent, mansiones fieri jussit.

Nunquam ab ejus memoria excidit beneficium illud maximum, quo in ipso Pervigilio purissimæ Conceptionis beatæ Virginis anno 1492, divinitus servatus est, ne impia manu caderet: id, quod tunc omnes eidem purissimæ Conceptioni tribuerunt, cui rex devotissimus erat.

Ecclesiæ beatæ Mariæ Virginis Montis Regalis in Sicilia omnia privilegia confirmavit. Ecclesiam etiam Dominae nostræ de Pilari, seu de Columna dictam, eo quod super eam beato Jacobo apostolo ipsa Virgo adhuc vivens apparuerit, sub sua protectione suscepit. Idque diplomatibus regiis contestatus est. Postquam Malagam in regno Granatensi a Mauris ereptam suæ ditioni adjecisset, sacellum exstruxit in honorem Dei, ejusque sanctissimæ Parentis, quod a victoria denominari voluit. Post-

quam Granatæ regnum imperio suo adjecit, profugavit inde, atque adeo tota Hispania, Mauros Deiparæ Virginis implacabiles hostes, qui eam per annos 778 possederant, Hebræos etiam universos (qui superioribus in hostili animo adversus Deiparam non cedunt) quorum infinitus prope numerus erat, Hispaniæ finibus excedere jussit. Et ut hæreticos (quibus inveteratum in eandem sanctissimam Dei Genitricem odium) Mauros et Hebræorum reliquias e suo regno penitus avelleret, sanctum Inquisitionis officium instituit, varias insulas in Oceano Hispanicæ coronæ adjunxit, ex iisque unam in honorem Deiparæ sanctæ Mariæ Conceptionis nuncupavit.

Anno salutis 1502, epistolam edidit, qua sub advocacy beatæ Virginis de Puritate, coli ejusdem gloriosæ Virginis, et Dominae nostræ Conceptionem declaravit. Epistolæ exemplar affert Armamentarium seraphicum in *Regesto*, fol. 713. Ascriptus est autem rex ipse dictæ confraternitati, sacellumque Puritatis Virginis donariis auxit, et etiam nunc depictus visitur in prægrandi cereo genibus flexis ante Virginis aram.

Cum anno 1489 urbem Bastetanam a Mauris possessam in suam redegisset potestatem, priscorum sacrorum, quæ in ea fuerunt, memor, atque Bastetani episcopi olim percelebris, ecclesiam primariam Annuntiationi beatæ Virginis dedicari curavit: et abbate, canonicisque sacerdotibus exornatam perpetuis redditibus magna liberalitate donavit, ut ex tabulis, quæ de erectione Bastetanæ ecclesiæ exstant, licet cognoscere.

Eo tempore, quo de captione urbis Malacensis Ferdinando huic regi catholico, ejusque conjugis Isabellæ a sancto Francisco Paulano per eorum assecclas repromissio facta est: idem rex ædificare promisit Malacense monasterium Paulani instituti sectatoribus sub titulo Sanctæ Mariæ de Victoria: quod ejusdem regis jussu, sexto lapide a Malaca, in perpetuum Sarracenicæ gentis expulsæ monumentum et memoriam, exstructum est anno Domini 1492. Ædificationem ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Succursu, quæ in Hispania non longe ab oppido Petrochio sita est, adeo suo ære juvit, ut inter illius ecclesiæ auctores et fundatores numeretur.

Granatæ monasterium ordinis Sancti Hieronymi in honorem beatæ Virginis, sub titulo Conceptionis erexit ac dotavit, ut patet ex ejus privilegio, dato anno salutis 1495, de quo late Daza cap. 2, et alii apud Armamentarium Seraphicum in *Regesto*, fol. 305. Pie obiit anno 1516, ætatis 64, die 22 Februarii.

§ V. — *De Ferdinando I, Lusitaniæ rege.*

Ferdinandus I, Lusitaniæ rex, inter alia sui amoris erga Deiparam specimina, templum augustum, a Nazareth dictum, fabricari jussit: in quod iconem quamdam Deiparæ plurimis celebrem miraculis intulit. Extremum diem clausit anno 1533, 31 Octobris.

§ VI. — *De Francisco I, Gallie rege.*

Franciscus hujus nominis I, Galliarum rex, gloriose atque æternæ memoriæ princeps, pro eximia sua erga Deiparam Virginem pietate, cum anno 1558, die 31 Maii hæreticus quidam Parisiis caput abstulisset imagini cuidam Deiparæ : ejus loco aliam substituit ex argento inaurato, interfuitque supplicationi, quæ ex summo templo ad locum supradictæ imaginis processit, atque ipse manibus suis novam imaginem in truncatæ alterius loculamentum subrogavit, tota spectante civitate. Mutata autem imago ad templum Sancti Gervasii delata est, cum solemnī supplicatione. Ea vocatur nostra Domina de Tolerantia. Rex publice proclamari jussit, ut qui violatorem istum sacrarum imaginum deferret, ei pro præmio mille aurei numerarentur. Quod si mortis reus esset, aut alias poenæ obnoxius, generalem omnium condonationem criminum consequeretur.

Hic idem Franciscus Gallorum rex, singularem fiduciam in Dei Matrem habuit, ejus imaginem secum deferens, expeditionem trans Alpes aggressus, fixis in campo Sanctæ Birgittæ tentoriis, ab

Helvetiis, jusjurandum et foedus frangentibus, est circumventus : sed magna vi cum illis conserto prælio, a milite Gallo fortiter excipiuntur, donec in fugam versi, et exterriti deditionem hostes dederunt. Neque dubitans pius rex, quod sacræ hujus imaginis ope victoriam assecutus esset : haud procul a loco, in quo Helvetios fugarat, templum regiæ magnificentiae opus, cœnobium beatæ Mariæ de Victoria nominatum a fundamentis erigi dotarique voluit.

Communem legem mortalium subiit anno partus virginis 1547.

§ VII. — *De Friderico, Siciliae rege.*

Fridericus hujus nominis II, Siciliae rex, ex singulari cordis affectu, quo Deiparam prosequabatur, anno Domini 1506, abbatiam Sanctæ Mariæ de Altofonte, in Gulielmi II Siciliae regis Parco, sex a Panormo milliariibus distante, fundavit : et privilegia ecclesiæ beatæ Virginis Montis Regalis a regibus suis prædecessoribus concessa regio expedito diplomate confirmavit. Ex hac vita migravit ad meliorem, anno orbis redempti 1536.

CAPUT VII.

De Garsia, Navarrae; Geisa, Ungariæ; Godefrido Bullonio, Hierosolymæ; Grallone, Britanniae; Gulielmo Bono, Siciliae, et Gulielmo I, Angliæ regibus.

§ I. — *De Garsia, Navarrae rege.*

Garsias Navarrae rex, in ordine VI, quem tamen aliqui I regem Navarrae faciunt, in Deiparæ Virginis obsequia impenso admodum studio ferebatur. Instituit equestrem ordinem beatæ Mariæ Lillii, quæ est liliū inter spinas, et mater veri Lillii convallium : fuitque hæc causa institutionis. Apud Nairam anno 1048, reperta est imago Deiparæ, quæ ex lilio albo progrediebatur, Filiumque Jesum gestabat in ulnis. Cum autem rex graviter ægrota-ret, et ope Deiparæ convaluisset : in ipso loco, ubi inventa fuerat imago, prædictus rex magnificentissimam ecclesiam ad honorem beatæ Virginis construxit. Constabat autem hic ordo ex 38 equitibus, et nobilioribus et antiquioribus Navarrae familiis : gerebantque ad pectus liliū argenteum : et in præcipuis solemnitatibus duplicem torquem auream cum lilio progrediente ex vase, habentem litteram M coronatam, quæ est prima littera nominis Mariæ : quotidie vero tenebantur recitare certum numerum Salutationum angelicarum.

Idem Parthenii cultus studiosus, Anagari Dei Matri ædem ab imo totam exstruxit, in eaque tumulum accepit anno salutis 1053.

§ II. — *De Geisa, Ungariæ rege.*

Geisa Ungariæ, Dalmatiæ et Croatiae rex, cui sanctus Ladislaus frater Germanus, VIII a sancto Stephano in regno successit : inter alia complura testimonia, quibus se studiosissimum Mariani cultus provehendi ostendit, duas in honorem beatæ

Virginis regia magnificentia basilicas construxit, hac occasione. Cum aulica perfidia, inter Salomonem Ungariæ regem, et Geisam Ladislaumque patreles, discordiæ fomenta incendisset, remque ad arma deduxisset, fratresque amicorum principum auxiliariis copiis, licet longe inferioribus iis, quæ pro rege militabant, in silva, quæ longo tractu terram occupabat, eo loci, ubi nunc Vacien-sis assurgit civitas, constitissent, consiliumque cum militaribus præfectis haberent, cernit Ladislaus angelum cœlo descendentem, Geisæque capiti coronam imponentem. Quam ob rem versus ad fratrem : « Vidistine, inquit, quo te honore benignitas divina honestat, dum cœlestis minister regiam tuo capiti coronam imponit? Macte animo, victoriam de hoste reportaturus, et cœlesti corona præclarus regnaturus. » Tum Geisa, positus genibus, vovet eodem loci se Virgini Dei Genitrici, obtenta victoria a pio fratre promissa, ecclesiam ædificaturum. Mox alacri animo in Salomonem, qui aliquot inde milliariibus aberat, movet exercitum, et gloriosissimum de eo triumphum reportat. Salomone autem meritis penas persolvente, Geisa cum fratre Ladislao, dimissis exercitibus, quietam et privatæ similem vitam dum agunt, libertate regnicolis de regni statu ordinando, absolute remissa, omnium votis idem Geisa Albæ regia in sede coronatur, Ladislaus ducali dignitate honestatur.

Post inaugurationem novus rex religioni promovendæ intentus, ad silvam in qua Ladislaus coro-

nam ab angelo capiti ejus imponi viderat, cum eodem fratre properat. Hic dum fratres agunt inter se de ecclesia Deiparæ, juxta sponsonem factam, construenda, accurrit repente cervus, elatis cornibus, innumeris facibus collucentibus, qui paululum subsistens, mox sese fuga subducit, Danubiumque irruens, nullibi amplius apparuit. Quamobrem Ladislaus rem divinam reputans: « Vere, ait, non cervus, sed angelus Dei fuit. » — « Sed quid facies in cornibus, inquit Geisa? » Tum ille non cornua, sed alæ, et quæ facies ardentes visæ, fulgentes pennæ fuerunt. Porro ubi substitit, locum extruendæ demonstravit ecclesiæ: quam mox Deiparæ ibidem, ac etiam ubi primum divinum ostentum visum fuerat, aliam apostolorum principi Petro statuerunt: utraque maximis ditata proventibus. Præterea in urbe Budensi eidem Deiparæ amplissimam construxerunt basilicam.

Mortalem vitam cum immortalī commutavit Geisa, anno salutis 1077.

§ III. — *De Godefrido Bullonio, Hierosolymæ rege.*

Godefridus Bullonius, ex marchione Antuerpiensi, et Lotharingæ duce, rex Hierosolymitanus, beatam Virginem Antuerpiensem in magna veneratione habuit, et impense coluit: qui ejusdem Virginis ope, cui sedulo sese commendaverat, gloriosam illam de Turcis victoriam obtinuit, quando anno 1099, parvis copiis Hierosolymam expugnavit, die et hora, quibus Christus in ea pro nobis mortuus est: ipseque primus, consensu muris, urbem ingressus, primus deinde Hierosolymæ Christianus rex, quasi novus David, creatus, regnum per 80 annos in sex posteros reges propagavit: unde etiam ab ipsa Palæstina munificentiam suam in ecclesiam Antuerpiensem Marianam testari voluit, collata nimirum ei décima duorum manipulorum, quam ab imperatore in feudo tenuit, ad usum canonicorum ibidem servientium.

Hic idem præstantis animi, religionis et fortitudinis princeps, primarius censendus est canonicorum divæ Virginis Antuerpiæ institutor. Invietsimo huic heroi, ob sacra pignora lactis, capillorum vestium et cæterorum quæ corporis fuerunt Deiparæ, aut ejus contactu sacrata sunt, plurimum debet Brabantia: is enim, capta Hierosolyma, locisque vicinis, patriam suam Brabantiam, tum per se, tum per alios iisdem studuit ditare et exornare.

Vita fungitur, anno millesimo centesimo, 18 Julii.

§ IV. — *De Grallone, Britannæ rege.*

Grallonus Britannæ rex, inter alia Marianæ pietatis, quam corde fovebat, experimenta, monasterium in honorem beatæ Virginis Dei Matris in Radennec composuit, et ordinis divi Benedicti monachis incolendum concessit: in quo ipse moriens, sepulcrum accepit, et ejusmodi cœnotaphium:

Hoc in sarcophago jacet incluta propago

*Grallonus magnus Britonum rex, militis ut agnus
Noster fundator, vitæ celestis amator.
Illi propitia sit semper Virgo Maria.*

E mortalium regione ad supernam felicitatem evolavit anno a salutifero Virginis partu 405.

§ V. — *De Gulielmo Bono, Siciliæ rege.*

Gulielmus, utriusque Siciliæ rex, hujus nominis II, cognomento Bonus, pro reverentissimo suo erga augustissimam cœli Reginam affecto, in Monte Regali (urbs est quarto fere a Panormo lapide, archiepiscopatu opulentissimis redditibus insigni decorata) templum Deiparæ nullis parcens sumptibus nobili structura fabricavit; cujus pars, quæ medio ad altare usque surgit, albo marmore, porphyrete ac Lacedæmonio, guttisque aureis et lineamentis ad diversarum rerum imagines cum structa sit, non ulli in toto fortassis orbe comparandum a nemine æstimatur.

Porro supra hujus templi ostium majus cernitur pulcherrima ac devotissima imago Deiparæ Virginis Mariæ Filium Jesum uteri sui fructum dulcissimum in ulnis gestantis, et sub illa hæc carmina leguntur:

*Sponsa tuæ prolis, o Stella puerpera solis,
Pro cunctis ora, sed plus pro rege Jabora.*

Hic idem Gulielmus erga beatissimam Dei Matrem religiosus ac pius, nummos seu pecunias eudi jussit cum imagine beatæ Virginis ex una parte, his litteris adjunctis: Mater Dei, et ex alia: Rex Wilhelmus. Devotione singulari coluit imaginem sanctissimæ Virginis de Scala, in Messanensi urbe celeberrimam: cui et regias donationes fecit, ut patet ex ejus privilegio anni 1168.

Dum in Adriano nemore, quod inter Prizim et Bivonam in Sicilia interjacet, venationis causa aprum insectaretur, relictis comitibus, qui secum venabantur, propria manu illum vulneravit; et ubi occubuit aper, visione portentosa actus, ac divino afflatu inspiratus, deliberavit ecclesiam divæ Mariæ Virgini erigere, et qui pro ipso ad Deum preces funderent constituere. In loco igitur jam dicto, juxta fontem, qui dicitur Agrillæ, ubi prædictam visionem perspexerat, ecclesiam in honorem beatæ Virginis fundavit, et etiam decore et paramentis omnibus decoravit.

Hominem exiit anno orbis redempti 1189, ætatis 56, ex Thoma Fazelo *De rebus Siculis*, decad. 2, lib. vii, cujus corpus in templum celeberrimum Marianum Montis Regalis, prout ipse ultima voluntate decreverat, translatum est.

Ne autem tantus rex sine debito honore jaceret, anno Jubilæi millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, Ludovicus de Torres archiepiscopus Montis Regalis hoc ei in eodem templo monumentum posuit:

D. O. M.

GULIELMO II, COGNOMENTO BONO, REGI SICILIE
QUI VIXIT ANNOS XXXVI.

TEMPLUM HOC VIRGINI DEI GENITRICI STATUIT:

COENGIUM ILLI CONIUNCTUM EXTRUXIT :
MAGNIFICENTISSIMIS DONIS ET VECTIGALIBUS
DIDAVIT :

MONTEM REGALEM A LUGIO IN PONT. MAX.
METROPOLIM CONSTITUENDAM CURAVIT.

OBIT ANNO SALUTIS MCXXCIX.

§ VI. — *De Gulielmo I, Angliæ rege.*

Gulielmus (aliis Wilhelmus) hujus nominis I, Anglorum rex, amorem suum erga Deiparam publico monumento posteritati consignatum reliquit, dum in Normannia insigne templum sanctæ Mariæ in Gemetico construxit, ac Virgini Matri per Mauritium Rothomagensis archiepiscopum consecravit. Et sicut semper beatæ Virgini Mariæ devotus, ita etiam religiose admodum diem clausit extre-

mum. De cuius obitu in hæc verba scribit Wilhelmus Malmesburiensis, lib. III *Rerum Anglicarum* : « Quinto Idus Septembris, feria quinta, jam Phœbo per orbem spargente clara radiorum spicula, excitus rex, sonum majoris signi audivit in metropolitana ecclesia. Percontante eo, quid sonaret? responderunt ministri : Domine, hora prima jam pulsatur in ecclesia Sanctæ Mariæ. Tunc rex cum summa devotione oculos ad cælum erexit, et sursum manibus extensis dixit : Domine meæ, sanctæ Genitrici Dei Mariæ, me commendo, ut ipsa suis sanctis precibus me reconciliet charissimo Filio suo, Domino meo Jesu Christo. Atque his dictis, protinus expiravit, anno salutis 1087, die 9 Septembris. »

CAPUT VIII.

De Henrico I, II et V, Angliæ ; Henrico II, Castellæ ; Henrico II, III et IV, Galliæ ; Henrico I, Lusitanæ, atque Hilderico Austratiæ regibus.

§ I. — *De Henrico I, Angliæ rege.*

Henricus hujus nominis I, Anglorum rex, pro amore quo in Virginem ardebat, beatæ Mariæ Radingis monasterium ad Tamisii fluminis latus magnifice composuit : idque amplis possessionibus locupletans, effecit, ut omnium prope ad Anglos commeantium ibi diversorium esse posset. Ac propterea monachos Cluniacenses eo accivit, qui præclaræ sanctitatis exemplum, ac indefessæ hospitalitatis specimen jam olim multoties ibi præbuerant.

dem in Bedfordiæ comitatu monasterium Wardoniense titulo Sanctæ Mariæ fundavit. Idem etiam cum Elbroicenses Deiparæ Virginis templum pia quadam (ut sic dicam) crudelitate dejecisset, eo statim edificio restituit, ut omnibus Neustriæ ecclesiis pulchritudine sua antecellat.

Per mortem orbi ereptus est, anno 1135, 4 Nonas Decembris, sepultus in Mariano Radingensi templo a se fundato.

§ II. — *De Henrico II, Angliæ rege.*

Henricus hujus nominis II, Anglorum rex; pro tenerrimo suo erga beatam Virginem pietatis sensu, singulis Sabbatis ab hora nona in feriam secundam proximam, et singulis Mariæ Vigilii justitium per universum Angliæ regnum ad ejus honorem instituit, quam etiam impense veneratus est.

Et sane huic pietati, qua Henricus in Deiparam ferebatur, ascribi debet (inquit Spinellus in *Throno Deiparæ* cap. 39, num. 19) quod de nece a suis sancto Thomæ Cantuariensi martyri præclarissimo illata, tot doloris ac poenitentiae signa vivens et moriens dederit; de quibus in Vita ejusdem sancti Thomæ apud Surium tom. VI, et ulterius apud Baronium tomo XII, *Annalium*, ad annum 1174 et 1189. Devotus interfuit dedicationi ecclesiæ sanctæ Mariæ de Voto, sitæ in territorio Rothomagensi, quam anno 1180, 3 Nonas Martii in honorem sanctissimæ Genitricis Dei Mariæ Henricus

Bajocensis episcopus consecravit. Præsens quoque fuit, quando anno 1177, 16 Kal. Novemb. a Bartholomæo Oxoniensi episcopo dedicata est ecclesia canonicorum regularium Cirencestræ in honorem beatæ Dei Genitricis Mariæ, et eidem ecclesiæ in dedicatione ipsa magnos redditus dedit, ut in secunda parte *Annalium* scribit Rogerius de Hoveden. Ope divæ Virginis Rupis amatoris, quæ in Cadurcensi pago sita est, cum convalesceret ab infirmitate Henricus, statim beneficio gratus, et orationis causa eo se contulit, et vota solvit, anno circiter 1170. Veniens autem, quia terræ inimicorum suorum appropinquabat, congregata multitudo armatorum, tam equitum quam peditum, ad orationem perrexit, munitus sicut ad prælium, nulli malum inferens, omnibus et maxime pauperibus in eleemosynis largiter providens. E vivis excessit anno a virginali partu 1189.

§ III. — *De Henrico V, Anglorum rege.*

Henricus hujus nominis V, Angliæ rex, quia Deiparæ Virgini erat addictissimus, ejusdem Deiparæ Virginis ope, anno salutis 1415, insignem de Gallis victoriam reportavit. Centum quinquaginta millia pugnatorum habebat Gallus (inquit Valdensis) ita ut Anglorum numerum sextuplo excederet. Jam victoriam cecinerat Gallus, jactabatque se jam regem Anglum inclusum habere, nuntiosque ad civitates mittebat, ut sibi gratularentur. Ad Henricum etiam mittit, qui quærat, quanti vellet se redimere : eum ferunt respondisse : intra binas, aut ternas horas ita usuventurum, ut potius Gallis quam Anglis de redemptione sit cogitandum. Id etiam prodit, tota nocte, quæ prælium antegressa est, Gallos variis musicis instrumentis amicos suos oblectasse, quasi more cygnorum exsequias suas præcinerent. Interim neque a stupris, neque a cædibus, et sacrilegiis abstinabant. Porro Henricus suis jubet, ut die pugnae omnes orando sese ad Deum converterent, et præmissa confessione sacram Eucharistiam perciperent. necnon divæ

Virginis opem enixe implorarent. Factum a singulis non impigre, et prælum eo alacrioribus animis susceptum. Gallorum decem millia cæsi, reliqui profligati, et pars intercepti.

Idem auctor duas alias narrat miraculosas victorias Henrici regis Angli infra Octavam Assumptionis Deiparæ, eo quod illam rex impensius coluisset. Et fuit sane gratus opitulatrici suæ, cui miro operis apparatu ad ripam Tamesis fluvii cœnobium exædificavit dedicavitque. Quod magnis tum privilegiis, tum possessionibus locupletavit:

Vivere desiit anno Domini 1422, 30 Augusti.

§ IV. — *De Henrico II, Castellæ rege.*

Henricus hujus nominis II, Castellæ et Legionis rex, permagno cultu et veneratione sanctissimam Dei Genitricem prosequabatur. Excelluit ejus regia pietas et devotio erga imaginem Domine nostræ de Gratia, quæ Valentia in regno Aragoniæ colitur. Ibi enim regium sacellum, quod nunc exstat, et regio ejus stemmate insignitur, extrui fecit, et tribus millibus Morapetinis annuis dotavit, ut constet ex ejusdem privilegio, quod in suo *Alphabeto Augustiniano* tomo II, assert Thomas de Herrera.

Ereptus mundo est Henricus anno salutis 1377.

§ V. — *De Henrico II, Galliæ rege.*

Henricus hujus nominis II, Galliæ rex, ex amore in beatam Virginem ad omnia cubicula, quæ ipse ingrediebatur, imaginem ejus statui curabat, ut illi in perpetua esset memoria.

Idem Domine nostræ Bononiensis dictæ (cujus templum extruxit Clotarius II, Gallorum item rex) studiosissimus fuit, ut cui statuam Deiparæ argenteam cum prægrandibus quatuor ejusdem metalli lampadibus faberrime conflatis cælatisque pia devotione contulerit.

E vivis semper victurus excessit anno reparatæ salutis 1559, ætatis 43, die 10 Augusti.

§ VI. — *De Henrico III, Galliæ rege.*

Henricus hujus nominis III, Galliarum rex Christianissimus, Deiparæ Virgini incredibili devotione addictus fuit. Cum Lauretanam Virginem publicis implicatus negotiis visere, ac muneribus colere ipse non posset, Lusianum unum ex proceribus Galliæ suo loco ad eam destinavit cum regali munere. Donum votivum scyphus egregius erat Virgini, ut virilem regi regnoque stirpem impetraret. Munus et materia et opere maxime insigne. Scyphus ipse ex gemma excavata: lapidem lazuli hodie vocant, veteres saphirum (ut quibusdam placet) appellabant. Hæc gemma eximia magnitudine est, et aureis internitet venis. Operculum scyphi crystallinum tornatile, quod auro circumelusum clarissimæ gemmæ distinguunt. Porro in summo operculo angelus aureus Gallici regni insigne lilium adamantinum sustinet manu. Constat quippe lilium ex tribus adamantibus auro mira arte illigatis. Scyphi pes smaragdinus auro obducitur, atque substerni-

tur circa gemmis, eximiisque unionibus adornatus. In ipsa smaragdini pedis solea, quam auream esse diximus, doni auctoret causa his litteris incisa:

*Ut quæ prole tua mundum, Regina, beasti,
Et regnum, et regem prole beare velis.*

Henricus Tertius Franc. et Poloniæ rex anno 1534.

Cæterum occulto Dei consilio preces interdum non audientis ad voluntatem, ut audiat ad salutem, donum ratum, votum irritum fuit.

Idem divæ Virgini Carnutensi argenteam lampadem donavit, quæ in choro suspensa hunc supra modum illustrat. Ibidem tria fundavit sacra, unum postridie Assumptionis, alterum ipsa Annuntiationis luce, tertium sanctæ Mariæ Magdalene sacro die conficienda.

Idem ædi Deiparæ Virginis Carnuti auri solidi tabulam obtulit, in qua divæ Matris imago ex electro cinericio toreutices artis posita est. Insuper crucem auro lapillisque gravem dicavit. Vas simul ejusdem omnino materiæ, in cujus fastigio admirandæ artis emicat horologium. Quæquidem manibus propriis dona largitus est.

Idem etiam edictum evulgavit, quo blasphemos in sacratissimum Dei Matris Mariæ nomen pœnis maximis multavit, usque dum lingua radicitus evulsa lugubrem sacro nomini ejus lessum accinerent, quoties anteviolarent: ut auctor est Charondas Le Caron in Codice Henrici III: ut merito dicere de hoc nomine potuerit religiosissimus hic rex, quod olim de altero dixit sanctus Bernardus: « Qui nomen tuum (Maria) decolorant, cor meum execoriant. » Neque jam mirum sit tanta spiritus acrimonia in ejusmodi blaterones invecum esse.

Migravit e vita anno orbis per Christum redempti 1589, die 2 Augusti.

§ VII. — *De Henrico IV, Galliæ rege.*

Henricus hujus nominis IV, Galliarum rex, cognomento Magnus, Deiparam Virginem Mariam præcipua devotione, imisque præcordiis venerabatur. Memor beneficiorum, quibus beatissima Dei Parens, et se et suum regnum, suosque prædecessores copiosissime cumulavit, anno 1607, ordinem militiamque tantæ Virginis nomini et honori dicatam in regno suo instauravit. Quæ quidem militia seu ordo equitum beatæ Virginis Mariæ de Monte Carmelo nuncupatus, constat nobilibus ex Gallia viris omnino centum, non aliis prorsus, quam in Ecclesia catholica fidei probatissimæ. Gestabant ad lævam palliorum crucem heteromallam, in cujus medio erat imago beatæ Mariæ opere plumario radiis aureis circumdata. In collo vero crucem auream vitta bombicina camelini coloris appensam, in cujus medio ex uno quoque latere erat imago Deiparæ encausto depicta.

Horum præcipua cura sanctissimæ Virginis Mariæ de Monte Carmeli veneratio est, et regiam majestatem proxime in castris ac pugna stipare; ut olim apud Romanos Triarii milites; apud Persas viri, quos vocabant immortales. Porro or-

dinem militarem luculento diplomate confirmavit Paulus V, summus Pontifex, in quo statuta et constitutiones religiosi militibus deinceps observandæ sanciantur, præscribunturque. Ad meliorem vitam abiit Henricus anno a partu virgineo 1610, die 14 Maii : ejus quæ exstant, et me fugiunt, luculenta Marianæ religionis argumenta ad virtutis incitamentum proferent alii.

§ VIII. — *De Henrico I, Lusitanie rege.*

Henricus hujus nominis I, Lusitanie rex, ideique antea S. R. E. cardinalis a Paulo III, Pontifice maximo creatus : cum (ut dixi in *Purpura Mariana* cap. 8) beatissimæ Dei Genitricis ac Virginis Mariæ obsequiis esset devotissimus ac devinctissimus, in solemnitate præsertim Assumptionis ejus in cælum largiores elemosinas effundebat. In proprium usum commentatus est, et in vivum suæ pietatis specimen posteris dereliquit, Meditationes spiritus et succi plenas in Evangelia festivitatum Deiparæ Virginis, opera Patris Ludovici Granatensis anno 1577 Ulyssiponæ in lucem evulgatas.

Aiebat, Deo non convenire, habere Matrem nisi Virginem : nec Matri Virgini habere Filium nisi simul esset Deus. Admirans divinæ sapientiæ abyssum, quod apponi fecerit in lege, quod beatam Virginem a purificationis lege excusabat, et tamen voluerit eandem beatam Virginem purificari : asserebat hoc factum, ut manifeste cognosceretur, quam obediens esset divinæ legi ea, quæ cum non teneretur, legem adimplevit, et ut ipsa confunderet nostram inobedientiam, qui cum divina lege teneamur, tam male tamen ei satisfacimus. Addebat beatam Virginem exemplo Filii, qui ad tempus haberi voluit filius Josephi, et circumcidi absque necessitate et obligatione, voluisse, quamvis non teneretur, et in substantia esset libera, adimplere omnem justitiam : maluisseque potius videri

ad tempus peperisse, ut cæteræ feminæ, cum humilitate et observantia legis, quam ostendere suam puritatem virginalem cum superbiam et inobedientiam.

In festo Assumptionis Deiparæ Virginis, ejusdem Deiparæ Virginis gloriam ac triumphum contemplatus, tanquam pauper et exsul, desideriis, suspiriis, lacrymis et orationibus Dominam suam in cælum ascendentem sequebatur : et ut aliquam tanti festi cognitionem consequeretur, enixe laborabat. Ut etiam sentire in anima sua posset magnam gloriam, quam beata Virgo in sua Assumptione accepit : eandem beatam Virginem toto cordis affectu deprecabatur, ne suam gratiam sibi in hoc deesse pateretur : eamque sibi a Filio impetrare dignaretur : quatenus per ipsam posset sustentari usque dum ad veram gloriam vitamque perpetuam perveniret.

Idem in Eborensi Academia, a se erecta, ac societatis Jesu Patribus tradita, nobile collegium exædificavit, purificatæ Virgini (cujus prope diem festum natus fuerat) rite dedicatum, ut in ea quinquaginta theologi alerentur.

Pie vita exiit anno salutis 1580, ætatis 68, die 15 Januarii, eodem die ante octo et sexaginta annos natus, ejusque corpus in ecclesia Sanctæ Mariæ de Bethleem sepultum est.

§ IX. — *De Hilderico, Austratiæ rege.*

Hildericus Dagoberti Magni ex Clodovæo filio nepos, Austratiæ, seu Francorum rex in Alsatia, inter alia pietatis suæ erga Deiparam documenta, Benedictinæ professionis abbatiale cœnobium basilica pro famulorum Dei sustentatione dotatum, in Christiparæ Mariæ honorem suis impensis, a virginei partus anno 660, erexit.

Austratiæ cepit imperare anno 658.

CAPUT IX.

De Jacobo I et II, Aragoniæ : Ina, Saxonie : Joanne I et II, Aragoniæ : Joanne I et II, Castellæ : Joanne, Gallie : Joanne I, II et III, Lusitanie : et Joanne Casimiro Polonie regibus.

§ I. — *De Jacobo I, Aragonie rege.*

Jacobus, quem Jamen alii appellant, I hujus nominis Aragonie rex, cognomento Victor, seu Expugnator, Deiparæ in omni vita sua addictissimus, anno salutis 1208, in die Purificationis beatissimæ Virginis baptismi sacris undis tinctus est. Cum ei nomen esset imponendum, Petrus pater Aragonie rex duodecim cereos albos ejusdem longitudinis, ponderis et crassitudinis accendi jussit, apud altare sacelli in laudem et honorem Mariæ Virginis, et duodecim apostolorum, quorum singula nomina singulis cereis scripsit, vovitque ut illius apostoli nomen imponeret, ejus cereus, reliquis extinctis et consumptis, solus diutius perdurasset. Ille igitur ratione natus infans, Jacobus fuit appellatus, propterea quod cereus, in

quo divi Jacobi nomen scriptum fuerat, reliquos virgute superavit. Eum regina mater dum utero contineret, tum Christo, tum beatissimæ Virgini tota mente commendabat. Postquam tria nobilissima regna e Saracenorum manibus eripisset, in Aragonia ad duo millia templa in Deiparæ honorem felici, locuplete, regiaque manu ædificavit ac dotavit. Inter quæ excellent regale templum Sanctæ Mariæ de Puche, sive de Podio prope Valentiam, quod ordini suo beatæ Virginis de Mercede redemptionis Captivorum attributum voluit. Sub ejusdem Virginis nomine sacrum ordinem de Montesa erexit. In Enessana in regno Valentie pugna contra Saracenos insignem de iis tulit victoriam, invocantibus ejus militibus gloriosum sanctæ Mariæ nomen, etque confidentibus. At parva victoria, maximas

Christo ejusque Genitrici gratias egit, totoque regno datis ad antistites atque oppidorum magistratus litteris, supplicationes ad eorum honorem fieri injunxit. In ea pugna decem millia Saracenorum interempta, quorum cadavera nullo apparebant sauciata fuisse, neque perfossa vulnere: ex nostris autem pauci desiderati.

Idem a suo pædago Simeone Monfortiansi comite pro captivo detentus, suum patrem totius Aragoniæ regem, et Catalauniæ comitem adire et videre prohibitus, quanti æstimanda libertas esset, experiendo et carendo cognovit. Quamobrem anno Domini ducentesimo decimo octavo supra millesimum, cum jam patre mortuo regnaret, die quadam orationi ferventer intentus, Christianorum libertatem a Deo immortalis et precibus et lacrymis contendebat: Maurorumque ex Hispanorum finibus ejectionem, et intercluso reditu fugam, cum suspiriis et gemitibus reposcebat. Oranti splendor affulsit, mediaque in luce Deiparam vidit, de postulato gratulantem, studiumque laudantem, quo et infideles debellabat, templa reponebat, et captivos Christianos e durissima Mahumetanorum servitute conabatur eripere; simulque prædixit, haud tarde venturos religiosos viros, qui in redimendis captivis occupandi essent, quorum patronus esset futurus, et qui deinceps in regno succederent. Nomen quoque religionis indicavit, divæque Mariæ Redemptricis titulo esse decorandam. Hæc audiens Jacobus incredibiliter exsultavit, nec a lacrymis præ gaudio temperavit. Patrocinium et suscepit ipse libenter, et pro regni hæredibus spondidit.

Ergo de religione stabilienda strenue laboratum est, sed in Catalonia præsertim. Honorius hoc nomine III, Dei Ecclesiæ præsidebat, VI jam pontificatus anno decurrente, cum Kalend. Aug. Petro Nolasco primo hujus militiæ imperatori visio talis obijcit. Erat hic quidem in egentes misericors, et captivos bene multos ex Maurorum potestate redemerat. Quare preces, quas ineunte Augusto pius et venerabundus offerebat, Christus accepit; id, quod rei monstravit eventus. Nam precanti Nolasco, et captivorum remedium Deo et cœlitibus commendanti, prævia insolita luce, Dei se Mater ostendit, monens, ut captivos e Saracenorum servitute ac jugo perseveraret eximere, ut in eo misericordiæ genere bona consumeret, id operis suo Filio, et esse, et fore gratissimum. Simul indicat pro foribus esse familiam, quæ captivorum liberationem ex voto suscipiat. Cadit ille pronus in terram, oraculi nuntique lætitiæ virginalis, et ubi se ex admiratione collegit, quæ vox, et ejus illa esset, modeste sciscitatur. « Ego sum Deipara Virgo, respondet. Esto vir fortis, nec dubites, hanc apocalypsim esse divinam de novo instituto religiosorum, qui me auspice captivos expellant ex barbarorum servitute, et a Saracenis pretio

redimant Christianos. » Quæ rex Nolascoque viderant, vidit quoque Raymundus Pennafortius ordinis Prædicatorum, confessionum regis auditor et summi Pontificis capellanus, insignis monachus sanctitatis admirandæ. Ergo Nolasco ad Raymundum, quo item ad confessiones patre utebatur, et judice, rem defert cœlitus nuntiatam, quem noctu orantem invenit. Nolasco Raymundus eadem sibi monstrata esse respondet, amboque ad regem adeunt, ut visa et audita, unoque et eodem tempore utrique revelata renuntient. Vix ea commemorare cœperant, cum rex Jacobus præ lætitiæ gestiens, idem sibi patefactum esse de cœlo confitetur.

Quocirca, stabiliendi illius ordinis studio, Barcinonensem episcopum Berengarium Palavicinum accersit, cui ordine cuncta narravit, quæ nocte una, unoque tempore, tribus præclaris evenisset, ut divinitus audirent consentanea consentientiaque de captivis redimendis, rei que tam salutaris familia effectrice fundanda. Itaque decretum est, ut Augusti decimo die, divi feriis sacro Laurentii, fructuosæ religionis principia ponerentur. Præviæ pompa sollemnis, cantatæ litanîæ, paterque Raymundus quæ tres illi locupletissimi testes se cœlitus audisse affirmassent, publica in concione recensuit, deque salubri instituto populum docuit, et liberalitatem civium ad opus vere Christianum invitavit. Cumque pontificio ritu præsul Missam celebraret, post hostiæ oblationem ante sacrum altare, rege Raymundoque præsentibus, primum novi ordinis insigne de manu pontificis sacrificantis Petrus Nolasco accepit, dux eorum, qui in tam clara familia, et se, et captivos plurimos redemerunt.

Quia autem hæc admirabilis apparitio, seu descensio beatissimæ Virginis ad revelandam huic piissimo regi foundationem dicti ordinis de Mercede redemptionis Captivorum, maximum argumentum est quanti meriti fuerit ipse rex apud ipsam beatissimam Virginem, ob eximiam suam devotionem, et maxima in ipsius honorem præstita obsequia, notatu dignum, imo et dignissimum judico, apparitionem, seu revelationem prædictam qualificatissimam esse, et ab Ecclesia Romana non semel rite et canonice approbatam, et præcipue a Clemente VIII in litteris decretalibus super canonizationem sancti Raymundi de Pennafort, et Paulo V, in concessione, seu approbatione trium lectionum secundi nocturni pro Officio festi hujus apparitionis, quod sub titulo beatæ Mariæ de Mercede in universa religione prædicta Dominica proximiori Kalendis Augusti ex Indulto Sedis apostolicæ solemniter celebratur. In quibus lectionibus, quas de consilio et assensu sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium sacris Ritibus præpositorum ex prædictis decretalibus Clementis VIII, desumpsit Paulus V, postquam disertissimis verbis refertur ac ma-

dinem militarem luculento diplomate confirmavit Paulus V, summus Pontifex, in quo statuta et constitutiones religiosi militibus deinceps observandæ sanciuntur, præscribunturque. Ad meliorem vitam abiit Henricus anno a partu virgineo 1610, die 14 Maii : ejus quæ exstant, et me fugiunt, luculenta Mariæ religionis argumenta ad virtutis incitamentum proferent alii.

§ VIII. — *De Henrico I, Lusitanæ rege.*

Henricus hujus nominis I, Lusitanæ rex, ideinque antea S. R. E. cardinalis a Paulo III, Pontifice maximo creatus : cum (ut dixi in *Purpura Mariana* cap. 8) beatissimæ Dei Genitricis ac Virginis Mariæ obsequiis esset devotissimus ac devotissimus, in solemnitate præsertim Assumptionis ejus in cælum largiores elemosynas effundebat. In proprium usum commentatus est, et in vivum suæ pietatis specimen posteris dereliquit, Meditationes spiritus et succi plenas in Evangelia festivitatum Deiparæ Virginis, opera Patris Ludovici Granatensis anno 1577 Ulyssiponæ in lucem evulgatas.

Aiebat, Deo non convenire, habere Matrem nisi Virginem : nec Matri Virgini habere Filium nisi simul esset Deus. Admirans divinæ sapientiæ abyssum, quod apponi fecerit in lege, quod beatam Virginem a purificationis lege excusabat, et tamen voluerit eandem beatam Virginem purificari : asserebat hoc factum, ut manifeste cognosceretur, quam obediens esset divinæ legi ea, quæ cum non teneretur, legem adimplevit, et ut ipsa confunderet nostram inobedientiam, qui cum divina lege teneamur, tam male tamen ei satisfacimus. Addebat beatam Virginem exemplo Filii, qui ad tempus haberi voluit filius Josephi, et circumcidi absque necessitate et obligatione, voluisse, quamvis non teneretur, et in substantia esset libera, adimplere omnem justitiam : maluisseque potius videri

ad tempus peperisse, ut cæteræ feminæ, cum humilitate et observantia legis, quam ostendere suam puritatem virginalem cum superbia et inobedientia.

In festo Assumptionis Deiparæ Virginis, ejusdem Deiparæ Virginis gloriam ac triumphum contemplatus, tanquam pauper et exsul, desideriis, suspiriis, lacrymis et orationibus Dominam suam in cælum ascendentem sequebatur : et ut aliquam tanti festi cognitionem consequeretur, enixe laborabat. Ut etiam sentire in anima sua posset magnam gloriam, quam beata Virgo in sua Assumptione accepit : eandem beatam Virginem toto cordis affectu deprecabatur, ne suam gratiam sibi in hoc deesse pateretur : eamque sibi a Filio impetrare dignaretur : quatenus per ipsam posset sustentari usque dum ad veram gloriam vitamque perpetuam perveniret.

Idem in Eborensi Academia, a se erecta, ac societatis Jesu Patribus tradita, nobile collegium exædificavit, purificatæ Virgini (cujus prope diem festum natus fuerat) rite dedicatum, ut in ea quinquaginta theologi alerentur.

Pie vita exiit anno salutis 1580, ætatis 68, die 15 Januarii, eodem die ante octo et sexaginta annos natus, ejusque corpus in ecclesia Sanctæ Mariæ de Bethleem sepultum est.

§ IX. — *De Hilderico, Austratiæ rege.*

Hildericus Dagoberti Magni ex Clodovæo filio nepos, Austratiæ, seu Francorum rex in Alsatia, inter alia pietatis suæ erga Deiparam documenta, Benedictinæ professionis abbatiale cænobium basilica pro famulorum Dei sustentatione dotatum, in Christiparæ Mariæ honorem suis impensis, a virginei partus anno 660, erexit.

Austratiæ cepit imperare anno 658.

CAPUT IX.

De Jacobo I et II, Aragoniæ : Ina, Saxonæ : Joanne I et II, Aragoniæ : Joanne I et II, Castellæ : Joanne, Galliæ : Joanne I, II et III, Lusitanæ : et Joanne Casimiro Poloniæ regibus.

§ I. — *De Jacobo I, Aragoniæ rege.*

Jacobus, quem Jamen alii appellant, I hujus nominis Aragoniæ rex, cognomento Victor, seu Expugnator, Deiparæ in omni vita sua addictissimus, anno salutis 1208, in die Purificationis beatissimæ Virginis baptismi sacris undis tinctus est. Cum ei nomen esset imponendum, Petrus pater Aragoniæ rex duodecim cereos albos ejusdem longitudinis, ponderis et crassitudinis accendi jussit, apud altare sacelli in laudem et honorem Mariæ Virginis, et duodecim apostolorum, quorum singula nomina singulis cereis scripsit; vovitque ut illius apostoli nomen imponeret, ejus cereus, reliquis extinctis et consumptis, solus diutius perdurasset. Hac igitur ratione natus infans, Jacobus fuit appellatus, propterea quod cereus, in

quo divi Jacobi nomen scriptum fuerat, reliquos virgute superavit. Eum regina mater dum utero contineret, tum Christo, tum beatissimæ Virgini tota mente commendabat. Postquam tria nobilissima regna et Saracenorum manibus eripuisset, in Aragonia ad duo millia templa in Deiparæ honorem felici, locuplete, regiaque manu ædificavit ac dotavit. Inter quæ excellunt regale templum Sanctæ Mariæ de Puche, sive de Podio prope Valentiam, quod ordini suo beatæ Virginis de Mercede redemptionis Captivorum attributum voluit. Sub ejusdem Virginis nomine sacrum ordinem de Montesa erexit. In Enessana in regno Valentæ pugna contra Saracenos insignem de iis tulit victoriam, invocantibus ejus militibus gloriosum sanctæ Mariæ nomen, etque confidentibus. At parva victoria, maximas

Christo ejusque Genitrici gratias egit, totoque regno datis ad antistites atque oppidorum magistratus litteris, supplicationes ad eorum honorem fieri injunxit. In ea pugna decem millia Saracenorum interempta, quorum cadavera nullo apparebant sauciata fuisse, neque perfossa vulnere: ex nostris autem pauci desiderati.

Idem a suo pædagogo Simeone Monfortiansi comite pro captivo detentus, suum patrem totius Aragoniæ regem, et Catalauniæ comitem adire et videre prohibitus, quanti æstimanda libertas esset, experiendo et carendo cognovit. Quamobrem anno Domini ducentesimo decimo octavo supra millesimum, cum jam patre mortuo regnaret, die quadam orationi ferventer intentus, Christianorum libertatem a Deo immortali et precibus et lacrymis contendebat: Maurorumque ex Hispanorum finibus ejectionem, et intercluso reditu fugam, cum suspiriis et gemitibus reposebat. Oranti splendor affulsit, mediæque in luce Deiparam vidit, de postulato gratulantem, studiumque laudantem, quo et infideles debellabat, templa reponebat, et captivos Christianos e durissima Mahumetanorum servitute conabatur eripere; simulque prædixit, haud tarde venturos religiosos viros, qui in redimendis captivis occupandi essent, quorum patronus esset futurus, et qui deinceps in regno succederent. Nomen quoque religionis indicavit, divæque Mariæ Redemptricis titulo esse decorandam. Hæc audiens Jacobus incredibiliter exsultavit, nec a lacrymis præ gaudio temperavit. Patrocinium et suscepit ipse libenter, et pro regni hæredibus spondidit.

Ergo de religione stabilienda strenue laboratum est, sed in Catalonia præsertim. Honorius hoc nomine III, Dei Ecclesiæ præsidebat, VI jam pontificatus anno decurrente, cum Kalend. Aug. Petro Nolasco primo hujus militiæ imperatori visio talis obijciatur. Erat hic quidem in egentes misericors, et captivos bene multos ex Maurorum potestate redemerat. Quare preces, quas ineunte Augusto pius et venerabundus offerebat, Christus accepit; id, quod rei monstravit eventus. Nam precanti Nolasco, et captivorum remedium Deo et cœlitibus commendanti, prævia insolita luce, Dei se Mater ostendit, moneus, ut captivos e Saracenorum servitute ac jugo perseveraret eximere, ut in eo misericordiæ genere bona consumeret, id operis suo Filio, et esse, et fore gratissimum. Simul indicat pro foribus esse familiam, quæ captivorum liberationem ex voto suscipiat. Cadit ille pronus in terram, oraculi nuntiique lætitiæ virginalis, et ubi se ex admiratione collegit, quæ vox, et ejus illa esset, modeste sciscitatur. « Ego sum Deipara Virgo, respondet. Esto vir fortis, nec dubites, hanc apocalypsim esse divinam de novo instituto religiosorum, qui me auspice captivos expédiant ex barbarorum servitute, et a Saracenis pretio

redimant Christianos. » Quæ rex Nolascoque viderant, vidit quoque Raymundus Pennafortius ordinis Prædicatorum, confessionum regis auditor et summi Pontificis capellanus, insignis monachus sanctitatis admirandæ. Ergo Nolasco ad Raymundum, quo item ad confessiones patre utebatur, et iudice, rem defert cœlitus nuntiatam, quem noctu orantem invenit. Nolasco Raymundus eadem sibi monstrata esse respondet, amboque ad regem adeunt, ut visa et audita, unoque et eodem tempore utrique revelata renuntient. Vix ea commemorare cœperant, cum rex Jacobus præ lætitiæ gestiens, idem sibi patefactum esse de cœlo confitetur.

Quocirca, stabiliendi illius ordinis studio, Barcinonensem episcopum Berengarium Palavicinum accersit, cui ordine cuncta narravit, quæ nocte una, unoque tempore, tribus præclaris evenisset, ut divinitus audirent consentanea consentientiaque de captivis redimendis, reique tam salutaris familia effectrice fundanda. Itaque decretum est, ut Augusti decimo die, divi feriis sacro Laurentii, fructuosæ religionis principia ponerentur. Prævit pompa sollemnis, cantatæ litanæ, paterque Raymundus quæ tres illi locupletissimi testes se cœlitus audisse affirmassent, publica in concione recensuit, deque salubri instituto populum docuit, et liberalitatem civium ad opus vere Christianum invitavit. Cumque pontificio ritu præsul Missam celebraret, post hostiæ oblationem ante sacrum altare, rege Raymundoque præsentibus, primum novi ordinis insigne de manu pontificis sacrificantis Petrus Nolasco accepit, dux eorum, qui in tam clara familia, et se, et captivos plurimos redemerunt.

Quia autem hæc admirabilis apparitio, seu descensio beatissimæ Virginis ad revelandam huic piissimo regi foundationem dicti ordinis de Mercede redemptionis Captivorum, maximum argumentum est quanti meriti fuerit ipse rex apud ipsam beatissimam Virginem, ob eximiam suam devotionem, et maxima in ipsius honorem præstita obsequia, notatu dignum, imo et dignissimum iudico, apparitionem, seu revelationem prædictam qualificatissimam esse, et ab Ecclesia Romana non semel rite et canonice approbatam, et præcipue a Clemente VIII in litteris decretalibus super canonizationem sancti Raymundi de Pennafort, et Paulo V, in concessione, seu approbatione trium lectionum secundi nocturni pro Officio festi hujus, apparitionis, quod sub titulo beatæ Mariæ de Mercede in universa religione prædicta Dominica proximiori Kalendis Augusti ex Indulto Sedis apostolicæ solemniter celebratur. In quibus lectionibus, quas de consilio et assensu sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium sacris Ritibus præpositorum ex prædictis decretalibus Clementis VIII, desumpsit Paulus V, postquam disertissimis verbis refertur ac ma-

xime commendatur insignis sancti Petri Nolasci pietas, qua suas copias et opes ad inopes alendos, et maxime ad captivos ex barbarorum vinculis redimendos magna cum alacritate, et libenti animo conferebat, sic deinde habetur : « Egregium pii, ac liberalis animi officium, pro sua infinita bonitate gratum Deus habuit. Nam proxima nocte insequenti beatissima Virgo Dei Mater eidem Petro, qui sanctis meditationibus et orationi vacans cogitabat, qua ratione calamitatibus Christianorum in captivitate degentium succurri posset, serena fronte se conspiciendam dedit, et acceptissimum sibi ac Unigenito suo Filio fore dixit, si suum in honorem institueretur ordo Religiosorum, quibus cura incumberet captivos e tyrannide Turcarum liberandi. Ac illa ipsa nocte eadem Virgo sanctissima beato Raymundo, et Jacobo I, Aragoniæ regi, apparuit, idipsum de Religiosis admonens. Quare hi collatis inter se consiliis, et consentientibus animis, ordinem beatæ Mariæ de Misericordia, seu de Mercede redemptionis Captivorum fundaverunt. »

Et quia cum de sancto Petro Nolasco in fundatoribus Marianis sermonem agerem, non habui ad manus celebrem epistolam, quam ei sanctus Raymundus de Pennafort e Bononia scripsit, in qua clarissimis et quam tenerrimis verbis eadem apparitio pluries repetitur, opere pretium duxi hic eam inserere. Est autem illius argumentum efficaciter suadere sancto Petro Nolasco, ne officium magistri generalis sui ordinis renuntiaret, quod ex humilitate maximopere desiderabat, fortassis ipsius sancti Raymundi de Pennafort exemplo etiam ductus, qui post biennii gubernium magistratum sui ordinis Prædicatorum renuntiaverat. Servatur autem hæc epistola in archivio conventus Barchinonensis dicti ordinis beatæ Mariæ de Mercede, in quodam libro manuscripto cujusdam capituli generalis, ibidem celebrati a fratre Natale Gaver, magistro generali ejusdem ordinis anno 1442, et refertur a Stephano de Corbera in Vita beatæ Mariæ Soccus religiosæ dicti ordinis, et a magistro fratre Francisco Raymundo de Ribera in sermone, seu tractatu panegyrico sancti Petri Nolasci, et denique a reverendissimo Patre magistro fratre Marco Salméron in suis *Memoriis historicis*, fuitque anno 1628, in sacra Rituum congregatione super causa ejusdem sancti Petri Nolasci in authentica forma producta, cujus tenor talis est :

« Frater Raymundus de Pennafort, venerabili Patri Petro de Nolasco S. P. D.

« Dominus omnipotens, et clemens, precibus Genitricis semper Virginis Mariæ custodiat animam tuam. In omnibus memoriam tui faciens, charissime et desideratissime Pater, ut commissum tibi gregem custodias semper, ac protegas, indefesseque animo pascua pingua, aquam vitæ

tribuens, perficias opus Domini, usque in diem Christi Jesu, necesse habui hanc tibi scribere. Cum enim certo scias, diversas esse cælorum vias secundum diversas vocationes, nollem a te me miserum imitari, qui constitutus ab hominibus, et in supremum religionis officium assumptus, ab eo me abdicavi; non ut vacarem otio, sed ne inutilis servus, quæ sanctorum et virorum nominatorum sunt, vane tenerem. Timui tamen, ne et tu alios reputans meliores, ut orationi vacares, quod ego debui facere, faceres. Ego assumptus ab hominibus, tu tamen a Virgine cœlitus electus, sic cœlum observa, quia, ut eligeris, cœlorum culmine descendit Virgo. Parce mihi, quæso, Pater charissime, et temeritati, ne quæ audis, ascribas. Ego inutilis, et tu bonus; tu viam veritatis tenens, et ego sicuti ovis errans. Ores, obsecro, tuam charissimam Matrem, ut mihi negligentias in tanto commissas officio, ignoscat. Gaude, frater charissime, et noli super commissum tibi gregem tristari; non enim tibi assumpsisti honorem, nec virgæ florentis indicio, sed Matris sanctissimæ descensu. Cui enim aliquando pastorum dixit Virgo : *Pasce agnos meos* (Joan. xxi, 15)? Forte ergo Virgini contradices? Non ego hoc spero. Rogo ergo te, per Virginis sanctissimæ viscera, ut tuum tibi commissum gregem custodias.

« Cum sibi speciosissimam diligeret Christus Sponsam, sine macula et ruga decoram nimis supra petram eam constituit, et in Petri amore solidavit : *Petre, amas me* (ibid. 18)? Et cum triplici testimonio amorem probasset, eam sibi custodiendam tradidit. Petrum vidimus de amore, non de cura anxium. Si enim amore conglutinantur lapides vivi ædificii, tentatione haud scinduntur, inferno toto non tristantur. Quare ergo pastor ille non timuit super Domini gregem vigilare, qui dum oleo amoris fidei lampades promittit accendere, insufflante adolescentula, erroris nocte exstinxit, nisi quia amore illustrans cordis pervigiles lucernas fidei magis illucens amore, spei aures debet præstare, quam de sua innata infidelitatis inconstantia perhorrescere? Illi Filius soliditatem fidei in ejus angulari lapide prædixit : tibi Mater obsequium tui amoris gratissimum Filio esse monstravit. Reminiscere, Petre charissime, illius felicissimæ noctis, cui arrisit æterna dies, cum ego tuis meritis factus sum cœlestium civium consors; cum eam vidimus, cujus pulchritudine cœli facti sunt gloriosi; cujus decorem sol et luna mirantur. Unde enim potes tristari, si sic te lætificarunt angelici chori, jucundarunt aspectus illius, quæ et Verbum concepit, Trinitatem honoravit? Descenditne unquam Virgo ut perderet? Imo ut perditos revocaret. Quæ dispersos congregat, congregantes ad se quomodo aufugere potest quos cœlesti amplexu inamissibiliter ad te necit? Præbe humeros, ne a suscepto officio detrahas manus : ne eam imprudentem doceas, cu-

jus sapientia omnia constant, mutabilia et transitoria, firma et stabilia perseverant. Numquid non ei imprudentiæ scriberetur, si parvi ponderis hominem ad magni officii onera sublevasset, eVectum a se, quem sciebat defecturum? Si humilitatis specie a Virginis officio volueris te abdicare, motum cœli sequere, reverenter pristinam vocationem intueri: non enim est sanctus motus animi viam Domini non pertransiens, ejus semitam cœli ire dixerunt. Perfice igitur viam tuam, imo melius dicam Domini: quia, quæ te ad tantam dignitatem dignata est sublevare, inde a cœlesti gloria non deficiet, sed perducet, ubi cum Trinitate gloriatur in sæcula sæculorum. Amen. Saluta filios tuos et fratres meos nominatim. »

Hæc sancto Petro Nolasco Raymundus Pennafortius: noluique pium lectorem scriptura tam admirabili fraudare, quia non solum insignem humilitatem ac sanctitatem utriusque divi commendat, sed etiam regis nostri Jacobi egregia in præmium sui obsequii erga beatam Virginem merita, utpote cui eadem revelatio facta est, sicuti ex bullis Clementis VIII, et Pauli V, certo constat. Quibus addo verba, quæ rex ipse circa hanc apparitionem sancto Petro Nolasco locutus, quando capta Valentia Mezquitam, quæ erat in medio civitatis, ipsi et ordini suo pro ædificandis ecclesia et monasterio donavit. Quæ quidem referuntur a Patre Bernardo de Vargas, tomo I suæ *Chronicae*, cap. 22, et sic se habent: «Ædiculam illam quæ est in medio istius civitatis, in qua falsus propheta coli solebat, cum ædibus illis, quibus est circumdata, trado et consigno tibi, et ordini tuo, vel potius meo, vel ut melius dicam, nostro: pares enim fuimus in divina visione. Curabo igitur, ut ex nostris redditibus ecclesia ibi ædificetur in honorem gloriosissimæ Virginis Mariæ, quam oculi nostri cernere meruerunt. Dabis igitur operam, ut in ea ecclesia immoletur Deo sacrificium laudis, et Jesu Christo Salvatore nostro, ejusque gloriosissimæ Matri continuo deserviatur. »

Antea (ut dixi) a Simone Monfortio Carcassione in vinculis detentus fuerat Jacobus, ubi et Deiparam liberatricem expertus est. Tertio quoque a quodam Ferdinando carceri mancipatus cum regina, cum se per fenestram demittere vellet, ab ea prudenter admonitus est, ut almæ Genitrici Dei Mariæ, cui ipse se a puero devoverat, nunc totum commendaret: fore namque, ut ipsius ope Virginis, qua fuit a Monfortio et arce Montionis liberatus, a præsentique quoque custodia honorifice eriperetur: quod et reipsa post pauculos dies accidit.

Porro Jacobus sanctum Petrum Nolascum et socios, statim ac hi fuerunt habitu sanctæ religionis induti, ob amorem beatæ Virginis, cujus novi filii inaugurati fuerant, secum in suum palatium duxit, eisque in eo partem pro habitatione cum oratorio regio assignavit, ut constat tum ex histo-

riis ordinis prædicti, tum ex carta confraternitatis a F. Gulielmo de Bas, sancti Petri Nolasci locumtente concessa, cujus datæ tenor est, hujusmodi: « Apud nostrum oratorium in palatio regio Idibus Septembris, anno Domini 1219, ab ordinis fundatione et sanctissimæ Mariæ Descensione, anno 2, etc. »

Huic præterea ordini vere Mariano filium suum infantem Sancium, qui postmodum fuit Toletanus antistes, etiam antequam in lucem prodiret, destinavit, ac beatæ Virgini in eo devovit.

Idem gravissima constitutione sanxit, ne Judæi in toto suo districtu morantes, aut Christum, aut sanctissimam ejus Parentem blasphemis, aut dicerent ex more proscinderent, utque eadem ex libris suis quamprimum eraderent, sub pœnis tum pecuniariis, tum corporeis. Quæ eadem supplicia ex iis sumpsit, qui vel non erassissent, vel aliqua in contumeliam œconomiae salutis nostræ evomissent. Idem trigesies cum Mauris Deiparenti inimicissimis signa contulit, felici semper præliorum eventu. Maurorum gentem nunquam satis fidam regni finibus uti pelleret, filio mandavit.

Obiit anno salutis 1276, die 27 Julii. De quo ita loquitur Marcus Salmeron in *Memoriis* ordinis Sanctæ Mariæ de Mercede, pag. 243: « Cum multi principes et domini suum erga puritatem Domine nostræ in ejus Conceptione affectum declararint: nullus certe majorem ostendit, quam Jacobus Aragoniæ rex, hujus nominis I. Hic enim in aciem produxit magnum religiosorum numerum, qui hanc piam opinionem tuerentur, id est, religiosos ordinis Sanctæ Mariæ de Mercede Conceptionis immaculatæ generosissimos defensores. » Sic ille.

De eodem etiam Ægidius Lusitanus in tract. *De Conceptione*, lib. III, quæst. 6, art. 3 et 4: « Rex Hispaniæ James (id est Jacobus) vulgo et Conquistator appellatus, ut erat erga beatam Virginem præcipua quadam devotione affectus, festivitatem Immaculatæ Conceptionis ejus in Hispania maxime fovit et auxit. » Ita Ægidius.

§ II. — *De Jacobo II, Aragoniæ rege.*

Jacobus hujus nominis II, Aragoniæ rex, ob præcipuæ devotionis fervorem, quo erga Deiparam Virginem ferebatur, ejusdem Deiparæ Virginis monasterio Barcinonensi, quod Jacobus I, Aragoniæ rex, ejus avus, pro Patribus ordinis Sanctæ Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum a fundamentis erexerat, amplissimum impertitus est privilegium, quo eidem monasterio concessit, dedit et donavit, ut quæcunque religiosi, memoratum monasterium incolentibus, deinceps necessaria essent, sive ad victum, sive ad vestitum, aut ad templi et domus ædificationem, sive reædificationem. sive reparationem, ex suis sumptibus et redditibus regis suppeditarentur: præcipientes thesaurario suo, et singulis officialibus suis, præsentibus et futuris, ut hujusmodi privilegium inviolabiliter tenerent et observarent, tenerique et observari facerent incon-

cusse, quoniam ipse consulto, et ex certa scientia sic perpetuis temporibus volebat observari. Cætera me fugiunt.

Obiit anno Domini 1327.

§ III. — *De Ina, Saxonie rege.*

Ina Occidentalium Saxonum in Britannia rex, inter alia suæ erga Deiparam observantiæ testimonia, Romæ templum Sanctæ Mariæ in Saxia extruxit et dotavit. Sic enim de eo loquitur Petrus Saulnier Gallus in *Dissertatione de capite ordinis sancti Spiritus*, cap. 11, § num. 4: « Memorat Matthæus West Monasteriensis in *Floribus Historiæ* anno 727, attestanturque Nicolaus Harpessfeldius in *Hist. Angl.* I, sæculo viii, cap. 10; Pitseus, *De script. Angliæ*, anno 728; Joannes Vilsonus in *Martyrologio Anglico* ad 6 diem Februarii, regem Occidentalium Saxonum in Britannia Inam, rerum cœlestium amore accensum, abdicata regni sui corona, et consanguineo suo Ethelbardo tradita, Romam profectum, approbante Gregorio II, Pont. sanctissimo, domum excitasse, in qua gentis suæ principes et nobiles ac clerici præsertim, Romanis ritibus initiarentur, et populares exciperentur peregrini; in eorumdem usum præterea templum adjunxisse, quod sanctæ Mariæ consecratum, ad distinctionem vulgus corrupta voce nuncupavit « in Saxia, » seu Saxonum vico. Dotem porro utrique assignavit, partem pecuniæ, quæ conficiebatur ex denario quod singulis regni sui domicilliis sancto Petro annuatim persolvendum attribuerat, et id ætatis Romescos appellabant. » Sic ille.

Vivebat Ina anno salutis 728.

§ IV. — *De Joanne I, Aragonie rege.*

Joannes hujus nominis I, Aragonum rex, beatæ Mariæ Virginis devotissimus, præcipuus ac maximus originalis ejus innocentie exstitit assertor et vindex. Anno enim a virginali partu 1394, edictum evulgavit Immaculatæ Virginis Conceptioni favorabilissimum, quod integrum exstat in libro prænotato: Aureum opus regaliū privilegiorum civitatis, et regni Valentini, excuso Valentie anno 1505, necnon apud Vincentium Justinianum ordinis Prædicatorum in fine tractatus, quem de Conceptione beatæ Virginis emisit.

In eo rex piissimus inter cætera inquit: « Quid mirantur religiosi quidam singularem Virginem, Matrem benedictam Mariam fuisse conceptam sine originali peccato? dum Joannem Baptistam materno in utero sanctificatum ab illo Sancto sanctorum (qui a summo cœlo, et throno æternæ atque individue Trinitatis egrediens se in ejusdem Virginis alma viscera clausit ineffabili mysterio factus homo) non dubitant? Quid, quæsumus, Pater omnium et Creator cœli et terræ dignum honori divino in principio sui operis, cum naturæ humanæ secreta conderet, reservaverit in Matre, quæ ante partum, in partu et post partum virgo inviolata permansit? Nonne igitur de nihilo cuncta fecit? propriæ Genitrici et Virgini semper in Conceptione,

in nativitate, in vita, in moribus et demum in omnibus custodivit singularia, et perfecta privilegia sanctitatis. Quid rursum de tantæ Virginis gloriosa Conceptione ambigitur, de qua nisi magnalia et mirabilia magna fides Catholica certitudine miranda non recipit? Nonne singulis in Christo credentibus longe præstantior admirandi materia quoque fuit creatura Creatorem producere? et Virgo sine tactu pudoris effici Mater Dei? Quid, inquam, humanæ mentes ad laudes ipsius Virginis gloriosæ sufficiunt? quam divina majestas disposuit illibata gaudia mature habentem cum virginitatis honore, ab inferis et supernis sanctorum exercitibus in æternum, velut eorum Dominaam et Reginam attolli? Defuit ergo tam excellentissimæ Virgini in Conceptu almi fisci sui corporis aliquid puritatis, vel gratiæ, ob prætersum originale peccatum, quam missus ad eam cœlestis nuntius pacis angelus, salutando: *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus* (Luc. 1, 28), prædicavit?

« Decuit enim, ut ea puritate niteret, qua sub Deo nequit major intelligi. Decuit, et profecto perfectam et perfectissimam, purissimam et decoram semper exstitisse et esse in omnibus quæ omnium genuit Conditorum et Patrem, quæque ab initio et ante sæcula decreto æterno in consilio divinæ majestatis electa fuit, et præelecta gestare, quem totus orbis, nec ipsa immensa magnitudo cœlorum capere non sufficit? Et nos, qui licet immeriti, dona tanta et beneficia gratiarum ab ipsa Matre misericordiæ inter cæteros mundi Catholicos reges suscepimus, firmiter credimus et tenemus, quod præfatæ hujus sanctissimæ Virginis sancta fuit penitus et electa Conceptio, in cujus tabernaculo unigenitus Dei Filius habitare dignatus est, et benignus sum re quoque corporis nostri formam. Hujus itaque beatæ Conceptionis beatissimæ Virginis colimus puro corde mysterium; et ejus festivitatem solemnem, quam regia domus nostra quolibet anno devota exultatione concelebrat, et perinde perpetuam nostri prædecessores illustres memoriæ recolendæ, et nos utique dedicavimus confratriam. Disponimus et jubemus per omnia regna nostra et terras annuatim cum reverentia maxima celebrari perpetuo ab universis et singulis fidelibus orthodoxis, tam religionis et clericis quam laicis, infimis atque mediis et supremis; nec amodo liceat (imo fortiter prohibemus) quibuslibet evangelizantibus, sive prædicantibus verbum Dei quidquam exponere, vel proferre, in aliquam puritatis ipsius benedictæ Conceptionis jacturam, sed potius dicti prædicatores, et qui aliud voluerunt sentire aut voluerint, stricte digitum ori suo apponant, cum nulla id exigat fidei orthodoxæ necessitas confiteri. Cæteri vero sanctam hujusmodi et salubrem nostram opinionem habentes, illam in corde, in ore et sermonibus suis magnopere venerentur et publicent, colant et celebrent, magnificent et extollant, ad laudem Altis-

simi et honorem et gloriam Matris ejus Reginae celestis, Portae paradisi, animarum Custodiae, salutis Portus, et Anchorae firmæ spei omnium in se sperantium peccatorum. » Sic ille.

Pro hoc autem Joannis I, Aragoniae regis, de Conceptione Immaculata Virginis decreto legendus est Joannes Pineda Societatis Jesu theologus in declarationibus atque animadversionibus ad idem decretum, quas Hispanica lingua contra nonnulorum morsus conscripsit, atque Hispali typis Gabrielis Ramos in lucem evulgavit, anno salutis 1613.

Hic idem Joannes ob specialem devotionem, quam gessit erga ordinem beatæ Virginis de Mercede Redemptionis Captivorum, eidem ordini amplissima privilegia concessit, ut patet ex Marco Salmeron in *Memoriis historicis*, sæculo II.

Diem clausit extremum Joannes rex, anno orbis redempti 1496, 14 Kal. Jun.

§ V. — De Joanne II, Aragoniae rege.

Joannes hujus nominis II, Aragoniae rex, qui fuit etiam Navarrae rex hujus nominis I, princeps vere pius, et beatæ Virginis amator eximius, inter præcipuos Marianæ innocentiae vindices venit jure merito recensendus. Hic etenim in favorem Conceptionis Deiparae Virginis semper et ubique immaculatæ duas edidit constitutiones, a Salazario in tractatu *De Conceptione*, cap. 42, sæculo xv, Uvadingo in tractatu *De Scandalis exortis in controversia Conceptionis* § 6, nu. 27, aliisque memoratas : primam quidem in aula Barchinonensi, anno 1461, dum esset rex Navarrae, et fratris Alphonsi V, Aragoniae regis præfectus ; secundam vero in oppido Cathalayd, anno 1461, dum defuncto fratri Alphonso successisset in regno Aragoniae, et Joannis II, Aragoniae regis sibi nomen ascivisset. Atque in harum constitutionum prima sic inter cætera fatur : « Optimus princeps in nulla alia re animum suum ita collocare debet, sicut in iis, per quæ Dei honor, suæque sanctissimæ Matris, ac cæterorum sanctorum, paradisque sanctarum promovetur, et populi sibi subjecti a scandalis ac malis, quæ eos sequi possent, præservantur. Cum autem inter sanctos sacratissima Virgo Dei et hominis Parens singulariter a sanctissima Trinitate, ut vas puritatis, Spiritus sancti sacrarium, et pacis in sacro utero virginali mediatrix esset, electa fuerit, per quam inter Deum et homines reconciliatio et confœderatio facta est : perque mundi Conditorem multis ab iis ineffabilibus privilegiis, gratiis, ac prærogativis ita cohonestata fuerit, ut nulla pura creatura ei usque adhuc similis inventa fuerit, nec imposterum invenienda speretur : quid dicemus amplius, si totum quod dici possibile esset, ejus quod suæ incomprehensibili excellentiæ debetur, minima pars esset ? Ad quam, tanquam ad salutis portum, speique omnium ad eam devote accedentium anchoram firmam, omnes debent, ac confugere possunt. Cum clarum sit, et experientia ipsa nos doceat, omnes mundi gentes ab ea infinitas

misereticordias, et gratias recipere, captivos redemptionem, ægros sanitatem, peregrinos ad domos suas reditum, vinctos libertatem, navigantes portum, periclitantes et oppressos auxilium, peccatores veniam, justos præmium, angelos lætitiæ, atque totam Trinitatem sanctissimam gloriam. Unde mirandum non est, omnes ejus devotos fideles disputare, altercari atque ineffabilem ejus puritatem sanctamque Conceptionem in dubium revocari audientes, ad iracundiam provocari. Et quamvis ab aliquibus in peccato originali concepta fuisse prædicetur : qua de re ejus devotorum aures vehementer offendantur, quando in sermonibus, aut in disputationibus publicis, ac conversationibus affirmare audiunt, regis sæculorum ac mundi Salvatoris Parentem in suæ Conceptionis instanti peccati originalis labe infectam fuisse ac sordidatam. Hincque in populares, inque ignorantes præcipue, devotionis imminutio, honoris ac reverentiæ erga sanctissimam Virginem Dominam nostram Mariam æstimationis minoratio derivatur. De opposito autem exsultant et accenduntur cogitationes devotæ in majorem ac declaratam magis æstimationem, cultumque erga purissimam Virginem, ejusque Filium Jesum Christum, Redemptorem ac Salvatorem nostrum, ejus honorem pro viribus, omni que cura ac diligentia augere desideramus, quemadmodum erga illam bonitatem obligatio nos tenet, propter beneficia ac innumerabiles gratias, quas per gloriosissimam, benedictam Matrem accepimus, et perpetuo accipere speramus.

Interea nos Joannes Dei gratia Navarrae rex, infans et gubernator generalis Aragoniæ et Siciliæ, Nemosii dux et Morblanquæ, comes Ribagorzae, dominus urbis de Balaquer, præfectus generalis serenissimi domini Alphonsi eadem gratia Dei Aragoniæ regis et Siciliæ, illius ex parte hac, et alterius Fari, Valentiae, Jerusalem, Ungariæ, Melloræ, Cerdenæ, Corcega, comes Barcimonis, dux Athenas et Neopatriæ, comes Rossellorii et Cerdeniæ, fratris nostri admodum venerabilis, vestigiis insistentes, illustrissimorum ac serenissimorum venerabilis memoriæ principum domini Joannis regis, domini regis Martini, necnon victoriosissimi domini regis Alphonsi, illustrissimæque domine Mariæ conjugis suæ eo tempore supradicti domini hodie felicissime regnantis præfecti, quorum unusquisque diversis temporibus suas ordinationes, et valde laudabiles constitutiones fecerunt in honoris cultusque gloriosæ Virginis Mariæ Domine nostræ, ejusque sanctæ ac purissimæ Conceptionis augmentum, et ad auferenda omnia inconvenientia, scandala ac infortunia, quæ verisimiliter inter supradictos beatissimæ Virginis suæque Immaculatæ Conceptionis timeri, ac sequi possent devotos, et alios qui æstimarunt affirmantque conceptam fuisse in peccato originali : conformantes nos etiam cum proseriptione supradictæ domine reginæ hodie felicissime regnantis facta super prædictam altercationem, con-

stituimus, ordinamus ac precipimus hac in perpetuum mansura constitutione neminem in toto Cataloniae districtu publice, aut privatim prædicare, aut docere, affirmare, aut disputare audere, sacratissimam Virginem Mariam in sua sancta Conceptione peccato originali subjectam, aut maculatam fuisse, necnon dicere audere, tenere, prædicare, aut affirmare, supradictam sanctissimam Virginem præservatam fuisse a dicta macula, falsam, improbandam, ac devotione carentem opinionem, neque alio modo impugnare, imo tacere de tali doctrina prædicatione, publica disputatione, atque assertionem: attendentes præcipue, nullam fidei sanctæ, ac catholicæ necessitatem ad talia dicendum obligare, etc.

Hic idem Joannes anno a Virginali partu 1459, die 26 Octobris, regium evulgavit diploma pro ecclesia sanctæ Mariæ Virginis de Columna, seu de Pilari, Cæsaraugustanæ civitatis, quo eandem ecclesiam in suum patrocinium suscepit, ejusdemque Historiam tam luculento quam succincto stylo complexus est.

Idem etiam, ut erat Virgini Matri impense deditus, omnia ejus festa suavia cum diligentia colebat: inhiibuitque ne dies Deiparæ sacris jus diceretur. Quibus et addidit festum sanctæ Annæ, tanquam Matris Dei Genitricis. Finem vitæ imposuit anno salutis 1479, ætatis 84, 19 Januarii.

§ VI. — *De Joanne I, Castellæ rege.*

Joannes hujus nominis I, Castellæ et Legionis rex, inter alia pietatis suæ erga Deiparam studia, domum beatæ Mariæ de Paulari, apud Segobiam Castellæ urbem, lanarum artificio celebrem, haud longe a pago Rascafia, Carthusianorum domicilium, cui Paulari nomen est, ipso ædificii splendore, copis, et loci sanctitate in Hispania celeberrimum, impensa sua excitavit.

Hic idem Joannes primus Castellæ rex, paulo ante vitæ finem, in honorem Deiparæ Virginis, quæ columba est immaculata, ordinem Militarem instituit; et columbæ effigie, extorque aureo, equites insignivit. Quorum fidem, religionem et cultum erga Deiparam, Syracusani aliquot proceres et equites, imitati, columbam candidissimam exhibent; ut, hoc insigni, Virginem Dei Matrem, societatis patronam ac tutelarem ostendent. Nec solum contra pestem, famem, bellum, incendium, ac hæresim vigilant: sed sanctis juratisque legibus obligantur, ad singula horarum signa, Deiparam aperto omnes capite venerari: celebrare insigniter ejus festa; communionem generalem, ad ejus honorem, pluries instituere; invisere carceres, peregrinos excipere, alere inopes, et vicissim quotidie in xenodochio decumbentibus; cubilia sternere ac fœcula ministrare. Catholicam vero fidem, ac sanctissimam Christi Matrem semper immaculatam, contra omnem paganorum nequitiam, et hæreticam pravitatem, quoties opus sit, usque ad sanguinis effusionem, tuentur. Et quasi spirituales civitatis

exubantiæ, quotidie per horam, in orbem, omnes orationi, aut mentali, aut vocali, aut jaculatoriæ, sic insistent, ut nulla sit diei omnino particula, quæ Marianos alumnos, vicissim saltem, ut dixi, ad obsequium cultumque Deiparæ non inflamment. Quam porro equitum sodalitatem, ab Aretis, a Valle, Bonaniis, Bonajutis, Borgiis, Bouvis, Cœlestriis, Columniis, Danielis, Deamantiis, Grimaldiis, Landoliniis, Platamoniis, Saloniis, Seamacliis, et his similibus clarissimis, ac Deiparæ studio addictissimis familiis illustratam, Joannes Antonius Capiblaneus, celebris Syracusarum antistes, sexta die mensis Augusti anni 1651, in ædibus sancto Andree apostolo sacris, ante aram sanctissimæ Virginis Mariæ de Providentia, erexit; et Philippus IV, Hispaniarum rex, datis litteris, die 1 Augusti mensis, anni 1652, amplissime comprobavit. Regium vero diploma, a Petro Columbo regi a secretis conscriptum et subscriptum a rege, post varias dæmonum oppugnationes, ac pene desperato jam exitu, Syracusas, die sanctæ Mariæ de Victoria sacro, perlatum est. Et interim cœlo cometes, omnium oculis spectabilis emicuerat; quem ab albedine ac figura, quam placide referebat, columbam volantem astronomi appellitarunt: ut hoc Deipara indicio, erga fidei vel columbæ equites, felix omen, ac susceptam protectionem ostenderet. Mortalem autem sarcinam deposuit Joannes rex, primus ordinis equitum columbæ in honorem beatæ Virginis institutor, anno salutis 1590.

§ VII. — *De Joanne II, Castellæ rege.*

Joannes hujus nominis II, Castellæ et Legionis rex, Deiparæ Virgini impensa devotione addictus, inter alia eximie pietatis in eam studia, domum sanctæ Mariæ de Miraflores, non procul Brugensi urbe exstruxit. Idem cum accepisset Saracenos non parva terris suis intulisse damna, beatæ Virginis Guadalupensis auxilio sortem suam comisit: adeoque templum ejus ingressus, preces fudit, munera obtulit. Hinc hostem aggressus, fugavit, fregit, spolia ampla legavit, plurimaque loca recuperavit.

Fama est, eaque satis vulgaris, sed receptissima, imaginem gloriosæ Virginis semel ex quadam oliva, inter medios fines pagorum Hominchiar atque Rechas regni Castellæ, cuidam apparuisse: (quis tamen ille fuerit, vel quo tempore id acciderit non facile est indagare) eaque rei novitate, frequentibusque miraculis permotos conviciosos paganos, Eremitorium in ejusdem beatæ Virginis honorem construxisse, atque cuidam eremite inhabitandum contulisse. Ad hunc igitur locum Joannes rex cum intempesta nocte, suisque sequacibus amissis, ex venatione rediens divertisset, atque satis humaniter, pro modulo, a præfato eremita exceptus esset, illum in Fratrum Minorum de Observantia conventum, sub titulo Domine nostræ de Oliva propriis sumptibus promovendum curavit.

Ad præmia, ut par est credere, immortalitatis

admissus est anno salutis 1354, sepultus una cum conjugē suā in templo sanctæ Mariæ de Miraflores, a se constructo.

§ VIII. — *De Joanne, Galliæ rege.*

Joannes Valesius, Gallorum rex Christianissimus, inter alia complura argumenta, quibus suum erga sanctissimam Dei Genitricem studium declaravit, ecclesiæ Deiparæ Carnotensis (quam nuncupat Dei Genitricis cubiculum) ejusque capituli causas omnes decernit Parisiis apud se in senatu Parisiensi judicari: idque eo intuitu, quod ecclesia illa sit cubile Dei Genitricis. Idem viatorum suum scipionem ex ligno Brasilico, quo in peregrinando utebatur, obtulit eidem Deiparæ, qui et hodie visitur in thesauro ejusdem ecclesiæ.

Sed et stellare, seu equitum stellæ sodalitiū, anno 1452, mense Octobris auspiciatus est, sodalesque dicti fuere D. Virginis, de nobili domo D. Audoeni: ita enim vocabatur castrum illud quod plus minus duobus milibus abest ab urbe Parisiensi. Proceribus ordini initiatis signum stellæ, collari aureo appensum, seu togæ capitiō, locove conspicibiliōri præferre est datum, addito symbolo: Monstrant regibus astra viam. Unde tam honorificam stellæ celebritatem credibile est ortam fuisse a commemoratione divini illius sideris, recens cum Christo nato ad cunas ejus illustrandas creati, quod Magos ab Oriente, prævii ducis instar, in partus locum nati Filii Dei perduxit. Fatis concessit Joannes iste anno salutis 1363, die 27 Martii.

§ IX. — *De Joanne I, Lusitaniæ rege.*

Joannes hujus nominis I, Lusitaniæ rex, ob illustria facinora et admirabilem virtutum splendorem, bonæ memoriæ acroamate nobilitatus, in sanctissimam Christi Matrem ex æquo proclinabat: cujus preces horarias singulis diebus percurrens, id pensum identidem aliis suadebat. Tria molitus est templa in ejus gloriam. Unum Bataliæ, cui a Victoria; aliud Olysiponæ, cui a Scala; tertium Gumaravi, cui est cognomentum ab Oliva; quod ea arbor adytorum parietibus, et fornici innascens pie suscipitur. Hoc templum, in quod mirifice afflictebatur, bis pedes rex adiit ab Olysipone. Ubi primum Castellanos ad Algibarotam profligavit, illuc se contulit, tantumque argenti reposuit, quantum cataphractum ipsius corpus ponderosum erat. Ibidem dicata hodie visitur hasta qua in prælio metuendus fuerat, simul cum chlamyde militari. Multa quoque obtulit toreumata, ultra centies octuagies sestertium æstimata. Nobile illud est templum, et redivitis et ministris ad sacra succenturiatis. Antistitis portio ducenties sestertium magna est, reliquorum redivitis, qui sunt duo et triginta, in singulos ad dena octona sestertia assurgit. A summis Pontificibus et regibus plures immunitates huic templo concessæ. Liber mercatus totos 15 dies prope illud exercetur per ferias Assumptæ in cælum Virginis, quod festum præ cæ-

teris insigni pietate observabat, in cujus pervigilio singularium fuerat beneficiorum compos factus. Hac enim die Joannem Castellanium fudit, hac in Africam solvit ad Sextam expugnandam, hac in cælum, ut par est credere, demigravit anno salutis humanæ 1448, post septuaginta sex ætatis suæ annos, menses quatuor et dies octo.

§ X. — *De Joanne II, Lusitaniæ rege.*

Joannes hujus nominis II, Lusitaniæ rex, vir omni laude superior, mira fuit in superos omnes, ac beatam præcipue Dei Genitricem observantia, utpote quam per singulos dies horariis, et id genus precibus aliis piissime demereretur. Tandem post vitam sanctissime actam, sæpissime invocatis Jesu et Mariæ nominibus, in illis tandem verbis: *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis*: feliciter exspiravit, anno salutis humano generi restitutæ 1495, ætatis 40, die 25 Octobris.

§ XI. — *De Joanne III, Lusitaniæ rege.*

Joannes III hujus nominis, Lusitaniæ rex, qui anno Domini 1521 vigesimum ætatis annum vix attingens, regni gubernacula suscepit, varia bella gessit in Africa satis feliciter, spe adducendi ad veram fidem perfidos Mauritanos, capitales Deiparæ virginitatis hostes; id enim præcipue Joannes intendebat. Idem Mariæ Virgini Bethleemiticum templum ab Emmanuele parente in ipso aditu portus Olysipponensis exstructum, multum auxit, ut tetrastichon hoc, auctore Andrea a Resendio, testatur.

*Vasta mole sacrum divinæ in littore Matrī
Rex posuit, regum maximus, Emmanuel.
Auxit opus hæres regni, et pietatis uterque
Structura certant, religione pares.*

Eborensē sanctæ Mariæ de Gratia templum anno 1206 ædificatum, sed vetustate collapsum, anno 1527 ex integro restituit.

Obiit anno humanæ salutis 1557, ætatis 55, eodem quo ortus est, mense Junio, in maximo Bethleemitici Mariani templi sacello, regio mausoleo conditus.

§ XII. — *De Joanne Casimiro, Poloniæ rege.*

Joannes Casimirus, serenissimus Poloniæ et Sueciæ rex, Wladislai IV (de quo infra) germanus frater, quæ erga augustissimam Deiparentem Virginem Mariam obsequiosa pietate vigerit et vigeat, patet cum ex aliis argumentis, tum ex actu solenni electionis officialium, celebrato die 8 Decembris anni 1649, a sodalibus congregationis a divæ memoriæ Wladislao IV, Poloniæ et Sueciæ rege, Reginæ cælorum Virginis Matris purissimi Conceptus, et ex hac in vitam gloriosissimi transitus titulo insignitæ, in ecclesia patrum Societatis Jesu Varsoviæ erectæ: ibi enim dicitur, quod serenissimus hic rex Poloniæ Joannes Casimirus, in sexto Conceptionis beatissimæ Virginis anni supradicti, una cum regni proceribus, primo diluculo, sub votiva, quam vocant *Rorate Missa*, in templo patrum Societatis Jesu celebrata, e cera virgine facem

manu deferens, magna circumstantium ædificatione, et raræ devotionis exemplo, ad summam aram progressus, publice sacrosanctæ Eucharistiæ sacramentum venerabundus suscepit. Quod hinc ad consuetum sodalitatæ oratorium ascensione facta, cum, Deo auspice, et Deipara suffragante, concordibus omnium votis in supremum ejus Mariæ sodalitatæ protectorem fuisset electus, formula, qua se cultui Immaculatæ Virginis sodales dicare consueverunt, ei porrecta, mox in genua provolutus illam libentissime recitaverit, totumque se iterum a Virginis clientela dependentem constituerit. Quod nomen suum Albo Mariano devotus inscripserit, purissimam Deiparæ Virginis Conceptionem, et propugnaturus, et vita conformi pro posse in se expressurus; plurimos, etiam senatorii ordinis, spectantibus, ad idem faciendum hoc exemplo excitatis: et quod adulta jam ejusdem diei luce ad prædictum Societatis Jesu templum rediens, Missæ solemni interfuerit, et sacram concionem, quæ in laudem Conceptionis beatissimæ Virginis Matris, semper et ubique Immaculatæ, eruditissime ac præclarissime instituta fuit, attentissima aure exceperit. Singulis diebus, etiam occupatissimus, non ita cubitum, nisi prius ejus Coronam et Officium parvum recitaverit. Omnium beatissimæ Virginis festorum Vigiliis jejunit. Om-

nibus beatæ Virginis festis diebus confitetur et communicat, et eleemosynas peculiares dat. Ad bella procedens, miraculis clarissimam a divo Luca pictam, ex ecclesia Chelmensi acceptam, beatissimæ Virginis imaginem deferit, ejusque Virginis devotionem in castris suis magno militum fructu et solatio tenerrime auget. Sub titulo Annuntiatae Virginis congregationi, quæ est Varsoviæ in domo professa Societatis Jesu, præesse cum titulo præfecti congregationis, cum serenissimo suo fratre Carolo Ferdinando, alternatim dignatus est, sæpiusque devotioni interesse. Regium ejus cubiculum plenum est devotis beatissimæ Virginis imaginibus; lectus ipse ejus eisdem cinctus. Cætera tenerrima obsequiorum genera, ac demississimi cultus reverentissimæque pietatis studia, quibus rex tantus se in Mariæ amore mirabilem atque amabilem hactenus declaravit, ac etiam in dies declarat, meæ cognitionis notitiam jure merito adhuc effugiunt, quia ea, ut litteris memoriæque tradantur, dignioris scriptoris calamus merentur. Vivat interim piissimus hic rex, ejusque amores, post Deum, soli Deiparenti, ut jam cœperunt, æstuarè pergant, ut illam in bellis contra Christiani nominis hostes susceptis faventem sentiat, regioque exemplo amplissimi sui imperii fervorem in Deipara colenda auctiorem reddat.

CAPUT X.

De Ladislao, Siciliæ: Ladislao, Ungariæ: Ludovico VI, VIII, IX, XI, XIII, XIV, Galliæ: Ludovico, Siciliæ et Ludovico Ungariæ regibus.

§ I. — *De Ladislao, Siciliæ rege.*

Ladislaus (aliis Wladislaus) Siciliæ rex, quia erga beatissimam Virginem Dei Matrem miro fuit pietatis affectu propensus, illius singulare auxilium protectionemque necessitatis tempore experiri meruit. Nam cum ischyadico morbo quondam molestareretur, confugiens ad beatam Virginem Siculam in civitate Neapolitana miraculis coruscantem, statim optatam incolumitatem obtinuit. Unde in mare super portam ecclesiæ Sanctæ Mariæ Siculæ Neapoli legitur:

*D. Ladislaus rex, cum morbo siaticæ
Esset infectus, conversus ad beatam
Virginem Siculam liber evasit.*

Vita functus est anno orbis redempti 1444.

§ II. — *De Ladislao, Ungariæ rege.*

Sanctus Ladislaus, aliis Wladislaus, Ungariæ rex, ab omnibus Pius ob vitæ sanctimoniam, tam ante susceptum regimen, quam post inaugurationem, vocatus: inter alia pietatis suæ erga Deiparam studia, decreto edito statuit festivitates Purificationis, Assumptionis et Nativitatis sanctissimæ Dei Genitricis, in cujus obsequio fervens semper exstitit ac devotus, ab omnibus in regno suo rite servandas, ac debito cultu celebrandas.

Simul cum fratre suo Geisa, Ungariæ rege, duas

in honorem beatæ Virginis basilicas construxit. Successoris ex sanguine expers, hæredem regni scripsit Dei Genitricem, cui pridem sanctus Stephanus devoverat, ejusque supremæ voluntatis attestationem numismate cudendo in perpetuum signari jussit. Quod hodieque ita sanctum reges habent, ut altera ex parte Deiparæ Virginis sedentis, altera regis Ladislai stantis imaginem exhiberi velint: additis in scuto trium sceptrorum apicibus, qui regnorum Ungariæ, Croatia, Dalmatiæ notam ferrent, eadem religione et voto Matri Virgini ascriptorum.

Obiit anno Domini 1095, a Cœlestino III inter divos relatus anno 1192, de quo vide supra in Geisa Ungariæ rege, cap. 7, § 2.

§ III. — *De Ludovico VI, Galliæ rege.*

Ludovicus VI, Galliæ rex, cognomento Crassus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam studia, cum ob injurias a Theobaldo comite Carnotensi acceptas, et nominatim quod illum ad singulare certamen ausus esset provocare, statuisset omnino Carnutensem urbem ferro flammaque delere: ac ejus iræ obviam itum esset ab episcopo cleroque, qui beatæ Virginis Mariæ indusium, quod ibi servatur, deferentes, ei supplices occurrerunt, rogantes, ne illi ecclesiæ noceret, cujus esset primus

protector, neve iram suam in eos immeritis effunderet, dum sese de sibi injurio ulcisci vult; horum supplicationibus statim libenter acquievit, ne nobilis beatæ Mariæ cum civitate igne solveretur ecclesia. Quare comiti Flandriæ totius exercitus duci præcepit, ut exercitum inde revocaret. Ita divæ Virginis intuitu et amore illi civitati pepercit, in quam postea mitior factus ingressus est, vetuitque ne cuiquam incolarum malum ullum inferretur, ac capitulo ecclesiæ ejusdem Deiparæ privilegia varia indulisit. Idem abbatiam Dei Genitricis a Victoria in urbe Silvanectensi fundavit, et dotavit anno 1151.

Obiit piissime anno 1157, die 1 Augusti. Cujus insigne elogium habes apud Martyrologium Gallicanum eadem die.

§ IV. — *De Ludovico VIII, Galliæ rege.*

Ludovicus VIII, S. Ludovici Galliæ regis parens, vir maxima in Deiparam pietate servens fuit. Hujus mater regina Elisabetha, cum eum adhuc utero gestaret, adiit Deiparam Carnutensem, ut ei fructum uteri sui commendaret; cumque id faceret, instar Elisabethæ matris D. Joannis, sensit fœtum suum in ventre moveri, eodemque tempore in eadem ecclesia quatuor candelas, nullo accendente, at cœlitus ignis corripuit, unde se exauditam certo est augurata.

Monasterio sanctæ Mariæ de Victoria prope Sylvanectum ita fuit affectus, ut ultimis testamenti sui tabulis, datis mense Junio anno 1225, ita edixerit: « Item legamus abbatiæ Sanctæ Mariæ de Victoria prope Sylvanectum mille libras, præter redditus illos quos ei donavimus; et volumus, ut lapides nostri, qui sunt in coronis, vel annulis, vel jocalibus, similiter vendantur ad opus prædictæ abbatiæ. »

Obiit anno 1226, die 12 Novembris.

§ V. — *De Ludovico IX, Galliæ rege.*

Sanctum Ludovicum, Galliæ regem, hujus nominis IX, Virginis Deiparæ intercessioni et meritis debemus. Cum Blanca ejus mater prolem mire optaret, consuluit sanctum Dominicum. Is, ut singularem in Deiparam affectum indueret, et ut ejus Rosarium recitaret, suasit. Cessit illa consilio, et ecce puerum regium parit, imo non tam ipsa quam diva Virgo parturit, cum hæc, ut illa pareret, dedit. Hic igitur Deiparæ Virginis non tam servus, quam filius, quam tenero semper ac reverenti amore eandem Deiparam Virginem ab ipsa infantia prosecutus sit, vix calamo, aut eloquio exprimi potest. Non contentus quotidiano penso Horarum Beatæ Virginis persolvendo, cilicio durissimo regiam carnem exedente, jejunio rigidissimo solius panis et aquæ, singulis Sabbatis, ad honorem ejusdem beatæ Virginis suscepto, insuper ut profundissimam ejus humilitatem humillimo imitaretur exercitio, singulis præfatis diebus privato in cubiculo (ut nesciret sinistra, quid faceret dextera) pedes lavabat egenorum, exsiccabat, exosculabatur, iisdemque mensæ postmodum

accumbentibus cibos afferebat, iustar famuli, seu ministri dividebat, et novo prorsus regiæ submissionis exemplo, quod eat in æternitatem, ministrabat.

Idem Parisiis nobile Deiparæ monumentum extruxit, regium nempe sacellum, singulari artificio constructum, nobilissimis reliquiis ab eodem locupletatum. Ibidem etiam amplissimum monasterium sub Dei Genitricis tutela ædificavit, et Carthusiana familia implevit. Devotionis quoque suæ erga augustissimam Dei Genitricem satis luculentum testimonium dedit, cum Parisiis cathedrale templum beatæ Virginis Mariæ, ejus fundamenta sub Philippo Augusto jacta fuerant, magnificenter extruxit. Ad instantiam serenissimæ simulque pienssimæ beatæ Isabellæ, unicæ sororis suæ, monasterium monialium Clarissarum apud Longum Campum prope Parisios sub titulo Humilitatis beatæ Virginis ædificavit.

Ob reverentiam divæ Virginis, ecclesiæ ipsius Aniciensi dono misit spinam de spinea Christi corona, ut ex regio ejusdem diplomate, cui liliū pro sigillo appressum est, intelligere licet. Illius hæc verba sunt: « Ludovicus Dei gratia Franciæ rex, dilectis suis decano et capitulo Aniciensi salutem, et dilectionem. Præsentium tenore vobis significamus, quod die, qua suscepimus sacrosanc-tam coronam spinicam, quæ reverendo capiti Jesu Christi Domini nostri fuit imposita tempore Passionis, de Constantinopoli nobis allatam: Nos dilecto, et fideli nostro B. (id est Bernardo de Ventadour) episcopo vestro, de eadem sancta corona concessimus spinam unam ob reverentiam beatæ Virginis, et honorem vestræ Ecclesiæ conferendam. Actum Senone anno Domini 1259. »

Idem Christianissimus Francorum rex sanctus Ludovicus (qua erat in omnes et maxime Hispanos charitate) clerum Toletanum de lacte gloriosæ Virginis Mariæ oratus simul et exoratus, donavit.

Ad hujus preces Clemens IV concessit solemniter tres annos indulgentiarum illis, qui toties hæc legerint: *Benedictum sit dulce nomen Domini nostri Jesu Christi, et gloriosissimæ Virginis Mariæ Matris ejus, in æternum, et ultra. Amen. Nos cum prole pia benedicat Virgo Maria.*

Anno salutis 1248, cum e Terræ Sanctæ acquisitione rediret, ad noctis exordium tam sæva in mari, ubi degebat, tempestas exorta est, ut navium disruptis malis, velisque contritis, omnes in aperto naufragandi periculo collocarit; ad tutum orationis refugium sese tunc sanctus Ludovicus convertit, atque a cœli, terræ, maris et creaturarum omnium Domino auxilium in tam manifesto periculo flagitavit. Ei statim gloriosissima Virgo Maria Mater Dei immensæ lucis splendore circumdata apparuit, dixitque: « Ne timeas, ego enim tuum ero auxilium, te tuamque gentem universam ab hæc maris periculosa fortuna liberabo; nec tuorum ullus pe-

riclitabitur; in hujus vero gratiæ, quam tibi imperitio, compensationem, meæ religionis Fratres in Carmelo degentes ad tuum Galliæ regnum deduces: eorum enim in tota Europa propagationem vehementer exopto.) His dictis, se a Ludovici conspectu Deipara Virgo subtraxit, eumque cœlestis consolationis suavitatem plenum dimisit. Interea ventulus perflavit amœnus, regemque cum exercitu ad radicem Carmeli impulit montis. Hoc circa medium accidit noctis, quando devoti præfati Montis religiosi matutinale pulsabant signum. Terram cum rex sanctus tenuisset, post longam in ea habitum orationem, magna tandem cum lætitia surrexit, sociosque de sua revelatione admonuit; intelligensque se ad Carmeli astare radices, montem cum sociis ascendit, ut Domino Salvatori, ejusque Matri beatissimæ pro beneficio accepto gratias redderet immortales. Carmelitici montis prior de adventu regis certior ex Virginis apparitione factus, cum suis religiosiis ad eum excipiendum cucurrit, matutinumque simul omni cum solemnitate decantarent: in quorum jubilatione sancti regis spiritus magis recreabatur, quam si musicorum omnium mundanorum concentu frueretur. Diebus aliquot in eo sacro monte commoratus, in abscessu a prior loci sex Fratres Gallos ibidem viventes postulavit, obtinuitque; iisque sociis in suum cum salute reversus est regnum, quibus, ingenti suorum populorum plausu, multa multumque locupletia monasteria impertiit.

Antequam anno 1250, e Palæstina discederet, ne gratuita foret Syriaca expeditio, aliquem inde, si non belli, at pietatis fructum referre statuit. Ergo sacra Palæstinæ loca perlustrans, Nazarethum adiit, ut ædem Deiparæ mysterio Incarnationis Dominicæ illustrem inviseret. Ubi primum illam conspexit, equo desiliit, procubuit in genua, et venerabundus natalem Virginis Domum, ipsamque salutavit Virginem. Inde ad templum progressus, Deum ibi incarnatum, ejusque Parentem enixius colit. Erat tum Vigilia Annuntiationis Dominicæ. Itaque pius rex frigida, et pane duntaxat jejunavit. Ipso die rem divinam regio apparatu celebrari jussit. Sub sacrificium in ipsa augustissima Deiparæ cella sanctissimam Eucharistiam sumit, magna lacrymarum vi, ingentique religione perfusus. Unde conjicere licet sacrosanctam hanc cellam, quæ modo Laureti visitur, vel hac tempestate maximo in honore fuisse. Porro in dextero latere illius muri almæ domus Lauretanæ, qui ad occidentem respicit, et in cujus medio est fenestra, per quam creditur angelum ad Mariam salutandam subisse, videtur hodie sancti Ludovici Gallorum regis imago, ex colore in oleo diluto expressa, repræsentans eundem sanctum Ludovicum, cum carcere liberatus, Galliam repetens, eandem domum Lauretanam, tunc in Nazareth existentem visitavit.

Animam beatam efflavit anno Domini 1270, die 25 Augusti.

§ VI. — De Ludovico XI, Galliæ rege.

Ludovicus XI, Gallorum rex, Deiparæ Virginis singulariter addictus, imaginem ipsius in galero suo semper gestabat. Plumbea erat imago, aiebat vero se plumbum illud pluris facere, quam totum regni sui aurum.

Cor mundum, igneque castissimi amoris inflammatum sibi a Virgine donari desiderans, pro affectu illo singulari, quo in eam ferebatur, comitatum Bononiensem, quem, beatæ Virginis ope, Galliæ recuperaverat, coram imagine ejus decinctus illi consecravit; utque ostenderet, se ex puro amanteque corde, ad perpetuam tantæ Virginis laudem, gloriamque propagandam, donationem illam adeo liberalem fecisse, cor quoque purissimo conflatum ex auro, ponderis bis mille aureorum, obtulit, perpetuæque lege sanxit, ut ejus successores tantumdem singuli præstarent, ac Mariam Dei Matrem totius illius tractus Dominam, quæ jam inde ab anno 1212 circiter in oppido illo eximiis miraculis inclaruerat, agnoscerent ac venerarentur. Exemplum sane insigne ac plane regium pietatis in Virginem Matrem, imitatione dignissimum. Cor quidem aureum, tanti ponderis, ut quisvis offerat, non opis est nostræ: at vero, ut ei cor nostrum auro charitatis puritatisque decoratum offeramus et consecremus, pro virili nos ad laborare oportet, si genuini ejus filii ac clientuli esse desideramus. Nihil enim quod in mundo pretiosum est ac delectabile, non aurum, non argentum, non reconditos rerum exquisitissimarum thesauros, Virgo æque æstimat, atque nostram sinceram, qua ipsam ejusque dilectissimum Filium prosequimur, charitatem.

Hic idem Ludovicus, beatissimæ Dei Genitrici Hallæ in Hannonia crucem inauratam magni pretii et operis, figuris variegatam et falconem magnum argenteum inauratum dedit. Celeberrimam et magnificam basilicam Cleriacensem construxit, ad honorem ipsius, in qua sepeliri voluit, et in qua facta sunt, et fiunt adhuc egregia miracula. Semel a medicis desperata sanitate, in eadem Cleriacensi beatæ Virginis basilica, ardentissimas in preces effusus convaluit. Pulsationem Salutationis angelicæ meridianam (ut in noctis crepusculo fieri solet) in toto regno suo instituit, pacis gratia; atque eo etiam fine, ut regnum universum quotidie Deiparæ aliquod precum vectigal solveret, quacunque ditionem extendebat, omnesque ostenderent, cujus Patronæ gauderent clientela, officiosa salutandi consuetudine.

Carnuti in templo subterraneo Deiparæ, quod magnam habet venerationem (quia Virgini dicatum, antequam nasceretur), annum fundavit sacrum pro defunctis, et quotidianum pro vivis, quod quidem quotidie celebratur, post preces Matutinas a canonico hebdomadario. Mille ducentos aureos divæ Virgini Cameracensi pependit, ad coronam fabricandam, quæ una cum 42 lancibus argenteis, toti-

demque luminaribus sacellum egregio splendore in annum usque 1584 collustravit. Templum Dominae Nostrae de Victoria, juxta Sylvanectum, a Philippo Augusto rege ædificatum, datis his mille florenis, lampadibus argenteis, quæ jure ante beatæ Virginis statuam lumen alerent, exornavit. Conventum Minoriticum sanctæ Mariæ de Angelis infra mœnia Pontisaudomari, quæ Normanniæ oppidum est, a fundamentis erigendum curavit. Morti jam vicinus, speravit non nisi ipsa Sabbati feria, beatissimæ Virginis sacra, vitam cum morte mutaturum, quam ejus spem haud vanam fuisse probavit eventus : Augusti enim penultima, Sabbati tunc die, ex hac vita migravit, anno 1483.

§ VII.—*De Ludovico XIII, Galliarum rege.*

Ludovicus XIII, Galliarum rex Christianissimus, cognomento Justus, cum ipso lacte Deiparæ pietatem elibit : et ab ineunte ætate in Matrem animæ suæ, munimen corporis, consiliorum caput, facinorum ducem, præsidiorum imperatricem, rectricemque regnorum, designavit. Qui ejus in hanc Virginem obsequia scrutari potuerunt, ampliorem habent dicendi materiam. Vetus illi mos, omnia ejus cultus in præcipuis habere : vetus agere festum Sabbatum, et reliqua festorum ipsius per intima gaudia traducere. His ac talibus omissis, illud unum memoratu dignissimum est, quod ut diu bella continuat, improbosque perterruit, ita lætitiâ et bonorum gaudia maxime cumulavit. Grassante per Gallias hæresi, sæculi fere spatio, Rocchellaque rebelli urbe eandem fovente, vix ultra ipsius detergendæ abigendæque spes elucebat. Jamque auditum fuerat horrendum, appulisse Britannicas copias Regiam Insulam, centum vicinisque navibus vectas, ut leopardos, Britannicum insigne, interceptis Iliis, inferrent Galliarum, cum Britannicis superstitionibus. Vidisses arridere eis omnia : robur suum, commercia cum populis, Gallisque ipsis perduellibus : e contra imparata auxilia, regis ægritudo, omnia infirma.

Tali rerum statu, rex ipse æger non factus, sed statim Virginis Deiparæ sibi rogans auxilia, concepit vota ipsius imagini, Ardilliæ celebri, quo læta succederent cum sanitate. Ipso Assumptionis virginæ die, febrem tertianam eo usque semper infensissimam omnino excussit, ipsique rerum molem suarum tradidit sustinendam, auditis de suis partibus faustissimis. Pridie diei deditiōni pacti, cum se sacris in Virginis æde procuravisset, accessit ad resistendum ab ea militare robur. Cum ad exercitus suos pervasisset, summis difficultatibus laborantes, opem continuo ab ea impetravit. Parisiis, daturus operam sacris, cum Virginis de Virtutibus ad ædem proficisceretur, admirationem et lacrymas juxta omnibus excivit, dum e palatio erumpens, ferens manu coronam, pietatem sinu, pedes eo properaret, præ se ferens plurimæ pietatis ac fidei indicia, eoque maxime, ubi se vegetasset divinis. Porro talis ejus pietas,

et in Deiparentem studia haud abiire irrita : nam Gallicis armis cedente Anglicana barbarie, a tergo hostes acti, ac disjecti, non humana plane ope, sed Deiparæ.

Mox divisis inter milites spoliis, Oceano hostili sanguine cruentato, noxia tabo, plurimæque strage humo, rapta de hoste vexilla, ipso divi Martini festo die, Parisios tropæa in divæ templo transmisit. Sed recaluisset facile barbarum robur, nisi Rocchellam illam perlidam, quæ fovebat mœnibus, turribus, aggeribus superbientem subegisset. Castra ergo ei circumposuit, intercepti aditus, labore plusquam annuo expugnavit : coactique hostes per fora areasque vociferari salutem regi, cui proxime fuerant malas diras precati. Tum ad ignobilem vicum redactam, ingressu primum ut potiretur, templum ibi magnificum divæ Virginis Deiparæ pro victoria decrevit, nec abscessit, quin fundamentis designatis, lapidem fundamentalem sua injiceret manu.

Anno 1638, die 15 Augusti, in festo Assumptionis virginæ, se totumque regnum suum augustissimæ Dei Genitricis cultui oppigneratum, protectionique subditum, his verbis declaravit :

« Ludovicus, Dei gratia, Franciæ et Navarræ rex, his omnibus, qui has litteras audierint, salutem dicit. Deus exaltans reges in throno majestatis eorum, haud satis ratus, spiritum nobis, quo principes orbis omnes ad rectum populorum regimen imbuat, impertivisse, eam quoque circa nos, regnumque nostrum curam suscepit, ut ne rerum quidem nostrarum felicem cursum reputare possimus, quin totidem clementiæ ipsius miros effectus, quot casus in exitium concurrebant, inspiciamus. Ubi primum regnum capessivimus, turbandæ tranquillitatis immatura ætas nonnullis infensis animis initium fecit. Sed divinæ hujus dexteræ vis causæ nostræ justitiâ tam valide sustinuit, quam idem hujusmodi perniciosorum machinamentorum ortus fuit ac finis. Alias pluries hominum astu, dæmonis maledicta partas, fœtasque discordias, regno juxta periculosas, ac generi nostro turbidas, majestas illa divina intercepti, pari lenitate ac justitiâ.

« Cum ab hæreticorum defectione factiones in ipso regno ortæ, in auctoritatem nostram conspirarent : opera utens nostra, superbiam fregit, deditque ut sacra ejus altaria reponeremus ; unde violenta ejus factionis barbaries ad vestigium dejecerat. Si acceptos in fidem nostram proteximus, arma nostra eo juvit, ut, mirante Europa, citra omnium spem mortalium, in suos principatus restituerimus, quibus fuerant exuti. Si vis omnis hostilis in nostrum caput conspiravit, confudit ambitiosos ausus, ut scirent gentes omnes tam posuisse hoc regnum divinam Providentiâ, quam fovet bonitas, potentia protegit. Tot, nec minus manifestis in nos beneficiis instantibus, ut (ne expectata quidem pace, quæ procul dubio ab eadem descendet) dextera,

a qua ea ipsa recepimus, cupimusque flaganter, ut eorum subditos in populos fructus participemus) memoriam non differamus: partes nostras iudicavimus, provoluti ad pedes divinæ majestatis suæ, quam in Trinitatem Personarum adoramus, nec non ad pedes sanctissimæ Virginis, simul ante crucem sacram, in qua mysteriorum redemptionis nostræ consummationem, ob vitam mortemque Filii Dei in carne nostra veneramur; devovere nos divinæ quidem majestati propter Filium suum nos ad usque inclinatum: Filio vero ipsi propter suammet Genitricem ad eum usque sublimatam. In cujus tutela nos præcipue, rem, regnum, subiectosque omnes reponimus, ut ita ejus officiis, et curiæ cœlestis, ad auctoritatem et imitamentum, ipsius sanctissimæ Trinitatis patrocinium acquiramus. Manibus nostris non satis castis, quæ offerant aliquid ipsi puritati, credimus, gratas hostias reddituras, quæ eandem circumtulere. Jureque maximo, per quam beneficia divina in nos defluxere, per eandem gratiarum nostræ actiones offerri decet.

« Harum rerum causa declaravimus ac declaramus, præcipuam regni patronam divam Deiparam assumendo, consecrare eidem ipsi nostrum caput, regnum, subjectos, supplicantes, ut sanctum regimen doceat, regnumque ab hostium concursu ea cura tutetur, ut vel turbido sæviente bello, vel inturbida exultante concordia, cui toto inhiamus pectore, non aberret a gratia, ad gloriam semitā. Ne posteritas huic nostræ voluntati renuntiet, exsiruemus ab integro principem basilicæ Parisiensis aram, cum Virginis effigie, reflexum Filium complexantem sinu, monumentum æternum hujusce dedicationis nostræ. Nosque ipsi ad pedes Filii ac Virginis Genitricis sceptrum, coronamque afferentes effingemur. Admonemus dominum archiepiscopum, ut quotannis, die Virgini Assumptæ dicato, pro sacrificiis solemnibus in sua basilica hujuscemodi nostræ declarationis memoriam instauret, ducatque post ipsas diei Vesperas supplicationem, cui societates omnes intersint supremæ, cum præfecto, atque administratoribus urbis, quomodo solemniores supplicationes habentur.

« Quod idem præstari etiam volumus in omnibus ecclesiis tam parochialibus, quam monasteriis ejusdem urbis, suburbiorumque: necnon in omnibus civitatibus, oppidis ac pagis diœcesis Parisiensis. Simul exhortamur archiepiscopos, episcoposque regni nostri: præcipientes etiam, ut eundem diem in suis basilicis et diœcesis ecclesiis solemnem agant, volumusque, ut similibus cæremoniis intersint curia parlamenti, sodalitates maximæ, principesque urbis administratores. Quoniam vero plures basilicarum patronam non habent, tali occasione exhortamur archiepiscopos episcoposque, ut princeps ei ecclesiarum sacellum dedecent, ea mente, ut iisdem ibi cæremoniis

fungantur, exstruantque aram ornatu tanta re digno: simul adhortentur omnes populos ad induendam Virginis singularem pietatem, implorandamque ea die opem, quo sub auspiciis tantæ Patronæ hostilia quæque machinamenta exsulent a regno, ipsumque longa potiatur pace, ac Deum ita veneretur et colat, ut nos, ditionique nostræ subjecti finem illum optimum Deum feliciter assequamur, ad quem conditi. » Sic ille.

Tribus hebdomadis ab hac dedicatione transactis, cum huic piissimo regi post 22 annos ab inito matrimonio cum Anna pia Austriaca, Philippi III Catholicici regis filia, natus esset Delphinus: in gratiarum actionem prolis susceptæ, tantisque votis expectatæ, statuam angeli, Delphinum Virgini Lauretanæ offerentis, animo destinavit. Coronas quoque duas, unam sanctissimæ Virginis, alteram pueri Jesu capiti decorando; nunquæ ab anno 1643, 27 Januarii, in augustiore parte sacelli Lauretani repositum videtur simulacrum argenteum angeli, auream statuam serenissimi Delphini sanctissimæ Matri offerentis. Cur vero offerat, docetur hoc lemmate:

*Conceptum a Virgine Delphinum,
Gallia Virgini reddit,
Ludovicus XIII, Galliarum rex
Et Navarræ,
Post annorum XXII steriles nuptias,
Ut sui, regniq; dedicationem
Toto regno Virgini celebratam,
Suscepto hærede,
Tanti doni auctricem eandem Virginem
Hoc munusculo agnoscit.
Et in Lauretano ejus augustali,
Nuntio Paulo Ereard Chantelon,
Adorans veneratur.*

Porro corona utraque aurea est, sed arte encaustica, et adamantum copia, quibus tota colucet, longe quam materia illustrior. Suum quæque habet lemma in interiori parte circuli, quæ frontem cingit exaratum: illa quidem, quæ Virginis est his versibus:

*Tu caput ante meum cinxisti, Virgo, corona.
Nunc caput exornat nostra corona tuum.*

Quæ pueri Jesu, est in hunc modum:

Sceptra dedit Christus, Christo nunc reddo coronam.

Hic idem Christianissimus Francorum rex, anno 1617, per Ludovicum Ridolphum nuntium suum, monile aureum, quinquaginta adamantibus, ac quadraginta unionibus inoculatum, Lauretanæ Virgini donum misit.

Relicto hoc mortali, ad immortale regnum transiit Ludovicus, anno salutis 1643, ætatis 43, die 14 Maii. Rex æterna memoria dignissimus, et in quo cum summa fuere omnia, tum erga sanctissimam Dei Matrem Virginem Mariam pietas singularis semper eluxit. Quotidianum sacrificium in sacrosancta Deiparæ Virginis Lauretana æde fundavit, quod pro ejus anima ibidem quotidie celebratur.

§ VIII. — *De Ludovico XIV, Galliae rege.*

Ludovicus XIV, Adeodatus, Galliarum rex Christianissimus (qui nunc Gallicum imperium, augustissima Dei Genitrice, ejusdem imperii diva tutelari feliciter aspirante, aeterna cum sui nominis gloria fortunatissime gubernat), post annos viginti duos a serenissima regina matre Anna pia Austriaca, Philippi III Catholici regis filia, in uteri sterilitate exactos, Deiparae Virginis miraculo natus, ejusdem etiam Deiparae Virginis est ad miraculum usque observantissimus. Hujus tenerrimum ac reverentissimum erga magnam Dei Matrem affectum, pietatis tributa, devotionis argumenta, obsequiorum genera, quibus augustissimae cœli Reginae clementiam sibi devincire studet, necnon certissimos jucundissimosque triumphos quos, Domina sua amantissima ac benignissima favente, de Gallici ac Christiani nominis hostibus gloriosissime reportabit, ad virtutis excitamentum et posteritatis documentum, alii (quibus felicius est calamus) literis, memoriaeque commendabunt. Interim vivat rex a Deo datus, crescat semper et triumphet, atque innumeris in dies editis Mariani cultus monumentis, totus totus sit Mariae in tempore, ut totus totus ejus sit in aeternitate.

§ IX. — *De Ludovico, Siciliae rege.*

Ludovicus Siciliae rex, Petri II hujus nominis Siciliae regis filius, inter alia pietatis suae erga magnam Dei Matrem testimonia, Catanæ in cathedrali templo, juxta Sanctae Agathae sacellum, altare erexit sub titulo Sanctae Mariae de Candeloria. Obiit anno Domini 1355, die 21 Octobris.

§ X. — *De Ludovico, Ungariae rege.*

Ludovicus Ungariae rex, divae Deiparae devotissimus, matutinis, vespertinisque horis se suaque omnia eidem divae Virgini offerebat ac commendabat, ut ipsa, velut prospera fortuna, auspice, res, negotiaque sua felices eventus sortirentur. Tanta in Deiparam charitate ardebat, ut ejus iconem de collo suspensam semper circumgestaret. Hic ad annum circiter 1365, cum validissimo Turcarum ab imperatore Amurate octuaginta millium armatorum conflato ex Asia ac Thracia, trajecto Hellesponto in Pannoniam, premeretur exercitu,

consilii inops, ad Virginem Cellensem confugit: per quietem Deipara spectabili forma sese illi visendam exhibet, et suam illi iconem, quae juxta ejus appensa erat lectum, supra regis deponit pectus: monet, signa cum hoste conferat, configat, ab ejus se parte staturam, certamque victoriam relaturum. Dictum, factum. Stetit a parte regis pene incruenta victoria. Viginti armatorum millibus, duntaxat, piissimus rex, Virginis auspiciis, totum illum formidabilissimum exercitum, pene ad internecionem cecidit, profligavit ac pene delevit. Parta victoria, cum triumphante exercitu Cellas proficiscitur, ense, calcaria, propriam coronam cœli Reginae velut sacra anathemata desert, quae in hodiernum usque diem peregrinis eo confluentibus visenda exhibentur, detulit; et tabellam ipsam, quam ei Dei Mater gemmis sanctorumque lipsanis, ipsis gemmis pretiosioribus exornatam, pectori applicuerat. Denique in tanti beneficii, tamque gloriosae victoriae aeternam memoriam, magnificentissimum amplissimumque templum cœlorum Reginae Cellis construit, in cujus propyleo lapidi incisa visitur totius rei gestae historia. Ubi una quidem ex parte videre est Deiparentem angelis stipatam Ludovico parvam sui effigiem supra pectus in conflictu gestandam, porrigentem; quae spectanda in ejus templi thesauro tabellae cupreae incisa proponi consuevit: ex altera vero conflictus regis cum Amurate Turcarum tyranno, victoria item, ac gloriosissimus triumphus Christianorum de tam cruentis hostibus cernitur, una cum hac inscriptione:

Regina cœli, lætare.

Sancta Maria, succurre semineo sexui,

Audi nos, nam te Filius, nihil negans, honorat.

Salva nos, Jesu, pro quibus Virgo Mater te orat.

Idem Ludovicus in Aquisgrano ædiculam Deiparae Virgini regio sumptu exstruxit, ac ingenti donativo locupletavit et exornavit. Summum etiam pietatis affectum erga Deiparam Virginem Claramontanam in Polonia, devota ad ipsam honorandam protectione, testatus est. Nec alia de eo hactenus innotuerunt. Vitam finiit anno salutis 1382, die 13 Septembris.

CAPUT XI.

De Macolmo, Scotiae: Martino, Aragoniae: ac Matthia Corvino, Ungariae regibus.

§ I. — *De Macolmo, Scotorum rege.*

Macolmus, sive Malcolmus, Scotorum rex, quem Virginem antiqui cognominarunt: ad significandum suum in Deiparam Virginem amorem, Cupeum, insigne Scotiae monasterium, in honorem ejusdem Deiparae Virginis fundavit. De eo Thomas Demsterus in *Apparatu*: « Cuprum in Angusia ordinis Cisterciensis fundavit sanctus Malcolmus IV rex, cognomento Virgo, anno 1160, ab eodem rege Deiparae dicatum. » Ita Demsterus,

annum anteponens, quamvis ad 1164 referenda initia ex Rogerio Wedenio statim tradat. Hector Boetius de eodem monasterio. « Ab eo (scilicet Macolmo) condita est abbatia divae Virgini sacra, et amplissimis dotata redditibus. Inhabitabant eam viri religiosi ordinis Cisterciensis, multa pietate celebres. » Obiit Macolmus anno salutis 1165.

§ II. — *De Martino, Aragoniae rege.*

Martinus hujus nominis I, Aragoniae rex, a puero Virginis cultor eximius, veneratione per-

motus erga templum divæ Mariæ Annuntiatae, quod Catanæ frequenti semper populi pietate celebre fuit, annum cereum valoris unciarum auri quinque ex redditibus Catanensis urbis oblatum voluit, ut patet ex ipsius litteris datis die 24 Septembris 1401.

Idem in civitate Ennæ, seu castri Joannis in Sicilia, cum Maria uxore, ædificavit ecclesiam Majorem beatæ Virginis Assumptioni dedicatam, multisque prædiis locupletavit, ac muneribus amplissimis, præsertim pomo aureo regii ensis (quod adhuc asservatur) exornavit.

Ob eximie devotionis affectum erga beatissimam et intactam Mariam Virginem Matrem Dei, conventum Sanctæ Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum civitatis Barcinonæ suum esse voluit, ac ejus Fratres præsentés atque futuros, in capellanos, familiares domésticos et commensales suos recepit, ut patet ex ejus privilegio, dato in loco de Altura, die 10 Augusti, anno a Nativitate Domini 1401, cujus tenorem integrum affert Stephanus de Corbera in Vita Mariæ Socos, cap. 34.

Duo edidit privilegia, decreta, seu statuta in favorem purissimæ Conceptionis beatissimæ Virginis Mariæ. Primum quidem Cæsaraugustæ, die 17 Januarii, anno a Nativitate Domini 1398. Secundum vero Barcinonæ die 26 Aprilis, anno ab eadem Domini Nativitate 1408, in quibus quantum Mariæ honor et decus sibi cordi essent, quantoque studio ac veneratione augustissimam cœli Reginam prosequeretur, suis ipse verbis evidentissime ac luculentissime declaravit. Inquit enim inter alia : « Etsi tanta nos urgeat agendorum frequentia, ut nullius vel modicæ sit quietis solatium nobis indultum, in ipso tamen laborum et sollicitudinum medio, beneficia pensamus innumera, singularissimæque et immensa donaria meditamus, quæ sua ineffabili bonitate, gloriosissima ac purissima Domina nostra, Dei ac Domini Jesu Christi Genitrix semperque Virgo Maria, quam ab adolescentia nostra Advocatam elegimus et Patronam, nobis frequenter, non solum misericorditer, sed etiam mirabiliter est conferre dignata : quæ quanto attentius cogitamus, locumque attendimus potio-rem, quem post suum Unigenitum ipsa præ cæteris meruit obtinere, tanto ferventius ad ipsius Virginis devotionem accendimur, et ad ejus præconia, et honores nos ipsos, et alios visumur excitari.

« Hæc enim vere est laude dignissima, quam etiam, ut credimus, angeli, super quorum choros est exaltata, collaudant. Hæc est felicissima cœli porta, quæ, dum suis visceribus Deum et hominem genuit, nobis aditum ad cœlestia præparavit. Hæc est lucidissima *Stella maris*, *Mater misericordiæ*, *vita*, *dulcedo*, et *spes* Christifidelium, ad quam quisque inter fluctus turbulentissimos hujus mundi firma, et perseveranti fiducia devotæ mentis oculos agit, procul dubio suæ spei naufragium non in-

currit, sed ipsius precibus, atque juvamine ducimur ad portum salutis, et felicitatis æternæ. Hæc, inquam, est, de qua veluti ex singulari privilegio, omni labe exempta, potest cum beato Bernardo veridice prædicari : Sancta et Immaculata virginitas, quibus te laudibus efferam nescio, quia quem cœli capere non poterant, tuo gremio contulisti : et per consequens recte et vere concludi, quod tantæ Virginis, Reginæ et Dominiæ munditiæ puritatem, excellentiam quoque virtutum, plenitudinem perfectionis et gloriæ, sedem sublimem et potentiæ ubertatem, nec humani sufficiunt intellectus perpendere, et minus hominum organa personare.

« Et ideo propriis subjecto luminibus et intellecto ad plenum quodam edicto serenissimi domini Joannis regis Aragonum fratris nostri, hujus opinionioni, hoc est, quod gloriosissimæ Virginis et Matris Mariæ beata Conceptio, fuit ab omni labe originalis peccati exempta, omnino firmiter inherentes, tanquam salubri, catholicæ, piæque non modicum, et devotæ, tenore hujusmodi providemus, statuimus, volumus et etiam inhibemus, ne amodo quispiam in nostris regnis audeat, vel præsumat dicti quondam fratris nostri ac nostram opinionem hujusmodi prædicando, disputando, aut aliter impugnare, arguere, seu quomodolibet improbare : et minus asserere, dicere, illam esse damnatam, erroneam, indevotam, seu in aliquo reprobam : quin potius ab inde freno abstinentiæ se compescant, totaliter ori suo custodiam imponentes.

« Rogamus præterea, ac in Domino exhortamur omnes et singulos archiepiscopos, episcopos, aliosque prælatos et personas ecclesiasticas, constitutas ubilibet infra nostrum dominium, quod dicti regis, et nostram piam et salubrem opinionem hujusmodi promptis devotisque mentibus amplectentes et advertentes aptius, quod ipsi, quibuscum gregis Dominici sit in spiritualibus prædis et pastoris principalior cura, et onus custodiæ, observantiæ et augmenti, hujus tam salubris, tamque devotæ opinionis incumbunt circa illa, in attentionis vigilantiam excitari totis intendant conatibus, et illi horum ad quos pertineat, studeant opinionem eandem omnibus suadere de grege prædicto, et horum salutaribus inductionibus et suasionibus, quos dicta opinionis professio suos habet in illa constanter persistent, et jugi proficiant incremento, reliqui vero ad eam, ejusque cultum salubriter pertrahantur. » Hactenus rex Martinus, qui obiit anno salutis 1410, die 31 Maii.

§ III. — *De Matthia Corvino, Ungariæ rege.*

Matthias Corvinus, rex Ungariæ, inter alia complura argumenta, quibus amorem studiumque suum erga Deiparam Virginem comprobavit, ejusdem Deiparæ Virginis templum in Albæregiæ civitate, aliquo vetustatis situ obductum, non instaurare, sed multo magnificentiore sumptu cœpit am-

plicare et ornare, a fundamentis etiam erecta magnæ arcæ testudine, illudquedum vixit nunquam cessavit splendidius et ornatus reddere, non sine mortalium admiratione. Edidit decreta de foro in festivitibus beatæ Virginis in regni sui partibus non celebrando : de interdicto ecclesiastico ratione decimarum usque ad festum Purificationis beatæ Virginis non imponendo : et de juramento a ju-

dicibus regni sui, et eorum vices gerentibus necnon comitibus, vicecomitibus, protonotariis, assessoris, aliisque regni judicia exercentibus per Deum vivum et gloriosam Dei Genitricem Virginem Mariam, præstando : quæ una cum decretis regum inelyti regni Ungariæ, Viennæ Austriæ evulgata sunt anno 1628. Humanis decessit hic Matthias anno salutis 1497, ætatis 47, Nonis Aprilis.

CAPUT XII.

De Ordonio, Asturum : Oswaldo, Angliæ : Oswio, Merciorum : atque Ovo, Ungariæ regibus.

. — *De Ordonio, Asturum rege.*

Ordonius, Asturum et Legionis rex, inter alia complura argumenta, quibus suum erga beatam Virginem devotionis affectum astruxit, anno salutis 918, debellatis Mauris, Legionensem urbem in triumphantis morem repetens, templum Virgini Parenti assignavit, sacravitque, Frumínio Legionensi totius cæremoniæ antistite, cooperantibus aliis undecim episcopis ex universa provincia evocatis. Auxit idem Ordonius novi Mariani templi majestatem, cum nullo majorum exemplo, de manu ejus pontificis, regni coronam capiti suo imponi curavit. Auxitque etiam cum denatus, ibidem jus sepulture anno 923 accepit.

§ II. — *De Oswaldo, Angliæ rege.*

Oswaldus, præstabilis heros, Angliæ rex, tam catholicæ religionis, quam Mariani honoris mirificus ubique, tum in Scotia, tum in Anglia propagator fuit. Hic ante prælium sua manu Christum cruci affixum erigebat ; et priusquam certandi signum daret, ipse cum toto exercitu, humi in genua procumbens, contentissima voce, quod et milites faciebant, clamitabat : « Jesu, Fili Mariæ, te solum militiæ nostræ Ducem asciscimus. O Maria, ut castrorum acies ordinata, tuos, Filiique tui hostes

in his nostris hostibus prosterne. » Facta hac prece, Oswaldus regem Britannorum Ceduallum dissipavit, fregit, superavit. Vivebat anno 640 ex *Fastis regum Angliæ.*

§ III. — *De Oswio, Merciorum rege.*

Oswius, Merciorum rex, suum angustissimæ cœlorum Reginæ Virgini Mariæ studium ac voluntatem probaturus, Marianum condidit cœnobium, quod est ad Vittyb pagum, ibique monacharum collegium instituit, cui præfecit Congildam sanctissimam mulierem, eique in disciplina dedit filiam nomine Edelfredam, quæ monacha facta est. Denatus est Oswius anno Domini 700.

§ IV. — *De Ovo, Ungariæ rege.*

Ovo, Ungariæ rex, ab Ungaris Aba, a nonnullis Albonius dictus, inter alia suæ erga magnam Dei Matrem devotionis indicia, fundavit, exædificavitque celebre illud Divæ Virginis prope Saar cœnobium, quod deinde quosdam ex iis monachis Benedictini Ordinis excepit, qui a divo Stephano rege ex Italia, adeoque ex Monte Cassino evocati, serius tandem et jam defuncto eo pervenerunt, et monasticam disciplinam sicut in aliis, in hoc quoque claustro florentem reddiderunt. Obiit Ovo anno 1044.

CAPUT XIII.

De Pelagio, Asturum : Petro IV, Aragoniæ : Philippo II, IV, VI, Galliæ : Philippo I, II, III et IV, Hispaniæ : et Pribislao, Daniæ regibus.

§ I. — *De Pelagio, Asturum rege.*

Pelagius, Asturum et Legionis rex, Deiparam Virginem præcipua devotione, intimisque præcordiis venerabatur : ejusque propterea ope anno 718, insignem de Mauris victoriæ reportavit. Fugiens enim impressionem Saracenorum cum suis in Asturios se contulit montes. Cum autem auditum esset a Saracenis Hispaniam occupantibus, id magna audacia esse præsumptum, in eum acies movent, sed primum insidiis ipsum appetendum putarunt, misso ad ipsum Oppa archiepiscopo Tolitano, Witizæ regis filio, qui magnis pollicitationibus deditionem ei suaderet. Ad quem Pelagius ita respondit : « Tu (inquit) et Christi Ecclesiam de-

jecisti, et propter scelera patris vestri, qui peccare coegit totam gentem Gothorum, reliquit Dominus ecclesiam suam : et quia Deo facile est salvare, sive in paucis, sive in multis, nos de misericordia Dei confidentes, committimus ad Dominum Deum nostrum, ut fidem Catholicam conservemus, quem vos sprevestis, et pater vester. » Est enim Ecclesia Dei sicut luna, quæ aliquando apparet plena, aliquando valde diminuta, et iterum revertitur ad plenitudinem primam. Ecce in ista tinaba (spelunca loci natura munita illic erat, ubi cum suis Pelagius degebat) hodie inclusa est maxima pars militiæ Gothorum ; sed egreditur ex illa, dante Domino, semen, quo genus Gotho-

rum, ut erat, Christo in tota Hispania restauretur. Et quia devotam Mariam habemus apud Deum Patrem et Dominum nostrum Jesum Christum totam spem ponentes, hanc multitudinem paganorum, quibus ducatum præbes, despiciamus. Confidimus enim per intercessionem gloriosæ Virginis Genitricis ejusdem Domini nostri Jesu Christi salvari, et ipsa adjuvante, quæ Mater misericordiarum est, gentem Gothorum, de paucis qui sunt in ipsa spelunca, restaurari, sicut ex paucis granis infinitæ segetes germinant. » Quibus dictis, Pelagius cum suis se in Ausenæ montis spelunca inclusit, beatæ Mariæ suffragia ferventibus precibus expostulaturus. Videns autem Oppa, quam Pelagius confidentiam in Deo ac beatâ Virgine posuerat, reversus ad Ismaelitas dixit: « Properate ad speluncam, et pugnate fortiter, quia, ut ex verbis ejus comperi, nisi per gladium pacem cum eo habere non possumus. »

Alchamam illico fundibulariis et sagittariis et jacentibus jacula portam speluncæ ferire præcepit. Tunc cerneret intermistis jaculis sicut densissimas pluvias evolare contra beatam speluncam: sed in hoc turbine jaculorum et lapidum, qualiter divina manus, quæ percutit et sanat, pro Christianis pugnaverit, exemplo poterit adverti, quod lapides, et jacula, et sagittæ a Saracenis emissæ, contra eos retorquebantur, et maximam Saracenorum multitudinem prostraverunt. Barbari autem ubi non solum ad peragendum negotium, quod volebant, se nihil proficere, sed maximam suorum partem vident prostratam armis suis, confusi et turbati retrocedendo speluncam oppugnare destiterunt. Pelagius, ad prælium Dei gratia et fortitudine roboratus, cum tantam multitudinem hostium prostratam aspiceret, reliquos superaturus Saracenos aggressus, de spelunca stricto ense invadit ubique. Statim Oppa captus est, et Alchamam cum viginti millibus Saracenorum interfectus. Sed nec sexaginta millia, quæ remanserant, Domini vindictam evadere potuerunt. Siquidem cum per verticem montis Ausenæ fugam arriperent, atque per concava petrarum, et devia loca adveniebant et venire vellent ad supercilium montis, dum graderentur secus flumen Devæ, divinum Numen oppressit eos. Unde cum idem flumen inundatione aquarum proprium alveum excedit, multos ex eis occidisse signa armorum et ossium evidenter ostendunt. Sicque Pelagius rex tenuit regnum decem et octo annis. Porro spelunca illa Dei Genitricis memoriæ dicata est, ejus quoque nomine nuncupari cœpta, dictaque Sancta Maria de Covadonga. Decessit Pelagius anno orbis redempti 737.

§ II. — De Petro IV, Aragoniæ rege.

Petrus hujus nominis IV, Aragoniæ rex, Deiparæ Virginis cultui addictissimus, ob magnam devotionem quam semper habuit erga ordinem ejusdem Deiparæ Virginis de Mercede Redemptionis captivorum, et ut bonorum et piorum operum, quæ in

ipso ordine, tam in celebratione Missarum, divino-rum Officiorum, et in Redemptione captivorum, quam aliis continuis actibus exercentur, particeps fieret, et ut hujus Mariani ordinis precaminibus facilius obtinere veniam, et ad æternam gloriam pervenire posset, gratis et ex certa scientia obtulit, dedit et concessit, pura perfecta et irrevocabili donatione inter vivos gloriosissimæ Virgini Mariæ Dei Genitrici, ac prædicto ejus ordini de Mercede Redemptionis captivorum, jus patronatus ecclesiæ Beatæ Mariæ insulæ Sardiniae, cum suis juribus universis, ita ut perpetuo dictus ordo haberet dictam ecclesiam, ac ejus jura dicti ordinis utilitatibus applicarentur. Porro cum religiosi Sanctæ Mariæ de Mercede, dictæ ecclesiæ a Petro rege sibi concessæ pacificam possessionem apprehendissent, magnos ibi religiose et laudabiliter vivendo fecerunt progressus, et domum et Ecclesiam auxerunt. Inveneruntque ibi in altari majori sitam quamdam pulchram nimis gloriosissimæ Virginis Mariæ imaginem, quæ magna ejus Insulæ devotione coli, et plurimis ex ea hora coruscare miraculis visa est. Obiit Petrus anno salutis 1387.

§ III. — De Philippo II, Galliæ rege.

Philippus hujus nominis II, Galliæ rex, cognomento Augustus, inter alia devotionis suæ erga Deiparam Virginem argumenta, ejusdem Deiparæ Virginis imaginem in annulo continenter secum deferebat. Templum Dominae nostræ de Victoria juxta Sylvanectum ædificavit, ob victoriam contra Othonem IV, imperatorem ope beatæ Mariæ Virginis partam, circa annum 1215.

Cœnobium Dominae nostræ Boni Portus in Galliis ædificavit, licet id tribuatur a nonnullis Riccardo Anglorum regi. Augustissimum etiam Parisiis Deiparæ Templum inchoavit, quod ex Galliæ mirandis est potissimum. Columnis 120 sustinetur, longitudo passuum 174, latitudo 60, altitudo 100, in ambitu habet sacella 45, portas 11 statuis 28 insignes, ad latera turres, seu moles campanariæ visuntur altitudine 34 cubitorum. Campana maxima, cui a sancta Maria nomen, 20 viros flagitat, cum pulsatur, sonitus sereno cœlo per septem leucas auditur, teste Merula in *Cosmographia*.

Judæos capitales Christi, et ejus Parentis hostes, toto regno excedere jussit, unde multos procerum irritavit, quod iis pietate lucra potiora essent. Abiit ad cœlestis regni æternam regiam anno salutis 1224, die 14 Julii.

§ IV. — De Philippo IV, Galliæ rege.

Philippus hujus nominis IV, Galliæ rex, dictus Pulcher, devotionis suæ erga Deiparam studio apud posteros consignando, monasterium Dominae nostræ Poissiacence, circa annum Domini 1000, a Constantia, Roberti Gallorum regis conjuge, ædificatum, jam fere collapsum instauravit magnificis ædificiis, et Augustinianis (alii Benedictinis) quibus pri-

mum erat a fundatrice assignatum, surrogavit virginem, sancti Dominici institutum professas.

Idem Lutetiae, anno circiter 1290, monasterium constituit, dictum Humilitatis Nostrae Dominae, ejusque constituendi hæc occasio fuit. Perfidus quidam Judæus acceptam a quadam muliercula sacram hostiam cum cultello perfodisset, emanans ex ea plurimus sanguis, aliaque prodigia, primum populum, deinde regem mirifice perculerunt. Unde sumpto de Judæo supplicio, aedes ejus diruere, æceterium ibi collocare, anachoretas advocare ex diœcesi Cabilonensi, ac locum incolendum dare, ubi in hunc usque diem perseveraverunt.

Anno 1304, cum ejus exercitus, eo tempore, quo de componenda pace cum hoste ageretur, huc illucque diffluxisset, peneque solus esset, a suis desertus, cum hostis invasit. Quibus in angustiis Virgini Carnotensi vota nuncupavit : et ecce quasi miraculose statim se vidit a numeroso suo exercitu, parato et expedito ad pugnam, circumdatum : hostiles vero copias cum adverteret absque ordine, et confusione plenas, eas aggressus est, ac de iis triginta sex hominum millia internecone delevit : ut omittam magnam vim captivorum, e suis mille tantum supra quingentos desideratis. Tantam victoriam rex non est passus abire absque gratiarum actione ; nam in reditu, alii ipsemet ad Deiparam Carnotensem, ei gratias acturus. Dominium, Barrense dictum, ejus templo in perpetuum attribuit, armaque sua universa quibus in illo conflictu indutus erat, in eodem templo pro anathemate suspendit, solenneque sacrum fundavit, quod hac eadem die tanto nobilitata præsidio celebraretur, quod et modo servatur.

Idem rex beatæ Virgini devotus, profectus est Anicium, ut beatissimæ Virginis auxilium et protectionem impetraret, teste Odone Gisseo in *Historia beatæ Virginis Aniciensis*.

Denique hic suis in monasterium sanctæ Mariæ Laudensis ordinis Cisterciensis muneribus obtinuit, ut in eo quotidie sacrum pro ipsius animæ refrigerio celebraretur. Communem omnium hominum viam ingressus est anno salutis 1314, die 29 Novembris.

§ V. — De Philippo VI, Galliarum rege.

Philippus VI, Valesius, Galliarum rex Christianissimus, præcipuo quodam pietatis studio ad omnia Mariani cultus Officia rapiebatur. Cum anno 1328 esset cum suo exercitu ab hostibus repente cinctus, ad Deiparam animum ac vota sua convertit : quæ illico tantum ei virium atque animi, quemadmodum et toti exercitui, dedit, ut in ipso loco, 20 circiter hostium millia prostraverit. Ut autem pro hoc beneficio Virgini Deiparæ sese gratum exhiberet, eo ipso die, quo Parisios victor ingressus est, ante omnia cathedrale templum eidem Virgini sacrum adiit, quod equo vectus ingressus, per totam navim usque ad crucifixum ita progressus est : tum ex equo desiliens, tum equum,

tum arma sua universa tam benignæ Patronæ suæ atque Adjutrici obtulit : plane contestans ei universum victoriæ illius honorem jure meritissimo deberi.

Ejus rei monumentum visitur etiam nunc, nimirum, ejus regis effigies equo insidentis ad columnam meridionalem ejus Ecclesiæ appensa, cui et centum libras annuas attribuit, ad ejus victoriæ annuatim memoriam recolendam.

Idem sub annum 1329, in ecclesia beatæ Virginis Mariæ Carnutensis sacellum fundavit, assignata dote super quæstore suo in comitatu Carnutensi, cum obligatione ad tria sacra celebranda qualibet die hebdomadæ.

Idem statuit pœnam civilem in blasphemos Deiparæ. « Volumus (inquit ille) et ordinamus, quod ille, vel illa, quæ beatæ Mariæ Virgini maledicere præsumperit, aut turpe, seu vile juramentum fecerit, pro prima vice ponatur in pilario, inibi ab hora primæ usque ad nonam per mensem, ad ejus oculos projici valeant lutum, et aliæ immunditiæ absque lapidibus, vel aliis rebus cum lædentibus. Deinde vero ad panem et aquam absque alio cibo per mensem morabitur. » Sin autem ipsum secundo recidere contigerit, vult, quod in die mercati solemnissimus rursus in pilario constituatur, ipsiusque labium superius cum ferro calido taliter scindatur, quod dentes ejus appareant : pro tertia vice totum labium inferius : et quarta vice totum bilabium : quod si per miseriam ejus id sibi contigerit, vult quod in totum lingua sibi præscindatur.

Hujus regis tempore (nempe anno salutis 1337), accidit in cœnobio magno Minoritano Parisiensi duos Hebræos irrisisse Fratres Minoritas, dum hi illa Antiphonæ *Salve Regina* ultima verba : *O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria*, pie decantarent : astitisse tamen militem quemdam monoculum, qui injuriis affectos in atrium deduxit ; atque unum occidit, alterum verberibus onustum dimisit. Superstes Hebræus apud Philippum regem conquestus de socii morte et sui injuria, lictores obtinuit, qui militem monoculum apprehenderent. Incautum hi capiunt, et ad regem ducunt. Sed dum præ foribus cujusdam obvii templi beatissimæ Virginis conspicit imaginem, se in angustiis et proximo mortis periculo constitutum propter ejus defensum honorem devoto corde repræsentat, oratque humiliter ut velit esse propitia. Exemplo, quo carebat, oculum et animum recipit audientiore. Videns Philippus rex generosi pectoris, et utroque videntem lumine hominem, lictores reprehendit et Judæum corripuit, quod hominem innocentem nullo orbatum oculo apprehenderint ; cum vere illatas sibi injurias, et socii necem a gregario milite monoculo pridem fuerit conquestus : et proinde hunc tanquam insontem jussit dimitti.

Debitum naturæ solvit anno salutis 1356.

§ VI.—*De Philippo I, Hispaniæ rege.*

Philippus I, Austriacus, Hispaniarum rex, filius Maximiliani I, et pater Caroli V, imperatorum, inter alia obsequiosæ pietatis suæ erga beatam Virginem indicia, Mechliniæ in æde, quam beatæ Virgini Mariæ ante annos nongentos D. Lambertus ejus tractus olim apostolus consecravit, admodum celebrem, regiam ac miraculosam sodalitatem seu confraternitatem in honorem et memoriam Septem Dolorum divæ Virginis primum instituit et fundavit.

Hic etenim sedandis gravissimis tumultibus in Belgio exortis, et bello per diversas ejus provincias dirissime grassanti extinguendo, laudabili in hujusmodi anxio discrimine principum exemplo et more, ad communem afflictorum consolationem Virginem Mariam, quæ omnium Christianorum auxilium est, confugit, et rememorandis acerbissimis ejus doloribus, quos tum in vita, tum maxime in morte Filii sui perpressa fuit, sacram confraternitatem instituit, ut nimirum ipsa ex iis quæ passa fuerat, disceret et dignaretur aliis in tribulatione et dolore constitutis succurrere. Quod et illico, tanquam Mater benignissima, quæ omnibus sinum misericordiæ suæ aperit, præstitit. Siquidem Philippus non solum exinde Belgicas provincias pacifice possedit, verum etiam primus Hispaniarum regna Austriacæ domui adjunxit, in qua hodieque feliciter perseverant. Fuit autem continuo dicta confraternitas in varia loca per totum Belgium dispersa, ac non tantum diversorum Ecclesiæ Pontificum auctoritate confirmata, eorumque sacris indulgentiis dotata, verum insuper quamplurimis miraculorum beneficiis a beata Virgine Deipara nobilitata, quæ a Davide Burgundo et Frederico marchione Badensi episcopis Ultrajectinis approbata, jussu Caroli Quinti Imperatoris, a magistro Joanne Coudenbergio ei a secretis, et ecclesiæ Sancti Ægidii Abbenbroecanæ in diocesi Ultrajectina decano conscripta fuerunt, et typis Hillenii anno 1519 Antuerpiæ excusa: ac demum a Jacobo Stratio in provinciis Flandro-belgicis Societatis Jesu moderno provinciali in vernaculam Belgicam linguam translata.

Porro confraternitas primitus olim in sacello divi Rumoldi ab ipso rege Philippo adhuc pubere, et ob seditionum tumultus Mechliniæ agente instituta fuit anno 1482, teste Colvenerio cancellario Duacensi, qui peculiarem libellum edidit *De ortu et progressu confraternitatis Mariæ dolorosæ*: in quo præfato sacello pependit olim imago perantiqua Salvatoris crucifixi, cui ad latus beatissima Virgo doloris gladio, qui a crucifixo procedit, cor transverberata, e regione cujus supplex in genua visitur ipse Philippus, juvenis plane et nobilium aliquot sequacium turbam post se habens. Sub ipsa imagine antiquo prorsus caractere legitur, Philippum regem ejus nominis primum ab Alexandro VI Pontifice maximo confirmationem hujus impetrasse. Hæc imago etiamnum superest in

templo Divi Rumoldi ad latus altaris beatæ Virginis Mariæ. Certe quia diploma, quo Alexander VI Pontifex maximus nobilem confraternitatem Septem Dolorum sacratissimæ Virginis Mariæ a Philippo rege, tunc Austriæ archiduce, institutam, primo approbavit et confirmavit, et breve est, et raro reperitur, continetque etiam ipsius Philippi laudem, visum est hic inserere.

« Alexander episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Sonogiensis, Zandeburgensis ac Valencenensis, Cameracensis et Trajectensis diocesis Ecclesiarum decanis, salutem et apostolicam benedictionem.

« Piis petitionibus, quibus Salvatoris et Domini nostri Jesu Christi salubris memoria mentibus Christi fidelium infigatur, affectu benevolo annuentes, ea quæ propter ea facta dicuntur, cum a nobis petitur, pro eorum subsistentia firmiori, mandamus apostolico munimine roborari. Exhibita si quidem nobis nuper pro parte dilecti filii nobilis viri, Philippi archiducis Austriæ et Burgundiæ ducis petitio continebat, quod nuper in partibus ultramontanis, et præsertim sub dominis temporalibus dicti Philippi archiducis Austriæ, nonnulli Christifideles, speciali et sincera devotione accensi ad amarissimam passionem, quam idem Dominus noster Jesus Christus pro salute humani generis in cruce pati non abnuit, ac immensos dolores quos etiam beata Maria Virgo Salvatoris Genitrix pertulit, piis et devotis mentibus recolentes, ut ex passionis et dolorum hujusmodi ab eisdem Christifidelibus jugis devotaque memoria haberetur, quadam confraternitas utriusque sexus Christifidelium, sub invocatione Septem Dolorum ejusdem beatæ Mariæ Virginis, quos pertulit, videlicet quando Simeon justus et sanctus, quod gladius animam ejus pertransiret, sibi revelavit: et dum in Ægyptum fugit: et tribus diebus eundem Salvatorem, qui in templo Salomonis remanserat, quæsit: et vidit eundem crucem humeris sui deferentem: et postmodum sepulturæ traditus fuit: dicto Philippo archiduce auctore et principe laudabiliter erecta et instituta exstitit, et in ipsa confraternitate utriusque sexus fideles, tam clerici sæculares, quam quorumvis ordinum religiosi et laici, absque alicujus pretii in eorum ingressum et regressum solutione, sed gratis et ex charitate recipiuntur, ac dictæ fraternitatis institutores pro illius conservatione et manutentione, ac animarum dictæ confraternitatis salutis nonnulla honesta et laudabilia, constitutiones, ordinationes et statuta fecerunt, ac illa postmodum per locorum ordinarios approbari et confirmari obtinuerunt, prout in quibusdam litteris authenticis desuper confectis dicitur plenius contineri.

« Quare pro parte dicti Philippi archiducis nobis fuit humiliter supplicatum, ut institutioni, constitutionibus et ordinationibus ac statutis prædictis

pro illorum subsistentia firmiori, robur apostolicæ confirmationis adicere, aliisque in præmissis opportune providere de benignitate apostolica dignamur. Nos igitur, qui singulos Christifideles ad pietatis opera libenter excitamus, de præmissis alias certam notitiam non habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus vestrum, institutionem confraternitatis hujusmodi, necnon, quatenus sint honesta, constitutiones, ordinationes et statuta prædicta, si, et postquam de illis vobis legitime constiterit, auctoritate nostra approbetis et confirmetis, suppleatisque omnes et singulos defectus, si qui forsân intervenerint in eisdem, non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque.

« Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1495, vii Kalend. Novembris, pontificatus nostri anno 5. »

Hic idem Philippus, dum adhuc esset archidux Austriæ et Belgarum princeps, pro sua in sacrum Mariæ nomen pietate ac religione edicta duo publicavit, quibus ejusdem honorem viriliter protexit; quorum priori blasphemias omnes ac juramenta quibus sanctissimum Mariæ nomen deteritur, gravissimis propositis poenis vetat ac prohibet, prima vice pecuniariæ multæ, ad iudicis arbitrium, delinquentem submittere: secunda vice jubens loco publico exponi, ac capitalis cippi damnato linguam stylo ferreo perforari: tertia vero vice relapsum per urbis compita circumduci et virgis flagellari, ac denique absque omni spe veniæ in exilium expelli. In altero vero edicto intellecta ministrorum conniventia severe idem denuo inculcat; et ne quis nimium rigorem culpæ possit, priora nonnihil hominum infirmitati attemperans, jubet delinquentes cujuscunque status aut conditionis prima vice lx solidorum multam incurrere: secunda vice in duplum: tertia vero vice in triplum, ac spatio sex dierum incarcerationi, solo pane et aqua exhibitis: quarta denique vice infamis cippi numello ad horarum duarum spatium addici.

Vivendi finem fecit Philippus anno Dominicæ Incarnationis 1506.

§ VII.—*De Philippo II, Hispaniæ rege.*

Philippus Austriacus hujus nominis II, Hispaniarum rex, tota vita Virgini devotissimus, inter alia affectus sui erga illam non obscura indicia, annuum censum assignavit templo Dei Genitricis, dicto Valvaneres, ad subministrandum oleum septem lampadibus, quas voluit perpetuo ardere nocteque dieque, coram ejusdem Dei Genitricis miraculosa imagine ibidem prostante. Cum anno 1592, in itinere Aragonensi in morbum incidisset, in monasterio Stellæ, quod est ordinis Sancti Hieronymi, tertio quoque die ad se afferri volebat aquam de fonte qui ad pedem quercus,

in qua supranominata imago reperta est, fluit: de qua non modo bibebat, at farina insuper panis quo vescabatur, ejus jussu cum illa subacta erat.

Ad propagandum Jesu et Mariæ nomen, multos religiosos viros misit in floridam Mexicanam, Peruanam, aliasque novi orbis in Occidente provincias. Hujus auspiciis arcem Africæ munitissimam, quam vulgo, del Pevol di Velez appellant, Garzias Toletanus, maris præfectus, intra paucos dies Turcis capitalibus Dei Genitricis hostibus eripuit. Res Melitenses eorumdem Turcarum armis vehementer afflictas subsidio misso recreavit, et actis in fugam hostibus, ab interitu vindicavit. Per Joannem Austriacum fratrem memoranda ad omnem posteritatem victoria Turcam, qui in sinu Corinthiaco numerosissimam classem habebat, oppressit, et universa fere classe partim capta, partim depressa, cæsisque multis hostium millibus, Turcas totius maris imperio exiit. Mauros (et ipsos Deiparæ hostes) in Bætica tumultuantes fortiter domuit. Idem effecit, ut Paulus IV, anno 1559, collegiatam ecclesiam Divæ Mariæ Antuerpiæ in cathedralem erigeret. Dum Granatam, expeditionem contra Christianos Maurizantes, Deo tamen atque sibi rebelles paraturus, pergeret; conventui Sanctæ Mariæ de Angelis, quem in Angelorum provincia incolunt Franciscani, pinguissimam elemosynam ad construendum pro Fratribus dormitorium, pluraque jocalia ad ecclesiæ ornatum, insuper et adjacentes nemus, atque convicinia pascua, quæ ad duo fere milliaria se extendunt, munifice contulit. Pietate etiam, atque animi propensione erga Dei Matrem tactus, conventus Minoritici beatæ Mariæ de Luce de Monte cœli collabentia præ vetustate ædificia refecit, reparavit, atque ab imminente prorsus ruina vindicavit. Sacello Domine nostræ Virginis Mariæ de Gratia in urbe Valentina, non solum privilegium Henrici II, Castellæ regis, in ejus favorem factum confirmavit, sed tria millia Morapetitorum in annos singulos adjecit. Anno 1549, dum Mantuæ esset, templum celeberrimum Sanctæ Mariæ Gratiarum quinque milliariibus a Mantuana urbe distans, religiose invisit, atque in eo augustissimæ Dei Matri sese devotissime commendavit. Anno 1558, confirmavit omnia privilegia ecclesiæ beatæ Mariæ Virginis Montis Regalis in Sicilia, eidem ecclesiæ a Carolo V, patre suo, aliisque regibus concessa. Anno 1564, visitavit sanctuarium Domine Nostræ Montis Serrati in Catalonia, et ibidem supplicationi candelarum, in die Purificationis beatissimæ Virginis, interesse voluit. Translationem imaginis beatæ Virginis, et novam fabricam ejusdem sanctuarii multum juvit, pluresque de hac re epistolas scripsit, una cum Historia imaginis beatæ Virginis Montis Serrati, Barcinonæ anno 1627 edita, in lucem evulgatas. In armatura, qua in bello contra hostes utebatur, insculptam voluit imaginem Conceptionis beatissimæ Virginis Mariæ. Quam accu-

Patissime res Deiparæ sacras semper conservare studuerit, tunc satis abunde declaravit, cum Cæsaraugustanorum perfidiæ indulgendum potius fore decrevit, quam Divæ Mariæ ædem, in iis compescendis evertendam, diruere.

Hic idem Philippus rex, sub Pio V, Pont. Max. in bello adversus Turcas sacri fœderis pars maxima, ut barbari Selimi, cœli suppetiis, propulsaretur insania, cui repellendæ Catholicorum armis par virtus sufficere non videretur, sacrarium sanctissimæ Deiparæ, ad ejus sculptam effigiem, quam in cœnobio ordinis Prædicatorum de Atocha nuncupant, quæ ex Carpetanorum Mantua, seu Madrito, Hispanici orbis umbilico, universum illud, velut sol, suæ benignitatis et potentiae radiis collustrat, fovet, sustinet: supplex adiit, Virginis ibi opem in tanto rerum discrimine expetiit, sua illi regna commisit, et Ecclesiæ triumphum est apprecatus. Cujus rei argumento nobis sunt ejusdem Philippi singularis ad sacrarium illud in Deiparam pietas, et grata accepti in illo ad Echinadas prælio, ut reliquo deinceps adversus Turcas bello a Virgine beneficii memoria. Etenim Virgini opitulatrici, et de victoria in eodem sacrario sacellum magnis impensis non instauravit solum, sed amplius, longæque pulchrius atque augustius extrui fecit, anno superioris sæculi 88, ejus se patronum ac protectorem haberi voluit, utque suis in Hispaniarum imperio successoribus firmum id esset fixumque, tabulis regii patronatus inscribi jussit.

Ægrotus, in ultima sua infirmitate semper in conspectu imagines Crucifixi et sanctissimæ Deiparæ habuit, coram quibus orationes ignitas fundebat, et frequenter cum lacrymis. Eodem tempore maximam vim pecuniæ impendi curavit in eleemosynas, aliaque pietatis opera. Assignavit tunc ducatorum viginti millia in tabulam altaris Deiparæ apud Guadalupam, et ejus templo annuos redditus mille ducatorum stabilivit. Decem millia ducatorum ad Deiparam Montis Serrati destinavit. Patrocinium etiam capellæ Deiparæ de Atocha extra muros Madriti sibi vindicavit, eleemosynisque Fratres ejusdem ædis ordinis Sancti Dominici ea de causa remuneratus est.

Quatriduo antequam obiret, significavit uni e suis camerariis locum, ubi aliquot cereos Deiparæ Montis Serrati reperiret, ex iisque unum apparari jussit in sua præsentia. Hunc (inquit) Deiparæ cereum mihi suo tempore dabis, et hunc crucifixum (erat autem hic crucifixus ille, quem pater ejus Carolus V, moriens manu devote tenuerat); moriens itaque altera manu tenuit unum e prædictis Deiparæ cereis, et altera crucifixum, quem modo osculabatur, modo fronti imponebat, ingenti cum ædificatione et sensu animi circumstantium.

Diem clausit extremum anno 1598, 15 Septembris, de cujus affectu erga beatam Virginem aliquid etiam diximus in nostris *Cæsaribus Marianis*, cum de ejus patre Carolo V, ageremus Ejusdem etiam

erga augustissimam Dei Parentem studium nobilis Juventus Rhetorico - Academica Viennensis in *Campo Liliorum*, seu in *Albo Austriaco Mariano* Viennæ edito, anno 1649, hoc elogio celebravit:

Philippus II,
Hispaniarum monarcha,
Caroli V primogenitus
Post titulum Catholici, hoc uno Maximus
quod Marianus.
Thetidis ac solis filiae, cœli sereni lacrymæ
Candidi uniones signate nomen.
Virgini Valvanerensi
Accendit igne perpetuo tychnos septem,
Sidera hæc non errantia, sed fixa,
Fortunatissimum Philippis fecerunt
Horoscopum.
Non potest esse mali ominis Occidentis
dominator
In signo Virginis.
Munificentia provocatur cælum ob beneficia
Distillat Virgo e fonte aquam Virginem
Quæ ægro fit aqua vitæ.
Valens quasi ad certamen cum cælo validus
Muneribus certat.
Sed nondum expugnaverunt homines cælum:
nisi expugnati.
Ambidexter hic heros
Crucem gestat et Marianum tychnum.
Sic olim pater
Triumphali ad cælos pompa præverat.
Olim spectator patris filius patrem
Jam habet spectatorem.
Servire vult paternis oculis, dum claudit suos.
Hoc triumphî genus invenerunt Austriaci.
In ferali lectulo celebrare
Lampadophoria Mariana.

§ VIII. — De Philippo III, Hispaniarum rege.

Philippus Austriacus, Hispaniarum rex, hujus nominis III, inter alia obsequentissimæ pietatis suæ erga augustissimam cœli Reginam indicia, dum anno 1592, Philippum II, patrem, in itinere Aragonico comitaretur, imaginem Dei Genitricis, quæ in Valle Venaria in Sancti Benedicti monasterio asservata, cultaque, miraculis claret, duabus coronis, quas ex puro puteo auro fabricari jusserat, ornavit sic, ut altera earum capiti Matris Dei, altera Filii imponeretur: non nescius hunc esse Regem regum, hanc reginarum Reginam, ideoque coronas utrique deferendas, utrique debitas.

Imagini miraculosæ beatæ Virginis, quæ Mediolani de Sancto Celso nominatur, dono misit lampadem argenteam, magnitudine, artificio, pretioque admirandam, quam quia die noctueque ante eandem Dei Genitricis imaginem ardere voluit, dotem ad id amplam regia munificentia assignavit.

Cum ad ipsum aliqui recurrissent, dicentes observantiam de abstinencia a carnibus pro feria quarta a Carmelitici Scapularis gestatoribus, plusquam tercentum millium aureorum scutorum jacturam regio ærario afferre compertum esse, et propterea regis providentia dignum esse huic damno aditum præcludere; pius rex rescripsit: Se malle subditos beatæ Virginis devotos, quam suorum reddituum augmentum: ora obstruens æmulis, et

piam beatæ Virginis de Monte Carmelo devotionem indigitans. Basilicam Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe, Nivium æstivarum miraculo celeberrimam, in fidem suam tutelamque recepit, annumque ei vectigal ex Neapolitani regni redditibus donum dedit. Sodalitatem manciorum Deiparæ Virginis sub titulo Ave Mariæ Madriti institui curavit, hac occasione. Simon de Roxas ordinis Sanctissimæ Trinitatis de Redemptione captivorum vicarius generalis, ut erat nomini Mariano in primis addictus, nihil æque desiderabat ac illud ubique gentium in summa positum veneratione videre. Unde factum, ut qui eum insigni aliqua vellent perfundere voluptate, non alia formula, quam nomine hoc usurpato salutarent : tum scilicet is maximis incedere gaudiis, et vultu ipso præferre, quam animo degustabat, ex sacro Mariæ nomine suavitatem.

Cumque non infrequenter in Madritensi aula moraretur, accidit ut Philippi III conjugem, serenissimam Margaritam, eadem hac imbueret pietate : quæ P. Simonis sancta conversatione tantam animo erga hoc nomen sanctissimum combibit religionem, ut et ipsa hoc nomine regem consuesceret salutare. Quod rex non solum aspernatus non fuit, sed etiam avidissime arripuit, ac liberis communicavit, sacrosancto hoc nomine aula tota resonante ; unde miranda plane instituendæ ad ejus honorem sodalitatis occasio initium sumpsit. Morbo tentari cœperat in Escuriaco suo ad D. Laurentium palatio piissima regina : aderat rex, cæterique cum medicis regis cubiculo præfecti, tristes omnes æque atque solliciti de dominæ salute, cui nihil præter exiguum vitæ spiritum superesse notarat, qui testaretur adhuc eam cum morte luctari.

Dum itaque sic jacet, magnum mortalitatis nostræ documentum, ecce tibi advenit P. Simon de Roxas, qui ut cubiculum ingreditur, more suo ad reginam conversus, *Ave Maria*, inclamat : et illa, o rem stupendam ! ipso instante, cunctis rei novitate percussis, more suo reposuit : *Ave Maria*, Pater Roxas : tantumque valuit nomen hoc dulcissimum per hanc salutationis formulam auribus reginæ instillatum, ut præter omnem medicorum opinionem, vires recuperarit, tum ad peccatorum exomologesim instituendam, tum ad sanctissimum Dominici Corporis sacramentum suscipiendum, distincte cunctis interrogationibus respondens, quibus Christiani solent, in illo temporis atque æternitatis horizonte confirmari : donec postmodum relapsa placidissime exspiraret. Non obiter, neque oscitanter rem tantam generosa Philippi regis pietas notarat. Quapropter et voluit beneficium sibi in dilecta conjuge collatum quantiscunque opibus suis compensatum. Liberam itaque dedit pio patri optionem, ut e tantis quas ipse sub utroque sole possideret, opibus quas vellet, sibi designaret. Magnam profecto piissimi regis liberalitatem ! sortem omnibus aulæ sectatoribus ambiendam ! Quo putas bonum virum, imo optimum, vota convertisse ?

Memor cujus vi nominis tantam a rege gratiam obtinisset, in genua se humiliter abiciens, regem obsecrat, auctoritate sua ab apostolica Sede impetrare velit, ut manciorum Deiparæ Virginis sodalitas ad honorem sancti nominis Mariæ Madriti constituatur, simul indulgentiis exornetur, quibus sodales ad eas pietatis exercitationes animentur, quibus præclarissimi nominis ejus gloria solet promoveri. Quod ut rex liberaliter promisit, ita quoque felicissime effectum dedit.

Quo factum, ut Madriti, vicinisque in locis instituta congregatio, mox per reliquam Castellam, Legionis et Navarræ regna, imo in Poloniam usque promanarit, nec his terminis concludi se passa, ultra Oceanum ad Indias penetrarit. Porro prædictæ congregationis patronus-ac princeps esse voluit idem pientissimus rex Philippus, primusque omnium propria manu nomen suum libro sodalitatis inscripsit, beatæ Virginis mancium professus est, compedesque induit (hoc enim sodalibus omnibus solemne est) memorando posteris omnibus exemplo.

Philippum hunc, vere Catholicum, vere pium, Rosarii beatæ Virginis clientelam et sodalitatem summo sibi honore duxisse : ejus sacra pulvinaria, et quod Madriti est augustissimum, ejusdem divæ Thaumaturgæ (vulgo de Atocha), templum adiisse : suaque illi regna, et solis orientis pariter, et obeuntis imperia, quæ maximo fidei Catholicæ compendio regebat, commisisse : festiva ejus sacra, supplicationes, et pro sacris rostris encomia, vel præsentia sua frequentius ornasse, vel amplissimis muneribus auxisse, Hispania tota, non sine applausu atque admiratione aspexit. Quod Alphonsus Fernandez in limine libri *De admirandis Rosarii*, quem Philippo IV, hujus Philippi III filio, Hispaniarum principi, nunc regi optimo sacravit, deprædicat. Hic idem Philippus III, in præfatam Virginis de Atocha ædem, amoris pignus et argumentum, regio ibi apparatu aram erexit, in qua et Apellis pennicillus, et Phidiæ cælum certasse videantur.

Summæ Deiparentis puritatis, et absolutissimæ sanctimonix indefessus fuit promotor et vindex : nec majori studio patres ejus pro regnis acquirendis, quam ipse pro Deiparæ Virginis gloria laboravit. Ad exemplum clarissimi Cæsaris avi sui Caroli V gravissimam sodalitatem purissimæ Conceptionis Madriti in regio Sanctæ Claræ monasterio instituit, cujus ipse œconomus dici voluit, hujusque sodalitatis *Albo* ipse una cum liberis omnibusque principibus domesticis, omnes Hispaniæ magnates, vicereges, duces, marchiones, comites, alique e nobilitate, et præter collegia et academias, monasteria centum octoginta, et supra viginti hominum millia, omnis ordinis, ætatis, conditionis, sexus, sua nomina dederunt, facta voti sponcione propugnandi usque ad extremum spiritum, juxta Ecclesiæ permissionem, beatissimæ Virginis

sine macula conceptæ decus. Propensio etiam erga purissimam Conceptionem Virginis Mariæ devotionis affectu ductus, Matriti pariter in monasterio Assumptionis beatæ Virginis Mariæ monialium Excalceatarum Sancti Francisci, quod felicis memoriæ Joanna filia regis Castellæ et principissa Portugalliæ erexerat, in ejusdem purissimæ Conceptionis honorem diem festum quotannis solemniter celebrandum, cum aliquibus perpetuis capellaniis, ampla pro iis assignata dote, fundavit.

Cum Paulus V, Pontifex maximus, proprio suo motu, et satis manifesto pacis zelo et amore concordiæ illectus, ad tollenda gravia scandala, quæ ex sententia affirmante beatam Virginem in originali peccato fuisse conceptam, in Christiana republica oriebantur, duas, nempe Sixti IV, et Pii V, de Conceptione beatissimæ Virginis Mariæ editas Constitutiones, pontificia sua, expedita Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 6 Julii anni 1616, innovasset, nec tamen propterea prædicta scandala tollerentur, imo, in Hispaniarum præsertim regionibus, in dies augerentur: Philippus secutus exempla Christianissimorum imperatorum, regumque antecessorum suorum, Constantini Magni, Theodosii, Martiani, Leonis, Justiniani, Caroli Magni, Ludovici Pii, et ut cæteros præteream, Caroli V, Augusti et Philippi II, Catholici, qui omnes pro pace Ecclesiæ, et controversiarum definitione, apud summos Pontifices, maximo opere laborarunt, et ad celeberrima concilia, Nicænum, Ephesinum, Chalcedonense, Tridentinum, episcopos maximo numero, et ex sanctæ Sedis apostolicæ auctoritate convocarunt, ad Dei Opt. Max. divæque Matris majestatem asserendam: legati apostolici Antonii Cajetani Capuani archiepiscopi, et non ineruditorum præsulum, nec infimorum, quos tunc habuit in curia præsentés, virorum, archiepiscopi Compostellani, episcopi Conchensis, et episcopi Vallis Oletani prius super hoc consilio requisito, decrevit per internuntium beatissimo Patri, et summo Pontifici Paulo V, de efficaciori remedio instantius supplicare, ut efficacius hujusmodi scandala sopitet, et rescissione sententiæ Deiparam in originali peccato conceptam affirmantis, scandalorum germina rescinderet. Huic obeundo muneri in urbem destinavit Placidum de Tosantes, virum gravissimum et doctissimum, quondam Benedictinorum in Hispania generalem, sibi que e rostris non infacundum declamatorem: cui dedit litteras ad suam Sanctitatem, et ad singulos sacræ Inquisitionis præfectos cardinales: quibus litteris instanter eos rogabat, finem ponerent, absoluta definitione purissimæ Conceptionis, tantis difficultatibus, quæ in dies non in Hispania tantum pene intolerabiles, sed ubique terrarum etiam graves, suboriebantur, ex disputandi utramque in partem libertate: utque fortius rogaret, in partes suas traxit Margaritam amitam

suam, archiepiscopos, Toletanum et Hispalensem, cum utriusque capitulo, episcopos, Conchensem, Vallis Oletanum et Osmensem, qui suas ad Pontificem in eandem sententiam dederunt litteras uti paulo post etiam fecit serenissima Franciæ regina, Philippi filia: quibus ipse, utpote cui omnis mora longa videbatur, quæ reginæ cælorum differret gloriam, rursum alias, atque alias litteras superaddidit, ne quid esset in re tam vehementer expedita tergiversationis.

Internuntius gratanter a sancto antistite receptus et benigne exauditus, obtinuit decretum satis favorable ab eminentissimis sacræ congregationis Sancti Officii Inquisitionis cardinalibus, coram eodem sancto domino in monte Quirinali anno 1617, die 31 Augusti promulgatum, ab eodemque revalidatum, ut nullatenus sententia affirmans beatam Virginem in originali peccato fuisse conceptam, ad quam populi et fideles scandalizabantur et irritabantur, amplius proponeretur in publicis actibus, nec doceretur e cathedra, nec prædicaretur e suggestu, nec disputaretur in thesibus. Decretum hoc ut accepit Philippus, summo exsultavit gaudio, et humiliter magnas habuit gratias sancto domino, propterea quod ad suas preces e publicis conventibus et consessibus minus gratam illam sententiam relegarit, per quod facilius se in suis regnis pacem consecuturum sperabat: licet simul adverterit se plus in hac re expectasse, nec spem omnem deposuisse, nec depositurum, donec in gratiam et obsequium Dei Genitricis, et Christianæ reipublicæ bonum et quietem, sua Sanctitas difficultatem hanc ultimo terminaret. Gratificatus etiam est ad eundem modum, et similia advertendo, eminentissimis cardinalibus sacræ congregationis Inquisitionis contra hæreticam pravitatem, qui decretum illud ediderunt.

Interim cum prædicti decreti promulgatione scandala, in regnis præsertim Hispaniarum, non sopirentur: quia, licet sententia affirmans beatam Virginem in originali peccato fuisse conceptam, in concionibus, lectionibus, aut quibuscunque actibus publicis proponi aut doceri amplius non posset, amplum tamen adhuc patebat ostium, ut alia sententia multis modis et verbis et scriptis privatis impugnaretur: rex piissimus se teneri judicavit ad noviter instandum, et suppliciter rogandum a sua Beatitudine, ut omnem omnino aditum præcludere vellet scandalis tunc exortis, et quæ prudenter timeri poterant in posterum, per definitionem et propositionem illius doctrinæ, in quam omnium regnorum, prælatorum, academiæ, et universæ ferme Ecclesiæ pietas propendebat. Rursum igitur indefatigabili pietate novam ad summum Pontificem legationem disposuit, eo majori pompa, magnificentia et auctoritate, quo eum acrius negata superiori legationi pungebant, et quo magis non exigua illa quæ concessa erant, faciebant eum de summa rei bene sperare. Delegit

ergo ad hujus legationis munus obeundum reverendissimum Patrem Antonium a Trejo, ex ordinis Minorum generali moderatore episcopum Carthaginensem, huncque rursum instruxit suis ad Pontificem litteris: quarum exemplar, ad æternum tanti regis in Deiparam Virginem sine macula conceptam pietatis monumentum, libet hoc loco subijcere.

« Sanctissime Pater, ita expedit quieti Christianæ reipublicæ ut exstinguantur scandala, quæ proveniunt ex diversitate sentiendi circa mysterium purissimæ Conceptionis Domine nostræ, ut omnino compellar ad destinandum Sanctitati Vestræ extraordinarium meum super hac re oratorem, episcopum Carthaginensem, ut in ea curia assistat, et Vestræ Beatitudini omnia circa hanc rem particulariter repræsentet, ac justas urgentesque proponat, quæ exstant, rationes, ut digneris hujus controversiæ decisionem tantopere necessariam exhibere. Supplico Sanctitatem Vestram, ut integram ei adhibendo fidem in omnibus, quæ meo nomine in hoc negotio dixerit, complacet illum benigne audire, et prædictam decidere controversiam, ea brevitate, quam et res ipsa expostulat, et de sancto et pio tuo zelo expectatur. Eum etiam honorare et æstimare velit Vestra Beatitudo, tanquam peculiarem meum oratorem, et secundum quod ipse propter multas præclaras animi dotes meretur. Ille Sanctitatem Vestram plene de omnibus informabit: ejus proinde relationi, atque iis quæ cardinalis Borja referet, me remitto. Dominus noster sanctissimam et personam Beatitudinis Vestræ in bonum et prosperum conservet regimen suæ universalis Ecclesiæ. Datæ apud S. Laurentium 24 Septembris, anno 1618. »

Propria manu hæc ipse rex subjunxit verba:

« Non possum in hac re non esse importunus apud Sanctitatem Vestram; spero tamen sibi non futurum molestum, in re tanti obsequii, et Dei, et sanctissimæ ejus Genitricis.

« Sanctitatis Vestræ devotus admodum, et humilis filius D. Philippus Dei gratia rex Castellæ, Legionis, Aragoniæ, utriusque Siciliæ, Hierusalem, Portugalliæ, Navarræ, Indiarumque, qui sanctos admodum tuos pedes, et manus exosculatur.

« Rex. — Ex mandato domini nostri regis, Antonius de Arostegui, secreti. »

Epistolas item pro eadem re dedit ad Scipionem cardinalem Burghesium, ad cardinalem Gallum, ad cardinalem de Borja, ad cardinalem de Trejo, et ad cardinales de Ara-Cœli Prædicatorii ordinis, et de Aquino. Præterea ad suos proreges et ministros in Italia, ad ducem Ursanem regni Parthenopæi, id est, Neapolitani amplissimi et ditissimi proregem, ad D. comitem de Castro Siciiliensem proregem, ad ducem de Feria Mediolanensis status gubernatorem, ut omnes sui status et amplæ ditiones idem, quod illorum rex, et Hispaniarum regna pe-

tebant, insimul postularent, et oratori regio in omnibus, quæ huic negotio expediendo expediebant, promptissime adessent. Nec his contentus orthodoxus princeps, voluit scire quid de hac sua petitione sentirent alii, et quo affectu mysterium hoc prosequerentur cætera regna et nationes.

Quod si unum erat omnium votum, voluit, ut omnes apud sanctissimum dominum intercederent, unaque esset omnium petitio, ut ita desideratam controversiæ decisionem multiplicatis intercessoribus largiretur. Scripsit itaque ad suos legatos in Italia apud Genuenses et Venetos, in Germania apud imperatorem, in Bohemia apud Ferdinandum Bohemorum regem, in Gallia apud regem Christianissimum, in Flandria apud archiducem Albertum; ut imperatoris, regum et principum voluntates explorarent, et suas ab eis litteras exposcerent, in quibus hoc idem a sanctissimo domino enixius obsecrarent. Relatas, ut accepit litteras summus Pontifex, et petitionem Catholici regis attentius et affectuosius audivit; laudavit valde regis pietatem, et commendavit utique regnorum et fidelium in beatam Virginem devotionem; et licet præter id quod jam fecerat, nihil in hac controversia se præstiturum responderit, asserens, quod tunc postulabatur, maturiori consideratione indigere: Catholici tamen regis confidentia, et laudabilis in deprecando perseverantia non defecit, sed iterum oravit, institit, flagitavit, tam in suorum regnorum levamen, quam in Deiparæ Virginis tutelam. Instigabat eum ad supplicem hanc flagitationem et constantem supplicationem regnorum calamitas: sed ignem submovebat, et ardentes faces subiciebat ferventi principis desiderio de Mariæ honore tuendo ardor et studium de profliganda a tanta innocentia et puritate fœda illa communis peccati macula. Orare semper volebat dum non exoraret pius princeps, et donec exaudiretur, non erat finem precibus impositurus. Tam ingens ejus fuit in hac re desiderium, ut adicere majora, et licita quæque adhibere vellet remedia, ut pro Maria vinceret.

Illud ejus zeli magnum et laudabile argumentum, illa ejus vox tanta pietate digna: « Quod si per oratores obtinere se non posse putaret, pro Maria dici sentiant, et ejus causæ convenire, vel omnino necessarium judicaret, ut ipse Romam peteret, ad pedesque sanctissimi domini supplicis oratoris partem ageret, ut adhibita hac diligentia, et exhibita supplicatione, Pontifex litem terminaret: se confestim in urbem venturum, nec ullam esse adeo gravem difficultatem, aut suarum rerum molestiam, quæ ab hoc itinere aggrediendo eum valeat detertere. » Verba certe (inquit Waddingus) magnis et priscis illis imperatoribus Ecclesiæ tutoribus et defensoribus, vel individenda, vel eorum in res fidei affectibus paria. Philippi pro Maria zelus præcipuis antefendus, vel cum omnibus non injuste comparandus. Tantum orthodoxi prin-

cipis desiderium non peribit; egregio studio Deipara Virgo fidelis remuneratrix, quæ sibi impenduntur obsequiorum, egregium parabit triumphum, invicto labori sublime eriget monumentum.

Cum anno 1621, iv Kal. Februarias Paulus V, Pont. Max., ad meliorem vitam plenus dierum et meritorum transmigrasset, ac ejus loco, unanimi electorum suffragio, summa pace et universali omnium lætitia Alexander Ludovisius archiepiscopus, et civis Bononiensis, quem propria merita per varios honorum gradus ad purpuram evexerant, sub Gregorii XV nomine supremus Ecclesiæ antistes fuisset renuntiatus: ad sequentis mensis Martii finem ejusdem anni per oratorem suum novo Pontifici purissimæ Conceptionis Dominæ nostræ negotium proposuit Philippus. Quod cum benigne et libenter audisset Pontifex, regis laudavit pietatem, eique se subscripturum, quando per tempus et rerum circumstantias gravi præmisso examine liceret, fidem fecit. Sed Deo sic disponente, paucis elapsis diebus, dum ad purissimæ Conceptionis definitionem per Romanam Sedem anhelat, ad melioris regni possessionem evocatur Philippus rex: extremis vocibus negligentiam suam incusans, quod rei tantæ perficiendæ, cui se totum dederat, plura non impendisset: et exuberante pietate se iter Romam pedibus facturum asserens, si restitutis sibi viribus, judicaretur ea ratione momentum aliquod purissimæ Conceptionis negotio additurus.

Hoc quoque tanti regis erga Conceptionem Deiparæ Virginis testimonium inprimis eximium et singulare, quod testis oculatus, isque omni acceptione dignus P. Laurentius de Aponte in lib. vi *Sapientiæ*, ad cap. i, n. 4, digres. 2, hunc in modum refert: « Cujus pietatis (loquitur de Philippo III, rege) præclarum apud illustrissimam D. dominam Joannam de Pernesiam, ducissam de Villahermosa, exstat testimonium, quod vidi, summaque aspexi devotione. A tergo enim sanctissimæ imaginis Conceptionis a piissimo rege illi præstitæ, manu ipsius hæc reperiuntur obsignata verba: *Hæc est Virga, in qua nec nodus originalis, nec cortex actualis culpæ fuit.* » Subdit Aponte inclytum regem non contentum hæc regia manu scripsisse, insuper his subscribere voluisse, regio nomine sic inscripto: Philippus S. hoc est, ut Aponte interpretatur, Philippus Servus, e vivis excessit, anno 1621, die ultima Martii, a benignissima Dei Matre in cœlis copiosissima mercede donatus (ut pie creditur) pro ea, quam ipsi procurare satigit in terris gloria. Porro quæ de tanti regis in Deiparam Virginem, ejusque illibatam innocentiam ardenti studio et pietate scripsit Societatis Jesu theologus Ferdinandus Quirinus de Salazar Hispanus, piaculum esset in præsentia reticere: « Unde (inquit) talis, tam benevolus, tam tener, tamque effusus Philippi erga Mariam amor accidere potuit, nisi quia ipsemet Deus, Mariæ Filius, suum illi

indidit atque impressit cor? Quapropter inde factum, ut Mariam Philippus filiali prosequatur studio, et non secus de illius gloria et splendore, quam de Matris cujusdam amatissimæ honore sollicitus sit: et Maria vicissim Philippum materno amplectatur affectu, et eidem tanquam filio unice dilecto omnia fausta atque felicia deprecetur. » Et post multa eundem Philippum alloquens: « Virgo (ait) sanctissima suæ justitiæ originalis propugnatorem et vindicem te nuncupavit; ex te pendere voluit illa ex qua omnes pendemus; tibi debere cupit ea cui omnes debitores sumus; te suæ sanctitatis sponsorem vindicat ea, quæ pro cunctorum salute spondet: te apud sanctissimum Patrem nostrum Paulum V, in præcipua gloriæ suæ causa patronum et advocatum elegit, quæ omnium est apud Deum communis Advocata et Patrona: tuam pro se Majestatem intercedere, atque intervenire cupit, cui pro cunctis intercedere, atque intervenire proprium munus est. Sed dum tuam pietatem et impensum erga SS. Virginem amorem, et studium mecum ipse verso, regum potentissime, illud in mentem venit, pro ingenti et longe maximo beneficio, quo Virgo sanctissima (dum adhuc inter vivos ageret) Iberiam nostram afficere dignata est, compensationem a te ipsi redditam ac restitutam fuisse. Ipsi enim ex Palæstina, ubi tunc degebat, in Hispaniam venire, et eam causa nostra invisere pergratum fuit, tunc cum D. Jacobo Cæsaraugustæ se videntem exhibuit, et nationem nostram præclaris sibi in amoribus esse testata est. (Addunt etiam nonnulli tunc de puritate suæ Conceptionis celebranda, et Hispanis deprædicanda, ipsi Jacobo demandasse.) Hoc ergo tam nobile beneficium Philippus præclaro quodam officio, quamvis non exæquare, et remetiri, tamen aliquo modo restituere ac referre sacrosanctæ Virgini voluit ac voluit; promittens se ejus causa, si ita opportunum esset, Romam venturum, ut Conceptionis illius immaculata puritas tanquam certum et constans fidei dogma ubique gentium proclamari posset: atque ita serio et ex animo promittens, ut protectionem istam Virgo ipsa pro facta existimet, atque in obsequi sibi omnino jam præstiti loco ponat. » Sic Salazar. Et plura in hanc rem alia, lectu et scitu dignissima.

§ IX. — De Philippo IX, Hispaniæ rege.

Philippus Austriacus, hujus nominis IV, Hispaniarum rex, Philippus III (de quo nunc egimus), dignissimus filius, ejusque non solum nominis et regnorum, sed pietatis etiam virtutumque omnium legitimus hæres; quem Gregorius XV, Pontifex maximus, « Europæ ornamentum, et Catholicæ Ecclesiæ gaudium » prudentissimo judicio nuncupabat: inter alia complura argumenta, quibus amorem studiumque suum erga Deiparam voluit esse testatum, Albo sodalitatis mancipiorum Deiparæ Virginis nomen suum libentissime inscripsit,

sibique magno semper honori duxit compedes gerere, et mancipium illius esse, et dici, quæ immortalis cœlorum terrarumque Regina est. Cum per Emmanuelem de Fonseca, comitem de Montrey, et Fuentes oratorem suum, apud Sanctitatem Gregorii XV, Pontificis maximi, humiliter supplicasset, ut festum Sanctissimi Nominis Mariæ Madriti quotannis celebrari posset, ad ejus preces Sanctitas sua solemnitatem istam, tum Madriti, tum alibi per Toletanam diœcesim, festo duplici celebrari indulxit. Inter sodales congregationis Purissimæ Conceptionis Madriti in regio Sanctæ Claræ monasterio institutæ referri voluit, sponditque se, usque ad extremum spiritum, juxta Ecclesiæ permissionem, beatissimæ Virginis sine macula conceptæ decus propugnaturum, ad quod etiam omnia imperii sui regna obstrinxit. Ob singularem devotionem erga beatam Virginem, capitulo et ecclesiæ Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe quatuor mille scutorum perpetuum redditum assignavit, in suo Siciliæ regno fundatum, canonicis et capellanis dicti capituli singulis annis distribuendum. Amplissimis etiam perpetuis proventibus ditavit festum purissimæ Conceptionis beatæ Virginis, semper et ubique Immaculatæ, quod cum Octava in Franciscano cœnobio Discalceatarum Matritensium solemnissimo et splendidissimo, vereque regio apparatu quotannis peragitur: et quamvis publicis curis distentus, tamen ipse devotissime quater saltem in Octava assistere non omittit. Ecclesiæ beatæ Virginis Lauretanæ dono misit vestem 6400 adamantibus inculatam, et scutis 25 millibus æstimatam.

Vix Ephebus habenas regni moderandas acceperat, cum animum subiit cura Conceptionis purissimæ beatæ Virginis promovendæ, ut feliciter clauderet, quod piissimi ejus progenitores aggressi sunt. Staum ergo magnificam et amplissimam legationem ad papam Gregorium XV destinavit, et tanti mysterii definitionem, unicum malorum sui regni remedium, ab eodem Gregorio subjectis litteris efflagitavit.

« Sanctissime Pater. — Horum Hispaniæ regnorum reges, mei prædecessores, magno colebant affectu purissimam Conceptionem Dominæ nostræ Virginis Mariæ; sed præ cæteris rex pater et dominus meus magno fervore eandem veneratus est. Instillata etiam mihi a progenitoribus hujus sacri mysterii, et sanctæ festivitatis devotio, quam Vestræ Sanctitati propalandam duxi, humiliter deprecans, ut in felici tuo pontificatu id curare digneris, et exaltetur et extendatur in populo Christiano hæc pietas in Virginem, iis apposis remediiis, quæ sancto tuo zelo, miræ eruditioni, et rerum experientiæ potius expedire, et magis ad obsequium et honorem Dei et Domini nostri, suæque benedictæ Genitricis conducere videbuntur. Deus sanctam tuæ Beatitudinis personam custodiat incolumem. Datum Madriti 10 Novembris 1621.

« Sanctitatis Vestræ devotus admodum, et hu-

milis filius Philippus, Dei gratia, rex Castellæ, Legionis, Aragoniæ, utriusque Siciliæ, Jerusalem, Portugalliæ, Navarræ, Indiarum, etc., qui sanctos tuos pedes, et manus osculatur.

« Rex. — De mandato domini nostri regis, Antonius de Arostegui secretarius. »

Congratulatus est sanctus Pontifex Gregorius adolescentis regis laudabili pietati: quippe, qui inter bellorum strepitus et amplissimi domini curas, de pio erga sacratissimam Virginem cultu tantopere cogitaret: se etiam cogitaturum asserens, quatenus piis devoti principis votis posset satisfaceri. Cum autem animum applicuisset Pontifex ad cogitandum serius de tollendis scandalis fidelium, quæ ex controversia de Conceptione beatissimæ Virginis oriebantur, post longum plenissimumque causæ examen, auditis votis dominorum cardinalium contra hæreticam pravitatem generalium Inquisitorum, re accurate et diligenter perpensa, anno salutis 1622, die 4 Maii, Bullam edidit, qua etiam in privatis colloquiis proponere ac propugnare contrariam purissimæ Virginis Conceptioni opinionem vetuit, et omnes, ut sub Conceptionis nomine festum celebrarent, ablegata videlicet sanctificationis voce, sub censuris et pœnis obligavit. Porro piissimi regis in Deiparam Virginem devotionem eximiam, et cordatam humilemque ejus apud Sedem apostolicam intercessionem pontificiis encomiis celebrandam judicavit SS. dominus, gravi et honorifico ad eum Brevi apostolico, quod sequitur, transmissio.

« Philippo regi Hispaniarum Gregorius Papa XV. — Charissime in Christo fili noster, salutem. Catholicæ religionis decus, et Austriacæ pietatis argumentum est, regem potentissimum, cui utriusque orbis provinciæ amplissimæ famulantur, tanto studio sanctorum laudibus, et beatissimæ Virginis dignitati inservire. Benedicimus majestati tuæ, charissime fili, dignamque tibi a dominantium Domino regia pietate felicitatem precamur. Sane tibi, et populorum fidem et hostium oppressionem polliceri haud temere possumus, cum ejus tibi Virginis patrocinium conciliare studeas, quam terribilem esse ut castrorum aciem ordinatam, divina oracula testantur. Vix dici potest quanto nos gaudio cumularint nuperræ litteræ majestatis tuæ de Immaculatæ Deiparæ Conceptione disserentes. O curam catholico rege dignam, et Christi Vicario gratissimam! Ne quid tamen novi tanta in re decernatur in præsentia, monet tum negotii magnitudo, tum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum exemplum. Spiritus sancti enim voci auscultare, non humanarum rationum ponderibus rem examinare debemus, qui in divinæ Sapientiæ cathedra Christiano orbi a Deo præfecti sumus. Quare cum nondum æterna sapientia Ecclesiæ suæ tanti mysterii penetralia patefecerit, in Dei, Romanorumque Pontificum auctoritate debent fideles populi conquiescere.

« Magni tamen apud nos ponderis fuerunt preces majestatis tuæ, tantumque negotium iterum accuratiusque pensavimus, aliquod tibi regnisque tuis solatium afferre cupientes. Tum autem valde timuimus, ne veterator ille serpens, qui boni malique scientiam propriis parentibus pollicens, maximis humanum genus miseriis cumulavit, ipsius pietatis armis abutatur, ad Christianæ plebis pacem dirimendam. Quæ enim opinionum dissensio est fieri potest animorum contentio, dum magnificentum victoriæ genus plerisque videtur, ubi quid in controversiam venit, de aliorum ingeniis triumphare. Quare dissidiorum semina extinguere cupientes, antequam asperior in istis provinciis pululet zizanii proventus, ingeniorum pervicaciam libertatemque disserendi pontificio decreto coercendam censuimus. Ex eo, et ex dilectis filiis nobilibus viris oratoribus tuis, comite Montis Regii, et duce Albuquerque mentem nostram uberius cognoscet majestas tua. cum enim nobis regiam petitionem elegantissime exponerent, luculenter intelligere potuerunt, quam inviti refragemur, et quam alacriter semper gratificaturi sumus tanto regi, quem Europæ ornamentum et Catholicæ Ecclesiæ gaudium esse arbitramur, ac majestati tuæ apostolicam benedictionem amantissime impartimur.

« Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, sud annulo Piscatoris, die 4 Junii 1622, pontificatus nostri anno secundo. »

Ante Kalendas Julias cum summa omnium lætitia pervenisset bonum nuntium Madritum, ad id una cum regina, principibus et curiæ dynastis summe ex hilaratus rex, ad omnes Hispaniæ provincias transvolare jussit cursores, qui decreti exempla perferrent. Confestim etiam gratias habendas sanctissimo domino, tanti beneficii auctori, duxit. Proinde paucis a recepto decreto diebus, quæ sequuntur dedit ad oratorem suum litteras, ut porrectis aliis beatissimo Patri, coram, quas posset maximas, redderet gratias, adde-retque adhuc magnam de definienda hac controversia spem, et desiderium regi superesse.

« Rex. — Dux Albuquerque cognate, mihi a consiliis et legatione Romana. Per vestras datas 4 mensis præteriti, vidi decretum Suae Sanctitatis circa mysterium puræ Conceptionis Dominiæ nostræ, et summe lætatus sum, ut favorabilem hanc resolutionem intellexi, in qua obtinenda bene vestrum eluxit studium, et diligentia. Inclusas scribo Suae Sanctitati, debitas solvens gratias, ut in earum conspiciis exemplari. Expediet ut confestim exhibeatur epistola, et quam ferventer significes magnum, quod ego et regina ex hoc successu concepimus gaudium, propter singularem nostram in hoc sacrum mysterium devotionem. Cæteraque adjunges, quæ tibi videbuntur opportuna ad explicandam eam, quam fovemus spem, quod Sua Sanctitas tandem definiet quæstionem, ut firmetur hæc doctrina in Dei et Genitricis ejusdem obsequium. Dabis

etiam alias super hac eadem re cardinalibus, juxta autographum quod mitto, meoque dices nomine, quod convenientius judicaveris, ut intelligant quanti fecerim illorum in hoc eventu adjutorium. Madriti, 14 Julii anno 1622.

« Ego Rex. — De mandato domini nostri regis, Antonius de Arostegui secretarius. »

Illico ut has accepit orator litteras, juxta præscriptum regis, sanctissimo domino, et dominis cardinalibus Inquisitoribus, quæ sequuntur, tradidit epistolas.

« Beatissime Pater. — Dux Albuquerque, et comes Montis Regii me monuerunt decreti, quod a Sanctitate Vestra emanavit in favorem purissimæ Conceptionis Dominiæ nostræ, ad quod peculiari affectus sum lætitia, dum considero, quam sancta et Vestra Beatitudine digna fuerit hæc resolutio, quantaque gloria hinc resultabit Deo, sanctissimæque Dei Genitrici, et fidelibus populis consolatio, qui tanto fervore et fiducia expectarunt successum hunc in felici Vestræ Beatitudinis pontificatu. Porro propter consolationem et exultationem quam concepimus, ego, regina et fratres mei, ad bonum hoc nuntium, sanctas Vestræ Beatitudinis osculor manus, sancte asseverans, inter summe grata hoc unum me computare, et ultra quam dici potest, magni me æstimare, quod mea intercessio aliqualem habuerit in hac re partem, sicut largius significabit Vestræ Beatitudini dux Albuquerque, cujus relationi me remitto.

« Dominus noster sanctam Vestræ Beatitudinis personam servet incolumem, ad bonum et prosperum totius regimen Ecclesiæ. Madriti, 14 Julii anno 1622.

« Vestræ Sanctitatis, perquam devotus et humilis filius Philippus Dei gratia rex Castellæ, etc.

« Rex. — Ex mandato domini regis, Ant. de Arostegui. »

Exemplar epistolæ ad omnes cardinales Inquisitores repetitæ.

« Philippus, Dei gratia rex Castellæ, Legionis, Aragoniæ, etc. Per quam reverende in Christo Pater N. cardinalis, admodum chare et dilecte amice. Peculiare habui gaudium, propter decretum quod a Sua Sanctitate nuper emanavit, in favorem purissimæ Conceptionis Dominiæ nostræ, cujus, necnon vestræ in hac re præstitæ operæ me monuerunt dux Albuquerque et comes Montis regii. Ego proinde, cujus tantopere hoc interest, singulares vobis reddo gratias, quia adjuvistis et defendistis causam adeo justam et piam. Et deinde affectuosissime vos rogo, ut eandem adhibeatis operam in eo quod superest, donec Sua Beatitudo tandem dignetur controversiam definire, in quo singulariter mihi complacebitis, sicut particularius intelligetis ex duce Albuquerque, ad quem me remitto. Madriti, 14 Julii anno 1622.

« Ego Rex. — Ant. de Arostegui. »

Nec his, quæ præstiterat, singulari suo erga sacratissimam Virginem, ejusque purissimam Conceptionem affectui sat se fecisse judicans piissimus rex, defuncto Gregorio, apud Urbanum VIII, atque Urbano e vivis erepto, apud sanctissimum dominum nostrum Innocentium X, pietate æternum prædicanda, easdem pro decisione ultima controversiæ purissimæ Conceptionis beatæ Virginis Mariæ instantias, per oratores suos pluribus ad eosdem Pontifices regiis datis epistolis continuavit, et continuare non cessat, nihilque potius in votis habet, quam ut pro Deiparæ Virginis gloria, regnorumque suorum quiete, tanti mysterii a Sede apostolica obtineatur definitio. Certe cum anno 1648, procuratores civitatum regnorum Castellæ, consultatione facta, hunc enixe orassent, ut a sanctissimo Innocentio Papa X, sua majestas revocationem expostularet asserti decreti, quo usus tituli Immaculatæ Conceptionis interdiceretur, Majestas sua propria manu in hæc verba rescripsit: « Nullum obsequium ex omnibus, quæ regnum in me contulit, poterat mihi esse gratius, quam in hac consultatione præstitum, propter affectum quem mysterio purissimæ conceptionis unice devotum gero. Cujus interventu, laborum quos hæc monarchia patitur, levamen nos impetraturos confido. Cumque ad peculiare regni debitum spectet huic fini assequendo expedientissima quæque inquirere, primum absque dubio, et unicum illud est, de quo hic ad me refert, cui idcirco libens assentio, et ut Romam, in eandem sententiam litteræ destinantur, jussi. Siquidem licet per consilia status et cubiculi idem negotium expediendum curaveram, ut decretum, de quo hic sermo est, revocetur, de integro ei modo incumbam. Etsi causæ hujus definitio in mei ipsius Romam profecti, et sollicitatoris officio fungentis industria volveretur, confestim summa alacritate iter ingrederer, meque felicissimum judicarem, si hac ratione tale Dominiæ nostræ obsequium exhiberetur. » Hactenus Catholice majestatis autographum oraculum. Quod autem rex tantus apud Sedem apostolicam missis oratoribus, ac datis litteris in hac causa præstiterit, deteget tempus: *Nihil enim opertum, quod non reveletur, neque occultum, quod non sciatur.* (Luc. XII, 2.) Interim legendum est Armamentarium Seraphicum, Madriti editum anno 1649, necnon Opus pro titulo *Conceptionis Immaculatæ* Antonii Calderonis, ibidem in lucem evulgatum anno 1650.

Porro cum Urbanus VIII, recolendæ memoriæ Pontifex, in Constitutione *De observatione festorum*, festum Conceptionis beatæ Virginis Mariæ non enumerasset, Philippus a sanctissimo Patre nostro Innocentio X, qui hodie clavum Ecclesiæ tenet, precibus obtinuit, ut Hispaniarum regnis festum Hispanis colendissimum restitueretur, fecitque Pontifex expedito diplomate 10 Novembris 1644.

Vivit adhuc rex inclytus, et Deiparam Virginem
SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. XI.

colendi finem nullum facit: de cujus erga Deiparam Virginem ardenti studio et pietate agens Bartholomæus de los Rios in Epistola dedicatoria suæ *Hierarchiæ Marianæ*, Antuerpiæ editæ anno 1641, hunc eundem regem alloquens, inter cætera scripsit: « Strenue, æternum age, quod agis, et honori beatæ Mariæ ampliando, animis, opibusque incumbere: teque, tuamque purpuram et diademata quæ pene innumera habes, ei (ut hactenus fecisti) libens et hilaris semper submitte: fiesque, ut revera es, de humili Virginis mancipio, longe regnantium omnium maximus: eris (quod multo amplius) pro impensis ejusmodi obsequiis magnæ Parenti gratissimus filius. Imo jam esse annon satis orbis perspexit? An nescit quam tuis votis illa benigna, quam tuis armis propitia sit? Quid enim illa ab uno, alterove anno, ne priora tangam, in variis mundi partibus, nec nisi e cælo partæ adoreæ clamant nisi te, tuæque omnia potentissimæ rerum omnium Dominiæ singulariter curæ et cordi esse? Illa regiam tuam cæsariem lauro multoties coronavit. Illa augustas manus tuas palmis, quas in Belgio, Italia, Indiis atque ipsa Hispania messuit, sæpissime insignivit. Illa urbes quinque, in quibus plures opulentissimæ periclitabantur provinciæ, cæsis, captisque ac fœde demersis qui oppugnabant, hostibus, nuper non sine præsentî patrocinio liberavit. Illa tibi Calloam in Flandria, unaque Flandriam et Brabantiam in Calloa, sæculis omnibus inaudita fratrî tui virtute et felicitate restituit. Illa Audomaropolim, maximis Francorum circumcinctam viribus, rursumque Flandriam, regionem florentissimam, ab ipsis quasi lethi faucibus eripuit. Illa Geldriam, advolante illuc eodem semper invicto, et semper laureato fratre tuo, obsidione solvit. Illa S. Salvatoris in Brasilia, Fontarabiam in Cantabria, illam terra marique artissime pressam, hanc tormentorum fulminibus pene eversam, turpi hostium clade et fuga nobilitavit. Illa Salsas in Hispania, Carolomontium in Hannonia, everso funditis templo cui pulvis nitratus inerat, stante ad ripam Mosæ ejusdem vindicis tuæ integra et intacta statua, tibi etiam integrum, et intactum reservavit. Illa tibi Hulstum, et Brugas, oppida in Flandria, illud munitissimum, hoc longe celeberrimum, illa Geldriam a Batavis vallo, fossa, aggere, denuo anno (1641) circumcinctam, liberavit: ut omittam nuper classem Indicam (cui omnes tui imperii, omnes Ecclesiæ hostes avidissime inhiabant). Antea vero etiam Bremium, Vercellas et Taurinum, viribus (ut aiebant) humanis inexpugnabiles, eadem duce et præside per tuos exercitus ita interceptas, ut in plerisque illam ipsam, quæ auras præcedere solet, famam, feceris tardiozem. Stetisti, regum invictissime, tot hostibus cinctus, sub Mariano clypeo, plusquam Achilles, sub Palladis ægide, impenetrabilis, plusquam Hercules insuperabilis. Potuerunt tui rebelles, potuerunt regnorum tuorum

æmuli, multitudine telorum, diem obscurare, sagittam in te, ceu alterum solem immittere non potuerunt. *In-vulnerabile est, non quod feritur, sed quod non lædiur*, ait Seneca. Hoc illa tibi præstitit, cujus mancipium in altissima illa tua fortuna haberi gloriaris. Perge porro, regum optime, in hac pia et religiosa palæstra, et sicut athletæ in stadio assidue oculos ad metam et bravium intendunt, ita mentem, animum, sensusque tuos omnes ad Marianum hoc jubar nunquam non converte. » Hactenus de los Rios.

Antonius etiam Calderon, nunc Granatensis antistes, de ejusdem regis in augustissimam Dei Matrem tenerrimo ac reverentissimo affectu locutus, cum eodem rege sermonem habens in epistola dedicatoria sui operis *De Conceptione*, hæc inter alia litterarum monumentis consignavit: « Vincis reliquos principes, sicut imperii magnitudine, ita pietate erga Deiparam sine macula conceptam. Neque tantum reliquos vincis, sed progenitores etiam tuos, quos tamen summe addictos huic mysterio nemo ignorat. Ab his quidem hæreditariam accepisti hanc pietatem, sed adeo eam auxisti, ut facile omnes superes etiam devotissimos. » Sic ille. Vivat interim rex Nestoreos annos, et clarissimis obsequiosæ pietatis erga Deiparam Virginem exemplis, ut hactenus fecit, Christiano orbi in dies magis præluere pergat, ut, eadem Deipara Vir-

gine auxiliante, post felicem et diuturnam in terris regni amplissimi administrationem multo amplioris possessionem tandem consequi mereatur in cælis.

§. X. — *De Pribislao, Daniæ rege.*

Pribislaus Daniæ rex, ex cordiali affectu et sincerissima voluntate, quia in Deiparam Virginem afficiebatur, ejus imaginem in bellis semper in clypeo circumferebat: unde factum ut semper felix fortunatusque in bellis victoriam reportaverit. Ita Bzovius in *Annalibus* ad annum 1290, Laurentius Chrysogonus in *Mundo Mariano* Disc. 49, num. 72, Colvenerius ip̄ *Kalendario Mariano*, die 14 Octobr., Miechovius in *Litanias Lauretanas*, disc. 220, num. 4, Nicquetus in *Iconologia Mariana*, lib. III, cap. 22, alique plures, licet in catalogo serieque regum Daniæ, quam videre licuit, Pribislai nomen adhuc invenire non potuerim. Rescire etiam hactenus non est datum, a quonam Daniæ rege in Dania institutus sit ordo militaris Elephantum equitum divæ Virgini Mariæ dicatus: cujus equitibus pro tessera est torquis aureus ex elephantis castella tergo ferentibus et calcaribus, quæ equitum proprie sunt insignia, interpositis connexus, appensa inferius effigie Dei Matris radiis solaribus circumdata, cui rursus orbicellus aureus tribus clavis insignis, certeque litterario emblemate inscriptus, symbola omnia Christianæ pietatis et equestris dignitatis annectuntur.

CAPUT XIV.

De Ramiro I et II, Hispaniæ: Recesvintho, Hispaniæ: Renato, Siciliæ: Richardo I et II, Angliæ: Roberto, Galliæ: Roberto et Rogerio, Siciliæ, ac Roterico Hispaniæ regibus.

§ I. — *De Ramiro I, Hispaniæ rege.*

Ramirus (aliis Raymirus) hujus nominis I, Hispaniarum rex, Deiparæ Virgini obsequendi affectu incensus, inter alia pietatis in eam indicia, Ovetti secundo ab urbe lapide, in latere Naurantii montis, ædem ex belli manubiis eidem Deiparæ (cujus patrocinio fretus sexaginta millia Maurorum miraculose prostraverat) ædificavit, structuræ genere et totius operis majestate in paucis elegantissimam. Decessit anno sal. 847, tumultus Ovetti in eadem ade.

§ II. — *De Ramiro II, Hispaniæ rege.*

Ramirus hujus nominis II, Hispaniæ rex, ætatis fluxu ad pacis artes, et religionis cultum conversus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam monumenta, cum ex Maurici belli manubiis Virginum cœnobium Legionē constituisset, Salvatoris nomine, ubi Elviram filiam unicam Virginem sacrari ex ritu Christiano curavit, alterum ad Durium quartum Matri Virgini sacrum ædificavit. Supremum obiit diem, anno salutis 950.

§ III. — *De Recesvintho, Hispaniæ rege.*

Recesvinthus Hispaniæ rex, devotus Catholicæ fidei cultor, qui templa et sacra altaria variis orna-

mentis exornavit, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem obsequia, procuravit, ut in concilio Toletano x, sub beato Eugenio, archiepiscopo Toletano, et Fugitivo Hispalensi, et Potamio Bracarensi, et viginti duobus aliis episcopis, statueretur quod festum Annuntiationis beatæ Mariæ semper Virginis, quod etiam nunc tota Hispania celebratur, octavo die ante Nativitatem Christi Servatoris nostri celebraretur. Quo die recitatur idem Officium, quod recitari consuevit in festo Annuntiationis ejusdem sacratissimæ Virginis. Institutum vero est hoc festum, quia dies sollemnis Annuntiationis frequenter cadit in diem, ita propinquum passioni, aut resurrectioni Dominicæ, ut ab Ecclesia et populo Christiano proprio die de more celebrari non possit. Fatali morte decessit Toleti Recesvinthus anno salutis 672, Kalend. Septembris.

§ IV. — *De Renato, Siciliæ rege.*

Renatus, Siciliæ rex, quanto studio erga beatissimam Virginem raperetur, luculenter declaravit, dum Nancei, quæ Lotharingæ civitas est, prope ipsam regiam, conventum Minoriticum sub titulo Annuntiationis beatæ Mariæ, 50 continendis Fratribus omnino idoneum, suis sumptibus exstruendum,

absolvendum ac omnibus officinis, et necessariis instruendum curavit: et dum in Tonarum oppido conventum pariter Minoriticum gloriosissimæ Virginis Mariæ sacrum a fundamentis ad apicem usque construi imperavit. Vivebat anno Domini 1442.

§ V. — *De Richardo I, Angliæ rege.*

Richardus hujus nominis I, Anglorum rex, inter alia Mariani cultus officia, cœnobium nostræ Domini Boni Portus in Galliis ædificavit, anno salutis 1190. Sunt tamen qui Philippo Augusto eam pietatem deferant. Obiit anno 1200; cujus corpus in nostræ Domini Rothomagensis basilica telluri mandatur, quam vivus canonicorum collegio ornaverat, quadringentis vini modis ex annuo redditu assignatis.

§ VI. — *De Richardo II, Angliæ rege.*

Richardus hujus nominis II, Angliæ rex, divæ Virginis devotissimus, exemplo suo populum sibi creditum Mariani nominis cultu imbuere, dum regnum suum in dotem obtulit Mariæ, ut Romæ videre est in imagine perantiqua collegii Angelicani, cui subscriptus hic versus:

Dos tua, Virgo pia, est, quare rege, Virgo Maria.
Cœlum petiit anno salutis 1400.

§ VII. — *De Roberto, Galliæ rege.*

Robertus Pius, Galliæ rex, amorem, quo in Virginem ardebat, non uno, sed pluribus pietatis monumentis, posteritati consignatum reliquit. Cum esset hic princeps beatæ Virginis Mariæ, veræ stellæ maris, regniq; sui ductricis, et sideris eximius cultor: erexit oratorium Parisiis, cui nomen placuit indere nostræ Domini de Stella, in quo anno 1022, in die Natali beatissimæ Virginis, et erexit novum ordinem, 50 duntaxat equitum e prima regni nobilitate, quem et hoc nomine insignivit: *Ordo Equitum Domini nostræ de Stella*: singulis quos creavit, equitibus distribuit auream torquem, in cujus extremo pendebat super stomachum stella item aurea quinque radiis illustris: insuper in superiori parte sotanæ ad dexteram gestabant stellam ex auro acu pictam.

Tenebantur prædicti equites quotidie recitare Corollam precariam beatæ Virginis quinque decadam, aliasque orationes, quas rex iste pientissimus composuerat. Stellæ insigne, quod gestabant, circumdatum erat his verbis: *Monstrant regibus astra viam*: quo respicitur ad reges, qui stella duce, ad Christum pervenerunt.

Idem sacram ædem Domini nostræ de Campis prope Parisios exstruxit, licet nonnulli velint Dionysium Galliæ apostolum prima ejus fundamenta posuisse: ut ut sit, elegantiore eam forma inclutus iste rex donavit, adjecto prioratu. Præter illam, multas fundavit ecclesias, quas omnes venustavit auro, argento, ac variis martyrum memoriis. In honorem Christi, qui nobis corpus suum de Virgine sumptum in cibum dedit, die Jovis sancto trecentis pauperibus manu propria, poplite flexo, legumina, pisces, panem, pecuniam, seu denarium

unum distribuebat, idque hora diei tertia: hora vero sexta duodecim clericis pauperibus præbendam panis, piscis et vini concedebat, duodecim unumquemque eorum honorans denariis. Sanctam noctem Nativitatis Domini, partusque virginis (ut et nonnullarum aliarum festivitatum) sic totam ducebat insomnem usque ad summum mane, ut nec sedens, nec stans, somnum caperet, donec, quam exspectabat et desiderabat, salutiferam corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi perceptionem perciperet. Eo in templo cum clericis Dei ac Deiparæ laudes canente (erat enim musicæ peritissimus) muri Avalonis (ea est civitas Burgundiæ, quam per suos obsidione cingebat) sponte, ut quondam muri Hiericuntini, corruerunt.

Abiit ad cœlestis regni æternam regiam anno salutis 1038.

§ VIII. — *De Roberto, Siciliæ rege.*

Robertus, Siciliæ rex, cum esset magnæ Dei Matris amantissimus, Neapoli templum Sanctæ Mariæ Crucis condidit, et Hierosolymis id quod in monte Sion Sanctæ Mariæ dicatum est. Sanctæ reginæ uxori pro variis pietatis operibus ac præsertim pro templo Sanctæ Mariæ Annuntiatae, quod ipsa Neapoli construxit, quinque mille uncias auri in annos singulos assignavit. Fuit hic unus ex sapientissimis principibus, justus, benignus, religiosus, liberalis, doctorum amator, virtutis autem longe amantissimus: tales facit Deipara principes qui se colunt. Vita functus est anno orbis redempti 1542, die 16 Januarii.

§ IX. — *De Rogerio, Siciliæ rege.*

Rogerus, Rogerii Siciliæ comitis filius, cum anno 1129, Siciliam, Apuliam, Calabriam, et magnam Lybiæ oræ partem possideret, se indignum ratus tantum imperii, sub angusto ducatus et comitatus titulo continere, primus omnium Siciliæ, Apuliæ et Capuæ rex appellari voluit, et pro singulari suo erga beatam Virginem augustissimam cœli Reginam pietatis affectu, Panormi in templo Sanctæ Mariæ Incoronatæ nuncupato voluit consecrari: suamque in ea urbe atque futurorum Siciliæ regum sedem constituit: edixitque, ut posteri Siciliæ reges in ea Virginis æde, et non alibi, regio diademate investirentur, ut ex ejus diplomate, dato Panormi anno 1129, die 15 Maii, constat. Cui obsecuti ejus in regnum successores Guelmus I et II, Tancredus, Henricus VI et alii.

Hic idem Rogerius, Siciliæ rex, ecclesiæ et monasterio Montis Virginis in regno Neapolitano multa beneficia contulit, ut patet ex ejus privilegio, dato Panormi anno 1137, cujus integrum tenorem affert Joannes Jacobus Jordanus in *Chronica Montis Virginis*, editis Neapoli anno 1648. Sed et beato Guelmo ordinis Montis Virginis fundatori donavit ecclesiam Sanctæ Mariæ de Buffiniana, alias de Coronata, ut constat ex alio ejusdem Rogerii privilegio Panormi expedito anno Incarnationis Domini 1140.

Panormi defunctus est, anno salutis 1154, ætatis 59, ex Fazelo *De Rebus Siculis*, Lib. vii, decad. 2.

§ X. — *De Roterico, Hispaniæ rege.*

Roticus, Hispaniæ rex, se in Deiparæ cultu eximium hac occasione probavit. Beatissimæ Virginis antiquissima imago, jam inde ab apostolorum tempore miraculis illustris, in Lusitania colitur, quam exardescente in Christianos et sacras imagines persecutione, quæ totum Orientem quondam turbavit, in Hispaniam transtulit Græcus monachus Cyprianus et prius juxta Emeritam Augustam, in cœnobio, quod dicitur, Cauliliana, Gothis regnantibus, collocavit : ubi plurima patravit supra naturæ ordinem miracula, usque ad annum septingen-

tesimum decimum quartum, cum Hispaniam Mauri subita irruptione in potestatem redegerunt. Rex Roticus regno se exutum videns, post luctuosam illam tragœdiam, mutatis vestibus, cœnobium adiit, et inde iconem beatæ Virginis assumpto comite monacho Romano, nusquam stetit, donec ad montem a Siliceibus Pederneira nuncupatum, in Lusitania, mari imminem, perveniret, ubi illam sub fovea cum aliquot sanctorum ossibus et totius rei historia occultavit. Hisque sub tenebris latuit depositum ad Alphonsi primi regis Lusitani tempora. Regnabat in Hispania Roticus anno salutis 712, ex *Mariana*.

CAPUT XV.

De Sanctio II et III, Aragoniæ; Sanctio III et IV, Castellæ; Sanctio I, Lusitaniæ; Sanctio V, Navarræ, Sebastiano Lusitaniæ, Sigismundo I, II et III, Poloniæ, Sisenando Hispaniæ, Stephano Poloniæ, ac S. Stephano Ungariæ regibus.

§ I. — *De Sanctio II, Aragoniæ rege.*

Sanctius hujus nominis II, cognomento Major, Aragoniæ et Navarræ Rex, postquam Aragoniæ et Navarræ regna fuerunt inter se disjuncta, pro affectu suo erga beatam Virginem, cum regni sui gubernacula de more disponeret, et ecclesiarum Dei jura, generali inversione devastata in pristinum statum redintegrare vellet, inter alia Ecclesiæ Hircensi in honore beatæ Dei Genitricis Virginis Mariæ dedicatæ dedit castellum unum, Sancti Stephani nomine signatum, ut in monasterio Hircensi Benedictinorum Dei Omnipotentis, ac ejus sanctissimæ Matris servitium fieret.

Idem ecclesiæ Pampilonensi, quæ sanctæ Mariæ semper Virgini dedicata est, ad honorem et gloriam ejusdem gloriosæ semper Virginis Mariæ Dei Genitricis, plures villas et possessiones ab omni prorsus servitio regali liberas, cum omnibus earum terminis et pertinentiis in perpetuam possessionem concessit. Cætera ad meæ cognitionis notitiam hætenus non venerunt. Cælum petiit anno salutis 1017.

§ II. — *De Sanctio III, Aragoniæ rege.*

Sanctius hujus nominis III, Aragoniæ rex, beatæ Virgini singulari devotione addictus, eidem beatæ Virgini in Tomerensi monasterio in territorio Narbonensi regulæ Sancti Benedicti primo obtulit amabile sibi pignus (ut loquitur), scilicet filium suum Raymirum; tum prædia permulta, facultates temporales, jura, exemptiones et cætera quæ non sine stupore legi possunt in diplomate super ea re ab ipso conscripto. Obiit anno 1093, 4 Junii.

§ III. — *De Sanctio III, Castellæ rege.*

Sanctius hujus nominis III, Castellæ et Legionis rex, inter alia propensæ suæ erga beatam Virginem voluntatis pignora, Calatravæ principatum, cum subjecto agro, dedit beatæ Mariæ ordinis Cis-

terciensis Patronæ jure perpetuo. Est autem Calatrava oppidum loco munito in Oretanis ad Anam flumen situm. Diem clausit extremum anno salutis 1158, die ultima Augusti.

§ IV. — *De Sanctio IV, Castellæ rege.*

Sanctius hujus nominis IV, Castellæ et Legionis rex, inter alia pietatis suæ erga beatam Virginem indicia, anno Domini 1281, ob honorem festivitatis celebris Descensionis beatæ Virginis Mariæ ad templum Toletanum, pro cœlesti donanda sancti Ildephonso veste, nobile concessit eidem Toletano templo privilegium, in quo causam significans concessionis : « Quia (inquit) Dominus noster permisit, quod Virgo Maria ejus Genitrix illac descenderet corporaliter, sub honoris prætextu, et illic suum afferret munus nobile, et vestem pretiosam sancto Confessori Ildephonso archiepiscopo istius loci. » Sic ille. Vita functus est, anno orbis redempti 1295.

§ V. — *De Sanctio I, Lusitaniæ rege.*

Sanctius hujus nominis I, Lusitaniæ rex, cum Deiparam Virginem ardenti pietatis studio prosequeretur, illam in bellis, quæ contra Mahumetanos ejusdem Deiparæ Virginis hostes implacabiles suscepit, frequenter meruit habere propitium. Illud fuit cum iis toto orbe celeberrimum prælium, et de iis victoria juxta Hispalim in Bætica, quando tam numerosa Mahumetanorum cæsa est multitudo, ut Bætis fluminis aquæ Saraceno sanguine rubefactæ permagno continenter spatio devolverentur. Natus est Conimbriæ anno 1157, 11 Novembris, vixitque ad quinquagesimum septimum ætatis annum.

§ VI. — *De Sanctio V, Navarræ rege.*

Sanctius hujus nominis V, Navarræ rex, inter alia obsequentis sui erga Deiparam animi documenta, ingens illud et sumptuosum monasterium eidem Deiparæ attribuit in loco Roscida vallis

nuncupato, in quo ipse mortalis vitæ, anno 1234, 7 Idus Aprilis, vinculis expeditus, Domini diem præstolatur.

§ VII. — *De Sebastiano, Lusitanie rege.*

Sebastianus Lusitanie rex, præcipua semper in veneratione habuit Virginem Deiparentem. Quotidiana illi Rosarii Mariani oratio. Mariæ Deiparæ imaginem pro æterna sancti amoris, memoriæque, ac devotionis tessera, velut sacram bullam gerebat pendulam semper e collo in pectus, ut illa regii esset custos et cordis et pectoris. Hanc sæpe incredibili affectu suspiciebat, globisque piacularibus quotidie venerabatur. In honorem beatæ Virginis singulis Sabbatis, rei divinæ bis aderat; neque enim sacrum unum, ut cæteris diebus (nam mensæ, sacro non audito, haud accubuit) audivisse contentus, alteri, angelico functus munere, plena majestatis ac submissionis modestia, ob amorem Virginis beatissimæ ministrabat.

Assueverat Virgineas laudes destinatis horis descriptas diligenti religione percurrere, nullaque ab eo studio occupatione poterat dimoveri. Itaque cum forte venaturus equum insiluisset, in eam venit cogitationem, se destinatum laudum pensum magnæ Virgini nondum persolvisse. Ergo, nequidquam monentibus aulicis non defuturum sub noctem tempus opportunum precationi, illico ab equo desiluit, seque consuetum recipiens in cubiculum, stas decurrit laudes, quibus persolutis, ad venationem abiit. Nolu it dum feras caperet, domesticam sibi elabi pietatem. In bello, quod in Africa contra Mauros capitales Deiparæ hostes moverat, interfectus est anno Domini 1578, ætatis 24.

§ VIII. — *De Sigismundo I, Poloniæ rege.*

Sigismundus hujus nominis I, Poloniæ rex, inter cætera religionis suæ argumenta, hoc præcipuum dedit, quod divam Dei Genitricem impense coluit. Divæ, cujus imago apud Claromontem in magna veneratione habetur, devotissimus erat: apparatus magni pretii et imaginem Crucifixi, una cum statu is beatæ Virginis, et Sancti Joannis evangelistæ, ex optimo argento conflatis, illi ecclesiæ donavit: Fratresque sancti Pauli primi Eremitæ Cestochoviensis cœnobii incolæ, et illius sacræ iconæ custodes adeo dilexit, ut cum germanis ejus fratribus sancto Casimiro, Joanne Alberto, Alexandro Friderico, eorum societati sese conjungeret, quo divæ Virgini cum illis religiosis semper assisteret.

Porro cum jam dicta beatæ Virginis imago in Claromonte, crebris iisque magnis miraculis Sigismundi hujus animum percelleret, ad clariorem ejus originis processusque cognitionem, præsertim cum quibusdam dubia esset ejusdem imaginis veritas, ob longas et diversas temporum ac locorum vicissitudines, indeque diversæ opiniones oborirentur, cum alii Antiochia, alii Hierosolymis missam in urbem Constantinopolim, alii ab Helena matre Constantini Magni, alii ab Eudoxia

Augustis, alii vivente adhuc Virgine, alii in cœlum assumpta, effigiatam esse, cæteri minus credibilia spargerent: Sigismundus rex Nicolaum Lanckoronski magnæ pietatis ac prudentiæ virum, in diversas orbis partes legatum mittens, illum etiam impulit, ut rem totam quasi in ipso fonte, nimirum in ipsa urbe Constantinopolitana, ubi per plura tempora prædicta imago celebris habebatur, peculiari diligentia exploraret. Fecit id ex regis mandato sagaciter et studiose Nicolaus, et quod ab annosis Græci ritus monachis, qui sese historias Græcorum et Galatarum nosse prætendebant, didicit; id fideliter conscriptum, Sigismundo nostro, in decenti libello dedicavit. Quem deinde libellum serenissimus rex, cum Divam in Claromonte inviseret, cum regis donariis in Claromonte reliquit, in archivo honeste asservatum.

Idem, dum cum Moscovitis nulla causa provocatis more defensivo bellum gereret, Joanne Conario præsule Cracoviensi ad altaria divæ Virginis, pro felici rerum successu, sacra in Claromonte peragente, ipso Nativitatis ejus gloriosæ die, supplicationibus populo indictis accidit, ut sub tempus Liturgiæ energumenus quidam ingenti voce exclamaret: *Eia, fratres, quam multos hodie socios in inferno habebimus!* et tandem post unum quasi quadrantem horæ, sub finem tremendi sacrificii adjiceret: *Maria, quam ferventer tu intercedis pro tuis Nazaretanis!* Illa enim ipsa hora regem cum hostibus suis apud Orsan depugnasse postea cognitum fuit. Qui cæsis ultra quadraginta, captisque amplius decem milibus de barbaris, votum Deo exercituum Domino voverat, Matris ejus sanctissimæ imaginem Claromontanam Czenstoechoviæ visitare. Quod et paucos intra dies exsolvit, munera obtulit, summumque in Ecclesia Dei Pontificem Leonem X, de omnibus rebus per legatos suos certiore fecit.

Idem in ecclesia cathedrali Cracoviensi oratorium sub titulo Annuntiæ Virginis marmoribus exornavit, tecto deaurato contextit, altare argenteum donavit, et sacerdotes, qui cantu figurali, singulis diebus, votivam Missam de beatâ Virgine: *Rorate, cœli, desuper*, tempore antelucano decantarent, fundavit.

Cum meritis et intercessionibus gloriosæ Dei Genitricis Virginis Mariæ contra schismaticos, hæreticos et alios infideles, in diebus ipsi gloriosæ Virgini dedicatis, quamplures insignes victorias obtinuisset, summus Ecclesiæ Pontifex Leo X, per apostolicam Bullam datam Romæ anno 1515, statuit, ut die aliqua per ipsum Sigismundum Poloniæ regem statuenda, semel duntaxat singulis annis, perpetuis futuris temporibus, in una ecclesia per singulos ordinarios eligendâ, in qualibet diœcesi regni Poloniæ et dominiorum ejusdem regis duntaxat, et ubi ipsum regem pro tempore fore contigisset, celebrari deberent Missæ solemnes in honorem beatæ Mariæ Virginis, et ad felicem memoriam victoriarum per præfatum

Poloniæ regem obtenturum celebrari voluit et mandavit.

Mortuus est anno Domini 1548, die 1 Aprilis, natus anno Domini 1467.

§ IX. — *De Sigismundo II, Poloniæ rege.*

Sigismundus Augustus hujus nominis II, Poloniæ rex, qualem qualem fuisse vulgus jactet, divæ Deiparæ devotissimus erat. Ante viginti vel amplius dies ante Natalem Christi (tempore videlicet Adventus) Missa de beata Maria Virgine, cujus initium est: *Rorate, cæli*, per totam Poloniam ante lucem magna cum solemnitate et populi concursu quotidie canitur. Huic Missæ Sigismundus Augustus rex semper interesse voluit, eamque per suos cantores, quos in magno numero alebat, decantari curavit. Nec audire satis habuit cantantes: nisi suam et ipse vocem ipsorum vocibus adjungeret. Proventus quoque sacerdotibus hanc Missam canentibus auxit, qui capellani regii etiamnum vocantur. Multa alia devotionis suæ argumenta enarrat Stanislaus Hosius S. R. E. card. in oratione funebri, Romæ apud Sanctum Laurentium in Damaso in exsequiis Sigismundi Augusti habita, et per Stanislaus Rescium recitata anno Domini 1572, quo rex iste mortalis vitæ cursum absolvit.

§ X. — *De Sigismundo III, Poloniæ rege.*

Sigismundus hujus nominis III, Poloniæ et Sueciæ rex, barbaræ ferocitatis domitor semper invictus, mirem in modum erga cultum Deiparæ Virginis afficiebatur. Etiamnum adolescens Bransbergæ a sodalibus Partheniis per litteras enixe petiit in eorum numerum cooptari. Inter alia non vulgaria suæ devotionis erga Deiparam Virginem specimina, omnes vigilias beatæ Mariæ Virginis, siccis cibis contentus, jejunabat: in ipsis festivitibus ejusdem Virginis sacra Exomologesi peracta, sacramento Eucharistiæ se reficiebat: Officium parvum beatæ Mariæ Virginis quotidie persolvebat. Sacram iconem ejusdem gloriosæ Dei Genitricis, quæ in Claromonte apud Cestochoviam magno populorum concursu religiosissime colitur, sæpius invisebat. Ad primum aspectum sacræ illius ædis, in qua imago Deiparæ prostat, e rheda regia prosiliens, genibus provolutus, duobus milliaribus ante, Reginam cæli supplex venerabatur, cum magna comitatus regii admiratione, et omnium rarissimo exemplo, dein approximans, residuum itineris pedibus conficiebat. Ad iconem illam manibus divi Lucæ depictam veniens, multis argumentis Christiano principe dignis devotionem suam erga Deiparentem declarabat: sacra confessione peccata sua expiabat: divinissimum Eucharistiæ sacramentum sumebat, donaria offerebat. Inter alia statuam argenteam divæ Virginis, duo candelabra et duos angelos de purissimo argento confectos, aliaque clenodia pro ornamento illius sacelli reliquit. Ad ædem quoque Lauretanam lampadem auream a se propriis manibus elaboratam, pondo librarum 35, divæ Virgini dono misit: calicem item aureum

Virgini Czensochoviensi, propriis etiam manibus factum.

Cum anno 1607, in Polonia civili bello non magis Sigismundus rex, quam res catholica, in ultimum discrimen adducta esset: ibi certatim orthodoxi peregrinationes et vota ad sanctam Mariam, tum Cestochoviensem, tum Lauretanam, pro victoria susceperunt. Idem fecit rex, et Constantia regina. Insuper regina in pavimento templi Deiparæ prostrata, non prius orandi finem fecit, quam rex maritus, quinto Julii aperto prælio Rachoschanos fudisset. Suum Virgini sine originali macula conceptæ studium ac voluntatem testatus, scripsit sanctissimo ac beatissimo in Christo Patri Urbano VIII, sacrosanctæ Romanæ et universalis Ecclesiæ Pontifici maximo, domino clementissimo, pro decisione mysterii Conceptionis ejusdem Deiparæ Virginis epistolam unam, gemmeis sane characteribus exarandam, quam ad tanti regis pietatem luculentius declarandam, hic integram exhibere operæ pretium existimavi.

« Beatissime Pater. — Inter regię sollicitudinis meæ curas ea mihi prima, ea antiquissima semper fuit, quæ ad propagandam Salvatoris nostri gloriam, ejusque Immaculatæ Matris honorem in primis spectabat. Neque me aut victoriæ bello partæ tam gloriosum, aut res in pace gestæ tam illustrem hactenus reddiderunt, quam religio pietasque catholica populorum mihi subjectorum felicem ac beatum: ac eam quidem felicitatem mihi, regnoque, ac populis meis divinitus datam cœlorum Reginæ inprimis acceptam fero, quæ sicut jam inde a primis regni hujus incunabulis venerationem sui animis omnium præclare inservit, ac velut perpetuum sui patrocinii pignus ac monumentum genti huic in sacra effigie, per tot terrarum spatia in has oras divinitus delata, ac innumeris miraculis illustrata dedit; ita deinceps tanta sui cultus fecit incrementa, ut præ cæteris orbis Christiani partibus sola Polonia, anniversaria, atque solemnibus voti sacri per totum Adventum celebritate eam colat ac veneretur. Hinc prisca hæc atque inveterata gentis Polonæ erga ipsam pietas, quo altiores (quæ divini numinis gratia est) egit in animis ejus radices, eo graviore cum offendiculo controversiam de Immaculata ejus Conceptione dudum ortam semper accipiebat. Et quanquam salutaribus summorum Pontificum atque conciliorum sanctionibus hucusque erat suspensa, tamen simplices ac piæ mentes, ex occasione ejus, aculeis hæreticorum, curiosisque nonnullorum Catholicorum in utramque partem disceptationibus, quantumvis prohibitis, gravi cum scandalo ac periculo hactenus erant, suntque obnoxie. Quæ res eo majore cura atque sollicitudine animum meum afficit, quo graviora ex ea controversia tam in Hispania, quam aliis Christianis provinciis fluxisse memorantur.

Hæc inter catholicos homines fomitem perpetuæ litis atque altercationis fovet, pium erga Dei

Matrem zelum imminuit, sanctas ac religiosas mentes inquietat, publicæ tranquillitatis statum in grave discrimen conjicit, ac velut ejusdam in Ecclesia Romana schismatis speciem malevolentiae hæreticorum obtrudere videtur. Quæ scandala ne in regnum quoque meum summa cum subditorum meorum, publicæque tranquillitatis perturbatione oriantur, recurrendum ad sanctam Sedem apostolicam, summumque ejus antistitem existimavi : ne aut parum pius rex erga Regis regum Matrem esse, aut minus regni mei incolumitati prospicere videar. Quare majore, quo possum, studio atque contentione a Sanctitate vestra peto, velit huic controversiæ, tot annorum decursu agitæ finem summo suo judicio atque auctoritate imponere, remque eo deducere, ut Immaculatæ Conceptioni Deiparæ Virginis is ab omnibus honor habeatur, qui summæ illius, et prærogativæ, et gratiæ, quique Dei ex ea nati majestati et sanctitati debetur. Beaverit me Sanctitas vestra orbemque Christianum universum, nomenque suum immortalitati conservaverit ac de utraque pariter Ecclesia præclare meruerit, si omni scrupulo ex animis fidelium apostolica auctoritate sublato, controversiæ huic felicem optatumque finem imposuerit. Cujus rei eo majorem spem ac fiduciam capio, quod eam æterno divini numinis consilio in pontificatum Sanctitatis vestræ reservatam esse existimem, quæ et ob pietatem cupiat, et ob prudentiam sciat, et ob summum divinarum humanarumque rerum jus et arbitrium valeat pia principum, populorumque Christianorum ea in parte vota ac desideria complere. Quod reliquum est, Sanctitatis vestræ gratiæ atque protectioni me, regnaque mea devotissime committo, ejusdemque sacros pedes demisso osculo veneror. » Sic ille mortalis esse desiit rex immortalitate dignissimus, anno Domini 1632, Kal. Aprilis. De quo ac ejus serenissima conjuge Constantia locutus Joannes Lipski Polonici regni referendarius in eorum oratione funebri, edita Romæ, anno 1635, hæc inter alia litterarum monumentis consignavit : « Jam ipsa cælorum divumque Regina, et Filius Deus rex æternum beant, et præmiant tantos sui veneratores, rependuntque argentæ et aureas statuas, bæcata plumataque sacrificialis apparatus ornamenta, aureos calices, candelabra, lampades sacræ Czestochoviensi Lauretanæque ædi, ac aliis dicatas : quæ parum erat ingenti paravisse sumptu, nisi pleraque propriis manibus ille ipse rex (non contentus aurum in Dei cultum profundere, quin et funderet, et opes opusque superis devoveret) pinxisset, cælasset, sculpsisset, digno regibus otio, digno cœlitibus cœlo, ac penicillo dignis tali Apelle, atque Lysippo, superis, cum et ipse dignior vel Alexandro esset, ab illis solis pingi, fingique : » Sic ille.

§ XI. — *De Sisenando, Hispaniæ rege.*

Sisenandus, Hispaniæ rex, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, quanta cum devotione ejusdem Deiparæ Virginis immunitatem

ab originali culpa foverit, testimonium reddit concilium Toletanum quartum, ubi agens de decreto festi Conceptionis, ita scribit agens de hoc rege : « Cujus devotio nos ad hoc decretum salutiferum evocavit. » Obiit anno Christianæ redemptionis 635.

§ XII. — *De Stephano, Poloniæ rege.*

Stephanus Batorius, Poloniæ rex, vir ardentissimi in Deiparam studii, dum adhuc esset Transylvaniæ princeps, beatissimam Virginem Mariam sibi principatus non modo tutricem et administram, sed et dominam et arbitram elegit, et ejus opæ ac intercessionis, cum ad sui commodum, tum ad publicum suorum usum multa feliciter peregit. Etenim ipse in Mariam, ejusque sacratissimam imaginem singularem adeo amorem et honorem ubique testabatur, ut nihil in rebus imperii ea inconsulta moliri vellet, et ab ea omnes actiones duceret ac dirigeret ad metam publici boni. Sic itaque a Virgine multis auctus gratiis, cum semel ab imminente vitæ discrimine, illius peculiari favore, liberatus esset, Lauretanæ domui statuat argentæam sesquicubitalem, et auro interlitam vovit, ac misit imaginem Virginis referentem, quæ ad ejus pedes, et sui ipsius ex argento effigiem armatam in formam supplicantis haberet.

Decessit e vivis, anno salutis 1586, die 12 Decembris.

§ XIII. — *De sancto Stephano, Ungariæ rege.*

Sanctus Stephanus primus rex et apostolus Ungarorum, vir, si regum aliquis, Deiparæ Virginis amore inflammatus, abrogato suis Pannoniis ethnicismo, se, regnum et populum suum eidem Deiparæ vovit, dicavit, mancipavitque, et quidquid ubique juris obveniret, ipsi sacrum esse constituit. Mariam in obtutu, quidquid desideraret, semper habuit, et ita illi sese devoverat, nunquam ut eam nominaret, quin teneritudine animi totus, aut spiritu infremeret, aut in lacrymas solveretur. Mariam Patronam Ungariæ ac Dominam dixit, et Assumptionis beatæ Mariæ Virginis festum celeberrimum esse, et diem Domini appellari voluit. Tanta devotione erga beatam Virginem flagrabat, ut nomen ejus nonnisi cum submissa capitis inclinatione audiret et proferret. Non solum monetam Deiparæ Virginis imagine signatam, sed et ædes et templa et omnia regalia instrumenta eadem imagine perpicta esse jussit. Singulos episcopatus, quos fundavit, Deiparæ Virginis mysteriis initiavit; sed duos ex his præcipua dignitate eminentes, Strigoniensem et Colocensem ita insignivit ut alter honori Virginis Assumptæ, alter Annuntiæ religioni responderet. Filio Emerico e Gysela conjuge suscepto, ut pro data sibi sobole gratum se Deo exhiberet, Deiparæ Virgini Patronæ insignem basilicam crexit, adjuncto Patribus ordinis sancti Benedicti cœnobio, omnibus, tam pro ornato,

quam pro commodo victu, copiis aucto. Viguit ea diu ad radicem Montis Ferrei in Diœcesi Quinque Ecclesiensi, vocabulo abbatiae de Varad, sive, ut alii appellant, Poch Varad, donec defluentibus Hungariae rebus, et ipsa inconstantiae se submitit. Porro filium suum Emericum in pietate erga beatam Virginem magna diligentia instruxit Stephanus, et non solum regni, sed etiam devotionis suae erga augustissimam caeli Reginam haeredem reliquit.

Quo autem tantae Parentis defensionem atque praesidium melius ac justius promereri posset Stephanus, in ipsa sui domicilii urbe, quam Albam Regiam vocant, ad ejusdem Virginis laudem et honorem, quam magnificentissimum templum extruxit, cujus caelati parietes, et pavementum marmore stratum magna cum admiratione visebatur. Sacrae suppellectilis, palliorum, ac vestium ex Attalica tela incredibilis abundantia fuit. Tabulae altarium ex auro, pretiosis lapidibus, gemmisque distinctae. Sacrosanctae Eucharistiae tabernaculum exstabat arte mirabili : aderat Christi cum apostolis coenantis mensa, omnium in se oculos et ora convertens : proximo in conclavi, recessuque dignissimo vasa ex auro, argento, crystallo, onycha, multa servabantur, ut eorum numerum capere oratio non posset.

Decretum edidit de observanda catholica fide, in quo Mariam Virginem veram unigeniti Filii Dei Domini nostri Jesu Christi Matrem praecipit firmiter et sine omni ambiguitate credendam. Quadam nocte divino permotus instinctu, nemine sciente, crumenam nummis plenam accipiens, pusillum Christi gregem suo more solus invisit : et ecce pauperes coelestis thesauri distribuendae pecuniae nimium inhiantes, beati viri barbam evulserunt, ea improbitate illius meritis testimonium perhibentes. At ille gaudio perfusus ingenti, ad beatissimam Conditoris omnium Matrem se conferens, humi prostratus, gratias agens, exclamat : « En, Regina coelestis et Domina mea, quem tu Regem constituisti, sic honorarunt milites tui : quae si mihi ab aliquo hoste illata esset injuria, tuo fretus adjutorio, non sinerem eam inultam abire : at nunc sciens hinc mihi parari aeternam felicitatem impense laetor, gratias agens illis piissimi Salvatoris verbis consolatoriis, quibus discipulos suos confirmavit : *Capillus, inquit, de capite vestro non peribit.* (Luc. xxi, 18.) Quibus dictis, tantam spiritu hausit voluptatem, nunquam ut poscentibus opem negaturum se voto conceperet.

Defuncto beati regis amico Romanorum imperatore Henrico, Conradus ei in imperio successit. Is pacis tranquillitate interturbata, totius Germaniae viribus et copiis contradictis, Pannoniae infesta signa inferre conatus est. Tum vero rex Stephanus, episcoporum et principum coacto conventu,

patriae defensionem totius Hungariae exercitum evocavit ; at prius tamen secum perpendens, se nihil posse sine Christi adjutorio, manibus et corde sursum erectis, Dominae suae perpetuae Virgini, et Dei Genitrici suas injurias commendans in ejusmodi prorupit voces : « Si placet tibi, Domina mundi, tuae partem hereditatis ab inimicis devastari, et novellam Christianismi plantationem dissipari, ne, quaeso, sinas illud imputari diffidentiae meae, sed potius dispositioni voluntatis tuae. Si quid commeruit culpa pastoris, ipse luat : oves, quaeso, insontes ne patiaris affligi. » His dictis, tanquam accepta consolatione ab ea, fidenter movit in hostes. Altera die, nuntius venit, ad singulos quosque duces exercitus Germanorum ab imperatore litteras afferens, quibus jubebantur pedem retro referre. Illis ergo discedentibus, sanctus rex divina misericordia adiutum se sentiens, humi se abiecit, et per cunctas aras Pannoniae Patronae sacra fieri passim edixit, gratiasque egit Deo et sanctissimae Genitrici ejus, cujus protectioni, seque regnumque suum assiduis precibus commendare solebat.

Febre correptus, sentiens adesse migrationis tempus, accersitis episcopis et primoribus palatii Christiano nomine gloriantibus, primum tractavit cum eis de substituendo sibi rege : deinde paterne monuit eos servare catholicam fidem, quam acceperant, amare justitiam, fraternae charitati studere, humilitati dare operam : ante omnia vero novellae Christianismi plantationi curam et sollicitudinem adhibere. His dictis, manus et oculos in caelum erigens, « Regina caeli (inquit), mundi incluta reparatrix, tuo patrocinio sanctam Ecclesiam cum clero et episcopis, regnumque cum primatibus et populo tuis precibus commendo, quibus ego nunc ultimum valeicens, animam quoque meam tuis manibus committo. » Instabat tunc praecipua solemnitas, celebris angelis et hominibus, Assumptionis beatae Mariae dies, in cujus gaudiis, ut sui corporis fieret dissolutio, precibus a Domino contendit, lacrymis et gemitibus impetravit, sperans cumulationis misericordiae se spem habiturum. Aderat ergo felix ipse dies, ejus obitu mox felicitatis aliquam accessionem habiturus : circumstantibus cum clero episcopi, cum ministris principes et comites, rex in medio jacens sacram percepit unctionem, sanctamque animam corporis et sanguinis Christi recreatur viatico, anno Dominicae Incarnationis millesimo trigesimo quarto, aliis 1308, in manus perpetuae Virginis et sanctorum angelorum aeternae quietis beatitudini inferendam tradidit. Sepultus est in augustissimo templo, quod ipse ad perpetuae Virginis laudem, in ipsa regia sedis civitate, quam Albam vocant, magnificentissimis sumptibus aedificaverat.

CAPUT XVI.

De Thassilone Longobardiæ, ac Theodorico Italiæ regibus.§ I. — *De Thassilone, Longobardiæ rege.*

Thassilo ex nobili prosapia oriundus, sororis Caroli Magni imperatoris filius, primum dux Bavarie, postea rex Longobardiæ, posteaque monachus in Laurissa ord. divi Benedicti, suæ erga Deiparam devotionis indicium exstare voluit, Chiemensem ecclesiam a se in ejusdem Deiparæ honorem a fundamentis excitatam. Floruit circa annum Domini 814.

§ II. — *De Theodorico, Italiæ rege.*

Theodoricus Italiæ rex, inter alia pietatis suæ

erga augustissimam Deiparentem officia, Ravennæ admirabile illud templum divæ Mariæ Rotundæ ædificavit. Princeps ejus sacellum uno duntaxat lapide constat; quo nihil admirabilius cerni potest, aut rarius. In eo templo sepultus est Theodoricus a filia Amalasonte in sepulcro longe ditissimo, quippe quod ex porphyretico lapide constat.

Mortuus est autem anno salutiferi partus 526, die 2 Septembris.

CAPUT XVII.

De Venceslao Bohemiæ, atque Vladislao I, II et IV, Poloniæ regibus.§ I. — *De Venceslao, Bohemiæ rege.*

Venceslaus hujus nominis IV, Bohemiæ rex, qui fuit etiam rex Poloniæ, et Romanum imperium sibi oblatum, qua virtute promeruit, eadem modestia recusavit, asserens satis superque sibi laboris esse paternam ditionem æquis legibus gubernare, et Romani imperii dignitatem se dignioribus cedere: promovendæ Marianæ gloriæ in se suisque avidissimus, anno Dominicæ Incarnationis 1304, non longe ab urbe regia Pragensi, splendidissimum cœnobium cui nomen Aula regia, in honorem beatæ Virginis pro Cisterciensibus fundavit, amplisque redditibus dotavit. Vita functus est anno salutiferi partus 1305, ætatis 51, xi Kal. Julii, sepultus in eodem cœnobio Mariano a se fundato.

§ II. — *De Vladislao I, Poloniæ rege.*

Vladislaus I, Poloniæ rex, Casimiri Cujaviensis, et Lenciensis ducis filius, Lotticus dictus, princeps manu promptus, et virtute tanta et animi magnitudine, ut cum magnis regibus recte comparari possit: cum in maximis sui regniurbationibus ad Deiparæ Virginis (cujus obsequiis addictissimus) auxilium confugisset, miram ab ipsa animi consolationem recipere meruit: cumque ejusdem Deiparæ Virginis ope ad regnum, e quo ejectionis fuerat, pervenisset, beneficio gratus, Vislicie templum sacris augustissimæ cœlorum Reginæ Natalibus consecratum, secto lapide exstruendum curavit. Animam exhalavit anno Christi 1333, ad 6 Idus Martias, sepultus in basilica Cracoviensi ad lævam aræ maximæ.

§ III. — *De Vladislao II, Poloniæ rege.*

Vladislaus Jagello Poloniæ rex, Jagellonis regis filius, justitiæ et religionis cultor eximius, mira pietate in sacrosanctam Dei Genitricem Mariam floruit, ejusque cultum et venerationem non obscuris signis declaravit. Præter plurima tum templa, tum monasteria a se erecta, novum Lublini

magnifico sumptu condidit, Triumphus Mariæ dictum, filiabus ordinis SS. Salvatoris incolatum, hac nomenclatura palam orbi testari volens, se ejus sub signis de Prussis triumphasse.

In loco, ubi perpetuus nutriebatur ignis et adorabatur, ecclesiam collegiatam, destructo igne, construxit, et clerum tam copiosum ibidem locavit, ut neque die, neque nocte, ullo momento esset quies a Dei Deiparæque laudibus concinendis. Fratres beatæ Mariæ Virginis de Monte Carmelo in regnum Poloniæ induxit, eisque tres ecclesias et monasteria regio ac magnifico sumptu exædificavit. Primum, Cracoviæ in Arenis extra mœnia civitatis, sub titulo Visitationis beatæ Mariæ Virginis. Secundum, Bidgostie sub titulo ejusdem Virginis. Tertium, Porvanie extra muros civitatis sub titulo sacratissimi Corporis Christi, magnificentissimo apparatu construxit, eamque ecclesiam clenodiis, apparamentis ac redditibus locupletavit. Hos Fratres præcipue dilexit, quod titulo Mariæ Virginis insignitos, ac eidem Virgini specialiter addictos vidit. In quorum dilectione affectum suum erga beatam Virginem non obscure indicavit. Sed et templum regium Trocis in honorem beatæ Virginis fundavit in quo ejusdem beatæ Virginis miraculosa habetur imago, quam processionaliter diversæ confraternitates de longinquis civitatibus visitant, atque ipsi reges, dum Vilnæ habitant. Ad hujus instantes petitiones monasterium Heussienae Augustinianorum indiciæ Cracoviensi provinciæ Poloniæ sub titulo Assumptionis beatæ Mariæ Virginis fundatum est.

Hic idem Vladislaus maximam post hominum memoriam apud Grunevaldum pagum in Prussia de militibus Theutonicis cruciferis, Deipara subveniente, obtinuit victoriam. Cum enim Poloni ante commissum prælium beatæ Virginis impensius se commendassent, patriumque Pocana, a D. Adalberto archiepiscopo et martyre suo tutelari in

honorem Dei Genitricis compositum, cecinissent, tanto ardore in hostium cuneos irruerunt, ut mox fractis ordinibus, et turbatis agminibus, ingenti strage hostes profligaverint.

Huic ex victoria tunc Prussica reverso cum nuntiatum fuisset, Deiparæ Virginis imaginem, a divo Luca depictam, et in Claromonte Czentochoviensi religiose cultam, ab Hussitanæ hæresis assertoribus scelerata manu in terram dejectam, et bis in faciem gladio evaginato percussam, indoluit piissimus rex, deque religione Virginis, ut vix alius, eximie meritum, apud Mahumetanos, quam apud hæreticos religionem divorum simulacris majorem esse affirmavit: quod per ea tempora Constantinopoli expugnata, compluribus in templis Christianorum, quæ in usus et blasphemias circumcisorum cesserunt, sanctorum imagines in integro a Turcis asservari inaudierit. Iconem igitur sacram in pretorio Cracoviensi reponi jussit, curam ejus in restaurando, et custodiam senatui urbis committens: ad exornandum vero eam, gemmas et aurum de gaza sua regia deprompsit. Utque primum reparata fuit (coloribus toties de nocte pereuntibus, quos de die periti pictores apponebant, ut cicatrices relictæ essent testes tantæ impietatis apud posteros), procæres quosdam regni, et aulicum suum comitatum ad deducendum honorificentissime Czenstochoviam usque misit, inque loco pristino reponi mandavit, ut ordinatione episcopi diœcesis illius ritu antiquo cultus religionis sacro pignori decerneretur.

Porro de vulneribus prædictæ divæ Virginis imagini hæretica rabie inflictis, ac de Wladislaw nostri erga eandem imaginem pietate locutus in suo mælo votivo ad divam Claromontanam M. Joannes Cygnersmius Rachamovius, hæc inter cætera peregrinaturis litterarum monumentis consignavit:

*At ista quænam stigmata
Vultus refert amœnior?
Quis ausus est tantum nefas
Lanista recordissimus?*

*Audite, gentes ultimæ,
Audite, gentes intimæ,
Vel quæ rigetis arctico
Aquilonioque sub Jove.*

*Vel quæ caletis ignibus
Præfulgurantis lampadis,
Audite, quod scelus? scelus!
Quod ille scelus? et quod scelus!*

*Patrarit Hussitanie
Assertor hæresis vagus,
Et mente luscus, et oculo,
Oculo strabo, menteque strabo.*

*Zis... (o quid impedis pudor?
Monstrum sine ut eloquar ferox)
Ziska improbissimus latro
Et proditor nequissimus.*

*Vecors animicida impius
Veterator innocentie,
Mastix sacrarum imaginum
Vaserrimus, crudissimus,*

*Et sanivio insanissimus,
Et Natta perditissimus,
Et vappa fallacissimus,*

Et Morionum pessimus.

*Ingessit ista verbera,
Incussit ista vulnera,
Impressit ista stigmata
Imagini sanctissime.*

*O ubi fas justissimum?
Ubi, ubi, jus sanctissimum?
Ubi, Deus, sunt fulmina
Horrenda, trisulca, aspera?*

*Hem, condole, o regum optime
Vladlæ, condole, condole
Injurie gravissimæ,
Jagello, victor Prusiæ.*

*Dolet, dolet rex optimus,
Victor dolet fortissimus
Jubetque nobilissimos
Addi colores: sed cadunt!*

*Manent, manent gravissimæ
Injurie recentia
Et cruda semper vulnera,
Et cruda semper stigmata.*

*At, perdit sicarii,
Divina vos acerrime
Semper sequetur ultio
Nemesisque præsentissima.*

Vita functus est Wladislaus anno salutis 1434, die 31 Maii, de quo minime tacendum, ipsum in Vigilia Assumptionis beatissimæ Mariæ, atque aliis jejuniorum diebus, pane tantum et aqua uti consuevisse.

§ IV. — De Wladislaw IV, Poloniæ rege.

Gloriosissimus ac invictissimus Wladislaus hujus nominis IV, Poloniæ ac Sueciæ rex, inter alia suæ in magnam Dei Matrem regie pietatis obsequia, cum adhuc Poloniæ princeps anno 1624, ad ambiguam bellorum tumultibus Germaniam proficisceretur, antequam paternum regnum desereret, gratiam opemque divinam per divam Virginem implorandam censuit. Itaque recta Czenstochoviam versus in utriusque Polonici Bohemicique regni limitibus iter direxit, ut pœnitentiæ et Eucharistiæ sacramento reficeretur, et locum miraculosa beatæ Virginis imagine famosum, magna cum reverentia visitaret. Pervenit illac 21 Maii circa meridiem, et sequenti die voti compos, cum plerisque e comitatu suo, sacra synaxi refectus est. Monachii cum esset, Maximiliani electoris intimus sacellum, quod virginum principi salutatæ, Genitrici Genitoris sui, jam geniti gignenti sacrum, dicatumque, et totum quasi ex auro, adamantibus et lapidibus aliis pretiosis compositum constructumque est, summa cum animi sui voluptate inspexit. Diestemio profectus, ad illam celebratis, a maximis Lipsio et Puteano viris, miraculis celebrem, divam Virginem Aspricollensem, sacrum musicis instrumentis solemne audit.

Bruxellas intrans, atque a serenissima infante Isabella Clara Eugenia exceptus eodem cum ipsa serenissima infante curru vectus, divam Virginem Lachensem visitavit. Antuerpiæ divæ Virginis Mariæ picturas et ornamenta collaudavit. Lauretum profectus, sacrosanctam divæ Virginis ædem humillime veneratus est, et votivam sancti Wladislawi

statuam auream obtulit. Romæ præcipuas divæ Virginis basilicas pius visitavit. Belgium invisens, rogatus a P. Bartholomæo de los Rios, ut pedes suos regios in Marianos compedes injiceret, reduxque ad suos dignaretur mancipatus beatæ Mariæ Virginis rationem, ante omnes, quas longo itinere acceperat, novitates in regno suo propagare: libentissime annuit. Nec solum Reginæ cœli, regni sui stricto jure præsidis se humile mancipium libentissime professus est, et tanquam novus nominis Mariæ apostolus in regno suo Marianum mancipatum latissime intulit, et propagavit, sed apud Romanum pontificem zelosus procurator esse voluit ad impetrandam facultatem Officii duplicis de nomine Mariæ recitandi.

Cum adhuc esset Poloniæ princeps sævissimo bello Turcico in Polonos excitato, suo parentisque sui invictissimi nomine, ad visitandam sacram Genitricis imaginem Claromontanam pro suis Polonis se obstrinxit; effecitque tam pio voto suo, ut bellum illud toti Europæ terribile paucis diebus conficeretur, et victoria illa, qua fortasse majorem a condita Polonia Daciæ solum non conspexit, Mariæ Virginis sospitatu, a partibus Polonorum steterit, tyrannusque inglorius ad suos reversus, propriis militibus per tumultum discerptus, hostia non ingrata ad inferos descenderit.

Porro post stupendam hanc de Turcis victoriam, ex urbe Roma in Poloniam redux, pene ab ipsis finibus Silesiæ viso divæ Claromontanæ templo, pedibus iter ad ipsum sacellum Marianum peregit, et mitræ suæ principalis gestamen, ex auro et lapillis pretiosissimis contextum exornandæ imagini donavit.

Semper hic felicissimus rex divæ Virgini Claromontanæ, ejusque loco addictissimum se præstitit; nam præter multas suas devotas cum regiis donariis visitationes, etiam post faustam sui in regnum electionem, non tantum primordia sui regiminis, verum etiam bellum contra perfidiam Moschorum a patrocinio divæ Claromontanæ auspiciari voluit. Non prius enim ad præliandum se contulit, quam a Deipara auxilium contra hostes in loco illi privilegiato exposceret, sua recentia vota coram imagine ejus faceret, et antiqua serenissimorum ac piissimorum parentum suorum deponeret. Hic ille publicis orationibus, non tantum diurnis, verum etiam nocturnis incumbabat, litanias de diva Virgine cum sacerdotibus Claromontanis decantabat, aliosque actus devotionis cum ædificatione omnium exhibebat. Fortunato itaque e Claromonte Czestoch. Virginis Deiparæ auspicio ad debellandos Moschos processit, in Moschoviam feliciter venit, feliciter pugnavit, felicissime vicit, ac de Moschis triumphavit. Hanc victoriam ille Deo precibusque Deiparæ ascribens, pro signis ejus, ac notis perennibus, duos angelos argenteos, satis eleganti artificio constructos, sceptrâ et palmas argenteas, insignia victoriæ,

in manibus tenentes, præter alia plura pretiosa monumenta, apud divam in Claromonte Czestoch. deponi fecit, anno Domini 1630.

Dum cum regina uxore Cæcilia Renata divam Virginem Czenstochoviensem visitavit, multa ei donaria obtulit, et monachis ibi degentibus fundationem auxit, donatis silvis ac fundis, ad duodecimum milliarium Italicum in longum et latum. Ipse hymnos cum populo vespertino tempore de beata Virgine ad tertiam noctis cantavit, proque extruenda munitione circa monasterium illud Marianum pensionem insignem de suis redditibus assignavit. Idem fecit in Lituania, cum Trocos, et postea divam Zaravicensem devotionis ergo visitavit. Capellæ reginæ Annuntiationis in cathedrali templo Cracoviensi multa inæstimabilis pretii ornamenta donavit.

Exstat Lovanii in Belgio, apud Patres Societatis Jesu, congregatio sub titulo beatæ Virginis Purificatæ, in cujus Albo, illustri pietatis exemplo, anno 1640, die 10 Junii regium nomen suum inscripsit Wladislaus.

Congregationem in ecclesia Patrum Soc. Jesu Varsoviæ erexit, ac Reginæ cœlorum Virginis Matris purissimi Conceptus, et ex hac in vitam immortalem gloriosissimi Transitus titulo insignivit.

Hic idem Wladislaus, rex vere Marianus, pro avito suo catholicæ religionis defendendæ ac propagandæ studio, unum ordinem militare sub titulo Immaculatæ Deiparæ Virginis, pro certo numero virorum ex omni equestri ordine lectissimorum, ad majorem Dei ejusdemque beatissimæ Virginis Mariæ laudem et gloriam, erexit et fundavit, eique, ut primus auctor et institutor, inter alias multas, has leges præscripsit: « Numerus equitum, inquit ille, non excedat 72; septenario enim numero Patronæ nostræ tam gaudiorum quam dolorum mysteria terminantur. Insigne equitibus nostris dabimus torquem ex auro puro absque ullis lapidibus, vel unionibus, cujus particule invicem concatenatæ alternatim representabunt una quidem liliū album radiorum in medio cum inscriptione, *In te*: altera vero fasciculos sagittarum colligatarum fascia alba, his verbis inscriptis: *Unita virtus*: dependebit a torque crux rubea, in cujus medio conspicietur imago Virginis Conceptæ candida dæmonem pedibus calcantis, his verbis suppositis: *Vicisti, vince, hoc insigne vere nostro*. Utentur hoc insigni equites et ipse princeps, in omnibus diebus, qui sacratissimæ cœlorum Reginæ Patronæ nostræ sunt dicati, sed potissimum die Conceptionis ipsius, quem particulariter observabunt. Pileum gestabunt, cujus pars anterior imagine Virginis Matris, auro et argento texta ornabitur. Ut vero immaculatæ Virginis honor augeatur, et erga hanc potentem ordinis nostri Patronam devotio latius diffundatur, petemus a sanctissimo domino nostro Papa archiconfraternitatem hujus ipsius immaculatæ Deiparæ Virginis (quam Fratres

Minores de Observantia Sancti Francisci in templo Pacis de præsepe Salvatoris in urbe nostra regia Cracoviensi instituent) approbari. Quæ non equitibus solum, sed omnibus Christifidelibus utriusque sexus communis erit, secundum eas leges et instituta, quas illi prædicti patres præscribent. Hujus tamen archiconfraternitatis sodales, non equites, nulla ratione crucem, aut alia ordinis nostri insignia gestare præsumunt, sed imaginem duntaxat Virginis Conceptæ candidam ex auro fusilem, draconem pedibus calcantem, cum hac circumscriptione : *Dignare nos laudare te, Virgo sacrata.*

VLADISLAUS REX. »

Licet autem hic ordo equestris ab Wladislaeo nostro in honorem Immaculatæ Virginis institutus, et ab Urbano VIII, Pont. max. apostolico Brevi anno Domini 1637, Romæ expedito, approbatus et

confirmatus, ob nobilitatis postmodum in Polonia tumultus, in ipso ortu occubuerit, ex eo tamen tanti regis erga augustissimam cœlorum Reginam semper et ubique immaculatam eximium pietatis studium ipso meridianæ lucis splendore clarius promicare nemo sanæ mentis inficiabitur.

Hic idem Wladislaus priusquam in manum cum illustrissima Nivernensium principis filia Maria Aloysia, secundis nuptiis, conveniret, inter conubialia pacta, hoc unum, nec ex postremis esse voluit, ut, priore nomine dimisso, Aloysia solum deinceps vocaretur : majoris siquidem reverentiæ apud Polonos esset cœlestis Reginæ vocabulum, quam ut de terrestribus una illo nuncuparetur.

Extremum vitæ diem clausit anno orbis redempti 1648, maximo totius Poloniæ luctu.

LAUS DEO, AC DEIPARÆ VIRGINI MARIE.

VI. PRINCIPES MARIANI

SEU

DE PRÆCIPUIS CHRISTIANORUM PRINCIPUM INFRA CÆSARES REGESQUE,
IN MARIAM DEIPARAM VIRGINEM OBSEQUIIS

LIBER UNUS

EX PROBATIS AUCTORIBUS ET VETUSTIS MONUMENTIS EXCERPTUS

A. P. HIPPOLYTO MARRACCIO.

Per me principes imperant. (Prov. VIII, 16.)

MARIE VIRGINI DEIPARÆ:

Filiæ Principis, nempe Dei Patris, qui eam ab æterno adoptavit in Filiam; Matri Principis, videlicet unigeniti Dei, qui eam ante sæcula elegit in Matrem; Sponsæ Principis, nimirum Spiritus sancti, qui eam sua superna virtute fecundavit; ac vere Principi, quæ divinæ maternitatis titulo, ac sanctitatis eminentissimæ, naturæ modum omnem superantis, ratione, non solum cum Deo in cælo, et in terra, in mari, et in omnibus abyssis obtinet principatum, sed Deo ipsi summo rerum Principi, cui orbis universi principatus subditi sunt, sublimitate insociabili principatur:

Quam Principem prudentissimam sanctus Ephrem, principum Normam sanctus Augustinus, Principem humani generis sanctus Germanus, Principem nobilissimam, et stellis Coronatam Albertus Magnus, et Principatum Principem ac Dominam sanctus Antoninus elogiis veritati consonis ac virtuti debitis meritissime nuncuparunt;

Cui principes (si cœlestis Spiritus particulam ducunt), scientes ejus dignitatem et sublimitatem tantam esse, ut omnium rerum creaturarum jure suo dominium poscat, principatus suos (quos ab ipsa habent, et in ipsa possident) ultro ac libentissime, magna animi demissione subjiciunt, magisque honorificum ac gloriosum reputant, se ejus servos humiles, ac mancipia dici, quam mundi principum titulo appellari, ac aliarum quarumcunque terræ dignitatum, quas mortales magni æstimant et admirantur, instabili amplitudine decorari;

Hoc de præcipuis Christianorum principum, infra Cæsares regesque, in eam obsequiis qualecunque Opusculum, una cum corde, ac se ipso toto, humili obsequio venerabundus offert indignus servulus Hippolytus MARRACCIO.

LECTORI.

Ut efficacissimo exhortationis genere ad Marianam pietatem utar, amice Lector, principes Marianos, non quidem omnes, cum sit impossibile, sed aliquos tantum, quorum eximium erga magnam Dei Matrem studium, ad aliorum imitationem, a probatis gravibusque auctoribus celebratur, orbi ad intuendum in hoc Opere exhibeo. Principes enim, si boni, in universum principatum virtutum suarum splendorem exserunt, ac iisdem virtutibus, quibus fuerint ipsi imbuti, subditorum animos imbuunt: secus autem si mali. Nemo autem facile exprimat, quantum exempla principum faciant ad virtutes et vitia, ad pietatem atque impietatem subditorum. Quemadmodum enim primum mobile motu suo omnes sphaeras inferiores rapit: et sicut columba sæpe una avolante, statim sequuntur omnes; et pullus generosus in armento equorum exsiliens secum rapit omne armentum, similiter ut ovis reliquum gregem, ita principes exemplo suo subditos trahunt. *Non tantum* (inquit Aurelius Victor lib. iii, *De legibus*) *mali est peccare principes (quanquam est magnum per se ipsum malum), quantum illud quod permulti etiam imitatores principum existunt. Nam licet videre, quæcunque mutatio morum in principibus exstiterit, eandem in populo secutam. Principum enim vita victuque mutato, mores civium mutari solent. Nec solum vitia concipiunt isti principes, sed ea infundunt in civitatem: neque obsunt, quod solum ipsi corrumpuntur, sed etiam quod corrumpant, plusque exemplo quam peccato nocent. Pauci enim, atque admodum pauci, honore et gloria amplificati, vel corrumpere mores civitatis vel corrigere possunt. Sic ille.*

Certe cum luxus in conviviis, veste, supellectile, ad Vespasiani tempora Romæ invaluisset, illo principe sponte exolevit. Causam autem deprompsit Tacitus, dum scripsit: *Præcipuum astricti moris auctores Vespasianum fuisse, antiquo ipse cultu victuque.*

Hinc est, quod cum aliquando apud Alphonsi Aragoniæ regis aulicos de gerendo principatu orta esset contentio, rex perdifficilem rem sibi principatum videri, vel eo maxime dixit, quod principum vita popularibus exemplo cederet, illis quidem ad vitia, quam ad virtutes proclivioribus. Cumque præterea de principum vita et moribus disceptassent, idem dixisse fertur: Principibus non modo sua causa a peccato abstinendum esse, sed multo etiam magis ne sua vitia infunderentur in cives suos: quanto enim flagitium conspectius, tanto offendiculum gravius. Insuper cum de subditorum moribus disputarem, Alphonsus respondisse dicitur: Velut heliotropium ad solis motum, ita populares semper ad principum mores verti atque formari: vulgus enim imitatur quod a principibus conspiciunt facitari. Quod est nautis Cynosura et artificibus regula, ad ejus aspectum illi, et ad normam diriguntur, hoc populis est vita principis. Egregie Claudianus de 4 Honorii consul.

*Nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quam vita regentis:
Mobile mutatur semper cum principe vulgus.*

Quemadmodum causæ influunt in suos effectus, ita principum exempla quorumcunque in suos subditos. Principis mores sugit subditus, ut arbor naturam sui soli. *Hæc est conditio principum* (inquit Quintilianus, declamat. 8), *ut quidquid faciant, præcipere videantur.* Et Cicero lib. iii, *De legibus*, legem Duodecim tabularum enarrans, qua cavebatur, ut magistratus vitio vacarent, atque cæteris specimen essent, hæc verba adjecit: *Ut enim cupiditatibus principum, et vitiis infici solet tota civitas, sic emendari et corrigi continentia. Quare, et optime, Herodianus lib. iv: Solent plerumque homines vitam principum æmulari. Cujus rei causam altiori judicio penetrans Lactantius lib. vi, De divin. institutionibus, scripsit: Quoniam mores et vitia principum imitari, genus obsequii judicatur. Vita principis (inquit Plinius in Panegyrico ad Trajanum) censura est, eaque perpetua: ad hanc dirigimur, ad hanc convertimur, nec tam imperio nobis opus, quam exemplo.*

Hæc cum ita sint, me ipsum in primis, ac deinde alios ad Marianam pietatem amplectendam efficacissime hortaturum, ac facillime hoc Opere inducturum non diffido, dum in eo tot orthodoxorum principum exempla propono, qui in Deiparæ Virginis cultu et amore eximii, in eadem Deipara Virgine amanda, colenda, honoranda, nobis tanquam faces, et stellæ lucidissimæ præluxerunt. Pii enim mundi principes Deiparam Virginem suam Principem agnoscentes, eamque in omnes mundi principatus principatum habere non ignorantes, tanquam ei, quæ de se loquitur: *Per me principes imperant* (Prov. viii, 16), magna animi devotione ac demissione principatus suos illi devoverunt, ad illam tanquam ad asylum in necessitatibus omnibus hostiumque insidiis confugerunt. Ipsius honori quamplurima templa opere magnificentissimo, et sumptibus præciosissimis erexere, aliaque innumera ardentissimæ suæ in Virginem pietatis

monumenta, ad ejusdem nominis gloriam propagandam, posteritati reliquere : quæ aliqua ex parte (multa enim, imo fere innumera in hoc genere principum monumenta, iniquorum injuria temporum periere, vel certe hactenus ad meæ cognitionis notitiam non venerunt), hic, Deo favente, recitabuntur. Illi autem principes, dum suo exemplo efficiunt, ut beatissimam Dei Genitricem reverenter colamus, devote illi serviamus, eidem debita obsequia deferamus, nobis inter alia bona ad verum principatum viam sternunt, cum regius propheta David psalmo LXXXVI, eos, qui Deiparam amant, colunt, venerantur, et per devotionis affectum in ea, tanquam in spirituali civitate, commorantur, principum nomine appellet : *Et principum horum*, inquit, *qui fuerunt in ea*. Quare autem principum nomine eos appellavit, nisi ut innueret devotionem erga beatam Virginem non solum rem esse principum, sed eos, qui principes non sunt in terra, per eandem devotionem principes in cælo inaugurari? Et quidem si nuda Deiparæ Virginis umbra atque figura, rubus videlicet, formare Principem potuit, nempe Moysen : *Per simulacrum quoddam, et umbram Mariæ tantus Princeps creatus est*, inquit Damascenus, Moysen ad rubi præsentiam in Hebraei populi principem designari contemplatus : cur non poterit formare principes ipsissima Virgo? Principum igitur exemplo atque imitatione magnam Dei Matrem Virginem Mariam hic in terra amemus, colamus, veneremur, ejusque obsequiis per omnimodas pii amoris ac devotissimi affectus significationes immutabili devotione nos totos devovere studeamus, ut absoluto mortalis vitæ cursu, in cælesti patria veri principes tandem aliquando esse possimus. Et tu, interim, mi Lector, vale.

PRINCIPES MARIANI.

CAPUT PRIMUM.

De Adolpho Alsatiæ principe : Adolpho ab Althain comite : Adolpho Montensi comite : Alano Britannici principis : Alano Goelli domino : Alano Rohani toparca : Alberto Austriaco : Alberto Bavariæ duce : Alberto Belgarum principis : Alberto Carporum principis : Alberto Hollandiæ comite : Aldeberto Austroviandæ comite : Aleramo Montisferrati marchione : Alexandro Lituaniæ duce : Alexandro Parmæ duce : Alexandro Placentino : Alexio Sabello : Aloysio Bisiniani principis : Alphonso Albalatæ barone : Alphonso Alburguericii duce : Alphonso Arpaia principis : Alphonso Bellalcazarense comite : Alphonso Ferrariæ duce : Alphonso Methymnæ duce : Alphonso Mutinæ duce : Alphonso N. principis : Alphonso Toletano comite : Alvaro Seluensi comite : Amadeo II et V, Sabaudici comitibus : Amadeo I et II, Sabaudici ducibus : Amadeo III et V, Sabaudici principibus : Andrea Constantinopolitano duce : Andrea Melphici principis : Andrea alio Melphici principis : Andrea Termolitanorum duce : Angelo Frangipani : Anselmo Foroliviensi duce : Anselmo Perennæ principis : Antonio Brianensi comite : Antonio Castaneti comite : Antonio Donato Aquavivæ comite : Antonio Monsanti comite : Antonio Martinengo comite : Arnaldo Grobbendonck comite : Arnaldo Lambacensi comite : Arnaldo Lossensi comite : Arnulpho Hannoniæ comite : Artaldo Pallariensi comite : Artali Mistrettæ comite : Artaxio Gulisanensi duce : Augustino Genuæ duce : Azone Mediolani principis, atque Aymerico Perusii barone.

§ I. — De Alphonso Alsatiæ principe.

Adolphus de Scowenberg, Alsatiæ princeps, non e multis, qui tantum dicunt, sed e paucis, qui vere factis loquuntur amorem suum, Deiparæ Virginis clientibus fuit, severiore vitæ ratione, ac orandi assiduitate illam colens. Cum autem per plurium curricula annorum augustissimæ Dei Matri solidissimis virtutibus constanter ac fideliter fuisset famulatus, ei morienti præsto præsensque fuit, cum innumerabilium angelorum comitatu illa Domina, cujus amor est tessera prædestinationis, eumque trementem ac paventem his verbis roboravit : « Fili, quid times? aut cur, meus cum sis, mors imminens tibi angori est? Egredere securus e corpore, nam Filius meus, cui fideliter serviisti, gloriæ sempiternæ tibi coronam dabit. Ille Virginis

et verbis et aspectu recreatus, mortis horrorem in ingentem lætitiâ hilaritatemque convertit, spiritumque exhalavit, circa annum Domini 1261, die 16 Februarii.

§ II. — De Adolpho ab Althain comite.

Adolphus comes ab Althain Germanus, cultui honorique beatæ Virginis (quam tenerrimo pietatis affectu diligebat) promovendo ac dilatando intentus, una cum Ferdinando Mantuæ, et Carolo Nivernensium ducibus (de quibus suo loco dicam) religioni equitum Militiæ Christianæ sub titulo Conceptionis beatæ Mariæ Virginis Immaculatæ initium dedit. Quam religionem ad hujus Adolphi, simulque Ferdinandi ac Caroli prædictorum preces apostolica auctoritate approbans Urbanus VIII, in bulla data Romæ apud Sanctum Petrum anno

Incarnationis Dominicæ 1623, pridie Idus Februarii, pontificatus anno primo, inter cætera dixit : « Inæstimabili gaudio perfundimur, cum principes viri vel ad veteres ordines amplificandos, vel ad novos apostolica auctoritate instituendos, animos generose convertunt. Verum præcipue in Domino oblectamur, dum institutionem unius militaris religionis, sub invocatione Conceptionis Deiparæ Virginis Immaculatæ meditamur, quam Christifideles omnes propitiam apud unigenitum Filium suum nacti sunt advocatam, utpote quæ Mater gratiæ et pietatis, pro humani generis salute sedula oratrix, apud Regem quem genuit, semper intercedat, sperantes hujusmodi institutionem ejusdem Virginis cælorum Regina intercessionem Christianæ reipublicæ uberrimos fructus allaturam, præterquam quod hoc pacto Ecclesia ipsa circumamicta varietate, cælestis ejus Sponsi jucundiores se præbet obtutui, ac *terribilis ut castrorum acies ordinata* (Cant. vi, 9), *dissipat gentes quæ volunt bella* (Psal. lxxvii, 31), divinoque suffulta præsidio, nunquam adversus se portas inferni prævalituras ostendit. Hinc vero fit, ut eorum, qui saluberrimum hujusmodi opus sedulo promovere student, porrectas nobis preces pronis auribus excipiamus, et pie conceptis votis pontificiæ benignitatis memores, quantum in Domino possumus, annuamus. » Sic ille.

Porro Adolphus, simulque Ferdinandus et Carolus jam præfati, in ejusdem religionis a se fundatæ constitutionibus, ab eodem Urbano VIII, pontificio diplomate expedito Romæ apud Sanctum Petrum, anno 1625, die 24 Maii confirmatis et approbatis in hunc modum loquuntur : « Cum sacra hæc militia finem præcipuum sibi proponat propagationem Christiani nominis, et defensionem sanctæ Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ et Romanæ, ut ad prosequendum hoc præclarum et heroicum opus sibi felicitis omen et propensorem Dei omnipotentis opem conciliet, operæ pretium duxit, nomen accipere a Virgine Deipara, atque exposcere patrocinium illius, quam a mundi primordiis, velut ducem et antesignanam militum Christi Filii sui, divinum oraculum humano generi provide obtulit. Illa caput serpentis, omnisque peccati et inferni virus, velut in ipso Conceptionis diluculo et usque ad extremum vitæ spiritum conerit, tanquam nitidissima consurgit aurora, quæ ut novi quondam, sic nunc renovati sæculi præmicantem splendorem diffundit. Hanc equidem pulcherrimum cæli et terræ Reginam miratur angelorum exercitus, quæ licet summum et æternum decoris, nobilitatis atque principatus culmen attigerit, velut plena nec vicibus obnoxia luna, sese tamen suasque regias dotes humiliter despicit, atque dignitatum et regnorum calcare fluxum gloriæ docet. Illa Deum animæ suæ unicam lucem, amorem et voluptatem eligit, et præ cæteris a Deo electa, veluti sol innocentiae candore refulget

in quo suum ipsemet tabernaculum poneret, et in ejus sinu quiesceret ; nos vehementer excitat, ut abjicientes opera tenebrarum, arma lucis induamus. Urget certe corda nostra pietatis suæ radiis, ut reliquum vitæ tempus impendamus ad annuntiandas virtutes, et ad imperium ejus proferendum, qui nos in admirabile lumen suum vocat, atque ut nostra studia et indefessa certamina jungamus cum illius sanctissimæ Genitricis, quæ semper Dei hostibus terribilem se præbuit ut castrorum acies ordinata. Signum militiæ nostræ magnum prorsus ac venerandum est, in quo cæli decus apparet, Mulier amicta sole, ejus plantis se luna dimittit, et caput stellæ coronant, quæ licet super astra regnet cum Filio sedente ad dexteram Patris, tamen ceu iterum parturiens nostræ salutis sollicita Mater clamat, et in utero suæ piissimæ misericordiæ fidelem populum gestat, ut ille, deposita vetustatis inertia, regeneratus in novitate spiritus, denuo discat virili fortique animo regere gentes in virga ferrea, et ad thronum Dei victor evadere. » Et post multa : « Qui in hoc ordine militabunt, communi appellatione vocabuntur equites militiæ Christianæ, sub titulo Conceptionis beatæ Mariæ semper Virginis Immaculatæ. Et hujus Militiæ Patrona specialis erit ipsa Christi Domini Mater et Virgo. Vexillum generale ordinis erit albi coloris, et ex una parte geret imaginem Christi crucifixi subjecta specie montis Calvariæ, ad ejus dextrum latus erit imago beatæ Mariæ Pietatis, acerbissimis Jesu doloribus compatiens. Et ex alia parte pingetur crux ingens cærulei coloris, in ejus medio erit imago Mariæ Virginis, prout mysterium Conceptionis ejus designans illam refert amictam sole, habentem lunam sub pedibus, et in capite coronam stellis duodecim insignitam. In ordinis sigillo eadem imago beatæ Virginis erit insculpta, qualis geritur in pallio equitum. Ut in habitu sancto milites, et hujus ordinis religiosi accipiant armaturam Dei, ut possint resistere in die malo, et in omnibus perfecti stare, gerit in pectore crucem auream notis vermiculatam cærulei coloris, quæ in medio habeat imaginem Conceptionis. Alia similis formæ crux assuetur pallio. Singulis diebus proferent quinquies Salutationem angelicam pro exhibendo cultu beatæ Virgini, ut eam siti semper benignam, et præsertim in magnis difficultatibus et imminentibus mortis periculis Advocatam comparent, quod facile obtinebunt, si dum recordantur quo ardore accensis Nati studiis in quærenda cunctorum hominum salute sese conjunxerint, operam omnem, conatus atque labores ad hunc finem dirigant. Exhortamur etiam singulis diebus, aut saltem Dominicis ac festis dicere litanias beatæ Virginis in honorem suæ Conceptionis, atque officia ejus celebrare. » Hæc certe, quæ aliis observanda præscripsit, observavit Adolphus ; et præterea, ex ejusdem Militiæ regulis,

juravit ac promisit se semper defensurum Conceptionem Virginis Mariæ Immaculatæ, et in hac re et in omnibus sanctissimæ Dei Matris gloriam promoturum. Cætera obsequiorum genera, quibus hic Princeps suum amorem ac studium erga Deiparam Virginem testatus est, ad meæ hactenus cognitionis notitiam non venerunt. In pretio erat anno salutis 1623.

§ III.—*De Adolpho Montensi comite.*

Perpetuæ memoriæ vir dominus Adolphus nobilis comes de Monte in diœcesi Coloniensi, a prima ætate gloriosissimam Dei Genitricem in summo pretio habuit, ejus honori semper studuit, ejusdemque memoria fuit plurimum delectatus. Hinc apud ipsius sepulcrum in Mariana basilica veteris montis in ducatu Montensi ad fluvium Duna, exstat ad beatam Mariam Virginem supplicatione, his versibus concepta :

*O veniæ vena, vera dulcedine plena,
Tu Mater veri, velut asserit optio, cleri,
Per mortis Christi (colo te) sua vulnera quina
Ut pulses isti veniam, Virgo Seraphina.
Immo recusare nescis : vis noscere quare ?
Audi, Virgo, Rosa de stirpe David generosa,
Ex patre Josua tibi nomen nonne Maria ?
Quæ sic stella maris, mundi lux intitularis,
Ex quo censeris sic, quod peto jure teneris.
Si tarde velis, hoc usurpas tibi nomen,
Omnes fugans omen exaudi, Virgo fidelis.
Sed ratione mei non sufficit, inseris, audi,
Nam ratione mei Mater es ipsa Dei.
Quamvis sis Christi Mater, tu torta fuisti.
Sicut ego sortis æque sub pondere mortis,
Sed sine fraude scio, bona Mater, Virgo suavis,
Dans te, das totum, mensuram nescis habere.
Ex quo larga coli sic vis, dans lumina soli,
Incluta stella poli, comitem, rogo, spernere noli ;
Qui dat regna soli rexit, laudes tibi soli
Contulit, et proli nescius ipse doli.
Et quæso dilectum gremii velamine tectum
Tecum sorte pari, jubeas super astra locari
Ut donetur ei locus æternæ requiei. Amen.*

Decessit Adolphus anno Incarnationis Dominicæ 1348.

§ IV.—*De Alano Britannæ principe.*

Alanus Barbetorte, Britannæ princeps, inter alias affectus sui in Deiparam testimonies cum Nannetense in Britannia templum a sancto Felice ejus tractus pontifice, ampla et mirabili structura, anno circiter 565 ædificatum, aliquot post sæculis anno 937 Normannorum colluvionibus quassatum dissectumque corruisset, nihil cunctandum ratus barbaros loco soloque excedere coegit, Deipara Virgine, quam præsentem sensit, manum animumque firmante atque protegente. Unde gratitudinis in vicem templum instauravit, et opitulatrici Divæ nuncupavit, cum hactenus sub apostolorum Petri et Pauli nomenclatura substitisset, ac demum coronidis loco larga rerum temporalium affluentia, cum peragendis sacris tum sacerdotibus fovendis locupletavit. Vivebat anno salutis 940.

§ V.—*De Alano Goelli domino.*

Alanus Goelli dominus in Armoricis affectum suum erga Deiparam testatum fecit, dum mona-

sterium Belliportus, in diœcesi Briocensi, ad oceanum Britannicum, pro Præmonstratensis ordinis Patribus sub invocatione beatæ Virginis fundavit, anno salutis 1202.

§ VI.—*De Alano Rohani toparcha.*

Albertus Rohani toparcha pro suo erga beatam Virginem affectu, in ejusdem beatæ Virginis honorem fundasse dicitur abbatiam, dictam Daoulasium, quam in diœcesi Corisopitensi incolunt Augustiniani ordinis professores. Vivebat anno salutis 1125.

§ VII.—*De Alberto Austriaco.*

Albertus princeps Austriacus, Alberti primi Cæsaris filius, Contractus dictus, die Annuntiationis Virgineæ obsonio venenato sumpto, pedum usum perdidit, mentis auxit. Obstrictus hoc nomine Matri Sapientiæ, quia sapiens, mutato vestitu Aquisgrani ad Marianam ædem peregrinus latere voluit ; sed soles latere nesciunt, licet nubes sibi prætendant, semper vehemens lumen tenebris arcetatum gratiosius emicat. Agnitus a multis, honoratur ab omnibus : impetrat honores, qui sollicite fugit. Salutatæ Aquisgrani Mariæ aureum calicem aris imposuit. Quid non aureum est in pietate Austriaca ? Hinc omnes tituli ; nam plurimus auro venit honos. Nullum tamen Albertus admisit, nisi Marianæ. Vivebat anno salutis 1300.

§ VIII.—*De Alberto Baviaræ duce.*

Albertus, hujus nominis III, Boiorum dux, qui Magnanimi nomen a factis tulit, uti religionis universæ, asperrimis rei Catholicæ temporibus, fortissimus custos vindexque fuit, ita præcipuus Deiparæ Virginis cultor merito ac jure numeratur, cujus studium a singulari quodam beneficio in eum collato, vehementer in posterum exarsit. Navigabat aliquando in lacu Wirmio animi causa, cum repente procella atrocissima, magico, ut creditum, excitata carmine, navigio tam violenter incubuit, ut omnes vectores pariter ac nautæ salutis fiduciam abjecerint. Agebatur nimbo mistus in ora turbo, intermicabant fulgura, personabant horrendo cum fragore tonitrua, ruebant fulmina, omnium vultus in morte præsentissima pallescebat. Hic Albertus nomen Mariæ Virginis, quæ Oëtingano in sacello colitur, ingeminat : vox principis eodem vertit cæteros, omnium spes reponitur in Oëtingana Maria. Nec frustrata est clientium fiduciam Patrona : appellit in portum navis, omnes incolumes vitamque Deiparæ servatam gratulantes in tutum descendunt. Subinde Albertus voti reus Oëtingam accessit (ibat tunc, nisi conjectura fallit, annus Christi supra millesimum quingentesimus septuagesimus primus) donisque regiis sacellum Sospitæ suæ cumulavit : ejus enim, in eodem Oëtingano sacello, constat esse sequentia : 1. Ex auro puro scite factus calix, incoctili ornatus emblemate, adamantibus, smaragdus, pyropis dives. Calicem materia et opere simili cooperulum tegit : gutti bini auro et arte calici

respondent. 2. Annulus pronubus, cui raræ magnitudinis et pretii gemma immissa. 3. Statuæ argenteæ novemdecim Servatoris et Mariæ, singulæ duos et semis pedes altæ, apostolorum duodenæ, semipede prioribus humiliores, et his æquali magnitudine DD. Pauli, Stephani, Laurentii, Magdalenæ, Catharinæ. 4. Vestes sacrificio divino cum dignitate pompaque peragendo, in quibus eminet pallium, quo sacerdos aram thure sufflens induitur. Materia (uti et cæterarum vestium) tela est argentei textus, floribus aureis distincta: epomis, quæ pallio insecta ab humeris defluit in tergum, unionibus turgēt innumeris, quibus concinne inserti sunt adamantes septemdecim, piropi quadraginta sex, calcedonii sexdecim, smaragdi novemdecim. Qui ab utroque latere antici descendunt in pedes limbi, pari unionum examine palmari latitudine stipantur. Congruit pallio casiola, quam adversam aversamque lati unionum a summo ad imum tractus discriminant. Ad hæc levitarum vestes binæ, quas limbi unionibus conserti a lateribus obeunt, transversasque secant. Aræ denique velamentum pensile, cujus marginibus prætexuntur limbi, latitudine cumulatis in toros unionibus asperi: medium crucis effigies occupat apta unionum compositione expressa, cui Maria nomen, gemmis descriptum vicens quaternis, insertum. 5. Lituus pontificalis et mitra, Eisingrenio præposito missa, postquam Pius V papa Oelingani præpositis, insignium pontificalium jus potestatemque concessit. 6. Candelabra bina argentea, et augustum considentis in solio Deiparæ signum, selibrarum argenti quinque supra octoginta, semunciarum sex, de peregrinorum muneribus confectum, Alberto auctore.

Hic idem dux Albertus beatæ Virgini Lauretanæ misit ingentem crucem smaragdinam, auro piropisque ornatam, et crystallino quasi monti impositam, duodecim aureorum millibus æstimatam. Munus hoc per semet insigne, dissimulatio insignius fecit. Satis constat hoc regale donum vulgaribus involutum linteis per obscurum hominem esse latum, nomine donantis suppresso. Quamobrem diu auctor tam eximii muneris homines latuit. Cæterum Dei utique nutu, cui non magis egregium donum, quam donantis pia mens cordi fuerat, tandem doni auctor proditus, haud minore cum laude regiæ munificentiae, quam Christianæ modestiæ.

Idem in Hugensi comitatu suo, loco peramœno, perpetuo frondentium nemorum virore coronato, sacellum Marianum (si latitudinem, altitudinem, longitudinem, reliquamque symmetriam spectes) Lauretano simillimum, extruxit ac fundavit.

In Salisburgensi etiam diœcesi, pago Byten, qui Cronenburgo oppido media circiter hora dissidet, sacellum Marianum, thaumaturga beatissimæ Virginis statua inclytum, restauravit et ornavit.

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. XI.

Ad veram patriam profectus est, anno salutis 1579, quem a prima ætate Mariam Deiparam in summo pretio habuisse, ejusdem honori studuisse, ejusdem memoria fuisse plurimum delectatum, scribit in epistola dedicatoria sui Operis Mariani Petrus Canisius.

§ IX. — *De Alberto Belgarum principe.*

Albertus Austriacus, archidux Austriæ, Maximiliani II primus filius, et Rudolphi II imperat. frater, Belgarum princeps, de quo etiam, cum fuerit S. R. E. cardinalis, egi in purpura Mariana cap. 1, a prima adolescentia divæ Virginis amorem et cultum induit, eamque sibi Patronam adoptavit, et ducem in bellis, periculis, molestiis, omni denique vitæ cursu elegit, et exemplo priscorum regum et principum, ejus effigiem, ut et Christi crucifixi, in labaro prætulit, his additis verbis: *Sub tuum præsidium confugimus, sancta Dei Genitrix.*

Diebus singulis Officium, ut vocant, Deiparæ (quod illum in finem majusculo charactere per Plantinianos edendum curarat), antequam somno se daret, attente recitabat. In omnibus ejus profestis, conscientiae custodem animique medicum advocabat, expiatis noxis, si quæ erant, synaxim sacram incredibili pietate sumebat.

Quotannis ad beatam Virginem Hallensem semel atque iterum ibat, ubi et lampas argentea visitur, pondere atque opere insignis, quam pro dono suscepit, addito vectigali annuo, ut in ævum ante Virginis effigiem luceat. Verum amplius adhuc coluit eandem Virginem in Aspriccolli Sichimensi Brabantiae: nam ei templum magnificentum et vere regium, forma rotunda a fundamentis ædificavit, ad miraculosam ejus imaginem collocandum decens, varia tum aræ tum ad sacrificandum ornamenta donavit. Quæcunque rara et pretiosa reperit in iis quæ ad se, mortuis Rudolpho et Matthia ejus fratribus, pervenerunt, ea universa contulit cultui Deiparæ et ornamentis amplificandis, quorum pleraque sunt supra omnem æstimationem. Per multos annos consequentes sese quolibet anno Siechemium conferebat, ad Deiparam venerandam, ibique singulis vicibus novem dies exigebat, orando, peccata expiando, sese sacra Eucharistia reficiendo, quam novendialem in loco isto moram concludebat donis variis Deiparæ relictis. Neque id omittendum, licet his prius acciderit, ipsum antequam in Hispaniam proficisceretur ad connubium cum serenissima Isabella Clara Eugenia Philippi II filia, sacram purpuram cardinalitiam suspendisse Virgini Matri, quæ Hallæ miraculis coruscat, qua posita gladio se accinxit, idque eo ipso die, quo e vita abiit anno 1598, quod admiratione dignum videtur.

Ut suum in Virginem Lauretanam affectum testaretur, Lauretum, una cum conjuge sua serenissima Isabella Clara Eugenia, dono misit vestem seu chlamydem inauratam, cui unum et viginti margaritarum millia, præter bis mille centum quin-

quaginta octo adamantes, mille centum amplius gemmas majores, erant intexta; quem chlamydem auri fabri Itali ad quatuor et triginta aureorum millia (nam taxari eam Paulus V papa mandarat) cum admiratione tantæ liberalitatis et pietatis æstimaverunt.

Hic idem Albertus Austriacus ad augustissimum divæ Virginis de Athoca Madriti sacrarium e Belgio præstantissima organa ex voto misit, tanto principe dignum anathema, suæque pietati maxime conveniens munus, ut quoties illa Mariæ laudes loquerentur, ipsa toties ejus spiritus animaret.

Memor fragilitatis hujus, qua summus perinde atque imos æquari sciebat, postquam archiducatum Austriæ, et dependentes inde provincias, Matthiæ fratri et Cæsaris morte ad se devolutas, cum imperio ab electoribus delato, Ferdinando reliquisset, extremum id etiam voluit, ut exanime corpus suum, quando, jubente Deo, tale foret, extra ducalem suam urbem Bruxellam deduceretur, stipatum humili comitatu, et tredecim duntaxat funalibus accensis, quorum duodecim e communi cera ad memoriam apostolici numeri, albicante decimo tertio in Deiparæ Virginis honorem.

Idem cum aliquando in nullo quasi jam corpore, certe emaciato et consumpto viscera vitaliaque defecissent, et non nisi animus esset: nihil de sua in Virginem pietate remittens, in Collem Asperum, Divam solemniter more veneraturus, ac quasi valedicturus, postremum profectus est. Cumque ab Archiatris dissuasum esset iter, sanitatem pietati postposuit, beatum se fore prædicans, si fatali jam limiti proximus, proxime ab imagine Divæ exspiraret. Sed Divæ negotium fuit, quæ, confirmato aliquantum ei vigore, difficillimis Europæ temporibus, principem adhuc vivere voluit, et vel in ipso morbo labantibus fulcrum rebus esse. Fuit sane; et postquam periclitari religio et majestas Austriacæ desiit, esse et ipse desiit; non jam relinquens corpus, a quo pridem erat derelictus, sed animum Deo ac æternitati jungens. Et hoc miraculorum miraculum fuit, principem vivere (fas sit ita loqui), cum jam esset mortuus, superesse cum desiisset. Sed hoc beneficium Divæ fuit. Hoc etiam in eo notabile et laudabile, ut nimirum vix aliquam bellicam expeditionem susciperet, nisi prius precibus votisque per se, vel per duces suos, ad aram ejus vel Hallis, vel in Colle Aspero, vel in Laken, aut alibi, ubi celebrior divæ Virginis cultus, rite pieque conceptis, et donariis oblatis.

Confraternitatem regiam et miraculosam Septem Dolorum beatissimæ Virginis Mariæ, quos ipsa pertulit, dum Filius ejus, tempore passionis et mortis, in hac valle miseræ mortaliter viveret, a Philippo II Austriaco Hispaniarum rege proavo suo, ad sedandos gravissimos tumultus, in Belgio exortos, et bellum per diversas ejus provincias dirissime sæviens extinguendum, primo institutam, et a Carolo V, imperatore, ipsius Philippi filio (ut in

Cæsaribus Marianis retuli) haud parum promotam insigni quodam pietatis affectu prosecutus est; dum ejusdem confraternitatis seu sodalitatis Albo nomen suum consecravit, et præclaro religiosi cultus exemplo, subditis omnibus, velut stella quædam lucidissima, præluxit.

Imaginem thaumaturgam beatæ Virginis Montis Serrati in Hispania prope Barcinonem religiosissime visitavit, suumque erga illam amorem ac pietatis affectum muneribus magnificentia regia dignis testatus est.

Erga Conceptionem illibatam beatissimæ Virginis, mira fuit devotione propensus. Unde pro ejus definitione ad Paulum V, Pontificem maximum, suo conjugisque amantissimæ piissimæque nomine, scripsit litteras tenoris sequentis.

« Beatissime Pater. — Quæ regis Catholici in Deiparam pietas impulit, ut a Sanctitate Vestra litteris suis expeteret, quatenus illa auctoritatis suæ decreto, Conceptionis Immaculatæ mysterium asserere dignaretur; eidem nos devincti regis precibus, nostras quoque conjungere, partium nostrarum esse credimus: quibus maxime in votis est, tantæ Virginis cultoris desiderio intelligere, Sanctitatem Vestram sententiæ suæ interpositione annuere. Cujus accelerationem, si quæ unquam tempora desiderarunt, præsentia certe sunt, in quibus quantum in deprimentia Virginis excellentia hæreticorum pravitas desudat, tantum in ea extollenda orthodoxorum zelus debet eminere, quorum devotioni incredibile est, quantum mysterii supradicti declaratione accedet. Ergo dum illam pro tanti negotii pondere, et paterno Sanctitatis Vestræ in nos affectu, una cum rege Catholico ardentem expectamus, Deum optimum maximum rogavimus, quatenus Sanctitatem Vestram Ecclesiæ regimini et solatio diu servet incolumem. Furæ 6 Decembr. 1618. »

Obiit piissime, et animo quam maxime tranquillo, anno 1621, 8 Jul. princeps, si quis alius, Deiparæ Virginis amans, et ejus cultui ad stuporem usque addictus.

§ X. — De Alberto Carporum principe.

Albertus Pius, Carporum in Italia princeps, vir litteratissimus, ac religionis zelo, contra hæreticos antagonista acerrimus, qui etiam legationibus ad Julium II, Leonem X, et Clement. VII, Pontifices maximos obitis clarissimus fuit; inter alia suæ pietatis erga Deiparam Virginem argumenta, in suo opusculo *De sanctorum Cultu et reliquiarum Veneratione*, scripsit omnino egregie et nervose contra Erasmum Roterodamum, *De præconiis, titulis et innocentia ejusdem Deiparæ Virginis*. Decessit circa annum Incarnationis Dominicæ 1550.

§ XI. — De Alberto Hollandiæ comite.

Albertus Bavarus, Hollandiæ comes, pro amore illo, quo beatam Virginem impense colebat, Hagæ (et Haga est pagus Hollandiæ amplissimus, comitum olim sedes et domicilium), in honorem ejusdem

beatæ Virginis canonicorum collegium excitavit. Sed et juxta Heusdem in finibus Brabantiae et Hollandiae, diœcesis Sylveducensis, monachis Cisterciensibus fundum donavit, ut in eo Marianum monasterium adificaretur, *Corona beatæ Mariæ Virginis* appellatum. Vivebat anno orbis redempti 1582.

§ XII. — *De Aldeberto Austroviandiae comite.*

Beatus Aldebertus, Austroviandiae comes, inter alia obsequiosæ pietatis suæ erga augustissimam Dei Matrem monumenta, una cum conjuge sua S. regina, Dononiensse in Hannonia ad Scaldim fluvium Asceterium, virginum familia longe lateque famigeratum, Deiparæ nomini ab ipsis fundamentis excitavit. Vivebat anno salutis 754.

§ XIII. — *De Aleramo Montisferrati marchione.*

Aleramus Montisferrati marchio, ut suum erga sanctissimam Dei Genitricem Virginem Mariam studium palam omnibus testaretur, inter Padum et Astense territorium in Vercellensi diœcesi Grasanensem Benedictinorum abbatiam in honorem beatæ Virginis fundavit. Vivebat anno salutis 961.

§ XIV. — *De Alexandro Lituaniæ duce.*

Alexander Vitoldus, magnus Lituaniæ dux, inter alia testimonia, quibus suum in Deiparam Virginem amorem publice declaravit, Troces (præcipua Palatinatus Trocensis civitas est) templum muratum in editiore colle fundavit, atque opulenta præpositura munifice instruxit. In majori autem hujus templi ara, imaginem beatæ Virginis Filiolem Jesum gestantis in tabula lignea Græco more depictam collocari voluit, quam ab ejus tempore publica populi devotione ad hunc usque diem singulariter cultam testatur Simon Man-Kienicæ in suo libello de ea imagine, anno Domini 1645 impresso. Vivebat Alexander anno salutis 1447.

§ XV. — *De Alexandro Parmæ duce.*

Alexander Farnesius, Parmæ et Placentiæ dux, cui maternæ ab Austriacis origo, qui si non princeps, vicem et munus principis plures annos feliciter in Belgio obivit, cum sciret a Deo esse eventus, interpretem apud eum et conciliatricem habuit Dei Genitricem. Sæpe Hallas ad Marianum templum commeare solitus erat, et vix aliter in expeditionem ullam ire, nisi precibus votisque ad aram beatæ Virginis rite pieque conceptis. Atque hoc in eo notabile et laudabile, quod fere aut pedes iter totum (rarum privatis, quid principibus?) conficere, aut certe in ipsa via ad primum conspectum sacrae turris desilire ex equo, et reliquum sic pergere, testandæ venerationi consueverat. Dona porro ejus ibi crebra submissa, aut oblata: sed fere stipes, aut nummi fuerant, opportuna solatia in arctis tunc rebus. Hoc ipso laudandus, quod beneficium dare, non famam parare voluit, et Deum notorem ac muneratorem aspexit.

Idem beatæ Virginis imaginem pie sciteque pictam pro labaro vexilloque in præliis præferri, et in castris præfigi jussit; didicerat nempe fortissi-

mus bellator et piissimus beatæ Mariæ Deiparæ cultor, hanc vel imprimis adversus hæreticos Mariomastigas esse terribilem, ut castrorum aciem ordinatam, succinente Catholica Ecclesia: *Gaude, Maria Virgo; cunctas hæreses sola interemisti in universo mundo.*

Idem Polemarchus fortissimus et adversus Dei Matrem piissimus, sub auroram physicam jussit ab exercitu suo mysticam Auroram (de qua dicitur: *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora* (Cant. vi, 9)? sanctissimis Paranymphei cœlestis verbis per omnia militum contubernia omnibus castrorum tubis certatim assonantibus quotidie tertium salutari. Sic autem auroram mysticam veneratus, multiplices divinatorum rore charismatum irroratus est, et non una adversus Mariomastigas hæreticos victoria potitus. Nam quemadmodum aurora physica ortu suo ferales bubones, noctuas et nyctico-races, sic præsentia adventuque suo mystica aurora vanitates atræque noctis et caliginis amatores hæreticos fugat, domat, triumphat. Cætera tanti principis obsequiosæ pietatis erga Deiparam Virginem specimina, ad meæ adhuc cognitionis notitiam non venerunt. Deposito carnis onere, in cœlum evolavit anno salutis recuperatæ 1592, die 3 Decembris.

§ XVI. — *De Alexandro Placentino.*

Alexander Sfortia, comes Placentinus, beatæ Virgini obsequendi affectu incensus, dum viveret, multas beatæ Virginis imagines, seu statuas coronis ex auro factis, atque inter cæteras eam, quæ Romæ in templo domus professæ Societ. Jesu magna colitur populi veneratione, decoravit. Moriens vero non parvam pecuniæ summam, quam in montibus pietatis, ut vocant, in Urbe depositam habebat, testamento legavit, ad hoc pietatis officium erga Romanas Deiparæ imagines consequentibus sæculis perpetuandum, testamentariæ procuratori præpositum scripsit venerabile canonicorum D. Petri in Urbe capitulum, quod ex annuo reditu 72 locorum (tot enim sunt ab Alexandro relictæ, atque ita vulgus loquitur), singulis annis varias ex auro coronas conficiendas curat ad majus Romanorum sanctissimæ Virginis imaginum condecoramentum. An huic comiti, pietate quam genere, longe illustriori, cum ex hujus terrestri certaminis palæstra moriens excessit, non dixit e cœlo ea, quæ ab Hymnographo Græco apud Buteonem certantium *Coronaria* nuncupatur: *Veni, coronaberis, veni, coronaberis?* (Cant. iv, 8.)

Porro ordo servandus in tradendis coronis aureis, quæ donantur a capitulo sancti Petri ex legato nostri comitis Alexandri Sfortiæ, ad coronandas imagines miraculosas Deiparæ Virginis, est hujusmodi: Admonentur opportune superiores loci seu ecclesiæ, in qua est imago, de hora et tempore quo facienda est traditio et impositio coronæ. Canonicus, cui demandatum est hoc munus, cum notario capituli se confert ad dictam eccle-

siam, et convocatis superioribus loci, in sacratio seu in choro, præsente ac stipulante notario, et vocatis testibus, tradit illis et consignat coronam, facta per illos obligatione de perpetuo retinenda dicta corona super caput Virginis juxta formam legati. Deinde accensis candelis super altare, in quo servatur imago miraculosa, per artificem bene firmatur et aptatur dicta corona in capite imaginis. Quo facto, genibus flexis devote cum cantu recitatur hymnus, *Ave Maris stella*, etc. et in fine dicuntur versus sequentes :

†. *Corona aurea super caput ejus.*

‡. *Coronasti eam, Domine, ac constituisti super opera manuum tuarum. (Psal. viii, 6, 7.)*

Oremus.

Famulorum tuorum, quæsumus, Domine, delictis ignosce, ut qui tibi placere de actibus nostris non valemus, Genitricis Filii tui, Domini nostri intercessionem salvemur. Per eundem Dominum nostrum, etc.

Qua dicta, immediate recitatur sine cantu Psalmus, *De profundis*, etc. pro anima legatoris, et in fine sequens oratio.

Oremus.

Deus, veniæ largitor, et humanæ salutis amator, quæsumus clementiam tuam, ut animam nostri benefactoris Alexandri quæ ex hoc sæculo transit, beata Maria semper Virgine intercedente, ad perpetuæ beatitudinis consortium pervenire concedas. Per eundem Dominum nostrum, etc.

Obit Alexander circa annum Incarnationis Dominicæ 1640.

§ XVII. — De Alexio Sabello.

Sanctus Alexius Romanorum nobilissimus, ex antiquissima, ut aliqui asserunt, Sabellorum principum familia ortus, cum relieta patria Edessam Syriæ urbem pervenisset, et in vestibulo ædis beatissimæ Virginis Deiparentis, ac nostræ Domine annos septemdecim traduxisset, ipsa Mariæ Matris imago Alexii sanctitatem declaravit, templique admonuit ædituum, ut Alexium introduceret, neque in ipso aditu ac limine tamdiu latere permetteret. Id, nulla interposita mora, a templi custode est perfectum. Dignus quidem Alexius, quem superius ascendere Mater Dominaque juberet, quandoquidem illo in convivio postremus accubuit, et extra templi fores tam longo tempore pernoctavit. De quo in hunc modum loquitur Guilielmus Gumpenberg in suo *Atlante Mariano* lib. ii, num. 2 : « Quis Alexii virtutem soli cælo notam describat ? Quamquam Deipara fideliozem habuit famulum ? ut qui diurnus esset in templo habitator, et in impluvio foris ante propileum nocturnus excubitor. Cœlesti rore, die toto, a Virgine pastus, non difficulter guttas noctis exceperat in atrio. Est aliquid, terque quaterque hoc egisse : at vero quod Alexius fecit, passusque est, sine exemplo fecit passusque est, et, quod sciam, sine imitatore. Septemdecim omnino cum æstatibus hiemes sudavit et alsit.

Imago Deiparæ tam præclare de Alexio merita, opera Pontificum non difficulter se passa est Romanam advehi, ubi hodieque clara miraculis quiescit, in domo famuli sui, qui olim Edessæ in templi sui vestibulo tot annis quieverat. » Sic Gumpenberg. Claruit Alexius temporibus Arcadii et Honorii imperatorum, ac Innocentii summi Pontificis, qui præfuerit Ecclesiæ et imperio, anno Christi 402 et sequentibus.

§ XVIII. — De Aloysio Bisiniani principe.

Aloysius a sancto Severino, Italus, Neapolitanus, Bisiniani princeps, et Saponariæ comes, beatissimæ Virginis devotissimus cultor, inter alia erga illam pietissimi sui affectus monumenta, edidit Neapoli anno salutis 1640, typis regalis conventus sancti Dominici, Opus prænotatum : Considerationes devotissimæ, respicientes mysterium Incarnationis Dominicæ, ad usum psallentium sacratissimæ Deiparæ Mariæ Rosarium. Vide *Bibliothecam nostram Marianam* par. i.

§ XIX. — De Alphonso Albalatæ barone.

Alphonsus de Espes, Albalatæ in Hispania baro, cum esset Deiparæ Virginis observantissimus, una cum conjugē sua D. Anna de Luna, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem in suo Albalatæ oppido, prædiis attributis atque censibus, cœnobium sub titulo nostræ Domine a Victoria pro ordinis Minorum Patribus fundavit, anno salutis 1610.

§ XX. — De Alphonso Alburguericii duce.

Alphonsus Alburguericii dux, et Indiarum prætor, ut amorem suum erga Deiparam publico testimonio apud posteros sanciret, Mamudio Malacensi rege devicto ac superato, captaque urbe Malaca, e vetustis regum sepulcris eruto lapide, templum Salutationis angelicæ ac nuntio sacrum, ex manubiis posuit. Divini enim Verbi virgineo utero concepti mysteriis Alphonsus iste præcipua quadam religione tenebatur. Idem dum, sublatis anchoris, Luianum invehitur sinum, cum extremo salutis discrimine in syrtis impactus est. Saluti fuit imploratum beatæ Virginis auxilium, cui deinde ad perpetuam tanti beneficii memoriam in urbe Goa templum extruxit, inde sanctæ Mariæ Vada Luianæ Syrti nomen impositum. Ejus anima ex corporis ergastulo piissime emigravit anno orbis redemptionis 1515.

§ XXI. — De Alphonso Arpajæ principe.

Alphonsus a Guevara, Arpajæ Campanorum oppidi dominus, in suæ erga Deiparam Virginem propensæ voluntatis testimonium, prope dictum oppidum conventum Minoriticum sub titulo Sanctæ Mariæ in Jugo, ex solis suis facultatibus extruxit. Floruit circa annum Domini 1500.

§ XXII. — De Alphonso Bellalcazarensi comite.

Alphonsus a Sottomajor, Bellalcazarensium comes, (qui postea Franciscanorum religionem, assumpto nomine Alphonsi a Cruce, ingressus est) suæ voluntatis erga Deiparam Virginem specimen aliquod daturus, prope Norreram sive Ferrariam

Toletanæ diœcesis oppidum sibi subditum, monasterium Minoriticum, in Immaculatæ Conceptionis beatæ Virginis honorem, ex propriis facultatibus a fundamentis ad verticem usque construendum curavit. Vivebat anno Incarnationis Dominicæ 1517.

§ XXIII. — *De Alphonso Ferrariæ dux.*

Alphonsus, hujus nominis II, Ferrariæ dux, Regii autem et Mutinæ V, inter alia pietatis suæ erga Deiparam documenta, cum Regium accessisset ut una cum serenissima Margarita Gonzaga uxore sua, inviseret religionis ergo sanctissimam imaginem Deiparæ Virginis, quæ ibi in æde exstruenda, locanda erat: abire noluit, quin prius marmoreum lapidem primum sua manu in ejus fundamentum poneret, additis nummis, argenteo uno, et aureo uno. Hoc autem factum anno 1597, die 6 mensis Junii.

§ XXIV. — *De Alphonso Methymnæ dux.*

Alphonsus Perezius Gusmanus, septimus dux Methymnæ Sidoniorum, qui per antonomasiam bonus cognominatus est, suæ in beatam Virginem devotionis argumentum exstare volens, cœnobium a fundamentis apud Conilium Bethicæ oppidum excitavit, sub nomine ejusdem beatæ Virginis, seu nostræ Dominae a Virtutibus, ob imaginem aliquam, miraculis conspicuam, quam in eo loco posuit, cujus quidem memoria in diœcesi Gaditana, die ipsa Augusti mensis decima quinta recolitur. Agunt in eo cœnobio viginti quatuor e Fratribus ordinis Minimorum Sancti Francisci Pauliani, qui attributis prædiis et proventibus ab illustrissimo fundatore sustentantur. Vivebat hic Alphonsus anno 1567.

§ XXV. — *De Alphonso Mutinæ dux.*

Alphonsus Estensis, hujus nominis III, Mutinæ ac Rhegii dux (qui postea in Seraphicum Patrum Cappuccinorum ordinem ascitus Joannes Baptista fuit appellatus), Mariam Deiparam Virginem singulari affectu atque amore coluit, atque erga illam servum deditissimum atque observantissimum se ostendit. Mutina discessit, ut sacrosanc tam beatæ Virginis cellam, Laureti sitam, et magna totius Christiani populi devotione cultam, devote visitaret: licet in itinere febris correptus, ac gravi infirmitate detentus, cœptum iter proseguere non potuerit. Ad civitatem suam Rhegiensem scribens, hæc inter alia in litteris apposuit: « Commendamus vobis divinum cultum, et præcipue studium in reverentia debita imagini gloriosissimæ Virginis Mariæ, thesauro, quem jam tot annos possidetis, cum sine istis præsidiis, nec civitates conservari, nec diu principes imperare possint. » Sic ille. Etiam ante religionis ingressum, Vigiliam Assumptionis beatæ Virginis, pane tantum et aqua jejunavit. Cappuccinorum habitum suscepturus, hunc in festo Nativitatis beatissimæ Virginis recipere voluit, cum die præcedenti tantum esu panis ac vini potu reiectus fuisset. Et ne Deo pro vocatio-

nis ad religionem beneficio esset ingratus, cum beata Virgine dicebat: *Magnificat, anima mea Dominum.* (Luc. 1, 46.) Sacerdotio, ex superiorum permissu, initiandus, « Et quomodo, dixit, possibile erit, quod ego impurus et immundus, scelestis meis manibus, Agnum purissimum, et Filium Immaculatæ Virginis contrectem? Liceat mihi cum beata Virgine exclamare: *Quomodo fiet istud* (Luc. 1, 34)? » Post festum Virginei partus, Mariani, in ecclesia beatæ Virginis Annuntiatae, a Petro Belli suffraganeo Tridentino fuit in sacerdotem consecratus, atque in die Annuntiationis, quando in utero beatæ Virginis Verbum caro factum est, primum Deo obtulit sacrificium. Etiam cum proprii sanguinis effusione sacratissima Jesu et Mariæ nomina in infidelium rationes inferre ardentissime desideravit. Sævissima aliquando maris tempestate jactatus, fuis ad beatam Virginem precibus, a vitæ periculo liber evasit: cum vero fluctus magis intumescerent, in Mariæ protectione confusus, dicebat: Si concitentur adversum me cælum, terra, mare et infernus, non timebit cor meum. (Psal. xxvi, 3.) Infirmos hortabatur ut pro sanitate obtinenda Mariæ implorarent auxilium. In civitate Oeniponti quindecim columnas seu oratoria sanctissimi Rosarii a serenissimo Ferdinando Austriae archiduce erecta devotissime visitavit. Rhegium veniens ad altare imaginis sacratissimæ Virginis Mariæ, magna ibi religione cultæ, summa cum devotione ac lacrymarum effusione celebravit. Ante quam et verba ipse ad populum habuit, et simul cum aliis Rosarium et Coronam beatissimæ Virginis recitavit. Dum vero Litanias Lauretanæ ante eandem imaginem canerentur, ad illa Virginis elogia: *Virgo potens, Virgo clemens, Virgo fidelis*, etc. tam magna spiritali dulcedine cor suum affici sensit ut immobilis remanserit, ac pene defecerit. Lethali morbo oppressus, atque ad infirmorum locum delatus, a superiori obtinuit, ut prope suum lectulum imagines Crucifixi ac beatæ Virginis collocarentur. Cumque modo Filii, modo vero Matris imaginem fixis oculis intueretur, in illas erumpebat Augustini voces: « Positus in medio, quo me vertam, nescio: hinc pascor a vulnere, hinc lactor ab ubere. » Supplicabat dolens Christum crucifixum, ut sua peccata dimitteret: Virginem vero deprecabatur ut suorum peccatorum veniam impetrare dignaretur. Non sanitatem, non vitam, sed divinam voluntatem in se exsequi postulabat. Et cum Fratrum nonnulli eum hortarentur ad intercessionem beatæ Virginis, quæ illum alias sanitati restituerat, precibus implorandam, respondit: se tunc non pro sanitate corporis, sed pro peccatorum suorum remissione intercessionem beatæ Virginis expetere. Cantabat sæpe, atque ab aliis etiam sibi cani volebat Canticum beatæ Virginis *Magnificat*, hymnumque, *Gloriosa Domina*, etc., tandemque in illis verbis:

Maria, Mater gratiæ,

*Mater misericordiae,
Tu nos ab hoste protege,
Et mortis hora suscipe, etc.*

In terra Castrinovi Carfaganæ, inter sacra claustra quæ ipse fundaverat, spiritum Deo reddidit, anno salutis 1644, ætatis 53, die 24 Maii.

§ XXVI. — *De Alphonso N. principe.*

Princeps quidam fuit nobilis et potens, nomine Alphonsus, tantum plenus vitiis, quantum rebus, ejus uxor divino judicio lumen oculorum amiserat, eo quod virum suum ad mala facienda frequenter instigabat. Sed et propter amborum iniquitates, principes alii terram ipsius invadebant, omnia diripientes, omnia vastantes, ipsumque cum uxore ad quandam civitatem alienam fugere compellentes. Accidit autem ut beatissimus Dominicus ad hanc civitatem prædicandi gratia declinaret, qui in die Nativitatis Christi egregium sermonem fecit in majori ecclesia de Rosario gloriosæ Virginis Mariæ. Ad hanc etiam ecclesiam eo die præfatus princeps nomine Alphonsus venit. Audiens autem in prædicatione Dominici mira de dignitate et virtute Rosarii Virginis Mariæ: præsertim, quia quicumque hoc devote peroraret, dominum, Virgine Maria juvante et protegente, obtineret super hostes suos: proposuit orare Rosarium Virginis gloriosæ. Prædicatione facta, accersivit beatum Dominicum, et si vera essent, quæ de Rosarii virtute prædicaverat, interrogabat. Cui Dominicus: « Omnia, inquit, vera sunt, quæ de virtute Rosarii Virginis beatissimæ prædicavi. Et tu, si ipsum orare volueris, et confratram ejusdem Rosarii recipere, polliceor tibi, quod omnia quæ de virtute Rosarii prædicavi, senties, imo majora quam a me audisti. » Audiens Alphonsus hæc, et credens, spondit orare Mariæ Virginis Rosarium et illius confratram humiliter recepit: post hoc Dominicus inde recessit. Et Alphonsus quotidie ecclesiam frequentabat, suum Rosarium devote persolvens, atque in tali civitate, et in isto Mariæ Virginis servitio per integrum annum perseverabat.

Anno revoluta, eodem die, quo Rosarium Mariæ et confratram ipsius susceperat, in ecclesia more solito Rosarium suum devote complevit, petens misericordiam et gratiam a Virgine gloriosa. Finita autem Missa majori, cum omnes ab ecclesia ad prandium recederent, Alphonsus solus in devotione sua in ecclesia permansit: et ecce apparuit ante eum virgo quædam pulcherrima, tenens in ulnis suis infantem speciosissimum. Qua visa Alphonsus obstupuit vehementer. Quæ dixit ad Alphonsum: « O Alphonse, ecce toto isto anno mihi in Rosario meo devote servisti: nunc veni tibi dare consolationem pro servitio, quod mihi exhibuisti. Impetravi tibi remissionem omnium peccatorum tuorum a Filio meo, quem cernis in ulnis meis. Insuper habebis omnem gratiam quam tibi sponsus meus Dominicus pollicitus est, imo majorem, si tamen perseveraveris in servitio meo. Dabo

etiam tibi Rosarium, quod semper tecum deferas, et non prævalebunt adversum te inimici tui. Deditque ei statim Rosarium miræ pulchritudinis, et confestim disparuit.

Alphonsus tenens Rosarium, quod sibi Virgo Maria tradiderat, gaudensque et stupens, rediit ad uxorem suam, narravitque ei omnia quæ facta fuerant. Quæ noluit fidem præstare verbis sui mariti. Ad quam ille, « Tange, inquit, Rosarium, quod Virgo Maria mihi donavit: » quæ tangens, statim visum recepit. Videns illa tantum miraculum, credidit, et Virginis gloriosæ Rosarium deinceps devotissime orare cepit. Post hoc Alphonsus exivit contra inimicos suos, quos omnes de sua terra ejecit, et omnia ablata recuperavit, ut in brevi nomen ejus longe lateque divulgatum sit, adeo ut principes et reges, qui bella gerebant contra infideles, certarent pro Alphonso, quia cuicumque adhæsit, victoriam obtinuit. Nullus in bello Alphonsum capere, nullus vulnerare, nullusque adversus eum prævalere potuit. At semper, ante congressum pugnæ, Virginis gloriosæ Rosarium flexis genibus devote dicere consuevit. Nec ullum voluit habere servum, qui Rosarium Virginis Mariæ dicere nollet: omnes quippe servos orare Rosarium Mariæ Virginis compellebat. Vidensque tantam Rosarii virtutem, fecit depingi et sculpi Rosaria in sigillis, in scutis et vexillis suis. Tandem volens Virgo Maria præstare præmium Alphonso pro sibi exhibito servitio devoto, Alphonsus ægrotare cepit: hic ille maximam contritionem pro peccatis habuit, et confessionem suam de tota vita fecit, cui quidam sacerdos nomine Joannes ecclesiastica ministrabat sacramenta. Quæ postquam devotissime suscepit, apparuit ibidem Virgo Maria cum Filio suo, qui animam Alphonsi, prædicto sacerdote vidente, quasi columbam nive candidiorem susceperunt, et ad cœlestia regna perduxerunt. Floruit circa annum Domini 1218.

§ XXVII. — *De Alphonso Tolosano comite.*

Alphonsus comes Tolosanus et Pictaviæ, S. Ludovici regis frater, una cum Joanna de Tolosa ipsius sponsa, in honorem beatæ Virginis, quam ambo singulari pietatis affectu prosequebantur, Gerciacum monasterium pro ordinis Sancti Augustini monialibus in diœcesi Parisiensi fundavit et dotavit. Vixit circa annum Domini 1260.

§ XXVIII. — *De Alvaro Jeluensi comite.*

Alvarus a Portugallia, Jeluensis comes, inter alia piissimi sui erga Deiparam Virginem affectus argumenta, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem, intra Hispalensis civitatis muros ex peculiaribus suis domibus atque facultatibus, conventum, sub titulo Sanctæ Mariæ de Jesu, ædificavit, et monialibus primam sanctæ Claræ Regulam profitentibus attribuit. Vivebat anno Domini 1520.

§ XXIX. — *De Amadeo II, Sabaudie comite.*

Amadeus, hujus nominis Sabaudie comes, Deiparæ Virginis observantissimus fuit. Cum divi

Bernardi meritis ex sterili conjugē filium suscepisset, cui Umbertus III nomen fuit, in tanti beneficii memoriam sanctæ Mariæ cœnobium construxit, et Cisterciensibus attribuit. Hic idem Amadeus cum in colle Tamis Gebennæ comitem prælio devicisset, singulari Dei Matris erga se protectioni victoriam referens, in ipso colle eidem Dei Matri magnificentum templum, grati animi monumentum, posuit. Tandem a divo Bernardo, ut Terræ Sanctæ opem ferret, persuasus, cruceque signatus, peregrinus mortem pro Christo oppetendo, piissimo fine multa jam antea parta decora cumulavit, anno 1148.

§ XXX.— *De Amadeo VI, Sabaudie comite.*

Amadeus, hujus nominis VI, aliis V, Sabaudie comes, inter alia erga Dei Matrem devotionis suæ auctoramenta, anno a Virginali partu 1356, ordinem equitum sub titulo Annuntiationis Deiparæ Virginis hac occasione instituit. Cum speciali Virginis protectione adjutus, Carmagnolam devictis hostibus acquisisset, gratitudinis erga in augustissimam Dei Matrem, et benevolentiae in aulicos suos ductu stimulatus, isto pacto iis gratulaturum se putavit, si quos maxime diligeret, in splendidum aliquem ordinem deferret. Itaque torque singulis ex auro solido comparata, ac tribus hisce voculis, *fert, fert, fert*, triplici vinculo, amantium ritu, innodato applicitis inscripta, et Annuntiationis Virginis imagine ad pectus pendula coruscante, Annuntiatorum ordinem, sub Deiparæ patrocinio excitavit. Istius vero vocis *fert*, ter repetitæ, non alia significatio est, quam, singulorum apicum indicio, ista : *F. Fortitudo, E. ejus, R. Rhodum, T. tenuit*. Idque ideo adiectum, quod Amadeus magnus Allobrogum comes in profligandis anno 1310, ex supputo Allobrogis Chronographi, aut secundum Blondum anno 1330, ex Rhodo insula Mahumetanis, non modicam operam equitibus Sancti Joannis Hierosolymorum contulisset, adeoque antecessoris sui nomen et gloriosum facinus memoriæ simul voluit consecrare, sed non alio quam Annuntiationis Mariæ insigni. In istam porro societatem relati tunc fuerunt quindecim celeberrimi heroes, ad honorem quindecim mysteriorum Vitæ beate Virginis. Ob quam causam cum fundasset Carthusiam Petræ Castelli, in extremitatibus Sabaudie sitam, quindecim monachos sacerdotes inibi perpetuo esse voluit, ut orarent pro incolumitate ipsius, felicique statu domus suæ, et equitum. Ad immortalem vitam transiit anno Incarnationis Dominicæ 1383.

§ XXXI.— *De Amadeo I, Sabaudie ducē.*

Amadeus, hujus nominis I Sabaudie dux, ad suum in Deiparam Virginem affectum publico monumento contestandum, anno salutis 1407, monasterium Cœlestinorum Lugdunensium, ad beatissimæ Virginis Deiparæ honorem fundavit. Cum autem parvam et insufficientem fecisset fundationem in redditibus, et Fratres inopia pressi accessissent ad eum, rogarentque ut saltem aliquid superadde-

ret, respondit: « Reliqui vobis optimam Dominam, beatam scilicet Virginem. Hæc nunquam vobis deerit, si sincere eam dilexeritis. » Quod postmodum rei probavit eventus. Nam cum successu temporis Fratres extrema inopia compulsi deliberassent finito tenui prandio discedere, ac monasterium relinquere, tunc memoriam fecit Deus mirabilium suorum, escam dedit timentibus se. (*Psalm. cx, 4.*) Illis enim adhuc prandentibus impetuose ad januam pulsatum est: accurrens autem janitor saccum plenum panibus et duo vasa vini invenit: quis vero hæc attulisset, nullus unquam scire potuit. Unde Fratres in bono proposito confirmati perseverarunt, et paupertatis molestias patienter sustinuerunt. Idem Patribus Observantiæ Sancti Francisci prope ducale suum palatium Taurini amplum cœnobium cum ecclesia sub titulo Sanctæ Mariæ Angelorum erexit, bellorum motibus postea dirutum, et in urbis propugnaculum conversum. Cœlum petiit Amadeus iste anno a salutifero Virginis partu 1434.

§ XXXII.— *De Amedeo II, Sabaudie ducē.*

Amedeus II Sabaudie dux, cujus Christiana pietas non solum apud suos, sed etiam apud externos adeo eluxit, ut tanquam sanctum eum omnes colant et venerentur, dum in civitate Vercellensi moraretur, ardentissimum suum erga augustissimam Dei Matrem affectum aliquo testimonio declarare anhelans, in honorem ejusdem augustissimæ Dei Matris nobilissimum monasterium, et sumptuosissimum templum pro Carmelitans Patribus fundavit. Obiit anno Domini 1472.

§ XXXIII.— *De Amedeo III, Sabaudie principe.*

Amedeus, hujus nominis III, Sabaudie princeps, qui differentias inter Fridericum imperatorem et Innocentium IV vertentes mira prudentia composuit, pietatem, qua erga Deiparam ex cordis intimo afficiebatur, luculenter admodum declaravit, dum abbatibus sanctæ Mariæ de Altacomba, et de Burgheto, aliisque Deiparæ dicatis locis liberalitate prorsus regia copiosas elemosynas attribuit.

§ XXXIV.— *De Amedeo V, Sabaudie principe.*

Amedeus hujus nominis V, Sabaudie princeps, a Carolo IV imperatore, et Gregorio IX, summo Pontifice, multis privilegiis honoratus, ut summam et prorsus singularem, quam erga magnam Dei Matrem intus in corde fovebat, pietatem etiam exterius aliquo monumento testaretur, in civitate Momegliani Sabaudie, ad ejusdem magnæ Dei Matris honorem, monasterium cum templo ædificavit, ac Dominicanis Patribus lectissimis Deiparæ cultoribus illud incolendum concessit.

§ XXXV.— *De Andrea Constantinopolitano ducē.*

Andreas dux, Basiliæ imperatoris Constantinopolitani exercitui præfectus, Deiparæ Virginis, quam impense colebat, munere, insignem de Saracenorum principe, qui Tarsi imperabat, victoriam reportavit. Cum enim barbarus litteras, superbie et maledictionis plenas, ad Andream

misisset, hæc continentes : « Nunc videbo num Mariæ Filius, ejusque Parens tibi proderit, cum contra te meo exercitu progrediar. » Andreas dux, litteris illis convitii plenis, imagini Dei Genitricis appensis, hæc locutus est : « Vide, o Mater Dei, tuque ipsius Fili et Deus, qualia exprobat, et superbe dixit contra tuum superstitem populum barbarus iste arrogans. » Et his dictis, cum hostibus congressus, ingentem barbarorum multitudinem, eorum domino prius trucidato, fugavit, et multa cæde fudit. Vivebat anno salutis 867.

§ XXXVI. — *De Andrea Melphiæ principe.*

Andreas Doria, Melphiæ princeps, qui sibi gloriam æternam in rebus bellicis, et præsertim maritimis comparavit, beatissimæ Virginis cultui ita deditus fuit, ut, quod in homine, militaribus perpetuo studiis occupato, fortasse mirabile videatur, quotidie solemnia cantica in Mariam Virginem Dei Matrem, una cum septem Psalmis, atque alia expiatoria carmina recitaret. Fundum in dotem assignavit, ut in sancta æde Lauretana lampas ante simulacrum beatæ Virginis perpetuo arderet. E vita discessit anno a Christo nato 1569, cum ætatis annum tertium et nonagesimum, quinque diebus minus, explevisset.

§ XXXVII. — *De Andrea alio Melphiæ principe.*

Andreas alius Doria, princeps Melphitanus, ut omnibus in propatulo esset, quo devotionis affectu erga augustissimam Dei Matrem ferretur, Lodoani in Liguria conventum Fratrum Carmelitarum Discalceatorum, ad honorem, et sub invocatione beatæ Virginis Mariæ de Monte Carmelo fundavit et dotavit, anno Domini 1630, quo clarebat.

§ XXXVIII. — *De Andrea Termolitanorum duce.*

Andreas a Capua, Termolitanorum dux, ac Melfictensium princeps, pro mirifico suo erga Deiparam Virginem studio, non procul a suo oppido Campobasso, saluberrimo in loco, conventum Minoriticum sub titulo Sanctæ Mariæ de Gratiis a fundamentis ad apicem usque suis sumptibus ædificandum curavit. Vivebat anno Domini 1510.

§ XXXIX. — *De Angelo Frangipanio.*

Angelus de Frangipanibus, e nobilissima Romanos inter principes familia, inter alia Mariani cultus præclara specimina, imaginem beatæ Virginis a Luca depictam, quæ nunc in ecclesia Sanctæ Mariæ Novæ de Urbe colitur, Hierosolyma capta anno 1100, Troade Græciæ pro trophæo sacro asportavit, et in ecclesia prædicta Sanctæ Mariæ Novæ devotioni publicæ deposuit. Hæc autem beatissimæ Virginis imago, ne cultu priorum frequenti privaretur, dum præfata ecclesia reficeretur, Honorii III summi Pontificis jussu, ad ecclesiam Sancti Adriani, per modum depositi translata est. Et cum ecclesia restituta, de restitutione imaginis a Frangipanibus instaretur, et ab altera civium parte negaretur : arma

capere, et lites inter se dirimere eives decreverunt. Inter Frangipanes igitur et Buccanes indicitur prælium : et cum convenissent armati utrique in forum, adest illico inter utrosque puer, qui, manus inter se ne conferant, admonet, sacratissimæ Deiparæ Virginis imaginem ad propria redeuntem propriis oculis vidisse asseverans. Furor in devotionem exardet : concordet ad ecclesiam se conferunt, et beatissimam Virginem in pristinum locum reversam unanimiter adorant. Clarebat Angelus anno salutis 1190.

§ XL. — *De Anselmo Foroliviensi duce.*

Anselmus, Foroliviensis dux XV, ejus soror Giseltrudis, Aristulfi Longobardorum regis, uxor fuisse scribitur, quanta fuerit erga beatam Virginem devotione affectus, Inculenter declaravit, dum non solum in Mutinensi agro cœnobium Nonantulanum Benedictinum in sanctissimæ Virginis Matris honorem a fundamentis erexit, sed ut melius eidem sanctissimæ Virgini Matri serviret, ibi monachalem vitam elegit. Succedente tempore, ob morum integritatem et vitæ sanctitatem, hujus monasterii Mariani a se fundati abbas electus, Pater fuit 1144 monachorum exceptis parvulis. Obiit eodem in cœnobio anno Christi 808, die Veneris sancti, ejus sacrum corpus in altari summo ejusdem ecclesiæ quiescit.

§ XLI. — *De Anselmo Perennæ principe.*

Anselmus, ex inclitya Trasegniensium heroum prosapia oriundus, canonicus Sonegiacensis, æ Peronnæ Veromanduorum oppidi dynasta, inter alia obsequiorum genera, quibus suum erga augustissimam Dei Matrem studium comprobavit, ecclesiam nostræ Dominæ Camberonensis in Aduaticis fundavit. Factus primus lapis fuit 9 Kalend. Aug. ann. 1148, quo ipse clarebat.

§ XLII. — *De Antonio Brianensi comite.*

Antonius a Lucemburgo, Brianensium atque Ligneianorum comes, inter alia peculiaria obsequia beatæ Virgini præstita, sacram ædem, Annuntiationi beatæ Virginis Mariæ dicatam, suis sumptibus prope Ligneium, Tullensis diocesis oppidum, a fundamentis exstruendum omnibusque numeris absolvendum curavit. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 1554.

§ XLIII. — *De Antonio Castaneti comite.*

Antonius a Taide, Castanetaneus in Lusitania comes, amoris suo erga Deiparam Virginem apud tunc præsentis et posteros testificando, ædiculam quamdam, ad radices altissimi ejusdem montis, 100 passibus ab oppido Castaneto sitam in monasterium sub Dominæ nostræ titulo ad commodam triginta quinque monialium habitationem suis sumptibus, commutavit. Vivebat iste Antonius anno salutis humanæ 1541.

§ XLIV. — *De Antonio Donato Aquavivæ duce.*

Antonius Donatus Aquaviva, Aragonicus, Joianensium comes, et Aquavivensium dux, inter alia amoris sui erga Deiparam Virginem specimina,

non procul ab Aquaviva Bariensis diœcesis oppido, peculiaribus suis sumptibus conventum Minoriticum, sub titulo Sanctæ Mariæ Majoris, a primis fundamentis ad ultimum usque apicem ædificandum curavit. Vivebat anno Incarnationis Domini 1525.

§ XLV. — *De Antonio Martinengo comite.*

Antonius Martinengus comes, vir Deiparæ Virginis amantissimus, cum per multos annos de gemmata parvæ molis, sed ingentis pretii cruce, cum Caratæ marchionis filia disceptasset : cum nullus litis exitus reperiretur, convenit inter eos, ut controversa crux Lauretanæ Virgini adjudicaretur. Gratum id Deiparæ fuisse docuit eventus. Eam crucem depositam apud se Hieronyma columna dux Montis Leonis habebat. Igitur sorte quadam divinitus accidit, ut cum Martinengus comes religionis ergo ad ædem Lauretanam venisset, in eunte Maio, eodem tempore iisdemque diebus Hieronyma quoque veniret, Martinengi adventus prorsus ignara. Ergo, illum ex improvviso Laureti conspicata, obstupuit primo : inde salute data redditaque, crucem illam beatæ Mariæ adjudicandam se mira opportunitate secum attulisse ait, et aderat sollemnis Inventæ Christi Cruci dies. Itaque ambo rei, divinitus attemperatæ, miraculo attoniti, ad sacrosancam cellam pariter tendunt, gemmatamque crucem, ipso die cruci sacro, dedicant Virgini. Dicis illam suo tempore repetiisse depositum. Ea crux hodie e gemmata beatissimæ Virginis zona pendet, eximii ornamentum præcipuum decus. Constat quippe adamantibus satis magnis novem, quos tres uniones, ingenti magnitudine instar cerasorum, adornant, et quatuor circiter aureorum millibus æstimatur. Vivebat Martinengus iste comes anno orbis redempti 1586.

§ XLVI. — *De Antonio Monsanti comite.*

Antonius de Castro, Monsanti comes, cum esset Deiparæ Virginis amantissimus atque observantissimus, sui in illam amoris atque observantiæ æternum reliquit monumentum, monasterium Cascæense, quod ipse in regno Portugalliæ, sub titulo beatæ Mariæ Virginis de Pietate pro Carmelitani ordinis Patribus Excalceatis, anno 1594 suis sumptibus crexit.

§ XLVII. — *De Arnoldo Grobbendonck comite.*

Arnoldus de Crayenhem, dominus de Grobbendonck, Deiparæ Virgini admodum devotus, domum quandam cum horto et adjacentiis suis, sitam in civitate Herendalensi, dedit in puram eleemosynam, ad fundandum in ea perpetuo conclusum monasterium quindecim velatarum monialium, et quinque conversarum ordinis Præmonstratensis, ad honorem sanctæ Dei Genitricis Mariæ, quem locum deinceps Hortum conclusum beatæ Mariæ vocari voluit, et dictum virginum numerum augeri noluit sine consilio abbatis Tungerloensis (cui idem subiecit) et prioris in Zelen ordinis

Carthusianorum juxta Diestemium. Strictè insuper ab eodem fundatore cautum, ne unquam conventus pro relaxatione clausuræ sollicitet. Ita meminerunt ejus litteræ foundationis, datæ in Grobbendonck anno 1410, die 15 Decembris.

Haud ita procul ab oppido Herendalensi, per eundem Arnoldum de Crayenhem, fundatum est aliud cœnobium in honorem beatissimæ Virginis Mariæ, cui tanquam regalem thronum idem extruxit. Diploma foundationis recitat Miræus, in quo hæc inter alia : « Nos Arnoldus de Crayenhem, dominus de Grobbendonck, eques, et Joanna de Steyvourt, ejus legitima conjux, damus in puram eleemosynam bona, infra nominanda, ad extruendum monasterium, quod per modum Carthusianorum claudetur, in honorem Dei ejusque Genitricis Mariæ, in nostro fundo prope Grobbendonck, qui nunc vocatur Nurver Mosen, et in posterum vocabitur Thronus beatæ Mariæ in diœcesi Cameracensi, pro sex religiosis presbyteris ejusdem ordinis sancti Augustini, qui quidem numerus presbyterorum poterit augeri usque ad quindecim, in memoriam quindecim gaudiorum Deiparæ Virginis. » Ex quibus clare liquet, piissimum hunc Arnoldum beatæ Virgini Deiparæ admodum fuisse devotum : ejus honori bina monasteria cum ampla satis dote construxit : virginum alterum ordinis Præmonstratensis, dictum Hortus conclusus sanctæ Mariæ ; alterum virorum canonicorum regularium, Thronus sanctæ Mariæ nuncupatum. Quæ dubio procul eidem etiam in cœlo apud Filium suum amplissimam remunerationem obtinuit. Vivebat adhuc anno salutis 1415.

§ XLVIII. — *De Arnoldo Lambacensi comite.*

Arnoldus comes Lambacensis, Deiparæ Virgini ferventi devotione addictus, pro parvis magna, pro caducis sempiterna adipisci desiderans et anhelans, uxore viduatus, filiis et hæredibus orbat, castro suo, in Lambacensi loco sito, destructo, monasterium in honorem beatæ Dei Genitricis Mariæ construxit, ut, ubi erat domus exactionis, ibi fieret domus orationis : et ubi pridem illicita commercia, Christi deinceps frequentarentur mysteria. Aggregavit præterea duodecim clericos, non cœnobiali lege in cœnobio degentes, sed in vicinia claustrum circumquaque in angustis tuguriis commorantes, deputatis iis, prout cuique opus esset, necessariis. Certis enim et statutis temporibus, vel horis, ad monasterium divina acturi veniebant, quibus peractis ad sua remeabant suis inclusi cellulis. Floruit circa annum Domini 1080.

§ XLIX. — *De Arnoldo Lossensi comite.*

Arnoldus Lossensis in Gallia comes inter alia Marianæ pietatis documenta, abbatiam Averbodiensem ordinis Præmonstratensis, diœcesis olim Leodiensis, nunc Machliniensis in sanctissimæ Dei

Genitricis honorem fundavit ac dotavit. Vivebat anno salutis 1155.

§ L. — *De Arnulpho Hannoniæ comite.*

Arnulphus Hannoniæ comes, inter alia sui erga Deiparam affectus testimonia, beato Lietberto Ecclesiam Cameracensem moderante, Virgini Condatisi tredecim sacerdotia attribuit, quem nati ex illo comites cum Manasse antistite insecuti, ea largitione usi sunt, ut prioribus tredecim, alia duodecim sacerdotia accesserint. Vivebat Arnulphus anno Domini 1070.

§ LI. — *De Artaldo Pallariensi comite.*

Artaldus Pallariensis comes, pietatis suæ erga Deiparam Virginem luculentum testimonium dedit, dum in Hispaniarum Urgellitana diocesi ad Nohariam fluvium, asceterium Deiparæ instauravit. Vivebat anno salutis 1097.

§ LII. — *De Artali Mistrettæ comite.*

Artalis Alagona Mistrettæ comes, item Siciliæ projustitarius, ut vocant, erga beatam Dei Genitricem egregium sui amoris specimen dedit, dum asceterium sanctæ Mariæ a Nova Luce extra Catenæ urbis mœnia a fundamentis erexit, et ampla dote insignitum in Marianis computari voluit, dato nomine Sancta Maria a Nova Luce. Idem parvam ædiculam, ad quingentos passus a suo palatioli oppido distantem, in justam ecclesiam, sub titulo Sanctæ Mariæ de Sena, ex domesticis factam facultatibus transtulit, atque contiguum conventum pro Fratribus Minoribus ædificavit. Vivebat anno a partu virgineo 1350.

§ LIII. — *De Artaxio Gulisanensi comite.*

Artaxius a Cardona, Gulisanensis in Sicilia comes, ut intemeratæ Deiparæ Virgini, in quam speciali quadam devotione ferebatur, gratum aliquod obsequium exhiberet, in oppido suo Naso conventum et ecclesiam, sub titulo Sanctæ Mariæ de Situ erigi perficique curavit, et Franciscanis Patribus addixit. Vixit ante annum Incarnationis Dominicæ 1500.

§ LIV. — *De Augustino Genuæ duce.*

Augustinus Pallavicinus Genuensis patricius, vir omnium solidarum virtutum genere ornatissimus, qui post gravissimas legationes laudabilissime perfunctas, per singulos magistratuum gradus, anno 1657, ad supremum Genuensis reipublicæ culmen pervenit : pro amore illo, quo erga beatam Virginem Dei Genitricem ardebat, effecit eodem anno, ut serenissima Genuensis reipublica clientelarem totius ditionis suæ ipso domini jure Dominam professsa sit sanctissimam Virginem, statueritque, ut quotannis recurrente Annuntiationis festo die, præsentem tum duce tum senatu universo, Missæ celebraretur, simulque egentiores puellæ dote instruantur. Tunc vero, anno jam dicto, sub fixa umbella considentis principis Deiparæ, Jesum in gremio tenentis, sceptrumque dextera gestantis, posita imago, atque hujusmodi imagine notata moneta

excusa est, cum hoc lemmate : Et rege nos. Quod idem adhibitum etiam est statuis Deiparæ, supra umbis portas collocatis, vexillisque bellicis Dei Matris imagine insignitis. Suo ac serenissimæ reipublicæ nomine scripsit tunc ad singulos Genuensis ditionis episcopos litteras circulares, quarum exemplar ad episcopum Aleriensem, a clarissimo viro atque illustrissimo domino abbate Michaelē Justiniano mihi benigne communicatum, in Marianorum lectorum gratiam, hic libenter exhibeo. Est autem hujusmodi.

« Reverendissime Domine, decrevimus cum nostrorum consiliorum interventu invocare et recipere sanctissimam Virginem in advocatam, protectricem et reginam nostræ reipublicæ et nostri status : gratias agentes divinæ Majestati, ob infinita beneficia, quæ a Deo ejusdem sanctissimæ Virginis intercessione accepimus, atque ideo statuimus publicam hujus rei demonstrationem exhibere in die Annuntiationis, 25 Martii. Undesummo Pontifici supplices preces porrigi curavimus, ut eo die in nostro dominio indulgentia plenaria in jubilei forma concederetur. Dum a Sua Sanctitate gratiam hanc expectamus, bene nobis visum est de intentione nostra dominationem vestram illustrissimam certiore facere, ut sibi complaceat ordinare toti suo clero, quatenus eo die applicet sanctum Missæ sacrificium juxta nostrum desiderium, exhortantes etiam populos nostros ad eum diem solemnizandum cum particulari affectu atque pietate, exorando Dominam nostram, ut hoc nostrum erga eam obsequium gratum habere dignetur. Speramus dominationem vestram reverendissimam hanc nostram instantiam secundaturam promptitudine sibi propria, ob nostras tam justas satisfactiones. » Genuæ, 21 Januarii 1637. Decessit Augustinus anno salutis recuperatæ 1649, die 26 Augusti.

§ LV. — *De Azone Mediolani principe.*

Devotissimus princeps Azo, vicecomes Mediolani, qui fuit patruus primæ ducissæ Mediolani, dominæ scilicet Catharinæ vicecomitis, ad significandum suum in Deiparam amorem, ecclesiam, sive capellam pulchram fecit penes suam curiam ædificari, quæ nunc communiter appellatur Sanctus Botardus. Quam ecclesiam consecrari fecit solemniter a multis episcopis, sub titulo Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ, præcepitque eo modo, quo poterat, ut per totum dominium suum omnes facerent festum in die Conceptionis ejusdem. Ordinavit etiam prædictus princeps devotus Fratrum Minorum, ut certus numerus ex iis Fratribus ibidem moraretur, quo die noctuque divinis Officiis deserviens Immaculatam Virginem laudaret. Ac præter hoc certa ædificia erigi fecit, et usui Fratrum deputari. Post mortem vero ipsius domini Azonis inclusis dictis ædificiis cum eadem ecclesiâ in curia ducale, et non valentibus prædictis Fratribus ibidem commode perma-

nere, ac festum prædictum celebrare, ex ordinatione illustrissimæ ducissæ primæ Mediolani, prædictum festum Conceptionis translatum fuit ad capellam beatæ Virginis Mariæ, quæ sita est in ecclesia Sancti Francisci, et similiter constructa fuit per prædictum dominum Azonem. Vivebat autem Azo anno salutis 1335.

§ LVI. — *De Aymerico Perusii barone.*

Aymericus de Bulio, Perusii baro, inter alia pietatis specimina, quibus sibi beatæ Virginis gratiam demereri studuit, in ejusdem beatæ Virginis honorem, abbatiam Brolii Grollandi in diocesi Lucionensi pro Cisterciensis ordinis Patribus fundavit, anno salutis 1109.

CAPUT II.

De Baldrico Austratio : Balduino Hannoniæ comite : Balduino Insulano Flandriæ comite : Balduino Pulchrobarbo Flandriæ comite : Baptista Chii domino : Barnino Pomeraniæ duce : Bartholomæo Altevillæ comite : Bartholomæo Chii domino : Bartholomæo Italiæ comite : Bartholomæo Paternionis comite : Bartholomæo Venetorum duce : Basino Gallie principe : Belisario Italiæ duce : Berardo Albæ comite : Berardo Bellyocensi principe : Bernardino Bisiniani principe : Bernardino Tavaræ marchione : Bernardo Carinthiæ duce : Bernardo Carpensi duce : Bernardo Convenarum comite : Bernardo Leobergensis comite : Bernardo Longevillano comite : Bernardo S. Valerici toparcha : Bertholdo Andechii comite : Bertholdo Germaniæ comite : Blasio Sastagensis comite : Bolckone Silesiæ comite : Bonafide Sylvæ comite : Bonifacio Montisferrati marchione : Boppone Richenbacensis comite : Borstevorio Bohemorum duce, et Brucardo Alemanniæ duce.

§ I. — *De Baldrico Austratio.*

Baldricus, sive Baldericus, Sigiberti Austrasiorum regis filius, Dagoberti nepos, qui regium genus præ Christi servitutis nobilitate inter abjectissima habens, et cucullum Benedictinum præ purpura ambiens, rarissima vitæ sanctitate excelluit, in honorem Deiparæ Virginis, quam unice diligebat, in urbe Rhemensis virginum Benedictinarum condidit monasterium, eique sororem suam sanctam Bonam præfecit. Floruit circa annum Domini 800, ejusque memoria colitur die 16 Octobris.

§ II. — *De Balduino Hannoniæ comite.*

Balduinus, hujus nominis IV, Hannoniæ comes, cognomento Animosus, Valencenis Aulas seu Salas (ut vocant) habebat profano forte usui destinatas, quas sacerdotum esse voluit, quos posteritas canonicos nostræ Dominiæ de Sala, seu Aula vocavit, iisque 42 tritici modios assignavit, quos Tongrense oppidum annue penderet. Idem novi templi Aquicintini, dicati Deiparæ, primum lapidem posuit, varique prædia monasterio attribuit anno 1181. Vita functus est anno 1195, quo tempore decimas, quas in Hauriensi villa annue legebat, Cameracensi beatæ Virginis ecclesiæ testamento legavit.

§ III. — *De Balduino Insulano Flandriæ comite.*

Balduinus Insulanus, Flandriæ comes, quam impense coluerit beatam Virginem, manifeste declaravit, dum cum Adela conjugē monasterium Messinense ad honorem Dei Genitricis fundavit, quo et se recepit Adela post mortem viri. Idem cum eadem conjugē Einhamense cœnobium in honorem sanctæ Mariæ, non procul Aldenarda erexit, et instauravit excisum. Vita functus est anno Domini 1068.

§ IV. — *De Balduino Pulchrobarbo Flandriæ comite.*

Balduinus cognomento Pulchrobarbus, Flandriæ

comes, obsequiosæ suæ erga Deiparam Virginem pietati contestandæ, sacellum dictum Deiparæ Smelecommensis prope Insulas excitavit, dotavit, sacellano in eodem collocato, qui ibi certis diebus sacrum qualibet hebdomada faceret. Qua autem occasione id sacellum exstruxerit, habet libellus, qui de primordiis ejus sacelli agit, excusus Insulis anno 1625. Cum enim annorum 17 spatio, incurabili sanguinis profluvio laborasset, ad quamdam Deiparæ imaginem in arbore collocatam in eodem loco, ubi postmodum sacellum ædificavit, multis celebratum miraculis se contulit, a qua et perfecte curatus est. Inter cætera, quod primum accidit, cæterisque occasionem dedit, est de pastorebus, quorum oves, ante dictam imaginem, non minus quam ipsi, venerabundæ quotidie genua flectebant, tacite quodammodo sectarios nostros carpentes, quod Deiparæ imagines non modo non venerantur, sed etiam destruunt, et comminuunt. Diem clausit extremum Balduinus iste anno Domini 1056, 30 Maii.

§ V. — *De Baptista Chii domino.*

Baptista Justinianus, Chii atque insularum adjacentium dominus, inter cætera pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta una cum aliis familiæ suæ condominis, templum ingens cum conventu in suburbis Chii a fundamentis construxit, ac beatæ Virginis sub Gratiarum titulo dedicavit. Illud porro Fratribus Minoribus Sancti Francisci de Observantia attribui voluit, et ordinavit, ut hi Dei ejusque sanctissimæ Genitricis cultum ibidem urgerent ac promoverent. Cælum petiit Genuæ plenus dierum circa annum Domini 1500.

§ VI. — *De Barnino Pomeraniæ duce.*

Barninus dux IV Pomeraniæ Wolgastensis, filius Vratislawi IV, ex uxore Elisabetha filia Henrici ducis Silesiæ, in honorem Deiparæ Vir-

ginis, quam eximio cultu venerabatur, cœnobium pro Augustinianis Fratribus in Saxonia fundavit, et Throni Mariæ nomine nuncupavit. Idem, ut erat in augustissimam Dei Matrem pietissime animatus, in diœcesi Megapolitana cœnobium pro Cisterciensibus, in honorem ejusdem Deiparæ Virginis erexit, Rivus sanctæ Mariæ Virginis appellatum. Rebus humanis exemptus est anno Domini 1265.

§ VII. — *De Bartholomæo Alteville comite.*

Bartholomæus de Capua, magnus Alteville comes, et regni Neapolitani magnus protonotarius, inter alia pietatis suæ erga augustissimam Dei Matrem indicia, templum sanctæ Mariæ Montis Virginis Neapoli erexit atque fundavit. Hinc in eodem templo legitur hujusmodi distichon :

*Accipe, Maria, quæ dat tibi Bartholomæus,
Cui sit propitius, te miserante, Deus !*

Vivebat anno salutis 1314.

§ VIII. — *De Bartholomæo Chii domino.*

Bartholomæus Justinianus, Chii atque insularum adjacentium dominus, ut venerationem beatæ Virginis (cujus cultui addictissimus erat) in subditos quoque et incolas excitaret, una cum aliis Justinianæ familiæ condominis, ecclesiam cum cœnobio in urbe Chii, a suis majoribus jampridem ædificatam, et sancto Dominico dicatam, sanctæ Mariæ de Castello deinceps nuncupari, illucque Fratres ordinis Prædicatorum e conventu Genuensi sub ejusdem sanctæ Mariæ de Castello invocatione transferri procuravit. Genuæ ex cœtu mortalium ad immortalitatem properavit, circa annum Domini 1510.

§ IX. — *De Bartholomæo Italiæ comite.*

Fuit in Italia comes quidam Bartholomæus nomine, potentia, vitiis, et iniquitatibus famosissimus, qui semel confessus beato Dominico ordinis Prædicatorum fundatori, ibidem prædicanti, cognovit se nunquam bene fuisse confessum. Huic igitur compuncto valde et pœnitenti beatus Dominicus, ut in posterum perfecte posset conscientiam suam examinare, injunxit quotidie dicere Rosarium Virginis Mariæ, modo quo solebat magnis et nobilibus hoc injungere. Dansque ei Rosarium 150 signorum parvorum, et 15 magnorum, inter quaslibet denarias positorum, sive tria sarta, pro exemplari jussit, ut curaret sibi fieri pulchrum Rosarium, cujus magna quindecim signa essent varia, ad quæ dici Pater noster consuevit, ex quorum visu, Rosarium dicendo, posset totam vitam suam et peccata revolvere, Dei gratias et beneficia recolere, Christi incarnationem et passionem, beatorum gloriam et pœnas damnatorum meditari et recogitare. Quinque prima magna signa primi serti debebant esse talia. Primum variis coloribus depictum, signans ejus varia peccata, et 150 mundi peccata, et totidem pœnas et miseras. Secundum pallidum, designans mortem, et 150 ejus pericula. Tertium rubrum, designans judicium tam particulare quam

universale, et 150 ejus horribilia. Quartum nigrum, designans infernum, et ejus 150 generales pœnas. Quintum aureum, designans gloriam paradisi, et ejus 150 gaudia generalia.

Alia autem quinque magna signa quæ fieri curaret pro secundo serto, talia erant. Primum fuit imago Crucifixi, designans Christi passionem cum 150 fructibus ejusdem, nobis inde venientibus. Secundum, imago Mariæ cum Christo, designans Christi incarnationem habentem 150 gaudia Virginis Mariæ. Tertium fuit annulus designans desponsationem Mariæ Virginis cum Deo Patre, et per istam animæ devotæ cum Deo, quæ habet etiam totidem privilegia. Quartum fuit agnus, designans Dei misericordiam præstandam omnibus Rosarium Mariæ Virginis orantibus. Quintum fuit lapis ad modum solis cum multis radiis, habens Christi faciem ad modum Veronicæ, designans 150 benedictiones, quæ provenient beatis ex Christi clara visione, et signanter Rosarium Virginis Mariæ recitantibus.

In tertio autem serto erant alia quinque magna signa admirandæ significationis. Primum fuit ad modum pomi pulcherrimi, designans 150 fructus paradisi, qui dabuntur recitantibus hoc Rosarium. Secundum fuit quoddam poculum vacuum ad modum alabastri, in quo intus erant sanctorum reliquie, designans 150 auxilia, quæ dabuntur Rosarium orantibus. Tertium fuit ad modum clavis, designans quod claves inferni elongabuntur a talibus, et claves cœlorum 150 modis cum thesauris cœlorum illis conferentur. Quartum fuit denarius, in quo fuit nomen Jesus, designans sanctam Eucharistiam cum qua decedent oratores Rosarii Virginis Mariæ. Quintum fuit quadratum, intus vacuum, ad modum alabastri factum, designans sacramenta Ecclesiæ, quibus anima inungitur, et in his sunt 150 beneficia secundum hominis quindecim potentias multiplicatas per decem Dei mandata et totidem merita et præmia.

Sic itaque comes iste intra annum tantum profecit, ut diabolus sibi invidentem et inimicantem, et eum jugulare volentem, cum jam ulterius resistere non valeret, projecto Rosario suo ad collum diaboli, ipsum ad nutum suum captivum traheret. Quem ad terram dejiciens, et pedibus proculcans clamantem, et horribiliter ululantem, cum promitteret is, se nunquam ei nociturum, dummodo jam eum abire permitteret, cæsum ad placitum dimittens, nunquam ad eum rediit. Videns præfatus comes virtutem Rosarii gloriosæ Virginis Mariæ, per quod sic diabolus aretaverat, cum haberet quoddam castrum pulcherrimum, inhabitabile omnino per dæmonia, ibidem inhabitantia, fecit ibidem in parietibus et cameris per totum castrum Rosaria multa depingi, et sic dæmones more solito de nocte venientes et horribiliter ululantes, ingredi de cætero nullatenus ausi sunt. Tandem autem Dominum postulat rogavit, ut gaudium aliquod

cœleste sibi dignaretur ostendere : paulo post cum devote orando Rosarium suum diceret, vidit angelum Dei de manibus ipsius Rosarium ex 150 lapidibus pretiosis accipientem, et in cœlo cum gaudio magno deferentem, quod dabat beatæ Virgini. Moxque illud in manibus ejus ; isti 150 lapides crescebant in montes lapidum pretiosorum, ex quibus ipsa construebat palatium magnitudinis et pulchritudinis propemodum infinitæ. Quod videns Bartholomæus, statuit apud se non jam unum tantum dicere Rosarium, sed multa, sic ut omni loco et tempore, tam stando quam ambulando et aliud faciendo semper oraret, quo in cœlo plura construeret palatia. Postmodum vero Domina nostra ei apparsit, et suum obitum denuntians, cum devotione maxima decessit circa annum Domini 1220.

§ X. — *De Bartholomæo Paternionis comite.*

In Narbonensis Galliæ regione Carsi, miræ devotionis templum sub nomine diæ Mariæ Roccæ Amatoris, ex ordine Cisterciensi visitur. Sumptum quidem nomen a prærupta rupe, in qua est positum, atque a sancto Amatore, qui et ejusdem fundator, et locorum juxta positorum a venenatis anguibus expurgator exstitit, ad cujus exemplum D. Bartholomæus a Lure, Messanensis, Paternionis comes, pro impensa voluntate, qua erga magnam Dei Matrem afficiebatur, ejusdem nominis et ordinis cœnobium Messanæ Siciliæ ad quartum lapidem extruxit, et illud amplo proventu dotavit, anno Domini 1197.

§ XI. — *De Bartholomæo Venetorum duce.*

Bartholomæus Caleonus, Venetorum dux, pietati suæ erga Deiparam Virginem satisfactorius, intra Martinengi oppidi septa, conventum Minoriticum, sub titulo Sanctæ Mariæ Coronatæ, non solum suis sumptibus ædificavit, sed etiam hujus conventus sacristiam pretiosissimis ornamentis, aureisque calicibus et argenteis, insuper et aliis jocalibus, atque cæteras dieti loci officinas omnibus necessariis abunde instruxit. Vivebat anno Domini 1475.

§ XII. — *De Basino Galliæ principe.*

Sanctus Basinus martyr, regia stirpe progenitus in Gallia princeps, egregia sanctitate præstans, tres ecclesias juxta decursum Lysæ ædificavit, quarum unam Deiparæ honori deditam, cum contra gentilium vastationem defenderet, graviter in campo Mesdesueldensi ab iis vulneratus, pio gratoque Deo occubitu, exhalato spiritu ad supernos triumphos evolavit, inque cœnobio ordinis Præmonstratensis Truncinii ad Gandavum, una cum sancta Aldegunda filia, sepultus, se perpetim apud Deum vivere, assiduus in clientes opulationibus testatus est. Quamobrem ibi hodie annua festivitate ejus memoria colitur. Quod autem (inquit Molanus) in pheretri imagine ad thoracem gestaret lilium, suspicio est, eum non quidem Franciæ, sed in Francia regem fuisse, seu regulum.

§ XIII. — *De Belisario Italiæ duce.*

Belisarius, aliis Vilisarius, Italiæ dux, inter alia complura argumenta, quibus suum erga Deiparam ardens studium expressum voluit, Romæ basilicam Sanctæ Mariæ in Trivio, a tribus præcipuis, quæ illie conveniunt, viis sic vocatam, seu cognominatam, dictam quoque Sanctæ Mariæ in Synodo, ab aliqua fortasse synodo inibi celebrata, a Gregorio XIII Cruciferorum ordini attributam, fundavit. In hujus templi pariete monumentum pœnæ conspicitur, propter admissum scelus, exsolutæ a Belisario, qui gloriosis in Italia Gothos, in Africa Vandalos, in Oriente Persas præliis fregit, fractosque triumphavit. Nam cum in gratiam impiæ Theodoræ Augustæ Justiniani uxoris sanctum Sylvium Papam, postea martyrem exilio damnasset, ac relegasset, peccati porro pœnitundine ductus, hanc Marianam basilicam erexit, cum hac epigraphæ :

*Hanc vir patricius Vilisarius Urbis amicus
Ob culpæ veniam condidit ecclesiam.*

*Hanc idcirco pedem sacram qui ponis in ædem
Ut miseretur eum, sæpe precare Deum.*

Idem Belisarius, invocata Deipara, Vandalos in Africa fudit, atque Carthaginem aliasque Africæ apertas urbes victor ingressus est.

Idem dum Syracusis ageret, templum ibi maximum Mariæ Deiparæ Virgini consecratum, in ampliore augustioremque formam evexit exædificavitque. Vivebat anno Domini 554.

§ XIV. — *De Bernardo Albæ comite.*

Bernardus de Oera, Albæ comes, qui a Marso- rum comitibus genus repetebat, pro eximio suo erga gloriosam Dei Genitricem affectu, in ejusdem gloriosæ Dei Genitricis honorem in territorio Ferrariensi monasterium condidit, ac illud amplis redditibus a se dotatum monachis Cisterciensibus incolendum obtulit. Vivebat anno salutis 1222.

§ XV. — *De Berardo Bellijocensi principe.*

Berardus, princeps Bellijocensis, Mariano cultui amplificando intentus, fundavit ecclesiam collegiatam Bellijocensem beatæ Virgini Deiparæ sacram, quam ad ejusdem Berardi preces Landricus episcopus Matiscoviensis una cum Eubuino Lugdunensi archiepiscopo consecrarunt. Vivebat Berardus anno Incarnationis Dominicæ 1076.

§ XVI. — *De Bernardino Bisiniani principe.*

Bernardinus Sanseverinus Bisiniani princeps, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem officia, effigiem suam a pectore expressam, ex argento, iugentis ponderis, aræ insuper et sacerdotis ornatum ex holoserico villuto coccineo, Lauretanæ Virgini donum tulit. Ejus etiam sumptibus, cum vetus Lauretanæ domus odeum, aucto sacerdotum symphonicarumque numero, esset angustius, novum multo amplius multoque commodius, pulcherrime laqueatum, præclaris tabulis pictis exedrisque visendum, est fabricatum. Cum autem plurimis jam annis cum conjuge exactis, nullos ex ea liberos genuisset, mœrebat non modo expers

sed exopes prolis, quam relinqueret tantæ ditionis hæredem. Ad ultimum, quod natura negabat, sibi a Deipara precibus exposcendum ratus est: voto nuncupato, Lauretum cum uxore contendit, beatam Mariam ambo enixe orant, optatamque sobolem exposcunt. Nec diu Virgo eorum spem morata est. Enimvero priusquam Laureto discederet princeps, uxorem utrum ferre certis indicis comperit, ac brevi constitit eodem illam tempore, quo votum domi conceperat, optatam sobolem concepisse. Cæterum nescio quo casu id beneficium breve ac fugax fuit. Princeps paucis annis, cum pater factus erat, unico orbatur filiolo. Nec tamen beata Virgo ejus fefellit spem votumque; haud ita multo post alium genuit filium, qui patri superstes, Bisiniani obtinuit principatum. Vivebat Bernardinus anno Domini 1550.

§ XVII.—*De Bernardino Tavaræ marchione.*

Bernardus Pimentel, Hispanus, Tavaræ marchio, Deiparæ Virginis cultui deditissimus, Tavarense monasterium pro Dominicanis Patribus, a se fundatum, ejusdem Deiparæ nomini sacratum voluit. Vivebat anno 1555.

§ XVIII.—*De Bernardo Carinthiæ duce.*

Bernardus, eo nomine I, Carinthiæ dux, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, cum uxore sua Guta, Ottocari Bohemiæ regis filia, in diœcesi Gurgensi in Carniola, cœnobium pro Cisterciensibus in honorem beatæ Virginis fundavit, Fons beatæ Mariæ appellatum. Vivebat Bernardus anno orbis redempti 1250.

§ XIX.—*De Bernardo Carpiensi duce.*

Bernardus a Carpio, celebris ille in Annalibus Hispanicis dux, inter alia Marianæ pietatis documenta, Aquilariense S. Mariæ monasterium, situm ad muros oppidi Aquilariensis, diœcesis Burgensis, aut Tarraconensis fundavit, atque in eo post obitum sepeliri voluit. Vivebat anno salutis 1170.

§ XX.—*De Bernardo Convenarum comite.*

Bernardus Convenarum comes, ac cæterorum Convenarum comitum progenitor, sub patrocinio Deiparæ Virginis, quam post Deum unice coluit, abbatiam Bonifontis in diœcesi Convenensi, pro Cisterciensis ordinis Patribus fundavit, anno salutis 1157.

§ XXI.—*De Bernardo Leonbergensi comite.*

Bernardus comes de Leonberg, pro ea, qua in sanctissimam Dei Genitricem pietate ferebatur, in inferiori Bavaria, inter Isaram atque Oënum castrum, domum in ejusdem sanctissimæ Dei Genitricis honorem pro sacris Teuthonicis equitibus ædificavit, anno 1278, ubi ipse quinto deinde anno obiit, atque sepultus est, cum duobus filiis Henrico et Bernardo, qui etiam aliqua contribuerunt diæ Mariæ, ac eorundem equitum ordini.

§ XXII.—*De Bernardo Longevillano comite.*

Bernardus dñs Guesclin, comes Longevillanus

atque armis regis præfectus, qui regem Castellæ cum quinquaginta millibus superavit, solis viginti millibus instructus, ad suum in Deiparam amorem exprimendum, uti solitus fuit tessera Nostre Dame Guesclin, eaque frequentissimas victorias reportavit. Gloriosa morte defunctus est anno salutis 1380.

§ XXIII.—*De Bernardo S. Valerici toparcha.*

Bernardus, S. Valerici in Gallia toparcha, ut intimum suum erga augustissimam Dei Matrem affectum palam contestaretur, in ejusdem augustissimæ Dei Matris honorem abbatiam, Locus Dei appellatam, in Pontino juxta oppidulum de Gamaches, pro Cisterciensis ordinis Patribus fundavit anno salutis 1191.

§ XXIV.—*De Bertholdo Andechii comite.*

Bertholdus comes de Andechs, sanctissimæ Deiparentis cultui ampliando intentus, arcem suam Damasiam in monasterium vertit, ibique ecclesiam in honorem ejusdem sanctissimæ Deiparentis fabricavit, circa annum Domini 1152.

§ XXV.—*De Bertholdo Germaniæ comite.*

Sanctus Bertholdus, in Germania comes, ex illustri genere, tempore Caroli Magni, cum in Monte Ezelio (ubi adhuc sacellum ejus habetur) Deo ac Deiparæ septem annos fideliter ac devote servisset, inde in opaco nemore apud fontem (qui Domine nostræ Fons dicitur) prope Heremitarum cœnobium in Helvetiis, ubi capella Beatæ Virginis, quam Dominus Deus ipsemet (ut fertur) consecravat, sibi habitationem quæsit. Multas ibi diabolicas tentationes expertus est, quas tamen Dei ac Deiparæ auxilio superavit. Cælum petiit anno Domini 865.

§ XXVI.—*De Blasco Sastagensi comite.*

Blasco de Alagon, Sastagensis in Hispania comes, inter alia pietatis obsequia quibus se Deiparæ Virginis impensissime studiosum in omni vita declaravit, una cum conjugē suā D. Beatrice de Luna, Sarinnense monasterium in Aragonia diœcesis Oscensis, quod Lasfuentes nuncupatur, in ejusdem Deiparæ Virginis honorem pro Carthusiani instituti monachis fundavit, anno salutis 1507.

§ XXVII.—*De Bolkone Silesiæ duce.*

Bolko Silesiæ dux, Mariani cultus propagationi invigilans, in ducatu Svidnicensi, in loco qui Grissowe vulgariter dicebatur, ad honorem gloriosæ Dei Matris beatissimæ Virginis Mariæ insigne monasterium pro Cisterciensibus fundavit, quod Gratiam S. Mariæ nuncupari voluit, amplis eidem monasterio, pro religiosorum inibi habitationum victu, hæreditatibus ac possessionibus attributis. Vivebat anno a partu Virginis 1292.

§ XXVIII.—*De Bonafide Silvæ comite.*

Bonafides, comes de Silva in Etruria, vir Deiparæ Virginis amantissimus, cœnobium Sanctæ Mariæ de Silva Casentini, non longe distans a Bargo Sancti Sepulcri, pro Servitani ordinis

alumnis hac occasione fundavit. Cum comes hic familiaritatem quamdam spiritualem cum beato Sosteno, qui fuit unus ex septem ordinis Servorum beatæ Virginis fundatoribus, contraxisset, ac subinde ordinem hunc, quia beatæ Virgini dicatum venerationi haberet, accidit ut dum nuptiæ Donati filii cum D. Gratia filia, D. Andreæ comitis de N. celebrari deberent, Sostenus semper ad proximi salutem propensus, de matrimonii sacramento, deque virginitate, et cœlibatu servandis luculentam haberet concionem: cujus ignitis eloquiis permotus juvenis Donatus, et Gratiam mundanam virginem cum gratia cœlesti commutare festinans, statim in alterum mutatus, de mutuo suæ sponsæ consensu, quæ et ipsa propositum idem amplexata fuerat, religiosus ejusdem ordinis Servorum (sponsalibus dimissis) evasit. Quem et Gratia virgo imitata, inter prædicti ordinis Sorores suscepto habitu connumerari voluit. Quamobrem pius comes Bonafides, ex suis ibidem domibus cœnobium pro filio et Fratribus ordinis Servorum Beatæ Virginis sub titulo Sanctæ Mariæ de Silva ædificari jussit, anno salutis 1256.

§ XXIX.—*De Bonifacio Montisferrati marchione.*

Bonifacius, Montisferrati marchio, quam eximio cultu Deiparam Virginem honoraverit, publico monumento posteritati declaravit, dum abbatiam Sanctæ Mariæ de Lucedio a fundamentis erexit, quam deinde Raynerius marchio ejus nepos, et alii ejusdem fratres, redivitibus, sub annum 1226, reservato sibi, ac successoribus patronatus jure, ita cumularunt, ut ad quadraginta Cisterciensis ordinis monachos (quibus suadente D. Bernardo fuerat ipsa abbatia concessa) percommode alendos sufficeret. Vivebat Bonifacius iste comes anno salutis 1050.

§ XXX.—*De Boppone Richenbacensi comite.*

Boppo comes de Reichenbach, ut erat in Virginem pientissime animatus, inter alia virgineæ pietatis argumenta, in loco, qui dicitur Hegina, sive Hyena, quinque circiter leucis ab episcopali urbe Marpurgo, Hassiæ metropoli, ad honorem sanctæ Mariæ Virginis, in proprio fundo, propriis facultatibus, permagnificum pro monachis Cisterciensibus monasterium ædificavit ac dotavit. Vivebat anno Domini 1140.

§ XXXI.—*De Borsivorio Boemorum duce.*

Borsivorius, sive Borsinous, Boemorum dux, cum multa adversa Christiani nominis causa magnanimitè perpeusus, principatu etiam fuisset dejectus, admirabilis Matris virginum Virginis ope implorata, templum consolatrici afflictorum vovit, ubi primum in principatum suum restitueretur. Mirum dictu! Adsunt paulo post emissum votum Boemiæ legati, reditum sui ducis constanter flagitantes; tertioque a reditu die templum Lætæ Curiae Pragæ Veteris in beatæ Mariæ Virginis Assumptæ honorem propriis sumptibus exædificari imperavit. Vivebat anno salutis 890.

§ XXXII.—*De Burcardo Alemanniæ duce.*

Burcardus Alemanniæ dux, inter alia suæ pietatis erga Deiparam documenta, non contentus sacello et monasterio Heremi Deiparæ Matris in Helvetia privilegiorum, ab Otthone I, Cæsare impetrare confirmationem, sua quoque liberalitate idem sacellum ac monasterium percolare studuit, suique in ea amoris et observantiæ testimonium exstare voluit. Itaque Menidorfum, et Eislingam nobiles Tigurini comitatus vicos eorum juris fecit, nullamque benefaciendi et melius volendi occasionem prætermisit. Vita functus est anno nongentesimo septuagesimo quarto, pridie Idus Novembris.

CAPUT III.

De Camillo Avellini principe : Canegrandi Veronæ principe : Carolo Aulæ marchione : Carolo Austriæ archiduce : Carolo Belgiojosi comite : Carolo Bucquoio comite : Carolo Burgundiæ duce : Carolo Emmanuele Sabaudia duce : Carolo Flandriæ comite : Carolo ab Harrach comite : Carolo Lotharingiæ duce : Carolo Montis Sarchii marchione : Carolo Nericiæ duce : Carolo Nivernensi duce : Carolo Sabaudia duce : Carolo Seminaria duce : Casimiro Poloniæ principe : Casimiro alio Poloniæ principe : Conrado Sendelburgensi barone : Constantio Cenomanensi comite : Corradino Sueviæ duce : Conrado Lutsemburgensi comite : Conrado Scheyrensi comite : Conrado Sultsfeldensi comite : Constantino Despota : Cosmo I et II, Etruriæ ducibus, et Curtio Gonzaga.

§ I.—*De Camillo Avellini principe.*

Camillus Caracciolus Neapolitanus, Avellini princeps, in testificationem suæ erga Deiparam Virginem clientelæ, in sua Avellini civitate monasterium ac templum, sub titulo B. Mariæ Virginis de Monte Carmelo a fundamentis erexit ac dotavit. Vivebat anno salutis 1620.

§ II.—*De Canegrandi Veronæ principe.*

Canisgrandis Scaliger, Veronæ princeps, cum periculoso admodum et gravi morbo vexatus, nullis pharmacis, nullis medicorum remediis, nulla

humana ope mortem evadere se posse speraret, auxilium beatæ Virginis summis precibus implorare cœpit: ac voto tandem oblato de novo ad ejus honorem construendo delubro in privatis olim suæ familiæ ædibus, vix artifices pium illud opus fuerunt aggressi, ut jam imago beatæ Virginis in pariete appingeretur, quando statim sanitatem recepit, die Sabbati, tertia Novembris anno Domini 1524. Hoc evulgato miraculo, magna tunc populi frequentia in dies ad eandem imaginem certatim accurrere visa fuit, et cum multa quotidie

alia miracula et gratiæ subsequerentur, ad exteras quoque nationes eorum fama pervenit, ita ut finitimæ urbes et populi undequaque commoti eartervatim illuc concurrerent. Porro quas victorias de suis hostibus retulissent Scaligeri principes, quando Veronense imperium tot subactis urbibus dilatarunt, id totum ejusdem gloriosæ Virginis beneficio acceptum referebant : quemadmodum armorum tropæa, præclaraque ex hostibus accepta signa, quæ Ecclesiæ tholo suspensa cernuntur, facile indicant. Tantique fecerunt veteres illi principes Scaligeri Canisgrandis successores imaginem illam, ut tandem ecclesia de nomine illius gentis usque ad hanc diem Sanctæ Mariæ de la Scala nuncupata fuerit.

§ III.—*De Carolo Aulæ marchione.*

Carolus Aragonus, Aulæ in Sicilia marchio, ex singulari devotione et pietate qua erga Deiparam Virginem ferebatur, non procul ab oppido suo aula, conventum et ecclesiam sub titulo S. Mariæ de Situ, ad usum atque habitationem Fratrum Franciscanorum suis tantum sumptibus a fundamentis erigi ac omnino perfici curavit. Vixit circa annum Domini 1500.

§ IV.—*De Carolo Austriæ archiduce.*

Serenissimus archidux Austriæ Carolus, parens Ferdinandi II imperatoris, tanta pietate Deiparentem coluit, ut, in itinere ex Austria ad Deiparam Cellensem, acuta febris correptus, non destituerit tamen pergere (reluctantibus licet medicis), donec eo pertigisset. Ibi existens, quanquam vomitibus, pungentibusque dolorum aculeis multum affligeretur, nihilominus divinis interfuit officiis et concionibus toto biduo, quo ibi hæsit, idque tanta animi constantia, ut exterius omnem dissimularet dolorem, quo interius cruciabatur, summa domesticorum et potissimum medicorum admiratione. Porro Carolus cum conjuge Anna Maria Baviaræ ducissa, una cum archiducibus filiis et filiabus, præsentia personali beatam Virginem Cellensem crebrius venerando, non sine pretiosa munerum oblatione, frequentes excitavit suæ devotionis imitatores. Vivis ereptus est anno 1590, die 4 Julii.

§ V.—*De Carolo Belgiojosi comite.*

Carolus de Parbians, oppidi Belgiojosi comes, licet eximium suum erga Deiparam affectum in multis ostenderit, præcipue tamen illum prodidit, dum antiquam ædiculam D. Georgio sacram prope Belgiojosum, in satis pulchram satisque capacem ecclesiam, ex domesticis facultatibus, sub titulo Sanctissimæ Mariæ de Gratiis, apostolica sibi auctoritate favente, promovit, ibique satis commodum conventum pro Minoribus Fratribus coædificavit. Vivebat Carolus iste comes anno a partu virgineo 1490.

§ VI.—*De Carolo Bucquoio comite.*

Carolus comes Bucquoius, olim Duacensi in Academia sodalis Parthenicus, Cæsaris copiis præfectus, Hornæ deditionem Deiparæ, cujus ima-

ginem in labaris gerebat, acceptam retulit. Idem cum ex febris sanus Praga in Moraviam movisset, ut accepit Massereti (in qua urbe dudum regnaverat Lutherus) Christiparæ imaginem, seu statuam sub facie lutoque calcari, plebis miserabile probrum :

*Illicet exarsit violati Numinis ira
Restituitque loco meritosque astruxit honores.
Lege data, ne quisquam adeo post talia demens
Audeat, ac ausus meritas det sanguine penas.
Mox ultæ sibi poscit opem, sentitque Mariæ,
Et Gaboris turmas procul exigit.*

Vivebat anno salutis 1620

§ VII.—*De Carolo Burgundiæ duce.*

Carolus Audax, dux Burgundiæ, devotionis suæ erga Virginem speciem dedit, dum anno 1473 Aquisgranum se contulit, supplicaturus ad memoriam beatæ Virginis Mariæ, ubi aliquandiu hæsit cum toto sacello, hoc est musicorum choro, quibus apprime capiebatur, ut et pater ejus Philippus. Illic quotidie, et sacra faciebant, et laudes hymnosque varios Deo Deiparæque decantabant celebri ac jucunda admodum cæremonia. Ejus donum in templo Hallensi invenies falconem argenteum, Mariani sui affectus non fallacem tesseram. Vita excessit in prælio anno 1476, 6 Januarii.

§ VIII.—*De Carolo Emmanuele Sabaudie duce.*

Carolus Emmanuel, dux Sabaudie, ad suum erga gloriosam Dei Genitricem Virginem Mariam affectum declarandum, atque ad ipsius cultum promovendum devotionemque in populo augendam, Tononii, apud Allobroges, domum sacram, sub B. Virginis de Compassione titulo, pro Cappuccinis Patribus erexit. Idem in monte non longe a Taurinensi urbe pro iisdem Cappuccinis Patribus conventum, sub titulo beatæ Virginis in cælum Assumptæ, suis sumptibus fundavit; et dum, præsentente Taurinensi episcopo, et confertissima populi multitudine astante, primum aedificii hujus lapidem poneret, prodigioso signo testari Deus voluit, quam sibi grata esset Caroli Emmanuelis pietas in Matris suæ obsequium, ac venerationem impensa : tunc enim præclarum atque admirabilem splendorem e cælo descendere, ac iridis formam super ipsum montem consistere omnes viderunt, et paulo post, iridis forma relicta, in modum coronæ cruci jam erectæ non brevi temporis spatio insidere, magno cum stupore ac cordis lætitia conspexerunt. Prope Avilianensem lacum hic idem Carolus Emmanuel in honorem imaginis beatæ Virginis, miraculis et populorum cultu celeberrimæ, ecclesiam ædificavit : et prope ducale castrum, in loco dicto Privoli, sub titulo Immaculatæ Conceptionis beatæ Virginis nobile templum construendum curavit. Idem Conventum Minoriticum Annuntiationi gloriosissimæ Dei Genitricis Mariæ sacrum, inter mœnia civitatis Fossani, propriis sumptibus erigi perficique curavit, ac primum fundamentalemque ecclesiæ lapidem, propriis manibus die 15 Aprilis anno 1581, jecit, posuitque. Eremitis Camaldulensibus Ecce-

siam insignem, et eremum fundavit, ac regia prorsus magnificentia donavit in amoenissimo colle Taurinensi : estque ea ecclesiae Virgini Annuntiatae sacra et dedicata : et est propria illustrissimi ac nobilissimi ordinis Equitum aurei Torquis, e quo pendet imago ejusdem Virginis ab angelo salutatae. Sunt in ea insignia omnium excellentissimorum equitum hujus ordinis, et unusquisque eorum, postquam aureo torque a serenissimo duce, magno hujus militiae magistro, donatus est, tenetur ei ecclesiae paramenta pro sacerdote celebrante, et ornatu altaris donare.

Multa Deiparae templa eximiis oblati muneribus publice cohonestavit : praesertim vero ejusdem Deiparae sacrosanctam domum Lauretanam, in qua ejus donum exstat Pax aurea, 340 rubinis, atque adamantibus 112 inoculata, quae ad quinque millium aureorum valorem ascendit.

Sacrae imaginis Deiparae Virginis, prope Montem Regalem in Subalpinis, miraculis coruscantis, vix dum fama crebrescere coeperat, cum ad hunc angustissimum principem perlata, non minorem motum in eo fecit, quam in ceteris fecisset, et videndi loci inprimis summum desiderium accendit. Quamquam igitur erat tempestas satis incommoda itineri, inexplicabiles continuis imbribus viae, ac inflati annes, sub finem mensis Martii, Taurino, cum delecta nobilium manu, dux decessit. Ad prima suburbia Montis Regalis praecipiti jam die cum devenisset, reliquum tamen itineris perficere statuit, lassitudinem, et omnem aliam difficultatem exsuperante pietate : non pertimescens, cum viam per se laboriosam, longe difficiliorem facerent intendentes se tenebrae, et pluviis liquatae nives. Secunda noctis hora ad sacram pilam (nempe ad columnam quamdam lateritiam, cujus altitudo duodecim palmorum, et latitudo bipedalis, in qua sacra Deiparae Virginis imago depicta cernitur) pervenit; quam conspiciatus, submisit sese, terramque exosculans sancte coluit. Ingressus sacellum cum oculos ad sacram imaginem conjecisset, per horae spatium vultu ac animo in ea defixus haesit, orationi ut modum imponeret hora lassitudineque monente, vicum secessit. Inde, vix dum illucescente die, sacramentali confessione expiatus, sacellum repetit, ubi non sacris interfuit modo, ac communionem sumpsit, sed novenos orbes, ac cetera, quae peregrinis usu venissent, singulari pietatis exemplo obivit. Dona praeterea, eaque ingentis valoris obtulit, lychnum argenteum librarum sexdecim, affabre factum : candelabra duo item argentea triginta pondo : velum auro argentoque, ab ipsamet serenissima conjuge, singulari arte pictum : vestes etiam sacerdotales, ceteraque ministrorum ac altaris ornamenta, ad solemniorem Missarum celebrationem requisita, ex tela argentea, setinoque violaceo, auro intertexto. Eodem denique, quo ceteri, donandi studio evectus, detractum e collo pendentem aureum torquem,

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. XI.

nonaginta rubinis, ac adamantibus triginta duobus renitentem, ceteris donis adjecit, decem millibus aureorum fabricae etiam attributis. His, quae ad animam religionem solvendum pertinebant, maxima diei parte tributa, tum iis, quibus loci famam, quae per se maxima esset, etiam constantem facere adjecit animum, et constructioni ecclesiae inprimis. Jam equidem aedificari coepta erat ecclesia, cujus etsi amplitudo religioni loci optime congruebat, forma tamen ejus dignitati minime respondere generosissimo principi visa est. Nova igitur delecta forma, cujus magnificentia celebritati loci, figura vallis ipsius figurae congrueret; ea namque, etsi a septentrione in meridiem prope aequa distantia collium decurrat, tamen qua sacra pila erecta cernitur, eminentibus ei collibus ab ortu brumali, et ab occidente sese recipientibus, oblongam planitiem efformat, ovalem propemodum figuram referentem. Haec igitur ovalis figura, ut ecclesiae exaedificandae aptior, ceteris antelata.

Inter haec nunquam animum a propensa in sacram imaginem pietate dux remittebat, sed identidem illam invisens, ubi per commodum rerum agendarum facere posset, orationi se totum dabat. Hinc duas alias novenas a prandio exegit, alteram pro serenissimae conjugis ac liberorum incolumitate, alteram pro ditionis sibi commissae salute. Cumque Montem Regalem concedere coactus postridie fuisset, quae e re civitatis erant, peracturus, non inde tamen abscedere potuit, quin prius sacrum sacellum, commeatum a beata Virgine petiturus, repeteret. Idque ingressus, cum terram genu flexo petisset, ac osculo contigisset : Terra (infit) in qua stamus, sancta est : abjiciamus vetera calcamenta. Sub haec dicta, ad imaginem manus tendens, plenus lacrymarum ante altare ita procubuit, ut facile cuivis fuerit ex oris habitu colligere, quantum pietatis ex contemplatione sacrae imaginis hauriret, in quantamve spem impetrandi quae postularet, erigeretur. Hujus igitur pietatis speique plenus ab ea contemplanda divellitur, idem prorsus, quod ceteri, desiderium redeundi secum ferens, cui satisfacere maturavit, cum primum per tempora licuit, illud ipsum iter serenissima conjuge cum liberis perficere percipientibus. Haec itaque principium solemni peregrinationi statuta dies 27 Junii, quo tempore vernis imbribus jam remissis, visque exsiccatis, velut classico exciti populi, excitato rursus ardore impetuque animorum, qui per hiemem resederat, intermissas peregrinationes instaurabant. Ipsa igitur die serenissimi duces cum liberis Philippo Emmanuele, Victore Amadeo, Emmanuele Philiberto, necnon Margarita et Elisabetha grandioribus natu filiabus, primariis quibusque viris ac feminis palatio addictis, comitati, ad sacram pilam peregrinationis ergo iter capessunt, ut in re expectata effusis non urbibus modo, efficii causa, sed agrestium turbis obsidentibus vias, succlamationibus; aliisque, quibus

effusa lætitia populorum significari solet, ubique recepti ab iis qui simul felicitatem suis principibus ominabantur, et simul eorum pietatem in beata Virgine colenda commendabant. Montem Regalem pervigilio ejusdem Visitationis deveniunt, ipso die festo ad sacram pilam ire pergunt, dux quidem scipione, quali peregrini utuntur, innixus, pedes ibat, non magis tum veritus æstum, quam cum primo locum adiit, noctis aut cœni incommoda pertimisset. Ducis exemplum secuta nobilitas, scipionem quisque tenens, longo agmine sequebatur. Hoc idem facere serenissimæ conjugii in animo erat; ægreque dux ab ea obtinuit, ut quoniam uterum gerebat, sella se permetteret deferri. Principes, quoniam satis imbecillis erant ætatis, natu quippe maximus Philippus decimum vixdum attigerat annum, rheda subvecti, usque dum ad conspectum sacræ pilæ venirent tum enim cum matre ad pedes descendunt, et præeuntibus tribus principibus, subsequente utroque parente cum filiabus, et post eos nobilissimo quoque cum cætera turba prosequente devenitur ad sacram pilam, ubi in lacrymas et vota effusi eosdem animorum motus sunt experti.

Posteaquam non ad satietatem, quantum tamen multorum imbecillitas et hora permittebat, quam sacra imago pietatem spirat, oculis animisque hauserunt, quod supererat dici, traduxerunt in lustrando loco. Admirationi illis ante omnia fuit tabellarum copia, quas acceptæ salutis testes ægri sacraverant: iis siquidem sacelli parietes undique vestiebantur. Miraculo etiam fuit multitudo donorum, quibus sua munera addidit serenissima ducissa, umbellam, planetam et altaris ornatum, partim ex setino aureis floribus Phrygio opere contexto, partim ex tela argentea eodem opere distincta floribus, bursam ex eadem materia cum duobus corporalibus. Sed longe maximum donum fuit, duplex diadema, alterum quidem beatæ Virginis, alterum pueruli divino capiti imponendum, aureum utrumque, ac pretiosissimis gemmis et unionibus distinctum; majus quippe quatuor ordinibus unionum eximie magnitudinis ambitur, præter quas aliæ septemdecim uniones variis locis erant dispersitæ: gemmæ erant smaragdi tres uncialis magnitudinis; balassi duo ejusdem magnitudinis; smaragdi minores triginta quinque in laminis. Quæ ad imitationem factæ diadematis imperatorii crucem sustentant. Centum quinque uniones aliæ insunt, in cruce ipsa duodecim rubini, unioque maxima. Similis operæ minor est corona, sed cui sicut non eadem est magnitudo, ita aliquanto minor est gemmarum et unionum numerus, ejusdem tamen magnitudinis et pretii. Parentis optimæ exemplum secuti liberi, sua munera singuli obtulerunt, cordis figuram auro solido expressam, ejus magnitudinis, quæ pro cuiusque ætate uniusque cordis magnitudini responderet, additis etiam a filiabus duobus cordibus, duarum

sororum nomine, quæ domi substiterant, Mariæ et Catharinæ et a Philippo altero corde, nomine Mauricii ejus fratris; nam Thomas Franciscus is erat, qui tum in utero gestabatur. His aliisque eximie pietatis editis signis, ne specie quam fructu ea peregrinatio dignior esset, novem dies apud sacram pilam exigere decreverunt. Qua ratione non principes modo cum summa astantium ædificatione, confessioni, et communioni vacarunt, sed ut hoc idem præstare possent, qui eos fuerant persecuti, providerunt. Insigne etiam spectaculum dederunt, novenos orbes singulis diebus circummagendo, tamque pie, et assidue ante sacram imaginem ineumbendo, ut cæteros ad idem peragendum quam efficacissime incitarent: neve iis ipsis eadem, quæ cæteros promovebant, invitamenta pietatis deessent, plurimæ per eos ipsos dies concessæ gratiæ: nonnulli etiam eorum, quibus præter omnem vim naturæ, vel concessa sanitas, vel restituta membra, in conspectum omnium adducti, ad miraculorum quæ vulgabantur, faciendam fidem.

Cum ejus, quæ ædificari cœpta erat, ecclesiæ forma, minus congruere dignitati loci (ut jam diximus), serenissimo duci, cum primo locum adiit, visa esset, et novæ ecclesiæ construendæ inito consilio, illud tum quidem exsequi non licuisset, quod alia sibi essent pervertenda, et cætera non convenissent: in hoc ipsum tempus rejecta res est, quo cum serenissima conjuge novendiale sacrum ibi erat celebraturus. Angulari igitur lapide solemni ritu deponendo in fundamentis, quæ firma essent sustinendæ testudini, centum quinquaginta palmorum in longitudinem habituræ, dies septima Junii, quæ et Dominica erat, statuitur. Eam ut quam celeberrimam facerent Montis Regalenses annisi sunt, et fama ipsa ad vicinos perlata ad eam celebrandam universos excevit.

Quadraginta itaque societates, saccorum varietate inter se conspiciæ, eo convenere visendæ: quæ etiam quod plurimi in eis diversarum personarum, tum ex veteri Synagoga, tum ex Ecclesia insigniores actus referebant, quarum magna pars, cum in ipsa valle novenis conficiendis noctem traduxissent insomnem, hymnis ac luminibus, priorum noctium gloriam, quando non modo integræ societati aliquando, sed aliis etiam peregrinantibus aversis ab itinere inter nocturnas tenebras cœlestis lumen affulgens, per multam viam itineris ducem se præbuit, redintegrarunt, nocturnis spectaculis diurna continuantur, eo gratiora, quod et omnia magis conspicua diurna lux efficiebat, ut quæ alibi pernoctarant societates, quæque domo noctis silentio profectæ erant, advenientes nova semper spectacula præbebant, quibus ne ipsi cives cessisse viderentur, solemni processione exteros sunt subsequuti, nonnullis etiam pueris angelorum habitu, varias Dei virtutes seu attributa actionibus ad rem satis accommodatis, representantibus.

Postremum agmen, qui religiosorum erat, clauderat clerus sæcularis, in quo erant tres episcopi, Ventinensis, Montis Regalensis et Fossanensis. Hos secuti serenissimi duces cum liberis, qui in oppido Vico noctem transegerant, processioni se commiserunt. Latera eorum cingebat ducalis cohors, custodesque corporis, in quibus puellæ matronæque, quæ in palatio degunt, procedebant, et proxime eas nobilissimi quique qui ducem fuerant comitati. Ubi ad declivem collis, unde in subjectam vallem patet prospectus, deveniebant, non tam varietate quam multitudine personarum recreabantur, et serenissimi duces imprimis qui ultimo fere loco advenientes, quanta esset hominum multitudo dispiciebant. Præter eos namque, qui in valle pernoctarant, quique extra ordinem in eam venerant, tanta erat eorum multitudo, qui in processione fuerant, ut cum septima hora noctis prima agmina movissent, ad sacram pilam hora quinta decima postremi devenerint. Ubi cum aliquandiu orationi incubuissent, et quas oportebat, ad consequendam indulgentiam, a summo Pontifice in ejus diei gratiam concessam, orationes fudissent, nova processio ad locum primario lapidi præparatum instituitur. Qui solenni benedictione præmissa, duce cum principibus manus admovente, matre cum filiabus inspectante, pro fundamento in sua sede est collocatus. Ejus porro inscriptio in hæc verba erat :

Deo opt. max. et gloriosissimæ Virgini miraculis coruscanti, Clemente VIII. Pont. Max. Rodulpho II. imp. Aug. Carolo Eman. Catharina Austriaca ducibus optimis regnantibus, cum principibus Philippo Eman. Victorio Amadeo, Emmanuele Philiberto dulcissimis filiis manum admoventibus, Jo. Anton. Castrucius, civis, et episcopus Montis Reg. primum lapidem, Ascanio Victorio architecto, in fundamentis posuit, Nonis Julii anno C17. 17. XC. VI.

Tum a concrepitu majorum minorumque bombardarum colles contremuerunt, et a vocibus acclamantium, et variis instrumentis sacri templi felicia principia concelebrantibus, personavit vallis, quam plurima interea aurea, argentea ac ænea numismata super primum lapidem principibus cum assistantibus, deficientibus. Reditum inde ad Ecclesiam, ubi ab episcopo solemniter decantata Missa, benedictio cum indulgentiis impertita, post quæ, ne communis lætitiæ pauperes extorres essent, utque lætitia populo, et diei celebritas adderetur, duobus egenorum millibus epulum præbitum, diversis in mensis feminis et viris discumbentibus. Sed id memoria dignum, quod ipsemet dux suis manibus eis inserviens, ad idem faciendum suo exemplo nobilissimos quosque excitavit. Quæ cum ad Clement. VIII. Pont. max. perlata essent, tum ipse summam animi voluptatem percepit, tum duci ipsi gratulari, non tam quod tali favore cum prosecutus esset Deus, quam quod

tanta cum pietate ei responderet, sui paterni muneris esse ducens, has ad eum litteras dedit.

« Clemens VIII. Papa. Dilecte filii, vir nobilis, salutem et apostolicam benedictionem. Ex litteris venerabilis fratris nostri archiepiscopi Barrensis, nostri, apud nobilitatem tuam, apostolici nuntii, accepimus de pia peregrinatione, quam nuper observisti, ad sacram et venerandam imaginem sanctiss. Dei Genitricis, quæ prope civitatem tuam Montis Regalis in Subalpinis, signis et miraculis claret, eoque in munere, et religioso officio te multæ pietatis et devotionis illustrem significationem dedisse, singulari voluptate cognovimus. Gaudium enim fratris est filius sapiens, atque vera sapientia est timor Domini sanctus, et Deo servire in corde perfecto, et bona omnia et ornamenta, et quidquid est humanæ felicitatis, illi ferre acceptum, et ad ejus gloriam referre : præcipue vero sanctum et salutare est confugere ad patrocinium Regina angelorum, quæ auctorem salutis mundo peperit, quæ est Mater gratiarum, quas hoc ipso tam necessario tempore Virginis Filius Christus Dominus, per intercessionem charissimæ Matris suæ, ad gloriam suam, et multarum animarum salutem in te, et in populos tuos tam copiose effundit. Gratulamur tibi hanc piam mentem, et quod tuo exemplo aliis ad pietatem præluceas ; nam plerique omnes principem imitantur et sequuntur. His rationibus optime gubernatur, et hæc sunt ditionum ac status firmamenta, habitare in adiutorio Altissimi, et in protectione Dei cœli, et beatissimæ semper Virginis commorari, etc. (Et post alia.) Secundet Deus, fili, consilia et actiones tuas ; addat tibi et filiis tuis annos vitæ, et divinæ gratiæ abundantiam, ut hic feliciter diu agas, et bonis sempiternis in cœlo fruaris, » etc.

Per eos ipsos dies, quibus dux cum conjuge, ac liberis apud sacram pilam fuit, tum multa, quæ ad prosperum statum loci facere viderentur, providit : tum ecclesiæ cultui consulendo, ut monachi Cistercienses congregationis beatissimæ Mariæ Fuliensis in illius possessionem mitterentur, effecit. Quorum fidei, eodem aditente duce, aliæ, quæ inter celebriores ecclesias beatæ Virginis in Subalpinis primas tenent, sunt commissæ, beatæ Virginis Consolatricis nimirum, quæ apud Taurinos maxima cum frequentia colitur : et Testonensis, quæ inter ecclesias B. Virginis quarto loco creditur ædificata.

Cætera tanti principis tenerrimi affectus, ac religiosissimæ pietatis erga augustissimam Dei Genitricem specimina, ad hæc hactenus cognitionis notitiam non venerunt. Mundum deseruit anno salutis 1629, ætatis 69, in fine mensis Julii.

§ IX. — De Carolo Flandriæ marchione.

Sanctus Carolus, S. Canuti regis, et protomartyris Danorum filius, inelytus Flandriæ marchio (ait Molanus) seu comes et martyr, quam beatæ Virginis obsequio se mancipavit, cum ejus res ge-

stæ tum mors ipsa declaravit. Dum namque, quod ei de more erat, Brugis ante altare Deiparæ Virginis Mariæ in superiori templi parte precibus incumbit, a Burchardo Stratensi, cum conjuratorum turba, ob defensam justitiam crudeliter trucidatur, anno salutis 1126.

Hic collegium canonicorum Brugis in æde sacra D. Mariæ aliquot sacerdotiis auxit, et magnum architecturæ splendorem adjunxit.

§ X. — *De Carolo ab Harrach comite.*

Carolus ab Harrach comes, inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, ut gloriosa Virginis Cellensis majestas ad aram miraculosam, non amplius in ligneo, verum argenteo spectaretur throno, liberalissime effecit: quando lignum ab eodem altari exesse jussit, et argentum suffecit. Inductus ad tam illustre opus a debitæ gratitudinis argumento, quo Virgini piissimæ obstrictus, quando ab eadem jam desperatam nepotis salutem, impetravit, quod orbi testatum voluit universo hac posita inscriptione:

Magnæ Virgini, Matri, Sospitatrici Cellensi, quæ Leonardum Ulricum, suum, ex filio Leonardo Carolo, et principibus Eggenbergiis parentibus, nepotem, ex ulcere conclamatum, desperante humana ope et mirante, per suam divinam restituit, humilima gratitudine avus Carolus comes ab Harrach in Rorau, Sacr. Cæs. Mai. Consiliarius secretus, Aurei Velleris eques, cum conjuge Elisabetha baronissa a Schattenpach, beneficii accepit munus, hanc aram F. P.

Vivebat Carolus anno salutis 1620.

§ XI. — *De Carolo Lotharingæ duce.*

Carolus, Lotharingæ dux, devotione erga beatam Virginem clarus, Nancei (civitas est Lotharingæ nobilissima, Lotharingorum ducum sedes), magnificentium pauperibus hospitibus excipiendis xenodochium, ejusdem beatæ Virginis honori patrociniisque attribuit, et annuis vectigalibus amplissimis dotavit. Porro cum infideliter administrari didicisset, Renatus Siciliæ rex, et Lotharingæ dux, Caroli successor, id a fundamentis restauratum, in sacram virginum Franciscanarum Parthenonem vertit. Obiit Carolus anno a partu Virginis 1450.

§ XII. — *De Carolo Montis Sarchii marchione.*

Carolus Caraffa, Neapolitanus, Montis Sarchii marchio, quanto studio exarserit Mariani cultus ampliandi, vel hoc uno saltem argumento patet, quod prope Montem Sarchium, sacrum monasterium Minoriticum, in honorem beatissimæ semperque Virginis Mariæ de Gratiis, a fundamentis erexit. Vivebat anno a Christo Servatore nato 1480.

§ XIII. — *De Carolo Nericiæ duce.*

Carolus, Ulphonis, et sanctæ Birgittæ filius, Nericiæ dux, Deiparam unice dilexit, eique solitus erat de beneficiis, privilegiis et bonis concessis vehementer gratulari. Tam erat ardens ejus in

eam studium, ut pro ejus dignitate tuenda, et ne quid de suis donis minueretur, omnes cruciatus (si necesse foret) paratus esset subire. Quid autem ei præstiterit Deipara, antequam animam efflaret, et in ipso exitu, et post obitum, ipsamet narrat sanctæ Birgittæ matri his verbis: « Ego, inquit, steti prope filium tuum, paulo ante quam emisit spiritum, ut carnalem amorem non sic in memoria haberet, quod propter eum aliquid Deo contrarium cogitaret, aut loqueretur, nec aliqua Deo placencia vellet omittere. In exitu vero animæ feci, ut non tam duram pœnam sustineret, quod ex ea inconstans fieret aliquantisper desperando, et ne Dei in arcto illo spatio oblivisceretur. Denique ita ejus protexi animam a dæmonibus, quod nullus eam tangere auderet, sed mox ut e corpore migravit, eam accepi in meam protectionem, quo facto turba dæmonum festinanter fugit, qui cupiebant eam deglutire, et aternaliter cruciari. » Eodem loco, infra, testatur angelus, Deiparam eidem Carolo contulisse quicquid ei deerat in armis spiritualibus, quæ pertinent ad milites intraturos in regnum cœlorum ad summum Imperatorem. Sancte vita functus est, anno salutis 1598, die 12 Martii.

§ XIV. — *De Carolo Nivernensi duce.*

Carolus, Nivernensium dux, inter multa argumenta, quibus devotionem suam erga Deiparam luculenter declaravit, una cum Ferdinando Mantuæ duce et Adolpho ab Althain comite, religionis equitum Militiæ Christianæ, sub titulo Conceptionis beatæ Mariæ Virginis Immaculatæ quam Urbanus VIII, Pont. max. auctoritate apostolica diplomatibus honorificentissimis approbavit, primus auctor existit et fundator. Juravit ac promisit se semper pro viribus defensurum Conceptionem Virginis Mariæ Immaculatæ, et in hac re, et in omnibus sanctissimæ Dei Matris gloriam promoturum. Gerebat in pectore crucem auream, notis vermiculatam cærulei coloris, quæ in medio habebat imaginem Conceptionis beatæ Virginis Immaculatæ. Recitabat quotidie quinque Salutationem angelicam pro exhibendo cultu beatæ Virgini, ut eam sibi semper benignam in difficultatibus, et mortis periculo advocatam compararet, et alia in obsequium sanctissimæ Dei Genitricis præstaret, quæ haecenus ad meæ cognitionis notitiam non venerunt. Decessit anno salutis 1657, ætatis 61, die 21 Septembr.; de quo vide supra in Adolpho comite ab Althain cap. 1, § 1.

§ XV. — *De Carolo Sabaudia duce.*

Carolus, Sabaudia dux, cognomine Bonus, ut singularem pietatis, ac tenerrimi amoris affectum, quo augustissimam cœli Reginam prosequeretur, externo aliquo ac publico monumento contestaretur: ordini equitum Annuntiationis beatæ Virginis, ab Amadeo VI, Sabaudia comite, ut supra diximus, instituto, imaginem addidit beatæ Virginis Annuntiatæ, e torque ante pectus

pendulam, ab ejusdem ordinis equitibus deferendam. Obiit anno 1554.

§ XVI. — *De Carolo Seminariæ dux.*

Carolus Spinellus, Seminariæ dux, pietatis suæ erga Deiparam præclarum testimonium dedit, dum Avellæ Campanorum oppido, cœnobium templumque beatæ Virginis, sub Annuntiationis titulo fundavit, et ordinem S. Francisci professis possidendum dedit. Vivebat anno a partu Virginis 1564.

§ XVII. — *De Casimiro Poloniæ principe.*

Casimirus Poloniæ princeps, Boleslai III, cognomento Criuosti, Poloniæ principis filius, in Deiparæ cultum perquam studiosus, duo in ejusdem Deiparæ honorem pro Cisterciensi familia monasteria condidit et locupletavit, nempe monasterium Caprounicense, et monasterium Seloviense in Gnesnensi diœcesi. Obiit anno post Christum natum 1194, ætat. 56.

§ XVIII. — *De S. Casimiro Poloniæ principe.*

Sanctus Casimirus, Poloniæ princeps, Casimiri Magni Poloniæ regis filius, erga gloriosissimam Virginem Mariam Dominam nostram tenerrimo ac reverentissimo quodam pietatis affectu, ab ipsa pueritia imbutus fuit. Hanc benignam mortalium advocatam et protectricem quotidie multis orationibus, et præsertim hymno quodam, quem idemet in ipsius laudem mirabili artificio composuerat, ante ejus imaginem (quam suo in cubiculo habebat), humi prostratus, non sine lacrymis affectuosissime salutabat. Ut suum erga sanctissimam Dei Matrem affectum, pœnitentiæ corporalis laboribus excitaret, a primis annis quolibet Sabbato, necnon in omnibus Marianarum festivitatum pervigiis, pane tantum et aqua contentus, jejunare cœpit, totoque vitæ suæ tempore, nullum horum dierum elabi passus est diem, quo (etsi graviter infirmus esset), non jejunaret, imo cum ad majorem ætatem pervenisset, sæpe dies jam dictos sine ullo prorsus cibo potuque transigebat. Recitabat quotidie non sine magna lacrymarum copia, Officium parvum beatæ Virginis, et sacratissimum ejus Rosarium. Quotiescunque in aliquam B. Virginis imaginem incurrebat, paululum subsistens, fixis humi genibus illam summa cum reverentia amantissime salutabat. Sæpius in die repetebat B. Virginis canticum: *Magnificat anima mea Dominum* (Luc. 1, 46): et perveniens ad illa verba, *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ* (Ibid. 48), a sensibus prius fere avolabat, postmodum vero magna humilitatis significatione sese facie ad terram usque abiciebat. In more etiam habebat, omnes Deiparæ Virginis festivitates, multos antea dies, præter jejunia, peculiaribus orationis et mortificationis exercitijs prævenire, et sicut in qualibet Deiparæ Virginis festivitate, aliqua tantæ Dominæ singularis elucet virtus, sic pientissimus hic princeps in his solemnitatibus easdem vir-

tutes, in animæ suæ lucrum acquirere satagebat.

Cum proximis et subditis nec sciebat, nec poterat de alia re habere sermonem, quam de virtutibus et magnitudinibus B. Virginis, et verbis atque operibus quemlibet ad tantæ Dominæ devotionem amplexandam hortari non desistebat. In regali urbe Cracoviensi, Vilmæ et alibi, multas ecclesias, sacella et altaria in honorem Dei Matris erigi curavit, quibus pulcherrima ditissimaque ornamenta providit, atque in illis ante Deiparæ Virginis imagines oleum in lampadibus argenteis continuo ardere voluit. Ubi videbat esse aliquam Deiparæ Virginis imaginem, antiquitate temporis decoloratam, aut damnum passam, statim expoliri ac decori pristino restitui procurabat. Picturæ vehementer amans erat, multumque gaudebat, quando imagines B. Virginis pulchro aspectu, ac devoto hilarique vultu aspiciebat. Erga hanc serenissimam Dominam adeo cor ejus erat accensum, ut quotiescunque de ea loqui, aut prædicari audiret, quasi amore ebrius, extra se raperetur, elata voce clamans: *Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui* (Luc. 1, 42). Quidquid faciebat ac operabatur boni, totum a Deo per intercessionem Reginæ cœlestis obtentum agnoscebat. Beatæ Virgini in Filii passione dolorosæ vehementer compatiebatur: et sicut illam intimis amabat visceribus, sic a memoria gravium dolorum ipsius, cor ejus pietate et compassione semper transfluxum atque afflictum erat: et quia magno amore, devotione ac ferventi affectu sanctissimus hic princeps sacratissimam Virginem diligebat, ab ea multis gratis et favoribus affici meruit, ejusque præsertim ope purum atque illibatum virginitatis florem conservavit, ut magis mori voluerit, quam fœdari. Sed quam magna atque incomparabilis esset hujus principis erga B. Virginem devotio, patet ex devotissimo ejus hymno, quem ipse in honorem ejusdem B. Virginis composuit, et quem quotidie recitare solitus fuit, et quæm etiam tanta devotione prosecutus est, ut cum illo moriens sepeliri voluerit. Eum hic inserere libet, ut cuilibet esse possit ad manum, et ut tanti principis eximia in sacrosanctam Dei Genitricem semperque Virginem Mariam pietas manifestius legentium oculis appareat.

Hymnus S. Casimiri ad beatam Virginem.

PARS PRIMA.

*Omni die dic Mariæ,
Mea, laudes, anima,
Ejus festa, ejus gesta,
Cole devotissima.*

*Contemplant, et mirare
Ejus celsitudinem,
Dic felicem Genitricem,
Dic beatam Virginem.*

*Ipsam cole, ut de mole
Criminum te liberet,
Hanc appella, ne procella
Vitiis superet.*

*Hæc Persona nobis dona
Contulit cælestia,
Hæc Regina nos divina
Illustravit gratia.*

*Lingua mea, dic trophæa
Virginis puerperæ,
Quæ inflicto maledictum
Miro transfert germine.*

*Sine fine dic Reginæ
Mundi laudum cantica :
Ejus dona semper sona,
Semper illam prædica.*

*Omnes mei sensus, ei
Personate gloriam,
Frequentate tam beatæ
Virginis memoriam.*

*Nullus certe tam disertæ
Exstat eloquentiæ,
Qui condignos promat hymnos
Ejus excellentiæ.*

*Omnes laudent, unde gaudet,
Matrem Dei Virginem :
Nullus fingat, quod attingat
Ejus celsitudinem.*

*Sed necesse, quod prodesse
Constat piis mentibus :
Ut intendam quid impendam
Me ipsius laudibus.*

*Quamvis sciam quod Mariam
Nemo digne prædicet,
Tamen vanus, et insanus
Est, qui illam reticet.*

*Cujus vita erudita
Disciplina cælica,
Argumenta et figmenta
Destruxit hærelia.*

*Hujus mores, tanquam flores
Exornant Ecclesiam.
Actiones et sermones
Miram præstant gratiam.*

*Eæc crimen nobis limen
Paradisi clauserat,
Hæc dum credit, et obedit,
Cæli claustra reserat.*

*Propter Evam homo savam
Accepit sententiam,
Per Mariam habet viam,
Quæ ducit ad patriam.*

*Hæc amanda et laudanda
Cunctis specialiter,
Venerari et precari
Eam decet jugiter.*

*Ipsa donet, ut, quod monet
Natus ejus, faciam,
Ut finita carnis vita
Lætus hunc aspiciam.*

PARS SECUNDA.

*O cunctarum seminarum
Decus atque gloria,
Quam electam et evectam
Scimus super omnia,*

*Clemens audi, tuæ laudi
Quos instantes aspicias,
Munda reos, et fac eos
Donis dignos cælicis.*

*Virga Jesse, spes oppressæ
Mentis et refugium,
Decus mundi, Lux profundi
Domini sacrarium.*

*Vitæ forma, morum norma,
Plenitudo gratiæ,*

*Dei Templum et exemplum
Totius justitiæ.*

*Virgo, salve, per quam valvæ
Cæli patent miseris,
Quam non flexit, nec allexit
Fraus serpentis veteris.*

*Generosa et formosa
David regis Filia,
Quam elegit Rex, qui regit,
Et creavit omnia.*

*Gemma decens, Rosa recens,
Castitatis titulum,
Castum chorum ad polorum
Quæ perducis gaudium.*

*Actionis et sermonis
Facultatem tribue,
Ut tuorum meritum
Laudes promam strenue.*

*Opto nimis, ut in primis,
Des mihi memoriam,
Quo decenter, et ferventer
Tuam cantem gloriam.*

*Quamvis muta et polluta
Mea sciam labia,
Præsumendum, nec silendum
Est de tua gloria.*

*Virgo, gaude, omni laude
Digna et præconio,
Quæ damnatæ libertatis
Facta es occasio.*

*Semper munda et secunda
Virgo tu puerpera,
Mater alma, velut palma
Florens et fructifera.*

*Cujus flore et decore
Recreari cupimus :
Cujus fructu nos a luctu
Liberari credimus.*

*Pulchra tota, sine nota
Cujuscunque macule,
Fac nos mundos, et jucundos
Te laudare sedule.*

*O beata, per te data
Nova mundo gaudia,
Et aperta fide certa
Regna sunt cælestia.*

*Per te mundus lætabundus
Novo fulget lumine :
Antiquarum tenebrarum
Exitus caligine.*

*Nunc potentes sunt egentes,
Sicut olim dixeras,
Et egeni sunt pleni,
Ut tu prophetaveras.*

*Perte morum nunc pravorum
Relinquuntur devia,
Doctrinarum perversarum
Pulsa sunt præstigia.*

*Mundi luxus atque fluxus
Docuisti spernere,
Deum quæri, carnem teri,
Vitiis resistere.*

*Mentis cursum tendi sursum
Pietatis studio,
Corpus angi, motus frangi
Pro cælesti præmio.*

*Tu portasti inter casti
Ventris claustra Dominum
Redemptorem, ad honorem
Nos reformans pristinum.*

*Mater facta, sed intacta
Genuisti Filium*

*Regem regum, atque rerum
Creatorem omnium.*

*Benedicta, per quam victa
Hostis est versutia,
Destituta spe salutis
Datur indulgentia.*

*Benedictus Rex invictus,
Cujus Mater crederis,
Increatus ex te natus
Nostri salus generis.*

PARS TERTIA.

*Reparatrix, Consolatrix
Desperantis animæ,
A pressura, quæ ventura
Malis est, nos redime.*

*Pro me pete, ut quiete
Sempiterna perfruar :
Ne tormentis comburentis
Stagni miser obruar*

*Quod requiro, quod suspiro
Mea sana vulnera :
Et da menti te poscenti
Gratiarum munera.*

*Ut sim castus et modestus,
Dulcis, blandus, sobrius,
Pius, rectus, circumspectus,
Simultatis nescius.*

*Eruditus et munitus
Divinis eloquiis,
Timoratus et ornatus
Sacris exercitiis.*

*Constans, gravis, et suavis,
Benignus, amabilis,
Simplex, purus et maturus,
Patiens et humilis.*

*Corde prudens, ore studens
Veritatem dicere,
Malum nolens, Deum colens
Pio semper opere.*

*Esto tutrix et adjutrix
Christiani populi,
Pacem præsta, ne molesta
Nos perturbent sæculi.*

*Salutaris Stella maris,
Summis digna laudibus,
Quæ præcellis cunctis stellis
Atque luminaribus.*

*Tua dulci prece fulci
Supplices, et refove,
Virgo gaude, quod de fraude
Dæmonis nos liberas.*

*Dum in vera et sincera
Carne Deum generas,
Illibata et ditata
Cælesti progenie.*

*Gravidata, nec fraudata
Flore pudicitiaë,
Nam quod eras, perseveras
Dum intacta generas.*

*Quidquid gravat, vel depravat
Mentes nostras, remove.
Illum tractans, atque lactans
Per quem facta fueras.*

*Commendare me dignare
Christo tuo Filio,
Ut non cadam, sed evadam
De mundi naufragio.*

*Fac me mitem, pelle litem,
Compesce lasciviam :
Contra crimen da munimen,
Et mentis constantiam.*

*Non me liget, nec fatiget
Sæculi cupiditas
Quæ indurat, et obscurat
Mentes sibi subditas.*

*Nunquam ira, nunquam dira
Me vincat elatio,
Quæ multorum fit malorum
Frequenter occasio.*

*Ora Deum, ut cor meum
Sua servet gratia :
Ne antiquus inimicus
Seminet zizania.*

*Da levamen et juvamen
Tuum illis jugiter,
Tua festa, sive gesta
Qui colunt alacriter. Amen.*

Obiit Vilnæ in Lithuania, anno Domini 1483, die 4 Mart. Moriturus vero in sacello Deiparæ Virginis Mariæ, cui unice fuerat in omni vita addictus, sepeliri petiit : et cum anno 1604, die 16 August., ejus sepulcrum renovatum fuisset, hymnus mire devotus, quem, ut dixi, in laudem beatæ Virginis composuit, intactus atque illibatus, capiti ipsius suppositus repertus est. Vide *Biblioth. Marian.* part. 1.

§ XIX. — *De Conradino Sueviæ duce.*

Conradinus de Stouffen, ultimus ex progenie sua Sueviæ dux, cum Siciliæ et Apuliæ regna, uti hæreditaria, exercitu valido vindicare proposuisset, a Carolo Andegavensi, primo hujus nominis rege Francorum victus, ac captus, cum Frederico de Habsburg Austriaco, itineris ac fortunæ socio, a victore rege securi percussus est. Cum ecce Conradini caput, sacrum Mariæ nomen, quod corde jam pridem hæruerat, ac sæpe magna cum pietate, dum collo hæreret, invocarat, jam a cervice recisum, semel, ac secundo diserte stupentibus omnibus pronuntiavit. Obiit anno Domini 1268.

§ XX. — *De Conrado Lutzburgensi comite.*

Conradus comes Lutzburgensis, pietati suæ erga Deiparam asserendæ, ipsum oppidum (Augustam Romanduorum Ptolomæus dixit) insigni Benedictinorum monasterio, sub Deiparæ auspiciis coonestavit, maximis temporalium rerum adjectis emolumentis. Obiit anno 1086, dum Hierosolymis reverteretur : inque dicto monasterio conditus jacet, simul cum conjugæ Clementia.

§ XXI. — *De Conrado Scheyrensi comite.*

Conradus Scheyrensis comes, inter multa argumenta, quibus devotionem suam erga beatam Virginem declaravit, Scheyrense castrum in nostræ Dominæ cœnobium transformavit. Cui repugnans Arnoldus, cujus aliqua pars erat, eam dæmoni resignat : ob id facinoris in sublime per aera videntibus cunctis tollitur, ac in lacum vicinum deinde præcipitur. Vivebat Conradus anno salutis recuperatæ 1121.

§ XXII. — *De Conrado Seldenburensi barone.*

Conradus, liber baro de Seldenburen, agri Turicini castro, et dominio ; virtute, ut genere atque opibus præcipue effulsit. Cum autem non tam sibi quam Deo viveret, maturo tempore, ei, a quo sibi

bona evererant omnia, reddenda decrevit. Cœnobium proinde cum prope Buchs pagum multis expensis moliretur, mox, quæ construxerat, corruentibus, locum a Numine reprobari doctus, indomiti tandem bovis ductu, repetitaque frequentius angelorum musica aream, cui hodie incumbit cœnobium Montis Angelorum in Helvetia deligit, et quo erat singulari in Deiparam studio, magnæ Matris honori nuncupavit. Secundum hæc, rebus mundi valere jussis, nobilitatis suæ insignia, coronatam galeam, paludamentum, telum ac pugionem, meritæ militiæ symbola, summæ aræ imponens, Deo Deiparæque consecrat, aliis deinceps armis supremo imperatori militaturus, ut monachus Benedictus in eodem cœnobio factus militavit. Cælum petiit, anno Domini 1126, 2 Maii, in cœnobio Mariano, a se exstructo digno honore conditus.

§ XXIII. — *De Conrado Sulzfeldensi comite.*

Conradus, ultimus comes Sulzfeldensis in Germania, ut erat in sacratissimam Dei Matrem tennerrimo summeque religioso affectu, omnia bona sua eidem sacratissimæ Dei Matri obtulit, dum hæc eadem bona Ecclesiæ Spirensi Marianæ liberalissime donavit. Vivebat anno Domini 1212.

§ XXIV. — *De Constantino Despota.*

Constantinus Despota, Andronici Senioris imperatoris filius, Macedoniæ a patre præfectus, Deiparæ Virginis cliens devotissimus, Syrgianum, a quo fuerat lacessitus injuria, non prius in gratiam recepit, quam ad Virginis et Deiparentis illam imaginem, quam divus Lucas appinxerat, jurejurando promisit, nihil se contra imperatorem in posterum machinaturum, sui que domini imperata diligenter esse facturum: neque enim Constantinus Syrgianum tam sacrorum hostem fore credebat, tamque perfidiosum ac fœdifragum, ut quæ ad sacrosanctam Virginis et aram, et talem imaginem juratus promississet, in animum violaret. Vivebat anno salutis 1530.

§ XXV. — *De Constantino Cenomaneusi comite.*

Constantinus comes in Cenomanis, cum Deiparæ Virginis esset amantissimus atque observantissimus, sui in illam amoris conspicuum reliquit monumentum, cœnobium virginum Conchense, quod

apud Triumphinos in honorem ejusdem Deiparæ Virginis condidit. In cujus cœnobii ædificatione illud memorabile contigit, quod dum carpentarii ligna cederent, columba minutissimas lignorum assulas rostro acceptas, iis locis, quibus Ecclesiæ fundamenta jacienda essent, deponbat. Alias præterea viginti quatuor ecclesias diversis locis excitavit Constantius, e quibus plures sub Deiparæ nomine, et patrocinio ab eo excitatas non ambigo. Ad æterna præmia evocatus est post annum nostræ redemptionis 1150, die 12 Februarii.

§ XXVI. — *De Cosmo I, Etruriæ duce.*

Cosmus Medicus, magnus Etruriæ dux hujus nominis I, pietati suæ erga Deiparam astruenda, sacellum beatæ Virginis Annuntiæ de Florentia, argentea atque aurea supellectili, generosa pietate cumulavit. Anno etenim 1544, prædium non modici proventus, ea lege ipsi sacello perpetuo applicavit, ut triginta argentei lychni, duo magni ponderis candelabra, quinque calices cum aliis candelabris parvis super altare ipsius Annuntiæ apponenda conficerentur, quæ singula postmodum cumulate, et adamussim completa fuerunt. Idem domui Lauretanæ ornamenta regia obtulit, et plura alia erga beatam Virginem obsequiosæ pietatis indicia ostendit, quæ hactenus ad meæ cognitionis notitiam non venerunt. Obiit anno Domini 1574.

§ XXVII. — *De Cosmo, Etruriæ duce.*

Cosmus, hujus nominis II, magnus Etruriæ dux, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, altare sacrosanctæ domus Lauretanæ ultramarino lapide, achate et jaspide exornavit. Cætera me fugiunt. Obiit anno Domini 1620.

§ XXVIII. — *De Curtio H Gonzaga.*

Curtius Gonzaga, ex inclyto serenissimorum Mantuæ ducum sanguine natus, ad suum in Mariam Deiparam obsequium affectumque declarandum, anno 1599 a Christo nato, ædem sacram, cognomento Annuntiationis Matris Dei, concinna artificio erexit. Cui et pro sacerdotibus domum non incommodam astruxit, quam beatæ Virginis servorum religioni perpetuis redditibus auctam dedit regendam. Exinde post pauculos annos, vitæ curriculum absolvens, ejusdem templi sacra humo tegi voluit.

CAPUT IV.

De Didaco Baenæ domino : Didaco Cabræ comite : Didaco Cannatensi, ac Didaco Vitenensi marchionibus.

§ I. — *De Didaco Baenæ domino.*

Didacus Fernandez de Corduba, Hispanus, Castellæ marescallus ac Baenæ dominus, debitæ erga Deiparam venerationis tesseram exhibuit, Villamenciense monasterium in diœcesi Cordubensi pro Dominicanis Patribus a se fundatum, ac Virginis Consolatricis nomine nuncupatum. Vivebat anno salutis 1409.

§ II. — *De Didaco Cabræ comite.*

Didacus alius Fernandez de Corduba, Cabræ in Hispania comes, pio devotionis affectu erga Deiparæ Virginis cultum inflammatus, Baenæ monasterium pro monialibus Dominicanis sub ejusdem Deiparæ Virginis titulo fundavit. Vivebat anno a salutifero Virginis partu 1510.

§ III. — *De Didaco, Cannetensi marchione.*

Didacus Hurtadus a Mendoza, Cannetensium in Hispania marchio, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem obsequia, pretium contulit ad fundi emptionem, ut Paniliæ, quod Conchensis diœcesis oppidum est, ad ejusdem Deiparæ Virginis purissimæ Conceptionis honorem, templum cum cœnobio Minoritico ædificaretur. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 1569.

§ IV. — *De Didaco Villenensi marchione.*

Didacus Pachiecus, Villenensis marchio, summo, quo erga intemeratam Deiparam Virginem flagrabat amore, impulsus, in suo Scalonæ oppido conventum Minoriticum pro 30 Fratrum habitatione, ejusdem intemeratæ Deiparæ Virginis nomini sacratum, suis sumptibus erexit, eique plura vasa aurea et argentea, necnon et quamplura ornamenta ad cultum divinum necessaria, insuper et

largissimas elemosynas, quibus fratres commode nutriri possent, quatenus minus de eorum acquisitione solliciti, Deo ac beatæ Virgini liberius expeditiusque famularentur, liberaliter contulit. Sed et ibidem sacrum cœnobium in honorem Annuntiationis beatæ Mariæ pro monialibus Franciscanis elegantissime necnon magnificentissime construxit, eidemque duas sibi charissimas filias, quæ in eodem cœnobio Deiparæ Virginis cultui sese mancipare volebant, libentissime obtulit. In oppido etiam Aillonio (cujus erat dominus temporalis), monasterium Conceptioni beatissimæ Virginis Mariæ sacrum, pro præfatis Franciscanis monialibus ædificari dotarique curavit, quod cum morte præventus ad optatum finem adducere non posset, ejus filius atque successor dictum monasterium omnibus suis numeris absolvit. Vivebat Didacus anno Incarnationis Dominicæ 1500.

CAPUT V.

De Ebbone Dolensi toparcha : Eberhardo Franconia comite : Eduardo Abratina comite : Eduardo Angliæ principe : Eilberto Prizerii comite : Eligio Hostiliani principe : Elzeario Ariani comite : Emmanuele Philiberto Sabaudia duce : Emerico Ungariæ duce : Ernesto Austria archiduce : Eschivarto Pruliaci domino, atque Everardo Ferolivi duce.

§ I. — *De Ebbone Dolensi toparcha.*

Ebbo toparcha Dolensis, qui in Fragmento Hist. Franc. Biturigensium princeps vocatur, honori beatæ Virginis, cujus erat studiosissimus, augendo, in ejusdem beatæ Virginis venerationem monasterium Dolense, seu Burgendolense, antiquum et nobile in Biturigibus, ad fluvium Andriam, pro Benedictinis Patribus fundavit. Vivebat anno salutis 900.

§ II. — *De Eberhardo Franconia comite.*

Eberhardus ex comitibus Franconia, Hassia et Veterovia provincialibus, erga sacratissimam Dei Matrem Virginem Mariam, præcipua quadam, et pia devotione affectus fuit. Divino admonitu, angeloque ductore et inductore, ad eremum, sive silvæ obscuræ solitudinem in Helvetia, advectus, anno 934, amplis facultatibus et hæreditate opulenta, novum et amplissimum monasterium basilicamque in honorem et nomen Deiparæ Matris construxit, in quo Deiparæ sacellum cœlitus dicatum, et consecratum est 18 kalend. Octobris, anno Christi 948. Exinde locus idem (quo vix ullus uspiam Christiano in orbe alius, neque Regina cœlorum præsentia religiosior, neque antistitum nobilitate et successione illustrior, neque Pontificum, imperatorum et regum principumque privilegiis et beneficiis honoratior, aut postremo omnium prope nationum peregrinationibus frequentior atque miraculis est insignior), omnium pene provinciarum, et gentium cultu et religione et concursu celebrari coëptus est.

De hoc Eberhardo loquens in suo *Menologio Benedictino*, pag. 584, vir doctissimus atque eruditissimus Gabriel Bucelinus, in hunc modum scribit :

« Eberhardus illustrissimo ortus genere, patrem Conradum Franconia ducem, Hassia, Veterovia, etc. comitem habuit; sed bonorum generoso contemptu et sanctitate vitæ multo illustrior, mutans cucullo purpuram, ex illo quam ista multo dignius et felicius exsplenduit. Advectus in sacram Deiparæ eremum magno apparatu, multis comitibus, et quod ad commendationem viri et vocationis facit, angelo itineris duce, et opes suas et seipsum magnæ Matri, ut emanciparet, concitari se sensit. Proin promptissima voluntate, in novi molitionem cœnobii intentus, præcipui illustratoris et principis conditoris nomen meruit : in quo seipsum Deo et Deiparæ devovens, primus etiam sanctissimi loci abbas fieri, dignissimus fuit. Claruit eximiis virtutibus, et raro in cœlitum Imperatricem studio et favore, quam illa clientis sui fidelitatem, imo Filius ejus Servator ipse admirandæ dignationis prodigio amantissime remuneravit, quando sacellum Deiparæ ibidem, insigni basilica ab Eberhardo circumdatum ipse Pontifex æternus, et ter maximus solemnî ritu consecrare dignatus est, et perpetuis deinceps miraculis locum honoravit. » Hactenus Bucelinus. Obiit autem Eberhardus iste anno salutis 958, die 22 Augusti.

§ III. — *De Eduardo Abratina comite.*

Eduardus ab Almeida, ex Abratinensium in Lusitania comitibus, augustissimæ Dei Matris cultui mira devotione addictus, cum pia ejus oppidi, quod Sordoal Lusitanice nuncupatur, communitas conventum Minoriticum, beatæ Mariæ de Charitate sacrum, ex publicis facultatibus, non procul ab ipso oppido, majori ex parte crexisset, nec eum, iis

deficientibus, ad optatum finem brevi tempore perducere posset: Eduardus hoc sibi munus inunctum existimans, quidquid ad operis perfectionem desiderabatur, libentissime præstitit, et postquam 12 Fratres ejus accolæ omni beneficiorum genere prosecutus fuisset, in majori sacello humari voluit. Vivebat anno a partu virgineo 1571.

§ IV. — *De Eduardo Angliæ principe.*

Eduardus, illustris Angliæ regis Henrici III primogenitus, cum aliquando in maris periculo constitutus, si liberaretur, B. Virgini vovisset se in ejus honorem abbatiam ædificaturum pro ordinis Cisterciensis religiosi voti compos effectus illam in agro Castrensi magnis impensis ædificari curavit, circa annum Domini 1250.

§ V. — *De Eilberto Prizerii comite.*

Eilbertus, Prizerii comes, ea potentia enituit, ut ære proprio, in eventus belli omnes solus ipse septem diversa castra strueret. Ingenium nactus militare magno animo enituit, levique clerici cujusdam Rhemensis offensa, Rhemos illico armis aggressus, hostiliter quandoque diripuit, et nobilem illic Deiparæ basilicam flammis absumpsit. Ductus demum seria pœnitudine, uti septem antea castra, totidem deinceps cœnobîa, et quidem septimum Walciodorensē, pro Ecclesia illa exusta, honori et nomini cœlorum Augustæ fundavit: totumque piis sese operibus dedit, et conjuge deinceps Heresinde sancte defuncta, ipse vero sæculo mortuus, totus Benedictinorum fuit, nulla re alia extra monasterium, et a professione votorum religionis retentus, quam ut cœnobîis melius consuleret, et fundata tueretur. Cœlum petiit anno salutis 977, die 28 Martii, et Walciodori in cœnobio Mariano a se fundato, ut vivens petierat, conditus est.

§ VI. — *De Eligio Hostiliani principe.*

Eligius, Hostilianensium princeps atque Alsanensium comes, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem testimonia, in ejusdem Deiparæ Virginis honorem, ecclesiam et conventum Minoriticum construxit hac occasione. Cum in oppido Carbonio fraticellorum hæresis vigere cœpisset, plurimique ex Carbonianis adhærerent, devotissima quædam gloriosæ Virginis imago, quæ in eorum Matrice Ecclesia plurimis annis constiterat, iis in tanti facinoris pœnam relictis, ad confines oppidorum sancti archangeli, atque Arcis Novæ, ubi forte fortuna duo peregrini natione Galli, quorum alteri Ursus, alteri vero Leo nomen erat, pœnitentiæ agendæ gratia, paucos ante dies pedem fixerant, se contulit. Cumque inventa ab iisdem Carbonianis, eam sollicite quærentibus, ad ecclesiam a se desertam reducta esset, præfatos confines sequente nocte repetiit. Ubi vero id Carbonianis iterato innotuisset, non sunt ausi eam loco movere, sed factum propriæ culpæ attribuentes, ædiculam ibi construendam curaverunt, cujus etiam curam præfatis Urso atque Leoni anachoretis commiserunt, a quibus et cognomen traxit; nam ab iis

S. Mariæ de Ursuleo, a conviciis postea populis dicta evasit. Cœpit præterea præfata gloriosæ Virginis imago plurimis, iisque notabilibus, miraculis coruscare: quamobrem populorum ad hujusmodi ædiculam devotio in die magis magisque adaugebatur, ita ut de exstruendo ibi uno aliquo Fratrum conventu cogitare inciperent. Cupiens igitur pietissimus Eligius tanti meriti palmam illis præreptam, ut primum prædicti Eremitæ Ursus atque Leo diem clausere extremum, Sixto IV Pontif. Max. supplicavit, ut hujusmodi ædiculam in justum Franciscanorum conventum ex apostolica auctoritate sibi promovere liceret, quo tandem piis ejus votis, edito apostolico Brevis, annuente, hic heros hujusmodi conventum, sub titulo S. Mariæ Ursuleo 23 Fratribus continendis accommodum, ex propriis tantum facultatibus erigi curavit. Vivebat Eligius anno orbis redempti 1480.

§ VII. — *De Elzeario Ariani cômite.*

Sanctus Elzearius comes Ariani, e Narbonensi Gallia, sive provincia oriundus, illustris et nobilis genere, sed illustrior et nobilior sanctitate, Deiparam Virginem in singularem sibi Patronam et Advocatam a pueritia elegit. Anno ætatis decimo quinto, in feriis Assumptionis beatissimæ Matris Dei, ejus sacratissimæ solemnitate nocte, erat in precibus, quæ Matutinæ dicuntur: et mane facta confessione pie sumpsit sacrosanctam Eucharistiam, ut cum Matre gratiæ, nocte ac diu, animo in cœlos ascenderet, et vistrationi divinæ propediem affuturæ suam animam præpararet. Sub prandii hora sanus et incolumis, cum suo patruo ad mensam servire deberet, ut erat bonis moribus civiliter admodum instructus, nihil, quamvis admonitus, cibi sumere voluit; a prandio vero sedens ad mensam cum cibum degustasset, subito venit in eum Spiritus gratiæ, cor ejus vehementer inflammans, idque cum multa suavitate divini amoris. Ejus autem flammæ et ardoris interioris tanta vis fuit, ut abscondi non posset. Totus enim extrinsecus mutatus fuit, et toto corpore calefactus, atque in vultu rubore perfusus. Quod ut ejus sodales adverterunt, de ejus salute solliciti, quod eum putarent febris correptum, a mensa in cubiculum eum adduxerunt, ut illic quieti se daret. At illis abeuntibus, humi prostratus, in preces incubuit, quales Spiritus suggerebat. Atque illic tantas divini amoris persensit flammæ, ut totus ejus colligesceret animus, atque in Deum transformaretur. Tum vero ostendit ei Deus vitæ hujus brevitatē, et ut totus hic mundus, bonorum cœlestium contemplatione et comparatione, merito sit contemnendus: tantusque indenatus in illo est rerum omnium mundi hujus bonorumque labentium contemptus, ut si totus orbis terrarum, et quidquid in illo est rerum pretiosarum, ei oblatus esset, plane fuerit recusaturus, nec alio quam vilis luti loco habiturus; quippe qui tum solum Deum ardentissime sentiret et sitiret.

Videbat tunc apertissime, quanta Dei misericordia in illum usque diem servatus esset, ne in multa facinora prolaberetur, et peculiariter corporis ejus integritatem, sive virginitatem Dominus conservasset. Ea causa planetum apud se statuit, nunquam de hæreditate curam cogitationemque suscipere, sed perpetuo ab omni abstinere concubitu, sicuti eum multum hortata erat sponsa illius Dalphina. Multum etiam cogitare cœpit, quemadmodum soli posset placere Deo, atque in ejusmodi meditatione et amoris incendio, toto animi affectu Deum rogavit, ut rationem ipsi indicare dignaretur, quæ vellet eum instituere vitam suam. Omnia enim temporalia relinquere, et in deserta secedere loca, ubi omnibus ignotus, sub sola divinæ protectionis spe et fiducia, totum se divino cultui manciparet, summo opere tum appetebat. Sed post illas preces audiivit tanquam alicujus in ipso loquentis vocem, ne statum suum desereret, nec aliquo secederet, neque res facultatesque suas abjiceret. Illo autem respondente, propter fragilitatem suam non posse hac ratione in illo divini amoris fervore vivere ac perseverare, rursus dictum est ei : Scio equidem quantum possis, quodque tu non poteris, ego faciam, et supplebo. Simulque fortiter admonitus est, ut Virgo permaneret. Post hunc raptum admirabilem divinamque visitationem, adeo fuit in animo divino munere consecratus, ut ab eo tempore nullam sentiret appetentiam rerum temporalium, nec alicujus caduci honoris, nec quidquam de hærede cogitaret, sed voluntate prorsus iis omnibus mortuus esset ac sepultus, nec quidquam mortem reformidaret, imo quandocunque, et ubicunque Deo visum esset, libenter eam excepturus esset. Valde enim confirmatum se sensit ad tuendam mentis et corporis integritatem absque tamen ulla voti nuncupatione, et quod mirandum in illo potius est, et venerandum quam imitandum, quandocunque cum sua sponsa cubabat, quanto ei propinquior erat, tanto virginitati et puritati suæ minus metuebat. Atque ita illi, simul habitantes, nec domum, nec cubiculum, neque lectum separatim habebant, nec Dalphinam existimabat suam esse conjugem, quantum ad ullum carnale commercium attinet, idque etiam Dalphina de se testabatur, atque ea de causa vocabat eum, nutritorem eorum bonorum, quæ ipsi Deus contulisset, patriamque animæ suæ, et virginitatis custodem.

Anno item ætatis suæ decimo octavo, aut circiter, in Ausoisii castro, ad vesperam Sabati Deiparæ sacri in cubiculum intrans, invenit sponsam suam Dalphinam illic orantem. Igitur more suo precibus vacans, tota nocte illa usque ad orientem Dominico die solem, in oratione et contemplatione permansit, multaque præclara et admiranda sibi tum divinitus ostensa fuisse postea indicavit sponsæ, et confessario suo F. Joanni Juliani. De sanctissima Christi Matre mysteria et opera vidit incomprehensibilia, quibus Deus eam sibi

Matrem efficere voluit, nec ea ullis potuit indicare verbis.

Nobilis Domina Garsenda, Alphanti, ex Ausoisii castro orta, quæ vivente ejus marito nobili milite, cum illo votum castitatis fecerat, et ob vitæ sanctitatem adeo divino erat illustrata lumine, ut non raro ea quæ procul aberant, quæque adhuc futura erant, tanquam præsentia cognosceret, divinisque revelationibus et consolationibus crebro frueretur; ea, inquam, Garsenda duas habuit de S. Elzeario visiones admirabiles, silentio minime premendas. Cum enim illa cura partim nutritisset, sæpe etiam ferventer pro eo Dominum deprecabatur. Quadam autem nocte in ecclesia pro eo orans, audivit corporeis auribus Christum sibi dicentem : « Juveni huic, pro quo tam multum oras, noveris me Matrem meam dedisse magistram; nihil igitur de illo dubites. » Ad quas voces nimium illa obstupefacta, ubi ad se rediit, rogavit Dominum, ut si illusio esset, abscederet, si autem res vera, se certiores inde redderet. Altera die, cum Missæ sacrificio pie ac devote interesset, post consecrationem, corporeis auribus vocem ejusmodi ad se dirigi sensit : « Quæ superiori nocte de juvene tibi dixi Elzeario, ea non ambigas vera, ac certa esse. » Illa vero confessario suo viro valde religioso, Fr. Joanni Juliani, cujus jam ante meminimus, ea indicavit. Is porro secreto ex Elzeario percunctatus est, quem in precibus suis modum formamque sibi præfigeret, et quem e sanctis sibi præcipue patronum delegisset. Respondit ille : « Equidem Virginem sanctissimam mihi Patronam et Advocatam elegi, cumque ad orandum me præparare volo, indignitatem et vilitatem meam prius considero, atque ita Matri gratiæ me commendans, eam precor humiliter, ut ea, qua ipsi, et ejus Benedicto Filio grata sint, ponat in corde et ore meo, simulque quantum possum animi cum pietate semel ei offero Angelicam salutationem. Ea dicta nunquam mihi deest novarum divinarum materia. » His dictis, abunde comperit confessarius ille verissima esse quæ a Garsenda acceperat. Huc facit etiam illud, quod sanctus juvenis, ut plurimum Sabbato et nocte sequenti, divinitus visebatur, et in ipsa Assumptionis sanctissimæ Virginis solemnitate, prima ei obtigit divina visitatio.

Constituit sanctus comes, dum castro Pedii Michaelis præesset, ut nemo auderet sacrosanctam Virginem blasphemare, graves pœnas transgressoribus statuens, plenusque virtutibus et operibus bonis obiit Parisiis, anno ætatis suæ 28, Christi autem 1523, in habitu Franciscano apud Minoritas Parisienses sepultus.

§ VIII.— *De Emmanuele Philiberto Sabaudia dux.*

Emmanuel Philibertus, Sabaudia dux, Caroli Boni Sabaudia ducis filius, inter plura, quæ exhibuit, Marianæ pietatis specimina, effigiem suam corona sceptroque insignem, in supplicantis modum, auro expressam, pendendo librarum X, Lauretanæ Virgini

donum dedit. Eidem etiam Lauretanæ Virgini munus obtulit in hoc genere egregium, infantis scilicet fasciis involuti simulacrum aureum justæ staturæ, ob filium B. Mariæ precibus ex recenti matrimonio genitum. Idem quoque beatissimæ Virgini Matri impensa devotione addictus, ejus Rosarium quotidie devote percurrerebat, atque ob id Ecclesiam PP. Prædicatorum Taurini cum suis Annuntiationis Equitibus frequenter adibat. Erga imaginem B. Virginis, quæ in eadem PP. Prædicatorum Ecclesia in capella prope chorum colitur, tantum semper pietatis sensum ostendit, ut moriens suum ante illam corpus humari voluerit, licet postea, ejus corpore in metropolitana Sancti Joannis ecclesiam translato, solum cor ante ipsam imaginem remanserit. In civitate Fossani ditionis suæ Pedemontanæ conventum Minoriticum cum ecclesia in honorem Annuntiationis beatæ Virginis fundavit, et templum beatæ Virginis in agro Taurinensi, ut imago thau-maturga ejusdem beatæ Virginis illie asservata majori in honore haberetur, Cappuccinis Patribus monasterio inibi ædificato, incolendum attribuit. Obiit anno Domini 1580.

§ IX. — *De Emerico Ungariæ duce.*

S. Emericus, Ungariæ dux, S. Stephani regis Ungariæ filius, regis juventutis exemplum, qui inter delicias natus, in deliciis educatus, extra delicias versatus est, ut erat prorsus teneræ erga Deiparam Virginem devotionis, eamque elegit in matrem, eidemque mentis et corporis virgineam integritatem obtulit. Cælum petiit anno salutis 1052, vel, ut alii volunt, 1056, pridie nonis Novembris. Vide *Reges Marianos* in sancto Stephano, Ungariæ rege.

§ X. — *De Ernesto Austriæ archiduce.*

Ernestus archidux Austriæ, Belgii moderator,

Deiparam Virginem summa in veneratione habuit, ejusque honori et gloriæ in omni vita semper studuit. Antequam Vienna discederet in Belgium, ad ejus regimen suscipiendum nomine Philippi regis II, contulit se ad B. Virginem Cellensem, multis ineluctam miraculis, ut ei protectionem suam commendaret. Ibi, post exomologesin sacramque Missam, coram sacerdote Soc. Jesu, qui ei erat a confessionibus, sancte spopondit, se in omni vita sua fore humilem clientulum D. Virginis, neque unquam omisurum quoditiam Rosarii, ad id testandum, recitationem. E vivis abiit anno salutis recuperatæ 1595, die 20 Februar.

§ XI. — *De Eschivarto Pruliaci domino.*

Eschivartus, Pruliaci in Turonibus dominus, Mariam Deiparam Virginem sibi aliquo obsequio demereri cupiens, in ejusdem Deiparæ Virginis honorem abbatiam, Misericordia Dei appellatam, in diœcesi Pictaviensi, ad Gartampam fluvium, pro Cisterciensis ordinis Patribus fundavit, anno salutis 1151.

§ XII. — *De Everardo Forolivii duce.*

Sanctus Everardus comes, et Forolivii dux, inter alia Marianæ pietatis specimina, monasterium Cysonii una cum conjugē Gisla in honorem sanctissimæ Dei Genitricis Mariæ ædificavit cum templo. Floruit anno Christi 838.

§ XIII. — *De Eustachio Bononiæ comite.*

Eustachius Bononiæ in Gallia comes, Godefridi Bullonii Hierosolymorum regis parens, suæ erga beatam Virginem pietatis exstare voluit specimen luculentum, abbatiam, Marca nuncupatam, quam ipse haud procul a Caletto in diœcesi olim Teroanensi, nunc Bononiensi, pro Benedictini ordinis Patribus fundavit, anno salutis 1090.

CAPUT VI.

De Falcoreno Mediolanensi comite : Foroaldo Spoleti duce : Ferdinando Austriæ archiduce : Ferdinando Bavariæ duce : Ferdinando Centifontani comite : Ferdinando Cortezio duce : Ferdinando Etruriæ duce : Ferdinando Lusitaniæ principe : Ferdinando altero Lusitaniæ principe : Ferdinando Mantuæ duce : Ferdinando Mantuæ principe : Ferdinando Montis Pessulani domino : Ferrico Vademontano comite : Folcodo Teisterbandie comite : Folmaro Metensi comite : Francisco Aimontano marchione : Francisco Baragie comite : Francisco Bellalcazarensi comite : Francisco Britannia duce : Francisco Gandia duce : Francisco Gravinæ comite : Francisco Guisii duce : Francisco Etruriæ duce : Francisco Mantuæ duce : Francisco Mantuæ marchione : Francisco Mantuæ principe : Francisco Maria I et II, Urbini ducibus : Francisco Massasæ comite : Francisco Mediolani duce : Francisco Olivæ comite : Francisco Orapessæ comite : Francisco Scalaæ duce : Francisco Vidigueræ comite : Francisco Vigintimillium comite : Friderico Austriæ duce : Friderico Lotharingæ duce : Friderico Mantuæ duce : Friderico Mantuæ marchione : Friderico Methymnæ duce : Friderico Mohac comite : Fuasio Lusitano duce : et Fulcone Andegavensi comite.

§ I. — *De Falcoreno Mediolanensi comite.*

Falcorenus comes Mediolanensis, inter alia eximii sui erga sanctissimam Dei Matrem cultus monumenta, in honorem ejusdem sanctissimæ Dei Matris ædem sacram Mediolani ædificavit, quam suo de nomine S. Mariam Falcorenæ nuncupari voluit. Vivebat anno a partu virgineo 855.

§ II. — *De Faroaldo Spoleti duce.*

Faroaldus, hujus nominis II, Spoletanorum dux potentissimus, Trasimundi I filius, cum grandi aliquando comitatu ac pompa Romam iter intendere, multosque in idipsum sumptus faceret, eidem apparere dignata est cælorum augusta Mater et Virgo, his affata verbis : « Faroalde, impende po-

tius sumptus itineris monachis meis Farsæ. » Meravit quamprimum propositum itineris princeps optimus, et hac demerendi tantam Reginam occasione lætus, doctusque æstimare, quos tanti illa faceret et suos diceret, monasterio deinceps illi benefacere non destitit, donec purpuram abjiciens, seipsum denique in cucullo ibidem tantæ Dominæ obsequio emanciparet, postquam principatum annis 20 feliciter rexisset. Obiit anno Domini 728 die 19 Febr.

§ III. — *De Ferdinando Austriæ archiduce.*

Ferdinandus, Maximiliani II imperatoris filius, Austriæ archidux, Deiparæ Virgini addictissimus, ejusque cultus provehendi studiosissimus, media inter Illas et OEnipontem, nobiles Tyrolensium urbes, via, prænobile extruxit ac fundavit sanctissimæ Mariæ Deiparæ sacellum, Lauretano Recinensensi, sive Piceno simillimum, hodie ab urbium prædictarum civibus religiosissime, ac quasi quotidie visitatum, quotidianis miraculis et anathematis ibidem suspensis inelytum. Ante hoc sacellum quindecim columnas, quindecim sacrosancti Rosarii mysteria referentes, poni jussit, cum tanta tamen inter unamquamque distantia, ut dum quis justo pede deambularit, decem salutationes Angelicas cum oratione Dominica recitare posset. Quam devotionem frequenter ille cum devotione persolvens, subditos sibi populos ad eandem devotionem frequentandam efficaciter impellebat.

Hic idem Ferdinandus, cum ad preces Annæ Catharinæ Gonzagæ conjugis amantissimæ Sabbatum jejunium in honorem beatæ Virginis inceperat, candide postea fatebatur, se melius habuisse semper die Sabbati, quando jejunabat, quam aliis diebus, in quibus lauta mensa fruebatur, dolebatque non parum a se non prius hujusmodi devotionem inceptam. In locis Grienich et Rotholz Germanice nuncupatis, ad quos relaxandi animi gratia interdum ire solitus erat, templa in honorem beatæ Virginis ædificavit. Obiit anno Dominicæ Incarnationis 1595.

§ IV. — *De Ferdinando Baviaræ dux.*

Ferdinandus, Alberti V filius, Baviaræ dux, beatæ Mariæ devotissimus, eandem sua quoque in imagine veneratus est. Etenim in domestico quod fundaverat templo, pulcherrimam beatæ Virginis imaginem divinum Filium læva bajulantis rosario tornatili cinctæ, fornici appensam piissime coluit, et aliis quoque exhibuit colendam. Hinc illi multa adversus Mariomastiges hæreticos victoria et mors pia anno a partu Virginis 1608 consecuta. Obiit anno ætatis suæ octavo et quinquagesimo, octavo idus Februarii, Monachii Bojorum in Mariana ducale basilica, regio majorum mausoleo illatus.

§ V. — *De Ferdinando Centifontani comite.*

Ferdinandus a Sylva, Centifontanus comes, ut erat divinæ Virgini addictissimus, atque in ejus cultum propensissimæ voluntatis, non longe ab oppido suo Escamilla conventum Minoriticum sub

titulo Sanctiss. Dominæ nostræ de Angelis suis sumptibus erigendum curavit. Idem ædiculam beatiss. Dominæ nostræ de fonte sacram, quæ intra oppidi sui Centifontani mœnia exstabat, et in qua ejusdem sacratissimæ Virginis imago plurimis miraculis coruscabat, in justum monasterium monialium Franciscanarum sub invocatione Sanctissimæ Dominæ nostræ de Bethleem pietissime promovit, operamque dedit, ut altare, in quo prædicta Virginis imago primitus consistebat, primum locum inter cætera a se constructa obtineret. Hanc vero Bethleemiticam ecclesiam a primis Vesperis cujuslibet diei festi gloriosissimæ semperque Virginis Mariæ, ad occasum usque solis sequentis diei visitantibus, inibique semel salutationem Angelicam cum oratione Dominica persolventibus, plenissimum et perpetuum Jubilæum a Paulo III, Pontif. Max. impetravit: et insuper obtinuit, ut per totam octavam Purificationis ejusdem Dei Genitricis Mariæ, una anima, ad cujusque Missæ in summo ejus altari celebrationem ex purgatorii pœnis liberaretur. Vivebat anno a partu Virgineo 1540.

§ VI. — *De Ferdinando Cortezio dux.*

Ferdinandus Cortezius dux, non tam rerum gestarum gloria, quam nominis Mariani religione commendandus, ea in pugna, qua Pamphilum Narvaez civilia arma inferentem profligavit in Mexico, cum Didacum Roia perduellum unum, his sarissa petitus, exclamare audisset: « Domina Maria, opitulare, » illico respondit Ferdinandus, « Opitulabitur: » instantisque victoris militis ferrum a jugulo prohibuit, mox una in pugna totius belli victor futurus, quasi vero ea una anima servata, Virgini victoriarum Matri litasset; tanti fuit imbutum vindicta ferrum sola nominis majestate cohibuisse. Vivebat Ferdinandus anno Domini 1520.

§ VII. — *De Ferdinando Etruriæ dux.*

Ferdinandus I, magnus Etruriæ dux III, Cosmi patris regiam pietatem æmulatus, inter alia pietatis suæ erga augustissimam Dei Genitricem testimonia, erga beatam Virginem Annuntiatam de Florentia, quemadmodum statim pro suo ineundo feliciter principatus gubernio, post defunctum Franciscum fratrem duo magna candelabra argentea magni ponderis et pretii ad pedes illius aræ obtulisset, anno quoque Domini 1600, totum illud altare Annuntiatæ argenteum, in quo opus et materia decertabant, pro salute Cosmi primogeniti sui, non absque ingenti Florentinorum admiratione apponi jussit, die memoranda Nativitatis ejusdem gloriosæ Dei Matris, cujus sacellum etiam pretioso strato marmoreo variis lapidibus vermiculato cum suis stemmatibus exornavit. Quem etiam imitata Christina Lotharingia conjux, regis donariis, et ornamentis, gemmisque eam aram prosecuta fuit, cum argenteis candelabris et phialis magni pretii. Ea enim devotione uterque sanctum illum locum coluit, ut certatim nunc ille

nunc ipsa quotidie venerantur, et frequenti oratione sanctam illam imaginem non cessant adornare simul et adorare. De quibus cecinit Prosper Tatus :

*Delectat tantum lustrare ingentia templa
Ista Deæ ; hic magni Fernandi dextera claret.
Larga ducis, quem cura premit cælestis honoris
Virginis ac perstat celsæ pars maxima cultus,
Rebus et in magnis dux limina sacra frequentat
Conjuge cum chara, Christi quæ nomina perfert
Femineum ac decus illustrans Lotharingia factis
Gesta suis complet, nomenque æternat in asira
Solvit ibi dux vota pius, regnumque relegat,
Argento ac facto votivas condidit aras
Cælatas vitam Divæ mortemque decoræ
Pondere quas juxta magno candelabra surgunt
Quæ certant operi æternos ignesque ministrant,
Ac geminæ, ut cælo fulgent ardentque cometæ
Flamma rubet solem, crispant binique pyropi.*

Idem sacrosanctæ domui Lauretanæ dono misit triremem argenteam, remigio armentisque omnibus instructam ornatamque, pondo circiter XL, quam votivum donum esse, insculpta in utroque triremis latere verba declarant.

*Ferdin. Medic. Magn. Etr. D. ob triremes suas a
peste liberatas Deiparæ Virginii dicavit
an. M D XCIII.*

Sed plura alia obsequiosæ erga Deiparam pietatis monumenta reliquit, quæ ad mæx hætenus cognitionis notitiam non venerunt: Decessit anno salutis 1605. Vide *Purpuram nostram Marianam* cap. 6, in Ferdinando Mediceo S. R. E. cardinali.

§ VIII. — De Ferdinando Lusitanie princepe.

Ferdinandus Lusitanie princeps, Joannis I (eiusdem Lusitanie regis filius, inter alia pietatis suæ erga beatam Virginem obsequia, quovis die Sabbati, et qualibet Vigilia festorum Deiparæ, aqua et pane jejunabat : ut onittam Christi Domini solemnitatum, et undecim sanctorum, quibus peculiariter addictus erat, pervigilia, quibus idem facitabat. Sub mortem Deiparam vidit, specie Matronæ sublimi solio insidentem, multisque cinctam aulicis miro splendore collucentibus conspexit, e quibus ille, qui suspensum e cruce vexillum leva, lances (quali forma archangelum Michaelē ab aliis cælestibus scernimus) dextra præferebat, supplicandum se ante beatiss. Virginem abiciens, dicebat : Oro, Domina, ut servum tuum, tibi mihi-que semper impense deditum, tot malis exuas, et nostris copiis adjungas. Vix sinierat, cum elegantī vultu alter, calicem alia manu ostentans, alia librum expansum, in cuius fronte initialia illa verba perlegit : *In principio erat Verbum* (Joan. 1, 1) (quem proinde evangelistam esse Joannem non dubitavit) hæc ad Virginem protulit : « Ne tuum hunc assecam, Mater et Domina, pluribus damnis atteri, longiori exilio differri patiaris. Jam ad convivium nuptiarum Agni invitetur, quando nullis unquam sordibus vestimenta inquinavit. » Duorum precibus Virgo exorata, pio Ferdinandum obtutu colostravit, et eadem luce dixit cum illis agminibus

annumerandum. Itaque princeps hic, Deiparæ semper studiosissimus, Christum Dominum beatissimamque ejus Genitricem ac divorum omnium merita implorans, placidissime quievit in Domino, anno salutis recuperatæ 1443, die 5 Junii.

§ IX. — De Ferdinando altero Lusitanie princepe.

Ferdinandus, regni Portugallie infans, ob in-natum erga Deiparam affectum, ejusque gloriæ provehendæ zelum, sacram ædem in honorem sanctissimæ atque immaculatæ Conceptionis Genitricis Dei Mariæ, intra muros civitatis Julie Pacis erectam, ex domesticis facultatibus magnificentissime simulque augustissime a primis fundamentis ad apicem usque edificari fecit; quod vel hinc saltem colligi potest; continet siquidem præfata ædes, atque commodissime, centum atque triginta sacras virgines Deo dicatas. Vivebat anno a Christo Salvatore nato 1471.

§ X. — De Ferdinando Mantuæ duce.

Ferdinandus Gonzaga Mantuanus, regii omnino animi princeps, non minus ob eminentiam Romanæ purpuræ a Paulo V concessæ, quam a Marianæ pietatis prærogativa nutricis cum lacte haustæ celebrandus ecclesiæ S. Mariæ in Porticu titulo insignitus, pro ardentissimo suo erga Deiparam Virginem studio, multa ad hujus ecclesiæ ornamentum moliebat, sed Francisco Gonzaga Mantuæ duce immatura morte prærepto, rebus ecclesiasticis abdicare se, et principatus jura coactus est suscipere. Tamen quantæ sibi credita Mariana ecclesia curæ esset, testatum ut relinqueret candelabra quatuor, crucemque cælato opere, argentea omnia, pondo triginta fere librarum donavit. Numismata etiam aurea sanctæ Mariæ in Porticu imagine, suæque ipsius effigie ornata, ac titulo cardinalis insignita cudit. Cum Carolo Nivernensium duce et Adolpho comite ab Althain, fundavit religionem equitum Militiæ Christianæ sub titulo Conceptionis B. Virginis Immaculatæ, juravitque ac promisit se semper defensurum ejusdem beatissimæ Virginis Immaculatæ Conceptionem, et in hac re, et in omnibus sanctissimæ Dei Matris gloriam promoturum. Imaginem thaumaturgam Sanctæ Mariæ de Gratiis in ejusdem nominis templo Franciscanorum Patrum non procul Mantua dissito, elegantissime suis exornari sumptibus curavit, ut frequentior ad hanc populi pietas conflueret.

Idem ad pronubum beatæ Virginis annulum frequenter, libenter, reverenter usque Perusiam est peregrinatus, qui censuit hunc esse non onychinum, sed chalcedonium. Mortalem hominem exiit, anno redemptionis humanæ 1626, die 30 Octobr. ; de quo vide supra in Adolpho ab Althain comite, et Carolo Nivernensium duce.

§ XI. — De Ferdinando Mantuæ princepe.

Ferdinandus Gonzaga, e Mantuæ principibus, ut singulari cordis affectu Mariam amavit, ita illius singulare auxilium experiri meruit. Nam cum adhuc adolescens, Mantuæ præferocem cursu exerce-

ret equum, eo venementius incitato effusus in frathros ferreos vicini templi, beatæ Mariæ Lauretanæ opem imploravit. Mira dictu res. Ex tam gravi periculosoque casu extemplo sanus vegetusque surrexit. Nec voti parum memor equestrem katuum argenteam Lauretanæ Virgini donum tulit. Ipse autem ejusdem effigiem Virginis ex argento expressam deinceps in omni vita perpetuo suspensam gestavit e collo, sive miraculi monumentum, sive vitæ præsidium. Nec frustra, in maximis præliorum descriminibus vir bellicosus, præsentem semper Deiparæ Virginis expertus est opem. Vivebat anno salutis reparatæ 1550.

§ XII. — *De Ferdinando Montis Pessulani domino.*

Ferdinandus de Majoricis, Montis Pessulani in diœcesi Magalonensi dominus, in honorem beatissimæ Dei Matris Virginis Mariæ, atque in ejus cultus augmentum, in suis propriis domibus, sitis in territorio dicti loci Montis Pessulani, monasterium propriis sumptibus et expensis construxit et dotavit, ut in eo sorores ordinis S. Claræ devotum impenderent Deiparæ Virgini famulatum. Vivebat anno Domini 1539.

§ XIII. *De Ferrico Vademontano comite.*

Ferricus (aliis Fridericus) comes Vademontanus, inter alias pietatis suæ erga Deiparam Virginem significationes, in Lotharingia prope Nanceium, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem sodalitium constituit, cujus e legibus una hæc erat, ut omnes qui in illud admittebantur (erant autem omnes nobiles), tum viri, tum feminae, octo feriis, quæ antecedunt, atque aliis totidem, quæ consequuntur festum Assumptionis gloriosæ Virginis, ejus imaginem ferrent, sive acu, sive penicillo pictam, aut ex argento conflata. Is vero, qui eo tempore esset sine tali imagine deprehensus, certam multam persolveret. Vivebat Ferricus comes iste, anno Incarnationis Dominicæ 1595.

§ XIV. — *De Folcodo Teisterbandiæ comite.*

Folcodus, potentissimus Teisterbandiæ comes et princeps ditionis inter Mosam et Wahalim sitæ, quæ ditio olim Heusdenum tractum, et Altenaensem cum insula Bomelana continebat: cum mundo totus deditus, hostibus a tergo insequentibus evidentissimo vitæ discrimini expositus esset, omni spe liberationis destitutus, equo insidens, in Mosam fluvium præcipitem se dare coactus, alioquin certo certius in manus inimicorum deventurus, Deo vovit, ejusque Virgini Matri, cujus erat devotissimus, cœnobium se exstructurum, si incolumis flumen transmittere, et instans periculum evadere concederetur. Voto hoc emisso, visa abiis, qui ad ripam fluminis stabant, et nil nisi submersionem viri præstolabantur, Virgo Deipara, cæruleo et cœlesti pallio amicta, equi tergo, quo Folcodus utebatur, insidens, eundemque extra aquas et periculum deducens. Qui ab undis, et ab hostibus suis liberatus, nequaquam cœlesti suæ liberatrici ingratus, neque etiam voti immemor, Andrea Ultrajectensi

episcopo factum approbante piissimum, castrum suum Bernam, juxta Heusdenum oppidum situm, in monasterium mox convertit, canonicis Præmonstratensibus e cœnobio dicto Insula B. Mariæ in confinio Geldriæ advocatis, et a Roberto primo ibidem abbate, miræ sanctitatis viro ac regis Angliæ cognato submissis. Inter quos et ipse Folcodus mundo valedicens, stupendo plane exemplo (nam, ut dixi Princeps erat ditionis, Mosam inter et Wahalim sitæ, ac comes in Teisterbandia, quæ ditio olim Heusdanum tractum, et Altenaensem cum insula Bomelana continebat), conversus, seu humilis laicus effectus, annis quindecim sanctissime vixit, variis humilitatis exercitiis (inter quæ et bubulci officium, vacas sæpius ipse mulgens) gloriosus. Decessit e vita 12 April. ann. 1149, cujus sacrum natalem hisce verbis in Hagiologio ordinis Præmonstratensis commemorat R. D. Chysostomus Vander Sterre: « In territorio Heusdano, Natalis B. Folcodi conversi, ordinis Præmonstratensis, et fundatoris ecclesiæ Bernensis, qui contemnens honorum titulos, et Teisterbandiæ comitatum, in humilem Præmonstrat. ordinis commutans professionem, ut liberioris vitæ expiaret maculas, elegit magis abjectus esse in domo Domini sui, quam habitare in tabernaculis peccatorum (Psal. LXXXIII, 11). » Sic ille.

§ XV. — *De Folmaro Metensi comite.*

Folmarus, comes Metensis in ducatu Lotharingiæ, inter alia pietatis suæ erga Deiparam obsequia, in banno suo de Montaigne, abbatiam pro Cisterciensibus, in honorem B. Mariæ Virginis fundavit, quæ ex ea amœnitate loci Bellum Pratum vocata est. Vivebat anno salutis 1154.

§ XVI. — *De Francisco, Ajamontano marchione.*

Franciscus a Stunica, Ajamontani oppidi in Bætica marchio, in aliquam sui erga Deiparam affectus testificationem, una cum conjuge sua Leonora Maurique, eremitorum, quod sub titulo S. Mariæ pulchræ, ad tertium lapidem ab oppido Lepa in Hispalensi diœcesi, non longe ab Oceano mari, erectum erat, ex propriis facultatibus in satis capacem conventum Minoriticum sub antiquiori titulo transtulit, et Franciscanis Fratribus inhabitandum pientissimo affectu contulit. Vivebat anno a mundi redemptione 1515.

§ XVII. — *De Francisco Baragiæ comite.*

Franciscus Capata, Cisneros, Baragiæ, Toletanæ diœcesis oppidi, comes primus, pietatem suam erga Deiparam Virginem declaraturus, ac subditum sibi oppidum honestaturus, conventum Minoriticum purissimæ Conceptioni ejusdem Deiparæ Virginis sacrum, e privatis facultatibus a fundamentis extruendum curavit. Vivebat anno Domini 1586.

§ XVIII. — *De Francisco Bellalcazarensium comite.*

Franciscus a Stunica, Bellalcazarensium comes, Vexaranus dux, eximium pietatis suæ erga B. Virginem documentum dedit, dum cœnogonium, tem-

plumque S. Mariæ Conceptæ statuit. Hincosæ suæ ditionis oppido, idque religiosi sancto Francisco devotis consignavit. Alit 40 virgines, ordini immaculate Conceptionis B. Virginis voto astrictas. Vivebat Franciscus anno a partu Virginis 1570.

§ XIX. *De Francisco Britanniae duxe.*

Franciscus Britanniae dux, ob singularem et sinceram, quam erga B. Virg. gerebat devotionem, una cum Margarita conjuge, Sixto IV Pont. Max. humiliter supplicavit, ut cum suo tempore, per Alanum Britonem ordinis Prædicatorum, innovatus esset certus modus, seu ritus orandi, pius et devotus, Psalterium seu Rosarium B. Virginis vulgariter nuncupatus, qui etiam antiquis temporibus a Christi fidelibus in diversis mundi partibus observabatur, videlicet quod quilibet volens eo modo orare, dicebat qualibet die ad honorem Dei, et beatissimæ Virginis Mariæ, et contra imminentiæ mundi pericula tot salutationes Angelicas, *Ave Maria*, quod sunt Psalmi in Psalterio Davidico, singulis decem Salutationibus hujusmodi Orationem Dominicam semel præponendo hunc orandi modum, sive ritum, ad obstruendum ora aliquorum detrabentium, auctoritate apostolica approbare dignaretur: Sixtus tam piis precibus inclinat, modum orandi prædictum, non solum auctoritate apostolica approbavit, illumque tolerandum fore, ac cunctis fidelibus eo modo orare licere, decrevit ac declaravit, sed ut omnes et singuli Christi fideles ad prædicto modo orandum ferventius inducerentur, universis ac singulis Christi fidelibus præfato modo orare volentibus, ubilibet existentibus, præsentibus et futuris, pro qualibet vice quinque annos, et totidem quadragenas indulgentiarum misericorditer in Domino relaxavit. Vivebat Franciscus anno Domini 1480; ejus pietatem erga B. Virginem commendavit Sixtus Pont. in Bulla data Romæ apud S. Petr. anno 1479, 3 Idus Maii, pontificatus octavo.

§ XX. — *De Francisco Gandiæ duxe.*

Franciscus Borgia, Gandiæ dux, postmodum vero Societatis Jesu præpositus Generalis, Deiparæ Virginis amantissimus, ipsius cultum in omni vita promovere atque amplificare studuit. Dum in aula Lusitaniæ principis Joannis versaretur, Deiparæ natali die multis in schedulis varias ejus virtutes ac laudes inscripsit, egregiis cuique virtuti appositis precandi formulis: deinde aliis in schedulis numero paribus, matronarum puellarumque scripsit nomina, quæ in principis versabantur obsequio, hisque sigillatim nominibus una ex parte, ex altera schedulis ad laudem Virginis, subjecta prece sortito eductis, quam cuique schedulam sors dedisset, toties deinceps octo diebus jubebatur ex concepta in ea formula precem quotidie fundere. Quod cum vehementer arrisisset Joanni principi, Borgia, qui immensa quadam flagrabat cupiditate incitandi homines ad virtutem, pro sua mercede peposcit, ut quæ mater esset princepsque familiæ,

ea cum aula sua universa ad honorem Virginis animum repurgaret, et alimentis deinde cælestibus confirmaret. Quod cum facile annuisset, ipsemet delectus ad id sacerdos, divinissimam hostiam, antequam inciperet distribuere, manu tenens pauca verba, sed ardentia, fecit, ostendensque quis esset is, quem manibus sustinebat, quæ ejus vis, majestas et sanctitas; quanta e contrario suscipientis illum hominis vilitas pravitasque. Ad quæ verba, eo prolata sensu ac tempore, ingens consecutus est audientium motus, ex eoque tempore in principis aula, octavo quoque die, minime quintodecimo, sacra illa mysteria salutariter obiri cœpta. Et erat regia omnis, sive hæc Borgiæ industria, sive ejusdem sermonibus et exemplis, tantis ignibus inflammata, vix ut alius per eos dies sereretur inter aulicos sermo, nisi de Deo, ipsumque gynæceum non e principis reginæque pedissequis, sed ex ancillis Christi videretur esse collegium.

Cum esset Romæ præpositus Societatis generalis, qua valebat apud omnes gratia et auctoritate, perfecit, ut sacra illa imago prototypa, quæ a S. Luca fertur esse depicta, beatissimæ Matris præter Jesum brachiis ac sinu gestantis, quæ gravitatem suavitate mista admirandam, modestamque virginalem ac sanctitatem spirat, qua simul augustissima ac suavissima specie ac forma, Virgo Mater, qualis erat in terris, ad vivum expressa creditur, quæ imago summo religionis cultu frequentatur, et summa cura asservatur, in æde S. Mariæ Majoris, in recentius amplissimum, et pontificia majestate dignum sacellum Pauli V Pontificis traducta: effecit, inquam, Borgia, ut hæc imago sibi privatim ad dies aliquot habenda permitteretur, ex qua ad augendam in Virginem pietatem, quamplurima curaret exemplaria duci et quod erat unius urbis beneficium, id toti communicaret orbi. Cumque plurima se huic ejus optimæ voluntati ingessissent obstacula, tamen ea pervicit B. Pater, omnesque exhaustit difficultates. Ut ea potiri liceret imagine, quam in sacrario suo repositam mox a præstanti pictore curavit exprimi, aliasque ad ejus exemplum ductas imagines, principibus viris, domiciliisque Societatis suæ, ad augendum Virginis cultum dono misit, et suæ in eam pietatis fructum tulit uberrimum. Idem, existens prorex Cataluniæ, B. V. Mariæ Coronam recitabat quotidie, adhibita profunda meditatione mysteriorum, quæ ea continentur, quibus in singulis tria præstabat. Primum gratias agebat pro singulari beneficio, quod ei Deus in eo mysterio præstabat. Secundum, seipsum confundebat, quod in eo mysterio tam parum emolumenti spiritualis percepisset. Tertium, a Deo petebat eam gratiam, quæ unicuique mysterio congruebat. Cupiebat omnes B. Virginem in Patronam asciscere, atque ominabatur sinistri aliquid eventurum iis qui id non præstarent. Interrogante illo

quosdam Societatis Jesu tirones, quosnam sibi delegissent in patronos, intellexit nonnullos eam in Patronam non assumpsisse : unde ipse admirans : « Vide (inquit ipse ad magistrum novitiorum conversus), ut invigiles eorum saluti : vereor enim ne non perseverent in religione. » Quod etiam accidit, cum omnes illi variis temporibus eam deseruerint.

Sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum suscepuros, tribus ante diebus habitationem divino Hospiti præparare docebat in hunc modum :

« Primo, inquit, die, in Vesperis ad angelorum Reginam eundum erit, eique flexis genibus supplicandum, ut nobis præparationis gratiam impetret : offerendæ etiam ei novem angelicæ salutationes.

« Prima quidem, commemorando ejus desiderium, quo tanquam peccatorum Mater, Domini adventum, adeoque humani generis remedium, tantopere expectavit, simul etiam supplicando, ut ipsius meritis, et Dei, et salutis animarum ferventia desideria consequamur.

« Secunda vero, illam ipsius præparationem commemorando, quam habuit semper ad divinam gratiam : simulque supplicando, ut nobis a Deo dignam ad sacrum hoc præparationem impetret.

« Tertiam vero offeremus cum humilitatis ejus memoria, qua Dei Filium in Incarnatione suscepit : atque ut itidem nos eum humiliter recipiamus, supplicabimus.

« Quartam, in ejus amoris memoriam, quo sine dolore Natum complexa est, supplicantes, ut eum nos itidem charitate amplectamur.

« Quinta erit in doloris memoriam, qua de cruce depositum suscepit in gremio ; petemus vero, ut cum Passionis Christi sensu, nos eum recipiamus.

« Sexta vero in ejus fidei memoriam, qua eum, quem resurrecturum sperabat, in sepulcro posuit ; petemus vero, ut cum incremento fidei Christum suscipiamus.

« Septimam offeremus supplicantes, ut per præparationem, quam ad Spiritus sancti adventum pro se, et Ecclesia tota fecit, nobis a Deo gratiæ incrementum obtineat, quo digne Christum suscipere valeamus.

« Octavam autem, ut per devotionem, qua Christum ipsa in sacramento suscipiebat, nos etiam devote suscipiamus.

« Denique nonam cum offeremus, supplicabimus, ut per gaudium et lætitiā, quam a Filio suo in die Assumptionis in cælum recepit, nos itidem Christum cum tali gaudio recipiamus.

« Secundo die, in Vesperis, item adeunda Mater Dei erit, cujus nobis manibus hic panis datus est, orandumque ut, quando hoc sacrum convivium in crucis mensa apparatus est, per eos quos sensit, ad crucem doloris, nobis hanc a Deo gratiam impetret, ut Filii sui passionis participes simus.

« Offeremus vero ei quinque orationes domini-

cas, totidemque salutationes angelicas, supplicantes, efficiat suis precibus apud Deum, ut Christi quinque vulnera cordibus nostris imprimantur.

« Tertio die, item in Vesperis, oranda erit Sponsa Spiritus sancti, et peccatorum Mater, perque eam Spiritus sancti gratiam obtestanda, qua templum sanctissimæ Trinitatis facta est, nostræ ut paupertati succurrat, cui ille suum adventum ita promisit : *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus.* (Joan. xiv, 23.)

« Recitanda vero septies *Ave Maria*, quo dona Spiritus sancti impetremus.

« Ne vero post communionem in ingratitude vitium incidamus, in gratiarum actione tres item dies consumemus. »

« Primo die, in Vesperis, ad Reginam nostram, et Dei Patris filiam adeundum, recitataque ter Salutatione angelica, agendæ ei gratiæ de præparatione ipsius ad Incarnationis mysterium, quo tanquam medio ad nos hic panis pervenit. Maximum vero id est beneficium, quod, quam ederimus caro, et quem bibimus sanguis, ex Virgine acceptus sit, quodque ejus meritis et precibus, et ad Christum suscipiendum digne præparemur, et nostra nobis a Deo peccata remittantur. Quare pro omnibus Virgini agendæ sunt gratiæ.

« Die secundo, item Vesperis adeunda Regina et Domina nostra Dei Mater, recitataque ter *Ave Maria*, agendæ ei gratiæ, quod lacte proprio, magnisque laboribus panem hunc nobis ad victum dederit, in crucis ara pro nobis, tanquam propositionis panem, atque in altari in nostrum et remedium et levamen, æterno Patri offerendum, atque in sacrario ad solitudinis nostræ consolationem reponendum. De his, inquam, atque aliis nobis in sacramento ejus intercessionem collatis beneficiis erunt Virgini agendæ gratiæ.

« Die tertio, item in Vesperis, misericordiæ Reginam, et Spiritus sancti Sponsam adibimus, atque recitata ter salutatione angelica, gratias agemus, quod charitate maxima, redemptionis nostræ causa, Filium Patri in cruce obtulerit. Quod si homines his, quorum opera redempti sunt, et servitute liberati, magna se intelligunt obligatione devinctos Matri huic misericordiæ, quæ pro libertate nostra carnem suam, suum sanguinem, amorem, vitam, bonum denique omne pro nobis dedit, quantum, quæso, debemus, aut pro his, atque aliis in nos ab ipsa collatis beneficiis, quas possumus, quæso, grates persolvere ? Non id quidem opis est nostræ, sed quas possumus tamen (nam quas debemus non possumus) et sanctissimæ Trinitati et beatissimæ Virgini et sanctis omnibus referamus. » Hactenus ille.

Sanctissime excessit e vita, pridie Kalendar. Octobr. anno salutis 1572, ætatis vero suæ 62, pro-

pemolum expleto, cumque in Catalogum beatorum retulit Urbanus VIII.

§ XXI. — *De Francisco Gravinæ comite.*

Franciscus de Ursinis, Gravinæ et Cupersani comes, almæque Urbis præfectus, inter cætera pietatis suæ erga Deiparam argumenta, ædes sanctæ Mariæ Virginis super Minervam, jam diu medio opere interruptas, propriis sumptibus absolvere curavit. Vivebat anno Domini 1555.

§ XXII. — *De Francisco Guisii duce.*

Franciscus dux Guisius, licet laicus, conjugatus, et miles strenuus, cum civitatem Mediomati a potentissimo exercitu obsessam defenderet, quolibet die sub auroram de strato surgens, tanta constantia ac fiducia in Deiparam recitabat Rosarium, seu tertiam ejus partem, ut ob nullum strepitum aut tumultum bellicum, nec ob ullam rerum gerendarum curam, ab eo finiendo desisteret. Vita functus est anno salutis 1563, die 24 Februar.

§ XXIII. — *De Francisco Hetruriæ duce.*

Franciscus II, magnus Hetruriæ dux, inter alia eximii amoris sui erga beatam Virginem indicia, omnibus principibus viris, qui sanctissimam D. Annuntiæ de Florentia imaginem non antea vidissent, nec mirabilium ejus notitiam aliquam habuissent, miraculum illud, vere mirandum, de nobili femina, quæ a conjuge suo, ob fractam fidei suspicionem, ad mortem adaeta, fuis Deiparæ Annuntiæ precibus obtinuit, ut puer, quem nigrum pepererat, albus evaderet: tanto interdum affectu enarrare solitus erat, ut suos atque audientium oculos ad lacrymas provocaret. Ad immortalem vitam transiit anno orbis redemptionis 1587.

§ XXIV. — *De Francisco Mantuæ duce.*

Franciscus Gonzaga, hujus nominis II, Mantuæ dux, Vincentii Mantuani ducis filius, inter alia obsequiosæ pietatis erga beatam Virginem indicia, sacras Deiparentis Virginis ædes in Curtatonis agro sitas, summa semper religione est veneratus. Anno præsertim Domini 1612, decimo octavo Kalendas Septembris (quo tempore ibidem nundinæ, ob annuæ celebritatis festum, populique frequentiam exercentur), non modo solemniori cultu ac pompa rem sacram haberi, locumque exornari præcepit, sed consuetas quasdam popelli ac plebeculæ choreas, proposita pœna interdixit, affirmans sanctorum festos dies religione ac pietate, non choreis, et jocus esse decorandos: cujus rei, ut ipsemet populi exemplum præberet, monile quoddam aureum pretiosissimis lapillis distinctum, ingenti pecunia mercatus, Deiparæ Virginis collo, exiguum immensæ devotionis munus, suspendit. Eodem anno, Dominicæ Passionis funesta luce recurrente, celebre satis ac religiosum spectaculum, in ædibus D. Barbaræ Mantuanis civibus exhibuit, quo Mariæ Virginis gaudiosa (ut aiunt), dolorosa et gloriosa mysteria,

magnis impensis, nec minori arte et ingenio referenda curavit. Vicesimo tandem septimo ætatis anno, qui in jam commemoratum superius incidit, ad justitiæ coronam pientissimus hic princeps evolavit.

§ XXV. — *De Francisco Mantuæ marchione.*

Franciscus Gonzaga, Mantuæ marchio, FridERICI (de quo infra) marchionis filius, Deiparam Virginem toto vitæ suæ tempore speciali cultu veneratus est. Gravissimo cum hostibus commisso certamine in apertum vitæ discrimen devenerat, quamobrem ad singularissimæ Patronæ suæ, Reginæ videlicet angelorum, præsidium confugiens, templum illi, dummodo ex instanti periculo subtraheretur, sacraturum se vovit: miroque modo ex ea tempestate protinus ereptus, Mantuamque sospes regrediens, templum S. Mariæ super Victoriam, ac perexiguam juxta cellulam, ad cremiculæ cujusdam (quem Hieronymum Ridinum appellabant) hospitium erexit, ac de episcopi sententia, ut quotannis, vi Nonas Julias, Visitationis Deiparentis Virginis festo, in ejusdem cultum, solemnis a cathedrali ad novum illud templum supplicatio fieret, impetravit: seque armis instructum demissis genibus ante ejusdem Virginis iconem, ab Antonio de Corregio pingendum curavit. Anno deinde Reparationis humanæ 1519, iv Kalendas Aprilis animam feliciter efflavit.

§ XXVI. — *De Francisco Mantuæ principe.*

Franciscus Gonzaga, Mantuæ princeps, inter cæteras virtutes, pietate in Deiparentem Virginem maxime enituit. Anno Domini 1596, ædes S. Mariæ de Porta in Mantuana urbe a fundamentis iterum exstruxit, in quas religiosos illos, qui servi beatissimæ Virginis appellantur, Kalendis Maii solemnii pompa introduxit. Cumque deinde magnificentissimum eidem Virgini templum, belli pestisque evadendæ causa, vovisset, idque a piissima Patrona exorasset, anno salutis 1599, juxta Curtatonem, templum (quod S. Mariæ de Gratiis vocant) jam promissum cœpit exstruere, tantaque sedulitate opus illud insigne confectum est, ut sequenti anno, cum Sacratio et Campanili, 30 millium aureorum tunc temporis maxima impensa fuerit absolutum. Anno deinde 1406, Veronam, S. Mariæ de Scala invisendæ gratia, voto super hoc antea promisso, profectus est, et deinde octavo Idus Martias, anno virginei partus 1407, ætatis suæ 41 ad æterni regni solium gloriosissimus princeps migravit.

§ XXVII. — *De Francisco Maria I, Urbini duce.*

Franciscus Maria, hujus nominis I, Urbini dux, singulari quadam animi propensione in Deiparam Virginem ferebatur. Ditione (quam deinceps armis receperat) a Leone X exutus, cum ultra Picenum agrum infesta populatione percurreret, pontificis, ut ipse dicebat, injuriam ulturus, exercitum habebat ex multarum gentium colluvione mistum, quibus nec mos, nec lingua communis,

sed præda potior religione erat. Proinde neque ducis imperio satis regi poterat, neque ulla ratione a rapina prohiberi. Et præfectorum, centurionumque plerique jam pridem Lauretanis thesauris inhiabant. Jamque per internuntios de his dispendiis clandestina inter se consilia agitarant. Ergo ex composito ad Montem Filetranum non procul Laureto sub vesperam consistunt eamē, ut postero die illucescente Lauretanam ædem, defensore vacuum, direptum eant. Haud fefellit pium juxta prudentemque ducem impius conatus exercitus sui. Itaque per interpretes detertere ab impio consilio perditos barbarorum duces, per Italicas copias nefarium facinus impedire institit. Omnia agere, omnia moliri, ut quolibet potius averteretur incensa prædæ cupido. Cæterum surdæ erant omnium aures obstrepente avaritia; itaque major pars, ut plerumque fit, vincit meliorem. Luce nondum certa, præmissis exploratoribus, agi cœptum est agmen. Dissuadere iterum dux, ac minas precibus miscens, deprecari sacrilegam profectionem.

Posteaquam nihil proficiebat, orat, si stetisset animo Lauretum pergere, ut mutata in diversum voluntate, pietatis ergo, ut cæteri mortales, ad sacrosanctam Deiparæ Virginis cellam accederent: si secus fecerint, non suam modo sed cœlestem quoque intentat iram, recentia Turcarum exempla proponens. At illi, animis vesania avaritiaque occupatis, nullius salubris consilii patientes, ad devoratam spe et opinione prædam incensis studiis tendunt. Sequitur exercitus dux, quem regere nequibat, sacrilegium, quod impedire non poterat, imperaturus. Sed non defuit sacrosanctæ cellæ præsidium Virginis. Præmissi exploratores haud procul Laureto aberant, omniaque tuta esse cernentes, lætitia gestiebant: cum subito acrium grex luporum (ut ferinam hominum rabiem feræ comprimerent) e saltu proximo erumpunt, ac velut facto agmine, in præcursores impetum faciunt, illorum plerosque repentino terrore amentes jugulant laniantque, cæteros in figuram vertunt, salutis jam magis quam prædæ memores. Qui cum ad primum agmen, metu, cursu, lassitudine exanimati pervenere, receptis demum a tanto terrore animis, effusæ fugæ terrorisque causam sociis tanti sceleris aperiunt, monent etiam atque etiam, viderent quid agerent: ædi Lauretanæ Deum custodem ac vindicem adesse: tantam vim luporum, tam immania corpora belluarum non e nemore egressam, sed divinitus in prædatores emissam, nec ipsis tam cum belluarum exercitu, quam cum Deo cœlestibusque esse pugnandum. At vesani exercitus duces, exploratorum terrorem tanquam vanum militari deridiculo eludentes, nihilominus properabant ad prædam.

Verumenimvero, ut sacra ædes in conspectum se dedit, repente ingens exercitus pavor invasit,

cunctique lymphatis similes trepidare cœperunt, divinitus incussa formidine omnium pectora percurrente. Tunc vero, excussa vesania, ad se redeunt sceleris duces: et sive divini ira Numinis, sive templi religione perterriti, cuncti pariter præmeditato latrocinio desistunt. Cæterum, ne subinde militares animi ad ingenium redirent, consternatis novum miraculum additur. Jam multum diei processerat, cum repente nebulam de cœlo lapsam ferunt, quæ paulatim circa templum dilata ejus conspectum ademit, cum tamen cætera circum loca sole essent illustria. Ea species oculis objecta, militum quoque immobiles tenuit animos. Exinde ingenti horrore perfusi, versaque in religionem audacia, ad placandam Dei ac Deiparæ iram, Lauretum ire pergunt. Quo ut ventum est, cuncti, ac præcipue cohortium duces, Lauretanam ædem intrant venerabundi, ac positis humi genibus, cogitati sceleris veniam exposcunt. Ultero etiam Virginem, quam diripere destinaverant, muneribus colunt. Ita susceptum ab insano principio iter, exitu saniori conclusum. Dux autem noster Franciscus Maria insperato exitu facinoris mire lætus, Deo, ac beatæ Virgini aversum sacrilegium gratulatur, mox detractasibi arma, in primo augustissimæ cellæ aditu suspendit, tanti miraculi monumentum, simul se ex agro Piceno exercitum abductorum vovet. Nec votum fefellit: extemplo formidabiles copię abductæ, eademque opera, et Lauretana ædes, et Picena regia metu divinitus liberata.

Hic idem Franciscus Maria Urbinatium dux, pietati suæ erga Deiparam astruendæ, in ipsius Deiparæ Virginis æde Lauretana, nobilissimum sacellum ædificavit, non solum candido marmore mira arte cælatum, sed pulcherrimis picturis Barroci et Zucchari, præstantissimorum pictorum, manu exornatum. Obiit anno Domini 1538.

§ XXVIII. — *De Francisco Maria II, Urbini duce.*

Franciscus Maria de Rovere, ultimus Urbini dux, ad amorem studiumque suum erga Deiparam Virginem contestandum, ejusdem ædi Lauretanæ donum, non materia magis quam opere inelytum dedit, lychnum videlicet, qui trium angelorum humeris sustineretur, ubi angeli ramos quernos (insigne id est Roburæ familiæ) prætendunt manibus. Totum opus ex auro solido mirabili arte perfectum, pondo librarum decem. Ergo ob eximiam dignationem præcipuus ei locus datus, ut ante ipsa ora beatæ Virginis medius inter argenteos lychnos, ex catellis aureis pendens perpetuo luceret. Eidem insuper ædi tercentum, et quinquaginta septem vasa e Majolica, eximii pictoris Raphaelis Urbinatis manu picta, munus obtulit. Dotem etiam assignavit ad quotidianum sacrificium in eadem æde celebrandum. Cætera obsequiosæ pietatis argumenta, quibus tantus princeps se augustissimæ Dei Matris servum devotissimum declaravit, ad hæc hactenus cognitio-

nis notitiam non pervenerunt. Migravit ad Dominum, anno salutis recuperatæ 1631.

§ XXIX. — *De Francisco Massastræ comite.*

Franciscus Papacoda, Massastræ Apulorum oppidi, atque Metolanæ diœcesis temporalis dominus, Mariæ gloriæ promovendæ, apostolica sibi favente auctoritate, propriam suæ habitationis domum, quam intra præfati oppidi Massastræ ambitum obtinebat, in Minoriticum conventum, sub titulo S. Mariæ de Constantinopoli, promoveri curavit. Vivebat anno orbis per Christum salvati 1568.

§ XXX. — *De Francisco Mediolani duce.*

Franciscus Sfortia, hujus nominis secundus, Mediolanensium dux, inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, ad ipsius sanctissimi nominis honorem ac reverentiam, intemperantis animi vitium motumque refrenavit. Etenim Casa Nova, Italiæ urbe, expugnata, ac militari lubentiæ omnibus permissis, juvenis mulier, eaque admodum formosa inventa, ac jamjam violanda clamabat, se donare seipsam duci Francisco Sfortiæ. Milites timentes generalem suum offendere, servare eam, atque ad ducem, ut optimam aliquam prædam, actutum adducere. Princeps, muliere conspecta, ab ea petere, morine malit, an vero militari licentiæ permitti? Respondit illa: « Domine, sum parata in omnibus tibi obedire, cum me protervis militum manibus eripias. » Quibus auditis, illam illico in cubiculum adduci imperat, illasamque servari. Die sequenti ad eam princeps ingressus petit, an in hesterno proposito constans perstaret? Asserit illa. Sed mox advertens ad castitatis jacturam virum procedere, « At, at, inquit, non id ego intellexi, domine, nec unquam asserere existinavi: » oculisque in Mariæ imaginem, ibi forte appensam, injectis, « Domine, inquit, per Mariæ inviolatæ virginitatem, te rogo ne permiseris me castitatem violare, quam marito debeo. » Audito nomine Mariæ, dux totus mutatus, totam a se illiciti amoris affectionem evanuisse sensit. Hic idem Franciscus in suæ erga Deiparam Virginem devotionis testimonium, sacerdotis ac ministrorum solemnî cæremonia sacris operantium amictum egregium ex veste Attalica magnificis operibus picta, Lauretanæ Virgini dono misit. Obiit Mediolani anno salutis 1535.

§ XXXI. — *De Francisco Olivæ comite.*

Franciscus Gilabertus Centellas, primus Olivæ in regno Valentiniæ comes, cum Deiparam Virginem ex intimo cordis affectu diligeret, ad ipsius cultum amplificandum, conventum Minoriticum Marianum, qui sub titulo Dominiæ nostræ de Pino, in medio pinorum nemore, longiusculus ab eodem oppido Oliva erectus perseverat, quinque viginti octo fratribus commodissime incolitur, una cum legitima conjugè Beatrice de Virera, ex communibus facultatibus ædificari curavit. Vi-

vebat iste comes anno Dominicæ Incarnationis 1448.

§ XXXII. — *De Francisco Orapessæ comite.*

Franciscus Alvares a Toletò, Orapessanus comes, quo affectu erga intemeratam Deiparam Virginem raperetur, evidenter declaravit, dum ad 200 passus ab Orapessa, Abulensis diœcesis oppido, conventum Minoriticum, eidem intemeratæ Deiparæ Virgini sacrum, ex domestico patrimonio ædificavit, omnibusque, sive ad cultum divinum, sive ad œconomiam necessariis, abunde munivit. Idem intra ejusdem Orapessani oppidi mœnia conventum, conceptioni Deiparæ Virginis nuncupatum, quem pia Heroïna Mencia a Toletò, Coriani comitis legitima filia, ædificare inceperat, adhuc imperfectum, propriis suis sumptibus perficiendum curavit. Vivebat anno a Redemptione mundi 1519.

§ XXXIII. — *De Francisco Scælæ duce.*

Franciscus Sanseverinus, Laurini comes et Scælæ dux, inter alia affectus sui erga Deiparam testimonia, Ecclesiæ S. Mariæ annuntiatae, in urbe Neapolitana, baroniam, quam vocant Castell' à mare, cum suis casalibus ac jurisdictionalibus libera donatione concessit. Vivebat anno Domini 1417.

§ XXXIV. — *De Francisco Vidiguræ comite.*

Pius heros, Franciscus a Gama, Vidigurensium in Lusitania comes, tanta in Deiparam Virginem pietate emicuit, ut una cum conjugè Guiomari a Villina, aliquantulum a sibi subjecto oppide Vidigura, conventum Minoriticum, ejusdem Deiparæ Virginis Annuntiationi sacrum, ab ipsis fundamentis erigendum curaverit. Vivebat ante Domini 1545.

§ XXXV. — *De Francisco Vigintimillium comite.*

Franciscus comes comitatus Vigintimillium, qui et Siculæ reipublicæ et Friderici III regis infantis curam gessit, se pietate erga beatam Virginem eximium comprobavit, dum ejus augustò nomini sacras ædes erexit, locupletavitque, nempe in agro Castellî Boni, Benedictinum S. Mariæ de Portu cœnobium, prioratum S. Maria de Cava, Ecclesiæ S. Maria de Engio, templum S. Mariæ in Collisano. Vivebat adhuc anno salutis 1386.

§ XXXVI. — *De Friderico Austriæ duce.*

Fridericum de Asburg, ultimum ex linea Austriæ ducem, Deiparæ Virginis cultorem eximium extitisse, ex eo patet, quod a Victore rege Franco Carolo Andegavio in bello captus, securique percussus, ferunt ejus caput recisum, dum extremum calorem exspiraret, nomen beatæ Virginis Mariæ semel atque secundo diserte pronuntiasse. Istud quoque in manifestis ponunt, in loco cædis circum impressum, quasi artificis manu circumductus esset, divinitus et miraculose exstare; totumque sphericum etiam ardentissima æstate madere, ex angulis vero quadraturæ ambientis perpetuas guttas sudare. Quod autem caput a corpore recisum,

nomen Mariæ pronuntiaverit, factum arbitratur Lyræus, non ab anima, quæ indivisibilis est, sed vel a virtute, et spiritu relicto ab anima, ut in lapide fieri solet, quem, manu jam quiescente, quæ eum projecit, adhuc moveri videmus, quia impetus impressus in eo perseverat; ita quoque cum spiritus ac calor, velut impetus quidam sint, hi partes movisse dicendi sunt, non anima, dum scilicet concepto jam et efferri magna contentione cæpto hoc nomine, ut tali tempore fieri solet, superveniens capitis abscissio impedire nequit, quominus spiritus ab anima in linguam ante effusi cæptum nomen protruderent ac finirent. Vel certe, quod probabilius nonnulli existimant, ut sunt card. Toletus lib. II, *De anima*, cap. 2; Hieronymus Dandynus *De corpore animato*, lib. II, alique, miraculo factum videtur. Negat enim philosophus naturaliter id fieri posse, cum ipse lib. III *De partib.* cap. 10, dicit, ietu trajecta præcordia risum attulisse verisimilius est, quam quod referunt de capite, quod abscissum loquatur. Ubi asserit id fieri non posse, cum arteria et pulmonibus destituatur. Utot fuerit, usurpandi nominis Mariæ sub mortem religio non parum hinc stabilitur. Sive enim vitali spirituum agitationi in ea parte perseverantium hæc enuntiatio adscribatur, sive in divinam causam reputetur, non modicum sibi pondus utrumque asciscit, vel ab eximia Friderici pietate profluens, vel a divinæ comprobationis calculo succrescens. Obiit Fridericus anno Domini 1268.

§ XXXVII. — *De Friderico Lotharingæ duce.*

Fridericus, Lotharingæ dux, pietatem suam erga augustissimam Dei Matrem posteris commendatam reddidit, dum intra oppidi Novi Castri, quod ad Lotharingos spectat, mœnia, conventum Minoriticum, ejusdem augustissimæ Dei Matris nomini dictum, quem ejus pater Matthæus Lotharingæ dux (de quo infra) ædificare inceperat, ad coronidem perduxit. Decessit anno Domini 1303.

§ XXXVIII. — *De Friderico Mantuæ duce.*

Fridericus Gonzaga, Mantuæ dux, proavorum suorum Marianam pietatem æmulatus, cum ad vitæ suæ metam pervenisset, testamenti lege sancivit, ut decem aureorum millibus immobilia bona compararentur, ex quorum redditibus pii sacerdotes alerentur, qui in S. Mariæ de Votis templo assiduas pro certiori animæ suæ salute divinæ Majestati ac beatissimæ Virgini preces offerrent, quibus peractis IV Kalendas Julias, anno Virginei partus 1540, feliciter migravit in cælum.

§ XXXIX. — *De Friderico Mantuæ marchione.*

Fridericus Gonzaga, Mantuæ marchio, pietate animique magnitudine conspicuus, ad majorem Marianæ Conceptionis (cujus festum tunc temporis Sixtus IV instituerat) venerationem, parvum quidem, at perbelle compositum, templum Mantuæ, juxta D. Petri ædes, construxit, ut innatum animi sui in beatam Virginem obsequium externis etiam operibus, quoad posset, propalaret. Tanta deinde

pictarum tabularum, ac aureorum, argenteorumque signorum, quæ quisque vovisset, copia eo in templo excrevit, ut S. Mariæ Votorum nomen sibi vulgo compararet. Porro Fridericus III Idus Julias, anno ab orbe redempto 1485 ad æternam patriam commigravit.

§ XL. — *De Friderico Methymnæ duce.*

Fridericus, Methymnæ dux, Castellæque ammirans, pro sua in Deiparam Virginem devotione atque affectu, conventum Minoriticum S. Mariæ de Spe, ad mille passus a Methymna Roseta, Palentinæ diœcesis oppido, ampliavit, imo et a fundamentis, antiquiori casula ad terram dejecta, simul cum contigua ecclesia crexit, amplissimisque hortis atque supra modum amœnis cumulavit. Præterea ejus inquilinis, quibus, quod sibi ab hujusmodi erectione residuum vitæ fuit, conjunxit, ad victum atque amictum necessaria liberalissime ministravit. Insuper, si ejus votis fratres, annuere voluissent, sui successores ad id ipsum præstandum ex testamento obligasset. Tantaque in hoc Marianum monasterium propendebat voluntatis inclinatione, ut viscera sua, cum Clarissarum monasterium Palentinæ erectum in sepulturam elegisset, hoc ipso in loco tumulando curaverit. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 1477.

§ XLI. — *De Friderico Mohæ comite.*

Fridericus Henriquez, Mohæ in Sicilia comes et Castellæ ammiratus, ea fuit erga Deiparam Virginem pietate, ut in ejusdem Deiparæ Virginis honorem duos in suo comitatu conventus Minoriticos, cum suis ecclesiis, sub titulo S. Mariæ de Jesu, ex propriis facultatibus erigi curaverit. Nec illi satis fuit, omnes sumptus his ædificiis necessarios subministrasse, annuamque eleemosynam ad eorum reparationem, commodioremque fratrum habitationem, a suis successoribus perpetuo pendendam, ex testamento legasse, nisi etiam proprias manus, sive in lateribus, cæmentoque, cæmentariis fabrisque murariis ministrando, sive in effodienda terra ad opus admovisset. Florebat ante annum Domini 1509.

§ XLII. — *De Fuasio Lusitano duce.*

A primis Lusitanæ cunabulis nobile est delubrum Virginis, cui nomen a Nazareth, juxta oppidum, quod a Silicibus Pederneira dicitur. Ædes sacra assurgit prope Silicem, quam mare infratundit, pyramidalis specie cuspidatam, et in oceanum procurrentem tam vasto prospectu, ut oculos dejectionis aspectus vacillet. In illius Silicis angustum mœnium, et mari imminens venatio induxit insignem equitem Lusitanum Fuasium Roupinium (qui regem Gani, ejusque fratrem bello cepit, primamque navalem victoriam contra Mauros Lusitanis acquisivit), cum effusis habenis cervum consecraretur, et præ nebula et caligine, periculi magnitudinem non agnosceret, nisi cum se illo compulsum vidit, unde primo gradu in Pontum esset præcipitandus. Ergo cum nec posset frena

promere, nec equum retro convertere, beatam Virginem Mariam petitis ex imo corde precibus in-
clamans, illius imaginem a tergo videt, cujus præ-
sentia et alicujus angeli (ut fas est credere) opera,
equus in eo vestigio subsistit, solisque nixus pe-
dibus se a Silicis cuspidē in interiorem partem saltu
inflexit, ferrei calceamenti signa saxo imprimens,
quæ hodie religiose tanguntur a reptantibus, et vix
audientibus inde oculos in fluctus inferne oblatran-
tes demittere. In eodem Siliceto crux conspicitur,
nullo humano artificio perfecte elaborata, nobili
præsagio superioris prodigii, quod dicato exaltatæ
Crucis die evenit.

A Ibidem Fuasius imagini Deiparæ Virginis, quæ a
Nazareth per Græcum monachum Cyprianum allata
fuerat, exiguum sacellum erexit, quod ab ipso sui
exordio innumeris hominibus, et inter eos Alphonso
rege et Sanctio filio frequentatum fuit. Clarebat
Fuasius anno 1150.

§ XLIII. — *De Fulcone Andegavensi comite.*

Fulco, Andegavorum comes, ut innatum sibi erga
sacrosanctam Dei Genitricem affectum apud tunc
præsentes et posteros contestaretur, in urbe Ande-
gavensi, ad ejusdem sacrosanctæ Dei Genitricis
honorem monasterium pro ordinis S. Benedicti Mo-
nialibus fundavit, anno salutis 1028.

CAPUT VII.

*De Galcherio Salinensi domino : Galderico Tolosano : Galeatio Maleti comite : Galeatio Ma-
ria Medionali duce : Galeatio Mediolani principe : Galtherio Nemorosii toparcha : Gar-
zia Albæ duce : Garzia Ramyrez duce : Gascone Pisciaci domino : Gasparo Agres prin-
cipe : Gasparo Olivarensi comite : Gaufrido Santonensi comite : Gelduino Bretolii co-
mite : Gelduino Pentilevii domino : Georgio Antiocheno duce : Georgio Vaivodæ
marchione : Geraldo Auriliacensi comite : Gerardo Geldriæ comite : Gerardo Sclauvicensi
duce : Geroldo Saxonie principe : Geysa Ungariæ duce : Gilberto Lincolnæ comite :
Giraldo Monasterioli domino : Gisberto Ciudadillani domino : Godefrido Brabantie duce :
Godefrido Capenbergæ comite : Godefrido Flandriæ comite : Godefrido Lotharingæ duce :
Gomezulo Ferie duce : Gomezulo Fromestæ principe : Gonzalo Cordubæ duce : Gorello
Auriliæ comite : Gregorio Angliæ principe : Grimoaldo Bavariæ principe : Guidobaldo
Urbini duce : Guidone Boloniensium duce : Gulielmo Achaie principe : Gulielmo Albæ-
marliæ comite : Gulielmo Augensi comite : Gulielmo II Bavariæ duce : Gulielmo Bellis-
mensi comite : Gulielmo Bovillencourti domino : Gulielmo Calatabellottæ comite : Gulielmo
Cantiæ comite : Gulielmo Galliæ principe : Gulielmo Hollandiæ comite : Gulielmo Juliæ
principe : Gulielmo Liuriaci domino : Gulielmo Mantuæ duce : Gulielmo Montis Pessulani
principe : Gulielmo Mussendensi domino : Gulielmo Pontivii comite : Gulielmo Salviaci
domino : Gulielmo Sarisberiensi comite : Gulielmo Saxonie duce : Gulielmo Slavata co-
mite : ac Gulielmo Suthreie comite.*

§ I. — *De Galcherio Salinensi domino.*

Galcherius Salinensis in Gallia dominus, sensum
sue pietatis erga Deiparam Virginem patenti om-
nibus monumento patefacit, dum in ejusdem Dei-
paræ Virginis honorem in diœcesi Bisontina ab-
batiam, Mons S. Mariæ appellatam, pro Cisterciea-
sis ordinis Patribus fundavit, anno salutis 1218.

§ II. — *De Galderico Tolosano.*

Galdericus, seu Gaudericus, origine Gallus, ex
provincia Tolosatum oriundus, vir licet non genere,
tamen insigni vitæ sanctitate, et mirabilium ope-
ratione miraculorum, illustrissimus, Marianorum
principum consortio non debet indignus judicari.
Hic cum consuevisset, dum in Ecclesia fiebat si-
gnum campanæ ad orationem angelicam exoran-
dam, quocunque loco inveniretur, genua flectere,
et ibidem beatæ Virginis Mariæ, cujus devotissime
languēbat amore, salutationem, ut moris erat,
edicere. Evenit quod sue ecclesiæ sacrista, in
sancti viri contemptum et irrisionem, aliquando
signum ejusmodi dedit, eo tempore, quo vir Dei
rivuli ad oppidum decurrentis æquor nudis pedibus
pertransibat. Quo signo audito, sanctus Galdericus,
absque aquæ timore, genua flexit; sed Deus, qui
femini sancti devotionem agnovērat, continuo

æquoris undas continuit, et aream siccā in
medio gurgitis exposuit, qua genua flecteret Gal-
dericus, et morem orationis expleret, ut fecit et
devote continuavit. Ex cymbalario eventum specta-
bat sacrista derisor; sed viso miraculo, protinus e
turri descendens, et vocibus miraculum præconi-
zans, ad sancti viri pedes provolutus, veniam
præcabatur, omnibus, qui aderant, quod e venerat,
manifestans. Instante mortis hora, Galderico Virgo
Mater cum Jesu puero in ulnis, et angelus Dei cum
diademate liliorum apparuere. Obdormivit in Do-
mino circa annum Domini 900 die 16 Octobris,
ejusque sacra pignora in cœnobio Canigonensi
Benedictinorum apud Perpenianum honorifice ser-
vantur.

§ III. — *De Galeatio Maleti comite.*

Galeatius Bevilacqua, Maletensium in Insubria
comes, inter alia, quæ præstitit, beatissimæ Vir-
gini obsequia, cum ex voto factæ optatam prolem,
qua carebat, suscepisset, conventum Minoriticum,
omni ex parte perfectum, cum pulcherrima,
satisque capaci ecclesia, in ejusdem beatissimæ
Virginis honorem, sub titulo S. Mariæ de Gratiis,
non longe a Maletto, suis sumptibus crexit. Vi-
vebat anno a partu virgineo 1486.

§ IV.—*De Galeatio Maria Mediolani duce.*

Galeatius Sfortia, Mediolani dux, cordiali affectu, et sincerissima voluntate erga beatam Virginem ferebatur. Cum captivus in Galliam duceretur, beatæ Virgini afflictorum consolatrici se, si liber suo ducatu restitueretur, cœnobium templumque Annuntiatae Virgini fundaturum vovit; præmiumque fuit optata libertas, anno a partu Virginis 1469 consecuta. Itaque voti reus, Abbatæ Insubriæ oppido (quod quatuordecim milliariis Mediolano dissitum) Virgini Annuntiatae cœnobium templumque posuit, in eoque Franciscanos religiosos disposuit.

Extra Mediolanensis civitatis mœnia, aliquantum a porta Tusca, sub titulo S. Mariæ de Pace, in amenissimo quodam loco, conventum templumque pro iisdem religiosis Franciscanis suo ære a fundamentis erexit. Ædificationem conventus Minoritici S. Mariæ de Gratiis Modoctiæ suis sumptibus multum promovit, et alia ad cultum beatæ Virginis applicanda præstitit, quæ ad mœæ cognitionis notitiam non pervenerunt. Obiit incunte anno 1477.

§ V.—*De Galeatio Mediolani principe.*

Galeatius Sfortia, Mediolanensium princeps, devotionis suæ erga beatam Virginem specimen aliquod daturus, ædiculam quamdam Christifidelibus celeberrimam, ducentis passibus ab oppido Binasco, et a Mediolanensi civitate ad decem miliaria distantem, ne perpetuo habitatore destituta aliquando pessum iret, ruinamque, quam minabatur, experiretur: ex domestico patrimonio injustum perfectumque Minoriticum conventum, sub titulo beatissimæ Virginis Mariæ de Campo evenendum curavit. Obiit anno Domini 1578.

§ VI.—*De Galthero Nemorosii toparcha.*

Galtherus, Nemorosii toparcha, in honorem beatæ Virginis, cuius fuit obsequentissimus, abbatiam, Gaudium beatæ Mariæ appellatam, in diœcesi Senonensi prope Nemorosium pro Cisterciensis ordinis monialibus fundavit, in cuius Basilicæ choro tres hujus familiæ dynastæ humati sunt.

§ VII.—*De Garzia Albæ duce.*

Garzias Alvarez a Toletto, dux Albanus, singulari devotioni, qua erga Immaculatam Virginem ferebatur, aliqua ex parte satisfactorius, conventum Minoriticum eidem Immaculate Virgini sacrum, ad 300 passus ab oppido Alba, ex altera parte Tormii fluminis, eo animo exstruere cœpit, ut ipsum omnino absolveret perficeretque; sed cum immatura morte præventus, quod sancte pieque decreverat, executioni mandare nequivisset, ejus filius atque successor Fredericus a Toletto, juxta facta fundamenta absolvendum perficiendumque curavit. Vivebat Garzias anno restitutæ salutis 1450.

§ VIII.—*De Garzia Ramirez duce.*

Anno sæculi a Christo nato septimo vicesimo,

efferrata Saracenorum rabies Madritem Hispaniarum cor oculumque occuparat, quando sanguine illustis, opibus potens, et pro patria militum dux Garzias Ramirez, natali solo in hostium potestatem redacto, una cum uxore prolibusque in arcem quamdam excessit, cui nomen Ribas ad Xaramam. Ibi cum ageret, fuissetque hactenus beatæ Deiparæ de Antocha longe deditissimus, suum illum in eam amorem studiumque hand remisit, sed auxit magis: cum vel ipso experimento didicisset eam deploratissimis rebus insignem opulationem esse. Quocirca pro patria, pro fide, pro religione, pro sua suorumque incolumitate, ejus opem coram imploraturus, adibat frequentius, et porro, ut demum quovis modo prospiceret, ne hostes in iconem sacratissimam sævirent, quod verebatur maxime, aut ne vel ipsa barbarorum ludibrio et furori, cœli mutatione, et spontaneo a propriis sedibus exsilio sese eriperet. Accidit vero semel, ut sacram ædiculam ingressus, sacrosanctum simulacrum abesse conspiceret. Hic virum ingens corripuit dolor, hic lacrymæ: omnia ille timere et suspicari, vel illud a sanctissima Dei Genitrice in longinquas transvectum terras, Catholica alibi delecta ipsi sede, vel a barbaris pessimè exceptum, vel denique uspiam, quo hostium rabiem declinaret, latere. Cum lugenti aliud superesset nihil, omnia circa loca lustrat, omnia explorat, omnia rimatur: fixus animus remotiores quoque latebras perscrutari: et ecce inter herbas fruticesque reperit. Hic rursum lacrymæ, quod sacratissimam cœlorum Reginæ iconem, Orco formidabilem, contueretur latibula querere, solemque fugere, quæ super omnia cœlorum astra meritissimam sedem sibi vindicat. Quid ageret? humi se prosternit, quo potest animi sensu veneratur, terram herbasque, quibus illa insidebat, millies exosculatur, eam vero, vel appresso ore tangere non audet. Concepit animo, et porro Virginem precatur enixissime, patiatur sibi, tuguriolum eo loci ab eo exstrui, quo a cœli injuriis tuta sit, et quas cupit latebras firmiores habeat.

Igitur conceptæ ædiculæ, seu latibuli, sedulus prosecutor operis domum properat, reditque ocius. Conductis rei gerendæ viris, uxorem, filiasque et familiam totam adducit, operi incumbunt omnes strenue, nec cujusquam otiosa vacat manus, quando hostium non nemo una cum Garzia viros terram fodere, calcem parare, lapides ferre, et nescio quid murorum, vel leviter assurgere conspicit: id mox primoribus nuntiat, explorant, eadem vident, arcem et aliquid catholicis propugnaculum exstrui suspiciantur. Ad arma clamatur, aciem componunt, prodeunt et jam imminet. Garzias consilii inops, cui fugam plura dissuadebant, bellica scilicet ejus virtus, et hosti terga vertere nescia, uxor filiaque, sexus ad præcipitem fugam imbellis, et quod eum premebat

maxime, quam secum auferre haud poterat, Deiparae imago, futura hosti praeda, constante ipsi integraq; vita : quocirca ipsius Virginis praesidium appellat, congredi, et pro religione occumbere certus, gladium arripit, comites paucos, et nec armis forte assuetos, ad pugnam mortemque pro istis Mariae aris hortatur. Uxorem filiasque volentes, ne barbarorum Veneri servarentur, beatissimae Virgini committit et jugulat. Instant hostes, configitur virorum numero longe impari. Garziam suum inter tela ensesque tuetur e caelo Virgo Mater, vires animosque Latomis, Garziae comitibus addit, quin etiam fascinatīs oculis sese invicem conficiunt hostes, grandique prodigio caesi omnes profligatique sunt. Redit Garzias ad Virginis iconem, a qua nobilis ista victoria fuerat, gratias quam poterat maximas acturus. Dum pergit, exiguae in Deum Deique Parentem fidei sese accusat graviter, quasi vero haud satis praesidio Virginis tutus esse debuisset, ut conjugem charissimamque pignora perimeret. At ecce, o rem plane stupendam ! dum ante Virginis de Antiocha iconem stat, quas praecisis cervicibus mortuas noverat, ad sanctissimae Dei Matris imaginem adgeniculatas et incolumes aspiciet. Quas hic lacrymas ab incredibili laetitia fuderint omnes, quisque suspicari potest. Vivebat Garzias anno orbis redempti 720.

§ IX.—*De Gascone Pisciaci domino.*

Gasco, Pisciaci in Gallia dominus, regio sanguine satus, inter alia Marianae pietatis documenta, abbatiam Albecuriae in diocesi Carnotensi, pro Praemonstratensis ordinis Patribus, sub patrocinio beatae Virginis fundavit et dotavit, circa annum Domini 1180, in eaque una cum conjugē sepultus est, cum hac inscriptione :

*Dominus Gasco cum muliere hic jacet,
In cinere, et vermibus ambo cibus.
Miles formosus, audax, fortis, generosus,
Laudabilis, morosus, mitis, sapiens, speciosus,
Progenie regis nobilis hic fuit oriundus,
Quem tu terra tegis, homo Christi, crimine mundus,
Iustus, mansuetus, mundi carnalia sprevit,
Adversus laetus, omni virtute repletus.*

§ X.—*De Gasparo Agres principe.*

Gaspar a Catalaiud, oppidi Agres in regno Valentino temporalis dominus, ad suum erga Deiparam Virginem affectum declarandum, suorumque subditorum, aliorumque etiam devotionem excitandam, aediculam quamdam, juxta praefatum oppidum Agres, in qua pulcherrima et miraculosa gloriosissimae Virginis Mariae imago asservabatur, in Minoriticum conventum, sub titulo Dominae nostrae de Agres, tum ex propriis, tum quoque ex aliorum elemosynis construi fecit. Vivebat anno a mundi Redemptione 1578.

§ XI.—*De Gasparo Olivarensi comite.*

Gaspar de Gusman, comes Olivarensis, inter plura, quae prodidit, eximia suae erga Augustissimam Virginem religionis argumenta, catholici regis apud Pontificem legatus ; cum conjugē

Lauretum profectus, lychnum argenteum beatae Mariae dono dedit. Arae insuper et sacerdotis vestem, auro argentoque fulgentem, opere Lusitanico sane egregio, et dona ingenti pecunia cumulavit. Postmodum etiam Lauretanæ Virgini donum misit pelvim sapphyrinum, seu e lapide lazuli, cum circulis, ac fibris aureis, et 120 rubinis, necnon similis materiae pollubrum, rubinis 66 inoculatum. Hujus Gasparis filius, Gaspar et ipse nuncupatus, comes dux Olivarensis, paternae pietatis erga augustissimam Dei Matrem haeres, in oppido suo de Locches prope Madritum, monasterium sub titulo Conceptionis beatae Virginis immaculatæ pro monialibus Dominicanis fundavit, in eoque suum sepulcrum collocavit. Scripsit ad Gregorium XV et Urbanum VIII, Romanos Pontifices, necnon ad Ludovicum Ludovisium et Franciscum Barberinum, sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, aliosque pro decisione controversiae purissimae Conceptionis ejusdem augustissimae Virginis epistolas plures, quae nū. ss. exstabant apud Bernardum de Toro Hispalensem : earumque etiam meminit Waddinghus in sua legatione pag. 459 et 455. Juravit etiam et vovit se semper immunitatem beatae Virginis a peccato originali defensurum. Unde ad invocationem beatae Virginis, sub mysterii purissimae Conceptionis veneratione, extemporanee aliquando valetudinem recuperare meruit. Clarebat Gaspar comes Olivarensis anno salutis 1590, Gaspar autem comes dux Olivarensis anno salutis 1623.

§ XII.—*De Gaufrido Santonensi comite.*

Gaufridus Santonensis in Gallia comes, pietatis suae erga Deiparam Virginem satis luculentum dedit, dum in ejusdem Deiparae Virginis honorem, nobile monasterium extra urbis Santonensis moenia pro Benedictini ordinis sanctimonialibus fundavit, anno salutis 1047.

§ XIII.—*De Gelduino Bretolii comite.*

Gelduinus Bretolii comes, in honorem beatissimae Virginis, a se praecipuo amore dilectae, abbatiam, dictam Bretolium, in diocesi Bellovacensi, pro Benedictini ordinis Patribus construxit. Floruit circa annum Domini 1050.

§ XIV.—*De Gelduino Pontilevii domino.*

Gelduinus, primo Salmurii, tum vero Pontilevii, et Calvimontis ad Ligerim dominus, cum esset Deiparae Virginis fervens amator, ad ejusdem Deiparae Virginis honorem, in suo oppido Pontilevii, in Carnotena diocesi, in confiniis comitatus Blensis, abbatiam, sub invocatione Dominae nostrae ab Albis, pro Benedictini ordinis Patribus fundavit, anno salutis 1035.

§ XV.—*De Georgio Antiocheno duce.*

Georgius Antiochenus, Rogerii comitis primum, et deinde Rogerii filii Siciliae regis ammiratus, Panormi templum S. Mariae ab Ammirato nuncupatum, porphyrite, et musivo opere, multisque aliis operibus illustre exstruxit, magna suppellectile, eaque

aurea, ad rem sacram peragendam donavit, et octo insuper sacerdotiis exornavit. Vivebat anno Domini 1140.

§ XVI.—*De Georgio Vajvodæ marchione.*

Georgius, Vajvodæ in Bosna marchio, ob singulare devotionis affectum, quem erga Deiparam Virginem gerebat, sub ejusdem Deiparæ Virginis vocabulo monasterium cum Ecclesia, ut inibi Fratres Minores augustissimæ cælorum Reginae Virgini Mariæ perpetuo deservirent, a fundamentis erigendum curavit. Vivebat anno Domini 1437.

§ XVII.—*De Geraldo Auriliacensi comite.*

Sanctus Geraldus, comes Auriliacensis, genere, vita et miraculis celebris, et quod huc facit, beatæ Virginis devotissimus, cum quadam vice Assumptionem sanctæ Dei Genitricis Mariæ apud quamdam ecclesiam, Catuserias dictam, celebrasset, Missarum solemnibus jam expletis, foras ad suos exiit (mos quippe ei fuerat, ut post longas ac juges preces ad commune obsequium sese impertiret, ut quisquis dicendi causam haberet, loquendi quoque possibilitatem obtineret), cum ergo ad suos exisset, quidam, qui præparandis cibis præerat, ad eum dixit: « Tristamur, domine, quoniam ad vestram refectionem reperire in hac solemnitate non possumus, nisi carnes salitas. » At ille: « Ne sit, inquit, vobis curæ, quia, si Dei Genitrici placeret, neque hoc nobis in ejus festo deesset. » Dixerat, et de rupe, quæ eidem loco imminabat, cervus sese præcipitavit, quem ministri gaudentes pariter, et mirantes tulerunt, et inde, sicut tunc cervorum caro temporaria est, delicatum edulium Geraldo paraverunt. Obiit anno Christi 907, aliis 917, in Idus Octobris.

§ XVIII.—*De Gerardo Geldriæ comite.*

Gerardus Geldriæ comes, pietatis suæ erga Deiparam Virginem luculentum testimonium dedit, dum in provincia Rheni, in Ruremundensi Geldrorum urbe, ad Mosam fluvium, excitavit cœnobium Bethleem beatæ Mariæ, pro monachis Carthusianis. Obiit anno Domini 1229, ut arbitratur Henr. Aquilin. in Geldriæ Chronico.

§ XIX.—*De Gerardo Selewicensi duce.*

Gerardus dux Selewicensis, Waldemari Selewicensis ducis avunculus, solebat pugnaturus (ut lib. IV Saxonie cap. 10, memoriæ prædidit Kranzius) imaginem sacratissimæ Virginis, collo appensam, circumferre in omnia pericula. Quod ne cui novum videatur, tradunt Romani scriptores Syllam dictatorem gestasse semper in prælio statunculam Jovis, aut Apollinis, quam periculoso prælio proosculans ait: « Fere ego tecum, et tu mecum concidisses, Jupiter. » Gerardus igitur hanc imaginem devotus semper Virgini gestans, hæc cecirisse fertur: « Nos hæc die tibi gregatos serva, Virgo. » Alteram tamen in prælio manum imagini ferunt decisam, quam nullus denuo poterat aptare artifex, hodieque monstrant virgineulæ in Htzeho memoratam Virginis iconculam. Huc usque Krant-

zius. Ubi hæreticus Scholiastes, vel potius Marginalista Cisnerus: « Virginis imaginem in collo suspendit Syllæ exemplo. » Quid ais? (inquit in suo Syntagmate *De imaginibus non manufactis* cap. 15 Jacob, Gretserus) Siccine Syllæ exemplo? Quid si de Syllæ facto nihil penitus scivit? Nam Gerardus armorum peritior erat, quam veteris Latine ac Græcæ historiæ. Quod si Syllani hujus facti gnarus fuisset, forsitan sic, et quidem recte, ratiocinationem instituisset: Si Sylla imaginem idoli, hoc est diaboli, ex collo pensilem, tutelæ causa, in præliis tulit, cur ego effigie Deiparæ Virginis me et arma mea non armarem? Cum dii gentium, Davide teste, sint dæmonia, hæc autem sit Regina cœli, et sancta illa Parens, enixa puerpera Regem, qui cœlum terramque erexit? Certe ita ratiocinando, nihil, aut in pietatis, aut in dialecticæ leges deliquisset. Nam quod in conflictu imagini manus amputata est, id ideo accidit, ut imaginis hujus, et ipsius Deiparæ gloria magis illustraretur, quandoquidem nulla industria humana manus illa reponi potuit. Claruit Gerardus anno salutis.....

§ XX.—*De Geroldo Saxonie principe.*

Geroldus, ex Saxonie ducum stirpe et familia oriundus, in valle Drusiana, loco Frisæ est vocabulum, eremiticam vitam ducens, ibi cum filiis duobus, Cunone et Uldarico, monasteriolum condidit. Ubi autem vitæ terminum appropinquare sensit, evasis aliquot ejus, quam insidebat, terræ cespitibus, et in peram conjectis, iisdem comitantibus filiis ad eremum Deiparæ Matris in Helvetia concessit, et ad altare beatæ Virginis se liberosque, et cujus illi erant cespites, terram et sedem dedit, et dicavit, brevique, unde venerat, Frisiam reiectus, ibidem vitam posuit, circa annum reparatæ salutis 978.

§ XXI.—*De Geysa Ungariæ duce.*

Geysa Hungariæ dux, sancti Stephani Hungariæ regis pater, etiam antequam salutaribus undis expiaretur, cum religiosa quadam, etsi tacita, cura in rem Christianorum intenderet, et prudenti quadam negotiatione sacram in Christo mundinaretur salutem, ei quiescenti Virgo speciosa, mira circumsepta lumine, pluribusque comitata affulsit, et hujusmodi verba reddidit: « Bono animo esto, Geysa: ego sum Maria, intacta illa Virgo, quam Christiani tibi homines dixerant esse Jesu Christi Filii Dei Matrem: nosse te volo, Filio meo tuum erga ejus cultores animum gratum acceptumque fuisse. Ob honorem igitur quem illis impenisti, præmia ipse tibi reddet cumulatissima. » Hæc Deipara Virgo ad Geysam. Addunt aliqui, inter quos Petrus Ransanus, ab eadem prædictam Geysæ, et Hungarorum conversionem, et nasciturum sibi filium, qui regis appellatione Hungaris jus dicturus esset, idemque præcipuus Christi cultor futurus: adventurumque præterea Adelbertum episcopum, a quo ipse, et populus religionem edocendus esset, necnon plura

alia ad pietatem formandam spectantia, quorum præclara coronis fuit, repromissa pio quodam sacramento protectio, quo ob excellentia futuræ proles merita perpetuum Hungariæ Patronam se fore beatissima Dei Virgo Mater recepit. E vivis excessit senio gravis, anno Christi 997.

§ XXII. — *De Gilberto Lincolnæ comite.*

Gilbertus Lincolnæ in Anglia comes, cum singulari erga Deiparam Virginem pietatis affectu ferretur, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem, abbatiam in agro Nottinghamensi pro Benedictini ordinis Patribus fundavit, et dotavit, anno salutis 1148.

§ XXIII. — *De Girardo Monasterioli domino.*

Girardus Berlaius, Monasterioli castri in Andibus toparcha, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem monumenta, abbatiam Asineriæ, ordinis Sancti Benedicti, diocesis Andegavensis, in territorio gentilitio, sub ejusdem Deiparæ Virginis tutela fundavit, anno Domini 1134.

§ XXIV. — *De Gisberto Ciudadillani domino.*

Gisbertus de Guimeran, Hispanus, oppidi Ciudadillani in Catalonia dominus, ut pietatis suæ internæ erga augustissimam Dei Matrem exterius etiam indicium aliquod exhiberet, in eodem suo oppido Cuidadillano, monasterium pro Dominicani Patribus in honorem ejusdem augustissimæ Dei Matris suis sumptibus erigendum curavit. Vivebat anno 1582.

§ XXV. — *De Godefrido Brabantæ duce.*

Godefridus Barbatus, Brabantæ ac Lotharingæ dux, quem amorem erga Deiparam Virginem in corde gestavit, manifeste declaravit, dum sacellum divæ Virginis, quod ante exiguum Antuerpiæ steterat, in basilicam grandem commutavit. Vivebat anno salutis reparatæ 1123.

§ XXVI. — *De Godefrido Capenbergæ comite.*

Godefridus, Magnus Capenbergæ in Wespalia comes, exemplo beatæ Virginis, et sancti Josephi, cum conjugæ suæ nobilissima, cœlesti eloquentia sancti Norberti ordinis Præmonstratensis fundatoris permotus, matrimoniali usui renuntians, tria sua castra, Capenbergam, Vorlar et Eloffstadt sive Ilmstadt, in tria Mariana cœnobia convertit: in quorum priori ipse, in secundo conjux, sanctissime vixerunt, in tertio autem piissime obdormivit, anno Domini 1126 die 15 Januarii.

§ XXVII. — *De Godefrido Flandriæ comite.*

Godefridus Nortmannus, Flandriæ comes, in amore cultuque Deiparæ Virginis eximium se probavit, dum Einbamiense, ejusdem Deiparæ Virginis monasterium, non procul Aldenarda, insigni Flandriæ oppido, ad Scaldim fluvium situm, cum conjugæ suæ Mathilde a fundamentis erexit, uti chronographus Cameracensis testatur his verbis: « Est locus super Scaldim fluvium, quem dicunt Iham, ubi modernis temporibus honorabilis vir comes Godefridus, et uxor sua Mathildis, matrona videlicet memorabilis, erat enim suum prædium suis usibus opportunum, castro quidem munito navigium, mercatum,

teloneum, cæteraque negotia statuerent, infra castrum vero monasterium in honorem sanctæ Mariæ deputatis canonicis fundaverunt. » Vivebat Godefridus iste anno Domini 1127.

§ XXVIII. — *De Godefrido Lotharingæ duce.*

Godefridus Lotharingæ dux, hujus nominis III, cum ob sublatum sibi ab imperatore ducatum, Verdunensem civitatem, in eaque Dei Genitricis templum, eximia structura et religione spectabile, incendio perdidisset, hoc piaculum postea secum retractans, adeo grave duxit, ut nisi publico de se exemplo statuisset, nec religioni, nec conscientiae satisfactum sibi videretur. Quare post modicum, inquit Lambutus, facti in tantum eum poenituit, ut publice se verberari faceret, et capillos suos, ut tonderentur, multa pecunia redimeret, sumptus ad ædificandam ecclesiam daret, et in opere cæmentario per se ipsum plerumque vilis mancipii ministerio functus deserviret. Vivebat circa annum virginæ partus 1140.

§ XXIX. — *De Gomezulo Feriæ duce.*

Gomezulus Suarez a Figueroa, primus Ferianorum dux, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, conventum Minoriticum Marianum, sub titulo Domine nostræ de Monte, construxit, hac occasione. Apparuerat olim sesquimillari a Villana, ducis Ferianorum oppido, ac non longe a fluvio Guadaxira, devotissima quædam beatæ Virginis imago. Hanc Safranus populus inventam mulo superimponendam, atque Safram deferendam curavit; sed vix mulus itineris medietatem emensus fuerat, quando crepuit medius, onerique subjacuit. Quamobrem exterriti Safrani eam ad proprium locum maxima cum religione reducentes, ædiculam ibidem eidem gloriosæ Virgini sacram exstrui jusserunt. Cum autem Christi fidelium devotio ad hujusmodi imaginem, quod innumeris coruscaret miraculis, in dies magis magisque excresceret, pluresque ei ex diversis partibus obvenirent eleemosynæ, pluraque non contemnenda munera, Gomezulus noster hujusmodi ædiculam in justum conventum, sub invocatione B. Virginis Mariæ de Monte, tum ex præfatis eleemosynis, tum quoque ex propriis facultatibus, evehendam, atque decem provincie sancti Gabrielis religiosissimis Fratribus Franciscanis in perpetuum habitationem tradendam curavit. Vivebat Gomezulus iste anno a partu virgineo 1568.

§ XXX. — *De Gomezulo Fromestæ principe.*

Gomezulus de Venavides, oppidi Fromestæ temporalis dominus, inter alias reverentissimi amoris sui erga Deiparam tesseræ, a pago Spineto 200 passibus, Salmantiniæ diocesis, atque monticuli ejusdam arboribus vestiti radices, monasterium, Domine nostræ Portæ cœli de Spineto sacrum, pro monialibus Franciscanis a fundamentis ædificari atque sufficientibus prædiis redditibusque dotari curavit. Vivebat anno salutis 1444.

§ XXXI. — *De Gonzalo Cordubæ duce.*

Magnus Gonzalus Fernandez, Cordubæ dux, inter

alia pietatis tributa, quæ Deiparæ Virgini persolvit, Petrochii oppido propius dissitum cœnobium, templumque S. Mariæ de Succursu constituit, et ordini Franciscano tribuit, haud dubie in ancipiti militiæ alea (nam magnus bellator, celebrisque polemarchus audiit) Christianorum Bellonæ Mariæ (quæ terribilis est, ut ordinata castrorum acies) succursum frequenter expertus. Neque tantummodo cœnobium hoc templumque Marianum fundavit, sed ad utriusque restaurationem (si forte opus esset) se, suosque hæredes, ac posteros in perpetuum obligavit. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 1500.

§ XXXII. — *De Gorello Auriliæ comite.*

Clarissimus eques comes stabilis, ac in regno Neapolitana logotheta, ac protonotarius Gorellus Aurilia, integerrimæ Virginis studiosissimus, desiderium habuit, cœnobium Deiparæ Virgini, quod per Olivetanos administraretur, in urbe Neapolitana excitandi. Quam ob rem, missi a summo antistite, quem id summis precibus Gorellus rogaverat, qui equitis consilium edicerent, aliquot ex Olivetanis bono quidem animo esse intelligunt, sed pro monacherum numero, quos cupiebat immorari, perpauca collaturum. Leniter ab Olivetanis commotus, tam exiguo censu, quem pollicitus fuerat, tantam sustineri non posse familiam, paululum excandescens: « Accipiam, inquit, nigros Benedictinos, quando mecum candidi non conveniunt. » Re igitur interturbata, illi continuo ad hospitium, postera die Neapolim ad præsidem redituri, ecce tibi eadem nocte, Corello et conjuge quiescentibus, Dei Genitrix visa est facie truculenta dicere: « Tu nigris monasterium meditaris, at ipsa albos volo, rebus tuis modo prospice. » His dictis, abiit e conspectu. Uterque quam maximo terrore excitati, quæ viderint, quæque audierint, referentes, dimittunt continuo, qui perquirant, domumque invitent, quanta possunt contentione, Olivetanos. Quibus deductis, et de viso multa cum religione edoctis, « Quanta, inquirunt, probitas vestra sit, vosque Dei famulos, et gloriosissimæ Parenti addictissimæ didicimus: ad vestrum igitur præsidem recurrentes, Mittat huc monachos, dicite: quos si minus pro meritis, at certe pro viribus honorifice excipiemus, et quod revera contigit, humaniter habebimus. » Ad destructionem cœnobii ventum est anno salutis 1409. Fuit autem Gorellus summæ apud Ladislaum regem, ob fidem eximiam, auctoritatis, adeo ut septem filios comites viderit senex fortunatissimus, idemque pientissimus.

§ XXXIII. — *De Gregorio Angliæ principe.*

Gregorius, Edmundi Angliæ regis frater, et Othonis Cæsaris ob Etgidium defunctam conjugem affinis, regiæ splendore stirpis et dignitatis abjecto, ac præ cœlestium amoribus contempto, cum Romam voti causa profectus esset, et anno 949 in Germaniam rediret, illo in itinere sacellum eremi Deiparæ Matris in Helvetia, a sancto Meginaldo

structum superiori anno, Reginæ cœlorum præsentia illustratum, et cœlitus consecratum esse, angelo revelante, cognovit. Eo igitur recta animum viamque dirigens, duce et comite quodam, quem haud dubie Numen obtulerat, sacellum prædictum beatæ Virginis religiosissime visitavit, et sanctæ religionis habitu eidem beatæ Virgini ibidem devotissime deservivit. Fuit successu temporis ejusdem eremi abbas tertius, et nobilitatis, et suæ sanctitatis fama clarissimus. Monachorum monasterii reditus, numerum, et virginei sacelli religionem plurimum auxit. Obdormivit in Domino anno Dominicæ Incarnationis 996, vi Idus Novembris.

§ XXXIV. — *De Grimoaldo Bavariz principis.*

Theodonis Bavariz ducis filium Grimoaldum, propter incestas cum fratris uxore nuptias, Corbinianus Frisingæ præsul, novum Herodem alter Baptista Joannes acriter reprehendit. Cui tandem aliquando ex libidinoso cœno emergenti, et illicitam conjugem repudianti, ad promerendam flagitiorum veniam, ut Frisingensem divæ Matri sacram ecclesiam, prædiis et agris locupletaret, Corbinianus imperavit. Grimoaldus scelera vitamque pertæsus turpissime actam, haud gravate sancti præsulis accepit imperium. Quare prata, vineas, fertiles agros, a possessoribus coemptos, amœnarumque silvam, quam probari Corbiniano intellexerat, templo largitus est Virginis, illoque misericordiæ pietatisque genere, et culpas superioris vitæ redemit, et Mariæ Dei Matris cultum religionemque promovit. Vivebat Grimoaldus anno Dominicæ Incarnationis 700.

§ XXXV. — *De Guidobaldo Urbini ducis.*

Guidobaldus, Urbini dux, inter alia suæ erga beatam Virginem devotionis testimonia, aræ et sacerdotis amiculum, ex Attalica veste, Lauretanæ Virgini donum obtulit. Vita functus est anno Domini 1578.

§ XXXVI. — *De Guidone Boloniensium ducis.*

Guido a Turre, Boloniensium dux, atque oppidi Rupis Fortis temporalis dominus, inter alia religionis suæ erga Deiparam Virginem auctoramenta, conventum Minoriticum Clarimontis, gloriosissimæ Virgini Mariæ sacrum, a fundamentis extruendum, omnibusque suis numeris absolvendum curavit. Vivebat anno virginei partus 1275.

§ XXXVII. — *De Gulielmo Achaiz principis.*

Gulielmus Achaiz princeps, affluentis devotionis erga Deiparam Virginem affectu permotus, ejusdem Deiparæ Virginis honorem in loco, dicto Camina, Olenensis diœcesis, de bonis propriis, pro Benedictinis Patribus, ecclesiam et monasterium fundavit et dotavit. Vixit ante annum Domini 1500.

§ XXXVIII. — *De Gulielmo Albemarliz comite.*

Gulielmus le Gros, Albemarliz in Anglia comes, vir magni nominis, et clarissimus in generatione sua, erga Deiparam Virginem intima pietate affectus, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem, abbatiam sub nomine Sanctæ Mariæ de Valle Dei,

in agro Lincolnensi, pro Cisterciensis ordinis monachis fundavit anno salutis 1147. Hic idem Gulielmus, cum iter Hierosolymitanum vovisset, illudque adimplere non posset, ejusdem itineris loco, abbatiam Melsaensem in agro Eboracensi sub sanctissimæ Dei Genitricis tutela pro lisdem Cisterciensis ordinis monachis ædificandam antea curaverat, nempe anno Domini 1136.

§ XXXIX. — *De Gulielmo Augensi comite.*

Gulielmus, Augensis, in Gallia comes, Riccardi ducis Normanniæ frater, Marianæ gloriæ incremento invigilans, monasterium Augense ordinis Augustiniani, in diocesi Rothomagensi, sub Deiparæ Virginis tutela fundavit, circa annum Domini 1000.

§ XL. *De Gulielmo II, Bavarie duce.*

Gulielmus Bavarie dux, hujus nominis II, quo fortasse nullus Europæ principum fuit religiosior nullus Virgini Matri æque addictus, nihil volupe magis habuit, quam, secundum Deum, ejus Matri exquisitissimo cultu famulari, et per familiares in oratione congressus quam diutissime cum illa agere. Paternæ in Virginem Lauretanam munificentiae satis memor, regalis opulentiae dona partim misit Lauretum, partim attulit. Inter dona missa erant, equus generosissimus, laminaque argentea, ebena inclusa, ubi beatæ Mariæ Jesum puerum gremio gestantis, Josepho fugæ comite in Egyptum, effigies expressa cernitur: candelabrum item argenteum, pensile, non magis pondere quam opere egregium: pondus est librarum 80, opus autem ejusmodi, ut quatuor et viginti veluti rami ex eodem emineant trunco, scite omnes venustequè dispositi, adeo ut totidem cereos satis laxè sustineant. Ergo id candelabrum in ipsa Virginis cella perpetuo ante ipsius effigiem pendet, nobile omnino Bavari ducis donum. Sed hoc nobilius, quod dotatum venit. Dotis nomine, perpetuum assignatum a duce stipendium, ut quotannis per quadragenos dies festos ac solennes, candelis vicenis et quaternis, candidis beatæ Virgini luceat. Inde dux ipse sua munera secutus, et quatuor comitantibus, Lauretum, mæstis subinde equis, cucurrit ignotus, annus agebatur 1581. Eximia tanti principis modestia pietatem quoque insigniorem fecit: namque humanas aspernatus delicias, ut divinas liquidius hauriret, publicum magnificentiæ principibus excipiendis destinatum hospitium posthabuit privato tenuique: quippe ex aula strepitus pompæque fastidio, avidus religiosæ quietis, ad Patres Societatis Jesu, de quo ordine optime meritus erat, perfamiliariter divertit, ibique apud eos dies aliquot diversatus est, vulgari quidem victu cultuque contentus.

Cæterum tanta virtus diu non potuit latere. Fræses Bavari ducis adventu cognito, propere ad eum venit, perliberaliter invitat hospitio, rogitat, urget, instat, demum, ut obfirmato animo recusantem vidit, incepto irritò, discedit. Nec minor in templo modestia ducis fuit, quam fuerat in hospi-

tio: scabellum ad genua submittenda, sellaque ad considendum, apparata erant pene regio cultu: at ille non luxum ex Lauretana æde, sed pietatem petens, adeo aspernatus est ea, ut ne aspexerit quidem. In augustissima porro Virginis cella usque eo Christiana ejus humilitas pietasque enituerunt, ut cæteris miraculo forent; nam tanta animi corporisque submissione supplicabat in terra, ut unum aliquem e populo crederes. Obversabatur, credo, ejus animo Dei Filius, *qui cum in forma Dei esset, inibi exinanivit semetipsum, formam servi accipiens.* (Philipp. II, 7.) Ita porro assiduus erat in supplicando, ut in beatæ Virginis domo habitare videretur. Nec obscuriora Laureti reliquit munificentiae suæ, quam religionis vestigia. Præcipuum ejus donum fuit libellus ex auro solido, qui trifariam divisus, quatuor velut paginis gemmata sigilla, egrègiisque imagines continet. Integumentum ex auro, unionibus, gemmisque clarissimis, opere mirabili perfectum, pendet ex tribus catellis aureis, quas ex aureo fluentes annulo ingens sapphiras excipit: fama est, hoc donum octo aureorum millibus æstimatum, nec ferme aliud est in ædis Lauretanæ thesauris, quod jucundius a peregrinis avidiusque visatur: adeo non solum ornatus, sed etiam interiorum imaginum sigillorumque eximia pulchritudo, spectantium oculos capit, arte certante cum copia. Ejusdem donum Christus aureus fuit, ea specie, qua redivivus exstitit et sepulcro: sed sepulcrum adamantibus pyropisque colluctet. Egregia Bavari ducis pietas multis Germaniæ proceribus exemplo fuit, Lauretanæ Virginis salutandæ colendæque muneribus. Ferdinandus archidux Austriæ de Lauretana ædificatione admonitus ab hoc duce, ejusdem instinctu Lauretanæ Virginis cæsam e silva materiam donavit, quæ inonerariam imposita, et Adriatico commissa mari, Lauretum incolumis, beata Maria favente, pervenit. In ea magna vis erat ingentium trabium asserumque, facile tribus aureorum millibus æstimabilis.

Sed operæ pretium est, alteram Gulielmi ducis peregrinationem (quamvis quotannis plurimas ad varia templa Mariana, propius, aut procul Monachio, sede sua ducale, dissita piissime obierit) recensere: « Dux Gulielmus (inquit Petr. Canisius) Oëtingensem, et Duntenhusianam ædem, Deiparæ sacram, sæpius invisit. Sed qua ille pompa? quo apparatu, quæso, suam in Duntenhausen protectionem sancte susceptam absolvit? Ultrò in viam se dedit egregius heros, simplici vestitu contentus abiit, ut a prætereuntibus ne agnosceretur quidem; suum equum sacerdoti, protectionis comiti, utendum dedit, ipse longum iter pedibus confecit, paucis etiam, qui comitarentur, assumptis, nec aliis adhibitis armis, quam quod baculum peregrinatorium, qui fortasse vix triobolaris esset, manu teneret, etiamsi calores æstivi hanc illi peregrinationem difficiliorem redderent. Qui cum ad sacram ædem pervenisset, non satis habuit precari Domi-

num supplex, sed etiam sacerdoti sua peccata confessus est, et sanctissimam sumpsit Eucharistiam, nihilque demum pratermisit, quod ad pia vota Deo summo et sacratissimæ Virgini religiose persolvenda spectaret.

Idem in sancti Michaelis templo Monacensi, plane magnifico, magnificum exstruxit, et argento, tape- tis, omnique alia pretiosa suppellectili instruxit sac- cellum Virginis annuntiatae.

Est Monacii beatæ Virginis sodalitium celebre, Ætinganum a loco, nempe a diva Virgine, quæ Ætingæ colitur, dictum, quod a pietate Gulielmi Ba- variae ducis originem accepit, cujus postulatu Gre- gorius XIII, Rom. Pont. 1581, ratum esse jussit, et aliorum, quæ subinde sub eo nomine ac titulo coalescerent, sodalitorum caput fecit, unde jus omne auctoritasque manaret. Hic idem Gulielmus Bavariae dux imagini beatæ Virginis de Victoria Ro- mæ obtulit ornamenta integra, clenodia, et supelle- ctilia resplendentia ex auro, argento, serico : cruci- fixum ex succino ulna altum, scyathos, candelabra flores, et lampades pretiosas. Obiit anno Domini ejusque animam per beatam Virginem a purgatorii pœnis fuisse liberatam, fuse narrat il- lustrissimus ac reverendissimus Dominus Joan. Caramuel episcopus Campanensis, vir ingenio, doctrina et librorum editorum copia celeberrimus in suo Caramuelis Dominico pag. 541.

§ XLI. — *De Gulielmo Bellismensi comite.*

Gulielmus Talvatus comes Bellismensis, sacro- sanctæ Dei Genitricis cultor eximius, in ejusdem sacrosanctæ Dei Genitricis honorem, abbatiam, dictam Lonleyum, in diœcesi Cenomanensi, pro Benedictini ordinis Patribus fundavit. Claruit circa annum Domini 1200.

§ XLII. — *De Gulielmo Bovillencourti domino.*

Gulielmus de Cayeu, dominus de Bovillencourt, inter alia suæ erga Deiparam Virginem religionis indicia, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem, in diœcesi Ambianensi, monasterium, dictum Siria- cum in Pratis, pro religiosis Præmonstratensis ordinis fundavit, circa annum salutis 1221.

§ XLIII. — *De Gulielmo Calatabellotæ comite.*

Gulielmus Peralta, Calatabellotæ comes, in testi- monium cultus, quo Deiparam Virginem prosequer- batur, Savæ veteris ad Libyci maris oram Siciliæ oppidi, asceterium, sub B. Mariæ de Stria auspi- ciis construxit, ac ordinis Sancti Benedicti As- cetis delegavit. Vivebat anno orbis redempti 1590.

§ XLIV. — *De Gulielmo Cantia comite.*

Gulielmus de Ipris, Flander, Cantia comes, in- ter alia ferventis amoris sui erga Deiparam Virgi- nem specimina, in Cantuariensi diœcesi, ecclesiam sub titulo sanctæ Mariæ fundavit, atque ordini Cisterciensi, qui inter religiones cæteras Deiparæ Virgini est singularitate devotionis ascriptus, dono dedit. Floruit circa annum Domini 1146.

§ XLV. — *De Gulielmo Gallia principe.*

Beatus Gulielmus, tempore Pipini regis Franciæ

natus est de præclara Francorum progenie, ex patre nobili magnoque consule Theodonio, factusque est monachus anno salutis octingentesimo sexto, im- perante Carolo Magno, in die Natali apostolorum Petri et Pauli. Hic ante religionis ingressum, co- mitis ac ducis gloria sublimatus, in Valle, quæ Gellonis antiquitus dicebatur, celebri monasterio constructo, illud specialiter beatæ Mariæ Dei Geni- trici dedicavit, duasque sorores, eximia pulchritu- dine decoratas, quarum una Albana, altera Ber- tana vocabatur, de earum voluntate et devotione, moniales ibidem constituit. Clarus spiritu pro- phetico obitum suum longe antea præsevit, mi- gravitque v Kalend. Jun. anno mihi adhuc ignoto. In hora autem sui transitus, repente per omnes majores et minores ecclesias magnus et insolitus clangor campanarum factus est.

§ XLVI. — *De Gulielmo Hollandiæ comite.*

Gulielmus, hujus nominis II, Hollandiæ comes, qui etiam anno 1246, rex Romanorum electus est, pro singulari suo erga Deiparam Virginem affectu, scripsit carmine sapphico super illa verba Jesu in cruce pendentis ad Matrem: *Mulier, ecce filius tuus* (Joan. xix, 26), hymnum unum, excusum Colonia typis Kinckii anno 1610, ut dixi in *Bibliotheca Ma- riana*, parte I. Occubuit anno Domini 1255.

§ XLVII. — *De Gulielmo Juliae principe.*

Gulielmus, hujus nominis VI, Juliae princeps, amoris suo erga beatam Virginem asserendo, apud Juliaeum, in diœcesi Coloniensi, in provincia Rhe- ni, domum Compassionis beatæ Virginis pro Car- thusianis monachis fundavit. Vivebat anno orbis per Christum salvati 1475.

§ XLVIII. — *De Gulielmo Liuriaci domino.*

Gulielmus de Gallanda, Liuriaci in Gallia domi- nus, pro ardentissima charitate, qua Deiparam Virginem diligebat, in ejusdem Deiparæ Virginis honorem abbatiam in Alneto in decanatu Calæ, Parisiensis diœcesis, ad oram Silvæ, et vici de Liuriaco, pro canonicis regularibus ord. Sancti Augustini fundavit et dotavit, anno salutis 1186.

§ XLIX. — *De Gulielmo Mantuæ ducе.*

Gulielmus, Mantuæ dux, inter alias propensius sui erga Deiparam animi significationes, bina can- delabra sex argento, sexquicubitalia, Christique crucifixi effigiem præclaram ex auro in cruce au- rea, omnia mirabili opere atque arte perfecta, beatæ Virgini Lauretanæ dona transmisit. Caelum petiit anno Domini 1587.

§ L. — *De Gulielmo Montis Pessulani principe.*

Beatus Gulielmus, Montis Pessulani illustrissi- mus et potentissimus dynasta, in ordine Cister- ciensi ita vitam instituit, ut vivens egregiis virtuti- bus, mortuus crebris miraculis clarus effulserit. Fuit cœlitum imperatricis cultui longe addictissi- mus, ac propter eundem raro et perinsigni a morte miraculo honoratus : cum ex ejus ore, cor- pore jam tumulto, liliū pulcherrimum prodierit litteris aureis, *Ave, Maria*, undique decoratum.

Hoc narrat Bernardus de Brito in ejusdem sancti Guillelmi Vita, quam Lusitanice edidit in suis *Chroniceis*. In Missali antiquo de eo legitur : « Guillelmus quondam Montis Pessulani dominus, in Grandi-silva monachus, quem Guillelmus de Balada Angliæ abbas, et historiæ dicunt nihil Latinitatis, præter illa duo vocabula : *Ave Maria*, scivisse, ex cujus ore fertur, corpore jam tumulto, lilium prodixisse, et litteris aureis, *Ave, Maria*, undique decoratum. » Clarebat anno 1153, ejusque memoria colitur die 9 Aprilis.

§ LI. — *De Gulielmo Mussendenensi domino.*

Gulielmus, oppidi Mussendenensis in Anglia dominus, in honorem Deiparæ Virginis, cujus erat cultor egregius, Mussendenense cœnobium, in agro Buckinghamensi, pro Benedictinis monachis fundavit, anno Dominicæ Incarnationis 1293.

§ LII. — *De Gulielmo Pontivii comite.*

Gulielmus de Talvatio, Pontivorum comes, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, ejusdem Deiparæ Virginis honori abbatiam, dictam Persenia, in diœcesi Cenomanensi, in silva Persenæ, in pago Sonnensi, pro Cisterciensis ordinis Patribus fundavit anno salutis 1145.

§ LIII. — *De Gulielmo Salviaci domino.*

Gulielmus de Gordonio, Salviaci in Gallia dominus, cum Deiparam Virginem ex intimo diligeret amoris sensu, in ejusdem Deiparæ Virginis honorem abbatiam in diœcesi Cadurensi pro Cisterciensis ordinis Patribus fundavit, anno salutis 1241.

§ LIV. — *De Gulielmo Saresberiensis comite.*

Gulielmus Saresberiensis comes, vir erga Deiparam Virginem præcipua quadam et pia devotione affectus, a partibus transmarinis, in quibus cum Richardo comite militaverat, in Angliam transiturus, navem conscendit : sed cum longo maris periculo et ventorum turbinibus, per dies plurimos et noctes, in partes diversas jactaretur, cum ipsis nautis, et aliis omnibus, qui in navi erant, de vita desperatus, annulos pretiosos, et quæcunque in auro, vel argento, vel pretiosis vestibus habebat possidebatque, fluctibus pelagi commisit, ut sicut ad vitam nudus intravit temporalem, ita ab omni honore terreno spoliatus ad patriam transiret æternam. Et cum in suprema fuisset desperatione constitutus, visus est cereus ingens, et magno splendore coruscans ab omnibus, qui in mari periclitabantur, in summitate mali, et juxta cereum viderunt stantem quamdam Virginem nimia pulchritudine decoratam, quæ lumen cerei, quod nocturnas tenebras illustrabat, a ventorum pluviarumque irruentium robore conservaret præclarum. Ex hac quoque cœlestis visione claritatis, tam comes ipse, quam nautæ omnes, securitate concepta, divinum sibi adesse auxilium confidebant. Et cum universi, qui erant in navi, quid hæc visio portenderet, ignorarent, solus Gulielmus comes hujus benignitatis gratiam beatæ Mariæ Virgini assignavit, siquidem ste die, qua primo donatus cingulo fuerat militari,

cereum unum ante altare beatissimæ Matris Dei assignavit, ut ad Missam, quæ diebus singulis in honorem ejusdem Dei Genitricis cum Horis canonicis devote solebat decantari, jugiter arderet, statuto reditu ad illud lumen quotidie eo tempore perpetuandum. Pro lumine temporali lucem æternam adeptus est Gulielmus iste circa annum Domini 1226.

§ LV. — *De Gulielmo Saxonie duce.*

Gulielmus (aliis Wilhelmus) Saxonie dux, Deiparæ Virginis amantissimus, ejusque cultus provehendi studiosissimus, pro Præsentationis ejusdem Deiparæ Virginis festo, quod in Saxonia magna pietate celebratur, litteras misit ad Pium II Pont. max. quibus, ut hujusmodi festum auctoritate apostolica confirmaret, humiliter supplicabat. Sed illo mature mortuo, successit Paulus II qui Gulielmi supplicationibus de benignitate apostolica assentiens, concessit pontificio diplomate, ut non secus atque Assumptio Virginis ejusmodi Præsentationis solemnitas in Ecclesia celebraretur. Quia autem raro reperitur Pauli II de festo Præsentationis beatæ Virginis diploma, et insignem continent Gulielmi nostri erga Deiparam Virginem pietatem devotionemque, visum est totum hoc loco describere.

« Paulus episcopus, servus servorum Dei ad futuram rei memoriam. Rationi congruit, et convenit honestati, ut ea, quæ de Romani Pontificis gratia processerunt, licet, ejus superveniente obitu, litteræ apostolicæ desuper confectæ non fuerint, suum consequantur effectum. Sane felicitis recollectionis Pio Papæ II prædecessori nostro pro parte dilecti filii, nobilis viri, Wilhelmi ducis Saxonie dudum expositum, quod ipse dux ex specialis devotionis affectu, quem ad inclytam propugnatricem nostram, gloriosissimam Virginem Mariam ferventi animo gerebat, ab intimis propterea desiderabat festum Præsentationis ejusdem beatissimæ Virginis Mariæ, quod vicesima prima die mensis Novembris, annis singulis, in terris et dominiis suis de consuetudine celebratur, etiam ex speciali Sedis apostolicæ decreto et statuto, annis singulis, perpetuis temporibus, dicta die solemniter venerari. Idem prædecessor sinceræ devotionis affectum, quem præfatus dux ad ipsam et Romanam Ecclesiam gerere comprobatur, attendens et pie considerans, quod merita beatissimæ Virginis prædictæ erga genus humanum tantis honoribus compensari nequibant, quin illa majoribus in dies et illustrioribus dignissima censeretur : præfati quoque ducis in ea parte supplicationibus inclinatus, videlicet sub dato die Nonis Junii pontificatus sui anno 6, auctoritate apostolica sua, perpetua et irrefragabili sanctione suarum, si super hoc confectæ fuissent, litterarum tenore, statuit, decrevit et ordinavit, quod festum Præsentationis, hoc modo sicut Assumptionis, Visitationis et alia festa beatæ Mariæ memoratæ, in terris et dominiis præfati ducis, dicta die, annis singulis, perpetuis futuris temporibus

bus de mandato Sedis apostolicæ deinceps a cunctis Christi fidelibus, solemniter celebraretur. Mandamus nihilominus statutum et decretum hujusmodi de celebrando festum prædictum, per prælatos et alias ecclesiasticas personas in dominiis et terris prædictis solemniter publicari. Ne autem de statuto, decreto et mandato prædictis, pro eo quod super illis ipsius Pii prædecessoris nostri, ejus superveniente obitu, litteræ apostolicæ confectæ non existerunt, possit quomodolibet hæsitari, volumus, et dicta apostolica auctoritate decernimus, quod præsentis litteræ, ad probandum plene statutum, decretum et mandatum Pii prædecessoris hujusmodi ubique sufficiant, nec ad id probationis ulterius adminiculum requiratur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis et concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1464, xvi Kalend. Octobris, pontificatus nostri anno primo. »

Cætera tanti ducis erga beatam Virginem Dei Matrem obsequiosæ pietatis testimonia, ad meæ hactenus cognitionis notitiam non venerunt. Vivebat anno Domini 1464.

§ LVI. — *De Gulielmo Slavata comite.*

Gulielmus Slavata comes, Germanus, vir præter præclara virtutum merita, atque heroicas animi dotes, ardentissima in augustissimam Dei Matrem dilectione insignis, inter alia Marianæ pietatis specimina, anno 1648 edidit Viennæ Austriæ typis Cosmerovianis opus de beata Virgine, a se elaboratum, sub titulo : *Maria Virgo immaculate concepta, publico voto Ferdinandi III, Romani imperatoris in*

Austriæ Patronam electa, atque in columna dedicata : illudque eidem augustissimæ Dei Matris his verbis consecratum voluit :

Tibi
Augustissima Dei Parens,
Sine macula concepta,
Virgo Maria,
Erectam a Ferdinando III Statuam
Calamo erigo, et affectu.
Ubituos honores loquuntur saxa,
Mutus esse non debui.
Aut si tacendum esset homini,
Lapis fieri velim.
Etiam ex me debetur Tibi
Statua et Columna,
Imo debeor ipse.
Voluisti me pluribus annis
Sodalitati Immaculatæ Conceptionis tuæ
Præfectum et Rectorem,
Ut non postremus essem,
Qui pro Immaculatæ Conceptionis tuæ
Honoribus starem.
Quia declinante jam ætate,
Non possum corporis,
Pono
Solidissimi affectus
Columnam,
Vegetissimi animi
Statuam immortalem.
Et dum Augustissimus Imperator
Ferdinandus III
Tuæ Immaculatæ Conceptioni
Saxa erigit, et Colossos,
Ego
Toto affectu subscribo.
Tuæ Immaculatæ Conceptioni
Devotissimus
Gulielmus comes Slavata.

Vivendi finem fecit anno salutis 1652.

§ LVII. — *De Gulielmo Suthreie comite.*

Gulielmus, Suthreie in Anglia comes, ut erat Deiparæ Virginis amantissimus, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem Castel-Acrenses prioratum, in agro Norfoleicensi, pro Cluniacensis ordinis monachis fundavit, anno Incarnationis Dominicæ 1090.

CAPUT VIII.

De Hectore Montis Leonis principe : Hectore Tungrensi principe : Henrico Augensi comite : Henrico I, Lotharingiæ duce : Henrico II, Lotharingiæ duce : Henrico alio Lotharingiæ duce : Henrico Lusitaniæ comite : Henrico Lusitaniæ principe : Henrico Monmoranciæ duce : Henrico Moraviæ marchione : Henrico Poloniæ duce : Henrico Rapersuil comite : Henrico Sarni comite : Henrico Tutburiensi comite : Henrico Vuratislaviæ duce : Hercule II, Ferrariæ duce : Hermannò Alemanniæ duce : Hermannò Cuiquensi comite : Hectano Herbipolensi comite : Hoyerò Mansfeldensi comite : Hroznata Bohemiæ principe : Hugone Etruriæ marchione : Hugone Oisiaci domino : Hugone Oxfordiæ comite : Hugone S. Pauli comite, ac Humberto I, II et III, Sabaudie principibus.

§ I. — *De Hectore Montis Leonis principe.*

Hector Pignatellus, oppidi Montis Leonis in Calabria temporalis dominus suam erga Deiparam Virginem devotionem, animique propensionem manifestissimam reddidit, dum sacram ædem beatæ Mariæ de Jesu, juxta ejusdem Montis Leonis mœnia, suis sumptibus construxit, et conventu pulcherrimo ad commodum decem Fratrum Minorum habitationem communivit. Vivebat iste Hector Pi-

gnatellus anno ab Incarnatione Salvatoris nostri 1555.

§ II. — *De Hectore Tungrensi principe.*

Tungris pagus est insignis Hannoniæ provincie diocesis Cameracensis : in eo Tungrensis dynasta Hector nomine, cognomento Magnus, locum habebat horto conspicuum, quem locum Dei Mater sua præsentia illustriorem reddidit : nam die prima Februarii anni 1081, circa mediam noctem,

ecce imago beatæ Mariæ Virginis delata ab angelis in nube lucida illuc devenit, tanto quidem splendore, ut territorium illud omne quasi in medio claresceret, suavi etiam angelorum symphonia comitata. Hector a domesticis de nova claritate et symphonia edoctus, sese ad eum locum transferri jussit (erat enim cæcus a triennio). Accurrunt vicini, alii a suavi angelorum concentu excitati a somno, alii a splendoris claritate vocati. Vident sacram imaginem suavissimo odore fragrantem, adorant pia veneratione, et eorum sensus inexplicabili hilaritate capiuntur, parvaque interjecta mora, facto ab angelis silentio, Hector lætus sacram imaginem in suum cubiculum honorifice deferendam, vigilique custodia servandam curavit. Sequenti vero mane cum ejus rei fama totum jam illum pagum occupasset, Hector, vocato parochio sacram imaginem ad parochiam sancti Martini, prævia cruce, et sacris labaris, magno etiam incolarum comitatu, jussit asportari: at sequenti nocte eadem hora, qua prius divinitus advenerat, eodem angelico ministerio ad hortum Hectoris delata est, qui rei novitate novo quodam timore et amore affectus, eam in suum cubiculum secundo honorifice transtulit.

Postero vero die, pari pompa et apparatu, nova tamen quadam admiratione et reverentia, populus illius pagi eam comitatus est ad eandem ecclesiam Sancti Martini. Res mira! proximo die, prima luce, domestici Hectoris imaginem reperiunt in eodem horti loco, ubi primo delata fuerat. Quod ut vir bonus intellexit, præ gaudio et stupore gestiens, Deo Virginique Matri pro tanto favore gratias egit, et statim Cameracensem episcopum de re ex ordine admonuit. Ille, acceptis nuntiis, quatuor viris, nobilitate et prudentia præstantissimis causam commisit, ut locum adirent, factumque inspicerent et examinarent. Qui ubi ad Hectoris hortum devenissent, sacram imaginem adorarunt, et solenni ritu, ut antea, ad ecclesiam Sancti Martini eam denuo asportari jusserunt, atque ut rei novitas magis patesceret, conopeum erexerunt in via, quæ inter Tungros et beati Martini templum interjacet, et duo ex ipsis viris Cameracensibus inibi nocte sequenti steterunt vigiles, reliqui duo in Hectoris horto commorati sunt. Et ecce circa mediam noctem, uti prius, sacra imago cum angelorum suavissimo concentu, odorisque fragrantia, quasi sol splendoribus micans eodem in horti loco apparuit. Accurrunt omnes illi viri simul et vicini ad miraculum, et Deo gratias agunt.

Memoratus dominus Hector ingenti perfusus gaudio, quod Virgo Mater locum suum tam illustri miraculo honoraret, ad imaginem una cum suis tota nocte vigilavit, et prima luce auditores et delegatos illos duos accersiri jussit, quos et rogavit, ut archiepiscopo Cameracensi totius rei gestæ seriem aperirent: qui sese sedulo id facturos pro-

mittentes, sine mora sese in viam dederunt. Die mensis Februarii 17, reverendissimus dominus Jo. episcopus Cameracensis Tungros advenit, indieto prius adventu suo pastoribus vicinis, qui et comparuerunt sacris induti vestibus, præviis crucis vexillis, et labaris ecclesiarum suarum, magna populi comitante caterva. Eodem die reverendissimus concionem habuit, locum et hortum, ubi erat imago, dedicavit, inibique sacrum fecit: quo finito dominus Hector supplicavit, ut totum castelli sui fundum et ambitum consecraret, quod et illico factum est.

Vicesima septima proxime sequentis Martii idem supradictus dominus Hector ædiculam in honorem et laudem beatissimæ Virginis erigi curavit, ad quam confestim ingens accurrit multitudo ex omni statu, sexu, ætate: hi quidem, ut imaginem miraculis plenam, jamque passim divulgatam viderent, illi vero, ut simul sibi, vel propinquis suis sanitatem impetrarent, sicuti, cum prædictum adhuc extrueretur sacellum, proprio experimento didicerunt multi. Decimo octavo Junii anno 1690 supradictus Hector, hora noctis undecima, monitus est ab angelo ex jussu divæ Virginis arma sumere et suppetias ferre Francorum regi Philippo, id nominis I, qui non procul a Tornaco, Nerviorum insulas versus, castrametatus erat. At Hector, quod cæcus esset, initio visioni huic fidem habere non audebat, existimans sibi illudum esse per phantasma, donec secundo et tertio fuisset eadem de re commonitus, duabus scilicet noctibus subsequentibus. Quæ causa fuit, cur magnam sibi amicorum, clientum et mercenariorum manum armatam collegerit, obviamque regi, qui etiam divinitus hac de re commonefactus fuerat, cum certa spe adipiscendæ victoriæ prodierit. Castra hinc inde in mutuum occursum et conflictum sibi proxima cum essent, Hector Tungrensens dynasta pro innata pietate volens Numini supplicare, conversus ad locum, ubi erat in veneratione beata Virgo, finita precatione, visum sic recuperavit, ac si nunquam antea fuisset cæcus. Contigit hoc in præsentia regis ac totius exercitus. Unde ingenti cum cordis affectu gratiæ Deo Virginique Matri ab omnibus sunt actæ, factoque in hostes impetu, memorabilis et miraculosa victoria penes regem stetit. Vivebat Hector anno salutis 1691, et quo anno mortalis Vitæ cursum absolverit mihi hæcenus ignotum.

§ III. — De Henrico Augensi comite.

Henricus Augi comes, cum erga beatam Virginem, ac adoptivum ejus filium S. Joannem evangelistam singulari studio ferretur, in utriusque honorem abbatiam, Fulcardimons appellatam, in diœcesi Rothomagensi, pro Cisterciensis ordinis Patribus fundavit, anno salutis 1150.

§ IV. — De Henrico I, Lotharingæ duce.

Henricus, hujus nominis I, Brabantiae ac Lotharingæ dux, inter alia devotionis suæ erga beatam

Virginem specimina, cœnobium Cameræ S. Mariæ juxta Bruxellam, in loco, qui vocatur Penche-Ke, pro monialibus Cisterciensibus fundavit et dotavit. Obiit anno salutis reparatæ 1235.

§ V. — *De Henrico II, Lotharingæ duce.*

Henricus II Brabantiae et Lotharingæ dux, in devotione beatissimæ Virginis adeo sensibilis erat, ut ejus solum nomine audito, corde liquescere videretur. Nihil denegare poterat, quod ob amorem Dei Matris ab eo postulatum esset: in ejus honorem omnia Sabbata jejunabat, eo prorsus modo, quo die Veneris sancto a multis jejunari solet, abstinendo ab omnibus quæ vitam habuissent: omnia ejus festa religiosissime celebrabat, et sæpe prospiciebatur prostratus ante beatissimæ Virginis altare, situm in Ecclesia S. Georgii, ubi etiam ordinarie intererat Litanis, quas serenissima Margarita Gonzaga ejus conjux quotidie cantari præceperat, eo ritu, quo in capella Lauretana canuntur. Cum molestissimo epilepsiæ morbo vexaretur, ita ut libere sensibus uti non posset, beata Virgo ad eum misit episcopum Toulensem, suo pastoralis onere dignissimum antistitem, qui sciens qua ex parte bonus hic princeps sensibilior esset, eum devotione Virginis aggressus est, eique proponens diversos titulos, quibus ipsa in Litanis Lauretanis ab Ecclesia honoratur, illum excitavit velut a profundo somno, eundemque variis vicibus movit ad eliciendum virtutis actus tam egregios, et præsertim contritionis, fidei, spei, charitatis, cum divina voluntate conformitatis atque humilitatis, tantasque devotionis lacrymas ab eo expressit, ut omnes simul, qui aderant, indulgere fletibus cogerentur. Hanc unicam ambivit gratiam, ut ejus corpus ante altare beatæ Virginis in ecclesia Sancti Georgii collocatum telluri mandaretur, noctu tamen, et sine apparatu, se nimirum judicans indignum eo honore ac pompa funerali, quo alii ei pares principes ad sepulcrum deducuntur. Fundavit solemne sacrum in eodem altari, omnibus Vigiliis beatissimæ Virginis celebrandum, multaque alia suæ in illam pietatis argumenta reliquit, quæ ad mæ cognitionis notitiam non venerunt. Obiit anno recuperatæ salutis 1247.

§ VI. — *De Henrico alio Lotharingæ duce.*

Henricus alius Lotharingæ dux, affectum suum erga beatam Virginem Dei Genitricem Mariam illustri admodum testimonio comprobavit, dum anno 1611, Nancæi in Lotharingia conventum fratrum Carmelitarum Discalceatorum sub invocatione S. Mariæ Lauretanæ piissima magnificentia fundavit et dotavit.

§ VII. — *De Henrico Lusitanie comite.*

Henricus comes, regum Lusitanie parens, in beatam Virginem mire affectus, sub ejus tutela monasterium canonicis regularibus edificavit. Anno salutis 1694, ex Theresia uxore filium habuit fronte venustissimum, quem antiquo ritu ex

avi nomine Alphonsum dixere, fuitque postea Lusitanie rex I. Sed conceptum gaudium (quæ est rerum humanarum labes) repentina contaminavit ægritudo, cum infantis pedes alter alteri ad calces indiscrete cohererent. Id tantum doloris Henrico comiti inussit, ut quod antea spononderat, optimis disciplinis imbuendum tradere recusaret. Egæ Monisio Lusitano equiti a Gothis oriundo, ejus antiqua nobilitas, ac domus supra Durium celebratur. Monisius tamen, acerrime adnixus, obstinatum Henrici animum inflexit: preces deinde, ac sollemnia supplicia tota ditione indicens, potissimum beatissimam Virginem, singulare innocentis infantie asylum, acrius interpellans, in somnis vidit se ab ea admoneri, ut puerum ad montem duceret, qui nomen Carquere, Durio imminens, Lamecæque vicinum fore ut egestis ruderibus in templum incurreretur, sibi quondam dicatum, et in signum suo nomini sacrum: proinde omnia religioso cultu apparet, vigiliisque rite obitis puerum aris imponat. Addunt annales diligentem pueri institutionem a beata Virgine Monisio mandatam, quem, et posteros ejus ad magnum sui nominis decus et perfidiæ vastitatem destinasset. Ad unguem omnia exsecutus Monisius, puerum in ara solutis pedibus gesticulantem reperit, unde hausit Alphonsus sibi suisque semper fore pro aris depugnandum. Et Henricus pater pietatem erga Virginem Matrem alte medullis impressit, eoque loco sub Virginis tutela et nomenclatione, regularibus canonicis cœnobium exstruxit, quod temporis flexu Conimbricensi Societatis Jesu collegio accessit. Obiit Henricus anno 1112, ætatis 77.

§ VIII. — *De Henrico Lusitanie principe.*

Henricus, Joannis Lusitanie regis, eo nomine I filius, non solum bellica virtute, verum etiam vitæ sanctimonia illustris, tanta beatissimam Dei Genitricem observantia coluit, ut ejus amore ad ejus honorem ilibatum virginis florem ad extremum usque spiritum conservaverit. Hic nova Orientis maria et ignotas et longinquas terras explorandi cupiditate et cœlesti etiam monito per quietem sibi facto incitatus, anno a Christi Nativitate 1410, aliquot instructis et adornatis navibus, aggredi cœpit, cœli Reginam precatus, ut volens ac propitia cœptis adesset. Itaque ejus jussu navarchi in singulos annos ad remota ora Africæ littora navigantes, oras illas atque regiones antea ignotas legentes, usque ad Leænæ promontorium singulari Dei beneficio pervenerunt ad annum usque 1460, quo Henricus varias in nationes via Evangelio munita, templisque aliquot in locis exstructis, et præsertim illo, quod Deiparæ dicavit, quatuor passuum millibus Olissippone ad fauces portus, unde naves in Orientem solvunt, diem clausit extremum. Ejus animi magnitudinem Lusitanie reges imitati, novas terras exquirendi, et Christianæ fidei propagandæ studio, ulterius progressi, tandem sub Emmanuele

rege anno 1498, in Indiam et Calecutium usque pervenerunt.

§ IX. — *De Henrico Monmoranciaei duce.*

Henricus, Monmoranciaei in Gallia dux, prorex Occitanie et Franciæ comestabilis, anno salutis 1585, ad honorem beatæ Virginis templum pro Cappucinis Patribus fundavit, in situ amœno valde, et solitario, prope maris Mediterranei litus, et Arararis fluvii muros Agathenses alluentis fauces, ab eadem urbe duobus miliaribus remoto, necnon à cultu sacratissimæ Dei Matris, ibi peculiariter honoratæ, vulgo Domina Nostra de Gradue, tum à sacro lapide, etiam nunc hodie in sacelli presbyterio asservato, supra quem secundum piam traditionem sacratissima Virgo cuidam anachoretæ, ibi olim degenti, ipsiusque, cum aliis Christianis, contra maris aquas Agathense territorium jamjam inundantes opem imploranti, visibili forma appa-rens, genua flexit; tum etiam ab arenæ copia ibi inventa, et à proximo fluvii ostio seu faucibus nuncupato, celeberrimo. Obiit anno salutis 1614, ejusque ossa in eodem beatæ Virginis templo, a se fundato, humata sunt.

§ X. — *De Henrico Moraviæ marchione.*

Henricus Moraviæ marchio, singulari pietatis affectu, augustissimam Dei Matrem venerabatur; cum aliquando in gravem incidisset morbum, qui in dies magis invalescens, totum tandem eum occupavit, usuque membrorum omnium penitus destituit. Accurrunt medici, singula quæ ars suggerit media periclitantur, sed vim morbi non diluunt, etiam postquam omnem artis medicæ peritiâ exhauserant. Accessit ad hanc miserabilem sortem, ipsam quoque fidissimam conjugem Agnetem paralyti decumbere: in omnibus humanis remediis quæsita est salus utrique, sed nulli inventa, nec ulla prorsus supererat spes ex creatis rebus, onerosa et sine usu e corpore dependentia membra reparandi. Ergo ad divina conversi, benignos cœlites votis fatigant, quæ ut propitiâ Omnipotentis clementiæ tanto certius exorarent, communi populo ac clero publicæ indictæ sunt preces, ut junctis suffragiis majus robur et efficaciam apud superos haberent. Interea Henricus et Agnes in pietatis actibus fide firmati ad Deiparam Virginem, et D. Wenceslaum provinciæ patronum, fundunt vota, quatenus propriorum ad divinam elementiam meritum prærogativa infirmitatis desperatæ deploratæque depellant molestiam, ardentem exposcent. Nec in vanum fidelium eecidere preces; nam ejus præsidium Henricus et Agnes expetivere in vigiliis, in somniis sub crepusculum matutinum, cum in dulcem marchio somnum declinasset, spectabilis per quietem adest, forma majestatem omni humana majorem præ se ferente. Solatur languentem Henricum, exauditas a Deo esse preces, et vota assërit, reddituram corpori valetudinem, demortuis membris vigorem, ac una clementissimæ Matris voluntatem enarrat, ut locum, seu collem, in quo quidam

religiosus cellam est architectatus, inquirerent isthic reperiuros Virginis Deiparæ effigiem cum puerulo in altari propositam, coram hæc sua Sospitatricæ debitas tanto beneficio grates persolverent. His dictis, divus disparuit.

Marchio visionem animo volvit, hærens primum dubius: at ubi membra reviviscere cernit, et imperanti parere conspicit, surgit confestim plenus exultantis animi gaudio, et tam subito novam demortuis membris vitam rediisse obstupescit. Affertur par de Agnetæ paralytica nuntium, atque ex tanta rei inexpectatæ novitate inter aulicos nil nisi stupor et admiratio insolito permixta tripudio, qui et animitus favebant suis marchionibus insperatam sed diu desideratam prosperitatem, ac de ea sincero corde congratulabantur. Henricus, æquus tanti beneficii censor, continuas Deo decantabat laudes et gratias pariter, et universi aulæ ministri. Nec mora, ingreditur iter, cellam a D. Wenceslao detectam inter sylvas quæsitus: comitatur suum dominum magnus popularium numerus, ingenti tam repentinæ emendationis portento exci- tus, et videndæ desiderio cellæ cœlitus indigitatæ agglomerabat gradus. Aerrantes simul a recta (ignotum enim erat iter, vel potius avium), aliger cœlestis in specie peregrini reduxit, ejus facti adhuc exstat memoria, marmori incisa hodie, super Cellensis templi portam conspicienda. Tandem superatis multis montium jugis, desideratissimam consecuti sunt cellam. Hic incredibili perfusi gaudio sospitatricem Virginem et salutis Matrem, lunato poplite suavissime salvare jubent, gratias liberatoribus referunt summa cum veneratione, singuli pro facultate donis Deiparam locupletant et exornant. Unica et sola cura erat omnibus coram mirabilium operatrice Maria omnem effundere pietatem, cultum et amorem. Exsoluto pietatis officio lares repetunt domesticos, sed ægre admodum ab hoc miraculosæ Virginis domicilio divulsi, marchio indecorum ratus, ut tantus thesaurus ligneis tabulis conflagrationi obnoxii conservaretur, et ut isthic pariter debitæ post se relinqueret gratitudinis monumentum, templum a fundamentis exstructum in locum lignæ Cellæ reposuit. Magna illico hujus miraculi fama surrexit, atque per omnem Moraviam, Bohemiam, Austriam, Carinthiam, Stiriam, Croatiam, ac demum longe lateque emanavit. Ideirco claudi, cæci, epileptici, muti, energumeni, et, ut verbo singula complectar, miseri omnes certatim ad salutis Matrem recurrere, misericordiam efflagitare, alique pientiores Virginem Deiparam coram venerari cœperunt. Vivebat Henricus sub annum a pariente Virgine 1284.

§ XI. — *De Henrico Poloniæ duce.*

Henricus Poloniæ dux, inter alia complura argumenta, quibus amorem suum erga Deiparam Virginem declaravit, hortante sancta Hedwige conjugæ, Trebnicense monasterium sanctimonialium ordinis Cisterciensis in ejusdem Deiparæ Virginis

honorem a fundamentis erexit, iisque illud redditibus auxit, ut ad omnes sumptus necessarios sufficerent mille personis, et perpetuæ exercendæ hospitalitati. Dum autem hujus monasterii structura fieret, nullum permisit, cujuscunque facinoris causa, sententia principis, vel curiæ ejus, morti adjudicatum interfici, sed vita illi condonata ad eam structuram voluit eum suam conferre operam, donec ad præscriptum tempus, pro facinore suo ea ratione satisfacisset, ita tamen, ut quisque prout plus minusve peccaverat, hujusmodi mancipatus operi inserviret. Vivebat Henricus anno Domini 1220.

§ XII. — *De Henrico Rapersvil comite.*

Henricus comes Rapersvil, inter alia Marianæ pietatis, quæ, dum vixit, palam prodidit documenta, haud procul a Thermis Vocetii Montis ad ripam Licomagi fluminis apud Helvetios, monasterium pro Cisterciensibus in honorem B. Virginis fundavit, cui et Maris Stellæ nomen imposuit, eo quod sæva maris tempestate jactatus ac fere submersus, a B. Virgine fida maris stella, ad quam confugerat, ad portum fuerit cum salute atque incolunitate deductus. Vivebat anno Domini 1229.

§ XIII. — *De Henrico Sarni comite.*

Henricus, Sarni comes, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, dono dedit ecclesiæ Montis Virginis in regno Neapolitano pagum, nomine Giofellam, una cum suis hominibus, juribus et redditibus. Vivebat anno Domini 1155.

§ XIV. — *De Henrico Tutburiensi comite.*

Henricus de Ferariis, oppidi Tutburiensis in Anglia comes, ut amorem, quo intus erga Deiparam Virginem ardebat, palam contestaretur, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem monasterium in comitatu Staffordiæ apud idem suum Tutburiense oppidum, pro Benedictini ordinis professoribus fundavit, anno salutis 1024.

§ XV. — *De Henrico Wratislaviæ duce.*

Henricus Barbatus, dux Wratislaviæ, affectum suum erga beatissimam Virginem declaravit, cum Trebnicense monasterium, tertio ab Wratislavia milliario, maximis sumptibus ædificavit, et puellis Cisterciensis familiæ, quæ specialiter B. Mariæ Virgini dedicata est, attribuit. Vivebat anno reparationis humanæ 1200.

§ XVI. — *De Hercule II, Ferrariæ duce.*

Hercules Estensis, Ferrariæ dux, hujus nominis II, inter alia Marianæ pietatis documenta, aræ, sacerdotis, ministrorumque solemnî pompa rem divinam celebrantium præclaros ornatus ex veste Damascenæ, ingentibus aureis floribus intertexta, Lauretanæ Virgini donum obtulit. Obiit anno Domini 1559.

§ XVII. — *De Hermannno Alemanniæ duce.*

Hermannus Alemanniæ dux, cui Otho III imperator Alemanniæ ducatum dedit, Deiparæ Virginis devotissimus, cum ex Gerburga, Conradi Burgundiæ regis filia tres filias suscepisset, et mas-

cula prole destitueretur, illam eo magis appetebat, quia pulchritudine et virtute femine antistabant. Medicorum igitur opera et quæ mortalium sunt postpositis, ad Deiparæ Matris, quæ apud Helvetiæ eremum præsidet, multaque admiranda et inopina præstat, se convertit, sibi que marem hæredem apud Filium, et eundem rerum omnium Conditorem obtineat, summis precibus enixus est. Accepit preces Regina cælorum, votoque condonavit, nato eodem anno puero, quem subito, tanquam ab ea impetratum, et ejus donum ad Deiparæ sacellum in eremum transtulit, magna que lætitia, et omnium gratulatione salutaribus undis ibidem expiari voluit, pro parente et teste, ascito inter plures Gregorio abbate, et Hermannum de suo nomine vocavit. Atque hic post patrem summa potentia et omnium gratia Alemanniæ præfuit. Vivebat Hermannus anno salutis 992.

§ XVIII. — *De Hermannno Cuiquensi comite.*

Hermannus, comes, seu toparcha Cuiquensis (vulgo Cuyek), studii sui erga Deiparam Virginem non obscurum testimonium dedit, dum monasterium Insulæ Beatæ Mariæ, ordinis Præmonstratensis, in Belgio fundavit. Clarebat anno Domini 1128.

§ XIX. — *De Hetano Herbipolensi comite.*

Hetanus, post mortem Gisberti patris, dux Francorum factus, et religione Christiana feliciter imbutus, Herbipolim, Orientalis Franciæ, seu Franconiæ, cujus fuit comes, metropolim non vulgariter illustravit, cathedrali ecclesiæ a fundamentis excitata ac divæ Virgini concessa. Cum enim id oppidi non aliud numen, quam Dianæ, admitteret, adfuit postliminio beatus Kilianus Scotus, qui ea dicendi gratia apud Gisbertum valuit, ut repudiatis gentilium simulacris, sacra unda perfusus se suosque in Christi familiam admitti postularet. Quod ubi factum, ac Gisbertus diem suum obiisset, Hetanus animus adiecit templo in honorem beatæ Virginis Mariæ (quæ genuisset Salvatorem illum humani generis, verumque hominem ex beata Virgine natum, quem jam agnoscere et profiteri abjectis idolis suis cœperant Franci) non vulgari fabrica construendo. Id hodie cum Franconiæ ducatu Herbipolitani pontifices summo jure possident, quorum in temporalibus ea potestas est, ut, divinis operantes, gladium in altari nudum ob oculos habeant. Ab hoc veteri templo Arx Nostræ Dominiæ, mons, et arx vulgo nominari solent. Vivebat Hetanus anno salutis recuperatæ 640.

§ XX. — *De Hoyerero Mansfeldensi comite.*

Hoyerus, comes de Mansfeld, Germanus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam documenta, divæ Virgini OEtinganæ binas cataphractas, quibus armatus inire prælia consueverat, consecravit, tutelæ beneficium professus. Ad hæc galeam ingentem, ludis quondam equestribus habilem. Idem stipendium perpetuum constituit sacrificio Sabbæ-

tis omnibus, in sacello Mariano cum cantu peragendo, et eo Deiparæ sine labe conceptum voluit honorari. Vivebat anno salutis 1530.

§ XXI. — *De Hroznata Bohemiæ princepe.*

Hroznata Bohemiæ princeps, flos principum appellatus, sanctissimæ Deiparæ quasi bis filius fuit, et illa ejus secunda quasi mater. Etenim, divina sic ordinante Providentia, ex utero matris suæ abortivus et exanimis in lucem editus fuit. Unde genitrice sua partum mortuum abhorrente, et ut a facie ipsius quantocius sepeliendus portaretur, prout, pro debilitate poterat obstetrix, quæ dominæ parturienti obsequabatur, infantem mortuum tenendo in brachiis, ad dominam suam vocem extollit, iterum et iterum acclamando : « Accipe, domina, infantem ad manus, et offer eum beatæ Mariæ et Matri Christi, per cujus partum illuminatus et vivificatus est mundus. » Et cum mulier fide plena, hæc et his similia dominæ suæ sæpius replicasset : tandem illa studio interpellantis quasi coacta, corpus pueri exanime, tremens ac stupens, accipit inter manus, flexisque genibus, et ad lacrymas resoluta, oculis et manibus ad cælum erectis, devoto cordis affectu oravit dicens : « Domine, Jesu Christe, qui pro salute generis humani de Virgine carnem assumere et mori dignatus es, ut mundum aeterna morte damnatum vivificares, vivifica, quæso, hunc infantem exanimem ad honorem gloriøsæ Virginis Matris tuæ, cui ipsum offero, et ad laudem majestatis tuæ, qui es benedictus in sæcula. » Mira res et stupenda, ad hanc vocem corpusculum, paulo ante frigidum et rigidum, calidum et molle paulatim efficitur, et consequenter anima ibidem infusa divinitus, puer oculos aperit, et more infantium vagientium vocem emittit. Ad vocem pueri mater stupet et gaudet, et mutationem Excelsi dextræ admiratur, porrigensque puerum obstetrici, humi prostrata cum lacrymis et intimis suspiriis, humiliter gratias agit Deo, Matremque misericordiæ dignis laudum præconiis benedicit, quæ non deserit in se sperantes, et cujus Filius est vita et resurrectio mortuorum. Grandior factus, generis prærogativam virtutum et morum honestate, ac litterarum scientia perornans, magno ab omnibus colebatur affectu, quam ipse plus pietati, quam natalibus tribuens, totum se Dei et beatæ Virginis obsequio mancipabat.

Procedente tempore, cum sorore sua Woyslava, ad visendum tumultum sancti Stanislai profectus Cracoviam (cujus urbis præfecto ipsa postmodum nupsit), bonæ indolis adolescens, cum suis coætaneis super fluvium Vistulam ludens, absorbetur ab unda, in qua ab hora diei tertia, donec advesperasceret, jam quasi mortuus occultatur. Tandem ubi ad sororem ipsius hujusmodi fama perlata est, ea tanquam extra se raptâ, et subito cursu, sola contenta tunica, de fratris vita anxia, cucurrit ad flumen, et loco ubi mersus fuerat adolescens, sibi ostenso, diversis piscantium instrumentis, ut sal-

tem extrahatur mortuus, præcipit attentari. Quibus incassum laborantibus, juvenes aderant, peritiam natandi habentes : hi vestibus a se rejectis, ad ima gurgitis natando descendunt : et ecce unus ex illis Hroznatam capillo capitis secum trahens, de aqua, ante dominam, rei eventum spectantem, posuit super ripam. Quantum tripudium soror de fratre unico redivivo habuerit illa vice, ille discutiat, cui casus similis accidisset. Sciscitante autem domina post luctus depositionem de casu, et quomodo tanto tempore sub aqua vixisset, respondit : « Quod videbatur ei quædam domina miræ pulchritudinis, forma prædita virginali, super verticem ipsius interim, quandiu erat in aqua, continuo tenuisse, quæ non sinebat ipsum undis involvi, quam, sicut ei videbatur. Matrem gratiæ, et Reginam misericordiæ, mediatricem Dei et hominum esse credebatur. » Hinc ad honorem Virginis carmina jucunditatis et lætitiæ personabantur, et exinde Hroznata concepit in animo beatæ Virgini liberatrici suæ præstare obsequium : quod postea, se et sua omnia eidem tradens, devotus implevit. In Bohemia enim suæ nativitatis solo, locum amœnum quæsit, et aptum, in quo ad laudem et honorem gloriøsæ Virginis Matris Christi, fundamenta claustrum primordia jacerentur, et invento loco, in quo nunc monasterii altitudo consurgit, corruens in terram sic dixit : « Qui de Virgine nasci dignatus es, præpara in hoc loco habitationem servitiis aptam. » Et surgens ab oratione, ligone arrepto, profundius sulcat, et aliquot cophinos terra onustos, de fundamento primus in humeris suis portat, nomenque cœnobio, indidit Tepla, a civitate vicina, quæ ab incolis vulgariter Tepla vocatur. Cumque Pragensis episcopus ecclesiam sub invocatione beatæ Mariæ dedicaret, stella lucidissima toto die super illam apparuit, admirantibus omnibus, et eam de prædicantibus, quæ ab Ecclesia Stella Maris vocatur, et est, Maria. Alterum etiam pro virginibus adjunxit monasterium, quod Chotiessoviense vocatum fuit. Porro cœnobium sub observantia Præmonstratensis ordinis regulari fundavit et dotavit abunde, in quo, et ipse, ut non in parte, sed in toto, divino conspectui hostiam se offerret, habitum præfati ordinis, per manus Innocentii IV Romani pontificis assumpsit. Obiit Marianus cliens egregius, anno Domini 1213, variis in vita et post mortem nobilitatus miraculis.

§ XXII. — *De Hugone Campavenensi comite.*

Hugo Campavenensis, Paulinatum in Artesiæ solo comes, se Deiparam Virginem haud otiosa pietate colere ostendit, dum nobile Nostræ Dominæ Caricampensis monasterium in eodem tractu instruxit. Vivebat anno Domini 1141.

§ XXIII. — *De Hugone Etruriæ marchione.*

Hugo Etruriæ marchio, cum laxo vivendi genere uteretur, a beatâ Virgine increpatus, nihil non parum, nihil non præstitit cum religione conjun-

cum. Hunc per colles sylvasque canibus et equis insectantem feras, a cætera turba venatorum oblatulus ex improvise cervus longius abduerat, cursitantemque per nemus remotissimum, et, ut diei æstus erat, sudore perfusum, fame ac tædio enectum, egregie delassaverat. Appetebat jam nox, quique belluæ fugientis gratia prope extabuerat, et frustra præda e manibus elapsa, solus per dumeta oberrans, iterum quæritabat cibum, tuguriolum nactus, ex equo desilivit, et glande de radiculis famelici pastoris deliciis se avidè saginavit. Tum aspero in strato somnum captare laboranti augustissima specie, et dulci luminum lenocinio Hugoni Virgo se palam videndam præbuit, sic ut omnem interversi affectus sensum animo marchionis restingeret: qui tenax aliqui libidinum, et ab occursantium formarum obtutu facile flammam hauriens, contra jus fasque conjugalis tori male a pellicibus atque illicitis amoribus temperabat. Ferebat Deipara vas cæno sordidum, et inibi emblemate segmentatum, cibus refertum delicatioribus, qui variarum conditurarum illecebra abstinentissimi ejusque palatum dementare potuissent: « Adesdum, inquit, fame effracte marchio, his jam epulis profliga obmurmurantem famem, gratoque edulio viriculas refice fatiscentes. » — « Abjice sterquilinum, Mater, respondit Hugo: Quivis gurgès et belluo propter infames quadras respuat male feriata fercula; me propter escaria vasa aurea argenteaque juvat epularum tempestiva luxuries, quæ nunc intempestive blanditur oculis, quando sordens vasculum castigat acriter, et dejicit edendi amorem. » — « Itane (Virgo subdit) nauseantis decretum placet, cui vel invito utilia propinare non verebor? Huic vasculo tuum corpus est quam simillimum, quod pariter scatet maculis, et ipsa flagitiorum consuetudine in scopulos recidit, quos horruerat, sui que stulte naufragium circumfert, quod damnat. Impositæ epulæ adumbrant animum, qui non secus sui nauseam creet, ab eoque abstineant æque quicunque vasis aut corporis haud perferre graveolentiam queant. Nihil fœdus tibi peccatorum, quæ Nati mei candorem jugulet, et puros beatarum mentium coetus longissime absterreat. Egoque te pessime oderim, tot coopertum sceleribus, tuæ templum animæ circumsidentibus, veluti ob illatam extrinsecus sæculentiam, per lepidum cibum, cum esurias plurimum, fastidis ipse. Atqui pulchræ dilectionis ego Mater, et sanctæ spei, meliori imposterum de te concepta spe, tibi me liquida in luce in obscuro sylvarum anfractu placidissime ostendi, quo mentem e vesaniæ amatoris veterno excites, et agnoscens scelus, ultro tibi multam irroges, meque verissima prædicantem, mutato in melius vitæ instituto, quantum possis, æmuleris. » Et quidem egregius constitit oburgationis fructus. Permulta enim religiosarum familiarum magnis sumptibus cœnobîa exstruxit, et venerabilis ac religiosus

quoddam in honorem Dei Genitricis Florentiæ ædificandum curavit. Vivebat Hugo anno salutis reparatæ 1050.

§ XXIV. — *De Hugone Oisiaci domino.*

Hugo, Oisiaci dominus, honori beatæ Virginis amplificando invigilans, abbatiam Cantipratensem, in diœcesi Cameracensi, pro Augustinianis Patribus, sub ejusdem beatæ Virginis appellatione fundavit. Vivebat anno salutis 1180.

§ XXV. — *De Hugone Oxfordiæ comite.*

Hugo de Boilbek Oxfordiæ comes, ad significandum suum in Deiparam amorem, Woborni in Bedfordiæ comitatu ecclesiam sub titulo Sanctæ Mariæ fundavit, et Cisterciensibus monachis attribuit. Vivebat circa annum Domini 1145.

§ XXVI. — *De Hugone Sancti Pauli comite.*

Hugo hujus nominis I, comes Sancti Pauli, pro intimo suo erga Deiparam Virginem affectu, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem abbatiam, dictam Fons Dominarum, juxta Creeiacum ad Matronam in diœcesi Meldensi, pro Cisterciensis ordinis monialibus fundavit, anno salutis 1236.

§ XXVII. — *De Humberto I Sabaudia princepe.*

Humbertus, Sabaudia princeps, Beroldi Saxonis filius, ut studium, quo interius Deiparam Virginem prosequeretur, externis etiam signis contestaretur, sacello B. Virginis cathedralis ecclesiæ Nicænsis, dominium, merumque imperium Lociæ Dulciæ, pro duabus partibus dono dedit. Vivebat anno a partu virginali 1040.

§ XXVIII. — *De Humberto II Sabaudia princepe.*

Humbertus Sabaudus, hujus nominis II, Susæ marchio, ab eximia sua erga augustissimam Dei Matrem pietate excitatus, matricem marchionatus sui ecclesiam, in ejusdem augustissimæ Dei Matris honorem, sub Assumptionis titulo a fundamentis erexit, et canonicorum collegium, quod adhuc exstat, ad divinum et Marianum cultum in ea peragendum, dote ampla attributa, ibidem instituit. Vixit circa annum Domini 1060.

§ XXIX. — *De Humberto III Sabaudia princepe.*

Humbertus Sabaudus, hujus nominis III, Amedei filius, erga Deiparam cordialissima pietate excellens, cum post mortem Masildæ conjugis, se in locum quem vocant Alpinum, ab eremitis inhabitatum, quietis causa recepisset, ibi ecclesiam et monasterium, sub Magnæ Dei Matris titulo a fundamentis ædificari curavit. Hujus etiam opus sunt, splendidi ac celeberrimæ abbatie Marianæ de Alta-comba in Monte, Duchiat nuncupato, ubi per longum tempus Sabaudia principes sepulturam obtinuerunt, et abbatia quæ Albensi, seu de Burghetto, sortitur appellationem.

Hic idem Humbertus, ob suam erga Deiparam Virginem pietatem multorum bonorum donationem fecit ecclesiæ Beatæ Mariæ Pinarolensi, provincie Taurinensis: cujus donationis tenorem affert Ughellus in *Italia Sacra*, tomo IV. Obiit anno Domini 1201.

CAPUT IX.

De Jacobo Badæ marchione : Jacobo Brigantiæ duce : Jacobo Montis Majoris comite : Indico Bovini duce : Joanne Antonio Conversani comite : Joanne Arcuensi comite : Joanne Averrano duce : Joanne Austriaco principe : Joanne Baptista Cassani marchione : Joanne Basilio Moscovia duce : Joanne Blesensi comite : Joanne Borbonio duce : Joanne I Brabantia duce : Joanne III Brabantia duce : Joanne Britannia duce : Joanne alio Britannia duce : Joanne Calbuli comite : Joanne Cornagi principe : Joanne Dunberghæ principe : Joanne Etdæ comite : Joanne Francisco Mantua marchione : Joanne Galeatio Mediolani duce : Joanne Haucronii principe : Joanne Labelli marchione : Joanne Ludovico Buxeti marchione : Joanne de Monte Mirabili : Joanne Nassavio comite : Joanne Ossuna duce : Joanne Palliani duce : Joanne patritio : Joanne Puebla principe : Joanne Rouciaci comite : Joanne Sora duce : Joanne Tillio comite : Joanne Villanova marchione : Joanne Vuodæ principe : S. Josepho Deipara Virginis sponso : Isdraele Suecia principe : Isimardo Neta comite : Julio Antonio Atria duce : Justino Radesii toparcha : Justo Veronensi comite : atque Juvano Alostano comite.

§ I. — *De Jacobo Badæ marchione.*

Jacobus, Badæ marchio, Germanus, Deipara Virginis singulari pietate addictus fuit. Ex vulnere, quod in Coloniensi tumultu plumbea glande ictus in brachio acceperat, ad ultimum venerat vitæ discrimen. Itaque beatam Mariam Lauretanam, celebre etiam locis illis nomen, implorans, vovet se, si salutem recuperasset, Lauretum ad eam cum donis iturum. Nec frustra id votum fuit; nam mox periculo mortis eximitur, brevi etiam sanatus, sed ita, ut brachium gravi vulnere impense læsum nisi toto corporis trunco movere non posset. Igitur simul voti exsolvendi cura, simul recuperandi brachii spes eum ad Lauretanam Virginem adeundam stimulant. Lauretum se contulit anno 1584, biduo ante Natalem Christi diem. Occultum omnibus suum volebat adventum, idcirco octo duntaxat famulis comitatus venerat. Augustissimum sacellum ingressus B. Virgini pro recuperata salute enixius grates agit, votivumque custodibus donum dedit, rogantibus nomen silentio suppressit. Inter dona fuit atreum sacerdotis amiculum, et ex aureo torque pendens hyacinthus eximia magnitudine ac specie, præcipuum donum aurea velut pyxis, mira undique arte elaborata, binos fere palmos circuitu complectitur, et conchæ marinae instar bipartita, partibus invicem nexis aperitur clauditurque. Intus marchionis effigies B. Mariæ supplicantis, salutisque per eam partæ monumentum: extrinsecus in altera parte S. Georgii ex equo draconem hasta figentis, pulcherrime cæcata et distincta gemmis imago: in altera simulacrum Susannæ in lavacro a senibus deprehensæ, eodem opere ac specie, gratum usquequaque visentibus spectaculum. At marchio, ut vetus votum exsolvit, novo sese obligat voto, si valetudinem integram recuperet, et adjicit voto preces.

In sacrosanctam Deipara cellam identidem regressus, expertum ejus implorat auxilium, rogitat ut suum beneficium absolutum ac perfectum velit, reddat brachium cui reddiderat vitam, ita demum cumulatam, et valetudinem futuram et gratiam. Inter has preces biduo illo absumpto, cum bona spe se in hospitium recepit sub solis occasum, nec sua

illum spes frustrata est. Nox erat Christi Natalis, et marchio cubitum ierat. Ecce ibi tertia fere vigilia B. Virgo, candida in veste collucens, se illi offert in quiete, et bonum animum habere jusso, brachium manu prehensum extendit, illico sanatque. Confestim ille somno expergefactus, ac rei miraculo motus, famulos inelamat, lumen propere inferre jubens: accurrunt impigre illi, illatque lumine, quid tandem rei sit rogitant. Tum marchio, quæ dormienti species obversata sit, enarrare; brachium, Dei ac Deipara dono sanum ac vegetum ostentare famulis, attonitis rei novitate ac miraculo. Protinus cuncti pariter venerabundi Dei clementiam verbis efferre, B. Mariæ beneficium prædicare cœperunt. Haud facile aliud miraculum, magis evidens, testatumque. Marchio ipse, ubi primum illuxit, Lauretano præsidî tantam rem ordine, uti gesta erat, exposuit: at ille tantam rem haudquaquam negligendam ratus, miraculum rite consignandum litteris subscribendumque a testibus curavit, notatum etiam hospitium ubi res accidit, nimirum id, cujus insigne est Ursus et cubiculum ipsum requiritibus hodie monstratur. Marchio igitur, gratiis Deo et B. Mariæ impense actis, Romam iter intendit. Quo ut venit, hujus nominis XIII, Gregorium Pontificem Max. adit, rem omnem enarrat, bis expertam Lauretanæ Virginis opem miris extollit laudibus. Addebat miraculo fidem persona narrantis; nam marchionis, utpote Lutheranae disciplinæ innutriti, animum constabat ab ejus sectæ erroribus intactum non fuisse: sed jam apparebat eum de catholica religione, Christique Vicario recte sentire. Itaque Gregorius, multiplicis miraculi admiratione pariter lætitiaque perfusus, marchionem omni honore coluit.

Vulgata inde res per urbem, cunctorumque sermonibus celebrata, per eam occasionem Lauretanæ domus religio aucta. Porro marchio Germaniam repetens, rursus Lauretanam Virginem revisit, iterum de tanto beneficio gratias egit. Domum inde regressus, magno religioni adjumento fuit, utique apud eos, qui marchionem ex vulnere captum brachio nuper viderant, tunc divinitus persanatum

videbant et ipse dictis factisque negotium summa adjuvabat ope, ubicunque opus erat, geminum in suo duplici incommodo Deiparæ auxilium memorabat, Lauretanam Virginem laudibus in cœlum ferens. Ita porro vitam ipse instituit, ut omnibus esset innocentiae ac pietatis exemplum. Valuit principis auctoritas, praesertim apud populares suos: complures eorum ad avitam religionem revocari, dubii confirmati. Multa etiam praeclare ab eo instituta, genti suae saluti futura, nisi immatura mors consecleratorum fraude (ut creditum est) accersita, optimi principis salubria consilia oppresisset. Cæterum illo extincto jacta ab eo semina vigere dicuntur, quæ uberes fortasse suo tempore fruges, Deo propitio fudent. Decessit anno Domini 1586.

§ II. — *De Jacobo Brigantiae duce.*

Jacobus Brigantinorum dux, pro suo erga Matris Immaculatae cultum studio, prope Villam Vitiosam in Lusitania cœnobium templumque S. Mariae Pietatis erexit, et ascetis in S. Francisci regulam juratis tribuit. Idem in oppido suo Borba (quod est Lusitaniae) asceterium templumque S. Mariae de Consolatione condidit, et Franciscanis Patribus dedit, semetipsum daturus in ascetism religiosam, cultumque Virginis, nisi ab Emmanuele patruo suo, Lusitanorum rege, fuisset impeditus. Vivebat dux iste Jacobus anno Incarnationis Dominicæ 1500.

§ III. — *De Jacobo Montis Majoris comite.*

Ut primum nobilissimus heros, atque strenuus miles, Jacobus Montis Majoris comes, sacra Hierosolymorum loca ex paterno præcepto visitavit, et charo parente defuncto D. Jacobi apostoli limina in Compostella salutavit, debellandis Saracenis sub Castellæ Regis vexillo sedulam navavit operam. Cumque in ea expeditione plurima, eaque non contemnenda, subiisset pericula, ne Virgini Mariae, cujus auxilio ea se evasisse cognoscebat, ignatus haberetur: statim ut in patriam reversus est, antiquiorem ædiculam Dominae Nostræ de Mianis sacram, atque miraculis, meritis ejusdem Virginis, ibidem patris, omnino illustrem, ad se tamen pertinentem, ex apostolica Calixti III, Pontif. Max. auctoritate, in justam ecclesiam sub antiquiori titulo evehendam, atque Minoriticum conventum ex propriis facultatibus annexendum curavit. Vivebat anno Domini 1458.

§ IV. — *De Indico Bovini duce.*

Indicus Guevara, Bovini dux, ut erat B. Virginis Mariae devotissimus, sæpius ad S. Mariae Majoris, quæ in urbe est, aliasque basilicas eidem Virgini sacras, itavit, suæque pietati satisfecit, maxime postquam sæculi pompas exutus, ducalia etiam insignia posuit, societatem Jesu professus. Atque hæc pietas viri, vel eo fuit commendatio, quod eum ambulanti non tantummodo præpediret affecta ætas, sed obesioris etiam corporis (quod frequenti jejunio, insignique temperantia extenuare contendebat) moles, non in religioso

statu, sed veteres inter sæculi enpedias aggesta. Decessit Romæ anno salutis reparatae 1625, die 28 Augusti.

§ V. — *De Joanne Antonio Conversani comite.*

Oberranti cuidam virgunculae, prope Conversanum Apuliae civitatem, cum depicta quædam gloriosissimæ Virginis imago, sub specu latens, divinitus revelata fuisset, eaque exhumata plurimis coruscaret miraculis, illustriss. Joannes Antonius Aquaviva Ursinus, ejusdem Conversanae civitatis comes, devotionis zelo accensus, conventum B. V. Mariae de Insula sacrum, eodem prorsus loco, quo præfata imago latuerat, ex propriis facultatibus omnino ædificandum, Fratribusque Franciscani ordinis conferendum, ut vel sic, et istis de domicilio, et illi de solemniori cultu provideret, quam diligentissime curavit. Vivebat anno a partu virgineo 1462.

§ VI. — *De Joanne Arcuensi comite.*

Joannes a Lugduno, Arcuensis comes, in honorem Deiparæ Virginis, cui devotissimus erat, peculiare aliquod obsequium exhibiturus, intra septa ejus oppidi, quod Utrera Hispanice nuncupatur, monasterium sub titulo S. Mariae de Gratia ædificavit, illudque monialibus S. Clarae inhabitandum contulit. Vivebat iste comes Joannes anno a Dominica Nativitate 1515.

§ VII. — *De Joanne Averrano duce.*

Joannes ab Alencastro, Averranorum in Lusitania dux, ex magna, qua in Deiparam Virginem ferebatur, benevolentia, eremitorum S. Mariae de Rabida, in regno Lusitaniae, in Minoriticum conventum sub ejusdem gloriosissimæ Virginis titulo erigendum consummandumque curavit. Fuerat autem prædictum eremitorum hac occasione constructum. Cum mercator quidam, natione Anglus, in mari ob exortam tempestatem periclitaretur, nullaque sibi, navi qua vehebatur, inter scopulos versante, maritimisque fluctibus magis magisque intumescens, atque atra nocte imminente, salutis spes residua esset, quocunque humano auxilio, atque remedio longe posthabitis, ad devotissimam quamdam B. Virginis imaginem, quam secum deferbat, cum cæteris nautis supplex oraturus confugere decrevit. Quam cum nullo pacto invenire potuisset, spe sua fraudatus, nihil aliud, præter naufragium et amaram mortem opperiebatur. Et ecce, dum nihil minus cogitat, lumen quoddam ex Arabici montis latere sibi illuxit, ad quod cum navis proram direxisset, post brevissimi temporis spatium, in placidum quemdam, quietum, et omnino securum portum incidit, ubi et anchoras præter omnem spem fixit, atque tantum imminens periculum evasit. Dum igitur sequenti luce gratias Deo optimo ter maximo pro tanto accepto beneficio redditurus, locum, ex quo lumen se conspiciendum prodiderat, religiose peteret, illa gloriosissimæ Virginis Mariae imago, quam in navi diligentius conquistam invenire minime poterat, scopulo cuidam in-

nixa, tum smi, tum quoque congregientibus nautis ex insperato apparuit, quod divinæ bonitati atque misericordiae tribuens ipse mercator, mercibus primo divenditis, ipso eodem loco in quo præfata imago consederat, eremitorium, turrimque ei conjunctam, in qua, quod sibi vitæ reliquum fuit, sub anachoretico habitu, in summa paupertate, perpetua oratione atque sanctitate consumpsit, construenda curavit. Hoc igitur eremitorium in justum monasterium transtulit Joannes noster, in eoque Minoritas collocavit, ut sacratissimæ Virgini Mariæ debita servitute obsequerentur.

Hic idem Joannes, ad tertium lapidem ab oppido sibi subjecto, cui Turris Novæ nomen est, alterum monasterium Minoriticum, gloriosissimæ Virgini Mariæ de Ægypto sacrum, ex domesticis facultatibus a fundamentis ad verticem usque construxit. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 1563.

§ VIII. — *De Joanne Austriaco principe.*

Joannes Austriacus, vir Carolo V imperatore patre dignissimus, nec paterna gloria, quam sua virtute clarior, augustissimam Dei Matrem in summo honore semper habuit, et tanta religione sanctissimum ejus nomen veneratus est, ut nihil, quod eodem nomine peteretur, unquam denegaverit. Rosarium beatæ Virginis a pueritia ipsa in amoribus habuit, in ejus sodalitatem nomen dedit, ejus preces ore pariter et corde cum pietatis sensu ad calculos fudit, et ipsius præsertim auxilio, catholici exercitus præfectus de potentissima Turcarum classe sub Pio V, Pont. Max., ad Echinadas insulas victoriam reportavit. Hunc totius jam catholici exercitus contra Turcas imperatorem destinatum, ad Rosarii amorem satis concitatum, vehementius accendit Pius, dum per Jo. Paulum Odescalcum Pinnensem antistitem, virum eximia doctrina, solida pietate ac probata virtute celeberrimum, inter alia pia munera, sua manu sacrata, in classarios omnes cum fausta victoriæ adprecatione distribuenda, illi Rosarium misit, et hæc Odescalci ore verba, cum Rosarium in manus traderet, ex se illi referre voluit: *In hoc signo vinces.* Quæ verba uti Constantino olim, ita tunc Austrio fuere certa e cœlo futuræ victoriæ sponsio. Et vero istud de Odescalci ad Austrium Pii nomine verbis testatur inter alios Ludovicus Vanegas ordinis Prædicatorum in suo *Mariali* serm. 3, his verbis: « Sanctissimus Pius V, Pont. Max., per Jo. Paulum Odescalcum serenissimo domino Joanni de Austria, quem ducem generalem Ligæ Catholicæ destinaverat, hac legatione Rosarium benedictum misit: *In hoc signo vinces.* Qui, Rosario accepto, divina quadam virtute, ac robore confortatus, Deo et beatissimæ Virgini confidens, omnes trirèmes ac naves visitans, milites, capitaneos et principes, qui ibi aderant, confirmavit, et ad pugnam strenue excitavit. Sic ille.

In principe etiam vexillo, quod Pius a se lustratum Austrio misit, et Antonius Perennottus, Ro-

mana purpura nobilis, Neapolitanus prorox, inter sacrorum solemnia, ei cum omnium applausu, in manus dedit: nonnulli eruditionis gloria præstantes pietam fuisse asserunt, Mariæ Deiparæ rosas cinctæ leonem, cujus ad pedes hæc fuerit subscripta epigraphe: *In hoc signo vinces.* Nec solum ad Deiparam Virginem de Rosario suspiravit Austrius, et magnis animis, ut subsidio in pugnae procincta esset, eam inclamavit, sed manus cum hoste jamjam conserturus, cum coram cerneret Othomannicam classem, sua longe superiorem, sibi adversos ventos, a quibus in navali conflictu plurimum momenti est; animo oculisque in cœlum fixis Deiparam appellans, ejusque opem enixe implorans, ex voto spondit beatæ Virgini Montis Serrati ducentos aureos majores, quos vulgo *Doblones* dicunt. Habuit porro Austrius in præcipuis amoribus augustum in Montis Serrati jugis Deiparæ Virginis sacrarium: singularis ei fuit, quoties ad illud peregrinatus est, animi lætitia: ac, dum ibi esset, Deiparentem nullis non pietatis officiis studuit demereri. Absens etiam monachorum uni atque alteri, cum quibus illi erat sancta quædam amicitia, ut ad illa Deiparæ pulvinaria sui memores pro se preces funderent, per litteras ardentius commisit, ut gestorum ejus scriptor Hammenius prodit. Adde quod cum Michael de Moncada ejus belli ducibus chiliarcha Austrium admonuisset, illum ipsum diem pugnae, sacrum esse beatæ Virgini a Remediis juxta Valentiam, quam nemo frustra vix imploraret, quin non exoraret: proinde eam inclamaret, ut prælii aleam bene verteret, singularem ejus opem in eo discrimine haud dubie experturas: Moncade audiens Austriacus, dictæ Virgini a Remediis voto se obstrinxit, ac mox auxilium sensit. Deiparæ namque opitulatricis imperio, cui mare et venti obediunt, hi sedes suas confestim mutarunt, ac Joanni faventes fuerunt, et sic per acrem pertinacemque pugnam victoria feliciter potius est, Turcarum classe penitus fusa, fracta et profligata. Qua de re Gregorium XIII, Pont. Max., in diplomate quodam Romæ apud S. Petrum anno 1573 die 3 Septembris expedito, quo ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Remediis juxta Valentiam, amplissima indulgentiarum dona concessit, præstat audire loquentem:

« Cum acceperimus (inquit ille) dilectum filium nostrum nobilem virum Joannem de Austria, tunc ducem universæ classis Christianorum principum, qui una simul sædus percusserant, die 7 Octobris anni Domini nostri Jesu Christi 1571, quo die festum in ecclesia monasterii gloriosissimæ Virginis de Remedio nuncupati ordinis Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum prope et extra muros civitatis Valentiniæ, ad ejusdem Virginis honorem perpetuo celebratur, antequam ad conserendum manus cum hostibus congregerentur, ob insignem, quem ad eandem gloriosissimam Virginem, ejusque nomini dicatam ecclesiam, ge-

rebat devotionis affectum, recordatum ea in ecclesia, dictum diem B. V. Mariæ festum dicatum esse, omni cordis affectu eidem Virgini Mariæ, se et universam sibi commissam classem commendasse, et adversorum Turcarum classem, dextera Domini nostri Jesu Christi faciente virtutem, eadem die prope infligasse: cupientes ejus beneficii a Deo nostro Jesu Christo accepti memoriam apud posteros perpetuo manere, ac ecclesiam prædictam celebriorem reddi, ac a Jesu Christi fidelibus in dies magis ac magis venerari, quo accedentes ad illam majoribus spiritualibus muneribus noverint se re-fertos, de omnipotentis Dei misericordia, & etc.

Ad natalem etiam Deiparæ Virginis ædem Lauretum, si a prælio superstes esset, peregrinationem vovit Austrius, fidemque egregie postmodum liberavit suam, ut tradunt ejusdem ædis Lauretanæ monumenta, ex quibus rem eleganter perscribit Tursellinus in *Historia Lauretanâ*, l. iv, cap. 24, his totidem verbis: « Joannes Austriacus, eodem ipso anno (anno videlicet 1576) Lauretum voti causa perrexit, id quod quinquennio ante, adversus Turcas navali prælio dimicaturus, Lauretanæ Virgini voverat, videlicet si superstes ipse partæ de Barbaris victoriæ foret, Lauretum utique ad eam iturum. Cæterum voti compotem publicæ negotia alia ex aliis morata erant, quominus ante id tempus posset fidem exsolvere. Itaque cum Neapolim victrici classe tenuisset, non horror sævientis hiemis, non publicæ privæque negotiorum curæ, non procerum populorumque preces flectere eum potuerunt, ut ne summa hieme, itineribus glacie, ac nive obsitis, fluminibus passim turgentibus, Lauretum ad beatam Virginem iter intenderet. Et horrida tempestas insigniorem pietatem optimi principis fecit. Recinatensem portam equo prætergressus, ut procul ædem Lauretanam conspexit, venerabundus caput aperuit, ac Deiparam Virginem salutavit. Inde velut alienato a sui cura ad cœlestis Reginæ venerationem animo, nunquam neque imbris neque cœli inclementia perpelli potuit, ut semel apertum operiret caput, adeo se caputque suum beatæ Virgini devoverat, cujus præsidio se incolumem credebatur esse. Postquam ad sacram ædem pervenit, totius anteactæ vitæ noxis confessione expiatis, grates beatæ Mariæ ingentes agit, protinus vota persoluta satis magnæ pecuniæ cumulat dono: comites insuper, et voce et exemplo ad parem pietatis laudem accendit. Voti pietatisque munere perfunctus Neapolim regreditur, ingens Lauretanæ Virginis desiderium secum ferens. »

In summo morbo, cum vitæ restitui crederetur, repente considerat: quare expiatis totius vitæ noxis, acceptoque cœlesti viatico, versa statim mente furere militariter cœpit: instruere aciem, compellare ordinum ductores, expeditos equites immittere, modo oculis, manu, voce inclamare victoriam. Observatumque est, dum per eas belli imagines insanientem nulla sisteret amicorum in-

dustria, nulla medicorum ars, ad Mariæ nomen ita revocari atque inhiberi solitum, ut, eo audito, et illico interquiesceret, et quicquid ejus gratia ro-garetur, cætera contumax et inexorabilis, faceret non gravate. Valedixit mortali vitæ anno salutis 1578, ætatis suæ 35. Cujus eximium in Deiparam studium nobilis juventus Rhetorico-Academica Viennensis in suo *Liliorum campo*, seu *Albo Austriaco Mariana*, edito Viennæ Austriæ 1649 hujusmodi elogio celebravit.

JOANNES

*Austriaco Marianus,
Quantum hic gratiarum!
Marianæ Pietatis reus
Victoriam,*

*Quæ in Lunæ cornibus nidiculatura putabatur,
Hispanis Turribus inclusit.
Mari ad Echinadas victor, in servitutem abiit Mariæ.*

ILLI

*Laurum suam dicaturus properavit Lauretum,
Summa hieme ardens pietate,
Inter pluvias, nives, glacies, tempestates
Serenissimus.*

*Nemo tam humaniter suis præludit Hymeneis
Quam ille, dum visit Mariam.*

*Postquam ei a portu Recinatensi salutem dixit,
Caput operire indignum duxit,
Donec ad Divæ Pulvinaria*

*Virgineo Pedî Lunam substerneret,
Vix fuit ante ipsum Hispanus Orator gravior.*

*Sic conciliata sibi Auctoritate
Quodlibet persuadere potuit pro domo sua
In Domo Mariana.*

*Hinc decem Christianorum millia
In libertatem asseruit
Servitiis Marianis.*

§ IX. — De Joanne Baptista Cassani marchione.

Joannes Baptista Castaldus, patricius Neapolitanus, qui, Carolo V, imperatore præclari ducis nomen consecutus est, qualis utique exstitit, et multas opes, titulosque marchionis Cassani et comitis Platinæ comparavit, cum præcipua in Dei Matrem esset religione, ejus auspicio sibi persuasum habebat e tot se periculis ereptum in bello, totoque vitæ curriculo aditis, et sublimem adeo famæ gradum apud mortales assecutum: acceptorum beneficiorum gratique animi argumentum prolaturus, templum in ejus honorem constituendum existimavit, eosque census attribuendos, quibus viri, religioso aliquo instituto utentes, iidemque sacerdotes, obsequium Deo præstare possent. Impetrato igitur anno 1550, ab urbe Nauceria paganorum sacello, quod Sanctæ Mariæ dicebatur, in dorso montis finitimi, cum fonte perenni, cum vineis, cum proximis, nihil tamen redditibus, sylvis; deinde anno Christi 1541, facta ab episcopo Paulo Lovio, illo quidem noto historiæ scriptore instaurandi augendique potestate, atque unum sive plures, pro suo arbitrio et successorum, presbyteros mobiles constituendi, sive monachorum conventum instituendi, ea obligatione, ut in singulos annos cathedrali ceræ elaboratæ libras tres deferret: structuræ initium faciendum, suumque votum in ea loco explendum curavit. Tum denique,

quæ singularis erat erga Olivetanos benevolentia (fratrem enim habebat Olivetanum D. Joannem Mattheum Puteolorum episcopum), auris quatuor et ducentis attributis, anno Redemptoris 1557, Olivetanis tradidit, ea conditione, ut in Purificatæ Virginis celebritate sibi, ut institutori, suisque hæredibus cereum libralem darent, insignia Castaldia foribus monasterii aliisque locis imposita inviolabiliter servarent, prout hac tempestate adhuc servant. Vivebat anno salutis recuperatæ 1560.

§ X. — *De Joanne Basilio Moscoviarum duce.*

Joannes Basilius, dux Moscovitarum, quam pie erga Virginem fuerit animatus luculenter declaravit, dum in responsione ad Joannem Bohitam cap. 8 in hunc modum scripsit: « Mariam Reginam Deiparam, confidentia materna apud Filium pollentem, pro universo Christianorum genere orantem, illudque protegentem, invocamus, auxilium ab ea imploramus, ac ut nobis veniam peccatorum, salutem, dulcemque futurorum possessionem bonorum a suo Nato impetret, rogamus. » Sic ille. Vivebat anno gratiæ 1570.

§ XI. — *De Joanne Blesensi comite.*

Joannes de Chatillon, Blesensis comes, in testificationem suæ erga beatissimam Virginem clientelæ, Guischiæ, quinque passuum millibus a Blesis, in ejusdem beatissimæ Virginis honorem, sui expensis monasterium pro Clarissis monialibus extruxit. Ex veteri autem manuscripto, quod in fine Regulæ monialium ejusdem monasterii habetur colligitur, quod cum hic comes religiosissimus princeps esset, eidem in somnis revelatum est, ut hujusmodi monasterium curaret ædificari. At cum de loco dubitaret, rubi ardentis signo, a pastoribus illis existentibus conspecto, ostensus est. In eodem enim loco, ubi majus Ecclesiæ altare erectum est, primum reperta est parva gloriosæ Virginis Mariæ imago, quæ usque nunc in choro sororum erecta cernitur, maximeque in devotione habetur. Ædificato itaque ibidem monasterio Mariano, in illud sorores quinquaginta introduxit, quibus una cum multis privilegiis annuos redditus ad vitæ sustentationem necessarios perpetuo munificentissime pietissimeque legavit. Vixit anno salutis nostræ 1277, et post mortem in monasterio a se erecto sepeliri voluit: cujus sepulcrum ex atro marmore, cum statua ejusdem, instar equitis armati superjacentis, confectum, ante majus altare cum inscriptione Gallica cernitur.

§ XII. — *De Joanne Borbonio duce.*

Joannes Borbonius dux, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem monumenta, conventum Minoriticum Montislucii in gloriosissimæ Virginis honorem suis tantum sumptibus construxit. Vivebat anno Domini 1441.

§ XIII. — *De Joanne I Brabantie duce.*

Joannes ejus nominis I, Letharingæ, Brabantie et Lemburgiæ dux, ope Deiparæ, cui, singulariter erat addictus, celeberrimam victoriam obtinuit

apud Werongiam (locus erat sub archiepiscopatu Coloniensi). Erat Werongia prædonum locus, qui negotiatoribus et peregrinis plurima inferrebat damna. Quare jam Joannes dux, precibus eomitum Juliaci, et montium, ac civium Coloniensium, eam obsedit, ac cepit: et licet decuplo plus essent hostes, obviam tamen iis processit, acerrimeque ipsemet pugnavit, ac post diuturniorem conflictum victor evasit, paucis e suis desideratis, multis vero a parte hostili peremptis. De qua victoria ita Molanus: « Bruxellæ commemoratio S. Mariæ semper Virginis ob gloriosam victoriam instituta, quam 5 Junii apud Werongiam obtinuit Joannes ejus nominis I. Obiit anno Domini 1294.

§ XIV. — *De Joanne III Brabantie duce.*

Joannes, cognomento de Frigido Monte, III hujus nominis, inclitus princeps Brabantinorum, certior factus thaumaturgam Deiparæ Virginis imaginem Antuerpia allatam Bruxellis, cum ipse tunc in Furensi prætorio degeret, statim cum conjuge Maria filia Philippi Pæhri, Henrico Limburgensium duce natorum maximo, aliisque aulæ suæ proceribus, Bruxellas advolvit, coactoque tum cleri, tum populi, solemnî conventu ac supplicatione, eandem imaginem, quam ille cum filio subjectis humeris deferrebat, primum in aulam, ut hæc per eam, velut altera domus Obededom per arcam, cœlestibus ante beneficiis ac favoribus repletur, exinde in montem, qui Sabulo dicitur, deportavit, reposuit, ac collocavit anno salutis 1548.

Hic admodum vir devotus, cum divino afflatus desiderio Terram Sanctam expetisset, contigit quadam die, ut in manus incidens Saracenorum, magnas et inexpertas ab iis pateretur molestias; eumque jam nullum humanum cerneret addesse auxilium, divinum studuit implorare suffragium. Denique votum fecit gloriosæ Virgini Mariæ Dei Genitrici, quod si prospere in terram posset redire propriam, chorum juxta ipsius ecclesiam in Altenberghe juberet ædificari. Emissio itaque voto, statim ab inimicis cunctis eruitur, atque in terram suam incolumis perducitur. Sed succedentibus prosperis, dux ipse præ nimia exultatione sponsonis suæ penitus oblitus, erga liberatricem suam repertus est ingratus. Cui per visionem Dei Genitricis apparens, ac de voto persolvendo suggerens, filium sericum, in modum et formam novi chori ædificandi retro ecclesiam, versus orientem, expensum, astruxit. Sicque admonitus, ac de visione per filium repertum certificatus, chorum construere cepit, sed morte præoccupatus nequaquam perficere potuit. Obiit anno Domini 1555.

§ XV. — *De Joanne Britannie duce.*

Joannes Britannie dux, inter alias Marianæ pietatis tesseræ, in Venetensi Britannie diocesi, monasterium titulo S. Mariæ ad preces Cisarcienensis ordinis erexit, ut illuc preces et vota fierent pro animabus eorum qui Britannie in conspectu naufragium paterentur. Vivebat anno Christi 1280.

§ XVI. — *De Joanne alio Britanniae duce.*

Joannes alius Britanniae dux, cum esset Deiparae Virginis observantissimus, inter alia observantiae suae in eam documenta, in ecclesia monasterii beatæ Mariæ de Precibus ordinis Cisterciensis, Venetensis diocesis, per suos progenitores fundata, instituit celebrari quotannis in perpetuum solemnissimo ritu festum Præsentationis beatissimæ Virginis Mariæ, redditibus amplis pro hujusmodi celebratione assignatis. Vivebat anno Domini 1450.

§ XVII. — *De Joanne Calbuli comite.*

Joannes Paulutius, ex comitibus Calbuli, eminentissimi principis Francisci S. R. E. cardinalis Paulutii parens, sacellum domesticum sacrae imaginis Deiparae Virginis eleganter pictæ, a religiosis ejus cultoribus sibi e longinquo allatæ, tanquam perpetuæ gentis suæ tutelari, avitis in ædibus erexit Forolivi anno 1618, prolemque ad persolvendas ei solemniter singulis diebus vespere sacras laudes instituit. Quod quidem obsequium Mater Dei adeo gratum habuit, ut non domesticis tantum, sed et exteris ad eam confluentibus gratias frequenter impertiri in dies cœperit, ut argentæe tabulæ, et pia vota ibidem appensa testantur. Quapropter eam deinde posteris, tanquam peculiare familiæ numen, in gentem et stemma insertam colere impensis studuerunt, et pretiosius in dies ornatam, miraculisque illustrem, propriis familiæ insignibus, rosæ scilicet albæ, in rubra area, inseruere, et arcano illo usurpato canticorum epitheto huic rei respondente: *Et Quasi plantatio rosæ in Jericho* (Eccli. xxiv, 48), nomen ei S. Mariæ in Jericho, ex avita rosæ pia veneratione indiderunt, et ei tanquam assumptæ in perpetuum familiæ tutamen non solum ampliorum ecclesiam intra avitarum ædium septa pararunt, sed et ejusdem exemplar antiquo propugnaculo Calbuli aviti oppidi a septingentis fere annis adhuc superstiti, in ecclesiæ speciem conformato, ad perpetuum gentis decus intulerunt. Nec mirum quod beatissima Virgo, hæc quamvis exiguis holocaustis delectata, intra hujus familiæ ædes, fama licet miraculorum foris erumpente, se continere voluerit, quando apud ejusdem familiæ funda, id ipsius villa, olim oppido Ladini nuncupata, prope arcem, quam vocant Civitatis solis, in finibus agri Foroliviensis, Etruriam versus, et sub ejusdem familiæ regimine, altera famosa imago beatissimæ Virginis a Ruvere, in qua jacebat, denominata, tempore pestilentiae anno, 1630, grassantis inventa, et mirifico templo, atque frequentioribus miraculis insignis, in dies magis magisque fama, et veneratione propagari ad hæc usque tempora cernitur. Cælum petiit Joannes iste anno salutis 1619 die 17 Maii.

§ XVIII. — *De Joanne Cornagi principe.*

Joannes a Luna, oppidi Cornagi in provincia Burgensi temporalis dominus, inter alia obsequentis sui erga Deiparam Virginem animi testimonia, conventum sanctæ Mariæ de Campo, in præfata

Cornagi oppido, suis sumptibus erexit, ac Minoritis Patribus inhabitandum perpetuo assignavit. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 1450.

§ XIX. — *De Joanne Dunberghe principe.*

Vir nobilis, et equestris, cognomento Joannes van Crewinc Kell, dominus, seu toparcha Dunberghe, amabilissimæ Reginae Mariæ Matri Jesu præcipua fuit devotione addictus. Erant huic duæ filiae, cultui sanctissimæ Deiparae ambæ addictissimæ, quæ pariter viam universæ carnis ingressæ, cum earum corpora ad locum, qui Dinc Kenmert dicitur, sepelienda deferrentur a quatuor pollinctoribus (nam eo tempore ecclesia parochialis de Libbe-Ke, ubi habitabat, sub gravi interdicto ecclesiastico gemebat), et jam locum appropinquarent, quo hodie cœmeterium visitur, ingens cœli tempestas de repente surrexit, nimbis, tonitru et fulgure terribiliter concurrentibus. Deponunt itaque jussu patris filiarum cadavera subtus duas quercus, quoad usque intemperies hæc aeris se remitteret: qua tandem cessante, cum progressuri cadavera tentant levare, en, mirabile dictu! omnibus connitentibus nullatenus se loco moveri patiuntur. Quo viso, princeps hic plane stupefactus, quid facto sit opus, dubius hæret. At ecce de nocte instruitur, sacellum dicto in loco protinus ædificet Deo, et ejus Virginis Matri, cui ejus filiae in vita fuerant devotissimæ; illas enim hoc signo indicare, ibidemque sua cadavera velle sepeliri. Factum hoc continuo, et illud, ac dictum sacellum anno Verbi incarnati 1344, quo prodigium hoc die 20 Julii contigerat, fuit ædificatum, in quo crebra admodum miracula olim contigerunt, hodieque contingunt.

§ XX. — *De Joanne Eldæ comite.*

Joannes Coloma, oppidi Eldæ in regno Valentino comes, ob singularem devotionem, qua erga Deiparam Virginem ferebatur, eremitorium D. Sebastiani sacrum, quod olim non longe ab eodem oppido Eldæ orientem versus subsisterat, suis atque Elisabethæ suæ conjugis facultatibus, in justum Fratrum Minorum monasterium, sub titulo Sanctissimæ Dominæ Nostræ de Angelis evehendum, atque a 14 Fratribus, patronatus interim jure sibi suisque posteris reservato, inhabitandum curavit. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 1560.

§ XXI. — *De Joanne Francisco I Mantuæ marchione.*

Joannes Franciscus I, Mantuæ marchio, inter alia pietatis suæ erga Deiparam officia, maximum Patrum Carmelitarum templum in Mantuana urbe, quod Deiparae Virgini consecratum est, fere a fundamentis refecit. Vivebat anno Domini 1443.

§ XXII. — *De Joanne Galeatio Mediolani duce.*

Joannes Galeatius vicecomes, Mediolanensium dux I, Deiparae Virgini addictissimus, ejusque cultus provehendi studiosissimus, sua in urbe templum majus, seu cathedrale, ea elegantia ac forma, sumptuque ad sacrosanctæ Dei Matris gloriam, perpetuumque decus instauravit, ut inter Christiano-

rum templa principatum tenere merito prædicetur. Martinus V, Pontif. Max. anno 1400 ex concilio Constantiensi redux xvii Kalend. Novembr. sacravit, ac Deiparæ nuncupavit, sacris ab ipso Pontifice solemniter peractis. Laurentius Schraderus paucis Basilicam aliter depingit : « Ædes cathedralis, vulgo dicta domus, quæ immenso sumptu, atque admirabili arte facta, cum paucis totius orbis templis, sive magnitudinem et artificium, sive pretia marmorum, et opera spectes, conferri potest. Est enim foris, et intus niveo marmore ad tectum usque incrustata, atque statu is marmoreis sanctorum et patriarcharum Veteris et Novi Testamenti historiis, mira arte elaboratis, undique ornata. Organum præterea, in quod quatuor aureorum millia impensa. » Ibidem in epitaphiis hoc tetrastichon legitur.

*Virgo Dei Genitrix,
Quem totus non capit orbis,
In tua se clausit,
Viscera factus homo
Vera fides Geniti
Purgavit crimina mundi,
Et tibi virginitas
Inviolata manet.*

Hic idem Joannes ad suam in ipsius Dei Parentem testandam observantiam, Ticinense cœnobium, sub disciplina cultuque Carthusiani instituti, eique proximum templum divæ Mariæ, sub nomine ac titulo Gratiae, quam sumptuosissimo opere construere, publicis etiam in eam rem confectis tabulis, statuisset 6 Kalend. Septembr., qui dies Dominicus fuit, anni 1596, advocato frequentissimo procerum comitatu, pulcherrimoque astante choro sapientum, e Ticinensi maxime academia, trabeatus ad locum se contulit, vulgo turrin Mangani nuncupatum, quem lata in area descriperat, monasterio basilicæque condendæ, non longius ab ipsa urbe Ticino, quam quinque passuum millia. Hic præter curiæ lumina, veneranda sacratæque adstante episcoporum corona, atque intemporearia quam maximo festo apparatu excitata ara, Ticinensi litante pontifice, dux primus omnium ad fundamenta novæ Basilicæ jacienda, primum rite sacratum lapidem in recentis operis ædificationem conjecit. Deinde secundum ejus ex justo toro natu maximus filius Joannes Maria, etiam tum puer, gestavit anxius, fuditque alacrior, tum tertium alter ejus ex filiis natu major nothusque Gabriel tulit venerabundus, ac deposuit : quartum postremumque vir nobilis Franciscus Barbavarius in decretam scrobem jecit. Qui principes quidem viri tot tantisque religionis ac pii gaudii illustrem hanc cæremoniam pompamque duxerunt argumentis, ut præ interiori animi sensu, mentisque dulcedine, pias ex oculis adstantis frequentiae excusserint lacrymas. Universi in hoc intenti, ut scilicet ad Dei cultum, ac pietatem erga magnam Dei Matrem, quam auspiciem, ædisque patronam dux asciverat, illustrandam, votis quam ardentissimis exorarent, ut rei bene

feliciterque gerendæ sua adesset aura, ut etiam adfuit.

Vixit dux præstantissimus, Deiparæque addictissimus annos 47, menses 10, dies 18, obiitque anno 1402, ejus sepulcralem sedem in Mariana præfata basilica, a Carthusianis Patribus quam sumptuosissime erectam, peregrinum in modum nobilitat, longèque ejus majestatem augeat, præter marmoreas tabulas, præclara demortui ducis facinora continentes, insculptaque urbium stemmata, quas suo imperio subactas habuit, in pilis undique laterum incisa, affabre facta e Lunensi marmore statua, magnæ Dei Matris Filiolum Jesum sinu complexæ referens imaginem seu effigiem. Quæ non solum bene posita est ad loci honestamentum, et ad oculorum oblectationem, in ipsa quasi mausolei fronte, sed subest pia quadam ac recondita ratio ad ejusdem ducis animi religionem erga Deiparam Virginem exprimendam accommodata. Quippe quemadmodum ille vivens cœli Reginæ patrocinium rebus in humanis fortunate per omnem vitam expertum se fuisse fatebatur, ejus rei gratia, et filios suos omnes Mariæ nomine ad sacros latices insigniri, et ejus numini templum condi placuit; ita moriens Patronam habere exoptavit in cœlis ad æternam felicitatem consequendam, hoc edito ad omnem posteritatem indice religionis, argumento divinæ tutelæ, ut inter alia signa quæ ejus tumulum mirifice cohonestarent, illud magnæ Virginis in eo vel maxime principatum obtineret, quod ejus viventis erga misericordiæ Matrem, auspicemque fidelium, fidem pietatis mortalibus faceret.

§ XXIII. — De Joanne Haucronii principe.

Joannes Haucronii dominus, ex equestri ordine, negotiorum causa portu Belgico onerariam conscenderat, seseque Oceano commiserat, et a principio quidem mari ventoque prospero usus, perveniendi quo destinaverat, spei plenus videbatur : cum subito coorta tempestate, fœda illa imbribus ventisque horrida aliorum ferri cœpit. Exhinc ergo æstus imperio raptari navis, collidique validius, diffringi armamenta, infremere mare, tonare cælum, neque intermicare fulgura, nisi ut naufragium mortemque ostentarent. Interim nautis omnibus animi eum arte labescere (uti in ejusmodi periculis solet), mœrere omnes, metuque percuti, si Haucronium exceperis, quem eo tempore ad divam conversum, sic locutum ferunt : « Perimusne, o Stella maris, Maria, an potius tuo lumine in solatium spemque effugii ac vitæ erigimur? Sospitatricem quis te appellet, si pereuntes, et tibi supplices non audis? Tales nos sumus, et vides, et servabis, ut spero. Certe insanos Oceani fluctus dicerem, si tuo imperio non parerent. Quin ipse votum adjicio, a me insulam reduce, prædituram ædem tui beneficii monumentum. » Hæc cum dixisset, quasi capaces imperii fluctus essent, subidere illico silentibus ventis, diffusoque nubilo

lux reddita, simul spes et portus, in quem salvo navigio omnes excepti. Haecronius ergo insulam reversus, quo votum exsolveret ad Duellæ fluminis portum, accersita expressaque veluti periculi, quod adiverat, imagine, sacellum Deiparæ condidit, quod postea a populo frequentari cœptum, et ob solatia quæ illinc levandis mœroribus, neque incassum, petebantur, Consolatricis divæ cognomento, insignitum fuit. Vivebat Joannes iste anno salutis 1505.

§ XXIV. — *De Joanne Labelli marchione.*

Joannes a Tuffo, primus Labellensium marchio, inter alia Marianæ dilectionis specimina, sacram Minoriticam domum, 12 continendis Fratribus omnino accommodam, aliquantulum a Labello, Apula civitate sibi quæ audiente, ex domestico patrimonio, sub titulo Sanctæ Mariæ de Laureto ita ædificandam curavit, ut nihil eorum, quæ commodam habitationem concernunt, a Fratribus desiderari possit. Vivebat anno salutis 1504.

§ XXV. — *De Joanne Ludovico Buxeti marchione.*

Joannes Ludovicus Palavicinus, Buxeti (quod Gallia Cisalpina oppidum est) marchio, ut omnibus in propatulo esset quanto devotionis affectu erga beatissimam Virginem ferretur, in ejusdem beatissimæ Virginis honorem, sub titulo Sanctæ Mariæ de Angelis, intra præfati oppidi Buxeti septa, ædem sacram a fundamentis erexit, et Franciscanis Patribus attribuit. Idem conventum Minoriticum, sub titulo Annuntiationis, seu Sanctæ Mariæ de Gratiis, apud castrum Lauri ædificare incepit, licet morte præventus, non absolverit. Vivebat anno a lætunda Christi Salvatoris Nativitate 1474.

§ XXVI. — *De Joanne Montis Mirabilis.*

Joannes, dominus Montis Mirabilis, ex regum Gallia descendens sanguine, qui mundus in ipso mundo a mundi sceleribus, æternum aulæ miraculum, et principum sæculi sidus atque ornamentum exstitit, cum Deiparentis studio totus inter aulæ etiamnum splendorem deflagraret, fortasse cum aulicis, dum alio intenderet, imaginem quamdam magnæ Matris equo prætervectus, et respiciens a tergo, recordatus Dominam non salutasse, illico exsiliens sella, reversusque, ac in genua provolutus, errati veniam rogavit, adeo facili ad veniam misericordiæ Matre, ut in imagine etiam sua Joannem honoraret, prodigiose ad principem conversa: qui ut totus deinceps Virginis esset, in Longi Pontis structo ejus nomini cœnobio purpuram cum Benedictino habitu mutans, admirabili vitæ sanctitate enituit, tantis etiam a morte miraculis illustris, ut quotquot ad sepulcrum ægri convenirent a quacunque infirmitate sanarentur. Floruit circa annum Domini 1500, aliis 1200.

§ XXVII. — *De Joanne Nassavio comite.*

Joannes Nassavius comes, inclytæ familiæ claritudine etiam cuilibet maximæ non impar, qui ex heretico factus catholicus, ex catholico

sancte mortuus finivit, Matre Dei curante gratiam, felix ter et amplius beata Virginis servitute potest nuncupari, cum hæc illum æternæ gloriæ peperit, ac in animis hominum semper superstitem immortalemque reddiderit. Pauculis ante obitum annis, Hallis (locus Virgini sacer, miraculorum magnitudine, et principum donativis famosis) novendialis sacra Virgini devota peregit. Bis per diem, mane et vespere, ad Horas se ipsum cum conjugē et filios per preces Virgini litabat. Visa fuit Regina cœli votis annuisse, et festinatæ mortis, incolūmi dignitate, et florente fama, inexpectatum procurasse solatium. Mors principis Isabellæ Claræ Eugeniæ, principis heroïnæ vere admirabilis, animum comitis alto vulnere sauciavit. Intravit tunc mentem æterni cogitatio, ingens fastidium vitæ, et rerum humanarum magnanima contemptio. Satur ergo famosis inanis gloriæ imaginibus, non aliter quam si, depulsa ebrietate mentis, sibi fuisset restitutus, lucem hausit cœlestem, et per tres menses commentationibus divinis se formandum tradidit, voluitque per Patrem soc. Jesu, instar tyronis, novæ militiæ armis erudiri. Eos vero progressus in hoc sacro pulvere, et cursu Olympiaco fecit, ut ad vacuitatem omnis humanæ cupiditatis spiraret, et amputata circūmeisaque omni inanitate, et mundi errore, seipso et Deo contentus vivere decreverit : quæ de causa, ut felicibus auguriis novam vitam inchoaret, exacta totius vitæ per confessionem generalem prævia purgatione, prima posuit ante pedes sacerdotis rudimenta. Quæ ibi non fusæ lacrymæ? Qui non gemitus ex alto pectore producti? Lacrymæ, gemitus, suspiria, vocem intercludebant; sic Virgo suum bellatorem inebriarat sua lacryma. Tanta meditantem morbus affixit lecto. Mirumque dictu est, quam constans et libens fatum exceperit. Cum Dei Filium vere in Eucharistia præsentem suscepisset, et subditis suis nullam nisi in fidei catholice professione salutem esse denuntiasset, jussit supremis tabulis magnificam in templo collegii soc. Jesu Bruxellis aram, et dignam suis in Virginem sanctissimam amoribus dicari, perplacuitque ante pedes Virginis corpus tumulo condi, ut illa corpus tueretur mortui, cui vivens corpus et animam manciparat. Morientis voces sacras nemo nisi cum lacrymis uberrimis excepit : solus enim Jesus Christus crucifixus, et sanctissima Virgo audiebatur. Soli hi in pectore, in ore, in verbis morientis sentiebantur, inter quæ tanquam cygnus moriens finivit. Quis impetravit mentis bellatrici hos insuetos affectus? Quis perfecit, ut æquo animo, cum adventaret inevitabilis hora, mortem complecteretur, et eo vultu spectaret suum finem, quo quis alienum? Spectabatur fortis in afflicto corporis habitu, et lætus in conspectu mortis, nec deficiens, quamvis deficeret. Unde isti viro martiali tanta fortitudo, et digna viro religioso pietas, nisi a sanctissima Virgine, cujus favorem per felices obsequiorum suc-

cessus sibi demereri studuit? Cælum petiit anno salutis 1634 vel 1635.

§ XXVIII. — *De Joanne Ossunæ duce.*

Joannes Telles Giron, Vrenianus comes, Ossunæ dux, inter alia Marianæ pietatis tesseræ, Ossunæ (civitas est ducatus caput) cœnobium templumque Dei Matris condidit, et ordini Franciscano commendavit, ut ibidem philosophiam et theologiam docerent. Ibidem etiam collegium S. Mariæ de Spe fundavit, atque Augustinianis Patribus attribuit. Idem dux, inter oppida sua Archidonam et Benomum, alterum cœnobium templumque S. Mariæ de Consolatione fundavit. Est id ipsum in hilari monte positum, et non tam constructum, quam rupe vivissima excisum, peramœnum, viridarii instar pulcherrimis arboribus coronatum duodecim limpidissimis fontibus (miro naturæ prodigio) in orbem salientibus irriguum. Vivebat anno salutis 1534.

§ XXIX. — *De Joanne Palliani duce.*

Joannes Caraffa Palliani dux, a Pio IV, Pontifice, cum nonnullis aliis Pauli IV, prædecessoris sui cognatis, ad ultimum damnatus supplicium, sub finem vitæ potissimum ostendit quanto affectu Deiparam celeret. Citatus ad audiendam capituli sententiam, cum in ejus laudem solennes ejus Officii preces recitaret, tantisper interquievit, dum, quod viator significabat, audiret. Ubi ille dixit, eodem vultu, nullo addito gestu, verbove, luminibus in libellum restitutis, quod inchoarat repetiit, et ad extremum est persecutus. Ad mortis nuntium nihil commotus, ante sacram effigiem provolvitur in genua. Christoque Domino, ac beatæ Virgini gratias agens, solum deosculatur. Qua obtruncatus est nocte, ubi adfuere lictores ab arce Sancti Angeli, ad Turrim Noniam (qui destinatus erat supplicio locus) eum ducturi, Deiparæ ante omnia, genibus ante ejus imaginem humi fixis, sese commendavit. Causam mortis ejus, ut et aliorum, si quis scire cupit, legat Onuphrium in Vita Pii IV, in Appendice ad Platinam. Obiit anno salutis 1561, die 6 Martii.

§ XXX. — *De Joanne Patricio.*

Neque ab hoc Marianorum principum choro abesse debet Joannes Patricius, Romanorum nobilissimus, qui cum liberos non suscepisset, quos bonorum hæredes relinqueret, suam hæreditatem sanctissimæ Virgini Dei Matri vovit, ab ea summis precibus assidue petens, ut in quod pium opus eam pecuniam potissimum erogari vellet, aliquo modo significaret. Cujus preces et vota ex animo facta beata Virgo Maria benigne audiens, miraculo comprobavit. Nonis igitur Augusti, quo tempore in urbe maximi calores esse solent, noctu nix partem collis Esquilini contextit. Qua nocte Dei Mater Joannem, simul cum conjuge, in somnis admonuit, ut quem locum nive conspersum videret, in eo ecclesiam ædificaret, quæ Mariæ Virginis nomini dedicaretur: se enim ita velle ab eo hære-

dem institui. Quod Joannes ad Liberium Pontificem detulit, qui idem per somnium sibi contigisse affirmavit. Quare solemnî sacerdotum et populi supplicatione ad collem venit nive cooperatam, et in eo locum ecclesiæ designavit, quæ Joannis et uxoris pecunia exstructa est, postea a Sixto III restituta. Variis nominibus primum appellata est, Basilica Liberii, sancta Maria ad Præsepe. Sed cum multæ jam essent in Urbe ecclesiæ sub nomine Sanctæ Mariæ Virginis, ut quæ basilica, novitate miraculi, ac dignitate cæteris ejusdem nominis basilicis præstaret, vocabuli etiam excellentia significaretur, ecclesia Sanctæ Mariæ Majoris dicta est. Cujus dedicationis memoria, ex nive, quæ ea die mirabiliter cecidit, anniversaria celebritate colitur. Vivebat iste Joannes anno recuperatæ salutis 360.

§ XXXI. — *De Joanne Pueblæ principe.*

Joannes Pachiecus, Oppidi de la Puebla de Montalban Hispanice nuncupati, quod ad 15 lapidem a regia civitate Toletto distat, ejusque jurisdictioni subest, temporalis dominus, ac Orapesanus comes, singulari pietatis, ac tenerriami amoris affectu Deiparam Virginem venerabat. Cum orationi ferventius semel instaret, nec ullam adhuc ex ejus legitima atque nobilissima conjuge Eleonora Chiacoria prolem suscepisset, quamdam ejus filiam religioso habitu indutam, tanquam per revelationem vidit, ex qua visione aliquid novissimum monasterium a se ædificandum fore existimavit. Quapropter conventum Immaculatæ Virginis Conceptioni factum, quem 32 sacre virginis, sub habitu et regula Virginis Conceptionis occupant, in præfati oppidi de la Puebla accliviori parte, ex summi Pontificis Leonis X auctoritate sibi facta, ædificari curavit. Dum vero opus felicius promoveretur, præmemorata Joannis Pachieci uxor concepit peperitque filiam, nomine Ludovicam, quæ juxta paternam visionem sacre ædis religiosa fuit. Vivebat Pachiecus anno salutis 1522.

§ XXXII. — *De Joanne Rouciaci comite.*

Joannes Rouciaci comes, Deiparæ Virginis cliens devotissimus, inter alia devotionis suæ in eam documenta, abbatiam, Vallis Regia beatæ Mariæ appellatam, in diœcesi Rhemensî, sub beato Bernardo Claraevallis abbate, pro Cisterciensis ordinis Patribus fundavit, anno 1149.

§ XXXIII. — *De Joanne Sortæ duce.*

Joannes a Rouere, Sixti IV, summi Pontificis nepos, Senogallieque præfectus, Soranus dux, cum non paucos annos in conjugio exegisset, neque liberos ullos post omnia medicorum consilia et remedia suscepisset, denique ad implorandam cœlitum Regina (cui erat devotissimus) opem conversus, cœnobium templumque S. Mariæ de Gratiis fundaturum se promisit, si vel unius gratia hæredis potiretur. Emissio voto, Francisci Mariæ Urbinatum ducis factus est pater, adeoque etiam voti reus. Quapropter a sancta Maria de Gratiis

tanta masculi hæredis gratia haud procul Senogallia cœnobium, templumque, quod voverat, extruxit, et Francis anis Patribus addixit, inibique moriens in Franciscano habitu sepeliri voluit. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 1491.

§ XXXIV.—*De Joanne Tillio comite.*

Joannes Serclausius, Brabantus, comes Tillius, Ferdinandi II imperatoris exercitibus sub Virgine Magna præfectus, vir insignis pietate atque armis invictus, anno salutis 1642, ad Ferdinandum II imperatorem proficiscens, ad divam Virginem Oëtinganam divertit, triduumque solidum omni religionis officio clientem se Patronæ devotissimum demonstravit. Anno deinde 1650, comitiis Ratisbonæ, quibus intererat, nondum finitis, Oëtingam transiit, ubi quadriduum colenda Virgine, vitæque rationibus ad calculum revocandis posuit, eo pietatis divinique solatii sensu, ut avelli inde non posse videretur. Quo tempore sex aureorum millia quotidiano pro salute sua peragendo sacrificio donavit, unde sacerdoti stipendium constitueretur. Intulit ad hæc sacræ gazæ nobile cimelium, adamantibus consertum, eleganti opere, novem aureorum millibus æstimatum. Tesseram militarem exercitus sui nullam aliam esse voluit, præter dulcissima nomina Jesus et Maria. De cujus rara erga Deiparam religione Jacobus Damianus *Belli Germanici* libro x, in hunc modum cecinit :

*Attamen hæc inter tormenta et lædia morbi
Durat adhuc, membrisque jacens, stat mente serena
Tillius, et plusquam febris, succensus amore
Christiparæ, hanc oculis Sponsam, hanc gerit ore*
[sinuque,

*Ardetque in cœli manifesta luce tueri.
Illius infantem Jesum amplectentis imago
Pendebat tabula fulcro confixa cubilis
Ante oculos ægri, et certis obtutibus illam
Contemplans, virtutem animo roburque trahebat.
Hoc mentem levat aspectu, sensumque doloris
Mitigat, et potuit cunctanti occurrere letho.
Haud mora, consequimur, Mater, si singula mutu
Ista tuo sumpsisti (balneum signabat, et ense
Ad leci caput) en ea, te repetente, resolvo,
Et pedibus substerno tuis, quas ipsa dedisti,
Cæsarei o belli ductrix fortissima, pulmas.
Quancumque, o si liceat, duce te, mihi vincere rursum
Lipsiacamque ausu cladem reparare secundo.
Hoc unum te oro, veniat tum gratior, istud
Mors mihi post facinus, fueritque hæc summa voluptas,
Religionem iterum istis fulcire lacertis.
Si tamen hoc, quancumque leve est, Regina, recusas,
Nil ultra est, moriar, dum sic decernis, inultus :
Hanc animam tantum complexibus accipe, Mater,
Hoc etiam tibi corpus habe, et labentia membra
Oëtingana tegat tellus tua, humetque sepulcro.
Nec tibi displiceat pura requiescere terra
Exemptis thalamo atque impiis ignibus artus.
Unus amor me, Diva, tui per prima juventæ
Tempora corripuit puerum, tumuloque repostis
Ossibus, immortalis erit, vivetque superstes
Arce super cœli, si non excludis amantem.
Desit ore loqui, nam deficiebat hianti
Halitus, et summo hærebant in gutture voces,
Venies ardebat febris, atque catharricus imo
Infert se pulmmoni, et cordis follihus humor.
Ergo oculos tantum divæ super icone languens
Figebat, lente et suspiria longa trahebat*

*Sustentans animam, dum faucibus interclusis
Singulus tres ægra dedit, futoque soluta est.*

Expetiit in sacello divæ Virginis Oëtinganæ condi suæ mortalitatis exuvias. Quoniam vero cautum est, in posterum ne quisquam ibi tumultum accipiat, ad divi Petri (sacellum est Oëtinganæ apostolorum basilicæ continens) ei sepultura paratur. Cor dudum in sacello Deiparæ conditum, reliquum corpus Ingolstadii in conditorio templi societatis Jesu servatur. Ibi mortem obiit anno salutis 1652, die 3 Maii. Quem venerabilis Pater Dominicus a Jesu Maria Parthenii ordinis Carmelitarum Excalceatorum, gratiæ Ferdinandi II Cæsaris commendans, inter alia dixit : « Mihi charus est, quod ideo præclarus sit in armis, quod beata Virginis cultor assiduus, illa semper ad ejus gloriam et honorem expediat. »

§ XXXV.—*De Joanne Villanovæ marchione.*

Joannes Villanovanorum in Hispania marchio, quam obsequioso fiterit erga angustissimam Dei Matrem affectu, haud obscure indicavit, dum 50 passibus ab oppido Villanova de Fraxino, conventum Minoriticum sub titulo Domine nostræ de Spe, ex peculiaribus facultatibus erigendum absolvendumque curavit. Vivebat anno Domini 1558.

§ XXXVI.—*De Joanne Wodæ principe.*

Joannes, Wodæ et Waermondæ dominus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, prope Lugdunum Batavorum, impetrato loci fundo, antiquo castro, a Guiljelmo duce Bavaricæ atque Hollandiæ comite, monasterium pro Cisterciensibus in honorem beatæ Virginis fundavit, Portus beatæ Mariæ Virginis appellatum. Vivebat anno salutis 1413.

§ XXXVII.—*De S. Josepho Deiparæ Virginis sponso.*

Neque a principibus Marianis sanctum Josephum Mariæ Deiparæ Virginis sponsum omnino purissimum segregabo, cum et ipse jure princeps fuerit (utpote ex regia Davidis stirpe omnium nobilissima progenitus), atque inter omnes, qui hætenus fuerunt, eruntque imposterum, sanctissimæ Dei Matris cultores eximios facile obtineat principatum. Huic igitur vitam apud omnes laudabilem et inculpata traducenti, divino consilio Virgo perpetua Maria, futura Dei Mater, anno ejus ætatis 14, despondetur : quod qua ratione acciderit, ex celebris historiographi Nicephori verbis audiendum : « Postquam adolevit Virgo, consilium sacerdotes agitarunt, quid de ea statuerent, ne in sacrum ejus corpus admittere quidquam viderentur. Sacrilegium namque prorsus se commissuros putabant, si viro eam conjungerent, atque in servitutem conjugalibus legis redigerent, quæ semel Deo dicata esset. E diverso autem puellam eo ætatis flore in sacratori templo versari, nec permissum lege putabant, nec rem satis honestam et decoram esse videbant. Sæpe itaque et multum re deliberata, divinitus eis per inspirationem ostenditur, ut eam alicui, qui ad templum sedulo

esset, sponsæ nomine committerent : cum vero talem esse debere, cui recte virginitatis custodia demandaretur, porro non alius Josepho visus est magis idoneus ad sponsalium conjunctionem contrahendam, quippe qui propinquitate generis eam contingeret : ejusdem enim tribus erant, insuper vero, et senio, et honestate morum jam pridem bonæ fidei existimationem consecutus esset. » Hæc ille.

His de Mariana cum Josepho de sponsatione consentiunt gravissimi Patres D. Gregorius Nysenus, D. Joannes Damascenus et D. Germanus archiepiscopus Constantinopolitanus. Quodnam autem fuerit hoc consilium, quæve sors ad Josephi electionem in sponsum Virginis, his verbis enarrat D. Hieronymus, vel quicumque alius auctor fuerit libri *De Ortu Virginis* : « Pontifex publice denuntiabat, ut virgines, quæ in templo constuebantur, et ætatis tempus impleissent, domum reverterentur, et nuptiis, secundum morem gentis, et ætatis nativatem, operam darent. Cui mandato cum cæteræ paruissent, sola Virgo hoc se facere non posse respondit, dicens, se quidem, et parentes suos Domini servitio mancipasse, et insuper seipsam Domino virginitatem vovisse. Tunc pontifex præcepit ut ad festivitatem quæ imminet, omnes ex Hierosolymis et vicinis locis primores adessent, quorum consilio scire posset, quid de tam dubia re faciendum esset. Omnibus in com-
muni placuit, Dominum consulendum, et cunctis quidem orationi incumbentibus, Pontifex ad consulendum Deum ex more accessit; nec mora, cunctis audientibus, de oraculo, et propitiatorii loco vox facta est, Isaïæ vaticinium requirendum esse, cui illa Virgo desponsari et commodari deberet. Secundum ergo Isaïæ vaticinium : *Egre-
diatur Virga de radice Jesse, et flos de radice ejus
ascendet, et requiescet super eum Spiritus Domini* (Isa. xi, 1, 2), cunctos de domo et Familia David, nuptui habiles, non conjugatos, virgas suas ad altare allaturos prædixit, ut cujuscunque virga florem germinasset, et ejus cacumini Spiritus Domini in specie columbæ consedisset, ipsum esse, cui Virgo desponsari deberet. Erat autem Joseph de familia David grandævus. Cunctis vero virgas suas, juxta ordinem, deferentibus, ipse solus suam subtraxit. Unde cum nihil divinæ voci consonum apparuisset, Pontifex iterum Deum consulendum putavit : qui respondit, solum illum ex iis qui designati erant, virgam suam non attulisse, qui Virginem desponsare deberet. Proditus itaque est Joseph; cum enim virgam suam attulisset, et in cacumine ejus columba de cælo veniens consedisset, liquido omnibus patuit ei Virginem desponsandum fore. » Hæc ille.

Duplex autem cæremonia in eo sacro sponsalio intercessit : prima est, quod sanctus Joseph an-
nulum porrexit beatæ Virgini; annulum enim sponsalem, loco arrhæ, solitum dari inter He-

bræos, non obscure colligitur (ut cardinalis Baronius annotavit) ex illo Genes. xxxviii, 17, 18 : *Dixit Thamar : Patiar quod vis, si dederis mihi
arrhabonem, donec mittas quod polliceris. Ait
Judas : quid vis pro arrhabone dari ? Respondit :
Annulum tuum.* Secunda cæremonia fuit, quod sanctus Joseph pallium suum extendit super beatam Virginem, quo illam cooperuit, ut mos erat apud Hebræos, ut constat ex illo Ruth, ubi petens ille Booz sibi desponsari, dixit : *Extende pallium
tuum super famulum tuum.* (Ruth iii, 9.) Duplex autem hæc cæremonia, et fidelitatem ab uxore servandam, et protectionem ei a marito exhibendam portendebat. Tertiam adhuc adhibitam cæremoniam colligit P. Christophorus de Castro, ex libro Tobie ubi dicitur : *Et apprehendens dex-
tram filiæ suæ, dextræ Tobie tradidit, dicens :
Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Jacob vobiscum
sit, et ipse jungat vos, impleatque benedictionem
suam in vobis : Et accepta charta fecerunt con-
scriptionem conjugii.* (Tob. vii, 15, 16.) Ex hoc loco, et aliarum gentium consuetudine, apud Persas et Medos, quod refert Arianus, similiter et apud Assyrios, facile colligitur, et hunc morem in usu fuisse Hebræis. Quid autem post despon-
sationem Josephus ? num simul cum Virgine in eadem domo, an separatim ab ea habitavit ? Plerique antiquissimi et gravissimi Patres constanter asserunt beatam Virginem statim ab inito conjugio Josepho fuisse traditam, et mox Nazareth ab eo deductam, ibique in propria domo custoditam, eo quod Judæorum consuetudinis esset, ut a die desponsationis usque ad tempus nuptiarum, sponsis sponsæ traderentur custodiendæ, ut earum ipsi eo pudicitiam servarent studiosius, quo sibi ipsæ fideliores existerent.

Alii tamen, firmioribus convicti rationibus, existimant, Virginem quidem habitasse in domo parentum suorum, Josephum autem in separata domo, vel cognatorum conducta, unde frequenti sponsam visitatione una cum parentibus custodiret; nam ex multis sanctæ Scripturæ testimoniis et exemplis, certo certius colligitur, eam fuisse Hebræis consuetudinem, ut ante nuptias sponsa non traderetur sponso, nec ad custodiam, hoc enim, vel parentum erat munus, vel tutorum, in nuptiis vero tradi solitam, et inde deduci in domum sponsi. Et hoc significavit angelus cum Josepho dixit : *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* (Matth. i, 20.) Et hoc est, quod vocat sacra Scriptura *sponsam accipere sponsum* : et jura, post initum verbis contractum solemniter : « Rei emptæ possessionem, aut hæreditatem adire. » Quod nisi per solemnem traditionem et nuptiarum celebrationem non fiebat. Porro verum ac ratum matrimonium intercessisse inter Mariam et Josephum, ex evangelica historia apertissime colligitur : ut constat ex illis verbis Matthæi : *Jacob genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus.* (Matth. i, 16.) Et ex illis, quæ

dixit angelus : *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam. Et ex illis Lucæ : Ascendit Joseph cum desponsata sibi uxore Maria prægnante* (Luc. II, 4, 5). Posse autem verum et essentielle matrimonium esse absque copula conjugali, unanimi est theologorum consensus, idque habetur ex cap. *Sufficiat* 27, q. 2, et ex concil. Florentin. in decreto Eugenii, ubi definit matrimonium perfici mutuo consensu. Atque huic veritati innitentes Patres non pauci, inter beatam Virginem et divum Josephum, non solum sponsalia de futuro, sed etiam verum et proprium matrimonium de præsentī intercessisse docuerunt.

Quæris autem quid causæ extiterit, ob quam beatam Virginem matrimonium contrahere, et Josepho in sponsam dari decuit? Divus Ambrosius hanc reddidit ex parte Virginis causam, ut honori ejus consuleretur. Si enim, cum nupta, filium haberet, certe Hebræi Virginem stupratam esse non judicarent. Divus Hieronymus aliam ex parte Virginis scripsit rationem, ne tanquam adultera a Judæis lapidaretur. Eandem tradit Eusebius Emisensis. D. Bernardus aliam ingenio et pietate sua dignam rationem adhibuit, ut scilicet Josephus testis esset virginitatis Mariæ. Nemo enim in asserenda castitate tam dignus poterat esse fide, quam qui custos illius erat et maritus, qui maxime, et jure debuit et potuit, quemque credibilis erat naturali, maritorum zelotypia, impudicitiae crimen, ubi non esset, suspicaturum, quam ubi esset, defensurum fuisse. Ut enim dixit D. Ambrosius : « Locupletior testis pudoris Mariæ adhibetur, qui posset et delere injuriam, et vindicare opprobrium, si non agnosceret sacramentum. » Deinde ex parte Christi simul et Matris ea notissima occurrit ratio, ut Josephus utrique esset adiumento atque custodiæ, et sacræ illius familiæ in temporalibus administrator. Cum quartus jam mensis ageretur, ex quo desponsata fuerat Maria Josepho, missus est a Deo Gabriel archangelus ad Virginem, in Nazareth civitatem Galiliæ tunc degentem, ut cum ea ageret de re sæculis omnibus optatissima, quam historiam sanctus evangelista Lucas suis coloribus egregie depinxit. Eorum vero, quæ Maria cum angelo tractavit, Josephum nihil novisse, vero maxime consentaneum est, cum in separata domo habitaret, et angelus ad Mariam, secundum sanctum Bonaventuram, venerit vespere et mane decesserit, quo tempore Josephum, quamvis sponsum, minime conveniebat esse cum Virgine.

Legatione peracta, ut discessit angelus, Maria profecta est cum festinatione in montanam regionem, in insignem illam civitatem Juda, sacerdotum domicilium, nomine Hebron, viginti duobus milliariibus, versus austrum, distantem ab Hierusalem, ut Elisabethæ consobrinæ suæ senectulem jam ingressæ fetum divinitus datum congratularetur. Porro sponsum ejus divum Josephum eam in hoc itinere comitatum fuisse, licet multi refra-

gentur, sanctus Bonaventura his verbis clare docuit : « O qualis domus, qualis camera, qualis lectus, in qua et in quo commorantur et requiescunt tales matres, talibus filiis fecundatæ, Maria et Elisabeth, Jesus et Joannes. Sunt autem ibi magnifici senes, Joseph et Zacharias. Quid, quæso, jucunditatis deficit S. Joseph, sive dum novam conjugem in itinere comitatur, sive dum in obsequio Elisabeth demoratur? » Eidem opinioni adhæsit firmissime Isidorus de Isolaniis, antiquus auctor Mediolanensis, ord. Prædicatorum, qui egregiam ad id rationem adducit. Verba ejus sunt hæc : « Quamvis neminem adfuisse Visitationi beatæ Virginis et Elisabethæ, divinæ referant litteræ, nullus tamen est sanæ mentis, Catholicique ingenii, qui Mariam Virginem teneræ ætatis solam domo recessisse asseveraret. Credunt enim a Nazareth usque ad oppidum Zachariæ esse fere quadraginta milliaria. Ratio igitur, officiumque sancti Josephi, atque auctoritas nos credere cogunt, Visitationi sanctæ Mariæ et Elisabeth eundem interfuisse. Non enim ratio recta consentit, Joseph quavis occasione, sponsam divinitus acceptam dereliquisse, ac passum fuisse Virginem tantam sine se longum iter subire. » Hactenus ille. Subscribit eidem Joannes Bonifacius, Laurentius Maselli, Salmeron, Orosius, Vigerius, Suarez, Christophorus Veruchinus, Joannes de Carthagera, cum aliis pluribus. Quando redierint hi sancti conjuges a domo Zachariæ ante, vel post partum Elisabeth, discors doctorum est sententia. Communior tamen sanctorum Patrum videtur esse opinantium beatam Virginem mansisse in domo Zachariæ usque ad partum Elisabeth. Ita docuerunt divus Ambrosius, divus Antoninus, Venerabilis Beda, Glossa interlinearis et ordinaria, Lyranus, Origenes et alii.

Sex jam menses transierant a desponsatione Virginis cum Josepho, tres vero a conceptu Filii Dei, et tempus aderat, ut Josephus nuptias cum sponsa de more solemniter celebraret : nondum enim convenerant, nondum simul habitabant; ille in sua, et illa adhuc in sua domo manebant. Eam cum sæpius ac familiariter inviseret, ex utriusque gravidam deprehendit, certus nullum sibi cum ea connubialem intercessisse congressum. Quare anxius et sollicitus, cum pro insigni, qua præditus erat justitia ac pietate, nollet Virginem infamare, decrevit clanculum ab ea divertere. Scio quidem gravissimos quosdam Patres in eam abiisse sententiam, ut putarent Josephum vere dubitasse de Virginis castitate, imo et judicasse adulterii ream esse, valdeque excruciatum fuisse, quod illam sic intueretur gravidam, quam certissima sciebat se, ne mente quidem, attigisse, fuisse tamen magnæ justitiæ opus, patienter illatam sibi injuriam tulisse absque revelatione et accusatione. Hi sunt divus August. epist. 54, tom. II, serm. 14, tom. X, et Homil. 16, *De verb. Domini* : Justinus Martyr in

Dialogo cum Tryphone; divus Ambrosius *De Institutione Virginis*, cap. 5; divus Hilarius *Can. 1 in Matth.*; Chrysostomus, Euthymius, Theophylactus et Nicephorus. Illum tamen, cui hæc sententia placuerit, advertere oportet, præcitas Patres minime concedere (cum id cum verbis Evangelii pugnare videatur), in illa falsa existimatione, quam sanctus Josephus habuit de beatæ Virginis integritate, quidquam peccasse, tum quia cum non agnosceret, nec agnoscere tunc teneretur mysterium Incarnationis, et videret uxorem suam prægnantem, certoque novisset se nunquam attigisse illam, certe a temerarii iudicii macula liber erat, et immunis prorsus ejus existimatio, tum quia forsitan judicavit illam fuisse gravidam, absque ejus tamen culpa, ut si per vim fuisset violata, cui delicto specialis in veteri illa lege erat pœna statuta. Alii Patres in oppositam e diametro sententiam abeuntes, docuerunt beatum Josephum agnovisse altissimum Incarnationis mysterium, idque significare evangelistam cum dixit: *Inventa est habens de Spiritu sancto*. *Inventa*, exponit divus Hieronymus, « a Joseph, qui licentia pene maritali omnia noverat uxoris arcana. » Aiunt ergo illum, præ singulari sua modestia ac humilitate, Matris Dei consortio indignum se judicantem, statuisset in animo suo illam dimittere, memorem illius, quod dictum est Moysi: *Ne appropinques huc, solve calceamentum de pedibus tuis, locus enim, in quo stas, terra sancta est.* (*Exod. iii, 5.*) Certe Petrus simili humilitatis spiritu ductus, illam protulit vocem: *Exi a me, Domine, quia peccator sum* (*Luc. v, 8*). Quibus etiam consonant verba illa humilia divi Joannis Baptiste: *Non sum dignus solvere corrigiam calceamenti* (*Joan. i, 27*). Atque in hujus figuram dicitur de David: Timuit introducere arcam Dei in domum suam. Præ magna enim sua humilitate, dicebat: *Quando ingredietur ad me arca Dei* (*II Reg. vi, 9*). Amplexatus est hanc sententiam imprimis Origenes, dum ait: « Justus erat, et illa Virgo immaculata erat, sed ideo eam dimittere volebat, quoniam virtutem mysterii, et sacramentum quoddam magnificum in eadem agnoscebat, cui approximare se indignum existimabat. Ergo humilians sese ante tantam et tam ineffabilem rem, quærebat se longe facere. » Hæc ille, cujus persimilia lego apud Basilium dicentem: « *Inventa est gravida de Spiritu sancto*: ambo invenit Joseph, et conceptionem et causam, quod de Spiritu sancto: quapropter timens hujusmodi mulieris vir nominari, clanculum illam dimittere voluit, non ausus publicare quomodo res ipsius haberent. Cum autem esset justus, assecutus est mysteriorum revelationem: nam dum hæc ipsa animo versaret, angelus Domini apparuit ipsi per somnium dicens: *Ne timeas accipere Mariam uxorem tuam* (*Matth. i, 20*), nec illud cogita quod suspicionibus absurdis obumbrabis peccatum: Justus enim appellatus es: non est viri justii iniquitates silentio contegere. *Ne timeas accipere Mariam conju-*

gem tuam; ostendit, quod non moleste tulit, neque fastidivit, sed timuit ipsam veluti Spiritu sancto repletam. » Et illa verba angeli: « *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* » Idem sanctus doctor ostendit, quod Virginem Josephus non sit abominatus, nec moleste tulerit, sed quod eam metuerit, ut Spiritu sancto repletam. Hæc ille.

Quibus non possum egregia divi Bernardi verba, etsi permulta, non subungere: ait enim: « *Quare voluit dimittere? Accipe, et in hoc non meam, sed Patrum sententiam: propter hoc Joseph voluit dimittere eam, propter quod et Petrus Dominum a se repellebat dicens: Exi a me, Domine, quia homo peccator sum* (*Luc. v, 8*): propter quod et centurio a domo sua illum prohibebat, cum diceret: *Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum* (*Matth. viii, 8*): ita ergo et Joseph, indignum, et peccatorem se reputans, dicebat intra se, a tali et tanta non debere sibi ultra familiare præberi contubernium, cujus supra se mirabilem expavesceret dignitatem. Videbat et horrebat divinæ præsentiae certissimum gestantem insigne, et quia mysterium penetrare non poterat, volebat dimittere eam. Expavit Petrus potentiae magnitudinem: expavit centurio præsentiae majestatem: exhorruit nimirum Joseph, sicut homo, hujus tanti miraculi novitatem, mysterii profunditatem, et ideo occulte voluit dimittere eam. Miraris quod Joseph prægnantis sese consortio Virginis judicabat indignum, cum audias, et S. Elisabeth non posse ferre ejus præsentiam, nisi cum tremore quodam, et reverentia? ait namque: *Unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me* (*Luc. i, 25*)? Ideo itaque voluit dimittere eam. Sed quare occulte et non palam? Ne forte divortii causa inquireretur? exigeretur ratio? Quid enim vir justus responderet populo dure cervicis? populo non credenti, et contradicenti? Si diceret, quod sentiebat, quod de illius puritate comprobaverat, nonne mox increduli et crudeles Judæi subsannarent illum, lapidarent illam? quomodo namque veritati crederent tacenti in utero, quam postea contempserunt clamantem in templo? Quid facerent needum apparenti, cui postmodum impias manus injecerunt etiam miraculis corescenti? Merito ergo justus, ne aut mentiri, aut diffamare cogeretur innoxiam, voluit occulte dimittere eam. »

Hanc eandem opinionem secutus est cancellarius Parisiensis tom. IV in Epistola, quam de Institutione festi divi Josephi scripsit, dum ait: « *Deiparentem, antequam ad Elisabetham invisendam abiret, stupendum Incarnationis mysterium charissimo Sponso suo revelasse: obstupuisse vero (ut par erat) Josephum et de conjugis dimittenda, quod illius convictu esset indignus, cogitasse.* » Et Viguerius tradit sanctitatis splendorem, efulgentem post Christi Conceptionem in integerrimæ Virginis vultu, in admirationem Josephum rapuisse, et paulo post se tanquam indignum ab ejus consortio voluisse

sequestrare. Tandem horum Patrum sententiæ subscribunt alii gravissimi doctores, Theophylactus, Riccardus de Sancto Victore, Echius et Salméron, favetque illi insigne testimonium, ex revelatione sanctæ Birgittæ facta, cujus verba sunt hæc: « Postquam consensi nuntio Dei, Joseph videns uterum meum virtute Spiritus sancti intumescere, expavit vehementer, non suspicatus contra me aliquid sinistrum, sed recordatus dicta prophetarum, prænantium Filium Dei de Virgine nasciturum: reputabat se indignum tali servire Matri, donec angelus in somnis præcepit sibi non timere, sed cum charitate mihi ministrare. »

Inter extremas has sententias jam adductas, media via probabilior censeri potest, nimirum beatum Josephum, cum uxorem prægnantem vidisset, non existimasse quidquam mali de beata Virgine, sed nec quidquam boni, sed summa perplexitate cruciatum, viriliter suspendisse judicium, illud Ecclesiastici in memoriam revocans: *Deprime cor tuum, et suscipe verba intellectus, et ne festines in tempore obductionis* (Eccli. 11, 2). Non desunt gravissimi Patres, qui huic sententiæ adherent; nam imprimis Chrysostomus, vel quicumque auctor est imperfecti operis, ait: Quod cum variæ cogitationes in Josephino pectore, velut duello mirando, præliarentur: nam graviditas adulterium redolebat, sanctitas vero Virginis illud explodebat: uterus intumescens turpitudinem suadebat, at castitas Mariæ Josepho satis perspecta, violatam ejus virginitatem non patiebatur credere: sensus urgebat aliquid turpe ibi adesse, at ratio pugnabat sanctitati Virginis magis fidendum, quam uteri tumori credendum: cum, inquam, Joseph variis his cogitationum fluctibus huc, et illuc agitaretur, « tanquam vir justus, inquit Chrysostomus (o inestimabilis Mariæ laus!), magis credebatur castitati ejus, quam ventri intumescenti: plus gratiæ, quam naturæ: Conceptionem manifeste videbat, et fornicationem suspicari non poterat: possibilis credidit mulierem sine viro posse concipere, quam Mariam posse peccare. » Reddens autem rationem, quare nihil mali suspicatus fuerit Joseph, ait: « Quoniam auditio verborum Mariæ, et consideratio vitæ ejus, mala suspicari de ea non sinebant Josephum; consideratio autem conceptionis ejus non permittebat eum ad plenum bona æstimare de ea, et sic animus ejus inter utrasque partes fluctuabat, et tenere eam timebat, et traducere eam non audebat, propter hoc necessaria fuit ei revelatio divina. » Hæc ille.

Asipulatur eidem sententiæ divus Hieronymus, Haymo et Glossa ordinaria, faventque non parum verba Matthæi: *Hæc eo cogitante, ecce angelus Domini apparuit in somnis Joseph. (Matth. 1, 20.)* Ex quibus non obscure colligitur, quod nondum deliberaverat, nec determinato judicaverat Virginem turpe commisisse quidquam, sed tantum apud se variis cogitationibus agitari, variasque rationes

hinc et inde emergentes attenta meditatione explorasse. In quo sane prudenter se gerebat, dicente Ecclesiastico: *Vir in multis expertus, multa cogitat* (Eccli. xxxiv, 9). Non solum autem in eo prudentem, sed virum prodigosæ justitiæ et bonitatis se ostentavit, cum Sponsæ tumentem uterum, et ad sensum indubitata conceptionis signa videns, neque expostulavit ab uxore, neque questus est apud affines, nec zelotypiæ ardore excanduit, nec in jus sponsam vocavit, aut ad subeundam pœnam exposuit, sed æstus suos apud semetipsum pressit. Tandem de divortio cogitans, ut indicat evangelista dicens: *Occulte voluit eam dimittere* (Matth. 1, 19); hæsitans enim, ob quasdam rationes adulterium metuebat, ob alias rursus ab hac cogitatione revocabat, quod exploratos haberet inculpatisimos uxoris mores, Spiritumque divinum undique se prodere in ipsius oculis, gestu, incessu et sermone, fierique posse non dubitabat, ut ex Deo, a quo necesse est pendeat omnis seminarum conceptus, uxor ejus novo modo concepisset; maxime quod non ignorabat vaticinium Isaïæ: *Ecce Virgo concipiet* (Isa. vii, 14), et quod jam proximus erat adventus Messiæ, juxta Danielis computationem in suis hebdomadibus. Metuens ergo se divinam majestatem offensurum, si aut servaret, quam adulteram timebat, aut traduceret cum infamiæ periculo, quam ex Deo concipere potuisse autumabat, nec voluit eam traducere, nec servare, sed occulte dimittere. Quem autem modum in dimittendo illam decrevisset, non est una omnium sententia. Nam Rupertus et Abulensis, quos secutus est Simon de Cassia, fugam fuisse meditatum, sicut fecit David, aiunt; quod et factitarunt non pauci propter diversos rerum eventus. Cornelius vero Jansenius ait voluisse illam dimittere libello repudiî dato, quem secreto, et non in publico dari potuisse existimat. Illud tamen minime silentio præteribo, quid secundum hanc mediam sententiam, quam juxta multorum Patrum auctoritatem veriore censemus, dicendum sit ad objectionem illam, quod cum Josephus comitatus fuerit Virginem ad domum usque Zachariæ, non potuit Incarnationis mysterium ignorasse, cum palam de illo collocutæ fuissent Maria et Elisabeth? Quidam recentiores interpretes, ut hæc difficultatem fugiant, fatentur Josephum intemeratam Virginem non fuisse in illo itinere comitatum, quod plane videtur sensisse Lyranus, dum ait: « De licentia Josephi abiit ad cognatam suam: ipsa autem redeunte, videt Joseph uterum ejus gravidum. » Et Gratianus in Vita sancti Joseph refert, eo tempore occurrisset fabrilis quoddam opificium, quod recusare non potuit sanctus Joseph, et ob hoc impedimentum non fuisse comitatum Virginem: sed quia in hanc sententiam minime gentium duci possum, propter rationes quas supra commemoravi, facilius crediderim divino consilio factum esse, quod ob aliquam rationem nobis ignotam, quamvis Joseph

comitatus fuerit Virginem beatissimam, colloquio illi inter ipsam et Elisabeth non adfuerit, vel si adfuit, divinitus impeditum fuisse, ne mysterium Incarnationis agnosceret, quod per angelum postea ipsi innuit, propter multiplices fructus, qui ex perplexitate illa Josephi percipi possunt.

Dum igitur his cogitationibus Josephi animus valde sollicitaretur, ecce angelus Domini Gabriel (ut voluit Eusebius Emissenus, divus Augustin. et alii) per somnium apparuit ei dicens: Joseph, fili David, ne metuas celebrare nuptias, et accipere Mariam tibi in uxorem; nam foetus in illa conceptus a Spiritu sancto profectus est: *Pariet autem filium, et vocabit nomen ejus Jesum: ipse enim salvum faciet a peccatis populum suum* (Matth. i, 21). Excitatus Joseph a somno, fecit quod jusserrat ei angelus Domini, et accepit in uxorem sponsam suam, cum affectu, dilectione, et omni diligentia domesticos concernente (ut inquit divus Basilius) pro uxore illam habuit, a nuptialibus vero congressionibus abstinuit. »

Semestre tempus effluxerat a reditu Mariæ e montanis, novem vero menses a conceptu ejusdem, et Salutatione per angelum facta, cum ecce Augustus Cæsar, qui in summa pace Romanum imperium tum administrabat, edicto promulgato universis indiceret ditioni suæ subjectis, ut in sua quisque civitate, unde esset oriundus, nomen suum publicis tabulis describendum profiteretur, designato censu persolvendo. Edicto parens Josephus, egressus Nazarethæ urbe Galilææ, ascendit in Judæam civitatem David, dictam Bethleem, eo quod esset de domo et familia David, ut cum cæteris suæ familiæ profiteretur ipse, et Maria, desponsata ei uxor quæ erat prægnans. Placet divi Athanasii episcopi Alexandrini, ex ejus concione de itinere sanctissimæ Deiparæ et beati Josephi ad nomen profitendum pauca quædam apponere, quæ nobis hoc Mariæ iter, et comitantibus et commentantibus lucem afferent, viamque reddent planiorem. « Hæc, inquit, cum Maria Josephus, partim adjutor, partim eorum quæ futura essent spectator et testis: non quod Virgini opus esset adjutore, vel ei, qui in ejus utero portabatur; ille enim omnium auxiliator est, ad quem clamantis Prophetæ spectat oratio: *Auxilium meum a Domino, qui fecit cælum et terram* (Psal. cxx, 2); sed quia divinæ Providentiæ mysterium Josephum Virgini adjungi comitem oportebat, ut quasi sub viro esse crederetur, et res tanta diabolus lateret, neque scire posset quemadmodum Deus cum hominibus versaretur. »

Est Bethleem centesimo decimo quarto milliario a Nazarethæ, in clivo collis Euphratæ versus orientem situm. E regione versus orientem spelunca est juxta murum civitatis sub rupe, excavata natura magis quam arte, aut communi pastorum usui, aut colonorum pauperum, ut videtur, parata, in qua et præsepium jumentis pascendis accommodum,

e ligno constructum. In hanc speluncam recepit se Josephus cum sponsa tandem sua, aut quod in urbe locus non inveniretur, propter copiosam hominum ad descriptionem confluentium multitudinem, aut quod nasciturus infans tam humile hospitium libens seligeret ad nascendum. Ibi cum essent, novem completis mensibus a natura definitis, ut sacer foetus in lucem ederetur, nullo interveniente dolore, nulla carnis apertione, nulla obstetricis opera indigens, sed tam integra manens ex partu, quam integra manserat ex conceptu (semper enim Virgo perseveravit), Maria peperit filium suum primogenitum, Deum hominem, in profundo speluncæ recessu, ut ab antiquis acceptum est, quod esset a tumultu remotior: atque ipsa natum suscepit infantem, ipsa pannis involvit, ipsa fasciis circumligavit et reclinavit in illo præsepio, bove et asino eum confoventibus, quia nullus commodior locus in paupere illo hospitio reperiebatur. Illic pastores, læto nuntio Salvatoris nati ab angelo Gabriele accepto, invenerunt Mariam et Josephum et infantem positum in præsepio. Quem postquam hilari vultu, pro voluntate, conspexerunt, ac venerati sunt, reipsa probaverunt verum fuisse angelorum sermonem de puero, illumque palam fecerunt Mariæ et Josepho, cæterisque, quos obvios habebant, retulerunt, et omnes, qui audierunt, admirati sunt.

Fortunatissimus etiam mortalium Josephus, consolatione plenus ad puerum natum accedens, eum continue venerabatur, adorabat, gratias ei agebat, tum pro collato, nativitate sua, toti mundo, beneficio, tum sibi nominatim in suum curatorem ipsum eligendo, ad quod munus fideliter diligenterque præstandum, et in omnibus serviendum, se promptissimum offerebat. Imo persæpe ei contigisse credendum est, ut verum pulchri amoris Deum humana carne indutum contemplans, ardentissimis amoris flammis, ultra quam dici possit, exureretur. Ah! quo gaudio spirituali, quantave exultatione repletus fuit Josephus, aspiciens divinum hunc infantulum, tot sæculis a priscis illis patribus expectatum! Hi enim, ut Christus dixit: *Abraham exultavit, ut videret diem meum, vidit, et gavisus est* (Joan. viii, 56). De visione prophetica locutus est, qua adventum Christi a longe prædicatoratus est. Potentissimi etiam reges Verbum divinum humana carne indutum propriis oculis intueri cupientes ardentissime, minime obtinuerunt, Christo Domino dicente: *Multi reges desideraverunt videre quæ vos videtis, et non viderunt* (Luc. x, 24). At Josephus vidit eundem recens natum, vidit infantem, vidit puerum, vidit juvenem, imo, et per 20 annos, manus ejus contrectaverunt Verbum vitæ, sub humanæ carnis mole delitescens. Moyses (ut sacra narrat Historia), tametsi Deo familiarissimus, cum ab eo postulasset, ut vultum suum sibi manifestare vellet, solum obtinuit, a tergo illum sub quadam apparente humana specie prospicere:

Posteriora mea videbis, faciem autem meam videre non poteris (Exod. xxiii, 23). At Josepho non a tergo solum illum videre, sed et vultum intueri, exoculari, et altorem omnium alere fuit concessum, adeo ut illi eidem, de quo cecinit Regius Vates : *Omnia a te expectant, ut des illis escam tempore (Psal. ciii, 27),* et rursus : *Et tu das illis escam in tempore opportuno, tu aperis manum tuam, et imples omne animal benedictione (Psal. cxliv, 15, 16) :* illi (inquam) eidem Josephus manum suam aperiret, ut paterno munere fungens, alimentum omnium Creatori persæpe porrigeret.

Die octavo a Nativitate, qui Dominicus erat, Kalendis ipsis Januarii, cum vicini et cognati more gentis convenissent ad circumcisionem pueri, in ea ipsa spelunca, qua in lucem editus fuerat, circumcidit eum Josephus, et imposuit illi nomen Jesus, quod ab angelo Mariæ dictum fuerat, priusquam in utero conciperetur. Ac tum demum infantis nomen cum Mariæ et Josephi, juxta Cæsaris edictum, in publicis Romanorum tabulis persoluto censu descriptum est, quo Romanus civis efficeretur, ut præter cæteros clarissime testatur Paulus Orosius libro vi, cap. 22.

Sanctum Josephum una cum Virgine Magorum adventu præsentem fuisse, sentit inter alios R. P. Didacus de Janguas conc. 2 de Epiph. explicans illud Psal. xxxiv, 18 : *Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo gravi laudabo te.* Sanctus Bonaventura vero contemplatur sanctum Josephum ex divina dispensatione abfuisse, ut magi nihil in hoc partu suspicarentur carnale. Demum supervenisse, et regibus obviam decenti cum reverentia processisse. Quadragesimo a Virginis partu die, ante quam ab ingressu templi arcebat puerpera, ascendit Josephus cum Maria conjuge sua e Bethleem Hierosolymam, ut legem Purificationis impleant, oblaturi par turturum, aut duos pullos columbarum, tum etiam et alteram qua præcipiebatur, ut omnis mas in lucem primus editus, Deo sanctus exhiberetur. Quis hic cogitare sufficiat piissima colloquia, quæ sacerrimi hi conjuges per illud iter, difficultatis plenum, et sex circiter milliarium, miscuerint ? *Cum puerum Jesum inducerent in templum, ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo,* adfuit illico Simeon, divino adductus Spiritu, qui, ut puerum ac matrem vidit et agnovit, Deo mirabiliter indicante, accessit propere, et contemplatus, eum cum summa voluptate e sinu Virginis suscepit, et suis ipse brachiis complexus, atque tam eximio beneficio exhilaratus, Deo summas gratias pro eo egit (*Luc. ii, 27*). Mirabantur autem Mater pueri et Joseph super his, quæ dicebantur de illo (*ibid. 33*), quæ admiratio non quidem ex ignorantia (ut in aliis accidere solet), sed ex rerum maximarum amplitudine manabat. Ad quos Simeon conversus benedixit eis. Post, quinque juxta legem oblatiis sielis, suum Deipara Virgo redemit infan-

tem, ac ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, Josephus consurgens accepit puerum cum Matre ejus et egressus est Hierosolyma.

Vix hi sancti conjuges cum puero reversi fuerant in Nazareth, necdum duos menses impleverat sanctus ille puer, fama de eo paulo latius serpente, quærebat eum Herodes vita spoliare. Quo tanto facinori occurreret Deus, misit angelum suum, qui puerum instanti periculo eruendum curavit, atque ita mox ille apparuit in somnis Josepho, dicens ei : *Accipe puerum et matrem ejus, et fuge in Ægyptum, et esto ibi, usque dum dicam tibi : futurum est enim, ut Herodes quærat puerum ad perdendum eum (Matth. ii, 13).* Josephus angeli monitis incunctanter obediens, nocte ipsa consurgens, accepit puerum et matrem ejus, et fugit in Ægyptum, compendiarium usque viam seligens, ut creditur, quo celerius rem exsequeretur. Ea erat recta in Gazam, ab Hierosolymis quadraginta duobus milliaribus distantem, qua itur in Ægyptum, juxta Bethleemum per Hebron. Ubi satis est vero simile Josephum Bethleemum ingressum, ut necessaria ad tam longam viam educeret, quod et confirmat id, quod traditione a majoribus acceptum, non incolæ solum, sed et exteri et Christiani Latini, et Græci, et impii Saraceni religiose venerantur : et multi, quibus videre lieuit, mandavere libris, dum in parandis necessariis Bethleem Josephus moraretur, Deiparam in spelunca latuisse inter meridiem et austrum, ad jactum lapidum duorum a Bethleemo semota, dumque Deo infanti mamillam porrigeret, lactis guttis in durum speluncæ lapidem effusis, ita emollitum ac candidum effectum, ut tenuissimæ ac candidissimæ terræ in pulverem tenuissimum conversæ instar sit, ex qua lota panes parvuli conficiuntur, quibus ad morborum diversorum sanitatem, præsertim lactis feminarum contractionis, omnes utantur : Lac Dominiæ nostræ propterea nominantur. In Hebron porro cum fugam suam, et fugæ causam, ut par est credere, Zachariæ et Elisabethæ declarassent, utque puerum Joannem periculo eriperent, admonissent, necessariis ad iter faciendum desumptis, Gazam pervenerunt. Inde iter duodecim aut quatuordecim dierum (septuaginta leucarum supputatur) maxima ex parte per solitudinem, non sine magno labore atque sollicitudine, versus Babylonem (Cayrum vulgo dictam) confecerunt. Hinc ad quatuor leucas orientem versus, in Thebaidem pervenientes, dum urbem Hermopolim ingrederentur, res mira accidit, totius ejus gentis traditione probata.

Arbor erat procera quædam ac vetusta, quæ dæmonum fraude quasi numinis domicilium religiosius quam par erat colebatur, Perseis dicebatur; hæc ergo in fugam averso dæmone ad solum usque Dominum suum adoratura, se sponte demisit, atque ita ad miraculi comprobationem inclinata permansit, multis morbis, dum ægris applicaretur,

afferens sanitatem. Quin, et in ejusdem templo, Christo similiter urbem ingrediente, simulacra cecidisse, ut et in aliis quibusdam locis, juxta Isaïæ, prophetiam : *Ecce Dominus ascendit super nubem levem, et ingreditur Ægyptum, et commovebuntur simulacra Ægypti a facie ejus* (Isa. 19, 1), a majoribus accepimus. Inde redeuntes, ut locum tutum eligerent ad degendum, in quodam vico inter Heliopolim et Babylonem, tribus leucis a Babylone remotum, ab Heliopoli quatuor, condescerunt. Maturea nunc locus dicitur, non solum incolis etiamnum, sed exteris eam ob rem venerationi non modice habitus. Puteus ibi visitur, cujus aqua ad obsequia Domini usam Deiparam fertur, qua dum rigaretur balsami hortus, vegetus ac frugifer perdurabat, et nunc a peregrinis bibitur non insalubriter. Hac ratione in Ægypto permanserunt Josephus et Maria, cum Christo infante, usque ad obitum Herodis, terram illam ad futuram Christi ejusdem philosophiam sanctificantes ac parantes. In hac fuga credibile est multa Virgini, multa unigenæ Dei Filio, dictu gravia, perpessu aspera contigisse, sed quia nihil certi probatæ tradunt historiæ, piorum cogitationi commentationique relinquimus. Mortuo Herode, successit Archelaus, crudelis et scelerati patris non dissimilis filius. Interim angelus Domini apparuit in somno Josepho in Ægypto, dicens ei : *Surge, et accipe puerum, et Matrem ejus, et redi in terram Israel; defuncti sunt enim qui puero vitam eripere nitebantur* (Matth. 2, 30).

Josephus ab angelo admonitus, consurgens confestim, ut ei fuerat imperatum, accepit puerum una cum Matre ejus, et profectus est in terram Israel, ad quam dum propius accedit, audit Archelaum pro Herode patre suo regnare in Judæa, in qua decreverat habitare, et timuit eo ire : et in somnis admonitus secessit in Galilæam, ubi elegit ad habitandum civitatem Nazaretham, ut, quod erat a prophetis de puero Jesu pronuntiatum, nempe vocandum esse Nazarenum, adimpleretur. Nazarethum Josephus cum Virgine sacratissima, Jesuque puerulo reversus, eosdem domi suæ aluit, ut ex divo Hieronymo colligi posse videtur. Duodecimo ætatis anno sese puer Jesus parumper abscondit, ac parentibus domum revertentibus Hierosolymæ consulto remansit : nam cum in templum suæ Matris Josephique nutritii comes, ad Paschales ferias statas et anniversarias celebrandas advenisset, iisque peractis sanctissimi conjuges ædes repeterent, Jesus puer, Matre Josephoque nescientibus, ac vel pone sequi vel antecedere arbitrantibus, populari turba certum illius rei tum aspectum, tum judicium impediens, ingens sui desiderium utique sponso reliquit, parque illud sanctitatis et amoris in maximo mœrore fuit, dum triduo inter cognatos et notos inveniri non potuit. At eum in templo sedentem, et cum doctissimis quibusque colloquentem, multaque acute percon-

tantem, Maria et Josephus omnia lustrantes repeterunt, magnopere admirati sunt, quod præter suam expectationem et puerorum consuetudinem, sese parentibus subduxisset, ac sciens et prudens acerrimi doloris causam se amantibus attulisset. Dissoluto congressu accessit Mater ad eum, et amice conquesta tum mœsta admirabundaque simplici et sincera interrogatione hac affata est : *Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus, et ego dolentes quærebamus te.* (Luc. 11, 48.) Nam charissimi Filii amissione non dolere non poterant, qui ibi cor animumque deflexerant, ubi thesaurum condidissent. Sed quia affectus in potestate habuere, ut gaudia illa, quibus toties exultaverant, ratione moderati sunt, sic etiam hunc gravissimum mœrorem ita compresserunt, suis ut se finibus cancellisque tenuerit. Itaque non solum testimonio sanctorum Patrum, sed et confessione adversariorum, casum hunc Virgo Deipara et Josephus sapientissime tulerunt, et mœstissime deploraverunt. Horum etiam judicium est nulla parentum culpa filium abfuisse. Exinde Josepho et Maria Hierosolyma digredientibus, puer Jesus descendit cum illis Nazaretham, ubi utrique parenti obsequentiissimus, nutritio etiam suo in fabril exercitatione, qua victum sibi quærebant, inserviebat : tanta fuit in Josephum, quoad vixit, observantia.

Divus Ambrosius, Cyprianus et Arnoldus abbas, putarunt Josephum tempore mortis Christi superstitem exstitisse, cui sententiæ consentit etiam Augustinus, dum ait Josephum Christum adorasse in sua Resurrectione. Verba ejus sunt hæc : « Sol et luna et undecim stellæ Christum adoraverunt, quando post Resurrectionem sancta Maria quasi luna et beatus Josephus velut sol, cum undecim stellis, id est, beatis apostolis prostrati sunt ante eum. » Verum cum aliis gravissimis Patribus arbitror divum Josephum ante tempus mortis Christi obiisse. Id quod apud me certissime persuadet ratio divi Epiphani. Nam si sponsus Virginis superstes fuisset tempore mortis Christi, minime alteri quam illi a Filio commendaretur : fuit autem commendata Joanni, ut in suam illam acciperet, prout ipse testatur. Quis enim dicet decuisse Matrem Domini alieno custodi magis quam legitimo marito suo curandam deputari? Accedit, quod mihi omnino incredibile fit, quod si Joseph tempore Christi mortis viveret, cruci non adfuisset in consortio Virginis et Joannis : ardentissimus enim amor, quo Christum Dominum prosequabatur, minime ferret, tempore passionis illum derelinquere, nec potest sane dici adfuisse, cum ejus non fiat mentio ab evangelistis : nam certe qui aliorum inferioris notæ meminerunt, nominatim eos referentes astitisse, minime silentio præterissent sponsum Virginis, putativum Christi patrem.

Si autem pretiosa est in conspectu Domini mors sanctorum ejus (Psal. cxv, 14), non potuit non pretiosissima et divinis fulgoribus clarissima esse

mors nostri Josephi, cum Christi et Mariæ, veluti solis ac lunæ irradiantibus splendoribus fuerit illustrata, ut in hoc carmine cecinit pietas magni illius Cancellarii Parisiensis :

*Venerat illa dies, quæ vilam morte pararet
Perpetuam tibi, juste Joseph, David incluta proles.
Christus adest cum Matre pia, quibus officiose
Servieras, vultu placido solatur euntem.
Ora licet lacrymis oppleverit intus obortis
Naturalis amor, satis hoc quoque credere fas est,
Quod Patrem Jesu, et sponsum flevit morientem
Virgo benigna suum.*

Porro ea, quæ Bernardinus de Busto contemplatur, quia rationi consentaneum est ita reipsa contigisse, hoc loco referre non dedignabor; sic enim ait: « Pie credo quod dulcis Jesus, et piissima Mater Virgo infirmo Josepho sollicitè inserviebant, et ei ferula propinabant, atque propriis manibus, quando erat opus, eum portabant, circa lectum stantes eum confortabant, dicebatque Joseph Domino Jesu: Nunc lætus moriar, sperans, quod cito venies liberare nos. In transitu autem ejus dixit Jesu: Vade, dilecte mi, alacriter ab hac miseria- rum valle, et porta hoc bonum novum sanctis patribus, quod infra parvum tempus veniam ad vos, et ad cœlestia regna perducam. Præcepit autem Dominus ipse angelis: *Subvenite, sancti Dei, occurrere, angeli Domini, suscipientes animam ejus.* Ad ipsum vero Josephum de hac vita migrantem ait: *Chorus angelorum te suscipiat, et cum Lazaro quondam paupere habeas requiem.* Anima ipsius igitur magno honore in sinum Abraham ab angelis delata fuit. »

Isidorus Isolanus, lib. 1, *De sancto Joseph*, quem scripsit ad papam Adrianum VI, ex historia quadam Orientali fide digna refert, Christum Dominum apostolis suis nonnulla narrasse de transitu divi Josephi, inter quæ retulit Christus se ad caput lectuli sedisse cum Maria Matre sua, illum consolantes et manus ejus tenentes, et post mortem oculos ejus propriis manibus clausisse, ac tandem præcepit angelis, ut corpus ejus veste induerent. Mos erat apud Hebræos, parentes filios mortuos usque ad sepulcrum comitari, ut constat ex vidua illa Evangelii, quæ filium vita functum ex civitate Naim in sepulcrum sequebatur. Verosimilius autem est hoc genus obsequii uxorem et filios erga parentes exhibuisse. Christum ergo et Deiparam Mariam Josephi feretrum comitatos fuisse crediderim, prout prudenter annotavit Pater Barradius.

Docent Beda et alii, Josephum sepultum fuisse juxta Virginis sponsæ suæ sepulcrum, quod constat fuisse in valle Josaphat. Tradunt divus Bernardinus et alii sanctum Josephum ad sponsæ similitudinem cum corpore resurrexisse gloriosum ad vitam immortalem, inter eos qui cum Christo resurrexerunt. Unde Cancellarius Parisiensis egregie dixit: « Legimus multa corpora sanctorum resurrexisse, et venisse in civitatem sanctam et apparuisse multis. Recogitet, oro, pius animus, si

justus Joseph unus ex illis putandus est, qui apparuerit charissimæ sponsæ, qui eam consolatus sit? » Sicut autem sacri hi conjuges Josephus et Maria, dignitate et paterno munere erga Christum, et mutuo etiam amore inter se fuerunt conjunctissimi, dum vitam mortalem agerent; ita ad æternam felicitatem translati, beatitudine et gloria propinquissimi sunt, ut magis vere quam audacter doctores sacri pronuntiarunt.

Porro beata Virgo in *Revelationibus divæ Birgittæ*, lib. vi, cap. 59, sic sponsum suum Josephum commendat: « Joseph sic servivit mihi quod nunquam audiebatur in ore ejus verbum scurrile, nunquam murmurosum, nunquam iracundum: nam ipse patientissimus erat in paupertate, sollicitus in labore, ubi necesse fuit, mansuetissimus ad objurgantes, obedientissimus in obsequio meo, promptissimus defensor contra derogantes virginitati meæ, fidelissimus testis mirabilium Dei: ipse etiam sic mortuus erat mundo et carni, ut nihil desideraret nisi cœlestia, sicque erat credulus promissorum Dei, ut continuo diceret: Utinam vivam et videam adimpletam voluntatem Dei! nam rarissime venit ad conversationes hominum et eorum consilia, quia totum desiderium ejus fuit obedire voluntati Dei. Ideo nunc gloria sua magna est. » Sic Deipara de suo Josepho.

§ XXXVIII.—*De Isdraele Sueciæ principe.*

Magnus ille regni Sueciæ nobilis, Isdrael vocitatus, sanctæ Birgittæ frater, ardentissimæ in Deiparam pietatis character, si quis alius, fuit insignitus. Hic cum multoties a rege sollicitaretur, ut novam quamdam dignitatem expeditionemque contra paganos acceptaret, et ipse pro sua modestia recusaret, Deipara tandem monuit sanctam Birgittam, suaderet illi, ut regimen acceptaret, se illi minime defuturam. « Nam tibi dico, inquit Dei Mater, quod adhuc ore hominum dicitur de isto: Iste exivit ex patria viriliter, honoravit Matrem Dei sinceriter, servivit Deo fideliter, propterea scias, quod per aliam viam ad meam regionem eum deducam. » Additque sancta Birgitta, hæc omnia ita evenisse. Cum enim contra infideles aliquot annis post ad bellum fuisset profectus, Rigamque venisset, ibique ex morbo decubisset, sensissetque mortem vicinam, mox ad templum cathedrale magna cum pietate arrepsit, ibique digito imaginis beatæ Virginis, quæ ibidem maxima reverentia colebatur, annulum pretiosum impressit, addiditque aliis audientibus: « Tu mihi Domina es, et semper fuisti, dulcissima, super quo te testem invoco, ideo me, et animam meam tuæ providentiæ ac misericordiæ relinquo. » His dictis, acceptisque sacramentis, devotissime obiit. Cum vero deinceps pro illo sancta Birgitta oraret, sic Dei Mater de ipso illi locuta est: Ipse dedit mihi annulum charitatis suæ, desiderans me sponsam suam. Scito porro, filia, quod ille, dum vixit, non dilexit me dimidio corde suo, sed toto, et in omnibus operi-

suis timuit Filium meum : duxi eum, operante Deo Filio meo, per viam sibi magis necessariam et utilem, eumque cœlesti sanctorum angelorumque exercitui, a quibus ipse erat dilectus, præsentavi, ne, si in manibus parentum esset mortuus, consolatione temporali aliquo modo impediretur. Ejus quippe voluntas bona sic Deo placuit, ac si pro fide sancta catholica inter paganos depugnando obiisset. Hactenus Deipara.

§ XXXIX.—*De Isimardo Neti comite.*

Isimardus Morengia, Neti in Sicilia comes, inter alia pietatis suæ erga Deiparam documenta, in agro Netino monasterium Cisterciense S. Mariæ de Arcu nuncupatum exædificavit, multisque prædiis, ac feudis ditavit. Clarebat anno Domini 1212.

§ XL.—*De Julio Antonio Atriæ duce.*

Julius Antonius Ursinus, Atriensium dux, atque Cassani Apuliæ oppidi temporalis dominus, cum Deiparam Virginem Mariam a teneris unguiculis unice dilexisset, aliquod tantæ dilectionis specimen editurus, conventum Minoriticum simul cum ecclesia, sub titulo S. Mariæ de Angelis, in prædicto

Cassani oppido suis sumptibus promovendum curavit. Vivebat anno reparatæ salutis 1460.

§ XLI.—*De Justino Radesii toparcha.*

Justinus Radesii toparcha in honorem beatæ Virginis, cujus cultu plurimum delectabatur, abbatiam dictam Calmaria, in diœcesi Nannetensi, in suo pago Radesii, prope oppidum de Machecolio, pro Benedictini ordinis Patribus fundavit. Vivebat anno salutis 1055.

§ XLII.—*De Justo Veronensi comite.*

Justus Justeius, Veronensis comes, devotionis suæ erga beatam Virginem specimen aliquod daturus, Attalicam vestem, pretiosis subsutam pellibus, cursorum præmium Florentiæ ludis partum, eidem beatæ Virgini, velut auctori victoriæ, in ipsius Lauretana domo consecravit. Vivebat anno Domini 1586.

§ XLIII.—*De Juvano Alostano comite.*

Juvanus, comes Alostanus, pro propenso suo erga Deiparam affectu, Truncinensis Virginis asce-terium Præmonstratensis ord. monachis incolendum tradidit, quamplurimis eidem asceterio opibus impertitis. Vivebat anno 1137.

CAPUT X.

De Langinio Vorionis principe : Leofrido Angliæ comite : Leone Prussiæ principe : Leopoldo Austriæ archiduce : Leopoldo Austriæ marchione : Lescone Cracoviensi duce : Leuvelino Northvallie principe : Liderico Hæduo principe : Ludovico Boiorum duce : Ludovico Borbonio principe : Ludovico Castilioni marchione : Ludovico Comarensi marchione : Ludovico Flandriæ comite : Ludovico Lusitanæ principe : Ludovico Mantuæ marchione : Ludovico Palmæ comite : Ludovico Sabaudia duce : Ludovico Thuringiæ principe : Ludovico Vindocinensi comite : Luitolpho Germaniæ principe : ac Lutoldo Regensbergæ comite.

§ I. — *De Langinio Vorionis principe.*

Fertur unanimi omnium voce in Vorionis monte apud Caballianos et Falcinatenses idolum quoddam fuisse magna ab ethnicis superstitione adoratum, tandemque destructum, et effractum ab episcopis Gebennensibus, Gundesili Burgundionum regis tempore, cum Allobroges Christianam omnino fidem sunt amplexati; restavisse tamen in cacumine dæmonem, qui sub figura terribilis apri sæviebat in eos qui montem ascendebant; quam ob rem ascendere deinceps audebat nemo, nisi forte veneticus esset, aut iniisset cum diabolo pactum. Castrum habebat ad medium fere montis dynasta Langinius, cujus etiamnum hodie præalta turris et mæceries restant. Is aliquando venationis causa, increpatis aliis de pusillanimitate, non dubitavit paucis secum tractis accedere. Verum cum in vertice fere esset, ecce fera terribilis in eum irruit, et frustra fuere venabula omnia miseris, adornaverunt celerime fugam socii, et solus restavit inter apri dentes Langinius, adeo laniatus, ut parum abfuerit quin efflaverit animam : reliquit tamen eum fera. Tunc temeritatem suam damnans, Deiparæ Virginis imploravit auxilium, addito voto, ut si convalesceret,

occidique vel fugari fera posset, sacellum in ejus honorem eodem loco construeret. Et adfuit statim Virgo pene examini, adeo ut suum castrum repetere poterit. Sed dum cogitat de voto reddendo, et exstruendo sacello, non modica difficultas fuit; neminem enim inveniebat, qui vellet opus aggredi, adeo justus omnes terror tenebat. Tandem accessit ad Gebennensem episcopum, si posset exorcismis abigi diabolus : nam naturalis aper minime esse credebatur. Episcopus piissimum sacerdotem et expertum exorcistam misit, qui perlustrato monte ad tertium usque diem, et peractis sacris cæremoniis, retulit nihil timendum esse. Itaque Langinius adhibuit statim operi manum; sacellumque construxit. Sed et plus fecit; nam mundum fastidiens, et omnia præter Deum vana esse videns, sacello celulam adjunxit, adhibitoque secum socio, ibi sub antistitis auctoritate eremiticam vitam professus est : multa reliquit sacrae Virgini condito testamento, quibus Bontinum Curionem ad multa sacrificia, cum ex tempestate liceret, obligavit : ac tandem sanctimonia clarus migravit in cælum, magno suarum virtutum odore relicto. Eo vita functo, non tamen mansit inculta eremus; nam suscitavit pios

homines Deus, qui divæ Virgini jugiter famulati sunt magno fidelium gaudio, qui votorum reddendorum ergo illuc multi peregrinabantur, siquidem gloriosa Dei Mater Vorionensis invocata multa deinceps edidit miracula. Vivebat Langinius anno ab orbe per Christum redempto 370.

§ II. — *De Leofrido Angliæ comite.*

Leofridus Leofwini ducis filius, in Anglia comes, Conventrense monasterium una cum uxore ejus Godiva ad honorem Deiparæ ædificavit a fundamentis, bonis sufficienter dotavit, ornamentis variis adeo ditavit, ut in nullo monasterio totius Angliæ tanta copia auri, argenti, gemmarum, lapidum pretiosorum sic reperiretur, quanta tunc temporis habebatur in illo. Obiit anno 1057, ii Kalend. Septembr.

§ III. — *De Leone Russiæ principe.*

Postquam Carolus, cognomento Magnus, in Sarcenos Terram Sanctam tunc occupantes, terramque expeditionem suscepisset, inter alios principes Christianos, qui eum ultro, pietatis causa, in sacrum bellum euntem comitabantur, habuit quoque in comilitio Russiæ principem, nomine Leonem, qui subinde ab expeditione sacra reversus, urbem a suo nomine Leopoli exstruxerat, quæ hodie pietate et omnibus virtutibus floret. Igitur cum ab illo sacro bello Carolus Magnus cum victore exercitu reverteretur, quod in annum Christi octingentesimum primum incidisse historici scribunt, Nicephorus imperator tunc Græcicus, quod se contra Barbaros armis juvisset, gratiam Carolo Magno eo majorem relaturus, in urbem suam gratulabundus excepit, interque munera regia, quæ ipsi, et suis purpuratis obtulit, etiam sacrarii Byzantini reliquias, nempe imaginem divinæ Virginis a divo Luca depictam, quæ hodie apud Clarummontem in Polonia religiose colitur, coronam spineam, clavos, quibus Christus Dominus cruci affixus fuerat, lanceam, tria sudaria et alia Passionis Dominicæ insignia exhibuit, quæ Caesar Germanicus majori affectu, quam gemmas et aurum excipiens, in templo beatæ Virginis magnificentissime a se, in gratiarum actionem pro felici reditu, Aquisgrani exstructo, reposuit: imaginem vero Dei Genitricis Mariæ in habitu ex urbe Constantinopolitana Leoni Russiæ principi donavit, Nicephoro etiam imperatore annuente, quod non aliam mercedem gloriosus princeps pro susceptis laboribus, aut gratiam pro belli expensis ab utroque imperatore postulasset. Hanc vero Dei Genitricis imaginem ab imperatoribus sibi donatam, qua maxime potuit, gemmis unionibusque inæstimabilis pretii exornavit, ac in Russiam suam apportatam in arce Belzensi reposuit, Græci ritus sacerdotibus ejus cura commissa. Paucis itaque diebus postmodum domum illius omni prosperitate, subditos lætissimo rerum universalum proventu, totumque ipsius dominium pace desideratissima, velut alterum Obededom, in cujus domo arca Veteris Testamenti

hospitabatur, Largitor omnium bonorum omnipotens beavit Vivebat Leo anno a Christi nativitate 806.

§ IV. — *De Leopoldo Austriæ archiduce.*

Leopoldus Austriæ archidux, Ferdinandi II imperatoris frater, Gemma seu Margarita piorum principum nuncupatus, augustissimam Virginem Deiparam præcipua devotione, imisque præcordis venerabatur. Anno 1611, Passavio pedestes ad Oetinganam Virginem profectus est, sacramque Marianam gazam aureo calice, margaritis, pyropis, adamantibus ornato pulcherrime adauxit. Cere candidæ sacrificiis in Mariano templo peragendis, misit quotannis quantum satis, posterosque ejusdem annuæ largitionis obligatione in perpetuum obstrinxit. Voluit adeo, quo vivens adire frequenter solebat, ibi memoriam sui vivere inextinctam.

Religionem Servorum beatæ Mariæ Virginis multum dilexit, atque ad ipsius in Austria amplificationem ecclesiam Sanctæ Mariæ in Walstrat illi dedit, monasteriumque insigne a fundamentis erexit.

Et ut suum erga beatam Virginem immaculatæ conceptam studium ac voluntatem testaretur, anno 1621, 5 Januar. ad sanctissimum dominum Pontificem Maximum Urbanum VIII scripsit litteras tenoris sequentis:

« Beatissime in Christo Pater ac domine, domine clementissime. — Post humillima beatorum pedum oscula. Magnum devotis omnibus illius Deiparæ Matris cultoribus solatium attulit beatissimi Sanctitatis Vestræ antecessoris Gregorii XV, papæ, felicissimæ recordationis Constitutio, qua adversam de Immaculata illius Conceptione sententiam et scholis et foro sustulit. Majorem etiam eadem Constitutio illis spem addidit, aut simili Sanctitatis Vestræ, aut pietissimorum illius successorum summorum Pontificum zelo ac devotione, successu temporis obtinendum fore ut prædicta contraria sententia e tota Christianitate ejiciatur, ut scilicet innocentissimam illam animam, non modo publica professione ac doctrina, sed ne interiori quidem animi sensu, originalis culpæ macula conspergere liceat. Quam piam ac devotam sententiam, cum, paucis exceptis, passim receptam constet, hinc est quod minus ad partes illorum transire, meaque cum illis vota conjungere dubitaverim, qui Conceptionem prædictam solida Sanctitatis Vestræ declaratione ab omni nœvo et culpa vindicari, justamque, contrarium seu clam seu palam asseverantibus indignationem proponi desiderant. Etenim quæ ex hac disputatione jam trecentis, et ultra annis durante, in Ecclesia Dei scandala exorta, quantaque exinde hæreticis de dissensione nostra gloriandi occasio data sit, notius est, quam ut deductione hoc loco sit opus. Idemque extravagantes, decreta et aliæ Constitutiones summorum Pontificum Sixti IV, Alexandri VI, Pii V, Pauli V et Gregorii XV demonstrant. Quibus omnibus temeritas

Conceptionem prædictam originalis culpæ nævo deformantium correctæ, nec ita tamen cohiberi potuit, quin graves subinde contra bonum et tranquillitatem reipublicæ perturbationes et scandala, præsertim superioribus annis, in Hispaniæ regnis ac ditionibus subsecuta sint. Quæ ut nulla faciliore ratione, quam Sanctitatis Vestræ decisione evitari posse scio, ita pro ea quæ ad me, ex tranquillitate publica pertingit parte, reipsa etiam interposita definitione prædicta, evitari quam maxime cupio. Sanctitatem ergo Vestram, ut pio huic omnium fidelium voto æquas aures adhibeat, et sententiam prædictam in favorem Immaculatæ Conceptionis determinet, rogo, ut quod in eo gloriosissimæ cæli Reginæ cultui incrementum adjicit, non mihi solum sed toti etiam reipublicæ Christianæ gratissimum, præterquam Sanctitati Vestræ post tot annorum controversiam, hoc ipso tempore, quo pura veritas, communi quodam omnium fidelium consensu, per seipsa emergere, et in publicum prodire videtur, ut factu facillimum, sic eidem cum primis gloriosum, et suis erga Deum et sanctissimam ejus Genitricem meritis, argumentum non exiguum allaturum non dubito. Cui proinde me, et ecclesias meas solita animi demissione commendo, et quod reliquum Sanctitatem vestram mihi totique reipublicæ Christianæ quam diutissime sospitem vegetamque superesse desidero. Datæ OEnoponti 5 Januar. anno 1624. Sanctitatis Vestræ humilis filius ac servus Leopoldus, & etc.

Hic idem Leopoldus cum 25 die Novembris anni 1621, Lauretum attigisset, quotidie amplius 6 horas mane flexis genibus in sacro sacello orabat, vesperi autem duas. Inde ad collegium Patrum societatis Jesu se recipiebat. Ut autem ignotus esset populo, cum receptum parabat, unum e suis aulicis præmittebat, cui cæteri tanquam sibi famularentur: ipse paulo post per interiorem porticum in hospitium suum sese recipiebat, universo populo ad suos aulicos converso, ubi communibus cibis cum pauperibus contentus, frugalem vitam et religiosam ducebat. Vita functus est anno a salutifero Virginis partu 1640.

Cui nobilis juvenus rhetorico-academica Vienneſis hoc elogium appensum esse voluit :

*Leopoldus
Austriaco-Marianus
Frustra tuum, Suada, fatigas ingenium
Omnia superat ingenia
Ingenium Marianum archiducis
Ut servet Cameracensia mœnia
Turrim statuit eburneam
Cui appendit pro clypeis omnem armaturam fortium,
Quinque mille hostias
Pietate Eucharistico-Mariana.
Avitum est hoc stratagemâ,
Hostias opponunt Austriaci hostibus.
Et victimas hostiles cadunt.*

§ V.—*De Leopoldo Austriæ marchione.*

Sanctus Leopoldus Austriæ marchio, non procul Viennæ ad ripam Danubii in beatæ Virginis Mariæ

honorem templum exstruxit, multisque ditavit redditibus, in eoque canonicos collocavit. Variæ ei templo et canonicis a variis Pontificibus concessæ immunitates. Quemadmodum autem divinitus (ut creditur) designatus sit locus ille ad ripam Danubii, sic narrant historici : Snadebat Leopoldo Agnes imperatoris filia ut locum aliquem designaret, in quo Dei ejusque Matris laudes canerentur. Dumque in hac cogitatione versaretur, accidit, ut ex arce in altissimo monte Cæcio sita, ubi Leopoldus habitabat, fluenta Danubii contemplante utroque, levi zephyro flante, flammeolum e capite Agnetis detractum in nemus proximum ripæ Danubii deferretur. Istud post novem annos marchio venationi intentus, dum inter dumeta insperato illæsum reperisset et recens, neque sine Numine id factum agnosceret, locum monasterio Deiparæ condendo designavit.

Idem cœnobium, quod Cellas Mariæ dicunt, in ruinam versum : item aliud Meliense, bellis et vetustate collapsum instauravit ac censibus auxit. Obiit anno 1436, 15 Novembris ; in numerum sanctorum relatus est, 9 Januar. anno 1485, ab Innocentio VIII.

§ VI.—*De Lescone Cracoviensi duce.*

Lescoalbus, Cracoviensis et Sendomiriensis dux, inter alia pietatis suæ erga Deiparam argumenta, ecclesiæ Marianæ Vladislaviensis castrum Zionsse cum omnibus appendiciis ejus, et plura alia bona pro remedio animæ suæ in æviternum contulit. Decessit anno Dominicæ Incarnationis 1226, vel ut vult Dlugossus 1227.

§ VII.—*De Lewelino Northwalliæ principe.*

Lewelinus, Gervasii filius, totius Northwalliæ princeps, pietatis suæ erga Deiparam Virginem signum aliquod extrinsecum daturus, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem abbatiam Aberconweyensem in agro Carmarthensi pro Benedictini ordinis monachis fundavit, anno Dominicæ Incarnationis 1185. Idem abbatiam Basingwerkensem in agro Flintensi anno 1131, sub patrocinio beatæ Virginis erectam amplis redditibus auxit.

§ VIII. *De Liderico Hædvo principe.*

Cum Lidericus Hædvus (alias de Buc) a Clotario rege primus in Flandria Saltuarius esset constitutus (erat hoc primarium tunc in Flandria officium, qui et Forestarius dicebatur), Brugæ in oppidi formam a se erectæ, pro eximio suo in Deiparam studio, statim basilicam divinæ Virginis adjecit, ut non mœnibus illa solum, sed simul Mariæ [patrocinio in hostem firmaretur. Vivebat Lidericus anno Incarnationis Dominicæ 1621.

§ IX. — *De Ludovico Boiorum duce.*

Ludovicus I, Boiorum dux, qui non armis tantum Christiani nominis gloriam de Barbaris vindicavit, signis in Ægyptum bello sacro contra Soldanum illatis, sed pacis etiam operibus amorem studiumque religionis voluit esse testatum, circa annum Domini 1250, Marianæ pietati juvanda, OEn-

ga veteri dejecta, novam eamque amplam condidit ecclesiam, in qua colitur imago gloriosissimæ Virginis Mariæ assiduus miraculis illustris, ac populorum qui præ ingenti, quem ad Reginam celorum gerunt devotionis affectu, undique confluent maxime celebris : adjecit duodecim canonicorum collegium cum præposito, quibus et sacrorum cultus, injuria temporum intermissus, et populorum confluentium salus curæ esset, et futura percipiens animo, tumulum in ea sibi, quam condiderat, ecclesia sub ædificationis initia legit. Obiit anno Domini 1252, vel 1253.

§ X.—*De Ludovico Borbonio principe.*

Ludovicus Borbonius princeps, cognomento Bonus, regnante Carolo VI, Francorum rege, cum totam spem suam in Christo et beata Virgine posuisset, videns Francorum regnum ab Anglis diripi, instituit ordinem Equestrem Cardui beatæ Mariæ. Constatat vero ex viginti sex equitibus fortioribus et nobilioribus totius regni Galliæ. Prædicti vero equites in festo Conceptionis beatæ Mariæ procedebant in magna gloria, gestabantque in extremitate torquis aureæ imaginem divæ Virginis sole amictam, duodecim argenteis stellis coronatam, atque semicirculum lunæ sub pedibus habentem, caput autem cardui, ex viridi et albo contextum in extremitate rotundi videbatur. Vivebat anno Domini 1570.

§ XI.—*De Ludovico Castilioni marchione.*

Ludovicus Gonzaga, Castilionensium marchio, quo affectu erga augustissimam Dei Matrem ferretur, haud obscure declaravit, dum Castilioni Brixiensis diocesis oppido, in ejusdem augustissimæ Matris Dei honorem, sub titulo S. Mariæ de Laureto ex propriis facultatibus ecclesiam cum conventu pro Minoritis Patribus construi fecit. Vivebat anno a salutifero Virginis partu 1534.

§ XII.—*De Ludovico Comarensi marchione.*

Ludovicus Fernandez a Corduba, Comarensium in Hispania marchio, Deiparæ Virginis, quam intimo cordis affectu diligebat, cultui propagando, in suburbio ejus civitatis, cui Illicias Latine, Hispanice vero Lucæna nomen est, conventum Minoriticum sanctæ Dei Genitricis Mariæ sacrum suis sumptibus erigendum curavit. Vivebat anno Domini 1558.

§ XIII.—*De Ludovico Flandriæ comite.*

Ludovicus Malleanus Flandriæ comes, ope beatæ Virginis Mariæ, erga quam maximo devotionis affectu ferebatur, in Flandria apud Rosebecam, insignem obtinuit victoriam contra Philippum ab Artevelde, qui se regentem Flandriæ appellabat, et rebelles Gandavenses et alios, sic ut Philippus ille haberet exercitum quadraginta millium. Hinc factum, ut Brugenses, pacem tunc a Ludovico comite adepti apud Rosebecam, mense Julio (quo mense 1382, hanc victoriam accidisse in sua Flandria existimavit Marchantius) quotannis profecti,

Virginis Matri Rosebecanæ novam calanticam deferrent. Morti succubuit anno 1581.

§ XIV.—*De Ludovico Lusitanie principe.*

Ludovicus, Emmanuelis Lusitanorum regis filius, inter alia Marianæ pietatis specimina posteris relicta, conventum Minoriticum B. Virginis Mariæ de Pietate sacrum, prope Salvaterram Eborensis diocesis oppidum, atque in Tagi fluminis margine situm, ex propriis facultatibus erexit. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 1542.

§ XV.—*De Ludovico Mantuæ marchione.*

Ludovicus Gonzaga Mantuanæ urbis marchio, qui ob eximiam præ cæteris marchionibus virtutem, Magni nomen meritissime obtinuit, summo semper pietatis studio Deiparam Virginem honestavit. Cum Goitum versus quondam ingenti curarum mole æstuans equitaret, senex quidam cultu conspicuus eremicula (quem angelum Dei fuisse eventus deinde comprobavit) sese illi obviam tulit. Ludovicus qui hujusmodi virorum religiosorum esset obsequentissimus, hominem primo intueri, deinde benigne excipere, ac colloquia clam miscere : at ille animi ejus curas omnes, ac perturbationes distinctissime referre, medelamque, ac solatium certissimum a divina clementia quantocius polliceri, ita ut in magnam Ludovicus incideret admirationem. Senex demum Deiparæ Virginis eam esse mentem asseruit, ut is eodem in loco templum sibi, quod religiosissimum esset futurum, ædificaret, operisque forma demonstrata, Mantuam sese ad Christi Domini sanguinem recolendum iturum affirmans abscessit. Illum vix egressum Ludovicus iterum jubet accersiri, ut quibusdam de rebus ad templum spectantibus certior fieret, at diutius omni ex parte a pluribus perquisitus, nullatenus potuit reperiri : ea propter cœlestis internuntius fuisse creditus est, præsertim cum quidquid idem prædixerat, certo tempore penitus evenisse, perspexerunt. Igitur non longe post templo studiosissime ad præscriptam normam constructo, piissimus princeps religiosi Patribus de Monte Carmelo illius perpetuam curam demandavit.

Cum anno a salutifera mundi redemptione 1599, tanta tamque contagiosa lues in Mantuanos grassaretur, ut homo hominem solo conspectu inficeret, et nihil aliud a quadam mortis imagine per totam civitatem occurreret. Ludovicus Gonzaga Mantuanorum marchio, tum propriæ, tum quoque communi subditorum saluti consulturus, se ad unius templi gloriosæ Virginis dicendi constructionem ex voto astrinxit, si præfata lues a Mantua secederet. Voti itaque compos effectus, tantique beneficii accepti memor, ædiculam quamdam, gloriosæ Virginis dicatam, a Mantuanæ urbe ad quintum milliare dissitam, quam pauper quidam anachorita incolebat, in pulcherrimam ecclesiam, sub titulo S. Mariæ de Gratiis, idque ob beneficium ejus intercessionem acceptum, evexit, ibique

magnificum atque capacissimum monasterium, quod statim a Franciscanis observantibus occupandum inhabitandumque curavit, quam diligentius coëdificari annectique fecit. Dignissimum etiam sanctissimæ Annuntiæ de Florentia chorum ex voto beatæ Virginis facto ædificavit, ipse autem anno salutis 1478, pridie Idus Junias, ad tantæ suæ pietatis præmia excipienda in cælum volavit.

§ XVI. — *De Ludovico Palmæ comite.*

Ludovicus Palmæ, quæ Cordubensis diœcesis oppidum est, duplicique flumine, Bæte, scilicet, atque Guadaxenili alluitur, primus comes, pietatis suæ erga Deiparam Virginem luculentum satis testimonium dedit, dum eo in isthmo, sive peninsula, quam uterque fluvius facit, ex apostolica Leonis X, Pontificis Maximi auctoritate, conventum Minoriticum, quem 20 Fratres frequentius incolunt, sub titulo S. Mariæ de Bethlehem extrui perficique curavit. Vivebat anno a partu virgineo 1518.

§ XVII. — *De Ludovico Sabaudie duce.*

Ludovicus Sabaudie, seu Allobrogum dux, illius præstantissimi viri Amedei primi Sabaudie ducis, hoc titulo in Constantiensi concilio a Germanorum imperatore insigniti filius, pro ardenti intimoque, quem erga magnam Dei Matrem in corde suo gerebat, affectu, conventum Minoriticum in urbe Bellici, Assumptioni beatæ Virginis sacrum, a fundamentis ad apicem usque construxit, omnibusque necessariis instruxit. Hic idem Ludovicus in honorem Conceptionis beatæ Virginis sacellum Taurini ædificandum, et Nicææ monasterium cum ecclesia pro Patribus Sancti Francisci observantibus, in honorem augustissimæ Dei Matris erigendum curavit. Obiit anno salutis nostræ 1465.

§ XVIII. — *De Ludovico Thuringie principe.*

Ludovicus Landgravius, hujus nominis secundus in Thuringia princeps, inter alia pietatis suæ erga Deiparam documenta, anno salutis 1085, in loco qui dicitur Reynhersbon, regale monasterium in honorem Deiparæ Virginis Mariæ pro Benedictinis monachis construxit et dotavit. In quo item monasterio post obitum sepultus est, anno Domini 1125, ætatis suæ 75.

§ XIX. — *De Ludovico Vindocinensi comite.*

Ludovicus comes Vindocinensis, pietatem suam erga Deiparam luculenter testatam fecit, dum die 1 Jul. anni 1415, voti solvendi causa nudum se constituit in templo Deiparæ Carnutensis, ubi ante ejus imaginem genuflexus, cereum circiter 50 pondo manu gestans, supplex a canonicorum, quod ei obviam processerat, collegio, petiit ut suo nomine gratias agerent eidem Deiparæ, quod per eam a duro carcere 9 aut 10 mensium, a vitæ periculo, a bonorum omnium, et dominiorum jactura liberatus esset, ipso die Annuntiationis, ejus beneficii causa ipse se in æternum profitebatur humilem servum et clientulum, tum sanctissimæ

Deiparæ, tum ecclesiæ Carnutensis. Porro canonici magnas se professi sunt gratias agere Deiparæ pro tanto beneficio, et in gratiarum actionem cecinerunt hymnum : *O quam glorifica luce coruscas*, etc. Comes autem finitis precibus, suis manibus cereum suum Deiparæ obtulit, cum centum aliis minoribus; quos gestarunt nobiles, qui eum comitabantur. Idem comes instituit, ut postridie Assumptionis, Nativitatis, Conceptionis, Purificationis et Annuntiationis Deiparæ, solemne admodum celebraretur quotannis in perpetuum sacrum, ea pompa externa, qua ipso die cum supplicatione, luminaribus, organis, campanarum festivo sonitu, etc., et ut in sacro adderetur ista Collecta, *Deus, qui justificas impium*, etc., quod ut sine suo dispendio fieret ab Ecclesia, certos redditus assignavit. Præterea novum sacellum in eodem templo extrui curavit suis sumptibus, et pleraque alia ad Deiparæ honorem instituit, quæ brevitatis causa omitto. Illud tamen non silendum, obtulisse eum auream imaginem Sanctæ Mariæ Majoris figura ovali, et singulis deinceps annis auri unciam. Vivebat adhuc anno salutis 1416.

§ XX. — *De Luitolpho Germaniæ principe.*

Luitolphus Germaniæ princeps, Othonis I imperatoris filius, inter alia suæ pietatis erga Deiparam documenta, apud Cæsarem patrem precibus institit, ut vicum Lielach sui comitatus Brisiacensis, qui vicus Guntrami comitis fuerat, et publica provinciæ sententia fisco adjudicatus erat, sacello Eremitæ Deiparæ Matris in Helvetia consecraret. Et Cæsar in ejus gratiam et petitionem, hoc rescripsit :

« In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Otho Dei favente clementia rex : Noverint omnes fideles nostri, præsentis scilicet et futuri, qualiter nos per interventum dilecti filii nostri Luitolphi, animæque nostræ remedio, concedimus atque offerimus ecclesiæ S. Dei Genitricis Mariæ, quæ constructa est in loco, qui dicitur Megioratis Cella, et ibi Domino servientibus eremitis quemdam locum, Lielach nominatum, qui nobis de rebus Gundrammi, populari judicio, in regiam rectamque venit vestituram, cum omnibus utensiliis ad eundem prædictum locum pertinentibus, mobilibus et immobilibus, quæsitis et inquirendis, agris, pratis, vinetis et mancipiis, ea videlicet ratione, quatenus servi Domini in loco prælibato conversantes, jam prædictum prædium, quod constat esse in pago Brisachgouve, in comitatu filii nostri Luitolphi, per succedentia temporum curricula secure et quiete fruantur, omnium hominum contradictione remota. Et ut hoc nostræ auctoritatis præceptum firmum inconvulsumque permaneat, manu nostra roborantes, annuli nostri impressione subter jussimus sigillari, etc. Actum in Augustburg anno Incarnationis Dominicæ 952. »

Porro ob id Luitolphus multa prospere et insigni fortitudine gessit, plures urbes et castra incredi-

bili celeritate cepit, et postremo Ticinum regiam occupavit, Berengarium in montes et abstrusa repulit, mox cum quoque acie vicit, et quidquid imperio deerat, recepit pacem et Italiae tranquillitatem restitutus, nisi vii Idus Septembris anno 957, immaturo obitu discessisset, ingenti patris, et omnium subditorum ductu et desiderio, et praecipue monachorum Eremitae Deiparae Matris in Helvetia, quorum tutor, patronus et advocatus fidissimus et liberalissimus semper fuerat.

§ XXI. — *De Lutoldo Regensbergae comite.*

Lutoldus Regensbergae in Germania comes, inter

alia pietatis suae erga beatam Virginem monumenta, monasterio, et ecclesiae eremi Deiparae Matris in Helvetia, locum suae proprietatis, cui nomen Vare, cum cappella ibidem constituta, et cum omnibus ad eundem locum pertinentibus, scilicet, agris, pratis, aedificiis, mancipiis utriusque sexus, molendinis, silvis, pascuis, lignis, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, exitibus et redditibus, cultis et incultis, vinetis quaesitis et inquirendis perpetua possessione donavit. Vivebat anno salutis 1130.

CAPUT XI.

De Malatesta Arimini principe : Manfredo Motycæ comite : Manfredo Salutarum marchione : Marco Antonio Patiani duce : Marsilio Montis Clericuli comite : Marsilio Patavii principe : Martino Segniae comite : Martio Matalonæ duce : Martio Minerbini principe : Matthæo Barresii marchione : Matthæo Lotharingia duce : Matthæo Muri comite : Maximiliano Austriae archiduce : Maximiliano Bavariae duce : Maximiliano Henrico Bavariae duce : et Msczugio Pomeraniae duce.

§ I. — *De Malatesta Arimini principe.*

Malatesta de Malatestis, Arimini princeps, cum ex B. Simonis Ariminensis ab oppido S. archangelii praedictione, paulo antequam moreretur (fuerat is ex ordine Praedicatorum) didicisset, cito adfore tempus, ut ea in civitate deberet Dei notu erigi delubrum ad honorem beatæ Mariæ Virginis, idque sibi a beata Catharina virgine et martyre, cui fuerat semper addictissimus religiosus ille, revelatum fuisse astrueret, princeps ipse Malatesta morti proximus, pro eodem templo (quando Deus dedisset) erigendo legavit anno Domini 1312, sexcentas monetæ libras, ut ex Actis Joannis Ravaldini notarii Ariminensis colligitur. Templum paulo post ex legatis pecuniis, aliisque piorum oblationibus, in honorem Conceptionis gloriosæ Virginis Mariæ sumptuoso opere excitatum fuit.

§ II. — *De Manfredo Motycæ comite.*

Manfredus Claramons, Motycæ comes, inter alia Mariana pietatis specimina, templum, quod fonti, cui Gabriel nomen, juxta Panormum, in elato nonnihil ad dextram tumulo, acuto monti subjecto assurgit, cœnobio ordinis S. Benedicti cœnante, insigne, D. Mariæ de Angelis cognomento, assentiente Urbano VI, Pont. Maximo, in agro Baydæ (qui juris erat Panormitanæ Ecclesiae) ex causa permutationis adepto ædificavit, locupletissimeque dotavit, ut in publicis tabulis Nicolai Castroni anno 1388, mense Augusto, et in archivio Magnæ regiae curiae legitur.

§ III. — *De Manfredo Salutarum marchione.*

Manfredus I Salutarum marchio, sancti Bernardi et piorum monachorum, ex abbazia Tilietti ordinis Cisterciensis in Liguribus sita rogatu, et praesertim ex propenso in augustissimam Dei Mariam devotionis affectu, abbatiam Sanctæ Mariæ di Stapharda, reservato sibi, et marchionibus succes-

soribus suis jure patronatus, fundavit, et adjuvantibus Sabaudiae comitibus, Buschæ et Romagnani regulis, dominis Reculli, Bargearum Bagnolii, Verzollii, Soleriarum, Lucernæ, Scarnafini et aliorum locorum, tot redditibus locupletavit, ut merito inter præcipuas Pedemontii abbatias numeretur. Clarebat anno a nato Salvatore 1122.

§ IV. — *De Marco Antonio Patiani duce.*

Marcus Antonius Columna, Patiani Taleacotique dux, et Neapolitani regni equitum magister tertius, quem Pius V, Pontif. Maximus, utpote virum prudentissimi consilii et bellicæ virtutis laudibus insignem, pontificiæ classi cum potestate præfecit, Turcis ad Echinadas navali prælio, ope praesertim beatæ Virginis, devictis, Romam rediens eidem Virgini opitulatrici, imo totius victoriæ parenti, non ingratus, in Capitolino Aræ-Cœli templo, non solum argenteam columellam rostratarum navium figuris ex argento expressis ornatam, beatæ Virgini Deiparae ejusdem ædis Patronæ, singulari pietate dedicavit, sed etiam arcum triumphalem, quem sibi tanquam perennaturum partæ victoriæ monumentum S. P. Q. R. ex marmore, non sine magnis impensis, grate statuere cogitabat, in aureum, quod hodie in eadem Virginis æde inspicimus simulque suspicimus, laquear, converti procuravit, et votivam peregrinationem ad beatam Virginem Laurentianam (raro in viro principe exemplo) pedes libentissime confecit. Ad meliorem vitam abiit anno salutis 1584.

§ V. — *De Marsilio Montis Clericuli comite.*

Marsilius Torrellius, Montis Clericuli in diœcesi Parmensi comes, inter alia Mariana pietatis specimina, conventum Minoriticum S. Mariæ de Gratus prope Montem Clericulum, propriis sumptibus majori ex parte promovit. Vivebat anno Dominiæ Nativitatis 1550.

§ VI. — *De Marsilio Patavii principe.*

Marsilius Carrariensis, II Patavinæ ditionis princeps, et dux inclytus, inter alia complura argumenta quibus se Deiparæ Virginis servum deditissimum declaravit, lethali morbo gravatus cum jam sibi vitæ finem instare intelligeret, thesaurum quemdam centum millium aureorum, quem Venetiis habebat, procuratoribus Sancti Marci ea lege commendavit, ut sacra ædes Venetiis ad honorem beatæ Mariæ Virginis servorum construeretur, et hoc factum fuit die 12 Martii anno ætatis suæ 44, et nostræ salutis 1538, quemadmodum referunt Petrus Justinianus in *Historia rerum Venetarum* lib. IV; et Bernardinus Scardeonius *De rebus historicis Patavii*. Hoc igitur illius principis legato per procuratores recepto, eximia ordini servorum beatæ Virginis ædes exstructa fuit, sub titulo S. Mariæ Novellæ, supra Carate Maius in amœnissima Ventorum insula.

§ VII. — *De Martino Segniæ comite.*

Martinus de Frangipanibus, Segniæ, Vegliæ, Modrussæque comes, ex antiqua Aniciorum Romanorum oriundus familia, inter alia Marianæ pietatis specimina, prope arcem suam Tersactum, eo in loco, in quo sancta domus Lauretana post discessum ex Nazareth tribus annis, septem mensibus et diebus quatuor commorata est, templum divinæ Matri, sub titulo Sanctæ Mariæ de Gratiis, cum monasterio Fratrum Minorum de Observantia construxit. Libet hic aliqua ex diplomate illius foundationis exscribere, quæ mirum illius comitis in beatam Virginem affectum spirant. Sic igitur ille : « Significamus omnibus, quod nos una cum consorte nostra charissima domina Usia comitissa, considerantes, quod sobole ex utero nostro careamus, quam possessionum nostrarum relinqueremus hæredem, elegimus pleno affectu, animo deliberato, ac tota voluntate habere sub Deo Patre et Christo ejus Filio, beatam gloriosamque Virginem Mariam pro nostra hæredumque nostrorum Patrona et Domina, ipsamque specialiter elegisse, eidemque nos tota devotione astringi. Proinde ad laudem omnipotentis Dei, et beatæ Mariæ Virginis honorem, et Christiani populi utilitatem decrevimus ædificare a fundamentis ecclesiam in honorem intemeratæ et gloriosissimæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, ob spem et devotionem quam ei gerimus, etc. » Sic ille. Et circa finem diplomatis hæc attexit : « Idecirco per præsentem legavimus, et contulimus, bona videlicet omnia sita in monte Tersatto, confidentes Dei Salvatoris promissione, qua qui ob sui amorem reliquerunt, pollicitus est restituere centena pro uno, et etiam vitam æternam daturum, ut etiam nos cohæredes facere dignetur, propterea ipsum Salvatorem Dominum nostrum Jesum Christum, et suam benedictam Matrem Virginem Mariam possessionum præfatarum, tenore præsentium, hæredes instituimus, creavimus et fecimus jure perpetuo et irrevocabiliter : im-

precantes omnes, et eorum conscientiam onerantes, quod huic nostræ voluntati ausu temerario, ut etiam huic donationi nostræ non contradicant, nec quidquid minimum usurpando, vel Christum Dominum, et ejus Matrem exhæreditare præsumant, et si fecerint, tales temerarii cogantur respondere coram tribunali Domini nostri Jesu Christi die judicii, noverintque justo Dei judicio exhæreditandos se de regno cælorum. Idecirco omnes tales, cujuscunque status, conditionis ac præeminentie existant, qui hanc nostram donationem infringere studuerint, vel operam dederint, maledictionem et indignationem Dei omnipotentis, beatæ Virginis Mariæ, beatorum apostolorum Petri et Pauli, totiusque curiæ cælestis eo facto incurrant. » Sic comes Deiparæ addictissimus ac liberalissimus, qui vivebat anno Domini 1451.

§ VIII. — *De Martio Matalonæ duce.*

Martius Caraffa, Matalonæ dux, inter alia pietatis suæ erga Deiparam testimonia, ipsius ecclesiæ, sub titulo Annuntiatae in urbe Neapolitana, centum mille aureos dono dedit. Vivebat anno Domini 1610.

§ IX. — *De Martio Minerbini principe.*

Martius Pignatellus Caraffa, civitatis Minerbinensis princeps, pro ardenti suo erga Deiparam Virginem affectu, in sua Minerbinensi civitate ecclesiam et monasterium monialium ordinis S. Francisci sub regula S. Claræ sub invocatione Immaculatæ Conceptionis ejusdem Deiparæ Virginis, de facultatibus et bonis a Deo acceptis, pro recipiendis virginibus, futuris inibi monialibus, a fundamentis erexit et detavit. Vivebat anno salutis 1652.

§ X. — *De Matthæo Barresii marchione.*

Matthæus Barresii in Sicilia marchio, inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, in Petrapestiæ oppido templum majus sub nomine S. Mariæ de Stella suis sumptibus erexit, atque extra idem oppidum templum S. Mariæ Annuntiatae pro Fratribus ædificandum curavit. Vivebat anno ab Incarnatione Domini 1540.

§ XI. — *De Matthæo Lotharingiæ duce.*

Matthæus Lotharingiæ dux, pietatem suam erga Deiparam Virginem posteritate consignaturus, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem intra oppidi novi castri, quod ad Lotharingos spectat, moenia, conventum Minoritium magnifice satis a fundamentis ædificare incepit, licet morte præventus non absolverit. Vivebat anno a partu virgineo 1250.

§ XII. — *De Matthæo Muri comite.*

Matthæus Ferrillus, nobilis et equestris ordinis, insignis Muri comes, Alphonsi II regis Aragonum a cubiculo primus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam monumenta, sacellum Virg. Assumptioni dicatum in templo Sanctæ Mariæ Novæ Neapoli ædificandum curavit, anno a Christi Natalibus 1499 quo clarebat.

§ XIII. — *De Maximiliano Austriæ archiduce.*

Maximilianus archidux Austriæ, inter multa quæ edidit Marianæ pietatis signa, cum circa annum

Domini 1558, munitionem Hatuensem feliciter expugnasset, divæ Virginis Cellensis memor, munimenti Hatuensis ex argenti lamina formatam delineationem in cellis obtulit. Monasterium Eremitæ Deiparæ Matris in Helvetia non solum sua præsentia humanissime condecoravit, sed frequentibus suis donis ac muneribus plusquam regia munificentia et magnificèntia ita auctum et cumulatum esse voluit, ut inter primos fundatores, una cum sua serenissimo domo numerari ac memorari merito debeat, et præcipuum facile locum obtineat. Vivebat anno Domini 1612.

§ XIV. — *De Maximiliano Baviaræ ducē.*

Maximilianus serenissimus Baviaræ dux, et S. R. I. princeps elector, Mariano cultui, arctissime atque amantissime, si quis principum, in solidum mancipatus, omnibus per annum Sabbatis, cœnam rejicere solebat virginum Virgini cœlendæ. Omnibus itidem Sabbatis monachii cum serenissima conjugē Elisabetha, atque aulica familia in Hypogeum (beatæ Virginis cryptam nominant) descendere consuevit, ubi in pavimento humi genibus flexis, Deiparam venerabatur, et rem divinam devotissime audiebat. Hunc locum, etsi ab aulico palatio remotiorem sæpe pedes adibat, atque ita augustissimæ Dei Genitricis sese devotissimum approbat.

Anno 1607, una cum serenissima conjugē Elisabetha ad beatissimæ Virginis domum Oetingensem profectus est, et quidem pedes, quod rarissimum in tantis fastigiis. Ad progressum ex urbe Monacensi, ventus, pluvix, nix, grando mistim terrebant: non deerant, qui ut reditum in urbem, aut certe ascensum in curram suaderent; sed responsum est a serenissimo ducē, proprium esse peregrinorum, et multa et aspera pati. Cur ego, ait, celo eximius sim? quare non patiar quod Deus ex alto immitit? Mane exeuntibus preces congruæ sunt recitatæ, reliquum diei sacris colloquiis tractum, quatuor ad hoc famuli destinati omnibus mendicis occurrentibus stipem largam erogabant, conspectum eminus templum Deiparæ multa prece salutatum. Die postero, qui Virgini ab angelo salutata sacer, serenissimus dux, post exomologesimon publico loco factam, sacrum epulum sumpsit, et quatuor continua sacra præter Officium flexis genibus audivit, nullo fere alio corporis motu, quam oculis in Virginis Matris effigiem sublati.

Anno 1611, Monachio discessit, et Cellas adiit, ut speciali obsequio Cellarum reginam sibi devinceret. Cum rebeli Austriæ et Bohemiæ arma inferret, in labaro aulico, quod suum dominum fidelibus auspiciis præcedebat, beatissimæ Virginis imago eleganter depicta visebatur, cum hac inscriptione: *Da mihi virtutem contra hostes tuos.* Vere dedit toto expeditionis tempore, præcipue ad urbem Pragensem, fugatis, cæsis, debellatis hostibus, victoria æternum memoranda, utraque Austria, Bo-

hemia jam domita, et in Cæsaris potestatem redacta.

Pro suo erga purissimam immaculatam semper Virginis Conceptionem affectu, scripsit manu propria ad sanctissimum dominum nostrum Urbanum VIII, epistolam unam, aureis characteribus exarandam, cujus exemplar, ut tenerrimus tanti principis erga Deiparam amor magis elucescat, hic placet ascribere.

Beatissime Pater. — Cum ego toto spiritu in eorum voto fuerim, qui Dei Genitricis cultui addicti, controversiam circa Immaculatam ejus Conceptionem, quæ per tot annos, scandalis confusionibusque pullulantibus, atque in posterum in Ecclesia Catholica, etiam inter ipsos fideles pullulare valentibus, duravit: ad quæ sedanda nec extravagantes Sixti Papæ IV, concilii Tridentini auctoritate roboratæ, nec quam plurimi Breves apostolici, motus proprii, decretaque pontificia hac de re habita valere, absolutam discipiunt: partes meas ratus sum a Sanctitate Vestra humillime nunc id efflagitare, quod cum ipse singularissimum ejusdem beatæ Virginis auxilium ac patrocinium in præsentium difficultatibus temporum, ac præcipue Calurgensi in prælio, cujus victoria potissimo ejus auxilio ac favori danda est, fuerim expertus, ac grati animi significationem dare compellar, nihil fore accommodatius arbitratus sum, ad augendum penes orthodoxos ejus honorem, atque ipsiusmodi controversiæ decisionem curare pro honestiori parte, ut etiam rem gratiam Domino ac Redemptori nostro hac in re facere (quippe omnis honor, quo Matrem afficimus, in Filium suum recidit), ut eandem declarare a quavis peccati potestate immunem Sanctitas Vestra dignetur, quin potius verum esse quod Ecclesia occinit: *Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te* (Cant. iv), eamque ob tantam ac tam singularem prærogativam, tum etiam ob tot ex hæreticis hostibus nostris, sub ejus auspiciis, partas victorias, firmiter ab omnibus credendam latendamque solam interemisse, atque interempturam fore cunctas hæreses in universo mundo. Præterea quotidie spectamus, adversariis nostris sanctorum cultum decusque e medio tollere nitentibus, Dei majestate eosdem sanctos altius extolli, modo eos in divorum numerum referendo, modo eorum cineres sacrasque reliquias ab hæreticorum manu ereptas, apta venerationi sede dignando, quidni rationabilius id honoris benedicta Deiparæ sanctorumque Reginæ dandum? Id propter sicut a prædecessore Vestræ Sanctitatis Gregorio Papa XV, huc negotium adductum est, ut nemini nec publice, nec privatim, nec verbo, nec scripto, permittatur asserere, originariam labem Virginem hanc sanctissimam deturpasse (præter solam concessionem Patribus Prædicatoribus inter se ipsos, non cum aliis, aut coram aliis de hac re inquirendi), festusque dies, qui ab Ecclesia colitur, præcise Conceptioni ascribatur, sanctificationis nomine prorsus abolito: ita quidem reor Sancti-

tat. Vestrae reservatum ultimam eidem manum seu coronidem imponere.

Inde fit ut, licet ego de Sanctitate vestra, aut apostolica Sede bene mereri haud queam, nihilominus, si quoquo modo daretur, laboribus, molestiis, defatigationibusque, quas pro religione atque Ecclesia Catholica multis abhinc annis emetior, munus expetere, hoc unum speciatim poseo, Sanctitatem vestram obnoxius exoro, negotium, ad Dei gloriam majorum, ac sacrosanctæ Genitricis, ad communem fidelium omnium consolationem, ad hæreticorum suffusionem, ejusmodi questionis pro eadem Immaculata Conceptione definiendæ amplectatur. Ex qua re, præter munus æternum, certo certius habeat etiam apud mortales honorem, paremque consolationem materia dissensionum ablata, fidelibus sedatis animis invicem congratulantibus, unaque mente gloriosissimæ Dei Genitricis venerationi inservientibus Sanctitati Vestrae relaturam.

Cujus Dei Spiritum ac zelum ad tantum opus explendum Sanctitati Vestrae auspizando, humillime sanctis pedibus figo oscula, meque in gratiam commendando. Monachii die 10 Junuar. anno Domini 1624. S. V. humillimus ac devotissimus famulus dux Boiorum elector.

Colonie Ubiorum augustissimam augustissimæ Reginæ cæli Mariæ basilicam exstruxit Maximilianus, et societatis Jesu Patribus addixit. Hujus basilicæ frontem marmoream mediam ingens beatæ Virginis Filium brachio lævo, coronam capite, sceptrum dextra sustentis statua occupat: stipant hanc cœlitum supplicibus manibus Dominum Dominamque venerantium statuæ, item marmoreæ, quibus subjecta visuntur ejusdem Maximiliani ducis insignia, quæ duo marmorei leones diducto rictu, passisque per colla júbis, terribiles lunatis unguibus complectuntur, et simul tumentur. Aras basilica numerat omnino quinque, artis et auri divites, sed in his eminent summa: oblongæ complures fenestræ crystallo pellucens solem admittunt. Odeum firmat adjuncta turris ardua, vivo quadroque saxo instructa, multo præstantique ære campano sonora. Sublimis totius basilicæ fornix, solidissimis marmoreis columnis incubans stannæ inauratque organi melodias et exquisitissimas lectissimorum musicorum voces reddit suaviores. Geminas habet januas marmoreas decumanas, ad quas pluribus marmoreis gradibus patet accessus: denique augustissimum est opus augustissima Virgine non indignum, et Maximiliani ducis præclarissimum in nostram Dominam pietatis monumentum.

Idem Monachii, seu Monaci (Superioris Germaniæ civitas est elegantissima ducum Boiorum sedes) suum palatium Marianæ tutelæ patrociniæque consecravit et commendavit, dum æneam prægraudem beatæ Virginis statuam, semilunam plantis calcantem, secundum tempora stellis coronatam, sceptrum dextra, Filium læva sustentem, rubræ basi marmo-

reæ insistentem, in medio palatii cavo præposuit, cum hac epigraphe in prægrandi lamina ænea: *Sub tuum præsidium confugimus*, etc. Subjecta est et hæc basi iconis hypographa: *Patrona Boiariæ*: supposita huic ipsissimæ hypographæ prægrandis omnino lampas crystallo pellucida, quæ profestis sanctorum sanctarumque solemnium, maxime Virginis diebus, accensa totas etiam noctes lucet, pietatemque ducis electoris, utpote, et aliis imitandam reddit illustriorem. In eodem suo Mariano palatio pulcherrimum Marianum sacellum condidit, quod ille titulo Auroræ Mysticæ inscripsit.

In Bohemico bello suis militibus contra Mariomastigas pugnaturis, militarem dedit hanc tesseram: Sancta Maria. Cujus effigiem ipse quoque in peculiari maximoque suo vexillo præferebat, ut in sua *Laurea Austriaca* libr. iv, pag. 375, scribit Julius Bellus.

Eo in bello Bohemico, suffragante beatæ Virginis patrociniæ, ex Mariomastigibus hæreticis hostibusque memorabili prorsusque mirabili victoria potitus (hæretici enim loci situ, bellico apparatu militum numero Catholicum Maximiliani ducis exercitum longe superabant), domumque incolumis redux, in præfato beatæ Mariæ sacello, seu basilica, tanquam solemnne certaminis sui tropæum, suisque in beatam Virginem grati animi monimentum, pulcherrimam Annuntiæ Virginis aram, nobilissimi Apellis Petri Candidi peniculo concinatum, sed coronide pretiosissima, artificiosissima, inaurataque inclusam collocavit, a Gustavo Adolpho Suecorum rege, quando Monachium voluntaria civium deditione captum anno 1632 subiit, ab arte pretiosaque elegantia eximie laudatam et æstimatam.

Idem dux Maximilianus in eremitarum Augustinianorum templo, sacellum aliud exstruxit, ferreis eleganter obseptum clathris, polito marmore, picturaque præstantis ara visendum, Marianaque iconæ thæumaturga levibus marmoribus scitissime inclusa (coram quam perpetuo ardens itidem a duce Maximiliano donata dotataque argentea lampas pendet) celebratum.

In sacrosancta domo Lauretana duobus sacerdotibus ampla fundavit stipendia, ut eorum quivis diebus alternis in honorem beatæ Virginis Dei Genitricis sacra missarum solemnina celebrent, proque felicitate domus Boiariæ orent.

Non nescius esse hæreticos beatæ Virginis osiores, et pecuniæ amatores, ut his illius amorem conciliaret, monetas suas aureas et argenteas beatæ Virginis insignivit imagine, quæ divinum Filium virgineo insidentem grenio exhibet, Virgineæ Matris caput diadema, dextram sceptrum implet, leva divinum Pignus mulcet: nubibus Domina insidet, ac radiis undique irradiata semilunam vestigio premit, orbem monetæ hæc ambit epigraphe: *Clypeus omnibus in te sperantibus*: æternum monetæ latus ducis electoris insignia occupant, cum inscriptione: *Maximil. Palat. Rhen.*

Com. V. Z. *Bojariæ dux, elect. S. R. I. princeps*, etc.

Singulari quadam in Virginem religione ductus, filium suum primogenitum Ferdinandum Mariam voluit appellari. Monachii publico in foro ad patentissimum Deiparæ cultum, columnam et statuam beatæ Mariæ Virginis erexit, ante quam hæc oratio dici solita est : « Ave, sanctissima et gloriosissima Virgo et Mater Dei Maria, quæ simul purissima virgo et mater, æterni Verbi tuo casto virgineoque utero altissimam gloriam vestivisti, et amissam per nostros parentes gratiam recuperasti, laudamus, et veneramur profundo corde tuam sanctam imaginem, in hoc foro positam, præsertim his periculosus belli motibus : teque uti Patronam hujus civitatis, totiusque patriæ protectricem invocamus, prout hactenus semper tuo gratioso subsidio, et materna cura cum incredibili nostro solatio, tuæque æterna laude efficaciter adjuti sumus. Ita merito omnem spem nostram atque fiduciam in te collocamus, humiliter obsecrantes, per amorem quem erga unigenitum Filium tuum, et ipse erga te monstrare solet, ut pro nobis miseris peccatoribus intercedas, et veluti clavis ad abyssum divinæ bonitatis, ac dignissima Mater Judicis æterni hanc civitatem, totamque patriam, et omnes catholicos ab hostibus Ecclesiæ, peste et aliis periculis defendas, nostrisque peccatis dimissis, eo nos inducas, ut finaliter in omnibus operibus tuæ tuique Filii voluntati nos omnino conformemus. Amen. »

Post memorabilem illam victoriam, sub Praga obtentam, Maximilianus, tradita Tilio militia, Monachium rediens, gratiam habuit Deiparæ in suburbano ejus templo, triumphumque recusans, eum Deiparæ tunc exhibuit, et quotannis exhibendum decrevit. Quæ de re Jacob. Damianus libr. iv, pag. 86, sic cecinit :

*Tum mihi militiæ Bavarus jus omne relinquens,
Monachium repetit : conjux hinc obviat, illinc
Guillelmus pater, et diverso ex ordine cives
Ædificant alii scenas, arcusque triumpho
Sublimes ; verum ille pedes declinat in ædem
Victricis divæ, et grates pro munere reddit.
Et tibi, magna Parens, inquit, tibi templa vovemus.
Bellatrix, et dona tuis sacrabimus aris
Auxilii monumenta, tui monumenta triumph
Romæ monte super magnæ. Tibi cantica dicet
Spectator, vertet quicunque huc advena gressum.
Ast arcus jubet, et scenas, atque edita cælo
Pegmata destitui princeps, signumque potentis
Christiparæ imponi solio, siccusque sub artus,
Et cineres gestari humeris spirantia dium
Numina, et ornatam pompa prodire per urbem.
Ipse pedes præfertque facem, totiesque triumphum
Instaurat superis, quoties ea festa recurrens
Annus octava remeant cum luce November, etc.*

Jussit appendi Romæ in Sanctæ Mariæ Victoriosæ sacello Marianum illud labarum, quod attrivit hæreticos, orthodoxos protexit. Triumphari ibidem voluit viginti vexilla rebellium, quæ aperiens sibi ferro viam multo sanguine fuso rapuit e manibus inimicorum. Curavit fundi ex purissimo argento,

ornari auro tabellæ victoriosæ coronidem, ut devotioni majestatem conjungeret, et suos principes ad imitationem provocaret. Et ne esset India alterutra immunis, curavit conformari tabernaculum pulchrum ex ebena, ornari ebore, ditari argento, nobilitari gemmis, ut mediam teneret beatæ Virginis imaginem.

Vivebat adhuc Maximilianus anno Incarnationis Dominicæ 1648.

§ XV. — *De Maximiliano Henrico Baviaræ duce.*

Maximilianus Henricus, utriusque Baviaræ dux, inter alia reverentissimi affectus sui erga augustissimam Dei Matrem specimina, anno 1639, soliditatis Marianæ, quæ est Colonia apud Patres soc. Jesu, præfectus creatus, habuit ad sodales suos in ecclesia societatis ejusdem, die Virgini Annuntiatæ sacro 25 Martii ad cultum beatæ Virginis Mariæ paranesin, Colonia Agrippinæ a Joanne Kinchio eodem anno typis evulgatam, quam, quia ea, tanquam clarissimum speculum, tanti principis eximium erga Deiparam Virginem affectum vivissime repræsentat, hic in Marianorum cultorum gratiam libet integram repræsentare ; est autem hujusmodi :

Serenissimi Maximiliani Henrici utriusque Baviaræ ducis Parænsis ad cultum beatissimæ Virginis Mariæ.

Dignare me laudare te, Virgo sacrata.

Quamquam, sodales optimi, nobisque dilectissimi, hodierna die, ut alias, semper audivissem libentius disserentem quemcumque de cultu sacratissimæ Virginis Patronæ nostræ, quam ut ipse hoc dicendi munere fungerer, tum quod ad audienda illius encomia, ejus cum lacte materno amorem imbibi, semper sum paratus, tum quod non eum dicendi quem audiendi usum habeam, tum, quod studia philosophica quibus post litteraturæ polioris exercitationem me addixi ; orationis amœnitatem, quæ hic etiam spectari solet, si non omnino respuunt, certe haud parum neglectam immi- nuant.

Tamen, quoniam ratio officii, quod oblatum sponte suscepi, ad honorem illius, quam unice colui semper, pene efflagitat, ut sodales mihi carissimos semel horter ad id ipsum porro prosequendum alacriter, ad quod inchoandum fuerunt propensissimi, ut animadverti cum summo animi oblectamento, quamdiu præfecturam gessi, persuaderi mihi sum passus, ut hanc muneris administrati appendicem admitterem.

Id autem feci eo libentius, quod in ea natus sum domo, et educatus, quæ nulli in orbe terrarum cedit in veneratione, et cultu peculiari Deiparæ quia, arbitror, nullam plus beneficiorum cœlitus a Deo, illius materna cura ac intercessione obtinuisse.

Nimirum stetit hactenus statque adhuc immota virtus, et fortuna Boiorum invicta semper Virginis Mariæ præsidio. Illam habemus, ut clypeum

in se sperantium, qualem experti sumus in hunc usque diem, nec ambigimus, eandem, quæ semper fuit, fore nobis jugiter in posterum.

Et ut nihil dissimulem, calcar ad ipsum addidit, qui omnia apud me potest, serenissimus Ferdinandus archiepiscopus ac elector Coloniensis dominus ac patruus noster, Virgini matri, si quis principum in imperio addictissimus, quem cum nostræ esset ætatis, ad sodales Marianos dicentem Colonia, supersunt etiam ex auditoribus nostris, qui ante quadraginta, et quod excurrit, annos, audivisse affirmant.

Dicam autem sine fuco quod sentio, et proferam in medium absque verborum phaleris (quæ principis ecclesiastici sermonem non exornant), quod quidem ex domestica disciplina, et majorum meorum sensum hausit de cultu illius, quam utinam semper colere submississime sim dignus: *Dignare me laudare te, Virgo sacrata.*

Quamprimum ætatem attingi, in qua cum notitia pertenui gustum aliquem rerum divinarum habere incipiunt parvuli, qui ad pietatem sollicite erudiuntur, eam persuasionem concepisti, quæ in me cum annis altissimas radices egit, fidelium neminem esse debere, qui non Virginem sacratissimam Mariam agnoscat, et singulari affectu diligendam, et cultu maxime eximio venerandam. Id enim cum perhonorificum, tum perquam fructuosum ac jucundum mihi natura ductrice, sed fidei lumine oculata, et doctrina cœlesti imbuta, videbatur.

Est enim illa imprimis omnium, sive in terris degentium, sive agentium in cœlis, Domina. Dominam dum voco, non designo dominatricem aliquam purpuratam Asiæ, non reginam aliquam turritam Africæ, non imperatricem aliquam coronatam Europæ, non Estherem, Semiramidem, Cleopatram, Pulcheriam; nam harum similitumque si quod fuit dominium, vel unius civitatis, vel regionis, vel summum, regni aut imperii terminis arcabatur: illius autem haud magis arctatis limitibus quam universi, qui immensitatem admittunt concluditur. Ut merito illam Syriæ oraculum Ephremus, Dominam, Principem, Reginam præstantissimam, denique perquam benedictam Dominam appellet.

Annon igitur perhonorificum censi debet, talem tantamque Dominam omni mentis devotæ subditi-que corporis cultu venerari, ac ejus vocari servulum, imo mancipium? Nam nec hoc detrectamus ejus clientuli, cum et genitiis illis beato æque fruentibus ævo conveniat, nisi quod, illi unica affectus, nos quoque altera e metallo vinciente catenula, illi simul mancipati.

Habuit olim domus nostra, et etiamnum veneratur Kunegundem Augustam imperatoris virginis conjugem virginem, orbis miraculum eatenus inauditum, neque visum postea. Hæc, dum inter mortales ageret, nemo erat principum Germaniæ, nemo Italiæ, nemo Galliæ, qui non gloriosum sibi duce-

ret in consortium illius, et ad manus osculum admitti, ad plantas accedere, aut plantis caput submittere, denique servire Kunegundi Bavaræ, quia imperatrici. At quid Kunegundis cum Maria, pedissequa cum hera?

Kunegundem dum nomino, non possum non meminisse Henrici chari consortis sed virginis, ejus nomen mihi charum, non tam quod fuerit imperatoris, quem genuerunt Boiorum duces et patrem agnoscit nobilitas Boica in triginta duobus Babonis Abensbergii filiis a virginemarito adoptata, quam quod fuerit Cæsaris beatissimæ Virginis Matris studiosissimi, nempe illius, qui inter mille templa, quæ Deo unus ipse regia magnificentia exstruxit, præcipua Deiparæ nomine signavit ejus memoriæ dicata. Inter quæ eminent, Basileense, Spirensis, Bambergense, quod in hæredis locum assumpsit post mitram illius impetratam, dignus qui castitatis virginæ hæres ex asse a Regina virginum scriberetur.

Idem ut cresceret in terris hæreditas Mariæ, artificio usus est haud vulgari, quo Hungariam vastissimum regnum patrimonio junxit Mariano, sorore sua Gisela Bavara Hungarorum regi Stephano desponsata: ea seu spe, seu conditione, ut is cum universo regno, abjurato idolorum cultu, Christianis sacris initiaretur, ac Deiparam post Deum impense coleret. Quod rex sacro tinctus lætice statim incredibili affectu ac studio est excelsus, qui seipsum et regnum suum de novo per votum Deiparæ obtulit, familiam Mariæ nominare illud solitus. In quo pro instituto filium ex Bavara susceptum D. Emericum reliquit hæredem.

Nec illud silentio prætereundum, consuesse Henricum prima nocte, qua urbem ingrediebatur, in ecclesia S. Mariæ Majoris excubare orationi intentum, quod non Romæ usurpabat solum religiose, sed in qualibet imperii civitate, ad quam se conferebat, si ædem Marianam reperisset. Tanti faciebat imperator nocturnam etiam in purpura servitutem prope universorum Dominam.

Quæ eadem non hominis tantum, sed Dei ipsiusmet, quippe Christi Theanthropi verissima Mater, vere Theotocos, vere Deipara. Qua dignitate post divinam major ne fingi quidem potest. Est enim Dei maternitas, ut receptissimum apud theologos esse frequenter audivi, fundamenti vice omnium illorum donorum, quæ puræ creaturæ divinitus unquam sunt communicata. Ex quo putant effici, nihil unquam gratiæ alicui concessum, quod simili, aut perfectiori modo non fuerit Deiparæ collatum, modo sexui non repugnet. Quis igitur infra dignitatem suam arbitretur esse, et non potius honorificum sibi servire Matri, in cujus ter benedicto ventre hospitatus fuit novem mensibus, et a cujus candidis uberibus pendit Deus?

Hic animo mihi obversatur Agnes nostri sanguinis herois, sapientia et virtute cum paucis comparanda heroibus, virilis animi femina, Heu-

rici III imperatoris conjux, dux Bavariae XLVII quæ, quia mater Henrici IV Cæsaris, eam a principibus venerationem est consecuta, ut non solum ducatus Bojarie illi fasces submiserit, sed imperium Romano Germanicum, ejus clavum Agnes Bavara moderata est, et tanta arte periclitantis reipublicæ statum est tutata, ut nihil in ea tumultus, nihil simultatis tantæ rei novitas generarit. Nimirum esse matrem Cæsaris adolescentuli extremæ submissionis cultum extorquebat, et esse Matrem Dei æterni a nobis venerationem, quam exhibere possumus maximam, non impetrabit?

Nec te silebo, Mechtildis, quam idcirco dux serenissimæ familiæ, Austriaca et Bavarica, in honore habent, quod Rudolphi, qui ex Habsburgica domo primum imperium obtinuit, ideoque communis omnium quicumque hodie Boico Austriacoque sanguine censentur, habearis parens? At quid est esse parentem unius alteriusque familiæ mortalis, si collatio instituatur cum parente Dei immortalis?

Mechtildis Austriacæ commemoratio alterius Bavaricæ memoriam mihi ingerit, quam stirpe Leuchtenbergica habuimus et matrem et magistram pietatis Marianæ: vere magistram, quæ non minus exemplo quam verbis ad cultum singularem Dei Matris efficacissime nos incitabat, exemplar ipsa perfectissimum erga illam devotionis.

Assueverat a teneris quotidie pensem quinque horarum constanti ordine, inter varias occupationes distributum, pie orando persolvere, ejus majorem partem plerumque absolvebat Rosarii et Psalterii divæ Virginis recitatio. Quem morem religiose retinuit usque ad extremam vitæ periodum.

Frequenter supplicatum ibat ad sacrarium, in quo beatissima Virgo Oëtingæ incredibili piorum concursu colitur, nec pedibus emetiri iter, quamvis longum et asperum ducebat principis dignitati indecorum aut molestum sibi, licet valetudine peritui, et graviore corporis pondere præpedita, memor se Dei Matri præstare obsequium.

In profectionibus cum sacellum aliquod Domine nostræ præterveheretur, plerumque ex curru descendebat, et ante aram flexo poplite divam Salutationibus aliquot angelicis venerabatur. Tum gazophylacium sacra stirpe liberaliter opulentabat, ejus officii pia mater, nostras nostrorumque fratrum manus ministras sæpe adhibuit, ut chara sua pignora ad istius modi munificentiam condoceferet.

Inter corporis ægritudines, quibuscum non raro conflictabatur, unicum illi erat asylum diva Virgo Oëtingana, ejus opem uti conceptis ac fide persolutis votis demereri studuit, ita non raro præsentissimam in reparanda sospitate fuit experta.

Denique in extremis aliorum omnium, quæ charissima esse solent, quasi oblita, hoc unicum, ut

summum votorum suorum, a serenissimo Alberto conjuge suo, domino ac parente nostro, et ipso Virginis studiosissimo, afflictum petiit, ut non alibi quam in Oëtingana tumularetur, et quidem absque ulla pompa funebri, ut ancillula Mariana, quasi nullibi digniori mausoleo contegendum corpus, quam ubi in vivis animo et amore erga Divam semper præsentissima fuerat.

Sed a Mechtilde matre nobis æternum colenda, tandem digressi etiam ægerrime, si spectem fructum multiplicem cultus Mariani; profecto quilibet patronæ nostræ addictus, usurpare posse videtur. quod regum apud Hebræos opulentissimus haud vane asserebat de sua illa, quam sponsam elegerat, sapientia, per quam theologi nostri haud raro Deiparam sacro sensu intelligunt: *Venerunt mihi pariter cum illa omnia bona* (Sap. VII, 11); per bona designans non interna solum, quæ virtutum ambitu continentur, sed externa quoque, opes, honorem, potentiam, et si quæ præterea in bonorum censu. Liberalis ac magnifica est Domina nostra, quæ non contenta se dedisse, dat secum omnia: quamvis qui Mariam accipit, quique illam continet, et præterea nihil, habeat omnia.

Si gratia indiges, et quis mortalium non indiget gratia, cum quidquid possidet, acceptum debeat gratiæ? « Ipsa est Thesauraria gratiarum, » inquit doctissimus Idiota. Augeri vis copias fortunasque tuas? *Mecum sunt*, ait ipsa, *divitiæ, et gloria, opes superbæ*, id est, pervenustæ, *et justitia* (Prov. VIII, 18), nempe durabiles, quia cum justitia comparatæ. Allicit te fulgor metallorum et gemmarum? *Pergit eadem gloriari: Melior est fructus meus auro, et lapide pretioso, et genimina mea*, id est, proventus meus, *argento electo*. (Ibid. 19.) Fames? *Ipsa est navis institoris de longe portans panem* (Ibid. XXI, 14): imo ipsa est Manna habens omnem saporem suavitatis. (Sap. XVI, 20.) Sitis? Ipsa est *puteus aquarum viventium*. (Cant. IV, 15.) Ipsa est

Vena saporatis plena salutis aquis.

Denique præsidiis omnibus destitutus, in ærumnarum pelago cum decumanis infelicitatis fluctibus luctaris undis pene obrutus? Ipsa est auxiliatrix, benevolum sidus, super Castorem et Pollucem, ipsa Cynosura.

Expertus id est, si quis alius, ut iterum domesticum utamur exemplo, Ludovicus Bavarus, quinquagesimus dux Bojarie. Is ante imperium, in imperio, post imperium, jurene, an injuria disputent alii, cum omnes propemodum in exitium ejus conspirarent, semper illud usurpavit, quia nunquam nomen Cæsaris deposuit:

Spes in Matre sitas Virgine Cæsar habet,
ipsam respiciens tanquam

mediis Palinurus in undis

ingeminabat: Ad hanc Cynosuram. Unde in tabula pictus Ludovicus, dextra signum Dei-

paræ diademate coronatæ gestans etiamnum nobis cecinit :

*Ni Virgo Cynosura foret, tu sero natanti
Porrigeres facilem, cæca Patrona, manum.
Nunc nemo tibi vota facit, fortuna salusque
Nostræ Virgo Parens unica gentis erit.*

Quem affectum in vitæ suæ potissimum deprompsit, quin omnium præterquam pietatis immemor, post Deum clementiæ Patrem, Deiparam, ut misericordiæ Matrem invocans hic vivere desiit, Monachii in æde Mariana, quam ipse erexerat, et nunc amplissima est totius Baviaræ basilicarum, conditus, superimposito regii splendoris tumulo, quo serenissimus patruus noster Maximilianus, elector Bavarus, deditissimum Mariano cultui imperatorem honorare voluit.

At sit utile, dicat aliquis, sit etiam honorificum colere Deiparam ; quid jucunditatis sit in servitute ejusdem audire magnopere desidero. Non opus hic multis ambagibus : ad experientiam provocandum est. Expertorum est illud effatum, quod Salomonis de sponsa sua Sapientia : *Non habet amaritudinem conversatio illius, nec tedium convictus illius, sed gratiam et gaudium.* (Sap. viii, 16.) Non sunt mores Domine nostræ austeri, molestique usus illius, et convictus non est tristis ac difficilis, sermo haud severus et horridus : omnia in illa, et quæ ab illa sunt amœna et suavissima. *Spiritus ejus super mel dulcis, et hæreditas ejus super mel et favum.* (Eccl. xxiv, 27.) Pax est agenti cum Virgine, et nullis tristitiarum nubeculis obscurata serenitas. Jucunditatem et exultationem thesaurizat super amantem se, et servantem sibi. (Eccl. i, 11.) Quid mirum, cum ipsa sit lætitia et corona exultationis ?

Hic nominare possem e familia nostra, quæ istiusmodi exemplis abundat, Wilhelmum Baviaræ ducem lxx, avum nostrum, quo fortasse ejus ævo, ut spectavit quoque cum hic ageret Colonia, nullus Europæ principum fuit religiosior, nullus Virgini Mariæ æque addictus. Quod testantur illius peregrinationes frequentes ad ædes celebriores Deiparæ, Oëtingensem, Duntenhusanam et Laurentanam, ubi hodieque ejus, cum admiratione adventantium, ostenditur regium plane donarium. Illi autem nihil magis volupe fuisse scimus, quam secundum Deum, ejus Matri exquisitissimo cultu famulari, et perfamiliariter in oratione congressus quam diutissime cum illa agere.

Hæc autem cum ita se habeant, ut ruditer delineavi potius quam suis coloribus expolivi, et communis esse debeat erga commune Dominam Patronam devotio, ob triplex bonum illi inseparabiliter annexum ; tamen est apud omnes in confesso, sodalium Marianorum maxime esse proprium, peculiari illam affectu, ut Matrem, amplecti, et singulari cultu, ut Dominam venerari. Est enim sodalitas Mariana modo quodam magis eximio in supremæ Domine tutela, et est genus quoddam adoptionis spiritualis, qua in beatissimæ Matris filios,

qui sodales sumus adoptamur. Cui beneficio, et ex illo provenienti gratitudinis obligationi, ut satisfaciamus, toto animi conatu annitamus, ut amatissimam nostram Matrem, eandem potentissimam omnium Dominam, non affectu minus quam effectu filiali diligamus, et eminentissimo cultu, quem Deiparæ, post Deum, exhiberi fas est, nunquam non impensissime honoremus.

Quod ut fiat tibi, summe Deus, tibi, summi Dei magna Mater Maria, humili prece supplicamus, et sodales nobis dilectissimos paternæ tuæ providentiæ indulgentiæque maternæ, quam toties experti sunt majores nostri, et nos ipsi, enixe commendamus : *Dignare me laudare te, Virgo sacrata.* Sic ille.

Hic idem Maximilianus Henricus, requisitus sese inscribere venerabili archiconfraternitati Immaculatæ Conceptionis beatæ Virginis de Urbe, eidem confraternitati sese inscripsit, his verbis : « Ad majorem Dei ac Deiparæ Virginis gloriam.

« Pie credo et confiteor cum beato Andrea apostolo (in vita ipsius apud presbyteros Achaïæ), quod quomodo de immaculata terra factus fuit homo primus, congruum fuerit, ut de Immaculata Virgine natus Christus, vitam æternam quam omnes perdidierant, repararet : et cum pluribus sanctis Patribus, ac in specie cum sancto Ambrosio in Psalm. cxviii, serm. 22, quod Maria Virgo per gratiam ab omni labe peccati integra fuerit : et cum divo Cypriano tom. III; serm. *De Nativit. Christi*, quod Maria communicabat natura non culpa : O igitur (ut cum beato Ephrem oratione ad sanctissimam Dei Genitricem orem) immaculata et intemerata, incorrupta et prorsus pudica, atque ab omni sorde et labe peccati alienissima, Virgo Dei sponsa, ac Domina nostra, suscipe me indignum clientulum in sanctissimam tutelam tuam, in qua et vivere et mori desidero, in quem finem venerabili ad Immaculatæ Conceptionis tuæ honorem, Romæ erectæ archiconfraternitati incorporari cupiens, hæc propria mea manu subscribere volui : Maximilianus Henricus, utriusque Baviaræ dux, coadjutor Coloniensis, etc. Anno 1645, 6 Septembris. »

Vivit, et Deiparæ Virginis cultui atque obsequiis per omnimodas pii amoris ac devotissimi affectus significationes, immutabili devotione sese addictissimum esse quotidie magis magisque declarare non cessat.

§ XVI. — *De Msczugio Pomeraniæ duce.*

Msczugio Pomeraniæ dux, inter alia affectus sui erga Mariam Deiparam Virginem specimina, in titulum et honorem gloriosissimæ Virginis Mariæ monasterium ordinis Prædicatorum Tezovix, alias Dirsnaviæ, fundavit, donans monasterio aream pacem, et licentiam in omnibus aquis piscandi.

Idem in Polplin in terra Pomeraniæ, et territorio Thunaviensi, monasterium ordinis Cisterciensis, olim Novin Dubrawii appellatum, sub titulo

et honore beatæ Mariæ Virginis fundavit, vel potius transtulit : dudum enim dux Samporiæ patruus hujus Msczugii germanus, illud fundaverat, quod propter incommoditatem loci Msczugius in Polplin transtulit, et ampla dote et liberalitatibus

ampliavit. Idem ecclesiæ Vladislaviensi beatæ Mariæ Virginis, intuitu cultus et servitutis cœlorum Reginae, multas villas cum omni pleno jure, dominio et libertatibus liberaliter contulit. Vivebat anno Domini 1289.

CAPUT XII.

De Narsete Italiæ duce : Nicolao Ilkestonensi domino : Nicolao Stegrarum comite : Nicolao Tersacti principe : Nicolao Validimontis domino : Nicolao Ungariæ principe : Nonnio Alvaro Pereira : ac Normanno Flandriæ comite.

§ I. — De Narsete Italiæ duce.

Narses Italiæ dux, fortunatissimus et fortissimus imperator, quem Justinianus Augustus copiis exercituique præfecit, Virginis tam sedulus cultor erat, tam amicus et socius, ut militares copias, tum demum in aciem produceret, cum Deipara se illi videndam præbisset. Igitur sacræ Virginis et consiliis et auxiliis Totilam vicit, Barbaros ex imperii finibus sæpenumero relegavit, infestissimos religionis hostes vertit in fugam, robustissimos duces Buselinum et Sidualdum (Bulsinum et Silvaldumaludum nominant) subjugavit : erantque tam multæ tamque illustres victoriæ, angelorum Reginae tum potentiæ, tum elementariæ tribuendæ, quæ apparebat in præliis, et Narseti quid maxime esset expediens, amanter indicabat. Gothorum classis, quæ tanquam densa nubes Orientem obscurabat, timore Narsetis repente dilabitur. Tarentum ab iisdem Gothis captum Romani recuperant, et præter omnium opinionem Deiparæ venerator Narses, quamvis et Francis et Gothis iter esset obstructum, tamen cum exercitu Ravennam pervenit incolumis. Rubiconem ab hostibus custoditum, occiso Gothorum duce, transivit, et in Tascia occurrentem cum ingenti exercitu Totilam adoritur intrepidus, signis collatis cum eo dimicat, ad extremum interficit, ejusque universum exercitum contrucidat : factumque est Dei opera quod ipse confessus est Narses, ut rex ille bellicosissimus cum potentissimo exercitu et innumerabilibus claro victoriis, a semiviro Narsete (erat enim eunuchus), qui tamen Mariæ Virginis ope nitabatur, tam feliciter vinceretur. Neque enim prius ipsius admonitu Virginis cum hoste confligebat, quam prælii committendi signum cœlitus accepisset, precibus enim excita succurrit, quæ, ut canit Ecclesia, *terribilis est ut castrorum acies ordinata.* (Cant. vi, 9.) Post eliminatos armis ex Italia Barbaros, qui passim cœnobيا templaque diruerant, multas basilicas maximeque Marianas restauravit Narses, immo regia denuo magnificentia liberalitateque a fundamentis suscitatas publico reddidit emolumento. Porro Paulus V Pont. Max. in suo admirandi operis sacello in Exquiliis, inter imagines servorum Deiparæ Virginis Narsetis imaginem depictam esse voluit, et sub illa hanc exstare in-

scriptionem : *Narsetem Virgo docet, quomodo Totilam vincens Italiam liberet a Gothis.*

Vivebat Narses circa annum Dominicæ incarnationis 550.

§ II. — De Nicolao Ilkestonensi domino.

Nicolaus de Cantilupo, dominus de Ilkeston, inter alia suæ pietatis erga Deiparam Virginem documenta, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem cœnobium Beauvaleense in agro Nottinghamensi pro Carthusiani instituti monachis fundavit, anno incarnationis Dominicæ 1345.

§ III. — De Nicolao Stegrarum comite.

Nicolaus Montmorencii, Vendagii regulus ac Stegrarum comes, inter alia haud obscura Marianæ pietatis specimina, anno 1604, sanctimoniales beatæ Birgittæ (quæ se Deiparæ filias merito vocant) Insulis constituit, easque dotavit. Idem anno 1605, auctor fuit condendi monasterii religiosarum beati Benedicti, quod a beata Virgine Pacis nomen habet. Idem variis suis opusculis eximiae suæ adversus eam pietatis plurima reliquit monumenta. Vitæ diem clausit extremum anno 1617, 26 Maii.

§ IV. — De Nicolao Tersacti principe.

Nicolaus Frangipanius, e prima nobilitate Romana, Tersacti et Fluminis oppidorum in Dalmatia dominus, vir virtute ac pietate Deiparam Virginem perillustis et inelytus, dum sub prætoris titulo Croatia, Dalmatiæ, atque Istriæ regionem administraret, beatæ Virginis Nazarena domus, ingenti honore in Galilea Syriæ regione olim culta, inde a fundamentis avulsa haud dubio angelorum ministerio, per ingentes terrarum marisque tractus in Dalmatiam translata, in ipsius solo, nempe in acclivi monte, qui inter præfata Tersacti et Fluminis Dalmatiæ oppida leniter acclivis eminet, sedem fixit. Rei igitur miraculo, quod in suo fundo evererat, simulque Alexandri Tersactensis episcopi, cui intempesta nocte inter somnum et vigiliam Deiparens apparuerat, sermone ac repentina sanitate, qua ab eadem Deiparente miraculose donatus fuerat, motus, obstupuit primo Nicolaus, inde lætus cœleste munus in suo potissimum agro condisse, et ipse strenue in montem accurrit, sanctissimamque ædem, haud secus quam dignum erat, donis colere atque ornare instituit.

Cæterum quia rei novitas hominum memoria, n,

magnitudo superabat fidem, tam insolitum inauditumque miraculum diligentius explorandum existimavit. Verebatur quippe ne eorum credulitas suspecta cæteris foret, neve tanta res plus admirationis quam fidei esset apud posteros habitura. Itaque re cum Alexandro antistite communicata, placuit certos homines in Galilæam mittere, totam rem intentius spectaturos. Ex omni numero electi quatuor, expertæ fidei ac probitatis viri, in quibus Alexander ipse antistes fuit. Hi Nazarethum missi, omniaque explorata referre jussi. Igitur impigre conscensa navi, transmissoque Adriatico, Ionio, Cretico, Cyprio mari, Palæstinam secundo cursu tenuere. Nec mora. Barbarorum animis auro delinitis, Hierosolymæ sacrosanctum Christi sepulcrum venerantur. Inde fide publica, firmoque armatorum præsidio septi, Nazarethum Galilææ urbem, quod navigationis caput erat, protinus pergunt. Ibi impensius inquirentes, comperiunt ex incolis non tam re quam verbo Christianis, domum natalem beatæ Virginis inde paulo ante sublatam. Deducuntur ad templum ab Helena Augusta olim sacræ ædi circumdatum, cernunt templi divinitus perrupti ruinas, cernunt iisdem monstrantibus aream, ubi sacrosancta domus steterat, cernunt fundamenta, recentia sanctæ domus avulsæ vestigia : dimensi longitudinem ac latitudinem areæ, fundamentorum crassitiem, reperiunt omnia cum translata in Dalmatiam ædis parietumque mensuris, quas ad id secum attulerant, prorsus congruere, tempus quoque Augusti sacelli illinc ablati avectique in Illyricum convenire. Ergo effusa cum lætitia et gratulatione domum reversi, Nicolaus nostro explorata renuntiant. Ille enimvero tali nuntio admodum lætus, manantibus præ gaudio lacrymis Deo Deique Parenti grates ingentes agit, quod se non solum vivente, sed propemodum vidente, tantum miraculum exstisset, tam evidentibus prodigiis talium virorum auctoritate firmatum.

Cæterum cum sacra domus occulto Dei judicio, quadriennio non toto (deerant quippe menses quinque) ex loco, in quo ad breve illius gentis solatium, diversorium potius quam domicilium collocaverat, cessisset, ubi divinum illud pignus augustissimamque Deiparæ cellam alio avectam fama vulgavit, Tersactenses, finitimosque circa populos tam inopinatæ rei admiratio ingenti stupore defixit, ut sanctissimæ domus desiderio stimulante, lymphati decurrerent, et concessum adeptumque a Deo munus, quacunque eorum patebat regio, oculis diu atque voce quærirarent. Ad ultimum lamentandi defatigatione magis quam satietate victi, ad Nicolaum nostrum frequentes coeunt, integratoque fletu, ab eo auxilium et consilium petunt. Ille etsi communi vulnere ictus, mœstusque plus quam pro virili parte, egebat ipse solatio; vicit tamen animum, et mœrore dissimulato, populi luctum sua auctoritate sapientiaque

abstersit. Grave utique dampnum acceptum esse, et quo vix majus ullum accipi potuerit ab irato Deo, ut nullæ lacrymæ, nulli gemitus ejulatusque exhaustire animi dolorem queant : cæterum immerito ipsos tantopere queri : cœlestis doni usuram a Deo datam nulla præstituta die, proinde non esse cur quererentur repetitam, cum voluisset is qui dedisset. Quin potius grates agerent Numini de concessio aliquot annis usu tanti et tam frugiferi pignoris, et præsens incommodum præteritorum commodorum memoria compensarent; porro daturum se operam, ut ademptum divini muneris fructum aliqua ratione revocet, tantique boni desiderium leniat, quippe in ipsis sanctissimi sacelli vestigiis consimilem ædem beatæ Virginis excitaturum, quæ simul posteris tantæ rei monumentum foret, simul ipsis tam gravis damni solatium. Confidere utique se, etsi absit natalis domus beatæ Mariæ, ejus opem non defuturam. Nec Nicolai dicta, magnificentiora factis fuerunt : paucis annis, ipsius ære, sumptuque, nova ædes Deiparæ dicata, in iisdem stetit vestigiis, templumque insuper ædi circumdatum est opere cultuque magnifico, quod hodie exstat, haud clarius Nicolai munificentia, quam tanti miraculi monumentum. Nec vero Nicolai conditoris vocem beata Virgo irritam esse passa, crebra inibi deinceps edita miracula, et illam sedem Deiparæ cordi esse, nec ejus Illyricis deesse præsidium, satis ostendunt.

In eo templo quod S. Mariæ a Tersacto vocatur, vel veteris sanctissimi templi, vel potius sacelli memoria, vel novis miraculis nobile, ad januam assimilatæ Nazarenæ domus egregium Nicolai nostri monumentum hodie visitur, qui templi conditor pro sua erga natalem Virginis domum eximia religione, proximum illius vestigiis sepulcrum elegit sibi posterisque. Quin etiam marmorea inibi tabula exstat perantiqua tanti miraculi ad posteros testis, in qua incisum : *Hic est locus in quo olim fuit sanctissima domus beatæ Virginis de Laureto, quæ nunc in Recineti partibus colitur*. Sic ibi. Vivebat Nicolaus anno Incarnationis Dominicæ 1290.

§ V. — De Nicolao Validimontis domino.

Nicolaus de Estouteville, Validimontis dominus, ex quo propagata est illustris familia Estoutevillea in Neustria, Validimontis et Torsiaci domina, pro eo, quo Deiparam Virginem diligebat amoris affectu, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem in diœcesi Rotomagensi, in decanatu Validimontis, abbatiam pro Benedictini ordinis Patribus fundavit, anno salutis 1169.

§ VI. — De Nicolao Ungariæ principe.

Nicolaus Esternasius, prorox palatinus Ungariæ, aurei Velleris eques, aureo semper erga Dei Parentem amore effulsit. Tyrnaviensi visitantis Matris parthenio, primus nascentis hujus cœtus assistens, et aliis alibi, nomen dedit, Mariæ mille devotus nominibus. In æce Fra-Kno a se condita sacellum beatissimæ Virginis Matris tutelaris no-

mini dicavit : arcis portæ Marianam statuam, sancti Caroli Borromæi exemplo, imposuit : arcem universam, sub tuum, Maria, præsidium ire jussit. Taceo aras et templa, illius honori vel restaurata vel meditata. Illius est Kif Martoniense cœnobium sancti Francisci familiæ structum : illius celeberrimum Tyrnaviæ templum societatis Jesu academiæ conditum, dignum magnificentia ejuscunque ætatis, aut regiæ majestatis. Spectabilem, ac magnificum baronis honorem ipso visitantis Virginis Deiparæ die accepit, anno 1618, regiæ etiam in Ungaria curiæ; illo die, magister factus. Propugnatus contra Dei Matris hostes Deiparæ honor, suscepta ejus amoris jejunia, preces, celebrati ad aras divino epulo ejus dies. Nullus olim Pessinuntius magnæ Matris sacerdos tam illius honorem, quam hic maximæ optimi Dei, Matris nomen tuebatur; fortiterque stetit iis, quibus Mariæ sodalem se devoverat verbis : se illam nunquam derelicturum, neque permissurum, ut a suis subditis contra Mariæ honorem, aliquid unquam agatur.

Sed et illud palmare est. Filio Ladislao, tum 15 duntaxat annos nato, paternum vinculum pro natali genethliaco misit Marianam coronam; et nuntiavit, se coronam illam pro ipso beatissimæ Virginis Matris honori, toto 15 annorum spatio quotidie perorasse. Scit hæc is, cui id Nicolaus nuntiabat, filius Ladislaus pretiose ligatus. Quam rarus pater ita filium suum ligat! O Marianum pro domo sua, pro filio oratorem patrem! Tres genethliacas rosas filiis reliquit, et huic uni, e totosis pretiosum pro natali die sertum texuit, coronario illo vinculo non Floræ, sed Mariæ. Quoties Mariam filii sui Ladislai nomine salutabat, orabatque ut Mater Maria, Ladislau perpetuum suum filium esse vellet? Non arces tantum suas, verum et his ebariorem filium, non suum tantum esse voluit, sed et Mariæ. Felix pater, qui jam tum antequam moreretur, ne postea plane orphanum relinqueret filium, de tam bona illi matre providit! et tota quindecim annorum revolutione, quotquot a primis cunis Ladislaus infans, puer, et jam adolescentiam ingressus dies vixit, tot Nicolaus pro illo ad Mariæ Matris pedes deposuit coronas, ut nullus dies sine corona efflueret. Sic aureo vellere torquatus Nicolaus, die natali, torque Mariano

ligatum filium, et quasi vinctum Mariæ dedit, futurum Torquatum Marianum, eumque quotannis amplius quam tercenties et sexages, rosis immortalibus coronavit, paterna et materna strena. Mortuus est Nicolaus in Heflein anno Domini 1645, die 11 Septembris.

§ VII. — De Nonnio Alvaro Pereira.

Nonnius (aliis Nugnius) Alvarus Pereira, natione Lusitanus, patria Ulyssiponensis, illustrissimus Lusitaniæ comestabilis, et serenissimo procerum regni majorum sanguine cretus, Deiparæ Virginis Mariæ singulari famulatu refulsit; adeo ut tantæ Matris Virginis flagrans amore, multa in ejus honorem, et maxima erexerit delubra, inter quæ enitet mole sane regia, toto ob elegantiam orbe spectabile templum cœnobii Ulyssiponensis ordinis Carmelitarum et templum in Villa Vicosa (quæ solum est aulæ Brigantinæ) Impollutæ Conceptioni beatissimæ Virginis Mariæ sacrum, et cœlestibus portentis inibi a Deo peractis nobilitatum. Nunquam construit cum hostibus, nisi generalibus et publicis supplicationibus ad beatam Virginem indictis. Cum anno 1585, in die Assumptionis beatæ Virginis, ejusdem præsertim beatæ Virginis auxilio insignem de hostibus victoriam reportasset, eo in loco, ubi prælium peractum est, nobile templum erexit, ac tutelari suæ dicatum voluit. Missas omnes, quas in suo oratorio reliquit, de Magna Dei Matre esse voluit, quæ, ut communis fert opinio, multoties ei apparuit. Post multa templa Deiparæ erecta, et post varia egregiæ virtutis opera patrata, augustissimæ cœlitum Reginæ monitu Ulyssiponense Carmelitarum monasterium petens, illud a fundamentis renovavit, titulo Dominæ Nostræ Sanctæ Mariæ de Victoria insignivit, in eoque, suo inibi militari gladio suspensæ, reliquum vitæ suæ tempus angelorum Reginæ famulatui obsequiisque dedicavit. Volavit ad astra septuagenario major, anno orbis a Christo redempti plus minusve 1443.

§ VIII. — De Normanno Flandriæ comite.

Normannus Flandriæ comes, quo fuerit erga beatam Virginem affectu, luculenter declaravit, dum monasterio Divæ Mariæ de Dunis, nunc ordinis Cisterciensis, Furnas agros ac possessiones primum assignavit. Hic aliquando simul vivere monachi 120, conversi 240. Obiit comes anno salutis recuperatæ 1128.

CAPUT XIII.

De Octavio Monasteriensi marchione : Octavio Parmæ duce : Oderico Secusiæ marchione : Onulpho Wolverthen principe : Ordulpho Angliæ comite : Orlando Cathanio comite : Otthone Maglandiæ comite : Otthone Molhusti duce : atque Otthone OEttingæ duce.

§ I. — De Octavio Monasteriensi marchione.

Octavius centurio, marchio Monasteriensis, inter alia Marianæ pietatis suæ specimina, Madritense cœnobium, sub titulo Beatæ Virginis de Rosario, quod hodie Dominicani Patres incolunt, suo ære ædificari curavit. Vivebat anno 1630.

§ II. — De Octavio Parmæ duce.

Octavius Farnesius, Placentiæ et Parmæ dux, inter alia pecularia obsequia beatæ Virgini præstita, Parmæ cœnobium, templumque Annuntiatae Virginis posuit, et in eo Franciscanorum Patres collocavit. Idem crucem auream, ex aureo torque

pendulam, beatæ Virginis Lauretanæ tribuit. Cætera me fugiunt. Cœlum petiit anno ab Immaculatæ Virginis partu 1586.

§ III. — *De Oderico Secusiæ marchione.*

Odericus Manfredus, Secusiæ marchio, inter alias pietatis suæ erga sanctissimam Dei Matrem significationes, cœnobium Sanctæ Mariæ de Caramania, pro sancti Benedicti monialibus, in Taurinensi diœcesi, una cum Berta conjuge fundavit; ejusque foundationis diploma affert Ughellus, tomo IV *Italix sacræ*, pag. 1543. Vivebat Odericus anno salutis 1028.

§ IV. — *De Onulpho Wolverthen principe.*

Onulphus dominus de Wolverthen, e familia gentilitia ducum Brabantix, in sui erga Deiparam Virginem pientissimi affectus testimonium, sacellum in cœnobio Sanctæ Mariæ Diligemensis, et in eo altare ad honorem beatæ Virginis Mariæ fundavit, ab episcopo Cameracensi consecratum, ejusque curam canonicis regularibus sancti Augustini demandavit. Vivebat anno salutis 1095.

§ V. — *De Ordulpho Angliæ comite.*

Ordulphus, Angliæ comes, ob ardentissimum suum erga Dei Genitricem studium Tavistock in agro Devonensi, in ejusdem Dei Genitricis honorem monasterium Benedictinum quasi mille hominum capax, domosque alias monachorum congregationi congruentes suis sumptibus construi curavit, et illius ordinis Fratres quamplures inibi congregavit, abbatemque ordinavit, ut sub regulari meta suos mores componentes et colligentes, Deo ac augustissimæ ejus Matri servirent. Vivebat anno ab Incarnatione Domini 981.

§ VI. — *De Orlando Cathanio comite.*

Orlandus Cathanius comes, dominus Vallis Casentinæ, pietati suæ erga Deiparam Virginem aliqua ex parte satisfactorius, in Alvernix monte parvam quandam ecclesiam Sanctæ Mariæ de Angelis sacram, juxta formam seraphico Patri Francisco a gloriosissima Virgine, sanctisque Joanne Baptista, atque Joanne evangelista traditam, qua etiam de causa quædam suffragia ad eorum honorem atque laudem in Sacrorum Stigmatum sacello, singulis diebus a Fratribus decantantur, ad Fratrum ejus habitatorum usum ædificavit. Ecclesia hæc Servatoris nostri Christi, gloriosæ ejus Matris, plurimorumque angelorum atque sanctorum præsentia sæpius honorata est. Qua etiam de causa singulis diebus Sabbatinis Missa de Conceptione ejusdem Virginis gloriosæ in ea a Fratribus solemniter

celebratur. Hanc quoque sacram ædem sibi in sepulturam elegit præfatus comes Orlandus, sive Rolandus, ejus fundator. Vivebat anno Domini 1213.

§ VII. — *De Otthone Maglandiæ comite.*

Ottho Maglandiæ comes, vir armis togaque inclutus, inter alia Marianæ pietatis specimina, anno Domini 1142, in superiori Austria in finibus comitatus sui, cœnobium pro Cisterciensibus in honorem beatæ Virginis fundavit. Spiritum Deo reddidit anno 1149, in pervigilio Nativitatis Domini.

§ VIII. — *De Otthone Molhusti duce.*

Ottho Molhusti dux, pietati suæ erga Deiparam Virginem astruendæ, cum in somnis admonitus esset ut Fratribus griseo habitu indutis sibi aliquando occurrentibus faveret, atque egressus domo duos Minoritas ostiatim mendicantes in itinere offendisset, præhabiti somnii memor, illis tum ecclesiam beatæ Virginis Mariæ sacram, tum quoque monasterium in ameni ejusdam monticuli clivo ædificari fecit. Vivebat anno restaurationis humanæ 1232.

§ IX. — *De Otthone Oetingæ duce.*

Ottho Oetingæ in Bojaria dux, ex reverentissimo devotionis affectu, quo in Deiparam Virginem ferebatur, Salisburgi (civitas hodie munitissima, perampla, perelegans, prædives, archiepiscoporum sedes est) Sanctæ Mariæ basilicam, et parthenonem condidit, quem sanctus Rupertus Bojariæ apostolus consecravat, et sanctæ Eretrudi sorori regendum commisit. Idem dux Ottho simul ac a sancto Ruperto Christianis est sacris initiatus, Oetingæ templum sui palatii, septem planetis dicatum, vertit in beatæ Virginis cultum, quod ab eodem sancto Ruperto solemnem cæremoniam expiatum, et consecratum; hodieque frequentissimi mortalium illuc pietatis ergo peregrinantium concursus fiunt, et quotidianis miraculis celebratur. Ad hujus templi portam occidenti objectam exstat vetus suspensa tabula, qua res continetur his verbis:

« Oetinga olim nuncupabatur Ponthus, Romanis subdita: Dux Ottho sacra lympha per D. Rupertum lustratus, ædificavit sacellum anno . . . et consecratum est in honorem Nostræ Domine: urbs nomen a duce accepit, » etc.

Vivebat anno Incarnationis Dominicæ 600 dux iste Ottho: de quo vide, si libet, Antistites Marianos in sancto Ruperto antistite Vangionum.

CAPUT XIV.

De Paulo de Fontein comite : Pedone Mediolanensi comite : Petro Almarico comite : Petro Antonio Beretrani principe : Petro Aragoniæ barone : Petro Chelvæ vicecomite : Petro Egabriensi comite : Petro Fonsalitiæ comite : Petro Lusitaniæ principe : Petro Maria Sancti Secundi comite : Petro Mediceo : Petro Ossunæ duce : Petro Parietiniensi comite : Petro Pennarandæ comite : Petro Priegi marchione : Petro Villæfranchæ marchione :

Philiberto Nerestano duce : Philiberto Sabaudia duce : Philippo Alsatio Flandriae comite : Philippo Arescotti duce : Philippo Bono Flandria comite : Philippo Burgundiae duce : Philippo Maria Mediolani duce : Philippo Paliani duce : Philippo I et II, Sabaudiae ducibus : Philippo Vuilhelmo Palatino comite : Pino Forolivii principe : ac Prisco Carnutensi comite.

§ I. — *De Paulo de Fontein comite.*

Paulus de Fontein in Belgio comes, beatissimæ Virginis, cui mira fuit devotione addictus, auspiciis omnia feliciter gessit, perfecit, docuitque magnanimo pectore utramque fortunam pati. Tanquam novus Hector, non malleo, sed valido robustoque dicendi genere, sapientibus consiliis, et ingenii altum penetrantis perspicacia quocunque voluit, suum auditorem nervosis rationibus impulit. Tanquam novus Marius Romanus virtutis instinctu omnia ardua perrupit, et adversus aspera toleratu, doloresque acerrimos ita se armavit, ut ingenuerit muliebriter nunquam. Tanquam novus Hector pro patria decore pulvere sordidus, hostium penetrans aciem, adverso pectore vulnera accepit, non dubitans pro fide in regem patriamque mori. Geldriam primum obsessam vallarique coeptam per horridas immanesque pluvias et ventorum immanes tempestates, hoste fuso fugatoque liberavit, dein rursus hosti novam obsidionem molienti, et quasi certo suæ spei, subita et inexpectata celeritate omnem spem capiendæ urbis ademit. Hulstum hostili exercitu circumsessum exiguis copiis instar armigæ advolantis aquilæ, nonnisi hostibus illata clade, servavit : et Auriacum principem ingenti classe Flandriæ imminentem Westcappellæ castrametatus, a cervicibus Flandriæ avertit, et moras victoriæ injecit. Brugas ab hoste tentatas, inaudita celeritate vallo, propugnaculis et mœnibus roborans, urbem vinci ante facilem, inexpugnabilem reddidit : et munitionem nomine Stellam Slusis vicinam ab Hollando per fraudem occupatam tumultuariis copiis hoste subacto, sibi vindicavit.

Quis memoret hosti, de aggere Calloano triumphanti, et inexpugnabilibus munimentis clauso, clades ab hoc heroe illatas ? Qui autem hostibus terrori, suis amoris fuit, suosque nutu, oculis, exemplo, industria, vita incorrupta et fama nominis rexit et sustentavit. Fortuito morbo tactus, et de supremis deliberans, cum hostilis injuria et irreparabilis offensio menti recurreret, inauditum ultionis modum molitur, et nobilissimum decernit vindictæ genus. Extra indignationem namque et injuriam positus, suprema sua voluntate scribit suum hostem, heredem sui patrimonii, hostem quasi sui sanguinis filium complexus ; et cum placuisset cœlo vitam tanti viri prorogari, sibi restitutus magnifica condonatione hostiles injurias sepelivit. Hunc heroem, ut tantus esset, sanctissima Virgo educavit, formavit et ad fortitudinis facinora summa provexit. Illa viri continuis obsequiis, constanti cultu et sacris amoribus provocata, ad summos virtutis et gloriæ gradus

deduxit. Visa fuit Virgo cœlestibus cum viro certasse favoribus. Fontein alter Narses Justinii Junioris felicissimus dux præliorum et victoriarum. Hic nonnisi auspiciis et consiliis Virginis metari castra, conferre signa, conserere manus et ferrum, et denique victoria potiri.

Geldria erat liberanda, certabatur sententiis num ferro certandum ? Vicit sententia, periculo supersedendum. Summo mane Fontaine jubet Deo litari, jubet et Virgini consuetas Litanias persolvere : et ecce quasi sacro Virginis afflatu monitus jubet arma expediri, darique signum certamini futuro : aut hostem pellendum, aut moriendum. Venit, vidit, et hostem bis fugavit, hoc pacto sacratissimæ Virginis felicibus auspiciis semper actus suos egregios sicut exorsus est, ita et iisdem feliciter terminavit. Nunquam Virgo suum cultorem destituit, quinovis semper studiis factisque eam arctius sibi conciliabat. Rosarium Marianum, tanquam tributum beatæ Virgini quotidie pendebat, crebro culpas homologesi diluebat, Litanias Lauretanas legebat, quæ viri enuntiabant in sacrum illud sidus amorem. Brugis in nobili templo Patrum societatis Jesu voluit primam aram templi profusis sumptibus in Virginis gloriam apparari. Jussit ergo exquisita marmora, lapidesque nobiles conquiri, dolari, et artificiose exornari, et deinde Patribus ad se vocatis graviter indixit, ne ullas impensas formidarent. Matri enim Dei hoc opus destinari, et quod, si regium animum opes æquarent, regias opes in Virginis gloriam prodige consumpturum.

Nunc pro mea tenuitate tot testes et præcones mei amoris statuam, quot lapides. Hos volo posteritati loqui, testarique Fontein mancipatum magnæ Dei Matri, et se beatum ista servitute. Hoc etiam accipe non inferioris ordinis, quod Antuerpiæ peractum. Florent in ea urbe nobilissima nobiles pictores, non Zeuxe, Polygnoto, Timante (qui non plus quam quatuor coloribus usi sunt), Apelle, Protogene inferiores. Quæsitus ergo studiose pictorum princeps, qui exquisitis artibus, qua posset curiosissime amores Fontein effingeret. Mira viri circumspectio ! Priusquam igitur se stipulatione illigaret, voluit sibi de puritate vitæ constare, profanum enim et nefas censuit ipsum puritatis florem impuro pennicillo violari. Nulla manus, inquit, se jactabit meos amores venerea manu delibatos, præclarum sane et dignum tanto viro elogium. Si enim Alexander Magnus a nullo quam ab Apelle pingi, et a Lysippo fingi volebat ; cur Christianus heros Virginem castissimam, quam a casta manu pingi patietur ? Diva ergo cœlorum et terrarum Domina tribunum, comitem, guber-

nantorem, totius militiæ per Flandriam archistrategum, summum Brugarum et Franconia prætorem, supremum tormentorum bellicorum præfectum, summum denique armorum in Belgio moderatorem creavit. Et quia Virginem ferventi studio amavit, marchionibus, principibus Alberto et Isabellæ, regibus Philippis III et IV, charum et amabilem et admirabilem reddidit. Quicumque (ait Virgo) glorificaverit me, glorificabo illum, et qui contemnent me, erunt ignobiles. Obiit post annum 1640, quem nunc triumphali diademate coronat infinitis triumphis circumflua Regina, et omnium Domina in cælis, cujus sacrum caput tot coronis quotidianis redimivit in terris, dum ipsum bellantem Flandria spectaret.

§ II. — *De Pedone Mediolanensi comite.*

Pedo comes Mediolanensis, pro eximio suo in augustissimam Deiparentem obsequio, in honorem ejusdem augustissimæ Deiparentis, Mediolani templum ædificavit, quod etiam nunc vulgus ex conditoris nomine Sanctam Mariam Pedonem appellat. Vivebat anno salutis mortalibus allatæ 853.

§ III. — *De Petro Amalrico comite.*

Petrus Amalricus, seu Manricus comes, in Valeriæ urbis expugnatione, cum gigantææ magnitudinis Saraceno congressurus, cum sanctam Mariam Hortensem in Hispania celebrem invocasset, et Virginis ope Saracenum occidisset, non solum gratias egit, sed multa cænobio ejusdem sanctæ Mariæ Hortensis donavit, atque ibidem sepulturæ locum elegit, in quo et sepultus est anno 1202, cum hac inscriptione :

*Lux patriæ, clypeus populo, gladiusque malorum
Sub petra Petrus tegitur comes inclutus ista.*

§ IV. — *De Petro Antonio Beretrani principe.*

Petrus Antonius Sanseverinus, Beretranorum princeps, inter alia sua erga magnam Dei Matrem studia, conventum Minoriticum sub titulo sacrosanctæ Virginis Mariæ de Gratiis, prope Cassanum Calabrorum sibi subditum oppidum, a fundamentis ad apicem usque summa pietate summaque liberalitate exstruendum curavit. Vivebat anno Dominicæ Nativitatis 1551.

§ V. — *De Petro Aragoniæ barone.*

Beato Dominico, ordinis Prædicatorum patriarcha, sanctissime causam Rosarii pro concione Cæsaraugustæ apud Aragonios agente, fuit quidam baro, nomine Petrus, ipsius beati Dominici consanguineus, et cunctorum excellentissimus patrator flagitiorum, et ita obstinatus in aviditate peccandi, ut omnino converti non posse videretur. In cujus præsentia dum plura de laudibus et virtute Rosarii beatæ Virginis Mariæ ejusdemque confratriæ a quamplurimis recitarentur, sic ait : Ecce jam desperaveram, sed tanta a viro Dei, Dominico scilicet, volo audire mirifica. Itaque nobilium comitatus caterva ad Ecclesiam properat, non pro sua conversione, sed tantum pro spectanda viri

sancti novitate. Cujus dum prædicationem audisset, nondum conversus, sed timore vehementi agitatus, ad propriam domum rediit. Altera sequitur festiva dies, in qua ecclesiam iterum iterare pro consuetudine cogitur, ubi Dominicum iterum reperit prædicantem. Quem cum Dominicus esset intuitus, sciretque eum tantis sceleribus obnoxium, ut converti non posset, nisi exterior confusio adjuvaret, oravit Deum dicens : « O Domine Jesu, videant isti, si placet tibi, qualis est iste, qui intrat ibi. » Et subito, Deo volente, viderunt hunc baronem a daemonibus ligatum, et tractum horrendissime. Clamor oritur in sermone, abscondunt se videntes, non hominem sed diabolum se videre existimantes. Cumque in populo clamor et timor invalescerent, agnoscens Dominicus horam divinæ elementæ, ad hunc baronem misit Rosarium beatæ Mariæ Virginis pulcherrimum, exhortans eum ad pœnitentiam, necnon ad recitandum hujusmodi Mariæ Rosarium. Accepit baro, ipsumque devote recitavit : sed supra modum timens, petit a sancto Dominico pro se fieri preces apud Deum, deinde confiteri petit, auditur et absolvitur, et in revelatione beatæ Mariæ facta Dominico imponitur ei ab eodem pro pœnitentia, ut in dies unum Mariæ Rosarium persolvat : quod cum humiliter acceptasset, et confratriam Rosarii Virginis Mariæ, jussu Dominei, assumpsisset, proprium nomen libro hujusmodi fraternitatis propria manu inscribendo, subito illi, qui viderunt illum facie diabolica, cernebant nunc divino nutu aspectum angelicum, tribus sertis rosarum pulcherrimis adornatum propter tres Rosarii quinquagenas, successu vero temporis meritis gloriosissimæ Virginis Mariæ consecutus est gratiam, ut devotissimus efficeretur. Tandem in cunctis agendis bene illuminatus, ac prospere agens, postquam uxorem, et totam familiam induxisset ad frequentationem et assiduitatem prædicti Rosarii, una cum illis perseverando hoc sancto in proposito, prænuntiationem obitus sui et suorum à Maria Virgine obtinuit. Et apparentibus sibi Christo et Maria Virgine, promeruit hic peccator pœnitens per idem Rosarium, inter manus ejusdem Christi et Mariæ spiritum tradere, non sine multorum, qui adstant, singulari devotione ex præsentia Domini Jesu et Virginis Mariæ. Floruit circa annum Domini 1215.

§ VI. — *De Petro Chelvæ vicecomite.*

Pientissimus heros Petrus Latro, Chelvensium vicecomes, pietatem suam erga Deiparam Virginem posteris commendaturus, conventum Minoriticum in ejusdem Deiparæ Virginis honorem, sub titulo Domine nostræ de Angelis, aliquantulum a Pomerio, regni Valentia oppido, a fundamentis ad verticem usque exstruendum curavit. Imminet portæ ecclesiæ hujus conventus lapidea quædam, ac parvula beatæ Virginis imago, quam cum pauper quidam furto sublatam in propriam domum inferre

vellet, ab obvio rivulo mirum in modum vasta voragine æstuante, ne id faceret, prohibitus est. Cumque idem furtum secundo commisisset, eundem rivulum sibi adversarium expertus fuit : quod denique miraculo (ut par erat) tribuens, et imaginem proprio loco restituit, et crimen publice fassus, incausa exstitit, ut majori devotione populus in eam ferretur. Vivebat Petrus anno Domini 1588.

§ VII. — *De Petro Egabriensi comite.*

Petrus Fernandez de Corduba, Hispanus, e familia comitum Egabriensium, inter alia pietatis specimina, quibus Deiparam Virginem sibi demereri studuit, monasterium Guardiense in provincia Bœtica, pro Dominicanis Patribus a se fundatum, beate Virgini Guadalupeæ sacrum esse voluit. Vivebat anno salutis 1550.

§ VIII. — *De Petro Fonsalitiæ comite.*

Petrus ab Arala, ejus oppidi, quod Fuensalida hispanice nuncupatur, atque ad Toletanam diœcesim spectat, comes, suam in Deiparam pietatem publico aliquo monumento posteritati consignatam relicturus, intra præfati oppidi mœnia sacram ædem Minoriticam in honorem Dominae nostræ de Misericordia, ex domesticis facultatibus a primo ad ultimum usque lapidem elegantissime ædificandam, atque satis honestum pro ejus capacitate hortum eidem adjiciendum curavit. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 1577.

§ IX. — *De Petro Lusitanæ principe.*

Petrus, Henrici comitis Lusitanæ illustrissimi regum Lusitanorum parentis filius, et Alphonsi I regis frater, heros bello spectatissimus, qui mirarum gerendarum dexteritate, insignique nominis celebritate Hispanias non solum, sed et Gallias implevit, Deiparæ Virginis studiosissimus, fratri Alphonso impulsor fuit, ut Alcobatiam, opulentum cœnobium, sub ejusdem Deiparæ Virginis auspiciis pro Cisterciensis ordinis monachis erigeret. Post prælia cum fidei Christianæ hostibus gesta, et gloriosas de Saracenis victorias reportatas, relicta militia, Alcobatiae cœnobium ingressus, de se ipso deinceps triumphare studuit, multoque illustriores, quam antea unquam, victorias reportavit. Deiparentis Virginis præcipue amoris atque obsequio longe addictissimus, tutelarem suam singulari studio demereri sollicitè contendit, ejus dum effigiem contempleretur, vel angelicam Salutationem pronuntiaret, rarissimo nimii amoris exemplo atque argumento, felicissimus princeps a sensibus abstractus in extasim rapiebatur. A luxuriæ spiritu, inter vitæ rigorem, graviter pulsatus, cum cœlitum Imperatricis tutelaribus suæ opem implorasset, eam forma humanis etiam oculis conspicienda, sibi occurrentem atque opem ferentem intueri meruit. Feliciter quievit in Domino circa annum Dominicæ Incarnationis 1170, die 9 Maii.

§ X. — *De Petro Maria S. Secundi comite.*

Petrus Maria de Rubris, S. Secundi comes, inter alia Marianæ pietatis documenta, prope S. Secun-

dum, conventum Minoriticum Marianum, sub titulo sanctissimæ Dei Genitricis Mariæ de Gratiis, ex familiaribus facultatibus construxit. Vivebat circa annum Dominicæ Nativitatis 1525.

§ XI. — *De Petro Mediceo.*

Petrus Mediceus, Magni Cosmi filius, inter alia suæ pietatis erga Deiparam Virginem documenta, sacellum sacratissimæ imaginis D. Annuntiatae de Florentia maximis impensis, et eximia artis elegantia ex candido marmore pretiosisque lapidibus exornari curavit, apposito sub ejusdem ara hoc marmoreo monumento :

« Petrus Medic. Cosmi Joan. filius sacellum marmoreum, voto suscepto, animo libens D. D. anno 1448 Idibus Martii. »

Ejus pietatem, æmulata Lucretia Tornabona ejus conjux eandem aram sacramque imaginem ditissima supellectile, et sacerdotalibus indumentis ad regiam pompam exornari voluit. Absoluto autem sacratissimæ Annuntiatae marmoreo sacello, et veteri ara penitus antiquata, idem Petrus Mediceus hanc occasionem nactus, quod tunc Florentiæ adesset Gulielmus de Estotevilla, Normannus, regio Francorum sanguine præclarus, simul et religiosus monachus sancti Benedicti, archiepiscopus Rothomagensis, quem Eugenius IV, tum ob generis nobilitatem tum ob morum doctrinæque præstantiam cardinalem fecerat 1439; hunc Petrus rogavit, ut sacellum illud tanta munificentia et pietate renovatum consecraret, quod et libentissime Gulielmus card. memorando Circumcisionis die fecit, quemadmodum declarat marmoreum ibi monumentum affixum :

« Guilhelmus card. Rothomagensis, cum superni in terris Nuntii munereungeretur, innumeris miraculis locique religione motus, hanc Annuntiatae aram summa cum celebritate ac solemnium pompa sacravit, anno sal. 1452 Kal. Jan. »

§ XII. — *De Petro Ossunæ duce.*

Petrus Giron, dux Ossunæ et prorox Neapolitanus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam studia, anno 1618, in feriis beatissimæ Virgini Matri sine originalis peccati labe conceptæ sacris, una cum universitate, consiliis et militia Neapolitana, solemne juramentum de Immaculata Virginis Conceptione, publice præstitit, his verbis conceptum :

« Ad tuæ majestatis pedes, o cœli terræque Regina Maria, provoluti, et tua beneficia recolentes, atque erga Immaculatam tuam Conceptionem devotionis accepta referentes, nos D. Petrus Giron, dux Ossunæ, et in præsentem regno Neapolitano prorox, et universitas venerabilis studiorum regiorum, necnon consilia ministrorum, ac militia peditum in hac civitate consistentes, sacrarum Litterarum, sanctorum conciliorum, Tridentini præsertim, SS. Romanorum Pontificum, ac beatissimi D. N. Pauli divina Providentia Papæ V, de tuæ gloriæ amplificatione benemerenti, probatissimo-

rum Patrum, universo fere jam populo plaudente, vestigiis inhærentes, in hoc tibi sacro templo, in hac nobis læta ac fausta festivitate, per merita Filii tui, te jam ab ipsa æternitate sine peccato originali prævisam, et præservatam confitemur, testamurque Deum, et Filium tuum, nos hanc sententiam de tua ab originali peccato præservatione, nostro jamdudum insitam pectori, Deo inspirante, constantissime ad ultimum vitæ spiritum retenturos. Hoc publice, hoc privatim docuimus, hæc eadem a nostris subditis, et a cæteris omnibus (quantum in nobis fuerit) teneri et doceri, Deo adjuvante curabimus. Ita iuvemus, ita spondemus, ita juramus. Sic nos Deus adjuvet, et hæc sancta Dei Evangelia! Quam assertionem, votum et juramentum ad pedes S. D. N. Pauli Papæ V, submittimus, ut hæc omnia apostolica benedictione promovere dignetur.

Tu ergo, o felix, o summe felix, quæ ab initio et ante sæcula ab ipso Deo electa et præservata fuisti, beatissima Virgo, eundem sanctissimum D. N. Paulum diuturnitate pacis et felicitate amplifica, et Catholicum regem nostrum Philippum, tuæ sine peccato Conceptioni constanter addictum omnibus bonis accumula, et longævæ senectutis, imperii et justitiæ gloria exorna, nobisque omnibus animorum puritatem, ac peccati sordium detestationem impetrare digneris. Neapoli 8 die Decembr. 1618. Sic voveo, sic juro, sic Deus me adjuvet, et sancta hæc Dei Evangelia.

§ XIII. — *De Petro Parietinsensi comite.*

Petrus Manriqueus Parietinsium (vulgo de Paredes) in Hispania comes, in aliquam pietatis suæ erga Deiparam Virginem testificationem, ædiculam ad 200 passus a Villaviridi, Toletanæ diocesis oppido, inter editos duos montes sitam, in Minoriticum conventum, sub titulo *Dominæ Nostræ de Corpore Christi*, transferendam curavit. Vivebat anno a Christi Salvatoris Nativitate 1489.

§ XIV. — *De Petro Pennarandæ comite.*

Petrus a Stunica, et Avellaneda, oppidi Pennarandæ in Hispania comes, in suæ erga Deiparam Virginem propensæ voluntatis testimonium, monasterium ejusdem Deiparæ Virginis Conceptioni sacrum, quod 25 Conceptionisticæ ejusdem ordinis sorores inhabitant, infra ejusdem oppidi Pennarandæ ambitum a fundamentis ad apicem usque construxit. Vivebat anno Domini 1564.

§ XV. — *De Petro Priegi marchione.*

Petrus de Cordova, et Figueroa, marchio Priegi, et dominus domus de Aguilar, inter alia pietatis testimonia, quibus affectum suum erga Deiparam Virginem luculenter ostendit, pro Carmelitanis Patribus reformatis, in provincia Boetica, sub invocatione Virginis Mariæ de Monte Carmelo, monasterium Aguilarense suis sumptibus fundavit anno salutis 1589.

§ XVI. — *De Petro Villæfrancæ marchione.*

Petrus a Toledo, Villæfrancæ marchio, inter alia

pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, monasterium Conceptioni ejusdem Deiparæ Virginis sacrum, quod in oppidi Villæfrancæ suburbiis erectum conspicitur, suis sumptibus ædificandum curavit. Vivebat anno Incarnationis Dominicæ 1543.

§ XVII. — *De Philiberto Nerestano duce.*

Philibertus Nerestanus dux, vir modestia simul et fortitudine præstans (quæ duo in homine militari raro conjuncta reperias), inter alia sua erga Deiparam Virginem officia, Romam profectus, a Paulo V obtinuit, ut Lazarini equites Galli, in posterum equites sanctæ Mariæ de Monte Carmelo, et sancti Lazari nuncuparentur, et violacei coloris crucem, Virginis Matris effigie insignem, ex collo pendentem, itemque chlamydi affixam, exemplo Melitensium, præferrent. Vivebat anno salutis 1615.

§ XVIII. — *De Philiberto Sabaudia duce.*

Philibertus Sabaudia duce, cognomine Pulcher, cum in venatione, cui eximie deditus erat, ex equo delapsus, brachium fregisset, et eo in discrimine augustissimam Dei Matrem, a se humiliter invocatum, suis precibus propitiam sensisset, voto promisit se templo Mariano, a Philippo I Sabaudia duce in oppido Burgi apud Sebusianos, et a Philippo II, pariter Sabaudia duce, magnis impensis promotum, ultimam manum impositurum, ut, Deipara sibi favente, feliciter imposuit. Idem in loco dicto Vigone pulcherrimum conventum cum ecclesia in honorem beatæ Virginis Annuntiatae munifica pietate fundavit, et Patribus Observantibus sancti Francisci liberali donatione attribuit. Obiit anno Domini 1504.

§ XIX. — *De Philippo Alsatio Flundriæ comite.*

Philippus Alsatus Flandriæ comes, inter alia pietatis suæ erga Deiparam documenta, æmulatus Patrem Theodoricum, variis muneribus et exemptionibus abbatiam et ecclesiam beatæ Mariæ Laudensis prope Insulas locupletavit. Vita exiit anno Domini 1191, 1 Junii.

§ XX. — *De Philippo Areschoti duce.*

Hallis, Hannoniæ in oppido, inclutum est multa per Belgium fama cœlitum Reginae simulacrum. Illuc religionis causa profectus Areschoti dux Philippus Croyus, pro ea, quam a majoribus hæreditariam habebat, in Hallensem Virginem pietate (nam sacrum illud insigne, seu signum genti Croyæ acceptum referunt Annales Belgii) ejus divæ imaginem, Filium Jesum complexu foventis, exprimendam argenteis aliquot numismatis curavit, atque illa, ut se recenti Gheusiorum, id est, hæreticorum factioni opponeret, ipse, quique cum eo erant nobiles complures, in galeri spiram eleganter inseruere, ceu symbolum et piæ peregrinationis, et Catholicæ nobilitatis. Cumque Bruxellis, ubi primum eo cum ornatu Areschotus apparuit, multi nobilium, seu pietate in Dei Matrem, seu potentiorum imitatione (ut plerumque fit) in cultu vestium hujusmodi capitis insignia jam præferrent,

gaviam eo maxime studio gubernatricem Margaritham Parmensem, inter alia, quæ subinde Pio V, summo Pontifici scribebat, aiunt hanc Belgarum pietatem, illo præsertim rerum articulo, summopere commendasse, Piumque, cui perquam grata res accidit, ad augendam Belgarum religionem, numismata illa rite consecrasse, atque (ut gubernatrici respondit) iis, qui sacros ejusmodi nummos, cœlitum imaginibus notatos pie gestarent, pro pontificia potestate, noxarum animæ veniam impunitatemque dilargitum esse. Inde factum memorant, ut aucta per Belgium rei veneratione, ac Belgarum exemplo, ubique terrarum per orthodoxorum provincias certatim excepto, sacrorum ex metallo numismatum religio, per eam quam retuli, occasionem aut originem duxerit, aut certe suam tunc primum celebritatem derivaverit. Vivebat Philippus anno reparatæ per Christum salutis 1566.

§ XXI. — *De Philippo Bono Flandriæ comite.*

Philippus Flandriæ comes, et Burgundiæ dux, cognomento et jure suo Bonus seu Pius, Deiparæ Virgini quam fuerit addictus, quamque ejus cultum in alios transfundere sategerit, testatur nobilissimus ille ordo Aurei Velleris ab eo, anno 1429, Brugis ad honorem Deiparæ institutus, ubi habet diploma confirmationis, in quo legitur: « Nos ad laudem, et gloriam omnipotentis Creatoris et Redemptoris nostri, et ad reverentiam Matris ejus, gloriosæ Virginis, etc. » Et quid aureum istud vellus ex torque aureo dependens magis significet quam sanctissimam Dei Parentem priscis illis temporibus vellere velut indice præmonstratam? Non hic volo fabulosum illud Jasonis, de quo natæ somniorum portentosæ Chiliades; at sanctius longe istud, quod Gedeoni fortissimo viro, in signum victoriæ per trecentos tantummodo Israelitas de innumerabili Madianitarum exercitu reportandæ divinitus monstratum fuit. De quo ita sanctum abbatem Clarævallensem doctorem illum mellifluum audiamus disserentem: « Gedeonis vellus, quod utique de carne tonsum, sed sine vulnere carnis in area ponitur, et nunc quidem lana, nunc vero area perfunditur, carnem illam de carne Virginis absque detrimento virgininitatis assumptam designat. » Audiamus, et sanctum doctorem Mediolanensem: « Recte Maria velleri comparatur, de cujus fructu salutaria populis vestimenta texuntur. Vellus plane Maria est, siquidem de molli sinu ejus Agnus egressus est, qui, et ipse Matris lani-cium, hoc est, carnem gestans, molli vellere cunctorum operit vulnera peccatorum. »

Est igitur beatissima Virgo Gedeonis vellus, et in ejus memoriam (quod magis suadent aulæ antiquissima (tapetes vulgus vocat) hujus Philippi etiamnum quotannis ad D. Gudulæ suspendi consueta) ordo prædictus institutus, quam Gedeones, fortissimi Brabantæ Belgique principes, appendente ad torquem sacra ejus velut ico-

ne, sibi colendam admonentur perpetuo, eorum fortassis exemplo, qui magna cum affectatione et palam imagines aut signa circumferunt, et cernunt personarum quas ex intimo mentis arcano amoris clavi pertinaciter recluserunt. Vah! stultum amatorum inventum. Testantur insuper hujus ducis Marianum affectum monumenta varia, quæ vel in sola Hallensi Ecclesiâ miraculosæ Deiparæ sacra hodieque cernuntur, ab eodem, ejusque conjuge Elisabetha Lusitana, piissime oblata. Primo ipsius Virginis statua grandiuscula in media area posita, sed auro puro inducta, Filium brachio uno præfert, altero florem lili inauratum: in pectore monilis vice sunt uniones sex puri grandes, et in eorum medio carbunculus, sive pyropus lapis, quem rubinum nos a colore vocamus. At in capite corona est puri puti auri. Sicut deinde in eadem ara duodecim apostoli ex argento fabre satis facti, quos inibi etiam nunc est videre, simulque ad latus utrumque aræ duos cœlestes genios, sive angelos, ex eodem metallo, candelabra præferentes, et venerationem Divæ exhibentes. Supra has statuas ibidem duæ sunt militares, altera pedestris, altera equestris, et significatum liquet cæteram militiam suam vere bonum principem Divæ consecrasse: Istæ pariter ex argento. Sed fuerunt et duæ eodem militari habitu, quarum pedestris securim, equestris lanceam manu teneret. Idem lampadem auream insigne munus dedit, cui aliam inauratam publica necessitas deinde substituit; fuit et statua justæ magnitudinis dimidiata ex argento, donum ejus uxoris. Conspicitur item fenestra vitrea in eo sacello varie picturata, Philippo curante et donante. Denique et tabula est, in qua ipse dux supplicis habitu effingitur, procumbens ad Divæ genua, et versus aliquot Gallici inscripti, pii magis quam boni in hujus laudes. Nec sine mercede hanc Divam coluit, quippe quæ pariter eum extulit, et ad id avi divulsas Belgicæ provincias paulatim conciliavit, et unius illius imperio subjecit.

Idem in Insulensi civitate augustum Virginis cancellatæ sacellum, quale hodie ad templi divi Petri alam sinistram prolatis spatiis atque insigni fornice consurgit, molitus est. In quo sacello thronum editiorem Virginis Cancellatæ Philippus locavit, pulchrum illum ex albo affabreque secto lapide epistylis striato, et follicante emblemate distinctis utrinque suffultum. Variæ illic divorum minores statuæ Virginem ambiunt, atque in modum theatri intra pegmatum loculos, auro et coloribus imbutæ promicant. Infra Virginis Cancellatæ statuam latior area sese offert introrsum patens, in qua Virginem anaglypho expressam videas, sed mœstam et dolore sauciam, Christique exanimum corpus gremio foventem. Fuit enim et hæc Philippi in Mariæ dolores affectio. Quod ad aræ inferiorum tabulam attinet, illa anaglyphis sigillisque ligneis auro politissimo obductis Marianæ vitæ mysteria præcipua continet, exhibetque. Cujus itidem abdu-

etitiæ alæ Philippum atque Elisabetham Lusitanicam conjugem coloribus et penicillo expressos spectantibus ingerunt, et Philippum quidem aureo vellere, dubium, an ipso precantis habitu nobiliorem.

Neque vero sacelli moles ipso duntaxat lapidum coagmentationis, aut politiei momento in Virginis laudes par assurgebat, nisi Burgundus eidem symphonia, organo, luminibus et statutis in perpetuum sacrificiis providisset. Itaque Philippi tabulis decretum, ut ad aram Virginis Cancellatæ in dies singulos a Dominicano et Franciscano sacerdote litetur. Sabbatinis vero sacrum solemnitus vocum atque organorum festo concentu sancitum. Exinde gliscente pietate augustior quoque Flandria tanti principis fama esse cœpit: quippe ita Philippi, quem conceperat in Virginem, amoris ignis prorupit, ut scintillæ quoque in Italiam pervolarent. Ferunt enim ad Eugenium IV, Pontificem Max. sua manu litteras dedisse, quibus indulgentias iis qui ad sacellum Virginis Cancellatæ precatum confluerent, supplex poscebat. Receptæ a Pontifice litteræ eo gratiores exsistere, quo et postulata largiri certum esset, et in principe jure apud maximos etiam in exemplum futuro, pietatis studia laudare. Obiit Philippus anno reparatæ salutis 1467, die 15 Junii.

§ XXII. — *De Philippo Burgundiæ duce.*

Philippus Audax, Burgundiæ dux, Joannis regis Francorum filius, et Philippi Valesii regis nepos, quo pietatis studio erga augustissimam Dei Matrem raperetur, inculenter demonstravit, dum anno 1385 apud Neoportum Flandriæ oppidum, templum parœciale, Virgini Deiparæ Domine nostræ dicatum, pientissimo studio excitavit. Obiit anno Domini 1400.

§ XXIII. — *De Philippo Maria Mediolani duce.*

Philippus Maria vicecomes, Mediolanensium dux, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, cum filium haberet unicum, isque adversa valetudine correptus nullam suæ salutis spem repromitteret, medicorumque omnis industria, quam non segnem fuisse suspicandum est, jam in irritum verteretur, ad Dei Genitricis opem confugit, promisitque imagini beatæ Virginis, quæ Romæ colitur in templo Sanctæ Mariæ Majoris, quando sibi filius redderetur incolumis, argenteam statuam ponderis ejusdem, quo et filius liberatus pensaret, transmitti: promissioneque facta, maximo omnium, et præcipue medicorum stupore, filius est sanitati restitutus, qui ex solido argento fabricatam, ut promiserat, statuam, ingenti cum honore et pompa prædictæ imagini direxit ac dedicavit. Quod argenteum donum, jussu legati cujusdam Sedis apostolicæ, vel ob ingruentem Ecclesiæ necessitatem, vel quovis quæsito colore, una cum sacris ecclesiarum utensilibus conflatum est, et ad nummos redactum. Quod quidem nec impune actum est: nam eundem legatum dignitas cardinalatus defensare non potuit, quin carceri

deputatus infelicem obierit concluderitque vitam. Cœlum petiit Philippus Maria anno salutis 1447, ætat's 55.

§ XXIV. — *De Philippo Paliani duce.*

Philippus Columna, Paliani dux, et magnus regni Neapolitani comestabilis, vir multis magnisque nominibus clarissimus, ac Deiparæ Virginis amantissimus, inter alia sui amoris in eam monumenta, argenteam lampadem insignem sacræ imagini divæ Virginis in Porticu de urbe dono dedit; cætera me fugiunt. Ex hac mortali vita decessit anno Domini 1639, die 11 Aprilis.

§ XXV. — *De Philippo I, Sabaudie duce.*

Philippus hujus nominis I, Sabaudie dux, inter alia pietatis indicia, quibus se Deiparæ Virginis cultorem eximium, atque amatorem ferventissimum declaravit, una cum conjugē Margarita Borbonia, in oppido suo Burgi apud Sebusianos templum Marianum omnino permagnificum cœpit ædificare, sed morte præventus consummare non potuit. Obiit anno salutis 1285.

§ XXVI. — *De Philippo II, Sabaudie duce.*

Philippus, hujus nominis II, Sabaudie dux, inter alia pietatis tributa beatæ Virgini impensa, una cum Margarita Austriaca conjugē, fabricam templi Mariani in oppido Burgi apud Sebusianos a Philippo I, pariter Sabaudie duce incepti, magnis impendiis prosecutus est, et in eodem templo post obitum corpus suum sepeliri mandavit. Cœlum petiit anno salutis 1497.

§ XXVII. — *De Philippo Wilhelmo Palatino comite.*

Magnis divæ Virginis cultoribus accenseri debet serenissimus princeps Philippus Wilhelmus, comes Palatinus Rheni, Neoburgicus. Eum Magdalena mater parvulum ad divam Virginem Oetinganam adduxit anno 1625, ubi Patrona et Filii salutem impensissime commendavit, et filio sacri loci adamandi faces nunquam exstinguendas subjecit. Paucis post annis Deipara Patronæ munus fidemque insigni in principem beneficio asseruit. Etenim cum exerceantem, animi gratia, corpus, gravissimus improviso casus oppressisset, e proceribus quidam, quem solum in rei conscientiam admiserat, auctor ei fuit Oetinganæ Virginis invocandæ, votique nuncupandi. Quod ubi prompte magnave fiducia factum, eo ferne temporis puncto levatum se malo, ac prorsus incolumem sensit. Voti reus Oetingam anno hujus sæculi trigesimo septimo, est profectus, eo usque, vel negotiorum rationibus, vel acerbitate valetudinis cereum impeditus. Monumentum recuperatæ valetudinis cereum punicum, ponderi corporis coæquatum, statuit: et mox anno postero, cum serenissimis Alberto Baviaræ et Francisco Lotharingæ ducibus Oetingam revisit. Cætera tanti principis erga Deiparam Virginem obsequiosæ pietatis testimonia adhuc me fugiunt.

§ XXVIII. — *De Pino Forolivi princepe.*

Pinus Ordelaffius, hujus nominis III, civitatis Forolivi temporalis dominus, ob suum erga Deipa-

ram Virginem eximium devotionis affectum, monasterium B. Mariæ de Ripa sacrum, ad Sororum Tertiariarum Sancti Francisci usum, intra ejusdem Foroliviensis civitatis ambitum, ex indultu Sixti IV, Pontif. Max. a fundamentis erexit. In cujus gratiam Alexander Homaglius Foroliviensis episcopus primum ædificii lapidem jecit. Vivebat Pinus anno Domini 1474.

§ XXIX. — *De Prisco Carnutensi comite.*

Annalium Carnutensium *Historia de Druidibus* (ii fuere olim Gallorum magi, seu sapientes, eo potissimum tractu inter lucos versari soliti) certo

memorat, et constanter affirmat, homines religionis atque omnium scientiarum peritos Christi adventum præsensisse et prævidisse, quorum imbutus doctrina comes Carnutensis nomine Priscus, statum erexit Virginis Matris Puerum in sinu gestantis, eidemque Virgini parituræ templum consecravit, Christi adventum longe ante humano generi salutarem præstolatus, meritoque veneratus. Idem etiam, cum liberis careret, totius regni et dominationis suæ eandem Virginem parituram fecit hæredem.

CAPUT XV.

De Ranuccio Parmæ duce : Ranulpho Cestriæ comite : Raphaelæ Genuæ duce : Raymundo Aragoniæ principe : Raymundo Gravinæ duce : Raymundo S. Ægidii comite : Reignero Hannoniæ comite : Reinaldo Barensi comite : Rheso Suduvallæ principe : Richardo Cornubiæ comite : Richardo Exoniæ comite : Roberto Blesarum comite : Roberto Ferrariensi comite : Roberto Flandriæ comite : Roberto Glocestriæ comite : Roberto Leicestriæ comite : Roberto Licii comite : Roderico Beneventano comite : Roderico Castelnou principe : Roderico Ebolitano principe : Roderico Pastranæ duce : Roderico Serralvi marchione : Rodulpho Severianæ comite : Rogerio Herefordiæ comite : Rogerio Siciliæ comite : Rolando Belliloci domino : Rolando Buxeti marchione : Rollone Normanniæ duce : atque Rotroco Perticensi comite.

§ I.—*De Ranuccio Parmæ duce.*

Ranuccius Parmæ ac Placentiæ dux, inter alia devotionis suæ erga Deiparam Virginem officia, anno 1620, die 9 Septembris in peregrini habitu Lauretum veniens, argenteas egregias tabulas, opere fusorio, ad ornatum Armarioli sanctæ domus beatæ Virginis Lauretanæ, una cum lampade pariter argentea, quæ ante ipsum Armariolum jugiter arderet, donum attulit obtulitque. Vivebat anno Domini 1622.

§ II.—*De Ranulpho Cestriæ comite.*

Ranulphus Cestriæ in Anglia comes, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, in ejusdem Deiparæ Virginis honorem Cestrense cœnobium pro Benedictini ordinis Monialibus fundavit. Floruit circa annum Domini 1200.

§ III.—*De Raphaelæ Genuæ duce.*

Raphael Adurnus, reipublicæ Genuensis dux, quanta fuerit erga augustissimam Dei Matrem devotione, manifeste declaravit, dum conventum Minoriticum Sanctæ Mariæ de Monte, prope Genuam, ex propriis facultatibus erexit, omnibusque suis numeris absolvit. Vivebat anno Incarnationis Dominicæ 1444.

§ IV.—*De Raymundo Aragoniæ principe.*

Raymundus Aragoniæ princeps et comes Barcinonensis, pietatis suæ erga beatam Virginem luculenta testimonia dedit, cum Almeriam, Dertosam, Ilerdam et Iragam civitates et alia plura a Mauris, Deiparæ hostibus, occupata loca recuperavit, regibus coram occisis, trecentas ecclesias ædificavit, et magnis redditibus dotavit, in quibus haud dubitare licet multas fuisse sub nomine beatæ Virginis Mariæ.

Populetanum monasterium in Curetariis non longe ab urbe Tarracone, inter Ipsam ac Hordansitum, in honorem beatæ Virginis magnificentissime erexit, ac Cisterciensi ordini dono dedit. Obiit anno Incarnationis Dominicæ 1162, fuitque non rex sed princeps Aragoniæ, quia Ramyrus rex, socer ipsius, iis conditionibus regnum reliquerat, ut non rex, sed princeps diceretur.

§ V.—*De Raymundo Gravinæ duce.*

Raymundus Ursinus, Gravinensium dux, atque Nerulanorum comes, quanto studio exarserit Mariani cultus promovendi, vel hoc uno saltem argumento patet, quod conventum S. Mariæ de Gratiis ordinis Franciscanorum, a pago Scandriglia ad duo milliaria distantem propriis sumptibus ædificavit. Vivebat anno salutis per Christum restauratæ 1480.

§ VI.—*De Raymundo Sancti Ægidii comite.*

Raymundus comes Sancti Ægidii, cum singulari quadam animi pietate erga Deiparam Virginem raperetur, eadem Deipara Virgo ei annulum donavit, jubens sacerdoti, per quem annulum transmissit, ut ex sua parte ipsi diceret hæc verba : « Virgo Mater sanctissima tibi mittit hunc annulum, et quoties defeceris in aliquibus rebus, recordare illius Dominæ, quæ tibi mittit hunc annulum, et appellabis eam, et Dominus auxiliabitur tibi. » Cum inter regem Aragonum atque hunc Raymundum magna orta esset dissensio, nec ulla ratione posset pacificari, cuidam pauperi in urbe Aniciensi Deus apparuisse fertur, eique tradidisse schedulam, in qua erat imago beatæ Virginis in throno sedentis, tenens in manu pueri Jesu imaginem, et in circuitu impressam hujusmodi similitudinem :

Agnus Dei qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem. Quod audientes principes cum universis populis apud Anicium convenerunt in Assumptione beatæ Virginis; tunc illius urbis episcopus cum clero et populo, pauperem illum Carpentarium in edito ponentes, intentissime audierunt, eoque mandatum Domini de pace reformanda inter eos audacter referente, et schedulam cum imagine beatæ Virginis pro signo omnibus ostendente, vocem cum lacrymis elevantes, mente promptissima se pacem servaturos sub juramento promiserunt. In signum autem servandæ pacis prædictum sigillum beatæ Virginis in stanno impressum, ac pectori superpositum, cum capitis lineis albis, ad modum scapularis alborum monachorum factis semper portaverunt. Et (quod est mirabile), omne hujusmodi capitium cum signo portantes, in tantum securi erant, quod, si quis fratrem alterius casu aliquo interfecisset, et frater superstes fratricidam cum signo jam dicto occurrentem videret, statim morte fratris oblivione tradita, in osculo pacis illum cum lacrymis recipiebat, et in propriam domum adducens victui necessaria ministrabat. Vixit Raymundus iste comes circa annum Domini 1150.

§ VII.—*De Reignero Hannoniæ comite.*

Reignerus illustris Hannoniæ comes, ex magna qua in Deiparam Virginem devotione ferebatur, eidem Deiparæ Virgini aliquod obsequium præstiturus, ecclesiam Nestræ Dominiæ Condatensis, incendium passam, magna alacritate ac impensa redintegravit. Vivebat anno Incarnationis Domini 895.

§ VIII.—*De Reinaldo Barensi comite.*

Reinaldus Leviel, comes Barensis, qua fuerit erga beatissimam Virginem voluntate, satis profecto superque indicavit, dum una cum Stephana filia, comitissa de Commercii, cœnobium beatæ Virginis sacrum in diœcesi Tullensi excitavit, religiosi e Præmonstrato eo accitis, et Huberto primo abbate constituto. Vivebat anno Domini 1141.

§ IX.—*De Rheso Sudwalliæ principe.*

Rhesus, Sudwalliæ in Anglia princeps, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem Tal-lach monasterium in episcopatu Menevsi apud Cambro-Britannos pro Benedictini ordinis Patribus fundavit. Floruit circa annum Domini 1000.

§ X.—*De Richardo Cornubiæ comite.*

Richardus, Cornubiæ in Anglia comes, qui etiam postea fuit rex Alemaniae, singulari erga Deiparam Virginem pietatis affectu conspicuus, sub ejusdem Deiparæ Virginis tutela abbatiam Bewleyensem in suburbio civitatis Oxoniæ pro Cisterciensis ordinis Patribus fundavit, anno salutis 1281, cum anno salutis 1246, juxta votum, quod in mari periclitans fecerat, Haylesense sanctæ Mariæ Virginis cœnobium in agro

Gloucestrensi pro iisdem Cisterciensis ordinis Patribus fundasset.

§ XI.—*De Richardo Exoniæ comite.*

Richardus Exoniæ in Anglia comes, impensum suum erga Deiparam studium publico aliquo monumento testaturus, in ejusdem Deiparæ honorem abbatiam Quarrerensem in insula Vecte, pro ordinis sancti Benedicti monachis fundavit, anno salutis 1132.

§ XII.—*De Roberto Blesarum comite.*

Robertus Blesarum comes, inter alia Marianæ pietatis documenta, abbatiam, dictam Ebronium, in diœcesi Cœnomanensi, in honorem beatæ Virginis pro Benedictinis Patribus ab Hadoindo Cœnomanensi episcopo olim fundatam, sed a Normannis dirutam, restauravit. Vixit circa annum Domini 1100.

§ XIII.—*De Roberto Ferrariensi comite.*

Robertus comes de Ferrariis, in honorem beatæ Virginis, quam impenso admodum studio venerabatur, abbatiam Mirevallensem in Anglia in agro Warwicensi pro Cisterciensis ordinis monachis fundavit, anno salutis 1148.

§ XIV.—*De Roberto Flandriæ comite.*

Robertus Frisius, Flandriæ comes, sui erga augustissimam Dei Matrem propensissimi affectus testimonium aliquod daturus, anno 1072, in honorem ejusdem augustissimæ Dei Matris monasterium Watinense prope Audomarum, quod est canonicorum Regularium, a fundamentis excitavit. Idem anno millesimo octogesimo, quarto nonas Februarii, templum beatæ Virginis Messinensis in Flandria magnis privilegiis auxit: « Quia, visis, inquit, tot miraculorum signis in eodem loco, placere evidentissime comperi aliquid ibi omnipotenti Deo. » Mortalis vitæ cursum absolvit anno orbis redempti 1095, die 12 Octobr.

§ XV.—*De Roberto Glocestriæ comite.*

Robertus Glocestriæ in Anglia comes, ut intimum suum erga Deiparam studium externo documento comprobaret, ad ejusdem Deiparæ honorem abbatiam de Margan in Wallia pro Benedictinis monachis fundavit, anno salutis 1147.

§ XVI.—*De Roberto Leicestriæ comite.*

Robertus Leicestriæ in Anglia comes, inter alia suæ pietatis erga Deiparam Virginem monumenta, in ejusdem Deiparæ Virginis honorem Luffeldense cœnobium in agro Notthantonensi, itemque Hlin Kleyense cœnobium in Normannia, ac insuper Gerondonensem abbatiam in agro Leicestrensi pro Benedictinis monachis fundavit. Vivebat anno Domini 1150.

§ XVII.—*De Roberto Licii comite.*

Robertus Licii comes, ut omnibus in propatulo esset quanto devotionis affectu in beatissimam Virginem ferretur, abbatiam Sanctæ Mariæ de Laniano in Apulia in honorem ejusdem beatissimæ Virginis fundavit, atque ordini Cisterciensi attribuit, ut patet ex Innocentii III *Decretalium*

lib. 1, ubi dicitur : « Significante nobili viro Roberto comite Licii, nostro est apostolatus reseratum, quod capellam Sanctæ Mariæ de Laniano, de se reparatam, pariter et dotatam, Cisterciensium Fratrum regulis informare disposuit. » Vivebat anno Domini 1198.

§ XVIII. — *De Roderico Bonaventano comite.*

Rodericus Pimentelius, Beneventanorum apud Hispanos comes, inter alias clientelæ suæ erga Deiparam Virginem tesseræ, aliquantulum a Livia, sive Avia (vulgo Villalon) Legionensis diocesis oppido, conventum Minoriticum, sub titulo S. Mariæ de Jesu, a fundamentis exstruendum atque omnibus suis numeris absolvendum curavit. Vivebat anno a mundi redemptione 1470.

§ XIX. — *De Roderico Castelnou principe.*

Rodericus Borgia, dominus loci de Castelnou, Alexandri Sexti copiis præfectus, maris tempestatem, voto nuncupato de celebranda beatæ Virginis Conceptione, miraculose evasit. Animadvertens quod ea solum remanent, quæ in honorem Dei et gloriosissimæ Virginis Mariæ elargiuntur, scilicet et bono animo et spontanea voluntate instituit de bonis suis, quod quolibet anno fieret una processio per reverendos dominos canonicos et clericum sedis Valentie, die Sabbati post festum Conceptionis Virginis Mariæ, si impedimentum non fuerit, alias die Veneris ante dictum diem Sabbati, in honorem Conceptionis Virginis Mariæ, pro qua quidem processione anno quolibet fienda promisit dare anno quolibet reverendis dominis canonicis et capitulo Valentino ducentos quadraginta solidos monetæ regaliæ Valentie in dicta processione distribuendos. Vivebat anno Domini 1519.

§ XX. — *De Roderico Ebolitano principe.*

Rodericus Gomezulus a Siva, Ebolitanorum princeps atque Catholicæ Hispaniarum regis Philippi ejus nominis II cubicularius, ex maxima devotione qua erga augustissimam Dei Matrem ferebatur, cum monasterium Minoriticum Dominiæ Nostræ de Rubo, apud Cantabros, ejus interim Ecclesia mirabiliter omnino intacta, ex fortuito quodam casu conflagrasset, plura ad ejusdem monasterii reedificationem contulit. Vivebat anno a partu Virgineo 1522.

§ XXI. — *De Roderico Pastranæ duce.*

Rodericus de Silva, Pastranæ dux, cum beatæ Virginis imaginem in quodam subterraneo loco intra suam ditionem inventam, in prædictum oppidum venerationis ergo deferret, ad locum, ubi primum inventa est, Virgo ipsa miraculose redibat. Quod cum semel, et iterum effecisset, tandem dux, ut erat purissimæ Conceptioni valde addictus, candido et cæruleo ornamento (quo utuntur moniales ordinis Conceptionis), jussit imaginem supervestiri, ac de erigendo Pastranæ si ibi persisteret imago, monasterium virginum præfati ordinis, votum emisit. Quo facto Virgo sanctissima

amplius non recessit, acceptans, ut locum sibi gratissimum, qui suæ incontaminatæ Conceptionis augeret cultum.

§ XXII. — *De Roderico Serralui marchione.*

Rodericus Paciecus I, Serraluensium marchio, ut omnibus palam faceretur quanto devotionis affectu in beatissimam Virginem ferretur, non longe ab oppido Serraluo, Hispanice vero Cerraluo, conventum Minoriticum beatissimæ Virgini Mariæ de Angelis, sive de Portiuncula, sacrum, suis sumptibus exstruendum curavit. Vivebat anno a partu Virgineo 1574.

§ XXIII. — *De Rodolpho Severianæ comite.*

Rodolphus Macchabæus, Beneventanus, civitatis Severianæ, Castelli Pistiviæ et Tappii, atque aliarum urbium comes, Deiparæ Virginis obsequentissimus cliens, in ejus honorem ædificavit monasterium et ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pisticia, ac pro dote amplissimos redditus assignavit. Vivebat anno Domini 1087.

§ XXIV. — *De Rogero Herefordiæ comite.*

Rogerus, Herefordiæ in Anglia comes, cum augustissimam Dei Matrem Virginem Mariam ardentissimo affectu veneraretur, in ejus honorem Flexleyensem abbatiam in agro Gloucestrensi pro monachis Cisterciensibus fundavit, circa annum Domini 1160.

§ XXV. — *De Rogero Siciliæ comite.*

Rogerus Siciliæ comes, Tancredi Nortmannorum comitis filius, Deiparæ Virgini, si quis principum, fuit singulariter addictus ac dilectus. Ecclesiam Trojinensem in honorem puerperæ Virginis crexit, et copiosa dote stabilivit. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Panormitanæ, præter plura alia dona eidem donata, Casale de Gallo dedit et habere concessit. Cum Siciliæ in libertatem asserendæ Panormum obsideret, sanctissimæ Deiparæ nomen openique imploravit, et auditas preces eventus statim comprobavit : nam eodem tempore in urbem ingressus est Porta Augusta, cui nunc a Victoria nomen est, firmaque fama circumfertur, Rogerio se videndam obtulisse exercituum Reginam, quæ vexillum manu præferens animos faciebat, aditumque in urbem præstabat. In eo loco templum ædificatum est, et imago sanctissimæ Deiparæ, vexillum manu gestantis, in beneficii memoriam cum hac inscriptione.

« Porta hæc, in quam Rogerius, invictissimus Siciliæ comes, irrumpens aditum exercitui Christiano, ad urbem hanc Panormum, ab indigna Saracenorum servitute emancipandam venienti patefecit, Victoria cognomento, ab eo devictorum hostium summo cum honore ob insignem reportatam victoriam, Deiparæ Virginis cultui victoris ejusdem principis ardenti ac pio desiderio consecrata est. Quintili mense, Dominic. Incarnation. anno MLXXI. »

Porro Rogerius, Saracenis e Sicilia ejectis, Mesanæ super camelum sedens triumphavit, vexil-

lumque tulit, in quo depicta erat imago Dominae Nostrae, cui ipse talem victoriam acceptam referebat. Nam cum tres Messanenses patricii Miletum, ut cum Rogerio agerent, profecti essent, eum coram imagine beatæ Virginis orantem invenerunt, ut in antiquissimo manuscripto, quod eam historiam refert, enarratur his verbis : « Illi vero aulam comitis ingressi, comitem genibus flexis coram beata Virgine Maria orantem invenerunt. » Unde a beata Virgine animatus comes, ab eaque victoriam illam recognoscens, imprimi iussit in numismatibus, ex una parte imaginem Deiparæ cum his verbis : « Maria, Mater Domini : » et ex alia suam imaginem cum vexillo beatæ Virginis super camelum, cum hac inscriptione : « Rogerius comes. »

Cum idem comes Rogerius Siciliam invictissimis armis a Saracenorum jugo eripere conabatur, id traditur evenisse, quod pictum adhuc cernitur in templo Sanctæ Mariæ Ravenosæ. Prope Galensem Agrum mons est, qui *Saracenus Mons* est appellatus. In eo urbs olim eodem nomine dicta a Saracenis tenebatur. Oppugnabat eam acriter Rogerius dura obsidione ; fertur etiam evenisse, ut præ aquarum penuria universus exercitus graviter laboraret : quapropter ad Deiparæ opem conversus pius imperator Rogerius eam enixe precatus est, ut siti vexatis copiis opitularetur. Audiit clementiæ Mater comitis preces ; quare precanti illi se obtulit, solatur, animos addit, locum prope suum tabernaculum indicat, ubi paululum effossa terra, aquæ fons erupturus erat : cumulat hæc omnia ; nam ægroto fratri Rogerii comitis sanitatem reddidit : erupit, ut Virgo prædixerat, aquæ fons : relevatus optatis lymphis exercitus : captum expugnatumque oppidum, Saraceni autem pulsii aut trucidati. Comes vero Rogerius in illius beneficii monumentum perpetuum templum sanctissimæ Virginii crexit.

Obiit Meliti Calabriæ, anno salutis 1101, ætatis 70, mense Julio, teste Fazelo *De rebus Siculis* lib. VII, decad. 2, cap. 1.

§ XXVI. — *De Rolando Belliloci domino.*

Rolandus vicecomes de Dinan, inter alia Ma-

rianæ pietatis monumenta, apud castrum suum Belliloci in diocesi Macloviensi, Alberto episcopo Macloviensi pontificante, abbatiam sub titulo Sanctæ Mariæ pro canonicis regularibus sancti Augustini fundavit, et amplis redditibus dotavit.

§ XXVII. — *De Rolando Buxeti marchione.*

Rolandus Palavicinus, hujus nominis II, Buxeti Galliæ Cisalpinæ oppidi marchio, peculiare aliquod obsequium Deiparæ Virgini (cui devotissimus erat) præstitutus, conventum Minoriticum Marianum, sub titulo Annuntiationis, seu Sanctæ Mariæ de Gratiis, apud castrum Lauri, a Joanne Ludovico Palavicino, ejusdem oppidi marchione (cujus supra memini), ædificari inceptum, ad coronidem perduxit, atque humanis nobilitatæ Palavicinæ stirpis heroibus addidit. Naturæ cessit anno Incarnationis Dominicæ 1509, die 18 Novembris.

§ XXVIII. — *De Rollone Normanniæ duce.*

Rollo, Normannorum Danorumque dux, atque famosus pirata, ad fidem conversus, et a Franccone Rothomagensi archiepiscopo baptizatus, inter alia Marianæ pietatis specimina, anno salutis 912, permaximas possessiones Bajocensis, et Ebroicensis beatæ Virginis ecclesiis impertivit. Idem Rollo, Robertus postea in sancto fonte nominatus, Nostræ Dominae Rothomagensis basilicam anno quasi 913 fundavit, et possessionibus ditavit. Cum anno a fundatione 4 vivere desiisset, ibi sepulcretum accepit juncto tali epitaphio.

*Dux Normannorum, cunctorum forma bonorum,
Rollo ferus, fortis, quem gens Normannica mortis
Invocat articulo, hoc jacet in tumulo.
Ipsi provideat tua sic clementia, Christe,
Ut semper videat cum cæteris angelicis te !*

§ XXIX. — *De Rotroco Perticensi comite.*

Rotrocius comes Perticensis, ut erat Deiparæ cultui honorique addictissimus, ad ejusdem Deiparæ cultum honoremque ampliandum, abbatiam, dictam Trappa, in diocesi Sagiensi in suo oppido Pertici, pro Cisterciensis ordinis Patribus fundavit, anno salutis 1140.

CAPUT XVI.

De Samborio Pomeraniæ duce : Samovito Masoviæ duce : Scipione Seminariæ duce : Sicone Beneventano principe : Simone Belfortis toparcha : Simone Montisfortis comite : Simone alio Montisfortis comite : Simone Northamptoniæ comite : Stephano Britannici comite : Stephano Moritonii comite et Stephano Vidiguaræ comite.

§ I. — *De Samborio Pomeraniæ duce.*

Samborius Pomeraniæ dux, dignum Reginae cæli obsequium præstitit, cum Olivense monasterium uno ab urbe Gedano milliaro, Cisterciensis familiæ, quæ se totam Dei Genitricis obsequio mancipat, et cui unanimiter, et uno humero ubique devotissime servit, condidit, magnisque

beneficiis auxit. Templum insuper in honorem Deiparæ Virginis ibidem magnifice exstruxit, et locupletavit. Vivebat anno reparatæ per Christum salutis 1178.

§ II. — *De Samovito Masoviæ duce.*

Samovitus Masoviæ dux, Deiparæ Virgini princeps devotissimus, inter alia devotionis suæ erga

illam experimenta, in urbe Ravæ provincie Poloniæ, et Masoviensis ducatus, templum et cœnobium pro Augustinianis Patribus in honorem beatissimæ Virginis fundavit. In arce Plocensi defunctus est anno salutis 1381.

§ III. — *De Scipione Seminarie dux.*

Scipio Spinellus, Seminarie dux, pietati qua in Deiparam ferebatur, apud posteros astruendæ, ejusdem Deiparæ ædi Lauretanæ donum obtulit bina vasa argentea cubitalia, egregie facta cælataque, utraque sacris beatæ Mariæ emblematis et argumentis insignia, ex altero argenteum lilium multiplex, ex altero vernantium rosarum ramus exstitit. Ea vasa ad Virginis pedes hinc et hinc locata visabantur. Vivebat anno salutis 1586.

§ IV. — *De Sicone Beneventano principe.*

Sico, princeps Beneventanus, honori beatæ Virginis, cujus fuit devotissimus, ampliando, Ecclesiam Deiparæ Virginis Beneventi, quæ hodie metropolitana est, suis sumptibus ampliavit. Vivebat anno salutis 829.

§ V. — *De Simone Belfortis toparcha.*

Simon, toparcha Belfortensis, in honorem divæ Virginis, post Deum unice a se dilectæ, abbatiam, dictam capella ad Plancas, in diœcesi Trecensi, pro Præmonstratensis ordinis Patribus fundavit, anno salutis 1147.

§ VI. — *De Simone Montisfortis comite.*

Simon Montisfortis comes, in honorem beatæ Virginis, quam singulari pietatis affectu venerabatur, inter nemora Montisfortis et Dordani in diœcesi Carnotensi abbatiam, Clarus Fons appellatam, pro canonicis regularibus fundavit anno salutis 1100. Hujus æmulator Simon IV, Montisfortis comes, Simonis Quincti ducis Narbonæ comitis Tolosani parens, ut erat beatæ Virginis amantissimus, in ejus honorem in diœcesi Carnotensi abbatiam Grandiscampi condidit, et Præmonstratensis ordinis Patribus attribuit.

§ VII. — *De Simone alio Montisfortis comite.*

Laudatissimus princeps Simon comes Montisfortis, toto cum exercitu, magistro sancto Dominico, Psalterium, seu Rosarium beatæ Virginis condidit, et usare suevit; perque id hostes vicit, fudit, extirpavit. Fidem pene hominum, et historiarum superant, quos cœlitus abstulit ab hoste triumphos. Ad Albignum cum quingentis, decem hæreticorum millia stravit, fugavit. Alias cum suis tri-

ginta, trium millium victor erat. Alias denique cum suis tribus millibus, regem Aragonum, ejusque plus viginti millium exercitum ad Tolosam internecione delevit, prælioque simul et bello victor debellavit. Contigit quandoque, ut in improvisos et inermes hostes irrueret, et vi divina Rosarii, quod familiariter gerebant, erant tamen innumerabiles: imo non plures centum aliquando Montisfortiani videbantur adversariis omnem pene terram inundare, verum ex Anglorum assistentia. Obiit anno Domini 1218, 21 Junii.

§ VIII. — *De Simone Northamptonie comite.*

Simon Northamptonie in Anglia comes, beatissimam Virginem Mariam ex intimo diligens cordis affectu, ad ipsius beatissimæ Virginis honorem Saltreensem abbatiam in agro Nuntendonensi pro Cisterciensis ordinis Patribus fundavit et dotavit anno salutis 1147. Idemque prioratum sanctimonialium sanctæ Mariæ in Pratis Northamptoniensibus construxit, ac pluribus donationibus ditavit.

§ IX. — *De Stephano Britannie comite.*

Stephanus Britannie comes, inter alia pietatis suæ erga Deiparam documenta, ecclesiæ Sanctæ Mariæ Eboraciet monachis ibidem Deiparæ servientibus, in puram et perpetuam eleemosynam, villam, quæ vocatur Fusaforda, cum tota sua diuione, quietam et liberam ab omni terreno servitio, cum aliis pluribus possessionibus liberaliter dedit et concessit. Vivebat anno salutis 1088.

§ X. — *De Stephano Moritonii comite.*

Stephanus Moritonii et Bolonii in Anglia comes, in honorem sanctissimæ Dei Genitricis, quam ardentissime venerabatur, Furnesiense cœnobium in agro Lancastrensi pro Cisterciensis ordinis monachis fundavit, anno salutis 1127.

§ XI. — *De Stephano Vidiguaræ comite.*

Stephanus a Gama, Vasci a Gama Vidiguarensum comitis, de quo infra, verus filius atque imitator, singulari devotione, qua erga Deiparam Virginem afficiebatur, aliqua ex parte testificandæ, monasterium Minoriticum purissimæ gloriosissimæque Virginis Conceptioni sacratum, sesquimillari ab oppido, cui Settual Lusitanice nomen est, ex peculiaribus facultatibus ædificandum curavit. Vivebat anno Domini nostri 1578.

CAPUT XVII.

De Tancredo Normanno principe : Tanguido Abegrach principe : Tarlato Petramalæ comite : Teydone Vivariensi comite : Thaddæo Prænестis principe : Theobaldo Campaniæ comite : Theobaldo Martii barone : Theodone Ratisbonensi regulo : Theodorico Flandriæ comite : Theodorico Walcuriensi principe : Theodoro principe : Theodosio Brigantiæ duce : Tholomæo Raclæ principe : Thoma Caralii marchione : Thoma Nottinghamensi comite : Thoma

Sabaudie princeps : Thoma Surriæ duce : Thoma Turrîtæ marchione : Tiberio Bisiniani princeps ac Trasimundo Frisîæ comite.

§ I. — *De Tancredo Normanno princeps.*

Tancredus princeps Normannus, cujus egregia virtus sacro bello enituit, Galilææ præpositus, pro ardentis suo erga Deiparam Virginem affectu, ejusdem Deiparæ Virginis Nazarenam domum ingentibus donis coluit. Vivebat anno Incarnationis Dominicæ 1100.

§ II. — *De Tanguido Abegrach princeps.*

Tanguidus de Castro, oppidi Abegrach in diœcesi Leonensi temporalis dominus, singulari quadam erga Deiparam Virginem animi devotione impulsus, cum conjuge sua Maria de Irach, in parochia de Landeda supra maris portum, conventum Minoriticum, sub titulo B. Virginis de Angelis, suis sumptibus erexit. Vivebat iste Tanguidus anno a partu Virgineo 1509.

§ III. — *De Tarlato Petræmalæ comite.*

Pientissimus heros Tarlatus, Petræmalæ comes, una cum legitima uxore Joanna S. Floræ comitissa, ex maxima in Deiparam Virginem devotione, ecclesiam sub gloriosæ Virginis tutela, in monte Alvernæ, suis sumptibus a fundamentis erigendam curavit, idque sequentes litteræ fornici inscriptæ principalioris ejus portæ satis indicant : « Anno Domini 1248, nobilis miles Tarlatus de Petramala : et Domina Joanna comitissa de Sancta Flora uxor ejus, ædificari fecerunt istam ecclesiam ad honorem B. Mariæ semper Virginis. »

§ IV. — *De Teydone Vivariensi comite.*

Teydon comes Vivariensis, ut erat Deiparæ Virginis obsequiis addictissimus, in suo Vivariensi comitatu, super fluvium Rhodanum abbatiam, dictam Crudatum, in ejusdem Deiparæ Virginis honorem pro Benedictini ordinis Patribus fundavit, circa annum Domini 800.

§ V. — *De Thadæo Prænестis princeps.*

Thadæus Barberinus, Urbani VIII, pontificis Maximi, ex Carolo fratre nepos, Prænестis princeps ac Romanæ urbis præfectus, inter alia obsequentis sui erga Deiparam Virginem animi testimonia, fenestram sanctæ domus Lauretanæ, per quam angelus ad Virginem salutandam ingressus dicitur, argento exornavit. Idem duo vasa argentea pulcherrimi operis, ac ponderis librarum viginti, quæ supra quatercentos aureos æstimantur, eidem sacrosanctæ domui donum obtulit. Plura etiam alia in honorem obsequiumque Deiparæ Virginis Domine suæ præstitit, quæ hactenus ad nostræ cognitionis notitiam non venerunt. Decessit in Gallia anno orbis redempti 1647, mense Novembris.

§ VI. — *De Theobaldo Campaniæ comite.*

Theobaldus, Campaniæ et Briæ comes, pro præcipua sua erga Deiparam Virginem devotione, in ejusdem Deiparæ Virginis honorem, Joyacum monasterium diœcesis Senonensis in Bria situm, pro

Cisterciensis ordinis Patribus ædificavit. Factus monachus in monasterio Clarævallensi sanctissime vixit, et præcognoscens divina revelatione transitus sui horam, sancto fine decessit, anno Christi 1156, die 18 Octob.

§ VII. — *De Theobaldo Marlii barone.*

Theobaldus Gallus, baro de Marlii, adolescentiam generosissimam militiæ palæstris torneamentis, et id genus ludicris dedit, non omisso tamen Dei et Deiparæ cultu, quam a puero summo opere dilexit. Cum aliquando exiret ad hastiludia cum sodalibus æque nobilibus, audivit signum, quod ante celebrationem sacri fieri solet, relictisque aliis templum ingreditur. Interfuit sacro magna devotione, eoque ardentius, quo magis beatam Dei Genitricem diligebat, in cujus honorem, solemniter celebrabatur. Rediens autem ex ecclesia, alios omnes sibi occurrentes vidit, et de reportata victoria, præmioque obtento, in ludis et exercitiis militaribus, congratulantes : « Superasti, inquit, omnes alios, illo in ludo unde redimus, et præmium adeptus es. » Visus enim illis fuerat generoso equo insidens, hoc revera facere. Quibus ille auditis, rediit in templum, gratias Deo ejusque Matri immensas acturus, et ex illa hora sæculi vanitates, et mundi pompas sprexit, habitumque religionis Cisterciensis assumere cogitavit, quo in vallibus Sernay suscepto, eandem purissimam Virginem majori affectu prosecutus est. In omnibus libris nomen Mariæ rubris characteribus notabat, et quoties illud pronuntiare continebat, repetebat hæc verba : « Suavissimum et sanctissimum nomen Mariæ, nomen est venerabile, nomen benedictum, nomen ineffabile (benigne explices oportet), nomen cunctis amabile. » Aliquando ab aliis correptus est ob ardentem in Deiparam affectum, quasi sic videretur Deo negare omnimodam cordis sui possessionem, nimio amore Genitricis ejus raptus. Quibus ipse modeste respondit : « Sciatis me non diligere Virginem Mariam, nisi ut Matrem Domini mei Jesu Christi, et nisi talis esset, me non aliter dilecturum eam, quam alias virgines sanctas. Hac ergo de causa, post Deum, sanctissimam illam Dominam colo et diligo, quam ego super choros angelorum exaltatam scio, et omnibus aliis electis superiorem. » Christus Dominus ei sæpissime apparuit, et cum eo amice et familiariter agebat. Raptus aliquando in exstasim, sanctissimam Trinitatem (eo modo quo fragilitati humanæ conceditur, sublimi tamen et admirando) vidit. Venerabile Sacramentum magna submissione, et cordis affectu venerabatur, et quoties ante ipsum transibat, dicere consueverat : « Benedictus sit Christus Jesus unigenitus Patris, qui per nativitatem suam, ineffabili gloria dignissimam et gloriosissimam Matrem suam Mariam Dominam nostram decoravit. » Quæ verba

gratissima Deo exsistere, per revelationem cognoverat. Cælum petiit anno Domini 1247, cujus festivitas universo Cisterciensi ordini celebranda proponitur die 8 Julii.

§ VIII. — *De Theodone Ratisbonensi regulo.*

Theodon, Ratisbonensis regulus, a sancto Ruperto Vangionum antistite sacri baptismatis aquis expiatus, inter alia suæ erga Deiparam Virginem pietatis testimonia, Ratisbonæ nobile templum Virgini Matri, eodem suadente Ruperto, collocavit. Vivebat anno salutis restauratæ 600.

§ IX. — *De Theodorico Flandriæ comite.*

Theodoricus Alsatinus, Flandriæ comes, Mariano cultui amplificando intentus, monasterio Deiparæ de Dunis in Flandria multas possessiones reliquit. Idem anno 1140, cum Sibylla uxore, in hæreditate propria, juxta oppidum Sancti Audomari, inter paludes et nemora, monasterium ædificavit ordinis Cisterciensis in honorem Deiparæ, quod Claromariæscum vocavit. Porro in occidentali parte claustrum sub primo arcu, in muro depicta cernuntur ad dextram beatæ Virginis Mariæ sedentis in throno, Theodorici fundatoris genuflexi effigies, manibus abbatiam beatæ Virgini offerens, et post eum Sibylla uxor cum hujusmodi scriptura inferius :

« Theodoricus comes Flandriæ, et Sibylla uxor ejus, hoc monasterium in propria hæreditate fundaverunt, anno Domini 1140, vi Kal. Maii. »

Et sub eodem arcu ad sinistram beatæ Virginis, effigies Philippi Alsatii, cum hac subtus inscriptione :

« Philippus comes Flandriæ et Vinomandiæ ipsorum filius. »

Inter sacella quamplurima Deiparæ ad Insulam jure antiquissimum memorant Theodorici Alsatii Flandriæ comitis opus, quod vulgo capella beatæ Mariæ, et ob situm juxta Aulam, dicebatur. De hoc exstat Gerardi Alsatii propositi Insulensis testimonium, Theodorici et Philippi Alsationum Flandriæque comitum hinc inde filii in hæc verba : « Ne omnino depereat servitium beatæ Mariæ in capella prædicta, statui, ut provida deliberatione decani, et canonicorum ordinetur, quod salvo omni servitio, et omni jure ecclesiæ Beati Petri et altaris Sancti Stephani, serviatur gloriosæ Virgini Mariæ digne et laudabiliter in prædicta capella. » Eidem Theodorico quidam tribuunt abbatiae Laudensis prope Insulas foundationem, quæ abbatia in archivis propriæ Laus Virginis vocatur. Obiit anno Dominicæ Incarnationis 1168, 17 Januarii.

§ X. — *De Theodorico Walcuriensi principe.*

Arserat Deiparæ Walcuriensis ædes, et Virginis imago, angelorum ministerio, in sublime portata, procul in suburbano prato ab iisdem sistitur. Inde cum nulla hominum industria auferri posset, Theodoricus loci dominus voto concepto monasterium se in hortuli loco ædificaturum, divinitus iconem nulla difficultate Walcuriam retulit. Monasterium

inchoatum est anno salutis 1317, et Jardinetum, sive Hortulus divæ Virginis, appellatum.

§ XI. — *De Theodoro principe.*

Frater Heraclii Cæsaris Theodorus fuit, cujus erga Dei Matrem singularis pietas celebratur; nihil enim sive in pace, sive in bello gerebat, quin Deiparam ducem atque auspiciem sequeretur. Itaque in illis præliis, quæ pro religione Christiana a suo fratre commissa demandataque essent (demandabantur autem Theodoro quamplurima), Dei Matrem frequenter implorabat, illiusque præsidio atque ope, non copiarum robore ac numero nitebatur. Ergo cum fidei hostibus aliquando decertans, qui præ multitudine numerari non poterant, victor evasit, et eorum exercitum infinitum, parva militum manu, Deo, Virginis intercessione, Christianis opitulante, quam Virginem tam sæpe Theodurus appellabat, felicissime superavit. Vixit circa annum Domini 620.

§ XII. — *De Theodosio Brigantiæ duce.*

Theodosius Brigantiæ dux, ne quis de ardenti suo erga Deiparam Virginem studio dubitare posset, conventum Minoriticum S. Mariæ Pietatis prope Villam Vitiosam, omnimodam ruinam minitantem, suis sumptibus reædificavit. Villæ Vitiosæ etiam templo, impollutæ Virgini a Conceptione sacro, quod in præcipuum oppidi delubrum extulit comes stabilis Nunius Alvarus Pereria, cum postea cœlestibus portentis amplius claresceret, hic idem Theodosius, avitæ pietatis hæres et amplificator, novis substructionibus et festivis ludis majorem religionem comparavit. Vivebat anno Domini 1540.

§ XIII. — *De Tholomæo Raclæ principe.*

Tholomæus, oppidi Raclæ in regno Neapolitano temporalis dominus, ob suam in Deiparam Virginem pietatem, conventum Minoriticum prope Raclam Apulæ oppidum, sub titulo Sanctæ Mariæ Novæ a fundamentis ad apicem usque suis sumptibus construxit. Vivebat anno a mundi redemptione 1453.

§ XIV. — *De Thoma Caralii marchione.*

Thomas Isnardus, Caralii in Subalpinis marchio, et Sanfredi comes, vir piissimus ac religiosissimus, in Lauretanam Mariæ Virginis domum, unde humanæ reparationis fons emanavit, insita quadam propensione ferebatur, ejusque venerandæ incredibili cupiditate flagrabat. Quapropter cum ejus antecessores, missis Lauretum, qui sacre illius ædis formam diligenter delinearent, in eminentis collis apice, brevis unius miliaris spatio a Sanfredi oppido distantis, ad ejus exemplar sacram Lauretanam ædem construendam curassent, sed nulli ibi adessent habitatores, nulli qui Virginis obsequiis inservirent; Thomas vocavit ad se Franciscanæ Observantiæ Patres, eosque apostolica auctoritate sibi favente, hujus Lauretanæ domus curæ præfecit, ædificatoque præ loci angustia satis amplo cœnobio, decem fratribus excipiendis idoneo, to-

tam Ecclesiam circumvallavit. Vivebat anno salutis 1602.

§ XV. — *De Thoma Nottinghamensi comite.*

Thomas comes Nottinghamensis, et marescallus Angliæ, inter alia suæ pietatis erga Deiparam Virginem documenta, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem, cœnobium Eppeworthense infra Insulam de Axiholme in agro Lincolnensi pro Carthusiani instituti monachis fundavit : illudque Visitationem Matris Dei appellari voluit. Vixit circa annum Domini 1200.

§ XVI. — *De Thoma Sabaudia princepe.*

Thomas Sabaudus, Humberti III filius, ab Otone IV, in Gallia Cisalpina vicarius constitutus, inter alias Marianæ pietatis tesseræ, in loco Mians appellato, sumptuosum templum in honorem beatissimæ Virginis ædificavit, occasione miraculosæ imaginis ejusdem beatissimæ Virginis, quæ prope eum locum fuerat adinventæ. Vivebat circa annum 1100.

§ XVII. — *De Thoma Surriæ ducæ.*

Thomas de Holland, dux Surriæ et Kancie in Anglia comes, pro singulari devotionis cultu quo in Deiparam Virginem ferebatur, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem Mountgraceense cœnobium in agro Eboracensi, sub titulo Montis Gratiæ, pro Carthusiani ordinis Patribus fundavit, circa annum salutis 1490.

§ XVIII. — *De Thoma Turritæ marchione.*

Thomas Melchior, Romanus, marchio Turritæ, singulari quadam animi pietate in Mariam Deiparam Virginem ferebatur. Cum aleis aliquando brevi tempore ingentem pecuniæ vim jecisset, a ludo domum se recipiens, penitiorique conclavi abdens, maxima animi ægritudine ac perturbatione, fortunæ hostilitatem, seu potius ingenii sui pravitatem, ad aleam toties eandem sinistris auspiciis revertentis, nullo domesticarum rationum, quas gravissime lædi viderat, nullo propriæ dignitatis, quam ludorum ludibriis corrumpere, nullo conscientia suæ, cti non levem maculam aspergebat, respectu, deplorabat atque accusabat. Illic omnia secum agitantia quæ ad tantam jacturam sarcindam, dissolvendamque pecuniam sibi opus esse videbantur, nullumque perfugium in suis rationibus aspicienti : « Ecce ante oculos, viri nobilis, ac maxime necessarij similitudinem exprimens, Tartareus illusor ; qui vultus illius mœstitudinem contemplatus, « Unde hoc, inquit, mi marchio, palloris ac cineris in facie exsangui ? unde frons nubila, hebetia lumina, singultus ima cordis profunditate petiti, doloris acerbitalatem nimis aperte contestantes ? unde ærumna hæc, et perturbatio ? Cedo, aperi amicissimo tuo tuum vulnus, agesis, quid tandem novi ? Novi quidem nihil (retulit Thomas) ; omnia vetera, et ab ea, quam imis ossibus hærentem gero, alea nunquam non execranda. Video, prohi ! video meliora proboque, deteriora sequor. Hodierna autem jactura tam maxima, est quam maximi hujus causa doloris. De

ære alieno dissolvendo tota mea cogitatio est, cumque in hoc totus sim, quia nihil occurrit præsidij, ideirco ægritudine prope immensa discrucior. » Et ille : « Bono, inquit, animo sis, mi marchio, bonis avibus huc ego accessi. Amicitiarum experientia ex rebus difficillimis capienda est. Veni igitur, mi comes, veni, inquam, sedatori jam mente expectaturus quid tui causa facturus sim. » Hæc spe arrectus, fidei benevolentiaque speciosæ prætextum præferentibus promissis illectus, domo Thomas cum amico egrediuntur nocte intempesta ; transmissoque ponte, quem Quadricipitem vocant, diuque Transtiberinæ regionis per angiportus, flexuososque et angustos vicos pervagati, in hortum quemdam Tiberi imminente deveniunt. Illic præstigias ! pecuniarum ingentes cumulos, auro argentoque congestos montes, Dactylotheas pretiosa luce gemmarum coruscantes, aureos torques, armillas e margaritis ingentibus artificiosissimo nexu copulatas Thomas admirari, eoque magis, quod eorum omnium possessio ab hospite munificentissimo in se transfereretur. At manum jam donis injicientem interpellans præstigiator, « Rogo, inquit, te, marchio, quid rei est quod in sacculis ad latus latet ? Corona beatæ Virginis precaria, respondit Marchio : en illam, » manumque efferebat. Ad quem ille : « Apage hæc, inquit, in fluvium muliercularum inventa, ad pietatem sputo sibi cohærentem contutandam : Equitum tui similium pietas non sacculis circumferenda, sed cordibus : Abjice proinde hanc a te, si me amas, in profluentem. » Paruit marchio (adeo Stygia eum vis dementarat, vix ut ad tanti facinoris immanitatem respiceret) abiecit. Tum diabolus : « Recte, inquit, an vero adhuc pulveris quidquam superest ? » Refert manum Thomas, libellum quo Officium beatæ Virginis legitur, profert, Subridens os illud impudentissimum : « Ad quid hæc, inquit, num inter presbyteros aut monachos voluisti recenseri ? Hujusmodi hominum hæc arma sunt, marchio, non tua. At quam vetus apud te ista religio ? Equidem tot annis, quibus te observo, de tuis intimis haud postremus, nunquam id hypocrisis antehac animadverteram. Et hoc, si me audis, aut etiam amas, onus flumini da ferendum. » Illic mente recepta, abjectæque Coronæ modo penitens marchio, genibus ad terram flexis, « Mene, inquit, Reginae ac Dominae meæ Officium abjicere in flumen ? O me inofficiosissimum, pro eo quod in Corona a me factum est ? quam modo impietatem quam execror, quam detestor ? hoc jam mihi fixum atque immobile. Vivam, an moriar, Mariæ Deiparæ ero mancipium : » Quibus diabolus, et præsertim Mariæ nomine percussus, « una cum suis præstigiis vanissimaque opulentia repente per noctem tenebriosissimam evasit, perterritum illum adeo consternatumque reliquit, ut nec ubi esset præ obscuritate cognoscere, nec vestigijs sui præ formidine consistere posset : quid faceret ? ubi, nulla spe effugij, locorum solitudine noctisque ter-

roribus circumfusum se vidit, ad opem divinam ausus confugere, maxima pietate fideque patronæ indulgentissimæ nomine appellato. Atque ecce illi adolescens vultu cœlesti, veste candidissima, facie maxime splendida, qui eum postquam increpuit de admissio ante facinore, fragrantissimi liquoris suavitate irroratum, hortoque eductum, claritudine vultus via præmonstrata, hortatus est ut Deiparæ auxiliatrici suæ maximas ageret gratias, domumque eum comitatus, fores mirabiliter patefecit: denique in admissi sceleris pœnam mortē eidem prænuntiata, ut interea temporis, ductis conscientiæ suæ orationibus, Deoque reconciliatus se pararet ad illud æternitatis longissimum iter, oculis sese statim eripuit. Princeps vero, simul ac cubiculum suum ingressus, vestes deponere incepit, febri correptum se sensit, cuius rei gratia maximas immortalī Deo gratias agens, quod sic paterno in se amore animadvertens, animam, corpus feriendo, sanaret, lecto se dedit. Cæterum per eas horas, quæ ad finem noctis restabant, somni nihil omnino delibavit, maxima lucis expectatione, singulas pro sæculis numerando. Prima luce sacerdotem accersit, apud quem habita de suis criminibus in se ipsum, non sine magna lachrymarum vi, ac pœnitundine, exactissima actione, nihil deinde, quæ ad optimum vitæ exitum consequendum, curæ solatiique omisit. Hinc, præter famulos, et medicum, nulli ad se amicorum patere aditum voluit, ne temporis aliquam particulam peccatis deflendis concessi, amicorum fluxa solatia diriperent. Denique multis et maximis præmonstratis pœnitentiæ indicii, Deiparæ Virginis fidem præsidiumque sæpius obtestatus, non levi salutis æternæ consequendæ fiducia vivendi finem fecit, anno salutis 1608, mense Augusti.

§ XIX.—*De Tiberio Bisiniani principe.*

Tiberius Caraffa, Neapolitanus, Bisiniani princeps, inter Marianos clientes quo loco fuerit, ex nonnullis, quæ ab iis, qui illum intime notant, rescire potuimus, nemini erit obscurum. Officium beatæ Virginis, Rosarium, Coronam et preces alias quas etiam memoriæ mandaverat, quotidie recitabat; ad hæc, per integras horas genibus ante ipsius imaginem flexis orans hærebat, ut pene nesciret divelli. Quarum imaginum nullam in salutatam præteribat, Salutationem angelicam genuflexus, si daretur a loci opportunitate, adhibendo. Nomiini vero Mariæ vel a se, vel aliis nuncupato, honorem, detecto capite, semper habebat. Quotidie, vel ad minus ter in hebdomade, feriis tertia, quarta et Sabbatis, ad ecclesiam Minorum Observantium Neapoli, quam dicunt de Nova, se conferebat, ubi supplex pro effigie sanctissimæ Virginis Gratiarum innumeras prope preces numerabat; inter quas hymnum DD. Ambrosii et Augustini: *Te Deum laudamus*, ad laudationem Dei Matris a divo Bonaventura accommodatum *Te Matrem Dei laudamus*, etc., quem

ex ipsius operibus desumptum ipsemet recudi curaverat. Huic etiam divæ se debere fatebatur, quod controversiæ circa principatum Bisiniani exortæ a rege Catholico pro se adjudicatæ fuissent, cuius rei gratia cum ex Hispania Neapolim revertisset, noctis jam secunda vigilia cœpta, nihil prius habuit, quam ut ad eam recta contenderet, gratias relaturus, ac beneficium contestaturus. Apud eandem pluribus horis supplicando traductis, ad aram divæ Virginis de Carmelo se ferebat, ubi cum divinis rebus, dum a pluribus sacerdotibus peragerentur, interfuisset, ad sacellum divæ Annæ eandem operam sacris daturus transibat, ita ut omnibus fere sacris, quæ utrobique singulis diebus fiebant, adesset. Ultra octo dies nunquam sacris expiationibus, et Eucharistiæ sacramento abstinuit, quod, ut semper magna pietatis significatione præstabat, ita diebus Deiparæ Virgini festis vix credi potest qua alacritate præstaret: iis enim temporibus videbatur quasi divina patiens, per plures horas, nec recedebat ab ecclesia nisi absolutis omnibus sacrificiis per sacerdotes. Noctem Christi Natalibus sacram, apud Divam de Nova, de qua supra, exigebat; ubi, dum a Patribus Officium caneretur, flexis ante Divam suam Gratiarum genibus, orationibus operam dabat, nec recipi alio cubiculo volebat nisi humillimo, quo fere lanitor conventus utebatur, ut qua fas erat, præsepīi paupertatem, in quo Deipara habitaverat, æmularetur: mane vero ejus diei apud eandem imaginem tandiu genuflexus perseverabat, quandiu sacrorum peragendorum tempus non præterisset.

Hanc pietatem voluntariis corporis afflictationibus pro Deipara Virgine susceptis illustriorem reddebat. Pridie enim dierum, qui Virgini ab Ecclesia sacri coluntur qui toto anno septem numerantur, jejunio panis et aquæ acerrimo se macerabat. Mirabile vero dictu est, qua charitatis alacritate, et ipse, et alii ex ipsius familia ac nota equites nobilissimi, die Visitationis virginæ, qui etiam divæ Gratiarum, de qua meminimus, sacre ac celebris est, Patribus ejus loci quotannis ad mensam ministraret. Ferrea catena collum, mancipiorum more, continuo circumdatum habebat, in Marianæ servitutis notam, qua catena se magis gloriari affirmabat, quam equestribus insignibus quæ cum sui ordinis Hispaniæ magnatibus, ad pectus deferre solebat ex auro. Quadringentos nummos aureos annuos Patribus de Observantia sancti Francisci attribuit, quibus in ipsorum ecclesia divæ Virginis de Nova musicos cantores adhiberent, Sabbatis præcipue vespertino tempore ad laudes Deiparæ celebrandas; quos supremis tabulis duplicavit; ubi etiam lampades plures alebat; et a festo beatæ Virginis de monte Carmelo, et divæ Annæ Deiparæ ipsius genitricis, per integrum mensem sex majores de cera faces, ante proprias utriusque aras, iisdem Patribus epulum

liberaliter comparabat quotannis die Visitationis Deiparæ, suisque manibus (ut dixi) ministrabat in eorum religioso triclinio. Ad hæc generosissimi vini sex dolia annuatim dabat ad usum sacrificiorum, quæ in Ara Divæ Gratiarum fierent. Virginitus sanctimonialibus Conceptionis de monte Calvario Neapoli quingentos nummos aureos annuos legavit, quibus virgines in Deiparæ cultum alerentur, præter duo dolia optimi vini, et alios commeatus in pervigiliis et festis diebus Deiparæ; addidit supremis tabulis centum item annuos. Nunquam egenos, opem sibi petentes, dimisit inanes, præcipue vero tunc opem ferebat, cum in nomine Deiparæ rogabatur: aut cum ante imaginem Divæ Gratiarum orabat, per eleemosynarium suum cunctis pro cuiusque indigentis impertiens: quin etiam voto se obstrixerat nemini se ita rogantibus negaturum, licet de se non optime meritos, vel etiam injurios cognosceret. Trium milium nummorum ducatorum summam se daturum pollicitus est, si quando aperiretur domus beatæ

Virginis, quam congregatio Sanctissimi Sacramenti constituerat aperire. Divæ Virgini Lauretanæ dono dedit cruculam, ex adamantibus confectam, quorum quatuordecim insignis magnitudinis, mediocris undecim, minimæ centum et viginti videbantur. Cætera tanti principis erga augustissimam Dei Matrem ardentissimi amoris specimina adhuc me fugiunt. Relicta autem hac mortali vita ad immortalem transiit, accepturus suæ erga Deiparam Virginem pietatis beatam cœlestis præmii mercedem, anno salutis 1647, die 18 Octobris.

§ XX.—*De Trasimundo Frisæ comite.*

Illustris comes Trasimundus castri Frisæ nuncupati dominus, quod est in Abbrusio prope Lancianum, inter alia officiosi sui erga Deiparam studii auctoramenta, fundavit abbatiam insignem in castro Frisæ, sub invocatione S. Mariæ, quam de propriis bonis dotatam canonicis regularibus Lateranensibus donavit. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 1040.

CAPUT XVIII.

De Vasco Videquaræ comite : Ugolino Nerviani comite : Victorio Amedeo Sabaudicæ duce : Vincentio Mantuæ duce : Ulphone Nericæ principe : Ulrico Bohemiæ barone : Umario Arabum principe : Walleno Huntingtoniæ comite : Waltero Birbach : Waltero Brennessi comite : Waltero Wencicæ domino : Wenceslao Rugiæ principe : Wernhergo Hasburgi comite : Wifredo Bituricensi comite : Winsfredo Barcinonensi comite : Wladislao Opoliæ duce : Wladislao Poloniæ principe : Wolfgango Wilielmo Palatino comite atque Vulstano Vilodunensi comite.

§ I.—*De Vasco Vidiquaræ comite.*

Inclutus heros Vascus a Gama, Vidiguarensium in Lusitania comes, pro ardenti suo in Deiparam Virginem studio ac benevolentia, non longe a villula Pallhaens vulgo nuncupata, ad nonum lapidem ab Arabico monte distante, atque Tago celeberrimo flumine alluta, conventum Minoriticum gloriosissimæ Virgini Mariæ de Consolatione dicatum, ex peculiaribus facultatibus non minus diligenter quam pie ædificandum curavit. Ab Emmanuele Lusitanicæ rege in Indias missus, quamquam innumera undique ab hostibus pericula obstarent, victor tamen de omnibus felicissime triumphavit, magnæ Matris Mariæ ope et auspiciis. Vivebat anno a partu virgineo 1495.

§ II.—*De Ugolino Nerviani comite.*

Ugolinus Cribellius, Mediolanensis, Nerviani oppidi, quod a Mediolano duodecim millia passuum distat, comes, erga sacratissimam Dei Matrem Virginem Mariam præcipua quadam ac pia devotione affectus fuit. Huic filius erat unicus, nomine Antonius, charissimus parenti, qualis unica proles. In eo ornando et augendo omnem cogitationem collocaverat Ugolinus: equitis titulo decoraverat, in hoc uno intimis adeo sensibus defixus hærebat, ut opibus affluere superstitem vellet, ad parem suæ fortunæ lautitiem ac magnificentiâ sustinendam. Non tamen vir ille

quidem nobilis pium sacræ religionis cultum intermittere, præcipua quadam pietate Redemptoris Genitricem adorare. Integerrima Virgo, cumulationem in cœlo mercedem comparandi aditum Ugolino patefactura, quiescenti per noctem visa est, niveis circumdata vestibus, et tanquam exiguo monti insidens, oleaginis utrinque ramusculis ornato, sic breviter affari. Rem sibi longe gratissimam facturum, in ejus honorem sede aliqua consecrata. Comes, viso ac postulo perterritus, atque e somno excitatus, animi incertus, et consilii, atroci curarum procella fluctuans, si (ita loquebatur) monasterium ædificandum suscipiam, quam plurimo stabit, usque adeo ut natus, quem decedens locupletissimum mearum fortunarum hæredem constitueram, modicum sane patrimonium aditus sit: et non audienti gravissimum fortasse supplicium imminet. In varia sensuum fluctuatione Mariæ imperium non exsequebatur, tanta erat cupiditas, tantus amor in puerum. Deipara iterum sub horrido vultu significat dormienti, ut templum exstruendum curet. Animo magis magisque consternatus Ugolinus, ad primam auroram surgens, summam in vico ædem sancto Stephano sacram invisit, inibique coloribus in pariete, quæ proxima nocte vidisset, exprimenda curavit, ac sæpius per mensem ad sacra in posterum peragenda in ædis sacello fundos quosdam parochia

id suscipienti pollicitus. Ecce tibi tertio cœli Regina sese obtulit pro merito indignante, et suprema intentantem nocte somnum capienti : « Pro imperio, inquit, Ugoline, templum construe, intra paucos dies unico tuo, me magis, quod intellexi, tibi dilecto filio Antonio orbaberis. » Quam maximo terrore correptus comes, non ulterius iræ divinæ gladium exacuendum existimavit, seque putans denuntiatus orbitatis minas restincturum, prima luce expectatus, litteris clanculum Bega-dienses Olivetanos appellat, et generalem imprimis antistitem, eo visitationis gratia diversatum, ut de sumptu censuque certior faciant, quem necessarium ducant Olivetano cœnobio erigendo et sustinendo. Cum autem patricius, nimis rerum humanarum consecrator, virginæ voluntatis executionem in diem procrastinando (sæpe inter mortales usu venit) Deo Deique Matri verba daturus videretur, subito gravique morbo oppressus Antonius, paucis post diebus vita spoliatur. Tum demum comes animadvertit, serius licet, quam perniciosum sit voluntatis divinæ stimulis repugnare. Nullius fidei pater utique invitatus a tam sollicita divitiarum cura, et a qualibet in sobolem propensione abstractus in Deum mentem intendere, sedulus meditari quantum periculum adierit, quantum crimen admisit, cœlestia negligens imperia. Itaque cœnobium ponere constituit Nerviani in sanctissimæ Virginis honorem. Vivebat Ugolinus anno a mundi restauratione 1460.

§ III.—*De Victore Amedeo Sabaudie duce.*

Victor Amedeus, Sabaudie dux et princeps Pedemontanus, vir virtutum armorumque fulgoribus illustrissimus, quem natum in Virgine, si aliunde non nosses, divinares ex moribus, Dei Matrem, ut appensam in collo, ita fixam gerens in corde, vulgi suspicionem auxit, Sabaudie domum affinem beatæ Virgini esse. Horarias beatæ Virginis preces quotidie devotissime recitabat, et singulis Sabbatis, omnibus Marianarum festivitatum privilegiis, arctissimum solius panis et aquæ jejunium, ob eximium suum in cœli Reginam affectum, libentissime tolerabat. Imaginem beatæ Virginis, miraculis celeberrimam, quæ in Oropi montis summo cacumine prope Verecellas sita, accolæ urbesque propinquas ad se trahit, magna semper in veneratione habuit; nec solum eam devotus invisit, sed ejus templi fabricam copiosis eleemosynis munificus promovit. Ecclesiam Beatæ Virginis de Monte prope Taurinum, a Carolo Emmanuele patre inchoatam, perfecit, ac in ea sacellum pretiosissimum ac magnificentia sua dignum fabricavit. Plurimum Marianarum ecclesiarum fabricam suis eleemosynis promovit, ut Ecclesiæ Braidensis, sub titulo Purificationis, ecclesiæ Bennensis sub invocatione Sanctæ Mariæ Angelorum et aliarum. Supremum mortalis vite diem explevit anno Redemptionis nostræ 1637, ætatis 51, die 7 Octobris.

§ IV.—*De Vincentio Mantuæ duce.*

Vincentius Gonzaga, Mantuanæ urbis dux IV, pro maximo devotionis ardore quo erga beatam Mariam semper Virginem ferebatur, Mantuæ nobilissimum sanctæ Mariæ de Hostiglia templum ædificandum curavit. Vivebat anno Domini 1603.

§ V.—*De Ulphone Nericie principe.*

Ulpho de Ulphasso Nericie in Suevia princeps, sanctæ Birgittæ maritus, æmulatione uxoris suæ, mirabili erga Deiparam Virginem ferebatur affectu, cui inter alia pietatis officia Horarias preces quotidie persolvebat. Post mortem uxori apparuit, ab eaque certas preces, aliaque nonnulla petiit, inter cætera, ut anno integro curaret pro ejus anima continenter celebrari Missas de Sancta Maria. Obiit anno salutis 1344, die 26 Julii.

§ VI.—*De Ulrico Bohemiæ barone.*

Ulricus a Waldeck, Bohemiæ baro, Insulæ, sive Ostrow in Bohemia, provincie Bavarie in diœcesi Pragensi, monasterium ordinis Augustiniani in honorem beatissimæ Virginis fundavit. Fundationem autem Georgius Bartholdus Pontanus lib. 1, *Bohemiæ Piæ* sic enarrat; « Ulricus a Waldeck anno 1262, mane quodam a conclavi suo vento placidissimo in vallem nemorosam, eandemque profundam deportatus est, cui duo viri, qui eidem prius in cubiculo suo apparuerant, Virginem speciosissimam demonstrarunt, dicentes: Hæc est Mater Domini tui Jesu Christi, quam sæpenumero invocas, ut Filium suum pro te deprecetur. Quo audito; Waldeck in genua procidit. Cui sancta Dei Genitrix: O Ulrice, hæc est voluntas Filii mei, ut in hoc loco, suo meoque nomini et honori monasterium fundes, pro qua re a Filio meo Domino tuo, cui libenter famularis, amplissimam mercedem promereberis. Post hæc omnes disparuerunt. At ille, notans locum, altero die post Annuntiationis beatissimæ Virginis festum, jacto lapide primario monasterium eremitis ordinis D. Augustini in Insula construxit. » Sic Pontanus. Obiit autem Ulricus octennio post, ipseque et filii et nepotes ejus, supremi camerarii regni Bohemiæ, villis, pascuis, silvis, et redditibus monasterium ditaverunt.

§ VII.—*De Omaro Arabum principe.*

Omarus Arabum princeps catholicus, ab Anasapho Musselmanno dure impugnabatur. Ope tamen sanctæ Mariæ, quam impense colebat, adjutus, Saracenos ita debellavit, ut de resumendis armis omnem illis spem ademerit. Vixit anno Domini 623.

§ VIII.—*De Walleno Huntingtoniæ comite.*

Wallenus Huntingtoniæ comes, Malcolmii et Guillelmi Scotiæ regum avunculus, qui postea fuit Melrosensis cœnobii abbas ordinis Cisterciensis, fuit Mariani cultus promotor præcipuus: cumque hora remunerationis appeteret, memorabili prorsus nuntio edoceri meruit, cum angelus Fratri cuidam Melrosensi converso apparens, involucrum quod-

dam traderet, juberetque Walleno abbati suo directum a Deo et Deipara porrigere. Accepit Wallenus, et explicans, lacrymis infusus, et genuflexus legit hoc tenore. « Jesus Christus et Maria Mater ejus, dilectum suum Wallenum salutant : Scias quod exaudita est oratio tua, et inter duas festivitates Joannis Baptistæ venies ad nos, perpetuo victurus. Præpara te : vale. » Ita rei eventus probavit. Favore etiam Deiparæ, cujus fuit amantissimus, insignem a morte gratiam filiis suis impetravit. Visus namque fratrum cuidam in somnis, « Suffragante, inquit, Mediatrix Dei et hominum sancta Maria Matre Domini, et precibus assiduis adjutus, omnibus quos sub cura pastoralis suscepi, a Salvatore nostro vitæ æternæ beatitudinem impetravi. Si quis eorum negligentius vixerit, post ignis purgatorii emundationem ad cœlos transibit. Hoc, inquit, signum verbis meis fidem certam sibi parare potest : cras enim hora tertia, tres fratres portam intrabunt, qui eodem ordine, quo intraverint, a sæculo migrabunt. » Quod factum visionis veritatem comprobavit. Decessit plenus meritis, anno Christi 1163, 9 Augusti.

§ IX. — *De Waltero de Birsch.*

Neque a Marianis principibus exulare debet Walterius, generis splendore et sanctitatis titulo celeberrimus, dynasta de Crecy Birsch, consanguineus Henrici ducis Lovanii. Hic igitur cum esset militiæ sæculari, adhuc ætate florens, deditus, et in ea strenuus satis atque nominatus, Dominam nostram sanctam Dei Genitricem semper Virginem Mariam ab ipsa pueritia cœpit invocare, et ex intimo cordis affectu diligere, atque jejuniis, eleemosynis et Missarum celebrationibus honorare. Licet enim corpore deditus esset torneamentis, corde tamen totus erat in obsequio beatæ Virginis. Tempore quodam cum properaret ad quoddam torneamentum, milites habens in comitatu, venissetque ad ecclesiam quamdam, illos, ut Missam audire vellent, hortabatur; quod cum recusarent, moram tantam sibi periculosam esse prætentantes, illis recedentibus, ipse mansit, et Missam de Sancta Maria sibi cantari fecit et obtulit, sicque socios insecutus est. Cui cum aliqui de torneamento occurrerent, et hoc ex responsione eorum cognovisset, subjunxit : « Estne adhuc incœptum? » Dicentibus illis, « Etiam : » respondit : « Quis fortius ibi agit? Dominus Walterus, inquit, de Birsch, ipse in ore omnium est, omnibus præfertur, et ab omnibus laudatur. » Aliis vero occurrentibus, et similia dicentibus, stupens admirabatur quidnam hoc portenderet? Actum est ineffabili pietate beatæ Virginis, ut Walterum, devotum in obsequio suo, tardantem, interim torneamento honoraret, ejusque absentiam mirabili quadam virtute suppleret. Veniens tamen ad locum, armavit se, et intravit; sed nihil magni illie egit. Ludo vero expleto, quidam ex militibus hospitium ejus intraverunt, et ut secum mitius agere dignaretur, depre-

cabantur : quibus cum diceret, « Quæ causa est petitionis vestræ? » responderunt : « Hodie cepistis nos. et rogamus, ut bene nos tractetis. » Waltero negante, ac dicente : « Ego vos non cepi, » responderunt : « In rei veritate nos hodie vobis dextras dedimus, nos signa vestra militaria ibi vidimus, nos vocem vestram ibi audivimus. » Et cognovit statim hoc actum fuisse gratia beatæ Virginis, quam honoraverat in Missa.

Cum alio quodam tempore, inter multos stans, Missam audiret; sacerdos, ut in canone calicem levavit, crucem auream sub ejus pede conspexit, cui annexa fuit cartula, hæc continens verba : « Crucem hanc defer ex parte mea Mariæ Sanctæ Matris Christi amico meo Waltero prope Birsch : » quam cum sacerdos legisset, post completionem Missæ, pulpitu ascendit et clamavit : « Estne aliquis hic miles, qui vocetur Walterus de Birsch? » respondentibus quibusdam : « Ecce iste est; » sacerdos eum seorsum duxit, crucem porrexit, et ubi illam invenerit, vel quis miserit intimavit : quam lætus suscipiens in Memmenrode conversus eam abbati resignavit. Postea comitissa Hollandiæ, missis honestis nuntiis, eandem crucem sibi dari petiit, et tali modo obtinuit. Cum conventus nuntiis responderet : « Non possumus eam dare, nisi adsit voluntas fratris Walteri, sperantes quod non annueret, » requisitus de hoc respondit : « Ego nihil proprietatis habeo, penes abbatem est, » sicque dolentes illam miserunt, cujus aurum tanti fulgoris est, ut omne aurum in ejus pallescat comparatione, quam comitissa inter reliquas suas reposuit, ea uti non audens.

Considerans Walterus adhuc in sæculo positus tanta circa se beatæ Dei Genitricis beneficia, in tantum in illius amorem accensus est, ut in quadam paupere ecclesia in ejus honore dedicata, conscio sacerdote, fune collo suo injecto, servum glebæ se illi super altare offerret, solvens singulis annis censum de capite suo, qualem servi originarii solvere consueverant. Et quia propter honorem Reginæ cœlestis se tam valde humiliavit, ipsa suum dilectum etiam glorificavit. Solitus erat in Vigiliis omnium solemnitatum beatæ Virginis jejunare in pane et aqua, et sæpe etiam in sextis feriis ob reverentiam Sabbati. Die quadam servus jejunantis vas parvulum fictile cum aqua obtulit, quam in ejus manibus divina virtus in vinum optimum convertit : qui cum gustasset aquam vinum factam, servum secreta vocavit et arguit, dicens, sibi vinum pro aqua ministratum; quod cum ille negasset, asserens se hausisse aquam de situla, vas recepit et effudit : sic aqua purissima impletum, ut securus esset, prægustavit et obtulit : de quo cum gustasset, sicut prius vinum invenit, et mox servo iratus sic ait : « Ut quid mihi illudis, secundo vinum pro aqua offerendo? » Ad quod verbum stupens servus, cum juramenti maximis negavit. Tunc primum intelligens ex multa misericordia Dei Ge-

nitricis hoc miraculum circa se gestum, eundem servum adjuravit, ne illud unquam alicui homini, quoad viveret, manifestaret : ex quo colligitur quod non cupidus erat inanis gloriæ.

Servus vero tanti particeps miraculi, frater fuit Arnoldus, qui cum eo venit ad ordinem Cisterciensem, vir sanctus et multum ordinatus, et in monte Stromberg sepultus, antequam moreretur, idem miraculum ad Dei gloriam publicavit, timens de thesauro occultato post mortem reddere rationem. Audiens sæpe dictus Walterus ordinem Cisterciensem beatæ Virginis dedicatum, omnia quæ sunt hujus mundi, divitias, honores et amicos ob illius amorem reliquit, et in claustrum, quod alio nomine Hemmenrode dicitur, cujus fama tunc temporis clarissima fuit, habitum regularem suscepit; in quo cœnobio quam humiliter sit conversatus, quam fervens fuerit, et obediens, et in obsequio beatæ Virginis devotus, testes sunt omnes monachi ejusdem monasterii. Psalterium vero, hymnos, cantica et alia de Domina nostra orationes plurimas, in probatione didicerat, quæ omnia studiosissime frequentavit. Missæ quotidianæ Dominiæ nostræ semper interesse voluit; quidquid pene loquebatur ædificatorium fuit, quia non solum verbis et aspectu, imo etiam odore famæ ejus multædificabantur, magister hospitum creatus est. Tempore quodam ductus est ad monasterium spe curationis quidam obsessus, et in hospitio receptus, erat enim rusticus dives satis, ac notus, qui cum nullo remedio posset sanari, non reliquiis sanctorum, non orationibus monachorum, sæpe dictus Walterus auctoritate officii frequenter eum visitans, orationes et rhythmos quos habebat de Domina nostra conscriptos, super caput hominis legit, sacras picturas ostendit, per quæ omnia dæmonem, ut exiret, adjuravit. Die quadam eum psalterium super obsessi caput posuisset, Obsidens clamans, et furens in tantum hominem, a quo exire cogebatur, turbavit et allisit, ut cadeas in terram mortuus diceretur; post horam ad se reversus surrexit, a diabolo se liberatum clamitans. Vadens ille sanus in domum suam, post aliquantulum temporis rediit, gratias agens beatæ Virginis ejusque servo, suo curatori, hoc verbum audiente conventu adjiciens: si nihil esset amplius reliquiarum in monasterio isto, præter hunc sanctum virum, cujus meritis curatus sum, toti loco sufficere deberet.

Erat monasterio equulus pulcherrimus, et tanti valoris, ut tam episcopus Trevirensis, quam dux Lotharingiæ, quadraginta marcas argenti offerret pro illo; timens conventus alterum offendere, si uni concederetur, per dominum Walterum, duobus additis conversis, eundem equum comiti Hollandiæ gratis transmisit. Venientibus eis in quemdam saltum, equus equaritiæ, id est, gregem equarum, de longe pascere conspexit, qui statim hinniens atque lascivians, ex ducentium manibus se excussit, et cursu velocissimo ad equaritiæ pro-

peravit. Quem cum conversi insequerentur, equaritiæ fugiente, magis equus ab eis elongabatur: quibus frustrato labore reversus ait Walterus: « Equus iste perditus est, nisi sancta Maria illum nobis reducat. » Vix ad duo milliaria processerant, et ecce equus velociter recurrens, qui nondum satis domitus fuit, velut ovis mansueta ductorum suorum manibus colla subiecit. Quia notus erat nobilibus terræ, et ab eis, tum propter sanguinis nobilitatem, tum propter vitæ sanctitatem venerabatur, sæpe pro monasterii necessitatibus contra voluntatem suam emittebatur. Tempore quodam descendens cum nave suæ domus, quæ vinum portabat, cum in Zelandiam venisset, orta tempestas maxima omnes terruit, et navim inclinavit. Accessit periculum periculo, prædones ad eos remigantes, navem deprædari conati sunt; et ecce justo Dei judicio duo vasa, vi ventorum ejecta naviculam subverterunt, ipsosque prædones in profundum demerserunt. Acta sunt hæc in Vigilia sancti Nicolai post mediam noctem: singuli vitæ suæ timentes Deo supplicabant; ipse vero vir beatus de gurgustio navis egrediens, servo suo deorsum ducto confessionem fecit, et intravit: deinde imagine sanctæ Dei Genitricis eburnea, quam semper penes se habebat, coram se posita, ante illam se prostravit et oravit, atque in illa oratione leviter obdormivit, statimque visum est ei, quod dominum Arnoldum in claustrum, virum sanctum et probatæ vitæ, tempore psalmodiæ citharizare audiret; sicque ex ipsa dulcedine vocis expergefactus est; erat enim tempus Matutinarum, intelligens protinus quod vir justus eadem hora pro ipsis oraret, lætus exivit, omnesque consolatur his verbis: « Nolite timere, nullum nobis periculum nocere potuit, dominum Arnoldum de sancto Severino monachum nostrum audiavi citharizantem. » Mox virtute divina, et meritis beatæ Virginis, quam invocaverat, et jam dicti Arnoldi, tempestas sedata est. Hæc cum relata fuissent domino Hermannus priori, statim dominum Arnoldum horum prorsus inscium vocavit, et quid in nocte Sancti Nicolai infra matutinas cogitaverit, vel quid egerit? interrogavit: cui ille respondit: « Credite mihi, ego citharizavi ibi. » — « Quali modo inquit? » at ille, « Quando non possum habere devotionem, sub cuculla digitos ad similitudinem citharizantis moveo, et chordas cordis tango, sicque mentis torporem ad devotionem excito, » et miratus est prior nimis, audiens hæc.

Requisitus die quadam Walterus a prædicto priori, quid in mensa cogitaret, eo quod non intelligeret lectionem? respondit: « Ego habeo ibi lectionem meam; quando manducare incipio, retracto mente qualiter pro me Dei Filius sit ab angelo nuntiatus, et in utero Virginis de Spiritu sancto conceptus, sicque primum folium verto. Deinde cogito quomodo angelis concinentibus sit natus, et pannis vilibus involutus, in præsepio reclinatus, et ecce

perfectum est folium secundum. In hunc modum excurro Circumcisionem, Adventum magorum, Oblationem ejus in templo, Baptismum, Jejunium, Passionem et Resurrectionem, Ascensionem, et sancti Spiritus Adventum, extremumque judicium; talis est lectio mea quotidiana, cujus finis, finis est prandii. Quod in tali libro comedens legeret, testabantur lacrymæ, quas in mensa fudit; plus enim delectabatur in sanctis meditationibus, quam in genuflexionibus, per quas spiritus contemplantis impeditur. Non multas, ut dixi, in oratione venias petivit, sed stans, vel supra genua jacens, erecto vultu, cælos respicere consuevit. Antequam Deus eum vocaret de hoc mundo, cuidam monacho mirifica quædam visio relata est de illo: existente eo Wilræ, quæ domus est ordinis Cisterciensis, cum abbate suo domino Eustachio, cum dies esset Dominica, totum conventum idem abbas post cœnam convocari fecit; quod cum factum fuisset, et ipse diceret, «Suntne Fratres nostri hic omnes?» Responsum est ei: «Omnes, exceptis duobus juvenibus, qui de Francia hospites huc missi sunt, qui studiosi sunt valde circa silentium, maxime diebus quibus communicant.» Secundo vero ex parte ejus vocati cum venissent, et eis abbas moram improperaret, humiliter se excusantes condescenderunt. Sequenti die conventus a labore rediens, et ante portam facto primo signo Nonæ, secundum expectans, senior ex iis cum stans super sessorium suum se reclinaret, et Nonam de Domina nostra diceret, sic stando leviter obdormivit, et ecce ipsam Dei Genitricem diversorum ordinum personis stipatam, in mira claritate, inter se et portam transire conspexit, a qua cum minime, quasi ignotus, respiceretur, neque vocaretur, tristis ait intra se, «Heu mihi misero! quare non me vocat?» Quæ cum paululum processisset, miserta illius, monachus familiaris sibi adherentem remisit, dicens: «Voca monachum illum; quem cum reversus vocaret et diceret: Veni, Domina nostra vocat te,» præ gaudio expergefactus est. Intrans, et dominum Walterum considerans dicebat intra se: «Simillimus est monachus iste monacho, per quem hodie Domina nostra vocavit me, nisi quod cuculla illius grisea, hujus autem alba est, et recitavit visionem socio suo. Sequenti die cum dominus abbas et Walterus essent recessuri, et ab eis prædicti juvenes ad portam vocati, Walterusque in sua grisea cuculla staret, alba quæ sibi fuerat accommodata, deposita, ait monachus socio: «Revera iste est monachus qui vocavit me, vestem cognosco, de persona non dubito.» Post dies paucos idem Walterus cœpit infirmari, qui, fide et charitate plenus, confessus atque contritus, beata Dei Genitrice se vocante, de tenebris transivit ad lucem, de fide ad speciem, de labore ad requiem, de merito ad præmium, de mundo ad patriam, anno salutiferi partus 1222, die 22 Januarii. Monachus vero Villariensis, et ipse vocatus, sicut fuerat ei præsten-

sum, interpositis paucis diebus, migravit ad Dominum.

§ X. — *De Waltero Brennensi comite.*

Walterus comes Brennensis, amorem suum erga Deiparam Virginem satis luculenter expressit, dum in ejusdem Deiparæ Virginis honorem Bassafontanensem abbatiam in diœcesi Trecensi pro Præmonstratensis ordinis Patribus fundavit, ac amplissimis redditibus dotavit. Vivebat anno salutis 1143.

§ XI. — *De Waltero Wenciæ domino.*

Walterus, Wenciæ inferioris in Anglia dominus, inter alia suæ erga Deiparam Virginem pietatis obsequia, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem Tinternensem abbatiam in Wallia pro Benedictinis Patribus fundavit, anno salutis 1131.

§ XII. — *De Wenceslao Rugiæ principe.*

Wenceslaus, aliis Witzlaus, Rugiæ princeps, inter alia Marianæ religionis palam exhibita documenta, anno Domini 1251, in Pomerania, in diœcesi Zweriensi, monasterium pro Cisterciensibus fundavit, Rosetum beatæ Mariæ, seu Novus beatæ Mariæ Campus, appellatum. Moritur anno Domini 1241.

§ XIII. — *De Wernhero Hasburgi comite.*

Wernherus, Hasburgi comes, inter alia suæ erga Deiparam Virginem obsequiosæ pietatis testimonia, celeberrimum illud ejusdem Deiparæ Virginis monasterium, cui nomen, Ave, Maris Stella, ad Licoangi fluminis ripam, vernacula voce Wettingen dictum, regia structura a Wandelberganis, et Rappoltzwileranis comitibus absolutum, magnificis donariis cumulavit, ac in commune gentis suæ sepulcretum consignavit. Unde is in templi medio superbo mausoleo tumulatus, Hasburgenses istos principes, uti ejus cœnobii annales, et suspensa illuc Hasburgensium comitum gentilitia insignia testantur, sui sequaces habuit, Joannes tres, duos Gotifredos, Albertum unum, Rudolphos quinque, Hartmannum, Wernherum alterum, Henricum, singulos Hasburgensis comitatus titulo illustres. Vixit Wernherus circa annum Dominicæ Incarnationis 1200.

§ XIV. — *De Wifredo Bituricensi comite.*

Wifredus Bituricensium comes, regali Francorum prosapia oriundus, vir religionis gloria clarissimus, pietatem suam erga Deiparam publico monumento posteritati consignatam reliquit, dum in jure suæ proprietatis, in villa quæ dicitur Strada, ecclesiam in honorem sanctæ semper Virginis Mariæ fundavit, eamque de propriis rebus ad ecclesiæ ministrorum usus sufficientissime dotavit. Vivebat anno salutis 828.

§ XV. — *De Winfredo Barcinonensi comite.*

Winfredus comes Barcinonensis, seu, ut alii volunt, Aragonensis, quanto studio exarserit Mariani cultus ampliandi, vel hoc uno saltem argumento est manifestum, quod in Rivipullensi pago divæ Virginis Mariæ cœnobium condidit, ob ibidem

sacram imaginem Dei Genitricis inventam in profundo cujusdam spelei. Vita functus est anno Domini 914, die 26 Aprilis.

§ XVI. — *De Wladislaw Opoliæ duce.*

Wladislaus, aliis Ladislaus, Opoliensium dux, Ludovici Poloniæ atque Hungariæ regis cognatus, cum Russiam regi suo rebellem composuisset, imaginem ibi divæ Virginis a divo Luca depictam, quæ nunc in Polonia apud Clarummontem religiose colitur, quod in obscuro asservaretur, post obtentam statim victoriam, in augustiorem ac honestiorem locum protulit, nequaquam ejus pulchritudinem atque majestatem quamdam inditam satis demiratus. Dumque eam diu ac noctu assidue precibus pro sua erga Divam innata devotione veneraretur, evenit, ut Scythæ, Lithuanis conjuncti, incursione inopinata Wladislaum obsiderent, nec ille, subditis ex composito refragantibus, tantas vires contrahere potuerit, ut Barbaris Marte aperto resisteret, dubius de salute sua, ad Virginis opem implorandam confugit, antequam sacram ejus iconem provolutus, tum maxime opem cœlestem invocaret, cum a Barbaris arx in coronam oppugnaretur, sagittaque per fenestram cadens Virginis imaginem in gutture tetigisset. Tunc Wladislaus casu conspecto in spem erectior factus, exclamavit: « Cur non vindicas injuriam tuam, Virgo potentissima? cur hostes non repellis a tuis cultoribus, o certissimum auxilium Christianorum? Audi, audi, o benigna, ad te confugientes, et succurre, et Polonos tuos, tibi semper devotos, libera a morte, libera a captivitate. » Miraculum! ut prima verba effatus est Wladislaus, nebula statim circumdedit muros et propugnacula in qua missi cœlitus bellatores insonuerunt derepente armis, ita ut Barbaros, et a tergo et a fronte perterruerint, fugamque effusissimam capessere coegerint, rebus omnibus, et oppugnationis instrumentis ad mœnia relictis. Quos Wladislaus cum suis insecutus, partim cecidit, partim vivos in suam potestatem redegit, et postmodum Ludovico regi suo cum reliqua alia præda in Hungariam misit; divæ Virginis opitulatu miraculosam sibi obtigisse victoriam significans, atque simul rogans, vellet sibi rex clementissimus pro præstita in defensione provinciæ opera eam sacram imaginem benigne donare. Annuit Ludovicus bello tunc Veneto impeditus, et Wladislaus post paucos menses in Silesiam hereditariam provinciam suam abiens, cum imaginem, quam secum asportare intendebat, loco suo movere non posset, solo in faciem prostratus exorare cœpit, ut quid de sua imagine diva statuere vellet, signis aliquibus sibi significaret. Nocte igitur sequenti cum proluxa oratione suspiriis et contemplationibus fatigatus obdormivisset, responsum, quod desiderabat, a Diva in somnio accepit: In Poloniam ducet iconem, inque Claromonte Czenstochoviensi collocaret, ut nimirum esset in eo regno, velut in arce præsi-

dium belli et pacis, ac denique velut in aperto discriminum campo, signum confugii, in quod lumina conversi Poloni reipublicæ malis præsens remedium implorarent, rebusque pro religione præclare factis in dies inclarescerent. Lætus ea propter evigilavit, iter statim in Poloniam arripuit, Czenstochoviam summa cum devotione venit, sacram imaginem in loco destinato reposuit, templum et monasterium erexit, redditus assignavit, curamque religiosis Fratribus sancti Pauli primi eremitæ commisit, ubi hodieum etiam ab iisdem sodalibus honorificentissime asservatur, magna undique populorum frequentia, devotionis causa, eo concurrente. De hoc porro Wladislavo locutus M. Joannes Cynerskius Rachtamovius in suo carmine votivo ad divam Virginem Claromontanam, in hunc modum cecinit:

*Assurge, bellator potens,
Assurge, Opoliensium
Dux, omnium dignissime,
Dux omnium fortissime.
Favet tibi rex optimus
Hungariæ Poloniæ
Ludovicus, omnis et favet
Senatus addictissimus.
Istud manet te prodromum
Munus locandæ Palladis
In altiori montium
Wladislavæ felicissimæ.
Scis e quibus periculis
Hæc te favens erexit
Patrona, quantum debeas
Scis vindici munus tuæ.
Hæc ipsa bellatrix pia
A te Scythas telerrimos
Acerrimo in discrimine
Pressit: citissime cadit
Ventosus ille Spiritus.
In pertinaces poplites
Tibi datur victoria,
Spes, vita, pax optatior.
Jacent vias per invias
Per tesqua senticetæque
Mille hostium cadavera,
Calcata militum poli.
Ergo ut monet per somnia,
Divinitus tibi data,
Imaginem augustissimam
Loca sereno vertice.
Et patribus purissimis
Custodiam firmissimam
Concede, qui Pauli patris
Vitæ innocentiam probant.
Hic collocata provide,
O Virgo Mater Virginum,
Matrumque Virgo maxima
Nos que premat necessitas.*

Vivebat Wladislaus anno reparatæ salutis 1382.

§ XVII. — *Wladislaw Poloniæ principe.*

Wladislaus, Hermannus etiam dictus, princeps Poloniæ (regale nempe diadema, ob scelus Boleslai Audacis, et truculentam D. Stanislai episcopi Cracoviensis trucidationem Poloni amiserant), successor Boleslai Audacis in regno Poloniæ, Deo sic disponente, in gravem inciderat infirmitatem, qua diutius detentus, continuis conficiebatur tædiis et doloribus. Advocata manus medica, suscepta sæpius, antidota, pertractata de restituenda principis

valetudine inutiliter inter medicos consilia, non modo non proficiebant, sed potius in deterius magis et magis in dies surgere videbantur. Dum ecce cœlorum Regina, preces et dolores ipsius clementer miserata, agre in somnis apparet, eumque e castro egredi, et post plateam, vulgo dictam proscriptorum, extra mœnia civitatis exire præcipit, ibique locum violis redolentem perquirere; quo comperto, terram fodere, atque ad albicantes arenas spirantes odorem violarum, jussit repertas, et effossas arenas naribus applicare odorandas, atque sic pristinam redituram sanitatem persuasit: Memorem tamen accepti beneficii ipsum esse debere monuit, in sui honorem sub nominis sui titulo ecclesiam ædificare præcipiendo. Expergefactus princeps, libens et alacris, jussis cœlorum imperatricis obtemperavit. Defertur e castro per supra dictam plateam, effertur extra mœnia, conquirat et invenit locum violis redolentem, terram fodit, et effodit albicantes arenas, violaceo violarum in arenis delectatur odore, admovet gratas, et jussas naribus arenas, optatamque, et multis expetitam et conquistam modis percipit sanitatem. Quare, accepti gratus beneficii, memorque Virginis præcepti, ecclesiam sub ejus titulo ad Nives designat ædificandam, ædificumque ejusdem ecclesiæ incipit minoris chori, subductis etiam fundamentis pro choro majori: nihilominus præmatura præventus morte inceptum ædificium consummare non potuit: successu tandem temporis ab Wladislao Jagellone incepta fabrica perficitur, et ecclesia in honorem beatæ Virginis Mariæ dedicatur, sub titulo Visitationis ejusdem.

Hic idem Wladislaus Poloniæ princeps, cum Prussis et Pomeranis rebellantibus pugnaturus, cum pugnæ dies fuisset is, qui Assumptionem beatæ Virginis anniversaria celebritate representabat, nolebat Wladislaus, habens honorem Virgini Matri, eo die manus cum hoste conserere: vere lacessitus, et justa pene necessitate adductus, eduxit suos in aciem, hostesque atroci prælio in magnam diei partem producto, graviter profligavit. Obiit anno a Christo nato 1402, pridie Nonas Julii, cum 20 annos regnasset, et vixisset propemodum 59.

§ XVIII. — *De Wolfango Guilielmo Palatino comite.*

Wolfangus Guilielmus comes Palatinus Rheni, magno, quo erga Deiparam Virginem ardebat, amore impulsus, anno virginei partus 1624, scripsit ad Urbanum VIII, Pontificem Maximum, pro definitione mysterii purissimæ Conceptionis ejusdem Deiparæ Virginis, litteras infra scriptas:

« Beatissime Pater, Etsi me non latet, eos, quibus Deus sæcularium negotiorum administrationem commisit, non temere se ecclesiasticis et ad religionem spectantibus causis immiscere debere: quia tamen orthodoxorum principum tam vetera, quam recentia nos docent exempla, eos nonnunquam, cum e republica videbatur, pro controversis fidei dogmatibus decernendis ad Sedem

apostolicam confugere solitos, hodieque notissima illa juxta ac gravissima ultra trecentos annos de Immaculata beatissimæ Virginis Mariæ Conceptione agitata controversia, indecisa adhuc remanet, Sanctitati vestræ ex toto cordis affectu humiliter supplico, ut eam tandem pro potestate sibi a Christo concessa, in favorem magnæ Matris definire dignetur. Hoc ut tantopere contendam, stimulat me imprimis Deiparæ honorem promovendi desiderium, tum etiam ingentia scandala, et hæreticorum ludibria, quæ ne, in Germania præsertim nostra, cum magna et gloriosissimæ Dei Matris et sanctæ Ecclesiæ Catholicæ ignominia, ex hac inter nos discordia succrescere pergant, omni studio allaborandum. Nec Sanctitati vestræ grave, opinor, accidit eam pro Regina cœlorum proferre sententiam, quæ, a viris doctis accepi, tot luculentis miraculis divinitus confirmata, tot sanctorum Patrum et insignium theologorum, calculo approbata, tot apostolicis Brevibus, motibus propriis, Bullis, Decretis, Extravagantibus etiam juri canonico insertis, et per concilium Tridentinum renovatis, jam fere a centum quinquaginta annis per diversos summos pontifices, et novissime per Gregorium XV, Sanctitatis vestræ proximum antecessorem editis, quodammodo præjudicata, tot aliis illustribus argumentis a Sede apostolica, tum per publici festi Deiparæ Conceptæ institutionem et nuperam, id sub nomine Sanctificationis posthac celebrandi, pontificiam inhibitionem, et Officium de eadem Deiparente Concepta recitandi approbationem corroborata, communi demum totius propemodum populi Christiani consensu constantissime acceptata, adeoque tam validis undique præsidiiis munita est, ut ad eam definiendam nihil aliud præter Sanctitatis vestræ decretum desiderari putetur. Quod tanto libentius omnibus Catholicorum votis concessuram confidimus, quod tum demum sperari possit cunctos ubique fideles, sublata materia contentionis et scandali, succisaque radice, fel et amaritudinem (ut Apostoli verbis utar germinante, cum magna gratulatione, uno ore ac pari studio, ingementibus licet contra hæreticis, sanctissimam Dei Matrem absque labe peccati originalis conceptam veneraturos. Plura non addo, cum Sanctitatem vestram suoapte nutu, et cultus Mariani, et communis in Ecclesia concordie studiosissimam esse sciam. Idcirco, beatissime Pater, a Sanctitate vestra cum humili pedum osculo apostolicam benedictionem supplex peto. De cæteris Deus ter Opt. Max. Beatitudinem vestram pro meo, et totius Ecclesiæ voto, eidem, et universæ reipublicæ Christianæ plurimos annos incolumem servare dignetur. Datæ Bruxellæ, ipsis Kalend. Junii, anno salutis nostræ 1624. »

Idem Neoburgi collegium templumque magnificum in honorem beatissimæ Virginis Mariæ fundavit, et societatis Jesu Patribus assignavit. Augusta est basilicæ moles, arduam habens turrim, ære

multo campano vocalem : pavimentum templi polito levique marmore constratum, speculi instar micat : aræ argenti et artis divites nitent : organi inaurati, lectissimaque musicorum symphonia sublimem fornicem mira suavitudine demulcet. In aula etiam Neoburgica cœlesti Virgini Matris Dolorosæ cœtum Marianum laudatissima pietate celebratum instituit : nullum Virginis Matris festum præterlabi sinebat, quæ sacram suam famem cœlesti fortium pane non reficeret. Cum anno 1625, Bruxelle in Belgio in templo eremitarum sancti Augustini sodalitas, mancipiorum beatæ Mariæ Virginis, ejusque sanctissimi Nominis fuisset instituta, Wolfangus Guilielmus in eodem sodalitatis libro propria manu Deiparæ Virginis Mariæ mancipium se libentissime professus est : hanc enim pietatem adjecit stupendæ suæ ab erroribus ad fidei veritatem conversioni : in hoc magnus princeps, quod cum neminem habeat, præter Deum, qui sibi dominetur, magnitudinis suæ esse judicavit primum veritati parere, deinde etiam servire veritatis æternæ parenti. Adjecit etiam magnitudinis suæ lydium lapidem, munificentiam ; nam præ-

ter alia, quæ inscriptionis suæ die obtulit munera, ordini sancti Augustini fundavit conventum in oppido Flandriæ, dicto Rouselaer, eosque redditus assignavit, qui sustentandis isthic religiosis sufficerent. Cætera tanti principis officiosæ pietatis erga Deiparam Virginem studia, ad meæ hactenus cognitionis notitiam non venerunt. Vita functus est, anno salutis 1653 ætatis 75, ipso sancto Joachimo Mariæ Dei Matris patri sacro die, postquam sacramentis omnibus ad itinera æternitatis fuisset rite munitus.

§ XIX. — *De Vulstano Vilodunensi comite.*

Vulstanus, Vilodunensis in Anglia comes, Deiparæ Virginis amantissimus, inter alia amoris sui erga illam specimina, quamdam antiquam ipsius Nomini consecratam ecclesiam Viloduni reparavit, antea per Danos tantum non destructam : instituitque in ea collegium sacerdotum, qui preces et pro Alquimundo patre suo, crudeliter ab Ethelmundo Merciorum rege interfecto, et pro se assidue funderent. Vivebat anno Domini 760.

Laus Deo ac Deiparæ Virgini Mariæ.

VII. — FUNDATORES MARIANI,

SEU

DE SACRARUM RELIGIONUM CONGREGATIONUMQUE

FUNDATORIBUS, MARIÆ DEIPARÆ VIRGINI SINGULARITER ADDICTIS AC DILECTIS

LIBER UNUS

EX PROBATÆ AUCTORITATIS SCRIPTORIBUS COLLECTUS AC ORDINE TEMPORIS QUO IIDEM

FUNDATORES EX HAC MORTALI LUCE MIGRARUNT, DIGESTUS,

A. P. HIPPOLYTO MARRACCIO.

MARIÆ VIRGINI MAXIMÆ,

Sacrorum omnium fundatorum delicio, amoris, curæ ; sacrarumque omnium religionum, congregationumque fundatarum ornamento, fundamento, fulcimento ; quam nulli religiosorum virorum cœtus patrocinium, sustentaculum, propugnaculum, vitam, robur, perfugium, clypeum, scutum, amuletumque suum non profitentur ;

Hoc de sacrarum religionum, congregationumque Fundatoribus, eidem singulariter addictis ac dilectis, qualecunque Opusculum, Hippolytus MARRACCIUS Lucensis, servus humilis atque indignus, debite servitutis Monumentum

D. D. D.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Pro meo hoc Marianorum fundatorum libello, paucis te alloquar, amice Lector, audire si libuerit. Nil scribo, quod scriptum ab aliis non sit, ut legendo facile (ni fallor) agnosces : dispersa tantum colligo; et quæ abdita, non paucos hominum latebant, luci vindico. Non alius mihi in hoc opere post Dei gloriam, propositus finis, quam devinctissimi animi mei, ac propensissimæ voluntatis erga beatissimam Deiparentem, monumentum aliquod relinquere, et sacrarum religionum fundatorum exemplo, omnes ad sanctissimam Dei Matrem impensius amandam, atque omni cultu prosequendam excitare. Exemplo enim vis inest permagna, atque efficacia maxima. Unde divus Augustinus [lib. 1 *Confessionum* cap. 2] : « Exemplum, inquit, servorum tuorum, quos de nigris lucidos, de mortuis vivos feceras, congesta in sinum cognitionis nostræ, urebant et absumebant gravem torporem, ne in ima vergeremus, et accendebant nos valde. » Sic ille. Consilia suadent : trahunt admonitiones; præcepta, legesque coquant; exempla vero plus omnibus apud bene nata et instituta possunt ingenia. Bene Bernardus : « Sermo vivus et efficax, exemplum operis est, plurimum faciens suasibile, quod auditur, dum monstrat factibile quod suadetur. » Vidit id Tullius, nec siluit, sed [lib. III *De Oratore*] dixit : « Duo nos maxime movent, exemplum et similitudo. » Causam vero Seneca philosophus expressit [Epist. 6] : « Longum iter est per præcepta, breve et efficax per exempla : plus ex moribus, quam ex verbis trahimus. » Quamvis autem opus hoc universis Christi-fidelibus pergratum (cum ibi omnes multa reperturi sint, ad suum erga Deiparam affectum magis ac magis accendendum simul et augendum opportuna), religiosis tamen gratissimum fore confido; cum hi, tanquam clarissimo in speculo, conspecturi sint beneficia eorum fundatoribus a beata Virgine collata, quantoque studio et amore eam prosecuti fuerint : necnon ordinum seu congregationum suarum ortus et progressus ab eadem beata Virgine, vel impetratos a Deo, vel adjutos, moderatos et defensos. Ex quo effici non poterit, ut eorum in Virginem pietas non nutriatur, atque affectus, ad suorum Patrum imitationem, non magis ac magis inflammetur. Et sane optandum, ut devotionis spiritus, quem religionum congregationumque fundatores erga beatam Virginem habuerunt, in filios, velut olim Eliæ in Eliseum, immigret. Nec debet quispiam mirari, si fundatores nonnullos prætermiserim, vel pauca de aliquorum erga beatam Virginem pietate dixerim; hoc enim incredibili animi mei dolore factum est, cum, licet maxima adhibita diligentia, in antiquis codicibus, ac eorum gestis nihil certi potuerim reperire. Religionum congregationumque militarium fundatores, peculiari libro, qui, Virgine propitia, in lucem evulgabitur, reservavi. Porro, ne ab aliquo ad arbitrium aliqua confinxisse existimarer, in ipso foliorum margine, auctores eorum, quæ scribuntur, adnotavi, ut eo perspicuum fieret, nihil me ex arbitrio confinxisse; sed ea duntaxat, quæ certo gravissimorum virorum testimonio probata sunt, sincere ac fideliter attulisse. Scio non omnes ab omnibus sacrorum ordinum fundatores agnosci, imo ab aliquibus aperte negari : at in re pia mihi satis fuit, quod multis probabile est, amplecti. Temporum ordinem, quo iidem fundatores ex terrena hac, ad cœlestem patriam evolarunt, secutus sum, ad lites dirimendas, et ne aliquis de illata sibi injuria conquereretur. Placuit tamen ejusdem religionis fundatores simul collocare, etiamsi eorum aliquis, post alterius religionis fundatorem, obierit, ne caput divideret, quos eadem religio conjunxit. De violatione legis ecclesiasticæ, de cætero inhibentis imprimi libros illorum, qui nostra memoria pie in Domino obiisse creduntur, gesta, miracula et revelationes continentes, nisi servata quadam cautela; idque ad impediendum abusus, qui in eorundem cultu irrepere possent, incusari, ut arbitror, non potero. Nam, licet hic e fundatoribus sint aliqui recentioris memoriæ, qui sanctitatis vel opinionis fama celebres ex hac vita migrarunt : opus tamen nostrum librum unius alicujus ex istis gesta continentem, certe nemo prudens appellabit; cum nec centesimam quidem eorum partem contineat : non enim fundatorum gesta universe explicat, neque miracula, aut revelationes affert; sed id unicum spectat, quod Deiparæ cultores, et studiosi, et ab ea multis favoribus et gratiis affecti sint : quod quidem, ut in simili, inquit, vir doctrina atque eruditione spectabilis, Antonius de Balinghen. Non est gesta eorum conscribere, cum id pauxillum, nec centesima quidem sit, ut diximus, eorum pars. Neque verendum est, ut ex unica eorum actione (Deiparæ scilicet cultu) in eorum cultu sequatur abusus : cum non ea sola sufficiat, ut aliquis colatur, ut sanctus. Adde, me, et hanc unicam eorum actionem non ita legentibus credendam proponere, ut ab apostolica Sede jam examinatam et approbatam; sed huic eam tantum apud homines fidem conciliare intendo, quæ cæteris rerum humanarum historiis communis est; quisque neminem vel ad Catholicæ vel ad certæ fidei regulam coarctat.

Ad stylum quod attinet, ipsa auctorum quos in margine notatos aspicias verba, ut plurimum secutus

sum, ad majorem fidem faciendam. Cur enim, quod alienis narrare verbis possem, meis vel omnino, vel magis inquinarem? Non est quidem hoc modo stylus æquabilis, sed ad narrationis veritatem et rerum quæ narrantur examen, multo videtur hæc ratio accommodatio. Harum enim momenta, quomodo expendantur, nisi qui et quales et a quibus illæ manant fontes cognoscantur? Eadem oratio longe aliam, cum a præstantibus viris, aliam cum ab obscuris et vilibus homuncionibus profertur, vim habet, prout olim quidem dixit Euripides : « Laudo equidem et suspicio elegantem et floridum scribendi nitorem in iis qui eum afferunt ; mihi tamen qualis qualis oratio, si vera, grata est ; ornatissima vero et cultissima, si falsa, displicet. » Si quid autem in hoc opere non bene dictum narratumque est, non erubesco cum sancto Augustino retractare, omniaque quæ tum hic, tum alibi a me conscribentur, sanctæ Romanæ Ecclesiæ examini ac judicio subjecta esse volo. Tu interim piis conatibus fave, et humanis, pro tua humanitate, erratis ignosce. Salve et vale.

FUNDATORES MARIANI.

CAPUT PRIMUM.

De sancto Helia propheta, Carmelitarum auctore.

Sanctus Helias propheta, ex Thesbis Arabum oppido oriundus, Carmelitarum (ut isti asserunt) auctor primus, augustissimæ Virginis, ac purissimæ Dei Matris præcultur eximius, eidem vixit summa devotione addictus. Ejus parens, qui Sobaac vocabatur, ortus ejus tempore, viros candidis vestibus indutos vidit suum puerum salutantes, quem præpositum agnoscebant, simulque tunc virginem candidissimam adorabant : quia in hunc se Helix finem subdebant, ut candorem puerperæ traherent puritatis, cujus amore flagrabant : quod significat ignis ex uberibus avulsus Matris, quo Helias et sodales vesci visi sunt. Grandis igneo pabulo Helias factus, in Carmeli montem ascensus, cum, misso puero, septem vicibus contra mare ad occidentem ipse prospexisset, et in septima vice parvam, quasi vestigium hominis, consurgentem nubeculam vidisset, in ejus figura Deiparam Virginem mundo nascituram, virginitatis in Novo Testamento primiceriam, Carmelitarumque protectricem propheticæ afflatus Spiritu præintellexit. Cujus veritatis cum innumeri propemodum testes afferri possent, unus pro omnibus erit vir pietate et doctrina clarissimus, Joannes, 44 patriarcha Hierosolymitanus, qui in libro, quem *De monachorum institutione* composuit, totam rei seriem fuse describit in hunc modum :

« Legimus in libro *Regnorum* (III Reg. xviii, 43 et seqq.), inquit ille, quod Helias propheta ascendit in montem Carmeli, et pronus in terram posuit faciem suam et genua sua, et dixit ad puerum suum : *Ascende et prospice contra mare. Qui cum ascendisset, et contemplatus esset, ait : Non est quidquam ; et rursum ait illi : Revertere septem vicibus ; in septima autem vice, ecce nubecula parva, quasi vestigium hominis ascendebat de mari in Carmelum ;*

ab eo autem loco Carmeli montis, unde puer ascendebat, usque ad summitatem montis, unde poterat mare prospici, erant decem gradus, quos cum puer semel ascendens prospexisset contra mare, mandavit illi Helias (sicuti est dictum) ut iterum aliis septem vicibus eosdem gradus revertens, contra mare prospiceret, et in septima vice reversionis, vidit puer nubeculam illam, quasi vestigium hominis, de mari ascendentem in Carmelum, et dixit ei Helias : *Ascende, et dic Achab : Junge currum tuum, et descende, ne occupet te pluvia. Cumque se verterent huc atque illuc, ecce cæli contenebrati sunt, et nubes et ventus, et facta est pluvia grandis.* Quid autem sacramenti rerum futurarum, præter historiam, visio illa intrinsecus contineret, et quid jugis mysterii Deus Helix, tunc statim prono, per eam portenderet, dignatus fuit Helias aperire, non palam hominibus, sed secretius consortibus. A quibus traditum tenemus, Deum sub figurata visione revelasse tunc Helix quatuor magna mysteria, quæ per ordinem explicabo.

« Primo, quod quædam infantula nasceretur, quæ ab utero matris suæ ab omni peccato munda egrederetur. Secundo, tempora in quibus hoc adimpleretur. Tertio, quod hæc infantula virginitatem perpetuam amplexaretur. Quarto, quod Deus jungens naturam suam humanæ, de Virgine illa homo nasceretur. Per hoc namque quod ille puer Helias vidit de mari nubeculam parvam oriri, revelavit Deus Helix, quod quædam infantula, scilicet beata Maria per illam nubeculam significata, et instar illius nubeculæ per humilitatem parva, nasceretur de humana natura peccatrice designata per mare ; quæ infantula jam in suo ortu esset munda ab omni peccatorum sorde, quemadmodum nubecula illa fuit de mari amaro, sine tamen aliqua amaritudine :

licet namque nubecula illa esset originaliter ejusdem naturæ cum mari, alterius tamen fuit qualitatis, alteriusque proprietatis. Mare quippe ponderosum est et amarum, sed nubecula illa levis fuit et dulcis; sic quamvis in quolibet alio homine natura humana instar maris sit in sua origine, ita amaritudine et vitiorum pondere pressa, ut fateri cogatur: *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, et sicut onus grave, gravatæ sunt super me* (Psal. xxxvii, 5): beata tamen Maria de hoc mari, id est natura humana, aliter fuit orta; quia in suo ortu non fuit onerata amaritudine delictorum; sed instar illius nubeculæ fuit levis per immunitatem peccatorum, et dulcis per plenitudinem charismatum: ipsa enim in suo ortu fuit nubes illa de qua per Moysem figurate est scriptum: *Ecce gloria Domini apparuit in nube.* (Exod. xvi, 10.)

« Significavit autem Deus Helix in prædicta visione, quo tempore nubecula illa, scilicet beata Virgo Maria, videretur a discipulis Helix de mari, id est de amara et vitiosa natura humana, oriri et ascendere: nam ostensum fuit in eadem visione, quod nullus eorum videret eam ascendere, antequam ipse semel per decem gradus ascendens contra mare prospiceret; et iterum aliis septem vicibus ad eodem gradus ad contemplandum contra mare rediret. Dixit enim Helias ad puerum suum: *Ascende et prospice contra mare; qui cum ascendisset, et contemplatus fuisset, ait: Non est quidquam.* Quæro ergo, quid fuerit, puerum Helix semel per decem gradus ascendere ad prospiciendum contra mare, et tunc ei nihil apparere? Certe hoc nihil aliud fuit, nisi quod puer, id est cœtus discipulorum Helix, contemplando ascendit per illas decem generationes humanas a beato Luca in genealogia Christi positas, quæ fuerunt ante diluvium, ab Adam usque ad Noe in prima mundi ætate; et per eas discurrendo totum tempus quod fuit a Noe usque ad Adam, puer prospexit, si forte eo tempore nubecula, id est infantula, aliqua esset nata contra mare, id est contra solitam amaritudinem, in vitiosa propagine naturæ humanæ: et quia nubecula illa non fuit a puero visa nasci in illa prima ætate mundi, ideo puer dixit: *Non est quidquam*; præcepto tamen Helix rediit iterum puer septies per decem gradus ad prospiciendum contra mare, et rursum, inquit, ait illi: *Revertere septem vicibus*; et in primis sex vicibus nihil illi apparuit. Hoc autem, scilicet quod puer, id est cœtus discipulorum Helix, septies per decem gradus rediens nil vidit, denotat eum ulterius per alias sex ætates generationum humanarum contemplando descendisse in genealogia Christi, quam beatus Lucas textit a Sem filio Noe, usque ad Jamne filium Joseph. Quarum generationum ætas prima, incipiens a Sem filio Noe, terminata fuit in Thare filio Nachor. Secunda vero ætas incipiens ab Abraham filio Tharæ, terminata fuit in

Salmon filio Naason. Tertia incipiens a Booz filio Salmon, terminata fuit in Jona filio Eliacin. Quarta incipiens a Joseph filio Jona, terminata fuit in Elmadan filio Ner. Quinta incipiens a Chosan filio Elmadan, terminata fuit in Joseph filio Juda. Sexta incipiens a Semei filio Joseph, terminata fuit in Jamne filio alterius Joseph. Per has quidem sex ætates generationum a beato Luca in genealogia Christi positarum ascendit puer, id est cœtus discipulorum Helix, discurrendo per totum tempus quod fuit a Jamne usque ad Sem, et contemplando si forte eo tempore nubecula, id est infantula illa, esset nata; et quia in toto illo tempore nata non fuit, ideo tunc discipulis Helix minime apparuit. In septima autem reversionis vice nubecula eis apparuit, quia in tempore comprehenso, infra septimam illarum generationum ætatem, beata Maria nata a discipulis Helix visa fuit. Unde vice inquit una, *Ecce nubecula parva, quasi vestigium hominis, ascendebat de mari*: prædictus namque Jamne, in quo sexta illarum generationum ætas terminatur, genuit filium nomine Melchi, in quo incepit harum generationum ætas septima. Hic autem Melchi genuit Levi, et ipse Levi duos habuit filios; unum qui a beato Luca appellatur Mathat, sed ab illo dicitur Melchi nomen avi sui retinens, et alium qui vocatus fuit Panthera. Iste vero Panthera genuit filium nomine Barpanthera; et hic Barpanthera genuit filium nomine Joachim, qui ex Anna uxore sua genuit beatam Mariam: et ita in una reversionis vice, hoc est, in una generationum ætate, quæ fuit una ab illa in qua homines per Dei præceptum reversi fuerunt post diluvium ad multiplicandum genus humanum nata fuit beata Maria, scilicet in medio illius ætatis septimæ, quæ etiam fuit defuncta, antequam prædicta generationum ætas septima esset terminata; sed prius quam ipsa Dei Genitrix ab hoc sæculo migraret, fuit in Nazareth et in Jerusalem, et alibi ab Helix discipulis multoties visa.

« Quemadmodum hæc nubecula, scilicet beata Virgo Maria, in septima generationum prædictarum ætate fuit nata, ita etiam in eadem septima ætate fuit a discipulis Helix visa in Carmelum spiritualiter ascendere: nam antequam decem generationes ascendissent a Melchi, a quo, sicut dictum est, ætas una incipit, fuerunt docti Carmeli incolæ in Jerusalem a summo templi pontifice, quod beata Maria virginitatem Deo servare proposuerat.

« Tandem demonstratum Helix in eadem visione fuit, quo ordine nasceretur Dei Filius de hac Virgine: nam mox ut puer Helix, scilicet cœtus discipulorum ejus, vidit nubeculam illam de mari, quasi vestigium hominis in Carmelum ascendere, dixit Helias puero suo: *Ascende, et dic Achab: Junge currum tuum; et descende, ne te occupet pluvia.* Signum quippe expressum imminentis Incarnationis Dei Filii fuit, scilicet, quod cœtus discipulorum Helix vidit nubeculam, et infantulum

illam, quasi vestigium hominis ascendere in Carmelum, hoc est, tantam habere circumcisionis lætitiā ac scientiam, ut servare vellet continentiam. Unde cum cœtus discipulorum Helix audisset in Ierusalem, juvenulam illam vovisse Deo virginatē continentiam, confestim perpendit quod adventus Filii Dei prope et in januis erat. Et quemadmodum Helias præcepērat, ita ascendit tunc cœtus discipulorum ejus per orationem ad Achab, qui, quia *fraternitas paternitatis* interpretatur, significat Dei Filium, inter quem et genus humanum, antequam ipse incarnaretur, erat fraternitas tantum paternitatis; quia a quo Patre fuit Dei Filius æternaliter genitus, ab eodem Patre fuit creatum humanum genus, ita ut Dei Filius non confundatur Patrem suum appellare Patrem eorum, dicens: *Ascendo ad Patrem meum et Patrem vestrum.* (Joan. xx, 17.) Sed quia inter genus humanum et Dei Filium, antequam ipse incarnaretur, non erat fraternitas maternitatis, quoniam Dei Filius nondum erat ex Matre natus: ideo optans cœtus discipulorum Helix, ut hæc fraternitas inter eos fieret, ascendit per orationem ad Achab, id est, ad Dei Filium; et sicut Helias præceperat, ita suppliciter Dei Filio dicebat: *Junge currum tuum*; currus quidem a currendo est dictus: est enim vehiculi rota circularis figuræ, et habilis ad portandum onus; significat autem divinam Filii Dei naturam, quæ est circularis, id est æterna et carens fine, instar rotarum currus, quæ principio et fine carent, per quam naturam divinam ipse *exsultavit ut gigas ad currendam viam* (Psal. xviii, 6), *portans*, ut ait Apostolus, *omnia verbo virtutis suæ.* (Hebr. i, 3.) Dicebat ergo suppliciter tunc ille puer, id est cœtus discipulorum Helix: *Junge naturæ, scilicet nostræ, currum tuum*, id est æternam naturam tuam, *et descende ad nos*; *ne te occupet*, id est retardet, sed magis provocet *pluvia*, scilicet quod descendes sicut pluvia: decet enim te, sicut pluvia, in vellus descendere; quoniam vellus pluviam in ipso sine strepitu descendente accipiendo vel reddendo, non rumpitur, sed integrum servatur: ita quoque te decet taliter et absque strepitu operationis humanæ, in nubeculam, id est in Virginem Mariam, placido illapsu descendere, et currum tuum, id est æternam naturam tuam, humanæ naturæ in utero Virginis jungere: ut Virgo te Deum simul et hominem concipiendo, deinde pariendo, non rumpatur: sed integra in sua virginitate conservetur. Fuerunt autem exauditi Helix discipuli in hac supplici eorum deprecatione, sicut sequitur in prædicta visione. *Cumque*, inquit, *se verterent huc*, scilicet ad contemplandam in adolescentula spontaneam virginitatem, *atque illuc*, scilicet ad deprecandum pro descensu Filii summam deitatem, *ecce cœli contenebrati sunt, et nubes et ventus, et facta est pluvia grandis*: per cœlos honor, virtus et celsitudo Filii Dei intelligitur, cujus adventum præstolans Propheta dicebat: *Domine, inclina cœ-*

los tuos, et descende. (Psal. cxliii, 5.) Per nubem Virgo Maria, sicut dictum est, designatur; per ventum vero Spiritus sanctus indicatur. Ideo cœli et nubes et ventus fuerunt tunc contenebrati, quando *virtus Altissimi obumbravit ei*; ideoque *et quod natum est de ea sanctum, vocabitur Filius Dei* (Luc. i, 35): *et tunc facta est pluvia gratiæ grandis*, quando *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis.* (Joan. i, 14.)

Recensentes ergo Carmelitæ, Deum prædecessoribus eorum, per visionem prædictam, specialiter revelasse infantulam quamdam nascituram, quæ ex utero matris suæ munda ab omni peccati sorde egrederetur, et virginitatem spontaneam amplexaretur, de qua virgine Deus homo nasceretur; contemplantes etiam ipsi hæc omnia postmodum fuisse adimpleta, et genus humanum per hanc Virginem accepisse a Filio Dei desideratum ab eis plurius, id est gratiæ divinæ, beneficium, curarunt cum devotione assidue deservire huic Virgini, dudum eorum professoribus revelatæ ac desideratæ, ac postea eis exhibitæ, et studuerunt hanc specialiter Virginem sibi ipsis in patronam eligere: ita quod Carmelitæ Virginem Mariam, jam tempore apostolorum, dicebant sororem suam; et seipsos fratres beatæ Mariæ Virginis appellabant; tunc autem fratres beatæ Mariæ Virginis appellati fuerunt, cum in memoriam visionis, de ortu hujus Virginis præostensæ sancto Helix prophætæ sub specie nubeculæ ascendente de mari in Carmelum, Carmelitæ prædicti anno Incarnationis Filii Dei octogesimo tertio diruentes eorum Sennion antiquum, ædificaverunt huic primæ Virgini Deo dicatæ capellam quamdam in monte Carmeli, juxta fontem Helix in situ illo, in quo Helias orans viderat nubeculam illam, quasi vestigium hominis de mari ascendere in Carmelum, ubi Carmelitæ prædicti, seipsos huic Virgini commendantes singulis diebus in septem Horis canonicis, ad effundendum dictæ Virgini, et ejus Filio sedulas preces et supplicationes, atque laudes, etiam tunc semper convenerunt: ibique de verbo divino, culpisque vitandis, et animarum salute procuranda humili colloquio adinvicem contulerunt, et propterea cæteri etiam ab ipsis externi, eos deinceps Fratres beatæ Mariæ Virginis de Monte Carmeli semper appellaverunt. Hæc Joannes Hierosolymitanus loco citato.

Et quidem Helix filios gloriosum Virginis nomen et patrocinium præ cæteris et meruisse et accepisse ob sacellum sive ecclesiam in Virginis Mariæ honorem in Carmeli monte ædificatam, præter Joannem Hierosolymitanum multi nec contemnendæ auctoritatis testantur auctores. Et in primis fama et doctrina celeberrimus Thomas Valdensis *De sacramentalibus*, tit. 9, contra Wicel, et in *Doctrinali fidei*, tom. III, ubi docet ex Armachano Ecclesiæ Hiberniæ præsule Carmelitas ob hanc rationem, quia sacellum Virgini primi dedicarunt, fratres Virginis Mariæ fuisse appellatos. Porro Armacha-

nus in sermone de Conceptione beatæ Virginis Mariæ, quem prædicavit anno Domini 1542, in conventu Carmelitarum Avenione, sic loquitur : « Quoniam, ut dicunt fide dignæ historiæ, a tempore Helix, qui sæpe morabatur in monte Carmelo juxta Nazareth civitatem Domine Nostræ ad tria millia, solebant homines devoti secretius habitare usque ad tempora Salvatoris. Et tunc illi eremitæ prædicantibus apostolis, inter ceteros sunt conversi, et in uno latere montis ipsius primi ecclesiam in honorem beatæ Mariæ Virginis construxerunt, et ob hoc nimirum inter cultores Domine Nostræ primitus sunt ascripti, ut vocarentur Fratres beatæ Mariæ de Monte Carmelo. » Accedit Joannes Trithemius abbas Spanhemensis, qui in libro *De laudibus Carmelitarum*, cap. 7, ita scripsit : « Sicut ex veterum lectione didicimus, titulum beatæ Mariæ Virginis Carmelitis convenire, maxime scimus. Nam il ab exordio suæ institutionis Dei Genitricem semper maximo honore et reverentiâ sunt prosecuti. Enimvero non diu post Domini passionem, Fratres Montis Carmeli capellam in ejusdem montis latere, in Dei Genitricis honorem construxerunt, eamque in ordinis sui Advocatam ac Patronam elegerunt, et Fratres ejus deinceps appellati sunt. Sicut ergo a Carmelo Carmelitæ, ita a capella quam ædificaverunt usque ad hodiernum diem Fratres beatissimæ Dei Genitricis et Virginis Mariæ appellantur. Et digna quidem Carmelitis denominatio, ut qui Dei Matrem speciali semper amore venerantur, etiam illo sint titulo clariores. » Hæc Trithemius. Idem aperte fatentur Paulus Moriggia, ordinis Jesuitarum, in libro *De origine religionum*, lib. 1, cap. 30; Joseph Antiochenus, Paleonidorus, Hieronymus Platus *De bono status religiosi*, lib. II, cap. 22, alique non pauci, quos refert Jo. Carthagera *De Arcanis Deiparæ* lib. XVII.

Prævisæ in nube Deiparæ Virgini Heliam se totum humiliter tradidisse, eidemque jaciendi sui prophetici cœtus fundamenta enixe commendasse non dubitat Petrus Thomas Saracenus in Menologio Carmelitarum. Imo in honorem pulcherrimæ feminae Deiparentis Soboch præostensæ, Heliam suam congregationem condidisse scribit Hieronymus Gratianus in Ms. quodam, quod Michael Munoz se Pamplonæ vidisse testatur in suo *Propugnaculo Heliano*, lib. II, tit. 3, cap. 2, art. 1, num. 2. Ideoque beatissima Dei Parens cœtum sibi ab Helia enixe commendatum, atque in sui honorem conditum, sub suæ protectionis pallio suscepit, materna suæ pietatis viscera illi semper aperuit, illum præcipuis gratiarum prærogativis sublimavit, et specialibus favoribus prosecuta est. Et quidem si magni principes in argumentum sui favoris, et gratiæ, eis, quos ex sacro baptismatis fonte exceperunt, tanquam propriis filiis, clarissima suæ familiæ cognomina mutant, quibus non parum illi splendoris nanciscuntur : sane beata Virgo non minora sui amoris pignora sacro Helix cœtui

præstitisse censenda est : cum Mariani sui nominis celsissimam nomenclaturam ei conferre non dubitaverit, ut jam non aliter nominentur quam Fratres sanctæ Mariæ de Monte Carmelo. Et quod excellentius est, non solum sui nominis, sed et suarum virtutum Helix alumnos legitimos hæredes instituit, ut palam ostendunt sanctorum ac sanctarum millia, quæ ex hoc sacro cœtu prodierunt. Unde Trithemius *De laudibus Carmelitarum* ait : « Tot sancti sub ordine Carmelitano fuerunt, ut penitus numerari nequeant ; etenim si quis stellarum cœli dinumerat, et sanctos hujus ordinis dinumerare poterit. » Sic ille.

Tradit Mantuanus, beatissimam Virginem Mariam non raro Helix filios Carmeli incolas invisere solitam fuisse, eorumque colloquio et familiaritate oblectari : quod ex eo maxime credibile opinatur Carthagera, quia cum Nazareth tribus milliaribus tantum distaret ab Helix fonte, sive Carmeli vertice, quid mirum si sancta Virgo eremitas Carmeli, ejus sanctitas et religio totam Palæstinam et Alexandriam illustraverat, non sæpe adiret, eosque suis colloquiis et necessitudine fovaret ? maxime cum post passionem Christi eos ad fidem et Evangelii prædicationem conversos videret. Hinc Martinus Polonus in suis *Chronicis*, « Ad eos autem, ait, qui ineunte tempore superioribus ex prophetis originem traxerunt, sanctam Dei Genitricem, cum in humanis ageret, sicut matrem ad filios sæpenu-mero venisse legimus. » Sic ille.

In argumentum specialis dilectionis, qua sanctissimæ Virgo erga Helix filios æstuabat, beato Simoni Stock Anglo, Carmelitarum priori generali, angelicis stipata catervis apparens, liberali manu singulare Scapularis donum largita est, sic illum allocuta : « Accipe, dilectissime fili, hoc tui ordinis Scapulare, meæ confraternitatis signum, tibi et cunctis Carmelitis privilegium, in quo moriens æternum non patietur incendium. Ecce signum salutis, salus in periculis, fœdus pacis et pacti sempiterni. » Sic illa. Hujus rei famâ diffusa, jam neminem videres Scapulari hoc, atque Virginis stemmate non insignitum : etiam et principes, inter quos recensentur Ludovicus Gallix, et Eduardus Angliæ reges, Henricus Alencastri dux, Henricus Notumbriæ comes, Angela Bohemiæ regis filia, alique permulti filii et filix regum et principum, qui die ac nocte Scapulare gestabant, et alii gravissimis ægritudinibus affecti, Scapulare tangentes, salvi evadebant. Cupiens autem beatissima Virgo magis ac magis Helix cœtum illustrare, præcipuisque gratiarum privilegiis sublimare, privilegium quoddam singulare à Filio obtinuit. Etenim, ut narratur in Bullâ quam *Sabbatinam* vocant, Christi vicario in terris Joanni XXII summo Pontifici beata Virgo apparuit, ei præcipiens, ut evulgaret Helix filiis et omnibus cum illo Scapulari sepulture traditis, purgatorii ergastulo detentis, meritis, et assiduis intercessionibus, piisque suffra-

giis, ac singulari ejusdem Virginis protectione, primo Sabbati die ab ipsorum obitu adveniente, purgatorii poenarum integram relaxationem dandam. Eandem indulgentiam concesserunt Clemens VII, Gregorius XIII, Sixtus V, Gregorius XIV, et Clemens VIII, singularissima certe gratia, qua nulla alia religio potitur.

Helianum quoque cœtum beatissima Virgo speciali sua protectione mirifice fovit, illique sese singularem patronam ac tutricem in necessitate exhibuit. Nam, ut legitur in Officio Virginis Mariæ de monte Carmelo a Sede apostolica approbato, lectione 5 : « Cum olim in Europa ordo hic esset ignotus, et ob id apud Honorium IV, non pauci pro illius extinctione instarent, astitit Honorio noctu purissimæ Virgo Maria, planeque jussit, ut institutum et homines benigne complecteretur. »

Inter alia etiam magni momenti privilegia, quibus beata Virgo sacrum Helicæ cœtum cohonestavit, illud singulare est, quod ex ipsius Deiparæ cœlesti oraculo cœtus hic in finem mundi duraturus est. Etenim Philippus Mafier, et Joannes Feuardenius in Vita S. Petri Thomæ Carmelitane religionis observantissimi professoris affirmant, quod illo a beatissima Virgine postulante, ut suum conservaret ordinem, Marianum oraculum respondit : « Usque in finem mundi, Petre, religio Carmelitarum permanebit : nam Helias illorum auctor Filio meo apparens in transfiguratione id postulavit et impetravit. » Sic Deipara. Neque hanc Helicæ in beatam Virginem clarissimam amoris significationem præteribo. Cum Rabbenus Hecados (*alias* Heccas) sanctitatis ac doctrinæ laude apud suos celebris, magister sanctus nuncupatus, sæpenumero in hac quæstione, scilicet, cur Isaias cap. viii, 3, cum dicit : *Et accessi ad prophetissam, et concepit peperitque filium* : nobis non fecit notam hujusmodi prophetissam, quæ sit, quo nomine, vel ipsa, vel pater ejus nuncupetur, cujusve sit tribus, quemadmodum in omnibus prophetis et prophetissis ; et quodam die ingressus fuisset patrum speluncam, ubi sepulti sunt Adam, Eva, Abraham et Sara, Isaac et Rebecca, Jacob atque Lia, ut illie adoraret, ibi invenit Heliam prophetam, quem cum de hoc percontatus esset, talia ab ipso accepit : Hæc prophetissa est Mater Regis Messiae, quem Deus se missurum pollicitus est ad Israel : dicta est autem prophetissa, quia suo vaticinio scit omnia a primordio ad finem usque, quod nemo unquam prophetarum cognoscere potuit ; ipsaque est Domina ac Magistra omnium prophetarum, et hæc est Alma illa, de qua dixit Salomon, Prov. xxx, 19 : *Et viam viri in adolescentula*. Item Isaias, cap. vii, 14 : *Ecce virgo concipiet*. Item de ea vaticinatus est Michæas, cap. v, 2, 3 : *Et tu, Bethleem Ephrata, et reliqua ; propter hoc dabis eos usque ad tempus, in quo parturiens pariet*. Propterea de Rege Messia, quem ista prophetissa paritura erat, dixit Isaias, cap. ix, 6, Quia enim *Parvulus natus*

est nobis. Quod autem interrogasti, quo nomine vocetur prophetissa, Miriam est nomen ejus, atque ideo Isaias cecinit : Quia enim *Parvulus natus est nobis, et multiplicabitur imperium* : quæ verba significant Messiam a Deo generandum fore, qui multiplicabit imperium, quia est Dominus totius orbis. Nascetur etiam Maria Sarah, quod *Maria Domina* interpretatur, et hoc idem ostendit Lemarbeh ham misrah, hoc est, *multiplicabitur imperium* : a quibus dictionibus nascitur Maria Sarah hoc modo. Si acceperis *l, m, et r*, conficiunt primam particulam, videlicet, lemir. Si autem acceperis *h*, ex Lemarbeh, et *h*, hujus dictionis Hammisrah, quarum singularum numerus est quinque ; decem conficiunt, significantque Iod hujus dictionis Miriam : addito autem *M*, hujus dictionis Hammirah, ecce tibi Miriam. Ex his autem dictionibus Hammirah restat Sarah, quæ tribus litteris scribitur, ecce tibi Miriam Sarah, quod *Maria Domina* interpretatur ; ut nobis innotescat hanc Mariam esse Dominam, et superiorem universi, et cœlorum Reginam. Divisa est autem Iod in duo he, ut nobis secreta admirabilia panderet, ut quemadmodum he componitur ex Daleth et Vau hoc modo, hoc $\daleth$ est daleth, hoc τ est vau : et he, componitur ex daleth, et vau hac figura π ; ita Rex Messias componitur ex divinitate et humanitate. Et quemadmodum hæc duo he, quæ sunt duo *d*, et ab iis procedunt duo Vau, tanquam duo filii, qui ab ipsis oriuntur ; ita in substantia Regis Messiae invenientur duæ filiationes, quarum una est divinitas Dei Filii, altera humanitas filius hujusce prophetissæ : et quemadmodum harum litterarum daleth et vau, quæ conficiunt he, unaquæque distincta est a se, quanquam una sit littera : ita in Messia substantia divinitatis erit distincta a substantia humanitatis, et e converso, quæ duo simul conjuncta, sunt Messias. Quod autem Beth lemarbeh in medio nominis Miriam positum sit, ostendit hujus prophetissæ mentem et cogitationem omnem esse, ut suam virginitatem conservet ; eritque virgo mente et actu, quoniam Beth significat *Bethulah*, quæ *virgo* interpretatur. Mem vero clausum hujus dictionis Lemarbeh, ejus numerus est sexcentum, ostendit ab hora qua vaticinatum fuit, *Ecce Virgo concipiet*, usque ad Messiam passionem, in qua ipse legem implebit, quod sexcenti anni transiguntur ad unguem. Quod autem petisti cujus esset filia, cujusve tribus : animadvertere debes, parentem ejus duplex nomen habiturum, unum Heli, alterum Joachim. Heli, quod est nomen derivativum, ostendit eum ad sublimem gradum ascensurum : Joachim vero, quod compositum est, significat in ejus manu Deum suscitaturum salvationem maximam Israel. Tribus autem Judæ descendit ex domo Zorobabelis filii Salathielis, ut refert Zacharias, cap. iv, 7 : *Quis tu, mons magne, coram Zorobabel ? in planum educet lapidem primum, qui quidem lapis est Mater Regis Messiae*. Hæc et plura alia Rabeno illi Hecados

propheta Helias. Unde mirum alicui videri non debet, si Deipara beneficii memor, statim post obitum in anima a corpore separata, antequam in cœlum assumeretur, cum magna angelorum multitudine, ac copioso animarum sanctarum exercitu ad paradisum terrestrem ivit, ibi Heliam suum visitatura et confortatura, ut ex revelatione sancti archangeli Gabrielis in sua *Apocalypsi* rapt. 8 testatum reliquit Amadeus.

Porro in paradisum igneo curru raptus est Helias sub impio Israelitarum rege Joram, anno ab orbe condito 3083, vel 3084. De quo sanctus Methodius Olympi primum, postea Tyri episcopus et martyr, in homilia quam de Purificatione beatæ Virginis Mariæ conscripsit, cum eadem beata Virgine loquens, ait : « Puritatis tuæ Elias propheta præscius atque imitator, in spiritu cum esset, vitæ illius igniferæ sibi coronam colligavit in hunc usque diem divino suffragio morte superior declaratus. Te quoque ejusdem successor Helisæus a sapiente magistro his sacris initiatus, tanquam jam existen-

tem, quæ tamen nondum exsistebas, præfigurans supra naturam signis quibusdam rerum earum, quæ postea futuræ essent, veris indicibus auxilium, medicinamque indigentibus attulit, nunc per novam hydriam salutare in se sal continentem aquas extiales sanans : ad ostendendum mundum per sacramentum in te jam editum, esse recreandum : partim vero farina azyma partus tui satu immunis typo respondente mortis acerbiteriam a cibis profligans ; nonnunquam denique virtute supernaturali res naturales, ut in Jordane superans, ac per hoc ipsum descensionis Domini nostri ad inferos, inopinatumque eorum, qui in corruptione detinebantur, liberationem præsignans. Omnia enim hæc licet longe inferiora divinæ tuæ imagini exprimendæ subservierunt. » Sic Methodius loco citato. Qui præterea Helisæus Heliae magistri disciplinis imbutus, cum morti jam proximus esset, plura de Messicæ Deiparæque Matris futuris temporibus congregatis discipulis prædixit, ut in Menologio Carmelitarum Petrus Thomas Saracenus testatur.

CAPUT II.

De sancto Basilio Magno, Basiliani ordinis fundatore.

Sanctus Basilius re et cognomine Magnus, monachorum antiquorum Orientalis Ecclesiæ patriarcha primus, sub cujus nomine et regula ad hæc usque tempora monachatum multi profitentur religiosi, mirum in modum Deiparam coluit et laudavit. Ejus ista sunt verba : « Quid dulcius, fratres charissimi, quid jucundius, quid salubrius, quam de beata Virgine loqui, de Virgine cogitare, de Virgine prædicare, et ipsam in omnibus sequi et imitari ? Hæc est redemptio nostra, salus, vita, spes, consilium, refugium et auxilium nostrum. Hæc est, quæ fuit in utero matris absque peccato concepta et generata, ab omni mortali vitio segregata, ab omni etiam peccato veniali privata, et in omnibus actibus et motibus suis, Spiritus sancti gratia plena et fecunda. Non ergo diffidas, o peccator, sed in cunctis Mariam sequere, et ipsam invoca. Aspice cœlum, et sicut stellas numerare non poteris, sic nec Mariæ virtutes. Aspice tamen cœlum, et videbis Mariam Seraphicam, super quam Dominus voluit sedere. Aspice cœlum, et videbis Mariam Cherubicam, quam Dominus voluit virtutibus et meritis super omnes creaturas fulgere. Aspice cœlum, et videbis Mariam Angelicam, quam Dominus voluit cunctis subvenire. » Sic ille in oratione quadam de Annuntiatione Deiparæ, ut refert Mauricius de Villa Probata Dominicanus in sua *Corona B. Mariæ*, serm. 14, et Bernardinus Bustensis in suo *Mariæ*, serm. 6 de Concept.

Deiparam præterea, ob inflammatum in eam studium, variis laudum nominibus passim in suis scriptis luculenter deprædicavit, appellans, Domi-

natricem nostram sanctissimam et intemeratam, Dominatricem nostram sanctam, Dominatricem nostram immaculatam, et benedictam, Genitricem Dei semper Virginem, Genitricem Dei sanctam, Virginem perpetuam, de qua unigenitus Dei Filius, et Verbum Dei dignatus est immutabiliter humanari : Virginem beatam, cujus corpus divinæ existit dispensationis officina : Virginem sanctam, ex qua natus est Emmanuel : Virginem puram et intemeratam, quæ seminis viri expers, salva virginitate peperit : feminam, quæ in sanctificatione virginitatis manens, fecunditatis benedictionem possedit : signum mirabile et prodigiosum, multumque a communi natura diversum. Rem prodigiosam atque inauditam, quippe cum virgo pepererit citra virginitatis corruptionem : prophetissam, ad quam proxime accessit Isaias per prænotationem Spiritus : forma decoris et candoris, cui in terris non est æqualis. Quæ postrema verba ex liturgia sancti Basilii producentur ab Hilareto, Clitoveo, Bernardino Bustensi, atque aliis passim, ut testatur Salazar in tractatu *De Conceptione* cap. 42, sæcul. 4.

Salutationem autem angelicam beatæ Virgini factam, campum esse dixit seminum omnium virtutum ; flumen immensæ suavitatis, infinitæ fertilitatis, copiosæ fecunditatis, quo terra militantis Ecclesiæ fovetur, ambiur et irrigatur : arcum et sagittam, quibus hostes vulnerantur ; lanceam, qua confodiuntur ; gladium, quo puniuntur ; arma, quibus homines secure muniti semper protegentur, et ad cunctorum Imperatorem cum felici triumpho per-

ducuntur. Denique Dominationum cœlestium dominium summum, secundum omnium virtutum genera.

Ad pietatis quoque suæ in Deiparam monumentum, ejusdem Vitam Græcis litteris consignavit. Quam porro Vitam sub ejus nomine reperiri Græce Ms. in Bibliotheca serenissimi ducis Urbini, et Pisauri, in Indice codicum Græce Ms. illius Bibliothecæ testatur Possevinus; licet de ea apud antiquos rerum Basilii scriptores altum silentium sit. At hoc quod sequitur, fere omnium calæmis pervulgatum. Cum Julianus Apostata, impius imperator, ad præliandum contra Persas properaret, sancto Basilio mandavit, ut sibi quoque exercitui necessaria provideret. Quo respondente, quod res Ecclesiæ non essent suæ, sed Jesu Christi patrimonium, et Deo militantium, non prædonum (cum tamen currum oneratum victualibus pro redimenda vexatione misisset eidem), iratus imperator et furens, juravit, quod in reditu suo Ecclesiam destrueret. Basilius autem confidens in Domino, et in beatæ Virginis præsidio, indicto jejuniis ecclesiam beatæ Virginis dedicatam continuis precibus Deo commendabat. Raptus ergo in ecclesiam vidit beatam Virginem de destructione ecclesiæ suæ, Filio querulantem. Qui ab omnibus requirit, quis velit Matris suæ injuriam vindicare? Mox sanctus Mercurius martyr Christi, qui in eadem ecclesia sepultus erat, præ omnibus se obtulit ad vindicandum. Egressus igitur de tumba, et suis armis indutus ad exercitum pervenit, et omissis omnibus aliis sibi locum dantibus, Julianum hasta perfodit, qui sumpto proprio sanguine projecit in cœlum dicens: «Vicisti, Nazarene, vicisti,» et sic miserabiliter fugato exercitu exspiravit. Hæc per ordinem Basilio referente populo, pro signo veritatis, nec sanctum Mercurium in sepulcro, nec ejus arma, quæ pendere consueverant, in ecclesia reperta sunt: sed post diem tertium in locis suis omnia inventa; redeuntibus de prælio veritatem de omnibus retulerunt et omnes ei gratias egerunt, qui salvat sperantes in se. In eadem visione accivit ad se beata Virgo Basilium, deditque ei librum continentem historiam creationis totius mundi. Obiit vero Deiparæ Virginis singulariter addictus ac dilectus Basilius, imperante Gratiano circa annum Domini 378. Cujus pietas et devotio erga sacratissimam Dei Genitricem clarissime quidem elucet in filiis, in quorum antiquis constitutionibus, cap. 4, 11 part., hæc de pietate et devotione erga beatissimam Virginem Mariam litteris commendata leguntur:

«Salubre et efficax medium ad omnium vitiorum fugam, et virtutum adipiscentiam est devotio et pietas in gloriosam Virginem Mariam: sed ad nos specialiter hoc studium attinet nostræ religionis hæreditarium, quæ quidem ex suis principiis hujus gloriosissimæ Virginis cultui et venerationi fuit dicata. Nam sanctus institutor et Pater noster Basilius atque omnes nostri antiqui Patres

in suis necessitatibus sub ejus patrocinio confugerunt, atque eadem gloriosissima atque clementissima Domina liberali manu eis auxilium præstitit. Nos igitur, nostrorum Patrum vestigia sequentes, decernimus, quod omnes provinciæ Congregationis nostræ aliquo nomine ipsius sanctissimæ Virginis discernantur ac nuncupentur, scilicet: provincia Bœtica, provincia Assumptionis: provincia Castellæ, provincia Nativitatis: provincia Sardonis, provincia Conceptionis. Et in ecclesiis nostris, quæ ipsi sanctæ Virgini non sunt totaliter dedicatæ, sit capella, vel saltem ara, quæ ei totaliter dicetur; et imago illius, et omnia paramenta et ornatus ipsius altaris sint pulchra, pretiosa et de cætero ornata. Omnes monachi nostræ Congregationis, præter Officium divinum, in quo cum aliis ecclesiasticis conveniunt, singulis diebus teneant Officium parvum ejusdem sacratissimæ Virginis, tam privatim, quam in choro recitare, exceptis diebus primæ et secundæ classis et Octavis earum: et quando occurrat, juxta ordinem Breviarii Romani, Officium majus ejusdem sacratissimæ Virginis; et a feria iv majoris Hebdomadæ usque ad Dominicam in Albis inclusive. Exhortamur tamen omnes nostros monachos, ut per singulos dies cum devotione et spiritu ad minus tertiam partem Rosarii percurrant, et omnia monasteria ejusdem Congregationis, Prima absoluta, quotidie sacrificium Missæ in honorem ejusdem beatæ Virginis solemniter modulentur; sed in Sabbato majori cum solemnitate: et ter ad Salutationem angelicam campana pulsabitur; videlicet, in aurora, antequam matutinalem orationem incipiant; in meridie post prandium; vesperi autem ad horam solitam. Oratio vespertina omnibus diebus cum Litanis Domine finiatur: et omni feria quinta ante vespertinam orationem, nomen ejusdem sacratissimæ Virginis solemniter decantetur: ad cujus decantationem omnes monachi absque ulla acceptione devote conveniant: et ut hæc devotio non solum verbis, sed spiritu et devotione comprobeatur; volumus ut omnes monachi nostri in Sabbatis totius anni, et in Vigiliis festivitatum ejusdem sacratissimæ Virginis, et a Kalendis Augusti usque ad Assumptionem in honorem ejus jejurent. Sic ibi.

Porro nomen Mariæ, quod omni feria quinta a divi Basilii filiis solemniter ritu decantatur, ex Manuali et Processionario ordinis D. Basilii Congregationis Hispanæ fideliter extractum, mihi quæ a religiosissimo viro P. Roderico a Trinitate Hispano, ejusdem ordinis et Congregationis in Alma urbe procuratore perbenigne communicatum, in gratiam utilitatemque Marianorum cultorum, hunc in locum ponere non gravabor. Est autem hujusmodi:

Ÿ. Jube, Domine, benedicere.

Ŗ. Oret voce pia pro nobis Virgo Maria.

Lectio.

Gloriosa dicta sunt de te, Maria, quia fecit tibi Dominus magna, qui potens est, et sanctum nomen ejus. Tu autem, Domine, miserere nobis.

Ave Maria. Secreto.

Cantor incipit, et chorus prosequitur.

*Ave, Virgo sancta,
Stella sole clarior,
Favo mellis dulcior.*

*Tu es illa speciosa,
Qua nulla est pulchrior,
Rubicunda plus quam rosa
Lilio candidior.*

*Præsta miseris juvamen,
Regina clementiæ;
Mœrentibus fer solatium,
Aurora lœtitiæ.
Et purgatis a peccatis
Dona nobis Filium. Amen.*

Prima Antiphona, quam cantor incipit; et chorus prosequitur.

*Maria Virgo semper, lætare,
Quia meruisti Christum portare,
Cœli et terræ Conditorem;
Quia de tuo utero
Protulisti mundi Salvatorem*

Psalm. *Magnificat anima mea, etc.*

Secunda Antiphona.

*Ave, Regina cœlorum,
Mater Regis angelorum,
O Maria flos virginum,
Quasi rosa vel lilium,
Funde preces ad Filium
Pro salute fidelium.*

Psalm. *Ad Dominum cum tributarer, etc.*

Tertiâ Antiphona.

*Recordare, Virgo piissima,
Sancta Maria Domina mundi,
Mater Christi,
Dum steteris in conspectu Dei
Ut loquaris pro nobis bona,
Ut avertat indignationem suam a nobis.*

Psalm. *Retribue servo tuo, etc.*

Quarta Antiphona.

Inviolata, immaculata, intacta

*Es Maria, quæ es effecta
Fulgida cœli porta:
O Mater alma Christi charissima,
Suscipe pia laudum præconia:
Nostra ut pura pectora sint et corpora.
Tua per precata dulcisona
Nobis concedas veniam per sæcula.
O benigna, quæ sola inviolata perman-*

sisti.

Psalm. *In convertendo Dominus, etc.*

Quinta Antiphona

*Ave, stella matutina
Peccatorum medicina,
Mundi Princeps et Regina.
Virgo sola digna dici:
Contra tela inimici
Clypeum pone salutis,
Tuæ titulum virtutis.
Tu, o Sponsa Dei electa,
Esto nobis via recta
Ad æterna gaudia. Amen,*

Psalm. *Ad te levavi oculos meos, etc.*

*Maria, Mater gratiæ,
Mater misericordiæ,
Tu nos ab hoste protege
Et hora mortis suscipe.
Gloria tibi, Domine,
Qui natus es de Virgine,
Cum Patre, et sancto Spiritu
In sempiterna sæcula. Amen.*

Cantores dicunt:

Ave, Maria, Mater pietatis.

Chorus respondet:

Et totius Trinitatis nobile Triclinium.

Postea Hebdomadarius dicit hanc Orationem.

Oremus.

Deus qui gloriosissimam Virginem Matrem tuam, angelo prænuntiante, Mariam nominari voluisti: præsta, quæsumus, ut qui ejus gloriosissimum Nomen in præsentī implorant, effectum redemptionis tuæ consequantur in cœlo. Per te ipsum, Christe Deus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT III.

De sancto Hieronymo Stridonensi, sacri Hieronymiani ordinis fundatore.

Sanctum Hieronymum Stridonensem, quem Deus Ecclesiæ suæ in exponendis sacris Scripturis doctorem maximum providit, peculiarem religiosorum ordinem, qui modo sub ejus nomine in Hispania præsertim ac Lusitania floret, in Bethleem fundasse, licet aliqui negent, multorum tamen scripta testantur. Hic autem ordo ab ipso Hieronymo in urbe Bethleem primo inchoatus, diuque conservatus, cum jam pridem cessasset, illum Petrus Fernandez, nobilis Castellanus, Petro Castellæ regi, tum paternis, tum propriis obsequiis gratissimus cum aliis ejusdem animi et consilii, excitare aggressus est circa annum Domini 1583, idque in Tolezana primum provincia. Sed cum ordo recens esset in Hispania, nec pluribus adhuc quam duobus aut tribus, iisque parvis, constaret monasteriis, aliqui

fratres, cum paucitatem moleste ferentes, communicato inter sese consilio, ad alium ordinem transire decreverant. Jamque abibant, cum benignissima Dei Mater visibili specie eis accurrit, monens, atque adeo etiam imperans, ut in suscepto instituto permanerent, brevi enim fore, ut id valde propagatum viderent; se vero ordinem illum totum in suum recipere famulatum. Quæ cum dixisset, non solum illi in suo proposito confirmati sunt, sed ad hunc ipsum famulatum Virginis contestandum, tota ea familia reliquis vestibus albam tunicam adjunxisse dicitur, quam adhuc retinent.

Solem vero ignorare videtur, qui nesciat, quantus sanctissimus Ecclesiæ doctor Hieronymus cultor ac prædicator Virginis exstiterit. Hic, ut ex revelatione ipsius beatæ Virginis Alano Rupensi facta

perspicuum est, Marianum Rosarium, seu orandi ritum ad calculos 150 angelicis Salutationibus frequentavit; cui et singulare exstitit refugium, tum adversus hæreticos, tum ut in omni scientiarum genere tantum præstaret stylo, quantum orbis admiratur. Salutationem autem angelicam appellabat Arborem vitæ suscitantem mortuos, sanantem infirmos, conservantem vivos: Scalam Jacob, qua in cælum ascenditur, et tota cœlestis curia promeretur, atque possidetur: Montem Dei verum, quo terrena relinquuntur, homines in bono firmantur, sursum corda eriguntur, et hostes devincuntur: prophetiarum Reginam, ad quam cæteræ semper sunt ordinatæ prophetiæ: denique Virginum puritatem, per quam Deo sunt desponsatæ.

Credebat quod Virgo Maria tota fuit fides in credendo; tota oculus in cognoscendo; tota charitas in diligendo; tota virtus in operando; tota candor in concipiendo; tota splendor in pariendo, et tota decus in ascendendo. Nulli dubium esse volebat, quin Dei Mater talis esse debuerit, quæ de peccato redargui non posset, cum hoc ad improperium Filii sui fuisset. Cujus præterea ab omni peccato immunitatem super illud Psalmi LXXVII: *Et deduxit eos in nube diei*, aperte testatus est istis verbis: « Certe nubem levem debemus sanctam Mariam accipere: pulchre dixit, *In nube diei*; nubes enim illa non fuit in tenebris, sed semper in luce. »

Quamquam nihil magis quam Mariam laudare desideraret, tamen timebat satis et valde pertimescebat, ne laudator indignus inveniretur, cum sibi nec sanctitas, nec facundia suppeteret, ad tam beatam et gloriosam Virginem digne prædicandam. Nec solum de tali tantaque Virgine loqui se indignum fatebatur; sed etiam putabat quod nemo esset, nisi qui quanta essent, quæ panduntur penitus ignoraret. Addebat tamen: et si ad virgineas laudes nemo idoneus inveniretur, votis omnibus etiam quemlibet peccatorem non debere ab iisdem laudibus cessare, quamvis explere non queat, quod sentit: unde nec ipse cessans dicebat: Hæc est Virgo, quæ sola interemit universam hæreticam pravitatem; sola post Deum quæ nos confirmet in omni veritate, suisque commendet meritis et precibus auxiliatur. Hæc est forma disciplinæ Christi, et exemplum perfectionis virginibus: a prophetis quidem prænuntiata, a patriarchis figuris et ænigmatibus præsignata, ab evangelistis exhibita et monstrata, ab angelo venerabiliter atque officiosissime salutata. Talibus namque decebat Virginem oppignerari muneribus, ut esset gratia plena, quæ dedit cœlis gloriam, terris Dominum, pacemque refudit, fidem gentibus, finem vitiis, vitæ ordinem, moribus disciplinam. Cæteris per partes præstatur: Mariæ vero simul se tota infudit plenitudo gratiæ. Vere gratia plena, per quam largo sancti Spiritus imbre superfusa est omnis creatura.

Quidquid maledictionis infusum est per Evam, totum abstulit benedictio Mariæ. Erat Maria can-

didata multis meritorum virtutibus, et dealbata nive candidior Spiritus sancti muneribus, simplicitatem columbæ in omnibus repræsentans, quoniam quidquid in ea gestum est, totum puritas et simplicitas, totum veritas et gratia fuit, totum misericordia et justitia, quæ de cœlo prospexit: et ideo immaculata, quia in nullo corrupta. In ea posuit Rex thronum suum, quia concupivit ejus speciem ac decorem: fuit enim plena charitate ac dilectione; et ideo sequitur post eam purpuratorum exercitus, et candidatorum grex: quam si diligentius aspicias, nihil virtutis est, nihil speciositatis, nihil candoris gloriæque, quod ex ea non resplendeat: et ideo bene circumdant eam flores rosarum et lilia convallium, ut virtutes virtutibus fulciantur, et formositas decore castitatis augeatur. Matrem Virginem ideo Deus elegit, ut ipsa omnibus esset exemplum castitatis; in qua velut in speculo refulget forma virtutis.

Quid nobilius Matre Domini? quid splendidius ea, quam splendor elegit paternæ gloriæ? quid castius ea, quæ corpus Christi sine contagione corporis generavit? Mariæ vita omnium est disciplina, cujus mores instituta sunt Ecclesiarum, quæ præcellit cunctos, supereminet universis: sicut in comparatione Dei nemo bonus, ita in comparatione Matris Domini nulla invenitur perfecta, quamvis virtutibus eximiis comprobetur. Hæc est *hortus conclusus, fons signatus, puteus aquarum viventium* (Cant. iv, 12, 15): ad quam nulli potuerunt doli irumpere, nec prævaluit fraus inimici, sed permansit sancta mente et corpore, multorum donorum privilegiis sublimata. O Genitrix gloriosa, o puerpera sublimis, cujus visceribus Auctor cœli terræque committitur: felicia oscula labiis impressa lactentibus, cum inter crebra indicia reptantis infantæ, utpote verus ex te Filius tibi Mater alluderet, cum verus ex Patre Dominus imperaret! Nam Auctorem tuum ipsa concipiens edidisti in tempore puberem, quem habueras ante tempora Conditorum. Felix puerperium latabile angelis, expectabile sanctis, necessarium perditis, congruum profligatis: qui post multas acceptæ carnis injurias, ad ultimum verberatus flagellis, potatus felle, patibulo affixus, ut te veram Matrem ostenderet, verum se hominem, patiendum tormenta, monstravit.

Tu ergo, beata gloriosaque Maria, inter ista et propter ista laudabilis, quæ sic meruisti donum fecunditatis, quæ virginitatis non amisisti suffragium: tu es enim benedicta inter mulieres, tu prærogata cunctis virginum catervis, tu sequeris Agnum quocunque perrexerit; tu virgineos choros, et ab incentivæ carnis illecebris alienos, per albenia lilia rosasque vernantes ad fontem perennis vitæ invitas. Tu in illa beatorum felicissima regione primi ordinis dignitatem adeptæ es, plantis roscidis oberrans inter paradisi amœnitates et gramineos choros tenero poplite pergens, felicique palma violas immarcescibiles carpis: tu concinentibus sine

fine angelis conjuncta, archangelisque sociata, indefessa clamitare voce, *Sanctus, sanctus, sanctus* (*Isa.* vi, 3) non desinis. Sed quid dicam pauper ingenio, cum de te quidquid dixerō, minus profecto est, quam dignitas tua meretur? Si Matrem vocem gentium, præcellis: si formam Dei appellem, digna existis: si nutricem cœlestis panis vocitem, lactis dulcedine reple. Lacta ergo, Mater, cibum nostrum: lacta cibum angelorum; lacta eum, qui talem te fecit, ut ipse fieret in te, qui tibi munus fecunditatis attulit conceptus, et decus virginitatis non abstulit natus; qui priusquam nasceretur, te Matrem creavit, ex qua ipse nasceretur, ut illinc procederet *tamquam sponsus de thalamo suo* (*Psal.* xlviii, 6), quo mortalibus oculis posset videri. Quanta fuit hæc dignatio, ut crearetur ex te quam creavit; portaretur manibus quas formavit; sugeret ubera quæ ipse implevit? His atque aliis laudibus salutis auctricem venerabatur Hieronymus, asserens totum ad gloriam laudis Dei pertinere, quidquid digne Genitrici suæ impensum fuerit, atque solemniter attributum: honorem maternum ejus esse, qui est natus ex ea, Mariæ celebritatem, laudem et favorem esse Salvatoris.

Mariam Theotocon veraciter confitebatur, Dei scilicet Genitricem, quia Deum vere genuit incarnatum. Laudem, amorem atque imitationem beatissimæ Dei Genitricis omnium cordibus alte insculpere satagebat: unde in Epistola ad Paulam et Eustochium: « Hortor, inquit, vos et commoneo in hac sacra solemnitate Genitricis Dei Mariæ, nolite cessare a laudibus. Quod si virgo es, gaude; quia meruisti esse et tu quod laudas: tantum cura ut sis, quæ digne laudare possis. Quod si continens et casta es, venerare et lauda: quia non aliunde constat, ut possis esse casta, quam ex gratia Christi, quæ fuit plenissime in Maria, quam laudas. Quod si conjugata, certe, aut peccatrix, nihilominus et confitere et lauda, quoniam inde misericordia omnibus profluxit, et gratia ut laudent. Et quamvis non sit speciosa laus in ore peccatoris, noli cessare a laude; quia inde tibi promittitur venia, unde et omnibus, ut laudes. » Et infra: « Diligite Matrem Domini, quæ vobis Sponsum genuit immortalem. Imitamini quam amatis beatam et gloriosam Virginem. Amate quam colitis, et colite quam amatis; quia tunc eam vere colitis et amatis, si imitari velitis de toto corde, quam laudatis? Mariam imitamini moribus, sequimini castitate: » ut alia id generis plurima prætermittam. Sed quamvis in cæteris virtutibus non negaret, in humilitate tamen maxime Deiparam imitandam esse affirmabat. « Habetis, inquit, in ea, id est in Virgine, magisteria probitatis expressa: quid primum eligere, quid respuere, quid sequi debeatis. Prima ejus virtus est fundamentum omnium virtutum, et custos, humilitas ipsa de qua gloriatur: *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ* (*Luc.* i, 48): ideo et vos humilitatem sectamini, et Matrem Domini, quæ se

ancillam vocat, cordis amore imitari procurate, quæ didicit ab ipso sponso, cui vos devovistis, humilitatem. Non enim beata Dei Genitrix a Filio suo Domino nostro didicit cœlos fabricare, non angelos creare, non miracula Deitatis insignia operari, sed tantum humiliari, cæteraque virtutum documenta intra humilitatis custodiam aggregare: et ideo si placet vobis talis et tanta Virgo, placeat et opus virtutis; quæcunque virgo sibi ab ea optat præmium, debet imitari exemplum. » Sic ille.

Ad sensum suæ pietatis erga beatam Virginem ostendendum, Bethleem pergens præsepe Domini veneraturus, præter monachorum cœnobium, insignem ibi Deiparæ Virgini basilicam ædificavit: quod a quamplurimis memoriæ proditum est, teste pio Rubeo Placentino Commentariorum in Vitam sancti Hieronymi cap. 9, n. 17. Idem scripsit contra Helvidium de beatæ Mariæ virginitate perpetua librum unum; cujus ipse sæpius meminit in suis scriptis, et præsertim in libro *De viris illustribus*, in epistola *De custodia virginitatis ad Eustochium*, et in *Matthæi Commentariis*. Helvidius enim Auxentii discipulus (ut Gennadius habet in Catalogo) Symmachi imitator quidem religionis studio, sed non secundum scientiam, librum scripsit neque sermone, neque vera ratione nitidum, in cujus opere ita sanctarum Scripturarum sensum ad suam perversitatem flectere conatus est, ut earum testimoniis asserere voluerit, sanctam Mariam post Nativitatem Domini, quem virgo peperit, Joseph sponso suo junctam, et ex ejus consortio filios suscepisse, qui fratres Domini appellati sunt. Cujus pravitatem Hieronymus arguens, libellum documentis Scripturarum sufficienter factum adversus eum edidit. Hæc Gennadius, qui minus quam par est, optimum illum Hieronymi librum commendat. Porro Hieronymus, sancto prius invocato Spiritu, ut beatæ Mariæ virginitatem suo sensu ore ejus defenderet; invocato Domino Jesu, ut sacri ventris hospitium, ejus novem mensibus inhabitator fuit, ab omni concubitus suspicione tueretur; invocato quoque Deo Patre, ut Matrem Filii sui virginem ostenderet fuisse post partum, quæ fuit mater antequam nupta, Helvidium velut idiotam, et Scripturas penitus ignorantem redarguit, oblatrantis canis, qui ex blasphemia sibi gloriam comparare studebat, maxillas confregit, eumque despectui omnino habuit, ut propria ejus verba declarant, quibus eundem ita alloquitur: « Imperitissime hominum, ad injuriam Virginis tuam rabiem contulisti, in exemplum ejus, quem fabulæ ferunt, cum vulgo esset ignotus, et nihil boni posset facinoris excogitare, quo nobilis fieret, Dianæ incendisse templum, et nullo prodente sacrilegium, fertur ipsum in medium processisse, clamitans sese incendium subjecisse. Sciscitantibus Ephesi principibus, quam ob causam hoc facere voluisset, respondisse: Ut quia bene non poteram, male omnibus innotescerem. Et hoc quidem Græca narrat

historia. Tu vero templum Dominei corporis succendisti, tu contaminasti sanctuarium Spiritus sancti; ex quo vis quadrigam fratrum et sororum processisse congeriem: denique cum Judæis voce sociata dicis: *Nonne hic est fabri filius? Nonne mater ejus dicitur Maria, et fratres ejus Jacobus et Joseph et Simeon et Judas, et sorores ejus omnes apud nos sunt?* (Matth. xiii, 55, 56.) Omnes, nisi de turba, non dicitur. Quis, te oro, ante hanc blasphemiam noverat, quis dupondii supputabat? Consecutus es quod volebas, nobilis es factus in scelere. Ego ipse qui contra te scribo; cum in eadem tecum urbe consistam, albus, ut aiunt, aterve sis, nescio. Prætermitto vitia sermonis, quibus omnis liber tuus scatet: taceo ridiculum exordium. O tempora, o mores! non quæro eloquentiam, quam ipse non habens in fratre Craterio requisisti, etc.

Intuens sorores suas venerabilis Paula Romana, circa cultum sanctæ Dei Genitricis ac Virginis devotissimas, beato Hieronymo una cum filia Eustochio supplicavit, ut de hujus Assumptione sermonem faceret, ejusdem Virginis præconia continenter: quarum pias petitiones vir pariter devotus admittens, cum summa diligentia quod rogabatur, implevit, sermone illo ad eas dato, cujus initium est: « Cogitis me, o Paula, » etc., quem germanum Hieronymi sœtum doctissimi etiam agnoscunt auctores. In eo sermone beatam Mariam singularibus omnino præconiis doctorum maximus attollit; appellans Genitricem Dei beatam: Interemptricem unicam universæ pravitatis hæreticæ: Formam disciplinæ Christi: Exemplum perfectionis: Virginitatem pudicissimam: Primam inter primas summi Regis cohortes: Reginam mundi: Vellus virgineum in quod cœlestis imber placido se infudit illapsu: Auroram novi diluculi rutilantem: Lunam sine sui defectu coruscantem, cœlestibus illustrantem fulgoribus: Hortum deliciarum, in quo consista sunt universa florum genera, et odorama virtutum: Fontem totius Trinitatis sigillo signatum: Domum in qua paratæ sunt nuptiæ Ecclesiarum Dei et terrenis cœlestia fœderata: Speculum in quo refulget forma virtutis: Spiritus sancti Sculpturam; aquarum viventium Puteum: Sponsi immortalis Genitricem: Lanam candidissimam suo colore dealbatam: Purpuram verissimam ad indumentum, et gloriam summi Regis divinitus aptissime dedicatam; cum aliis laudibus sexcentis.

Luculentum etiam se Mariæ Virginis laudatorem ostendit sermone 2 *De Assumptione*: in epistola *De Nativitate sanctæ Mariæ* ad Chromatium et Heliodorum: in epistola ad amicum ægrotum, *De viro perfecto*: in epistola ad Rusticum Narbonensem episcopum, *De septem gradibus Ecclesiæ*: in epistola ad Mauricii filiam, *De laude virginitatis*: in libro 1 *Adversus Jovinianum*: in *Apologia ad Pammachium*: in epistola ad Eustochium, *De custodia virginitatis*: in epistola ad Cælantiam, *De*

institutione matrisfamilias, et alibi sæpe in suorum Operum tomis.

Obiit, Honorio imperante, anno Domini 422, ætatis suæ 91, ex Chronico sancti Prosperi: vel anno Domini 420, ætatis 78, ex *Annalibus* cardinalis Baronii, et ad præsepe Domini, partu beatæ Virginis Mariæ nobile, sepultus est. Cujus corpus postea Romam translatus, in basilica Sanctæ Mariæ Majoris digno honore servatur. Translationem vero, venerabilis Pater Lupus Hispalensis, hujusmodi stylo prosequitur: « Inter laudabiles prerogativas quas reverendæ ac Almæ urbi divina clementia contulit abundanter, beati Hieronymi doctoris eximii corpore exornavit. Cui, et apud basilicam perpetuæ Virginis Mariæ, quam in vita magnificis et devotissimis laudibus studuit commendare, locum magnificum detulit. Qualiter itaque corpus ejusdem doctoris mirabilis a Bethleem, ubi sepultus fuerat, ad præfatam gloriosæ Virginis aulam, quæ ad Præsepe dicitur, Romam delatum fuerit, sicut a sanctis et honestis episcopis et antiquioribus Patribus et sacerdotibus Deum timentibus, assertione veridica percepimus, ad laudem ipsius Hieronymi beatissimi, brevi quidem sermone cum dilectione legentibus referemus. Igitur postquam civitas sancta Jerusalem propter hominum culpas sacratissimis pene omnibus remansit orbata reliquiis, venerandi solum doctoris corpus, in sancta Maria de Bethleem secretius tunc et absque decenti honore jacebat. Volens igitur ad magnificam urbem, unde prius cardinalis recesserat, corpus suum deferri, et in præfata Genitricis Altissimi domo collocari, monacho cuidam in partibus ultramarinis agenti apparuit: cui et benigno oraculo, Scias, inquit, frater charissime, tuo corpus meum labore extumulandum, Romæque quantocius integre devoteque, ante januam devotissimæ illius cryptæ quæ Præsepe Domini appellatur deportandum, ut in sancta illa basilica dulcissimæ Reginæ adhæreat, quam vivens ab infantia dilexi, in juventute quæsi, et in senectute totis viribus, licet insufficiens prædicavi, ad extremum denique usque vitæ sanctis Scripturarum testimoniis colaudavi. Cæterum cum monachus jussis cœlestibus obtemperare formidaret, post trinam demum jussionem rem ipsam aggressus ad locum accessit, atque duobus assumptis comitibus, sacrum inde sustulit pignus, mira undique odoris fragrantia exuberans. Quod ne scandalum aliquod oriretur, clam tandiu illud apud se retinuit, quandiu ad urbem, sicut vir sanctus præceperat, proficisceretur. Denique iterum monachus per visionem de vitando in via populorum plausu admonitus, ne videlicet aliqua in reliquiis diminutio fieret, ad ejusmodi basilicam cum comitibus nocte perveniens, solis ecclesiæ canonicis convocatis, sacrum in ea pignus deposuit; inter columnas videlicet ejusdem, et januam præsepis; ubi et maxima lux vocumque concentus, necnon suavissimus odor

obortus est. Adhæreat nunc sepulturæ doctissimi laudatoris et doctissimi sui Hieronymi luna lucidior, et sole splendidior; omnibus odoramentis suavior, rosis et convallium mysticis vallata pretiosis liliis splendidissima semper Virgo Maria, quæ ista ad honorem et gloriam fidelissimi sui complevit, per Salomonem de se ipsa testimonium perhibente, *Qui elucidant me, vitam æternam possidebunt* (Eccli. xxiv. 31). » Hæc Lupus de sacri Hieronymi corporis translatione.

Neque hic omitam pulcherrimum Deiparæ Virginis de sancto Hieronymo elogium, quod apud divam Birgittam in ejus *Revelationibus* reperitur. Cum enim Birgitta hunc ad Deum de hujus virtute et magnificentia habuisset sermonem, scilicet: « Benedictus sis tu, Deus meus qui es trinus et unus; trinus in personis, unus in natura. Tu es ipsa bonitas et ipsa sapientia: tu ipsa pulchritudo et potestas; tu ipsa justitia et veritas, per quam sunt omnia, vivunt et subsistunt. Tu vero similis es flori crescenti singulariter in campo, de quo omnes appropinquant flori obtinent suavitatem in gustu, et alleviationem in cerebro, delectationem in visu, fortitudinem in reliquis membris. Sic omnes appropinquant tibi fiunt pulchriores relinquendo peccatum, fiunt sapientiores sequendo voluptatem tuam, et non carnis; fiunt justiores sequendo utilitatem animæ, et honorem Dei. Propterea, piissime Deus, da mihi amare quod te delectat, tentationibus viriliter resistere, mundana omnia contemnere, et te jugiter in memoria retinere. » Cum, inquam, Birgitta hanc ad Deum orationem habuisset, ei

Deipara Virgo respondit: « Hanc salutationem promeruit tibi ille bonus Hieronymus, qui recessit de falsa sapientia, et invenit sapientiam veram; qui contempsit honorem terrenum, et lucratus est ipsum Deum. Felix talis Hieronymus, felices qui ejus imitantur doctrinam, et vitam; qui fuit amator viduarum, speculum profitentium, doctorque totius veritatis et puritatis. » Sic Deipara. Atque eadem Birgittæ iterum loquens subdidit: « Quid tibi dixit magister ille ventilator verborum, quod epistola Hieronymi mei, quæ legitur de Assumptione mea non esset legenda in Ecclesia Dei, quia videtur sibi in legenda illa, quod Hieronymus dubitavit de Assumptione mea, eo quod dixit, se nescire utrum sim assumpta in corpore, vel non: vel a quibus personis asportata. Ideo ego Mater Dei respondeo magistro; quod Hieronymus non dubitavit de Assumptione mea; sed quia Deus non revelavit aperte hujusmodi veritatem: ideo Hieronymus maluit pie dubitare, quam definire non ostensa a Deo. Sed recordare, filia, quod dixi tibi prius, quod Hieronymus erat amator viduarum, imitator monachorum perfectorum, et assertor, et defensor veritatis, qui et promeruit tibi orationem illam qua me salutabas. Ideo nunc addo, quod Hieronymus fuit tuba ductilis, per quam loquebatur Spiritus sanctus; necnon et flamma inflammata de illo igne, qui venit super me, et super apostolos in die Pentecostes. Ideo felices, qui hanc tubam audiunt et sequuntur. » Hæc Mater Domini de Hieronymo.

CAPUT IV.

De sancto Augustino Hipponensi, universi Augustiniani ordinis fundatore.

Sanctissimus Ecclesiæ doctor, ac totius Christianæ religionis jubar Augustinus, quo fundatore Augustiniani Patres, tum Eremitæ et Mendicantes, tum Regulares Canonici merito gloriantur, beatissimam Dei Matrem præcipuo venerabatur affectu. Hanc quemadmodum et sanctissimum ejus Filium in cruce fixum ardentibus sæpe precibus compellens, tanta mentis implebatur dulcedine, vix ut avelli alterutro posset. Unde frequenter hoc ejus Apophthegma inter Christum et Mariam genua figentis: Positus in medio quo me veritam nescio, hinc pascor a vulnere, hinc lactor ab ubere. » Quæ fusius explicata elegia non minus docta quam pia, vide in *Piis Hilaribus* Angelini Gazei, societatis Jesu, necnon in libro II *Viridarii* Francisci Mendosæ, problemate 2, ubi de divo Augustino inter ubera Matris et vulnera Filii ambiguo elegantissima hæc carmina leguntur:

Ubera me Matris, Nati me vulnera pascunt;

Scilicet hæc animi sunt medicina mei.

Nam mihi dum lacrymas amor elicit, ubera sugo:

*Rideat ut dulci mistus amore dolor.
At me pertendant dum gaudia; vulnera lambo,
Ut me læta pio mista dolore juvent.
Vulnera sic Nati, sic ubera sugo Parentis;
Securæ ut varia sint mihi sorte vices.
Quis sine lacte? precor, vel quis sine sanguine vivat?
Lacte tuo, Genitrix, sanguine, Nate, tuo.
Sit lac pro ambrosia, suavi pro nectare sanguis,
Sic me perpetuum vulnus, et uber alit.*

Ubique et semper Augustinus in omnibus libris suis tam honorificis titulis salutatur beatam Virginem Deiparam; tam eximii præconiis eam deprædicat; ut nihil scire nisi Mariam, nihil scribere nisi Deiparam videatur.

... Cui si nomen in ore est,

Mel super et nectar, et super ambrosiam.

Appellatur Florem et Januam paradisi, Gloriam generis humani, Thronum et Cameram Regis æterni, Charitatem Dei, Lucernam mundi, Scalam cæli, Reginam angelorum, Terrorem demonum, Refugium peccatorum, Imaginem et Speculum puritatis, Exemplum et Regulam honestatis, Fontem et Tabernam gratiarum, Montem et Scalam virtu-

tum, Arcam cœlestium thesaurorum, Consolationem pauperum, Refrenationem divitum, Recreationem humilium, Confusionem superbiorum, Solatium electorum, Conductricem peregrinorum, Portum naufragantium, Murum obsessorum, Requiem tribulatorum, Matrem orphanorum, Tutelam viduarum, Scutum pugiatorum, Dulcedinem contemplativorum, Magistratū predicatorum, Fortitudinem laborantium, Advocatam pœnitentium, Medicinam ægrotantium, Formam justorum, Spem et Laudem credentium, Titulum catholicorum. Appellat Aulam Regis æterni, Matrem Filii Dei, Virginem perpetuam, unum cum Filio suo, Ministram Christi, Nutricem Dei, Sponsam et Columbam Filii sui, Reginam cœlorum, Templum Dei, Fontem signatum, Portam in domo Dei clausam, Puerperam sublimem, Cœlum cœlo altius, Matrem gentium, Formam Dei, Dominam angelorum, mulierum Beatissimam, Creaturam quæ edidit Creatorem, Famulam quæ Dominum generavit, Sponsam decoram Regis regum; Florem campi, de qua ortum est pretiosum lilium convallium, Auctricem meriti, Tympanistriam nostram, Obsidem fidei mundi apud Deum, Spem unicam peccatorum, Matrem semper intactam, Habitatulum Servatori præparatum. Appellat Lignum in quo vitæ est arbor inserta, Rivulum de quo fons magnus exortus est, Virgultum de quo nata est radix omnium, Palmitem, cujus vitis vera effecta est fructus, Lactatricem panis cœli et pretii mundi, Ministratricem substantiæ temporalis Dei, Susceptricem hospitii immortalis in alvo mortali, Typum sanctæ Ecclesiæ, Fenestram cœli per quam Deus verum fudit sæculis lumen, Scalam cœlestem, per quam Deus descendit ad terras; ut per ipsam homines ascendere mereantur ad cœlos, Restaurationem feminarum, quia per ipsam a ruina primæ maledictionis probantur esse subtractæ; Evam novam, quæ virginitatem servando omne genus feminarum ad se venientium restauravit; Hospitium virgineum, quod sibi Dominus noster ad habitandum requisivit; Portam clausam in æternum, quia virgo ante partum, virgo in partu, virgo post partum; Januam clausam illi, qui post suam resurrectionem ingressus est per ostia clausa. Appellat Cubiculum Regis, Civitatem Domini virtutum, Sponsam Christi in sua carne virginitate servata; Casam, quam per ostium fidei speratus quondam Dominator intraivit; Originem, per quam detruncata est origo peccati; Prosapiam pietatis, per quam impietatis prosapiæ destructa est, Stirpem vitæ, per quam stirps mortis est percussa; Templum pudoris, Sanatricem percussione Evæ, Thronum nuptialem, Thalamum de quo Christus tanquam sponsus processit, Matrem æternæ virginitatis, Sponsam Dei æternam, Domicilium castitatis, Virgam Aaronicam, Virgam virtutis Dei, Virgam de radice Jesse, Rubum ardentem, sed non consumptum, Dominam totius mundi, Matrem mundissimam mundissimi

Filii. Appellat Terram repromissionis, Civitatem Dei antiquam, Civitatem ab Altissimo fundatam, Sion in qua Deus factus est homo, Mulierem Sole justitiæ coopertam, Habitatulum sacrosanctum, Matrem capitis nostri, Matrem membrorum Christi, Terram Salvatoris germinatricem, Viam quam Dominus suo itineri præparavit, Domum ad quam nullus hospes accessit; sed solus ad eam Dominus, et fabricator ejus venit, vestem, quam non habebat induit, eamque sicut invenit, clausam reliquit. Appellat denique (ut innumera alia notatu digna brevitate studio pertranseam) Paradisum ligni vitæ, Sacrarium Dei delicatum, Cellam aromaticam, ex qua omnium vulnerum nostrorum medicina defluxit; per quam generalis omnium est celebrata curatio, Parentem vitæ, Evæ Advocatam, Tabernaculum vivum totius Trinitatis, Opus æterni consilii, Januam cœlorum, Sublimationem apostolorum, Laudem martyrum, Jubilationem confessorum, Normam principum, Justitiam regum, Salutem omnium populorum, Gloriam viduarum, Gaudium angelorum, Requiem animarum, Salutem morum, Mortem criminum, Vitam virtutum, Virtutem pugnantium, Palmam victorum.

De laudibus sacratissimæ Virginis locuturus dicebat: « Quid nos tantilli, quid actione pusilli, quid in ejus laudibus referemus? cum etsi omnium nostrum membra verterentur in linguas, eam laudare sufficeret nullus? Altior cœlo est de qua loquimur; abyso profundior, cui laudes dicere conamur. O felix Mariæ, et omni laude dignissima! o Virgo Dei Genitrix gloriosa! o sublimis puerpera, cujus visceribus auctor cœli terræque committitur! Quid dicam pauper ingenio, cum de te quidquid dixerò, minor laus est, quam dignitas tua meretur? Si cœlum te vocem, altior es; si Matrem gentium dicam, præcedis; si formam Dei appellem, digna existis; si Dominam angelorum vocitem, per omnia comprobaris. Quid ergo de te digne dicam, quid referam, cum non sufficiat lingua carnis tuas enarrare virtutes? »

Quanto animi ardore Dei Parenti supplicaret, ex variis locis patet; et maxime ex sermone 18, *De sanctis*; 2, *De Annuntiatione*: ejus altero verba: *Sancta Maria, succurre miseris, juva pusillanimes, refave flebiles, ora pro populo, interveni pro clero, intercede pro devoto femineo sexu; sentiant omnes tuum juvamen, quicumque celebrant tuam sanctam commemorationem.* Quæ ab eo mutuata est Ecclesia. Tum pergit: « Assiste parata votis poscentium, et repende omnibus optatum effectum: sint tibi studia assidue orare pro populo Dei, quæ meruisti benedicta Redemptorem ferre mundi, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. » Neque istud ex sermone 35, *De sanctis*, qui est secundus *De Assumptione*, minus exhibet tanti doctoris in Deiparam studium: « Quas, inquit, tibi laudes fragilitas generis humani persolvat, quæ sola tuo commercio recuperandi aditum invenit? Accipe igitur quas-

cunque exiles, quascunque meritis tuis impares gratiarum actiones, et cum susceperis vota, culpas nostras orando excusa. Admitte nostras preces intra sacrarium exauditionis, et reporta nobis gratiam reconciliationis : sit per te excusabile, quod per te ingerimus, accipe quod offerimus, impetra quod rogamus, excusa quod timemus : quia nec potiore meritis invenimus, quam te, ad placandam iram Judicis, quæ meruisti esse Mater Redemptoris et Judicis. Sit tibi compassio super afflictis, sit tibi pius affectus super cœlorum peregrinis, et cum te lætante semper aspicias, fletus nostros, quæsumus, ipsa ad Deum admittas, eumque ut proprium Filium pro nobis interpes : nos enim adhuc in hac terra affligimur, persequimur, injuriis lacessimur, opprobriis afficimur, esurimus, sitimus, somnum patimur, in carcere retinemur ; tu vero in cœlestibus regnis prælata es cunctis virginum choris ; tu Agnum, quocunque perrexerit, sequeris. Tu virgineos choros, et ab incentivæ carnis illecebris alienos, per albertia lilia rosasque vernantes, ad fontes perennis vitæ potandos invitas. Tu in illa beatorum felicissima regia primi ordinis dignitate adepta plantis roscidis oberrans, inter paradisi amœnitatem, gramineosque crocos tenero poplite pergis, felicique palma violas immarcescibiles carpis. Tibi thronus regius ab angelis collocatur in aula æterni Regis, teque ipse Rex regum ut Matrem veram et decoram Sponsam præ omnibus diligens, amoris amplexu sibi associat. Has ergo tuas felicitates possidens convertere ad nostrarum miseriarum salutem. Inter hæc igitur, fratres, cum toto cordis affectu beatissimæ Virginis nos intercessionibus committamus ; omnes ejus patrocinia omni nixu imploremus, ut dum nos supplicii eam obsequio frequentamus in terris, ipsa nos sedula prece commendare dignetur in cœlis. Neque enim dubium, quæ meruit pro liberandis proferre pretium, posse plus omnibus liberatis impendere suffragium. Sic ille. Quæ eo libentius attuli, quod eadem et nos usurpare possimus, et imitatione clarissimi doctoris iisdem verbis sanctissimam Leiparam compellare.

Aiebat, nihil nobis prodesse Mariam compellare vocibus, nisi etiam humilitatis exempla teneremus. Aiebat, eos, qui Deiparæ festivitatem digne interesse vellent, vestimentis humilitatis atque charitatis indutos esse oportere : aiebat, beatam Dei Genitricem ardentius nobis subvenire apud Filium, et Dominum suum Jesum Christum, dum nos virtutibus ornatos, charitate conjunctos, humilitate fundatos esse videt. Festum diem Assumptionis sanctæ Dei Genitricis, vocabat diem inclytam, diem præclaram, diem omnium sanctorum solemnitates præcellentem ; et ideo tali die universam terram ad laudes Deiparæ cum summa exultatione persolvendas invitabat : indignum valde existimans, ut illius recordationis solemnitas

esset apud nos sine maximo honore, per quam meruimus auctorem vitæ suscipere.

Salutationem angelicam, *Ave Maria*, tanti faciebat, ut hæc ex illius sententia esset cœlum sidereum, omnibus stellis virtutum, et gratiarum, et scientiarum, et meritorum adornatum : Fons vitæ Ecclesiæ, quo lavantur fideles animæ ab omni scelere, curantur infirmi, potantur sitibundi, et conscientiarum horti irrigantur : Corona gloriæ ex lapidibus pretiosis cunctorum meritorum et ex auro charitatis composita, qua dulcissime Virgo Maria Mater Christi toties coronatur, quoties per eam salatur ; prævalenteque hæc corona omnibus coronis Regum terræ : Templum Salomonis, in quo sacræ hostiæ et fidelium vota, et Ecclesiæ sacramenta Deo offeruntur, per quod iniquitates delentur populorum, tribulationes pelluntur fidelium, auxilia recipiuntur sanctorum, melodia percipitur beatorum : Vitis Engaddi, quæ balsamum mundo attulit Dominum Jesum Christum, quo viventes utuntur, et defuncti, pariterque beati, cuncti sanantur et illuminantur universi : Iris clementiæ Dei, in qua designatur pax mundo ostensa, pulchra manifestantur, et utilissima ; hominibus quoque sanguinum et superbis in auro, croceis, in vanis rebus elatis, et humanæ scientiæ lumine fulgentibus, grata per hanc data est clementia : Fabrica mirabilis, per quam Deus fabricavit mundum : Camisia mundissima castitatis : Velum virginalis honestatis : Zona regni dignitatis : Annulus cœlestis desponsationis : Monile nobilissimæ dotis : Sandalium puellaris pulchritudinis : Sertum florum, quo beatorum animæ coronantur ; Virgo ipsa cum Filio plurimum adornatur, ex ea enim tota laus et virtus habentur : Nubes torrida, quæ mundum irrigat, eamque facit germinare, florere et fructificare : beatorum Seraphim civitas immensa, ratione divinæ Sapientiæ incarnatæ ad reparationem eorum : Providentia maximæ per quam singulariter provinciæ et regna disponuntur ad summa bona : patriarcharum Spes prima propter Filii Dei incarnationem : denique pœnitentium tolerantia.

Et in sermone pulcherrimo de eadem Salutatione hanc rupi montique assimilans dicebat : « Quid dicam de montibus, quos sacra mihi nominat Pagina ? In monte Sinai data est lex antiqua ; sed in monte Salutationis angelicæ data est lex nova. In monte Garizim et Næbal terrestriæ datæ sunt maledictiones ; at in hac rupe benedictiones. In monte Hor Aaron sepelitur ; sed in hac rupe benedicta Dei Filius nascitur. In monte Libani aromata cuncta pullulant ; sed in rupe ista virginea cœlestia continentur totius mundi medicamenta. In monte Moria templum Dei fundatum est ; sed in hac rupe benedicta Filius Dei est homo factus. In monte Thabor apparuit gloria Trinitatis ; sed in hac rupe benedicta facta est primitus in humanitate assumpta gloria Trinitatis. Quid mihi ergo de aliis

montibus, in quibus cum difficultate ascendo, cum timore sto, cum esurie et siti plurimum deficio, atque in quibus infirmatus tandem morior cum Moyse et Aaron me in immensum maioribus? Sed in hac angelica rupe proficio, fatigatus reficior, infirmatus sanor, mortuus suscitior, sitiens et esuriens reficior, et sicut per scalam Jacob cœlestia contemplaturus, et ibi in æternum commoraturus gaudenter et potenter et secure conscendo, nunquam postea damnum passurus. » Hæc ille.

Asserit beatus Alanus sanctum Augustinum, Ecclesiæ doctorem incomparabilem, Psalterium seu Rosarium beatæ Mariæ usurpasse. « Et quis enim, inquit ipse, dicere audeat vel cogitare tantum virum tantum Psalterium ignorasse, quod nos scimus, quod Ecclesia prædicat et frequentat? »

In Deiparæ laudem Officium cum Antiphonis et Responsoriis Augustinum composuisse nonnulli tradunt, cum aliis precibus; quas familia Augustiniana statis diebus ei recitat, imitatione sui Patroni tantæ Virginis singulari studio accensa. In cuius quoque honorem alba veste utitur, cum obligatione cujusdam pensi horarii, quod ei choris alternantibus exsolvit. Eandem veluti Matrem et Patronam ordinis singularem in sigillis ac insignibus a Romanis Pontificibus jam olim accepit, in quorum area beata Virgo Maria dextera parte constat totius ordinis custos et Patrona; sinistra vero cernitur sanctus Augustinus monasticis simul et pontificalibus amictus vestibus.

Fuit Augustinus præcipuus Conceptionis beatæ Virginis Immaculatæ assertor, ut patet ex ejus scriptis: nam in libro *De natura et gratia*, cap. 36, « Excepta, inquit, sancta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo quæstionem. Inde enim scimus, quod ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quæ concipere et parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum. » Nec potest hic responderi Augustinum loqui solum de actualibus peccatis; quia alioquin debuisset etiam excipere Innocentes occisos ab Herode, parvulos baptizatos, Joannem Baptistam, qui actuale peccatum non habuerunt aut habent. Ergo loquitur divus Augustinus etiam de originali peccato, maxime cum contra Pelagianos disputet, qui negabant peccatum Adæ cum suis damnis et oneribus in omnes suos posterios translatum: negabant etiam nos omnes contraxisse originale peccatum ex carne et corrupta natura ipsius Adam: et e contra asserebant, quemlibet hominem ex viribus propriæ naturæ per solum liberum arbitrium absque speciali gratia Dei posse omne peccatum vitare et divina præcepta implere. Cum vero Pelagianii allegarent contra sanctum Augustinum multos justos ex Veteri et Novo Testamento, ipse citato libro respondet: « Quod licet omnes istos Scriptura justos appellet ob ingentes virtutes; tamen fuerunt aliquando sub aliquo

peccato actuali, aut veniali aut originali; et si quando vitaverunt peccata actualia, hoc non fuisse ex propriis viribus, sed ex speciali Dei gratia. » Excipiens hic ergo beatam Virginem Mariam, censendus est loqui non de solis actualibus, sed et de originali; dicit enim in primis, « propter honorem Domini: » honor autem Domini Jesu non minus postulat, ut Mater ejus careat peccato originali, quam actuali aliquo. Deinde, generaliter dicit de beata Maria, cum de peccatis agitur, nullam se velle habere quæstionem. Dicit etiam Matri Christi gratiam collatam ad vincendum omni ex parte peccatum; quod explicans divus Bernardus, homil. 2 super *Salve*: « Ex omni, inquit, parte, hoc est ex parte originalis et actualis peccati. » Ita citant divum Bernardum Joannes de Carthagera, homil. 19, et Petrus Canisius, lib. 1 *De Deipara*, cap. 7. Eodem modo explicant divum Augustinum Bellarminus, lib. 14 *De statu peccati*, et episcopus Chrysopolitanus in Psal. XLIII, asserens de mente esse divi Augustini Virginem Mariam fuisse præservatam per gratiam ab omni peccato non solum actuali quocunque, sed etiam originali. Solet hic opponi, quod agens contra Pelagium sic scribat idem doctor: « De omnium hominum peccato obnoxia successione. Unde, inquit, neminem eruit, nisi quem sine lege peccati repugnanti legi mentis Virgo concepit. » Unde solum Christum videtur excipere a peccato originali: sed non obstat: nec enim ipse divus Augustinus, aut alius quispiam beatæ Mariæ Immaculatæ Conceptionem defendens exemit eam a lege, et obnoxia successione omnium mortalium ad contrahendum originale peccatum; sed docet tantum sanctam hanc Virginem Mariam singulari fuisse gratia præventam, ne originale peccatum, cui ex natura sua cum cæteris obnoxia erat, incurreret.

Tribui solent Augustino illa verba, « Cum subjectio peccati originalis caput sit diaboli, tale caput Maria contrivit, quia nulla peccati subjectio ingressum habuit in animam Virginis. » Producent autem hæc verba Joannes Echius in sermone *De Conceptione*: et Bernardinus de Bustis in Officio de eadem Conceptione; et ex his alii. Sed tamen in Augustini codicibus hodie non reperitur. Alia loca Augustini pro Conceptione citant Clitovæus, lib. 1 *De Concept.*, cap. 13, et Salazar in sua *Defensione*, cap. 42, sæcul. 5, ad quos, ne actum agere videar, lectorem remitto.

Obit Deiparæ Virginis cultor encomiastesque præcipuus anno salutis 433, ut Prosper testatur in Chronico. Quem benignissima Creatoris Mater, eademque altissima cœlorum Imperatrix nobilissimo discipuli sui nomine appellare dignata est, ut videre est apud beatum Rupensem Redivivum in *Rosario beatæ Virg.* part. 14, cap. 49. Cum enim beatus Alanus aliquando Deiparæ supplicaret, quatenus brevi compendio intimaret, quid ei, ejusque Filio faciendum esset a cunctis peccatori-

bus pauperculis, Maria respondit : « Audi Augustinum discipulum meum loquentem : inquit enim, Si volumus Christo, et Mariæ ejus Matri dilectis-

simæ, summe placere, totum nostrum eis offeramus corpus et animam, interiora et exteriora. Hæc ille in quodam sermone de me. »

CAPUT V.

De sancto Benedicto abbate, sacri Benedictini ordinis fundatore.

Gloriosus monachorum Pater Benedictus, vir egregius, et post apostolos singularis, e cujus religione, velut ex perenni virtutum fonte, innumeri sancti ac sacri pontifices emanarunt, velut lucidissimæ Ecclesiæ facies, toto vitæ suæ tempore, a primo inditæ pueritiæ flore, Deiparæ Virginis, angelorum Reginæ, addictissimus fuit. Exstat Romæ in oratorio ecclesiæ, quæ nunc D. Benedicti in Piscinula dicitur, ubi paterna fuit ipsius Benedicti domus, egregii artificis manu eleganter exarata, et a fidelibus religiose admodum culta Virginis beatissimæ Matris Mariæ imago, quæ ipsa met esse circumfertur, quam adhuc puer idem Benedictus assiduè venerari precibus in dies consueverat. Unde in hodiernum usque diem, ipsum etiam oratorium, S. Benedicti oratorium denominatur : ibi spiritum religionis hausit, et inde duobus angelis comitantibus ad Offidanum oppidum se recepit : quod oppidum non solum illustravit Capisterii sanatione stans ante B. Virginis imaginem, verum etiam exercitu miraculorum, ut Græci in *Menæis* cantant.

In Marianum Rosarium, quam fuerit propensi ac devoti animi, patet ex B. Alano Rupensi Dominicano; cujus ista sunt verba : « S. Benedictus Ordinis amplissimè patriarcha dignissimus, ea cura et religione sanctum in Psalterio saluatorio, in Rosario scilicet B. Virginis, cultum Dei familiarem sibi perpetuumque voluit et observavit sic, ut eo tam divinæ monasticæ institutionis fundator et auctor fieri mereretur. Tanti Patris ab exemplo sacer mox chorus fratrum universus per orbem late secum circumtulit Rosarium, et cætera præter consuetam Ordinis exercitia divina, istud quoque velut privatum quisque in deliciis suis secretioribus deamavit interius; et in eo almam Virginem Matrem Sponsam Sponsi sui sancta quadam familiaritate cordialius dissuaviavit; ut doctor quidam Joannes de Prato traditum reliquit. » Sic ille in *Apologia* pro Rosarii B. Virginis cap. 8; et iterum in parte II Rosarii, cap. 2, « In Occidente, inquit, S. Benedictus novi factus instituti patriarcha inclytus, cui ante diu insueverat, Psalterium Mariæ simul et inter suos non tam præcepto ullo, quam usu ipso, in sanctam consuetudinem introduxit, quæ in religionem dein vertit et insedit, teste ipsius, etsi longe post, filio Benedicti Joanne de Prato. »

Ut autem singularem pietatis cultusque affectum, quo in B. Virginem Mariam honorandam propen-

debat, publico aliquo monumento palam contestaretur Benedictus, in ejusdem beatissimæ Virginis Mariæ honorem monachorum cœnobium ædificavit, a Sublacensi monasterio mille ac quingentos prope passus distans, vulgari cognomento Sanctæ Mariæ ex Morrabotta nuncupatum : hodie vero B. Laurentii, quod eo loco multis a S. Benedicto transactis annis vitam sanctissime egerit quidam Benedictinus oblatus, nomine Laurentius : cujus præclara acta atque divina prodigia exceptus vitæ processus clare demonstrat. Cæterum hic locus S. Benedicti ætate, S. Maria ex Portiuncula, non ut alii scribunt, in Primerana, vocabatur, ad cuius exemplar, ut Gulielmus Narniensis testatur; cœnobium S. Mariæ ex Portiuncula Assisii in Umbria exstructum fuit, sacro Cassinensi monasterio jam subjectum, atque ejus beneficentia Minoritarum sanctissimo principi Francisco postea donatum.

Nec virorum tantum, sed mulierum etiam cœnobium, in honorem B. Virginis Mariæ cœnobarum Pater Benedictus extruxit. Soror namque B. Benedicti Scholastica, omnipotenti Domino ab ipsa pueritia fratris exemplo dicata, monasterium Virginum nobilitavit, quod non longe a cella S. Benedicti, cœnobioque Cassinensi ab ipso Benedicto constructum, S. Maria de Plumbariola appellabatur, ut Cassinensia testantur monumenta.

Sacra Deiparæ pignora seu reliquias in eburnea capsula reconditas loco divini muneris habuit, tanquam pretiosissimum thesaurum custodivit, easque miro devotionis affectu coluit et veneratus est. Quam porro capsulam, cum iisdem pignoribus seu reliquiis, paulo ante obitum discipulo suo Mauro in Gallias proficiscenti per duos monachos misit, ac etiam quamdam epistolam brevem, hæc dulcia verba et prophetica continentem : « Accipe, dilectissime, extrema Institutoris tui dona, quæ et longum testentur amorem, et tibi et commilitonibus tuis contra omnia perpetuum munimen præbeant impedimenta malorum. » Sic ille.

Ultimum spiritum inter verba orationis efflavit : strata palliis, atque innumeris corusca lampadibus via in cœlum deducendum anno salutis 543, ætatis 63, die 21 Martii. Cujus laudes gloriosa ipsa Dei Parens, in cujus obsequio ferventissimus semper fuerat Benedictus, dulcissima promulgavit facundia; appellans bonum abbatem, virum beatum, famulum suum, Benedictum suum, eidemque im-

marcescibiles encomiorum corollas contexens in hæc verba : « Scriptum est, quod qui quinque talenta acceperat, alia quinque lucratus est. (*Math. xxv, 20.*) Quid enim est talentum, nisi donum Spiritus sancti? nam alii accipiunt scientiam, alii divitias, alii apud divites familiaritatem; et tamen omnes duplum reportare debent Domino suo lucrum, scilicet de scientia, vivendo utiliter sibi, et alios instruendo; de divitiis et cæteris donis, utendo rationabiliter et aliis misericorditer subveniendo. Sic ille bonus abbas Benedictus donum gratiæ, quod acceperat, multiplicavit, quando omne contempsit quod transitorium erat, quando carnem suam servire coegit animæ, quando nihil præposuit divinæ charitati. Qui insuper timens, ne aures macularentur auditu inani, oculi visione delectabilium, fugit in eremum, imitans illum, qui nondum natus exsultant intra viscera materna cognovit adventum sui piissimi Redemptoris. Qui quidem Benedictus etiam sine eremo obtinisset cælum, quia mundus erat ei mortuus, et cor ejus totum plenum Deo. Sed placuit Deo vocare Benedictum in montem, ut cum pluribus innotesceret, plures ejus exemplo ad perfectionis vitam incitarentur. Hujus beati viri corpus erat quasi saccus terræ, in quo claudabatur ignis Spiritus sancti, qui exclusit ab ejus corde diabolicum ignem. Sicut enim ignis corporalis ex duobus accenditur, ex aere scilicet et flatu hominis: sic Spiritus sanctus ingreditur animam hominis, vel per inspirationem personalem, vel per aliquam operationem humanam, seu locutionem divinam, mentem excitat ad Deum. Similiter spiritus diabolicus visitat suos, sed differunt incomparabiliter. Nam Spiritus sanctus calefacit animam ad querendum Deum, sed non comburit carnaliter; luccet etiam puritate modestiæ, sed non offuscat mentem malitia. Spiritus vero nequam comburit mentem ad carnalia, et amaricat intolerabiliter; offuscat quoque animam per inconsiderationem sui, et deprimit eam inconsolabiliter ad terrena. Ergo ut ignis iste bonus, qui erat in Benedicto, igniret plures, vocavit Deus Benedictum in montem, qui convocatis ad se pluribus scintillis fecit de eis per Spiritum Dei maximum rogam, et composuit eis regulam de Spiritu Dei, per quam multi perfecti facti sunt, sicut Benedictus. » Sic Deipara apud S. Birgittam in *Revelationibus*, lib. iii, cap. 20, et ibidem cap. 21, cum eadem S. Birgitta loquens adjecit : « Dixi tibi quod corpus S. Benedicti erat quasi saccus, qui disciplinabatur et regebatur, sed non regebat. Denique ejus anima erat quasi angelus, qui dedit ex se calorem magnum et inflammationem, sicut per exemplum ostendo tibi. Quasi si essent tres ignes, quorum primus in myrrha succensus dedit ex se odorem suavitatis: secundus erat succensus in arido, qui dedit ex se carbones ardentes, et splendorem fulgentem: tertius succendebatur in oliva, qui dedit

ex se flammam, lumen et calorem. In his tribus ignibus intelligo tres personas, et in tribus personis tres status in mundo. Primus status erat eorum, qui, considerata charitate Dei, reliquerunt voluntatem propriam in manus aliorum, qui pro vanitate et superbia mundi assumpserunt paupertatem, et abjectionem; pro intemperantia dilexerunt continentiam et puritatem. Isti habuerunt ignem in myrrha, quia sicut myrrha est amara, sed tamen fugat dæmonia, et exstinguit sitim: sic abstinentia eorum amara erat corpori, sed tamen exstinguebat inordinatam concupiscentiam, et omnem potestatem dæmonum evacuabat. Secundus status eorum erat, qui cogitabant secum taliter: Ad quid diligimus honorem mundi, cum non sit aliud, nisi quasi aer verberans aures? Ad quid diligimus aurum, cum non sit nisi terra rubea? quis vero finis carnis, nisi putredo et favilla? Ad quid vero nobis prodest concupiscere terrena, cum omnia sint vanitas? propterea ad hoc solum vivere et laborare volumus, ut Deus honoretur in nobis, et ut alii ex verbis nostris et exemplis ad Deum igniantur. Isti tales ignem habuerunt in arido, quia amor mundi fuit eis mortuus, et quilibet eorum dabat ex se carbones ardentes justitiæ, et fulgorem divinæ prædicationis. Tertius status erat illorum qui de amore Christi passionis ferventes, toto desiderio affectabant mori pro Christo. Isti ignem suum habuerunt in oliva. Sicut enim oliva in se habet pinguedinem et ferventiorum calorem cum incenditur, sic isti totaliter impinguati fuerunt divina gratia, ex qua dederunt ex se lumen divinæ scientiæ, ardorem ferventioris charitatis, et robur honestissimæ conversationis. Isti tres ignes longe lateque se dilataverunt: quorum primus incensus fuit in eremitis et religiosis, sicut describit Hieronymus, qui vitas eorum inspiratus Spiritu sancto invenit mirabiles, et merito imitandas. Secundus incensus fuit in confessoribus et doctoribus. Tertius in martyribus, qui carnem suam pro Deo contempserunt. Ad quosdam igitur istorum trium statuum et ignium missus fuit B. Benedictus, qui conflavit tres ignes in unum, in tantum quod qui insipientes erant, illuminabantur, qui frigidi, inflammabantur, qui ferventes erant ferventiores efficiebantur: et sic cum his ignibus incepit religio Benedicti, quæ unumquemque juxta dispositionem et capacitatem sensus sui dirigebat in viam salutis, et æternæ felicitatis. » Haec cælorum Regina, quæ præterea Benedictum suum secum comitemque habere voluit, quando variis occasionibus se mortalibus visendam præbuit, ut in S. Joanne Gualberto, ac S. Bernardo abbate plenius infra dicemus.

Nec tacitus relinquam, quod de B. Virgine et S. Benedicto apud Deum pro quodam canonico intercedentibus, a venerandæ pietatis et reconditæ doctrinæ viro Casario Heisterbachensi in libro vii,

cap. 8, *Illustum miraculorum seu Historiarum mirabilium* his verbis refertur : « Canonicus quidam Sancti Cuniberti in Colonia, nomine Henricus, satis sæcularis, cum die quadam solus equitaret, nubecula lucida viam ipsam eo intuen- te transvolavit, vocemque clarissimam de ipsa nube audivit, dicentem : *Fiat voluntas tua sicut in cælo et in terra* (Matth. vi, 10) : eratque vox eadem tantæ dulcedinis, ut quoties ejus postea recordaretur, lacrymis infunderetur. Cumque vocem hanc cœlitus demissam minus attenderet, vel potius non intelligeret, nocte quadam per visum se stare vidit in capella domus suæ ante altare coram imagine beatæ Genitricis Dei Mariæ, quam cum verbis angelicis solito salutaret, respondit illa : Ut quid me salutas? homo perditus es, et nisi vitam tuam emendaveris, citius peribis; ego enim et sanctus Benedictus intercessimus pro te. Qui cum secun-

dam hanc admonitionem dulcedine vitæ sæcularis abstractus negligeret, circa tempus sex hebdomadarum, tam gravi infirmitate correptus est, ut inungeretur, nec ulla esset spes vitæ ejus. Tunc demum ad cor reversus, et quid audierit, quidve viderit, recordatus, fratribus quibusdam Bergensibus Ordinis Cisterciensis ad se vocatis se reddidit, qui in proximo Pascha monachus factus est, meritisque et precibus beatæ Mariæ Virginis se illuminatum usque hodie gloriatur. » Apollonius : Cujus fuit vox illa facta de nube, et quis sensus ejus? » Casarius : « Quantum jam ex dictis colligitur, beatæ Mariæ et sancti Benedicti; orabant enim Christum, ut sicut voluntas ejus est in cælo, id est, in justo, ita et voluntas ejus, quæ semper bona est, fieret in terra, id est, in illo juvene tum peccatore. » Sic Casarius.

CAPUT VI.

De sancto Odone abbate, sacri ord. Cluniacensis fundatore.

Sub regula sancti cœnobarum Parentis Benedicti plures militant monachorum et militum Ordines, tam a monachis ipsius, quam ab aliis instituti: quorum primus est sacer Cluniacensis Ordo, sic dictus a primo ejus monasterio Cluni, in diœcesi Matisconensi fundatus a sancto Odone monacho Benedictino, ex Francorum prosapia oriundo, circa annum Domini 900. Ille autem Odo per Virginis Deiparæ merita sterilibus parentibus divinitus datus est: nam cum pater ejus Abbonis nomine nuncupatus Vuilhelmo Aquitanicæ duci in primis charus, liberos non haberet, in Vigilia Nativitatis Domini dum orationibus instaret, menti suæ suggestum est, ut a Domino peteret ob Virginis partum sibi condonari filium, talique instantia precum uxoris emortuum meruit suscitare uterum. Cum adolevisset Odo, ei militaribus exercitiis, venationibusque jam saturo suasit pater celebres habere vigiliarum excubias, quas ipse celebrare consueverat. Exsolutis autem aliquot annis ad celebrationem Vigiliæ Nativitatis Domini partusque virginei, cum seipsum præparasset, et partem noctis duxisset pervigilem, subito venit ei in mentem obsecrare pro vita sua Domini Jesu Christi Genitricem, et orans cepit dicere : « O Domina, et Mater misericordiæ, tu nocte ista mundo dedisti Salvatorem; oratrix pro me dignanter existe, ad tuum gloriosum et singularem confugio partum, piissima et tu meis precibus aures tuæ pietatis inclina. Vehementer expavesco ne vita mea tuo displiceat Filio. En quia, Domina, per te mundo se manifestavit, propter te, quæso, absque dilatione misereatur mei. » Ille ille. Non irritis precibus, ut vita deinceps acta propalavit: tanta enim Virgine intercedente apud Deum sibi gratiam invenit, ut ordinis

sanctissimi amplissimique fundator fieri meruerit.

Ille cum refrigescente monastica disciplina S. Benedicti regulam ad pristinum statum reducere voluisset, ut reformatio facilius succederet, instituit, ut in omnibus Congregationis suæ monasteriis, singulis diebus Sabbati non impeditis aliquo festo ab octava Purificationis usque ad Quadragesimam, a Paschate usque ad Rogationes, a Pentecoste usque ad Adventum diceretur Officium de B. Virgine, quem ritum postea universalis Ecclesia recipiens, comprobavit.

Quodam die iter agens juxta prædonum fines, quidam latro juvenis intuens vultus ejus affabilitatem, illico compunctus corde, ejus provolutus vestigiis, ut sui miseretur, humili precabatur voce. Quem cum interrogaret, quid vellet, monastica sibi deprecabatur subveniri miseratione. Deinde interrogavit eum Odo, si aliquis ex eadem parœcia eum cognosceret. At ille : « Omnes, inquit, dyscoli ac nobiles. — Vade, ait, hodie et crastino duc tecum unum ex prioribus loci istius, cum veneris ad me. » Quo audito, abiit, et sicut ei imperaverat, peregit. Altera vero die cum utrique ante eum venissent, cepit B. Odo virum illum magnatē de vita moribusque prædicti latronis sciscitari. At ille : « Juvenis iste, Pater, insignissimus latro est. » Quo audito, discretus Pater ait latroni : « Vade, et prius mores tuos corrige, et postmodum monasticum appete discipulatum. » At ille : « Ego, inquit, projectus a te hodie vado in perditionem; animam vero meam a te Deus requiret. » Tunc misericordia motus pius Pater, præcepit ei, ut arrepto itinere ad monasterium, eum præcederet: quod et factum est. Peracto itaque aliquo tempore, sub regulari

degens examine, tandem effectus est monachus; cellario fratri eum ad obediendum subdiderunt. Etenim cum idiota esset, utrumque ei imposuerunt, scilicet obedientiæ jugum, et studium litterarum; quod devote ita peragebat, ut unam manum obedientiæ porrigeret, altera vero psalterium ferret: sicque frater iste vitam suam peragens, post paucum tempus exsiliij hujus vitæ suscepit finem. Jam cum in extremo vitæ laboraret, vocavit pium Patrem, singularem supplicans locutionem. A quo cum veniam peteret, interrogavit eum si in aliquod peccatum incidisset post monachatum. At ille: « Nudo cuidam, te ignorante, mea culpa, tunicam nostram tribui, et funem pilis contextum de cellario abstuli. » Quem cum interrogasset, quid ex ea fecisset: « Refrenando, inquit, ingluviem, quam dudum male vivendo contraxi, ventrem meum ex ea circumligavi. » Super quod factum stupefactus pius Pater, cum vellet eum ab ejus visceribus solvere, cutis quæ ei adhæ-

serat, una cum sanie est secuta. Adjecit et ait: « Hæc nocte, Pater, in cœlis elevatus sum per visionem. Obviavit autem gloriosæ personæ, et excellentissimæ potestatis mulier, appropinquansque ait mihi: Cognoscis me? At ego: Nequaquam, Domina. Et illa: Ego, inquit, sum Mater misericordiæ. Cui ego: Quid jubes ut faciam, Domina? et illa respondit: Post triduum venies huc, tali hora. » Quod et factum est: tertia enim die, hora qua dixerat, defunctus est. Inde beatus Odo consuetudinem tenuit beatam Mariam Matrem misericordiæ vocare, eamque impensius diligere, ac studiosius colere, ad ultimum usque mortalis vitæ terminum, non cessavit. Animam Deo reddidit anno Domini 940, xiv kal. Decemb., quem S. Bernardus ad Guilielmum abbatem scribens, sanctum fuisse asserit. Ejus festum celebratur 28 Novembris.

CAPUT VII.

De sancto Romualdo abbate, sacri ordinis Camaldulensis fundatore

Sanctus Romualdus Ravennas, ex illustrissima ducum stirpe progenitus, sacri Camaldulensis ordinis institutor, dum post affinis cum Sergio patre patrata cædem, poenitentiae causa in Classense Benedictinorum cœnobium confugisset, consuetudinem habuit ante præcipuum ecclesiæ altare, quod ad honorem beatæ Mariæ Virginis constructum erat, orationi frequenter incumbere; ibique postquam fratres abcesserant, multis Deum, Divamque satagebat gemitibus exorare. Dumque hoc quadam die attentius faceret, tanto mox divini amoris igne mentem illius Spiritus sanctus accendit, ut in fletum repente prorumperet, uberes lacrymarum rivos restringere non valeret, monachorum se pedibus prostratus advolveret, tradique sibi monachorum habitum inenarrabili desiderio flagitaret. Quo cum fuisset indutus, cœpit de virtutibus in virtutes mirabiliter crescere, ac ad tam

magnæ perfectionis culmen, Virgine, ante cujus altare assiduus oraverat, intercedente, pietas illum divina provexit, ut sancto afflatus Spiritu, nonnulla ventura prospexerit, Veteris ac Novi Testamenti occulta mysteria radiis intelligentiæ penetrarit, ad cœleste desiderium innumerabilium pene hominum animos accenderit, ac in talem tantumque virum evaserit, qualem, quantumque universus nunc terrarum orbis admiratur. In honorem virginis partus Quadragesimam annis singulis jejunavit. Nongenta sui ordinis monasteria ædificavit, e quibus multa gloriosissimo Deiparæ nomini ab eo dedicata fuisse non ambigo. Cætera hujus sancti viri in Dei Parentem Virginem amoris, ac religionis argumenta, licet plurima exstiterint, ad nostram tamen notitiam non venerunt. In cœlum a Deo evocatus est anno Redemptionis humanæ 1027, ætatis 120, 19 Junii.

CAPUT VIII.

De sancto Joanne Gualberto, ordinis Vallisumbrosæ fundatore.

Sanctus Joannes Gualbertus, natione Italus, patria Florentinus, sacri Vallisumbrosæ Ordinis auctor, Deiparæ Virgini quam addictissimus exstitit: cujus honori a Rodulpho episcopo Paderbornensi principem sui Oratorii Vallisumbrosæ aram consecrari voluit. Laicos fratres religionis habitu recens donatos, centies angelicæ Salutationis formam recitare jubebat, scilicet ut ipsius Deiparæ devotio altius eorum medullis insideret. Eisdem Horas canonicas dicto earundem Salutationum numero commutavit. Adeo beatissimam Virginem sincero

dilexit affectu, ut hanc Florentio sui Ordinis monacho supremum jamjam spiritum agenti, contra dæmonis insidias defensatricem adesse promeruerit. Quidam etenim Florentius nomine vir eloquens, et moribus civilis, qui simoniaca perfidia valde se contaminarat, in cujusdam episcopi patrocínio suscepto gravissime decumbebat, jamjamque moriturum se affirmabat, atque inter acerbos mæstosque luctus, crebrosque singultus, per amicos a beato Joanne Gualberto habitum Ordinis ejus sibi donari petiit. Assensit vir sanctus, nec multum cunctatus

novitiorum habitu eum induit. Eo indutus cum jam revaluisset, et scipioni innixus monasterium perlustraret, prior morbi vis eum denuo invasit, ita ut morti propinquus videretur. Id ubi sanctus audivit, ad lectum ægroti cum multis fratribus accessit, eumque a corpore migraturum Domino commendavit. At æger caput suum pallio, quo erat operatus, textit, et viro sancto, cur id faceret, inquirenti, respondit, timens ac tremens : « Video Satanam prope assistere, e cuius ore vasta flamma funditur, et ex naribus fumus sulphureus prodit. » Cum autem locum, in quo illum cernebat, viro Dei indicasset, ille ablata e manu tenentis cruce, diabolum ea egregie verberavit : tum ille mox instar fumi evanuit, et ægrotus in has erupit voces : « Gratias Deo : ecce aufugit Satan, ecce recessit : et ecce adest beata Virgo Maria (Joannis sine dubio precibus inclinata) sanctique Petrus et Benedictus : » atque his dictis, spiritum exhalavit.

Joannes vero e vivis excessit in cœlo æternum victurus, anno a Christo nato 1073, ætatis 88, 12 Julii, qui ut vivens Deiparæ amoris vinculo ipse annexus fuerat, ita vita functum ipsa in edendis, fidelium beneficio, prodigiis, cum sibi junxit. Quorum prodigiorum unum, quod non inferius locandum, brevis reddo.

Æstivis temporibus daturus trituræ operam, rus familia adducta, civis Florentinus expetiit. (Hugo ei nomen, cognomen haud absimile.) Huic infans lac sugebat, cui nutrix ad aream ducto ex trituratione longum oblectamenta collegit. Mox eo in foribus casæ relicto aequatum vadit. Hæc inter, tritantes, excussa cerere, paleas intra casam, furcis rastrisque impingunt, puerumque una invisum segete inani obvolvunt. Cunctatum est parum :

redit nutrix, rem, ut erat, haud reviso puero, mente versat, sed vitæ timens raptim ultroque exsulat. Hugo ad usque noctem expectata nutrice frustratus, tandem indagatum per totam viciniam mittit, sed irritè indolet, et simul domus ; nec minus sequentibus diebus inanem indagationem facit. Extremum, humana industria missa, cum conjuge Hugo ad divam Deiparam ac Joannem Gualbertum lacrymabundi voto accedunt, his ferme verbis : « Gloriosissima Maria Virgo, spes una orthodoxæ gentis, miserorum confugium, vexatorum solamen, a qua omne et bonum et delectatio, tuque Pater beatissime Joannes Gualberte, ornamentum cum Florentinæ urbis, tum Etruriæ totius, vobis ambobus vovemus ambo, pollicemurque templum honori vestro extruere, doteque ditare ; tantummodo pignus, quod lugemus enectum, vestra benignitate parentibus reddatur. » Mirum dictu ! Jam dies octava absumebatur, factoque voto statim famulus ad casam paleatum veniens, emissum vagitum exaudivit, consequitur aure senum, invertit paleas, invenit puerum, cito citius ad Hugonem advolat ; rem parentibus narrat : omnes in admirationem vertit. Lætitiâ recensere longum esset : dantur amplexus, miscentur deliciæ, blandiusculæ cum puero allocutiones habentur. At infans qui necdum recte parentum nomina promebat, lætabundus lac ex uberibus nobilissimæ matronæ eo tempore suxisse testatur ; gliscit in hæc gaudium ; gratiisque Deo, ac divæ Virgini Deiparenti Joannique Gualberto exactis, ad ædem sacram, nuper devotam, animum attendunt, quæ etiamnum ex auctoris nomine, Ecclesia sanctæ Mariæ ad Hugos appellationem retinet.

CAPUT IX.

De sanctis Roberto, Alberico et Stephano, sacri Cisterciensis ordinis fundatoribus.

Sacer Cisterciensium Ordo, sic dictus a valle Cistercio, in diœcesi Cabilonensi in Burgundia apud Gallos institutus fuit, et sub Deiparæ Virginis titulo, ac patrocinio constitutus, a sanctissimis viris, iisdemque egregiis Marianis cultoribus Roberto, Alberico et Stephano monachis Benedictinis. Et quidem Robertus in Campania nobilibus ortus parentibus, etiam antequam nasceretur, Deiparæ cordi fuit : prægnanti etenim matri, quæ Engardis dicebatur, gloriosa Dei Genitrix Virgo Maria in somnis apparuit, atque in manu pretiosissimum annulum tenens, ad desponsandum sibi filium suum esse dixit. Engardis hac visione perterrefacta, quid judicaret, quidve diceret, nesciebat. Quapropter iterum Regina cœlorum eidem apparens, se Dei Matrem esse, et quod filius ejus ei devotissimus esse deberet, unde ipsa magnum honorem consequeretur, indicavit. Natus puer, et sacri baptismatis unda ablatus vocatur Robertus ; adhucque puerulus erga beatissi-

am Dei Matrem incredibili amore affici cœpit, ad ejus honorem altaria parvula erigebat, socios pueros ad hoc idem faciendum incitabat, et denique suas orationes omnes, actionesque beatissimæ Virgini offerebat. Grandior factus cum anno ætatis suæ decimo quinto monasticum habitum in sancti Petri de Cella cœnobio suscepisset, eam vitam egit, quæ sanctæ Virginis sponsum deceret. Processu vero temporis, duobus secum sociis assumptis, ad nemus, cui nomen est Molismus, pergens, ibi propriis manibus laborans, ex ramis arborum domicilia et oratorium in honorem sanctissimæ Dei Genitricis Virginis Mariæ construxit, et abbas gubernavit. Ordinis Cisterciensis initio, cum crudele bellum ab adversariis pateretur Robertus, fundatus tamen supra firmam petram, scilicet Dei Genitricem Mariam, omnes inimicos superavit. Constituerat enim Ordinem suum sub ejus tutela, omniaque monasteria ipsius Matris Dei nomini con-

secraverat. Quod pietatis genus quam Deiparæ gratum fuerit, non alium ab ipsa Virgine testem advocabo. Equidem Cæsarius, vir pietate, scientia et ipsa antiquitate commendabilis, auctor est, beatissimam Virginem cuidam extatico ascetæ verba talia aliquando protulisse: « Ita mihi dilecti ac familiares sunt hi, qui de ordine Cisterciensi sunt, ut eos sub ulnis meis foveam. »

Beata autem Dei Genitrix Maria, quæ Robertum, cum adhuc uteri materni clauderetur angustiis, sibi desponsaverat, gratiam quam singularem a Domino accepit, communicare non destitit servo suo. Nam a sancti viri obitu, in ecclesia Molismensi, quam ille in honorem construxerat ejusdem sacratissimæ Virginis, cui se totum a primæva ætate dicaverat, et devotione speciali servierat, creberrima miracula fieri cœperunt. Divinæ autem dispensationis gratia in omnem terram divulgante miracula, quæ Deus omnipotens suæ Matris precibus, et beati Roberti meritis in ecclesia Molismensi operari dignatus est; cœpit undique gentium multitudo confluere. In iis, quædam paupercula mulier morbo laborans caduco, ad ecclesiam Molismensem venire constituit, auxilium a Matre Domini, et beato Roberto ejus famulo quæsitura. Secum igitur duobus puerulis assumptis, quorum alter ab ejus ubere pendebat, alter vero gressu debili ejus vestigia sequebatur, iter prosequitur destinatum. Inclinate autem jam die, ad monasterium Quinceii venit, hospitium a monachis mendicans. Sed quia illorum canon intra monasterii fines sexum muliebrem non admittit, compulsa est misera mulier inde recedens, in nemore pernoctare, ubi sane casu fortuito focum reperit, quem e sopitis cineribus rursus excitans, cum duobus puerulis illic mansit. Media autem nocte lupus advenit; et cum mulier ex una parte ignis sederet, crudelis bestia in altera recubavit. Quo viso, mulier fronti suæ signum crucis imprimens se et pueros suos beatissimæ Virgini Mariæ et beato Roberto devotissime commendavit. Interea illam suus invasit morbus, et dum corpus eam exanime palpitat, lupus quasi de industria expectasset, minorem puerum abripiens aufugit. Morbo autem illo se remittente, femina tanquam a morte resurgens inter brachia suum quærit infantulum, quem paulo ante tenuerat, nec alibi se reliquisse sciebat. Lætatur se illo morbi dolore liberatam; sed ecce succedit dolor illo acerbior, quando majorem filium interrogans de minori, casum plane miserabilem cognoscit. Quid faceret misera mulier, aut quo se verteret, nesciebat; sed inter lacrymas et ejulatus hæc subinde repetebat: Redde, redde depositum, beatissima Virgo Maria: redde depositum, Pater Molismensis. Mira res! dum isthæc crebro repetit, et beatam Mariam, sanctumque Robertum sæpius invocando, vim doloris sui exprimit, ecce bellua suæ feritatis oblita, cui proprium est non parcere, sed vorare, de silva procedens, et innoxio ore puerum deferens, eum incolu-

mem matri suæ reddidit. Tum illa conceptum mœrorem subsequenti lætitia profligans, cœptæ peregrinationis iter prosequitur, et in multorum præsentia rei seriem enarrat. Porro in dorso pueri dentium relicta vestigia ejus verbis fidem conciliabant.

Vir etiam quidam in villa, quæ Novallames dicitur, cum uxore sua negotiis externis occupatus, domo sua obserata, solum reliquit infantulum in cunis dormientem. Interea ignis correpta materia paulatim increscens, in flammam sese, etiam foras diffunditur; cumque jam in tecti superficie debaccharetur, accurrit populus illi periculo remedium allaturus; sed frustra id fuit, flammis aditum in aedes prohibentibus. Accurrunt etiam parentes, pueri nomen crebro appellantes, tundunt pectora, lace-rant capillos, præ amore chari pignoris non sentiunt conflagrantes aedes, quarum dispendium ejus saluti posthabebant. Mater hæc sæpius iterat: Estote clypeus a facie ignis devorantis, Domina Molismensis, et beate Roberte. Demum advolat ad puerum uterque parens; rogant, ut vel cineres flammis absumpti pueri liceat invenire. O rem plane stupendam! Inveniunt infantulum flammis aridentem, et cunabulis simul cum pannis in cineres reductis, in solum puerum sævire nescit incendium. Ita in laudem suæ Matris, et ad beati Roberti merita declaranda, Filius Dei Patris antiquum Babylonice fornacis miraculum dignatus est renovare. Pueri itaque a parentibus oblato, et Ecclesiæ præsentato, convenerunt plurimi Dominum laudantes; quorum etiam consilio, ne res oblivione deleteretur, litteris mandata est.

Ad coronam pervenit Robertus anno salutis 1098, ætatis suæ 83, tertio Kal. Martii, in ecclesia Molismensi beatissimæ Virginis Mariæ, quam ipse, ut diximus, in ejus honorem fundaverat, honorifice tumulatus.

Beatissimus autem Pater Albericus, vir sanctimonius et miraculis illustris, gloriosissimam cœlorum Reginam summa pietate coluit, eidemque præcipua religione addictus fuit. Cum aliquando beatus iste vir, orationi intentus, spiritum ad æthera erigeret, apparuit ei piissima Mater, et Ordinis propagationem et incrementum promisit, et adjecit: « Ego Ordinem istum usque in finem sæculi protegam et defendam. » Qua visione confirmatus, Ordinem suum a summo Pontifice Paschasio confirmari curavit, et primas leges Cisterciensibus sancivit. Imo Constitutiones quas ipse primo condidit, a beatissima Virgine accepisse fertur. Quadam nocte Alberico, ejusque monachis matutinas horas devote canentibus adfuit Deipara Virgo. cœlestium spirituum stipata phalange, præferens manibus candidam et nitidissimam cucullam (ante enim nigris utebantur) quam stupentis Alberici capiti imposuit. Sed ecce miraculum miraculo excipitur; simul atque enim habitus ille albus Alberico impositus est, monachorum in choro psallentium cucullæ colorem muta-

runt, et quæ ante nigri erant coloris, repente candidissimæ instar nivis colore sunt tinctæ, et statim ex oculis servorum suorum beata Virgo evanuit. Unde nigro habitu relicto albis vestibus Cistercienses uti cœperunt. Cumque sæpe ab ipsa gloriosissima angelorum Regina visitaretur Albericus, et variis miraculis clarus effulgeret, in morbum incidit, et monachis sui ordinis propagationem et incrementum promittens, cum ad illum Litaniarum pervenisset locum: *Sancta Maria, ora pro nobis*, facies ejus cœpit quasi divina instar solis luce perfusa intermicantes effundere radios, et mox velut in somnum leniter solutus, animam efflavit sanctissimam anno Virginei partus 1107.

Beatus vero Stephanus in Anglia honestis parentibus ortus, religionis, paupertatis et disciplinæ regularis ardentissimus amator, et fidelissimus æmulator, gloriosam Dei Parentem toto cordis affectu dilexit: in cujus honorem una cum socio Alberico, cum ad silvam Cistercium vocatam devenisset, oratorium, seu ecclesiam ædificavit. Huic cingulum laneum, quo Scapulare astringeret, cœlorum Regina ei visibiliter apparens, obtulit. Cum quadam die nimio dolore affligeretur, quod ordinis sui exterminium brevi imminere formidaret, vidit in spiritum raptus, copiosissimam hominum candidatorum turbam, quam juvenis quidam pulcherrimus præcedebat. Vidit etiam beatissimam Dei Parentem

Mariam, quæ manum juvenis apprehendens eum Stephano obtulit, dicens: « Noli de cætero affligi; semper enim in conspectu meo fuerunt lacrymæ tuæ, pro quibus hos omnes quos vides, Ordini tuo obtinui, et reservavi, qui in dies augebitur et dilatabitur. Inter cæteros vero hunc tibi commendatissimum esse volo, quia eum a multo tempore in peculiarem filium mihi elegi. » Sic Deipara. Quibus dictis, visio evanuit. Juvenis autem a Deipara Virgine Stephano oblati, fuit S. Bernardus, qui paulo post Cistercium veniens, cum sociis amplius quam triginta, sub eodem sancto Stephano, suavi Christi jugo colla submitit. Stephanus tandem cum flexis genibus ante imaginem quamdam Virginis Mariæ Dominæ nostræ, cui semper addictissimus fuerat, oraret, finis vitæ suæ ei revelatus fuit, et præmium æternæ beatitudinis jam eum expectare intellexit, quod porro præmium feliciter assecutus est, anno 1134, die 8 Martii.

Quoniam vero gloriosissimæ Virginis Mariæ sacellanus, actuarius, jugisque cultor Bernardus sacri Cisterciensis Ordinis institutor vulgo censetur, ut inquit Suarez tom. IV, *De Religione*, tract. 9, lib. II, cap. 3, num. 3, ejusdemque Ordinis auctor et fundator appellatur a B. Alano Rupensi in *Rosario beatæ Virginis* part. II, cap. 2; ideo inter Marianos fundatores ipsi etiam locum tribuendum esse putavi.

CAPUT X.

De sancto Bernardo abbate.

Sanctissimus Pater Bernardus, sacri Clarevalensis cœnobii abbas primus, ordinis Cisterciensis amplificator mirificus, et sacræ Romanæ Ecclesiæ mellifluus doctor, erga beatissimam Dei Genitricem tanto ferebatur affectu, ut in familiaribus etiam colloquiis nullius fere alterius rei mentionem, quam ejusdem faceret: in omnibusque negotiis et tribulationibus nullius opem tam ferventer, quam Reginæ cœlorum imploraret; a qua singularibus privilegiis fuit insignitus, et præ cæteris sanctis speciali amoris prærogativa nobilitatus. Adbuc puer beatissimam Dei Parentem, puerum Jesum foventem, sibi que contemplandum offerentem conspexit. Cum aliquando infirmaretur vir Dei et velut rivulus quidam phlegmatis incessanter ab ejus ore fluere, ita ut exhausto corpore usquequaque deficiens paulo minus ad extrema deveniret, adfuit ei beata Virgo Maria, sanctis stipata Laurentio et Benedicto, qui imponentes ei manus, et loca doloris tactu piissimo lenientes, omnem protinus ægritudinem depulerunt.

Psalterium, seu Rosarium beatissimæ Virginis mirifico zelo propagavit, et exemplo suo illustravit Bernardus, et ad Psalmorum Davidis numerum elegantiamque concinnavit. Fuitque id viro divino certum instrumentum ad tantam vitæ sanctitatem,

quantam vidit orbis, invidit Orcus, hodieque veneratur Ecclesia. Unde beatus Alanus Rupensis, ordinis Prædicatorum in *Rosario beatæ Virginis*, part. II, cap. 2, ait: « Sanctus Bernardus Psalterium beatæ Virginis propagavit: et quid aliud zelosius egisset ardentissimus sponsæ Mariæ sponsus? Neque hic ipsius stetit ardor; ad Mariæ Psalterium aliud ipse juxta numerum ac sententias Psalmorum concinnavit, id quod vidi, manibusque his pertractavi. Inde vir tantus tantam apud Deum sibi gratiam adinvenit, ut vel in terra multis altior divis merito Rosarii, ordinisque sanctissimi, amplissimique auctor fieret et fundator. » Sic Alanus. Ad tantam autem animi puritatem devenit, ut crebrius ab eadem piissima Matre visitari mereretur, ut diserte testatur in ejus Vita Philotheus Clarevallensis monachus his verbis:

*Quid referam? quoties summi Regina theatri
Nectareos illi visa movere sonos.
Sæpe sum Virgo famulum venerata solebat
Visere, et ambrosias sæpe referre dapes.*

Certe nihil mirum, si ejus nectareo lacte ablactatus, tantam loquendi dulcedinem, tantam in scribendo mellifluitatem hauserit. In silva scripsit se didicisse, gymnasii meminuit, non præceptoris, quæ utique Virgo fuit, cujus cum lacte doctrinam

hausit omnem, et ad posteros optimam hæreditatem transmisit. Porro de lactatione melliflui doctoris ab augustissima Virgine, ac purissima Dei Matre in mss. monumentis Cisterciensis cœnobii hoc habetur : « Divus Bernardus lactatur a beata Virgine, decima tertia Maii. » Hoc celebre miraculum, quia ab iis qui Vitam sancti Patris accurate scripserunt, intermissum est, fictum a piis hominibus cogitavit Joannes Bertel Munsteriensis in Luxemburgo abbas, et vir alioquin doctus, crassissimi erroris nebulis involutus, eisdem alios excæcare conatus est. Sic enim in Dialogo 8 in Regulam sancti Benedicti ait : « De Bernardi imagine, quia pingitur genibus flexis ante Deificam Virginem Mariam, beataque Mater mamillam accipit, stringit, ac lac suum virgineum in oculos genua flectentis emittit, nemo putet historiam, sed rem pie fictam esse (nisi in spiritu forte hæc contigerunt); nam nemo dubitet per multa sæcula Mariam antecessisse Bernardum. Sed hanc finxisse puto pictores ex quibusdam piis ejus sermonibus, de quibus creditur, ut verisimile, propter sermonis dulcedinem, quod doctrinam suam theologicam cœlesti oraculo acceperit, atque ob hoc doctor mellifluus vocitetur a quibusdam. Crediderim potius, idque simpliciter, eum pingendum in candido suo habitu, id est alba cuculla cum baculo pastoralis. » Et in primis nescio ubi viderit, vel legerit hic auctor, quod beata Virgo lac suum virgineum in oculos Bernardi emiserit, et non potius in os; ut universæ orbis picturæ ostendunt. Sed ne aliquis inanibus hujus viri verbis vel seducatur, vel de hujus virginis favoris veritate dubitet, certissima proferam testimonia, ex ipso loco ubi miraculum accidit, desumpta. Primum in lucem edidit Franciscus Bivarius Nucalensis lib. 1 *Bernardi vindicati*, § 5, ubi ait : Suxisse autem Bernardum mamillam Virginis nemo nescit : quod utique universi orbis picturæ sacræ loquuntur, et gravissimo testimonio apud Castellionem hactenus servato, et a reverendissimo domino Edmundo de Cruce, Cisterciensi generali justificato, comprobatur. Tenor autem testimonii est hujusmodi : In ecclesia sancti Beroli castri Castellionis super Sequanam Lingonensis diœcesis, quædam imago in veneratione et honore beatæ Virginis Mariæ antiquitus exstitit constructa : quæ quidem imago sancto Bernardo Filium suum obtulit miraculose in ecclesia, dicens : Bernarde, suscipe puerum meum totius mundi Redemptorem. Deinde quoque ultra omnem humanæ naturæ virtutem, ac si Christi frater naturalis fuisset, manu dictæ imaginis suscepta mamilla, illico sancto Bernardo sibi devoto ore aperto tres guttas lactis ab ejusdem imaginis manillis profluentes miraculose distillabat. Quibus sic susceptis ab eodem dictæ imaginis mamillæ guttis, ejusdem Dei Genitricis orator, et Christi Filii sui professor, ac cœlestis militiæ confessor fidelis, laudes quam plurimas cœlorum Reginæ sancto spi-

rante Pneumate, ejusdem Mariæ opitulante gratia composuit. Addam insuper pulchrum hujus miraculi testimonium, ex ipso Castellione Lingonensi ad reverendum dominum abbatem Castellionis Virodunensis transmissum, a quo ipsum recepit Chrysostomus Henriquez, cujus hæc sunt ipsissima verba : Castellione imago est beatæ Virginis, quæ sanctum Bernardum suo lacte quondam irrorasse fertur. Cum enim in beatam Virginem singulari flagraret amore, se quoque in eum, coram prædicta imagine indefesse orantem, Matrem esse monstravit. In dicto castro sacellum erat, in cuius parte sinistra beatæ Virginis imago consistebat. Ibidem, miles quidam demorabatur vocatus Picunt, qui suo fuggens officio, in bellis civilibus, circumeundo castrum, in dicto sacello plus quinquagies, voces canentes : *Ave, maris Stella*, audisse testatur. Dictum enim miraculum accidisse memoratur, cum *Monstra te esse Matrem*, a sancto Bernardo proferretur. Bellis sopitis, castroque destructo, in templum tutius conservanda deportata est, ubi magna cum veneratione et populi concursu, maxime vero ubi temporis necessitas exigit, in loco celebri et eminenti asservatur. Ex quo deponitur a tribus sacerdotibus trium dierum jejuni præparatis, et solemni in processione, una cum reliquiis sancti Veroli a plurimis virginibus, eodem jejuniu triduo præmisso, devotissime circumfertur. Sunt Castellione, qui dicunt, eandem imaginem, lactis guttas, cum dimittitur, stillare. Nunc quoque supersunt duo vitæ probatæ presbyteri illic demorantes; unus Edmundus vocatur, alter Clemens, qui clare et palam affirmant in manus tertiæ sacerdotis, qui Jacobus Viandet dicebatur, modo defuncti, lactis copiam defluxisse, ita ut sacristiam petere, illicque manus abluere cogeretur. Reperta est etiam paucis abhinc annis antiquissima quædam imago beatæ Virginis in eodem Castellionensi castro, cum hac inscriptione :

*Bernarde, multum mi dilecte capellanè,
Cape, suscipe de manu mea
Dulcem Jesum Salvatorem mundi.*

Hujus etiam miraculi historiam pulchre depingit Jacobus Bidermannus Epigrammatum libro II, his verbis :

*Virgineo stabat signum venerabile templo,
Indita cui magnæ forma Parentis erat.
Illic solitam Bernardus opem dum sedulus optat,
Tergeminumque levi marmure dicit : Ave,
Ter vocat ætheriæ portam blandissimus aula,
Ter stellam æquoræ cernuus orat aque.
Denique : Mater, ait, magni secunda Tonantis,
Incipe te Matrem, Virgo, probare meam.
Sic ait, et nivei respexit ad ubera signi,
Ubereque a niveo lactus imber iit.
Cui medium flexo postquam æra transiit arcu,
Arida Bernardi fluxit in ora liquor.*

Nec id semel, sed iterum atque iterum Bernarde accidisse pro certo constat. Nam præter quod in castro Castellionis Virgineo lacte irrorari meruerit,

Spiræ etiam in Germania simili favore ab ipsa Dei Parente donatus est, ut habet Bivarius lib. ult. *Bernardi vindicati*, § 10, ubi ait : Aliunde vero liquet sanctum Bernardum devotissimum ejusdem Cantici, seu Antiphonæ, nempe, *Salve, Regina*, exstitisse; quippe cum et illa ultima verba : *O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria*, ipse addiderit, eo tempore, quo legati apostolici munere functus, Spiram invisit; ubi cum illius decantationi adesset, Spiritu Dei afflatus, ter genua flexit ante Dei-patris imaginem, a qua meruit resalutari illis verbis : « Salve, Bernarde. » Cujus rei hodieque testimonium exstat in cathedrali ecclesia, teste Guillermo Eisengrenio, in *Spiræ Chronicis* tabulis æreis incisum : quanquam et ipse velit, tunc quoque egregio illo dilectionis pignore lactis Virginiei donatum fuisse Bernardum; id quod Canisio, Costero et aliis placuisse video. Hoc idem ad longum prosequitur Barnabas de Montalbo tom. I, *Chronic. Cisterciensium* lib. III, cap. 64, ubi rem pulchre describit; et etiam nunc Dei Parentis imaginem, ex cujus mamilla lac miraculose in os Bernardi effluxit, summa veneratione asservari, et maximo populi concursu, seminarum præsertim, quæ vel uberum dolore, vel lactis penuria laborant, coli testatur : variaque in hujus miraculi probationem testimonia affert. Tandem Bernardus de Brito *Chronic. Cisterc.* lib. I, cap. 26, expresse asserit, id idem in Claravalle sua mellifluo Patri accidisse. Dum enim, inquit hic auctor, sermones super *Missus est*, sanctus abbas scriberet, et totus divæ Virginis laudibus intentus quadam nocte templum intraret, in extasim raptus, eandem Dei Genitricem puerulum Jesum dulciter amplectentem, et copioso angelorum numero circumstipatam, magnoque ac divino splendore coruscantem contemplatus est, in cujus amorem, dum pius Pater dulciter ferretur, virginei lactis nectar gustare meruerit; et ab eo tempore dulcius, suavius, eloquentius atque solidius ejusdem sanctæ Matris laudes prosecutus est : ita ut cœlesti hoc favore donatum fuisse constet, diversis temporibus, et variis in locis : Castellione scilicet, Spiræ, et in Claravallensi cœnobio : unde antiqui illi versus, qui in initio Missalis Cisterciensis observantiæ leguntur :

*Splendet ut ante alias cœli via lactea partes,
Cisterci ante alios sic nitet ordo sacer.
Hæsit enim Bernardus opem, et cum lacte nitorem
A Genitrice Dei, quo suus ordo micat.*

Decimo quinto Kalend. Novembris in Belgio celebratur Commemoratio beatæ Mariæ Virginis, quando per os imaginis Affligemiensis, præsentem monachorum cœtum, et copiosa populi multitudine, sanctissimum Patrem Bernardum salutavit, clara voce dicens : « Salve, Bernarde : » quæ imago in tanti miraculi testimonium in magno servatur honore. Celeberrima hujus miraculi memoria exstat in Affligemiensi cœnobio. Ibidem enim Pater san-

ctus duabus concionibus habitis, monachos ad rigidiores regulæ sancti Benedicti observationem frustra pertrahere conatus est. Cum ergo ibi esset, multique eum comitarentur, ante imaginem divæ Virginis transire necesse fuit; quam vir sanctus intuens, statim divini amoris impetu extra se factus, genua flexit, eamque dulciter salutavit, inquam : *Ave, Maria*. Et ecce cunctis audientibus, ex eadem imagine vox clara et distincta in hæc verba erupit : « Salve, Bernarde. » Id in antiquis illius cœnobii *Annalibus* expressum reperitur, exstantque ea de re hi vetustissimi versus :

*Bernardus, Maria, ait, mea, Ave tu, Virgo beata;
Et tibi, Ave, Bernarde, ego imago redico volenter.*

Et in *Chronico cœnobii Gemblacensis* legitur : Ante Belgii desolationem, atque in ipso Belgio fidei Catholicæ labefactionem, in monasterio Affligemiensi Dei Genitricis erat imago, cui Vale dicens Bernardus : Vale, inquit, alma Maria : at, Bernarde, Vale, ait sancta Maria. Hæc ibi : quæ imago beatæ Mariæ Pacis (ob pacem eodem tempore non sine miraculo obtentam) titulo salutata est, et usque in hodiernum diem, tum Affligemii, tum Bruxellis, quæ principum Belgii curia est, Dei Parenti, ejusque dilectissimo Bernardo, hujus pacis inventrici et mediatori, publicis monumentis gratias referunt. Simili favore, ut diximus, ab eadem angelorum Regina sanctus Pater affici meruit in Germania : nam cum alias civitatem Spirensensem intrasset, et ante ejusdem Virginis statuum pertransisset, eamque more solito salutasset, ab ea vicissim in conspectu totius populi, qui eum sequebatur, resalutatus est his verbis : « Salve, Bernarde. » Narrat id Gonzalus de Illescas in *Vita Innocentii II*, Naclerus, generatione 39, Montalbus tom. I, lib. III, cap. 56.

Nativitas Domini nostri Jesu Christi ex beata Virgine beato Patri Bernardo singulari privilegio per revelationem fuit ostensa, ut mererit videre puerum Jesum recenter natum, ejusque Genitricem Mariam, et sanctum Joseph, eadem hora noctis, qua Verbum caro factum ex utero virginali prodiiit, tantoque favore cum adhuc puer esset, nobilitari meruit. Qualiter acciderit, sic narrat beatus Guilielmus abbas Sancti Theodorici, lib. I *Vitæ ipsius* cap. 2 : Cum non parum in fide proficeret, adjecit ei Dominus apparere, sicut olim puero Samueli in Silo, et manifestare ei gloriam suam. Aderat namque solemnis illa nox Nativitatis Dominicæ, et ad solemnes vigiliis omnes, ut moris est, parabantur : cumque celebrandi divini Officii hora aliquantisper protelaretur, contigit sedentem expectantemque Bernardum cum cæteris inclinato capite paululum soporari : affuit illico puero suo se revelans pueri Jesu sancta Nativitas, teneræ fidei suggerens incrementa, et divinæ in eo inchoans mysteria contemplationis. Apparuit enim velut denuo procedens sponsus e thalamo suo : apparuit ei quasi iterum ante oculos suos nascentis

ex utero Matris Virginis Verbum infans, speciosus forma præ filiis hominum, et pueri sancti in se rapiens minime jam pueriles affectus. Persuasum autem est animo ejus, et nunc usque fatetur, quod eam credat horam fuisse Dominicæ Nativitatis : sed et facile est advertere iis, qui ejus auditorium frequentarunt, in quanta benedictione ea hora prævenerit eum Dominus, cum usque hodie in iis quæ ad illud pertinent sacramentum, et sensus ei profundior, et sermo copiosior suppetere videatur. Unde et postmodum in laudem ejusdem Genitricis, et Geniti, et sanctæ ejus Nativitatis insigne edidit Opusculum inter initia operum suorum, seu tractatum, sumpta materia ex eo Evangelii loco, ubi legitur : *Missus est Gabriel angelus a Deo*, etc. Et Ordo Cisterciensis in hymno, quem recitare solet ad Vesperas in hujus sancti solemnitate :

*Nascentis ei claruit,
Clara Christi Nativitas,
Hoc a te donum habuit,
O lux beata Trinitas.*

Et in hymno ad Completorium, habetur .

*Tardant vigiliæ, dormit ad ostium,
Mox venter Mariæ producit Filium,
Laudes homilie provocant studium, etc.*

Et quidem eximiam, quam erga Virginem gerebat pietatem, in suis scriptis abunde omnibus testatam reliquit aliisque eandem pietatem vehementer commendat. In sermone enim *De Aquæductu* : « Filioli, hæc, inquit, peccatorum scala, hæc mea maxima fiducia est, hæc tota ratio spei meæ. » Nec pro se solum Bernardus ; sed et pro aliis Deiparam invocare solitus erat, ut videre est in sermone 2 Dominicæ 1 post Epiphaniam : « Quoties mihi necesse est, fratres, post lacrymosas querimonias vestras exorare Matrem misericordiæ, ut suggerat suo benignissimo Filio, quoniam vinum non habeatis : et ipsa, dico vobis, charissimi, si pie a nobis pulsata fuerit, non deerit necessitati nostræ, quoniam misericors est, et Mater misericordiæ. » Ad hanc pietatem suos sæpe ita hortabatur in homilia 2, super *Missus est* : « In periculis, in angustiis, in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam invoca : non recedat ab ore, non recedat a corde, et ut impetres ejus orationis suffragium, non deseras conversationis exemplum. » Et sermone citato *De Aquæductu in Nativitate Virginis* : « Totis medullis cordium, totis præcordiorum affectibus, et votis omnibus Mariam hanc veneremur ; quia sic est voluntas ejus qui totum nos habere voluit per Mariam. » Et in fine ejusdem sermonis : « Quidquid illud est, quod offerre paras, Mariæ commendare memento, ut eodem alveo, ad Largitorem gratiæ gratia redeat, quo influxit. » Hæc pauca de multis, quæ Bernardus hac de re pleno ore in suis scriptis pronuntiare solet. Fertur, hujus sancti Patris esse, devotissimus et piissimus ille hymnus, toties in laudem beatæ Virginis repetitus :

*Ave, maris stella,
Dei Mater alma,
Atque semper Virgo,
Felix cæli portæ.*

Nec ab hac sententia dissentit Franciscus Costerus societatis Jesu, qui in *Meditationibus*, quas in hunc hymnum composuit, sic in principio ait : « Hoc carmen incerti quidem auctoris est : refert tamen dulcedinem sancti Bernardi melliflui, cui a nonnullis tribuitur. » De hoc devotissimo Deiparæ Virginis cultore Petrus abbas Cellensis lib. vi *Epistolarum*, epist. 23, ad Nicolaum monachum sancti Albani, qui verborum jacula in sanctum miserat, loquitur in hunc modum : « Alumnus fuit familiarissimus Dominae nostræ, cui non unam tantum basilicam, sed totius Ordinis Cisterciensis basilicas dedicavit ; ad ejus laudem politissimos tractatus, et facundos composuit. Si ergo potes tangere pupillam oculi Dominae nostræ, scribe contra Bernardum suum, cui loquitur ipsa : Qui tangit te, tangit pupillam oculi mei. »

Utebatur Bernardus interpositione nominis Deiparæ, ad conversionem peccatorum : unde postquam nobilem Gallum variis tentatis nequivisset a graviori scelere avocare : Age, inquit, saltem abstine ad triduum in honorem Dei ; abstinuit : rogavit ut alterum triduum in honorem beatæ Mariæ Virginis abstineret ; abstinuit : tertio, ut in honorem sanctorum omnium, et id præstitit, donec ad Bernardum reversus, non jam trium dierum inducias, sed perpetuam cum Deo pacem se habere velle professus est.

Die quadam Dominica, cum ad altare beatæ Mariæ in majori ecclesia Leodiensi, Pater sanctus Missarum solemniter celebraret, coram universo populo, puer oblatus est, quem ex utero claudum esse dicebant. Ubi vero signavit tibias ejus, et renes tetigit, apprehendens manum ipsius, erexit eum protinus et deduxit. In ecclesia item beatæ Mariæ Cameraci, ad altare sublimius, dum Christi corpus et sanguinem immolaret, accedentibus cæteris ad oblationem, puer adductus est surdus et mutus ex utero matris sue ; sancti Patris manum exosculans, auditum simul et loquelam recepit.

Instabat aliquando sanctissima solemnitas Assumptionis intemeratæ et immaculatæ Virginis Dei Genitricis Mariæ, et fratres Grangiarum Clarævallis ob reverentiam tantæ dici ad abbatiam festinabant. Verum in una ex his Grangiis, quæ viciniores erant, fuit conversus quidam religiosus, ac timens Deum, nomine Desiderius, qui etsi pro simplicitate sua perfectiora quæque sacrae religionis apprehendere nequibat, bonæ tamen voluntatis et devotionis existens, piissimam Dei Genitricem Dominam nostram sincere venerabatur affectu. Cum autem magister Grangiæ ordinaret, quinam ad abbatiam ire deberent, vel qui ob tutelam domi remanere, inter cæteros, qui remansuri erant, eidem fratri cura custodiendarum ovium commissa est : quam

conditionem licet ægerrime, quoniam sperabat, et multum desiderabat divinis hymnis et canticis spiritualibus interesse, quæ a sancto illo conventu in honorem Reginae cœli devotissime persolvenda fore sciebat; nihil tamen ausus contradicere, humiliter paruit imperanti. Unde accidit, ut devotio sancta, quam mente conceperat, quamque per inquietudinem terrenæ occupationis, quam obedientia injunxerat, perdere timebat, eadem obedientia promptam ipsius voluntatem remunerante, velut ignis scintillans, et exæstuans in præcordiis ejus, magis ac magis dilatata ferventior efficeretur. Nocte itaque sanctissimæ celebratis, dum sollicitas excubias super gregem suum in pascuo quiescentem servaret, factum est, ut sonitus signi matutinalis, quo fratres ad divinas laudes persolvendas in cœnobio excitabantur, aures ipsius reverberaret. Tunc vero concaluit cor ejus in ipso, et in meditatione ipsius exarsit ignis; considerans sanctæ multitudinis frequentiam, fervorem, et devotionem, et quam sincero affectu piissimæ Matri misericordiæ sancti illi monachi cœlestis harmoniæ odas in commune persolverent, et qualiter singuli apud se in secreto suo, ejusdem sanctæ Virginis patriocinium votis, et suspiriis implorarent: protinus igitur exsurgens, tantæque devotionis pro modulo suo particeps effici cupiens, versus illam plagam cœli, qua monasterium situm erat, vultu et animo intentus stabat. Dehinc consuetudinariis precibus, quæ conversis, vice Matutinarum, statutæ sunt, quanto potuit devotius expletis, cum in paupere armariolo cordis sui enixius quæreretur, quid precis, quidve laudis sanctæ Theotoco divinæ misericordiæ offerret, unde protelatas et in longum valde productas fratrum vigilias aliquo modo recompensare potuisset, nihil aliud præter Salutationem ejusdem piæ Dominæ, quam utcumque didicerat, se scire invenit. Hanc itaque tanquam verbum consummans, et abbreviatum, in quo plenitudo totius devotionis inveniri posset, assumens, et oculos ad cælum dirigens, venias veniis, suspiria suspiriis, salutationesque salutationibus superaddidit; et in tam religioso negotio reliquam noctis, et diluculi partem sine tædio transegit. Divina namque cooperante gratia, quæ tantum fervorem in corde sui pauperis accenderat, identitas mater fastidii, noverca devotionis, miro contrario modo fastidium propulsabat, et devotionem exacuebat: dum verba illa suavissima, et omni melle dulciora, simplici corde prolata, itidemque crebrius repetita, gratiam et favorem universalis Dominæ oranti, et suspiranti cœlitus impetrarunt. Denique, quod non frustra in gemitu suo laboraverit, nec incassum misericordiam a Matre misericordiæ quæsierit, Dominus beatissimo Patri Bernardo per Spiritum revelare dignatus est: qui divinis hymnis expletis, sacrisque mysteriis in honorem præcelsæ Dei Genitricis, et Virginis Mariæ a singulis sacerdotibus

devotissime celebratis, cum in conventu fratrum, ob tantæ solemnitatis prærogativam commendandam, sermonem faceret, Spiritus sancti gratia vehementer ignitus, inter cætera dixit: « Et quidem, fratres mei dilectissimi, dubitare fas non est, vos Domino Jesu Christo vero Regi, necnon et speciali Patronæ nostræ gloriosæ Virgini Mariæ Matri ipsius, sanctum beneplacitum et acceptabile devotionis vestræ sacrificium hac nocte obtulisse; ideoque fructum laboris vestri, mercedem æternam apud Dominum, et eandem benignissimam protectricem nostram vobis repositam esse, certissima fide tenere debetis. Verum tamen scire vos volo, unum esse ex minoribus et simplicioribus fratribus nostris conversis, quem obedientia hac nocte in montibus et silvis tantæ festivitatis gaudia celebrare coegerat, tam jucundum, tam devotum, tam festivum Dominæ nostræ exsolvisse servitium, ut nullius nostrum, quantumcunque suspensa contemplatio, seu intenta devotio ipsius devotioni, quam non alta contemplationis sublimitas, sed submissa sanctæ simplicitatis effecit humilitas, præferri potuerit. » Quo audito, mirati sunt universi.

Obiit Bernardus, devotissimus summæ Mariæ cultor, et puer (sic eum appellat Dionysius Carthusianus lib. iv *De laudibus Virginis*, art. 4) anno a virginali partu 1153, ætatis suæ 63. Nec defuit militi suo, in ultimo et periculosiori agone Virgo beata, eum sua gratissima præsentia contra omnes callidissimi hostis versutias muniens, eumque victorem in æternæ gloriæ tabernaculum introducens, ut testatur Philotheus, dum cecinit:

*Talia vix brevibus dederat mandata loquelis,
Saucia sollicito corda dolore levans,
Cum niveus, lacrymas inter gemitusque suorum,
Spiritus abjecto corpore celsus abiit.
Ipsa per aërios Virgo nitidissima tractus,
Visa est cælestes ducere læta choros,
Purpureamque trahens animam super arce locavit
Empyrea, lateri composuitque suo.*

Refert Nicolaus monachus sancti Albani, conversum quemdam Clarævallis narrasse conventui in visu noctis sibi visum fuisse beatissimum Patrem Bernardum, macula ad pectus signatum, palinodiam decantantem eorum, quæ contra festum Conceptionis scripserat: sed fabulam confutat Petrus abbas Cellensis in epistola contra eundem Nicolaum, necnon Franciscus Bivarius Mantuæ Carpetanus in suis sanctis Patribus vindicatis a vulgari sententia, quæ illis in controversia de Virginis Conceptione imputari solet. Ubi insuper ostendit apem mellifluam sine aculeo, Bernardum, inquam, cætera Virginis belle, in controversia quoque Conceptionis, nihil sinistre loquentem; imo multis in locis præsertionem Virginis ab originali contagio asserentem, ipsiusque, ut creditor, precibus, specialem ordinem Conceptionis in Ecclesia fundatum, sub ejusdem Bernardi instituto.

CAPUT X'.

De B. Roberto Blesio, ordinis Fontis Ebraldi fundatore.

Monachorum et monialium Fontis Ebraldi Ordo, sic dictus a celebri fonte, juxta quem primum hujus familiæ monasterium ædificatum est in Gallia in diocesi Pictaviensi, institutus fuit a sancto Roberto Blesio Parisiensi, monacho Benedictino, egregia in sanctissimam Deiparam Virginem devotione illustri. Sunt fere hujus Ordinis monasteria duplicia, id est, virorum et feminarum, muro distincta; ejusdemque Ordinis institutum est, ut monachi subdantur, et obediant abbatissis et aliis virginibus propter illa verba Domini in cruce penditis: *Mulier, ecce filius tuus*: vicissim vero teneantur abbatissæ, cæteræque moniales, tanquam

matres, monachos magno amore prosequi, et de eis curam habere, propter illa Christi verba ad Joannem: *Ecce mater tua*. Propterea beatus Robertus omnia virorum monasteria sancto Joanni evangelistæ dicavit; virginum vero, beatæ Virgini Mariæ: unde vocatur etiam Ordo beatæ Deiparæ Virginis et sancti Joannis Evangelistæ. Vitam sempiternam invenit sancte moriens, anno salutis 1117, quem alii Robertum Ardicellum, alii de Arsbruscellis appellant. Vide Martyrologium Gallicanum 27 Decembris, et Benedictum Gononem in Chronico beatæ Virginis ad annum 1099.

CAPUT XI.

De sancto Brunone Coloniensi, ordinis Carthusianorum fundatore.

Doctissimus Bruno Carthusiani instituti primus auctor, parens et architectus, natione Germanus, Colonia Agrippina oriundus, insigni devotionis cultu erga illibatam Dei Matrem ferbuit. Patet hoc, cum ex aliis, tum præcipue ex variis, piis, atque eruditis Opusculis, quæ ipse in tantæ Virginis honorem concinnavit, a Theodoro Petreo in tom. III Operum ejusdem relatis, atque a nobis in nostra *Mariana Bibliotheca* enumeratis. Ad laudem Matris Domini invitari se sentiens a Spiritu sancto per os David patris ipsius Virginis, illis psalmi LXXXVI verbis: *Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei*, his illam illustribus præconiis commendabat: « Non incongrue Virgo Maria civitas Dei appellatur, quam virginitas mentis et corporis quasi murus ita ex omni parte vallavit, ut nullus unquam libidinis accessus adesset, et omnis inimicus a suæ virginitatis corruptione deesset. Solet quippe civitas vocari quælibet magna hominum collectio, munita undique muro, et turribus, ut illius munitionibus hostes repellant, et se per illas defendant. Unde et in laude ipsius Salomon applaudit, dicens: *Pulchra es et decora, filia Jerusalem, terribilis ut castrorum acies ordinata*. (Cant. vi, 5.) Virgo quippe Maria merito filia Jerusalem vocatur: quia ipsa fuit filia visionis pacis, id est, Filia et Mater illius qui fecit pacem iis qui erant longe a Deo, id est, gentilibus idololatriis; et iis qui prope, scilicet, Judæis, qui propinqui erant Deo per cognitionem legis. Unde in Nativitate ejus ab angelis canitur: *Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. (Luc. ii, 14.) Hæc filia Jerusalem, pulchra est per internarum decorem virtutum; et decora est per exemplum virginitatis, quod toti exhibuit mundo. Est etiam terribilis, ut acies castrorum ordinata; ad quam omni virtute circummunitam non audet aliquis

hostis accedere, ut quæ Spiritus sancti protegitur adumbratione. Unde et de hac civitate, jure gloriosa et magnalia dicuntur, non solum ab hodiernis, sed etiam ab antiquis Patribus et angelis. Nonne enim valde gloriosum est, quod de ea ipse David pater ejus in hoc eodem psalmo dicit: *Homo natus est in ea, et ipse fundavit eam, Altissimus?* (Psalm. LXXXVI, 5.) Impossibile enim est, quantum ad alios homines, ut aliquis sit fundator civitatis, in qua nascitur, quia antequam sit natus, non potest fundare civitatem: sed Christus, qui est Altissimus, per hoc quod Deus est ante omnia tempora, fundavit civitatem hanc, id est Matrem creavit; et tamen ut homo in fine temporum natus est in ea, sumendo carnem ex ea. Mirabile est ergo et gloriosum in hac civitate, quod ille qui fundavit eam, natus est in ea: gloriosum etiam fuit et admirabile, quod in figura istius civitatis virga Aaron subito floruit in templo, et nuces amygdalinas produxit sine aliquo humore. Significabat enim quod hæc gloriosa Virgo, quæ secundum Isaiam fuit virga de radice Jesse, genuit florem, id est Christum, qui est flos campi, id est, mundi, et lilium convallium, secundum Salomonem, et eum non ex æstu mentis, sed ex superveniente Spiritu sancto concepit: unde Salomon in Canticis canticorum gloriam istius Virginis decantat, dicens: *Hortus conclusus, soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus; emissiones tue paradisus*. (Cant. iv, 12, 15.) Virgo quippe Maria fuit hortus, in quo varii flores virtutum erant; et conclusus, quia undique virginitate munitus est: et fons signatus sigillo sacrosanctæ Trinitatis: et emissiones, id est, fructus ejus sunt paradisus, id est, deliciæ, quibus delectatur Deus. Cujus odorem longe antea odoraverat Isaac dicens: *Ecce odor filii mei, sicut odor agri plenî cui benedixit Dominus* (Gen. xxvii, 27); et Isaias: *Ecce virgo*

concipiet, et pariet filium (Isa. vii, 14); et Jeremias : Faciet Dominus miraculum super terram : Femina circumdabit virum (Jer. xxxi, 22), id est, Virgo Maria portabit in utero Christum, quem totus mundus capere non potest. Et Ezechiel (xlii, 2) : Vidi portam in domo Domini clausam, quam Dominus intravit et exiit, et clausam reliquit : quia Virgo ante et post partum. Unde angelus ad eam : Ave, gratia plena, Dominus tecum. Ecce concipies in utero, et paries filium; Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. (Luc. i, 30, 31, 35.) Recte ergo dictum est a David : Gloria dicta sunt de te, Civitas Dei. Et nos ergo, fratres, Matrem Domini gloriosam cum patriarchis, et prophetis et angelis prædicemus et laudemus, ut eam apud Filium suum pro nobis orantem sentiamus, et ipsum Filium ei pro nobis annuentem agnoscamus. Sic ille.

Aiebat, mortem per Evam factam, vitam per Mariam redditam esse : illam a diabolo victam esse, hanc diabolum ligasse et vicisse. Cum enim ab Eva usque ad Mariam linea Dominicæ generationis extendatur, in ipsa tandem ille hamus ligatus et incarnatus est, per quem captus est ille Leviathan, serpens antiquus, qui est diabolus et Satanas : ut qui per feminam in regnum intravit, per feminam de regno extraheretur : et qui feminam illudit, et suis sibi vinculis ligavit, ab hac una femina illuderetur et ligaretur : hoc est enim (subdebat) quod Dominus ad beatum Job loquitur, dicens : Numquid extrahere poteris Leviathan hamo, et fune ligabis linguam ejus? numquid illudes ei quasi avi; et ligabis eum ancillis tuis? (Job xl, 20, 24.) Non tu, quasi dicat, ancillis tuis eum ligabis, quem nec ipsi viri fortes ligare potuerunt. Ego tamen per unam ancillam meam eum ligabo, et fortitudine privabo. Hæc autem nobilis ancilla, est beatissima Virgo Maria, quæ etiam de seipsa loquitur dicens : Magnificat anima mea Dominum; et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancillæ suæ. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. (Luc. i, 46, 48.) Vide humilitatem : ancillam se vocat, quæ cæli terræque Regina a Deo constituta est : legerat enim : Quanto major es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam (Eccli. iii, 20). Sed considera potentiam Dei qui tantam superbiam per unius Virginis humilitatem domuit, nihil ad eam superandam cœlestes fortitudines mittere : unam ex ancillis mandavit, ejus humilitate et sapientia ille ligatus est, et superatus : de ejus potentia et fortitudine ipse Dominus ad eundem Job : Non est potestas sub cælo quæ ei comparari possit. (Job xli, 24.) Cernens autem Bruno dæmonem tam superbum, tam arrogantem, tam potentem, tam fortem, ab una Virgine ancilla captum, illusum et ligatum, exultatione plenus exclamabat : O beatissima inter mulieres, hæc ancilla, hæc Dei Mater, et superni Regis nobilissima Filia, ejus hamo Leviathan ca-

plus est, ejus humilitate quasi avis illusus est, ejus sapientia quasi latro et vile mancipium ligatus est. Considera modo, quantas gratias debeamus beatissimæ Dei Genitrici. Considera quantis laudibus eam extollere et prædicare debeamus ; si tamen digni sumus, quorum laudes inter omnes creaturas pulcherrima suscipere dignetur ; ejus humilitate et sapientia hic tantus hostis captus et ligatus, et de regno, quod tanto tempore injuste possederat, ejectus est. Ipsam igitur laudare, ipsam prædicare non cessabat, simulque cum Gabriele archangelo dicebat : *Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui. (Luc. i, 42.)*

In festo Purificationis sanctæ Dei Genitricis, dignam offerre volens Deo oblationem, Mariam Reginam et Dominam nostram imitabatur, offerens et ipse cum ipsa par turturum, et duos pullos columbarum : animæ scilicet, corporisque integritatem, et innocentiam Domino reddens : hoc enim in his avibus significatur : quarum altera de castitate, altera de innocentia commendatur. Oblationem autem illam turturum, aut columbarum, quam Deipara simul cum Filio Domino obtulit, maxime ad ipsam pertinuisse judicabat, quæ castitatis et mansuetudinis præcellit virtute.

Festum Annuntiationis beatæ Virginis-Mariæ, supra omnes dies festivum ac celebre habebat, probe noscens gloriam, quam mundo hic dies peperisset. Hoc enim die Verbum caro factum est, et Dei Filius incarnatus est ; quod quidem nisi factum fuisset, nunquam natus esset, nunquam passus esset, nunquam resurrexisset, nunquam infernum exspoliasset, nunquam cœlos ascendisset, nunquam Spiritum sanctum apostolis misisset, in quo baptizati sumus, in quo et per quem fit remissio peccatorum : unde diem hanc primam festivitatem, et principium et causam aliarum omnium festivitatum appellabat. Quam festivitatem ipse devotissime celebrabat, omnesque ut cum Maria, de nuntio ei ab angelo cœlitus allato gratularentur, hortabatur. Considerans Gabrielis ad beatissimam Virginem legationem, qualis et quanta esset, et quæ consilia, quæ secreta, quales et quantas utilitates in se contineret, aperte pronuntiabat, ex quo mundus iste factus est, nunquam aliam legationem factam fuisse, quæ huic legationi posset comparari : nunquam verba talia, tam læta consilia, tam profunda mysteria huic mundo prius, vel postea nuntiata fuisse. In hac legatione tractatum esse de Incarnatione Filii Dei, de humani generis restauratione, de diaboli expulsionem, de inferni exspoliatione, de sanctorum liberatione, et de cœlestis patriæ recuperatione. Quam legationem qui veram esse non crediderit, sit, inquebat, anathema maranatha. Aiebat, nullam creaturam esse, quam sic Judæi odio haberent, sicut beatam Virginem et Filium : neque enim Matrem diligere possunt, qui tam iniquo odio Filium prosequuntur.

Pendens illa Davidis verba in laudem Virgi-

nis : *Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis* (Psal. XLIV), dicebat : « Quid mirum, si divites et nobiles Virginis Matris vultum et pulchritudinem desiderant, cum concupierit Rex speciem ejus? Valde enim pulchra est, quæ sua pulchritudine Deum ipsum ad amorem sui provocare potuit. Valde quidem conveniens fuit, ut *speciosus forma præ filiis hominum*, speciosam suam eligeret Matrem. Considera modo cujus pulchritudinis fuerit, cujus splendor et pulchritudo cælos penetrabat. Inde angeli admirabantur eam ; inde Gabriel recto itinere venit ad eam. Ad eam enim missus est, quæ præ cæteris fulgebat : quæ *pulchra ut luna, electa ut sol*, omnem pulchritudinem sua pulchritudine vincebat. » Sic ille.

Recolens Bruno illud Domini præceptum, quo filiis Israel præcipiebatur in Levitico, ut in festivitate Tabernaculorum sumerent fructus arboris pulcherrimæ : per hanc arborem pulcherrimam, non arborem cytri, ut Hebræi, sed beatam Virginem Mariam intelligens, cujus fructus Christus, cujus omnis festivitas est, et sine quo nulla festivitas celebrari potest, omnibus suadebat, ut hunc fructum susciperent in festivitatis suis, hoc reficerentur, hoc satiarentur ; hujus carne et sanguine impinguarentur et inebriarentur : arboris quoque hujus pulcherrimæ nunquam obliviscerentur ; ad ipsam semper respicerent, fructum vitæ et salutis ab ea quærent.

Deiparæ Virginis Mariæ Conceptionem sine originali labe tenuit patriarcha sanctissimus, ut ea quæ in expositione Psalmi CI, litteris commendata reliquit, apertissime declarant. Ibi enim circa illa verba : *Dominus de cælo in terram aspexit*, sic fatetur : « Hæc sancta Maria est incorrupta terra illa, cui benedixit Dominus ; ab omni propterea peccati contagione libera, per quam viæ vitam agnovimus, et promissam veritatem accepimus : quæ, quia digna fuit, Dominus de cælo in terram aspexit. » Nimis autem parcus et avarus in Christi Matrem apparebit, si quis beatissimi hujus Patris verba illa universalialia, *Ab omni peccati contagione libera*, ad actuale solum crimen coarctet ; prudentiusque faciet, qui ex illis omnem maculam a Maria de-fuisse proclamet.

Cum post horribile et ad nostram instructionem exhibitum doctoris Parisiensis cujusdam jam defuncti spectaculum, primum se justo Dei judicio

accusatum, deinde judicatum, atque tertio damnatum clamantis, ut ferunt, Lutetiæ conversus anno 1084, ad eremum quamdam in diocesi Gratianopolitana sitam, quæ Carthusia dicebatur, a qua toti Ordini nomen adhæsit, cum nonnullis sociis se Bruno contulisset, eo in loco primam Ordinis sui ecclesiam construxit in honorem sanctissimæ Virginis Deiparæ, quam eidem singularem Patronam delegit, eaque dicta fuit Sancta Maria de Casalibus. Locus erat incultus et horridus, solisque feris in altissimis montibus pervius, hominibus vero, cæterisque domesticis animantibus inaccessus. Vitæ institutum plane asperum : et sanctus patriarcha Bruno Romam ab Urbano II Pontifice Maximo evocatus, occasionem hanc nactus is, qui *tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret* (I Petr. v, 8), novellam hanc plantationem eradicare aggressus est. Quosdam enim malignos excitavit, qui pravis suis suggestionibus vitam illorum austeram nimis, atque in horribili illo Carthusiæ deserto, tanquam sui homicidium voluntarium calumniabantur, multaque alia impedimenta objiciebant, et remoras, quæ etiam virum constantem alioquin deterere poterant. Quare fratres hac de re perplexi cum essent, et num illud vitæ genus prosequi deberent, inter sese deliberarent (Brunone, ut par est credere, Virginem deprecante), adfuit mox, a beata Virgine Maria de cælo submissus apostolorum princeps Petrus, qui blande eos consolatus, hæc verba protulit : « Perplexi estis, utrum hanc eremum incolere, an deserere debeatis. At ego vobis annuntio, sanctam Dei Genitricem perpetuo suo patrocinio in hoc deserto vobis affuturam, si in ejus honorem Horarias preces quotidie legere velitis. » His dictis continuo ille disparuit : et Fratres incredibili affecti gaudio illam sacrosanctam Virginem, cui scirent ejus Filium Regem immortalem omnium sæculorum nihil negare posse, Patronam totius Carthusiani instituti sibi delegerunt, et mirifice confortati in arrepto vitæ proposito perstiterunt, dictumque Horarum beatæ Virginis pensum se quotidie persoluturos unanimiter concluderunt. Unde etiam factum, ut materno plane affectu eos huc usque sanctissima Virgo Deipara sit dignata.

Vita functus est sanctus Bruno anno salutis 1101, a Leone X, Pont. Max., in sanctorum numerum relatus.

CAPUT XII.

De sancto Stephano Arverno, ordinis Grandimontensis fundatore.

Sacer Grandimontensis Ordo, sic dictus a monte quodam prægrandi apud Lemovicenses in Gallia, cujus monachi intra terminos Galliæ, quam fere non egrediuntur, ad septemdecim monasteria possident, sanctum Stephanum Arvernum, virum vitæ sanctitate clarissimum, suam Patrem ac institu-

torem agnoscit. Ille autem Stephanus beatissimæ Virginis amator eximius, cum peragratis multis desertis, in Aquitaniam ad montem nemorosum pervenisset, ibique locum, afflictionem corporis et requiem mentis manifestis indicis promittentem, reperisset, illic omnipotenti Deo, ejusque

sacratissimæ Matri se servitutum omni tempore spopondit, et cum quodam annulo, quem de omni mundi substantia tantum habebat, semetipsum castissimum virginem desponsavit, dicens: « Ego Stephanus abrenuntio diabolo et omnibus pompis ejus, et offero me ac reddo Deo Patri et Filio, et Spiritui sancto; » scribensque professionem suam posuit super caput suum, fundens quoque orationem ad Jesum Christum Dominum, et Matrem ejus Virginem. Facto de virgultis parvo tugurio, anno ab Incarnatione Domini millesimo septuagesimo sexto, trigesimum annum agens ætatis, habitare cœpit eremum in jejuniis et vigiliis et orationibus continuis serviens Deo ac ejus beatissimæ Genitrici Mariæ. Quia vero Stephanus gloriosissimæ Virginis fidelissimus servus exstitit, ac valde dilectus, sequens ab ea insigne miraculum meruit impetrare.

Homo quidam dives victualia viro sancto in eremo consueverat deferre; sed quia longe ab ejus cella manebat, in itinere sibi hospitium providerat, in quo vadens et rediens hospitaretur. Cujus hospitii dominus, quia divitias illum habere cognovit, suadente diabolo, duobus eum latronibus tradidit, qui ut ad redemptionem illum cogerent, in speluncis et cavernis terræ cum eo latitabant, ligatum

eum tenentes et captum. Post aliquot dies nuntiatum est Dei servo, quod ille familiaris suus, in via qua ad eum veniebat, ab ignotis furtim captus fuerat hominibus, et quo nesciebatur abductus. Tunc fratribus super hoc conquerentibus, et dolentibus, ait: « Cur estis anxii? scio cui manifestum est de homine, ubi sit, et quo modo se habeat. Nudatis ergo pedibus eamus in oratorium, et beatæ Virginis Matris Domini, in cujus obsequio captus est, imploremus auxilium. » Quod cum fecissent, ecce crastina die diluculo proditor hospes cum duobus latronibus, et homine quem ceperant, ad cellæ januam pulsantes, astiterunt. Homo vero qui captus fuerat et ligatus, solutus ac liber: fures autem et proditor erant vinculis religati. Quod Frater ostiarius videns et gaudens solito more Patri manifestavit discipulos instruenti. At ille gaudium mentis vultu dissimulans, verbum quod incœperat, minime prætermisit. Deinceps, completo sermone, fures et proditorem a vinculis, quibus erant ligati, solvit; Deoque et beatæ Virgini gratias agens, tutos ac liberos abire permisit. Migravit ad Dominum in illis verbis: *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum* (Psal. xxx, 6), anno salutis 1126, ætatis suæ 80, Idibus Februarii.

CAPUT XIII.

De sancto Norberto Magdeburgensi, ordinis Præmonstratensis fundatore.

Sanctissimus Magdeburgensium archiepiscopus, et totius Germaniæ primas, patriarcha Præmonstratensis Ordinis sanctus Norbertus, sanctissimæ Deiparæ Virginis amator,

Si fuit usquam alius, maximus ille fuit, ejusque cultus propagator strenuissimus, utpote totus et in solidum Marianus, sive maternum Virginis erga illum, sive filialem illius erga Virginem affectum consideres. Pernoctabat vir sanctus, una cum beato Hugone discipulo suo, in oratorio præcuratori Dominico sacro, de fundando canonico suo Ordine cum Deo deliberans: et ecce misericordissima Mater cœlesti Seraphinorum comitata sodalitio, dilectum sibi filium de omnibus edoctura apparet: locum archicœnobio erigendo in loco, qui Pratum monstratum, Gallice *Prémontré*, dicebatur, ei designat. Nec tantum, candidissimum insuper habitum, et id quidem, ut Hispanorum habet traditio, in testimonium immaculatæ suæ Conceptionis, uti olim beato Ildephonso Toletano in præmium defensæ perpetuæ suæ virginitatis, angelorum manibus eidem tradidit, hisce verbis eum affata: « Fili Norberte, accipe candidam vestem. » Ulterius, ut a Romano Pontifice ordinis sui confirmationem petat, adhortata est, ac plurimis aliis extraordinarii affectus indicitiis, peculiarem favorem tam ipsi, quam ipsius futuræ societati luculenter spopondit. Quod ipsum etiam præstitit,

sicut est dies hæc. Noti siquidem sunt et admodum celebres ab hoc Mariano favore illis exhibito, Milones, Hroznaæ, Frederici, Siardi, Hermannii, Josephi, Jacobi, Guilhelmi, Gerlaci, alique sanctitatis opinione illustres, illorum quidem confratres, sed Deiparæ Benjaminii. At quomodo a sanctissimo Patre Norberto benignissimæ huic Matri in vicem mutui amoris repariatum? Mox a conversione sua sacerdotio initiatus, totum se ejus cultui consecravit; quod vel ex cap. 13 Vitæ ejus apud Surium, 6 Junii, clarissime colligitur, ubi legimus eum etiam in medio itinere constitutum, nunquam die Sabbati Missam de beata Maria intermittere consuevisse: quo vel hoc pacto, præter alia consuetæ pietatis exercitia eam veneraretur, die nimirum illo, qui ei hebdomatim festivus constitutus est. Imo quodam Sabbato, cum in pago Monasteriensi versus Namurcum, reconciliandis fatalibus inimicis esset occupatus, et Missam, ut vocant, de *Requiem*, pro occisis hinc inde in mutua pugna celebrare decrevisset: ne tamen hebdomadariam suam erga Dei Parentem devotionem intermitteret, primo in ejus honorem sacrificium Deo obtulit, ac deinde aliud pro defunctis. De qua Missarum, ut vocant, binatione, tum temporis satis in usu, vide Chrysostomum Vander-sterre in Vita sancti Norberti, tribus libris Flandrice ab eo edita. Ordinem quoque suum sub ejusdem felicibus auspiciis

inchoare voluit, atque eandem coluit, et a suis coli præcepit, non tantum, ut in multis religiosis Ordinibus, velut Patronam tutelarem, verum etiam ut omnino propriam Matrem et parentem, utpote quæ eundem in Christo Jesu, peculiari præ reliquis affectu genuit, lacte gratiæ suæ educavit, ac etiam veste, quam cælo tulit, benigniter fovit. Hinc tot peculiaria Præmonstratensi Ordini erga Deiparam obsequia, quæ non ita Ordinibus aliis usitata. Quotidie siquidem Norbertini ei preces Horarias, quas Horas de Domina vocant, persolvunt; sacrificium Missæ in omnibus cœnobiis ex præscripto per dies singulos in ejus honorem Deo offerunt, quod nullo die intermittitur, et singulis Sabbatis ejusque hebdomadis cum cantu graviori, organorum festiva modulatione, et majori sacrorum apparatu solemne est. Festa ejus omnia religioso jejuniis præveniuntur; eorumque tria, scilicet Assumptionis, Visitationis et Nativitatis plenaria octava celebriora sunt. Pleraque item, ac ferme omnia totius Ordinis cœnobia Deiparæ Virgini consecrata sunt, et ab ejus nomine nomina sua sortiuntur. Statuta quoque Ordinis, prima fronte eandem, ut Matrem peculiarem agnoscent, sub cujus materna protectione ea olim majores auspicati fuerunt. Exordium quippe eorum ab olim ita habuit: « In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Patris, Filii, et Spiritus sancti, et ad laudem et gloriam gloriosissimæ Dei Genitricis Mariæ, ejus sanctis auspiciis, et præmonstratione, noster Ordo sub habitu candido, sumpsisse creditur originem. » Citat ea eundem in finem Locrius lib. III, cap. 11, quæ legisse se dicit in cœnobio Parcensi juxta Lovanium. Porro quam stricta obligatione ad Horas Deiparæ quotidie recitandas teneantur canonici Norbertini, lubet hic attexere, ex cap. 3, dist. 1, Statutorum ordinis ejusdem, quod ita incipit: « Horæ Deiparæ Virginis Mariæ candidi ordinis nostri Patronæ singularis, iis diebus, quibus a Breviario dicendæ præfiguntur,

sub obligatione peccati mortalis in choro, sive conventualiter compleantur, in quo nullus dispensare valeat. Quicumque abbas, præpositus, vel superior in eo dispensare præsumperit, vel quicumque causam præbuerint, quod dictis diebus conventualiter non dicantur, mortale peccatum incurrisse se scient. Omnes et singuli tam prælati, quam subditi, tam pastores et beneficiati, quam conventuales et officiiati extra chorum, sub obligatione peccati venialis, dictas Horas præscriptis diebus integre et plene persolvere teneantur. Ab hac obligatione, Horarumque privata recitatione, nullus prælatorum, sive superiorum ulla dispensatione aliquem eximere queat, nisi ob morbum, similesque causas, ob quas a lectione Horarum canonicarum, licite quis liberari potest. » Hactenus ibi. An non igitur merito de ordine Norbertino audeam:

Et esse Marianus Ordo nisi hic potest?

Antuerpiam ad profligandam Tanchelinianam hæresim evocatus sanctus Pater Norbertus, obtenta contra hostes fidei, et Virgineæ puritatis victoria, rei tam feliciter beatæ Virginis auspicio gestæ, æternaturum monumentum ibidem exstare voluit. Collegiatam siquidem divi Michaelis ecclesiam a clero sibi oblatam, in cœnobium Ordinis sui Mariani convertit, sanctissimæ Deiparæ consecrat, et Marianam suam sodalitatem in eodem collocat. Populo insuper universo auctor exstitit assumendi beatam Virginem in peculiarem urbis tutelarem Patronam: quod illico ad ejus instinctum factum, sancto Norberto in suis concionibus ad sacras eleemosynas pro novi templi Mariani erectione adhortante. Moriens denique hic sanctus patriarcha hoc unice flagitavit, ne alibi quam in Mariano cœnobio inter Marianos suos consodales sepeliretur, archiepiscopale mausoleum præ virgineo suo collegio parvipendens.

Obit Magdeburgi, an. salutis 1154, viii Idus Junii.

CAPUT XIV.

De sancto Guilielmo Vercellensi, ordinis Montis Virginis fundatore.

Sanctissimus Pater Guilielmus Vercellensis, ordinis monachorum Montis Virginis fundator, in obsequio beatissimæ Virginis Dei Matris mire fervens exstitit ac devotus, in cujus virgineæ puritatis honorem, ut ex traditione habetur, candidum habitum induit, suisque filiis induendum tradidit. Ei cœlitus immissa mens est, ut in Virgiliano monte, quem Virgilius, ut fertur, quondam inhabitaverat, et ex suo nomen ipsi dederat, ad sacræ Virginis Genitricis Dei Mariæ honorem ecclesiam ædificaret. Ad divinam vero voluntatem clarius dignoscendam, in secretum quemdam locum secedens, totius pietatis fontem flexis genibus humiliter orare cœpit, quatenus si Marianum templum illo in loco sibi ædificari placeret, tantam populi frequentiam, illuc

mittere dignaretur, ut eodem die calcariam fornacem construere valerent. Vix oratione completa, tanta supervenit populi multitudo, ut ad ejus imperium, et calcariam fornacem laborare, et ligna incidere cœperint, tantaque deservivit instantia, ut altero die igne supposito, lapides solverentur in cæmentum, et sine ulla mora, adjacentium civitatum auxilio, Mariani templi fundamenta locarentur. Dum congregatis in unum lapidibus, resolutis in cæmento petris, omni apparatu collecto, conductis fabris ad templi constructionem toto conamine sollicitus, ac devotus insisteret Guilielmus: quadam die, ecce quidam, Gualterius nomine, advena, aridum habens brachium, ad eum locum advenit, qui ut virum Dei, et fabricatores

ejusdem ecclesiæ fabricæ intentos vidit, hinc et inde cœpit quasi explorando respicere : quem Guilielmus circumeuntem et inspicientem cernens, ad eum dixit : « Utquid nostræ fabricæ, frater, explorator existis? si talis operis artifex es, incipe, et operari noli negligere. » Et ille : « O mi Pater, utinam mihi posse non deficeret! si enim possem, non mihi miserrimo libentius vestra sanctitas præciperet, quam ego vestris obsecundarem imperiis. Ego namque in Liguriæ partibus architectonicæ artis non ignarus, sed peritissimus exstiti; nunc autem peccatis exigentibus, nec ad hoc, nec ad aliud opus peragendum sum efficax, vel idoneus. Nam cum ad quamdam turrim ædificandam in nostris partibus laborarem, infortunio imminente a superioribus miserabiliter cecidi; sicque factum est, ut in eadem ruina, quam perpressus sum, totum brachium irremediabiliter amiserim, et ab eadem hora illud cum mœrore aridum atque omnino inutile fero : » et hæc dicens, incolumi manu ægrum eliciens brachium lacrymabiliter viro Dei ostendit. Quod intuens Guilielmus, misericordia motus super eum infremuit spiritu, cordis interna agitando, et confidens in Domino, ac sancta ejus Matre, ei quemdam lapidem ostendit, dixitque : « In nomine Domini nostri Jesu Christi, sume lapidem illum, et pristina sanitate recepta, alacriter ædificio beatæ Virginis compone. » Qui protinus ad lapidem accedens, recuperata, quam nusquam melius habuerat, sospitate, utraque manu illum sustulit; et gaudens et exsultans celeri cursu virgineo ædificio composuit : sed tanti beneficii non immemor, nec ingratus, ad pedes sancti viri provolutus, ubertim præ gaudio lacrymas fundens, pro suæ salutis restitutione, omnipotenti Deo, et beato viro gratias egit, et paucis interjectis diebus ab eo sacræ religionis habitum devote et humiliter suscepit; et ejus discipulus effectus, ferventi charitate jugiter ejusdem parebat imperiis, qui postea multis vivens temporibus, alia suæ artis opera in honorem beatissimæ Virginis construxit.

Hujus Mariani templi ædificationem, ejusdam aselli munere accepti usu, facilius Guilielmus producebat, quem post fabricæ labores ad montis pabula laxatum, voravit lupus. At superveniens Guilielmus, asini cædem indoluit, Deique ac Deiparentis fretus ope in lupum minantia verba retorsit : « Mihi que, inquit, asini vices præstabis : » quibus dictis, lupus ferocire dedit, nec agno absimilis tractandas manu cervices obtulit : Guilielmus asinaria armamenta lupi dorso inducens, eum mirantibus cunctis ad Virginalis templi ædificationem loco asini in futurum adhibuit. His aliisque prodigiis, cum ultimum tandem Virgineo ædificio colophonem imposuisset Guilielmus, illud ab Avillanensi episcopo consecrandum ac cum toto monte, qui exinde ex Virgiliano Mons Virginis dictus est, augustissimo ejusdem beatissimæ

Virginis nomini ecclesiastico ritu dedicandum curavit.

Mons iste Deiparenti Virgini a beato Guilielmo oblatus, temploque et conventu ipsius honori erecto sacratus, virgineis portentis emicuit : hoc autem inter cætera singularius affertur, scilicet, cum in conventu, tum eo ambitu, quo per quingentos passus conventus circumducitur telluris, edere seu afferre carnes aut lacticinia quævis, penitus illicitum, fama que est, neminem ibidem hæc edisse, aut attulisse, quin manifestis prodigiis non fuerit coercitus; vel enim carnes parturire vermes, vel tempestatibus desæviit cœlum, vel quid simile contigit miraculi. Ad præfati templi dedicationem cum maxima populi multitudo convenisset, mulier quædam adfuit, quæ per septem annos locutione amissa, muta silebat; hujusque viri audita sanctitate, de sui salute corporis anxia, nutu quo poterat cum consanguineis, ubi, vel quisnam esset Dei famulus inquisivit. Quid plura? ad eum deducta, et ad ejus genua procumbens, a Dei famulo quid quæreretur inquisita est; et illa subito (mira Dei potentia, ac Dei Genitricis elementia) ad ejus interrogationem libera voce respondit. Quod ubi miraculum multitudinis auribus innotuit, omnes uno ore Deum laudantes, eum sanctum publice prædicare cœperunt. Mulier etiam salute accepta, non ingratitudinis rea, per omnes illius regionis fines, quanta pro amore sancti viri sibi Deus, ac beata Virgo impenderant, incessanter prædicabat. Postquam autem egregius Christi confessor Guilielmus, ad honorem gloriosæ Virginis Mariæ in Virgiliano monte templum cum monasterio condidit, et sacravit, collectis ibi fratribus, substituto prelato, anachoritica forma tradita, valedicens iisdem fratribus, ad Lacenum montem ibidem mansurus perrexit. Sed non multo post, jubente Domino, ab hoc loco recedens, ad eum montem, qui Cuneatus dicitur, cum omni celeritate venit; ubi post varia patrata miracula de diocesanis pontificis auctoritate, aliam ad honorem Virginis Mariæ Matris Dei ecclesiam fundavit : in qua etiam fratres locavit, præpositum ordinavit, necnon regularem normam tradidit. Aliam quoque simili ritu in Appulia construxit, sub titulo Sanctæ Mariæ In-coronatæ.

Quosdam satus suos apud Altamurram sitos aliquando invisens, eos adeo proculcatos reperit, ut spem frugum prorsus deponendam censeret : de quo apud Altamurram præsidem questus, ab eoque de malefactoribus, ut illos sibi puniendos adduceret, quæsitus, ad agrum proficiscitur, debacchantumque diversarum belluarum per fruges conspectum agmen sequi se jussit. Paruerunt illæ : apud judicem adduxit, ac eas malefactores asseveravit. Stupuit divinam potentiam judex, regulumque loci statim certiorum fecit. Ille servum Domini alloqui petiit, humanissimeque accepit, admirari non desinens illarum obedientiam belluarum, quæ tunc

etiam sanctum sequebantur. Postea vero a beato viro dimissæ belluæ, velocissimo cursu ad sua lustra rediere. Ob id heros ille fortunarum suarum magnam vim Guilielmo dono dedit, qui incolarum ope ibidem templum ac conventum Virgini Deiparæ sacrum posuit. Vulgares Sanctam Mariam a

Nina, seu Mena indigitant; quod vocabulum ab adductione earum belluarum ante judicem derivaverunt.

Carnis ereptus ergastulo ad regna cœlestia Domino vocante migravit Guilielmus, anno Dominicæ Incarnationis 1142, die 7 Junii.

CAPUT XV.

De sancto Guilielmo Aquitano, Guilielmitani ord. fundatore.

Sanctum Guilielmum Aquitanie ducem, et comitem Pictavorum, ex Saulo jam Paulum eremitam factum, non modo sanctam vitam egisse, sed etiam auctorem multorum eremitarum fuisse, præsertim per Galliam, Germaniam et Flandriam, qui ex nomine auctoris, Guilielmitæ nominati sunt, referunt historiographi nonnulli. Quam vero Deiparæ Virgini addictus, ac dilectus fuerit Guilielmus, patet ex ejus Vita, quam a Theobaldo episcopo conscriptam habes apud Surium, tom. I *De Vitis Sanctorum*, sub die 10 Februarii. Sic etenim in ea legitur: « Cum nocte quadam in solitudine solus ignito quodam modo meditationibus invigilaret, et in orationibus intentus pernociaret Guilielmus, contigit, ut ei Satanas invideret. Invidit et adfuit; nec satellitum immundorum fraudulenta multitudo defuit: et quem a rigore sancti propositi per se alias non valuerat emollire, cogitabat innumerali dæmonum multitudine circumdatus, tentando circumvenire. Convenerunt igitur in unum adversam Domini famulum, ut multitudine vincerent, quem vincere fortitudine non poterant. Prima igitur vigilia noctis, cum surrexisset, in principio vigiliarum suarum, et effudisset sicut aquam cor suum ante Dominum, audivit subito exercitum advenientium dæmonum, qui quasi totam vallem occupantes, phaleris equorum, et sonitibus crepitaculorum perstrepebant. Nunc animalia crederes vociferantia, nunc volatilia cantibus variis audires garrientia, nunc sibilabant ut serpentes, nunc hinniebant ut elephantes; modo rugiebant ut leones, jam ululatibus pugnantium tota silva resultabat, jam strepitibus militantium vallis omnis resonabat; modo clamoribus aucupum, et venantium totum nemus tremebat. Accedentes autem propius, cellam ejus circumdederunt, et in modum coronæ redivivum David Satanas et ejus satellites cinxerunt. Mox mirum in modum circa illius cellam more militari cœperunt hastis inter se congredi, et duello de victoria certare. Ex illis autem unus cæteris clarior, et virtute robustior apparuit in specie proprii genitoris, et ad Guilielmum dicere cœpit cum vociferatione clamoris:

*Cerne senescentem, fili Guilielme, parentem:
Exi continuo patre rogante tuo.
Germinem non humili genitus me respice, fili,
Nec mea despicias vota precesque pias.
Exi, Guilielme: tu namque resumere per me
Terras et dotes, prædia, regna potes.*

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. XI.

*Jam sat servisti, superest tibi gloria Christi:
Præmia non poteris perdere, salvus eris.
Jam patrem sequere; jam jamque tui miserere;
Ad tua regredere; viscera mola g're.
En generis soboles nostri stat, turbaque fratrum,
Cum quibus in theatro ludere sæpe soles.
Fratres cum cuneis notorum respice tristes;
Exi, ne distes, associandus eis.
Illis jungèris, pompa solioque fruèris:
Cinget te generis turba; beatus eris:
Armigerorum turba decorum glorificabit,
Servorumque chorum copia larga dabit.
Cervendum mœstum te spectat turba nepotum:
His saltem præsta, quasumus, antidotum.*

Hæc et hujusmodi princeps dæmoniorum in aures eximii principis suggerens suadebat: sed Christi miles verba et deceptorum parvipendebat. Licet enim in auditis antea novellis monstris fuisset aliquantulum perterritus, protectus fortitudine Dei nihil ad hæc respondit penitus. Mentem ejus firmam in Domino nec terrores concusserunt, nec blandimenta seduxerunt. Videns ergo diabolus suam nihil prævalere industriam, contemni non ferens occultam fraudulentiam, sese convertit ad quantam permissus est apertam violentiam. Dolebant etiam angeli Satanae a Guilielmo sibi illudi, qui illudendi non venerant, sed potius illusuri, et effractis cellulæ januis, multitudine copiosa audacter intrarunt, et extra domum trahentes verbis acriter ceciderunt. Conquassatis ergo et confractis universis membris corporis ejus ab iniqua caterva, supra dorsum ejus fabricante, abierunt, semivivo relicto, et paululum respirante. Recedentibus igitur malitiæ satellitibus, et disparentibus operariis tenebrarum, athletam suum in sua tribulatione consolari dignatus est Pater misericordiarum, et pius Dominus; qui novit pios eripere de tentatione, et secundum multitudinem dolorum in corde suo, ejus lætificavit animam multiplici consolatione: nam subito missæ sunt curare vulnera ejus tres puellæ resistentes inestimabiliter specie generosa, secum portantes unguenta pretiosa. E quibus una cæteris præclarior, et facie venustior rutilabat, quæ militem Christi cohortando, sermone dulcissimo mitius blandiebatur. Hæc erat, sicut ipso postea referente cognitum est, Genitrix Dei, Domina mundi, Regina cœli, Virgo Maria. Merito ad eum angelorum Domina multitudo de cœlis, qui puritate angelica rutilare nitebatur in terris. Juste quidem Dei Filius Matrem destinavit corporalem, ad sanandum in

terris Matrem suam spirituales : *Qui*, inquit, *fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse meus frater, et soror et mater est* (Matth. xii, 50). Prædictæ ergo virgines ignem vehementem circa sauciatum mira celeritate accenderunt, corpusque illius dulciter calefactum, suaviter unxerunt. O mira unguenti suavitas! o mira unguentium efficacia! o mira unctionis et salutis celeritas! Sub omni celeritate incolumitati pristinae restituerunt, et sic eo salutato et hortato discesserunt. Felix contritio, quam pia manus puellaris alligat: felix fractio, quam vaginalis palma consolidat: felix vulneratio, quam digitus Genitricis Dei perungit et sanat! Revera, Pater sancte, jam non debent esse in memoria angustiae priores, quas mitigaverunt tantæ Virginis consolationes exteriores et interiores. Quid te animi habuisse suspicemur, cum odoratus tuus pascebatur aromatis effusione; auditus recreabatur Virginis allocutione; visus reficiebatur tantæ pulchritudinis admiratione; tactus leniebatur tantæ dulcedinis respersione? De cætero in periculis, in angustiis, in rebus dubiis Mariam potes securius invocare, devotius cogitare, jucundius salutare, nec unquam debet a corde recedere, nec ab ore excidere. Et nos quidem servuli

tui, si insurgant venti tribulationum, si flumina tentationum, si scopuli persecutionum, hoc solum post Filium habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad ejus misericordiæ sinum. Cæteris in virtutibus ejus congaudeamus ei: sed misericordia miseris sapit dulcius, misericordiam amplectimur charius, recordamur sæpius, crebrius invocamus. Quis misericordiæ ejus longitudinem, latitudinem, sublimitatem, et profunditatem queat investigare? Omnibus omnia facta est, sapientibus et insipientibus copiosissima charitate debitorum se fecit. Tanti ergo certaminis victoriam, et refocillationem consolatoriam, cum antiquo Patris Antonii certamine, videmus non modicam habere convenientiam. Hujus autem tam dulcissimæ visionis arcum, nulli unquam quoad viveret, voluit pandere, excepto solo ministro ejus, tunc temporis, Petro nomine, qui postea prior factus Montis de Pruno, ad exemplar sibi in monte monstratum, domum digne satagebat regere. Huic soli negare non poterat labilis gloriæ percalcator, qui hujus rei notitiam, et signum quippiam operis intus facitando acceperat, sedulus magistri explorator. Obiit Deiparæ Virginis cultor Guilielmus, anno Verbi incarnati 1156, iv Idus Februarii.

CAPUT XVI.

De beatis Felice de Valois, ac Joanne de Matha, ord. Sanctiss. Trinitatis fundatoribus.

Ordinis sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum fundatores beatus Felix de Valois, ac beatus Joannes de Matha, beatissimæ Dei nostri Parenti, ac sempiternæ Virgini Mariæ addictissimi, atque dilectissimi fuere: de quibus ab auctoribus fide dignis hæc sunt litteris consignata: Anno Domini 1212, cum beatus Felix in conventu Cervi frigidi habitaret, negligente excitatore ad Matutinas hora consueta pulsare in Vigilia Nativitatis beatæ Virginis Mariæ, ipse beatus Felix chorum adiit, in quo beatissimam Virginem habitu sui ordinis vestitam, multosque angelos ipsam comitantes, et Officium divinum canentes, invenit, quibus interfuit, usque dum Officium finitum fuit. Eodemque anno, die 4 Novembris, eidem beato Felici felicissimæ vitæ finem agenti, eadem beata Virgo apparens, eum suavissimis verbis consolata est. Ita Frater Georgius Ines, lib. iii *De fundatione dicti Ordinis*, cap. 9, et Frater Joannes a Sancto Roberto in *Annalibus* ejusdem ordinis ad annum 1212.

Beatus vero Joannes de Matha, cum adhuc esset in utero matris, eidem matri suæ beata Virgo Maria apparens affirmavit, eum quem utero portabat Christianorum captivorum redemptorem futurum; et meritis ac sanctis operibus cumulatam feliciter in Domino obituro. Ita Ægidius Gondisalvus de Avila, Catholicæ Majestatis chronista in *Compendio historico vitæ sanctorum Joannis de Matha et Felicii de Valois*. Postea vero idem beatus Joannes ætatis suæ anno 18 divinitus inspiratus, eremum,

quæ a paterna domo non longe distabat, petivit. ibique in capella beatæ Virginis Mariæ dicata aliquo tempore habitavit, et ab ipsa beata Virgine sibi aliquoties apparente mirificas consolationes acceperat. Ita Frater Georgius Ines Scotus provincialis Scotiæ loco supra citato.

Anno autem Domini 1193, idem beatus Joannes primam suam Missam de beata Virgine Parisiis in altari ipsi beatæ Virgini dicato celebravit, et non solum ipsi, sed etiam astantibus cælestis visio apparuit: angelus scilicet in veste candida, cui erux rubei et cærulei coloris pectore inhærebat, duos captivos cancellatis manibus tanquam eos commutaret tenens. Ita idem Georgius lib. i *De fundatione dicti Ordinis*, cap. 1, et Frater Joannes Blacke:ney minister collegii de Ingham provinciæ Anglicanæ lib. viii *De Mundi ætatibus*, cap. 27, et auctor *Annalium* ordinis prædicti, ad annum 1193. Idem beatus Joannes cum Tunesii anno Domini 1210, quamdam redemptionem 129 Christianorum captivorum fecisset, deficiente sibi pecunia, Agarenis eum spoliantes flagellis crudeliter cæciderunt, semimortuum relinquentes. At ille paulo post vires aliquantulum recuperans, e pectore imaginem beatæ Virginis Mariæ proferens, ab ea fuis lacrymis auxilium tam sibi, quam miseris Christianis captivis postulavit. Et tunc ei quædam pulcherrima virgo apparuit, tot ei pecunias tradens, quot erant necessariæ ad redemptionem illorum captivorum. Ita Ines lib. iii *De fundatione dicti Ordinis* et au-

ctor *Annalium* ad annum 1210. Idem beatus Joannes, postquam anno Domini 1201 sui ordinis conventum Avinganæ fundaverat, instantibus Petro II Aragoniæ rege, et nobili viro Petro de Beluis, quandam redemptionem 207 Christianorum captivorum Valentia fecit, et cum ei pecunia deesset, Missam de beata Virgine Maria celebravit, humilibus ab ea precibus expostulans, ut necessitati illorum pauperum captivorum subvenire dignaretur. Finita vero Missa, juxta altare tantam pecuniam, quanta ei ad dictam redemptionem per-

agendam deerat, invenit. Ita Frater Ferrarius Graët discipulus ejusdem beati Joannis, et quartus provincialis Aragoniæ, in quodam ms. Codice gestorum beati Joannis de Matha, et auctor *Annalium* ad annum 1212. Idem beatus Joannes in generali sui ordinis capitulo anno Domini 1213 celebrato, statuit ut singulis Sabbatis a Fratribus fieret Officium novem lectionum de beata Virgine Maria, ut testatur Ives loco citato, et auctor *Annalium* ad annum 1213. Animam Deo reddidit Joannes anno a Virginali partu 1214, xii Kalend. Januarii.

CAPUT XVII.

De Innocentio III, Pont. Max., ordinis Sancti Spiritus in Saxia fundatore.

Innocentius III Pontifex Maximus, natione Campanus, ordinis Sancti Spiritus in Saxia fundator, insigni devotionis cultu adversus illibatam Dei Matrem ferbuit, ac Mariæ totus fuit. Et vero ipsam in pervetusto illo ad Rosarii coronam precandi ritu libenter venerari, ac familiariter quotidie salutare consuevit. Neque solum sua illi sat ista fuerat devotio, verum etiam (quod in concionibus ad frequentem populum habendis præcipuum nomen ferret ac laudem) in hisce ad sanctum Dei, Matrisque Dei cultum latius proferendum, quod ipse genus orandi deamabat, ac terebat Rosarium, idem ut laicis, rudique vulgo proprium impense pro suggestu commendare solebat. Neque Deus zelum viri tanti tantum vel in hoc vitæ pelago irremuneratum dimisit, sed ad summum denique pontificatum Romanum illum evocavit, ut dignum in terris Christi vicarium ageret.

Hic ut de fide perduceretur ad speciem, de stadio veniret ad bravium, de vita transiret ad patriam, et facilius obtineret quod implorabat, gloriosæ Dei Genitricis Virginis Mariæ memoriam recolerebat.

Idem pro defensione et tranquillitate Catholicæ et orthodoxæ Ecclesiæ in hunc modum orabat : A cunctis nos, quæsumus, Domine, mentis et corporis defende periculis ; et intercedente beata et gloriosa Virgine Dei Genitrice Maria, salutem nobis tribue benignus et pacem, ut destructis adversitatibus et erroribus universis, Ecclesia tua secunda tibi serviat libertate. Item : Mundet et muniat nos, quæsumus, Domine, unigeniti Filii tui pretiosissimus sanguis effusus, et tibi oblatus in cruce : et intercedente beata Virgine Dei Genitrice Maria, a cunctis nos reddas et perversitatibus expiatis, et adversitatibus expeditos.

Hymnum mire devotum de beatissima Virgine Maria composuit, certis et magnis remissionibus atque indulgentiis ab ipso ditatum, quem in Marianorum cultorum gratiam subjungere placet. Est autem hujusmodi :

*Ave, mundi spes Maria,
Ave, mitis, ave, pia.*

*Ave, charitate plena,
Virgo dulcis et serena.
Sancta parens Jesu Christi,
Electa sola fuisti
Esse mater sine viro,
Et lactare modo miro.
Angelorum Imperatrix,
Peccatorum consolatrix,
Consolare me lugentem
In peccatis jam sætentem.
Me defende peccatorem,
Et ne tuum des honorem
Alieno et crudeli,
Precor te, Regina cæli.
Me habeto excusatum
Apud Christum tuum natum,
Cujus iram pertimesco,
Et furorem expavescio.
Nam peccavi illi soli,
O Maria Virgo, noli
Esse mihi aliena,
Omni gratia tu plena.
Esto custos cordis mei,
Signa me timore Dei,
Confer vitæ sanitatem,
Da et morum honestatem.
Da peccata me vitare,
Et quod justum est amare,
O dulcedo virginalis,
Nunquam fui nec est talis,
Inter natas mulierum.
Omnium Creator rerum
Te elegit Genitricem ;
Qui Mariam peccatricem
Emundavit a reatu
Ipse tuo me precatu
A peccatis cunctis tergat,
Ne infernus me demergat.
Eia, Rosa sine spina,
Peccatorum medicina,
Pro me Deum interpella
Ut me salvet a procella
Hujus mundi tam immundi,
Cujus fluctus furibundi
Omni parte me impingunt
Et peccati zona stringunt.
Christe Fili summi Patris,
Per amorem tue Matris
Cujus venter te portavit,
Et te dulci lacte pavit :
Te per ipsam oro supplex,
Quia tu es salus duplex,
Rerum dator mundanarum,
Atque salus animarum.
§. Audi nos, pia Mater Christi ;
¶. Nam te Filius nihil negans, honorat.*

Gremus.

Interveniat pro nobis, Domine Jesu Christe, apud tuam clementiam gloriosissima Virgo Maria dignissima Mater tua : cujus sanctissimam animam in hora Passionis, et mortis tue doloris gladius pertransivit. Qui vivis et regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Neque hic reticere possum hujus Innocentii super illa Canticorum verba : *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol ; terribilis ut castrorum acies ordinata* (Cant. vi, 9), de beatissimæ Virginis Mariæ laudibus sermonem pulcherrimum, seu jucundissimam meditationem verbis hisce conscriptam : Cum aurora sit finis noctis, et origo diei, merito per auroram designatur Virgo Maria, quæ finis damnationis et origo salutis fuit ; finis vitiorum, et origo virtutum. Oportebat enim, ut sicut per feminam mors intravit in orbem ; ita per feminam vita rediret in orbem : et ideo quod damnavit Eva, salvavit Maria, ut unde mors oriebatur, inde vita resurgeret. Illa consensit diabolo, et vetitum pomum comedit, secundum illud : *Tulit de fructu, et comedit, deditque viro* (Gen. iii, 6) : ista credidit angelo, et Filium promissum concepit, secundum illud : *Ecce concipies, et paries filium* (Luc. i, 31). Illa comedit pomum ad mortem, juxta quod fuerat illi prædictum : *Quæcumque die comederis, morte morieris* (Gen. ii, 17) : ista concepit Filium ad salutem, sicut fuerat ei prænotatum : *Vocabis nomen ejus Jesum ; ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum* (Matth. i, 21). Illa peperit in dolore, secundum illud : *Multiplicabo arumnas tuas, et conceptus tuos, et in dolore paries* (Gen. iii, 16) : ista generavit in gaudio secundum illud : *Annuntio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus est nobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus in civitate David* (Luc. ii, 10, 11). Illa fuit de solo viro producta, quoniam ædificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem ; sed produxit virum et feminam : hæc autem producta fuit de viro et femina : sed solum virum produxit : *Quia novum fecit Dominus super terram : semina circumdabit virum* (Jer. xxxi, 22) gremio uteri sui. Illa dicta est Eva ; huic dictum est Ave, quia per hanc mutatum est nomen Evæ : Ave, inquit, gratia plena, Dominus tecum, quasi diceret : Illa fuit plena peccato ; sed tu plena gratia : illa fuit maledicta in mulieribus ; sed benedicta tu in mulieribus : fructus ventris illius fuit maledictus Cain (Gen. iv, 11), sed fructus ventris tui erit benedictus Jesus ; Cain invidiose fratrem occidit Abel : sed Jesus invidiose fuit occisus a fratribus. Aurora fugatis tenebris lumen mundo ostendit ; tu vero des-ructis vitis Salvatorem sæculo protulisti, quia per te populus gentium, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam ; habitantibus in regione umbræ

mortis lux orta est eis (Isa. ix, 2) : illa videlicet, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (Joan. i, 19). Tu es igitur aurora consurgens, finis videlicet noctis, et origo diei ; finis damnationis, et origo salutis.

¶ *Pulchra ut luna.* Sicut rationabiliter asserunt, qui de rerum naturis edisserunt, luna frigida est et humida. Quia frigida, designat virginitatem : quia humida, designat humilitatem. Ignis enim, de quo siccitas provenit, quasi levis naturaliter petit sublimia : aqua vero, de qua procedit humiditas, quasi gravis naturaliter petit humilia. Frigiditas ergo et humiditas lunæ, virginitas et humilitas Mariæ : quia frigida fuit contra æstum luxuriæ ; humida vero contra fastum superbiæ. Luna vero tunc est plene pulchra, cum existit rotunda ; et Maria tunc existit plene formosa, cum fuit prole fecundata. Felix virginitas, quam ornavit humilitas. Felix humilitas, quam honoravit virginitas. Sed longe felicius utraque fecunditas, quam simul ornavit et honoravit virginitas et humilitas. Ne ergo virginitas maledictionem illam incurreret, de qua dicitur : *Maledicta sterilis, quæ non parit* (Exod. xxiii, 26), comitatur illam fecunditas : et ne fecunditas immunditiam illam contraheret, de qua legitur : *Quis potest scire mundum de immundo conceptum semine* (Job. xiv, 4) ? comitatur illam virginitas. Ne vero virginitas, vel fecunditas sententiam illam acciperet, de qua legitur : *Omnis qui se exaltat, humiliabitur* (Luc. xiv, 11), utramque comitatur humilitas. Hæc tria simul evangelista commendat et commemorat in Maria : Cum esset, inquit, desponsata Mater Jesu Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto (Matth. i, 18). Pura virginitas, quoniam antequam convenirent : non quod postea unquam convenerint carnali commistione, quia virgo fuit ante partum, virgo in partu, et virgo post partum. Hæc est enim porta in domo Domini clausa ; et vir non est ingressus per eam (Ezech. xliv, 2) ; hæc est hortus conclusus, et fons signatus (Cant. iv, 12) ; hæc est rubus ardens, sed non consumptus (Exod. iii, 2). De fecunditate Gabriel angelus prædixit illi : *Ecce concipies, et paries filium*. Illa vero de virginitate respondit : *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco* (Luc. i, 34) ? Cum autem audivit, quod nec virginitas impediret fecunditatem, nec fecunditas auferret virginitatem : Spiritus sanctus, inquit, superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi (Ibid. 35) : statim de humilitate subjunxit : *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum* (Ibid. 38). Fuit ergo Maria pulchra ut luna : virgo scilicet, humilis et fecunda.

¶ *Electa ut sol.* Duo præcipue commendantur in sole : splendor et calor. Quia splendet, significat sapientiam ; quia calet, significat charitatem. De sapientia namque legitur, quod ipsa est candor lucis æternæ, et speculum sine macula Dei majestatis.

statis, et imago bonitatis illius (Sap. vii, 26). De charitate legitur, quod ignis est in Sion, et caminus in Hierusalem (Isa. xxxi, 9): Aquæ multæ non possunt extinguere charitatem (Cant. viii, 7). Electa est ergo Maria, quatenus splenderet et clareret, ut sol: splenderet per sapientiam, caleret per charitatem, quia Spiritus sanctus supervenit in eam, et virtus Altissimi obumbravit eam. Spiritus sanctus est charitas de quo dicitur: Deus charitas est (Joan. iv, 16), et virtus Altissimi sapientia, de qua legitur: Christus est Dei virtus, et Dei sapientia (I Cor. i, 24). Audi Mariam interrogantem ex sapientia: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Audi respondentem ex charitate: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Audi sapientiam in Maria: Maria, inquit, conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo (Luc. ii, 19). Audi charitatem in ea: Magnificat anima mea Dominum; et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. Supervenit igitur in eam Spiritus sanctus, ut ad concipiendum in corpore daret ei charitatis affectum; propter quod legitur: Quia Christus natus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine; et virtus Altissimi obumbravit ei, ut ad concipiendum in corde, daret ei sapientiæ intellectum. Propter quod legitur: Beata quæ credidisti, quoniam omnia completa sunt tibi a Domino (Luc. i, 45). Conceptit in corpore Verbum, quod caro factum est, et habitavit in ea: conceptit in corde Verbum, quod erat in principio apud Deum et Deus erat Verbum (Joan. i, 1, 2). Electa igitur est, ut sol; quatenus in sole posuit tabernaculum suum, et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo (Psal. xviii, 6).

« Terribilis ut castrorum acies ordinata. Scriptum est enim, quia sapientia vincit malitiam (Sap. vii, 30): inter quas in hac vita mortali grandis et gravis exercetur conflictus. Pro sapientia namque pugnat et expugnat chorus virtutum: pro malitia vero pugnat et repugnat exercitus vitiorum: quia non est conventio lucis ad tenebras, neque Christi ad Belial (II Cor. vi, 14, 15). Castra vitiorum, quasi ducem sequuntur superbiam, de qua dicit Scriptura: Initium omnis peccati est superbia (Eccii. x, 15). Castra vero virtutum, quasi ducem sequuntur humilitatem, de qua dicit Maria: Respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Acies ergo castrorum, id est, plenitudo virtutum, ita fuit in Virgine ordinata, ut de se vere dicere possit: Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem (Cant. ii, 4). Ipsa est ergo aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata. Luna lucet in nocte, aurora in diluculo, sol in die. Nox autem est culpa, diluculum poenitentia, dies gratia. Qui ergo jacet in nocte culpæ, respiciat lunam, deprecetur Mariam; ut ipsa per Filium cor ejus ad compunctionem illustret. Quis enim de nocte invo-

cavit eam, et non est exauditus ab ea? Ipsa est Mater pulchræ dilectionis et sanctæ spei (Eccli. xxiv, 24). Qui vero ad diluculum poenitentiae surgit, respiciat auroram, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium cor ejus ad satisfactionem illuminet. Quis enim devote invocavit eam, et non est exauditus ab ea? Ipsa est Mater pulchræ dilectionis et sanctæ spei. Quia vero militia est vita hominis super terram (Job. vii, 1): — (nam mundus positus est in maligno (I Joan. v, 19); caro concupiscit adversus spiritum (Galat. v, 17); oculus deprædatur animam (Thren. iii, 51); mors ingreditur per fenestras (Jer. ix, 21); nec est nobis collectatio tantum adversus carnem et sanguinem, sed adversus spiritualia nequitie in cælestibus, adversus rectores tenebrarum harum (Ephes. vi, 12); adversarius enim noster diabolus tanquam leo rugiens, circuit querrens quem devoret (I Petr. v, 8): — quicumque sentit impugnationem ab hostibus, vel a mundo, vel a carne, vel a demone, respiciat cælorum aciem ordinatam, deprecetur Mariam; ut ipsa per Filium mittat auxilium de sancto, et de Sion tueatur (Psal. xix, 3), ipso præstante, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen. » Hæc Innocentius.

In solemnitate Assumptionis gloriosissimæ semper Virginis Mariæ versans illa verba Evangelii Lucæ cap. x, 38: *Intravit Jesus in quoddam castellum*, ac per castellum Deiparam intelligens, hæc inter alia notatu digna, ac a memoria nunquam excidenda fidelium auribus intonabat: « Ad munimentum castelli duo sunt necessaria, murus et turris: murus exterior et turris interior. Sane in hoc spirituali castello, quod est Dei Genitrix, Virgo Maria, murus exterior est virginitas corporis; turris interior est humilitas cordis. Habet castellum istud murum virginitatis contra insultum luxuriæ: habet turrim humilitatis contra incursum superbiæ. Isti namque sunt hostes, qui miserum hominem frequenter et violenter infestant: videlicet, luxuria carnis exterius, et superbia mentis interius. Si quando te luxuria carnis impugnat, ad hoc castellum procede, muro virginitatis adhære, deprecare Mariam. Quis unquam invocavit eam, et non est exauditus ab ea? Si quando te superbia mentis infestat; ad hoc castellum accede, turrim humilitatis ascende, deprecare Mariam. Quis unquam invocavit eam, et non est exauditus ab ea? Hæc est Mater pulchræ dilectionis et sanctæ spei, quæ pro miseris orat, pro afflictis supplicat, pro peccatoribus intercedit. » Sic ille.

Ejus est istud de beatissima Virgine Maria encomium: Virgo Dei Genitrix virga est, flos Filii ejus, mira floris summitas, et inattingibilis vitæ proceritas. Hæc est virga recta, virga erecta, proceras, fragilis, gracilis, flexibilis, frondosa, florigera, fructifera: recta per justitiam, erecta per devotionem, proceras per longanimitatem, fragilis per abjectionem sui, gracilis per humilitatem, flexi-

bilis per mansuetudinem, frondosa per sanctissimam conversationem, florigera per virginalem conceptionem, per partum vitæ æternæ fructifera. Recta per fidem, erecta per spem, procerâ per charitatem, fragilis per pudorem, gracilis per despectionem mundi, flexibilis per compassionem proximi, frondosa per bonorum operum executionem, florigera per gloriam virginitatis, fructifera denique per prærogativam fecunditatis.

Ejusdem est ista salutatio : « *Ave, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.* Ave, quia per te mutabitur nomen Evæ. Illa fuit plena peccato; sed tu plena gratia. Illa recessit a Deo; sed *Dominus tecum.* Illa fuit maledicta in mulieribus; sed *tu benedicta in mulieribus.* Per illam mors intravit in orbem; sed per te vita rediit ad orbem, » etc.

Ordinem Militum de Avis, ab Alphonso Lusitanæ rege contra Mauros institutum, sub Deiparæ Virginis patrocinio militantem sua auctoritate confirmavit Innocentius. Nec Albigenium hæreticorum, capitalium Deiparæ hostium, pervaciam ferre valens, quod neque miraculis a beato Dominico patratiss, neque doctrinæ veritate, aut vitæ sanctitate moverentur, bellum sacrum in eos indixit, et cruce signatos multis præmiis animavit. Porro quam impii essent, et quam horrendas evomerent in Deiparam blasphemias Albigenes, pudori easti lectoris consulens, prudens omitto; eas tamen suggerit Bzovius, tom. XIII.

De hoc Innocentio, a malevolis in ordinem Dominicanorum commoto, revelavit Deipara Ferdinando Diaz Dominicano, Pontificis fervorem dedisse : et quæ contra libertatem atque instituta religiosorum, ad impiorum suggestiones sanxerat, abrogasse. Quam porro revelationem ejusdem Ferdinandi orationes, vigiliæ et lacrymæ, ut Deipara iratum Pontificem mitigaret, præcesserant.

Neque omittendum, quomodo Deipara per quemdam virum sanctum, qui ei a sacris confessionibus erat, eum a molestandis religiosis Cisterciensibus

sibi devotis averterit. Litteris suis mandaverat ordini isti, ut quadragesimam partem omnium mobilium in succursum belli Terræ Sanctæ, transmitteret. Ordo verò privilegiis sibi ab ejus antecessoribus datis innitens, non acquievit exactioni; unde Innocentius in tantum commotus est, ut sæcularibus principibus indulgere proponeret, ut ipsi possessiones ordinis usurparent. Abbates vero, qui in proximo generali conventu confluerant, spem suam in Deipara Virgine Maria totius ordinis Patrona ponentes, speciales orationes indixerunt. Interim supradicto ejus confessorio Deipara apparens in hæc verba Innocentio mandavit : « Tu ordinem Cisterciensem, cujus ego sum advocata, destruere conaris, ac non prævalebis; et nisi cito resipiscas, ego te et omnem potentiam tuam contemnam. » Territus Pontifex, ulterius non perrexit; imo ordinis privilegia roboravit : hocque adjecit, ut negotia hujus ordinis primo omnium in curia expedirentur. Cumque hanc gratiam, et sua Bulla, et cardinalium subscriptionibus firmaret, eique unus duntaxat cardinalis contradicebat, ita in eum exarsit, ut statim eum amovere minaretur.

Humanis exemptus est anno a Virginali partu 1216, 16 Julii. De quo apud Surium in Vita S. Lutgardis hæc habentur, timoris simul et consolationis plena : « Dominus Innocentius III Papa post celebratum Lateranense concilium ex hac vita migravit : moxque apparuit visibiliter sanctæ Lutgardi. Illa ut vidit illum ingenti flamma cinctum, quisnam sit, percunctatur. Respondit autem, se esse Innocentium Papam. Et illa, cum gemitu : « Quid est hoc, inquit, communem nostrum Patrem tam dire cruciari? » Respondit ille : « Tres ob causas ita crucior, quæ etiam me æternis suppliciis justissime addixissent, nisi per intercessionem piissimæ Matris, cui monasterium condidi, in extremis me poenituisset. Quod autem ad te suffragia petiturus venire permissus sum, id mihi a Filio suo misericordiæ Mater impetravit. »

CAPUT XVIII.

De sancto Dominico Calarogitano, sacri Prædicatorum ordinis fundatore.

Beatissimus Pater Dominicus, inelyti Prædicatorum ordinis patriarcha, natione Hispanus, patria Calarogitanus, cum futurus esset Mariæ, id est, Dominiæ eximius cliens, filius, plenoque mutui amoris jure Marianus, dictus merito est Dominicus, hoc est, ad Mariam et Dominam singulariter pertinens. Suum ipse in Jesu Matrem pietatis affectum simul ac studium, vix dum natus major decennio, et exinde continuo sua in Rosario Mariæ, non in manibus versando solum delectatione, sed ad ipsum quoque sedula orandi devotione luculenter demonstravit : neque orare tantum, sed et a zonula secum gestare pendulum plus quavis aurea, gemmataque torque delectabatur. Haussisse illud

cum materno lacte potuit, aut ab ecclesiastico, dato ejus pueritiæ rectore atque magistro, imbibisse. Verum altior homine indoles pueri altiore digna Deo visa fuit disciplina magistra : itaque Maria Virgine hoc ipsi revelante, cum adhuc circiter decem esset annorum, Rosarium semper portavit et oravit. Etatis etiam robustioris factus, terna in dies singulos Rosaria horis successivis Mariæ sacrabat recitando, cum disciplinis totidem ferrea catena sibi inflictis. Neque tot sese illi tantæ dare occupationes in animarum procuranda salute quibant, ut a gemino isto precatationis et castigationis sacrificio retardaretur : quin magis, si quando ab istis paulo majorem vel impetrasset, vel subripuis-

set sibi remissionem, subinde novena, ac etiam duodena quandoque Rosaria fundebat: in quibus noctes, nec raro pene totas exagebat insomnes. Nec mirandum minus accidere debet in tantam, virum tantum sese apud Mariam insinuare plane dicam familiaritatem potuisse, ut in secreto miras, magnas ac multas ab ea cum divinarum aliarum, tum rerum Rosarii revelationes, visionesque acceperit: in publico autem tot ac tanta patrare admiranda prædicationibus et miraculorum designationibus valuerit. Neque sat ardori fuit, prædicatoris Rosaria orasse ad hauriendum spiritum, commendasse concionibus ad ipsum propagandum per populum, ex cingulo gestasse ad exemplum; verum etiam sibi piorum largitione plurimas providebat coronas, quas inter plebem pro concione distribuebat: atque ita doctrinis, rosariis, miraculis, undique loca omnia peragrande complebat; suo item exemplo suasque nobiles et copiosos viros, feminasque ad distribuenda Rosariorum donaria cohortabatur. Experientia ipsi compertum erat, atque a non paucis observatum, quod si quando minus aliis doctrinarum in medium allatarum prædicationibus sese ad animarum fructum proficere sibi videbatur, continuo ad Rosarii commendationem spiritu, totoque conatu excurrebat; atque eo dicendi argumento recta sentientes orthodoxos mirum in modum accendebat, roborabat, et hæreticos vexabat, exagitabat, confundebat, utrosque suspensos, illos veneratione, hos admiratione sui ab sese dimittebat.

Forte cum ad mortem usque virgineus D. Dominico pudor constiterit illibatus, Deiparæ exemplo sive instinctu cum adhuc in ephebis esset, necdum matura pueritia eundem Deo consecravat et devovit. Sane tam frequens illi erat in ore beata Virgo, et Psalterium Virginis, ejusque monitis cæteri ipsius socii priusquam ordo Prædicatorum conderetur, Christianos tam fervida oratione ad Deiparæ cultum incitabant, ut vulgo Fratres Mariæ nuncuparentur, ut loquitur Nicolaus Jansenius in libro *De Beneficiis fratribus Prædicatoribus a diva Virgine collatis*.

Indutus virtute ex alto, et vir factus vere apostolicus, Hispaniarum terras late prædicando peragravit; cum ecce jam ad exteras circum nationes spectaret, contingit ut non procul ab Sancto Jacobo Compostellæ in piratarum manus cum peregrinationis comite incideret; qui utrumque raptum ad suarum navium classem nobilem prædam adducunt. Hic multis prius questionibus excussos, ac plagis etiam tortos, vilissima inter servitia ad remos addixerunt. Itaque trimestre ipsis remorum dueros inter labores cesserat mira cum patientiæ constantia exantlatos, cum ecce misericordiæ Mater dilectum suum intuens Dominicum, totis visceribus charitatis super eo commovebatur. Iratum igitur sceleratis, Maria volente ac mandante, ipsis mare pervolantibus, cælum omne vertitur, et atris nubibus involutum, noctem fert horrificam, emis-

sique ruunt, et immane præliantur venti: fit sæva tempestas, fulgura coruscant, tonant æthera, fulmina volant; maria vertuntur, horrescunt omnia, densus super improbos effunditur imber; dixisses, cælum ruere. Interea fervet inferius quoque pontus, et rabide tumet in immensum. Quidquid agant perduelles remis, contis, omnique contra nixu; nihil agunt, denique desperati fata complorant. Solus hæc inter cum socio sanctus Dominicus turbatus nihil, nihil afflictus, masculo animo mactus, erectusque spiritu, profanorum desperatione visa, animos ipsis solita prædicatione revocare conatur: « Fratres, ait, irato Deo res agitur, placandus Deus est, et placabuntur cætera. Dexteram Dei vindicem vestra concitant scelera, maria turbant; illa animis execrati damnate, Deiparæ Mariam, maris Stellam, implorate supplices optulatricem. » Dixit, sed in ventos desperationum barbaries hisce fit rabies, sæviuntque hi animis in recta monentem: isti ut fatuum sannis proscindunt, alii flagris etiam concidunt, et quod sancto gravissimum accidit, Deum, Divamque cælum diris impetunt blasphemias. Nox interea procellarum additur nocti (erat autem beatissimæ Annuntiationis præcedens diem insequentem) quæ ipsa Domini stimulat zelum, ut ad reverentiam tantæ miserationum Reginæ, cruda jam funus suum plorantia improborum pectora detorquere, rursum molli sermone attentaret. Dictis igitur aggreditur mansuetare feros, humillime et devote, ut liceat, admonet, Deum optent, orentque propitiæ, in rebus deploratis certum Servatorem Jesum, ac Servatricem Mariam. Suavissimorum auditus nominum desperata offerat pectora, ut quam ante trucius ferocirent, ac Jesum, Mariamque infandius blasphemarent. Dum ii per ludibria procellarum misere jactantur, Parthenicæ instabat Annuntiationis festiva solemnitas, surgente et obscurum transparente jam sole. Sanctus Dominicus autem impense precibus ad Annuntiationem insistebat; vitæ licet securum, sui tamen immemorem, infelicium piratarum cura salutis habebat sollicitum: pro hac dum orat, sua ecce advocata Maria soli apparens, diaque in luce corusca sponso adest, et talibus alloquitur: « Eia Dominice feliciter: certas viriliter, periissent cæteri, tu servas unus: tuis ego velificabo votis; parcam amore tui, nihil Filio, nihil mihi, tibi nihil parcentibus sacrilegis. Vindictæ pars est, suspendisse vindictam; ut irruat gravior: optionem offero: vel æternum dispereant, vel Psalterium, sive Rosarium meum accipiant, et vitam vivant; saniores, inita invicem, te auctore, fraternitate Jesu et Mariæ nuncupanda. Si adplacebit improbis, placet, ut signo crucis objecto tempestatem ponas placatam, ipsa Filium eis placabo. Sin jute solus cum fratre supergradiens aquis, exhibis ab undis, cæteris ponto, et orco absorbendis: hæc illis ex me certus denuntia. » Sanctus Dominicus haud secus ac jussus mandata facessit; minas, irasque prædicat, intentat mortes

contumaciam aeternat ea vi spiritus ac oris, dum pectora adamantina rumpat, expugnet, vinetaque corstringat. Affatu demum meliore, de Jesu, de Maria, utriusque Rosario, de fraternitate rudes informat, poenitentiam edocet ac persuadet, Deo sensim intimis gementium penetralibus illabente. Huc plurimum adjuvabat, quod solo crucis vocisque objectu, tempestas tanta momento resedisset. Est vox, suntque vota una omnium supplicum mandata se facturos, tantum ipse imperet. Perfidiam, scelera, vitam anteaclam, seque ipsos detestati, poenitentiam ejulatu magno spondent, Rosaria de manu servatoris sui accipiunt, acceptant, coeuntque fraternitatem omnes unam ac novam sub auspicio Jesu et Mariae, tituloque Rosarii. Vidisses humi provolutos, infusos fletu, squalore sordidatos ad pedes inter haustas aquas arreptare Dominici, veniamque opemque precari. Nam postquam ad hanc vocem : « In nomine Jesu Christi, et Mariae Matris ejus piissimae, quiesce, » foris quidem facta quies erat, et securitas, ac intus ipsa navi mors admissa obnabat : adeo prora rupta, latera carinae lacera, fundus impactu scopuli disruptus, totis tot hiatibus undas hauserant exundantes, ut in navi, velut in mari hi natarent, illi super tabulata starent : omnes tamen super omnia prodigia, unum istud prodigiosius obstupescerebant quod tantos inter, et nubium imbres diffusos, et illisos fluctuum nimbos, et ingurgitatas hiatibus aquas, solum Dominicum mador nullus attingeret : quo securiores apud talem sanctum, et sibi de periculo navis non mergendae quasi spondebant, orare tamen opem non omittebant. Verum ex improvviso, ecce divinius cunctis conspicitur spectaculum. Augustissima Dei Virgo Mater Maria supra astitit omnes, multa manifestata in luce, et majestate admirabilis, amabilis gratia, vultu cultuque aspectabilis. Fit stupor et horror : spe, metuque palpitant corda, dum stant intenti ora, oculisque defixi, sic satur ab alto Diva : « Fortunati infortunio hoc viri, fidite : meum audistis Dominicum, me audite. Ab uno ecce discite Dominico fiduciam in Jesum, inque me Mariam : sic pietas, rtusque viri meretur ; sic servo quos sub Rosarii mei signa recipio. Ante soli conspiciebar, indignis occulta vobis ; quod incognita ac infensa, nunc aperta vobis et placata, ut credatis, ut imperata paratius, ut promissa devotius expleatis. » Dixit, et in aethera recessit. Simul omnes sibi velut redditi in arena super undas eminente, se navemque statim conspiciantur, mirantur exhaustam aquis, prius ruptam, laceram, foedam ; nunc undique integram, sanam ac solidam. Dum ea in statione et admiratione attoniti, mutique velut in portu, caelum ac pontum undique circumspectant, suggrediens suaviter placida unda navim sublevat, datque natui. Tunc sanctus Pater Dominicus secreto Sponsae monitu, ad silentia alta tenentes, neque seipsum sat noscentes, sic loquitur : « Viri fratres, haec est mutatio dexterae

Excelsi (Psalm. lxxvi, 11) : haec gratia Salvatoris Jesu ; haec misericordia Matris Jesu Mariae est. Laudate Deum, glorificate Jesum, magnificate Mariam, salutate Mariam, quae mecum laboravit in naufragio. *Cantate Domino canticum novum* (Psalm. clix, 1) Rosarii, quia mirabilia fecit (Psalm. xcvi, 1). Equidem psallam Deo meo, Divaeque quandiu fuero (Psalm. cxlv, 2). Ecce spondet Maria, patrona nobis ; quae vasa, quas merces, quaeque alia ex navi allevanda jactu facto, et jactura projecistis, cuncta simul, et salva Britannico in littore cumulata recipietis, medias tantum fugite terras, et fatis ac ventis date vela secundis. » Fauces vocemque viris, pavor, amor, stupor honorque Dei ac Divae velut obligata tenebant ; alius tamen animi clamabant tacitorum. Vix pauca haec reddebant omnes actis pro se quisque gratis : « O Jesu, o Maria, ita voveo : *Deus, canticum novum cantabo tibi, in psalterio decachordo psallam tibi* (Psalm. cxliii, 6) : *Laudabo Deum in vita mea, psallam Deo meo, quandiu fuero* (Psalm. cxlv, 2). Mox velut procul in obscuro, circum horribiles se tollunt ululatus et ploratus cacodæmonum : « Vae, vae, vociferantur, vae nobis : hic Dominicus nos enervat, et immortaliter enecat : heu nostram harpagat praedam, nostra evinculat mancipia, captivos nostros in suos vindicat liberos : nosque, heu miseros, nos in nervum dat suum Psalterium : hoc nos flagro nerveo diffagellat ; vae nobis. » Interea cursum tenere rates portumque propinqui in Britannicum sese penetrabant, et cunctis ordine periculis perfuncti felix Psalterium Celeuma cantabant. Hic, ut praedictum, electa reperiant universa, ac vina etiam, quae cum vasis plurima ejecerant, nunc quam prius pretiosiora. Confraternitatem in alios mutati viros sancti colunt, seque in Rosario ad diversa poenitentiae devovent instituta. Eodem simul tempore continuo Regina Rosarii et Patrona confraternitatis, hanc ipsam certis legum terminis definivit : quas ut sancitas esse perennesque voluit, ita sancto Dominico revelatas dictavit, sub ea formula quae exstat apud beatum Alanum redivivum part. ii Rosarii, cap. 17, ad quem refero lectorem. At non hic mirabilium finis.

Tholosa (urbs est prænobilis Galliarum) hæresim Albigenisum pro aris ac focus summa vi ac ope propugnabat : vitam quam perfidiam citius projecisset. Sanctus tamen Dominicus cum sua predicatione Rosarium tota Italia, Hispaniaque, mira cum animorum morumque mutatione celebrasset, nec in urbem, nec in animos Tholosanorum penetrare sese unquam hactenus valuerat. Ergo zelo exæstivans ac dolore, in cavernosa proximæ silvæ abdita sese aliquando solum conjicit, ad Deiparae suae impensius opem implorandam, jejunia precibus jungit, corporisque diras castigationes. Inter hæc triduum tenuerat, poenas de se pro Tholosanorum culpis repetens, diverberare corpusculum sibi rubis ac sentibus non desinebat, dum viri-

bus defectus semianimis corruisset. Collapso, eruentatoque adest athlete Patrona sua, cœli Regina potens, ac vultu, affatu amplexuque jacentem excitat velut redivivum. Divæ Reginae cœlitum tres aliæ vultu cultuque persimiles, nisi quod inferiores, astabant comites Reginae, quarum quamque sicut assequæ virgines quinquaginta circumstabant, forma omnes supra hominem augustiore, armis illustres. Obstupuit viso in medio Dominicus. Ad quem alma Virgo Parens: « Dominice, inquit, fili ac sponse intime, quia adversus inimicos fidei inspirante Jesu, me opitulante depugnasti fortiter, ecce tibi ipsa, quam invocas, adsum auxilio. » Dixit. Simul reginæ tres humi levatum, seminecerem piissimæ sistunt Mariæ. Quem illa in virginis acceptum amplexus, osculo fixo dissuaviabat, et apertis castissimi pectoris uberibus appressum lacte suo potavit, integreque restituit. Tum his affatur intimis visceribus: « Dilectissime fili Dominice, nunquid probe nosti, et qualia arma Trinitas ter sanctissima usurpavit, cum orbem totum reparare statuisset? » Cui ille: « O Domina mundi, tute nosti me præclarius: per te namque salus mundo venit, per quam te mediatrice mundus reparatus est ac redemptus. » Quæ arridens familiari sponso: « Trinitas, ait, beatissima ad orbis expurganda scelera universa, præcipua sibi inter arma delegit angelicam Salutationem, qua nostrum constat Rosarium, totius Novi Testamenti fundamentum. Quocirca, si vis, quem optas in prædicando fructum, meum prædica Rosarium, et mox persenties ter maximæ Trinitatis auxilium. » Simul addidit tale ei, istius in signum, et ait: « Ecce tres mecum reginæ sanctam Trinitatem repræsentant. Harum, ut cernis, prima, candidissimo nitens cultu, Patris designat potentiam, quam in Filii sui ex me nati sancta incarnatione manifestavit. Hanc pone quinquaginta virgines item candore mirabiles, designant primum Jubilæum gratiæ et gloriæ, in et a Patris esse potentia. Secunda regina ostro et purpura rubens, Filii denotat sapientiam, quam in mundi per passionem suam redemptione declaravit. Illius comites quinquaginta, pari insignes purpura virgines, admonent alterum quinquagesimi anni Jubilæum gratiæ et gloriæ, ex merito Christi passi descendere. Tertia regina convestita stellis, clementiam Spiritus sancti demonstrat, quam in redempti orbis sanctificatione misericorditer ostendit. Assistentes ei quinquaginta virgines, stellis undique coruscæ, spondent Jubilæum tertium gratiæ et gloriæ, in et ex Spiritu sancto promanare. Porro noveris, ego ut trium reginarum, sic et Jubilæorum sum Regina, trium in via et in patria: nimirum legis naturæ, scriptæ et gratiæ, quæ totidem in beatorum felicitate perennant. Quæ causa est cur beatissima Trinitas isthunc mihi numerum 150 sanctificatum dicavit, et consecravit in Rosario meo. Cujus ideo prima

quingena de Incarnatione pura candet; secunda de Passione Filii purpurata rubet; tertia de ejusdem Resurrectione, sanctorumque gloria stellata coruscat. Age nunc igitur, meum hoc capessere Rosarium, et constanter illud prædica. Urbem hostiumque fidenter invade cuneos: et ubi frequentissima convolarit multitudo, hoc lauda, commenda, oratione suade et crede, maxima protinus divinæ potentiæ mirabilia videbis. » Dixit, seque super astra recepit. Promisso fudit, dicto paret sanctus Dominicus. Apparet in urbe Tholosana, simul ædis summæ æs omne campanum divino agitato summis in turribus consonat, sonitu prorsus peregrino et novo. Terror animos, mentesque cunctorum ac stupor incessunt. pariterque cupido factum cognoscere visu, quod audiebant, et discere causam. Ad pareciam eam principem civitas advolat pene tota, et ecce videtur ante cunctis perosus, auditur intrepidus, divinus suspicitur Rosarii prædicator Dominicus, cordium sentitur malleator. Stuporem ex pulso campano major ex prædicatione excipit. Illius memoriam inter et sensum hujus atque præsentiam medii stant omnes pariter atque defixi, nequedum hæretica cedebat pervicacia. Itaque altior de cœlo, horribilisque fit vis. Virtutes cœlorum moventur, mugiunt tonitrua, fulgura certatim volantia micant, resonant elisa fulmina, quatitur urbs fragoribus, orbis uterque succensus intremiscit. Immania hæc et miranda; at mirabilius, quod in his omnibus vox una prædicantis Rosarium nil cederet Dominici, quominus integra ad aures audientium accederet. Ista quæ vincebat omnia, vincebat et hæretica pectora, hæc frangit, hæc molit, hæc mutat. Tum inter alia sic satur: « Hec dextera Excelsi, irati hæc vis Numinis est, o cives, date locum Deo, ad ostium cordis vestri stat, et pulsat; Deus enim est, qui fulminat in nubibus, terret ut corrigat; non ferit, ut occidat. Agite, Salvatoris Genitricem Virginem, Matrem misericordiæ poseite omnes advocatam: Matri piæ pius Filius nihil abnuvit, utriusque precem amate, Rosarium usurpate. Secundum Deum Matrem colite, exsecrati hæresim ejurate et fidite, salutem spondeo, sponsonem hanc meam affirmabit gratam Deiparæ, Deoque ratam subita ab hisce quies terroribus et tranquilla securitas. Credite, cerno coram centum et quinquaginta potestates, angelos vindictæ Dei administros a Christo et a Christi Matre Virgine cœlitus in vos immissas, pœnis scelerum vestrorum exposcendis. » Has voces sancti, aliæ blattarum intersonant voces infaustæ, confusique ejulatus cacodæmonum eduntur tales: « Væ, væ nobis! ab angelis per vim maxime Rosarii catenis ignitis religamur, et procul ex orbe hoc relegamur in barathrum, heu infelices! » Horum tanta intendebatur vociferatio, ut de Rosario prædicationis vocem pene obscurare viderentur. Obruissent illum, ni Deus voci ejus vocem virtutis dedisset. Ostendit

tum istis accessit denique horribile æque ac mirabile. Prostabat forte in ecclesia majore Deiparæ statua, loco edito atque conspicuo : hæc visa fuit cunctis dexteram in cœlos porrectam extendere, vice minarum, tertium repetita, ac si diceret : « Nisi jussa facessatis, peribitis. » Ita enim gestum statuæ mox interpretatus est sanctus Dominicus : « Non plaga, inquit, non horrida monstra remittant, ni a pertinacia remittentes, salutem per Advocatam misericordiæ in Rosario quæsieritis. Ergo sacris ipsi precibus in Rosario placate iratam, et iratum minaciter brachium ea flectet ad misericordiam. » Jam fibras cordis omnium percusserat Deus, percusserat Dominicus. Vidisses abjectos humi universos, supplices ad Deum Deiparamque palmas tendere, pallere vultus, artus tremere et corpore toto inhorrescere : audisses imis ductos pectoribus gemitus, fractos ructare singultus, obscurum mugire rugitus, ululatus, virorumque mulierumque planctus resonare permistos, misericordiam vocare universos. Hoc flexus miserabili spectaculo sanctus Dominicus, vultu ad Deiparæ statum verso, humi genua supplex ponit et orat : « O Domina cœli terræque potens Virgo, aspice pœnites, supplices audi, præteritorum pudor ac dolor præsens de futuris meliora spondet. Iras pone, remitte minas, brachiumque repone in tuæ sinum elementæ. » Audiit pia Parens, suæque brachium statuæ contractum composuit : pariter venti, tonitrua, terræque motus, et cuncta resederunt. Terroribus hisce periculisque perfuncti Tholosani, dedunt manus, animosque singuli in unius manum Dei, et ductum sancti Dominici. Fit pax et alta quies, admiratio pariter, et perfecta animorum mutatio. Die postero novum cives spectaculum tale dede-runt, superinjectis sibi camisiis, ardentes manibus cereos prætendentes, eandem ad ecclesiam mane primo supplicatum convenerunt : ad quos sanctus Dominicus catechetica de Rosarii præstantia, utilitate, methodo recitandi, et virtute, omnibus ejus verba avide excipientibus, concionem est prosecutus. Exinde, illustria et admiranda prorsus prodigia, tum ibi, tum alibi, per istud Parthenii Rosarii amuletum a beato Dominico patrata sunt, e quibus hic tantum aliqua referemus.

Est in Alemanniæ terra castrum, natura loci et arte manque munitissimum, quod miles quidam habitabat bello et armis potens, cui similes sui erant quatuor supra denos tribuni, manu prompti, robusti viribus et præliis exercitati, insuetique prædis. Quo atrocior spiritus singulorum, pectora quamdam ad barbaram immanitatem efferrat, ut actis quotidie prædis per nefas plus delectarentur, quam justo Marte quæsitis : nec raro per latrocinia mistas sanguine prædas cruentare floccipendebant. Impia virum erat immanitas ; dicti quatuordecim uno sub principe singuli, plures ducebant sub signis, non tam militari dicto sacramento devotos, quam scelerum societate faci-

norosa conjuratos. Ili longe late per omnes circum terras excursionibus factis, rapinis, prædis, cædibusque omnia infestabant. Cum igitur ad infame illud a prædonibus castrum, ex urbe per Germaniam Parisios proficiscens, non procul adesset sanctus Dominicus, et mane primo aut divinis operaretur ad aram, quam pergeret iter, ecce sub Missæ sacrum sua ipsi familiaris beatissima Deipara se spectabilem soli dedit, talibusque monitis informavit : « Mi Dominice, frete Deo, pede adhuc inoffenso iter tenuisti secundum ; non tamen hodie, ut hesterno eveniet, sed sortes tuæ in manu Dei. Sævis a prædonibus incursabere, nec me sine, vite securus. Age, disce quid facto opus. Ubi captus a feris traheris, ultro sequitor ; sed eorum principi te sisti postulabis : habere te, quæ nosse ipsum ejusque primipilos saluti omnium interisit, dictaque factis continuo probatum iri : adeoque ipsorum tibi manus injicientium, capita in præsentī futura discrimine, ni tuis fuerit monitis consultum. Addes viuros, auditurosque ipsosmet, quæ in vivis nunquam vel fando cognovissent. Dabunt id barbari tibi. Istud autem habeto certum : in dicto castrō quindecim incolunt mulieres, eximia corporis forma, habitu cultuque spectabiles, et vero elegantia vultus ad miraculum visendæ carnalibus. Hæ principem, tribunosque ejus militares præstigiis suis fascinosos ita dementarunt, ut earum instinctu nullum non patrare nefas exhorrescant. Nimium quantum viris eæ dominantur armatis. Neque enim homines sunt mortales, nisi ementiti, sed ex orco ipso cacodæmones veri, et quidem, vah ! succubi. Ita autem quindecim viris ipsis persuasissimum est, ipsas esse deas, quas fatales vulgo placet vocitari. Earum familiaritas creditur in rebus gerendis certa esse prosperitas, consilia putabantur oracula. Proh ! quantis hisce refertus est orbis ! Dulces sunt furia, inescant melle vipereo, sævius felle necant, prorsus versant, miscentque orbem. Quare istud age : Hinc in viam tecum assumes sacrosanctam Dominici corporis particulam, nec absque stola, quam sacerdotali ritu propalam gestabis. Præda factus prius ipse prædonibus, hosce dein omnes in piam es Deo prædam habiturus, captivos quoque triumphaturus dæmones, qui infelices modo præmiatores captivos ducunt. Tu porro captus, ubi ad latrunculorum principem admissus steteris, accersi posse cunctam domus familiam, sua iis scelera nefanda cordateingere, intenta pericula, illo ipso die per aquas cunctos ad interitum pertrahendos eis denuntia : malignos prodito spiritus, evadendi ab hisce viam aperi, prædicato viris Rosario, animarum auferes lucrum ; pretium hoc, præmiumque periculi est. » Dixit et abscessit. Ex ordine, ut prædicta, jussaque se et dant omnia, et geruntur a sancto Dominico. Viam sic ille capessit : ad castrum, ut propius ventum, jam in eo erat, ut eruptione facta prenderetur. Ecce rursum adest

Deipara, soli manifesta suo Dominico, dicitque : « Ecce mitto te ad gentem peccatricem, nec enim ab annis retro triginta eorum plerique, vel scelera confessi expiarunt, aut ulla audire divina voluerunt. Magi omnes, daemonibusque devoti. Ista, Rosarium prædica, dona quindecim; seu medicinas adversus peccata totidem ex diametro commonstra: vinces cum Deo. » Ille dum carpit iter, ecce advolat furiosa manus; presum, nexumque replant, versant plagisque mutant. Ad castrum ducunt captum, certi dira cæde mactandum, ni Deus prohibuisset. Vir sanctus petit affatus secretos principis; admissus, vix pauca fatur, jam animo dynastæ illapsus eum ad mitiora flexerat. Itaque interiora ipsi ad aurem soli sua revelat; quæ monstra domi foveat, edocet: promittit factorum sese ut bestias tartareas oculis contueatur. Pavore conterritus hæsitabat princeps, tribunus accersit, quibus coram ex sancto percontatur, et unde talia nasset, quæ monstra loquebatur? Quid facto opus, ne in perniciem ruerent ipso die illi paratam? Cui sanctus: « Agite, factis loquar magis quam verbis, auribus simul, et oculis dicta dabo. Tantum, princeps, jube acciri huc cunctos, adesseque coram, quos castro hoc tuo continet. » Dictum, factum. Astant omnes, solas præter domicellas, quæ nimias excusabant occupationes suas quas fingeant. Vocantur, renuunt. Tunc sanctus Dominicus: « Ite, dicite: Dominicus, in nomine sanctæ Trinitatis, perque ipsius virtutem Rosarii, quod prædico, sic mando cunctis, huc se protinus sistant. » Interim coronæ circumstantium inquit: « Sed vos state, viri, sanctæ crucis signo frontem muniatis, et pectus: credite, horrida Orci monstra spectabitis. » Et jam excussus fertur ad aures clamor ejulantium, seque in alia omnia vertentium, nequidquam vi occulta trahebantur. Adsunt, Deum Jesum, Deiparam, cœlestesque dire exsecratae blasphemant, lymphatis similes furiatæ. Imperato larvis silentio, rursum cæteris ait: « Signo se quisque crucis obarmet: » parent cuncti, at illæ nequaquam, quin aversæ magis sæviebant. Hinc vir Dei ter sanctissimam hostiam de sinu producit manifestam, et sic inquit: « Adjuro vos obruturas furias inferni, per istum, quem cernitis coram hisce in manibus, palam edicite, et confestim, quæ, unde, cur huc adestis. Tuque nominatim prima harum superbissima bestia, eloquere. » Illa furens, ineffabiles iras vultu, minasque spirans, truces in diversa oculos distortet, dirumque infrendens vociferatur: « Maledicta dies quæ huc te sistit: maledicta sit illa cum Filio, quæ huc te misit, sic, heu, una hora tot annorum conatus nostros corrumpet! Cogor, heu, heu prodere secretum vestrum, o mundi principes: nos, nos infandi cacodæmones sumus; hosce astites annis jam plurimis dementavimus; vastitatem late, cædesque per eos fecimus: et, heu, hoc ipso die hos in aquas præcipitaturæ fueramus, in Orco nobiscum cenaturos. Sciunt. Stant paratæ

naves ad oppositam eis terram hostiliter a quingentis istis depopulandam: at hodie nostri erant, deditique nobis, mediis in undis submergendi. — Cur, quærit sanctus, non id citius patrastis? » Et illa: « Facultas, heu, non voluntas deficiebat. » Sciscitanti: « Et quid ita? » subiecit: « Sat audisti, quid nos torques amplius? » Cui, « Volo, inquit, et jubeo, per virtutem Christi, edicito. » Furia, « Heu! heu! ejulabat: falsa illa cantilena Mariæ mulieris Judaicæ, semper hoc impedit. Hi enim omnes jussu principis omni die salutabant illam. » Et sanctus: « Quantum orabant? » Illa: « Quantum tu prædicas Rosarium inimicæ nostræ. » Instanti sancto Dominico: « Unde istud didicerant? » respondit: « Nosti, quid quæritas? Heu, id antiquum est oraculum orbe toto receptum olim, at arte nostra pene sopitum. Tu nunc in perniciem id nostram instauras. Portant id quidem, hodieque ex antiquo gestant, et demussitant multi, verum quid faciant, ignorant. Parens istius principis inimicus noster, eum a puero garrere id coegit; unde illi insuevit, quantisve sese facinoribus obstringeret, nec ullum voluit commilitonem, qui non idem portaret secum, et oraret. Hodie vero, ob apparatus in procinctu necessarium, orare nondum valuerunt; sic nobis patebant inermes. Haustu uno hic undæ, flammæ isthic periissent. » Ad quæ sanctus Dominicus: « Extorta hæc veritas est, securi credite viri, ego affirmo, sed advertite: si vis ea Rosarii fuit apud sceleratos, quanta apud justos pollere Rosarium existimandum est! » Illæ multa frementes, et queritantes contendunt, ut dictis contentus, hinc eas facessere sinat: simul genua humi demissa ponunt, abitum precatæ. Neque tamen adhuc muliebris formæ larvas ad usque miraculum formosissimas, posuerant, nisi quod cedere compulsæ tam miserandum induissent vultum, ut aspectu, gestu, mistoque gemitibus planetu, virorum, quamvis ferrea pectora, ad commiserationem, et fletum quoque emollirent. Hi enim ipsi ad terram supplices sancto Dominico facti deprecabantur, eas sacra Numinis præsentia, tam immaniter cruciatas, poenis absolveret, abscedere permissas. « Sunt tamen, aiebant, mulieres bonæ et valde amabiles, et viris supra humanam æstimationem solatioe et obsequiosæ. » Hisce vero sanctus Dominicus nimium quanto Dei zelo succensus exclamat: « O vos insensatos et stultos corde ad credendum, parumne adhuc pericula agnoscitis vestra? Parum adeo scelerum vos pœnitet vestrorum, pudetque, ut eriminum, et discriminum tantorum machinatrices pessimas, nondum diris dirius exsecrmini? Ego faxim cum Deo, ut continuo vester ille adversum eas amor, animusque in vobis stirpitus elidatur. Quapropter vobis in nomine Jesu, ejusque Matris Rosarii, præcipio; state viri, nec cedite loco, dum conspecta oculis horum immani monstrorum obscenitate, sortem ipsi vestram miserimini. Vos autem, tartarea portenta, feræ pessimæ, larvis oculis positus in sua

quæque figura, hisce quales estis malitia vos aspectabiles exhibete. Ita, inquam, vobis in virtute ejusdem Domini nostri Jesu Christi presentis, et Rosarii sui præcipio. » Et ecce dicto citius astant bestiarum monstra, Orco ipso tetriora. Ac nisi divina virtus singularis spectantibus robur suffecisset, præ horrore spectrorum, clamore, et fœtore, exanimis corruissent. Nunc urgebat vir divinus : « Dicite, jubeo, et cur, et quænam estis quindenæ ? Tuque, princeps superbissima bestiarum, edic prima. » Illa, rugitu immani excusso, tantum non animas e corporibus pene evulsisset : « Nos, heu, nos sumus, quindecim inferni reginæ, orbis seductrices, et hujus in primis insidiatrices principis, ut qui sanguinis est regii vir, ac imperialis, opportunum nostris conatibus instrumentum, ad gentes plures nostram in massam pertrahendas, fidei Christianæ diminuendæ, neque infelicitate ; sed hactenus. » Stabant interim cæteræ tales forma, quales malitia scelerum magistræ : ad quas sanctus Dominicus : « Auferte vos hinc protinus, inque imaruite Tartara. » Illæ in fumum, inque tetrum abiire fœtorem ; simul arreptas e statione naves cum armis, mersas sub undis condunt has, illas flammis excitatis hauriunt, reliquarum exercitu copiarum, illuc astante ad spectaculum, prope expectorato. Dux autem ipse, omissa excursionis faciendæ cura, ictus horrore una cum prædonum manu (qui plures quingentis aderant) sancto accidunt supplices, sibi quæque vellet, imperari orant, adderetque monita salutis, et cœpta firmaret, imperata sese facturos omnia. Verum ille hoc tantum : « Sacra vos exhomologesi expiate, viri, malesuetis abstinete flagitiis, assuescite bonis. Cæterum, laudate Dominum Jesum, et Matrem ejus Virginem, ipsorum in Rosario. »

Adrianus genere nobilis, corpore juxta, scientia, et eloquentia excelsus, in archidiaconum Cæsaraugustanæ civitatis in Hispaniis, mirifice est sublimatus. In quo dignitatis gradu mirum in modum ecclesiasticis cœpit reformare defectus, et verbum Dei ubique discurrens, seminare. Quod videns diabolus, eidem tentationes carnis erga quamdam comitis filiam Joannam, vehementissimas immisit. Sic res agebatur, ut illa semper confiteri, et ejus consiliis, tanquam devotæ, vellet obedire. Verum post ventum verborum, venit pluvia carnis, et qui vitam ducebat apostolicam, heu, tunc cum præfata, quasi in dies per semiannum, vitam agebat impudicam et brutam. Moxque ab eo devotio discessit, cœpitque vehementius risibus, jocos, rumoribus ac spectaculis delectari. Mirabantur, et dolebant cuncti, qui eum agnoscebant, de tanta mutatione. Jam Joannæ alvo intumescente, pater minis, et flagellis a filia casum expressit, quæ præfatum accusat gravissime archidiaconum. Mox armati milites ad Adrianum comprehendendum mittuntur, ligatus ad episcopum deducitur, a quo protinus excommunicatus, incarceratur. Sed die post quarto,

per ementitos habitum clericos ipsius affines, inde eicitur ; ejectusque in graviora incidit pericula : nam fugiens, a præfato comite cognitus, et iterum comprehensus, ad regios carceres pertrahitur, tanquam qui regis neptem violasset : quinimo tanquam reipublicæ perduellis, in lacum vinctus ad serpentes, heu miser, ille dejicitur, ibi victurus in ultima miseria, frigoris, famis, sitis, ac vestimentorum tegumentis privatus fuit annis tribus continuis. Adhæc in isto carceris lacu, sex mala quedam incurrit. Primum fuit maledictionis, et excommunicationis ab episcopo intortæ. Secundum, perditionis omnis scientiæ præ tristitia. Tertium, amicitiae omnis et gratiæ apud principes et dominos. Quartum, amissæ eloquentiæ in prædicationibus, et vocis in conversationibus. Quintum, perditionis omnis domini ecclesiastici et temporalis. Sextum, amissæ libertatis in tentatione ; quibus ex malis intolerabiliter, et immensum affligebatur. Cum autem sanctus Dominicus iis in partibus prædicaret, scandalum audivit maximum per Adrianum patratum ; cognoscensque Spiritu prophetico, eum adhuc in vivis degere, licentia a dominis accepta ad eum intrat, salutatoque, et ad patientiam et poenitentiam monito, cœpit de Domino Jesu Christo, ac de sanctis multis plurima prædicare : sed quanto ampliora de illis dicebantur, tanto impatientior reddebatur. Quod cernens sanctus Dominicus, ad fontem misericordiæ eum deducens, cœpit de fructibus Rosarii Mariæ prædicare, promittens illi, quod si vellet Rosarium tale dicere in dies singulos, et recipere confraternitatem ejusdem, haud dubie ab omni adversitate liberaretur. Credidit ille, et Dominico facta confessione, et suscepta absolutione, Rosarium cœpit devotius dicere. Sub finem unius mensis apparuit Virgo Maria, deferens ei litteras suæ absolutionis a peccatis, et a sententia excommunicationis ab episcopo : nam sanctus Dominicus non absolverat eum nisi sub conditione succurrendi, et periculi imminentes, et futura approbationis a majoribus ; atque ita liberatus a primo malo, scilicet a væ maledictionis, per Ave benedictionis Mariæ. Ad finem secundi mensis apparuit ei Virgo Maria parvulum Jesum tenens in ulnis, qui parvulum libellum dextra gerebat, in quo erat scriptum sancti Joannis Evangelium : *In principio erat Verbum*. Cum igitur ille captivus legisset : *Et Verbum caro factum est* ; a secundo malo, scilicet ignorantiae est liberatus : nam scientiam omnem quam perdidit recuperavit, cum augmento multiplici per Mariam, quæ est illuminativa in omni scientia. In fine tertii mensis fuit liberatus a tertio malo displicentiæ principum, et nobilium, per tertium bonum, quod dicitur gratia, sicque fuit a carcere liberatus, et a dominis honorabiliter visitatus et susceptus. In fine quarti mensis, a quarto malo, scilicet ineloquentiæ, fuit liberatus per Mariam, quæ est plena communicationis honorum : nam ipsi apparuit Virgo Maria, et cum virgineo

osculo reddidit ipsi eloquentiam eum multiplici augmento; sicque, ut prius prædicavit, singularissime vero de Rosario Virginis Mariæ, per quod liberatus fuit, et de ejus confraternitate. In fine quinti mensis fuit a quinto malo liberatus, perditionis suorum dominiorum: nam Virgo Maria apparuit illi nocte media, et dedit ei baculum pastorem cum mitra et annulo pontificali, et die tertio insequenti litteræ papales confirmationem ipsius in episcopum afferebant. In fine sexti mensis Virgo Maria apparuit ei, ferens virgam auream in manu, qua caput ejus levi tactu percutiens, ait: « Exi ab eo. » Moxque ab eo draco ignitus exivit; sicque ab omnibus phantasiis temptationum factus est liber. Deinde Domina Maria eum ad renes rursus eadem virga tetigit, dicendo: « Exi ab eo, » statimque serpens ab eo exiens, eum a temptationibus carnis reddidit liberum. Sic itaque postmodum diu vivens totam Ecclesiam suæ patriæ reformavit, et Rosarium cum præfata confraternitate beatæ Virginis Mariæ ubique disseminans beatam Mariam quam plurimum honorari fecit. Denique, ipsa ei apparente ante mortem suam, devotissime disposuit se ad mortem.

Quibus temporibus beatus Dominicus in terra Albigenæ Christianis prædicabat, bella itidem exercebantur contra infideles: in castris fidelium plurimi militabant Britones; inter quos miles bellicosus et fortis, sed vita nefandus. Hos ergo Britones monebat sanctus Dominicus, ut inter tot pericula commendarent se Virgini gloriosæ, recitando ejus Rosarium; cœpit ergo miles ille cum aliis dicere Rosarium Virginis, portans coronam, intentione tamen magis evadendi periculum, quam alia sancta, ut patebat ex ejus vita, et vero in periculis belli evasit plurimis. Contigit aliquando, ut iter agens, nemus intraret, ubi incidit in latrones multos, qui exclamantes coegerunt eum ad defensionem: ille concite extraxit gladium, cui appendebat suum Rosarium, quia id ex more equitando, dicebat: eximens igitur gladium simul appendit et illud, cœpitque percutere latrones: at illi fugere et clamare, nec audere diutius stare: quod miratus multum, illis fugientibus gladium reposuit in vaginam suam, et tum primum advertit hæere ei Rosarium, quod accipiens reverenter ad brachium suum suspendit. Latrones iterum congregati veniunt ad exitum nemoris, eodemque milite illuc veniente, insurgunt iterato in eum, qui evaginato gladio multos, et fere omnes vulneravit. Contigit ut unus atrociter vulneratus, pergeret ad oppidum pro medicina vulnerum, quo idem miles ibat, et agnoscens militem, cum reverentia locutus est ei, dicens: « Parce mihi, si aliquid magni de te dicam. Tu es ille utique, qui hodie effugasti, et sic vulnerasti nos? sed vidimus ipsi, quando primum fugasti nos, gladium tuum quasi totum ignitum, et territi nimis, non audebamus stare, nec appropinquare: et sic attoniti tam insolito fulgore,

fugimus clamantes; et quando iterato aggressus es nos, vidimus te habere scutum super brachium, in quo depictus erat Crucifixus et beata Virgo, et sancti multi, propter quod non poteramus te ledere; sed bene sensimus ictus tuos; et ecce adhuc ipsum scutum video ad brachium tuum. » Miratur ille ad utrumque valde, negans quod ille asserebat, tam de gladio, quam de scuto. Tandem Brito ille miles oravit, ut sciret quæ hæc essent, cum ipse asserreret, quia adhuc videret; vidit tandem et ipsemet scutum tale, quale is dixerat, et miratus est, cum tamen suum esset Rosarium, et intellexit hoc propter virtutem Rosarii Mariæ Virginis fieri miraculum. Contigit quoque ut idem miles in taberna existens, observaretur fere a triginta hæreticis armatis, cui dictum est jam mortem illi imminere propter illos: negavit ille, sed adhuc se victurum asserebat, et posuit suum Rosarium super caput suum, et exivit imperterritus ad eos, confidens de beata Virgine et occurrens illis, omnes territi fugerunt, et corruerunt plurimi ex illis; propter quod admirabatur, et alloquebatur eos, quare intacti sic fugerent et corruerent solo timore: et accedentes tres de melioribus ex illis, videntes prædicta, ruerunt ad pedes ejus, laudantes ejus fidem, et postulantes eundem pro eis orare: quod ille recusabat, nihil boni de se suspicans, sed dixit, se cessaturam a verberibus. Tunc narraverunt illi quid vidissent, et causam hujusmodi formidinis et fugæ, dicentes: « Vidimus te armis igneis armatum et Christum vulneratum te protegentem; ex cujus vulneribus spicula procedebant, quæ nos terrebant: et in alia parte vidimus beatam Virginem cum funiculo terribili fugantem, et terrentem nos: unde non audebamus resistere, nec in nobis mansit aliqua fortitudo: vidimus etiam angelos te custodientes, propter quod nunc convertimur ad fidem. Tertio contigit, quod cum quidam comes committeret bellum, hunc militem præfecit in ducem fere mille armigeris. Ipse in armis et in vexillo suo et singulorum suorum posuit pro signo Rosarium manuale, confidens de beatæ Virginis auxilio: multi autem erant ex adverso hæretici circiter viginti millia. Congressione autem facta ad invicem, fere omnes de viginti millibus interempti sunt. Princeps autem militiæ hæreticorum fugit ad prædictum ducem, petens gratiam, et narravit ei, quæ viderat cum suis in hoc bello pro parte sua et suorum et dixit: « Quia vidimus te armatum igneis armis; » dixitque rursus, quod in parte dextera sui exercitus vidissent beatam Virginem Mariam, gladium vibrantem super eos, quo deiciebantur et terrebantur, sed magis, quia videbant ante exercitum Christianorum, Christum vulneratum, ex cujus vulneribus spicula ignea procedebant, eos vulnerantia: sed et multitudinem viderunt virorum armis igneis armatorum, qui eos protegebant, et cæteros terrifice prosternebant, propter quod fugerunt, et corruentes interfecti sunt: nullus autem

de dieti ducis exercitu cecidit. Quod videns dux ille hæreticorum conversus est ad fidem. Hac victoria mirabiliter obtenta, beatus Dominicus cœpit eum movere ad pœnitentiam, ut confiteretur, cognoscens tanta mirabilia circa se facta: vultum avertit ille, dicens, nondum se satiatum de mundialibus, sed adhuc superesse tempus pœnitendi: prius velle amplius bellare, et postea pœnitere. Instabat tamen sanctus Dominicus, ut confiteretur saltem; et annuit ille, cœpitque beato Dominico confiteri: et cum cœpisset confiteri, audiebat vocem ad aures suas dictantem sibi quæcunque prius fecisset: in quibus etiam locis, cum omnibus suis circumstantiis. Propter quod miratus, convertit se retro, ut videret sibi hæc suggerentem, et insinnavit hæc etiam Dominico, sed ipse neminem videbat. Beatus tamen Dominicus orans, vidit beatam Virginem Mariam eidem peccata sua dictantem, et sic eum confiteri monentem. Finita vero confessione, conversus beatus Dominicus ad beatam Virginem quæsit de pœnitentia ipsi injungenda; et illa dixit, ut ei bonam pœnitentiam injungeret: per annum ergo cilicium portavit cingulo ferreo præcinctus, et armatus permansit sine exultatione. Tandem factus est conversus in ordine Prædicatorum, et beatissimum individualiter sequebatur Dominicum usque ad mortem Domini, etiam aliis recedentibus; et Dominico interrogante, an etiam vellet recedere, dixit, Non: sed in omni loco sequi velle eum, quocunque iisset. Sanctissimo vero Dominico defuncto, in bona vita perseverans, fine sancto consummatus est etiam ipse.

Sancto Dominico quondam in Albigo prædicante, cum non proficeret prædicando, conquirebatur de hoc beatæ Virgini, quod ea dirigente illuc venerat, nec tamen proficiebat. Oranti apparuit beata Virgo Maria, intimans ei causam: «Non est mirum, quod non proficis prædicando, quoniam aras in terra non madefacta, nec compluta; scire enim debes, ait, quod quando Deus reformaturus erat mundum, misit pluviam gratiæ suæ Salutationem angelicam; nam per eam reformavit, quod prius formaverat: sic igitur prædica meum Rosarium, cum orationibus et viis scientialibus, et sic de cætero proficies.» Quod audiens Pater Dominicus, letus sicut illa proposuit, sic fecit, et profecit; percepit igitur post huiusmodi prædicationem statim sequi fructus verbi, ipsaque gloriosa Virgo Maria cœpit fama celebrari, simulque et ipse. Cujus famam auditit quidam episcopus vir magnæ literaturæ, et is hæreticus. Hic propterea quod Dominicus prædicaret huiusmodi, quæ sibi videbantur quasi puerilia, et muliebria, scilicet, Ave, Maria: cum magis ipse cuperet audire alta et insolita, contempsit hanc prædicationem simul, et prædicatorem, ut qui prædicaret, secundum suam opinionem, non nisi orationes vetularum: quare commovebat alios contra eum, ita ut etiam verberaretur Dominicus per eundem episcopum satis atrociter, sed divi-

nitus sanatus est. Brevi post, dum idem episcopus oraret, rapitur per visum, et obdormiens videbatur sibi e terra inundationem videre, abyssalem aquam insurgere, omnia obruentem, et ad se appropinquantem. Circumspiciens igitur locum, ad fugiendum, vidit quemdam, scilicet, sanctum Dominicum, prout ipsum prædicantem viderat, super aquas illas pontem ædificare, in quo ponte erant centum et quinquaginta turres, et quotquot fugissent ad pontem, salvabantur, ipso Dominico accipiente eos, et dirigente altrinsecus: alii vero submergebantur. Accessit autem et ipse, ut salvaretur, versus pontem ad beatum Dominicum, petens humiliter recipi: a quo correctus, tandem tamen receptus, et ultra pergens, pervenit in fine pontis ad quemdam hortum plenum floribus, et omni amœnitate conspicuum, in quo vidit Dominam quamdam sedentem in solio regali cum parvulo, quæ erat beata Virgo Maria; ad quam cum cæteris ingrediens, cæteris dabantur sarta de floribus, illi enim salutabant Virginem salutis, regramentes eidem de salvatione per pontem, et pontificem, scilicet sanctum Dominicum; quod episcopus videns, similiter egit: cui domina Regina dixit increpando, quod non esset dignus evadere. Consolabantur tamen eundem alii, dicentes, ne timeret, si tantum vellet se emendare: accepitque ab eadem Regina signum, sive sertum, sicut cæteri, et humiliter inclinabat. Qua visione disparente, rediit ad se multum consolatus; quod esset monitio ad credendum prædicationi quam contempserat, tam famosi prædicatoris. Incepit igitur dicere Rosarium quod audierat, et continuavit diu. Venerunt interim tribulationes bellorum in suum populum, propter quod cogitavit sese totum conferre ad prædicandum et laudandum beatam Virginem Mariam: qui, ut prius obdormiens, habuit visionem huiusmodi: Invenit se inter montes in loco luto cum pluribus valde infixum, et eum conarentur exire, quibusdam existentibus usque ad genua, aliis usque ad medium corporis, aliis usque ad collum residebant, nec exire poterant. Et cum non potuisset nec ipse, nec alii exire, intuens sursum, vidit quamdam reginam in monte cum viro uno, scilicet sancto Dominico, prospicientem: et luto infixis catenam de centum et quinquaginta annulis aureis, et quindecim aureis lapidibus mittentem, per quam multos extrahabant, et extractos in monte salvabant, lavabant, et cibabant. Petiit igitur et ipse adjutorium, qui etiam liberaliter cum cæteris extractus est, et lotus; quo facto, dixit eidem regina illa: «Ecce prius in diluvio aquarum te liberavi, et in luto hoc infixus remansisses, si te per meum adjutorium non liberassem:» erat enim adhuc infirmus in fide Rosarii, et sine perfecta emendatione sui; et ait Regina: «Esto ergo firmus, et perseverans in servitio meo:» et disparuit hæc visio: mansitque multum consolatus, et etiam pax reddita est. Igitur terminatis bellis et tribulationibus, ex eo magis

devote continuavit Rosarium Virginis. Ad fortiorem equidem confirmationem, ex benigna dignatione Mariæ contigit postea, ut episcopo orante, tertia quædam visio ei demonstraretur. Videbaturque ei, dum esset in ecclesia quadam orans, se videre juvenem quemdam, angelum scilicet, facientem coronam, et accepit ab eo Rosarium suum, quod vertebatur in lapides pretiosos, ex quibus confecit plurima Rosaria, habentia lapides adeo claros, ut illustrarent suo lumine totam ecclesiam; qua corona perfecta, præsentavit eandem beatæ Virginis, quam ipsa accipiens et laudans, eidem dixit, quia sibi valde grata esset; monebatque, ut plures similes mitteret coronas plenas, similesque, et ab aliis sibi fieri procuraret, quo sic sua amicitia dignior esse posset. Ex qua visione subtracta confirmatus mansit, et consolatus, omni hæresi derelicta penitus, et malis rumoribus postpositis; beatæ Virginis devote serviens, eandem præ omnibus exaltabat, a qua et ipse bonum finem potitus est, et in gloria sempiterna feliciter exaltatus.

Fuit quoddam bellum contra paganos in partibus Hispaniarum, scilicet in regno Granatæ, in quo Christiani, inter cæteros captivos, quemdam militem potentem cum sua uxore, et prole ceperunt, qui adducti in terram Christianorum, fuerunt venditi. Filius nomine Eliodatus, qui cum eis erat captivus, jam annorum viginti, mox incepit maximis tribulationibus aggravari: primo enim, accepit tristitiam ita magnam de sua comprehensione, ut desperans seipsum sæpius vellet occidere. Secundo, ad hanc devenit miseriam, ut perderet omnium membrorum suorum usum. Tertio, devenit ad tantam miseriam et calamitatem, ut panem et aquam atque vestimenta vilissima vix posset habere. Quarto, habuit istam calamitatem, quod vulnera, quæ in bello susceperat, sic putruerunt, ut fœtore et vermibus horridis replerentur quamplurimis; ita ut tanquam a cloaca fœtor ab eo evaporaret. Quinto, ut præ furia a dæmonibus quamplurimis in corpore suo vexaretur. Sexto, venit ad hanc furiam, ut per imaginationem videret apertum infernum, et semper diceret, se illuc iturum. Sanctissimus igitur Dominicus per Hispanias prædicans, audivit de tanta istius pagani miseria in Compostella, ubi tunc prædicabat; veniensque ad eum, sciens quod esset paganus, ait: « O fili, vis sanus fieri? » Cui ille: « Ita, domine. » Et Dominicus: « Esto Christianus, et mox eris in toto salvus. » Hic paganus exclamabat, dicens: « Absit hoc a me, ut dimittam legem patrum meorum: non, etiamsi deberem habere omnia bona mundi. » Cum igitur sanctus Dominicus nihil sic proficeret cum eo, ait ad eum rursus: « Fili, scio duas cantilenas virtuosissimas, quas si centum et quinquaginta vicibus qualibet die cantaveris, in brevi totus eris curatus. » Paganus: « Utique discere volo, dum tamen non fuerint contra legem meam: » ad quem sanctus Dominicus san-

cta verbositate, et fraude respondit: « O fili, hæc carmina non sunt contraria divinæ legi, imo sunt pro ipsa; nec sunt quæ tibi repugnabunt, sed te potius adjuvabunt. » Cui Eliodatus: « Utique hæc jam dicere cupio, dum tamen non fuerint de Christo vestro, et Maria. » Et Dominicus: « Carmina illa, inquam, o fili, quæ dicam tibi, sunt valde gaudiosa, fructuosa et utilia contra omnia adversa. » Sic igitur sanctissimus hic Pater Dominicus pie decepit istum miserum paganum, ita ut ad votum Dominici dederit consensum. Docuit eum igitur beatus Dominicus orare, Pater noster, ex integro, et Salutationem angelicam, celatis nominibus Maria, et Jesus Christus explicite, quamvis in verbis positishabeantur implicite. Cum igitur paganus ille cœpisset dicere illas cantilenas, et dicere, se nescire retinere, Dominicus pro eo orans, eas protinus retinere perfectissime eundem fecit, dicens, quod in hoc posset pendere quantæ virtutis essent tales cantilenæ, quæ, ita in momento ei dedissent scientiam, et perfectam memoriam homini penitus ignaro. Itaque Rosarium ille Eliodatus cœpit dicere Virginis Mariæ, non tamen intentione Christiana, imo contraria omnino, et affectione mundana, semper plus petendo salutem corporis, quam mentis. Mira res! sancto Dominico sic discedente, paganus ille orans modo quo dictum est, mox post completionem primi Rosarii sui, miram cœpit intus sentire jucunditatem, ac si paradisi deliciis interesset. Secunda autem die, post Rosarii recitationem, mox divina virtute recepit vigorem membrorum suorum. Tertia die, sub lecto suo invenit magnum thesaurum, et sic se redemit, et in posterum, scilicet post susceptionem baptismatis, plurima ex illis fecit bona in ecclesiis et domibus pauperum; nam ibi erant ultra centum millia aureorum antiquorum, eratque thesaurus abseonditus unius regis pagani: quilibet autem aureus, sex, vel septem valebat aureos modernos. Erat etiam ibi argenti quamplurimum in caverna subterranea quadrata, quam Eliodatus sub stratu suo in tugurio volens aptare suum locum, casu discooperuit: de quibus sancto Dominico disponente, plurima bella contra paganos fuerunt per soluta. Quarto vero die, post Rosarii persolutionem dæmones, qui eum vexabant, clamando, et ululando per aera eum dimiserunt. Quinto die, Domina nostra cuncta ejus vulnera sanavit, dixitque ei, quod oporteret eum in fonte vitæ lavari, si optaret ab omnibus plene curari. Sexto die, dicto Rosario suo raptus fuit in visione cœlesti, ubi vidit sanctorum gloriam; apparebatque ei, quod cuncti a Christo dijudicabantur: quorum plurimi ad damnationem perpetuam ibant, paucissimi ad gloriam deputabantur. Cum vero ipse cum aliis deberet accipere damnationem, advenit Regina pulcherrima, quæ pro ipso oravit, ut illi parceretur. Cui Judex: « Nunquam, ait, iste aliquid boni fecit. » Cui Domina: « Imo, Domine: nam sex Rosaria no-

bis recitavit. Cum hæc ille paganus vidisset, postea ad se reversus, se baptizari curavit, et in Christum et Mariam firmiter credidit, et multa bona fecit; vitam in servitio gloriosæ Virginis Mariæ finivit, et sic ab ea assumptus est in cælum.

Miles quidam devotus, nomine Alanus, de valle Colorum Galliæ, prope Dinanum in Britannia, ibat ad terram Albigenisium cum comite Montis, et multis aliis de Britannia ad pugnandum, tempore, quo beatus Dominicus ibidem contra hæreticos spiritu bellando, prædicabat mirabilia de Rosario Virginis Mariæ, per quod multo plures ad fidem Christi, quam per quascunque alias prædicationes convertebat. Hic ergo devotus miles, ex doctrina et admonitione beati Dominici, Rosarium Virginis Mariæ quotidie dicebat, devote meditando articulos Christi, Incarnationis et Passionis; et genibus flexis infallibiliter oravit. Huic ergo militi Christi, et Virginis Mariæ, mirabilia, per ejusdem Mariæ Virginis Rosarium contigerunt: nam, cum aliquando comparuisset in campo, ac acie, cum paucis valde, maxima multitudine conclusus hæreticorum, jam fatigatus resistere non valebat; Domina nostra, Dei Mater, misericordissima Virgo Maria apparuit, 150 lapides terribiliter et visibiliter in hostes projecit, sicque hostibus in terram prostratis, cum suis liberatus est. Alia vero die, cum in terra sua naufragum passus esset, regina quædam pulcherrima iter, et pontem sibi faciebat ex 150 monticulis, sicque illæsus per mare ambulans, ad terram deductus est. Tandem, iste Alanus ad propriam terram rediens, fundavit conventum Fratrum ordinis Prædicatorum, beato Dominico vivente, factusque est prædicator maximus in eodem ordine. Cumque totam Franciam prædicando circuivisset, et ad devote orandum Rosarium beatæ Virginis multos edocuisset, Aureliani sanctissime obiit; sepelieruntque eum ex causa singularissima, coram altari beatæ Virginis Mariæ in conventu ejusdem ordinis: cujus os et ambæ manus, propter Virginis Mariæ Rosarium, nimio splendore, et candore post ejus mortem ad modum crystalli claruerunt.

Fuit in Italia comes quidam, Bartholomæus nomine, potentia, vitiis et iniquitatibus famosissimus, qui semel confessus beato Dominico, ibidem prædicanti, cognovit se nunquam bene fuisse confessum. Huic igitur compuncto valde et pœnitenti, beatus Dominicus, ut in posterum perfecte posset conscientiam suam examinare, injunxit, quotidie dicere Rosarium Virginis Mariæ, modo quo solebat magnis et nobilibus hoc injungere: dansque ei Rosarium 150 signorum parvorum et 15 magnorum, inter quaslibet denarias positorum (sive tria sarta) pro exemplari, jussit, ut curaret sibi fieri pulchrum Rosarium, cujus magna quindecim signa essent varia, ad quæ dici, *Pater noster* consuevit, ex quorum visu Rosarium dicendo, posset totam vitam suam et peccata revolvere, Dei gratias et beneficia recollere, Christi Incarnationem et Passionem, beato-

rum gloriam, et pœnas damnatorum meditari, et recogitare. Quinque prima magna signa primi serti debebant esse talia: Primum variis coloribus depictum, signans ejus varia peccata, et 150 mundi peccata, et totidem pœnas et miseras. Secundum pallidum, designans mortem, et 150 ejus pericula. Tertium rubeum, designans judicium tam particulare, quam universale, et 150 ejus horribilia. Quartum nigrum, designans infernum, et ejus 150 generales pœnas. Quintum aureum, designans gloriam paradisi, et ejus 150 gaudia generalia. Alia autem quinque magna signa, quæ fieri curarat pro secundo serto, talia erant: Primum fuit imago Crucifixi, designans Christi Passionem, cum 150 fructibus ejusdem nobis inde venientibus. Secundum, imago Mariæ cum Christo, designans Christi incarnationem, habentem 150 gaudia Virginis Mariæ. Tertium fuit annulus, designans sponsationem Mariæ Virginis cum Deo Patre, et per istam animæ devotæ cum Deo, quæ habet etiam totidem privilegia. Quartum fuit agnus, designans Dei misericordiam, præstandam omnibus Rosarium Mariæ Virginis orantibus. Quintum fuit lapis ad modum solis, cum multis radiis, habens Christi faciem ad modum Veronicæ, designans 150 benedictiones, quæ provenient beatissimæ ex Christi clara visione, et signanter Rosarium Virginis Mariæ recitantibus. In tertio autem serto, erant alia quinque magna signa admirandæ significationis. Primum fuit ad modum pomi pulcherrimi, designans 150 fructus paradisi, qui dabantur recitantibus hoc Rosarium. Secundum fuit quoddam poculum vacuum, ad modum alabastri, in quo intus erant sanctorum reliquiæ, designans 150 auxilia, quæ dabuntur Rosarium orantibus. Tertium fuit ad modum clavis, designans, quod claves inferni elongabuntur a talibus, et claves cœlorum 150 modis, cum thesauris cœlorum illis conferentur. Quartum denarius, in quo fuit nomen Jesus, designans sanctam Eucharistiam, cum qua decedent oratores Rosarii Virginis Mariæ. Quintum fuit quadratum, intus vacuum, ad modum alabastri factum, designans sacramenta Ecclesiæ, quibus anima inungitur; et in his sunt 150 beneficia, secundum hominis quindecim potentias, multiplicatas per decem Dei mandata, et totidem merita et præmia. Sic itaque comes iste infra annum tantum profecit, ut diabolus sibi invidentem, et inimicantem, et eum jugulare volentem, cum jam ulterius resistere non valeret, projecto Rosario suo ad collum diaboli, ipsum ad nutum suum captivum traheret: quem ad terram dejiciens, et pedibus proculcans, clamantem, et horribiliter ululantem, cum promitteret is se nunquam ei nociturum, dummodo jam eum abire permitteret cæsum ad placitum dimittere, nunquam ad eum rediit. Videns præfatus comes virtutem Rosarii gloriosæ Virginis Mariæ, per quod sic diabolus arctaverat, cum haberet quoddam castrum pulcherrimum, inhabitabile

omnino propter dæmonia, ibidem inhabitantia, fecit ibidem in parietibus et cameris per totum castrum Rosaria multa depingi, et sic dæmones, more solito de nocte venientes, et horribiliter ululantes, ingredi de cætero nullatenus ausi sunt. Tandem autem Dominam nostram rogavit, ut gaudium aliquod cœleste sibi dignaretur ostendere. Paulo post cum devote orando Rosarium suum diceret, vidit angelum Dei de manibus ipsius Rosarium ex 150 lapidibus pretiosis accipientem, et in cœlum cum gaudio magno deferentem, quod dabit beatæ Virgini; moxque illud in manibus ejus, isti 150 lapides crescebant in montes lapidum pretiosorum, ex quibus ipsa construebat palatium magnitudinis et pulchritudinis propemodum infinitæ: quod videns Bartholomæus, statuit apud se non jam unum tantum dicere Rosarium, sed multa, sicut in omni loco et tempore, tam stando, quam ambulando; et aliud faciendo, semper orare, quo in cœlo plura construeret palatia. Postmodum vero Domina nostra ei apparente, et suum obitum denuntiante, cum devotione maxima decessit.

Beato Dominico causam Rosarii pro concione Cæsaraugustæ apud Aragonios agente, fuit quidam baro, nomine Petrus, ipsius beati Dominici consanguineus, et cunctorum excellentissimus patra- tor flagitiorum, et ita obstinatus in aviditate peccandi, ut omnino converti non posse videretur. In ejus præsentia, dum plura de laudibus et virtute Rosarii beatæ Virginis Mariæ, ejusdemque confratriæ a quamplurimis recitarentur, sic ait: « Ecce jam desperaveram; sed tanta a viro Dei, Dominico scilicet, volo audire mirifica. » Itaque nobilium comitatus caterva ad ecclesiam properat, non pro sua conversione, sed tantum pro spectanda viri sancti novitate: ejus dum prædicationem audivisset, nondum conversus, sed timore vehementi agitatus ad propriam domum rediit. Altera sequitur festiva dies, in qua ecclesiam iterum iterare pro consuetudine cogitur, ubi Dominicum iterum reperit prædicantem: quem cum Dominicus esset intuitus, sciretque eum tantis sceleribus obnoxium, ut converti non posset, nisi exterior confusio adjuvaret, oravit Deum, dicens: « O Domine Jesu, videant isti, si placet tibi, qualis est iste, qui intrat ibi: » et subito, Deo volente, viderunt hunc baronem a dæmonibus ligatum et tractum horrendissime. Clamor oritur in sermone; abscondunt se videntes, non hominem, sed diabolum se videre existimantes: cumque in populo clamor et timor invalesceret, agnoscens Dominicus horam divinæ clementiæ, ad hunc baronem misit Rosarium beatæ Mariæ Virginis pulcherrimum, exhortans eum ad pœnitentiam, necnon ad recitandum hujusmodi Mariæ Rosarium. Accepit baro, ipsumque devote recitavit; sed supra modum timens, petit a sancto Dominico pro se fieri pœces apud Deum. Deinde confiteri petit; audi-

tur et absolvitur: et ex revelatione beatæ Mariæ facta Dominico, imponitur ei ab eodem pro pœnitentia, ut in dies unum Mariæ Rosarium persolvat; quod cum humiliter acceptasset, et confratriam Rosarii Virginis Mariæ, jussu Dominici, assumpsisset, proprium nomen libro hujusmodi fraternitatis propria manu inscribendo, subito illi, qui viderunt illum facie diabolica, cernebant nunc divino nutu aspectum angelicum, tribus sertis Rosarium pulcherrimis adornatum, propter tres Rosarii quinquagenas. Successu vero temporis, meritis gloriosissimæ Virginis Mariæ consecutus est gratiam, ut devotissimus efficeretur. Tandem, in cunctis agendis bene illuminatus, ac prospere agens, postquam uxorem, ac totam familiam induxisset ad frequentationem et assiduitatem prædicti Rosarii, una cum illis perseverando hoc sancto in proposito, prænuntiationem obitus sui et suorum a Virgine Maria obtinuit. Et apparentibus sibi Christo et Maria Virgine, promeruit hic peccator pœnitens, per idem Rosarium inter manus ejusdem Christi et Mariæ spiritum tradere, non sine multorum qui astabant singulari devotione, ex præsentia Domini Jesu et Virginis Mariæ.

Princeps quidam erat nobilis et potens tantum plenus vitiis, quantum rebus: cujus uxor divino judicio lumen oculorum amiserat, eo quod virum suum ad mala facienda frequenter instigabat. Sed et propter amorum iniquitates principes alii terram ipsius invadebant, omnia diripientes, omnia vastantes, ipsumque cum uxore ad quamdam civitatem alienam fugere compellentes. Accidit autem ut beatissimus Dominicus ad hanc civitatem prædicandi gratia declinaret, qui in die Nativitatis Christi egregium sermonem fecit in majori ecclesia, de Rosario gloriosæ Virginis Mariæ. Ad hanc etiam ecclesiam præfatus princeps, nomine Alphonsus, venit: audiens autem in prædicatione Dominici mira de dignitate et virtute Rosarii Virginis Mariæ; præsertim, quia quicumque hoc devote oraret, dominium, Virgine Maria juvante et protegente, obtineret super hostes suos, proposuit orare Rosarium Virginis gloriosæ. Prandio facto accersivit beatum Dominicum, et si vera essent, quæ de Rosarii virtute prædicaverat, interrogabat. Cui Dominicus: « Omnia, inquit, vera sunt, quæ de virtute Rosarii Virginis beatissimæ prædicavi, et tu si ipsum orare volueris, et confratriam ejusdem Rosarii recipere, polliceor tibi, quod omnia, quæ de virtute Rosarii prædicavi, senties, imo majora quam a me audisti. » Audiens Alphonsus hæc et credens, spopondit orare Virginis Mariæ Rosarium, et illius confratriam humiliter recepit. Post hæc Dominicus inde recessit; et Alphonsus quotidie ecclesiam frequentabat, suum Rosarium devote persolvens, atque in tali civitate, et in isto Virginis Mariæ servitio per integrum annum perseverabat. Anno revoluta, eodem die, quo Rosarium Mariæ, et

confratram ipsius susceperat, in ecclesia more solito Rosarium suum devote complexit, petens misericordiam et gratiam a Virgine gloriosa. Finita autem Missa majori, cum omnes ab ecclesia ad prandium recederent, Alphonsus solus in devotione sua in ecclesia permansit, et ecce apparuit ante eum virgo quædam pulcherrima, tenens in ulnis suis infantem speciosissimum. Qua visa, Alphonsus obstupuit vehementer: quæ dixit ad Alphonsum: « O Alphonse, ecce toto isto anno mihi in Rosario meo devote servisti; nunc veni tibi dare consolationem pro servitio, quod mihi exhibuisti: impetravi tibi remissionem omnium peccatorum tuorum a Filio meo, quem cernis in ulnis meis; insuper, habebis omnem gratiam, quam tibi sponsus meus Dominicus pollicitus est, imo majorem, si tamen perseveraveris in servitio meo: dabo etiam tibi Rosarium, quod semper tecum deferas, et non prævalebunt adversum te inimici tui: » deditque ei statim Rosarium miræ pulchritudinis, et confestim disparuit. Alphonsus tenens Rosarium, quod sibi Virgo Maria tradiderat, gaudensque et stupens, rediit ad uxorem suam, narravitque ei omnia quæ facta fuerant. Quæ noluit fidem præstare verbis sui mariti; ad quam ille: « Tange, inquit, Rosarium, quod Virgo Maria mihi donavit; quæ tangens statim visum recepit. Videns illa tantum miraculum, credidit, et Virginis gloriosæ Rosarium deinceps devotissime orare cepit. Post hoc Alphonsus exivit contra inimicos suos, quos omnes de sua terra ejecit, et omnia ablata recuperavit, ut in brevi nomen ejus longe lateque divulgatum sit; adeo ut principes et reges, qui bella gerebant contra infideles, certarent pro Alphonso: quia, cuicumque adhæsit, victoriam obtinuit: nullus in bello Alphonsum capere, nullus vulnerare, nullusque adversus eum prævalere potuit. At semper ante congressum pugnæ, Virginis gloriosæ Rosarium flexis genibus devote dicere consuevit; nec ullum voluit habere servum, qui Rosarium Virginis Mariæ dicere nollet: omnes quippe servos orare Rosarium Virginis Mariæ compellebat. Vidensque tantam Rosarii virtutem, fecit depingi et sculpi Rosaria in signis, in scutis et vexillis suis. Tandem volens Virgo Maria præstare præmium Alphonso, pro sibi exhibito servitio devoto, Alphonsus ægrotare cepit: hic ille maximam contritionem pro peccatis habuit, et confessionem suam de tota vita fecit. Cui quidam sacerdos, nomine Joannes, ecclesiastica ministrabat sacramenta, quæ postquam devotissime suscepit, apparuit ibidem Virgo Maria cum Filio suo, qui animam Alphonsi, prædicto sacerdote vidente, quasi columbam nive candidiorem susceperunt, et ad cælestia regna perduxerunt.

Romæ degebat Maria Hala, matrona nobilis genere, et domina satis magna coram mundo; sed eoram Deo major et nobilior virtutibus. Cui dum beatus Dominicus in sacramentali confessione im-

posuisset per annum unum quotidie orare Mariæ Rosarium (non tamen obligando eam ad peccatum mortale, si dimitteret; sed solummodo dando hoc ei augmentum gratiæ et meritum si hoc oraret), illa acceptare recusavit, dicens: « Alias orationes habeo, Pater, et jejunare solita sum, et etiam gere semper cilicium cum chorda catenata: et sic in dies per Romanas ecclesias pro indulgentiis discurrens, otium non habeo; et insuper confratrias multas habeo; propterea istius Rosarii onus assumere non audeo: spero etiam sanctorum meritis, et laboribus sine istius Rosarii recitatione et confratria me posse salvari. » Quod ille audiens, vehementer admiratus est, tantam istius femine devotionem et sanctitatem; laboravitque in persuadendo acceptance præfati Rosarii, sed nihil profecit. Cumque sic recessisset mulier a sancto viro, confundebatur hoc sibi, sub viro tantæ sanctitatis et famæ contigisse. Quapropter consilio Spiritus sancti interius inspirantis, per cuncta Romanæ urbis monasteria et hospitalia pergens, maximis cum eleemosynis supplicabat omnibus, quatenus pro sua causa singulari intercedere dignarentur. Nunquam sic vexata et tribulata fuit hæc sancta mulier. Ipsa quidem in somnis sæpius cernebat infernum apertum, quasi paratum ad se recipiendum, unde tanto oppressa timore fuit, ut vires et colorem amitteret. Cum intra dies circiter duodecim, nullibi reperiens auxilium, prope Minervam accessisset, et ibidem de Mariæ Rosario beatum Dominicum mirabilia prolixè prædicare audisset, in ecclesia ibidem mansit, ut ejus Missam mereretur audire. Et ecce, beato Dominico celebrante, mulier hæc subito ad superna in spiritu rapitur, ubi ad Dei judicium adducta, de inobedientia ad sanctum Dominicum fuit maxime reprehensa. Cumque per aliquot menses audivisset se condemnari ad sustinendum a dæmonibus pœnas gravissimas, et jam inenarrabilem pœnarum acerbiteriam experiri inciperet, ipsa in pœnis Mariæ Virginis pietatem rogitans, adiutorium ejus intensissime deprecabatur. Cui Virgo Maria apprens, et eam, apprehensa manu ejus dextera, de pœnis extrahens, dixit: « O filia, o filia, quia ex ignorantia inobediens fuisti, ideo misericordiam consequeris. » Tunc subito prædicta matrona vidit ipsum Dominicum quasi confessionem audientem, et Virginis Mariæ Rosaria pro penitentia imponentem; ex quibus Maria unum accipiens, dixit ei: « Ecce, filia, ponam hoc meum Rosarium in statera, contra universas tuas penitencias corporales. » Quod cum fecisset, et stateram, in qua ejus erant penitentia in aere usque ad æquivalentiam elevasset: « Ecce, inquit Maria, quantæ virtutis sit Rosarium meum: » et post hæc ostendit ei per aliam visionem, quod Rosarii sui confratria in tantum excellit sanctorum aliorum fraternitates, in quantum ipsa Maria omnes sanctos antecellit. Quod cum vidisset, et plura alia de laudibus Rosarii, et

de ejus confraternitate, per beatam Virginem Mariam audivisset enarrari, ait mulier : « Vae mihi peccatrici, quod tanta bona tamdiu ignoravi ! » Ad se igitur postea rediens, et beatum Dominicum ante transeuntem conspiciens, atque ad eum accedens, omnia quæ viderat et audiverat, enarravit ei, et pœnitentiam prius refutatam, una cum confratria ab eo devotissime suscepit, et ejusdem Rosarii in se et suis, quandiu vixit, faulrix et promotrix existit. Cui tandem beatissima Virgo Maria in morte apparuit, et animam ipsius ad supernam civitatem cum gloria dedit.

Beatum Patrem Dominicum, sacrum sanctissimi Rosarii recitandi ritum, populum edocentem, ac multo de ejus usu, atque commodo disserentem hæreticus cynico ore momorderat ac luserat : et ecce pœnam indi iduum fere flagitii comitem : tanta eum multitudo dæmonum invasit, ut totum credent harathrum migrasse. Post Dominico variis quæstionibus tetros miselli hominis incolas confundente, adfuit beata Virgo, magna spirituum armatorum copia : frequentatum est Psalterium, seu Rosarium : ad quodque *Ave Maria* quisque dæmonum cessit ; ita ut iis omnibus persolutis, hic etiam iniquis illis hospitibus solutus fuerit, ac plane exemptus.

Blanca, Franciæ regina, prolem mire ambiebat, ejusque defectu summopere angebatur, se reginam nihili existimans, nisi etiam regis mater diceretur. Consuluit Dominicum. Is, ut singularem erga divam Virginem affectum induceret, illudque ejus Rosarium evolveret, suavit. Cessit illa consilio, et ecce puellum parit, illum quem, cum dignitas, tum vero sanctitas in rege præpe incredibilis ad nos transmisit, Ludovicum, utpote quem non tam Blanca mater, quam Maria Virgo parturivit, cum hæc, ut illa pareret, dedit.

Fidelissimo famulo Virginis Mariæ sancto Dominico, magni Rosarii ejusdem Virginis mysterium publice apud Carcassonam annuntiante, innumera populi multitudo se totam tam sancto, devotoque servitio beatæ Virginis devovebat. Aliquis sectæ Albigensis hæreticus istud prospiciens, simul et ægre ferens, non modo devotum hoc exercitum, divique Dominici conciones damnabat ; verum etiam eo temeritatis et audaciæ prorupit, ut variis calumniis ipsum dire impeteret, tantique viri famam denigraret. Unde factum est, ut nonnullos hæreticos, qui et hæresim abjurare, et sacro beatæ Virginis servitio cultique se dedere cogitaverant, a sancto proposito retraxerit. Quamobrem beata Virgo Maria quibusdam signis manifestare cupiens, quam grata ista salutatio sibi esset, impetravit, ut justo Dei judicio in multorum dæmonum potestatem vir ille hæreticus veniret : ab his mirum in modum obsessus fuit ; adeo ut vestes suas omnes dentibus discerperet, aliisve modis insolitis rabiem suam ostenderet. Parentes illius eum colibere cupientes, eundem vi continuerunt, et non tantum funibus

(illico enim frangebantur), verum etiam catenis ferreis constrinxerunt. Ligatus ad eum modum vociferabatur, blasphemabat, omni genere idiomatum loquebatur, multorumque peccata publice detegebat. Istud parentes et amici ejus perspicientes, eum ad servum Dei beatum Dominicum deferre decreverunt, deprecantes, ut quemadmodum a pluribus jam ejecerat dæmonia, ita quoque ejus misereri dignaretur. Quo peracto, statim atque beatus Dominicus Rosarium coram universo populo (duodecim millia hominum excedere credebatur) multum depredicasset, atque concionem absolvisset, dæmoniacus iste hæreticus vi delatus est, et ad pedes sancti concionatoris adductus. Omnes autem ab ipso humillime petebant, ut ei hosti olim, offensam dimitteret atque ex illius corpore spiritus malignos depelleret. Res admiratione dignissima : namque in isto dæmoniaco corpore voces quasi plurium personarum inter se colloquentium audiebantur. Misertus illius sanctissimus Dominicus, toto audiente populo, inquit : « In nomine sanctissimæ Trinitatis, atque beatissimæ Virginis Mariæ, cultusque ipsius, de quo jam verba feci, vobis, o maligni spiritus, præcipio, ut quæstionibus a me vobis proponendis, coram omni populo dilucide respondeatis : primum igitur quæro a vobis, cur hunc hominem ingressi fueritis, quotque numero diaboli in ipso resideatis. » Post multos et graves ululatus tandem responderunt : « Prima causa, propter quam homo iste a nobis obsidetur, est peccatum irreverentiæ in Virginem Dei Matrem ab ipso commissum, quod quidem nos summo odio prosequimur. Secunda causa est ipsius incredulitas : ante enim unum mensem pessimus hic hæreticus, tibi eodem modo, quo nunc concionanti, noluit fidem adhibere, monitionesque tuas contemnens, teipsum derisionibus et cachinnis persecutus, tibi ausus est in concionibus contradicere, hæresisque suæ sectarios adversum te commovere : quamobrem justo Dei judicio coacti, usque ad quindecim millia (eo quod contra Psalterium Virginis Mariæ loqui præsumpsisset) ingressi sumus : neque id sponte nostra actum est, sed nobis plane invitis : nam quantum ad nos attinet, ipsum ingressu nostro torquere minime prætendebamus, propter lucrum quod per ipsum reportabamus, utpote, qui tot animas nobis seducebat. » Interroganti porro beato Dominico, cur usque ad quindecim millia illum obsedissent, responderunt : « Propter quindecim decades sanctissimi Rosarii, contra quas male sanus blaterabat. » Post multas interrogationes et responsiones quæsitiv beatum Dominicum, Quis esset sanctus in cælo, quem ipsi magis formidarent, et quem homines maxime glorificare, diligere et colere deberent. Hac petitione audita, omnes simul dæmones tam horribiliter irrugierunt, ut homines consternati in pavimentum corruerint. Ibi beatus Dominicus cunctis silentio imposito, omnes animavit ; sed tamen a dæmonibus hæc verba audivit :

« O Dominice, Dominice, miserere nobis, pollicemurque nos nunquam tibi nocituros : cur tantopere cruciatibus et tormentis nostris oblectaris ? Tibi sufficiat poena, quam ex inferno sustinemus. » His Dominicus ait : « Torquere vos non desinam, donec quaestioni propositae satisfeceritis. » Orabant interim daemones, ne id publice in tanta hominum multitudine edicerent, et quod ingentem jacturam inferno futuram affirmarent. Cæterum, Dominicus in terra prostratus, divam Dei Parentem per virtutem sanctissimi Rosarii interpellebat, ut hos verum propalare compelleret. Hic ex auribus, naribus et ore hominis festum flammam erupit, nullum tamen læsit ; daemones autem Dominico dixerunt : « Per Passionem Jesu Christi, et per merita ejus Matris, necnon per suffragia Ecclesiae Dei te rogamus, ut nos hinc abire permittas : nam angeli sancti, istud quod quaeris, cum tibi libuerit, statim revelabunt : quantum ad nos attinet, cum falsi et simus et judicemur, nullam Christiani nobis adhibebunt fidem. » Hæc aereæ potestates excusabant : cum beatus Dominicus iterum sanctissimam Virginem Matrem imploraret, ut eos puram et sinceram veritatem renuntiare compelleret. Finita oratione, subito apparuerunt plusquam centum angeli, armis aureis succincti, inque eorum medio gloriosissima Dei Mater, quæ virga aurea, quam manibus ferebat, daemniacum percussit, jussitque, ut vera enuntiaret, quæcunque Dominicus inquireret. Ibi daemones exclamare cœperunt : « O inimica nostra, o nostra damnatrix, o confusio nostra ! Quare de cœlo descendisti, ut nos hic torqueres ? Nunc per te, quæ infernum evacuas, et pro peccatoribus tanquam potens advocata intercedis ; o via cœli certissima et securissima, cogimur sine mora totam rei annuntiare veritatem. Nunc declarandum est nobis, simulque publicandum ipsum medium, et modus quo nos ipsi confundemur : unde vae, et maledictio in æternum nostris tenebrarum principibus. Audite igitur vos Christiani : Hæc Christi Mater potens est nimis in præservandis suis servis, quominus præcipites in barathrum inferni ruant. Illa est, quæ dissipat, ut sol tenebras, omnes nostras fallacias : illa enervat, et ad nihilum redigit omnia nostra machinamenta. Fatemur coacti, neminem nobiscum damnari, qui in ejus sancto cultu et pio obsequio devotus perseverat. Unicum ejus suspirium ab ipsa, et per ipsam sanctissimæ Trinitati oblatum, superat et excedit omnium sanctorum preces, magisque eam reformidamus, quam omnes paradisi cives : neque contra fideles ejus servos quidquam possumus prævalere. Notum sit etiam vobis, plurimos Christianos, in hora mortis ipsam invocantes, contra jura salvari ; nisque Marietta ista obstitisset, nostrosque conatus repressisset, a longo jam tempore Ecclesiam exterminassemus : nam sæpissime universos Ecclesie status et ordines a fide seduxissemus. Amplius etiam necessitate compulsi renuntiamus : nullum in sancto exercitio

sanctissimi Rosarii perseverantem, æternos inferni subire cruciatus ; ipsa enim devotis servis suis veram impetrat contritionem ; qua ratione sit, ut et peccata sua confiteantur, et eorundem indulgentiam a Domino consequantur. » Dixerant ista daemones. Divus autem Dominicus singulos de populo hortatus est, ut clara voce, et tractim Rosarium beatissimæ Virginis recitarent. Recitabat et ipse maxima cum devotione : et tunc, o miraculum ingens ! ad singulas Salutationes angelicas, multitudo copiosa daemonum e corpore hæretici, in specie carbonum ardentium erumpebat. His ad eum modum transactis, Virgo et Mater sanctissima suam populo impertivit benedictionem ; eaque disparente, homo ille a daemonio liberatus, occasionem hæreticis dedit, ut multi ex ipsis ad fidem conversi, hæresim abjurarint, studioseque sanctissimum Rosarium recitantes, totos se cultui beatissimæ Dei Parentis devoverint.

Divo Dominico Parisiis concionante, vir quidam summæ potestatis, et opum maximarum in eadem urbe commorabatur, vitiis omnibus, sed maxime libidini deditus. Habebat autem in matrimonio feminam sanctitatis laude percelebrem, ex Galliae regum stirpe generatam. Quæ et ex perdita mariti vita, et ex ipsa pellicum naturali invidentia, gravem animo capiebat dolorem. Hæc super hac re divum Dominicum convenit ; ille autem hujus mulieris ægritudinem et animi dolorem sacra Rosarii rosa curavit, quam de manu Virginis accepisset, et salutarium calculorum sodalitus persuaso, animum ab illo mœrore ad lætitiâ jucunditatemque perduxit : quin et ipse suum Rosarium matronæ dedit, ac post quindecim dies, quos in eo pervolutando positura esset, mariti nocte dormientis, ut capiti supponeret, admonuit. Hoc illa munere accepto, domum spe plena revertitur, ac sacri funiculi globulos omnes pie ac religiose, ut erat jussa, precando percurrit : quo evoluta tempore, sub quiescentis conjugis pulvinari locat, remque totam Deo ejusque beatissimæ Matri commendat. Qua primum nocte Rosarium suppositum est, vir ille primarius contremuisse dicitur, et vim ingentem lacrymarum profudisse, inque uxoris manibus et gremio totum se lamentis dedisse. Cumque in somnis ostensæ ei fuissent divinitus luxuriosorum pœnæ, ubi e somno evigilavit, magno cum doloris sensu uxori sincerum amorem, fidemque pollicitus est conjugalem. Vitæ itaque novitatem auspicatus a confessione, divo audiente Dominico in sodalium refatus est numerum, tanta cum firmitate, ut Rosarium nunquam de manibus deponeret : ubique locorum Rosarii tenax recitator laudatorque fuit, atque ejus devotionem maxime in Gallia promovit. Longo demum annorum spatio evoluta, utrumque conjugem uno tempore mors exstinxit. Maria Dei Parentis evolantes utriusque in cœlum animas deduxit, Parisiensis autem templi primarii una atque eadem sepultura corpora contextit.

Cuidam a Satana insessæ mulieri, Benedictæ nomine, orationem sanctissimi Rosarii Dominicus commendavit, quam cum illa frequentius repeteret, ex pronuntiatione nominis Mariani, in vexatione dæmoniaca non modicum levamen sentiebat. Tandem ab impuro liberata, tantam gratiam a Deo præmeruit, ut multa recondita illi Deus revelaret. Hæc die quadam, cum beatus Dominicus sacris operaretur, vidit illum Christi sacris vulneribus, et spinea corona insignitum; cœlique Regiam præsentem atque assidentem: post vero sacræ hostiæ consecrationem, ipsum super altari Christum magna in cruce extensum, suo cruore ex omnibus partibus corporis effluente, Dominicum respergentem. Eodem momento temporis vidit Dei Genitricem Mariam Virginem, partem hostiæ et sanguinis Christi accipientem, et Dominico sibi familiarissimo communicantem, in signum summæ et singularissimæ amicitiae, eumque juvantem ad vestes Ecclesiæ deponendum.

Erat Romæ formosa et magni nominis prostituta, cui Catharinæ fuit nomen, cognomento Pulchræ, ad quam, propter elegantiam morum et formæ, et exquisitum corporis cultum, frequens juvenus confluebat. Hæc, licet corruptis moribus quamplurimos corrumpere, divum tamen Dominicum concionantem libens audiebat, et orationem sanctissimi Rosarii ab eo edocta, frequentissime in ecclesiam veniens, recitabat. Die quadam per urbem circumeunti, juvenis quidam venustus obviam factus, et quid circumiret, et num domum non haberet, inquisivit. Respondit illa, quod ex re erat; et ad domum primo, deinde ad congressum invitavit. Cum cœnam apposuisset, mirum visu! omnia quæ juvenis tangebat, sanguis inficiebat. Stupuit illa, et quid rei esset, interrogavit. Ibi ille: « An, inquit, ignoras, Catharina, non debere verum Christianum quidquam esse aut bibere, quod non sit Christi sanguine tinctum? » Tunc meretrix: « Puto te esse quempiam venerabilem virum. » Cui ille: « Qui sim non ignorabis, ubi cubiculum intraverimus. » Intraverunt ambo; prior illa lectum insiliit, atque juvenem invitavit: tunc ille repente in alium mutatus, fossosum quinque vulneribus et flagris laceratum corpus, caput vero corona spinea oneratum, brachia autem cruce oppressa ostendit, atque Catharinam exterritam compellavit: « Adhibe, dicens, tandem, o infelix, tuæ lasciviæ modum, et finem facito insaniendi: aspice me, et vide, quam dira pro te supplicia sim passus. » Interim hæc dicens, tanquam sol resplenduit, et ex quinque vulneribus emissio fulgore, hæc ait: « Desine, o Catharina, desine jam insanire, et quæ vidisti, mente reconde, atque tandem ad meliorem mentem redi. » Hæc audiens, et aspiciens illa, libidinari desiit, et castitatis proposito assumpto, ad tantam perfectio-

nem evasit, ut aliquando diva Deiparens, una cum sancta Catharina martyre ei apparuerit, et modum pœnitentiæ præscripserit. Cum autem hæc miraretur Dominicus, quod tam projecta paulo ante meretrix, ad tantum sanctitatis gradum et excellentiam pervenisset, diva Virgo se illi obijciens: « An ignoras, inquit, fili mi, me advocatam peccatorum esse? an vero non consideras meum dulcem Natum omnibus sincere pœnitentibus ad mea vota indulgere? Ista tibi satis esto ad exemplum, ne quis perditorum unquam desperet: si modo meo patrocinio sese commiserit, atque piam hanc orationem (Rosarium insinuans) non labiis tantum, sed imitatione et opere expresserit. »

In regno Aragoniæ fuit quædam puella, nobilitate generis, atque formæ præstantia insignis, cui nomen Alexandræ. Eam in sodalitatem sanctissimi Rosarii ascriptam, contigit sæpe sæpius, propter cœqualium puellarum conversationem et corporis cultum, plus nimium orandi præscriptam formulam intermittere non nunquam. Duos rivales habebat, qui eam deperibant, et cum potiri non possent, in singulari certamine sese occiderant. Aliquis consanguineorum alterius adolescentis, ægre ferens propter vultum puellæ interemptum esse illum, noctu Alexandram invaserat, et confiteri postulanti, cervices præciderat, atque caput recisum in propinquum puteum dejecerat. Quinque menses abierant, cum sanctus Dominicus a sanctissima Deipara admonitus, puteum accessit, Alexandramque vocavit. Miranda res secuta est: puellæ caput, multis qui ad spectaculum conveniant præsentibus, vitæ restitutum, ab imo puteo rursum ascendit, adeo recens habens vulnus, ac si eadem hora recisum esset; et oculis in beatum Dominicum intentis, ait: « Cupio, Pater, mea delicta confiteri. » Facta non solum ejusce rei, sed sacræ etiam Eucharistiæ compos, mira admiranda renuntiavit, biduo supervixit. Quinto decimo deinde die divo Dominico apparens, in claritatem stellæ sese efformatam objecit; et legatione se eorum, qui ex purgatoriis cruciantur pœnis fungi dixit, ut moneret superstites, qui in hanc sodalitatem nomina inscriberent, cum et angeli mirum in modum recrearentur, et Regina cœlorum Maria vehementius exsultaret, a tam pio orationis instituto.

Erat virgo, nomine Benedicta, filia comitis nobilissimi in regno Hispaniæ, ejusdem sancti patriarchæ Dominici cognata; fuitque vane in domo parentum educata cum omni gloria mundana. Erat corpore pulcherrima, elegantissima et fortissima; ultraque multas alias corpore excelsa, doctaque in omni vanitate sæculi, et mundana éloquentia: insuper, cantare modo mirabili scivit. Quinimo, cum fortissima esset, in hastiludiis sic edocta fuit, ut in talibus nullum reperiret victorem. Quod autem gravius est, cum gratiis mundanis

redundaret, dissolutissima in habitu fuit, semper in choreis, duellis, spectaculis existens, cunctosque ad amorem sui alliciebat. Veniebantque quamplurimi ex diversis regni partibus sola ejus fama allecti: imo etiam per convivia nobilium, pater et mater pro carminibus et choreis ducendis, etiam de nocte eam deducebant, ut videlicet, verbis et responsis suis convivas latificaret. Cumque ista fierent, et jam quasi viginti annorum esset, quidam miles, sic vagam eam prospiciens, de illa tentatus, cogitavit qualiter illam decipere posset. Decepit denique, filiumque in suæ totius prosapiæ, et suam infamiam concepit Benedicta, peperitque in domo paterna. Flevit illa, parentes quoque, et omnes qui illam noverant. Cum igitur a servis et ancillis domus opprobria et irrisiones quamplurimas pateretur, et a patre auctorem stupri perquirente, scorpionibus gravissime caderetur, et nullo pacto vellet indicare, tanquam animosa: tandem jam nimium quasi deficeret, flagellata ait patri: « Convoca, pater, domum tuam totam, et hujusmodi sceleris indicabo nunc indubie auctorem. » Cumque omnes advenissent, illa coram omnibus ait: « Tu, pater, es solus, qui hunc genuisti filium, et tu, mater mea, ipsa es, et nulla alia quæ ipsum peperisti. » Et cum omnes stupeant, ait illa: « Ne miremini, nobilissimi proceres, quia hoc de patre meo et de matre mea dixi; quoniam hi sunt, qui in omni pompa et vanitate ad universa regni spectacula me, quasi in principem vanitatum deducetes, instituerunt. » Propterea ait illis: « Filium nutrite vestrum: nam ex quo me sic contemnitis, quare me tale quid facere fecistis? Jam exhinc volo discedere: valete; toti mundo publica manebo: » sicque desperans, cunctis domus paternæ offensis, et immenso odio repletis, in regno Hispaniarum est effecta publica meretrix. Septem annis omni voluptati et impudiciæ se conferens, cunctos fere ad se concitavit: nam solemnissima facta est meretrix, ob hoc etiam ditissima effecta, domicellas hujus facinoris coacervavit, ut quasi ducissa una de maximis putaretur. Habuit famulos, quasi milites ornatissimos, et in omnibus duellis astabat summa cum pompa, eratque duellantium, post victoriam, fœda consolatio. Quinimo cum sciret perfectissime omnem artem militandi, ipsa in armis contra quoscunque in duellis pugnabat, et lancea sua omnes sigillatim devincebat. Cum igitur duellum quoddam uno tempore ipsamet intrasset, dictum fuit hoc Dominico sanctissimo, ejus videlicet cognato, quod ibi esset una mulier duellans, quæ plus prædicaret una die, quam ipse prædicare posset uno mense. Ad illam igitur clam accedens, ait: « O filia, satis mundo deservisti; servi nunc, quæso, Creatori tuo. » Adducebat tunc de Christo et de sanctis ejus quamplurima exempla, quæ cuncta tanquam deliramenta sprexit, dicens: « O Dominice, Dominice, si me, vel unam de ancillis meis haberes in

privato, aliud faceres, quam nunc me facere doces. » Cui ille: « O filia, filia, die tertio in proximo futuro de his inter te et me Deus judicabit. » Mirares, et omnibus mortalibus stupenda! die tertia mulier illa sex mala incurrit: nam die illa omnium sensuum vivacitatem perdidit, adeo ut pene rabida esset effecta: ob hoc mox contemnebatur ab omnibus, suique famuli, cunctis direptis bonis suis, pauperem illam solam reliquerunt, semper impatientem, et Deum blasphemantem. Sic ergo Benedicta, Evæ filia, post tantam gloriam, cujus finis est carnalis voluptas, primam Evæ maledictionem habuit, videlicet, sensuum perditionem. Secunda hebdomada, secundam Evæ maledictionem incurrit, scilicet, ignobilitatem. Post hæc, statim tertio, similiter tertiam Evæ maledictionem, videlicet, inhonationem; quoniam omnes qui eam cognoscebant, in nullo ei compatiens, eam subsannabant, irridebant; et parvuli pueri, ut in fatuam, lutum et lapides in eam projecerunt, et nemo eos cohiebat. Quarta hebdomada, cum in nullo se emendaret, et Deum ex impatientia blasphemaret, subito lepra horribilissima est percussa, cunctæque carnes ejus computruerunt, tantusque fœtor ex illa emanabat, ut nullus mortalium hunc sufferre æquanimiter posset, adeo ut esset sibimetipsi intolerabilis, quæ olim florida et fragrans aromatis redolebat. Postmodum autem, cum nec sic se emendaret, quintam maledictionem Evæ conquisivit, corporis imbecillitatem ac impotentiam. Nam hæc illa, quæ olim ut duo homines fortissimi, et amplius fortis erat et robusta, facta est tam imbecillis corpore, ut nec manum nec pedem movere, imo nec se ipsam pascere posset, sed in tugurio longe ab hominibus separato, sola derelicta est. Devotam tamen unam et sanctam (Deo miserante) recepit et habuit famulam, quæ, ut poterat, ei propter Deum deserviens, impendebat ei obsequia necessaria, eratque nulli alteri cura de illa, cum omnes eam fugerent, sicut Dei maledictionem, cunctique dicerent: « Damnum esse ei in aliquo subvenire; quippe quæ tanta mala fecit in mundo, et tot animas perdidit vanitatibus et luxuriis suis. » Trium annorum spatio jacuit in cœno propriorum stercoreum suorum, in tantum cruciata, ut assiduitate adhæSIONIS et decubationis ad cubile, carnes ejus essent corrosæ et vermibus conspersæ. Consequenter sextam maledictionem Evæ habuit, infamiam universalem; adeo ut proverbium in illis terris de illa publice curreret. Cum enim aliquis voluisset alteri majus malum imprecari, dicebat in hunc modum: « Faciat tibi Dominus, sicut Benedictæ facere dignatus est. » Cum igitur in fine trium annorum sanctus Dominicus prædicando ad illa loca rediisset, Benedictam visitavit, eidemque imponenti dixit: « O filia, elige quod vis, aut mori intra mensem, et sic intrare gehennam sempiternam; aut commendare te Virgini Mariæ, et dicere omni die Rosarium ejus. » Persuasitque

devote agendo, ut se poneret totis viribus in communicationem confratriæ Virginis Mariæ, ut sic saltem meritis ejus posset juvari, perdita recuperare, et etiam ad majora pervenire. Quæ audiens territa simul et compuncta, proposuit Rosarium dicere, et confratriam illam intrare : rogavitque Dominicum, quatenus posset modo debito ab eo informari, ut quantocius incipere et dicere posset. Sic igitur post sex mala Evæ incepit in Dei gratia per Virginem Mariam sex suscipere beneficia. Nam in fine primæ hebdomadæ, postquam incepit Rosarium dicere, omnis vigor sensus perfectissime est ei restitutus, cum augmento scientiæ, virtutum et morum. In fine vero secundæ hebdomadæ, fuit nobilitata, per hoc quod nobiles cœperunt eam visitare, et proventus nobilium ei donare. In fine vero tertiæ hebdomadæ, tugurium ejus totum videbatur lucidum singulis noctibus, audiebanturque voces angelorum de pœnitentiæ ejus canentium et lætantium ; adeo ut universi eam honorare cœperint, et ita, quæ sic prius erat confusa, velociter a beata Virgine sic mirifice est honorata. In fine autem quartæ hebdomadæ, Virgo Maria apparens ei et suo lacte virgineo totum corpus ejus liniens, a lepra eam curavit, pristinamque ei cum augmento pulchritudinem reparavit. Sub quintæ finem hebdomadæ, rursum apparens Deipara, potum ei præbuit, ex cujus gustu robustior, quam fuit ante, evasit, ut robur facile virorum quatuor justum haberet. Ad sextæ finem hebdomadæ, ipsius fama deperdita, in integrum est ei restituta, ut una in ore omnium maxima cum laude celebraretur, ut de ejus salute, tum admirarentur, tum gauderent, tum eidem gratularentur ; et vero multis donis gratiosior, quam prius apparuit. Fama igitur ejus cognita, rex quidam admiratione raptus, et in Deiparam devotione et reverentia in ipsam, statuit ipse secum et constanter affirmavit propalam, aliam se in uxorem ducturum nullam, præter Benedictam. Proceres obstupuerunt omnes, coram quibus sponsalia regifice protinus celebrantur : atque ea ratione totius ejus et personæ et prosapiæ abolita fuit infamia. Ut vero jam regina rerum pariter cum rege potita fuit, prima ipsi cura, regnum totum ad Deiparæ reducere cultum atque inducere Rosarium. Continuo constructæ olim, quæ in regno fuerunt ecclesiæ Parthenicæ, per ipsam copiosius dotantur, lateque prædicatur Rosarium, ac læte a cunctis accipitur. Bellis regnum intus in visceribus æstuabat, ac circum undique bella tonabant a Saracenis : rex longis fessus malis bellorum, reginam experitur sibi divinitus submissam. Et ipsa illa spiritus plena Dei bellantis sic regem consolabatur : « Domine, mi rex, si ita placet, unum oro, ut regni sceptrum, clavumque moderetur, remque gerat publicam, in pace, bella mihi committat. Verum, quod ego ad Rosarium oratura fuisssem, id tua majestas rite persolvi curet nomine meo : per manum feminae Deus hostium dejiciet

superbiam. Crede, mi rex, hæc in dextra validius mihi robur inesse, quam in vestro corpore toto vigere possit. » Assensit rex, rem numine divino geri sentiens et ad postulata annuit. Nulla dies erat, qua non regina prius diceret Rosarium, quam in aciem prodiret, eodem et exercitum suum cohortata est, nec vel curam avertere alio quemquam permisit, quin secum tempus certum Rosario recitando impenderent : ipsa vero suis precationibus secretas adhibebat pœnitentias : atque ita in campum in hostes invadens, obvios quosque fudit, fugavitque : nec raro accidit, ut jam fusi, fugatique essent, antequam ipsa appareret. Nimirum hæc vis Rosarii est, Deiparæ patrocinium, non certum duntaxat, sed ita frequens erat, ut solemne videretur, a centum regis quandoque adversariorum mille fusos fuisse ; alias a quinque, hostes centum ; a quingentis item alias ad tria fere millia hostium cæsa occubuisse.

Nihil vero celebratius ore omnium ferebatur, quam reginæ in bellis summa felicitas atque victoria. Has ipsi soldano sui Saraceni dilaudare nunquam satis poterant, ut apud ipsum in summa esset admiratione pariter et veneratione. Ut pax reddita regno fuit, jam omnis reginæ cura et industria eo incumbibat, ut beatæ Mariæ Virginis cultum in Rosario, jam regno toto celebratum, ad perpetuam constantiam stabiliret, ejusdemque confraternitatem promoveret. Et inde ut longiorem vitam sancte duxit, demum a Patrona præmonita mortis fuit, idque die quinquagesimo supra centesimum ante supremam diem. In ipsa morte conspicuum habuit Jesum et Mariam ipsam dulcissimè visitantes, ut fatis perfuncta cessit : mirabile dictu ! visu, audituque mirabilius, aere circum universo variæ dulcisonæ castrum nunc advolitabant avienæ, nunc gregatim sedebant cum suavissimo concentu.

Istud quoque exemplum referam, de quadam nobili comitissa Dominica. Hæc post primas nuptias, primo defuncto marito, a mariti consanguineis modis inauditis est perturbata : nam illius civitates et castra diripientes, universa vastarunt ; at illa mortis timens jacula, in desertum sola digressa, ibi tandem desperans, gladium arripuit, et ter loca per incerta se in pectoribus confodit. Resupina præ doloribus concidens, manus extendit, pedes dejecit, et cuncta adsunt mortis indicia : et heu ! tartarorum legiones intuetur. Solebat autem juvenula, ex beati Dominici prædicatione audita, Rosarium orare Virginis Mariæ. Ipsa enim de manibus sancti Dominici in Hispaniis Rosarium acceperat Virginis Mariæ ; sed adveniente seculari potentia, Rosarium postposuit in voto et verbo, quamvis in zona, et collo regale semper portaret Psalterium. Mira res ! instante mortis articulo terrifico, adfuit beata Virgo Maria, tribus pulcherri-
mis comitata puellis ; earum conductor eum baculo sanctus Dominicus astabat, legiones tartaricas gradibus percutiens ictibus, quæ et jectum Dominici

non ferentes potentiam, advenientibus diffugientes latissimam præbuere viam. Tunc beata Maria ad Evæ filiam conversa inquit : « O filia, filia, mei es oblita, et ecce in tua miseria et necessitate, tui misericordissime sum recordata. Dudum in juventute me in Rosario meo salutabas, meritis singularissimi mei sponsi, et prædicatoris Dominici : nunc autem per tempora multa post tergum tuum me projecisti. Sed quia charissimus meorum amicorum Dominicus pro te rogavit, audi nunc vocem meam : si spondes mihi Rosarium offerre meum, et vitam restaurabo tibi, et universa, quæ perdidisti, adjiciam bona. » Tunc moritura, imo moriens, non voce, sed mente promittit se hoc facturam, mandatque Maria Dominico, ut id præstaret ; qui appropinquans morituræ, tangit ejus vulnera, et ait : « Quia tres quinquagenas dereliquisti, tria mortifera vulnera es permissa incurrere : nunc quia dudum orasti, et proponis dimissas resumere, tria salutis tibi dantur remedia. » Continuo, quæ fuit mortua, aut tanquam mortua, surrexit sanissima, et quia fuit vestimentis denudata, sanctus Dominicus vestimenta uxoris illius tyranni, terram hujus dominæ possidentis, tribuit, atque illam cum apparenti comitiva ad palatium reducit proprium : ubi tandem Virginis Mariæ et Dominici potentia cuncta recepit perdita. Tanti postea fervoris fuit erga Rosarium beatæ Virginis Mariæ, ut in maximis festivitibus, suis in palatiis idem per seipsam prædicaret, et universos ad dicendum hoc hortaretur et cogeret, pulchra cunctis dans Rosaria. Denique vivens sancte in posterum gloriosa morte est defuncta, cui gloriosissima Virgo Maria apparuit cum sancto Dominico, qui animam illius ad sidera tulerunt.

Antequam ad dicendum sese comparatum accingeret sanctus Dominicus, in suetas Rosarii preces sese dabat, impensius orans Numen, ut eum menti conceptum infunderet, qui populo salutarior, magisque necessarius accideret. Orationem coronariam excipiebat sacrum Missæ sacrificium, quod vix unquam absque raptu, vel revelatione peragebat. In Britannia celebrans, dum sacramentum elevatum supra verticem præbet adorandum, ecce tibi manus inter sacerdotales ipsum Dominum Jesum, non jam specie velatum panis solum, sed puellum pusillum ætulatæ, qua a diva Matre lactatus fuerat, uberibus de cælo plenis, manifeste conspiciantur suis ipsi oculis universi : simul in eodem uno contuitu cernebant clare, distincte et vere, in solari quasi luce, mulierem amictam sole et duodecim stellis coronatam, qualem in Apocalypsi sanctus Joannes conspexit. Visa Dei Mater pendentem ad ubera Parvulum lactare, eademque Domina pietatis manu Filii accepta populum signo crucis consignare. In calicis vero elevatione iterato, et manifeste omnes viderunt mundi Salvatorem Jesum, ea prorsus specie, qua in cruce pependit crucifixum, in ipso calice benedictionis. Viderunt

etiam sanctam Mariam astantem, sanguinem Filii excipientem, eumque super mundum aspergentem in ipsius sanationem ac salutem.

In majori Parisiensium æde, Dei Genitricis, ac intemeratæ Virginis Mariæ honori sacra et dicata, aliquando pro concione verba facturus sanctus Dominicus, accurata se cura et curiositate etiam, ad dicendum se comparabat, non ulla stimulante ad jactantiam vanitate, sed ob auditorum facultatem doctissimorum, ob amplissimi consessus dignitatem, ob frequentiam omnis ordinis ac status ornatissimam, et vero multo maxime ob manifestiorem, solidioremque veritatis evidentiam demonstrandam, animisque sic imprimendam, ut optatus inde fructus Deo constaret. Cum igitur pro more suo ante concionem, ad unius horæ spatium, quodam in sacello post altare majus in orationem se conjecisset, in Rosario suo persolvendam ; ecce confestim extra se factus per raptum, manifesto in lumine contuebatur se coram amicam suam, quam sibi quæsit a juventute sponsam charissimam Dei Genitricem, quæ manu libellum gestans, Dominico obtulit, dicens : « Dilectissime sponse Dominice, et si bonum est, quod prædicare disposuisti, sermonem tamen longe meliorem, mihi que gratiorem ad te affero (sermo autem fuit de Salutatione angelica). » Dixit, et Dominico incredibili lætitia perfuso, in cælum abiit ; at non abiit : nam cum pro sacris rostris Dominicus diceret, Alma patrona, Maria continuo lateri ejus assistens hæsit. Ipsa velut ex libro verba ei singula prælegens, suggestit dictatrix. Ipsa vires, animumque, spiritumque suffecit confortatrix et voci dedit vocem virtutis. Neque aliter dicta cadebant ad aures, ac animos auditorum ac ignea tela. Quo sermone, velut injecto reti retiarius, pene totam urbem Parisiensem comprehendit Dominicus, tanto cum fructu, ut permagnæ sint animorum consecutæ mutationes, et apud incolas et externos, usus, cultus, veneratioque Rosarii passim omni regno crebrescere cœperit perque singulas pene populi familias ac domus pervulgari. In primis autem lectissimum studiosæ juventutis florem, illius fervor prædicationis ita maturescere fecit, ut flante spiritu Dei, ad altiora novi instituti prædicatorii evoleret. Ac nec tunc solum Deiparam sapientiæ doctricem habuit Dominicus ; nam Tancredus Senensis in ordinem Prædicatorum cooptari expetiit, quod Senis in patria beato Dominico concionanti adesse vidit, in dexteram aurem, quæ diceret, suggerentem, atque ipsi ut illum sequeretur indicantem.

Habuit sanctus Dominicus donum linguarum, ita ut loqui nosset ac posset linguam cujuscunque nationis. Hanc vero facultatem sua apud Filium gratia eidem Dominico impetravit Deipara ; ut ipsa beato Alano Rupensi revelare dignata est his verbis : « Ego sponso meo Dominico, mea apud Filium gratia, facultatem loquendi omnibus linguis impetravi, qua tunc uti libere valebat, cum ad

salutem animæ, aut plurium intererat. Hinc in quamcunque externam nationem inferebat pedem, gratia prædicandi, ejusdem continuo gentis linguam callebat, et merito; nusquam enim sese conferebat, nisi ut apostolus Domini, quo eum Spiritus agebat. Missus enim fuerat velut ad mundum, jam refrigescente charitate moribundum, ut ipsum resuscitaret. » Sic Deipara.

Narrat Joannes de Monte in *Mariali*, de celebri quodam eximæ scientiæ viro, qui nostra, inquit, memoria (cum sanctus Dominicus et sanctus Franciscus suis orbem prædicationibus, pariter exemplis et miraculis illustrarent) Dei clementia raptus in cœlestia, prægrande volumen aspexerit, quod clara in luce ad instar solis, circum radiis effulgentibus correptum resplendebat, in quo confraternitatis de Rosario fratrum et sororum nomina, pereleganti forma præscripta visebantur. Scriptores autem sanctum Dominicum, et sanctum Franciscum assidere visos; quippe qui omni conatu, et zelo indefesso, suæ peregrinationis ac prædicationis tempore, quamplurimos ad idem divini cultus studium vocare et accendere certatim allaborabant. Ritum vero inscriptionis, sanctus Pater Dominicus omni cura diligentiaque observabat, ipse quotquot erant præordinati conscribebat; unde merito per Hispaniam et Italiam in ipsa festivitate sancto Dominico sacra et solemni, confraternitatis Rosarii fratrum et sororum nomina in oratorio ipsius confraternitatis, aut parœcia, publico ex libro recitabantur, ut qui nominum eorumdem fratrum, et sororum scriba, tantæque confraternitatis innovatæ reparator, ac mirificus illustrator exstitisset.

Eidem sancto Dominico perquam familiare fuit, peneque solemne, pœnitentibus suis Rosarii persuadere usum, aut in ulteriorem satisfactionem pœnitentiæ injungere, non per obligationem, sed ad devotionem pro cumulo meritorum, atque hoc non sine eximio animarum fructu.

Davidis Psalmos sic in choro psallere solebat Dominicus, ut sibi ad aræ dextram stare Christum, ad sinistram aræ beatam Mariam imaginaretur, ad quos alternatim Psalmos intentione dirigebat.

Voluit, præscripsitque suis Romana in urbe, ut sub vesperum, Matrem suam, Matrem misericordiæ, orbis Reginam, Mariam sanctissimam utpote Divinitati proximum numen, per hymnum *Salve Regina*, demisse, flexis genibus consalutarent. Ita quippe in Sanctæ Sabinæ virorum, et in Sancti Sixti virginum cœnobiis ipse constituit, quod refert Theodoricus Apoldianus lib. de ejus Vita II, cap. 13, in hunc modum: « Per id tempus antiphona *Salve Regina* in cœnobio fratrum et sororum Romæ, flexis genibus sine cantu dicebatur. »

In Deiparam Virginem tam ardenti pietate fervebat Dominicus, ut in ea sola, secundum Deum, spem omnem collocaret. Ejus nomen illi erat melle

dulcius, eamque rebus gerendis ducem atque auspiciem asciscibat. Ad ejus venerationem tum omnes homines, tum filios suos prædicatores enixe hortabatur; quibus egregie prospectum esse existimabat, si spretis calcatisque mundi opibus, sola Virginis devotione affluentes relinqueret. Hi sane exemplo sanctissimi Parentis juxta ejus mentem, et decretum, diu noctuque se exercuerunt in cultu beatæ Virginis, quam venerabantur tanto devotionis affectu, tam certa opis consequendæ fiducia, tam inexplebili desiderio majestatis contemplandæ, ut verbis explicari non possit, et vix aut ne vix quidem cogitatione comprehendere; hinc in dormitoriis in cellis (ejus etiam nunc usus est) imagines Deiparæ viscebantur, ut experrectis, ejus memoria occurreret, et prima hac impressione omnes diaboli insultus facile superarent, ut in libro *De beneficiis fratribus Prædicatoribus a diva Virgine collatis*, Nicolaus inquit Janssenius.

Idem divinus vir Dominicus, et Mariæ Deiparæ clientum propemodum summus, latam jam olim de Horariis precibus et laudibus, quæ vulgo Dei Genitricis Officium appellari consueverunt, a supremo orbis dictatore Urbano II, legem, quam sua ætate florentissimam fuisse perspicuum est, sibi quoque suisque alumnis præscripsit et sanxit, seu potius constitutam, et toto orbe receptam, et a se hactenus diligenter, cum canonicum regularem ageret, observatam, ambabus, ut aiunt, manibus, suo ordini excepit.

Nascente etiamnum Prædicatorum ordine, sanctissimæ Deiparæ iconem a beato Luca ipsi familiari divina arte expressam, grandi miraculo Nicolao Tusculano, et Stephano, tituli Duodecim Apostolorum cardinalibus sacro oneri humeros supponentibus, beatissimo Dominico auctore ac duce, in suum Sancti Sixti templum ex Transtiberina urbis regione illatam, testis est theatrum orbis Roma. Quæ scilicet imago antea a priorie illa sua sede abesse nolebat; toties, mirum! ad illam divinitus reversa, quoties sublata fuerat, sancti Dominici manibus avelli se, atque in aliam inter proles suas ædem deferri libens passa est, ibique fixum domicilium habuit.

Hic idem sanctissimus ordinis Prædicatorum parens, pro omnimoda beatæ Virginis puritate acerrime pugnasse dicitur, in tractatu suo *De corpore Christi contra hæreticos Albigeneses*: ibi etenim ad firmandam ejusdem Virginis ab originali macula immunitatem, concionem pulcherrimam exarasse fertur; ex qua passim ab Conceptionis fautoribus afferuntur hæc verba: « Sicut primus Adam fuit ex terra virgine, et nunquam maledicta formatus, ita decuit in secundo Adam fieri, scilicet Christo, ejus terra, id est, Mater Virgo, nunquam fuit maledicta. » Legendus est Antonius Cucharus, episcopus Acernensis in *Elucidario beatæ Virginis*, Parisiis impresso, anno 1507, ubi refert eum librum, seu tractatum, in quo sancti Dominici concio pro-

Conceptione Deiparæ Virginis habebatur, ab hæreticis in ignem projectum, non semel, aut bis, sed ter ab igne illæsum resiliisse. Negant aliqui hunc librum a sancto Dominico fuisse conscriptum, ut Bandelus in suo tractatu *De Conceptione* rat. 11, et Thomas Malvenda in lib. *De paradiso* cap. 60, sed fere innumeri maximæ auctoritatis theologi (quos citat, et refert vir doctissimus Ægidius de Præsentatione Lusitanus, in opere suo *De Conceptione immaculata*, lib. III, quest. 4, art. 1, § 3) hunc librum sancto Dominico tribuunt.

Refert beatus Humbertus lib. II, *De vita fratrum*, cap. 10, et Thomas Malvenda, tom. I *Annalium ordinis Prædicatorum*, ad annum 1219, ut testatur Benedictus Gononius Cælestinus, in Chronico beatæ Virginis ad annum 1170, sanctum Dominicum e Tolosa Parisios proficiscentem ad ædem beatæ Virginis Rupis Amatoris venisse, ibique cum gloriosissima cælorum Regina devote penoctasse.

Dum autem, more suo, Romæ in ecclesia Sancti Petri pernoctans, oraret, sedentem ad Patris dexteram Filium, surgere vidit iratum, ut interficeret omnes peccatores terræ, et disperderet omnes operantes iniquitatem. Stabat vero in æthere aspectu terribilis, et contra mundum in maligno positum, tres lanceas vibrabat : unam, qua superiorum erectas cervices trajiceret ; alteram, qua cupidorum viscera confingeret ; tertiam, qua carnis voluptatibus deditos confoderet. Cumque ejus iræ nemo posset resistere, occurrit clementissima Mater ejus, et pedes illius complectens rogabat, ut parceret eis, quos suo pretioso sanguine redemisset, et justitiam misericordia temperaret. Cui Filius : « Annon vides, inquit, quante mihi irrogentur injuriæ ? justitia mea tot mala amplius non patitur impunita. » Contra Mater : « Tu qui omnia, inquit, nosti, bene perspectam habes viam, per quam illos ad te reducturus es : habeo servum fidelem, quem mittes in mundum, ut verba tua annuntiet eis, sicque convertantur ad te omnium Salvatorem. Habeo etiam alium servum, quem ei adhibebo adiutorem, ut similiter operetur. » Filius dixit : « Ecce placatus suscepi faciem tuam, attamen velim videre eos quos tanto muneri designasti. » Obtulit ergo Mater Filio, sanctos Dominicum et Franciscum ; et ait Dominus : « Bene et accurate is faciet quæ dixisti. » Porro beatus Dominicus socium suum beatum Franciscum in hac visione diligenter contemplans, ad id usque tempus ignotum sibi ; postera die in ecclesia inventum agnovit, ruensque in sancta oscula et sinceros amplexus, ait : « Tu es socius meus ; tu mecum pariter cures ; stemus simul, et nullus adversarius vincet nos. » Visionem quoque, quam jam diximus, enarravit ei ; atque ab eo die fuit illis cor unum et anima una in Domino, quod etiam a successoribus suis jusserunt perpetuo observari. Hujus visionis series et notitia per sanctum Franciscum accepta est, cui beatus Dominicus ante ordinis confirmationem, eam patefecit.

Reginaldus, vir per omnia laudabilis, fama celebris ac conditione conspicuus, qui Parisiis annis quinque in jure canonico prælegerat, beati Dominici sanctitatis aspectu delectatus, verborumque comitate et veritate illectus, jam deliberaverat ejus complecti institutum. Ecce autem quamprimum sancti propositi exanimatrix adversitas, gravi eum corporis ægrotatione affligit. Morbo ingravescente, natura succumbens deprimitur, et salus a medico desperatur : confidens autem in Dei virtute beatus Dominicus, ad preces se convertit. Illo orante, magistro Reginaldo vigilanti, et ardore febrium admodum æstuanti, Regina cæli, Virgo Mater apparuit visibiliter, cum duabus speciosissimis puellis, dixitque ei : « Pete a me quod vis, et dabo tibi. » Deliberanti quide peteret, altera ex puellis illi suasit, ne quid peteret, sed se totum beatissimæ Matris Dei permitteret voluntati. Ille salubri parens consilio, illius se penitus subiecit arbitrio. Tum Mater Dei extendens manum virgineam, ægri oculos, aures, nares, os, manus, salutare quam attulerat unctione linivit, proprias verborum formulas ad singulas unctiones proferens. Porro ad pedum unctionem ita dixit : « Pedes tuos in præparationem Evangelii pacis perungo ; » et ad renes dixit : « Stringantur renes tui cingulo castitatis. » Omnem quoque Prædicatorii ordinis habitum ei demonstrans : « Hic est, inquit, habitus ordinis tui. » Atque ita et ab ægrotantis oculis cælestis illa visio, et a toto corpore morbus omnis ablatus est, stupentibus medicis, quorum judicio vita ejus desperata fuerat. Nihil horum latebat divum Dominicum, quippe cujus meritis et intercessionem Reginaldo contigisset illa visio. Tertio inde die, cum assideret Reginaldus, beato Dominico rursus adfuit clementissima Virgo, et, ut erat pollicita, unctionem illam in Reginaldo iteravit. Aderat tunc religiosus quidam ex ordine hospitali, qui testabatur se vidisse beatam Virginem totum Reginaldi corpus sua manu perungentem. Illa salutaris unctio corpus ejus ab omni concupiscentia adeo purgavit, ut quemadmodum ipse fassus est, nec primi in eo motus postea exstiterint. Verum hæc omnia, beatus Dominicus ab eo adjuratus, non prius revelare voluit, quam ille e vita excessisset. Accepit inde Reginaldus habitum ipsi divinitus præmonstratum a beati Dominici manibus, Prædicatorum adhuc novello adjunctus ordini, et factus consors pauperum Christi. Fuit vir is insignis, scientia instructus, gratia præventus, virtute robustus, sanctitate conspicuus, religione præcipuus, castitate mundissimus, beatissimæ Matris Dei tactu sanctificatus.

Cum aliquando beatus vir Dominicus, Romæ, apud sanctam Sabinam in ecclesia fratrum pro consuetudine sua pernoctaret, et jam media nocte oraret, conetis fratribus quiescentibus in dormitorium ingressus, in quadam ejus parte constitit, Domino preces offerens. Elevatis autem oculis

vidit ab alia parte tres admiranda pulchritudine virgines, in iisque mediam forma incomparabili, cujus aliæ latus clauderant utrinque : et una quidem ferebat situlam splendidam et elegantem : altera vero aspergillum porrigebat in medio gradienti Reginæ. Transiens ergo Regina cum virginibus in dormitorium, singulos fratres suis in lectis quiescentes conspergebat, eosque crucis signo consignabat. Unum solum præterit, nihil ei hujus gratiæ impertiens; ut discant posteri, quam religionis disciplinam, quod pudicitæ studium velit in nobis exstare, etiam dormientibus, visitans nos omni tempore misericordiæ Mater. Advertit hoc beatus Dominicus quid fratri accidisset, surgensque a prece, Reginæ processit obviam, ubi lampas dormitorii pendebat; ad ejusque prostratus pedes : « Obsecro, inquit, Domina mea, indica servo tuo, quænam sis : (dicebat hoc, licet eam spiritu cognosceret). » Respondit ei Domina : « Ego sum illa misericordiæ Regina, quam quotidie ad vesperam piis mentibus invocatis; cumque dicitis, *Eia ergo, Advocata nostra* : prosterne me coram Filio, orans illum pro ordinis hujus conservatione. » Tum ille concepta fiducia : « Quæ sunt, inquit, o Domina, virgines speciosissimæ, quæ te comitantur? » Respondit illa : « Cæcilia et Catharina. » Rursus ille : « Cur, mea Domina, ait, fratrem illum aversata præteristi? » Respondit Domina : « Quod non ita, ut decebat, se gereret. » Deinde ad reliquos fratres pergens, cum eos quoque conspersisset et consignasset, disparuit. Vir Dei autem ad locum rediit, ubi prius constiterat, et ecce repente extra se rapitur ante Deum; videtque sedentem Dominum, et a dextris ei assidentem Matrem ejus, indutam pallio coloris sapphirini. Circumspiciens vero, vidit ex omni natione spiritualium Patrum, qui sacris instituendis religionibus, sive monasticis institutis, Christo filios et filias spirituales generant, magnam copiam in conspectu Domini gloriantem : sed nullum ibi suorum filiorum videns, pudore suffusus, et intimo dolore compunctus, acerbissime flevit; atque a majestatis divinæ gloria exterritus, eminus stetit, non ausus vultui Dei, et Virginis excellentiæ appropinquare. Innuit autem ei Mater Domini, ut ad ipsam veniret : at ille tremens et pavens non audebat accedere, donec etiam a Domino esset accersitus. Tum vero accessit corde compunctus, humili spiritu, totus infusus acerbissimis lacrymis, atque ad Filii et Matris ejus pedes cum summa humilitate se projecit. Dixitque Dominus Jesus ad eum : « Surge. » Cumque staret coram Domino, ait ad illum : « Quid ita misere luges? » Ille respondit : « Quod coram te omnium monasticorum ordinum homines adesse conspicio; de meis vero ne unum quidem. » Ait Christus ad eum : « Vis videre filios tuos? » Respondit ille : « Id vel maxime velim. » Tum Christus manum suam imponens super humerum Matris,

dixit ad eum : « Institutum, sive ordinem tuum ego commisi Matri meæ. » Sed illo instante et cupiente videre filios instituti sui, rursus ait Dominus : « Itane plane eos videre cupis? » Respondente eo, se id modis omnibus velle, Mater Domini pallium quo induta erat, expandit coram lacrymabundo Dominico, quod tantæ erat amplitudinis, ut totam cœlestem Jerusalem suaviter complecti videretur. Atque sub hoc securitatis tegumento et pietatis sinu, vidit ille cœlestium arcanorum contemplator, fratrum ordinis sui innumeram multitudinem, singulari cujusdam protectionis cura, et peculiaris amoris brachiis circumplexam. Itaque luctus vertitur in gaudium, lamenta mutantur in jubilum; et ille spiritu exsultans, prostratus gratias agit Dei Filio, et ejus Matri singulari. Mox ad se rediit, et signo ad nocturnas preces fratres excitante, omnes surgunt : illis precibus absolutis, ad domum capitularem vir Dei fratres convocat, prolixè ad eos concionatur; admonet ut ament Matrem Dei, cujus erat mirificis consolationibus egregie recreatus. Postea fratrem illum, quem sancta Virgo dormientem præterierat, blande alloquens, illum comperit a culpa prorsus alienum : fateretur tamen frater, se cum evigilasset, nudato corpore fuisse.

Sub ipsum ordinis sui initium, in summa illa pauperie, rerumque omnium inopia, quam sibi ipse suisque præscripserat Dominicus, Deipare erga eum eluxit egregia, attentissimaque sollicitudo. Forte die quadam Bononiæ, in tardiorum horam emendicata ostiatim stipe, duo solummodo allati panes, paucis sane a fame revelandis inpaures, ac multo minus 40 viris, quo numero religiosi erant. Re ad Dominicum delata, jussit nihilominus omnes mensis accumbere, deque Dei benignitate, et Mariæ amantissimæ Matris cura certos, panes illos in frusta dissecuit, distribuique fecit. Creverunt illa adeo numero, et mole, ut exsaturatis omnibus, plus panis superfuerit, quam initio fuerat oblatum. Eadem in urbe secundo, itidemque bis antea Romæ accidisse, quod subdimus, commemorat Ludovicus Panormitanus, Dominici cœtaneus, relatus a Michaeli Pio, lib. 1 *De progenie sancti Dominici in Italia*, cap. 35, nimirum, cum utrobique aliquando panem deesse Dominico renuntiatum esset, voluit tamen omnes in cœnaculum (refectorium appellant) convenire; ubi implorata Dei Virginisque ope, cunctisque ad mensas residentibus, continuo astiterunt angeli duo, elegantissima adolescentum specie, totidem canistra candidissimis panibus referta, manibus gestantes, singulosque singulis ab inferioribus initium facientes, largiti. Ubi ad Dominicum venerunt, capita venerabundi submiserunt, omniumque stupentium oculis sunt subducti. Et Bononiæ quidem, una cum panibus caricas, seu siccatas ficus attulerunt angeli. Ad hæc tempora, Romam ex Gallia Narbonensi, Tolosatum scilicet oris, revertenti Dominico Joannes quidam frater conversus comes fuit, quem itineris

asperitas, labor et diuturna inedia adeo exhaustarent, ut in Alpium jugis, nec ultra progredi, nec quidem humo surgere vix posset. Istam sui comitis ærumnam miseratus vir Dei, ad solitum Virginis præsidium, animo precibusque confugit; ab ea, non secus ac pueri a matre, fatiscienti Joanni panem expetiit: moxque cœlitus admonitus, Joannem ad propinquum aliquem locum, jactu tantum lapidis dissitum, ire jussit; quodque ibi reperisset, ad se afferret. Ivit ille, quanquam ægre satis, mundissimoque involutum linteo nivei candoris panem reperit, attulit, famem illo explevit, quodque reliquum fuit, Dominici imperio in priorem locum retulit, continuoque resumptis viribus, cœptum iter alacri pede est prosecutus.

Hæserat aliquando idem vir sanctus diutius in suo virginum Sancti Sixti Romæ cœnobio, deque rebus divinis in mediam fere noctem sermones protraxerat; cum illi, sociisque ad Sanctæ Sabine redeundum fuit; ne vero per tenebras mali illis quidpiam accideret, submitit benignissima Mater Deipara angelum itineris ducem, et adversus negotium, quod in tenebris perambulat, tutelarem.

Paucis ante extremam ægritudinem diebus, oranti Dominico, et cœlestium gaudiorum desiderio vehementius æstuant, astitit speciosissimus adolescens, his eum verbis compellans, atque ad promeritas coronas invitans: «Veni, dilecte mi, veni; ingredere in vera gaudia.» Quem beatorum genitorum quempiam fuisse, Dominico a sanctissima Deiparente oratorem legatumque transmissum, opinatur vir doctissimus frater Hyacinthus Choquetius. Postmodum vero beato Dominico, supremum fere spiritum agenti, adfuisse Deiparam ipsam, his verbis memorat Theodoricus de Apoldia: «Adfuit e corpore abeunti viro sanctissimo beata Dei Mater cum Filio suo, et angelorum suaviter modulantium frequenti exercitu, spiritum ejus in cœlos secum abducens, quemadmodum fideles quidam per revelationem didicerunt: nimirum, inter plures beatus Gualla Brixianus, tunc a sancto Patre constitutus prior, ea ipsa hora, quæ e vita discessit Dominicus, cernebat rescindi cœlum, indeque duas candidissimas, ac fulgentes scalas submitti: unius cacumen Christus, alterius Virgo Mater tenebat. Frequentes quoque angeli per utramque læti descendebant ascendebantque. In illarum medio ab ima parte sedes erat pretiosissima utrinque, a scalis fulta; cui beatus Pater Dominicus, velut solio insidebat. Scalas porro cum sede Christus et Deipara sensim attrahebant, donec lætis vocibus concinentibus angelis, scalæ cum sancto viro in cœlum subductæ sunt. Beatissimum quoque Dominicum, in extrema sua ægritudine, paulo scilicet prius quam mortem obiret, Deiparam conspicuam habuisse, eique suum ordinem impensius commississe; vicissimque illam omnem opem, patrocinium, atque sua ipsa viscera spopondisse, refert sancta

Birgitta, *divinarum Revelationum* lib. III, cap. 17, his verbis: «Loquitur Mater Dei ad sponsam, dicens: Certe Dominicus Filium meum habuit pro suo charissimo Domino, et me Matrem ejus dilexit plus quam cor suum. Cumque instaret tempus resolutionis, quod Filius meus ei in spiritu ostendit, ivit ad me Matrem ejus cum lacrymis, dicens: O Maria, Regina cœli, quam ipse Deus præelegit sibi in conjunctionem deitatis et humanitatis, tu es illa singularis Virgo, et singulariter dignissima Mater; tu es illa potentissima, de qua ipsa potestas prodiit. Audi me rogantem te, quia exin scio te potentissimam, ideo præsumo de te: suscipe fratres meos quos educaui et fovi sub stricto scapulari meo, et defende eos sub lato mantello tuo: rege eos et refove, ne hostis antiquus prævaleat eis, et ne dissipet vineam novellam, quam plantavit dextera Filii Dei. Quid vero, Domina mea, aliud noto per scapulare strictum, quod palliolum unum habet ante pectus, et aliud retro, nisi duplicem considerationem quam ad fratres meos habui? Sollicitabar quippe nocte et die pro eis, quomodo in rationabili et laudabili deservirent Deo temperantia. Orabam etiam pro eis, ne quid de mundo concupiscerent, quod vel Deum offenderet, aut famam humilitatis, aut pietatis apud proximum denigraret. Nunc igitur quia tempus remunerationis meæ instat, assigno tibi membra mea; doce ergo eos sicut filios, et porta eos sicut mater.» Cum his enim verbis et aliis vocatus est Dominicus in gloriam Dei. Cui ego per similitudinem loquendo, respondi taliter: «O Dominice, amice dilecte, quia dilexisti me plus quam te; ego sub lato mantello meo defendam et regam filios tuos; necnon et omnes, qui in regula tua perseverant, salvabuntur. Mantellus vero latus, misericordia mea est, quam nulli feliciter petenti denego; sed omnes qui quærent, sub misericordiæ meæ sinu protegentur.» Ex hac lacrymarum valle, ad cœlestis regni delicias emigravit Dominicus, anno a contrito per Virginem serpentis capite 1221, octavo Idus Augusti.

Nec illud in divum Dominicum Mariani favoris recentius argumentum subticendum. Anno 1530 beata Virgo Deipara, associata sanctis Maria Magdalena et Catharina virgine et martyre, nocte media ad ædem Patrum Prædicatorum in pago Soriano Superioris Calabriae, imaginem sancti Dominici cœlitus detulit; ad cujus venerationem innumera hucusque contingunt miracula, atque etiam complures mortui ad vitam revocati sunt. Historiam scripsit nuper Pater Vincentius Hensbergius Dominicanus Antuerpiensis, in *Apotheca sua spiritali Pharmac. de sanctissimi Rosarii fructibus*; in qua plura recentia prodigia, per eam patrata, commemorat.

Post hæc jam litteris consignata, incidi in aureum quemdam vetustumque libellum, ab anonymo auctore ordinis Prædicatorum olim adornatum, ac opera R. P. Ludovici Laumans, ejusdem

ordinis, conventus perinsignis Antuerpiensis filii, Antuerpianis prelis haud ante multos annos excusum prænotatum: *Beatus Dominicus, sive Orationes ad Deiparam quindecim, per varios articulos Vitæ S. Dominici*, in quo variis in locis idem beatissimus patriarcha Dominicus appellatur gloriosissimæ Virginis Dei Matris secretarius, ejusdem angelus beatissimus, archangelus dignissimus, seraphim dilectissimus. Ejusdem propheta piissimus, patriarcha charissimus, apostolus dulcissimus. Ejusdem confessor humillimus, famulus purissimus, discipulus sapientissimus. Ejusdem athleta fortissimus, pugil diligentissimus, hortulanus fructuosissimus. Ejusdem prædicator verissimus, dispensator liberalissimus, eleemosynarius misericordissimus. Ejusdem amicus laudatissimus, filius redolentissimus, sponsus virgineus, gratiosissimus atque honorabilissimus. In eodem libello refertur, quod inclyta cœli terrarumque Imperatrix sanctum Dominicum de ventre matris suscepit, baptizarique, et sic nominari a filio principaliter voluit. Quod ad eum dum confirmaretur, ordinaretur, et primam Missam celebraret, præsentialiter, dulciter, potenter, et quamplurimum mirabiliter venit. Quod eidem celebranti visibiliter sæpissime apparuit, et in terrificis sacramentis ipsum mirabiliter edocuit, illuminavit et confortavit. Quod eum sensibiliter, et visibiliter desponsavit, dum adhuc in præsentia vita degeret, ac viveret in præsentia Unigeniti sui, multorumque sanctorum paradisi. Quod eidem in terris agenti familiarissime sæpissimeque apparuit, et eum consolationibus et permaximis revelationibus illuminavit. Quod eidem gratiam hanc poenitendi impetravit annis plus quam viginti, ut in disciplinis sanguineis, quas suscipiebat pro quibuslibet peccatoribus, fortitudinem trium fortissimorum virorum haberet se disciplinando, et passionem ac dolorem trium tenerrimorum virorum: propterea frequentius post hujusmodi disciplinas totus manebat quasi excoatus; sed divina virtute per eandem dulcissimam misericordiæ Reginam paulo post semper erat pristinae sanitati restitutus. Quod eidem dedit scientiam infusam, prophetiam admirabilem, vitamque contemplandi perfectissimam, adeo ut semper sua conversatione cum sanctis, et de Christi Incarnatione et passione meditanda esset, sæpiusque amorosissime ubera sua ad sugendum præbuit, eum osculando et amplexando amplexu virgineo, non sine indicibili revelationum Dei gaudio. Quod eidem in terris viventi, dotes agilitatis, subtilitatis et impassibilitatis frequentius pro animarum salute impetravit: quinimo et aliquando potem claritatis eidem donavit, ut visus aliquando fuerit tanquam sol et stella fulgentissima, et tanquam angelus Dei. Quod eidem impetravit a Filio suo, ut ipse in passionibus ipsi Domino Jesu Christo assimilaretur, propter quod ab innumeris daemonibus pro hominum peccatis fuit comprehensus, ligatus, flagellatus, cum clavis in cruce affi-

xus, et lancea confossus, cæterosque omnes articulos passionis sustinuit cum doloribus indicibilibus; adeo ut cum morte deficeret, rursus per ipsam, et Filium ejus, daemonibus fugatis, denuo est reparatus. Quod eidem infirmanti plus quam quater apparens ministravit, quinimo cum ipso in signum amicitiae singularissimæ de bonis per ipsam allatis comedit, et bibit. Quod eidem sæpius poenas inferni ostendit, et paradisi gaudia demonstravit, cum ordinibus sanctorum ibidem existentium, eique obitum per centum et quinquaginta dies ante mortem prædixit; et dies illos omni genere miraculorum plus quam unquam adornavit, privilegiaque pulcherrima, utilissima, et maxima dicentibus Rosarium, dudum ipsi prius ostensum verbis, signis, prodigiis, et portentis confirmavit atque corroboravit. Quod eidem in extrema unctione, cum Filio suo mirabiliter et patenter apparuit, et eum spiritali unctione unxit, et in beatissima morte cum eodem Filio suo Domino nostro visibiliter adfuit, ac animam tanti Patris ad æternas mansiones detulit; et pro jucundo paradisi ingressu, maximam animarum purgatorii multitudinem ei dedit, animarum quamplurimarum conversionem in hoc mundo eidem promisit; et ipsum sole clariorem in anima Christi stigmatibus insignitum ad seraphicas sedes detulit, sociumque apostolorum in indicibili gloria ordinavit, ipsum singularem mundi advocatum, protectorem, defensorem et gubernatorem instituendo, quantum ad animarum salutem, eo quod tota ejus in præsentia vita intentio viribus totis fuit ad animarum salutem procurandam. Ibidem quoque narratur, quod laudatissimus patriarcha Dominicus sic beatissimam Virginem amabat, ut omnia ipsius membra in eam essent conversa, et hoc ex dono singularissimo Dei. Quod frequenter per beatam Virginem in schola, et prædicationis doctrina de dubiis multis fuit eruditus; et ex dono ejusdem ingenio, memoria et eloquentia, scientia acquisita et infusa, omnino mortalem non habuit parem. Quod etiam vivens per beatam Virginem omni genere miraculorum quam plurimum fuit decoratus; tam in cœlestibus, quam in elementis, tam in animalibus, quam in hominibus vivis et defunctis: et ejusdem gratia mediante, multos mortuos resuscitavit; pestilentias multas gravissimas et horrendissimas sedavit; pacavit bella, et terræ sterilitates sæpius profligavit. Quod per beatam Virginem hanc gratiam habuit visu, auditu, olfactu, tactu (quantumcunque homines se occultarent) ut verissime sciret atque agnosceret septem genera hominum; videlicet, hæreticos, irregularissime viventes, luxuriosos, superbos, Simoniacos, blasphemos et immisericordes: similique gratia agnoscebat semper, et ubique quando homo constitutus erat in gratia, et in qua, atque in quanta et quali. Quod dono gratiæ divinæ semper beatam Virginem cum Filio ejus in se videbat, sicut in templo, et modo sensibili, et speciali; et sæpissime tempore divini Officii, seu

servitii Dei eandem beatam Virginem realiter vidit; simulque conspexit ipsam ex divini Officii seu servitii negligentia irasci, atque de ejusdem devotione plurimum gaudere. Quod binies vendidit se pro redemptione duorum pessimorum hæreticorum, morti condemnatorum, summorum sibi inimicorum, et qui innumera ei prius tormenta injecerant, sed clementissima Deipara, ejus miserata, venditum justum non dereliquit, sed personaliter pro eo, omne, quod petebatur, solvit. Tandem, quod per

beatam Virginem aliquando raptus, vidit Dei gloriam et sanctorum, distinctionem gloriæ religionum, et dignitatem animarum; ob quod deinceps in tantum animas dilexit et amavit, quod infinites mortem pro illis optavit. Hæc atque alia quæ brevitatis studio prætereo, sed videre te cupio, licet singularia sint et magna; cum tamen nihil absurdi contineant, imo pietatem redoleant, a veritate haud censeri debent aliena.

CAPUT XIX.

De sancto Francisco Assisinate, ordinis Minorum fundatore.

Franciscus Assisias, in Umbria Italiæ regione ortus, ordinis Minorum patriarcha, cujus vita et sanctitas notissima est, et a gravissimis viris late conscripta, una cum sancto Dominico, Prædicatorii ordinis institutore, a Deipara Christo Domino oblatus et ad præclarissimum animarum ad Deum revocandarum munus destinatus est. Dum enim Dominicus confirmationem sui ordinis exspectans, Romæ in basilica Sancti Petri sacris precibus intenderet, vidit Christum ira ingenti succensum, ob intoleranda hominum flagitia a Patris dextera exsurrexisse, tria manu jacula tenentem; ut unorum superbos, altero avaros, tertio libidinosos deleteret (ut supra in Dominico diximus); virginum vero Principem ac Reginam cœli, ejus venerabilem Genitricem, ad illius genua procumbentem, sese illi opposuisse, ac rogasse, ne genus humanum tanta clade afficeret, habere se, per quos emendari hominum flagitia possent. Matris precibus ac verbis motum, cui nihil petenti negare potest, substitisse ac petiisse, ubinam essent, per quos fieri ea quæ diceret, possent. Tunc humani generis tutelam ac servatricem, hinc Dominicum Prædicatorum, inde Franciscum Minoritarum institutores ac principes ostendisse, ac dixisse: « Ili sunt, Fili, per quos quassa in terris, et collapsa pietas instaurabitur ac restituetur. » Delinitum pollicitatione Matris Filium, continuisse paratam ad feriendum manum, ac sententiam mutasse et jacula deposuisse: quo quidem divino spectaculo vir sanctus fiduciæ plenus, ac minime ambigens voti se compotem futurum, dum ex templo egrederetur, obvium habuit, quem non noverat ante, nec viderat, beatum Franciscum, quem ut socium sibi a Deo, ad instaurandam ecclesiam traditum, injectis collo brachiis, pie admodum, et cum ingenti lætitia complexus est. Tum, quæ vidisset et audisset, illi omnia narravit et addidit: « Stemus simul, et nullus prævalebit contra nos. » Inter quos mutua et incredibilis deinceps charitas fuit. Quæ quidem, tanquam beato Dominico visa, divus postea Franciscus Prædicatoribus narravit. Franciscum etiam eandem habuisse visionem expresse asserit ex aliis, sanctus Vincentius Ferrerius, et pie judicat Ferdinandus Ca-

stillo, atque Ludovicus Rebolledo, qua moneretur quid de tanto viro sibi in socium dato, et de semetipso Deus ex alto statuerat, quantoque operi et oneri eos dedicarit. Porro Franciscus (ut divus ait Bonaventura) Matrem Domini nostri Jesu Christi indicibili complectebatur affectu, eo quod Dominum majestatis fratrem nobis effecerit, et per eam simul misericordiam consecuti. In ipsam post Christum præcipue fidens, eam sui ac sociorum advocatam constituit, et ad honorem ipsius a festo apostolorum Petri et Pauli usque ad festum Assumptionis, devotissime jejunabat. Prius quam religiosæ suæ militiæ signum tolleret, atque efferret in altum, Assisii in patria, sancti Damiani et sancti Petri apostolorum principis ecclesiis reparatis, pervenit ad locum, qui Portiuncula dicitur; in quo ecclesia beatissimæ Virginis Genitricis Dei, antiquitus fabricata, exstiterat, sed deserta tunc, a nemine curabatur. Quam cum vir Dei sic derelictam conspiceret, ob devotionem ferventem quam habebat ad Dominam mundi, cœpit illic assidue pro ipsius reparatione morari. Sentiens autem juxta nomen ipsius ecclesiæ, quo ab antiquo Sancta Maria de Angelis vocabatur, angelicarum ibi visitationum frequentiam, pedem fixit ibidem, propter reverentiam angelorum, amoremque præcipuum Matris Domini. Hunc locum vir sanctus amavit præ cæteris mundi locis. Hic etenim humiliter cœpit, hic virtuose profecit, hic feliciter consummavit. Hunc in morte fratribus, tanquam Virgini charissimum, commendavit. De hoc frater quidam Deo devotus, ante conversionem suam, visionem viderat relatione condignam. Innumeros cernebat homines cæcitate percussos, facie in cœlum directâ, et genibus flexis in hujus ecclesiæ stare circuitu: qui omnes protensis manibus in altum, lacrymabiliter clamabant ad Deum misericordiam postulantes et lumen: et ecce ingens de cœlo splendor advenit, se per omnes diffundens, qui lumen unicuique tribuit, et salutem desideratam concessit. Hic est locus, in quo fratrum Minorum ordo a sancto Francisco per divinæ revelationis instinctum, inchoatus est. In hoc loco a se reparato, sibi que a Benedictinis Patribus concessio, cogitavit sanctus ante suorum fratrum ad-

ventum, quadam nocte quiescere, ut pacatius et largius in proximo superventuram beatæ Virgini commendaret familiam. Sed ecce ad primas noctis vigilas lux magna refulsit in habitaculo, et coram apparuit in altari Christus Dominus, cum sacratissima Genitrice, multis undique stipati cœlitibus, Franciscum placido et suavi dignantes aspectu. Quorum benigno aspectu animus sibi addens vir sanctus, humillime adoratos, humiliter interrogavit: « Sanctissime Domine, Rex cœlorum, mundi Redemptor, dulcis amor, et supernarum potestatum Regina, quæ tanta in hanc ædiculam vestra dignatio, ut e cœlorum sublimitate in humilem hanc aram placeat descendere? » Cui statim divinum responsum: « Illa mei Matrisque adventus occasio, ut per dilectum hunc locum nobisque charum, hanc ædem tibi tuisque desponsemus. » Quibus dictis, statim divinum evanuit spectaculum. Conterritus Franciscus et gaudens: « Vene, inquit, locus iste sanctus est, et angelico potius quam humano dignus incolatu. » Hinc, dum licuerit, non recedam; et mihi meisque erit in memoriale perpetuum divinæ miserationis. In hac Virginis Matris ecclesia moram faciente servo ipsius Francisco, et apud eam, quæ concepit Verbum plenum gratiæ et veritatis, continuis insistente gemitibus, ut fieri dignaretur ejus advocata, meritis Matris misericordiæ concepit, ac peperit spiritum evangelicæ veritatis. Dum enim die quodam Missam de apostolis devotus audiret, perlectum est Evangelium illud, in quo Christus discipulis ad prædicandum mittendis formam tribuit evangelicam in vivendo: ne, videlicet, possideant aurum, vel argentum, nec in zonis pecuniam, nec peram in via, nec duas tunicas habeant, nec calceamenta deferant, neque virgam (*Matth. x, 40*). Quod audiens et intelligens, ac memoriæ commendans apostolicæ paupertatis amicus, indicibili mox perfusus lætitia: « Hoc est, inquit, quod cupio, hoc quod totis præcordiis concupisco. » Solvit proinde calceamenta de pedibus, deponit baculum, peram rejicit, et pecuniam execratur: unaque contentus tunicula, rejecta corrigia, procingulo funem sumit, omnem sollicitudinem cordis apponens, qualiter audita perficiat, et apostolicæ rectitudinis regulæ per omnia se coaptet. Cœpit ex hoc vir Dei divino instinctu evangelicæ perfectionis æmulator existere, et ad pœnitentiam cæteros invitare. Pusilli adhuc gregis pastor Franciscus ad hanc eandem Sanctæ Mariæ de Portiuncula ecclesiam, duodenarium illum fratrum suorum numerum, superna gratia præeunte, deduxit; ut ubi meritis Matris Dei, Minorum sumpserat ordo initium, ipsius illic susceperet auxiliis incrementum. Ibi quoque factus evangelicus præco, circumibat civitates et castra, non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in virtute spiritus, annuntians verbum Dei. (*I Cor. ii, 4.*)

Eo tempore, religiosus quidam de ordine Cruciferorum, Moricus nomine, in hospitali quodam

prope Assisium, languore tam gravi, tamque prolixo laborans, ut jam morti foret adjudicatus a medicis, viro Dei supplex factus, per nuntium postulabat instanter, ut pro se ad Dominum intercedere dignaretur. Cui beatus Pater benigne assentiens, oratione præmissa, panis micæ accepit, et cum oleo accepto de lampade, quæ coram Virginis ardebat altari, commiscens, quasi quoddam electuarium, per manus fratrum infirmanti transmisit, dicens: « Medicinam hanc fratri nostro Morico deferre, quia ipsum Christi virtus, non solum plene sanitati restituet, verum etiam jam robustum bellatorem effectum, aciei nostræ perseveranter adjunget. » Statim autem ut antidotum illud, sancti Spiritus adinventione confectum æger homo gustavit, sanus exurgens, tantum mentis et corporis a Deo vigorem obtinuit, ut paulo post viri sancti religionem ingressus et unica tantum operiretur tunicula, sub qua longo tempore loricam portabat ad carnem, et crudis duntaxat cibariis, herbis videlicet, leguminibus fructibusque contentus per plura temporum lustra, nec panem gustaret nec vinum, fortis tamen et incolumis perseverans.

Multiplicatis jam fratribus, cœpit eos pastor sollicitus in loco Sanctæ Mariæ de Portiuncula, ad generale capitulum convocare, ut in funiculo distributionis divinæ in terra paupertatis eorum, unicuique tribueret obedientiæ portionem. Ubi, licet omnium necessariorum esset penuria, fratrumque multitudo ultra quinque millia conveniret aliquando, divina tamen opitulante clementia, et victus sufficientia suberat, et salus comitabatur corporea, et spiritualis jucunditas affluebat. Quodam tempore, cum in dicto loco Sanctæ Mariæ de Portiuncula, tanta esset inopia, quod non posset hospitibus fratribus supervenientibus, secundum necessitatis exigentiam provideri, adiit virum Dei vicarius suus, allegans penuriam fratrum, et petens ut intrantium novitiorum, res aliquas reservare liceret, ad quas expendendas recurrere possent fratres tempore opportuno. Ad quem vir sanctus, superni consilii non ignarus: « Absit, inquit, a nobis, frater charissime, ut pro quovis homine impie agamus in regulam! malo te altare Virginis gloriosæ nudare, cum necessitas id requirit, quam contra paupertatis votum et observantiam Evangelii, aliquid vel modicum attentare: gratius enim habebit beata Virgo, sancti Evangelii perfecte servato consilio, suum altare detegi, quam altari suo ornato, Filii sui promissum consilium prætermitti. » Christi Jesu paupertatem et Matris frequenter cum lacrymis revocabat ad mentem: inde hanc virtutum asserens esse reginam, quia in Rege regum et in Regina Matre ipsius tam præstanter effulsit.

Alio quoque tempore, apud Sanctam Mariam de Portiuncula, quædam viro Dei fuit ovis oblata: quam propter innocentiam et simplicitatis amorem, quas ovis natura præstendit, gratanter suscepit.

Monebat vir pius oviculam, ut et laudibus divinis intenderet, et ab omni fratrum offensa caveret. Ovis autem, quasi viri Dei pietatem adverteret, informationem ipsius sollicitè observabat : nam, audiens fratres in choro cantare, et ipsa ecclesiam ingrediens, sine alicujus informatione flectebat genua, vocem balatus emittens ante altare Virginis Matris Agni, ac si eam salutare gestiret.

In suo Portiunculæ cœnobio orationibus totum addictus, peccatorum cæcitati compatiens, pro iis instantes preces Domino fundebat. Cum ecce nocte quadam apparuit ei angelus Domini, injungens, quod ad ecclesiam pergeret : siquidem Christus eum, cum Virgine Matre, ac multitudine angelorum illic operiebatur. Quo cum pervenisset, Christum cum Matre a dextris astante contuitus, cum timore et reverentia pronus in faciem proruit : quem sic prostratum Christus ita est allocutus : « Plurimum, o Francisce, cum tuis sollicitus es pro animarum salute : itaque conceditur tibi postulare aliquid a me pro communi animarum consolatione et salute ac mei nominis honore ; quia datus es in salutem gentium atque Ecclesiæ meæ reparationem. » Ipse vero contemplatione tantæ majestatis aliquantisper raptus, ubi ad se rediit, orabat dicens : « Sanctissime Pater noster, supplico ego miser peccator, quatenus gratiam hanc humano generi impertiri digneris, ut omnes et singuli ad istum locum venientes, atque ecclesiam introeuntes, peccatorum omnium, quorum confessionem sacerdoti fecerint, veniam et indulgentiam universaliter obtineant. Supplico itidem beatæ Virgini Matri tuæ, humani generis advocatæ, ut pro hujus meæ petitionis impetratione, apud tuam piissimam majestatem intercedere dignetur. » Porro ipsa Regina cœlorum, precibus sui famuli Francisce inclinata, cœpit illico supplicare Filio suo in hunc modum : « Altissime Deus omnipotens, intercedo ego apud Deitatem tuam, atque humiliter rogo, ut precibus hujus pauperis Francisce annuere digneris. » Subintulit statim Christus Dominus : « Grande satis est, frater Francisce, quod postulasti ; verum majora impetrabis : ac ego quidem petitionem tuam admitto ; sed volo adeas Vicarium meum, qui ligandi et solvendi potestatem habet in cœlo et in terra, ac ex parte mea hanc indulgentiam ab eo postules. » At vero socii beati Patris, in cellulis excubantes, omnia hæc audiebant ; ac immensum lumen in ecclesia, necnon angelorum turmas contuebantur ; sed timore correpti, nec foras egredi nec ecclesiam ingredi audebant. Mane facto, beatus Pater eis convocatis præcepit, ne cui præfata evulgarent ; assumptoque socio ad Dominum Papam Honorium, tunc cum curia Perusii commorantem profectus est, ad quem introductus, ab eo indulgentiæ jam dictæ confirmationem obtinuit.

Duo elapsi erant anni, post obtentam a sancto

Francisco magnam illam indulgentiam pro visitantibus ecclesiam Sanctæ Mariæ Angelorum, sed non fuit adhuc destinatus dies, in quo fideles participes esse possent tanti beneficii. Expectavit vir sanctus, ut qui tantarum erat auctor gratiarum, ipse esset et dispensator, et quo die vellet eas distribui, palam manifestaret. Id porro factum hoc modo. Beato Francisco orante in cella, quæ erat in horio, pone ecclesiam Sanctæ Mariæ, mense Januario, circa mediam noctis horam accessit tentator, et dixit sub amici specie : « Amice Francisce, quare ante tempus mori festinas ? ut quid ita excubas ? an ignoras quod somnus sit præcipuum alimentum vitæ corporalis homini, præsertim juveni, cui ipse somnus vel maxime necessarius ? ut quid te tantis vigiliis et orationibus affligis ? » Sentiens beatus Pater hostis insidias, tunica deposita, solis femoralibus indutus, in fervore spiritus cella egreditur, ac per densissimam sepem spinosam irrumpens, devenit in silvam vicinam, corpusque per vepres ac spinas volutando, dire cruentavit : dicebat enim sibi ipsi : « Longe mihi melius est, hæc patiundo sentire dolores Christi, quam blandienti inimico morem gerere. » Sic tentatore fugato, effulsit circa eum lumen immensum, cumque urgeret gelu ac frigus intensissimum, quale solet mense Januarii, apparuerunt illic rosæ albæ et purpuræ in magna copia. Adfuit et ingens angelorum cœtus, ei dicentium : « Surge cito, Francisce, et ad ecclesiam propera, ibi enim te Christus cum Matre sua exspectat. » Qui surgens, veste nova et candida se miraculose indutum sensit, collectisque rosis duodecim albis, et totidem rubris, ad ecclesiam perrexit. Videbatur autem ei semita versus ecclesiam sericis ac purpureis vestibus strata, atque ornata. Reverenter itaque ecclesiam ingressus, vidit Christum Dominum cum Virgine Matre et multa angelorum frequentia stantem, moxque eum adorans, dixit : « Sanctissime Pater noster, Domine cœli et terræ, atque humani generis Salvator, digneris propter magnam misericordiam tuam decernere diem indulgentiæ huic loco per temetipsum concessæ. » Accessit patrociniū gloriôsæ Virginis ejus patronæ. Tum Christus respondit : « Volo sit dies illa in qua Petrus apostolus meus fuit a vinculis solutus, incipiendo a secundis vespers illius diei, usque ad vespem sequentis, includendo noctem intermediam ; quo tempore quicumque hanc ecclesiam ingressus fuerit, plenam quam postulasti indulgentiam obtineat. — Verum, Domine, ait Franciscus, quomodo hæc hominibus innotescant, et quomodo fidem adhibebunt ? — Hoc fiet, inquit Dominus, meo favore et auxilio gratiæ meæ. Tibi interim Romam eundum erit ad Vicarium meum, cui cum hæc exposueris ipse curabit notificari. » Et Franciscus : « Forte mihi peccatori non credet tuus Vicarius. » At illi Dominus : « Adduc tecum aliquot testes de

sociis tuis, qui hæc audierunt; simulque defer in testimonium de rosas albis ac rubris, quas in silva collegisti: » moxque chorus angelorum intonuit: *Te Deum laudamus*: et ad finem usque complevit. Cumque beatus Franciscus de rosas, quas e silva detulerat, tres utriusque coloris, in honorem sanctissimæ Trinitatis sustulisset, visio tota disparuit. Postera die beatus Franciscus reassumpta tunica cum tribus sociis, fratre Bernardo de Quintavalle, fratre Petro Cataneo, et fratre Angelo de Reate, Romam profectus, in patriarchio Lateranensi accessit ad Pontificem, eique seriem eorum quæ acciderant ex parte Christi retulit, tribus fratribus prædictis testimonium perhibentibus: rosas quoque obtulit in certiore veritatis probationem. Quarum odorem et virorem mirificum stupens Pontifex, ait: « Mirum plane, hoc hiemali tempore rosas reperiri tam vernantes; et nos quidem, frater Francisce, verum credimus testimonium vestrum; sed proponendum erit negotium concilio fratrum nostrorum cardinalium, ut decernamus quid facto opus sit. » Præcepit interim suis, fratres honeste excipi, omniaque eis necessaria suppeditari. Postridie comparens beatus Pater cum sociis coram domino PP. in consessu cardinalium, humi procumbens, ait: « Dignissime Vicarie Christi, adimple voluntatem Patris cœlestis, et Virginis Matris in materia per me vobis proposita. » Cui Papa: « Etsi mihi declaraveris quæ sit Domini voluntas, edic tamen etiam hic coram omnibus fratribus nostris cardinalibus. » Tum beatus Pater: « Voluntas Dei est, inquit, quod quicumque a Vesperis primæ diei mensis Augusti, usque ad Vesperas secundæ diei ejusdem mensis, intraverit ecclesiam beatæ Mariæ de Angelis Assisinensis diœcesis, accipiat remissionem plenam omnium peccatorum a die baptismatis usque ad horam introitus in dictam ecclesiam commissorum, si corde contrito et humiliato confessus, et a sacerdote absolutus fuerit. » Protracto super hoc sermone, intelligens Pontifex ex sinceri minimeque fallacis viri certa narratione, ita placuisse Christo Domino, ad preces beatissimæ Genitricis suæ, palam gratiam, seu indulgentiam postulatam concessit, seu potius confirmavit, scripsitque episcopis, Assisinensi, Perusino, Tudertino, Spoletano, Fulginatensi, Nucerino et Eugubino, ut ad Kalendas Augusti omnes ad prænominatam ædem convenirent, et solemniter indulgentiam hanc publicarent. Porro sanctum Franciscum Rosarium beatæ Virginis orasse et inaudita cum in seipso, tum in sancto Ordine suo per idem designasse, Ordinique pignus hoc devotionis præcipuæ reliquisse usurpatum, testatur beatus Alanus de Rupe Redivivus, in suo *Psalterio*, his verbis: « Sanctus Franciscus patriarcha Minorum Fratrum humillimus, ille signifer Stigmatum Christi Cherubicus, Rosarium beatæ Virginis oravit; et inaudita cum in seipso, tum in sancto Ordine suo per idem

designavit; Ordinique pignus hoc devotionis præcipuæ reliquit usurpatum. Certus sum me vidisse de signis manualibus Rosarii ipsiusmet sancti Francisci. » Sic Alanus. Et ibidem part. II, cap. 2: « Sanctus, inquit, Franciscus Rosarium Mariæ accipit traditum, non excogitavit novum. Qui ut accepit, sic et Ordini suo ferendum tradidit, et ita usu commendavit, ita ut scripto nihil opus esset. Certus sum me de ipsius vidisse Rosarii unum, quo usus fuisse tenetur. » Et in *Apologia* pro Rosario beatæ Virginis, cap. 17, ex Joan. de Monte in *Mariali*, narrat de celebri quodam eximie scientiæ viro, « qui nostra, inquit, memoria (cum sanctus Dominicus et sanctus Franciscus suis orbem prædicationibus pariter exemplis et miraculis illustrarent) Dei clementia raptus in cœlestibus, prægrande volumen aspexerit; quod clara in luce ad instar solis circum radiis effulgentibus correptum resplendebat, in quo confraternitatis de Psalterio, seu Rosario beatæ Virginis fratrum et sororum nomina perelegantia forma visebantur perscripta. Scriptores autem sanctum Dominicum et sanctum Franciscum assidere visos; quippe qui omni conatu et zelo indefesso suæ peregrinationis ac prædicationis tempore, quamplurimos ad idem divini cultus studium vocare et accendere certatim adlaborabant. Ritum vero inscriptionis sanctus Pater Dominicus omni cura diligentiaque observabat, et ipse quotquot erant præordinati, conscribat. » Hæc Joannes de Monte apud Alanum de Rupe.

Idem seraphicus patriarcha Franciscus, Virginis Rosarium devote perorans, suis per orbem fratribus prædicandum imposuit: unde cum eos quaquaversus dimitteret prædicatum Dei Evangelium, quidam in Alemanniæ delatus regiones, commune sibi cum archangelo prædicationis exordium duxit esse frequentandum. Haud dubie, sicut sancto Dominico submissus a Deo in sortem partemque prædicationis venit tanquam cœlo lapsus sanctus Franciscus, unoque spiritu mutuis in amplexibus hausto pari orbem passu peragravit: sic et utriusque fratres iis in principiis idem prædicantes Evangelium, ac Evangelii laudantes Genitricem Mariam, per eadem inceserunt quæque vestigia prædicationis sanctæ. Unde simili imbutus spiritu frater ille per Alemanniam suis prædicationibus angelicæ circumtulit Salutationis commendationem. Quo disserendi genere ac studio cum mirificum late fecisset animarum fructum, et dictis facta, vitaque docentis responderet doctrinæ, eam de sese apud omnium animos excitavit sanctitatis opinionem, ut tanquam verus Christi apostolus aliquis observaretur.

Cum quondam beatissimam Virginem oraret Franciscus, ut sibi Filium suum suavissimum recenter natum, ac quemadmodum illum mundo ipsa pepererat, demonstraret, apparuit ei magno amicta fulgore, summaque cum humanitate puerulum Jesum in ulnas obtulit suscipiendum: quem beatus Pater acceptum, cum gratiarum actione ac tener-

rime complectens, osculabatur. Cumque aliquanto temporis intervallo, ingenti cum gaudio retinisset, ei, a qua susceperat, humilis atque ad terram usque proclivis, restituit. Eundem, alias orantem, animadvertit quidam frater, ejus discipulus, miro undique fulgore circumdatum, juxtaque gloriosissimam Virginem Mariam innumeris angelorum choris stipatam, consistentem.

Cum sanctus Franciscus aliquid esset benedicturus, his verbis utebatur: « Benedictum sit nomen Domini nostri Jesu Christi, ac sanctissima Virgo, quæ peperit illum: » et ideo cum aliquando precibus vacaret, apparuit ei eadem Virgo, malumque illi pulcherrimum donavit, adjiciens, quod quemadmodum ei donum illud erat pergratum, ita Filio suo summo accceptum erat, quotiescunque illum pie precantem audiret: « Benedictum sit nomen Domini nostri Jesu Christi, ac sanctissima Virgo, » etc., pro eodemque apud ipsum Filium id esse, ac si munus aliquod eximium sibi oblatum fuisset; quomobrem iis verbis multo deinde frequentius beatus Pater utebatur.

Cum Dominicam recitaret orationem, atque ad illa verba deveniret: *Dimitte nobis debita nostra*, etc., enixe Deum obsecrabat, ut sua sibi debita, beatæ Virginis meritis precibusque dimitteret: quod idem fratres suos etiam precari docebat: quin etiam has in cœlorum Reginae laudem preces, sive orationes composuit, quas eidem quotidie persolvebat, videlicet:

Sancta Dei Genitrix dulcis et decora, Regem morti traditum Filium tuum dulcissimum, Dominum nostrum Jesum Christum, pro nobis exora: ut ipse per suam piissimam misericordiam et clementiam, et virtutem sanctissimæ Incarnationis, et mortis ipsius acerbissimæ nobis indulgeat peccata nostra. Amen.

Sancta Maria Virgo, non est tibi similis nata in mundo in mulieribus: filia et ancilla altissimi regis Patris cœlestis: Mater sanctissima Domini nostri Jesu Christi, Sponsa Spiritus sancti, ora pro nobis cum beato Michael archangelo, et omnibus virtutibus cœlorum et omnibus sanctis, tuum sanctissimum Filium, dilectissimum Dominum nostrum et Magistrum. Amen.

Ave, Domina sancta Regina, sanctissima Dei Genitrix Maria, quæ es perpetua Virgo, electa a sanctissimo Patre de cœlo, quam consecravit, cum sanctissimo Filio et dilecto, ac Spiritu sancto Paraclyto: in qua est et fuit omnis plenitudo gratiæ, et omne bonum. Ave, ejus palatium: ave, tabernaculum ejus: ave, Mater ejus: et vos omnes sanctæ virtutes, quæ per gratiam et illuminationem Spiritus sancti infundimini in corda fidelium, ut de infidelibus fideles faciatis. Mater sanctissima Domini Jesu Christi, Sponsa Spiritus sancti, ora pro nobis cum sancto Michael archangelo, et omnibus sanctis, tuum dilectissimum Filium Dominum nostrum atque Magistrum. Amen.

Suos monuit fratres, ut omnia benedictæ Matri Dei privilegia attribuerent, quæ illius possunt excellentiæ convenire, atque eam omnibus laudibus a pura humana creatura decenter perceptibilibus exaltarent. Leoni, qui fuit unus ex sancti Francisci familiaribus, et quidem intimis, hujusmodi aliquando visio objecta est: Erat magna planities, in ea species judicii mox futuri: magna aderat hominum multitudo et angelorum, tubæ personabant: denique binæ scalæ a summo cœlo usque ad terram demissæ; altera candido colore, altera purpureo. Huic autem purpuræ imminens visebatur ex alto Christi habitu severo, ac subirato: at Franciscus paulo infra ipsum fratres suos evocabat, ut ascenderent confidenter, Dominum ita velle, eosque invitare. Cum autem illi se per scalas audenter efferrent, alius de tertio, alius de quarto, vel de decimo, alius de superioribus, ac pene jam ultimis gradibus procidebant. Qua suorum clade commotus Franciscus, eos voce magna admonuit, ut ad alteram scalam candidam accederent, illic nihil fore periculi. Itaque cum ad eam accessissent, Mariam ei incubantem vident, quæ eos blandissime intuens, studiose etiam juvaret, exciperetque singulos, ita ut nullo negotio ad unum omnes in cœlum evaserint.

Marcus Marulus lib. I, cap. 8, narrat ex divo Bonaventura, 'quod dum aliquando Franciscus cum fratribus, posita mensa recumberet, supermensarium lectorem, de Virginis puerperæ in Bethleem hospitantis angustia mentionem fecisse audivit, et continuo consurgens, humi resedit atque ait: « Numquid ego peccator, ego nequam et inutilis servus ad mensam sedere debeo, cum Dei Genitrici in diversorio locus non fuerit? » Sic dicens panem suum provolutus in terra cum gemitu comedit.

Alio tempore, in Nativitatis Domini solemnitate, prandio terminato, mirabilem habuit ad fratres sermonem de Christi paupertate et Matris inopia, subjungens, pauperes religiosos dedecere lauta fercula, præcipue in illo die, in qua beatæ Virgo Maria vix habebat, quod manducaret, nec Christus ubi cubaret, nisi in animalium brutorum præsepe.

Erga sacrum beatæ Virginis Mariæ partum, quo mundo Deum ipsa peperit, singulariter afficiebatur. Contigit autem anno tertio ante obitum suum, ut memoriam Nativitatis pueri Jesu ex Virgine Matre ad devotionem excitandam, apud Castrum Græcii disponderet agere, cum quanta majori solemnitate valeret. Ne vero hoc levitati posset ascribi, a summo Pontifice petita et obtenta licentia, fecit præparari præsepium, apportari fenum, bovem et asinum ad locum adduci. Advocantur fratres, adveniunt pupilli, personat silva voces et venerabilis illa nox luminibus copiosis et claris, laudibusque sonoris et consonis, et splendens efficitur, et sollemnis. Stabat vir Dei coram præsepio, pietate repletus, respersus lacrymis, et gaudio superflusus. Celebrantur Missarum solemnities super præsepe, levita Christi Franciscus sacrum Evangelium decantante; prædicat

deinde populo circumstante, de Nativitate Regis pauperis, quam cum nominare vellet, Puerum de Bethleem, præ amoris teneritudine nuncupabat. Miles autem quidam virtuosus et verax, qui propter Christi amorem, relicta sæculari militia, viro Dei magna fuit familiaritate conjunctus, dominus Joan. de Græcio, se vidisse asseruit puerum quemdam valde formosum in illo præsepio dormientem, quem beatus Pater Franciscus ambobus complexans brachiis, excitare videbatur a somno. Hanc siquidem devoti militis visionem, non solum videntis sanctitas credibilem facit, sed et designata veritas comprobatur, et miracula subsecuta confirmant: nam exemplum Francisci consideratum a mundo, excitativum est cordium in fide Christi torpentium; et fenum præsepii reservatum a populo, mirabiliter sanativum fuit brutorum languentium et aliorum; repulsivum pestium diversarum, gloriificante Deo per omnia servum suum, sanctæque orationis efficaciam, evidentibus miraculorum prodigiis, demonstrante.

Pervenit aliquando Franciscus ad quoddam monasterium Sanctæ Mariæ de monte Majori quorundam monachorum, in cujus ecclesiam intrans, statim exsultavit in spiritu, summa repletus consolatione, quod in majori altari sibi revelatum fuerit latuisse pretiosas reliquias sacratissimæ Virginis Mariæ. Quod audientes monachi, periculum hujus rei fecerunt, inveneruntque sicut vir Dei ante prædixerat. Dum autem in interiori claustro paulisper cum eisdem confabularetur, et illi de quibusdam virum tanquam a Deo illuminatum interrogarent: percunctati sunt etiam, quid faciendum, incidente Natalis Domini festivitate in diem Veneris, an vescendum esset carnibus; an ab eis abstinendum. Quod eo curiosius quæsierunt, quo tenerius viderunt hominem semper loquentem de Verbi divini Incarnatione et Nativitate ex beata Virgine, neque absque cordis et corporis jubilo audire potuisse Verbum in beata Virgine carnem factum. Ille autem, « Non solum, inquit, homines puto illo die carnes manducare posse: verum et si parietes eis vesci possent, abundanter eis ministrandas velim, vel de foris carnibus linendos, in die quo Verbum caro factum est, natum est nobis, et ad mundi salutem ex Deipara Virgine processit. Imo, cuperem, quod etiam in regniis viis, divites et principes, carnes et frumentum projicerent, ut bestiæ campi et volucres cæli haberent, quibus abunde suis satisfacerent necessitatibus, et suo modo tali tamque festivo die jubilarent. »

Cum inter Sancti Gemini honestum oppidum, et Porcariam oppidulum, in quodam ameno nemore, in monte alto obtinisset ab abbate Portæ Regalis locum cum silva contigua, exstruxit ibi ecclesiunculam, in honorem beatæ Mariæ Virginis, per omnia similem ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Angelis. In antependio altaris fecit pingi varias creaturas, angelos, pueros, aves, arbores et similia, quibus ipse

subscripsit varios hos et solutos versiculos, creaturas omnes ad Creatoris laudem invitans:

*Time-te Dominum, et date illi honorem.
Dignus Dominus accipere laudem et honorem.
Omnes qui timetis Deum, laudate eum.
Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

In sacro Alvernæ monte, formam cellæ sibi construendæ, et ecclesiæ ædificandæ juxta eam, quam sancta Virgo, et uterque Joannes, Baptista et evangelista, tradiderant, delineavit.

Audiens vir sanctus ad Apennini montis radices, in valle Saxi, inter altos colles remotum a turbis, et asperum fuisse locum: inibique ecclesiam beatæ Mariæ consecratam, contiguumque monasterium derelictum a sanctimonialibus divi Benedicti, quæ, ingravescente bello, jam aliquot ante annis Fabrianum se receperant, ob summam erga sacratissimam Virginem devotionem, voluit illuc ire, ut si videretur idoneus ad habitandum locus, cum suis fratribus obtineret, ut non esset beatæ Virginis ædes absque cultu. Dum autem eo se conferret cum socio, absque alio ductore, atque in itinere oberrarent, petiit a quodam agricola agellum arante, ut eos comitaretur, et eo usque vellet perducere. Ille autem indignabundus: « Quid, inquit, ego aratrum propter vos deseram? tempusve agriculturæ statutum, vestro teram in obsequio? » At sanctus Pater, blando et pio sermone hominem flexit, certo certius ei promittens, nihil temporis inaniter elapsurum, neque ipsum quidquam dispendii in agriculturæ intermissione passurum. Ducens ergo pios exploratores ad locum acceptaque benedictione, rediens ad campum, quem incultum discedens reliquit, aratrum jam totum invenit. Mansit autem sanctus Pater in præfato loco, summe sibi grato, per aliquot dies, ex sparsis per montes ædibus victum conquirens, exploransque loca vicina, ex quibus commodius fratres, locum inhabitaturi, necessaria alimenta possent accipere. Tandem omnibus prudenter dispositis, et obtento monasterio a nobili Saxorum familia, coli curavit, per transmissos illuc sui instituti viros religiosos, vocarique voluit Eremitorium Sanctæ Mariæ de valle Saxea; vel ut habet Gonzaga, a saxorum multitudine montis vicini, vel a vallis et regionis dominis supra nominatis, ex Saxorum progenie ita nuncupata.

In loco quodam, ultra duo milliaria a Reatina civitate, accidit illud miraculum, quo Franciscus devastatam Plebani vineam ab innumero se visitante populo, ex paucis relictis racemis, tot vini dolia ministrare fecit, quot nunquam antea suppeditarit. Admirantibus Reatinis beati Patris virtutem ac sanctitatem, summeque miraculum celebrantibus, in id universus Reatinæ civitatis senatus coivit, ut ex publicis facultatibus eodem prorsus in loco, ubi id acciderat, cænobium ædificaretur. Hujus loci ecclesiam sub invocatione sanctæ Mariæ de Foresta, vel de Nemore, quia inter densas silvas et lucos ædificatam, ipse Gregorius IX, ob sancti viri devotionem

consecravit, in qua dicti miraculi expressa sunt adhuc vestigia.

In monte Rainerio, sive Columbæ, ita a possidente cognominato, in editiori ejus parte cernitur oratorium beatæ Virginis Mariæ ab ipso Francisco constructum. Idem Franciscus, quinto a Perusio lapide, obtentam a Patribus Benedictinis ecclesiam Sanctæ Mariæ de Ferneto in cœnobium erexit. Ibi per aliquale tempus hæsit, assiduus in oratione, cujus continuæ geniculationi marmoreus cessit lapis, ut genuum impressa vestigia in hunc usque diem testantur. Alium etiam occupavit locum, ad milliare unum ab oppido montis Jovis sub invocatione sanctæ Mariæ de Scarzola, concessum et ædificatum a piissimis comitibus Marscanis Perusinae dioceseos.

Sciens jam mortem imminere, rogavit ut portaretur in fratrum cœnobiolum, ædemque Sanctæ Mariæ Angelorum, seu de Portiuncula, volens ibi spiritum reddere cœlo, ubi vitæ spiritualis præcipuum accepit magisterium. Pridie vero antequam moreretur, commendavit impense omnibus fratribus et eorum prælatis, præfatam ædem Sanctæ Mariæ Angelorum, quam sanctissimæ Virgini inter præcipuas sibi sacras, summe charam esse, cœlesti percepit revelatione, magno spiritus fervore, ut notavit legenda Gregorii IX, subjungens : « Volo, quod iste locus sit semper immediate sub potestate generalis ministri et servi; et deinde ille majorem sollicitudinem et curam habeat, providendi ibidem de bona et sancta familia. Clerici eligantur de melioribus et sanctioribus, et magis honestis fratribus, et qui sciant melius dicere Officium ex illis, qui sint in tota religione : ut non solum sæculares, sed etiam alii fratres libenter et cum magna devotione videant et audiant eos. De fratribus etiam laicis, sanctis hominibus discretis, humilibus et honestis eligantur, qui serviant illis. Volo etiam, quod nulla persona, et nullus frater intret in illum locum, nisi generalis minister, et fratres qui serviunt illis, et cum ministro, quando visitaverit eos. Volo similiter, quod fratres laici, qui serviunt eis, teneantur nunquam dicere eis verba otiosa, vel nova hujus sæculi, vel quæcunque alia, quæ non essent utilia animabus eorum : et propterea specialiter volo, quod nullus intret in illum locum, ut ipsi melius conservent puritatem et sanctitatem suam : et quod in illo loco nihil penitus fiat, vel dicatur inutiliter; sed ipse locus teneatur purus et sanctus in hymnis et laudibus Domini. Et cum aliquis ipsorum fratrum migraverit ad Dominum, volo, quod loco ipsius mittatur illuc alius sanctus frater a generali ministro : nam si alii fratres declinaverint aliquando a puritate et honestate et sanctitate vitæ, volo, quod iste locus benedictus sit, permaneat semper speculum, et bonum totius religionis exemplum, et quoddam candelabrum ante thronum Dei et beatam Virginem, semper ardens et lucens; per quod Dominus propitiatur de-

fectibus et culpis omnium fratrum, atque conservet semper et protegat hanc religionem et plantulam suam. Videte, filii, ne unquam hunc locum relinquatis : si ab una parte foras expellimini, per aliam reintrate; nam locus iste sanctus est, et habitatio Christi et Virginis Matris ejus. Hic, cum pauci essemus, augmentavit nos Dominus altissimus : hic luce sapientiæ suæ illuminavit animas pauperum suorum : hic igne sui amoris nostras voluntates accendit : hic, qui oraverit corde devoto, quod petierit, obtinebit; offendens gravius punietur : propter quod, o filii, habete hunc locum omni reverentia et honore dignissimum, tanquam vere Dei habitaculum, ab ipso et ejus Matre singulariter prædilectum; atque ibidem toto corde vestro in voce exultationis et confessionis confitemini Deo Patri et ejus Filio Domino nostro Jesu Christo in Spiritu sancti unitate. Amen. »

Transiit venerabilis Pater ex hujus mundi naufragio, anno Dominicæ incarnationis 1226, 4 Nonas Octobris, die Sabbati beatæ Virgini Mariæ sacro; ejusque corpus Assisii sepultum est.

In Chronicis Franciscanis legimus (inquit Spinnellus) sanctum Franciscum optasse, ut post obitum in templo beatæ Virginis de Portiuncula, ad quod vivens singulari ferebatur affectu, cor suum reconderetur, quod etiam existimatur angelorum manibus eo delatum, in quodam ejus templi sacello ad hanc usque diem asservari.

Idem Franciscus pietatis virginæ, vel post mortem, magister, a muliere in partu invocatus, præcepit ei, ut beatissimam Virginem Mariam imploraret. Res ita se habet ex Bonaventura : « Mulier quædam de partibus Aretinis, cum per septem dies partus discrimina sustineret, et jam in nigredinem versa, desperata esset ab omnibus, votum fecit beato Francisco, et ejus cœpit moriens auxilium invocare. Emissa autem voto, celeriter obdormivit, viditque in somnis beatum Franciscum se dulciter alloquentem ac requirentem, utrum faciem ipsius agnosceret, et an Antiphonam illam Virginis gloriosæ, *Salve, Regina, Mater misericordiæ* sciret ad honorem ejusdem Virginis recitare. Qua respondente, se habere notitiam de utrisque, « Incipe, ait sanctus, Antiphonam sacram et antequam compleas, paries cum salute. » Ad hanc vocem evigilavit mulier, et cum timore cœpit dicere, *Salve, Regina, Mater misericordiæ*. Cumque illos *miseriordes oculos* precaretur, fructumque commemoraret uteri virginalis, continuo cunctis liberata pressuris, infantem speciosum peperit; gratias agens Reginae misericordiæ, quæ per beati Francisci merita ipsius fuerat dignata misereri.

Conspicitur in Alverniæ monte sacellum, sacris hujus Divi stigmatibus dictum, ad quod singulis diebus a Completorio, omnes simul ejusdem loci fratres processionaliter incedunt, et gloriosissimæ Virginis Nocturnum (hunc Benedictam vocant) alta voce persolvunt : eo tanti Patris in misericordiæ

Matrem ardens pietatis studium quotidiana memoria recolentes. Quod quidem eidem Virgini gloriosæ gratissimum existere compertum est : nam semel ex altissima quadam fago religiosos eo tendentes benedicere visa est. Cumque præfata processio, ex nimia nivium multitudine, quodam die a fratribus prætermissa fuisset, plura diversi generis animalia, a veteri ecclesia ad præfatum sacellum usque, bina et bina ad processionis instar procedere sequenti nocte visa sunt. Quod cum ipsi fratres rescivissent, hujusmodi processionem perpetuo habendam, licet tempestas magis magisque sæviret, firmissime statuerunt. Hoc etiam pro coronide addam :

Amici duo sua nomina Franciscano dederunt instituto, eo inter se inito pacto, ut si cuipiam illo-

rum vitæ assumptæ genus displiceret, alter cum eo recederet. Unus nolebat ulterius in sancto proposito progredi, suadebatque ut alter, juxta factam promissionem, secum abiret. Dissuasit hic, ne ab incepto desisteret, nec omnino poterat obtinere. Tandem importuna victus amici prece, rogavit, ut per ecclesiam, discessuri, transirent. Commendavit beatæ Virgini, ad ejus altare prostratus, amici discrimen cum lacrymis orans, ut a gravi liberaretur tentatione : dum paululum hæsisset, qui ad recessum socium impellebat, vidit sanctum Franciscum orantis lacrymas colligentem, et beatæ Virgini offerentem, ne recessurus periret. Hac visione confortatus, in sancto instituto per omnem vitam sancte permansit.

CAPUT XX.

De sancto Petro Nolasco, sacri Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum fundatore.

Sanctus Petrus Nolasco, natione Gallus, ex diœcesi Papulensi sacri Ordinis beatæ Mariæ de Mercede, Redemptionis captivorum fundator, primusque magister generalis, vir omnium virtutum genere decoratus ; matre orbatum se cernens, proposuit in corde suo eligere in suam matrem angelorum Reginam, Virginem Mariam, quod et fecit. Huic, anno 1218 media nocte Kalendis Augusti, Barcinonæ existenti, ac ardentissime oranti, nobilissimo comitatu apparuit eadem angelorum Regina, dicens ei : « Scias me esse Genitricem Filii Dei, qui pro salute et liberatione generis humani sanguinem suum fudit, et mortem crudelissimam subiit : cujus ego fui oculata testis, qui stabilire vult Ordinem unum in honorem meum, qui intituatur, Ordo beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum, cujus fratres in viva fide, in spe salutis et vera charitate fideles captivos visitent, et opera charitatis et misericordiæ circa eos exerceant, et oblata occasione, si opus fuerit, ad exemplum Filii mei, pro eis animas ponant ; ut in die extremi et universalis judicii Filius meus, vivorum et mortuorum Judex, eos in parte dextra collocare dignetur, et mereantur audire illam favorem sententiam : *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum vobis paratum ab origine mundi* (Matt. xxv, 34) ; quia charitatis opera exercuistis : charitas enim radix omnium bonorum est. Manifesto ergo tibi, fili mi, hanc veritatem : quod, quando orabas cum lacrymis, eleemosynas faciebas, et captivos redimebas, ego offerebam orationem tuam et opera tua Filio meo, qui dignatus est, te, ad instituendam hanc meam religionem, primum fratrem et pastorem eligere. Reliquum ergo est, ut tu, qui ante hanc diem devote orabas, eleemosynas charitate faciebas, cum tuæ vitæ dispendio et labore captivos redimebas, ferventius

deinceps in fratrum et filiorum tuorum exemplares, largiori manu de tuis facultatibus pauperes refoveas, et sociorum tuorum adminiculo, uberiores quam antea redemptiones facias. » Cui vir sanctus, humilis ac devotus, gaudio et lætitia plenus, sic respondit : « Ego certe credo, quia tu es Mater Dei vivi, quæ in mundum venisti ad fundandam hanc religionem : ideo, quidquid præcipis, opere complere fas est, et sum paratus tuis obedire mandatis : sed quis, quæso, mihi peccatori mercaturam facienti, et humanis implicito rebus, cum sim ignarus, idiota et illitteratus homo, credet et fidem adhibebit ? Hoc, quod imperas, Domina, meas excedit vires. — Humilitatem, inquit Virgo, respicit Deus meus, et exaltat humiles, et stulta et infirma eligit, ut confundat sapientes et fortes terræ, ne gloriatur omnis caro in conspectu ejus. Petrus et alii apostoli, quos elegit Filius meus pro Ecclesiæ suæ fundamento, illiterati et imperiti erant, et missi sunt ad prædicandum in omnem terram, ut fides credentium, et conversio gentium, non humanæ, sed divinæ sapientiæ, quæ in eis refulgebat, tribueretur ; et soli Deo honor et gloria in sæcula sæculorum daretur. Sic tu, fili mi, ne animo cadas, sed esto robustus : nam Filius meus, qui te elegit in pastorem et rectorem multorum filiorum et fratrum, dabit tibi sapientiam et fortitudinem, ac vires quibus eos per plures annos in pace regas et gubernes. » His dictis, disparuit, et abiit in cælum. Et Petrus Nolasco, quæ propriis oculis viderat et auribus suis audiverat, usque ad auroram meditando remansit. Qua adventante, surrexit, et confessarium suum consulturus, festinus abiit ; quem cum domi suæ non invenisset, ad ecclesiam majorem Barcinonensem Sanctæ Eulaliæ, cujus erat canonicus, se contulit, ubi ante altare majus genuflexum et orantem invenit, cui divinæ

Virginis visionem et Dominicum, de novo Ordine fundando, praeceptum enarrare cepit. Et antequam ultra progrediretur, vir sanctus Raymundus, stupens et admiratione plenus, suis verbis occurrens, sermonem ejus interjunxit, eandem visionem sibi factam, et idem praeceptum fuisse sibi impositum, referendo. Unde ambo prae nimio charitatis fervore et fidei zelo ac magna devotione, a lacrymis abstinere se non valentes, gratias Deo et ejus purissimae Matri immortales egerunt. Dum haec in majore ecclesia agebantur, serenissimus Aragoniae rex Jacobus, qui illam noctem insomnem duxerat, eandemque visionem habuerat, primo surrexit diluculo et duos famulos suos, unum ad confessarium Raymundum, pro consilio hac in re capiendi, alterum ad Petrum Nolascum, quem ad opus redemptionis idoneum et valde propensum semper fuerat expertus, ut festinanter ad palatium regium accederent, destinavit : qui reversi nuntiaverunt domino suo, eos in domibus suis non reperisse. At rex ne pro tanto beneficio ingratus, et praecepti Domini Dei sui, ac tantae Dominae ne videretur indiligens exsecutor, ad cathedrallem ecclesiam quam frequentare solebat, gratias acturus se conferens, ibi praefatos viros inter se alloquentes reperit, et facta prius sanctissimo Christi Corpori, Deiparae Mariae, et sanctis, devota oratione et reverentia, sevocans eos in ecclesiae angulo, sic allocutus est : Per familiares nostros diligenter hoc mane vos conquisivimus, ut rem valde seriam et gravem nimis, quae media nocte nobis evenit, vobis detegeremus et revelaremus. Scire igitur debetis, me angelorum Reginam, maxima sanctorum et sanctarum comitatam caterva, intra clausum cubiculum meum hisce oculis vidisse; cujus venustus decor, divina elegantia, splendor et odor pulchritudinem humanam, Phœbi lucem et quaecunque odoramenta longe superant; quae, inter alia, mihi dixit voluntatem sui sacratissimi Filii et suam esse, ut in hac nostra Barcinonensi civitate Ordo illico fundaretur, qui operi redemptionis (quod optabamus) assidue incumberet : cujus fratres, in honorem suae sanctissimae puritatis, vestes omnino albas, cum signo crucis in pectore semper et ubique gestent, et multa alia quae esset longum referre. Gratias igitur ago Deo meo, quod huic sanctissimo operi vos aptos et idoneos, ac propensos invenio, ac semper agnovi. Dum serenissimus rex haec narrabat, incredibile est quantis sanctorum corda agitantur motibus, et se adinvicem respicientes, ab imo pectore suspiria plurima ducebant : et postquam rex finem dicendi fecit, et suum sermonem exhaustit, sanctus Raymundus et sanctus Petrus Nolascus idem sibi evenisse dixerunt, et verba quae audierunt, ac praecepta unicuique imposita, regi retulerunt. Et omnes tres tunc coeperunt, Virginis purissimae pulchritudinem et splendorem : verba quae de ore ejus exierunt : nobilissimum sanctae Mariae comitatum; eandem

divinae apparitionis horam; solatium interius, quo animae suae confortatae remanserunt, inter se conferre : et denique meritum et Deo acceptum opus attente examinantes, et signa cum signis conferentes (omni dubitatione et haesitatione procul remotis), hanc esse divinam et coelestem revelationem et indubitam Dei voluntatem, tribus fidelissimis comprobata testibus, firmiter judicarunt. Et post debitas gratiarum actiones, decreverunt hanc admirandam revelationem ad laudem Dei et suae purissimae Matris, ac Christianorum aedificationem et consolationem, populo debere patefieri. Et pro hujus miraculi promulgatione ac novi Ordinis fundatione, cum solemnibus caeremoniis magnoque apparatu et pompa, diem decimam Augusti, sancto Laurentio martyri Hispano ex Aragonia dicatam, assignarunt. Die igitur sancti Laurentii decima Augusti, serenissimus rex in honorem tantae solemnitatis, manto colobio, pomo et corona aurea in capite suo, et omnibus regalibus indumentis exornatus, suo nobilissimo comparuit comitatu, medius inter duos suos divinae visionis socios, confessarium a dextris et Petrum Nolascum a sinistris, quos Berengarius de Palatiolo civitatis episcopus, pontificalibus indumentis superindutus, cum clero in ecclesiae cathedralis foribus avidissime et valde laetus expectabat. Cantato igitur : *Te Deum laudamus*, in adventu regis et facta solemnii processione episcopus pontificalem et solemnem Missam incepit, et Evangelio a diacono decantato, sanctus Raymundus suggestum ascendens, concionem habuit ad populum, recensens et enarrans praefatam divinam revelationem, et admirandam Virginis Mariae apparitionem, et expressam Dei voluntatem, quod in illa civitate novus a serenissimo rege pro redimendis captivis Ordo institueretur; et multa de instituto, et quam meritum opus esset captivos redimere, in pauca contulit, quae populus audiens, cum animi laetitia dissimulare non posset, gestibus corporis affectum exprimebat. Absoluta concione, et post Offertorium descendens rex de solio suo, accessit ad altare, simul cum suo confessario, et Petro Nolasco et nonnullis magnatibus associatus, et conversus ad episcopum, dixit ei : « Nostra voluntas est, quod juxta Dominicum praeceptum et decretum, et Virginis Mariae voluntatem, Ordo instituat, cujus fratres, in captivorum redemptione, etiam cum propriae vitae discrimine, se exercere debeant : et primus frater et redemptor sit noster amicus et socius, Petrus Nolascus, quem angelorum Regina ad hoc munus subeundum idoneum elegit. Tu ergo, reverende Pater, divinam ordinationem, et voluntatem nostram executioni demanda. » Tunc episcopus, praefatum Petrum Nolascum, coram se genuflexum, et prae nimia devotione lacrymantem, vestes omnino albas induit, et rex ipse regium signum, nempe scutum cum barris rubeis croceique coloris, cum cruce insu-

per alba, in honorem sanctæ crucis, ubi Ordo instituebatur, ejusdem Petri Nolasci pectori apposuit, ut ab ipso et fratribus suis semper deferretur.

Sanctissimi hujus viri in Deiparentem Virginem pietas adeo fuit insignis, ut ejusdem Virginis in sese profusissimam beneficentiam cœquasse, vel saltem æmulatam fuisse affirmare non refugiam. Nihil ille capescebat negotii, quod tantæ patronæ præsidio sibi ad exitum perducendum non proponeret ac speraret: nec suo illa deerat officio, quem sæpe sæpius clientulum suum cœlestium arcanorum revelatione divinæque dulcedinis pabulo refocillabat. Quidquid Petrus interim postulasset, piissima Virgo non nisi affluenter, et ad iummensæ charitatis suæ votum concedebat; ipsumque Petrum propriissimæ rei loco habebat, sese illi frequenter manifeste monstrando. Nocte quadam, consuetum ad Matutinas campanæ signum dare oblitus, fratribus sopore occupatis, solus ipse (jam tempore instante) ad chorum festine advolavit: ibique, mirum dictu! magnam angelorum suæ religionis habitum gestantium multitudinem, easdem Matutinas suavissime psallentem, ipsamque Deiparam in antistitis subsellio compositam aspexit, quod cum tres horas ad stuporem usque esset demiratus, omnia demum evanescere paulatim sensit.

Cum vespere ejusdem Sabbati, fratres suos beatissimæ Virgini Antiphonam *Salve Regina* solemmniter decantantes, per chori cancellos prospiceret, eosque perpaucos admodum animadverteret, his suspiria, lacrymasque intermiscens, Deum optimum Max. cepit dictis compellere: « Itane, Domine, itane Matri tuæ, Matri, inquam, tuæ tantum se tua beneficentissima charitas ostendit avaram? Qui cunctis affluenter dona elargitur, tenax quodammodo erit in Genitricem? tam pauci filii! tam rara cœnobია! Si hæc meæ ineptitudinis causa proveniunt: si hæc mea exigunt merita; aliud caput, alius parens huic Dei Matris familiæ assignetur: tantum Genitrici tuæ natos elargire. » Quæ, et alia hujusmodi tanto efferebat ardore, ut ex inferiori penitus templi parte posset audiri. Interea vir Dei, placidissima correptus quiete, mente extra sensus vagabatur, cum vox ad aures suavissima in hæc verba pervenit: *Nolite timere, pusillus grex; quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum* (Luc. xii, 52). Ex illo denique mentis raptu expectrectus, seque exauditum esse non ignorans, in hæc dicta lætundus erupit: « Benedictus Dominus, qui suorum gratia famulorum, tam insignia novit operari. » Porro non multis ex eo mensibus elapsis, divinum vidit ipsemet responsum miro eventu juxta suum votum compleri; qua de re innumeras Deo Deique Parenti grates retulit, tantique beneficii vices, quoad potuit, rependit.

Idem Petrus, novum adversus diabolica præstigia

lustrandi dormitoria ritum excogitavit, pulcherrima ad beatam Virginem Collecta Antiphonaque composita; quam ut primum in eo ritu cœpit adhibere, eademmet Virgo Deipara, a nonnullis rarioris sanctimonie fratribus Barcinonensis cœnobii dormitoria benedicere visa est, fratresque ipsos, ut mater filios suavissimos solerter invisere. Magno tunc temporis bellorum turbine Christiani orbis provinciæ involvebantur; quamobrem ut eam, quam veram mortalium parentem vocitabat, ad tantarum calamitatum commiserationem permoveret, hanc pietate plenam supplicationem conscripsit:

« O Mater ac Domina mea, afflictorum solamen, egenorum remedium, eorum sine acceptione advocata, qui ante piissimi Filii tui ac Judicis nostri tribunal causas suas agitant: Regina suorum subditorum maxime compatiens, inter cæcas itineris nostri tenebras astrum lucidissimum, cogitationum nostrarum aurora, flagitorum frenum, calor ad nostram tepiditatem cohibendam, ad devotionem excitandam stimulus: Domina, quæ sedes super seraphim, Deique nostri es Genitrix, provocet tuam elementiam maternæque pietatis viscera respublica illa commoveat, quæ Filii tui fidem tuumque honorem tanti semper fecit: nec sinas tui neminis hostes sacra altaria ac templa polluere, tuasque imagines nefario pede proterere, ac thesauros depopulari. Cur, Domina, nos filios tuos ad sacrum hunc habitum capessendum, atque ad captivos ex barbarorum manibus redimendos, tanquam præcipuum vitæ nostræ institutum advocasti, si jam nunc eosdem barbaros ad eos ipsos mancipandos permittis irrumpere, a quibus aliorum in libertatem vindicandorum pretium expectamus? Ne frustreris, o Mater ac Domina mea, nostrum, qui filii tui sumus, cæterorumque fidelium spem in tuo præsidio tutelaque collocatam. Tu, quæ intra viscera virginea Deum ipsum ex Spiritu sancto concepisti, qui, licet immortalis Deus, tamen Redemptoris hominum nomine summo opere gloriatur, fideles tuos ab imminenti, ob impiissimi Friderici impetum, calamitate servato. Christianorum principum dissidentes animos ad assensum revoca, ut eas, in quibus Christi nomen colitur, provincias tueantur. Ah! Mater, ah! Domina mea, omnibus te Matrem exhibe. *Monstra te esse matrem, Monstra te esse Matrem, Monstra te esse Matrem*, ad gloriam omnipotentis Patris, ad laudem Filii tui, et ob Spiritus sancti Dei tuique Sponsi amorem. »

Hanc bis in dies precatiunculam recitabat, ejus formula ab exemplari transcripta, per Hispaniæ Italiæque populos, Friderico Cæsarem pessimo, Dei Ecclesiam oppugnante, pervulgabatur, imo Dei ipsius Optimi Max. aures attigisse visa est, cum paulo post tempestas illa cœperit defervescere.

Cum in Puigio, a Valentina urbe parum distante oppido, una cum Guilhelmo de Entenzi, Christiani

exercitus duce moraretur, septem stellas e nocturno cœlo dilapsas eo tendere animadvertit, ubi Dei Parentis Virginis imago deinde est reperta, quæ multis celebrata prodigiis, ibidem in sacello, ab ipso-met Petro exstructo, decenter est collocata.

Extremæ jam propior horæ, ad Patronæ Matrisque suæ cultum et amorem fratres cœpit hortari : quin etiam sæpe sæpius ipsam compellans : « Annon hoc pacto, aiebat, sese res habet, o Domina? annon meis humeris onus supra vires imposuisti,

tuorum filiorum patrem pastoremque constituendo? »

Cum vero recens institutum Ordinem sancte administrasset, et tum viris ad eum receptis illustribus, tum doctrina et precibus exornasset, sacris Ecclesiæ sacramentis ex more Christiano perceptis, in illis verbis Psaltis (cx, 9) : *Redemptionem misit Dominus populo suo*, spiritum exhalavit. Anno a virginali partu 1249.

CAPUT XXI.

De Bonfilio Monaldio, Joanne Manetto, Benedicto Antellensi, Bartholomæo de Amidæis, Ricoverio Lippio Uguccionio, Gerardino Sosteno, et Alexio de Falconeriis, sacri Ordinis fratrum Servorum beatæ Mariæ Virginis fundatoribus.

Anno salutis 1253, Florentiæ, quæ habetur primaria Etruriæ sedes, sanctissimus Ordo Fratrum Servorum beatæ Virginis Mariæ initium sumpsit, a septem beatissimis viris, quorum nomina sunt hæc : Bonfilius Monaldius; Joannes Manettus; Benedictus Antellensis; Bartholomæus de Amidæis; Ricoverius Lippius Uguccionius; Gerardinus Sostenus; Alexius de Falconeriis : numerus plane commendabilis, et propter septenariæ quietis mysterium admodum venerabilis. Hos septem viros sibi sacratissima Dei Mater elegit, velut sui ædificii architectos, qui ad illius præostensum exemplar suæ religionis domum dedicarent. Et quemadmodum Sapientia olim ædificans sibi aulam, ad eam tamen sustentandam fulciendamque exciderat columnas septem : sic et Virgo beata, divinæ Sapientiæ vere Mater, ad suum ædificium exstruendum excidit septem columnas, quando de lapidibus mundi suscitans et erudiens hos viros, in pretiosissimos lapides præscindens et dolans, erexit ad sustentandum servorum familiam. Hi, post Deiparam, primi servorum institutores : hi principes hujus Ordinis fundatores mirifici : hi mercatores cum essent, inter præclaras gemmas margaritam pretiosissimam Mariam Virginem inveniunt, pro cujus assequendo thesauro, omnia quæ habebant, Christi pauperibus erogarunt, semetipsos quoque vendentes et abnegantes, tantæ patronæ perpetua mancipia dediderunt, et, qui antea fortunæ mercatores fuerant, animarum postea negotiatores feliciter evaserunt. Quod si variis quandoque nominibus ab antiquis scriptoribus nuncupari videantur; ut pro Bartholomæo Amidæus; pro Gerardino, Sostenus : pro Joanne, Bonajuncta; et pro Ricoverio Uguccionius, apud plebsque legatur, id proculdubio consuetudini religiosorum dandum videtur, qui, de mundo ad novum habitum transeuntibus, frequenter, aut nomina mutare, aut a propria familia nuncupari consueverunt. Tales itaque Dei Mater sibi negotiatores, quibus familiæ suæ talenta partiretur adinvenit, tales sibi super servos suos œconomos, et primicerios delegit.

Eo tempore, Florentiæ societas ex optimatibus civibus aggregata, in summo honore habebatur; vel ex eo maxime, quod cum in laudibus gloriosæ Dei Genitricis decantandis, diuturna consuetudine versaretur, nomen quoque laudantium beatam Virginem sibi comparaverat. In hac, præ cæteris, septem viri præfati nomen dederant : ii enim et morum probitate et vitæ exemplo omni exceptione majores, in ea societate duces et magistri aliorum habebantur; quorum opera ducentis, ex eadem proceribus, ab illecebris mundi ad meliorem vivendi normam revocatis, et ibidem illico aggregatis, miro modo societas illa, tantorum virorum studio, magnum tunc temporis incrementum acceperat. In magna autem virorum ex urbe frequentia, uti solemniter expostulabat dies Assumptionis beatæ Mariæ Virginis, et in sodalitiis ad ipsius laudes, sacraque peragenda, septem quoque viri illi adfuerunt, singulisque horum septem eadem hora seorsum orantibus, visum auditumque est per insolitum mentis excessum, quamdam suavem vocem, magno septem radiorum concomitante fulgore, in auribus illabi, quæ animos illorum demulcens, hortabatur ad vitam in arcitiorem devotionis usum, posthabito mundo, commutandam : cito enim fore, ut quasi septem clarissima sidera, cœlum militantis Ecclesiæ, rutilantibus exemplorum et virtutum radiis illuminaturi essent : qua voce et lumine circumfusi, vix potuissent numen illud mente concipere, nisi eodem ferme tempore præsto eis adfuisset, confirmans illos gloriosa Dei Mater, Maria Virgo. Illa enim decore aspectu, blanda facie, splendore cœrulea, et angelis circumsepta apparuit eis, unumquemque monens, ut ab illius sæculi consuetudine recedendo, caducisque omnibus mundi negotiis spretis, soli Deo sibi lucrando intenderent. Sejungas te, dicebat ipsa cuilibet illorum, ab hominum consortio, et repertis una tecum aliis sociis, sola rationis disciplina, cum auxilio gratiæ, corporis sensus moderamini, ut in carne adhuc reclusus spiritus vester, incipiat de cætero cœlestibus assuescere divitiis. Quibus breviter dictis, et in magna

sui ipsius admiratione singulis eorum relictis, evanuit. Interea, divinis laudibus imposito fine, cæterisque ad sua negotia decedentibus, septem viri divinis ejusmodi monitis afflati, tantaque ominatione perculsi, in unum eadem hora conveniunt; quisque enim illorum mira se cupiditate sentiebat interius urgeri, ut de repente accepta occasione socium commonefaceret, audita et visa referret, et alter vicissim alteri admiranti, expavescentique simul, eadem a principio repeteret, nisi pudor quidam mundanæ gloriæ, et jactabundæ cujusdam elationis timor, linguam ab incepto cohibere videretur. Aderat, præ cæteris, ætate gravior, et consilio ac auctoritate major, Bonfilius, qui tandem omnium prior in hunc sermonem prorupit: « O socii charissimi, non abs re mihi fecisse videar, si cœleste consilium nuper acceptum, de vita emendanda, in meliusque commutanda, paucis detexero vobis, quos mihi constat in hoc sodalitio consocios confratresque esse probatissimos, et quorum potissimum hac in re sententiam discere exopto, quo humano cœlestique consilio fretus, in errorem ullum incidere nequaquam possim. Quibus dictis, fulgores, vocem et visum (ut evenerant) enarrans, illico socios in admirationem extulit, et simul lacrymas prorumpere conspexit, gestireque unumquemque se dicendi non minus quam audiendi cupiditate teneri. » Quamobrem cum finem dicendi fecisset Bonfilius, unusquisque illorum certatim, eandem vocem, eandem visionem, eosdemque radios se vidisse, iisdemque verbis sese e cœlo a Dei Matre monitum fuisse, Deum testatus, fatetur. Quare in unam omnes deveniunt sententiam, ut quemadmodum cœleste illud oraculum, quod singulis obvenerat, omnibus tamen commune fuisse videbatur: cujus rei certam fidem astruebat septiformis ille radius, inopinatusque tunc eorumdem conventus in unum, eadem illa omnium communis vocatio, idem desiderium, eadem voluntas, sic operæ pretium esse, ut ad tam singularis, præcelsæque vocationis oraculum una omnes intenderent, una simul decernerent, quomodo ab humanarum mercium negotiis expedito, communem inter sese, longe prorsus a mundo sejuncti, vitam agere possent, quove tam novo, tam expedito, tam sibi opportuno divitiarum negotio, a ditissima cœli Regina præostenso, de Deo lucrando, facilius animum adicere valerent. Verum, dum in tam ardua cogitatione, non videbatur, adeo intempestive determinationem fore captandam, absque maturo consilio; placuit rem ad sextum idus Septembris, in diem Natalem beatæ Virginis differre, ut quemadmodum tam auspiciato ipsius Assumptionis die fuerant ab ea evocati, sic in alio ejusdem felicissimo Natali die, tam grandi vocationi responderent. Hoc itaque statuto, simul conveniendi tempore, quod interim reliquum fuit totum illud in rebus domesticis; in negotiis pensitandis; in familia disponenda; in agris vendendis, ut pecunias in pios pauperum usus erogarent; in jejuniis et orationi-

bus; in corporis afflictatione; in sacra peccatorum expiatione, et id genus piis operibus, per illud spatium insumperunt: tota interim hujusce consilii adimplendi cura Bonfilio, qui eis in tam gravi suæ salutis negotio præesse deberet, omnino demandata. Bonfilius, qui ad hæc peragenda divino se numine interius urgeri sentiebat, omnium primus virum quemdam sacrum, cui nomen Jacobus a Podio Bonitio, sodalitis sacerdotem adiit, cui clam cæteris, revelationes et consilia omnia, uti contigerant, communicavit: deinde cœpit obnixè rogare, ut quemadmodum in Oratorio laudantium, diu illorum animas diligentissime curaverat, etiam nunc vellet in tam gravi negotio illis opitulari, in quo tota salutis eorum videbatur summa consistere. Cui Jacobus, ut erat vir pius, et vehementer religioni addictus, libentissime annuit, quin et omnem suam operam et studium ultro pollicitus; primum omnium oportere dixit Ardingum episcopum, qui hæc omnia resciret, adire, cujus postea consilio et auctoritate arduum hoc divinumque negotium ad finem perduceretur. Quibus hinc inde sapienter una simul collatis, episcopum adeunt sine mora, rem per ordinem narrant, dictorum fidem astruit Bonfilius: deinde supplicibus verbis precatur, ut nutui divino propriam voluntatem adhibere, eisque in omnibus patrocinari velle dignaretur, sese omnino paratos non minus pastoralibus suis præceptis, quam numini cœlesti parere, fidem catholicam perpetuo prosequi, Romano Pontifici in omnibus obsequi, sanctam Romanam Ecclesiam semper revereri. Cæterum, cupere sibi omnimodam facultatem dari, ut sæculari illo habitu, in attritis pauperesque vestes commutato, divitiis posthabitis, mundo penitus postergato, una simul ex piorum eleemosynis cum charitate vitam apostolicam degere valeant. Pontifex autem, qui septem illos, et præcipue Bonfilium, jamdudum agnoverat, summæ auctoritatis probatissimos viros, statuta die ad se accedere jussit: fore enim, ut quidquid ab eo petissent, libenter assequerentur. Talibus in eodem proposito Bonfilius ab Ardingo confirmatus, incunctanter socios ad episcopum septimo idus Septembris deduxit, qui cum vidisset coram se viros illos ex urbe primarios, veluti septem angelos stantes, præ gaudio ingemuit, quos paucis alloquens, consuluit, ut ne Virginis monita ullo modo negligerent; sed bono auspicio, constantique animo, quod eis pietas, religio, Deusque suggereret, absque ulla intermissione expleant, et interim, ut cui maluerint sacerdoti, qui spiritualem eorum curam gerat, peccata confiteri possent, oratorium cum altari pro sacris ibi celebrandis, in quovis loco per eos deligendo, construere, eleemosynas infra urbem et extra quærere: demum præter hæc, se ipsum eis in omnibus protectorem et patrem ultro exhibuit. Talibus igitur, cum pastoralis benedictione ab episcopo dimissi Florentini cives, postera die Jovis, vere aurea, Natalis beatæ Virginis, ad sextum idus septembris, omnes

simul mane diluculo convenerunt in agro quodam extra mœnia civitatis, ubi tunc erat parva et ruralis ædícula; hanc, more pauperum, ii qui amplissimas antea sedes habuerant, seu ab aliquo donatam, seu collectio ære coemptam inhabitare cœperunt. Porro illuc cum suo sacerdote Jacobo convenientes boni ominatores, deposita primum senatoria veste, quo fortius cum nudis dæmonibus, a nudo suo duce Christo edocti, manus conserere et collectari ediscerent, pro byssino indusio cilicium, pro militari cingulo ferreas catenas, pro purpurea chlamyde detritas cilicei seu cinericii coloris tunicas induunt, atque ita præcincti lumbos, ad præceptum Christi, statim in alterum virum evadunt, et in sanctissimi Crucifixi militiam conscribuntur, sacris interim de more peractis, et omnes suavissimi Jesu Christi corpore simul refecti, in summa cordis lætitia, natalem suæ conversionis cum ipso beatæ Virginis ortu, miris laudibus et interna jubilatione celebrant: in cujus rei perpetuum monumentum, futuris postea temporibus, diem hunc natalis beatæ Virginis consuevit Ordo servorum, solemniter ac præcipuo ritu in suis ecclesiis quotannis celebrare. Cum una omnium septem virorum, et in domicilio statuta lex esset, Deum diligere; se invicem summa charitate complecti; proximum amare; corpus jugi pœnitentia domare; spiritum contemplatione et orationibus reficere: unum illud videbatur reliquum, scilicet, virum ex eis deligere, qui omnium illorum curam gereret. Ad hoc autem munus exercendum neminem inter eos videri et gravitati et prudentiæ Bonfilii præferendum: illum igitur una omnium voce statuunt in præpositum, magistrum et patrem, cui obediant assumendum. At Bonfilii animo hærens satis gravate, rogatus tamen, et eorum suasionem coactus, illorum administrationem æquo tandem animo suscepit. Eorum itaque Bonfilii curam aggressus, primum de episcopo iterum ad eundem cogitavit, ut a quo spirituales omnes prius facultates satis abunde acceperant, eidem quoque gratias, quas possent, statim agere curarent, ampliorem rursus ab eodem benedictionem, rursus ampliora beneficia recepturi: annuunt socii, tempus opportunum seligitur, mira humilitate ac gravitate per urbem primo procedunt, cinericia detrita quoque illa more pauperum indumenta, unumquemque illorum in alterum extemplo mutatum ostendunt. Interea populus, rei novitate commotus, plebs, mulieres cum pueris et infantibus obviam eunt, inopinatam illam tam nobilium procerum suæ urbis mutationem admirantur omnes; omnes venerantur, collaudant omnes, cum repente una omnium infantum et lactentium intra ulnas matrum divina, non humana vox erupit: « Ecce Servi beatæ Mariæ Virginis: ecce Servi beatæ Mariæ Virginis. » Matres vero, tanta rei novitate percussæ, quod infantes earum ante diem, immanata illa voce effari cœpissent, miraculum id, miraculum esse exclamarunt, dicentes et ipsæ, viros illos vere esse beatæ Virginis servos, qui tali agnomine ex ore in-

fantium nuncupari meruissent. Id vero non semel, sed sæpe contigisse constat, ut hujusmodi infantes idem servorum nomen repeterent. Cum enim alias ostiatim eleemosynas per urbem quærerent, iterum atque tertio infantes et pueri, eisdem frequenter acclamationibus, occurrere consueverunt; inter eos vero Philippus Benitius, qui postea fuit ejusdem religionis splendor et columen, vix quinque mensium infans (Albaverde matre id postea jurejurando attestante), idem servorum nomen, solutis linguæ impedimentis, protulisse fertur, matri blandiens inter ulnas, ut servis beatæ Virginis eleemosynam erogaret. Alias autem, cum fratres Florentiam ab episcopo evocarentur ad lustrandam civitatem pro publicis sanctæ Romanæ Ecclesiæ necessitatibus, eadem infantium vox, idemque servorum nomen iterum puerorum acclamationibus auditum fuit.

Ad episcopum igitur cum viri septem, ea plausibili novaque populi voce associati, pervenissent, benigne excipiuntur: erat enim Ardingus summa humanitate præditus, cujus assensu et auctoritate, ea vitæ consuetudo, jam per eos suscepta, in dies gliscere, in dies divino spiramine magis augeri videbatur.

Ab hoc novo illo infantium miraculo commotus episcopus de eorum sanctitate vehementer confirmari, spemque certam animo concipere cœpit; multoque amplius illorum exinde suscipere tutelam, hortari quoque, ut nomen illud divinitus quodammodo receptum perpetuo retinerent, et Servi Mariæ, re ipsa non minus quam verbo, dici curarent: deinde singulos paterno affectu cum benedictione in pace dimisit.

Postquam septem illi viri, in aula Reginæ cœli, sub novo illo Servorum titulo sese ascriptos agnovissent: nullo alio in posterum nomine vocari, nullo alio respondere instituerunt; sanctæ patronæ et Matri gratias agentes, quod eos sibi peculiares servos deligere dignata fuisset: in cujus agnominis monumentum, gratitudinemque erga Deiparam perpetuo declarandum, decernunt quotidie in oratorio, coram ejusdem imagine, quam sibi ob oculos semper præsentem habere statuerunt, parvi ejus Officii canonicas Horas persolvere, et nullo unquam tempore dimittere; nec non qualibet die Sabbati in sero, septem ejus gaudia decantare.

Horum interea per urbem fama late diffusa, ita ut necessariis, domesticis, et amicis illuc confluentibus, admittendis, audiendisque magnam temporis partem insumere cogerentur. Ii qui se ab hominum, et mundi consortio longe abfuisse arbitrabantur, in medio tamen foro se adhuc circumveniri videntes, et valde præpediri ab incepto agnoscentes, usque adeo ægre ferre cœperunt, ut jam de loco illo deserendo, et inde in longiorem secretioremque partem secedere cogitarent.

Pater interea Bonfilii eorum consilia collaudans, beatæ Virginis servis aptiorem fore solitudinem ostendit, quam hominum consuetudine perturbari: unde de loco, in solitudinem magis remotam com-

mutando, fuit inter eos inita sententia. Bonfilius omnes adhortatur, ut interim de speciali eo loco suis orationibus communem Matrem et patronam interpellent; ut quemadmodum servorum stemmate prius eos insignire dignata fuisset, eisdem quoque de cætero locum præmonstraret, in quo illi gratam in posterum servitutem exhibere possent. « Nonne, inquit, jam declarati et ascripti sumus servi Reginæ celi? in ipsam oculos intendamus, in ipsam mentem dirigamus, ipsam deprecemur: illa enim nobis viam aperiet, illa locum monstrabit, illa complanabit iter. » Quibus dictis, nec fuit etiam sine mora contrarius eventus: nam beatissimam Virginem in somnis Senarium montem illis demonstrasse perhibet antiqua traditio, cujus monitis acceptis, Ardingum episcopum, in quem tota illorum spes sita erat, illico adeunt, locoque a Dei Matre primum pro eorum votis demonstrato, ab Ardingo episcopo cum benedictione recepto, maximas Deo gratias agentes, paucos post dies in vastam Senarii solitudinem, clam omnibus ab urbe, sacratissimam Dei Matris patronæ venerandam imaginem deferentes, secesserunt. Senarium cum septem viri, despecta urbe, tutissimum suæ habitationis effugium communi gaudio acceperant, dum per antiquam silvam ascendunt, et proceras abietes mystice contemplantur, dixit Bonfilius: « Discite, o filii, qualis charitatis vinculo sitis ipsi Deo ejusque Matri sanctissimæ devincti, qui etiam in illis proceris plantis, vobis hac in solitudine libros quodammodo cœlesti doctrina refertos, præparavit, ad meditanda ex illis præclara mysteria. » Cumque per saltus illos meditantes superato jugo in apertam culminis planitiem pervenissent, ibi sacratissima primum Jesu Christi cruce in media area locata, Deiparæ explicato vexillo, flexis genibus lacrymisque præ lætitia obortis, felix illud solum deosculati, consalutarunt, et ad beatissimam Virginem conversi, dixerunt: « Ecce, nos reliquimus omnia, et secuti sumus te Matrem nostram. »

Bonfilius interea, quod a Dei Matre oraculum acceperat, de Senario incolendo, mente revolvens, Ardingum pontificem sine mora adire intendit, qui eo in loco, primum sacri ædificandi delubri lapidem benedicendo immittere dignaretur, ad honorem Dei æternumque monumentum sanctæ Mariæ servorum: ut quemadmodum eo post beatam Virginem auctore et patre, singula illis fausta evenissent, etiam illo agente et suffragante, Senarius, episcopali illa benedictione, in sacrum locum perpetuo dedicaretur. Annuit episcopus, et tempus opportunum statuit, hortatus interea, ut ad id operis res paratas haberent, ut propitia et sospitatrice Deipara, habuerunt. Affuit tandem Pontifex, et de more lapidem primum benedixit, in titulum erexit, in fundamentum jecit, oraculum protulit: *Non est hic aliud, nisi domus Dei, et porta celi* (Gen. XVIII, 17): et vobis servis vocabitur Aula Virginis. Quibus peractis Ardingus, paucis alloquens, viros illos in proposito

confirmat, adhortaturque, ut bono auspicio, ac constanti animo, quod eis a Deo suggereretur, incunctanter explerent, caverentque ne gloriosissimæ Dei Matris ipsorum protectricis præcepta ullo modo inobservata negligerent: cæterum, se eis semper et opera et consilio, veluti patrem propitium in omnibus affuturum. Memoratu dignum videtur, quod situs montis Senarii, neque siccus omnino, neque penitus madens existit; verum toto æstivo tempore celi temperie gaudet optima, quod ipsum maximopere corporum sanitati conducit, usque adeo ut senes ibi robusto vegetoque corpore ad extremam facillime perducantur ætatem: quæ vero in usus familiæ asservantur res, vina, fruges, fructus, et id comestibilium genus, tantum abest, ut vel frigore tabescant, aut æstu corrumpantur, ut potius perficiantur, et meliora degustentur: tanti momenti fuit cœlestis benedictio, et gloriosæ Dei Genitricis privilegium ibi collatum. Hæc fidissima servorum beatæ Mariæ Virginis statio; hæc prima, firmaque sedes; hic primarius locus a Dei Matre contemplationi, orationi, pœnitentiæque paratus.

Bonfilius, cujus prudentia intererat, rerum summam diligenter administrare, videns paulatim socios et locum eo necessitatis et penuriæ devenire, ut sub ea paupertatis specie, qua proficientes mirum in modum delectabantur, septem viri in dies inedia, et rerum omnium charitate pressi, vix diutius perseverare possent, Bonajunctam cum socio Alexio Florentiam illico misit, qui quotidie per urbem receptas ostiatim a piis hominibus eleemosynas illuc transmitterent. Dum autem viri duo illi nobiles et probatissimi, per urbem, primo cum sarcinulis super humeros, tam humiliter visi sunt eleemosynas petere, vidisses totam pariter commoveri civitatem, accurrere populum, audisses rursus infantes ac pueros acclamantes: « Ecce servi: ecce servi beatæ Mariæ. » Vidisses eosdem manibus plaudere; matribus inter ulnas blandiri et rogare: Facite eleemosynas servis Mariæ. Sic itaque civium subsidiis privatorumque eleemosynis superata illa extremæ inopie difficultate, magnum quid supererat adhuc laboris, nimirum distantia loci: Senarius enim, præter arduum iter, plurimum distat ab urbe, ut vix singulis diebus hinc inde transmeari daretur, absque intermedia saltem nocturna quiete: interdum etiam vigentibus imbrum, æstuum, pluviarum et ventorum tempestatibus; adeo ut necessario cogerentur, qui pridem ab urbe recessissent, prope eandem hospitium procurare. Erat tunc locus extramœnia urbis, quem gens illa vetusta Caphagium agrum vocaverat; forte ibi perantiqua beatissimæ Virginis, accolarum religione, super parvam aram omnibus in angulo viarum communem et perviam, jamdudum colebatur depicta imago, quæ et loco nomen indiderat Sancta Maria in Caphagio: ibique septem viri parvum hospitium pro illis, qui eleemosynas in dies per urbem collegissent, extruendum curarunt

Interea, Florentiæ episcopus Ardingus hortabatur eos, ut cum viderent in dies magnum ad Senarium fieri hominum concursum, nollent omnino quorundam vocationem impedire, cupientium se illis adjungere, quo salubrius Deo beatæque Virgini eorum exemplis inservire possent. Quod si a suæ conversionis exordio neminem in suum consortium admitti velle intenderent, neque ullo modo se auctores cujuscunque, aut sodaliti, aut Ordinis, aut congregationis hujusmodi unquam instituere excogitassent; hac tamen in re beatæ Virginis patronæ mentem potius humili prece pulsandam, quam propriam illorum voluntatem sequendam fore; ut sicut ejusdem gloriosæ Dei Matris gratia in unum convenissent, eadem quoque illuminante, possent intelligere, an eorum saluti expediret, alios in suum consortium recipere.

Sexto jam labente pœnitentium virorum anno, tempus aderat, quo incarnandi Verbi mysterium, æquinoctio vernante celebrare consuevit Ecclesia; cum forte accidit in Senario, ut vinea, non multo ante infra pomœrium plantata, diluculo tertiæ Dominicæ Quadragesimæ, in ramos et gemmas turgescere extempore visa fuerit, ac subinde locum circumdare palmitibus, præcocesque undique producere botros; quod Patres illico intuentes, novum sibi apparuisse prodigium rati, Deum precabantur, ut tam insoliti eventus, qui magnum quid portendere videbatur mysterium, eis revelare dignaretur. Bonifilius vero, qui nihil inconsulto episcopo ausus unquam tentare fuisset, rem, ut contigerat, Ardingo narrandam mandat, si forte ex tam admirabili prodigio aliquid ediscere posset. Venit igitur ad episcopum, qui diceret, vineam, quam præterito anno in Senario, prope claustrum patres plantaverant, eadem nocte totum locum palmitibus, gemmis, uvisque turgentibus miro ambitu fuisse circumplexam. Is, audito nuntio, de tam immature pubescente in Senario vinea, sequenti nocte, post habitam super his speciale orationem, visum hujusmodi se recepisse coram illis contestabatur: Vidi, o filii mei, quos iterum in Domino parturio, vitem in septem propagines dilatatam, totidemque ex singulis ramusculos frondescere, gemmasque et racemos inde coalescere, quam speciosa Virgo Dei Mater mihi ostendebat summopere propagandam, dicens: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris, et flores mei, fructus honoris et honestatis* (Eccli. xxiv, 23). Hanc vero prodigiosam vitem tam cito florentem nobis revelatam, si bene, filioli mei, cum vestra hac uberrima vinea, tam immature tempore prævertente conferatis, quis vestrum inficiari unquam poterit, hanc esse voluntatem Dei sanctificationem vestram ab aliis participandam fore? una mecum, quæso, meditemini, Patres, vix raro aut nunquam in divinis Scripturis de vite aut de vineis haberi sermonem, quin Ecclesiæ et servorum Dei propagatio amplificatioque futura sua intelligentia non comprehendatur: quod etiam indicabit beatis-

sima Dei Mater patrona vestra, cum seipsam vitem vocaverit fructuosam; quæ quidem non contenta hac septemplici vestrum propagine, in alios quoque servorum ramusculos dilatari aulam suam mandat. Cavete igitur, filii mei, ne de cætero videamini Spiritui sancto resistere, aut aliis velle salutis adiutum præcludere, quin potius æquo animo propagantes hanc Reginæ cœli familiam, quos videbitis in vestrum institutum propensos, eos libentissime inter vos recipiatis. Quibus septem viri auditis se id ultro facturos polliciti sunt, quod divina sors eis haud perquirentibus attulisset, nullo studio, nullave cura satagentes, ex seipsis quempiam sibi adjungere, aut alia loca procurare, nisi quæ beata Virgo eorum protectrix, suæ familiæ propagandæ in posterum obtulisset.

Vix Florentinus Pontifex ab eis discesserat, quando visum est Bonifilio super his sermonem hujusmodi habere cum sociis: Quam nostra interesset, dilectissimi fratres, Dei Genitricis patronæ nutibus obsequi, et qua possumus prudentia et consilio ventura disponere, nemo inter vos est, qui non diligenter animadvertat: nos jamdudum divina tantum charitate ferventes, contemptis omnibus, solitudini ac paupertati vitam nostram addiximus, optantes mundo incogniti exsistere, ut, unaquaque posthabita sollicitudine, Deo tantum ac ejus Matri inservire possemus, res nostras quoad fieri potuit in occulto egimus, et relicta urbe, montem hunc solitarium incoluimus, ne, nimia hominum consuetudine præpediti, minus ea, quæ Dei sunt, ad nostram salutem conducentia curaremus; attamen vix licuit in silvestri solitudine nos ab hominum frequentia subducere, cum jam universæ fere urbi cogniti, minus voti compotes esse poterimus, incassum equidem laboravimus: quandoquidem, ut audistis, et jam videtis, non fortuito, vel humana suasionem, sed cœlesti consilio in hominum cognitionem res nostræ deveniunt. Hactenus plerosque, qui nobiscum vivere expectabant, nullis precibus admittere volumus, sed nunc video impossibile fore, ut diutius hac in nostra persistamus sententia. Divinæ itaque nunc, charissimi fratres, voluntati acquiescendum, nunc patronæ nostræ, tam apertis indicibus feliciter ominanti, parendum; pastoris episcopi adhortationibus tandem obtemperandum. His a Bonifilio dictis, communi consilio decretum est, ut die noctuque triduanis invigilarent orationibus; quo interim, divino Spiritu afflati, et instantem Christianæ redemptionis per crucem commemorationem (ut par erat) meditantes, adveniente postea gloriosa Christi Resurrectione, maturius super his deliberare deberent; sacra dies Parasceve jam advenerat, quando Christus Jesus, legationem a Patre impleturus super crucem, mysterium illud humanæ redemptionis, per sacratissimi sui sanguinis effusionem complere debuerat; quæ omnia viri septem miro modo contemplabantur. Cum jam imminente nocte ante Sabbatum, qui prius consueve-

rant eadem die, ad honorem beatæ Virginis septem gaudia recitare, e vestigio parati erant septem ejusdem mœrentis matris dolores inter illas noctis tenebras, intimis præcordiis recolere, quasi congemiscentes, deplorantique ad sepulcrum, matri compatiens. Factum est autem, ut jamjam inter illas nocturnas preces Virgo Deipara, sole splendidior, et non sine aliqua æternæ suæ beatitudinis specie, coram eis lugubres quasdam inter manus vestes gestans, astaret, angelorum circumquaque associata multitudine, quorum alii singula Passionis mysteria, alii propius lugubres habitus, alius expansum librum, titulum alius servorum aureis radiis circumornatum cum palma in manibus gestabat. Dum vero tam insolito visu perterriti, tam corusco splendore circumfusi Patres admirantur, « Adsum, inquit illa, ego Dei Mater, tot vestris precibus efflagitata: vos mihi primum in servos elegi, ut sub hoc meo nomine vineam Filii mei excolatis: aspice, quali vos vestium genere indui jubeo: habitus hic indicat suo atro colore, quem hodie in Unigeniti mei morte sim passa, mœrorem: vos igitur multicolores mundanarum vestium pro me aspernati, haud difficile habebitis in posterum hujusmodi indumenta gestare, quo referatis in veste, quos passa fuerim dolores in corde: accipite et hanc Augustini regulam, ut hoc aureo Servorum meorum titulo insigniti, hanc quoque æternæ vitæ palmam consequamini. » Quibus dictis, e conspectu eorum abiit. Hanc vero visionem, quam et scriptorum varietate, et antiquæ traditionis auctoritate, sic evenisse compertum est, quidam communem omnibus orantibus fuisse, quidam vero singulis specialem per somnium contigisse scripserunt. Nec desunt alii, qui hanc eandem visionem eodem ferme tempore Ardingo fuisse communem affirmant, quod non videtur a veritate et ratione alienum, cum compertissimum sit, illos eundem habitum et regulam divi Augustini, per manus episcopi Florentini, non absque nutu cœlesti recepisse. In hujus rei perpetuum monumentum, viri illi septem statuerunt, ut Bonifilius et successores generales servorum, hujusmodi emblemate pro sigillo uterentur, in quo Deipara Virgo cum Filio manu porrigit sanctum habitum uni ex fratribus, qui ad pedes genuflexus, illum humiliter recipit, quem Bonifilium inter septem referre certo scimus ex antiquis monumentis. Diei vero Parasceve, et Sabbati hujusmodi, commemorationem cupientes postea Patres, ad harum rerum memoriam conservandam, in album referri fastorum, sanxerunt, ut eadem sexta feria, parentalia defuncti Jesu Redemptoris, cum glorioso sepulcro, et virgine Deipara astante, præcipuo quodam ritu celebrarentur in singulis Ordinis ecclesiis sub majore ara. Quam piam consuetudinem (cum jam obliterari cœpisset) hodie multo magis renovarunt pii Patres, et præsertim in ecclesia Annuntiata de Florentia, et Servorum de Bononia et Pistorii et alibi, succedente vero die Sabbati

ante Pascha, coronationem beatæ Virginis Reginae celi, solemni pompa celebrari mandarunt: quam ut frequentiori populorum devotione postea multo amplius cohonestarent, Callisti III et Innocentii VIII indulto, sacra diei ejusdem mysteria in sero per singulas hujus Ordinis ecclesias celebrari curarunt.

Postquam viri septem, sancto habitu cum regula sancti Augustini a B. Virgine donato, per manus episcopi Ardingi in Senario fuissent induti, iidemque anno elapso, coram eodem Ardingo, solemnem professionem emisissent, Bonifilius, Ordinis prior declaratus, multos ad sanctum B. Virginis habitum recepit: cumque ex multiplici sanctarum personarum germine, plurimas segetes in B. Virginis agro, pinguesque exinde fructus sperare cœpisset, triplicem familiam Servorum B. Virginis excogitavit: alteram, quam non fortuito conventualium dixerunt: alteram, sacrarum feminarum: tertiam vero, utriusque sexus pœnitentium. Idem pias quasdam preces et laudes, ad honorem beatæ Virginis quotidie recitandas, instituit. Hujusmodi fuerunt ab initio, et deinceps:

Primo, Salutatio angelica, usque ad, *ventris tui*: in initio cujuslibet Horæ canonicæ, atque etiam in principio Missæ.

Secundo, *Salve, Regina*, in fine Missæ et Horarum canonicarum.

Tertio, Septem gaudia beatæ Virginis, quolibet Sabbato in sero.

Quarto, Corona quinque psalmorum, incipientium a singulis litteris sanctissimi Nominis beatæ Mariæ.

Quinto, Nocturnum cum tribus Lectionibus de beatâ Virgine, quolibet sero ante Completorium; ob approbatam ab Alexandro IV religionem.

Et præter hæc, constans fuit ac perpetuum decretum, ne ullo unquam tempore prætermitteretur Officium parvum B. Mariæ Virginis, sed quotidie persolveretur, vel ab omnibus in choro, seriali tempore, vel festivo a binis, aut quaternis, aut pluribus in capitulo, dummodo nunquam interciperetur. Atque hinc ab ipsius religionis exordio, sacerorum rituum certarumque ad Deiparam Virginem precationum et laudum præcipua consuetudo invaluit: unde postea constitutionum illarum lex emersit, quæ, de reverentiis beatæ Mariæ Virginis; de *Ave, Maria*; de *Salve, Regina*; de Nocturno; de Corona B. Virginis, de Officio Ecclesiæ; denique inclinationibus et genuflexionibus, juxta Breviarii et Missalis Romani decreta, perpetuo sancitæ leguntur.

Jam defuncti Cœlestini Pontificis testimonio, variisque colloquiis in Romana curia servorum beatæ Virginis fama diffusa, ad omnium fere prælatorum aures pervenerat, cum Innocentius IV, Pontifex maximus, anno 1245 electus, ut hujus Ordinis sub titulo B. Virginis exordia agnosceret, Petro Vero-

nensi, apostolicæ Sedis per totam Italiam inquisitori vigilantissimo, Florentiam adventanti, negotium hoc inter alia demandavit, ut Neotericorum quorundam in ea urbe religiosorum, sub titulo Servorum B. Mariæ Virginis, nuper excitatorum, mores et instituta diligenter inquireret, et an essent tolerandi, an potius, juxta decretum concilii Lateranen. sub Innocentio III, abolendos censeret. Petrus igitur Veronensis, ex Ordine Prædicatorum, vir non minori sanctitate quam virtutibus et doctrina refertus, per totam Italiam cum omnimoda potestate arguendi pessimos mores, et hæreticas pravitates inquirendi coercendique a Pontifice destinatus, dum Florentiæ munus sibi demandatum persolveret, hujusmodi titulum Servorum, novam institutionem, eorumque consuetudinem, et usum vivendi diligenter inquirens, urbis episcopum convenit, ejusque testimonium et fidem petens, de singulis quæ acciderant, et quo modo sub auspiciis beatæ Virginis initiati forent, certior factus, sinistram tandem, quam de eis posset concipere, sanam in opinionem convertit: hos etiam, uti plenius agnosceret, ad se accersiri primum, deinde apud illos diversari voluit, et Bonfilium allocutus cum cæteris fratribus, eorum originem, vitam, numerum, et pleraque alia ad religionem fidemque spectantia sciscitatus, didicit. Quorum vita irreprehensibili audita, ac sanctitate non ficta diligenter inspecta, vir Dei lætatur, exultat, gratesque ingentes Mariæ Christi parenti refert; tum, quia tales ac tantos viros in servos sibi delegisset; tum etiam, quod sibi multoties oranti, per ænigmaticos excessus revelasset id quod apertissime tunc in eisdem fratribus servis completum esse intelligeret. Ex quo enim Florentiam venerat vir sanctus, affirmabat se in exstasim post orationem sublevatum, vidisse montem clara luce altissime obductum, ac omnium florum genere ornatum, inter quos septem lilia candidissima cæteris pulchritudine et suavitate longe præstare, quæ ab angelis in unum collecta, et ante beatam Virginem oblata, ab ea hilari vultu suscipiantur, et Petro simul commendabantur. Non desunt etiam qui referant, quo modo oranti Petro visum fuerit, aliquando B. Virginem angelis circumseptam, utrisque sub ulnis, et chlamyde tegere eosdem fratres, quos antea fuerat Petrus allocutus: dumque hujuscemodi visione detentus admiraretur, dixerit ei B. Virgo: « Aspice, Petre, hi sunt viri, quos ex aliorum consuetudine mihi in servos elegi, ut peculiari hoc nomine insigniti, mihi perpetuum famulatum impenderent: fac igitur, ut nomen meum, habitumque eis collatum, retineant, ac regulam S. Augustini observent. » Quibus dictis, evanuit. In cujus visione plurimum Petrus oblectatus, summo mane Ardingum adiit, enarrans quæ ei acciderant. Ambo deinde summa lætitia affecti, iterum fratres conveniunt, quos Petrus incredibili gaudio amplexatus, eis, quæ piissima Virgo dignata fuisset sibi

ostendere, enarrabat. Quæ quidem omnia, dum publice ad populum Florentinum concionem haberet, summa civium alacritate recensebat, hortabaturque Florentinos, ut hos suos religiosos venerarentur, quos vere esse Virginis servos comperisset, et Innocentium summum Pontificem, ut habebat in mandatis, de eorum optima institutione auspiciatissimoque exordio reddidit certiore.

Número fratrum quotidie exsuperante, videns Bonfilii Senarii locum vix tantam posse multitudinem capere, de novo Florentiæ exstruendo cœnobio, dilatandoque Caphagii hospitio, consilium cum Patribus iniit. Interea, paratis, quæ pro primo lapide in fundamentum jaciendo opportuna viderentur, pater Bonfilii memoranda die octava Septembris, primum lapidem benedixit, et in perpetuum celeberrimi futuri templi fundamentum auspicato, posuit ad honorem Virginis gloriosæ, ut ita in posterum foundationis ejusdem Ordinis, et tempus referret, et vetustum S. Mariæ de Caphagio nomen, etiam diutius conservaret, ob eandem Dei Matris imaginem, quam, cum temporis diuturnitate, tum novi ædificii structura, collapsam, de pariete in cordibus hominum, per illud idem nomen perpetuo restauraret: quin et in sacratissimam tandem, admirabilemque Virginis Annuntiæ imaginem, felicissimo Dei auspicio depictam, converteretur. Neque enim existimandum videtur, Bonfilium talem imaginem elabi prius permisisse, quam animo cum aliis Patribus concepissem de ea propediem in celsiorem augustioremque sacratissimæ Annuntiæ vultum restauranda.

Jam cœnobium ad religiosorum normam consurrexerat, exstructoque interea speciali quodam sacello ad modum parvi oratorii, consilium inter sese inierunt de restauranda antiqua illa B. Virginis imagine, quæ jamdudum nomen loco dederat, Sancta Maria de Caphagio: quam, et temporum vetustate consumptam, et ædificiorum, ut dictum fuit, ruinis collapsam, denuo restituere in votis habebant. Adhibitis igitur primum orationibus indictisque per Bonfilium jejuniis, decernunt accersiri pictorem, ad novam beatæ Virginis instaurandam imaginem, quam semper orantes inspicerent, et quodammodo in suæ cœlestis Reginæ prospectu, semper ad ejus obsequium parati viderentur. Quare Pater Bonfilii, una cum Alexio, statuit, ut quemadmodum hic Ordo, sub titulo servorum, fuerat a Dei Matre excitatus, ita quoque ejus imago B. Mariam representaret sub eadem specie, qua seipsam Dei ancillam declaraverat: quo capto consilio, egregium in urbe pictorem, Bartholomæum nomine, conveniunt, quem graphicæ artis peritum agnoverant. Hunc igitur rogarunt, ut pietatis gratia, Deique amore, opus illud aggredi atque perficere dignaretur. Annuit illico pictor dulci sermone, religiosaque pauperum illorum fratrum necessitate devinctus, seque eis illud opus sola liberalitate facturum promisit, quod ne multa forsitan ab aliis

sibi oblata pecunia fecisset : conductus itaque pictor, et religiosa illorum prius consuetudine mirum in modum oblectatus, atque eorum exemplo ad recte vivendum excitatus, prius quam manus admooveret, ut opus aggrediretur, animum ab omni peccatorum labe expiare curavit. Nec desunt, qui asserant, illum ex eadem fuisse societate, sanctam Mariam Virginem laudantium, perpetuamque coluisse virginitatem, et in conficiendis huiusmodi sacris beatæ Virginis Mariæ imaginibus, mirum in modum ex sua devotione in Deiparam, delectatum. Tempus non longe aberat ab imminente festo Dominicæ Incarnationis, quando sperabant Patres, opere illo absoluto, posse quodam solemni ritu celebrare festum Annuntiationis beatæ Virginis ; quamobrem vehementer pictorem urgebant, ut opus illud quam cito perficeret : jam completa apparebat Gabrielis archangeli imago ; jam paries cum proscenio expletus, jam Virginis gloriosæ figura tota, præter faciem et caput, conspicua erat, cum pictor, alioqui tales imagines perficere assuetus, cœpit animo hæsitare, quasi propriæ artis et industriæ oblitus ; adeo ut sibi penitus diffidens, aliena quæreretur adjumenta, nimirum, orationes illorum Patrum. Sic igitur vacillans pictor, et animo hærens, postera die cum opus aggredi vellet, aliquantisper, aut somno correptus, aut forte extasim patiens, mox expergefactus, beatissimæ Virginis caput et vultum, absque alia humani artificis ope, neque penicillo, aut terrenis coloribus, sed manu angelorum divinitus completum, qui effigiem beatæ Virginis referret, aspexit. Obstupuit e vestigio tantæ rei novitate pictor, obstupuerunt Patres ; miraculum omnes, miraculum acclamantes, et gratias Deo, et laudes Deiparæ Virgini decantantes. Jam per universam urbem publico rumore ferebatur, quod inter pingendum evenisset, nec nisi de ostenso divinitus miraculo habebatur sermo : ab universa tandem civitate fit ad sacrum locum concursus, singulis obstupescens, divinumque illud virgineum caput e cœlo descendisse, uno ore attestantibus, omnes sacram illam imaginem unanimiter gratiarum matrem appellant : ac proinde hæc verba ad ejus pedes, de communi consensu, scribi mandant : « Madona santa Maria Madre di grazie. » Quod quam vere dictaverit Spiritus sanctus, tot statuæ cereæ, tot hominum simulacra, tot vota, tot tabulæ, tot signa, tot oblationes, tot vasa argentea, tot serica paramenta, quæ his nostris nedum precisis temporibus adhuc inspiciuntur, sempiterni sunt testes.

Dum virginales Servi in Dei obsequium, et B. Mariæ famulatum quotidie ferventiores evaderent, Philippus Florentinus, ex nobili Benitiorum familia oriundus, nondum annum ætatis suæ vicesimum excedens, tot mirabilibus Ordinis Servorum beatæ Virginis auditis, servus et ipse gloriosæ Dei Matris hoc modo evasit : Feria quinta Resurrectionis Domini, quæ fuit 24 Aprilis, pergens Philippus ad

sacrum Annuntiæ Virginis oratorium, ut ibi sacris interesset, cum audiret verba illa ex Actibus apostolorum cap. viii, 29 : *Philippe, accede, et adjuuge te ad currum istum* : quasi dicta sibi forent, e vestigio in mentis excessum raptus fuit, et inter ingentem solitudinem dumis, cœno, præruptisque anfractibus plenam ductus ; quam cum pertransire satageret, horribili serpentum aspectu deterritus, quo se verteret, quod auxilium imploraret, quod consilium illico caperet, totus timore consternatus, ignorabat. Cumque jam perterritus exclamare cœpisset, opemque a Domino postularet, rursus audiuit : *Philippe, adjuuge te ad currum istum* : quod audiens, subito ad cælum elevat oculos et currum aureum, mirabile dictu ! videt, quatuor rotas habentem ; quem leo, et ovis trahebant, super quo speciosissimam Dei Matrem aureo in solio sedentem conspiciit, multorum angelorum choro stipatam, e cujus manibus nigrum pallium a curru pendebat, quem super candida circumvolabat columba. Ad illum currum servus Dei cum accedere, et in excessu festinaret, jam divinis Officiis completis, Pater Alexius, cui de oratorio custodiendo cura demandata erat, ad Philippum accessit, a somno excitavit, compellans ut de templo jam claudendo recederet : at semianimis Philippus, ab ea visione, velut a somno expergefactus : « Parcat tibi, inquit, o Pater, parcat tibi Deus ; me enim a tanta suavitate depulisti, ut sine cibo et potu in ea diutissime perseverassem. » Hæc ubi dixit, tanquam mansuetus agnus de loco recessit, domumque reversus, multa super visionem illam eo die meditabatur. Sequenti vero nocte Virgo eadem gloriosa iterum apparens ei, dixit : « Philippe, servos meos in crastinum adeas ; ab eis enim prævisi curus mysteria disces, quæ possis statim exsequi, fidelis mei servus evasurus. Jam illucescente die, Philippus Caphagium sine ulla mora petiit, loci superiorem Bonfilium adiit, visum, ut evenerat, per ordinem enarrat, seque cum illis fratribus et vivere et mori desiderare insinuat : ad quem conversus Bonfilius, quidnam portenderet ingens illa solitudo, quid senticosum illud, ac præruptum iter significaret, quidque terrifica illa monstra minitarentur, brevibus exposuit : vitam sæculi, tot laqueis, tot periculis, tot imminentibus malis obnoxiam, indicans, quot ille ea in solitudine perterritus monstra vidisset. Contra vero, per aureum currum, vitam religiosorum significari demonstrabat, cujus quatuor rotæ, indicant, religiosorum perfectiones in quatuor præcipue virtutibus contineri ; nimirum, humilitate, cordis munditia, paupertate, obedientia ; quæ nisi constantia perseverantis animi, et mansuetudine cordis moveantur ac circumferantur (id ostentant ovis et leo currum trahentes), incassum fore omne religiosorum opus. Quod vero virginem, aureo in solio vocantem audisti, et pallium nigrum ostentantem vidisti, scias te ad sacrum hunc nostri Ordinis currum quandoque deducendum allici, in

quo possis columbinam illam, quam circumvolare vidisti, simplicitatem imitari, nostram hanc circumquaque lustrans et dilatans religionem. Dux tibi erit Regina Virgo : hæc sua purissima virginitate tibi castitatem servandam ostendit : hæc sua paupertate ad mundi contemptum te allicit : hæc sua humilitate ad perpetuam obedientiam te invitat : hæc pulla veste ad mœrorem Passionis dilecti Filii sui te disponit. Quibus ubi finem imposuit B. Bonifilius, tunc Philippus lacrymis præ dulcedine obortis, supplex orat Patres, ut illum ad habitum admittere velint ; se enim vehementer desiderare, ut quam cito servus servorum beatæ Virginis evadat, cupereque ac humiliter petere se recipi, non quidem inter clericos, id enim indignum sibi reputare, sed inter laicos illos, qui aliis inservire consuescunt. Annuit Bonifilius tantam juvenis humilitatem tacitus considerans, ac Philippum ad laicorum habitum admittit.

Interea Bonifilius a beatissima Virgine unus electus fidelis œconomus et prudens, quem constituerat super servorum familiam, jam senio, ærumnis, laboribusque maximis confectus, cum religiosæ quieti, animæque saluti in Senario totus incumbere, tandem, veluti re ipsa bonus filius, a pientissima Dei Matre gloriosam promeruit cumulate in cœlis hæreditatem accipere. Nam quadam nocte in sacro monte, postquam sacra fuerunt absoluta, et nocturnis Horis finis fuisset impositus, ut moris erat, omnes simul conveniunt, audiuntque vocem dicentem : « Bone fili, quia mei Filii vocem audisti, et propter ejus amorem omnia reliquisti, centuplum accipies, et vitam æternam possidebis. » Quibus dictis, corpus illico exsangue factum, anima ad Christum migravit.

Cunctis vero expavescentibus, iterum vox auditur, dicens : « Subvenite, sancti Dei ; occurrите, angeli : animam, quæ mihi servivit in terris, ad cœlestia regna deferte : vos autem servi mei amantissimi corpus humate. » Quibus absolutis, Patres, vires pene perditas recuperantes, felici appropinquant corpori, ex quo immensum odorem emanare sentiunt ; atque faciem, quasi ridentem, splendoreque nimio fulgentem inspiciunt. Beato fine quievit, anno salutis 1262, Kalendis Januarii.

Joannes vero de Manettis, qui postea frater Bonajuncta nuncupatus, miraculis clarus ad æternam vitam evolavit, anno 1257, pridie Kalendas Septembris.

Benedictus Antellensis, qui suscepto habitu frater Manettus dictus est, cœlesti beatitudine perfrui meruit, 6 Kalend. Septembris 1268.

Bartholomæus de Amidacis, quem postea, gentilitio suorum agnomine, fratrem Amideum dixerunt, sancte ut vixerat, in Domino obdormivit, quarto decimo Kalendas Maii, anno Domini 1266, postquam triginta quatuor annis in Ordine prudens et fidelis famulus beatæ Virginis Mariæ vigilanter inservisset.

Ricoverius, ex Uguccionia familia, qui et ipse gentilitio prosapiæ titulo frater Uguccionius, vel Uguccius (utroque enim modo reperitur) dictus fuit ; et Gerardenus de Sostenis, trater Sostenus, ex usu pariter nuncupatus, a comitiis Viterbii habitis, ad sacrum Senarii montem revertentes, ibi levi quadam infirmitate simul gravati, non multo post anno salutis 1282, die lunæ tertia Maii, eadem hora ex hac turbulentissima ad tranquillam vitam evolarunt. Quorum enim corpora et animæ in vita fuerunt conjunctæ, in morte quoque non sunt separatæ : cum eorum gloriosi cineres in ecclesia Sacri Montis simul fuerunt reconditi, spiritus vero in manus Domini collocati. Id quidem fuit præostensum in somnis B. Philippo Benitio, tunc ejusdem Ordinis generali, qui eadem nocte, dum a curia reversus, ageret Florentiæ, duo lilia a terra præcisa beatæ Virginis offerri vidit ; ex quibus statim horum felicem obitum præsensit. Quapropter lucis jam exortosidere, verba faciens coram Patribus, dixit : « Gaudete, fratres, duo lilia, quæ in agro nostro militanti florebant, in agro triumphanti modo transplantata vernant in conspectu Domini ; Sostenus namque et Uguccionius, Patres nostri, qui religionem hanc cum aliis quinque ordinarunt, felicissime hac nocte obdormierunt in Domino. »

Alexius denique de Falconeriis, decimum supra centesimum annum attingens, coronari, et super cœlestem gloriam, qua die Sabbati semper coluerat beatam Virginem, septimo Idus Februarii anni 1310, exaltari meruit. Hic cum sociis, beata Virgine adhortante, a sæculo vocatus, unum præ cæteris sibi, dum viveret, servandum ad hōnorem beatæ Virginis Mariæ statuit : nimirum humilitatis virtutem, qua adeo enituit, adeo præfulsit, ut id quod humilitatem non redoleret, sibi vix placere posset. Quamobrem si inter septem viros novissimum, despectum sacros Ordines renuentem accipere, intelligas ; si vilissimos subire labores ; si ostiatim per urbem eleemosynas quærere ; si aliis subjici ; si absque clericali corona inter laicos perpetuo connumerari, arctamque et asperam degere vitam, et ab omnibus contemni, ab omnibus despici velle, unum hunc præstantem virum audias : totum id ingenuæ illius humilitati tribuendum esse, certo scias. Insistente sui decessus die a se prævisa, sanctissimis Ecclesiæ sacramentis communis, fratribus astantibus, quos ad humilitatem et puritatem adhortatus fuit, quam quotidie centies recitare solitus erat Salutationem angelicam, hilari vultu, oculis in cœlum delixis, devotissime complevit. Postremo autem : « Eia, inquit, videte, fratres mei, astantes angelos sub columbarum specie coram me. Eia, fratres mei, genibus flexis puerum Jesum me coronantem aspice et adorate. Videte, fratres mei, quali corona donandi sumus, si religiosam puritatem et humilitatem sectemur : si tandem puram et humilissimam Dei Matrem et patronam nostram imitemur. » Quamobrem retulit P. Lopus Benitius Florentinus,

qui cum aliis fratribus interfuit, idque iurejurando asserebat, quod B. Alexio decedente, postquam Salutationem angelicam, ut dictum est, recitasset, circumvolantes coram eo candidissimæ aves, visæ

fuissent; inter quas puer Jesus, sanctum illum senem propriis manibus corolla variis floribus contexta coronavit, et secum animam illius in cœlum extulit.

CAPUT XXII.

De sancto Silvestro Auximate, Ordinis Silvestrinorum fundatore.

Sanctus Silvester, abbas Auximensis, Ordinis qui de Monte Fano, seu Silvestrinorum dicitur, institutor, mirabili erga Virginem gloriosam affiebat devotionis affectu : dum de more sub noctem intempestam, ad usitatum in Oratorio psallendi precandique pensum, rite Deo cum fratribus persolvendum iret : cumque inter eundem descendere cœpisset quosdam scalarum gradus, supplantante dæmone, præceps per illas scalas datus est, ingenti impetu, totisque ponderibus devolutus; luna minime pernox erat, cœlum ingenti tempestate, et aquarum alluvione desæviebat; venti inter se adversi certabant, omnino nox opaca et horribilis, ut ad viri patientiam, Christo permittente, tentandam, dæmones, cœlum, elementa conspirasse viderentur. Silvester vero afflictus et consauciatus ita jacebat humi, ut et propter lubricum solum, et debilitatum corpusculum, conatus sæpius exsurgere, illico cum majori dolore recideret, ut ne reptando quidem ingredi posset. Ergo fratrum auxilium in choro psallentium sæpius implorat, sed præ concinentium strepitu, præque horrissono imbrium ventorumque fragore exaudiebat nemo. Semivivus igitur, miserandum in modum jacuerat aliquandiu super frigidam et lutulentam humum, et pluvie ventorumque tempestate pene obrutus; magnam tamen animi tranquillitatem constantissime retinebat. Recrudescentibus autem, propter frigus et nocturnum aerem, vulneribus, dubium non erat, quin esset in ea calamitate animam efflaturus, nisi ipse opportune ad implorandam beatæ Virginis openi confugisset : quare precabatur sanctissimam Dei Matrem, ut ne se tam subito, filiis, quos Christo genuerat, absentibus, ex hac vita migrare pateretur; neque enim mortem horrebat, quam semper astuanti animo peroptaret. Affuit precanti clementissima Virgo, augustissimo aspectu et beatissimo lumine fulgens; ac se palam incredibili benignitate spectandam dedit, eumque non modo incolumem reddidit, ut solæ, ad omne testandum, relinquerentur vulnerum cicatrices; verum etiam, ne sentientem quidem in cellam temporis momento restituit, at-

que exemplo discessit in cœlum. Enimvero observavit Silvester, et beatæ Virginis benignitatem expertus, in ejusdem patrocinium, recenti præsertim illius in se beneficio atque misericordia invitatus clientelamque confugit, et ætiori, quam antea, amoris vinculo eidem Virgini sanctissime sese obstrinxit. Hoc etiam eidem studium, eandemque pietatem in suis cupiebat esse præcipuam : unde Mater benignissima gratum erga se ac pium Filium non destitit majoribus quotidie muneribus cumulare. Nocte quadam Silvester, post usitatas preces, repente levi quodam somno correptus, visus est sibi ad Bethleemiticæ rupes esse transvectus, et præsepe adisse, Christi Domini Natali nobilitatum; mox in quoddam templum perductus, ante altare stetisse precabundus : precanti augustissimo lumine fulgens Virgo Maria, non modo sese illi palam ostendit; verum etiam eum blande allocuta est, et, « Visne inquit, fili mi Silvester, corpus Filii mei Jesu Christi recipere? » Hac visione atque irradiatione cohorrui primo Silvester; deinde cum se collegisset, ingenti cum tremore respondit : « Paratum cor meum, Domina, paratum cor meum : impleatur voluntas tua in me. » Tum illa, vere dulcis Virgo, sua manu purissima sanctissimum Christi corpus Silvestro porrexit; ejus nimirum divina virtute tanta est beati viri mens luce perfusa, ut ab eo tempore nullus ei plane in sacris voluminibus locus esset obscurus. Quid mirum! poteratne illi quidquam esse abditum, cui et Mater sapientiæ, et sapientia ipsa se tam familiariter patefecisset? Felix prorsus, ad quem accedit propius Salvatoris Mater; et ejus corpus alias consauciatum mirabiliter sanarat; ejusdem nunc mentem atque animum cœlestibus epulis benignissime refecit.

Placidissime efflavit animam, in cœlo perpetuo regnaturam, sexto Kalend. Decembris, anno post Christum natum 1267, ætatis suæ anno 90, ab inchoato Ordine 57, a confirmato ferme 20, qui eo vivo maxima fecit incrementa, et in multa cœnobio passim exstructa, distributus est.

CAPUT XXIII.

De sancto Petro de Murrhone, sacri Cœlestini Ordinis fundatore.

Inter præcipuos beatissimæ Virginis cultores, non infimum tenet locum vir sanctissimus Petrus Moronius, seu de Murrhone, eremita Iserniensis,

sacri Cœlestinorum Ordinis institutor, qui ad summum pontificatum electus, Cœlestini V nomen accepit, ac toti Ordini dedit.

Ille, tres annos natus, cum in præacutum lignum oculum dextrum illisisset, et lumen amisisset, a beata Virgine sanatus est, ut ne macula quidem, nec vulneris vestigium appareret, perfectumque lumen recepit. Grandiusculus factus, cum scholas frequentaret, sæpe ab eadem Virgine, et S. Joanne evangelista erudiebatur. Factus vir, solebat per singulos annos sex quadragenas incredibili cum rigore jejunare, quarum tertiam in honorem ipsius jejunabat, incipiens a festo apostolorum Petri et Pauli usque ad ejusdem Virginis Assumptionem, multis quoque ad eum videndum confluentibus, ut eos ad Virginis amorem et devotionem inflammaret, corollas precarias tribuebat. Coelestinorum Ordini a se instituto, vivendi modum præscribens, non contentus fuit divinæ laudis Officio; sed considerans intemeratam Virginem esse peccatorum scalam, portam cœli, veniæ largitricem, et gratiæ misericordiæque Matrem, ordinariæ servitutis penso, præmisit quotidianum ipsius immaculatæ Genitricis Officium, ut, conciliata prius Matre, faci-

lior esset per eam ad Filium accessus: cujus præterea Officium ipse ab adolescentia devotissime cordis affectu recitabat. Cum a concilio Lugdunensi, impetrata sui Ordinis confirmatione, rediret, et juxta urbem Aquilæ, in loco Collismadii requiesceret, vidit in somnis scalam erectam, necnon angelos ascendentes et descendentes, ac in scalæ summitate gloriosam Virginem Dei Genitricem Mariam inter angelorum choros existentem: quæ ad beatum virum conversâ, ut in eodem loco ecclesiam in sui honorem construeret, præcepit. His auditis, ad monasterium Sancti Spiritus concito gradu reversus, duos fratres sine mora Aquilam direxit, ut pro adificanda ecclesia locum illum emerent. Quod ubi factum est, evocantur artifices, fundamenta jaciuntur, opus acceleratur, ecclesia construitur, et in eo loco, quo scala illa mirabilis apparuerat, altare in honorem Virginis Deiparæ erigitur.

Migravit ad Dominum anno salutis 1296, die decima nona mensis Maii.

CAPUT XXIV.

De beato Bernardo Ptolomæo, Ordinis monachorum Beatæ Mariæ montis Oliveti fundatore.

Senis, quæ apud Etruscos clarissima et antiquissima urbs est, hominum omni virtutum genere et præsertim sanctitate illustrium, parens fecundissima et nobilissima Ptolomæorum familia natus est beatus Bernardus Ptolomæus, Ordinis monachorum S. Mariæ montis Oliveti fundator, ac integerrimæ Virginis Dei Matris studiosissimus venerator. Hic confraternitati, ut vocant, vel sodaliti, sub Deiparæ insignibus excitato, celeberrimo xenodochio de Scala Senensi penitus subjecto, cum nobilissimis civibus fuit ab adolescentia ascriptus. Inde sanctissimæ viri, et veterum restitutores, et novorum Ordinum conditores existunt. In his sanctus Bernardinus, lignipedum vulgo, de observantia, Franciscanorum instaurator, beatus Joannes Columbinus Jesuatorum auctor, Stephanus Maconius Carthusianorum propagator. Ad hoc oratorium, pro legibus, cum sociis permultis sæpius in hebdomada se recipiebat Bernardus, sæpius etiam in anno cibo abstinebat, vigiliis ducebat, flagris sese operiebat, peccatorum sordes expiabat, sacrosancto Christi corpore pascabatur, pro solenni piæ illius societatis consuetudine.

Artium non modo humanarum, sed etiam celestium eximius doctor effectus, ubi difficilis et aspera materia obvia fiebat, auditoribus exponenda, communis, eique singularis præsidis et patronæ Virginis Deiparæ ea in re auxilium petebat, summiſque precibus rogabat, ut perspicacitatem impetraret, qua suis auditoribus, quos filiorum loco unice diligebat, ignorationis tenebras illustraret. Quadam autem die, dum philosophiam in publica academiâ profiteretur, repente utroque oculorum

lumine orbatus, cum jam in summis positus videretur angustiis, ad Matris Dei patrocinia confugiens, ejus auxilium obnixè postulabat; eidemque votum nuncupavit, si pristinæ oculorum sanitati restitueretur, ab hominum consortio longissime recessurum, durissima vestimenta suscepturum, quodque vitæ supererat Deo consecraturum. A qua, cum non sine evidenti miraculo pristinæ fuisset sanitati restitutus, de recuperato luminum aspectu debitis gratiis persolutis, ad gymnasium accessit, in cathedram ascendit, quidque Deus, beatæ Virginis precibus exoratus, admiratione dignum in seipso præstiterit, ordine commemorat: tantaque facundia copiaque dicendi, ad mundi contemptum cœlestesque divitias complectendas auditores hortatus est, ut omnes quotquot aderant, in magnam suimet confusionem versi sint, et continuo quidam eorum, inter quos Patricius Francisci Patricii, et Ambrosius Nini Piccolomini Senensis, fere nobilitatis principes, eidem arcto necessitudinis vinculo conjunctissimi, quasi quadam facundia cœlesti accensi, Bernardo adhæserunt, et una secum temporum perturbationes perosi, ex urbe demigrarunt, et in proximum Senæ montem, qui Olivetus dicebatur (ex quo ipsa familia Olivetana appellata est) sese receperunt; ubi illis inediæ, vigiliis et perpetuæ orationi operam navantibus, plures ad eos confluere cœperunt. Ibi Bernardo in oratione procedenti, cœlumque suspicienti, scala, quæ videbatur argentea, sese obtulit, tantæque longitudinis, ut ex eo loco, quo preces effundebat, ad cœlum usque pertingeret. Fastigium tenebat Christus a dextris, et Virgo Maria a sinistris, stolis candidissimis

exornati. Virgini pectus sidere coruscabat, ejus mira proculdubio et lux et species : per gradus ingens conspicietur angelorum et monachorum, quos candidæ vestes operiebant, multitudo. Angeli descendebant, et monachos manu prehensos, dum scalæ verticem tenerent, benigne admodum adjuvabant, ubi Christus et Genitrix cœlitum numero ascribebant. Omnia non medioeri cum admiratione B. Pater Bernardus contemplatus, tantique prospectus aliquem certe socium participem cupiens, quos proxime orationibus vacare novit, festinus evocat. Moniti, Patrem adeunt, digni sunt, ut divino illo spectaculo, antequam evanescat, brevi temporis spatio delectentur. Visionis in præsentia mysterium homo Dei non percipit, donec cœlorum Regina per se ipsa non enuntiet, cum non multos post annos, ut referetur, ipsum cum sodalibus candidas vestes adhibere jussit in congregatione, quibus suo nomine, auspicio et patrocinio uterentur. Multo deinde clarius patuit visionis interpretatio, cum a Bernardi interitu, altera æde, quam primævi Patres extruxerant, quod inferius enarrabitur, dimissa, permultis annis exactis, maxima illa et perhonorifica, quam hodie conspiciamus, Virgini excitata; ubi enim scalæ species visa, ibi odeum consecratum est, monachi frequentes nocturnam diurnamque psalmodiam exercent, et varias preces effundunt, quibus eam cœlestium sedem reipsa aliquando conscensuri, animo sæpius conscendant, angelique de quibus Vates regids : *Principes conjuncti psallentibus* (*Psal. LXVII, 26*), oblati Deo precibus opitulentur.

Gratissimo aspectu Bernardus magnopere lætatus est, cum videretur et ipsi et cæteris perpaucis æternæ retributionis, quam Deus suæ conversioni in cœlis compararet, specimen datum. Ea propter commilitones continenter hortatus est, incepta prosequantur, et habito identidem virtutum progressu in religiosis operibus ad extremum usque fatum, perseverent. Iis, in prædicto monte solitariam, et potius angelicam quam humanam vitam ducentibus, non defuere, dæmone auctore, qui eos ad Pontificem, tunc temporis Avenione degentem, quasi novarum rerum auctores, deferrent. A summo igitur Pontifice acciti, et ab eodem (Virgine, quam ut felicem negotio exitum intenderet, exoraverant, opitulante) benigne accepti, causam suam ita integre atque innocentem defenderunt, ut ab eo innocentes iudicati, eos ad virum præstantissimum, et auctoritate gravissimum, Guidonem Petramalium Aretinum episcopum, in cujus diœcesi mons Olivetus situs erat, cum mandatis ac litteris apostolicis remiserit, ut ipsis habitum sanctæ religionis, sub aliqua probata regula traderet. Lectis litteris, atque ad Dei voluntatem clarius dignoscendam, tridua inedia eremicolis indicta, dum quodnam vitæ genuseis proponat episcopus cogitat, monasticum sancti Benedicti institutum in mentem venit. Bernardus interim Virginem Deiparam patronam summo stu-

dio deprecabatur, ut optimum a Filio tantæ rei eventum obtineret. Triduo, quo inedia constituta est, exacto, per quietem episcopo cœlorum Regina adfuit, serenissima vultu, nitida et candida veste amiciebatur, et magna beatarum mentium frequentia deducebatur : « Divinæ, inquit, Majestati mihi que gratissimum accidit consilium, quo charissimos montis Oliveti famulos, Benedictinis legibus devincire cogitas : aliquid tamen desidero longe gratissimum, ac præcipio, candido vestias habitu, utpote, quos in deliciis habitura sim. Etenim decretum est meis duntaxat auspiciis congregationem provehere, meoque nomine appellare. » Hic, porrecta manu, monticulos albos tres indicat in unum coactos, oleæ ramusculo utrinque consurgente, recta cruce purpurea in medio monticulo infixa, radiis undique, non secus atque auro collucentibus, his verbis : « Hæc eis dato insignia : nam mea hæc congregatio a monte Oliveto vocabitur. » Somno excitatus antistes, divinum esse negotium, non medioeri cum admiratione intelligit, tantam sanctissimæ Virginis sollicitudinem animadvertens. Pòstera luce sese Bernardus, Patricius et Ambrosius episcopo sistunt : quibus illico conspectis, et perhumaniter exceptis : « Patres, inquit, Deo, beatissimæque Virgini gratias agamus, eo quia, licet neminem fugiat eximia Dei erga illos, qui in eo confidunt, elementia et liberalitas ; tamen dum et nos pro tenuitate etiam atque etiam orabamus, per vestra jejunia et rogationes, præcipuum, idque satis illustre voluit exhibere argumentum, cum nocte præterita miserationis mater dormientem præsens consolata sit. » Quæ omnia in somnis acceperat, ordine prodidit ; quibus auditis, Deo gratias agere, lacrymas effundere, Bernardus præ cæteris gaudio propemodum solvi ; quod Virgo Domina non obscure declaraverit obsequium ab ipso præstitum, et fuisse et fore sibi acceptissimum, Paulo post, ut sanctæ Genitricis voluntatem exsequeretur episcopus, eos Aretii in templo sanctissimæ Trinitatis candidis induit vestimentis ; eisdemque Benedictinæ legis codicem tradidit ; atque ubi omnes ad eam custodiendam, mentisque candorem, candidis circumdatis vestibus consentaneum, plane consequendum, summa contentione exhortatus est, hæc addidit : Virgini quoque, filii, suo id ore enuntianti auscultum necesse est, ideo decernimus, congregationem istam, cœlesti quod et vidistis, et cognovistis oraculo conditam, futuris perpetuo temporibus appelletis, monachorum sanctæ Mariæ montis Oliveti : ejusque insigne, quod ab ipsa conditricem demonstratum, præferatis, tres nimirum monticulos niveos ejusdem formæ, simul compactos, quorum medius aliis impositus, magis emineat, et purpuræ crucis signum exhibeat : utrinque demum virentis oleæ surculus exoriatur. » Facta deinde ab episcopo facultate, monasterium cum delubro in prædicto monte erigendi, illud in honorem beatæ Mariæ semper Virginis crexerunt, facul-

tatibus propriis a Bernardo et Patricio ad id liberaliter attributis.

Bernardus tandem, vir egregius, atque ob præclaras virtutes, antiquis primævæ Ecclesiæ Patribus comparatus, magnis ad instituendam ac promovendam, nescio an dixerim suam, sive integerrimæ Virginis Mariæ congregationem, laboribus exantlatis, immarcescibilem gloriæ coronam ade-

pturus, migravit in cœlum, anno salutis humanæ 1548 undecimo Kalendas Septembris, cum ejus dilectissimi sodales ac filii, Patritius, vir nobilitate et rebus laudabiliter gestis florentissimus, atque Ambrosius Piccolomineus, moribus non minus quam progenie insignis, anno 1520, mortaliter exiit, eum in cœlestem patriam præcessissent.

CAPUT XXV.

De sancto Joanne Columbino, Ordinis Jesuatorum fundatore.

Sanctus Joannes Columbinus, sacri Ordinis Jesuatorum institutor, divam Deiparam præcipua animi pietate coluit et veneratus est; nec immerito quidem, quippe qui in Senensi civitate, quæ ob singularem erga Virginem amorem, civitas Virginis dicitur, natalitia habuerit. Hic in ipso suæ conversionis exordio trifariam fortunas suas partitus, alteram monasterio, quod vulgo dicitur, Sanctæ Bondæ, alteram Senensi xenodochio, tertiam sodalitati gloriosæ Virginis Mariæ, quo aptius ab eadem gloriosa Virgine, virtutum munera, quæ re ipsa obtinuit, impetraret, partem contulit. Ad Virginem tum per se, tum per alios, quotiescunque alicui peccatori nuper converso, stabilitatem ac

perseverantiam orabat, Salutationem angelicam identidem recitando, supplex accedebat. Quos in filios suscipiebat, ante imaginem Virginis in campo Senensi, sæcularibus induviis abreptis, sacro religionis habitu induebat, quo eis persuasum iret, vitiorum habitibus rejectis, amoris Deiparentis indumenta induenda sibi fore. Gigoli oppidum petiit, desiderio motus venerandi miraculosam imaginem beatissimæ Virginis, quæ magna ibi devotione colitur.

Cœlestem metam felici jaculo attingit, reparati orbis anno 1567, mense Julio excedente, pie sabati magnæ Dei Genitrici sacro.

CAPUT XXVI.

De sancta Birgitta Suecia, Ordinis monialium et monachorum Birgittensium fundatrice.

Sancta Birgitta, Suecia, regia stirpe progenita, non minus virtutibus, quam divinis revelationibus admiranda, Ordinis monachorum et monialium Birgittensium a Christo electa fundatrix, Mariæ Deiparæ Virgini, quam singulariter addicta, ac dilecta fuerit, patet tum ex ejus vita, tum ex operibus quæ ipsa in Christianorum singulare decus ac solatium, æterna cum sui nominis gloria, ad posteritatis notitiam transmisit. Cum septimum attingisset ætatis annum, quodam tempore evigilans, ex opposito lecti sui altare, et super illud Dominam nostram splendidis vestibus indutam, ac magni pretii coronam manu ferentem, aspiciens, ipsam sibi dicentem audivit: « Birgitta, veni. » Surgenti illi et ad aram properanti, Domina dixit: « Visne habere coronam hanc? » Illa annuente, imposuit eam capite ejus; unde sensit quasi circulum coronæ cingentis caput, statimquæ visio illa disparuit, quam tamen nunquam poterat oblivisci. Duodennis, cum puellis suis cœtaneis, ex serico et auro acu pingebat: et ecce visa est illi assidere virgo quædam ignota (Deipara fuisse creditur) eam in eo opere adjuvans. Interrogata deinde, quænam ipsi asse-

boratum, considerans, inter reliquias illud fideliter asservabat. Quandoque in partu Birgitta periculose laborante (licet enim ipsa summopere in virginitatis proposito permanere cuperet; cuidam tamen adolescenti diviti, illustri, cordato et prudenti, Ulphoni scilicet de Ulphaso, Nericie principi, quem B. Virginis Horarias preces orare didicit, fuerat a parentibus desponsata) benignissima cœlorum Regina, quasi serico albo induta, ad eam ingrediti visa est, et stans ante lectum, singula jacentis membra tangebatur, mulieribus, quæ ibi tunc aderant, mirantibus et stupentibus universis. Qua iterum egrediente, mox illa sine ulla difficultate peperit: unde paulo post ipsamet Virgo Maria hoc ipsi S. Birgittæ revelavit, dicens: « Quando difficultatem in partu habuisti, ego ad te ingressa sum, ideo ingrata es, si non diligis me. Labora igitur, ut filii tui sint etiam filii mei. » Adeo autem Birgitta amore beatæ Virginis inflammabatur, ut aliquando Romæ in ecclesia Sanctæ Mariæ Majoris orationi vacans, et cogitare incipiens de partu Virginis, et de illa summa bonitate Dei, qui talem Matrem purissimam sibi voluit eligere, diceret intra se: « O Domina mea, Regina cœli, in tantum gaudet cor meum, ex eo quod altissimus Deus te prælegit in Matrem, et tantam dignitatem tibi conferre digna-

tus est, quod ego magis mihi eligerem in inferno æternaliter cruciari, quam, quod tu uno minimo puncto de tanta excellenti gloria, et tua cælesti dignitate careres. » Et sic amoris dulcedine inebriata, stabat supra se alienata a sensibus, in quadam exstasi mentalis contemplationis suspensa. Cui tunc Virgo apparuit, dicens ei : « Attende, filia, ego sum Regina cæli; et quia tu me diligis tam immenso amore, ideo annuntio tibi, quod tu ibis in sanctam civitatem Jerusalem peregrinando, quando placuerit Filio meo, et inde ibis ad Bethleem, ibique ostendam tibi in loco proprio totum modum qualiter ego peperì eundem Filium meum Jesum Christum, » ut eidem post annos quindecim ostendit.

Alio item tempore, ejusdem beatæ Virginis charitate succensa, maximo cum fervore spiritus dicebat : « Benedicta sis tu, o Maria, Mater Dei, et benedictus sit idem Deus tuus Filius Jesus Christus, pro omni gaudio, quod mihi dederat ex eo quod tu Mater jus es. Ipse, idemque novit, quod Maria filia Joachim, est mihi carior, quam liberi Ulphonis et Birgittæ, et magis vellem, quod Birgitta, filia Birgeri, nunquam fuisset nata, quam quod Maria filia Joachim, non esset progenita : et levius eligerem, quod Birgitta esset in inferno, quam quod Maria filia Joachim, non esset Mater Dei in cælo. » Cui respondit beata Virgo : « Filia, scias pro certo quod illa Maria filia Joachim erit tibi utilior, quam tu Birgitta filia Birgeri es tibi ipsi; et eadem filia Joachim, quæ est Mater Dei, vult esse pro matre liberis Ulphonis et Birgittæ. »

Rogaus benignissimam Dei Matrem, ut sic extraheret a corde suo dilectionem omnium rerum temporalium, quatenus Filius ejus esset sibi super omnia charissimus usque ad mortem, respondit Mater : « Quia Filium meum desideras habere in tuum charissimum, sequere verba ejus, quæ ipse personaliter loquebatur in Evangelio, quæ ad hoc trahunt, ut ipse præ omnibus diligatur : et ideo sex verba evangelica reduco tibi ad memoriam. Primum est, quod dixit diviti : *Vade, et vende omnia quæ habes et da pauperibus, et sequere me* (Matth. xix, 21). Secundum est : *Nolite sollicitari de crastino* (Matth. vi, 33). Tertium est : Videte quomodo passeret pascuntur, quanto magis Pater cælestis pascet homines (Luc. xii, 7). Quartum est : *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, et quæ sunt Dei, Deo* (Marc. xii, 17). Quintum est : *Primum quærite regnum Dei* (Matth. vi, 33). Sextum est : *Omnes qui esuritis, venite ad me, et ego reficiam vos* (Matth. ii, 28). »

Cum quadam vice sollicita esset, quomodo Reginam cæli laudare deberet, ipsa Regina ei apparens, dixit : « Scias pro certo, quod omnis laus Filii mei, laus mea est; et qui inhonorat eum inhonorat me : quia ego sic ferventer dilexi eum et ipse me, quod quasi unum cor ambo fuimus. Et ipse me, quæ eram vas terrenum, sic honorifice honoravit, ut

supra omnes angelos me exaltaret. Sic ergo laudare me debes : Benedictus sis tu, Deus creator omnium, qui in utero Mariæ Virginis descendere dignatus es. Benedictus sis tu, Deus, qui cum Maria Virgine esse sine gravamine voluisti; et de ea immaculatam carnem sine peccato sumere dignatus es : benedictus sis Deus, qui ad Virginem cum gaudio animæ ejus, et omnium membrorum venisti, et cum gaudio omnium membrorum ejus sine peccato de ea processisti : benedictus sis tu Deus, qui Virginem Mariam Matrem tuam, post Ascensionem tuam crebris consolationibus lætificasti; et per te ipsum eam consolando visitasti. Benedictus sis tu, Deus, qui corpus et animam Mariæ Virginis Matris tuæ in cælum assumpsisisti, et super omnes angelos juxta Deitatem tuam honorifice collocasti : miserere mei propter preces ejus. »

Eandem quotidie laudabat duabus orationibus, sibi a Deo divinitus revelatis : in quarum prima pulchre et devote laudatur gloriosa Deiparens de sancta Conceptione et infantia sua, et de omnibus virtuosis actibus et laboribus, et magnis doloribus totius vitæ suæ, et de sanctissima morte et Assumptione sua. In altera vero commendantur omnia membra gloriosi corporis ejusdem gloriosæ Deiparentis, et virtuosi actus ejus corporales. Exstant inter orationes ejus revelatas, dignæ, quæ a fidelibus sæpe repetantur. Unde beata Virgo Maria postea quadam vice apparens ei in oratione, dixit : « Ego promerui tibi illas orationes; ideoque quando has legeris devote, visitaberis consolatione Filii mei. »

Piissimam ac potentissimam Dominam sæpe rogabat, ut respiceret in se, et misereretur sui; eidemque supplicabat ut sibi impetraret a Filio, ut nullius peccati delectatio eam pungeret; sed contritio commissorum esset stabilis; amor mundi esset ei mortuus, patientia perseverans, poenitentia fructuosa : « Non enim, inquebat, habeo aliquid virtutis pro me, nisi verbum unum, hoc est : Miserere, Maria. » Se coram beata Virgine accusans de corpore indomito, et voluntate instabili, eandem rogabat, ut frenum imponeret corpori suo, et retinaculum voluntati. Cui Virgo respondit : « Oratio ex devoto corde ad honorem Dei effusa, exaudiri meretur ad effectum : et ideo, tu quæ petis frenum imponi corpori tuo, ut regatur ad voluntatem Dei, expedit, ut onus etiam imponas ei provehendum, ad honorem regentis, ut cum voluntas tua sit talis, quod magis velis tacere, quam cum sæcularibus hominibus loqui : et delectabilius tibi videtur paupertatem pati in domo tua, quam omnes divitias in domibus principum aspicere; quorum nec curas inimicitias, si amicitiam Dei promeri possis : et ideo illud onus imponi tibi, ut dicas aliqua verba, quæ Deo placuerint. » Sic Deipara.

Eidem alias apparens, eam de modo se spiritualiter induendi docuit, et qualia deberent esse vestimenta et ornamenta quibus indota et ornata esse

deberet, demonstravit. Informavit de virtutibus quas intra se et ex se habere debebat : eidemque consuluit, ut nihil nisi Christum diligeret, et ut doloris Passionis ejus continuo recordaretur. Instruxit qualiter resistendo responderet diaboli suggestionibus, cupiditatis et amicitiae mundalium et luxuriae. Qualiter etiam anima, quae est conjuncta Deo per charitatem, licet inquietetur per cogitationes varias, si tamen resistit, non imputantur ei ad peccatum, sed ad meritum et coronam. Instruxit etiam de modo tenendo inter servos Dei contra impatientes : de intentione recta in omnibus operibus habenda, ut divinus honor augeatur, de modo sciendi diligere, et quatuor civitatibus, in quibus quatuor charitates inveniuntur, et quae istarum debeat proprie charitas nuncupari perfecta.

Ei tam familiaris exstitit, ut tanquam secretariae fidelissimae innumera prope, tum de se, tum de aliis arcana patefecerit. Revelavit qualiter ipsa concepta fuit a parentibus ex praecepto obedientiae divinae, sine aliquo peccato originali, et quod ibi plus operata sit charitas Dei, quam voluptas carnis. Revelavit qualiter nativitas sua fuit per portam communem, et fuit initium verorum gaudiorum : quia tunc prodiit virgula, de qua processit flos desiderabilis cunctis gentibus : et quod in ea daemones fremuerunt, justi letabantur, et angeli gavisi sunt. Revelavit qualiter ipsa non indiguit purificatione : quia sine macula, et munda fuit : verumtamen, ut adimplerentur prophetiae, voluit in lege, et secundum legem vivere, et nihil in se singulare ostendere ; sed humiliter conversari. Revelavit, quod non modicus dolor fuit ille sibi inter ceteros, quando scilicet prae timore fugiebat eum Filio in Aegyptum, et audivit Filium persequi ab Herode, et interfici innocentes. Revelavit, quid sensit statim concepto Filio : et quae senserunt ipsa et Elisabeth in amplexu mutuo ; et de sancta cohabitatione earum : et qualiter postea angelus etiam solabatur eam formidantem, et instruebat Joseph mirantem. Revelavit qualiter, post ascensionem Filii longaeve ipsa vixerit in mundo cum multo dolore, visitando loca, ubi ipse passus fuerat, et mirabilia ostendebat : et quod hoc permisit Deus, ut exemplo vitae, et virtutum ejus multi converterentur, apostoli roborarentur, et corona ejus augetur. Revelavit qualiter Angelus annuntiavit ei tempus quo ipsa debebat migrare de hac vita, et corporaliter ascendere in caelum : modum migrationis suae, et meditationem, in qua ejus anima cogitabat tempore obitus sui, et aliqua magnalia, quae contigerunt tunc, et quando assumpta fuit corporaliter ad caelestia. Revelavit, ubi fuerunt illae animae, quas Christus liberavit de inferno, quando descendit ad inferos, usque dum ascendit in caelum ; et etiam ubi remanserunt corpora illorum, qui cum eo in Jerusalem resurrexerunt, quando eorum animas portavit secum in caelum : et qualiter in resurrectione prius se ostendit Dominus eidem suae Matri

quam aliis. Revelavit quid egerit cum Carolo ejusdem divae Birgittae filio ; et qualiter ipsa stetit prope ipsum, paulo ante quam emisit spiritum, ut carnalem amorem non sic in memoria haberet, quod propter eum aliquid Deo contrarium cogitaret, vel loqueretur, nec aliqua Deo placencia vellet omittere. Alia denique revelavit, quae nimis longum ac operosum esset recensere.

In nocte Natalis Domini, tam mirabilis et magna advenit Birgittae exsultatio cordis, ut vix se praetitia tenere posset, et in eodem momento sensit in corde motum sensibilem et admirabilem, quasi si in corde esset puer vivus, volvens se, et revolvens. Cumque motus iste duraret, ostendit Patri spirituali suo, et aliquibus amicis suis spiritualibus, ne forte esset illusio ; qui visu et tactu probantes veritatem, admirabantur. Itaque, iterum eodem die in summa Missa apparuit Mater Dei, et dixit ei : « Filia, miraris de motu quem sentis in corde tuo : scias, quod non est illusio, sed ostensio quaedam similitudinis meae dulcedinis et misericordiae mihi factae : nam sicut tu ignoras, quomodo tam subito tibi cordis exsultatio et motus advenit ; sic adventus Filii mei in me mirabilis fuit et festinus : nam quando ego consensi angelo nuntianti mihi conceptionem Filii Dei, statim sensi in me mirabile quoddam et vividum ; et cum nasceretur ex me, indicibili exsultatione, et mirabili festinantia, clauso meo utero virginali, prodibat. Ideo, filia, ne timeas illusionem, sed gratulare, quia motus iste, quem tu sentis, signum adventus Filii mei est in cor tuum. Ideo sicut Filius meus imposuit tibi nomen novae sponsae suae ; sic ego voco te nunc nurum Filii mei : nam sicut pater et mater senescentes et quiescentes, imponunt nurui onus, et dicunt ei ea quae sunt facienda in domo : sic Deus et ego in cordibus hominum, senes et frigidi a charitate eorum, indicare volumus amicis nostris, et mundo, per te voluntatem nostram : motus vero iste cordis tui perseverabit tecum, et augebitur juxta capacitatem cordis tui. »

Cum aliquando turbaretur Birgitta, quod loca sancta Romanae urbis non visitaret, apparuit ei Dei Mater, et dixit : « Permittitur tibi visitare loca ista cum humilitate et devota reverentia, quia in hac Roma majores sunt indulgentiae, quam homines credere possunt, quas sancti Dei glorioso sanguine suo, et precibus a Filio meo impetrare promeruerunt. »

Cum in civitate Neapolitana per aliquod tempus moraretur, soror quaedam, Clara nomine, in monasterio monialium ad S. Crucem eam accersiri fecit, et dixit ad eam : « Habeo reliquias de capillis Matris Dei, datas mihi per reginam sanctam, quas nunc tibi dabo, quia mihi inspiratum est divinitus ut tibi eas committam, et hoc tibi signum erit, quod vera loquor, quia cito moriar, et veniam ad Dominum meum, quem supra omnia diligit anima mea. » His autem dictis, paucis diebus supervixit, et, perceptis Ecclesiae sacramentis, emisit spiritum. Sed cum beata Birgitta dubitaret utrum capilli illi es-

sent de capillis Virginis Mariæ, vel non; tunc in oratione apparuit ei eadem Mater Dei, dicens: « Sicut verum est, et creditur, quod ego de Anna et Joachim nata sum; sic verum est, quod isti capilli creverunt in capite meo. »

Hanc Deus optimus Maximus elegit, ut in S. Ecclesia ad honorem amantissimæ Matris suæ novam monachorum monialiumque religionem fundaret; cui et Regulam proprio ore dictavit, et servandam tradidit: in qua quidem Regula, hæc inter cætera statuit: « Sorores omni die, ob reverentiam Matris meæ Virginis Mariæ, cantabunt solemniter Horas ipsius cum tribus Lectionibus, tam festis, quam privatis diebus. Omni etiam die, signo facto, ad Vesperas sorores conveniant ad invicem: et primo dexter chorus legat unum *Ave, Maria*, et inclinans se alteri choro profunde, dicat: *Indulgete nobis propter Deum, et piissimam ejus Matrem Mariam, si vos verbo, vel facto, vel signo, vel nutu offendimus: nos enim si in vobis est aliquod delictum contra nos, libentissime dimittimus*. Et altero choro similiter inclinante, et legente, veniamque petente, sic accedant ad Vesperas: ad finem vero omnium Horarum cantabunt antiphonam *Ave, Maria*, cum Collecta, sub hac forma:

Omnipotens sempiterne Deus, qui pro nobis de castissima Virgine nasci dignatus es, fac nos, quesumus, tibi casto corpore servire, et humili mente placere.

Alia oratio ad Virginem.

Oramus et te, piissima Virgo Maria, mundi Regina et angelorum, ut eis quos purgatorius examinasti ignis, impetres refrigerium; peccatoribus indulgentiam, justis in bono perseverantiam: nos quoque fragiles ab instantibus defende periculis. Per Christum Dominum nostrum.

Omnibus quoque diebus festis et privatis, Missa de Matre mea per Sorores cantabitur, et omni sabbato sorores post Missam Matris meæ cantabunt: *Salve, Regina*. Ante quatuor solemnitates Matris meæ Mariæ, Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis et Nativitatis, debent in pane et aqua jejunare. Si qua ad religionem suscipi rogaverit, dicet ei episcopus: Petis ingressum hujus religionis in nomine Jesu Christi, et in honore sanctissimæ Matris ejus Mariæ Virginis? Dicente illa: Peto. Introducat eam tunc episcopus in ecclesiam, dicens: Ecce nunc illa digne ingreditur hanc religionem. Et cum ingreditur ecclesiam, feratur ante illam vexillum rubeum, in quo imago corporis mei passi depicta sit ex parte una, et imago Matris meæ ex parte altera; ut aspiciens nova sponsa signum novi sponsi in cruce passi, discat patientiam et paupertatem: et aspiciens Virginem Matrem, discat castitatem et humilitatem. Abbatissa cum consilio episcopi eligatur a conventu, quæ ob reverentiam beatissimæ Virginis Matris meæ, cui hic Ordo dedicandus est, caput et domina esse debet: quia ipsa Virgo, cujus abbatissa gerit vicem in terris, ascendente me in cæles,

caput et Regina exstitit apostolorum et discipulorum meorum. Mater mea omne tempus suum tribus distinxit temporibus; unum, quo laudavit Deum ore suo: aliud quo manibus suis ei serviebat: tertium, quo corporis infirmitati compatiens, necessaria tribuit ei juxta modum. Sic Sorores, omni tempore, quo divinis non intersunt, vel lectioni, et tale tempus fuerit, etiam manibus suis laborent; ut sicut mihi serviunt ore, sic serviant et reliquis membris: et iste labor non sit ad aliquam mundi vanitatem, non ad aliquod proprium lucrum; sed sicut labor Matris meæ, pro honore Dei, et ecclesiarum vel pauperum utilitate. » Sic ibi.

Ignorante Birgitta quales lectiones deberent legi per moniales, in honorem beatæ Virginis Mariæ, apparuit Christus, dicens: « Ego mittam tibi angelum meum, qui lecturam tibi in Matutinis legendam per moniales in monasterio tuo, ad honorem Virginis Matris meæ, tibi revelabit, et ipse eam tibi dictabit, et tu scribe illam prout ipse eam tibi dixerit. » Venit itaque angelus et sermonem angelicum de excellentia beatæ Mariæ Virginis, ex præcepto Dei, Birgittæ dictavit, et ipsa ex eodem præcepto devote conscripsit, cumque per lectiones divisum, in Matutinis, per ferias hebdomadæ, per anni circulum, sororibus legendum tradidit.

Cum, post fundatum in honorem beatæ Virginis Alvastrense monasterium, Romam a Deo jus a venisset, ibique ab invidis tam magnas tribulationes pateretur, ut inde ad tempus discedere, et malignantium furori cedere cogitaret, apparuit ei gloriosa Virgo Maria, dicens: « Filius meus potens super homines omnes et dæmones et super omnem aliam creaturam, invisibiliter restringit omnem conatum malitiæ eorum: et ego ero scutum protectionis tuæ et tuorum, contra omnes inimicorum spiritualium et corporalium incursiones: propterea volo quod tu et familia tua conveniatis simul quolibet vespere ad cantandum hymnum *Ave, maris Stella*; et ego auxilium præbebo in omnibus necessitatibus vestris. » Cum semel staret in oratione, incidit ei cogitatio de statu futuræ suæ religionis, quomodo tot personæ utriusque sexus possent inveniri, ei apparens Mater Dei, dixit: « Filia, tu sollicita es pro personis in futurum hanc religionem ingressuris: scias, quod Filius meus, qui personaliter regulam istam dictavit, præscit mille personas pro qualibet persona, quam tu scis et speras hanc religionem ingressuram. » Cui Birgitta respondit: « Domina mea, faciliter inveniri possunt mulieres, quæ se subijciant Ordini, sed difficile inveniuntur viri, qui se subdere velint provisioni mulieris. » Cui iterum Mater Dei: « Venient utique illi, qui verba Filii mei cum suavitate recipient, et eis utentur ad commodum animæ suæ, et honorem Dei: venient etiam alii, qui non minus adversentur verbis Filii mei, et simplici regulæ tibi revelatæ, quam illi increduli, qui verbis Dei et Moysi contrariabantur in deserto, interpretantes verba Dei pro sua vo-

Iustate. Verumtamen scias, quod verba hujus regulæ ad perfectum coaptabunt se, et fructificabunt usque in finem. Neque tu, filia, sollicita sis de personis hanc religionem ingressuris; ipse enim Filius meus novit quos vocabit, et præordinat secundum suam voluntatem in opus ministerii hujus; quamvis quidam eorum erunt rebelles verbis Filii mei, secundum humanam æstimationem suam, simplicitatem verborum præsumptuose parvipendentes, sicut mundi sapientes præsumunt præferre sententias suas aliquando divinæ voluntati, quibus verum intellectum corrumpunt, et errorem inducunt. »

In ultima infirmitate Virgo Maria ei apparens, dixit : « Si femina, quando est infirma, parit, omnes filii ejus quos parit, infirmantur : sed tu paries filios fortes et sanos et Deo devotos; et sanaberis melius quam unquam prius fueras, et non morieris; sed venies ad locum tibi promissum et præparatum. Nam sanctus Franciscus diu fuit infirmus, et tamen tunc fecit fructum, et velle Dei : sed postea sanatus est, et fecit majora, quam infirmus. Sed quærere potes, quare tantum prolongatur infirmitas tua, et consumitur natura et fortitudo tua : respondeo tibi, quod Filius meus, et ego diligimus te. Nonne recordaris, quod Filius meus dixit tibi in Jerusalem, quod peccata tua fuerunt

dimissa tibi, quando ingressa fuisti templum sanctum sepulcri ejus, quasi si tunc a baptismo levata fuisses? Sed non dixit tibi, quod nihil pati deberes, quandiu vivis in mundo : ideo voluntas Dei est, ut charitas hominis respondeat charitati Dei; et quod negligentiae præteritæ per patientiam et infirmitatem diluantur. Reminiscere etiam me dixisse tibi multoties, quod verba Filii mei, et mea spiritualiter et corporaliter intelligi possunt, sicut dixi in civitate Strapesundis. »

Sexta autem die ante mortem ejus, eidem apparens, dixit : « Quid dicunt medici, nonne quod non morieris? Vere, filia, ipsi non attendunt quid est mori : nam ille moritur qui separatur a Deo, qui obduratus in peccato non evomit immunditiam peccatorum, per confessionem. Ille etiam mortuus est, qui non credit in Deum, nec diligit Creatorem suum : sed ille vivit, et non moritur, qui semper timet Deum, qui frequenti confessione purgat peccata, qui desiderat pervenire ad Deum suum. Verum, quia Deus naturarum loquitur tecum, qui etiam contra naturam disponit, et tenet vitam tuam, ideo in medicamentis non est salus, nec vita. Sed nec etiam necesse est tibi jam inniti medicamini; quia modicum tempus modico indiget cibo. »

Ad meliorem vitam translata est, anno Domini 1375, ætatis 70, die 23 mensis Julii.

CAPUT XXVII.

De Gerardo Daventriensi, Ordinis Clericorum vitæ communis fundatore.

Venerabilis ac Deo dilectus magister Gerardus, cognomento Magnus, Daventriæ natus, ad Isalam fluvium, anno 1340, Lutetiæ vero Parisiorum in Sorbona sacris Litteris et pietate instructus, Ordinem clericorum vitæ communis, seu in communi viventium, fundavit, circa annum Domini 1371. Hic, inter alia suæ in Deiparam Virginem pietatis monumenta, ejusdem Deiparæ Virginis Horas de Latino in linguam Teutonicam transtulit, ut simplices et indocti laici haberent in lingua materna, quibus se occuparent sacris diebus orando; quatenus dum fideles hæc legerent, aut ab aliis devotis audirent legere, facilius a multis vanitatibus et

otiosis sermonibus abstinere, atque in Dei ejusque Matris amore, et laudibus divinis, sacris lectionibus adjuti, proficerent. Obiit Daventriæ (est Daventria urbs episcopalis Inferioris Germaniæ ad Isalam fluvium sita, atque Trajectensi episcopo suffraganea) anno Domini 1384, ætatis suæ 44, die 20 Augusti. Cujus corpus ad parochialem Ecclesiam beatissimæ Dei Genitricis Mariæ deportatum est, et illic, non longe a sanctuario, digno cum honore sepultum. Vide Chronicon montis S. Agnetis, Antuerpiæ excusum, anno 1621, et Barbosa *De universo jure ecclesiastico*, lib. 1, cap. 41, num. 145.

CAPUT XXVIII.

De sancta Francisca Romana, congregationis Oblatarum beatæ Virginis, seu monialium Turris speculorum fundatrice.

Sancta Francisca Romana de Pontianis, congregationis Oblatarum beatæ Virginis; seu monialium Turris speculorum in urbe fundatrix, balbutientibus a liliis labellis, Officium Deiparentis Virginis cœpit lectitando recitare, non sine omnium ingenti admiratione. Cum vero jam maritali vinculo obstricta foret, accidit, ut dum eodem Officio illibatam Virginem veneraretur, ter a conjuge vocata, toties

quamdam antiphonam intermittere ac resumere, obediendi gratia, cogeretur : verum, tertia vice regressa, antiphonæ illius partem, quam primo interruperat, usque ad finem ejusdem, aureis characteribus exaratam invenit. Alias, dum suis cum Sororibus quadam in vinea extra portam Ostiensem moraretur, illis ligna in communes usus colligentibus, ipsa furtim beatissimæ Virginis Horas psalle-

bat, quo liberius suspiria gemitusque, ut eo tempore, consueverat effundere posset; verum dum in hoc tantæ religionis opere persisteret, continuo Jensis nubibus cœlum obtenebrescere cœpit, nec longum in medio intervallum, cum tanta aquarum tempestas ingruit, ut repente Sorores aliæ, quam effugere studentes, undequaque fuerint madefactæ; ipsa vero Francisca immobilis sub diu perseverans, nec minimæ quidem guttæ aspergine fuit humectata. Quotidie, aut ægra foret, aut incolumis, coronam B. Virginis recitabat, quam nec ipsa obitus sui die prætermisit; imo, cum jam spiritum summis labris teneret, moxque ex hoc sæculo esset migratura, ejusdem Officium psallere incepit; asserens, sibi nequaquam tunc temporis illud esse omittendum, quod alias nunquam, licet vehementissimis affecta morbis, reliquisset. Inter alias dies, omnia sabbata, totumque illud tempus, quod inter Kalendas Augusti Deiparæque Assumptionem intercedit, quo illius benignitatem recoleret, jejuniis transigebat, ad quod præstandum suas etiam discipulas lege obstrinxit. Virginis Deiparæ impellente pietate, duabus sibi adjunctis comitibus, Assisium, templum beatæ Virginis angelorum de Portiuncula invisura, pedes petivit. Joannem Baptistam filium comiti Trojæ obsidem dare coactæ, templum Araceli adiens, sic ante Virginis aram devovit: « Cœlorum, inquit, Regina, sine exemplari Virgo, pietatis Mater, Domina gloriosa, solamen afflictarum mentium, refugium hoc in mundi æquore procelloso: tu, quæ nunquam ad te confugientem rejecisti, respice, quæso, me dolore contusam. Scio equidem te haud doloris mei ignaram esse, aut inexpertam: similem enim et tu pignore illo purissimi uteri tui quondam amisso, tribus diebus indoluisti, fors pertimescens tunc Simeonis triste vaticinium complendum, Filiumque tuum in ejus sanguinis cupidissimos prædam dandum. Et sane filium meum mihi abstulere, amisi, quin perdidisti, ipseque jam præda hostium absque perfugio est. » Inter hæc, cœlesti circumsepta lumine, sensibus rapitur famula Dei Francisca videbaturque sibi cœli Reginam intueri, ea sub specie, qua erat effigies ante quam orabat; quamobrem stupore correpta, cogitabat, nullo modo imaginem, cui supplicabat, esse posse, quin potius aliquod Deiparæ singulare munus sibi destinatum. Dum igitur, cœlesti infusa dulcedine, extra sensus degebat, Baptistæ causam cum comite Virgo egit: quippe cum jussisset comes Neapolim eum adduci, nullum equorum, alioquin in cursu velocissimorum, Baptistæ sessio non fecit immobilem, quo percussus comes filium matri restitui jussit: Francisca vero innumeras Deiparæ laudes idcirco exsolvit.

Dum semel, pro universo populo Christiano, et maxime pro alma urbe Roma intensissime oraret, ei in extasi existenti revelatum fuit maximam urbi imminere ruinam: unde, cum pro damno urbis ferventissime deprecaretur, adfuit Dei Genitrix

sanctissima, et angelorum Regina cum sanctis Petro et Paulo apostolis, Stephano, Laurentio, Benedicto, et ardentissima Christi famula Maria Magdalena, Franciscamque admonuit, ut per se et religiosos viros, et feminas suum gloriosissimum Filium exorari curaret, ut ipse, sua misericordia, ruinam urbi imminentem, remove dignaretur, et ad se Paulo apostolo convocato, quæ futura sciebat, piissima Dei Genitrix dictabat, ipso apostolo Paulo scribente inter quæ, et processiones faciendas præcipiebat, et Missas celebrandas, scilicet, sanctissimæ Trinitatis, Annuntiationis, Spiritus sancti, etc. Scriptum vero cum S. Paulus angelo tradidisset, angelus Francisca legendum exhibuit; quod cum ipsa legisset, Patri suo spiritali Joanni Matthiotti scribendum commisit.

Eidem alias in oratione, ac sancta meditatione existenti, maligni spiritus aspectu horribiles et terribiles astiterunt, ignemque, quem portabant, ostendentes, dicebant: « Hæc est ira Dei, quæ mittitur super urbem Romam, id ejus operante iniquitate. Duoque ex nobis ad urbem suffocandam, et destruendam, super quamlibet ejus regionem sunt executores destinati. » Ex quo Francisca maximo timore ac tremore affecta, se urbemque divinæ misericordiæ instantissime commendabat: sed sponsam suam volens cœlestis sponsus consolari, in aere pulcherrimam Dei Genitricis imaginem coronatam, Filium in brachiis tenentem, beato Joanne Baptista ex una parte, et gloriosis terræ principibus, Petro et Paulo ex altera; genibus flexis utrisque, atque pro almæ urbis liberatione supplicantibus, eidem ostendit: et tunc humilis et devota Dei famula Francisca, vocem suavissimam sibi dicentem audivit: « Excelsus, ac misericors Dominus piis istorum sanctorum supplicationibus inclinatus, sententiam contra urbem latam revocavit; sed nisi emendaverint se, majori pœnæ subiacebunt. »

Quodam alio tempore, cum de spiritali salute cujusdam sibi in Christo filia, jam quasi naturali privata sensu, ac in mortis articulo constituta, non leviter dubitaret: eo quod illa correptionem sibi factam, non ea qua decet humilitate recepisset; ac ob id pro dicta infirma dulcissimæ Dei Matri intime atque affectuose supplicaret, infirmam proprio nomine appellans, alta voce, dixit: « Si verum est, quod gloriosissima cœlestis Regina nostræ congregationis sit ordinatrix, ego tibi præcipio, per virtutem sanctissimæ obedientiæ, quod tu mihi loquaris. » Infirma vero, licet jam loquelam perdidisset, statim respondit: « O Mater, quid placet tibi? et Deipara intercedente ab illa exstitit infirmitate liberata. » Unde Francisca tanti doni non ingrata, gloriosæ Dei Genitricis laudes gratesque debitas rependit.

Validissimo aliquando cum stygiis devicto Marte, exstasi raptæ, Deiparam, tribus pretiosissimis coronis caput redimitam, immortalis lucis in petago, ante divinæ Majestatis tribunal, maxima animi

oblectatione suspexit, ipsamque tribunal, ut speculum lucidissimum letabundam contueri. Illuc oculos etiam Francisca dirigens, hæc verba in eo scripta legit: *Unus Deus, una fides, et unum baptisma* (Ephes. iv, 5). Exinde paulatim Deiparam amoris dulcedine transformari, ob amœnissimum carmen laudis ac benedictionis, quod divinæ Majestati in speculo, quod præ oculis habebat, juxta tres illas unitates, ipsa persolvebat, divinæque Majestati pro variis sibi collatis donis grates hoc fere modo referre: « Altissime ac potentissime Domine, qui omnia creasti, meque singularis affectu amoris totam in te transformasti, gratis complesti ac gloria; tibi grates, laudes, benedictiones. » Deinde ad Franciscam conversa: « Misella, inquebat, anima, quæ tot bonis diu frui non es capax; ad te ipsam, tibi jamjam remigrandum est. Scias tamen Deum esse qui te emundat, atque harum quas delibasti, deliciarum, capacem facit. » Quocirca sensibus rursum donata, quanquam ob verbera quibus nuper a dæmonibus vapularat, corpore debilior, tamen omnia parvipendebat, cum ad Dei in se charitatem dulci meditatione animum reducebat. Sex inde absumptis diebus, eadem dignata visione, divamque Dei Parentem eodem in speculo contemplandam constituta, proque sibi data fide ad Deum Filium hæc fere loquentem, « O Pater, ac Fili dulcissime, qui me ut Reginam coronasti: o æterna Sapientia, quæ sic me in fide firmasti ac fundasti, da mihi speculum hoc, propter quod credidi sincere firmæque veritati Catholicæ, unde tecum copulata felicissimis æternitatis deliciis fruor, aspectare. » Præterea ad Franciscam conversa, « Anima, inquebat, divinæ sapientiæ fructuum cupidissima, attendito ne frustra nitaris, neve divinum lumen vilipendas, quo usque illustraris, seu divinarum nimium consolationum avida, modos transcendas, tuque te ipsam ducas, unde tibi tenebræ efficiantur. » Finierat, et cum hisce visio: sed biduo transacto, eodem raptu, eadem visione fruitur: quippe Deiparam idem speculum continentem, hasque pro tertio inscriptionis capite, scilicet, unum baptisma, Deo grates referentem conspicit, « Altissime ac veracissime Deus, qui ideo sacramenta instituisti, quo tibi mortales homines virtutibus protectos copulares, tibi gratias ago, meque in te oculorum meorum luce contemplor, quod olim fuerim sacro tincta baptismo pro peccatorum a te venia instituto (licet in me nullum tenerent locum piacula) ut tuis parerem præceptis, sicut dæmoni, mundo, suisque operibus, quæ semper detestata fui, Vale, dicere promiseram; quare nunc in te summa jucunditate speculor, semperque tot gratiis, quot me cumulasti exulto. » Extremum vero ad Franciscam conversa: « Vide, inquit, misella anima, ne recidas in crimina; sed id adamussim observato, quod olim Deo promisisti; exhibe te superum parenti gratam, amorem ejus ne exue; inspicie quid pro te tulerit: quippe te ob suam bonitatem creasse haud

contentus; insuper, et profusa cum sanguine vita, Orco eripuit, cælo restituit. »

Aliquando Eucharistia mensa relecta, en iterum in mentis excessu Deiparam Triadi beatissimæ solventem laudes contuetur: Patri quidem, quod se ab æterno in Filii sui Genitricem delegisset: Filio, quod ex se carnem assumpsisset: Spiritui sancto, quod id sua virtute operatus esset. Quibus Virginis dictis, Francisca significatum fuit, omnes divinas personas incarnationis mysterium cooperatas fuisse, Deumque in eodem suam, et omnipotentiam, et sapientiam, et charitatem immensam erga nos ostendisse; proinde post hæc angelorum exercitus summa exultatione concinnare: « O potentia, o sapientia, o charitas, tibi laus, qui me ad tantam gloriam evexisti. »

Alio quoque tempore dum Missam in S. Cæciliæ Transtiberinæ templo, ferventi devotione audiret, in extasim rapta, clarissimam lucem suspexit; in qua cælorum Regina, ad modum imperatricis induta, triplicem radiantem coronam in capite habens, in pulcherrima statione sedebat, Deique et suum Filium, in infantili ætate supra modum pulcherrimum, in sinu tenebat. Duo præterea juvenes, candidis induti vestibus, ac diversis floribus coronati, extra prædictam existebant stationem, et Francisca paulo inferius ab eadem statione remota, Rex vero cælestis curiæ in gremio Matris existens, suavissimis aspectibus, nutu, atque gestu ultra modum festivo, signis, et actibus attractivis, et in ejus amorem incentivis Franciscam respiciebat. Quibus etsi in ejus amore semper intentissima erat, copiosius tamen tunc inflammabatur et incendebatur, tota anxia, ut eum tangere posset. Volens autem Rex ille cælestis cum Francisca ludere, quadam se splendidissima luce cooperiebat, ita ut humilis ancilla, licet Reginam cæli ejus Matrem videret, ipsum videre nequiret, modico vero interjecto spatio, luce illa discedente, suum speciosissimum Dominum, et dilectum præclare specularetur. Cumque hoc sæpius iteraretur, et Francisca animus dilectum suum amplexandi avidior redderetur, cæli Reginam humiliter rogavit, ut Filium suum, quantumlibet parvo temporis spatio, sibi concedere dignaretur; et statim vocem hanc suavissimam, ex cælestis Reginæ pedibus procedentem audivit: « Ama te diligentem, et qui prius te dilexit; amor de novo veniens veterem pellit amorem. » Visione autem evanescente, mansit pro tunc Dei famula suo desiderio frustrata. At non diu post in Ecclesia Sanctæ Mariæ Transtiberinæ iterum exstasie rapta, eodem ad plenum potita est. Illic etenim dum Imperatricem omnium, Filium suum parvulum in brachiis tenentem, contemplatur, ex altissimo cælo inæstimabilis claritatis lucem procedentem intuetur; a qua dulcissimum Jesum tam avide desideratum in suo sinu conspicit collocari; et post amplexus et oscula magno cum jubilo, ac

vultus hilaritate, dixit : « Gratias et laudes tibi reddo, altissima Regina, quæ me, non meis meritis, tanto dono fecisti dignam : non est liberalitatis donum auferre datum ; permitte me possidere donum tibi et mihi gratum. O dulcis amor charitatis inflammata, quæso, si hoc est de tua immensa pietate, a te nunquam volo recedere ; ergo permitte me semper sic te tenere amoris dulcedinem, quæ se mihi dedit, et tua, o Domina, voluntas consensit. Noli a me auferre gratiam datum, et ex toto corde diu desideratam ; ex quo huc jam veni, et te mihi dedisti, noli a me discedat gratia, quam fecisti. Dulcis sine mensura amor, qui te humiliasti, et huic tuæ servulæ in brachiis te dedisti : noli, quæso, ut pereat jubilus, quem fecisti. Dulcissima Mater, noli a me auferre confortamen, et totius meæ mentis dilucidum illustramen. Ex quo me recreasti, et mentem meam illustrasti, noli donum auferre, quod mihi semel donasti. Amor magni confortaminis, qui mortuos vivere facis ; dulcis amor veritatis, qui das lumen obcæcatis, illumina me, si tibi placet, in viam rectæ veritatis. Mater, quæso, suavissima, ne a me discedat mea vita : nam mori volo potius quam a me discedat amor meus ; mori volo tenendo eum, prius quam reddam sponsum meum. Dulcis amor et divinæ seraphicæ speculum hierarchiæ, da te mihi, quando vivam dulcis ne peream. Virgo Mater præter morem mens mea sentit timorem, ne sibi auferas suum amorem. Tu Mater benignitatis, ne mihi auferas donum supernæ charitatis, quod tantum se humiliavit, quod meis brachiis se donavit. » Sic illa. Post quæ, et alia quæ brevitatis causa prætereo, immensa illa lux, quæ Dei Filium in brachiis Franciscæ posuerat, ipsum recipit, et in altum simul cum Matre et spiritibus angelicis evexit.

Alio tempore in locum speciosissimum, ac infinitis thesauris plenum, Franciscæ spiritus perductus, sanctissimam Dei Genitricem in loco magnifico, sede tamen Dei et Filii sui inferiore sedentem, ac tribus coronis coronatam vidit : stabat ibi excelsissima ac speciosissima cœlorum Regina, semper respiciens suum ac Dei Filium dilectissimum, aspectibus inflammatis, quibus et ejus mens interius, et ejus glorificatum corpus exterius totum inflammabatur in divino amore : spiritus etiam, tam angelici, quam humani, propter gloriam Reginæ cœlestis inenarrabili lætitia lætabantur. Franciscæ vero, tot thesauros circumquaque jacentes cernenti, et ad quem pertinerent scire desideranti, cœlestis Regina dixit : « Anima, quæ sitis, nobis esse similis, in loco ubi existis, non est persona modo talis ; nam bene cognoscitur bonum, cum possidetur, sed post suum recessum in memoria tenetur. »

Anno 1432, in die Nativitatis Domini, in mentis excessum elevata, vidit Franciscæ gloriosam Virginem Mariam in Bethleemitico antro exsi-

stentem, et ex pretiosissimo ejus corpore immensam lucem procedentem : quæ quidem lux ejusdem gloriosissimæ Virginis in contemplatione positæ totum corpus cooperiebat, et circumdabat. Satis autem admirabatur Franciscæ, et de luce circa Virginem circumfusa, et de intensissima Virginis contemplatione. Quæ sic existens nimium admirando, et continue specularando, vidit Jesum Salvatorem parvum, ut decebat, in terra jacentem, et de utero Virginali, tanquam de suo thalamo procedentem, et in suo sanctissimo et splendidissimo pectore crucem unam rubeam habentem. Sed qualiter, vel quomodo de illo speciosissimo ac pretiosissimo tabernaculo corporis Virginis exisset, videre nequivit. Quem scilicet Dei et intemeratæ Virginis Filium in terra, ut dictum est, jacentem sua Mater, et Virgo genibus flexis adoravit, dicens : « Magnifico et laudo Deum Patrem omnipotentem, qui me fecit dignam suum Filium portare in meo utero : me sustinuit, et fecit capacem tenere te Dei et meum Filium in meo utero virginali. » Vidit insuper, quod illa sanctissima Dei Genitrix suis manibus parvulum Dei, et suum Filium de terra elevavit, illumque Deo Patri obtulit, dicens : « O Pater omnipotens, tuum tibi offero Filium et Verbum incarnatum ; tu illius curam gere, secundum quod ei præcepisti, ipsum juva, et sustine, in his peragendis rebus ad quas eum misisti agendas. » Et his dictis, posuit Dei, et suum Filium in præsepe, in quem attentissime respiciebat, atque in ipso se, velut in speculo, specularatur. Volens autem delicatissimam et pretiosissimam humanitatem illam, propter frigoris rigiditatem, quæ eo viget tempore, cooperire, pannos, quibus ipsum cooperiret, non habebat : pannumque, quo suum cooperiebat caput, recipere volens, Franciscæ nullo modo pati potuit, quod illa dulcissima Dei Genitrix suum discooperiret caput ; sed ipsa, accepto panno, quem capite gerebat, igne amoris accensa, et Dei et Virginis Filium cooperire nitabatur, gloriosissimam cœli Reginam humiliter orans, eidemque supplicans, quod sibi vellet suum et Dei Filium accommodare ; nam ipsum cooperire volebat ; unde dulcissima Dei Genitrix, videns fervorem, et fervidum amorem, et affectum interiorum Franciscæ ad cooperiendum illum pretiosissimum thesaurum, ejus inflammato desiderio consensit, eidem Dei et suum Filium accommodando. Tunc Franciscæ filio Virginis in brachiis recepto, indicibilem, imo incredibilem cum lætitia jubilo ostendebat ; et tota inflammata, atque amore illius liquefacta, pannum, quem more matronarum Romanarum portabat, super linteam recepit, ut ex illo lectum faceret Verbo incarnato : cantabat autem suaviter novos et mirabiles modos et cantu concinnos, lætitia inenarrabili jubilando, ponensque Dei Filium in brachiis, ejus divinitatem humanitati unitam contemplantur : et illa

cœlestis Regina Virgo et Mater Filii Dei, ei significationem et declarationem omnium partium pretiosissimi corporis Filii Dei humanati declaravit et demonstravit, asserens, per sanctissimum et pretiosissimum caput Jesu Christi significari omnia ab eo facta et facienda, omnia per ipsum annihilata et annihilanda : per frontem, denotari ejus intellectum, tanquam principium et lucem omnium intellectum : per maxillas, amorem et ejus charitatem quam habuit, et habet, et habebit erga genus humanum : per nares, optimas inspirationes, quas quotidie in animabus ipsas recipere volentibus, inspirat : per aures, humilitatem petitionum, quas animæ faciunt iustorum : per os, dulcedinem : per manus, exercitia et bonas operationes factas, et quæ fient in futuro : nam ab ipso procedit omne datum bonum, et omne donum perfectum : per totum ejus corpus, quod ipse Jesus Salvator in totum sedet in nobis, et dat se nobis omni hora temporis ad perfruentum, tanquam nostra salvatio, et daturus est nobis vitam æternam, nisi a nobis vel per nos deficiat. Denique, per sanctissimos pedes, denotari ejus erga nos affectus : nam ipse dat bonum affectum animabus ipsum recipere volentibus. Francisca vero tenendo parvulum Jesum in brachiis, partibus ejus corporis, ut dictum est, consideratis, cœlestem Reginam gaudens et contenta respiciebat, cui humiliter supplicabat, ne donum sibi præstitum ab ea auferretur, ipsam Dei Genitricem semper intuendo. Tunc excelsus Dei Filius volens cum Francisca ludere, quæ attente ejus Virginem Matrem respiciebat, ab ejusdem Franciscae brachiis secessit, et se occultavit. Quod videns ferventissima Dei famula, dolens conquerebatur, dicendo : « Quia te inspexi, cœlestis Regina, amisi meum summum gaudium ; » et alia verba his similia : cumque paulo post amorem suum in brachiis recepisset, eum charius, strictius et accuratius, quam prius tenebat, ne ab ea recederet : quamobrem Reginam cœlestem amplius non respiciebat, sed fixis oculis illud Verbum supernum intuebatur ; sua brachia, in quibus ipsum Dominum tenebat, speculando. Cui, in jubilo et lætitia esistenti, Dei Filius gloriosus sic dixit : « Anima, quæ audax es effecta propter datum tibi donum, animosa es in toto sine aliquo timore, sed ama me, neamque dulcissimam Genitricem : sis memor, et ne obliviscaris gratias tibi concessas : quæ quidem sunt veræ et profundæ, et ideo nolles recedere. » Quibus verbis dictis, Verbum incarnatum ab ejus visu evanuit.

Ex eo autem loco, in quo puerum Jesum recenter natum Virgo Mater reclinavit, pretiosissimi liquoris fontem manare Francisca animadvertit. Quo tempore ab eadem Virgine pectus suum detegere jussa, licet hujusce rei causæ ignara, tunicam tamen circa eam pectoris partem continuo rescidit, in qua vulnus quoddam olim sibi a Christo Domino, ejus

Passionem meditantem, inflicto gestabat, quod Deipara fontis illius aqua ablutum, perfectissime curavit, non sine ingenti Franciscae lætitia, gratiarumque actione, quippe vehementissimum ex eo vulnere dolorem patiebatur ; ita ut vix se loco movere, aliudve præstare posset.

Eodem anno, die sexta Januarii, in exstasim rapta, vidit gloriosam Virginem Matrem, et Jesum parvulum in ejus gremio existentem, a tribus Magis adorari. Cum vero Magi, stella duce, præsepium intrassent, Gaspar aliis antiquior, cœpit cum jubilo et gaudio, suavissime cantans, altissimæ Reginæ dicere : « Ave, Regina cœlestis, quam Deus Pater sic ordinavit, ut esses gratia plena, per tuam humilitatem in te summum Verbum misit, quod de te carnem humanam sumpsit, et in tuo virginali utero novem mensibus permansit : nunc vero eum ostendisti mundo, qua ostensione nos confortasti. » Post hunc, alius rex Balthassar Matrem Dei honorans, in hæc verba prorupit : « Salve, pulcherrima cœlestis Regina, quæ a Deo fuisti coronata, et facta tuta navis, quæ portavit tale frumentum, et nunc ad portum applicuit, et stat bene formatus, et totum se nobis ostendit, ut nos secum ad gloriam ducat. » Quibus finitis verbis, alter regum Melchior, se Dei Matri humilians, suavissime cantando, dicebat : « Salve, virginalis aula, et alta Regina, quæ sola digna inventa es ut fieres camera divinalis ; ille, qui tibi hoc nuntiavit, omnes illustravit, et viam salutis ostendit. » Cum vero Magi Domino munera obtulissent, Mater gloriosissima et Virgo, sub ipsis donis manum imposuit, et offerentibus ipsa dona sic dixit : « Gratias ago vobis, o viri venerabiles et Patres chari : summus Deus vos movit, et profunda charitas, quæ tantum vos animavit, ut veniretis visitatum nostram sanctam paupertatem. Munera nobis portastis, ut nos ex illis consolaremini : Deus summus vos benedicat, et gratiam præstet ut possitis salvari. » Franciscae vero in hac visione esistenti, dulcissima Dei Genitrix sic locuta est : « Anima, esto bene attenta, et respice istum, qui præsens est, et ipse te confortabit, et dabit intelligentiam. Gustabis, et intelliges in tua mente secreta, et tunc bene intelliges suum esse altissimum et divinum : ideo fac ut bene sentias, et intelligas suum amorem, quia primo gustabis, et postmodum habebis ad plenum. Stes pura et attenta rebus jam tibi dictis, quæ te facient intelligere rerum factarum mirabilia.

Anno insequenti, eadem die sexta Januarii, ab una magna luce ad aliam splendidiorem perducta, vidit cœlestem Reginam, suum et Dei Filium in brachiis tenentem : humiliter autem supplicans Reginæ cœlesti, ut suum et Dei Filium sibi accommodare, et in suis brachiis ponere dignaretur ; cum de hoc esset nimis avida et accensa, illa cœlestis Regina ejus desiderio satisfacit. Francisca vero certos aptans punnos, super eos Dei Virginisque Filium collocavit ; cumque jam maxima reverentia

adoratum, in brachiis denuo recipiens, admirative dicebat : « O admirabile commercium, » etc. Franciscæ tunc revelatum fuit, quod quando gloriosi Magi ad antrum Bethleemiticum pervenerunt, Dominus in præsepio jacebat; sed ejus gloriosissima Mater, audiens equorum strepitum, dubitavit aliquantulum, et recepit suum et Dei Filium in suis brachiis; sed postquam vidit ipsos gloriosos Reges et Magos reverenter venientes, sedit, puerumque ponens in sinu suo, illum ibi Magis adorandum exhibuit.

Anno autem 1455, eodem die sancto Epiphaniæ, in extasim rapta, divinitus intellexit, quod postquam tres Magi Dominum adoraverunt, cum cœlesti Regina suave ac dulcissimum colloquium de Incarnatione et Nativitate Domini nostri, et de pluribus aliis rebus habuerunt. Sed illa gloriosissima Regina cœlestis, et Dei amore plenissima, semper suum et Dei Filium quasi divinum speculum respiciens, incredibili modestia et humilitate eis respondebat : « Inflammabantur autem sancti reges quodam sancto ardore, ex illa honesta et pulchra modestia cum incredibili Virginis humilitate procedente; quas omnes virtutes in cœlesti ipsa Regina mirifice speculabantur. » Dixit autem Francisca, hoc a Deipara factum, ad aliarum feminarum exemplum : nam, si ipsa, quæ erat omni gratia plena, dum cum hominibus etiam perfectis loqueretur, semper cum tanta honestate et sancto timore stabat, ut eos non respiceret; sed continuo in ipsum Filium, divinum speculum, quem tenebat, fixos oculos haberet; quanto magis mulieres aliæ fragilitate plenæ, debent semper in sancto Dei timore stare, et non homines loquentes, sed semper Dominum respicere.

Anno 1452, in die Purificationis beatæ Virginis Mariæ, secunda Februarii, in mentis excessum elevata, vidit cœlestem Reginam cum suo et Dei Filio in ulnis, multis seraphicis angelis, mirabili luce splendentibus associatam, ad templum pulcherrimum proficisci, cernensque gloriosam Virginem templo approximantem, volens ei cum reverentia obviare, persona quædam albis vestibus induta illam retinuit, dicens : « Noli velociter transire, sta, et quæ fient, vide. Stans autem, vidit, quod gloriosissima et cœlestis Regina, cum jam quasi proxima esset templi portæ, sanctus Simeon cum aliis sacerdotibus et ministris, ut decebat, paratis usque ad portam templi, Dei Filio, ejusque Virgini Matri obviam exierunt : ministri vero unum librum portabant, in quo nullus legebatur, quia non erat necesse : nam, licet aliis parturientibus, templum intransitibus, aliquid legeretur, hoc tamen in Dei Matre ac Virgine superfluum videbatur. Postquam vero cœlestis Regina templum ingressa est, versus altare iter direxit. Sanctus vero Simeon, pontificalibus indutus, stans genuflexus, gloriosissima Dei Matre ex alia parte altaris stante, Deique et suum Filium in brachiis tenente, magna cum reverentia sic adorans, dixit : « Ego te adoro summum Deum omnipotentem, qui, tua misericor-

dia operante, misisti tuum Verbum Jesum unigenitum, qui recepit carnem humanam in utero virginali, ut humanam naturam redimeret, et illum manifestum fecisti in tuo sancto templo. Virgo vero et Mater Dei gloriosissima, ponens Redemptorem nostrum super altare, magna cum reverentia oravit Deum Patrem, dicens : « Pater æterne et omnipotens, ego reddo tibi tuum Filium; quod tuum est, tuum sit : ego tibi offero illud, quod mihi dedisti : est tua sapientia æterna, in toto et per totum fiat voluntas tua. » Salvator vero Jesus, nullius personæ auxilio adjutus, stans super altare rectus, fixis oculis, suam gloriosissimam Matrem respiciebat, ac si ab ea licentiam eundi per se ad sanctum Simeonem petere vellet : quod sanctissima Mater intelligens, ei dixit : « Fili mi dulcissime, fac secundum tuum velle. » Postquam vero B. Simeon Dei et Virginis Filium in ulnas recepisset, et debita adoratione prosecutus fuisset, volens eum Matri suæ reddere, magna cum reverentia sic eandem allocutus est : « O mater dulcissima, quæ digna fuisti inventa, ut esses divini Verbi aula regia, et sic Deus Pater te præordinavit in sua mente, propter tuam maximam humilitatem, ut ex te nasceretur Deus et homo. » Mater vero Dei, cum ab altari vellet discedere, duos obtulit columbos, quos Joseph in manibus tenebat. Sanctus autem Simeon, postquam Filium suæ Matri reddidit, ex prædicto altari unam monetam recepit, quam etiam super ipsum altare reposuit, sive dimisit. Vidit etiam Francisca, quod quando Simeon et Anna loquebantur Dei Filio, ejus Mater sanctissima eorum verbis attentissima stabat, ipsa verba servans et conferens in corde suo. Solemni autem processione per templum a sancto Simeone ordinata, Virgo cœlestis regina tenens Filium in brachiis, processionem sequebatur. Dum vero processio versus altare se convertit, sanctus Simeon unam fecit sedem præparari, in qua Virginem Matrem cum Filio in brachiis sedere fecit, ipso Simeone genibus flexis existente et dicente : « Ave, Verbum incarnatum, tu te tantum humiliasti : Ave, Jesu Christe Salvator, qui idco de cœlo descendisti et in hunc mundum venisti, ut nos a servitute liberares. » Finita vero processione, Christi Mater et Virgo inde discedere volens, omnibus ibidem existentibus gratias egit, dicens : « Grates vobis omnibus de laeta devotione, quam mihi et Dei Filio ostendistis. » Recedenti autem Virgini cum Filio, omnes qui præsentibus aderant maximam ei facientes reverentiam, eidem suam societatem obtulerunt.

Volens itaque Dei Mater ad domum redire, quia per domum Elisabeth Matris Joannis Baptistæ transire debebat, ex ferventi charitate eam visitare voluit. Elisabeth certa effecta de adventu Messiae et ejus Matris, per suum parvulum filium Joannem Baptistam, sollicita de domo sua eis obviam exivit, filium suum in brachiis tenens, qui, Dominum venientem videns, nimium se molestabat :

Mater vero, hoc intelligens, eum in terra posuit; et illico Joannes Baptista parvulus genua flexit in terra, Dominum venientem exspectans. Similiter et mater Elisabeth genuflexa, Matrem Domini salutavit, dicens: « Bene veniat Mater et nostra Domina, quæ secum portat Filium, qui est Rex gloriæ, qui venit ad visitandum nos cum maxima victoria. » Et cum se amplecterentur simul cœlestis Regina et Elisabeth, Dei Genitrix Virgo benigne suam cognatam salutans, sic inquit: « Salve, charissima cognata, et tanquam mater ætate ab angelo mihi signata pro signo et veritate, cum esses senex et sterilis (quæ res est admirabilis) a sex mensibus fecundata; veni, ut tibi ostendam Filium Dei humanatum, non minus ut videam tuum filium beatum. Virgo autem gloriosa Dei Genitrix suam volens amplecti cognatam, Dei et suum Filium de brachiis deposuit in terram: Elisabeth vero filius genuflexus signa et modos ostendebat maximæ reverentiæ, quam Filio Dei erecto stanti faciebat. Sed Dei Filius ipsi parvulo Joanni genuflexo, non minus signa benedictionis et gratulationis ingerebat. Sed Virgo Dei Genitrix gloriosa recepit parvulum Joannem Elisabeth filium in suis brachiis: Elisabeth vero Dei, et Virginis Filium in sinu recepit. Vicini vero Elisabeth venientes, ejus nutu et suasionem maximam Virgini reverentiam faciebant. Tandem, domum Elisabeth intrantes, ipsa Elisabeth cibaria præparante, Virgo Dei Genitrix, et ipsa Elisabeth simul comederunt: sed die illa, et nocte sequenti gloriosissima Christi Mater, magna cum lætitia, cum Elisabeth dilectissima cognata sua stetit. Hæc cum vidisset Francisca, dulcissima Dei Genitrix, eam, ut in suum naturalem rediret sensum, dimisit, dicens: « Anima pauper et egena, advertisti bene ad ea quæ vidisti et audivisti? fac quod bene modos et actus tibi ostensos retineas, qui tuæ menti et tuis omnibus operibus magnum inducent amorem. »

Anno 1434, in die Dominicæ Nativitatis in extasim raptâ, vidit Francisca Dei et Virginis Filium in infantili ætate in gremio suæ Genitricis positum; et supplicans intentissime Dei Genitrici, ut sibi suum accommodaret filium, cœlestis Regina respondit: « Non poteris ipsum sustinere, propter immensum pondus ipsius. » Francisca vero dixit: « Noli, o Regina cœli, curare, quia ipsemet se tenebit et portabit. » Itaque in brachiis ipsius Regina cœli posuit suum dilectissimum Filium.

Alias, a quadam magna luce in altum deducta, et in loco suavissimo ac pulcherrimo posita, vidit gloriosissimam Dei Genitricem cum sponso Joseph venientem, eundemque Joseph audivit sibi dicentem: « Sequere gloriosissimam Virginem; » quod et fecit. Euntes vero simul, munitissimam civitatem intraverunt, in qua templum pulcherrimum visebatur; viditque in eodem templo Jesum Dei Filium et Salvatorem nostrum duodennem, in cathedra existentem, et cum legis doctoribus dispu-

tantem. Mater autem ejus dulcissima intrans templum, et Dei et suum Filium cernens, doctores interrogantem, atque eorum interrogationibus respondentem, genuflexa, et non parum admirata stetit. Puer vero Jesus, disputationi intentissimus, licet Matrem videret, nullum tamen fecit ei signum. Disputatione autem absoluta, Mater Filii Dei et Virgo Maria, coram Dei et suo Filio genuflexa, sic eum allocuta est: « Fili, quid nobis sic fecisti? ego et Joseph te quærebat: unumquemque interrogabamus, si te vidisset, et cum nullus te mihi indicaret, dolens fui et mente tristi. » Tunc dulcissimus Filius suæ Matri respondit: « Quid est, quod me quærebatis (Luc. 11, 49)? Tu scis, quod sum amor placens, et Patri meo obediens. » Cumque domum reverterentur, gloriosissima Dei Mater Franciscam intuens, sic eam allocuta est: « O anima paupercula, quæ vidisti et sensisti, firma in tuo intellectu, et ea retine cum magno affectu, cum sensu et intelligentia, et repone in memoria et in intellectu: et eorum quæ gustas, recipe saporis et intelliges tibi ventura, et dolorem non senties; et nihil tibi deficit: intellectus tuus illuminabitur, et Dei secreta tibi declarabuntur. »

Festa Dominicæ Ascensionis die, serenissimam itidem cœlorum Reginam, se ad cœlestis aulæ jucundissimas choreas, quæ eo die exercebantur, compellantem audivit: cujus verbis, aureis veluti funibus arrepta, paulatim sibi in beatam patriam conscendere videbatur; ubi, licet peregrina, se tamen inter sublimiores spiritus vidit collocari.

Annua vero corporis Christi solemnitate redeunte, ad cœlestis item curiæ festum contemplandum perducta, et suavissimis verbis a Dei Parente refocillata, ab eadem, ut humilitatis, constantiæ ac tolerantiae studiis incumberet, se sensit admoneri.

A sensibus quondam abrepta, eandem beatissimam Virginem audivit asserentem, « Nulli penitus mortalium sibi persuadendum esse, omnis prorsus culpæ in hoc ærumnosissimo exsilio se immunem esse posse; quippe id tantum Deiparæ Virginis peculiare fuerat indultum. Eidemque ostensum fuit, Reginam cœlestem, Matrem Unigeniti Dei absque originali labe conceptam.

In festo S. Margaritæ virginis, vidit Dei Genitricem et cœlestem Reginam ipsi virgini Margaritæ benedicentem, quod ipsam in virginali proposito secuta fuisset.

In festo sancti Joannis Baptistæ, vidit, quod quando sanctus Joannes Baptista a corpore materno exivit, eum Virgo Regina cœlestis in suis sacris manibus recepit: in quibus existens purulus, signa faciebat, Dei Matri reverentiam ostendendo. Postquam vero sanctissima Virgo ipsum puerum in gremio tenuit, ipsum dimisit: et tunc puerulus Baptista genuflexus, cœlesti Reginæ reverentiam faciebat, fixis oculis iterum illum sanctissimum cœlestis Reginæ inspicendo, in quo tan-

quam plus quam propheta jam conceptum videbat mundi Redemptorem; et cum aliae plures feminae in societate Elisabeth existerent, puerulus Baptista cum nulla alia stare volebat, nisi cum illa quae Dominum in utero portabat.

Vidit quondam, in extasim raptâ, S. Benedictum abbatem, et ex parte gloriosissimae Virginis Matris Christi praecipientem audivit, ut omnes intelligerent veritatem, et ipsi veritati potissime attenderent.

In die Dominicæ Resurrectionis vidit gloriosae cœlesti Reginae unigeniti Filii Dei Matri et Virgini genuflexae, et sacris orationibus deditae, Redemptorem nostrum cum plagis, quas pro nobis sustinere dignatus est, apparentem, eamque reverenter his verbis salutantem: *Salve, sancta Parens*.

In die Assumptionis Virginis, vidit Reginam cœlestem in corpore et spiritu cœlos ascendentem, et cum Filio suo regnum cœleste possidentem. Vidit in manibus Filii Dei coronam pulcherrimam, tribus coronis insimul fabricatam, eamque ab eodem Dei Filio in suae sanctissimae Genitricis capite collocari conspexit. Intellexit, cum gloriosissima Dei Matre omnes animas, quae in purgatorio detinebantur, gloriam cœlestem intrasse: quemadmodum in Resurrectione Filii, animae patrum, quae erant in limbo, Christum resurgentem secutae, gloriam cœlestem intraverunt, et alia quae fusi in ejus actis leguntur.

Cum in extasim raptâ, ad Reginae mundi sedem conscendisset, se una cum sororibus ab ea aurato pallio operiri, atque charissimarum loco filiarum recipi animadvertit. Dum aliquando ipsa suis cum sororibus calamitatum turbine vexaretur, instantes Deiparae preces obtulit, atque offerendas curavit: quo tempore beatissima Virgo sese supplicanti ostendens, eandem solabatur, pro comperto habere suadens intensissimae perpetuaeque charitatis vinculo se filio suo conglutinatam esse: cuius rei liquidissimum essent argumentum tot beneficia, dotesque, quibus se cumulatam, vel ipsamet posset agnoscere.

Quamobrem nulla ratione de cœlestis in se Sponsi ferventissimo amore erat formidandum, a quo pretiosissimi margariti loco haberetur; quique illam sub Matris suae peculiari tutela foveri, vitamque traducere voluisset. Quibus dictis, propius ad se Franciscam accedere jussam aurei paludamenti fimbriis circumtextit; divisque Paulo, Benedicto ac Mariae Magdalena, a quibus deducebatur, ut niveo Franciscæ sorores, quas illa praesentes intuebatur, velamine circumdarent, imperavit. Hic Francisca, insolita dulcedine absorpta, capite supra Virginis gremium laxato, suavissime quiescebat, quam Deipara, ne in posterum quidquam formidaret adversi,

aut aliquid quod sibi officere, aut detrimentum afferre posset, admonebat. Divo dehinc Paulo, ob eximiam in Francisca custodienda solertiam adhibitam commendato, hæc illam sororibus suo nomine referre præcepit, ut, scilicet, certissime nosset, se matris suae veluti socias a Christo Domino esse electas, ac propterea sibi metipsis solerter attenderent, ut divinos afflatus agnoscere possent, et exsequi; tum ut cordis munditiam, animi sinceritatem, constantissimum pectoris amorem, qui res, alioquin arduas, ac aliorum opinatu difficillimas, alleviare solet; ac denique perfectissimam obedientiam, quae cordis puritatem parit ac fovet, summo studio procurarent et colerent. Vidit Francisca in fonte misericordiae Dei Matris se prius lavari et purificari; deinde coram tribus testibus, nempe doctore gentium Paulo, sancto Benedicto abbate, et sancta Maria Magdalena, a sancto Petro apostolo beatæ Virginis oblatam consecrari: post consecrationem vero dixit: « Ordinentur animæ Virgini Matri oblatae, ita quod bene regantur; vocentur honestæ Dominae Dei Genitricis *Oblatae*: atque hinc factum, ut Franciscæ filiae Oblatas beatissimæ Virginis deinde se nuncupaverint, id ipsum beatissima Virgine præcipiente. »

In cœlum quondam spiritu elevata, a divino Filii Dei ac Virginis ore dulcissima hæc verba suscepit: « Gaude et lætare, o Francisca, et respice Matrem dulcissimam, quæ me circumdedit ac vestivit in sua sancta paupertate: modo est Regina cœlestis, respice eam cum amore, quæ te tantum dilexit, et huc sursum direxit, ut esses hic nobiscum. » A quo etiam, alias sibi apparente, didicit tot sibi tantaque beneficia ab eo, sanctissimæ Virginis precibus, impartiri. Dum in iis, de quibus superius dictum est infortuniis versaretur, beatissimam Virginem ob oculos habuit, a qua hæc confessario suo referenda suscepit: ne, videlicet, is animo consternatus calamitatibus illis succumberet, quæ in sororum cœnobio custodiendo sibi perferendæ essent: utque in bono semel incepto constantissime perduraret, inanem præcipue gloriam, omnemque fœditatis speciem solerter cavendo.

Alias denique, beatissimam Virginem pulcherrimis coronis insignitam, immortalique fulgore coruscantem magna cum voluptate conspexit, et cum eadem dulcissima colloquia miscuit; ut videre est in ejus Vita a Julio Ursino, Societatis Jesu sacerdote, Italico sermone luculenter conscripta, ad quam, brevitati studens, refero lectorem.

Migravit autem in cœlum anno ab orbe restituto 1440, die nona mensis Martii, apud ecclesiam Sanctæ Mariæ Novæ de Urbe, in sepulcro ibidem sibi jam antea a Deipara Virgine Maria præostenso, honorifice tumulata.

CAPUT XXIX.

De Beatrice a Silva, Ordinis Immaculatæ Conceptionis beatissimæ Virginis fundatrice.

Beatrix a Silva, Ordinis Immaculatæ Conceptionis fundatrix, generis nobilitate, et virtutum splendore celeberrima, post varios labores, castitatem suam Altissimo vovit, sub beatissimæ Virginis signis, quæ illi se visendam exhibuit, candido et cæruleo ornato circumamicta. Nec diu post eidem duo Minoritæ fratres apparuere, quos divos Franciscum et Antonium, ob singularem suam in eos devotionem, fuisse indicavit : eique inter alia dixerunt : « Scias, o Beatrix, te, Dei Matre favente, multarum filiarum matrem futuram. » Quo audito, respondit, se nec filios petere, nec desiderare ; cum jam castitatem virginitatemque suam Christo Jesu, ac sanctissimæ ejus Matri voto consecrasset. Sancti vero Patres addiderunt, sine ullo virginitatis damno hoc in ipsa adimplendum. Quibus dictis, ex Beatrix sese oculis surripientes, ejus animam cœlesti consolatione delibutam reliquerunt. Cum vero erga Dei Matrem, ac præcipue erga purissimam ejus Conceptionem summa devotione afficeretur Beatrix, diu noctuque quomodo ipsam honorare ac sublimare posset, animoolvebat : ideoque religionem sub Immaculatæ Conceptionis nomine instituere ardentissime desideravit. Consilio cum regina Elisabetha communicato, eam in opus adeo propensam invenit, ut ipsi statim Toleti palatium ad hoc obtulerit, ubi Beatrix duodecim monialibus ex monasterio sancti Dominici assumptis, optatum sub titulo Immaculatæ Conceptionis beatæ Mariæ Ordinem inchoavit, quem Innocentius VIII, Pontifex Maximus,

apostolica auctoritate confirmavit, et gratiis auxit. Cum vero institutionis hujus religionis Bulla in mari periisset, eam in monasterii arca, eximia Dei ac Deiparæ cultrix Beatrix miraculose invenit.

Hujus ordinis religiosæ, sub directione quidem Patrum S. Francisci, sed sub regula propria ac particulari viventes, habitum gerunt, supradictæ Beatrici a B. Virgine in visione ostensum, scilicet, vestem et scapulare candidi coloris, et pallium cærulei : ac cum scapulari etiam et pallio gestant B. Mariæ imaginem, solis radiis cinctam, et stellis coronatam, cum Filio in ulnis : qua imagine docentur profundam in corde beatæ Virginis Mariæ memoriam et imitationem inseculpere. Et ut continenter honori Immaculatæ Conceptionis intenderent animum, datum est iis Breviarium, quod aliud in singulos dies non contineret, quam Officium Conceptionis, Dominicis duntaxat, et feriis solemnioribus demptis, quo tempore Romano utuntur Officio.

Variis claruit miraculis tam sancti Ordinis fundatrix, et tandem, beata Virgine præmonente, evolavit ad felicitatem æternam, anno Domini 1490, ætatis 66, et ex animis fronti stella aurea insoliti fulgoris inedit, ipsiusque cadaver a præsule Tolemano, non Dominicanis Patribus, quorum monitis prius paruerat, sed Franciscanis, fortissimis Conceptionis Intemeratæ propugnatoribus, fuit post longam litem adjudicatum ; ut eodem coleretur loco, quem ad colendam B. Virginem ipsa delegerat.

CAPUT XXX.

De Joanna regina Galliæ, Ordinis Annuntiationis beatæ Mariæ Virginis fundatrice.

Illustrissima heroina Joanna, sanctitate et miraculis celebris, filia Ludovici XI, soror Caroli VIII, et conjux Ludovici XII, Galliæ regum ; cum annos quinque solum attigisset, ardentissima dilectione Filii Dei, et Genitricis ejus Virginis devotione incensa, Matrem misericordiæ deprecari solita erat, ut sibi perpetuo adesset, qua duce semper id ageret, quod majestati Filii sui, quem unicum animæ suæ sponsum desiderabat, gratissimam sese redderet. Cum autem quadam die incredibili fervore preces hujusmodi sacratissimæ Virgini offerret, ab illa revelationem hanc accepit : futurum aliquando diem prius quam ex hac vita discederet, cum fundatura religionem esset, ex qua beata illa Virgo maximum obsequium, commodum et honorem reciperet. Qua revelatione sibi facta, inflammatum est adeo cor illius puellæ, ut statim ab ætate sex annorum in animum induxerit subjectum revelationis adimplere, quamprimum ad liberam ætatem pervenisset.

Alias cum Missæ sacrificio interesset, et apud

Deum precibus instaret, instrui de modo et formula, secundum quam sibi revelati Ordinis religiosæ vitam suam et conversationem instituerent, animadvertit se, in exstasi constitutam, juxta beatam Virginem Mariam, ubi in dicta instantia perseverans, ab ipsa responsum accepit in hæc verba : « Fac in regulam conscribi omne id quod Evangelium me super terram egisse commemorat : illamque regulam a Sede apostolica approbari et confirmari satage, et scito te et omnes, quæ illi se subdere voluerint, per illius observantiam, placituras Filio meo Jesu, et mihi, illamque regulam fore certissimam viam ad implendum quod Filio meo et mihi beneplacitum est. » Hæc regula postmodum composita est a venerabili Patre Gabriele Maria, Ordinis Minorum de Observantia, præfatæ Joannæ confessario ; atque prima vice approbata ab Alexandro VI, anno Dominicæ Incarnationis 1501, pridie Idus Februarii, pontificatus ipsius anno 10, et deinde a Julio II.

Libet autem decem illa beneplacita, seu virtutes

evangelicas Deiparæ Virginis Mariæ, super quibus regula ipsa fundata est, devotioni erga eam excitandæ, commemorare : in quorum memoriam, quicunque decem *Ave Maria* recitaverit, lucrabitur in ultimas decem mille annorum a Leone X, Pont. Max., anno 1514 concessas, et per Paulum V anno 1606 confirmatas. Virtutes autem sunt hæc sequentes :

Castitas. — *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Ave, Maria.

Prudentia. — *Considerabat qualis esset ista salutatio.* Ave, Maria.

Humilitas. — *Ecce ancilla Domini.* Ave, Maria.

Fidelitas. — *Exsurgens abiit in montana cum destinatione, ut salutaret Elisabeth; ubi audivit: Beata, quæ credidisti.* Ave, Maria.

Gratitudo. — *Magnificat anima mea Dominum.* Ave, Maria.

Obedientia. — *Fiat mihi secundum verbum tuum.* Ave, Maria.

Paupertas. — *Involvit puerum panniculis, et posuit in præsepio, quia non erat ei locus in diversorio.* Ave, Maria.

Patientia. — *Pater tuus et ego dolentes quærebamus te.* Ave, Maria.

Pietas. — *Vinum non habent.* Ave, Maria.

Constantia. — *Stabat juxta crucem Jesu Mater ejus : ejus sanctissimam animam doloris gladius pertransivit.* Ave, Maria.

Porro cum Joanna in omnibus suis precibus et meditationibus, non aliud precaretur, quam eam gratiam, ut cognosceret in qua remagis delectaretur beata Virgo Maria, eidem revelatum fuit, ipsi singulariter placere Salutationem angelicam decies recitatam, in honorem decem harum virtutum evangelicarum; seu decem beneplacitorum, in quorum etiam significationem et commemorationem, corda decem nodorum stringebatur, cum in memoriam virginæ puritatis Deiparæ, quam æmulabatur, chlamydem omnino candidam ab humeris ad talos usque dependentem gereret : illustria in se Virginis Deiparentis beneficia derivavit, atque humilitatis virtutem, quo tutius conservaret, eadem sequestra a Deo supplicabat.

Hujusmodi virtutis fundamento innixum esse voluit ordinem Annuntiationis a se fundatum; adeo ut quæ aliis præessent ancillarum nomine appellari

censuerit; imitamento sane Deiparæ Virginis, quæ, cum Dei Mater ab angelo salutaretur, ancillam semet præbuit, ea voce : *Ecce ancilla Domini.* In hæc Salutationis angelicæ verba, *Ave; Maria, Dominus tecum*, hærebat spiritu attonito, ob delectationis abundantiam. Annuntiationis mysterium præ cæteris fere colebat, id parietibus, foribus, fenestris, tapetibus, picturis expressum inferebat. In diem Sabbati Deiparæ sacrum quæcunque graviora protraheret; eodem die præcipuis pietatis officiis sese extendebat; singulis quoque diebus precationem hujusmodi Dei Parenti suscipiebat : Maria, Jesu Mater dignissima, dignam me tibi ancillam effice ac servam; et mihi fave, ut gratia tua nunquam dimittar : et ut quidquid creatum amo, illud, quia te amat, amem. In eo etiam favorabilem te mihi præbe, ut amer ab amantibus te; et ideo amer, quia te amo; ut tandem exuta hac mortalitate, ad te pervenire possimus, amatori laudaturique æternum Deum nostrum bonum, te simul amem. Quam quidem precationem haud sola orabat, sed et cæteris addiscendam nuncupandamque tradebat. Rursus, in *Vita* ejusdem, per Ludovicum Donæ de Autichy, ordinis Minorum Sancti Francisci de Paula, sub finem cap. 12, habetur insignis oratio de decem virtutibus evangelicis a B. Joanna, secundum rei substantiam composita, et suis filiabus commendata.

Primum suæ religionis monasterium, in honorem beatæ Mariæ exstruxit Biturigis in Francia; et ibi Deo pietati ipsius luculentum testimonium visibiliter exhibente, anno 1504, die 4 Februarii, in Domino quievit. Cujus memoriam quotannis Annuntiæ virginis renovant, dum ad Primam die 4 Februarii ita legunt : Obiit inelyta, et meritis plena Joanna Franciæ illustrissima quondam regis filia, et soror alterius, videlicet, Caroli VIII, quæ viro soluta caste vivens, mundo orbata, et divinis atque sacris addicta, totius ordinis sacrorum beneplacitorum evangelicorum fundatrix ac rectrix exstitit pientissima. Cujus sacrum pignus Biturigis honorifice sepelitur, miraculis clarens : porro nunc beata in cælis laureata perpetuo cum sanctis Deo fruitur, die 4 Februarii defuncta, anno Domini 1504. Ejus imago pingitur cum puero Jesu in gremio Matris, qui porrigit ei annulum, quo se Deo per religionis vota constringat.

CAPUT XXXI.

De sancto Francisco de Paula, ordinis Minimorum fundatore.

Sanctus Franciscus de Paula miraculorum parens, ordinis Minimorum institutor, valde a teneris annis cœpit amore beatæ Virginis flagrare; cujus Rosarium et Officium cum incredibili devotione genibus flexis, in nudato capite recitabat : unde cum aliquando jussus esset a matre, propter frigus, et aeris incommoda, in tam prolixis precibus tegere

caput, tale admirabile responsum ab eo audivit : « Mater, si reginam alloquerer, quid velles me facere? certe præciperes, ut deposito galero, reverentius loquerer : sic ergo decet et necesse est, ut Imperatrici cœli et terræ, flexis genibus, et nudato capite serviatur. » Quod responsum audiens mater, valde mirata est.

Hujus domus paterna, ipsa nocte conceptionis suæ, columnæ igneæ fulgoribus, velut facibus undique splendescere visa est, ad instar sacratæ ædis beatissimæ Virginis Lauretanzæ, ut indicaretur, Franciscum domum futurum virtutum omnium luminibus coruscantem, quam Deipara Virgo spiritaliter, ut Lauretanam olim corporaliter, inhabitaret.

Tredecim annos natus, curavit se a parentibus duci Assisium, ad visitandum ibidem templum nostræ Domine de Portiuncula, famosum illud, et, de cælo datis indulgentiis, celebre; ubi eam in vitæ suæ patronam assumpsit et directricem.

Grandior exinde factus, et dux novæ militiæ, sub ejusdem patrocinio eam auspicari voluit : unde religionem suam appellari jussit, Ordinem Jesu et Mariæ, atque ita vocatur a plurimis auctoribus, Volaterrano, Genebrardo, Chopino, etc., se omnium minimum, juxta Salvatoris consilium, et fratres sui asceclas Minimos vocari voluit : imitatus in eo beatam Virginem Deiparam Mariam, cui singulariter exstitit devotus, quæ cum ad altissimum, qui sub Deo haberi potest, dignitatis et sanctimonie gradum esset eversa, infra omnes omnino sese humiliavit, angelo Gabrieli humilitatem suam ex cordis intimo confessa : *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.*

Idem, licet Virginis Deiparæ esset amantissimus, noluit admittere ejus iconem ex puro auro et lapillis pretiosissimis colluentem (pretium erat septemdecim millium aureorum) ei a Ludovico XI rege Galliæ oblatam : a quo, et multis precibus tribus vicibus sollicitatus est, ut eam caperet ; quam tamen constanter semper recusavit, dicens, satis sibi esse papyraceam, quam penes se haberet ; eo quod æque atque aurea Dei Genitricem repræsentaret, quod ei abunde sufficiebat : nimirum memor erat illius Davidici, Psalmi. XLIV : *Omnis gloria ejus filiæ regis ab intus.*

Cum monasterium monialium sui ordinis apud Illitargim fuisset institutum, benedicens Franciscus novæ plantolæ, singulis monialibus Rosarium beatæ Virginis dono misit ; quo munere solebat ordinis benefactores et amicos, piæque personas afficere. Ut enim in processu apud Turones habito ad ejus canonizationem refertur, innumera hujusmodi Rosaria distribuebat, quæ magna virtute ad quamplurima miracula pollebant. Erant autem illa ex visco querno, quod tornatum utrinque, crucis figuram radiis in modum stellæ circumfulgentem exhibet ; atque hoc est, quod de illis Rosariis Hispani scriptores, quasi mirabile prædicant, quod nihil est minus. Id enim a natura habent ; sed virtus illa quam benedictione beati viri consecuta sunt, vere est mirabilis, cum res supra naturam potenter efficiat.

In laudem beatæ Virginis Mariæ, in exercitio Correnzæ ejus, quæ 65 *Ave Maria*, et 7 *Pater noster* continet, maxime diebus festis pro gratiis diversis

impetrandis crebro suos se occupare volebat. Salutationem angelicam, divinum laicorum Fratrum officium ratus, statuit in regula, quod Fratres non clerici, dicerent 50 *Ave Maria* pro Matutino : pro Laudibus 10, pro Vesperis 12, et pro qualibet reliquarum Horarum 7. Voluit etiam, ut iidem Fratres, et etiam oblati, in præcipuis Deiparæ festivitibus sacrosanctum Christi corpus devota mente susceperent. Item, quod quotidie orarent pro defunctis, dicendo quinque *Ave, Maria*. Mandavit etiam, quod in morte Fratris, omnes Fratres : Sororis, omnes Sorores illius villæ, vel oppidi, ubicunque sepeliri contingerit, et infra octo dies sequentes, 50 *Ave Maria* pro decedente persolverent. In die Commemorationis animarum idem fieri jussit pro omnibus defunctis. Jussit etiam, ut infra sanctam Quadragesimam 100 *Ave Maria* : infra Adventum, et quamlibet Octavarum sequentium, videlicet Paschar, Pentecostes, Corporis Christi, Assumptionis Virginis Mariæ, sancti Michaelis, Nativitatis Domini, 50 *Ave Maria* pro Fratribus et Sororibus et omnibus defunctis persolverent. Sciebat enim, Virginem Deiparam Matrem esse omnium, qui sunt in purgatorio, et purgandorum poenas valde ejusdem precibus mitigari. Miracula sua eidem B. Virgini attribuebat ; primamque ecclesiam sui ordinis eidem devotus consecravit.

Consueverunt ejus fratres, cum sese salutant, et alloquuntur, ex tanti Patris imitatione et instituto, præmittere hæc verba : *Ave, Maria.*

In ordine Minimorum quotannis celebratur festum B. Mariæ de Victoria in Mauros. Historia ejusmodi est : Cum Malacum Granatæ Ferdinandus V, rex Hispaniæ obsideret, nec ulla spes regis copiis suppetere urbis invadendæ, rei quæ gerenda erat eventum, inter contemplandum edoctus S. Franciscus Paulanus, apud Turones degens, duos Fratres, datis litteris, ad regem Ferdinandum transmisit, quibus vir sanctus regem, ne animo excederet, hortabatur, brevi futurum esse, si confidat in Domino exercituum, ut civitas obsessa obtineretur. Quod paulo post acceptas litteras contigit ; nam terrore panico intra urbem immisso, attoniti Mauri, januis apertis effugere ex ea parte, quæ ob situm erat ab obsidione libera : eam ob causam Fratres illi nondum noti, dicti sunt de Victoria ; eoque in loco, ubi castra erant, primum sacellum eremiticum B. Mariæ de Victoria dictum est.

Cum adhuc moraretur Paulus prædictus S. Franciscus, Thomas Pissonius, Actuarius Paulanus, supremum vitæ agebat spiritum, cum Paulinus ejus filius accurret ad sanctum Franciscum, qui forte cum matre sua colloquebatur in ecclesia. Ut autem eum ejulantem perspexit vir sanctus, percontatus est, quid rei esset ; ille vero respondit : « Pater meus moritur. » At sanctus Pater solatus est eum, et jussit illum Orationem Dominicam recitare. Quam cum respondisset se nescire ; Salutationem vero angelicam se probe tenere : « Ergo, inquit

sanctus vir, tot repente numero *Ave Maria* coram S. Crucifixi, quæ prostat in templo, imagine, recita; sic enim fiet ut Virginis Mariæ patrociniis pater tuus evadat sanus. » Ut autem numerum indictum Salutationis angelicæ absolvit, rediit ad sanctum

Patrem, qui tradidit ei biscoctos panes tres cum prunis aliquot, quæ cum comedisset pater ejus, tres post hæc dies incolumis agebat.

Obiit vir sanctus, communisque Parentis amator ac venerator insignis, anno 1507, die 2 Aprilis.

CAPUT XXXII.

De Hieronymo Æmiliano, congregationis Somasæ fundatore.

Hieronymus Æmilianus, patricius Venetus, congregationis Somasæ fundator, ortus Venetiis, anno 1481, beatissimæ Virgini Dei Matri deditus fuit cliens, eamque, dum vixit, intimis tulit præcordiis. Cum adhuc in sæculo miles, Castronovo a Caesarianis militibus direpto, tenebricoso et squalore ob-ito carceri addictus, ad extremos pene, cum animæ, tum corporis desperationis scopulos misere deferri videretur; derepente aura cœlestis Numinis leniter ejus pectus afflante, in pacatissimum portum salutis est invecus. Animum enim ejus pene destitutum subiit Deiparæ Virginis Tarvisinæ memoria; quam Matrem misericordiæ hominibus datam, unicum miseriarum solatium, et peccatoribus extreme laborantibus certissimum perfugium a Deo constitutum recordabatur. In hujus igitur beatissimæ Virginis tutela, salutis suæ præsidia collocanda putat, qua patrona et advocata, si apud Deum utatur, non dubiam sibi scelerum indulgentiam, et æternæ salutis auxilium pollicetur. Itaque fusa illico ad Virginem, non tam longo verborum ambitu, quam interno animi affectu et lacrymarum imbre, gravis et pia oratio, ne se miserum, licet ejus clientela et patrociniis indignum, tot circumvallatum calamitatibus, et tot pressum malis, negligeret; se e Christianis illis peccatoribus unum esse, eumque insignem, quibus a Christo Mater misericordiæ, et commune perfugium data est. Proinde in abjectissimum famulum, a Filio sibi commendatum, clementissima cœli Regina, et Dei Mater despiceret, de salute atque incolumitate animi prope desperanti mature subveniret, flagitiis criminibusque suis, quæ illa innumerabilia fateretur, ab irato Filio veniam et pacem posceret; non desereret Patrona clientem, Regina servum, communis misericordiæ Parens, jacentem in sordibus et squalore filium. Adhæc se nudis pedibus eandem sacram Tarvisanam ædem invisurum, ibique certum sacrorum numerum suo ære curaturum, et voce, tabulisque tam insigne beneficium palam testaturum, voti religione obstrinxit. Cordi utique Deo, beatissimæque Virgini fuere preces et vota. Vix enim ea Hieronymus absolverat, cum sese oranti et multis lacrymis supplicanti, candida in veste, necnon cœlesti luce circumfusa, ac divina plane majestate conspicua Dei Genitrix Maria Virgo sanctissima obtulit, carcerisque tenebras inusitate atque inexplicabili radiorum suorum splendore dispulit ac fugavit. Ex oculis enim ac vultu, atque

adeo toto celsissimæ Virginis corpore tanta claritas emicabat, ut neque posset in eam oculorum aciem defigere, nec emicantem inde fulgorem diutius intueri. Itaque hujusmodi spectaculis insuetus, terrore attonitus, totis artibus contremiscere, quid rei esset expectare: cum beata Virgo Hieronymum benigne intuita, et proprio compellans nomine, præsentī animo et hilari vultu, omni cura vacuum esse jubet, ejus preces et vota se advocata et patrona, essent a Filio clementer admissa.

Ille animo erectus patronam suam intueri connixus haud commode potuit; cumque oculorum et animi voluptate quadam delinitus, illam obniteretur attentius acriusque contemplari, tanta sensit radiorum vi obtutus aciem perstringi, ac prope obtundi, ut potuerit ardentem meridiani solis faciem multo commodius intueri. Quare adhuc animo dubius, levi aliqua somni imagine se illum putat; cum beata Virgo cœptis addit ut vota solvat, et vitæ emendationis in posterum consilia ineat: tum manu ad eum porrecta, claves offert, quibus et vincula et carceris ostia reserare, et quocunque libeat, abire mandat. Fidem visi fecit expleta promissio; siquidem ille impiger ad jussa, acceptis clavibus, vinculis et carcere reseratis, sensit haud vanam esse tantarum rerum imaginem; tum ad cœlestem Patronam venerabundus, et in gratiarum actione totus effusus se convertit: sed illa tenues in auras momento dilapsa, latissimum Hieronymum summo mœrore suo discessu complevit. Qui tandem verbis et lacrymis, dolore et letitia simul intermistis, actis intimo cordis affectu Deiparæ Virgini gratias, e carcere liber egreditur. Extulit e carcere, quo tanti beneficii sempiternum aliquod in posteros exstaret monumentum et probata fides, claves e cœlo sibi delatas, tum manicas et compe-des cum pila marmorea, et reliqua crudelitatis instrumenta; præter interiorem subuculam, cæteris vestibus nudatus. Ea sarcina, quasi tropæo suæ victoriæ ornatus, verius quam oneratus, sese in viam dat: sed mox aliud imminet gravius periculum: vix enim aliquot passibus processerat, cum in exercitum Cæsaris incidit, et viam omnem armato, pervigilique milite occupatam circumspiciat. Expalluit famulus Dei Æmilianus, animoque corruit subito hostium incursu, humanisque deficientibus ad divina perfugia se convertit. Invocat iterum Patronam et Dominam suam, ut se præsentī periculo creptum, certo itinere incolumem dirigat,

precatur. Nec irritæ preces : vix enim ea complebat, cum priorem et speciem et habitum referens beatissima Virgo præsto est, et mox miraculum miraculo cumulat, manum apprehendit, securum sequi jubet, et per medios hostes ferrea vincula gestantem, alienis oculis minime conspicuum educit. Hoc præterea singularis benevolentiae specimen addidit, quod Tarvisini itineris ignaro, se comitem præbuit, donec civitatis mœnia in conspectum sese darent. Tum Diva tutelarum et comes Hieronymi, repente ex oculis sese mira celeritate proripuit, illius mente novo et insolito splendore divinæ facis, sub ipsum discessum illustrata et perfusa, occultoque igne divini amoris corde succenso. Atque utinam hic mortali fas esset dulcissima et prorsus cœlestia B. Virginis hortamenta referre. Hic civitatem ingressus, beatissimæ Virginis ædem adit, longa et pia oratione Filio, Matrique gratis actis, novi miraculi eventum omnibus prædicat; obligatam voti sponsione sacrorum fidem integre liberat; tabellam quæ rei mirandæ exitum, et accepti beneficii memoriam scripto et pictura perpetuo testaretur, cum manicis, compedibus, collicue vinculo, et marmorea pila e summo tholo pendentem curat; remque totam, quo ordine gesta est, publica fide scriptis consignari mandat. Illud vero vehementer dolendum, claves, per sanctam Virginem cœlitus delatas, infelici eventu, quo templum illud multis abhinc annis conflagravit, deperiisse. Ideo cætera, quæ integra superfuerunt, a communi illa anathematum turba delecta, in interiorem altaris partem, iisdem ferreis cancellis, quibus sanctissimæ Virginis imago, conclusa singulari religione asservantur, nec, nisi pia adeuntium postulatione, produntur. Compedes vero non ejus sunt generis, quibus fere uti consuevimus, ut ferreo vecte claudantur; sed quales, interdum equis ad pascua dimissis, injicere solemus, brevi annulorum catena colligatæ. Hieronymus his rite Tarvisii perfunctus, Venetias eodem habitu properat, insigne B. Virginis beneficium palam per vicos et compita in area magna B. Marci enuntiat, quamplurimis, hominem quasi insanum, somnia narrantem, iridentibus; aliis dubiam rei fidem, et suspectam non plane admittentibus: permultis vero, quibus Hieronymi ingenium ab omni fictionis et vanitatis suspicione alienum, jam pridem notum erat, admirandæ rei eventum obstupescitibus. Bellicis rebus compositis, cum Castronovo Æmilianus summa cum potestate præfectus fuisset, Tarvisum primo profectus, patronam suam Matrem Virginem invisit, eamque religiosissime precatus est, ut quando voluntatis suæ plane conscia, non studio quæsitos a se fasces, non ambitum provinciam sciret, vires eidem oneri pares a Filio impetraret, et quem primum vellet esse ingressum, quemque extremum administrandæ provinciæ exitum indicaret; qui jam votis de novo genere vitæ conceptis commodo, non impedimento foret.

Collectis orphanis, vivendi rationem præscribens, voluit Hieronymus primo mane, somno expergefatos, una omnes inter vestiendum, præter Orationem Dominicam, Symbolum fidei, et alia pie ab ipso meditata, Salutationem angelicam elata voce recitare. Inter opificia vero, cœli terræque Reginam, et Matrem misericordiæ, præscripta e formula, cantuque invocare: nonnunquam etiam alternantibus choris, sacram ejusdem Virginis rosariam modulationem concinere.

Duo fratres, Somascensesne, an ex alio vico, non proditur, mutuis ac diuturnis impliciti discordiis, odiis inter se capitalibus dissidebant. Cumque alter Verecuragum peteret; alter Verecurago Somascam rediret, in ipso clivi descensu sibi occurrerant, utriusque ad alterius conspectum mota ira, excitati vindictæ motus, effervescente scilicet circa præcordia, totoque corpore ebulliente sanguine: inde atrox, et plena periculi exorta rixa, et primo verbis agi cœpta res est; sed ita ut inter jurgia et minas alter alterum maledictis et injuriis lacerasset, impias omnino et immanes, prout ab hujusmodi hominum genere fieri assolet, in Deum, sacratissimamque Matrem blasphemias frequentissimas uterque effunderet. Ut primum duo illi obviam se habuere, forte supervenit etiam Hieronymus cum aliis, initioque contentionis audito accurrit, medium se interponit, hortatur et rogat, iras ut deponant, a blasphemiae scelere linguas coerceant: « Quid, aiebat Hieronymus, quid mali commeruit Dominus noster? quid sacratissima Virgo: qua in re vobis damno aut offensioni fuit, ut tam diris a vobis proscindantur execrationibus? » Cumque videret clausas esse monentiaures, et hortationibus ac precibus jam obduruisse pectora; ille, qui horrendum blasphemiarum sonum amplius ferre non posset, tantaque Numinis injuria plane disrumperetur, eodem in luto, ubi erat, genua ponit: « Et vos, inquit, a tanto blasphemiae scelere, vel admoniti linguas non continetis! En ego in me ipsum ulciscar scelus vestrum; tuam diræ blasphemiae pœnas; ego cœlesti, ut potero, occurram vindictæ. » Tum os infligit luto, dentibus carpit, toto ore cœnum versat, mandit et dentibus terit. Ad eosque iterum non sine lacrymis: « Vestris vos, inquit, linguis, et ore plus quam sacrilego, male Deum, beatissimamque Virginem accipitis: ego lingua, oreque meo tandiu cœnum volutabo, donec a diris desistatis, læsoque Numini satisfiat. » Cumque ita, et lutum ori sumere, et veluti dentibus mandere, illosque objurgare pergeret, non tulit divina bonitas, ut tantus de Numinis injuria conceptus dolor, et tam nobilis ad eam avertendam Hieronymi conatus concideret: siquidem illi tam raro insolentique facto, vehementer permoti, stupore defixi hæsere, irarumque non nihil restinctis ardoribus, maledictis etiam abstinuerunt. Tum Hieronymus, pacem expetere, pacem urgere per Christi Domini, beatæque Virginis me-

rita, pacem implorare et deprecari. Hoc sanctissimis illis Numinibus tribuerent, aiebat, quæ tam diris execrationibus fœde laniassent; ut penitentiae satisfactionisque loco, pacem inirent, pacem darent. Nec ægre, Hieronymi factis et dictis, obdurata pectora sunt emollita, positæ iræ, sublata

rixa; ut non sine mutuis lacrymis, gaudioque reconciliatione facta, in fraternam consuetudinem statim redierint.

Jesu et Mariæ sanctissima nomina ingeminans, repetenti Deo spiritum reddidit Æmilianus, anno 1537, ætatis suæ 56, sexto Idus Februarii.

CAPUT XXXIII.

De Ant. Maria Zacharia, Bartholomæo Ferrario, et Jacobo Antonio Morigia, ordinis Clericorum Regularium Sancti Pauli, vulgo Barnabitarum fundatoribus.

Venerabilis Dei servus Antonius Maria Zacharias, patricius Cremonensis, unus ex tribus Clericorum Regularium S. Pauli, vulgo Barnabitarum, et Angelicarum Virginum fundatoribus, ob morum sanctimoniam, et virginitatis perpetuæ servatam florem, a Seraphino Firmano, canonico Lateranensi, ejusdem ævi scriptore celeberrimo, cœlorum ac terrarum ornamentum appellatus, usque adeo in Deiparæ Virginis amore et cultu exarsit, ut a primis annis eam sibi in Dominam et Matrem dilectissimam præelegerit, neque unquam ad Deum exorandum, aut sacrum faciendum accesserit, quin ad commune totius orbis perfugium, diuturnis ac præcipuis precibus confugeret. Ejusdem amorem ac observantiam Virginis, privatis ac publicis colloctionibus nemini non nitebatur impertiri. Ludovicam Taurelliam Guastallæ dominam, a contemptu sæculi ad Christi in crucem suffluxi dilectionem, et imitationem variis quidem exercitationibus, quæ ad pietatem excitandam fiunt, sed nulla re magis impulit, quam ardenti in Virginem amore. Sux autem disciplinæ alumnis, vera regularis observantiæ documenta tradere solitus, in illud incumbibat unum, ut Reginam angelorum tanquam optimam parentem, qua decet veneratione et amore prosequerentur. Quamobrem in eadem congregatione sanctissimus, idemque pietatis plenissimus ritus in hodiernam diem constantissime retinetur, ut novitii sub amore et patrocinio Virginis ad vitam regularem informantur; atque, ut hujus professionis documentum aliquod exhibeant, singulis diebus post Officium dici in choro persolvendum, Horas Virginis in ejusdem oratorio quam devotissime persolvant. Sed ne tam debita Virgini pietas, intra regularis novitiatus angustias, concluderetur, in totum manavit ordinem, qui, et in omnibus suis ecclesiis, aram Virginis præcipue colit, et præter abstinentiam Mercurialem, in ejusdem honore susceptam, singulis Sabbatis Litanias ejusdem recitat, ac singulis diebus opem ejusdem devotissima precatione implorat.

Ceterum, Cremonæ mortalitatem explevit Antonius Maria Zacharias, anno invectæ in orbem salutis 1539, tertio Nonas Julii, annos natus 39. Corpus delatum illinc Mediolanum, apud Angelicas Virgines quiescit.

Bartholomæus vero Ferrarius, patricius Mediola-

nensis, prima virtutis semina, et primas religionis flammæ in Virginis amore suscepit. Incanduerat Bartholomæus tam ardentem in hujus obsequium Reginæ, ut præter illam, dies, noctesque nihil prorsus cogitaret; quin ea se pietatis flamma, quæ intus in animi latebris velut abstrusa delitescerat, sic erupit, ut externam corporis elegantiam in mortificationem commutarit. Basilio fratri, qui Romæ a trium summorum Pontificum secretioribus litteris deservierat, sordidum vitæ genus exprobranti, facillime respondit, se pietate in Virginem id facere, neque dubitare quin a prudentibus ea vilis sæcularium fastui præferretur.

Angelicis Virginibus, quibus perpetuo fere a confessionibus fuit, nihil tam assidue repetebat, quam ut Deiparam ex animo colerent. Quamobrem hodierna etiam die Angelicarum monasteria, quorum alterum Mediolani, sub invocatione sancti Pauli, alterum Cremonæ sanctæ Marthæ dicatum, duo regularis observantiæ præclarissima lumina in cultu et amore Virginis nulli primas concedunt.

Spiritum reddidit Ferrarius decima quinta Novembris 1544, cum ætatem non ultra quintum ac quadragesimum extendisset. Ejusdem corpus in æde Angelicarum Virginum, apud sanctum Paulum conditum; ne post mortem tumultus divideret, quos in vita, Christi ac Christiparæ amor tam ardentem conjunxerat.

Tandem, Jacobus Antonius Morigia, Patricius Mediolanensis, sancti Victoris ad Corpus Mediolani primum abbas, suæ in Virginem Deiparam eximiæ pietatis illud præ cæteris præseferbat argumentum, ut quidquid ageret, in ejusdem honorem Virginis post Dei gloriam referret. Neque vero pauca, aut mediocria tantum suscepit ac perfecit; verum tot tantaque, et inivit prudenter, et feliciter confecit, ut ea tempestate Mediolani, velut religiosæ probitatis exemplare cœlo submissum ab omnibus existimaretur. Proregis Insubriæ a confessionibus fuit, quem auxilio Virginis ad meliorem frugem reduxit. Michaeli Ghislerio, qui tum Mediolani sanctæ Inquisitionis munere fungebatur; dein ad apicem pontificiæ majestatis evectus, non operibus minus quam nomine Pium vere se præbuit, ob simillimum in Virginem amorem gratissimus vixit. Denique iis omnibus, qui apud ipsum sua falebantur crimina, illud pro viribus in animum inducebat, ut post

Deum a Virgine salutem ac æternitatem sperarent. Neque in Virginis recitandis laudibus, aut fessis, aut non summpere letus visus est. Obiit Mediolani devotus Dei ac Deiparæ Virginis sanctissimæ

famulus, Idibus Aprilis, anno 1516, postquam annos duos de quinquaginta summa cum laude vixisset, atque in ecclesia sanctorum Pauli et Barnabæ collocatus est.

CAPUT XXXIV.

De B. Cajetano Thienæo, Paulo consiliario, Bonifacio a Colle, et Paulo Papa IV, ordinis Clericorum Regularium, vulgo Theatinorum fundatoribus.

Clericorum Regularium, vulgo Theatinorum ordinis fundatores, Joannes Petrus Caraffa, nobilis Neapolitanus, tunc episcopus Theatinus, postea, Paulus Papa IV, B. Cajetanus Thienæus nobilis Vicentinus, protonotarius apostolicus; Bonifacius a Colle, nobilis Alexandrinus; ac Paulus consiliarius, nobilis Romanus, numerantur. Quadriga venerabilis, ac ob continuum in Mariæ amoris stadio cursum, vere atque in solidum Mariana. Et quidem B. Cajetanus Thienæus, qui prior omnium ad superos evolavit, suæ in Deiparam Virginem pietatis, ejusdemque Virginis mutui in se amoris certum omnique fide dignum testem, suam nobis reliquit insignem humilitatem; cujus gratia, quo tantæ Matri similior reddebatur, eo majus in eam studium, sedulitatemque concipiebat. Aliquid conscripturus, suavissimo Jesu nomini præmisso, mellissimum etiam Mariæ nomen addebat: quoque dulcius Christus a se pronuntiatus resonaret, fere semper Filius Mariæ Virginis subdebatur. Ut aliquid a Deo optimo maximo beneficii obtineret, Mariæ supplicationem, cui nihil ab ipso denegatur, interponebat, cujus etiam patrocinium certum, miseris solamen, proponebat. Utque se divino Dominici corporis epulo paratiorem exhiberet, eadem Virgine, medio scilicet omnium optimo, utelatur. Hanc sibi ob oculos, nos beneficiis cumulandi anxiam effingebat, Puerulum suum gestantem, quem libentissime nobis elargiretur, et quo in nos majorem præferret clementiam, eo in demones severiorem aciem ostentaret. Si quem, ut sese Christo dicaret, hortaretur, ut ejusdem etiam gloriosæ Genitrici donaret, persuadebat. Tanta vero sacrum Dominicæ Nativitatis, Virgineique partus mysterium pietate recolebat, ut nocte illa, in qua annua pompa celebrari consuevit, pastores aliquot modulantes audire delectaretur, seraphici Patris Francisci idem curantis, exemplum sectando.

Officium parvum beatissimæ Virginis (cujus correctioni cum Paulo IV, et sociis insudaverat) devotissime recitabat. Exemplumque Patris filii secuti, statuerunt in constitutionibus, ut hujusmodi Officium in choro ab omnibus recitaretur: eoque tempore, quo, sive ex Breviarii rubricis, sive ex superioris facultate omitteretur in choro, unusquisque apud se privatim diceret.

In epistola quadam, quam ad Elisabetham Thienæam, neptem charissimam, conscripsit, inter alia inquit: « Filia, bonum quod mihi vellem, tibi opto;

sed ut illud obtinere valeas, nullum aliud reperitur medium, quam Mariam Virginem sæpe rogare, ut te cum Filio suo glorioso visitare dignetur. Interdum vero in orando sis audax, petens, ut tibi Filium suum in cibum animæ tuæ in sanctissimo altaris Sacramento concedere velit, ipsaque libenter dabit, suisque te fructibus fortem efficiet. » Sic ille.

Dum pro ejus canonizatione formarentur processus, notabilis hic favor eidem a B. Virgine collatus Venetiis innotuit: Amoenissimo in viridario visa est cœlorum Regina cum sanctissimo Filio suo, ac angelorum beatorumque multitudine copiosa, deliciosissima, cibisque pretiosis redundanti mensæ accumbere, et beato Cajetano, qui ibidem reperiebatur, partem ciborum in eadem mensa appositorum mittere, ut eam ipse filiis suis distribueret. Quo facto significare voluit Dei Mater protectionem, quam de hujus beati religione tenet, ac maternam in ejusdem indigentis subveniendi sollicitudinem, charissimi famuli, ac amici sui approbans institutum.

Porro beatus hic Cajetanus, magna sanctitatis opinione, felicissimam animam Creatori reddidit, septimo Idus Augusti, anno salutis 1547.

Paulus consiliarius, beatissimam Virginem Dei Matrem, cum aliis pietatis exercitiis, tum vero virtutum ejus, et præsertim virgineæ puritatis imitatione honorare studuit. Ad ultimum enim usque spiritum virginitatis florem integrum illibatamque servavit, quemadmodum ipse clarissimis verbis ostendit, dum ætate decrepitis, et morti jam proximis, de beneficiis acceptis debitas Creatori suo gratias relaturus, religiose confessus est, se divinæ Majestati peculiari obligatione obstrictum esse, quod in eo puritatis statu, quo ex utero matris exierat, pergeret ad sepulcrum. Migravit e vita anno 1555, Nonis Augusti.

Bonifacius a Colle, licet Mariæ Deiparæ Virgini singulariter addictus ac dilectus fuerit, nihil tamen de eo in acta missum invenio, nisi quod ædificationi monasterii Sapientiæ, quod Neapoli a Pauli IV Pontificis optimi maximi sorore, pro monialibus Dominicanis in honorem beatissimæ Virginis, veræ sapientiæ Matris, extruendum erat, ab eodem Paulo jussus præfuerit, omnemque conatum, ut tandem absolveretur, adhibuerit. Magna cum sanctimonie fama extremum diem clausit, anno 1557, die 3 Augusti.

At de Paulo Papa IV unde dicere incipiam? Ille materna adhuc alvo inclusus, beatissimæ Virgini, quæ in Virgiliano, seu Virgineo monte, prope Neapolim colitur, oblatu est. Cumque ejus mater ad hunc montem pergeret, devotissimam ibi Deiparæ imaginem visitatura, ut caute sese in itinere gereret, ab eremita quodam admonita fuit, cum Pontificem summum in utero gestaret. Mariæ Caraffæ sorori suæ auctor fuit, ut ipsa Neapoli novum monasterium Sapientiæ, pro monialibus Dominicanis, in honorem B. Virginis, quæ vera est sapientiæ Mater, ædificaret: Officium parvum beatissimæ Virginis cum sociis correxit, atque ad meliorem formam reduxit, ut patet ex diplomate Clementis VII, sub datum Romæ die 20 Januarii, anno 1529. Optans contra blasphemiarum abusum ut beatissimam Virginem Mariam, Dei Matrem, Dominam nostram, ejusque perpetuam virginitatem debito honore ac reverentia prosequerentur fideles, pœnalem legem statuit in eos omnes, qui ipsam temere blasphemare ausi fuissent. Constitutionem quoque edidit anno 1555 qua monuit omnes, qui eo usque asseruissent, vel credidissent beatam Virginem non fuisse Dei Matrem: neque semper Virginem exstitisse, ut ab eorum assertionem et credulitate infra certum terminum recedere, suumque errorem in manibus inquisitorum abjurare deberent, ipsisque pœnitentibus et abjurantibus remissionem concessit, quatenus relapsi, aut inquisiti, aut delati non essent: impœnitentibus autem, et aliis de cætero errantibus, relapsorum pœnas irrogavit, quibuscunque non obstantibus. Bellorum tempore urbem munire volens, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Populo, ut quidam suadebant, demoliri non permisit, id consulentibus respondens: Sanctam Virginem bonum urbis propugnaculum futuram. Primus auctor fuit pontificii equitatus, qui hodie in die Annuntiationis beatissimæ Virginis a summis Pontificibus fieri solet ad

ecclesiam B. Mariæ super Minervam, quam præterea ecclesiam singulari semper devotione coluit; et cardinalis existens, suas in ea consuetas orationes peragere consuevit. Ordinavit ut die 15 Augusti, quo die gloriöse Virginis Domine nostræ Assumptionis festum celebratur, in patriarchali ecclesia S. Mariæ Majoris pontificia haberetur capella: quemadmodum ab eo pontificatu ad hæc usque tempora servatur. In qua etiam ecclesia beatissimæ Virginis parientis figuram, altricibus circumdatam, prorsus abradi mandavit ecclesiæ S. Mariæ in Dominica, quæ in Navicula dicitur, Dominica secunda in Quadragesima stationes restituit. Statuerat ob suam devotionem Lauretum proficisci, seque in ea sancta domo beatissimæ Virginis visitatione recreare, sed se ad iter accingens, multa ad id seutorum millia necessaria esse animadvertit; quibus cum careret, et cameram apostolicam gravare nollet, consilium mutavit. Hujus tamen sanctæ domus cultum amplificare non destitit. Pontificatus namque initio vetera aliorum Pontificum beneficia novo sanxit diplomate; ædificationem sedulo jovit; auxit numerum ministrorum; nihil denique prætermisit, quod ad amplificandam loci religionem pertinere existimabat. Ecclesiam beatæ Mariæ Virginis Antuerpiæ operis mirifici, et quadrati ad 466 pedes sursum eminentis, gloriosissimam in cathedralem erexit, cum prius aliquot sæculis collegiata sub præpositis fuisset. In mysterium Conceptionis nihil minus suis prædecessoribus propensus, varias elargitus est, per specialia diplomata, indulgentias et gratias sanctimonialibus Conceptionis: negavitque, cum Patribus concilii Tridentini, suæ intentionis esse Mariam Virginem sub communi regula peccati originalis contractione comprehendere. Sancto fine quievit, anno salutis 1559, ætatis 83, die 18 Augusti.

CAPUT XXXV.

De beato Joanne Dei, ordinis Fratrum Hospitalitatis, et infirmis Ministrantium fundatore.

Beatus Joannes Dei Lusitanus, ordinis Fratrum Hospitalitatis, et infirmis Ministrantium, qui per Italiam, Fate ben, fratelli, nuncupantur: quod his vocibus, in colligendis elemosynis, uti soleant, fundator fere ab incunabilis mira erga Deiparam Virginem Dominam nostram devotione exarsit: quæ suis devotis, undequaque gratissima, haud vulgaribus beneficiis, eum, etiam dum viveret, exornavit. Quotidie Rosarii coronam, et præter non paucas orationes, in memoriam viginti et quatuor annorum, quibus Virgo suprema, assumpto in cælum Filio, sola in hac peregrinatione superfuit, ei totidem Ave Maria exsolvebat. Et in agrorum solitudinibus, dum erat Joannes, dolorem beatissimæ Deiparæ, propter absentiam dilectissimi Filii sui, et maximum eum videndi in gloria cœlesti desiderium,

meditando recolens, sibi cor liquefieri sæpenumero sentiebat.

Quadam die, dum per loca deserta, equo insidens, hostesque fugiens iter haberet, ab equo excussus, cum propter casum per aliquod tempus fere mortuus, et absque sensu jacuisset, sanguine e naribus atque ore largiter profluente, tandem meliori quo potuit modo, angelorum Reginæ præsidium efflagitavit. Et ecce ei, pastoribus similem gerens habitum, ante oculos se Deipara obtulit, ac ad opem sibi ferendam advenisse præseferens, ejusdam aquæ potionem ei bibendam tradidit, qua hausta, resumptis Joannes viribus, gratiam relaturus, quænam foret, exposcit. Illa, se eam, quam præcordiis invocarat, esse fassa est, atque illum inter tot discrimina non secure procedere admonuit,

absque orationis studio. Deinde se illi occuluit. Huiusmodi visum tanto Joannem stupore affecit, ut etiamsi aqua refectus respiraret, parum tamen abfuit, quin iterum a sensu decideret: at admirationem gratitudine commutans, innumeras Deiparæ Virgini grates rependebat. Verum enimvero, sibi hoc, ex ipsius Virginis verbis, quod illo mane Rosarium solitasque preces ei non recitasset, evenisse colligens, humi nixus, maxima teneritudine, ac lacrymarum imbre, quæ omiserat solvere cœpit. Alio tempore ei apparens, præsentissima eum morte eripuit.

Eo navigante, ingenti procella intumuit mare, quod suis ille peccatis ascribens, obnix, ut se, causam tempestatis, in mare dejicerent, nautas rogavit: illis vero tunc renitentibus, tandem, importunitate victis, eum in mare demergendi consilium fuit: quod ubi ipse vidit tempus, quo Ave Maria recitet, exposcit: dum autem se Virgini commendaret, non apparuit tempestas.

Ferenti illi lignorum fascem vendendum, quidam se obvium fecit (erat autem Sætan, ut ei avaritiam insereret) qui pro lignorum pretio ingentem nummorum crumenam obtulit; quibus pluries refutatis, tandem illius importunis precibus, ut eam reciperet, assensus: « Equidem, ait, tot nummis non ego, attamen, ea de re accipio, ut tot sacra, in beatæ Virginis Mariæ templo, ad quod pergo, celebrentur ex eorum elemosyna. » Ad hæc Sætan clamoribus aera terribilibus feriens, quantocius evanuit.

Quondam ad divæ Virginis imaginem, quæ vulgo dicitur de Guadalupe, iter habens, eaque e quadam specula visa, genibus, usque dum templi limina teneret, ambulans perrexit; quæ cum tenuisset, millies ingenti devotione osculatus est. Dum vero ad B. Virginis aram pervenisset, multa devotione ac lacrymis, Antiphona *Salve Regina* eam salutavit; atque ad illa verba, *illos tuos misericordes oculos ad nos converte*, cortina per se patefacta Joanni, suæ Dominae iconem videndi plenam commoditatem de-

dit; at in dehiscendo aliquo rumore edito, unus ex ædituis motus occurrit, ac Joannem prope altare conspectum, illumque cortinam expandere ausus suspicatus, ut latrunculum, post multa convicia, calce percussit: at de repente percutientis pes exaruit; quanquam, beati viri jussu ædituus ille, recitata Antiphona, *Salve Regina*, sanitati restitutus est, errore suo tamen cognito.

Hoc ipso in loco, viro Dei oranti, cœnobii prior vidit Dominam nostram in ulnis Filium sanctissimum locare, atque etiam panniculos quosdam, quibus eum involveret, tradere; eum, hoc facto, pueros nudos tegere, in eisque Filii sui infantis facti figuram contemplari docens.

Idem ante crucifixum ferventissime orans, videre sibi visus est Deiparam Virginem Mariam cum evangelista Joanne (sub crucifixi imagine erant) ab altari descensos, spineam capiti suo coronam aptare, ipsamque Virginem sibi dicere audisse: « Joannes, per spinas et tribulationes vult Filius meus, ut multorum meritorum compos fias. » Cui ille: « Rosæ mihi, floresque tribulationes, quas tua benedicta manus mihi impartita fuerit, erunt, o Virgo. » Alias pessime a dæmone percussus, halitum procul dubio extremum dedisset, nisi Virgo sanctissima auxiliata fuisset, ejus ope, multarum dæmonis concertationum, victor evasit.

Sacrosancto viatico se communituro, Raphael angelus, Joannes evangelista, ac beata Virgo Maria astiterunt, quæ frontis ejus sudorem, ex febre exsiccans, aiebat: « Non meum est, o Joannes, meos devotos in hac hora destituere, atque ita tibi polliceor, tuis me pauperibus opem laturam. » Eidem jam mortuo, se, quædam mulier desperata medicis, devote commendavit: quocirca, nocte quadam ante angelorum Reginam genuflexum Joannem orantem, et longiorem vitam, ac sanitatem sibi impetrantem, ut evenit, vidit. Obiit vir Dei anno Domini 1550, die 8 Martii, ætatis suæ anno 55.

CAPUT XXXVI.

De sancto Ignatio Loyola, Societatis Jesu fundatore.

Sanctus Ignatius Loyola, ordinis Clericorum Regularium societatis Jesu fundator, natione Hispanus (cujus vitam admirandam quinque libris complexus est Petrus Ribadeneira) ardentissimis in Deiparam Virginem amoris flammis, dum vixit, æstuavit. Ubi jam in animum constanter induxisset superioris ætatis errores nova instituenda vita corrigere, quadam nocte preceandi incensus studio, de cubili prosiluit, totoque animo ac corpore prostratus ante sacratissimæ Dei Matris effigiem, ferventes, et humili mistas fiducia preces effudit, se totum Salvatori Filio per purissimam Matrem offerens, ac spendens: desertis vanitatis castris, in hujus unius sacra militia ac potestate futurum. Cum ecce tibi to-

ta domus de repente contremiscit cubiculumque a fundamentis terræmotu concutitur: ut hoc indicio Deus, cum Ignatii preces per B. Virginem Matrem sibi gratas accidissee testaretur, ut apostolo Paulo et Sylæ orantibus in carcere evenit; tum a Deipara pulsus, ac fugatus cacadæmon intelligeretur, nunquam rediturus, nec in Ignatium, in cujus anima jam sibi Deus sedem fixerat, juris quidquam in posterum usurpaturus.

Deinde, altera quadam nocte vigilant, ipsa Dei Mater, parvulum Jesum in ulnis gestans, eximia specie et fulgore nitens, sese illi visendam longo spatio præbuit, ea divinae lucis copia, eoque exultantis animi gaudio ac commutatione voluntatis

ut superioris vitæ summum eum caperet tædium ac fastidium rerum omnium quas in primis summisquæ bonis ducunt mortales; earum præsertim, quæ cum obscena voluptate conjunctæ sunt; quarum rerum imagines omnes unus hic beatæ Mariæ aspectus ex animo deterisit, summaque illum castimoniam perpetuo colendæ cupiditate inflammavit. Sane Virgine deprecante S. Ignatius ex eo tempore, ad extremam usque diem tam excellenti fuit ornatus castitatis dono, ut omni plane carnis titillatione, libidinisque sensu caruerit. Interea temporis, dum curatur, ad jugem precationem, frequentemque lectionem adjungebatur ab Ignatio diligens scriptio, qua pulcherrima Christi Domini, beatæ Virginis, aliorumque sanctorum tum verba, tum facta referebat in elegantem libellum; et quidem aureis Christi, puniceis beatæ Virginis, variis coloribus reliquorum sanctorum exempla. Confirmatis jam satis viribus, suscepto Jerosolymitanæ peregrinationis consilio, ad celeberrimam beatissimæ Virginis ædem, quæ est in monte Serrato, sacræ militiæ tyrocinium positurus intendit: quo in itinere, perpetuo se castitatis obstrinxit voto, nominatimque hoc votum purissimæ Virgini, Reginæ virginum, in qua spes omnes suas defixerat, sibi ipsi diffidens spiritu fervens sanctissime nuncupavit, ac Virginis ope castitatem, ut dixi, semper integram, illibatamque obtinuit: tantum, et devotionis ardor, et pium Virginis patrocinium valet.

Evasit et aliud ejusdem Virginis ope discrimen: Adjunxerat eunti se comitem Maurus homo, qui cum, ut assolet, varios inter sermones de Virginis integritate disserenti, negaret ille virginem a partu, licet ante partum admitteret; moxque, subditis equo calcaribus, destituisset Ignatium; parum abfuit, quin recalescente in ejus pectore spiritu militari, hominem prosequi, et pugione confodere, blasphemiam ulturus plane decerneret. Sed conscientia revocatus, Numinisque offensam veritus, consilium cepit, quod excuset piæ mentis simplicitas, ut mula, qua vehebatur, laxaret habenas, si Maurum illa consequeretur, non dubitaret interire; sin recta pergeret, omitteret. Mula, quamvis esset in prospectu pagus, tritusque callis, quo Maurus antecesserat, tamen alteram arduam, ac devexam, montem Serratum versus inivit viam. Ubi venit in montem Serratum Deipara religiose salutata, novam auspicaturus vitam ab exordio veterem retexere instituit: atque optimo cuidam ejus cœnobii sacerdoti, Joanni Clanonio nomen erat, generaliter totius vitæ confessionem, cujus ea ætate, non perinde ut postea, usus erat introductus, accurata per triduum ex scripto fecit, tum consilia ei sua, propositaque omnia, de Hierosolymitana protectione, et sanctiore vita, divinitus concepta, patefecit. Ubi Clanonius consilia probavit, jumentum suum cœnobio donat, pecuniam omnem, quæ supererat, pauperibus distribuit: et quia legerat, nebles olim equites, cum initiarentur profanæ

militiæ totam noctem in armis excubare solitos, ritu persimili, et ipse spiritali militiæ cupivit inaugurari, gladium et pugionem quibus mundo meruerat, ante aram beatissimæ Matris Dei jubet appendi, tum pervigilio Annuntiationis sacratissimæ Virginis, quo Dei Mater effecta est, detracta sibi pretiosa ac nobili veste ad indusium usque, quam mendico cuidam liberaliter est elargitus, novum, quem sibi ex itinere prope montem Serratum compararat, habitum induit. Is erat talaris tunica ex tela canabina, aspera et aculeata, in modum sacci; pro militari balteo, funis; calcei ex sparto contexti; sed alterum tantum pedem ex veteri plaga imbecilliore contextit; baculum cum cucurbita peregrinantis insigne. His armis novus miles instructus pervigil ante aram Virginis modo stans, modo genibus nixus, noctem illam insomnem egit, maximo animi sui sensu superioris vitæ peccata deflens, et totum se Virginis Dei Matris præsidio, patricinioque committens, ut exauctoratus a veteri, novum coram ea susciperet spiritalis militiæ sacramentum. Imitatus equitum Hispanorum morem, qui pervigilium id armorum vocant: prima vero luce, ne a quoquam agnosceretur, deflexo itinere in oppidum Minoressam divertit, in quo annum diversatus in hospitali domo sanctæ Lucæ, prima jecit spiritalis vitæ fundamenta; sæpiissimeque divinas inter illustrationes, tum Christi Domini Salvatoris, tum sanctissimæ ejus Parentis aspectu perfruitus est.

Die quadam, dum Horarias beatæ Matri preces persolvit in gradibus templi Dominicanorum, obtulit se ejus menti spectanda beatissima Trinitas, specie quadam visibili, id agente exterius, quod interius animo percipiebat; quasi distincte singulas personas, earumque origines, et emanationes intueretur, ea divinæ lucis et consolationis abundantia, ut sibi a suspiriis, et fletu publicas inter supplicationes temperare non posset, et mox de augustissimo hoc mysterio librum homo litterarum rudis conscribere non dubitaret. Sed nulla æque admirabilis, atque illa, quæ per dies octo continenter eum tenuit exstasis, quæ si licet a tempore conjecturam facere, beneficio sanctissimæ Matris illi obtigisse videtur. Cœpit enim die quadam Sabbati sub horam Completorii, usque ad alteram diem Sabbati consequentis septimanæ, eandemque horam Completorii, qua multis præsentibus, qui rei exitum observabant, quasi somno experrectus, sanctissimum Jesu nomen ingeminans ad se rediit. Ita vero per hosce dies octo continenter exanimis jacuit, omni sensu, motuque vitæ destitutus, ut nisi quispiam tenuem cordis palpitationem deprehendisset, haud dubie sepulturæ mandatus esset.

Cum cæteri jam Patres primas divinæ Majestati hostias obtulissent, beatus Ignatius, præ reverentia tanti mysterii sesquiannum integrum ad comparandum se, animumque magis colligendum sumpsit, quo purius augustissimum Jesu Christi corpus

confliceret atque offerret, quo omni tempore, ait ejus Vitæ scriptor, toto pectore in divinarum rerum commentationem incumbere, et beatissimam Virginem, Deique Matrem diu nocturne obsecrabat, ut ipsum apud Filium suum in gratia poneret, et quæ cœli est janua singularis Dei, hominumque conciliatrix, ipsa sibi aditum ad Filium aperiret, ut a Filio agnitus, Filium ipse agnosceret, et inveniret. Tam crebras autem, et tam admirabiles accepit illustrationes, ut sibi in primævum illum Manresæ statum restitutus videretur. Primitias obtulit Romæ ad ipsum præsepe et incunabula Christi Domini, quæ in æde sanctissimæ Virginis Mariæ ad Nives summa religione coluntur, ut eadem quoque Virgine internuntia et mediatrix ad Filium, Deumque Patrem uteretur, qui mox illi colloquiorum perfamiliaris est in Exercitiis.

Hac eadem patrocinante clementissima Dei Matre, plurimas, gravissimasque, quæ sese illi in omni vitæ cursu, ac potissimum in fundanda propagandaque Societate, difficultates obtulerunt, evicit, e quibus illa est memoratu non indigna: cum ad foundationem collegii Patavini, prioratum quemdam suum detulisset vir ornatissimus Andreas Lippomanus, ejusque possessio peteretur a senatu Veneto; contraque Lippomani propinquus, ordinis senatorii, opibus et auctoritate potens, vehementer obsisteret; desperabat Laynes Ignatii socius, ignotum se et extraneum hominem adversus gratiam potentiamque hominis tam illustris, civis ac senatoris, quidquam posse. Itaque ad Ignatium scribit rem Deo commendare vellet in sacrificio. Fecit B. Ignatius die sacro Natali Deiparæ, mox ad Laynes rescripsit, bono esset animo, remque confectam duceret, quod prorsus evenit. Octavo post die Natalis ejusdem Deiparæ, frequenti senatu, omnium prope sententiis, cum tam inusitatum consensionem mirarentur omnes, ac se divinitus impelli senatores dicerent, prioratus societati adjudicatus est: ac, ne quid homines sibi de divina laude decernerent, aberant ii senatores, qui causæ ejusdem societatis patrocinium ante susceperant.

Petrus erat Ferrerius Patavinus, admodum pius; et si cultum spectes externum, aliquis de populo; si vitam, religiosus hunc febris, quæ tertium jam et sexagesimum tenebat diem, ad extrema perduxerat, nec in humanis artibus spes erat ulla; accessit de more ut eum viseret, et confirmaret B. Ignatius, omnique asseveratione prædixit, brevi eum a Dei Matre sanandum. Nocte insequenti, cum totis sensibus vigilaret ægrotus, gravis se matrona, et ad aspectum decora spectandam præbuit, amictu candido, nobileque virginum stipata choro, quæ cum ex eo quævisisset, cuperetne convalescere, sanitatque restitui; et ille, cupere se respondisset, expressam in papyro sui effigiem, item ejus, quæ ad Cryptoferratæ, nono ab Urbe lapide pie colitur, agro dedit, eamque jussit ad-

moveri præcordiis; qua ille ad pectus admota, somno est consopitus: dein ex intervallo excitatus, liberum se ab omni morbo et vacuum sensit, haud dubius acceptæ salutis, et relegatæ febris; sed, inventæ penes ipsum icunculæ nulla mentio: nimirum, sic in ejus animo sui speciem aspectus ille Dei Matris impresserat, ut effigie non egeret externa. Postridie S. Ignatius reversus, jamque hilari præter solitum vultu, quasi novi non ignarus eventus, Petrum, qui valeat, rogat: cui cum ille, recte, respondisset, subjicit Ignatius: « Nonne ego dixi fore, ut Dei Genitrix te sanaret? » Hoc ex ipso Petro, jurejurando interposito, postea est compertum, qui prædictionem illam ortam ex sancti Patris precibus, quas ille Virgini antea pro sua salute fuderat, intellexit.

In honorem beatæ Virginis Mariæ Sabbata observabat Ignatius. Parisiis in sanctissimæ Matris æde suburbana, quæ mons Martyrum dicitur, ejus ope invocata cum sociis votum emisit paupertatis, et Hierosolymam proficiscendi, ad proximos in spiritu juvandos post theologiæ curriculum. Idem Romæ in templo S. Pauli, in sacello B. Mariæ Virginis, atque adeo coram ipsa, ex voti formula (in qua etiam ejus nomen inclusit) professionem cum sociis solemnem emisit. In votis simplicibus societatis, nominatim etiam exprimitur Deipara, ex Ignatii præscripto. In exercitiis spiritualibus præsertim, ut tertium colloquium fiat ad Deiparam, ut nos excitet ad fiduciam in ipsam. In omnibus suis deliberationibus eam invocabat, tanquam mediatricem apud sanctissimam Trinitatem, et per eam suas deliberationes Deo offerebat.

Cæterum egregiæ Ignatii apud Deiparam voluntatis, ipsimet hostes utriusque, coacti testati sunt. Nam cum Murinæ, anno 1600, per merita Ignatii plures dæmones e quatuor energumenis pulsi essent, et unus inter cæteros pessimus diu restitisset, tandem ad S. Ignatii nomen excedere coactus est: « Sanctus, inquit, Ignatius (quod ter iteravit) me ejicit ob suam humilitatem et potentiam, et ob ejus singularem affectum erga sanctissimam Virginem. » Itæ et his plura Maffæius, Ribadeneira, Historia societatis, et ex his Pater Spinellus, cap. 35.

Verum omittere non licet, quod narrat Pater Ludovicus de Ponte in Vita P. Balthazaris Alvarez, « quandam piam personam, de cujus veritate, inquit, cum aliquid dicitur, habeo eam moralem certitudinem, quam in hujusmodi rebus homo habere potest, et erat talis, cui Christus Dominus ejusque Parens extraordinarios valde favores exhibebat. Itaque cum illa anno 1600, statuisset facere domi suæ spiritualia exercitia S. Ignatii, vidit oculis mentis archangelum Gabrielem ad se venientem, quæ cum obstupesceret dixit se esse missum a Deipara, ut quædam ei significaret. Ipsa pro humilitate, cum adhuc magis stuperet, petiit, ut prius quam ea referret, sineret se cum Deo agere de ea re. » Respondit Gabriel, « tibi id placere. »

Itaque a Deo ardentissime petiit, ut ab ea dignaretur avertere, quiddid sanctissimæ ejus voluntati contrarium esset. Cumque id diutius fecisset, audivit internam vocem Domini dicentis, ut angelum audiret. Illa igitur sciens hoc esse opus Dei, flexis genibus audivit verba angeli. Is porro, nomine Reginae cæli ei dixit: « Exercitiis, quæ facere cogitasti per meditationes et ratiocinationes, cogitando magnitudinem Dei, et infinita bona, quæ ab eo hominibus dantur, singulare obsequium Reginae nostræ præstabis: significat enim tibi se et esse, et fuisse tanquam Patronam et Fundatricem istorum societatis exercitiorum: nam, se adjuvisse et docuisse S. P. Ignatium, ut ita fieret; ideoque se hoc nomine dedisse initium isti operi, imo et se tota vita sua, sanctis hujusmodi exercitiis fuisse occupatam. » Hæc revelatio archangeli. Quæ quidem, subdit P. Ludovicus, propter nos facta est, ut nos et cæteri qui hujusmodi exercitiis excoluntur, pluris ea faciant, quæ talem habent fundatricem, protectricem et adjutricem, qualis est Dei Mater; quæ etiam ea ipsa fecit, licet infinite perfectius, quam nos, voluitque rem hanc nobis revelare, ut sanctissimum ejus exemplum sequeremur.

Idem sanctissimus patriarcha Ignatius, in codice quodam, in quem beneficia a Deo accepta, et illustrationes menti inditas de more conficiebat, inter alia scripsit, se aliquando hac consideratione in primis delinitum. « Cogitabat enim Filium et Ma-

trem, Christum et Deiparam unam esse carnem, et sanguinem; aut certe Filium esse quamdam Matris portionem: » sic enim tradit Aristoteles *Ethic.* 5, cap. 4. « Est, inquit, filius pars ipsius patris, vel matris: » et *Magnorum Moral.* lib. 1, cap. 54: « Nam quodammodo membrum parentis est filius, imo idem cum ipso. » Hinc vero eliciebat, se, in Eucharistia, non solum Christi, sed etiam Mariæ carnem, sanguinemque, vel certe magnam, imo præcipuam Mariæ partem suscipere. Nam si una filii, matrisque caro, et unus sanguis; qui filii carnem, sanguinemque sumit, matris etiam carnem sumat, necesse est: et si filius parentis suæ pars aut membrum est; qui filium devorat, parentis quoque suæ partem devorat. Hinc vero fieri, aiebat, ut quicunque digne corpore et sanguine Christi reficiuntur, non solum una cum Christo Domino caro fiant; sed etiam in unam cum Virgine carnem migrent: nam quæ sunt uni tertio identica, inter se quoque identitatem contrahunt: Virgo est una cum Christo, et nos item; ergo cum Virgine etiam carne communicamus. Ex hac vero meditatione, Ignatii animus incredibilem voluptatem hauriebat.

Immaculatæ Conceptionis Deiparæ Virginis perquam studiosus assertor fuit, ut ex præcitato codice constat: suumque erga puram ejusdem beatæ Virginis Conceptionem studium non semel professus est. Ad vitam transiit immortalem, anno 1556, 31 Julii.

CAPUT XXXVII.

De sancta Theresia a Jesu, ordinis tam Monialium, quam Fratrum Discalceatorum fundatrice, ac de Joanne a Cruce ejus coadjutore.

Eximie sanctitatis virgo Theresia a Jesu, natione Hispana, quam Paulus V, Pontifex Maximus in beatificationis ejus Bulla, totius ordinis Fratrum Carmelitarum Discalceatorum beatæ Mariæ Virginis de monte Carmelo, fundatricem pleno ore appellat. Septem adhuc annorum puellula, ut poterat, solitudinem quærebat, quo B. Virginis Rosarium, ejus cultui addictissima semper fuit, persolveret. Mortua matre coram Deiparæ imagine, eam obnixè precatâ est, ut se in filiam admittere dignaretur: quare ex eo tempore in suis necessitatibus ejus patrocinium est experta. Decimo ætatis anno in cœnobium sanctimonialium sanctissimæ Virginis Mariæ de monte Carmelo, patre contrario, et non sine magna carnis contradictione ingressa est; et tempore procedente, Joannis a Cruce, sanctitate et miraculis celebris, ope adjuta, Carmelitarum ordinem B. Mariæ de monte Carmelo ad antiquam disciplinam ita revocavit, ut tam Fratrum quam Monialium Discalceatorum prædicti ordinis fundatrix appellari meruerit. Primum sui ordinis monasterium Abulæ in Hispania, in honorem S. Josephi beatissimæ Virginis sponsi purissimi ædificavit. Dum autem de eo ædificando dubitaret, post Eu-

charistiæ sumptionem, Christus ei rem totis viribus obire, et monasterium sub nomine S. Joseph insignire mandat: rem pro voto successuram, se cum sacris virginibus intra claustra versaturum, cœli Reginam uni, Joseph alteri januæ præfuturum; monasterium velut stellam splendore conspicuum, orbi lucem allaturum promittens. Ad tantum autem sanctitatis culmen, beatæ Virginis ac sanctissimi ejus sponsi Joseph precibus, Theresia evecta est, ut omnium virtutum sublimitatem obtinuerit. In solemni Assumptionis die exstatice raptâ, candida veste a beatissima Virgine, ac sancto ejus sponso Josepho se amiciri animadvertit. Qua veste amicta cum esset, beatissima cœlorum Regina, manu illius apprehensa, se summopere contentam esse dixit, ex eo quod S. Josepho inservire studuerit; quodque ejus intercessione a Deo impetratura esset, quiddid circa monasterii ejusdem S. Joseph foundationem peteret: et quod ejus Filius cum eis esset mansurus; in quorum fidem monile pretiosissimum cruce signatum collo ejus injectit.

In templo novi monasterii S. Joseph orationi incumbens, antequam claustrum ingrederetur, suspensa raptu, Christum ipsam excipientem vidit,

et pretiosam capiti suo coronam imponentem, ac pro labore clementissimæ Reginæ cœlorum causa suscepto, gratificantem aspexit. Alioque die Reginam ipsam candida veste moniales protegentem intuita est.

Pridie solemniorum S. Sebastiani martyris, monasterii sui præses constituta, in ipso obeundi muneris ingressu, se et illud B. Virgini devovit, atque in eum finem Deiparæ imaginem in antistitæ sede collocavit, eique monasterii claves, una cum regimine, veluti superiori, cujus ipsa esset vicaria, obtulit. Dum autem in choro, Salve Regina, cani inciperet, e cœlo descendentem beatissimam Virginem, cœlorum Reginam, in eodem loco angelorum catervis stipatam, quiescentem vidit; angelosque sedium aliarum capitibus incumbentes intentos conspexit; ubi cœli Regina Theresiam sic est affata: « Recte egisti, dum in sede hac me collocasti: ego sane interero laudibus, quæ Filio meo hic redduntur, easque illi ego ipsa offeram. »

Quadam die Assumptionis beatissimæ Virginis, hanc ei gratiam in extasi Dominus exhibere voluit: ut ei representaretur, quanto cum gaudio et solemnitate in cœlum assumpta fuerit; sed quomodo istud fuerit, explicare nescivit, nisi quod spiritus ejus maximam lætitiā senserit; unde majori cum desiderio inserviendi beatæ Virgini remansit.

Plura in Hispaniis, in honorem gloriosissimæ Dei Genitricis, ac castissimi sponsi ejus Joseph, monasteria ædificavit: unum Abulæ, ut diximus: aliud Medinæ, lætissimo Assumptionis festo, anno 1567, aliud Vallisoleti, sub titulo Conceptionis beatæ Mariæ de Carmine; aliud Pastranæ, cui nomen, Dominiæ nostræ de Conceptione indidit; aliud Pallentia monasterium S. Joseph, beatæ Mariæ de Via appellatum; atque alibi alia.

Ad cœlestem patriam evolavit anno salutis 1582, Idibus Octobris, juxta Kalendarium Romanum emendatum. Et post mortem, gloriæ fulgore coruscans, visa est diversorum pulcherrimorum florum fasciculum manu tenere, illumque divæ Deiparenti offerre. Ex quo videns intellexit, divæ Virgini Deiparæ religiosorum ac religiosarum suarum animas ipsam offerre. Flores hilari ac sereno vultu cum recepisset Deipara, ac Theresiæ grati animi significationem fecisset, eos exinde Jesu Christo Filio suo tradidit. Visa est etiam euidam ex Carmelitanis monialibus, dum solemnia religionis vota profiteretur, una cum Deipara hinc, atque hinc adesse, eidemque, post emissa vota, cum eadem Deipara benedictionem impertiri. Quæ porro monialis, deinceps Deiparentis Virginis, ac beatæ Theresiæ devotionem ardentissime complexa fuit.

Joannes vero a Cruce Hispanus, vir sanctimonie ac miraculorum gloria conspicuus, quem Carmelitæ Discalceati, post Theresiam fundatricem, sui ordinis parentem agnoscunt et venerantur. Ab ipsis fere crepundiis sese totum Deiparæ cultui mancipavit: Deipara vero eum, ut filium suscepit, maternaque

charitate cœlestibus muneribus fovit. Templum, psalmodia, imagines globulorum, super quos preces numerantur, torques (Rosarium dicunt) puerilis amor erant jocique.

Ludebat aliquando cum cœvis puer: ludus erat, virgas in stagno jactatas, emergentes colligere: jactatam vero virgam Joannes recolligere tentans, corpore, plus æquo depresso, præceps desiluit: desiluit, resilit. Aquas calcanti Deipara manum protendit, ut in continentem reducat limosam. Manum dare differt bonus puer: inter hæc ecce agricola (quidam cœlestem genium, quidam Josephum, sanctæ Parthenices sponsum fuisse asserunt) baculum quem manu agebat puero protendit, ac in tutum posuit. Alias in altum, profundumque puteum e superiore delapsus, integer evasit: exceperat enim ruentem Virgo, et ab aquarum interneccione, mirantibus qui viderant, servabat.

Gliscenti in dies erga sanctissimam Deiparentem amore actus, sese penitus eidem mancipare censuit, quo vitam, bis cum miraculo servatam, servatrici viveret. Quare ad Carmelitas religionis habitum postulaturus, penes conventum D. Annæ in villa Metinæ Campi advolat, et impetrat. Nullus eo in amore, et cultu beatissimæ Virginis ferventior. Iter agens D. Deiparæ carmina quædam ad iter levandum cantabat. Singulare animi oblectamentum ex intuitu ipsius Deiparæ imaginum colligebat, quod etiam ex externis indiciis clare deprehendebatur. Quotidie cernuus virginei Officii pensum exsolvebat. Et cum aliis colloquente, frequentes de Deipara sermones erant, ex quorum sono latentem sub pectore amorum facem nulli non intueri fas erat: ipsius memoria quasi potenti quodam medicamento ad depellendos mœrores cordis utebatur. Hanc vero usurpatis ex canticorum Canticis versiculis ipsi Deiparæ a sanctis Patribus attributis, aliisque ad id compositis cantilenis promptissime ciebat. Ad ipsam quasi ad parentem puer, quocumque negotio ageretur, adfugiens suppetias rogabat, ipsaque materna benignitate usa largissime suppetiatur. Quanquam quosvis sacros Deiparenti dies cultissimos haberet, immaculatæ tamen Conceptioni diem dicatam singularius; id propter et inter mortales agens, ab eadem Virgine multis gratiis cumulatus fuit, et post funus, ejus in membris purissimæ Conceptionis imago visa est. Carcere angustissimo ob Carmelitarum Discalceatorum reformationem obstrusum, non semel augustissima Virgo solata est; tandem et liberum abire jussit, seque auxilium allaturam promisit.

Propinquantem fatalem diem, etsi antea a Christo, nunc iterum a beatissima Deipara didicit: quæ Sabbato purissimæ suæ Conceptionis declinante jam die ei apparens, octava die, hora Matutinæ psalmodiæ, e vivis se excessurum prædixit. Die Veneris, divæ Luciæ virgini et martyri sacro, decima hora pulsata, audiens æs campanum, cujus causa pulsaretur petiit. Cumque ei ad matutinalem

psalmodiam excire populum in quodam sanctimonialium cœnobio, responsum foret : « Ego etiam, inquit, Deo largiente, cum Virgine in cœlum matutinum decantatum ibo. » Qua Virginis memoria commotus, eam alloquens : « Innumeras grates, inquit, tibi refero, Regina et Domina, quia die Sabbati tibi duplici ratione sacro decedere me voluisti. » Mox animam efflavit, ea qua prædixerat

hora, scilicet, die 14 Decembris anni 1591, ætatis vero 49. Vita functum penes Deiparam assidere, religiosus vir, virtute et pietate pollens, per visum conspexit. Istud etiam vere mirabile consecutum est, ut in reliquiis carnis ejus effigies Deiparæ Virginis, necnon ipsiusmet Joannis, ipsi prostrati, visa fuerit.

CAPUT XXXVIII.

De Augustino Adorno, et Francisco atque Augustino Caracciolis, ordinis Clericorum Regularium Minorum fundatoribus.

Ordinis Clericorum Regularium Minorum fundatores, Augustinus Adornus Januensis, et Franciscus, atque Augustinus Caraccioli, nobilissimi Neapolitani, Deiparæ Virgini Dei Genitrici Mariæ perquam addictissimi exstiterunt : eamque, præter cætera pietatis exercitia, continuis ferventissimis orationibus, aliisque carnis macerationibus honorare studuerunt. In sacratissimo, atque antiquissimo templo S. Mariæ Majoris urbis Neapolitanæ, sub felicissimis ejusdem beatæ Mariæ auspiciis suum ordinem inchoarunt : et quidem, ob egregiam, quæ erga beatissimam Virginem in eorum cordibus flagrabat, devotionem, Clericorum Marianorum nomen assumpsissent, nisi Sixtus V, Pont. Max., qui eos ad Fratrum Minorum similitudinem, Clericos Minores appellari voluit, obstitisset.

Litantiæ Marianas miro pietatis affectu frequentabant, quas bis in die, in principio scilicet, vel in

fine communis orationis, tum matutinæ, tum vespertinæ ; uno invocante, cæteris respondentibus, filiis recitandas præscripserunt. Quibus præterea, ut in singulis totius anni Sabbatis in propriis ecclesiis, absoluto Completorio, sermo ad populum de beatæ Virginis Mariæ laudibus haberetur, tum exemplo, tum scripto commendarunt. Quod Romæ in ecclesia Sancti Laurentii in Lucina, ad hodiernum usque diem summa cum eorum laude, ac proximorum utilitate ab iisdem præstatur.

Sanctissimo fine quievit Adornus, anno salutis 1591, die 29 Septembris, Neapoli in templo S. Mariæ Majoris honorifice tumulatus. Franciscus vero Caraccioli cum magna opinione sanctitatis ad superos evolavit anno communis gratiæ 1608, die 4 Junii. Tandem, Augustinus ad supernam patriam emigravit anno a virginali partu 1615, die 28 Maii.

CAPUT XXXIX.

De sancto Philippo Nerio, congregationis Oratorii fundatore.

Sanctus Philippus Nerius Florentius, clarissimæ congregationis Romæ, quæ Oratorii dicitur fundator, religione ac pietate erga Dei beatissimam Matrem eximius fuit. Hanc amorem suum, Mamamque, ut pueri assolent, dictitabat ; ejus nomen semper in ore habebat, omniumque gratiarum quæ a divina in homines bonitate transfunduntur, thesaurariam evulgabat. E quibus gratis in se ab ea innumeras enumerabat : præsertim autem ex quadam ipsius imagine, quam se penes habebat, quæque coram orabat singularia beneficia accepisse, atque a quamplurimis præstigiis, dæmonumque terroribus se ereptum fassus est.

Cum iret dormitum, ad cubilis verticem virgineam coronam statuebat, quo expectato, promptior sibi recitatu foret : vigilans vero, eandem jugiter præ manibus gerebat. Noctes interdum integras cum Deipara colloquendo absumebat ; nam observatum aliquando est ab Joanne Antonio Luccio viro religioso, qui eum alte ægrotantem æstiva quadam nocte, principio quidem ægre, sua ad id imbecillitate, domusque angustiis dissuasus, apud divum Hieronymum de charitate invigilaverat, noctem

illam (neminem adesse forte ratus) insonnem cum Deipara quasi colloquentem transegisse. Cujus colloquutionibus mox vir ille pius adeo delectatus fuit, ut noctem illam quasi quoddam momentum emensus, signum Salutationis angelicæ matutinæ, vespertinæ opinaretur.

Neque ipse solum erga Virginem studio ferebatur singulari ; sed ad hoc suos etiam assidue hortabatur. Quapropter in Deiparæ honorem precatiunculas aliquas jaculatorias, ad opem ejus implorandam recitari jubebat, ejusmodi est illa, quam ipse frequenter usurpabat : « Virgo Maria Dei Genitrix, Jesum ora pro me : » et illa : « Virgo et Mater, da mihi ut semper tui sim memor. » Ex quibus corollas aliquas crebro in Deiparæ honorem a suis recitari volebat, in hunc modum, ut ad numerum globulorum coronæ beatæ Virginis, loco orationis Dominicæ et Salutationis angelicæ, quæ recitari solent, aliqua ex his precatiunculis identidem repetenda substitueretur. Hæc porro coronæ devotio, discipulorum suorum salutem haud minimo stetit. Ipseque ad manus coronam eandem nunquam fere non habebat, eandem devotionem præ-

stando, quæ tanti a Deo facta fuit, ut plures ob eam ingentes diaboli tentationes devitarint. E quibus unus ex ipsius Philippi congregatione circa virginitatem beatissimæ Virginis tentatus; tentatione sancto detecta, ac devotionis huiusce remedio suscepto, brevi ab ea liber evasit.

Cum, uti fit, congregationi suæ tutelæ præsidium, et nocte familiaris præcipuum aliquod insigne quæreretur, hujus sanctissimæ Virginis nomen, et imaginem radiis undequaque coruscantem, Filiumque in sinu foventis inscripsit. Eandemque postea imaginem in sigillo, quo in obsignandis litteris Patres Oratorii uterentur, usurpandam censuit: ut ordo ille, vere clarissimus, ejus nomine ac patrocinio gloriaretur, in cuius materna pietate fundatus innititur. Qua in re illud memoria dignum accidit, quod ejusdem Deiparæ imago, radiis similiter circumfusa, supra januam templi beatæ Mariæ in Vallicella, vulgo dictæ non sine illorum Patrum admiratione, postea ab eis est reperta: quod plane Dei providentia, et Virginis favore factum existimatur. Hujusmodi enim imago a beato Philippo pro insigni Oratorii delecta, eandemque supra templi illius fores antea collocata, congregationem ipsam, quæ eo migratura, sedesque ibi postea fixa erat, præsignificasse visa est: quod rei eventus declaravit, cum ad templum illud haud multo post S. Philippus cum suis commigravit; ubi nunc nobilissimo templo beati Philippi opera exstructo, Patres illi magno cum urbis fructu et approbatione, familiaribus ad populum sermonibus, ex ejusdem beati Philippi instituto habendis, et sacramentorum administratione, in proximorum salute procuranda graviter ac strenue se exercent.

Hujus templi cum fundamenta jecisset Philippus, eique ab aliquibus, pro magnitudine aedificii, ad impossibilia ferme manum admovisse, fuisset objectum, respondit: « Pepigi cum Deipara, ne primum moriar, quam templo culmen imponam: » quod re præstavit. In quo etiam templum illud in Deiparæ honorem peculiare est, quod omnia etiam ejus templi sacella, ipsi Deiparæ dicata cernuntur; si unum excipias pretiosissimis lapidibus magnificentissime exornatum, in quo beati Philippi corpus decenter asservatur: quod quidem efficiendum curavit Philippus, ut beneficia in se Virginis redimere aliqua ex parte posset. Oratorium suum, antiphona *Salve Regina*, seu alia de beata Virgine dicta absolvendum voluit, asserens, ad bene incipiendum, meliusque consummandum, devotionem sanctissimæ Deiparentis apprime necessariam esse.

Cum aliquid a Deo enixius consequi vellet, Virginem deprecatricem adhibebat: quo in genere anno 1572, cum Cæsar Baronius, ejusdem oratorii sacerdos, vir non minus vitæ sanctimoniam, quam eruditione clarissimus, qui postea in S. R. E. cardinalium numerum est cooptatus, ex periculosa febri ita laboraret, ut de eo jam conelamatum esset; sanctus Philippus ad orandum pro ejus vale-

tudine se dat, cujus orationis series, ipsi Baronio, qui eo tempore somno correptus erat, objecta est: Videbatur sibi videre eundem B. Philippum prope Christum stantem, ad Christi dexteram sanctissimam Virginem candenti amictu, et beatum virum obnixè Dominum rogantem in hæc verba: « Cæsarem pristinae restituere valetudini: » id quod magna fiducia variis modis identidem repetebat, nec tamen quidquam impetrabat. Quare ad sanctam Virginem conversus, cum ea suppliciter agebat, ut quod ex se consequi non poterat, per eam omnino assequeretur. Cumque Virgo impense oraret Filium, tandem exoravit. Somno deinde æger expergefactus, brevi omni penitus morbo liberatus est.

Philippo noctu oranti, en diabolus terrorem facturus, horribili specie apparuit: at ille, Deiparæ auxilio inclamato, tartareum statim hostem profligavit: quod idem sæpe sibi contigisse haud semel est fassus.

Deiparæ Virginis speciem induere ausus Tartareus hostis, cuidam B. Philippi spiritali filio, Franciscus Maria nomine, nocte quadam conspicuus fuit multo splendore. Qui cum mane facto, omnia Philippo denudasset. Ipse: « Haudquaquam, inquit, Virgo fuit, fili, sed daemon: cujus rursum revertentis in faciem conspue. » Vigente jam nocte, en iterum eadem sub specie daemon, cui cum Franciscus sputa injecisset, præcipientem quoque fugam indixit. » At idem orationi instans, paulo post in venientem vere Deiparam expuere tentavit. Cui Virgo: « Si potes, inquit, sputa; » quod cum præstare conatus esset, adeo exsucco ore, aridaque lingua stetit, ut sputa elicere nullo modo valeret. At illa ejus obedientia commendata, sese cælestem refusa dulcedinem, ad sublimia retulit.

Sæpius in suo cubiculo (quod post ejus obitum in oratorium, ubi sacra fiunt, merito est conversum) a beata Virgine visitari meruit Philippus: sed peculiariter anno 1594, cum desperata a medicis ejus salute, pene moribundus, beatissimam Virginem ad se in lecto jacentem, venire conspexit. Tunc toto corpore, nullo fultus adminiculo, ad unius circiter cubiti altitudinem e strato sublimis, mirandum in modum attolli, ab iis, qui aderant visus; et Virgini clara voce, uberrimis inter mista lacrymis dicere auditus est: « O charissima mihi Virgo, tu ad me venisti, ut me ab his doloribus liberares! et quis ego sum, qui tua præsentia sim dignus! » et similia verba humilitatis et familiaritatis plenissima. Visione autem resoluta, medicos Philippus dimisit, eorum opera se nimis indigere, eo quod Deiparentis ad se venisset, ægritudinemque propulisset, ut verè, contestatus. Cubiculum vero suum eo vespere ingredientes, maximo cordis affectu ac teneritudine, ad sanctissimæ Virginis devotionem incitare tantummodo satagebat: « Quippe, inquebat, nihil esse ad divinam largitatem impetrandam validius Virgine Deipara, » qui et supradicta verba: Maria, scilicet, Virgo Deipara, Jesum ora pro me: ut sæpe

sapius diceret, omnibus suadebat. Ex qua pariter visione tantam erga Deiparam pietatem concepit, ut eo quo superstes fuit tempore, vix unquam ab his verbis abstinere: « Induite, filii, devotionem Virginis, induite devotionem Mariæ. »

Alias, anno 1576, cum lignum, cui tectum ædiculæ superponebatur, in qua sacra a Patribus oratorii fiebant, altera ex parte totum extra murum, fulciete nemine, staret; vidit noctu Deiparam suis illud manibus sustentantem, ex quo præsentissimam ejus opem in tanto discrimine intellexit: statimque a fabris tectum illud, ne sponte corruens aliquem opprimeret, demolendum curavit.

Eodem anno, cuidam assiduus capitis doloribus et febribus vehementer afflicto, manibus suis capiti impositis, in has prorupit voces: « Peccata fuge, sanctam Dei Matrem magno pietatis affectu venerare: » et confestim melius habere cœpit, brevique incolumitati est restitutus.

Placidissime obdormivit in Domino Philippus die 20 Maii, anni 1595, ætatis 80. Ac post obitum rogatus a nonnullis, ut a Virgine sanctissima aliquid exoraret, illico fructum precum ejus sunt experti. Cum enim quædam mulier, anno 1595, Octobri mense, fetum mortuum effudisset; obstetrix, multis remediis frustra adhibitis, sanctissimæ Virginis pro puero votum fecit: sed cum non exaudiretur, oravit B. Philippum, ut beatissimam Virginem ipse rogaret, ut puerum a mortuis excitaret, quo sacro baptismo ablui posset; et aliquot beati viri capillis a motis extemplo mortuus infans redit ad vitam moxque salutari baptismatis unda abluitur.

Cuidam puellæ gravissime ægrotanti Deipara cum beato Philippo, ad quem puella cum parentibus confugerat, per quietem visa, ei dixit, se beati Philippi intercessionem morbum depulsuram; atque ita brevi convaluit: unde puellæ pater, qui Joseph Castalio vocabatur, accepti beneficii memor, hoc

apud sancti sepulcrum exstare voluit, grati animi monumentum.

*Mota Dei Genitrix precibus, studiisque Philippi,
Depositam eripuit morti, incolumemque puellam
Servavit, senum solatia magna parentum:
Castalio vestem natæ, pictamque tabellam
Appendi jussit, voti damnatus in æde.*

Alexander Linguitus, pro fratre lethali sanguinis fluxu laborante, voto cum beato Philippo contracto, statim dum supplicandus erat, genibus coram Deipara provolutum suspexit Philippum, fratremque sospitem accepit.

Lucia Antonii Domitii e Ripa Transone, omnium membrorum usu, morbi malignitate prohibita, a divæ Virginis imagine (quam de S. Joanne indignant) ac a B. Philippo auxilium poposcit; continuo ambos e cubilis conspectu videt, Philippum autem sacerdotalibus indumentis contextum; quare ferventius deprecata, se brevi sanatum iri accepit. Inde, visu evanescente, vi sua loco moveri, mox indumento vestiri, postremo exsurgere; quæ omnia cum ex voto præstitisset, facto mane, imaginem Deiparæ, inde B. Philippi templum grates pensura, pedes invisit.

Nec tacebo, quot, per precarias B. Virginis coronas, quibus Philippus superstes utebatur, beneficia fidelibus fuerint collata. Per has enim, Barbara Continia jugi febris erepta; Felix Sebastiania ab aliquot in tibiis viceribus; Virginia Ruissia; necnon Francisca Tibultina a febribus sanata; mulier malis geniis insessa, quæ ante loco moveri non poterat, currere cœpit: Vita plectendus, dum impoenitens, tandem conversus: quæ omnia latius in ejus Vita.

Porro Philippi, in beatorum Album relati effigies, cum exponi deberet, in eam mentem venerunt Patres, ut is cum Deiparente Virgine effingeretur: nimirum, quia ejus in Deiparam singularis pietatis recordabantur.

CAPUT XL.

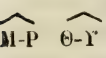
De Joanne Leonardio, congregationis Lucensis Clericorum Regularium Matris Dei fundatore.

Joannes Leonardus Lucensis, sancti Philippi Nervi familiaris, imitator, et in spiritu filius; congregationis Matris Dei, circa annum salutis 1574, in Lucensi civitate primus institutor: tanto erga B. Virginem exarsit amore, ut ad ipsius præcipue cultum et pietatem renovandam et augendam, a Deo missus videretur. A teneris unguiculis ipsam Virginem in Patronam elegit, ac Dominam; imo et aliorum animis ipsius cultum ex tunc insinuare cœpit. Nam, adhuc puerulus, alios coetaneos pueros congregabat, et quadam veluti processione ex iis instituta, angelicam Salutationem simul cum illis decantabat. Lucam deinde major natu missus, ut aromaticam exerceret, tempus quod sibi ab illius artis negotiis supererat, in docendo pueros Saluta-

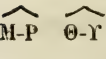
tionem angelicam pariter impendebat; summopere gaudens pueriles illas, et tunc primo erumpentes voces Mariam resonare: quod et præstitit jam sacerdos, et primus in Christianæ fidei rudimentis puerorum suæ patriæ instructor, in alia quadam, quam instituit, quotannis celebranda talium puerorum processione. Pueros enim e tota civitate coactos (adhibitis ad id sociis suis) congregabat in unum, singulisque B. Virginis in cælum assumptæ imaginem, ad instar vexilli, præbebat, quam manibus deferentes, ejusque laudes simplici more decantantes, totam fere urbem pari ordine circumibant.

Congregationem deinde a se fundatam, eidem B. Virgini ardenti dicavit affectu, eamque ipsius

nomine perpetuo insignitum esse voluit; ut non modo ipse; sed et sua omnia, et quicumque a se aliquo modo penderent, ad B. Virginem pertinere intelligerent. Quotidie, præter alias orationes, Officium etiam parvum B. Virginis, ejusdemque Rosarium solerti studio recitabat, quod si diu non potuisset, præstabat noctu. Nullam ante suos, suorumque oculos frequentiore volebat imaginem, quam B. Virginis. Hanc in cubiculis, in dormitoriis, in trichiniis, in parietibus, in januis; quinimo et in facie cujusque domus affigi voluit, ut accedentibus esset obvia, introeuntibus pervia, et commorantibus semper præsens.

Ipsam B. Mariæ Virginis nomen, seu titulum antiquissimum, quod Græcis litteris inscriptum, ita se habet, cum jam ferme periisset, reduxit in venerationem, ac radiis instar nominis Jesu, decorari curavit suæque congregationis quasi stemma esse decrevit, sicut et nomen Mariæ hoc modo Latinis litteris exaratum, schedulas illas, quas Paschatis tempore communicatis distribuebat, non alio signo imprimi voluit, nisi signo Deiparæ.

In constitutionibus, quibus leges suæ congregationi dedit, et religiosam gubernationis formam præscripsit, inter cetera statuit, ut quotidie hora post prandium Litanie B. Mariæ Lauretanæ recitentur: ut tria vota in Assumptione B. Mariæ Virginis, juxta formulam renouentur: ut in Vigiliis festivitatum B. Virginis Mariæ Patronæ, jejunetur: ut in cubiculis unusquisque habeat ante oratorium beatiss. Virginis imaginem: ut super januam cujuscumque collegii depingatur, seu sculpatur imago B. M. Assumptæ, tanquam stemma, et insigne congregationis: ut festum Assumptionis B. Mariæ Virginis in omnibus suæ congregationis ecclesiis ubique solemniter celebretur: ut duo sigilla, quæ rectori generali assignavit, unum commune etiam aliis rectoribus, alterum vero proprium generalis, beatissimam Virginem repræsentent, scilicet, commune B. Virginem assumptam, proprium vero, nomen. Aliud item sigillum proprium

 admonitori generali assignavit, quod pariter Mariæ nomine voluit insigniri: quin, et in altero sigillo majori, quo tum rector generalis, tum rectores locorum utuntur, ad patentes, seu litteras testimoniales muniendas, ejusdem beatissimæ Virginis imaginem incidendam præcepit. Item ut inter preces quas pro defunctis suæ congregationis ordinavit, a clericis et fratribus Rosarium integrum, et coronæ tres B. Virginis recitentur: ut magister novitorum Fratres operarios in modo orandi instruens, eos mysteria Rosarii doceat: ut clerici quotidie Officium beatæ Virginis, et partem Rosarii ejusdem devote persolvant; quæ omnia ad hodiernam usque diem inviolabiliter observantur.

Ipsæ autem ad beatæ Virginis festa, majori pietate peragenda, multis ante diebus animum

præparabat, et præcedentem diem pane, et frigida contentus transigebat: quod et singulis Sabbatis ut plurimum observasse compertum est.

Assumptionis vero festum (quod, ut dixi, toti congregationi universale ac solemne esse voluit) peculiaribus piarum meditationum per hebdomadam exercitiis præveniebat: quatuor quotidie horas in orando absumens; et deinde, quoties horarum dabatur signum, mentem ad beatam Virginem attollebat, angelicam Salutationem recitando, cum hac brevi a se addita precatione: « Trahe me post te, o Mater sancta: » quam et sæpe et studiosissime repetebat: nullosque per illam hebdomadam, quæ præcedit et subsequitur Assumptionis festum, sermones, qui de beatissima Virgine non essent, recreationis tempore inter nostros patiebatur. Sæpius, Augusto mense appropinquante (quem beatæ Virginis mensem dicebat), quando a suis longe aberat, ad eos litteras dabat, ad memoriam reducens beneficia a B. Virgine in eos collata, et servitutem a nobis illi debitam; ad quam omni studio repetendam ardentissimis verbis hortabatur in hunc modum: « Fratres, obsecro vos, toto corde beatam Mariam diligite, eamque vel in maximo, vel in minimo offendere omnino caveatis. » Ac frequenter dicere solitus erat: « Fratres, qui beatæ Virginis Mariæ cultui sunt addicti, salutis suæ pene securos arbitremini: ab ea vero alienos, æternæ ruinæ propiores existimate. » Mysteria beatæ Virginis recolens, quod præcipue prædicto Augusti mense præstabat, animo totus commovebatur, sed mirifice et singulariter liquefiebat, velut divini ignis ardore incensus, cum puerum Jesum lac ex uberibus Matris sugentem sibi fingeret.

In mysterio autem sanctissimæ et immaculatæ Conceptionis, summopere ab omni quæstione abhorrebat: cum enim de peccatis ageretur, ne quæstionem quidem de sanctissima Dei Matre haberi volebat. Imagines beatæ Virginis, atque ejusdem ecclesias, antiquitate, miraculis, seu populorum veneratione insignes, summa pietate coluit, easque frequenter invisere, ibique diutius in oratione persistere solitus erat. Lucæ, monasterio monialium S. Mariæ Angelorum initia dedit: quin et nonnulla beatissimæ Virginis templa restauravit, ac in eorum veneratione augenda non modicum elaboravit.

Celebris erat tunc temporis in Neapolitana civitate imago quædam B. Virginis, miraculis insignis, quam de Arcu vulgo appellant. Cui humili quodam loco in via extra urbem positæ, cum multæ oblate fuissent undequaque eleemosynæ, ac propterea dissensio orta esset inter Neapolitanæ et Nolanæ diocesis homines, simul cum incolis pagi illius, ubi sanctissima imago colebatur; ad quem illorum scilicet pertineret eleemosynarum custodia et applicatio: missus ad sedandam dissensionem Joannes noster apostolica auctoritate, quamprimum quæstionem diremit: « Ad neminem, inquit, pertinent

eleemosynæ istæ, nisi ad beatam Virginem : > in cuius honorem ut cederent, ipse apostolica auctoritate insigne templum ac monasterium a fundamentis extruxit : quod deinde sibi oblatum et a se recusatum, ordini Prædicatorum, cui maxime se debere profitebatur, uniri curavit. Pari labore, ac propriis sumptibus, ecclesiam beatæ Mariæ Curtis Orlandin-ghorum nuncupatam, in Lucensi civitate restauravit.

Idem in Ecclesia S. Mariæ in Porticu de Urbe præstitit : quam sibi oblatam libenter accepit, quamvis tum aeris intemperie, tum loci, aliarumque commoditatum penuria laboraret; omnes sibi delicias reputans, unam B. Virginis imaginem, insignem quidem, et angelorum ope e cælo delatam, ad cuius subito tum historias edendas, tum imagines imprimendas animum applicuit, ne tam insigne B. Virginis donum, in Romana urbe asser-vatum, a memoria excideret Romanorum. Hac vero ecclesia, a felicitis recordationis Clemente VIII, Pontifice Opt. Max. suæ congregationis optime merito, ac ejusdem Joannis amantissimo obtenta : cum domus utensilium indiga plurimum esset, hoc primum Lucensis domus Patres per litteras postu-lavit, ut scilicet munera novæ domui Deiparæ Virginis offerre dignarentur : « Verum, inquit, nihil aliud, quam potioris defectus, quem quisque haberet, emendationem esse volo. »

Apostolici visitoris partes agens in conventu montis Virginis, sanctissimæ imagini Deiparæ ejus loci plurimum consultit, ipsius aram renovari jussit, cœnotaphiumque cujusdam heroinæ e parietibus prominens, utpote Deiparæ decora amolians, amoliri mandavit.

Cum Senis aliquando moraretur, apud illius urbis archiepiscopum cardinalem Tarugium, sibi veteri familiaritate, et virtutum similitudine non mediocriter astrictum, frequentissimus erat in illa olim a D. Bernardino ardentem amata B. Virginis imagine invisenda, aliosque ad illam, recreandi animi gratia, sæpius ducebat; quo in loco quid illi acciderit, ampliori, et oculato testimonio illustris-simi et reverendissimi domini D. Bernardini Bu-ratti archiepiscopi Sipontini, in ipsius litteris, proprio sigillo obsignatis, afferam confirmatum.

« Ego, inquit, Bernardinus Burattus, archiepi-scopus Sipontinus, attestor me in civitate Senarum cognovisse piæ memoriæ Patrem Joannem Leonardium, congregationis Matris Dei fundatorem, dum in ea civitate archiepiscopalem sedem tenebat Franciscus Maria S. R. E. cardinalis Tarugius, etc. Senarum civitas decorata est antiqua beatissimæ Virginis imagine, ad quam D. Bernardinus devo-tissimo fervore singulis diebus accedebat, ad eam sæpissime properabat novus congregationis Matris Dei fundator, qui me ibi hujusmodi sermone allo-qui solitus erat : Accende, inquebat, cor tuum amore Virginis, conatus omnes ad gratiam ipsius consequendam adhibe : qua in prolatione verborum tali hilaritate fulgebat vultus ejus, tantaque lux in

ejus oculis emicabat, ut (liceat mihi affirmare) in corde illius exortum esse lumen Dei, et jure illum beatum, qui miram sceibat jubilationem. Et sane ego multum debeo tanto viro, qui in animo meo perpetuam erga sanctam Dei Genitricem accendit pietatem. » Sic ille.

Alacri ac devotissimo animo in honorem beatæ Virginis, quo sæpius poterat, sacrum faciebat : quare beatæ Virginis dispositione accidisse puto, ut ipsi Joanni jam defuncto, dum exsequiæ solemnî ritu celebrabantur, advenerit qui Missam de B. Vir-gine celebraret, omissa illa quæ pro defunctis per-agi solet : fuit is sacerdos in Romana urbe tunc temporis vitæ integritate celeberrimus, Alexander a S. Rhemo vulgo nuncupatus, qui non sine evi-denti divina motione id fecisse aperte significavit; ut, videlicet, Missa de beata Virgine, quæ adeo fuerat in votis viventî, esset eidem et refrigerium defuncto.

Nihil ei magis curæ erat, quam beatæ Virginis reverentiam et honorem in fidelium cordibus pro-movere : qua in re illud insigne dicendum occurrit, quod, dum ipse in prædicta B. Virginis de Arcu ecclesia administranda moraretur, scelestissima quædam infimæ plebis mulierecula, cum bestiolam quamdã ad voluntatem dirigere non valeret, dia-bolico acta furore, execrandum in B. Virginem de Arcu protulit maledictum; pedibus insuper con-culeans quamdã B. V. tabellam, quæ ibidem inter alias ex voto fuerat appensa. Mariæ Filius et Deus, tantam Matris injuriam non reliquit impunem : nam repente immobilis facta est, et ejus pedes ita a cruribus sunt distincti, ac si gladio, vel sica fuissent resecti; domum alienis pedibus revertitur, quæ propriis non poterat; et triduo vitæ superstes, demum in tanti facinoris pœnam divina ultione necatur : cujus cadaver a suis, ut moris est, sepul-turæ traditur. Verum, ubi ad Joannis nostri aures hoc factum pervenit, divino incensus zelo, san-ctissimæ Dei Matris reverentiam augendi studio-sissimus, impiæ mulieris cadaver e sepulcro extrahi jubet; ejusque pedes, qui miraculo secti fuerant, receptos, in templo publice suspendi curat, ut tanti successus perpetuum apud posteros exstaret testimonium; et major erga beatam Vir-ginem populorum excresceret timor ac reverentia. Demum sermones, meditationesque purimas quas mea in *Bibliotheca Mariana* enumeravi, ejus pietatem erga hanc Reginam contestantes, reliquit.

Ex hac tanta Joannis erga beatissimam Matrem pietate, non impar ejusdem piissimæ Matris erga Joannem filium oriebatur affectus : plurima et continua in illum contulit beneficia, inter quæ insigne est donum angelicæ puritatis, quo ab ipsa pueritia, singulari et admirabili ratione ornatum fuisse testantur, qui ei fuerunt intime fami-liares.

In suis suæque congregationis necessitatibus,

omni cum fiducia ad beatam Virginem, tanquam ad Matrem benignissimam confugebat; idque de se idem ipse insigne testatus est, nihil unquam tantam Patronam rogasse, quod protinus non impetrarit. Vigentibus aliquando contra illum, propter congregationem a se fundatam, sævissimis persecutionibus, et omni conatu nitentibus adversariis ipsius filios et socios dispergere, ut tota ipsa congregatio periret, nullum aliud efficacious habuit refugium contra omnes diaboli mundique conatus, quam B. Virginis patrocinium. Negantibus adversariis annonam subsidiaque prohibentibus, ipsa beata Virgo copiose et mirabiliter suppedabat: cujus providentiæ, innumeris exemplis omissis, ne pluribus utar, hoc unum sufficiat, quod ad annum circiter, singulis Sabbatis (qui dies est B. Virginis speciali ritu dicatus) ab adolescente, penitus ignoto, tot candidissimi et optimi panes afferebantur, quot pro singulis, qui domi convivebant, sufficere poterant: quos cum nunquam, nec unde, nec a quo mitterentur, Patres ab adolescente intelligere possent, tanquam a B. Virgine cœlitus missos excipiebant. Cum ad suam congregationem instituendam domo indigeret, quasi mirabiliter a B. Virgine illi oblata est ecclesia S. Mariæ de Rosa, in qua congregationis suæ Rosarium primo plantavit. Hinc autem Joannes, cum vi, et summo adversariorum conatu expulsus esset, protinus, contra omnium spem, novam domum, cum meliori et ampliori ecclesia ab ipsa beata Virgine mirabiliter recepit: eamque ea stabilitate congregationi universæ unitam, ut expelli inde amplius non posset: quæ Ecclesia pariter beatæ Mariæ dicata erat, et vulgo S. Maria Curtis Orlandingorum nuncupata, quam deinde Patres usque in præsentem diem semper inhabitant. Hanc autem ecclesiam, et domum in Lucensi civitate, sicut et domum, et ecclesiam S. Mariæ in Porticu de Urbe, a beata Virgine suppeditatam fuisse, Joannes ipse sæpe testatus est, illud inter cætera ad fidem faciendam afferens, quod utraque ecclesia die festo beatæ Virginis, congregationi tradita est: illa quidem sanctissimo Annuntiationis die, hæc autem solempni Assumptionis celebritate. Cujus rei amplius etiam et nobilior jam aderat ipsius Joannis, olim quasi prophetice loquentis, testimonium.

Cum enim adversariorum, et ipsius diaboli conatus quam maxime ferverent, ipsarumque persecutionum ignis in dies magis augetur, quadam die Joannes in beatæ Virginis honorem, pro nascenti adhuc congregatione sacrum fecit: quo peracto, fervore plenus, vix sacrarium ingressus, conversus ad clericum, qui ei in sacro inservierat (fuit is Cæsar Franciottus adhuc junior), sic ei, et omnibus locutus est: « Filii, nolite timere; modo omnes angelorum Reginæ commisi, quæ vos patrocinii sui excepit gremio; cujus rei hoc erit vobis signum, quod ubique locorum ipsam reperietis,

vobisque propitiam experiemini. » Hoc ipse affirmavit, et rei eventus comprobavit.

Circa hæc eadem tempora, prædictus Cæsar Franciottus gravi ægritudine, fereque extrema detinebatur; quod Joannes moleste ferens, ipsam beatam Virginem, ut filio suo pristinam redderet incolumitatem, ferventer obsecravit; voto insuper addito, se, si quando Cæsar integras recepisset vires, secum Lauretanam domum perducturum. Hoc peracto, grandem quamdam B. Virginis imaginem, ligno exculptam, quæ in cœlum Assumptam præferebat, manu prehendit, eamque ad infirmi cubile deferens: « Agnosce, inquit, Cæsar, sanctæ Matris imaginem: bono animo esto, hæc tibi perfectam restituet sanitatem: » quo dicto, ut votum a se emissum confirmet, hortatur, et eadem fere hora, mirabile dictu! melius cœpit habere, brevique incolumitati restitutus, votum simul exsolverunt. Idem fere Julio Franciotto, Cæsaris fratri, contigit: quem ideo secum ad Lauretanam domum perduxit. Hic autem Joannes quanta spiritus hilaritate perfusus, quanto B. Virginis ardore incensus, quanto cœlestis illius domicilii conspectu recreatus, haud facile est enarrare: ita terrestri illi firmamento, velut novum sidus affixum erat, ut vix inde avelli posse videretur, et quoad vixit, singulare donum memoria retinens, semper eodem reverti concupivit, quod semel atque iterum devotissime præstitit; præsertim autem extremo suæ peregrinationis anno.

Contigit quondam ipso cum aliis suæ congregationis sociis iter agente, ut a recta declinarent via. Timor omnium corda occupaverat, quia nox erat, longum iter, incognita via: unus Joannes non timet, sed jubet, ut ad B. Virginem confugientes, Salutationem angelicam simul recitent omnes; quo dicto: « Habenas, inquit, super eorum colla laxate: » paruerunt omnes, mox ipsi equi, ea, qua aberrabant, relicta via, sese in communem, ac rectam, stupentibus cunctis, receperunt.

Acrescente quondam vini dolio, quod quatuor fere cados capiebat, jussit Joannes ut omnes qui ea in domo manebant, in cellam vinariam congregarentur, in orbemque ante dolium genuflexi, beatam Virginem obsecrarent (Salutationem angelicam recitando) ut eorum paupertatis miserta, ad pristinam bonitatem vinum restitueret: paruerunt, per triduum orationem repetentes, et mox vinum non modo meliorem ac suaviorem dulcedinem recuperavit, sed, quod beneficium auxit, multiplicatum etiam fuisse demonstravit eventus.

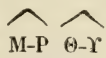
Alia naturæ vires excedentia, unica B. Virginis invocatione patravit Joannes, quæ, brevitati studens, relinquo: unum tantum placet commemorare remedium, quod ipse ad complures infirmos sanandos adhibuit: Romæ degens in ecclesia S. Mariæ in Porticu, quotiescunque ab infirmis vocabatur, eos primum, ut sese beatæ Virgini

commendarent, hortabatur; ac deinde eo oleo ungebatur, quod ante coelestem B. Mariæ imaginem in lampade ardebat. Vetus hæc olim fuit in Ecclesia consuetudo a Joanne nostro innovata, quæ devoti animi industria ac pietas, quantum Deo, beatæque Virgini esset accepta, innumera hoc modo patrata miracula comprobarunt. Nosque ipsi, qui a Patre nostro edocti, eodem, usque in præsens, ad infirmos accedentes, utimur remedio, testes sumus. Nec solum Romæ, sed et in alias civitates idem oleum mittentes, eadem ubique a beata Virgine concedi beneficia quotidie audimus.

Hæc tanta erga beatam Virginem devotio in Joannis animo in dies magis augebatur, quam usque ad extremam diem secum portans, eam habuit in infirmitatis mortisq. discrimine, maximum sui animi solatium, dolorumque levamen. Quoniam singulari, ac præcipuo munere in illo extremo agone, ab hac sua benignissima Parente, et liberalissima Domina, affectus sit, incertum reliquit specialis Joannis humilitas. Hoc unum manifestum fuit, majorem in illo, quam unquam antea animi alacritatem, vultus serenitatem, et quamdam totius corporis exultationem extremis vitæ diebus apparuisse. Frequenter repetebat moribundus senex Canticum illud a Simeone, quondam post visam a se cum puerulo Jesu Virginem Matrem dulcissime decantatum : *Nunc dimittis servum tuum, Domine*. Et euidam, ob devotionem interroganti, quidnam illi accidisset tantæ adeoque insolitæ lætitiæ causa, hæc solum reddidit verba : « O fili, si scires, si scires, » inquit. Verum Reginæ secretum servans, in pectoris arcano recondit.

Deinde extrema agens, dulcissima Jesu Mariæ-

que nomina continue invocabat; et illud insigne observatum est, etiam profundo sopore, seu gravissimo, ut inquirunt, lethargo oppressum, Mariam conclamare, aliasque preces, qua poterat exili et submissa voce recitare nunquam desiisse.

Obiti dierum et meritorum plenus die 9 Octobris, anno salutis 1609, ætatis suæ 69, ita fortasse divina disponente sapientia, ut infra hebdomadam festivam sanctissimi Rosarii beatæ Virginis Mariæ, ex hac vita decederet, qui devotissimus Mariæ cultor, nunquam ipsius Rosarium recitare intermiserat; qui in ecclesia beatæ Mariæ de Rosa primitias laborum suorum Virgini dicaverat; ibique maximis ab ea acceptis beneficiis, novæ congregationis beatæ Virginis, cujus recentis Rosarii radices complantarat : ut scilicet eo tempore, quo Mariæ Rosaria ubique terrarum solemniter celebrabantur, ad paradisi Rosaria novus hic immortalium rosarum cultor ascenderet. Eo defuncto, cum ejus effigenda esset imago, plurimorum opinio eo ivit, ut propter singularem erga Deiparam religionem, cum nomine quod radiosus in sentulo manu teneret, effingeretur. Ejus Vitam admirandam scripsit P. Cæsar Franciottus, ejus discipulus et socius, vir ab editis ingenii monumentis clarus, et non minus doctrina quam pietate celeberrimus : et post hunc eandem litteris consignarunt Pater Joseph Bonafides, et pater Franciscus Marraccius nostræ congregationis; necnon doctor Ludovicus Centoflorinus, causarum in Romana curia advocatus : ex quibus, et ex processibus pro ejusdem beatificatione, apostolica auctoritate factis, hæc quæ diximus, mutuati sumus.

CAPUT XLI.

De Camillo de Lellis, Ordinis Clericorum Regularium infirmis ministrantium fundatore.

Camillus de Lellis Italus Bocchianicensis, religionis Clericorum Regularium ministrantium infirmis fundator, multus erat in sanctorum invocatione; sed nominatim beatissimæ Virginis, quam peculiari semper cultu prosequabatur; et cui Rosarium quotidie tanta cura recitabat, ut prius lectum ascendere, nisi eo decurso, nunquam posset. Reversus aliquando a sancta æde Lauretana, dum fratribus suis Genuæ fasciculum Rosariorum distribueret, adfuit inter alios sacerdos quidam, ut unum quoque acciperet. Quem intuens Camillus : « Nec tu, inquit, habes Rosarium? » Illoque respondente, non habere; tum ipse exiguam ejus devotionem ammiratus : « Sacerdos, inquit, sine Rosario! Deus honori tuo consulat. » Simpliciter ac rudiores fratres instruens, eos in orationis ariditate ad sanctissimæ Virginis Rosarium recitandum hortabatur; illudque ultima infirmitate detentus, ad lecti cervical secum habere ac retinere semper voluit. Anno 1575, qui erat annus jubilæi, 2 Februarii, die sacratissimo

Purificationis B. Mariæ semper Virginis, anno ætatis suæ 65, ejusdem sanctissimæ Virginis inventu et patrocinio, ad Deum conversus est. Ex qua die ad extremum vitæ suæ tempus non meminit, neque per Dei gratiam sibi conscius unquam fuit, ullum se lethiferum peccatum (quod quidem cognoscere potuerit) commisisse.

In festivitate Assumptionis sanctissimæ Dei Genitricis cœlitus inspiratum, fundandæ suæ congregationis propositum concepit : in die Nativitatis ipsiusmet initium ei dedit, et in festo Conceptionis solemnem cum sociis professionem fecit. Ad sanctam ædem Lauretanam se contulit, ut ibi beatissimæ Virginis, ob expertum ejus favorem in obtinenda professione, gratias quantas posset maximas ageret.

Anno 1585, cum Camillus in sancti Jacobi nosocomio esset præfectus domus, Romæ exortus est contra satellites tumultus populi, et quia duo illorum satellitum intra nosocomium fuga evaserant,

seque et suam salutem Camillo commendaverant, ipse, eorum miseratione motus, illos in cellam quamdam lignariam abductos, abscondit, et fascibus lignisque operuit. Quod populus paulo post rescians, magno agmine ad nosocomii portam accurrit, et strictis gladiis dictos satellites ad necem deposcit: quibus occurrens Camillus, summa vi precum institit, ut hos duos pauperes et insonites, qui in domum Dei, et ad misericordiae locum confugerant, salvos vellent: sed illis in perverso proposito obstinatis, nesciens Camillus quid ultra faceret, abscessit, et se in parvam S. Jacobi aediculam includens, coram sanctissimæ Virginis altari procidit in genua, precatusque est multis cum lacrymis, et ex toto intimi cordis affectu, ne permitteret ejusmodi in hac domo committi homicidium, maximaque in eam facta fiducia, visus est demum sibi de illorum salute et liberatione a mortis periculo certus esse. Unde foras denuo contra multitudinem egressus, tanta illam vehementia, ut sanguini parceret, exoravit; præsertim sanctissima Virgine gratiam ejus ori, atque sermonibus, et lacrymas oculis effundente, ut eos tandem flexerit, mitesque reddiderit.

Postremis vitæ suæ diebus, petiit a confessario sibi picturam quamdam hac figura procurari; nempe, Christi in cruce morientis, cum duobus angelis, uno ad dextram, altero ad sinistram, tenentibus manu calicem aureum, qui sanguinem e vulneribus Jesu exciperent, cum aliis duobus angelis ad singula latera, qui sanguinis calicem Patri æterno offerrent, in remissionem peccatorum ipsius Camilli. Ad pedem vero crucis, dextrorsum cupiebat depingi beatissimam Virginem, pro ipso deprecantem. Qua ad eum allata figura, ipse eam

contemplans, advertensque pictorem rogatu, impulsuque confessarii sui, etiam appinxisse ipsum Camillum, flexis genibus inter Dominam nostram et crucem, velut expectandum, ut aliquam pretiosi sanguinis guttulam in se instillaret, atque ex ejus ore prodeuntes has voces: « Parce famulo tuo, quem pretioso sanguine redemisti; » ipse, inquam, hæc advertens, dixit: « Nosti, Domine, hanc non fuisse inventionem meam (quod scilicet depictus fuerit cum his in ore vocibus), sed cum Deus ita voluerit, id erit signum, tanto mihi amplius sperandum esse in sua erga me misericordia. » Deinde ad beatam Virginem Mariam se convertens, dixit: « Age, Mater sanctissima, impetra mihi a Filio tuo gratiam, ut libenter quidlibet mali patiar; et si hoc non sufficit, addat et alia. » Postmodum eadem pictura eo loco affigi jussa, unde eam semper videre posset, stabat continuo defixis in eam oculis meditabundus. Eandem cum sibi in manus porrigi mandasset, expressas in ea sanctas imagines singulatim exoseulans, hisce verbis prædulcibus ad eas usus est; ad Crucifixum quidem: « Domine, ego tibi hanc animam commendo, quam pretioso sanguine tuo redemisti. » Ad Dominam vero: « Ah! Mater pietatis, per eam te constantiam rogo, quam sub cruce stans præstitisti, dum sanctissimum tuum Filium, et crucifixum intuereris, et mortuum; impetra mihi hanc gratiam, ut salva fiat anima mea. »

Cum jamjam esset moriturus, dato signo ad Ave, Maria, tametsi ejus lingua adeo esset exsueca et sicca, ut eam movere vix posset, tamen beatam Virginem distincte salutavit. Excessit autem 14 Julii, anno 1614, ætatis 63.

CAPUT XLII.

De Maria Victoria Genuensi, Ordinis Annuntiationis beatæ Mariæ Virginis fundatrice.

Maria Victoria Fornera, Genuensis, genere ac pietate illustris, a teneris pueritiæ annis colendæ Virgini fuit addictissima. Hæc nubilem jam ætatem Christo copulandi inter sacras virgines diu cupida, tandem, parentum vi, matrimonio adnexa, religiosa spe dimovetur; enimvero piissimam mentem nec in conjugio dimisit. Sobolem enixa, statim Deiparenti Virgini dedicabat. Quinto ætatis lustro conjugis excessu quinque pignoribus una relicta, Virginis tutelæ se, liberosque ante ipsius effigiem provoluta, continuo subjecit. Cui diva Virgo sese conspicuam dedens, eam sacri Ordinis sibi specialiter dicati institutricem fore, et filios, filiasque monasticam debere vitam profiteri prædixit. Ex eo tempore castitatem devovit, aureæ et sericæ vestibus renuntiavit; parentum consuetudini, rebusque humanis suprema dixit: mox capillamentum amputavit, totius vitæ acta recognovit, lustravitque, simul severioribus vivendi

rationibus animum intendit. Mentem in assiduas laxavit preces, nec Virginis Officium, aut coronam (quæ humi dejecta quotidie recitabat) semel omisit. Ejusque in Virginem affectus causa, Mariæ sibi nomen fecit, cum antea Victoriæ tantum nomen vocaretur.

Porro simul ac omnem sobolem religionibus intulit, ipsa mulierum congregationem, sub Annuntiationis titulo moliri cœpit. Initiis, aversum his habuit Genuensem pontificem, Horatium Spinolam, a quo (nam res factu ardua omnino apparebat) jussa similibus machinamentis animum exuere. Verum paulo post precibus piisque nuncupationibus ac lacrymis acquisito adversario, propositæ moli operari adorsa; constitutionibus primum, regulisque conficiendis religiosum virum, e societate Jesu, quem sibi in conscientiam delegerat, præposuit, quas nonis Augusti, die divæ Virgini ad Nives sacro, Pontifex Maximus ratas stabilesque censuit.

Exinde quatuor ex suo sexu assumptis, per archiepiscopum loci, Horatium Spinolam habitu religionis induuntur; candido quidem interius, cum pallio et scapulari cæruleo. Omnes Mariæ nomen propriis præposuere, qui ritus exinde perpetuavit.

Tempore suæ probationis in die Virgini Annuntiatæ sacro, supernaturalibus quamplurimis donis affecta est: tunc discernendorum spirituum sensum, tunc vaticinandi in futuris facultatem, tunc, alia multa beneficia e coelo in munus accepit. Septimo Idus Septembris anni 1605, in virgineæ Nativitatis pervigilio, vota sua nuncupavit; hilaris, cum ob superatas difficultates, tum maxime ob congregationem suam totam virgineis sub signis collectam. Sana, seu infirma, multa semper Dei-

paræ sibi beneficia apparitionesque numeravit, crebriora vero ante nonum a suo excessu annum.

Tandem, sacrosanctis nominibus Jesu et Mariæ, identidem respirans, supremæ necessitati jus exsolvit, ad annum salutis 1616, xvii Kalend. Octobris, post illibatos Deiparæ natales octavo die. Ordo sane, quem Maria Victoria Fornera, sub Annuntiatæ Virginis titulo excitavit, diversus est ab alio ejusdem tituli, per Joannam reginam Galliæ, ut cap. 50 diximus, excitato; ab eoque in multis, quæ tum vivendi, tum vestiendi rationes pertinent, discordat; ut videre est apud Hilarionem de Costa in *Elogiis et Vitis mulierum illustrium nostri temporis*, editis Parisiis, anno 1630: ad quem destino lectorem.

CAPUT XLIII.

De Francisco de Sales, Ordinis monialium Visitationis beatæ Mariæ Virginis fundatore.

Eximie sanctitatis vir Franciscus de Sales, episcopus et princeps Gebennensis, Ordinis monialium Visitationis beatæ Mariæ Virginis fundator, in omni vita eximie coluit Deiparam. Ejus ope a gravissima desperationis tentatione liber fuit, et a morbo regio, ab hac animi molestia procedente, quæ etiam in corpus virus suum exercuerat.

Anno salutis 1593, sodalitatem Anicii erexit, quam nomine Conceptionis beatæ Virginis Mariæ vocari voluit, quia intemerata sacratissimæque illa Virgo Salvatoris nostri Genitrix, absque originalis peccati labe concepta, jugiter orat pro populo, intervenit pro clero, intercedit pro devoto femineo sexu, subvenit oppressis, hæreticorum et infidelium conatus reprimat, bonosque omnes a malis liberat. Eo ipso die, quo in episcopum consecratus est, qui fuit 8 Decembris, anno 1602, vidit, visione non imaginaria, sed intellectuali, sanctissimam Trinitatem ea in animo suo operantem, quæ ab episcopis exterius fiebant: vidit super hæc, beatissimam Virginem assistentem sibi, et in singularem suam protectionem sese assumentem: qua majestate circumfusus, tam insolito rubore mutavit faciem, ut veluti toto vultu radiare videretur.

Quotidie Rosarium ejusdem sub vesperam recitabat, idque ex voto, cui nunquam defuit, totis quadraginta annis. Crebras ad Deiparam dirigebat orationes jaculatorias, super eas quas ad Deum, sanctos angelos, divosque suos tutelares ejaculabatur.

Festo Nativitatis beatæ Mariæ Virginis, sexto Idus Septembris, dum solemniter in collegiata æde Aniciensi celebraret, ecce per rimam magnæ fenestræ vitreæ, quæ in choro ad epistolæ partem erat, ingressa est candidissima columba; quæ postquam aliquantulum per totam ædem volitavit, super humerum episcopi in throno sedentis, in quo sculpta est arbor Jessea, et in ejus sic sedentis gremio requievit, ubi ab assistentibus capta est: stupentibus omnibus et dicentibus: « Sanctus est episcopus noster,

et vere sanctus: » quam sane opinionem diu conceptam, continuus et non interruptis virtutum actibus confirmabat. Celebratis Vesperis in laudes sacratissimæ Virginis, arrepta columbæ occasione, eam esse columbam Dei inquires, et amicam illam, cujus vox dulcis, et facies decora, totamque pulchram et formosam absque macula, tam abunde, suaviter, et pie effusus est, ut visus sit vere columbæ illius habere vocem, quæ lacte est lota, et residet juxta fluentia plenissima.

Elapsis decem ab hoc eventu mirabili diebus, ad primi lapidis jactum pro Visitationis beatæ Mariæ templo, celebravit etiam solemniter, sub potentissimis musicorum choris, et sorores omnes communicavit. Tum, finita Missa, benedixit lapidem, formati cultello quatuor crucibus ad quatuor angulos: in eo autem hæc capitalibus Romanis characteribus sculpta erant: Deo Opt. Max. Jesu Christo, sanctissimæ Matri Virgini Mariæ visitanti, Carolo Emmanuele Sabaudia, Henrico Gebennensi ducibus, anno 1614, die 18 Septembris, Margaride infante Sabaudia, vidua ducis Mantuæ protectrice, Francisco episcopo, congregationi sororum Oblatarum Visitationis devotioni sacrum. Plausit ad jactum lapidis pia turba, et toti congregationi felix faustumque omen acclamatum est.

Octavo Kalendas Aprilis, quo die Incarnationis Dominicæ stupendum mysterium, sub Annuntiatione beatissimæ Virginis Mariæ nomine Ecclesia celebrat, e concione in ecclesia collegiali habitare, sub vesperum, recitandi Rosarii causa solus in cubiculo relinqui voluit; cumque recitasset, circa tantum mysterium ad cubitale suum precatorium, ante Crucifixi effigiem meditabundus in genua procubuit, et ecce post aliquot momenta decidit in eum sub visibili specie Spiritus sanctus, igneus scilicet globus, in multas flammulas mox diffusus, quibus hinc et inde sursum et deorsum opertus, circumtectus salubri vicicumburio, et innoxius

ignibus exagitatus est : ut autem cecidit glans illa igniaria, statim ipse exiguo pavore apprehensum se sensit, quem tamen mox deposuit, et tanta cœlestis amoris dulcedine est imbutus, ut desint verba humano ori, quibus exprimi possit.

Monialibus Visitationis beatæ Virginis Anicii a se fundatis, constitutiones conscripsit et construxit, quibus eas ad canendum hymnum dolorum beatæ Virginis, et Litanias post Completorium, atque ad jejunandum in festorum ejus pervigiis obligari voluit. Ex multis vero rationum momentis, apud sanctam Sedem supplicavit, uti sorores ad recitationem precum Horariarum canonicarum, quod magnum Officium appellatur, minime tenerentur; sed Officium parvum beatissimæ Virginis Mariæ in choro, serio, graviter, lente, devote ac religiose, quotidie, ut antea solebant, recitando, ab alia Officii recitandi obligatione liberæ et exemptæ remanerent, quod postea summus Pontifex benigne indulxit, et rationum præcipuæ fuerunt istæ : Quia, cum mulieres, ut plurimum, Latinum eloquium ignorent, maxime vero in Gallicis regionibus, parum interest, quod ad earum ædificationem et consolationem spiritalem attinet, sive unum sive aliud Officium recitent, dummodo rite ac devote recitent. Ut autem rite ac devote Officium recitent, multum interest, ut semper idem Officium recitent : clarius enim et distinctius et certius illud pronuntiant, quod tam sæpe pronuntiare consueverunt : neque totam suam attentionem in recta lectione et pronuntiatione ponunt, ut facere illis necesse est, quando quotidie nova ac inusitata legenda sunt. Hoc autem maxime locum habet in Gallicis regionibus, in quibus non solum ineptissimam, sed ridiculam plane habent Latini sermonis pronuntiationem; ita ut plerumque, qui in aliis monialium monasteriis Officia audiunt, vix ac ne vix quidem risum tenere possint, nisi potius rubore perfundantur. Quare, quando Officium idem recitabunt, facilius et accuratius id præstabunt, et ad cantum poterunt devotionem et attentionem interiorum in Deum attollere. Ac quidem sorores Visitationis tam devote, punctuatim, et graviter Horas illas beatissimæ Virginis, quantumvis breves, pronuntiant et cantant, ut non minoris spatium temporis illis recitandis impendant, quam soleant moniales aliæ in Officio magno cantando. Et quemadmodum (inquietabat magnus præsul ad summum Pontificem) Ecclesia unum diem singulis fere hebdomadis destinavit cultui beatissimæ Virginis, ita nihil indecorum, nihil insuave fecerit tua Sanctitas, si

unum ordinem, maxime mulierum, quotidianis illius Christi Domini, ac totius Christianismi Matris laudibus publice cantandis, destinaverit : imo potius rem, et Christo, et Matri, et omnibus eorum devotis gratissimam præstiterit. Denique pleræque virgines et etiam viduæ profectionis ætatis vix Officium magnum usquam exacte addiscunt, quæ propterea ab ingressu religionum ut plurimum arcentur; quibus etiam commodum accidet, si religio Visitationis beatissimæ Virginis deinceps non teneatur ad aliud Officium, quam ad parvum rite recitandum : sic enim fiet, ut possint omnes, pariter senes cum junioribus, laudare nomen Domini. His rationibus adductus fuit Salesius, ad peculiarem illum libellum supplicem apostolicæ Sedi porrigendum.

Lauretanam Virginis ædem non semel visitavit : ad divam Virginem Montis Regalis, miraculis claram, peregrinatus est, et ad divæ Virginis Mariæ Tononensis ecclesiam Anicio pedes ivit. Præter dies jejunii ab Ecclesia statutos, jejunabat omnibus vigiliis festorum beatæ Virginis Mariæ, itemque diebus Veneris et Sabbati, Catechismum, quo nihil magis toti reipublicæ salutare, in collegiali beatæ Virginis Mariæ ecclesia primum instituit : verum quia Dominica visa fuit commodior, institutum transtulit, deditque ipse initium operi in sacello D. Josephi, sub invocatione autem sanctissimi nominis Jesu, beatissimæ Mariæ Virginis, sponsique castissimi divi Josephi erectio fuit.

Spiritum Deo reddidit die 28 Decembris, anno salutis 1622, ætatis suæ 56, et pontificatus 20 ; eumque adhuc in humanis degentem, sanctissima Virgo Deipara sancti nomine compellavit.

Cum enim Maria Sylvia Lugdunensis, a suis parentibus sollicitaretur ad nuptias, a quibus alienissimum habebat animum, mane aliquando in ædem Capuccinorum se contulit : ibique ingens, quo flagrabat conservandæ virginitatis desiderium, Jesu Christo, et ejus Matri commendavit. Non multo post temporis interjecto spatio, ecce lux magna circumfulsit; apparuitque ei augustissima cœli Regina, divis stipata duabus Maria Magdalena et Catharina Senensi, hisque eam verbis allocuta est : « Macte animo, filia; brevi in meum Visitationis intrabis Ordinem, et sancti manibus habitum accipies. » Valuit oraculum : nam continuo, consilia illa, quibus ad matrimonium destinabatur, evanuerunt; et oblata superiori Matri admissa est, et sancti (id est Francisci Salesii episcopi, et principis Gebennensis) manibus habitum religionis accepit.

CAPUT XLIV.

De Josepho Calasantio, Ordinis Clericorum Regularium, pauperum Matris Dei Scholarum piarum fundatore.

Josephus Calasantius, alias a Matre Dei, ex regno Aragoniæ, Ordinem Clericorum Regularium, sub

titulo pauperum Matris Dei Scholarum piarum, magno cum pueritiæ emolumento, et Christiani

orbis fructu, ob pietatis disciplinam, et literarum eruditionem, his nostris temporibus instituit. Cujus singulare erga beatam Virginem cultus et venerationis studium testantur indita supradicto Ordini, sibi a Matre Dei appellatio, arctioris temperantiæ lege in ejusdem festorum pervigiis indicta jejunia, precandi præscripta formula qua illius in honorem continentur Litanie, Psalmi, necnon antiphonæ, quæ nomen, Maria, initialibus litteris referunt, singulis diebus ab ejusdem Ordinis religiosi (ut olim Joscioni monacho solemne fuit) usurpanda : denique religionis universæ radiis un-

dique præfulgens stemma, signumque in quo compendiarie notæ Græcæ et Latine, Maria Mater Dei, corona, cruceque addita, apparent. Multa alia quidem hac de re dicenda hoc loco suppeterent; sed quoniam humillimus ac modestissimus Pater adhuc in vivis est, annum agens, quo hæc typis committuntur, quintum supra octogesimum; ideo, ne quid auribus dare velle videar, et ut Ecclesiæ sanctæ vestigiis inhæream, quæ laudat post mortem, magnificat post consummationem, nihil amplius de eo dicam.

LAUS DEO, DEIPARÆQUE VIRGINI.

VIII. --- HEROIDES MARIANÆ,

SEU

DE ILLUSTRUM FEMINARUM PRINCIPUM IN MARIAM DEIPARAM VIRGINEM PIETATE.

LIBER UNUS

EX PROBATA GRAVIBUSQUE AUCTORIBUS COLLECTUS,

A P. HIPPOLYTO MARRACCIO.

MARIÆ DEIPARÆ VIRGINI,

Heroidum clarissimæ, dignissimæ, incomparabili, robore, virtute, strenuitate præstantissimæ, ab omni nævo intactæ, ad incomprehensibile Incarnationis mysterium, ex millibus seminarum a Deo electæ, parentum Reparatrici, posterorum Vivificatrici, totius naturæ Innovatrici, ipsis cælorum Virtutibus tremendæ, infinitis honorum vocabulis dignæ, hominum et angelorum choris laudandæ;

Cujus amplitudo laudatoribus omnibus angustias creat, cujus beneficia in omnes homines nec momento cessant, ex cujus patrocinio animarum et corporum salus continuo ebullit;

Quæ ad reparandum genus humanum Deo inservit; quæ viventi in nobis peccato mortem, et morienti animæ vitam conciliavit; quæ cælestia cum terrestribus nexu quodam concordie junxit; quæ inglorium genus humanum gloriosum effecit;

Quæ denique magnifico gratiæ, sanctitatis, et virtutum suarum jubare heroidum omnium claritatem minoravit, et non vane, aut fabulose fictum, sed Christum, ab humana divinaque natura heroem verissimum virginitate integra genuit:

Has Heroides Marianas seu de illustrium seminarum principum in eam pietate, quale quale Opusculum, quod ipsa dignante, simulque juvante, e probatis gravibusque auctoribus collegit, ut tenuitatis suæ tributum, ac debiti obsequii monumentum, venerabundus offert, referique, indignus servulus Hippolytus MARRACCIO.

LECTORI.

Vulgaris, et forsan veritati consona opinio est, Lector humanissime, mulieres magis devotas, et pietati addictas viris esse. Hinc Ecclesia in certa antiphona, quam desumpsit ex Augustino sermone 18, de Sanctis, femineum sexum appellat devotum: estque probabilis sententia theologorum plures feminas salvandas, quam viros: non tantum quod ex aliquo errore naturæ, quæ ad imperfectiora producenda magis est proclivis, major sit illarum numerus; verum quod ob affectus teneritudinem pronior sit illæ sexus ad pietatem, Deoque debitum cultum exhibendum. Mulierum autem pietas et devotio, cum ab initio nascentis Ecclesiæ in omnibus religionis ac divini cultus operibus apparuerit, maxime tamen semper eluxit in Maria Deipara Virgine (quæ mulierum omnium eximium decus atque ornamentum est) colenda, amanda, laudanda. Dei enim Mater augustissima speciali quodam jure omnium dilectionem

affectumque sibi vindicavit, dum earum genus, gravi prius ignominia in Eva damnatum, non solum ab opprobrio liberavit, ac suo nitore restituit, sed majori ampliorique, quam antea esset, honore et gloria in Filio cumulavit. Et certe, si mulieres omnes, quæ Mariana pietate hactenus emicuerunt, essent vel solo nomine recensendæ, nullus omnino statui posset recensitioni finis. Ex his tamen nonnullas, a probatæ notæ scriptoribus celebratas, quæ ad meæ cognitionis notitiam legendo pervenerunt, nempe imperatrices, reginas, aliasque mundanæ dignitatis titulis insignes, quas heroidum, seu feminarum principum nomine indigito, pro communi bono publici juris facere constitui, ut ad imitandum omnibus, ceu vivæ ideæ, inserviant, sintque cunctis Marianæ pietatis, exemplo suo, ductrices ac doctrices. Et quamvis divus Paulus Ep. I ad Timotheum cap. II, mulieres publice docere non permittat, eo quod earum prima (ut inquit Chrysostomus) edocuit quandoque virum, et omnia subvertit : quæ tamen in hoc opere adducuntur, publice docere nullo sunt pacto prohibendæ, cum exemplo doceant, et Marianam pietatem doceant, quam qui perfecte didicerunt, inter veræ sapientiæ candidatos possunt jure meritoque numerari. Nec ab his sapientissimis Marianæ pietatis exemplo doctricibus, ad omnium documentum in hoc opere productis, erubescere debent viri, utpote natura mulieribus superiores, eandem Marianam pietatem addiscere, ut eam æmulentur, et paribus operibus expriment : cum Socrates, quamvis celebris philosophus, a Diotima muliere multa se didicisse fassus sit : Apollo, vir alioquin eloquens, et in divinis Scripturis explicandis potens, a Priscilla femina fuerit edoctus : et Theodosius Augustus Junior, quamdiu Pulcheriam sororem magistram habuit, prospere ac feliciter Romani imperii habenas administraverit. Et quidem, si apum et formicarum discipulos nos constituit Spiritus sanctus, dum Proverbiorum capite VI, dixit : *Vade ad formicam, et considera vias ejus, et discite sapientiam*, itemque : *Vade ad apem, et discite quomodo operaria est, operationemque quam venerabilem facit* : cur feminas principes in Mariana pietate addiscenda magistras habere erubescamus ? Harum igitur heroidum, quæ beatæ Virginis mundi Reginæ tam devote servierunt, et tot ac tanta (ut videbimus) sui singularis affectus ac dilectionis erga illam mundo monumenta reliquerunt, vias æmulantes, earumque in Deipara colenda studia, consimilibus et ipsi studiis, quoad fieri potest, exprimentes, simus hic in terris, ut illæ exstiterunt, Deiparæ Virginis obsequiis incessabili quadam operosaque devotione intenti, ut post absolutum mortalis vitæ cursum, una cum illis, omnibusque magnam Dei Matrem serio colentibus, facilem beatumque ad cœlestem gloriam transitum mereamur.

Vale interim, mi Lector, et labore hoc cum incolumitate fructuere.

HEROIDES MARIANÆ.

CAPUT PRIMUM.

De Ada Avesnensi principe : Adela Flandriæ comitissa : Adelacia Siciliæ comitissa : Adelheide imperatrice : Adeligida Pinerolii comitissa : Agnete Hungariæ regina : Aiglantina Vindocinensi comitissa : Aleide Nivernensi comitissa : Almodia Barcinonensi comitissa : Amalasuenta Italiæ regina : Amelberga Tempsecæ principe : Amicia Devonix comitissa : Angela Bohemiæ principe : Angelina Civitellæ comitissa : Anna Catharina Austriæ archiducissa : Anna Columna Barberina : Anna Commena imperatrice : Anna Galliæ regina : Anna Hispaniarum regina : Anna Julia Sanarini domina : Anna Maria Austriæ archiducissa : Anna Maria Bavariæ ducissa : Anna Paternianæ ducissa : Anna Poloniæ regina : Anna S. Angeli comitissa : Antonia Guisix ducissa : Antonia de Orleans : Aquilina Castri Gondiani domina atque Athanasia Æginea.

§ I. — De Ada Avesnensi principe.

Ada Avesnensis in Hannonia princeps, augustissimam Dei Matrem summo cordis affectu coluit. Inter alia autem pietatis suæ erga Deiparam Virginem officia, eidem Deiparæ Virginis singulis diebus Salutationem angelicam sexagesies replicabat ; et vices quidem prostrata, vices genibus flexis, vicesque stando, aut in ecclesia, aut in cubiculo, aut in aliquo loco secreto. Porro eremita quidam in silva proxima, quæ Brucheroto vocatur, commaneus solitarius, vidit (sicut ipse referebat) non

dormiendo, sed vigilando, media die sanctam Dei Genitricem Mariam in cœlo instar Reginæ præcelso throno residentem, et duas sanctas, Waldetrudem videlicet et Aldegundem pedibus ejus se prosternentes, et de Theodorico Avesnensi, qui ecclesias earum combusserat, ultionem postulantes. Cumque vehementer conquerentes, acrius justitiam ex peterent, sancta Virgo sic eis respondebat : « Parcite, quæso, mihi que nolite esse molestæ, quia nolo a præsens eum gravare : uxor enim ejus domina A-la quoddam servitium mihi facit, quo me sibi sic fa-

miliarem astringit, ut nec ipsi, nec marito ejus pati possim aliquid inferri gravaminis. » Cumque sanctæ illæ requirerent, quod esset illud servitium, respondebat : « Angelicam illam Salutationem, quæ in terris principium mihi lætitiæ exstitit, singulis diebus mihi sexagesies replicat : et vices quidem prostrata, vices genibus flexis, vices autem stando, aut in ecclesia, aut in cubiculo, aut in aliquo loco secreto. » Cum vero adhuc illæ sanctæ instantius multa replicantes sese vindicari importune exigent, tandem sancta Virgo sic eis respondit : « Rogo ut mihi ad præsens de hac ultione inducias detis, et ego promitto vobis, quod veniet tempus, quando de eo justitiam vobis faciam, et contra D. Adam nihil delinquam. » Consanguinei vero ejusdem Theodorici, contristati quod de conjuge sua prolem non haberet, consanguinitatis linea quarta eos propinquos esse, coram Odone episcopo Camera-censi, qui abbas fuerat Sancti Martini Tornaci, accusaverunt; et die statuta jurejurando confirmarunt; sicque ecclesiastico judicio, cum jam plusquam viginti annis simul mansissent, conjugium illud dissolvi fecerunt. Vix autem dimidius annus transierat, et ecce præfatus Theodoricus in silvam venatum pergens, ab Isaac de Barlemonte insidiis circumventus occiditur, et ad cœnobium Lessiense, quod ædificaverat relatus, in Capitolio ante sedem abbatis sepelitur. Tuncque vulgatum est verum fuisse, quod solitarius se audisse dixerat, beatam Mariam promittentem, quia eas vindicaret, et contra D. Adam jam ab ipso separatam nihil delinqueret. Eadem vero domina a marito disjuncta, continuo relicta sæculari pompa, ad cœnobium, quod cum viro suo construxerat, abiit, nec tamen ex toto proprietatem dimisit, sed ædificata juxta ecclesiam sibi domo lapidea, nolens gravare monasterium, de redditibus suis usque ad finem vitæ vixit. In tantum vero id quod diximus, disseminatum est, ut etiam Gosceguinus, qui Theodorico successit, easdem salutationes sanctæ Mariæ quotidie replicaret, militibusque suis eas dicere suaderet. Quamobrem, et ipse, licet multa mala fecerit, tamen bono fine vitam terminavit; nam sentiens se valida ægritudine laborare, in eodem cœnobio monachus factus, sicque defunctus, juxta avunculum suum in Capitolio est sepultus. Vivebat Ada anno Dominicæ Incarnationis 1100.

§ II. — De Adela Flandriæ comitissa.

Adela, aliis Adelbais, Flandriæ comitissa, Roberti Gallorum regis filia, et Balduini Lilani Flandriæ comitis uxor, cum erga augustissimam Virginem Dei Matrem esset obsequentissimæ voluntatis, templum et monasterium, imo oppidum Messinense in ejus honorem hac occasione fundavit. Messinis Flandriæ oppidum est, tribus Insula leucis dissitum. Hic loci Virginis Deiparæ singularis cultus principium suum habet a tribus virginibus, quæ ut rusticæ fuerint, amazones tamen fuere, ut quæ c

prælio, quod eis cum viris militaribus fuit, sine vulnere discessere victrices. Rem memoro, qualem, ni fallor, orbis non vidit universus, ex quo gentes esse cœperunt. Exiere simul cum pecoribus in campum puellæ tres daturæ pascua animalibus. Rusticanæ quod fuerint, et agresti in casa educate, virtus non horret, quod sub sordido palliolo non raro securior est. Vide, lector, virtutem, et stupe; vide præliandi morem, et imitare. Apertus campus est, puellæ non nisi tres: tenera ac timida ætas, ac sexus, nec ulla sperantur auxilia. Superveniunt hostes, et quia milites sunt, ad multos passus conspecti jam metum incutiant, qui etiam in constantem virum, nedum feminam cadere possit. Hi viciniore facti, prælium puellis indicunt, in quo, quia nec ipsi quidem puellas vellent esse timidas, ponere jubent metum, ut qui non vitam, sed honorem tantum ablaturi advenissent, tres Martes contra totidem Veneres. Stupuerunt puellæ, ut quæ tam crassos amores nunquam vidissent, quantumvis rusticæ essent: et jam cum militibus ipsas urbes odisse cœperunt, in quibus plebs tam inconcinne rusticaretur. Dixere, quæ virgines debent, solentque: irent sane si viri essent ad viros, si milites ad castra. Huic bello, quod ipsi pararent, nullam esse salutem, nec pacem accepturas, quam ipsi offerrent. Honorem si desiderarent, apud viros quærerent, et honori feminarum ipsis non profuturo, desinerent insidiari: ubi vim illaturi essent, et e militibus futuri lenones, prospecturos e pago amicos, et præstus audibus suasuros fugam. Circumspexere parumper milites, num quæ Penthesilea hæc jactaret, auxilia essent metuenda: at ubi vacuum hominibus campum videre, et neminem, qui sive victas laudaret, sive vituperare posset victores, agrestius deditionem urgent. Illæ majore verecundia resistere, ut homines non adessent, quos metuerent, Deum tamen non abesse, et angelos, quibus spectaculo futuri essent: « Is, inquebat una, totus oculus est, cavete: et si clamaverimus, etiam audiet, quia totus auris est. Quod si tam martios geritis spiritus, ut nec superos, nec ipsum, qui tam iniqua punit prælia, timeatis Deum, inducias saltem exigas concedite viri feminis. » Peroravit virginea eloquentia, et vel ab invitis extorsit petitas inducias. Itaque tres cœlo dilectæ Charites, in genua provolutæ cœlum suspiciunt, tum Reginam cœli, et innocentæ suæ testem, et tanto in periculo patronam invocant. Ipsa, quæ testis in cœlo fidelis esset, videret quæ in totius cœli conspectu jamjam facturi essent hostes, a quibus vix pauca induciarum momenta impetrassent; cœli Regina, terræque Domina cum sit, auxilium porrigere afflictis posse; Regina virginum cum sit, virginibus etiam debere: ad adjuvandum itaque festinaret, ni confundi vellet spem in se sperantium: et eas perire, cum quibus multorum spem perire necesse esset. Hucusque in subitis casibus remedium unicumque apud omnes fuisse creditum, interpellasse Reginam virginum.

Quod si ipsæ, quæ virgines essent, negligerentur, creditum posthac iri, neque Deo, neque Matri amplius ea in æstimatione esse agrestes, et pastoritias animas, quæ fuissent, quando primi necdum notum in Judæa Deum salutarunt pastores. Se quoque pastoritiam agere vitam et opera, et numero illis pares, innocentia certe non inferiores, paria mereri posse. Si præterirentur, non probaturos angelos Reginæ suæ novum factum; miraturas virgines, quotquot inter sidera cælo insertæ micant, quæ nunquam eam in similibus periculis frustra invocassent. Jamque finem non profuturæ orationis ægre expectabant milites, cum ecce postulatam in tempore auxilium.

Quid expectas, lector? Fulmina, quæ Maria Tonantis Mater mittat? Non solet: quando et ipsi quædoque Filio fulmen extorquet. An dæmones, qui impios abripiant? Vellent, si possent. Intellige, lector, et mitissima cæli Reginæ consilia mirare. Quis crederet sic futurum bene puellis, ut militibus esset non male? Ne te ulterius detineam, neve negligas tantum portentum, ipsas puellas intueri: et ecce, ut sensim, et sine sensu, dehiscente sub pedibus cespitem orantes in gremium suum recipiat! Jam cingulo tenus demersæ sunt, jamque non nisi capita, et summæ precantium manus cum humeris eminent, jam ipsa subsidunt capita sic coeunte cespitem, ut mutasse vices elementa credas, quando aliqua aqua demersas recipere nequivisset. Nec deficit timor et quidem salutaris qui milites plecteret, quibus beata Virgo insontes eo malo subtraxit, quo ipsi santes abstrahi debuissent: etenim, et ipsi sanioribus consiliis hoc portento imbuti, quæsiere pœnitentiæ locum inter feras, feritatis suæ simul et fœditatis pœnas daturi. Relicta itaque apud vicinos totius eventus memoria, silvas petiere, atque ex militibus facti eremitæ dignos fecere fructus pœnitentiæ.

Interea quidam Balduini Flandriæ comitis coquus, cui Landrico nomen fuit, jamdudum regio morbo afflicta, dormiens a nescio quo monitus fuit, in silva tanti mali remedium fore: ductusque interno, quem superi indiderant, instinctu, ad hunc, de quo dixi, locum, ubi cum vix parum viridi sub cespitem obdormivisset, repente evigilans abiisse malum sensit, et nullum ibi pietatis vestigium conspicatus, quærere institit apud vicinos. Ex quibus ubi intellexit haberi traditione perantiqua, defensas a Virgine Deipara tres virgines, quas terra absorbuisset, redux in Galliam Adelæ comitissæ Patronæ suæ, quæ expertus esset ipse, quæque ex aliis intellexisset, retulit. Adeia vero confestim e Gallia in Flandriam profleiscitur, atque ubi, quæ famulus retulit, ab indigenis confirmata sunt, submoto reverenter cespitem terræ aliquantulum erui jubet, et (quæ superum est providentia) capita virginum cum humeris, et summis manibus conspicunt: et remota demum caute omni gleba, eo prorsus situ gestuque virginum cadavera reperiunt, quo eas olim terra receperat. Tantum, quod terra tandiu absconderat,

portentum, liberales fecit quotquot spectatum venerunt, vel accolæ, vel peregrini: e quorum liberalitate non difficulter structum est templum, ossibus, in quibus olim tam pretiosæ vixissent animæ, decentius custodiendis. Quanquam et templi et monasterii et ipsius quoque oppidi fundatrix credatur ipsa Adela comitissa anno a partu Virginis millesimo sexagesimo, quo hæc, quæ dixi, contigere. Quæ templum Deiparæ dedicari voluit, et filio Roberto comiti Flandriæ pietatem Marianam testamento reliquit: qui anno millesimo octogesimo, quarto Nonas Februarii magnis templum hoc privilegiis auxit: quia visis, inquit, tot miraculorum signis in eodem loco placere evidentissime comperi aliquid ibi omnipotenti Deo. Ipse Hierosolymæ patriarcha Guilielmus, Adelæ comitissæ propinquus, sanctæ Crucis partem Virgini Deiparæ dono misit. Placuisse domum Deiparæ constat; nam ter noctu comitissæ per somnium visa imperavit, ut hoc sanctæ Crucis lignum publice exponeretur, et annua supplicatione circumgestaretur, quin ipsam, per quam duceretur, viam filo serico rubro designavit, quod summo altari alligatum sic Deipara evoluit, ut per quas placebat vias circumductum, eidem altari religaret glomeris finem, a quo traxerat principium. Rem totam comitissa, instituta Romam peregrinatione, Alexandro II Pontifici aperuit, et processionis annuæ confirmationem obtinuit 14 Septemb., ipso festo Exaltationis sanctæ Crucis. Decessit Adela, seu Adelhais, anno salutiferæ Redemptionis 1079, ejus in Mariano Messinensi templo a se magnificentissime erecto tale legitur elogium:

Hæc qui scripta legis, jacet Adela filia regis.

Hæc loca sancta pie fundavit in honore Mariæ.

§ III. — De Adelacia Siciliæ comitissa.

Adelacia, seu Adelasia, Rogerii Siciliæ regis neptis, in Sicilia religiosissima comitissa, suis in oppidis plura in honorem beatæ Virginis (cujus cultui ab ipsa infantia fuit addictissima) exædificavit, ditavitque monasteria, nempe in Adernione Sanctæ Mariæ de Gratia, nunc de Cava: extra Hadranum Sanctæ Mariæ de Robore grosso: monasterium Benedictinorum Sanctæ Mariæ de Scalis: In oppido Paternionis sub monte Ætna templum Divæ Mariæ de Josaph, et extra idem oppidum templum Sanctæ Mariæ de la Scala. Vivebat anno salutis 1130.

§ IV. — De Adelheide imperatrice.

Sancta Adelheides imperatrix augusta, prius Lotharii regis Italiæ, postmodum vero Othonis I, imperatoris uxor, quot in primis cum Cesare inde cum filio, et filii filio, Ottonum videlicet Augustorum et Caesarum Deo annuente possederat regna, tot ex propriis sumptibus ad honorem Regis regum condidit monasteria. In patris vero, Rodulphi videlicet nobilissimi regis, et domni Chuonradi fratris regno, loco videlicet Paterniaco, ubi matrem

reginam, vocabulo Bertam, Deo in omni bonitate devotam sepulturæ tradidit; in honorem Dei Genitricis, quam singulari veneratione prosequeretur, monasterium condidit, et sanctissimo Majolo IV, Cluniacensium abbati, suisque successoribus sua munificentia, et fratris sui Chuonradi regis præcepto ordinandum perpetuo commisit.

Cum sacelli Eremitæ Deiparæ Virginis in Helvetia fama et miracula undequaque pervasissent, neque tamen perinde facultates suppeterent: Adelheides imperatrix, loci veneratione, et erga Virginem Matrem, quæ illic adeo præsentem et propitiam se præbebat, cultu, reverentia et honore mota, marito imperatori auctor fuit, et intercessit precibus, firmos uti et sufficientes redditus monachis, ejusdem sacelli cultoribus, stabiliret. Ad hujus itaque desideria et petitionem, insita etiam pietate et in Deo, Deique Matri loca dicata affectu et propensione, Ottho, Ufnau lacu Tigurini insulam vicinam, et opportunam, et quæcunque ejusdem insulæ jurisdictionis et dominii erant, veluti Feficonem, Uricum, Milanum, vicos insulæ, et juxta Eremitæ propinquos et opulentos, cum cæteris omnibus ad eos pertinentibus, monachis jam dictis assignavit, et propria in perpetuum esse sancivit, luculenta, et tanto imperatore digna liberalitate. Ex quo merito, tum, et in posterum Ottho, et Adelheidis fundatores præcipui, et conditores ejus, monasterii Mariani habitus ac celebrati sunt.

Hujus Adelheydis imperatricis auxiliis summa divæ Virginis basilica, quæ Augustæ anno Verbi Incarnati 994 conciderat, magnifice iterum a Luitolpho episcopo instaurata, et fortior ac illustrior, quam fuisset unquam antea, effecta est; iterumque Virgini Matri dedicata.

Lausoniæ aliquando veniens, ibi memoriam Dei Genitricis devotissime adoravit.

Deposito carnis onere feliciter evolavit ad purum purissimi ætheris fulgorem, instante anno ab Incarnatione Domini millesimo, cum sextum decimum diem solveret December felix.

§ V. — De Adeligida Pinerolii comitissa.

Adeligida, filia Manfredi Sueciæ marchionis, et quondam uxor Odonis, Pinerolii comitissa, peculiare aliquod obsequium Deiparæ Virgini, cui devotissima erat, exhibitura, in territorio vici Pineroli, abbatiam et ecclesiam in honorem Dei Genitricis Virginis Mariæ construxit et dotavit: ut patet ex erectione et dotatione abbatissæ Sanctæ Mariæ de Pinerolo ex archivio ejusdem desumpta, cujus totum tenorem affert Franciscus Augustinus episcopus Salutiensis in sua *Historia Chronologica Pedemontana*, pag. 246, ac Ferdinandus Ughellus, tomo IV *Italiæ sacræ*, pag. 1452. Clarebat anno salutis 1064.

§ VI. — De Agnete Hungariæ regina.

Agnes Austriaca, Hungariæ regina, a prima ætate Mariam Deiparam summo in pretio habuit,

ejusdem honori semper studuit, ejusque memoria, et obsequiis fuit plurimum delectata; unde ob eximiam devotionem, qua erga augustissimam Dei Matrem ferebatur, a nobili juventute theotico-academica Viennensi hoc elogium obtinuit.

AGNES,

Sanguine Austriæ dux,

Virtute Mariana,

Felicitate regina Hungariæ,

Octo annis supra quadraginta

Induto ad nudam carnem cilicio,

Exorans pro sui viri salute,

Dum lacrymis aspergit charos cineres, audit.

Beata hora, qua nata es.

Non audisset Mariæ encomium,

Nisi Mariæ devota vixisset.

§ VII. De Aiglantina Vindocinensi comitissa.

Aiglantina Vindocinensis comitissa, ut erat Deiparæ Virginis cultui honorique addictissima, una cum Petro conjuge comite Vindocinensi, ad ejusdem Deiparæ Virginis cultus honorisque ampliationem in diœcesi Cœnomanensi abbatiam, Virginitas appellatam, pro monialibus Cisterciensis Ordinis fundavit, anno salutis 1208.

§ VIII. — De Aleide Nivernensi comitissa.

Aleides regis Hugonis Capeti filia, et Raynaldi comitis Nivernensis sponsa, ut erat Deiparæ Virginis amatissima, in ejusdem Deiparæ Virginis honorem abbatiam Crisennonis in diœcesi Autisiodorensi pro virginibus professionis Benedictinæ fundavit et dotavit, anno salutis 1050.

§ IX. — De Almodia Barcinonensi comitissa.

Almodia comitissa, Raymundi Barcinonensis comitis uxor, insigni pietate femina, inter alia suæ devotionis erga Deiparam specimina, cœnobium in agro Cabreræ in Mariæ Valle suis sumptibus constituit. Vivebat an. 1078.

§ X. — De Amalasuenta Italiæ regina.

Amalasuenta, seu Amalasiunta, aut Amalasunta, tot enim modis eam diversi appellant, Theodorici regis filia, atque Athalarici mater (de ejus laudibus plurima Cassiodorus gravissime scripsit) inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, templum divæ Mariæ Virgini extra Ravennam a fundamentis erexit, in id operis a Justiniano Augusto marmora, atque item alia ornamenta, ipsa per litteras suas, quæ adhuc exstant, postulans, quæ jam per Calogenitum comparaverat. In eo Mariano templo cum essent egregia multa, quæ recensere nimis longum fuerit, tum illud non est prætereundum, quod tota ejus testudo, sub qua viginti sacerdotum corona, ut Blondus scribit, residere, et quidem commodissime potest, unico lapide, eoque ingenti ac satis crasso contegitur, fornicato. In ejus summo foramen esse scribit Leander Albertus, cum tamen nullum ibi foramen exstet. Impositum erat summæ testudini vas ex porphyrite, in quo Theodorici

patris cadaver Amalusuenta filia condiderat. Extremius circum testudinem duodecim Christi apostolorum statuæ insignes e marmore eminebant; quarum bases adhuc supersunt, ex eodem testudinis marmore exstantes, in quibus majoribus litteris insculptum legitur cujusque nomen. Aliquot item statuæ in ipso templo confractæ habentur.

Morte sublata est femina præstantissima, atque integerrima, anno Domini 534.

§ XI. — *De Amelberga Tempsecæ principe.*

Sancta Amelberga, de cognatione Pipini Brabantiae ducis, domina Tempsecæ ad Scaldin, quanto affectu, quantaque benevolentia erga augustissimam Dei Matrem ferretur, luculenter declaravit, dum in ejusdem augustissimæ Dei Matris sibi singulariter dilectæ honorem ecclesiam in hoc ipso suo dominio edificavit. Nec aliud de ea hactenus innotuit. Clauit circa annum Domini 600.

§ XII. — *De Amicia Devonix comitissa.*

Amicia de Redweriis, comitissa Devonix, et domina de Insula in Anglia, Deiparæ Virgini summa devotione astricta, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem abbatiam Boelandensem in agro Devonensi pro Cisterciensis Ordinis monachis fundavit. Clauit circa annum Domini 1200.

§ XIII. — *De Angela Bohemiæ principe.*

Angela Uladislai regis Bohemiæ filia, Pragæ regni metropoli nata, et a prima ætate in cœtu religiosarum virginum educata, cum in preces quadam die sub vesperum ante altare majus sese prostrasset, leni primum sopore correpta est, et mox gloriosam Virginem Dei Matrem spectavit, frequenti stipatam angelorum corona suavissimum melos concinentium. Experrecta, sibi que reddita, animadvertit decantari ab iis adhuc piam illam Antiphonam :

*Ave, Regina cœlorum,
Ave, Domina angelorum.*

Qua absoluta, cœlestium illorum symphonicorum unus ad eam advolat, monetque ut fugam arripiat, ac Hierosolymam profisciscatur, ibique in cœnobio Ordinis beatissimæ Virginis de Monte Carmelo sacrum induat habitum, id enim agitare nunc patenti, ut ipsam e monasterio ad regiam revocet, ac mortali copulet sponso. Pragæ venerat ipso tempore Hungariæ regis filius et hæres, eximia specie juvenis, Angelæ videndæ studio, inque conjugem postulandæ. Illa vero, illibatam perpetuo tueri virginitatem cupiens, angeli monitu nocte intempesta profugit, relicta in conclavi schedula, qua Latinis verbis propria manu consignata, parentem ac religiosas de fuga sua, fugæque consilio edocebat : additis verbis : *Quæretis me, et non invenietis.* Vestem suam splendidam vulgari, eaque virili permutavit, sexum conditionemque occultatura, et cum die toto per vastam solitudinem, ac saltus immensos vagata esset, sub noctem

concessit in hominis adhuc gentilitiis erroribus detenti domum, quem ipsa religionis nostræ mysterioris eruditum Ecclesiæ aggregavit, ac Deo, sanctæque Dei Matri castas inter preces commendavit. Et cum fessum viæ labore, et incommodis corpus modica quiete recreasset, sub auroræ ortum excitavit eam a somno Virgo Deipara spectabili specie, monuitque præparasse illi se idoneam requiei sedem. Post longum, et valde laboriosum iter Hierosolymam tandem pervenit, ac cum sacra omnia loca eximia pietate perlustrasset, muliebri habitu a pia muliere accepto, ad cœnobium virginum Carmelatici Ordinis divertit, et in numerum earundem virginum cooptatur. Procedente tempore, Sabbato quodam, quem ipsa diem in honorem Reginæ angelorum singulari pietate exigebat, venit ad eam angelus, multaque de regno Dei collocutus, ad extremum verba Apostoli inculcavit : *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit* (Matth. x, 22). Cum jam enormibus Christianorum flagitiis Deus Palæstinam tradere paganorum populationi, gentemque interneconi decrevisset, Deipara Virgo Angelam haud multo ante his fere verbis admonuit : « Filia, velociter hinc profuge, et terras has linque, quas Deus abominandis Christianorum sceleribus offensus paganis possidendas tradet, ut pridem, sancto Cyrillo fideli meo clienti monasterii Montis Carmeli priori aperui. Redi ergo in patriam, et pro populi quoque tui salute Deum precare, nam et illi magna imminet calamitas. » Pragæ reversa denuntiavit cœlestes iras, vaticinio sibi indicatas, quas de hæresi ipsa interpretata est, ea nimirum, quæ sub annum 1440 exorta, ad hæc usque tempora in eo regno debacchata est. Aliis deinceps cœlestibus visis dignata, quæ et scriptis mandavit. Inter alias autem revelationes cœlitus sibi factas, unam habuit de Conceptione purissima ipsius Deiparæ Virginis, ut referunt Guerrerus de Concept. Concor. 15, Novaes in Lilio inter spinas pag. 202; Armamentarium Seraphicum in Regesto, pag. 591, atque alii plures. Floruit circa annum Domini 1230, spiritumque in sponsi sui Jesu amplexum emisit, die 6 Julii. Ejus Vitam vere admirandam a se eleganti stylo conscriptam quamprimum editurus est Pater Joannes Paulus a Porta nostræ congregationis Matris Dei.

§ XIV. — *De Angelina Civitellæ comitissa.*

Beata Angelina Corbaria, Civitellæ in Aprutio comitissa, Tertii Ordinis sancti Francisci monialis, cum virginitatem suam Deo vovisset, ut eam contra omnia pericula securiorem redderet, intercessionem adhibuit beatissimæ Virginis Dei Matris, quæ unica et vera est puritatis protectrix. Divinitus admonita ecclesiam Sanctæ Mariæ Angelorum prope Assisium visitavit; ubi a sensibus alienata, et in supernarum deliciarum amœnitatem penitus raptâ, illud degustavit, quod nec calamus, nec lingua innuere, nec dicam exprimere sufficiunt. Ibi per revelationem

accepit, ut Fulginei suis bonis monasterium monialium claustralium Tertii Ordinis sancti Francisci ædificaret, illudque sanctæ Annæ sanctissimæ Virginis Mariæ matris nomini dedicaret, in quo se ipsam includens, Deo ac beatæ Virgini deinceps impenso studio deserviret. Moniales suas hortabatur, ut post Deum omnes spes suas in beata Virgine fundarent : magna certitudine promittens, nihil illis unquam defuturum, imo eas Paradiso in hac vita et altera fruituras, si in veritate, fide, et regularum observantia debitum eidem famulatum præstitissent. Ut in vita, ita et in morte, sæpissime tenerrimis precibus jaculatoriis seipsam sanctissimæ Matri Mariæ obtulit et commendavit, animamque purissimam cœlesti Sponso tradidit, anno salutis 1435, ætatis 58, die 14 Julii.

§ XV. — *De Anna Catharina Austriæ archiducissa.*

Anna Catharina Gonzaga, Gulielmi III, Mantuæ ducis, atque Eleonoræ Austriacæ filia, Ferdinandi autem archiducis Austriæ conjux, ac Tertii Ordinis servorum beatæ Mariæ Virginis alumna, nutricis adhuc lac sugens, suæ erga Deiparam Virginem pietatis indicia ostendere incepit. Nam cum interdum lacrymis, quod non poterat verbis, petere cogeretur, nullum ad ipsius exsiccandas lacrymas remedium aptius inveniebatur, quam porrecta illi beatissimæ Virginis corona. Hac enim manibus apprehensa, statim exsulabat planctus. Lætabatur autem, ac fere præ gaudio gestiebat, quando aliqua sanctissimæ Dei Genitricis imago ipsius oculis conspicienda offerebatur. Cum quinque esset annorum, a gravissima infirmitate, qua detinebatur, Deiparæ Virginis ope convaleuit. Ab Eleonora matre edocta est diebus singulis 24 Salutationum angelicarum pensum Deiparæ Virgini persolvere, incipiendo a festo Annuntiationis usque ad diem Nativitatis Domini, in memoriam Horarum quibus beatissima Virgo puerum Jesum in suo castissimo utero gestavit : et insuper quolibet Sabbato in honorem Dei Matris jejunare. Quod cum septimo ætatis suæ anno incepisset, usque ad mortem postea inviolabiliter continuavit. Octavo ætatis anno, cum quodam mane jentaculum (ut infantium mos est) ab Eleonora matre postulasset, illaque, an coronam beatæ Virginis recitasset? filiam percontata fuisset : respondit ipsa, quod non. « Et quomodo, » subjunxit mater, « vis, filia, jentaculum, antequam coronam beatissimæ Virgini persolvas? » Perrexit illa statim ad pensum coronæ Deiparæ persolvendum ; cumque paulo post ad matrem pro jentaculo rediisset : « En, inquit mater, tam cito, filia, coronam recitasti? » Respondit illa, coronam ostendens : « Charissima mater, mea corona adeo parva est, ut illam in tempus longius protrahere non poterim. » Et exinde ante Marianæ coronæ recitationem nunquam cibo vel potu refecta est. Quotidie nudis fixis in terra genibus Hymnum *Ave, maris Stella* duodecies

pronuntiabat : hocque ut beatissimæ Virgini coronam intexeret, illamque inclinaret ad sibi manifestandum, quid, quod ei gratum accideret, exsequi posset. Quotidie etiam sexaginta tribus vicibus in memoriam annorum, quibus Deipara in mundo vixit, genua flecebat, hæc addita Salutatione : *Sancta Maria, Mater Dei, Dominus tecum* : In qua adoratione adeo interdum spiritali dulcedine replebatur, ut erga dulcissimam Dominam suam pene amore langueret. Nunquam ex ejus ore suavissimum Jesu nomen prodit, nisi cum Mariæ Virginis nomine conjunctum. Nihil illi tam jucundum, quam de beatissima Virgine loqui. Unde adhuc puerula matrem interdum interrogabat : « Quibus vestibus Dei Mater, in terris degens, uteretur? Quam vitam duceret? Si servos haberet? » cum aliis similibus interrogationibus. Quibus mirum in modum serenissima mater recreata, respondebat : « Beatam Virginem hominum famulatu caruisse ; semper ut pauperem cum suo dilectissimo Filio vitam duxisse ; atque etiam vestes pauperes induisse. » Cui filia : « Quæso te, charissima mater, ut vestes iis quibus Deipara utebatur, persimiles mihi concedere digneris, ut saltem in habitu tantam Dominam imitari possim. » Annum agens nonum in somnis videre sibi visa est Reginam cœli, eamque post blanditias nonnulla verba sibi dicentem audire, sed tam obscuri sensus, ut illa plene percipere non potuerit. Qua de re non parum afflicta, Dei Matrem continuis precibus fatigare non cessabat, ut secum aperte loqui dignaretur, ad hoc ut ejus jussa exsequi valeret. Cumque nullum circa hoc responsum haberet, confessarium interrogavit, quid beata Virgo potuerit ei in somnis dixisse, quod ipsa intelligere nescivit? Cui confessarius : « Si beatissima Dei Mater a te aliquid volet, certa omnino sis, quod suo tempore tecum clare loquetur. » Serenissimo Ferdinando archiduci Austriæ a parentibus desponsata, cum ipsa de hac re, (utpote unicum Sponsum Jesum Christum ambiens) non parum animo perturbaretur, beatissimæ Virginis apparitione cuidam devotæ religiosæ oranti facta recreata est, atque ad matrimonium ineundum animata. Matrimonio autem inito : prima gratia, quam a serenissimo conjuge flexis humi genibus humiliter postulavit, hæc fuit : ut ille ad honorem Deiparæ Virginis saltem per sex hebdomadas se intactam servare vellet, quatenus si non semper, saltem per aliquod temporis spatium imitatrix esset beatissimæ Virginis, quæ sancto Josepho nupta semper inviolata permansit. Filiam quam peperit, Mariam nominari voluit. Ferdinando conjugii et verbo et exemplo sabbatinum jejunium in honorem beatissimæ Virginis suasit : qui postea ingenue fatebatur, se melius habuisse die Sabbati, quando jejunabat, quam aliis diebus, in quibus lauta mensa fruebatur ; dolebatque non parum se non multo antea hujusmodi devotionem excepsisse. Eundem quoque Ferdinandum precibus impulit,

ut prope civitatem Hallæ templum Lauretanum Lauretanæ ædi in Italia simile ædificaret, cum quindecim columnis, quindecim sanctissimi Rosarii mysteria referentibus : inter quas columnas tanta esset distantia, ut dum quis justo pede deambulare, decem Salutationes angelicas cum Oratione dominica recitare posset. Quam devotionem frequenter tam Ferdinandus, quam ipsa conjux serenissima persolvebant, non sine multorum spirituali profectu, qui suorum principum exemplo eandem devotionem frequentabant.

Quia interdum ad quædam deliciosa loca, Griënich, et Rottolz nuncupata, cum serenissimo conjuge, venationis vel recreationis causa progredi compellebatur : effecit, ut ipse serenissimus conjux utrobique templa in honorem beatissimæ Virginis ædificaret, a quibus ipsa nunquam, nisi tribus ante auditis Missis, exire volebat. Cogitavit aliquando sese in remotam recipere solitudinem, ut beneficiis a Deo per beatissimam Virginem acceptis melius posset respondere. Vigiliis septem festivitatum beatissimæ Virginis Mariæ pane tantum et aqua transigebat. Mortuo conjuge statim collo suo quasi pretiosum monile appendit coronam nigri coloris beatissimæ Virginis Mariæ, in cujus calculis mysteria vitæ et passionis Domini nostri Jesu Christi ac sanctissimæ ipsius Matris miro artificio erant insculptæ. Atque hanc semper collo appensam gestavit, donec ipsius sanctissimæ Matris habitum induit. Quapropter aliquando a confessario interrogata, qua de causa statim ab obitu serenissimi conjugis Ferdinandi coronam illam collo appenderit, et nunquam deposuerit? in hunc modum respondit : « Ex quo sum in mundo, semper apud me volui beatissimæ Virginis coronam. Hæc mea a teneris annis oblectatio : hæc mea in conjugali statu consolatio : atque ideo justum est, hanc quoque esse ornamentum et gloriam viduitatis meæ. » A Rodolpho II, Romanorum imperatore, ad secundas secum nuptias, atque adeo ad imperium ipsum provocata, ob id præsertim recusavit, ut augustissimæ cælorum Imperatrici liberius posset deservire. Anno salutis 1600, ad sacrosanctam domum Lauretanam in Italiam profecta est, ubi quantam hauserit Spiritus consolationem haud facile potest explicari. In reditu, Mantuam patriam sibi charissimam invisit, ibique per dies aliquot commorata, dum una cum Vincentio duce fratre suo, ducissa conjuge, et ducissa Ferrariæ sorore, in ecclesia monialium Dominicanarum Sancti Vincentii ad altare miraculosæ imaginis Mariæ Virginis Missam audirent; placuit magnæ Dei Matri hos principes sibi singulariter devotos celesti gratia recreare. Cum enim ante dictam imaginem orarent, omnes uniformiter illam cum puero Jesu stellis ac radiis cælestibus adeo splendentibus circumdatam inspexerunt, ut eorum oculi vim lucis sustinere non possent. Ob quod evidens miraculum stupefacti piissimi principes, sese in terram prostravere, ac

cum lacrymarum copia suorum peccatorum veniam humiliter postulaverunt. Ab hoc insigni prodigio Anna Catharina permota, prædictam imaginem cum stellis et splendoribus quibus Dei Mater esse ostenderat, voluit ad vivum exprimi, ejusque exemplar secum postea delatum Oeniponti in sui palatii sacello honorificentissime collocavit. Et quia sacellum cubiculo, in quo dormiebat, erat conjunctum; parvum ibi jussit aperiri ostium, ut tam die, quam noctu posset ad Divam suam orationis causa accedere; insuperque parvam fenestram ibidem fieri ordinavit, ut etiam infirmitate detenta, inde Missam audire, atque e lecto ipso posset sacram imaginem venerari. Et licet quando religioso statui se addixit, rebus omnibus renuntiaverit, noluit tamen supradicta sacra imagine se privare, imo in nobiliori sacelli domus regularis loco ante suos oculos illam reponi mandavit. Cum in ejus aula comitissa quædam, exterius quidem catholica, sed interius calviniana hæresi contaminata, recepta fuisset, a beatissima Virgine (quæ nunquam permisit in servæ suæ familia ovem infectam cum aliarum periculo commorari) dum quodam die Sabbati Missæ sacrificium audiret, ex ore supradictæ imaginis sibi visa est his verbis commoneri : « Animadvertite, o Anna Catharina, quod e tuis famulabus una, hæresis peste infecta, non erubescit ad sacra mysteria accedere. Huic malo remedium adhibe, antequam ira Dei super illam descendat. » Peracto sacro, comitissam illam ad se vocatam de errore benigne admonuit, et ad Romanæ etiam Ecclesiæ unionem reduxit, gloriosæ Dei Matri immortales agens gratias, quod suæ vocis auditu dignam fecisset, ac se pro conversione illius creaturæ, tanquam instrumento, usa fuisset. A gravissimis tentationibus ope beatæ Virginis liberata, inter alias grati animi significationes, vovit, se semper sui confessarii jussis parituram : putans nil gratius in honorem Matris gratiæ a se fieri posse, quam propriam non facere voluntatem. Per Octavas festivitatum beatissimæ Virginis Mariæ, millies Salutationem angelicam recitabat, atque hoc exercitium (quod matri suæ acceptum referebat) amictum beatæ Virginis appellabat. Die Nativitatis Domini sacra, ut tantum mysterium sibi redderet familiarius, mensæ suæ hominem pauperem, et mulierem similiter pauperem cum puero assidere volebat, in memoriam paupertatis Jesu Christi, sanctissimæ Matris et divi Josephi. In Album fraternitatum sanctissimi Rosarii, et purissimæ Conceptionis suum nomen inscribi voluit, earumque Regulas exactissime semper observavit. Dum aliquando duodecim pauperes mulieres prandio reficeret, ac solum duodecim in prandii locum essent introductæ, adfuit mirabiliter decima tertia, quam Dei Matrem fuisse haud inanibus conjecturis deprehensum est. In omnibus Deiparæ festivitatibus earumque Octavis, necnon in singulis totius anni Sabbatis, Missas de beata Virgine solenni

ritu decantari voluit. Quolibet etiam Sabbato tres Missas, nempe de Conceptione, Annuntiatione et Assumptione beatæ Virginis magna cum devotione audiebat, in memoriam et honorem trium præcipuarum prærogativarum ipsius beatissimæ Virginis, quas in supradictis mysteriis contineri asserebat. Inter alias devotiones instituit, quod diebus singulis a Tertiariis sui Ordinis in proprio sacello recitaretur Officium parvum beatæ Virginis: hæc tamen exceptione, quod a festo Conceptionis usque ad Annuntiationem, semel in hebdomada (die scilicet, in quo festum acciderat) ab eisdem recitaretur Officium 9 Lectionum ipsius Conceptionis. Item a festo Annuntiationis usque ad Assumptionem semel in hebdomada recitaretur Officium 9 Lectionum ipsius Annuntiationis; et idem observaretur ab Assumptione usque ad Conceptionem. Tantum poterat in ipsius corde Mariæ nomen, ut nihil, quamvis magnum (dummodo ei possibile fuisset) posset illi denegare, qui illud ob amorem beatæ Virginis postulasset. Omnes fere Marianas ecclesias, miraculorum fama in Germania celebres invisit. Ecclesiam vero beatæ Virginis in Waltrast, tribus leucis ab OEniponte distantem et frequentius adibat, et diutius in illa ante Thaumaturgam Dei Matris imaginem morabatur; a qua porro imagine non solum ad cor, sed sensibili ad aures voce, hæc aliquando audire sibi visa: « Anna Catharina, cum tu ad hunc sanctum locum accesseris, me visitatura, et te tuasque filias mihi commendatura, scire te volo, quod noscens ego fidem et amorem in me tuum, te ad gloriæ Dei, meæque augmentum elegi. Scias ergo te multorum filiorum ac filiarum matrem futuram, quas ego quidem concipiam, tu vero suo tempore paries et nutries. Ante 63 non morieris; tempus igitur quod remanet, in Dei honorem ac mei servitium insumere cura. Filiae tuæ tutelæ meæ commissæ sunt, ac de illis ad maiorem Dei gloriam, earumque bonum disponam. Ambæ etiam in terra suprema corona coronabuntur. » Hæc a Deipara Virgine non sine veræ devotionis ac gaudii lacrymis audiit Anna Catharina: et tempore procedente, etiam omnia adamussim impleta conspexit. Alias etiam, nempe anno salutis 1606, in festo Annuntiationis beatissimæ Virginis, dum in sua capella post communionem oraret, in exstasim rapta, et ante beatam Virginein ducta, hæc a suavissimo istius ore suscipere sibi visa: « Anna Catharina, nunc tempus est adimplendi illud quod a pueritia tam ardentem concupisti, quia voluntas mea est, ut hic OEniponti tu mihi ædifices monialium monasterium, in quod introducens illas virgines a me jam electas, evades mater illarum filiarum, juxta illud, quod tibi proxime promisi. Noli timere, quia tecum ero: et quod vires tuæ ac sapientia non attingent, ego pro te supplebo. » His dictis animata, statim initium monasterio dedit, nec sine miraculis. Ipsa enim beatissima Virgo monasterii ædificandi ideam delineavit, et locum in quo ædificandum erat, coeli-

tus demonstravit, ut in hujus Marianæ heroidis Vita late describit Joseph Maria Barchius. In gratiarum autem actionem frequentium visitationum, quibus ipsa fuerat a magna Dei Matre dignata, in die Visitationis beatæ Virginis voluit prædicti monasterii fabricæ primum lapidem imponi. Anno 1609, antequam hujus monasterii fabrica ad coronidem perducta esset, in talem incidit infirmitatem, ut de ejus salute penitus ars medica desperaret. Adfuit igitur angelorum choro cineta suavissima Dei Mater, ac ad servæ suæ lectum proxime accedens, hæc dixit: « Bono sis animo, filia, et sana esto. Surge, et opus perfee servitii mei, ego enim in promissis non deficiam. » Qua propter non sine medicorum stupore et lethali morbo, beatissimæ Virginis ope, liberata, jam coeptæ fabricæ (quam sibi gratam esse multis miraculis Deipara ostendit) ultimum lapidem quantocius imponendum, ac Deiparæ jussu monasterium jam perfectum iis monialibus, quæ servæ beatæ Mariæ Virginis dicuntur, assignandum curavit. Regulam quam suis monialibus claustralibus præscripsit, a beatissima Virgine dictatam accepisse fertur. Et quia in die Præsentationis beatæ Virginis se ad hujusmodi Regulam scribendam primo inspiratam sensit, ideo in aeternam rei memoriam, voluit novam monasterii ecclesiam sub titulo Præsentationis beatæ Virginis consecrari. Sed et beatissimæ Virginis jussu regulam pro Tertiariis servitanis condidit, eisdemque domum regularem, monasterii instar, ædificavit, in quam ipsa etiam cum serenissima filia sua Maria ingressa, augustissimæ celorum Reginæ se servam perpetuam consecravit, ac imposterum gentilitio nomine ex parte deposito, soror Anna Juliana Austriaca (quod hujusmodi Ordinis inventrix altera Juliana fuisset) appellari voluit. Cum filiam suam Annam imperatorio jam diademate coronatam fuisse per certos viros audisset, nescio qua voluptate ac jucunditate subito perfusa, sacra capitis velamina manu corripiens: « Habeet sibi, inquit, habeat (nec enim invideo) filia mea suam illam coronam; hæc enim mihi millies est jucundior, qua me cœli imperatrix Deipara, Domina mea suavissima, licet immeritam exornavit, quæque me vivam mortuamque decorabit. » Ad cujuslibet horæ pulsum infallibiliter genua flectebat, ac beatissimæ Virgini Salutationem angelicam recitabat. A summo Pontifice indulgentiam plenariam iis obtinuit, qui in septem Deiparæ Virginis festivitatis suam Ecclesiam visitarent, et multorum annorum indulgentiam illis, qui Litanis ac Antiphonæ *Salve Regina* (quæ in sero post Completorium a monialibus claustralibus in ecclesia prædicta decantabantur) interfuissent. Nullum unquam opus aggressa est, antequam beatæ Virginis auxilium invocasset. Multaque spiritualia exercitia in honorem beatæ Virginis a suis monialibus frequentanda instituit, quæ apud ipsius Vitæ scriptorem Josephum Mariam Barchium videri possunt. Dum obsignandas litteras, aut quid hujusmodi subscribebat, sese famularum

sanctissimæ Virginis indignissimam famulam vocitabat : ipsum vero impressorium sigillum, Deiparæ cruci innixæ, gladioque pectus transfossæ imagine, cum hac epigraphe : *Mariæ fletus*, insculptum esse voluit. Inter alias devotiones ordinavit, ut Tertiariæ suæ, tam in principio, quam in fine Officii beatæ Virginis dicerent : *Passio Domini nostri Jesu Christi, et Compassio beatissimæ Virginis Mariæ sint in corde et corpore nostro. Amen.* cum Hymno : *Stabat Mater dolorosa*. In die Præsentationis beatissimæ Virginis professionem emisit, cum se prius ad hanc multis jejuniis atque orationibus præparasset. In gratiarum autem actionem pro professione emissa, voluit totam Octavam hujus festivitatis peculiari modo in honorem beatæ Virginis celebrari ; musicis suis imponens, ut in quolibet octo dierum Missam solemniter canerent : primo scilicet die infra Octavam Missam de Conceptione, secundo, de Nativitate, tertio, de Annuntiatione, quarto, de Visitatione, quinto, de Purificatione, sexto, de Assumptione, et iterum die Octava de Præsentatione. Insuper sororibus ordinavit, ut eodem tempore, earum quælibet millies Salutationem angelicam recitaret, et beatissimæ Virgini octo gratias humiliter peteret, nempe primo, die humilitatem, secundo, obedientiam, tertio, puritatem cordis, quarto, patientiam, quinto, charitatem, sexto, odium sanctum sui ipsius, septimo, devotionem, et octavo, perseverantiam sanctam. De his octo virtutibus sermones spirituales cum suis sororibus sæpe habebat Anna Juliana; hasque virtutes tanquam in lucido speculo volebat in eisdem sororibus intueri ; quibus non solum in istis, sed in aliis etiam omnibus christianarum virtutum ornamentis exemplo præire contendebat. Nil sapius ardentiusque suis sororibus inculcabat quam sanctissimæ Dei Matris imitationem; asserens eas ad hanc ab ipso habitu, quo dignæ factæ fuerant, invitari. Dicebat interdum : « O sanctissima Mater, Domina mea, et quando unquam tantum favorem merui, ut hoc tuorum dolorum habitu vestirer ? Unde digna fui invenire tam magnum thesaurum, tam multis absconditum ? quod aurum, qui sanguis, tam nobile magnumque exæquabit beneficium ? Tibi me ipsam dare nihil est, tibi que gratias agere nec digna, nec sufficiens sum. Tu igitur tibi ipsi gratias age, dulcissima Domina mea. » Ut suis erga Deiparam obligationibus, ut ipsa dicebat, aliqua ex parte satisfaceret, ad honorem sancti Josephi beatissimæ Virginis sponsi in Oënipontis urbe insigne monasterium ædificavit, ac Patribus Ordinis Servorum ejusdem beatissimæ Virginis attribuit. In habitu, quem induerat, Dolorum beatissimæ Virginis repræsentativo, nolens sine doloribus vivere, optansque ardentissime Deiparam Virginem juxta crucem stantem sociare, intensissimis precibus Domino supplicavit, ut sibi aliquid in hoc mundo pati concedere dignaretur. Inter alios autem dolores, quos a divina bonitate impetravit, fuit acerbis admodum laterum cruciatus, cui his verbis

medebatur : « O quem dolorem passa est beatissima Virgo Domina mea, quando dilectissimi Filii sui latus crudeli lancea vidit aperiri ! » Nulla tentatio, vel adversitas illam unquam potuit separare ab amore beatæ Virginis, quam semper in corde atque ore insculptam gerebat, et licet infirma, duo composuit in laudem beatissimæ Virginis Rosaria, pietatis, affectusque plenissima : unum in honorem Desponsationis Deiparæ cum sancto Josepho, septem pulcherrimis mysteriis exornatum ; alterum vero de magnitudinibus beatæ Virginis, 65 mysteriis contextum, quæ quando ipsa priorissæ virginum claustralium manifestavit, hæc in verba ista prorupit : « Serenissima Domina, credere non possum altitudinem vestram tam raras, ac singulares devotiones a se ipsa invenisse ; sed ab ipsa Matre Dei adjutam edoctamque. » Tribus illis Bacchanalium ante diem Cinerum diebus, inter alia multa spiritualia exercitia ordinavit, ut ab una suarum sororum nudis in terra genibus tres coronæ beatissimæ Virginis persolverentur, ad hoc ut Deus suæ Matris precibus exoratus, peccata quæ in mundo, et præsertim in illo triduo committebantur, misericorditer condonaret. Incredibili gaudio affecta est, dum audivit a serenissimo Austriæ archiduce Leopoldo Ordinis servorum beatæ Virginis alumnis prope ecclesiam sibi charissimam beatæ Virginis in Waltrast insigne monasterium ædificari, ut ibi sanctissima Dei Mater melius honoraretur ; ac nesciens quid jam amplius in hac vita a beata Virgine sua dulcissima Domina desideraret, cum omnia jam sibi promissa cerneret adimpleta, diem obitus sui ardentissime præstolabatur, quæ dies tandem fidelissimæ beatæ Virginis servæ lætissima illuxit anno a Virginali partu 1621, die 3 Augusti.

§ XVI. — De Anna Columna Barberina.

Anna Columna Barberina, Philippi Columnæ Paliani ducis et magni comestabilis filia, Hieronymi Columnæ S. R. E. cardinalis eminentissimi ac Cæsarei protectoris soror, et Thaddæi Barberini, Urbani VIII, Pont. Opt. Max. ex fratre germano nepotis, Prænestæ principis, et Romanæ urbis præfecti uxor, omni virtutum laude ornatissima heroina, inter alias eximias pietatis significationes, quibus sanctissimæ Virginis amorem et cultum (quem cum ipso fere nutricis lacte suxit) manifeste testatum reddidit, in Marianis festivitatibus (quas ipsa summo semper animi affectu celebravit), aliquando septem pauperes puellulas in honorem VII gaudiorum ipsius beatissimæ Virginis, aliquando vero quindecim, in honorem XV mysteriorum sanctissimi Rosarii candidis vestibus induebat, ac iisdem puellulis prandium tanquam famula humilis propriis manibus devotissimo obsequio ministrabat. Tunc vero temporis (ut de ea cecinit optimus ille senex P. Joannes Thomas Eustachius, congregationis Oratorii Neapolitani alumnus, et sancti Philippi Nerei filius omnino dignissimus, qui postea fuit Larini in regio

Napolitano antistes), spiritu in Domina sua exultans dicebat :

Accetta il poco ossequio, o gran Regina,

Che con gran voglia di servirti ognora

Tutto il tempo di vita sinchè io mora

T'offrisce Anna Colonna Barberina.

Molto più stimeria d'esser ammessa

Dentro d'un monasterio riformato

Per viver senza un minimo peccato

Che d'essere di Roma Prefetessa.

Prega Gesù tuo figlio benedetto

Che supplican per me le mie Sorelle

Tue chare spose, et tue devote ancelle,

Che si trovano in stato più perfetto.

Præfato Patri Joanni Thomæ Eustachio (erga quem, ob conceptam de ipsius sanctitate opinionem, magna animi devotione ferebatur) simulacrum beatæ Virginis, sceptrum aureum manu gestantis dono dedit, hac conditione apposita, ut illud ipse in suo cubiculo asservare, ac in illo augustissimam Dei Genitricem pro se interdum orare teneretur. Pium vero donum cum bonus ille senex ardenti studio, ac magno cordis jubilo, acceptasset, ante hujusmodi simulacrum se, dum viveret, his carminibus, quæ statim promptissima vena effudit, Deiparæ quotidie supplicaturum fidem suam obligavit :

Con questo Scettro d'oro,

Che riverente adoro,

Ferisci il casto cor, o mia Madonna,

Di Donn'Anna Colonna.

E sia ferita tale

Che dia morte vitale.

Cioè, che al resto sia di vita priva,

E solo a Dio sia viva.

Non abbia altra faccenda

Ch'attenta più la renda

Che di pagar a Dio il bel tributo

D'amor tanto dovuto.

Sian tutti i suoi contenti,

Spassi e trattenimenti

Al benedetto del tuo ventre Frutto

Cari in tutto e per tutto.

Or fa che da quest'ora

Degnissima Signora

Sia tutta del tuo Figlio, e tutta tua,

E mai non sia più sua.

Quo autem gaudio afficeretur hæc piissima herois, dum cogitaret tam eximie virtutis virum, suum apud augustissimam cœli Reginam quotidianum oratorum esse, sorori suæ ipsa aliquando, obortis præ lætitia lacrymis, summa confidentia testata est; cumque a me non possit congruis ullis verbis explicari, lectori cogitandum perpendendumque relinquo.

Lauretanam Virginem non semel devotissime in-visit, illamque pietate, et muneribus ex principali munificentia profectis sibi devincere satagit. Filio vero suo dilectissimo D. Nicolao Barberino (quem

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. XI.

nunc inter Patres congregationis Oratorii Romani S. Philippi Nerii cooptatum, tanquam eximium modestiæ ac pietatis exemplar omnes merito suspicimus), ad sacram B. Virginis ædem Lauretanam profecturo obtulit libellum itineris Lauretani, a P. Cæsare Franciottio nostræ congregationis elucubratum; atque eidem, ut ad hujus itineris præscriptam normam peregrinationem suam institueret, enixe commendavit.

Ad Mariani cultus honorisque amplificationem, Romæ templum et monasterium monialium Carmelitarum Discalceatarum in honorem B. Virginis, sub titulo atque invocatione *Reginæ cœli*, suis impensis a fundamentis erexit, ac magnificentissime dotavit. Porro sciens ipsa Deiparam Virginem puram esse, et purorum amantem, exemplo lectissimarum virginum sororum suarum, Claræ Mariæ a Jesu, atque Hippolytæ Mariæ Theresiæ a Jesu (quæ tanquam candidissima Mariæ lilia in amœnissimis Carmeli viridariis illibato puritatis candore nitent, et paradisiacum eximie virtutis odorem suavissime spirant), statuerat Deiparæ Virgini in Carmelitano ordine splendida atque immaculata virginitate famulari; sed, ne parentes contristaret, matrimonio juncta, quod ipsa per se præstare non potuit, ab aliis pro se supplendum ingeniosa pietate excogitavit, ædificato, quod diximus, monasterio, in quo sacræ virgines sub Carmelitico instituto, vice sui ac loco magnæ Dei Matri devoto famulatu jugiter obsequerentur. Exsultabat vero Anna, dum has virgines in obsequium Reginæ cœli congregari inspiceret, ac magna spiritus teneritudine, eis quæ poterat, beneficia, etiam cum suo incommodo, libentissime impertiebat. In eo templo piissima herois sibi sepulturam elegit, sequenti epitaphio, marmori inciso :

ANNA COLUMNA

Philippi Ducis Paliani, et M. comestabilis filia, Thaddæi Barberini, Urbani VIII, ex fratre germano nepotis uxor, urbis præfætissa, inter hujus sæculi vices quietis ultimæ memor, in hoc templo suis impensis a fundamentis erecto, tumulum sibi vivens posuit, ut in virginali templo corpori, sic animæ in virginali sinu perpetuam quietem augurata.

Anno Domini 1655.

Obiit piissime hoc anno 1658, die ultima Octobris, in Vigilia festi Omnium Sanctorum, suo corpori in templo virginali, quod ipsa condiderat, et suæ animæ in virginali sinu, quemadmodum sibi fuerat augurata, perpetuam quietem, ut pie credimus, consecuta. Ejus funus in eodem templo pulcherrima oratione celebravit vir pietate et doctrina inclytus P. Dominicus a Sanctissima Trinitate, Carmelita Discalceatus, natione Gallus, sui ordinis in conventu Sanctæ Mariæ de Scala definitor generalis.

§ XVII. — *De Anna Comnena imperatrice.*

Anna Comnena, Alexii Græcorum imperatoris,

et Irenes filia, ac Nicephori Melissenii conjux augustissima, quæ varia eruditione, et judicii acumine doctissimas inter ævi sui feminas inclaruit, nata est die Sabbati Deiparæ Virgini sacra et in libris XV quos de Rebus Alexii parentis sui gestis composuit, ac *Alexeida* vocavit, non paucas de eadem Deipara (quam Dominam suam appellabat, et purissimam, et superimmaculatam prædicabat), historias lectu jucundissimas intexuit: nempe in loco, qui Fons dicitur, templum esse inter Constantinopolitana celeberrimum, ædificatum in honorem Domine suæ, Dei Matris: mulieres Comnenas in sacra Deiparæ in Blachernis sita æde depositas, et sanctissimæ Verbi omnia continentis Matri commendatas: prope Dyrrachium, in loco Pallia dicto, templum conspici olim exstructum in nomine purissimæ et superimmaculatæ Dei Matris: Michaellem Psellum divinitus in studiis adjutum, et in eminentissimum sapientiæ atque eruditionis omnis apicem evectum, impetrantibus ardentissimis per crebras visitationes continuatis matris ejus precibus, in templo Cyri ad sanctam imaginem Dei Matris, haud sine ferventibus lacrymis fundi solitis: Alexium Comnenum imperatorem cum exigente necessitate donaria a sacris ædibus abstulisset, templo Mariano Chalcostrateo annuum vectigal auri ex ærario regio suffecisse, ad alendos eos omnes, qui in ista Dei Genitricis sacra æde divinas laudes celebrare quotidie solent: Charaticem, cum in quadam grassatione, superimmaculatæ Domine nostræ Matris Dei fanaticæ templum violasset, ultori repente dæmoni divinitus fuisse traditum, ita ut statim humi afflictus volutaretur spumans: Alexium Comnenum imperatorem pallium beatæ Mariæ Dei Matris pro vexillo manu sua in prælio gestasse: conclave, in quo imperatores Constantinopoli cubabant, adhæsisse sinistro lateri ædis sacræ, in nomine Dei Matris intra palatium exstructæ, et in eam proprio postico familiarem, et commodum Augustis, quoties dare operam religioni vellent, præbuisse ingressum. Prædictum etiam Alexium, dum Constantinopoli proficisceretur, fuisse conturbatum, quod consuetum in templo Dei Matris miraculum non vidisset: eamque ob causam clam eo rediisse, et tandem signi consueti visu dignatum: et ne plura congeram, eundem post obtentam victoriam Constantinopolim redeuntem, pro incoluntium reditu, et re bene gesta Deo ac Dei Matri rite per solemnia sacrificia grates, et vota reddidisse ac persolvisse. Claruit hæc heroina incomparabilis circa annum Incarnationis Dominicæ 1150, ejusque Alexeida Latine reddidit, ac Parisiis excudit typis regis anno 1651, in folio, R. P. Petrus Possinus soc. Jesu theologus, vir doctissimus, ac mihi pro sua dignatione amicus.

§ XVIII. — De Anna Gallie regina.

Anna Austriaca, regina Gallie, Philippi IV Hispanie regis soror, et Ludovici XIII Galliarum regis conjux, Deiparæ Virgini devotissima princeps, lu-

xerat voti rea, cum tota Gallia, duos et viginti annos sterilitatem suam, maximisque ideo regia familia premebatur angustiis, quod ab unico fratre Ludovici XIII, Henrici Magni digno filio Gastone, cuncta regie domus regnique penderent subsidia. At optimæ reginæ consolatrix Maria, arcanorum divini penetralis conscia, Annam ex inopinato voti compotem facit, duplici masculo partu auctam, quæ duorum principum ortu successivo Galliam mirabiliter felicitavit. Cæterum uterque parens, Deo Virgini quæ gratias acturus, Mariæ Lauretanæ altaribus ingentis pretii jubet appendi donaria. Interim Francie monarchiæ tutelaris Diva, et unice auxiliatrix, Patrona toto regno Maria proclamatur, ipsoque Delphino (qui feliciter hodie imperat Ludovici XIV nomine) a Deo dato ad voti solutionem ab ipsis regibus solemniter ritu oblato. Eadem Christianissima regina, post obitum mariti Ludovici regum optimi, sacratissimæ Virginis Mariæ imaginem suas omnes curas et actiones, ut ad salutem populorum dirigantur, quotidie deponit et commendat. Deiparæ Virginis Rosario addictissima in illud pietate palam Lutetia exhibit in ordinis Prædicatorum æde Virgini Annuntiatæ sacra, ibidem Rosarium cum aliis, alternis choris, Parisiensi episcopo præeunte, et meditationum puncta proponente, elata voce magno animi sensu recitans. Qui ritus Rosarium simul alte Davidicorum carminum, instar comprecandi in sacro Prædicorum ordine, in Italia quidem vetustior et ardentior atque frequentior, imo ad stuporem frequentissimus, ne dum in templis, verum etiam in compitis: at in Galliarum Lutetiam primum invectus est auspiciis Christianissimæ reginæ Ludovici XIII, lectissimæ parentis Mariæ Mediceæ, qua cum Anna Austriaca, scilicet cum socru nurus, istum Rosarium precandi modum exorsa est eo tempore quo Ludovicus rex hæresim e nido Rupellensi, quæ terra marique cinxerat, exturbaret. Hæc eadem Anna Austriaca, heroina augustissima, et nulli reginarum de religioso studio concedens, ad se, suæque omnia Deiparæ oppignoranda, Scapulare Partheno-Carmeliticum gestat. Vivit omni laude et encomio dignissima regina, anno quo hæc scribimus 1654. Ejusque tenerissimi ac reverentissimi affectus erga Deiparam Virginem specimina, quæ exstant, et me fugiunt, ad posteritatis exemplum digniori calamo proferentur in lucem.

§ XIX. — De Anna Hispaniarum regina.

Serenissima Anna, Hispaniarum regina, Philippi II Hispaniarum regis conjux, cum intellexisset descriptam Deiparæ epistolam ad Messanenenses multis terra marique in gravissimis periculis profuisse; eam aureæ laminæ insculptam, monilis loco, collo appensam gestare solita est. Reginæ ad exemplum, si non tota, certe magna pars aula composita est, eundemque Marianæ epistolæ honorem exhibuit. Nec alia de hac heroide innotuerunt adhuc.

§ XX. — *De Anna Julia Sanarini domina.*

Anna Julia Garagozza, baronissa et domina Sanarini Cataniensis diœcesis, pio devotionis zelo ducta, et ob eum quem erga sanctissimam Dei Genitricem Virginem Mariam gerebat devotionis affectum, ex bonis sibi a Deo bonorum omnium largitore concessis, ecclesiam sub titulo Conceptionis Immaculatissimæ (ita loquitur Urbanus VIII in Bulla expedita Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno 1629 Kalend. Junii, pontificatus anno 6) ejusdem beatæ Mariæ Virginis, in quodam suo feudo, de Sanarino nuncupato, prope et extra terram, seu oppidum Regalbuti dictæ diœcesis, propriis et suis sumptibus et expensis, egregie pro opportunitate loci construendam atque ædificandam curavit : illamque constructam et ædificatam, sacra et profana suppellectili luculenter atque abunde instruxit, atque annuis perpetuis redditibus pro rectore, et quatuor presbyteris dotavit. Vivebat anno Domini 1630.

§ XXI. — *De Anna Maria Austriæ archiducissa.*

Anna Maria, serenissima Austriæ archiducissa, elementissimi Cæsaris Ferdinandi II mater, vidua, usque ad annum 1600, D. Virgini Cellensi quotannis diversis honorariis coram existit munifica. Hæc nuptui dederat Margaritam filiam Philippo III, Hispaniarum regi potentissimo. Abeuntem augustam filiam voluit comitari pia mater per immensum maris procellosi spatium. Solvitur Genua, itur quadraginta et duabus triremibus Hispaniam versus. In exordio navigationis secundi aspirant venti, naves optato feruntur cursu, magna cum lætitia, et festivo omnium applausu Tolonem usque proVecti. Hoc in portu subito exorta est tempestas, et venti contrarii triremes repellebant, classarii quidem unanimi brachio in portum incitabant, sed procella maris a littore repulsa, naves ingenti impetu in altum pelagus rejectit. Dum prætoria alternantibus fluctum et ventorum insulibus fatigatur, decem et sex remis a Neptumno multatur, tandem destinatum portum est ingressa. His compositis, Massilia petitur faventibus favoniis, nulloque negotio capitur litus. Forte inclinato in vesperam die pacatum serenabatur cœlum, ac propitium una sperabatur. Visum ergo erat archiducissæ anchoras tollere, credere vela ventis, ac in Iberiam contendere. Aliquandiu ex voto velificatio concessit nautis, donec mare novo furore turbari, insanire cœpit, ventique in classem conspirant, ac tantum non fluctibus involvunt. Ad hæc nox cæca fluctuantes obruit, et quod malorum erat summum, prætoria navis, prædominante ventorum nisu, rapiebatur in Africam. Nautæ ferventius remorum impulsu verberare mare, ac sævo turbinum imperio totis viribus omnique industria reniti, sed omnem ludebant operam, naves enim potentiæ navarchi subductæ, pro arbitrio procellosi maris rapiebantur. Singulis in hoc fortunio conciderat animus, ipsis rectoribus

classium metu palpitabant corda, in manifesto videntes se versari discrimine naufragii. Augebat timorem obscuræ noctis tenebræ, omnes pusillanimitate erant consternati, tum ob præsentem tempestatem, tum ob barbaros Africæ populos, ad quos recta ventorum moderamine propellebantur. Spes omnis vitæ ulterioris erat præcisa. Sola serenissima vidua invictum gerebat animum et fiduciam : quæ in genua subsidens, manus sociat, oculos et pectora ad sidera tollit, et altiori voce : « O Virgo piissima, o potentissima et dulcissima Maria, en quantis procellis agitatur : ducimur insuper ad barbaros hostes. O Patrona Cellensis gloriosissima, quæ nemini non tuam opem imploranti, ex cella tua in terris sita, gratias tuas liberalissime dispensas, etiam mei ancillæ tuæ miserere, et nobis in ultima vitæ linea stantibus, tua benignissima virtute succurre. Triremi argentea cellas tuas exornabo, si has ad interitum properantes discrimine eripueris. » Nec mora : posuere venti, pelagus fatales exuit iras. Classis sua sponte ab Africa deflectens, recta et piam matrem, et regiam sponsam in Hispaniam fortunatissime detulit, Dominica die, cui a *Lætare* nomen est. Summa cum universi regni lætitia, ac festivo applausu utraque est excepta. Argentea triremis hodie pro ara sacrarii Cellis pendet, accepti beneficii, et animi grati illustre testimonium. Contigerunt hæc anno 1599. Cætera peculiararia obsequia, quæ pientissima hæc herois intemeratæ Deiparæ Virgini Mariæ exhibuit, adhuc me fugiunt.

§ XXII. — *De Anna Maria Bavarie ducissa.*

Anna Maria Bavarie ducissa, licet pro summo cordis affectu, quo Deiparam Virginem colebat, multiplicia tenerrimi amoris obsequia eidem Deiparæ Virgini præstiterit, hoc tamen solum ad meæ cognitionis notitiam pervenit, quod ipsa anno 1601, peractis cum serenissimo Ferdinando, Austriæ archiduce, Græti matrimonii festivitatis, vestimenta sponsalia, auri et argenti pretiositate fulgentia in ornatum sacrum applicanda cum aliis pretiosis muneribus in Deiparæ Virginis Cellensis honorem obtulit. Cætera tantæ heroidis Marianæ pietatis specimina, quæ exstant, et me fugiunt, publicabunt alii.

§ XXIII. — *De Anna Paternianæ ducissa.*

Anna a Zerda, atque Mendoza, Roderici Gomezuli Ebolitani principis conjux, Paternianæ ducissa, pietati suæ erga Deiparam Virginem apud tunc præsentem et posteros asserendæ, intra oppidi Paternianæ ambitum, basilicam Parthenonemque Franciscanis virginibus Sanctæ Mariæ Conceptæ sacrum fundavit. Vivebat anno a partu beatæ Virginis 1476.

§ XXIV. — *De Anna Poloniæ regina.*

Anna Poloniæ regina, Sigismundi II Augusti regis soror, et Stephani I regis uxor, inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, capellæ beatæ

Virginis Annuntiatae in cathedrali ecclesia Cracoviensi legavit totam suam suppellectilem, et ctenodia de auro et gemmis, atque metalla plurima aurea, quae ad hodiernum usque diem asservantur. Obiit anno salutis 1520.

§ XXV. — *De Anna Sancti Angeli comitissa.*

Anna Mendosia, seu de Mendoza, marchionis a Valle filia, comitissa Sancti Angeli, sanctissimae vitae heroina, inter alia, quibus studium suum erga Deiparam luculenter declaravit, templum beatæ Virginis Annuntiatae in Neapolitana civitate fundavit, illudque amplis redditibus a se auctum societatis Jesu Patribus attribuit. Hæc eadem excellentissima herois Deiparæ Virginis gratiam et favorem sibi demereri studuit, foundatione monasterii Rivosicensis, quod pro Patribus ordinis Carmelitani a S. Theresa reformati, sub titulo Incarnationis Virginæ in veteri castella suis sumptibus erexit. Vivebat anno Domini 1588.

§ XXVI. — *De Antonia Guisæ ducissa.*

Antonia a Borlonio, Guisæ ducissa, eximie pietatis heroina, festum Desponsationis sanctissimæ Virginis Mariæ, cujus pridem apud pios sacra observatio vigerat, sed cum usu fere exoleverat, pristinum ad cultum statuit revocari : devotioni ejus suffragante Petro Aurato ordinis Prædic. theologo Parisiensi, qui ex sacris Scripturis, et priscis religionis monumentis ipsius festi Officium concinnavit, votoque solemniter dedicavit Paulo III, Pontifici max., a quo festum ipsum cum Officio ejusdem sibi dicato apostolica auctoritate fuit approbatum, anno Dominicæ Incarnationis 1546.

§ XXVII. — *De Antonia de Orleans.*

Antonia de Orleans, princeps nobilissima, ducis de Longaville filia, et marchionis de Bella Insula ducis de Rets primogeniti quondam conjux, Francorum regibus sanguinis propinquitate conjuncta, devotionis suæ erga beatam Virginem specimen aliquod datura, congregationem B. Mariæ de Calvario sub regula Sancti Benedicti in Gallia instituit. Eadem, licet pulehritudine, divitiis, multisque naturæ et fortunæ donis dotata, cuncta tamen ob Dei, ac sanctissimæ ejus Matris amorem contemnens, institutum Cisterciense, in rigidissima Fulien-sium congregatione amplexa est, in qua sanctissime perseverans, placido fine obdormivit in Domino, anno salutis 1618, mense Aprilis.

§ XXVIII. — *De Aquilina Castri Gontiani domina.*

Aquilina de Montecolicola, castri Gontiani do-

mina in Acheruntina diœcesi, erga B. Virginem spiritu dilectionis accensa, in eodem suo castro in proprio fundo monasterium cum oratorio sub vocabulo S. Mariæ Annuntiatae de bonis propriis construi fecit, ac competenter dotavit, ut in eomoniales ordinis S. Claræ regulas servantes Deo ac Deiparæ Virgini deservirent. Vivebat anno Domini 1427.

§ XXIX. — *De sancta Athanasia Æginae.*

Nobilibus orta parentibus, Æginæque insulæ herois Athanasia, in tenera ætate viro nupsit, quem bellantem Martis vis perculit, et ira victoris; alterique collocata est, qui Athanasiae hortatu ad monasterium virginum aspirantis, monasticum vitae genus elegit, ipsaque conjugali soluta vinculo in cœnobio sacrarum virginum immortaliter se Sponso devovit, cujus non multo post antistita facta est ob vitae dignitatem. Cumque opibus abundaret, mirandi ædificii templum constituit gloriosissimæ Deiparæ. Cum vero necessitas quædam urgeret, et Constantinopolim concedere necesse esset, septennium in regiae urbis quodam monasterio commorata exsulem se dicebat, quod a templo Virginis quæ Deum pepererat abesse cogeretur. Hæc lugenti lamentantique Athanasiae, virginalis illius templi, quod amabat ac requirebat, in quodam mentis recessu, extasim Græci dicunt, fores patere sunt visæ, simulque audita vox, quæ illuc juberet introire. Igitur ad se rediens, et visa auditaque retractans, ex ingrata urbe migravit, desideratamque sedem avidissime repetivit, ubi post breve tempus, mortis vel potius immortalitatis admonita, sese ad obitum summa animi sui lætitia comparabat. Aderat festus dies Assumptæ in cœlum Deiparæ cum Athanasia suas virgines monuit, ne quidquam eorum, quæ triumphantis Mariæ ferias decerent, funeris causa relinquerent, sed festæ lucis religione ac cæremonia in primis procurata, corpusculum (hæc ejus fuere verba) terræ mandarent. Nihil sacrae sorores extra præscriptum : et quia cœli Reginam Athanasia vivens mortuaque dilexit, ac studiosissime coluit, regalis ei amictus est datus, corona imposita capiti, gemmatoque sceptro manus honestatæ. Hoc enim Athanasiae tribui duæ ex sacro illo numero virgines quadragesimo post suæ antistitæ mortem die ex divina quadam visione cognoverunt. Honorata est a Deo gravissimis a morte miraculis, floruitque sub annum Christi 1050.

CAPUT II.

De Bathilde Galliæ regina : Beatrice Brabanta : Beatrice Gazea : Begga Brabantiae principis : Benedicia Florentina : Bertha Caramanix comitissa : Bertha Pontinensi comitissa : Bertilia Mareolensi : Birgitta Nericiæ principe : Bithilde N. Blanca Britannix ducissa : Blanca Castellæ regina : Blanca Galliæ regina : Blanca Maria Mediolani ducissa : ac Blandismaria Mediolani ducissa.

§ I. — *De Bathilde Galliæ regina.*

Sancta Bathildis Francorum regina, uxor quon-

dam domini Clodovei hujus nominis II, Francorum regis incliti, sanctissimam Jesu Christi Matrem

devote dilexit, eique, dum vixit, puro corde atque opere servivit. Kalense monasterium ad Virginis honorem in agro Parisiaco ad Matronam Fluvium construxit, in quo, defuncto Clodoveo, liberis in Dei timore educatis, regnoque bene composito, ut Deo ac beatæ Virginis perfectius serviret, sacro monialium velamine amiciri voluit. Appropinquante ejus obitu, visio præclara, et ei conveniens fuit ostensa. Scala siquidem recta videbatur astare ante altare S. Mariæ, cujus culmen cœlos contingebat, et quasi angelos Dei benigne comitantes cum ipsis eadem S. Bathildis secreta cœlestia sese penetrare aspiciebat. Nimirum eximia illa in Virginem Deiparam pietas, singularisque in illam fiducia, scalam illam, iterque ad cœlum ei præparavit : et ideo ante ipsius aram, ante quam frequenter illi laudes persolvebat, scalam conspexit. Vivebat anno Domini 664. Ejus autem anima e corpore egressa, angelorum manibus in cœlum est deportata, die 26 Januarii.

§ II. — De Beatrice Brabanta.

Marianis heroidibus non immerito accensetur magna illa et sanctissima virgo Beatrix ordinis Divi Benedicti, Nazarethana prope Lynam priorissa, insigne Brabantiae imo orbis universi decus. Hæc a prima ætatula Deiparæ Virginis addictissima assiduo Rosarii et Psalterii ejus usu tantopere delectata est, ut jugiter orando pene deficeret, et clanculum de nocte e lectulo surgens, crebris et molestis genuflexionibus, in nive scilicet, vel glacie nuda genua et poplites mergendo, magnam Matrem et Filium devotissime salutaret. Magna deinceps cum priorissam ageret, et exemplar sanctitatis longe lateque innotesceret, Mariani cultus promotrix exstitit singularis. Cœlum petiit anno 1238, die 29 Julii.

§ III. — De Beatrice Gazea.

Inter heroides Marianas jure optimo referri potest Beatrix Gazea, matrona Romana, deliciis aequæ ac divitiis nobilis. Hæc religionis ergo Lauretum profecta, confestim interiorem sanctissimæ cellæ partem intrat : ubi religiosissima Lauretana Virginis puerum Jesum gremio tenentis effigies propius visitur, coliturque. Ea est pretiosissima veste cultuque ad magnificentiam exornata. Ibi igitur fuis ad Christum Christique Parentem precibus, Gazeam cupido cœpit Virginis ora, ornatumque intentius contemplandi. Ergo obtusiorum oculorum aciem causata, custodem rogat, ut admoto ardenti cereo Deiparæ simulacrum sibi accuratius ostendat. Morem gerit ille haud gravate, ardenti facie admota simul Virginem ostentat, simul Gazeæ rogatu, singulorum donorum laudat auctores. Inter cætera donum erat egregium, frontale ex unionibus eximia magnitudine ac specie a matrona Romana Virginis dicatum. Ea mulier deliciis ac luxui dedita in paucis, etsi atroci genere mortis, tamen Christiane admodum pieque nuper e vita discesserat. Hujus ergo nomine audito

Beatrix, ut eam familiariter norat, extemplo admiranda succlamat : « En causa, cur illa beatæ Virginis munere, delicatæ vitæ tam pium exitum invenerit. » Inde ad custodem versa : « Et ego, inquit, hæc armillas, quibus nihil charius habeo, Christo, ejusque Parenti libenter dicarem, si crederem feminæ improbæ donum non ingratum illis futurum. » Tum custos timidæ nimium mulieri animos facere : Christum improborum Salvatorem, Mariam patronam esse memorans. Itaque illa propere armillas antiquo opere ex gemmis auroque factas sibi detrahit, et custodi tradit offerendas Jesu Matrique. Protinus custos furcillam arripit tales ad usus paratam : ambasque ei armillas inserit, mox sacrosanctæ statuae admovet ea mente, ut de pueri Jesu erectis dexteræ digitis (neque enim occurrebat in præsentia locus commodior) eas suspenderet. Cæterum hastam reducens, animadvertit armillarum unam hæsisse furcillæ, alteram digitis Jesu pueri præteritis manum occupasse, idque ita apte, ut aptius non posset. Mira res ut erat custodi visa, tamen poterat esse fortuita. Subinde igitur hastam nihil prorsus loco motam eodem refert armillam alteram indidem suspensurus. Ecce aliud haud dubium miraculum, dum sensim furcillam ad se revocat, ratus in eadem Christi manu hæsisse donum, repente videt armillam e dextra lapsam in lævam manum, dejectoque in gremium Virginis aureo globo, quem puer Jesus illa manu sustinet, sinistræ manui intextam apte atque eleganter adeo, ut, scalis admotis, per otium de industria aptius elegantiusque inseri haudquaquam posset. Tum vero custos repente ex rei admiratione sacro quodam perfusus horrore mulierem compellat : « En Christus donum tuum sibi cordi esse satis ostendit, qui me alia omnia agente, sibi ipsemet armillas induit tuas. » At illa extemplo cœlesti tacta numine ingemuit : et sive ex veteri superioris vitæ luxu, sive a recenti divinx benevolentiae indicio, ingentem inter singultus lacrymarum vim profudit. Sic prorsus ut ab iis, qui in altera sacri cubiculi parte supplicabant, lacrymantis gemitus, et singultus exaudirentur. Itaque nonnulli rei novitate exciti propere ad sanctioris cubiculi januam accurrunt, mulierem cernunt lacrymis ac religione perfusam, custodem ipsum tantæ rei admiratione defixum. Omnibus, facti eventique seriem reputantibus, mira res visa, multorumque sermonibus ac litteris celebrata. Hodie puer Jesus eas armillas manibus gestat, hujusce rei monumentum. Vivebat Beatrix anno Domini 1595.

§ IV. — De Begga Brabantiae principe.

Sancta Begga, Pipini I Brabantiae ducis filia, quæ Grimoaldo fratri in principatu Brabantiae successit, Ansegiosoque sancti Arnulphi filio nupsit, pro summa benevolentia, summoque animi affectu, quo in Deiparam Virginem ferebatur, post viri mortem, Andennæ ad Mosam, hodie in diocesi Namurensi,

ecclesiam sanctæ Mariæ cœlorum Reginæ, quam eximie colebat, cum aliis sex ecclesiis, seu sacellis, vulgo ad Septem ecclesias, ædificavit, ibidemque cœnobium fundavit, in quo virgines sub religione congregans, purum cum ipsis Deo ac sanctissimæ ejus Matri ad mortem usque exhibuit famulatum. Superstes erat anno salutis 645, ac bonis operibus plena, hinc ad cœlum abiit, die 17 Decembris, sepulta in Andennensi Mariana ecclesia a se fundata.

§ V. — *De Benedicta Florentina.*

Florentiæ mulier quædam D. Dominici vivebat ætate, genere, fortuna et forma percelebris, quæ Benedicta dicebatur, nomine factis alieno. Nam parentum socordia in formosæ divitisque educatione filioli, ludorumque adultæ frequentia, convivorum, lautæque mensæ luxuries, et vitæ licentia, paulatim ac sensim Benedictam alioquin honoratam ad lupanar prostibulumque traxerunt, dedecus ultimum seminarum. Illo ipso tempore Dominicus, non unam civitatem, sed cunctam suis concionibus commovebat Italiam. Benedicta divinum tunc præconem una e multis audit, verba ad populum facientem. Cujus oratio tam alte in hujus meretriculæ pectus animumque descendit, ut abeuntem prosecuta, confessionem cum fletu poposcerit. Haud gravate Dominicus, cui nihil erat cœlesti illa animorum mercatura jucundius, auditam, admonitam, reprehensam, et sine numero sceleribus absolutam, ut Christo se desponderet, hortatur, Virginemque patronam adoptet, et poenitentiae vitæque austeræ septa præsiidiis pro castitate propugnet, ac cæteras virtutes novas hospites tueatur, haustamque cum nutricis lacte lasciviam prorsus exterminet. Christianæ scholæ novitiam malus demon invasit, annumque unum, Deo sinente, cruciavit. Post annum precante Dominico, nova Christi discipula a diaboli tortura liberatur. Eam Prædicatorum Pater, ne fallatur atque erret, præceptis informat : ad cætera remedia, integri Rosarii pietatem adjungit, in quo centum et quinquaginta Salutationes angelicæ insunt, ac Dominicæ quindecim preces includuntur. Jesu et Mariæ crebra appellatione ab illis sordibus mundum fore animum, quibus se toties inquinasset. Patris dicto audiens Benedicta religiosum illud munus implevit, sed brevi temporis spatio in idem relapsa cœnum multo est facta deformior. Ut enim fluvii opposita mole sese vehementius valentiusque profundunt, ita Florentina hæc meretrix, quo se diutius casta tenuerat, eo avidius impurissimas voluptates hauriebat. Ut primum ad aures Dominici venit Benedictam cecidisse, eo magis doluit, quo plures illi erant, quos Benedictæ forma capiebat, et captos trudebat ad mortem. Ergo in aedes Benedictæ venit, porcorumque gregem inde expulit, quos Circe illa de mentis statu dejecerat, ad templum adductæ confessionem audit, et lacrymis

testatur, quanti mulieris sibi staret interitus. Rosarii arma rursus capere jubet, et in Christiana vigilia permanere. Cum autem malus dæmon iterum miseram distorqueret, tamen ad duo illa Jesu et Mariæ sacra augustaque nomina, quæ sine fremitu ac rabie immanissima bestia audire non poterat, novam hanc Thaidem agitare permittebat. Post aliquot dies tracta est in viso ad Dei tribunal præpotentis, vivorumque et mortuorum judicis incorrupti. Proposito libro vitæ omnia scelera et maleficia legere cogitur, ac multorum videre tormenta, quos ipsa ad æternum interitum promississet. Vidit quoque quamplurimos, quos turpissimæ vitæ portento monstroque pestifero quasi venenoso anhelitu partim exterruit. Hoc illa spectaculo vehementer exclamat, se Erebi seminarium, et Charybdim adolescentiæ compellat. « Væ, inquit, parentibus meis, quorum dissoluta negligentia in hoc decidi pelagus vitiorum; væ item illis, qui me primi suis blandimentis puellulam deceperunt, ac delinitam depravarunt. » Talia ingemiscienti, divum Dominicum adfuisse, suadentem, uti ad Deiparæ pedes pudibunda, scelerum pertæsa, et supplex accideret, ejusque illo in judicio patrocinium lacrymosa et gemens imploraret. Id fecisse confestim flentem et ejulantem, beatissimæque Virginis personam interponentem, ut poenitendi tempus spatiumque daretur, impetrasse. Et hic quidem visionis illius et finis et fructus. Mox dum sacrum audit, quod idem Dominicus faciebat, scelerum recordata quæ legerat, ut ex libro delerentur, inanesque paginas videret, quas scriptas in suum dedecus et probum aspexerat, vehementer exoptavit. Hæc meditans, subito arripitur, et a sensibus procul ablata, de manu Virginis quinque sibi rosas dari vidit, quibus peccata litteris signata deleret. In prima rosa hæc verba inerant, aureis litteris exarata : « Tuorum scelerum ac divinæ pariter misericordiæ memento, quæ tam tibi propitia fuit. » Alterius rosæ illa erat inscriptio : « Recole acerbissimam Christi Domini nostri Passionem, quæ una cum sanctorum vitis asperimis, quam sit peccati foeditas Deo invisam monstrabit, quando vel innocentissimi sui necesse Filii, hominum scelera luenda, ulciscendaque esse judicavit. » Flos tertius ita erat inscriptus : « Adamum, Adamique recordare progeniem : illi una tantum culpa deliciarum paradisum ademit; hanc eadem illa culpa felicissimæ conditionis expertem, in hanc compulit malorum miseriarumque congeriem; quin et illa perpende, qualibus suppliciis peccantes affici soleant, quorum profecto magnitudine, quanta sit mortiferæ culpæ deformitas declaratur, teque tanto pluribus obstrictam flagitiis nullas pœnas tales dependere, quæ longe graviores merebaris. » In quarta rosa hæc leguntur : « Agnosce Dei beneficium singulare, ut in Christianorum terris nascereris tanto ante providentis, quo illorum sacris imbuereris, inter quos

nata esses ac genita. Quo bono quam multæ regiones, regna, provinciæ, quantaque orbis destituta sit portio, te minime fugit. Nam mundi incolæ maximam partem a fide vivunt alieni, cum tibi quamvis indignæ veritatis lumen affulserit; et ex interitu ad vitam sis revocata, tuis te factis accusantibus, suppliciumque immane poscentibus. Etiam atque etiam cogita tali ac tanto Dei clementissimi dono nullam vitæ, nec religionem, nec sanctitatem parem esse futuram, tantamque Christi Domini liberalitatem nullis nostris meritis posse adæquari. » In quintæ rosæ foliis atque pagellis hæc monita continebantur : « Pœnas memoria teneto, quibus sotes in hac misera vita Iudex ille rectissimus punire consuevit. Repete a Caino, sui ab aliis parricida germani, repete a Cham sui parentis irrisore. Illos reminiscere, quos ob leve furtum furca suspendit, cum tibi longe turpiori supplicium, Dei misericordia, nemo iudex imponat. Considera per multos, qui ob errata leviora, tamen quia mortifera æternis inferorum pœnas cruciantur; quibus hodie universi orbis possessio tanti non esset, dummodo ad has oras, unius horæ redditus concederetur sceleribus expiandis. Tu interim otio abundas, quod illis denegatur, tempusque tibi suppediatur ad vitam corrigendam. » Post visionem hanc illius philosophiæ interpretem, quæ morum est præclara emendatrix, Benedicta ejusmodi vitam instituit, quæ omnium admirationem commoveret; nam e suis Florentinis quamplurimos ad Rosarium invitavit, cujus medicina tam salutaris exstitisset. Alio quodam tempore eidem Benedictæ Servator Christus affulsit, ostensoque superioris libro visionis, qui errata omnis vitæ, sceleraque claudebat : « En, inquit, liber ille de rebus tuis insolitisque flagitiis de nigro factus est albus, quippe quem et candida meæ rosa Parentis, et tuæ ipsius lacrymæ dealbarint, atrasque tuorum scelerum notas niveo candore mutaverint. Nunc igitur in charta munda atque alba, puritatem vitæ conscribe, quam esse oportet æternam. Exara patientiam, et amorem quem mihi debes, albis his paginis tersisque mandato. Visa iterum Deipara est, monens ut ad illa præstanda quæ Christus imperavit, Rosarii uteretur auxilio. Vivebat Benedicta circa annum Domini 1220.

§ VI. — De Bertha Caramaniæ comitissa.

Bertha comitissa, Olerici Manfredi Secusie marchionis uxor, pro eximio suo erga Deiparam affectu, una cum suo conjugē, cœnobium Sanctæ Mariæ de Caramania pro sancti Benedicti monialibus in Taurinensi diocesi fundavit. Hujus foundationis diploma habes apud Ughellum in *Italia sacra*, tomo IV, pag. 1545. Vivebat Bertha anno 1028.

§ VII. — De Bertha Pontinensi comitissa.

Sancta Bertha, nobilissimo genere nata, ac Sigefridi comitis Pontinensis, Gallice *Ponthieu*, conjux,

quanto studio exarserit Marianæ pietatis ampliandæ, vel hoc uno saltem argumento patet, quod Marianorum in Belgica asceteriorum prope vetustissimum in Sampolano comitatu, tertio ab urbe lapide, ab anno 682 sub Virginis Mariæ auspiciis elevavit. Habetur ibi sanctæ Berthæ Vita ms., in qua ista taliter enarrantur : « Defuncto marito, et Blangiari in villa sua honorifice sepulto, B. Bertha totam spem suam Deo committens, ad omnipotentis Dei servitium se contulit, pretiosissimos apparatus deposuit, ac sacro se sanctimonialis habitus velamine velare non destitit. Igitur divinitus admonita, sagari animo cogitare cœpit, qualiter in sua possessione potuisset construere ecclesiam in honorem Domini Genitricis beatissimæ semper Virginis Mariæ. Anno itaque Incarnationis D. N. Jesu Christi sexcentesimo octuagesimo secundo in Blangiaco piissima Bertha monasterium ædificare cœpit in pago Tarvannorum in propria possessione, quod, Domino tribuente, cum summo honore, line tenuis deductum est. » Beatæ, quam diu exsistierat, æternitatis gaudia adeptæ est Berta, iv Nonas Julii circa annum Domini 690.

§ VIII. — De Bertilia Mareolensi.

Sancta Bertilia nobilissimo Francorum genere nata beatissimam cœlitum Imperatricem virginum Virginem cultu præcipuo coluit, ejusque honori et nomini in prædio suo Mareolensi juxta Atrebatum templum et cœnobium condidit : neque hæreditatem solum amplissimam eidem augustissimæ Matri, sed et se ipsam, ordinis D. Benedicti habitum, post mortem mariti, cum quo Deiparæ exemplo virginitatem servaverat, amplexa, et ejusdem basilicæ cellulam quamdam ingressa, atque inclusorum instituto se devovens, obsequio Virginis se totam addixit. Vitæ cursum exegit, circa annum Domini 687, die 3 Januarii, in Mariano, quod exstruxerat, templo tumultata.

IX. — De Birgitta Nericiæ principæ.

Sancta Birgitta Suecia, regia stirpe progenita, Ulphonis de Ulphaso Nericiæ principis uxor, herois non minus virtutibus, quam divinis revelationibus admiranda, Mariæ Deiparæ Virgini quam singulariter addicta ac dilecta fuerit, patet tum ex ejus Vita, tum ex Operibus, quæ ipsa in Christianorum singulare decus ac solatium æterna cum sui nominis gloria ad posteritatis notitiam transmisit. Cum septimum attigisset ætatis annum, quodam tempore evigilans, ex opposito lecti sui altare, et super illud Dominam nostram splendidis vestibus indutam, ac magni pretii coronam manu ferentem aspiciens, ipsam sibi dicentem audivit : « Birgitta, veni. » Surgenti illi et ad aram properanti Domina dixit : « Visne habere coronam hanc ? » Illa annuente, imposuit eam capiti ejus, unde sensit quasi circum coronæ cingentis caput, statimque visio illa disparuit, quam tamen nunquam poterat oblivisci. Duodennis cum puellis suis cœtaneis ex serico et

auro acu pingebat : et ecce visa est illi assidere virgo quædam ignota (Deipara fuisse creditur) eam in eo opere adjuvans. Interrogata deinde, quænam ipsi assedisset? se neminem vidisse respondit. At matertera ejus opus, quod tum præ manibus habuerat, non ab illa tam tenera puella, sed divinitus potius elaboratum considerans, inter reliquias illud fideliter asservabat. Quandoque in partu Birgitta periculo-e laborante (licet enim ipsa summopere in virginitatis proposito permanere cuperet, cuidam tamen adolescenti diviti, illustri, cordato et prudenti, Ulphoni scilicet de Ulphaso Nericiæ principii, quem B. Virginis Horarias preces orare didicit, fuerat a parentibus desponsata), benignissima cælorum Regina quasi serico albo induta, ad eam ingredi visa est, et stans ante lectum singula jacentis membra tangebatur, mulieribus, quæ ibi tunc aderant, mirantibus et stupentibus universis. Qua iterum egrediente, mox illa sine ulla difficultate peperit. Unde paulo post ipsamet Virgo Maria hoc ipsi sanctæ Birgittæ revelavit dicens : « Quando tu difficultatem in partu habuisti, ego ad te ingressa sum ; ideo ingrata es, si non diligis me. Labora igitur ut filii tui sint etiam filii mei. » Adeo autem Birgitta amore beatæ Virginis inflammabatur, ut aliquando Romæ in ecclesia Sanctæ Mariæ Majoris orationi vacans, et cogitare incipiens de partu Virginis, et de illa summa bonitate Dei, qui talem Matrem purissimam sibi voluit eligere, diceret intra se : « O Domina mea, Regina cæli, in tantum gaudet cor meum, ex eo quod altissimus Deus te præelegit in Matrem, et tantam dignitatem tibi conferre dignatus est, quod ego magis mihi eligerem in inferno æternaliter cruciari, quam quod tu uno minimo puncto de tam excellenti gloria, et tua cælesti dignitate careres. » Et sic amoris dulcedine inebriata stabat supra se alienata a sensibus in quadam exstasi mentalis contemplationis suspensa. Cui tunc Virgo apparuit dicens ei : « Attende, filia, ego sum Regina cæli, et quia tu me diligis tam immenso amore, ideo annuntio tibi, quod tu ibis in sanctam civitatem Jerusalem peregrinando, quando placuerit Filio meo, et inde ibis ad Bethleem, ibique ostendam tibi in loco proprio totum modum, qualiter ego peperim eundem Filium meum Jesum Christum ; » ut eidem post annos 15 ostendit. Alio item tempore ejusdem beatæ Virginis charitate succensa, maximo cum fervore spiritus dicebat : « Benedicta sis tu, o Maria Mater Dei, et benedictus sit idem Deus tuus Filius Jesus Christus, pro omni gaudio, quod mihi dederat ex eo quod tu Mater ejus es. Ipse idemque novit, quod Maria filia Joachim est mihi charior, quam liberi Ulphonis et Birgittæ, et magis vellem quod Birgitta filia Birgeri nunquam fuisset nata, quam quod Maria filia Joachim non esset progenita. Et levius eligerem, quod Birgitta esset in inferno, quam quod Maria filia Joachim non esset Mater Dei in cælo. » Cui respondit beata Virgo : « Filia, scias pro certo, quod illa

Maria filia Joachim erit tibi utilior, quam tu Birgitta filia Birgeri es tibi ipsi, et eadem filia Joachim, quæ est Mater Dei, vult esse pro matre liberis Ulphonis et Birgittæ. »

Rogans benignissimam Dei Matrem, ut sic extraheret a corde suo dilectionem omnium rerum temporalium, quatenus Filius ejus esset sibi super omnia charissimus usque ad mortem, respondit Mater : « Quia Filium meum desideras habere in tuum charissimum, sequere verba ejus, quæ ipse personaliter loquebatur in Evangelio, quæ ad hoc trahunt, ut ipse præ omnibus diligatur, et ideo sex verba evangelica reduco tibi ad memoriam. Primum est, quod dixit diviti : *Vade et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et sequere me* (Matth. xix, 21). Secundum est : *Nolite sollicitari de crastino* (Matth. vi, 34). Tertium est : *Videte quomodo passeret pascuntur, quanto magis Pater cælestis pascet homines !* Quartum est : *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, et quæ sunt Dei Deo* (Matth. xxii, 21). Quintum est : *Primum querite regnum Dei* (Matth. vi, 34). Sextum est : *Omnes qui esuritis, venite ad me, et ego reficiam vos* (Matth. xi, 24). »

Cum quadam vice sollicita esset, quomodo Reginam cæli laudare deberet, ipsa Regina ei apparens dixit : « Scias pro certo, quod omnis laus Filii mei, laus mea est. Et qui inhonorat eum, inhonorat me : quia ego sic ferventer dilexi eum, et ipse me, quod quasi unum cor ambo fuimus. Et ipse me, quæ eram vas terrenum, sic honorifice honoravit, ut supra omnes angelos me exaltaret. Sic ergo laudare me debes. Benedictus sis tu, Deus creator omnium, qui in uterum Mariæ Virginis descendere dignatus es. Benedictus sis tu, Deus, qui cum Maria Virgine esse sine gravamine voluisti, et de ea immaculatam carnem sine peccato sumere dignatus es. Benedictus sis tu, Deus, qui ad Virginem cum gaudio animæ ejus, et omnium membrorum venisti, et cum gaudio omnium membrorum ejus sine peccato de ea processisti. Benedictus sis tu, Deus, qui Mariam Virginem Matrem tuam post Ascensionem tuam crebris consolationibus latificasti, et per te ipsum eam consolando visitasti. Benedictus sis tu, Deus, qui corpus et animam Mariæ Virginis Matris tuæ in cælum assumpsisti, et super omnes angelos juxta deitatem tuam honorifice collocasti. Miserere mei propter preces ejus. »

Eandem quotidie laudabat duabus orationibus sibi a Deo divinitus revelatis, in quarum prima pulchre et devote laudatur gloriosa Dei Parens, de sancta Conceptione et infantia sua, et de omnibus virtuosus actibus et laboribus et magnis doloribus totius vitæ suæ, et de sanctissima morte et Assumptione sua. In altera vero commendantur omnia membra gloriosi corporis ejusdem gloriosæ Deiparentis, et virtuosus actus ejus corporales. Exstant inter orationes ejus revelatas, dignæ, quæ a fidelibus sæpe repetantur. Unde beata Virgo Maria postea quadam vice apparens ei in oratione dixit :

« Ego promerui tibi illas orationes, ideoque quando has legeris devote, visitaberis consolatione Filii mei. »

Piissimam ac potentissimam Dominam sæpe rogabat, ut respiceret in se, et misereretur sui, eidemque supplicabat, ut sibi impetraret a Filio, ut nullius peccati delectatio eam pungeret, sed contritio commissorum esset stabilis, amor mundi esset ei mortuus, patientia perseverans, pœnitentia fructuosa. « Non enim, inquebat, habeo aliquid virtutis pro me nisi verbum unum, hoc est : Miserere, Maria. » Se coram beata Virgine accusans de corpore indomito et voluntate instabili, eandem rogabat, ut frenum imponeret corpori suo et retinaculum voluntati ; cui Virgo respondit : « Oratio ex devoto corde ad honorem Dei effusa exaudiri meretur ad effectum. Et ideo tu quæ petis frenum imponi corpori tuo, ut regatur ad voluntatem Dei, expedit ut onus etiam imponas ei, provehendum ad honorem regentis, ut cum voluntas tua sit talis, quod magis velis tacere, quam cum sæcularibus hominibus loqui, et delectabilius tibi videtur paupertatem pati in domo tua, quam omnes divitias in domibus principum respicere. Quorum nec curas inimicitias, si amicitiam Dei promereri possis, et ideo illud onus impono tibi, ut dicas aliqua verba, quæ Deo plauerint. » Sic Deipara. Eidem alias apparens eam de modo se spiritualiter induendi docuit, et qualia deberent esse vestimenta et ornamenta quibus induta et ornata esse deberet, demonstravit. Informavit de virtutibus quas intra se et ex se habere debebat, eidemque consuluit, ut nihil nisi Christum diligeret, et ut dolorosæ Passionis ejus continuo recordaretur. Instruxit qualiter resistendo responderet diaboli suggestionibus, cupiditati et amicitiae mundialium et luxuriæ, qualiter etiam anima quæ est conjuncta Deo per charitatem, licet inquietetur per cogitationes varias, si tamen resistit non imputantur ei ad peccatum, sed ad meritum et coronam. Instruxit etiam de modo tenendo inter servos Dei contra impatientes, de intentione recta in omnibus operibus habenda, ut divinus honor augeatur, de modo sciendi diligere, et quatuor civitatibus, in quibus quatuor charitates inveniuntur, et quæ istarum debeat proprie charitas nuncupari perfecta.

Ei tam familiaris exstitit, ut tanquam secretariæ fidelissimæ innumera prope tum de se tum de aliis arcana patefecerit. Revelavit, qualiter ipsa concepta fuit a parentibus ex præcepto obedientiæ divinæ sine aliquo peccato originali, et quod ibi plus operata sit charitas Dei, quam voluptas carnis. Revelavit, qualiter nativitas sua fuit per portam communem, et fuit initium verorum gaudiorum, quia tunc prodiit virgula de qua processit Flos desiderabilis cunctis gentibus ; et quod in ea demones fremuerunt, justi lætabantur, et angeli gavisi sunt. Revelavit, qualiter ipsa non indiguit purificatione : quia sine macula et munda fuit ; verumtamen ut adimplerentur prophetiæ, voluit in

lege, et secundum legem vivere, nihil in se singulare ostendere, sed humiliter conversari. Revelavit quod non modicus dolor fuit ille sibi inter ceteros, quando scilicet præ timore fugiebat cum Filio in Ægyptum, et audivit Filium persequi ab Herode, et interfici innocentes. Revelavit quid sensit statim concepto Filio, et quæ senserunt ipsa et Elisabeth in amplexu mutuo, et de sancta cohabitatione earum, et qualiter postea angelus, et solabatur eam formidantem, et instruebat Joseph mirantem. Revelavit qualiter post Ascensionem Filii longæve ipsa vixerit in mundo cum multo dolore, visitando loca ubi ipse passus fuerat, et mirabilia ostendebat, et quod hoc permisit Deus, ut exemplo vitæ et virtutum ejus multi converterentur, apostoli roborarentur, et corona ejus augetur. Revelavit, qualiter angelus annuntiavit ei tempus, quo ipsa debebat migrare de hoc sæculo, et corporaliter ascendere in cælum, modum migrationis suæ, et meditationem, in qua ejus anima cogitabat tempore obitus sui, et aliqua magnalia quæ contigerunt tunc, et quando assumpta fuit corporaliter ad cœlestia. Revelavit ubi fuerunt illæ animæ quas Christus liberavit de inferno, quando descendit ad inferos, usque dum ascendit in cælum : et etiam ubi remanserunt corpora illorum, qui cum eo in Jerusalem resurrexerunt, quando eorum animas portavit secum in cælum : et qualiter in resurrectione prius se ostendit Dominus eidem suæ Matri quam aliis. Revelavit quid egerit cum Carolo ejusdem D. Birgittæ filio, et qualiter ipsa stetit prope ipsum paulo antequam emisit spiritum, per carnalem amorem non sic in memoria haberet, quod propter eum aliquid Deo contrarium cogitaret vel loqueretur, nec aliqua Deo placentia vellet omittere ; alia denique revelavit, quæ nimis longum ac operosum esset referre.

In nocte Natalis Domini tam mirabilis et magna advenit Birgittæ exsultatio cordis, ut vix se præ lætitia tenere posset, et in eodem momento sensit in corde motum sensibilem et admirabilem, quasi si in corde esset puer vivus, volvens se et revolvens. Cumque motus iste duraret, ostendit Patri spirituali suo, et aliquibus amicis suis spiritualibus, ne forte esset illusio. Qui visu et tactu probantes veritatem, admirabantur. Itaque iterum eodem die in summa Missa apparuit Mater Dei, et dixit ei : « Filia, miraris de motu, quem sentis in corde tuo ; scias quod non est illusio, sed ostensio quadam similitudinis dulcedinis meæ, et misericordiæ mihi factæ. Nam sicut tu ignoras quomodo tam subito tibi cordis exsultatio et motus advenit, sic adventus Filii mei in me mirabilis fuit et festinus. Nam quando ego consensi angelo nuntianti mihi conceptionem Filii Dei, statim sensi in me mirabile quoddam et vividum, et cum nasceretur ex me, indicibili exsultatione et mirabili festinantia clauso meo utero virginali prodibat. Ideo, filia, non timeas illusionem, sed gratulare, quia motus iste, quem tu sentis,

signum adventus Filii mei est in cor tuum. Ideo sicut Filius meus imposuit tibi nomen novæ sponsæ suæ, sic ego voco te nunc nulum Filii mei. Nam sicut pater et mater senescentes et quiescentes imponunt nurui onus, et dicunt ei ea quæ sunt facienda in domo; sic Deus, et ego in cordibus hominum senes et frigidi a charitate eorum, indicare volumus amicis nostris et mundo per te voluntatem nostram. Motus vero iste cordis tui perseverabit tecum, et augebitur juxta capacitatem cordis tui. »

Cum aliquando turbaretur Birgitta, quod loca sancta Romanæ urbis non visitaret, apparuit ei Dei Mater, et dixit : « Permittit tibi visitare loca ista cum humilitate, et devota reverentia, quia in hac Roma majores sunt indulgentiæ, quam homines credere possunt; quas sancti Dei glorioso sanguine suo, et precibus a Filio meo impetrare promeruerunt. »

Cum in civitate Neapolitana per aliquod tempus moraretur, soror quædam Clara nomine in monasterio monialium ad Sanctam Crucem, eam accersiri fecit, et dixit ad eam : « Habeo reliquias de capillis Matris Dei, datas mihi per Reginam sanctam; quas nunc tibi dabo, quia mihi inspiratum est divinitus, ut tibi eas committam. Et hoc tibi signum erit quod vera loquor, quia cito moriar, et veniam ad Dominum meum, quem supra omnia diligit anima mea. » His autem dictis, paucis diebus supervixit, et perceptis Ecclesiæ sacramentis emisit spiritum. Sed, cum beata Birgitta dubitaret, utrum capilli illi essent de capillis Virginis Mariæ vel non, tunc in oratione apparuit ei eadem Mater Dei dicens : « Sicut verum est, et creditur, quod ego de Anna et Joachim nata sum, sic verum est, quod isti capilli creverunt in capite meo. »

Hanc Deus Optimus Max. elegit, ut in sancta Ecclesia ad honorem amantissimæ Matris suæ novam monialium monachorumque religionem fundaret, cui et regulam proprio ore dictavit, et servandam tradidit; in qua quidem regula hæc inter cætera statuit : « Sorores omni die ob reverentiam Matris meæ Virginis Mariæ cantabunt solemniter Horas ipsius, cum tribus Lectionibus, tam festis quam privatis diebus. Omni etiam die, signo facto ad Vesperas, Sorores convenient ad invicem, et primo dexter chorus legat unum *Ave Maria*, et inclinans se alteri choro profunde dicat : Indulgete nobis propter Deum, et piissimam ejus Matrem Mariam, si vos verbo, vel facto, vel signo, vel nutu offendimus; nos enim si in vobis est aliquid delictum contra nos libentissime dimittimus. Et altero choro similiter inclinante et legente, veniamque petente, sic accedant ad Vesperas. Ad finem vero omnium Horarum cantabunt antiphonam *Ave Maria*, cum Collecta sub hac forma : Omnipotens sempiternus Deus, qui pro nobis de castissima Virgine nasci dignatus es, fac nos, quæsumus, tibi casto corpore servire, et humili mente placere. »

Atia oratio ad Virginem.

« Oramus et te, piissima Virgo Maria, mundi Regina et angelorum, ut eis quos purgatorius examinat ignis, impetres refrigerium, peccatoribus indulgentiam, justis in bono perseverantiam : nos quoque fragiles ab instantibus defende periculis, per Christum Dominum nostrum. — Omnibus quoque diebus festis et privatis Missa de Matre mea per Sorores cantabitur. Et omni Sabbato Sorores post Missam Matris meæ cantabunt, *Salve Regina*. Ante quatuor solemnitates Matris meæ Mariæ, Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis et Nativitatis, debent in pane et aqua jejunare.

« Si qua ad religionem suscipi rogaverit, dicet ei episcopus : Petis ingressum hujus religionis in nomine Jesu Christi, et in honorem sanctissimæ Matris ejus Mariæ Virginis ? Dicente illa : Peto; introducat eam tunc episcopus in ecclesiam dicens : Ecce nunc illa digne ingreditur hanc religionem. Et cum ingreditur ecclesiam feratur ante illam vexillum rubeum, in quo imago corporis mei passi depicta sit ex parte una, et imago Matris meæ ex parte altera, ut aspiciens nova sponsa signum novi Sponsi in cruce passi, discat patientiam et paupertatem, et aspiciens Virginem Matrem discat castitatem et humilitatem. Abbatisa cum consilio episcopi eligatur a conventu, quæ ob reverentiam beatissimæ Virginis Matris meæ, cui hic ordo dedicandus est, caput et Domina esse debet, quia ipsa Virgo, cujus abbatisa gerit vicem, in terris, ascendente me in cælos, caput et Regina exstitit apostolorum et discipulorum meorum. Mater mea omne tempus suum tribus distinxit temporibus. Unum quo laudavit Deum ore suo : aliud quo manibus suis ei serviebat : tertium quo temporis infirmitati compatiens necessaria tribuit ei juxta modum. Sic Sorores omni tempore, quo divinis non intersunt, vel lectioni, et tale tempus fuerit, etiam manibus suis laborent, ut sicut mihi serviunt ore, sic serviant et reliquis membris. Et iste labor non sit ad aliquam mundi vanitatem, non ad aliquod proprium lucrum, sed sicut labor Matris meæ, pro honore Dei et Ecclesiarum, vel pauperum utilitate. » Sic ibi.

Ignorante Birgitta, quales Lectiones deberent legi per moniales ad honorem beatæ Virginis Mariæ, apparuit ei Christus dicens : « Ego mittam tibi angelum meum, qui lectionem tibi in Matutinis legendam per moniales in monasterio tuo ad honorem Virginis Matris meæ tibi revelabit, et ipse eam tibi dicabit, et tu scribe illam prout ipse tibi dixerit. » Venit itaque angelus, et sermonem angelicum de excellentia beatæ Mariæ Virginis ex præcepto Dei Birgittæ dictavit, et ipsa ex eodem præcepto devote conscripsit, eumque per Lectiones divisum in Matutinis per ferias hebdomadæ per anni circulum Sororibus legendum tradidit.

Cum post fundatum in honorem beatæ Virginis Alvastrense monasterium, Romæ a Deo jussa venisset, ibique ab invidis tam magnas tribulationes

pateretur, ut inde ad tempus discedere, et malignantium furori cedere cogitaret, apparuit ei gloriosa Virgo Maria dicens : « Filius meus potens super omnes homines et dæmones, et super omnem aliam creaturam invisibiliter restringit omnem conatum malitiæ eorum. Et ego ero scutum protectionis tuæ et tuorum contra omnes inimicorum spiritualium et corporalium incursiones : propterea volo quod tu, et familia tua conveniatis simul quolibet vespere ad cantandum hymnum *Ave maris Stella*. Et ego auxilium præbebo in omnibus necessitatibus vestris. »

Cum semel staret in oratione, incidit ei cogitatio de statu futuræ suæ religionis, quomodo tot personæ utriusque sexus possent inveniri. Ei apparens Mater Dei dixit : « Filia, tu sollicita es pro personis in futurum hanc religionem ingressuris. Scias, quod Filius meus, qui personaliter regulam istam dictavit, præscit mille personas pro qualibet persona, quam tu scis, et speras hanc religionem ingressuram. » Cui Birgitta respondit : « Domina mea, faciliter inveniri possunt mulieres, quæ se subiciant ordini ; sed difficile inveniuntur viri, qui se subdere velint provisioni mulieris. » Cui iterum Mater Dei : « Venient utique illi, qui verba Filii mei cum suavitate recipient, et eis utentur ad commodum animæ suæ et honorem Dei. Venient etiam alii, qui non minus adversentur verbis Filii mei, et simplici regulæ tibi revelatæ, quam illi increduli, qui verbis Dei, et Moysi contrariabantur in deserto, interpretantes verba Dei pro sua voluntate. Verumtamen scias, quod verba hujus regulæ ad perfectum coaptabunt se, et fructificabunt usque in finem. Neque tu, filia, sollicita sis de personis hanc religionem ingressuris. Ipse enim Filius meus novit quos vocabit, et præordinet secundum suam voluntatem in opus ministerii hujus, quamvis quidam eorum erunt rebelles verbis Filii mei secundum humanam æstimationem suam, simplicitatem verborum præsumptuose parvipendentes, sicut mundi sapientes præsumunt præferre sententias suas aliquando divinæ voluntati, quibus verum intellectum corrumpunt, et errorem inducunt. » In ultima infirmitate Virgo Maria ei apparens dixit : « Si femina, quando est infirma, parit, omnes filii ejus quos parit, infirmantur. Sed tu paries filios fortes et sanos et Deo devotos, et sanaberis melius quam unquam prius fueras, et non morieris, sed venies ad locum tibi promissum et præparatum. Nam sanctus Franciscus diu fuit infirmus, et tamen tunc facit fructum et velle Dei, sed postea sanatus est, et fecit et facit majora, quam infirmus. Sed querere potes quare tantum prolongatur infirmitas tua, et consumitur natura et fortitudo tua. Respondeo tibi, quod Filius meus, et ego diligimus te. Nonne recordaris quod Filius meus dixit tibi in Jerusalem, quod peccata tua fuerunt dimissa tibi quando ingressa fuisti templum sanctum sepulcri ejus, quasi si tune a baptismo levata fuisses ? Sed non dixit tibi, quod

nihil pati deberes quam diu vivis in mundo. Ideo voluntas Dei est, ut charitas hominis respondeat charitati Dei, et quod negligentia præterite, per patientiam et infirmitatem diluantur. Reminiscere etiam me dixisse tibi multoties, quod verba Filii mei, et mea spiritualiter et corporaliter intelligi possunt, sicut dixi in civitate Stralsundis. » Sexta autem die ante mortem ejus eidem apparens dixit : « Quid dicunt medici, nonne quod morieris ? Vere, filia, ipsi non attendunt quid est mori. Num ille moritur, qui separatur a Deo, qui obduratus in peccato non evomit immunditiam peccatorum per confessionem. Ille etiam mortuus est, qui non credit in Deum, nec diligit Creatorem suum : sed ille vivit, et non moritur, qui semper timet Deum, qui frequenti confessione purgat peccata sua, qui desiderat pervenire ad Deum suum. Verum quia Deus naturarum loquitur tecum, qui etiam contra naturam disponit et tenet vitam tuam, ideo in medicamentis non est salus nec vita. Sic nec etiam necesse est tibi jam inniti medicamini, quia modicum tempus modico indiget cibo. »

Ad meliorem vitam translata est, anno Domini 1373, ætatis 70, die 13 mensis Julii.

§ X. — De Bithilde N.

Bithildis clarissimis in orientali Francia nata parentibus, et marito et prole orbata, quam genuit, de Sigeberti episcopi Moguntini, cujus erat sororis filia, consilio patriam reliquit, Moguntiamque concessit, ubi templum in honorem Dei Matris instituit, et sacrarum feminarum copiosum numerum eodem aggregavit, quibus alendis ex amplissimo suo patrimonio prædia fundosque contribuit, templique ex accessione illa cænobii non medioeris honor effloruit. Et quoniam præpotentis Dei perfecta sunt opera, divina bonitas non passa est extra limen manere eam quæ se suaque omnia, Deo et ejus beneficentissimæ Matri devovisset. Itaque misericors Deus, beatissima Virgine, ut par est credere, deprecante, quibusdam illius monasterii Sororibus, quæ sanctitate præstabant, Bithildem sancti illius loci fundatricem, catechumenam esse, non baptismo lustratam aperuit, et quasi vellicata aure monstravit. Illæ confestim suam patronam Bithildem admonent, utque per ostium in Dei intret ovile serio cohortantur. Bithildis ad avunculum Sigebertum refert audita, qui item divinitus consanguineæ Bithildis causam edoctus, misericordem feminam in salutis fontem immersit. Suscepto baptismo religiosa hæc vidua, Christianis officiis multo se dabat alacrius, certa se rectis ire jam gressibus, inque Petri navem intromissam passis velis ad salutis provehi portum. Nimirum Dei Mater ad suam illam vineam de cælo respexit, perficiendamque curavit.

Obiit circa annum Domini 520, die 27 Novembris.

§ XI. — *De Blanca Britanniae ducissa.*

Blanca, Theobaldi regis Navarrae filia, et Joannis primi Britanniae ducis uxor, in honorem B. Virginis, quam singulari cordis affectu coluit, abbatiam, Gaudium appellatam, in diocesi Vennetensi pro Cisterciensis ordinis virginibus fundavit, anno Domini 1250, ibique post mortem sepeliri voluit.

§ XII. — *De Blanca Castellae regina.*

Blanca, Garciae Navarrae regis filia, Sanctii autem tertii Castellae regis uxor, a divae Virginis cultu celebranda, cœnobio nostrae Dominae Anagarensis, paulo ante supremum vitae diem, Nestarense oppidum donavit, atque in eodem cœnobio sepulta est, anno 1158.

§ XIII. — *De Blanca Galliae regina.*

Blanca Francorum regina piissima, Ludovici VIII uxor, sanctique Ludovici IX, regum, quos sol unquam vidit, religiosissimi mater, augustissimae cœlorum Reginae singulariter addicta fuit ac dilecta. Cum multos jam annos cum viro vixisset, nec ullam ex eo (quod satis ægre ferebat) prolem suscepisset, S. Dominicus ordinis Prædicatorum institutorem, per id tempus in Gallia degentem, rogavit, ut prolem sibi a Deo impetraret. At vir sanctus reginae suasit, si prolem expeteret, ut maximo animi ardore et contentione, Deiparae Psalterium, seu Rosarium, et pronuntiaret ipsa et aliis quotquot posset, distribuendum curaret; modum insuper, ac rationem ejus recitandi traderet, speraretque præpotentem Deum Deiparae patrocinio, ac eorum qui Rosarium recitarent, precibus, omnibus ejus votis satisfacturum. Mox regina, Rosarii pronuntiandi modum addiscit, docet, ac toto Galliae regno promulgandum diligenter curat. Cumque pia exercitationi insisteret, divina benignitate facta voti compos, Ludovicum peperit; qui deinde Galliae rex sanctitate præclarus, pluribus illustris miraculis sanctorum catalogo est ascriptus.

Ne quis de officioso suo erga Deiparam Virginem

studio dubitare posset, abbatiam beatæ Mariæ Regalis de Maloduno juxta Pontisaram construxit: ut patet ex litteris foundationis ejusdem abbatiæ, in quibus ipsa regina sic loquitur: «Affectantes decorem domus Domini cum propheta diligere, ad honorem omnipotentis Dei, ac specialiter gloriosissimæ semper Virginis Matris ejus, quamdam abbatiam Cisterciensis ordinis de propriis nostris bonis temporalibus fundavimus et ædificari fecimus, ac erigi in Parisiensi diocesi, juxta Pontisaram: quam quidem abbatiam, Sanctam Mariam Regalem, eo quod in honore ac nomine cœli Reginae fundata sit, deinceps decrevimus nominandam.» Sic illa.

Migravit e sæculo, anno salutis 1253, Kalend. Decembris, in abbatia Sanctæ Mariæ Regalis de Maloduno, quam construxerat, tumulata; suam autem cor in abbatia Sanctæ Mariæ de Lilio, pariter ac se fundata, sepeliri mandavit.

§ XIV. — *De Blanca Maria Mediolani ducissa.*

Blanca Maria Sfortia, Mediolani, seu Insubriae ducissa, pro eximia sua erga Deiparam Virginem pietate, Melegnani, Insubriae oppido (quod decem lapidibus Mediolano dissitum) cœnobium templumque, sub titulo Sanctæ Mariæ de Misericordia condidit, Franciscanoque ordini dedit. Ecclesiam etiam Sanctæ Mariæ Incoronatæ, Mediolani ædificandam curavit. Mediolano Florentiam profecta est, voti causa, ad invisendam reverendamque imaginem sanctissimæ Annuntiatae, et multa pro ara sacelli exornanda munificæ obtulit. Vivebat anno salutis 1450.

§ XV. — *De Blandsmaria Mediolani ducissa.*

Blandsmaria Mediolanensium ducissa, pietati suæ erga Deiparam Virginem satisfactura, in Castruelli oppido Cremonensis diocesis conventum Minoriticum sub titulo Sanctæ Mariæ de Brixianore suis sumptibus erigendum perficiendumque curavit. Vivebat anno Domini 1461.

CAPUT III.

De Cæcilia Bituricensi comitissa: Cæcilia Renata Poloniae regina: Candace Æthiopiae regina: Carola Jerusalem regina: Catharina Cardona: Catharina Castellae regina: Catharina Cypri regina: Catharina Galliae regina: Catharina imperatrice: Catharina Lusitaniae regina: Catharina Mintuae ducissa: Catharina Mediolani ducissa: Catharina Nericiae princeps: Catharina Ostorch ducissa: Catharina Saavedra princeps: Catharina Vallis Viridis princeps: Christerna Lotharingiae ducissa: Christiana Sabaudiae ducissa: Christina Etruriae ducissa: Christina Sueciae regina: Cimbura Massoviae ducissa: Clotilde Galliae regina: Clotilde Gothorum regina: Constantia Barberina: Constantia Britanniae ducissa: Constantia Galliae regina: Constantia Jovii marchionissa: Constantia Poloniae regina: Constantia Sulmone principissa: Cunegunde Augusta ac Cunegunde Poloniae regina.

§ I. — *De Cæcilia Bituricensi comitissa.*

Cæcilia Bituricensis in Gallia comitissa, amoris suo erga sanctissimam Dei Genitricem astruendo, in ejusdem sanctissimæ Dei Genitricis honorem abbatiam, dictam Ardorellum, in diocesi Ca-

strensi, olim Albiensi, pro Cisterciensis ordinis Patribus fundavit: ante ostium ecclesiae ejusdem abbatiæ sepulta cum hoc epitaphio:

*Omnis qui nescit, discat quoniam requiescit
In hoc sarcophago pura Cæcilia virgo:*

*Ista monasterium fecit, reliquiasque domorum,
Culta vel inculta dans fratribus hæc dona multa.
Ergo præsentis orent, pariterque sequentes
Hic pro defuncta, quibus hæc sunt præstita cuncta.*

Vivebat anno Domini 1133.

§ II. — *De Cæcilia Renata Poloniæ regina.*

Cæcilia Renata, regina Poloniæ, Ferdinandi II Cæsaris filia, Uladislai IV Poloniæ regis consors, Deiparæ Virginis devotissima, inter alia devotionis suæ in illam specimina, pluribus aureis et argenteis cimeliis, plagulis et casulis holosericis, auro et argento intertextis, aliisque pretiosis, ac regiis votivis donariis, Clarum Montem Poloniæ, locum Deiparæ dicatum, ac sanctissimam Deiparæ imaginem ibidem cultam, dum eam aliquoties præsens visitavit, ditavit et exornavit. Porro cum primo locum Clari Montis miro cum devotionis affectu invisit, suis verbis ac sollicita miraculorum ibidem patratorum indagatione effecit, ut R. P. Andreas Goldonovusri ordinis Sancti Pauli primi eremite, divæ Virginis Claromontanæ historiam, quæ strictioribus Poloniæ linguæ terminis coarctata, minorem de se, quam par erat, cognitionem faciebat, Latino eloquio accuratissime describeret. Cætera hujus heroinæ erga augustissimam Dei Matrem eximii affectus, atque obsequiosæ pietatis officia, adhuc me fugiunt.

§ III. — *De Candace Æthiopæ regina.*

Candace Æthiopum regina, quo affectu, quave benevolentia in Deiparam Virginem ferretur, luculenter declaravit, dum in extrema Africæ regione, in civitate Auxumo, admirandæ structuræ ecclesiæ, omnium deinceps sæculorum miraculis insignem, et totius Æthiopæ peregrinatione celeberrimam, ejusdem Deiparæ Virginis nomini, ac titulo dedicavit. Et tametsi omnes Æthiopum reginæ, teste Strabone, Candace nominentur, asserunt tamen Æthiopes, eam quæ templum istud posuit, illam fuisse cujus eunuchus baptismo lustratus est a Philippo diacono, Actorum XVIII, quæque ab apostolo Matthæo ad fidem conversa est.

§ IV. — *De Carola Jerusalem regina.*

Carola, Jerusalem, Cypri atque Armeniæ regina, peculiari devotione Deiparæ Virginis Mariæ addicta, ipsius ecclesiæ, quæ Romæ Sancta Maria in Campo Sancto appellatur, copiosos redditus reliquit, cum obligatione ut quolibet die Veneris in perpetuum, bis mille et amplius pauperibus libra panis cum Amidio, certaque vini mensura pro singulis distribuerentur, iis præsertim qui graves essent familia, ac feminea prole abundarent. Vixit circa annum Domini 1099.

§ V. — *De Catharina Cardona.*

Catharina a Cardona Hispana, natione Catalana, ex nobilissimo ducum de Cardona sanguine creta, cum clarissimo erga Deiparam Virginem arderet affectu, inter alia pietatis erga tantam Dominam

specimina, aula regia, deliciis, et regum relictis honoribus, spiritu monita cælesti in vastissimam solitudinem secedens, leucis distantem tribus a Villanova Xaræ, in ea ditionis parte, quam vulgo Hispanè *la Mancha* vocant, in regno Castellæ, cœnobium Carmeliticum sub nomine S. Mariæ Subsidiî construxit, in eoque se includens, admirandis virtutibus ac horridis pœnitentiæ exercitamentis Deo ac Deiparæ servivit. Decessit non sine grandis sanctitatis voce, anno salutis 1577, in capella Virginis Mariæ, unicæ tutelaræ suæ, honorificentissimis exsequiis tumulata.

§ VI. — *De Catharina Castellæ regina.*

Catharina Castellæ regina, Henrici III, Castellæ regis, uxor, inter alia pietatis suæ erga B. Virginem documenta, Villanovense monasterium sub ejusdem B. Virginis tutela pro Prædicatorii ordinis Patribus construxit, anno salutis 1402, ut in suo Martyrologio Hispano, tomo IV, sub die 4 Augusti refert Joannes Tamayus.

§ VII. — *De Catharina Cypri regina.*

Catharina Cypri regina, impudiciæ stimulis d'acriter agitata, cum Deiparam Virginem puritatis Matrem, quam unice post Deum colebat, in suum vocasset auxilium, promisissetque, si libidinis faces, quibus urebatur, in ipsa exstingerentur, se in vitæ novitate toto cordis affectu Deiparæ Virgini famulaturam, atque ad celeberrimum D. Annuntiæ de Florentia templum dona et vota, in gratiæ acceptæ monumentum, transmissuram : voto facto, cum statim noxios libidinis ardores a sua carne ablatos cognovisset, pro accepto beneficio, non solum pretiosa ornamenta ad prædictum D. Annuntiæ templum transmisit, sed se ipsam castitatis et pudiciæ exemplum omnibus imposterum usque ad mortem exhibere studuit. Quo anno obierit vel floruerit, mihi hactenus ignotum.

§ VIII. — *De Catharina Galliæ regina.*

Catharina Medicea, Franciæ regina, ac regum mater, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, lychnum argenteum, et pondere et artificio insigne, donum Lauretanæ Virgini misit, cum dote, ut perpetuo luceret. Cætera me fugiunt. Vivebat anno Domini 1586.

§ IX. — *De Catharina imperatrice.*

Catharina de Valois, imperatrix Constantinopolitana, Caroli II regis Neapolitanorum uxor, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, in honorem miraculosæ imaginis beatæ Mariæ in Monte Virginis perillustre sacellum ædificari jussit, et sanctæ iconi, quæ caput tantum cum parte pectoris ostendebat, reliquum corpus jussit addi, una cum puero Jesu inter brachia, necnon quosdam angelos astantes, et complura filia ad ornamentum tabulæ præcipuum : capitique Virginis suam aptavit coronam auream, ibique mandavit suum corpus sepulturæ tradi, ut factum est. Obiit anno 1547, die 25 Septembris.

§ X. — *De Catharina Lusitanæ regina.*

Catharina Lusitanæ regina, ut erat in divæ Virginis amore cultuque ferventissima, inter alia pietatis in eam obsequia, ex suo regio patrimonio monasterium Clarissarum sacrosanctæ Assumptioni ejusdem divæ Virginis dicatum intra ambitum civitatis, Farcam idiomate Lusitanico dictæ, construi curavit. Olyssipponæ etiam celeberrimi templi Sanctæ Mariæ de Bethleem aram maximam pro dignitate dedicavit. Vivebat anno salutis 1541.

§ XI. — *De Catharina Mantuæ ducissa.*

Catharina Medicea, ex principibus Etruriæ, Ferdinandi Mantuæ ducis uxor, nostri temporis heroina lectissima, quæ excelsis animi dotibus ornata, et Christianarum virtutum fuit ad miraculum cultrix eximia, a primis suæ ætatis annis se sub protectione beatissimæ Virginis constituit, eique in servam atque ancillam humilem libenti animo dedicavit; in hujus rei signum brachio alligatam continue gerens catenulam ferream, qua ligamen robustius, quod cor ejus stringebat, denotabatur. Omnes gloriosæ Virginis solemnitates singularibus quibusdam devotionis circumstantiis celebrabat. Nam in vigiliis earum etiam illarum quæ ab Ecclesia non jubentur, jejunabat; die solemnitatis sanctissimum sumebat Eucharistiæ sacramentum; septem Missas ad honorem septem Gaudiorum beatæ Virginis audiebat: et mille Salutationes angelicas recitabat: toto conatu eas virtutes imitari satagens, quæ in eisdem solemnitatibus representabantur, ut peculiari modo a sanctissima Virgine exultas: et ad hunc finem utebatur sæpe libellulo manuscripto, ita disposito, ut secundum virtutes et festa gloriosæ Virginis, diversa puncta meditanda contineret. Hæc ejus devotio magnam ipsi fiduciam erga sanctissimam Matrem conciliabat, securamque reddebat, ea Mediatrice illas omnes gratias quas a Dei majestate postulabat, obtinendi; et idcirco in qualibet sua necessitate ad beatam Virginem recurrebat; firmiter credens, nihil eorum quæ petebat, sibi ab ipsa fore denegandum. Quando urgentissimi negotii casus occurrebat, in quo insignem aliquem favorem et gratiam requirere cogeretur, suam orationem iis circumstantiis vestiebat, quibus illa beatissimæ Virgini gravior et acceptior redderetur: inter quas ista erat, quod septem diebus Sabbati jejunabat: in quorum singulis Eucharistiam sumebat, quindecim Rosarii decades recitabat, septem Missas audiebat, advocans in hanc rem alias personas devotas auxiliares: nihilque hoc modo petiit, quod a sanctissima Dei Matre non obtinuerit. Videns autem Catharina se in omnibus suis necessitatibus a beatissima Virgine tam studiose amatam, consideransque misericordiæ Matrem suis precibus aures adeo faciles benignasque porrigere, ut tantæ clementiæ aliqua ex parte responderet, statuit sese nihil eorum quæ amore Virginis postularentur, nullo unquam tempore negaturam: quod propositum inviolabili-

ter observavit; nam totum illud quod in sua erat potestate, et tuta conscientia præstare poterat, si Virginis nomine ipsa rogaretur, sine difficultate ulla liberaliter concedebat. Satis exprimi non potest internum gaudium, quod percipiebat, dum Virginem honoratam, ejusque memoriam glorificatam videbat; atque idcirco mille modis populos ad hunc devotum affectum excitare satagebat. Dum ecclesias beatæ Virginis ad audiendum sacrum adibat, semper, sacrificio peracto, Litanias Lauretanas decantari volebat, et quolibet Sabbato ad ea templa pergebat, in quibus hæc Litaniarum beatæ Virginis devotio exercebatur. Ita fecit, dum fuit Mantuæ, in ecclesia Sanctæ Barbaræ: atque hunc morem retinuit Senis, dum vixit, cum semper interfuerit Litanis quæ quolibet die Dominico in cathedrali post Vesperas, cum frequentissimo totius civitatis concursu decantantur, summopere gaudens et exultans, se ad eam venisse urbem, quæ civitas Virginis appellari meruerat, et in qua tanto affectu et pietatis testificatione, cælorum Regina honorabatur. Quæcunque devotionem populorum erga beatam Virginem accendere poterant, in locis, in quibus morabatur, vel de novo inducebat Catharina, vel cum majori fervore amplificabat. Mantuæ devotionem Novenæ, vel Expectationis partus beatæ Virginis invexit; cum primo in ecclesia Sancti Mauriti Patrum Theatinorum, postea in ecclesia Sanctæ Ursulæ eam celebrari fecerit; et deinceps in ecclesia Sanctæ Barbaræ continuari jusserit. Eandem introduxit Casalis, dum ibi fuit. Et tandem idem fecit Senis in ecclesia metropolitana, cum multa devotione, et totius civitatis concursu. Et quia hæc erat in memoriam novem mensium, quibus B. Virgo Filium sanctissimum in suo sacro utero gestavit, novem diebus ante festum Nativitatis Domini celebrabatur, in quibus Catharina, devota illius temporis mysteria spiritu suo prosequens, cum nonnullis exercitiis spiritualibus seipsam ad Dominicam Nativitatem præparabat, et præparatio erat hujusmodi. Primo Novenæ die sanctissimum Eucharistiæ sacramentum sumebat, omnes suæ aulæ mulieres ad idem faciendum invitans: illis novem diebus cum omni rigore jejunabat, et in quolibet eorum exercitium spirituale meditationis peragebat, ad aliquas virtutes acquirendas, quibus Filio Virginis cunas in suo corde præpararet. In ecclesia semper intererat, dum hujusmodi Novenæ mysteria celebrarentur: toto illo tempore profundissimis contemplationibus vacans, et sermones qui de eo subjecto habebantur, attente auscultans. Quolibet anno in parochiis civitatis, ubi morabatur, perquiri faciebat, si aliqua mulier in paupertate constituta, in nocte Nativitatis Domini peperisset; atque omnibus illis quæ peperisse reperiiebantur, per quadraginta dies continuos aureum unum in dies singulos pro elemosyna chargebatur, in memoriam quadraginta dierum, quibus sanctissima Virgo a tempore partus Filii sui usque ad ejusdem in templo Præsentatio-

nem, in spelunca Bethlehem morata est. Sciens Deiparæ Virginis beneficio, cum gravissimo servitutis iugo premeremur, libertatem nunquam auferendam nobis esse comparatam, in præcipuis ejusdem Deiparæ solemnitatibus magnam quantitatem eorum qui ob debita in carcere detinebantur liberabat, ære suo creditoribus satisfaciens, et libertatem iis pauperculis donans, quam per se ipsos non poterant adipisci. Totius anni dies Sabbatinos jejuniis sanctificabat. Antequam mensæ in sero accumberet, Litanias beatæ Virginis, antiphonam *Salve Regina*, hymnum *O gloriosa Domina*, et canticum *Magnificat* persolvebat. Sapiens in die orationem quamdam gloriosæ Virginis recitabat, in qua stabili voluntate puritatem sui cordis offerebat, supplicans ipsam Virginem gloriosam, ut sibi gratiam a Filio impetraret, qua eandem puritatem intactam conservaret, dicens : « O castissima Regina, puritatis Mater, ego te contemplor ita candidam, immaculatam et puram, ut in mundo omnium prima virginitatem voveris. Tu virgo ante partum, in partu et post partum. Tu inter omnes creaturas pura, ita ut macula non fuerit in te. Ego etiam ad tanti exempli imitationem firmiter propono observare illam castitatem, quæ statui meo convenit, resistere omnibus tentationibus et stimulis carnis, et quamlibet fugere occasionem, quæ meam maculare possit puritatem. Accipe a me, o Virgo castissima, affectum hunc et voluntatem meam, mihi quæ a Filio tuo gratiam impetra, ut possim, tentationibus resistendo, me puram conservare. Amen. » Ob devotionem beatæ Virginis, quæ dum vixit, ex toto ad cœlestia se erexit, aliquando cærulei coloris vestibus usa est : vestes etiam fulginei coloris interdum adhibuit in obsequium beatæ Virginis de Monte Carmelo. Defuncto conjugē Ferdinando, anno 1626, 21 Novembris, die Præsentationis beatissimæ Virginis, in mane, post receptionem sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, Mantuæ in monasterio Sanctæ Ursulæ (quo se receperat) Deo, ac gloriosæ Virgini Matri se castitatem perpetuam servaturam voto promisit, quam promissionem sequenti anno in die Visitationis beatæ Virginis, dum esset Florentiæ ante miraculosam sanctissimæ Annuntiæ imaginem confirmavit; et cum toto cordis affectu Matrem puritatis deprecata fuisset, ut vellet potius se e vivis eripi, quam occasionem offerri, qua in hujusmodi voto etiam legitime dispensari cogeretur, a benignissima Dei Matre hanc vocem internam audire sibi visa est : « Esto beno animo, Catharina; nam gratiam postulatam tibi concessi. »

Præter officium beatæ Virginis tres coronas diebus singulis in honorem beatæ Virginis persolvebat. Primam, stellarum; secundam, rosarum; tertiam, gemmarum. Coronam stellarum persolvebat recitando 12 *Ave Maria*, ad honorem 12 singularium privilegiorum Reginæ cœli, in du-

decim stellis, quibus sanctus Joannes in Apocalypsi eam coronatam vidit, adumbratis : quæ sunt, æterna ejus prædestinatio, ut post Christum electa sit filia primogenita omnium prædestinatorum : Immaculata Conceptio : purissima virginitas : excellentissima maternitas : felicissimus partus : supremum Dominium : candidissima puritas : abissima contemplatio : dulcissima mors : miraculosa resurrectio : gloriosa Assumptio et æterna glorificatio. Pro corona rosarum quindecim Rosarii decades percurrerat, in memoriam quindecim præcipuorum mysteriorum Vitæ, Mortis et Resurrectionis Christi et Mariæ : et quando ob grave aliquod impedimentum omnes quindecim decades complere non poterat, hanc eandem coronam breviori ambitu formabat, et compendiose in tres decades dividebat, quarum unaquæque unum *Pater*, et quinque *Ave Maria* continebat, applicans primam decadem quinque mysteriis gaudiosis; secundam dolorosis; tertiam gloriosis. Tertiam coronam gemmarum intexebat, numerando quinque decades Salutationum angelicarum, et in qualibet contemplando singularem virtutem beatæ Virginis, singulari lapidi pretioso correspondentem, ut in jaspide fidem, in smaragdo spem, in pyropo charitatem, in adamante fortitudinem, et in margarita castitatem : exercens cum interno cordis harum virtutum actus, ad eos Dei Matri offerendos, ut ex iis in ejusdem Dei Matris gloriam ditissima corona formaretur.

Præter has coronas stellarum, rosarum, gemmarumque, Coronam ordinariam beatæ Virginis quotidie recitabat; sed cum contemplationibus adeo piis, ut ex iis novum ejus devoti erga cœli Reginam affectus argumentum duci possit. Breviter referre libet, quanam essent Catharinæ cogitationes, dum hujusmodi Corona beatam Virginem veneretur. Et quoniam juxta regulas, quas magistri spiritus docuerunt, oratio mentalis sex præcipuas continet partes, videlicet præparationem, lectionem, meditationem, gratiarum actionem, oblationem et petitionem : has sex partes, per sex coronæ decades distribuerat Catharina, ita ut dum externo vocis cultu Deiparæ laudandæ incumberet, profundæ multumque utili contemplationi cogitatione affixa maneret, quemadmodum ex eo quod subjiciam, potest esse manifestum.

Primam decadem recitare incipiens, ante mentis suæ oculos proponebat magnitudinem illius Reginæ, quam salutare debebat : et ut expressius sibi ipsi ejus majestatem repræsentaret, considerabat sublimitatem divinæ maternitatis, quæ eam reddidit in merito et gloria omnibus angelis et sanctis superiorem, eoque vestimento ornatam, quod tantæ convenit Reginæ, ut eam in Apocalypsi vidit sanctus Joannes. Eam contemplabatur ad dexteram Filii sedentem, liberalem dispensatricem omnium illarum gratiarum, quæ ipsius intercessione ab immenso divinæ misericordiæ

pelago mortalibus defluunt. Seipsam postea inspiebat, et propriam humilitatem et miseriam, necnon offensas a se contra divinam Majestatem commissas considerans, in humilitatis et confusio- nis abyssu absorbebatur, seipsam indignam agnos- cens etiam ante tam magnæ Reginæ præsentiam comparendi, ne dicam, suis immundis labiis Virginem adeo puram commendandi. Ob hoc tamen animo non concidebat, sed sibi ipsi cor addens, in clementia et benignitate ipsius Virgi- nis confidebat, quod hæc cum regnum miseri- cordiæ in manibus haberet, illud laudis tributum quod illi solvere intendebat, ob suam pietatem non esset recusatura : et ut beatam Virginem ad preces suas benigne exaudiendas inclinaret, ei tanquam motivum efficax proponebat, quod quam- vis ipsa ob propria peccata hujus gratiæ esset indigna, ex hoc tamen gloriosus ille titulus Matris misericordiæ et Advocatæ peccatorum, quem possidebat, magis resplendisset : et cum hac dispositione primam coronæ decadem ter- minabat.

Secunda orationis pars lectionem continet, læque exercetur legendo nonnulla puncta my- steriorum Vitæ et Passionis Redemptoris, seu alterius materiæ quæ postea in tertia parte in- serviant meditationis pabulo : et hoc in secunda coronæ decade faciebat Catharina. Etenim dum eam recitabat, Salutationis angelicæ verba, animi motu devote legebat, considerans eandem Salu- tationem Dei nomine ab angelo Gabriele beatæ Virgini eo tempore allatam, quo eadem beata Vir- go in profundissimæ contemplationis extasim rapta, divinam pietatem pro opportuno humanæ redemptionis remedio ardentissimis precibus de- precabatur : et ita in cordis sui libro totum illum legebat eventum angelicæ Salutationis, cui cum beata Virgo tandem consensum præbuisset illis verbis : *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum Verbum tuum* : in eodem instanti in purissimis Mariæ visceribus Incarnationis Verbi mysterium peractum est.

Dum mente legisset, quod in hac Salutatione angelica continebatur, tertiam coronæ decadem recitare incipiebat : in qua cum tertia orationis pars, quæ est meditatio, comprehendatur, devote in ea mysterium Incarnationis Verbi contemplabatur, singularia quædam, quæ in illo evenerant, animo et cogitatione complectens, ut verba reverentiæ plea- na, quibus beata Virgo fuit ab angelo salutata, ipsiusurbationem, profundas cogitationes, quas secum mente volvebat, consolationem quam ab angelo recepit, quando ei modum exposuit, quo virginali Matris puritate integra Filii Incarnatio fieri debebat : Virginis in præstando consensu resignationem : sanctissimi corpusculi, cui statim anima a Deo creata unita fuit, perfectissimam formationem : gloriam et gaudium illius animæ et illius corporis, quando ad unionem cum per-

sona Verbi se sublimata viderunt : et in his at- que similibus devotis contemplationibus tertiam decadem absolvebat.

In quarta decade, quarta includitur orationis pars, quæ in gratiarum actione consistit, et hic beneficia tam naturæ quam gratiæ a Deo ac- cepta memorans Catharina, primum divinæ Ma- jestati, deinde vero Virgini gloriosæ pro tantis favoribus infinitas laudes tribuebat : hanc, ut mediatricem omnium donorum, quæ a divina pietate accipimus, recognoscens. Ei postmodum gratias agebat pro omnibus obsequiis quæ sanctissimo Filio suo adhuc parvulo exhibuerat : pro lacte quo eum nutriverat : pro cibo quem illi subministraverat : pro sudoribus quos illi absterserat post laboriosa itinera, prædicationis suæ tempore ob animarum conversionem suscepta. Et tandem gratias agebat pro omnibus pœnis et doloribus, quos prompte passa est, dum juxta crucem assistens, eum mori conspexit ; et de his atque aliis multis beneficiis gratias beatæ Vir- gini reddens, quartam coronæ decadem reci- tabat.

Succedit in quinta decade oblatio, in qua Virgini offerebat, primo præsens illud quod ad ejus gloriam peragebat, coronæ opus, et postmodum liberam ei oblationem faciebat sui ipsius, sui cordis, suæ animæ, suarum omnium potentiarum, cum illis operationibus quæ ab ipsis proveniunt : has desiderans iis omnibus perfectionibus ornatas, quibus dignæ reddi possunt ante conspectum tantæ Dominiæ comparendi : et se ipsam omnibus meritis destitutam reputans, ad sanctos et Dei servos in terra degentes recurrebat, atque ipsorum bona opera colligens, simul cum omnibus laudibus et benedictionibus quas illi in cœlo tribuunt angelici spiritus tanquam rem suam beatæ Virgini offere- bat, summopere gaudens his omnibus meritis et virtutibus illam honoratam videre, ut in ipsis magis ipsa glorificaretur.

Sexta et ultima decas eam complectebatur ora- tionis partem quæ petitio nominatur : qua eæ petuntur gratiæ, quarum quisque indigens est. In hac cor suum aperiebat Catharina, et confiden- tissime a Dei Matre postulabat, quidquid ab ipsa desiderabat : ante omnia autem, ut vellet tanquam sua specialis advocata conservare se in gratia sui sanctissimi Filii, ac sua continua protectione dignam efficere. Eidem supplicabat, ut sibi spi- ritum largiretur, quatenus eam in excelsis ipsius virtutibus posset imitari, præsertim vero in cha- ritate erga Deum et proximum, in humilitate, in patientia et fortitudine, ut nunquam in suarum passionum conflictu vinceretur. Et ut harum gratiarum petitionem efficaciorum red- deret, tres addebat validissimas obsecrationes, quas ad beatam Virginem in recitatione trium Salutationum angelicarum, quæ post sex decades dicuntur, dirigebat. In prima Salutatione angelica

Deiparam obsecrabat ob æternum illum amorem, quo a Patre cœlesti fuit semper amata, et ejus virtute in charam Filiam tot gratis ornatam, quot ad eam, dignam Filii sui Matrem efficiendam requirebantur, fuit electa; et etiam ob amorem quo illa tanto Patris æterni amoris correspondere studuit. In secunda Salutatione angelica, beatam Virginem obsecrabat ob amorem illum, quo fuit amata a secunda Persona sanctissimæ Trinitatis, dum hæc sibi complacuit eam inter omnes mulieres in suam eligere Genitricem, et ob illum etiam duplicem amorem, naturalem videlicet et supernaturalem, quo ipsa vicissim Filium suum, et ut Deum suum amavit amore magis intenso, quam sit amor omnium simul sanctorum, et spirituum beatorum. In tertia Salutatione angelica obsecrabat eandem Virginem ob infinitum illum amorem, quo ab æternitate amata fuit ab ipso divino amore, id est, Spiritu sancto, qui eam in suam dilectissimam elegit Sponsam, et ob illum amorem quo ipsa ab eo inflammata, ejus Sponsa ferventissime amans effecta est. In ultimo *Pater noster*, tres illas trium amorum obsecrationes in unum simul uniebat, Virginemque obtestabatur, ut per illum amorem quo a Deo trino et uno fuit sempiternæ amata, et ob illum amoris actum quem illa produxit, ut huic amoris simplicissimo corresponderet, se dignam faceret gratiarum quas omni affectu ab ea postulaverat: et hoc modo fructuose et devote ad gloriam Reginæ cœlorum Coronam recitabat Catharina.

Licet omnes Deiparæ Virginis festivitates magno devotionis apparatu celebraret, majori tamen Assumptionis festum celebrare nitebatur. Unde cum quinque a Mantuana urbe milliaribus, in ecclesia Sanctæ Mariæ Gratiarum, hoc festum maxima solemnitate perageretur, ibique per totam Octavam celebres haberentur multarum mercaturarum nundinæ: Catharina tunc Mantuæ degens, dum hujus festivitatis tempus appropinquaret, paucos ante dies confessario significavit, ad alias nundinas, quæ in cœlo ab angelis et sanctis ad honorem beatæ Virginis celebrabantur, se proficisci velle, ut ibi emeret, sibi que acquireret specialem aliquam virtutem, ab iis præsertim sanctis, qui e charissimis fuerunt beatæ Virginis alumnis; eumque impense rogavit, ut in hanc rem orationis exercitium per totam ejusdem solemnitatis Octavam disponeret, quo ipsa utens, sub angeli tutelaribus ductu, ad spirituales nundinas, quæ in honorem beatæ Virginis Assumptæ in superna curia a cœli civibus peragebantur, præpretiosis Christianarum virtutum mercibus comparandis, mentis gressu proficisci posset. Paruit confessarius, et ad Catharinæ votum, pro nundinis in festo Assumptionis virginæ, et per totam ejus Octavam spiritualiter celebrandis exercitium composuit. Quod quia integrum hoc loco referre brevitatæ studium non sinit, petitiones tantum ex eo decerpam, quibus Catharina per singulos ejusdem

Octavæ dies virtutum merces a Deipara Virgine postulabat. Sunt autem hujusmodi:

Petitio ex exercitio primæ diei.

« O Regina angelorum, Advocata peccatorum, te deprecor ob ardentem illam charitatem, quam erga dilectissimum Filium tuum habuisti: ob continuam illam patientiam, qua ob ejus amorem tot dolores pertulisti: ob vivam illam confidentiam, quam in tuis indigentis in divina bonitate fixam semper tenuisti: et ob gaudium illud quo hodie cælum ingrediens, fruitura es, ut mihi impetres, quod Filium tuum ardentem amare, ob ejus amorem omnem tribulationem patienter tolerare, et in eo firmiter confidere possim. »

Petitio ex exercitio secundæ diei.

« O purissima et candidissima Virgo, ob puritatem illam qua angelicos cœli spiritus superasti: ob promptam illam obedientiam, qua ad primas angeli voces teipsam in tui Creatoris manus resignasti, dicendo: *Fiat mihi secundum verbum tuum*: et ob continuam illam Filii tui præsentiam, quam semper ante oculos habuisti: te deprecor, ut mihi hodie impetres, ut sim pura corde, obediens in opere, et ea, qua decet, prædita reverentia, ante conspectum sanctissimi Filii tui. »

Petitio ex exercitio tertiæ diei.

« Gloriosissima Regina, ob illam continuam crucem et mortificationem quam toto vitæ tuæ tempore tulisti: ob ardentem illum zelum, quem de gloria Filii tui ac Domini habuisti: et ob demissum humilemque de te ipsa animi sensum, quo, cum esses Mater, ancillam nuncupasti: te deprecor, ut mihi hac die impetrare digneris meas passiones mortificandi verum desiderium, honoris et servitii divini ardentem zelum, et imperfectionum, et vilitatis meæ humilem cognitionem. »

Petitio ex exercitio quartæ diei.

« Serenissima cœli Imperatrix, ob lacrymas illas quas propter peccata, ab hominibus contra Filium tuum commissa, toties effudisti: ob sanctas illas ac amoris plenas cogitationes, quibus semper cum Domino tuo unita fuisti: et ob illum suavissimum sanctitatis odorem, quem per totum orbem effudisti: impetra mihi, te obsecro, penitentiae lacrymas, cogitationum, et amoris cum Filio tuo unionem, et honorum sanctorumque operum exemplum. »

Petitio ex exercitio quintæ diei.

« Sanctissima Mater, ob perfectam illam similitudinem, quam cum Filii tui vita habuisti: ob claram illam ejus voluntatis cognitionem quam possedisti, eam in rebus omnibus exsequendo: et ob continuam illam unionem et societatem qua frui tibi concessum est: te supplico, ut mihi impetrare velis, ut antiquis consuetudinibus abjectis, Domini mei vitam in veritate Spiritus imitari incipiam. »

piam, ut ejus sanctam voluntatem bene cognoscam, et exsequar, et ut a protectionis tuæ umbra nullo unquam tempore discedam.)

Petitio ex exercitio sextæ diei.

« Altissima cœli Regina, ob extremam illam paupertatem, in qua in hac vita cum Filio tuo vivere tibi complacuit : ob profundam illam humilitatem quam in omnibus tuis magnis et sublimibus virtutibus demonstrasti : et ob ardens illud desiderium, quod habuisti, patiendi tot dolores, quot pro amore Filii tui passa es : mihi gratiam impetra, ut voluntate et affectu pauper, demissione humilis, et desiderio ob amorem Redemptoris mei patiendi accensa existam. »

Petitio ex exercitio septimæ diei.

« Gratosissima Regina, ob virginalem illam tui cordis pietatem; ob veram illam confidentiam, quam in tuo Domino habuisti : et ob invictam illam fortitudinem, qua Filio tuo amorem semper integrum conservasti, te deprecor, ut mihi impetrare velis, ut ego de divino subsidio nunquam diffidam, ut semper purum cor meum custodiam, et ut in amore Creatoris mei omni tempore sim fortis et constans. »

Petitio ex exercitio ultimæ diei.

« Dulcissima Virgo, in hac ultima die priusquam diuissimæ terminentur nundinæ, quæ ad tui gloriæ in cœlo celebrantur, te cum omni reverentia supplico, atque obtestor, ob vivam illam fidem, qua divinis oraculis firmiter credidisti : ob internos illos dolores quos in corde passa es, non dicam mente contemplando amatissimi Filii tui dolorum exemplar, sed ipsis oculis inspicendo eundem Filium ligno crucis affixum : et ob sublimem illam gloriam, qua hodie cœli terræque Imperatrix coronaris : ut mihi concedas quod in fide stabilem me conservem, quod amore incitante, in Jesu dolente cogitationem semper affixam habeam, et quod per merita pretiosissimi sanguinis ejus, coronam eternæ gloriæ recipere merear. Amen. »

Pro amore illo quo in Virginem ardebat Catharina, cum ipsa non posset, sæpe multos ad Lauretanam in Piceno domum destinavit, ut in Mariano illo sacrario, quo in toto orbe non est sanctius, augustissimam cœli Reginam suo nomine venerarentur.

Est Senis imago beatæ Mariæ Virginis, de Provenzano nuncupata, miraculis et populorum cultu celeberrima, erga quam, quam tenero pietatis studio afficeretur Catharina, haud facile est explicare. Hanc enim non solum frequentabat, eam sæpe summa cum devotione visitando, sed cleemosynis fere quotidianis votivisque muneribus ornabat, et quolibet Sabbato Litanis, quæ ad ejus aram decantantur, præsens esse volebat. Singularem ibi beatæ Virginis devotionem induxit, a se etiam Mantuæ renovatam, ejus ibidem auctor primus

fuit felicitis memoriæ dux Franciscus ejus cognatus : quam cum suo tempore oblitteratam invenisset, denuo restitui curavit. Hæc autem devotio in quindecim sanctissimi Rosarii mysteriis continebatur, eique tria ultima Quadragesimæ Sabbata consecrata erant : in quorum singulo quinque mysteriorum memoria celebrabatur, et de omni mysterio sermo habebatur, post sermonem quemlibet congruo temporis spatio ad ea quæ dicta erant, meditanda relicto : et hoc totum peragebatur ante sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, tunc cum apparatus et luminum solemnitate expositum. Huic devotæ actioni initium dedit Catharina, anno Domini 1629 qui suæ gubernationis in Senensi civitate fuit secundus et vitæ suæ postremus; quo autem omnium applausu, et civitatis concursu quis referat? Sicut etiam quis vel in minima parte exprimat Catharinæ spirituale gaudium, dum tanto totius populi affectu Dei Matrem in illis mysteriis glorificatam videret? Sed quia gaudia etiam interna Spiritus, quibus Dei servi in hac vita fruuntur, ad eorum meritum coronamque augendam sæpe inturbantur, exiguo admodum temporis spatio in his spiritualium consolationum deliciis persistit Catharina : nam cum primo Sabbato ante Dominicam Passionis, sermonibus, qui de quinque Rosarii mysteriis gaudiosis exstiterunt, cum ingenti sui spiritus consolatione atque ædificatione totius populi, qui illam, ut singulare religionis et pietatis exemplar admirabatur, interfuisset : in secundo Sabbato quo mysteria dolorosa erant representanda, ob invaletudinem, quæ die Martis supervenerat, ecclesiam adire non est permissa. Hoc autem Sabbato licet devotioni, ob infirmitatem, corpore non fuerit præsens, fuit tamen spiritu; nam antequam illius Sabbati concionator (qui Catharinæ erat a confessionibus) ab ea ad concionandum discederet, nonnulla puncta pro iisdem mysteriis meditandis ab ipso requisivit et obtinuit; jubens omnes suos aulicos eidem devotioni interesse, et summopere gaudens, eos illius esse participes, a quo ipsa ob suam aegritudinem excluderetur. Post actionem illam in ecclesia absolutam cum concionator ad Catharinam rediisset, ut eum hæc vidit in cubiculum ingredientem, nullo expresso verbo, profunda devotarum illarum meditationum cogitatione occupata, proxime ad lectum accedere annuit, eique submissa voce dixit : « O Pater, et qui fuerunt, hæc die, hi beatæ Virginis dolores? » Atque his dictis, in maximas teneritudinis et compassionis lacrymas prorumpens, manu dextera ad cor admota, ac oculis ad gloriosæ Virginis imaginem, quæ erat in cubiculo, conversis, submissa voce, sed profusis lacrymis illa Simeonis verba repetebat : *Tuam ipsius animam pertransibit gladius* (Luc. ii, 35). Atque ut hunc suum affectum vehementius accenderet, sermonem in ecclesia habitum, qui fuit de doloribus beatæ Virginis juxta crucem, voluit sibi iterum recitari : quo attente audito, se pro singulari Dei beneficio

reputare, quod illis diebus digna facta esset, suis doloribus dolores Filii Matrisque associare, disertis verbis affirmavit. Morti proxima non semel beatam Virginem illis verbis invocavit :

*Maria, Mater gratiæ,
Mater misericordiæ,
Tu nos ab hoste protege,
Et hora mortis cuspide :*

spiritumque Creatori reddidit, anno salutis 1629, ætatis 55, die 12 Aprilis, feria quinta Majoris Hebdomadæ. In pignus autem devotionis quam vivens erga ecclesiam B. Virginis de Provenzano ostenderat, eidem moriens cor suum, et propria videra dereliquit : ipsam etiam ecclesiam de summi Pontificis licentia in numerosi cleri collegiatam, cum suprema dignitate, de suis redditibus intra anni terminum erectura, nisi mors obstisset.

§ XII. — De Catharina Mediolani ducissa.

Catharina vicecomes, prima ducissa Mediolani, inter alia Marianæ pietatis, quæ exhibuit, specimina, cum ecclesia quædam in qua singulis annis a Fratribus Minoribus celebrabatur festum purissimæ Conceptionis beatæ Virginis, inclusa esset in curia ducali, et non posset prædictum festum ibidem commode celebrari, ordinavit transferri ad capellam beatæ Virginis Mariæ, quæ sita est in ecclesia Sancti Francisci : præcipiens rectoribus communis Mediolani, ut singulis annis per commune Mediolani et per collegia, sive practica artium dictæ civitatis, fieret oblatio de communi pecunia ad capellam prædictam beatæ Virginis, sitam in ecclesia prædicta Sancti Francisci, cum interdicto causarum, et de tanta quantitate, quæ, quanta et quemadmodum fit in festo sancti Barnabæ. Hanc etiam ordinationem servari fecit tempore suo illustrissimus dux Philippus, et inclytus princeps Franciscus Sfortia vicecomes, ut in eorum litteris annuatim rectoribus prædictis directis plenius continetur. Vivebat autem Catharina anno salutis 1575.

§ XIII. — De Catharina Nericæ princepe.

Sancta Catharina Suetia, Ulphonis Nericæ principis, et sanctæ Birgittæ regali stirpe progenitæ (cujus ob divinas revelationes est in Christi Ecclesia celeberrimum nomen) filia quarto genita, Egardi autem juvenis nobilissimi et regio Suetico sanguine inclyti sponsa intacta : ab ipsa infantia augustissimæ Dei Matris amantissima, præter alia religionis hujus insignia, Deiparæ preces ad omnes horas diebus singulis pie et attente relegabat. Ubi ad nobiles pervenit annos, et vellet pater ut nuberet, illa quæ multa in Deum et Christi sanctissimam Matrem servandæ integritatis fiducia niteretur, non recusavit. Nupsit ergo viro nobili Egardo, sed ita nupsit, ut ipsum quoque sponsum ad nuncupandum Deo castitatis votum, divina faciente gratia, adduxerit. Ambo igitur suam pudicitiam, interposito jureju-

rando, Christo consecrarunt : et deinceps in Domino castissime pariter, degentes, sub pompa sæculari, sancta quæpiam calliditate hosti pudicitie illuserunt, cum qua nobis est bellum intestinum. Posteaquam sanctis precibus, genuflexionibus et vigiliis noctu incubuerant, humi in cubiculo substernebant pannum aliquem, capitiq; cervicalis singula supponentes, ita separatim cubabant, ne hieme quidem hunc morem immutantes.

Sed quia carnis continentia sola non sufficit, nisi etiam animus sit impollutus, et a superbiæ fœtore alienus, venerabilis Christi ancilla Catharina, suæ pudicitie firmum præsidium adhibuit, veram et voluntariam animi submissionem et humilitatem. Cœperat tum illa vestium simplicitas, quæ antiquitus in ea regione servata fuerat, mutari in festum et pompas, maxime apud nobiles. Sed sancta virgo id genus vestium paulatim a se removit, nec ullis obtrectionibus et irrisionibus adduci potuit, ut ab humilitate et prisca patriæ consuetudine discederet. Ejus autem exemplo permotæ multæ nobiles, consodales et cognatæ ejus vestium pompas et cultum superfluum abjecerunt. In iis fuit nobilis domina, uxor Caroli Catharinæ fratris, quæ, licet initio pertinaciter illi resisteret, at postea in melius vitam commutavit. Cum enim in Chalmarnensi urbe pariter orarent sancta Catharina, et hæc fratris ejus conjux, in sacello beatissimæ Mariæ, idque coram illius imagine, paululum ipsa obdormivit : videbatque divinam Virginem blando vultu Catharinam, se vero torvis oculis iracunde intueri. Itaque multum anxia cum lacrymis dixit ad Matrem Dei : « Cur me ita terribiliter respicis, Domina mea ? » Cui illa respondit : « Et quare tu non obtemperas consiliis mihi dilectæ Catharinæ ? Si tu ejus exemplo et monitis habitum moresque tuos correxeris, ego te quoque blanditer respiciam. » Illa ad se reversa, non immemor quid vidisset et audivisset, illico repudiatis superbis vestium ornamentis ad sanctæ Catharinæ exemplum se composuit.

Romæ cum Birgitta matre aderat eo tempore, quo Romanus Pontifex Urbanus Avenione residebat ; præbuit Pontificis absentia improbis multis occasionem prædas agendi Romæ, et multa contra fas attentandi : adeo ut peregrini et tenuiores homines illorum audacia et importunitate absterriti, non aulerent ad promerendas condonationes quas indulgentias vocant, ad stationes accedere : maxime vero periculum impendebat feminis, ætate et forma præstanti. Quæ res in causa fuit, ut etiam sancta Birgitta Catharinæ filix interdiceret, ne sine multis sociis sacra loca inviseret. Itaque matre cum suo confessario ad stationes et indulgentias abeunte, illa dies non paucos cum suis ancillis hæsit domi. Adest statim Satan, et acerbis in ejus animum cœpit cogitationes immittere, tanquam aliis suarum animarum lucra captantibus, ipsa instar bruti animantis ab omnibus spiritualibus

bonis arceretur. Addebant his cognatos, fratres et sorores in patria cum summa tranquillitate servire Deo, ipsam vero miseram ducere vitam : præstare igitur, ne in lucem quidem editam fuisse, quam id genus inertem vitam vivere. Erat hæc in animo sanctæ virginis tentatio vehemens, adeoque eam mœrore et conturbatione oppleverat, ut matre illius revertente et serio præcipiente ut tanti mœroris causam ediceret, simpliciter responderet, se loqui non posse. Et certe jam plane instar mortuæ facies ejus expalluerat, oculique transversim erant, in tantum ei molestus erat dæmon id genus importunissimis ingerendis cogitationibus. Porro nocte proxima in somnis visa sibi est videre totum mundum quasi inflammatum, seque in medio ignis positam in parva quadam planitie, planique desperantem ab illis se posse flammis eripi : tum vero apparentem ipsi beatissimam Virginem mariam his se verbis deprecantem : « Adjuva me, charissima Domina mea ; » illam vero respondentem : « Et qua te possum ratione juvare, quæ tanto patriæ teneris desiderio, et neque Deo, neque mihi, neque matri tuæ, neque patri spirituali obediens ? » se vero, offerentem se ad omnia exsequenda, quæ juberet Dei Mater, atque tum Dei demum Genitricem dicentem : « Obedias igitur matri tuæ et patri spirituali. » Exspersa inde Catharina, matrem eum omni humilitate celeriter adiit, veniam suæ inconstantiae petiit, promisitque se deinceps ad mortem usque libenter in exilio cum ipsa permansuram. Volens igitur S. Birgitta ejus saluti certius consulere, ne fortassis materna indulgentia remissius ageret, dominum Petrum confessarium suum, virum sanctissimum, et multiplici sancti Spiritus munere cumulaturn, multis eo tandem precibus adegit, ut pateretur Catharinam filiam ipsius sibi obedientiam polliceri : et fecit id tunc Catharina, adeoque præstitit, quod promiserat, ut nihil omnino absque illius permissu facere vellet.

Quantum autem placuerit gloriosæ Virgini Mariæ voluntaria Catharinæ paupertas, beatæ Birgittæ in spiritus dulcedine oranti, taliter revelatum fuit : « O mea charissima Domina, rogo te per charitatem dilecti Filii tui, ut dones mihi auxilium, eum toto corde diligere. Ego sentio me debilem ad diligendum eum tam ardenti charitate ut deberem, ideo rogo te, Mater misericordiæ, ut ligare digneris charitatem ejus super cor meum ; et trahe illud ad Filium tuum toto conamine separaturn ab omni dilectione carnali, et eo valentius attrahe, quo fuerit ponderosius. » Cui Virgo Maria respondit dicens : « Benedictus sit ille, qui tibi tales orationes inspirat. Sed quamvis tibi videtur dulce colloquium meum, vade tamen et consue tunicam filiæ tuæ Catharinæ, quæ magis gaudet de vetusta et reparata tunica, quam de nova, quæ magis desiderium habet ad grisium burellum, quam ad sericum, vel aliud pretiosum indumentum. »

Cum aliquando neptem suam Ingegerdem, tunc

juvenem, postea primam abbatissam consecratam, in Watzsteno, quidquam operis plumarii, ut mos est juveniculis, facientem, interrogasset, quid ac depingeret in opere illo, quod manibus tenebat ; illaque respondisset se illic depingere duos altrinsecus dorsa mordentes, venerabilis Catharina ab imo pectoris suspiria trahens, in hæc verba observationis prorupit dicens « Benignissime Jesu, propter amantissimæ tuæ Matris dignissimam intercessionem, averte ab ordine isto Virgini Matri tuæ dedicato, pestiferos morsus detractorum. »

Contigit in festo quodam, matre sua aliis occupata negotiis, quod cum multis matronis nobilibus urbis Romæ ad Sanctum Sebastianum extra muros pro indulgentiis proficisceretur Catharina : quod cum rescisset comes quidam, qui cæco ejus amore rapiebatur, suos misit, ut inter angustias viarum Catharinam caperent, sibi que captam adducerent. Sed cum impii illi impetum in Catharinam facere vellent, ecce festino cursu cervus eis obvius venit, ejus captione illis nutu Dei occupatis, Catharina cum aliis matronis citato gressu in urbem se recepit, eruta quasi damula de manibus eorum, et quasi avis de insidiis aucupis. Venienti itaque in domum beata Birgitta mater sua, in spiritu cognoscens periculum, de quo liberata est, dixit : « Benedictus sit cervus, qui te ab insidiis rugientis adversarii hodie misericorditer liberavit, sicut mihi existenti in oratione gloriosa Dei Mater ostendere dignata est. »

Eadem Catharina instituit quotidie cantare in ordine Sancti Salvatoris quolibet vespere hymnum *Ave, maris Stella* ; asserens quod ipsa beata Birgitta hoc fieri mandavit, ex præcepto ejusdem Virginis gloriosæ.

Maternæ pietatis hæres atque imitatrix, magnam sibi in Deipara fiduciam collocarat, ideoque in suis rebus ad eam confugebat. Cum enim de rebus spiritualibus consuleretur, opem Deiparæ implorabat : Salutationem namque angelicam tunc temporis tacite secum semel recitare solita erat, idque non sine fructu : quod cernere licuit in quibusdam mulieribus, quæ ejusmodi consiliis ab ea traditis obtemperantes, ab infestissimo dæmone sunt liberatæ. Cum vero ex urbe patriam repeteret, domesticorum quemdam e curru lapsum ac rotis incurrentibus, in costis usque adeo attritum, ut ægre animam duceret, sanctissima virgo Catharina, Salutatione angelica suo more recitata, et quassato hominis latere leniter contrectato, incolumitati adeo restituit, ut eodem die, quolibet lætus discurreret.

Obiit in monasterio Wastanensi, anno 1681, xi Kalend. Aprilis, pridie Annuntiationis beatæ Virginis, et in crastino ejusdem honorifice est sepulta.

§ XIV. — De Catharina Ostorch ducissa.

Catharina Zamoschi, Ostorch in Polonia ducissa,

nostri sæculi heroina lectissima, ut religionem, quam erga augustissimam Dei Matrem animo inclusam gerebat, externi quoque cultus insigni testimonio aperiret, ipsius augustissimæ Dei Matris ædi Lauretanæ dono obtulit integrum sacerdotis et ministrorum solemnem ritu sacrificantium ornatum, adamantibus, rubinis, gemmisque clarissimis inoculatum : necnon vasa aurea, candelabra e succino, aliaque pretiosa munera, munificentiam regiam, sed non tantæ heroinæ pietatem excedentia, centum et viginti aureorum millibus æstimata. Vivebat anno salutis 1639.

§ XV. — *De Catharina Saavedra principe.*

Catharina de Saavedra, Hispana, femina princeps, cum erga Deiparam Virginem esset obsequentissimæ voluntatis, inter alias pietatis in eam significationes, Cacerense monasterium in provincia Castellæ in ejusdem Deiparæ Virginis honorem condidit, ac Prædicatorii ordinis Patribus, Marianis egregiis cultoribus attribuit. Vivebat anno 1552.

§ XVI. — *De Catharina Vallis viridis principe.*

Catharina Thaida, ejus familiæ in Lusitania domina, quæ oppidum Villam Viridem possessione tenet antiqua, Deiparam Virginem Mariam summo pietatis studio ab ipsa pueritia coluit. Huic autem annum prope quantum decimum agenti, et tunc Olyssiponæ degenti infestus valde morbus fuit : cujus morbi dolor horribilis atque jactatio puellam generosam ad mortis limen, aditumque pertraxit, adeo ut moribundæ funebre linteum pararetur. In hoc virginis periculo, domesticorumque dolore atque luctu, Catharinæ nutrix, tam sibi, quam alumnae metuens (egebat enim, et ex Catharinæ vita pendebat), ad quandam Mariæ sacrosanctæ Virginis ædem cito confugit, ibi collacrymans et ingemiscens, pro Catharinæ vita sanctissimæ Parenti supplicavit. Haud irritus miserorum orandæ Patronæ labor : siquidem ad pias (quod credere par est) mulieris ærumnosæ preces inclinante Deipara Virgine, paulatim ac sensim exanimata, ac pene mortua Catharina revixit, ac melius habere cœpit, cum menses prope quatuor ægrotasset. Et vero morbus, quanquam remissior est factus, tamen ejus reliquæ manserunt, lateris sinistri sæva paralysis, et brachii tanta mobilitas, ut qui illud firmare vellet, brachium statim ei ipsi contremere. Hæc novem menses inaudita plaga duravit, quibus optimi quique urbis Olyssiponæ medici suam artem frustra tentarunt. Interim Catharina ad communem omnium Dominam suspiciebat, cujus ope mortis faucibus esset erepta : Mariæ Dei Genitricis beneficia imperfecta non esse, quæ vitam dedisset, integram valetudinem ejusdem esse beneficio et liberalitate venturam. Itaque ad cœnobium in ejusdem Catharinæ castello situm, se deferri postulat, cujus cœnobii templum, Deiparæ sacrum, Mariæ Reliquarium appellatur : religiosa domus hæc est,

et peregrinorum celebrata concursu. Simul atque venit in templum, ac se ante perpetuæ Virginis imaginem supplex ac venerabunda demisit, animum a tergo audivit, ægroto filio salutem enixe deprecantem, et clementissimæ Reginæ opem, et auxilium intenta supplicatione magnisque gemitibus, et claritate insolita vocis implorantem. Hinc Catharina sue precatonis sumit exordium : « Non equidem dubito, quin mihi medicinam faceres, Virgo sacratissima, si hujus vetulæ mihi fides esset : oro supplex, ut quæ remedium dare soles, modum etiam remedii adipiscendi concedas. » Hæc et alia cum pietate et mentis ardore locuta, misericordiæ Parentis dono sanatur, et molestissima illa paralysis, quæ corpus magna ex parte contraxerat, repente liberatur. Catharinam stupor alienat a sensibus, admiratioque suspendit. Dein nemine sustentante, surrexit e terra, suisque ingressa pedibus ad matrem dynastæ et comitis uxorem, quæ in templo erat, gaudio turbata se confert. Matrem similis stupor occupavit : quæ vero turba non infrequens (Dominicus enim agebatur dies), in templum rem divinam auditura convenerat, Miraculum, miraculum, magnis vocibus acclamavit. Hæc cum audissent monasterii Patres, rei veritate nullo negotio comperta, immortalis Deo, ejusque Matri, largissime, modulatisque vocibus, *Te Deum laudamus*, cecinerunt. Die postero castelli sacerdotes publica gratulatione pompæque miraculum celebrarunt, Catharina pedibus sacrum triumphum celebrante, quam constabat novem ipsos menses sine auxiliari baculo, et fulciente famulo ne vestigium quidem facere potuisse : et tamen ita convaleuit, ut dicere soleret sanitatem quam Maria sanctissima donaverit, ex calce ac petra componi, cæmentoque durissimo : qua similitudine firmissimum sanationis esse genus de manu Virginis ostendebat : cujus argumentum est, Catharinam ex tunc a templis a matutinæ lucis exordio ad undecimam horam, aut non multo secus, flexis genibus obdurare solitam non sedere, non fatigari. In hujus porro beneficii memoriam nobilissima hæc matrona, quotannis ipso recuperatæ valetudinis die, ferias ad honorem benemeritæ de se Virginis agitabat, quas cuncta simul familia celebrabat, atque a servilibus vacabat operibus, non aliter atque in festis diebus fieri a Christianis solet, quos a non ingenuo labore, et a functione famulari immunes fecit Ecclesia. Prodigii testes castelli incolæ sunt (Villam populari sermone dicimus), Matronæ tota domus, et Carmelitani Patres, qui in illo religioso cœnobio sacro jure sociati commorantur. Fama miraculi ex finitimis pagis quamplurimos evocavit, quibus generosæ virginis a virginum Virgine salus, et medicina gratissima fuit. Amat enim Deipara sui similes, amat item Agnus ille nive candidior, quem virgines, quacunque pergat, prosequuntur. Clarebat circa annum orbis redempti 1580.

§ XVII. — *De Christerna Lotharingæ ducissa.*

Christerna, seu Christina, Suevorum rege, et Caroli V Augusti sorore genita, eademque dux Lotharingæ, femina exstitit virili virtute, eximiaque erga Deiparam Virginem pietate insignis. Hæc magno jam natu, quamvis ætate ac paralysi impedita, voti causa Lauretum venire constituit. Nec unquam passa est illi sibi votum, suorum rogatu a Pontifice, cum aliis pietatis officiis commutari, adeo ardens erat Lauretanæ Virginis visendæ cupido. Lectica igitur cum regio pene comitatu in Italiam, Picenumque delata, pergit ire quo destinarat; satis fidens a se valetudinem beatæ Mariæ ope recuperari posse. Ergo in sanctissimæ domus aditu, non cœlestem modo lætitiâ hausit animo, sed pristinam quoque recepit corporis sanitatem. Illa membrorum, quibus capta erat, usum ac vires extemplo sibi redditas sentiens, primum, præter morem, sine ullo adminiculo institit pedibus, periculum virgini factura: inde cum res satis procederet, egressa per se nullo adiutore, sacrosanctam Virginis cellam suis pedibus circumiit gratulabunda, ejus familiaribus miraculo attonitis, Deique ac Deiparæ donum certatim extollentibus. At Christerna, quam ea res propius attingebat, obortis gaudio lacrymis in augustissimum sacellum regressa, ante cœli Reginam provolvi: nullum divini beneficii efferendi modum, nullum agendarum gratiarum finem facere: se suaque Deo, ac Dei Matri dedere. Exinde ut tanti beneficii monumentum exstaret, ingens cor ex auro solido coronatum, quod hunc ad usum domo attulerat, ante beatam Virginem catella aurea suspendit. Regia deinceps dona promit, torquem ex auro egregium, coronam ex unionibus baccisque, monile ex gemmis clarissimis, aræ insuper ac sacerdotis, ministrorumque solemnem cæremonia sacrificantium vestes argenteas opere Damasceno, sane mirabili, demum regalia munera ingenti pecunia cumulat. Nec inde ipsa indonata abiit. Gregorius XIII Pontifex Jubilæum illi amplissimum ab urbe miserat, quod ipsa cum universo comitatu (in quo erant homines facile quingenti) rite percepit. Cæterum lætum donis cœlestibus pectus tristis de morte Sebastiani Lusitanæ regis (erat is sororis filius) nuntius nonnihil turbavit. Verum in tanto tamque improvise vulnere, egregia generosæ piæque femine enituit virtus: a luctu propinqui regis ad opem ejus animæ ferendam versa, funus illi, quanta maxima potuit, pompa, celebravit. Sed ita ut in æde Lauretana quamplurima pro eo sacra facienda curaret. Ad ultimum Christiana pietate ardens nosocomium Lauretanum bis invisit, binos singulis ægris aureos nummos impertiens, haud minore liberalitatis laude, quam humanitatis. Vivebat anno Domini 1578.

§ XVIII. *De Christiana Sabaudie ducissa.*

Christiana Borbonia, Victorii Amedei Sabaudie ducis uxor, inter plura quæ in omni vita pro-

didit, Marianæ pietatis specimina, cum post viri obitum, serenissimorum ducum Francisci Jacinti, et Caroli Emmanuelis filiorum suorum tutrix Sabaudiam regeret, augustissimam Dei Matrem non solum sui regiminis ducem ac cynosuram elegit, sed illam publicavit totius Sabaudie protectricem, et ut suæ in eam eximiæ pietatis ac singularis devotionis testimonium aliquod exhiberet, in monetis apponi ac eudi jussit imaginem beatissimæ Virginis puerum Jesum in ulnis gestantis, et olæ ramum, velot pacis symbolum, in manu tenentis, cum lemmate: *Deducet nos mirabiliter dextera tua* (Psal. XLIV, 5). Statum suum belli periculis intus et extra exagitatum animadvertens, non alteri confidentiam suam committere voluit, quam protectioni beatissimæ Virginis, cui regiam Sabaudie domum vovit, cum perpetuo decreto solemniter celebrandi festum Annuntiationis, et publicam supplicationem in eodem festo peragendi. Neque hoc voto contenta, cum erga sacratissimum Annuntiationis beatæ Virginis mysterium intima prorsus pietate ferretur, in loco Colegno nuncupato templum et monasterium sub Annuntiatæ Virginis titulo pro Carthusianis Patribus regia prorsus magnificentia erigenda curavit. Fabricam monasterii monialium sanctissimæ Virginis Annuntiatæ Taurini affluentibus eleemosynis juvit; et Carmagnole Patribus Observantibus S. Francisci ecclesiam S. Mariæ de Salzasio, cum situ pro conventu erigendo, quem in honorem Annuntiationis erigi voluit, liberaliter donavit.

Cum imago beatæ Virginis Annuntiatæ prope flumen Padum, juxta molendinum, quod a Catenis, quibus firmatur ac regitur, Catenarum Molendinum appellatur, miraculis clarere cœpisset: Christiana non solum novi templi illic in honorem hujus imaginis erigendi fabricam copiosis eleemosynis promovit, sed fere totum ipsum templum suis impensis ad coronidem perduxit. Similiter cum in civitate Choeri prope portam; Arenæ nuncupatam, Thaumaturga B. Virginis Annuntiatæ imago detecta fuisset: templo illic erigendo suis pecuniis suppetias tulit, et totum chorum suis impensis fabricavit. Prope civitatem Taurinensem, in loco dicto Lucense, his temporibus voluit benignissima Dei Mater se in sua imagine miraculorum effectricem declarare. Cum autem illic novum Deiparæ templum assurgeret, Christiana pro ejus fabrica mille et quingentos aureos dono dedit. In ecclesia S. Mariæ Angelorum Taurini pavementum sterni, et altare majus cum miri operis tabernaculo erigi suis impensis procuravit. Viduitatis suæ tempore, extra mœnia Taurinensia, nobile omnino ac curiosum sacellum construi fecit, et in illo Missam perpetuam in honorem viduitatis sanctissimæ Virginis illic quotidie dicendam fundavit et dotavit. Nullum fere est in tota Sabaudia templum, Deiparæ Virgini dicatum, nullum sacellum, quod suis eleemosynis donisque non locupletaverit; nec in Sabau-

dia solum, sed extra etiam, suum in Mariana templa affectum Christiana explicavit : nam, ut alia sileam, B. Virgini Lauretanæ cor adamantinum scutis novem millibus æstimatum, in quo sua imago inclusa erat, necnon duos oculos ex solido auro confectos, ac adamantibus ornatos, ob morbum ipsius B. Virginis favore ab oculis depulsum, munifica donum misit. Nec alia de tanta heroide innotuerunt hactenus.

§ XIX. — *De Christina Etruriæ ducissa.*

Christina Lotharingia, uxor magni Etruriæ ducis Ferdinandi, inter alia obsequiosæ pietatis erga Deiparam Virginem specimina, cum regali pene comitatu domum Lauretanæ Virginis petens, ingentia secum dona attulit. Attamen Christianæ pariter modestiæ, et S. Francisci memor, vulgarem vestitum cinerei coloris adamavit : aurum gemmasque deposuit, ut cœlestis Reginæ, cui sciebat cordi semper fuisse paupertatem, illa cultus simplicitate caperet oculos. Et dominæ exemplum apud ancillas, matronas, asseclas, ipsosque corporis custodes valuit; omnes Lauretanæ peregrinationis comites, modestiæ quoque, et coloris socii fuere. Nec Clemens Pontifex hujus nominis VIII insigni clarissimæ feminae pietati defuit. Transeunti per pontificiæ ditioris oppida, ubique omnia præbita regio apparuit; quocunque incedebat, non magis vestitus tenuitas miraculo erat, quam eximia pietas exemplo; utique posteaquam Laureto appropinquavit. Quippe ubi primum Recincto egressa, procul Lauretanæ basilicæ tecta conspexit, confestim lectica qua vehebatur, exsilit, procumbit in genua, beatam Virginem salutatur de via, nullo assecularum detrectante pietatis officium, quod domina occupasset. Inde pedibus cum episcopis aliquot ceteroque comitatu Lauretum ingressa, ad beatæ Mariæ præcedit ædem: ibi contempto pulvino, ceteroque apparatu, in sacrosanctæ domus vestibulo genua submittit venerabunda. Hortantibus certatim episcopis, ipsoque cardinale Gallo, ut ipsam Deiparæ cellam intraret, nefas esse respondit, ante noxas sacra confessione abstersas, augustissimum illud limen intrare, et os suum sanctissimæ Virgini ostendere. Nec uliæ cujusdam preces de proposito eam deducere potuerunt, adeo rara in ejus mente insidebat religio Lauretanæ domus. Tandem igitur animo rite expiato, cœlestique dape refecto, sacrosanctam cellam ingreditur. Creverat pietatis ardor, ut sit, injecta mora. Ergo beatæ Mariæ visendæ salutandæque studio accensa, procidit supplex: ibique impensis precibus plures absumpsit horas. Neque id semel fecit, sed toto triduo, tandiu enim Laureti substitit; quo quidem tempore, adeo erat in templo assidua, sacrisque intenta officiis, ut eam in templo habitare crederes. His pietatis indicis par munificentia respondit. Sub digressum pueros cum donis regalis opulentæ misit in templum. Altarium, sacerdotis, ministrorumque solemnibus ritu operantium

vestes inter dona erant, auro, argentoque trifariam crispante, mirabili opere, artificioque perfectæ: super hæc aræ toralia et materia et opere maxime insignia. Quippe totum pene eorum spatium occupant prophetarum, sibyllarum, apostolorum, evangelistarum imagines egregiæ, scite insertæ ramusculis floribusque: opus autem universum acumina prorsus arte depictum, affirmare ausim vix quidquam in eo genere artificiosius, pretiosius, admirabilius uspiam factum. Satis constat ejus manu pretium ad octo aureorum millia pervenisse. Eximia sacrorum calicum velamenta, aliæque generis ejusdem, in domum cumulum accessere.

Hæc eadem Christina regis donariis et ornamentis gemmisque aram sanctissimæ Annuntiæ de Florentia prosecuta est, cum argenteis candelabris et phialis magni pretii. Eaque devotione hunc sanctum locum coluit, ut illum quotidie veneraretur, et frequenti oratione sanctam illam imaginem non cessabat adornare simul et adorare. Vivebat anno salutis 1690.

§ XX. — *De Christina Sueciæ regina.*

Christina Sueciæ, etc., regina serenissima, et Catholicæ Romanæ Ecclesiæ filia lectissima, virilis ac regis prorsus animi heroina, sapientiæ præstantia, linguarum periticia, ac virtutum omnium laude celeberrima (quam alteram nostri ævi Judith et Deborah contra Catholicæ religionis hostes futuram speramus), inter alia sui erga augustissimam Dei Matrem obsequentissimi affectus, ac religiosissimæ pietatis argumenta, anno salutis 1655, die 7 Decembris, Lauretum appellens, ubi primum pervenit ad locum ex quo sacrosanctæ Lauretanæ domus tecta conspiciuntur, confestim lectica qua vehebatur, descendens, maxima devotione in genua venerabunda procubuit; ac terram sapius deosculata, a montis illius declivio ultimo usque ad ejusdem sacrosanctæ domus templum pedes humiliter perrexit. Beatissimam sanctissimæ Dei Genitricis celum ingressa, ibi circa dimidium horæ magna cum pietatis significatione in oratione permansit. Die autem sequenti Deiparæ Virgini Conceptæ sacro, mane diluculo e stratis surgens, post susceptum poenitentiae sacramentum, in ecclesiam descendens, Missam primum privatam summa devotione audit; deinde vero sacris Missarum solemnibus exquisito musicorum concentu ad altare majus decantatis sua presentia interesse voluit: hisque peractis regni insignia, sceptrum scilicet et diadema, ambo aurea et eximii prorsus operis, tercentis et sexaginta octo adamantibus, necnon centum et sexaginta pyropis inoculata, tanquam pietissimi animi immortalia anathemata Deiparæ Virgini in Lauretano ejus sacello submississima veneratione obtulit; atque in istis regni dignitatis symbolis seipsam totam ex intimo corde ac penitissimis animi medullis eidem Deiparæ Virgini ardenti studio et pietate devovit. Porro, dum post

prandium Lauretanæ domus sacrarium ingressa, ibi thesaurum pretiosissimum donorum, quæ diversorum principum religiosa pietas magnæ Dei Matri consecraverat, fuisset admirata : transiens ante armarium, in quo sceptrum et diadema quæ ipsa obtulerat, reposita fuerant, hocque ab illius sacrarii ministris, ut sua princeps dona intueri posset, fuisset reseratum ; consueto generosæ modestiæ suæ more, statim illud ocludi jussit, asserens leviora illa a se oblata, haud digna esse quæ conspici mererentur. Quanto autem cordis jubilo, et quam tenero pietatis sensu affecta fuerit, dum in sanctuario illo quo nullum in orbe est sanctius, moraretur, verbis exprimi non potest ; sunt enim hæc dona, cælo reservata, ut intelligamus Deum solum ex sua misericordia posse specimen aliquod exhibere illarum dulcedinum, quas animabus, ipsum intime diligentibus, novit cœlitus instillare. De tam eximii erga Deiparam Virginem obsequentissimi affectus significationibus a charissima in Christo filia sua Christina Laureti exhibitis certior factus sanctissimus dominus noster Alexander VII, Pont. Maximus, ac de tam præclaris religiosissimæ pietatis argumentis merito in Domino exultans, in die Nativitatis Domini ejusdem anni 1655 potentissimam hanc Sueciæ reginam, in Vaticano templo, ad aram principis apostolorum, confirmationis sacramento initiaturus, inter alia quæ tunc temporis peracta sunt, æterna memoria dignissima, pristino ipsius Christiænæ nomini, sacrosanctum ac omni dulcedine, et suavitate plenum Mariæ nomen addidit, ut sic vel erga magnam Matrem cœlorum Reginam, tantæ principis devotionem intimam, cultumque demississimum dilucide explicaret : vel ut sacrosancto Mariæ nomine, quod *Illuminata*, et *Illuminatrix* interpretatur, omnibus quasi in speculo, haud obscure repræsentaret, qualis tunc existeret, et qualis etiam deinceps futura esset illa, quam hujusmodi nomine decorabat : videlicet, tunc Catholicæ veritatis luce illuminata in se, et deinceps aliis, errorum caligine detentis suo exemplo illuminatrix : vel ut pietissimi prorsus cordis heroinam, per se in cœlestis Reginæ obsequia jam currentem, Mariana nomenclatura proposita, ad Mariæ virtutes imitandas, et facinora tanto nomine digna aggredienda magis ac magis provocaret : vel denique ut inelytæ Catholicæ Ecclesiæ filia augustissimam Dei Genitricem, Matrem amantissimam provideret ; et magnam animam curæ suæ a Christo Domino specialiter commissam, sub validissimo orbis Domine patrocínio contra omnes adversantium insidias ad excelsa quæque gerenda et molenda collocaret. Vivit hodie Romæ inelyta hæc regina, totis medullis cordis, totis præcordiorum affectibus et votis in cœlestis Reginæ cultum amoremque ferventissime inflammata, anno quo hæc scribimus 1658. Et quamvis ejus erga sanctissimam Dei Genitricem singularia obsequiorum genera, et magnas devotissimi affectus erga eandem signifi-

cationes aliis prædicanda reservem (cum tenuitatis meæ non sit, ad tantæ heroidis subline Marianæ pietatis fastigium eniti), hoc tamen de illa silere omnino non possum, scilicet, ipsam magis gloriari ex Deiparæ Virginis obsequio, quam eo ipso quo olim valuit imperio ; et in summa felicitate, maximeque beatitudinis parte reponere, si in tantæ Domine, per quam, ut legitur Proverbiorum vii, 15, *Reges regnant et principes imperant*, in ima postremaque mancipiorum classis censeatur.

§ XXI. — De Cimburga Massoviæ ducissa.

Cimburga, Massoviæ ducissa, Friderici III Romanorum imperatoris mater, tam erat Deiparæ Virginis cultui dedita, ut in ejus honorem jejuniis et orationibus maceraret corpus, et de more loca ei dicata religiosissime inviseret : ideoque sub mortem etiam Cellas Mariæ, ut Austriaci vocant, religionis ergo petivit. Vivebat anno Domini 1440.

§ XXII. — De Clotilde Galliæ regina.

Sancta Clotildes, Galliæ regina, Clodovei I Galliæ regis uxor, in suæ erga augustissimam cœli Reginam obsequiosæ devotionis testimonium, renascente in Galliis fide, et caput quasi attollente, sub ejusdem augustissimæ cœli Reginæ auspiciis cellas virginum cœnobio honestavit. Andeliaci etiam ad Sequanam, in territorio Rhotomagensi, insignem collegiatam ecclesiam in honorem sanctissimæ Dei Genitricis fundavit : ubi id insigne miraculum ad meritum ejus commendationem antiqua ex traditione prædicatur, quod vinum ex fluentis Sequanæ templi illius structoribus, fusa devota supplicatione propinavit : cum exhaustis pium in opus thesauris, jam illis stipendia, de more non suppeditaret. Cœlum petiit anno Domini 532, aliis 533, die 3 Junii, cujus non in Gallia solum, sed in universa Ecclesia celebris eodem die habetur recordatio.

§ XXIII. — De Clotilde Gothorum regina.

Clotildes, Clodovei hujus nominis primi et Clotildis Galliæ reginæ (de qua modo egimus) filia, Amalarico Gothorum regi nupta, cum (ut habet antiqua traditio) multa a viro propter fidem Christi (nam is Arianus erat) pateretur, sive fugiens impias tyranni manus, sive falso accusata de adulterio, feris exposita, imploravit favorem Virginis, per quam jamjam discerpenda, liberaretur. Tum vero Mater totius misericordiæ visibiliter illi apparuit, atque promissa optata sospitate, imperavit feris, ut vice versa earum ministerio, quandiu ibi lateret, sustentatam conservarent incolumem, fratribus, cum venirent ex Gallia, restituendam, cum autem venissent fratres, Amalarico devicto occisoque, reducendam ad propria. Pia femina erexit ædiculam, ac Virginis effigiem, quæ hodie in conventu Montis salutis in Hispaniis reperitur, collocavit ; eodem loco, ac forma, ut potuit, simili illi, per quam salutem et vitam conservavit, addita inscriptione ex beneficio, qua totius Matrem salutis pro-

literetur. Imaginis beatæ Virginis materia incorruptibilis ex marmore, forma perelegans, nec indigens ornatu superinjecto, quamvis usus contrarium obtinuerit. Statura naturam imitatur, procerior tamen : a prima hac inventione clara miraculis, et juxta nomen vere salutifera, quod in hunc usque diem perseverans, donaria, et fugatorum morborum exuviæ testificantur. Vivebat Clotildis circa annum Domini 526.

§ XXIV. — De Constantia Barberina.

Constantia Magalotta Barberina, excellentissimi D. Caroli Barberini, Urbani VIII Pontificis Maximi germani fratris uxor, et Francisci Barberini S. R. E. cardinalis vicecancellarii, Antonii Barberini, S. R. E. cardinalis camerarii, ac Thaddæi Barberini Prænestæ principis, et Romæ urbis præfecti mater, inter lectissimas nostri temporis heroides jure merito numeranda, a primo inditiæ rationis usu, usque ad ultimum mortalis vitæ terminum, fuit semper in magnæ Dei Matris Virginis Mariæ cultu, pietate ac veneratione constantissima. Præter Officium divinum, Horarias preces B. Virginis quotidie flexis genibus recitabat : et una cum matronis et virginibus servituti suæ addictis, persolvebat Litanias B. Virginis Lauretanæ, et Rosarium integrum, quod pro animabus ex Purgatorio liberandis, semper Deiparæ Virgini offerebat. Tum mane, tum sero augustissimæ cœlorum Reginæ patrociniæ seipsam, totamque familiam suam humiliter commendabat : et ab eadem augustissima cœlorum Regina benedictionem unicuique suorum filiorum affectuosissime postulabat. Unde hujus Reginæ intercessione unum aliquando in tenera adhuc ætate constitutum a manifesto vitæ periculo ereptum læta conspexit ; credique facile potest, omnes a tam benigna Matre, potentique protectrice benedictos, eas postea dignitates ac magnitudines assecutos, quas Christianus orbis cum veneratione suspicit et admiratur. In Vigiliis festivitatum beatæ Virginis pane tantum et aqua jejunabat, nisi corporis invaletudine, seu superioris obedientia cogentibus, ad vini modicum degustandum, vel ad hujusmodi jejunium relinquendum adigeretur. In his festivitatibus eleemosynas extraordinarias piis locis liberaliter erogabat : et plures, qui in paupertate erant, ad jejunandum, ad ecclesias visitandum, ad Montem S. Mariæ Majoris genibus ascendendum, atque ad alias devotiones exercendum præmiorum propositis largitionibus incitabat.

Die Mercurii, ob reverentiam B. Virginis de Monte Carmelo, semper a carnibus abstinuit : totoque Dominici Adventus tempore jejunare solita fuit, ut se, ad puerum Jesum de Virgine natum corde ac spiritu devotius suscipiendum, melius præpararet. Præter Quadragesimam etiam, et Vigiliis ab Ecclesia præceptas, ejunium colebat die Annuntiationis, id est, eo die in qualibet hebdomada, in quo eo anno ipsius Annuntiationis inciderat pervigilium.

In festis B. Virginis, quæ ex devotione celebrantur, gynæcei sui mulieribus concedebat, non solum ut possent peccata confiteri, sacra se communione reficere, aliisque devotionis operibus satisfacere : sed totum diem, tanquam si esset ex præcepto eis liberum atque a manuum labore vacuum esse permittebat.

Singulari erga beatissimam Virginem affectu commota, novies saltem visitavit sacrosanctam domum Lauretanam, atque ultima vice, qua eam religiose invisit, cum jam summi Pontificis esset cognata, ne ab aliis agnosceretur, ultimo loco inter alias mulieres, quæ in suo erant comitatu, semper incessit. Non solum diebus, sed etiam noctibus quibus Laureti substitit, fere assidue intra sacrosanctæ cellæ septa morata est : totumque illud spatium, quod eandem sanctam cellam circumdat, non pedibus, sed genibus bis saltem confecit. Illic degens, augustissimum Eucharistiæ sacramentum, quod ad domunculam, in qua pauper gravi infirmitate oppressus jacebat, deferrebat, comitata est : et requisita, ut de baptismi fonte creaturam inopem recenter natam suscipere dignaretur, libentissime annuit ; et tam huic, quam, quem modo memoravi, pauperi infirmo, amplas eleemosynas distribui jussit. Laureto autem discedens, pio devotionis suæ affectui erga Deiparam Virginem contestando, hujus sacrosanctæ domui numismata aurea munus obtulit.

Sciens Constantia veram solidamque erga beatam Virginem devotionem, in cultu honoreque sanctissimi ejus Filii sitam esse, dum aliquando ad basilicam S. Mariæ Majoris (erga quam singulari pietate afficiebatur) proficisceretur, atque in itinere conspexisset, eundem B. Virginis Filium in Eucharistiæ sacramento velatum, ad infirmam pauperulam pro communione deferri, statim e curru descendens, ipsam ad infirmæ domunculam secuta est, ibique aliquanto temporis spatio mansit, ut pauperulæ illi inserviret ; cui et discedens eleemosynam bonam, propriumque sudariolum reliquit, eidemque etiam per plures dies missis eleemosynis magna charitatis significatione subvenit.

Inter alias devotionis praxes, quas Deiparæ colendæ exercebat, non solum recitabat ipsa quotidie orationem illam, quæ in Officio parvo D. Virginis sub hoc initio reperitur : *O Domina mea, sancta Maria, me in tuam benedictam*, etc., sed eandem a filiis suis post Litanias Lauretanæ quolibet sero communi nomine simul recitari volebat.

Mysterium Dominicæ Nativitatis, ac devotam B. Virginis imaginem, ad mysterii hujus representationem idoneam, singulari devotione prosequabatur. Ante hanc imaginem diu in oratione persistere solita erat, et magna affectus teneritudine cum suis ancillis de tam magno ac dulci mysterio frequenter sermonem miscebat : ut accidit sero quodam in Vigilia Epiphaniæ, postquam SS. Magorum figuras ante dictam B. Virginis imaginem

ex more composuisset; tunc enim cum B. Virgine colloquium habuit, devotione atque affectu plenissimum: gaudioque propemodum exsultavit, ob honorem a personis illis regiis tantæ Reginae impensum. Desiderio etiam magnæ Dei Matris honorandæ in aliis B. Virginis festivitatis, cum dicta B. Virginis imagine earundem festivitatum mysteria representabat: multasque postea ex intimis ad ea profundendis precibus ac spiritualibus canendis laudibus advocabat.

Quamvis pro mulieribus, quæ in peccato essent, animo angeretur: pro illis tamen, quæ Mariæ nomen ferrent, vehementius indolebat: acerbè admodum ferens, tam puro ac sancto nomine illas quæ peccatorum maculis inquinatæ essent, insigniri; atque ob hanc causam, quando puellulas de sacro regenerationis lavacro (ut sæpe accidit) suscipiebat, hoc nomen eis imponi non libenti multum animo ferebat. Ad reverentiam novem mensium, quibus Virgo beatissima Dei Filium hominem factum in suo purissimo utero gestavit, eleemosynas virginibus elargiebatur: atque ad ejusdem beatissimæ Virginis honorem non semel vestes virginibus donavit.

Cum intellexisset in monasterio S. Euphemiæ puellam quandam, adeo corporis ægritudine affectam, ut nec manum capiti admove, nec seipsam vestibus induere valeret, sed beatissimæ Virgini (quam ipsa præ affectus teneritudine, atque indulgentissimo vocabulo, Matrem suam pulchram vocabat) admodum devotam, summopere gavisæ est, ac mulieribus, quæ tunc præsentibus aderant, dixit: « Omnes filiatæ tantæ Matris sumus, illique est cura de omnibus. » Summo autem desiderio exarsit hujusmodi puellam cognoscendi, illamque ad se adduci jussit; et cum ejus precibus, post eleemosynæ largitionem, se multo cum affectu commendasset, instantè oravit, ut quando cum B. Virgine loquens verba illa proferret: O Mater mea pulchra: sui etiam recordaretur.

Erga purissimam beatæ Virginis semper et ubique immaculatæ Conceptionem, suum non uno modo ostendit devotionis affectum. Cum aliquando legi audisset, Joannem Berchmans societatis J su florem illibatam, ac Deiparæ Virgini æque devotum ac dilectum, votum emisisse de conscribendo libro, qui de pura ejusdem Deiparæ Virginis Conceptione tractaret, gaudio atque exultatione plena, statim exclamavit: « O quantum mihi placuit hujus angeli votum! o quanta ille erga hanc Matrem sanctissimam (hoc enim nomine, ut plurimum, Deiparam appellabat, licet etiam Matrem suam purissimam, et perpulchram nominaret) animi pietate affectus erat! » Saepè repetebat illa verba: « In Conceptione tua, Virgo, immaculata fuisti, ora pro nobis Patrem, cujus Filium peperisti. » Et præter consuetum Rosarii pensum, Rosarium alterum sæpe in hebdomada recitabat ex jaculatoriis compactum, dicens loco Salutationis angelicæ: « O Mater Altissimi, succurre miserabili, ob hoc illud dulcissimum, quod

dedisti Mirabili; » et loco Orationis Dominicæ: « In Conceptione tua, Virgo, immaculata fuisti, ora pro nobis Patrem, cujus Filium peperisti: » atque hoc Rosarium in ultima infirmitate, etiam cum graviter ægrotaret, quia consuetudinem illud recitandi habuit, non semel repetere audita est. Cum devotiones erga B. Virginem, aut jaculatorias, nunc memoratis similes, calamo descriptas nancisceretur, summo gaudio exsultabat, easque exscribendi facultatem postulabat.

Carolo conjuge, Urbani VIII Pontificis germano fratre, e vivis erepto, anno Domini 1650, firmiter statuit Constantia, cum filiabus suis, Innocentia, et Maria Gratia, lectissimis Deiparæ Iliis, et monialibus ordinis S. Mariæ de Monte Carmelo, in monasterio S. Mariæ de Angelis Florentiæ degentibus seipsam includere, ut augustissimæ cælorum Reginae, Dominae ac Patronæ suæ posset illic commodius deservire. Sed tunc ejus filiis, ac ipso summo Pontifice cognato obstantibus, quod ratum apud se habuerat, executioni demandare non potuit: postmodum vero, cum ejus filia ex Florentino cœnobio S. Mariæ de angelis ad Romanum Incarnationis monasterium, pro illis a fundamentis in Quirinali Monte ædificatum, translata fuisset, illic se ardenti studio, egregiaque animi alacritate recepit; et Carmelitarum monialium, non quidem earum, quas velatas vocant, sed illarum, quas conversas nuncupant, ut Dominae suæ humiliter inserviret, statim religiosum habitum induisset, si summo Pontifici ejus votis ac postulationibus annuere placitum fuisset. Ne tamen religionis merito privaretur, vestem monialibus consuetam, quam Patientiam, seu Scapulare appellant, sibi fieri procuravit, eamque rite benedictam, de manu filia suæ ante imaginem S. Mariæ Majoris in ejusdem monasterii sacello cultam, summa religione induit. Nepti suæ D. Lucretiæ, quæ nunc serenissimo Mutinæ duci matrimonio juncta est, dum hæc ad eam infirmitate detentam visitationis gratia aliquando accessisset, devotionem et sincerum dilectionis affectum erga B. Virginem præ omnibus commendavit.

Biduo antequam ex hac vita migraret, videlicet die 15 Augusti, anni 1644, instantè iterum petiit, et Deo volente tandem cum indicibili animæ suæ consolatione sua recepit, religiosum habitum monialium ordinis B. Virginis de Monte Carmelo, et die 14 in mane, solita emisit religionis vota, paupertatis, castitatis et obedientiæ, velumque benedictum suscepit: volens suo proprio addi nomen Mariæ, et Maria Constantia a Passione Jesu nuncupari. Die autem 15 ejusdem mensis, qui gloriosissimæ Deiparæ Virginis Assumptioni dicatus est, ad signum Salutationis angelicæ meridiana purum emisit spiritum, ut cum B. Virgine in cælum ascenderet, et tanquam fidelis ancilla, et pedissequa Dominam suam in superna euntem comitaretur. Eo autem anno festum Assumptionis B. Virginis inciderat in diem lunæ, quo die in templo S. Andreae

de Valle, in Barberinæ familiæ sacello, beatissimæ Virginis in cœlum assumptæ dedicato, celebris habetur pro animabus purgatorii devotio, ab ipsa Constantia instituta.

§ XXV. — *De Constantia Britannicæ ducissa.*

Constantia, Conani comitis filia, Britannicæ ducissa, ardenti, quam erga Deiparam Virginem gerebat, pietate impulsâ, haud procul Nannete Britannicæ metropoli, Villæ Novæ monasterium eidem Deiparæ Virginis donavit : ejusque fidum præbet testimonium, hoc ejusce largitionis diploma : « Ego Constantia, Conani comitis filia, ducissa Britannicæ, comitissa Richemontensis, Christi fide libus, tam præsentibus quam futuris notum volo, quod ego considerans remedium animæ nostræ et antecessorum meorum, pro emendatione malorum operum quæ gessera », ut pro salute et prosperitate Arthuri, filii mei charissimi, quem ego modis omnibus exoro, ut hoc donum et ipse confirmet et augeat et defendat, quamdam abbatiam fundare decrevi ; ad cujus situm et fundamentum, locum elegi idoneum et honestum, qui dicitur *Coclinaria*, ubi fundavi ipsam abbatiam in honorem Dei, et gloriosissimæ Matris ejus, sub ordine Cisterciensis ; dedi autem et assignavi eidem abbatiæ et monachis ibidem Deo servantibus centum libras currentis monetæ, habendas, et possidendas annuatim in perpetuum. » Vivebat anno ab Incarnatione Domini 1201.

§ XXVI. — *De Constantia Galicæ regina.*

Constantia, Gulielmi Arelatensis comitis filia, Roberti vero hujus nominis I, Gallorum regis conjux, quanto studio exarserit Marianæ pietatis provehendæ, vel hoc uno saltem argumento patet, quod in diœcesi Carnutensi, seu Autricensi celebre Possiacense monasterium, a se a fundamentis exædificatum, nostræ Domine Possiacensis placuit appellare, et juris ejus facere. Vivebat anno Domini 1000.

§ XXVII. — *De Constantia Jovii marchionissa.*

Constantia Gonzaga, Asdrubalis Matthæi Jovii marchionis uxor, et Hieronymi, qui nunc vivit, Jovii ducis mater, herois et majorum sanguine, et propriæ virtutis prærogativa nostro ævo excellentissima, erga augustissimam Virginem Dei Matrem eximia observantia, et filiali amore devota, inter alia singularia obsequiorum genera, magnasque devotissimi affectus significationes, quibus illam assidue sibi demereri studuit, candidum Immaculatæ Conceptionis habitum ab adolescentia usque ad extremum diem semper induta, Officium et Rosarium Marianum quotidie pientissime recitabat. Jovii in honorem B. Virginis pulcherrimum templum, sub titulo S. Mariæ Jesu una cum conjuge fundavit, et pro ejus cultu insigne monasterium Fratrum Minorum Reformatorum ædificandum curavit, ut subjecta docet inscriptio :

Deiparæ Virginis Mariæ Jesu ædem sacram, et sancti Francisci Observantiæ Reformatorum canobium, Asdrubal Matthæus, et Donna Constantia Gonzaga conjuges, marchiones Jovii, pietatis devotionisque suæ, populique boni spiritualis studio, a fundamentis erexere. Anno salutis 1646.

Quotidie, dum vixit, in sero, post datum signum Solutationis angelicæ, campanulæ sonitu omnes suæ aule feminas semper congregavit, ut una cum ipsis recitaret Litanias B. Virginis Lauretanas, Antiphonam de Conceptione Immaculata : *Tota pulchra es, amica mea, et macula originalis non est in te; versiculum : In Conceptione tua, Virgo, Immaculata fuisti, cum Responsorio : Ora pro nobis Patrem, cujus Filium peperisti ; et Orationem : Deus, qui per Immaculatam Virginis Conceptionem, dignum Filio tuo habitaculum præparasti : quæsumus, ut qui ex morte ejusdem Filii tui prævisa, eam ab omni labe præservasti, nos quoque mundos ejus intercessionem ad te pervenire concedas. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.* Nunquam autem hoc obsequii erga Dominam suam genus omisit Constantia, sed illud usque ad vitæ suæ penultimum diem constantissima pietate retinuit.

Cum gratiam aliquam sibi a B. Virgine concedi volebat, quindecim sacra ad altare Rosarii, in honorem quindecim ejusdem Rosarii mysteriorum fieri, et a quindecim pauperibus virginibus (quibus propter hoc eleemosynam erogabat) sanctam Eucharistiam suscipi, et Rosarium integrum, ad mentem suam persolveri procurabat. Omnia totius anni Sabbata, atque etiam omnia Marianarum festivitatum pervigilia, pane tantum et aqua contenta jejunavit ; et si interdum infirmitate corporis laboraret, tres tantum vini uncias panis addebat, ad medium fere noctis, in prædictis diebus, cibi differens sumptionem. Et cum in his pietatis erga Deiparam exercitationibus, ad 85 fere annum perdurasset Constantia, cœlum petiit anno Domini 1651, die 7 Martii, ea ipsa hora qua cum ancillis suis Litanias Lauretanas et Conceptionis Immaculatæ encomia reddere solita erat. Ejus corpus Jovii in ecclesia S. Mariæ Jesu, ab ipsa constructa, honorifice sepultum est.

§ XXVIII. *De Constantia Poloniæ regina.*

Constantia (quam per errorem in *Bibliotheca Mariana* Elisabetham nominavi) Poloniæ regina inclita, Sigismundi III Poloniæ regis conjux, constanti semper reverentique pietatis affectu augustissimam cœli Reginam prosecuta est. Sic otiosi solita erat, ut laboraret : sic laborare, ut suaviter otiosi sibi videretur, quoties otium texendo, suendoque impendebat, aris Deiparæ Virginis ornandis. Argenteis et aureis statuâ, baccatis plumarisque sacrificialis apparatus ornamentis, aureis calicibus, candelabris, lampadibus, plures Deiparæ Virginis dicatas ecclesias ditavit. Monialibus Varsoviæ templum et monasterium, sub titulo beate Virginis exstruxit, fundavit, et suppellectili pretiosa

donavit. Ut sua n. erga purissimam semper et ubique immaculatæ Dei Matris Conceptionem, religiosam affectionem, ferventissimamque devotionem palam contestaretur, pro ejus definitione ad sanctissimum ac beatissimum in Christo Patrem, ac dominum D. Urbanum divina providentia Papam VIII, sacrosanctæ Romanæ et Universalis Ecclesiæ Pontificem Maximum, Dominum clementissimum dedit litteras tenoris sequentis :

« Sanctissime Pater, eo semper pietatis affectu augusta domus mea Reginam cœli coluit, ut propagatione laudis ipsius, nihil unquam prius, nihil antiquius haberet. Exstant majorum meorum piæ erga illam venerationis perpetua in orbe Christiano monumenta, quæ tamen longe minora sunt, et excellentia prærogativæ, qua angelis, hominibusque eminet, et beneficiorum magnitudine, quibus familiam meam cumulavit. Ac utinam ego gentilitiæ huic erga illam pietati, pro eo, ac par est, respondeam. Responsuram me quidem præclare existimabam, si devotissima ad Sanctitatem vestram supplicatione honori immaculatæ illius Conceptionis suffragarer. De hac enim exorta dudum controversia, et mentes piorum hominum non mediocriter distraxit, et statum publicæ tranquillitatis in nonnullis Christiani orbis partibus turbavit, et catholicis minime piæ altercationis fomitem, hæreticis calumniarum ansam, blasphemiae incitamentum præbuit. Quas ob causas, cum serenissimus rex dominus conjux meus charissimus, supplices ad Sanctitatem vestram dederit litteras, ut Sanctitas vestra sacrosancto pontificiæ auctoritatis decreto huic controversiæ finem imponat, sociam me volui huic sanctæ et piæ supplicationi ipsius majestati adjungere, obnixè a Sanctitate vestra petens, velit honorem Deiparæ Virginis illibatam a noxiarum discepcionum injuria vindicare, consentientisque Christiani orbis precibus ac votis clemens annuere. Felicem me profecto ac beatam crediderim, si antequam vita hac mortali defungar, fructum desideriorum meorum enim capiam, qui dudum in animis catholicorum pio et ardenti zelo maturuit : quemque orbis universus sperat se brevi, Sanctitate vestra feliciter auspicante, benigne annuente, sancte decernente, degustaturum. Quam mentem Sanctitati vestræ, ut Spiritus sanctus inspirare velit, eam supplex oro, quæ, ut Genitrix vitæ, Mater Dei, Regina cœli et terræ esset, nequaquam aut mortis filia, aut peccati serva esse potuit; par enim fuit, ut quæ naturæ legibus in virgineo partu eximenda erat, eadem legibus primæ maledictionis in sui Conceptione eximeretur. Quod ego excelso, et Spiritus sancti pleno Sanctitatis vestræ judicio expendendum relinquo, ac me ipsam paternæ atque apostolicæ ejusdem benedictioni humillime commendo, ejusdemque beatos pedes demisse osculor. » Sic illa. Cujus quæ exstant, et me fugiunt, in Deipa-

ram Virginem obsequiosæ pietatis monumenta, proferent alii. Obiit anno Domini 1635.

§ XXIX. — *De Constantia Sulmonæ principissa.*

Constantia Avria a Carretto, Sulmonæ principissa, Marci Antonii a Carretto Melphitani principis filia, integerrimæ vitæ ac lectissimæ virtutis heroina, inter alia affectus sui erga Deiparam indicia, templum sanctæ Mariæ Angelorum in Neapolitana civitate, in loco qui dicitur Pizzo Falcone, a fundamentis erexit, ac Theatinis Patribus donavit. Vivebat annō salutis 1673.

§ XXX. — *De Cunegunde Augusta.*

Santa Cunegundis Augusta, Henrici sancti imperatoris uxor, quæ cum conjuge in perpetua virginitate permansit, ut erat beatæ Virginis perquam addictissima, ea adjuvante, nudis pedibus super arduas prunas illæsa incessit. Cum enim Henricus, instigante diabolo, eam de quodam milite suspectam haberet, super arduos carbonem quindecim pedum longitudine nudis pedibus eam incedere fecit. Quæ ascendens dixit : « Sicut me ab Henrico, cæterisque me intactam novisti, ita me adjuva, Virgo Maria. » Cui vox desursum delata dixit : « Maria te virginem adjuvabit. » Totam igitur candentem massam illæsa transivit. Hæc eadem Cunegundis, post conjugis e vivis migrationem, monasterio exstructo, titulo Domine nostræ de Refugio, omnibus valedicens, nepte atque aliquot aliis virginibus assumptis, die anniversario dormitionis viri sui, in eodem se obstruxit, sancteque vixit et excessit. Floruit circa annum Domini 1050, ut refert Baronius in *Notis ad Martyrologium Romanum* die 3 Martii.

§ XXXI. — *De Cunegunde Poloniæ regina.*

Cunegundis Poloniæ regina, vix e materna alvo egressa, optime formata voce his verbis (quod omnibus visum est admirandum) Mariam cœpit salutare : « Ave, Regina cœlorum, Mater Regis angelorum; » quin etiam cum adhuc in cunis in cubiculo matris posita esset, ibique divinum Missæ sacrificium celebraretur, summam ex iis mysteriis voluptatem capere, vultus hilaritate, ostendebat, prolatoque per sacerdotem nomine Jesu, aut Mariæ, caput festina demittebat, ac sæpe etiam suspiria, moderatosque gemitus lætitiæ intermiscebat. Cum deinde Polonorum regi Boleslao nupsisset, virginitatis servandæ cupida, conjugem rogavit, ut ob illius amorem, quæ, et virgo perpetua, et simul sponsa, Deique Parens fuisset, puritatis suæ florem sineret illibatam : quod tandem prolixis supplicationibus exoravit. Omnia virginearum festivitatum pervigilia durissima inedia venerabatur : ipsamque Dei Matrem enixe obsecrabat, ut sedulam integritatis suæ curam gereret, sibi in cæteris omnibus indigentissimæ opportuna ope subveniret. Dum precibus vacaret, illius ejusque Filii sibi apparentis aspectu, jucundissimo colloquio, ac familiari consuetudine, summa cum voluptate

fruebatur : quo tempore contigit, ut virgo quædam, Osanna nomine, ante hujus oratorium transiret, auditoque intus mutuo colloquio, per januæ rimas cupida introspectans, beatissimæ Virginis imaginem domesticæ Cunegundem alloquentem, ipsamque Cunegundem radiis undique lucidissimis circum-

datam, situque immotam maxima cum admiratione intueretur. Obiit felicissime d'eam suam, die 24 Julii, anno a Virginis partu 1282, paucos ante dies a Deipara sibi apparente, de futuro mox excessu præmonita.

CAPUT IV.

De Delia Briatici comitissa : Dionysia Montis Canisii principis : Dorothea Pruthena : ac Duda Beneventana.

§ I. — *De Delia Briatici comitissa.*

Delia Sanseverina, Briatici comitissa, inter alia Marianæ pietatis specimina, lychnum argenteum pensilem, sane egregium, pondo librarum 22 Lauritanæ Virginis donum obtulit. Vivebat anno Domini 1580.

§ II. — *De Dionysia Montis Canisii principis.*

Dionysia de Monte Canisio, Eduardi regis Angliæ consanguinea, ut erat eximia quadam erga Deiparam Virginem devotione illustris, in loco dicto Watorbeche, Eliensis in Anglia diocesis, in ejusdem B. Virginis honorem, sub titulo Pietatis B. Mariæ, pro S. Claræ monialibus monasterium fundavit et dotavit. Vivebat anno Incarnationis Dominicæ 1296.

§ III. — *De Dorothea Pruthena.*

Beata Dorothea Pruthena, genere et virtute spectatissima, ac digna omnino quæ inter Marianas heroides reponatur, anno ætatis 7, quovis Sabbato, pane et aqua cœpit jejunare in honorem Dei Matris, quod ad extremam usque senectam servavit. Exemplo aliarum feminarum (jam vidua facta) familia prius disposita, cœpit peregrinari, et vilissimo peregrinæ habitu, Aquisgranum, Deiparæ Virginis imagine celebre, adiit. Aliquando sancta Dei Mater, numeroso angelorum et sanctorum cœtu comitata,

ei apparuit, eamque verbis plane maternis solata est. Hujus visitationis fructus inter cæteros fuit, quod ea magis ac magis ad Deo serviendum incitata fuerit. Quare aspera hieme (ut est in iis partibus Borealibus), sola tenui tunica, et humili pallio utebatur; nihilominus ex ardenti in Deum amore, corpus ejus quasi in æstate, abundanti sudore difflebat. Æstivo vero tempore, idem mentis ardor efficiebat, ut (cum is externum calorem superaret) sine molestia, solis ardorem ferret. Huic, die sanctæ Agathæ, post sanctissimam Eucharistiam, altæ contemplationi immersæ, maximum cordis dolorem patienti, apparuit Christus cum sanctissima Matre, et sanctis plurimis, cordique ejus quinque sagittas leniter infligens dixit: « Dorothea, filia mea, ut ego pro te, sic tu pro me dolorem patiare. » Eam sub vitæ finem Christus, cum sanctissima Deipara ei apparens, suo corpore manibus propriis pavit.

Evolavit in cælum anno 1599, 11 Septembris.

§ IV. — *De Duda Beneventana.*

Duda Parda, nobilissima mulier Beneventana, cum esset Deiparæ Virginis cultui omnino deditissima, ejus honori augendo, Beneventi ecclesiam S. Mariæ ad Olivulam suis sumptibus ampliavit. Vivebat anno Domini 649.

CAPUT V.

De Ela Salisburie comitissa : Ela Sarum comitissa : Eleonora Aragoniæ regina : Eleonora altera Aragoniæ regina : Eleonora Aymontis marchionissa : Eleonora imperatrice : Eleonora Lusitanæ regina : Eleonora altera Lusitanæ regina : Eleonora Mantuæ ducissa : Eleonora Vasconum principissa : Elisabetha Baviaræ ducissa : Elisabetha Bohemiæ regina : Elisabetha Galliæ regina : Elisabetha Lusitanæ regina : Elisabetha Siciliæ regina : Elisabetha Thuringiæ ducissa : Elisabetha Urbini ducissa : Elisende Aragoniæ regina : Ermengarde Britannæ ducissa : Ermensede Bardenbourg comitissa : Etheldreda Angliæ regina : et Eudoxia imperatrice.

§ I. — *De Ela Salisburie comitissa.*

Ela, Salisburie in Anglia comitissa, erga sacratissimam Dei Matrem Virginem Mariam præcipua quadam, et pia devotione affecta, sub ejusdem sacratissimæ Dei Matris titulo, propriis sumptibus, Asceterium, Lacock nuncupatum, a fundamentis erexit, et in eo collocavit ex sacro instituto Cisterciensis pias aliquot virgines, quibus, ut liberius di-

vinæ contemplationi vacarent, necessaria liberaliter assignavit, earumque exemplo excitata, se eis associavit, habitum Cisterciensem induit, et in brevi ad perfectionis culmen ascendit. Cumque morum integritate, et sanctitatis opinione cunctis venerabilis esset, virtutibus clara, et signis celebris migravit ad Christum, die 1 Februarii, anno mihi haecenus ignoto.

§ II. — *De Ela Sarum comitissa.*

Ela, Sarum in Anglia comitissa, ob ardens suum erga Deiparam Virginem studium, in ejusdem Deiparæ Virginis honorem Hentonense cœnobium in agro Wiltonensi pro Carthusiani ordinis Patribus fundavit, circa annum Dominicæ Incarnationis 1200.

§ III. — *De Eleonora Aragoniæ regina.*

Eleonora Aragoniæ regina, Jacobi cognomento conquistatoris uxor, pietate erga Deiparam maxime astricta fuit. Hæc ordinem, quem dicunt B. Mariæ de Mercede, propagandi cupidine incensa, ære suo conventus aliquot sanctimonialium, quæ ejusdem religionis habitu induerentur, construxit : ipsaque princeps regum paludamentum, ipsius religionis candido scapulari subiecit, cæteros ad imitamentum promovens. Adversa fortuna laborantem, cum quidam ecclesiasticæ dignitatis primores ad patientiam adhortati forent : « Dei, inquit, Mater de Mercede, scuto me communivit, quo fortunæ tela comminuat : » mirum Scapulare intelligebat. Vivebat anno salutis reparatæ 1250.

§ IV. — *De Eleonora altera Aragoniæ regina.*

Eleonora, Aragoniæ regina, Urraca prius dicta Sanctii Alburquequensis comitis, Henrici Castellæ regis fratris filia, Ferdinandi autem primi Aragoniæ regis uxor, beatissimæ Virginis Genitricis Dei Mariæ cultui, obsequiisque addictissima, Ferdinando conjuge arma in hostes movente, quotidie antelucana diligentia, nudis pedibus, duarum tantum familiarum comitatu visebatur ire ad ædem Divæ Mariæ cognomine Custodientis : quia majorum memoria, delapso illic in puteum infantulo quodam, ad invocationem matris mota Matre Domini, succrevit ad oram usque putei aqua, et incolumem filium matri restituit : unde nil mirum, si tot ac tantas Ferdinandus de hostibus victorias reportavit. Vivebat regina hæc Eleonora anno Domini 1440.

§ V. — *De Eleonora Aymontis marchionissa.*

Eleonora Manriquez, Hispana, Aymontis marchionissa, in honorem B. Virginis (cujus obsequio inclaruit) Hispalense monasterium pro Dominicanis Patribus, ejusdem B. Virginis eximii cultoribus fundavit, illudque Reginæ angelorum titulo decoravit. Vivebat anno salutis 1580.

§ VI. — *De Eleonora imperatrice.*

Eleonora Gonzaga, ducis Mantuani soror, et deinde Augusta Ferdinandi II imperatoris conjux, vere herois cœlestibus fere dotibus condecorata, inter alia obsequiorum genera, Deiparæ Virgini exhibita, anno 1630, cum Ferdinando conjuge, et liberis, ad D. Virginem Oëtinganam supplex ivit : et statuam Deiparæ argenteam, quadragenum pondo, sacelli Mariani de tholo, ante aram suspendit : quam septenæ lampades de nubeculis, quas apte simulacri pedibus subiecit artifex, dependentes illustrant. Hæc eadem Eleonora septem Deiparæ Virginis Dolores, per verni jejunii tempus, Viennæ in Augustiniani ad

curiam templi sacello, Sanctæ Lauretanæ domui commenso, celebrare solita erat, nec sine fructu. Unde Jacobus Damianus lib. x *Belli Germanici*, pag. 255, cecinit :

*Ast ubi jejunium, veris sub limine tempus
Hebdomadas senas, et pallida festa reduxit,
Laureto similem et spatiis aqualibus ædem
Augustam Leonora petit : comitatur euntem
Atratis mœstum velis heroidis agmen.
Illic tristificos luctus, septemque Dolores
Christiparæ, recitat populo de sede sacerdos,
Et gladium, qui cor Matris pervadit acuta
Cuspide, ceu Simeon quondam prædixerat illi
Voce senex tremula, et miseranti pectore, vates.
Et quoties gladii vox horrida venit ad aures
Augustæ, penitusque ima sub mente recepta est,
Corde gemit toties, et motus sensit acerbos
Magnæ Matris amans : tacite cui talia fatur :
Per gladios, o Diva, tuos, per vulnera Nati,
Vandalidum a nobis gladios, ei Suecica bella
Verte procul. Heu te sponsorum vulnera propter
Immitem jam te sponse matresque querantur.
Audiit e celo Leonoram Diva supremæ
Ac simul aligeros partem demisit in omnem
Teutoniæ, Gothicas errore, metuque recenti
Obturbare ducum mentes trepidasque latente
Distrahare invidia, et discordi vertere motu.
Contra Cæsareis pax, et concordia crescit,
Et virtus secuta sui, etc.*

Divæ Virgini Cellensi augustum prorsus obtulit donum, effigiem scilicet auream Ferdinandum II, conjugem præseferentem, rarum peregrinis spectaculum. Præsens Dei Genitricem in Cellis venerata est, tanto meritis auctior ornanda de cœlis, quanto in Mariam devotior, inter mulieres honoratior exstitit in terris.

Thaumaturgam B. Virginis imaginem, quam a Ven. P. Dominico a Jesu Maria, Carmelita Discalceato, dono acceperat, summo habuit in honore : illam diu nocturne precibus assiduus exorabat, et ab illius patrocinio et favore æternam salutem sperabat. Anno autem 1655, piissimo obitu ad meliora transiens, ex ejus clementissimo jussu eadem Deiparæ miraculosa imago, cum omni ad illam spectante thesauro (aureis ornamentis, raris et variis gemmis, anathematibus pretiosis) ad PP. Carmelitarum Discalceatorum ecclesiam Viennæ fuit translata, ut ibidem sumptuoso ad hoc, in testimonium suæ devotionis, propriis expensis erigendo altari, publico cultu et veneratione ab universis Christi fidelibus observetur : uti de facto egregia populi devotione observatur et colitur.

Cætera pietatis argumenta, quibus suum erga augustissimam Dei Matrem studium ac voluntatem religiosissima hæc augusta testata est, adhuc melaten'. Vide *Cæsares nostros Marianos* in Ferdinando II et III.

§ VII. — *De Eleonora Lusitanæ regina.*

Eleonora, Lusitanæ regina, Joannis II uxor, inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, templum beatæ Virginis a Nazareth, in Lusitania celeberrimum, validis circum munimentis ampliavit. Hæc eadem Eleonora D. Virgini Annuntiatae de

Florentia per nuntium suum tres argenteas magni ponderis lampades, ut Joannis conjugis votum imple-
ret, ultro transmisit. Munus sane quod ea tem-
pestate et regiam ostentaret munificentiam, et
Christianam jugiter præferret pietatem. Clarebat
anno 1475.

§ VIII. — *De Eleonora, altera Lusitaniæ regina.*

Eleonora altera Lusitaniæ regina, Emmanuelis I,
ejusdem Lusitaniæ regis uxor, Martiæ virtutis he-
roïna, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virgi-
nem documenta, misericordiæ sodalitiū, quo nihil
fere est in orbe Christiano magis gloriosum, sive
operis pietatem expendas, sive utilitatem, sub ejus-
dem Deiparæ Virginis patrocinio instituit Ulysip-
ponæ, ex qua in præcipua Lusitaniæ castella brevi
tempore derivatum est, magno divini honoris incre-
mento, exterorum admiratione, perfidiæ eversione,
et communi corporum atque animarum emolumen-
to. Singulis annis, sacro Visitationis B. Virginis
die, duodecim eliguntur sodales ex cæterorum
numero egregii, ad misericordiæ munia toto anno
insequenti obeunda, qui dicuntur mensæ assesso-
res : iis et toto sodalitiū unus præficitur, sanguinis
ac virtutis ornamentis condecoratus, cui nomen a
Providendo : ex duodecim illis sex e prima nobili-
tate leguntur, ex media plebe sex alii, sed in neutris
ulla perfidii sanguinis labes reperitur. Cum de re
aliqua conveniendum est, mensæ in orbem circinatæ
omnes assident, nullo vel dignitatis, vel natalium
habito discrimine : in cæteris præterea ministeriis,
alter ex nobilioribus, alter ex popularibus æquali
passu exercentur : sive invisendi sint ægroti tenuio-
res, sive faces in pompis præferendæ, sive humeri
pheretro libitinario supponendi. Reges sæpius so-
dalitiū per annum præsidere voluerunt, et plerum-
que in sodalium numero censentur : nullum est
misericordiæ opus, quod graviter non exerceant,
mendicos ostiatim oberrantes, cum annonæ caritas
urget, in classes distribuunt, et nunc viris opulen-
tioribus, nunc cœnobiis ditioribus, alendos tradunt.
Honestiores feminas, quas pudor a mendicitate deter-
ret, duo bis in hebdomada invisunt, et tantum
pecuniæ, vel frumenti relinquant, quantum ad vitam
commode tolerandam satis sit. Quibus non est in
carcere ad necessariam alimoniam facultas, cibos
erogant, et ne jure cadant, advocatos conducunt, et
ad litis expensas pecuniam liberaliter impendunt.
Quid memorem præstita nudis opera? quid
puellas parentibus destitutas matrimonio, adjecta
dote, collocatas? Quid captivos a servitute vindica-
tos? quid mortuos sepulturæ commendatos? Illud
vero hujus operis dignitatem adauget, quod nemo
ullius mercedis, sed solius divini Numinis obtentu,
in labore manuum incumbit. Perpetui miraculi vi-
cem obtinet, quod cum nullos statos redditus illud
sodalitiū habere possit, raro tamen, ad nunquam
desideretur, quod in operum misericordiæ exerci-
tium expendatur, cunctis affatim, aut in vita stipem,
aut in morte legata subministrantibus. Vivebat

autem Eleonora, piissimi hujus sodalitiū Mariani
auctrix, anno salutis 1598.

§ IX. — *De Eleonora Mantuæ ducissa.*

Eleonora Austriaca, Gulielmi III. Mantuæ ducis
conjug, inter alias pietatis suæ erga Deiparam si-
gnificationes, diebus singulis 24, Salutationum an-
gelicarum pensum beatissimæ Virgini persolvebat,
incipiendo a festo Annuntiationis usque ad diem
Nativitatis Domini, in memoriam horarum, quib-
us eadem beatissima Virgo puerum Jesum in suo ca-
stissimo utero gestavit : et insuper quolibet Sab-
bato in honorem Dei Matris jejunabat. Filias suas,
adhuc infantulas, ante recitatum beatæ Virginis
Coronam, nunquam jentaculum sumere permittebat.
Per Octavas festivitatum beatissimæ Virginis millies
Salutationem angelicam recitabat, atque hoc exer-
citiū, quod filias suas quoque docuit, amictum
beatæ Virginis appellabat. Cætera hujus heroidis
Marianæ pietatis specimina meæ cognitionis noti-
tiam effugiunt. Vivebat anno Domini 1575.

§ X. — *De Eleonora Vasconum principissa.*

Eleonora (aliis Leonora) Vasconum princeps,
inter alia devotionis suæ erga Deiparam Virginem
posteritati relicta monumenta, non procul a Tas-
sallia, antiquissimo Vasconum oppido, conventum
Minoriticum, sub invocatione Dei Genitricis Mariæ
de Misericordia, suis sumptibus ædificandum cura-
vit. Vivebat anno a partu virgineo 1468.

§ XI. — *De Elisabetha Bavarie ducissa.*

Elisabetha Lotaringa, Bavarie ducissa, Maximili-
ani Bavarie ducis uxor, Deiparam Virginem
Mariam præcipua semper devotione, atque imis
præcordiis venerata est. Anno a partu Virginis 1607,
cum serenissimo conjuge suo ad beatam Virginem
Oettinganam thaumaturgam piissime peregrinata,
sacramento pœnitentiæ expiata, divinissimoquo
Dominici corporis epulo refecta, præter alia, quin-
que aureorum millia dedit, unde mysta aleretur,
qui quotidie in eo loco, posteris etiam sæculis, sa-
lutarem hostiam litaret.

Postquam Gustavus Suecorum rex, anno salu-
tis 1652, victorem exercitum Bohemiæ intulit, uni-
versamque provinciam terrore complevit, Oettingani
Mariani sacelli Cimelia in arcem Burgkhusia-
nam, statua vero Deiparæ Virginis Salisburgum ab
hac Elisabetha est asportata, Aprili mense. Ibi eam
religiosissima princeps in sacrario suo collocavit,
opportunitate rebus turbidis solatium, certissimam
Numinis irati mitigandi Patronam. Subinde Paris,
archiepiscopus Salisburgensis, Oettinganæ Virgini
devotissimus statuam, annuente Elisabetha electrice
in principe urbis basilica, triginta diebus, Deiparæ
ad cælum evectæ religiosus, populo colendam pro-
posuit, et simul omnis eo cultus commigravit. Ac-
cursum ab ærumnosis, congesta munera, suspensa
beneficiorum acceptorum monumenta ; sacrificiis,
supplicationibus, precibus magno animorum fer-

vore certatum. Interea deducitur Bohemia hostilis exercitus, recipiuntur urbes, rex Gustavus in Misnia Lucensi prædio occiditur, OEtinga in tuto esse judicatur. Quare Novembri ejusdem anni mense domum reportatur icon Deiparæ, solemnî pompa, in supplicatione, principe Elisabetha, et Paride archiepiscopo deducuntibus.

Hæc eadem Elisabetha, pro præcipuo cultu, quo Virginem OEtinganam colebat, Alberti V, Bavarie ducis pretiosam vestem sacrificam OEtinganæ Virgini donatam, magna diligentia, ex vetustate in splendorem novum, formamque concinniore vindicavit: eamque retulit OEtingam anno Christi 1615, cum insigni adamante. Illa sacrificantem vestitu ornavit præclarissimo, in quo sericarii manu mysteria Deiparæ scite expressa visuntur: aliam præterea, arte symbolarii venuste circumtextam, dono dedit. Binis candelabris argenteis, elegantissime factis, aram sacelli Mariani exornavit. Inchoavit et mitram episcopalem, unionibus gravem, adamantibus, smaragdis, pyropis lucentem, quam post ejus fata Maria Anna Austriaca, altera Maximiliani electoris conjux, perfecit.

Hæc eadem Elisabetha, Bavarie ducissa, imagini beatæ Virginis de Victoria, quæ Romæ in Quirinali colitur, obtulit ducalem coronam argenteam, auro tinctam, magno gemmarum apparatu exornatam. Statuam Jesu addidit, perfectionis et pulchritudinis eximie, quam hodie multi ob pietatem homines, multi ob artis excellentiam mirantur. Cætera peculiariora obsequia, quibus pientissima hæc heroina, quanto affectu, quantaque benevolentia erga augustissimam Dei Matrem ferretur, luculenter declaravit, ad hæc tamen cognitionis notitiam non venerunt. Vide tamen quæ de ea dixi in *Principibus Marianis* cap. 11, in Maximiliano Bavarie duce, ipsius conjuge

§ XII. — De Elisabetha Bohemice regina.

Elisabeth Bohemice et Polonie regina, ac Lucenburgensis comitissa, ut singulari cordis affectu Mariam amabat, ita Marianum ejus cœnobium aulæ regie maximo favore prosequabatur. Incendio destitui jussit quatuor molendina, quæ in præjudicium ejusdem cœnobii aulæ regie, super aquam moldavam, in Komarsan, locata fuerant et constructa. Unde versus:

*Hæc Regina pati non vult, quod qui bene nati
Sunt proceres, aliquid claustris faciunt male: si quid
Fit, dolet ulciscens, toto conamine gliscens,
Hæc ut proficiat domus, et quod pax ibi fiat.
O Regina poli, nostram relinquere noli
Istam reginam, largire sibi medicinam
Corporis ac cordis tersa cuncta fece sordis.*

Ecclesiam in Rucchuvande in honorem beatæ Virginis fundavit, templumque aulæ regie supradictum, ad meridionalem plagam cum novem capellis et altaribus ampliari procuravit. Emigravit feliciter sibi, sed flebiliter aliis, ex hac vita, anno salutis 1550, ætatis 59, iv Kal. Octobris: pro qua

D. Petrus, tertius aulæ regie abbas, Deiparæ cecinit:

*Te precor egregia, veniæ Regina, Maria,
Isti reginæ præstes oleum medicinæ,
Mitius hanc unge, quam purgatam tibi junge.*

§ XIII. — De Elisabetha Gallie regina.

Elisabetha Gallie regina, erga sacratissimam Dei Matrem Virginem Mariam præcipua quadam et pia devotione rapiebatur. Cum Ludovicum D. Ludovici Gallie regis parentem, adhuc utero gestaret, adiit Deiparam Carnutensem, ut ei fructum uteri sui commendaret: cumque id faceret, instar Elisabethæ Matris D. Joannis, foetum suum in ventre moveri, eodemque tempore in eadem ecclesia quatuor candelas, nullo accendente, ac cœlitus, ignis corripuit; unde se exauditam certo est augurata. Cætera hujus heroinæ exquisiti amoris erga Deiparam specimina adhuc me fugiunt. Vivebat anno salutis 1480.

§ XIV. — De Elisabetha Lusitania regina.

Sancta Elisabetha, cognomento Pacifica, Lusitani regni laudabilis regina, æmulata raram avi sui Jacobi I, Aragonum regis, cognomento Expugnatoris, in Deiparam pietatem (quippe in ejus honorem, ut suo loco dixi, bis mille ecclesias fundavit, et dotavit), hebdomadario jejuniis Sabbatino, in pane et aqua sanctissimam Dei Genitricem venerabat, quod etiam in omnibus ejus pervigiis observabat: sicut et quadraginta diebus continuis ante Assumptæ Virginis solemnem festivitatem. Eadem singulis diebus, præter Officium Horarum canonicarum, sacerdotum proprium, præter septem Psalmos, præter officium defunctorum, quæ quotidie recitabat, addebat etiam Officium parvum Deiparæ: cujus obsequiis remunerandis beatissima Virgo, innumera sanctorum angelorum, et virginum stipata multitudine, ægrotanti se consolatricem exhibuit: cujus dulcissimum nomen sæpius ingeminando, inter hanc orationem:

*Maria, Mater gratiæ,
Mater misericordiæ,
Tu nos ab hoste protege,
Et hora mortis suscipe:*

sanctissimam animam efflavit, iv Non. Julii, anno salutis 1556, ætatis 65. Hanc autem Elisabetham vulgo mulieres lacte carentes, ad filios aut alumnos nutriendos, pro eo impetrando solent implorare: quod videtur originem traxisse ex præcipuo studio, quo regina hæc Deiparæ Virginis lacte plenam exquisitissimam ampullam vivens coluit, et in sacello ejusdem Virginis, a Penna nominatæ, in arce Leiricensi collocavit, ubi mira etiam hodie religione colitur.

§ XV. — De Elisabetha Sicilie regina.

Elisabetha Sicilie regina, Ludovici Bavarie ducis filia, Petri II Sicilie regis uxor, et regum Ludovici et Friderici III mater, inter alia suæ pietatis erga Deiparam specimina, templum S. Mariæ

de Candeloria Messanæ extruxit, hæc occasione. Cum Messanæ in regione Judaica, ubi inhabitabant Judæi, eratque eorum synagoga, in Parasceve, ad nominis Christiani opprobrium, infantem quemdam Christicolam cruci affixissent, et inde mortuum in puteum ejectum magnis lapidibus obruissent; infantis sanguine per semitas urbis, divino miraculo, effluente, ad synagogam confluerunt Messanenses, eumque vulnerato latere, pedibus manibusque perfossis, super puteum invenerunt. Qua de re certior facta regina Elisabetha, capitis pœnâ Judæis inflixit, eorumque synagogam in templum regium S. Mariæ de Candeloria erexit. Sed et Catanæ in cathedrali templo sacellum S. Mariæ de Candeloria, a Ludovico filio rege erectum, adeo divitiis auxit, ut illi S. Mariæ de la Regina nomen fecerit. Obiit circa annum Domini 1352.

§ XVI. — De Elisabetha Thuringie ducissa.

Sancta Elisabetha Hungarica, Andreæ regis Hungariæ filia, ac Thuringiæ ducissa, incredibili devotione erga augustissimam Dei Matrem affecta fuit. Cum puellula esset, decimam quamque portiunculam lucelli, quod sibi ex lusu provenisset, pauperibus erogabat puellis, debito illas obstringens angelicam Salutationem beatæ Virgini fundendi.

Plurimas accepit revelationes a beatâ Virgine Maria, frequenter, et veluti ad delicias nutumque ei apparente. Quasdam refert Marianus revelationes ei factas: in quarum prima ei retulit Virgo Deipara, quomodo educata est in templo, quibus horis, quo affectu Deum orabat, quales ei petitiones offerebat, et quam obnixè ejus deprecabatur in carne adventum. In secunda, narravit quas consolationes accipiebat ab angelis, et quod aliquoties usque ad conspectum Dei Patris evehebatur, ubi tanto replebatur gaudio, et spiritus lætitia, ut omnium quæ in mundo erant, oblivisceretur: adeoque familiares habuerit has rerum supernarum contemplationes, ut semper sibi videretur in cœlesti curia versari. In terra autem posita, quando considerationem ad quascunque creaturas volvebat, magno amoris incendio cunctas venerabatur propter factorem, omnibus propter eundem se profunda humilitate subjiciens. In tertia, eam instruxit circa modum quo Deus suis dilectis beneficia impertit, per multas corporis tribulationes, et qualiter per immisam gratiam adeo animam dilatat, capacemque reddit amplioris augmenti, ut veluti diffidat, ex sancta humilitate, se tanta ac talia recipere posse Dei beneficia, quæ ei quotidie et ulterius promittit: consulitque Elisabethæ, ut se divinæ committeret voluntati et beneficentiæ, plusque tribueret Dei potentia, quam diffideret de sua indigentia. In quarta, dubitanti et interroganti Elisabethæ, quare beatâ Virgo horas plures, et aliquando noctes insomnes ducebat in oratione, veluti veniæ indiga, cum fuerit gratiæ plena, neque unquam Deum offenderit, respondit ex summa humilitate, neque id inaniter

se fecisse, atque hujusmodi orationes, tam sibi per frequens gratiæ augmentum, quam aliis per multa collata beneficia profecisse: atque Deum in ea merita plurima, et exuberantem gratiam deposuisse, ex cujus plenitudine fideles omnes accipiant. Deinde non sine multa prece, et virtutum exercitio, omnes in summo gradu acquisivisse, et tandem omnibus undique florentem, mortalibus datam in sacrum exemplar. In quinta, vidit pulchrum mausoleum, magno circumfusus lumine, floribus adornatum, circumstantes innumeros angelos, inde prodeuntem, et in cœlos evectam mulierem speciosissimam, occurrente sibi Christo. In hoc spectaculo dixit ei angelus, cum quo sæpius sermonem habebat, adumbratam fuisse Virginis Mariæ Assumptionem, secundum corpus et animam. Quatuor habebat apud se beatæ Virginis imagines, quas testamento legavit filiæ Sophiæ, quæ Henrico II, Brabantiae duci, nupsit.

Huic Elisabeth, tanquam familiari organo Spiritus sancti, revelatum est ab angelo Domini, ut e Thuringia pergeret in patriam Brabantinam, ad ducissam terræ illius, nomine Mariam, et peteret ab ea locum congruentem, in quo de suis propriis facultatibus ecclesiam, in honorem gloriosæ Dei Genitricis Mariæ, construere valeret. Quæ jussa sibi divinitus implere desiderans, Brabantiam petiit, et dominam patriæ adiit, et eidem quod audierat, seriatim exposuit, atque ad nutum, hoc, quod postulabat, impetravit. Nam præfata domina Maria, mox in divinam laudem, hæc audiens, prorupit, et B. Elisabeth petitioni satisfaciens, prout principalem magnificentiam decebat, prompto animo id quod ab ea desiderabat, concessit. Quæ cum dubia de loco, in quo ædificaretur ecclesia, plurimum inde cogitaret, responsum accepit ab angelo, quod ibi construenda foret, ubi in loco, Alsenberge denominato, ager plenus reperiretur lino virenti. Eadem vero nocte idem angelus apparuit: ribus virginibus, quæ ipsum agrum seminaverant et ut hæreditatem suam gloriosæ Virgini Dei Genitrici Mariæ prona voluntate traderent, pro basilica construenda, admonuit. Quæ divinum percipientes imperium, angelico jussui protinus obtemperaverunt: suppliciter tamen hujus rei dilationem, quoadusque linum earum maturesceret, postulaverunt. Quibus angelus annuens, respondit, ut sequenti die mane surgentes, atque ad agrum suum pergentes, linum suum extraherent, quia ipsum maturum invenirent. At virginibus illæ, non incredulæ divinæ promissioni, et angelicæ admonitioni, statim ut rubens aurora, solis ortum anteveriens, diem proximum fore annuntiavit, ad agrum suum perrexerunt, et sicut audierant, linum suum maturum repperunt. Quibus signis auditis, plane ex hilarata et confortata famula Christi Elisabeth, simulque cum ipsa omnis cœtus fidelium inibi commorantium, basilicam in honorem Dei Genitricis Mariæ ædificare in eodem loco cœperunt. Odeion ecclesiæ beatæ

Virginis Cameracensis, hujus Elisabethæ liberalitate splendide consummatum est. Hæc eadem Elisabetha Hermannum filium, ubi dies lustrationis appetiit, ipsa suis gestans manibus, ad Virginis et Matris Dei exemplum, nuda pedes, insuper et lana non serico vestita, difficili et scrupulosa via ad ædem sacram deportatum cum cereo, cœlesti Patri, vitæque auctori stitit, et velut hostiam, pignusque sui erga Deum cultus consecravit.

Inminente morte, recalebat mysterium partus Virginei, « Hæc est, inquiens, hora immaculati partus : admonens nos commentari aliquid debere de Jesu puero, quomodo noctu, frigida aura, in alieno hospitio natus sit ex Virgine Maria. » In cælum evolavit, anno salutis 1231, die 19 Novembris, quam de purissima Conceptione B. Virginis per revelationem cœlitus edoctam, ex probatis auctoribus refert Armamentarium Seraphicum in *Regesto*, pag. 592.

§ XVII. — *De Elisabetha Urbini ducissa.*

Elisabetha Gonzaga, Urbini ducissa, Guidobaldi Feltrii hujus nominis primi conjux, inter alia devotionis suæ erga Deiparam Virginem monumenta, haud præcul oppido S. Angeli in Tado, cœnobium, templumque, sub titulo S. Mariæ de Angelis erexit, et ordini Franciscano tradidit. Vivebat anno 1490.

§ XVIII. *De Elisende Aragoniæ regina.*

Elisendis, Aragoniæ regina, ultima Jacobi ejus nominis II, Aragonum regis uxor, singulare aliquod obsequium sanctissimæ Dei Matri præstitura, emptum a vulgari quodam viro fundum, ad amplissimi elegantissimique monasterii dignitatem, sub gloriosissimæ semperque Virginis Dei Genitricis Mariæ tutela, promovit; ipsumque, plurimis redditibus locupletatum, a 60 Clarissis Sororibus, atque a 12 sacerdotibus inhabitatum voluit. Ipsum etiam, ut primum matrimonialibus vinculis, per serenissimi Jacobi regis mortem, soluta fuit, plurimis honestissimis virginibus atque matronis associata, in perpetuam habitationem atque sepulturam elegit. Vivebat anno Domini 1326.

§ XIX. — *De Ermengarde Britanniae ducissa.*

Ermengardes Andegavensis, Britanniae ducissa, Alani conjux, cultui B. Virginis augendo, sub ejusdem B. Virginis invocatione abbatiam Buzeyi, diocesis Nannetensis, ad ripam Ligeris, pro Cisterciensis ordinis Patribus fundavit, anno salutis 1136. Scribit Ermengardi D. Bernardus epist. 116 et 117; postquam vero habitum Cisterciensem ab eodem sancto Clarevallensi abbate acceperisset, reliquum vitæ exegit cum piis quibusdam puellis Rotonii, in quo monasterio jacet.

§ XX. *De Ermesende Bardenbourg comitissa.*

Ermensendis, Bardenbourg comitissa, Henrici I ejus nominis comitis Luxemburgensis filia, intermaratæ Dei Matri singulari pietatis affectu addicta fuit. Castrum suum antiquum de Bardenbourg in-

colens, cum pomeridiano quodam tempore, captandæ alicujus honestæ recreationis ergo, egressa fuisset, et apud fontem, monti vicinum aliquandiu conquiesceret, forte fortuna, imo non tam fato, quam omnipotentis Dei munere sic disponente, accidit, ut sub quercum frondosam sedens, et in leviolem somnum resoluta, visionem mirabilem videre mereretur. Nam aspiciebat nobilis matronæ in visu quietis suæ; et ecce mulier quædam mira pulchritudine, gravitate et majestate conspicua, filiolum, speciosum forma præ filiis hominum, habens inter brachia, de vicinis collibus descendebat; et cum juxta fontem resedisset, ecce oves plurimæ ad eam confluebant, quibus ipsa singulis manus imponens, suaviterque blandiens et applaudens, se quasi matrem benignissimam erga omnes et singulas ostendebat. Et mirum erat videre oviculas illas, bini coloris specie præditas, albi scilicet et nigri. Nigredo quidem a collo per dorsi medium usque ad extremitatem, et infra per totam ventris longitudinem sese extendebat, ubi sane cetera corporis membra apparebant candidissima. Nec destitit visio, donec domina comitissa singula accurate explorasset. Tum ad se reversa, tacite apud se perpendere cœpit, quid mysterii visio hæc prætereundere posset: neque enim dubitare valebat quin Deus Optimus Maximus divinæ voluntatis suæ signum sibi aliquod manifestare per illam revelationem disposuerit. Proficiscitur igitur ad eremitam quemdam, virum multum illuminatum, qui tum temporis magnam sanctitatis opinionem apud omnes promeritus, cellam suam religiosam in proxima silvæ solitudine statuerat. Agit cum eo familiariter Ermensendis, colloquuntur inter se de visione, perpensatim cuncta discutiunt; tandem, post longas effusas ad Deum preces, inquit anachoreta: « Domina mea, visio tua est certissima et vera, ac per eam omnipotens Deus tibi significare decrevit, rem majestati suæ fore acceptissimam, si in eodem loco, proprio hæreditatis tuæ fundo, ubi visionem tuam habere meruisti, monasterium ordinis Cisterciensis ædificari jubeas, ubi chorus virginum perpetuo Dei consecratur servitio, et id quidem sub instituto et habitu sancti Bernardi: cum nimirum oviculæ illæ, lanam gerentes partim albam, partim nigram, similes in habitu sanctimonialis ordinis ejusdem beatissimi Patris Bernardi perfectissime representarint, sicut et matrona illa gloriosissima non alia proculdubio quam sanctissima Dei Mater erat, quæ nimia ordinem illum, quasi proprias oves suas spirituales, prosequitur benevolentia et amore. » Ad hæc domina Ermensendis, fidem deinceps et revelationi et interpretationi adhibere haudquaquam cunctata, eodem tempore, novi monasterii ædificium inchoari præcepit, idque consecrari ad gloriam Dei, honoremque Virginis Mariæ. Quod quidem Gallice *Beau-Lieu*, Latine *Pulchrum locum* nominavit, eo ovidem intellectu, quod ibidem animas sæculo solutas,

mira sanctitatis pulchritudine decorari debere cogitaret. Germani nihilominus nomen pristinum de Bardenbourg et loco et monasterio reliquerunt, sed multo melius Latine cum Gallicis monasterium de Clarofonte, vocare: sive ob fontium, qui ibi frequentes et optimi præterfluunt, miram perspicuitatem: sive, (et hoc certius atque verisimilius) ob claritatem et præclaritatem singularis unius fontis, qui sub muro ecclesiæ, a parte dextra ambitus chori virginum adhuc hodie manans multasque virtutes et gratias continens, mira cum devotione in dies hauritur, et ad sanandas diversas infirmitates, plurimis et variis personis usui venit, et sane plerisque non frustra. Nec prætereundum memorabile illud de pictura antiqua visionem antedictam Ermensendis præseferente. In ea pictura imago erat gloriosæ Virginis cum ovis suis, sed tanta gratia et prærogativa prædita, quod si quæ personæ sortilegæ, et a diabolis sive obsessæ, sive possessæ, eidem picturæ appropinquarent, subito cessabat ab eis molestia, sive vexatio eadem demonum, nullo modo præsentiam, sive virtutem Virginis Matris sustinere valentium. Quo sane ostendebatur, quantopere fundatio monasterii ipsi sacratissimæ Dei Genitrici placuerit, cum tanti etiam faceret ipsammet memoriam imaginis suæ apparitionis vetustissimam. Vivebat Ermensendis anno Domini 1216.

§ XXI. — *De Etheldreda Angliæ regina.*

Sancta Etheldreda (aliis Ediltrudis) Angliæ regina, Egfredi regis conjux, Annæque orientalium Anglorum regis filia, quæ licet bis nupta, cum utroque tamen viro (inaudito pudicitæ exemplo)

pudicitiam servavit, inter alia pietatis suæ erga Deiparam argumenta, Elymense canobium divæ Virginis Mariæ dedicatum, et postea a Merciorum tyranno eversum, instauravit. Enituit circa annum salutis 800.

§ XXII. — *De Eudoxia imperatrice.*

Eudoxia Augusta Junior, Theodosii Junioris uxor, pietatem erga cæli imperatricem, Virginem Deiparam Mariam, semper quidem præsetulit, sed tum maxime, cum ejusdem reliquiis inquirendis, quo sanctius decentiusque colerentur, strenuam insumpsit operam. Ex voto enim facto Hierosolymam profecta, inter alias B. Virginis reliquias, obtinuit linteamina, quibus sacrum Deiparæ corpus in sepulcro fuerat obvolutum, necnon Deiparæ zonam, simulque imaginem, a D. Luca depictam; quæ omnia magnis cum pietatis devotionisque significationibus a se excepta, ad cognatam suam Pulcheriam Augustam, Constantinopolim transmisit; ut illie, ubi erat imperii sedes, nobiliori cultu ab omnibus honorarentur. Hæc eadem Eudoxia, sacrorum Voluminum studiosa, et poetice artis gloria inter omnes sui temporis poetas præcipua, de Annuntiatione, Conceptione, ac divino partu B. Virginis carmina cecinit, ut videre est in ejus Homocentonibus, quæ exstant tomo VIII *Bibliothecæ veterum Patrum*, editionis primæ. Quapropter misericordiæ Mater, honoris ei ac consolationis centuplum reddidit. De hora quippe excessionis suæ Euthimium anachoretam certior fecit, justorumque mortem obire dedit, non sine magna opinione sanctitatis, anno Domini 460.

CAPUT VI.

De Felice Maria Gravinæ ducissa: Felice Paliani ducissa: Fina Patavii principissa: Francisca Maniona: Francisca de Nerestang: et Fredegunde Galliarum regina.

§ I. — *De Felice Maria Gravinæ ducissa.*

Felix Maria, e nobilissima Ursinorum gente, ducissa Sancti Marci, Gravinæ et Sermonetæ, comitissa Materæ, femina, nostra memoria, omni laudum genere ornatissima, quam feliciter indito nomini Marianæ pietatis monimentis satisfecerit, etsi paucis obscurum, paucis tamen dicendum. Vere felix, cujus ne nomen quidem sine Maria fuit: quo statim nata, veluti auspicatissime initiata, illius totam se esse pene ante professa est, quam vivere incepisset. Ego vero quæ de ea sunt, in hoc pulcherrimæ pietatis genere insigniter gesta, eo libentius exsequor, quod illustrissimam feminam, de congregatione mea optime meritam, ab interitu vindicari maximopere vellem: olim fortasse integram Vitam daturus, si et materia ab iis qui eam intime norunt, suppeditabitur, et otium a Deo Optimo Maximo fiet scribendi. Interea per omnes ætatis quasi gradus, ad Mariani apicem cultus ascendentem prosequi juvat, quo nihil illi in cunctis totius vitæ rationibus vel

fuisse antiquius, vel tenuisse constantius; secundum divinos honores, accipio. Jam pueritiam, vitæ recentis tenerum ver, quot floribus de Marianæ pietatis paradiso decerptis exornavit! Illud primum ei contigit feliciter, quod Constantiæ Jesuicæ optimæ genitricis institutione, ante ad hanc pietatem formata est, quam per ætatem scire posset nomen pietatis. Ex illius enim sinu, Marianæ charitatis æstu flagrantissimo, plures pulcherrimi studii igniculos pupa bibit, quam lactis guttas. Nondum totum crescendo lustrum peregerat, jamque Rosarias numerare preces prope calluerat; quas ab eo tempore tanto habere cœpit in pretio, ut nonnullis aliis e familia puellis earundem potuerit fieri magistra; quibus ne operis pensum diurni, quod certum dare jubebantur, idcirco causarentur infectum, in partem sese ultro laborum offerebat, dummodo, iis absolutis, secum Rosarias ad preces vespere convenirent, eamque auctorem tota mox familia secuta, ad pietatis illud officium quotidie communiter per-

solvendum, certo loco ac tempore frequens aderat. Sub id tempus, quam liberalis deinde animi futura esset, indicii certissimis præmonstravit : nam quidquid ex strenis a parentibus aut propinquis interdum acceptis colligere pecuniarum poterat, non puellarum more, in res ludricas transferre, sed in pietatis cultu, quo præcipue Deiparæ sibi amorem demereri posset, collocare consuevit. Maximam partem, ut Sabbatis diebus, de B. Virgine divina fierent, impartiri sacerdotibus, vel per domesticorum fidissimos, vel per ipsam nutricem volebat. Aliquando apud genitricem pecunias deponebat, cum fœnore postmodo receptura, quod quidem non invita illa solvebat, filioli suavisimæ tam religiosa indole delectata. Officium, (ut vocant) B. Virginis, ubi primum litterarum elementa componere didicit, legere cœpit, nec ab eo, usque ad ultimum vitæ suæ tempus, ullo unquam die a se prætermissum (quod quidem recordari posset) affirmabat : qua in re accesserat ad optimam indolem religiosissimæ parentis institutio, a qua non ante permittebatur æenam sero attingere, quam de diurna Officii pensionem rogata, docuisset persolutam.

Inter hæc, annus jam decimus servandæ virginitatis studiis addictissimam exceperat, cum Petro Caietano V. Cl. ignara atque invita a parentibus despondetur, quibus nuptiis ut assentiretur, vix tandem a subirata sibi genitricæ adduci potuit. Exuta deinde pueritia, viroque tradita in matrimonium puella, nihil exiit tamen studii ac pietatis in Deiparam Virginem. Parum est, nihil exiit : etiam auxit nonnihil. Romæ enim pluribus in ecclesiis, sacerdotibus certa stipendia constituit, ut sacra quotidie de B. Virgine peragerent, præter ea quæ aliquando extra ordinem necessitate aliqua, vel affectu postulantibus, fieri curabat. Mundum muliebrem, pretiosaque vestium ornamenta, quibus nova sponsa, ab affinibus sapias, atque avunculis suis ornabatur, ad Deiparæ varias ædes submittebat, ad aræ vel sacerdotum ornatus.

Conjugio vero haud multo post, viri deressu, nullis susceptis ex eo liberis, exsoluta, Deiparæ tum vero totam se ut traderet, cogitavit. Hinc illi lege se mancipiorum devovit, perpetuo cœlibatu ancillaturam : cuius devotionis testem, quam ipsiusmet Deiparæ effigiem semel appellavit, præcipuo deinde in honore semper habuit, aureisque ornamentis inclusam, quocunque contenderet, secum tulit : nec dum vixit, quieti unquam se dedit, quin a parte superiori cubilis affixam illam haberet. Non defuere ex propinquis, qui ad secundas nuptias eam hortarentur, vel etiam vi impellere adniterentur, immobili licet constantia adversantem ; quorum unus, postquam precibus nihil profecerat, ad minas conversus : « Vel te invita, inquit, efficiam, ut in thalamo tuo sponsum aliquando invenias. » Cui illa contra intrepida : « Ego vero, inquit, efficiam, ut iudicio (quod Romæ incorruptum exercetur) damnatus, capite istud sceleris ad Pontem luas. »

Cavit tamen sibi ab huiusmodi iniuriis ; nam deinceps, maturius in cubiculum, cum suis ancillis se recipiebat, sub vesperum, ubi januis præclusis, pro effigie Deiparæ, de qua paulo ante memoravi, precationes Rosarias, Coronasque numerabat, sanctorumque Acta perlegendo vespertinas horas utiliter tradebat. Contra oppugnare ipsius constantiam consanguinei nunquam cessabant, quorum e re maxime videbatur, ut conjugium repeteret. Jam mœndus muliebris apparabatur, veluti nuptiæ, quodque erat præsentius incitamentum, domi, et in ejus oculis id agebatur. Addebantur ab ætate ipsa adhuc florenti ac vigenti lenocinia, quæ omnia, ut tandem aliquando generosissime profligaret, cum perpetuis precibus apud divam Virginem adlaborabat. Tum illud singulare adjecit, ut quadam nocte, postquam flagellis ac ferreis catenis membra præstrinxerat, Divæ suæ promitteret se eas vestes, quæ nuptiarum suarum causa præparabantur, ipsius ædium ornamentis daturam, siquidem iisdem nuptiis interdixisset ; qua re ex voto mox impetrata, nihil promissa morata est : vestes ad sacerdotales ornatus dedit, quibus haetenus nostri Romæ in ecclesia Sanctæ Mariæ in Porticu utuntur. Per id tempus præsentem Deiparæ in imagine sua opem manifestius experitur : nam dum Romæ ad radices Capitolii clivi habitat, quadam nocte fortuito domus incendio corripitur. Vicinia, ut mos est, trepidare, e turri Capitolina tumultuario sonitu ære perstrepere, undique concita multitudo, foribus vi victis, cuncta compleri : quod ubi a Felice Maria nostra compertum, penetrati cubiculo cum suis ancillis sese abdidit ; pro imagine Virginis Deiparæ, simul opem rebus prope summis efflagitatura. Miraculi simile visum, quod cum per idem gynæceum, ad restinguendum ignem, populo transeundum esset, jamque ad fores frequens, nullo reserante, vim pararet, subito per se extinctus ignis, populares quoque impetus ita exstinxit, ut ulterius aditum tentare abstinerint, integrumque illis ad orandum conclave dimiserint. Quo tempore Romæ vixit, multa cum alibi, tum in ecclesia nostra Sanctæ Mariæ in Porticu pietatis suæ monumenta ac dona reliquit : quam ecclesiam eum imagine, cœlesti opificio elaborata, incredibile dictu est, quam semper impense coluerit, oculisque et pectore defixam tulerit, quamque ejusdem causa congregationem nostram fovit. Roma Neapolim deinde profecta, ne miræ illius imaginis, ac patrum nostrorum aspectu omnino carere cogeretur, anno salutis millesimo sexcentesimo trigesimo primo, locum utrisque ibidem, amœnissimo paternæ hæreditatis fundo, donavit. Ac Virgini quidem ecclesiam a fundamentis magnifice erexit ; nostris vero domum astruxit, et annuos census ad victum assignavit. Tum Divæ in Porticu, prototypo ipsi simillimam, auro gemmisque affabre factam, ac frequentissima supplicatione deductam effigiem illic collocavit anno 1638. Illud vero minime hic prætereundum videtur, quod in

ædificatione ejusdem ecclesiæ insigni exemplo ab ea gestum est. Nam per aliquot dies, e vicino monte, duodecim magnos lapides in honorem B. Virginis, ac totidem ejusdem privilegiorum ac stellarum, manibus suis advectos, in fundamenta conguessit, primumque lapidem vitta coccinea appensum ipsa demisit.

His officiis, ac rerum suarum largitionibus accessit suimet arctior quædam deditio ac devotio. Nam catenam, servitutis signum, cum effigie ipsius Virginis, argenteo numismate impressa, de collo suo semper pendere volebat. Numismati vero incisa hæc verba Italice legebantur, *Felice Maria Orsini, schiava di Maria Vergine*. Ad hæc ejusdem imaginulas papiraceas habebat, varias virtutes, ac vitæ olim in terris actæ referentes sanctissima gesta, quarum vicissim aliquam velaminibus involutam perpetuo gestabat ad pectus, prout pietas, aut animi propensior instinctus admonuisset. Divinarum Litterarum instrumenta, plures in tomis distributa, apud se habebat; e quibus, qui Novum Testamentum continebat, auro illum affabre illitum, argenteisque fibulis ornatum, ut nunquam interdum dimittere, sic et dum noctu somnum caperet, pulvinari subjicere, vel etiam in itinere consueverat. Rogata cur his præcipue e divinorum oraculorum libris delectaretur, causam reddidit: quod in iis vita ac gesta beatissimæ Deiparæ describerentur, eo sinceriori stylo ac certiori ratione, quo ab evangelistis fuerant spectata et excepta. Conceptionem ipsius sine macula summa pietate ac veneratione semper coluit; ejus Officium, juxta revelationem de ea re Alphonso Rodriguez e Societate Jesu factam, quotidie persolvit. In suo cubiculo, septem veluti aras ipsius Deiparæ gaudiis recolendis positas habebat. Quorum singulæ, vel pictura vel plastis opere ad vivum effictas imagines referebant, prout mysterium ipsum exposceret, floribus, aut natura, aut de serico artificiose factis exornatæ. Ad eas, certas quotidie preces fundebat, pergameneo libello manu descriptas. Effligem B. Virginis, a religioso viro ex nostris cum aliquando dono accepisset, elegantiori penicillo formatam, ubi familiares columbæ eandem Virginem acu telam pingentem circumstare effingebantur; usque adeo ea imitatione delectata est, ut familiares deinde columbas alere cœperit, quo in earum candore Virginei exemplar præ oculis et continuo haberet et amaret. Hymnum a sancto Casimiro Polonorum rege ad Deiparam laudandam excogitatum, et suavissime osculabatur, et frequentissimum habebat in ore: ejus causa auctorem ipsum, vel singulari cultu diligebat: domi sacellum habuit, ubi sacra privatim fieri possent. Virginis ibi imago ab angelo salutata, ante quam lampas noctibus semper ejus jussu ardebat. Quod si aliquando forte conuigisset extingui, ipsa veluti rei præsaga, surgere intempesta nocte jubebat excitatas ancillas, ut extinctus ignis restitueretur: mirumque omnibus

videbitur, quomodo illi cum lampadis igne, statim somnus deficeret, ac quasi divinaret defectio-nem.

In ecclesiæ, de qua superius diximus, ædificatione, cautum omnino voluit, ut vetus beatæ Virginis imago, quæ ibidem in pariete domus paternæ erat, integra servaretur: quæ quidem imago adhuc e regione chori, ubi a nostris psallitur, exstat. Ex quo loco ipsamet, cum familiaribus suis, solemnioribus festis, quibus sacra privatim fieri jure non permittuntur, divinis mysteriis vacabat, utpote ab hominum frequentia reducto, iisque jam peractis, antequam abiret in domum, Litanias, ac *Salve Regina* clariori voce recitabat: vel sacerdote ex nostris præcinnente, in communi respondebatur; demum pedes imaginis suaviata, iisque capite supposito, recedebat. Ad hanc imaginem adhuc infantula ex materna institutione preces primum concipere didicerat, ac primæ pietatis quasi tyrocinium cœperat, totoque eo temporis spatio, quo apud parentes innupta vixit, singulis diebus, matutinis præsertim horis ac vespertinis, eo se conferebat, precibus consuetis operam datura. Hinc plurima ab ea beneficia in se memorare, quorum causa argenteum monumentum ex voto deinde appendit, quod adhuc manet. Purpureum quoque velamen ex olosérico prætendendum dedit.

Constituerat nostris Patribus certam mercedem, ut singulis Sabbatis vespertino tempore in chorum vel in ecclesiam convenirent, ad Litanias, juxta suam mentem, recitandas, pro imagine, quam divæ in Porticu Romanæ similem dedicasse dictum est. Iisdem, a confessionibus audiendis qui fuissent, sæpe pecunias dabat, piis feminis dispartendas, quæ Sabbatis diebus, ibidem sacris mysteriis se procurarent in honorem Deiparæ Virginis, juxta suæ mentis intentionem. Qua in re tria se pietatis opera præstare affirmabat: elemosynæ, scilicet, largitionem, ad res divinas frequentandas exhortationem, obsequii sui in Deiparam Virginem significationem.

Contigit aliquando, ut venenatorum fungorum esu. magnum in vitæ discrimen veniret: quo tempore nullum præsentius alexipharmacum sibi curandum putavit, quam ipsius Deiparæ Virginis in prædicta imagine auxilium. Nec spe quidem sua decepta est, ejus beneficio acerbissimæ mortis telum evadendi. Moxque periculo defuncta, argenteam se in supplicis similitudinem, coram eadem imagine collocandam, viginti librarum munus dedit.

Divæ Virginis imaginem, quam de Arcu vocant, impensissime coluit, sæpe ad eam visendam ipsa se contulit, sæpe per certas personas idem præstitit, sæpe pro sacris faciendis largas pecunias misit. Beneficia non pauca ab ea recepta, votivis muneribus testata reliquit: inter quæ calicem ad rem divinam peragendam solido ex auro trecentorum nummorum pretio; similitu linem solis

de argento, nummis ducentis comparatam, divinissimi Sacramenti exponendi causa; par pedum ex argento, singulos librarum decem.

Domum B. Virginis Lauretanam et ipsa invisit, et muneribus auxit : quotannis quoque aliquem suo et nomine, et impensa peregrinari jubebat, nec raro plures. Censum quoque annuum, suo detractum, nummos videlicet centum, mittebat, supremoque vite anno, quinquaginta addidit. Præsul e Caietana familia, ipsius maxime familiaris, Lauretanam tunc provinciam gerebat, a quo cereum, virginæ Purificationis die consecratum, auro eleganter illito concinnatum, cum effigie in medio Divæ ipsius Lauretanæ, nigrum insuper velamen, quo eadem Dominicæ Passionis feriis obvelata fuerat, diversis temporibus donum accepit. Quæ, tanquam res omnium charissimas, cunctis ostentans suaviabatur, frontique admovebat : solita affirmare, plus his Lauretanæ Virginis monumentis delectari, quam si mortalibus cunctis divitiis potita fuisset. Peregrinationem quoque Lauretanam rursus suscipere diu optavit, perfecissetque, nisi gratius Divæ ipsi futurum existimasset, si sumptus itineri necessarios, in pauperes potius, pietatisque officia tribueret; quam cauponibus ac vectoribus in lucrum cederent. Pietati tamen suæ quodammodo ut satisfaceret, Atellam (vulgo Aversa), Campaniæ urbem haud procul Neapoli, profecta est; ubi quod ejusdem Lauretanæ domus exactissimum exemplar visitur, pro ipsa vera domo veneretur. Illic postquam divinis rebus interfuit, seque iisdem rite procuravit, pietatis animo latentis manifestissima indicia præsetulit, seu parietibus oscula crebra deponeret, seu ligneis vasculis, ad verorum similitudinem fictis, precarios globulos admooveret, seu comites ad eadem officia hortaretur. Locus est mille passus ab hac urbe remotus, Casaluce vulgus appellat, templum illic, et imago Deiparæ, beneficiorum, qua copia, qua dignitate clarissima. Monachi Divi Benedicti servantur. Eo quoque se contulit Felix Maria, Divam, loci de nomine dictam, veneratur. Hydriarum ibi duarum de fulvo lapide, quæ quidem ex iis traduntur, in quibus aquæ in vinum mutatio ad Virginis Matris preces apud Canam Galilææ olim a Christo Domino facta fuit, aspectu maxime delectatur : easque osculatur, admiratur, atque hausta inde suavissimæ aquæ portione recreatur. Ad eandem aliquanto post tempore quemdam ex nostris remisit, qui pietatis fœdera suo nomine iterum statueret, deque eadem aqua pignus afferret; quam deinde allatam, ut pretiosissimum munus diu servavit.

Hæc in Deiparam Virginem pietas, veluti sacer cœlestisque ignis, ab oleo de lampadibus, quæ pro ejus effigie a Diva in Porticu, quæ Romæ colitur, similitudine ac nomine, Neapoli dedicata, ardebat, pabulum suum trahere visa est. De eo enim vasculum continuo plenum domi servans, illud perpetuo more usitatum habuit, ut nunquam reli-

ciendo corpori accumberet, quin paucas stillas frustra panis exceptas prægustasset.

Dies Deiparæ Virgini festos pridianis jejuniis, more nostræ congregationis recepto, antevertebat. Sabbatis vero diebus, non nisi a meridie, et post Salutationis angelicæ datum a nostris signum, panis tantum aqua macerati inediæ remedium suppeditabat : quem morem paucis solum, antequam e vivis abiret, hebdomadibus, gravi ægritudinis necessitate coacta, vix dimisit. Humanius valetudini suæ ut consuleret, si quis persuadere voluisset, B. Andrææ Avellini, cujus studiosissimam semper se gessit, dicto utebatur : « Peccata nocere corporibus, non jejunia. »

Quo cultu ipsius Deiparæ imagines semper coluerit, superius memorata satis demonstrant. At Divæ in Porticu impendio studiosior operam dedit. Alendis ante eam perpetuo luminibus, tum Romæ, tum Neapoli, annuos census legavit : æneis typis multiformiter ipsius icunculas incidi, imprimique curavit; ut quibus ipsa flagrabat in eam studiis, ea propagaret in omnes. Has pueris, Christianæ pietatis rudimenta discentibus, præmii loco dari volebat, ut per imaginem pietate eadem imbutis animis, adollescere Mariam. Has sericis impressas, muneris causa, amicis submittebat. Has principibus feminis, in habitus ejusdam parvi similitudinem conformatas, auroque texto undique ad oras perducto exornatas dilargiebatur. Mense Julio, quo primum eam imaginem Romæ apparuisse, angelorum ministerio, majorum traditionibus constat, per octo continuos dies, anniversariam celebritatem Neapoli in ecclesia a se exædificata trahebat, postquam totidem dies campanarum tinnitu, tubarum clangoribus, nitrati pulveris bombis præludens, popularem pietatem conciverat. His apparandis centum ac quinquaginta nummos (quos ducatos dicunt) mense ante, Patribus nostris submittebat. Plenariæ indulgentiæ beneficia aduentibus impetrarat. Horas vespertinas, singulis diebus, musicis concentibus decantari, sermones de Laudibus Deiparæ ab celeberrimis quibusque ejus urbis oratoribus haberi volebat, quorum ne nomina quem laterent, typis descripta, celebrioribus locis præfixa, ejus jussu, legebantur. Nec solum, dum vixit, hæc perficienda curavit, sed et ne, postquam vivere desisset, ea saltem, quæ ad diem festum pertinent, aliquando omitterentur, legatis ad id sexaginta annuis ducatis testamento providit. Anno hujus nostri sæculi quadragesimo quinto, et sequenti, turrim campanariam eidem ecclesiæ astruxit, ærisque ingenti mole duas campanas imposuit, quarum alteram de nomine *Sanctæ Mariæ in Porticu* : alteram *Felicis Mariæ*, id est, suo, inscriptam, solemnî cæremoniarum ritu dedicavit. Aliquot ante obitum mensibus instituerat, e paupertina aliquem turba pecunia quotidie conducere, qui in eadem sacra æde antemeridianum omne tempus, precibus pro se ad Divam effusis, absu-

meret. Sæpissime etiam, ut illuc pauperes puellæ, ad Rosarias preces, aut Litanias, vespertinis temporibus, Sabbatis præcipue ac festis, recitandas convenirent, certas eis pecunias impertiendas alieni de nostris tradebat. Quod et ipsa per se efficiebat cum domesticis, in ejusdem Deiparæ festis diebus, nomine quidem doni pecunias dilargiendo, ea tamen conditione, ut Rosarium integrum ab iis qui acceperant, Deiparæ pro se rependeretur. Libros, qui vitam aut miracula Deiparæ, ea præsertim quæ ad Rosarii pietatem, vel ad Lauretanæ domus religiosissimum cultum pertinerent, fusius pertractarent, ab ancillarum aliqua legendi perita, maxima cum suavitate, minimeque raro audiebant.

Ad eam aliquando P. Nicolaus Roncalia noster, in superiori domicilio (vulgo Palazzo di Belvedere) æstivos dies traducentem, cum se contulisset, ad 11 Kal. Sextiles, qui dies a festo Divæ in Porticu, de quo superius memoravimus, octavus est, rogavit: ecquid in quadam casula (inter suam ac nostram domum, levi cæmento, ligneoque culmine ad subitorum imbrium effugium congesta hæc erat) sacrae imagines cernerentur. Cui respondenti; vitio temporis omnes jam, si quæ fuissent, esse consumptas: Divæ, inquit, in Porticu effigies ita affligatur, ut deinceps, non ita facile temporis injuriæ obnoxia sit, velim; quo deinde facto eundem Patrem iterum rogavit, ut quoniam illac ei necessario trans-eundum erat, ædiculam ex itinere adiret, eaque imagine salutata, Antiphonam *Salve Regina* pro se enuntiaret. Deiparam enim illud Officii, beneficiis in eum sociosque conferendis non parce compensaturam. Jamque accesserat eo, roganti morem ut gereret Pater, cum duodecim ibidem panes sacco inclusos, ac relictos conspiciatur. Ipsa clanculum præmiserat, quibus ille acceptis, postridie cum rem ad eam retulisset, dissimulavit quidem se consciam, preces vero pro se apud eandem iconem continuari a nostris obnixius efflagitavit; illius opem fore liberalius, ut experirentur, pollicita, quod et reipsa contigit: nam non panes solum, sed et alios commeatus eodem loci deinde congeri in nostrorum usus, tam sæpe curavit, ut proverbii inter eos locum fecerit, quo in summa rerum inopia uti solebant: *Nisi Virgo a Casula opem ferat*. Id tota illa æstate dissimulante ab ea factum. Autumno vero, ad inferiorem domum cum descendisset, cæli mitioris causa, aperte, singulis primum Sabbatis, deinde vero aliis etiam, non ita certis diebus, saltem his in hebdomada, eandem panis portionem, auctiorem tamen, domum, nostris demittere consuevit, dum vixit. Altero Paschatis die, quo sub Peregrini forma Christus Dominus redivivus, in fractione panis agnitus a discipulis, ab Historiæ sacræ lectione auditur, ut cænæ illius imaginem quamdam, pia imitatione exhiberet, mensam domi suæ apponi, Paschalibus epulis luculenter instructam volebat. Ibi a superiori parte loco hone-

nestissimo, effigiem Divæ Virginis, ad justam hominis mensuram, lucentis plastæ opera deformatam, spiranti pene vultu contextisque auro vestibus indutam collocabat tanquam convivii reginam. Quatuor hinc atque hinc partitis ad speciem obsequii puerorum cælestium imaginibus. Ubi vero inclinare jam in vesperum cœpisset dies, nostris illuc ab utroque collegio omnibus advocatis, epulum exhibebat: filiis illud suis beatissimam Deiparam concinnasse, deque illius manu eas ab iis dapes accipiendas esse, sibi vero tanquam famulæ, morem Domine suæ gerendum ministrando, præfata.

Antequam de hac tabula manum tollo, non omit-tendum mihi esse puto, nostræ hujus principis antiquum votum, quo Deiparæ, secum omnes suas res, se tradituram receperat. Hoc supremis in tabulis disertis verbis ita testatum reliquit: « Declaro meam hanc piam rerum mearum dispositionem erga Dei Matrem, ipsiusque religionem prædictam clericorum Regularium, et eorum ecclesiam a me fundatam fecisse me, ac facere, adductam eo voto, quo ante multos annos, eidem Deiparæ Virgini fidem meam obstrinxi. » Hinc Divam in Porticu veluti hæredem suam semper respicere, eique iter tum Romæ, tum Neapoli amplissimis muneribus ad hæreditatem præmunire. Attigi superius nonnulla; nec omnia hoc loco prosequi me aut velle aut posse recipio, quædam tamen singularia non omittam. Romæ quamdiu vixit, præter alia, vestes sacerdotales de tela argento contexta, aureis fimbriis, atque acu insigniter picta, cum pluviali, ac ministrorum dalmaticis ex eadem tela donavit. Ad hæc, alias vestes pro sacerdote, ac sacris ministris, proque divini oraculi cortina violaceas, auro contextas, magni valoris. Aliam quoque vestem sacerdotalem e serico, atque argento, phrygioque opere pulcherrime exultam. Addidit duo velamina eodem opere cælata, ac tertium non minoris pretii incisivo opere factum, ad sacrorum vasorum operimentum. Lapillos denique pretiosos, ac supellectilem plurimam omnis generis, quam longum esset per singulas partes recensere, variis vicibus ac temporibus sacro vestiario eam contulisse constat, ac testatur P. Josephus Matraria noster in *Historia S. Mariæ in Porticu*. Neapolim vero postquam demigravit, non minori munerum amplitudine absentiae suæ damna compensata esse voluit. Annum Divæ centum nummorum scutatorum tributum constituit, aliisque sine more identidem donariis ornavit. Ecclesiam vero ipsius cum ruinam minari ob vetustatem acceperat, eidem restaurandæ mille semel nummos duceat attribuit. Ac ne talibus quidem officiis ac donis pietate suæ satisfacisse adhuc rata, ne vel post mortem non optime de ecclesia illa mereri videretur, Patribus nostris ad ipsius curam deputatis annuos ducentos nummos, supremis tabulis confectis, legavit.

His et hujusmodi rebus Deiparæ Virgini dum

ancillatur, nec minoribus novam ecclesiam Neapoli auget donariis, sæculi annus quadragesimus sextus, majori ex parte, jam præterierat, ætatem vero ipsius secundum supra septuagesimum ingravescentem perurgebat. September, Deiparæ ob cunabula illi semper honoratus, semper perjucundus, agebatur mensis, quibus cum aliis consueta, tum eo maxime anno collatis piissimæ mentis studiis, et præcludere gestiebat, et ancillari, quasi finis sui jamjam propinquantis præsaga; ineunte mense injici sibi eam mentem divinitus sensit, ut bonorum suorum hæredem, quam olim voverat, adhuc integra, per instrumentum publicum nominaret, maximaque eorum parte donaret. Igitur piis commendationibus operam dare, animi studiis præter consuetum morem susceptis sese exercere, corpus acrioris jejunii ratione in officio retinere, totis denique nervis illud contendere, ut ad Virginis nascentis cunas quam paratissima accedens, eam numeris oblationem faceret quam maxime acceptam. Incredibile vero dictu est, quo pietatis sensu, diem ipsum Natæ Virgini sacrum transegerit. Consueverat jam per multos annos, eo die, infantulæ recens natæ similitudinem vivaci pene argilla deductam fasciis obvolvere, aureisque crepundiis, ac monilibus, gemmarum atque unionum pretio insigniter effulgentem in ara ecclesiæ maxima collocare, donec divinis Officiis jam persolutis, in domum suam a dulcissimis populorum oculis tandem recepisset. Tum per octo sequentes dies, ad ipsius cunas, quas auro non inartificiose tectas composuerat, pene affixa manere, nostros ad sacras nantias decantandas, quotidie adhibere. Rei divinæ procuracionem per eosdem dies non omittere, quæ hoc anno, non consueto solum onere peregit accuratissime, sed et illud novum ac singulare addidit, devotissimæ mentis monumentum, quod (ne quid jam sibi reliquum facere inciperet, quod non in Deiparæ possessionem totum transferret) de largitione jam dicta, omnino deliberavit, quam in Idus Septembris publicis tabulis ita mandavit, ut non domo, non fundo sibi relicto, ex iis, quos amœnissimos ac pulcherrimos, si quæ tota Campania, ne dicam Italia sunt, habebat, plus hilaris eo facto, lætabundaque videretur, quam si honorum ipsorum accessione, non alienatione fecisset. « Jamque mihi, aiebat, optime compertum, quid meis de rebus futurum sit: scilicet ad Deiparam sanctissimam pertinebunt. O me verè felicem! En Deiparæ nunc hæc domus est, quam incolo: en pane ipsius vescor: hoc est, fructibus ipsius patrimonii sustentor. Convenerat cum Patribus, ut simul, ac confecti instrumenti signum e fenestra coccineo, velamine dari jussisset, Salutationis angelicæ signo responderent, omnesque in ecclesiam descenderent, ad Litanias, pro gratiarum actione Virgini recitandas. Mox cum in bona venissent Patres, eaque præsentem legitimæ possessionis jura caperentur, « Agite, inquit, ut libet, hæc enim

Virginis Deiparæ, et vestra filiorum ipsius, domus est, pretiumne a conductrice exigitis? O si in cœlo tantillum mihi loci per Deiparam contingeret, pro his quæ ultro damus terrena! quid vero hoc rei est? An non olim relinquenda omnia? aliquid scilicet magnum? Tantillum fidei satis esset, ut quivis hæc majoræque auderet, ut æterna pro caducis acciperet. » Patribus vero nostris, ut dictum est, in possessionem jam immissis, ipsi Virgini gratias actura, in ecclesiam venit: unde in domum regressa, pituitæ de capite fluxu solito gravius correpta decubuit; qua ægritudine usque ad mensem Decembris etsi periculosissime laboravit, parvis tamen nonnunquam induciis lecto se vindicavit, adeo ut die virgini ac martyri Catharinæ festo, quo die primum nostris locum Neapoli dederat, vespertinis Officiis in Ecclesia adesse potuerit.

Easdem inducias Divæ in Porticu beneficio impetrasse accipio. Etenim cum ipsius ecclesiæ Romæ vetustate jam collabenti opem ferre rogaretur, ipsa postquam divum Lucam evangelistam appellavit (pervigilium enim ejus festi agebatur) qui auro suo, (ut aiebat) calamo, inter Deiparæ a se credita, nomen quoque illud describeret, nulle argenteos nummos se daturam recepit, siquidem eo lecto, quo defixa jacebat, assurgere, liberoque incessu domo sua pervagari ipsius dono posset. Quo impetrato, reliquam bonorum suorum partem, quæ in agris suburbanis, maximisque creditorum pecuniarum summis aestimabatur, supremis tabulis consignare, hæredemque suam ex asse D. Virginem Deiparam instituere minime distulit, ac toto eo quidem tempore, quod inter 15 Kal. Novembr. ac septimum Idus Decembris intercessit, non ita difficillime sese habuit.

Pervigilium illud Virgineæ Conceptionis, acriori jejunio panis et aquæ, modo suo traducere ausa, quo facto sequenti die gravissime recidit; nec sine apoplexiæ suspitione. Non defuere, qui in jejunii pridiani rigore causam rejicientes, illam tanquam suimet interfetricem reprehenderent; negavit tamen illa causam, ex jejunio petendam. « Sed audire mihi videor, aiebat, Deiparam me monentem, ut novissimis meis consulam, jamque datis rebus, vitam quoque hanc ipsam illi devovere haud gravate feram. » Durissimis deinde excruciat doloribus, Virginis imaginem minime longius abesse unquam tulit: quam identidem manu prehensam, atque osculo sæpius petitam, affari haud cessabat. « Pone, Domina mea, pone pœnis ac doloribus meis modum; vel, si non modum, saltem finem, quidquid tamen id est, quod patior, tui amoris causa pati minime piget. » Aliam quoque imaginem Deiparæ e regione, lecti conopeo, affigi jussit, in quam oculos usque collineatos defixosque teneret. Denique quarto Idus Februarii, anno hujus sæculi quadragesimo septimo: qui dies Virginis Deiparæ Purificationi sacer est, plurimis pietatis suæ erga ipsam Deiparam præmonstratis indicis: sacris quoque myste-

riis munita; maximo sui relicto desiderio, Marianarum heroidum non extrema, in cælum ad Reginam suam, mortalitatis nexu exsoluta, emigravit. Corpus vero in ecclesia nostra, a se ante Neapoli, uti prædiximus, adificata, reconditum est, ante imaginem Divæ Virginis in Porticu, cum inscriptione.

Felici Mariæ Ursinæ, post urbium Gravinæ, S. Marci, Sermonetæ ducatus, et Acheronticæ comitatus, prisca natalium insignia, penes æternitatem cummulata eximiæ pietatis merita reponenti; hujus ecclesiæ, collegiæ, et religiosæ probationis domus fundatrici, clerici regulares Matris Dei, maternis ejus devincti officiis PP. anno Domini 1649.

Libet hic epistolæ fragmentum P. Vincentii Guinisi de nostra congregatione, sacerdotis summa virtute, doctrina, fideque, dum vixit, ornati, attexere, ubi quasi per compendium principis nostræ pietas delineata cernatur. Rogatus enim, ut de hac re, si quid sciret (nam intime is ducissam nove rat) scripto consignaret: « Quod ais, inquit, de ducissa, fateor negligentiam meam: culpabis vero rerum mearum fortunam adversam, cui mea imbecillitas victa succumbit. Illud modo vere affirmare possum, volumine opus esse, non epistola, ut cultum principis nostræ erga Deiparam Virginem quis prosequatur; semper enim illud agit, in eoque tota est; vestitus ipse pietatem erga hanc Reginam suam maximam redolet: imaginem enim Divæ in Porticu semper cum habitu, ac pro habitu gestat: in ore tamen non minor est pietas; quotidie enim Coronam, Rosarium, septem Gaudia, Officium sanctissimæ Conceptionis, ter *Salve Regina* in honorem ipsius triplicatæ Virginitatis, sæpius quoque interdum Litanias recitat, nec modus unquam, aut requies sanctissimæ Deiparæ honorem precibus ac laudibus cumulandi. In operibus vero, maxime hoc genere pietatis excellit, nunquam enim ab iis cessare videtur. Octavius Blanchius conscientia ipsius moderator, rogatus a me, ut si quæ peculiaria nosset, ea me non celaret: « Ne, quæso, ait, hæc a me petas; tot enim numerandis imparem me video; illud unum dixisse sufficiat; nihil a principe nostra unquam agi, quin ad Deiparæ Virginis cultum referatur. Ipsa omnium ipsius festorum pervigilia rigidissimo jejunii genere perducit. Munera pretiosissima insignioribus ipsius imaginibus mittit. Huic nostræ domui centum quinquaginta scuta, festo die S. Mariæ in Porticu, quolibet anno, centum vero Patribus, qui Romæ degunt, impertit, et nunc centum quinquaginta addet, Lauretanæ domui munus. Singulis diebus ipsius festis, solenni ritu, musicoque concentu, rem divinam fieri, ac Litanias decantari in ecclesia nostra curat. Singulis quibusque Sabbatis in septem Gaudiorum memoriam domui nostræ largas eleemosynas submittit. Largior quoque in virginibus, viduis, pauperibusque omne genus, juvandis, hoc fine, ut rem gratam Deiparæ præstet. Extruxit ecclesiam nostram una cum collegio in Burgo plagæ. Pul-

chrumque memoratu est, quod id extrui voluerit, ut integrum remaneret, parvum sacellum paternæ domus (quam Deip. Virgini, exemplo D. Gallæ Romanæ adducta sacravit) hoc scilicet fine, ne imago Deiparæ Virginis admodum pia, apud quam adhuc puellula orationi vacare consueverat, perderetur. Ex quo videre est pietatem erga Deiparam Virginem, et ætate celerius affuisse, cumque ipsa ab initio concrevisse. Quæ vero gesserit Romæ, ea quia tu melius nosti, dicere supersedeo. » Hæc ille.

Quibus hæc quoque addi possunt, quod testamento cautum voluit, ut quidquid pecuniarum superfuert ab ædificatione novitatus nostrorum, legatorumque satisfactione, eo uti Patres in extruendis novis domibus, ecclesiis, collegiis, tyrocinis debeant, quæ de nomine beatissimæ Virginis magnæ Dei Matris appellentur. Nulla præterea nostrorum gratia, aut merito adducta, sed una tantummodo in Deiparam pietate, eam testamenti ac largitionis rationem instituit, de qua supra diximus. Etenim cum non optime de se aliquando superiores quidam nostræ congregationis mererentur, propterea, quod ea quæ ipsa maxime optabat, ii maxime pernegare viderentur: « Pro meritis, aiebat, vestris facerem, si vos non amplius juvarem. At non ad merita vestra mihi respiciendum est, cum Deiparæ Virgini gratificari ubique propositum est. Ipsa vero Deipara nihil de me non optime meretur. Ejus igitur causa vos diligam, ac juvabo, non vestra, qui hæc in re nullam mei rationem habuistis. » Hæc habui, quæ de tanta principe hic memorarem. Plura non dubito, ab ea pietate profecta, quæ fortasse olim, aut tempus reteget, aut melior calamus exarabit.

§ II. — De Felice Paliani ducissa.

Felix Ursina, Marci Antonii Columnæ Paliani ducis uxor, tenerrimo quodam ac reverentissimo erga magnam Dei Matrem affectu ab ipsa pueritia imbuta fuit. Cæteris autem evidentissimis, et luce clarioribus argumentis, quibus heroina hæc vere felix amorem suum augustissimæ cælorum Regina testata est, in præsentia omissis, cum Selinus Turcarum imperator Cypro per vim potitus, cætera Venetorum ditioni, orbique Christiano immineret: Piusque V, Pont. Max. communi periculo, communibus viribus occurrendum ratus, Venetis et Hispaniarum Rege in armorum societatem assumptis, ingenti mole bellum apparare cœpisset, et M. Antonium Columnam Paliani principem, ducem illa tempestate inter Romanos, genere famaque clarissimum, pontificiæ classi præposuisset, et mature solvere in Turcam jussisset, Felix ejus conjux, pari nobilitate mulier, stimulante metu orbitatis suæ liberorumque, statuit in tot maritimi belli casibus ad Lauretanam confugere Virginem. Propere igitur cum honestissimo comitatu Lauretum accurrit, haud dubia per Deiparam facile propitiari posse

coeleste numen sibi viroque. Solemnibus expiata mysteriis, in sacrosancta cella supplex pernoctavit, veniam opemque sibi, viroque suo a Deo, Deique Matre impensius exposcens, Inde B. Virgine accensis studiis, votivisque muneribus culta, in ejus gratiam Hebræum adolescentulum inibi, de sacro fonte suscepit, et aureo donatum torque in suam asciscit familiam. Nec irrita supplicatio, aut gratia fuit. Haud longo tempore intermisso, cumulati voti compos exstitit. Conjugem suum ex tam atroci pælio non reducem solum, sed victorem etiam recepit, eundemque in urbe Roma, veteri Romanorum more renovato, insigni pompa ovantem læta conspexit. Vivebat anno salutis 1370.

§ III. — *De Fina Patavii principissa.*

Fina Buzzacharina, Patavii principissa, sapientissima ac religiosissima femina, Francisci Carrariensis senioris, principis Patavini uxor, inter cætera, quæ in B. Virginis Dominae suæ honorem memoratu digna fecit, a marito impetravit, ut cum ædes amplissimæ Nicolai Carrariensis, perduellionis rei, de more dirutæ et adæquatæ solo fuissent, ibi templum Dei Matri Virgini gloriosæ dicaret. Quare eo in solo, ita derelicto, ædem D. Mariæ cognomento Servorum exstruendam curavit. Obiit anno salutis 1378.

§ IV. — *De Francisca Maniona.*

Pia herois Francisca Maniona, fundatrix collegii Medinensis Societ. Jesu, cum sibi finem vitæ adesse intelligeret, testamento cavit, ut annuus honor fundationis, nemini mortalium haberetur, sed Dei Genitrici: proinde offerretur cereus ipsius imagini, quæ colitur in templo ejusdem Societatis. Quod cum fieri cœptum esset illustri apparatu, in feriis beatorum Petri et Pauli, auxit frequentis urbis lætitiâ, et sanctissimæ Virginis venerationem. In Societate Jesu fundatori candela quotannis offertur, grati animi signum: eo mortuo, candela datur fundatoris hæredibus quos patronos appellant, et Francisca collegii fundati Patronam Dei

Genitricem esse voluit, ideoque ei est offerenda candela. Vivebat anno Domini 1560.

§ V. — *De Francisca de Nerestang.*

Francisca de Nerestang, nostri temporis heroïna clarissima, Philiberti marchionis de Nerestang, Gallia regi a consiliis filia, cum a Deipara Virgine Maria potentissima protectrice sua immensas sibi gratias, misericorditer collatas, animadverteret, in aliquod suæ gratitudinis erga eandem Deiparam monumentum, regale monasterium Marianum, Benedictio Dei appellatum, Ordinis Cisterciensis, in diœcesi Lugdunensi, exstruxit, ornavit, pretiosa suppellectile ad sacros usus ditavit, dotavit, et prostrato corde dedicavit, anno 1679. Hæc eadem Francisca, tria generosa corda illustrissimorum heroum Philiberti, Joannis Claudii et Caroli de Nerestang, patris, fratris et nepotis, qui pro Gallia regum, et regni gloria strenue certantes obierunt, in unum collegit, et in eodem monasterio, in quo fuit ipsa prima abbatissa, ad pedes B. Virginis Mariæ, cum suo corde et corpore deponi curavit, in æternum publicumque devoti obsequii totius familiæ de Nerestang erga potentissimam protectricem Dei Matrem monumentum. Ejusdem Franciscæ legitur quoque hæc inscriptio:

Soror Francisca de Nerestang, sanguine et religione clara sub hujus sacelli fornice, quod ipsa vivens in honorem Dei et B. Virginis Mariæ ex vota illustrissimi Joannis Claudii marchionis de Nerestang charissimi fratris exstruxit, Domini adventum expectat. Ut pie et religiose Dei gratia vixerat, sic diem extremum clausit, anno Domini 1652 præfecturæ vero suæ 47, mensis Martii die 16.

§ VI. — *De Fredegunde Gallia regina.*

Fredegundis Gallia regina, inter alia affectus sui erga augustissimam Dei Matrem specimina, a fato Chilperici mariti, ad basilicam Parisiæ urbis in honorem S. Mariæ dicatam se conferens, donariis variis eam affectit. Floruit anno Domini 560.

CAPUT VII.

De Galla patricia: Galla Placidia imperatrice: Geloyra Mendoza principe: Genovesa Palatina: Geva Cestria comitissa: Gisela Hungaria regina: Gisela imperatrice: Godiva Angliæ comitissa: Grayda Ayervensi baronissa: Guda Legionis regina: Guilla Miletensi comitissa: Guilla Thuscia marchionissa: et Guta Carinthia ducissa.

§ I. — *De Galla patricia.*

Nec a Marianarum heroïnarum numero abesse patiar sanctam Gallam, Symmachi consulis et patricii filiam (teste S. Fulgentio episcopo Ruspensi in epistola ad eandem) avo, patre, socero, genero consulibus clarissimam. Hæc a prima fere vivendi periodo Dei Matri in clientelam se ipsam tradidit, ejusque Conceptionis candorem (ut dicitur) miro cultu prosecuta est: utque tantam Virginem studiosissime ardebat, ita ejus in Gallam præcipua

inclinatio, et favorum cumulus. Nam etsi pauca memoriæ prodita sunt, plura tamen Divæ beneficia, maximum hoc, quod memorabo, præcessisse non temere credimus, scilicet, ut natura a minoribus ad majora consurgit, non aliter solent celestia dona. Galla porro hæc intra unius anni spatium marito, cui primum nupserat, orbata, secundas nuptias constantissime recusavit, ad quas eam, ut scribit sanctus Gregorius lib. iv, *Dialog.* cap. 15, vocabant, et opes, et ætas, et deformitas barbæ,

quam medici, propter igneam quamdam corporis conspersionem, nisi nuberet, emissuram eam fuisse, prædicebant. Itaque divinis rebus intenta, dum pauperes duodecim quotidie prandio excipit, in ejus domum angelicis manibus delata est Deiparæ Filium in ulnis foventis imago, aureis lineis in lapide pretioso sapphirino, angelorum manibus, ut pie creditur, efformata, et multa luce circumfusa. Cujus splendore vehementer commota sanctum Joannem Pontificem, ejus nominis primum, martyrio postea inclutum, tota de re commonefecit. Is cum ejus domum venisset, fuis ad Deum precibus, campanis nullo impulsu, sed sua sponte, tota urbe concrepantibus, in aere suspensam imaginem admirabundus conspexit, quæ ab angelis in ejus est deposita manibus, atque eo ipso die, beatissimæ Virginis beneficio, quæ tota urbe grassabatur, pestis abacta est. Quare sancta Galla, grati animi et religionis ergo, in suis ipsa ædibus templum sanctissimæ Dei Genitrici posuit, quod vulgo dicitur a Porticu, propter porticum Octaviæ Marcelli matris, et Augusti sororis, olim ibi sitam. Sacra vero imago, eo ipso in loco, ubi primum apparuit, collocatur. Porro de Galla ista, heroide vere Mariana hæc habet Menologium Benedictinum Gabrielis Bucelini, sub die 6 Aprilis: « Fuit amantissima virginum Virginis magnæ cælorum Imperatricis, S. Patriarcha Benedicto Psalterium B. M. Virginis, cum per se, cum per discipulos late prædicante, et cultum B. M. V. plurimum promovente: unde, et accensa mirifice Galla, etiam antequam in Vaticanum commigraret, magnum omnino a Deipara favorem meruit, sacro quodam et inæstimabili munere ab eadem donata, imagine scilicet longe pretiosissima et nobilissima, Deiparæ scilicet ipsius Filium in ulnis foventis, in lapide pretioso sapphirino, aureis lineamentis mire efformatæ, ac multa luce circumfusæ, quam in domum Gallæ angeli deportaverant. Quod cum illa ad Joannem Pontificem retulisset, ipse ad domum ejus occurrens, imaginem ipsam in aere suspensam admirabundus conspexit, campanis, nemine impellente, tota statim urbe consonantibus, quæ novo miraculo ab angelis in manus ejus deposita, S. Pontificem mire recreavit, et Gallæ, deinceps in Deiparam studia mire accendit: qua, ipso die late tunc grassata per urbem lues pestilens, cælorum Augustæ beneficio extincta memoratur. » Sic Menologium præcitatum. Vivebat hæc Galla anno Domini 520.

§ II. — De Galla Placidia imperatrice.

Galla Placidia, Honorii imperatoris soror, Constantii conjux, et Valentiniani mater, Deiparæ Virginis amantissima, ac pro ejus gloria pugnacissima fuit. Hæc enim suis adhortationibus Valentinianum filium, qui simul cum Juniore Thodosio Augusto imperii habenas tenuit, ad Ephesinam synodum contra Nestorium, pro Virginis gloria defensanda, cogendam, excitavit. Necnon etiam paulo post pro

eadem synodo Ephesina, cujus dogmata Nestorii reliquæ, collecto quodam profano et exotico conciliabulo, labefactari curaverant, litteras ad Pulcheriam, Theodosii sororem, et Theodosium ipsum dedit, pietatis ac religionis plenissimas, quæ exstant inter præambula ad synodum Chalcedonensem; quibus tantum profecit, ut Theodosium contra falsam synodum concitavit, uti hæreticos exilio, et bonorum omnium proscriptione multaret. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 450.

§ III. — De Gelayra Mendoza principe.

Gelayra de Mendoza, Hispana, femina princeps, Deiparæ Virginis cultui deditissima, monasterium Pitense in provincia Castellæ Dei Matris nomine decoratum pro Dominicanis Patribus a fundamentis erexit, anno salutis 1554.

§ IV. — De Genovefa Palatina.

Genovefa Palatina, ducis Brabantiae filia, Sifridi Romani imperii Palatini conjux, admirandum pietatis, pudicitiae, et patientiae exemplum, diu nocturne, quando tempus ei arrisit, et vacare potuit, B. Mariæ Dei Genitrici fideliter servivit, et in tantum dilexit, ut quidquid de rebus temporalibus habere poterat, pro ejus amore pauperibus erogaret. Primis matrimonii annis sterilem experta thorum, fecunditatem a Virgine Dei Matre petiit et impetravit. Voti compos, matris sperare nomen poterat, cum utrum se ferre ignoraret. Eodem tempore o castissimis amplexibus maritus abiens, in barbaros hostes cum exercitu profectus est. Tanquam corpore non animo discederet, curare absentem pergit, et quam gravidam nesciebat, simul cum provincia tota fidei Golonis, viri strenui et amici sui commendat. Sed, heu! quam fallaci imagine res humanæ geruntur! forma fidem vinci, libidine amicitiam, sero deprehensum est. Familiaritate audax Golo pulcherrimam mulierem non custodire, sed amare cœpit; nam oblitus sui, et prorsus caecus, accensum animum cupidini permisit; itaque mollibus verbis uti, ignem insinuare, omnibusque blanditiis viam ad voluptatis vota sternere.

Quadam die Golo accedens ad Genovefam, litteras detulit propriis manibus conscriptas, sed eam decipere cupiens dixit: « O domina dilectissima, ecce litteræ istæ mihi destinatæ sunt, si placet, enodabo. » Lectis litteris, cum ex iis percepisset Genovefa, dominum suum et maritum dilectissimum periisse in mari cum omni exercitu suo, ingemiscens flevit amare, et B. Mariam Virginem, deprecata est his verbis: « O Domina mea, Virgo Maria, unicum refugium meum, respice, respice iam me totaliter desolatam, » et sic præ nimio dolore obdormivit paululum. Interim Virgo Maria, ei apparens cum magna claritate, dixit: « Constans esto, filia mea, Palatinus vivit, sed aliqui ex suis mortui sunt in pace. » Evigilans itaque Genovefa, a Virgine gloriosa confortata, cibum petiit. Golo perfidissimus cibaria aptissima asportare fecit ad comæ-

clendum, tum prius ad eam accedens dixit: « O domina, ut audisti ex litteris, dominus noster mortuus est, et uxor mea similiter, et cum totum palatium, sub ditione mea sit, potes me recipere in virum tuum; et cum osculum ei dare vellet, Genovefa confisa in adjutorio Virginis Mariæ, pugno eum, quantum potuit, in facie percussit. Et ut vidit Golo se fraudatum ab intentione sua, desperans, statim omnes camerarios abstulit ei, similiter et pedissequas. Venit tempus pariendi, peperitque filium decorum et dilectum. Tandem redeunte viro ut mortem sibi debitam in Genovefam transferret, Golo eam de adulterio ac thoro violato apud ipsum accusavit, eamque cum prole submergendam suggestit. Quod mox vir ira percitus fieri decrevit; sed famuli eam in nemore deseruere, et pro lingua ejus ad Golonem attulerunt linguam cujusdam canis. Interim, tanquam altera Agar, cum prole per nemus vagatur, lymphæ et herbis se sustentans, ab advocata autem sua Deipara multam capiens consolationem. Dum lac non haberet, ut puero, qui nondum erat 30 dierum, præstaret, flevit bona mater, omni solatio privata humano, sed confisa de adjutorio Virginis Mariæ, sic eam allocuta est: « Domina Virgo Maria, exaudi me peccatricem, damnatam, cum innocens sim, ut nosti, a crimine hujus, ne derelinquas me. Scio, quod nemo, nisi tu, et Filius tuus unigenitus me liberare et nutrire potest. Erue me, Domina, et Virgo inclyta Maria, a feris crudelissimis. » Statim audivit vocem dulcissimam dicentem sibi: « Amica mea dulcissima, te nunquam derelinquam: » et statim cerva veniens, se ad pedes infantuli prostravit. Mater vero ut vidit factum, mammas cervæ infantulo apposuit, et suxit puer. Elapsis tandem annis 6 et mensibus tribus, maritus inter venandum, die Epiphaniæ, uxorem cum prole reperit, et ex cicatrice vulneris in Brabantia accepti, aliisque signis et verbis, non sine rugitu, agnovit. Noluit tamen illa cum viro congregi, nisi ante sponderet, eo loci templum in Dei Genitricis honorem ædificare, quæ eam in tot adversis servaverat. Quod et statim factum est, atque in eo postea humata fuit, ubi Deus, ob suæ Matris reverentiam, præclara multa operatur. Cæterum Golo, a quatuor indomitis bobus dilaceratus interiit. Vixit Genovefa circa annum Domini 740.

§ V. — De Geva Cestriæ comitissa.

Geva, Hugonis Cestriæ comitis in Anglia filia, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, Canewellense cœnobium Benedictinum in Staffordiensi agro in honorem ejusdem Deiparæ Virginis fundavit et dotavit. Floruit circa annum Dominicæ Incarnationis 1200.

§ VI. — De Gisela Hungariæ regina.

Gisela, S. Henrici imperatoris soror, sancti autem Stephani regis Hungariæ uxor, cujus occasione rex, abjectis idolis, se totum veri Dei ac Deiparæ

obsequio tradidit, maximo devotionis ardore erga augustissimæ Dei Matris cultum ferebatur. Ut eidem augustissimæ Dei Matri perfectius posset inservire, mortuo rege, ejusque filio, Pasiavium in Germania, ad abbatiam Dei Genitricis Ordinis S. Augustini sese contulit, in quo primum monasticum assumpsit habitum, paulo post abbatisa designata, monasterium valde illustravit et auxit. Obiit anno 1095, 7 Maii.

§ VII. — De Gisela imperatrice.

Gisela, Hermanni II, ducis Alemanniæ filia, Conrado II, imperatori, secundis nuptiis collocata, monasterium et sacellum Eremitarum Deiparæ Matris in Helvetia adeo amavit, eique suo favore adfuit, ut inter ejusdem monasterii et sacelli patronas meruerit cooptari. Vide Cæsares nostros Marianos cap. 3, in Conrado 2. Obiit Gisela anno salutis 1045, 16 Kal. Martii.

§ VIII. — De Godiva Angliæ comitissa.

Godiva Angliæ comitissa, laudabilis comitis Leofridi (cujus in *Marianis principibus* memini) uxor, Deiparæ Virginis semper amatrix devota, inter cætera bona opera, quæ in sua vita gessit, una cum eodem Leofrido conjuge, ad ipsius Deiparæ Virginis honorem, Conventrense monasterium de suo patrimonio a fundamentis construxit, et id terris sufficienter locupletavit, ornamentisque variis adeo ditavit, ut in nullo monasterio totius Angliæ tanta copia auri, argenti, gemmarum, lapidumque pretiosorum inveniretur, quanta tunc temporis habebatur in illo. Porro Godiva hæc cum in ecclesiam Marianam Conventrensem a se ædificatam thesauros vivens totos congestisset, jamjam moritura circum gemmarum pretiosissimarum, a gnaris centum marcis argenti æstimatarum, quem filo insuerat, ut singularum contactu singulas orationes incipiens, numerum non prætermitteret, collo ibi imaginis S. Mariæ appendi jussit. Vivebat Godiva anno salutis 1040.

§ IX. — De Grayda Ayervensi baronissa.

Grayda de Lanuza, Hispana, Ayervensis oppidi baronissa, Hugonis de Urrea Carolo V, imperatori, et Hispaniæ regi a secretis uxor, ut erat in Deiparæ dilectione eximia, una cum Hugone conjuge, Ayervense in Aragonia monasterium pro Dominicani Patribus, eidem Deiparæ singulariter addictis ac dilectis fundavit, illudque Dominiæ nostræ a Remediis nomine decorari voluit, in quo et ipsa cum conjuge primum lapidem posuit, anno Domini 1548.

§ X. — De Guda Legionis regina.

Guda, Legionis regina, Sanctii I, Legionis regis conjux, Deiparæ Virginis amantissima cliens, dum pro eodem Sanctio, quem comes quidam porrecta in pomo toxicato morte necarat, oraret, Sabbatis omnibus, eidem Deiparæ Virgini dicatis, id eo fructu fecit, ut ante aram postrata duabus catenis

vinctum viderit maritum quondam suum, hortantem ut perseveraret orare, recte enim facere. Post quadraginta deinde lacrymarum, jejuniorum, ac eleemosynarum dies, rursus Sabbato die oranti ante altare, visus est candidatus, et pelle, quam pro Sancti animæ sacerdoti in eleemosynam ipsa dederat, tectus : et nonnulla de paradiso atque inferno locutus disparuit. Illa Sanctium complecti abeuntem dum vellet, nec posset, partem pellis tulit, quæ pars in sacerdotis illius pelle defuit, id quod oculati testati aiunt. Vivebat Guda anno Salutis 940.

§ XI. — *De Guilla Miletensi comitissa.*

Guilla de Marolis, comitissa Miletensis, inter alia suæ erga sanctissimam Dei Genitricem Virginem Mariam observantiæ pietatisque monumenta, in sua Miletensi urbe, eo in loco ubi ante peregrinis receptaculum præparaverat, sub titulo Sanctæ Mariæ de Misericordia conventum cum ecclesia pro Franciscanis Patribus ædificavit. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 1401.

§ XII. — *De Guilla Thuscæ marchionissa.*

Guilla marchionissa, egregii Thuscæ marchionis Hugonis mater, inter alia pietatis suæ erga Deiparam monumenta, haud sustinens Mariam, gratis donisque cœlestibus præ omni creatura opulentissimam, pauperem vocari, ejus basilicam locupletatam voluit, ut refert B. Petrus Damianus S. R. E. cardinalis lib. vii, epist. 14, scribens ad Beatricem Gothofredi ducis Thuscæ uxorem. Postquam enim variis exemplis ad pauperes sublevandos, aliaque pietatis opera exercenda, utrumque fuisset exhortatus, hæc addit : « Noli, domine mi, noli sicut plerique sæculi potentes, ecclesiastici juris confiscatione ditescere : sed stude potius ecclesias tenues

prædiorum tuorum collatione diare. Da terram, et tolle cælum : possessiones transitorie transferantur in titulos hæreditatis æternæ. Dicam sane, quod mihi retulit rector cœnobii B. Floræ et Lucillæ in Aretino territorio constituti. Videsne, ait, basilicam prope astantem ? illic scilicet iter erat nobis cunctibus. Hæc vulgo S. Maria Pauper antiquitus vocabatur. Cumque contingeret, ut Guilla mater egregii marchionis Hugonis per confinia ista transiret, accidit etiam, ut hujus ecclesiæ vocabulum ad ejus perveniret auditum : quam mox ut nobilis mulier audivit, indignata nimis, et quasi nauseando fastidians : « Absit, inquit, absit, ut eam vocemus Pauperem, quæ cœlestis gloriæ genuit Largitorem : absit, inquam, ut in terra Pauperis sit digna vocabulo, quæ super angelos elevata, divitias possidet immortales in cœlo. » Ac protinus intulit : « Estne mei juris hic ulla possessio ? » Cui responsum est, quod haberet ibi villam, novem quidem mansionibus ex antiquo more distinctam, quæ postmodum juxta modernam consuetudinem, in plurimas est divisa. » Hanc, ait, continuo jure ecclesia ista possideat, eamque de cætero nemo Pauperem vocare præsumat. » Hæc Damianus. Floruit Guilla circa annum Domini 1000.

§ XIII. — *De Guta Carinthiæ ducissa.*

Guta, Carinthiæ ducissa, Ottocati Bohemiæ regis filia, Bernardi autem, hoc nomine primi, Carinthiæ ducis uxor, pro officioso suo erga Deiparam Virginem studio, una cum Bernardo conjuge, in diocesi Gurgensi in Carniola, monasterium pro Cisterciensis instituti professoribus in honorem ejusdem Deiparæ Virginis fundavit, Fons B. Mariæ cognominatum. Vivebat anno Domini 1230.

CAPUT VIII.

*De Hedwige Poloniæ ducissa : Helena Anglica : Helena Augusta : Helena Poloniæ regina .
Hemma regina : et Hieronyma Montis Leonis ducissa.*

§ I. — *De Hedwige Poloniæ ducissa.*

Sancta Hedwigis, Poloniæ ducissa, Bertoldi marchionis Moraviæ filia, Henrici vero ducis Silesiæ et Poloniæ uxor, cum sanctissimam Dei Matrem ardentissime amaret, illius parvam apud se habebat effigiem, quam manibus tenebat, oculisque cernebat : fiebatque, ut illius aspectu, divinæ Matris, quam imago ipsa referebat, magis magisque amor augeceret. Hæc ipsa imagine cum interdum signaret ægrotos, illico sanabantur ; non enim infructuosa illius esse pietas poterat, quæ beatissimæ Virginis speciem tam religiose circumferret, tam honorifice custodiret, tamque piis affectibus observaret. Vir ejus Henricus Poloniæ dux, ipsa Hedwige uxore hortante, magnificum templum sumptuosumque cœnobium, beatissimæ Virgini Mariæ dicatum fabricavit. In eo Hedwigis sacras sorores virgineo

decore præditas Cisterciensis Ordinis collocavit, tantaque utriusque conjugis liberalitas fuit, ut mihi corporibus alendis anniversaria pecunia suppeteret. Quin et monasterii perpetuæ hospitalitati vectigalia contributa, tamdiu, dum monasterii ac templi ædificatio duravit, neminem facinorosum et sotentem sancta Hedwigis sinebat interfici, legibusque, et naturæ facere satis, sed capitali condonato supplicio, operi exstruendo manus admove, et omne corpus intendere ac defatigare, qui morte dignum scelus admiserat, cogebatur : laborandi diuturnitati modus pro delicti magnitudine cuique definitus. In sanctarum numerum Hedwigis a Pontifice summo Clemente IV relatæ, quo die translatus est corpus, aperto sepulcro, exesa carne, et membrorum cætera soluta compage, tres illi digiti sinistræ manus integri reperti sunt, intra quos parva illa erat

imago Mariæ Virginis sacrosanctæ, quam diximus. Moriens namque tam arcto eam nexu tenuerat, ut relinqui necesse fuerit : verentibus piis illis feminis honestisque matronis, quibus extinctæ Hedwigis ad sepulturam componendæ cura mandata est, ne si vim in extorquenda imagine validius adhiberent, non integram et totam, sed laceratam ruptamque reciperent. Eam ergo in sepulturam mortua intulit, quam vivens circumferre solita esset, et nunquam e manibus ponere. Obiit anno salutis 1243, Idibus Octobris.

§ II. — De Helena Anglica.

Helena Anglica, secundum sæculi fastum genere nobilissima, ab anno 12° usque ad 30 continue vacans libidini, cunctarum fuit meretricum exemplum. Et quoniam fuit pulchra nimis, universos ad sui trahebat concupiscentiam, non solum naturaliter, verum etiam arte magica. Ob hoc habuit tantæ pecuniæ copiam, ut posset duobus comitibus in maximis rebus maximas concedere pecunias. Hæc igitur interemptrix animarum, simul et corporum, adveniens aliquando ad concionem, causa trahendi nobiles viros ac potentes ad se, et parumper subsistens, audivit quasdam laudes Rosarii B. M. Virginis prædicari, in quibus intellexit, quod summum remedium ad conversionem mortui, et bonam mortem atque ad habendum divinas revelationes, esset hoc Rosarium V. Mariæ. Itaque compuncta et si non conversa, cogitavit operam dare ad Rosarium V. M. orandum, non ut converteretur, sed ut in operibus suis magis prosperaretur. Exiens ergo cum sodalibus suis de ecclesia, casu reperit virum Rosaria deferentem venalia, a quo unum emit, et in spina tunicæ inferioris appendit. Tandem paulatim hæc domina Helena cœpit orare, cum sibi vacabat, hoc Rosarium. Cumque per dies 15 hoc orasset, tanta compunctio in eam venit, et timor iudicii et mortis, ut subsistere non valens nec comedere nec dormire, sed ad confessionem deberet eam properare, et confessa est cum tanto lacrymarum fonte et suspiriis, ut simile confessori nunquam fuerit manifestum. Confessione autem peracta, et orante ipsa coram M. Virgine Rosarium, ab ipsa hanc audivit vocem : « O Helena, Helena, dura mihi et Filio meo fuisti læana, sis mihi imposterum ovicula, et tibi communicabo et me et mea. » Ex quibus verbis hæc animata, mox cuncta, quæ habuit, indigentibus tribuit, et reclusorium Intrans, pœnitentiam gravissimam egit, sed non sine divinis consolationibus. Sæpissime enim vidit inter manus sacerdotis Filium Dei, mentesque hominum cognoscebat, et futura agnoscebat. Tentationes plurimas patiebatur dæmonum, sed M. Virgo in omnibus ei auxiliabatur. Dicebatque hæc Helena, quod sensibilissime cognoscebat hæc duo oracula, *Pater* et *Ave Maria*, esse duo vascula deitatis, in quibus omne pulchrum visu, omne suave olfactu, omne sapidum gustu, et delectabile tactu, et intel-

ligibile intellectu, et appetibile affectu continetur, et per quæ Trinitas fideles consolatur. Addebatque quod essent duæ lucernæ, quibus fideles illuminantur ad superna contemplanda. Imo aiebat quod in his duobus epithalamiis, post Dominici corporis sumptionem, pendebat totam curiam cœlestem et totum mundum, sic ut essent duo maxima regna, in quibus unaquæque dictio fuit unum castrum vel palatium. Unde secundum significationem illius perspiciebat quasi unum mundum benedictionis in Maria. Unde tanquam Deo reverentiam his dubiis oraculis faciebat, quia fuit experta sæpissime totam Trinitatem ibidem existere. Profecitque hæc S. Helena in his sic perfecte, ut suo exemplo tota Anglia fuerit ad devotionem non modicam promota. Unde post dies multos Dominus Jesus cum Maria Virgine apparuit, et finem ejus ipsi prædicens tandem morientem recepit, et velut columbam candidissimam ad sidera deportavit, cum astantes sentirent odorem suavissimum et speciale gaudium.

§ III. — De Helena Augusta.

Helena Augusta, Constantini Magni imperatoris mater (cujus religioso studio ac diligentia salutari, Christi Servatoris nostri crux inventa est) ut omnibus in propatulo esset, quanta benevolentia, quantoque devotionis affectu erga augustissimam Dei Matrem ferretur, in Bethleem, ubi B. Virgo Christum enixa est, magnificum templum extruxit, a Constantino filio regis ornamentis honoratum, et monumentis ex auro et argento, variisque aulæis exornatum. Excitavit quoque mirificum aliud templum in Getsemani prædio, Genitrici Mariæ, atque in sacrario ipso vivificum ejus sepulcrum firmiter inclusit. Apud Ambratiam Hispaniæ urbem, ex templo Berecynthiæ matris deorum, sanctissimæ veri Dei Matri Mariæ templum suis sumptibus ædificavit, quod postea templum, eremitorium S. Mariæ Fontis dominarum, quod ibi moniales nobilissimo genere natæ Ordinis D. Benedicti inhabitaverint, noncupatum est. In domo illa Zebedæi, in qua tot annis Deipara Virgo habitavit, et quæ tempore eversionis urbis Hierosolymitanæ, sub Tito et Vespasiano imperatoribus, sic volente Deo, sic protegente Virgine sanctissima, inviolata, et gentilibus invisibilis mansit; templum eidem Deiparæ Virgini dictum sumptu magnificentissimo extruxit. Extruxit quoque in Neapolitana urbe, in oratorio quodam, quod S. Aspremus episcopus in suis ædibus ad Christianorum usum ædificaverat, insigne sacellum, et a S. Sylvestro Papa in Deiparæ Virginis honorem dedicandum curavit; illicque idem Pontifex Constantino Magno, hujus Helenæ filio, inspectante, Missæ sacrificium sæpe obtulit. Hæc eadem Augusta imaginem B. Virginis, a S. Luca depictam, quæ modo in Claromonte, oppido Poloniæ, religiosissime colitur, Hierosolymis Constantinopolim transtulit : et ejusdem B. Virginis pectinem Treve-

rehsibus tradidit; aliis etiam compluribus argumentis flagrantissimum suum erga Deiparam Virginem affectum patefecit, quæ hactenus ad meæ cognitionis notitiam non venerunt. Vivebat anno Domini 320.

§ IV — *De Helena Poloniæ regina.*

Helena Poloniæ regina, Juani Basilidæ ducis Moschoviæ filia, et Alexandri tunc magni ducis Lithuanie, postea regis Poloniæ conjux, in obsequio B. Virginis eminens, ejusdem B. Virginis imaginem, quæ nunc Vilmæ in basilica Sanctissimæ Trinitatis ritus Rutheni, in tabula ligneâ Græco more depicta reperitur, pretiosissimi thesauri loco inter dotalia munera sibi annueratam, ex Moscovia in Lithuaniam pro eximia sua in illam devotione advexit. Opinio constans apud Moschos, atque ab eis propagata apud Russos est, imaginem hanc a S. Luca fuisse pictam, hujusque tanta Moschis æstimatio, ut anno salutis 1569, quando de firmanda inter eos et Lithuaniam perpetua pace agebatur, hanc quoque conditionem pacis apposuerint, ut imago prædicta Moschis restitueretur, oblati vicissim pro illa nobilibus 50 captivis, prout habetur in actis legationum Moschovitarum, ad annum 1569. Porro regina Helena ecclesiæ cathedrali Ruthenorum

B. Virginis, in qua ipsa post mortem erat tumulanda, imaginem hanc, a se in deliciis habitam, attributam voluit, licet ad eadem Sanctissimæ Trinitatis fuerit translata. Certe gratias singulares a Deo concedi devote eorum ea imagine orantibus, et communis fidelis populi sensus, et donaria acceptorum beneficiorum memoriam retinentia, satis probant. Vivebat Helena anno orbis redempti 1494.

§ V. — *De Hemma regina.*

Hemma regina, Caroli Crassi imperatoris mater, Deiparæ Virginis cultu deditissima, in ejusdem Deiparæ Virginis honorem monasterium in civitate Ratisbonensi ordinavit, ditavit et magnificavit, et in eo post mortem corpus suum sepeliri voluit. Claruit circa annum Domini 850.

§ VI. — *De Hieronyma Montis Leonis ducissa.*

Hieronyma Columna, Montis Leonis ducissa, Deiparæ Virginis amantissima, inter alia Marianæ pietatis insignia, templum S. Mariæ de Spe in urbe Neapolitana, a Francisco da Cueva, et Joanna de Eiria Portocarrera, nobilibus Hispanis conjugibus, qui illud erexerant, sibi renuntiatum, monasterio et ædificiis auxit, et annuis 400 ducatis a se dotatum Augustiniano Ordini donavit. Vivebat anno a salutifero Virginis partu 1570.

CAPUT IX.

De Jacoba Cliviæ ducissa : Ida Cherviæ principe : Ida Westphalica : Ingeltrude Galliæ principe : Joanna Austriaca principe : Joanna Berlangæ marchionissa : Joanna Flandriæ comitissa : Joanna Francisca Chantalii baronissa : Joanna Galliæ regina : Joanna Etruriæ ducissa : Joanna Lusitanie principe : Joanna Navarræ regina : Joanna Neapolis regina : Joanna Pueblæ comitissa : Joanna Siciliæ regina : Irminia Galliæ principe : Isabella Carnotensi comitissa : Isabella Castellæ regina : Isabella Clara Eugenia Belgii principe : Isabella Franciæ principissa : Isabella Hispaniarum regina : Isabella Lutemburgensi principe : Isabella Mantuæ ducissa : Isabella Mutinæ ducissa : Isabella Taleacotii ducissa : Isabella a Valle marchionissa : Juditha Nuntendunensi comitissa : Juditha Normanniæ ducissa : Juditha N. regina : Juditha Poloniæ regina : Juetta Leodiensi : Julia Ferrariæ ducissa : Julietta Siciliæ principe : Justina vicecomite, et Justiniana Gravinæ ducissa.

§ I. — *De Jacoba Cliviæ ducissa.*

Jacoba Cliviæ ducissa, Jacobi Badensis marchionis (cujus in *Marianis Principibus* memini), germana soror, in testificationem suæ erga Deiparam Virginem clientelæ torquem aureum, globo ex pyropis, adamantibusque pendulo insignem, ejusdem Deiparæ Virginis Lauretanæ domui donum misit. Vivebat anno Domini 1590.

§ II. — *De Ida Cherviæ principe.*

Ida, Cherviæ oppidi in Hannonia princeps, Deiparæ Virginis cultui provehendo intenta, ædem sacram in ejusdem Deiparæ Virginis honorem construendam curavit, qua idem oppidum, non solum in Hannonia, sed in universo Christiano orbe famosum redditum est, ob miraculorum signa, quæ ibidem exurgere fecit misericordiarum Domina. Miracula porro quæ ad memoriam et cultum divæ

Virginis Cherviensis ab Idæ tempore usque ad annum 1606 emeruerunt, ex ejusdem divæ Virginis Cherviensis Historia, eodem anno Duaci excusa, in qua duo supra sexaginta miracula recensentur, ex facili lector addisceet. Vivebat Ida anno salutis 1130.

§ III. — *De Ida Westphalica.*

Ida, perillustri genere in Westphalia nata, Egberto duci, Caroli Magni imperatoris amicissimo copulata, a morte mariti, oratorium in honorem virginum Virginis, angelorum Reginæ, jussu angeli, condidit, in eoque sese includens, nunquam deinceps, in omni vita, pedem extra cellæ januam extulit, variisque rarissimarum virtutum ornamentis animam excolens, ibi Deo ac Deiparæ placere studuit. Claruit anno salutis 800.

§ IV. — *De Ingeltrude Galliæ principe.*

Ingeltrudis, Clotarj I, Galliæ regis, ex Valstradæ

conjugē filia, juxta sacellum B. Virginis, dictæ de Scriniolo, in suburbiis Turonensibus, ecclesiam et monasterium pro Benedictini Ordinis monialibus condidit, pluribusque piis virginibus simul convocatis, pœnitentis habitu suscepto, ipsa ibi prima abbatissa electa est. Cultu in B. Virginem exemplum prætulit religiose vivendi, assiduæ orationi et psalmodiæ noctu diuque vacans. Clarebat anno salutis 700.

§ V. — *De Joanna Austriaca principe.*

Joanna Austriaca, Caroli V, Germanorum imperatoris ac Hispaniæ regis filia, nec non et invictissimi, simulatque potentissimi, et Catholica Ecclesia optime meriti Philippi hujus nominis II, ac universæ ejusdem Hispaniæ regis uterina soror, pietati suæ erga Deiparam Virginem satisfactura, propriæ natiuitatis domum, a se prius justo pretio emptam, in pulcherrimam ecclesiam, regio elaboratam ædificio, sub titulo sanctissimæ Dei Genitricis Mariæ de Consolatione, transferendam curavit, cui et pulcherrimum, atque triginta tribus monialibus S. Clare augustissimum conventum, insuper et amplissimam domum, regia majestate dignam adjungi voluit. Instituit præterea serenissima eadem fundatrix certum sacellanorum numerum, qui decantandis hac in ecclesia Missis quam diligentissime invigilarent, quibus et sufficientes annuos redditus constituit. Monialibus vero, quæ tricesimum tertium numerum excedere non possunt, quod primæ regulæ B. Virginis Clare astriatæ sint, nihil penitus aucti redditus reliquit. Hujus sacræ domus ecclesia, quæ et elegantissima atque lapidea est, ita disposita fuit, ut summum ejus altare locum, in quo ejus fundatrix sacro regenerationis lavaero mundata exstitit, ex ejusdem mandato obtinuerit: quæ præterea pretiosissimis ornamentis, plurimisque vasis, tum aureis, tum quoque argenteis, divino cultui destinatis, et elegantissimis sacellis, picturis, atque imaginibus, nec non et famosissimo mausoleo, quo fundatricis corpus reconditum est, ac demum innumeris diversorum sanctorum reliquiis exornatur. Vivebat heroina hæc serenissima, ac in Deiparam Virginem pietissima, anno Incarnationis Domini cæ 1557.

§ VI. — *De Joanna Berlangæ marchionissa.*

Joanna Henriquez, Berlangensium marchionissa, ut amor, quem erga Deiparam Virginem gerebat, aliqua ex parte faceret satis, in oppido suo Berlanga, quod Castellæ comestabilibus paret, monasterium, ejusdem Deiparæ Virginis Conceptioni sacrum, pro monialibus Clarissis, ex domesticis facultatibus, ab ipsis fundamentis ad verticem usque ædificandum, redditibusque cumulandum, atque plurimis tandem sanctorum reliquiis exornandum curavit. Vivebat anno a partu virgineo 1547.

§ VII. — *De Joanna Flandriæ comitissa.*

Joanna Flandriæ comes, inter alia Marianæ pieta-

tis documenta, Insulæ Deiparæ Virginis nosocomium (Hospitale comitissæ vulgo nominant) condidit, ubi cives indigentia pressi et agri, a Fratribus et Sororibus divi Augustini regula obstrictis liberaliter habentur. Illi, ut pluribus juvandis pauperibus pateret, aulæ suæ partem attribuit, et condendis censibus tum prædia, tum molas, et alia multa donavit. Et ne quid etiam ægrorum spiritualibus necessitatibus deesset, sapienti cavit edicto. Eadem Marquettæ, prope Insulam, fundavit præclarum Reclinatorii B. V. Mariæ monasterium, virginibus Ordinis Cisterciensis, et perbene iis opibus instruxit, quæ multis sanctimonialibus alendis sufficiunt. Illiæ frequenter ipsa, a tumultibus aulicis semota, spiritualibus animum pascerebat deliciis. Ejus Ordinis habitum sub vitæ finem suscepit, ac paulo post inter virgines suavissime animam efflavit. Ejus exemplo Margareta soror (quæ ei in comitatu successit) huc etiam a negotiorum sæcularium cura se conferre solita erat, ut animum celestibus imbueret disciplinis. Ejusdem affectus erga Virginem patet ex insigni ejus imagine eburnea, quam cum capsulis argenteis et reliquiis, quæ in iis erant, donatione inter vivos dedit monasterio Fratrum Dominicanorum Insulis, retento tantum ejus imaginis usu ad vitam, ut ipsa loquitur in epistola donationis. Vita decessit anno orbis per Christum redempti 1244, die 5 Decembris.

§ VIII. — *De Joanna Francisca Chantalii baronissa.*

Joanna Francisca Fremiota, Divionensis, Benigni Fremioti consilarii regii, secundique Burgundici senatus præsidis filia, Andreæ Fremioti archiepiscopi Bituricensis soror, et Christophori Rabutini Chantalii baronis uxor, ab ipsis incunabulis erga augustissimæ Dei Matris cultum propensissima fuit. Cum adhuc infantula terrenam amisisset matrem, ut primum in ea eluxit inditæ rationis usus, in celestem Matrem Deiparam Virginem delixit obtutum, illique se in famulam et ancillam, ac etiam, (nisi dedignaretur) in filiam, summa cum animi demissione obtulit. Quam, ut talem, acceptavit illa, quæ semper piorum desideria exaudit, a scõpulis, in quos, sine ejus ductu, inexperientia juvenilis, suggestiones dæmonis, ac humana perfidia, eam facile impègissent, ancillam ac filiam suam amanter eripiens. E contra Joanna Francisca nullum præterlabi sinebat diem, quin amantissimæ Matri pro favoribus eximiis in se collatis gratias plurimas ageret, et denuo seipsam, suos, omniaque ad se spectantia, illi enixe commendaret. Post mariti obitum, cum ob filiorum minoritatem, ei tam cito, ut optabat, ad religionem confugere non permitteretur, inventione pietatis ingeniosa, monasterium in seipsa erexit, in eoque abbatissam, sanctissimam Virginem constituit. Ita enim innuit in quadam epistola spiritualis ejus vitæ director, et simul cum ea ordinis Visitationis B. Virginis fundator Franciscus Salesius, episcopus Gebennensis,

dum ait: « Chara filia, sta in monte Calvariae prope sanctam abbatissam tuam: conserva clausuram claustris tui, et sine licentia exire cave. Monita tantæ abbatissæ sequere, cum aliud a te non velit, nisi ut, quod tibi a Filio suo ordinatum fuerit, exsequaris. » Et quia amor spiritualis, nec zelus est, vel societatis impatiens, ut carnalis, ad suæ Dominæ cultum omnes semper, data opportunitate, invitare procurabat. Præcipua devotio, quam cum educationis lacte filiis suis instillare satagebat, fuit devotio B. Virginis, dicens illis: « Ipsa est Mater vestra, ipsi vos consignavi. » Devotio hæc, præcipuum erat spirituale nutrimentum, quod labiis suarum religiosarum propinabat, hæc sæpe sapius in earum præsentia iterando et semper repetitione triplicata: *Monstra te esse Matrem*, ut eas hoc pacto non aliam super terram invocandam Matrem quam Mariam facilius informaret. Devotionem hanc infirmis, quos simul cum sociabus invisebat, præ aliis devotionibus inculcabat: unde ipsa et sociæ ab omnibus, præsertim vero a pueris, religiosæ S. Mariæ appellatæ fuerunt, quod nomen, ad hodiernum usque diem, ipsis adhæret.

Cum venerabilis Pater Franciscus Salesius fundator Joannam Franciscam et socias, quas infirmorum servitio destinabat, sub ministrantis Marthæ signis collocare cogitaret, Joanna Francisca, licet ad hoc non multum inclinaret, ob desiderium quod habebat, immediate militandi sub insignibus illius, quæ castrorum aciei optime ordinatæ comparatur, nunquam tamen in hac re sensum suum aperire ausa est: ne cogitationes suas, quamvis meliores, etiam in rebus pictatis, aliorum cogitationibus præferre videretur. Mentem tamen suam cœlorum Reginæ aperiens, ipsam suppliciter exoravit, ut cor venerabilis Patris inclinare dignaretur ad desideria cordis sui, in cultum Virginis Matris omnino anhelantis, obsecundanda. Nec irritæ preces: nam non multo post Salesius ad eam veniens, se cogitationem mutasse dixit, et filias, non Marthæ, sed Mariæ, sub Visitationis titulo, deinceps nominandas pronuntiavit.

Insidias Tartarei hostis non semel agnovit ac devicit Joanna Francisca, vi extraordinarii luminis atque auxilii, a Deipara Virgine protectrice sua sibi submissi. Ex pio suo erga sanctissimam Virginem affectu permota, visitavit ecclesiam Dominæ nostræ de Estang, a civitate Divionensi decem circiter leucis distantem, et ab omnibus summa veneratione habitam. Se voto obligavit, præter ordinarium quotidianum sacrum, ad alterum in honorem beatissimæ Virginis diebus singulis audiendum. Ad portas mortis ob lethalem infirmitatem aliquando deducta, ad misericordiæ Matrem Mariam recurrens, eique supplicia offerens vota, unius noctis spatio ita sanitati reddita est, ut sequenti mane a domo exire potuerit.

Post fundatum Visitationis ordinem, visitandorum infirmorum causa, pedem cum sociabus e

domo efferens, gradu modeste celeriter progrediebatur, ut Deiparam Virginem, in montana Judææ cum festinatione euntem, ad Joannem Baptistam originalis culpæ ægritudini obnoxium visitandum, hoc pacto imitaretur. Cum Lutetiæ Parisiorum monasterium Visitationis beatissimæ Virginis fundasset, inde ad alterum in Divionensi urbe erigendum discedens, inter alia monita, charis ac dilectis filiabus suis relicta, dixit: « Oro vos, charissimæ filiæ meæ, ut sitis humiles, demissæ, ac pusille in oculis vestris, et gaudeatis ut tales ab omnibus reputari et tractari. Eia, sorores meæ, simus in nobis ipsis minimæ, ac in Dei Ecclesia novissimæ. Summo studio cavete, ne humilitatis amorem amittatis, nam sic Spiritum vestrum amitteretis, ac Dei cogitationem, ab æternitate de nobis habitam, quæ est, ad exemplum suæ sanctissimæ Matris, cui servimus, filias et religiosas humillimas et minimas efficere, prorsus inutilem redderetis. » Postea junctis manibus ac oculis in cœlum sublati, addidit: « Sancta et sacra Virgo, mei Salvatoris ac Domini Mater, tuæ sunt filiæ istæ, eas igitur sub tua protectione recipe, tuo dilecto Filio offer, ac earum corda, ut ipsi accepta reddantur, protege. »

Inter omnes solemnitates, in honorem Reginæ angelorum institutas, præcipuum honorem deferbat festivitati Conceptionis Immaculatæ, pro cuius veritatis defensione, felicem, inquebat, me reputarem, si vitam ipsam dare possem. Oravit abbatem quemdam, cuius jurisdictio ad diversas ecclesias extendebatur, ut ordinare dignaretur, quod hæc festivitas in eisdem ecclesiis solenni cultu celebraretur, concione addita ob populi excitamentum. Novem ante et post hanc festivitatem diebus, Coronam recitabat, in memoriam novem mensium, quibus cœlestis infantula in materni uteri claustris inclusa manserat, præter Coronam quotidianam, ad cuius persolutionem voto se obligaverat, et præter Coronam parvam duodecim stellarum, seu Salutationum angelicarum, ad cuius recitationem, ut faciliorem, omnes invitabat.

Gravi quondam infirmitate vexata, cum et vi morbi, atque etiam obedientiæ hoc Coronæ tributum beatæ Virgini solvere prohiberetur, sex e suis filiabus exoravit, ut earum quælibet diebus singulis decadem percurrere dignaretur, quatenus per ipsas Reginæ suæ quod ipsa offerre non poterat, offerretur. In omnibus tribulationibus, tum publicis, tum privatis, ad hanc tribulatorum Advocatam, processionibus, novenis, aliisque orationibus recurrebat: et quia omnia hic referre, esset scintillas quas Vesuvius evomit, velle numerare, unam tantum orationem adducam, quam in exercitiis anni 1640, internis cruciata doloribus, post longam ad pedes Crucifixi moram, secretariæ suæ Deiparæ in hæc verba dictavit:

« Memento, o pietissima Domina, quod nullus unquam ad te confugit, qui bonitatis tuæ effectus non senserit. Hac fiducia ego animata, ante con-

spectum tuum me ipsam sisto, o Virgo virginum, humillimo desiderio exposcens, ut internam miseriam meam respicere digneris et hoc respectu, o Virgo clemens, materna, cum divino Filio tuo, auctoritate utaris, efficiens ut mihi concedat non meorum poenarum liberationem (si hæc non est voluntas ejus), sed gratiam vivendi in ipsius sancto timore, et ut ipse de me disponat secundum æternum beneplacitum suum, cui in tuis sacratis manibus me iterum devoveo, in unione sacrificii, quod de te ipsa obtulisti in die tuæ Immaculatæ Conceptionis, ob quam in æternum benedicere volo Patrem, Filium ac Spiritum sanctum. Amen.)

Vix orationi huic finem imposuerat Joanna Francisca, cum moniales nonnullæ, quæ, ut mortificationem aliquam ab ea peterent, supervenerant, illam brachiis in crucis formam extensis ante imaginem sanctissimæ Virginis orantem invenerunt : in cujus præsentia, loco illius quod ipsæ postulabant, ordinavit, ut præter consuetas orationes, diebus singulis, per quartam horæ partem, orationi vacarent. Post Litanias Lauretanæ aliquando lectas, dixit monialibus suis : « Videte, o filiæ, quomodo totum habemus in Maria, et qua sollicitudine ac confidentia ad ipsam confugere debeamus. Si sumus pupilli, ipsa est Mater ; si debiles, ipsa est potens ; si gratia egentes, ipsa est Mater divinæ gratiæ ; si ignorantes, ipsa est Sedes veræ Sapientiæ ; si tristes, ipsa universo orbi est causa lætitiæ : et hoc modo, quod Litaniarum reliquum erat, absolvit. Subdidit tandem, quod inter gratiores preces, quæ beatæ Virgini offerri poterant, hæc erant : laudare scilicet Deum ob magnalia beatæ Virgini collata, et quod Deus beatam Virginem in suam veram et dignam Matrem elegerit.

Misericordiæ Matrem deprecabatur, ut sibi omni tempore, præsertim vero in hora mortis, adesse vellet. In ultima infirmitate et mortis proxima plures erga Deiparam Virginem devotionis actus exercuit, ab imagine Dilectæ suæ sibi objecta vix oculis deflectens.

Sancte obiit, anno salutis 1641, ætatis 69, die 15 Decembr. cum qua gloriam suam communem esse voluit paradisi Regina, dum eam effecit Matrem illarum quibus ipsa Genitrix esse non dedignatur.

§ IX. — De Joanna Galliæ regina.

Joanna regina Galliæ, Ludovici II filia, Caroli VIII soror, et Ludovici XII Galliæ regum conjux, cum annos quinque solum attigisset, ardentissima dilectione Filii Dei, et Genitricis ejus Virginis devotione incensa, Matrem misericordiæ deprecari solita erat, ut sibi perpetuo adesset, qua duce semper id ageret, quo Majestati Filii sui, quem unicuique animæ suæ Sponsum desiderabat, gratissimam sese redderet. Cum autem, quadam die, incredibili fervore preces hujusmodi sacratissimæ Virgini offerret, ab illa revelationem hanc accepit :

futurum aliquando diem, priusquam ex hac vita discederet, cum fundatura religionem esset, ex qua beata illa Virgo maximum obsequium, commodum et honorem reciperet. Qua revelatione sibi facta inflammatum est adeo cor illius puellæ, ut statim ab ætate sex annorum in animum induxerit subjectum revelationis adimplere, quam primum ad liberam ætatem pervenisset. Alias cum sacrificio Missæ interesset, et apud Deum precibus instaret, instrui de modo et formula, secundum quam sibi revelati ordinis religiosæ vitam suam et conversationem instituerent, animadvertit se in ecstasi constitutam, juxta beatam Virginem Mariam, ubi in dicta instantia perseverans, ab ipsa responsum accepit in hæc verba : « Fac in regulam conscribi omne id quod Evangelium me super terram egisse commemorat ; illamque regulam a Sede apostolica approbari et confirmari satage : et scito te et omnes quæ illi se subdere voluerint, per illius observantiam, placituras Filio meo Jesu et mihi, illamque regulam fore certissimam viam ad implendum quod Filio meo et mihi beneplacitum est. » Hæc regula postmodum composita est a venerabili Patre Gabriele Maria ordinis Minorum de Observantia. præfatæ Joannæ confessario, atque prima vice approbata ab Alexandro VI, anno Dominicæ Incarnationis 1501, pridie Idus Februarii, pontificatus ipsius anno 10, et deinde a Julio II. Libet autem decem illa beneplacita, seu virtutes evangelicas Deiparæ Virginis Mariæ super quibus regula ipsa fundata est, devotioni erga eandem excitandæ commemorare ; in quarum memoriam quicunque decem Ave Maria recitaverit, lucrabitur indulgentias decem mille annorum, a Leone X, Pont. Max. anno 1514 concessas, et per Paulum V, anno 1606 confirmatas. Virtutes autem sunt hæc sequentes :

Castitas. — *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco ?* Ave Maria.

Prudentia. — *Considerabat qualis esset ista salutatio.* Ave Maria.

Humilitas. — *Ecce Ancilla Domini.* Ave Maria.

Fidelitas. — *Exurgens abiit in montana cum festinatione, ut salutaret Elisabeth, ubi audivit, Beata quæ credidisti.* Ave Maria.

Gratitudo. — *Magnificat anima mea Dominum.* Ave Maria.

Obedientia. — *Fiat mihi secundum verbum tuum.* Ave Maria.

Paupertas. — *Involvit Puerum panniculis, et posuit in præsepio, quia non erat ei locus in diversorio.* Ave Maria.

Patientia. — *Pater tuus et ego dolentes quærebat te.* Ave Maria.

Pietas. — *Vinum non habent.* Ave Maria.

Constantia. — *Stabat juxta crucem Jesu Mater ejus, cujus sanctissimam animam dolaris gladius pertransivit.* Ave Maria

Porro cum Joanna in omnibus suis precibus et meditationibus, non aliud precaretur quam eam

gratiam, ut cognosceret, in qua re magis delectaretur beata Virgo Maria, eidem revelatum fuit, ipsi singulariter placere Salutationem angelicam, decies recitatam, in honorem decem harum virtutum evangelicarum, seu decem beneplacitorum, in quorum etiam significationem et commemorationem, chorda decem nodorum stringebatur : cum in memoriam virginæ puritatis Deiparæ, quam æmulabatur, chlamydem omnino candidam ab humeris ad talos usque dependentem gereret. Illustria in se Virginis Deiparentis beneficia derivavit, atque humilitatis virtutem, quo tutius conservaret, eadem sequestra, a Deo supplicabat. Hujusmodi virtutis fundamento innixum esse voluit ordinem Annuntiationis, a se fundatum, adeo ut, quæ aliis præessent, ancillarum nomine appellari censerit, imitamento sane Deiparæ Virginis, quæ cum Dei Mater ab angelo salutaretur, ancillam semet præbuit, ea voce, *Ecce ancilla Domini*. In hæc Salutationis angelicæ verba, *Ave Maria, Dominus tecum*, hærebat spiritu attonito, ob delectationis abundantiam. Annuntiationis mysterium præ cæteris fere colebat, id parietibus, foribus, fenestris, tapetibus, picturis expressum inferebat. In diem Sabbati, Deiparæ sacrum, quæcunque graviora protraheret, eodem die præcipuis pietatis officiis sese extendebat : singulis quoque diebus precationem hujusmodi Deiparenti suscipiebat : « Mater Jesu, Mater dignissima, dignam me tibi ancillam efficere ac servam ; eo mihi fave, ut gratia tua nunquam dimittat, et ut quidquid creatum amo, illud, quia te amat, amem. In eo etiam favorem tibi me præbe, ut amer ab amantibus te, et ideo amer, quia te amo, ut tandem exuta hac mortalitate ad te pervenire possimus, amaturo laudaturique æternum Deum, nostrum bonum, te simul. Amen. » Quam quidem precationem haud sola orabat, sed et cæteris addiscendam nuncupandamque tradebat. Kursus in Vita ejusdem per Ludovicum Donæ d'Attichys ord. Minim. S. Franc. de Paula sub finem cap. 12 ; habetur insignis oratio de decem virtutibus evangelicis, a B. Joanna secundum rei substantiam composita, et suis filiabus commendata. Primum religionis suæ monasterium in honorem B. Mariæ exstruxit Biturigis in Francia, et ibi, Deo pietati ipsius luculentum testimonium visibiliter exhibente, anno 1504, 4 Februarii in Domino quievit. Cujus memoriam quotannis Annuntiatae virginis renovant, dum ad primam, 3 die Februarii, ita legunt : *Obiit inclyta et meritis plena, Joanna Francia, illustrissima quondam regis filia, et soror alterius, videlicet Caroli VIII, quæ viro soluta caste vivens, mundo orbata, et divinis ac sacris addicta, totius ordinis sacrorum Beneplacitorum Evangelicorum fundatrix ac rectorix exstitit pientissima, cujus sacrum pignus Byturicis honorifice sepelitur, miraculis clarens. Porro nunc beata in celis laureata perpetuo cum sanctis Deo fruitur, die 4 Februarii defuncta, anno Domini 1504*. Ejus imago pingitur cum puero Jesu in gremio Matris, qui

porrigit ei annulum, quo se Deo per religionis vota constringat.

§ X. — *De Joanna Hetruriæ ducissa.**

Joanna Austriaca, Ferdinandi Cæsaris filia, eademque Francisci Magni Hetruriæ ducis uxor, summa benevolentia summoque animi affectu erga Deiparam Virginem ferebatur. Inter initia pontificatus Gregorii XIII, Lauretum petiit diurnam Virginis visendæ sitim explere cupiens. Ergo Pontificis jussu tota pontificia ditione regio cultu excepta a Paulo Odescalco, Atriensi et Pennensi episcopo, qui ad idipsum ab Urbe destinatus fuerat, a Pont. Max. ad optatissimam Virginis ædem deducta est. Cæterum pia mulier sub Recineti mœnibus, Lauretana æde procul conspecta, confestim vehiculo desiliit, ac submissis genibus Deiparam enixe salutavit. Inde reliquum iter confecit pedibus, universo comitatu Dominæ exemplum sequente. Lauretum intravit in veste candida tenuique, ex qua candor mentis ejus eximius pelluceret. Inde etiam modestia ejusdem exstitit singularis, namque a duobus episcopis in sacrosanciam Virginis introducta domum, contemptis pulvinaribus ac tapetis, super nudo pavimento procubuit in genua, cœli Regem Reginamque, illius domus olim habitatores, nunc præsides, impense coluit, manantibusque lacrymis veniam sibi ac viro suo, ad hæc concors conjugium, virilemque insuper stirpem precibus exposulavit. Solemnibus exinde expiata mysteriis insequentem noctem totam supplex ante B. Virginem impensius iteratis absumpsit precibus. Idem duobus consequentibus diebus totidemque noctibus factitavit, tantum illi virium incensa pietas suggerebat. Discedens porro, duo corda aurea aureis catellis ante B. Mariæ ora suspendit : sive ut monumento forent, illam sibi viroque suo esse cordi, sive ut Virgo auctor concordie talem conjugis sui animum præstaret sibi, qualem suum erga illum sciret esse. Neque his contenta donis, ita discessit, ut fixum haberet, Lauretanam Virginem aliquo dono colere quotannis. Idque, quandiu vita suppeditavit, impensius etiam fecit, quam statuit. Argentea Christi crucifixi effigies præclara cum ingenti cruce ex ebano ; candelabra quatuor sesquicubitalia ex argento, perbene facta ; solemnes episcopi, sacerdotis, ministrorumque, aræque vestes ex auro argentoque bifariam crispante contextæ et Phrygio insuper opere insignes : amictus quoque aureus B. Virginis mirabili arte conspicuus : alia porro aræ toralia, et sacrorum calicum vela opere Phrygio, gemmis, auro, argentoque distincta, Joannæ Austriacæ sunt munera. Nec in irritum piæ mulieris preces donaque cecidere. A peregrinatione Lauretana, ex conjugis stirps ei virilis fuit, maternæ pietatis effigies in spem paternæ, ac pene regie ditionis genita, quæ matri aliquandiu superstes popularium suorum animos ad spem haud dubiæ felicitatis erexerat. Cæterum subinde mater exstincta, et arcano Dei consilio

matrem impubis filius secutus, Hetruriam implevit mœrore luctuque. At Joanna Austriaca non solum facto rem Lauretanam ornavit, sed etiam exemplo. Vivebat anno Domini 1590.

§ XI. — *De Joanna Lusitanie princeps.*

Joanna Lusitanie princeps, Joannis II Lusitanie regis soror, Deiparæ Virginis amantissima, in extremo morbo gravissimisque doloribus, ejusdem Deiparæ Virginis auxilium mira teneritudine ac lacrymis sæpius imploravit. Quoties in aliquod Dei Genitricis incurrebat simulacrum, mira animi et corporis submissione repetere solita erat verba ista: Domina mea, misericordie Mater, *averte faciem tuam a peccatis meis* (Psal. L, 11): sub mortem animam efflans, audita ab ea ista summo animi seusu prolata: *Tibi beatissimæ Matri Dei Mariæ semper Virgini animam meam commendo; monstra te esse Matrem, etc. Maria, Mater gratiæ, Mater misericordiæ, Tu nos ab hoste protege, Et hora mortis suscipe.* Ad feliciorē vitam emigravit, anno salutis 1490 die 14 Maii.

§ XII. — *De Joanna Navarræ regina.*

Joanna Navarræ regina, observantiæ suæ erga beatissimam Dei Matrem publicum aliquod monumentum exstare cupiens, Barræ monasterium feminarum ordinis S. Augustini diocesis Suessionensis, in suburbio castri Theodorici, sub patrocinio ejusdem beatissimæ Dei Matris fundavit ac dotavit. Vivebat anno salutis 1550.

§ XIII. — *De Joanna Neapolis regina.*

Joanna Neapolis regina, hujus nominis II Ladislai regis Neapolitani soror, inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, templum, S. Mariæ Siculæ, Neapoli olim miraculis præclarum, qualibet hebdomada die Sabbati summa cum veneratione visitabat. Monasterium S. Mariæ de Jesu Neapoli ampliavit, et ibidem hospitale S. Mariæ Annuntiæ fundavit ac dotavit. Cætera ad meæ cognitionis notitiam non venerunt. Decessit anno salutis 1455, die 11 Februarii.

§ XIV. — *De Joanna Pueblæ comitissa.*

Nobilissima heroina Joanna a Cardenis, ejus oppidi, quod Puebla del Conde Hispanice nuncupatur, comitissa, qua erga augustissimam cœli Reginam mente fuerit, vel ex hoc saltem pietatis specimine dignosci potest, quod, ut primum matrimonii vinculis per viri mortem soluta est, monasterium Minoriticum Marianum ex propriis facultatibus, non longe ab antiqua mellaria, a fundamentis erigendum, omninoque absolvendum, atque sanctissimæ Mariæ de Spe statuendum curavit. Vivebat anno Domini 1520.

§ XV. — *De Joanna Siciliæ regina.*

Joanna Siciliæ regina, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem testimonia, Susuvii conventum Minoriticum, sub titulo S. Mariæ de Puteo

construxit, hac occasione: Cum forte sus sacellum B. Lucie sacrum, longiusculusque a Susuvio (vulgo Somma) Campaniæ, optimique vini feracissima civitate distans, reseratis foribus fuisset ingressus, rictuque lapideam quamdam laminam confregisset, apparuerunt ex tempore subterranea duo sacella, imaginibus Virginis Mariæ undequaque exornata. Quod cum, admirantibus interim atque stupentibus Susuvianis, serenissima Joanna, quæ tunc Susuvii agebat, rescivisset, præfatum sacellum, a Nolano episcopo, cujus jurisdictioni subiacebat, reddito sibi interim æquivalenti pretio, impetravit, illudque ex apostolica auctoritate, sibi a Julio II facta, in conventum S. Mariæ, cui illa devotissima erat, promovit, Fratribusque Franciscanis Observantibus contulit. Vivebat anno salutis 1506.

§ XVI. — *De Irminia Galliæ princeps.*

Sancta Irminia, Dagoberti Galliarum regis filia, quæ speculum et spectaculum omnibus fuit egregiæ sanctitatis, inter alia Marianæ pietatis testimonia, quibus se augustissimæ cœlitum Reginæ obsequiis addictissimam comprobavit, Treveris illustre cœnobium honori virginum Virginis unicæ tutelaræ suæ ædificavit, illudque Horreum appellari voluit, quod in horreo Dagoberti patris sui esset erectum. Illic autem plurimas et genere et virtute illustrissimas regum Regi ac reginarum Reginæ famulas congregans, ingentes meritum horreis cœlestibus manipulos intulit. Decessit ex hac mortali vita ad immortalem, anno Christi 710, die 24 Decembris.

§ XVII. — *De Isabella, Carnotensi comitissa.*

Isabella, Carnotensis in Gallia comitissa, Joannis comitis Carnotensis uxor, ut suos erga Deiparam Virginem interni amoris sensus patenti monumento declararet, abbatiam, dictam de Aqua, in diocesi Carnutensi, pro Cisterciensis ordinis monialibus sub titulo B. Mariæ fundavit ac dotavit, circa annum Domini 1226. Ejus etiam opus est abbatia, Locus Domine nostræ nuncupata, quam pro ordinis Cisterciensis monialibus in diocesi Aurelianensi prope Romorantium anno 1222 ædificavit.

§ XVIII. — *De Isabella Castellæ regina.*

Isabella Castellæ regina, Ferdinandi V Castellæ regis uxor, inter alia amoris sui erga Deiparam Virginem vestigia, ad sextum lapidem a Sepulveda, Segobianæ diocesis oppido, conventum Minoriticum sub titulo Domine nostræ de Falce a fundamentis ad apicem usque ædificandum curavit. Eadem cum una cum Ferdinando conjuge, post longam, et successu irritam Granatæ urbis obsidionem, votum emisisset primum in eadem urbe templum dedicandi, in honorem purissimæ Conceptionis B. Virginis, eaque auxiliante, Maurico ex Hispania imperio eradicato, victoria po-

tita fuisset, grato et memori animo, quod saceratissimæ Virgini promiserat, fideliter reddidit. Cætera me fugiunt. Vivebat anno Domini 1490.

§ XIX. — *De Isabella Clara Eugenia, Belgii princepe.*

Isabella Clara Eugenia Hispaniarum infans, et Belgarum princeps, Philippi II Hispaniarum Indiarumque regis filia, divæ Virginis amorem et cultum cum lacte nutricis velut imbibit. Diebus singulis canonicas ad Deiparam preces Pontificum Romanorum decretis probatas, cum Rosario, ut vocant, summa attentione recitabat. In ejusdem Deiparæ solemnioribus profestis, conscientiam suam sacra confessione apud sacerdotem expiabat, exinde panem illum cœlestem, corpus, inquam, Domini nostri, mirifico pietatis sensu sumebat. Belgarum princeps constituta, de Deiparæ cultu augendo dies noctesque cogitabat. In colle aspero silvis ac dumetis horrido, sed utriusque sexus hominum pie peregrinantium frequentia famoso, Marianam basilicam rotundam, atque instar stellæ radiatam, ex candido lapide a fundamentis edificandam, statuis item marmoreis, pictis tabulis, tapetibus, lampadibus, calicibus, omni denique sacra supellectile, aurea, argentea, ærea copiosissime instruendam curavit, ut inter Belgii miracula hodie merito numeretur. Cui quidem augustissimæ fabricæ duodecim annorum spatium, et trecenta amplius aureorum millia impendit. Antuerpiensi Mariano collegio ducenta amplius Flandrensia terræ jugera liberaliter contulit. Ut divæ Virginis amorem et cultum, non Belgis solum, sed et Italis, Hispanis ac Germanis testatum redderet, chlamydem inauratam, uno et viginti margaritarum millibus, bis mille centum quinquaginta octo adamantibus, mille centum amplius gemmis majoribus intextam, adeoque triginta et quatuor nummorum aureorum millibus, ab auri-fabris Italis æstimatam, Lauretum misit; ad Montem Serratum ingentem coronam auream, adamantibus, carbunculis, smaragdis, oculos perstringentem; Romam vero, Guadalupam, Aquis-grani, Oëtingam (ut de Hallensi, Cerviensi, Lucensi, Vilfordiensi, Foyensi aliisque religiosis in Belgica templis nihil dicam) varia longe pretiosissima deferri jussit, ut in orbe Christiano vix ullus sacer angulus esse videatur, ad quem regia Isabellæ munificentia ac pietas non penetrarit. Habebat autem in oratorio suo domestico divæ Virginis Lauretanæ effigiem, ex Italia transmissam, coram qua, ut ipsa quotidie statas preces fundere solebat, sic et sui gynæcei matronas ac virgines ad eadem pietatis officia præstanda hortabatur, gaudebatque vehementer, si quando exteri ad visendas illius loci sacras reliquias admissi, idem facerent.

Batavi, post obitum Alberti conjugis insolentiores facti, Rhenum atque accolæ subigere mo-

liebantur. Ut hostium conatibus obsisteret Isabella, velut altera Zenobia, a Trebellio Pollione laudata, Ambrosium Spinolam, fortissimum belli ducem, mense Augusti anni 1621, quo Albertus vivere desierat, cum exercitu instructissimo trans Mosam misit, hac pia monitione addita, ut versiculum istum Litanis Lauretanis præmitti solitum: *Sub tuum præsidium confugimus, sancta Dei Genitrix*, quotidie cum attentione quinquies recitaret: quod et deinceps magno suo ac militum suorum commodo præstitit.

Conceptionis B. Virginis semper et ubique immaculatæ devotissima fuit, pro cujus definitione scripsit ad Romanos Pontifices epistolas plures. E quibus una ad Paulum V Pont. Max. data anno 1618, sub die 6 Decembris, exstat apud Waddingum in *Legatione de Conceptione B. Virginis* sect. 1, pag. 54. Alia etiam ad Urbanum VIII, sub die 2 Augusti anni 1624, exstabat inedita apud Bernardum de Toro Hispanensem, quam mihi ab eo benigne communicatam libet hoc loco subnectere. Est autem hujusmodi:

« Sanctissime Pater, — Confido quod Sanctitas vestra etiamnum habeat frequentes humillimas supplicationes, quas elapsis temporibus eidem porrexī, mihi permittendi ipsi testari singularem devotionem, quam concepi versus immaculatam Conceptionem gloriosæ Virginis et Matris Dei; et magnam consolationem, quam in anima essem receptura, vivendo et videndo illam diem, in qua hujus fieret aliqua declaratio et determinatio; et sicut intelligo de præsentī, plures principes concurrere suis precibus ad eundem effectum, mihi foret sensibilis indecentia, si meus affectus erga rem tam eminentem in sanctitate et meritis foret otiosus, nullamque haberet partem. Quapropter denuo supplicatura venio, vestra Sanctitas ut mihi eam faciat gratiam, ut cogitet se videre hanc obedientissimam filiam ad pedes prostratam, sicut etiamnum prosternor desiderio et voluntate, eam supplicando, ut ultimam adhibeat manum, seu decretum, pro complemento prærogativarum et bonorum nostræ communis bonæ Matris, et fidelis protectricis, et advocatæ, erga quam possem haberi parum grata, si non afferrem omnia, quæ in anima habeo, bona desideria contribuenda, ad minus si non effectum, saltem affectum et precibus pro successu rei, quæ non potest tantum desiderari, licet commune sit desiderium, quantum videtur deberi. Hoc tamen remittens judicio et dispositioni vestræ Sanctitatis cum debito respectu et humilitate qua debeo, precor Deum ut eandem conservet. Datum Bruxellis 2 Aug. 1624. Vestræ Sanctitatis obedientissima filia Isabella. »

Res tota Bruxella, imo Brabantia tota notissima erat, hanc serenissimam principem, cum universa pene sua aula solitam consueta cœna abstinere in die Sabbati, cœlorum Reginæ venerandæ. E cujus

palatio, velut e fonte, in familias reliquorum procerum, et subditorum domos, tam ubertim quam utiliter laudabilis ista consuetudo in dies magisque dimanavit.

Hæc eadem serenissima infanta, exemplo S. Pulcheriæ Augustæ, undequaque terrarum, una cum Alberto Pio ejus conjuge, sacra Christi, Deiparæ, aliorumque divorum lipsana conquisivit, conquisita pretiosissimis ex auro, argento, gemmisque, inclusit repositoriis, quibus et sacrum oratorium in suo palatio extruxit. Inter hæc reliquarium est ex ebено concinatum, et in arculæ ejusdam figuram constructum, in ejus medio aurea omnino B. Virginis statua cum infanthulo Christo Jesu insidet, quæ a latere phialam e crystallo asservat, in qua crines et lintamina ejusdem Virginis reclusa conservantur. At præter hoc, alia insuper lipsanotheca effigiem beatissimæ Virginis Mariæ radiis solaribus micantem, et ipso puri putique auri fulgore multo magis effulgentem profert et complectitur, proprias etiam et rarissimas reliquias asservans.

Cum anno Christi 1603, in Flandriæ pago, vernacule Tinen, reperta esset miraculosa Deiparæ imago, in quercu collocata, a qua eadem nomen obtinuit, dicta S. Maria ad Quercum, et in dies magis magisque miraculis inclaresceret; votivæ peregrinationis ergo Divam salutaturā eo perrexit Isabella Clara Eugenia, B. Virginis Deiparæ magna veneratrix. At quo ritu venit? Audi, et quod tecum jure mireris, posteritati in exemplum deprædica. Ad duo integra milliaria, itinere admodum laborioso et tali sexui, tantæque heroinæ molesto, nudis pedibus religiose progressa est; ac sacræ imagini advoluta, votum Divæ obtulit, cum ardentissimarum precum sacrificio, proli obtinendæ, cui hæreditarias Belgii provincias consignaret, ac simul superandis hostibus, tum patriæ, tum Ecclesiæ, qui utrique crudelissime minabantur.

Hæc eadem serenissima princeps, cum balista arcuali in exercitatione anniversaria Guldæ Bruxelensis, avem psittacum generoso ac plusquam muliebri facinore generosa tamen dejecisset; instituit, ut quotannis in supplicatione sacra, qua per æstatem publice B. Virginis statua, ex templo Sabuloniensi circumfertur, duodecim selectæ virgines cereos manibus gestantes, et albis omnino vestimentis indutæ, eamdem cohonestarent: quibus biennio hoc Mariano obsequio perfunctis dos aliquot centenorum Rhenensium, seu Florenorum Brabanticorum ab eadem principe, statui vitæ futuræ intra annum deligendo, assignabatur.

Juxta Tiliam in Brabantia, anno 1622, mense Novembri, ab eadem serenissima Isabella Clara Eugenia, jacta sunt fundamenta novi sacelli, in honorem D. Virginis Lauretanæ. Lapidis autem fundamentalis hæc erat inscriptio chronographica:

Æterno Deo

et

B. Mariæ Virginis

*Lauretane
Elisabetha infans
posuit.*

Annuntiationis Mariæ festum serenissima princeps adeo religiose venerabatur, ut eo die duodecim pauperibus cibum præberet, a cibo vestibus eos donaret, indusia, aliaque vitæ necessaria largiretur, addita pro singulis bursa cum nummo aureo trium florenorum: ad extremum Rosario eos impertiebat, ut eosdem hoc pacto ad beatæ Virginis cultum induceret.

Eadem serenissima optimaque princeps Isabella Clara Eugenia sanctissimo Domino nostro Urbano VIII, supplex facta, festum sanctissimi Nominis Mariæ in Belgio institui petiit, quo suam erga dulcissimum Mariæ Nomen affectionem testatam facere, et patrocinio gaudere posset, uti ex adjunctis ejus litteris, quarum apographum subjicio, quivis perspicue cognoscat.

« Beatissime Pater, — Cum certis nuntiis ad me perlatum sit Sanctitatem tuam quibusdam Hispaniæ diocesisbus indulxisse, ut Officium duplex de sanctissimo Deiparæ Virginis Nomine celebrare possint: vehementi desiderio exarsi, tam sanctam obtinendi solemnitatem in hisce ditionibus meis, ad earum consolationem ac tutelam. Quamobrem et meo et harum provinciarum nomine, quam demississime supplico Sanctitatem tuam ut nos in tanti beneficii communicationem benigne admittat, spemque meam confirmet, fore ut quo majore cultu et religione Regina cœli invocabitur, eo præstantiorem ejus opem sentiamus: cum existimem nullum certius nullumque potentius temporibus hisce calamitosis subsidium affulgere, quam si cum subditis mihi concreditis in ejus me brachia conijciam, quæ nominis sui potentia hæreses omnes conterit ac debellat. Ita Sanctitatis tuæ pedibus advoluta humillime Deum venerans rogo, ut eam quam diutissime Ecclesiæ suæ ac nobis conservet. Bruxellis 28 Martii 1625. »

Extraordinaria pietas atque religio magnæ hujus principis, qua sanctissimum Mariæ Nomen complectebatur, uno hoc officii genere expleri non poterat, quo ipsa Romano Pontifici pro hujusmodi solemnitate supplicarat; voluit præterea singulari quadam cura ac sollicitudine illam cardinali Borgiæ esse commendatam, ut qua apud Sanctitatem suam gratia valeret, eadem non desineret illi patrocinari:

« Cognate, — Mandavi protonotario Vivez, ut studio tuo atque auctoritate apud sanctissimum dominum utatur, ad Officium duplex de sanctissimo Deiparæ Matris Nomine impetrandum. Qua super re, et ego, tum meo, tum harum ditionum nomine ad eundem scripsi, suppliciter rogans, ut dulci gratissimaque solemnitate, easdem solari ac recreare velit, quæ nos sperare faciat malorum ac calamitatum, quibus assidue premimur, non exiguum levamentum. Officio sane me devinxeris singulari, si tuam hic opem atque auxilium minime

passus fueris defuisse, cujus ego peculiariter memor futura sum, et divinum Numen rogabo, ut diu te incolumem tueatur. Bruxellis 28 Martii 1625. »

Veste, qua suarum ditionum Belgarum domo adiit, princeps Isabella Eugenia Clara, ea imaginem D. Virginis Bruxellis vestiri supremis tabulis decrevit.

Anno 1625 statuam B. Mariæ Virginis, ex Abbedonia Scotiæ urbe, ubi plusquam 600 annis miraculis, et dato humanæ vocis oraculo claruerat, sibi a Catholicis missam, P. Bartholomæo de los Rios et Alarcon ord. Erem. S. Augustini, concionatori suo donavit, ut sodalitatem mancipiorum B. Mariæ Virginis, ejusque sanctissimi Nominis sub ejus auspiciis in Belgio institueret, in templo Eremitarum S. Augustini Bruxellis. Hanc autem B. Mariæ Virginis statuam de Bono Successu nuncupari voluit, ad impetratos ac impetrandos per eam, ut coram ea quibuscumque in rebus bonos successus: tantaque diligentia, pietate, liberalitate ipsius statuæ collocationem solemnem procuravit, ut nullus unquam princeps vel suos, vel majorum suorum triumphos, tanta cura ac sollicitudine, quanta ipsa beatæ Mariæ Virginis in hac statua honoranda gloriam procuravit.

Anno 1626, in die Assumptionis beatissimæ Virginis Mariæ in librum prædictæ sodalitatis Mancipiorum prima mortalium in Belgio se manu propria scripsit mancipium beatæ Virginis hoc modo:

A. Isabel Eugenia, *Eslava de la Virgen Maria*. Secutumque est principem suam nobilissimum gynæceum, quod totum se, hac intentione, confessione expiaverat, sacroque refecerat epulo, et tot alia dignissima capita, ut si omnes recensendi essent, qui nomina sua vel inscripserunt, vel inscribenda transmiserunt, integrum describendum esset volumen. Viros præcesserunt feminæ, quod prima fuerit infanta ista, quam merito appelles sodalitatis hujus in Belgio constitutricem.

A. P. Bartholomæo de los Rios ord. Erem. S. Augustini concionatore suo sæpissime precibus efflagitavit, ut de mancipatu Reginæ angelorum, hoc est, de origine ac antiquitate ejus consuetudinis, qua vocet se quis Virginis Mariæ mancipium, et de officiis et obsequiis quæ requirit hic mancipatus, ut præstentur Dominæ a mancipiis, justum aliquod volumen conscriberet: quod et cumulatissime obtinuit.

Cum ab eodem P. Bartholomæo de los Rios intellexisset, mancipiorum Deiparæ Virginis esse, alicujus tributis pensitatione testari suam Deiparæ serviendi voluntatem, inter alias hujus tributis pensitationes, pro supplicatione generali annua, quæ Bruxellis a mancipiis B. Virginis celebrabatur, pensitabat tributis loco centum florenos, quotannis inter canonicos et religiosos, prædictam supplicationem comitantes, dividendos, et triginta tres libras ceræ virginæ, ante imaginem B. Mariæ Virginis de Bono Successu, in honorem annorum, quibus Servator

nobiscum conservatus est in terris, accendendas.

Belgium, a mariti obitu, non minus auctoritate rexit, quam pietate sanctificavit: palatumque habuit ita a Spiritu sancto attemperatum, ut caperetur omnis sapor pietatis. Cum igitur admirabiles supernæ dulcedinis fructus percepisset ex sodalitatibus mancipiorum B. Mariæ Virginis in Belgio institutione, concessa, ut dixi, ad id miraculosa beatæ Mariæ Virginis de Bono Successu imagine: et mirum in modum gavisam tantam majestatis suæ altitudinem sub miti Deiparæ jugo inflexisse, ac regias suas manus catenis mancipatus ejus induisse, non continuit apud se exuberantis lætitiæ spiritus: sed cognatæ suæ imperatoris Maximiliani filiæ serenissimæ Margaritæ Austriacæ ordinis Discalceatarum S. Francisci in conventu imperiali Madriti in Hispania religiosæ (de qua infra) per litteras eam institutionem indicavit, atque orationem hujus sodalitatis transcripsit, ut et illa, cui ingenium esse cereum noverat ad omnem formam sanctitatis, gustaret de vino devotionis quod mancipiis suis propinat illa quæ tam anxie in nuptiis erat pro externis sollicita dicens: *Vinum non habent.* (Joan. II, 3.) Dictum, factum. Quam sollicite hæc misit, tam avide illa hausit, diceres duas esse spirituales deliciarum cœlestium sanguisugas, dicentes, *Affer, Affer* (Prov. xxx, 15); tam insatiabili desiderio ambæ hæc principes inhiabant occasionibus promovendi, qua poterant, exercitiâ pietatis Marianæ.

Mane surgens e lecto nunquam vestes ad induendum se petebat, nisi prius sacrosanctis Jesu et Mariæ nominibus invocatis. Simulatque tantum vestimentorum induerat, ut posset honeste e lectulo descendere, statim recitata sodalitatis mancipiorum B. Virginis oratione sese mancipium ejusdem beatæ Virginis profitebatur. Vestita, genua flectens ante altare, quod juxta lectulum extruxerat, ibi per mediam horam negotia eo die peragenda, post Deum, cum Domina sua Deipara communicabat. Hæc eadem Isabella omni virtutum laude ornatissima heroina, non modo sacrum Scapulare B. Virginis Carmelitanæ pie gestavit, sed depudens vanitatis, religiosum illud schema, non in occulto (ut multi et multæ summates faciunt), sed propalam et in manifesto præferebat.

Ut augeter imaginis B. Virginis de Victoria, quæ Romæ in Quirinali colitur, devotionem, eidem pretiosissima, quæ habebat in oratorio regio, dono dedit. Inter alia quæ non vacat describere, hierothecam auream, duodecim digitis altam, quinquaginta adamantibus condecoratam; ligni crucis fimbriam, coronæ spinam, et panni quo involutus fuerat in præsepio Jesus, centonem notabilem, præferentem. Placuit illi hierotheca, quam serenissimus Coloniensis elector eidem beatæ Virginis imagini consecravit, et curavit fieri alteram omnino similem, ne careret correspondentia ecclesiæ victoriosæ ornatus. Obtulit etiam lampadem, in qua angeli ingeniose dispositi manu altera sustentant

lucem, altera instrumenta nostræ redemptionis ostentant. Ornamenta etiam integra (antependium, casulam, etc.) suis propriis, et suarum pedisequarum manibus acu picta, dentibus aureis exornata, quibus docuit reginas et imperatrices quo debeant modo principes suas occupare. Alia etiam frontalia, casulas, pulvinaria, etc., pretiosa pro altaribus collateralibus, peristromata Turcica multicoloria, quibus ornari debeant muri in majoribus solemnitatibus. Quatuor busta ditissima, quatuor capita, nimirum S. Martini episcopi, S. Benedicti abbatis et duarum virginum, exhibentia. Et paucis ante suam mortem annis Romam misit argentæ telæ aureis floribus emergentibus textæ, ternum integrum. Quo nomine ecclesiastici intelligunt casulam, dalmaticas, antependia, fasistolia, pulvinaria et omnia alia quæ in Missa solemniter requiruntur. Et quia in Hollandia telæ lineæ texuntur subtilissime, et dentes accurate formantur, tantam misit lineorum ornamentorum copiam, ut possint toti Ecclesiæ servire, et me implicare multis horis si deberem singula enumerare. Tanta fuit Isabellæ erga hanc B. Virginis de Victoria imaginem devotio. Cæteras hujus heroinæ insignis Marianæ pietatis significationes adhuc ignoro. Cœlesti regno potita est, anno a partu Virginis 1634.

§ XX. — *De Isabella Franciæ principissa.*

Sancta Isabella, sancti Ludovici Galliæ regis germana soror, cujus eximia pietas divinæ testificationis iudiciis comprobata fuit: inter alia devotissimi sui erga Deiparam Virginem obsequii monumenta, cœnobium instituit humilitati beatæ Virginis dicatum, cui nomen a Longo Campo est. Quod institutum idcirco illius virtutis indigitatione voluit appellari, quod vehementer beatæ Virginis humilitatem admiraretur, et ipsa niteretur eam virtutem totis viribus, potius quam ullam aliam consecrari. Per Leonis Papæ X oraculum honorem beatis proprium sibi vindicavit, ejusque festum divina litatione et solemniter officio celebratur in Gallia die 31 Augusti. Vivebat in terris anno Domini 1240

§ XXI. — *De Isabella Hispaniarum regina.*

Isabella Borbonia, Hispaniarum regina, Philippi IV Hispaniarum regis uxor, una e charissimis Deiparæ Virginis alumnis, Matris Dei per omnia quidem amans, sed in ejus purissimam Conceptionem imprimis propensa, scripsit ad Gregorium XV, Pont. maximum, de terminanda controversia ejusdem purissimæ Conceptionis epistolam unam, Mariana pietate refertam, lectuque dignissimam, quam ad tantæ regiæ erga augustissimam cœli Reginam studium luculentius declarandum, gratanter exhibeo:

« Beatissime Pater, — Antiqua devotio, qua universa nostri domini regna semper prosecuta sunt angelorum Reginam et Dominam nostram, excitant in eisdem et in me fervida desideria, ut foveatur apostolica determinatione, pia et secunda veritas,

de pura et munda ejusdem Virginis Conceptione. Et quantumvis jam pridem ferventer de hoc ipso institutum est, gloriosum hoc facinus reservatum judico fausto et felici vestræ Beatitudinis tempori; quæ tot signis devotissimam se exhibuit erga Immaculatam Conceptionem. Proinde summa securitate et confidentia, omni quo possum affectu (ut aliqualis ex hac parte meriti particeps fiam) humiliter obsecro vestram Beatitudinem, ut dignetur universa hæc regna consolari, per ultimam determinationem in causa adeo rationabili. Porro si propter rei gravitatem, longiori mora opus fuerit, affectuosius, et supplex oro, ut vestra Beatitudo complaceat statuere, quod dum non pervenit ad ultimam definitionem, non liceat, nec disputando, nec altercando, contrariam defendere sententiam in publico, nec in secreto. Adeo etenim adversa est universali devotioni harum provinciarum, ut jam in illis evaserit scandalosa. Magnam induo confidentiam de consequenda hac gratia a vestra Beatitudine cujus sanctissimam personam Deus custodiat incolumem ad felix et prosperum universæ Ecclesiæ regimen. Madridi, 5 Novembris anno 1621, vestræ Beatitudinis, humilis admodum, et devota filia D. Isabella, Dei gratia regina Hispaniarum, etc., quæ Beatitudinis vestræ sanctos pedes, et manus exosculatur. REGINA. »

Huic pietissimæ regiæ, tanquam B. Virginis ejusque puræ Conceptionis devotissimæ Urbanus VIII Pont. maximus habitum ordinis Militiæ Christianæ, sub titulo Conceptionis B. Virginis immaculatæ a se instituti, apostolica benedictione munitum cum subjecto diplomate transmisit.

« Charissimæ in Christo filiæ nostræ Isabellæ, Hispaniarum regiæ Catholicæ.

Urbanus Papa VIII. — Charissima in Christo filia nostra, salutem et apostolicam benedictionem. Qua pietate Imperatrici angelorum majestas tua regalis imperii fasces submittat, jam diu famæ tibi plaudentis vox testatur, nuper autem nobilis viri ducis de Alcala declaravit oratio. Cum autem cupias, tuam erga Immaculatam Deiparam illustri aliquo documento religionem significari, mittimus Majestati tuæ munitum apostolica benedictione habitum Militiæ Christianæ, quæ ab ejusdem Virginis Conceptione petit sacrum Equestris familiæ nomen et auspiciū. Sic quod insigne, Catholica regina, condis in corde, idem in regali pectore gestabis. Videmus quam felix sumere possit in Austriacis regnis incrementum nova hæc Militia, cujus vota et instituta saluberrimos triumphos quærent Christianitatis. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, die 20 Septembris 1625, pontificatus nostri anno secundo.»

Cui præterea habitui Militiæ Christianæ Conceptionis B. M. Virginis Immaculatæ, huic regiæ transmissio, impertitus est indulgentias omnes S. Caroli Borromæi: indulgentias omnes canonizationis sanctorum quinque, et indulgentias omnes eo-

mitis de Monterei, et insuper (ut ipse sanctissimus dixit) post longam et plenam dierum vitam, in articulo mortis indulgentiam plenissimam et remissionem omnium suorum peccatorum.

Hæc eadem Isabella Borbonia, Philippi IV lectissima conjux, summo amore et pietate erga Rosarium beatissimæ Virginis enituit. Unde sæpius sodalitatis ejusdem Rosarii præfecta, quoties præfixo inter principes feminas ordine, ejus recurrebant vices, aut ejus ardebat pietas supplicationibus menstruis, vel aliis magnæ Virgini sacris diebus, innumero sodalium agmine cincta, eorum media Rosarii labarum sequebatur, et suam stationem egregie servabat.

Cætera heroinæ hujus erga augustissimam Dei Matrem tenerrimi affectus, ac propensissimæ voluntatis specimina adhuc me latent. Christiano orbi erepta est, anno vivificati generis humani 1644, die 5 Octobris.

§ XXII. — *De Isabella Lutzburgensi principe.*

Illustrissima heroina Isabella a Lutzburgo, Deiparæ Virgini, cujus cultui addictissima erat, peculiare aliquod obsequium exhibitura, monasterium Annuntiarum Virginum, Bethuniæ, insignis Artesiæ oppidi, inchoavit, et quasi ad periodum deduxit. Cum ergo, opere nondum plene completo, naturæ legem complexisset, Franciscus Melunæus filius et hæres illustrissimus, exempli domestici non segnis æmulator, coeunte in vota illustrissima domina Ludovica Foixia conjuge, orsam maternæ pietatis telam, ad optimum filum pertexuerunt, ac lectis virginibus duodecim ædem perpetuo inhabitandum obtulerunt, Annuntiatis, inquam, virginibus in memoriam Dominicæ ad Mariam Annuntiationis. Vivebat heroina hæc in Deiparam Virginem pietissima, anno salutis reparatæ 1515.

§ XXIII. — *De Isabella Mantuæ ducissa.*

Isabella Mantuæ ducissa, Alphonsi Estensis Ferrariæ ducis soror, et Francisci Gonzagæ Mantuæ ducis uxor, ut singulari cordis affectu Mariam amavit, ita illius singulare auxilium experta est. Etenim cum, gravissimo morbo ad mortem adacta, vovisset, si sanitati restitueretur, se ad celeberrimum sanctissimæ Annuntiatæ de Florentia templum, ad gratias pro accepto beneficio agendas, personaliter profecturam, incolumitati reddita, non multo post Mantua discedens, Florentiam profecta est, atque ibi ante imaginem Deiparæ Annuntiatæ corde humili, non sine lætitiæ lacrymis, voto se exsolvit. Cætera heroinæ hujus erga Deiparam Virginem obsequiosæ pietatis auctoramenta adhuc me fugiunt. Vivebat anno salutis 1530.

§ XXIV. — *De Isabella Mutinæ ducissa.*

Isabella a Sabaudia, Caroli Emmanuelis Sabaudæ ducis et infantæ Catharinæ, Philippi II, Hispaniarum regis filia, Alphonsi autem Estensis, hujus nominis III Mutinæ ac Rhegii principis uxor, pro

sua incredibili erga Deiparam Virginem observantia, quotidie illius Officium, Coronam et tertiam Rosarii partem, cum Litanis Lauretanis, devotissime recitabat. A festo Omnium Sanctorum usque ad Partum B. Virginis, quadam peculiaria orationum exercitia faciebat, ut tantæ solemnitati paratior inveniretur. Cum Lauretum perrexisset, sacrosanctam ibi Deiparæ domum visitatura, inde discedens præ cordis teneritudine in tales prorupit lacrymas, quæ postea per multum temporis spatium exsiccare non potuerunt. Quotiescunque partus sui tempus appropinquabat, in novem, ipsum Partum præcedentibus, Sabbatis, præter peccatorum confessionem ac sacræ Eucharistiæ sumptionem, aliquam miraculis ac cultu celebrem Deiparæ Virginis imaginem religiose visitabat, atque ante illam genuflexa novem Salutationes angelicas in memoriam novem mensium, quibus Regina cœli divinum Verbum Dei Filium in suo purissimo utero gestavit, magna cum reverentia persolvebat. Mutinæ in ecclesia Patrum Theatinorum, singulis annis, novem continuis ante Nativitatem Domini diebus, festum Expectationis partus B. Virginis (quod Novenam appellant) solemniter apparatu celebrari voluit. Mariæ imaginem, quam in aulico gynæcei penetrali jugi pietate contemplabatur, suarum curarum unicum delictum habuit, ad cujus amorem et cultum, liberos, quos novem superstitis reliquit, singulari sollicitudine prolecebatur. Fixis tandem in Deiparæ imaginem oculis, atque in illis verbis :

*Maria, Mater gratiæ,
Mater misericordiæ,
Tu nos ab hoste protege,
Et hora mortis suscipe,*

animam Deo reddidit, anno orbis redempti 1626, die Sabbati, in octava Assumptionis beatissimæ Virginis Mariæ.

§ XXV. — *De Isabella Taleacotii ducissa*

Isabella Gioena Cardona, Panormitana, marchionis Julianæ, ac principis Castiglioni filia, Marci autem Antonii Columnæ magni comestabilis ac ducis Taleacotii uxor, nostri ævi heroina præclarissima, cum a prima ætate eximium in Deiparam Virginem amorem pietatemque, velut suavissimum lac, avidissime imbibisset, parvis excitatis aris (ut puerorum mos est), una cum familiaribus puellis Litanias ejusdem Deiparæ Virginis decantabat. Vix rationis usu potita est, cum Carmelitanæ Virginis habitum induit, atque hunc, dum vixit, semper religiosissime gestavit, abstinens perpetuo, die Mercurii, a comestione carnum, ex præscripto legum societatis B. Virginis de Monte Carmelo : quam etiam Carmelitanæ Virginis devotionem conjugii suo ac natis verbo exemploque suasit. Cum vero dies festus Carmelitanæ Virginis appetebat, alicui Carmelitarum cœnobio cereas faces, unaque pecuniam, ut tot Sacra, quot vixit annos alma Deiparens, celebrarentur, singulis quibusque annis largiebatur. Adhuc

adulescentulæ sacro sanctissimi Rosarii sodalitis nomen dedit, quod etiam Rosarium quotidie dum in vivis fuit, et quidem integrum, devotissime recitavit. Horam sanctissimi Rosarii, a Dominicanis Patribus ingeniosissima pietate inventam, ac per certos dies (ut assidue Deipara honoretur) fidelibus distributam, non solum ipsa libentissime suscepit, sed effecit, ut affines omnes famulæque id religionis genus arriperent, ipsis in memoriam revocans diem et horam talis pensus Deiparæ persolvendi. Quod si quis ex iis impediretur, quominus hujusmodi religionem absolveret, propinquorum vices ipsa supplebat, famularum vero a pauperibus aliquas, datis in eleemosynam nummis, supplere curabat. Die sanctissimi Rosarii celebritati sacro, et cereas faces, quæ super aram arderent, et pecuniam, ut quindecim Sacra fierent, Dominicanis Patribus erogabat: volens insuper tot singulis annis Missas celebrari, quot *Pater noster* et *Ave Maria*, Rosarium integrum complectitur. Non ante cubitum ibat, quam una cum feminis, quæ ipsi famulabantur, absolvisset Litanias B. Virginis Lauretanæ: quibus absolutis, una cum cæteris mulieribus recitabat alias preces, nempe *Ave Maris Stella*, *Salve Regina*, canticum *Magnificat*, et ter versiculum *Requiem æternam*, pro anima illa quæ in purgatorio existens, fuisset in vita B. Virginis devotior. In honorem septem Gaudiorum Deiparæ Virginis singulis diebus recitabat corollam, quæ septies repetit decadem Salutationum angelicarum; eademque de causa jejunium servabat in Vigiliis septem præcipuarum Deiparæ festivitatum, quibus etiam diebus divinæ mensæ religiosissime accumbebat, una cum famulantium, tum feminarum, tum puerorum manu. Pridie autem harum festivitatum, stipem erogabat septem egenis feminis, ut ab ipsis quoque jejunium servaretur, itemque curabat, ut septena Sacra fierent. Quolibet Sabbati die ad templum D. Mariæ de Monte Sancto pergebat, ut ibi Virginis imaginem, quam impense amabat, veneretur. Nummos autem templi sacerdotibus elargiebatur, ut eadem die in honorem B. Virginis Deo sacrificia offerrentur. Eidem templo dono dedit vestem sacerdotalem albam, acu pictam, valoris 300 aureorum. Singulis diebus, Virginis ergo, alteri sacro intererat. Cum in Chiusa, suæ ditionis in Sicilia oppido, templum in honorem B. Virginis quidam sacerdos ædificare cœpisset, deficientibus pecuniis, ita ab heroina nostra adjutus est, ut illud potuerit consummare. Templum vero exædificatum suppellectili, quacunque opus est ad res divinas pertractandas, donavit; et pecuniam largita est, ut perpetuo diebus singulis Sacrum ibi fieret ad Virginis aram, lampas ante eandem semper arderet, et dos puellæ die sacræ Imaginis festo donaretur. Singulis quibusque diebus D. Josepho Deiparæ Virginis sponso sacris, quindecim pauperibus prandium largiebatur; in his vero censebantur uterque parens et natus, quibus tandem cœnam, qua vesperi frucentur, nummum-

que argenteum singulis donabat. Dum vixit, mos illi fuit, singulis annis, in eo pietatis genere sese exercere, quod Novenam vocant: hoc est, novem diebus ante Natalem Christi diem jejunabat, curabatque ut novem sacra fierent quolibet ex his diebus: novem item egenis familiis unoquoque ex his diebus eleemosynam erogabat: hæc vero omnia in honorem novem mensium, quibus Deipara Virgo Filium suum in suo sacratissimo utero gestavit. Panormi, in S. Citæ (Dominicanorum templum est) ara Mariæ sacra visitur, ejus imagini, impense a se cultæ, ingentis pretii velum, et lampadem argenteam, trecentis aureis emptam dono dedit. Quotannis etiam, appetente die Imagini sacro, cereas faces largiebatur. Virginis imagini, quæ Genazzani Columnensium oppido colitur, largita est plures sacras tum aræ tum sacerdotis vestes, aliaque suppellectilia, et voti causa binas lampades argenteas, quingentis aureis comparatas. Sæpius etiam exorata Virgine vota eidem solvit complures argenteas effigies, et inter eas præcipuam ponderis, qua recens natus Laurentius filiorum ejus primus pendebat. Per Mariam rogantibus, nihil unquam, quod fieri posset, denegavit. E vivis excessit Romæ, anno salutis 1655, pridie Idus Januarii, nata Panormi anno 1603, quinto Idus Novembris.

§ XXVI. — De Isabellæ a Valle marchionissa.

Isabella de Mendoza et Alarcona, marchionissa a Valle, inter alias pietatis suæ erga augustissimam cœli Reginam significationes templum et monasterium, sub titulo B. Mariæ Virginis de Monte Carmelo, quod in parochia S. Annæ prope Palatium in Neapolitana civitate situm est, pro mulieribus Hispanicis ad bonam frugem conversis, ære proprio ædificandum curavit. Vivebat anno Domini 1600.

§ XXVII. — De Juditha Nuntendunensi comitissa.

Juditha comitissa, Waldevi comitis Nuntendunæ uxor, et Gulielmi I conquestoris Angliæ regis neptis, ut erat erga Deiparam Virginem singulari pietatis affectu conspicua, ad ejusdem Deiparæ honorem Helenstowense cœnobium in agro Berrocensi pro ordinis S. Benedicti monialibus fundavit, circa annum Dominicæ Incarnationis 1060.

§ XXVIII. — De Juditha Normanniæ ducissa.

Juditha comitissa, Richardi II ducis Normanniæ uxor, in beatæ Virginis, quam post Deum unice diligebat, honoris amplificationem, sub ejusdem B. Virginis honore condidit abbatiam, dictam Bernaium, in diœcesi Lexoviensi, ad Pontem Audomari, pro monachis ordinis S. Benedicti, ut asserit Robertus de Monte in tractatu *de Abbatibus Normannorum, et ædificationibus earum*.

§ XXIX. — De Juditha N. regina.

Juditha regina, S. Henrici imperatoris avia, quam incenso esset erga Deiparam Virginem affectu, haud obscuro testimonio demonstravit, dum in ejusdem Deiparæ Virginis honorem, infra Ratispo-

nensem civitatem, monasterium Sanctimonialium a fundamentis in abbatiam erexit, multisque prædiorum donis ditavit. Vixit circa annum Domini 1000.

§ XXX. — *De Juditha Poloniæ regina.*

Juditha Poloniæ regina, Vratislai Bohemiæ ducis filia, Vladislai autem hujus nominis I Poloniæ regis uxor, beatissimæ Virginis Mariæ cultui amplificando deditissima, cum plura liberalitatis heroicæ Marianarum ecclesiarum splendori contulerit insignia, tum pietatis illius eluxit non vulgare monumentum, ad sacram posteritatis memoriam cum celebri nominis sui recordatione perennaturum, quod sua interpellatione et cura, comitatus Chropii in Siradiensi Palatinatu, canonicis Cracoviensis ecclesiæ donatus est, ea conditione, ut canonicis ad Horas gloriosæ Virginis Mariæ dicendas essent astrikti. Vivebat anno salutis 1086.

§ XXXI. — *De Ivetta Leodiensi.*

Neque ab hoc heroidum Marianarum choro exulabit Ivetta Leodiensis, mulier pulchra, nobilis et dives, quæ nobili primum viro, familia de Sathanaco juncta, eo orbatâ postmodum prope Hovum sanctissimam sub legibus Cisterciensium vitam instituit, et multis et miris revelationibus illustrari meruit. Hæc cum, nocte quadam, improbi juvenis insidiis de pudicitia periclitaretur, ingemiscens in cælum, protensisque manibus ad sanctam Dei Genitricem, omnium miserorum spem et refugium, gloriosam Virginem Mariam, cum tota cordis devotione et contritione spiritus eam interpellabat, ut ei subveniret in tali ac tanta angustia animæ, et liberaret eam ab instantis necessitate temporis, propter ineffabilem misericordiam suam, qua nunquam deseruit sperantes in se. Factum est autem, ut hæc ea orante, et juvene stulto pro negotio suo perambulante in tenebris, vicinus efficeretur jam lectulo, satis tamen eo observante, ne a quocumque deprehendi posset in domo. Et ecce sicut aqua frigida animæ sitiienti, sicut sanitas ægro, misero salus, naufrago stella, lumen in tenebris, Regina cœli, Domina terræ, angelorum Gaudium, hominum Salus, Dei Mater et Filia Filii, Virgo Maria devotam suam consolatum veniens, in specie mulieris splendidæ faciei et habitus, quasi de superiori domus cœnaculo in infernis per gradus cœnaculi descendere visa est, gradiens in multitudine virtutis suæ, ita ut mulier venientem ad se pleno et vero videret intuitu; ille autem licet sonitu gradientis attenderet, videre tamen eam non potuit, quia indignum se beatitudinis hujus effecerat. Hæsit tamen miser, stabatque stupefactus, quia invaserat eum horror mentis nimis, et nesciens, quo se primum vertere, vel quid agere posset, tanquam lur deprehendi in furto metuens, ad stratum suum tremebundus aufugit, vix pro loco refugii, vel lecto contentus ad præsens, nec apposuit ultra venire ad locum, in quo famula Christi quiescebat.

Post autem magis se Dei Matri sanctissimæ perpetuæ Virgini Mariæ perpendens obnoxiam, tanquam pro impensione beneficii, devotiorem se ad ejus laudes et obsequia exhibuit ab ea die et deinceps.

Excursis diebus aliquot, postquam habitare secum cœpit in cellula, nocte quadam cum post orationes et lacrymas lectulo reclinasset caput, raptâ per spiritum vidit, et ecce Filius hominis barbas descendens manibus, sed tanquam Judex ad judicandum, astantibus in circuitu ejus diversis angelorum ordinibus. Vidit etiam a dextris sedentis in throno consistentem Judici Feminam reverendæ faciei et habitus, quæ inæstimabili decoris gratia transcendere videbatur omnem mundi pulchritudinem, ut merito nil aliud posset æstimari, quam illa esse, cujus pulchritudinem sol et luna mirantur, Regina cœlorum, angelorum Domina, Mater Dei gloriosa, Virgo Maria, cujus ad imperium, ut quidam ait, cœlestis regia pendet. Quid plura? dies illa judicii, dies iræ tribulationis et angustiae judicandis, nec quispiam inter omnes reperiri poterat, qui non ad judicantis aspectum, horroremque judicii contremisceret: discussumque est de actibus singulorum singulis, donec judicium ad ipsam in ordine devolutum est. Illa quomodo, aut quid Judici respondere posset ignorans, gravem pro quodam commisso sententiam ferendam contra se cognovit in spiritu, et intremuit, cœpitque flere amarissime. Quid faceret, quo se verteret a facie imminentes sententiæ, cum non pateret fugiendi locus? Direxit tandem ad consistentem Judici misericordiæ Matrem oculos humefactos a fletu, et ut sui miseretur, supplex manibus expansis ad eam cum gemitu postulare cœpit, affectibus oculorum et cordis, quia appropinquare ei, ut sibi videbatur, aliter non poterat. Quid multa? appropinquabat hora, ut tristic in eam sententia ferretur, et ecce surrexisse visa est de solio gloriæ suæ mulier, quæ sedebat in dextris, et ante thronum Judicis Filii sui unigeniti humillime procumbens, ut ancillæ suæ miseretur, rigoremque judicii vertere dignaretur in misericordiam, affectuosissime rogare cœpit. Ju lex, quasi faciem averteret, indignans, graviter peccasse feminam in se, et digne meruisse pœnam, concionabatur cum Matre. Tum e contra Mater: « Verum est, inquit, o Fili, quod peccavit quidem a diebus juventutis suæ, sed digne satis peccata per diuturnæ luit lamenta pœnitentiæ: licet peccatum, pro quo nunc patitur, singulariter forte sicut debuit, non deplanxit, quare ignorans peccavit, et peccati sui magnitudinem non plene cognovit usque modo; sed, quæso, peccatum, et peccati pœnam condona, fideique meæ dimitte eam quæ peccavit, non enim separabor a te, donec cum remissione peccati, impendas ei beneficium amoris tui et effectum gratiæ. » Sed quid est, vel esse potest, quod matri filius, sponsus sponsæ, amicus amicæ, caro sanguini valeat denegare? Os enim ex ossibus ejus, et caro de carne ejus est. « Fiat, inquit Filius, o Mater,

quod petis, ego quidem et peccata remitto, ipsam vero tibi committo, tuo nomini tuoque eam specialiter assignans amori et obsequio. » Et ex illa hora accepit eam misericordiae Mater in suam, blandeque consolans lugubrem, et per manus illam assumens, manibus Filii repræsentat, qui osculo oris sui eam sibi concilians, reddidit eam Matri suæ : « Mater, inquit, ecce filia tua, hanc tibi commendo velut propriam, velut ancillam perpetuo peculiarem, hancque ut tuam custodi, protege et gubernas. » Hæc eo loquente, solutum est iudicium, cessavit visio, restitutaque sensibus corporeis mulier fidelis est. Porro si scire quis velit, quod vel quale exstiterit peccatum, pro quo tam gravis eam manebat sententia, illud esse arbitror, quod ut a lege viri libera effici posset, mortem viri ultro expetierat : quod tamen peccatum, quia inter peccata cogitationis, vel voluntatis illicitæ comprehenditur, quasi unum de levioribus, aut corrigere neglexit, aut confiteri tanquam oblivioni traditum, maxime cum in ejus intentione non perseveraverit forsitan diu. Constat tamen quod ex visione hac non mediocriter profecerit in perfectione virtutum, et cautior facta est postmodum in cunctis operibus suis.

Cum quodam tempore in diversa fluctuaret animo, recurrit ad solita orationum suarum præsidia, et specialiter custodem suam advocatamque beatissimam Dei Genitricem devotissime interpellabat. Nec distulit exaudire ancillæ suæ vocem misericordiae Mater, sed semivigilanti nocte in somnis placido apparens vultu, et amica facie, dilectam suam consolatum veniens ait : « Noli turbari, filia mea, sed confide, audiavi enim orationem tuam, vidi lacrymas tuas, et in proximo est, ut fiat, quod vis. » Nec sub silentio prætereundum videtur, quod a tempore visionis, quam diximus, familiare solatium in B. Virgine Matre Domini habebat beata mulier hæc in cunctis necessitatibus suis et tribulationibus, si quas haberet. Unde ei tantus amor ad ipsam et devotionis fervor accrevit in dies, quod in crebra genuum flexione, et orationibus privatis, soli ejus venerationi et obsequio videretur intenta. Quibus etiam adeo sine intermissione vacabat semper, quod præ amoris magnitudine, quem transfuderat in Matrem, videretur sibi quasi oblita esse Filii, cum tamen uni sine altero serviri non possit, nec uni displicere quis dum alteri placeat, quia Matris honor laus est Filii, et gloria Matris Filii voluntas : non enim Mater sine Filio, nec Filius sine Matre honorari digne potest, aut vere diligere : unum quidem sunt in affectu, unum in effectu, unum in carne, unum in spiritu, unum in gratia, unum in gloria, secundum hominem dico, unum et idem caro et sanguis, Mater et Filius, Christus et Maria. Caro enim Jesu, caro Mariæ est, multo specialius quam Joseph Judæ, aliorumque fratrum, quibus dicebat : *Frater enim et caro nostra est.* (Gen. xxxvii, 27.) Caro siquidem Jesu, quamvis

gloria resurrectionis fuerit glorificata, et patenti super omnes cælos ascensione exaltata, eadem tamen mansit semper et manet carnis natura, quæ de Maria suscepta est. Et quidem si natura est Matris Filius, conveniens est, ut sit Filii Mater, non quantum ad æquam pertinet administrationem, sed quantum ad eandem reciprocam substantiam, ut homo de homine, caro de carne. Mater a Filio, Filius a Matre, non ad unitatem personæ, sed ad unitatem corporalis substantiæ. « Si enim gratia unitatem quamdam facere potest sine proprietate specialis naturæ, ut ait Augustinus, quanto magis cum gratiæ unitate, quæ Mariam amplior manet, tam jure quam merito, ipsa quoque specialis natura unum efficit, Matrem et Filium, Filium et Matrem, Christum et Mariam ? » Ad hanc ergo ineffabilem mirabilemque gratiæ unionis essentiam, et inseparabiles mutuæ fruitionis amplexus Matris et Filii rapiebatur sancta Dei famula frequenter in spiritu, et de torrente voluptatis amborum bibebat, et inebriabatur, licet tamen adhuc in via, non in patria, in spe, non in re, in speculo et in enigmate, non facie ad faciem, in pace quidem, sed non in idipsum. Rapiebatur vero, sed sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit. Constat tamen quod licet eadem corporis et membrorum eorundem videretur existere species, raptu spiritu, nec membra tamen habebant actum, nec in corpore illius erat sensus, aut vox : nunc Matris, nunc Filii fruebatur præsentia, aspectu, et alloquiis, nunc amplexabatur pedes, nunc osculabatur manus, nunc in pectore recumbebat Jesu, nunc Mariæ jucundabatur amplexibus, sentiebatque de Domino in bonitate, quam suavis in se, quam dulcis in Maria Matre, quam immensus in majestate, quam humilis in carne, quam suavis in utero, dulcis in gremio, suave jugum in brachiis, onus leve in humero, Matri Filius, Mariæ Christus, quam gloriosus in dextera Patris, quam copiosus in Matris gloria, quam denique bonum, quam suave, quam jucundum cum Christo et Maria esse, Matre et Filio.

Fuit decanus quidam in ecclesia B. Mariæ, vitæ, ut dicitur, laxioris et super omnia quibus implicabatur vitiis, ultra modum avaritiæ studens, quæ est idolorum servitus, adeo quod et sœnatores eum plerique exstitisse publicum asserant. De hoc Ivetta rapta in spiritu, vidit beatam misericordiae Matrem, Virginemque Mariam, quasi sedentem in consilio sanctorum, et graviter Judici Filio suo de ipso decano conquerentem, eo quod ecclesiam suo consecratam nomini turpibus factis et lucris violasset, atque addentem consolari se velle in hoc quod in brevi a justo Judice Christo, Filio utique suo, egressura esset super ipsum sententia, scilicet, quod æternis tradendus gehennæ esset suppliciis, ubi per os ejus, nares et oculos ignis, quem vivens sibi succenderat, laxis evaporaret habenis, propter peccata utique sua, quibus iram meruit.

Obitus sui horam ex revelatione Virginis Ivetta cognoverat, sed fatali ejus ingravescente morbo, timentes qui circa ipsam erant, ne absque sacri unctione olei eam forte migrare contingeret, rogaverunt unanimiter eam omnes, ut se inungi permittere vellet. « Non est, inquit illa, o filiæ, me necesse adhuc inungi, sed feria quinta, hora nona, » qui dies post tres dies erat adfuturus. « Nolite, inquit, timere vos, aut sollicitari de me, quia in veritate dico vobis, non me de hac vita decessuram, donec omnia mihi sacramenta ecclesiastica fiant: » Illis e contra instantibus die altera ut inungeretur, quia timebant ipsius defectum, videns pia mulier filias pro se contristari, et mœstas esse propter tarditatem unctionis: « Ecce, ait, quia instare vos video, ut fiat, quod ut die fieret altero proposueram, et non sine causa, ne vos contristem amplius, en, ait, voluntas fiat vestra, non mea, facite quod vultis. » Sicque inuncta, et omnibus munita sacramentis debito cum honore ac reverentia: « Ecce, ait, quod petistis; ne turbaretur ultra vester animus, verumtamen sciatis non transituram me modo, sed die et hora quam prædixi. » Requisita demum secreto a familiaribus, quare sacramenta hæc usque in feriam quintam voluisset differre, respondit, « ideo se voluisse hoc, quia sciebat B. Dei Genitricem, cui pridem fuerat a Filio commissa, unctioni suæ interesse debere die illo, » et post completa sacramenta illa, responso ab ipsa venerabili Domina Dei Genitrice Maria pro se, Amen, deducendam se ab ea fore ad perpetuas beatorum spirituum mansiones. » His auditis compunctæ sunt valde, dolueruntque plurimum unctionis tam repentinæ, contra tam felix propositum ipsius voluntatemque se exstitisse causam. Feria igitur quinta prædicta, hora nona, sive paulo amplius, sentiens dilecta Dei anima per spiritum, adventum adesse Sponsi et Sponsæ, Christi et Mariæ, dicto illo Psalmi versiculo: *In manus tuas commendo spiritum meum; redemisti me, Domine Deus veritatis*, hilari vultu, propensis manibus, oculisque elevatis in cœlum, quasi venienti applaudens, exire nitebatur obviam cum lampade virtutum, et bonæ conscientiæ oleo, cum ecce assumptam de corpore animam, velut alterum Moysem de fiscella sublatum scirpea, filia Regis Virgo Maria, Regi Filio, velut depositum fidele repræsentat, sublimandam in filiam regni et hæredem. Migravit autem ad Dominum, anno gratiæ 1220, ætatis suæ 70, 7 Idus Februarii, feria quinta, ipsa die octavarum sanctæ Domini Apparitionis.

§ XXXII. — *De Julia Ferrariæ ducissa.*

Julia Roburea, Alphonsi Estensis Ferrariæ ducis uxor, Deiparæ Virginis amantiissima fuit. Complu-

res in matrimonio annos exegerat, prolis expers; ad ultimum damnatis medicorum consiliis atque remediis, ad auxilium divinum se vertens, Lauretum venit, animoque rite expiato, Virginem implovavit, virilemque stirpem poposcit. Addidit precibus votum, si filii compos fieret, se ad Lauretanam ædem cum muneribus redituram, aut si quis casus obstitisset, pios viros suo loco cum muneribus esse missuram. Voto concepto, domum reversa, mox prolem concepit, felicique enixa partu pulcherrimum edidit infantem. Quapropter illa voti sui probe memor, inter alia dona, infantis effigiem egregie pictam in argentea lamina misit, cum hoc titulo accepti beneficii teste: *Alphonsus Estensis Alphonsi ducis Ferrariensis filius, ortus Idibus Novembris anno 1560.* Cætera me fugiunt.

§ XXXIII. — *De Julietta Siciliæ principæ.*

Julietta (quam vulgo Gilettam appellabant) Rogerii Siciliæ comitis ex Adelasia secunda ejus uxore filia, et Rogerii regis germana, ne quis de officioso suo erga Deiparam Virginem studio dubitare posset, extra mœnia urbis Savæ in Sicilia, sub arce ipsa, templum D. Mariæ de Summariis extrui curavit, et ordinis Cluniacensis religionis attributum voluit. Vivebat anno salutis 1103.

§ XXXIV. — *De Justina Vicecomite.*

Justina Vicecomes, Mediolanensis heroina, inter alia Marianæ pietatis specimina, Lauretanæ Virgini donum misit, aræ vestem ex auro, argento, sericoque sutilem, pictam opere mirabili novoque; nam continuatis invicemque implexis aureis, argenteis, sericisque versicoloribus filis, totum opus per se, nullo substratu adminiculoque fultum acu pertexitur, vacuis in medio spatiis relictis, vulgo punctum in aere appellant. Opus reconditi artificii ac laboris pene infiniti. Hoc igitur opere, tota illa quam dixi, aræ vestis perfecta est. Quindecim inibi beatæ Mariæ Rosarii mysteria scite expressa visuntur, quadratis inclusa spatiis, alternisque ingentibus floribus distincta, velut opere scutulato; ac ne inania sint vacua illa operis spatia, tota vestis argento textili subsuta internitet. Id vero (si famæ credimus) vicecomitis heroinæ nobilissimæ non donum modo, sed etiam opus fuit. Vivebat anno salutis 1590.

§ XXXV. — *De Justiniana Gravinæ ducissa.*

Justiniana Gravinæ ducissa, Raymundi Gravinæ ducis (de quo egi in *Principibus Marianis*) uxor, ad Marianum cultum, cui instanter studebat, latius promovendum, una cum conjuge conventum Minoriticum, sub titulo S. Mariæ de Gratiis, non longe a Scandrilæ oppido ædificandum curavit. Vivebat anno Incarnationis Dominicæ 1478.

CAPUT X.

De Kentigerna Laginensi principæ.

§ *uicicus.*

Sanctus Kentigerna, Tyrei Laginensium in Scotia

reguli filia, et Kelleno regii Laginiensium sanguinis principi quondam nupta, cum mortuo marito

D. Benedicti cucullum amplexa, totam se ad exercitationem disciplinamque virtutum solidarum contulisset, præcipue erga sanctissimam Dei Matrem inflammato studio ferebatur, curans ut teneras illas mentes, quarum curam habebat, tantæ Virginis possideret affectus. Variis claruit miraculis, et in ejus honorem in insula Inchelroche in Lochlounmors exstat parochialis ecclesia S. Kentigernæ nomine

insignita. Floruit circa annum Domini 610. Ejusque festum celebratur in Scotia, die 7 Januarii, ejus præter alias virtutes, eximium cœlorum Augustæ devotius colendi studium singulariter celebrariasserit in suo Menologio Benedictino Gabriel Bucelinus, licet singulares eximii hujus studii praxes stylo non exprimat.

CAPUT XI.

De Letrude Suessionensi : Lucia Compostellana : Lucia Culleri comitissa : Lucia Sanctia Beociana : Lucretia Palliani ducissa : Ludmilla Bohemiæ ducissa : Ludmilla Catharina Sulzensi comitissa : et Ludovica Galliæ regina.

§ I. — De Letrude Suessionensi.

Letrudes Suessionensis femina princeps, Ebroini majoris domus regis Theodorici conjux, ut devotionem, qua interius erga Dei Matrem afficiebatur, exterius etiam declararet, sub ejusdem Dei Matris patrocinio, nobile ac perantiquum monasterium in Suessionensi urbe pro monialibus Benedictini ordinis fundavit, anno salutis 680.

§ II. — De Lucia Compostellana.

Lucia, claro genere Compostellæ in Hispania nata, ex beatissimi Patris Dominici ordinis Prædicatorum patriarchæ doctrina et institutione, Deiparæ Virgini, in ejus præsertim Rosarii cultu, a juventute sua devotissime servivit. Granatensi viro matrimonio juncta, concepit; gravis vero effecta, infidelibus invadentibus regnum Granatæ, illius (Deo permitte) marito occiso, a vastantibus armatis ipsa capta trahitur cum multis aliis ad infidelium terras, mancipaturque servitio sævissimi tyranni, et ancilla ancillarum facta, vilia indies peragebat officia. Nec parcebant impii prægnanti, sed verberibus et tormentis eam sæpius afficiebant. Advenit igitur tempus parturitionis, nocte media Natalis Domini, nemine sciente, ipsa sola in medio boum et pecorum tanquam jumentum dejecta est. Et tamen hac in tribulatione Rosarium Mariæ nunquam postposuit. Rem novam fecit cum illa Maria. Eadem enim hora, cum vehementissime doloribus parturiens angustaretur, de primo partu, et (cum tenerrimæ esset ætatis, scilicet 14 aut 15 annorum, et ob hoc verecunda, et rei inexpertæ et nesciæ) dolens sensit, et remedia nesciebat, deficientibus humanis auxiliis; ut valuit Rosarium Mariæ accepit, et quantum dolor permisit, tantum de nocte salutare Virginem Mariam cœpit. Regina clementiæ, quæ sua viscera sibi servientibus claudere nescit, angustiatæ suo auxilio adfuit, et quia defuit baptista, subito advenit sacerdos, facie venerabilis, claritate ineffabilis, habens spineam coronam in capite et stigmata in manibus non cruenta, sed fulgore stellarum fulgentia. Hic cum diacono et subdiacono, et sacro chrismate veniens, puerum baptizavit, et Marianum nominavit. Mariaque Dei Mater puerum tenebat, et sic ex

nomine Mariæ commatris Lucie Marianus est vocatus. Mirabatur Lucia, et præ admiratione doloris est oblita. Baptismo itaque facto, tradidit Maria filiolum Lucie dicens: « Ecce, filia, filium tuum, confortare et persevera, imposterum enim de cœlo tibi spondeo auxilium adfuturum. » Sicque disparuit visio, et Lucia mansit cum filio, in vilissimo stabulo læta de visione. Stupet, quod dolor omnis abiit, et fortem se plus quam unquam reperit. Recepit ergo filium suum, et super paleas, tanquam Maria felicem suum Jesum, in præsepio inter pecora posuit. Permansit autem hæc Lucia ibidem usque ad diem Purificationis Mariæ Virginis, semper Mariam in suo Rosario collaudando. Et subito mane illius diei ad eam venit quidam juvenis facie rutilans, qui ait: « Quia filia non es purgata more Christianorum, præpara te, ut more fidelium purgeris. » Quæ ait: « Domine, nec hic est ecclesia, nec sacerdos, nec populus fidelis. » Ait ille: « Imo, inquit, te ducam ad ecclesiam pulcherrimam, ubi videbis miranda, et audies stupenda. » Atque per hunc modum, hæc Lucia puerum bajulans in ulnis sequebatur juvenem, intrantque ecclesiam mirabilissimam, ubi in facie ecclesiæ occurrit Magdalena et sanctissima Anna mater Mariæ, quæ Luciam excipientes, ad manus introduxerunt, usque ad chorum. Hoc facto, apparuit gloriosa Virgo Maria, quæ Lucie ait: « Bene veneris, filia, sæpius præsentasti mihi Filium meum per Rosarium meum, et nunc te ipsi præsentabo pro tua purificatione cum filio tuo. » Accepitque Maria eam ad manum, et ad cancellos eam introducens, ubi fuit sedes imperialis Mariæ, juxta magnum altare sedere eam jussit. Venitque sacerdos ille, qui filium ejus baptizavit, et cum ineffabili melodia peragit Missam. Jamque ad Offertorium devenit erat. Itaque Maria hanc suam Luciam primum offerre jubet cereum sibi datum, in quo erant tres partes. In qualibet parte erant quinque lucernæ modo mirabili adornatæ, quod cum esset maximæ magnitudinis, fuit tamen levius cera usuali. Quia quoque lis oritur inter Luciam et Mariam, quæ harum prima osculari manum sacerdotis pontificis deberet, tandem Maria coegit Luciam, ut primo osculetur, dicens: « Ho-

die tu es purificata, dudum autem ego fui purificata; primum ergo decet te osculari. » Itaque Lucia osculabatur Christi celebrantis Deificam manum, et postmodum Maria. Sic ad suas sedes reversæ primum Lucia habuit locum. Et cum in fine Missæ omnes communicarent, primo Lucia communicabat, deinde Maria. Communione facta, cognoscebat, et perpendebat mysteria incredibilia; et læta atque jucunda per Mariam deducitur usque ad ecclesiæ portam, et dixit ei Maria: « Tene, filia, quod accepisti; et persevera in opere incepto; ducam enim te nunc ad terram tuam. » Et subito circa decimam horam hæc Lucia se reperit in medio ecclesiæ sancti Jacobi cum suo parvulo: nam ipsa oriunda erat Compostella, sed longe ad regnum Granatæ fuit maritata. Permansit hæc reclusa omnibus diebus vitæ suæ, ut Marianus parvulus filius ejus cum ea, erantque simul reclusi. Et post gloriosam mortem matris (cujus animam gloriosa Virgo Maria perduxit ingenti cum lætitia ad gaudia æterna) permansit hic Marianus eremita in omni virtute conspicuus, timens mundanam gloriam, semper in servitio permanens Rosarii Mariæ Virginis, multis cum revelationibus. Et sic Maria Virgine ei apparente, beato fine quievit. Vixit autem Lucia ista circa annum Domini 1230.

De hac Lucia agens in suo Menologio Benedictino sub die 17 Octob. P. Gabriel Bucelinus in hunc modum loquitur: « In Hispaniis transitus B. Lucæ Reclusæ. Hæc nobilissimo orta genere, cum adolevisset, S. Domini instructa prædicatione, Psalterium Marianum utiliter addidit, cujus deinde fructus, omni alio destituta solatio, mirifice experta, incomparabiles, tum a Deipara, tum a Christo ipso favores percepit. Nupta siquidem postea cuidam militi cruce signato, ipsum quo ad omnia comitata pericula, prægnans a Turcis intercepta, pecorum curæ ab his addicta, appropinquante partus hora, ipsa Nativitatis Christi solemnitate, media nocte, inexperta partus, obstetricante et juvante ipsamet cœlorum Regina, puerum enixa est, quem admirabili dignatione ipse Virginis Filius Christus Dominus sacro baptismo expians, Marianum appellavit. Nec satis. Festo Purificationis præsentatur mirabiliter in templo Lucia, et admiranda sane gratia, tempore communionis sub Missa communicat de manu Christi prima, postquam Deipara, alique deinceps cœlites sacro similiter pane refici visi sunt. Fuitque grandi prodigio Lucia e Turcia translata Compostellam. Sanctissimo deinde Recluserum, cum filio suo, se devovens instituto, et tantæ tutelari suæ in Psalterio ferventissime serviens, multis clara revelationibus, sancto fine requievit, ab ipsamet cœlorum Augusta ad æterna deducta palatia, sub anno Christi 1240 circiter. » Sic Bucelinus.

§ III. — De Lucia Culleri comitissa.

Lucia Satrillas, de Sardinia, nobilis comitissa

Culleri, gloriosæ Dei Matri addictissima, summopere lætata est, quando in patriam suam quemdam Patrem Servitam appulisse intellexit, qui secum devotissimam Deiparæ Virginis imaginem deferabat, et in quodam oratorio collocavit, ubi piorum elemosynis ecclesiam et cœnobium erigere cœperat. Cui pia comitissa non defuit, quin quoad vires opem ferret: et tandem ab ipso Patre ordinis Servorum beatæ Mariæ Virginis origine percepta, talis instituti amore succensa, inter ejus Sorores habitu suscepto cooptari voluit. Anno vero Jubilæi accedente, ut sacra lumina Urbis inviseret, Romam summa cum religione perrexit. Erat autem Romæ contubernium, in Transtiberina regione, a generali ordinis Servorum Alabanto jamdum institutum, pro Sororibus B. Virginis Tertiariis, quæ ex aliis civitatibus, et longinquis partibus ad Urbem venissent, et præcipue pro illis quæ de Sardinia et Corsica illuc properassent. Hujus loci nobilis heroina Lucia conscia, maluit inter illas pauperes Dei Genitricis ancillas commorari, quam nobilium feminarum ædes, et præsertim Columnensium matronarum, a quibus pluries invitata fuerat, frequentare et hospitio recipi. Ibi igitur Lucia diversata, et Regulam Sororum melius edocta, sanctum beatæ Mariæ Virginis habitum majori cum lætitia et devotione venerari cœpit. Et dum Romæ commoraretur, maxima suæ sanctitatis et humilitatis exempla aliis nobilibus feminis præbuit: donec in Sardiniam reversa fuit, ubi ecclesiam Servitarum Culleri in suo comitatu frequentans, tandem plena dierum et bonorum operum, Deo animam reddidit, anno salutis 1545.

§ IV. — De Lucia Sanctia Beociana.

Neque ab heroidum Marianarum numero excludam Luciam Sanctiam Beocianam, Hispanensem: licet enim nullo mundanæ dignitatis titulo præfulserit, adeo tamen Mariana pietate emicuit, ut inter Marianas heroides possit non immerito collocari. Hæc igitur beatissimæ Virginis Mariæ devotissima, peritissimo cuidam medico Christophoro Tacto, sed omnino indevoto, atque temporalium rerum cupidissimo nupsit. Cumque illa pauperibus ex intimis præcordiis compateretur, atque de communi substantia illis elemosynas faceret, ille vero e converso tenacior erga eosdem esset, ducebat eapropter pia uxor miserrimam vitam. Accedebat, ut illa purissimæ Virginis Conceptioni, ejusque domibus atque sacris monasteriis devotissima esset, ipse vero longius ab hujusmodi devotione fieret, quod et ejus miseriam non parum augebat. Unde sæpius piis suis votis factura satis, ad ecclesias occulte atque inconsulto viro veniebat. Igitur cum Sabbatinis diebus, Completorio Virginis interfutura, eremitorium quoddam longiusculus ab oppido Carmona distans accedere, pro laudabili more, assuevisset: contigit, ut ea divinis laudibus eo in loco semel

occupata, tanta tamque continua atque procellosa oriretur tempestas, ut excrescentibus rivulis, aquisque inundantibus, propriam domum repetere nullo pacto potuerit. Quapropter anxia mulier, sibi que summopere a zelotypo atque rudi viro timens, per totam noctem ab interpellanda Virgine gloriosa non cessavit. Et ecce dum summo mane, post factam diligentem omnium peccatorum suorum confessionem, atque sacram synaxim quam devotissime sumptam, domum non absque timore petit, virum omnino hilarem præter consuetudinem invenit. Sciscitata denique tantæ novitatis causam, audit ab eo, bene quidem sibi illa nocte fuisse, sed ignorare penitus, qua de causa ipsa nec secum loqui, nec comedere voluerit. Unde devota mulier manifeste intellexit beatissimam Virginem Mariam ejus absentiam supplevisse. Cumque rem gestam lætabunda omnino, atque non absque maximis lacrymis viro suo narrasset, ille protinus e mensa, cui assidebat, exsilens, atque genua coram Deiparæ Virginis imagine flectens, præteritæ indevotionis, anteactæque vitæ veniam exoravit, atque ejus correctionem in futurum spondit; necnon, et piæ uxori permisit, ut quidquid sibi liberet, pauperibus erogaret, atque pro voto ecclesias peteret. Qua habita facultate, sedula mulier, debitas gratiarum actiones Virgini gloriosæ, ejusque dilectissimo Filio relatura, præfatum eremitorium ex tempore repetiit, votoque erigendi cujusdam monasterii in honorem Conceptionis, si eam viro supervivere contingeret, se astringit. Cum ergo non ita post multum temporis ejus vir ex hac vita migrasset, grata mulier quidquid hæreditatis unico communi filio obveniebat, ei contulit, ac propriam domum in Carmonensibus suburbiis subsistentem, annuente Leone X, Pontifice maximo, ex bonorum residuo in monasterium sanctissimæ Conceptioni sacrum evexit, et a monialibus ordinis ejusdem sanctissimæ Conceptionis inhabitandum curavit; et illud sub habitu Tertiarii Sororum beatissimi Patris Francisci, cum quibusdam aliis ejusdem instituti religiosis, anno a salutifera nostra redemptione 1513 ingressa est. Contradictibus vero sibi quibusdam consanguineis, atque universo Carmonensi clero, non paucas difficultates atque molestias perpessa est. Quibus tamen prudentissime atque patientissime superatis, post triennium elapsam, nempe anno 1516, ipsa simul cum aliis suis sequacibus, et clausuram solemniter professæ est, et sanctissimæ Conceptionis habitum, antiquiori relicto, induit. Diu ibi supervixit, pietate, vitæ perfectione, atque magno spiritus fervore resplendens, et tandem multis bonorum operum meritis cumulata, sancto fine quievit in Domino die 18 Februarii, anno mihi hactenus ignoto. De qua ita Martyrologium Franciscanum eadem die: « In Carmona oppido diocesis Hispanensis B. Lucie Sanctæ, Beocianæ, viduæ, primum Tertii Ordinis D. Francisci, deinde sanctimonialis congregationis Immaculatæ Conceptionis Deiparæ

Virginis, quæ perfectione, pietate et monastica observantia claruit. » Sic ibi.

§ V. — De Lucretia Palliani ducissa.

Lucretia Tomacella, Philippi Columnæ Palliani ducis, et magni comestabilis uxor, femina incomparabilis, ac omni mea commendatione major, inter alia exquisitæ virtutis ornamenta, raraque selectioris pietatis exempla, Deiparæ Virginis cultui fuit in primis addicta; nec sine fructu. Nam cum aliquando difficili ægritudine, incerta vitæ spe, laboraret, nihilque jam præsidii in humanis opibus relictum sibi esse animadverteret, pro eximia, qua erga sacram imaginem S. Mariæ in Porticu de Urbe, religione afficiebatur, ad eandem spem et vota convertens, oleum lampadarum, ante ipsam imaginem jugiter ardentium sibi afferri postulavit; illudque, cæteris medicamentis rejectis, quotidie ad ægritudinem (qua mirum quantum jactaretur) leniendam et perfectam (si ita Deo videretur) valetudinem recuperandam adhibebat. Mira dictu res. Mariani olei tactu doloris statim acerbitas fugebatur, molestusque sensus corporis ita sedabatur, ut non sentiretur, dum hujusmodi oleo tangeretur. Sed cum aliquando, recrudescente morbo, jactationeque invalescente, hoc illa sacrum Virginis oleum petisset, alioque diverso, quod ancillæ ex errore attulerunt, peruncta, nullam propterea quietem, nullamque a vi morbi relaxationem juxta solitum persensisset; statim factum admirata, et quod re ipsa erat suspicione assecuta, num ab illo aliud attulerint oleum, ancillas percontatur. Quarum errore detecto, veroque confestim sanctæ imaginis oleo allato atque adhibito, repente doloris acerbitas levata, moxque etiam ejusdem Virginis ope integra valetudo restituta est. Unde Philippus Columna vir ejus, voti reus, argenteam lampadem insignem grati animi pignus sacræ imagini obtulit, futuram beneficii accepti æternum posteritati monumentum. Porro nobilissima hæc herois, quæ præclarum, dum vixit, exstitit raræ atque heroicæ virtutis exemplum, tam ardenti erga Deiparam Virginem pietate ferebatur, ut super cor suum scripta hæc verba gestaret: « Noli me tangere, quia Virginis sum; » diceretque sæpe: « O munde, o caro, o dæmones, procul a me elongemini, nec me tangere audeatis, Virginis enim sum, ejus famulam me profiteor, et sub ejus protectione vivere summopere glorior. » Obiit anno salutis 1622 die 11 Augusti, verba ista sæpe prope mortem ingeminans:

*Maria, Mater gratiæ,
Mater misericordiæ,
Tu nos ab hoste protege,
Et hora mortis suscipe.*

§ VI. — De Ludmilla Bohemiæ ducissa.

Ludmilla Bohemiæ ducissa, Borivoii, qui primus inter Bohemiæ duces Christi fidem amplexus est,

uxor, ad significandum suum in Deiparam amorem, templum Sanctæ Mariæ apud Pragenses, quod Tainense vulgus appellat, religiose sumptuoseque construxit. Vivebat anno Domini 890.

§ VII. — *De Ludmilla Catharina Sulzensi comitissa.*

Ludmilla Catharina, Sulzensis in Germania comitissa, ex gente Popeliorum clarissima, ut singulari cordis affectu Mariam amavit, ita illius singulare auxilium experta est: nam exardescente contra Ferdinandum II imperatorem hæreticorum in Bohemia bello inauspicatissimo, non in fortunarum modo, sed vitæ ipsius discrimine cum filiola versabatur. Quod ut exiret, ad divam Virginem Oëtingam peregrinationem vovit, et salva cum parte opum in Bavariam pervenit. Straubinga, quod miseris in tenero corpore, Oëtingam usque, bidui itinere processit exalceata. Ibi Deiparæ auxilium

verbis, et insigni calice sacrarium illato, testata est. Vivebat anno salutis 1617.

§ VIII. — *De Ludovica Galliæ regina.*

Ludovica Lotharingia, Galliæ regina, pro summa benevolentia, summoque affectu, quo erga Deiparam Virginem ferebatur, Parisiis Carnutum pedes se contulit, ad eandem Deiparam Virginem salutandam. Ibi inter cætera non exigui pretii donaria, D. Matri corporale, et palliam propriis digitis opere phrygio contexta dedicavit. Magnarum enim fuit principum perantiqua exercitatio, ut ornandis templis digitorum industrias impenderent: Galliæque historiographi præcipuum in hoc exercitio dominæ Berthæ Carolomanni matri decus attribunt. Hæc eadem Ludovica beatissimæ Virgini Lauretanæ cor aureum misit, insigni smaragdo inoculatum, et septem adamantibus sexque pyropis coronatum. Cætera me fugiunt. Vivebat anno salutis 1582.

CAPUT XII.

De Mafalda Castellæ regina: Mafalda Lusitanæ regina: Magdalena Bavarie ducissa: Magdalena Palatina comitissa: Margarita Ateconiensium ducissa: Margarita Austriæ archiducissa: Margarita alia Austriæ archiducissa: Margarita Britannie ducissa: Margarita Burgundiæ ducissa: Margarita Ceramanni vicecomitissa: Margarita Columna: Margarita a Cruce: Margarita Flandriæ comitissa: Margarita Flandriæ princeps: Margarita Hispaniarum regina: Margarita Hungariæ princeps: Margarita imperatrix: Margarita Lotharingiæ ducissa: Margarita Montisferrati marchionissa: Margarita Neapolis regina: Margarita Parmæ ducissa: Margarita Sabaudie ducissa: Margarita Sanctæ Crucis domina: Margarita Scotiæ regina: Margarita Siciliæ regina: Margarita Villemontia: Maria Anna Bavarie ducissa: Maria Anna imperatrix: Maria Aragoniæ regina: Maria Aubron: Maria Austriæ archiducissa: Maria Burgundiæ ducissa: Maria Caraffa: Maria Donata Ursina: Maria Galliæ regina: Maria Henrica Angliæ regina: Maria Hispana comitissa: Maria imperatrix: Maria alia imperatrix: Maria Lusitanie princeps: Maria altera Lusitanie princeps: Maria Magdalena Adriæ ducissa: Maria Magdalena Etruriæ ducissa: Maria Manuele Methymnæ Sidoniæ ducissa: Maria Maximiliana Bavarie ducissa: Maria Mendoza: Maria Parmæ ducissa: Maria Pembrochiæ comitissa: Maria Sabaudie infanta: Maria Seyne comitissa: Maria Siciliæ regina: Maria Tarasconensi: Maria Hungariæ regina: Mariana Hispaniarum regina: Mariana a S. Joseph: Marquesia Almenarensi comitissa: Mathilde Angliæ regina: Mathilde Bavarie ducissa: Mathilde Hollandiæ comitissa: Mathilde imperatrix: Mathilde Italiæ comitissa: Mathilde de Lansbergh comitissa: Melania Romana Junior, et Methilde Bavarica.

§ I. — *De Mafalda Castellæ regina.*

Beata Mafalda Castellæ quondam felicissima regina, sancti Lusitanie regis filia, et Alphonsi II soror, Henricum I Castellæ regem maritum habuit, licet ab eo ob nimiam sanguinis propinquitatem publica sententia fuerit disjuncta. Cælorum reginæ emancipatissima famula, ejus honori cænobium Aroucæ suis sumptibus condidit, in eoque se recipiens, religioso Cisterciensis ordinis habitu induta, die et nocte meditationi vacans, rarissimis omnino virtutibus effulsit. Cælum petiit anno 1290, die 2 Maii, ejusque sacrum corpus nostra ætate, nempe anno 1617, inventum est incorruptum, præter paucas partes, quibus ossium aliquid apparebat, cæterum facie ita vivida ac florida, ac si ea ipsa hora vivere desiisset, cœlesti odoris fragrantia universos recreante.

§ II. — *De Mafalda Lusitanie regina.*

Mafalda Lusitanie regina, Alphonsi I Lusitanie regis uxor, permagno cultu ac veneratione sanctissimam Dei Genitricem Virginem Mariam, dum vixit, prosecuta est. In Lusitanie regno Portuensibus majori in templo est Deiparæ simulacrum miraculis illustre, quo Mafalda hæc multis devicta beneficiis templum illud donavit. Huic reginæ plurimum ob oris majestatem et plenitudinem, obsequii exhibebatur vel maxime quod illam desertis in silva locis invenerit, a quibus Domine a Silvæ nomen est; putatur jam inde a Gothorum ætate, illic fuisse absconsam. In cujus gratiam Mafalda lauta suppellectile, et urbis jure templum exornavit, et in singulos annos pecuniam assignavit non modicam.

Hujus urbis templum maximum positum est, ubi

olim propugnaculum constructum esse constat. Quam ob causam Portuenses pro stemmate usurparunt turres duas, et cœli Reginam inter utramque mediani, ex quo fonte promanavit, ut urbs illa apud nobiles auctores S. Mariæ civitas nuncupetur. Vivebat Mafalda circa annum Domini 1150.

§ III. — *De Magdalena Bavarie ducissa.*

Serenissima Magdalena ducissa Bavarie, Deiparæ Virginis cultui addictissima, inter alia fere innumera, quibus, quanto devotionis affectu erga augustissimam Dei Matrem ferretur, luculenter declaravit, congregationem Virginis Dolorosæ in sua aula erexit, ex qua præter aliquam heroicarum virtutum, et egregiæ pietatis fructum, hunc quoque cepit, ut in gravi, et diuturna fere tredecim mensium ægitudine, nullum pusilli animi signum aut querentis vocem ederet, Matris Dolorosæ exemplo permota, ejus hac ratione sodalitatem abs se erectam suis etiam doloribus et patientia honoravit. Eadem, ut erat magnanima heroina, ita heroico plane pectore dicere solebat: Etsi cœlum non esset, conveniens tamen esset ut Deo et Mariæ millies magis et ferventius servirem. Decessit anno orbis redempti 1628.

§ IV. — *De Magdalena Palatina comitissa.*

Magdalena, Guilielmi V, Bavarie ducis filia, Wolfgango Wilhelmo Palatino Neoburgico nuptui data, laudabili parentum fratrumque æmulatione, a teneris divæ Virginis amantissima fuit. Inter alia autem amoris sui erga eandem divam Virginem documenta, anno 1612 (quod mireris in virgine principe) Oëtingam ad Deiparam Patronam suam invisendam monachio pedes profecta est. Ejus monumentum ibi sunt binæ lipsanothecæ ex ebene pulchre sciteque factæ, rosæ aureis gemmulisque sparsim exornatæ, cum veste sacerdotis, aureo sericoque filo pertexta. Cætera me fugiunt.

§ V. — *De Margarita Alenconiensium ducissa.*

Margarita a Lotharingia, Alenconiensium ducissa, atque illustrissimi, necnon religiosissimi Alenconiensium quoque ducis legitima quondam uxor, ut erat flagrantissimo erga Deiparam Virginem affectu, postquam Mauritanicum, Alenconiense, castrum Villanii, atque castrum Gunterii monasteria Clarissis Sororibus ædificasset, monasterium quoque Annuntiationi Virginis Mariæ sacrum, Argentonii, quod Normanniæ oppidum est, ex propriis facultatibus, Leone X, Pontif. Max. atque Carolo a Lotharingia Alenconiensium duce proprio filio sibi annuentibus, construendum, atque ad ipsum Franciscanas quasdam Tertiarias Sorores, Argentonii quodam in xenodochio degentes, transferendas curavit. Vivebat circa annum Dominicæ Incarnationis 1517.

§ VI. — *De Margarita Austriæ archiducissa.*

Margarita Austriæ archiducissa, Maximiliani I,

Cæsaris filia, et Caroli V, pariter Cæsaris amita, inter alia complura argumenta, quibus eximium suum erga Dei Matrem affectum luculenter comprobavit, virili et indefessa devotione in sacram confraternitatem, seu sodalitiū septem Dolorum B. Virginis a Philippo I, Hispaniarum rege fratre suo primum institutam mota, ejusdem Philippi fratris præclara vestigia sedulo capessens, anno Domini 1546, in festo Purificationis Virginis Matris, quia tunc legitur Evangelium ex ii cap. divi Lucae, in quo de Simeone, primoque dolore Virginis fit sermo, extra portam Asinariam Brugis, presentibus ibi totius orbis advenis mercatoribus, ac senatu municipali, in celeberrimum locum a Minoribus Fratribus S. Francisci derelictum, novamque in primis laudabilem profitentes religionem Sorores, rubra, id est, ardente cruce in pectore, ad jugem Dominicæ Passionis et Compassionis, virginumque Dolorum recordationem insignitas, quamvis tempore inopportuno, pluvii niveis, fragoribus nimis irruentibus, magna cum solemnitate devotissima processione introduci mandavit. Et ipsum claustrum, ac ipsas virgines sic introductas, claustrum et virgines de septem Doloribus intitulari, et eo nomine erigi, et dote bona dotari et ditari fecit, ut castis in cordibus virgineis Passionem Christi, et Virginis Matris dolores devote meditantes atque colentes, pro tota domo Austriaca Deum et Virginem ejus Matrem, in defunctorum refrigerium, et vivorum conservationem, ac in gratiarum actionem erga Deum, qui hanc devotionem inspiravit, inde placari, et tot seditiones, factiones et bella intestina sedari voluit, orarent, et perpetuo deprecarentur. Multum profecto Margarita nostra predictæ fraternitati affecta fuit, altaria et capellas in honorem Virginis de Septem Doloribus erectas decorando, et muneribus variis excolendo, et in hac sancta excitatione laborando. Intelligens Caroli V, nepotis sui regium mandatum, ut gesta Virginis de Septem Doloribus describerentur, summopere sollicita fuit, ut opus illud ad extremum deduceretur, suumque in eo insereretur nomen, Joanni Coudenbergio scribens in hæc verba: « Venerabili ac devoto nobis dilecto magistro Joanni de Coudenberghe, Abbenbroecensi decano, et sanctorum Petri et Pauli Reymenswalensi, et S. Salvatoris Brugensi pastori, ac regio secretario, Margarita, Dei gratia, archiducissa Austriæ, ducissa et comitissa Burgundiæ, Vidua Allobrogis Sabaudie: »

« Venerabilis, devote, dilecte, relatum nobis nuper exstitit, quemadmodum dilecto vestro serenissimo rege Catholico, domino et nepote nostro observandissimo id exigente, decrevit historiam de Compassione intemeratæ Virginis Mariæ, quæ de Septem Doloribus intitulatur, in scriptis redigere, ad serenissimi quondam regis Philippi fratris nostri honorem, totiusque illius generis laudem et decorem tanquam fraternitatis inde erectæ auctoris, et ni-

hileminis in hac descriptione nos oblivioni commendasse. Profecto non minore devotione ceteris in ipsos pios Virginis dolores movemur, licet ob absentiam nostram, quæ in Hispania, Gallia, ac Sabaudia pluribus circumventa infortuniis plurimam nos detinuit, nobis eam usquequaque declarare et manifestare non fas fuerit. Et quia de eadem domo et familia sumus, desideramus etiam non iuani vexata gloria, sed ad majora merita promerenda, ut numero et consortio eorundem regum, fratris et nepotis, illustrissimarumque dominarum nepotum nostrarum, in tam pio et tanto opere aggregemur, quodque insuper religionem de Septem Doloribus, per nos Brugis extra Portam Asinariam in conventu derelicto fundatam, tanquam illorum optimum zelatorem commendatam suscipiatis : et rem nobis gravissimam efficietis, quam data opera promereri studebimus. Datum Mechliniæ die 20 Martii 1517. »

Hæc eadem Margarita cum magna nobilium caterva Brugas profecta, præfatam religionem de Septem Doloribus visitavit, et die 26 Julii ejusdem anni 1517, in præfato clauistro post solemnem Missam de Septem Doloribus per R. P. dominum Carolum albatem de Echoute celebratam, sacratissimas sanctissimi in Christo Patris Leonis Papæ X litteras, ob prædictam sacram fraternitatem concessas, cum magna reverentia primo publicari fecit. Nivellæ etiam, Brabantini ducatus oppido, cœnobium templumque Conceptæ Virginis fundavit, et ordini Franciscano donavit. Cætera me fugiunt.

Obiit Mechliniæ anno 1550, Belgarum moderatrix laudatissima, et Deiparæ Virginis cultrix studiosissima.

§ VII. — De Margarita alia Austriæ archiducissa.

Margarita, Ferdinandi I, imperatoris filia, Austriæ archiducissa, inter alia obsequiosæ pietatis suæ erga Deiparam Virginem testimonia, Hallis Tirolensium Virginis annuntiatae templum Parthenopemque condidit, et semetipsam dedit cum duabus sororibus suis, parvis propositi heroidibus. Eadem Lauretanæ Virgini cor argenteum bilibre donavit. Vivebat anno Domini 1560.

§ VIII. — De Margarita Britannicæ ducissa.

Margarita Britannicæ ducissa, Francisci Britannicæ ducis, de quo in *Principibus Marianis*, conjux, ob singularem et sinceram, quam ad B. Virginem Mariam gerebat devotionem, una cum eodem Francisco duce viro suo, Sixto IV, Pontifici Maximo humiliter supplicavit, ut cum suo tempore per Alanum Britonem Ord. Prædic. innovatus esset certus modus, sive ritus orandi, pius et devotus, Psalterium seu Rosarium B. Virginis vulgariter nuncupatus, qui etiam antiquis temporibus a Christianis fidelibus in diversis mundi partibus observabatur, videlicet, quod quilibet volens eo modo orare, dicebat quolibet die ad honorem Dei, et beatis-

simæ Virginis Mariæ, et contra imminentia mundi pericula tot Salutationes angelicas *Ave Maria*, quot sunt Psalmi in Psalterio Davidico, singulis decem Salutationibus hujusmodi Orationem Dominicam semel præponendo : hunc orandi modum, sive ritum, ad obstruendum ora aliquorum detrahentium, auctoritate apostolica approbare dignaretur. Sixtus, tantæ ducissæ precibus inclinatus, modum orandi prædictum non solum auctoritate apostolica approbavit, illemque tolerandum fore, et cunctis fidelibus eo modo orare licere decrevit ac declaravit ; sed ut omnes, et singuli Christiani fideles, ad prædicto modo orandum ferventius indocerentur, universis et singulis Christianis fidelibus præfato modo orare volentibus, ubilibet existentibus, presentibus et futuris, pro qualibet vice quinque annos, et totidem quadragenas indulgentiæ misericorditer in Domino relaxavit. Vivebat heroina hæc anno Domini 1480 ejusque pietatem erga B. Virginem commendavit Sixtus IV Pontif. Max. in Bulla Romæ expedita anno Domini 1479.

§ IX. — De Margarita Burgundiæ ducissa.

Margarita Burgundiæ ducissa, amoris suo erga Deiparam Virginem asserendo, apostolicis litteris impetratis, conventum Minoriticum Cheriaci, qui Bisuntinensis diœcesis pagus est, ex propriis facultatibus a fundamentis ad apicem usque in honorem ejusdem Deiparæ Virginis exstrui fecit. Vivebat anno Domini 1420.

§ X. — De Margarita Caramanni vicecomitissa.

Margarita, Caramanni vicecomitissa, singulari erga augustissimam Dei Matrem charitate fervens, pro majori ipsius cultus incremento, in loco dicto de Casseriis, in diœcesi S. Papuli, in honorem et sub vocabulo S. Mariæ Angelorum de propriis bonis monasterium fundavit et dotavit, ut in eo ordinis D. Benedicti monachi, mundanis relegatis illecebris, devotum impenderent angelorum Domine famulatum. Vixit ante annum Domini 1500.

§ XI. — De Margarita Columna.

Beata Margarita, Columnensis familiæ inter Romanos illustrissimæ et primariæ generosa proles, et jubar nobilissimum, beatissimæ Virginis exemplum secuta, a teneris unguiculis pudicitie suæ flores Deo vovit, ac perpetuo dicavit : quamobrem cum frater ejus vellet eam jam nubilem viro sociare, magno animi perculsa dolore, ad Deiparæ præsidium confugit, quam gemebunda ac tristis rogavit, ut ea in re sibi opem ferre dignaretur, quippe quæ illius exemplo amoreque excitata, ejus Filio virginitatem suam obtulisset. Dum igitur his curis ægra noctu dormitaret, affuit angelorum Regina triumphali curru invecata, undique lucis radios diffundens, et lectulo propior facta, ac in virgine obtutu defixo, his cœpit dictis curas allevare : « Exaudite sunt, o puella, preces tuæ, egoque huc nuntium ad te tam lætum allatura adventavi. » Hæc virgo cum audisset, ob

niciam suavitatem penitus liquebat, tantamque lacrymarum vim perfundere cœpit, ut pulvinar undequaque fuerit madefactum. Demum sacrosancti Flaminis ope refocillata, his Deiparæ verbis respondit : « Innumeras illi grates refero, a quo bona cuncta in nos procedunt, et quem tu, Virgo sanctissima, nostræ salutis gratia tuo gremio contulisti. Te patrona ac mediatrix, ad meorum votorum felicissimum exitum certo certius me perventuram spero. » Vix pauca hæc absolverat, cum nimiam lucem ulterius sustinere non valens, in adversam lectuli partem vultum oculosque convertit. At cœlorum Domina eodem puellam secuta : « Nunquam, ait, te derelinquam : » quibus dictis, curru paulatim recedente, puella sopore cœpit destitui : jamque omnino expergefata posteriores adeuntis currus rotas, ac lucis etiam extremos radios inspexit. Quamobrem magis magisque virginittis amore succensa, illam rursus cœlesti Sponso ardentiori cordis affectu consecravitt, illorumque Dei Genitricis verborum, quibus eam se nunquam derelicturam sponponderat, recordata, summa quîete fruebatur. Demum stratis consurgens, ad sacellum in palatii sui aula constitutum festina perrexit, ibique Marianis Horis devotissime persolutis innumeras Deo ejusque Matri grates cœpit referre.

Ob hanc angelorum Domine visitationem adeo interius exteriusque permutata es, ut alia prorsus ratione hæc deinde mortalia inspiceret, nec aliud sibi superbæ molis quam vilissima tuguria, homines vero non nisi prætereuntium velociter militum exercitus viderentur; quin etiam cum terræ lumina deligeret, se tanquam peregrinam rejici sentiebat, atque adeo quæcunque sibi apponerentur, stomachabatur, ut per biduum integrum nihil comedere potuerit. Quodeunque etiam suavissimum melos audisset, gravius ac molestius ejus auribus insonabat, nec quidquam, quod cœlum non saperet, illi dulce sapiebat.

Singulis noctibus, eadem, qua sibi primo Dei Mater apparuerat, hora, sopore destituebatur, ac reliquum noctis pias in meditationes insumebat : quod si contigisset illam tunc temporis non expergisci, subitum, prope cervical strepitum fieri, a quo protinus e culcitrîs prosilire cogebatur, audiebat. Verum si ne sic quidem excitaretur, nescio quid novum ejus in auribus resonabat, quod ut e stratis consurgeret admonebat.

Ejus in beatissimam Virginem amor et obsequium, majora in dies accipiebat incrementa : quamobrem ab eadem Virgine frequentius deinde invisabatur, illustrabatur, recreabatur, atque ad negotia juxta divinum placitum peragenda, salutaria monita percipiebat. Cumque jam D. Francisci institutum esset amplexa, hæc suis in Christo Sororibus frequenter solaturâ itabat : « Nos quidem, Sorores, abbatisa, ac religiosæ vitæ magistra caremus : quapropter ad Reginæ nostræ magisterium, quod ipsa exhibere non delignabitur recurramus. » Quæ apes

illam nequaquam frustrabatur, quippe ad B. Virginem, quandoocunque id res exigeret, sollicitè confugiens (ad quod etiam alias vehementer excitabat) Matrem semper piissimam comperiit. Si quis vero litterarum hand ignarus ad illius preces recurrisset, hunc, ut canticum *Magnificat*, una cum Collecta incipiente : *Concede nos famulos tuos*, devote perlegeret suadebat ; quod si hic idem rudis litterarumque expers fuisset, ut angelicam Salutationem (ex qua summam voluptatem capiebat) quibusdam genuflexionibus intermistis attente recitaret, hortabatur. Quod cum ipsa, nocte quadam ante Matutinas e lectulo assurgens, præstaret, humani generis hostis immani membrorum mole horrendus suo aspectu cœpit orantem perterrefacere ; cumque illum signo salutiferæ Crucis expellere tentasset, obstinate persistere aspiciebat. Cernens itaque hanc unam esse illius mentem, ut se, scilicet, ab eo pietatis officio removeret, majori studio Salutationes angelicas cum genuflexionibus iterabat, ad quarum singulas immanissima bellua uno gradu recedens, paulatim in auras penitus evanuit. Hoc itaque ad diabolica præstigia repellenda remedium die illucescente filias suas edocuit, atque efficacissimum commonstravit ; ipsa vero, tantam B. Virginis in suos hostes potentiam admirata, ne pili quidem in posterum illos faciebat, quin potius ludibriis conviciisque audax insectabatur.

Paucis, postquam sibi Virgo beatissima in curru residens ostenderat, diebus, eandem rursus niveis vestibus fulgurantem, ac veluti fenestræ cuidam innixam prospexit : ejus pulchritudinem diu contemplata, in illa Canticorum verba lætante erupit : *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens ?* quibus sæpius iteratis, e Deiparæ sinu nitidissimam vidit auroram coruscare ; subdensque ea quæ sequuntur : *Pulchra ut luna*, vultum illius candidissimam lunam præ se ferentem animadvertit : ac demum concludens : *Electa ut sol* (*Cant. vi, 9*), ex illius utero Solem, totum mundum illustrantem, procedere conspexit.

Nocte quadam, sopore correpta, eandem Virginem beatissimam, manum quasi benedicendi gratia protendentem videbat : ipsa vero ut sibi benediceret etiam atque etiam obsecrabat. Cumque orantis voto Deipara annueret, ipsa excitata, oculisque sublati, crucis signum nondum expletum esse animadvertit. In nocte præsertim Dominicæ Nativitatis ingentem accepit cœlitus consolationem, visis parvulo Jesu, et sacratissima ejus Genitrice.

Cum religiosum D. Claræ habitum vellet induere, suppliciter humi genibus provolutis, hymnum : *Ave, maris Stella*, devote canere exorsa est ; cumque ad eam strophem pervenisset : *Monstra te esse Matrem* : forficibus correptis cæsariem sibi lætabunda amputavit.

Cum templi D. Mariæ in Vultoilla celeberrimum nomen audisset, ad illud se transferre posse rogavit, quod cum ei permissum fuisset, una cum suis

monialibus, aliisque virginibus illuc perrexit, ibique aliquanto commorata, ad antiquum habitaculum Deipara jubente regreditur; quæ hoc in loco aequæ ac in illo se benignissimam atque amantissimam Patronam pollicetur.

Extremo tandem morbo decumbens, hæc velut cum Virgine colloquia conferens affari audita est: « Placeat tibi, obsecro, dulcissima Domina mea, in famulorum tuorum numerum me recipere. » Cumque his auditis, nonnullæ astantium virginum, cum quoniam hæc loqueretur, inquirerent: cum Deipara locutam fuisse ex monialibus quedam affirmavit, quod nec Margarita ipsa negavit: « Imo, non me, inquit, o filiæ, tanta Virgo solam dereliquit. » Cuiusque extremum spiritum ageret, suis filiabus bene precata, jussit ne a beatissimæ Virginis obsequiis ulla unquam adversitate discederent, annumque integrum, ob collata in se ab ea ejusque Filio beneficia, illius Officium recitarent. Atque hoc pacto ad virginitatis coronam evolavit circa annum Domini 1284 die 30 Decembris, et juxta beatissimæ Virginis imaginem sortita est monumentum.

§ XII. — De Margarita a Cruce.

Margarita Austriaca infans, Maximiliani II imperatoris filia, et Philippi IV, Hispaniarum regis amita, quæ strictius Clarissarum institutum amplexa, Margarita a Cruce appellari voluit, adhuc puerula a Maria imperatrice matre habitu Conceptionis Dominiæ nostræ induta fuit, atque a primo tyrocinio tanta affectus teneritudine erga Deiparam Virginem rapta est, ut ab ipsa singularibus favoribus et gratiis cumulari meruerit. Cum multa B. Virginis Rosaria (quia hujusmodi instrumentum otiosi non sinebat) adhuc parvula disrumperet, et ab imperatrice matre, simulata severitate, ob id esset increpita, admonitaque, ut Rosario, quod tunc ipsa porrigebat, integro ad mortem usque uteretur, tam exacte matris præceptum deinceps observavit, ut licet hujusmodi Rosarium fere semper manu teneret, illæsum tamen toto quo vixit tempore, custodierit. Quolibet Sabbato in Deiparæ Virginis honorem pueros e schola redeuntes in ecclesiam suo palatio proximam ingressos, Antiphonam *Salve Regina*, aliasque orationes devote canere ordinavit; hos autem cum summo animæ suæ gaudio genuflexos aspiciebat, et post Deiparæ Virginis persolutas laudes elemosynis recreabat, expectans ob hanc curam magno cum desiderio diem Sabbati. Diebus festis parochiæ clericos convocari faciebat, ut Deiparæ Virgini hymnos et orationes in ecclesia canerent, pium hunc laborem sine premio abire non sinens. Una cum imperatrice matre sanctuarium Dominiæ Nostræ prope Barcinonem visitavit, illicque extraordinariæ consolationis dulcedinem experta est. Ibi cum fervidis orationum instantiis a Deipara Virgine postulasset, ut religiosa et sanctissimi Filii sui sponsa effici mereretur, Deipara Virgo capitis inclinatione in sua sanctissima imagine de-

monstravit servæ suæ preces exauditas. Chirographum sanguine, quem gladio e pectore extraxerat, Deiparæ Virgini confecit, quo se Christo Jesu in sponsam his verbis consecravit: « Sanguine cordis mei me offero et consecro in sponsam Jesu, et ut mea sit Mediatrix, Virginem Mariam supplico, in ejus fidem mea manu subscribo, Ego Margarita. » Visitavit etiam non sine spirituali animæ suæ jubilo templum Cæsaraugustanum Dominiæ Nostræ de Pilar, a S. Jacobo apostolo fabricatum, et angelorum Reginiæ præsentia honoratum: necnon Marianum Guadalupense sanctuarium, ubi magna Dei Mater adeo liberali manu gratias suas fidelibus impartitur: huicque tunc, et postmodum ditissima obtulit dona. Pauperibus mulieribus matrimonio junctis libenter elemosynis subveniebat, in honorem beatissimæ Virginis Dei Matris, S. Josepho desponsatæ, quæ frequenter egestatem passa est, cum pauper in hoc mundo vivere voverit. Quolibet anno, in festo Dominicæ Nativitatis, tres pauperes vestiebat, videlicet, virum, mulierem et puerum, in memoriam et devotionem pueri Jesu, Mariæ ejus Matris, et S. Josephi sponsi. Multum habere ob hoc solum desiderabat, scilicet, ut beatissimæ Virginis amore multum pauperibus posset impertiri. Quamvis in suo aspectu magnæ esset severitatis, lacrymas tamen cohibere non poterat, quando de magna Dei Matre, ac ejus sacratissimis mysteriis, vel loquebatur ipsa, vel ab aliis loqui audiebat. Omnes ejus curæ ac mentis sensus, obsequia B. Virginis respiciebant.

Diebus singulis recitabat Psalmos Nominis Mariæ, Psalterium B. Virginis a D. Bonaventura compositum, et sanctissimum Rosarium; Dominico autem die Coronam Florum in Seraphico ordine usitatam, quam in hanc formam per hebdomadam dividebat. Die Dominico, persolvebat unum *Pater noster*, et decem *Ave Maria* in memoriam gaudii quod B. Virgo habuit in Incarnatione, eam supplicans ut sibi humilitatis spiritum impetrare vellet. Die Lunæ, decies canticum *Magnificat* pronuntiabat, in honorem Visitationis B. Virginis ad Elisabeth, petens charitatis virtutem. Die Martis, decies reddebat antiphonam *Salve Regina* pro nativitate Domini nostri, ab obtinendam castitatem. Die Mercurii, decies proferebat hymnum, *Ave, maris Stella*, in memoriam adorationis trium Magorum, postulans exaltationem fidei, et pacem felicitatemque principum Christianorum. Die Jovis, decies persolvebat hymnum, *Quem terra, pontus, æthera*, ob gaudium quod sensit Deipara, quanto puerum Jesum invenit in templo, poscens lumen et gratiam ad illum inveniendum, et perseverantiam ad non amittendum. Die Veneris, recitabat Antiphonam: *Regina celi, latere*, ob gaudium Resurrectionis, postulans virtutem fidei. Die Sabbati, decies reddebat hymnum, *O gloriosa Domina*, in honorem Assumptionis B. Virginis pro hora mortis opem atque auxilium exposcens: atque hoc eodem die, ter hy-

maum, *Memento, salutis Auctor*, repetebat, ob coronationem Domine nostrae, eam supplicans, ut se in coelum perducere dignaretur, ut simul cum ipsa Deum Filium ejus aeternum laudaret. Atque in hunc modum devotam Coronam, quae respectu Virginis floribus, ex parte autem ipsius meritis, contexta erat, Margarita concludebat.

Quolibet die, a religionis ingressu, statutis horis a Deipara Virgine tres praecipuos favores orando requirebat. Primum erat, ne daemon illam tentaret, neque ad hoc praestandum aliquam vim haberet. Secundum, quod in hora mortis donum fortitudinis obtineret, seque aurbationibus et angustiis illius ultimi transitus liberaret, ita ut cum pace interna simulque externa ex hac vita decederet. Tertium quod in illo momento conformitatem conferret, ut tunc divinae voluntati per omnia obsequens inveniretur. Rosarium Marianum diu noctuque manu gestabat, et ne censeretur (ut illa dicebat) hypocrisis vitio laborare, cum externis loquens, illud sub religioso habitu occultabat. Hoc suam armaturam, qua se a communi hoste defendebat, appellare consueverat: et confessario suo aliquando dixit, se Rosarium B. Virginis continuo manu tenere, ne eadem B. Virgo a sua memoria ullo unquam tempore elaberetur, et ut ipsa eor suum semper eidem B. Virgini donum offerret.

Omnes quibuscum familiariter agebat, Deiparae Virginis obsequiis addictos reddere satagebat. Quando cum pauperibus loquebatur, illos, num Rosarium Marianum haberent, interrogabat: eoque carentibus illud donabat, ipsos multo affectu exorans, ut illud quotidie recitare non omitterent. Innumera prope fuerunt Rosaria, quae larga manu in varias mundi partes distribuit, quorum multa regis nuntiis, ac divini verbi declamatoribus, qui ad Angliae, Scotiae, atque Irelandiae provincias mittebantur, consignavit. Ut erat magni spiritus, et intelligentiae, nonnullas beatissimae Virginis laudes, Litanis ac Orationibus jaculatoriis similes, composuit, quibus quotidie ejusdem beatissimae Virginis imagines, quae in monasterii claustris ac sacellis exstabant, magna cum reverentia salutabat, et earum cuilibet suum peculiarem applicabat versiculum; videlicet, imagini Conceptionis: *Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te (Cant. iv, 7)*; imagini nostrae Dominae Guadalupensis: *O quam suavis es in deliciis tuis, sancta Dei Genitrix!* imagini B. Virginis Dolorosae: *Eia, Mater fortis dilectionis*; imagini quae appellatur Miraculi: *Eia ergo, Advocata nostra*; imagini Incarnationis: *Ave, Maria, gratia plena*. Atque in hunc modum easdem differentiis hymnis, versibus, laudibusque salutando venerabatur. Praesertim vero singulari devotione hoc praestabat Dominicae Nativitatis die, in quo consuetudo ejus atque exercitatio erat omnes capellas, altaria, ac particulares imagines Dominae nostrae visitare. Et cum in conventu, in quo morabatur, trecentum et amplius essent imagines Mariae,

cuilibet Litaniarum ac orationum partem debitam attribuebat. Vesperas ac vigiliis B. Virginis exercitiis spiritualibus praeveniebat, et ut Deiparae placeret, nihil tunc temporis gustui placitum comedere, nec recreationem aliquam admittere volebat, in amoris actibus erga Virginem semper occupata. Personae sibi familiari committebat, ut eo die, certo mulierum egestate laborantium numero cibum ministraret, atque, ut id multa cum charitate et devotione in Dominae suae reverentiam praestaret, exorabat, exitus postea rationem sibi reddi exposeens. Atque hanc devotionem in diebus Deiparae Virgini sacris cibum pauperibus ministrandi, dote perpetua, pontificio etiam super id obtento diplomate, stabilivit. Inter alia Mariae pietatis obsequia, quolibet anno undecim mille Salutationes angelicas recitabat, totumque id quod faciebat, Deiparae Virgini offerebat, ut ipsa totum suo benedicto Filio sacratis manibus presentaret.

Nonnullas multae aedificationis recreationes excogitavit, ad vitam spiritualem oblectamenta saeculi transferendo. Nam cum in Matritensi, ac etiam in Caesarea aula, primariis palatii feminis mos sit in Epiphaniae festo, unam sorte in reginam eligere, huiusque palatium et curiam, videlicet, cubicularias majores, mulieres honorarias, aliasque ministras assignare: in hujus moris imitationem aliud Margarita Virgini Mariae festum statuit in die ejus sanctissimae Nativitatis, ponendo ei domum, et ipsius cultum ac venerationem renovando. Eam in suam eligebat reginam, atque hujus spiritualis palatii officia sorte distribuebat, ad hoc ut religiosae monasterii in quo vivebat, per totius anni curriculum, illud officium, quod eis sorte obvenerat, exercerent. Hujusmodi autem officia sunt ea omnia, quae in palatio reginae Hispaniarum reperiuntur, magno spiritu ad animae utilitatem a Margarita adaptata. Et quia piaculum esset hoc sanctum oblectamentum, in Hispania celebratissimum, silentio praeterire, ideo ea omnia officia, prout fuerunt a Margarita disposita, hoc loco apponere non gravabor. Sunt autem hujusmodi:

I. *Cubicularia major Dominae nostrae*. — Ad cubicularium majorem Reginae duo spectant. Primum est, suae Majestati semper assistere. Secundum vero ordinare ac praecipere ea omnia quae sunt in ipsius servitium peragenda. Eodem modo illius, cui contigit hae bona sors, ut sit in palatio Dominae nostrae cubicularia, praecipuum studium esse debet, ante ejus et Filii ipsius conspectum gloriosum semper ambulare, ut possit eum veritate dicere: *Oculi mei semper ad Dominum (Psal. xxiv, 15)*. Deinde vero vigilare debet ne in servitio Reginae caeli deficiatur; et quod cubicularia major palatii reginae mundi facit gubernando et imperando, faciat cubicularia major Dominae nostrae exhortando suis verbis et exemplis, omnes quas poterit personas, ut sint in ejus servitio diligentes.

II. *Mulier honoris*. — Dominae mulieres honora-

riæ unum habent officium, quod est reginæ assistere, illamque sociare, liberæ ab impedimentis, quibus aliæ in palatio detinentur : atque ita possunt pacifice vivere. Illa, quæ in domo cæli Reginæ hoc habet officium, potest illud optime exercere, utens prudenti consilio proverbii communis dicentis : *Si vis vivere in pace, audi, vide et tace*. Vitet cum aliis contentiones, atque omnia quæ possint ejus quietem perturbare. In cunctis sit boni atque honesti exempli, verba fugiat otiosa, nec alicui detrahat ; nam ut ab impedimentis libera, tempore, hoc faciendi, non destituetur : recordetur se verbum non prolaturum, cujus Filio Reginæ cæli non sit rationem redditura. Et si hujus recordatur, parum loquetur, atque in ejus servitium multum operabitur. »

III. *Puella*. — « Puellæ (vulgo damæ) munus habent reginam sequi, ei inservire, ipsique in omnibus quæ præcipit, obedire. Et illa quæ inter alias se in ejus exacto servitio reddit insigniorem, magis debet ejus favorem demereri. Ita quæ Reginæ cæli inservit in ejus domo, invidia sancta ac spirituali æmulatione in ei serviendo esse debet præ aliis insignior, ejusque gratiæ coronam demereri, quam, si pura vita currit, consequetur : *Sic currite ut comprehendatis* (I Cor. ix, 24). Atque ita bono admodum animo debet Mariæ Virgini multum deservire, ejus auxilium merens, illudque continuo facere, quod intelligit ei magis placitum. »

IV. *Ancillula*. — « Ancillulæ (Hispanice meninas) in domibus regum, tenera adhuc ætate servire incipiunt, ut ita efficiantur reddanturque idoneæ puellæ, cum in principiis securitas, mediorum et finium sita sit. Ita illa, quæ est ancillula Dominiæ nostræ, incipiat bonis desideriis suæ Dominiæ deservire, virtutemque quam ab aliis exerceri videt, ipsa quoque multo studio amplectatur, ut hoc modo quotidie magis in servitio et amore Matris Dei proficiat. Tempus bene impendat, non sit vacuo animo, non distracto : ejus cogitationes et verba sint semper in rebus quæ Dominiæ suæ servitium tangerent : ita enim, et bona evadet ancillula, et melior puella. »

V. *Custos primaria*. — « Custodis primariæ (Hispanice guarda mayor) officium est in palatio zelare et prævenire in habitatione suæ majestatis inconvenientia quæ accidere possunt, curando ut] omni semper cautela et modestia procedatur. Quapropter illa quæ erit custos primaria Virginis Mariæ, seipsam in primis custodire debet, suas actiones zelando, suasque intentiones ad bonum finem dirigendo ; ita ut in suis operibus, et verbis nihil habeat inordinati et magna reverentia et advertentia custodiat spirituale animæ suæ palatium, propter Virginem et Reginam Dominiam suam. »

VI. *Secretaria*. — « Officium secretariæ, est præ aliis in palatio reginæ conjunctum, et magnæ confidentiæ, atque idcirco non convenit domum Reginæ cæli sine ipso reperiri. Illa autem, cui sors hæc obtigerit, ut sit Virginis secretaria, se disponere debet, ut ei in hoc officio cum omnibus circum-

stantiis requisitis inserviat. Debet ei magno cum secreto et diligentia inservire, custodiens in anima sua sub silentii clave gratias a Deo acceptas : *Secretum meum mihi* (Isa. xlii, 16). Curare debet se multum a rebus terrenis solutam et liberam conservare, et solum ea quæ Dei sunt, in corde suo scribere. Cum hoc, quando Regina ejus Domina eam ad se vocabit, sua secreta illi communicatura, nihil sentiet quod ei molestiam afferat, eamque ad interiorem solitudinem sequetur : *Ducam eam ad solitudinem, et loquar ad cor ejus* (Osce ii, 14). His autem gradibus melior reddetur in actionibus et in contemplatione perfectior. »

VII. *Custos mundi muliebris*. — « Custodis mundi muliebris (Hispanice azafata) munus, valde est reginæ conjunctum, et magnæ confidentiæ : multum enim ei servit, et omnia ejus suppellectilia, et res jucundas custodit. Habet hæc custos facultatem dandi et necessitatibus occurrendi. Quæ cupit Reginæ cæli in isto munere inservire, tempus non terat, sed Dominiæ suæ cum diligentia atque amore famuletur. Insuper sit admodum frequens in ejus devotione et assistentia, in faciendo quicquid facit in ipsius reverentiam et honorem, et in procurando Virgini multos devotos, et in necessitatibus proximi quantum poterit subveniundo, seipsam in charitatis ac perfectionis operibus exercens, ac memoriæ suæ hæc verba infixæ conservans : *Dum tempus habemus, operemur bonum* (Galat. vi, 10.) Hoc est proprie magna cum cura et diligentia servire, ac Reginæ cæli suppellectilia bene distribuere. »

VIII. *Speculatrix*. — « Officium speculatricis in palatio majoris est fastidii quam gustus, quia hunc nec ipse aliis dat, nec ab aliis recipit, cum semper debeat minima observare, atque inconvenientiis in servitio reginæ obviare, et ut in palatiis est humorum conditionumque multa diversitas, nunquam speculatrici deerit patiendi ac dissimulandi materia. Illa, quæ hoc in domo Dominiæ nostræ habet officium, curet, quicquid conspicit contra Domini ac ejus sanctissimæ Matris servitium esse, modeste præscindere, et si necesse erit pro ejus honore pati et tolerare, hoc libenti animo exsequatur, illud a Redemptore dictum memorans : *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum* (Matth. v, 40). et : Brevis potest persecutio sustineri, ut æterna gustetur recreatio. »

IX. *Cubicularia*. — « Illæ, quæ sunt a cubiculo reginæ, pro officio habent, ei circa ipsius personam inserviendi, non tamen publice sed privatim. Noctu eam vigilant, ejusque cubiculum curant, et quælibet in servitio suæ Dominiæ socias præcellere admittitur, ut illius gratiam demereatur ; ita pariter illa quæ in domo B. Virginis hoc officium tenet, eniti debet in ei die noctuque serviendo multam diligentiam adhibere ; nam hoc officium quamvis in operibus actuosæ vitæ occupatum sit, suo tamen tempore ad secessum non caret, quo gravia illa

quæ Salvator Marthæ dixit verba poterit meditari : *Unum est necessarium* (Luc. x, 42). Quia inter tot res in hac vita superfluas hæc una est necessaria, videlicet, Deo servire. »

X. *Cubicularia infima*. — « Cubiculariæ infimæ officium humile est, non tamen ob id interdum cum regina loqui desinit. Illa tamen, quæ hoc officium in domo Domine nostræ obtinebit, felix admodum erit, si illam imitabitur in humilitate : *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ* (Luc. i, 48). Hanc autem virtutem si serio curabit, quamvis sit aliis in officio inferior, non tamen erit in dilectione. »

XI. *Cantatrix*. — « In palatiis regum cantatrices reperiuntur, ut illorum aures musica recreent. Hoc idem in domo Matris Dei esse debet, ubi semper divinæ canuntur laudes. Curet illa, quæ bonam hanc sortem adepta est, dulces amoris affectus Deiparæ Virgini corde cantare : *Ascensiones in corde suo* (Psal. lxxxiii, 6). Illi enim sunt nobiliores spiritus gressus. Esse debet in choro attentissima, tot illi interius laudes cum anima tribuens, quot exterius cum ore impendit. Semper ante Virginem maneat, præclaram illam vocem, quam angeli intonnerunt, decantans : *Alleluia* (Apoc. xix, 1). hanc Reginæ, et Domine suæ lætenter tribuens, ob eximiam pulchritudinem et gratiam quibus illam Deus ornavit. »

XII. *Confectrix bellariorum*. — « Bellaria conficere in palatio semper iungitur personis optimi gustus ac habilitatis. In domo Matris Dei, Matri Filioque blandiri poterit, si bellaria admodum exquisita præsentia Dei conficere curabit, quibus cum vero et affectuoso desiderio faciendi semper cum amore voluntatem Dei, ultimam perfectionem addere debet. Dicat Domine nostræ mille cum suo corde dulcedines, ac ejus benedicto Filio multos teneros affectus, etsaltem ter in die hæc proferat verba :

*Jesu, dulcis memoria,
Dans vera cordis gaudia :
Est super mel et omnia
Ejus dulcis præsentia. »*

XIII. *Operaria*. — « Solent reginæ in suis domibus habere operarias, quia interdum operibus, et in hoc genere curiositatibus delectantur : ita Regina cœli debet in suo palatio habere operariam, quæ admodum exquisita virtutum, nempe obedientiæ, pacis, silentii opera efficiat et recordetur, quod, quando B. Virgo in templo educabatur, non solum in illius ornatum opus materiale faciebat, sed aliud opus cœlestis virtutum, quo Ecclesiam ditabat. Hoc modo operaria Reginæ angelorum debet offerre non minores affectus charitati, quam puncta operi. »

XIV. *Viridaria*. — « Illud, in quo debet viridaria occupari, est sollicitudo præsentandi reginæ flores multæ suavitatis, ac fructus multæ maturitatis : ita pariter viridaria Reginæ cœli curam suam penere debet in serviendo sanctissimæ ejus Majestati, cum floribus bonorum desideriorum et fru-

ctibus bonorum operum. Qualibet die debet ei offerre cistulam, id est, renovationem fervidam exercitiorum et sanctarum resolutionum in perfectione semper ulterius procedendi, ita ut cistula sit cor, ornamentum vero flores, et fructus qui apud Reginam cœli sunt majoris fragrantia et maturitatis. »

XV. *Cellaria*. — « Officium cellariæ, magnæ est fidelitatis, quia debet emere et conservare diligenter bona domine suæ. In domo Reginæ cœli, illa quæ hoc officium tenet, nihil habet emendum, quia jam Christus sanguine suo nobis bona æterna comparavit. Illud, in quo multum debet ponere diligentiam, hoc est, ne sua culpa hoc inestimabile pretium perdatur : et quia talentum suarum potentiarum, facultatum et sensuum commendatum tenet, illud in terra non abscondat, ut servus malus, illo inaniter in rebus temporalibus utendo, sed illud in cœlestium et æternorum acquisitionem impendat, ut audiat Domini verba : *Euge, serve bone et fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui* (Math. xxv, 21). »

XVI. *Pistrix*. — « Pistrices habent pro officio dominos suos necessario alimento sustentandi. Et quia magis substantiales boli sunt panis, illa quæ pistrix erit Reginæ cœli, advertere debet, ad hoc ut panis sit bonus, duo esse necessaria ; id est, quod sit bene subactus, et sit candidus. Primum obtinetur mortificatione, edendo panem doloris, et lacrymarum : *Et manducabo panem doloris* (Psal. cxxvi, 2). Secundum vero acquiritur puritate conscientia, ex divino amore proveniente, et in conformando se in operibus, cogitationibus et verbis cum voluntate Dei, quæ est panis ei gratior ; ob hoc enim scriptum reliquit : *Meus cibus est facere voluntatem Patris mei* (Joan. iv, 34). »

XVII. *Pumilia*. — « In palatiis reginarum ad harum oblectamentum solent pumiliæ reperiri. Illa, quæ erit pumilia Matris Dei, totum suum studium ponere debet in ea recreanda spiritualibus humilitatis consiliis : debet se in virtute pigmaam agnoscere respectu omnium creaturarum, quia quanto in propria cognitione erit humilior, tanto magis in gratia exaltabitur. »

XVIII. *Lavatrix*. — « Lavatrices duobus indigent, bona scilicet aqua ad lavandum, et peritia ad bene lavandum, quo res Reginæ mundæ servabuntur : eodem modo lavatrix Domine nostræ habere debet aquam lacrymarum ob sua peccata, qua suas abluat culpas : *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo* (Psal. vi, 7). Deinde vero postquam hac doloris aqua laverit, a Jesu petat, ut sibi aliam lotionem sui sanctissimi sanguinis impertiatur : *Quos pretioso sanguine redemisti* : hoc ultimum est scire bene lavare, plorare autem est bonam aquam habere : ita ut primum sit dispositio, secundum vero remedium. »

XIX. *Coqua*. — « Officium coquæ est valde oc-

cupatum, et magni laboris. Totum tamen bene impensum coqua reputat, si in suis pulmentis reginæ gustui satisfaciat. Illa autem quæ bona hæc sorte fuerit dignata, quotidie Dominae nostræ tria pulmenta admodum sapida, videlicet, actus internos atque externos fidei, spei et charitatis, propinet, dicatque cum Ecclesia : *Da nobis fidei, spei et charitatis augmentum, et ut mereamur assequi quod promittis, fac nos amare quod præcipis.* »

XX. *Verritrix*. — « Officium verritricis in palatiis reginarum mundanarum, est valde humile; in palatio tamen Reginæ cæli magnæ est existimationis, quia in domo B. Virginis servire, regnare est. Illa quæ hoc habet officium, non solum exteriorum capellam B. Virginis verrere, sed interiori scopam animæ sordes debet auferre : *Scopebam spiritum meum* (Psal. LXXVI, 7). Atque hoc modo impetrabit a B. Virgine in sublimi dignitate istius officii conservationem. »

Hanc domum Reginæ angelorum fabricavit Margarita, et quamvis ex eo quod illam tam spiritualiter adaptaverit manifeste appareat magnum spiritus talentum, quo Deus illam decoraverat, hoc tamen multo magis exprimebat fervor quo operabatur, ut hujusmodi officiorum virtutes ad majorem Deiparæ Virginis laudem in monasterio exercerentur.

Purissimam Deiparæ Virginis Conceptionem magna devotione venerata est, vehementerque letabatur, dum in suo regali monasterio ejusdem purissimæ Conceptionis festum cum sua Octava, solemnissima pompa, celebrari aspiciebat. Pro tanti mysterii decisione ultima, ad summos Pontifices cardinalesque litteras dedit, e quibus unam ad Gregorium XV Pontif. Max., scriptam placet hoc loco subicere :

« Sanctissime Pater. — Mei officii atque obligationis esse judicavi, intercedentibus rege et regina, pro definienda B. Mariæ Virginis Conceptione, cujus decisionem distulit Deus ad vestræ Beatitudinis tempus, ut ego humiles meas intermisceram supplicationes. Supplex ergo deprecor, quo possum affectu, ut jam tandem determinare dignetur vestra Beatitudo pro omnium desiderio, quid in hoc sancto mysterio tenendum et credendum sit, per quod scandalorum causæ tollentur, et omnium summa atque universalis erit exultatio. Hoc mecum deprecantur omnes hujus religiosæ adis piæ sanctioniales, quibus, et mihi ut vestra Beatitudo suam impartiri dignetur benedictionem, humiliter obsecramus. Sanctissimam vestræ Beatitudinis personam ad prosperum universæ Ecclesiæ regimen Deus Opt. Max. ad felices annos custodiat. Madriti, 10 Novembris anno Christi 1621. Sanctissime Pater, osculatur vestræ Beatitudinis pedes humilis et obediens filia, soror Margarita a Cruce. »

Volumen integrum confici posset, si omnia quæ pientissima hæc herois egit in honorem et favorem mysterii Immaculæ Conceptionis, cui tota Au-

striaca domus summo studio astricta est, esset enumeranda; licet enim omnia augustissimæ Dei Matris decora hujus Margaritæ animo dulcissime ac potentissime dominarentur, ac ejus cordi tenacissime inhererent, non infimum tamen locum in ejus mente tenebat ejusdem augustissimæ Dei Matris illibatus Conceptus atque immaculatus candor.

Cum intellexisset Adm. R. P. F. Joannem Baptistam Campaneam, tunc totius Seraphici ordinis secretarium, postea generalem ministrum, deinde episcopum Dertusensem in Hispania, et nunc episcopum Puteolanum in regno Neapolitano (quem pro amplissima sua charitate meæ tenuitatis amantissimum, ac in me etiam beneficentissimum summo honore ac reverentia prosequor) præter ditissimum sapientiæ ac spiritus talentum, quo erat instructus, ardentissima prorsus animi devotione erga immaculatum Deiparæ Conceptum rapi : ipsum eo temporis Matriti degentem ad se accersiri jussit, eidemque significavit, sibi magno solatio lætitiæque futurum, si ipse, cum tanta pietate ac doctrina polleret, se totum in defensione opinionis Conceptionis Immaculæ impenderet, ac tractatum pro ultima hujusmodi opinionis decisione componeret. Cumque ille prompte ac feliciter hoc fuisset exsecutus, eo tractatu adeo piissima herois delectata est, ut illius præsertim intuitu auctorem deinceps multis favoribus prosecuta sit, ac ipsum Catholicæ Majestatis commissarium in ejusdem Immaculæ Conceptionis causa apud Sedem apostolicam constitui procuraverit.

Hæc eadem Margarita suo chirographo fassa est, velle se beatæ Mariæ Virginis humillima mancipiorum servitute in perpetuum famulari, dum Philippi III, Hispaniarum regis, exemplum secuta beatæ Mariæ Virginis compedes induit, ac manu propria se mancipium Deiparæ Virginis, ejusque dilectissimi Nominis libro sodalitatibus inscripsit. A P. Bartholomæo de los Rios Augustiniano scriptis literis id unice efflagitavit, ut de origine et antiquitate ejus consuetudinis, qua vocet se quis Virginis Mariæ mancipium, ac de officiis ac obsequiis, quæ requirit hic mancipatus, et præstatur Dominae a mancipiis, justum aliquod volumen conscriberet. Cujus porro litteras, quod non mediocriter ad exercitii hujus commentationem faciat, tantæ dignitatis pietatisque personam ei deditam fuisse, hic non pigebit ascribere.

« Admodum reverende Pater. — Probe mihi cognita et perspecta est virtus tua et doctrina, singularisque pietas, qua ferris in mancipatum B. Mariæ Virginis, quantumque propterea elaboraveris, ut sodalitatem mancipiorum nominis Mariæ in Belgio institueres, quodque plurimis in civitatibus ad tuum exemplum sodales Virgini mancipentur : ejus rei gloriam primum, ut par est, omnem ad Deum refero, deinde tibi gratulor, quod per te potissimum voluerit ita Matris suæ obsequium amplificari. Et iterum gratias ago quod apte Corenam

minorem duodecim stellarum, quam nuper transmisseram, orationi sodalitatis tuæ inserueris, atque duo pietatis exercitia in unum conflaveris. Sed ne putes te jam desiderio meo vel officio tuo fecisse satis, cum restet conscribendus liber *De Origine mancipatus B. M. Virginis*. Scio quid aptitudinis ad rem tam arduam clausum geras in pectore : propterea non satis probare possum eam humilitatem, qua refugis præli lucem, arbitrarisque te obsequio beatæ Mariæ Virginis satisfecisse, si libellos quosdam manuscriptos spargas, qui paucis veniant in manus. Non me latet quod Gallica ac Flandrica lingua ab aliis qui forte ignorant ipsum auctorem, passim imprimantur; sed nihil hoc est pro eo talento, quod Deo visum est tibi communicare, non ut abscondas, sed ut eo prosis quamplurimis. Quod si hæc petitio mea non satis habeat apud te ponderis, prævalebo majoris pondere auctoritatis, nec, præmoneo, ullum permittam effugium, cum decretum sit scribere serenissimæ infantæ Isabellæ cognatæ meæ, ut hoc ipsum a te petat, et si petere est bene, pro ea qua valet auctoritate, præcipiat, ne quis restet excusationi locus. Madridi, 25 Mart. 1628. »

Litteræ autem hujus serenissimæ infantæ, ad cognatam suam Isabellam Claram Eugeniam, in hæc verba sunt conscriptæ :

« Plurimum mihi consolationis attulit vexillum et oratio mancipatus illius sodalitatis, qua in aula vestra instituit F. Bartholomæus de los Rios, ad honorem Deiparæ Virginis, ejusque sanctissimi Nominis Mariæ. Utinam simul acceperissem libellum de Origine istius mancipatus Hispanice, quem audio ibi ex manuscriptis ejus Hispanicis Gallico idiomate impressum. Cum enim nequeam ego majora jam B. Mariæ Virgini præstare obsequia, unice desiderio similia pietatis erga Dominam meam exercitia fovere. Beneficium itaque a vestra celsitudine acceptura sum, si commendare, atque etiam, si opus fuerit, mandare dignetur F. Bartholomæo de los Rios ea quæ subjecio capita. Primum imprimi curet Hispanico idiomate, ut jam dicebam, originem, regulas et constitutiones istius mancipatus, tum orationes et exercitia mancipiorum, quid suis temporibus orent, quid faciant. Deinde orationem sodalitatis istius, cui initium : *Ave, Maria, Mater Dei*, etc., quam hisce inclusam mitto, ita conjungat cum parva Corona 12 stellarum. Quam etiam cum hisce impressam mitto, ut unica, si fieri possit, ex utraque conflatur oratio, ut simul utraque hæc pietatis exercitatio commendetur. Id quod hic gratissimum accidet beatæ Mariæ Virginis mancipiis, quorum ego pietatem fovere magnopere desidero. Qua in re sua celsitudo me non parum adjuverit, si hæc Patri de los Rios dignata fuerit imperare. » Hactenus verba epistolæ serenissimæ infantæ Margaritæ Austriacæ a Cruce.

Sanctissimæ Matris Dei et Dominatricis suæ, virginis Mariæ profitebatur ancillam, et ad pedes pueri

Jesu, quem peregrinum vocabat, in chartula quadam hæc aliquando verba sua manu exaravit : « Ancilla tua et sanctissimæ Matris tuæ et Dominatricis meæ Virginis Mariæ soror Margarita a Cruce. »

Summa Margaritæ erat recreatio, vestes illas et ornamenta resarcire, quibus imagines beatissimæ Virginis ac dulcissimi Jesu pueri induebantur. Cum oculorum lumen amisisset, et medici cataractarum ablatione se illi visum pristinum restituros pollicerentur, hanc gratiam illa sperans, in ipso actu curationis voluit præparari imaginem beatissimæ Virginis de Populo appellatam, quæ puerum Jesum in ulnis gestat, hancque ante faciem suam teneri jussit, ut primum objectum, quod ejus oculi aspexissent, si eam a cæcitate liberari contigisset, non aliud esset quam hæc ei charissima sanctissimæ Dei Genitricis imago, dicebatque : « Primum objectum a me inspiciendum, si sanitatem recuperavero, non aliud esse volo, quam vultum Virginis Mariæ, ac sanctissimi pueri Jesu : et si cæca remaneam, hanc in futura vita gratiam expectabo, spero enim in divina misericordia, primum occursum a me in cælo recipiendum, a dulci sponso meo Jesu, ac benedictissima ejus Matre mihi esse futurum. »

Cælum petiit anno salutis nostræ 1633, die 5 Julii, tenens Rosarium beatissimæ Virginis in manu, et sanctissimum ejus Nomen in ore.

§ XIII. — *De Margarita Flandriæ comitissa.*

Margarita Flandriæ comes, Deiparæ Virginis heroina amantissima, in ejus honorem plurima fundavit monasteria, in quibus Flinense reponitur prope Duacum, in quo et sepulta est. Insulæ virginum sub regula S. Dominici Deo ac B. Virgini servientium Parthenonem, cui datum Abbatolæ cognomen est, condidit. Amburbalis pompam supplicationis ad D. Virginis honorem ibidem per senatum institui jussit, quotannis Dominica infra Octavam Corporis Christi : et quo vis ingens mortalium e vicinis urbibus pagisque confluentium eam celebraret, a summo Pontifice peccatorum indulgentias impetravit, fidemque securitatis publicam omnibus intra novem dies, quibus hic supplicatur, oppidum subeuntibus, tabulis impertiit. Eadem, anno 1251, montibus Hannoniæ (erat enim hujus provinciæ comitissa) fundavit monasterium ordinis Vallis Scholarium, quod sub regula S. Augustini totum se Deiparæ obsequio nuncupavit. Quod quidem ex hisce nomenclaturis patet; nam ejus cœnobîa ab eadem denominantur, ut in diœcesi Namurgensi Nostra Domina de Gerundisactio : in Mechliniensi Nostra Domina de Bansuvicia, etc., quod etiam Montensi cœnobio commune est, cujus fundus, in quo erectum est, olim vocabatur Pratum B. V. Mariæ, eratque extra mœnia Montensis civitatis. Porro in ejus cœnobii templo visuntur altaria quinque, eidem Deiparæ sub variis ejus titulis dicata. Visitur item, et magno populi affluxu coli-

tur miraculosa Deiparæ imago, quæ ab argenteis pedibus nomen sortita est, quos ei curarunt certi nautæ ab ea ad id beneficiis haud vulgaribus provocati, quæ etiamnum hodie miraculis claret. In eodem templo auctoritate Pauli V, instituta est anno 1652 sodalitas, quæ nomen sortita est a Virgine Lauretana : eam societatem variis ornavit idem Pontifex indulgentiis. Eadem Margarita virginibus Cisterciensibus Athi (quod est Hannoniæ oppidum) cœnobium erexit, dotavitque, quod proprio nomine Refugium Nostræ Dominae vocatur. De eo exstat diploma anno 1254. Ante virgines illæ Aldenardæ in Flandria cœnobium ædificare cœperant ; at quia loco incommodo, ideo eas piissima Margarita Athum transtulit. Vita exiit anno salutis 1279, die 10 Februar., de qua ita Bucelinus in *Annalibus Benedictinis*, ad annum Domini 1279 : « Illustre Mariani nominis, et amoris monumentum condit B. Margarita, a regibus Cypri oriundâ, Flandriæ comitissa, monasterium beatæ Mariæ Virginis Flinense, in quo generoso pomparum sæculi contemptu cucullum amplectitur, et cœlorum Augustæ emancipatissimam se famulam devovet, magna opinione sanctitatis, familiæ regiæ et Flandriæ universæ ingens facta ornamentum. »

§ XIV. — De Margarita Flandriæ principe.

Margarita, amita Caroli V imperatoris, Flandriæ gubernatrix, inter alia Marianæ pietatis specimina, Nivelæ, quæ Brabantia ducatus oppidum est, propriis sumptibus magnifice satis ecclesiam Conceptioni Virginis dicatam exædificavit. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 1524.

§ XV. — De Margarita Hispaniarum regina.

Serenissima Margarita Austriaca, serenissimi Caroli Austriae archiducis filia, Hispaniarum regina, Philippi III conjux, adhuc puella, quotidie præter Officium S. Spiritus, S. Crucis, præter septem Psalmos, Litanias, aliasque preces, solita erat recitare Officium Deiparæ, addito super hæc Rosario.

Dum anno 1598 e Germania in Hispaniam proficisceretur, ad nuptias cum Philippo III, Hispaniarum rege celebrandas, cum intellexisset nomen celeberrimum illius famosissimi templi S. Mariæ Gratiarum, quod a Mantuana urbe quinque ferme miliaribus distat, statim ad illud se transferre voluit, ut ibi augustissimam cœlorum Reginam humillime veneraretur, huicque seipsam, et sua omnia demississimis precibus commendaret. Ubi autem ad altare gloriosissimæ Virginis pervenit, pulvinaribus, quæ parata erant, rejectis, cum profunda humilitate, et circumstantium stupore, humi prostrata, ibi longo temporis spatio calidis suspiriis votisque affectu plenis devotissime incubuit. Surgens tandem, sacræ imaginis sacello cum votivis donis atque ornamentis perlustrato, oblatum ejusdem sacræ imaginis exemplar, quod simul cum historia

requisierat, devotissimis oculis excepit, et matri sibi asservanda consignavit.

Mediolani etiam imaginem divæ Virginis, a S. Celso cognominatam, gratis prodigiisque tota Italia celeberrimam invisit, eique lampadem argenteam magni pretii donavit, assignato fundo, ut hæc ante eandem imaginem jugiter arderet.

Non solum Mantuæ et Mediolani, sed in toto illo ex Styria in Hispaniam itinere, ubi primum cognovit alicubi esse beatæ Virginis imaginem miraculis illustrem, mox eo se contulit, preces et dona ei oblatura.

A venerabili P. Dominico a Jesu et Maria ordinis Carmelitarum exalceatorum viro celeberrimo suppliciter petiit, ut Cæsaraugustæ, suis verbis, et nomine, celeberrimam illam Reginæ angelorum statuam, cui a Columna nomen (Nuestra Señora del Pilar apud Hispanos dicitur) visitaret : Divamque, quam illa statua representat, oraret, prolem sibi, regi successorem, et regno principem dignaretur concedere. Satisfecit reginæ devotioni Dominicus, et cœlestis Reginæ ad terrenam reginam responsum clementissimum referens : « Orationem tuam, Domina, inquit, exaudivit Deipara : non solum unum, sed multos tibi filios concedit. » Post paucos menses grvida, peperit Philippum IV, qui hodie regnat feliciter, quem devota regina filium orationis vocabat.

Quoties partui erat vicina, obstetricantem Deiparæ Virginis dexteram per se et per alios deprecari consueverat, et novendiales preces et supplicationes ad diversa Deiparæ templa instituebat, in quibus novem Sacra ad Deiparæ honorem, et parturientis Reginæ subsidium, decantabantur quam solemnissime. Primum erat de Conceptione Virginis. Secundum, de ejus Nativitate. Tertium, de Præsentatione. Quartum, de Annuntiatione. Quintum, de Visitatione. Sextum, de Expectatione Partus Virginis. Septimum, de Purificatione. Octavum, de Assumptione. Novum denique quod in festo S. Mariæ ad Nives celebratur. Tempore vero partus Officium ecclesiasticum de Partu ejusdem Deiparæ, et Christi Domini canebatur. His munita præsidii regina, quam prolem felicissime enixa fuerat, eam solemniter delatam supplicatione ad aedem D. Virginis, a S. Florentio vulgo nominatam, stans coram imagine ejus miraculosa, ibidem asservata, devotissime eidem offerebat, et copiosam sibi suisque prolibus benedictionem reportabat, ingenti totius Ecclesiæ bono et gaudio, prout experientia comprobavit, comprobabitque in plures deinceps annos. Die Annuntiationis B. Virginis novem egenis feminis manibus suis cibum ministrabat, in honorem novem festorum ejusdem B. Virginis, quod quidem in omni vita sua observavit.

Inter alia intimæ pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, monasterium pro monialibus Augustinianæ Recollectionis, Madriti regia prorsus magnificentia aere erectum, ejusdem Deiparæ Virginis

Annuntiationi dicatam voluit: ut subjecta docet inscriptio:

D. O. M.

Bono auspicio perennet. Annuntiationi Deiparæ Virginis hæc ades sacrata a Margarita regina piissima Philippi III, Catholici Hispaniarum regis, uxore charissima, eximia religione ab imo erecta, et magnificentia ditata monialibus Augustianinæ Recollectionis, Anno a Virgineo partu 1611.

Hæc eadem Margarita a P. Simone de Rojas (de quo plura in *Religiosis Marianis*) edocta, hanc animo devotionem imbibit, ut his verbis: *Ave Maria*, non solum alios, sed ipsum et conjugem suum Philippum III, salutare non reformidaret. Quam Salutationem ipse rex, ut erat non minus facto ad omnem pietatem ingenio, quam utriusque mundi imperio magnus, non solum aspernatus non fuit, sed etiam avidissime arripuit, filiis suis communicavit, adeo ut in ejus aula, vere sancta, frequentissime audiretur hæc salutatio: *Ave Maria*. Accedit autem ut in eo morbo, qui augustissimæ huic reginæ Margaritæ perituram coronam eripuit, ut vertici ejus immortalis, et immareciscibilis imponeretur: illa, nihil minus cunctis opinantibus, gravissimo mali paroxysmo corripere, qui ei vocis sensuumque omnium usum eriperet. Aderat rex ipse cæterique, cum medicis regiis, cubiculi præfecti, solliciti ac tristes, conclamatumque jam putabant de tanta regina, cui nihil vitæ præter exiguum spiritum supererat, qui testaretur adhuc eam cum morte conflictari. Interim dum sic jacet illa, magnum mortalitatis nostræ documentum, ecce tibi advenit venerandus P. Simon Rojas, quem inde Madrito usque elementiori adhuc morbo jusserat regina accersiri: et ut cubiculum ingreditur, more suo perquam familiariter reginam salutatur pietissima sua formula: *Ave, Maria, Señora*. Et illa (rem stupendam) ipso instanti, cunctis rei novitate percussis, more etiam suo reposuit: *Ave Maria, Padre Rojas*; tantumque valuit nomen hoc dulcissimum per hanc salutationis formulam auribus reginæ instillatum, ut præter omnium medicorum opinionem, vires recuperaverit, potueritque peccata sua rite confessione expiare, sanctissimum altaris Sacramentum suscipere, ac distincte cunctis iis interrogationibus respondere, quibus solent Christianorum animæ ad suspiciendam viam æternitatis confirmari, donec tandem placidissime spiritum in manus Creatoris sui ac Domine suæ amantissimæ reddidit, ejus humillimum, quamvis in rerum humanarum vertice constituta, sese gesserat mancipium, nomini suavissimo Mariæ singulariter devota, atque egregio mancipiorum symbolo *Ave Maria* creberrimo sermone usa, dum viveret.

Vita functa est anno Christiano 1611, die 3 Octobris. De hujus serenissimæ reginæ erga augustissimam cœli Reginam affectu licet alia exstent, ad

meæ tamen cognitionis notitiam alia hactenus non venerunt.

§ XVI. — De Margarita Hungariæ principe.

Beata Margarita, filia Belæ IV, regis Hungariæ, ex ordine D. Dominici (quæ regum Bohemiæ, Siciliæ et Poloniæ thalamis expetita, illibata integritatis, sacro æternoque vinculo feliciores longe Christi amores thalamosque promeruit) vix quartum ætatis annum attigerat, cum Deiparæ officium recitabat, quod ex solo religiosarum cantu in choro didicerat. Ergo ab ipso fere lacte eam coluit. Nullam ejus imaginem præteribat, antequam non se prosterneret, et Salutatione angelica illam compelleret, hocque suum ludum appellabat. Nomen Jesu et Mariæ in ejus ore æternabat. Quod si solemnes Virginis feriæ celebrarentur, illa eandem Salutationem proximis octo diebus millies recitabat, ac in ipsa recitatione simul se humi prosternebat. Legebat assidue Vitas sanctorum, et ea præsertim, quæ traduntur de miraculis beatæ Mariæ Virginis, quam non alio inter loquendum appellabat nomine, quam Beatam Spem, vel Spem mundi, vel Matrem Dei. Et rex parens monasterium in quadam insula Danubii ædificavit, quod nuncupavit monasterium B. Virginis Mariæ. Pro festis Deiparæ solo pane et aqua contenta, ab omni alio cibo potuque se continebat. Lubentissimis auribus excipiebat voces concionatorum, potissimum ubi de Dei Genitrice sermonem habebant, quam in advocatam singularem sibi delegerat. Audito insuper ejus nomine, vel ab ipsamet prolato, profunde corpus demittebat, honoris ergo. Tanto ejus erga Deiparam affectui respondit etiam ipsa, vicissim eam honorando: nam pluries in festis beatissimæ Virginis visum est corpus ejus inter cœlum et terram plusquam unum cubitum elevatum. Visa ipsa sub mortis tempus ad eam venire stipata magno cœtu sanctorum et angelorum, ejusque capiti coronam imponere. Visa etiam scala a terra ad cœlum usque pertingens, per quam Deiparam in cœlum revertentem S. Margarita sequebatur sereno et læto vultu, quod se diademate gloriæ cinctam videret. In cœlum evolavit Mariæ sanctissimæ amor et coreculum, anno 1270, die 28 Januarii.

§ XVII. — De Margarita imperatrice.

Margarita imperatrix, Corradi imperatoris uxor, et Corradini mater, Neapolim adveniens, secumque magnam gemmarum ac pecuniarum quantitatem vehens, ut e manibus Caroli I, regis Neapolitani, Corradinum unicum suum filium recuperaret, cum hunc mortuum reperisset, in ecclesia B. Mariæ semper Virginis de Monte Carmelo ante altare majus sepeliendum curavit, totumque illum gemmarum ac pecuniarum thesaurum, quem secum tulerat, eidem ecclesiæ beatæ Mariæ Virginis de Monte Carmelo liberaliter donavit. Quæ propterea imperatrix imaginem beatæ Virginis in cœlum as-

sumptæ, quæ hodie in altari capituli visitur, in prædicta ecclesia collocari ordinavit. Vivebat anno orbis Christiani 1268.

§ XVIII. — *De Margarita Lotharingæ ducissa.*

Margarita Palatina Rheni, Bojariæ princeps, Roberti Bavari imperatoris filia, Caroli II ducis Lotharingæ conjux, libellum quemdam, quo Christi Dei, Deique Matris res olim in terris gestæ continebantur, nacta, cœpit assidueolvere, menteque identidem revolvere, ex eoque intimis sensibus affici, tantumque intra breve tempus proficere, uti Margarita vix Margaritam agnosceret. Sementis nempe in fertili et optimo solo factæ, latam mox, et uberem segetem extulit, tot ac tantos infirmos a variis plagis et infirmitatibus Jesu et Maria coöperantibus, sanavit, ut eorum numerus soli Deo sit cognitus. Obiit die 27 August. 1434.

§ XIX. — *De Margarita Montisferrati marchionissa.*

Beata Margarita Sabauda, cognomento Magna, marchionissa Montisferrati, ex ordine S. Dominici, beatissimæ Dei Matri (cujus obsequiis ab ipso nutricis ubere addictissima semper fuit) sese discipulam professa, in tantæ magistræ schola omnes quidem virtutes, sed humilitatem præsertim addiscere studuit. Cum podagra gravissime torqueretur, atque Deum rogaret ut saltem ei acerbissimos illos dolores aliquantulum minueret, apparuit illi beata Virgo Maria, indicavitque Filii sui voluntatem esse, ut eos cruciatus æquo animo ad usque vitæ terminum toleraret. Itaque deinceps summa patientia dolores illos pertulit, neque unquam de iis audita queri. Cumque ab ea quæreretur quemmodum sese haberet? « Optime, inquebat, quandoquidem in me Dei voluntas perficitur. » Cum neptis ejus (quæ postea regi Cypri nupsit) a medicis desperata jaceret, ad Christum ejusque Parentem percatum se convertit pro neptis sanitate, nec frustra; nam ipsa eadem nocte, qua illa moritura putabatur, apparuit beata Virgo Margaritæ, indicavitque exauditas ejus preces a Filio, nepiemque sanitati restituendam.

Obiit anno 1464, 25 Novembr. Fuit autem Amedei Sabaudi Achaïæ principis filia, et Theodori Palæologi marchionis Montisferrati secunda uxor.

§ XX. — *De Margarita Neapolis regina.*

Margarita Neapolis regina, Ladislai Neapolitani regis mater, beatissimæ Virginis Dei Matris cultui ac venerationi assidue incubuit. Cum quondam gravissima infirmitate oppressa, desperata a medicis, jam morti propinquaret, magna devotione, nec sine lacrymis, cum toto corde ad cœli Reginam misericordiæ Matrem confugit, vovitque (si ab hujusmodi periculo liberaretur) se Lesinæ civitatem, inter Campaniæ civitates non postremam, uni ecclesiarum ipsius sancto Nomini dicatarum libere

donaturam. Cumque nocte insequenti beatissima Virgo Annuntiata, luce undique circumdata, Margaritæ in somnis apparere, eique statim optatam sanitatem impertiri dignata esset, a somno excitata, cum Ladislao filio ac reliquis suæ domus, gratiam sibi a Deipara præstitam patefecisset, sine mora prædictam Lesinæ civitatem, ut Dei Matri promiserat, ecclesiæ Annuntiate de Neapoli libera donatione concessit. Vita functa est anno Domini 1412, 6 August.

§ XXI. — *De Margarita Parmæ ducissa.*

Margarita Austriaca, Caroli V, imperatoris filia, eademque Octavii Farnesii Parmensis ducis uxor, inter alias pietatis suæ erga Deiparam Virginem testificationes, Lauretanam Virginem adiit cum egregia nobilissimorum procerum manu. Ibî, confessionis Eucharistiæque mysteriis rite perceptis, totum triduum divinis in templo officiis semper interfuit. In augustissimo sacello haud diutius quam enixius Deo ac Dei Matri supplicavit, ingentique auri vi in arcam conjecta, beatam Virginem se dignis muneribus coluit. Cætera me fugiunt. Vivebat anno a partu virgineo 1530.

§ XXII. — *De Margarita Sabaudia ducissa.*

Margarita Austriaca, Sabaudia ducissa, Deiparæ Virginis ab ipsa infantia purissimo amore captiva, ut affectum suum erga illam intimum publico aliquo monumento testaretur, Burgi, olim forum Seguriorum, in agro suburbano, angustissimum templum Marianum cum conventu a fundamentis condidit, et Fratribus Augustinianis Congregationis Lombardiæ incolendum dedit, in templi hujus, et monasterii exstruktionem supra ducenta aureorum millia impendens.

§ XXIII. — *De Margarita Sanctæ Crucis domina.*

Margarita domina de S. Cruce, in Lugdunensi diœcesi, ob eximie devotionis sinceritatem, quam erga beatam Virginem gerebat, in ejusdem beatæ Virginis honorem in fundo proprio juxta civitatem Cabilonensem monasterium de bonis propriis fundavit et dotavit, ut in eo moniales Ordinis S. Claræ Deo ac sanctissimæ ejus Matri gratum et devotum exhiberent famulatum. Vivebat anno a salutifero Virginis partu 1531.

§ XXIV. — *De Margarita Scotiæ regina.*

Sancta Margarita regina Scotiæ, et S. Malcolmii Scotorum regis conjux, mira animi teneritudine erga Deiparam ferebatur: inter alia autem obsequiorum genera, quæ Deiparæ Virgini impensa voluntate impendit, cum noctu paululum quievisset, ecclesiam ingressa, nocturnas preces quas Matutinas dicunt, de beatissima Maria sola absolvebat. Obiit anno salutis 1092.

§ XXV. — *De Margarita Siciliæ regina.*

Margarita Siciliæ regina, prioris Gulielmi uxor, et posterioris mater, inter alia affectus sui erga

Deiparam Virginem testimonia, monasterium titulo S. Mariæ Maniacis Ord. S. Benedicti, quod Prantatio insigni et locupleti Siciliae oppido monti Aetnae proximo assidet, eo loco qui tunc temporis Maniacis dicebatur, suis sumptibus exedificavit. Vivebat anno Domini 1182.

§ XXVI. — *De Margarita Villemontia.*

Margarita, illustri nata genere in castro Villemons, patrem habuit Gilbertum de Veyni de Arhouze, dynastam Villemontii; matrem, Joannem de Pinac, Petri Burgundiae proregis filiam : et regulam S. Benedicti amplexa et professa, virtutibus et miraculorum gratia illustrissima, æternum existit postremæ ætatis nostræ decus ac speculum. Admirabilis Matris Virginis longe amantissima, honorem et amorem ejusdem diligentissimo studio promovit, et commendavit. Sanctimoniam scrupulosam cum orare ante beatæ Mariæ Virginis imaginem juberet, mire mutata illa, et libera deinceps rediit. Frumentum cum vix ad sex hebdomadas sufficeret, Sorori conversæ quotidie ante triticum unum *Ave Maria* injunxit, triticumque ad sex usque menses superfuit. Obiit felicissime monasterii Vallis-Gratiæ Parisiis abbatissa, anno Christi 1626, ætatis 46, die 16 Augusti, cum facies illico ejus post mortem velut minio illita gratiosissima appareret, et miram odoris fragrantiam corpus redoleret.

§ XXVII. — *De Maria Anna Bavariæ ducissa.*

Maria Anna Austriaca, Ferdinandi II imperatoris filia, altera Maximiliani ducis Bavariæ atque electoris post Elisabetham Lotharingam conjux, devotioni ac cultui beatissimæ Virginis intentissima, nuptialem vestem suam mutavit in sacerdotale pallium (pluviale vocamus) longe omnium pulcherrimum, ac divæ Virgini Oëtinganæ obtulit. Mitram episcopalem unionibus gravem, adamantibus, smaragdis, pyropis lucentem, ab Elisabetha Lotharinga inchoatam, perfecit, ac eidem Divæ dono dedit. Munus ac opus ejusdem sunt binæ togæ, unionibus opertæ, Matris Virginis una, Christi infantis altera. Monstrantur cum his quæ præcipua sacrarum iconum ornamenta habentur, corona nobilis imperatoria, et pontificalis mitra tripartito coronata. Orbis coronæ aureus, et inde surgentes, inque globum collectæ zonæ aureæ, consertis rigent adamantibus : intervalla zonarum, foliosi jungunt ramuli, pyropis obsiti, et ad orbem implendum convexi : cocuntibus in summo zonis incubat globus terræ cæruleus, quem supereminet crux aurea, adamantibus oppleta. Mitra pontificalis pondere minus opulenta, et arte per opus infanti Christo Matris in brachio censedenti est consecrata, corona Matri. Sunt et bina sceptræ, materia artificioque coronis convenientia. Cæterum Elisabetha, præter alia munera, sex aureorum millia, anno 1607 dono tulit, quod id loci quotidiano sacrificio imposterum litetur.

§ XXVIII. — *De Maria Anna imperatrice.*

Marianna, Gulielmi V, Bavariæ ducis filia, Ferdinandi II imperatoris conjux, inter alia Marianæ pietatis officia, laudabili parentum fratrumque æmulatione, a teneris amare D. Virginem Oëtinganam, visere Patronam, donisque colere assuevit. Græcium ad auspiciatissimas cum Ferdinando Austriæ archiduce (qui postea Romanorum fuit imperator) nuptias profectura, anno 1600, Oëtingam prius accessit, custodem tanti fœderis Deiparam conciliatura. Auxit supellectilem sacram yestitu liturgico gemino. Uterque textura argentea floribus auroque distinguitur. Cætera autem pietatis monumenta, quibus Augusta hæc, vere pientissima, amorem studiumque suum erga Deiparam voleit esse testatum, adhuc me latent.

§ XXIX. — *De Maria Aragoniæ regina.*

Maria Aragoniæ regina, Joannis III, Castellæ regis filia, et Alphonsi IV, Aragonum regis uxor, Deiparam Virginem Mariam a pueritia ipsa semper venerari, et extollere conata est : omniaque æstanti desiderio prosecuta est, quæ in laudem et gloriam illius, et sacratissimæ Conceptionis ejusdem possent quomodolibet redundare. Unde dum marito absente, eoque in regno Parthenopæ degente, ipsa regni Aragonici habenas administraret, regum prædecessorum suorum exempla secuta, leges edidit pro ipsius gloriosissimæ Virginis et Matris Mariæ beatæ Conceptione, ab omni originalis peccati labe exempta, quibus devotam se ostendit in cœlorum Reginam, et severam in ejus omnimodæ ac perpetuæ sanctitatis adversarios. Habes has leges tum alibi, tum apud Armamentarium Seraphicum in *Regesto* a pagina 295 et deinceps, easque vidisse non erit ingratum. Regnabat Maria hæc, anno salutis reparatæ 1435.

§ XXX. — *De Maria Aubron.*

Pientissima herois Maria Aubron Audomarensis, inter alia complura argumenta, quibus studium suum erga Deiparam Virginem voluit esse testatum, hortum Deiparæ Rudomari, a Blaseo episcopo erectum, hæredem fecit ex asse honorum omnium. Ultra mobilia, redditus inventi sunt circiter mille sexcentorum florenorum : sed præter censum, se ipsa totam in honorem Deiparæ, spatio quatuor annorum usque ad mortem impendit, docendis puellis, quæ in illum hortum admittuntur. Porro ante erectionem istius horti eadem ipsa præstitit annis viginti pauperibus puellis, quas ipsa propriis bonis eximia quadam in egenos propensione sustentabat. Extremum diem clausit anno 1616, 20 novembris.

§ XXXI. — *De Maria Austriæ Archiducissa.*

Maria archidux Austriæ, Rheni palatina, utriusque Bavariæ dux, et quondam serenissimi archiducis Austriæ Caroli conjux, augustissimi imperatoris Ferdinandi II mater, singulari cultu et

pietate in Matrem Domini ferebatur. Hinc quotquot sanctimonia et religione nobiles per orbem ates Matri Virgini sunt dicatæ (sunt autem quamplurimæ) tot pene sua munificentia coluit et exornavit archidux Maria. Testis in Bavaria jam ipsis incunabulis virgunculæ adhuc religiosis studiis cultus Mons Sanctus; testis OEtinga divinæ Virginis præsidio ac beneficiis clarissima; testes remotiores illæ et toto orbe nominatissimæ Lauretanæ domus in Italia, Montis Serrati in Hispania, Chastochovix in Polonia, et aliæ denique, quas illustribus suæ liberalitatis monumentis præsens, absens, archidux Maria illustravit: testes demum religiosæ Partheniorum sodalium congregationes, vel quæ in Bavaria, vel quæ Græcii florent. Hic certe augustum suum nomen princeps est professa, hic serenissimos liberos censi voluit, adeoque magna voluptate præsidere vidit; hic omnium sodalium statas ac solemnnes religiones ita constanter et exacte tenuit, obivit, excoluit; hic tot suæ magnificentix pignora reliquit, ut vel ab una hac Mariani sodalidi gratia, amore, cultu, Mariæ nomen meruerit.

Eadem serenissima princeps, sacro Adventus tempore, summo mane, in acerrimis Germaniæ frigoribus assistebat, cum universa prole, sacro de beata Virgine Maria, quod vocant, *Rorate*. Minimum quolibet anno semel peregrinabatur ad Deiparam Cellensem (distat ex Græcio, ubi ordinarie debebat 30 leucis), ibi cum versaretur, tota liquescebat devotionis æstu, quod idem experta est in domo Lauretana et Montis Serrati.

Eadem tum æstate, tum hieme, in ædẽ sacram, uno circiter lapide Græcio dissitam, omni Sabbato, pietatis et religionis in Virginem causa proficisci consuevit. In itinere occurrunt utroque ex latere septem columnæ, pari intervallo inter se dissitæ, in quibus hinc gaudiorum, hinc dolorum Deiparæ expressa mysteria spectantur. Quamprimum ad primam columnam ventum est, princeps ipsa, ejusque filiæ, et e comitatu reliquæ, curru exscendere, concentu musico Litanias audire, flexo poplite ad singulas columnas advolvi, precationibus cuique mysterio aptas recitare, denique in templum subire ac tribus sacris continenter assistere.

Vita functa est, anno 1608, die 29 Aprilis. Felix nomenclatura, felicior pietate Mariana: magis enim affectu quam nomine Maria fuit.

§ XXXII. — *De Maria Burgundiæ ducissa.*

Maria Burgundiæ ducissa, et Flandriæ comitissa, in suæ erga beatam Virginem eximix pietatis testimonium, monasterio beatæ Mariæ de Pratis Duaci ordinis Cisterciensis multa liberaliter donavit. Quo etiam nomine, beatæ scilicet Virginis de Pratis illud insignivit, Floridi Campi nomine, quo antea vocabatur, ab ea extincto. Vita functa est anno Domini 1482, die 28 Martii.

§ XXXIII. — *De Maria Caraffa.*

Maria Caraffa, Neapolitana, Pauli IV Pontificis

Optimi Maximi soror natu maxima, avita et suam nobilitate herois longe clarissima, a virtutum quidem omnium cultu, præsertim vero a singulari erga magnam Dei Matrem studio prædicanda, inter alia Mariani affectus sui præclara specimina, Neapoli insigne monasterium sub Sapientiæ nomine in honorem beatissimæ Virginis ædificavit, in quo seipsam includens, cum assidua virtutum omnium exercitatione diu Deiparæ servisset. Sanctam tandem animam placidissime efflavit, anno 1552, die 4 Januar. De qua illud minime reticendum, quod cum quadam nocte Christi incunabulis sacra post preces Matutinas solemniter sacro interesset, suavissima rerum facies ac Dei vagientis historia toto animo inerravit, et qua mysterii venerationi, qua ponderi deliciarum minus sufficiens, prostravit sese humi, cum cœlitum Regina spectandam se Mariæ dedit ea vultus divinitate ac luce, ut intuendo impar esset. Mox suavi quodam invitamento: « An, inquit, hunc quem modo infantem peperì, amplexari cupis? » Annuìt illa, et protensis confestim manibus excepit sinu Numen, tenuitque inter innatantes mero melle ac nectare affectus quoad libuit; peractisque Deiparæ gratias, Natum restituit, cujus impressa menti pulcherrima imago ac species, pectus assiduo, fibrasque omnes dulcedine inundabat. Obiit, ut dixi, anno salutis 1552.

§ XXXIV. — *De Maria Donata Ursina.*

Illustrissima herois Maria Donata Ursina, ut omnibus in propatulo esset quo devotionis affectu in augustissimam Dei Matrem ferretur, ædem sacram Franciscanorum B. Virgini Mariæ de Pace dicatam, longiusculum a Venusia Appulorum Dauniorum oppido, Horatiique celeberrimi poetæ patria erectam liberalissimis sumptibus construxit. Vivebat anno salutis 1460.

§ XXXV. — *De Maria Galliæ regina.*

Maria Medicea, Galliæ regina, Henrici IV Galliarum regis conjux, lectissimæ virtutis herois, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, ejusdem imagini in sacrosancta domo Lauretana obtulit diademata aurea, lapillis undique adamanteis convestita. Antequam ex hac ærumnarum valle in cœlestem, ut pie speramus, quietem gloriamque Colonix eriperetur, testamento reliquit virginibus discalceatis ordinis Carmelitarum iconem B. Mariæ Virginis ex miraculosa arbore Aspicollensi, dono sibi datam ab Isabella Clara Eugenia Hispaniarum infanta, quam ob divinorum beneficiorum gratias in se expertas (fuerat enim per ipsam a capitis oculorumque doloribus liberata) regina charam habuerat, anathematibus honoraverat, ac provinciatim circumtulera ostenderatque ad venerationem Catholicis populis. Meditabatur vero ei pro Christiani orbis pace moliri novam ædem in urbe Parisina, sed morte præventa, præfatis virginibus transcripsit; itaque Pacis titulo compellata icon est, et ad impetrandam Christianorum præ-

cupum concordiam nova Coloniae in Campo Martiano, via Litaneutica, seu Romana, prope Carthusianos constructa basilica, et ritu solemniter dicata.

Rosarium S. Francisci Xaverii miraculis clarum, ex ligno calambucano factum, sibi Amstelodami, dum eam urbem inviseret, oblatum, magno devotionis sensu accepit, ut sancti pignus sancte et religiose aestimavit, et tanquam singulare instrumentum devotionis erga sanctissimam Dei Matrem honoravit: quo etiam Rosario, dum ex Hollandia in Angliam navigaret, in saeva maris tempestate securitatem obtinuit, fuitque ab imminente vitae periculo liberata. Illud postea serenissimi princeps collegio Coloniensi Societatis Jesu ex testamento legavit, dum in ea urbe defungeretur.

Cum anno 1652 Bruxellae in Belgio sodalitas mancipiorum beatæ Mariæ Virginis, ejusque sanctissimi nominis in templo Eremitarum S. Augustini fuisset instituta, voluit in mancipiorum album se manu propria mancipium beatæ Mariæ Virginis inscribere hoc modo:

*Marie, Reine de France et de Navarre.
Mère du roi, esclave de la très-glorieuse
Vierge Marie, Mère de Dieu, Notre Dame.*

Lusit suavissimo affectu maxima reginarum, magnitudinem suam tanquam nihilum isti excellentiae opponens, cui vix meretur servire, quidquid in terra est magnum, ideoque regis quidem se matrem dicit, sed mancipium ejus quæ Dei sit Mater: reginam se Franciæ proficitur, sed Virginem omnium communem appellat Dominam. Cum aliis regis ornamentis, tum præsertim religione, quæ moralium virtutum regina est, perillustris, Scapulare Carmeliticum, sui erga Deiparam affectus, ac perpetuæ clientelæ pignus, gestabat.

Divæ Virgini Carnutensi simulacrum argenteum ex voto obtulit, qua de re ita Laurentius Le Brun, societatis Jesu, in *Eloquentia poetica*, tomo II, pag. 595:

Divæ Mariæ Carnutensi,

Matri Dei, Reginae cæli, simulacrum Rupellæ captæ argenteum aureo devotæ mentis affectu ad donaria appensum, quod reginam sibi cognominem, magni regis viduam, majoris Matrem, perdomita a Ludovico filio, sexaginta amplius annorum rebellione, voto damnaverit.

*Saxea duplicavit superis, argentea facta est,
Urbs æquata solo, jam statuenda polo.
Eversæ postquam speciem regina dicavit:
Nec regi invisæ est, et placet illa Deo.*

Obiit Coloniae anno a salutifero beatæ Virginis partu 1642, 5 Julii.

§ XXXVI. — *De Maria Henrica Angliæ regina.*

Maria Henrica, Borbonia, Angliæ regina, Henrici IV Galliarum regis filia, quo erga Deiparam Virginem corde fuerit, satis profecto superque indicavit, dum cor aureum, adamantibus refertum,

valoris aureorum tredecim nihilum Lauretanae Virginis donum obtulit. In hujus porro cordis interiori parte conspicitur imago ipsiusmet Reginae cor igneum, encaustica arte elaboratum, Deiparæ Virginis offerentis; ex quo conjicere licet quo amoris igne heroidis hujus pectus erga augustissimam Dei Matrem jugiter flammescat. Vivit.

§ XXXVII. — *De Maria Hispana comitissa.*

Maria, cujusdam potentissimi comitis filia in regno Hispaniarum, fuit per patrem et matrem docta et coacta simul et allecta verbis donisque pomorum, nonnunquam etiam verberibus compulsa ante prandium orare unam quinquagenam Rosarii Virginis Mariæ, et post prandium secundam, manibus conjunctis et genibus flexis, et tertiam ante dormitionem. Hæc igitur ad annos pubertatis et discretionis perveniens, jussu parentum, viro tradita est, quæ, licet erat maritata, divinum tamen illud propositum non dimisit, sed cum devotis meditationibus et disciplinis tribus in die, quarum quælibet habuit quinquaginta ictus ad minus, continuavit: et quia habuit decem filios et filias, eos diligentissime in timore Dei nutrit. Post hoc episcopus quidam magister Parisiensis, et theologiæ doctor, civitatem hujus dominae comitissæ intravit, et in ea pro viribus prædicare cepit. Tandem Maria prædicta ad eum ivit dicens, ab eo se velle scire exercitium per quod pervenire posset ad vitam perfectionis. At ille, cognito quod esset maritata, respondit, quod septem tenere deberet: primo, amorem mariti: secundo, fidelitatem ad eundem: tertio, misericordiam ad proximum: quarto, justitiam ad familiam: sexto, ut semper aliquid boni operaretur: septimo, ut Ecclesiam Dei honoraret, et filios suos semper in timore Dei custodiret. Cui illa dixit, se pro viribus illa observasse, sed velle amplius proficere. Tunc episcopus: « O domina Maria, cum sis maritata, non est bene possibile te majora posse facere, sed his contenta Domino famulare. » Rursus illa: « O dulcissime domine, si consilium dare non vis, saltem sub brevitate vitam meam audi, ne errem, cum sim indocta. » At ille, « Libenter, » inquit. Tunc illa narravit se in die tres dicere quinquagenas Rosarii Virginis Mariæ, cum triplici genere meditationis et triplici disciplina dicens: « Quando dico primam quinquagenam habeo pro objecto Mariam Virginem, et ad singula membra, potentias et actus earum dico unum *Ave Maria*: puta, ad oculos qui Filium Dei viderunt, unum; ad aures, quæ vocem angelicam audierunt, unum, et sic de singulis consequenter; » et sic faciendo dixit, quia sentiebat ex membris Virginis in membra sua descendere ineffabilem dulcedinem, superantem omnem mundi consolationem. Secundam vero quinquagenam dicebat in honorem Passionis Christi, et tunc habebat pro objecto Christum crucifixum, sic meditando, quod capillis avulsis dicebat unum *Ave Maria*,

deinde coronæ spineæ, et sic de aliis membris usque ad pedes inclusive descendens : sicque dicendo, et meditando, sentiebat ex Christi membris dulcedinem multo majorem descendere quam prius, sic ut tota quasi esset in Christum conversa, et tota plena compassione et amore Christi, in tantum, ut totus mundus sibi esset pœna, præ amore illum cogitandi aut sentiendi. Tertiam vero quinquagenam dicebat, circa altaria singularia ad imagines sanctorum suæ ecclesiæ, aut capellæ, dicendo omnibus angelis novem aut decem Ave Maria, Joan. Baptistæ unum, Joan. evangelistæ unum, et sic de aliis, meditando etiam vitam sanctorum illorum, et se ab omnibus illis confortari postulans et confirmari. Ita in istis meditationibus rapiebatur frequenter ad Dominum, ut perderet usum sensuum exteriorum. Et hæc cum jejuniis et disciplinis fecit; ut dictum est; procurabatque omnes pauperes dicere Rosarium. Illis igitur a Pontifice auditis, quasi extra se constitutus, præ admiratione flens aiebat : « O Maria, Filia mea charissima, ecce sum episcopus et doctor in theologia, et in utroque jure annis pene viginti, nec tamen unquam audiivi talem modum spiritualis exercitii, propterea ex hac hora tu eris Magistra mea, et ego tuus ero discipulus. » Statim ille Rosarium posuit in zona sua cunctis videntibus, et in crastinum cepit prædicare Rosarium Virginis Mariæ. Et populus videns quod prædicabat, et portabat in zona sua Rosarium tantus Pontifex, conversi sunt tam per exempla quam per verba sancti episcopi ad Rosarium Virginis Mariæ dicendum, dicentes : « Si hic tam magnus dominus portat, et dicit Rosarium Mariæ, utique aliquid magni est : nos igitur merito cum simus peccatores, facere debemus similiter. » Itaque tota terra illa longe lateque plena fuit Rosarii hujus devotione. Tandem Domina nostra Virgo Maria apparuit præfatæ comitissæ prænuntians ei obitum suum, eaque moriente, astitit illi, et animam ejus in modum solis fulgentem innumerabili comitiva angelorum et sanctorum perduxit ad gaudia sempiterna, ut etiam a mortalibus fuit auditum. Vixit circa annum Dominicæ Incarnationis 1200.

XXXVIII. — De Maria imperatrice.

Maria, uxor Ottonis IV imperatoris, filia autem Henrici I, ducis Brabantiae, inter alia Marianæ pietatis specimina, cœnobium S. Mariæ de Valle imperatricis in Brabantia, quod vulgo *Binderen* dicitur, hac occasione fundavit. Venationi erat intenta, mulo insidens circa fluvium, qui communiter Aa, sive Alpha nominatur, idque loco paludoso, qualis ea in regione omnis fere circumvicinus est. Jumentum impatiens freni in paludem præceps agitur, et jam simul cum insidenti non sine evidenti suffocationis periculo incipit subsidere. Imperatrix vitæ anxia, divina monita inspiratione, monasterium se eo loco vovet exstructuram, si ineolumis evadat. Nec frustra divinæ Virgini sup-

plicatum : siquidem juvante famulo Æthiope (cum quo semper ea de causa in præfato monasterio reperitur depicta) contra omnem naturam loci, tremula et instabili palude tum jumentum, tum famulum mirabiliter sustentante, salva evadit. Itaque divina sic ope liberata, non dubitat, neque obliviscitur se voti ream, sed de loco ædificationi commodo anxia hæret. Ad divam igitur suam Liberatricem pro instructione confugit : et ecce, contemplatur eo loco quo hodie monasterium cernitur, prædicto fluxio quasi insulam faciente, eoque cursu quasi locum aptum monasterio ædificando circumscribente, contemplatur, inquam, processionem 24 virginum religiosarum S. Bernardi, et 6 puellarum : qua visione edocta, ibidem mox fundat monasterium sacris virginibus Deo dicandis; atque Virgini Deiparæ venerandæ, tres e suo gynecæo nobiles domicellas prima consecrat, quin et exemplo S. Pulcheriæ imperatricis plurima ex imperialibus suis ornamentis ibidem contulit, ac monasterio egregie dotato, cum parte crucis Dominicæ, Romam est profecta, summum Pontificem tanquam Lydium lapidem de veritate ejus consultura. Experitur is cultro osseo, et ecce continuo effluit sanguis, in argumentum veritatis. Igitur secura reddita de tam nobili pignore, thecæ inæstimabilis pretii ibidem includit, et in patriam rediit monasterio suo Binderensi donat. Illud etiam ejusdem imperatricis erga Deiparam Virginem muniticam pietatem et devotionem non parum commendat, quod cum in pago, qui *Vlierden* dicitur, et altero a monasterio lapide dissitus est, certa ibidem bona, quæ ab Henrico II, fratre suo et duce Brabantiae, tali fine obtinuerat, legaret huic cœnobio, idem obligaverit ad tres Missas hebdomadatim in sacello eodem in pago a se in honorem Deiparæ fundato celebrandas. Vocatur autem prædictum sacellum S. Maria in Puerperio, ubi ope et intercessione ejusdem purissimæ Puerperæ, plurima olim patrata sunt miracula, prout constans habet antiquorum traditio, et suspensa ibidem sacra anathemata testantur. Sed et pretiosissima hic dudum ornamenta, ante ecclesiarum per hæreticos factas deprædationes, fuerunt asservata, quæ eadem imperatrix suæ prædilectæ Patronæ et Liberatrici obtulerat, sicuti ex forma, colore, aliisque notis, cum Binderensis monasterii ornamentis per omnia similibus, evidenter dabatur colligi. Floruit anno Domini 1251.

§ XXXIX. — De Maria alia imperatrice.

Maria Austriaca, Caroli V imperatoris filia, et Maximiliani II pariter imperatoris conjux, erga augustissimam Dei Matrem Virginem Mariam arctissimis in omni vita sua amoris nexibus devinctissima fuit. Filiam suam Margaritam Austriacæ infantem, quæ strictius Clarissarum institutum amplexa, Margarita a Cruce appellata est, adhuc puellulam habitu immaculatæ Conceptionis Domine

nostræ induit, ut supra, cum de eadem Margarita agerem, memoravi. In cultum atque obsequium Reginae cœli magno semper affectu propensa, sub ejus tutela vitæ Christianæ directionem tutam putabat, atque ejusdem beneficentia variis beneficiis provocata et gratis aucta, multis nominibus se illi obstrictam devinctamque profitebatur. Sacrarium B. Virginis in Monte-Serrato prope Barcinonem, cultu et miraculis celeberrimum religiosissime visitavit, ibique se totam Deiparæ in holocaustum obtulit. Visitavit etiam templum beatissimæ Virginis de Pilar, seu de Columna, in Cæsaraugustana civitate, ab ipsa beatissima Virgine, dum adhuc in terris viveret, sua præsentia honoratum, atque in hoc loco augustissimæ cœlitum Imperatrici se iterum totam humiliter consecravit. Ecclesiam quoque famigeratissimam S. Mariæ de Guadalupe summa pietate invisit, illicque et alibi muneribus ex principe munificentia profectis magnam Dei Matrem honorare, ac sibi devincire satagit. Cum gravi infirmitate (ex qua postea obiit) Madriti in regio S. Claræ monasterio vexaretur, pro ejus incolumitate imago miraculosa B. Virginis de Athoca Madriti per supplicationem delata est: cumque supplicatio jam ad ecclesiam ejusdem monasterii pervenisset, et miraculosam illam imaginem intra cubiculum, in quo infirma jacebat, inferre cogitarent, ut ejus præsentia, vel cessaret in vita dolor, vel corona in morte securior redderetur; hoc intellecto imperatrix, singulari devotione respondit: « Non sum certe ego digna, ut Mater sanctissima Domini mei Jesu me in hoc paupere cubiculo invisit; intra cor meum illam admitto, ibi illam adoro, atque in ejus benigna intercessione spero me cito in gloria, illius aspectu fruituram, omnesque humiliter oro, ut pro me hanc gratiam ab illa exorent. » Obiit piissime anno salutis 1603, die 26 Februarii.

§ XL. — *De Maria Lusitanæ princepe.*

Maria, Emmanuelis I, Lusitanæ regis, atque Eleonoræ ejus uxoris filia, illibato virginitatis flore, singulariter virtutis exemplo spectatissima, templum Olyssipponense D. Virginis a Luce, quod opus cum Lusitanæ magnificentissimis absolutissimisque jure comparandum, propriis sumptibus exædificavit, in quo et obiens condita est ad aram maximam. Vivebat anno salutis 1515.

§ XLI. — *De Maria altera Lusitanæ princepe.*

Serenissima simulque pientissima heroina Maria, ex inclyta Lusitanorum regum stirpe propagata, in suæ erga Deiparam Virginem pietatis ac benevolentiae testimonium, ad tertium lapidem ab oppido, cui Torresuedras vulgo nomen est, ex domesticis facultatibus ædem sacram sanctissimæ angelorum Imperatrici ac Dominae, Virgini scilicet Mariæ dicatam, ad Fratrum Minorum habitationem, a fundamentis erigi absolvique curavit. Vivebat anno Incarnationis Dominicæ 1570.

§ XLII. — *De Maria Magdalena Adriæ ducissa.*

Maria Caraffa, Neapolitana, ex Adriæ ducissa, et Ruvî comitissa, Ordinis S. Dominici in monasterio S. Mariæ de Sapientia, addito Magdalene nomine, sanctimonialis, vita et virtutibus hoc nostro ævo heroina celeberrima, ab ipsa infantia Deiparæ Virginis cultui se toto cordis affectu consecravit. Quia Mariæ gerebat nomen, ejus etiam imaginem semper apud se habere voluit. Unam inter alias adepta est, cui postmodum adeo fuit affecta, ut circa ipsam omnia pueritiæ ejus negotia studique collimarint. Nam non solum (ut puellarum mos est) illi altariola bene exornata præparare cum festulorum actitatione nitebatur, sed quotidie humi fixis genibus, attentione mirabili, longo temporis spatio, ante ipsam orabat: ex quo cognoscebatur hæc festa atque altaria, non esse occupationes pueriles, sed maturi sensus effectus: cujus clarum erat argumentum constantia, qua illius imaginis cultui invigilabat. Sæpe princeps ejus pater ex una in aliam suarum terrarum proficiscebatur, suam ditionem, quæ in Basilicata, in Terra Laboris et in Aprutio valde ampla est, visitaturus. In his itineribus Maria ducta, nunquam sine suæ devotæ imaginis societate inventa fuit, et ad quodcunque diverteret hospitium, ejus unica erat cura, domicilia perlustrare, locumque inquirere, in quo commode erigere posset altare; et ubi commodum inveniebat, hospitium illud præstans amplumque judicabat: ubi autem secus, adeo morens discedebat, ut nullo blanditiarum genere ejus dolor levare posset. Illudque mirabile erat ut, ob perturbationum motus, qui plerumque in hujusmodi itineribus accidere solent, nunquam sollicita adolescentulæ devotio retardata fuerit, quin ante cubitum imaginem in aliquo angulo non collocaret atque ante illam ad diu orandum genuflecteret. Omnes dies Sabbatinos, etiamsi in festum Dominicæ Nativitatis incidissent, necnon dies illos, qui festa B. Virginis præcedunt, pane tantum et aqua contenta, ad honorem B. Virginis transigebat. Singulis diebus Officium, Rosarium et Coronam Deiparæ Virginis recitabat, et dum fuit Adriæ, ejus deliciae erant devotissimam ibi nostræ Dominae ecclesiam miraculorum fama tota Europa celeberrimam frequenter visitare, atque in illa cum amabilissima cœlorum Regina longas moras trahere. Quæ ecclesia cum ab Adriæ civitate ad milliarium ferme distet, ad eam tamen sæpe sæpius, et in summo calore et frigore, pedes ibat, et ab eadem redibat. Quolibet Sabbato elemosynam sacerdoti dabat, ut pro se Missam de B. Virgine celebraret. Innumera beneficia a Matre Virgine Domina sua clementissima se recepisse profitebatur, et multoties ipsius ope se a periculis malisque liberatam fuisse pronuntiabat. Narravit inter alia personæ sibi familiari, se tempore, quo vidua, mansit Adriæ, gravissimo morbo, qui cancri speciem referebat, in maxilla tentatam esse, cumque illum, antequam medico detegeret, suæ benignis-

simæ Protecrici commendasset, non tam cito ejus opem requisivisse, quam auxilium sensisse, absque remedio ullo, et solum divina virtute, periculoso morbo discedente. Dum Neapoli degeret, inter alias ecclesias, Mariæ Deiparæ Virgini dedicatas, illam, quam de Constantinopoli appellant, frequentius invisebat. Adriæ in templo Patrum Capuccinorum sacellum in honorem B. Virginis ædificavit. Dum corpus suum (quod sæpe faciebat) disciplina flagellaret, illas interdum verberationes B. Virgini offerebat, illam invocans cum Antiphonis: *Sub tuum præsidium*, et *Ave, sanctissima Maria*, vel cum Hymno, *Ave, maris Stella*. Ecclesiam Montis Virginis in regno Neapolitano insignem aliquando visitavit, et sicut extra ordinem fuerunt obsequia honoresque, quos ab illius monasterii monachis accepit, ita Virgo sanctissima eidem insolitis consolationibus blandita est. Noluit quiescere in lecto, quem ei digne præparatum obtulerunt monachi, innuens sufficere terram magnæ Dei Matri dedicatam, quam solum tangere inter delicias numerabat. Sed postmodum ad orandum genuflexa, vel oblita est, vel noluit amplius quieti se dare, in oratione tota nocte ad diem usque perseverans. Neapoli in monasterio S. Mariæ de Sapientia religiosum habitum induit, atque ex hac virginea domo in cælum migravit, anno salutis 1615, ætatis 49, die 28 Decembris.

§ XLIII. — *De Maria Magdalena Etruriæ ducissa.*

Maria Magdalena Austriaca, Ferdinandi II Cæsaris germana-soror, et Cosmi II, magni Etruriæ ducis conjux, inter alia apertissima erga beatissimam Deiparam studii ac benevolentiae testimonia, cum Lauretanam peregrinationem, cœlestis cellæ dulcedine allecta, peragere vellet, suos accersens, unicuique cœruleas in honorem cœlestium Reginæ vestes imperavit. Iter aggressa, ab hospitio sine divini numinis imperatione nunquam discessit, ante discessum vero rei sacræ semper religiosissime interfuit. Nullum oppidum aut vicum ingressa est, quin prius ante altare steterit, ut cœlesti pastu reficeret animam, quam in diversorio constitit: et quo longius templum aberat, eo alacrius, qua incredibili erat supremi numinis venerandi, eique gratias agendi cupiditate, rapiebatur. Ab egentium ac miserorum undique concurrentium grege non solum nunquam auxilium suum frustra implorari passa est, sed tam repente regieque extremis pauperum adfuit necessitatibus, ut ejus munificentia ac liberalitas singulorum etiam vota præcurreret. Ubi ventum est eo loci, ex quo primum sanctissimæ Lauretanæ domus fastigium prospicitur, non constitit solum, verum etiam desiluit subito, ac prolapsa in genua augustissimi templi religionem incredibili gaudio, cum omnium admiratione salutavit, et lacrymans præ lætitia ac pietate, quanto potuit impetu animi et ardore, sese, resque suas, et Matris et Virginis fidei tutelæque commisit. Ut ad optatissimum peregrinationis suæ portum heroina hæc præstantissima

appulit, templum intrat sanctitate amplissimum, copiosissimum ornamentis, omnium nationum populorumque frequentia toto orbe celeberrimum, sacratissimum Christi Corpus veneratur, ut præclara ac multa uno verbo complectar, Austriacæ: externa cœlestis sacelli præcipuo quodam studio, eximioque cultu et honore prosequitur. Interea custodes valvas ejus patefecerant, ut quamprimum princeps optima locum illum divinissimum insisteret, in quo Servatoris nostri, ac Deiparæ Virginis ad omnem posteritatis memoriam altius sunt impressa vestigia. At, o excelsi animi voluntariam dejectionem, omnibus suscipiendam! o rem et post hominum memoriam inauditam! Quam allexerat pietas ad Lauretanam B. Virginis domum venerandam, hanc, ne eam veneraretur illico, eadem pietas est remorata. An, ut non tam itinere, quam precibus mens fatigata tantisper conquiesceret? Minime vero: sed ut sibi ipsi imperans, in summo venerationis aestu modum retineret, impetum animi venerabunda continuit, atque absistere in animum induxit, ut paratior rediret: et quo singularis ejus virtus enituit clarius, magisque imposterum enitescet, nec unquam excidet vox illa omnium sæculorum memoria dignissima, se nunquam illud studio mortalium atque immortalium nobile tabernaculum ingressuram, nisi prius expiato per confessionem animo salutarem Hostiam percepisset. Fortasse et liberius integerrimus ejus animus in atria Domini deficeret, ac rerum suavitatis cœlestium penitus colliquesceret, afflaretque deinde intuentibus ea liberalitate suavem, jucundumque pietatis odorem, qua hausisset divinitus avidissime. Et templo itaque digressa, quamvis invita, divertit ad curandum de via fessum corpus, et moderato victu quieteque reficiendum. Qua autem pietate ac religione augustissimum illud amplissimumque sacrarium serenissima hæc princeps postmodum penetraverit, quas ibi preces fuderit ac vota suscepit, vix aliqua ex parte attingi suspicione potest. Reliquit Maria Magdalena Lauretanæ B. Virginis domui propemodum singularis munificentiae argumenta, opulentissima dona, atque ejus pietas, quæ videbatur amplificari non posse, tantum ex Lauretana hac peregrinatione ac commoratione sumpsit incrementum, quantum, cum Florentiam inflammator quam antea rediret, ostendit. Cætera tantæ heroidis erga augustissimam Dei Matrem obsequiosæ pietatis auctoramenta ad mea hactenus cognitionis notitiam non venerunt.

§ XLIV. — *De Maria Manuele Methymnæ Sidoniæ ducissa.*

Maria Manuel Methymnæ Sidoniæ ducissa, herois ævo suo longe pulcherrima, sed improlis, et infecunda, mundo muliebri, et corporis ornatui plus æquo dedita, ideoque nonnullis occasio peccati-que ansa, cum aliquando cum quadam Methymnensi ducissa Boetium per pontem, quo Hispalis

Trianae suburbio jungitur, trajiceret, ecce tibi, soluto repente ponte, in profundiorē totius fluvii partem, densissimas inter arbores asseresque, toto spectante populo omnino dejecta, per vestium flimbrias ex una trabium aliquandiu pendula, præsenti-que periculo attonita, cœnobium templumque S. Mariæ vovit, si precibus ejus discrimini præsentissimo eriperetur. Quid multis? simul vovit, periculum evasit: et rea voti facta cœnobium templumque S. Mariæ Lauretanæ (sic dicitur a Turri Lauretana Lauris obsita) condidit, et ordini Franciscano dedit. Hæc autem Mariani cœnobii templique ex voto debito fundatrix, a morte viri vidua, suas facultates opesque suas in inopes elargita, pauperiem honestatēque adeo dilexit, ut nihil omnino proprium possidere, nemini cuiquam mortalium de facie voluerit placere. Tandem Hispalense S. Claræ cœnobium ingressa, cunctisque virtutibus exulta, anno a partu Virginis 1543 sanctissime decessit.

§ XLV. — *De Maria Maximiliana Baviaræ ducissa.*

Maria Maximiliana, serenissimi Ferdinandi electoris Coloniensis, et Baviaræ ducis amita, inter alia Marianæ pietatis specimina Oetingano B. Virginis sacello, quod persæpe supplicantis ritu invisit, stipendia assignavit, ut festis omnibus Deiparæ, solemnibus cum ritibus, et musica inibi sacrificaretur, canerenturque ejusdem Litaniarum, quod et Sabbatis omnibus eodem modo agi voluit. Cætera me fugiunt. Vivebat anno salutis 1620.

§ XLVI. — *De Maria Mendoza.*

Maria de Mendoza, femina in Hispania princeps, ac principis Melitensis soror, affectum suum erga B. Virginem Dei Genitricem illustri admodum testimonio comprobavit, dum Complutense monasterium, a se pro Dominicani Patribus fundatum, ejusdem B. Virginis Dei Genitricis nomini sacrum esse voluit. Vivebat anno 1573.

§ XLVII. — *De Maria Parmæ ducissa.*

Maria Lusitanæ regis filia, Alexandri Farnesii conjux, Parmæ ducissa, pietati suæ erga Deiparam Virginem satisfactura, Parmæ cœnobium templumque S. Mariæ de Gratiis erexit, in quo et sepeliri voluit; ut ejusdem patrocinio tegetetur mortua, sub ejus defensione latuerat viva. Hujus virtus in omni religionis parte absolutissima quidem fuit, sed tamen adversus magnam Virginem singularis. Ejus enim tantam hauserat animo majestatem, ut nonnisi supplex divinos ejus vultus, quales Lucam effinxisse, constanti majorum traditione accepimus, intueri sustineret. Ob hanc causam, tabulam perelegantem, quam velo semper obtectam haberet, eo solum tempore retegebat, cum ante illam de genu accideret precatura.

Filiæ suæ Margaritæ adeo periculoso morbo laboranti, ut de ejus salute medici desperarent, Deiparæ Virginis advocatæ suæ precibus, et inter-

cessione apud Deum utens, præter spem omnium incolumitatem obtinuit.

Cum quadam die simul cum conjugē suæ Alexandro esset in ecclesia S. Mariæ de Scala, illum hortata est, ut tunc ambo B. Virginem supplicarent, quatenus ipsa eis aliam prolem masculam impetrare dignaretur; quod cum fecissent, novem elapsis mensibus, D. Duartem filium secundo genitum feliciter enixa est.

Ad promovendam B. Virginis pietatem, suis verbis atque auctoritate effecit, ut pulchrum illud, et breve de modo sanctissimi Rosarii recitandi Opusculum componeretur, atque in lucem ederetur.

Morti proxima, manibus, oculisque in cælum elatis, illud repetebat:

*Maria, Mater gratiæ.
Mater misericordiæ,
Tu nos ab hoste protege,
Et mortis hora suscipe.*

Obiit circa annum Domini 1590.

§ XLVIII. — *De Maria Pembrochiæ comitissa.*

Maria de S. Paulo, Pembrochiæ in Anglia comitissa, ob sincerum, quem erga B. Virginem gerebat, dilectionis affectum, Waterbech in Eliensi diocesi, in ejusdem B. Virginis honorem monasterium de suis bonis fundavit et dotavit, ut in eo ordinis S. Claræ moniales augustissimæ cœlorum Reginæ pio devotionis affectu jugiter inservirent. Vivebat anno salutis 1549.

§ XLIX. — *De Maria Sabaudie infanta.*

Maria Sabaudie infanta, Caroli Emmanuelis hujus nominis I, Sabaudie ducis filia, innata et nutricia cum lacte hausta erga Deiparam Virginem pietate clarissima, inter alias pii amoris ac devotissimi affectus significationes, quibus se augustissimæ cœlorum Reginæ cultui atque obsequiis immutabili devotione addictam declaravit, in omnibus Marianarum festivitatum pervigiiliis solo pulmento contenta arctissime jejunabat, et flagellis catenisque ferreis regium corpusculum dire macebat. In iisdem etiam pervigiiliis cubitum itura, vestes solitas non deponebat, tum ex mortificationis motivo, tum ut sequenti mane ad exercitia spiritualia in Domine suæ cultum facienda esset expeditior, et majori temporis commoditate frueretur. In omnibus iisdem festivitativibus cum universo suæ aulæ gynæceo semper Novenam in honorem currentis mysterii peragebat, quam a vigilia festivitatis incipiebat, et in diem usque Octavam protrahabat. Devotiones vero seu pietatis exercitia, quibus Novenæ componebantur, erant quinque Psalmi a quinque litteris sanctissimi Nominis Mariæ incipientes, *Te Deum laudamus*: Litanie Lauretanæ aliæque devotæ orationes, atque affectuosissimæ pietatis, et mortificationis praxes, solemnitati opportuna, a confessario præscriptæ et descriptæ. Licet voluntaria sui palatii clausura admodum de-

lectaretur, ad loca tamen et templa B. Virginis dicata libentissime accurrebat. Lauretana domus, ad quam quater peregrinata est, centrum fuit ejus seraphici cordis, et sola spes ad hoc sanctissimum habitaculum perveniendi, omnes suorum itinerum, quæ molesta et dura illi esse solebant, labores temperabat, atque amaritudines dulcificabat. Cum ad hanc domum se, quasi flamma ad sphaeram convolans, pervenisset, exeundi modum invenire nesciebat. Totum matutini temporis spatium, a diluculo usque ad meridiem, omnium Missarum, quæ in sacrosancta capella celebrabantur, auditione metiebatur: in Eucharistiæ sacramento diebus singulis recipiens magnum illud Verbum, quod illic ob nostram salutem abbreviatum, ac caro factum est. Sola necessitas reficiendi corpus illam ab hoc loco divellebat, sed cor ibi remanens cito corpus revocabat, ut diei reliquum, et bonam noctis partem, in obsequiis Dominae suæ debitis illic transigeret, omnium animis insolito stupore percussis, quod tanto temporis spatio, solis innixa genibus, in corpore præsertim delicato, debili, atque anteactis itineribus defatigato, ibidem immota consistere posset. Illustrissimum ac reverendissimum D. Gaetanum Laureti gubernatorem humiliter exoravit, ut officium verreticis sanctæ domus sibi concedere dignaretur, hocque munus ea diligentia ac teneritudine affectus exsecuta est, ut omnes in admirationem ac sui venerationem traxerit. Tributum, quo illa se Regina cœlorum, ac ejus sanctissimi Filii subditam, humillimam ac devotissimam declaravit, fuit duarum coronarum aurearum, gemmis pretiosissimis inoculatarum, quarum valor scutis quinque millibus fuit æstimatus. Ecclesias S. Mariæ de Europa, S. Mariæ de Savona, S. Mariæ de Angelis prope Assisium, et alia magnæ Dei Matris sanctuaria, populorum concursu, et miraculorum gloria inelyta, religiose invisit, ac donis ditissimis honoravit. Cætera se fugiunt. Decessit Romæ anno salutis 1656, ætatis 63, die 13 Julii.

§ L. — *De Maria Seyne comitissa.*

Maria comitissa Senæa, vulgo de Seyne, natione Germana, cum uti genere ita et forma esset præstantissima, et a plurimis proceribus ad conjugium summis expeteretur votis, ipsa regum Regi virginitatem suam vovere maluit, et consecravit. Cui angelorum Regina, spectabili forma apparuit, et raro prorsus atque miro favoris extraordinarii indicio, sertum florigerum cœlesti elegantia nitidum, tantæque Imperatricis manu, et donatione dignum, capiti ejusdem imposuit. Quo quidem illa tanto deinceps vehementius castis amoribus exarsit, et clam sub noctis silentio, a suis se suffurata domesticis, in monasterio Dunewarch sacrae Cisterciensis religionis habitum, et velum suscepit, in quo ad finem usque vitæ sancte conversata, æternis demum Sponsi cœlestis amplexibus frui meruit, die 9 Martii, circa annum Domini 1200.

§ LI. — *De Maria Siciliae regina.*

Maria, Hierusalem, Siciliae, Ungariaeque regina, magnifici principis quondam Stephani regis Ungariae filia, atque inelyti principis Domini Caroli II, regis Neapolitani uxor, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem monumenta, Neapoli monasterium S. Mariæ, Donna Regina nuncupatum, ædificavit, ac eidem amplos redditus attribuit. Obiit anno Domini 1323, die 25 Martii.

§ LII. — *De Maria Tarasconensi.*

Maria de Tarascona, Clementis IV, summi Pontificis soror, eximiae virtutis heroina, atque in cultu Deiparae nulli secunda, cum aliquando ad ecclesiam Prædicatorum audiendi Completorii causa venisset, et Fratres illam dulcem Antiphonam *Salve Regina* cantarent: Regina virginum ei apparuit visibiliter, monens ut ab ejus pedibus non recederet. Vidit ergo ipsam chori utramque partem lustrantem singulis reclinare recantantibus, et ad illius Antiphonæ partem cum pervenissent, qua dicitur: *Et Jesum benedictum fructum*, vidit B. Virginem in capite processionis superelevatam, offerentem Filium, ut parvulum, quem gerebat, Fratribus ipsis. Cum etiam ad finem Antiphonæ ejusdem dicendo, *Maria*, se inclinarent Fratres, vidit etiam eandem B. Virginem inclinantem, et resalutantem eos. Dehinc in cœlum rediens, eam affectibus secum duxit; quæ sibi reddita, tantæ gustu dulcedinis recreata gratias humiliter retulit, in corde suo conferens universa. Vixit circa annum Domini 1270.

§ LIII. — *De Maria Ungariae regina.*

Maria Austriaca, Caroli V, Caesaris invicti soror, Ludovici autem Ungariae, et Bohemiae regis conjux, flagrantissimo cordis sui affectu Mariam Deiparam Virginem ab ipsa pueritia amavit, nec sine fructu. Nam cum anno superioris sæculi decimo quarto in altum Rheni vela faceret, tunc repente exorta cœli intemperie, savi spirabant venti, flumen crebro irritatum turbine immensis fluctuabat procellis, et iratus Rheni alveus navigium indefesso arietabat fluctuum insultu. Et licet Navarchus tum velis, tum remis, arte qua poterat dexterrima, turbinum furori renitteretur, omnis tamen nisus et labor, omnis industria et peritia sub tanta irarum mole succumbebat. Nam classis ab horrenda tempestate remigum imperio ac moderamini erepta, in ingentem arenæ aggerem est sublata, eique affixa. Sed cum regina auxiliatricem de Cellis Virginem Deiparam ardentibus precibus et suspiriis invocasset, contigere venti, procellosos detumuit Rhenus, classis ex arenoso aggere solvitur, atque faventibus Euris provecta, destinatum feliciter ingressa est portum. Cujus ut posteritati exstaret memoria beneficii, sacellanus Reginae speciosam tabulam, coloribus totam rei seriem præferentem in Cœnis suspendit, cum hac inscriptione:

Anno 1514, 2 Maii, rotum per honorabile magistrum Joannem Croner sacellatum factum solumque nomine serenissimæ reginæ D. Mariæ archiducissæ Austriæ, ducissæ Burgundiæ, serenissimi Ludovici Ungariæ, et Bohemiæ regis sponsæ, in Rheno navi periculum subeuntis.

§ LIV. — *De Mariana Hispaniarum regina.*

Mariana Austriaca, Ferdinandi III Cæsaris (qui in Deiparæ cultu præsentis et securæ posteritati tanquam exemplar proponi debet) filia, et Philippi IV Catholici Hispaniarum regis (qui ex magnæ Dei Matris obsequiis est in omnem æternitatem prædicandus) conjux, etiamsi de sacro regenerationis fonte Marianæ nomen non accepisset, posset tamen jure optimo dici Mariana, a Mariæ amore, a Mariæ famulatu, et a singulari cura, atque exquisita diligentia, qua per varias ac multiplices Marianæ pietatis praxes tota adnuitur esse Mariæ. Nobilissimo Marianæ nomine insignita, et de Mariæ nomine nuncupata, non de nuda tanti nominis appellatione, nec de solo inani Marianæ titulo gloriatur; sed studens esse, quod dicitur, nominis externam speciem intima notione, ac multiplici operum foetu adimplere non desinit. Vere mulier sui nominis est, Mariæ scilicet cultrix observantissima ac religiosissima; atque a Mariæ nomine dicta, non vacuum illud ostentat, sed factis implet, bona vita exornat, et peculiari in Mariam cultu atque observantia indesinenter honorat. Appellationem suam contumelia non afficit, quia appellationis virtute et significatione non caret. Marianam pietatem, a majoribus haustam, per assiduas ejusdem pietatis exercitationes ita in dies auget, ut quantum mortales cæteros superat dignitatis magnitudine, ita etiam excellat erga Mariam Deiparam Virginem pietate. Mariæ nomine decorata, Mariæ nunquam obliviscitur, Mariæ patrocinio se identidem commendat, Mariæ virtutes pro viribus imitatur, talenque se indesinenter præstare nititur, qualem sanctissimi nominis hujus postulat excellentia: minime ignorans nihil prodesse, quod mulier aliqua Mariana vocetur in nomine, si hoc non ostendit in opere. Omnes quidem Deiparæ dies sacros singulari devotione exigit, sed præcipue purissimæ Conceptionis festum, quod in sacello sui regalis palatii, cum musico concentu, concionatorum sermonibus, aliisque patentissimis pietissimi animi indiciiis solemnissime celebrari procurat. Plures Deiparæ imagines, populorum frequentia et miraculorum gloria celebres regiis muneribus coluit et honoravit: et cum imagini S. Mariæ Angelorum, quæ Madriti in conventu monialium Discalectarum S. Francisci religiose asservatur, pro filio, qui regnorum Hispaniæ princeps esset futurus, impetrando, aræ ornatum, suis tantum manibus elaborandum, vovisset; vix opus aggressa est, cum se prole sensit fecundam, et antequam

opus absolveret, felicissimo optati principis partu, Hispaniam ac universum Christianum orbem exhilaravit. Porro cum incredibile studium, filialem amorem, eximiam observantiam; constantem pietatem, ac immutabilem devotionem, quibus serenissima hæc Regina, cœlestis augustæ famulatu addicta est; necnon singularia obsequiorum genera, et magna devotissimi affectus specimina, quibus ipsa ejusdem augustæ gratiam et favorem assidue sibi demereri studet, aliorum calamis, meo melioribus, exaranda, et celebranda reservem: solum ego nunc de tanta heroide assero illam, ob tenerrimum ardentissimumque in Mariam Deiparam affectum, magis re, quam nomine esse Mariæ, ac insuper, ob splendidissima lectissimæ pietatis argumenta, quibus suos in Mariam augustissimam cœli Reginam plenissimos amoris sensus continuo vivissime declarare non cessat, vere totam dici posse atque ex integro Marianam.

§ LV. — *De Mariana a S. Joseph.*

Mariana Manzaneda, Abulensis, Hispana, non minus majorum stemmate quam propriæ virtutis excellentia herois nobilissima, quæ sacrum augustinianum ordinem professa, dicta est Mariana a S. Joseph, et monialium deinceps Augustinianæ Recollectionis in Hispaniis auctrix fuit, de Mariæ nomine nuncupata, sui nominis mulier, non vacuum illud gestavit, sed factis implevit, bona vita exornavit, et singulari in Mariam cultu atque observantia semper honoravit. Nata est in festo S. Mariæ ad Nives, quia Mariæ Deiparæ vivere, ejusque niveum virginitatis candorem æmulari debebat. Matrem habuit nomine Mariam, quam in die Assumptæ in cœlum Virginis migrasse gloriabatur. Ab ipsa infantia Deiparæ Virginis laudes occinere, ac ejus Horarias ac Rosarias preces persolvere incepit. In hac etiam ætate ardentissime desideravit Dominam nostram in iis virtutibus, quas illa in templo exercuit, imitari; ac in Præsentationis cœlestis Reginæ mysterium singulari devotione propensa, in illius honorem quindecim quotidie Psalmos recitabat. Deiparam Virginem, quam in Advocatam ac Mediaticem assumpserat, sincero affectu deprecabatur, ut dolorum, quos ipsa juxta crucem in Passione Filii pertulit, se redderet consortem, et voti compotem se pluries in hac re factam animadvertit. In die Assumptionis B. Virginis, dum ad Vesperas Canticum *Magnificat* caneretur, sensit evidenter cor suum novæ vitæ nasci, et gloriam Dei Matris in cœlum assumptæ summa cum animi sui jucunditate contemplata est. Dum aliquando crans Incarnationis mysterium meditaretur, sensit se a puero Jesu de omnibus, quæ in Matre sua, Annuntiationis tempore, cœlitus peracta sunt, clare admodum edoctam, ac sibi ejus Genitricem sanctissimam in magistram orationis assignatam.

Cum monasterium Dominae nostrae, sub Expectationis titulo, pro monialibus sui ordinis Palentiae fundasset, B. Virginem hilari vultu, pro hujusmodi obsequio gratias sibi agentem, et sibi valde acceptum fuisse, significantem intellexit.

Anno 1607, in festo Nativitatis Domini, cum B. Virgine, S. Josepho, et puero Jesu in praeseptio stare sibi visa est, et cum a B. Virgine benedictionem humiliter postulasset, hanc non solum obtinuisse sed puerum Jesum ab ipsa in ulnas suas accepisse contemplata est.

Anno 1609, die 15 Aprilis, sibi videre visa est B. Virginem in magna luminis claritate sanctissimum Filium suum in ulnis gestantem, ipsum Filium suum pro se dilecta famula rogantem, sibi que benevolum ac faventem reddere satagentem. Et ut alios B. Virginis favores Marianae factos brevitatis studio pertranseam, quodam in festo S. Mariae ad Nives, se coelestis Reginae aspectu dignatam contemplata est Mariana, et summa cum cordis sui jucunditate se iterum in tantae Dominae famulatum recipi, ac in ipsius ac Filii ejus habitationem eligi animadvertit. Sabbata omnia ac omnia Marianarum festivitatum pervigilia jejuniis consecravit. Angelorum Reginam suarum monialium Matrem, Magistram atque Antistitam esse optabat: et cum ex humilitatis affectu subditi suas filiarum nomine appellare non auderet, eis saepe inculcabat Dominam nostram illarum esse Matrem, illasque hoc affectu ad eam semper respicere debere: nec solum ut ad Matrem, sed etiam tanquam ad Antistitam, cum ipsa tanto munere indigna esset. Hinc, ut moniales suae B. Virginem tanquam Antistitam agnoscerent, atque ad ejus auxilium assidue suspirarent, statuit ut iis diebus, in quibus Officium parvum B. Virginis non persolvitur, ejusdem Litaniae ab omnibus recitarentur. Devotionem B. Virginis suis monialibus enixe commendabat, et ut haec verba saepe illae repeterent: « Gloria et honor sit Matri, et Virgini purae, ab angelis, sanctis et universis creaturis, » instanter postulabat. Gaudebat Officium parvum B. Virginis necnon Officium sanctissimi Nominis Mariae quotidie recitari, et in causa erat mulieri inopi, Mariae nomen habenti, singulis hebdomadis copiosam eleemosynam erogari. Magno animi dolore afficiebatur, cum pronuntiari audiebat B. Virginem tempore Passionis deliquium vel quid simile fuisse passam, illudque Marianum nocturnum, seu encomium, Benedicta appellatum, quod religiosi Augustiniani quotidie ex voto facto B. Virgini persolvunt, satis morose recitari procurabat. Quando de B. Virgine cum suis monialibus loquebatur, res prorsus admirabiles erucebat. Statuit, ut a Sabbato ante Septuagesimam, usque ad Sabbatum sanctum, moniales sui ordinis, ad capitulum in quo erat sepulcrum Domini Jesu Christi, simul convenirent, ibique hymnum, *Stabat Mater dolorosa*, cum oratione devote ca-

nendo recitarent. Omnia sua monasteria B. Virgini dedicavit, et ex illis duo Immaculae Conceptioni sacra esse voluit. In regali Annuntiationis monasterio, a Margarita Hispaniarum regina Madriti fundato, multa sacella, et altaria pro imaginibus beatae Virginis erigi procuravit.

Orationem hanc, quam scriptam apud se habebat, saepe saepius, corde magis quam labiis, recitabat: « O Virgo Maria, Mater Dei et mei, oro te per dulcissima pietatis et misericordiae tuae viscera, ut me in tuam ancillam recipias et admittas, et mei rerumque mihi commissarum curam suscipias, atque a tuo sanctissimo Filio, in cogitationibus, verbis et operibus gratiam obtineas, ac virtutum omnium custodiam perfectam. Amen. » Terrae osculata, et benedictione petita dicebat: « Monstra te esse Matrem: fac me esse filiam. Monstra te esse Dominam: fac me esse ancillam. Monstra te esse Magistram: fac me esse discipulam. »

Primam Salutationem angelicam, quam mane a strato surgens recitabat, post B. Virginem tutelari suo angelo in hunc finem offerebat, ut ipse scilicet cor suum eo die soli Deo fideliter custodiret. Scapulare induens, Antiphonam *Salve Regina* semper recitabat, et cum pergeret ad chorum, beatae Virgini novem vicibus dicebat: « Maria gratia plena, sis mihi Maria gratia plena. » Imaginem B. Virginis flexis genibus humillime venerabatur, et brevi oratione eam devotissime salutabat. Nihil sibi in hoc mundo querebat, nihil optabat, nisi Jesum, et sanctissimam ejus Matrem.

B. Virginem tanquam perpetuum speculum ante oculos ad imitandum habuit, et considerans illud: *Maria conservabat omnia verba haec, conferens in corde suo* (Luc. II, 19), gratias et dona a Deo sibi divinitus collata semper occultare, suae Dominae imitatione, satagit.

De nulla alia re adeo admirabatur, quam de magnitudine sanctitatis et gratiae Dominae nostrae, asserens sanctos, comparatione Dei Matris, tanquam scintillam maximo ac sublimi igni comparatam apparere. Aiebat etiam magnum bonum esse habere B. Virginem pro Matre et Advocata: eosque, qui tantae Dominae tutela ac patrocinio gaudebant, felices ac divites appellabat. Biduo antequam moreretur, quid ageret interrogata, respondit se Nocturnum in laudem B. Virginis, qui Benedicta dicitur recitare. Obiit magna cum sanctitatis opinione anno Domini 1638, aetatis 70, die 15 Aprilis, in regio Matritensi Annuntiationis monasterio ejus antistita fuerat, honorifice tumulata.

§ LVI. — De Marquesia Almenarensi comitissa.

Marquesia de la Cerda, Hispana, oppidi Almenarensis in regno Valentiae comitissa, ut erat in Deiparam Virginem mirifice affecta, ejus ampliando cultui, honorique augendo intenta, monasterium ordinis Praedicatorum in eodem suo oppido funda-

vit, illudque Virgini Matri dedicandum curavit. Vivebat anno salutis 1587.

§ LVII. — *De Mathilde Angliæ regina.*

Mathildes, Henrici II regis Angliæ et ducis Normanniæ mater, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem, monasterium, Votum appellatum, in diœcesi Constantiensi in Normannia apud Cæsarienburgum oppidum, non longe ab Oceano Britannico, pro Augustiniani ordinis Patribus fundavit, anno salutis 1157.

§ LVIII. — *De Mathilde Baviaræ ducissa.*

Mathildes Leuchtenbergica, Baviaræ ducissa, virilis animi femina, et sapientia et virtute cum paucis comparanda heroibus, Marianæ pietatis magistra, non minus exemplo quam verbis ad cultum singularem Dei Matris efficacissime alios incitabat, exemplar ipsa perfectissimum erga illam devotionis. Assueverat a teneris quotidie pensum quinque horarum, constanti ordine inter varias occupationes distributum, pie orando persolvere. Cujus majorem partem plerumque absumebat Rosarii et Psalterii D. Virginis recitatio; quem morem religiose retinuit usque ad extremam vitæ periodum. Frequenter supplicatum ibat ad sacrarium, in quo beatissima Virgo Oëtingæ incredibili piorum concursu colitur, nec pedibus emetiri iter, quamvis longum et asperum, ducebat principis dignitati indecorum aut molestum sibi, licet valetudine pertenui, et graviore corporis pondere præpedita, memor se, Dei Matri præstare obsequium. In perfectionibus, cum sacellum aliquod Domine nostræ præterveheretur, plerumque ex curru descendebat, et ante aram flexo poplite Divam Salutationibus aliquot angelicis venerabatur. Tum gazophylacium sacra stipe liberaliter opulentabat: cujus officii pia Mater filiorum suorum manus ministras sæpe adhibuit, ut chara sua pignora ad istiusmodi munificentiam condocefaceret. Inter corporis ægritudines, quibus cum non raro conflictabatur, unicum illi erat asyllum, D. Virgo Oëtingana: cujus opem uti conceptis ac fide persolutis votis demereri studuit, ita non raro præsentissimam in reparanda sospitate fuit experta. Denique in extremis aliorum omnium, quæ charissima esse solent, obitus quasi oblita, hoc unicum, ut summum votorum suorum, a serenissimo Baviaræ duce Alberto conjuge suo, et ipso Virginis studiosissimo, enixe petiit, ut non alibi quam in Oëtingana tumularetur, et quidem absque ulla funebri pompa, ut ancillula Mariana: quasi nulli digniori mausoleo contegendum corpus, quam ubi in vivis animo et amore erga Divam semper præsentissima fuerat. Obiit anno salutis 1634.

§ LIX. — *De Mathilde Hollandiæ comitissa.*

Mathildes, Henrici II Brabantæ ducis soror, et Florentii IV Hollandiæ et Zelandiæ comitis uxor, Deiparæ Virgini cliens omnino deditissima, tres

ejusdem Deiparæ Virginis statuas, quas a Sophia Brabantæ ducissa Henrici fratris sui conjuge (de qua infra inferetur sermo) accepit, religiosissime semper coluit, et jam moritura, dispartivit, et locis suis quamque assignavit: unam Gravesandæ Hollandiæ veteri oppido, quod finitimum est Losdunensi cœnobio, quod ipsa condiderat, et in eo vitam a morte mariti caste pieque egerat: alteram Harlemi asservatam in sacrario Carmelitarum; tertiam denique Hallis Hannoniæ collocari voluit sive jussit. Obiit anno salutis 1267.

§ LX. — *De Mathilde imperatrice.*

Mathildes imperatrix, Henrici Angliæ regis filia, Mariani cultus ampliandi desiderio incensa, inter alia plura, quibus hunc cultum promovere studuit, Bordeslegæ in Anglia, in diœcesi Lincolnensi, in comitatu Buckinghamiæ abbatiam, sub titulo S. Mariæ, fundavit, ac Cisterciensis ordinis monachis attribuit. Valaciæ etiam in regno Galliæ in diœcesi Rothomagensi, sub ejusdem sanctæ Mariæ nomenclatione, abbatiam erexit, ac præfati ordinis, professoribus incolendam obtulit. Vivebat anno salutis recuperatæ 1150.

§ LXI. — *De Mathilde Italiæ comitissa.*

Mathildes magna Italiæ comitissa, virilis animi femina, alteraque sui ævi Judith, et Debora, quæ impios divinæ religionis sacerdotique evangelici insectatores magna virtute repressit, afflictamque Romanam Ecclesiam insigni solatio recreavit, ditavitque, et suffulsit donationibus magnificis: a Gregorio VII, Pontifice maximo Deiparæ Virginis tutelæ principaliter commissa, ex ipsius Pontificis consilio, sæpe coram eadem Deipara Virgine prostrata, ex corde contrito et humilitate lacrymas effundens, invenit illam in suis necessitatibus promptiorem carnali matre, ac mitiorem in sui dilectione. Pietati suæ erga augustissimam Dei Matrem aliqua ex parte satisfactura, præter multas ecclesias Mariano nomini regia munificentia erectas, quas amplis redditibus auxit, et sacris vestibus, variisque aureis atque argenteis vasis ditissime locupletavit, in montibus Regiensibus eremitorium Sanctæ Mariæ de Marola fundavit ac dotavit, templumque majus civitatis Parmensis a se splendide magnificeque reffectum Assumptioni gloriosæ Virginis dedicandum curavit. Officium B. Virginis, quod suo tempore Urbanus II, in concilio Claromontano, pro recuperatione Terræ Sanctæ e Saracenorum tyrannide, recitandum proposuerat, quotidie summa pietate, ac animi devotione persolvit. Aliis etiam pluribus obsequiorum generibus pientissima hæc princeps et Sedis apostolicæ propugnatrix eximia, suum erga Deiparam amorem studiumque testata est, sed ea ad meæ hactenus cognitionis notitiam non venerunt. Sancte decessit anno partus virginæ 1115, ætatis 69, die 24 Julii, in capella beatissimæ Virginis, cujus semper amantissima cliens fuerat, in templo S. Benedicti Mantuæ tumultata.

§ LXII. — *De Mathilde de Lansbergh comitissa.*

Mathildes de Lansbergh comitissa, quanto studio exarserit Mariani cultus ampliandi, vel ex hoc saltem argumento patet, quod in Seine ecclesiam, Speculum S. Mariæ Virginis, et In Seine appellatam, pro virginibus Cisterciensibus Coloniam fundavit. Vivebat anno partus Virginei 1221.

§ LXIII. — *De Melania Romana Juniore.*

Pientissima herois Melania Romana Junior, Melaniæ Senioris neptis, et Pipiniam Romanorum nobilissimi uxor, inter alia amoris sui erga Deiparam Virginem documenta, Nestorianos hæreticos Deiparæ nominis osiores, quos Constantinopoli invenit, disputando convicit, et cum diem integrum in sancto certamine contrivisset, multos ab errore impio detestandoque deduxit. Eadem Virginis gloriæ propagandæ se totam impendens, imperatorem Theodosium, et Eudociam augustam audacter adiit, eosque contra Nestorianos confirmavit incitavitque; adeo ut ejus precibus adductus imperator Nestorii libros publico edicto vetuerit, atque igni exurendos tradi jusserit. Vivebat sanctissima hæc

et generosissima heroina anno Dominicæ Incarnationis 454.

§ LXIV. — *De Methilde Bavarica.*

Sancta Methildis, sive Mechtildis, illustri admodum genere in Bavaria nata, Bertholdum patrem Andecensem comitem, imperatoris Friderici I. cognatum, Sophiam Matrem Wolfratshusiam comitissam habuit. Cum autem Deiparæ Virginis obsequiis fuisset ab ineunte ætate deditissima, ei morituræ, supremo illo in conflictu, visibili forma eadem Deipara adfuit, quam ipsa ita salutavit: *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum*, inque verbis, *Benedicta tu*, etc., defecit et risit, cum nunquam antea in omni vita (dictu mirabile) ridere visa fuerit. Cumque ei sorores ob oculos ponerent beatissimæ Virginis imaginem, hanc manibus avertens, ad longe digniorem, ipsamet, quam salutaverat, oculos retorsit, et paulo post mortua, nullo mortis apparente signo, roseo colore refulsit, et insignibus etiam deinceps miraculis coruscavit. Cælum petiit die 6 Julii; floruitque circa annum Domini 1180.

CAPUT XIII.

De Offinia Carinthiæ ducissa : Olympia Gonzaga : Opportuna Oxomensis principe, atque Oriæ Pallariensi comitissa.

§ I. — *De Offinia Carinthiæ ducissa.*

Offinia Carinthiæ ducissa, piæ devotionis affectu erga beatæ Virginis cultum inflammata, monasterium sanctimonialium beatæ Mariæ Virginis in Merano ordinis sanctæ Claræ Curiensis diocesis de suis bonis fundavit et dotavit. Vivebat anno Incarnationis Dominicæ 1332.

§ II. — *De Olympia Gonzaga.*

Olympia Gonzaga, e serenissima Mantuæ ducum prosapia, Rodulphi marchionis Castilionensis S. R. I. principis filia, in suo cubiculo, ante imaginem B. Virginis nudis genibus longas orando trahebat moras, summaque perfundebatur lætitia, cum miraculum aut exemplum, quod de magna Dei Matre esset, narrari audiebat. Licet debili et infirma valetudine utens, tamen tempore Adventus e lecto surgebat, ut interesset Missæ *Rorate* de B. Virgine, quæ ex devotione principum majorum suorum ante lucem in oratorio cantari consueverat. Anno 1608, mense Januario, cum Matris suæ obitum intellexisset, se statim B. Virgini obtulit, eamque humiliter supplicavit, ut sibi ipsa Mater esse dignaretur, filiali confidentia ad ejus misericordiam deinceps confugere statuens, ut postea in omni vita sua fecit.

Ex devotione erga B. Virginem permota ad ejus domum Lauretanam profecta est, et nunquam curram in itinere ascendit, quin Litanias beatæ Virginis continuo intonaret. Ad hoc sanctuarium appulsa, quid intus in corde senserit, solus Deus, qui

scrutator est cordium, novit. Affirmabat postea in hac Virginea domo omnia sua desideria fuisse satiata, nihilque sibi optandum jam amplius remanere, nisi Deo suo facie ad faciem in gloria frui. Triduum die-rum spatio ab aurora ad noctem usque in hoc sanctuario morata est, orationibus aliisque devotionibus intenta, ibique animam, et cor in pignus derelinquens, discessit quidem læta, quod ibi adfuis-set, sed mœsta etiam, quod ibidem dies suos terminare non posset.

Deiparam Virginem adeo amabat et reverebatur, ut in ipsa spes suas omnes collocaret, et ad ipsam confugeret ea confidentia, qua amans filiola ad propriam matrem in omnibus suis necessitatibus confugit: vocans illam idcirco Matrem suam, Reginam suam, Imperatricem suam, Advocatam suam, Refugium suum, atque omne suum bonum, ac tali reverentia eam nominabat, ut totam se interius commoveri sentiret. Nunquam Deiparæ Officium, etiam infirmitatis tempore, recitare omisit; et cum ardentissima siti teneretur laudes et magnalia beatæ Virginis magis ac magis cognoscendi, accidit, ut quodam sero post cubitum, cerea accensa candelula, librum legere inciperet *De lacrymis ejusdem beatæ Virginis* pertractantem, eoque in lectione processit, ut natura ad somnum inclinante profunde obdormierit, candelula inextincta: quæ cum, ea dormiente, totum fere lectum incendisset, nec in minimo Olympiam læsit, beata Virgine servam suam protegente, nec permittente ab igne lædi illam,

quæ in corde ejus sancti amoris flamma aestuabat. In omnibus festivitatum B. Virginis pervigiiliis, necnon in totius anni diebus Sabbatinis in honorem Dominae suæ jejunabat, ut plurimum pane tantum et aqua contenta. Obiit anno salutis 1645, ætatis 53, 23 Decembris die Sabbati, hora 23, quo tempore ex antiqua consuetudine per totius anni circulum magnæ Dei Matris laudes in majori ecclesia canuntur.

§ III. — *De Opportuna Oxomensis princepe.*

Sancta Opportuna, pago Oxomensis nata, nobilitatis genere pollens, et regalis prosapiæ apice florens, beatæ Virginis Deiparæ ab infantia devotissima, cum quadam die, cum multa fidelium turba, patre quoque et matre secum pergentibus, ecclesiam intrans, audisset Dominum in Evangelio dicentem : *Vade, vende omnia quæ possides, et da pauperibus, et veni, sequere me, et habebis thesaurum in cælo* (Matth. XIX, 21); hæc omnia diligenter auscultans, et secum velut mundum animal ruminando pertractans, ad genua patris et matris provoluta, in hæc verba prorupit : « Eia, mi dulcis pater et amabilis mater, per tremendum et amandum ejus nomen, cujus verba modo sonuerunt in auribus nostris, obtestor ne mihi amplius quæratissimum sponsum in terris, quia jam sponsum habere cupio Dominum meum Jesum Christum in cælis. Sequar jam vestigia Dominae meæ beatæ Mariæ, Dei Genitricis, nec ullius filii admittam copulam, nisi illius quem virgo concepit, virgo peperit et virgo permansit. Hujus ego Matris deprecor gratiam, ut me ancillam suam, nuptiis Filii sui faciat dignam, ut cum Filio suo conjuncta fuero, Matri et Filio, Sponso et Domino meo, sine alicujus perturbationis obstaculo, serviam in æternum. » Multum pater et mater B. Opportunæ super his mirabantur, et tandem pro constantia filia suæ læti existentes, Deo gratias egerunt immensas, qui in filia ipsorum radicem bonæ voluntatis plantare dignatus esset, deprecantes unanimiter, ut quod plantavit ei etiam incrementum donaret; cumque fideles, qui aderant, dixissent : Amen, beata Opportuna ab oratione erecta, læta patrem respiciens dixit : « Jam filia Christi facta, audiam vocem ejus, et inclinabo aurem meam ad eum, et obliviscar populum meum, et domum patris mei, quia concupivit Rex speciem meam, et ipse est Dominus Deus meus, et adorabo eum. » Accepto sacræ conversationis habitu, in cœnobio quodam Sagiensi urbi vicino, cœtui sanctarum est conjuncta feninarum Domino ibidem famulantium. Habitans autem inter sacratas virgines, non sicut rudis, sed ut perfecta conversabatur, et omnibus diebus vitæ suæ, talis fuit conversatio illius, ut a nemine posset reprehendi. Cumque jam clara miraculis, ornata virtutibus, magnis perfuncta laboribus, suæque mortis præsaga, sororibus, inter quas culmen prælationis obtinebat, salutariter multa dixisset, easque ad omnem sanctitatem oratione, et quod præstantius

multo est, vita et factis informasset, gravi corporis infirmitate detineri cœpit, ac membra corporis lectulo commisit. Exacta autem quadam nocte, dum jam aurora diei sequentis inciperet, in domo ubi quiescebat, maximi luminis splendor apparuit, et suavissimi odoris mira fragrantia efferbuit. Tunc dilecta Deo virgo vidit B. Cæciliam, et S. Luciam causa visitationis ad se venire, quas cum vidisset, blando sermone ita salutavit : « Avete, sorores Cæcilia et Lucia; quid præcepit ancillæ suæ gloriosa Virgo Maria, cœlestis Regina, et omnium virginum Domina? » Respondentes sacræ virgines Cæcilia et Lucia dixerunt : « O splendidissima sponsa Christi Opportuna, expectat adventum tuum intacta Virgo Maria, ut Filio ejus conjungaris in cœlo, quem totis visceribus dilexisti in mundo. Ornata corona gloriæ tuæ, et accensa lampade, debes ire obviam Sponso et Sponsæ. » Post lætitiā autem tam præclaræ visionis et visitationis, ecce in sinistro angulo domus astitit terribilis dæmon, et nimis ferox, in specie nigerrimi Æthiopis, cujus capilli et barba distillabant quasi picem calidam et liquidam : oculi ejus erant quasi ferrum ignitum, quod de fornace multis scintillis emicans produciitur. De ore et naribus ejus flamma exibat, et vapor sulphureus. Quem videns B. Opportuna, imperterrita dixit : « Præcipio tibi, diabole, auctor totius malignitatis, ne ab hoc loco movearis. » Tunc omnes sanctimoniales advocans et denuntiāns eis, quam terribilis ibi adesset inimicus, dixit eis : « Ecce spiritus immundus, et totius malitiæ reparator, qui omnibus diebus nos impugnabat, Domino adjuvante, ab ancilla Christi victus confunditur. Precor itaque, amantissimæ sorores, ne ejus suggestionibus et incentivis cogitationibus acquiescatis. » Tunc conversa ad eum dixit : « In nomine Domini recede a me, ferox et truculente inimice Christi, quia non me ancillam Christi superabis, sicut Evam primam feminam superasti. » Cumque jam prægravante corporis infirmitate, duodecimo die, sicut ipsa Opportuna prædixerat, sciret adesse horam vocationis suæ, præcepit sacerdotibus, pro animæ suæ commendatione Missarum solemniter celebrare. Jussit etiam ut omnes sanctimoniales, a majore usque ad minorem Domino offerrent libamina. Quod cum factum esset, jussit Dominicum Corpus afferri et sibi dari. Quo accepto, dixit : « Corpus tuum, Domine, proficiat mihi ad salvationem animæ meæ. » Et dum clerus in exitu sanctæ illius animæ, et astantes sanctimoniales Psalmos decantarent, et ipsa cum eis decantaret, respiciens ad ostium domus, dixit his, qui Psalmos decantabant : « Ecce adventit Domina mea, B. Virgo Maria, cui vos comendo, quos in hæc sæculo amplius non videbo. » Extendente autem ea brachia, quasi Matrem Domini vellet amplexari, sancta ejus anima carne est soluta, et vivit cum Christo per æterna sæcula.

Migravit ex hac vita circa annum Domini 770, die 22 Aprilis.

§ IV. — *De Oria, Pallariensi comitissa.*

Illustris heroina Oria Pallariensis comes, B. Virgini mira devotione addicta, inter alia devotionis suæ erga eam specimina, sub Petro III, cognomento

Magno, Aragoniæ rege, habito Stephani Oscensis episcopi consensu, monasterium B. Mariæ de Casas a fundamentis composuit. Vivebat anno Domini 1278.

CAPUT XIV.

De Paula Maria Centuriona : Petronilla Hollandiæ comitissa : Philippa Continna : Philippa Siciliæ regina : Philippa a Silva : Plectunde Galliæ regina : et Pulcheria Augusta.

§ I. — *De Paula Maria Centuriona.*

Paula Maria a Jesu Centuriona, Augustini Centurionis reipublicæ Genevensis ducis serenissimi germana soror, quæ sacrum monialium Carmelitarum Discalceatarum institutum amplexa, monasteria sui ordinis Viennæ atque alibi fundavit, Mariæ Deiparæ Virgini addictissima dilectissimaque, considerans meliores animas in devotione tantæ Dominæ sancto quodam sanissimoque furore agitari, putansque se ab omnibus in hac re vinci, non sine lacrymis dicebat : « Non sum devota B. Virgini, » et pro hujus devotionis gratia, quam inter summas ponebat gratias, obtinenda, humiliter Domino supplicabat. Cum enim se Dei Matri præ omnibus obstrictam agnosceret, nemini in beneficiorum acceptorum gratitudine inferiorem esse peroptabat. In omni virtutis exercitio spiritum suum cum sanctissimæ Virginis spiritu conformabat, et Dominam suam in omnibus imitatione sequi satagebat. De B. Virgine cum reverentia ancillæ, et affectu filiæ loquebatur, et cum aliquem de ea loquentem audiret, omnes in ipsius encomia linguas solvi voluisset. De honoribus B. Virgini a Deo collatis magis quam de propriis lætabatur, atque in omnibus Marianis festivitatibus, gratiis Domino persolvendis, et gratulationibus cum B. Virgine habendis, tempus consumebat. Archangelum Gabrielem sibi in magistrum elegerat, ut ab eo modum disceret Virginis salutandæ, firmiter credens se Officium angelicum exercere, quotiescunque Salutationem angelicam recitabat. Salutationem autem hanc, inter alias orationes, sibi et Mariæ prædilectam nominabat, et sororibus suis omni, qua poterat, efficacia commendabat. Anno 1626, die 24 Martii, cum B. Virgine fœdus pepigit, vel pactum inivit, in hæc verba :

1. « Cum dixero *Ave Maria*, semper intendo salutare sanctissimum cor ipsius Virginis, et illud idem in corde, et pro corde Jesu dilectissimi Filii ejus.

2. « Invocans societatem totius curiæ cœlestis, summo affectu atque amore, ipsi Virgini gratulabor, ei denuo replicans illud gaudium, et summam jucunditatem, quam cor ejus sanctissimum sensit, cum ab angelo fuit annuntiata, et nuntium allatum, quod Spiritus sancti opera concipere et parere debebat Verbum æternum, et esse Dei Mater, simulque purissima virgo.

3. « Desiderans pariter totum affectum creaturæ et amorem divinum, si possem, cum omni cœli et terræ universitate gratias agam sanctissimæ Trinitati pro omnibus quæ sanctissimæ Virgini communicavit, præsertim in actu Incarnationis, et cum eadem societate ipsi Dei Matri congratulabor, optans tali memoria efficere, ut iterum totus ille gratiarum cumulus, et etiam amplior, si possibile foret, ei concederetur : et ego misera, tanquam obligata magis, possim dare majorem, quam aliæ creaturæ omnes simul. Sed cum sim adeo iniqua et miserabilis, oro ejus dilectissimum Filium, ut pro me supplere velit.

4. « Desidero etiam cum tali societate tribuere posse B. Virgini, quicquid a cœlo et a terra ipsi tribuitur, cum plus æstimationis, reverentiæ, servitutis, obsequii, devotionis, honoris, amoris et gloriæ, ob divinam maternitatem ei debeatur. Hoc totum ego sola desidero B. Virgini tribuere, et etiam quod ab unaquaque creatura perfectissime ac abundantissime eidem tribuatur. Totum, quod superius dixi, confirmabo, quotiescunque vel a me, vel ab aliis Salutatio angelica recitabitur, et præsertim ad signum Salutationis angelicæ, quod ab Ecclesia ter in die dari consuevit, et quotiescunque auditur sonus horologii, et insuper, cum Mariæ dulcissimum nomen nominabo, vel cum Rosarium seu Coronam tangam, vel cum aliquam B. Virginis imaginem videbo, osculabor et salutabo. Et denique, quotiescunque respirabo in omni vita mea usque ad ultimum halitum, quem summo mihi beneficio erit in hæc verba terminare : Ave in corde et per cor dulcissimum Jesu, sacrarium Spiritus sancti, cor sanctissimæ Mariæ, gratia plena, Dominus tecum. Paula Maria a Jesu supradictum confirmo, et nunc, et in hora mortis meæ, usque ad supremum halitum, et respirationem. » Hæc illa.

Petiit aliquando, ut ad pedes sanctissimæ Virginis in monialium choro asservatæ, hæc verba apponerentur : « Apud hanc Virginem, et Dei Matrem mementote mei Paulæ Mariæ a Jesu, Filii ejusdem Virginis. »

Mane e somno evigilans et sæpe deinceps in die beatissimam Virginem hoc pacto salutabat : « Ave, gloriosissima Filia Dei Patris ; Ave, sanctissima Mater Dei Filii ; Ave, speciosissima Sponsa Spiritus

sancti; Ave, Immaculatum templum totius Trinitatis. »

Modum novum devotumque invenit recitandi sanctissimum Rosarium B. Virginis, cum meditatione omnium mysteriorum, tenoris sequentis :

Recitabuntur de more *Pater noster*, et *Ave Maria*, sed dum dicitur, *Benedictus fructus ventris tui*, ad unamquamque decadem addentur hæc verba, mysterium sive gaudiosum, sive dolorosum, sive gloriosum proponentia.

Ad mysteria gaudiosa.

1. Ad primam decadem : « Jesus, Verbum Patris, in tua se clausit viscera factus homo. » *Sancta Maria*.

2. Ad secundam decadem : « Jesus in tuo sacratissimo utero existens Joannem non adhuc natum sanctificans. » *Sancta Maria*.

3. Ad tertiam decadem : « Jesus in vili stabulo pro me natus, et in præsepi reclinatus. » *Sancta Maria*.

4. Ad quartam decadem : « Jesus æterno Patri in templo a te beatissima Virgine præsentatus. » *Sancta Maria*.

5. Ad quintam decadem : « Jesus mei causa amissus, a te perquisitus, et post triduum in templo inter doctores inventus. » *Sancta Maria*.

Ad mysteria dolorosa.

1. Ad primam decadem : « Jesus in horto Patrem pro me orans, factus in agonia, et cruento sudore perfusus. » *Sancta Maria*.

2. Ad secundam decadem : « Jesus vestibus pro me ignominiosissime exutus, ad columnam direligatus, et flagellis immanissime cæsus. » *Sancta Maria*.

3. Ad tertiam decadem : « Jesus spinea corona pro me atrocissime redimitus, et in contumeliam adoratus. » *Sancta Maria*.

4. Ad quartam decadem : « Jesus ad Calvarium ad se pro me immolandum pergens, laceris humeris crucem sibi bajulans. » *Sancta Maria*.

5. Ad quintam decadem : « Jesus cruci pro me dolorosissime confixus, et in ea pendens ignominiosissime mortuus. » *Sancta Maria*.

Ad mysteria gloriosa.

1. Ad primam decadem : « Jesus de morte ad vitam sua propria virtute pro me immortalis resurgens. » *Sancta Maria*.

2. Ad secundam decadem : « Jesus Rex regum cœlos ascendens, et ad dextram Patris sedens. » *Sancta Maria*.

3. Ad tertiam decadem : « Jesus in die Pentecostes tecum sanctum Spiritum liberalissime distribuens. » *Sancta Maria*.

4. Ad quartam decadem : « Jesus tuam sacratissimam animam in hora tuæ mortis in osculo pacis amantissime suscipiens. » *Sancta Maria*.

5. Ad quintam decadem : « Jesus tuum sacratissimum corpus et animam in cœlum assumens, et ad dextram suam collocans. » *Sancta Maria*.

Nunquam mentali orationi se dedit sine beatæ Virginis Rosario, quod nunc scutum suum, nunc vagantis animæ frenum, nunc suæ ariditatis supplementum nuncupabat. Nam statim ac advertebat mentem suam distractam esse, vel cor suum aridum sentiebat, recitatione Rosarii colligebat sese, et in rectam orationis mentalis semitam reducebat, quod et alii qui ejus exemplo in hac re utebantur, experti sunt. Nihil magis optabat quam B. Virgini placere, et sanctos Dei Matri singulariter addictos ac dilectos, sibi amicos reddere satagebat. Sæpe Dominum rogabat, ut se Matri suæ commendare dignaretur, existimans se tunc Matri gratam fore, quando accederent commendationes Filii.

Dominici Adventus tempus erat Paulæ Mariæ tanquam continua Vigilia, ut se ad partum B. Virginis præpararet. B. Virgini gratulabatur de divinæ maternitatis ac illibatæ virginitatis honore, eique gratias agebat, quod in gratiam humani generis Dei Filium, suum hospitem acceptasset, eumque humana carne induisset. In B. Virgine erant omnes Paulæ thesauri, atque ideo Paula a B. Virgine nunquam poterat avelli. Eo affectu, quo Maria sanctissima Elisabetham visitavit, eique servitutis obsequia impendit, eodem Paula Maria magnam Dei Matrem visitabat, ejusque se totam servitio offerebat, nullam aliam mercedem pro hac re postulans, quam ejus amorem. Felicissimam se dixisset, si aliquid pro beatissimæ Virginis ac sanctissimi ejus Filii gloria pati digna reddita fuisset.

In persona priorissæ, tanquam in viva imagine personam B. Virginis intuebatur, imo in monasterio imaginario, quod sibi fabricavit, ipsam B. Virginem suam priorissam constituit, ejusque ordinibus non solum, ut religiosa, sed etiam ut ancilla semper obedivit. Religiosum habitum, quo erat induta, sui erga B. Virginem mancipatus tesseram appellabat, et inter sanctos, qui pro divina ejusdem beatæ Virginis maternitate aliquid passi sunt, connumerari cupiebat, pro Dei Matris titulo vitam ipsam, si oporteret, ponere anhelans. Præ lætitia gestiebat, cum se religiosam, et inter sacra claustra positam considerabat : sed ejus summa lætitia erat, videre se in eo statu, in quo præcipuas illius, quam amabat, virtutes posset imitari. Ad has, tanquam ad prototypum, semper respiciebat, et respicere volebat sanctimonialia, quibus presidebat. Novitias professionem emissuras, ad B. Virginis virtutes per imitationem induendas, sicut induerant habitum, hortabatur suo exemplo factibile ostendens, quod alias eis impossibile apparuisset. Audiens aliquando illa Mariani cantici verba : *Quia respexit humilitatem ancille suæ* : sic illa pro se immutavit : *Quia respexit iniquitatem Paulæ Mariæ*. Inter solemnitates B. Virginis, in quibus majori jubilo perfundebatur, primum locum tenebant festa Conceptionis et Assumptionis. Celebrans enim aliquando festum Conceptionis,

proposuit se eo die quo Domina nostra vivere incipiebat, servituti tantæ Dominæ initium daturam, ac in certas voces, quas sibi familiares effecerat, erumpens, læta exclamavit : « Ecce aurora, quæ mundum inaurat : » intelligere volens, ut postea declaravit, a devotione beatæ Virginis, aureas in Christi fidelium cordibus fodinas meritum procreari. Felices ac felicissimos dicebat illos qui Mariam amabant : atque ad B. Virginem conversa veniam ab illa postulabat, quod in ejus famulatu adeo ante frigida fuisset, affirmans se tristem omnino e vita discessuram, si se antea ancillarum magis ferventium Reginæ cœlestis numero ascriptam non vidisset. Circa Assumptionis festum, cum vespertinæ vacaret orationi, et puncta ad Christum spectantia meditaretur, ei in mentem venit, B. Virginem mox a nobis in cœlum discessuram : quapropter statim a Christo licentiam petens, cum Matre complevit, eique felix ad cœlestem patriam iter annuntians, suavissima colloquia cum ea miscuit : inter alia multa ab ea sibi dolorem et contritionem sanctorum obtineri humillimis precibus efflagitans. Cum autem hoc festum anno quodam in diem Veneris incidisset, gaudia et dolores cogitatione copulans, opposuit honoribus tunc beatæ Virgini a Filio collatis opprobria, quæ ipsa B. Virgo in Calvariæ monte juxta crucem pertulit, et sese ad patiendum excitans, sibi ipsi dixit : « Ecce, o Paula Maria, etiam Dei Mater, si gloriam voluit, illam afflictionis moneta emit. » Sciens quantum in hora mortis posset Mater Vitæ, ejus gratiam sibi demereri satagebat, ut tunc temporis sibi propitiâ experiretur. Obiit Viennæ in monasterio S. Josephi, non sine opinione sanctitatis, anno 1646, die 15 Januarii.

§ II. — De Petronilla Hollandiæ comitissa.

Petronilla, Lotharii II imperatoris soror, et Florentii eo nomine II Hollandiæ comitis vidua, pro maximo devotionis ardore, quo in Deiparam Virginem dulcissime ferebatur, Rhenobargense virginum Benedictinarum in Hollandia monasterium, fertili et tritici feracissimo, milliario uno a Lugduno Batavorum, anno circiter 1132, ad honorem ejusdem Deiparæ Virginis, quam in omni vita sua eximie coluit, ædificavit. Vivere desiit, anno 1144, in hoc suo Rhenoburgensi cœnobio a filio Theodorico ibidem Hollandiæ comite, honorifice admodum sepulta.

§ III. — De Philippa Continua.

Pientissima herois Philippa Continua Lusitana, Deiparæ Virginis cliens amantissima, ex domesticis divitiis, quibus maxime abundabat, inter civitatis Cuspidis subtilis muros, monasterium Clarissarum in honorem beatissimæ semperque virginis Genitricis Dei Mariæ de Spe, a fundamentis ad verticem usque elegantissime erigi, omnibusque numeris absolvi curavit, aliquot prædia, domos, atque reditus ei contulit, competenterque illud dotavit. Et

cum ex morte conjugis vidua derelicta esset, cupiens carnem suam cum vitiis et concupiscentiis sæculi crucifigere, liberius atque plenius affectibus Christo Sponso vacare, una cum filiabus, plurimisque aliis consanguineis, monastico sub habitu atque solemnibus facta professione, maxima cum laude, quod sibi reliquum vitæ fuit, transegit, mortalemque hanc vitam feliciter terminavit. Vixit circa annum Domini 1400.

§ IV. — De Philippa Siciliæ regina.

Philippa Geldrica, Siciliæ regina ac Lotharingiæ ducissa, quæ generis nobilitatem sanctitate superavit, inter alia manifeste patentia pietatis suæ erga Deiparam Virginem testimonia, in honorem purissimæ Conceptionis ipsius Deiparæ Virginis altaria duo pulcherrima fabricavit, unum quidem Musiponti in ecclesia Patrum de Observantia; alterum vero in cœnobio S. Claræ in provincia Franciæ, ubi illa habitabat, et ubi in Domino moriens juxta dictum altare sepulturam obtinuit. Mariani Sabbati cultrix eximia, Marito Renato II, Lotharingiæ duce defuncto, S. Claræ ordinem religiosum ingressa, dicebat in ægritudine extrema constituta : « Sabbati dies mihi candidus semper illuxit : Sabbato Siciliæ regi desponsabar, Sabbato primum ejus ditionem ingrediebar, Sabbato hanc religionem profitebar, Sabbati dies erit quando ingrediar paradisi terram. » Atque ita evenit, ut prædixerat (nam Spiritu prophetico dotata erat), si quidem 25 Februarii, qui erat Sabbatum, in Christo obdormivit anno 1547, cum impleisset annos 83.

§ V. — De Philippa a Sylva.

Philippa a Sylva, virgo Lusitana, regio sanguine nata (fuit enim Petri Lusitaniæ principis, et Elisabethæ Aragoniæ infantis filia, et Ferdinandi Cypri, et Petri Aragonum, et Navarræ regum soror germana), quæ generosissimo rerum omnium humanarum contemptu gloriosissima in monasterio S. Dionysii de Odovellis Cisterciensis ordinis habitum induta, in eodem mira vitæ sanctitate universo Portugalliæ regno, et sanguini regio decus æternum addidit : erga augustissimam Dei Matrem Mariam semper Virginem piissime omnino ferebatur. Cupiens vero obire in aliquo die festivitatis ipsius, decessit e vita, dum primæ Vesperæ Purificationis cantabantur in choro die 1 Februarii anno Christi 1585. Accidit autem postea, quod cum sepultura ejus aperta fuisset, ut illic tumularetur quædam ipsius neptis, repertum est corpus ejus, multis in locis hisce litteris cunctum : *Ave Maria* : quo viso miraculo omnes stupefacti, ab inceptis cessantes, Deum mirifice laudaverunt, et ejus famulam summo honore prosecuti sunt, juxta Cardosum in *Agiologio Lusitano*, die 1 Februarii.

§ VI. — De Plectunde Galliæ regina.

Plectundis Galliæ regina, Pipini Gallorum regis conjux, pro amore illo, quo in Deiparam Virginem

ardebat, in honorem ejusdem Deiparæ Virginis monasterium, sub titulo S. Mariæ de Capitolio, Coloniæ Agrippinæ non modo instituit, sed et amplis muneribus ita dotavit, ut regale Capitolium in Marianum sanctimonialium templum pie conversum reliquerit. Vivebat anno Incarnationis Dominicæ 750, et post mortem in templo S. Mariæ de Capitolio sepeliri voluit. Nomen autem in Capitolio ex eo est quod sicut senatus Coloniensis iisdem fere officiis distinctus fuit, quibus olim Romanus, ita ad imitationem urbis Romæ (in qua Capitolium a capite hominis ibi invento dictum est) M. Agrippa in ea etiam Capitolium in monticulo construxit, et in hoc postmodum Capitolio Plectundis præfatum monasterium, templumque in honorem Deiparæ Virginis fundavit.

§ VII. — *De Pulcheria Augusta.*

Pulcheria Augusta, Theodosii Cæsaris soror, et Marciani Optimi imperatoris uxor, ad imitationem Deiparæ Virginis quam impensissime semper coluit, licet matrimonio esset juncta, virginitatem tamen illibatam ad obitum usque servavit. Ad ejusdem Deiparæ Virginis honorem tria templa magnificentissima Constantinopoli erexit. Primum quidem in Chalcostrateo, sive Fabrorum foro, sacri Tumuli nomen habens, in quo velut thesaurum Genitricis Dei deposuit zonam. Hoc in templo, ut quarto quoque hebdomadæ die pervigilium, et supplicatio ad lucernas et lampadas fieret, constituit, quam et ipsa pedes frequentare solita erat. Secundum templum, Viæ ducum nomine appellatum, ubi Antiochia missam Verbi Matris imaginem dedicavit, quam divus apostolus Lucas suis ipse manibus depinxit, illa adhuc vivente, et tabulam ipsam vidente, gratiamque adeo illi formæ suæ immittente; quo in templo, ut tertio quoque septimanæ die

pervigilium itidem, et supplicatio perageretur, curavit. Tertium autem Verbi Matri incredibili pulchritudine, et omnis generis materia ornatum, consecravit templum, cui Blacherne cognomen est, in quo abunde per ambitionem quamdam, et liberalitatem decorato, Martiano Romani imperii sceptra tenente, magnopere una cum ipso operam dedit, ut felix ille loculus, ubi beatissimæ Virginis corpus aliquando fuerat, cum fasciis sepulcralibus recondideretur. Quis autem verbis consequi valeat heroidis hujus ad tuendam Virginis præcipuam, et maximam dignitatem, scilicet maternitatem Dei contra Nestorianos, navatas operas, laborem, sollicitudinemque impensam? Tanto enim ardore in Virginis causa defendenda Virgo etiam ipsa tunc ante nuptias flagrare cœpit, ut ipsa prorsus Theodosio fratri de synodo Ephesina cogenda mentem indiderit, in qua Maria, vera et germana Dei Mater communi omnium Patrum calculo proclamata, et Nestorius anathemate percussus est. Neque his cancellis Pulcheriæ pietas et amor impensus erga Virginem coerceri potuit: nam cum postea Eutychiani hæretici veritatem humanæ naturæ in Christo negantes, Virginem quoque Dei Genitricem abnegarent, Marianum imperatorem, cui non pridem nupti data fuerat, ad Chalcedonensem synodum evocandam invitavit, eumque ad Illyricum contendentem suis precibus Chalcedonem convertit, ut simul cum ipso synodalibus rationibus interesset, in quibus Eutychiana hæresis execrata et damnata, atque Virgo iterum Theotocos conclamata fuit. Hinc sanctus Leo Pontifex Max. in epistola ad ipsam scripta miris laudibus eam celebravit, vocavitque hæreseon Expultricem, eidemque Nestorii et Eutychetis condemnationem, in concilio Chalcedonensi factam, acceptam tulit. Obiit humanum diem, anno a partu Virgineo 453, die 10 Septembris.

CAPUT XV.

De Radegunde Galliæ regina : Regina Austravandiæ comitissa : Regulinda Alemanniæ ducissa : Renata Bavarie ducissa : Renata Lotharingiæ ducissa : Richarde Eberspergensis princeps : Rodelinda Longobardiæ regina, et Rosalia Panormitana.

§ I. — *De Radegunde Galliæ regina.*

Sancta Radegundis, Bertarii Thuringiæ regis filia, ac Clotarii Galliæ regis conjux, vita, virtutibus et miraculis clarissima, præclarissimo Mariæ Nomini mire addicta, non destitit donec ardenti ferro illud carni suæ impressisset. Sciebat mulier regia quosdam Mariam gestare in corde per dilectionem, alios in lingua per laudem, alios in codice per Scripturam, alios in manu per operationem, sine qua tria prædicta non sufficiunt, cum probatio dilectionis exhibitio sit operis. Ut ergo hujus nunquam oblivisceretur, idem in carne, ut debiti obsequii tesseram, voluit circumferre.

Eadem, præter Marianam Quadragesimam (sive jejuniis exactos quadraginta quotannis in Deiparæ

Virginis honorem dies) quot hebdomadis ipso eidem virginum Virgini sacro Sabbati die, leprosum unum suismet ipsa manibus blande abluebat: et iis quos eodem Mariano die, ad mensam adhibebat, egenis convivis ipsa serviebat ancilla.

Sanctissimæ Virgini quoddam templum extruebat, sed memor quam hæc brevis vita sit, ad Galliæ episcopos mirabilem quamdam misit epistolam, rogans, ut si forte decedere immatura morte contingeret, in templo quod Virgini apparabat, quamvis incepto et imperfecto, conderetur. Verba quibus hoc ab episcopis, regibus et populo flagitavit, quam gravissima fuerunt: per fidem in qua baptizati erant, per ecclesias quas administrabant, ut in basilica Virginis humaretur, exoravit, obse-

cravit, obtestata est: quod si secus aut fecissent, aut tentavissent, divinam ultionem minitata est. Quin et evangelistæ Joannis obedientiam proposuit, qui Christo Matrem ex cruce sibi commendanti, tam diligenter obedivit, ut ne latum quidem unguem a Dominicis præscriptis mandatisque discesserit. Visa est divinare quod accidit, nam biennio post ejus obitum regia stirpe moniales adversus Agnetem, Radegundis sororem abbatissam conspirantes, et ex monasterio a Radegunde fundato, secum multas e sacris virginibus educentes, turbas gravissimas, et exemplo perniciosissimas concitarunt. Hujus mali Radegundis, vel præsaga, vel præscia, et mortem a Deo petivit celerem, et ibi sepulturam elegit, ubi Virginalē templum erat, et sanctimonialium virtute fulgentium mortua multa corpora anastasim expectabant. Migravit ex hac vita anno Domini 590, die 15 Augusti.

§ II. — *De regina Austravandiæ comitissa.*

Sancta Regina B. Adelberti Austravandiæ comitis, de quo in *Principibus Marianis*, conjux, cum viro Dononiense monasterium in honorem Deiparæ erexit, ad Schaldim fluvium, prope Valencenas, ubi numerosum sanctimonialium cœtum (cui B. Ragenfridis filia præfuit) et clericorum Dei gregem instituit, redditibus ac prædiis decenter ad Dei servitum legatis. Vivebat anno salutis 754.

§ III. — *De Regulinda Alemanniæ ducissa.*

Regulinda Alemanniæ ducissa, insignis virtute femina, et Deiparæ Virginis obsequiis addictissima, cum monasterium eremi Deiparæ Matris in Helvetia, et monachorum ibidem famulantium multitudinem cognovisset, quo ad sumptum necessaria exstarent, Caltbrun in castris et Stæse, Lindoviumque pagi Tigurini vicos hæreditarios eidem monasterio cum omnibus ad eos pertinentibus donavit: sacellum etiam pro se, et posteris in superiori basilica ibidem edificavit, et multis argumentis benignam se, et maximopere faventem eidem monasterio probavit. Sed et auctor filio suo Alarico fuit, ut relicta ea, quam jam multos annos incoluerat, Ufnaugiæ insula, in præfatum eremi Deiparæ Matris monasterium se conferret, locum, non propositum aut affectum mutando. Duobus maritis Alemanniæ ducibus orbata, tertio sponso se subito adjunxit, sed parvo, immaculato, immortalī, Deiparæ scilicet Virginis Filio: abjecta enim rerum omnium sæcularium cura et pompa, in eandem quam reliquerat filius Alaricus, insulam Ufnaugiam se extemplo cum paucis contulit, ibique quidquid vitæ reliquum fuit, Deo et sanctissimæ Dei Matri deservivit. Obiit non sine magna sanctitatis opinione, anno salutis 952; et quidquid Felicene et Volruviæ possederat, eidem monasterio Deiparæ Matris in Helvetia testamento reliquit, ad cujus monasterii basilicam suum transferri corpus, et ibidem in proprio, quod ipsa ædificaverat, sacello condi eodem testamento præcepit.

§ IV. — *De Renata, Bavarie ducissa.*

Renata Lotharinga, Gulielmi ducis Bavarie conjux religiosissima, uti divæ Virgini devotissima vixit, ita sub finem vitæ pio id obsequio demonstravit. Etenim propinquantis ipsa sibi mortis vates, ultraque medicorum oracula prospiciens, cum serenissimo conjuge Gulielmo Oetingam profecta est, anno 1602, ultimum in terris Oetingam Virginem salutatura: orantem in sacello Oetingano Mariano invasit febricula, quam sola sibi fatalem judicavit, et non multo post experta est.

§ V. — *De Renata Lotharingæ ducissa.*

Renata Lotharingæ ducissa, cum Deiparam Virginem singulari ac demississimo cultu veneraretur, ejus etiam in tempore sensit opem, misericordiamque experta est opportune. Annus enim supra sesquimillesimum labeatur vicesimus quintus, cum Germania hæresum veneno, quo insanus eam apostata Lutherus infecerat, transversa ferri, atque effrenato quodam furore corripī cœpit, qui clero ac bonis omnibus excidium, vicinis vastitatem longe teterrimam minabatur. Pauci dies effluerant, et maxime ex infimo hominum genere, duce Thoma Muncero, volare exercitus, qui templorum spoliis, altarium prædis, sacerdotum capitibus insidentes, Diocletiani ac Neronis truculentissimam rabiem, sin minus vincere, certe exæquare conabantur. Octoginta circiter millia sub signis fuisse contendunt. Primam, uti vicinior, ab his cladem Suevia, deinde Alsatia excepit, proxima trepidante Lotharinga: quæ simul ac periculum sensit, ut erat Catholicæ religioni ac pietati devotissima, ad divinam opem per misericordiæ Matrem obtinendam mirifica quadam sedulitate recurrit. Præ cæteris autem Renatæ Borboniæ serenissimi ducis Antonii conjugis hic eluxit religio: quæ diu noctuque tum maritum, tum populum, magna animi fiducia, mille lacrymis ac suspiriis eidem commendabat. Quid tantis ac tam solemnibus precibus negatum eat misericordiæ Mater? Sinu eas excepsisse, Deoque obtulisse dixerim, cum tantus illico de cœlo affluerit favor, quem non obscure dux Antonius præsentiscens, copias, quas obiter collegerat, in campum eduxit, malens, vel cum exiguo suorum exercitu hostibus obviando divinam misericordiam præstolari, quam eidem diffusus in certum exitum prolabi. Et plenum prudentiæ consilium fuit: quod dum exsequi non strenue minus quam gloriose dux cogitat, Nancei a mane in vesperum supplicantium votis ac precibus templa resonabant. Quod dum fit in eo, cui a S. Georgio nomen est, contigit sub multam noctem, cum forte ab ædituo clauditur, per imprudentiam oculudi puellam paupereulam ac mutam, quæ tandem se oclusam animadvertens, omnique spe egrediendi destitutam videns, divini Spiritus agitatione commota, ad aram Matris misericordiæ, quæ istic multo lumine collustrata plurimorum precationibus suspirisque etiamnum calebat, prorepsit, coram qua in

genua provoluta, quod ante populus simul collectus fecerat, illa istic sola relicta prosequi, cum lingua non posset, animo saltem religiosa contendit, Deumque per misericordiæ Matrem obsecrare enixius, ut salvam Lotharingiam velit, hæreticos abigat, bonosque omnes tueatur. O sinum latum minimeque angustum Mariæ Matris misericordiæ, quæ nullum ad te confugientium excludis, nullius votum, nullius spem irritam esse permittis. Dicam ego, et verissime dicam, nec concha margarita tot plena unionibus est, quot Mariæ sinus miserationibus repletus est. Magnam vim habet Mater cujus viscera falli nesciunt, majorem ubi misericordiæ nupta sunt, habitura effectum: priori Deum genuit et nos omnes adoptavit, posteriori ad nos Deum inclinat, et compotes facit votorum maximorum. Testem cupis lector? muta loquetur. Jamdudum supplex ante Matrem misericordiæ incurvatur filia hactenus muta, cum ecce claram distinctamque ab imagine vocem excipit, qua jubetur serenissimam Renatam primo mane accedere, et suo nomine nuntiare, post paucos admodum dies e prælio ducem adfore, et pugnæ et universi belli victorem. Stupere hic paupercula, nec qua via modoque jussum exsequatur sat capere, sperare tamen ac bono animo confidere, ut quæ jubere voluerat, jussa quoque exsequendi tribuerit facultatem. Neque spe sua falsa fuit, vix namque diluescere cœperat, cum quæ paululum jam obdormierat, felicissime evigilans, lingua nunc vinculis expedita ad orandum vocaliter se impelli persentiscit. Orat, loquitur, ac mox templo patefacto ad aulam se duci velle exclamat: quo postquam venisset, rem totam, ut acceperat, exponit. Exsilire gaudio princeps, mutam ante, jam loqui peritam admirari, maxime autem misericordiæ Matri gratias agere singulares, quæ suo patrocinio confisos, optatis non sinit frustrari successibus, uti non multo post eventus optimus docuisse visus est, dum prælio utrinque commisso Lotharingicus exercitus hostiles copias fudit, triginta sex millibus ipso in loco deletis, cæteris magno numero captis atque fugatis. Tanti refert Mariam misericordiæ Matrem in communi miseria agnovisse, in sinum ejusdem velut in tutissimum portum convolasse. Vivebat Renata anno salutis reparatæ 1525.

§ VI. — *De Richarde Eberspergensis principe.*

Ricardis, quam et Ricardam appellant, Udalrici dynastæ Eberspergensis conjux, femina, si qua fuit, religiosissima et Deiparæ Virginis studiosissima cultrix, omnem vitam in pauperum subsidiis, votis et precibus, ædium sacrarum ornatu, cœnobiorum auctu, religiosorum veneratione consumpsit. Cum ita ad sexaginta annos virtus ejus adolevisset, jam matura cœlo, ex Inchovensi castro, ubi cum marito degebat, cœlesti impulsu Eberspergam proficiscitur, obnixè virum precatà, uti se socium itineris præberet, habere quæ illi aperiret. Quærenti

quæ illa essent, rectius ibi cognitum respondit. Paucis post adventum diebus, dum in æstivo solario sola et unica meditantunda resideret, ecce tibi repente ante oculos Virgo, cultu nitidissimo refulgens, et forma humana augustiori astat, quæ Richardam affata, « Quid est, inquit, dilecta? quas hic anxia, et præter morem tuum ab omni familiæ tuæ societate sejuncta, curas sub pectore versas, et coquis? Ego te solatum adveni, brevi mecum meliori loco futuram. Proinde mox ad superos itura, ad iter te accinge, uti sacris omnibus expiata, operum laborumque tuorum, et cultus in me Natumque meum, et divos Sebastianum et Benedictum, miserosque mortales, pupillos, viduas, afflictos, ægrosque, præmia cum æterna felicitate recipias. » Tum oculis subducta cœlestis Virgo Deipara evanuit. Quo spectaculo pasta, inusitato gaudio permulceri cœpit, visumque familiaribus ancillis dualibus, et presbytero conscientiæ moderatori retulit, ostenditque non procul se ab ultima vitæ meta abesse. Nec sane diu morata, inter paucos dies morbo tentata decubuit, oblitaque sui, memor inopum, cum Udalrico viro egit, ut a morte sua miseris annua sportula in omnem posteritatem divideretur. Ad beatorum societatem evocata est, anno post Christum natum 1013, x Kalend. Maias.

§ VII. — *De Rodelinda, Longobardiæ regina.*

Rodelinda regina, Bertandis Longobardorum regis uxor, cum esset in exequiis Deiparæ Virginis mire fervens, basilicam ejus extra muros civitatis Ticinensis, quæ ad Perticas appellatur, opere mirabili condidit, ornamentisque mirifice decoravit. Vivebat anno Domini 673.

§ VIII. — *De S. Rosalia Panormitana.*

Sancta Rosalia Panormitana, regio Caroli Magni imperatoris sanguine nata, Sinibaldi Quisquinæ, et Rosarum principis filia, quæ aulam, virginitatis amore, aversata, in Peregrini Montis specu prope Panormum, angelo ductore, sanctissime vixit: ut fuit magnæ Dei Matri Virgini Mariæ eximio pietatis obsequio deditissima, sic eidem exstitit miris favoribus, et singularibus benevolentiae significationibus dilectissima. Asperioris vitæ inito consilio, Deiparam Virginem, ejusque Filium sacratissimum humiliter adiit: cumque ab iis, post preces supplices, pro hac re oblatas, licentiam et benedictionem facile impetrasset, ab iisdem angelico obsequio munita, dimissa est in eremum. Ibi (ut ex inventis precariis globulis circa pectus, et inter illius digitos apparet) coronam laudum magnæ Dei Matri frequens humiliter obtulit, certumque orandi modum ab angelis edocta, Virgini Deiparæ, ac ejus Filio preces, rosarum instar, in Calathis identidem transmisit. Quapropter ipsa aliquando Sponsi cœlestis manu sedentis in sinu Matris coronari: et alias ab eodem, in sinu Matris pariter sedente, modulantibus angelis, et sanctis Ecclesiæ principibus Petro et Paulo assistentibus, coronas ex auro et rosis contextas

recipere meruit. Dormientis in morem componens sese, sola antro Peregrini Montis, pernoto angelis, hominibus inaccessio, placidissime efflavit animam, circa annum Domini 1160, die 4 Septembris. Cujus virgineum corpus, quingentis prope ab obitu annis, pestilentia Panormum anno 1624 infestante, in quo

vixerat loco, intactum, una manu innixum, altera Rosario dependente, lapideo cortice obductum, inventum, miraculis nobilitatum, Panormum eodem anno 1624 solemnissima pompa invectum est.

CAPUT XVI.

De Salaberga abbatissa : Salome reclusa : Salomea Haliciensi regina : Sanctia Alphonsi Hispaniæ infanta : Sanctia Castellæ regina : Sanctia Hispaniarum principe : Sanctia de Roxas : Sanctia Siciliæ regina : Saurina Terræ Novæ comitissa : Seraphina Pisauri principe : Sichelgaita Siciliæ ducissa : Sophia Brabantæ ducissa : Sophia Hungariæ principe : Stephanía comitissa : Sybilla Flandriæ comitissa.

§ I. — *De Salaberga abbatissa.*

Sancta Salaberga, illustri genere nata, et femina princeps, in honorem Deiparæ Virginis, sibi post Deum unice dilectæ, Laudunensem in Gallia abbatiam Benedictini ordinis fundavit, et sanctimoniales ibi ponens, earum ipsa prima fuit abbatissa. Hanc cœlestium rerum visione non semel Deus mire recreavit, et quæ ipsam expectarent gaudia et præmia ostendit. Verum beneficio magnæ cœlitum Imperatricis Matris Virginis, unice cœnobii sui tutelaris, ipsam diutius suorum commodo et solatio concessam, S. Ansericus episcopus, tunc etiam eidem apparens significavit : « Quia, inquit, sororibus adhuc necessaria es, B. Maria Filium suum deprecata est, ut a superis (fuit enim in cœlum rapta) celerius revertaris. » Visa tunc quoque miri candoris volucris, quæ acceptum a superis halitum in os Salabergæ copiose transfudit, ut diffusam in labiis ejus gratiam facile omineris. Claruit anno Domini 640, ejusque memoria colitur die 22 Septembris.

§ II. — *De Salome reclusa.*

Beata Salomes reclusa, regio nata genere, sororem Angliæ reginam habuit, ipsa a rege filiae loco habita, adoptata et regio luxu ac splendore educata, delicias tamen omnes exsecrata, et solius regum Regis amorem exambiens, post varios casus prope Altaichense Benedictinorum cœnobium inclusa, vitam arcta in cellula sanctissimam exegit. Pro suo autem in Deiparam affectu meruit, ut quæ perpetuis cæteroquin in tenebris agebat (utroque enim erat orba oculo), festis tamen cœlitum Reginæ diebus, clare luminibus suis uteretur. Ex his vitæ tenebris ad Numen ipsum contuendum in cœlos evolavit, die 29 Junii anno mihi hactenus ignoto.

§ III. — *De Salomea Haliciensi regina.*

Beata Salomea regina, Lesci, sive Leskonis Cracoviæ ac Sandomiriæ ducis filia, Boleslai Pudici Poloniæ regis soror, uxor vero Colomanni Ungari, Andreæ regis filii, qui postea factus est Russis principibus expetentibus Galliciæ sive Haliciæ rex, vitæ sanctimoniam, et miraculorum frequentia heroína incluta, amore atque imitatione beatæ Virginis, licet

nupta, purissimæ tamen virginitatis liliū perpetuo inviolatum conservavit. Et quia beatissimæ Virginis Dei Matris devotissima semper exstitit, eam morti proxima incredibili cordis sui gaudio apparentem conspiciere meruit. Eo enim die, quo ex hac vita migravit, cum quædam ex sororibus (Colomanno enim mortuo S. Claræ institutum habitumque susceperat) vultum ejus considerans hilarem nimis, atque ipsam subridentem interrogasset, an quidpiam jucundum videret, quod tot dolores patientem adeo exhilararet, respondit : « Video Dominam meam Virginem sanctissimam Matrem Domini, quæ ultra captum lætificat. » Obiit anno salutis 1268, die 17 Novembris in Sabbato Deiparæ Virgini sacro.

§ IV. — *De Sanctia Alphonsi Hispaniæ infanta.*

Serenissima infans Sanctia Alphonsi, ordinis Militaris S. Jacobi commendataria, invictissimorum Alphonsi IX et Tharasix Aëgidii regum Legionensium clarissima proles, et sancti regis Ferdinandi hujus nominis III germana soror, Deiparæ Virginis amantissima, inter alia quæ ipsi exhibuit obsequiorum genera, virginealem ei mentis ac corporis puritatem consecravit. Porro in devotione B. Virginis adeo excelluit, ut in hac seipsam superare visa fuerit, tam in festorum tantæ Dominæ devotissima celebratione, quam in frequentibus jejuniis, Missæ sacrificiis, aliisque multis pietatis exercitationibus, omnes palatii, imo regni sui incolas ad idem faciendum exemplo suo efficaciter alliciens. In suis tribulationibus (quas non paucas passa est, tum ob dissidia inter regem Alphonsum patrem, et fratrem regem Ferdinandum, tum ob difficultates circa sui status mutationem) tota ejus consolatio fuit, recurrere ad mire devotam Dominæ nostræ imaginem, quam in oratorio sui palatii asservabat, vivis calidisque lacrymis angelorum Reginæ representando Ecclesiæ catholicæ statum, et periculum religionis in iis regnis, si inter patrem et filium dissensiones adolevisent. Quibus frequentibus orationibus magno spiritu continuatis, serenissima infans exploratissima subsidia ab augustissima Dei Matre reportavit.

Transiit egregia hæc Deiparæ famula ad cœlestem

Sponsum, anno 1270, die 25 Julii, et constans traditio est, sanctissimam Dei Genitricem, una cum S. Jacobo apostolo, ei morienti apparuisse, atque auxiliarem astitisse.

§ V. — *De Sanctia, Castellæ regina.*

Beata Sanctia, regina Castellæ et Legionis, Sanctii regis Lusitanie filia, vix pueritiæ terminum attigerat, et jam tanto affectu beatissimam Dei Genitricem, angelorum Reginam et mundi Dominam, diligebat, ut quotiescunque ejusdem imaginem conspiciere accideret, immobilis ferme et absorpta, tantæ Virginis pulchritudinem fixis oculis contemplans, diu maneret, quam variis orationibus salutabat, ejusque humiliter precabatur auxilium. Singulis diebus, flexis genibus, Officium beatissimæ Virginis tanto fervore legebat, ut omnes, quæ aderant, feminas in magnam sui admirationem raperet. Ad ejus honorem virginum Cisterciensium monasterium construxit, Sancta Maria de Cellis appellatum, quod amplis possessionibus et redditibus locupletavit, et in quo religiosum habitum suscepit. Vitam in terris finivit, et angelicis cœtibus spiritus ejus in cœlis conjunctus est, die 15 Martii circa annum Domini 1187.

§ VI. — *De Sanctia, Hispaniarum principessa.*

Sanctia, Alphonsi imperatoris Hispaniarum soror, inter alia, quæ posuit Marianæ pietatis monumenta conspicua, S. Bernardo abbati locum seu hæreditatem tradidit, pro cœnobio in honorem Deiparæ Virginis fundando. Cujus traditionis seu donationis instrumentum ita se habet :

« In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen.

« Quoniam scriptum est : *Declina a malo et fac bonum* (Psal. xxxvi, 27), et non sufficit abstinere a malo, nisi fiat quod bonum sit; item : *Initium sapientiæ timor Domini* (Psal. cx, 10), et, *Qui timet Deum, faciet bona et operanti bonum bene erit in extremis* (Eccli. xv, 1; 1, 15) : igitur ego Sanctia Alphonsi imperatoris Hispaniarum soror, his et aliis exemplis præmonita et edocta, spontanea voluntate, nullo cogente, pro redemptione animæ meæ, et parentum meorum, do vobis domino Bernardo Clarævallis abbati hæreditatem S. Mariæ de Aborridos, scilicet terras, vineas, prata, fontes, montes cultos et incultos, videlicet, quatenus ibidem, me opitulante, in honorem Dei Genitricis monasterium adificetis, in quo vestri monachi, vestrique ordines assidue assistentes, pro suis atque meis parentumque meorum atque omnium fidelium tam vivorum quam defunctorum peccatis Deum deprecantur. Si quis autem hoc meum donum tam de meis, quam de extraneis, prava cupiditate compulsus irritum facere voluerit, hoc ad effectum nequaquam ducere possit; sed si contigerit (quod absit!), omnia illa supradicta prius in duplo reddat, ... et insuper sit maledictus, atque uti Dathan et Abiron cum terra ab-

sorbeat, atque cum Juda traditore inferni pœna sluat. Amen. Facta charta hujus doni an. æræ Ch. 1184, imperante Alphonso imperatore, cum imperatrice Berengaria in Legione et in Toletis, et in Cæsaraugusta, et in Corduba, et in tota Hispania. Ego Sanctia regina supradicta, quæ hanc chartam scribere jussi, coram testibus roboravi. »

§ VII. — *De Sanctia de Roxas.*

Sanctia de Roxas, Hispana, femina princeps, inter alias pietatis suæ erga Deiparam Virginem significationes, una cum Lupo fratre suo Quincaltarense monasterium, cognomento de Roxas, in provincia Castellæ, in honorem ejusdem Deiparæ Virginis construxit, ac Prædicatorii ordinis Patribus attribuit. Vivebat anno 1433.

§ VIII. — *De Sanctia, Siciliæ regina.*

Sanctia Aragonia, Jacobi Majoricæ regis filia, et Roberti Siciliæ regis uxor, Deiparæ Virginis, quam unice semper, post Deum, coluit, amore succensa templum S. Mariæ Annuntiatae in Neapolitana civitate celeberrimum suis sumptibus erexit. Inter alias ordinationes quas fecit, dum regale monasterium monialium Sanctæ Claræ Neapoli fundavit, statuit, ut hujus monasterii religiosæ quotidie post Completorium pro se ac conjuge suo Roberto, Litanias B. Virginis persolverent, cum septem Salutationibus angelicis in honorem septem gaudiorum ejusdem beatæ Virginis. Vitæ suæ terminum religiose consummavit anno Domini 1345, die 28 Julii, sepulta Neapoli in templo S. Mariæ de Cruce, quod Robertus vir ejus ære proprio fabricandum curaverat.

§ IX. — *De Saurina, Terranovæ comitissa.*

Saurina ab Entensa, Terranovensium in regno Valentie comitissa, atque incliti Rogerii ab Enia Aragoniæ atque Siciliæ Ammirantis quondam uxor, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem monumenta conspicua, monasterium Clarissarum, gloriosæ semperque Virginis Genitricis Dei Mariæ Assumptioni dicatum, quod Setabi Valentini regni civitate exstructum est, prædiis atque redditibus locupletavit. Vivebat anno Domini 1370.

§ X. — *De Seraphina, Pisauri principessa.*

Seraphina Columna, Romana, e nobilissima Columnensium familia originem trahens, Alexandro Pisauri olim domino temporali nupta, Deiparæ Virginis obsequiis addictissima semper fuit. Oram aliquando, ac divæ Virginis opem poscens, invisitur ab eadem Deipara, infantem Jesum completente, visibili specie, a qua Franciscanum habitum induere jubetur ex Dei voluntate, atque exinde effugiente relinquitur. Paruit : et vere Seraphina in habitu sancto per utramque charitatem evadit. Sabbata omnia, ac Deiparæ profesta pane tantum ac frigida aqua tolerabat. E mortalium numeris ad cœlestium migravit die 8 Septembr. Deiparæ Natalitiis sacro, anno 1478, vel per alios 1483.

§ XI. — *De Sichelgaita, Siciliæ ducissa.*

Sichelgaita Siciliæ ducissa, Roberti Siciliæ ducis uxor, inter alia affectus sui erga Deiparam monumenta, Ecclesiæ majoris Dei Genitricis Mariæ, quæ Panormi est, concessit et firmavit, et firmiter in æternum donavit omnes Judæorum Panormi comorantium redditus, hæreditario jure possidendos, ut patet ex ejus privilegio, dato anno Dominicæ Incarnationis 1089. Cujus privilegii exemplar authenticum exstat apud clarissimum virum D. Martinum Lafarina Siculum V. S. referendarium.

§ XII. — *De Sophia, Brabantæ ducissa.*

Sophia Brabantæ ducissa, S. Elisabeth Thuringiæ ducissæ, cujus supra meminimus, filia, Henrici autem II Brabantæ ducis uxor, maternæ pietatis hæres et assecla, divæ Virginis cultui imprimis fuit mancipata. Aliquas Deiparæ Virginis statuas a matre accepit, quas vel ob ejus memoriam charas sanctasque habuit : e quibus unam Vilvordiæ in cœtu virginum religiosarum dedit dedicavitque, miraculis olim et nuper claram, cui cognomen divæ Consolatricis a se inditum, quia multi malis animi corporisque remedia illie aut levamenta reperiebant. Tres alias dedit Mechtildi, sorori Henrici ducis mariti sui, quæ alteris nuptiis juneta Florentio IV, Hollandiæ et Zelandiæ comiti fuit, e quo conjugio Guilielmus II ille natus, illustre nomen, et rex Romanorum in dissidio electus. Porro de statua beatæ Virginis Consolatricis, quam Sophia a Matre sua acceptam Vilvordiæ collocavit, ex archivis Vilvordiensi cœnobii fideliter deprompta, hæc habet Augustinus Wichm. in *Brabant. Marian.* libr. III, cap. 73 : « Xenodochium D. V. Consolatricis in pago Patii extra Vilvordiam, fundatum est circa annum 1228, a Sophia uxore Henrici II, ducis Brabantæ, cognomento Magnanimi. Erat hæc exemplo matris suæ S. Elisabethæ Deo admodum devota, et in pauperes munifica. Hinc xenodochium in dicto pago erexit alendis 7 pauperibus, et provectoribus ætatis mulierculis, quod muro circum cinctum multis donationibus dotavit, ac tanquam pia Mater frequenter visitavit. Habitabat tum temporis in arce Vilvordiana, admodum familiaris facta per litteras divo Thomæ Aquinati, ejusque magistro Alberto Magno. Contigit per idem tempus Henricum ducem ejus conjugem circa Mosam et Rhenum bellicis negotiis detineri, civitate Coloniensi obsessa, quo ad maritum suum pergere Sophia debuit. Quo ex discessu præfatæ mulierculæ admodum contristatæ fuerunt, quas ipsa modis omnibus variisque beneficiis consolari satagens, inter reliqua, veluti sui perenne mnemynon, eis reliquit imaginem sanctissimæ Deiparæ, quam a S. matre sua Elisabetha dono acceperat, hisce verbis eas allocuta : Accipite hanc imaginem

in solatium absentiae meæ, et omnium vestrarum miseriarum, ad quam in omni vestra tribulatione confugite, et estote certæ, consolationem vos ab ea recepturas, sicut ego ea nunquam frustrata fui in quacunque afflictione. Atque hinc primogenia origo nominis, quod exinde dictum xenodochium divæ Virginis Consolatricis. » Vivebat Sophia anno Dominicæ Incarnationis 1250.

§ XIII. — *De Sophia, Hungariæ principesse.*

Sophia, Belæ Hungariæ regis filia, Deiparæ Virginis obsequiis addictissima, in monasterio Admontensi degens, cum inde eam frater et principes regni educere vellent, ipsa nihilominus ope Deiparæ in virginitatis proposito permansit : « En, » dixit illa, pede suo super monasterii limen posito ; « en S. Maria Domina mea, Patrona mea, Mater Domini mei Jesu Christi, Sponsi mei, salva gratia et pace tua, te duce, te comitante, limina tua transeo, te adjuvante et protegente cito reversura ; tibi commendo causam meam, Virgo virginum. » Claruit circa annum Domini 1155.

§ XIV. — *De Stephania comitissa.*

Stephania comitissa, Armengoldi comitis filia, Deiparæ Virgini obsequendi affectu permota, monasterium Vallis Bonæ secus Durii fluvium in honorem ejusdem Deiparæ Virginis fundavit, ac Benedictino ordini donavit : ejusque foundationis ac donationis diploma tomo II *Annatum Cisterciens.* ad annum 1251, cap. 11, ex Tabulario Vallis Bonæ ad litteram transcribit Angelus Manrique, Cisterciensis familiæ in alma Hispaniarum Observantia generalis, ac deinde episcopus Pacensis. Vivebat Stephania anno salutis 1151.

§ XV. — *De Sybilla, Flandriæ comitissa.*

Sybilla Hierosolymitana, Flandriæ comitissa, Theodorici Alsatii Flandriæ comitis (cujus in *Marianis Principibus* memini) conjux, pro tenerissimo suo ac reverentissimo erga Deiparam Virginem affectu, una cum viro suo Theodorico, juxta S. Audomarum in finibus Artesiæ, in ejusdem beatæ Virginis honorem monasterium fundavit, in eoque ad Deiparæ cultum Cisterciensis instituti monachos collocavit. Porro in occidentali parte claustrum, sub primo arcu, in muro depicta cernuntur ad dextram B. Virginis Mariæ sedentis in throno Theodorici prædicti genuflexi effigies, manibus abbatiam beatæ Virgini offerens, et post eum Sybilla uxor, cum hujusmodi scriptura inferius :

Theodoricus comes Flandriæ, et Sibylla uxor ejus, hoc monasterium in propria hæreditate fundaverunt, anno Domini 1140, vi Kal. Maii.

Obiit Sybilla circa annum Domini 1170.

CAPUT XVII.

De Theodora imperatrice : Theodora Romana : Theophania imperatrice : Theresa Aragonia : Theresia Castellæ regina : Theresia Maquedæ principissa, et Theresia Valentie regina.

§ I. — *De Theodora imperatrice.*

Theodora, Theophili imperatoris uxor, et Michaelis mater, inter alia obsequiorum genera B. Virgini impensa, ad fanum Deiparæ Blachernense itare consueverat precandi causa. Hæc cum rescisset sacratissimæ Deiparæ Virginis imagini ab incluso quodam impie oculos effossos, divino animi fervore incensa, ipsius oculos effodi jussit. Verum intercessione quorundam effectum est ne id fieret, missis tamen satellitibus, Theodora ducentis flagrorum ictibus eum multavit.

Theophilum imperatorem conjugem suum, propter sacras et venerandas imagines, quarum fuerat hostis acerrimus (ut in *Marianis Cæsaribus* diximus), a Deipara correptum, non cessabat sanctissimæ Deiparæ, eidem cum lacrymis supplicans, vigili animo ac sollicitè commendare, ipsique imperatori jam animam agenti imaginem sanctæ et immaculatæ Dei Matris, vel invito adorandam, ac osculandam ingerebat. Pro restitutione sacrarum imaginum ab orthodoxis rogata, in hæc verba respondit : « Sacrarum imaginum cultum gloriæ mihi deputo, et ne existimetis velle me nudis verbis vobis facere fidem, opere confirmabo. » Vixque locuta, extrahens e sinu sacram ac intemeratam imaginem sanctissimæ ac inviolatæ Dei Matris, eamque sub omnium obtutibus adorans ac deosculans dixit : « Si quis non adorat et colit figuram Deiparæ Virginis, anathema sit. » Imperare cœpit Theodora una cum filio, anno salutis 842.

§ II. — *De Theodora Romana.*

Theodora Romana, femina princeps, Alberici senatoris soror, et Theophylacti viri nobilissimi uxor, cum ope atque intercessione beatissimæ Virginis, cujus imago a S. Luca depicta asservabatur in oratorio sanctorum Pauli et Lucæ in via Lata, filium suum unicum ita ex paralyti infirmum, ut omnem prorsus medicorum curam, ac diligentiam superaret, miraculose sanitati restitutum recepisset; beneficio grata, ad ejusdem beatissimæ Virginis honorem ac ampliorem imaginis ipsius venerationem, supra prædictum oratorium, una cum conjuge Theophylacto, de licentia Sergii I, summi Pontificis, ecclesiam suo ære fabricavit, eamque ad sanctissimæ imaginis cultum decentius conservandum multis possessionibus ornamentisque ditavit. Vixit circa annum Domini 700.

§ III. — *De Theophania imperatrice.*

Sancta Theophania imperatrix, Leonis VI sapientissimi principis sponsa, cum a sterili matre precibus a Dei Genitrice fuerit impetrata, postmodum eidem vixit summa devotione addicta. De hac

scribit Baronius tom. X *Annal.* ann. 901, in hæc verba : Quod vero ad Theophaniam, seu Theophanonem, primam Leonis conjugem augustam, spectat, magnæ sanctitatis femina habita est. adeo ut edidisse quoque miracula feratur, quorum gratia, ubi defuncta est, inter sanctos a Græcis annumerata est, die 16 Decembris, hoc elogio : Beatæ Theophaniæ, Leonis sapientissimi principis sponsæ memoria. B. Theophania Constantinopoleos fœtus et regina, Constantini filia, fuit illustris trium imperatorum consanguinea, cujus mater Anna similiter erat sterilis, ut illa prior Anna Samuelis prophetæ genitrix, sed cum viro frequenter orans S. Dominam nostram Dei Genitricem, quæ præsertim ad Bassi colebatur, S. concepit Theophaniam, et natam virtutibus instruxit, litteras quoque docens. Cum vero Basilius illustris imperator filio Leoni sapientissimo vellet uxorem conjungere, nec hac meliorem inveniret, ipsam illi desponsavit. Coronata vero, et imperatrix effecta, pauperum tamen non obliviscebatur, sed solitam retinens virtutem et eleemosynam, Deo, qui sibi cælorum quoque donavit regnum, pie famulabatur. Porro Glycas de ejus miraculis meminit. Addit Curopalates eundem imperatorem Leonem in honorem Theophaniæ defunctæ conjugis erexisse templum pulcherrimum, proximum ecclesiæ Sanctorum Apostolorum. Fuit autem hic Leo VI, Basilii Macedonis filius, qui vocari solet Leo Philosophus et Leo Sapiens, de quo plura in *Mariali*, quod Romæ apud Dominicum Manelphium in lucem evulgavi anno 1651. Vivebat Theophania anno Domini 890.

§ IV. — *De Theresa Aragonia.*

Theresa, ex regibus Aragonum oriunda, quæ regii generis splendorem cum humilitate monastica conferens, hanc, ut potiolem multo, feliciorum atque utiliorum, prætulit, illustrissimum sui erga Deiparentem amoris atque obsequii monimentum conditura, insigne ejusdem honori et nomini cœnobium, de Grandefes appellatum, in diœcesi Legionensi extruxit, in quod dignissimum sacrarum virginum cœtum aggregans, illud amplissima donatione egregie dotavit, et ne quid ad cumulum liberalitatis deesset, seipsam contulit, Deique ac Deiparæ servitio, in cucullo Cisterciensi sese emancipans, et sanctissima et celeberrima evasit, admirandisque virtutibus et miraculosis operibus regium genus mirifice exornans, cæteris virginibus, quibus abbatali dignitate prudentissime præfuit, insignia sanctitatis exempla reliquit. Ad Christum gloriosa migravit, die 10 Maii, anno mihi hactenus ignoto.

§ V. — *De Theresia, Castellæ regina.*

Beata Theresia, regina Castellæ et Legionis, Sancti regis Lusitanicæ filia, ordinis Cisterciensis sanctimonialis in monasterio S. Mariæ de Lorban, singulis diebus, flexis ante B. Virginis imaginem genibus, Psalterium Davidicum æliisque pias ac devotas orationes summo cordis affectu legebat. Cum jam tempus instaret, quo victrix ejus anima mundi laqueos evadens ad æternæ felicitatis requiem sublevanda erat, divina revelatione diem suæ resolutionis cognovit, ecclesiasticisque sacramentis munita ad ecclesiam, prout ipsa petierat, deducitur, ibique flexis genibus magno animi robore perseveravit, petiitque a sororibus canticum B. Virginis solemniter decantari, cumque ad illud ventum esset : *Suscepit Israel puerum suum*, inclinato super manus capite animam efflavit sanctissimam, decima sexta die mensis Junii. Tunc tota ecclesia cœlesti odore repletur, et facies sanctæ femine incredibili, ac fere angelica pulchritudine circumfusa ab omnibus cernitur. Eodem tempore fulgor magnus, solari quasi lumine micans, super templum apparuit. Clarebat in terris anno salutis 1240.

§ VI. — *De Theresia, Maquedæ principissa.*

Pia herois Theresia Henriquez, Maquedæ in Toletana diœcesi temporalis domina, conventum Deiparæ Virginis, sanctissimæ Conceptioni sacrum, intra oppidi Turrigii ambitum, quem triginta quinque moniales sub habitu et norma ejusdem sanctissimæ Conceptionis incolunt, suis sumptibus, ex Julii II, Pontificis Maximi facultate, sibi anno a Christi Nativitate 1507 facta, ædificavit. Eadem conventum illibatæ Conceptionis sanctissimæ Matris

Dei sacrum, qui ambitu oppidi Maquedæ Toletanæ diœcesis circumscribitur, quique a 35 sororibus ejusdem instituti inhabitatur, propriis facultatibus fundavit. Eadem monasterium Sanctissimæ Conceptioni gloriosissimæ Virginis Mariæ dicatum, in ingressu ejus oppidi, quod Ussagre Hispanice nuncupatur, propriis redditibus, anno a partu virgineo 1509 a fundamentis ad verticem usque eleganter satis ædificandum atque Conceptionistis sororibus instruendum curavit.

Eadem quoque in Aquilanensis oppidi suburbio, monasterium, Assumptioni Virginis gloriosæ sacrum, ex apostolica Julii III auctoritate exstruendum curavit, ea posita lege, ut a 37 tantum Clarissis sororibus Urbanistis inhabitaretur. Sed et Abdaræ (vulgo Almoræ) monasterium Deiparæ Virginis Mariæ Conceptioni sacrum, 25 continendis sanctimonialibus accommodatum, a fundamentis exstruendum, honestisque redditibus communiendum curavit. Hæc eadem Theresia Henriquez, anno 1509 Gueziæ in provincia Bætica, sub titulo S. Mariæ de Jesu monasterium pro Patribus Augustinianis ædificavit, ut referunt Herrera in suo *Alphabeto Augustiniano*, et Tamayus in *Martyrologio Hispano*, tomo IV, fol. 606. Vivebat anno salutis 1555.

§ VII. — *De Theresia, Valentia regina.*

Beata Theresia, Valentia regina, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, cœnobium S. Mariæ de Gratia in urbe Valentia fundavit, in coque ordinis Cisterciensis monialis effecta, in sanctis operibus Deiparæ serviens, mortalem vitam consummavit anno salutis 1260, die 15 Julii.

CAPUT XVIII.

De Urraca Aragonia : Urraca Hispaniæ comitissa : et Waldetrude Hannoniæ comitissa.§ I. — *De Urraca, Aragonia.*

Sancta Urraca, Aragonum regum sanguine illustris, Roderici Rodriquez viri præpotentis uxor, inter alia quæ in propatulo posuit Marianæ pietatis monumenta, monasterium beatæ Mariæ de Barris, alias de Avia, Palentinensis diœcesis, sacris Cisterciensium virginibus exstruxit, et amplissime dotavit, ubi cum multis sanctis mulieribus, post conjugis mortem, abjecto sæculari habitu, monialis facta, Deiparæ Virgini obsequentissime famulata est; tandem omni virtutum genere perfecta, et meritorum plena, ad optatam cœlestis gloriæ patriam transivit, die 9 Januarii, anno mihi hactenus ignoto.

§ II. — *De Urraca, Hispaniæ comitissa.*

Urraca Hispana, et in Hispania comitissa, pro amore illo quo in B. Virginem ardebat, abjectis

sæculi fortunis et deliciis, atque comitatus fastigio, in ejusdem B. Virginis honorem, in Calaguritana diœcesi monasterium B. Mariæ de Cannis, vulgo dictum de Cannas, Cisterciensibus virginibus condidit, et multis redditibus atque possessionibus locupletavit. In eo insuper omnium prima sanctæ conversationis habitum induit, aliisque pudicis sanctimonialibus præfecta est : et cum purissimæ vitæ exemplo, et sanctis admonitionibus suo regi mini traditas virgines ad cultum B. Virginis informasset, tandem meritis cumulata, ad cœlestem gloriam migravit, die 7 Junii. Clarebat anno salutis 1242.

§ III. — *De Waldetrude, Hannoniæ comitissa.*

Sancta Waldetrudis, illustrissimo genere parentes Walbertum, et Bertilium, potentissimos Hannoniæ comites habuit, quibus hæres ipsa in

principatu successit. Posteaquam a D. Autberto Cameracense pontifice sacrum velamen accepisset, monasterium in castri loco, seu colle, montium Hannoniæ oppidi medietullum quasi occupante, in honorem beatae Virginis, ejus fuit devotissima, construxit. Docet Cameracense Chronicon : « In Villa castri loco duo quoque monasteria habentur : unum quidem puellarum, quod S. Waldetrudis, conjux prælibati S. Vincentii, atque soror S. Aldegundis, ædificavit. Cum enim vir suus B. Vincentius, relicto mundi naufragio, monasterii portum expetierit, ipsa quoque, divina clementia inspirante, calcare sæculum æstimavit, sanctoque debriata spiritu, a beato Autberto confortata, habitum

sancti velaminis sumpsit. Deinde vero ex suis dotalibus beneficiis et propriis prædiis, ipsum monasterium in honore S. Mariæ, ex sententia et auctoritate S. Autberti patroni sui condidit, ubi etiam ascitis non paucis familiaribus feminis, puritatem vitæ laudabilis ducens, cœlesti Sponso obviam itura, lampadem lucernæ sibi inextinguibilis præparavit. » Obiit die 9 Aprilis, anno 650, et mausoleum eo in loco accepit, illud rarissima vitæ sanctitate consecuta, ut in hodiernam usque diem Montenses, et Herentaaenses ipsam principem tutelarem sibi cooptarent, summaque veneratione colerent ac celebrarent.

CAPUT XIX.

De Zoe imperatrice.

Zoe Augusta, Leonis I imperatoris (cujus in *Marianis Cæsaribus* memini) conjux, cum Deiparam Virginem ex intimo cordis affectu diligeret, et ab impuro dæmone vehementer agigaretur, divinitus didicit futurum, ut si sacra ejusdem Deiparæ Virginis zona sibi applicaretur, sanitatem recuperaret. Quapropter cum Leo imperator vir ejus sanctam arculam, in qua venerandam sanctissimæ

Dei Matris zonam, Hierosolymis Constantinopolim delatam, Arcadius imperator collocaverat, aperiri jussisset, et per patriarchæ tunc præsidentis manus ipsam venerandam zonam super imperatricem extendi curasset, statim ab impuro dæmone liberata, atque incolumitati pristinae restituta est. Vivebat anno reparatæ salutis 460.

Laus Deo ac Deiparæ Virgini Mariæ.

IX. -- LILIA MARIANA.

SEU

DE CANDIDISSIMIS SACRARUM VIRGINUM IN MARIAM DEIPARAM VIRGINEM ET VIRGINITATIS PRINCIPEM STUDIIS

LIBER UNUS,

EX PROBATIS SCRIPTORIBUS COLLECTUS

A. P. HIPPOLYTO MARRACCIO.

« Habet hortus Dominicus non solum rosas martyrum, sed et lilia virginum. »
(S. August. serm. 37, *De Sanctis*.)

« Lilia specialiter sunt sacræ virgines : quarum est splendida et immaculata virginitas. »
(S. Ambros., lib. *De Institut. virg.*, cap. 15.)

« Lilia inter quæ pascitur Sponsus sunt virgines quæ dum castitatis candorem retinent, per bonæ famæ opinionem proximis quibusque suaviter olent. »
(S. Bernard., in *Cant.* 11.)

MARIÆ DEIPARÆ VIRGINI PRORSUS SANCTÆ, INTAMINATÆ, IMMACULATÆ,

Quæ virginitatis candidum est Lilium, solida Gloria, Corona immarcescibilis, feracissima Planta; Quæ virginum eximium est Decus, jucunda Laus, nova Exsultatio, clarissimum

Speculum; Quæ prima sine præcepto, sine consilio, sine exemplo gloriosum virginittis munus Deo obtulit, per quod omnes virgines per imitationem in virginitate genuit : Hunc candidissimorum Liliorum Calathum, seu de candidissimis sacrarum virginum in ipsam studiis Libellum ex intimo vextore offert dicatque indignus servulus Hippolytus MARRACCIUS.

CANDIDO LILIORUM LECTORI.

Ex floridis sacrarum historiarum viridariis, in quibus ea sparsim conclusa reperiebantur, nec proinde ita cuique in promptu occurrebant, Lilia hæc, virginæ puritatis splendidissimo candore conspicua, ac Mariani amoris gratissima suaveolentia suspicienda, magna cum animi mei jucunditate collegi, pie ac candide Lector. Collecta nunc tibi offero, gratanterque in manus tuas trado, sperans pietatis tuæ olfactui suavissimos odores afflatura, imo mentem tuam ad admirationem excitatura : cum *nec Salomon, in omni gloria sua, coopertus fuerit sicut unum ex istis (Matth. vi, 29)*. Horum Liliorum pulchritudo nunquam deficiet, nunquam minuetur odor, nunquam deperiet vigor ; sed æque semper candida, æque semper odorifera, in viridariis cœlestibus perennabunt. Liliis e terra productis delectentur apes. Tu his liliis delectare, virginittis candore, ac Marianæ devotionis odore, admirandis ; et tantarum virginum exempla animo repetens, ad earum vestigia terenda te ipsum excita : Mariam Deiparam Virginem ac virginittis Principem consimilibus, ac ipsæ, studiis prosequendo. Si autem, hæc Lilia legens, plures inculti sermonis errorumque spinas perlegendo offendas, illas meas esse non ignora. Vale.

LILIA MARIANA.

CAPUT PRIMUM.

§ I. — De Abundantia Spoletina.

Sancta Abundantia virgo, Spoleti in Umbria nata, ut integerrimæ vitæ, sic in Deiparam ardentissimæ charitatis fuit. Cum octo adhuc esset annorum, in quadam ecclesia visitavit imaginem B. Virginis, Filium Jesum in sinu gestantis. Cumque puer Jesus pomum aureum manu teneret, istud virguncula ab eo sibi donari candide postulavit : pro tanto dono se illi e contra suo ex horto flores allaturam repromittens. Puer Jesus manum extendit, pomumque Abundantiæ donavit : quo illa accepto, statim ut flores colligeret, ad hortum properavit, immemor tempus aptum floribus non esse, cum mensis adesset Januarii. At mira Dei providentia factum est, ut Abundantia hortum ingressa, ipsum plenum floribus inveniret, sicque puero Jesu flores deferre posset. Quos cum ille benignissime accepisset, post paululum evanuit, cœlesti virgunculam consolatione delibutam derelinquens. Jerusalem profecta, sacra loca, in quibus Christus Dominus nostræ salutis mysteria operatus est, devotissime visitatura ; cum pervenisset ad locum, in quo beatissima Virgo Deipara, maximo cum animi dolore, dulcissimo Filio crucem humeris ferenti obviam facta est, genibus humi prostrata, ferreis uncis sese usque ad sanguinis effusionem laceravit, orans Sponsum Jesum, ut passionis suæ, atque acerbissimæ cruciatus, quem dilectissima ejus Mater eo in loco perpessa est, participem reddere dignaretur. Spoleti, ulti-

mum emisit vitæ spiritum circa annum Domini 804, ætatis 55, die 19 Januarii.

§ II. — De Agatha a Cruce.

Agatha a Cruce, ordinis Prædicatorum, natione Hispana, nostræ ætatis virgo lectissima, quæ Mantuæ Carpetanorum sive Madriti diu vixit, et vivere desiit, vix sexennis, Virgini Mariæ supra ætatem devota, cum in aggere quodam, seu prominentiore terræ cumulo, cum sodalibus esset, ab earum una protrusa et deturbata, in ipso casu : « Mater, ait, Dei, adjuva me. » Mirum ! extemplo conspicibilis ei affuit cœlorum Domina ; manibus ipsa suis labentem Agatham excepit, omnique corporis damno immunem in imo deposuit. Stupendum magis, quod paulo grandiori accidit : Maximo erat in pauperes affectu, nec unum præterire solita, tametsi ipsa sibi cibum detraheret. Aliquando sola in ædibus erat, cum egenus aliquis stipem petiit. Ut casei aliquid e pendulo assere excinderet, scamnum conscendit : nullus domi fuit, qui prohiberet ; prohibere tamen adnixus est pietatis osor dæmon, qui scamno eam extrusit : quo casu cultro, quem manu tenebat, præcisus illi digitus. Puella et calamitatem dolens, et parentes haud illi satis æquos veriti, sanctissimam misericordię Matrem adgeniculata, lacrymis profusus, quo potuit omni sensu, inelamat, opemque deprecatur. Ea illico subsidio fuit, filiaque miserta, excisum digitum suis ipsa manibus suo loco aptissime composuit, nec minimam quidem relicta cicatrice, adjecitque : « Filia mea, ne dæmo-

nem extimescas; quoties enim nocere tentabit, Unigenitus te meus periculo eripiet. » Parentes ei infestos fecerat Orci rabula, specie pauperis, ejus in egenos prodigalitem non semel calumniatus. Dum semel quopiam eundum illi fuit, sobrinus in eam cæteris amarulentior comes erat; opportunitatem ille nocendi horam solitudinemque nactus, per altum eam præcipitum in subjacentes rupes exturbavit. Dum labitur, auxiliarem Deiparentis manum inclamat et obtinet: aliquo usque per prærupta corruerat, quando certissimo vitæ discrimine in rupem toto corpore impacturâ, sospitam adesse videt brachiis labentem excipere, atque ad imum usque placide deferre sensit. Non multo antea Petrus ejus parens, filiæ iniquior, jusserat ut puella aurigam ageret, lente currum duceret caveretque ne impositus infans quidquam pateretur incommodi. Supra vires parere sategit puella Agatha, prospereque res habet, donec clivus occurrit, per quem præcipientes mulæ haud poterant ab ea cohiberi. Illa tum ad Deiparam mentem, oculos vocemque attollit: « O, ait, mundi Domina unicaque salus mea, ni nunc succurris, offensi mihi que molesti parentis, quem sequi vides, manibus pereor. » Audiit, et adfuit Agathæ conspicua opitulatrix Virgo, currumque ab angelis in tutiorem locum deferri, rectoresque adesse jussit. Flagella, vincula, quibus jam tum grandior adultaque in proprium corpus sæviebat, illi detraxerant piæ feminae, quibus eadem in Complutensi urbe famulam se dederat Agatha. Illa edomandæ carnis cupida in paleario latebras petiit, quo nova ejusmodi carnificinae instrumenta adornaret. Dum id agit, parietem in eam dejecit improbus cacodæmon, peneque obruit, toto scilicet corpore capite tenuis ruderibus oppresso, et veluti sepulto. Quo in discrimine Dei Matrem precibus implorat, quæ filiæ non adesse non potuit; siquidem e cælo advolans, amovit rudera, Agathamque præsentis vitæ periculo eximit incolumem. Duriora castitatis certamina a furente Orco, illiusque virginis pudorem (quem potissime mortalibus invidet) mille armis artibusque oppugnante, sustinuit, felicesque semper triumphos egit; auxiliarem quoque balteum a Deiparæ manu singulari munere consequi meruit: post æres enim cum fœdo hoste pro pudicitia pugnas, cælorum Regina illi coram inspecta, candida zona eam ornavit, cinxitque, qua scilicet omnia inferni arma, vafritiem, conatusque deinceps risit. Ab eadem sanctissima Matre sibi apparente, scribendi peritiam accepit. Obiit anno 1621, die 20 Aprilis.

§ III. — *De Agnete de Angelis.*

Agnes de Angelis, ord. D. Augustini monialis, quæ nobilibus orta parentibus, Villæ Vitiosæ, alias Villæ Delectabilis in Lusitania cœnobium sanctitate et meritis decoravit, magna in Deiparam devotione exarsit, sibi que a vita excessum contingere in aliqua illius festivitate vehementer optavit. Præ-

stitum illi, ut in Assumptionis Vigiliâ, die 14 Augusti anno 1578, ad cælos ex hac lacrymarum valle abiret.

§ IV. — *De Agnete Martinez.*

Agnes Martinez, virgo Hispana, Alphonsi Martinez ejusque conjugis Mariæ Sanchez pagi Cubani in provincia Castellæ accolarum filia, dum tredecim annos nata, porcorum gregi invigilaret, ei Deipara Virgo, cujus cultui addictissima erat, conspicuam se fecit, illique mandavit ut Cubanis diceret, si a divino imminente flagello immunes esse cuperent, ad Deum per justam errorum pœnitentiam converterentur. Quod cum illa juxta præceptum exsecuta esset, nihilque apud eos profecisset, apparuit illi beata Virgo secundo et tertio, totiesque idem mandatum dedit. Qua tamen nihil sicut et primo, ob eorum incredulitatem referente, se quarto ei prodidit sanctissima Dei Genitrix, atque illius pollicem ad supremam brachii partem contrahens, eadem denuo repetere jussit. Quam denique cum sic contractam vidissent Cubani, ex tanto rei eventu commoveri cœperunt, ac ascito paracho, qui tunc forte eos lustrali aqua, post absolutum sacrum ex more aspergebat, nudis pedibus saccisque pro pœnitentium laudabili consuetudine induti, processionaliter, ac maxima cum devotione, lacrymarumque effusione puellæ ductrici congressi sunt, donec ad locum in quo sanctissima Virgo Deipara se illi manifestaverat, pervenissent. Dumque aliquantulum subsisterent, illis relictis, cœpit prædicta Agnes festino incedere gradu: et cum a processionis directore qui crucem in apparitionis loco figendam deferebat, quo procederet, interrogaretur, respondit se ad beatam Virginem properare (vocaverat siquidem eam ex aere, nemine tamen eorum id percipiente, piissima Dei Mater). At ille, imposita sibi cruce, puellam dimisit, quam accipiens cœli Regina propria delixit manu: juvenculæque injunxit, diceret Cubanis, ut sibi ecclesiam eodem in loco, sub titulo S. Mariæ de Cruce erigi curarent. Illis igitur ad locum perventis, et crux humi defixa, et amberum beatæ Virginis pedum vestigia arenæ impressa apparuerunt: quæ cum quam humillime venerati essent, plures infirmos a diversis languoribus ad contactum arenæ inde collectæ miraculose liberarunt, et ecclesiæ ædificandæ se accinxerunt, anno post Verbum hominem factum 1449.

§ V. — *De Agnete Montis Politiani.*

Beata Agnes de Monte Politiano, ex familia D. Dominici, præcipuo quodam affectu Deiparam complectebatur. Vix trimula Orationem Dominicam ac Salutationem angelicam non didicit solum (quod in illa tamen ætatis imbecillitate mirum est), at etiam identidem, sicut omnino sapere videretur, ab æqualium collusionibus in solitudinem uspiam seducta, memoriter, suppliciter, diligenter usurpabat, opem exposcens a cœli Rege Reginaque.

Politano meretrices eiecit, et infamem locum tot adolescentum naufragiis earumque foedas cellas et fornices perpurgavit, continuoque ibidem templum maximæ Virgini collocavit, ut ubi perditissimæ corruptelæ veneficiis pudor antea conflictabatur, ibi sacrarium pudicitiae religiosissimum cerneretur. Ejus porro amor et obsequiis respondebat B. Virgo. Semel enim ei se visendam præbuit, multum eam consolans, cui et propriis manibus tres dedit lapides, ita eam affata : « Ante obitum tuum, o mihi in paucis dilecta, templum ad me honorandum excitabis; quare hos lapides ejus rei monumentum cape. Id vero conare, ut ædificium tuum universum nitatur firma fide et confessione sanctæ et individuæ Trinitatis. » His dictis, disparuit; beataque Agnes apud se, nemine conscio, tres illos lapides servavit. Cum ea nocte, quæ Dei Matris Assumptionem præcedit, summo cum fervore eam rogaret, ut sibi Filium suum non videre modo, sed et tradere dignaretur, mox splendidissimum eam lumen undique cinxit, in ejus medio apparuit ei sanctissima Deipara cum Filio, quem sinu fovebat, parvulo, eoque statu, quo erat, cum adhuc ex ubere materno pendebat. Nemo cogitatione assequatur quanto fuerit perfusa gaudio, cum ei datum est brachiis complecti mundi Dominum regumque Regem potentissimum, et in eo et per eum cœlestis beatitudinis arrhas et pignus tenere. Tandem quanquam invita sacratissimum istud depositum Matri reddidit, postquam Christi genis osculum amoris plenum impressisset, et a parvuli collo dependentem parvulam crucem abstulisset. Quæ singulis annis, primo Maii, simul cum sancto hujus virginis corpore publice ostenditur. Cum summo teneretur desiderio fruendi sacris reliquiis Christi Domini, ab angelis ad eam delatum est pauxillum terræ ejus, quæ illo crucifixo ejus sanguine fuerat irrigata; addita insuper particula paropsidis, in quo solita illum erat in ætate teneriore abluere sancta Deipara. Quod autem superius dictum est de tribus lapidibus, id eum habuit exitum. Angelus quodam die ei apparuit, atque in mentem reduxit, ut in montem Politanum regressa, ibi Deo et Deiparæ (ut id ab ea illi fuerat imperatum) templum ædificaret, quod et præstitit, ac ibidem monasterium virginum ordinis Sancti Dominici piorum eleemosynis erexit. Cælum petiit anno 1517, die 20 Aprilis.

§ VI. — De Agnete Romana.

Sancta Agnes Romana virgo et martyr, quam S. Maximus Taurinensis episcopus homil. in Natali ejusdem Agnetis, Mariæ pedisequam appellat, publice Deiparæ virginitatem confessa est, his verbis: « Cujus Mater Virgo est, cujus Pater feminam nescit; cui angeli serviunt, cujus pulchritudinem sol et luna mirantur. » Eadem frequenter comitata est Deiparam in variis apparitionibus, ejusdemque laudes egregie celebravit, ut patet ex *Revelationibus* S. Birgittæ, lib. III, cap. 50, et lib. IV, cap. 11. Libro

enim III, cap. 50 eadem B. Agnes divæ Birgittæ loquitur in hunc modum : « Filia, dilige Matrem misericordiæ; ipsa enim similis est flori sive scirpo, cujus figura consimilis est gladio; qui quidem flos habet duas extremitates acutissimas, et cuspidem gracilem; altitudine vero et latitudine super alios flores se extendit. Sic Maria flos est florum, flos qui crevit in valle, et super omnes montes se dilatavit, flos, inquam, qui nutriebatur in Nazareth, et in Libanum se diffundebat; hic flos super omnia habuit altitudinem, quia benedicta Regina cœli super omnem creaturam excedit dignitate et potestate. Habuit et ipsa Maria duas acies sive extremitates acutissimas, tribulationem scilicet cordis in Passione Filii, et constantiam certaminis contra incursiones diaboli, quia nunquam peccato consentiebat; verum enim prophetabat senex ille, qui dicebat : *Tuam animam pertransibit gladius* (Luc. II, 35). Nam quasi tot ictus gladii sustinuit spiritualiter, quot in Filio suo vulnera et plagas prævidebat et videbat. Habuit insuper Maria latitudinem excedentem, hoc est misericordiam : nam sic pia et misericors fuit, et est, quod maluit omnes tribulationes sufferre, quam quod animæ non redimerentur. Nunc autem conjuncta Filio non obliviscitur innatæ bonitatis suæ, sed ad omnes extendit misericordiam suam, etiam ad pessimos, ut sicut sole illuminantur et inflammantur cœlestia et terrestria, sic ex dulcedine Mariæ nullus est qui non per eam, si petitur, sentiat pietatem. Habuit et Maria cuspidem gracilem, hoc est, humilitatem. Per hanc enim placuit, angelo respondens se esse ancillam, quæ eligebatur in Dominam; per hanc concepit Filium Dei, quia noluit placere superbis; per hanc ascendit ad summum thronum, quia nihil dilexit, nisi ipsum Deum. Procede igitur, canalis, et saluta Matrem misericordiæ, quia jam venit. Tunc apprens Maria respondit : Dixisti, Agnes, substantivum, adde et adjectivum. Cui Agnes : Si dixerō pulcherrimam et virtuosissimam, hoc nulli de jure competit, nisi tibi, quæ es Mater salutis omnium. Et Mater Dei respondit beate Agneti : Dixisti verum, quia ego sum potentior omnium; ideo addam adjectivum et substantivum, canalis scilicet Spiritus sancti. »

Libro vero IV, cap. 11, Virginem gloriosam eadem Agnes affatur his verbis : « O Maria, Mater et Virgo virginum, tu merito vocari poteris Aurora, quam Sol verus Jesus Christus illuminavit. Sed nunquid voco te Auroram, propter regalem progeniem; aut propter divitias et honores? Nequaquam, sed merito dicenda es Aurora propter singulare votum castitatis. Tu enim es veri Solis Nuntia et Productiva. Tu justorum Lætitia, tu dæmonum Expulsio, tu Consolatio peccatorum. Ergo, rogo te, propter nuptias istas quas Deus fecit tecum hora ista, ut filia tua S. Birgitta stare possit in honore et amore Filii tui. Respondit Mater Dei : Quomodo intelligis nuptias istas, edicito propter istam,

quæ hic audit. Respondit Agnes : Tu vere utrumque Mater et Virgo et uxor es : nam pulcherrimæ factæ sunt in te nuptiæ hora ista , cum Deus homini in te conjunctus est, absque confusione et diminutione Deitatis : virginitas quoque et materitas sociatæ sunt, illæso virginitatis pudore, simulque Mater et Filia facta es tu Creatoris. Illum quippe hodie genuisti temporaliter, qui a Patre æternaliter genitus, omnia cum Patre operatus est. Nam Spiritus sanctus in te fuit, et circumquaque tecum, qui fecundavit te consentientem nuntio Dei. Ipseque Filius Dei, qui hodie natus est de te, etiam fuit in te, antequam nuntius suus perveniret ad te ; ideo fac misericordiam cum filia tua. » Hactenus S. Agnes. Martyrio coronata est anno Domini 504.

§ VII. — *De Agnete a Sancto Antonio.*

Agnes a Sancto Antonio, ordinis Minorum, ex nobilissima ducum Besciaræ comitumque Benalcazaræ familia, tanto erga Deiparentem studio acta est, ut eandem in hora mortis ad cervical astantem videre meruerit. Sanctam efflavit animam in conventu Sanctæ Claræ Benalcazarensi circa annum Domini 1570.

§ VIII. — *De Agnete Zamorrensi.*

Zamorrae in Hispania, inter virgines ordinis Prædicatorum Agnes quædam fuit, quam ingenua optimaque ad virtutes indole, et remota vel a levioribus hominum vitiis innocentia donarat Deus. Eam expleto tirocinio cum altero die solemnibus votis Deo sacrandæ esset, ut ad ineunda felicia cum Christo sponsalia quam accuratissime se compararet (qui loquendi modus sacris virginibus admodum familiaris est), sedulo diligenterque instruxit tyro-num (novitias vocant) præfecta. Illa, qua pollebat simplicitate veluti ovis, vel (ut ad nomen alludamus) agnus, coram sanctissimæ Deiparæ Jesum complextantis toreumate adgeniculata, ne Sponso adveniente obdormisceret, pervigil fuit, et cum precibus lacrymisque quas profundere potest illa ætas, modo Christum, ut in suam sponsam eam admittere dignaretur; modo Deiparam, ut ejus sibi ipsa conciliaret amorem, summo animi sensu ardentissime obtestabatur, noctemque totam in hæc verba excubabat. Videbat Agnetem, et Agneti applaudebat cælum, ipsaque Jesu et Mariæ simulacra ad tantas preces non obsurdisse visa sunt. Post mille enim Agnetis Jesum precantis suspiria; post cælo et iconi diu inherentes oculos, e Matris sinu puellum Christum ad se dilabi aspicit Agnes, annulumque suo digito imponere, tum se mox in suæ Parentis gremio recipere. Adulta jam nocte, sub diluculum præfecta ad puellam redit: vigilem genibusque nixam offendit et lacrymis madentem, quas ex ingenti lætitia et maxima ex accepto divino munere voluptate uberimas profundebat. Num vigil semper fuisset, precibusque se Christo, Virgini ejus Matri, sanctis omnibus diligenter commisisset percontatur. Cui

Agnes : « Omnino, inquit, et quidem maximo meo bono vestris monitis obtemperavi ; ex Matris siquidem amplexu delapsus Christus jam sponsum se fore meum addixit, et quem annulum cernis, in æterni amoris pignus digito meo inseruit. » Obstupuit præfecta, quæ cum Agnetem ad vigilias et orationem cohortaretur, tam grande divini amoris munus tesseramque nec spectabat, nec suspicabatur : tantumdem alioquin haud dubie factura. Enituit circa annum Domini 1500.

§ IX. — *De Aldegunde Brabantæ.*

S. Aldegundi Brabantæ, regali ex genere procreatæ, in puellari ætate multa sunt ostensa et patet facta divinitus. Huic puella apparuit iter facientis habitu, quæ se a Deipara missam affirmavit, et illius nomine quæ vellet ac cuperet dedit optionem. At virgo sapiens, et de prudentibus una, id se optare respondet quod esset Christo gratissimum. Matri nuptias suadenti fortissime restitit, qua mortua, hæreditate amplissima potita, partem ad quoddam Virginis Mariæ templum ubi pater materque sepulti jacebant, magnifice et sumptuose reficiendum contulit, ubi sacras virgines numero duodecim, cum necessariis ad vitam subsidiis commorari voluit, neque incitamenta virginum sanctitatis omisit, quæ multo habebat in suis virginibus chariora. Ut autem præpotentis cujusdam viri cui fuerat a matre promissa et vim et invitamenta posset effugere, in secretum quemdam locum memoris amœnitate placidissimum, sancto Spiritu duce, secessit, cumque ibi aliquandiu latuisset, ad Amandum et Autbertum, notæ sanctitatis episcopos, quos in monasterium Altimontis non longe positum venisse acceperat, properavit; de quorum manu sacrum velamen accepit, ac se Christo sponso perpetuam virginem dedicavit. Inde ad locum, ubi latuerat, rediens (Malbodus dicebatur) de exstruendo sibi et aliis monasterio cogitavit. Itaque et vepribus et arbustis radicitus extirpatis, sacrarum virginum domicilia constituit. Perfecto absolutoque Malbodiensi cœnobio, templum quoque beatissimæ Dei Matris nomini collocavit, ubi divinas laudes precesque votivas quotidie persolvebat. In hoc eodem loco vitam degit et aliis suæ alienæque gentis virginibus cum laude præsedit. Bona ita partivit, ut magnam eorum portionem Malbodiensi suo monasterio, perpetuam propriamque tribueret, partim ad alendos variis in locis pauperes egentesque conferret. Quo autem die patrimonium, qua diximus ratione, distribuit, tabulisque publicis suam hanc et voluntatem et charitatem, nihil sibi reservans, consignavit, aquam præpotens ille Deus mutavit in vinum : quasi ostenderet illo miraculo Aldegundis liberalitatem ex Dei amore profectam, sibi placuisse : cujus amoris vinum symbolum est Scripturæ testimonio, quæ cellam vinariam, charitatis esse significat officinam. Qua vero nocte B. Amandus, Aldegundis in vitæ perfectione magister, excessit e vita, sancta

hæc virgo in suo Malbodiensi monasterio, coram beatissimæ Dei Matris altari, in preces procumbebat, raptaque et procul a sensibus, cano capite senem sibi videre visa est perlucido sacerdotis amictu, præferentem manu pontificium baculum, et supra capessentem, quem maximus candidatorum numerus sequeretur. Se etiam Aldegundis aspexit in illo ad astra advolantium comitatu. Et cum ab angelo quisnam esset gloriosi agminis dux ille rogasset, angelus dixit: « Amabilis Deo Amandus ex ea quæ appellatur vita migravit: et quia talenta credita duplicavit, cum sanctis animis quos et verbo et exemplo Domino peperit, ad sui Regis gaudia lætus ascendit. » Visionem Aldegundis sancto Gislano narravit, quo interprete sibi cito moriendum esse cognovit, quæ Amandi discipula fuisset. Igitur brevi temporis interjecto spatio, præceptorem secuta est, et præmiis donata sempiternis, circa annum Domini 910.

§ X. — *De Aldobrandisca Senensi.*

B. Aldobrandisca Senensis, quolibet die Dominico diutina ac particulari precatione Deiparentem Virginem ad sibi se manifestandam læcessire consueverat. Qua de re candidissimo refulgens bysso, margaritisque pretiosissimis resplendens, fronte hacchata miræ pulchritudinis, corona præcincta, Virgo Dei Genitrix ei Dominico die apparens dixit: « Ecce me, quoniam tam frequenter rogas; pete, et accipies. » Ea vero tacente, quasi præ nimio splendore perterrita, et extra se facta, discessit Virgo. At vero brevi hæc visione non contentæ, ideoque in eadem precatione persistenti, alio die Dominico eadem gloriosa Domina, auro induta, luce veluti solari irradiata, premens pede lunam, duodecim coronata sideribus, qualis in Apocalypsi describitur, oranti apparuit. Præter hæc scripturam, seu syngrapham aureis exaratam characteribus hæc referentibus: « Observate, filii, legem Matris, » manu ferens legendam tradidit Aldobrandiscæ: per quam inscriptionem intellexit ei, qui vult Mariam in cælum ita gloriosam videre, æternisque confrui deliciis, ambulandum esse per eandem, per quam ipsa ambulavit viam, ejusque imitationi, quantum humana patitur fragilitas, incumbendum.

Obiit anno salutis 1310, die 26 Aprilis.

§ XI. — *De Alena Brabanta.*

B. Alena, sive Halena Brabanta Deiparæ Virginis incredibiliter afflictebatur, ejusdemque ecclesiam Forestensem, vulgo Sanctæ Mariæ ad Lacum, juxta Bruxellam (ubi hodie virginum Benedictinarum cœnobium est) studiose admodum frequentabat, sed occulte propter metum patris adhuc tum gentilis. Erat in Dielbeca ac circumjacenti regione regulus, sive princeps (toparcham hodie diceremus), Leuoldus nomine, magnus hostis fidei Christianæ. Cum enim filiam ad dictam ecclesiam clanculum tendentem deprehendisset, violenter illi brachium

extrahi jussit, qua ex mutilatione mortua est, et martyrii palmam consecuta, anno salutis 640. Tot vero tantisque mox cœpit coruscare miraculis, ut illis pater ejus excitatus, fidem Christi et baptismi gratiam receperit Haroldus nuncupatus, una cum conjuge sua Hildegarde, in vita et postea mira operatus. Unde sacram hanc trigam in Catalogo sanctorum diœcesis Mechliniensis ponit Guilielmus Cazetius, et Joannes Molanus in *Natal. SS. Belgii*, ac Myræus in *Fastis* die 16 Junii, eorumdem mentionem faciunt quasi sanctorum. Sepultus est autem Haroldus cum conjuge sua Dielbecæ supra Bruxellam, in ecclesia quam D. Ambrosio exstruxerant. Corpus vero B. Alenæ in Forestensi ecclesia, per Gothescalcum abbatem Affligemiensem anno 1195 elevatum fuit, quando multis sanitatum beneficiis virgo martyr denuo inclaruit. Historia exstat Foresti, et in Rubra Valle Latine ms. et Bruxellæ Teutonico idiomate excusa.

§ XII. — *De Alexandra Aragonia.*

In regno Aragoniæ fuit quædam virgo nobilitate generis atque forma præstans, beatissimæ Virginis multum devota, cui nomen Alexandra. Eam in sodalitatem sanctissimi Rosarii ascriptam contigit sæpe sæpius propter cœqualium puellarum conversationem et corporis cultum, plus nimium orandi præscriptam formam intermittere. Duos rivales habebat, qui eam deperibant, et cum potiri non possent, in singulari certamine sese occiderant. Aliquis consanguineorum alterius adolescentis, ægre ferens propter vultum puellæ interemptum esse illum, noctu Alexandræ domum invaserat et confiteri postulanti cervicem præciderat, atque caput recisum in propinquum puteum dejecerat. Quinque menses abierant cum B. Dominicus a sanctissima Deipara admonitus, puteum accessit Alexandramque vocavit. Miranda res secuta est. Puellæ caput, multis, qui ad spectaculum conveniant, præsentibus, vitæ restitutum, ab imo puteo sursum ascendit, adeo recens habens vulnus, ac si eadem hora recisum esset, et oculis in B. Dominicum intentis, ait: « Cupio, Pater, mea delicta confiteri. » Facta non solum ejusce, sed etiam sacræ Eucharistiæ compos, mira admiranda renuntiavit, et biduo supervixit. Quinto decimo die divo Dominico apparens, in claritatem stellæ sese efformatam objecit, et legatione se eorum, qui ex purgatoriis cruciantur pœnis fungi dixit, ut moneret superstites qui in hanc sodalitatem nomina inscriberent: cum et angeli mirum in modum recrearentur, et Regina cœlorum Maria vehementius exsultaret, a tam pio orationis instituto. Vixit circa annum Domini 1218.

§ XIII. — *De Alexandra Picena.*

Sabino cuidam ex pago haud ignobili agri Piceni (Rocham Contradam vocant) filia erat septennis nomine Alexandra, quæ haud longe a pago patrum pascebat gregem. Hæc, dum oves pasceretur, sub

arboribus venerabunda cœlesti Numini supplicare consueverat. Itaque divinitus nondum septennium egressa dicavit se Deo. Quo magistro dum precibus instituit Deiparam enixe colens, repente obtulit se illi cœlesti specie virgo (haud dubie Dei Mater fuit) quæ puellam manu prehensam, se sequi jubet. Mira res dictu! Triginta millia passuum ab eo loco ipsamet cœlitum Regina parvam puellam ad Lauretanam deducit ædem, et ingenti perfusam gaudio ex suæ imaginis et domus aspectu reducit ad pascua. Ibi Alexandram, etiamsi quæ tandem illa ædes, et quæ virgo esset ignoraret, tamen ejus loci et spectaculi desiderium tenebat. Ergo ut gustata semel Lauretanæ domus dulcedo subibat animum, flens precibus urgere ac fatigare Sabinum patrem non desinebat, ut ad ædem illam tot luminibus illustrem (neque enim aliter designare noverrat locum) se duceret, ubi pulcherrima illa virgo habitaret. Eludebat filię postulatam pater, sive pueriliter delirare illam ratus, sive quem tandem locum illa describeret ignarus. Cæterum haud multo intermisso tempore evenit, ut Sabinus cum universa familia Lauretum pergeret. Tum vero Alexandra locum agnoscens, gestire et exsultare gaudio; ac versa ad parentem: « En, pater, inquit, hæc, hæc illa est domus, quo me pulcherrima illa virgo, candida veste amicta, deduxit: huc ego redire, hoc spectaculo iterum frui expetebam. » Obstupuit ad hæc pater, et eximiam puellæ erga Deiparam religionem animo reputans, sensit eam beatæ Virgini esse cordi, utique cum Dei Mater illam ad se a primis annis inusitata quadam ratione pelliceret. Igitur pietatem filię fovere non destitit, remque omnem nec ipse tacuit, et Alexandra ubi adolevit, piis hominibus sæpe narravit. Incidit hoc miraculum in annum Domini 1507. Nec frustra hæc fuerunt. Alexandra deinde hoc tirocinio imbuta virginitatem perpetuo coluit, vitamque sanctissime egit ad annum nonagesimum, Lauretanam Virginem quotannis revisens. Tanta porro fuit sanctimonie fama, ut in oppido Montalbodo virginum cœnobio antistita data sit, ubi miraculis etiam non tantum virtutibus floruit.

§ XIV. — De Anna a Cruce.

Anna a Cruce, ex ordine divi Dominici, progeniem ex claro marchionum Priegensium sanguine traxit. Festivitatum Mariæ Virginis profestos dies, parentes spirituali dissimulatione eludens, pane et aqua tradebat. Eadem obstruso cubiculo sibi flagro sæviebat. Opetiit die 27 Martii anno 1604. Triduum inhumatum corpus nec fœdum halavit, nec colorem mutavit.

§ XV. — De Anna Kesselensi.

Miraculosa beatæ Virginis imago ante complures annos in vico quodam juxta Lovanium, qui Kessel dicitur, magna fuit in veneratione accolarum. Posita erat supra portam cujusdam majoris domus rusticæ, altitudine pedis cum dimidio: a qua do-

mus inquilina cognomentum quoque traxit: Maria in Imagine. Eratque eidem plurimum devota, continuum lumen stato tempore jugiter ante eam accendens. Quadam die filiam suam Annam nomine, Lovanii tum degens, eo misit, cum candelis, quibus dictam imaginem illuminaret. Obvium habuit tunc in itinere lupum, quem ipsa canem rata, nihil ab eo læsa, imperterrita perrexit. Admirabundi super hoc vicini accolæ, et ministerium filię intelligentes: « Apparet, inquit, te pro pia causa missam, quæ feram illam ita illæsa evaseris. — Et quam feram, ait illa? An canis ita mihi timendus? » canem nimirum existimans qui deposita ferocia quasi lupus esse desierat. Alio tempore tota domo conflagrante, in mediis ignibus ab igne illæsa permansit eadem imago, sicut et ab inundatione aquarum, quæ universam domum obruerant, in qua tunc illa super armarium quoddam erat collocata. Progressu vero temporis, cum præfata filia, Anna nomine, monialis esset effecta in cœnobio Sanctæ Mariæ de Valle Liliorum, sollicitè dictam imaginem ex ædibus maternis secum ad monasterium transtulit, ubi ejus curam impense semper habuit, et varia beneficia per eandem, maxime in ultima infirmitate, sæpe fuit experta. Defuncta nupero anno 1629, ætatis 71, professionis 52, et priorissæ officii 28: quæ hæc ipsa fideliter omnia asseruit, et ex matre sua, femina devotissima (utpote quæ septimanis singulis frigida tantum aqua, et nudo pane his refici erat solita), audivit. Imago vero repræsentabat beatam Virginem dolorosam et sedentem, quæ in gremio Virum dolorum et scientem infirmitates continet: quam ob beneficia inde provenire consueta, accolæ de Kessel frequenter magna cum instantia a sanctimonialibus repetierunt.

§ XVI. — De Anna Sanz.

Anna Sanz, ordinis Prædicatorum religiosa, beatissimæ Virginis devotissima fuit: quod inique ferens malignus hostis eam perturbare atque a sanctis exercitiis quibus, ut Deiparæ placeret, jugiter incumbibat, modis omnibus retrahere conabatur. Obiit anno 1580, die 5 Septembris.

§ XVII. — De Antonia Nugnez.

Antonia Nugnez, Eboracæ in Lusitania nobilitate generis, et virtutum splendore celeberrima, sacræ militiæ Cisterciensi nomen dedit in monasterio S. Bernardi de Castris, ubi pietate erga Deum, charitate erga proximos insignis eluxit. Hæc beatissimam Virginem summo cordis colebat affectu; quam cum post multos in sacra religione exantlato laborum ultimum ageret spiritum, videre meruit, quæ Filium suum mundi Salvatorem quem inter ulnas fovebat, pro ipsa suppliciter orans ab eodem æternam requiem famulæ suæ obtinuit; ad quam suaviter obdormiens in Domino feliciter requievit die 24 Novembris, anno mihi adhuc ignoto.

§ XVIII. — De Aszelina Cisterciensi.

Aszelina virgo, sancti Patris Bernardi Clareval-

lensis abbatis secundum sanguinem neptis, secundum spiritum discipula, quæ ab eo ab infantia sanctissime educata sancte Cistercienses leges coluit, quotidie trecentas Salutationes angelicas in honorem beatæ Virginis dicebat, et Sabbato repetebat. Solemnioribus festis, in quibus Ecclesia Deiparentis præconia recolit, ipsius scilicet Purificationem, Annuntiationem, Visitationem, Assumptionem, Præsentationem, Conceptionem, Expectationem, etc., hymnis et canticis spiritualibus extollendo, hæc dilectissima Christi ancilla millies Salutationem angelicam, et septies Psalterium divæ Virginis ex integro persolvebat; idque singulis diebus per earundem solemnitatum Octavas, non sine omnium maxima admiratione sui que summa delectatione, magnoque profectu continuabat. Et ne solum ore et corde tantam Virginem humilis virgo coleret, sed etiam exterioribus signis amorem et affectum, quo erga ipsam ferebatur ostenderet, diebus singulis, ducentis ad minus vicibus ante Deiparentis imaginem procumbens, veniam humiliter petebat, et se angelorum Reginæ humilem ancillam profitebatur. Cum aliquot annis in abbacia beatæ Mariæ de Polingiero sanctissime conversata fuisset, apparuit ei angelorum Regina Cisterciensis ordinis Patrona et S. Joannes Baptista eremi cultor, eique ut ad monasterium de Burlencuria, unde prima religionis documenta hauserat, rediret persuaserunt. Annuït divinæ admonitioni Aszelina, et cæteris sororibus valedicens, non sine earum lacrymis ad pristinum locum iter arripuit, in quo cœpit, novis resumptis viribus, monasticam perfectionem colere, continuis se pietatis et humilitatis operibus exercere, majorique cum pietate interesse laudibus, et Dominum in hymnis et canticis spiritualibus collaudare. Nullibi majorem, quam in choro, dulcedinem ac suavitatem spiritus experiebat; nullibi a cœlitibus maioribus afficiebatur honoribus: nam ibi interpsallendum beatissima Virgo Maria se ei videndam præbuit, et aliarum beatarum mentium felicissima præsentia non semel perfrui meruit. Dumque aliquando in Vigiliis nostræ Dominiæ Lectiones ex officio legere debuisset, lumen ad legendum divinitus administratum est.

Monialis quædam ordinis Cisterciensis, in cœnobio virginum, quod Vallis vocatur, a tempore conversionis suæ satis pie et religiose, ut omnium iudicio ferebatur, conversata est: sed occulto Dei iudicio cœpit mirum in modum ab impudico dæmone vexari. Qui singulis fere noctibus ei in forma viri apparet, et lectum ipsius ascendens, renitentem, clamantem et divorum auxilium implorantem opprimebat eique turpiter vim inferebat. Res deploranda omnibus innotuit. Misera femina, spiritualium virorum et sanctarum feminarum precibus se commendat, pietatis operibus se exercet, jejuniis, ciliciis et disciplinis corpus castigat, nec tamen ab illo impuro spiritu liberatur. Forte nobilis quidam vir dominus de Lunevilla miserum

statum hujus monialis intellexit, vices ipsis doluit, utque eam a tam importuno dæmone eriperet omnem adhibuit operam, et cum se etiam frustra laborare videret, cognita sanctitate B. Aszelinæ, eam accersiri curavit. Dæmonis audaciam, monialis miseram conditionem et omnium anxietatem sancte virgini exponit, et ut pro re tam ardua preces fundat, orat instantius, ac facilliter obtinet. Nam miserta Aszelina illius monialis, et tantam dæmonis audaciam ferre non valens, afflictam invisit, blandis eam verbis affatur, consolatur, et animum assumere jubet; ac tandem ut de cætero, quando dæmonem videat, signo crucis se muniat, et *Ave, Maria* clara voce dicat suasit. Paret illa; et cum post Completorium prævia oratione iret cubitum, ecce adest princeps tenebrarum. Quem ut vidit, se Deo committens, et verbis Aszelinæ fidens, dæmonem contempsit, et alta voce verba illa angelica protulit, et statim quasi sagitta transfixus dæmon tremebundus aufugit, nec unquam de cætero comparuit, vel illam molestare, sicut solebat, ausus est. Nec mirum si dæmon Reginæ cœlorum, angelorum Dominiæ, peccatorum Protectrici cesserit, cum ipsa sit mulier quæ contrivit caput serpentis: cujus nomen sicut beatos lætificat spiritus, ita terret spiritus tenebrarum. Merito enim cuncti Christifideles in cunctis necessitatibus et angustiis ipsius opem implorare et ad ipsam confugere debent; nam, teste Bernardo, « ipsam sequens non devias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans non erras; ipsa duce non fatigaris. » Hoc Aszelina tanti Patris ac tam melliflui doctoris discipula non ignorans, miserta monialis illius, non aliis armis contra tam infestum hostem uti voluit, nisi tantæ Virginis nomine et patrocinio. Obiit circa annum Domini 1195.

§ XIX. — De Augustina Medicea.

Augustina filia comitis Joannis Medices, monialis S. Catharinæ Senensis, urbis Florentinæ, a pueritia Deo inspirante monialis esse decrevit, Deoque virginitatem suam mancipavit. Obnixæ igitur super ea re oranti apparuit Deipara Virgo, eamque voti compotem feliciter futuram promisit. Cum quodam tempore in Natali Domini ægrotaret, ferventer orabat Dei Matrem, ut ea nocte Filium suum sibi largiretur. Annuït illa, et ante Matutinales preces, sanctorum frequentia concomitante, ac præsertim D. Dominico, ac D. Catharina Senensi, ei apparuit, Filium amplectendum tradidit, cœlesti consolatione irroravit. Interea audito signo æris campani ad Matutinas preces, in ecclesia Sanctæ Novellæ invitantis, en Dei Genitrix Filium sibi restitui poscit, ut ad dilectum famulum suum Matthæum Strozium tunc temporis in eo monasterio Sanctæ Mariæ Novellæ priorem, singularisque devotionis ac bonitatis patrem deferret. Quo anno obierit, adhuc ignoro.

CAPUT II.

§ I. — *De Baptista Varana.*

Baptista Varana, seu de Varanis, ordinis Minorum S. Francisci, natione Itala, patria Cameriniensis, virtute et vitæ sanctitate virgo admodum illustris, in omnibus suis tentationibus atque molestiis toti cordis mentisque conatu, ad auxilium dulcissimæ Dei Matris recurbat. In Vigilia Annuntiationis Dominicæ cum evangelicæ veritatis præconem, de amore divino, quo cor Deiparæ Virginis Annuntiatae repletum fuit, eximie disserentem audisset, ante altare quoddam in genua proivoluta Deiparæ vovit omnium suorum sensuum custodiam immaculatam, hac tamen apposita conditione, quod illius scintillam participaret amoris, quo ejusdem Dei Matris cor tali die fuerat inflammatum: hisque in precibus die noctuque constanti animo perseverans, votis tandem suis potita fuit. In Corona B. Virginis persolvenda inexplicabiles consolationes mentisque dulcedines experiebatur. Erga Seraphicos spiritus singulari amore ac devotione affecta apud gloriosam Dei Matrem precibus aliquando institit in hæc verba: « O Mater dulcissima, Reginaque benignissima, te angelorum Imperatricem esse, omnesque tibi, ut Dominæ et Patronæ demississime subdi non ignoro. Precor itaque te, dulcis Mater mea, ut imperare digneris uni e Seraphicis spiritibus ut ad me advolet, quemadmodum olim ad Daniele prophetam Gabriel advolavit. Patent tibi, o Mater, desideria cordis mei. » Annuens autem famulæ suæ precibus Virgo Mater, optatum se illi Seraphicum spiritum libenti animo missuram promisit. Ex qua promissione tanta est Baptista consolatione repleta, ut cor in ea præ júbilo exsiliret. Post aliquod vero temporis tam magnum in anima sua ignem accendi persensit, ut perspicue cognoverit Seraphinorum unum juxta dulcissimæ Dei Matris promissionem ad se advolasse. Cum Christus Dominus ei aliquando revelasset dolorem mentalem, quem in hoc mundo adhuc degens ob compassionem gloriosæ Virginis Matris suæ perpressus est, ob dolorem ipsius gloriosæ Virginis corde defecit, menteque anxia hoc solum proferre poterat: « O Mater Dei, non amplius Mater Dei appellanda eras, sed Mater doloris, Mater pœnarum, Materque omnium afflictionum, quæ nec numerari, nec excogitari possunt. Sat est, sat est, Domine mi, non amplius de doloribus benedictæ Matris tuæ mihi loquaris; nam amplius perferre non possum, doloresque, quos enumerasti mihi dum vivo, sufficiunt, etiamsi mea ad mille annos extenderetur vita. » Cælum petiit anno Jubilæi 1500, die 7.

§ II. — *De Basilissa Antiochena.*

Juliano sponsalia fugienti, ac ne virginitatem quam habebat charissimam conjugalibus usus eriperet, metuenti, Christus Servator apparuit, utque

parentibus obsequeretur admonuit: eam quippe datum iri in sponsam, quæ ejusdem propositi tenax, quominus flos virgineus exstaret incorruptus, impeditura non esset. Hæc effata mens illa divina, cujus omnia numine continentur, Juliani corpus attingit, et ad libidinis prælia vincenda reddit aptissimum. Tunc Julianus ad orationem surgit, nuptiarumque noctem confirmato animo præstolatur; ad quas celebrandas innumerales viri ac feminae conveniunt, nullo ludorum ac lætitiæ genere prætermisso. Erat enim generosissimum fortunatissimoque Juliano pari nobilitate ac fortunæ conditione Basilissa matrimonii sancto fœdere socianda; ad genus Basilissæque divitias formæ accedebat pulchritudo singularis. Julianus simul atque pedem in thalamum iatulit, precatione confidentiæ plena se munit et comparat. Post preces, tantus liliorum et rosarum, cum hiemale tempus esset, afflatus est odor, ut Basilissa in amœnissimo horto variis consito floribus se versari arbitraretur. Ergo Julianum in hunc modum alloquitur: « Quid hoc, sponse, novi est? Unde florum suavis hic odor, quos hoc tempore terra non fert? Equidem præ hac voluptate genialis lecti delicias parvipendo. Tu vero utrum olfeceris, hæc ipsa scire studeo. » Julianus: « Ista, inquit, narium oblectatio temporis esse non potest, in quo omnia pruina, ut videre est, et gelu obriuerunt; non arentis terræ horrentisque glacie soli, non hortorum, quos humana colit atque exercet industria, sed Christi nostri Dei castitatem adaman- tis, et ejus cultores paradisi floribus adornantis. Quamobrem si quæ mihi est chara virginitas, etiam tibi placet, atque puram ab omni contagione servare velis, et hic in terris angelica gaudia percipies, et post obitum ad æternas voluptates proficisceris, quibus nihil potest esse liquidius. Namque hominibus ad corporis sensum omnia revocantibus illecebra solet esse conjugii, si non accusabilis factu (nam Christianas nuptias, et earum fructum nemo potest damnare Catholicus), certe dictu honesta non est. Nos autem oportet majora et sanctiora moliri, quibus hæc insolita verna amœnitas. » Non fuit Juliano difficile a sua sponsa cœlitus adjuta perpetuæ continentiæ non modo propositum, sed etiam promissum obtinere. Igitur ambo uno animorum consensu, virginali munditiam Christo auctori et fonti puritatis obtulerunt. Ac se quidem Julianus humi præ lætitiâ prostrat, Deumque precatur, ut cœpta confirmet. Basilissa sponsi secuta exemplum sese e lecto dejecit in terram. Tum cubiculi solum moveri cœptum est et inexplicabile lumen affulsit, quod conclavis omnes lampades obscuravit, ut cum lucernæ tenuis fulgor in clarissimi solis lumen incurrit. Quin et cœli et terræ Rex Christus apparuit cum eo candidato- rum cœtu, quos numerare non erat: e regione stare visa est gloriosa Mater et Virgo Maria,

quam tam multæ virgines comitabantur, ut eam numerus comprehendi non posset. Qua se parte Christus ostendit, illud suavissime canebatur : « Vicisti, Juliane. » Qui chorus Mariam Virginem Matremque cingebat, illud subinde cantabat : « Beata es, Basilissa virgo, quæ sponso salutariter admonenti paruisti et captioso despecto mundo ad sempiternam percipiendam coronam temet prudentissime comparasti. » Rursus ab æterni latere Regis acclamatum est : « Milites mei, qui serpentinam voluptatem rejecistis, e terra surgentes æternæ vitæ librum hunc attente legitote. » Urinque responderunt : « Amen. » Deinde duo candidi amicti vestibus aureisque cingulis redimiti, manibus coronas præferentes humo utrumque sponsum his verbis excitaverunt : « Surgite, quandoquidem vicistis, et divino concessu ex nostro numero et cœtu jam estis. Ecce thalamus est vobis ; legite et intelligite fidelem esse Dominum, atque ejus rata promissa. » Cumque utriusque manus tenuissent, eas, ut in matrimoniis fieri solet, amanter copularunt, utque Basilissæ dexteræ dexteram Julianus porrigeret, et alter alterius manum caste constringeret effecerunt. Erat in medio liber litteris scriptus aureis, totusque argento primo nitidior : « Stratum cubile, quatuor urnulis vestra perfectio continetur, quæ ad immortalē Deum odoris suavitatem jaculari non desinant. Tu igitur, Juliane, legito ex Dei qui est trinus et unus imperio. » Legit Julianus ; scriptum erat : « Qui mei desiderio mundum contempserit, in eorum referendus est numerus, qui se cum mulieribus nunquam inquinaverunt. Basilissa plane sincera quæ corruptelam longo intervallo vitavit, in ordine virginum residebit, quarum Maria Jesu Mater Princeps est atque Regina. » Hæc cum Julianus recitasset, librum complicavit. Amen, sanctorum et sanctarum millia respondebant. Senex ad sponsores oratione conversa : « In hoc, inquit, libro conscripti sunt casti, sobrii, veraces, misericordes, humiles, mansueti, et qui charitate, non illa quidem fucata et ementita, sed vera et germana sunt præditi. Hic item eos liber amplectitur, qui calamitates, ærumnasque perferunt, qui non patrem, non matrem, non filios, non agros, non divitias Christo ante tulerunt. Illos denique liber hic habet qui ne vitam quidem pro eodem Jesu Christo profundere non dubitarunt, quæ vos res magna ex parte contingit. » His dictis, admiranda illa visa ex sponsi sponsæque oculis subito diffugerunt : parque illud virginum, quod noctis erat reliquum in hymnis exegit et canticis. Illo ex tempore, Julianus et Basilissa non de sua tantum, sed de aliorum etiam salute seduli et solliciti esse cœperunt. Julianus viros, Basilissa mulieres adducebat ad Christum ; fuitque tam copiosa messis amborum, ut sponsus monachos ad decem milia regeret, sponsa virgines mille gubernaret. Fuitque utriusque mercatura

tam felix ut nihil damni sancta illa quærendi animas societas fecerit quam ambo coierant, nulla, nulla, inquam, lucri quæstusque jactura. Etenim, qui Julianum secuti sunt ducem, constantissimi fuerunt ; quæ Basilissam magistram audiebant de recto vivendi cursu, nunquam dimoveri potuerunt. Licuit utrique conjugii illud verissime dicere : *Quos dedisti mihi, non perdidisti ex eis quemquam* (Joan. xviii, 9). Clamit Basilissa sub Diocletiano et Maximo imper. circa annum Domini 300.

§ III. — De Beatrice Lensiensi.

Apud montes Hannoniæ visitur locus spinosus beatæ Mariæ Virgini dicatus, qui Spinlieu vulgo dicitur a spinis ac sentibus. Hic locus primum a quodam eremita fuit inhabitatus. Eo loci postea sub annum 1216 nobilissima virgo Beatrix Lensiensis, castitatis servandæ ergo, dotem suam matrimonialem seque Christo ac beatæ Virgini offerens, cœnobium inchoavit, et ordinis Cisterciensis habitum induit. Vide Chrysostomum Henriquez in *Menol. Cist.* die 19 Januarii.

§ IV. De Beatrice a Sylva.

Beatrix a Sylva, generis nobilitate et virtutum splendore virgo celeberrima, post varios labores, castitatem suam Altissimo vovit, sub beatissimæ Virginis signis, quæ illi se visendam exhibuit candido et cæruleo ornatu circumamicta. Nec diu post eidem duo Minoritæ Fratres apparuere, quos divos Franciscum et Antonium, ob singularem suam in eos devotionem, fuisse judicavit, eique inter alia dixerunt : « Scias, o Beatrix, te Dei Matre favente, multarum filiarum matrem futuram. » Quo audito respondit, Se nec filios petere, nec desiderare, cum jam castitatem virginitatemque suam Christo Jesu ac sanctissimæ Matri voto consecrasset. Sancti vero Patres addiderunt, Sine ullo virginitatis damno hoc in ipsa adimplendum. Quibus dictis, ex Beatrix sese oculis surripientes, ejus animam cœlesti consolatione delibutam reliquerunt. Cum vero erga Dei Matrem ac præcipue erga purissimam ejus Conceptionem summa devotione afficeretur Beatrix, diu noctuque quomodo ipsam honorare ac sublimare posset animoolvebat. Ideoque religionem sub intemeratæ Conceptionis nomine instituere ardentissime desideravit. Consilio cum regina Elisabetha communicato, eam in opus adeo propensam invenit, ut ipsi statim Toleti palatium ad hoc obtulerit, ubi Beatrix duodecim monialibus ex monasterio S. Dominici assumptis, optatum sub titulo illibatæ Conceptionis B. Mariæ ordinem inchoavit. Quem ordinem Innocentius VIII, Pontifex maximus, apostolica auctoritate confirmavit, et gratiis auxit. Cum vero institutionis hujus religionis Bulla in mari periisset, eam in monasterii arca eximia Deiparæ cultrix Beatrix miraculose invenit. Hujus cœnobii moniales, ordinis S. Francisci, sub Regula propria ac particulari viventes, habitum gerunt supra-

dictæ Beatrici a B. Virgine designatum candidi coloris et pallium cærulei; ac cum scapulari etiam et pallio, gestant B. Mariæ imaginem solis radiis cinctam, et stellis coronatam, cum Filio in ulnis. Qua imagine docentur profundam in corde B. V. Mariæ memoriam et imitationem insculpere. Et ut continenter honori purissimæ Conceptionis intenderent animum, datum est iis Breviarium quod aliud in singulos dies non contineret, quam Officium Conceptionis, Dominicis duntaxat et feriis sollemnibus demptis, quo tempore, Romano utuntur Officio. Variis claruit miraculis tam sancti ordinis fundatrix, et tandem B. V. præmonente, ad felicitatem æternæ vitæ evolavit, anno Domini 1490, ætatis 66, et exanimis fronti stella aurea insoliti fulgoris inædit ipsiusque cadaver a præsule Toletano non Dominicanis Patribus, quorum monitis prius paruerat, sed Franciscanis fortissimis Conceptionis intemeratæ propugnatoribus fuit post longam litem adjudicatum, ut eodem coleretur loco, quem ad colendam B. Virginem ipsa delegerat.

§ V. — *De Beatrice Veniera.*

Beatrix Veniera, virgo Veneta, in Chalcidis captivitate Turcarum sævitiam effugiens, pro virginitatis conservatione jam laqueum quo se suspenderet paraverat. Quare ei beatissima Virgo apparens tali suspensio eripuit iussitque eam bono animo esse, quod se nunquam derelictam iri sciret, fecissetque ut et Turcarum regionibus illæsa, patriam suam Venetias repedaret; ibique monialium monasterium ad servitutem benignissimi Filii sui, ut evenit, extrueret. Id vero postmodum virgo hæc perfectionis culmen obtinuit, ut non semel eandem beatissimam Virginem secum colloquentem videre et audire, ejusdemque sacratissimo lacte frui meruerit. Floruit circa annum Domini 1480.

§ VI. — *De Benevenuta Assisinate.*

B. Benevenuta, Assisias, ord. Minorum, S. Claræ Assisinate sociæ ac discipula, virtutumque adamussim imitatrix, cum qua 26 annis conversata, per eam liberata fuit a quinque fistulis, quibus per annos duodecim vexabatur, meruit in transitu ejusdem S. Claræ sanctissimam Virginem Mariam quam in omni vita sua eximie coluit, cum turba virginum lecto circumstantium videre. Clarebat anno salutis 1220.

§ VII. — *De Benevenuta Foroliviensi.*

B. Benevenuta Foroliviensis, admirandæ sanctitatis virgo, Tertium S. Dominici ordinem professa, beatissimam Virginem, dum viveret, singulari studio prosecuta est. Diem Sabbati, sacræ Virgini dicatum, peculiariter observabat et colebat; quare in quavis nocte Sabbatum præcedente audiebat dulcissimam musicam, variis constantem tum vocibus tum musicis instrumentis, quæ mira suavitate eam afficiebat. Instante festo Nativitatis Deiparæ, se ad id celebrandum præparabat vigi-

liis, jejuniis et precibus, contendens a Deo impetrare dignaretur sibi ostendere Deiparam inter brachia S. Annæ, et quemadmodum ab ea lactaretur et educaretur. Neque frustra fusæ preces. Nam nocte ipsa Nativitatis, angeli Gabriel et Raphael id ei indicarunt, simulque docuerunt quemadmodum tantum donum ei erat recipiendum. Quibus digressis, statim comparuit B. Anna Deiparam brachiis complectens; quæ brachia sua ad nostram Virginem extendens, præseferbat velie se ejus complexibus stringi. Tum ipsa (prout docta fuerat ab angelis) sese in terram demittit præ humilitate, et paulatim vultum erigens, sanctam Puellam de manu beatæ Annæ accipit et incredibili voluptate animi, eam hora integra retinet; qua exacta petenti matri eam restituit. Hæc eadem, die Annuntiationis (cui mysterio singulariter ad dicta erat), ter mille Salutationes angelicas recitabat, iis addens in honorem festi jejuniâ, vigiliis et orationes. Eadem cum tantum septennis esset, quotidie Deiparæ mille *Ave Maria* offerebat, quem numerum Sabbato duplicabat. Quodam die in templo vidit Puerum admirabili specie; a quo petiit, sciretne Salutationem angelicam. Quo annuente, vicissim eam rogat, an eam ipsamet teneret, postulatique eam semel recitet. Paret illa, et cum ad ea verba: *Benedictus fructus ventris tui*, esset perventum: « Ego (inquit Puer) sum fructus ille benedictus. » Quo dicto disparuit. Sacratissimo Christi Natalium die illos pro more meditabatur attentius summumque illam recens Natum conspiciendi sollicitavit desiderium. Cum ecce conspicua illi astitit sancta Dei Mater Maria Filium suum gestans, illumque Benevenutæ in sinu dedit, ut scilicet ardentibus ejus votis faceret satis: quem illa amatissime excepit, utpote supra omnia mundi munera gratissimum, eumque ad horæ spatium suo pectori appressit, complexata et milles exosculata: Matrique tandem cum gratis rursum dedit. Tanti beneficii recordatione jucundissima frequentissime deliciabatur. Eam quo insigne foret patientiæ exemplum, ut erat raræ et vix imitandæ in corpus austeritatis, annos quinque varii gravissimique morbi nihil omnino conquerentem, sed vultu semper hilarem discruciarunt, donec a beatissimo Parente Dominico cœlis delapso surgere jussa, grandi prodigio subito revaluit. Totum illud quinquennium nullus humana arte paratus ei cibus fuit, sed illustri Dei Virginisque munere, angeli familiaris ministerio et manu, cœlesti alimonia vixit. Priusquam ordini Prædicatorum ascriberetur, sacram eorum ædem quotidie bis adibat; mane nimirum divino sacrificio ut attentissime interesset, et vespere ad sanctæ Deiparentis laudes ardentioribus animis excipiendas; ac jam tum jucundissima cœlitum consuetudine nobilis, maximisque prodigiis clara, Antiphonam *Salve Regina* dum Prædicatores suaviter concinunt, admiranda non semel contueri meruit. Quodam die, beatissi-

nam Dei Matrem contuita est prioris locum tenere, tum hebdomadarium sequi, ad singulos Fratres sese inclinare faventi similem, ac tandem omnibus in chorum regressis, in cœlum se recipere. Aliquando etiam eandem Deiparentem vidit acolythorum mediam, verso ad Prædicatores *Salve* concinentes vultu stare; quibus ea verba, *Et Jesum benedictum fructum ventris tui*, etc., dicentibus, videt eam Filii Jesu, quem in ulnis gestabat, manum protendere, unaque cum eo formam crucis exprimere, Fratribus benedicendo. Eo anno, quo hæc beata obiit, in die Dominicæ Resurrectionis apparuit ei Christus in ea forma quæ se divæ Mariæ Magdalænæ visendum exhibuerat, sicut ipsa orans postulaverat. Cum autem ejus jussu ad ecclesiam properasset, vidit beatam Virginem, quæ Patrem sibi a confessionibus ad altare procedentem comitabatur. Eo anno post Missam populo communicante vidit gloriosam Virginem unicuique eorum, qui sanctissimum Christi corpus accipiebant, caput magna cum reverentia inclinantem; et cum ipsa etiam Benevenuta ad sacram communionem accessisset, Deipara cum calice ab altari discedens, ei propriis manibus potum præbuit. Sacerdotem postea ad sacramum redeuntem iterum Dei Mater subsecuta est. Migravit ad Dominum anno hæcenus mihi ignoto.

§ VIII. — *De Bertilia Brabanta.*

B. Bertilia Brabanta, ex nobilissima Franciæ regum prosapia oriunda, ad exemplum Deiparæ cum beato Josepho, de tuenda virginitate usuque tori abstinendo, cum marito suo Gutlando pactum iniit, et ecclesiæ Marianæ Atrebatensi prædium suum Mareolense dono obtulit, et monasterium virginum consecravit; in quo jejuniis et orationibus vacans, quievit in pace, circa annum Domini 687.

§ IX. — *De Birgitta de Monte Acuto.*

Birgitta de Monte Acuto, ordinis divi Francisci, Mariani famulatus intimo amore affecta, affligebatur eo quod non ea qua cupido et obligatio requirebat Dei Genitricem charitate arderet. Adfuit ergo ei aliquando angelus a quo ad veterem ecclesiam se transferre jussa est. Quem audiit Birgitta. Ad ingressum vero ecclesiæ Deiparam duobus angelis mediam, innumeraque cœlestium geniorum caterva circumseptam super altare conspexit. Duo vero angeli, quos dixi, tabellam ante ipsam Deiparam protendebant, quæ Birgittæ, « Vide, inquit, filia, an in hanc tabellam sis relata. » Vidit et proprium in ea nomen aureis characteribus concinnatum aspexit. His vero statim elapsis, non modica consolatione perfusa est. Denique, ut vixit, sic extremum diem sanctissime clausit, circa annum Domini 1500.

§ X. — *De Blanca Gusmanica.*

Blanca Gusmanica, primi Castellarensis comitis filia, sexto ætatis anno, desertis ædibus paternis, eremum petens, quæsitæ ac repertæ, posteaquam

desiderium suum parentibus aperuisset, tenera adhuc puella abiis facultate obtenta, ad SS. Dei Genitricis ordinis Prædicatorum cœnobium tanquam ad tutissimum salutis asylum profugit, atque in honorem Deiparæ Christi que patientis recordationem insigne Mariæ de Corona nomen delegit. Quo vero die ægra Ecclesiæ sacramentis communita fuit, post grandia e cœlo, dum viveret, accepta munera, Deiparam conspexit suaviaque cum ea colloquia miscuit. Obiit Hispali, anno 1564.

CAPUT III.

§ I. — *De Cæcilia Ferrariensi.*

Cæcilia Ferrariensis, ex ordine divi Dominici lectissima virgo, cum nocte sacris Christi Natalitii sacra millies repetita Salutatione angelica Deiparentem Virginem salutasset, en subito ante oculos infans Jesus, recens natus ei apparuit. Pro qua re quanta lætitia fuerit perfusa piæ menti potius quam stylo committendum. Eadem paucis ante obitum diebus in cœlum rapta Deiparam vidit, aliosque sanctos magno numero, quos quotidie invocabat; ita ut cum ad sese rediisset: « Ubi, inquit, Sponsus meus Jesus Christus? Ubi ejus Genitrix sanctissima Deipara? » A morte manus ejus odorem quemdam rosarum instar emittebant, quod iis perpetuo Rosarium Deiparæ tractasset. Cœlum petiit anno 1507, die 25 Januarii.

§ II. — *De Cæcilia Panormitana.*

Cæcilia Panormitana, ordinis Sancti Francisci de Paula, mirabili omnium virtutum concentu ac vitæ innocentia nobilissima, singulis annis præveniebat festum Assumptionis Deiparæ jejunio quindecim dierum, et Panormo ad beatam Virginem Drepanensem se conferebat, ut idem festum ibi celebraret; quo in officio pietatis ibidem eodem die festo sancte obiit, anno 1571. A morte inventa est ejus facies versa ad imaginem Deiparæ, Rosariumque manu tenens.

§ III. — *De Cæcilia Romana.*

Sancta Cæcilia Romana, virgo et martyr clarissima, exemplo Deiparæ virginitatem suam Deo vovit, ac frequenter fuit in comitatu Virginis Matris, quando se mortalibus visendam exhibuit. Hujus item sanctæ virginis corpus, ne a Longobardis raperetur, a Deipara servatum est. Cum etenim Paschalis Papa I Sanctæ Cæciliæ templum, quod vetustate ruinam minabatur, magno studio in meliorem formam construere cœpisset, et fama esset, corpus ejusdem sanctæ Cæciliæ ab Arnulpho Longobardorum rege hostiliter Romam obsidente, furto esse per ejus homines sublatum: sancta Cæcilia virginali aspectu et habitu decora, Paschali ante confessionem S. Petri, matutinali lucente Dominica, dum psallentium harmoniam observat, sopore gravato apparuit, eumque hortata est, ut suum corpus requireret, et in templo quod reparaverat reconderet. Cumque Pontifex objiceret

ejus corpus a Longobardis sublatum, illa in hæc verba respondit : « Veritas est, quod Longobardi ne multum desideraverunt et quæsierunt ; sed gratia Dominae meæ semperque Virginis Dei Genitricis Mariæ effecit, quod nec me invenire, nec me deportare, sicut voluerant, hinc longius potuerunt. » Hæc illa. Coronam justitiæ felici agone retulit anno Domini 235, die 22 Novembris.

§ IV. — *De Catharina Alexandrina.*

Sancta Catharina Alexandrina, virgo et martyr clarissima, cum adhuc pagana peteretur in conjugium a quodam principe, et illa etiam super hæc re preces matris contemneret, diceretque, se neminem unquam in sponsum velle accipere, nisi æque ut ipsa nobilis, speciosus, dives et sapiens esset : ducta quadam die a matre extra urbem ad deambulandum, venerunt ad cellam cujusdam eremita. Cui cum mater retulisset verba filiae suæ in causa conjugii, eremita, Spiritu Dei tractus, promisit virginī Catharinæ sponsum dare, nedum ei similem, sed ipsam et quamlibet creaturam in omnibus excedentem. Quem dum puella sibi ostendi petivisset, ille tabulam pictam eidem tradidit, in qua erat imago devota beatæ Virginis, Christum puerulum bajulantis ; dixitque Catharinæ, illas esse imagines Sponsi et Genitricis, quos si devote oraret, se ab ea videri permitterent. Virgo domum reversa, dum nocte illa ante imaginem orans aliquantulum obdormivisset, vidit in somnis cum Matre Virgine Christum, ultra omnem pulchritudinem speciosum ; cui cum Dei Genitrix Catharinam offerret in sponsam, Christus eam respuit, atque eam non esse pulchram asseruit. De quo dum virgo excitata, et jam amore Sponsi capta, tristaretur ad mortem, facto mane, matrem vocavit, et concita secum ad eremitam perrexit, cui omnia visa exposuit. Quam ille de fide plenius intuens, baptizavit promissione ei facta, quod jam Sponso grata esset. Cum igitur redisset ad propria, et prostrata ante imaginem obdormivisset, iterum eidem Mater cum Filio sole splendidiore, et cœtu angelorum apparuit. Mater Filio sponsam obtulit, et ipse eam uti pulchram et purificatam accepit, cœlestique annulo subarrhavit. Excitata virgo, anulum in digito reperit, matrique cum gaudio ostendit, et visa retulit, atque deinceps amore Christi succensa, mundi pompas contemnere cœpit. Cum vero Maximium imperatorem in multos propter Christianam religionem variis tormentis savientem reprehendisset, ipsa propter eandem Christi fidem cum quinquaginta philosophos, qui ad eam coarguendam convenerant, sua prædicatione convertisset, capitis obtruncatione suum martirium complevit circa annum Domini 307. Post mortem eadem frequenter comitata est sacratissimam Virginem Mariam, quando variis occasionibus se prebuit visendam. Ejusque sacrum corpus ab angelis in montem Sinai ad perennem cultum in Genitrice Maria repertum est, ut in supplemento

Martyrologii Gallicani, tertio Idus Maii, notat Andreas Saussanus.

§ V. — *De Catharina de Angelis.*

Beata Catharina de Angelis, ordinis Minorum, Gienni in Hispania nata, erga Christi Passionem mira devotione ferebatur : cumque, quodam anno, die Veneris Domini Nativitate occurrente dubitaret, utrum mysterium sua oratione ea nocte recoleret, Passionis an Nativitatis, apparuit ei Virgo sanctissima puerum complectens Jesum, dixitque : « Tibine deest hic, Catharina, ad contemplandum materies ? Tantum debes, filia, nudo Filio meo in cunis, quantum lacero fractoque in cruce. » Itaque Catharina orationem huic mysterio destinavit. Migravit in cœlum anno salutis 1578, die 1 Januarii, ex Martyrologio Franciscano.

§ VI. — *De Catharina Bononiensi.*

Catharina virgo, cui Bononia materna patria Bononiensi cognomentum indidit, nata est Bononiæ sexto Idus Septembris, die Natali Mariæ Virginis Dei Genitricis, anno ab adventu Christi decimo tertio supra millesimum et quadringentesimum. Cujus nativitatem, nocte, quæ felicem partum præcessit, ipsa Dei Mater Joanni ejus patri, qui tunc erat Patavii, præmonstravit, et futuram ingens in toto orbe terrarum lumen prædixit. Nullum nata vagitum (sicut infantes solent) edidit, neque per totum triduum vel lactis aliquid, vel aliud nutrimenti quidquam gustavit ; magnum profecto sanctitatis et austeritatis futuræ præsagium. Fuit illi in teneris annis senilis prudentia, modestia singularis, ac mira venustas, et morum elegantia ; ut facile jam tum appareret feminam rati exempli futuram. Ætatis suæ anno undecimo monasterium sacrarum divæ Claræ virginum ingressa, tanto animi ardore famulari Deo cœpit, ut illam mirarentur omnes. Plurima ac diuturna certamina illi dæmones intulere : in quibus quamvis præter modum vexaretur et subtractus illi divini amoris ardor videretur, Dei tamen ope nunquam destituta est, et ex omnibus victrix demum evasit. Ter etiam dæmon sub verendis Christi cruci affixi, ac Mariæ Virginis parvum Jesum in amplexum tenentis imaginibus, illam fefellit, ita ut esse vere Christum ac venerabilem illius Matrem crederet. Quod sibi accidisse divino permissu ipsamet non alia de causa in suo divino opusculo testatur, quam quod nescio quo pacto ex nimia cœlestium donorum fiducia, sibi ipsa persuadebat, nullam posse hostis antiqui tam subtilem esse fraudem, quam non agnosceret ; propter quod grave ac nimis longum tulit supplicium, ut pene ad desperationem aliquando compelleretur ; atque ob id diligentissime illa sacras in suo opusculo virgines hortatur, ne inter eas sit ulla sese perfectionis tantæ existimans ut sibi ipsi fidere audeat.

Nocte quadam, quæ Christi Natalem diem præcessit, impetravit illa ut sibi in ecclesia pernoctare

liceret, ubi decrevit millicies in honorem Genitricis Dei angelicam Salutationem repetere. Quod cum faceret, et ad horam noctis quartam pervenisset, qua quidem hora scriptum reliquit ipsa se credere Christum esse natum, adfuit præsto Dei Mater parvulum in amplexu tenens Jesum; nec imaginaria fuit illa visio, sed verum ac manibus tractabile Numinis utriusque spectaculum. Benigne tunc allocuta sacram virginem cœlestis Mater Filium ei suum amplexu fovendum tradidit. Accepit illa reverenter et incredibili cum gaudio, et in amplexu aliquandiu tenuit; cumque os suum ori illius admovisset, cœleste Numen evanuit. Ex qua re quanto illa gaudio sit affecta, verbis consequi nemo posset. Scripsit, ut alibi diximus, Rosarium metricum de Vita beatæ Virginis Mariæ, multasque de Deipara ejusque mysteriis revelationes habuit.

Tempore quodam cum gravitas morbi illam in horas magis urgeret, et paulo post moritura videretur, corporis ablata sensibus est, et in admirandæ pulchritudinis et amœnitatis pratum perducta, in cujus medio maximus Princeps in throno suæ majestatis sedens conspiciebatur. Quæ quidem sedes inenarrabili ornatu conspicua erat: in duobus pomis, quæ in superiori throni parte erant, in altero divus Laurentius, in altero beatus Vincentius collocati cernebantur, angelis plurimis illos stipantibus: in parte throni dextera Principis aderat Mater: omni dignum admiratione, ac nullis explicandum verbis divinum illud spectaculum. In conspectu Principis, et ante thronum quidam erat qui fidibus canebat: sonus autem erat ille Psalterii, qui apertissime verba referebat illa: *Et gloria ejus in te videbitur* (Psal. ci, 17); nec alius quam talium verborum cantus audiebatur. Princeps autem ipse dexteram extendens manum, virginem apprehendit et dixit: « Audi, filia, diligenter cantum, et percipe quid est, *Et gloria ejus in te videbitur.* » Cum autem illa ingenti pudore suffusa tanti Numinis præsentia et majestate, nihil auderet respondere, omnia ei Princeps aperuit ac declaravit ex tali eam ægritudine evasuram: et his dictis, visio evanuit, et sibi ipsa virgo restituta, sensit melius se habere, ac pristinum robur in corpus redire; nec multo post convaluit. Fatali tandem oppressa morbo, inter Jesu et Mariæ nomina, parvo ac suavi admodum suspirio, felicem efflavit animam, anno ab adventu Christi 1465, Idus Martias, ætatis suæ anno 50.

§ VII. — De Catharina Cisterciensi.

In ea Belgii parte, quam Brabantiam vulgo appellamus, quædam sacra virgo Cisterciensis familiæ orta est, Judæa genere; cujus ad Christum adductæ allectæque historiam ex ipsiusmet ore mulieris auctor se audivisse confirmat, eamque quod non minus vera quam utilis esset, litteris et posteritate

dignam judicavit. Hæc quinquennis adhuc in parentum suorum domo, qui Judæi erant, et antiquatæ legis cultores, educabatur. Id ætatis tacita secum puella dubitabat, cur alii Judæi, alii Christiani dicerentur, diversaque eorum nomina essent, qui et colore et lingua consentirent. Quin etiam de sacrosancta Virgine Maria colloquentes sæpe Christicolæ libenter audiebat, et iis quæ de sanctissima Dei Genitrice ferebantur, præcipuam quandam attentionem alacritatemque præstabat, eamque a nostris ad rem quamlibet obtinendam Patronam atque adjutricem adhiberi, haud incallide considerabat. Quare in puellæ pectus cœlestis igniculos Deiparæ commemoratio illa jaciebat, quæ de suis clientibus bene mereri consuevisset. Eratque Mariæ nominis usurpatio recordatioque suavis. Ergo ut talem tantamque Reginam demereri posset, ex paterna mensa, quod poterat, suffurabatur ut mendicis ostiatim Deiparæ nomine stipem corrogantibus subveniret. Per idem tempus puellæ tam bene moratæ animatæque parentibus, ex urbe Colonia, ubi erant, Lovanium (ignotum qua de causa) migrandum fuit. Eo ut venire, et domicilium quæsiere, puella sacerdotis, cui nomen Rainerio fuit, dum urbem curiosa perlustrat, foribus appropinquit. Erat Rainerius Lovaniensium puerorum strenuus catechista. Eum ubi nostræ legis et fidei rudimenta prius docentem audivit, eandem illam domum cum gaudio et voluptate revisere, ad scholam ventitare, et vitæ Christianæ sancta illa regustare præcepta. Id cum bonus ille magister animadverteret, de mansuetula puella quærit, quæ causa esset toties veniendi, quo nomine appellaretur, unde genus et patria. Haud est cunctata muliercula, se Judæam, Judæisque natam esse parentibus, Rachelem se nominari, et Christianæ legis discendæ colendæque pereupidam Christianum frequentare gymnasium. Rainerius, gaudii plenus, admissam puellam et cæteris aggregatam diligenter instituit. Illa annum agens sesquiseptimum, quæ a magistro tradebantur tam celeriter arripiebat, ut retractare opus non esset, quod semel catechista docuisset. Satiari puella audiendo non poterat, nullumque discendi finem faciebat. Erat discipulæ ipsa ætas opportuna Rainerio, quam parentes Judæi cum æqualibus ludere arbitrati, ubi esset, unde veniret, non magnopere laborabant. Jam sesquiannum in Christiano illo ludo posuerat, jam ad baptismum anelabat, cum parentes tandem aliquando rem odorati, quæ posunt impedimenta moliantur, et re cum suæ gentis sectæque hominibus communicata, præclaram illam catechumenam trans Rhenum amandare constituunt, et sponsalium vinculis irretire. Non latuit parentum machinatio Rachelem, sibi que metuens clam nuntium ad Rainerium mittit, si salvam suam discipulam velit, det operam, ut nocte insequenti ex parentum ædibus abducatur, baptismumque suscipiat. Renuntiat secreto Rainerius ut summo mane tacita exeat, ad se veniat, curaturum cætera. Rebus ita

cum Christiano suo doctore transactis, cum matre agit ut solam nocte illa dormire sinat. Negat parens, suspicata quod erat. Instat filiola, blandeque contendit: roganti atque urgenti dat mater ut ad pedes jaceat, inque lectuli parte ima quiescat. Orta jam luce quam ab Rainerio monita prævenerit debuisset, Rachelula somno victa imprudenter obdormivit: sed tamen opportunæ visionis admonitu (creditur Dei Matris, cui se casta puella devoverat) a somno excitata vocem audit: « Catharina, surge, et quod habes iter arripito. » Præ timore Rachel lecto excussa humi se sternit, et matrem expergeficit strepitu. Sed Dei beneficio rursus consopita, filiolk clandestinum exitum expedit. Vadit ergo ad Rainerium pulchra illa Rachel. Eam ille in monasterium Cisterciense perduxit, quod Pratum virginum dicebatur, quinque milliariis Lovanio disjunctum: ibi baptizata est, et cœlestis admonitu vocis quam diximus, Catharina nuncupata, divique Bernardi initiata mysteriis de suis et parentibus et cognatis læta triumphabat. Sed Catharinæ lætitia diuturna non fuit, patris ac matris invidia, qui quod gratiosi pecuniosique essent, contra magistrum Rainerium, et discipulam Catharinam muneribus et largitione pugnabant. Cumque viri primarii intervenissent quorum et fidem et potentiam puellæ pater appellarat, et a Brabantie regulo, et ab archiepiscopo Leodiensi, ut ad annum usque ætatis duodecimum filia libera relinqueretur, obtinuit; quæ ætas ad deligendum vitæ genus et legitima est, et tempestiva. Quid quod ab Honorio summo Pontifice datæ ad archiepiscopum litteræ sunt (adeo rem urgebat turbulentus ille Judæus) ne qua vis parentibus fieret, Christianis moribus et Pontificum adversa decretis; redderetur proinde parentibus filiolk factum se probaturos affirmantibus, si modo ad annum ætatis duodecimum in proposito permaneret: quæ quidem callide et astute a perfidis excogitata esse Judæis haud secus monstravit eventus. Quin et puella paternorum promissorum commenta prævidit, quibus id erat propositi, ut medio illo temporis spatio puellare pectus emolliret. Ergo Catharina de judicio conqueritur, magistrum alloquitur, parentum quo spectent consilia demonstrat, artes artibus eludi oportere et judicium judicio corrigere. Causam de integro se velle agitare ac judicium subire conspectum; Deiparam fore advocatam, cujus auspiciis ex Judaicæ superstitionis tenebris et umbris emersisset pedemque ex laqueis explicasset, parentum machinationes nihil contra veritatem valituras. Quare cum suo pædagogo Rainerio Leodium progressa, stat ante tribunal antistitis, adsunt viri ex utroque foro facile principes, suam ipsa causam agit puella septennis, revocari priorem sententiam, rescindique acta illa debere demonstrat. Esse periniquum ut tenerrima puella patri reddatur infideli, moroso, astuto, cui vel Christiani gratulari studeant propter hominis opes atque fortunas, nummorumque respectum, quos Judæi nullo

divinæ ultionis metu fœnerari consuevissent. Præstare in cœnobio liberam relinqui, dum annus duodecimus quasi criticus impleatur. Equidem si de prudentia illa certamen est, quæ verum a falso et honestum seceruit a turpi, rationis jam ipsa est compos, et ante annos judicium sensusque maturavit; sed si firmitatis ergo annorum ille expectandus est numerus, non patitur æquitas, ut ante litis finem causam litigator pater obtineat. Quid enim non possit in filios, qui alienos, qui potentes, qui diversæ legis ac sectæ viros ad suam traxit voluntatem? Duplices mihi tenduntur insidiæ nuptiarum et sectæ paternæ; utraque res contagionis est plena. Mea flexibilis ætas cognationis magna est vis. Hinc patris minas, hinc matris blandimenta reformido. Quandiu in dubio res est, suum utrique litigatori salvum jus esse oportet; pater, si me jam habet, non expectare jubet, sed optato potiri. Quærendum est tertium; mihi si creditur, monasterii fidelis est et tuta custodia. Depositum tecta illa servabunt, et Christo cujus agitur causa restituent. Illic, sancte pontifex, tuo permissu de re tanta deliberabo securius, si forte ea sum quæ inter sinistram et dexteram nondum per ætatem dijudicare queam. Peroranti applausum est ab universo consessu et in cœnobium unde exierat, retrudi jubetur ad annos pubertatis. Quibus expletis, cum de religionis religiosæque vitæ in Cisterciensi familia a sententia dimoveri non posset, parentes, desperata victoria, tamen novas artes adhuc machinantur. Judæus adolescens et pulcher et dives ad virginum cœnobium vadit, petitque baptismum, idque eo animo ut antistita neophytum cum Catharina loqui sinat admissusque decipiat restituatque parentibus quorum agebat instinctu. Hoc usus commento baptizari se sinit seque puellæ consanguineum mentitus conveniendæ Catharinæ veniam sibi dari poscebat. Sed virgo doli præsaga fictum illum Christianum ut alloquatur adduci non potest. Ille repulsus fidem abjurat, larvæque posita se retulit ad Judæos, quos nunquam mente posuisset. Egomet vidi (inquit historicus homo, ut apparet, minime levis) et sæpe sum cum hac Catharina locutus, nihilque ea admirabilius me novisse commemini. Magna erat vitæ integritas, et sincera religio. Quo tempore cæteræ virgines quæ in illud se monasterium abiderant, cum parentibus aut propinquis familiares sermones in locutionis podio conferebant et a quotidianis operibus, abbatissæ permissu, tantisper respirabant, nostra hæc novitia ad Deiparæ itabat imaginem, et cum illa tanquam viva esset, loquebatur, non quia vivam putaret, sed quod in hujus pectore virginis sanctæ Matris memoria viveret: quam aspectus Virginis maxime renovabat. Atque illa suaviter: Divina Parens, sorores suorum colloquiis recreantur, ego ad te venio curas relevatura. Tu mihi instar es omnium, tu meum solatium et dulcedo, in te una conquiesco. Nec dubium, quin Dei Mater Catharinæ mentem expleret, ejusque

inopiæ solitudinique prospiceret. Claruit circa annum Domini 1250, et Deiparæ cœlesti alloquio sæpius recreata, post multa pietatis opera, in pace quievit die 4 Maii ex Menologio Cisterciensi.

§ VIII. — *De Catharina Herrera.*

Catharina Herrera, ex ordine Tertio divi Dominici, Toleti claris natalibus orta, a puera divæ Deiparæ cultui studiose incumbere cœpit. Quotidie Rosarias preces numerabat, aliaque religionis officia ita præstabat, ut ætatem excedere videretur. Noctes integras penes ecclesias orando insumebat; præsertim autem octavis diebus Assumptionis Deiparæ, quibus coram imagine Deiparentis, quam dicunt de Sacrarario Toletio, celeberrima orabat. Publicum lupanar diebus Deiparæ sacris obstrudi apud superiores curavit: quippe inexpiabile ducebat piaculum hisce diebus candidiori creaturæ addictis, obscenitatis cœno pollui. Meretrices quodam domicilio receptas, opiparis dapibus oppletas, duobus philippis dimittebat. Amplius per ecclesiastem ad meliorem frugem adhortabatur. Quas vero ab infami vitæ genere avertere non valebat, mirifica quadam suavitate eo saltem adducere laborabat, et prospero quidem plerumque successu, ut quæ Mariæ nomine vocabantur sacrum Mariæ nomen tantisper abdicarent, dum ad meliorem aliquam fortunam devenissent, et festis B. Mariæ diebus ab intemperantia se continerent, quibus eas ad locum aliquem tutum invitabat ac nutriebat. Duo monialium cœnobiaz ædificavit: tituloque Deiparæ servarum insignivit, hoc penso, ut duas festivitates celebrarent quotannis, divini Incarnationem Verbi, quo tempore Eucharistiæ sacramentum revelarent populis adorandum; atque divinissimi Sacramenti memoriam, quibus diebus mendicis escam præberent. De eodem Incarnationis et Eucharistiæ mysterio duo sacra quavis septimana confici volebat. Petrum Stephanum a Palma ægritudine laborantem extrema verbo solari, optimæque migrationi disponere aliquando jussa, orationi se dedit, ac ægroto sensibus derelicto, desperantibus salutem cæteris, Rosarium torquem e suo collo super ægrotantem ponit, Deiparamque orat, pro eo Filium deprecetur ut quidquid divinæ voluntati consentaneum cum infirmo agat. Illic sanatur æger, residet paulo post, sospes ambulat, invalescit. Cum, anno Domini 1606, imago Deiparæ de sacrario decentiori sacello collocaretur, Catharinæ processionem ea occasione fieri suetam aspectanti quædam mulier dixit: se pueruli matrem esse, qui ob tumorem inguinis jamdiu fatigaretur, erogasse pecuniarum plurimum, itinera viarum emetitam, profuisse nihil: sacrarii Deiparam deprecaretur, quæ mox illinc transitura sospitatem nato elargiretur. At illa pollicetur quidem operam suam. Verum et tu, inquit, mulier, pro nato tuo ora; quippe mater, si expediat, facilis impetrabis. Exinde obeuntem iconem genibus flexis enixe orat. Verum mater na-

tum suum curatura, domum repedans, sospitate donatum reperit; liberatrici grates, Catharinæ tantæ rei se nuntiam dedit. Diem obiit Catharina anno a Christo nato vel etiam die Christi nati 1616.

§ IX. — *De Catharina Raconisia.*

Cœlitum gloria, et hominum amator Christus non uno tantum, sed tertio repetita cum suæ Matris corculo Catharina Raconisia, præstantissima lectissimaque virgine, sponsalia iniit. Primo quidem anno 91, sæculi xiv, festivo Pentecostes die Catharinæ duntaxat quinquenni conspicue visendam se exhibuit mundi Regina Maria, candida veste, elegantissima corona multisque siderum splendorem vincentibus gemmis ornatissima, quæ suavissima misceret colloquia et puellam Catharinam uti cum Filio suo Christo sponsalia iniret hortaretur, vere pronuba. Cui cum puella sibi fabri ferrarii pauperis filiæ nullam dotem esse diceret, subjunxit Virgo Mater, Filium non nisi cor requirere. Tum illa: « Et ubi, inquit, cor meum est? Si reperiis, libens concedo. » Ad quæ puellæ per ætatem simplici arridens Deipara, virginea manu Catharinæ pectus tetigit: « Ibi, inquit, est cor tuum, illudque Filio meo tribuere, est mandatis ejus accurate obtemperare, adversaque ejus amore libenter tolerare. » Et ecce coram utraque stetit Puer, Catharinæ ætatem referens, forma speciosissimus, veste candida, cui ex collo pendebat torques aureus, et ex torque monile, seu numisma gemmeum, in quo Christi flagris diverberati imago depicta erat. Astiterunt quoque Seraphim unus senas alas habens, et beati cœlites, Hieronymus, Petrus Veronensis martyr, et Senensis Catharina. Tum Deipara, apprehensa Filii dextra: « En, ait, Catharina, Filius meus dilectissimus Dominus ac Redemptor tuus, quem tibi sponsum opto. » Annuente et gestiente puella, ad Filium conversa Mater: « Fili, inquit, precor ut Catharinam hanc in sponsam recipias. — Placet, ait ille, quia illam meo cruore redemi. » Tum Deiparens digito suo, annulari anulum detrahens Filio porrexit, Catharinæque dexteram tenuit, Puerque suam protendens, illum annulari puellæ digito imposuit, hæc addens: « Sponso te mihi in fide, spe et charitate. » Rursumque: « Vide, mea sponsa, ut mihi per omnia consentiens vivas. » Et Matri: « Cupio, dilectissima Parens, ut sponsæ meæ tibi cura sit, eamque uti filiam tuam habeas. » Injunctumque Seraphino uti una cum custode angelo illius tutelæ incumberet. Tum iterum Catharinæ: « Lectissima sponsa, cum juvenula sis, nec per ætatem quidquam adhuc experta, te tamen multa scire oporteat, hos, qui te doceant, atque in agendis dirigant, magistros et præceptores trado, Hieronymum, Petrum et Catharinam: ille tibi patris, ista matris loco erunt. » Inde ad annos quindecim, iv Idus Septembris, sponsalia cum eadem repetiit Christus, cum proveciore scilicet prius datam fidem

sponsæque honorem approbans, confirmans, novisque ecclæo donis eam cumulans. Tandemque ejusdem anni 25 Decembris die ipsius Christi Natalitio recurrente tertio eam sponsam accepit, præsentē toties Deipara et cœlitum corona. Iis quidem qui primis sponsalibus adfuerunt, tertia vice additi sunt beatissimus Josephus Matris omnium justorum sponsus virginitatisque custos, Joannes evangelista, Maria Magdalena, et ejus instituti Catharina futura e at Dominicus. Porro huic suæ sponsæ toties arrhas eximias dedit: primo anulum aureum, ac secundo quidem inscriptum erat fides, tertio vero dies Regis. Et vero annuli illi, quos amoris pignora a Christo acceperat Catharina, aliquando octo etiam post annos ab ultimis sponsalibus a nonnullis visi sunt. Cœlum petiit anno 1545, die 4 Septembris.

§ X. — De Catharina Riccia.

Catharina Riccia, ordinis Sancti Dominici, in monasterio divi Vincentii Prateni floruit. A puera religionem erga Deiparam induit, cujus jussu ab angelo Rosarias preces devote habere edocta primum, mox præsentia etiam dignata est. Ægrotanti siquidem cum divina Prole anulum pretiosissimum ferente, præsto fuit. Solata est Filio suo divinitus copulandam, argumentum nexus anulum testatur. Deinde non blanditis modo, sed et sanitate affect. Dum sacra Prædicatorum veste induebatur, vidit divam, a qua ad loca amœna perducta in excessu maxima consolatione potita est. Ad hæc quo facilius tormenta Filii Jesu meditari posset, facilem ei novumque modum tradidit, scilicet canticum ex pluribus sacrarum Litterarum fragmentis delectum; illud proprio ore docuit jussitque singulis quintis feriis, vergente die idem cum sororibus decantare; quod quidem hujusmodi est:

Amici mei et proximi mei adversum me appropinquerunt et steterunt. (Psal. xxxvii, 12.)

Traditus sum et non egrediebar; oculi mei languerunt præ inopia. (Psal. lxxxvii, 9.)

Et factus est sudor meus sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. (Luc. xxii, 44.)

Circumdederunt me canes multi: concilium malignantium obsedit me. (Psal. xxi, 17.)

Corpus meum dedi percutientibus et genas meas venientibus. Faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me. (Isa. l, 6.)

Quoniam ego in flagella paratus sum, et dolor meus in conspectu meo semper. (Psal. xxxvii, 18.)

Foderunt manus meas et pedes meos: dinumeraverunt omnia ossa mea. (Psal. xxi, 17, 18.)

Et dederunt in escam meam fel, et in siti mea votaverunt me aceto. (Psal. lxxviii, 26.)

Omnes videntes me deriserunt me, locuti sunt labiis et moverunt caput. (Psal. xxi, 8.)

Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me, diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem. (Ibid. 19.)

In manus tuas commendo spiritum meum, rede-

misti me, Domine Deus veritatis. (Psal. xxx, 6.)

Memento famulorum tuorum, Domine, dum veneris in regnum tuum.

Jesus autem, emissa voce magna, tradidit spiritum. (Marc. xv, 37.)

Misericordias Domini in æternum cantabo. (Psal. lxxxviii, 2.)

Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. (Isa. liii, 4, 5.)

Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit. (Ibid. 6.)

Et posuit in eo Dominus iniquitatem omnium nostrum. (Ibid.)

Exsurge, quare obdormis, Domine? exsurge, et ne repellas in finem. (Psal. xliii, 25.)

Ecce Deus Salvator meus, fiducialiter agam et non timebo. (Isa. xli, 2.)

Te ergo quæsumus, Domine Jesu, famulis tuis subveni, quos pretioso sanguine redemisti. (Off. eccl.)

ŷ. Miserere nostri, Jesu benigne,

ŝ. Qui passus es clementer pro nobis.

Oratio.

Respice, quæsumus, Domine, super hanc familiam tuam, pro qua Dominus noster Jesus Christus non dubitavit manibus tradi nocentium et crucis subire tormentum.

In mentis excessu aliquando in cœlum ante Virginem Deiparentem raptā, cor cœleste ablato tereno a Christo Jesu rogato a Matre obtinuit. Eadem Virgine deprecante, promissa sponsalia cum Catharina festo suæ Resurrectionis die Christus explevit; qui quidem cum Virgine Matre ab ea vigilanti, ac propterea non sine timore, visus dicto die fuit; at timorem Virgo excussit. Quippe ad Filium respiciens, Catharinam filiam a se delectam, in sponsam deligeret, rogavit. Cui annuens Filius digito Catharinæ aureo annulo sanguine vermiculato, perlucidissimoque adamante oculato inserto eam sibi desponsavit.

Ad Virginem Mariam semper in quovis negotio fidenter se conferebat, potissimum vero pro scelestis preces fusura. Meminisset quippe peccatorum Matrem dici et esse: sua illis ipsis aliquando suppetiari interesse precabatur. Semel non audita a Domino, queritabunda ipsam Matrem peccatorum compellabat: modum quidem criminis, pervicaciamque illius, pro quo preces habebat, Deum læsisse, quippe qui sese diabolo deditisset; atqui magis enicaturam divinam miserationem, si ad criminis cognitionem reum adduxisset: proinde quod ex se a Deo nequiverat, per Deiparam Virginem consecuta est. Alias ab ipsa Virgine audit, raros qui pro peccatoribus precarentur: paucissimos ad divinam iracundiam compescendam aptos; proinde pro ipsis crebras preces funderet. Ipsa sub hac specie religiosum virum in ejus fidem contulit; a qua de salute illius hominis optime sperare, quia humilitate

ornaretur, jussa fuit. De humilibus, addidit, bonam semper concipe spem; de superbis, quamvis omnium virtutum specie ornentur, time. Accedit, quod et lacte a Deipara dignata fuit, quo diversis vicibus perfusa, subnigram oris formam in coelestem candorem mutavit.

Multoties nato Domino sacris diebus Filium infantem ex Virgine Parente excepit. Verum quia ex confessoris jussu sputa inpingere in quemcunque sibi apparentem tenebatur ob suspecta præstigia: nisi ex Virgine Matre certo scivisset ea omnino abesse, sibi deferri dilectum sponsum voluit, ut obtutus in eum defigeret et videret, quo tempore pro scelestis mortalibus nasceretur. Atqui Puerum deprecans excepit sinu. Percontanti vero Matrem quæ agendo posset Filio placere, respondit, Humilibus Filium suum morigerisque delectari, duabus virtutibus his incumbere: futuro anno itidem se regressuram, sponsum allaturam, et sane stetit promissis. Postero enim anno, cum quibusdam aliis divis ejus cubile ingressa dixit, se datæ fidei stetisse, venisse non ut Filium suum modo videndum præberet, sed ut cui virtuti sequenti anno deberet operam navare eam doceret: porro patientiam charitatemque consequendas. Promisit Catharina, toto his virtutibus nisu se laboraturam; dehinc Virginem Matrem de Pueri complexu oravit atque eo modo in suo sinu eum aptaret ut nec manibus plagis trajectis Puer cruentaretur, nec ipsa moleste illum gestaret. Utrumque fecit Mater. Mox D. Theclam, quæ aderat, arcessivit; tres coronas, auream, argenteam et spineam, elicere jussit, et Catharinam quam vellet eligere. Illi quidem virgineis manibus datam suscipere cupido, verum Virgine renuente: Equidem, inquit, multum labans multumque stigmatibus disruior, argenteam proinde coronam, auream in cælo receptura modo mihi vellem. En igitur, eam carpens Virgo inquit, fides erga Filium meum. En ejus imitationis studium! Crucem detrectas? Porro nec spineam mox roganti concessit, sed in tempus Filique voluntatem distulit. Tuum fas sit, inquit Catharina, unum tamen oro, ne me decipi patiare. Cui Virgo: Annulus a Filio meo acceptus te a fallacis eximit. Exin Filium suum abituræ repetenti Catharinæ preces aliquanto restitere. Restitutum vero tandem ad Mariam Strozziā deferre Filium efflagitavit. Fecit Virgo, superque dormitantis Mariæ pectus Filium composuit. Alias itidem sub idem Christi Natalium tempus puerum Jesum a Matre in sinu excepit. Iterumque virginali Purificationis die sacro ab eadem Virgine cum aliquot cœlestibus ejus cubile ingressa sanctimonialesque illius cœnobii non paucas pallio contegente, post fusas preces Simeonis instar Jesum in ulnâs accepit, cum qua cum per horam ferme protraxisset sermones, multaque memoratu digna ad sanctimoniales subditas propaganda eam docuisset, ea relicta cœlum repetiit. Quoties in Assumptione, ea angelorum classe, qua olim circumstipata cœlum

subiit, quoties in Nativitate, Annuntiatione, cæterisque diebus sibi dedicatis sese Catharinæ Virgo Maxima videndam objectarit, conticesco. Cæterum frequenter pro degentibus penes purgatorium animabus ad B. Virginem habebat preces: quapropter ingentem earum catervam eadem Virgine intercedente ereptam, palliumque subter ipsum protectam Purificationis ejus die in cœlum migrantem conspexit.

Alio tempore sanctimonialium cellas sanguine Christi latere madefacto aspersorio aspergentem Virginem vidit. Præterea dum aliquando *Salve* decantaretur, eandem sanguinem e latere Filii sui promanantem vase legentem, sanctimonialibus propinantem, necnon aliis vicibus puerum Jesum complectentem virginesque majore studio ad Officii recitationem cohortantem, et pueri Jesu osculo ab ea impetrato discedentem: ad hæc nunc mortuum Filium in sinu gerentem virginibus exosculandum præbere, nunc earum corda mundissimo pollubro excepta Filio suo offerre, ab eoque loco gratissimi muneris haberi: nunc omnes sanctimoniales virgines pallio obnubere, ac verbis docere conspexit. Qua in re nec se colibere potuit, quin in ea erumperet: « Ergone, inquires, omnes pallio contegis, Mater sanctissima? Ergone omnes tibi sunt grata? — Omnes tueor tutorque, dixit beata Virgo, quia omnes mihi sunt curæ, nec ipsis a me fugientibus patrocinium meum ab ipsis discedit, eas admonendo ad perferendos labores religionem adivisio. » Tunc Catharinam in quasdam verbis animadvertere jussit, ut ad perfectius progredierentur. Subinde quamdam, pro qua oraverat, voti compotem effecisse, monendam tamen in virtutum studium incumbere, testata est. Identidem in exstasim facta ad perfectionem suas virgines cohortabatur, præsertim vero sub initium Adventus, cum sub Virginis persona, Domino amoris gradu obedientiæ, humilitatis tolerantiaque obviam ingenti fervore exire suadebat. Denique die Virgineæ Purificationi sacro, cum se ante modicum altare quod in cubili habebat, beatissimæ Virgini dicato, deferri voluisset, post quædam pietatis officia felicissime oppetiit, septem ac sexaginta annis, mensibus novem, diebus septem nata, anno ab orbe redempto 1589.

§ XI. — De Catharina Senensi.

Sancta Catharina Senensis, ordinis Prædicatorum toto orbe virgo celeberrima, Christique stigmatibus intime impressis cœlitus decorata, ab infantia sua Deiparam singulari pietate coluit. Cum enim annum circiter quintum ageret, Salutationem angelicam crebro eidem Deiparæ offerebat, et divinitus edocta per gradus paternæ domus ascendendo et descendendo ad singulos flexis genibus eandem Salutationem angelicam Virgini Matri reverenter pronuntiabat. Idque Deiparæ gratum fuisse, illud argumentum est, quod per eosdem gradus ascendendo et descendendo, angelorum ministerio ut plurimum ferebatur: ita ut

pedibus eos non tangeret. Atque his in Deiparæ pietate velut fundamentis positus ad magnum sanctitatis culmen evasit. Valde autem aspirans ad tuendam in se virginæ integritatem, cognovit, Deo revelante, beatissimam Dei Genitricem primam nuncupasse perpetuæ virginitatis votum. Itaque anno ætatis septimo, non ut septennis puella, sed plane grandæva, mature ac diu de hujusmodi præstando voto secum deliberavit, assidue rogans Matrem Domini, Reginam virginum et angelorum, ut a Domino ipsi impetraret gratiam id faciendi quod esset illi gratius, et suæ saluti conducibilis, atque interim augescebat quotidie fervor amoris divini, et desiderium puritatis angelicæ. Unde haud obscure intelligens, quid Domino placeret, quadam die secretum petiit locum, et flexis utriusque hominis genibus sic precata est beatissimam Matrem Christi: « O Virgo sanctissima, quæ prima inter feminas perpetuam castitatem Domino vovisti, qui te voluit esse Matrem unici Filii sui, obsecro benignitatem tuam ut, non attentis meritis meis, digneris mihi sponsum dare Filium tuum quem totis animæ viribus concupisco, et ego promitto et illi et tibi quod nullum unquam alium admittam sponsum, sed virginem me illi perpetuam conservabo. » Ita septem nata annos Christo sponso immortalis suam dedicavit virginitatem, idque voto coram Deo solemniter, ut ait Raymundus.

In recitando B. V. Mariæ Rosario quasi totum vitæ tempus etiam in manualibus exercitiis vel domus, vel in charitatis officiis præstandis impendit, et cum ipsa pene angelicum habuerit pectus, et ardentissimam charitatem, Rosarium prædicasse populis ad instar Patris sui Dominici et ipso inflammasse animas, reformasse mores depravatos hominum, serenasse perturbatas conscientias nulli dubium esse debet. Tempore bacchanalium cum alii gulæ et ventri servirent, in suam se cellulam abdidit, fidei perfectionem a Deo ardentissime petens: tandem ei Christus corporeis sese oculis spectandum exhibuit cum sanctissima sua Genitrice et beatissimis Joanne evangelista, Paulo apostolo ac beato Dominico, ipso rege David Psalterium suavissime modulante. Hic beata Dei Genitrix, sanctæ Catharinæ dexteram accipiens, et digitos extendens, ad Filium postulabat ut ipsam Catharinam dignaretur sibi desponsare in fide; quod annuens Christus annulum protulit aureum, quatuor gemmis et adamante in summitate insignem, quem annulari digito imposuit dicens: « Ecce desponso te mihi Creatori et Salvatori tuo in fide: tu autem deinceps viriliter age: » et recedente Domino, annulus in digito remansit, qui tamen non nisi a sancta Catharina videbatur. Quam vero familiarem cum ipsa consuetudinem Deipara haberet, illud facile declarat quod cum semel divinæ cuidam visioni Catharina intenta eam socio sui confessorii narraret, sub ipsa narratione transeunte ejus germano fratre, oculos paulisper convertit, ut quis esset,

aspiceret, celerrime se referens ad cœlestem visionem; quare propter tantillam a divinis distractionem durissime a sancta Dei Genitrice, et ab apostolo Paulo est reprehensa, ita ut mox in acerbissimum fletum prorumpens, nihil ultra locuta fuerit. Illud etiam declarat, quod panes cum ea ex farina quadam corrupta egregios in pauperum usus efficere valuerit. Rem gestam ex ejusdem sanctæ Catharinæ Vita huc ascribemus.

Sancta Catharina Senensis in magna tritici apud Senenses inopia, ex modica et putida farina, ne abjiceretur neve pauperes eo subsidio fraudarentur, suis ipsa manibus celerrime longe plures confecit panes, quam ex tantula farina fieri posse viderentur. In illis vero nullus sentiebatur fœtor, imo qui illis vesebantur, dicebant se nunquam tam grati saporis panes gustasse, et cum pauperibus aliisque permultis largissime distribuere, semper tamen in cista panaria multi supererant, ut multis hebdomadis consumi non possent a tam multis. Cumque hoc insigni miraculo aliqui permoti essent, ipsa secreto P. Raymundo suo confessori dixit, beatissimam Virginem Deiparam multis sanctis et angelis comitam sibi apparuisse, suisque manibus sacratissimis una secum panes composuisse, atque inde sic auctos fuisse.

Inter præclara cœli munera, quibus eadem lectissima virgo eximia omnium virtutum gloria toto orbe celebris enituit, et præsertim e plurimis Mariani in eam amoris argumentis, non postremum locum habet, quod angelorum Regina cœlo ad eam lapsa post suavissima colloquia, post oscula, verèque maternos amplexus, sacratissimis suis illam uberibus aliquando admovit, et ut virgineo lacte non solum labra prolueret concessit, verum etiam ut ipsum misericordiæ sinum cœlestis nectaris delictis ebría veluti exhauriret, ingenti munere donavit. Nec silentio illud prætereundum est, eam scilicet a Deipara Virgine scientia divinitus instructam atque exornatam. Grandior enim jam cum nimirum adulesceret, curavit prima omnium ac puerilia litterarum elementa notasque a sodale quadam sibi describi, quibus perdiscendis hebdomades aliquot impendit, irritum tamen conatu; scilicet cœlum virginem Senensem instruendi partes munusque sibi vindicabat. Cum illa cassam inanemque suam operam vidit, Deum Virginemque Matrem enixe deprecata est, ut si illis placitum foret, lucem ipsi præferrent, legendique peritiam fargirentur, quo Horarias preces ipsa legere et exsolvere posset. Audierunt numina, et vix precari desiderat Catharina, cum expeditissime legit. Persensit id Raymundus Capuanus a sacris illi confessionibus, et obstupuit, eam accuratissime legentem audiens, quæ tamen nec elementa colligere, nec vero quæ ipsa dicerentur haud nosset. Deinceps vero adulta jam divinæ sapientiæ lauream in Parthenio Mariæ lyceō ejusque manu consecuta, ad difficiles arduasque quæstiones quas ei interdum objecerunt eruditiss-

simi theologi argutissime felicissimeque respondit, et Patri suo Raymundo obscurissima divinæ Scripturæ loca clare et dilucide explicavit. Quod porro in virgine insolens rarumque est, et in illitterata humanisque artibus inculta prodigium, aliquoties coram Romanis Pontificibus Gregorio XI et Urbano VI, intrepide eleganterque peroravit, spectante et obstupescente sacra purpuratorum Patrum corona. Denique libros eruditos utilesque eodem cœli favore, divino nempe Spiritu et suggerente et calamum movente, scripsit: Dialogorum unum, alterum Epistolarum ad Pontifices, cardinales, episcopos, reges, principes, aliosque.

Huic virgini Deus Pater aliquando revelavit dicens: « Matri unigeniti Filii mei Mariæ Virgini datum est a bonitate mea, ut propter incarnati Verbi reverentiam quicumque etiam peccator ad eam debita cum veneratione recurrit, nullo modo rapiatur a dæmone. Hæc est enim a me electa, parata et posita tanquam esca dulcissima ad capiendos homines ac potissimum peccatores. »

Anno salutis 1379, orationem Romæ habuit in die Annuntiationis beatissimæ Virginis, qua miro devotionis æstu se in sanctissimam Dei Genitricem affectam, ejusdem laudum encomiasten præcipuam ostendit. Eam hic inserere libet, verbis hisce conscriptam:

Oratio sanctæ Catharinæ Senensis, habita Romæ anno 1379 in die Annuntiationis beatissimæ Virginis.

« O Maria, Templum Trinitatis, o Maria Portatrix ignis, Maria Administratrix misericordiæ, Maria Germinatrix fructus, Maria Redemptrix humani generis, ex eo quia carne tua patiente in Christo redemptus est mundus. Christus redemit sua passione, tu mentis et corporis dolore. O Maria, Mare pacificum, o Maria Donatrix pacis, Maria Terra fructifera. Maria, tu es Planta nova de qua habemus florem odoriferum, Verbum videlicet unigenitum Dei; in te enim Terra fructifera seminatum fuit hoc Verbum. Tu es Terra, tu es Planta. O Maria, Currus ignis, tu vestisti ignem absconditum et velatum sub cinere tuo, qui cinis est nostra humanitas. O Maria, Vas humilitatis, in quo vase viget et ardet lumen veræ cognitionis, quo lumine levasti te supra te et ideo placuisti æterno Patri: et sic ipse te rapuit, et traxit ad se amore præcipuo, diligendo te ipso lumine, et igne tuæ charitatis, ac oleo tuæ humanitatis traxisti te, et inclinasti humilitatem ipsius ad veniendum in te, licet motus et tractus jam esset ad veniendum ab ardentissimo igne charitatis suæ. O Maria, quia habuisti istud lumen, ideo non fuisti stulta, sed prudens, unde ex prudentia voluisti investigare ab angelo, quomodo esset possibile quod tibi nuntiabat. Non nesciebas tu hoc esse possibile omnipotentiae divinæ. Absque ulla dubitatione credebas; quare ergo dicebas: *Quoniam virum non cognosco (Luc. 1, 34)*? Certe non ideo hoc dicebas quia deficeres in fide, sed

propter humilitatem tuam profundam hoc dixisti, quia considerabas indignitatem tuam, licet non dubitabas hoc possibile esse Deo. O Maria, fuisti turbata in sermone angelico propter timorem; non videtur aspiciendo in lumine Dei quod timore fueris conturbata, licet actum admirationis et cujusdam conturbationis ostenderis. Quid ergo admiraris? Admiraris certe magnam bonitatem Dei quam videbas et stupebas; considerando te ipsam, et quam indigna eras ad tantam gratiam recipiendam. In consideratione ergo propriæ indignitatis et infirmitatis, et in consideratione magnæ et ineffabilis divinæ gratiæ super infusione admirata stupebas. Sic ergo dum prudenter interrogas, ostendis profundam humilitatem tuam, nec, ut dictum est, habuisti timorem, sed admirationem de bonitate immensa Dei ex consideratione parvitas, imo quasi nihilitalis virtutis tuæ. Tu hodie, o Maria, facta es liber in quo est descripta regula nostra. In te enim hodie descripta est sapientia Patris æterni: in te hodie ostenditur dignitas, fortitudo et libertas hominis: ostenditur, dico, hodie dignitas hominis, quia si aspicio te, o Maria, video quod manus Spiritus sancti descripsit hodie in te totam Trinitatem, formando in te Verbum incarnatum, unigenitum Dei Filium. Descripsit enim in te sapientiam Patris, quæ est ipsum unigenitum Dei Verbum: descripsit etiam potentiam ipsius Patris, quia potens fuit illud facere, et descripsit etiam clementiam ipsiusmet Spiritus sancti, quia sola gratia et clementia divina perfectum fuit tantum mysterium. Si ego considero magnum consilium tuum, o Trinitas æterna, video, quod in lumine tuo vidisti dignitatem et nobilitatem generationis humanæ: unde sicut amor coegit te ad producendum hominem de te, et idem amor te coegit ad redimendum jam venditum et perditum. Bene ostendisti te diligere hominem etiam antequam esset, cum voluisti trahere ipsum de te, solo ipso amore te inducente: sed maximum amorem erga eum demonstrasti, cum postea te ipsum dedisti ei, includendo te hodie in vili sacco humanitatis ipsius. Et quid plus dare poteris ei quam te ipsum? Unde vere dicere potes ei: Quid tibi debui; imo quid tibi potui facere, quod non fecerim? Sic ergo video, quod quidquid in illo magno tuo consilio vidit Sapientia tua æterna debere fieri pro salute generis humani, hoc clementia tua ineffabilis voluit facere et potentia tua hodie adimplevit. Unde in salutem hominis in consilio æternitatis tuæ misericordia tua magna nimis proponebat velle misereri homini facturæ tuæ. Et tu, Trinitas æterna, volebas implere veritatem tuam de homine scilicet, quod salvum faceres eum, et dares ei vitam æternam, propter quam creaveras ipsum. Propter hoc enim creasti eum, ut perfecte participaret te, et plene gauderet in te. Hoc est veritas, quam adimplere volebas. Sed his obstabat justitia tua, allegans in illo magno consilio, quod sicut proprium tibi est misereri semper et parcere,

ita et justus es, et justitia tua in æternum permanet: quia cum justitia tua nullum relinquat malum impunitum, sic nullum bonum irremuneratum. Salvati non poterat homo, cum non posset per se satisfacere justitiæ tuæ de culpa sua. Quid ergo fecisti? Quid deliberasti? Sapientia tua æterna et incomprehensibilis ut et veritatem tuam impleres, et faceres misericordiam, et tamen satisfaceres justitiæ tuæ, quale remedium dedisti nobis? Ecce aptum remedium: disposuisti enim dare nobis unigenitum Verbum tuum; ita ut assumendo massam humanitatis nostræ quæ te offenderat, ipsa postea patiente, idem satisfaceres justitiæ tuæ, non virtute humanitatis, sed virtute divinitatis unitæ in ipsa humanitate; et sic satisfecit justitiæ ipse homo, qui peccaverat, et veritas tua impletur misericordia tua dante homini Unigenitum tuum per quem homo posset de culpa liberari tibi satisfaciendo virtute divinitatis ejus.

« O Maria, ego video hoc Verbum datum tibi esse in te, et tamen non separatur a Patre: sicut verbum mentale hominis, quod licet proferatur exterius et aliis communicetur, non tamen recedit, vel separatur a corde. Ex his ergo ostenditur dignitas hominis, pro quo tu, Deus, tanta et tot es operatus. Ostenditur esse hodie in te, Maria, fortitudo et libertas hominis. Post deliberationem namque tanti consilii mittitur angelus ad te, et annuntiat tibi mysterium consilii divini, requirens voluntatem tuam: neque enim ante venit, aut descendit in uterum Dei Filii quam præberes assensum voluntatis tuæ. Expectabat ad januam tuæ voluntatis, ut aperires ei volenti intrare in te; nunquam intraturus, nisi januam aperires dicendo: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum* (Luc. 1, 38). Manifeste ergo apparet fortitudo et libertas voluntatis; quia neque bonum, neque malum potest fieri absque voluntate, neque potest dici: neque alia creatura potest cogere voluntatem ad perpetrandum unum peccatum mortale, nisi ipsa velit. Similiter nec ad bonum operandum quisquam invitum cogere potest. Est ergo voluntas hominis libera. Pulsabat ad januam tuam, o Maria, Deitas æterna; sed si non aperuisses ostium voluntatis tuæ, non assumpsisset Deus carnem humanam. Erubescere, o anima mea: vides enim, quod Deus hodie contraxit et fecit parentelam cum Maria. Hodie ostensum est tibi, quod licet facta sis sine te, tamen sine te non salvaberis. Unde hodie, ut dictum est, pulsat Deus ad januam voluntatis Mariæ, et expectat, quod aperiat sibi. O Maria, dulcissime amor meus, in te descriptum est Verbum, a quo habemus doctrinam veram. Tu es Tabula, in qua descriptum est, et porrigis nobis illam doctrinam. Video ego sapientiam ipsam, videlicet unigenitum Dei Verbum, statim ut in te descriptum est non esse sine cruce sancti desiderii: nam statim ut in te conceptum est, annexum fuit sibi desiderium moriendi pro salute generis humani, pro quo sal-

vando carnem assumebat. Unde et magna crux erat ei ad desiderium, et voluisset statim impleri. Ad te, o Maria, recurro, et tibi offero petitionem meam qua peto pro dulci Sponsa dulcissimi Salvatoris nostri dilecti Filii tui, et pro Vicario ejusdem Jesu Christi ut detur ei lumen, quo cum discretione teneat debitos modos pro reformatione sanctæ Ecclesiæ Sponsæ suæ. Uni etiam populum ejus, et conforma cor populi cum eo, ita quod nunquam insurgat contra caput suum. Videtur enim, quod de ipso feceris incudem. Multi enim percutiunt eum lingua et opere, quantum possunt. Similiter rogo pro dilectissimis filiis traditis a te mihi, quod ignias eos, ita quod sint carbones non extincti, sed ardentes amore charitatis tuæ et proximorum; ita quod, adveniente tempore necessitatis, habeant naviculas animarum suarum bene munitas et fulcitas pro se ipsis et pro aliis. Ego pro eis rogo quos dedisti mihi, licet non sim eis causa alicujus boni, sed semper mali; quia sum eis non speculum virtutum, sed ignorantiae et negligentiae multæ; sed hodie audacter peto, quia dies gratiarum est: et scio, quod tibi, Maria, nihil ab eo potest denegari. O Maria, hodie terra tua genuit nobis Salvatorem. Peccavi, Domine, toto tempore vitæ meæ: o Pater mi dulcissime: o Amor inæstimabilis. Peccavi, Domine, miserere mei: o Maria, benedicta diceris tu inter omnes mulieres in sæculum sæculi; quia hodie dedisti nobis de farina tua: hodie unita et impastata est Divinitas cum humanitate nostra ita fortiter, quod separari non potuit neque per mortem, neque per ingratitude nostram unio illa: quinimo divinitas vita fuit etiam corpori in sepulcro, et tunc animæ in limbo, et post animæ et corpori simul in Christo. Taliter ergo contracta est, et conglutinata parentela ista, quod sicut nunquam divisa est, ita in perpetuum nullatenus dissolvetur. Amen. »

Migravit ad Christum felicissima, anno a Virginali partu 1580, die 29 Aprilis, ætatis suæ anno plus minus 35.

§ XII. — De Catharina Sweda.

Sanctissima virgo Catharina Sweda filia S. Birgitæ (cujus ob divinas revelationes est in Ecclesia Christi celeberrimum nomen) ab ipsa infantia Dei Matris amantissima fuit; quæ præter alia religionis hujus insignia, Deiparæ preces ad omnes horas diebus singulis pie ac attente relegabat. Ubi ad nobiles pervenit annos, voluit pater ut nuberet. Illa quæ multa in Deum et Christi sanctissimam Matrem servandæ integritatis fiducia niteretur, non recusavit. Nupsit ergo viro nobili Eghardo, sed ita nupsit ut ipsum quoque sponsum ad nuncupandum Deo castitatis votum, divina favente gratia, adduxerit. Ambo igitur suam pudicitiam, interposito iurejurando, Christo consecrarunt. Deinceps in Domino castissime pariter degentes, sub pompa sæculari, sancta quadam calliditate hosti pudicitia illuserunt,

cum quo nobis est bellum intestinum. Posteaquam sanctis precibus, genuflexionibus et vigiliis noctu incubuerant, humi in cubiculo substernebant pannum aliquem, capitique cervicalia singula supponentes, ita separatim cubabant, in hieme quidem hunc morem non mutant. Sed quia carnis continentia sola non sufficit, nisi etiam animus sit impollutus et a superbæ fœtore alienus, venerabilis Christi ancilla Catharina suæ pudicitæ firmum præsidium adhibuit, veram et voluntariam animi submissionem et humilitatem. Cœperat tum illa vestium simplicitas, quæ antiquitus in ea regione servata fuerat, mutari in fastum et pompas, maxime apud nobiles : sed sancta virgo id genus vestium paulatim a se removit, nec ullis obrectationibus et irrisionibus adduci potuit, ut ab humilitate et prisca patriæ consuetudine discederet. Ejus autem exemplo permotæ multæ nobiles, consodales et cognatæ ejus, vestium pompas et cultum superfluum abjecerunt. In iis fuit nobilis domina uxor Caroli Catharinæ fratris ; quæ licet initio pertinaciter illi resisteret, at postea in melius vitam commutavit. Cum enim in Chalmarnensi urbe pariter orarent, S. Catharina et hæc fratris ejus conjux in sacello beatissimæ Mariæ, idque coram illius imagine, paululum ipsa obdormivit videbatque divinam Virginem blando vultu Catharinam, se vero torvis oculis iracunde intueri. Itaque multum anxia cum lacrymis dixit ad Matrem Dei : « Cur me ita terribiliter respicis, Domina mea ? » Cui illa respondit : « Est quare tu non obtemperas consiliis mihi dilectæ Catharinæ. Si tu ejus exemplo et monitis habitum moresque tuos correxeris, ego te quoque blanditer respiciam. » Illa ad se reversa, non immemor quid vidisset et audisset, illico repudiatis superbis vestium ornamentis, ad sanctæ Catharinæ exemplum se composuit.

Romæ cum Birgitta matre aderat eo tempore, quo Romanus Pontifex Urbanus VI Avenione residebat. Præbuit Pontificis absentia improbis multis occasionem prædas agendi Romæ et multa contra fas attentandi : adeo ut peregrini et tenuiores homines illorum audacia et importunitate absterri, non auderent ad promerendas condonationes, quas indulgentias vocant, atque ad stationes accedere : maxime vero periculum impendebat feminis ætate et forma præstanti. Quæ res in causa fuit, ut etiam S. Birgitta Catharinæ filiæ interdicere, ne sine multis sociis sacra loca inviseret. Itaque matre cum suo confessario ad stationes et indulgentias abeunte, illa dies non paucos cum suis ancillis hæsit domi. Adest statim Satanas, et acerbis in ejus animum cœpit cogitationes immittere, tanquam aliis animarum suarum lucra captantibus, ipsa instar bruti animantis ab omnibus spiritualibus bonis arceretur. Addebat his, ejus cognatos, fratres et sorores in patria cum summa tranquillitate servire Deo, ipsam vero miseram ducere vitam. Præstare igitur ne in lucem quidem editam fuisse quam id

genus inertem vitam vivere. Erat hæc in animo sanctæ virginis tentatio vehemens, adeoque eam mœrore et conturbatione oppleverat, ut matre illius revertente et serio præcipiente, tanti mœroris causam ediceret, simpliciter responderet se loqui non posse. Et certe jam plane instar mortuæ facies ejus expalluerat, oculi transversi erant, in tantum ei molestus erat dæmon id genus importunissimis ingerendis cogitationibus. Porro nocte proxima in somnis visa sibi est videre totum mundum quasi inflammatum, seque in medio ignis positam in perva quadam planitie, planeque desperantem ab illis se posse flammis eripi. Tum vero apparentem ipsi beatissimam Mariam Virginem his se verbis deprecantem : « Adjuva me, charissima Domina mea. » Illam vero respondentem : « Et qua te possum ratione juvare, quæ tanto patriæ teneris desiderio ; et neque Deo, neque mihi, neque matri tuæ, neque Patri spirituali obediens ? » Se vero offerentem ad omnia exsequenda, quæ juberet Dei Mater, atque tum demum Dei Genitricem dicentem : « Obedias igitur matri tuæ et Patri spirituali. » Expergefacta inde Catharina matrem cum omni humilitate celeriter adiit, veniam suæ inconstantia petiit, promisitque se deinceps ad mortem usque libenter in exilio cum ipsa permansuram. Volens igitur sancta Birgitta ejus salutem certius consulere, ne fortassis materna indulgentia remissius ageret, dominum Petrum confessorium suum, virum sanctissimum et multiplices sancti Spiritus munere cumulatum, multis eo tandem precibus adegit, ut pateretur Catharinam filiam ipsius sibi obedientiam polliceri. Et fecit id tunc Catharina, adeoque præstitit, quod promiserat, ut nihil omnino absque illius permissu facere vellet.

Quantum autem placuerit gloriosæ Virgini Mariæ voluntaria Catharinæ paupertas, beatæ Birgittæ in spiritus dulcedine oranti taliter revelatum fuit : « O mea charissima Domina, rogo te per charitatem dilecti Filii tui, ut dones mihi auxilium eum toto corde diligere. Ego sentio me debilem ad diligendum eum tam ardenti charitate, ut deberem : ideo rogo te, Mater misericordiæ, ut ligare digneris charitatem ejus super cor meum, et trabe illud ad Filium tuum toto conamine separatam ab omni dilectione carnali ; et eo valentius attrahe, quo fuerit ponderosius. » Cui Virgo Maria respondit dicens : « Benedictus sit ille, qui tibi tales orationes inspirat. Sed quamvis tibi videtur dulce colloquium meum, tamen et consue tunicam filiæ tuæ Catharinæ, quæ magis gaudet de vetusta et reparata tunica, quam de nova ; quæ magis desiderium habet ad grisium burellum, quam ad sericum vel aliud pretiosum indumentum. »

Cum aliquando neptem suam Ingegerdem tunc juvenem, postea primam abbatissam consecratam in Watzstems, quidquam operis plumarii, ut mos est juvenilibus, facientem interrogasset quid acu depingeret in opere illo quod manibus tenebat,

illaque respondisset, se illic depingere duos altriuscuius dorsa mordentes, venerabilis Catharina ab imo pectoris suspiria trahens, in hæc verba obsecrationis prorupit, dicens : « Benignissime Jesu, propter amantissimæ tuæ Matris dignissimam intercessionem, averte ab ordine isto Virgini Matri tuæ dedicato, pestiferos morsus detractorum. » Contigit in festo quodam, matre sua aliis occupata negotiis, quod cum multis matronis nobilibus urbis Romæ, ad Sanctum Sebastianum extra muros pro indulgentiis proficisceretur Catharina; quod cum rescisset comes quidam, qui cæco ejus amore rapiebatur, suos misit ut inter angustias viarum Catharinam caperent, sibi que captam adducerent. Sed cum impii illi impetum in Catharinam facere vellent, ecce festino cursu cervus eis obviavit, cujus captione illis Dei nutu occupatis, D. Catharina cum aliis matronis citato gressu in urbem se recepit, eruta quasi damula de manibus eorum, et quasi avis de insidiis aucupis. Venienti in domum, beata Birgitta mater sua in spiritu cognoscens periculum, de quo liberata est, dixit : « Benedictus sit cervus, qui te ab insidiis rugientis adversarii hodie misericorditer liberavit, sicut mihi existenti in oratione gloriosa Dei Mater ostendere dignata est. »

Eadem Catharina instituit quotidie cantari in ordine S. Salvatoris quolibet vespere hymnum, *Ave, maris Stella* : asserens quod beata Birgitta hoc fieri mandarit ex præcepto ejusdem Virginis gloriosæ. Eadem, maternæ pietatis hæres atque imitatrix, magnam sibi in Deipara fiduciam collocarat, ideoque in suis rebus ad eam confugiebat. Cum enim de rebus spiritualibus consultaretur, opem Deiparæ implorabat. Salutationem namque angelicam tunc temporis tacite secum semel recitare solita erat, idque non sine fructu : quod cernere licuit in quibusdam mulieribus, quæ ejusmodi consilii ab ea traditis obtemperantes, ab infestissimo dæmone sunt liberatæ. Cum vero ex urbe patriam repeteret, domesticorum quemdam e curru lapsum, ac rotis incurrentibus in costis usque adeo attritum, ut ægre animam duceret, sanctissima virgo Catharina, Salutatione angelica suo more recitata, et quasato hominis latere leviter contrefacto, incolumitati adeo restituit, ut eodem die quolibet lætus discurreret. Obiit in monasterio Wastanensi, anno 1381, xi Kalendas Aprilis, pridie Annuntiationis beatæ Virginis, et in crastino ejusdem honorifice est sepulta.

§ XIII. — De Christina Cisterciensi.

In monte Sanctæ Walburgis, cœnobio ordinis Cisterciensis, quod duobus milliariis distat a Colonia, quædam sanctimonialis angelicæ conversationis virgo floruit nomine Christina, alias Christiana; cui tanquam secretariæ suæ gloriosa Dei Genitrix plura et admiranda secreta revelavit. E quibus hæc numerat Cæsarius Heisterbachensis

lib. vii *Illustrium miraculorum*, cap. 21. Cum tempore quodam in festivitate Assumptionis gloriosissimæ Dominæ nostræ visitaret apud suos in Heisterbach venerabilis Pater Eustachius Cisterciensis, et essent cum eo plures abbates, in ipsa sacratissima nocte, jam dicta virgo de loco suo visionem vidit hujusmodi. Cum abbas præfatus, dicto Evangelio, hymnum, *Te Deum laudamus*, inchoasset : illa stans in choro suo, mentis excessum passa est, viditque cælum super congregationem Cisterciensem apertum. Et cum illo in tempore oratorium totum esset ligneum, utramque ejus frontem auream esse conspexit. Sustollens oculos, cum cælum intueretur, gloriosam Dei Genitricem Mariam, totius ordinis Cisterciensis Patronam, in sede splendidissima vidit residentem et circa illam sanctorum multitudinem. Cum vero chorus monachorum inclinando devote cantaret, *Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus Sabaoth*, ipsa Virgo beatissima, devotioni eorum congratulans, coronam miræ pulchritudinis, quales in ecclesiis pendere solent, per catenam auream super conventum demisit. Loco autem nodi gemma erat pretiosa nimis ac lucida, in qua scriptum erat : *O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria*. De ipsa gemma tria procedebant brachia, quæ coronam dependentem tenebant : ex nomine vero Maria, radii quidam exeuntes, nomina singulorum monachorum eadem hora in choro existentium quæ per circuitum coronæ scripta videbantur, illuminabant. In iisdem nominibus magna erat inæqualitas, tam in positione, quam in claritate, quia secundum claritatem meritum erat claritas nominum, et quorundam nomina, qui recentiori tempore venerant, quorundam nominibus videbantur superiora qui diu in ordine laboraverant. Ex quo colligitur quod merita Domino famulantium non consistunt penes spatium temporis, non in labore corporis, sed magis penes fervorem devotionis. Cum autem ventum esset ad illum locum : *In te, Domine, speravi, non confundar in æternum*, coronam retraxit in cælum, clara voce dicens : « Sicut ego hodie sum in gloria mea, ita isti omnes mecum erunt in æternum. » Cum vero nihil apud Cistercienses de hac visione sciretur, Theodoricus de Lure-Ke, ejusdem instituti monachus, accedens ad abbatem D. Henricum, conquestus est ei quod eadem sanctissima nocte nihil potuisset habere devotionis, antequam ventum fuisset ad prædictum locum hymni, scilicet *Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus Sabaoth*. De quo verbo postea satis mirabatur, cum ei visio recitata fuisset. Antequam eadem sanctimonialis virgo Christina ad Cisterciensem ordinem venisset, essetque nubilis et adulta, die quadam stans ad Missam in ecclesia quadam, cum, lecto Evangelio, campanarius exisset, putans se posse redire ante *Sanctus, sanctus*, et sacerdos, expletis Secretis, dixisset : *Per omnia sæcula sæculorum : Dominus vobiscum : Sursum corda*; et cætera, quæ ibi sequuntur :

imago Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ desuper altare ad singula respondit. Illa novitatem vocis considerans, ut campanarium abesse deprehendit, defectum illum gloriosam Virginem suppluisse per os suæ iconis non dubitavit. Ex quo nobis verecundia incutitur, si desides et negligentes fuerimus circa illud ineffabile Sacramentum. Sanctitatis operibus plena domicilio carnis exuta est circa annum Domini 1220, die 15 Aprilis.

§ XIV. — *De Clara Assisinate.*

Admirabilis virgo, virginumque sanctæ paupertatis sectatricium primiceria, vocabulo et virtute Clara, de civitate Assisii claro satis genere originem trahens, cum signacula illa quæ Rosaria nuncupamus ad manum non haberet, velletque seriem consuetarum salutationum beatæ Virginis Mariæ (quam summo devotionis affectu coluit) annumerare, congerie lapillorum, orationum numerum consignare assueverat. Eadem de consilio S. Francisci concivis, domo, civitate et consanguineis derelictis, nocte quadam ad Sanctam Mariam de Portiuncula festinavit; ubi Fratres, qui in aula Dei sacras excubias observabant, eam cum luminaribus receperunt. Mox ibi, relictis sordibus Babylonis, mundo libellum repudiî tradidit; manu Fratrum crines deponens, ornatus varios dereliquit. Ibi coram altari beatæ Mariæ, sanctæ pœnitentiæ suscepit insignia, et quasi ante torum hujus virginis humilis ancilla Christo nupsit. Nec decuit alibi florigeræ virginitatis ordinem ad vesperam temporum excitari quam in ejus aula, quæ prima omnium atque dignissima sola exstitit Mater et Virgo. Hic locus ille est in quo nova militiæ pauperum, duce Francisco felicia sumebat primordia, ut liquido videretur utramque religionem Mater misericordiæ in suo diversorio parturire. Sequantur viri viros, Verbi incarnati novos discipulos: imitentur feminæ Claram, Dei Matris vestigium novam capitaneam mulierum. Ultimo vitæ die Christum Jesum ejusque Matrem sanctissimam cæterasque virgines stolis candidis ornatas ad se ingredientes, Clara hilaris et læta conspexit, nec de tanto gaudio celare potuit comites suas, sed exultans et gestiens, quæsitit an sacrum illum cœtum, quem ipsa cerneret, viderent. E quibus una jaculo profundi doloris confossa, versus portam domus aciem dirigit oculorum; et ecce in vestibus albis turba ingreditur virginum, quæ omnes aurea sarta suis capitibus deferebant. Graditur inter eas una præclarior cæteris ex ejus corona, quæ in summo sui fenestrati thuribuli speciem prætendebat, tantus splendor irradiat, ut noctem ipsam in diei lucem intra domum convertat. Proccedit ad lectum ubi sponsa Filii decubat, et amantissime se super eam inclinans, amplexum dulcissimum præstat. Profertur a virginibus miræ pulchritudinis pallium, ac certatim deservientibus cunctis, et Clæræ corpus tegitur, et thalamus adornatur. In

crastino egreditur anima illa sanctissima præmio perpetuo laureanda, temploque carnis soluto, spiritus feliciter migravit ad astra. Justum plane ac pene debitum erat, ut sanctæ Mariæ reficeretur aspectu, cujus exemplo et institutis castissimæ sacrarum virginum familiæ Christo initiatæ sunt atque devotæ.

Obiit anno Dominicæ Incarnationis 1253, 12 Augusti, quam vita et miraculis celebrem, Alexander IV, Pont. max., sanctarum virginum numero ascripsit.

§ XV. — *De Clara de Bugnis.*

Illustris virgo, ac Deiparæ Virginis ardentissima famula, B. Clara de Bugnis, Veneta, ordinis Minorum quæ in monasterio S. Sepulcri Venetiis sanctitate et miraculis effulsit, sapissime angelorum Reginam vidit et ab eadem quodam sanguinis profluvio aliisque infirmitatibus erepta fuit. Vidit etiam non semel sanctorum cum vexillis refulgentissimis ordine procedentes choros, qui eandem Reginam Dei Matrem humillime honoremagno prosequantur. Ob ingentem igitur in divinum sponsum amorem, vulnus in latere sanguine profluens Clara habere meruit. Aliquando vero hoc vulnere arefacto, Regina angelorum Clæræ obviam facta hilari vultu dixit: « Filia, ac Filii mei sponsa, ubinam tuum laterale vulnus? Ostende. » Illa jam propter frequentiam visionum familiaris, humiliter se ei inclinavit, vulnus rivumque exsiccatum detegere expavens. Iterum Dei Mater aliquanto durius illam intuita est instar matris filiam arguentis, cujus intuitu tremens ac timens Clara rimam tunicæ expandit, sicum vulnus ostendit. Quod cum Dei Mater immobili oculo aliquandiu perspexisset: « Sicut Filius, inquit, meus communi me peccato præservavit; ita ego hoc vulnus tibi conservo: » et his dictis, pollicem circum vulnus applicavit subdens: « Per Patris omnipotentiam: » deinde indicem, et dixit: « Per Filii sapientiam; » postremo medium, et ait: « Et per Spiritus sancti virtutem: » quibus dictis, non secus ac tubo plenissimi vasis, si clavis detrahatur, erumpit visum; ita vulnere illo præter consuetudinem, cruoris rivus abundantissimi erumpere cœpit, statimque evanuit visum. Clara vero in se reversa vestes suas cruentatas, et tria signa, id est quasi tres digitos colore rubro tinctos præter circumulum etiam rubrum circa vulnus vidit. Quæ omnia pia Dei Genitrix tractu suo impressa reliquerat. Alias ingentibus excruciatam doloribus magna benignitate Deipara Claram invisit, quam tanta pati ut vidit, acerbissimi doloris cordis ejus non ignara salutem impertivit: dehinc sacrosanctas mammillas suas ei obtulit, lacque in ore distillavit, quo epoto etiam atque etiam refecta, omni prorsus dolore vacavit. Deinde canum Simeonem, vase quod manu ferebat, divinum lac sub virgineis mammillis colligentem vidit, quod idem Simeon ostendens populo, dicebat quotannis tali in solemnitate fieri debere processionem, lacteumque liquorem populo ostendit et extemplo ingentem processionem prosilire vidit, in qua quam plurimi sacerdotalibus

ornamentis induti præcedebant; hos multi e Minorum familia Fratres sequebantur. Simeon autem vas, in quo Mariæ Virginis sacrosanctum lac ocludebatur, deferebat, declarabatque quomodo Christus e Spiritu sancto fuerit conceptus, humanitatemque nostram e purissimis beatissimæ Virginis Mariæ sanguinibus induerit, et lacte nutritus fuerit.

Sciendum est Claram, virgineo lacte degustato, alium cibum gustare nequivisse. Si vero quid aliquando sumebat, obedientiæ vis erat. Nihilominus tamen hoc etiam cibi perpaucissimum erat, potiusque eo gravabatur, quam reficiebatur. Die suo in Domino functa est, anno salutis nostræ 1514, die 17 Septembris, cui antequam moreretur, adfuit beata Virgo Maria animamque ejus comitata est in cælum.

§ XVI. — *De Clara Abyssina.*

Beata Clara Abyssina, filia regis Indi, cui pater non solum rex, sed martyr fuit, Deo se suamque virginitatem in ordine divi Dominici sacravit, maxime ad id inducta exemplo Deiparæ Virginis. Quotidie a sexaginta angelis in cælum deferebatur, eamque ibi Christus cum sanctissima Matre sua vestes summi pretii, gemmisque distinctas induebant. Quod quidem visum est a nonnullis ejus miraculi testibus. Nonnunquam dum sacratissima hostia tempore sacrificii elevaretur, vidit Christum ea plane figura, qua ipsum peperit Deipara in spelunca Bethleemica. Vita hac mortali functa est anno salutis 1396.

§ XVII. — *De Clara Montis Falconis.*

Beata Clara Montis Falconis ordinis eremit. S. Augustini (aliis ordinis Minorum), quæ spiritu prophetico, dono scientiæ ac miraculorum gloria in Umbria enituit, a prima ætate Salutationem angelicam, multasque alias preces, flexis genibus, manibus complicatis facieque ad Deum erecta, tanta animi pietate recitabat, ut omnibus admirationi esset. Cum ardentissimis orationum studiis incumberet, vidit Virginem Matrem cum puerulo Jesu, ridente et lubibundo vultu qualis est infantium inter matrum brachia perreptantium. Tum cœli Regina ad Filium: « Amplectere, Fili, sponsam tuam. » Puella ingenti amoris vi prope eum tenebat, sed elapsus sinuosa se veste Matris contextit, et simul visum abiit ex oculis, sed non ex corde virginis amor cœlestis et sanctioris vitæ desiderium; assiduus enim inde se precibus dare cœpit atque adeo ut diebus noctes conjungeret, nunc genibus nudis advoluta, nunc brachiis velut in crucem expansis, nunc etiam ore ad terram applicito. Cum illum Evangelii locum de Christi Domini acerbissima Passione disserent sibi legi fecisset, ei Jesus cruci affixus apparuit, simul cum gloriosa Virgine Matre sua plena doloribus juxta crucem stante. In qua visione contemplationeque omnia Passionis Salvatoris mysteria sacra redundantium lacrymarum copia madefecit. Jamque anima ejus Christo crucifixo conformis effecta, cum Deipara Virgine in dolores Passionis

amati sui Jesu omnino transformata remansit.

Constitutis jejuniis Sabbatum adjunxit, quo beatissimæ Virginis memoriam recoleret. Cum morbo premeretur, angelus ei apparuit. Ad quem ipsa: Angele Dei, nuntia sanctissimæ Virgini ut me in cœlestes sedes recipiat. Sub mortis tempus vidit cælum apertum, et beatam Virginem eam summo cum gaudio expectantem. Obiit anno 1308, xvi Kalend. Septembris, die Sabbati: et post mortem visa est in beatissimæ Virginis gremio quadam cum reverentia colludere. Sed et in ejus corde vestigia Dominicæ Passionis singulari prærogativa cernuntur infixæ, ut late explicat Bernard. de Bustis part. II Rosarii, Quadrages. serm. 27, p. 2.

§ XVIII. — *De Clementia Bancia.*

Clementia Bancia Bononiensis, Bononiæ in monasterio Sancti Petri martyris, Prædicatorii ordinis religiosa, in hora obitus sui beatæ Virginis visitatione digna fuit. Beatam porro Virginem cubiculum ingredientem, atque infirmæ stratum adeuntem Patres nonnulli inspexerunt, et statim humi genibus provoluti hymnum, *Salve, Regina*, una cum aliis Sororibus devote recitarunt: quo finito, ipsa spiritum Deo reddidit astris beatæ Virginis manibus inferendum, anno Domini 1573.

§ XIX. — *De Coletta Boyletta.*

Coletta Boyletta virgo ord. Minorum ex Corbeia Veromanduorum oppido, in diœcesi Ambianensi oriunda, sacrarum virginum quamdam familiam Christi et ejus Matris imperio ad divi Francisci primi institutoris Regulam conformavit. Et cum aliquando suum quoddam cœnobium visitaret, lingua ita retorqueri cœpit ut in imum depressa guttur loqui non posset, atque adeo respirare. In tanta anxietate humanissima quædam, et maxime formosa puella subvenit: quam Colettæ confessarius Hieronymus Virginem Deiparam fuisse affirmavit. Mariam Dei omnipotentis Matrem Coletta dilexit, quam vicissim Deiparens amavit, et eum Soror quædam in remoto cœnobio Colettæ videndæ arderet studio, Mariam Virginem imploravit, ejusque voti se compotem fore sperabat; resque cessit ex voto. Nam feminam formosissimam vidit, quam puer pulcherrimus sequebatur, dictitans illam esse Colettam. Orante Coletta ferventissime sanctissimam Deiparam pro peccatoribus ut pro iis apud Filium interveniret, oblatus ei fuit discus plenus particularis carnis tanquam infantis in frustra concisi, dictumque est illi: Quo pacto ego deprecabor Filium meum pro his, qui quotidie horrendis sceleribus suis (quantum in eis est) etiam in minores eum discindunt particulas, quam sint hæ quas cernis? Cœlo feliciter nata est anno Domini 1447, die 6 Martii.

§ XX. — *De Columba Beatina.*

Beata Columba Beatina, in ordine S. Dominici sanctimonialis, circiter quinquennis, Deipara in singularem Advocatam electa, frequentius per

diem eam Salutatione angelica in genua procidens venerabatur. Parentes habuit fortunæ primum mediocris, sed quos in magnam tandem inopiam deiecit calamitas. Ergo mater, filiaque nere, suere, texere, ut vel pauperem victum familiæ compararent. Aliquando illi a matre cum lacrymis dictum, nec frustum panis tunc domi esse, sed nec pecuniam, quæ emendo sufficeret. Ingemuit illa, et ad Mariæ aram, quam pro laribus sibi ipsi adornaverat, genibus flexis, corde oculisque in cœlum fixis, misericordiæ Matrem Mariam quam colebat unice, uti tantæ parentum suæque penuriæ opem ferat obtestatur. Audiit Deipara, moxque orante adhuc Columba, pro foribus adfuit aliquis, qui a matrona nobili panes et nummos attulit. Ipsa Nativitatis nocte ei se præbuit visendum Christus Dominus in præsepi cum Matre Virgine, ac S. Josepho, auditque eodem ipso tempore cœlestem angelorum symphoniam concinentium : *Gloria in excelsis Deo*. Huic dæmon Rosarium nonnunquam frangebatur, globulosque huc illud dissipabat, ut eam ab ejus recitatione Deiparæque honore impediret.

Vivere desiit anno 1510, nata anno 1467, in die Purificationis beatissimæ Virginis Mariæ.

§ XXI. — De Columba Troczani.

Beata Columba de Troczanis, Mediolanensis, ordinis Prædicatorum lectissima virgo, magna sanctitatis gloria illustris, a tenera ætate in beatissimæ Deiparæ clientiam concessit ejusque quotidie Officium a primis usque annis recitavit. Pestiferæ contagionis lues Mediolanæ sæviens, omnes qui in Columbæ domo morabantur, miserabiliter invasit, atque ejus matrem cum duobus fratribus communi luce privavit; ostio propterea domus a ministris de foris obserato, ipsam morbo oppressam, humanisque præsidibus penitus destitutam visibiliter Dei Mater duabus adolescentulis associata invisit, eique multorum dierum spatio vitæ alimenta misericors ministravit. Ad locum tandem ubi pestifero morbo infecti curabantur deducta est. Sed hic medicus ejus pulchritudinis amore succensus ipsam de impudico commercio requisivit, et renuenti mortem ab incurata pestilentia eidem misere infligendam minatus est. Alterius instar Susanna contra impetum tam feros se constantissimam Columba ostendit. Sed impius cum ab iniquitate minime desisteret, apud civitatis custodes a castissima virgine accusatus, ab his demum cum multo dedecore depulsus est. Ipsa autem in reportatæ victoriæ mercedem, a Deipara Virgine, quam duæ pariter virgines comitabantur divino liquore peruncta, a contagioso morbo libera evasit. Prædicatorii ordinis habitu induta, cum cantico *Salve Regina* aliquando interesset, flamma ignis ex ejus ore egredi, et usque ad tectum ecclesiæ progredi visa est. Ad præparatam sibi in cœlis coronam properavit anno orbis redempti 1517.

§ XXII. — De Cornelia Soricæa.

Cornelia Soricæa, seu de Sorice, Messanenensis in conventu S. Gregorii ordinis S. Benedicti Messanæ monialis, beatissimæ Deiparentis cultui addictissima fuit. In meditatione pulchritudinum B. Virginis integras sæpe noctes absolvebat, cujus imaginem ante oculos continuo tenens cum ea suavissima colloquia protrahebat. De ineffabili B. Virginis pulchritudine tanto cum ardore atque affectu cum suis Sororibus loquebatur, ut corde prorsus deficere videretur. Die quodam, diabolicum quoddam obscenumque intuita spectrum, ad B. Virginem confugiens, maxima cum fiducia ab ea petiit, ut potius oculorum lumine eam privaret, quam simile spectrum iterum visura esset. Post tres dies fortuito casu, et sine alicujus culpa ei oculus erutus fuit, ipsaque talem tribulationem patienter ferens, ut donum B. Virginis accepit. Die ante obitum tota hilaris gaudique exultans conspecta, de tantæ lætitiæ ac spiritualis gaudii causa a Sororibus interrogata, respondit, se B. Virginem ejusque cœlestem pulchritudinem vidisse : dieque sequenti cum dulcissimo Mariæ nomine suaviter exspiravit, anno mihi adhuc ignoto.

§ XXIII. — De Cunegunde imperatrice.

S. Cunegundis, Henrici sancti imperatoris uxor, quæ cum conjugis in perpetua virginitate permansit, ut erat B. Virgini Deiparæ perquam addictissima, ea adjuvante, nudis pedibus super ardentis prunas illæsa incessit. Cum enim Henricus, instigante diabolo, eam de quodam milite suspectam haberet, super arduos carbonem, quindecim pedum longitudine, nudis pedibus eam incedere fecit. Quæ ascendens dixit : « Sicut me ab Henrico caterisque me intactam novisti, ita me adjuva, Virgo Maria. » Cui vox desursum delata dixit : « Maria te virginem adjuvabit. » Totam igitur candentem massam illæsa transivit. Hæc eadem Cunegundis, post conjugis e vivis migrationem, monasterio exstructo, titulo Domine Nostræ de Refugio, omnibus valedicens, nepte atque aliquot aliis virginibus assumptis, die anniversario dormitionis viri sui in eodem se obtrusit, sancteque vixit et excessit. Floruit anno Domini 1000.

§ XXIV. — De Cunegunde Poloniæ regina.

Beata hæc Cunegundis, vix e materna alvo egressa, optime formata voce, his verbis (quod omnibus visum est admirandum) Mariam cepit salutare : *Ave, Regina cælorum, Mater Regis angelorum*. Quin etiam cum adhuc in cunis in cubiculo matris posita esset, ibique divinum Missæ sacrificium celebraretur, summam ex iis mysteriis voluptatem capere vultus hilaritate ostendebat. Prologoque per sacerdotem nomine Jesu aut Mariæ, caput festina demittebat, ac sæpe etiam suspiria moderatosque gemitus lætitiæ intermisciebat. Cum deinde Polonorum regi Boleslao nu-

psisset, virginitatis servandæ cupida, conjugem rogavit, ut ob illius amorem, quæ et Virgo perpetua et simul Sponsa Deique Parens fuisset, puritatis suæ florem sineret illibatum. Quod tandem prolixis supplicationibus exoravit. Omnia virginearum festivitatum pervigia durissima inedia venerabatur, ipsamque Dei Matrem enixe obsecrabat, ut sedulam integritatis suæ curam gereret, sibi in cæteris omnibus indigentis opportuna ope subveniret. Dum precibus vacaret, illius ejusque Filii sibi apparentis aspectu, jucundissimo colloquio ac familiari consuetudine, summa cum voluptate fruebatur. Quo tempore contigit ut virgo quædam, Osanna nomine, ante hujus oratorium transiret, auditoque intus mutuo colloquio per januæ rimas cupida introspectans beatissimæ Virginis imaginem domesticæ Cunegundem alloquentem ipsamque Cunegundem, radiis undique lucidissimis circumdatam, situque immotam maxima cum admiratione intueretur. Obiit felicissime diem suum 24 Julii, anno a Virginis partu 1292, paucos dies a Deipara sibi apparente de futuro mox excessu præmonita.

CAPUT IV.

§ I. — *De Eleonora de Pas.*

Eleonora de Pas, virgo ordinis Fontis Ebrardi in monasterio Charmensi, sanctissimæ Virginis observantissima, coram ejus statuis et imaginibus creberrime genu transeundo flectebat, atque in ejusdem augustissimæ Deiparentis honorem quinquies per singulos dies aliquas obibat mortificationes, aut corpus acerbè accipiendò graviterque tractando, aut asperò domitu mentis sensus coercendo. Vocabat autem hoc pensionem debitam S. Virginis, quod si actu non posset, saltem generosissime proponebat, facturam se hujusmodi mortificationes. Singulis diebus Coronam beatæ Virginis percurrerebat, studebatque peculiariter Deiparæ placere, imitando ejus virtutes, quas ex sacra Historia evangelica discimus. Sacratissimam Virginem Magistram suam vocabat (Gallice *Maitresse*), quæ vox æque significat Dominam et Magistram. Utrum autem vellet, mihi impossibile est conjicere. In examine quotidiano, ut scripsit ipsa sua manu, exigebat a se rationem. Primo, an æstimasset, ut debebat, exempla virtutum quæ acceperat a Magistra sua. Secundo, an pensionem solvisset, et quidem probata moneta. Tertio, an tractasset sæpius cum sua bona Magistra de suis difficultatibus ab ea auxilium petendo. Intrando in ecclesiam, B. Virginem salutabat, utpote quæ sanctissimum Christi corpus, ecclesiarum nostrarum summum decus formare in utero, seu potius in ipso virginitatis sacrario, meruit. Cætera tantæ virginis in Mariam Deiparam religionis argumenta adhuc me latent. Obiit Charmi anno 1632.

§ II. — *De Elisabetha Piccinarda.*

Elisabeth patre Leonardo de Piccinardis, qui

olim inter familiares et aulicos ducis Mantuæ evocatus, Cremona relicta, civis Mantuanus effectus fuerat, exorta, Mantuæ in Dei timore sub propriæ matris disciplina ab infantia educata fuit, nec multo post, matre defuncta, inter conservas et Sorores B. Virginis sponte cooptata perpetuam virginitatem coluit, quamvis multoties ad nobilium conjugia a parentibus et propinquis invitata. Quare morti proxima, inter cætera de quibus Altissimo gratias ageret, id unum erat quod perpetuam virginitatem servasset, et quod nihil unquam a Matre gratiarum petisset, quin semper exaudita foret. Divinum Officium ecclesiastico more quotidie persolvebat, cilicio induebatur, ferrea zona quatuor digitis lata præcingebatur, necnon assiduis flagris et jejuniis corpus edomabat. Ad eam multi in suis tribulationibus confugiebant, tum Cremonenses, tum Mantuani: ad eam tanquam ad Deiparæ Virginis referendariam, certumque futuri oraculum confluebant. Hanc vero devotissimam virginem ferunt veterem illam sancti Joannis Baptistæ matrem Elisabeth eo æmulatam fuisse, quod sicut illa in propria domo gloriosam Dei Matrem recepisset, dulcique ipsius consuetudine familiariter oblectaretur: pari modo etiam, virgo Elisabeth, dum domi sororis suæ Ursinæ commorabatur, frequenter audita fuit in penetralibus, Mariam Dei Matrem familiariter alloqui. Id vero pluries per rimulas sororem suam observasse affirmant, cum qua post mortem parentum ab adolescentia sua usque ad finem vitæ sanctissime vixit in via, quæ dicitur del Cigno. Dum agonizans cum morte colluctaretur, intentis auribus, et oculis ad cælum conversis, suum Dominum Jesum et ejus Matrem piissimam contemplabatur, divinoque angelorum concentu frui visa fuit: ac tandem hilari vultu, serena facie, insolitoque jubare circumdata, spiritum emisit, anno 1468, die Veneris 19 Februarii, ætatis suæ annorum 40.

§ III. — *De Elisabetha Schonaugiensi.*

Sancta et Deo dilecta Elisabeth monialis ordinis Sancti Benedicti, magistra virginum Christi in Schonaugia Trevirensis diœcesis, soror Eckberti abbatis ibidem in cœnobio monachorum, tanta familiaritate juncta erat sacratissimæ Dei Genitrici, ut singulis fere Sabbatis et quandoque aliis diebus, cum de ea Officium celebrabatur, eam videre consueverit. Quadam vice, cum valde molestaretur ab insidiatore, et amarissime fleret propter somnia quædam a dæmone procurata, rogavit Virginem Mariam devotissime, ut si forte nocituræ illi non essent illæ molestiæ, aliquid ei consolationis exhibere dignaretur. Et ecce subito lux cœlestis emicuit, et progressa est inde consolatrix ejus dulcis Virgo Maria. Altera vice, cum malignus spiritus ei apparuisset in specie tauri, eadem Dei Genitrix eam signo crucis signavit et fugavit dæmonem.

In Octava Assumptionis sacratissimæ Dei Geni-

triciſ Virginis Mariæ, ei apparens prædicta Mater Dei, dixit, ſe in corpore et anima aſſumptam fuiſſe. In feſto Annuntiationis ejusdem, ipſa glorioſa Mater eidem Dei famulæ revelavit quod anno ætatis decimo quinto Verbum Dei concepit. In feſto quoque Dominicæ Natiuitatis vidit duas ſtellas magnas perlucidas in unum corpus redactas, et in circulum aureum, ac in medio Virginem Chriſtum geſtanteſ parvulum, quæ multa ipſius diei myſteria ſibi revelavit. Inter cætera autem quæſiuit a beata Virgine, quid eſſet de anima Origenis doctoris; audivitque quod errores quos habuerat ex fonte nimix pietatis devenerant; quod ipſam Dei Genitricem in ſuis ſcriptis maxime honoraverat: propter quod duas modicas, ubicunque eſſet, pœnas ſuſtinebat. Sed quid in die noviffimo de eo fieret, Deus in arbitrio et diſpoſitione Dominae noſtræ poſuerat, quod tamen ſibi revelari tunc non licebat. Scripſit de Aſſumptione beatiffimæ Virginis opusculum, de quo vide Baronium in notis ad Martyrologium Romanum, die 18 Auguſti, et Bibliothecam noſtram Marianam parte 1, littera E.

Tempore quodam cum conventus ſanctimonialium, in Schonauſia, ſequentiam: *Ave, præclara maris Stella, in lucem gentium Maria*, etc., in quadam ſolemnitate ſanctæ Dei Genitriciſ decantaret devotiſſime, venerabilis virgo Eliſabeth, tunc ibidem maſtra, mentis exceſſum paſſa, ad illum verſiculum: *Audi nos, nam te Filius nihil negans honorat*, vidit Dominam noſtram flexis genibus pro eo conventu preces fundentem. Ab illa autem die uſque hodie, ex inſtitutione jam dictæ Eliſabeth, idem conventus ad eundem verſiculum, cum ſequentia decantatur, veniam petere conſuevit. Huic aliquando apparens Dei Mater inter cætera dixit: « Cum pater meus et mater mea me dimiſerunt in templo, ſtatui in corde meo habere Deum in Patrem, et devote ac frequenter cogitabam, quid poſſem facere Deo gratum, ut dignaretur mihi dare gratiam ſuam, et feci me doceri legem Dei mei. Ex omnibus tamen præceptis divinæ legis, tria præcepta præcipue ſervavi in corde meo, videlicet, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua, et ex omnibus viribus tuis* (Deut. vi, 5). Item, *Diliges proximum tuum, ſicut te ipſum* (Lev. xix, 18). Item, *Habebis odio inimicum tuum* (ex Matth. v, 43). Iſta, inquit, ſervavi in animo meo, et ſtatim omnes virtutes comprehendere, quæ in ipſis continentur, et ita volo te facere. Anima autem aliquam virtutem habere non poſteſt, ſi Deum toto corde non diligat: ab iſto enim amore deſcendit omnis gratiæ plenitudo, ſine qua nulla virtus in animam deſcendit, nec perſeverat in anima, ſed fluit, ut aqua, niſi ſuos inimicos, id eſt, vitia et peccata habuerit odio. Qui vult ergo ſuam gratiam habere et poſſidere, oportet eum cor ſuum ad amorem et odium ordinare. Volo ergo te facere, ut faciebam ego. Surgebam enim ſemper in noctis medio et

pergebam ante altare templi, et tanto deſiderio, et tanta voluntate, et tanta affectione, quanta poteram et ſciebam, petebam gratiam ab omnipotenti Deo obſervandi illa tria præcepta et omnia alia legis mandata. Et ſic ſtando ante altare ſeptem petitiones Domino faciebam quæ ſunt hæ: Primo enim petebam gratiam, qua poſſem implere dilectionis præceptum, ſcilicet ipſum diligere ex toto corde, etc. Secundo, petebam gratiam, qua poſſem diligere proximum ſecundum voluntatem et beneplacitum ſuum, et ut faceret me amare omnia quæ ipſe amat et diligit. Tertio, petebam ut me faceret odire et fugere omnia quæ odit. Quarto, petebam humilitatem, patientiam, benignitatem et manſuetudinem et omnes virtutes, per quas efficerer gratioſa ante conſpectum ſuum. Quinto, petebam ut faceret me videre tempus in quo eſſet nata illa beatiffima Virgo, quæ debebat Filium Dei parere, et ut conſervaret oculos meos, ut poſſem eam laudare; manus, ut poſſem ei ſervire; pedes, ut poſſem ire ad ſervitium ſuum; genua, ut poſſem Filium Dei adorare in gremio ſuo. Sexto, petebam gratiam obediendi mandatis et ordinationibus pontificiſ templi. Septimo, petebam ut templum et univerſum populum ſuum ad ſervitium ſuum conſervaret. » His auditis, dixit ancilla Chriſti: « O dulciſſima Domina, nonne eras tu gratia et virtutibus plena? » Reſpondit beata Virgo: « Pro firmo ſcias, quod ita me reputabam ream et viliffimam, et gratia Dei indignam, ſicut tu. Propterea petebam ſic gratiam et virtutes. » Et iterum: « Filia, tu credis quod omnem gratiam, quam habui, habuerim ſine labore; ſed non eſt ita: imo dico tibi, quod nullam gratiam, donum, vel virtutem habui a Deo ſine magno labore, continua oratione, ardenti deſiderio, profunda devotione, multis lacrymis et multa afflictione; dicendo, cogitando ſemper placita ſibi, ſicut ſciebam et poteram; excepta ſanctificationis gratia, qua ſanctificata fui in utero matris. » Et addidit: « Pro firmo ſcias, quod nulla gratia deſcendit in animam, niſi per orationem et corporis afflictionem. Poſtquam autem dedimus Deo quæ per nos poſſumus, licet ſint pauca, ipſe venit in animam, ſecum ferens iſta altiffima dona, quibus videtur anima in ſeipſa deficere, et perdit memoriam, et non recordatur ſe feciſſe, vel dixiſſe aliquid Deo gratum; et tunc videtur ſibi ipſi vilior et deſpectior quam unquam fuerit. »

Ante dies infirmitatis ſuæ, quadam die ſolemni, dum adhuc incolumis eſſet, vidit Eliſabeth in ſpiritu beatam Dominam noſtram, et in oratione ſua devotiſſime illi commendabat animam ſuam, et finem vitæ ſuæ, dicens: « Adjuves me, oro, ſanctiffima Domina, propter clementiam tuam ut rationabilis fiat exitus vitæ meæ, et ut nunquam mihi transire contingat de hoc mundo, quin omnia in me fiant quæ pertinent ad obitum hominiſ Chriſtiani. » Et illa cum magna benignitate reſpon-

ditei, dicens: « Certa esse debes, quod obitus tuus non solum erit sicut hominis Christiani, sed sicut hominis sancti. » Et vere hæc promissio in ea per gratiam Dei fuit adimpleta.

Sub finem vitæ vidit in visione spiritus sui eandem sanctissimam Dominam nostram, et proxime ei assistentes beatam Ursulam et sanctam Verenam, simulque sanctas virgines, quarum reliquæ illuc allatæ fuerant, multitudinem videlicet copiosam, et omnes mirifice coronatas, et ingenti claritate vestitas, et habentes in manibus palmas victoriæ. Tunc consolata a Dei Genitrice Virgine Maria B. Elisabeth replicans dixit ei: « Metuo, Domina, ne forte scandalizentur homines infirmitatibus meis, et æstiment pro aliquibus gravioribus peccatis me ita torqueri, atque hac etiam occasione detrahere velint gratiæ Dei in me, et diffidere iis quæ Dominus operatus est mecum. » Et illa ad illam: « Nemo, inquit, sapientum faciet hoc. »

Sabbato igitur, dum divinum Officium de Domina nostra celebraretur, eamque in supernis aspiceret, dixit ad eam: « Hæc infirmitas tua et visio quam vides non auferetur a te, sed eris videntem eam usque ad horam qua veniam ad te, cum honorabili comitatu, ut suscipiam animam tuam, et deducam eam ad refrigerii locum, ubi requiescat a cunctis laboribus suis. » Tota autem nocte illa in nimio defectu posita, congregatis in circuitu ejus Sororibus, sicut erat sedens in lecto, levatis sursum oculis, et tota intentione cordis, cum magna sanctorum verborum affluentia oravit Dominum, ut misereatur animæ ejus. Post salutavit Dominam nostram dicens: *Salve, Regina, Mater misericordiæ*, etc. Deinde, *Alma Redemptoris Mater*, etc. Et dictis his omnibus, totis viribus defecit. Ad cœlestem gloriam conscendit, anno Domini 1164, aliis 1165, ætatis suæ 36.

§ IV. — De Elisabeth Senensi.

B. Elisabetha Senensis (quæ etiam Bartholomæa, antequam sacrum B. Virginis habitum recepisset, nuncupata fuit) quinquagies in die et quinquagies in nocte Christum Deiparamque Virginem salutabat, ut remissionem peccatorum, ac mentis jubilum consequeretur. Ejus caput longe post mortem in ignem conjectum, incombustum et illæsum, ut antea, cunctis admirantibus et venerantibus, remansit; quemadmodum postea cecinit M. Gaspar Venetus hisce ex Italico idiomate in Latinum translatis carminibus:

*Quid mirum si sacrum desinit urere flagrans
Ignis, nec tangit servida flamma caput?
Hæc sunt, quæ servis largitur præmia Virgo,
Virginei hæc floris pignora perspicua.*

Obiit anno 1348, cujus cineres Senis commoventur in æde Servorum Beatæ Virginis Mariæ, qui adhuc miraculis clarent.

§ V. — De Etheldreda regina.

S. Etheldreda, aliis Ediltrudis, Egfredi regis

conjugis Annæque Orientalium Anglorum regis filia, quæ licet his nupta, cum utroque tamen viro, inaudito pudicitie exemplo pudicitiam servavit, inter alia pietatis suæ erga Deiparam argumenta, cœnobium divæ Virgini Mariæ dedicatum et postea a Merciorum tyranno eversum instauravit. Enituit circa annum salutis 800.

§ VI. — De Eva Brabantina.

Eva Brabantina, sanctimonialis in cœnobio Sanctæ Mariæ de Bethania in Busco Ducis, beatæ Virgini admodum devota, postquam, anno 1580, a gravissima infirmitate convalesceret, anno insequenti, toto latere sinistro nocte media facta est apoplectica, manum habens casu malo ambustam, ac digitos omnes incurvatos, adeo ut ungues prorsus essent palmæ implexi, in tantum, ut sine periculo fractionis, seu luxationis, in altum erigi nequirent. Non poterat incedere, nisi fulcro et sorori adminiculanti innixa. Post diversa attentata remedia, ac plurima magnæ patientiæ exercitia, malum sustulit beata Virgo Deipara, cui sese in dies devotissime commendare consueverat; siquidem non semel corporaliter sibi visa apparere, quæ membra languida delicate sacra manu contractans, pristinae sanitati restituit in solidum, et ligatam vinculo claudicationis liberam abire fecit, anno 1589, ipso festo divæ Virginis Purificatæ sub noctem mediam; quæ quoties gressum postea proferret, toties acceptæ a diva Virgine sanitatis admoneretur.

§ VII. — De Eugenia Romana.

Eugenia virgo Romana, Commodi imperatore, parentem Philippum Ægypti præfectum secuta est, et Alexandriæ cum matre Claudia et fratribus aliquandiu commorata. Cum autem Eugeniæ Christiana religio placuisset, et virginalis cordi esset integritas, ut se ex matrimonii vinculis quæ parabantur expediret, ad quoddam monachorum cœnobium, Alexandriæ vicinum, Protho Hyacinthoque comitibus, virum se esse simulans ire constituit: ibique et baptismum suscepit, et monasticam vitam, insecis parentibus et filiæ absentiam miserrime deplorantibus, cum iisdem Protho et Hyacintho proficetur, qui ab Eugeniæ latere nunquam discesserunt. Quam illustris et clara religio, ex eo facile potest intelligi, quod monasterii præfecto ex vivis excedente omnium suffragio monachorum, quæ in cœnobio triennium duntaxat exegerat, præses eligitur, et monasterium gubernare cogitur femina, viris rem ignorantibus, et Eugenium esse credentibus (nomen cum veste mutaverat, et facili transitu Eugenium se appellari dixerat). Ita imperavit, ut etiam humanissime officiosissimeque serviret, infima quæque tractabat, naturæque horrorem fœtida refugientis virtute pervincebat.

Erat Eugeniæ, quæ se merito ac jure nominabat Eugenium, ad morbos depellendos divina virtus atque cœlestis. Cumque Melanthiam primariam

feminam curavisset, febris quartana laborantem, illaque beneficii memor Eugeniam frequenter inviseret, sui medici cujus erat insignis pulchritudo (medicum et virum esse communi putabat errore) amore capta est et miserabiliter inflammata. Itaque simulata corporis nova aegritudine, curatione beneficam, sermonis consuetudine familiarem accersit Eugeniam. Erat quippe Melanthiæ domus Eugeniæ vicina cœnobio. Adest virgo misericors monachi habitu, facie quanto modestiore, tanto pulchriore. Melanthia, ut Eugeniam vidit iisdem parietibus contineri, exclusis testibus, amoris impatiens ex malo cordis thesauro malos cœpit promere et proferre sermones: Cœlibem se esse atque innuptam, auri, argenti, pretiosæ vestis, agrorum, boum, jumentorum, mancipiorum possessionem liberam Eugenio cedere, una conditione nuptiarum; liberos, fratres, cognatos sibi nullos esse, vacuum conjugis domum esse relictam: qui matrimonium interpellet neminem fore. « Cohibe linguam, perdita mulier, exclamat Eugenia; sint ista procul indigna quæ dicantur Eugenio. O purissima Dei Mater, non prodam castitatem, virginitatem tibi charissimam nunquam violabo. O Virgo (hæc ipsa secum), tua ope fulta, tuique præsidii spe nixa, tuo me Filio despondi; non fallam mea pacta conventa. » Hoc remedium invocandæ Virginis, Eugeniæ, credo, solemne fuit, si quando monachorum, quibuscum versabatur, objecta species animum deliniret. Nam Melanthiæ, quæ mulier erat, tanti, opinor, forma fuit.

Quæ præterea restant ex hac jucunda comœdia, Simeon habet Metaphrastes; nam percita furore Melanthia tentati stupri Eugeniam accusavit, et ad sui parentis tracta tribunal, excogitati criminis falsitas haud sero deprehensa est. Enituit circa annum Incarnationis Dominicæ 200.

§ VIII. — De Eulalia Cisterciensi.

Beata Eulalia virgo (quæ humana contemnens, et cœlestia appetens, religionem Cisterciensem professa, egregiis virtutibus celebris refulsit) Deiparentem singulari colebat affectu, se ei sollicitis precibus totam commendans, quam etiam singulis diebus pia angeli Salutatione frequenter compellabat, cujus grata præsentia frui meruit, et angelica visitatione consolari. Ejus pietatem et erga piissimam Deiparentem devotionem ad longum prosequitur ms. liber Alnensis, atque inter alia: Apparuit ei vigilanti beata Dei Genitrix Virgo semper Maria, dicens: « Dormis, Eulalia? dormis, filia? » Cui illa: « Non dormio, ait, Domina mea charissima; sed a te quæro, cur ad me peccatricem et indignam venire dignata es, mundi Regina. » Et Domina: « Ne timeas Matrem piam, filia charissima, cui quotidie quamplurima exhibes servitia. Quando me salutas angelica Salutatione; noli, si vis mihi placere, et magis tibi proficere, amodo illam Salutationem

tam cito proferre. Scias me tunc gaudium magnum percipere; maxime cum dicis, *Dominus tecum*, prolixè, hujus modus gaudii inenarrabilis est, quo tunc afficior. Nam ea videtur mihi intra me præsentem habere Filium meum, sicut de me dignatus est nasci Deus et homo pro peccatoribus. Sicut fuit mihi tunc gaudium ineffabile, ita et nunc, cum dicitur mihi, *Dominus tecum*, angelica Salutatione. » Hæc audiens illa Dei famula repleta nimirum est ingenti lætitia. Agente illa gratias pro tam pia consolatione et admonitione, Virgo pia cum claritate magna rediit ad cœlestia regna. A carne mortali educta, ad immortalitatis locum emigravit Eulalia, die 11 Maii, anno mihi adhuc ignoto.

§ IX. — De Euphemia.

Euphemia bene morata virgo, ad religionem aspirabat. Diabolus tenerrimam puellam a sancto monacharum suscipiendæ vitæ proposito deducere conatus, humana specie se illi identidem ingerbat, vitæque illius qua asperitatem, qua miserias sermone fallacissimo proponebat. Rursus conjugalis vitæ felicitatem ac delicias orationis vanitate amplificare pergebat. Cui Euphemia: « Quid mihi, inquit, proderunt oblectamenta ista post mortem? » Hoc dæmon responso, quasi aliquo telo ictus, puellam nihil redarguens, et ad cubi- culi, in quo erat, trahens fenestram, omnibus viribus adhibebatur, ut eam inde dejiceret præcipitaretque sævissime. Territa Euphemia Salutationem pronuntiat qua angelus Gabriel est usus. Cujus auditione hostis ille hominum puellam ponit e manibus, neque voci aut iræ parcens: « Si te, inquit, ad monasterium contuleris, ero tibi semper infestus, et nunc quidem sine dubio periisses, nisi mulierem illam mihi inimicissimam invocasses, quæ mea frangit tam sæpe consilia. » Porro Euphemia hanc a Regina cœlorum quam ab ipsa infantia devotissime colebat, visitatam, et multis favoribus nobilitatam fuisse testatur Barnabas de Montalbo, qui ejus Vitam edidit Hispanice tom. I Chron. ordinis Cisterciensis. Meritis plena discessit e vita in Hovenes, Germaniæ monasterio, die 5 Septembris, circa annum Domini 1200.

§ X. — De Euphemia.

Euphemia N. nobilis virgo, in teneris annis, exemplo Deiparæ virginitatem Deo vovit. Sed cum pater, ob ejus pulchritudinem, eam invitam cuidam comiti desponsasset, ipsa capellam ingressa, Deiparæ opem invocans, sibi labra et nasum præcidit. Quare ab irato patre cuidam rustico in ancillam tradita, magnis laboribus et plagis ab eo affligebatur: quæ omnia leto animo ferens, Deo gratias agebat, quod digna esset aliquid pro eo pati. Septennio autem in his expleto, nocte Dominicæ Nativitatis, familia ad mensam accumbente, ipsa ad stabulum laudatura Dominum se contulit; ubi Deipara multis sanctis et angelis stipata, immensoque splendore circumfusa, eam est ad

constantiam cohortata, nasumque et labia ei restituit. Quod ubi rescivit pater, in loco stabuli virginum claustrum construxit, in quo Euphemia, Deo serviens, brevi quievit in Domino. Vixit anno 1452.

§ XI. — *De Euphrasia Constantinopolitana.*

Sancta Euphrasia virgo, natione Græca, Constantinopoli nobilissimis orta parentibus, ut Deiparae Virgini Mariae, cujus a teneris devotissima fuit, tutius pacatiusque inserviret, in insigni quodam sanctimonialium virginum monasterio, a divo Cyrillo Alexandrinæ Ecclesiae præsule ad litus Nili fluminis Deipara Virgine jubente, anno circiter 399, a fundamentis erecto, sacerdotali manu de more habitum ejusdem B. Virginis humillime sumpsit. Die antequam e vita migraret, visa est beatissima Virgo, sole fulgentior, immarcescibilis gloriæ coronam Euphrasiae donare, eique dicere: « Ecce merces tua, hac perpetuo frui. » Obiit anno Domini 401; colitur die 15 Martii.

§ XII. — *De Eustachia Ferrariensi.*

Eustachiam, seu Eustochium Ferrariensem, virginem ord. Prædic., infantem Jesum prout ex Virgine natum coram inspicendi non semel sollicitavit ardor, et quas his votis sæpius conjunxit preces, audiit tandem SS. Deipara et favit. Cum nonnunquam gravi diuturnoque morbo affligeretur, atque in eo munere deposcendo pertinacius insisteret, in exstasim rapta mox se in rusticum tuguriolum, seu gurgustium delatam videt, ubi beatissimam Virginem Jesum, qui in fœno jacebat, adorantem reperit conspexitque. Id illi non satis fuit; sed ipsam quoque virginum gloriam Mariam sanctissimam est amplexata, et Christum injectis ejus collo brachiis millies et millies basavit. Tantam autem suavitatem ex utriusque aspectu complexuque cepisse se aiebat, ut nisi eam a tam suavi (ut dicebat) somno importune et per vim revocassent, se haud dubie cœlestibus illis deliciis immorituram crederet, quas animus corpori nexus ferre non posset. Cum divini istius muneris memoria frequentissime illi recurreret, tota in lacrymas colliquescebat; et porro ab aliis rogata quæ species orisque majestas Deiparae esset, non aliud referebat quam id, nec angelorum linguis posse exprimi. Decessit anno salutis 1508, 24 Januarii.

§ XIII. — *De Eustochia Messanensi.*

Beata Eustochia Messanensis, ordinis Minorum, monasterii Montis Virginis in Messanensi civitate fundatrix, die Annuntiationis virginæ in mundo nata, atque immaculatæ Deiparae Virginis Mariae precibus a matre obtentis, supra cæteros sanctos Reginam sanctorum sibi delegit ad imitationem et venerationem. Cum adhuc puellula a genitrice sua quinquies Salutationem angelicam recitare fuisset edocta, id incredibili prorsus spiritus sui fervore exsequabatur. Sed sero quo-

dam hujusmodi pensum juxta morem, ante sacratissimæ Virginis imaginem persolvere oblita, ab eadem sacratissima Virgine levi alapa percussa, et de errore, et de omissa precatione peramanter correpta fuit. Inter vepres spinasque longe a paterna domo a malignis spiritibus (qui cognatarum ei mulierum speciem inducant) quondam deducta, ab iisque graviter admodum diris percussionibus vulnerata, invocando beatissimam Virginem de Scala (cujus templum haud longe aberat), se prorsus ab omni malo liberam sensit, atque ante imaginem ejusdem B. Virginis de Scala, non sine miraculo constitutam invenit. Cum nescio quæ sui cœnobii monialis ad recipiendum augustissimum Eucharistiæ sacramentum sese nimis judicaret indignam, jamjam communicatura, « Precor te, inquit, Domine Jesu, per illam profundissimam humilitatem, qua ad nobiscum habitandum inclinaris, quod si digne ad te accedo, signum aliquod evidens matri Eustochiæ ostendere digneris. » Eo autem temporis momento stans Eustochia ante divinissimum Sacramentum, beatissimam Virginem conspexit, vestem candidissimam margaritis pretiosissimis, adamantibusque ditissime ornatam sibi porrigentem, atque hujusmodi verba sacratissimo suo ex ore promentem: « Ilac indue illam, quæ adeo timido ac formidoloso animo est. » Eustochia vero: « Immo tu, o altissima angelorum Imperatrix, manu tua illam indue, quia sic servæ tuæ majorem consolationem afferes, illamque abundantiori gaudio cumulabis. » Dei autem Mater sacratissima subdidit: « Jubeo te hujusmodi accipere vestem, et sine cunctatione ea illam induere, monens hanc, pro nunc, satis eidem esse futuram, » timidis eventu isto conscientis fortasse insinuans, quod quando ad sacratissimæ Eucharistiæ receptionem, non quam altitudo tanti sacramenti postulat, sed quam humanæ naturæ infirmitas patitur, præparationem adhibuerunt, defectibus supplet summæ puritatis et clementiæ Mater, atque e cœlorum cella pulcherrima ornamenta depromens, infinita scilicet Filii sui suæque innocentissimæ vitæ merita, devotas communicantium animas iis exornat, ita ut divinæ mentis angelorumque convivio non indigne, nec sine veste nuptiali sedere possint.

Supremis vitæ suæ diebus, plusquam antea devotione fervens et accensa, pulcherrimam vidit Matris Dei imaginem hilares in se oculos figentem, ac tam divinæ Virginis majestate capta sorores ut sese illi humillime inclinarent convocavit. Die ante obitum laudes cœlorum Reginæ, sub cujus protectione peculiari affectu semper respiraverat, sibi decantari voluit. Spiritum Deo reddidit anno salutis nostræ 1491, ætatis 54, die 20 Januarii.

§ XIV. — *De Eutropia Remensi.*

S. Eutropia Remensis virgo et martyr clarissima, in ostio basilicæ Dei Genitricis, quam Re-

nis frater ejus S. Nicasius fundarat, martyrio affecta est. Fratris enim truncato capite, ob ingentem qua præstabat pulchritudinem castitati suæ timens, in fratris pontificis sanctissimi interfectorem, qui mitius cum ea agebat, sancto furore percita irruit asperrimisque verbis increpitans sacrilegum homicidam ut ad martyrium sibi inferendum provocaret, saltu repentino raptis illius palpebris non feminea virtute, sed divina ultione oculos ejus evulsit. Quæ mox eodem loco jugulata sanguine suo supradictam basilicam Dei Parentis consecravit et palmam victoriæ adeptæ est. Enituit circa annum 407.

CAPUT V.

§ I. — *De Faustina Novocomensi.*

Sancta Faustina virgo Novocomensis apud Insu-bres, una cum sancta Liberata sorore, prope portam civitatis oratorium Deiparæ extruxit, ubi in assiduæ orationibus, jejuniis et vigiliis vivens perrexit tandem ad gaudium sempiternum, anno Domini 1517, die 15 Januarii.

§ II. — *De Felice Venturi.*

Venerabilis virgo Felix Venturi, Florentiæ in Monticulorum cœnobio ordinis S. Francisci monialis, decimo ante suum obitum anno in nocte Christi Nativitatis, dum divinis contemplationibus esset intenta, non dormiens, sed vigilans, gloriosam Virginem Dei Matrem cum divino in ulnis Puerulo sibi apparentem conspexit, atque ex ejus præsentia, quæ aliquanto temporis spatio perduravit, mirum fructum voluptatemque percepit. Tanto autem cordis affectu dulcissimum ejusdem Virginis Pusionem intuita est, hujusque effigies tam alte ejus animo mentisque insedit, ut indicibili spiritus sui dulcedine eandem effigiem deinceps in omnibus suis precibus ante intellectus oculos gestaret. Et quia in cujusdam monialis cubiculo quædam infantis Jesu depicta imago Pusioni viso haud dissimilis exstabat, ipsa ejusdem monialis cubiculum sæpe sæpius petens in eo multa sui cordis voluptate ante dictam imaginem orando moras quanto longiores poterat protrahere. Morti proxima dum ad pedes spiritualis Patris provoluta, ultimo sese præteritæ vitæ noxæ poenitentiae sacramento expiaret, uberiores solito lacrymas effundens, eidem Patri non parum attulit admirationis. Quapropter ipsam de hujus rei tam insolitæ causa percontatus, taliter eam sibi respondentem audivit: « Non aliam ob causam, o Pater, tantam lacrymarum vim profundo nisi ob meam in Deum optimum maximum ingratitudinem pro beneficiis acceptis, quorum unum, præter alia innumera quæ recepi, me in ejus servitio ferventissimam reddere debuisset. Hoc autem est quod decem abhinc annis mihi Incarnationis Filii Dei mysterium contemplanti non in somno, sed in vigilia ineffabili cordis mei voluptate benedicta Dei Mater cum suo inter ulnas infante Jesu sese mirabilem ostendit. » Floruit anno salutis 1500.

§ III. — *De Flotilda Lavennensi.*

Beatæ memoriæ Flotilda virgo, ex Lavenna pago Remensis territorii, paupercula censu, at puritate carnis ac mentis devotione et charitate locupletissima, ex divina revelatione facta in Avennaco cœnobio monialis, Deo ita placuit, ut ad cœlestes contemplationes evecta admirandis visionibus honorata et illustrata prophetico lumine, multa quæ firmavit eventus prædixit. Beatissimæ Virginis devotissima fuit, a qua in mystica visione peculiarem in curam suscepta est. Consuminata autem in omni innocentia et pietate felicem animam in ipsa nocte vigiliarum Natalis Domini in cœlum emisit, anno mihi adhuc ignoto.

§ IV. — *De Franca Cisterciensi.*

Sancta Franca virgo Placentina, ordinis Cisterciensis abbattissa non minus genere quam religionis exemplo venerabilis, ut erat Deiparæ cultui singulariter addicta, inter orandum frequenter ab eadem, Deipara variis sanctarum cohortibus associata visitari meruit. Quievit in Domino multis cumulata meritis, vii Kalendas Maii, anno Domini 1218.

§ V. — *De Francisca a Sancto Antonio.*

Francisca a Sancto Antonio, ordinis Minorum Bellalcazaris, in territorio Cordubensi nata, ea fuit simplicitate atque innocentia, ut cum aliquando ei lectionem recte legere ignoranti magistra per jocum dixisset: « Nisi melius cras scias, cingulum ex tua pelle abstraham et ex sportula suspendam, » tanto terrore fuerit perculsa, ut in chorum identidem se reciperet et ante Deiparæ imaginem cernua multo lacrymarum imbre perfusa genis oraret, ut ex tali supplicio se eriperet lectionemque doceret: « Mater Dei, inquebat, quid mihi erit si magistra auferat a meo corpore cingulum pellis suspendatque ex sportula? opem fer, o Virgo sacratissima. » Quæ lacrymarum et afflictionis ejus miserta, ostendens compotem voti esse factam inclinavit caput imago sacra, et ita mansit usque ad hæc tempora. Vidit hoc magistra monialis multæ poenitentiae ac sanctimoniae per rimulos forium chori. Denique professionem edidit sancta puella, quæ ut crescebat ætate, ita et virtute et pietate virginea, jugiter pane ac frigida jejunabat, in profestis vero Deiparæ tres tantum panis buccellas sumebat. Floruit in monasterio Sanctæ Claræ de Bellalcazar anno 1575.

§ VI. — *De Francisca Vacchinia.*

Francisca Vacchinia e Viterbio oriunda, ordinis Prædicatorum nostræ ætatis virgo lectissima, Dei Parentem Virginem ab anno ætatis suæ tertio vel quarto cœpit veneratione prosequi, cujus vel nomine tantum (sanctorum gesta aliquando legente parente) audito, eo cordis fervoris veniebat ac lacrymarum ut (ne admirationem faceret) ab eorum qui aderant oculis sese eripiens oculos effusis imbribus secreto in loco serenaret. Mox beatissimam Deiparam adorans angelicæ Salutationis verba ore-

tenuis percrebro insonabat. Ex ejus parente auditum est Franciscam ea ætate quæ aliorum præsidio ad ambulationem omnino utitur, sæpius inter brachia sua degentem petiisse ut se ante imaginem Deiparæ non procul a Viterbio, quam vocant de Hedera, eo tempore virtutibus coruscantem deferret. Id aliquando cum irritè efflagitasset, tantis imbribus ora madebant ut misericordia adductus pater filiam tanti voti compotem faceret. Tunc vero lacrymis parebat cum aderat et coram diva Virgine lætitia fruebatur. Eandem imaginem quoad superfuit intervisabat beneficiaque sibi ab ea facta multa enumerabat. Septennis apparitiones pati cœpit, cum primis angelici spiritus cui a Deipara ejus custodia demandata erat. Ille id precum eam docuit, surgentem ter Salutationem angelicam repetere : prima, sese illius cultui ea luce ac semper devovere ; altera, exitialis venialisque noxiæ fugam petere ; tertia, adamussim divinam voluntatem exsequi posse. Apparuit ei aliquando Dominus Jesus humana specie cum cruce, dixitque se crucem ei attulisse, velletne pro se ferre. Quæ æquissimo libentissimoque animo annuit et suscepit ; quæ res et Deiparæ in Franciscam studiis aditum aperuit. Igitur orantem penes suam imaginem in templo Patrum Servorum extra Viterbium suamque magnitudinem ac decorem reputantem ex ardescente mox spiritu præ amore subito sidere sanctissima Deipara invisit quod primum iconis vertici insidere dein vel ad oculos, os, manus, pectus prolabi, postremo et per alias divinorum icones transcurrere visum est, quo magis id movebatur, eo lucidius, adeoque ut divino humanos visus eludente lumine semimortua hæreret solo Francisca. His qui aderant nimiam ciborum continentiam corporisque afflictationes incusantibus, nil tale detexit ; sed domum letabundo pectore remeavit. Jugi memorati angeli consuetudini adduntur et aliorum divorum. Nam et a diva Anna sibi aliquando apparente monetur, poscat quod velit pro se apud Deiparam filiam impetratura. Illa et magnis pollicitationibus sollicitata et crebris apparitionibus eadem ipsa nocte lætis occupata reddidit se illi Deiparæque Virgini filix cum primis sodalitiū velle commendatum, deinde se ipsam, ne quo tempore Dei voluntati non morigeraretur. Hæc (subdidit diva Anna) filix meæ curæ erant ; hæc tibi conferre desiderat. Mira fuit amoris inter Dei Genitricem et Franciscam vicissitudo ; idcirco non mirum censendum est ab eadem Virgine, quidquid ad Filii sui cultum spectabat edoctam. Quibusdam sibi maritalem vitam suadentibus, respondit, haudquaquam hanc se delecturam nisi id ab ipsius ore Virginis juberetur. Ea verba scandalum ipsis fecere : quare et præsumptionis nota superbiæque inurere. Talia illa nauci pendente orationis locum petiit, Deiparamque super ea re consuluit. Cum per aliquot dies orationi instaret, apparuit ei eodem in loco Dei Mater, hisque verbis benedictionem impertivit : « Benedicat te, inquit,

Pater, et Filius, ac Spiritus sanctus. » Deinde amorem erga illam nunquam, sive in virginitatis decore persisteret, vel ad conjugium vergeret, se intermissuram testatur. Si vero scire vellet qua magis et ipsa et Filius suus oblectaretur vivendi ratione, cælibatum non exueret. Tentabatur per aliud tempus ab impio genio, et quamvis eundem oratione protelare niteretur Francisca, ille nihilominus obstinabat. Inter hæc suavissimo odore, qualem nunquam hauserat, affici cœpit, eoque magis magisque gliscente ac cacodæmone desciscente ab oratione flammata nubem suspicit ingentem, lucentem seseque diducentem. Diductæ nubis thronus in medio apparuit, super quem gloriosissima Deipara miranda non dicenda pulchritudine ac splendore visebatur. Cumque Francisca sæuetam benedictionem impendisset, vultu exilarata : « Scito, inquit, filia, te magnas molestias opperiri, magna tentamenta tibi qua mundum, qua dæmonem parasse. Ne vero formida ; sed in his ad Filii mei meumque te fidenter patrocinium confer : certo enim certius eripieris. » Subinde posceretne sibi quippiam. Cui Francisca : « Alma, inquit, Deiparens, oro quidem ut et meo conventiculo eadem quæ mihi beneficia compartiare, et ut mihi omnium hominum salutem, laborem proficuum impendere des. — Utrumque habebis, ait Virgo. » Illisque dictis, disparuit.

Ante festum Nivium, gloriosissima Deipara ei apparens dixit, se perinde atque olim nivium candore templo sibi dicendo locum fecit, ita ad animæ quæ templum suum esse cuperet puritatem prærequirere. Beneficiis beatæ Deiparæ grates exsolvere gestiens, eam aliquando alloquens, per eximiam charitatem suam perque Filii merita contestabatur, ut sibi quid ei pergratissimum foret panderetur. Ex qua sibi apparente responsum retulit : Virtutes suas imitaretur. « Qui, inquit, tot tantasque virtutes imitabor ? » Cui Virgo : « Virtutum mearum omnium metam tangere nequis ; eis saltem stude, quas et præ cæteris exercui, quæque me apud Deum maxime evexere, charitati, inquam, humilitati, puritati : » discedensque, cor Francisca tribus his virtutibus flammavit. Alias cœpta Quadragesima quadam, matri perturbatiuncula percussæ attentiusque fundenti preces, angelorum Regina patuit, corporeis afflictionibus id tempus traducere jussit, ut mortua sæculo ferventiori vitæ studio Resurrectionis die cum Christo resurgeret. Idem suum conventiculum monere.

Impellentibus quandoque cum mundi, tum Tartari tentamentis, Virginem maximam oratura divi Lucæ templum adivit : mystamque operantem cum audiret, ab eadem Virgine una cum diva Maria Magdalena sibi apparente, primo maximum levamen excepit. At novam crucem diva Virgine illi nuntiante (ea fuit cum ab avo ad necem quæreretur), sibi pertinuit, donec ab eadem benedictione ac solamine perfusa intelligeret lubenti animo paratam crucem amplexandam pro suo Filii sui amore, nec de sua ope diffidendum.

Cum quosdam propinquitate sanguinis, non loci, hospitio suscepisset, omni devotione sua totis nervis ut solebat fungi haud potuit. Atqui dimissis iis, oratorium preces fusuræ ingressæ roseum stemma gerens interlanguentibus rosis sese Dei Parens obtulit. Languentes rosas ejus preces, nondum eas Filio suo obtulisse, sed quod decolores languorem excuterent exspectare dixit. Intellexit Francisca indoluitque, non tamen obtinuit quin defectui remedium peteret instaurando, quod quidem in hoc Virgo posuit, ut in honorem Mariæ Magdalene quæ suarum orationum fervore ejus defectum compleret, ter Orationem Dominicam, ter Salutationem angelicam haberet. Abscesserat posthæc Virgo, atque non multo post habitis a dicta Francisca dictis precibus, rursum cum stemmate e pulcherrimis rosis advenit, aitque se illud tunc Filio suo oblaturam.

Ea familiaritate cum Deipara egit ut ad nova sibi beneficia elargiendum semper cieret, promptiusque dabantur a Deipara quam petebantur. Præ aliis vero id enixe rogavit, ut ab ea aliquod pietatis sibi officium præstandum doceretur. Annuit Virgo, nec semel. Inter cætera vero hoc aliquando eam docuit: duodecies in die discretis temporibus vel horarum pulsante ære hymnum suum, *O gloriosa Domina*, etc., perpetuo recitare demisso ante imaginem suam poplite; hoc namque fore ut sui crebrius comminisceretur. Atqui post innumeras actas grates objectanti, quid nisi demisso poplite; fieri enim poterat ut in hoc uno præpediretur: «Sufficit, ait Virgo, si humili demissoque corde; hoc enim præsertim intueor.»

Sub aliud tempus Deipara Virgo eam invisens: «Scito, inquit, filia, duodena privilegia mihi a Trinitate sanctissima esse concessa, a quacunque scilicet Personarum quatuor. Quocirca duodecies quavis die in honorem ipsarum Orationem Dominicam Salutationemque angelicam habeas velim, quater videlicet Patri, quater Filio, quater Spiritui sancto, totique Trinitati pro hisce gratias agas.» Illi tamen licet libentissime annuenti, adhuc instanti quæ qualiæ ea privilegia, respondit Virgo: Quatuor ab æterno Patre: ab æterno se ordinatam, a contagione servatam, Filiam æterni Dei, Matrem Filii Dei esse. Quatuor a Filio: se Sponsam Spiritus sancti effectam, omnibus virtutibus exornatam, inter mulieres benedictam, exemplar sanctis omnibus datam, Quatuor a Spiritu sancto: gloriæ qua animæ, qua corporis sibi elargitam, Trinitati sanctissimæ viciniorem omnibus effectam, super angelorum choros evectam, cœlestium thesaurorum dispensatricem constitutam. Mox discessit. Enimvero hujusemodi devotionem quibusdam sibi necessitudine conjunctis suadens Francisca eamdem exarare jubetur, dumque id conatur, identidem multififormi Tartaro perpulset; dicta papyro consignavit.

Aliis temporibus novies per dies singulos antiphonam *Salve Regina* recitare sibi jussit. Hic

erat ordo: Ter mane pro ægrotantibus eo die animam acturis, orans ipsam ut iis apud Filium patrocinaretur salvarenturque, si fieri posset, omnes; intermeditaretur vero quanta Filius pro eis tulisset. Ter pomeridianis temporibus, pro iis qui lethalia peccata foveant, orans eandem, ut lumen cognitionis vimque emendationis iis apud Filium impetraret, reputaretque duritiem asperitatemque passionum Filii pro iisdem latorum. Ter denique vespere ante somnum, pro iis qui penes purgatorium degunt, deprecans eam ut ejus patrocinio erepti ad cœlum commigrare queant. Recoleret autem hic divini judicii rigorem, quoniam quanquam ab his omnis lethalis culpa exsulat, tamen non ignis. Denique memoratam antiphonam ut eodem modo Fratres Sororesque sui cœtus persolverent curare eam jussit. Alias etiam suarum solemnitatum professos dies pane tantum et aqua transigere idem suo cœtui, dum citra valetudinis jacturam liceret, imperare eam jussit beata Virgo. Cæterum in honorem septem Dolorum Deiparæ totidem vel ciceres vel fabas pedibus supponere consuevit. Omnes malorum geniorum imposturas Mariana ope protelavit.

Quasdam icunculas parieti affixura, altare quoddam conscenderat. En autem dæmon magno eam impetu inde proturbans ad ima dejecit. At ipsa Mariæ nomen inclamans sospes evasit. Alio quoque tempore cellarium se flagris conflictatura petierat. Vix operi sese dederat, cum larvarum manus armata flagellis præsto est. Exin Franciscam acriter agitare. Illa post aliquot verbera proruit semi-mortua. Haud tamen ei parcere infernæ pestes, donec Dei Matris cœlestiumque manus adventu fugarentur; mox cœlesti pharmaco oblita pristinam incolumitatem recepit. Quinquennium vix inierat, cum singulari pietate Deiparam deperibat, quam et in dies adauxit: nam frequenter sese illi mancipabat oblationemque suam meritis Christi Passionis maritans offerebat. Præterea et quos ejus amor præcipue imbuisset requirebat, ab iisque eundem amorem rationemque qua consecuti forent efflagitabat. Luce quadam inter legendum incidit in illud miraculum quo Deipara Joannem Damascenum honestarat. Corruit, illico in terram, illius opem apud Deiparam modumque quo ipse ad tantum amorem penetrasset exquirat. Semihora orationis labeatur, cum sanctus Damascenus magno splendore comparuit: non mirum sibi restitutam a Deipara manum, quippe qui eam semper summo opere adamasset. Pulchritudinem illius qua major nunquam simplici creaturæ contigit, magnitudinemque amoris suo alas addidisse testatur. Inde alia de ipsius Deiparentis laudibus contextuit, quibus Francisca ad altiorum Dei Matris amorem fuit evecta. Cum religioso viro verba faciens Francisca, tantam inquiebat Dei Matris pulchritudinem esse, ut beatorum omnium atque angelorum pulchritudini longe antecedit. Subdiditque se maxime cupere illam ab eo videri ratumque habere, si eam tantisper oculis usurpasset; futurum

ut illius ineffabili pulchritudine illiceretur. Pro eo etiam se id a Deipara expostulaturam, prius tamen suo cum angelo consilium inituram. At vero angelus in aliud tempus rem distulit, quo elapso respondit mortales homines fidei oculo magnam Dei Genitricem conspiciere, cœli beneficium haud inferius esse; eandem corporeo obtutu velle intueri plerumque curiosum ac superbum. Proinde ab religioso illo viro ut eam videret sanctiorem vitam instituendam; quæ omnia Francisca retulit religioso.

Sape Dei Genitricis suadente amore erecto in cœlum ore exclamabat : « O, inquit, quando ad te veniam, magnæ pietatis Mater ! O quando te contemplantor, cœlorum Regina ! » Quæ cum aliquando dixisset, vox ab æthere inclamavit : « Francisca filia, nunquam non te intueor. » Exinde ipsa Dei Mater ei apparens candore eximio circumdata benedixit, nulloque verbum effata secessit.

Alio vero tempore diutina ejus consuetudine usa tandem sinui manum admovit, igneas scintillas exseruit, in Franciscam jecit. Quod cum iterum atque iterum fecisset, demum sciretne quo id pertineret interrogat. Negat Francisca. Illa vero scintillas hasce igneas amorem suum esse, ejus cordi ingerere admonet. Exinde tanto ejus amore flagrare cœpit Francisca ut nihil aliud vel mente concipere, vel verbo effari posset, quam quod ad ejus obsequium conferret magis. At lividus Orcus tantam Franciscae charitatem pertæsus multo astu conatur, ut ardor ille relanguescat. Denique omni spe frustratus, cassem hanc Franciscae orditur. Immaculatæ enim Virginis vitam moresque frequenter reputanti impuros de eadem cogitatus in mentem inducebat. Penetrabat id Franciscam, nec idcirco meditationem illam exuebat. Sed Deo ac Joanni evangelistæ preces dabat, qui aliquando ei apparens quædam memoratu digna monuit, deque illius maligni tentamentorum profusione certiora fecit.

Dies Dei Genitricis sacros peculiaribus præparationibus antevertebat. Interdum, suadente diabolo, exquisivit ab angelo qua præparatione Conceptionis Virginæ diem opperiri posset. Redditum est, ea qua mundi incolæ, cum principem aliquem hominem adeunt, quippiam ab eo impetraturi utuntur. Illi namque ut lurida vestimenta deponunt, sermones componunt, humilem vocem edunt, ita qui festum diem hunc digne opperitur animam labe exuit, virtute ac speciatim charitate induit, postremo quibus indiget humillime proponit. Eadem vero et pro festo Annuntiationis roganti respondit angelus, in eo Virginem imitari conaretur, quod sicut illa salutanti angelo reddidit : *Ecce ancilla Domini*, etc., quo responso sese omnimode Dei voluntati dedit, ita et ipsa se totam Dei ejusque Genitricis committeret voluntati.

Enimvero quia haud amore patitur a quoquam vinci Deipara, hinc majorem charitatem suam in Franciscam ditioribus beneficiis contestatur : nam

ab eadem rogata, ut inter Filium ac se sponsalia componeret (quippe sese Filio Francisca in sponsam devoverat), ipsa tam feliciter rem pertractavit, ut mox excepto nuntio Francisca eo lætitiæ pervenerit, ut ferme ejus præcordia exsuperanti gaudio diducerentur. Exin a Virgine Matre monetur Filio suo grates exsolvat, in ejus amore in dies proficiat, mundi ac dæmonis tentamina viriliter sustineat, validius proturbet.

Christo jamjam copulata Francisca Christi quoque Matri filiam sese vovet, a qua sibi apparente didicit se illi a Filio datam in filiam exceptam, amplexumque accepto se non modo, sed et sodalium sub tantæ Matris auspiciis vovit : quibus vix credi potest quantum exhilarata fuit. Aliquando dum se ad sacram synaxim disponit, ab eadem Virgine monetur, Filii sui charitatem erga se reputet qui quotidie eam invisat, suoque corpore pascat, proinde tanto beneficio atque amoris gratum beneficium exhibeat. Ante dies Christi Natalibus sacros, Virginem Matrem sæpius rogavit ut sibi ea specie qua Puerum recenter natum ipsa inter præsepia complexabatur præ se ferret, quatenus ex ea eundem amare disceret. Annuit Virgo, Natumque, ut Francisca rogaverat, detulit, cui ipsa Matre coram ut potuit blandita, mox amore suo cum Matris collato erubescibat, statuitque deinceps majori charitate tantum Puerum prosequi. Simile quid sub calcem Quadragesimæ rogavit et obtinuit ; namque Deipara Natum quasi e cruce exceptum, saucium, sanguine deterpatum, spineo stemmate coronatum in sinu (ut illa rogarat) gerens dolenti merentique similis sese ejus oculis usurpandam obtulit. Quam speciem ut vidit Francisca, dolorem suum quia verbis haud potuit oculorum imbris contestata est. Divino, ut ita loquar, furore correpta, in hunc ferme modum quandoque Virginem deprecabatur : Dei clementissima Mater, oro atque etiam rogo pro eo quo in Filium tuum ferris amore observantiaque, ut mihi codicem tradas ex quo scire queam quidquid ad sartam tectam tui Dei, tum tui servitutem requiritur. Qua precatione in dies producta, paucis post diebus apparuit illi Dei Mater, optatumque librum ostendit. Protendit manum quasi acceptura Francisca ; at Virgo, sublata dextra, negat tunc dare, daturam tamen in tempus pollicetur, quem non in terris, sed agenti jam illi apud superos (ut Ambrosius ab Horto Novo ex Dominicana familia revelatione didicit) reservavit. Eundem librum cuidam futuris temporibus tradendum personæ quæ id efficit quod ipsa Francisca, nisi immatura morte collecta fuisset, effecisset, angelica revelatione memoratus vir religiosus accepit.

Nox quæ Deiparæ Assumptione est celebris illi aliquando ob cacodæmonis tentamenta irrequies ducebatur, et quanquam mens avolaret, suctis tamen devotionibus haud defecit : inter ceteras tertiam Rosarii partem recitabat. Continuo autem duo illi a dextris astant angeli qui mox sejuncti si-

nistram alius, alius dextram tenere, mediam Franciscam. Oravere omnes : exinde qui dextram tenuerat (erat enim Franciscæ familiaris), eandem se pararet monuit Dei Genitrici ad se venire destinanti. Ea quidem illam penetrare ; ut tamen valuit Rosarias preces prosecuta se disposuit. Necdum extrema Salutationis verba expleverat, quando sese illi Dei Mater objicit ; cœptam Salutationem prosequi jubet. Conatur illa, atqui lætitia non patitur. Eadem vero iterum jubente Deipara, quod verbo haud valuit, corde perfecit. Post hæc addidit Virgo, in dies in amore Filii sui per orationem adolesceret, cœlestium beneficiorum divinarumque illecebrarum se indignam censeret, Deoque pro his meritis grates a se posse exsolvī reretur : eadem in suas manus poneret, quippe ipsa Triadi sanctissimæ pro ea grates debitas retulisset. Demum benedictione elargita discedens Franciscam quasi in extasim præ gaudio reliquit. Sextum supra decimum annum agens, mense ferme Tartareis tentamentis profligandis sudato, a Deipara invisitur, laborem ejus constantiæque compensatura. Tria namque ei pretiosissima anathemata tradidit : charitatem, humilitatem, puritatem, quibus antea operam dare præceperat, quibusque ipsa præstantius irradiabat ; futurumque promisit, ut exinde Deum ac proximum audientius diligeret : superbiam non admitteret : impuras illecebras ne mente quidem sustineret ; circa hæc imbelles hostium sagittas fore.

Ad necem quandoque ab iisdem consanguineis quæsitā (oderat quippe illam mundus, quia de mundo non erat) Dei Genitricis, ut solebat, asyllum patrociniū adiit. Cui postquam se toto pectore commendavit, apparens Deipara, post datam benedictionem, in hæc ferme erupit : Ne concidas animo obgliscentes angustias, Franciscæ filia, tibi enim semper, ut Matrem pientissimam decet, suppetiabor. Utque facias me semper tibi patrocinatorum suspice (tunc pectus detexit), ac puta an oblivia tui me capere queant, quam corde inscriptam gero. Ob id illa in tantum stuporem vēnit ut fere sensibus exularet.

Hæc apparitiones aliasque haud divino quidem Numini, sed umbrarum potenti sese in angelum lucis transfiguranti quibusdam vel religiosis viris ascribentibus, cœperat sibi præstigiis timere Franciscæ : quare et Deiparæ obortis lacrymis ac suspiriis cieri. Adfuit illa e vestigio hasque lacrymas temperavit, Ne angaris, inquit, o filia, hominum dietis, quin potius suffer atque Dei in amore ac mei adolesce. Equidem ab omni dæmonis impostura te eximo. Quibus verbis illa et conceptum timorem excussit et divinæ Parenti grates persolvit.

Alias viriliter hostium cuneis tentaminibusque fuis, Deiparam tres manu gerentem coronas sibi que ditorem vertici imponentem, reliquis aliis suis devotis reservatis, exceptit.

Aliis temporibus præter D. Elisabeth atque Theresiæ Deiparæ quoque præsentia dignatur, quæ

jubet novas cruces opperiri ; nam illius tribulationibus se frui : promptam se offert Franciscæ. Mox de cœlestibus producto sermone eo charitatis ac rerum divinarum cupiditate exarsit, ut dissolvi exoptaret et esse cum Christo. Accesserunt preces, quibus Dei Matrem deprecabatur, ut secum se in æthera traheret, quod nisi tum liceret, saltem recedente anima sibi adesset eandemque gremio exceptam ante Filii tribunal duceret. Quas preces non audit modo Deipara, sed promisit etiam illi se proximam sibi sedem locumque sub pallio suo daturam.

Penes suum oratorium Deiparæ effigiem ad vivum depictam in tabula habebat, ad quam sæpe sæpius confugiens sensibile auxilium experiebatur. Aliquando eam intuens, caput inclinantem, interdum rotantem lumina, alias ad se digito vocantem, vel aliud quid cœleste signum præferentem vidit. Quodam die oratorium aliens penitus Tartareis diris occupatum invenit, quorum cunei in tantum exereverant ut nec laquearia aut fornices, nec parietes aut contignationem cernere quiret. Haud expavit, sed crucis præmisso signo, intravit coram imagine oratura. Durabant larvæ, donec brevi habita oratione a Franciscæ imago sensim cœpit oculos per totum oratorium infigere : quo oculorum acies penetrabat, fugabantur illæ, edito lugubri ululatu. Jam vero toto oratorio lustrato, precibusque fuis, grates Deiparenti ac liberatrici persolvit. Eidem imagini aliquando ornamenta quædam circumponere paraverat : cum vero ope indigeret, eandem a Diva efflagitavit, quæ, misso angelo, Franciscæ sibi laboranti opem tulit. In sanctimonialium divi Dominici numerum referri affectabat : at vero cum id per cognatos minime sibi liceret (qui nec domi sacra illius ordinis indumenta sæculari paludamento detecta deferre sinebant), tandem voto in hunc modum potitur. Nocte quadam cum D. Catharina Senensi Virgo apparet, qua conspecta, angelus qui tunc cum Franciscæ noctem ductabat, ejus dextera orandi causa petit, deinde imperante Virgine, paratam tunicam benedicit, habituque prius sermone, ea (non quidem præsentē Deipara ; post benedictionem enim tunicæ decesserat) Franciscam induit. Ex confessarii jussu, penes alios confessiones peccatorum habere illi interdicebatur. Quadam vero die, eo absente, sacræ synaxeos recipiendæ causa ad ecclesiam itavit, cumque nec confiteri posset, nec ad sacram mensam auderet indecenter accedere, divam Virginem, emissio suspirio, exoravit quatenus et confessarii præceptum non violaret, nec Filii ejus communionē careret. Utrumque dedit Virgo : nam D. Antonium Paduanum misit, qui ejus defectus audiret et ad sacram communionem suo nomine admitteret.

Cujusdam virginis in sodalium ascitæ animam mox recessuram aliquando cum Deo commendaret atque Virgini, in hunc fere modum orare cœpit :

Pientissima Dei Mater, jamdudum a te mihi data fides ut quisquis nostrum hoc sodalitium ingrederetur, tua ope ab inferis eriperes, nec exui potest. En Soror hæc non in album modo sodalitii relata, sed etiam inter primas salutem ex te expectat. Eandem et ipsa tuæ fidei committo. Exin ægotantis ingressa cubiculum ingentem cacodæmonum manum cubile circumdantium habitas preces irridentium, suamque animam illius clamitantium vidit. Non cecidit illa animis, sed obnixius preces dabat; inde modico absumpto tempore, duorum angelorum adventus proturbat dæmones, statimque Dei Mater cum fulgida angelorum manu adventat, atque illius virgunculæ disclusum spiritum colligit.

Verum quoniam superius conventiculi seu sodalitii mentionem feci, hujus originem ac mores paucis complecti operæ pretium duxi. Igitur ut a primordiis repetam, sodalitium hoc Franciscam auctore cognovit quod in honorem Dei Matris collectis aliquot honestis viris vel mulieribus composuit. Idem frequenter ipsi Deiparæ commendabat, quæ per familiarem angelum fecit certam Franciscam sodalitium hoc juxta Dei voluntatem erectum se suscepisse tuendum. Ob id nocte quadam ei apparens, inter alia hæc habuit: Grates repende, Francisca, Deo; jam enim difficultates ac persecutiones adversum sodalitium tuum ipso auctore profligasti; exime mœrorem; ipsa tuo sodalitio patrocinabor. Præterea diva Virgo, orante Francisca, quotquot huic sodalitati nomina dederant inter filios ascivit beneficiaque Franciscæ collata ut in cæteros transfunderentur concessit. Denique omnes cælo destinat charitatemque in eis servaturam se pollicetur, modo (ut angelus declaravit) quæ in eo sancta erant atque obligationi subnixa haud exuerent.

Quædam virgo Lavinia nomine, sodalis Franciscæ, aliquando tempore Adventus Virginem Deiparam orabat, ut sibi ostenderet quomodo Puerum Jesum posset excipere, illique sese parare. Quam ita Francisca affata est: Nomine Deiparæ sanctissimæ te hortor, Lavinia, ut ex corde tuo Jesu facias tabernaculum. Ut enim illud ex lignis quæ non amplius a terra pendent construitur, ita tu disclusum a terra cor tuum habeto, nec satis si Jesum solum ipsa excipias, nisi et alios exemplo tuo ad idem compellas.

Alia virgo, beneficium illud Franciscæ a Deipara collatum scivit; quæ inter orandum videre sibi videbatur divinæ Virginis cor in eoque Franciscam magna radiantem claritate.

Obstrigillantibus quandoque parentibus, templi aliquot divæ Deiparæ sacra die invisere non sinebatur Francisca. Qua de re valde indolebat. Verum præcipitata die, ad eadem noctu ducebatur ab angelo. Hæc ferme erant Divæ de Hereda, Divæ de Quercu, etc.

Denique, adventante die suprema, in lecto decumbit, jamque ferme agebat animam, cum quis

circa lectum astaret scitatur. Redditum fuit, Sorores suas spirituales. Tum, Ornate, inquit, cubiculum cœlorum Regina animam meam suscepturæ. Facessentibus illis venit Dei Mater cuidamque devotæ mulieri sese objicit (Sebastiana illi nomen) jussitque pro Francisca preces fundere. Dum vero hæc Litanias beatæ Virginis recitaret, diem obiit Francisca septimo Idus Octobris, anno ab orbe redempto 1609, ætatis undevigesimo, Diva Virgine ad superos animam deferente.

Lubet hic quasdam devotiones quibus Francisca ad sacros Deiparæ dies celebrandos se ante disponebat subnectere, qua occasione et ad obligationes sodalitii cum diva Virgine Maria stylum deducam. Conceptionis Deiparæ festum, ter Dominica Oratione, terque angelica Salutatione in honorem Deiparæ ad memoriam novem mensium, quos in alvo matris Annæ absumpsit, ter denique in honorem curiæ cœlestis Oratione Dominicali Salutationeque angelica recitata anteveniebat. Hæc eadem in reliquis festivitibus præstabat, addebatque alia scilicet: Pro Annuntiationis festo, quindecim Salutationes in memoriam quindecim mysteriorum Rosarii. Pro festo Purificationis, quadraginta in memoriam quadraginta dierum ante Purificationem. Pro Assumptione eadem quæ pro Conceptione.

Sodalitium vero id pensi Deiparæ tenebatur exsolvere, ac primo: Mane perpetuo ter angelicam Salutationem recitare, quarum prima se divæ Virgini dicarent a lethali labe præservari ac divinæ voluntati semper morigerari deposcerent. Altera, Fratres et Sorores sodalitii eidem commendarent, eadem pro eis poscerent. Tertia, pro consanguineis iis qui orationes suas postulassent eadem deprecari. Vespere autem novies angelicam Salutationem Deiparæ in honorem novem angelorum ordinum exsolvere, atque illius vitam per singulas Salutationes recolere, hoc propemodum modo:

Primam ad ipsius Virginis pedes haberent, meditenturque quantæ semper fuerit celeritatis ad Dei cultum proximorumque salutem curandam, suamque in utroque pigritiam.

Secundam ad genua, considerantes quam crebro in adorationem Filii sui atque gratiarum actionem flectebat, simulque quam raro quantoque torpore sua curvarent.

Tertiam ad uterum, reputando ferventissimas meditationes illius cum in eo quem cœli capere non possunt, clauderet, necnon quanta eundem ipsi incuria susciperent.

Quartam ad cor, fervorem amoris divini attendentes atque ipsius humilitatem simulque quantum sua corda distarent a corde illius.

Quintam ad ubera, considerantes quo amore materno ea Filio suo præbebat pariterque suum torporem in eidem Domino pensis exsolvendis.

Sextam ad os, promptitudinem illius ad divinas laudes admirando tarditatemque suam.

Septimam ad oculos, ipsorum modestiam atque ad cœlestia intentionem revolventes, suorumque immodestiam atque curiositatem.

Octavam ad aures, considerando earum attentionem ad Dei verba nostrarumque pariter ad divinas voces surditatem, atque ad mundana attentionem.

Nonam ad manus, animadvertendo amorem ipsius timore commistum, dum in præsepio fasciis Filium suum involvebat ac denique exilem charitatem nostram ac timorem, dum eundem contrectamus in altari atque suscipimus.

Plura de Francisca omittuntur brevitatis ergo; quæ si lector desideret, Robertum de Robertis ordinis Prædicatorum episcopum Tricarensem consulat, qui eidem a peccatorum confessionibus non modo fuit, sed Res gestas ac Vitam vernacula lingua conscripsit.

CAPUT VI.

§ I. — *De Genovefa Parisiensi.*

Celeberrimi nominis atque admirandæ sanctitatis virgo Genovefa Parisiensis quam grata acceptaque exstiterit Mariæ Deiparæ ac Virginis sacrosanctæ cliens ex eo facile potest intelligi quod suis precibus placaverit eandem Deiparam mulieris cuiusdam blasphemæ injuriis lacessitam. Contigit enim die Nativitatis B. Virginis ut mulier quedam in suburbio Parisiorum lanam carperet, sacra solemnitate contempta. Quæ cum a vicina de contemptu tantæ solemnitatis argueretur, iniquitatem adjecit super iniquitatem, et ait: Nonne Maria mulier fuit et servile opus peregit? Ut autem nefandi operis malitiam nefario sermone complevit, indignis ejus manibus pectines tam indissolubiliter conglutinati sunt, ut usque ad transitum B. virginis Genovefæ molestiis hujus sarcinæ damnaretur, digna retributione instrumento transeunte in pœnam, unde perpetraverat culpam. Nocte autem præfatæ solemnitatis ad ecclesiam B. Genovefæ virginis venit, et ad primas voces Matutinarum Officii ipsius Genovefæ apud Deiparam prece sarcina de manibus ejus cecidit. Cujus miraculi fidem non solum homines loquuntur, verum etiam pectines qui a foris pendent testantur. Decurso ævi spatio, vitam in pace laudabili consummatione finivit Genovefa circa annum Domini 499, ætatis 80, die 3 Januarii.

§ II. — *De Gertrude Brabantina.*

Sancta Gertrudis, Pipini regis Francorum ac Brabantiae ducis filia, (Brabantiae dicam sanctitas an gloria, an verius utrumque?) inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina in orientali Francia loco qui Carlebur dicitur, sacellum perinsigne Sanctis-

simæ Virgini Deiparæ erexit ad impetrandam castitatem, ejus semper fuit studiosissima.

Eadem cœnobii jam diu Virginis Nivelensis abbatissa infirmam quamdam sororem ad altare diu Virginis Mariæ in ecclesia seu templo Navialensi, alias Nivelensi, sanitatis causa adduxit, ibidemque coram ejus sacra imagine preces suas fudit. Solebat enim sancta hæc virgo in omni sua necessitate familiare refugium habere ad sanctissimam Virginem Deiparam, eidem eam communicare et commendare.

Floruit circa annum Domini 610, tandemque perfectæ virtutis coronide conserta immensisque pie factorum ornata monilibus, ad cœlestis thalami perennes delicias divinitus invitata perrexit die 17 Martii, ut habet Martyrologium Gallicanum.

§ III. — *De Gertrude Colmariensi.*

Gertrudis virgo illustris Colmarie in Alsatia ordini Prædicatorum ascripta, sanctissimæ vitæ fuit, humilitatis ac mansuetudinis vivum exemplum. Semel in choro ante imaginem Deiparæ multis eam lacrymis interpellabat, ut plenam a Deo posset obtinere peccatorum veniam et æternam animæ suæ salutem. His precibus intenta, vidit parvulum Jesum qui materno gremio sedebat in imagine protendentem manus tenellulas, ac dicentem: Soror Gertrudis, en fidem meam, obstringo te nunquam a me vel a Matre mea deserendam. Ego vero jam propitius sum tibi et peccatis tuis, quæ ex hoc memoria tua excidant. His verbis incredibili dulcedine perfusa, quasi inita stipulatione manui suæ inseruit dextram Salvatoris, quæ non sine prodigio a corpore ficti Infantuli avulsa in manu Gertrudis hæsit, neque ullâ deinde arte potuit cum reliquo statuæ trunco conglutinari. Porro Gertrudis omni virtute exulta ex hoc mundo turbido ad pacem æternam devenit anno salutis 1247.

§ IV. — *De Gertrude Germana.*

Beata virgo Gertrudis natione Germana quinto ætatis suæ anno Deo et beatæ Matri Mariæ in hostiam et oblationem vivam oblata est in monasterio Helpede, quod medio milliari ab oppido Eislebio comitatus Mansfeldensis diœcesis Halberstatensis situm, et per eosdem comites Mansfeldenses fundatum est. Ex spiritali quadam revelatione dum intellexisset sibi in augmentum meriti aliquid adversitatis imminere, et inde ex humana fragilitate trepidaret, pius Dominus ipsius pusillanimitati condescendens, misericordiæ Matrem suam inclytam cœlorum Imperatricem illi dedit in Matrem benignamque dispensatricem, ut quantumcumque nimietate adversitatis supra vires gravaretur, semper ad ipsam Matrem misericordiæ securum haberet recursum, ejus interventu se seiret alleviandam. Post hæc, brevi intervallo temporis elapso, cum valde gravaretur pro eo quod a quadam Deo devota persona cogeretur detegere quidquid sibi Dominus specialis doni in antecedenti festo contulisset (quia

propter aliquas causas hoc facere tunc difficillimum judicabat, et tamen si omnino reniteretur, timebat divinæ voluntati contraire), recurrit ad desolatorum Consolatricem, cupiens ab ea doceri quid in hac causa magis expediret. Unde ab ipsa tale accepit responsum : Expende quod habes, quia Filius meus prædices est ad rependendum quidquid in laudem ejus expenderis. Sed cum illa secretum suum tot adinventionum suarum clausulis obumbrasset quod nequaquam cedere posset ad ædificationem aliorum, hac ipsa de causa etiam ad pedes Domini se provolvit, supplicans, ut intimaret quod sibi magis placitum esset, et ad hoc perficiendum etiam voluntatem præstaret. Unde et a divina benignitate per tale meruit responsum certificari : Da pecuniam meam ad mensam, ut et ego veniens cum usura exigam illam. Et sic edocta est causas illas quas putabat rationabiles, et a Spiritu Dei sibi immissas, veraciter ex radice humani et proprii sensus ortum traxisse, unde et ex tunc rigorem propositi sui cœpit relaxare.

Circa festum beati Bartholomæi ex inordinata quadam tristitia simul et impatientia tantas incurrit tenebras, quod ex magna parte jucunditatem divinæ præsentis sibi videbatur amisisse, usque dum in Sabbato has sibi temperatas gauderet per interventum Virginis Dei Genitricis, quando in honorem ipsius cantabatur antiphona : *Stella maris Maria*. Hora quadam orationis dum se Deo exhibendo perquireret quid ei magis placeret, cui rei ab ea hora intenderet, Dominus respondit : Matri meæ quæ ad latus meum residet asta, et eam stude collaudare. Tunc ista devote Reginam cœli salutabat per hunc versum, *Paradisus voluptatis*, etc., collaudans eam quod ipsa fuit amœnissima inhabitatio quam Dei inscrutabilis Sapientia (cui omnis creatura est cognita) inter delectationes paternarum deliciarum elegit ad inhabitandum, orans ut obtineret sibi cor tam amœnosum varietate virtutum, ut Deus etiam in ipso delectaretur habitare. Ad quod B. Virgo videbatur inclinari quasi ad plantandum in corde hæc orantis varios flores virtutum, scilicet rosam charitatis, lilium castitatis, violam humilitatis, solsequium obedientiæ et similia ; per hoc dans intelligi, quam parata sit precibus eorum qui eam invocant assistere. Dumque procedendo iterum salutaret eam per versum : *Gaude, morum disciplina*, etc., collaudans in ea quod præ omnibus hominibus familiam affectionum, morum ac sensuum cæterorumque motuum suorum tanta diligentia rexisset, quod Domino in ea hospitanti decentissimum obsequium impendisset in tantum, quod nunquam cogitatu, verbo, sive facto aliquid indecens commisit, orabat ut etiam sibi idem obtineret : ad hæc Virginea Mater videbatur affectiones suas emittere in specie delicatarum puellarum quasi mandans eis ut singulæ se singulis affectionibus hæc orantis adjungerent, et ad obsequendum Domino cum ipsis excitarent, ac supplere studerent,

si quid illa minus exsequeretur : per hoc etiam dans Virgo beata intelligi quam prompta sit juvare se invocantes. Cum vero mora hæc interromperetur, illa dixit ad Dominum : Quoniam ad hoc, frater mi, factus es homo, ut omnes defectus humanos suppleas, nunc etiam pro me dignare Matri tuæ beatissimæ supplere, si quid ego minus digne in laudibus ejus persolvi. Ad quæ verba Filius Dei reverendissime assurgens et procedens coram Matre sua genua flexit et motu capitis eam decentissime et amabilissime salutavit : quo sibi merito gratum esse docet obsequium cujus imperfectio per amantissimum Filium tam copiose suppletur.

Sequenti die, cum similiter oraret, apparuit eadem virginea Mater in præsentia venerandæ Trinitatis, in similitudine candidi lilii, quod fieri solet cum tribus foliis, uno erecto et duobus demissis, per quod dabatur intelligi quod ipsa beata Dei Genitrix inde merito dicitur candidum lilium Trinitatis, quia præ omni creatura plenissime et dignissime in se suscepit virtutes colendæ Trinitatis, quas nunquam vel minimo pulvere peccati venialis commaculavit. Per erectum enim folium notabatur Dei Patris omnipotentia ; per dua vero demissa, sapientia et benignitas Filii et Spiritus sancti, quibus ipsa simillima invenitur. Unde etiam intellexit a beata Virgine, quod si quis eam salutans devote diceret, Candidum lilium Trinitatis et cœlicæ amœnitatis rosam præfulgidam, in ipso permaxime ostendere vellet, quid prævaleret ex omnipotentia Patris, et quantas adinventiones sciret ad salutem generis humani ex sapientia Filii, quamque inæstimabiliter exuberet visceribus pietatis ex benignitate Spiritus sancti. Adjecitque beata Virgo ad hæc : Etiam in exitu animæ suæ apparebo illi qui taliter me salutet in florentia tantæ venustatis, quod ad miram consolationem sui cœlicam amœnitatem illi ministrabo. Unde post decrevit beatam Virginem sive etiam imaginem ejus his verbis salutare :

Ave, candidum lilium fulgidæ sempiternæque Trinitatis, Rosaque præfulgida cœlicæ amœnitatis, de qua nasci et de cujus lacte pasci Rex cœlorum voluit ; divinis influxionibus animas nostras pascere.

Moris erat sibi, sicut amantium est, totum quod placet ac sapit, retorquere in amatum ; unde quodcumque aliquid audiebat legi vel cantari in laudem sive salutationem beatæ Virginis aut aliorum sanctorum, quod suavius potuit movere affectum, per hoc semper magis intendebat ipsi regum Regi, Domino sibi præ omnibus (ut justissimum erat) unice dilecto et electo quam ipsis sanctis, quorum festum vel memoria recolēbatur complacere. Unde et in festo Dominicæ Resurrectionis dum beata Virgo sæpius in prædicatione extolleretur, et nulla fieret mentio de opere saluberrimo Incarnationis Domini, illa hæc moleste ferens et a prædicatione rediens, dum pertransiret coram altari generosæ Virginis, ipsamque salutando, sentiret se non pleniter suavi

affectu erga ipsam Matrem omnis gratiæ commoveri, sed potius in omni salutatione ipsius ac laude semper ad Jesum benedictum fructum ventris sui affectuosius intendere, formidare cœpit se ex hoc indignationem tam potentis Reginæ incursum, cujus trepidationem benignus Consolator blande removit dicens : Ne timeas, charissima, quia talis salutatio vel laus dilectæ Genitricis meæ qua plus mihi intendis quam optime sapit sibi; sed tamen quia conscientia tua te ex hoc gravat, studeas de cætero coram altari imaginem intemeratæ Matris meæ salutare devotius, meam imaginem insalutatam prætermittendo. Ad quod illa : Hoc absit a me, inquit, o unicum, imo totum bonum meum, Domine, quia in hoc cor meum nunquam potest consentire, ut te a quo pendet tota salus, imo vita animæ meæ deserto, possim ad aliquem affectum meum dirigere salutandum. Cui Dominus blande respondit : Consenti mihi nunc, amica mea, et quotiescunque sic Matrem meam salutaveris, me omisso, hoc ego acceptabo simul et remunerabo vice perfectionis illius, qua quis vere fidelis me omnium centuplorum centuplum prompto animo relinquit propter majorem mei exaltationem.

In festo quodam beatæ Virginis, dum post suscepta specialia et mirifica dona ad se rediret, atque ingratitude et negligentiam suam considerans, cum dilectione spiritus in animo revolveret, quod, ut sibi videbatur, tam parum reverentiæ Matri Domini exhibuisset, simulque cæteris sanctis Dei quos tamen pro suscepto speciali dono merito magis ipso die glorificasset, Dominus, solita benignitate, illam demulcens, ait Matri suæ beatissimæ cæterisque sanctis : Num videtur vobis me satis pro ista emendasse vobis, cum me ipsum in meâ Divinitatis suavissima delectatione communicavero ipsi in præsentia vestri ? Ad quod illi responderunt : Vere longe supra condignum emendatum est nobis. Tunc Dominus blande conversus ad animam dixit : Sufficit tibi illa emendatio ? Et illa : Optime, mi Domine, sufficeret mihi, si hoc unum non deesset quod cum emendaveris præteritas negligentias, ego statim eo superaddere futuras, cum non ignorem pronitatem meam ad lapsum. Cui Dominus : Ego tali modo me tibi dabo, quod non solum præteritas, verum etiam futuras negligentias pro te plene emendabo. Tu autem tantummodo stude, ut post susceptum sacramentum, a maculis peccatorum te conserves illasam. Et cum ista diceret : Heu, Domine, timeo quod hoc ipsum non perficiam, sicut deceret; unde rogo, doceas me, magistrorum benignissime, quomodo maculas abstergere possim, cum contraxero, Dominus respondit : Nunquam per tempus sinas eas durare in te, sed cum primo cognoscis te maculatam, statim devoto corde dic versum *Miserere mei, Deus*, etc., vel illum, O unica salus mea, Christe Jesu, da, ut per saluberrimam mortem tuam deleantur omnia mea delicta. Hinc accedens, dum sumpsisset corpus Christi, recogno-

vit animam suam velut crystallum niveo splendore perlucidam et susceptam in se Christi Divinitatem, tanquam aurum miraculose inclusam per crystallum splendere quæ in seipsa tam mirabiles et supra quam æstimari potest delectabiles exercitabat operationes quæ sic venerandæ Trinitati omnibusque sanctis tam antenas exhibebant delicias : quod ista intellexit hoc esse quod legitur, quia omnis spiritalis deperditio possit per dignam susceptionem corporis Christi recuperari.

Pervigilans nocte quadam ac in memoria Dominiæ Passionis laborans affectu, cum multum ex hoc lassata esset, et Matutinas nondum dixisset, sentiretque se viribus nimis defecisse, dixit ad Dominum : Eia, mi Domine, cum scias quod humana fragilitas mea nullatenus possit nunc pausatione carere, doce me nunc quid possim beatissimæ Matri tuæ honoris vel obsequii exhibere, dum non valeam debitas Horas ipsius persolvere. Cui Dominus : Lauda me per cor meum dulcissimum in innocentia integerrimæ virginitatis illius, qua ipsa me virgo concepit, virgo peperit, et post partum virgo inviolata permansit, et imitata est meam innocentiam, qua ego, hora matutina, pro redemptione generis humani captus, ligatus, alapis et fustibus cæsus, diversisque contumeliis et opprobriis miserabiliter et immisericorditer sum affectus. Quod cum ista faceret, videbatur Dominus cor suum deificum in similitudine aurei scyphi Matri suæ virginæ ad potandum præbere. Ex cujus mellea dulcedine illa suaviter potata et dulciter satiata, imo abundanter inebriata medullitusque penetrata, visa est deliciose jucundari. Tunc ista collaudans etiam Virginem dicebat : Laudo et saluto te, Mater beatitudinum, dignissimum Spiritus sancti sacrarium, per dulcissimum cor Jesu Christi, Dei Patris tuique amantissimi Filii orans ut in omnibus indigentis et in hora mortis nobis succurras : Amen. Unde etiam intellexit quod, quandocunque aliquis, secundum quod præscriptum est, laudaret Dominum, et insuper collaudando beatam Virginem adjiceret hunc versum : Laudo et saluto te, Mater, etc., ut supra, toties eidem Virginæ Matri videretur cor dulcissimum Jesu Christi Filii sui amantissimi ad potandum præbere, quod regia Virgo magnopere acceptaret, et secundum liberalitatem maternæ pietatis suæ benigne quemlibet renumeraret. Et adjecit Dominus : Lauda me, inquit, pro Prima, per cor meum dulcissimum in humilitate illa placidissima, qua intemerata Virgo magis magisque habitabat ad me suscipiendum, et imitata est meam humilitatem qua ego Judex vivorum et mortuorum hora prima coram gentili homine judicantis humiliter astare sum dignatus pro redemptione generis humani. Ad Tertiam, lauda me in desiderio illo ferventissimo, quo me Filium Dei de sinu Patris summi traxit in uterum suum virginalem, et imitata est me in illo desiderio ferventissimo quo salutem humanam desideravi, cum duris flagellis cæsus, spinis coronatus, et hora

tertia crucem ignominiosissimam meis fessis cruentatisque humeris, cum summa mansuetudine et patientia dignatus sum bajulare. Ad Sextam, lauda me in spe illa securissima, qua cœlica Virgo per bonam voluntatem et sanctam intentionem semper ad laudem meam aspirabat, et imitata est me qui in alta crucis arbore suspensus, inter ipsas amarissimas mortis acerbitates totis viribus anhelabam ad humani generis redemptionem; unde et clama-
bam, *Sitio*, in tantum scilicet salutem animæ humanæ, quod, si necesse fuisset, adhuc duriora et amariora supplicia pertulissem, meque ad universa pro redimendo homine gratis paratum obtulissem. Ad Nonam, lauda me in ardentissimo amore illo mutuo, scilicet divini cordis et intemeratæ Virginis, quæ Divinitatem excellentissimam tenerrime conjunxit, ac inseparabiliter cœnivit humanitati in utero virginali: et imitata est me vitam viventium hora nona in cruce præ amoris magnitudine morti amarissimæ succumbentem ob humanam redemptionem. Ad Vesperam, lauda me in fide illa constantissima, qua beata Virgo sola tempore mortis meæ, recedentibus apostolis et desperatis universis, in vera fide perstitit immobilis: et imitata est me in fidelitate illa qua jam mortuus de cruce positus subsecutus sum hominem etiam usque ad limbum inferni, unde ipsum omnipotenti manu misericordiæ meæ eripiens, transvexi ad gaudia paradisi. Ad Completorium, lauda me in perseverantia illa laudabilissima, qua Mater mea dulcissima in omnibus bonis et virtutibus perseveravit usque ad finem, et imitata est me tanta diligentia opus humanæ redemptionis peragentem, quod etiam post obtentam amarissimam mortem veram hominis libertatem, necdum omisi corpus meum incorruptibile humano more tradere sepulturæ, ut demonstrarem nihil omnino esse tam vile, quod pro liberatione et perfecta hominis salvatione recusarem.

Die sacratissimæ Nativitatis Domini, accepit hunc tenerum puerulum de præsepio pannis involutum, præcordiis suis impressum, ut ex omnibus amaritudinibus infantilium necessitatum ejus fasciculum myrrhæ sibi colligeret inter ubera sua commoraturum, ut ex eo botrus divinæ suavitatis ejus intimis suis expressius propinaretur. Et cum æstimaret se hoc dono nunquam majus posse accipere, Dominus qui frequenter præventum nobiliori dono subsequitur, etiam tali modo superfluentiam salutaris gratiæ ei dignatus est variare. Sequenti namque anno, die submissa *Dominus dixit*, etc., accepit Dei Unigenitum sub specie tenerrimi et delicatissimi infantuli de gremio virginæ Genitricis, quem aliquandiu super pectore gestavit; sed cum tantum donum minus justa devotione coluisset die sacratissimæ Purificationis, cum celebraretur processio, illa qua nostra salus et redemptio cum hostiis in templum portari dignatus est, sub antiphona: *Cum inducerent*, etc., virginea Mater Maria Filiolum dilectum uteri sui reddi sibi ab ea repetiit

vultu severo, quasi minus ad placitum suum educasset illum, qui est immaculatæ virginitatis ipsius honor et gaudium. Sed recolens quod ob gratiam quam invenit apud Deum peccatoribus in reconciliationem et in spem desperatis data esset, prorupit in hæc verba: O Mater pietatis, nonne ad hoc datus est tibi animæ fons in Filium, ut omnibus gratia egentibus eam obtineas et multitudinem peccatorum ac defectuum nostrorum operiat charitas tua copiosa? Inter quæ illa benigna serenum ac placabilem prætendens vultum, ostendit quod quamvis ejus exigentibus malis eidem severa appareret, repleta tamen esset usque ad summum visceribus pietatis et penetrata medullitis dulcedine divinæ charitatis, quod certe mox enituit, dum ad tam exigua verbula severitas prætensa discessit et naturaliter ingenta serena dulcedo statim resplenduit. Sequenti anno, eodem sacratissimo Nativitatis festo, gratiori dono, sed non dissimili modo decorata fuit. Sub Evangelio enim dum legeretur, *Peperit Filium suum primogenitum*, immaculata Mater Dei immaculatis manibus suis porrexit ei virginealem Parvulum, amabilem Infantem quasi totis conatibus in amplexus Gertrudæ nitentem, et illa suscepit tenerum Puerulum, delicatis brachiis suis collum ejus stringentem, unde ex afflatu suavissimi spiritus Pueri de benedicto ore exhalantis, tam vivificam sensit refectionem, ut merito proinde benedixerit anima ejus Domino, et omnia quæ intra ipsam erant nomini sancto ejus. Et cum beatissima Mater satageret involvere Filiolum pannis infantæ, Gertrudis postulabat se cum eo simul involvi ne vel tenui panni medio ei ille subtraheretur, cujus amplexus et oscula longe vincunt mellis pocula. Et sic videbatur involvi candidissima sindone innocentæ et cingi aurea fascia charitatis, quibus si cum ille ipsa involvi et stringi cuperet, magis oporteret eam insudare omnimodæ munditiæ cordis necnon et operibus charitatis.

Post hæc die sanctæ Purificationis Creator siderum vestitorque cœlestium luminarium poposcit a Gertrude ut vestiret se et Infantulum antequam in templum introduceretur. Et hoc idem ex occulto thesaurario divinæ inspirationis taliter ei perficiendum suavit: videlicet cum omni quo posset studio extollere niteretur mundissimæ humanitatis suæ immaculatam innocentiam tam integra et fideli devotione, quod si ipsa in persona propria habere posset omnem gloriam debitam ipsius, benedictissimæ innocentæ eam libentissime abdicaret, ut ipsum in innocentia redderet laudabiliorem. Unde ex tali intentione ejus Deus (cujus omnipotentia vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt) videbatur veste candida in forma infantuli vestiri. Simili etiam devotione cum abyssum ejus humilitatis pertractaret, videbatur ei puerulus desuper viridi tunica indui in signum quod florida gratia ejus semper viret, nec aliquando arescit in valle humilitatis. Prædicto deinde modo, cum recoleret

charitatis divinæ incendium, purpureo amictu circumdabatur ad ostendendum quod vere regalis vestis sit charitas, sine qua nullus regnum intrat cœleste. Cum vero in gloria Mater Dei easdem supradictas virtutes pro suo modulo commendaret, ipsa etiam simili modo videbatur vestiri.

In nocte Vigiliam sacratissimæ Nativitatis Domini præcedente, dum Gertrudis bonam noctis partem ante Matutinas duxisset insomnem, raptâ in spiritu, recognovit Dominum Jesum in sinu Dei Patris, suavissima quadam tranquillitate quietissime accubantem. Tunc accedens more sibi solito, humiliter procidit ad pedes Domini sui dicens : Et quæ nunc, amantissime Domine mi, esse poterit præparatio mea : vel quid potero beatissimæ Matri tuæ in festo isto sanctissimi Partus exhibere obsequii, quæ etiam Horas ejus (ad quas voto religionis adstricta sum) ex infirmitate corporis persolvere omisi ? Tunc Dominus benignus inopiæ suæ misertus videbatur singula verba quæ ipsa ad laudem Dei et lucrum animarum alicui sive discendo, sive expediendo per Adventum fuerat locuta, blande offerre suæ dulcissimæ Matri sibi mirifice assidenti in gloria, in supplementum omnium quibus ista neglexisset eam debitis honoribus et obsequiis revereri cum omni fructu qui ex eisdem verbis de una persona in aliam usque in finem sæculi poterit provenire. Quod Mater Domini multum grate acceptans, miro modo exinde est perornata. Quam accedens anima devote orabat ut Unigenitum suum pro se dignaretur exorare : at illa protinus materna benignitate serenata se ad ipsam inclinabat, et deinde suavibus amplexibus et osculis unico suo blandiens his verbis pro ea orabat dicens : Tuus affectus, mi Fili prædilecte, affectui meo unitus te efficacissime precibus hujus tuæ dilectricis inclinet.

In Vigilia dulcissimæ Nativitatis Domini post Vesperas, dum ex more circumferrentur reliquæ quædam cum beatæ Virginis imagine, Gertrudis cum mœrore revolvens in corde suo quod infirmitate præpedita, nihil obsequii aut orationum persolvisset per Adventum ad offerendum virginæ Matri in solemnitate sua, tam prædulci unctione Spiritus sancti edocta, obtulit intemeratæ Matri prænobilissimum ac prædulcissimum cor Jesu Christi pro suppletionem totius sui neglecti. Quod benedicta Virgo maximo cum gaudio et gratitudine suscipiens, in aspectu illius omnis obsequii et honoris sufficiens, comperit delectamentum quia cor illud unice prædignissimum ac totius boni contentivum exhibebat Matri virginæ omnium desiderabilium summam, quæ unquam ex alicujus devotione vel orationum studio possent honori ipsius materno exhiberi.

In nocte Nativitatis Domini ad Matutinum, Gertrudi apparuit Virgo Mater inclita in cœlesti gloria, Filio suo assidens, honorifice sublimata, cumque cantaretur responsorium, *Descendit de cœlis*, etc.,

Dominus in verbis illis quasi commonefactus amantissimæ dignationis illius, qua de sinu Patris descendens per uterum inviolatæ Virginis nostræ miseræ exsilium introivit, et inde tanquam amore liquefactus, suavissima quadam blanditate arridentibus oculis Matrem suam virgineam aspexit. Ex cujus amicitie efficientia omnia interiora ejus dulciter poterant commoveri : sicque osculum prædulce ori ejus blande infixit, per quod omnia gaudia quibus de sancta sua humanitate gavisa fuerat in terris, ipsi quodammodo velut duplicata renovavit. Apparuit quoque immaculatus uterus Virginis gloriosæ ad instar purissimi crystalli perspicuus, per quam omnia viscera ejus Divinitatis radiis medullitus penetrata et repleta refulgebant, velut aurum diversi coloris serico convolutum elucere solet per crystallum. Videbatur etiam Puerulus ille floridus summi Patris unicus ad cor Matris virginæ avidæ delectatione fugere, per quod intellexit quod sicut humanitas Christi lacte pascebatur virginali, sic divinitas delectabatur perfrui puritate ipsius innocentissimi et amantissimi cordis. In fine responsorii illius, *Verbum caro factum est*, procedens Virgo Maria gemino decore virginitatis ac maternitatis mirabiliter ornata, primo processit ad superiorem sororem dextri chori, circumponensque brachium suum dextrum humero ejus, et suaviter eam constringens, impressit animæ ejus generosum Infantulum præ filiis hominum forma speciosum : sicque procedens per totum chorum ad conventum simili modo Puerum amabilem et delicatum singularum animabus perblandum impressit amplexum. Omnibus vero Puerum illum tenerrimum in ulnis animæ tenentibus, quædam videbantur caput illius cautissime et satis commode veluti molli cussino superpositum sustentare. Quædam vero minus caute caput tenelli Infantuli sustentantes sinebant illud incommode cadere, per quod intellexit quod illæ personæ quæ voluntatem suam præbebant Deo libere ad omne beneficium suum, hæc nimirum caput amantissimi Jesu tanquam molli cussino, id est, bona voluntate sua commode sustentabant ; illæ autem quarum voluntas in aliquo erat inflexibilis et imperfecta, hæc caput Pueruli permittebant incommode cadere. In Missa quæ incipit, *Dominus dixit*, etc., sub *Gloria in excelsis Deo*, dum cantaretur, *Primogenitus Mariæ Virginis*, Gertrudis cogitavit quod Dominus magis congrue diceretur Unigenitus quam Primogenitus, eo quod intemerata Virgo nullum alium genuerit, quam illum unicum quem de Spiritu sancto meruit concipere. Unde beata Virgo blanda serenitate ipsi respondit dicens : Nequaquam Unigenitus, sed congruentissime dicitur Primogenitus dulcissimus meus Jesus, quem primo clauso utero procreavi et post ipsum, imo per ipsum vos omnes ipsi in fratres et mihi in filios maternæ charitatis visceribus adoptando generavi. Circa Offertorium vero cognovit in Spiritu quod singulæ de congregatione offe-

rent Domino munera orationum, quas persolverant per Adventum, quarum quædam sua offerebant in sinum Pueri animabus earum impressi. Ad quas beata Virgo singillatim in locis suis accedens obsequabatur, cuilibet affectuose coaptando sinum et manus sui prædilecti Filii ad recipiendum munera sibi oblata. Quædam vero personæ videbantur ad altare in medio chori accedere et ibi orationes suas offerre Virgini Matri Puerum in gremio gestanti, ad quarum orationes suscipiendas, dum Puer tenellus non coaptaretur, exhibebat se quasi pro sui teneritudine non posse recipere. Unde intellexit quod quæ offerebant in sinum Pueri Jesu erant illæ quæ devotæ intendebant Domino in intimis suis, quasi spiritualiter nato, quibus obsequi et cooperari videbatur beata Virgo ipsarum congaudens devotioni et saluti: sed illæ personæ, quæ tantummodo secundum repræsentationem Ecclesiæ cogitabant Dominum tempore suo in Bethlehem natum, hæ visæ sunt in medio chori accedere ad altare, ibidem offerentes sua Virgini Matri.

Die quadam in Adventu Domini, vidit S. Joannem evangelistam habentem duo aurea lilia, unum in dextro, et unum in sinistro humero, eratque in dextro mirabili sculptura scriptum, *Discipulus quem diligebat Jesus* (Joan. xiii, 23), in sinistro vero, *Iste custos Virginis* etc., ob insigne istorum privilegiorum specialium, quo ipse solus præ cæteris apostolis discipulus quem diligebat Jesus nominari et esse meruit, et quod ipsi etiam Dominus candidum illud lilium, hoc est Matrem suam virginæam in cruce moriturus commendandam dignum censuit. In festo vero ejusdem apostoli inter Matutinas, cum cantaretur: *Mulier, ecce Filius tuus* (Joan. xix, 26), vidit de corde Dei mirificum quendam splendorem procedentem super beatum Joannem, qui omnium sanctorum intuitum cum reverenda admiratione in ipsum provocabat. Visa est etiam beata Virgo speciali alacritate blandiri ipsi cum ipsa nominaretur. Unde etiam ipse præelectus discipulus speciali blanditate dulcioris affectus ipsam resalutabat.

Purificationis Beatæ Virginis festo cum in secundo nocturno cantaretur: *Post partum virgo*, etc., in illo verbo, *Intercede pro nobis*, vidit beatam Virginem pallio suo maculas cordis et animæ totius congregationis detergere, et quasi in angulo quodam reponere, seque eidem præponere, ne coram oculis divinæ justitiæ comparerent. Et cum cantaretur Antiphona, *Beata Mater*, iterum in illo verbo, *Intercede*, videbatur Virgo gratiosa Regi regum Filio suo, cui honorifice sublimata assidere videbatur in gloria per quoddam osculum suavisimum totius conventus devotionem in unione suæ purissimæ devotionis miro modo gratificatam offerre. Cum cantaretur versus octavi Responsorii, scilicet, *Ora pro nobis*, etc., procedens virginum Regina, flexis reverenter genibus, se mediatricem Dei et congregationis exhibuit, devotissime orans

pro singulis. Quam Filius imperialis reverendissime sublevans et penes se in throno gloriæ suæ collocans potestatem ipsi tribuit liberalem quæcunque vellet impetrandi. At illa protinus mandavit ordini Potestatum ut velocius circumdantes conventum manu forti a millies mille antiqui hostis fraudibus defensaret. Qui protinus mandato Reginæ cælorum parentes scutis suis singulis alterutrum junctis undique conventum circumvallabant. Tunc ista dixit ad beatam Virginem: Nunquid, Mater misericordiæ, hac firmissima tutela non protegentur qui modo non sunt in choro? Respondit pia Virgo: Hæ protectione non modo munitur congregatio quæ apparet in choro, sed per illam designatur congregatio omnium qui toto cordis desiderio exoptant religionem veram in loco isto vel ubicunque conservari perpetuo et augeri, et ad hoc consequendum summo studio pro posse suo laborant. Si qui vero minus curant de religionis conservatione, nec studium adhibent eam in semetipsis tenendi, sive in aliis promovendi, hi nimirum hac sanctorum protectione minime fulciuntur. Cumque ad processionem in capeila cantaretur versus, *Ora pro nobis, sancta Dei Genitrix*, videbatur Mater gloriosa deponere Filium delicatum super altare et se coram illo devote prosternere, quasi pro tota congregatione supplicatura. Cui regalis Puer se versa vice inclinavit in signum quod non solum preces ejus benigne susceperet, sed etiam omnem voluntatem tam dilectæ Matris libentissime impleret.

In Vigilia Annuntiationis Dominicæ, dum pulsaretur ad capitulum et ista studeret Domino intendere, recognovit in Spiritu Dominum Jesum una cum Matre sua Virginea in capitulo loco superiorum sedentes, et quasi cum magna tranquillitate adventum congregationis præstolantes advenientesque cum inenarrabili blanditatis serenitate suscipientes, et cum in Calendario legeretur *Annuntiatio Dominica*, conversus Jesus ad Matrem, blandissima capitis inclinatione ipsam salutavit et quodammodo per hoc in ipsa illam inestimabilem suavitatem et delectationem innovavit quam olim persensit, dum in utero virginali incomprehensibilis Divinitas carnem ab ea sumens dignata est se humanæ naturæ nostræ cœnire. Cum autem conventus dedisset se in orationem legendo Psalmum *Miserere mei, Deus*, Dominus obtulit omnia verba in manus suæ virginæ Matris, in specie margaritarum diversi coloris: videbaturque regia Virgo habere diversa olfactoriola in sinu suo congregata quæ exornabat cum margaritis, id est cum orationibus congregationis sibi a Filio suo ad hoc porrectis. Intellexitque per olfactoriola designari gravamen congregationis quod præcedenti die ex quadam insperata acciderat causa, et hoc sine illius culpa; cumque miraretur et perquireret quare hoc gravamen in specie olfactoriorum ostenderetur, Dominus respondit: Idcirco, quia sicut delicatæ feminæ magis delectantur penes se gestare olfa-

ctoriola delectabilia quam alia xenia quod in eorum fragrantia delectentur; sic ego valde delector in cordibus eorum qui gravamina sua cum humilitate, patientia et gratitudine fiducialiter committunt mæe paternæ pietati, qua diligentibus se universa tam prospera quam adversa commutat in bonum. Sub Matutinis vero dum cantaretur *Ave Maria*, vidit Gertrudis tres rivulos efficacissimos procedentes a Patre et Filio et Spiritu sancto, cor Virginis Matris suavissimo impetu penetrare et de corde ipsius rursus efficaci impetuositate suam originem repetere, et ex eo illo influxu sanctæ Trinitatis hoc beatæ Virgini donatum fuisse quod ipsa est potentissima post Patrem, sapientissima post Filium, et benignissima post Spiritum sanctum. Cognovit etiam quod quotiescunque illa Salutatio angelica, scilicet *Ave Maria*, cum devotione recitatur a fidelibus, in terris prædicti rivuli efficaciori impetu superabundantes circumfluunt beatissimam Virginem, et ex altero latere reinfluunt cor ipsius sanctissimum, sicque cum mira delectatione repetunt fontem suum, et ex illa redundatione vena quædam gaudii delectationis et æternæ salutis resperguntur in omnes personas sanctorum et angelorum, et insuper illorum quæ in terris commemorant eandem Salutationem per quam renovatur omne bonum in singulis quod unquam per salutiferam Incarnationem Filii Dei sunt adepti. Quandocunque etiam aliqua recitabantur de beatæ Virginis castitate, ut: *Hæc est quæ nescivit thorum; domus pudici pectoris; clausa parentis viscera*, etc., omnes sancti Dei assurgentes speciali reverentia Imperialem Virginem et Dominam suam venerabantur, gratias devotas Domino referentes pro omnibus beneficiis beatissimæ Matri unquam ad universitatis salutem impensis. Sanctus quoque Gabriel archangelus toties novo splendore divini luminis visus est irradiari, quoties recitabatur Annuntiatio facta per ipsum; et cum nominabatur beatus Joseph, cui desponsata erat Mater virginea, omnes sancti capita sua reverenter ad honorem ejusdem inclinabant, et nutu oculorum amicabiliter blandiebantur ipsius dignitati congaudentes. Sub Missa vero in qua erat communicatura, vidit Matrem Domini gloriosam, omnium virtutum decore mirabiliter adornatam, ad cujus pedes Gertrudis humiliter procidens, orabat ut eam ad perceptionem venerabilis Sacramenti corporis et sanguinis Filii sui dignaretur præparare. Tunc beata Virgo imposuit pectori ejus monile quoddam splendidissimum quod habebat, quasi cornua septem, et in quolibet cornu gemmam quamdam pretiosissimam. Per quas significabantur præcipuæ virtutes quibus B. Virgo Domino placuerat. Per primam itaque gemmam figurabatur alliciens puritas; per secundam, fructificans humilitas; per tertiam, fervens desiderium; per quartam, luminosa cognitio; per quintam, inextinguibilis amor; per sextam, eminens desiderium in Deo; per septimam, pacata

tranquillitas. Cumque Gertrudis hoc monili decorata divinis conspectibus appareret, Dominus in ornatu virtutum illarum tantopere delectatus et affectus est, quod velut amore captus, se cum tota virtute divinitatis suæ ad eam inclinans, ipsam totam mirabiliter sibi intravit et in sinu suo delicate confovens, amicabiliter ipsi blandiebatur. Dum vero ad *Magnificat* cantaretur antiphona, arte mirabili Spiritus sanctus tanquam auster lenissimus afflare videbatur de corde Domini, qui suo præsuavissimo spiramine septem gemmas monilis illius quod Gertrudis gestabat coram se dulciter circummovens, quasi per musicum instrumentum ipsam antiphonam decantabat in laudem summæ Trinitatis. Hinc dum in Evangelio legeretur: *Ecce ancilla Domini*, ista, devota mentis attentione, salutabat Matrem Dei, admonens eam illius ineffabilis gaudii quod persensit, quando in verbo illo se totam et omnia circa se agenda cum plena fiducia divinæ voluntati commisit. Cui beata Virgo blandissima serenitate respondit: Quicumque istius gaudii me devote admonuerit, huic veraciter ego demonstrabo illud quod petitur in hymno præsentis festi, scilicet: *Monstra te esse Matrem*, exhibendo me revera Matrem Regis gloriæ et supplicantis hominis Regis per potentiam qua homini illi succurram, supplicantis quoque per viscera misericordiæ affluentiam sibi salutarem. Desiderans vero investigare quid orationis beata Virgo acceptaret specialius in hoc festo, edocta est ab ea, quod si quis per Octavam quotidie legeret quatuor *Ave Maria* cum devotione in memoriam illorum dierum quibus Dominus Jesus crevit in utero suo, ille tam acceptum famulatum sibi exhiberet, sicut si eo die quo Dominum concepit, sibi affuisset et per singulos dies usque ad partum diligentissima sibi obsequia impendisset, et quam invite illi tunc pro servitio suo Virgo denegasset quidquid ab ea desiderasset, tam invite vellet isti denegare petitionem suam. *Ave Maria* sic intellexit legendum, quod scilicet ad illud verbum: *Ave Maria*, desideraret alleviari omnes gravatos; per illud: *Gratia plena*, omnibus quibus non sapit gratia præstare saporem; per *Dominus tecum*, omnibus peccatoribus indulgentiam; per *benedicta tu in mulieribus*, omnibus incipientibus perficere bonam voluntatem; per *benedictus fructus ventris tui*, omnibus electis perfectionem; per *Jesus, splendor Paternæ claritatis*, veram cognitionem; per *et figura substantiæ ejus*, divinum amorem. Ad quodlibet enim *Ave Maria* ista verba, scilicet: *Jesus, splendor Paternæ claritatis, et figura substantiæ ejus*, debent adjungi in fine.

Appropinquante festo dulcissimæ Assumptionis intemeratæ Virginis, dum Gertrudis iterum decumberet in lecto, nec posset juxta desiderium suum ad honorem beatissimæ Virginis legere *Ave Maria*, secundum numerum annorum ejus quibus vixerat in terris, conabatur tamen eundem nume-

rum implere devote per has tres distinctiones, *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum*; et cum hæc cum diversis orationibus ab aliis sibi ad offerendum beatissimæ Virgini commissis insimul devote offerret, apparuit eadem Virgo gratiosa, circummicta pallio viridi quod fulgebat undique, circumpositum aureis floribus in modum trifoliorum, et dixit: Ecce quot verba quælibet earum (ex quarum parte hæc mihi offers) oravit, tot mihi flores ad ornatum apposuit, quorum quilibet magis aut minus vernat, secundum quod quælibet orando intentionem suam magis aut minus pure adhibuit. Et ego resplendentiam florum istorum reddo in animas singularum personarum quæ mihi ea persolverunt, ut exinde Filio meo totique cœlesti exercitui possint complacere. Videbatur quoque beata Virgo inter prædicta trifolia intermistas habere quasdam rosas sex foliorum valde præfulgentes, quorum foliorum tria videbantur esse quasi aurea, diversis gemmis mirabiliter perornata, alia vero tria folia his interposita videbantur aliorum quorundam inæstimabilium colorum varietate distincta. Unde per tria aurea folia intellexit designari prædictas tres distinctiones, quibus ipsa in infirmitate sua cum labore gloriosam Virginem salutaverat. Quibus Dominus e benignitate sua tres alios indicibiles colores addiderat aliorum trium foliorum. Unum pro affectu quem habuerat ad salutandam et laudandam dulcissimam Matrem suam: secundum, pro discretione qua (dum sensit se non prævalere) tantum tres legit distinctiones: tertium, pro plena fiducia qua confidebat tam Dominum quam benignam Matrem ejus acceptare id ipsum quod prævalebat. Hinc sub Prima (postquam cantanda erat Missa de Vigilia Assumptionis) dum ex intimo cordis affectu deprecaretur ad Dominum, ut sibi apud dulcissimam Matrem suam dignaretur gratiam et favorem obtinere, cui ipsa (ut sibi videbatur) nunquam debitum obsequium exhibuisset, Dominus secum summa blanditate in amplexus Matris amicissimos declinans exhibuit ipsi omnem filialem dilectionem qua unquam erga eam affectus fuerat dicens: Recole, Domina, Mater amantissima, quod peccatoribus ego propter te sim propitiatus, et respice hanc electam meam eo affectu ac si omnibus diebus vitæ suæ tibi placita summaque devotione serviisset. Ad quod Virginea Mater quasi tota liquefacta et in melleam dulcedinem resoluta se totam huic cum beatudine sua ob amorem Filij videbatur impendere. Dehinc sub Missa: *Vultum tuum*, etc., dum legeretur collecta: *Deus, qui virginealem aulam*, etc., exhibuit se Dominus Jesus Matri suæ beatissimæ in tanta tamque inæstimabili blanditate ac amicitia quasi ea hora renovaret ei multipliciter omnia gaudia quæ habuerat in ejus sanctissima Conceptione, Nativitate aliisque gaudiis suæ humanitatis. Et cum ista devotius intenderet verbis illis, scilicet, *ut sua nos defensione munitos jucundos faciat*, videbatur deli-

cata Mater benigne expandere pallium suum quasi ad suscipiendum omnes ad se confugientes in speciale patrocinium. Tunc advenientes sancti angeli, adducebant coram ea omnes personas quæ se speciali devotione vel orationibus ad idem festum devote præparaverant in specie juvenularum speciosarum, quæ reverenter sedentes ante eam, sicut filiæ coram matre, sanctorum angelorum ministerio undique fulciebantur et ab insidiis malignorum spirituum defensabantur et ad quæque bona promovebantur. Intellexitque talem protectionem angelorum obtentam per antedicta verba collectæ, scilicet: *Ut sua nos defensione munitos*, quæ ad imperium ejus multitudo angelorum undique defendendo protegit omnes gloriosam Virginem invocantes. Post hæc, videbantur quasi sub pallio ejus accurrere quædam diversi generis bestiolæ per quas notabantur omnes peccatores ad ipsam specialem devotionem habentes, quas omnes Mater misericordiæ benigne suscipiens et quasi pallio suo protegens delicata manu sua singulas contrectando et deliniendo ipsis amicebilitate blandiebatur, quemadmodum quis blandiri solet catulo suo: per hoc manifeste insinuans quam misericorditer suscipit omnes se invocantes, et quam materna pietate defendit et protegit etiam adhuc peccatis deditos, donec eos Filio suo reconciliet vacatier penitentes. Ad elevationem vero salutaris hostiæ, videbatur Dominus Jesus se ipsum cum omni beatitudine divinitatis suæ et humanitatis in specie sacramentalis hostiæ præbere omnibus qui cum devotione intererant Missæ, ob honorem dulcissimæ Matris Mariæ desiderantes ipsi in festo Assumptionis suæ devote famulari, ut ex vivacitate divinæ virtutis omnes dulciter affecti et suaviter recreati, confortarentur in sua bona voluntate, sicut aliquis recreatus confortatur ex cibo diversis aromatum speciebus et condimento temperato. Cum autem post Missam conventus secundum statuta ordinis procederet ad capitulum, vidit Dominum Jesum cum infinita angelorum multitudine ad conventum venire, congregationem cum magno gaudio præstolando quod ipsa multum admirans dixit ad Dominum: Utquid, amande mi Domine, ad istud capitulum cum tanta dignatione et multitudine angelorum advenisti; ad quod nos tamen nullam specialem devotionem habemus qualem habuimus in Vigilia tuæ sacratissimæ Nativitatis et Incarnationis? Respondit Dominus: Ego ideo adveni tanquam paterfamilias qui hospites ad convivium suum invitatos benigne suscipit. Hodie vero ob reverentiam dulcissimæ Matris meæ ad prænuntiationem solemnitatis ejus præcelsæ Assumptionis speciali affectu suscipiam omnes idem festum devote pereolere desiderantes. Et insuper ex auctoritate divinitatis meæ absolvam omnes cum humilitate et devotione ordinis sui negligentias profitentes. Et adiecit Dominus: Simili modo intersum capitulo vestro in omnibus festis, et insuper omnia

quæ ibi agitis, accepto eo modo sicut præmonstravi tibi in Vigilia Nativitatis meæ. Hinc dum speciali devotione intenderet Nonæ, qua secundum statuta ordinis inchoatur festum Assumptionis, divinitus illustrata, intellexit quod beata Virgo præcedenti die suæ felicissimæ Assumptionis circa horam nonam ita penitus absorpta est in Deum, quod, omni humanitate exuta, jam in præludio celestium deliciarum solo Spiritu Dei vegetabatur usque ad horam illam jucundissimam qua circa noctis horam tertiam advenienti Domino in omni perfectione virtutum summe præparata exivit obviam cum ingenti lætitia, nulla omnino remordente conscientia, sicque in ulnas ejus advolans, unus spiritus cum eo effecta, introivit in potentias totius beatitudinis ipsius divinitatis. Sub Vesperis vero, cum cantarentur Psalmi, videbatur Dominus omnia in quibus ipse per Psalmos extollebatur intrahere cordi suo divino et de corde suo dirigere in beatam Virginem tanquam impetus quosdam validissime inundantes, ex quibus Virgo Mater inclita tot suscepit influxus quot prædita erat dignitatibus meritorum. Et dum intonaretur antiphona: *Tota pulchra es*, ista irruens in amplexus Domini per cordis ejus organum, singula illa verba intonare nitebatur, in memoriam suavissimarum blanditatum quibus per eadem vel similia verba blanditus esse creditur Filius Altissimi suæ beatissimæ Matri, et ecce ex tali devotione illius divini cordis impetus efficacius superfluentes tam magnifice in animam Virginis inundaverunt, quod ex nimia impetuositate influxus videbatur resilire quasi stellæ materiales, mira charitate præfulgentes, quæ undique Reginam cœli circumdantes, ineffabili decore perornando lætificabant. Quædam vero quasi præ multitudine in pavementum cadere videbantur, quas omnes sancti recolligentes et coram Domino cum gaudio præsentantes in admiratione illarum inexplicabili modo delectabantur; per quod figurabatur quod omnes sancti de superabundantia dignitatum et meritorum beatissimæ Virginis copiose hauriunt gaudium, gloriam et beatitudinem indeficientem, sicque in tali exultationis jubilo adjungentes se omnes angeli devotioni congregationis consona voce insimul cum ea dulciter resonabat responsorium: *Quæ est ista*, etc. Quo finito, Filius Dei altissimi inchoavit versum: *Ista est speciosa*, cujus divini cordis plectrum Spiritus sanctus movere videbatur ad laudandam et glorificandam benedictam Virginem Matrem supra omnem creaturam sub hymno: *Quem terra, pontus*, etc. Virgo beata quasi præ deliciis affluentibus ultra subsistere non valens reclinavit se supra pectus Filii sui amantissimi, et quasi in jubilo celestium amœnitatum requievit usque ad versum: *O gloriosa Domina*, etc. Tunc enim quasi a devotione fidelium provocata, erigens se, porrexit omnibus manum suæ benignæ defensionis ac maternæ consolationis. Ad illum vero versum: *Deo Patri*, etc., consurgens, videba-

zur tres genuflexiones facere cum maxima reverentia ad honorem et gloriam semper venerandæ Trinitatis, sicque perstitit sub *Magnificat* orans pro Ecclesia. Ad Antiphonam autem: *Virgo prudentissima*, demisit lucem quamdam cœlestem ad omnes se devote invocantes.

Alia vice, eodem glorioso Assumptionis festo, dum valde deficientibus viribus, ista vix duci potuisset ad locum orationis, ubi Matutinas audiret, et ibi fessa sederet, tandem visitavit eam oriens ex alto Dominus per viscera misericordiæ suæ, et videbatur illi in sexto Responsorio, quasi adesset in Spiritu jucundissimæ illi festivitati qua virginæ Mater Dei debitum carni exsolvens, cœlestia regna petebat. De jam dicto ergo Responsorio, scilicet *Super salutem*, usque post *Te Deum laudamus* (quo tempore ad se ipsam rediit), nihil cantabatur in quo specialem mirabilis delectationis intellectum non perciperet; unde de pluribus pauca exponam prout ad exteriorem intellectum possunt deflecti. Illud enim Responsorium, *Super salutem*, videbatur congregatus totus cœtus tam angelorum quam apostolorum decantare quasi congratulans Domine suæ pro suis singularibus privilegiis dignitatum; cumque interim Virgo gloriosa inæstimabili suavitate attracta quasi claustra carnis egrediens inter dulcissimos Filii amplexus susciperetur, ipse benignissimus Jesus, Pater orphanorum, Ecclesiæ suæ sponsæ dilectæ personam assumens et ejus indigentiam (quæ cordi suo tam profunde est infixæ) suæ Matri quasi commendare volens, in ejus persona deprompsit septimum Responsorium scilicet: *Sancta Deo dilecta*. Hinc cum quasi pararet procedere Filius qui teneriori affectu erga Matrem afficiebatur, etiam frequentiori laude ipsam extollere videbatur, unde et eam salutavit per octavum Responsorium: *Salve, Maria*, cui succedens cœtus sanctorum subjunxit: *Salve, pia Mater Christianorum*. Deinde prosequens Jesus in persona sponsæ suæ Ecclesiæ adjunxit clara voce: *Virgo, solamen desolatorum*; hinc cum beata Virgo inæstimabili tripudio cœlestia intrare videretur, ad cantica: *Audite me, divini fructus*, tota cœlestis curia ad tantæ exultationis novitatem ita commoveri videbatur, quod nullis hominum linguis possit explicari. Apparuit enim quasi intrare pratum supra omnem capacitatem amœnissimum quod plenum esset omnigenis floribus. Unde cum cantaretur versus ille: *Et frondete in gratiam*, omnes flores in susceptionem Reginæ singularis, ex singulis foliis specialem emittebant splendoris amœnitatem ac dulcissimi saporis suavitatem ac insuper clarissimi soni jucunditatem, quasi totius mundi sonus musicus insimul dulcissimum melos decantare niteretur. Hinc beata Virgo quasi de incomparabili beatitudine sua exultans et Deo congratulans psallebat: *Gaudens gandebo in Domino* (Isa. lxi, 10). Deinde, Deus Pater quasi placatus in omnimoda perfectione tam elegantis Virginis ex abundantia dulcedinis militanti Ecclesiæ benedixit dicens:

Non vocaberis ultra Derelicta, etc. (Isa. LXII, 4). Post hæc in laudem Virginis Matris omnis chorus angelorum prorupit alte intonans : *Sexaginta sunt Reginæ*, denotans quod supra ordines ipsorum Virgo Maria esset elevata. Hinc chorus sanctorum subjunxit : *Et octoginta concubinæ*, etiam supra se Virginem Matrem privilegiatam proclamans. Deinde utrique chori, scilicet angelorum et sanctorum, in persona militantis Ecclesiæ decantabant : *Et adolescentularum non est numerus*, per hoc etiam Matrem Dei, ut dignissimum est, supra se extollescentes. Hinc Spiritus Paraclitus suavissima modulatione subjunxit : *Una est columba mea (Cant. vi, 8)*, quasi diceret : Istam unice mihi reperi simillimam in qua placite requiescere potui. Tunc Filius Dei addidit : *Perfecta mea (Ibid.)*, quasi diceret : Omne quod tam in divinitate, quam in humanitate in homine invenire optarem, in ista inveni perfectissime. Cui Dominus Pater annectebat : *Una est Matri suæ electa; gen...* scilicet quasi præ nimietate affectus reticere volens, quod ipse in ea sentiret, hoc solum quod Matri suæ, scilicet Ecclesiæ, esset electa, expressit. Deinde in jubilo laudem resonante tota cœlesti curia cum Responsorio : *Salve*, nobilis in throno gloriæ a dextris Filii cum recenti reverentia collocatur ; et post omnes cœli cives ante solium regni ipsius decenter coadunati, ex abundantia benignissimis favoribus extollescentes laudabilem conversationem vitæ ejus, cum ineffabili jubilo decantabant Responsorium : *Beata es, Virgo Maria*, cui verum scilicet : *Ave, Maria*, tota Trinitas subjunxit, renovans eam suavitatem angelicæ Salutationis quæ totius salutis saluberrimum existit exordium. Tunc omnes sancti simul in persona Ecclesiæ militantis genua coram beata Virgine flectentes canebant : *O sancta, o celsa, etc.* Post hæc duodecimum Responsorium : *Quæ est ista*, tota Trinitas ex abyssali superfluentia favorabilis jucunditatis erumpens, quasi ex admiratione clarissime decantabat, tanquam omnibus notificans merita beatæ Virginis. Postremo intellexit, quod ipsa beata Virgo cum omni cœlesti curia et militia pro beatificatione sua decantaret, *Te Deum laudamus*, in gloriam semper venerandæ Trinitatis. In primo ergo versu, extollebatur simul tota Trinitas sancta ; per secundum versum : *Te æternum Patrem*, specialiter extollebatur Deus Pater ; per tertium : *Tibi omnes angeli*, Filius Dei ; per quartum : *Tibi Cherubim*, Spiritus sanctus. Et sic per singulos versus singulas personas intellexit extolli, exceptis illis septem versibus : *Tu, Rex gloriæ, Christe, etc.*, quæ specialiter referebantur ad Filium Dei, laudantes illum pro singulis affectionibus beatæ Virginis, quod eas cum suo adiutorio semper direxerat ad laudem divinam, nec unquam eas ad transitoria flecti permiserat. Per sequentes etiam versiculos, scilicet : *Æterna fac*, iterum alternatim extollebantur singulæ Personæ. Per quæ omnia talis intellectus dabatur isti quod nullus versus Patri at-

tribuebatur, qui non adeo specialiter illi congrueret ut nullo modo aliter esse posse videretur. Similiter congruebant qui attribuebantur Filio et Spiritui sancto. Post hoc cum ad se ipsam rediret ex hæc jucundissima solemnitate, cui tam mirabili delectatione per Spiritum interfuerat, sensit etiam corpus suum in tantum recreatum, quod omnes sibi assistentes ad deducendum se tanta velocitate præcessit, quod omnino nullum sensit defectum. Et hæc valetudo duravit usque dum post Missarum solemnità corporali cibo est refecta. Post revolutis trium annorum curriculis, dum iterum lecto decumberet ægrotans, et in sancta Vigilia Assumptionis gloriosæ Virginis Mariæ primo diluculo mentem suam devotioni adaptare studeret, vidit in spiritu ipsam beatissimam Virginem quasi in horto quodam amœnissimo diversi coloris floribus odoriferaque vernantia deliciose consito, tanquam in tranquillissimo quodam jubilo suavissimæ contemplationis jam agonizare incipientem, quæ amabilissimi vultus sui serenitate ac gestus amicitie omni se gratia plenam demonstrabat. Apparebant quippe ipso in loco rosæ pulcherrimæ sine spinis, lilia candidissima et violæ fragrantissimæ, cæterique flores omnigeni sine herbis. Qui etiam singuli flores (quod dictu est mirabile) quanto remotiores erant a beata Virgine, tanto majoris videbantur esse decoris, fragrantie atque vigoris : ex quibus singulis generosa Virgo singulariter quasi flatum intrahendo omnem ejuslibet floris virtutem, inestimabili quadam cœlesti aviditate sibi totaliter intrahabat, ac quodammodo ineffabili delectatione respirando eandem in cor deificum Filii sui amantissimi quod versus eam apparebat apertum, alacriter remittebat. Apparuit etiam innumerabilis multitudo angelorum qui ab eo beatæ Virginis circa flatum quem intrahebat usque ad flores, erant occupati ad obsequendum tantæ Imperatrici Dominum laudantes. Vidit etiam ibi beatum Joannem evangelistam, quasi ad caput Virginis Matris orationi devotius incumbentem : a quo etiam Mater Domini videbatur quasi vaporem quemdam mirificum intrahere sibi : cum vero in his omnibus ista plurimum delectaretur, mirari cœpit quid per hæc significaretur. Unde edocta est a Domino quod per hortum præostensum, significaretur Virginis intactæ corpus ; per flores vero, diversæ virtutes quibus ipsa beatissima Virgo decenter erat ornata : per rosas autem quæ remotiores cæteris apparebant et venustiores ac majori reverentia spirituum beatorum colebantur, opera charitatis tam Dei quam proximi, in quibus quanto se latius extendere studuit, tanto digniorem fructum Deo attulit. Per lilia quæ efficaciorẽ odorem reddunt et candorem gratiorem, notabatur puritas sanctæ conversationis ipsius quam electi sunt imitati. Per hoc etiam quod beata Virgo visa est de corde beati Joannis vaporem trahere, perpendit, quod regalis Virgo specialem gloriam ex parte beati Joannis attulerit pro singulis bonis quibus,

ipso providente, liberius potuit vacare in omni vita sua. Et cum ista inquireret quem perfectum beatus Joannes ex talibus haberet, Dominus respondit : Quasi tot gradibus affectuum cor meum est ipsi dulciter acclinatam, quot obsequiis Matris meae virtutibus ipsius sollicitudinem sensi affuisse. Per personam deinde beatæ Virginis quæ in ipso horto videbatur, intellexit significari pretiosam animam gloriosissimæ Virginis, quæ fructu singularum virtutum suarum mirifice delectata, eas cum maxima gratitudine quasi de corpore suo trahens in se, omnes refudit in Deum ; et sic per diem illum visa est in tali jubilo recumbere usque ad Matutinas. Tunc ista iterum facta in excessu mentis, sub primo Responsorio vidit ipsam præ omni creatura beatissimam Matrem supra pectus dilecti sui Filii eadem tranquillissima pausatione reclinatam, cui Filius versa vice de corde suo dulcissimo cum inestimabili delectatione reinfundit omnem illum fructum virtutum quem ipsa prius gratitudine in ipsam retulerat tanto digniorem, quanto in corde suo divino excellentius nobilitatum quæ circumdabant eam, tanquam flores rosarum et lilia convallium ineffabiliter gratiosa vernantia ipsam venustantes. Ipsum vero primum Responsorium videbatur ipse Deus Pater omnipotens suavissima modulatione deprecare dicens : *Vidi speciosam*, etc., quasi per illa cœlicolis notificans qualem ipse eam cognoverit in terris, scilicet columbam sine macula, per innocentiam ascendentem desuper rivos aquarum, per desiderium ejus inestimabilis odor sanctitatis erat nimis in vestimentis, id est, in conversatione ejus, et sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum et lilia convallium, id est, diversæ virtutes. Hinc persona Spiritus sancti annectens secundum Responsorium in persona beatæ Virginis, sanctissimæ conversationis ipsius dignitatem elucidans suaviter decantabat : *Sicut cedrus*, etc. Tunc omnes sancti tantæ laudis instinctu commoti, quasi præ admiratione decantabant tertium Responsorium : *Quæ est ista*, etc., per quorum omnium singula verba supradicta, infirma singularem percepit intellectum, sed propter defectum virium, omnia retinere nequibat : sicque omnes sancti, reverenda processione ante thronum virgineum Matris gloriosæ solemniter convenientes, dulcissimo concentu ipsam per quartum Responsorium : *Gaude, Regina*, extollebant in hoc quod ipsa esset illa præpotens Regina per quam jam æternæ lucis claritas refulgeret eis quæ non solum terrarum, sed etiam cœlorum foret Domina digna mox futura quæ vere omnium virginum pulcherrima, in omni decore virtutum et perfectione gratiarum, appareret ; et quæ de plenitudine misericordiæ suæ omnium indigentibus, materna pietate, subveniret, essetque eis perennis gloriæ augmentum, dum suis meritis omnium sanctorum gaudia cumlaret. Tunc honorifice procedentes chori angelorum clara voce resonabant versum : *Fac nos latari*, etc., quasi per hæc verba

provocantes eam ad gloriam resolutionis. Post hæc, omnes sancti resonabant : *Gloria Patri*, pro omni gratia beatæ Virginis tam in corpore quam in anima collata. Debinæ omnes Antiphonas et Psalmos sequentes cœlicolæ in laudem Dei et Virginis Matris concinentes, mirificum dabant intellectum. Sub quinto Responsorio Virgo generosa cum maxima gratitudine se erigens, in jubilo laudis et gratiarum actionis dulciter hæc verba decantabat : *Beatam me dicent omnes generationes* (Luc. 1, 48). Et sanctissima anima illa præ omni creatura inestimabiliter beatissima, a carne absoluta, inter amplexum Sponsi, ulnis Filii dilectissimi innixa, ipsi Fonti totius beatitudinis incomparabiliter felicissima conjunctione esse immersa, nunquam amplius emergenda. Tunc tota cœlestis curia tam præcellentis Reginæ gratissima præsentia mirabiliter illustrata et jucundata, intuens animam virgineam jucundis amplexibus Regis tam familiari ausu circumdatam super omnes angelorum choro et sanctorum cœtus exaltari, et proximam semper venerande Trinitati locari, cum miræ jucunditatis tripudio congratulantes in laudem ipsius, prorumpunt cum sexto Responsorio : *Super salutem* : et sic visio illa terminata est. Ecce quam evidenter patet ex præscriptis, quanta pietate benignus Deus per dona gratiarum quæ largitur uni homini, plurimorum intendat prodesse salutem. Dum hac vice ibi visionem terminavit, ubi ante tres annos eam inchoaverat, ut dum propria negligentia nobis intercludit spirituales influxum gratiarum, videntes amœnum hortum nobis præparatum, inde saltem aliquos flores devotionum carpere non omittamus.

Alia iterum vice in eodem festo dum devote Matutinis interesset, tres Nocturnos distinguens in tres speciales devotiones, in primo Nocturno, per singula verba et notas admonebat gloriosam Virginem ineffabilium consolationum illarum quas ereditur in expectatione beatissimi transitus sui tam a Filio quam etiam ab omnibus sanctis percipisse. Unde ad singula verba quibus tam ab ipsa quam ab aliquo fidelium in toto mundo consolationum prædictarum admonebatur, circumdari videbatur ipsa intemerata Virgo floribus rosarum et liliis convallium. In secundo Nocturno admonebat eam suavissimarum deliciarum illarum quibus fruebatur in transitu de hoc mundo ad cœli palatium, innixa delicate super Dilectum suum, de quibus singulis tot ornamentis decorabatur inelyta Virgo quot verbis earundem deliciarum admonebatur in universo mundo. In tertio quoque Nocturno, admonebat Reginam cœli illius ineffabilis et omnem humanam capacitatem longe transcendens gloriæ qua recepta est in introitu regni, et sublimata supra omnem dignitatem cœli. Ad quæ singula verba administrabant ipsi innumerabiles splendores et dulcissimos sapes, quales per diversorum odorum fragrantiam attrahuntur. Sub Missa vero, dum legendo tribus vicibus : *Laudate Dominum, omnes*

gentes (*Psal.* cxvi, 1), sancta ad primum, more sibi solito, oraret omnes sanctos, ut merita dignitatum suarum pro se offerrent Domino quo per illa digne præparata accederet ad susceptionem vivifici Sacramenti, et ad secundum: *Laudate*, oraret similiter beatam Virginem; et ad tertium: *Domine Jesu*: beata Virgo ad invocationem sui exsurgens, stetit in conspectu fulgidæ semperque tranquillæ Trinitatis, offerens pro ea merita placidissimarum dignitatum illarum quibus ipsa in die Assumptionis suæ supra omnem humanam, imo angelicam dignitatem præparata, ipsi summe complacuit, sicque cum maxima blanditate quasi cedens loco, innuit animæ dicens: Veni, electa, et sta in loco meo cum omni perfectione virtutum, quibus ego aspectum semper venerandæ Trinitatis in mei placentiam inclinavi. Et ut tu similiter quantum est tibi possibile, complaceas ipsi beatissimæ Trinitati. Ad quod ista stupefacta, cum maxima dejectione sui respondit: Et quibus inquit, o Regina gloriæ, hoc meritis potero? Quæ respondit: Cum tribus utique ad hoc habilitaberis. Primo, ut ores per illam innocentissimam puritatem quo Filio Dei in utero meo virginali placitam mansionem præparavi emundari meis precibus ab omni macula. Idem, orabis per profundissimam illam humilitatem qua super omnes choros angelorum et sanctorum merui exaltari, ut suppleantur omnes negligentie tuæ. Tertio, deprecare per amorem illum inestimabilem qui me inseparabiliter Deo conglutinavit, ut præstetur tibi copia diversorum meritorum. Quod cum ista devote faceret, subito translata est in spiritu usque ad celsitudinem gloriæ sibi tam dignanter meritis eorum Imperatricis concessæ. Cumque sic quasi loco ejus cum meritorum ipsius prærogativa honorabiliter appareret Domino, complacuit sibi in ea ultra quam dici potest Dominus majestatis. Omnes quoque angeli et sancti advenientes, conabantur ipsi reverentiam exhibere. Hinc dum conventus accederet ad communionem, astitit Regina gloriæ a dextris cujuslibet accedentis, contegens illam ex una parte mantello suo orationum suarum floribus adornato, dicens: Sub cultu memoriæ meæ hanc respice, dulcissime Fili: ad cujus petitionem Dominus, miro modo placatus, amicabilem blandiendo, tenebat mentum ejus quousque porrexit ipsi hostiam salutarem. Cumque ista similiter communicata offerret idem Sacramentum Domino in laudem æternam ad augmentum gaudii, gloriæ et beatitudinis ipsius beatissimæ Matris (quasi pro recompensa oblationis meritorum suorum qua sublevarat inopiam ejus), Dominus Jesus quasi porrigens xenium quoddam Matri suæ dulcissimæ, ait: Ecce, Mater, tibi tuum restituo duplicatum, nec tamen huic aufero cui tu amore nominis mei hoc impendere dignaberis. Post processionem vero, dum conventus rediens in chorum cantaret: *Ave, Domina mundi*, Maria videbatur isti præ nimietate suavissimi concentus super cœlestium agminum

quod quasi totum cœlum in novæ exultationis tripudio commoveretur, et statim apparuit gloriosa Virgo, stans coram altari a dextris Filii sui versus conventum in gloria præcellenti. In illo autem verbo: *Ave, cœlorum Regina*, omnes sancti coram ea genua flectentes, ipsam ut Domini sui Matrem decentissime venerabantur. In illo quoque verbo, *Ave, Virgo virginum*, ipsa Virgo veneranda, manu sua delicata, prætendit quoddam candidissimum lilium ad omnes præsentēs, alticiens eas quodammodo et confortans ad imitandum eæ castissimæ virginitatis exemplum. Cumque cantaretur: *Per te venit redemptio nostra*, tam medullitus commota sunt omnia viscera maternæ pietatis ejus, quod præ superabundantibus deliciis delectationum illarum quas persensit in eodem verbo ut similitudine utar, se continere non valens, reclinavit se deliciosissima blanditate super pectus Filii sui. In illo deinde verbo: *Pro nobis, rogamus, rogita*, constringens collum Filii sui dulciter diversis delectationibus ipsi Regi regum Domino blandiebatur nutibus, ostendens illi Sorores quaslibet præsentēs et pro singulis orans. Cumque inchoaretur Antiphona: *Hodie beata Virgo*, ipsa, immensa circumdata gloria, in blandos amplexus Filii visa est ad cœlestia sublevari, concomitantibus se et complaudendo jubilantibus universis ordinibus cœli. Cumque sic in gloria sublevaretur cœlesti, apprehensa dextera Filii, eum ea benedixit omni congregationi. Ex qua benedictione desuper quamlibet personam videbatur forma crucis aurea cum viridi zona dependere. Per quod intellexit notari quod quælibet posset effectum benedictionis illius fructuosius consequi, cum virenti fide et fiducia bona ad misericordiæ Matrem.

Quodam die, dum Gertrudis quadam Filio Dei offerret, orans ut ipse eadem Matri suæ beatissimæ pro se dignaretur præsentare in suppletionem omnium suarum negligentiarum in servitio Virginis gloriæ, exsurgens Rex gloriæ cor suum Deificum obtulit prædignissimæ Genitrici suæ, dicens: Ecce, Mater amantissima, exhibeo tibi cor meum sicut est superabundans omni beatitudine, et in ipso tibi præsentō omnem affectum divinum quo te ab æterno præ omni creatura gratuito prædestinavi, creavi, sanctificavi, mihiq; in Matrem speciali affectu adoptavi, omnemque benignitatis dulcedinem qua tibi unquam blanditus sum in terris cum me infantem in sinu tuo confoveres et aleres, omnemque fidelitatem qua deinceps tibi per totum tempus quo cum hominibus conversatus sum, filiali affectu tibi exhibui, in omnibus subjectus tibi sicut filius matri, qui eram gubernator cœli, et specialiter in hora mortis, dum proprii quasi cruciatus oblitus et tuæ desolationi ac mœrori compassus medullitus custodem tibi et filium loco mei fideliter providi, et insuper affectum dignationis illius inestimabilis quo te in die jucundissimæ Assumptionis super omnes choros angelorum et sanctorum exaltavi, cœli terræque Dominam ac Reginam constituendo.

Quæ omnia modo ob amorem hujus dilectionis meæ quasi totaliter renovata et duplicata, tibi exhibeo in suppletionem negligentiarum quas unquam in tuo, Mater pia, servitio contraxit, ut sic quasi cum duplicata tibi omni tua felicitate procedas obviam ipsi Sponsæ meæ in hora mortis suæ suscipiens eam materna pietate. Quod gratiosa Mater blandissima alacritate acceptans et se ad omnia promptissimam declarans dixit: Præsta mihi etiam nunc, Fili amantissime, ut in eadem susceptione (dum secundum tuum beneplacitum huic dilectæ tuæ obviavero) singula mihi a te collata sibi infundant divinam suavitatem nobilem super balsami liquorem quæ ipsa feliciter suscipiat in affluentia plenarum divitiarum.

Die quodam, in exstasim rapta, collaudabat Dominum pro omni dignitate, gratia et gloria beatissimæ Virgini Matri impensa, deprecabaturque ipsam Matrem Virginem Mariam, ut ob amorem Filii sui dignaretur in supplementum indigentiarum offerre pro ea Domino illas virtutes propter quas se maxime cognosceret ipsi Domino virtutum complacere. Tunc cælorum Regina precibus devotæ suæ provocata, obtulit Filio suo quasi pro camisia candidissima virgineam suam castitatem, et tanquam pro tunica viridi suam placidissimam humilitatem, et veluti pro amictu purpureo suam immarcescibilem charitatem. Quibus virtutum ornamentis cum Dominus Gertrudis animam induisset, omnes sancti, præcellentibus vestimentis virtutum illarum delectati, exsurgentes, orabant ut etiam omnia dona gratiarum dignaretur animæ illi infundere quæ quilibet eorum potuisset suscepisse, si debito modo adaptasset se. Tunc Dominus, ad preces electorum suorum, imposuit pectori ejus monile quoddam decentissimum, innumerabilibus gemmis mirificæ exornatum, quarum quælibet sibi intrahere videbatur quidquid aliquis neglexerat non coaptando se ad suscipienda dona gratiarum. Non tamen istud sic intelligendum est quod aliquis possit suscipere omnia quæ ab universitate sunt neglecta, sed quod per gratitudinem anima adaptatur ad suscipiendum aliquatiter quæ ab aliis sunt neglecta.

Appropinquante jucundissimo tempore beatissimi transitus sororis Domine M., cum legeretur Antiphona: *Salve Regina*, in illo verbo: *Eia ergo, advocata nostra*, electa Dei infirma Matrem Domini blande alloquens commendavit ipsi consorores suas quas in proximo erat relictura, orans ut eas, causa sui, in majorem susciperet affectum. Et sicut ipsa quoad vixit quantum poterat, se omnibus præbuerat benevolam et paratam advocatam, ita ipsa Mater misericordiæ, nunc post obitum ejus dignaretur secum apud suum Filium esse interventrix et Advocata congregationis. Ad quod intemerata Virgo se paratissimam exhibuit, extensisque manibus suis delicatis ad manus infirmæ, curam congregationis sibi commissæ quasi manu ejus suscep-

pit. Quæ omnia in spiritu cognovit Gertrudis.

Hinc post Completorium, cum jam dicta infirma agonizare videretur, Gertrudis iterum rapta in spiritu vidit animam infirmæ in specie teneræ multum et amabilis puellæ novis ornamentis ex diuturnis passionibus decoratæ, in impetu circa collum Jesu Christi sponsi delicati irruentem, ac blandis ipsum amplexibus constringentem, ex singulis vulneribus Domini ad modum apsis diversos flores avide sugentis, speciales sibi intrahere delectationes. Cum autem inter cætera legeretur Responsorium: *Ave, Sponsa, virginum Regina, Rosa sine spina*, procedens Virgo gloriosa animam infirmæ magis coaptavit et habilitavit ad perfruendum et delectandum in deliciis Divinitatis. Tunc Dominus Jesus ex meritis Matris suæ, et ex dignitate illa ipsa, qua sola meruit dici et esse Mater et Virgo, quasi quoddam monile mirabiliter radiantibus gemmis compactum sumens, pectori infirmæ imposuit, hoc eam speciali privilegio condonans, ut ad similitudinem suæ virgineæ Matris etiam ipsa diceretur mater et virgo eo quod casto zelo memoriam sui in multorum cordibus genuisset.

Cum item quædam beatæ memoriæ soror agonizaret, apparuit Dominus virtutum, Rex gloriæ, ad caput infirmæ residere, et flatum ex ore ipsius infirmæ tanquam iridem aurei splendoris tendentem ad cor divinum ex parte sinistri lateris recipere. At cum diutius in delectamento hujus visionis perstitisset, et interim legerentur Psalmi: *Deus, Deus meus, respice in me* (Psal. xxi, 2), in fine illius Psalmi: *Ad te, Domine, levavi animam meam* (Psal. xxiv, 1), Dominus, mira blanditate, tanquam osculum præbiturus Sponsæ suæ, se super infirmam inclinavit et post paululum se erigens, secundo similiter fecit. Post hæc, dum legerentur suffragia sub Antiphona: *Ut te simus inluent*, apparuit Virgo Mater inclita, regali stirpe genita, purpureis vestimentis decenter amicta, super sponsam Filii blande inclinata delicatis manibus caput infirmæ habilitando tenens, quo directiori linea halitus ipsius ad cor divinum procedere posset. Dum vero inter alia legeretur oratione illa scilicet: *Ave, Jesu Christe, Verbum Patris*, apparuit Dominus mira claritate transfiguratus et sicut sol in virtute sua lucens, facies divina tota rutilabat. Ex quo Gertrudis in admirationem versa et extra se ducta post paululum, dum intra se rediret, vidit cæli Rosam præfulgentem, Matrem, inquam, Virgineam Sponso Filio quasi in jubilo gratulationis de tam præjueunda novæ Sponsæ unione cum dulcissimis amplexibus suavissima imprimere oscula: unde intellexit Gertrudis, quod inter hæc perfecta fuisset illa felix unio qua sitibunda illa anima introducta est ad plena cellaria, imo ipsi abyssu veræ beatitudinis feliciter immersa, nunquam amplius emergenda. Celebrifesto fulgite semperque tranquillæ Trinitatis, apparuit Gertrudi oranti et preces Domino perferenti

Filius Dei in humanitate stans in conspectu Trinitatis venerandæ, in florentissimæ juventutis gratia vernantia super quolibet membro, habens florem tantæ venustatis ac splendoris quod nulli visibili materiei poterat comparari. Per quod notabatur quod, cum humana parvitas nostra nequaquam superessentialem laudem excellentissimæ Trinitatis possit attingere: Jesus Christus, in humanitate sua, exiguum nostrum suscepit studium, et hoc in se nobilitando dignum effecit holocaustum Trinitati. Postea, idem Filius blandissime ad Matrem suam virginæ dixit: Accede, Mater mea dulcissima, et sume osculum a me persuave. Cumque serenissima blanditate Matri suæ dulcissimæ osculum suavissimum impressisset, videbatur illico Virgo gloriosa in singulis suis membris mirabiliter exornata, eorundem florum venustate quibus Dominus dignatus est ex orationibus sibi oblatis apparere decoratus. Et hanc dignitatem Filius Dei contulit Matri suæ pro eo quod ex ipsa sumpserat humanæ naturæ formam cujus membra sanctissimastrarum devotionum et orationum licet exiguarum oblatione apparebant decorata.

Nativitatis gloriosæ Virginis festo præclaro, dum Gertrudis persolvisset tot *Ave Maria* quot diebus ipsa præclara maris Stella crevit in utero matris, et hæc devote offerret eidem, requisivit ab ea quid erga benignitatem ipsius mererentur qui, simili devotione, ad honorem ejus eundem numerum persolverent cum Salutatione angelica. Cui benignissima Virgo respondit: Hoc, inquit, mereantur quod æternaliter in cœlis speciali jucunditate participabunt mecum felicius omnia gaudia quæ recepi, et adhuc sine intermissione renovata, recipio cum singulis virtutibus ad quas beata et gloriosa Trinitas animam meam singulis diebus, secundum optimum beneplacitum suum, decenter habilitavit. Hinc sub Antiphona: *Ave, decus*, etc., videbatur cœlum aperiri et per ministerium sanctorum angelorum demitti thronus quidam valde sublimis in medium chori, super quem in summa gloria et honore residebat inelyta cœlorum Imperatrix quæ, mira blanditate et amicitia sui, exhibebat se per festum illud vota congregationis dignanter suscepturam. Angeli vero sancti thronum illum reverenter circumdantes, sustentabant ac solemne obsequium cum gaudio exhibebant Domini Dei sui dignissimæ Matri. Adjungebat quoque se beatorum spirituum exercitus utrisque psallentium choris, collaudans cum ipsis Reginam gloriæ per singula verba quæ cantabantur. Videbatur etiam coram qualibet persona stare unus angelus, ferens singuli ramos vernanti virore venustos in manibus suis; qui rami ad singulas delati diversorum colorum flores ac fructus producebant secundum differentiam devotionis uniuscujusque. Finitis vero omnibus, quilibet angelus ramum suum cum ingenti letitia deferebat Virgini Matri, circumponens cum reverentia throno in quo residebat ad augmen-

tum singularis gloriæ et ornatus sui. Tunc Gertrudis ait ad Matrem Domini: Heu, me, Mater pia, quod ego indigna non mereor his beatis psallentium choris interesse! Cui benigna Virgo respondit: Bona voluntas tua plene supplet universa. Et illa devota intentio qua per organum suavisonum cordis dulcissimi Filii mei more tibi solito his Vesperis intendisti ad honorem meum longe præcellit omne exercitium corporale. Ad quod comprobandum ego propria manu ramum tibi assignatum venustissimis floribus ac fructibus suavissimis bonæ voluntatis tuæ peramcœnum, præsentato conspectui semper venerandæ Trinitatis in oblationem summæ delectationis. Sub Matutinis autem, recognovit in spiritu qualiter advenientes angeli sancti deferebant congregatos flores et fructus diversarum intentionum et devotionum congregationis, et illos decentissime offerebant Virgini Matri, qui secundum hoc quod labor cujusque fuerat difficilior, apparebant pulchriores et amœniores, et secundum quod intentio et devotio cujusque erat purior, reddebantur suaviores.

Hinc dum Gertrudis ad *Gloria Patri*, etc., quarti Responsorii collaudaret ineffabiliter digne extollendam Dei Patris omnipotentiam ac admirandam Filii Dei sapientiam, Spiritusque sancti Paracleti stupendam benevolentiam qua prævaluit, scivit et dignata est Trinitas semper veneranda in salutis nostræ subsidium tam plenam omni gratia Virginem formare cui superabundantiam divinæ suæ beatitudinis tam large communicaret: exurgens Mater grätiosa, et reverenter stans in conspectu beatissimæ Trinitatis, videbatur devote supplicare quatenus huic de divina Omnipotentia, Sapientia et Benevolentia, tantum largiretur gratiæ, quantum possibile foret in hac vita homini percipere. Ad cujus petitionem tota Trinitas veneranda dignanter inclinata benedictione quadam supercœlesti videbatur animam Gertrudæ copiose donare; ex cujus affectu, rore quodam suavissimo undique respergebatur. Cumque cantaretur Antiphona: *Quam pulchra*, etc, Gertrudis eandem in persona Filii Dei ac laudem præcelsæ Matris ejus decantabat. Quod amantissimus Dei Unigenitus secundum dulcedinem benignitatis suæ dignanter acceptans, ac motu capitis quasi pro gratiarum actione eam honorans, ait illi: Honorem istum quem in persona mea exhibuisti mæ dulcissimæ Genitrici, secundum regalem magnificentiam divinæ liberalitatis mæ tibi restituam in tempore opportuno. Hinc sub Antiphona: *Adest namque festivitas*, etc., in illo verbo, *intercedat pro peccatis nostris*, visa est Mater Domini chartam quamdam in qua eadem verba scilicet, *ipsa intercedat*, etc., erant inscripta litteris aureis et per ministerium angelorum sibi delata, repræsentare reverenter conspectui Filii sui. Ad quod blande respondit: Ex omnipotentia mea, Mater reverenda, tibi concessi potestatem propitiandi peccatis omnium qui devote invocant tuæ pietat-

tis auxilium, qualicumque modo placet tibi. Sub Missa vero dum in sequentia *Ave* præclara cantaretur verbum illud : *Ora, Virgo, nos, etc.*, conversa ad Filium inclita Virgo, plicatis manibus serenisque oculis visa est pro se invocantibus exorare. Ad ejus preces Dominus omnes signo salutiferæ crucis communiens benedictione sua divina ipsos præparavit ad digne suscipiendum et conservandum vivificum corporis et sanguinis sui Sacramentum. Ad illum vero versum : *Audi nos*, ipsa Virgo gloriosa apparuit assidere Filio suo in throno sublimi, quam sic Gertrudis allocuta est : Quare, Mater misericordiæ, non oras pro nobis ? Ad quod beata Virgo : Ego loquor pro vobis corde ad cor Dilecti mei. Hinc cum idem versus repeteretur, extendens Virgo regalis manum suam: delicatam ad conventum, et quasi desiderii ipsorum attracta, surrexit, et una cum congregatione coram Filio supplicatura stetit. Cujus Filius Imperialis versa vice assurgens benigne ipse in sequenti versu : *Salva nos, Jesu*, primo se flexit versus congregationem, dicens : Omnibus desideriis vestris me acclinare sum paratus. Hinc dum Gertrudis in gloria solemnitatis instantis delectaretur ac meditando spatiaretur, nec inveniret quod multum cor ejus afficeret, ait ad Matrem Dei : Cum sint infinita quæ mentes delectent recolementium gloriæ tuæ venerandæ Assumptionis vellem etiam edoceri a pietate tua quid in festo tuæ Nativitatis specialius ab angelis recolatur in cælis, unde et nostra devotio promoveri possit in terris. Cui beata Virgo respondit : Angeli sancti modo in cœlesti gloria cum inæstimabili retractant lætitia gaudia illa ineffabilia, quæ habebant novem mensibus illis quibus ego crescebam in utero matris meæ, cum ipsi secundum vices suas incremento meo devotum obsequium exhiberent. Nam angeli sancti contemplando in speculo sanctæ Trinitatis nobilissimi corporis mei quod formabatur dignitatem singularem et quam per me Dominus disponebat toti mundo conferre salutem, toto nisu ad hoc obsequi gaudebant, aeremque et omnem creaturam unde vegetabar in utero per divinam gratiam nobilitabant. Archangeli quoque in speculo Divinitatis, recognoscentes sublimitatem divinæ cognitionis, familiaritatis et unionis, ad quam anima mea super omnem humanam imo angelicam capacitatem habilitabatur, exsultantes ministeria sua indefesse adhibebant. Similiter et cæteri ordines in his in quibus me dignitatibus suis cognoscebant simillimam futuram, toto conamine ministerium devotissimum exhibentes ad laudem et gloriam Creatoris cum ingenti gaudio delectabantur me promovere. Unde et nunc pro talibus obsequiis suis remunerantur et exsultant in æternum in cælis. Ad Completorium autem, dum sub *Salve Regina* querularetur Domino negligentiam suam in hoc quod nunquam debita reverentia Matri ejus deservisset, desiderans ut Dominus hoc suppleret eidem et per cor Jesu Christi eandem Antiphonam

offerre studeret Matri suæ, emisit Dominus protinus tot aureas fistulas de corde suo ad cor Virginis Matris, quot obsequia ista desiderabat se Matri ejus exhibuisse. Per quas fistulas singulas resonabat ei blanditas filialis affectus, quo ipse Dominus Jesus sedulo afficitur erga ipsam dulcissimam Matrem suam, et per hoc solvebatur omnis negligentia Gertrudis.

Hanc quoque supplicationem nos a benignissimo Redemptore nostro obtinere possumus hac vel simili oratione : O Jesu dulcissime, per amorem quo pro nobis ex purissima Virgine incarnari et nasci dignatus es, ut pauperum tuorum defectus suppleres, obsecro te, ut, per dulcissimum cor tuum, virginæ Matri tuæ supplere digneris omnes defectus quos per negligentiam et ingratitudinem multipliciter admissi in servitio et honore tam benignæ Matris, ejus maternam elementiam in necessitatibus meis mihi semper fateor promptissime adfuisse. Pro cujus condigna gratitudine offer, quæso, illi, piissime Jesu, dulcissimum cor tuum superabundans omni beatitudine, exhibens eidem in eodem omnem affectum tuum divinum, quo eam ab æterno præ omni creatura gratuito in Matrem elegisti, præservasti, creasti, omnibusque virtutibus et gratis incomparabiliter decorasti. Necnon omnem benignitatem qua ei unquam blanditus es in terris cum te Infantem in sinu suo foveret, omnemque fidelitatem quam deinceps ei per omne tempus quo cum hominibus conversatus es, filiali affectu exhibuisti (obediens ei in omnibus sicut Filius Matri qui es Gubernator cœli), et specialiter in hora mortis, dum quasi proprii cruciatus oblitus, et ejus desolationi medullitus compassus, custodem eidem et filium providisti. Insuper affectum dignationis illius inæstimabilis quo eam in die jucundissimæ Assumptionis suæ super omnes choros angelorum exaltasti, ac cœli terræque Dominam et Reginam constituisti. Sicque redde eam, bone Jesu, mihi placabilem Matrem in hac vita et morte mea piam Advocatam et Patronam. Cumque per verba illa : *Eia ergo, Advocata nostra*, Gertrudis benignissimam Matrem in sui auxilium invocaret, videbatur ipsa Mater inclita, velut quibusdam funibus validis tracta, inclinari ad eam : per quod intellexit quod, quoties aliquis ipsam suam Advocatam cum devotione nominando invocet, per hoc nomen materna pietas ejus in tantum commovetur, quod nullatenus se valet cohibere, quin benigne precibus illius acclinetur. In illo verbo : *Illos tuos misericordes oculos*, etc., beatissima Virgo mentum Filii sui blande tangens, ipsum versus terram inclinavit ad nos dicens : Isti sunt misericordissimi oculi mei quos ad omnes me invocantes salubriter possum inclinare ; unde et uberrimum fructum consequuntur salutis æternæ. Hinc a Domino hanc percepit eruditionem ut ad minus quotidie Matrem suam beatissimam per ista duo verba, scilicet : *Eia ergo, Advocata nostra*, et : *Illos tuos misericordes oculos*,

invocaret, certa quod, per hoc in hora sua novissima, non mediocriter solatium obtineret. Tunc Gertrudis obtulit beatissimæ Virgini centum et quinquaginta *Ave Maria* in honorem ejus lecta, orans ut in hora mortis materna sibi pietate dignaretur adesse. Et ecce, omnia verba quæ legerat, videbantur in specie aureorum denariorum ante consistorium præsentari, et ab ipso Matri suæ commendari. Quæ Mater pia suscipiens, quasi Dispensatrix fidelissima singillatim disponebat in profectum et solatium animæ ejus, diligentissima cura providens, ut dum egrederetur de hoc sæculo, pro singulis sibi oblati speciales consolationes et tuta subsidia apud districtum Judicem ipsi obtineret. Intellexitque quod, dum aliquis finem vitæ suæ cujusvis sanctorum specialibus orationibus commendat, statim orationes illæ deferuntur ante tribunal Judicis, et ille sanctus cui committuntur, constituitur a Deo advocatus super eas, ut ex ipsis bona provideat sibi devotis tempore opportuno.

Adveniente die a Gertrude tot jucundis desideriis præoptato, videbatur Dominus per se totus festivus occurrere comitatus dextra lævaque beatissima sua Matre, dilectoque discipulo Joanne evangelista, post quos sequebatur innumerabilis multitudo utriusque sexus totius curiæ cœlestis et specialiter virginum candidatarum exercitus, qui videbatur per diem illum quo agonizavit, domum illam implere amiscens se inter congregationem religiosarum quæ etiam per diem illum mansit ibidem desolationem suam fletibus ac suspiriis deplangens ac Matris tam dilectæ transitum devotis precibus Deo commendans. Dominus vero Jesus, cum pervenisset ad lectulum dilectæ suæ, tam dulcibus gestibus ipsi blandiri videbatur, quod exinde mortis amaritudo digne potuit leniri: et cum, coram infirma in Passione legeretur: *Et inclinato capite, emisit spiritum* (Joan. xix, 30), Dominus Jesus, quasi ex incontinentia amoris super agonizantem inclinatus, ambabus manibus cor proprium aperiens, super eam expandit: et cum tota congregatio esset in oratione ista, iterum dulciori affectu ducta, dixit ad Dominum: Eia, benignissime Jesu, propter indigentem pietatem tuam, qua nobis tam amabilem Matrem dedisti, cum eam nunc recipere disponas, quæsumus, ut fletibus nostris ac suspiriis flexus, quantum possibilitas permittit, adæques eam nunc Matri tuæ exhibendo ipsi aliquid affectus illius, quem Matri tuæ beatissimæ exhibuisti de corpore exeunti. Ad quod Dominus, pia miseratione commotus, videbatur Matri suæ dicere: Dic mihi, Domina Mater, quid tibi suavius fuit in terris inter illa quæ tibi exhibui a corpore exeunti, quia ista rogat me, ut matri suæ similiter faciam. Tunc benignissima et misericordissima Virgo benigne respondit: In hoc, Fili mi, magis delectabar, quod tam securum refugium in ulnas tuas habui. Ad hoc Dominus respondit: Hoc, Mater mea, pro eo accepisti quod toties dolorosis suspiriis Passionem

meam in terris recolui. Et subjunxit Dominus: Hoc meritum, ista electa mea, per diem istum laboret toties cum gravamine trahendo statum, quoties tu in terris traxisti suspiria pro recordatione Passionis meæ. Unde sic per diem illum agonizavit. Per moram autem diei illius ministrabatur ei de corde Domini velut coram se aperto divinæ pietatis quædam fructio, tanquam ex horto delectantium florum, seu ex apotheca odoriferarum specierum; singulis etiam momentis apparuerunt cœlestes spiritus de cœlo descendentes in terram, et respicientes ipsam, decantabant pro ejus invitatione cum dulcissima melodia hoc carmen: *Veni, veni, domina, quia te exspectant cœli deliciae, Alleluia, Alleluia.*

Sancto fine quævit anno 1290, ex Arnaldo Ubione lib. v *Ligni Vitæ*, cap. 89. In exitu autem animæ sanctæ Gertrudis, quando triumphantis ritu in cœlum ducebatur, prima in capite cœlestium exercituum beatissima Virgo procedebat.

Conseverat Gertrudis feriis sextis circa Nonam abstrahere se ab omnibus exterioribus, tanquam pausatura, ne ab aliquo impediretur, et intende e soli Deo intima devotione sibimetipsi quæ agonizanti persolvere omnia quæ fieri solent circa agonizantes, etiam supra quam optari posset, tam in orationibus devotis quam in meditationibus salubribus. Cumque hoc ad tempus summa cum devotione peregisset, et iterum die quodam simili modo in sexta feria se recollegisset, ac in pacata mentis tranquillitate suaviter quiesceret, benignus Dominus qui magnis beneficiis maxima superaddere solet, eidem quasi raptæ in spiritu ostendit quam felici migratione eam de hoc mundo dignaretur evocare. Videbatur enim sibi quod in sinu Domini brachio sinistro ejus sustentata versus cor ipsius deificum repausaret agonizans in specie puellæ valde delicatæ et mirabiliter perornatæ. Dum vero ipsa faceret invocationem beatæ Virginis per Antiphonam: *Salve Maria*, etc., advocavit Dominus Matrem suam beatissimam ut se ad consolationem electæ suæ adaptaret. Tunc acclinans se virginum Regina novo splendore præfulgida, delicatis manibus caput infirmæ mira blanditate sustentabat.

Die post obitum Gertrudis, sub prima Missa, quædam Dei famula circa horam elevationis Hostiæ sacrosanctæ, cum eadem Hostia obtulit in meritum prædilectæ matris suæ defunctæ affectum filialis dilectionis illius quem cor Jesu Christi habuit erga dulcissimam Matrem suam semper Virginem Mariam. Quod cum fieret, Filius Dei blandissime dixit ad animam Gertrudis: Accede, virguncula, quia volo tibi exhibere filialem affectum mei dulcissimi cordis. Tunc beata Virgo, Mater Maria, suscipiens animam illam inter amplexus suos, duxit ad Dominum. Ad quam Dominus Jesus inclinatus persuavissimum osculum illi infixit, cum quo dedit illi aliquoties degustare suum filialem affectum. Quod cum sæpius fieret ad plures Missas, tandem cum

bene viginti Missæ, vel plures cantarentur, desiderabat aliquid majoris virtutis offerre in augmentum meritorum matris suæ tam prædilectæ. Unde et obtulit illi filialem affectum quem Christus Jesus habuit ad Deum Patrem in Divinitate, et ad Mariam Matrem in humanitate.

Hoc cum faceret, Filius Dei assurgens, stabat ante Patrem et vocabat ad se animam defunctæ dicens: Veni huc, domina regina, quia nunc aliquid majoris virtutis tibi est missum. Et cum illa, iterum ducente Matre Domini, in sublime elevaretur, ista quæ hoc vidit, dixit ad eam: Nunc te. O Domina Mater, amplius videre non possum, nec aliquid de meritis tuis ultra intelligere. Ad benedictionem vero finientem unam Missam videbatur ipsa beata Gertrudis ante thronum semper venerandæ Trinitatis stare et petere dicens: O dator munerum, dono tuæ pietatis concede hanc gratiam defunctis ossibus meis, ut quoties filiæ meæ ad sepulcrum meum venientes, suas mihi desolationes, seu defectus conquerentur, aliquam matrem suam me esse per experientiam consolationis recognoscant. Quibus verbis benignissimus Deus pie annuens ex divina omnipotentia, sapientia et benignitate cuiuslibet personæ dedit benedictionem singillatim. Cum vero in sepulcrum posita esset Gertrudis, ad confirmandam hanc benedictionem, singulis vicibus cum terra jaceretur super venerabile corpus, Dominus, extensa manu, videbatur facere signum crucis super corpus. Ultimo autem, cum tota terra congesta esset, Mater Domini, Virgo Maria, delicata manu sua, etiam signum crucis fecit super sepulcrum, quasi ad imprimendum sigillum in testimonium quod Dominus tale donum præstitit defunctæ.

§ V. — De Gertrude ad Oosten.

Venerabilis virgo Gertrudis ab Oosten, Voorbuch in Hollandia illustri, totoque orbe celebrata, Belgii provincia nata, cum Deiparam Virginem eximio amore et pietate prosequeretur, in festis Nativitatis Jesu Christi Domini nostri magna devotione suffulta, animo elevata cum summa cordis dulcedine, inter alia meditabatur, quam dulciter purissima et gloriosissima Mater Maria dulcissimum Filium suum Salvatorem et Dominum nostrum peperit, et quam pie virgineis uberibus dulcissimo lacte manantibus aluit. Contigit vero signum maximum virginæ gratitudinis per dies quadraginta. Nam quadam vice, dum talibus meditationibus operam daret, cum magna cordis devotione et dulcedine, cœperunt ipsius Gertrudis virginis ubera tumescere, lacteque manare: sicque per singulos dies a festo Dominicæ Nativitatis usque ad festum Purificationis non cessavit exitus virginæ lactis ex uberibus virgineis. Vitam suam feliciter consummavit anno Domini 1338, in Epiphaniæ Domini festo.

§ VI. — De Gilda Brabanta.

Gilda Brabanta, Virgini dilecta virgo, in loco de

Pennebeke prope Bruxellam cœnobium virginum Cisterciensium, quod Camera B. Mariæ nuncupatum est, multis superatis laboribus, construxit, ibique in assiduo Deiparæ Virginis famulatu sanctissime præfuit et piissime obiit die 12 Februarii. Floruit anno Domini 1200.

§ VII. — De Godeberta Noviomensi.

Godeberta Noviomensis, virgo Deo sacra ac Deiparæ Virginis incenso amore conspicua, cum nimia castigatione corpusculi generosi in morbum gravem incidisset, cujus causa eubabat in lectulo, animo in Deum spectante et semper intuenti, accidit ut, Noviomense maximum templum quod beatissimæ Virgini Deique nostri Parenti sacrum erat, repentina flamma combureret; et cum vim incendii ferre nemo posset, nedum vincere, sibi quisque fuga consulens, ædem primariam Deiparæ sacram, quod diximus, Deo ejusque Matri commendabat. Rei funestissimæ nuntio perturbata Godeberta, tametsi gravissime decumberet, se lectulo jubet auferri et sævientibus flammis opponi. Res ex animi sententia cecidit; cunctis enim desperantibus, sanctæ ac salutiferæ crucis signo Godeberta flammam exstinxit et Deiparæ templum Noviomensis urbis oraculum ab incendio et vastitate liberavit. Templum quidem Godeberta non posuit, sed quoniam ab igne servavit, fundasse dicenda est, et primis lapidibus extalis. Claruit anno Domini 615, et reliquis, sub Clotario Francorum rege.

§ VIII. — De Gratia Valentina.

Beata virgo et piētissima mater Gratia Valentina, Terti ordinis Minimorum S. Francisci de Paula monialis, præcipuo quodam animi affectu beatissimam Virginem venerabatur, cujus quoque patrocinio nisa ad virtutum fere omnium culmen ascendit. Morti proxima, in lecto decumbens erga cubiculi ostium conversa alta atque integra voce effari cœpit: Ecquid hic omnes statis, quare ad adventum Domine meæ quam angelorum sanctorumque multitudo comitatur humi genibus non procumbitis? Mirabantur omnes oculisque ad ostium conversis, sese stupidi intuebantur: Sponsa vero Christi Jesu quæ visione illa omnino rapiebatur dicebat: Et quidnam aspiciitis? vos, quæso, abjicite in genua, cum jam intra cubiculum sit sacratissima Domini Mater. Omnibus interim genua flectentibus, Domini famula hilari atque accenso vultu caput inclinavit atque in dextrum cubiculi latus oculos fixit exstasi tam profunda, ut a sancta illa visione penitus absorpta videretur. Et licet aliqui eorum qui aderant, nihil viderent, adeo tamen ingenti gaudio illorum animæ perfusæ sunt, ut veram esse Gratiæ virginis visionem sine ulla difficultate crediderint. Ad se tandem post aliquantum temporis reversa, oculis lacrymarum imbre perfusis, manibusque in cælum elevatis, eodem momento quo per totam civitatem Salutationis

angelicæ signum dabatur, spiritum Deo reddidit, anno salutis 1606, die 16 Januarii.

CAPUT VII.

§ I. — *De Hadwige van Brecht.*

In monasterio Sylvaducensi Sanctæ Gertrudis fuit anno 1809 imago quædam diuæ Virginis uno pede longa, abjecta nimis et puerorum lusibus quasi deputata, vermibus quanta erat tota scatens. Hanc indignam Dei Genitricæ rata una monialium igni culinario eam subiecit, sed frustra : nam tertio in illum projecta, quasi ab eodem repereussa, prorsus illæsa evasit; ejus rei non paucæ fuerunt testes, quæ factum reprehendebant et prodigium mirabantur. Illa interim ob rectam intentionem, qua dictam imaginem contemptui ereptam volebat secuta, culinæ nihilominus præfecta igni substracta, in angulo quopiam eam reponit, ubi diu mansit, quasi omnibus ignota. Cum vero Matrem suam in imagine hac homo Deus publico cultu honorandam vellet, procuratricem nominati monasterii, dictam Hadwigem Van Brecht, diuæ Virginis singulariter devotam, tribus noctibus continuis secundum quietem admonuit : quæ prius diabolicam illusionem verita tandem obaudivit monenti et visa est se audire hasce voces (cella interim sua mirifico splendore collustrata), Surge, et accipe meam imaginem in culina latentem, et honora eam. Verum imaginis hujus postquam igni fuerat injecta, nihil amplius recordata, sed plane ejus immemor et ignara, rursus audit vocem : Surge, et in culinæ veteri armario eam invenies. Tum tota animata et mente alacris hora noctis tertia lecto se proripit, et chorum ingressa ante imaginem Deiparæ ibidem prostrata Deum et ejus Matrem consulit, num eorum sit voluntas, ut visa et audita compleat. At ecce mox somno corripitur ut in hujusmodi negotiis fere consuetum, et eadem sibi intimari persensit. Tandem intrat culinam, et armaria omnia ex ordine perscrutata in abjectissimo omnium imaginem Deiparæ invenit. Lætatur se voti compotem, et flexis genibus eandem adorans, Rosario suo quod ad manum habebat, confestim exornat, hymno dicto, imo præ lætitia cordis cantato : *Ave, maris Stella*. Sicque eam ad infirmitarium deferit, atque in altari ibidem collocat, precata pro instructione quid deinde facto opus sit. Interea signum datur ad Horas, seu preces Matutinas quibus, dum magna animi alacritate tota gestiens, interest continue, secum meditatur quomodo digne sacram hanc imaginem exornet. Itaque, Officiò divino completo, quidquid ornamentorum in cella sua habet ad ornatum illius confert, quam quotidie deinceps affectuosissime veneratur, et ad eadem obsequia Sorores suas quæ exemplo, quæ verbis invitât. Hinc et ornatus et veneratio in dies singulos accreverunt ac decenter in tabernaculo quodam posita, et chaniyde seu cyc'ade honestiori circum-

amicta, commune afflictorum Refugium magno cum sublevamine earumdem facta est.

§ II. — *De Helena Hungarica.*

Beata Helena Hungarica ordinis Prædicatorum le-ctissima Deiparæ cliens, ac præstantissimæ virtutis virgo, cum quodam tempore Assumptionis Parthenicæ in profundo noctis silentio dormientibusque Sororibus una excepta quæ secum advigilabat, in oratione persisteret, continuo fragor ingens auditus est, eaque in exstasim raptâ, ærea crux quæ erat in altari mirabiliter discessit, ejusque dextræ gerendam se ultro præbuit. Excitatæ Sorores ab ea quæ adfuerat, hoc mirum viderunt. Nec ullo unquam nisu e manibus eam crucem eripere valuerunt, nisi circa meridianum tempus cum absoluta exstasi ipsa proprio loco crucem restituit.

Quodam tempore, post Completorium, canentibus monialibus *Salve, Regina*, propter cereorum defectum ad noctis tenebras et adveniente Helena quæ domus et coquina ministeriis usque eo detenta non prius interfuerat, extemplo imo in templo duo purissima luminaria in altari eluxerunt, arseruntque dum Deipara laudaretur, quam eo ferventius omnes laudarunt, quo apertius patebat miraculum.

Die sanctæ Catharinæ virginis et martyris, dum sacrosanctissima hostia inter Missarum solemnia elevaretur, imago quædam Deiparæ devotissima natum complectentis ex altari in Helenæ manibus se posuit. Litteras non didicerat; Horarias tamen beatæ Virginis preces, necnon Davidicum Psalterium nonnunquam recitabat, alios libros omnino legere ignorans. Mortalem hanc vitam vivere desiit anno salutiferæ Redemptionis 1270.

§ III. — *De Helena Paduana.*

Beata Helena Paduana, ordinis Minorum maximis virtutibus fulgentissima virgo, cum præcipuo pietatis affectu in beatissimæ Virginis Mariæ cultum venerationemque incubuisset, ipsi totos quindecim menses febre et pleuritide laboranti et hymnos in summis doloribus decantanti, eadem beatissima Virgo Maria apparere dignata est. Obiit sub sanctæ Dei Genitricis auspiciis, anno 1250, die 4 Novembris, ex Martyrologio Franciscano.

§ IV. — *De Helena Torrella.*

Helena Torrella sacri ordinis Prædicatorum religiosa, affluentis virtutum fere omnium copia prædives, beatissimam Virginem Dei Mariam ardentissima prorsus ac viscerosa pietate coluit; ad cujus honorem sacellum ædificavit sub nomine Domine nostræ de Monte Sion, quod et suis eleemosynis illuminabat. Ad immortalis vitæ palmam evocata est anno Christiano 1593, die 11 Augusti.

§ V. — *De Hieronyma Carvalho.*

Hieronyma Carvalho, ordinis Prædicatorum, natione Lusitana, a Christianarum virtutum studiis ac inprimis ab egregiis Mariæ amoribus illustris, usque adeo cælorum Reginæ Rosario coronatæ

dedita fuit, ut supremi sui agonis illam spectatricem Patronamque habuerit. Ad æternæ patriæ amœna evecta est anno Partus virginici 1585.

§ VI. — *De Hildegarde Germana.*

Sancta Hildegardis virgo, in Monte S. Roberti apud Naar fluvium prope Bingham in Germania, abbatissa et prophetissa, ordinis D. Benedicti conspicuus nitor, per sanctam Mariam, maris Stellam, se ab omni fallacia malignorum spirituum liberari a divina Sapientia postulabat. Ad cœlestia quondam spiritu elevata, diversum genus musicorum et harmoniam quamdam in laudibus B. Virginis sic symphonizantem audivit: O splendidissima Gemma, serenum decus solis tibi infusum est, Fons saliens decorde Patris qui est unicum Verbum ejus per quod creavit mundi primam materiam quam Eva turbavit. Hoc Verbum fabricavit in te hominem, et es illa lucida Gemma, a qua ipsum Verbum eduxit virtutes, quemadmodum in prima materia omnes protulit creaturas. O tu, suavissima Virga frondens de stirpe Jesse! O quam magna virtus est, quam Divinitas in pulcherrimam Filiam aspexit, sicut aquila in solem oculum suum figit, cum supernus Pater claritatem Virginis attendit, quando Verbum suum in ipsa incarnari voluit! Nam in mystico mysterio Dei illustrata mente Virginis mirabiliter clarus fons ex ipsa Virgine prodiit. Legenda est Hildegardis in Opere quod appellatur *Scivias*, lib. II, visione 3, ubi cum dixisset vidisse se aliquando muliebrem imaginem procera magnitudine, instar magnæ civitatis atque in ejus pectore velut auroram rubeo fulgore micantem, audivisseque multimodo genere musicorum de ipsa hoc canticum, *Quasi aurora valde rutilans*, decantari subjunxit, per muliebrem imaginem Filii Dei Sponam designari quæ semper gignit filios in regeneratione Spiritus et aquæ; per auroram vero in ejus pectore adumbrari beatam Virginem cujus integritas in fidelium cordibus ardentissima devotione fulget, de qua multimodo genere musicorum hoc canticum: *Quasi aurora valde rutilans*, decantatur, quia omnis vox credentium virginitatem ejusdem illibatæ Virginis tota intentione in Ecclesia amplecti debet. Legenda quoque est Epistola ad clerum Coloniensem, ubi inquit, Maria majorem gratiam contulit quam Eva nocuisset. Et Epistola ad Moguntinenses, ubi Deiparam terram appellat in qua Divinitas granum sevit scilicet Filium suum de cujus corpore omnis fidelis vivere debet, quemadmodum de pane qui ex granis fit homines vivunt. Appellat etiam Virgam nobilissimam, quam pura Divinitas de vi sua florere fecit. Ad sponsum cœlestem felici transitu migravit anno Domini 1150, ætatis suæ 82, xv Kal. Octobris. Cui (ut inquit Didacus Yp s, tomo VII *Chronic.* S. Benedicti apud Armamentarium Seraphicum in *Regesto*, pag. 591), veritas de Conceptione B. Virginis sine originali macula fuit demonstrata.

§ VII. — *De Cunegunde Quintinopolitana.*

Sancta Cunegundis virgo, Quintinopoli in Viromanduis claris orta natalibus, ab ipsis incunabulis Regina cœli addictissima famula, in monasterio quodam beatæ Virginis Mariæ quod Humolarias vocant in agro Viromanduensi, pia fraude sponsum suum Euchaldum, virum nobilissimum elusit, ne concupitis amplexibus frueretur, atque omnia sua in supradicto monasterio beatissimæ Dei Genitricis seque simul pio voto obtulit ac religioso munere dedicavit. Enituit circa annum Dominicæ Incarnationis 640, et tandem ad Sponsi cœlestis lata properavit conspectum die 25 Augusti ex Martyrologio Gallicano.

§ VIII. — *De Hyacintha Marescotta.*

Hyacintha Marescotta, ordinis Minorum, ex perantiquo claroque Marescotorum comitum sanguine progenita, quæ in monasterio S. Bernardi Viterbii virtute et sanctitate ævo nostro plurimum enituit, totis medullis cordis, totis præcordiorum affectibus, votisque omnibus Mariam Deiparam venerabatur. Spiritualis vitæ studiis jam serio consecrata, illustrissimo Marescotorum penitus repudiato titulo, Hyacintham Mariæ Virginis sese et nuncupabat et subseribebat; videlicet ut non ancillæ aut servæ, sed rei omnino Virginis propriæ Virginique addictæ appellatione se in purissima illa ac virginea viscera commigrasse plenius declararet. Quando Mariæ nomen audiebat, tanquam si jaculo quodam ejus transfigeretur cor excitabatur, totoque commovebatur corpore! Hei mihi, exclamans, quomodo benedictum istud nomen meam expergeficit animam, omnesque pectoris mei spiritus inflammat! Mariæ insignitos nomine peculiari prosequabatur affectu, querensque puellam quam in acquisitione virtutum sociam apud se haberet, cum multæ proponerentur, statim de earum nomine interrogans dicebat: Oh! qua voluptate ketitiaque gestirem, si quæ proponitur Mariæ nomine compellaretur!

Prope ejus monasterium, domicilium habebat mulier quædam nomine Maria, quam mulier altera ipsam a somno excitatura quotidie mane diluculo alte inclamare solita erat: quod cum observasset Hyacintha, appropinquante diluculo, tota in vigiliis erat et attentione ut dulcissimum illud Mariæ nomen avida posset aure percipere; adeoque immenso cordis júbilo replebatur ut, cum intus illum continere non posset, exterius per lacrymarum imbres effunderet crebris, magnam Dei Matrem invocans orationibus. Multas sape schedulas præparabat, atque in eis adeo sibi charum nomen Virginis inscribebat. Statimque omnes illas schedulas ori illatas juvenidissime comedeat. Insuper ut Deiparam quocunque se verteret præsentem haberet, cubiculi parietes variis de eadem Deipara dictis sententiisque adornabat. In vasis omnibus atque instrumentis escariis quibus ad comestionem ute-

batur, Mariæ nomen cum figura inscriptum volebat, et cochleare quoddam cum eodem nomine figuræ sibi aliquando præparatum sacerdotali benedictione crucis signo muniri jussit, ut beata Virgo sua ipsi protectione adesset, ne eam amplius in esu potuque offenderet, sed ut ejus ancillam decet abstinentes semper esset et parca.

In medio tabulæ scriptoriæ solitam Virginis effigiem insculpi mandavit, quæ cum minus formosa evasisset, aliam apponi præscripsit, asserens se ineffabili jucunditate affligi, dum illam in scribendo sæpe contemplaretur. Forficibus, colis pulvillisque non utebatur nisi cœlesti hoc sigillo munitis. Cilicio quo carnem domabat, Mariæ nomen intextum voluit. Deiparæ icunculam e collo pendulam supra cor gestabat, gestarique ab iis omnibus quos Christo spiritualiter pepererat, cupiebat. Ingenue aliquando confessa est se Deipara adminiculante a Deo gratias omnes, imo beatitudinem ipsam sperare, hæcque animata spe, in suis aliorumque necessitatibus sæpe ad ecclesias Mariæ nomini dedicatas virguncularum examina mittebat, ut ibi sacratissimam Virginem puriori atque ardentiori pectore venerarentur. Viterbii in celebri templo S. Mariæ de Quercu, a Patribus Dominicanis summa religione culto, exstat post altare majus, brevi in sacellulo felicitis illius quercus truncus, ubi sanctissima et miraculosa Mariæ Virginis residet imago. Hoc in sacellulo, ut vir quidam probus pro ipsa oraturus, per tres dies demorari posset, Hyacintha apud Dominicani cœnobii præsidem precibus institit, præsidemque in vota sua proclivem habuit. Quatuor etiam personas pro animæ suæ necessitatibus Deiparam supplicaturas ad Laurentianam domum ablegavit cum instructionibus spiritualibus totius itineris faciendi; e quibus solum referre libet quid ab illis in fine itineris esset peragendum. Inquit ergo : In sancta domo Mariam Virginem sacrosanctam violentis precibus supplicare debetis, ut mihi vitam moresque in melius mutandi gratiam concedat, meque servam suam ingenuam, tacitam et ab aliorum consuetudine adductam reddat, atque inter tot gratiarum beneficiorumque prodigia, hoc etiam minus merenti imperiatur, ut ab omni tepiditate et negligentia in ejus servitute eximar. Sic Hyacintha. In templo sanctissimæ Trinitatis Patrum Augustinianorum Viterbii multa devotione populeque concursu asservatur miraculosa divæ Virginis imago. Quotiescumque ergo hujus templi æs campanum audiebat Hyacintha, ubicunque esset, humi genibus provoluta, ipsam invocans adorabat; imo tanto animi cordisque affectu erga imaginem istam rapiebatur, ut interdum turrin campanariam interius ascenderet, at ex foramine quodam templum respiciens, Danielis Hierusalem intuentis imitatione, cum gratiarum actione Deiparæ supplicaret; iterans sibi familiarem jaculatoriam : O Maria Virgo, in manibus tuis sortes meæ. Multæ virtutis ac religionis vir in quedam effodiendo agro, magni servi Dei a centum

et amplius annis jam defuncti cadaver offendit, et juxta cor Mariæ Virginis figuram in Carmelitano habitu elaboratam omnino integram atque incorruptam invenit. Hanc autem qui invenit ad pectus suum optime coopertam, egregieque custoditam gestans, nunquam sive multis accensis luminibus aperiebat, multarum illam gratiarum prædicans elargitricem. Procedente tempore, imago ista Hyacinthæ venit in manus, quam summa cordis sui dulcedine ad majorem cultum Romam misit ornatu crystallino includendam rogans venerandas sanctorum Sixti et Dominici moniales, quibus ejus curam demandaverat, ut earum nonnullæ prædictam imaginem recepturæ candelas accenderent, ut maxima devoti animi significatione præstiterunt. Roma etiam pulcherrimam Deiparæ Virginis imaginem Viterbium sibi transmitti procuravit, quo allatam cum multis devotis monialibus, processione facta, in suum cubiculum deduxit. In Vigilia Assumptionis beate Mariæ Virginis fecit ut Viterbii septem divæ Deiparæ miraculosæ imagines detergerentur, missa ad illas multa cereorum copia, multisque sacrificiis ordinatis ad puriorem erga Deiparam obtinendum amorem clarioremque mentis aciem ad ipsius decora atque ornamenta contemplanda. Hunc etiam affectum in iis qui secum agerent qua voce, qua scripto progignere satagebat, nesciens sermonibus suis initium aut finem imponere sine viscerosa Deiparæ Virginis recordatione. Aliqua solum referam quæ vel ipsa faciebat, vel aliis suggererat, ne multitudine dicendorum lectori gravis sim atque molestus.

Suadebat ergo Deiparæ effigiem e collo suspensam cor propegerendam, eosque, quos spiritus rerumque spiritualium capaces noverat, hortabatur ad specialem quamdam devotionem suscipiendam sponsalia cum Virgine nuncupatam. Quapropter sic ad non neminem scribit : Non sufficit tuæ puritatis conscientiæ; debes omnem vitare occasionem, ne tuam vel in minimo macules puritatem. Omni tempore et loco tibi Virginem astantem finge, ut in puritate eminens cognoscaris. O Mariæ Virgini dilecte, te suum ex integro vult, et cum pudicitia inæstimabilem humilitatis gemmam optat esse conjunctam; his enim gemmis ornatus, cœlestis Reginæ oculis gratus apparebis. Ad alium ita scribit : Hac nocte sacratissimam Virginem pro te mente salutans illam oravi, ut te in puritate stabiliret, et corpori tuo totius modestiæ et mortificationis gratiam etiam exterius elargiretur.

Personam quamdam virgineo favore auctam, quam Hyacintha ob virtutes quæ in ea micabant, tenero affectu diligebat, his verbis solata est : Hoc mane centies Mariæ nomen invocavi cum totidem terræ deosculacionibus, ut pro beneficio tibi a Virgine collato gratias agerem, majora cum minus cogitaveris in dies receptura. Ut quemdam a virtutis via devium ad rectum cœli tramitem revocaret, his verbis usa est : Adeo cæci erimus, ut ob terrena et trans-

itoria, cœlestia atque in æternum duratura obliviscamur? agite jam, intenti simus his diebus Mariæ amor, Mariæ servituti, Mariæ laudibus nostros evincendo sensus; hoc enim solum magna ista Imperatrix expectat a nobis, ut nobis amorem suum impertiat. Creaturas omnes deprecemur, ut nobis humano omni affectu solutis, ad Mariam amandum eique serviendum adjumento sint. Cum (multo cordis sui cruciatu) nonnulli spirituales ejus filii variis persecutionibus agitantur, in hæc verba prorupit: Martyrium libenti animo subirem, ut fidelium animas Mariæ amor, junctas conservarem, et quamvis ego, ut cupio, Mariam non diligam, opto tamen ab aliis impensius diligi ac digniori servitute coli. Eratque apud omnes pervulgatum quod quicumque cum Hyacintha agerent, adeo erga Deiparam reddebantur devoti, ut de illis congrue dici posset: *Hæc est generatio quærentium Dominum* (*Psal. xxii, 6*). Moniali cuidam apud ipsam quod orare nesciret queritanti, salubre monitum dedit Hyacintha: Si orare nescis, cum fiducia et simplicitate Virginem Matrem adi, hisque eam alloquere dictis: Hyacintha famula tua mala me mittit ad te, ut me orare doceas, hancque sæpius ante Virginem sistens, iterum precem. Quod cum fecisset, bona et simplex monialis Hyacinthæ remedium ei esse salutare cognovit.

Septem erant in monasterii viridario sacella magnæ Dei Matris nomini consecrata, quæ quotidie non semel a sacris illis virginibus pie devoteque visitabantur; sed Hyacintha præter divinas visitationes singulis Sabbatis in sero nudis pedibus multisque cum lacrymis et orationibus hæc eadem sacella visitare solita erat, nullis eam pluviiis ventisque gelidis ab hoc pietatis officio demorantibus. Vestem quam gerebat se a Deipara Virgine in elemosynam accepisse arbitrabatur, partemque capilli Mariæ Virginis in reliquario custoditam præ oculis charam habebat. Ut a gloriosa Virgine nova lumina majoremque sui ipsius agnitionem facilius impetraret, effecit ut selectæ quædam virgines aliæque mulieres devotæ pro se communicarent. Desiderabat scintillam illius amoris qui præter Deum et Mariam omnia ab humanis mentibus abradit, anxieque sitiebat mundo et sibi ipsi mori ut Jesu solum et Mariæ viveret. Cum aliquando legisset devotæ cuidam animæ in viridario oranti et sub arbore lata amplaque deambulanti sanctissimam Dei Matrem apparuisse, simulque cum ipsa deambulasse, Hyacintha maxima cum simplicitate se simili sperans favore dignandam, sæpe monasterii viridarium intrans, gravique orans incesso, an gloriosa Virgo advenisset, oculis perlustrabat. Sed cum se solam semper intueretur, tota abibat in lacrymas, dolens se non esse de societate Virginis, eo quod illam sibi in oratione sociam non videret. In morem induxerat quotidianum sæpe recurrendi ad piam Deiparam Virginis imaginem in monasterii choro sitam et præsertim noctu ante et post

Officium matutinum coram ipsa se humi abiciens, et pavementum lacrymis madidum relinquens. Die Sabbati quando commode fieri poterat, agebat ut sanctissimæ Eucharistiæ tabernaculum per tres horas aperiretur in honorem trium puritatum Mariæ Virginis, ante partum, in partu et post partum. Contra illusiones nocturnas ante cubitum, et dum quis noctu vigilaret, hæc ad Virginem uti jaculatoria præcipiebat: Fluat stilla de mamilla gloriosæ Virginis, quæ calorem et ardorem restinguat libidinis. Nec in castitatis cultorum gratiam præteribo multæ virtutis atque efficacis devotionem ab ipsa inventam et probatam, tenoris sequentis: Ter in die prius dicatur unum *Ave Maria*, cum *Gloria Patri*; et post: Sancta Maria, Mater Jesu, per tuam ante partum purissimam virginitatem, et per tuam sanctam Annuntiationem pro animæ meæ puritate adjuva me; et finiatur cum altero *Ave Maria* et *Gloria Patri*. Deinde dicatur: Sancta Maria, Mater Jesu, per tuam in partu purissimam virginitatem et sanctam Nativitatem dulcissimi Filii tui pro puritate corporis mei adjuva me: *Ave Maria*; *Gloria Patri*. Tandem: Sancta Maria, Mater Jesu, per tuam post partum virginitatem, et per tuam sanctam Purificationem pro oris mei puritate adjuva me; et post hoc dicatur *Sub tuum præsidium*, etc., et finiatur ter dicendo: Per tuam immaculatam et purissimam virginitatem adjuva me, o Mater Domini, in omni necessitate et tentatione. Amen. In ultimis suis litteris scriptis, anno salutis 1639, se his verbis adjuvari postulabat: Mariam Virginem deprecemini, ut mihi a Filio suo impetret me tandem mihi ante mortem mori, ei soli victuram. Denique Mariam tam fixo mentis obtutu meditabatur, ut cum de illa semper die loqueretur, noctu etiam somniaret, hocque somnio, imo vero salutis signo, ad vitam transiit meliorem, anno orbis redempti 1640, ætatis 54, die 31 Januarii.

CAPUT VIII.

§ I. — De Jacoba Aquilana.

Beata Jacoba Aquilana, ordinis Minorum, Aquile in Aprutio nata, Deiparam Virginem, quam intimo cordis affectu ab infantia dilexit, humilitate, obedientia, oratione, sed silentio præsertim demereri studuit, ponens custodiam ori suo (*Psal. clx, 5*), ut non delinqueret in lingua sua (*Psal. xxxviii, 2*). Novem ad hoc annos taciturnitati addixit, nec eo tempore viliora ministeria pietatisque officia præsertim antistitæ auctoritate roborata non exercuit. Novennio elapso, cellam intravit Parthenicam, vidit Filium in sinu, myriades cœlestium angelorum undequaque, humillima profunditate coluit, divinis illecebris dignata est. Denique Diva divarum sitibundo Infantulo potionem a Jacoba poscit; illa in vitreo scypho aqueum laticem obtulit munus, ut magi olim sua. Enituit vita et miraculis conspicua

in monasterio Corporis Christi civitatis Aquilanae, circa annum Domini 1580.

§ II. — *De Jacoba de Offreduccio.*

Jacoba de Offreduccio Fulginas de castello Pogii in Valtopina, ordinis Eremitarum sancti Augustini, beatissimæ Virgini virgo devotissima, cum anno 1286 una cum duabus aliis piis et devotis virginibus communi voto et uno corde Deum orarent ut illis patefaceret quo in loco vellet ab ipsis coli in vita claustrali quam desiderabant, exaudiuit Dominus preces earum, et in claro diei lumine stellam radiantem aspexerit, cujus ductu Fulginium devenerunt. Et cum mœnibus urbis appropinquassent, juxta locum tunc Merangone appellatum, stella stetit immobilis, quasi repetito prodigio stellæ illius quæ Magos ad præsepium duxit, in quo invenerunt Jesum pannis involutum, et stricta fascia præcinctum. Tres illi reges stella duce, Christum invenerunt; tres hæc reginæ utpote Regis regum felicissimæ sponsæ, sideris ductu Auctorem siderum manifesto signo inventum, novo amoris vinculo amplexatæ sunt. Cœlesti ergo hoc oraculo satis admonitæ, monasterium eo in loco fabricare inceperunt, auxiliante Berardo Fulginatensi episcopo, qui die 16 Decembris, anno 1292, illis ecclesiam et domum ibi ædificare et regulam et ordinem Augustinianum assumere concessit, ipseque eas habitu religioso vestivit. Jacoba autem et sociæ in Deiparam et Christi crucem speciali affectu devotæ cœnobium sub titulo S. Mariæ de Cruce indigarunt, et Epiphaniæ festum in stellæ memoriam quæ fundatricibus mirabiliter apparuit, solemnius quotannis celebrandum, ut et nunc celebrant, perenni festivitate decreverunt. Clarebat, ut dixi, Jacoba ista anno salutis 1286.

§ III. — *De Ida de Leuwis.*

Beata Ida de Leuwis (quia nimirum in oppido Leuwiensi patre Gilberto, matre Ida progenita), sanctimonialis in Romeja ordinis Cisterciensis a Deipara Virgine (in quam ardentissimis amoris flammis devincta fuit), puerum Jesum sibi amicissime oblatum non semel inter ulnas amplecti, fovere ac deosculari meruit. Nam aliquando in nocte Dominicæ Nativitatis, cum in templo prima Missa celebraretur, eidem ægrotanti Regina angelorum apparuit, Puerum gestans in ulnis totius pulchritudinis lumine radiantem, dixitque ei: Ecce dilectus Filius meus hæc in hora natus est, quo charius donum non habens hunc tibi et conventui hodierna conferam die. Aliam jucundam visionem qua mirabiliter recreari meruit, his verbis describit anonymus illius Vitæ auctor. Eidem beatæ virgini accidit quod, cum in quadam solemnitate beatæ Virginis matutinis Officiis interesset, decus cœli, Regina virginum et angelorum lætitia, ei apparuit, omnino inter cæteras vigilantem gerens in ulnis Puerum excellenter pulcherrimum, quem ut patrem, ut filium, ut fratrem dilectissimum amplexans, beatæ Idæ præsentavit,

quæ gaudens et hilaris amans amantem, sponsa Sponsum suscepit dulciter in medullis intrinsecis cordis sui. Contigit etiam tunc eam cantare debere secundum ordinem suum versum Psalmi et quid faceret ignorabat: cogitansque secum hæsitavit, interius dicens ita: Si tenuero Puerum inter brachia mea versumque sic cantavero, statutum ordinis non servabo, quia cuculle manicas extensas jubet habere. Cumque tempus cantandi jam instaret, dixit Puer: Cogitate de vobis, Domine, quia satisfacere debeo ordinis mei præcepto. Cumque versum incepisset, collo Puer adhærens Virginis, illam secum firmiter vinciens, brachiorum vinculis prædulcibus et amandis se cum illa ligavit. Ipsa vero, versum quem inchoaverat, melius solito percantavit. Postea residens secundum ordinem, et reponens super gremium suum Puerum venerabilem, consolationes quam plurimas ab ipso recepit. Floruit circa annum Domini 1230, ut Miræus in Cisterciensi Chronico opinatur, tandemque dulci beatæ mortis somno obdormivit die 29 Octobris.

§ IV. — *De Ida de Lovanio.*

Beata Ida de Lovanio, ordinis Cisterciensis in monasterio Sanctæ Mariæ Vallis Rosarum, haud procul ab Dusselia pago, et primo lapide ab oppido Mechliniensi, magna vitæ sanctitate floruit. Nata fuit Lovanii honestis et locupletibus parentibus, ut loquitur Vita ejus manuscripta tribus libris ab ejus contemporaneo descripta, admirabilisplane et lectu digna. In ea quæ ad nostrum propositum spectant, hæc reperio. Die quodam, sacrosancto Missæ Officio Ida intenta cum esset, apparuit ei Deipara S. Elisabetha et Joanne Baptista comitata. Hic vas aqua calida plenum secum ferebat: Maria vero et Elisabetha infantem Jesum denudabant, et in dicto vase balneabant; balneatum vero in gremio Idæ collocabant, quæ ardentissimis oculis tam nobile depositum basiabatur. Cumque Deipara Filiolum suum tandem repeteret, præ amoris affectu et sacro cordis liquamine, Ida reluctabatur. Quo in pietatis certamine virgo hæc cum sanctissima Deipara se exercebat, quoadusque *Agnus Dei* in Missa cantaretur; quo audito, una cum Agno suo totoque grege beata Virgo Mater disparuit. Cum item alio tempore ad sacram synaxim accederet, visa fuit reliquis sororibus a Deipara ejusque virgineo custode, sancto Joanne evangelista, ad sacrosanctam hanc mensam deduci et ab eadem per illos ipsos reduci. Quæ aliaque hujusmodi Mariana beneficia ei exhibita abunde declarant quanta erga Deiparam eidem fuerit devotio. Animam sanctam meritis efflavit anno Domini 1200, die 15 Aprilis, ex Chronico Brabantiae, part. 1, cap. 31 Cf. Vita ejus ms.

§ V. — *De Ida Nivellensi.*

In Brabantiae oppido Nivellensi nata est beata Ida vulgo de Nivella, ordinis Cisterciensis monialis, cujus sacram memoriam ponit Molanus die 11 De-

ceribris. Hæc beata Deiparam Virginem coluit, amavit, et ab eadem vicissim adamata fuit. Siquidem in Vita illius, cap. 23, legitur, Dei Genitricem quadam vice cum puerulo suo Jesu ei apparuisse, eundemque mira benignitate illi porrexisse, verbis hisce eam allocutam: Accipe Filium meum, et collocaus in gremio tuo, desideratis amplexibus et osculis, diem festum age cum eo. Quem illa suscipiens, et cum insatiabili desiderio in ulnis suis amplexans, osculari non cessabat. Regina autem gloriæ residens juxta lectum ejus, super sedem lecto proximam, per aliquam moram intuebatur ludum illum delectabilem quo ad invicem sancta familiaritate dulciter jocabantur. Tandem osculorum et amplexuum solemnem jucunditate expleta, dulcissima Theotocos Filium suum de manibus dilectæ ipsius recipiens, repente non comparuit. Mira sane dignatio, quam non credo illi impensam nisi ob crebra eximie in Deiparam pietatis obsequia. Ad Christum, deposito corpore, feliciter emigravit, virtutibus plena et opinione sanctitatis clara, anno Christiano 1231, ætatis suæ 52, die 11 Decembris.

§ VI. — De Joanna Carmelitana.

Beata Joanna virgo, ordinis Carmelitarum selectum Deiparæ lilium odoris virtutum ac colore puritatis candidissimæ pretiosum, incredibili erga Deiparentem observantia ferebatur. Quando aliquid a Deo volebat obtinere, quindecies mille Salutationes angelicas recitabat et post quemlibet centenarium *Salve Regina*, deinde etiam septies hymnum *Ave, maris stella*, vel *O gloriosa Domina*, appellabatque hoc spirituale exercitium campisiam beatæ Virginis. In Vigiliis solemnitatibus beatæ Mariæ decem millies Salutationem angelicam recitare solebat, et in die festo septies ejus Officium persolvebat. Singulis diebus Sabbati jejunabat in pane et aqua. Confessarius sciens austeritatem vite ejus, timensque ne deficeret, præcepit ei in Vigilia Annuntiationis in virtute sanctæ obedientiæ, quatenus semel tantum Salutationem angelicam recitaret; quod et fecit, sed cum tanta devotione, ut per totam noctem in raptu et ekstasi permaneret. Clarebat anno salutis 1450, nata anno 1420.

§ VII. — De Joanna a Christo.

Joanna a Christo ordinis Prædicatorum, patre Ferrariæ marchione prognata, sæculari nobilitate clara, sed religioso splendore atque observantia clarissima, Deiparam Virginem continua veneratione prosequabatur. Ultimum autem obitura diem coactum in sua cellula, ut mos est, monialium cœtum precatiunculam *Salve Regina* producta voce decantare jussit. Idem et ipsa, tensis ad cœlum palmis peregit, præcipua tamen mentis oblectatione verba illa: *Et Jesum benedictum, fructum ventris tui, nobis post hoc exilium ostende*, concinuit. Absoluta prece, vivere desiit.

§ VIII. — De Joanne Clarifontis.

Beata Joanna, Henrici comitis et marchionis Lusitaniæ filia, monasterii Clarifontis ordinis Cisterciensis abbatissa, amore erga Deiparam studioque adeo fuit eximia, ut cum gloriosa Dei Genitrice crebro loqui et communicare promeruerit. Cernitur adhuc hodie in porticu ecclesiæ monasterii ejusdem lapidea Virginis Mariæ imago, quam dum eadem abbatissa Joanna, ad ipsam transiens, oraret et adoraret, est traditio certissima, quod hæc ipsa imago etiam per capitis inclinationem annueret, sive etiam redderet, et hoc frequentissime. Obiit piissima virgo Virgini charissima die 27 Septembris, sed annus obitus ignoratur.

§ IX. — De Joanna a Cruce.

Beata Joanna a Cruce, ordinis Minorum, juxta Cubam pagum in territorio Toletano nata, ac per universam Hispaniam celeberrima, erga augustissimam Virginem a cunis ipsis singulari devotione enituit. Hanc beata Virgo Maria a Filio petiit, antequam nasceretur, ut monasterium quoddam suum dictum S. Mariæ a Cruce in Hispania reformaret, et impetravit. Nata enim ipsa anno 1481, et postmodum facta abbatissa, ad optimum statum reduxit monasterium. Quadam vice tres integros dies abstinuit ab uberibus matris, ita ut mater eam censeret mortuam: quare, eam voto addito certidoni beatæ Virgini Mariæ commendat, et mox puellula ad se rediit. Cum esset quatuor duntaxat annos nata, rapta fuit in extasim, in qua in locum quemdam ducta fuit longe pulcherrimum, ubi varias conspexit matronas quarum vultus et vestes, instar solis, radios emittebant. At inter eas eminebat una quam ipsa loci illius reginam arbitrabatur. Vidit insuper ibidem infinitam vim puerorum qui, eam ambientes, petebant quid ibi ageret. Quin nobiscum adoras Reginam istam quæ est Dei Mater eique salutem impertiris? At ignoro, inquit, bat Joanna, quid mihi præstandum, ut eam rite salutem. Aliud non teneo quam Salutationem angelicam. Itaque, in genua procidens, eam recitat. Tum angelus ejus custos multa secreta ei aperuit. Cum habitu adolescentis sumpto, ne agnosceretur a parentibus, domo fugeret ad monasterium de quo paulo ante, ut in eo vitam religiosam iniret, obviam habuit adolescentem qui eam in conjugem expetebat, et sollicitè ubinam lateret, quærebat. At Deiparæ ope non fuit ab eo agnita. Itaque, postquam ei gratias egisset, eadem beata Virgo ei apparuit et animum addidit: « Vide, inquit, ut pro te orem Filium meum: bono esto animo, te enim elegi ut monasterii mei ruinas repares. » Quo tandem cum pervenisset, et templum ingressa virilem habitum, suo ordinario sumpto quem secum deferrebat, exuisset, coram imagine beatæ Virginis Mariæ preces fudit, quæ imago dicitur ei locuta et ei gratulata quod incolumis ad monasterium pertigisset. Postmodum in omni vita frequenter visitata fuit a beata Virgine Maria quam et impense colebat multaque ab ea didicit secreta. Ad festa ejus cele-

branda se diligenter parabat, et ad suas quamvis austeras poenitentias et ordinaria jejunia alia tunc addebat, quæ causa erat cur in festis Deiparæ Deus ei illustra quædam revelabat de Matre sua. Singulariter afficiebatur erga festum illibatæ Conceptionis, quo etiam festo frequentius rapta fuit in exstasim, quo tempore aliud nihil promebat quam laudes et encomia beatæ Virginis Mariæ. Feliciter obdormivit in Domino, anno salutis 1534, ætatis 53, die 3 Maii.

§ X. — *De Joanna Florentina.*

Beata Joanna Florentina, sanctæ virginittatis speculum ac mulierum memorabile decus, cum duodecim esset annorum, spernens ludos et sæculi oblectamenta, beatæ et Immaculatæ Virginis Mariæ se dicavit, ipsiusque divæ Matris (ut sibi in cælo immortalē gloriam compararet) viduitatem assumpsit ac ejus amictum intus et foris gestare cepit, cum quo haud sine sanctitatis signis ad Christum religiosissime migravit anno 1567, in ædibus divæ Annuntiatæ sepulta.

§ XI. — *De Joanna Lotharinga.*

Joanna Darcia Lotharinga cognominata *la Pucelle*, seu puella Aurelianensis, a Deo missa, Anglos Aureliis ut et ex aliis Galliæ civitatibus expulit. Erat autem Deiparæ addictissima. In suo vexillo quod ei rex Galliæ dedit, sacratissima Jesu et Mariæ nomina inscribi curavit. Eadem nomina frequenter devote usurpabat, inscribebatque epistolis. Porro eidem vexillo adpicta erat beata Virgo Maria nuntium de cælo suscipiens ex ore Gabrielis liliū album manu prominentis. Hoc vexillo ad murum arcis applicito impetuque facto, partim trucidavit, partim coegit hostes arce discedere: urbe antea fortiter capta. Vivere desiit anno 1550, die 30 Maii.

§ XII. — *De Joanna de Orvieto.*

Beata Joanna de Orvieto sive Urbeveta ex familia Sancti Dominici, Virgini gloriosæ multum devota, cum quodam die, festo Assumptionis Deiparæ, audiret legi historiam festi et apud se reputaret quemadmodum ea ad tantam evecta esset gloriam, in exstasim rapta est, corpusque ejus a terra sursum sublevatum, diutius ita permansit, donec sensim in locum suum restitutum est. Accidit ut cum cæteris sororibus Christi corpus sumere non posset, unde multum dolenti apparuit Deipara, ulnis Filium suum complexa, qui in hæc verba ad illam: « Joanna, licet me hodie non receperis in venerabili Eucharistia, nihilominus me semper habes intus in animo per gratiam et amorem eximium quo me prosequeris. » Ad cælestis Agni nuptias lætanter ingressa est anno salutis 1560.

§ XIII. — *De Joanna Sabinensi.*

In agro Sabinensi apud oppidum S. Pauli exstat ordinis Servorum beatæ Virginis locus qui dicitur *la Madonna della Nuce*, magnæ quidem accolarum

devotionis, ob præcipuum quod ibi, anno 1505, de se gloriosa Dei Mater prodigium exhibuit. Eo igitur in loco erat quædam rustica puella nomine Joanna, filia Ludovici Michaelis de S. Paulo, cui die 9 Junii 1505, agrum colenti adfuit in publico diversorio quidam ordinis Servorum B. Virginis incognitus religiosus, prout habitus et indumenta atrata cum capite cooperto indicabant, ætatis ut præferebat aspectus annorum circiter 30, facie quidem macilentā, sed venusto et rutilo aspectu venerabilis, manu gestans nigram magnorum calculorum coronam qua uti solent Servitæ ad beatam Virginem salutandam. Hic igitur derepente apparens super viæ limites, non ultra tres passus a puella dissitus, nisi quod sepius agri utrumque separabat, ea in solitudine adolescentulam ipsam consuetis verbis salutavit dicens: Ave, Maria. Cui puella, terrore simul et pudore correpta, itidem annuit. Tunc frater ille: « Noli vereri, bona puella, hoc sanctæ crucis signo a me communita. Quam spem, inquit, in frugibus hujus agri collocasti, mulier? » Tunc illa subtimidis verbis: « Nos quidem serendo, non parum utimur sollicitudine et plurimum certe laboris impendimus, sed ob ingruentem hanc tempestatem spei parum aut nihil superest. » Tunc religiosos: « Nil mirum, inquit, id enim scelera et peccata vestra promerentur. Dicis mihi, quæso, filia, quomodo inter vos præteritæ Quadragesimæ jejunium servatum fuit? » Quod audiens puella, tota tremens et vultu præ verecundia demisso ac gemebunda, nihil ausa fuit respondere. Tunc frater: « Eia igitur, bona puella, fac ut sequenti feria sexta omnes hujus loci municipes ad reverentiam summi Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi in pane et aqua jejunetis: nisi enim sacratissima gratiarum Mater nudius tertius gravem præpotentis Dei indignationem nudis et flexis genibus contra vos placasset, alluvio fluminis quæ nuper deorsum accidit, vestros pariter agros facillime devastasset. Vos quidem, o filia, vos jactatis esse de hac terra Sancti Pauli, sed cor vestrum rebellans et durum dictis et operibus sancti Pauli continuo adversatur. » Hæc et alia hujusmodi cum dixisset, Pater ille iterum puellæ jussit, ut hanc suam apparitionem et monitionem populo renuntiaret. Cui adolescentula scite respondit, se non esse talem, ut ei fides a populo illo adhiberetur; satius fore si ipsemet religiosus hæc eadem ultro nuntiasset. At Pater ille: « Eia, filia, subintulit, quomodo concionatores hodie audiuntur? Quomodo non omnino negliguntur? » Quibus dictis, ac signo crucis eandem iterum muniens, evanuit. Postero die Martis, quæ fuit decima ejusdem mensis, Joanna procedens, ut moris est, ad publicam oppidi piscinam, quo solent mulieres pro ablundis linteis convenire, mutato interim dum illuc pergeret consilio, iter divertit ad foveam quamdam pro ablundo et curando quodam panno non procul ab eo loco ubi hesternā die sibi prædictus religiosus apparuerat. Cumque

jam dilutam telam ad solem extendisset, illico se convertit ad millium cum sarculo in eodem agro purgandum. Forte vetus ibi et procera increverat nucis arbor super quam insidens admirandæ pulchritudinis mulier eodem instanti Joannam compellat. Erat mulier illa vultu speciosissima, atra tamen veste super nubem circumdata, cum habitu et reliquis indumentis velisque induta, ad instar sororum Terti ordinis Servorum beatæ Virginis; ad ejus vocem exterrefacta Joanna, magnum et ipsa subito clamorem emisit. Cui beata Virgo: «Noli, inquit, timere, filia, verum dicas mihi, quem fructum, quæso, ex externa servi mei apparitione et hortatione cepisti?» Tunc Joanna tremens et valde pertimescens, «Nullum,» respondit. At beata Virgo: «Vade, inquit, et presbyterum hujus terræ S. Pauli compellare non dubites, et meo nomine dicas, ut, congregato simul populo, publicam edicat orationem, et ut omnes pœniteant, delicta confiteantur, injurias dimittant, et tribus diebus publicas lustrationes devotissime celebrent, ac de cætero dies festos observent, sacrum in illis diebus audire non postponant, cuncta Ecclesiæ præcepta observare non negligant, atque inprimis solennes Deiparæ Virginis dies celebrare non prætermittant. Hæc si feceritis, beati; sin minus, vae vobis, quia perpetuo calamitosam ægerimamque vitam duceatis, et semper incassum laborabitis.» Hæc vero cum dixisset, discissa interim veste et nudato pectore, totum corpus lividum et flagellis laceratum ac genua recenti sanguine conspersa ostendens: «Vide, inquit, filia, vide afflictionem quam pro vobis patior; quid enim ultra facere possum pro vobis ad iram Filii mei placandam? Vade igitur, Joanna, vade, bona puella, et annuntia populo huic scelera eorum et quæ nunc ex me super hanc nucem audisti et vidisti.» Cumque Joanna, talibus auditis et conspectis admiratione simul et terrore consternata, assurgeret, suumque pannum complicare vellet, ut monita beatæ Virginis statim adimpleret, rursum audit: «Noli, filia, noli de panno esse sollicita. Vade prius, et quæ audivisti, nomine meo referas.» Tunc Joanna, mœrens et pavidâ, citato cursu ad oppidum festinate pervenit, ubi gemens et exclamans singula tam præteriti quam præsentis diei ut sibi contigissent, cunctis non absque magni animi commotione audientibus retulit; et ad agrum reversa, telam quam ibi reliquerat, eodem modo complicatam reperit. Hinc igitur excitata devotio, hinc subinde prope nucem fundata ecclesia, hinc juxta prænarratam fratris Servitæ visionem locus ille ordini Servorum perpetuo commendatus. Porro sancta Dei Mater in apparitione prædicta aliquem ex suis servis eo rutilo aspectu ad Joannam virginem excitandam præmisit, et ipsa quoque eodem lugubri habitu et recenti plagarum sanguine aspersa, sese exhibuit, quasi rursus in ea ex hominum sceleribus veteres quas passa est ad crucem ærumnæ ac dolores

renovarentur, ac proinde ad eundem recipiendum habitum puellam Joannam et totum illud oppidum excita et.

§ XIV. — De Joanna sanctimoniali.

Cum regulus quidam ex uxore sua complures liberos suscepisset, atque in iis filiam procreasset, quo masculam prolem redderet ditiores et ad virile suum genus pinguior hæreditas perveniret, quæ mulier nata esset eam in monasterio conclusit, ejus spiritualis fabrica rimas agere videbatur, morum sanctiorum disciplina senescente propter comorantium accusabilem socordiam ac dissolutam vivendi rationem. Nam ostia centum unde totidem voces ruerent colloquiis externorum nugisque, patefecerat vitæ licentia Sororum. Cum vero sacerdos qui virginibus erat a confessione dynastæ huic filiæ quam diximus licet sociarum moribus depravatæ ingenium atque indolem perpendisset, flexibilemque naturam, qualis est fere nobilium, docilemque animum considerasset, spe alacer de novitia quæsit utrum Rosarium percurrere et beatissimæ Virgini flores illos offerre consuevisset. Novitia nihil aliud se nosse respondit, quam quod monasterii S. rores raptim docuissent, eis se magistris quædam neque magna neque multa didicisse: Rosarium ejus modo mentionem fecisset, nec de facie quidem sibi esse notum. Atqui Pater ait: Magna Rosarii salubritas est, fructus copiosus, dulcedo tanta quantam qui non senserunt, minime suspicantur, illius usum valde opportunum ad ea quæ profiteretur explenda. Cum Virgo addubitasset atque ultra fidem et veritatem illa de Rosario dici existimasset, tamen quæ præciperentur se recipit esse facturam experturamque quid esset, neque tantum fore inimicam ut Rosarium omitteret, si morum puritatem, animæ requiem, vitæ mutationem illo genere precationis inveniret. Quæ tria sacerdos ille monachus de Rosario pollicitus virginis animum excitarat. Invitat impellitque sacerdos, deque Rosario eadem illa quæ prius affirmare atque spondere perseverat: rationem una docet de quindecim illis mysteriis philosophandi, ac divæ Matris gaudia, dolores et gloriam meditandi. Præceptis instructa recitat, retractatque Rosarium, neque mores solum, sed pelleni prope ipsam virgo mutavit, illa adjutrice atque auspice Maria quæ large remunerat sibi famulantes. Obita jam tandem professione, malus dæmon per suos satellites et administratos constantem virginis animum vehementer oppugnavit. Cum enim illo in cœnobio tam novæ quam veteres licentius vagarentur, donis ac litterulis hæc nova Christi Christoque nupta nemine prohibente sollicitabatur, multique adolescentes quos egregia virginis hujus forma commoverat, pretio et precibus sacram Dei sponsam pellicere tentaverunt. Sed quia animum habebat multo pulchriorem quam corpus, hostiles gladios tortissime retundebat, et inimicorum telis continentiæ, despicientiæ silentique scutum opponebat. Se etiam

Rosario armat ad pugnam, cujus erat experta subsidium. Generosæ religiosæque virginis sanctitatem a sociarum moribus abhorrentem et amatorum studiis adversantem domesticarum grex ille non tulit caprarum potius quam ovium quas olidus hircus oblectat et foetidus. Adolescentum quos hæc casta vestalis spreverat turba petulans atque lasciva morositatem virginis deridebat : hos dolor, illos cruciabat invidia. His enim obnoxia telis est perfecti hominis sanctitas cum improbis habitantis ; patitur, qui huiusmodi est, foris pugnans, intus timores, qualia divus Paulus sibi evenisse testatur. Nova Christi ancilla huiusmodi præliorum insolens et inexperta certaminum, animo vehementer angebatur, remque omnem ad Deiparam referens, Rosarium non minus confusa quam religiosa et peratentaolvebat. Quo in munere quodam occupata die de cælo cadentem vidit epistolam cujus hæc erat inscriptio :

*Maria, Mater Dei,
Filie Joannæ salutem.*

« Filia mihi admodum chara, Rosarium istud meum ut instituisti, fac ut recites semper, viros fuge, et eorum omnium consuetudinem vita qui tibi ad virtutem et veram animi libertatem capessendam minus prodesse videbuntur. Caveto desidiam, inertiam atque otium, rerum lautitiam et ornatum curiosiorem removo, et tuum repurga cubiculum in quo nonnulla remanent digna quæ a religiosa muliere repellantur. Horum in locum Christi et sanctorum imagines et sacrarum rerum signa sufficito, quorum te patrocinium defensioque servabit. Si me audias, et quæ tibi facienda præscribo morigero cultu perficias, et gratia apud Filium meum valebis et ego pro te Deum omnipotentem in tuis rebus afflictis appellabo. »

Perlecta epistola, dolorem Christi serva deposuit, atque ex illis mœroris atque ægritudinis emersa fluctibus ad pacis et sanctæ lætitiæ portum suæ mentis naviculam applicavit. Annus aberat, cum venit abbas ad quem illius cœnobii cura pertinebat, quæ deciderant, collapsaque erant repositurus si posset, renovaturusque non monasterii parietes qui integri stabant, sed morum quorum splendor obsolescebat. Fuit inanis conatus et labor, externis quibusdam pro licentia monialium libertateque pugnantibus. Rediit, altero evoluta anno, damnis et malis offensus deque cœnobii illius miseria et infamia sollicitus : venientem magno applausu virgines exceperunt, nihilque negotii a potentibus externis vi quadam divina prohibitis exhibetur. Nocte quadam bono huic abbati pro monasterii salute proque Sororibus excubanti atque Deum bonorum omnium largitorem expulsoremque malorum exoranti, perspecta lux est quæ Joannæ cubiculum undique collustrabat : media in claritate cœli Reginam videt angelorum agmine constipatam quibus Joannæ sociata precibus insistebat : simul aspexit

prope Joannæ cellulam dæmonum ingentem multitudinem sub diversarum imaginibus bestiarum quæ Deiparæ jussu relegate ac repulsæ ad fatuarum virginum cubacula transierunt, aliasque aliæ cellas occuparunt. Hoc visu abbas pene exanimatus concidit ; ut se collegit, Joannam accersit, visa narrat, seiscitatur quæ sint vitæ officia, artes, exercitationesque virtutum, quæ ratio comprecandi, quid agat tempore matutino, quibus obsequiis talem ac tantam hospitam demereatur. Joanna Rosarium se recitare respondit et ex Virginis præscripto vitam ordinare. Mirari abbas vim potestatemque rosarum quæ virginum Virginem e cælo devocassent, tantique illius et honoris et beneficii originem in Rosario fuisse cognoscens, cujus assiduitas tam multa impetrasset, in eam adducitur spes ut monasterium Rosarii remedio restitui et quasi decoloratum repingi posse arbitretur. Ergo Rosaria quamplurima comparat, ornari ea et poliri quam pulcherrime jubet, suum enique Sorori donat nullo non die recitandum. Id virgines studiosæ facit, tum religione ipsa Rosarii virginalis, tum abbatis commotæ sermonibus magna et admirabilia de usu illo globulorum promittentis. Hæc una res, patrocinante de cælo Deipara, tantam fecit medicinam ut monialibus iis quæ vagæ ante illud tempus solutæque fuissent, nihil esset honestius. Loquacitatem perenni silentio, laxitatem atque licentiam severissimo arcissimoque recessu mutaverunt ; quæ vero meliore erant forma quam fama, a castitatis insidiis quam longissime refugerunt. Rosæ quidem quarum beneficio ex morbo multiplici convalescerent, ad sanitatem quoque tuendam et adhibita sunt et retentæ, beneque olere monasterium cœpit quod morum corruptela, quæ foedissima est cloaca, putruisset.

§ XV. — De Irmina Trevirensi.

Trevirense monasterium Deiparæ sacrum fieri curavit sancta Irmina, Dagoberti regis filia, in patris Horreo vulgo *Oerem*, unde datum ei nomen Sanctæ Mariæ in Horreo quod ipsa prima erexit ac moribus et disciplina egregie formavit. Clauit, Baronio teste, anno Domini 710. Joannes Trithemius de illa sic loquitur : « Proficiens igitur et succrescens (sancta Irmina) in virtute Dei, ne aliorum quoque salutem videretur negligere, monasterium in honorem beatæ Mariæ semper Virginis solemne fundavit in Horreo Dagoberti patris sui in urbe Triverita, ubi multas in Christi famulatu Sorores congregans, mater earum et abbatisa omnium consensu constituta est. »

§ XVI. — De Isabella a Cruce.

Isabella a Cruce ordinis Prædicatorum monialis quæ sicut candidum lilium in Ecclesiæ horto germinavit suavissimosque efflavit cum spiritu omnium virtutum ac meritorum odores, beatissimæ quidem Virginis, sed præcipue sacratissimi ejus Rosarii devotione enituit. Salutationem angelicam continuo in memoria fixam sculptamque gessit. Et quia bea-

tissimæ Virginis cultrix eximia fuit, voluit Deus eam in die Sabbati ex hoc ærumnarum pelago ad pacatissimum cœlestis patriæ sinum transfretare, anno gratiæ per Christum 1601.

§ XVII. — *De Ismeria Ægyptiaca.*

Tempore Fulcherii Audini, regis Hierosolymæ, sub anno 1174, tres equites Hierosolymitani germani fratres ex Marchiensi castro diœcesis Laudunensis, in ea parte Galliæ quæ hodie *Piccarda* dicitur, capti a Sarracenis in bello prope Hierusalem, fuerunt ducti in Cairum, ubi a sultano in carcerem detrusi sunt ut Christi fidem negarent. Et primo eos blanditiis allicere, deinde minis terrere, tertio præstigiis per ariolos compellere, postremo per marabutos (sic enim appellant Mahometi ministros), qui cum eis de lege dissererent, seducere conatus est. Tandem cum in fide constantes illos inveniret, barbarico more filiam suam puellam, Ismeriam nomine, solam misit ad eos in carcerem qui blandis sermonibus robur animi et fidei constantiam emolliret et enervaret. Proh! Deum immortalem, *quam incomprehensibilia sunt judicia tua et investigabiles viæ tuæ* (Rom. xi, 33). Captivitas horum trium fratrum vindicavit Ismeriam in libertatem filiorum Dei. Nam cum audisset illos de veritate Christianæ fidei et de falsitate legis Mahumeti disserentes, statim mutata est et ad Christianam fidem conversa. Cum vero valde incensa esset pietate erga beatam Virginem Mariam, ardebat desiderio videndi ejus imaginem quam avide petit ab illis fratribus captivis. Illi se nullam habere: major natu petere ab ea lignum et scalpellum, velle eam effingere: reliqui fratres qui norant eum artem hujusmodi ignorare, mœrore capiuntur; illa lignum et ferrum ad eos deferre; velle imaginem pro sequenti die. Omnes simul in angustia versari, Deum suppliciter deprecari: et ecce noctu, in medio carceris apparet imago B. Mariæ Virginis delata ab angelis quæ totum carcerem splendore maximo et odore suavissimo replevit, cum angelorum suavi harmonia, et captivos illos fratres totos exilaravit. Statim illi assurgunt, imaginem venerantur, Deo gratias agunt, flexis genibus adorant. Adventante die, Ismeria venit ad carcerem, sacram imaginem invenit, adorat, a fratribus captivis excipit, promittit se velle Christianam fieri. Domum reversa cum sacro illo pignore, aureo velo circumdat, decenter in suo cubiculo collocat. Insequenti nocte apparet beata Virgo Maria, Ismeriam alloquitur in somnis, prædicat Christianam fore, baptizari in Gallia, Mariam appellari, mutato Ismeriæ nomine, fratres captivos e carcere liberari, cum iis secreto fugam arripere. Ismeria e somno excitata, haud mora, nocte intempesta, collectis auri monilibus rebusque suis pretiosis, cum sacra imagine beatæ Mariæ descendit ad carcerem, hortatur captivos velle eam sequi. Simul discedunt e carcere, in silentio noctis Cairum evadunt, ad Nili rivum perveniunt, vident fato non

posse vadari, timent ne deprehendantur in fuga. Et ecce angelus sub nautæ specie, cum navicula alevantat, eos trans Nilum transfert, evanuit ab eis simul cum navigio. Ita vero pia hæc societas, dum pedes proficiscitur, per vias invias sub obscuritate noctis, videt se angelorum præsidio esse comitatam. Ismeria prope diem fatigata ex itinere, somno arripitur, simul omnes laxata corpora humi prosternunt, sub rubi umbra. Dum dormiunt, ecce angeli illos omnes in Galliam transferunt in patriam suam inque natale solum. Experrecti autem a somno putant se Ægypti fines tenere. Arabice incolas interrogant, illi Gallico sermone respondent: simul omnes facti novitatem mirantur. Ismeria intelligit locum illum jam tenere in Gallia quem sibi beata Virgo Maria prædixerat in somnis. Fratres, Deo volente, majorum suorum patriam agnoscunt: matri adhuc superstiti occurrunt, dantur amplexus, cogitant de bonis suis ecclesiam sacre illi imagini B. Mariæ Virginis ædificare. Ipsa vero sacra imago nomen sibi fecit et locum elegit: nam Ismeria quæ eam imaginem deferebat, cum pervenisset ad locum ubi erat fons, posuit imaginem supra fontem, dum aliquantulum se refrigeraret. Atque vero aquæ ob venerationem sacre imaginis ex alveo prosilientes alluvie sua illam attingunt. Unde factum est ut contactu illo sanctificatæ multas sanarent infirmitates etiam ad multos annos. Quare nomen et famam sacra illa imago sibi excitavit. Ismeria vero exinde cum sacra imagine discedens, ubi venit ad certum locum prope Marchiense castrum, tanto pondere sensit se illa sacra imagine gravari, ut non posset ulterius progredi. Intellexit eum locum eligendum pro ecclesia ipsi sacre imagini fabricanda. Vadunt ad episcopum Laudunensem, omnia per ordinem exponunt, ecclesia construitur, Ismeria baptizatur et nomine Mariæ, sicut admonita fuerat in somnis, appellatur. Et facta ecclesia et in ea sacra illa imagine honorifice collocata, Ismeria reliquum vitæ suæ tempus in continuis precibus, jejuniis et elemosynis ibidem traduxit. Omnes vero loci illius incolæ gratias maximas Deo egerunt pro tanto munere sacre illius imaginis accepto. Quæ imago miraculis plurimis et piorum concursu maximo deinde valde celebris facta est in tota Gallia, et adhuc nostris temporibus populus frequens ad eam peregrinatur.

§ XVIII. — *De Juliana Cisterciensi.*

Beata Juliana ordinis Cisterciensis sanctimonialis in Monte S. Cornelii prope Leodium, perfectæ religionis forma religiosæque perfectionis exemplar, venerabatur devote et humiliter sanctos Dei velut amicos Sponsi et cives supernæ Jerusalem, utpote et ipsa quandoque eorum cœtibus aggreganda, in quorum festivitibus de ipsorum felicitate congaudens cœlestem dulcedinem prægustabat, licet adhuc in regione dissimilitudinis constituta. Excellentiori autem amore et veneratione ampliori san-

etissimam Virginem Mariam diligebat sicut Dei Matrem, Sponsi Parentem et dilecti sui Genitricem. In Annuntiatione vero Dominica annum, ut ita dixerim, affectionum inchoabat, et omnia opera quæ Christus gessit in carne et sacra recolit Ecclesia, quibusdam amoris et devotionis gressibus sequens, miro modo per anni circulum pertransibat secundum congruentiam temporum et solemnitatum. Et primo adveniente Annuntiatione Dominica multum gaudii et solatii sentiebat in illa allocatione quam habuit angelus cum beatissima Virgine Maria et reverendæ Virginis sed sapientis responsione. Sicut autem Christus in consideratione sacramenti corporis et sanguinis sui illam per cognitionem et amorem mirabiliter afficiebat, sic Virgo beatissima Maria Incarnationem Dominicam contemplantem amoris igne et intelligentiæ lumine dignantissime perillustrabat. De Salutatione autem ipsius Virginis quam frequenter habebat in ore, solebat dicere suis familiaribus et amicis quod multum placebat Virgini gloriosæ, cum Salutationi suæ addebatur sui consensus responsio, videlicet, *Ecce ancilla Domini: fiat mihi secundum verbum tuum*. Unde omnes de quibus confidebat, affectuosius hortabatur ut sicut ipsa hoc dicebat, sic et ipsi dicerent. Dicebat enim illud additum esse consummationem ad Salutationem beatæ Virginis, quia tunc perfecte in ea celebratum fuit Incarnationis mysterium cum ipsa respondendo, *Ecce ancilla Domini*, suum præbuit assensum. Quis autem dubitare debeat ut non tantum, imo multo amplius delectet beatam Virginem audire dicentes, *Ecce ancilla Domini*, renovantes eidem gaudium Incarnationis Filii sui, quasi replicantes ipsi Salutationem angelicam? Inætimabili etiam sapore dulcedinis interiorum illius hominem demulcebat, cum canticum suum in præsentia Elisabeth editum recolebat.

Cum Juliana tempore quodam ante suum obitum in Salsinia abbatia monialium Cisterciensium moraretur, quadam vice cum venerabili ejusdem loci abbatisa de dulcedine hujus cantici conferebat. Et cum abbatisa instaret, ut illa eam quam circa hoc sentiebat dulcedinem aliquatenus enunciat, Juliana repente velut inebriata Spiritu, in hæc verba prorupit: « Parum est, domina, quod sentio, sed pro tanto auri quod capere posset hæc, in qua degimus abbatia, nollem prout mihi donatum est a Virgine Maria super ipsius cantico quod sapio non sapere, quod sentio non sentire. » Quod audiens abbatisa mirata est. Verum cum Christi famula postmodum ea quæ veluti in excessu mentis dixerat, pectore retractaret, coepit eam poenitere quod tale verbum protulisset. Unde sequenti die, loquens cum abbatisa de verbo hesterno die prolato, suppliciter veniam precabatur, obsecrans ob hoc quod in claritate dixerat, ne eam accusaret. In honorem autem novem mensium quibus Virgo singularem salutis nostræ Auctorem gestavit in utero, canticum memoratum novem vicibus singulis diebus dicere

solebat aliosque ut idem facerent admonebat.

Quanto devotionis amore beata hæc virgo solemnitates præcipuas recolebat, quanta suavitatis dulcedine Virginis Mariæ aliorumque sanctorum festivitates agebat, quis poterit declarare? Quis enim, ut de cæteris sileam, verbis enarrare sufficiat, quanta spiritus jucunditate et quam ferventis amoris brachiis suscipiebat Christum parvulum natum in solemnitate Natalis ejusdem? Quis digne pensare, ne dicam exprimere, valeat, quanto devotionis adipe holocausta meditationum et orationum ejus impinguebantur in consideratione Christi, aut nascentis, aut lactentis, aut in circumcisione sanguinem suum effluentis? Nullus profecto.

Obdormivit feliciter in Domino, anno Redemptionis nostræ 1257, ætatis suæ 66, Nonis Aprilis.

§ XIX. — De Juliana Falconeria.

Beata Juliana Florentina de Falconeris ab ipsis inenarrabilis Dei Genitricis cultui addictissima, vix quintum decimum excedebat annum, quando beati Patris Alexii qui fuit unus ex septem ordinis Servorum beatæ Virginis fundatoribus suasionem tantum in mundi contemptum cœlicę desiderium exarsit, ut nunquam cessaverit parentes rogare, Reginamque cœli summis precibus interpellare, quousque divino nutu de communi suorum consensu Servorum gloriose Virginis habitum induta eidem quoque virginitatem suam perpetuo devovit. Die Sabbati ad honorem beatissimæ Dei Matris aqua tantum et parva buccella panis corpus suum reficiebat. Christi Passionem et ejus Matris dolores quam sæpissime meditabatur. Unde et imago Jesu Christi crucifixi in pectore jam defunctæ impressa apparuit. Cœlum petiit anno 1341, 19 Junii. Cujus corpus Florentiæ in divæ Mariæ Annuntiatæ templo conditum est.

§ XX. — De Justina Nicomediensi.

Sancta Justina, virgo et martyr clarissima, Deparæ Virginis invocatione dæmonis tentationem et incontinentiæ periculum evitavit. Quidam enim Cyprianus a fide Christi adhuc alienus ac rebus magicis omnino deditus, consuluit dæmonem pro quodam juvene qui sanctæ Justinæ pudicitia virginali insidiabatur. Quæ præsentis Satanae technas et ardentes libidinis faces non potuit non persentiscere, multum ac graviter exagitata. Proinde, ut par erat, ad pudicitia suæ custodem, Deum, sese convertit, simulque Mariam castissimum et clarissimum virginum decus supplex obsecravit, ut sibi periclitanti auxilium ferret: corpus interim jejuniis atque humi cubatione, quæ sunt continentia arma, castigans, ut in hoc certamine hostem impurum vinceret, suamque pudicitiam salvam tueretur. Quid multis? Non irrita fuit Mariæ invocatio, per quam propitius afflictæ virgini adfuit Deus, et ut hostis devictus abscederet, et Christianæ sapientiæ Cyprianus non modo discipulus, sed et martyr

beatissimus efficeretur. Passi sunt ambo anno Domini 302.

CAPUT IX.

§ I. — *De Landrada Brabanta.*

Sancta Landrada virgo et abbatissa, inclita Francorum stirpe et regiae domus majoribus progenita, Deiparae Virginis devotissima fuit. Huic in medio quietae noctis silentio vigilanti ac res meditati divinas coelitus magno cum lumine demissa crux est operis quidem admirandi, quae in lapidem praeter appositum delapsa, petram quasi mollissimam ceram impressit ac sui imaginem inibi conformavit. Quin et audita vox est: Accipe hoc ab immortalis Sponso pignus amoris Dei. Virgo tali dono laetissima, oblita aetatis et sexus, suis ipsa manibus arduum opus aggreditur, et, ut nihil est amanti difficile, vepres ac spinas evellere incipit, humum purgare pergit, et templum in memoriam Dei Genitricis et Virginis Mariae locare ac ponere perseverat. Ipsa manibus lapides eruit, erutos comportat humeris, lineam ducit, fundamentum facit et in monstratae coelitus crucis ipso vestigio, Numine adjuvante, figit altare. Deus laboranti admirantique succurrit, cujus auxilio consummatum est opus. Absolutam aedem atque perfectam Lambertus episcopus Landradae familiaris consecravit. In ea sacrae quaedam reliquiae summo honore repositae. Ad hunc locum tanquam ad paradisi plantarium virgines viduaeque quam plurimae convolarunt, et sese ad Landradae voluntatem nutumque fluxerunt. Ita et ecclesia coenobium, et coenobium vicissim ornabat ecclesiam. Floruit circa annum Domini 649, tandemque e corporis vinculis soluta ad Agni coelestis desideratas nuptias, virgo prudens et pura feliciter profecta est.

§ II. — *De Leocadia Toletana.*

Sancta Leocadia virgo, natione Hispana, patria Toletana, a summa angelorum Imperatrice e caelis ad beatum praesulem Toletanum sanctum Hildephonsum adhuc in vivis agentem delegata est. Recensuunt in Hispania regnante, eumque pro Virginis maximae Reginae Mariae Dei Genitricis parte in ecclesia Genitricis ejusdem cognomento de la Vega sic praesulem allocuta perhibetur: «Per te coelorum Dominae Christique Parentis illaesus vivit virginitatis honor;» et praesule collaudato recessit. Sponso coelesti spiritum tradidit Leocadia anno orbis salvati 301.

§ III. — *De Lidwina Hollanda.*

Lidwina virgo in comitatu Hollandiae oppido Schiedamensi traxit originem e domo valde religiosa. Coepit infantula sub parentum domestica institutione quantum tenera illa fert aetas ea quae Dei sunt studiose addiscere et lingua balbutiente jucundo animo angelicam exprimere Salutationem, sacra invisere Ioca, imaginem Matris Virginis ubi poterat officiose salutare. Mercator quidam Schiedamum attulerat imaginem sanctissimae Virginis, venditurus in nundinis Antuerpiensibus. Navi igitur

eam imponit. Nautae se ad solvendam navim comparant; sed eam nulla vi aut ratione movere possunt. Advolant multi ad novae rei spectaculum, stupent omnes, tandem suspicantur id fieri propter imaginem Matris Dei. Orant mercatorem et propter miraculum, justo accepto pretio a fabricae praefectis, imaginem illic relinquant. Assentit ille, tollitur imago et reverenter in aede beati Joannis Baptistae collocatur. Crescit inde amor et devotio propter imaginem: instituitur quaedam fraternitas, et illo loco quotidianae Matris Dei laudes celebrantur. Lidwina nondum annum egressa septimum, missa crebro a matre, ut fratribus jentaculum aut quidpiam hujusmodi afferret, clam ibat in templum, et sublati in coelum manibus, coram memorata sacratissimae Virginis imagine ab intimo pectore ardentem promebat precationuculam. Quod si interdum objurgata esset a matre propter longiorem moram, respondit ei: «Quaeso, bona mater, ne moleste feras, salutavi enim speciosissimam Dominam nostram, et illa mihi blandissime arrisit.» Id audiens mater, conticuit, credens Dei Spiritum loqui in puella. In acerrimis corporis doloribus derelicta post omnia sua exercitia ut tempus fructuose deduceret, loquebatur angelo suo tanquam illum praesentem cerneret, suaviter inquirens quo abiisset dilectus suus, cur sic miseram dereliqueret ipsius amore languentem et charitatis ejus jaculo confixum, multaque id genus alia piissimum ac ferventissimum cordis ejus erga Deum amorem spirantia. Orabat etiam angelum, ut saluaret dilectum suum, sanctissimam Matrem ejus, omnes beatos angelicos spiritus, patriarchas, apostolos, martyres, confessores, virgines, denique sanctos omnes; hoc pacto deducebat tempus, cum deesset coelestis consolationis manna, excitabatque sese ad constantiam et patientiam.

Porro cum eam angelus sive in corpore, sive extra corpus, quod me latet, aliquo ducturus esset, hunc fere servabat modum: apprehensa manu ejus, ducebat eam ad supradictam beatissimae Matris Dei imaginem, ea salutata proficiscebatur cum illa versus orientem ad regionem quamdam amenissimam, quo nullus posset mortalium accedere, ubi mira erat liliorum, rosarum, florum aromaticorum et aliorum delectabilium copia, odorum summa fragrantia, ubi nec frigus affligeret, nec etiam aestus ureret.

Quidquid sancta virgo conquirere potuit, tanquam paleam reputans, pene prodige in inopes Christi amore elargiebatur. Eam autem ejus in pauperes largam benignitatem Christus abunde compensabat. Rapta nonnunquam in paradisum, vidit quandoque lucem mirabilem e coelo vibrari praesertim in animas quarumdam adhuc in terris degentium, quas eo secum raptas cernebat. In illa autem luce vidit tanquam beatorum exercitum speciosissimum confluere, et in iis coelorum Reginam, Christi Matrem sanctissimam. Vidit etiam

mensas sericis et pretiosis pannis insterni, eleemosynas quas per id tempus egenis præstiterat, ceu e cælo allatas aptissime collocari, potiones quoque quas in vasis fictilibus ipsa pauperibus præbuerat in crystallinis et aureis poculis admodum reverenter exhiberi, itemque alia permulta quæ dederat miseris. Deinde vidit cætum clarissimum ad instructas discumbere mensas, auditur sinitum tanquam ad mensas hilariter epulantium, se vero illis alacriter ministrantem videre sibi visa est; postea ad se reversa, miris modis beneficia in pauperes cumulare studuit, ea visione non mediocriter animata.

Femina quædam flagitium immane perpetraverat, quod etsi confessa esset, at nihilominus in desperationem eam trahere nitebatur coluber tortuosus; et chartam quamdam nocte in somnis ei obtrulens, in qua scelus illius scriptum erat, supra modum infestus ei erat tanquam qui jus sibi in eam vindicaret: suggerebatque miseræ peccatum illud neque in præsentī, neque in futuro sæculo expiari posse. Quibus rebus illa vehementer afflicta cœpit aliquantisper fidem adhibere hosti et jam propemodum redire ad iterandum facinus. Sed pius Dominus qui ad tempus multa sinit accidere peccatori ad pœnam purgatoriam, non eam passus est in æternum perire. Reliquiæ peccatorum interdum diem festum agunt suo auctori, agente illo qui dormit in secreto calami in locis humantibus. Itaque tanquam vim passa, domunculam sacræ virginis intrat, cum multis lacrymis exponit ei amaritudinem cordis sui, quidque nocte viderit, quid legerit, quid audierit, quam fluctuet animo, petit humilissime consilium et auxilium. Tunc virgo: «Figmentum diaboli est, inquit, quod vidisti. Ego quod potero faciam; tu modo abi hinc in pace.» Credit illa virgini. Virgo causam illius tanquam suam proponit Domino, agit apud eum lacrymis et precibus, rapitur in spiritu, videt Matrem misericordiæ in cœtu virginum, Satanamque citatum peremptorie chartamque tenentem. Orat virgo pia Reginam cœli pro misera muliere: illa mox vi extorquet emānu Satanæ chartam, arreptam decerpit; particularum congeries Lidwinæ servanda traditur; pudefacta cruento dæmone virgo lætabunda sibi restituitur. Mox accersit confessorium non ignarum periculi in quo femina versabatur; ostendit ei chartæ particulas; rem totam ordine pandit. Redit etiam tristis mulier, repetit suas querimonias, auditque ex Lidwinā: «Bono sis animo, nihil posthac tibi hoc nomine mali accidet. Quod si ita velis, libens apud Deum iudicem pro te fidejubebo nihil te passuram detrimenti ob illud admissum facinus. Quidquid vero tibi obganniat Satan, tu nullam rei commodos fidem.» His verbis exhibita mulier abscessit, et quamvis rediret cruentissimus hostis, illa irridens eum penitus liberata est, gratias agens Deo qui talem sibi delegisset famulam.

Cælestis contemplationis suavitate perfusa sur-

sum ferebatur in Deum virgo seraphica Lidwinā, atque in eum transformabatur qui pro nobis crucifigi voluit, cum subito vidit ceu solare jubar in cubiculo radiare: vidit etiam angelum suum prope adstare valde splendidum, eoque tacto sensit corpus suum ad tempus plane sanatum: vidit præterea adventantes angelos ceu juvenes fortissimos atque alium crucem, alium lanceam, alium clavos, alios alia Passionis Dominicæ insignia ferentes, suoque lectulo assistentes. Postea vero etiam Matrem Domini cum sanctis non paucis advenire conspexit. Jacebat tum super paleas supina; erat autem juxta eam lectulus propter adventantes, sic satis honeste compositus. Tandem venit Christus ipse, in forma speciosissima pueruli et in lectulo illo se reponens blandissime, virginem respiciebat. Mox vero in perfectum mutatus virum instar crucifixi totus rubicundus et sanguinolentus apparuit, coronatus spinea corona et colore affectus quo solent mortui. In eum ergo intæns virgo plane vigil, mire obstupuit, commistimque et gaudio et mœrore affecta est. Cum autem in lucem mens illius absorpta esset, Christus lumen pariter et ardorem diffundens in medio immensi luminis, virginis corpusculo quinque vulnerum suorum signa luculenter impressit, impressaque reliquit. Cernens autem virgo ab ea aperta vulnera homines latere non posse, timensque concursum et applausum hominum, oravit Dominum ita dicens: «Maneat, obsecro, Domine, hoc dignationis tuæ sacramentum inter me et te, sufficit enim mihi gratia tua.» Mira res! confestim cutis textit vulnera illa, sed dolor atque livor perpetuo permansit. His ita gestis vidit beatissimam Virginem arma Passionis Christi quæ ferebant angeli reverenter ex illorum manibus accipere, eique deosculanda exhibere, ac deinde auferri ab oculis suis.

Rapta est aliquando ad altare in quo imago sanctissimæ Matris Dei, de qua jam diximus, collocata est. Inde ducta per loca pœnarum tandem ad contemplandos cœlicolas, deducendo eam angelo pervenit. Vidit ergo millia millium laudantium Dominum et coram illo mire exultantium. Tanta autem erat copia bonorum quæ illic intuita est ut postea nec minimam illorum partem explicare posset. Quidam autem e sanctis hortabantur eam ad tolerantiam, et ut fortiter perferret omnia quæ deinceps passura esset. Et nos, aiunt, tametsi *transivimus per ignem et aquam*, at nunc, ut cernis, in refrigerium educti sumus (*Psal. lxxv, 12*). Sub his vidit advenire Dominum angelorum et mundi Dominam Mariam, eamque dicentem sibi: «Quinam, filia charissima, adeo inculta huc venisti?» Respondit illa: «Nosti, Mater speciosissima, a ductore meo sic me huc perductam esse.» Et Mater Domini ad eam: «Visne, inquit, capiti tuo imponi tegmen quod manibus fero?» At illa pavida, valde respexit ducem suum nesciens quid responderet, ne forte peccaret propria voluntate freta. Tertio autem Re-

ginæ cœli percontanti humiliter respondit : « Ego, Domina mea, non debeo hic obsequi meæ voluntati. » Dixit autem ei angelus : « Si vis, tolle illud. » Petit ergo illud, sed non absque multa formidine. Cum ergo ad se rediisset, beatissima Maria cum multis virginibus apparuit ei tegmen illud manibus tenens, dixitque ei : « Sæpe ex te rogavi, charissima, num velis hoc habere velamen, nec tamen indicare voluisti voluntatem tuam. En illud jam ego impono capiti tuo. Sed cum e cœlo venerit, non nisi septem horis erit in terris. Dabis autem illud confessorio tuo et admonebis eum ut fidem adhibeat donis Dei, et ut imponat hoc velamen capiti imaginis meæ. » Quibus dictis, evanuit. Virgo autem, post actas Deo gratias, velamen de capite deposuit, et ejus materiæ et formæ esset consideravit. Deinde confessorium suum ad se vocans, omnia narravit; ille vero admirabatur. Erat enim velamen illud crispum, colore cæruleo medio inter album et viridem, texture incomptæ, totam domum implens odore suavi. Rogavit autem virgo confessorium ut imponeret illud quamprimum capiti imaginis. Illo causante tempus quod ante horam esset, et imago loco sublimi consisteret, virgo ait : « Dominus providebit, ut possis ingredi in templum : scalam autem ad borealem templi partem invenies. » Mira res ! Egredienti illi domum mox occurrit templi custos, scala invenitur, qua fretus imposuit velamen imagini, sed ab angelo confestim ablatum est. Magna fuit Lidwinæ cum beatissima Dei Genitrice familiaritas, quippe quæ in meditationibus suis ac si corpore et animo præsens adesset cum lactante lactabat Jesum, gestante gestabat, cum exultante exultabat, cum dolente dolebat; quærebat cum quærente, stabat cum stante sub cruce. Atque hæc ei erat salutaris consolatio, hoc felix contubernium sacro quodam adventus Christi tempore, cum se novis exercitiis renovare meditaretur. Vidua quædam Catharina per visum admonita fuit, ubera Ludwinæ Nativitatis Christi nocte plena lacte fore, et ut ipsa inde sugeret. Mane surgens vidua, secreto venit ad Lidwinam, indicat quid audierit. Stupet Lidwina, vidensque viduam cupidissimam cognoscendi ea quæ in se Dominus operaretur, primo tacet, deinde victa, jubet eam præsto esse illa nocte. Adveniente igitur sacratissima Christi Nativitate, nocturnis horis totam se Lidwina confert ad contemplandum Dominicæ Incarnationis sacramentum. Interim rapitur ad cœlestia, videtque gloriosam puerperam Mariam cum innumera sacrarum virginum sequentia ineffabili harmonia hymnos concinentium. In medio earum sedebat B. Virgo Mater Regina omnium speciosissima, Puerulum habens in gremio, uti olim in diversorio. Eadem autem hora virginum flarum omnium ubera lacte repleta sunt, sicut et ipsius Matris Virginis divino munere plena fuere nocte qua Christus ex ipsa natus est : Lidwinæ quoque ubera lacte impleta sunt, sed nonnisi hora una duraturo. Rogavit igitur angelum ductorem

suum ne sineret viduam fraudari expectatione sua; jussit autem angelus eam nihil esse sollicitam : « Qui enim primum, inquit, lac dedit, poterit et alterum dare. Cum autem venerit ad sugendum vidua, tu tantum frices parum papillam uberis tui, et mox lacte complebitur. » Tertia inde noctis vigilia, adest sedula mulier, Lidwina confricat mamillam et lacte abundat. Sugit vidua quantum potest honeste tertio tactu elicere, multa in uberibus lactis copia remanente. Tanta autem erat lactis ejus dulcedo, ut multo post tempore, vidua illa ægre potuerit ad capiendum cibum adduci, nisi Lidwinæ gravissimo mandato compulsa fuisset.

Cum feriis Christi resurgentis a mortuis contemplationi Lidwina vacaret, vidit ad se venientem Dominum Jesum cum sanctissima Matre sua et duodecim apostolis, multisque et sanctis et angelis. Sedit autem Christus ad lectuli ejus dexteram, beatissima Maria ad sinistram, aliis in orbem honestissime eam cingentibus. Vidit etiam mœnsulam ornatam, et in ea ceu sacri olei vasculum elegantissimum, crucem quoque pulcherrimam, et cereum valde luculentum totum cubiculum mirifice illustrantem. Erat tum corpus virginis innumeris angoribus a vertice usque ad pedes oppressum et afflictum, et ecce sentit ab ipso Salvatore sacerdotalibus induto vestibus, loca corporis sui omnia perungi quæ in morituris sacro oleo ungi solent, sed nulla Salvatorem audit verba proferentem. Inde Christus ponit in manu ejus cereum eumque tenet cum Matre sua, cruce illie invisibiliter permanente, donec exhalaret spiritum. Cum autem inaneta esset, rogavit Dominum, ut extremum vitæ ejus finem tot doloribus et afflictionibus cumlaret, ut a corpore exiens anima sine purgatorio mox ad illum posset evolare. Respondit Dominus : « Ita fiet, filia, ut petis, post biduum cantabis Alleluia cum aliis virginibus in regno Patris mei. » Atque his dictis, disparuit. Decessit autem virgo sanctissima Lidwina anno salutis 1435, xviii Kalendas Maii.

§ IV. — De Lioba Britanna.

Lioba virgo Britanna, magnarum virtutum femina, ipsa ab infantia sacris Litteris erudita, aspectu fuit angelica, sermone jucunda, ingenio clara, consilio magna, fide catholica, spe patientissima, charitate diffusa, pietate erga Deiparam ferventissima. Cum die quadam tempestas sæva atque aeris nimia perturbatio fuisset exorta, fulgura facta ventique vehementes undique ferebantur, et tenebrarum caligo cælum diemque nubium nocte subduxit; coruscationes quoque valde terribiles et fulgura crebro dimissa terrorem nimium mortalibus inferunt, populus omnis pavore concutitur, ac primum pecora, ne pereant, intra tuta domorum cogunt. Deinde ingravescente discrimine mortisque sævitiam ministrante, cuncti desperatione vivendi in ecclesia confugiunt, et obseratis undique foribus,

terribile iudicium Dei quod imminere putabant, pavidi præstolabantur. Quibus turbatis et voce confusa concupantibus, sancta virgo occurrens, indicit patientiam, pollicetur securitatem, secumque eos orationi incumbere adhortatur, et sine mora toto corpore ante altare ipsa prosternitur. Interea sævit tempestas, et ventorum furorem domorum tecta non sustinent, crebrisque fulminum ictibus terra tremiscit, tenebrarum quoque densitas et continua cuscationem per fenestras irruptionis maximum timidis horrorem ingeminat. Tum populus omnis tanti terroris immanitatem non ferens ad altare cucurrit, et beatam virginem ab oratione excitat periculis opponendam, primaque eam Thecla consanguinea ejus his verbis adorsa est : « O dilecta, in te spes populi hujus, in te votorum summa consistit. Surge ergo, et pro nobis Dominam tuam sanctam Dei Genitricem invoca, ut ejus intercessionem, ab hujus tempestatis discrimine liberemur. » Ad hanc vocem, illa ab oratione surrexit, et quasi ad colluctationem vocaretur, cappam qua erat induta abiciens, fores ecclesiæ confidenter aperuit, atque in limine consistens signo sanctæ crucis edito furenti tempestati nomen summæ Majestatis opposuit, extensisque manibus in cælum, terrore clamore Christi clementiam invocavit, et per intercessionem ac merita sanctæ Mariæ Virginis propitium eum populo suo velociter adesse precabatur. Confestim igitur adest Divinitas, tonitrua conquiescunt, venti contrarii ad dissipandam nubium densitatem ministeria convertunt, omnisque illa aeris tenebrositas mox in duas partes divisa et in semetipsam relapsa, tranquillitatem et serenitatem apparente sole reduxit. Ita virtus divina et ancillæ suæ sibi fideliter servientis merita declaravit, et populis inopinatam securitatem depulso timore concessit.

Floruit Lioba anno a partu Virgineo 725, ejusque memoria in Martyrologio die 28 Septembris recensetur.

§ V. — De Lucia a Bagolino.

Beata Lucia de Bagolino, Bagolini (est autem Bagolinum Tridentinæ diocesis oppidum) honestis parentibus orta, ac sanctissimis moribus educata, cum devotissima esset beatæ Virginis, anno 16 ætatis suæ perpetuo virginitatem vovit, jejuniis et orationibus et disciplinis semper intenta. Cum pervenisset ad annum 26, pluries piis religiosis testata fuit se in sua cella visiones habuisse beatissimæ Virginis illam hortantis ut se a sæculi commercio abstraheret, quo commodius contemplationi et orationibus vitæque spirituali vacare posset : cito enim futurum esse ut inter suas ancillas annumeraretur. Unde virgo Lucia recessit in quemdam solitarium locum non procul et super terram Bagolini, quamvis a suis sæpe redargueretur, quod ita sola juvenis ac speciosæ formæ in tam solitario loco vellet vitam degere : quin et ipsam minabantur parentes sui, nec permittebant illam domo discedere. Ac-

cidit autem ut Lucia se B. Virgini commendans, forte fortuna cum quadam puella virgine quæ dicebatur Massia de Macinatis ejusdem loci conveniret, quæ similiter devotissima erat beatæ Virginis et ejusdem voluntatis eidem inserviendi. Convenerunt igitur inter se ut locum illum solitarium incolerent. Anno 1515, locum illum qui dicitur Contrada del Roncho, incolere cœperunt sub quadam magna rupe, ubi quibusdam tabulis cavernam illam clausurunt ; et habebant ibi imaginem Salvatoris et beatæ Virginis, in arctissima ibi pœnitentia viventes, et toto fere tempore castaneis et herbis piorumque oblationibus quæ sibi porrectæ fuissent nutriebantur. Deinde paulatim ex elemosynis sacellum ad modum parvæ ecclesiæ, ubi nunc est chorus, extruere cœperunt, quo sensim aliæ adolescentulæ virgines concurrere certatim cœperant. Interea Lucia virgo visum et vocationem a beata Virgine recepit, ut ejus habitum ordinis Servorum reciperet, cujus occasione anno 1516 Brixiam ad priorem S. Alexandri perrexit de recipiendo habitu tractans, et die 2 Maii 1617, gratiam obtinuit, et habitum recepit per manus Fratris Deodati Capirolæ Bixiensis vicarii generalis Servorum, ut per ejus litteras patentes ibidem datas apparet. Cum ergo, suscepto habitu, revertisset Bagolinum, anno 1518 fuit initium datum pro monasterio Sororum. Patres enim miserunt qui crucem plantarent, nomine, ut ferunt, F. Benedictum, et Joannem de Foiss a Bagolino qui quoddam territorium pro eodem ædificio concessit. Hæc beata Lucia maxima incommoda eo in itinere perpessa est, multas illusiones a diabolo passa, qui illam dissuadebat et in desperationem inducere conabatur, objiciens paupertatem, inopiam, difficultatem ædificandi monasterium, dedecus magnum futurum, si non compleretur illud opus, et melius fore ut reverteretur ad suos parentes in propria domo. Accidit autem ut quandoque eo in itinere fessa, cum super asellum equitaret, senserit se fortiter expelli inde et præcipitem dari. Cadens super terram, magnam collisionem passa est super vitam, fractis quodammodo cruribus ; non tamen animo defecit : quin ut tentationem illam superaret, cum non posset recta super asellum insedere, quasi saccum se fecit ligari. Cum vero in ecclesiam Brixie pervenisset, coram altari Annuntiæ quiescens, et paulo post expergefata, melius habere cœpit. In eo monasterio duodecim virgines secum habuit. Cum morti appropinquaret, anno 1520, post suscepta confessionis et Eucharistiæ sacramenta die 20 Septembris, in aurora decessit, et tota ea nocte in sua cella, dum moreretur, Sorores testatæ sunt vidisse cum aliis mulieribus præsentibus varios splendores velut micantia sidera per illam cellam continuo errantia.

§ VI. — De Lucia N.

Lucia quadam Tertii Ordinis D. Dominici, exi-

mio in Dei Matrem cultu et veneratione spectatissima virgo, cum eleganti forma esset prædita, et juvenis quidam ejus amore captus, ejus pudicitiae insidiaretur, quæsit tandem ex illo et quid tandem causæ esset quod se consecraretur, cum sciret coelesti Sponso suam jam pridem consecratam esse vitam et pudicitiam. Respondit ille sui in eam insævientis amoris dulces esse ipsius oculos qui in facie angelica velut gemina in cœlo scintillabant sidera : hoc nimirum cordi suo ardentissimas esse faces quæ se ita accenderent, ut æstare, languere ac pene emori sibi videretur. Quibus auditis, mirum est quantum doloris virgo pudicissima persenserit, quem etiam profusis ex eisdem ipsis luminibus veluti geminis rivulis copiosis lacrymis contestata est : supernum Sponsum, incretam illam Sapientiam obsecrans, ut sibi lumen ad evadendos illos a Tartareo hoste tensos laqueos ac insidias evadendas, porrigat quod illibatam virginitatis suæ ipsi consecratum florem ad extremum usque halitum conservare possit. Quam gratiam ut efficacius impetraret, ad ipsam Virginem Matrem ac primiceriam Deiparam summo cum amore, reverentia ac fiducia, uti semper consueverat, recurrit, ejus opem ad callidum hostem superandum implorat, ut consilium suggerat quo technas ejus ac fraudes possit evadere. Dum varia mente secum agitat media, illud Christi, illuminante sine dubio maris Stella Maria, occurrit consilium evangelicū : *Si oculus tuus scandalizat te, erue eum et projice abs te* (Matth. v, 29). Moxque, arripito scalpello, inaudita animi magnitudine, oculos in se pie crudelis alterius miserata animæ intuitum sibi eruit, eosque disco exceptos per domesticam mulierem juveni transmittit. Quibus visis, adolescens, velut geminis confossus sagittis, indoluit suamque amentiam libidinemque detestatus, suos oculos quibus male seductus fuerat geminos lacrymarum fontes efficiens, animam anteactæ vitæ sordibus inquinatam abluit et Prædicatorum sacrum ordinem ingressus est. Quod Luciae immortalī memoria dignum facinus, quantopere Deo ejusque Matri arriserit eventus comprobavit; siquidem Luciae oculorum lux restituta est et perpetuæ virginitatis in posterum conservandæ securitas.

§ VII. — De Lucia Narniensi.

Lucia Narniensis ordinis Prædicatorum, multis prodigiis impressisque Christi stigmatibus clarissima, quinquennis duntaxat et jam divinarum rerum cognitione magno Dei munere supra ætatem provectior, atque tunc templis visitandis ibique fundendis precibus assueta, frequentius divi Augustini ædem adibat, eoque libentius quo sanctissimæ Dei Genitricis Christum Infantem in sinu gestantis statua alabastrina affabre sculpta majores in ea divini amoris ignes accendebat. Ad hanc Lucia puella quotidie ardentioribus animis quam

ad matrem naturalem ibat, humique coram ea fixis geniculis Rosarium impensius perorabat. Quam semel ex marmore benignissima Dei Mater, solito hilariori vultu, suavissimis verbis allocuta, ex ea num Filiolum suum habere secumque deferre cuperet, sciscitata est. Cui cum puella respondisset id se cupidissime præ omnibus deliciis optare : en tibi, o rem stupendam ! marmorea imago brachia protendit Filiūque jam non marmoreum, sed carneum et vivum in Luciae brachia deponit. Illa, eo accepto, in suas aedes exultabunda properat, stringit ætissime, mille basia figit, amoremque suum suamque lætitiā non capit. Dum ocus viam carpit domūque festinat, obvii per plateas viri feminaeque per suspicionem arbitrati sunt eam pusionem illum aureum plane floridum et supra modum elegantem furto alicubi subripuisse; veritique ne illi ex ulnis excideret, tumultuarie magnis clamoribus incerpabant, illumque ei eripere satagebant, irrito tamen semper conatu. Ædes ingressa idem quod alii suspicata veritaque mater Puerulum per vim eripuit : tum Lucia, omnino consternata, in terram corruit, duasque horas morti simillima jacuit : sibi reddita subito pusionem cum lacrymis requirit : obtinet, in suo ipsius cubili reponit totumque ibi triduum retinuit, postmodum is prodigiose seipsum beatissimæ Matri reddidit. Quo vero tempore Lucia abfuit, visa omnibus est marmorea illa Deiparæ statua, vacua sinu, Filio carere.

Huic puellæ tantum septenni Christus ipse amantis instar, testibus Virgine Matre, angelorum et beatorum hominum frequente cœtu, in quibus Hispanici nominis gloria Dominicus Gusmanus, et Etruriæ flos Catharina Senensis erant, ultro se illi sponsum obtulit deditque, aureo etiam inserto annulo. Idem tamen Filius Virginis voluit ut illustri cuidam ex comitum sanguine adolescenti sponsa quoque esset, communesque thalamos, sed integritati sacros altera Cæcilia haberet, quæ scilicet vel inter incumbentes ligneum Christi cruci affixi simulacrum, nunquam non posuit medium, quod crebrius complectebatur, quod fuis lacrymis osculabatur ardentius, vel si quando mortali sponso interdum veneris flammæ ex carnis illecebris Orcus immitteret, divinus quidam splendor ex ejus vultu emicans terrorem incutiebat, omnem turpem ardorem continuo exstinguebat, vel aliis modis libidinem reprimebat formæ virginis suæ sponsæ æmulator Christus : donec Lucia, magnis precibus ad Deum fuis, exploratoque vitæ sanctioris exemplo, Prædicatorum ordini ascripta est, quam comes ille secutus in Seraphicum nomen dedit publicamque sanctitatis laudem promeruit. Cælum petiit Lucia anno salutis 1545, die 15 Novembris.

§ VIII. — De Lutgarde Tungrensi.

Lutgardis pia virgo ex illa quondam Tungro-

rum celeberrima civitate, patre cive, matre nobili traxit originem. Ubi annos duodecim excessit, in monasterium S. Catharinæ quod est prope oppidum Sancti Trudonis in Hasbaria, inter Deo sacratas virgines Sancti Benedicti divino servitio mancipata, ab omni fere hominum colloquio et conversatione se seducens, tota rebus cœlestibus inhiabat. Quibusdam autem æmulis arctiorem ejus vitam quam imitari non possent carpentibus atque dicentibus : Sinite eam, dum fervor in motu est; ubi ille tepuerit, non absque rubore rediit ad ea quæ nunc stulta contemnit, » Lutgardis id audiens, cum multa humilitate sibi ipsi timere cœpit, et pavida formidare, ne forte quandoque acciderent quæ ætate provectiones de ipsa dicebant. Apparuit autem ei beatissima Christi Mater vultu gratulabundo, et ait : « Non sic erit, charissima filia, ut tu times; non recides in peccata, sed mea te sollicitudine protegente, firmaberis in salutem, nec minuetur in te gratia et virtus, sed cumulabitur. » Fuite ea nimirum præclara et amplectenda promissio ob quam Lutgardis eximiam se cultricem præbuit Virginis sacrosanctæ.

In monasterio S. Catharinæ qualibet sexta feria in vespertinis precibus quas Vesperas vocant, in beatissimæ Virginis Mariæ honorem certo numero deputatæ Responsorium cum versu cantabant. Cum autem versum devotionis causa Lutgardis sola cantaret, Christum in Agni forma unum pedem suum dextro, alterum sinistro ipsius humero imponere atque os ori applicare, sicque cantando cum ex Christi pectore sugeret, mirabilem melodiæ suavitatem resonare. Nec dubitare quisquam potuit divinum in hoc cantu adesse miraculum, cum in solo versu illo vox ejus supra quam dici queat, solito gratior audiretur et corda audientium ad devotionem et pietatem interim mirabiliter promoverentur. Et quia talem lucernam sub modio latere par non erat, posita est super candelabrum, ut fulgor gratiæ omnibus appareret, factaque est priorissa in eodem beatissimæ Catharinæ monasterio, uno omnium consensu electa. Sed cum hac in re gravissima se affectam injuria arbitraretur, decrevit et locum et institutum mutare, ut divino jussu fecit, conferens se ad Aquiriæ cœnobium in ducis Brabantiae regione. Ubi autem id resciverunt moniales S. Catharinæ, summo dolore affectæ sunt. Quod cum Lutgardis comperisset, condoluit eis, Dominoque pro illis supplices preces obtulit. Oranti autem apparuit beatissima Mater Dei, congratulabaturque ei quod monasterium et ordinem ipsi specialiter addictum complexa esset, promittebatque se monasterium S. Catharinæ propter ipsius preces et temporaliter et spiritualiter promoturam. Cum autem fama virtutum Lutgardis undique iucresceret, nova monasteria in Galliis construebantur, quæ, si vel parum aliquid Gallice didicisset, mirum in modum eam sibi prefici cupiebant. Ubi ea id cognovit, multum exhorruit rogavitque cum

lacrymis Matrem Dei ut id averteret : apparuit autem ei Mater Christi dicens, ne quidquam formidaret, se enim scutum protectionis suæ opposituram. Vide autem, oro te, Lector, quo pacto isthuc impeditum fuerit, et videbis visionis hujus purissimam veritatem. Vix annum ætatis quartum et vicesimum attigerat, quando venit in Aquiriam, et tamen licet postea annis quadraginta inter sodales Gallicas vixerit, vix tantum potuit ejus idiomatis perdiscere, ut esuriens, commodè posset Gallice panem petere. Quod ubi ad omnium notitiam pervenit, permissa est sponsa Christi in somno contemplationis quiescere.

Imminente peste sævissima Albigenensium hæreticorum, beatissima Virgo Maria apparuit ei vultu lugubri et obscurato. Compations autem ei in visione Lutgardis cum magno cordis et oris rugitu quæsiuit ab ea quidnam haberet, et unde tantus esset faciei pallor et squalor, quæ alioqui plena esset omnis gratiæ. Cui beatissima Virgo respondit : « Ecce ab hæreticis et pseudochristianis rursus conspuitur, rursus crucifigitur Filius meus. Tu ergo assume tibi lamentum, et perpetuis septem annis jejunato, ut sopiatur ira Filii mei quæ generatim universo imminet orbi. »

Itaque, toto septennio tale illa sibi indixit jejunium ut pane et cervisia contenta esset. Vide autem ingens miraculum. Sæpe superiorum voluntate coacta, tentabat aliquid pulmenti ore haurire, sed nihil inde vel ad fabæ unius quantitatem potuit deglutire. Etsi autem ipsa mira quadam et incredibili abstinencia sese afficeret, attamen lætabatur cæteras Sorores commodum habere victum; dicebatque totum mensem rectius se valere, si vel semel paulo largior cibus illis appositus esset : sciebat enim et fatebatur non posse omnes id præstare quod ipsa singulari beneficio pro multorum remedio divinitus acceperat : quanto autem magis sua continuabat jejunia, tanto fuit et corpore et animo robustior. Quadam nocte, cum in Cantico : *Te Deum laudamus*, versum illum : *Tu ad liberandum suscepturus hominem non horruisti virginis uterum*, diceret, ei beatissima Virgo Maria gratulabunda apparuit, intellexitque Lutgardis versum hunc illi gratissimum esse quo commemoratur ipsa Dei Filium concepisse.

Frequenter Lutgardem comitabatur Deipara ad Eucharistiam accedentem, ut et sanctus Joannes Baptista et angeli qui eam sustentabant et mediam locabant. Et aliquot annos ante vitæ finem pene quotidie vidit aut beatam Virginem Mariam, aut angelos aut alios sanctos sibi variis et mire delectabilibus modis apparentes. Proximo ante obitum ejus Paschate apparuit ei Christus cum sanctissima Matre sua in admirabili claritate; cumque Lutgardis ut fere semper de vitæ præsentis exilio et æternæ patriæ desiderio illis proponeret, non sine pia querimonia dixerunt ei : « Non oportet te, charissima, diutius hujus vitæ laboribus fatigari, pa-

ratur jam tibi sempiternæ pacis refrigerium ad coronam, nec volumus tua præsentia ulterius carere. » Decimo quinto ante mortem ejus die, apparuerunt ei beatissima Christi Mater et sanctissimus Joannes Baptista quem impense et singulariter diligebat, dixeruntque ei : « Imminet jam finis vitæ tuæ, superest tibi corona justitiæ ; nolumus te hic esse diutius ; omnes cœli cives te expectant. » Cum jam mortis hora adesset, oculos in cœlum sustulit, et munita vivificis sacramentis, in medio juvenularum tympanistiarum, admissis cœlestis exercitus principibus psallentibus, felix anima ad liberas auras supernæ Hierusalem, exultans et lætābunda, evolavit sub vesperam Sabbati, anno a Christi Incarnatione 1249, decimo sexto Kalendas Junii, ætatis suæ anno 64.

CAPUT X.

§ I. — *De Marcella Judæa.*

Sancta Marcella virgo, pedisequa sanctæ Marthæ, Judæis Christum Dominum blasphemantibus, illa verba exclamans protulit (*Luc. xi, 27*) : *Beatus venter qui te portavit et ubera quæ suxisti.* Quibus mire beatam Virginem sacratissimam ejus Matrem commendavit. Ventrem autem et ubera Deiparæ potius quam alia ejus membra beatificavit, quia in divina Incarnatione facta sunt majora miracula in ventre et uberibus Mariæ, quam in aliis membris, et in his majoribus comprehendit alia membra subministrationem habentia ad ista. Nimirum in ventre Mariæ Deus factus est homo, et sic Immensus factus est parvulus, Immortalis mortalis. Magnum etiam miraculum factum fuit in ventre Mariæ, quia majus se ipso, imo præ toto mundo continuit venter ille. Unde canit Ecclesia : *Sancta et immaculata virginitas, quibus te laudibus efferam, nescio, quia quem cœli capere non poterant, tuo gremio contulisti.* Postremo quia venter ille virginali integritate concepit et peperit ac post partum virgo permansit. Denique in uberibus Mariæ facta sunt miracula maxima in hac Incarnatione : primo, quia *de cœlo plena* per miraculum ipsa *ubera lacte exstiterunt*, ut canit Ecclesia. Secundo, quia ipsa ejus ubera virginea Regem angelorum Deum lactaverunt et aluerunt. Tertio, quia ejus ubera virginea sine lactis meatu aperto, solo divino miraculo, lac Filio Dei sugendum exhibuerunt. Alia igitur membra Virginis his deservierunt, et non tot miraculis coruscarunt. Laudatis ideo illis, tacite hæc comprehensa in Evangelio manifeste beatificantur. Migravit ad sidera, anno datæ salutis 86.

§ II. — *De Margarita a Castello.*

Beata Margarita a Castello, ordinis Prædicatorum, eximia animi puritate et morum sanctimonia nobilissima virgo, licet a cunis ipsis oculis cæpta, Deiparæ tamen disciplina manuque instituta, theologiæ sacrarumque Litterarum tantam peritiam divinitus est adepta, ut præstantes theologos in stuprem

adegerit prodigii magnitudo. Beatissimæ Virginis suæ lectissimæ Parentis preces Horarias absque hæsitazione ulla memoriter ore recitabat orabatque ; ejusque contemplationes, ut plurimum erant circa hæc : Quemadmodum Deipara virgineo suo utero Jesum Christum contineret : quemadmodum ex ea natus : quomodo utrique servierit Joseph sponsus, maxime in itinere Ægypti. Hæc tria mysteria erant ei pabulum quotidianum, eaque nocte ac die animo pervolutabat. Summa ea erant argumenta sermonum ejus, neque alia de re loquebatur. Et quod omnem excedit admirationem, a morte ipsius in corde inventi sunt tres lapilli pretiosi, qui tria ista mysteria exhiberent. In primo sculpta erat effigies speciosissimæ Virginis cinctæ diademate aureo : in secundo, pueri recens nati in medio duorum animalium : in tertio, senis aurea chlamyde induti ad cujus pedes in genua strata erat virgo ordinis divi Dominici. Neque vero ignorabat hæc virgo se tantum thesaurum in visceribus continere. Vivens enim solita erat dicere amicis : « Oh si sciretis, quantus in corde meo latet thesaurus ! » Porro lapides illi etiamnum servantur Typherni in templo Dominicanorum. Pura clausit lumina, anno salutis 1320, 13 Aprilis.

§ III. — *De Margarita Columna.*

Beata Margarita Columnensis, familiæ Romanæ jubar nobilissimum, beatissimæ Virginis exemplum secuta, a teneris unguiculis pudicitiae suæ florem Deo vovit ac perpetuo dicavit. Quamobrem, cum frater ejus vellet eam jam nubilem viro sociare, magno animi percussa dolore, ad Deiparæ præsidium confugit, quam gemebunda ac tristis rogavit, ut ea in re sibi opem ferre dignaretur ; quippe quæ illius exemplo amoreque excitata ejus Filio virginitatem suam obtulisset. Dum igitur his curis ægra noctu dormitaret, adfuit angelorum Domina ac Regina triumphali curru invecta, undique lucis radios diffundens, et lectulo propior facta ac in virginem obtutu defixo his cœpit dictis curas allevare : « Exaudite sunt, o puella, preces tuæ, egoque huc nuntium ad te tam lætum allatura adventavi. » Hæc virgo cum audisset, ob nimiam suavitatem penitus liquebat, tantamque lacrymarum vim profundere cœpit, ut pulvinar undequaque fuerit madefactum. Demum sacrosancti Flaminis ope refocillata his Deiparæ verbis respondit : « Innumeras illi grates refero a quo bona cuncta in nos procedunt, et quem tu, Virgo sanctissima, nostræ salutis gratia tuo gremio contulisti. Te Patrona ac Mediatrice ad meorum votorum felicissimum exitum certo certius me perventuram spero. » Vix pauca hæc absolverat, cum nimiam lucem ulterius sustinere non valens, in adversam lectuli partem vultum oculosque convertit. At cœlorum Domina eodem puellam secuta : « Nunquam, ait, te derelinquam. » Quibus dictis, curru paulatim recedente, puella sopore cœpit destitui, jamque omnino exper-

gefacta, posteriores abeuntis currus rotas ac lucis etiam extremos radios inspexit. Quamobrem magis magisque virginitatis amore succensa illam rursus cœlesti Sponso ardentiore cordis affectu consecravit, illorumque Dei Genitricis verborum quibus eam se nunquam derelicturam spoponderat recordata, summa quiete fruebatur. Demum stratis consurgens ad sacellum in palatii sui aula constitutum festina perrexit ibique Marianis Horis devotissime persolutis innumeras Deo ejusque Matri grates cœpit referre.

Ob hanc angelorum Dominæ visitationem adeo interius exteriusque permutata est, ut alia prorsus ratione hæc deinde mortalia inspiceret, nec aliud sibi superbæ moles quam vilissima tuguria, homines vero nonnisi prætereuntium militum exercitus viderentur. Quin etiam cum terræ lumina defigeret, se tanquam peregrinam rejici sentiebat, atque adeo quæcunque sibi apponerentur, stomachabatur, ut per biduum integrum nihil comedere potuerit. Quodcumque etiam suavissimum melos audisset, gravius ac molestius ejus auribus insonabat, nec quidquam quod cœlum non saperet illi dulce sapiebat.

Singulis noctibus eadem qua sibi primo Dei Mater apparuerat hora, sopore destituebatur ac reliquum noctis pias in meditationes insumebat; quod si contigisset, illam tunc temporis non expergisci, subitum prope cervical strepitum fieri a quo protinus e culcitrīs prosilire cogebatur, audiebat. Verum si ne sic quidem excitaretur, nescio quid novum ejus in auribus resonabat, quod ut e stratis consurgeret, admonebat.

Ejus in beatissimam Virginem amor et obsequium majora in dies accipiebat incrementa. Quamobrem ab eadem Virgine frequentius deinde invisabatur, illustrabatur, recreabatur atque ad negotia juxta divinum placitum peragenda salutaria monita percipiebat. Cumque jam divi Francisci institutum esset amplexa, hæc suis in Christo sororibus frequenter easdem solatura iterabat: « Nos quidem, sorores, abbatissa ac religiosæ vitæ magistra caremus, quapropter ad Reginæ nostræ magisterium quod ipsa exhibere non dedignabitur, recurramus. » Quæ spes illam minime frustrabatur, quippe ad beatam Virginem quodcumque id res exigeret, sollicitè confugiens (ad quod etiam alias vehementer excitabat), Matrem semper piissimam comperit. Si quis vero litterarum haud ignarus ad illius preces recurrisset, hanc ut canticum, *Magnificat*, una cum Collecta incipiente: *Concede nos famulos tuos*, devote perlegeret suadebat. Quod si hic idem rudis litterarumque expertus fuisset, ut angelicam Salutationem (ex qua summam voluptatem capiebat) quibusdam genuflexionibus intermistis attente recitaret hortabatur. Quod cum ipsa nocte quadam ante Matutinas e lectulo assurgens præstaret, humani generis hostis immani membrorum mole horrendus suo aspectu cœpit orantem per-

terrefacere, cumque illum signo salutiferæ crucis expellere tentasset, obstinate persistere aspiciebat. Cernens itaque hanc unam esse illius mentem ut se scilicet ab eo pietatis officio removeret, majori studio Salutationes angelicas cum genuflexionibus iterabat, ad quarum singulas immanissima bellua uno gradu recedens, paulatim in auras penitus evanuit. Hoc itaque ad diabolica præstigia repellenda remedium die illucescente filias suas edocuit, atque efficacissimum commonstravit. Ipsa vero tantam beatæ Virginis in suos hostes potentiam admirata, ne pili quidem in posterum illos faciebat: quin potius ludibriis conviciisque audax insectabatur.

Paucis postquam sibi Virgo beatissima in curru residens ostenderat diebus, eandem rursus niveis fulgurantem vestibis ac veluti fenestræ cuidam innixam prospexit: cujus pulchritudinem diu contemplata in illa Canticorum verba (vi, 9) lætanter erupit: *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens?* Quibus sæpius iteratis, e Deiparæ sinu nitidissimam vidit auroram coruscare. Subdensque ea quæ sequuntur: *Pulchra ut luna*, vultum illius candidissimam lunam præ se ferentem animadvertit. Ac demum concludens: *Electa ut sol*, ex illius utero solem totum mundum illustrantem procedere conspexit.

Nocte quadam sopore correpta, eandem Virginem beatissimam manum quasi benedicendi gratia protendentem videbat: ipsa vero ut sibi benediceret etiam atque etiam obsecrabat. Cumque orantis voto Deipara annueret, ipsa excitata oculisque sublatis, crucis signum expletum animadvertit. In nocte præsertim Dominicæ Nativitatis ingentem accepit cœlitus consolationem visis parvulo Jesu et sacratissima ejus Genitrice.

Cum religiosum divæ Claræ habitum vellet induere, suppliciter humi genibus provolutis, hymnum *Ave, maris Stella*, devote canere exorsa est, cumque ad eam strophem pervenisset: *Monstra te esse Matrem*, forficibus arreptis, flavam casariem sibi lætabunda amputavit, et in sacrificium prius oblatum mox projecit in sterquilinum.

Cum templi D. Mariæ in Voltoilla celeberrimum nomen audisset, ad illud se transferre posse rogavit, quod cum ei permissum fuisset, una cum suis monialibus aliisque virginibus illuc perrexit, ibique aliquando commorata, ad antiquum habitaculum, Deipara jubente, regreditur, quæ hoc in loco æque ac in illo se benignissimam Patronam pollicetur. Sermones permisceri nullos volebat, nisi quos ad beatæ Mariæ laudes conducere videbat.

Extremo tandem morbo decumbens, hæc velut cum Virgine colloquia conferens, effari audita est: « Placeat tibi, obsecro, dulcissima Domina mea, in famulorum tuorum numerum me recipere. » Cumque his auditis, nonnullæ astantium virginum cum quonam hæc loqueretur inquirerent, cum Deipara locutam fuisse ex monialibus quædam affirmavit, quod nec Margarita ipsa negavit. « Imo non me, inquit,

o filiae, tanta Virgo solam dereliquit. » Cumque extremum ageret spiritum, suis filiabus bene precata, jussit ne a beatissimæ Virginis obsequiis ulla unquam adversitate discederent, annumque integrum ob collata in se ab ea ejusque Filio beneficia, illius Officium recitarent. Atque hoc pacto ad virginitatis coronam evolavit in urbe sancta, anno Domini 1284, die 30 Decembris, et in ecclesia monialium S. Silvestri juxta beatissimæ Virginis imaginem sortita est monumentum.

§ IV. — De Margarita Faventina.

Beata Margarita Faventina civitate oriunda, quæ tamen Florentiæ vitam assidue traduxit, a teneris unguiculis ob suum in beatissimam Virginem cultum nihil se unquam terrenum extra charitatis limites amare velle statuerat : quod Dei Deique Parentis (quam ut præfatum est ab incunabulis sibi Patronam specialiter delegerat) auxilio ad extremum usque spiritum servavit. Quoniam vero amor hujusmodi in Deiparam magis ac magis excreverat, summaque cum voluptate illius vitæ dicta factaque illustria animo revolvebat, ab ea sæpe sæpius conveniri, demulceri puerumque Jesum non sine ineffabili suavitate (ita ut penitus ebria videretur) in ulnas excipere pectorique meruit admovere, deque reddendo a Matre requisita id se absque novo alicujus gratiæ dono facturam negabat, quo pacto ab eadem plurima sibi beneficia comparavit.

§ V. — De Margarita Hierosolymitana.

Margarita Hierosolymitana, quia Hierosolymis nata, licet Unone patre et Sivilla matre natione Anglis progenita, Thomæ autem Anglici monachi Montis Frigidi ordinis Cisterciensis soror, parentibus defunctis a Turcis in servitutem redacta, post quindecim in dira servitute peractos menses ope beatæ Virginis cui erat addictissima, cum aliis quatuor et viginti manciipiis inopinata nedum insperata libertate potita est in die Purificationis B. Virginis. Qua de re exstant in Vita ejusdem virginis sequentes versus :

*Memoriæ tanti finem faciens Hypapanti
Quæ concessa quies est veneranda dies :
Si quæris scire, quis nos tunc fecit abire,
Nos redemit Tyrius vir bonus atque pius,
Cui puer optatus eodem tempore natus
Lætitie summæ maximo causa fuit.
Actis ter quinis hic mensibus est mihi finis
Lucrus, jam dictæ Virginis alma dies.*

Antiochiam perducta est cultello quodam casu invento, notata furti et coram præside barbaro accusata, subitura supplicium si non Mariam rursus etiam habuisset liberatricem. Thomas Anglicus frater dum ista narrat, inter ruborem imputati sibi flagitii atque timorem imminentis vindictæ positam talia verba dicentem sororem profert :

*Quam miseranda putas, mihi manserat undique pressa
Pænarum stimulis, quas meus ipse parat.
Tot mala sustineo, quot mox formido subire
Vix vixisse diu, mortis imago foret.
Et quid agam ? volo nec valeo divertere quoquam,*

*Exstat ubique cliens, janua nulla patet.
Omnia me terrent, vultus et verba loquentum,
Cum mihi sit nota Parthica lingua minus.
Expers consilii timor interiora dolore
Dum replet : in labiis sancta Maria sonat.
Virginis ad nomen dominus stupet ille benignus,
Et pius efficitur ethnicus absque fide.
Conveniensque suos super hoc, ait : Ecce Mariam
Clamitat, inque meum me jubet ire locum.
Displicet hoc aliis, verum qua cura ? Quid inde ?
Egredior, grates, Virgo Maria, tibi.
Capta Lachris per te sum libera : constat aperte,
Hic quoque sicut tibi, laus sit honorque tibi.*

Sic Margarita novis in dies periculis exposita, novos protectricis suæ favores experiebatur, ut jam non ipsi exitium minitarentur, sed favores prætenderent ; et quæ aliis pavendi timendique, ipsi sperandi occasio : quippe non ut ab eis pateretur, sed ut cognosceret a quibus eruebatur, permittebantur.

Thomæ Anglici fratris monitis, Cisterciensem ordinem ingressa est, quia hic ordo Mariæ præ aliis, cui se omnino devinctam confessa esset. Certe in hujus virginis Historiæ parte prima, quæ soluta oratione scripta est, idem qui supra Thomas hæc scribit verba : « Primo quidem in remotæ ac molestissimæ peregrinationis afflictu, demum in voluntariæ subjectionis abiectione, Deo immolans abominations Ægyptiorum, secundum ordinem Cisterciensium conversando, germani fratris exemplo provocata, atque piissimi Claromontensium comitis Ludovici liberalitate negotium procurante, curæ sæculari valesfaciens, velut gemma inclyta, de luto luci reddita, Mariæ Margarita perpetuo ministravit ; et merito quidem per Mariam semel et secundo, miraculo satis evidenti, erepta est de manu tribulantis. » Et paulo inferius : « Ingressa est igitur monasterium virginum, cui nomen Monasterium in episcopatu Laudunensi, ibique per annos quasi duo viginti conversata est ferventer, atque frequenter salutando Mariam. » Sic ibi cursum feliciter consummavit circa annum 1210.

§ VI. — De Margarita Hungaria.

B. Margarita, filia Belæ IV, regis Hungariæ, ex ordine S. Dominici (quæ regum Bohemiæ, Siciliae et Poloniæ thalamis expetita, illibate integritatis sacro æternoque vinculo, feliciores longe Christi amores thalamosque promeruit), vix quantum ætatis annum attigerat, cum Deiparæ Officium recitabat, quod ex solo religiosarum cautu in choro didicerat. Ergo ab ipso fere lacte eam coluit. Nullam ejus imaginem præteribat, ante quam non se prosterneret, et Salutatione angelica illam compellaret : hocque suum ludum appellabat. Nomen Jesu et Mariæ in ejus ore æternabat. Quod si solennes Virginis feriæ celebrarentur, illa eandem Salutationem proximis octo diebus milies recitabat, ac in ipsa recitatione simul se humi prosternebat. Legebat assidue Vitas sanctorum, et ea præsertim quæ traduntur de miraculis B. Mariæ Virginis, quam non alio inter loquendum appellabat nomine quam beatam Spem, vel Spem mundi, vel Matrem B. i. Ei

paterens monasterium in quadam insula Danubii ædificavit, quod nuncupavit monasterium B. Mariæ Virginis. Pro festis Deiparæ solo pane et aqua contenta, ab omni alio cibo potuque sese continebat. Lubentissimis auribus excipiebat voces concionatorum, potissimum ubi de Dei Genitrice sermonem habebant, quam in advocatam singularem sibi delegerat.

Audito insuper ejus nomine, vel ab ipsamet prolato, profunde corpus demittebat honoris ergo. Tanto ejus erga Deiparam affectui respondit etiam ipsa, vicissim honorando. Nam pluries in festis B. Virginis visum est corpus ejus inter cælum et terram plusquam unum cubitum elevatum. Visa ipsa sub mortis tempus ad eam venire stipata magno cœtu sanctorum et angelorum, ejusque capiti coronam imponere. Visa etiam scala a terra ad cælum usque pertingens, per quam Deiparam in cælum revertentem S. Margarita sequebatur, sereno et læto vultu, quod se diademate gloriæ cinctam videret. In cælum evolavit Mariæ sanctissimæ amor et corculum anno 1270, die 28 Januarii.

§ VII. — De Margarita de Ipris.

Beata Margarita de Ipris, in villa Flandriæ quæ dicitur Ipris honestis parentibus oriunda, cum esset innocentissimæ vitæ, tanquam si infinita mortalia perpetrasset, ita in lacrymis et afflictionibus permanebat, semper se reputans pessimam et sceleratissimam peccatricem. Accidit ergo ut tribus diebus et totidem noctibus, continue sua peccata defleret; et ecce illa adhuc in luctu et lacrymis decumbente, apparuit ei B. Virgo Maria; et (ut ei in spiritu videbatur) venerabilis Domina manum posuit ad pectus ejus, quærens, si hic esset locus doloris et mali quo gravaretur. Respondit illa: Ita, inquit, Domina. Et B. Virgo: Quæ, ait, causa tanti languoris et luctus? Quia vos, inquit, et Filium vestrum offendi in tot et tantis peccatorum flagitiis. Nec mora; beata Mater, quasi compatiens similis appropinquavit, et manum traxit per totum cordis et corporis locum, dicens hæc propria verba quæ scribo: «Sano te in anima et corpore; et scias tibi a Filio meo omnia peccata tua esse dimissa.» Vere hæc beata et plane dignissima, quam gloriosa Virgo Maria invisere dignata est, et de omni dolore sanare languentem. Et vide quo fructu. Ex tunc ulterius non sensit aliquem ex poenitentia quantumcunque laborem; sed semper facilis ad orandum, semper ad jejunandum, semper præsto erat ad afflictiones corporis tolerandas: ante vero patiebatur ex nimio labore defectum. Quotidie quadringentas Orationes Dominicæ, et toties *Ave Maria* dicebat, et hoc cum flexionibus, totidem scilicet de Psalterio quinquagenam, et super hoc tamen diutissime in oratione jacebat. Et quidem cum aviditate contemplationis quotidie raperetur, difficulterque surgere posset, aliquando præ debilitate corporis et labore, ut stando psalleret et persolveret solitas orationes,

contrectabiliter etiam in corpore forinsecus sentiebat quod duo angeli dextra lævaque eam per cubitos elevabant. Et cum sic B. Mariam decies salutasset, ita recens efficiebatur et agilis, ut in persolutione cæterarum orationum nihil penitus laboraret. Tempore quodam soror sua carnalis, ab omnibus quæ aderam, desperata, usque ad mortem fere periclitabatur in partu. Redarguta ergo Margarita a matre sua quare sorori suæ morienti non assisteret, illa in oratione prostrata pro sorore sua Dominum deprecabatur; sic enim melius eam se juvare credebatur. Nec mora; oranti apparuit B. V. Maria dicens: «Vade et dic sorori tuæ: Sanaberis in momento, et nascens infans vitam incolumis consequetur.» Mox illa sororem adiens jam in supremo spiritu hærentem, indicat protinus liberandam. Mirum spectaculum! Nec temporis interstitium intercessit; nec excessit verbum ancillæ Christi, et in momento, vivente puero, pariens liberatur. Domino Jesu Christo tantis præcordiis adhærebat, ut non nisi gloriosam Matrem ejus, nec nisi solum ejus Filium posset cogitare. Unde accidit ut in Annuntiatione Dominica ei benedicta et venerabilis Virgo Maria, in maxima luminis gloria appareret, dicens: «Oportet hodie, charissima filia, quatenus mihi cor tuum ex integro præbeas, et nihil aliud quam meam dignitatem in tuis cogitationibus mediteris.» Cui illa respondit: «Cras ergo mihi, o dulcissima Domina, in dilecti Filii tui adhæsiōne restitues, quod in te solum diem istum expendam.» Et B. Maria: «Filius, inquit, meus et se totum reddit tibi, et me secum, et nobiscum tibi quidquid continet paradisus.» Vere benigna et beata promissio! Utique qui Filium, et Matrem habet; qui autem Matrem cum Filio, et vitam æternam habet, quæ consistit in cognitionis fruitione J. C. D. N. Aliquando ei in spiritu videbatur quod obvia ei Christi Matre facta, ab ea deduceretur ad loca miræ amoenitatis et gratiæ. Morti proxima, interrogata a matre sua, an eam videret, leni voce respondens: «Non, inquit, te video, mater mea, sed tantum audio; video autem præsentem solum Dominum Jesum et benignissimam Matrem ejus.» Et paulo post in Domini sui gaudium introivit, anno ab Incarnatione 1237, anno autem ætatis suæ 21. Quidam amicorum ejus spiritualium in ejus morte vidisse se dixit scalam argenteam a domo in qua jacebat ancilla Christi, usque ad cœli fastigia pertingentem: in cujus summitate gloriosa Dei Genitrix Maria cum innumerabilibus virginibus stabat, jamjamque animam resolvendam exspectans. Tunc duas de collegio suo virgines mittens, præcepit eis, ut mox defunctam sursum per scalam adducerent. Quod et fieri prædictus vidit, et in maxima gloria sursum perductam, ut divinis aspectibus offerretur. O vere tu beata et felix anima, quoniam transeuntem de corpore Christophora Virgo Maria invisere dignata est, et cum sacris virginibus suo collegio sociare!

§ VIII. — *De Margarita Montepolitiana.*

Integrum jam biennium transierat ex quo Sanctæ Mariæ ecclesia apud Politianum, comitis Manni impietate funditus demolita jacebat, neque tamen piorum hominum ac mulierum devotio eo in loco defecerat, quin quotidie ad sacram illam saxorum congeriem venerandam accurreret. In his autem insignis quædam Deiparæ Virginis cliens, Margarita nomine, agerrime ruinam illam ferebat, nec cessabat quotidie pro sua consuetudine sacrum locum invisere, ibique diutius orando commorari et ante quamdam Deiparæ imaginem lacrymas fundere secumque ob vastatam suam domum (velut simplicium feminarum mos est) eidem beatæ Virgini quodam modo condolere. Cæmentarii sacram ædem vastantes cum jam Christifera Matris præcipuum sacellum evertere constituissent et parvæ quamdam ejus imaginem in pariete depictam januæ demoliri deberet, non tulit religiosa femina ut imago illa aliqua ex parte labefactaretur: sed instantibus precibus et femineis clamoribus vehementius cæmentarios illos partim rogare, partim objurgare, prehensare manu, munuscula seu stipendia polliceri gemebunda non desinebat, donec demolitores illi mulieris precibus coacti, omnium Conditoris depictam Matrem qua potuerunt diligentia ex ipso pariete detractam piæ mulieri veluti munus amplissimum elargiti fuerunt. Erat enim imago illa cum Filio in ulnis sicut etiam nunc exstat parvo in circulo depicta, cujus spatium et diametrum parum excedit dimidium brachii. Hanc pia femina veluti thesaurum magnum qua decebat reverentia acceptam statim lætabunda in suam detulit domum et in quodam cubiculi angulo ut eam perpetuo veneraretur collocavit. Ibi igitur nulla dies præteribat quin Margarita, statutis horis, collucente lampade, sacram illam imaginem veneraretur, oraret et crebro secum piis meditationibus et eloquiis confabularetur, donec integro transacto biennio gloriosa Dei Mater ut quam sibi potestatem ab omnipotenti Deo concessam hominibus palam faceret et sinui Margaritam perpetuam sui cultricem præcipuis favoribus cumularet, Politianensi genti gratum sibi fore ædem illam pro suis servis et sacrum locum Nomini suo dicatum ut reficerent signis præcipuis tunc temporis et dictu mirabilibus demonstravit. Nam, cum per nocturnas visiones, beata Virgo sæpe Margaritam monuisset ut suam imaginem ad templum illud jam devastatum unde illic tulerat, ultro referret, moneretque suo Nomine populum ad reficiendam Ecclesiam, religiosa mulier cum se thesauro illo privare minime vellet, adderetque indignum esse Dei Matris simulacrum in depopulato loco reponere, quin repeteret nullam sibi de his ab ea gente fidem adhiberi; tandem accidit ut, octava Kalendas Junii, Dominica infra Octavas Ascensionis Domini, quarta noctis hora, grande quid et lectu obstupescendum Margarita perspexit. Dum enim somno jam occuparetur, totam domum re-

pente nova luce circumfusam aspexit et odoribus jucundissimis repletam, circum illam imaginem B. Virginis astantibus et cantantibus angelis. Qua insolita visione in extasim Margaritam correptam sic Christi Matrem allocutam fuisse refert antiqua traditio: Ah! Margarita, quod tu propriis manibus me, unde jam sustuleras, noluisti referre, horum quos vides Aligerum ministerio illuc nunc me referri videbis: tu vero quæ simplicitate atque pietate vehementer mihi chara exstitisti, non graveris modo (ego sum quæ jubeo) Politianensi huic populo edicere ut meam sacram ædem quamprimum resarciri curent, prænuntians eisdem pro signo, te, postquam hæc acta fuerint, cœlesti patria perennique beatitudine, Dei munere, a me donandam esse. His dictis, eadem hora, ut hoc speciale Margaritæ prodigium Politianensibus omnibus commune portentum fieret, super arcem, quæ eidem ecclesiæ proxima supereminet, repente columna ignea altitudinis immensæ, summaque luce perfusa populum omnem commovit, supra quam imago Dei Matris conspiciebatur, novem angelis circumdata, qui altera manu singulas faces accensas deferrebant, altera totum locum hortalis pulegii odore perfundebant, et totum aerem suavi concentu, dum *Ave Maria* canerent, cunctis admirantibus replebant. Cum tale vero prodigium gens illa per noctem prospiceret, feminarum et virorum undique clamor, cunctis videntibus gloriosam Virginem super columnam igneam per angelos ad ecclesiam jam deportari, audiebatur misericordiam et pacem implorare; quibus peractis, Margarita pia mulier, viribus resumptis, illico inter populum affuit, atque et intrepida voce, quæ sibi prius domi contigissent, longo ordine explicavit. Mox Deiparæ voluntatem ut ejus delubrum reficeretur exposuit; et hoc ei futurum signum sibi a Christipara Virgine prænuntiatum, se tunc e vita discessuram fore. Quibus dictis, illico genibus flexis versus imaginem illam conversa et orans, spiritum in manibus Dei Genitricis reddere a cunctis astantibus hilaris visa fuit, anno 1587.

§ IX. — *De Maria Benalcazarensi.*

Floruit in monasterio Sanctæ Claræ, Benalcazaræ, Maria ab Incarnatione, virtute et sanctitate virgo incomparabilis, quæ cum ob magnas corporis afflictiones, assidua jejunia, longas vigilias, sanguinem disciplinæ flagellis effusum, ægritudinem contraxisset, sensibusque ita destitui cœpisset, ut nihil remedii inveniretur ad medelam, apparuit ei gravissima invaletudine laboranti angelorum Regina, dixitque: Entere, filia, non enim hæc ægritudine morieris; imo, die mihi sacro incolumis surges. Duobus ergo exactis diebus, die Purificationis Virginalis illucescente, surrexit sospes et incolumis. Sancte postea in Domino obdormivit die 13 Maii, circa annum Domini 1570.

§ X. — *De Maria Dolorosa.*

Beata Maria, cognomento Dolorosa, virgo et martyr, ejus anniversarius dies in pago Brabantino in parochia S. Petri Wolvensis die 18 Junii celebratur, cum Deo et B. Virgini Mariæ castitatem suam vovisset, contigit impudicum eam amare. Cumque nihil proficeret, nec ea se pollui sineret, eam de furto argentei scyphi falso accusavit, et tantum egit ut innocenter sit terræ defossa et sude transverberata. Claruit miraculis, et ante mortem pro visitaturis memoriam B. V. Mariæ in loco suæ requiectionis intercessit. Unde et calumniator postquam septem annis dæmoniacus fuerat, in eo loco restitutus est, per Deiparam, ejusque famulam, de qua hic agimus, Mariam. Ibi est confraternitas dicta B. Mariæ in Capella B. Mariæ Dolorosæ. Claruit anno Domini 1290.

§ XI. — *De Maria Genuensi.*

In divæ Deiparentis cultu exercuit se eximia beata soror Maria, Genuæ, apud Ligures nobili genere nata, et Servorum Reginarum cœlorum tertio ordini ascripta. Hæc ab ineunte pueritia B. Dei Matri, cujus nomen gerebat, addictissima fuit; et quo se eidem amplius nuncuparet, nuptias quas parentes proponebant respuere, virginitatemque fecunditati antehabere voluit. Unde in parthenopœum Servitarum vestalium admissa, religionemque arctiorem professâ, tantum a devotione B. Virginis in omni virtutum genere profecit, ut etiam quemdam leprosum sola oratione persanare meruerit. Enituit circa annum partus Virginei 1480.

§ XII. — *De Maria Germana.*

Beata Maria Germana, soror B. Caroli, abbatis Villarensium, cum esset pulcherrima et a multis in conjugium desideraretur, ipsa animarum Sponso virginitatem vovit. Cui angelorum Regina visibiliter apparuit, et sertum florigerum capiti ejus imposuit: quo ipsa magis in amorem Christi rapta, clam sub noctis silentio domum egressa, in monasterio de Dunewarch Cisterciensibus virginibus se associavit; ibidemque sanctissime usque ad terminum vitæ conversata est. Floruit angelicæ conversationis virgo circa annum salutis 1190.

§ XIII. — *De Maria Iepensi.*

Beata Maria Hispana, ordinis Cisterciensis, in B. Mariæ Magdalene oppidi Iepensis monasterio sanctimonialis, ad construendum novum cœnobium in villa de Pinto, diœcesis Toletanæ, missa, illud in honorem purissimæ Conceptionis V. Mariæ construxit, et moniales sibi traditas piissime et prudentissime rexit; et tandem virtutibus et miraculis celeberrima migravit ad Christum die 31 Januarii. Cujus corpus in primo suo monasterio Iepensi incorruptum magno miraculo et omnium admiratione servatur. Floruit anno Domini 1529.

§ XIV. — *De Maria Magdalena de Pazzis.*

Beata Maria Magdalena de Pazzis, ordinis Carmelitarum, natione Itala, patria Florentina, vita, miraculis et revelationibus illustris, a puellari ætate B. Virgini devotissima fuit, cujus Salutationem angelicam rudes pueros etiam agricolas diligenti studio edocebat. Sabbato ante Dominicam Adventus, die Conceptæ Virginis, Decembris 8, votis favorabilibus ad religionem monialium Carmelitarum in monasterio S. Mariæ Angelorum admissa est. Die vero 30 Januarii, anno 1583, B. Virginis in religiosa Carmelitarum familia sacrum induit habitum. Anno 1585, ei in mentis excessu elevatæ eximia B. Virginis subsidia a Domino promissa sunt. Sub idem tempus eidem Dominus revelavit quod in tentationum lacum ad quinquennium descensura erat, a die Pentecostes, a quo liberanda foret Deiparæ Virginis auxilio. Statim horrendæ dæmonum imagines objiciuntur ei; pavet, clamat, rogat adjuvari, et liberatur. Videt die quadam Dominum Jesum facie in ipsam turbatum; in genua procidit et dolet; idem ter accidit, et solatur. Quamdâ B. Virginis imaginem anaglyphico opere sculptam suppliciter orat ut inter ulnas ejus puellum Jesum præstare dignaretur. O mirum dictum! obtinet; et ea statim percurrit loca in quibus iratum vidit Dominum Jesum; in quolibet æterno Patri Filium offert, ut ei placatum reddat. Primo loco dixit: Offero tibi, sancte Pater, Filium quem ab æterno genuisti, et mihi in terram misisti. Secundo loco: Offero tibi æterno Patri Filium tuum, quem ab æterno genuisti et in sapientia tua generasti, et propter miseriam meam, et misericordiam tuam, in terram misisti. Ultimo tandem loco: Offero tibi Filium tuum, æternæ Pater, quem post resurrectionem ejus ad te attraxisti, et ad dexteram tuam collocasti. His habitis puerum Jesum sculptæ reddidit imagini Mariæ, omnibus astantibus monialibus, omnibus orantibus, videntibus et admirantibus. Anno 1583, quinta Julii, ei per excessum mentis revelatum ut nudis pedibus et pannosis vestibus induta incedat. Assentit, et superiorum nutu explet. Deinde per schedulam in manibus sculptæ Virginis Deiparæ idem promittit, et toto vitæ cursu id observatum. Eodem fere tempore sororem conversam membrorum attractione diu vexatam præsentia visitat, imaginem B. Virginis inter brachia devehens, signat ipsam signo crucis, melius statim se habet, et sanitatè donatur. Invidet ei dæmon, et corporis afflictationibus fere ad mortem premit. Suffocatione strangulat ipsam, clamat vix: Morior, morior. Accurrunt moniales, nec valent tribus horis divexata dæmoniacâ visione. Accedit tandem B. V. Maria, et candido humeris ejus adaptato velo, ipsam solatur, ipsam liberat. Tempore quo larvis inserviunt homines, orat flexa sancta virgo, rapitur, et ecce ei Christus eadem sane forma qua a Pilato ostensus Judæis, cum dixit: *Ecce Homo* (Joan. xix, 5.) Qua perterrita

visione, suavissima facta meditatione canit : *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur.* (Cant. 1, 12.) His ita peractis, paulo post ostenditur ei Christus Jesus in infantili ætate, et a Virgine Maria conceditur inter ulnas adorandus : quocirca robustior evadit, et tentationibus omnibus, quibus sæpissime vexabatur, fortius resistit.

Mentis excessu rapta, de Verbi divini incarnatione, et de Deiparæ Virginis immensa plenitudine, theologizantium more mira suspiciebat, mire fruebatur : prout in secunda parte Vitæ ejusdem plenius D. Vincentius Puccinius. Sacro die Annuntiationis tanto animæ fervore rapitur, dum verba illa : *Verbum caro factum est*, attento spiritu meditabatur, ut D. Augustinus post diuturnam horarum intercapedinem ei appareret, et in ejus corde eadem verba litteris aureis et sanguineis ad stuporem inscriberet. Die 4 Maii, anno 1586, Jesus apparens ei, spinarum sertum virgineo capiti ejus imponit, præsentibus Deipara Virgine, S. Augustino, et S. Angelo Carmelita. In vigilia Ascensionis Domini, colloquium inter Christum in cælum ascendentem, et Mariam Matrem ejus, admirabili quidem mentis illustratione, et spirituali animæ visione pie meditatur. In die Dominico in Adventus, fuit in spiritu, et B. V. Mariam in medio sanctorum Angelorum, martyris Carmelitæ, et Ignatii Loyolæ vidit ; ab Ignatio de humilitate plura, ab Angelo B. Virginis habitu induto, eximia de paupertate percipit. Ob maximam erga Deiparam Virginem devotionem in Assumptionis ejus Vigilia per duodecim horas integras de Assumptionis ejus laudibus cum ipsa Matre Dei sermonem habuit.

In nocte festivitatis S. Andræ apostoli, dum cum aliis sororibus Matutinas horas persolveret, gravissime tentata de malo sibi ipsi inferendo, locum refectionis petit, ibique arrepto cultro in eorum reversa, exstatice rapta, super altare B. Virginis ascendit, atque in ejus manibus arreptum cultrum collocavit, ut gratiam vincendæ tentationis impetraret ; postmodum ob majorem tentatoris despectum, cultrum pedibus conculcare cœpit.

Beatam Virginem ante ejus altare humiliter prostrata, intenso affectu aliquando oravit ut vivas divini amoris flammæ monialium sororum cordibus immittere dignaretur : nec irritæ preces, nam paulo post intellexit multas singulares gratias monasterio concessas.

Diebus singulis, in mane, ad B. Virginem ibat, eamque post adorationem debitam deprecabatur ut ejus imitatione, Mater, Filia et Sponsa magni Dei evadere posset ; Mater, per conformitatem et uniformitatem suæ voluntatis cum divina ; Filia, per purum et rectum amorem ; Sponsa, per fidelitatem et observantiam rerum supremæ Majestati promissarum. Postea totum monasterium ei offerebat, suppliciter orans, ut illud eo amore custodiret, quo Verbum incarnatum, suamque puritatem et

virginitatem custodivit. Ultimo dicebat : Edico, o Mater purissima atque amabilissima, me potius in inferno esse velle, quam in me ipsa, et in toto habitaculo tuo, id est, in omnibus filiabus tuis præsentibus et futuris observantiam ac perfectionem non zelare ; terque Salutationem angelicam recitabat.

Ter etiam B. Virginem particulari laude commendabat, tanquam præcipuam omnium animarum religiosarum Matrem ac Protectricem, ut ipsa suo auxilio ad trium votorum religiosorum conservationem concurreret.

Die 14 Septembris anno 1587, exstatice rapta, imaginem Dei Matris, imaginem Jesu parvuli et imaginem ejusdem cruci affixi, divino impellente Spiritu, arripuit et postmodum exclamare cœpit : Divinum Verbum parvulus infans factum canit : Ego sum in sinu Patris sine principio. Et parvula Maria canit : *Ab initio et ante sæcula creata sum.* (Eccli. xxiv, 12.) Ecce quod Verbum loquitur animæ et dicit : Quam suavis crux mea rectis corde ; recti diligunt me, et ego diligo eos. Vox Mariæ suavis est mansuetis propter miseriam et fragilitatem proximi sui. Aures Verbi inclinantur animabus Filio suo consecratis, quibus ipsa proprio loquitur sermone. Oculi Verbi sauciant animas obedientes, et oculi Mariæ sauciant animas puras et humiles. Pedes Verbi currunt ad ovem perditam quærendam ; et pedes Mariæ sequuntur Verbum, ut peccatoribus misericordiam impetret, cum sit ipsa Mater gratiæ, Mater misericordiæ. Cum eris in cruce, o Verbum, omnia ad te ipsum tui sanguinis virtute trahes ; et Maria quando ad tuam dexteram assumpta erit, omnia creaturarum peccata attrahet, te suorum uberum ostensione placatum reddens.

Vidit aliquando in pulcherrimo aspectu B. Virginem Dei Matrem, de eaque sub figuris mirabilibus mirabiliter locuta est. Dixit inter alia : Video Mariam in navicula sedentem, candidis luculentisque vestibus vestitam, amictu regio, gemmis pretiosisque lapidibus intexto coopertam, innumeris beatissimorum spirituum cœtibus stipatam.

Anno 1588, cum in die Veneris Sancti sacratissimum Jesu Christi Domini nostri Passioni dicato festiva B. Virginis Annuntiationis solemnitas effluisset, accidit ut devota Dei famula in profundam horum duorum mysteriorum contemplationem elevata, mira omnino de iisdem divino acta Spiritu loqueretur. O Maria, inquebat, sanctissimæ Trinitatis voluptas, et prophetarum scopus ; o Verbum æternum incomprehensibile, eodem tempore te parvulum in Mariæ utero, et in cruce intueor. Dic mihi, o Verbum, libentiusne in cruce, an in virgineo utero manebas ? Crux in horrido monte, et in solo arido et sterili defixa est ; et Mariæ uterus est illa tam jucunda, amœna, benedicta atque fructifera terra quæ te fructum vitæ producere debebat. Nudus es in utero Mariæ, et nudus in cruce, o mi Jesu : in utero Mariæ super solem splendet facies tua :

in cruce vero sine pulchritudine et decore appares. In utero Mariæ omnia membra tua crescebant et nutriebantur, et in cruce, ut ita dicam, minuebantur, ab omnibus enim sanguinem effundebas. In utero Mariæ suavem illum gustabas liquorem qui continue ab ejus puro corde in os tuæ animæ distillabat; et in cruce felle et aceto potaris. In utero Mariæ puras audiebas laudes, quas illa indesinenter tibi dabat, et in cruce horrendas Judæorum blasphemias audiebas. Quapropter, dic mihi, o Verbum, ubi libentius manebas, in utero Mariæ, an in cruce? In cruce, in cruce, in cruce; ad quid enim in utero Mariæ manebas, nisi ut maneres in cruce? Manens in sinu Patris ad Mariæ aspirabas uterum; manens in sinu Matris aspirabas ad crucem.

In quadam B. Virginis apparitione, quam habuit in octava Nativitatis ejusdem, sub figura dulcissimi liquoris in vase reclusi vidit divinum amorem; de quo mirabilia intellexit mysteria, et quibus mediis ab hominibus acquiri posset ostendit.

Innumera consulto omitto, ne lectorem molestia afficiam. Morti proxima de Deipara Virgine Carmelitarum matre suavissima præstitit colloquia. Moritur anno ætatis suæ 41, die 25 Maii, anno salutis 1607, a religione 24.

§ XV. — *De Maria N.*

Virgo quædam, Maria nomine felix, horrebat id ad quod oculis, et quasi sericeis quibusdam verborum lenociniis a longe, delicate a quodam juvene pelliciebatur scelus, et tamen ne vel adolescentis specie, vel auro quod obtrudebatur, vel occulta sua illecebra quoquomodo deciperetur, cavebat, timebat, et corde lacrymisque castissimis virginum Reginae Matris sese ingerebat in sinum. Sabbati dies erat. Ergo illa, et Sabbatum, et illud quod gerebat Mariæ nomen in argumentum asserendi pudoris sui vertit. Roganti militi illi nomen, respondit singultiens, Mariæ nomen sibi esse; et per illam Mariam, cujus ipse nomen fœdare nollet, nollet per præsentem semper et ubique illum, cui per Mariam Virginem puritatis suæ florem devoverat Deum, per sacrosanctum et Marianum Sabbati diem, fuis ubertim calentissimis lacrymis deprecata, rogavit ut parceret illi diei, illi nomini, suæ integritati: malle se, aiebat, malle cadaver esse, quam non virginem. Pupugit interea pectus juvenis teneris illis et virginalibus lacrymis, eoque responso delectatus Filius Virginis Deus. Et juvenis a seipso jam alius, et virginitatis, et Sabbati, et Mariani nominis majestati sancte parcere, et vero libenter dixit: dictis factum addidit, quando virginem illam, purissimæ neque unquam tactæ nivis instar, candore virgineo intemeratam inter Vestales Deo sacras gaudentem libenter collocavit. Juvene postea feliciter extincto, Virgo Mater sollicitæ de juvenis anima virgini se et spectandam et audiendam dedit, dixitque juvenem illum extremo vitæ ac mortis in confinio, de peccatis dolentissi-

um expirasse, et in cælum evolasse animam doloris et amoris igne purgatam. Quare illum suæ virginitatis cum Deo conjugatæ paranympum juvenem sacro in loco, ut mater cœnobio præfecta condi jubeat, jubet; additque, valida licet hiems esset, rosam tamen reperiendam in tumulto, illius facinoris præmium, quod sacro Mariæ nomini, et diei Sabbatino et denique intemeratæ pudicitie pepercisset. Itum, et ecce rosa in tumulto, ex ipso adolescentis corde sese in altum efferens flore læto, mysticæ rosæ Mariæ prodigium. Quis ex illo olim corde non spinas potius expectasset quam rosas? Tu vero si quæ te pungant id genus spinæ, ad Mariam abi, et quæso ne tentationem, tametsi fœtidissimam, sub rosa, sub silentio tene, sed pande vel præsidi Mariano, vel alteri, qui te caste doceat e spinis his rosas educere, ex tentatione preventum: ut tentantem te carnem, vel amicum, vel dæmonem, non tantum vincas, verum etiam vincas cum lucro, ad Dei et Deiparentis honorem, ad ignominiam vero tentatoris fœdi dæmonis sempiternam. Quo autem anno Maria hæc e scena mortalitatis ad æternos plausus immortalitatis in theatro Dei subducta sit, mihi hactenus ignotum.

§ XVI. — *De Maria Ægniacensi.*

Beata Maria Ægniacensis, in territorio Leodiensi nata, Mariæ Virginis templum ad duo millia dissitum nudis pedibus sævissima rigente hieme quotannis invisebat. Quod iter flexuosum ac difficile, sibi ignotum, una ancilla comite, sine ullo errore, prævio divino lumine fecisse dicitur. Et quidem illo peregrinationis die nihil cibi degustabat. Ubi pervenisset, totam noctem in æde Virginis vigil et precans exigebat. Die postero ad vesperam jejuna perstabat. Revertebatur domum nullo neque incommodo corporis, neque itineris devio deflexu, reducentibus eam angelis, quod credere par est, ac dextra lævaque cingentibus. Quod si forte pluvia impenderet, vestisque nulla suppeteret quæ imbres posset excipere, in cælum suspiciens stellas quasdam videbat, quasi morigeras, quibus pluviam avertentibus, inter effusos imbres, siccis vestibus et pluvia intactis ad proprias ædes remigrabat. Intra lucis tenebrarumque decursum, quo naturalis diei spatium orbisque conficitur, millies et centies genua inflectens Virginem salutabat. Deinde psalterium totum stans perlegebat; et ad singulos psalmos plicatis genibus beatissimæ Virgini Salutationem angelicam offerebat. Religiosæ cuidam viduæ ægrotanti beatissimam Dei Matrem assidentem vidit, et quasi flabello caloris æstum quo fatigabatur humanissime refrigerantem. Cumque ex hujus ipsius viduæ infirmissimo corpore anima felix exisset, eandem Dei Matrem vidit stipatam virginibus quæ in choros divisæ psallebant et corpus circumstabant, exsequias celebrantem; mortaliq; presbytero viduæ funus

faciente, summum quoque Sacerdotem Christum cum celesti comitatu eidem viduæ parentantem aspexit, militanti hæc nostræ Ecclesiæ consonante illa quæ gloriosa in cælo triumphat. Quidam sacerdos a medicis desperatus ad Ægniæensis Mariæ preces confugerat ipsaque nocte in somnis videre sibi visus est presbyter ille Dei Matrem ad se venientem, qua recedente convaleuit. Pro quodam concionatore quem in tanto talique munere perfectum esse cupiebat, Deum beatissimamque Virginem quot diebus precabatur, illoque ipso verba ad populum faciente, Dei hæc ancilla domi suæ centenas Salutationes dicebat angelicas.

Feriis beatissimæ Virginis quas quarto nonas Februarias celebramus, sanctam Deiparam videre solita est in templo Filium offerentem, Simeonem occurrentem divinumque puerum amplexantem, tantaque erat in visione jucunditas quanta fuisset, si rem admirandam et plane cœlestem quo gesta est die et animi et corporis oculis aspexisset. In hisce Feriis hujus Virginis cereus qui fuerat extinctus sacræ tempore pompæ divinitus lumen accepit. Moribunda canticum *Magnificat* creberrime recinebat; fratribus qui se circumstabant librum magni muneris loco reliquit, in quo preces erant et carmina quæ in laudem Reginæ cœlestis assidue cantabat. Ipsaque Dei Mater gratiam retulit tantæ pietati, cujus admonitu extremo sacri olei sacramento tempestive peruncta mirabiliter recreata est. Animam agenti apostoli adfuere, neque id valde mirandum est, quando et ipse mundi Servator præsens fuit Christus et crucis salutare vexillum ad morientis pedes affixit, victoriæ illius argumentum qua de hostibus sancta hæc virgo triumpharat. Dei Matris quamdam imaginem religiosa et supplex honorabat, cui imagini multum honorem ab hominibus fore prædixit. Obiit anno Domini 1213, Nono Kalendas Junii.

§ XVII. — De Maria Palmensi.

In monasterio Sanctæ Claræ Palmensi floruit Maria ab Incarnatione, hujusmodi vitæ sanctimonia prædicata, ut Deiparam videre atque affari meruerit. Nam cum frater ejus de quodam homicidio falso accusatus injusto carcere teneretur, ejus innocentiae soror non ignara, afflicta sane ac lacrymabunda chorum, ubi devotissima beatæ Virginis effigies erat, expetit auferensque sibi puerum ex ejus sinu dixit: Dei Mater, vel incolumem mihi fratrem meum redde utpote innocentem, vel ego Filium tuum mecum tollam nec reddam. Mementoque temporis eodem sensu præcordia occupante puerum Jesum e manibus Genitricis aufert atque in arca munita clavi custodit. Illi vero exinde oranti apparuit sanctissima Genitrix et de restituendo sibi Filio compellavit et de fratris libertate securam reddidit. Ad arcam ergo properans ut Filium Genitrici restitueret, tanto sudore perfrictum reperit ut vestis qua tegebatur sudore maderet.

Sustulit sancta Mater Filium reddiditque Mariæ fratrem. Diem clausit extremum anno Domini 1605.

§ XVIII. — De Maria Perez.

Maria Perez ex diocesi Avilæ, virtute atque honestate virgo florentissima (quam parentes ob eximias dotes plus cæteris filiis amantes super tertiam suarum fortunarum partem post se hæreditario jure præ aliis auxere), Deiparæ cultui apprime studuit. Inter alia autem pietatis suæ in eam argumenta, eremitarium in suorum fundium medio ut eidem toto corde famularetur erexit. Imaginem ipsius levi penicillo effigiatam ad quam sæpe sæpius confugeret ibidem posuit. Sanctimonialis munia atque eremitæ adeo egregie præstabat, ut et alios ad pietatem eremitiaræ munditiæ illiceret. Cum autem confluentem populum gliscentemque pietatem erga sacram imaginem attenderet, eo consilii venit quo magis invalesceret in dies pietas, ut omnium opum suarum ac paternorum ut vocant melioramentorum ipsam Virginem quatenus hæreditatem supernam sibi largiretur testamento hærelem vocarit. Proinde accolæ omnes ad eremitorium atque imaginem visitationis ergo adventantes, nomen eo loco fecerunt ex melioramentis quibus eam imaginem Maria donaverat: Eremitorii beatæ Virginis de Meliorata, ubi quamplura prodigia per imaginem suam semper at hæc usque tempora patrare dignata est angelorum Regina. Enituit circa annum humanæ redemptionis 1500.

§ XIX. — De Maria Pisana.

Beatam Mariam, a natali in Etruria urbe Pisanam vulgo dictam, a cunis ipsis in suam clientelam, suumque ordinem, tametsi antea nupturam, singulari munere adoptavit Deipara, et porro toto vitæ cursu, cœlestibus visis, sui ipsius conspectu, maximisque aliis beneficiis est dignata. Adultiori spectandam se in lucida nube exhibuit, tribus supra sexaginta angelis eam adorantibus, singulosque flores offerentibus cinctam; utque illa pariter ageret, submonita a tutelari suo genio, florem accepit. Rursum, mirandum prorsus! quinquenni solum spiritu in carcerem ductæ, quo Petrus Gambartorta ditionis custos et gubernator vinctus tenebatur, injunxit eadem B. Dei Mater, uti pro eo quinquies quotidie angelicam Salutationem oraret. Hæc etiam cum trimula esset, morbo correpta, aliquando a nutrice in porticum quamdam et adjacens cubiculum delata, in strato ibi lecto decubuit, cui mox angelus adfuit, monuitque ut oculus se inde efferri curaret. Nutrix fabulam rata et pueriles nugas, tergiversari primum; at importunius urgenti puellæ acquiescere; continuoque ea domus pars cum porticu corruit. Quis porro Dei Genitricis grande istud munus non fuisse, cui jam tum in amoribus erat cognominis puella, ideoque uti angelus in illius tutelam attentissime invigilaret, jussisse, inficias ibit? Floruit sanctissimæ conversationis virgo, et

omnium virtutum genere et miraculorum gratia illustris, anno Domini 1590.

§ XX. — *De Maria Sylvia.*

Maria Sylvia Lugdunensis, cum a suis parentibus sollicitaretur ad nuptias, a quibus alienissimum habebat animum, mane aliquando in ædem Capuccinorum se contulit, ibique ingens quo flagrabat conservandæ virginitatis desiderium Jesu Christo et ejus Matri commendavit. Non multo post interjecto temporis spatio, ecce lux magna circumfulsit, apparuitque ei augustissima cœli Regina, divis stipata duabus, Maria Magdalena et Catharina Senensi, hisque eam verbis allocuta est : Macte animo, filia, brevi in meum visitationis intrabis ordinem, et sancti manibus habitum accipies. Valuit oraculum : nam continuo consilia illa, quibus ad matrimonium destinabatur, evanuerunt, et oblata superiori Matri admissa est, et sancti (id est Francisci Salesii episcopi et principis Gebennensis) manibus habitum religionis accepit.

§ XXI. — *De Maria a Spiritu Sancto.*

Maria a Spiritu Sancto, ordinis S. Dominici, Joannis II regis consanguinea, diem suum obitura, cymbalistam virginem accitam oravit, ut ad gravicymbalum laudes Virginis, quas in cœlo erat prosecutura, secum decantaret. Exinde faciem convertens Deiparam alloquebatur haud secus ac præsentem. Inter hæc excessit e vivis.

§ XXII. — *De Maria Toletana.*

Beata Maria, ordinis Cisterciensis, Toleti in Hispania, in monasterio S. Clementis sanctimonialis, ætate juvenis, sed moribus et virtutibus proventa, cum Deiparæ Virginis sedula esset et dilecta cliens, admirandis præcedentibus visionibus, eadem die et eadem hora qua angelorum Regina cœlos conscendit, ipsa carne soluta, angelicis choris in hymnis et canticis cœlestibus exultantibus, in æternam patriam introducta est. Decima enim quarta die Augusti graviter cœpit ægrotare, et tandem ad extrema devenire; eique sancti apostoli et evangelistæ, et multi alii beati apparuerunt : ipsaque Dei Genitrix Virgo : a qua sancta femina obnixè rogavit : quatenus ex hac vita migrare mereretur eadem hora, qua et ipsa cœlos gloriosa conscendit, quod ei piissima misericordiæ Mater non denegavit, imo promisit eosdem hymnos, eadem lætitiæ et exultationis cantica, quibus cœli cives ipsi cœlum conscendenti congratulati sunt, se audituram, rectaque ex hac miseriarum valle ad gloriam cœlestem intraturam. Quæ omnia Christi famula cæteris monialibus quæ ei aderant et colloquium ipsius (licet neminem viderent) audierant, indicavit; et ab ea hora usque in sequentem diem, horam resolutionis exspectans, in gratiarum actionibus, et mira cordis exultatione perseveravit. Ut autem horologium audivit : Jam, inquit, migrandi tempus exoptatum advenit; tali hora gloriosissima cœli Regina, super

choros angelorum exaltata, ad æthereæ regna conscendit; Dominam ancillæ sequantur; et mira vultus jucunditate, et mentis suavitate, omnibus valedicens, purissimum spiritum reddidit Creatori, anno mihi adhuc ignoto.

§ XXIII. — *De Maria Vela.*

Maria Vela, Hispana, in Abulensi S. Annæ monasterio ordinis Cisterciensis religiosa, in sanctissimam Virginem Dei Genitricem Mariam propensissimo cordis affectu ferebatur, ejusque interventione singulares a Domino gratias reportavit. Omnium sermone celebratum est (quod et ipsa sæpius enarrare consuevit) in paterna progenitorum ejus domo, illam B. Virginis Antiphonam ab Ecclesia receptam : *Sub tuum præsidium confugimus*, etc., peculiari devotione cultam veneratamque, hujusque Antiphonæ medio, eorum multos a diversis tum animi, tum corporis molestiis liberatos. Inter raras autem virtutes quibus D. Isabella de Cueto, Mariæ amita, admirandæ virtutis in prædicto conventu monialis ornata refulsit, hanc a suis parentibus veluti hæreditariam possedit. Oratoriolum in quo Deiparæ Virginis imago, Solis cognomine nuncupata, decenter collocata erat, pie suscepit adornandum; et quamvis multum non posset, sibi tamen rebusque suis necessariis aliquid demens, oratorioli jam dicti altare palliis, planetisque curiosioribus exornabat. Postquam vero Maria ejus nepos religionem ingressa est, ut illa, quæ multum in phrygionicis operibus excelebat, majorem temporis portionem, quæ ei a suæ religionis obligatoriis muneribus supererat, in hujusmodi elaborandis operibus insuerebat. Non ea fuit Maria Vela quæ minorem in hac hæreditate partem habuit, nec quæ minus eam tueri ac custodire scivit : nam præter quotidianum Officii Rosarii que pensum, quod ei ex regulæ præscripto persolvebat, diebus singulis eidem peculiare aliquod obsequium exhibebat, mentemque aliquanto temporis spatio hujus cœlestis Domine meditationi contemplationique consecrabat. Nec frustra : ei etenim aliquando oranti divinus Sponsus apparens dixit : Jam tibi pro matre tua dulcissimam amantissimamque Genitricem meam assignavi. Quo favore quantum ipsa in ejusdem Matris amore profecerit, sibi quisque facile persuadebit. Post amitæ obitum, ad ipsam altaris hæreditas devoluta est, totumque, cum poterat, studium ejus erat ad illud exornandum elaborare. Hoc postea palliis, propriis manibus ac uictis, aliisque ingentis pretii ornamentis locuples dereliquit. Super omnia in humilitate cæterisque virtutibus veratantæ Matris filia divinis oculis apparere sitiebat. Moritura versus illos, Antiphonamque, *Maria, Mater gratiæ*, etc., et *Sub tuum præsidium*, adeo frequenter ingeminavit, ut astantibus fuerit admirationi. Exultans migravit ad Sponsum anno gratiæ 1617, die 24 Septembris.

§ XXIV. — *De Martha Judæa.*

Sancta Martha virgo, genere Judæa, Christi Domini hospitio clara, cum apud Massiliam degeret, maximam (teste Vincentio Bellovacensi, lib. ix sui *Spec. historiarum*, cap. 100 et 101) condidit basilicam in honorem Domini nostri Jesu Christi et B. Mariæ semper Virginis, quam sancti Maximinus, unus ex 72 Christi discipulis, Aquensis episcopus, et Trophimus Arelatensis, et Eutropius Aurasicensis, xvi Kal. Januarii consecrarunt.

Eadem Avenionem profecta, ibi ecclesiam ad honorem Deiparæ Virginis construxit, quæ hodie est archiepiscopalis, vocaturque Domina Nostra de Donis, in cujus ecclesiæ claustro adhuc hodie videtur cella S. Marthæ. Spiritum Deo reddidit anno a Redemptore nato 76.

§ XXV. — *De Mecthilde Germana.*

Sancta Mecthildis Germana, virgo devotissima, ab infantia a Deo in benedictionibus præventa, cum in Adventu Domini gloriosam Virginem Mariam cuperet salutare, sic a Domino est edocta: Saluta, inquit, virgineum cor Matris meæ in affluentia omnium bonorum, quibus hominibus perutile fuit. Et primo, quod fuit purissimum, unde prima omnium votum virginittatis emisit. Secundo, humillimum, quia humilitate sua præcipua meruit de Spiritu sancto concipere. Tertio, devotissimum et desideratissimum, quia suo desiderio me sibi intraxit. Quarto, conservantissimum, diligenter omnia conservans quæ in infantia, pueritia et juventute peregi. Quinto, patientissimum, in mea Passione, quæ maxime cor ejus per jugem memoriam pertransivit. Sexto, fidelissimum, quia me unicum suum pro mundi redemptione voluit immolari. Septimo, in orationibus maxime sollicitum, pro Ecclesia novella jugiter intercedendo. Octavo, in contemplatione sedulum, suis meritis gratiam hominibus impetrando.

Sabbato quodam, dum *Salve, sancta Parens* cantaretur, dixit beatissimæ Virgini: Si te, o celi Regina, dulcissima salutatione quam unquam cor humanum excogitare potuit, salutare possem, libentissime salutarem. Statim beata Virgo apparuit ei, habens in pectore scriptam aureis litteris Salutationem angelicam, et ait: Supra hanc salutationem nunquam homo pervenit, nec aliquis dulcius me salutare poterit, quam is qui salutat me in illa reverentia, qua Deus Pater me per hoc verbum, Ave, salutavit, confirmans me omnipotentia sua, ut essem immunis ab omni vae culpæ. Filius quoque Dei sua divina sapientia sic me perlustravit, ut sim clarum sidus, quo cælum et terra illustrantur, quod per hoc nomen, Maria (quod sonat *maris Stella*) notatur. Spiritus sanctus etiam tota sua divina dulcedine me penetrando tam gratiosam effecit, ut omnis qui per me gratiam quærit, ipsam inveniat, quod innuitur per hoc verbum: *Gratia plena*. In hoc quoque verbo, *Dominus tecum*, admonetur ineffabilis unionis et operationis, quam tota Trinitas perfecit in me, qua carnis meæ substantiam divinæ

naturæ in una persona copulavit, ita ut Deus fieret homo, et homo Deus. Quid illa hora gaudii et dulcedinis senserim, nullus hominum ad plenum potuit experiri. Per *Benedicta tu in mulieribus*, omnis creatura mirando agnoscit et contestatur me benedictam et exaltatam super omnem creaturam tam cœlestem quam terrestrem. Per *Benedictus fructus ventris tui*, benedicitur et extollitur excellentissimus et perutilis fructus mei ventris, qui omnem creaturam vivificavit et in æternum benedixit.

Multis et quasi sine numero cœlestibus visionibus donata est Mecthildis, quas omnes hic proponere longius esset. In æterna patria feliciter regnare cepit Mecthildis die 25 Februarii, circa annum orbis redempti 1500.

§ XXVI. — *De Mencia Hispana.*

Mencia, virgo Hispana, ordinis S. Dominici, Deiparam Virginem infimo cordis colebat affectu, eique gratissimum toto vitæ cursu famulatum exhibuit. Hæc nocte quadam rosarii pensum ante Virginis Deiparæ imaginem exsolventi, vi dæmonis, globulorum series, super quos preces numerabat, e manu abrepta; jamjamque quarto assumpto die cum non restitueretur, queritabatur Mencia cum Virgine de accepta injuria, deprecabaturque ablatum pignus redderet, quod, peracta prece, recepit.

§ XXVII. — *De Musa Romana.*

Quæ de Musa Romana tenerinnæ ætatis puellula Romanæ Ecclesiæ pastor Gregorius scribit, ita profecto sunt ut eorum consensescere memoria non possit. Huic nuces et ludos, ætati proprios, adamanti nocturno in silentio sacrata se Mater ostendit, multis virginibus comitata, quæ virginis Musæ ætatem atque annos æquare videbantur. Earum aspectu et splendore magnopere Musa lætatur et gestit; illisque se libenter aggregasset, studium tamen et cupiditatem præ pudore celabat. Mulierculam peramanter Deipara rogat velletne in illo esse gynæceo, sibi que una cum cæteris famulari. Cum Musa se velle et cupere respondisset: Atqui, Dei Mater ait, ita si expetis, et ad tale tantumque munus aspiras, mutandi mores tibi sunt, et præclaræ ejusdam matronæ gravitas adhibenda. A risu, jocis, ludo atque ab omni levitate puellari oportet abstinere; sic enim fiet, ut emenso triginta dierum spatio, et his ipsis puellis pulcherrimis adjungaris, et inter meas pedissequas et administras numereris. Quæ a Virgine imperata erant atque præscripta, cœlestis Parnassi hæc Musa diligenter exsequitur; atque ita se in omnibus gerit ut non puella prope infans, sed maturæ propectæque ætatis femina esse videretur, in cujus mores impudentia levitasque non cadit. Musæ parentes insolita et repentina filiolæ mutatione primum obstupefacti, cum ex ore puellæ, quod acciderat, audivissent; filiæ ultra annos se moderanti, et quasi suum cursum transcurrenti, obsequendum potius quam repugnandum putaverunt. Dictorum fidem eo certiore arbitrati,

quod tricesimo ipso die consecuta filiae mors visionem haud inanem fuisse demonstrabat. Morituræ Deipara iterum, ut promisit, apparet, formosissimis ut antea septa virginibus et Musam venire jubet. Puella etsi vicinitate mortis oppressa, oculos tamen ad divinæ Matris imperium verecunde prudenterque demisit, ac cœlesti se vocanti Reginae respondit : En, Domina, sequor ; ecce, Domina, venio. Qua voce emisit spiritum, et ex Virgineo corpore (uti Gregorius ipse scite sapienterque considerat) cum sanctis virginibus in cœlesti choro futura, et Christi atque ejus laudatissimæ Matris laudes et præconia perpetuo cantatura, Migravit circa annum salutis reparatæ 550.

CAPUT XI.

§ unicus. — *De Natalia Hispana.*

Aurelius et Natalia sese matrimonii lege ac vinculo jugaverunt, sed divino utriusque conjugis animum illustrante fulgore, castitatis delicias corporis voluptatibus anteponendas esse censuerunt. Quæ virtus plane angelica ut esset ab insidiis defensa magis, seorsum cubare decernunt, lectulosque disjungere ; et cum thorus genialis sericis stragulis, culcitrisque mollissimis, cum ad speciem, tum vel maxime ad rei dissimulationem stratus et compositus appareret, tamen quiescendi duo illi lecti et crudis erant lateribus cilicisque contexti. Sanctum hoc cubilis stratique divortium divino est miraculo commendatum. Nam separatim noctu dormientibus candidorum agmen lucidum intervenit. Et cum ab illis formosis hospitibus ædium pavementum linteis albis cœptum esset ornari, tota domus miro splendore colluxit. Mox introgressus est juvenis, inauditi invisique luminis corona redimitus, qui ad Aurelii lectum accedens, et locum cruce consignans verba pronuntiavit, quæ Natalia inde ab ipso visionis vigil exordio, tamen timore impedita non tenuit. Deinde cum ad Natalia quoque lectulum devenisset, eademque et fecisset et dixisset, abscessit. Eidem non magis Aurelii quam Christi sponsa Natalia vidisse se aiebat monachorum cœtum clamantium : Ecce Domina venit, statimque quamdam affulsisse matronam inexplicabili majestate, quæ ubi ad Aurelii spinosum cubile repisset, eique leniter arrisisset, evanuit. Hanc Natalia Dei ac Domini nostri Parentem esse dictitavit : quæ castos casta complectitur, invisit, consolatur. Et vero Aurelius et Natalia continentiae hanc coronam laurea martyrii compleverunt, dum pro Christi nomine mortem opetunt gloriosam, et Hispaniæ pudicitiam, ubi gesta res est, immortalitati commendant.

CAPUT XII.

§ I. — *De Opportuna abbatisa.*

Gloriosa ac Virgini dilecta virgo Opportuna, nobilitatis genere pollens et regalis prosapiæ apice florens, quadam die, cum multa fidelium turba,

patre quoque ac matre secum pergentibus, ecclesiam intrans, audivit Dominum in Evangelio dicentem : *Vade, vende omnia quæ possides, et da pauperibus, et veni, sequere me ; et habebis thesaurum in cælo* (Matth. xix, 21). Quæ omnia diligenter auscultans, et secum velut mundum animal ruminando pertractans, ad genua patris et matris provoluta, in hæc verba prorupit : Eia, mi dulcis pater, et amabilis mater, per tremendum et amandum ejus nomen cujus verba modo sonuerunt in auribus nostris, obtestor, ne mihi amplius quæratissimum sponsum in terris, quia jam sponsum habere cupio Dominum meum Jesum Christum in cœlis. Sequar jam vestigia Dominae meæ beatæ Mariæ Dei Genitricis ; nec ullius filii admittam copulam, nisi illius quem virgo concepit, virgo peperit, et virgo permansit. Hujus ego Matris deprecor gratiam, ut me ancillam suam nuptiis Filii sui faciat dignam, et cum Filio suo conjuncta fuero, Matri et Filio, Sponso et Domino meo, sine alicujus perturbationis obstaculo serviam in æternum. Multum pater et mater B. Opportunæ super his mirabantur ; et tandem pro constantia filiae læti existentes, Deo gratias egerunt immensas, qui in filia ipsorum radicem bonæ voluntatis plantare dignatus esset, deprecantes unanimiter ut quod plantavit, ei etiam incrementum donaret : cumque fideles qui aderant dixissent : Amen, B. Opportuna ab oratione erecta, læta patrem respiciens dixit : Jam filia Christi facta audiam vocem ejus, et inclinabo aurem meam ad eum, et obliviscar populum meum et domum patris mei, quia concipivit Rex speciem meam, et ipse est Dominus Deus meus, et adorabo eum.

Accepto sacrae conversationis habitu in cœnobio quodam Sagiensi urbi vicino, cœtui sanctarum est conjuncta seminarum, Domino ibidem famulantium. Habitans autem inter sacratas virgines, non sicut rudis, sed ut perfecta conversabatur, et omnibus diebus vitæ suæ talis fuit conversatio illius, ut a nemine posset reprehendi. Cumque jam clara miraculis, ornata virtutibus, magnis perfuncta laboribus, suæque mortis præsaga, sororibus inter quas culmen prælationis obtinebat, salutariter multa dixisset, easque ad omnem sanctitatem oratione, et quod præstantius multo est, vita et factis informasset, gravi corporis infirmitate detineri cœpit, ac membra corporis lectulo commisit. Extracta autem quadam nocte, dum jam aurora diei sequentis inciperet, in domo, ubi quiescebat, maximi luminis splendor apparuit, et suavissimi odoris mira fragrantia efferbuit. Tunc dilecta Dei virgo vidit B. Cæciliam et S. Luciam causa visitationis ad se venire ; quas cum vidisset, blando sermone ita salutavit : Avete, sorores Cæcilia et Lucia. Quid præcepit ancillæ suæ gloriosa Virgo Maria, cœlestis Regina, et omnium virginum Domina ? Respondentes sacrae virgines Cæcilia et Lucia dixerunt : O splendidissima sponsa Christi

Opportuna, expectat adventum tuum intacta Virgo Maria, ut Filio ejus conjungaris in cœlo, quem totis visceribus dilexisti in mundo. Ornata gloriæ tuæ corona et accensa lampade debes ire obviam sponso et sponsæ. Post lætitiâ autem tam præclaræ visionis et visitationis, ecce in sinistro angulo domus astitit terribilis dæmon et nimis ferox in specie nigerrimi Æthiopis, ejus capilli et barba distillabant quasi picem calidam et liquidam. Oculi ejus erant quasi ferrum ignitum, quod de fornace multis scintillis emicans producit. De ore et naribus ejus flamma exibat et vapor sulphureus. Quem videns B. Opportuna, imperterrita dixit: Præcipio tibi, diabole, auctor totius malignitatis, ne ab hoc loco movearis. Tunc omnes sanctimoniales advocans et denuntians eis quam terribilis ibi adesset inimicus, dixit eis: Ecce spiritus immundus, et totius malitiæ repertor, qui omnibus diebus nos impugnabat, Domino adjuvante, ab ancilla Christi victus confunditur. Precor itaque, amantissimæ sorores, ne ejus suggestionibus et incentivis cogitationibus acquiescatis. Tunc conversa ad eum dixit: In nomine Domini recede a me, ferox et truculente Christi inimice, quia non me ancillam Christi superabis, sicut Evam primam feminam superasti. Cumque jam prægravante, corporis infirmitate, duodecimo die, sicut ipsa Opportuna prædixerat, sciret adesse horam vocationis suæ, præcepit sacerdotibus pro animæ suæ commendatione Missarum solemniter celebrare. Jussit etiam ut omnes sanctimoniales, a majore usque ad minorem, Domino offerrent libamina. Quod cum factum esset, jussit Dominicum corpus offerri, et sibi dari. Quo accepto, dixit: Corpus tuum, Domine, proficiat mihi ad salvationem animæ meæ. Et dum chorus in exitu sanctæ illius animæ, et astantes sanctimoniales psalmos decantarent, et ipsa cum eis decantaret, respiciens ad ostium domus, dixit his qui psalmos decantabant: Ecce advenit Domina mea B. Virgo Maria, cui vos commendo, quas in hoc sæculo amplius non videbo. Extendente autem ea brachia, quasi Matrem Domini vellet amplexari, sancta ejus anima carne est soluta, et vivit cum Christo per æterna sæcula. Migravit ex hac vita circa annum Domini 770.

§ II. — De Oringa a S. Cruce.

Beata Oringa virgo, ordinis Eremitarum S. Augustini, ex Vallis Arniensis municipio, quod Castellum S. Crucis dicitur (in Etruria) oriunda, in qua tam rara emicuerunt Christianarum virtutum specimina, ut passim Romæ solum Christianæ nomine fuerit appellata, Magnam Virginem principe studio semper coluit; ejus amorem semper virginibus suis serio mandare voluit, commendare etiam impense nobis, qui castitatis donum petimus, aut speramus præmium. Argumentum ejus illustre fuit, quod hic dabo. Deiparæ in cœlos As-

sumptæ festum diem ornaturæ monachæ, magnam præcedentis noctis partem laborando consumpsérant. Jam oppido defatigatas tam profundus sopor alligaverat, ut non in aurem tantum, sed utrumque simul oculum dormire viderentur. Spissiori nocte discussa, plenum diem factura soli rubens aurora aliquandiu præcurrere cœperat, priusquam somnum virgines excussissent. Pudore ergo non minus, propter magnum undique advenarum concursum, quam dolore afflictæ propter festi reverentiam, quid agant omnino nesciunt. Oringa licet cum morbo difficili conflictaretur, protinus accurrit, easque ab omni animi molestia liberas esse jubens: Date, inquit, filiolæ meæ, solemne æris campani signum, et matutinas preces celebri tantaque festivitate digno cantu peragite, neque enim se ququam motabit aurora, atque uti nunc semel exorta est, donec vos Officio finito quieveritis. Dictum bona fide ab Oringa, factum eadem a virginibus. Seis quomodo? Josue olim (orbis miratus est) solem ad occubitum properantem edicto suo stitit; virgo et hæc nostra (orbis quoque noster stupeat) surgere ultra auroram vetuit, donec ei, quæ lunam sub pedibus habet, debitum obsequium sorores persolvissent.

Dum in Crucis Castello, natali solo, Parthenonem instituere cogitaret, Deique nutum super hoc pensulatius examinaret et rogaret ut quid a se fieri vellet manifesto ostenderet, vidit luminosos e cœlo radios descendere, qui totum illum locum, quantus nunc monasterii est, incredibili splendore colluminabant. Non diu deliberandum fuit quid magistra hæc lux doceret. Rogavit, impetravitque a Crucis castellanis civibus fundum illum, ubi nascituræ familiæ cunabula poneret. Succedebat pulchre sub manus novum ædificium, non tam lapidum mole, quam virginum quas congregaverat sanctitate admirandum. Sed incommodabat novo huic collegio exiguum in vicinia domicilium, quod civis quidam nomine Tridianus possidebat. Interpellat hæc virgo, non hominem sed lapidem, imo omni lapide duriorem, neque prece, neque pretio ullo flexibilem: ad cœlum ergo conversa, quod multo esse mollius sæpe experta fuerat, cum Matre Virgine Filium invocat, qui rigidum hunc virum cœlesti virtute flectant, aut certe frangant. Audiit cœlum; postridie multo mane festinat Tridianus ad monasterii januam, et crebro grandique sonitu evocatis sororibus offert suapte sponte prius denegatam ædiculam: Accipite eam, inquit, si libet, etiam sine pretio; isto enim in loco conspicabilem se mihi præbuit hac nocte cœlorum Regina, et quam nunc fixam teneo, mentem indidit. Ut autem pro beneficio gratiarum officium Oringa redderet, aram illic erigi jussit Mariæ benefactrici. Corporis relicto impedimento, libera ad cœlos Oringa evolavit anno salutis 1310, ætatis 70, pridie Nonas Januariæ.

§ III. — *De Osanna Mantuana.*

Beatam Osannam Mantuanam ex familia S. Dominici, et legere et scribere, dum adhuc puella esset, docuere Christus ejusque Parens sanctissima. Cum decimum octavum ætatis annum attigisset, Christus Dominus, cum sacratissima Deipara ac regio Propheta, ei apparuit, eamque sibi desponsavit, annulo in ejus digito indito. Nocte Nativitatis Christi rapta fuit semel ad clare perspicienda quæcunque eo tempore contigerunt. Vidit itaque et audivit angelicum concentum, vidit Christum, Matremque eum foventem sinu, unde incredibilem hausit voluptatem. Die Purificationis, postquam sacram Eucharistiam sumpsisset, fuit spiritu rapta Hierosolymam in templum Salomonis. Ibi clare datum est ei videre Virginem Christum Dominum ulnis complectentem, eumque sancto Simeoni offerentem; quem iterum ab eo acceptum offerebat virgini Osannæ, eamque blandis oculis ac serena fronte invitabat ad eum complexandum; et ipsa genibus nixa, persistebat Dei misericordiam pro se et universo mundo implorare. Tandem Deipara eam coegit illum brachiis complecti, sinuque fovere. Quod summa cum reverentia ab ea factum est, additis precibus, quibus certa quædam ab eo flagitabat: tandem illum restituit sanctissimæ ejus Genitrici. Cælum petiit anno 1505, die 18 Junii.

CAPUT XIII.

§ I. — *De Paschalina Fulginate.*

Beata Paschalina Fulginas, concivis suæ B. Angelæ discipula, tertiumque S. Francisci ordinem professa, adeo B. Virginis studio addicta fuit, ut ab eadem B. Virgine benedictione amplexuque dignatam, atque ut familiarem intimam in castissimum ejus sinum receptam fuisse, B. Angelæ jam præfatæ per visum fuerit demonstratum. Suorum præmia laborum excepit 4 Februarii exordio anni 1513.

§ II. — *De Paula Camaldulensi.*

Beata Paula Camaldulensis Florentina, ab infantia se totam Deiparæ ejusque Filio sacravit, neque ab imagine B. Virginis puerum Jesum lactantis oculos fere unquam avertit, totos dies noctesque contemplationi intenta. Unde factum ut, ei sese B. Virgine puerum Jesum complexa ostendente, idem puer, e sinu Matris vultu porrecto, illam labiis lacte redolentibus osculatus, tanto sui ipsius incenderit amore, ut ad obitum usque in dies exuberans perduraverit. Cui præterea angelorum Regina: Vade, ait, ad monasterium S. Mariæ de Angelis, ac fratrem Sylvestrum, ut te in viam salutis dirigat contestare. Cui puella cum se locum illum fratremque ignorare respondisset, statim se supra monasterium præfatum abreptam sensit: in quo cum fratrem Sylvestrum agnovisset, imaginaria illa rerum facies evanuit. Summo itaque mane prædictum fratrem adiit, agnovit, reique eventum penitus narravit.

Cum aliquando Jesum puerulum (qualem puella olim viderat) desiderio flagraret intuendi, a loco mutuis colloquiis destinato in cubiculum regressa, illum proprio in lectulo pedibus gestientem animadvertit. Cui Paula: O, inquit, amor mihi dulcissime, quisnam te solum hic dereliquit? Eumque devote ulnis complexa, dum ferventissime oscularetur, B. Virginem in angulo expectantem aspexit: continuoque omnis miraculi illius species dissoluta est. Ipsa vero anno salutiferæ Incarnationis 1578 ad cælestis Sponsi æternos migravit amplexus.

§ III. — *De Paula a Conceptione.*

Paula a Conceptione, ordinis S. Dominici, quinquies, quadraginta annorum spatio, ad monasterii crates locutura accessit; neque tunc imprudenter, sed quædam cultui ac suppellectili Deiparæ de Rosario quam summo opere deperibat, necessaria curatura. In honorem Deiparæ Rosariæ rosæ plantationem ad cellulæ fenestram nutrebat; quæ naturæ morem transgressa tres rosas divisim temporibus edidit. Primam quidem die Dominicæ Ascensionis; proximam Pentecostes, postremam Trinitatis: cuique rosarum folia quinque humani cordis speciem gerentia. Has ex ordine temporum in manu imaginis Deiparæ Rosariæ locabat. Cum vero recente allata vetustam tollebat, ejus folia devotis libellis imaginibus festivitates ipsius Virginis referentibus decoratis inserebat. Antequam communem diem exple-ret, Deiparam Virginem choris stipatam virginum conspicuum habuit; quo visu non parum exhilarata feliciter emigravit anno salutis 1605.

§ IV. — *De Pulcheria Augusta.*

Ternæ Constantinopoli in honorem Virginis ædificatæ ecclesiæ sunt a Pulcheria insigni Augusta, Martiani optimi imperatoris uxor, quæ ipso consentiente Martiano florem virginitalis illæsum atque integrum conservavit. Ex his tribus celeberrima illa est quæ in Blachernis fundata et posita magno populi concursu videbatur. Locus ipse muris contiguus, marique vicinus amœnitate et specie homines capiebat; sed religione basilicæ veram accepit dignitatem. Templi hujus majestas multo amplior est facta, posteaquam felix ille locus, ubi B. Virginis corpus aliquando fuerat, in eo reconditus est et ejusdem sanctissimæ Matris fasciæ sepulcratæ asservatæ. Nam Juvenalis, Hierosolymitanus antistes, Martiani et Pulcheriæ votis obsecutus, immaculatæ Virginis feretrum et sepulturæ indumenta transmisit. Eratque templo summus honor, et quod Virgini dictum est, et quia pretiosissimum lintei funeralis thesaurum ædes illa servaret. Duo alia sempiternæ Virginis templa, cui virginitatem suam post Christum Pulcheria devoberat, prædicanda liberalitate ac commendabili pietate constituit. Alterum *Viam ducum* nominavit, ubi Mariæ sacram imaginem, pictore S. Luca, ex Antiochena urbe transmissam, et quasdam infantis Christi fascias collocavit. Alterum S. Sepulcri nomine affecit, in

quo divinæ Matris cingulum servabatur. Permira fuit horum pulchritudo templorum et magnificentia plane regalis. In his Christianorum pervigilia erant et supplicationes, accensis lychnis atque lucernis, jubente atque urgente pulchra Pulcheria; quem morem ad suam ætatem durasse scribit affirmatque Nicephorus. Blachernium tamen excelebat, cum fabricæ dignitate, tum maxime piorum frequentia, et numero precantium et vota facientium. Fascias, quas diximus, miserat Eudocia, Theodosii Minoris uxor, qui imperator erat Orientis, in quarum memoriam ultima mensis Augusti dies fuit consecrata perpetuo. Sed quas S. Germanus, Constantinopolitanus episcopus, fascias appellat infantiar, Nicephorus fascias appellat sepulcrales. Theodorus Lector S. Pulcheriam ab eadem Eudocia donatam esse ait imagine Dei Genitricis Mariæ a S. Luca depicta, conciliatæ inter eas amicitiae signo præclaro et pignore memorando. Ad hæc Pulcheriæ opera tantæ dignitatis respexit Cyrillus qui in libro ad reginas scripto: Ecce, inquit, valde sapienter confugientes ad Christum, operam datis, ut quæ illi probantur, et sciatis et faciatis, partim operibus et irreprehensibili fide, et vestras et regum aulas perspicua virginitatis gloria decoratis; partim sumptuosissima Christo templa erigitis. Hæc ad Pulcheriam et sorores. Erat in regia illa regiarum virginum monasterium invenire: sed illud admirabilius, in femina virgine et monasticam observantiam et imperii administrationem illuxisse. Experientiaque monstravit Theodosio, Theodosii Magni nepote, neminem feliciorem fuisse, dum se Pulcheriæ sororis subiecit arbitrio; neminem vero funestiorum eodem ipso Theodosio, quoties Eudociæ conjugii et perfidis eunuchis aures patefecit. Leo Magnus, Pontifex Romanus immortalitate dignissimus, Pulcheriæ defensionem fidei adversus impium nefariumque Nestorium his verbis refert acceptam: Non Deus aut suæ misericordiæ sacramentum, aut vestri laboris deserit meritum, quo dudum sanctæ religionis hostem ab ipsis visceribus Ecclesiæ depulistis, cum hæresim suam tueri impietas Nestoriana non potuit, quia non fefellit famulam Dei et discipulam veritatis, quantum simplicibus infuderit veneni per illa loquacis hominis colorata mendacia. Voluit namque Deus (quod Baronius recte considerat) summæ sapientiæ suæ dispensatione, ut per virginem summa Virginis dignitas, qua Dei Mater est appellata, inoffensa penitus servaretur. Clarebat Pulcheria anno Domini 450.

CAPUT XIV.

§ I. — De Reparata Panormitana.

Sanctæ et venerabilis memoriæ virgo Reparata a Laula, Panormi nata, et ibidem sanctimonialis professa, quæ in conventu Septem Angelorum ordinis S. Francisci de Paula, raro virtutis exemplo, et miro cœli favore, divinaque gratia prorsus mirabili enituit, Mariæ Deiparæ Virginis obsequio

atque amoris adeo fuit addicta, ut ejusdem Deiparæ Virginis aspectu nonnunquam fuerit recreata. Dum enim benignissima humani generis advocata in choro ex more post horas salutaretur, se Reparatæ conspiciendam visibili specie præbere solebat. Hujus solutus corpore spiritus in æthera perrexit anno 1609, die Junii mensis 15.

§ II. — De Richilde Barcinonensi.

Tempore Goffredi Pilosi, Barcinonensis comitis, sanctus quidam anachoreta, Joannes Guarinus nomine, in quadam spelunca Montis Serrati solitariam vitam in magna vitæ austeritate ducebat: ita autem de mundo, diabolo et carne triumphaverat, et in tanta puritate anteactam vitam suam composuerat, ut nulla eam mortali macula fœdasse credatur. Quam puritatem et sanctitatem hostis humani generis ferre non valens, cum suis suggestionibus non potuisset eum a tanto proposito dejicere, et ad peccati consensum pertrahere, per antiqua ejus arma, quibus Adam de paradiso ejecit, machinatus est eum superare. Richildis puella, comitis Goffredi filia, male a dæmonio torquebatur. Deducta est a patre ad Montem Serratum ad eremitam, virtute notissimum, ut liberaretur. Visa puella, Joannes Guarinus, misericordia motus, oravit pro ea, et sæpius eam visitabat. Eheu miserum! dæmon eremitam tentavit, et tentatum exagitabat, diu nocturne illum non deserens. Quid plura? A dæmone victus eremita vi oppressit virginem. Moxque facti mœrens, sed ad majus facinus a diabolo impulsus, stupratæ virginis guttur cultro transfodit, corpusque illius sub quodam scopulo sepelivit. Desperans a misericordia divina, Joannes Guarinus seipsum ex altis rupibus præcipitasset, nisi gratia Dei prævenisset. Ultionem timens comitis, fugit et Romanum iter aggredi non dubitavit. Ad pedes Pontificis Romani provolutus, culpam confessus est, et absolutionem, non sine multis lacrymis, obtinuit. Sed pœnitentiam severiorem facturus, ad speluncam redit, et ibi per septem annos asperissimam vitam egit, herbis et radicibus silvestribus contentus, nunquam in cœlum respiciens, ad terram semper, præ humilitate, declivis: Successu temporis, vestimentis vetustate consumptis, jam nudus incedebat, inclementiæ aeris, ardori solis et frigori expositus: unde tam niger et pilosus evasit, quod non homo, sed bestia ferocissima credi posset. Quodam igitur die accidit ut Goffredus comes, venationis causa, ad Montem Serratum, una cum sociis duceretur. Guarinum vident venatores, canesque prosequuntur. Haud mora, illum apprehendunt, ducuntque ad castellum comitis. Rei novitate omnes commoventur. Sed per vocem pueruli, filii Goffredi, recens nati, Guarinus per miraculum appellatur. Stupent omnes. Accurrit comes. Tunc Guarinus, a Deo veniam impetrasse confusus, ad Goffredum loquens, omnia

anteacta narrat, postulaturque ut, si placet, a se ultionem capiat. Attonitus ille, ad locum ubi filia Richildis jacet duci efflagiat, illius ossibus saltem sepulturam digniorem redditurus. Sed o prodigium! Guarinus locum monstrans ubi virginem culto interfecerat, Richildem vivam invenit. Videns puellam sanam et pulcherrimam, comes letatur. Sed redire noluit Richildis, dicens se hic velle vitam suam, quam de bonitate B. Virginis tenebat, in ejus obsequio impendere. Richildis enim sese Virgini commendarat, quæ illam a morte liberaverat, habebatque puella tantum in collo cicatricem, in testimonium miraculi. Obstupuere omnes. Sed justis precibus comes contradicere nolens, ut facilius puella Deo ibilem inservire posset, monasterium puellarum construi curavit, puellasque monasterii S. Petri Barcinonensis ordinis S. Benedicti transtulit, quibus filiam abbatissam præfecit et constituit. Quæ postquam diu sanctissime monasterium rexisset, sancto fine quievit. Floruit circa annum Domini 871.

§ III. — De Rosa Viterbiensi.

Beata Rosa virgo, ordinis Minorum, Viterbii in Tuscia nata, quæ humilitatis et pietatis operibus vacans, spiritu prophetico signisque admirandis emicuit, B. Virginem Dei Genitricem Mariam singulari affectu in omni vita coluit ac venerata est. Cum continua sui corpusculi maceratione incidisset in morbum lethalem, et jam moribunda judicaretur, in ultimo transitu constituta, cum omnium admiratione, circumstantes sibi virgines alloqui cœpit, unamquamque vocans ex nomine, quarum plurimæ ante ipsius ortum in Domino obdormierant. Demum cubiculum ingrediente Dei Genitricis multis stipata adolescentulis, inquit circumstantibus consanguineis: Ecce venit dignantissime Dei Mater ad famulam, procedamus omnes obviam; statimque summa reverentia et modestia exsilivit de lecto, et genuflexa sacratissimam Virginem excepit. Illa dignanter amplexa languentem hortata est ut ad excelsiores quotidie ascenderet virtutes, ecclesias S. Joannis Baptistæ, S. Francisci, et S. Mariæ in Podio visitaret; sed in hac vestem indueret tertii instituti Franciscani, subcincto ad carnem cilicio. Jussit insuper ut audacter vitia quæque reprehenderet in concivibus absque personarum delectu, religionis divinæ et fidei Christianæ causas constanter ageret, neque succumberet futuris tribulationibus. Hac excitata visione ad interiora se totam recolligens, a feria tertia usque ad quartam nihil penitus manducavit, neque bibit, veluti si mortua rigeret; ad exteriora tandem rediens, tertio illo die oblatum a matre cibum noluit admittere, vigiliam causans esse Dei Præcursoris. Mox ejus ecclesiam visitavit; deinde cætera divina mandata peregit, assumpto in templo S. Mariæ e manu ministræ tertii ordinis feminarum rudi habitu a Virgine præscripto. Apparente

secundo B. Virgine in ecclesia, vidit et percepit omnes Christi dolores, quos in se tanquam in causa voluit ulcisci per triduum incredibilibus se affligens pœnitentiis. In publicum deinde prosiliens, cruce manibus assumpta, hæreticos qui tunc aderant acriter increpare, Innocentii pontificis hostes, qui Frederici in concilio Lugdunensi abdicati partes sequebantur, liberrime reprehendere, apertisque rationibus convincere non destitit. Laudatissimæ vitæ cursum confecit anno Domini 1251, vel 1252, die 4 Septembris.

CAPUT XV.

§ I. — De Sabina Iotrensi.

Sancta Sabina virgo, in Iotro monasterio, testimonio sanctimonix singularis, ob angelicam puritatem visionibus divinis assuefacta, a B. Virgine Deipara sibi cum copioso beatorum agmine apparente, de hora transitus S. Hugonis Cluniacensis abbatis certior facta, eodem quo obiit momento sodalibus indicavit, multisque charismatibus polens, eum ad gloriam subsecuta est circa annum Domini 1110.

§ II. — De Sanctia Lopez.

Sanctia Lopez, virgo Hispana, ordinis Minorum, adeo rudi Minerva ingenioque erat obtuso, ut Salutationem angelicam nunquam perfecte discere potuerit; sed quia sanctissimam Virginem valde ardebat, duo hæc (sed o mellita!) verba jugiter promebat: Maria, Maria. Venit communis mortalibus dies; dumque Sanctia cum morte oblectaretur, et a confessario aliqua salubria verba ei dicerentur, adeo suspensa manebat, ut non audire videretur. Quare confessarius: Ubi es, inquit, Sanctia? Quidni audis quæ dico? Cui illa: Nonne audis, Pater, quam dulci harmonia canunt: *Salve, Regina?* Exinde potiunculam fontani humoris poscit, qua obtenta, manibus in cœlum protensis atque oculis dixit: Thalamus mirificus, ubi Rex pacificus. Quibus dictis, illa exspiravit. Quæ cum nunquam tantum Latinitatis capere posset ut Ave Maria recitare posset, modo abiens, adeo docte, Deo largiente, effata fuit. Floruit in provincia Carthagenæ, in monasterio S. Claræ Murciano, anno mihi adhuc ignoto.

§ III. — De Santuccia Eugubina.

Beata Santuccia Eugubina, tertii ord. Servorum B. Mariæ Virginis, ut serva B. Mariæ vere diceretur et esset, sacram ædem Romæ instituit sub titulo S. Mariæ in Julia; et aliam sub eodem titulo in insula Tiberina, ibique imaginem gloriosæ Dei Matris admirandi cultus dedicavit. Obiit Romæ in cœnobio S. Annæ a se fundato, circa annum Domini 1302.

§ IV. — De Sita Lucensi.

Beata Sita, virgo Lucensis, Mariæ Deiparæ singulariter addicta fuit. Cum aliquando pia loca visitasset, et ex itinere fessa, cuidam fonti, jam oc-

cumbente sole, assedisset, matrona quædam honestiore specie illi adfuit, et num Lucam venire vellet petiit. Cumque Sita ei annuisset, matronamque usque ad portam civitatis comitata esset, eamque clausam reperisset, mirum dictu, ea ingredientibus sponte sua patuit. Cæterum cum illa matronam domum introducere voluisset, hæc momento evanuit seque non vulgarem mulierem, sed Dei Genitricem (quam semper Sita præcipuo studio coluerat) fuisse approbavit.

In omnibus virtutibus, sed præcipue in humilitate Virginem Deiparam sibi delegerat imitandam; hanc enim virtutem in eadem Virgine supra modum floruisse intellexerat. Tantæ ei venerationis erat sacratissimum Mariæ nomen, ut propter hoc quamdam sibi familiarem quæ Maria vocabatur singulari charitate prosequeretur. Juncta est superis anno 1268, die 27 mensis Aprilis.

§ V. — *De Sophia Hungarica.*

Sophia Belæ Hungariæ regis filia, in monasterio Admontensi degens, cum inde eam frater et principes regni educere vellent, ipsa nihilominus ope Deiparæ in virginitatis proposito permansit. En, dixit illa, pede suo super monasterii limen posito, en sancta Maria Domina mea, Patrona mea, Mater Domini mei Jesu Christi Sponsi mei; salva gratia et pace tua, te duce, te comitante, limina tua transeo, te adjuvante, te protegente, cito reversura: tibi commendo causam meam, Virgo virginum. Claruit circa annum Domini 1433.

§ VI. — *De Stephana Soncinate.*

Beata Stephana Soncinas, ordinis Prædicatorum lectissima virgo, in agro quidem Brixiano nata, sed a continuo domicilio vulgo Soncinas, et vitæ sanctitate et Mariana dilectione illustris enituit. Huic cum Deiparæ Assumptæ festivissimo die Deo virginitatem suam perpetuo voti vinculo consecrasset, apparuit Christus Deipara comitatus qui eam sibi dato annulo sponsavit: cujus tanta erat species, ut nihil neque ditius neque speciosius cerni posset. Eadem cum ad sacratissimam Matris ædem quæ Laureti visitur sese contulisset, in ea plurima ei divinitus sunt ostensa. A morte plurimis claruit miraculis: in cæteris, Rosario Deiparæ ejus corpori admoto, puerulus æger repente convaleuit. Volavit ad superos anno orbis redempti 1630, die 2 Januarii.

§ VII. — *De Sura Dordracensi.*

Dordracum Hollandiæ antiquissima civitas et metropolis est, in qua beata virgo Sura sive Soter, honestissimis orta parentibus, majoris ecclesiæ fundatrix celebratur. Hæc singulari affectu dicitur venerata imaginem sanctissimæ Deiparæ ad arbo-rem super rivum Dordrecht pendentem, et quidquid lucrabatur, id pauperibus erogabat. Cum autem optaret ecclesiam ædificare, ab angelo didicit magnitudinem, et tribus operariis totidem denariis

parvæ quantitatis, sed magni valoris satisfacit. Ex quo quod pecuniosa putaretur, cultro piscario, cum quo etiam pingitur, a latronibus junculata fuit eo in loco ubi hodie fons febricitantibus salutaris visitur, ut scribit Molanus. Claruit circa annum Domini 1501.

CAPUT XVI.

§ I. — *De Teresia a Jesu.*

Eximia sanctitatis virgo Teresia a Jesu, natione Hispana, septem adhuc annorum puellula, ut poterat solitudinem quærebat, quo B. Virginis Rosario, cujus cultui addictissima semper fuit, persolveret. Mortua matre, coram Deiparæ imagine eam obnixè precata est, ut se in filiam admittere dignaretur. Quare ex eo tempore in suis necessitatibus ejus patrocinium est experta. Decimo ætatis anno in cœnobium sanctimonialium sanctissimæ Virginis Mariæ de Monte Carmelo, patre contrario et non sine magna carnis contradictione, ingressa est. Et tempore procedente, Carmelitarum ordinem B. Mariæ de Monte Carmelo ad antiquam disciplinam ita revocavit, ut tam Fratrum quam Monialium Discalceatarum prædicti ordinis fundatrix appellari meruerit. Primum sui ordinis monasterium Abulæ in Hispania in honorem S. Josephi beatissimæ Virginis sponsi purissimi ædificavit. Dum autem de eo ædificando dubitaret, post Eucharistiæ sumptionem Christus ei rem totis viribus obire et monasterium sub nomine sanctissimi Josephi insignire mandat, rem pro voto successuram, se cum sacris virginibus intra claustra versaturum, cœli Reginam uni, Joseph alteri januæ præfuturum, monasterium velut stellam splendore conspicuum orbi lucem allaturum promittens. Ad tantum autem sanctitatis culmen B. Virginis ac sanctissimi ejus sponsi Joseph precibus Teresia evecta est, ut omnium virtutum sublimitatem obtinuerit. In solemni Assumptionis die exstatice raptâ, candida veste a sanctissima Virgine ac castissimo ejus sponso Joseph se amicitri animadvertit. Qua veste amicta cum esset, beatissima cœlorum Regina, manu illius apprehensa, se summopere contentam esse dixit, ex eo quod sancto Joseph inservire studuerit, quodque ejus intercessione a Deo impetratura esset quidquid circa monasterii ejusdem S. Joseph foundationem peteret, et quod ejus Filius cum eis esset mansurus; in quorum fidem monile pretiosissimum cruce signatum collo ejus injecit. In templo novi monasterii Sancti Joseph orationi incumbens, antequam claustrum ingrederetur, suspensa raptu, Christum ipsam excipientem vidit et pretiosam capiti sui coronam imponentem ac pro labore clementissimæ Reginæ cœlorum causa suscepto gratificantem aspexit. Alioque die Reginam ipsam candida veste moniales protegentem intuita est. Pridie solemniorum sancti Sebastiani martyris monasterii sui præses constituta in ipso obeundi muneris ingressu se et illud B. Virgini devovit,

atque in eum finem Deiparæ imaginem in antistite sede collocavit, eique, monasterii claves una cum regimine velut superiori, cujus ipsa erat vicaria obtulit. Dum autem in choro *Salve Regina* cani inciperet, e cælo descendentem beatissimam Virginem cælorum Reginam in eodem loco angelorum catervis stipatam, quiescentem vidit, angelosque sedium aliarum capitibus incumbentes intentos conspexit. Ubi cæli Regina Teresiam sic est affata: Recte egisti, dum in sede hac me collocasti. Ego sane interero laudibus, quæ Filio meo hic redduntur, easque illi ego ipsa offeram. Quadam die Assumptionis beatissimæ Virginis hanc ei gratiam in extasi Dominus exhibere voluit, ut ei repræsentaretur quanto cum gaudio et solemnitate in cælum assumpta fuerit: sed quomodo istud fuerit explicare nescivit, nisi quod spiritus ejus maximam lætitiā senserit. Unde majori cum desiderio inserviendi beatissimæ Virgini remansit. Plura in Hispaniis in honorem gloriosissimæ Virginis Dei Genitricis ac castissimi ejus sponsi Joseph monasteria ædificavit. Unum Abulæ, ut diximus, aliud Medinæ, lætissimo Assumptionis festo anno 1567, aliud Vallis Oleti sub titulo Conceptionis B. Mariæ de Carmine, aliud Pastranæ cui nomen Domine nostræ de Conceptione indidit, aliud Pallentis monasterium S. Joseph B. Mariæ de Via appellatum, atque alibi alia. Ex hoc exsilio in divinos amplexus evolavit, anno 1582, Idibus Octobris juxta Kalend. Rom. emendationem, et post mortem gloriæ fulgore coruscans visa est diversorum pulcherrimorum florum fasciculum manu tenere, illumque divæ Deiparenti offerre. Ex quo videns intellexit Virgini Deiparæ religiosorum ac religiosarum suarum animas ipsam offerre. Flores hitari ac sereno vultu cum recepisset Deipara, ac Teresiæ grati animi significationem fecisset, eos exinde Filio suo Jesu Christo tradidit. Visa etiam est cuidam ex Carmelitanis monialibus, dum solemnia religionis vota profiteretur, una cum Deipara hinc atque hinc adesse eidemque post emissa vota cum eadem Deipara benedictionem impertiri. Quæ porro monialis deinceps Deiparentis Virginis ac S. Teresiæ devotionem ardentissime complexa fuit.

§ II. De Theoctiste Lesbia.

Sancta Theoctiste Lesbia in insula Pharo deserta habitans, celeberrimum quod ibi visebatur Deiparæ templum frequentabat, ad idque per quemdam peregrinum jussit sibi afferri venerabile Christi corpus quo plurimis annis caruerat: quo sumpto, paulo post sanctissime vita functa est ante annum partus Virginei 900.

CAPUT XVII.

§ I. — De Veronica de Binasco.

Probatissimæ virtutis virgo B. Veronica de Binasco, Mediolanensis, in præclarissimo monasterio S. Marthæ urbis Mediolani, sub observatione Regulæ S. Augustini sanctimonialis, conceptio religionis

voto, assiduis precibus efflagitabat a monasterii S. Marthæ matre sancto habitu indui, cui suadebat mater eadem litteras perdiscere. Satagebat itaque virgo satis jussa matris perficere. Quamobrem totam diem rebus domesticis cum a patre insistere cogeretur, nocte vigilans litteris perdiscendis intendebat. Precabatur vero B. Dei Matrem, quo sibi præsto adesset in litterarum acquirenda notitia, a qua prohibebatur frequenti manuum opere. Apparuit tandem virgini Dei immortalis Genitrix, fulgentissimis vestibus cærulei coloris induta. Quo territa visu virgo Veronica præ timore in terram pene delapsa est. At Mater pietissima propior virgini limentis effecta dixit: Ne mireris, filia mea, neque plurimum coneris litteras nosse. Meæ nempe voluntatis est trium tantum modo litterarum peritiā te habere. Prima coloris albi est, secunda nigri, tertia rubei. Enimvero animis viribusque receptis, Veronica audentior effecta, ait: Tunc Virgo Beata existis Mater Domini? Quæ respondit: Dei omnipotentis Genitrix sum. Cui Veronica: Hocce nunquam crediderim, quod ipsa vilis femella cum sim, indigna existam, ad quam Mater Dei veniat. Arbitror potius te diabolum fore, qui me deceptum veniens, hujusce eximie mulieris speciem induisti. Cui Mater Dei: Ne ambigas, filia, me Matrem Christi esse: ipsa enim ego sum. Audi vero trium litterarum significata. Album quidem elementum signat cordis munditiā, cui nanciscendæ totis animi votis te incumbere jubeo. Caveto ne quando quodpiam amore illicito prosequaris; omnis vero tua dilectio in Filio meo meque tota mente figenda est. Verum littera nigra docet ut nunquam scandalum sumas a proximis operibus; peragant licet homines opera mala, tu tamen impiis semper compatere, satagesque cuncta in meæ voluntatis ordinem mente deducere: preces quoque assiduas pro errantibus fundes coram Deo Filio meo; a murmuratione teipsam semper custodies, sive tibi, sive proximo mali quodvis illatum fuerit. Quod ad elementum spectat rubricatum, jubeo te quotidie saltem partem Passionis Filii mei quam attentissime meditari. Si cæteras litteras perdiscere poteris; sin minus, hæ tres mente nunquam excidant. Quisquis animi puritate clauerit, ille coram Filio meo splendescet; qui vero murmuratori studuerit, anima ejus erit veluti nigredine decolorata, neque Deo beneplacens. At meditantis Filii mei sævam mortem, animus divino amore rubescet, cui ab alto divina munera (malis equidem ignota) donabuntur. Et hæc dicens summi Opificis Mater evanuit. Enimvero litteras posthæc Veronica haud magni pendit, Matris Dei verba in corde suo conferens, rebusque ipsis observans. Quamobrem habitum sororum, quæ divinis Officiis decantandis minime addictæ sunt, induere sategit, in eoque diem obiit. Licet autem litteras ignoraret, Horas tamen B. Virgini lectitare consueverat. Qua tempestate rapi primum ad sup̄ rnas delicias cœpit, Christum maximum audivit dicentem:

Intellige, filia mea, lacrymas Passionis meae gratia a meditantibus manantes, mihi quam gratissimas fore. At cum mei Genitricem, cœlorum Reginam, inexcogitato amore prosequar, gratio mihi est dolorum quos in Passione mea perpessa est, attempta meditatio. Gratias omnimodas cœlestesque visiones habuit Veronica, quas non hic proferre, brevitatis causa, debuimus. Sidereas domos adepta est Veronica, virgo cœlestibus præclara virtutibus, anno ab ortu Salvatoris 1497, vitæ suæ 52, Idibus Januarii.

§ II. — De Victoria Balsamo.

Victoria Balsamo, ordinis S. Benedicti, in monasterio S. Pauli Messanæ monialis, de B. Virgine (cujus cultui obsequiisque deditissima) tam frequenter, et tanto cum fervore animique sensu loquebatur, ut ad ejus devotionem pietatem audientium inflammaret. In Vigiliis vii festivitatum B. Virginis pane tantum et aqua jejunabat. Festum vero Assumptionis 15 dierum jejunio præveniebat. Centum Salutationes angelicas in honorem B. Virginis diebus singulis recitabat, et jam morti proxima Sorores, quæ aderant, exoravit, ut in recitando centies *Ave, Maria* B. Virgini Advocatæ suæ ipsam adjuvarent. In qua oratione spiritum exhalavit, anno mihi adhuc ignoto. Sed Virgo beatissima pium ancillæ suæ affectum sine præmio esse non voluit. Eam enim linguam quam adeo in ejus Salutationibus exercuerat, jejunioque mortificaverat, incorruptam servavit, cum post tres annos, reliquo corporis consumpto, integra et mollis reperta fuerit.

§ III. — De Victoria Mantuana.

Victoria Mantuana, ordinis Minorum S. Francisci, quæ in cœnobio Sancti Joannis Mantuanæ urbis humilioris vitæ institutum earum quas Conversas vocant amplexa, a tenera adhuc ætate omnium virtutum luce mirabiliter coruscavit, vehementissimis podagræ doloribus excruciatâ, cymbalum quoddam ex cotulæ tegmine confectum pertractando, ac Deiparæ Virginis laudes, præsertimque *Ave, maris Stella* interim concinendo, utpote ejusdem Deiparæ officiis addictissima, animi corporisque aegritudines relevabat. Virginum præmia perceptura in cœlum evolavit anno Dominicæ Incarnationis 1566.

§ IV. — De Victoria a S. Angelo.

Beata Victoria a S. Angelo in Vado, Servitanæ familiæ Beatæ Virginis alumna, cum esset sui monasterii præfecta, Sorores summa charitate et prudentia prosequabatur: et cum aliquando egestate laborarent, Victoria suis orationibus adeo Dei pietatem in virgines illas flectebat, ut ultro ad monasterium accurrerent qui panes, fruges, pecuniam et alia necessaria satis abunde suppeditarent. Ut autem suæ devotionis in B. Virginem signa declararentur, accidit aliquando, ut

cœlitus imago S. Dei Matris cum Filio sibi delata esset, quam postea Patres Servitæ, ob tantæ dignitatis memoriam, in propriam ecclesiam, ubi nunc summa veneratione colitur, transtulerunt. Floruit Victoria circa annum Domini 1462.

§ V. — De Villana Florentina.

Beata Villana Florentina sæpe sæpius in aliquo domus secreto recessu cum Christo Jesu ac ejus Matre habere sermones audita fuit, apparentibus etiam cujusdam magnæ lucis radiis, et verbis quibusdam divinis resonantibus. Aliquando puer quidam quosdam flosculos ad oratorii ornatum virgini deferens, ut aliquantum curiosulus libere ingressus est, vidit B. Villanam junctas cum B. Virgine beatoque Dominico manus habentem, per cubiculum dulcissime colloquendo inambulare. Interrogantem vero puerum quinam forent? jussit hoc nemini propalare. Quodam tempore in afflictione positam B. Deipara una cum B. Catharina virgine et martyre inviserunt et consolationem attulerunt. Cui sancta Catharina, gloria et fulgore rutila, coronam pulcherrimam obtulit, dicens: Constantiæ tuæ, filia, ex Jesu Christo Domino tuo, et Maria ejus Genitrice pretiosum hoc sertum in cœlo reservo. Nullo die templum B. Mariæ Novellæ non adibat; cum vero invaletudinibus aliæve casu impediabatur, nullo modo quiescere, vel bene habere poterat, nisi saltem ex tecto seu fenestra ecclesiam seu turrinam qua æs campanum asservatur, vidisset. Cœlitibus ascripta est circa annum orbis redempti 1500.

§ VI. — De Ursula Benincasa.

Electum SS. Deiparæ liliū, Ursula Benincasa, nata est in civitate Neapolitana, die 21 mensis Octobris anni 1550, ex parentibus valde honestis atque admodum piis, Hieronymo Benincasa (qui fuit ex linea et descendencia S. Catharinæ Senensis) et Vincentia Genuina, quæ cum adhuc puellam in utero gestaret, a sanctis Francisco et Aloysio admonita fuit ut puellæ nascituræ Ursulæ nomen imponeret, illamque omni diligentia custodiret, quia in Dei ejusque Matris servitio futura erat admirabilis. Eam statim ortam ejus pater B. Virgini obtulit, illam rogans, ut in sui tutela et patrocinio puellam susciperet, nec unquam sineret a voluntate unigeniti Filii sui discedere. Et cum quadam die in cuna jaceret, mulier quædam in ejus cubiculum ingressa (quam fuisse B. Virginem pie creditur) cœlesti lumine circumdata, illam et totum cubiculum eodem lumine circumfulsit, ita ut etiam ipsius puellæ facies luminosa videretur. Devotionis ejus erga B. Virginem illud præclarum exstitit indicium, quod adhuc puella, cum scalas paternæ domus ascendebat, per singulos gradus sistebat donec Salutationem angelicam recitaret. Singulis diebus B. Virginis Officium ac sanctum Rosarium per-

solvebat, ac ejusdem Litanias tota congregata familia publice decantabat. B. Virginis templum a fundamentis ex divina revelatione ædificavit, sub titulo Conceptionis, cujus festivitatem solemnissima pompa semper celebravit, eodemque pacto semper et in perpetuum celebrari mandavit in statutis suæ congregationis. In hac festivitate, cum aliquando ob pecuniarum defectum non possent vocari musici, prout Dei serva cupiebat, ad festum debita solemnitate celebrandum, ipsa Deo rem exposuit, et eo die quidam ejus devotus, ea de re a nemine requisitus, excellentissimos quosdam musicos ad Missam et Vesperas solemniter in ecclesia decantandas misit. Insignia et sigillum suæ congregationis et monasterii voluit Ursula esse imaginem Conceptionis ejusdem sanctissimæ Virginis, ad cujus devotionem alios quoque impense hortabatur : propterea eremitarum monasterium et virginum congregationem sub ejusdem Virginis patrocinio fundavit ; et omnes gratias a Deo B. Virginis intercessione se obti-

nuisse testabatur. B. Virginis, cujus devotissima semper exstitit, pluries fuit apparitionibus recreata. Denique die 20 Octobris, anno 1618, oculis ad Christi crucifixi imaginem defixis, placidissime ac sanctissime in Domino requievit, absque ulla infirmitate, sed vehementi divini amoris incendio resoluta, anno ætatis suæ 68.

§ VII. — *De Ursula Luzzana.*

Ursula Luzzana, Faventiæ in Sanctæ Cæcilie cœnobio Prædicatorum ordinis religiosa, ut erat nobilitate generis et pulchritudine corporis insignis, ad nuptias animum cogitationemque converterat ; sed cum cœlorum terrarumque Regina, S. Dei Genitrix Maria, ei sese visibilem ostendisset, atque illam ad religiosam vitam amplectendam comiter fuisset adhortata, nuptiarum abjecto consilio, ordinis S. Dominici monialis effecta est. Vivebat Deiparæ Virginis obsequiis amoribusque addictissima circa annum Domini 1560.

SPONSO AC REGINÆ VIRGINUM HONOR ET GLORIA.

SECTIO SEXTA.

ORDINES MARIANI.

MARIÆ AUGUSTÆ VIRGINIS DEIPARÆ

ORDINES, MONASTERIA, XENODOCHIA,

AUCTORE

FERREOLO LOCRIO PAULINATE,

IN D. NICOLAI APUD ATREBATES PAROECO.

CAP. I. — *Ingressio.*

*Sat mundo, rebusque datum terrestribus : aude,
Penna, aliud ; tibi Virgo præt : cœlestia pangens,
Ordinibus sacris ipsa Ascetaria jungit (*).*

Equidem tempus est ut posteaquam sacratissimam Deiparam ipsis imperiis, regnis, provinciis principantem, atque profusa liberalitate sibi illa devincentem cognovimus, sacratioribus etiam illis penitioribusque virtutum cœlestium adytis, et jugibus quasi domiciliis patrocinantem, atque ab æretissimo vitæ genere ad æterna deducentem gaudia videamus. Quidni vero Mariam, hanc sollicitudinem etiam tangere prædicemus ? ut quæ mortalis inter mortales et ipsa ævum transigens, ad extremum usque vitæ terminum, non tam potentis Re-

ginæ, quam sanctimonialis religiosissimæ specimen expresserit, solidissimum ponens sequacibus suis exemplum, qua ratione et methodo claustralis institutio ornanda et coronanda sit ? Quippe trimula nullo præcepto, consilio nullo, aut exemplo trahente, in Salomonis templo, cœlestibus exercitiis continue operatura sese reclusit. Unde rectissime Petrus Canisius in suo *Mariæ* (l. 1, c. 12) sic posuit : « Puella in templo ita vixit ac floruit, ut cum aliarum virginum, tum monialium nostrarum exemplar pulcherrimum exstiterit, quod illæ perpetuo intueantur. Ab hac nimirum Matre et Magistra virtutum discunt inde a primis annis jugum Domini avidè complecti, ac sustinere constanter. » Et id quidem in tenera illa ætate ; quid vero grandior et quinquagenaria major ? Demus fidem san-

(*) Ferreoli Loerii Operis in *Mariam Augustam* exhibetur hic liber tertius.

etissimo viro Dionysio Ricchellio Carthusiano; qui eruditione, sanctitate et revelationibus in Carthusia Ruramundæ claruit. Is in primum *Sententiarum* Petri Lombardi Parisiensium episcopi librum scribens, asserit beatissimam Matrem Virginem Hierosolymis primum Christianum cœnobium possuisse, et gloriosa centum viginti virginum societate ornasse.

Merito igitur antistitæ huic integerrimæ deputatos ordines, sæculares primo, inde regulares degustemus ad eorum deinde domicilia seu cœnobia properaturi.

CAP. II. — *Ordines sæculares B. Virginis sacri: ac primum Teutonicorum Militum.*

Generosissimum Teutonicorum Militum ordinem, anno circiter (secundum Polydorum) 1191 (l. vii, *De invent.* c. 5), aut forte anno (Bergomatis et Marianæ opinio est) 1250 (l. xv, *Supplem.* — Joan. Maria. l. xii, *De reb. Hispan.*) inchoatum, beatæque Virgini nuncupatum, primum in hac classe facio; cujus equidem institutio ita in historiis fere narratur. Postquam invictissimus Belga noster Godfriedus Bullonus ex Artesiæ agro oriundus, delato in Orientem Occidentis exercitu numerosissimo, Judæam fœdis Turcarum sacris omnigenisque vitæ insolentissimæ spurciitiis pollutam, nobilissimo clarus triumpho restituisset, eoque nomine Christianum orbem, alias desolatissimum, mirifice recreasset; multis undique terrarum eo religionis ac pietatis causa confluentibus, nonnulli Teutones, Danici (apud quosdam) sanguinis, e Bremensi et Lubecensi oppidis exorti, simili devotionis incensi zelo, eodem quoque sese transtulerunt. Verum cum victus penuria, ut proselytis et advenis commune est, sæpenumero laborarent, nec excipiendis iis et fovendis xenodochia satis paterent; mentem incidit, virum ibi Teutonem agere et alere familiam, rerum humanarum longe affluentissimum. Illum adeunt, comprecantur, uti, patriæ communis memor, et suorum miserans, hospitium iis exstruere in animum induceret. Exorant, et ex templo patriarchæ consensu accedente, amplum xenodochium juxta Acham cum sacello, sub B. Virginis auspiciis exædificatur. Inde Teutonum frequens huc concursus; qui loci appetentes, etiam ordinis titulo inter se coalescere et inclarescere voluerunt, illum sanctæ Mariæ Teutonicorum Militum inscribentes. Ordinem Cœlestinus III Pont. Max. confirmavit et S. Augustini regulam præscripsit, data lege et sancta, ut in sodalitium istud non nisi Teutones iique prosapia nobiles admitterentur; candidum habitum, atra cruce signatum portarent; Orationem Dominicam, cum Salutatione angelica et apostolorum Symbolo ducentes quotidie recitarent; in omnem eventum parati, pro secunda Dominici sepulcri custodia, certare strenue, hostium impetus id affectantium nihil fo. midare: vitam, ubi necesse esset, gloriose profundere.

SUMMA AUREA DE P. V. MARIA. XI.

Ibi aliquot annis sub magno, ut vocant, Magistro (quorum primus Henricus Walpotus vocabatur) militarunt, et pro virili, rem cui deputati erant, peregerunt; donec tandem, Deo Opt. Max. sic permittente, et occulta Providentiæ suæ regula ordinante, viribus inferiores hosti barbaro et feroci cedere compulsi, in Ptolemaidem Syriæ urbem sese receperunt. Sed nec ibi certa et fixa mansio. Et enim a Saracenis etiam inde fugati, in Germaniam patriam appellant. Quibus porro auspiciis? Prussiam gentilitiis idolorum cultibus corruptissimam, Gregorio IX Pontifice, et Mansovitis Cæsare, datis aurea bulla litteris, et Mansovitis ducibus (qui se ejus terræ dominos affirmabant) annuentibus, armorum vi integram subjugant; ac Jesu Christo, disjectis simulacris, fanisque purgatis apparant. Cumque domicilium ibi suum figere statuissent, propter Vistulæ fluvii ripam, oppidum ad Patrônæ suæ gloriam fundaverunt, illud (superiore libro meminimus) Mariæburgum nominantes. Inde Livoniam eadem dexteritate Prussiæ adjecere, juvante Ensiferorum ordine, qui in eorum societatem (Bremenses etiam ii erant) coeutes, nomen cum Teutonibus commune, priore relicto, exceperunt. Fructui erit Franciæ Annales nonnihil videre, in Carolo VI rege.

CAP. III. — *Militum de Avis.*

Quo tempore Teutonici, ad arcendos barbaros, sedem in Judæa collocarent, eodem Alfonsus Lusitanæ rex, ne turba nequissima Mauri regnum invaderent suum, consulendum putavit. Tunc forte milites aderant, quorum virtutis opinio nobilis ierat in vulgus. Hos accessit, ac Eboram civitatem strenue tueantur, mandat; eorum hanc fore, si invictos se in hostes facto testarentur. Audiunt: labori non desunt, non victoriæ; sed neque rex ipse datæ fidei. Itaque eorum ordo conscribitur; Ferdinandus Monteirus ordinis primus magister nominatur. Quo patrocinio? Virginis Cisterciensis, cui sacram cum subjecto agro urbem perpetuo facit. Hinc illis nomen primum, Eboræ milites. At vero ubi accrevere, populi pietate, temporariæ eorum facultates, ac rex ipse Avisium castrum anno 1181 Eboræ conjunxit, (tum Ferdinandus Yannez secundus magister erat), posito priore nomine, istud de Avis induerunt, cruce rubea vesti addita pro insigni. Atque tenore isto per annos 66 duraverunt, donec anno 1215 Garsix de Aca, militiæ Calatravensis magistri liberalitate, duplici censu, eoque amplissimo, quem Lusitania annue penderet, donati, et formam ordinis exceperunt, et vestem candidam rubcæ cruci subjunxerunt. Ordinem misso diplomate confirmavit Innocentius III Pont. Max. anno supra millesimum ducentesimo quarto.

CAP. IV. — *Redemptionis captivorum seu de Mercede.*

Ordinem S. Mariæ de Redemptione Captivorum, sive, ut nonnulli vocant, de Mercede, illustrissimus

Aragonie rex Jacobus victor seu expugnator, cognomento Sanctus, non modico Christianismi honorem apparavit; anno vel, ut Bartholomæus Cassanæus, in illo quem de gloria mundi Catalogo conscripsit, et Polydorus Vergilius volunt, 1212; vel, ut Joannes Vasæus ponit, 1215; vel, ut auctor Indicum rerum ab Aragonie regibus gestarum signat, 1218; vel denique ut Genebrardus in chronologiam refert, anno 1246. Ut sit de tempore (quanquam tertia sententia magis mihi arrideat, quia illa media, atque ipse Jacobus anno primum 1215 Aragonici regni habenas capesserit, ut ipse testatur Vasæus), Barcinona instituendi ordinis locus fuit, curante Raymundo de Penya Forti, Barcinonense, ordinis B. Dominici magistro generali, Fratribus regula B. Benedicti præstituta, ut liquidum facit hæc professionis eorum forma: « Ego Frater N. miles S. Mariæ de Mercede, facio professionem, et promitto obedientiam, paupertatem, castitatem observare Deo, vivere et comedere secundum regulam B. Benedicti, et in Saracenorum potestate si necesse fuerit, ad redemptionem Christianifidelium detentus manebo. » Eorum nempe cura erat captivos a barbaris penso lytro libertati restituere. Indumenta a Teutonicorum vix absimilia, candida nempe, cruce atrii coloris iis affixa.

Porro nascentem ordinem Petrus Nolascus homo Gallus optimis legibus temperavit, ac Gregorius IX Pont. Max. ratum habuit firmavitque anno 1250, exstatque diploma datum Perusii 16 Kalend. Februarii.

Verum pene effugerat, quod principio dicendum fuit, quid nempe potissimum moverit Jacobum victorem ad istum ordinem excitandum. Causam Joannes Mariana hoc stylo prodit: « Jacobus Aragonie rex ordinis D. Mariæ de Mercede præcipuus auctor esse creditur; voti reus, ut quidam scribunt, quod Muntione, dum captivi instar teneretur, Virgini Matri nuncuparat, usu edoctus quantum esset captivitatis malum. »

CAP. V. — S. Mariæ Montese.

Alterum et militum sub eadem tutela ordinem Jacobus conscripsit, cui a S. Maria Montesa nomen, eadem qua alterum, tempestate. « Jacobus rex Aragonie (scribit Polydorus) duos etiam militum ordines circiter annum salutis 1212 instituit; quorum alteros divæ Mariæ de Redemptione captivorum sive Mercede appellavit, utpote quibus de redimendis captivis cura esset. Habitum induunt album cum nigra cruce. Alteros Montese milites, rubenti cruce insignes, nuncupavit. Utamque militiam Gregorius IX sua auctoritate probavit. » Hactenus ille. Ejusdem ordinis meminit Hieronymus Blanca in suo *De rebus Hispanicis* Commentario, nomenque Virginis exprimit inscribens S. Mariæ Montese; quem tamen miror ordinis exordia in annum 1291 differre. Qui, quæso, id a Jacobo

tum demum præstitum, quandoquidem constet illum anno circiter 1275 terrenum sceptrum cum mortali vita posuisse? Annos, inquires, duos supra sexaginta Aragonici regni habenas tractavit. Quid inde? si anno, non ut Constantinus Phrygio inconsulto scripsit, quemque propterea Vasæus refutavit, millesimo ducentesimo quadagesimo secundo, verum a majore isto numero, ut chronographorum classis constanter affirmat, circiter tertio decimo easdem acceperit? Talis profecto calculorum dissimilitudo annorum 28 errorem facile demonstrat.

CAP. VI. — Annuntiatorum.

Huic vero initium dedit Amedæus, cognomento Eques viridis, Allobrogum dux an. 1356, eodem quasi tempore, quo Joannes I Gallorum et Eduardus Anglorum reges, ille stellæ die Epiphaniæ Domini, honorandorum Christi, Mariæ et Magorum causa, hic Fasciæ, seu (ut Polydorus loquitur) Galteri B. Gregorio inscriptum, sex et viginti equitibus creatis, ordines vario prorsus affectu stabilierunt. Is autem Amedæus, benevolentiae in aulicos suos ductu stimulatus, isto pacto iis gratulaturum se putavit, si quos maxime diligeret in splendidum aliquem ordinem referret. Itaque torque singulis ex auro solido comparata, ac tribus hisce voculis, *Fert, fert, fert*, triplici vinculo amantium ritu innodato, applicitis inscripta, et Annuntiationis virginæ imagine ad pectus pendula, coruscante, Annuntiatorum ordinem sub Deiparæ patrocinio excitavit. Istius vero vocis *Fert* tertio repetitæ non alia significatio est, quam singulorum apicem indicio, ista: F. *Fortitudo*; E. *Ejus*; R. *Rhodom*; T. *tenuit*: idque ideoque adjecit, quod Amedæus Magnus, Allobrogum comes, in profligandis an. 1310 ex supposito Allobrogis chronographi, aut secundum Blondum, an. 1350, ex Rhodo insula Mahumetanis, non modicam operam equitibus S. Joannis Hierosolymorum contulisset, adeoque antecessoris sui nomen et gloriosum facinus memoriæ simul voluit consecrare, sed non alio quam Annuntiationis Mariæ insigni. In istam porro societatem relati tunc fuerunt quindecim celeberrimi heroes; cujus caput seu princeps ipse Amedæus Allobrox, inde Amedæus cognominis, Genevæ comes; cæteros vide apud Belforestum in Ludovico XI.

In gratiam Rhodiorum militum, quod Rhodi insulae meminerim, memorabile quidpiam afferam ex Philippo Bergomate, qui in Supplemento sic infit: « Aiunt, dum Turci [an. 1480] ultimo impetu, urbis [Rhodiorum] mœnia conscendissent, qui ad quadraginta hominum millia erant, eo in conflictu vexilla Domini nostri Jesu Christi, et beatissimæ Virginis Mariæ ac D. Joannis Baptistæ Christianos erexisse et maximis clamoribus Domini auxilium cum lacrynis implorasse; statim candidissima Virgo, cum clypeo et hasta in manibus, Turcis apparuisse, necnon et homo vili obsitus veste, sed splendidissimo comitatu stipatus, qui præsidium

Christianis militibus afferebat. Quæ visio tantum terroris Turcis incussit, ut ultra progredi non potuerint. Milites autem postquam Turci sic ignominiose discesserunt, gratias Deo agentes, etc. »

CAP. VII. — *Velleris Aurei.*

Est quidem B. Andreæ hic ordo sacer; sed et D. Virgini simul nuncupatum esse, sic confirmo. Primum ab ipso ordinis parente et principe; ejus hoc est diploma: « Philippus Dei gratia dux Burgundiæ, Lothericij, Brabantiae, Lemburgij, comes Flandriæ, Artesii, Burgundiæ, Palatinus de Namur, marchisus S. Imperii, dominus Salinarum et Mechliniæ: notum facimus omnibus præsentibus et futuris, quod propter magnum et perfectum amorem quem habemus erga nobilem statum et ordinem dignitatis equestris, ejus honorem ardenti et singulari affectu exoptamus augere, per quem ordinem vera fides catholica, status nostræ sanctæ Matris Ecclesiæ et tranquillitas prosperitasque reipublicæ sit (ut esse potest) defensa, custodita et conservata. Nos ad laudem et gloriam omnipotentis Creatoris et Redemptoris nostri, ad reverentiam Matris ejus gloriose Virginis, et ad honorem Domini nostri sancti Andreæ gloriosi apostoli et martyris: ad exaltationem fidei et sanctæ Ecclesiæ, et excitationem virtutum et bonorum morum, decimo die mensis Januarii anno Domini nostri 1429, qui erat dies solemnizationis matrimonii inter nos et nostram charissimam et amantissimam conjugem Elizabeth, in oppido nostro Brugensi, accepimus, creavimus et ordinavimus, et per has præsentis accipimus, creamus et ordinamus ordinem et fraternitatem dignitatis equestris et amicabilem societatis, certi numeri equitum, quem volumus appellari ordinem Velleris Aurei, sub forma, conditionibus, statutis, modis et articulis qui sequuntur. Primo ordinamus ut in ordine antedicto sint unus et triginta equites, viri nobiles nomine et armis, et sine reprehensione, quorum nos tempore nostro erimus caput et supremus, et post nos successores nostri duces Burgundiæ, etc. Datum in oppido nostro Insulensi, 27 die Novemb., anno gratiæ 1431. » Cætera vide fuisse apud Meyerum enarrata.

Deinde quid aureum istud Vellus magis signet, quam sacratissimam Dei Parentem, priscis iis temporibus, vellere velut indice præmonstratam? Non hic volo fabulosum Jasonis, de quo nata somniorum portenta chiliades repleant: at sanctius istud, quod Gedeoni fortissimo viro, in signum victoriæ de Madianitis hostibus reportandæ, divinitus concessum atque monstratum est. De quo sanctum Bernardum audiamus disserentem: « Gedeonis vellus quod utique de carne tonsum, sed sine vulnere carnis in area ponitur, et nunc quidem lana, nunc vero area perfunditur, carnem illam de carne Virginis, absque detrimento virginitatis assumptam designat. » Audiamus et Ambrosium: « Recte Maria velleri comparatur, de cujus fructu salutaria popu-

lis vestimenta texuntur; vellus plane Maria est: siquidem de molli sinu ejus Agnus egressus est, qui et ipse Matris Lanicinium, hoc est carnem gestans, molli vellere cunctorum operit vulnera peccatorum. » Audiamus denique et Gisbertum. « Vellus istud sacratissimæ Virginis corpus est, sine omni carnis macula. Cum enim vellus sit in corpore, corporis nescit passionem: sic rore Spiritus sancti, vellus, corpus virginale complutum, nullum carnalis vitii sensit contactum. » Est igitur sacratissima Virgo Gedeonis vellus, quam Gedeones isti nostri, fortissimi Belgicæ principes, appendenti ad collyrium sacra ejus velut icone, sibi propitiæ ac benignæ semper invitent, ejus memoria apud ipsos nunquam consenescat: eorum fortassis exemplo, qui magna cum affectatione et palam imagines aut signa circumferunt et cernunt rerum, quas in intimo mentis arcano, amoris clavi pertinaciter recluserunt.

CAP. VIII. — *Ordines Regulares B. Virgini sacri; ac in primis ordo S. Benedicti.*

Expressis et excursis breviter iis quæ sæcularibus istis ordinibus danda mihi primò videbantur, instituti nostri ratio postulat, ut in sacratius monachorum penetrabile calamus deinde committamus, simulque ab ipsa beatissimi Patris Benedicti familia seriem ordiamur: ordiamur, inquam, vel hisce nominibus, quod 24 Pontifices Maximos genuerit; centum octoginta quatuor Romanæ Ecclesiæ cardinales; 1164 archiepiscopos; ter mille quingentos duodecim episcopos, et hos omnes, ante concilium Constantiense anno 1417 celebratum, produxerit: quod Joannis XXII Papæ ætate, hujusce ordinis fuerint quindecies mille quingenti quinquaginta novem ascetæ in beatorum numerum relati: quod pontificia decreta referant, uno eodemque tempore, Benedictini instituti supra septem et triginta millia cœnobiolorum fuisse, ut adnotat Follengius Benedictinus Commentario in Psal. cii ad illa verba: *In conveniendo populos in unum*, etc., et ex eo R. P. Jo. Azorius in *Instit. Moralibus*: quod in Occidente (post monachos qui sub S. Augustini in Africa, Simpliciani in Italia, Martini in Galliis, disciplina vixerunt) S. Benedictus ordinis hujus caput et parens exterorum fere ordinum simul fuerit auctor et institutor, utpote Cluniacensis, Camaldulensis, Vallis-Umbrosæ, Vallis-Scholarium, Carthusiensis, Cisterciensis, Grandimontensis, Humiliatorum, Gulielmitarum, Sylvestrinorum, Cœlestinorum, Olivetanorum, et si qui alii. Verum quam multi eorum Marianæ clientelæ nuncupati? Cluniacensis, Cisterciensis, Carthusiensis, Gulielmitarum, Olivetanorum, Vallis-Scholarium; et sæcularium horum duum, militum de Mercede et de Avis, qui omnes ex fecundissima ista scaturigine emanarunt; et hæc prima causa esto, cur in Benedictina familia sacræ Virginis vestigia perquiram. Annon est patris gloria prolis honos?

Porro alia suppetunt Virgineæ in huncce ordinem dilectionis et favoris argumenta.

Implemat matris uterum sanctissimus Hildefonsus, nondum lucem, nondum legem subierat, apparet B. Virgo prægnanti, et quis futurus fœtus prænuntiat. Ut vero is monachum induit, et inde Toletanam sedem pontifex implevit, gemina apparitione Virginis in se affectum, dato etiam pignore satis superque intellexit.

Intellexit et S. Joscio Bertiniani cœnobii in Artesiis asceta, et ut ille antequam vitalem hanc auram capesseret, sic iste posteaquam valere eandem jussisset, enatis ad aures, oculos, os rosis quinque aureum Mariæ nomen insignitis.

Sanctus etiam Rupértus eadem favoris aura afflatus se probe intellexit, quando, ingenii tarditate exstincta, miram in discendo et de rebus iudicando promptitudinem est assecutus.

Accedat sanctus Leo IV Pont. Max., cujus ad B. Virginem conversis precibus, teterrimus basiliscus Romanos inficiens et interficiens, pientissimæ Matris interventu de medio est sublatus.

Denique intellexit sanctus Gregorius Magnus ipso Resurrectionis Dominicæ die, cum angelis accinens subiunxit: *Ora pro nobis Deum*; atque eo ipso tempore contagio quæ graviter hactenus grassata fuerat, ab urbe exsulavit. Atqui omnes isti huic sese familiæ manciparant.

CAP. IX. — Ordo Cluniacensis.

Hic ordo a Cluniacensi monasterio, quod Guilielmus, cognomento Pius, Aquitanix dux et Alverniæ comes, an. 910 (aliis 894, ut Bergomati; aliis 826, ut Warino Matiscenti) in Burgundia, paterno fundo, magnificentissimis operibus extruxit, originem et nomen accepit. Quippe cum lautior temporalium rerum accessio Benedictini ordinis monachos a pristino monastices rigore degeneres et laxos reddidisset, fors fuit ut virum sanctissimum nomine Odonem in abbatem Cluniacensem anno sextodecimo supra nongentesimum nominarent. Is ergo provinciam hanc nactus, quam potuit laboriosissime effecit, ut inclinantem ordinis sui disciplinam a ruina, cui proxima erat, tempestive vindicaret. Ergo ut tempora ferebant, leges dedit aut restituit; quas qui amplexarentur a Cluniacensi monasterio nomen induerent. Hinc innovati ordinis origo: cujus restitutionem et incrementa an Deiparæ Virgini referenda sint, ordinis Breviarium satis indicat, cujus medio rubrica ista inserta est: *Statutum est ut ab Octava Purificationis B. Mariæ, usque ad iv feriam Cinerum; et ab Octava Paschæ usque ad Rogationes; et ab Octava Pentecostes usque ad Adventum Domini, nisi festivitas duodecim vel trium lectionum, seu Evangelium proprium, vel Octava occurrerint, celebretur in Sabbato festum duodecim Lectionum de intemerata et perpetua Virgine Maria singulari spe nostra post Dominum Jesum; quatenus ejus meritis et intercessionibus, ab*

omnibus mereamur adversitatibus liberari, et gaudii supernæ Jerusalem adipisci.

Eorum etiam peculiaris est Oratio quam singulis Sabbatis in Virginis honorem fundunt; cujus initium, *Missus est Gabriel angelus*, habetur in Breviarii principio. Recolunt item *Festum inventionis Mantice B. Virginis*, cujus Officium idem quod Nativitatis.

CAP. X. — Ordo Cisterciensis.

Cistercienses, B. Benedicti ipsissima propago, sub umbra alarum Virginearum militare cœperunt in ipso sui exordio, quod a Molismensi Benedictinorum asceterio duxisse in historiis est. Causa eadem quæ Cluniacensium. Quam proinde libertatem B. Robertus, loci ejus abbas, pertæsus, inito cum aliquot sodalibus qui comitarentur, consilio, Cistercium, locum in Burgundia desertum, expetere constituit, strictiorem vitæ rationem in illo adorturus. Cumque, Deo præclarum ejus institutum propitiantem, Walteri Cabilonensis (ejus Cistercium erat) et Hugonis Lingonensis pontificum, ac Odonis Burgundiæ ducis favorem atque auctoritatem nactus fuisset, cœnobii fundamenta sub Deiparæ auspiciis, anno quasi 1098, jacere aggreditur. Nempe non exciderat animo matris Engardis uterum adhuc gerentis visio, qua Virginem, annulum aureum manu proferentem vidisset, sicque se affantem audiisset: « Engardi, filium quem geris, hoc mihi annulo desponsari volo. » Unde perperam nihil facturum se rebatur, ut Cisterciense istud, et quotquot deinceps ex eo emanarent, eidem patronæ sacra faceret. Quod pietatis genus quam Deiparæ gratum fuerit, non alium ab ipsa Virgine testem advocabo. Equidem Cæsarius, vir pietate, scientia et ipsa antiquitate (scripsit enim ante annos fere quadringentos) commendabilis, auctor est beatissimam Virginem cuidam exstatico Ascetæ verba talia aliquando protulisse: « Ita mihi dilecti ac familiares sunt hi, qui de ordine Cisterciensi sunt, ut eos sub ulnis meis foveam. »

Quis vero ejus dubitet, si unum Bernardum ordinis hujus, si non actorem, saltem auctorem, ducentorum amplius monasteriorum exstructorem, constante mentis acie pervideamus? Bernardum B. Virginis sacellanum? Bernardum B. Virginis actuarium? Canticorum interpretem? jugem cultorem? Philosophiæ hujus professorem: « O homo! securum habes accessum ad Deum, ubi Mater stat pro te ante Filium, et Filius ante Patrem: Filius ostendit Patri latus et vulnera; Mater ostendit Filio pectus et ubera. Non poterit esse repulsa, ubi tot concurrunt amoris insignia. » Bernardum, qui puer, nocte solenni Nativitatis Dominicæ, puerum Jesum quasi iterum ex utero Matris Virginis nascentem, ob oculos habuit viditque?

Porro monasterium princeps, quod is construxit, est istud Clarevallense, in valle Absynthio ad umbilicum usque anno 1115 perductum; cujus templi

dedicatio tertium Idus Octobris incidit, ac solennis quotannis est; sicut et quotidiana Officii Virginei in ordine lectio.

CAP. XI. -- *Ordo Præmonstratensis.*

Principem hic et auctorem effert B. Norbertum, archiepiscopum Magdeburgensem, nobilissimis parentibus natum Sanctis, quod oppidum est ad Rhenum fl. in ducatu Clivensi situm, a S. Victore aliisque 350 sanctis martyribus, Maximiani imp. jussu istis in locis anno circiter 298 occisis, ibidemque a S. Helena Constantini Magni Augusti matre conditis sic nuncupatum.

Ordinis initium nonnulli ad annum 1116 referunt; in quibus R. P. Joannes Azorius hisce verbis: « Ordo Præmonstratensis sub regula S. Augustini anno millesimo centesimo decimo sexto initium habuit, a Norberto viro nobili Lotharingo; secundum aliquos, Paschalis secundi, secundum alios Innocentii Secundi auctoritate approbatus. » Plerique vero anno 1120 institutionem contigisse asserunt; quo spectant versus isti Echoini seu Leonini, a multis retro sæculis, omnium ore decantati :

*Anno millesimo, centesimo, bis quoque deno,
In Præmonstrato fundatur candidus ordo,*

Cujus Præmonstrati etymon si quæras, id (ut mea fert sententia) a præmonstrato per angelum, quem ferrent, amictu derivatum est. Nec ab hac opinione recedunt hi alii versiculi, ordinis Breviario præfixi :

*Cum Pater ad superos animum Norbertus haberet,
Et precibus peteret quo se velaret amictu :
Angelus accelerat cælo demissus ab alto,
Induit et tunica niveo candore micante.*

Angelus nempe, sed Deipara taliter prius ianvente : nam Præmonstratensium curam ei singularem esse, vel ordinis instituta, hisce prorsus verbis, aperte protestabuntur. Exordium quippe eorum tale lego : « In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Patris, Filii et Spiritus sancti; et ad laudem et gloriam gloriosissimæ Dei Genitricis Mariæ, cujus sanctis auspiciis et præmonstratione noster ordo sub habitu candido sumpsisse creditur originem; ac beati Patris nostri Augustini, sub cujus regula idem ordo dignoscitur institutus, statuta et ordinationes ac moderationes feliciter incipiunt et sequuntur, » etc.

CAP. XII. -- *Ordo Carthusiensis.*

Carthusianorum ordo a S. Brunone theologo Coloniensi et canonico Rhemensi anno 1085 ad B. Benedicti regulam, strictissima veram ratione, compositus, istud habet quo se Virginis Mariæ esse abunde testetur. Romæ Urbani II Pont. Max. invitatu, agente Brunone patriarcha, novella plantatio in Carthusiana eremo florescebat. Occasionem absentiae hujus nactus is, qui profectui olim ordini huic accessuro invadebat, ut optimis quibusque, æquissimus dæmon suadere conatur, fastidiat asperioris illiusce vitæ genus, molliore ævum tra-

ducat, consequendæ etiam beatitudinis idoneo et potente. Instat nequam et suum illud, *Nequaquam moriemini*, deblaterat. Euge benignissimam Virginem ! Petrum apostolum delegas, qui securos reddat nutantes, iis te defuturam nunquam, si se tibi credant, asserentem, ac honori tuo quotidie preces horarias persolvant. Factum id et istud : adeoque recte Molanus in Natalibus sanctorum Belgii : « Meminerint, inquit, imperitiores Carthusianos presbyteros singulis noctibus officium Missæ, citra tamen celebrationem, de beata Maria dicere. » Sed quam sancte Laspergius in brevi Carthusianorum ordinario pangit : « Persoluto sacro, et redditus gratiis, rediens ad cellam, ad imaginem B. Mariæ (quæ custos juxta fores cellæ tuæ vigilat) paulisper subsiste; aut si festinato intrandum est, dum clavi reseras ostium, ora Matrem Dei, ut te adoptet, teneat, possideat in filium. Cellam ingressus primum sit quod ante omnia facias, ut in oratorio ad orationem procidas, B. Mariam tuæ celle Patronam ac Dominam salutaturus. Dic ergo mente devota unum *Ave, Maria,* » etc. Tam pios clientes non fefellit clemens Patrona : historiæ habentur; duas earum singulares lego : unam quæ tempore Guidonis V Carthusiæ prioris, cujus scriptor Petrus Venerabilis, abbas Cluniacensis; alteram in magno Speculo exemplorum ex quodam Chronico Majoris Carthusiæ depromptam. Hem ! hem ! quid audio, et in vicinia et recens ? Anno et mense et hebdomade quibus nunc scribo (scribo autem 12 Augusti, an. 1606), certa relatione didici, Dominica novissima, quæ in 6 diem mensis hujus cadit, et iterum 30 Julii jam nunc elapsi, tres instituti Carthusiensis virgines in Gosnaiensi asceterio ad B. Mariæ vallem, juxta Bethuniam Artesiæ op. (non tam ædificii exterioris apparatu, quam spiritali castimonie et pietatis splendore, nobili) Christo sponso militantes, gravi atque diutino, desperatoque paralysis malo divexatas, ad B. Virginis imaginem mirabiliter convaluisse, et optime nunc valere; quarum proinde nomina taceo.

CAP. XIII. -- *Ordo Gulielmitarum.*

Gulielmitarum ordo, a Gulielmo Vercellensi, viro genere nobili, originem sic ducit. Gulielmus, a lorica ferrea, qua capite modo, pietatis ergo, utebatur, Loricatus cognominatus, ubi suis ad beati Jacobi in Gallicia et Sanctum Domini Sepulcrum peregrinationibus, in Italiam regressus, terminum posuisset, Virgilianum montem, in quo ordinis sui prima semina jaceret, petens, oratorium seu monasterium (utraque lego apud diversos nomina) beatæ Dei Genitricis (unde mons Virginis deinceps dictus est) exstruxit. Quo cum multi sanctitatis illius fama allecti adventarent, ipse sub B. Benedicti regula, quam amplexarentur Fratres, ordinem instituit anno 1124, aut secundum aliquos 1120. Institutum Alexander III confirmavit, confirmatum tota Italia excepit. Nunc Neapolitanum solum re-

gnam vigentem eum habet, hodieque 47 ordinis monasteria dicuntur superesse, a monachis circiter 500 inhabitata. De auctore sic Martyrologium Romanum : « In territorio Guleti, prope Nuseum S. Gulielmi confessoris, Patris Eremitarum Montis-Virginis. » In quæ verba Baronius : Habentur ejus Acta nuper edita a R. P. Felice Renda, priore monasterii Montis-Virginis. Migravit ex hac vita anno Domini 1142.

CAP. XIV. — Ordo Vallischolarium.

Vallischolarium vero institutum, a principe in Lingonensi diocæsi æde, B. Virgini anno 1201 sacra, cæteris quasi ordinis ejus asceteriis ansam præbuit, cur hisce nomenclaturis, patrocinii claris indicibus, donarentur.

Ac imprimis Nostræ Dominae de Bona Valle, et Nostræ Dominae de Bello Rege, cænobia, quorum hoc anno 1217, illud 1214 constructa sunt, in ea Lingonensium diocæsi non obscuro nomine celebrantur.

In Catalaunensi autem, Nostra Domina de Sylva anno 1216, et Nostra Domina de Spinosa Valle an. 1219;

In Trecensi, Nostra Domina de Insula an. 1222;

In Rhemensi, N. D. de Landaniis, an. 1219;

In Leodicensi, N. D. Leodicensis an. 1231;

In Namurcensi, N. D. de Gerondisarto, seu Gerouldisarto, an. 1222;

In Mechliniensi, N. D. de Banswicca an. 1286;

In Bisuntinensi, N. D. de Monte Scisso an. 1217;

In Tullensi, N. D. de Dei Memoria an. 1227; et alia alibi exedificata monasteria, cum ordinis hujus Patronam, tum pium monachorum in Virginem affectum pulchro testimonio manifestant.

Porro ordinis hujus ascetæ, candidis, ritu Præmonstratensium, induti, sub B. Augustini regula, communi se voto astringunt. De iis Jacobus Vitriacus agere videtur in *Historia sua Occidentali*.

CAP. XV. — Ordo Dominicanorum.

Dominicanorum ordini cum Præmonstratensi communio ista intercedit, quod sicut hic, quæ vestitus ratio in ordine servaretur, indicantem Mariam agnovit, ita etiam ille, quem exhibemus, Dominicanorum. Cum namque nascente primitus ordine, extimo habitu linteo Fratres uterentur, Rinaldo Aurelianensi decano (necum enim in B. Dominici familiam concesserat) graviter ægrotanti Virgo apparens, signavit illud vestium genus ponendum esse; aliud quod deinceps solemne et perpetuum foret (id ea monstrabat) assumendum. Ergo a Fratribus assumptum in hanc usque ætatem perennavit. Id post Antonium Senensem Marinæ Siculus brevi periodo sic exponit : « Quo (sc. ordine) instituto, divinitus a gloriosissima Dei Genitrice Maria, etiam ipsius habitum religionis assumpsit. » Sed multis ante temporibus S. Antoninus Florentinorum archiepiscopus, in ea Chronici sui parte, quæ tertia est : ubi, tituli supra vicesimum

tertii capite tertio, rei seriem enarrare sic orditur : « Sciendum primo, quod beata Virgo Maria procuravit ordinem Prædicatorum, habitum dedit, et se protectricem ejus ostendit multipliciter, etc. » Procuravit nempe, et se ejus protectricem coram Filio, Christo Domino, professæ est, vivente adhuc et vidente ipso Patre Dominico. Cum namque is Romæ, sedente Honorio III Pont. Max., multis moliretur, uti sub B. Augustini regula, cum collectis aliquot sociis, vitam ducere sibi liceret; ecce illi, precibus sedulo in B. Petri basilica noctu incumbenti, visio videtur. Christus lanceas tres expedit, quibus insolescens mortalium genus transfodiat. Videt, accurrit, infit Maria Mater : « Quid tu, o Nate? ne, ne huc te proferat justa tua ira. Scele- rum abunde, scio, cernis et audis : at en (chlamydem simul aperit) duo mei, qui errantes mortales ad mentem sanio- rem impigre revocent. » Quid non Matris causa Natus? audit, exaudit, atque Dominico et Francisco (isti duo erant) expurgandi veteris fermenti negotium committit. Quæ quidem visio paucis complexa, quam vera sit, testabitur verbis suis idem Antoninus : « Hujus visionis (inquit) seriem et cognitionem per sanctum Franciscum meruimus accipere; cui etiam beatus Pater Dominicus, ante confirmationem ordinis, patefecit. » Huic similis visio (testante cum Antonino, Petro de Natalibus pontifice Esquilino) cuidam ordinis monacho, cujus silent nomen, facta est, ut sub duobus saltem testibus ea firmaretur. Unde Fratres beatæ Virginis sunt vocati. Plures apparitiones non desunt; sed neque crebra ad ordinis gloriam prodigia varie variis in locis per Virginem patrata, quæ singula quod instituti nostri non sit catalogo contexere, eorum sitientem remitto ad Hieronymum Platum, Joannem Bonifacium, et his vetustiores Caesarium, Cantipratenum et Antoninum; quorum hic, multis talium recensitis, sic perorat : « Quanta Virgo excellentissima, Genitrix Christi dignissima, Mater nostra benignissima, charitatis laude prosequenda est; cui a majestate committitur, sub ejus radiis protegitur, cujus manu benedicimur, cujus gratiæ rore perfundimur, cujus interven- tu dilatamur, consolamur et salvamur. Hæc est quæ Patrem nostrum B. Dominicum, tanquam suum fidelissimum, Filio obtulit; cui frequenter apparuit; dupliciter allocuta fuit; in extremis morienti affuit, ipsamque cum Filio in scala candidissime subvectum, cum angelis coronavit. »

CAP. XVI. — Ordo Franciscanorum.

In beati Patris Francisci familia benevolentie oculos Virginem conjecisse, superiore capite ex Antonino, Petro Esquilino, et Hieronymo Plato probavimus. Nunc ab ipso capite et patriarcha id ipsum penitus cognoscamus.

Habitu primo fratres suos induit. Quo loco? In Virginis æde de Portiuncula, a se paulo ante non- nihil restaurata.

Oecumenicam ordinis synodum cogit, in qua de obedientiae voto, apud quinquies mille Fratres summarie tractaretur. Quo loco? In Virginis aede de Portiuncula.

Ager est, et vitae metam cernit proximantem. Quo loco efflabit animam? In Virginis aede de Portiuncula, ad quam jussit se prius deferri.

Eequid istud, nisi patentissimum Fratribus datum documentum, ut monasticen auspicarentur, regerent, terminarent non aliter, quam ipsa quasi Virgine semper praesente et favente? Inhaeserat scilicet altum ejus memoriae visio illa, Dominico sodali suo facta, qua sub eodem Virginis amictu simul continentur.

Unde linguam aliquando suam in talia vota relaxabat: « Sancta Maria Virgo, non est tibi similis nata in mundo in mulieribus: Filia et ancilla altissimi Regis, Patris coelestis: Mater sanctissima Domini nostri Jesu Christi: Sponsa Spiritus sancti: ora pro nobis cum sancto Michael archangelo, et omnibus Virtutibus coelorum, et omnibus sanctis, tuum sanctissimum Filium dilectissimum Dominum nostrum et Magistrum, Amen. » Addit Bonaventura, multis huc pertinentibus enarratis: « In ipsa post Christum praecipue fidens, eam sui ac suorum advocatam constituit, et ad honorem ipsius a festo apostolorum Petri et Pauli usque ad festum Assumptionis devotissime jejunavit. » Quod quidem patrocinium Virginem acceptasse, ac non minus fideliter quam feliciter gessisse, frequentia demonstrant miracula.

CAP. XVII. — Ordo Carmelitarum.

Carmelitae, qui ad Heliæ tempora (quamquam plurimi contra sentiant) originem suam producunt, quam totissimi Deiparae sint, cum multa, tum id maxime probat, quod cum de instituto eorum approbando ageretur, Honorio IV Pont. Max. Virginem astitisse de nocte ferunt, ac jussisse ut et institutum et homines benigne complecteretur. Quippe jam ante in Carmelitici Montis declivi, eremiticae vitae studiosa societas, aedem Deiparae comparant, ac auspiciis suorum et actionum praesidem, atque adeo arbitram selegerant.

Qui altius eorum originem repetunt, sic loquuntur. In primis Josephus Antiochenus: « Perfectorum (inquit) militum Christi, apostolorum coadjutores surrexerunt, strenuissimi viri solitarii, contemplationique dediti, sanctorum prophetarum Eliæ et Elisæi sequaces; qui de Monte Carmelo descendentes, per Galilaeam, Samariam et Judaeam, fidem Christi constantissime sparserunt, quique in Mariae Virginis honorem, in Montis Carmeli declivio fabricantes oratorium, Salvatoris Matri specialissime servierunt. » Ejusdem sententiae est Paleonidores in tractatu *De Antiquitate Carmelitarum*; Joannes Roblius, eodem argumento; Genebrardus in Chronico; Joannes Bonifacius in *Historia Virginali*, qui ex Hieronymo Plato ad verbum cum sequens, sic scribit: « Carmelitarum institutum,

etsi annis demum mille ducentis post Christum natum in Italiam illatum est, multo tamen antiquius fuisse asserunt viri gravissimi; cum memoriae proditum sit, anno salutis quadringentesimo duodecimo, Joannem Hierosolymitanum patriarcham, qui ex hoc ipso ordine antea fuerat, eique praefuerat, regulam ei condidisse, ex quo apparet, ipsum etiam vetustius esse. Certe non desunt multi inter quos Waldensis vir gravis, qui existiment jam tum ab apostolorum tempore inchoatum in Monte Carmelo, et argumento est nomen ipsum in ecclesia, quae prima omnium beatae Virgini in terrarum orbe dicata sit. Deinceps vero, numero et hominum et domiciliorum per totam Palaestinam multiplicato, irruentibus Saracenis dispersum esse ac dissipatum; sed iis rursus ejectis, anno salutis humanae millesimo fere et centesimo refluisset. Illud constat octoginta fere annis post hanc institutionem, Albertum patriarcham item Hierosolymitanum, hominem doctum et prudentem, datas ab Joanne leges renovasse et utiliter admodum auxisse. » Non citra voluptatem quamdam salutarem, musæo sussurro admurmurantem Baptistam Mantuanum excipere erit, qui in sua *Parthenice Mariana*:

*Inter Cæsareas Arces, Tyriosque colonos,
Et vada Jordanis, frontem Carmelus in auras
Tollit et assiduos latites in vertice summo
Parturiens, silvas salientibus irrigat undis, etc.*

Et interjectis 24 versibus:

*Hinc nostri venerè Patres: habitacula montis
Culmen adhuc servat toto apparentia ponto;
Quæ nostri posuere atavi; modo possidet hostis
Barbarus; expulsæ solem petiere cadentem
Reliquiæ antiqui generis, vatunque propago,
Quæ ferrugineos humeris circumdant amictus,
Veste sub albenti, nec sumit ab arte colorem.
Huc igitur si quando quies, vacuumque negoti
Tempus erat, veniens curas lenibat, et ipsa
Majestate loci large oblectata redibat.
Propterea montana viri spelæa coentes
Audito illius fato, sublime sacellum
Apricis posuere jugis primi, atque quædam
Sacra instaurantes, hymnos et thura ferebant.
Namque ipsi sese mox, ut vulgata salus
Fama fuit, Christi magnis junxere ministris
Fautores operis sancti, sociosque laborum
Propterea istorum, longos servata per annos
Posteritas jungit Mariæ cum nomine, Montis
Nomina Carmeli, niveoque insignis amictu,
Perpetuum servat priscæ pietatis honorem.*

Cæterum qui secus sentiunt, atque ab isto antiquitatis gradu Carmelitarum ordinem conatur deturbare (ea in acie militant auctor *Historiæ belli sacri*; Antoninus archiepiscopus Florentinus; Bartholomæus Cassanæus; Polydorus Vergilius; Joannes Azorius), non altius ejus institutum, quam ad Godofridi, de recepta Hierosolyma triumphantis, aetatem referunt. Cujus quidem triumpho buccinator in hæc verba tollit classicum: « Carmelus est mons in Syria, habitatione tam aliorum prophetarum quam Eliæ et Elisæi, nobilis. Hunc locum sub Almerico Hierosolymitano patriarcha insederant anachorete, ac cum sparsim circa montem habita-

rent, tandem coivere ad fontem, qui Eliæ dicitur in cacumine montis, fanum et monasterium (indubie in Virginis honorem) construxerunt; uni qui honesta præcipiebat, humiliter parendo; sine tamen certo instituto, sine peculiari cultu, sive caeremoniis. Albertus postea Hierosolymitanus, sub Innocentio III patriarcha et legatus, certas observationis regulas illis præscripsit, addidit et vestitui normam: pallium sc. varii coloris ex albo et canusino circumlatum: Eliam huiusmodi cultu ornatum incessisse, Basilium ea vivendi formula usum fuisse asserens. » Quæ pallii variegata species, quod nova et insolens videretur, utpote ex albo et rutilo contexti, Honorii IV Pontificis decreto, in plane candidum, ferruginei amictus (dixit Mantuanus) velamen transmigravit.

Porro nostri instituti est, quod Carmelitæ primi, cum in Palæstina, tum in Italia ædis Virginæ, nunc Lauretanæ, custodes adhibiti fuerint: quod iidem quotidiano officii penso Marianum adnectant: sacris operaturi, Antiphonam, *Salve, Regina*, etc., fini applicent (excipio quando pro defunctis): festis Virgini Parenti votis plenarum, ut vocant, indulgentiarum (quæ Pont. Max. liberalitas est) thesauro gaudeant, et alia id genus.

At vero minime prætereatur, quantum honoris incrementum a Matre Theresia Jesu recens acceperit, quæ in Hispanis, oppido Avila (ubi et primum monasterium in honorem Mariæ et Josephi sponsi exædificatum), Carmelitarum ordinem, etiamsi femina, ad antiquum rigorem et vigorem mirabili prorsus modo revocavit, ejus instituto variis in locis approbato; Romæ, a Pio V Pont. Max. anno 1565, Julii 17: Arcilaci, vulgo Alcalæ, Hispan. op. per R. P. Joannem Cuernatem Carmelitam summi Pont. legatum, an. 1581: Mantuæ Carpentanorum an. 1588, 10 Octob., a reverendissimo domino Cæsare Speciano, Novarrensi episcopo, ac Sixti Quinti itidem legato. Cujus quidem ordinis ipsam reparatricem Theresiam sexaginta monasteria in Hispaniis excitasse, constanter Bozius asseverat. Hanc historiam non minus pie quam copiose et graviter descripsit Franciscus Ribera, insignis Soc. Jesu theologus.

CAP. XVIII. — *Ordo servorum beatæ Mariæ.*

Hos, vel audito nomine, scimus Mariæ esse. Ordinem Philippus Tudertus, civis Florentinus ac medicinæ doctor, auspiciatus est, sub Martino IV Pont. Max. anno quasi 1285, auspiciatus, inquam, sed divino monitus oraculo, quod feriis Assumptioni Virginæ sacris inter orandum, fuisse auditum Hieronymus Platus testatur. Exactis inde annis septem, cum quieti Fratres cessissent, singulis altum dormientibus, miro circumfusa lumine, et illustri angelorum exercitu sociata Virgo apparuit, monens, pullam tunicam in vestitum, ac B. Augustini regulam, dirigendo deinceps ordini capesserent. Fratres visionem mane conferunt, et quod imperatum fuerat, nulla mora faciunt. Ordinem Benedictus XI

septemque insequentes deinde Pontifices comprobant, privilegiis ornaverunt, et Pius V in Mendicantium numerum voluit accersitum.

CAP. XIX. — *Ordo Olivetanorum.*

Oliveti Montis juxta Senam Italiæ op. monachos superioribus adnumerandos esse ita declaratur. Eorum ordinem S. Bernardus Ptolomæus, senator nobilissimus Senensis, et artium egregius doctor ac professor, cum utriusque oculi lumen, quo orbatus erat, Virginis ope recepisset, mundi oblectamenti sibi interdictis, Montem Senæ proximum sublimioribus ascetarum cogitationibus idoneum, una cum Ambrosio Piccolomineo et Patritio aequè nobilissimis senatoribus (quos luculenta oratione in Senensi academia, ubi philosophiam publice profitebatur, ad vitæ religiosæ studium incenderat) comitibus, petivit; ac de nomine Hierosolymitani, Dominicis vestigiis frequentati, Olivetum Montem appellavit. Ibi inediæ, vigiliis, flagris, orationi vacare, corpus spiritus legibus subigere, conversationem in cœlis habere. Quorum odor vitæ bonus late, ut fit, effusus, plurimos, qui ad eos quotidie ventitarent, in sodalitiū illexit. Non caruit Zoilis successus, qui eos, ut rerum novarum satagentes, apud Pontificem, Avenione tunc agentem, criminarentur. Olivetanos ad se vocat Pontifex: ubi eorū causam agentibus suam, contumeliæ loco, benevolentiae et honoris affatim ultro defertur. Inde ad Guidum Petromala antistitem Aretinum, qui probatam eis regulam præscribat, amandantur. Quibus iter agentibus, Aretino præsulī Deipara apparens, habitum candidum, quem gerant, Benedicti regulam, quam sequantur, profert, ac stricte monet, uti ad se venientes monachos benevole excipiat, neque negligat ab æmulantium telo reddere securos. Cujus rei monumentum Aretii in Sanctissimæ Trinitatis templo fama est hodieque exstare. Ordinem Gregorius XI Pont. Max., ann. 1371, approbavit, ac inde per multas Italiæ civitates radices suæ propagines emisit.

CAP. XX. — *Ordo Hieronymianorum.*

State, Hieronymiani, et proposito vestro nequaquam recedite. Voluistis quidem olim, et in Ordinis vestri incunabulis, quod duo aut tria, eaque perexigua, in Hispaniis monasteria haberetis; nec plura haberi posse speraretis, ideoque statueratis ad alium ordinem transvolare, etiam itinere arrepto. Ecce autem occurrit Dei Mater, et, Quæ vos (simul infit) corripit tergiversatio? regredimini ad vestra, durate; non diu erit, quando propagatum late ordinem hunc vestrum comperietis. Confidite; tutabor ego ipsa vos, et gratiarum mearum rore fovebo. Dixit; et paretis; Patronam firmatis, ac ejus honori, cæteris vestibus tunicam candidam adjungitis. Convivitis exinde magno cum decore; quem temporum lapsu labefactatum, Lupus Hispaniensis præpositus vester generalis, anno 1412, solenter ac splendide redintegavit.

CAP. XXI. — *Congregatio Frigionaria.*

Anno, ut refert Volaterranus, redemptionis humane 1401, auctore Leone, cui cognomen de Carate, cive Mediolanensi, canonico regulari, orta est apud cœnobium S. Mariæ de Frigionaria, in diœcesi Lucensi, congregatio canonicorum regularium, quæ dicta est congregatio Frigionaria; et postea jussu Eugenii IV, cujus auctoritate est approbata, vocata fuit Lateranensis congregatio. (*Vid. Héliot, Hist. des Ordres monast.*, t. I.)

CAP. XXII. — *Ordo Minimorum.*

Minimi, Gallis Boni Homines appellati, a B. Francisco de Paula Siculo (quem Leo Papa in catalogo sanctorum retulit) convocati, sub Jesu Mariæ auspiciis, religionis sacræ nomina dederunt anno 1470, ordinem autem probatum ierunt Sixtus et Julius Romani Pontifices.

Ejus porro auctor S. Franciscus, quantus B. Virginis cultor fuerit, jam inde ab adolescentia præclarum specimen exhibuit. Cum enim in B. Francisci, Patris Seraphici, familia, quam anno ætatis suæ 13 ingressus fuerat, annum integrum peregisset, parentes, ut se ad ecclesiam S. Francisci de Assisio et S. Mariæ de Angelis, devotionis causâ, ducere vellent, enixe rogavit. Cujus pio desiderio annuentes itineris sese comites præbent. Qua tu præcipue causa, pientissime adolescens? Scilicet jam tum animo ædem meditabaris, quam Dei Matri, in patriam regressus, a fundamentis excitares, patrocínio ejus explorato, instituti tui primitias oblaturus.

CAP. XXIII. — *Ordo Annuntiationis B. Virginis.*

Annuntiationis, seu Decem Beneplacitorum Virginis Mariæ, vulgo Annuntiatorum Virginum ordinem, illustrissima heroina Joanna, sanctitate celebris, filia Lodovici XI, soror Caroli VIII, et conjux Lodovici XII, Galliarum regum, a marito variis molestiis affecta, ac tandem thalami jure exauctorata, constanti et imperterrito animo, quod a pueris in voto habuerat, anno a Christi Natali supra sesquimillesimum primo, instituit et fundavit. Quo in negotio auspicando, quantis cum ipsa, tum Gabriel Maria Franciscanus, Joannæ a confessionibus sudaverint, et præclaros progressus, Pontificum Maximorum (Alexandri VI, Julii II, et Leonis X) favore et munificentia consecuti fuerint, ordinis ejus Chronicon, labore R. P. Nicol. Gazæi Franciscani nuper evulgatum, abunde detexerit.

Eorum porro solemnibus, per totum ordinem, memoria, recurrentibus utriusque anniversariis; adeo ut persoluta divini Officii Prima, ut vocant, de ista in templo sic legatur: *Obiit inclyta et meritis plena Joanna Francia, illustrissima quondam regis filia et soror alterius, videlicet Caroli VIII, quæ viro soluta, caste vivens, mundo orbata, et divinis ac sacris addicta, totius ordinis Sacrorum Beneplacitorum Evangelicorum fundatrix et rectrix exstitit pientissima. Cujus sacrum pignus Byturisticis honori-*

fice sepelitur miraculis clarens: porro nunc beata, in cælis laureata, perpetuo cum sanctis Deo fruitur, die 4 Febr. defuncta, anno Domini millesimo quingentesimo quarto.

De illo vero etiam simili molo et ritu: *Obiit reverendissimus Pater, quondam generalis commissarius Cismontanæ familiæ, mirandis virtutibus ornatus, Frater Gabriel Maria, qui pro suis ingenuis naturæ dotibus et meritis, semper apud heroes imperii et regii sanguinis fuit apprime existimatus, præsertim ob summam ad Dei Genitricem devotionem. Hic fuit sacratissimi ordinis Decem Beneplacitorum Virginis Mariæ legislator primus, corrector sincerus, amator et protector præcipuus, qui post celebria in ordine acta, ad Dei laudem, Ecclesiæ et ordinis ædificationem, post conventuum in partibus diversis constructionem, et ordinis propagationem, ipse plenus bonis diebus, vocante Domino, Rhutenis in pace quiescit, an. Domini 1532, die 27 Augusti.*

CAP. XXIV. — *Ordo Societatis Jesu.*

Ad ordinis auctorem hic etiam me recipio. Is (nemo nescit) D. Ignatius Loyola fuit, patria Hispanus, genere nobilis; qui cum adhuc in paterna domo sæcularis ageret, ac de saniori genere vitæ instituendo diu nocturne secum ageret, ecce nocte concubia insomnem beatissima Virgo adortur, splendidissimo lumine circumamicta, ac quam maxime optime ipsi velit, non obscuro argumento demonstrat. Quæ tua hic mens, quæ ratio, beatissime Ignati? non ardere Mariam; non procri gratiam; non adorare thalamum ejus potes? Singula facis; terrestria extreme fastidis, fervidæ pietatis ignem parturiens; Mariam tibi patronam selegis; illi fuso castitatis voto, te stringis et donas; ædem in Monte Serrato editam invisis, ubi sub alarum Virginearum umbella, sementem ordinis tui distinguis et missioni comparas. Qua autem die? Paranymphe Gabrieli, ad Virginem demisso, sacra; illa mundum exuis, induis Christum. Perge, o prudentissime Pater: ac suavissimi illius aspectus, quo te dignata Virgo fuit, jugiter memor, simul prævide, quanta propagines ex te olim effluxuræ, virtutum incrementa ad extimas orbis oras different. Et vero id ipsum animadverterunt Patres, qui in sacratissimum consortium tuum primi ivere; adeoque non nisi sub ejus patrocínio votum emisissent, atque eo ipso die, quo Assumptionis ejus annalis gratulatio celebraretur. Quinam illi? Petrus Faber Allobrox; Franciscus Xaverius Cantaber; Jacobus Laynez Seguntinus; Alfonsus Salmeron Toletanus; Nicolaus Bobadilla Palentinus; Simon Rotericus Lusitanus; Claudius Iaius Gebennensis; Joannes Codurius Ebredunensis; Paschasius Broetus Ambianensis. Qui omnes in æde Parisiorum suburbana (mons Martyrum appellatur) sacræ Virginis fisci clientelæ rem ingentem aggressi sunt. Ac ne abeam, quantam, in extremis Orientis oris, mortalium copiam in Christi familiam accivit thau-

maturus ille Xaverius, martyr generosissimus? Thomas Bozius testis est, eum in Indis et Japoniis, trecenta hominum millia ab impiis ritibus in Christianorum coloniam transtulisse. Cujus porro auspicii? Illum ipsum audi in epistola sua ad socios, qui Goxe agerent: « Japonem (ait) Deo aspirante attigimus Augusto mense, die Assumptioni Mariæ Virginis sacro. » Assumitur nempe negotium ipso Assumptæ Deiparæ festo. Nec ab ipso solum: etenim Joannes Fernandus et Cosmus Turrianus, ejusdem societatis Patres, comitabantur, ut in Historiis Indicis affert Maffei. Quem Cosmus loquuntur Indicæ epistolæ non præsentiore artificio usum, quo Vocoxiuræ regem Christo donaret, quam si ubi habenda de immortalitate animarum disputatio esset, ea in quodam oratorio, ad sacræ Virginis filiolum Jesum portantis effigiem ventilaretur. Qua rex visa summopere delectatus, tandem eo venit, ut vitæ et professionis pristinæ pertasissimus, nomen simul (id Xumitanda erat) cum improba religione poneret, Bartolomæi assumens, Christi se obsequio manciparet. An non et Gaspar Yilela, facta sibi a regulo Funai, Japoniæ oppidi, potestate aræ coemendæ, eodem se contulit, quando id loci sacræ Matris æde oneravit honoravitque? tantumdem iterum Armuziæ; ubi specum ac delubrum solemnî ritu expiatum, præalta ibi defixa cruce, Deiparæ Virgini dedicavit, cujus ope plurima patravit in ea gente miracula. Sed et idem ille Meaci: unde in epistola altera sua: « Meacum (scribit) revertar, ut spero, ad festum diem agendum Natalis Reginæ cœli Mariæ Virginis, cui ædem idcirco dicavimus, quod eo ipso die Meaci primum sacra Missæ peracta sunt. » Ipse etiam Ludovicus Almeida, spes suas omnes eo referens, nunquam (ipso in epistola sua teste) iter capiebat, charo effigii Virginæ comitatu destitutus.

Consalvum iis adjungam, qui Monomotapæ regem, primo ipsa Virginis icone, inde eadem veraciter apparente, miro prorsus modo, unâs baptismatis tinxit. De quo Centuria prima religiosorum martyrum Societatis Jesu sic loquitur: « Consalvus Silveria Lusitanus, generis nobilitate imprimis conspicuus, regem Monomotapæ baptismo cum matre et trecentis proceribus lustravit, per motum aspectu Deiparæ, quam secundum quietem quinque noctibus viderat quidem, sed quod Christianus non esset, ejus sermonem non intellexerat. »

Quidni vero sic faciant, ac Virgine lucidissimi instar jubaris præeunte, labores suos auspicentur? Habent in parente Loyola egregium præludium: habent in altero ejusdem Societatis sanctissimo Patre, ac multis sæpe revelationibus divinitus ostensis illustrato, tersissimum exemplar: unde liqueat quibus amoris amplexibus benignissima Virgo sacrum hoc sub Filii Jesu nomine militans sodalitium constringat ac osculetur. Is fuit R. P.

Martinus Gutterus Hispanus, cui aliquando venusta admodum facie rutilans Virgo apparuit; veste præterea, cujus lacinia longe lateque diffuerent, humeros amicta; sub qua universa Jesu Societas visa stare, amicabili Mariæ vultu multifariam recreata, ut quæ ipso habitu, oculis, statione quam sibi omnes chari essent, abunde testaretur.

Quem quidem Deiparæ affectum universa Societas et collegiis (quorum nuper Jac. Middendorpius in catal. provinciarum Societatis, 245 censuit ad calcem l. 8, de Academiis) et ædibus et templis et statuâ et scriptis et sodalitiis (confraternitates vulgo vocant) aliisque symbolis quotidie recognoscit. Atque hactenus de ordinibus.

CAP. XXV. — *Monasteria B. Virgini nuncupata.*

Ordines et ordinibus initiatos habemus: nunc iisdem ædes sub eodem titulo tribuamus. Sed o operis immensitatem! Recte aliquis: tot sunt Mariana, quot Marianorum ordinum cœnobîa. Atqui eorum cum sæcularium tum regularium tria supra viginti recensuimus; in quibus Benedictino 37000 dedimus: Cisterciensi autem 1800 Abrahamus Ortelius assignat; Dominicanis 4143 Genebrardus ascribit; Franciscanis, vivente adhuc eorum auctore, 60000 Sabellicus attribuit. Quis par sit singulis enarrandis? Ergo illa tantum quæ data opera Mariæ inscripta sunt, proferemus, et maxime quorum origines cognovimus.

CAP. XXVI. — *Hispaniæ hæc prædicantur; ac in primis monasterium Montis Serrati.*

In Lacetanis, aliis Laletanis, seu Gotholanis, vulgo Catalonia, Hispaniarum principatu, altissime verticem attollit Mons Serratus, Jove sereno etiam Balearibus insulis perspicuus; Barcinone op. septem, Pyrenæis duodecim lapidibus semotus; quem miliarium quatuor cyclos amplectitur. Præstantissimus ille quidem, ac solo solidoque jaspide constans. Hic eremi tredecim, singillatim a se æquali spatio secretæ, ac beatorum Hieronymi, Magdalenes, Onufrii, Joannis, Catharinæ, Jacobi, Antonii, Salvatoris, Benedicti, Annæ, sanctissimæ Trinitatis, sanctæ Crucis, Dymæ nominibus distinctæ; quarum aliquibus per præcipitia iter, et aer ipse densior algidiorque. Ejus medium habet nobile cœnobium, a Godefrido Peloio Barcinonense comite anno fere 890 constructum, ac Benedictinis virginibus assignatum. Cum vero prodigiis ad sacram Virginis statuam (de illa quarto libro latiuscule disseremus) crescentibus, cresceret et populi devotio et concursus; centum tandem post annis sc. an. 990 sequioris sexus asserendi causa, ne forte impudicitia labes, inter tot peregrinos, locum iniret, sapienti ac prudenti consilio Barcinonensis pontifex virgines in urbem advocavit, ac monachos ejusdem ordinis earum in locum surrogavit.

Occasio autem exstruendi monasterii fuit ejusmodi. Energumenam comitis filiam F. Joannes

Guarinus ibi anachoreta dæmoni eripuerat, asseruerat libertati; quam, impellente deinde hoste, virginis pudoris infecto flore maculavit. Quo te vertis, provide exorcista? Maculam macule addis, et stuprum homicidio, an parricidio, accumulas? Pœnitet inde; et Ecclesiæ adis præsidem; septennis, in luendi criminis pœnitudinem, Nabuchodonosor novus, bestię ritu perpetuo pronus, quadrupes (manibus instar pedum usus) graderis, et talis regrederis; patri facinus aperis; sepulturæ locum aperis; sepultam (miraculum!) vivam reperis. O utrinque patris, homicidæ gaudium! hinc filiæ jam non virginis, tamen de castitate votum; quæ egredi loco non passa, obtinuit a patre, ut eo in loco monasterium collocaret. Cui prima præfuit antistita; et quam innocens antecessi facinoris esset, insequentis sanctimonie splendor detexit. Privilegiis ædem auctum iverunt Joannes XXII, Bonifacius VIII, Benedictus XIII, Nicolaus V, Innocentius VIII, Alexander VI, Julius II, Leo X, Clemens VII, Paulus III, aliique Romani Pontifices, item Celtiberi (hodie Arragonenses) Castellæque, in quibus Carolus V, Cæsar, ac Philippus F. principes.

CAP. XXVII. — *Monasterium S. Mariæ Regalis.*

Monasterium S. Mariæ Regalis nobili fama circumfertur, ab Aldefonso Fernandi Castellæ regis (qui æra 1280 vivere desiit) filio et successore ad Deiparæ gloriam circa annum 1209 non procul Burgis op. exædificatum, in quo virgines sub Cisterciensis ordinis regula, Christo sponso pie inserviunt. Cui operi præstando regem conjux Alienor precibus impulit; adeoque magnis redditibus quos annue colligeret, annexis, immortalem sui nominis commendationem posteritati reliquit. Juxta xenodochium sedet regum sepulcris olim destinatum.

CAP. XXVIII. — *Nostra Domina de Roscida valle.*

Sanctius Visconum, sive Navarra rex, ingens illud et sumptuosum Deiparæ attribuit in loco Roscida Vallis nuncupato; in quo ipse mortalis vitæ, anno 1234, 7 Id. Aprilis, vinculis expeditus, Domini diem præstolatur. Locum hunc canonici divinas laudes perpetuo conceanturi, excolendum percipient.

CAP. XXIX. — *Nostra Domina de Rubo.*

Vascus Eborensis pontifex, ut altiore Deiparæ gratiam iniret, secundo ab urbe lapide, in amœnissimo loco asceterium erigere proposuit, et votum absolvit; quod annuo censu liberaliter exornatum, nostræ Domine de Rubo nuncupare placuit. De quo Jacobus Menœtius Lusitanus hac phrasi memoratur: « Vascus episcopus Eborensis, S. Hieronymi monasterium, sub invocatione sanctissimæ Virginis Deiparæ a Rubo nuncupatæ, in amœnissimo loco, duobus passuum millibus a menibus [Eborensibus] distante, crexit et magnis redditibus locupletavit. »

CAP. XXX. — *Monasterium S. Mariæ de Mercede.*

Inter Saguntum et Valentiam æquabili fere spatio, sexto puta ab utraque lapide, arx quædam eminet, Enessa sive Cepolla a Sarraeenis, cum eam firmo præsidio obtinerent, nuncupata. Eam ut expugnavit Jacobus, Expugnator cognomento, Aragonum rex, S. Mariæ Mercedis ordine, templo, asceterio mirifice, ad perpetuum triumphatorum hostium memoriam exornavit: quamquam sint qui ædificii ejus causam aliam adducant: fuisse scilicet ex arce ab eis, qui noctu excubias agebant, conspecta multa lumina accensorum instar cereorum, quæ cœlitus in eam partem, quæ fuerat ad templum erigendum designata, descendebant, ac sese magno cum splendore in terram immittebant. Quibus duci (Gomesii utar phrasi) et aliis custodibus patefactis, dum opera excavandis templi fundamentis navatur, sonitus valde tinniens auditus est, atque eousque defossum, quoad contactis parietibus, templum, ut apparebat, magnum, sed terra obrutum fuit inventum. In quo dum profundius excavatur, ligone æs ictum personuit. Unde rastris purgato loco, magnum quoddam tintinnabulum reiectum est; quo elato, reperta quoque subtus marmorea quædam tabula, altitudine duorum cubitorum, latitudine vero sesquialtero, in qua insculpta erat imago sacræ Virginis Dei Matris, ulnis Filiolum gestantis. Qua tabula et tintinnabulo, aliisque annotatis vestigiis, pro comperto est habitum, fuisse olim, Gotthorum tempore, constructum ibi templum in honorem Virginis, ejusque divinum cultum frequentatum a religiosis Benedictinis, qui eo tempore floruerunt. Postea vero Sarraeenorum in universam Hispaniam irruptione, templum dirutum, atque a religiosis imaginem cum tintinnabulo in profundo templi relictam, delituisse quingentis et decem annis, usque ad Jacobi tempora, qui imaginem, in novo supra vetus erecto templo, ad altare majus reponi curavit. Ubi et miraculis claret, et magna urbis totiusque Valentini regni ab omnibus veneratione colitur. (Bernardinus Gomesius archidiaconus Saguntinus, l. x, De rebus gestis Jacobi Aragon. regis, cognomento Expugnatoris.)

CAP. XXXI. — *Nostra Domina Gratiarum, Eboræ.*

Est autem Eboræ celebre Lusitaniæ oppidum, in quo templum nostræ Domine Gratiarum vocatum, ac illi cohærens Augustiniani instituti monasterium; eo prorsus loco ubi Romanorum tempore forum civitatis fuisse ex vetusti ejusdam lapidis inscriptione fit verisimillimum.

CAP. XXXII. — *Transitio.*

Alia Hispaniarum sunt: Canicense Alfonsi regis Catholici, et Ormisindæ conjugis sepulcretum: Anagarensis ubi Blanca Garcia Navarra regis filia, Sanctii autem III Castellæ regis uxor, anno 1158, tumultata est, cum paulo ante Nestarensis oppidum monasterio ex dono cessisset. Palliarensis ab Artaldo, aliis Arnaldo, Palliarensi comite et Eis-

sonze conjuge, ad Nochariam fl. in Urgellitana diœcesi, Deiparæ anno 1097 nuncupatur. (Indicium rer. ab Aragon. regib. gestar. l. 1.)

Ripacurciense, cui Berengarius Bardaxinus in Ripacureia terra vir præpotens atque primarius, possessiones nobilissimas atque amplissimas anno 1157 contulit, quæ in Bardaxina valle et ad S. Mauræ, ferro flammisque latrocinantium et grassantium hominum vindicari consueverant. (Ex iisdem indic. rerum ab Aragon. regib. gestar. l. 1.)

Garsiense ex instituto S. Augustini, in quo, anno 1271, Joanna Alfonsi Pictorum comitis conjux, jus sepulcri obtinuit. (Ib. l. II.)

Populetanum in Cosetanis non longe ab urbe Tarracone interque ipsam ac Ilerdam situm, quod Raymundus egregius sane princeps ac Alfonsi III Aragonum regis pater, magnificentissime erexit, Alfonsus autem multis attributis prædiis locupletavit atque muneribus amplissimis exornavit. In quo non modo ipse Alfonsus (obiit circa annum 1292), sed qui postea secuti sunt reges Aragonum, quoad in regno Castellæ successerunt, fere omnes consepulti fuerunt. Ex iisdem indicibus, l. I, et Bernardini Gomesii archidiaconi Saguntini historia l. I, de Rebus gestis Jacobi I Aragonum regis, cognomento Expugnatoris.

B. Mariæ de Casuas, an. Christi 1278, sub Petro III cognomento Magno, Aragon. rege, ab illustri heroina Oria, Pallariensi comite, habito Stephani Oscensis episcopi consensu, a fundamentis compositum. Hieronymus Blanca Commentar. rerum Aragonensium ad an. 1285.

Turrilacunense Francisci Ximenii archiepiscopi Toletani liberalitate, ut solo in patrio, splendide, sumptuoseque conditum; in quo is quiescit, defunctus an. 1514.

Aquarum lupiarum; quod libro sequenti reservamus; aliæque quamplurimæ; sed ad Italiam convertamur.

CAP. XXXIII. — *Italiæ aliquot perstringuntur, ac primo Montis Ferrati duo.*

Monti Serrato Hispaniæ Mons Ferratus Italiæ quasi cognominis respondeat. Is augusta regione in Longobardiæ regno explicatus, ac marchio-natus titulo ab anno 985 nobilis, duo in vertice monasteria habet; unum S. Mariæ de Locedio ordinis Cisterciensis; alterum in Vezulano, Mariæ etiam nomine sub D. Augustini regula famosum: quæ utraque loci principes ingenti opera sumptuque condiderunt, addictis illi, isti sexies mille ducatis proventus annui, ac intromissis monachis qui communes preces ad Dei et Deiparæ gloriam pro ejus salute et Ecclesiæ felici regimine funderent.

CAP. XXXIV. — *Nonantulanum.*

Ager Mutinensis habet Nonantulam, hæc cœnobium a B. Anselmo Foro-Julienſi duce compositum, de quo Arnoldus Wionius ad Martyrologium Benedictinum, his verbis: « Ex Kalenario

et chronico MS. monachorum Nonantulani cœnobii, hujus (Anselmum notat) Natalem habuimus, cujus Vita graviter satis conscripta ibidem in sacristia asservatur. De eo agit Carolus Sigonius, de regno Italiæ libro III ad annum 750 et 752. « Fuit autem Anselmus dux Foro-Julienſis XV, cujus soror Giseltrudis, Aistulphi Longobardorum regis uxor fuisse scribitur in ejus Vita. Vitam monachalem eligens, secessit in præfatum Nonantulæ cœnobium, ab ipso in honorem sanctissimæ Virginis Matris et S. Benedicti an. 749 fundatum; in quo succedente tempore, ob morum integritatem et vitæ sanctitatem abbas electus, Pater fuit 1144 monachorum, exceptis parvulis; obiitque eodem in cœnobio anno Christi 804, regiminis sui anno quinquagesimo, die Veneris sancto, » etc. Hactenus Martyrologii illustrator.

CAP. XXXV. — *S. Mariæ de Porcilia et aliquot alia.*

Patavium inclitya Venetorum Academia celeberrimum, ab his monasteriis etiam nomen habet, scilicet S. Mariæ de Porcilia: cujus quidem primus prior exstitit S. Compagnus, uti ejus epitaphium quod in templo legitur, demonstrat. Est autem ejusmodi:

*Hæc in capsâ jacent ossa vel corpus
Domini Compagni, primi prioris S. Mariæ
De Porcilia qui obiit anno 1264.*

Ejusdem urbis etiam celebratur ædes Servorum Mariæ, quæ quando constructa sit, in doctum usurpo verbum, nescio. Certum est tamen ante 117 annos stetisse, ex hoc, quod ibi cernitur, epitaphio:

Paulo de Castro Avo,

Angelo Patri Comiti Palatino

I. U. Doctoribus et in Orbe Monarchis

Nicolaus de Castro I. U. Doct. Canonicus

Paduanus, Apostolic. Cubicularius, et

Comes Palatinus fieri fecit

M. CCCC. LXXXIX.

Feruntur et ista: Sancta Maria Regali valle, in diœcesi Nolana, a Carolo Siciliæ rege et Ludovici Gallorum regis fratre, comparata, et Cisterciensis ordinis monachis attributa: idque ob victoriam quam de Manfredo Frederici II, Cæsaris filio, in Beneventi planitie an. 1265 reportavit. S. Maria de Victoria, quam idem Carolus anno 1268, in Neapolitano territorio construxit, Conradini, Conradi Alemaniarum ducis filii exercitu fuso, ipsoque Conradino ubi fugeret, capto, ac paulo post capite multato. Ptolemæus Lucensis Dominicanus, in genealogia Roberti Guiscardii et successorum suorum, aliorumque regum Siciliæ. S. Mariæ in Ara cœli, Romæ: S. Mariæ de Portiuncula, Assisii: S. Mariæ Angelorum, Gratiarum, Montis Ortonis, Papiæ: S. Mariæ ad Cacias per Rachisium Longobardorum regem, Inglorii anno 722 successorem, excellenti opera fabricatum; multaque ejusmodi per totam Italiam frequentissima.

CAP. XXXVI. — *Siciliæ ista proferimus, ac primo, Sanctæ Mariæ a Nova luce.*

Siciliæ Mediterranei Maris insulæ, ab Italia ad meridiem et occasum angusti et æstuosi admodum aquoris interjectu abruptæ non pauca occurrunt : in quibus id primum sese offert, quod extra Catanae urbis mœnia ad occidentem frequentatur. Ejus porro nomen est, Sanctæ Mariæ a nova Luce. Id Artalis Alagona, Mistrettæ comes et Siciliæ projustitiarius, ut vocant, a fundamentis erexit, et ampla dote insignitum in Marianis computari voluit, dato nomine S. Mariæ a nova Luce, ut ex ejus diplomate, dato Catanae, mense Martio, anno 1378 patet. Carthusienses illud primum habitavere ; inde ad Benedictinos per Urbanum Pontificem Max. translatum est, ut ejus diploma indicat, datum Romæ, vii Kalend. Februar., pontificatus sui anno 8.

CAP. XXXVII. — *Sanctæ Mariæ ab Arcu.*

Nea (Neetum Ptolemæo, hodie Notum) vetusta et ampla super saxosam et asperam molem Asinari fl. fonti, peninsulæ instar incubantem, edita civitas, nobilitatur cœnobio S. Mariæ ab Arcu. Illud Isimbardus Morengia, et Cara ejus conjux sub Friderico Cæsare, Siciliæ tum rege, anno salutis 1212 fundaverunt, ac Cisterciensis ordinis monachis attribuerunt.

CAP. XXXVIII. — *N. D. de Itria, et de Spasmo.*

Sacca (olim Thermæ Diodoro, Pomponio Melæ et Plinio) ad Lybici maris oram vetus oppidum, a Friderico II, Siciliæ rege, anno 1350 ampliatum, a Carolo V, etiam Siciliæ rege, variis munitionibus adauctum, duobus asceteriis non ita quidem vetustis honoratur ; uno a Gulielmo Peralta Calatabellottæ comite, ejusque filio, sub B. Mariæ de Itria auspiciis constructo, ac ordinis S. Benedicti ascetis delegato : altero per Franciscum Fazellum, auctoris hic mei patrum, anno 1552 excitato ; quod beati Dominici virginibus assignatum, nostræ Dominae de Spasmo nomen reportavit.

CAP. XXXIX. — *Sanctæ Mariæ a Partu.*

Sub Marone monte ac gemellis collibus, juxta Castellum bonum, frequentatur monasterium S. Mariæ a Partu, in quo S. Gulielmi confessoris ossa quiescunt. Quidam vocant monasterium S. Mariæ de Burdunari. Fundavit Ula Joannis Graffæi, Parmariæ domini conjux, circa annum 1190.

CAP. XL. — *Panormus quinque cœnobiis, Mariæ sacris, honorata.*

Panormus princeps Siciliæ civitas, quo quidem nomine prima fuerat producenda, varia hujus generis habet, quorum saltem quinque vel sex selegi ; et primum S. Mariæ a Grueta de Panormo (ut vocant) ordinis S. Basilii, a Roberto Guiscardo erectum. Cui ab Henrico V, imp. et Siciliæ rege, et Constantia imperatrice, fuit adjuncta abbatia S. Mariæ de Marsala, cum juribus suis, ut eorum rescriptis Panormi datis 8 Kalend. Maias, an. 1197

apertum est. Id vero anno 1552 Patribus Societatis Jesu cessit.

Tertium est virginum Dominicanarum B. Mariæ a Pietate nuncupatum ; quod Franciscus Patella Siciliæ magister Portulanus, in suis egregiis ædibus non ita pridem ordinavit.

Aliud B. Mariæ a Victoria, in quo viri, Pii vocati, qui veste alba amicti, et facie velata, in furcam, securim, aut aliam id genus penam damnatis pie assistunt.

Non procul ab urbe, dextrorsum ad Montium latus, aliud est, idque ornatissimum ac religiosissimum, Fratrum Minorum observantiam regularem sectantium, a Sancta Maria de Jesu appellatum, Matthei Agrigentini, concionatoris sua tempestate illustris, opera, annis abhinc ferme 150 excitatum.

CAP. XLI. — *S. Mariæ de Angelis.*

Fonti, cui Gabriel nomen, juxta Panormum in clato nonnihil ad dexteram tumulo, Acuto monti subjecto templum assurgit, cœnobio ordinis B. Bernardi coherentem insigne ; D. Mariæ de Angelis cognomento, a Manfredo Claromonte, Motycæ olim comite, assentiente Urbano VI Pontifice Max., in agro Baydæ (qui juris erat Ecclesiæ Panormitanæ) ex causa permutationis adepto, ædificatum, locupletissimeque ditatum, ut in publicis tabulis Nicolai Castroni anno 1588, mense Aug. et in archivo magnæ regie curiæ legitur. Id ab aliquot annis collapsum, Joannes Partenio Catanensis et archipræsul Panormitanus, magno studio restaurari curavit.

CAP. XLII. — *S. Mariæ Maniacis.*

Rantatio, insigni et locuplete oppido, monti Ætnæ proximo, assidet monasterium titulo S. Mariæ Maniacis ordinis B. Benedicti, a Margareta Siciliæ regina, prioris Gulielmi uxore, et posterioris matre, ex Clementis Papæ concessu, eo loco, qui tunc temporis Maniacis dicebatur, anno 1182 exædificatum.

CAP. XLIII. — *Germaniæ monasteria Mariæ sacra eruantur ; primo Colonia.*

Germaniam adpropero ; ejus urbium regina Colonia Agrippina inclauit abbatia S. Mariæ de Capitolio ; cui prima præfuit S. Adelheidis seu Aleidis, ut ex Surio Arnoldus Wionius in Benedictinorum Martyrologio adnotavit. Ejusdem meminit Joannes Molanus in Natalibus sanctorum Belgii. Fundavit Plectundis Pipini regis conjux : de qua sic Canisius : « Quid ego de Plectunde Pepini regis conjuge nobilissima dicam ? quæ in honorem Deiparæ, virginum nobilium collegium non modo Coloniae instituit, sed et amplis muneribus ita dotavit, ut regale Capitolium in sanctimonialium templum pie conversum reliquerit. » Hactenus Canisius. Meminit et R. P. Laurentius Surius ; et ex illo Zacharias Lippeloo, tom. IV Vitæ sanctorum,

Oct. 51. Conius quidem monasterii structuram refert in annum circiter septingentesimum.

Alteram abbatiam S. Heribertus Coloniensis archiepiscopus, Ottone Cæsare sumptus subministrante, ad Rhenum fl. olim erexit, Tuitiensem vocatam; de qua idem Molanus ad Usuardum: « Eodem die (sc. 16 Martii) Natale S. Heriberti archiepiscopi Coloniensis. Hujus venerabile corpus in monasterio Tuitiensi ad Rhenum honorifice requiescit, quod idem vir sanctus in honore sanctæ Dei Genitricis a fundamento erexit. »

Id quidam, inter quos Joannes Bussemecherius, cum Divitensi monumento a Fl. Val. Constantino ad alteram Coloniz Agrippinæ ripam extructo, confundunt; ait siquidem ille: « Ex altera ripa Coloniz Agrip. Fl. Val. Constantinus erexit in terra Francorum Divitense monumentum, id quod docuit tabula quædam lapidea, quæ ibi aliquando fuit reperta, auctore Ruperto Tuitiensi. Hodie vulgus eruditorum locum istum Tuitium appellat. Marcellinus quoque meminit Divitensium militum. Hoc Divitense monimentum posterioribus sæculis in usum cœnobii monachis Benedictinis cessit. Hodie autem dirutum jacet. » Hactenus ille. Caterum distincta illa fuerunt situ, forma, tempore, fundatore. Tuitium autem, nomen a Tuiscone, Germanorum olim deo, derivatum habet, hodie Judæorum habitatione infame.

CAP. XLIV. — *Augustæ Trevirorum.*

Trevirense monasterium Deiparæ sacrum fieri curavit S. Irmina Dagoberti regis filia, in patris Horreo, vulgo Oeren, unde datum ei nomen S. Mariæ in Horreo; quod ipsa prima rexit, ac moribus et disciplina egregie formavit. Claruit, Baronio teste, anno Domini 710. Joannes Tritheimius de illa sic loquitur: « Proficiens igitur et succrescens (Sancta Irmina) in virtute Dei, ne aliorum quoque salutem videretur negligere, monasterium in honore B. Mariæ semper Virginis solemne fundavit in Horreo Dagoberti patris sui, in urbe Triverica; ubi multas in Christi famulatu sorores congregans, mater earum et abbatissa omnium consensu constituta est. »

Modico post temporis interjecto, S. Willibrordus ecclesiam B. Mariæ ad Martyres, eodem in oppido convertit in monasterium Benedictini Ordinis, in quo altare portatile asservatur, quo usus est in gentium conversione per Frisiam, Hollandiam et Zelandiam; obiit anno 736:

*Vir virtute potens, divino plenus amore,
Ore sagax, et mente vigil, et servidus actu.*

CAP. XLV. — *Silesiæ.*

Ibi asceterium extruxit sancta Hedwigis, Silesiæ ducissa, ac inde Cisterciensis ordinis monialis de qua Martyrologium Benedictinum verbis istis: « Sancta Hedwigis ducissa Silesiæ, Bertholdi ducis Moraviæ, Carinthiæ et Histriæ filia, Henrici Barbatii Silesiæ

ducis uxor, et ordinis Cisterciensis sanctimonialis, post mariti obitum, una cum filia sua sancta Gertrude vitam monasticam professa est in cœnobio Trebnicensi, in honorem S. Mariæ et S. Bartholomæi apòstoli anno 1219 consecrato; obiitque anno 1245.

CAP. XLVI. — *Habsburgensium comitum.*

An segiores principum nostrorum atavi, prisci ii Habsburgenses comites in Mariano cultu viluerunt? Viguerunt, vel celeberrimo illo monasterio teste, cui nomen *Ave maris stella*, ad Licoangi fl. ripam, vernacula voce Wettingen edito, cujus regiam structuram a Wandelberganis et Rapoltzwileranis Comitibus absolutam, Wernherus Ottonis filius, Habsburgi comes magnificis donariis cumulavit, ac in commune gentis suæ sepulcretum consignavit. Unde is in templi medio, superbo mausoleo tumulatus, Habsburgenses istos principes, ut ejus cœnobii Annales, et suspensa illic Habsburgensium comitum gentilitia insignia testantur, sui sequaces habuit: Joannes tres; duos Gotfridos; Albertum unum; Rudolphos quinque; Hartmannum; Wernherum alterum, Henricum, singulos hujus comitatus titulo illustres.

CAP. XLVII. — *Austriæ.*

Ex istorum porro prosapia, Leopoldus Austriæ marchio, cognomento Pius, oriundus, nihil remissius in ditione sua patrandum arbitratus, octavo ab inclita Viennensi urbe lapide, Danubii litus (Agnētis Germaniæ imperatoris filia, conjugis flammæolum vento divinitus raptum, et per tantum spatium devolans, locum ambigenti signaverat) exquisitæ pulchritudinis ædibus, Ottone pontifice primum, principis rogatu, lapidem jaciente, honoravit attributo Dei Parentis nomine. Quas sæcularibus clericis cum largo censu, principio donatas, post paulo, quod ii quam par esset incuriosius rem suam agerent, Augustinianis monachis resignavit; atque ut id fixum et ratum perpetuo foret, abs Innocentio II Pont. Max. diplomata, quibus pleno ore Leopoldus laudatur ac honoris ergo B. Petri filius appellatur, per nuntium impetravit.

CAP. XLVIII. — *Westphaliæ.*

Accedat Westphalia, vel celeberrimo monasterii sui monumento. Id Carolus Magnus Cæsar, a fundamentis, in Virginis Mariæ gloriam, ad insignem ramque amplitudinem evexit; quod deinde miraculis adeo resplenduit, ut ad illud plurimi confluentes, urbem celeberrimam in loco Mymingrode vocato corderint, ac Monasterium a monasterio illam deinceps appellarint. Bussemecherius rem hanc ita assequitur: « Monasterium tertia erat episcopalis ecclesia, quam erexit Carolus Magnus in medietullo regionis Mymingrode dicto, loco qui postea ab insigni ibi fundato monasterio, Monasterium fuit denominatum, ordinavitque ibi episcopum Lugderum natione Frisium, fratrem Hildegrini episcopi Halberstadiensis. Hujus successor Hermannus de-

dicavit et consecravit monasterium et ecclesiam trans aquas, in titulum et honorem Virginis Mariæ, quod brevi monasterium ita excrevit, adeoque factum est celebre, ut nomen dederit civitati et episcopo. » Hactenus ille. Canisius id sanctimonialibus, quæ incolerent, datum addit.

CAP. XLIX. — *Bavariæ.*

Juvavii Bavariæ op. illud eminet quod beatus Rupertus Virginis decori assertum ixit; in quo sacratæ Deo virgines votivæ pudicitiae illibatam florem servarent; quibus prima præfuit Erentruda, Ruperti neptis, magno rerum accessu a Theodeberto principe attributo; ut post Surium, Franciscus Haræus in B. Ruperti Vita hoc pacto testatur: « Quin etiam adduxit Erentrudam, neptem suam in superiori Juvaviensis urbis castello, in honorem Domini nostri Jesu Christi, et sanctissimæ Matris ejus Mariæ, exstructo monasterio collectisque virginibus ipsam præficiens, nec non et ad preces quoque Theoperti [alias Theodeberti] principis, qui illi monasterio plurimas attribuit possessiones, illarum virginum conversationem per omnia rectissime instituens. » Hactenus ille. Baronius vero, in *Annalibus*, vult Erentrudam Ruperti, non neptem, sed sororem fuisse. Gabrielis Bisciola, Baronii Epitomistæ adsunt verba: « B. Rupertus dimissa Vagionensi, unde expulsus fuerat, Ecclesia, non sine cœlestibus præviis signis, sede Saleburgensi electa, exstructaque ibi Basilica S. Petri, ejusdem est nominatus primus episcopus. Sanctæ quoque sorori Erentrudæ monasterium ducis munificentia ædificavit sub nomine sanctissimæ Virginis Mariæ Deiparæ. » Hactenus Bisciola.

Theodeberti vestigia Ludovicus IV imperator secutus, Etalense in eodem tractu condidit; de quo nos libro hujus operis primo. Quid de Scheyrensibus comitibus, ex quibus complures Bavariæ principes exstiterunt, jam nunc dicam? Eorum scilicet tanta fuit pietas, ut præcipuum suum castrum Scheyrense in monasterium, quod hodieque apud Bavaros superest, converterint, suæque familiæ perpetuam illie elegerint sepulturam; cedentes juri omnes suo Conradi, Otones, Arnoldi, ac sacratissimæ Deiparæ, ejus tutelæ locum concrederant, resignantes; omnes, inquam, si Arnoldum unum eximas; qui dum, non Mariæ, at dæmoni partem suam in hæc verba devovet: « Vos demum diaboli accipite partem meam in jus vestrum: » chirothecam simul in aera projiciens, ab istis amiculis suis in altum etiam abripitur, et in vicinum lacum præcipitatur. Quando ista? anno 1124.

CAP. L. — *Saxonie.*

Sanctus Burckardus, primus Herbipolensis a sancto Bonifacio, archiepiscopo Moguntino et Germaniæ apostolo, pontifex ordinatus, juxta Menium Saxonie oppidum, in honorem Deiparæ monasterium

instituit, certisque prædiis ac proventibus locupletavit.

CAP. LI. — *Alsatiæ inferioris.*

Henricus II imperator, qui Claudii, imo et Sancti cognomentum accepit, cuique libro primo laudes suas jam dedimus, alteram etiam hanc meretur, quod in Argentinensi diocesi (ea Alsatiæ inferioris est) monasterium B. Virgini sacrum, et Cœlestinis assignatum, ruinamque ex vetustate minitans, et reparando fundaverit, et fundando reparaverit; quod a fluvio præterfluente Schutteren appellare placuit.

CAP. LII. — *Lotharingiæ.*

Metis Lotharingiæ nobilissimo ad Mosellam fl. oppido, in Marianæ Præsentationis honorem structum fuisse cœnobium, ac Cœlestinis ascetis comparatum, auctor mihi Petrus Crespetius Cœlestinus; quo vero aut auctore, aut tempore, non indicat. Verba ejus si quis velit, ea sunt: Postea autem (a morte sc. Philippi de Maseriis, regni Cypri, quo tempore Petrus Lusignanus regnum moderabatur, et Franciæ Carolus V rex, cancellarii) sub titulo prædictæ festivitatis (Præsentationis) in honorem B. Virginis Mariæ, fundatum est monasterium nostrum Metense, et illic cum Octavis solemniter quotannis celebratur.

CAP. LIII. — *Wormatiæ.*

Wormatiæ etiam aliquid dandum, sed tantum aliquid, vel ex postulante insigni Cesare Ludovico Pio, qui paternarum virtutum (is Carolus Magnus fuit) per vestigia solerter decurrens, etiam monasterium nostræ Domine in suburbio Wormatiensi condidit, Gulielmo Eisengreinio asserente.

CAP. LIV. — *Russiæ.*

Et Russia monasterium habet, quod S. Hyacinthus, nuper a Clemente III, Pont. Max., inter divos relatus, ad Domine nostræ, quam ferventissime diligebat, decus et gloriam et in sui affectus aliquale symbolum, opere non spernendo perfecit; eoque Dominicanis concessa, sepulturæ ibi locum sibi selegit, hactenusque retinuit.

CAP. LV. — *Franciæ aliquot recensentur, ac primo Dionysiæ.*

Unde magis ordiar, quam a Dionysiaci illo toto orbe cantatissimo, et tam longa cenotaphiorum regalium serie clarissimo? Audio: B. Dionysii et nomen et tutelam habet; admitto: sed quid impedit de Maria id ipsum dicere, adeoque fateri ejus Patronam simul esse? Dimittet nempe ipsa, quod præsens sacravit? At sacravit, Christo Filio cooperante; comitantibus Petro, Paulo, Dionysio, tota denique curia cœlesti. Id diserte asseverant Benedictinum Martyrologium, et Dionysiaca monumenta, quæ utraque Arnoldus Wionius attingit et calamo posteris transmisit.

Id anno 709, Childebertus, Galliarum rex, largis possessionibus honoravit, ut ex ejus diplomate

constat, cujus initium tale : « Childebertus rex Francorum, vir illustris. Si aliquid ad loca sanctorum vel monasterium, quæ pro opportunitate locis pertinent, præstamus vel concedimus, hoc nobis ad laudem, vel ad æternam retributionem, in Dei nomine confidimus provenire. Igitur cognoscat magnitudo seu utilitas vestra, quod villa nostra nuncupata Solemnio, quæ ponitur in pago Psalmaruise super fluvium Sane, una cum omne Messeto, vel adjacentes suas, etc. » Porro Stephanus II, Pont. Max., id sub Pipino rege anno 754 dedicavit.

CAP. LVI. — *Poissiacense.*

In diœcesi Carnutensi seu Autricensi, celebre est Poissiacense monasterium, a Constantia Roberti I Gallorum regis conjuge, Gulielmi vero Arelatensis comitis filia, circa annum Domini millesimum a fundamentis exædificatum, ac intromissis Augustiniani (alias Benedictini) ordinis monachis habitatum, quod nostræ Domine Poissiacensis placuit appellare, et juris ejus facere. Cum vero lambente et expungente sensim optima quæque tempore, productio ista parietum collabasceret; Philippus IV rex, cognomento Pulcher, novis ædificiis amplissime illustravit, ac in Augustinianorum monachorum locum virgines S. Dominici regulam professas, anno 1302, Dominica B. Joannis Baptistæ Natale præcunte, surrogavit.

CAP. LVII. — *Nostræ Domine de Pratis.*

Rhotomago, inclyto Normanniæ emporio, vix abieris, et ecce obviam S. Mariæ a Pratis cœnobium, a Machtilde Balduini Lilani Flandrorum comitis filia, et Gulielmi cognomento Conquæstoris, Anglorum regis (is Normanniam tunc occupabat) conjuge inchoatum, ab Henrico filio et regni hærede, coronide sua donatum, ac ampliter ditatum. Ejus ædificii ea causa fuit; quod Balduinus Machtilde acriter urgente, Maugerium Rhotomagensis episcopum temerario nimis ausu, sedi suæ sacræ cedere compulisset. Obiit is Henricus anno 1135, ejusque viscera in eodem cœnobio tumultata. Horum Willielmus Malmesburiensis historiæ Novellæ libro primo sic meminit : « Reliquiæ interaneorum [Henrici regis] in cœnobio S. Mariæ de Pratis juxta urbem humatæ; quod ipse, ut audio, a matre sua inchoatum non paucis compendiis honoraverat. » Et de causa sic Polydorus Vergilius : « Cum matrimonium inter ipsum regem (Gulielmum) et Mathildem Balduini comitis Flandriæ filiam, eo minus rite contractum esset, quia genere propinqui erant, Rhotomagensis archiepiscopus, nomine Maugerius, illis ob eam rem sacris interdixisset, et hanc censuram Gulielmus ægre ferens, urgente uxore, ut sunt mulieres vindictæ semper avidiores, bonum antistitem archiepiscopatu privandum curasset, ac ut facinus culpa vacaret, prædicasset hominem ideo fuisse honore dejectum, quod ad res divinas minus intentus foret. Postremo igitur vir et uxor dolore affecti, quod justum episcopum vel sibi

consanguineum (fuit enim frater Roberti, patris Gulielmi ex concubina) perperam damnassent, ad expiandam tantæ impietatis labem duo hæc cœnobîa (in Normannia, Cadomi, quorum alterum S. Mariæ de Pratis fuit) construxerunt. » Ejusdem monasterii pulchre meminit Gulielmus Gemeticensis libro VI *De ducibus Normannis*; ad quem lectorem relego.

CAP. LVIII. — *Monasterium Beccense.*

Superiori accedat aliud Normanniæ, scilicet Beccense, cujus initia ad annum fere 1035 referuntur. Id Herluinus Ansgodi, ex nobili Danorum, et Heloidis Morinensium stirpibus oriundorum filius, adjuvante primum Lanfranco Italo, deinde multa Francorum nobilitate, a fundamentis extruxit, ac Deiparæ nuncupavit. Cui cum per multos annos, Herberto Lexoviensi pontifice abbas creatus, pientissime præfuisset, sæculo vale dicens, ac inibi tumulatus, id epitaphii reportavit :

*Hac tegitur petra, qui quas circumspicis aedes,
Cunctas condiderat monachus ex laico.
Ter post undecim ac tres et quattuor annos,
Grammata nescierat; postque peritus obit.
Quattuor undecies transegit cœnobialis
Annos rite suos dimidiando dies.
Quando novum Phœbus sub Virgine protulit ortum;
Commigrando diem, clausit et hebdomadem.
Herluinus erat, si quis de nomine quærat,
Cui cum sanctis det quidquid ei Deus est.*

CAP. LIX. — *Tomerienne.*

Celebre admodum olim fuit Tomerienne cœnobium, in territorio Narbonensi ad Araurium fl. constitutum : cujus auctor præcipuus, an Sanctius Aragoniæ rex exstiterit, ex insequente ejus diplomate nullo negotio percipitur. Est autem tale :

« In nomine summi et æterni Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti. Notum sit omnibus sanctæ Ecclesiæ filiis, presentibus scilicet et futuris, quod ego Sanctius, gratia omnipotentis Dei rex Aragonensium, necnon Pampelonensium regis Raimiri filius, qui fuit quondam : memor verborum Domini nostri Jesu Christi Nazareni, quibus ipse dicit : *Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis* (Luc. xi, 41) : et quoniam eleemosyna a morte animam liberat (Tob. iv, 11) : et sicut aqua exstinguit ignem, ita eleemosyna exstinguit peccatum (Eccli. iii, 33) : facio donationem ex allobibus meis propriis omnipotentissimo ac clementissimo Deo, et almæ Genitrici Dei Mariæ, atque gloriosissimo martyri Pontio, necnon Tomerienti cœnobio, quod est situm in pago Narbonensi super fluvium Iauri, et domno abbati Frotardo, seu successoribus ejus et monachis, moderno tempore degentibus, et in antea futuris. Igitur ego volens præfatus Sanctius rex placare in omnibus divinitatem, ob immensa beneficia a Deo conlata, quoniam debet felicitas hominis beneficiis respondere Creatoris, calore Spiritus sancti succensus, offero amabile mihi pignus, scilicet Raimirum filium meum, Deo et gloriosissimæ semper Virgini Mariæ, et glorioso

martyri Pontio cœnobii præscripti atque abbati præscripto et monachis ibidem degentibus in perpetuum; ea videlicet fideli devotione, quatenus sit monachus secundum regulam S. Benedicti præscripti cœnobii, et imploret Domini bonitatem pro me et matre sua cunctisque propinquis suis. Post hanc itaque donationem atque oblationem charissimi filii mei, in primis dono prælibatis sanctis ac præscripto cœnobio monasterium S. Urbicii de Serravol cum omnibus suis pertinentiis, et cum omnibus decimis suis, cum villis et mansis et palatiis suis, et possessionibus, et cum omnibus hominibus, et mischinis suis et posteritate illorum; cum terris, vineis, pratis, pascuis, boscis, silvis, garricis, arboribus fructiferis, molendinis, aquis, aquarumque exitibus et regressibus earum, viæ ductum et reductibus earum, tam urbanorum, quam rusticorum, montosum sive declivum, quidquid dici vel nominari Romano ore potest; omnia et in omnibus, sicut ego unquam habui, vel tenui, vel habere debui per qualescunque voces sine ulla re. Similiter dono illam ecclesiam apostolorum Christi Simonis et Judæ, de Castro, quod dicitur Lavatella, cum omnibus ecclesiis et capellaniis suis, quæ ibidem fuerint cum decimis et primitiis suis et cœmeteriis, simulque allodibus suis et pertinentiis suis. Simili tenore dono omnes primitias, et decimas, et oblationes, necnon allodia de ipsis ecclesiis et villis quæ ad prædictum castrum transmigrarunt, id est Morraes, Bastares et Banizi, cum omnibus suis pertinentiis. Dono et ecclesiam S. Cæciliæ cum decimis, et primitiis, et cum oblationibus suis, sive cum omni ecclesiastico suo et cum cuncta medietate de suo termino cum suis pertinentiis. Insuper dono Deo et præscriptis sanctis ac cœnobio Tomerienti illud castrum quod vocatur Villelas cum suo et allodiis suis cunctis sive affrontationibus, pertinentiis liberum et ingenuum, cum ecclesiis et capellaniis quæ ibidem fuerint, si Deus concesserit cum omni ecclesiastico earum, sine ulla reservatione cum suis pertinentiis. Similiter dono ipsam pariam et tributum ac fabricam, quæ mihi soliti erant facere ipsi Ismaelitæ, cum omnibus servitiis suis quæ debent facere. Dono etiam casas in Jacca quæ fuerunt de Garsia Arcetz, qui fuit Marinus de prædicta Jacca, et sunt in medio supradictæ ipsæ casæ. Adhuc etiam dono ipsam turrin cum ipsis casis de Castro qui vocatur mons Arragonum, juxta casas filii mei Petri, et ante casas caput ecclesiæ cum ipso allodio et molendino quod dedi prædictis sanctis in campo qui vocatur Floren juxta flumen inter Teirch et Chiluert. Dono etiam capellam Judæ et Osca si Deus eam mihi dederit vel filio meo. Sunt autem hæc omnia in territorio Oscensi. Adhuc etiam ego Sanctius præscriptus Dei gratia rex amore Christi provocatus dono, Sanctæ Mariæ et Sancto Pontio, Tomerientis cœnobii prælibati, et monachis ibidem commanentibus, ecclesias et capellanas de castro quod vocatur Arguedas, quæ ibidem sunt

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. XI.

modo et in antea erunt, et in omni termino suo cum terminis et principiis, simulque oblationibus suis et cum omnibus pertinentiis suis atque universis quæ ad prædictam ecclesiam vel capellaniam pertinent seu pertinere debent, vel aspicere videntur, totum ab integro sine ulla reservatione. Simili modo dono decimam de paria prædicti castri et de termino suo, et decimam ac primitiam de Puliera, necnon de omni termino suo. Similiter dono ipsam decimam de illa paria de Castro, quod dicitur Walterra et Quatrete et de omni termino suo cum ecclesiis et capellaniis suis, quæ ibidem erunt, si voluntas Dei fuerit, cum decimis et primitiis, simulque oblationibus et pertinentiis suis cum omni ecclesiastico suo. Insuper dono Deo et præscriptis sanctis, illud castrum quod dicitur Morel juxta Iberum fluvium, cum suo termino et allodibus omnibus cunctisque affrontationibus et universis suis pertinentiis, ut sit liberum et ingenuum cum ecclesiis et capellaniis quæ ibidem fuerint, si Deus auxilium præbuerit cum omni ecclesiastico suo et cunctis suis pertinentiis. Dono etiam ecclesiam et capellaniam de Tutela, si Deus omnipotens eam mihi dederit, quæ ibidem sunt aut erunt vel in omni termino suo, ubicunque fuerint, intus aut foris, ut proprium allodium sanctæ Mariæ et sancto Pontio, cum omni ecclesiastico suo una cum omnibus pertinentiis suis. Sunt autem hæc superius jam dicta in termino de Tutela. Addo etiam et dono ecclesias et capellanas de Castro quod vocatur Salo, quod est juxta Terragonam cum omni ecclesiastico suo et pertinentiis suis. Oves vero S. Pontii, cæteræ bestię volo ut sint liberæ et ingenuæ, scilicet ipsæ bestię, quæ in præscripto honore quem ego dono sanctæ Mariæ et sancto Pontio ob remedium animæ meæ et aliorum propinquorum meorum. Dono etiam ecclesiam et capellaniam de Tortosa civitate, si Deus omnipotens eam mihi dederit, scilicet ipsas ecclesias quæ ibidem sunt modo et in antea erunt, cum capellaniis quæ ibidem sunt aut erunt, cum omni ecclesiastico suo et cunctis suis pertinentiis. Hæc autem omnia dono Deo et præscriptis sanctis et prælibato cœnobio cum medietate insulæ quæ vocatur Ajaceca, cum suis omnibus pertinentiis et appendiciis. Hæc autem omnia dicta superius, ego Sanctius præfatus rex una cum charissimo filio meo Petro qui est rex in Suprario, et in Ripacurcia, et in Montesono uno animo unaque bona voluntate atque consensu, nos ambo simul donamus, concedimus, atque confirmamus Domino Deo et almæ Genitrici Dei Mariæ, sanctissimoque nostro Pontio ac præscripto cœnobio Tomerienti et monachis ibidem degentibus ad proprium allodium et honorem possidendum in perpetuum. Amen. Igitur hæc omnia, etc., ad diplomatæ calcem ita habetur. Facta ista charta vel scripta v Non. Maii Æra c10, c, xxxi, in anno Dominicæ Incarnationis c10, xc, iii, regnante me Sanctio, etc. »

CAP. LX. — *Monasterium Humilitatis nostræ Dominæ.*

Id Philippus Pulcher in urbe Lutetia, anno fere 1290 composuit, nomine Humilitatis nostræ Dominæ, vulgo des Billettes insignitum. Occasionem Ægidius Corrozetius et Petrus Bonfonius afferunt ejusmodi: Perfidus quidam Judæus emptam et acceptam a quadam muliercula sacrosanctam Domini corporis hostiam, cultello nefarie cum perfodisset, emanans ex ea plurimus sanguis, aliaque varia prodigia in lucem abeuntia, populum primo, inde regem mirifice perculerunt. Unde sumpto de scelerato isto supplicio, ædes ejus diruere; asceterium ibi collocare; anachoretas ex Diœcesi Cabilonensi advocare, ac locum incolendum dare, ubi in hanc usque diem perseverarunt.

CAP. LXI. — *Nostræ Dominæ Carthusiensis.*

Juxta eandem Parisiorum urbem, S. Ludovicus rex, in antiquo regum Franciæ palatio insignem Carthusianorum familiam (Viridis Vallis locus nomen habet) aggregavit, anno circiter 1259, verum non aliis quam Deiparæ auspiciis; sub cujus imagine versus isti ad alteram monasterii portam leguntur:

*Hanc, rogo, quisquis ades, non admireris eremum;
Nec dicas, Hæc sunt templa superba nimis.
Regia sunt etenim Viridis fundamina Vallis,
Francorum jecit quæ Lodoicus honos:
Rex primum instituit; regum Rex auxit, et auget;
Servabitque suam tempus in omne domum.*

CAP. LXII. — *Kalense et Avenaiense.*

Kalense monasterium ad Virginis honorem Bathildis regina, in agro Parisiaco ad Matronam flumen construxit; in quo Chilpericus II et III (qui cognomento Fatuus vocatus est) Franciæ reges, attonsi monachos egerunt.

Avenaiense autem Berta abbatissa, S. Gumberti viri potentissimi uxor, zelo parili inflammata, eidem Deiparenti lubentissime comparavit. Id vero loci Araris et Rhodani undis coeuntibus assidet, ubi jam olim Augusto Cæsari templum stulta gentilitas, alicui velut numini, collocarat; in quo Augustalium sacerdotum collegium etiam habebatur, uti vetus hæc inscriptio marmori impressa hodieque Lugduni demonstrat:

*Jovi O. M. Q. Adcinnius
Urbici Fil. Martinus seq. sacerdos
Romæ et Aug. ad aram ad confluentes
Araris et Rhodani flamen II. Vir In
civitate Sequanorum.*

CAP. LXIII. — *Nostræ Dominæ de Victoria, et Portus Felicis.*

Istorum prius, Philippus Augustus rex condidit juxta Silvanectum (gallice Senlis) reclusis in eo Augustiniani ordinis monachis, quos ex B. Victoris juxta Parisios accessiverat, idque ob res feliciter contra Ottonem IV imper. Mariæ interventu, circa annum millesimum ducentessimum decimum quar-

tum gestas; quod quidem multis post annis Ludovicus XI, lampadibus argenteis (ut Hallis eundem fecisse jam dictum est) quæ juge, ante B. Virginis statuam lumen alerent, exornavit.

Alterum autem anno 1190, jam ante Richardus I Anglorum rex condiderat ac Boni Portus, seu Felicis nomen tribuerat. Obiit Richardus anno 1199.

CAP. LXIV. — *Sylviacense in agro Bononiensi.*

In Bononiensi agro monasterium Sylviacum olim famosum fuit; cujus initia hæc fuere: B. Wlmarus ex villa Sylviaco oriundus, cum opinio ejus sanctitatis in vulgus exiens increbresceret, fugiendi honoris et famæ percupiens, in Menapisci territorii horridam silvam sese contulit. Nec ibi ejus interim obscescente nomine, quin potius in dies magis atque magis clarescente, natale solum repetiit, ubi (scribit Joannes Molanus) in hæreditaria silva construxit ecclesiam in honorem Deiparæ Virginis et S. Petri apostoli. Ubi etiam Ceadualla rex Occidentalium Saxonum anno 688, catechumenus eum invisit. Ex confluentium vero turba, monasticam adunavit congregationem utriusque sexus, viros tamen semovens a fragili sexu, cui neptem suam Bertanam præfecit.

CAP. LXV. — *Alia nonnulla.*

Nostræ Dominæ Angelorum ad Ararim flumen asceterium Carolus VIII rex anno 1493, Francisci Burgessii Minoritæ sermonibus persuasus constituit, et paris regulæ fratribus tradidit habitandum. Altitus repeto:

Clotildis regina, felix Clodovæi conjux, renascente in Galliis fide et caput quasi attollente, sub iisdem Deiparæ auspiciis, Cellas virginum cœnobio honestavit.

De Nostra Domina Carmelitarum, de Campis, de Busco, de Ave Maria, etc., vide Petrum Bonfonium in *Antiquitatibus Parisiensibus*, variis locis, et Corrozetium, libro ejusdem argumenti.

CAP. LXVI. — *Tria Britannię monasteria tutelæ Virginæ inscripta.*

Haud procul Nannete Britannię metropoli, Constantia Conani comitis filia, Britannię ducissa Villæ novæ monasterium, Virgini Deiparæ, anno supra millesimo ducentesimo primo, donavit, ejusque fidum præbet testimonium, hoc ejusce largitionis diploma:

« Ego Constantia Conani comitis filia, ducissa Britannię, comitissa Richemontensis, Christi fidelibus tam præsentibus quam futuris notum volo: Quod ego considerans remedium animæ nostræ et antecessorum meorum, pro emendatione malorum operum quæ gesseram, et pro salute et prosperitate Arthuri filii mei charissimi, quem ego modis omnibus exoro, ut hoc donum et ipse confirmet, et augeat, et defendat; quamdam abbatiam fundare decrevi, ad cujus situm et fundamentum, locum elegi idoneum et honestum, qui dicitur Coctinaria, ubi

fundavi ipsam abbatiam in honorem Dei et gloriosissimæ Matris ejus et omnium sanctorum sub ordine Cisterciensi. Dedi autem et assignavi eidem abbatiæ, et monachis ibidem Deo servientibus, centum libras currentis monetæ, habendas et possidendas annuatim in perpetuum. Pro istis autem centum libris, ei concessi et assignavi quidquid habebam in toto feudo Ghrardi et Leobini, et quidquid habebant et de jure hæreditario habere debebant et omnia quæ pertinent ad conventum inter Loigne et Boloigne habendum et possidendum pacifice, eis ad integram pro septuaginta libris; exceptis homagiis, quæ retinui in manu mea, et hæredum meorum; scilicet ad servitium meum, cum equis et armis faciendum sine aliqua jurisdictione, quod possum super milites de cætero reclamare, ex prædictis libris capiendo centum solidos annuatim, cum monachis S. Philiberti de Grandi-loco. Dedi etiam quidquid habebam et de jure hæreditario habere debebam super prædictum dominium Sancti Philiberti; alias autem triginta libras, quæ remanent de prædictis centum libris, capient in firma Nannetensi ad tres terminos, scilicet: ad Nativitatem S. Joannis Baptistæ decem libras; ad festum S. Nicolai decem libras, ad mediam Quadragesimam decem libras. Insuper dedi et assignavi decem libras, in Anglia scilicet, capiendas in comitatu meo Richemodiæ annui redditus ad nundinas S. Rodulphi. Dedi etiam eisdem monachis et in perpetuum concessi Cartecowensem de Cortinaria, ad laudandum et fundendum, ad voluntatem eorum, ad orationem faciendum circa abbatiam integre, et Cartitonum de Monte Borole integre et culturam. Si autem terra illa prædicta de Monte Borole, non poterit sufficere ad usum quinque caricarum annuatim, in Lamenceria residuum perficietur. Concedo item eis de Foresta circa Nanetensi tam de viridi quam de sicco, ad omnes usus suos necessarios absque venditione et donatione; et postquam suis omnibus animabus tam porcorum quam aliis, et fenum ad usum eorum, per totam dictam forestam meam sufficienter et quocunque loco poterunt invenire. Notandum etiam quod grangia de Villanova cum assensu totius conventus de Buzaio, integre remansit meæ abbatiæ in perpetuum; et pro recompensatione illius grangiæ dedi monachis de Buzaio nemus Benedicti integrum ad grangiam faciendam, et pasturam in Foresta sufficienter tam pro eis quam cæteris suis animalibus; et molendinum ad pannos cum sua porta et piscatura in calceata ad Pilaum. Insuper in recompensatione dicti molendini, monachi de Buzaio dederunt nostræ novæ abbatiæ de Villanova calceatem ad castrum S. Heribaldi ad molendinum faciendum. Præterea dedi monachis de Buzaio centum solidos currentis monetæ super molendinum Pilaum annuatim percipientes in capite jejunii, donec eis liberentur, vel hæres meus insulam de Boing. Factum est hoc anno ab Incarnatione Domini M. CC. I, testibus his, etc.

Aliud ejusdem tractus in Venetensi diœcesi celebratur, titulo S. Mariæ ad preces Cisterciensis ordinis, a Joanne Britannæ duce anno Christi 1280 constructum, ut illic preces et vota fierent, pro animabus eorum, qui Britannæ in conspectu naufragium paterentur.

At utroque longe antiquius est istud, quod Grallonus Britannæ tum rex, in Landevenec composuit et ordinis Benedicti monachis incolendum concessit; in quo ipse sepulcrum accepit et ejusmodi cœnotaphium:

*Hoc in sarcophago jacet inclita magna propago,
Grallonus Magnus Britonum rex, mitis ut agnus
Noster fundator, vitæ cælestis amator.
Illi propitia sit semper Virgo Maria.*

Obiit anno 405.

CAP. LXVII. — *Monasteria Angliæ, Deiparæ sacra ac primum Elymense.*

Habuitis et vos, o Angli, hujusce generis varia, quibus Elymense illud, multis nominibus celebrandum præeat; verum non alio, quam historici cujusdam vestri stylo. « Etheldreda (aliis Ediltrudis, Egfredi regis conjux, Annæque Orientalium Anglorum regis, filia) assiduus precibus virum fatigare non cessabat, quo sibi per ejus voluntatem, conjugali vinculo solutæ, liceret privatam et cælibem degere vitam: idque tandem impetravit. Nam prudens princeps non potuit non amare in uxore virginitatem, quam certo sciebat Christo dedicatam esse. Virgo libertatem nacta, contulit se ad monacham Ebbem, Egfredi viri sui amitam, quæ id temporis sanctitate vitæ florebat; eratque abbatissa, quam dicunt, monacharum cœnobii, quod erat ad id loci, ubi memoria nostra est pagus, in finibus Scotiæ, quem vocant Coldingham, ibique monacha facta est. Post hæc pia virgo augenda religionis cupida, ad suos Orientales Anglos rediit; ac quam primum in insula, quam *Elym* nominant, cœnobium instauravit, atque in eo monacharum collegium instituit cui ipsa præfuit et demum mortua in divorum numerum ascripta est. Cœnobium enim istud ab initio, auctore divo Augustino archiepiscopo, sumptibus Ethelberti regis Cantiani conditum, ac divæ Virgini Mariæ dedicatum tradunt, eoque loci collocatum monachorum ordinis divi Benedicti collegium, circiter annum salutis humanæ sexcentessimum. » O cultus virginei in ea gente priscum decus! Sequitur: « Verum deinde cum Penda Merciorum tyrannus in Orientalibus Anglis vastas solitudines fecisset, cœnobium quoque illud eversum est, quod, ut diximus, Etheldreda instauravit. At postea circiter annum salutis 870, Dacis, duce Agnero, in Anglos orientales debacchantibus, et aras omnes et templa funestantibus, cœnobium rursus complanatur; quod paucis post annis, nonnulli boni patres presbyteri refecere; sacerdotumque collegium in eo instituerunt. Hos postremo circiter annum salutis humanæ 970, Ethelnothus monachus Vintoniensis episcopus, cum apud Edga-

rum regem, tum apud Joannem XIII Romanum Pontificem, inde deiciendos, atque suos monachos introducendos curavit; qui etiam nunc locum habent. » Hactenus Polydorus.

CAP. LXVIII. — *Augense, Cirencestriense, Coventrense.*

Augense olim fuit abs Mariæ Virginis titulo, et B. Laurentii Dublinensis archiepiscopi tumulo longe gloriosissimum, anno scilicet 1170, ac sedula pietate ab Anglis frequentatum.

Cirencestriense Deiparæ nuncupatum fuit a Bartholomæo Oxoniensi pontifice, decimo sexto Kalendas Novembris, anno 1177; cui solemnitati præsens rex Henricus, hoc nomine II, amplos redditus applicavit.

Coventrense Leofrici comitis ac Godivæ conjugis insigne est opus; de quo Rogeri Annales in hæc verba: « Anno 1057, laudabilis comes Leofricus, Leofuvini ducis filius, in propria villa quæ dicitur Bromleage ii Kalend. Septemb. in bona senectute decessit, et Coventro sepultus est honorifice: quod monasterium inter cætera bona opera, quæ in sua vita gessit, ipse et uxor illius Dei cultrix, et sanctæ Mariæ semper amatrix devota, nobilis comitissa Godiva de suo patrimonio a fundamentis construxerunt, et id terris sufficienter locupletaverunt; ornamentis variis adeo ditaverunt, ut in nullo monasterio totius Angliæ, tanta copia auri, argenti, gemmarum, lapidumque pretiosorum inveniretur, quanta tunc temporis habebatur in illo. » Hactenus Rogerus.

CAP. LXIX. — *Croylandiense.*

Non singulare modo caput, sed volumen id cænobii postulat; cui quidem navando operi industriam olim suam Ingulphus ejus loci abbas gnæviter collocavit: adeoque ab ipso mutuavero solum principis fundatoris diploma:

« Ethelbaldus, divina dispensatione rex Merciorum, omnibus catholicæ fidei cultoribus salutem perpetuam. Regi regum omnium et universorum creatorum, magna cum exultatione gratias ago, qui me usque ad præsens, cunctis involutum scele-ribus, patienter sustinuit, misericorditer attraxit, et ad sui nominis agnitionem parumper erexit. Sed quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi (Psal. cxv, 12); ut placeam coram eo in lumine viventium; cum sine ipso nihil habemus, nihil sumus, nihil valeamus? Magna enim aviditate nostræ salutis Auctor, et universorum Largitor accipiat nostra minima, ut causam habeat retribuendi maxima et infinita gaudia. Sectantes ejus doctrinam per opera misericordiæ, sic consolatur dicens: Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis (Matth. xxv, 40). Hinc est quod cum dilecti confessoris mei Guthlaci anachoretæ devoti instructus fuisset consilio, precibus pulsatus, gratanter in hunc modum acquievi. Ad perpetuam securitatis memoriam, hoc chirographo patenti trado et con-

cedo omnipotenti Deo, beatæ Mariæ et S. Bartholomæo, de dominiis meis ad fundationem monasterii nigrorum monachorum, sub norma S. Benedicti, Deo famulantium, totam insulam Croylandiæ, ad sedem abbatiae separatam, et separabiliter obtinendam, quatuor aquis interclusam; videlicet cum aqua, quæ dicitur Schepishee, versus Orientem, et cum aqua, quæ vocatur Nene versus Occidentem, et cum aqua quæ vocatur Southee versus Austrum, et cum aqua vocata Asenditz versus Aquilonem, ubi communis Severa est inter Spaldeling et dictam insulam. Et continet dicta insula in longitudine quatuor leucas, et tres leucas in latitudine, cum mariscis adjacentibus versus Occidentem ex opposito ejusdem insulæ, ex utraque parte quæ de Weland, cujus una pars versus Boream vocata Goggioud, continet duas leucas in longitudine a ponte de Croyland, ubi sit ingressus ad insulam usque ad Aspath, et unam leucam in latitudine, ab aqua de Weland in Australi parte, usque ad Apenholt, versus Boream juxta ripam, et habet per totam longitudinem, æqualitatem latitudinis; et altera pars marisci in Australi parte aquæ de Weland, continet in longitudine duas leucas a ponte de Croyland, usque ad Southlake, juxta ripam ex opposito de Aspath, et habet in latitudine duas leucas ab aqua de Weland, usque ad Fynsett juxta aquam de Nene in Australi parte ejusdem marisci, cum separali piscaria in aquis de Weland et Nene, usque ad supradictos utriusque marisci limites, et in aquis omnibus supradictam insulam ambientibus. Unde quemdam cœnobitam Eveshamensem, probatæ religionis virum, nomine Kenulphum, ut secum ejusdem ordinis monachos probatos ibidem congregaret, abbatem constitui, præbens eis de thesauro meo ad ædificationem monasterii ejusdem, primo anno trecentas libras legalis monetæ, et per decem annos proxime sequentes, quolibet anno centum libras, concedendo eisdem licentiam, ad villam ædificandam ibidem, sive includendam, quantum ex iis duobus mariscis, versus Occidentem, dictis monachis pro se et suis placuerit. Quare volo quod prædicti monachi habeant ista dona mea, cum omnibus appendiciis libera et soluta ab omni onere sæculari in perpetuum elemosynam meam, cum omni commodo, quod evenire, aut extorqueri poterit infra dictos limites, tam subter terram quam supra, cum communi pasturæ pro omni genere animalium, omnibus seisonis ibi, et hominibus suis, sive tenentibus suis secum ibidem moram facientibus ex utraque parte aquæ de Weland ex una parte, usque ad agrum de Medihamsted, et ex altera parte usque ad ædificia Spaldeling, cum omnibus libertatibus et liberis consuetudinibus, quas regia potestas liberius alicui ecclesiæ in regno meo contulerit temporibus retroactis. Et districte præcipio, quod si quis contra hoc meæ auctoritatis testamentum aliquod machinari impedimentum præsumperit, quominus pacifice possideant aliqua

per me data et concessa, centum libras legalis monetae, thesauro meo persolvat, necnon dictis monachis pro damnis et expensis digne satisfaciat. Deprecor omnes posteros meos mihi ad regnum succedentes, ut hanc poenam et censuram meam ita observent inviolatam, sicut voluerint recipere debitae iustitiae praemium, et evadere rapacitatis supplicium. Qui vero istam eleemosynam meam provexerit et defensaverit, in sorte electorum Dei remuneretur aeternaliter. Firmatum est hoc chirographum meum in anno ab Incarnatione Domini MCCXVI, quod et his probabilibus testibus, sanctae crucis indicio subnotatur :

+ Ego Ethelbaldus rex Merciorum gratuito consensu confirmavi.

+ Ego Brithwaldus Dorobernensis archiepiscopus ratificavi.

+ Ego Winfridus Merciorum episcopus approbavi, etc. » Hactenus diploma, multis aliorum nominibus subsignatum.

CAP. LXX. — *Eboracense, Dunelmense et Witthiense.*

Rogerus multoties jam nominatus et vetustus rerum Anglicanarum scriptor, testis est anno 1074, Aldwinum, Elfuvinum, Remifreidum, provinciae Merciorum monachos, divinitus in Northimbriam missos, Eboracum adventasse, ubi nobile monasterium in beatae Virginis honorem construxerunt; ejus primus abbas Stephanus, inde Richardus, inde Gunfridus, inde Severinus, alique.

Idem deinde tres monachi et Dunelmense et Witthiense construere, subque eodem asserere patrocinio adorti sunt. De quibus audiamus Rogerum dicentem : « Ex his tribus [sc. monachis] tria in regione Northimbrorum instaurata sunt monasteria : unum Eboraci, in honorem Dei Genitricis Mariae, ubi factum nobile cœnobium. Primum habuit abbatem Stephanum, secundum Richardum; tertium Gaufridum; quartum, qui et in praesenti, Severinum. Aliud Dunelmi apud Patris Cuthberti sacrum corpus et incorruptum, in honore ejusdem sanctae Mariae Virginis. Tertium autem in loco qui quondam Streonehalf, id est, sinus Phari; hodie Witheby, [al. Witthby, vel Withebigstond] appellatur, habet hodie Benedictum abbatem. » Hactenus Rogerus. Id porro circa annum Domini 1074, patratum est.

Cæterum Witthiensis asceterii, altius mihi rependa sunt exordia. Id enim ab Osuvio Merciorum rege, cui anno septingentesimo contigit denasci, jam ante exedificatum fuerat; sed ubi longo post tempore dirutum fuit, recte dictum est, ab iis monachis fuisse instauratum. Rem hanc sic attestatur Polydorus Vergilius : « Item optimus Rex [Osuvius rex Egfridi successoris parens] condidit cœnobium, quod est ad Witthby pagum, ibique monacharum collegium instituit, cui praefecit Congildam sanctissimam mulierem, eique in disciplinam dedit

filiam nomine Edelfredam quæ monacha facta est. Verum longo post tempore cœnobium istud a Barbaris dirutum, monachi Benedictini instaurarunt habueruntque. Ex eo postea loco exstiterunt monachi præstantissimi qui deinde cœnobium illud magnificum divae Virginis Mariae dicatum, proxime mœnia Eboraci posuerunt : quamvis sint qui opus assignent Alano Richemondiae comiti; sed illud laud scio, quam vere, » etc. Hactenus ille.

CAP. LXXI. — *Egneshamense.*

Egneshamenses monachi non aliunde quam ex cœnobio S. Mariae de Stou (Latine dixeris, loci S. Mariae) originem ducunt. Cum enim Remigius, an. 1061 Dorkecestrensis episcopus (vivebat tempore Alexandri Pont. Max. et Willielmi regis Anglorum) monachorum asceterium S. Mariae de Stou ex novo fabricasset, Robertus Bloetius Remigii antea abbatis successor, in Egnesham cum suis ascetis migravit, et ibi de Virginis patrocinio securus constitit. Id exemplo uno probabo. « Notum est (scribit Malmesburiensis) monachos Egneshamenses, Dominae nostrae devotos et ab ea dilectos. Cum præterito anno quidam eorum adolescens decumberet, conspicatus est eam sibi auxilio adventantem, turbas daemonum qui convenerant, effugare. Quos ille digito praesentibus ostendens, benedictae aquae aspergine rogabat abigi; illi ex una parte propulsati, statim alibi æderant. Verumtamen potenti imperatrice adveniente, omnes evanescere. Tum ægrotus prorsus quasi incolumis, canora voce responsorium incepit : *Gaude, Maria Virgo*; cumque medium fecisset, vi morbi, vel potius oblivionis vitio, hæsit. Sed ab astante monacho admonitus, memoriam recolligit. Itaque cum extremo verbo ultimum exhalavit spiritum. » Sic ille. Locum Leofricus comes cum Godiva conjuge, pretiosis ditaverunt ornamentis.

CAP. LXXII. — *Glastoniense.*

Hoc vero monasterium ab Anglorum regibus Edmundo, Edgardo, Canuto affluentissime locupletatum est. Quorum, si otiosi aliquid lubet, ex aliquo diplomate accipe largitiones. Et quidem Edmundi est tale : « In nomine Domini nostri Jesu Christi, ego Edmundus rex Anglorum, cæterarumque gentium gubernator et rector, cum consilio et consensu optimatum meorum, pro aeternae retributionis spe, et relaxatione peccaminum meorum, concedo ecclesiae Sanctae Dei Genitricis Mariae Glastoniensis, et venerabili viro Dunstano, quem ibidem abbatem constitui, libertatem et potestatem, jura, consuetudines et omnes fores facturas omnium terrarum suarum, id est, Burgherihth, et Hundred setena, Athas et Ordela, et Infangetheofas, Hamsoene, et Fridebrice, et Fofstel, et Tollhean, in omni regno meo, et sicut terrae suae sibi liberae et solutae ab omni calumnia, sicut meae mihi habentur. Sed praecipue ipsa villa Glastoniae, in qua, celeberrima vetusta ecclesia sanctae Dei Genitricis

sita est, præ cæteris sit liberior, cum terminis suis. Abbati ejusdem tantummodo potestas sit tam in notis quam ignotis causis, in modicis et in magnis, et in his etiam quæ sunt super et subter terram, in aridis et in rivis, in silvis et in planis, et eamdem auctoritatem puniendi et dimittendi delinquentium in ea commissa habeat, quam mea curia; quemadmodum mei antecessores concesserunt, et statuendo confirmaverunt: videlicet Edwardus pater meus, et Ethelfredus (al. Elredus) pater ejus, et Cenwines, Ines, et Cuthredus et alii quamplures qui locum illum honorantes gloriosum habuerunt. Et ne quisquam mortalium seu episcopus, vel dux, aut princeps aut quilibet ministrorum eorum audeat eam omnino intrare, causa placitandi vel capiendi, vel quidquam faciendi, quod contrarium fore possit inibi Deo servientibus, Dei indictione prohibeo, » etc. Acta est præfata donatio, anno ab Incarnatione Domini Jesu Christi 944, Indict. 2, scriptaque est litteris aureis in libro Evangeliorum, quem eidem ecclesiæ obtulit, eleganti opere compositum.

Edgari vero ratas patris Edmundi donationes habentis, id peculiare est quod lituum proprium ebore decentissime formatum, auroque decoratum eidem Ecclesiæ in jurisjurandi sui arrham concesserit, ac super Dei Genitricis altare deposuerit.

Cnutonis autem seu Canuti diploma, cujus initium est: « Regnante in perpetuum Domino, » etc. vix aliud ab Edmundi diplomate, sed nec minus habet. Datum id fuit an. 1032.

CAP. LXXIII. — *Radingense.*

Henricus Anglorum rex, ac Anselm in uxorem accepta Godefridi Lovaniensium ducis gener, B. Mariæ Radingis monasterium ad Tamisiam fluminis latus magnifice composuit; idque amplis possessionibus locupletans, effecit, ut omnium prope ad Anglos comeantium, ibi diversorium esse posset. Ac propterea monachos Cluniacenses eo recevit, qui præclaræ sanctitatis exemplum, ac indefessæ hospitalitatis specimen jam olim multoties ibi præbuerunt. Henricus per mortem mundo ereptus ibidem sepulcrum habuit, cum ejusmodi epitaphio:

Quod modicum præstent, quod opes magnum nihil

[exstent,
Rex probat Henricus, rex vivens, pacis amicus.
Exstiterat siquidem præ cunctis ditior idem,
Occidit genti, quo prætulit ordo regendi.
At necis ad pestes, quid gemmæ, pallia, vestes;
Æs varium terræ, quid castra sibi valere?
Vilibus hinc æquam dans sortem, pallida, nequam,
Protendendo pedem mors ejus pulsat ad ædem.
Quo cum dira febris prima sub nocte Decembris,
Mundum nudavit, mundo mala multiplicavit.
Quippe pater populi, pax et tutela pupilli,
Dum pius ipse ruit, furit impius, opprimit, urit.
Anglia luceat hinc, Normannia luceat illinc.
Occidis, Henrice; tunc pax: nunc luctus ubique.

Oblit 4 Non. Decemb. an. 1135.

CAP. LXXIV. — *Theokesberienſe.*

Monasterium hoc opus est cujusdam Roberti ex patre Hamone geniti; quis vero uterque fuerit, Malmesburiensis non affert. Apponam ejus verba: « Est et monasterium Theokesberienſe, quod noviter (vivebat Malmesburiensis tempore Roberti; Henrici I, regis filii, cui histor. *de Gestis regum Angl.* dedicavit). Robertus filius Hamonis, favore suo provexit. Nec facile memoratu quantum exaltavit, ubi et ædificiorum decor, et monachorum charitas, adventantium rapit oculos, et allicit animos. Fuerat illud primitus apud Craneburnam; sed abbatis Giraldis provisione, pro vicini fluminis opportunitate, et Dominicarum rerum contiguo Theokesberiam aptius locari visum. Simul et visebatur voluntati religiosæ nomen applaudere, quod Theokesberia dicatur quasi Theotocos Birra, id est, Dei Genitricis curia, vocabulo ex Græco et Anglico composito. » Hactenus ille.

CAP. LXXV. — *Wigornienſe.*

Anglia ab eo, Wigornienſi asceterio salutato; cujus incunabula ornavit S. Oswaldus 17, Wigornienſis episcopus (aliis archiepiscopus), anno a Christo nato 960 consecratus. Cum enim sedes episcopalis, honori B. Petri famularetur; alteram juxtim in Dei Genitricis gloriam fecit et sacravit, ubi reclusis monachis, continue versans, ac officia sacra, quam alibi, frequentius libentiusque peragens, tantam apud omnes nominis conversationisque suæ commendationem peperit, ut populum clerumque ad facienda vitæ regularis vota sæpenumero pellexerit. Unde Malmesburiensis: « Ubi, inquit, dum monachos posuisset, libentius cum eis conversari, familiaris divina officia exercere. Quod videns populus, qui benedictionibus tam religiosi episcopi carere nefas immane duceret, omnis eo accurrere. Ita clerici in medio relictis, maluerunt monachorum vestem suscipere, quam sibi dispendio, plebi ludibrio esse. » Atque hæc de Anglicanis monasteriis.

CAP. LXXVI. — *Leodiensis principatus tria monasteria, Mariæ sacra.*

Belisienſe ejus tractus asceterium B. Landrada virgo, humanæ sive sæcularis conversationis peritæsa, solitudinis vero amantissima, in horridæ juxta Belisiam oppidum eremi meditullio, suis ipsa manibus, modici principio ad instar tugurii fabricavit: « Postea vero, scribit Molanus, ubi mirifici operis crux cœlitus dilapsa, in lapidem impressionem fecerat, ecclesiam erexit, in honorem Dei Genitricis Mariæ, et a Lamberto episcopo consecrationem, et reliquiarum impositionem ex voto impetravit. Ubi dum sanctorum virginum est præfecta collegio, etiam virginem sanctam Amelbergam, doctrina, pietate, et Christianorum morum præceptis imbuat. »

Alterum sit Leffliense, vulgo Leffiense apud Dionantum oppidum, quod primo virgines moniales,

post canonici sæculares incoluerunt. Anno autem 1152 a Gerlando 3 abbate Floreffiensi, Præmonstratenses Leffliæ sunt collocati; qui annis 48 Floreffiensibus subfuerunt. Anno vero 1200, Joannes 5 abbas Floreffiensis, proprium Leffiensibus abbatem dedit, scilicet Werricum canonicum Floreffiensem.

Tertium est Villarense ordinis Cisterciensis, ad quod B. Julianæ virginis Corneliensis corpus, anno 1257, tertio post obitum die, translatus fuit. Vide Molanum.

CAP. LXXVII. — *Monasteria Mariana Belgica; ac primo in Brabantia, Florestense.*

Id cœnobii solo dimidio milliari a Bruxella distat, olimque Sanctæ Mariæ ad Lacum vocabatur. Fundavit Gillebertus Balduini Alostani filius, operam hanc curante Fulgentio Affligemense abbate, anno 1096. In quo virginalis sanctimonialium cœtus sub B. Benedicti regula Domino militaret. De ejus origine chronographus Affligemensis ita loquitur: « Gillebertus miles, hoc est equestris ordinis (quod in omnibus, qui tali nomine prætitulantur, est intelligendum) filius Balduini Alostani, filii Rudolphi, tradidit domino Fulgentio abbati Affligemiensi, allodium suum prope Alostum, ut ibidem ecclesia et claustrum in honore B. Mariæ Virginis construeretur; ubi sub regula B. Benedicti mater ejus nomine Oda, cum filia sua Lutgarde, monachicam duceret vitam. Actum anno Domini millesimo nonagesimo sexto, indictione quarta, eo ipso anno, quo Occidentales pia conspiratione Hierosolymam, contra paganos profecti sunt, cum quibus et ille Gillebertus est profectus.

« Post decessum autem ipsius Gilleberti, domnus Fulgentius loca prædicti allodii peragrans, et situm congregationi construendæ aptum non inveniens, in ecclesiam Florestensem, ab Odone Cameracensi episcopo sibi traditam, eas transtulit. Actum anno Domini millesimo centesimo quinto, et confirmatum nobis a Calixto Papa, anno ejus primo, anno Domini millesimo centesimo decimo nono; et iterum ab Eugenio III, anno ejus quarto, anno Domini millesimo centesimo quadragesimo septimo. » Hactenus chronographus, etc.

Exstat dicti Fulgentii diploma, quod cum aliis nonnullis huc spectantibus require ex Aub. Miræi Originibus cœnobiorum Belgicorum.

CAP. LXXVIII. — *Cortebergense.*

Cortebergense asceterium, Bruxellam et Lovanium hinc inde prospectans, piæ cuipiam mulieri, eremiticæ vitæ amanti, cui Columba seu Duva Conclusa nomen, initia sua debere creditur; quo vero tempore nescitur.

Cæterum diploma antiquissimum, quod hodie asservant moniales, datum est anno Christi 1105, in quo narratur Odonem Cameracensem episcopum, visitationis ergo ad Montem Cortebergensem venisse, in eoque ecclesiam seu basilicam reperisse,

quam piæ virgines in honorem Dei, B. Virginis et S. Amandi ibidem congregatæ incoherent; templi vero dedicatio, quantum post novissimas Iconoclastarum strages, cognoscere licuit, ex lapidea quadam templi a Calvinianis anno 1584 exusti, columna in annum Christi 1222 incidit, quo tempore Godefridus Fontanus, Condatensis dynastæ filius, ecclesiam Cameracensem moderabatur. Plura in eodem Miræo.

CAP. LXXIX. — *Parcense.*

Excellit Parcense cœnobium, haud procul a muris oppidi Lovaniensis, et a Godefrido Barbato duce Lotharingiæ et comite Lovaniensi fundatum; qui feris silvestribus, animi causa alendis destinatum locum (Latini vivarium, Belgæ parcum nominant) in meliores usus convertens, Gualtero abbati S. Martini Laudunensis ad monasterium ibidem exædificandum anno 1129 tradidit. Ejus abbates ducum Brabantiae archisacellani nominantur, cujus hodie dignitatis titulum habet D. Joannes Drusius vir non minus humanus, quam pius et eruditus. Ne te morer, lector, quam Virginis id sit loci, ipsa ejus facies et tot Deiparæ icones tibi ex facili persuadebunt; atque illa in primis, quæ in ædis sacræ medio, sex hinc, inde, angelis magnifice stipata, ex summa fornice dependula, ingredienti cuique mira majestate occurrit.

CAP. LXXX. — *Herentalense, et alia.*

Herentalense oppidum sexto lapide ab Antuerpia remotum, monasterio virgineo etiam gloriatur, quod vulgo Hortum conclusum B. Mariæ nuncupant. Arnoldus Crayenhemius toparcha in Grobbendonck et Elisabetha Steinortia conjux an 1411 spectabili pietate fundaverunt.

Transeo Hellessemense, Nazarenum, Camerense, Binderense, Vallis-Floridæ, Maegdendalense. Vallis Virginum, Raineyense, et nonnulla ejusmodi, quæ vel ex solis insignibus quæ Mariæ insculpta imagine circumferunt, quam habeant patronam satis superque declarant: uti et illud Fliderbecanum a Godefrido primo, cognomine Barbato, Lotharingiæ duce, ac comite Lovaniensi an. 1125 fundatum, de quo late Miræus in Originibus cœnobiorum Belgicæ.

CAP. LXXXI. — *In Flandria Trunciniense.*

Truncinium milliari uno a Gandavo nobilissimo, vel Caroli V Cæsaris Natali, oppido ad Lizam fl. situm, Mariæ etiam asceterio famigeratur, cujus initia, casus, mutationes, a Joanne Molano breviter ita recensentur: « S. Basinus rex et martyr, exstitit fundator ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Truncinio, et duarum capellarum sanctorum Petri et Joannis. Cum autem Basinus beatæ Mariæ ecclesiam contra gentilium vastationem defenderet, graviter in campo vici Meldesveldt vulneratus martyr migravit ad Christum. » Et paulo post: « Cæterum Deiparæ ecclesiam a Basino constructam et propagatam, beatus Amandus Gandavensium apo-

stolus collegio, aut, ut majores loquebantur, monasterio clericorum decoravit. Quorum locus a Northmannis dirutus est anno 883, a Balduino autem Calvo reedificatore, dictus est Altum Monasterium in Truncinio. Sed canonicis qui regularem et monastico nomine dignam vitam abjecerant, successerunt canonici Præmonstratenses anno 1138. » Hactenus Molanus. Quorum quidem Præmonstratensium regimen primus ibi excepit quidam, Joannes nomine, prout Meyerus annotavit; qui etiam meminit, tristis alterius excidii quod in ætate altiore, scilicet an. 851, ab iisdem Barbaris ausum, susceptum et peractum est, igne et ferro Gandavensi, Blandiniensi et Trunciniensi pariter deletis.

Intromissi autem in illud Præmonstratenses fuere per Juvantum comitem Alostanum; quibus et alodium suum Burst, Saleghem, Husterlo, et decimas suas in Wasia et Torcungis anno 1144 liberali dextera dimisit. Inde, anno 1182 templum Trunciniense consecratum est, quo tempore Alardus Cameracensem, Petrus Atrebatensem et Everardus Tornacensem Ecclesias moderarentur.

CAP. LXXXII. — *Messinense.*

Messina, aliis Meessena obscurere nequit, propter abbatiæ Benedictinæ femineæ ab Adela Roberti Gallorum regis filia, Balduino Lilano nupta, fundatæ anno 1065, largisque proventibus auctæ, nobilitatem, quam etiam oppidi Dominatu, suoque domicilio et sepulcro exornavit. Iperius in MS. Chronico Bertinensi ejus sic meminit: « Balduinus Insulanus, inclytus Flandriæ marchisus et comes, postquam 32 annis potenter in Flandria regnaverat, plenus honore et gloria, obiit et sepultus est in Ecclesia S. Petri Insulensis, anno Domini 1067, post cujus obitum regalis illa vidua Athela, tanto viro, sed non divitiis orbata, in Messinis sanctimonialium construxit cœnobium, et devote limina apostolorum visitans, a Papa Alexandro II, vidualem suscepit habitum. Sicque reversa in monasterio suo Messinensi, humillime vixit, et plena pietatis operibus obiit, ibique sepulta est. » Hactenus Iperius.

Cæterum Jacobus Meyerus, quem in chronico sequimur, foundationem refert in annum sexagesimum quintum supra millesimum, aitque Balduinum et Adelam comites multa bona Messinensi monasterio attribuisse. Non igitur post mariti mortem primum id Adela aggressa est.

Eorum porro munificentiam Philippus rex Galliæ ratam habuit, confirmavitque an. 1066, Indictione 4. Itemque Drogo Morinorum tunc episcopus ecclesiæ solidam attribuit libertatem. Principio ab ipsa fundatrice Adela, triginta virgines fuerunt introductæ; quibus prima præfuit Frisildis; inde Natalia; inde Ogina Roberti Frisii Flandriæ comitis filia; inde Aelis; Beatrix, Agnes; Elisabetha, etc.

Adela ibi mortuæ et sepultæ anno 1079, tale legitur elogium:

*Hæc qui scripta legis, jacet Adela filia regis,
Hæc loca sancta pie fundans in honore Mariæ.*

CAP. LXXXIII. — *Einhamense.*

Einhamense monasterium, non procul Aldenarda insigni Flandriæ oppido, ad Scaldim fluvium situm, incunabula sua refert ad Godefridum comitem Godefridi Ardenensis filium, Lotharingiæ ducatu anno 1005 initiatum, ejusque conjugem Mathildem; uti chronographus Cameracensis his verbis testatur: « Est locus super Scaldim fluvium, quem dicunt Iham, ubi modernis temporibus honorabilis vir comes Godefridus, et uxor sua Mathildis, matrona videlicet memorabilis. Erat enim suum prædium suis usibus opportunum, castrum quidem munito navigium, mercatum, teloneum, cæteraque negotia statuerunt. Infra castrum vero monasterium in honore sanctæ Mariæ deputatis canonicis fundaverunt, etc. »

Verumenimvero cum anno 1033 id loci penitus excisum fuisset, Balduinus Pius seu Lilanus, et Adela conjux integrum cœnobium anno 1063 instaurarunt. Id ita diserte Siegberti Chronicon testatur: « Anno 1033 in diebus Ragineri Longi-Colli traditum est fraudulentè castrum quod dicitur Eiham, et datum est! Baldewino Barbato, qui castrum funditus destruxit. Anno 1063 cœnobium Einhamense a Baldewino comite et Athela comitissa constructum est. » Hactenus Siegbertus. Ac proinde de iis recte Meyerus in *Flandriæ Annalibus*: « Anno 1063 constructum a Balduino Pio, Flandriæ comite monasterium Einhamense, eique attributum castellum Einham, eadem, qua ipse ab Hermanno Montensium comite acceperat, libertate: permanente tamen ejus loci patrocinio apud comites Flandros, institutus est ibi primus abbas Walterus, ex cœnobio divi Vedasti accitus. »

CAP. LXXXIV. — *Dunense et Slusanum.*

Dunense cœnobium, tam excellens et splendidum est, ut Meyerus non vereatur in hæc verba jurare: « Anno 1262, consecratum *Virgini Matri* novum Dunensis cœnobii templum, quo vix est aliud tota Flandria magnificentius, per Radulphum Morinorum, ac Joannem Tornacensium episcopos, præsidente tum abba Theodorico origine Brabantino. »

Porro Joannes a Wardo ejus loci monachus, theologus, ac concionator divini verbi non poenitendus, circa an. 1293 dena capita ex reliquiis 11 millium virginum Colonia Agrippina Dunas deportasse traditur.

Et illud a Meyero in Annales relatum, quod « Lantbertus Uppenbrouc abbas (obiit anno 1354) primus indulserit monachis ut vinum biberent, eisque singulas pintas quotidie attribuit. Cujus successor Galterus Strye Capriacensis, dictam vini portionem duplicavit. Hinc celebris et pergrata

(Meyeri verba sunt) eo in cœnobio, optimorum illorum abbatum permanet memoria. »

At *Slusanum* Margareta Flandriæ comes construxit et B. Francisci Fratribus domicilium esse voluit; quæ anno 1279 vivis erepta, suam ibidem sepulturam accepit. Sic de illa Massæus : « Margareta Flandriæ comes, ecclesiam nostræ Dominiæ in Darizele et Zoetendale, monasteria quoque in Flinis, et in Groeninghe, et aliorum, quorum fuit conventus Minorum in Slusa, ubi et condita jacet. » Hactenus Massæus. At vos, o Hollandi,

*Parcite pulveribus, loculum servate; domumque,
Si qua manet pietas, ne sacer ignis edat.*

CAP. LXXXV. — In Artesia Aquicinctinum.

Aquicinctinum sub Gerardo secundo Cameracensi antistite, abs Galtero et Sohro nobilibus Duaceni oppidi civibus anno Domini 1079 fundatum ac Benedictinis monachis designatum, quorum primus abbas dictus est Alardus. Id ita esse audiamus ex Sigeberti Chronico ms.

« Anno millesimo septuagesimo nono, inceptum est cœnobium Sancti Salvatoris, in insula quæ dicitur *Aquicinctum*, a viris illustribus Sichero videlicet atque Waltero : qui Sicherus habebat uxorem nomine Mathildem, nobilem quidem natalibus, sed nobiliorem moribus. Quæ conjugem suum crebrius monendo, ad hoc opus aggrediendum incitavit; ideo maxime, quod sanctum quemdam Gordianum inibi quondam eremiticam vitam duxisse ferebatur. Unde factum est, ut præfati viri hinc crebro colloquentes, se mutuo hortarentur, et deliberantes Ansellum de Ribodimonte, nobilissimum virum adeunt, et ab eo insulam illam quæ ejus erat juris, deprecant. At Ansellus, audita petitione eorum, gavisus est valde, et sine dilatione, gratis, quod petebatur concessit. Itaque ex conducto pariter properantes, Gerardum II Cameracensis urbis præsulem aggrediuntur, ad cujus diœcesim tunc locus ille pertinebat; quid animi gerant, pandunt, et quia ejus parochiani erant, ut voto eorum assensit exposcunt. » Quibus auditis venerandus pontifex libentissime annuit, receptoque fundo de manu Anseli, quem ab eo in beneficium tenebat, cum arundinetis adjacente, eis tradidit. Quo accepto, cœnobium illic construere cœperunt, et de suis allodiis competenter prout poterant, ditaverunt. Aggregantur ibi Deo devoti viri, se cum facultatibus suis Christo devotes, ejus grex pusillus esse gentes. Quorum curam memoratus præsul gerens, duos ex monachis Hasnoniensis cœnobii, honestæ vitæ ad instituendos eos eis misit, e quibus uni, Alardo nomine, curam commisit, et abbatem ordinavit. » Et paulo post : « Præfatus pontifex cernens eosdem fratres haud segniter instare rebus cœptis, eandem ecclesiam omnimodis, quantum pervalluit, liberavit; propter quod baculum regiminis in manu sua retinuit, ut ei daret quem sibi congregatio canonice eligeret. Præterea contulit eis quædam altaria, sed

et innumera impendit beneficia. Erat enim in ecclesia Sanctæ Mariæ Cameracensis, cui idem Gerardus præerat episcopus, venerabilis decanus nomine Hugo, qui tam eundem episcopum, quam alios fideles viros Cameracenses; utriusque ordinis animabat, ut liberales existerent præscripto cœnobio. Ipse quoque omnem pene substantiam suam illo convehabat, unde monasterium et habitacula fratrum, primitus ædificavit. » Hactenus Sigebertus.

Anno vero a fundatione septimo, ecclesia ad honorem S. Salvatoris et intemeratæ semper Virginis ab eodem Gerardo pontifice consecrata est, prout Massæus in Chronico verbis hæc prodit : « Gerardus secundus dedicavit templum Nostræ Dominiæ et Aquicinctum, quod monasterium duo viri nobiles, Galterus et Sohirus, cives Duacenses, construxerant. » Imo et Sigebertus, taliter : « Anno 1086, consecrata est Ecclesia hujus Aquicinctensis cœnobii, in honore Domini nostri Jesu Christi, ejusdemque Genitricis S. Mariæ, a domino Gerardo Cameracensi episcopo, » etc.

Viginti autem et quatuor annis ab Ecclesiæ dedicatione, scilicet anno 1110, Cluniacensis instituti reformatio, apud Aquicinctinos introducta est per Alvisium abbatem, Lamberto Bertiniensis cœnobii antistite, consilium operamque suam conferente, uti Iperius in Chronico suo Bertiniensi ms. testatur.

Porro, tribus cum sæculo annis ab ecclesiæ constructione evolutis, anno nempe 1151 templi ædificium sub Simone decimo abbate, renovatur excellentiore majoreque prorsus forma, ejus fundamenta prima jacit Balduinus Hannoniæ comes, multis possessionibus monasterio attributis. « Primum lapidem (ait Sigebertus) in fundamento Balduinus comes istius pagi, manibus suis cum cæmento posuit. »

At anno quasi 1205, Simon abbas duodecimus, inceptam a Simone abbate avunculo, ecclesiam feliciter consummavit, duobusque campanilibus, cum undecim campanis studiosius insignivit, subselliisque sacratius templi adytum exornavit; claustrum etiam, et varia cœnobii ædificia perfecit, primusque usum mitræ et annuli, ab Honorio III Pont. Max. sibi successoribusque suis anno 1219, impetravit; et merito equidem (salvo Thomæ Cantipratani, qui aliter longe censet, honore), ut ex dictis rebus ab ipso præclare gestis, et ipsius Honorii litteris, anno pontificatus tertio, 11 Aprilis ad ipsum Simonem transmissis, liquido constat; in quibus ita lego : « Ea propter dilecte in Domino fili, tuis precibus eo favorabilius annuentes, quo religionis observantia et honestate vitæ nobis te reddis merito chariorem, ad decus et decorem nobilis Aquicinctensis ecclesiæ cui præses, mitræ et annuli usum tibi et successoribus tuis, de nostra concedimus gratia liberali. Necnon altaris et sacerdotis ornamenta benedicendi, » etc.

Cæterum nova ista templi structura Petrum Alba-

nensem episcopum, cardinalem ac summi Pontificis legatum habuit; a quo, Christo Salvatori ac ejus dilectissimæ Matri Virgini Mariæ, anno 1254, sub Jacobo Bethuniensi, abbate consecraretur. Vide aliquid de benedictione abbatum hujus cœnobii in Molani Natalibus.

CAP. LXXXVI. — *Blangiacense*

Id Marianorum in Belgica asceteriorum prope vetustissimum est, in Sanpolano comitatu, tertio ab urbe lapide per S. Bertam nobilissimo genere natam, ac Sigifridi comitis Pontivensis, Gallice *Ponthieu*, conjugem, ab anno 682 sub Virginis Mariæ auspiciis elevatum. Habetur ibi S. Bertæ Vita ms. in qua ista taliter enarrantur: « Defuncto marito, et Blangiaci in villa sua honorifice sepulto, B. Berta totam spem suam Deo committens, ad omnipotentis Dei servitium se contulit, pretiosissimos apparatus deposuit, ac sacro se sanctimonialis habitus velamine velare non destitit. Igitur divinitus admonita, sagaci animo cogitare cœpit qualiter in sua possessione potuisset construere ecclesiam in honore Domini nostri Jesu Christi, ejusque Genitricis beatissimæ semperque Virginis Mariæ:

« Anno itaque Incarnationis Domini nostri Jesu Christi, sexcentesimo octogesimo secundo, in Blangiaco piissima Berta monasterium ædificare cœpit in pago Tarvanorum, in propria possessione, quod Domino tribuente, cum summo honore, fine tenus deductum est. » Hactenus ibi. Natandum autem dictum esse in pago Tarvanorum; eo quod ante extremum Morinorum excidium, locus hic ejus diœceseos esset, quanquam limitibus et solo distarent.

Fuit itaque Blangiacense cœnobium principio sacrarum virginum domicilium, quod quidem a Normannis vastatum, monachi Benedictini, Baldwinio Barbatto comite Flandriæ imperante, sumptibus Hersendis piæ ac divitis matronæ, instaurarunt.

CAP. LXXXVII. — *Caricampense*.

Vulgatum ejus nomen est nostra Domina Caricampensis. Struxit Hugo Campavenensis, Fani S. Pauli comes, ac Beatricis maritus, cujus in media ecclesiæ navi epitaphium hoc legitur:

*Hic jacet Beatrix uxor Hugonis
Comitis Campus-Avennæ;
Orate pro ea.*

Factum autem istud anno 1141, scilicet anno 52, ab ordinis Cisterciensis, ad cujus ibi regulam vivitur, institutione. Vetustissimum Chronicon ms. quod in cœnobii bibliotheca asservatur, temporis hisce verbis meminit: « Anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo quadagesimo primo, abbatia Caricampi facta est, quarto Idus Novembris die Dominico. »

Templi autem dedicatio, uti idem Chronicon indicat, facta est anno 1262. Sic enim iterum habet: « Hoc anno (scilicet 1262) dedicata est ecclesia Caricampi, et in eadem translatus est corpus benedi-

ctæ virginis de numero undecim millium virginum, cum multorum sanctorum reliquiis. »

Mira eluxit in istam domum cum regum Franciæ, tum ducum Vendomiæ et comitum Paulinatum pietas, adeo ut quampluribus eorum, sepulcretum ibi commune habere, votivum fuerit; Hugoni Campavenensi fundatori et Beatrici conjugi; Petro Lutzemburgensi S. Pauli comiti; Margaritæ Sabaudiensi, Lodovici Sabaudiæ ducis filiæ ac regis Cypri, ex Anna matre nepti; Mariæ Britannæ; alteri Petro Lutzemburgensi comiti de Conversan; Jacobo Lutzemburgensi Riveburgi regulo; Guidoni Castellano, et Machtildi conjugi Sanpolanis comitibus, aliisque. Unde hos versus inter cœnobii monumenta lego:

*Clara domus multos claudit tellure sepultos
Paulinos comites, Vendomiosque duces.
Et licet extremis patriæ sita finibus exstet,
Tuta tamen quovis semper ab hoste fuit.
Numinis id pietas facit, et clementia regum,
Pro quibus assiduus fundit agitique preces.*

CAP. LXXXVIII. — *Claromariscus*.

In agro Sandomari oppidi Claromariscus eminet, S. Bernardi rogatu per Theodericum Alsatum ab Hierosolymis reducem et Sibyllam conjugem, anno Domini 1139 inchoatus atque Deiparæ sacer, cui idem Bernardus primum abbatem Goufridum dedit, monachis ex Clarævallensi monasterio evocatis. Obiit fundator 17 Januarii an. 1168, ac in præpositura Watenensi, non adeo inde remota, quiescit.

Ejus Molanus, in Natalibus sanctorum Belgii, sic meminit: « In Marisco, Theodoricus et Sibylla Flandriæ comites, monasterium ædificarunt, quod B. Bernardo obtulerunt. Nominavit autem illud Claromariscum, et ex Claravalle primum abbatem præfecit Goufridum. » Hactenus Molanus.

Habet in conspectu lacum prodigiosum, cui mirum parvæ insulæ, boum oviumque pascuæ, et arbustis consitæ innatant. Qualem Plinius Junior describit, prosocteri sui Fabati, nomine Vadimonis, in prædiis Amerinis: in quo, se pro miraculo vidisse scribit, innatare insulas herbidas pascuasque et interdum junctas copulatasque ire, interdum discordantibus ventis, digestas nonnunquam destitutas tranquillitate singulas fluitare. De nonnullis aliis similiter natantibus scribit Plinius in Naturali Historia, Celsus et Vitruvius.

CAP. LXXXIX. — *Russeavillense*.

Est istud in comitatu Sanpolano, bellorum injuria sæpe attritum, in quo monachi agunt B. Augustini, olim Aroasiensis ordinis regulam professi. Titulus communis est, Sancta Maria in Nemore, a sacello quod juxtim sedet, nemore accinctum, in quo Deiparæ icuncula signis olim inclaruit. Id monasterium Creequiiani heroes, in quibus primus eluxit, Ramelinus a fundamentis exædificarunt et possessionibus auxerunt. Quorum proinde insignia ibi visuntur et sepulera marmoreo opere exsurgentia. Sed quid in circuitu ascriptum, seu sculptum

sit, inter ipsius templi ruinas et aggeres altiuscule prominentes, coram sollicitanti mihi legere haud licuit.

CAP. XC. — *Annuntiatorum virginum Bethuniæ.*

Bethunia mediocre illud quidem, sed, si cætera videas, fide in Deum et principes, ædificiorum præstantia, civium societate, omnimodæ in hostes munitionis forma, templorum et cœnobiorum splendore elegans oppidum, recentius, adeoque notius illud habet Annuntiatorum. Id illustrissima heroina Isabella a Lutsemburgo inchoavit, et quasi ad periodum, nisi ipsa vitæ exceperet, deduxit. Cum ergo opere nondum plene completo, naturæ legem complexisset, Franciscus Melunæus filius et hæres illustrissimus, exempli domestici non segnis æmulator, cœunte in vota illustrissima domina Lodovica Foixia conjuge, orsam maternæ pietatis telam ad extimum filum pertexerunt, ac lectis virginibus duodecim ædem perpetuo inhabitandam obtulerunt, Annuntiatas, inquam, virginibus in memoriam Dominicæ ad Mariam Annuntiationis. Quod perfectum est pridie Kalend. Mart. an. 1519.

CAP. XCI. — *In Hannonia, monasterium N. D. Bonæ Spei.*

Hannonia, non generosæ nobilitatis modo, verum etiam sacrorum ascetiorum feracissima, eorum plurimis gloriatur Virgini Deiparæ inscriptis, in quibus computatur istud, quod præfixi, cœnobium ordinis Præmonstratensis. Cujus exordia talia feruntur. In semente ordo Præmonstratensis erat, inque illum optimus quisque currebat : in iis Gulielmus a Cruce, Reginaldi nobilis dynastæ filius, nec reluctantur parentes, quin eidem ordini Ramellas atque Wellerellam lubentes volentes conferunt. Ista liberalitate novella plantatio recreata, de novo asceterio agitat, Lesartiusque exstruendo illi decernitur. Verum cum vitæ monasticæ parum commodus videretur; in eo qui hodieque Bonæ Spei est agro apud Binchium oppidum fundatur ac perficitur; primusque abbas Odo nomine monachis præficitur. Locum vero Deiparæ sacravit Lietardus Cameracensis pontifex anno 1151.

De templi turri id fertur quod cum anno 1212, coronidem acceperet, 28 Decembris, qui Hebræis infantibus dies est sacer, anno 1272 retro lapsa sit, nemine læso. Unde monachorum unus tunc protulit :

*Turris nostra ruit in natali puerorum,
Læsus nemo fuit, sit laus Domino dominorum.*

CAP. XCH. — *Camberonense.*

Camberonense autem initia sua in annum 1148 refert; quo quidem anno, ix Kal. Augusti, jactus primus lapis fuit, cura, pietate et sumptu nobilis viri domini, Anselmi, ex inclyta Trasegniensium heroum prosapia oriundi, canonici Sonégiacensis, ac Peronnæ Veromanduorum oppidi dynastæ. Cujus templum etsi diu apice suo donatum, nonnisi sæ-

culo fere evoluto donatur Deiparæ. Incipit enim nuncupatio hæc in annum 1240, si chronographo Hannoniensi hic fidem demus. Ait enim id præstitum eodem anno a Gerardo episcopo Cameracensi, cum tamen nullus tunc temporis Gerardus pontificia dignitate potiretur.

Cæterum ibi Deiparæ imago in hunc diem ab anno 1322, signis prodigiisque inclarescit. Quorum primum tale fertur : « Anno 1322, quidam genere Judæus, baptizatus, et susceptus a comite Hannoniæ de sacro fonte, Gulielmus nomine, paulo post curiæ Montensis satelles effectus, opera susceptoris sui comitis (qui latentem perfidiam et proditorem filiastrisui scrutari non poterat), sæpius ex officio Camberonam versus ibat, exsecuturus sibi commissa : unde et interdum ad locum illum familiariter divertebat, ibique hospitabatur. Erat autem ibi in ordinarii hospitii porticu effigies gloriosissimæ Mariæ Virginis, gestantis Jesum infantulum a Magis adoratum, impressa parieti argillaceo e creta rubra : quæ quidem effigies hunc nebulonem, qui tantum nomine tenus erat Christianus, male habebat; ita ut etiam de nocte, violenta odii impressione ceu somnians deliraret, cresceretque illius furor in Matrem Dei sanctissimam, tanquam quæ ad momenta pene singula somnum ejus interrumpere. Quam ob causam, contigit die quodam, ut non contentus injuriis, contumeliis et execrationibus quas sæpius ore infecto dire evomuerat (ut aliquid ad tantæ impietatis et blasphemiae cumulum adjiceret), eo devenerit amentia, ut hastam suam in imaginem veneratione dignam quinque vibraret; e qua statim cruor emanavit, » etc. Vide plura in Historia Camberonensis Virginis, et apud R. P. Antonium Averoultium Soc. Jesu religiosum in ejus Catechismo historiali.

Cœnobio hodie præest R. in Christo P. D. Robertus Ostelart 53 abbas ab anno 1573.

CAP. XCH. — *Denoviense.*

Id ad Scaldim fluvium a B. Aldeberto Austrovandiæ comite et S. Regina conjuge nobilissimis juxta ac optimis principibus an. 754 fundatum est; quod postea Normannorum direptionibus vastatum Carolus cognomento Calvus Gallorum rex ac Romanorum imperator insigni magnificentia, plurimis redivitis addictis restauravit, ut innuit hoc ejus diploma : « In nomine sanctæ et individuae Trinitatis, Carolus Dei misericordia imperator augustus, omnibus Christianis pax et salus. Præ timore et amore Dei, multa loca sanctorum Deo propitiante alia nova construximus, alia lapsa reparavimus. Quapropter sciat omnis sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium tam præsentium quam futurorum industria, quoniam per charissimæ sororis nostræ, Gillæ sanctæ nomine, crebram admonitionem, ac per dilecti nepotis nostri supplicem postulationem, quin insuper et pro animæ nostræ perpetua salute abbatiam sanctissimæ Dei Genitricis Mariæ necnon et vene-

randæ virginis sanctæ Ragenfredis, quam ex suis propriis prædiis ac vernaculis construxit, sitam super Scaldis fluvii ripam, in qui nuncupatur Denovum, ad pristinum restituere statum decrevimus, » etc. Fuit autem dicta Ragenfredis, aliis Rainfredis dictorum B. Aldeberti et S. Reginæ filia, primaque cœnobii antistita, proptereaque etiam illi fundatio attribuitur. Id ex Chronico Cameracensi ms. hausi, in quo legitur : « Rursus quoque in vico Deneng, B. Rainfredis ex sui juris rebus, cellam fundavit, et sanctimonialibus constitutis, ipsa etiam abbatisa regimonium duxit, » etc. Vide de ea latius in Molano, et Aub. Miræo.

CAP. XCIV. — *Fontinellanium.*

Joanna et Agnes sorores Beginæ Hellini Alveti V. N. filiæ, id in agro Valentiano juxta Scaldim an. 1212 exædificarant, cumque aliis virginibus, in communem societatem receptis nonnihil incoluerant. At cum plurium aliarum accessione, angustum magis ac magis in dies redderetur, cedere loco visum est, amplioremque quempiam sibi comparare. Itaque licentia anno Domini 1216 obtenta, liberalitate plurimorum conveniente, numeri majoris capacius aliud statuerunt, inque eo Cisterciensem regulam, cum antea nullam certam sequendam sibi proposuissent, exceperunt. Rerum gestarum monumenta Chronicon Hannoniæ affert et nonnulla etiam diplomata, quorum unum est Crispiniensis Ecclesiæ, anno 1216 datum, de cuius initium ita habet : « Universis Christi fidelibus, Ecclesia B. Landelini Crispini salutem, » etc. Alterum est abbatis Cisterciensis anno eodem conscriptum ; cuius etiam exordium est : « Frater Adam abbas Cisterciensis dilectissimis in Christo sororibus de domo Sanctæ Mariæ juxta Valentianas, » etc. Tertium denique Ranulphi Cisterciensis etiam abbatis anno 1228 exaratum sic orditur : « Noverint universi præsentis litteras inspecturi quod Hawidis abbatisa, et moniales B. Mariæ de Fonte juxta Valencenas, » etc.

CAP. XCV. — *Lobiense.*

Beatus Landelinus, temporibus Dagoberti Francorum regis et B. Autherti Cameracensium episcopi in lucem editus, hujus cœnobii est fundator ; at regum ingentibus operis sublevatus. « Lobium (scribit in S. Amoluvino Molanus) locus regius, regia munificentia exstructus, nulli committebatur, nisi primum ordinatus esset episcopus, sicut hoc competebat novellæ fidei rudimentis. Quæ dignitas perduravit in aliquot S. Ursmari successores. » Quod autem Deiparæ illud sit sacrum, testabitur iterum Molanus : « Communi consilio (scribit in B. Amalberga) beatissimum corpus Lobium delatum est cum canticis et hymnis ; ubi sub jugo regule S. Benedicti, sanctitas et religio multum florebant. Abbas autem et fratres exceptum corpus decenter sepelierunt, et in ecclesia Dei Genitricis, » etc. Id in primis celebre est propter abbates vitæ sanctimonia

clarissimos ; Amolwinum, Erminum, Ursmarum, Theodulphum, Ulgisum, etc., addo et ob Hidulphum ducem Lobiensium. De quibus variis in locis Molanus.

CAP. XCVI. — *Malbodiense.*

Aldegundis multis visionibus clara, Gualberto et Bertilia parentibus, ex regali Francorum prosapia originem ducens istud ad Sambram fluvium extruxit, eoque in loco in quo nuptias fugiens latuerat, antequam a BB. Amando et Autherto sacrum velamen acciperet. Quo suscepto, illuc reversa, omni molimine id operata est ac turbam sanctarum virginum congregavit. « Quibus (inquit Molanus) prædia sua, possessionesque tribuit publica donatione quæ habebat in pagis, sive territoriis Haynoensi, Laumensi, Suessionensi, Landunensi, Ostrebanto, Brachbanto, Riboariensi et alibi. » Hactenus Molanus ex Malbodiensis ecclesiæ historia.

Et hoc Deiparæ est ? Huebaldus Elnonensis (obijt is anno 950) in Divæ Aldegundis historia sic testatur : « Perfecto, absoluteque Malbodiensi cœnobio, templum quoque beatissimæ Dei Matris nomini collocavit, ubi divinas laudes precesque votivas quotidie persolvebant. »

Claret dicta Aldegunde, Aldetrude ejus sorore, ac Madelberta, aliisque in divorum numerum relatis.

CAP. XCVII. — *Maricolense.*

Ædificavit beatus Humbertus, etiam, ut Aldgundis Malbodiense, ad Sambram, Maricolense cœnobium. Ecce Joannis Molani verba : « S. Humbertus ad juris sui loca [ex Italia] reversus, Maricolis secus Sambram, oratorium construxit, et viros sub habitu monasticæ conversationis constituit. Extruxit haud procul et aliud cœnobium, in quo clericos triginta constituit. Cum autem vir sanctus abjecto pallio suo, in silva ad usum fratrum laboraret, et venatores senatoris cujusdam cervum insequerentur, is ad viri Dei pallium confugit, ubi nec canibus fas fuit feram attingere, nec venatoribus eam confodere, quam meritis Humberti donatam agnoscebant. Unde senator villam juris sui Liniacos quæ sita est in pago Templutensi, in usum fratrum delegavit, inscriptione privilegii signatam et testamento roboratam. » Hactenus Molanus penes quem longe adhuc plura, quæ hausit ex Historia ecclesiastica hujus cœnobii.

Deiparæ autem nuncupatum esse ita ex Cameracensi Chronico colligo : « Sanctus vir Dei Humbertus sanctitate conspicuus et non modice prædiatus, ex patria Laudunense decedens, in villam Mareclias locum suæ sanctæ conversationis elegit, ibique de rebus propriis et prædiis monasterium in veneratione sanctæ Dei Genitricis, et sanctorum apostolorum Petri et Pauli apostolica auctoritate construxit ; » et paulo post : « Hanc abbatiam primus Otto imperator, Henrici regis filius, tempore Fulberti episcopi, habendam tradidit sanctæ Dei Matris

ecclesiæ Cameracensium. » Hactenus Chronicon. Vide etiam de hoc monasterio Miræi Origines cœnob. Belgic. Illud Benedictini ordinis monachi hodie incolunt.

CAP. XCVIII. — *Refugium nostræ Domine.*

Joanna Flandriæ et Hannoniæ comes id a fundamentis juxta Athum oppidum anno 1234 ædificavit, redivitibus ditavit, virginibus Cisterciensis ordinis, quæ antea non procul Aldenarda Flandriæ oppido, exiguo domicilio continebantur, episcoporum Cameracensis et Tornacensis, etiam abbatum Cisterciensis, Claraevallensis et Latiensis consensu impetrato incolendum commisit. Exstat ejus diploma eodem anno datum, quod sic principio habet : « Joanna Flandriæ ac Hannoniæ comitissa, universis præsentibus litteras inspecturis, salutem in Domino. Præsentium testimonio notum facimus, » etc.

Quam ejus largitionem Margareta etiam Flandriæ et Hannoniæ comes, anno 1258 ratam habuit, uti ex ejus diplomate claret, cujus initium : « Margareta Flandriæ et Hannoniæ comitissa, universis præsentibus litteras inspecturis, salutem. Noveritis nos litteras felicitis recordationis sororis nostræ Joannæ, quondam comitissæ Flandriæ et Hannoniæ, » etc.

Obit Joanna an. 1244, Margareta vero an. 1279. Illa in Marketensi juxta Lilam, hæc in Flinensi monasteriis, sepultæ jacent.

CAP. XCIX. — *Spinæ Locus.*

Anno Domini 1216, sub Honorio Pont. Max. Gulielmo Rhemorum archipræsule, Joanne Cameraensi antistite, Philippo Galliarum rege, et Ferrando cum conjuge Joanna, Hannoniæ comitatum occupante, Beatrix Lensiensis virgo pientissima, id loci, quem dote, in matrimonii spem, a parentibus accepta, paulo ante cum modico oratorio, ad Deiparæ gloriam construxerat, mundi hujus oblectamenti valere jussis, subivit, perpetuum sui sacrificium Christo Domino oblatura. Auxerunt cum æde annonam varii principes : in primis ipsa Hannoniæ comes, cujus diplomatis habeo initium : « Ego Joanna comitissa Flandriæ et Hannoniæ notum esse volo tam præsentibus quam futuris, quod ego concessi in perpetuum elemosynam, etc. Datum Gandavi anno 1217, die divæ Catharinæ sacro. » Aliud ejusdem sic orditur : « Ego Joanna Flandriæ et Hannoniæ comitissa, omnibus Christi fidelibus salutem in Domino. Noverint universi tam præsentibus quam futuri, præsentem paginam inspecturi, quod ecclesiæ B. Mariæ Despinlieu, dono xx lib. » etc. Datum eodem anno mense Junio.

Ejusdem cœnobii est cædua illa in Aduaticis silva, quam veteres Mouissart nominabant, comitis ejusdam, Thomæ nomine, donatione.

CAP. C. — *Viconiense.*

Hoc denique Hannoniæ nobilissima coronis erit, de quo non nullus ita pangit : Viconia milliari uno

a Valentianis Hannoniæ urbe, loco amœnissimo, silvas inter fontiumque scaturigines sita, fundatur anno 1125. Est autem hoc monasterium, ædificiorum apparatu atque elegantia adeo illustre, ut si architecturæ leges ac præcepta spectes, non modo inter Belgica, sed universa inter orbis Christiani cœnobita fere palmam obtineat.

Quæro autem, quis ejus auctor? Guido aliquis, respondet Hannoniæ Chronicon, patria quidem Britannus, at in Belgica a patre Norberto monastica Præmonstratensium disciplina delibutus.

Templum Alvisius Atrebatium pontifex antea Aquicinctinus (uti diximus alibi) antistes, anno 1159 sacravit et Deiparæ ascripsit, Guidone ibi primo præsule constituto. Ecce ipsissima Jacobi Meyeri verba : « Dedicatum eodem anno ab Alvisio Atrebatium episcopo templum beatæ Mariæ Visconiensis. » Atque hactenus de Hannoniæ monasteriis; in quibus censendis alphabeticum ordinem ex causa, ut et in hoc opere alibi, servavi

CAP. CI. — *Namurci.*

Broniense monasterium a sancto Gerardo, ex nobilissima Austrasiorum familia oriundo (obijt an. 959) constructum, planum est in S. Virginis Mariæ patrocinio esse, ex diplomate a Stephano Pont. Max. anno 913 dato; cujus initium est :

« In nomine sanctæ et individue Trinitatis et S. Mariæ semper Virginis : Stephanus Sedis apostolicæ summus episcopus, servus servorum Dei, fratribus ac filiis nostris per universum orbem terrarum in fide catholica degentibus : Notum cupimus esse omnibus tam præsentibus quam futuris, qualiter filius ac frater noster, divina annuente clementia, Gerardus abbas nobis innotuit de monasterio Broniensi, quod in melius reformavit et restauravit in honore sanctæ Dei Genitricis semper Virginis Mariæ, » etc. Cætera vide in Miræi Originibus cœnobiorum Belgicæ.

Id porro monasterium Pius IV Papa et Philippus II, Hispanorum rex, Belgarumque princeps, episcopatu Namurcensi, recens tum instituto, annexerunt.

CAP. CII. — *Augustæ Romandorum, vulgo Luxemburgi.*

Augusta Romandorum Ptolomæo, vulgo Luxemburgum, inclutum Belgicæ ad Alsatum flumen oppidum, comitatus olim, nunc vero ducatus titulo decorum, insigni Benedictinorum monasterio illustratum olim fuit, Deiparæ nomini devotum, quod vulgus ob excellentiam *Munster* appellabat, a Conrado comite Luxemburgensi, anno 1085 a fundamentis ad coronidem continuatum ac perfectum, non sine maximis temporalium rerum quas adjecit emolumentis. Obit Conradus anno 1086, dum Hierosolymis jacet, simul cum conjuge Clementia. Bellis porro sævientibus inter Carolum V, imperatorem et Franciscum I, Galliarum regem, cum id vastatum fuis-

set, post paulo ejus loci monachis xenodochium pauperum, basilicæ S. Joannis Baptistæ contiguum, inque ipsa Lutzburgensi urbe situm cœnobio novo componendo imperator donavit, quod hodie ædificiis, ac disciplina monastica est illustre. Qui plura ejus volet, Joannem Bertelium in Historia Lutzburgensi nuper edita consulat; imo et Miræum nostrum. Non modico etiam splendore idem ducatus refulsit ex Aurea valle, voce patria Orival, cœnobio circa annum 1070, per quosdam monachos ex Calabria venientes, sub Deiparæ auspiciis inchoato; quod demum anno fere 1130 Cisterciensibus accessit.

CAP. CHII. — *In Frisia, Hortus S. Mariæ, et Curia S. Mariæ.*

Quia prioris jam ante, libro nempe secundo, sub finem memini, lubet hic solum adnotare quod habet Molanus in Natalibus, 14 Novembris: « B. Siardus, inquit, a B. Frederico, Horti B. Mariæ fundatore, pallium virtutum accepit, quod tanquam alter Elisæus immaculatum custodivit: allodium in Backfeen fundavit quod Curiam B. Mariæ nominavit: et 36 annis abbas sancte præfuit, in laboribus, vestitu, cibo, eo loco se habens, quo confratres, cum quibus communem vitam agebat, » etc.

CAP. CIV. — *In Hollandia, Rhenoburgense.*

Illustre istud cœnobium, a burgo, castrove Rheni fluminis præterlabentis alveo olim contiguo, nomen induit; id quod loci facies et tumulus, editor, qui in cœnobii hortis visi solet, antiqui operis lateribus coctilibus obmunitus, abunde loquebantur. Situm habuit solo fertili, et tritici feracissimo, milliari uno a Lugduno Batavorum, in substructis vetustæ arcis fundamentis anno circiter 1152, ædificatum a Petronilla Lotharii II, imperatoris sorore, et Florentii eonominell, Hollandiæ comitis vidua, in honorem beatæ Mariæ Virginis et sancti Laurentii martyris. Obiit Florentius secundus comes anno 1122, in cœnobio Edmondano conditus. Petronilla autem desiit vivere anno 1144, in hoc suo Rhenoburgensi cœnobio, a filio Theoderico, itidem Hollandiæ comite, honorifice admodum sepulta. Ipsum porro Rhenoburgense cœnobium, nobilissimarum virginum cœtu et magnificis olim ædificiis exornatum fuit; sed calamitoso ac civili hoc bello, Calvinianorum impia manu accensum, in cineres totum concidit.

CAP. CV. — *In provincia ac diocesi Trajectina ad Rhenum, seu Ultrajectina, Montis Sanctæ Mariæ cœnobium.*

Mons iste modo Sanctus, modo sanctæ Mariæ appellatur. Sit testis Molanus, post Becanum clericum et historicum Trajectensem. Molani ad sunt verba: « In Monte Sancto obitus Aufridi episcopi. Hic inspirante Deo multa prædia patrimonii sui donavit ad usum sanctæ Trajectensis ecclesiæ in comitatu Teisterbantiæ. Qui dehinc anno 1005 tanquam filius castigatus et dilectus a Deo, suo-

rum oculorum lumen amisit: venerabile collegium ordinis B. Benedicti supra Montem Sanctum in honore sanctæ Dei Genitricis Mariæ construxit. » Hactenus Molanus.

Id Aub. Miræus variis monumentis nuper illustravit, ex aliis auctoribus simul et Becano petitis; Joanne Leidano Carmelita, Gulielmo Heda, Chronico Leodicensi, et quodam anonymo; adeoque ad eum te remitto.

CAP. CVI. — *Insula beatæ Mariæ.*

Andreas, Kuyckensis comitis filius, 25 ecclesiæ Trajectensis pontifex ac Godewaldi Frisii successor, multis moliminibus satagens uti pacem inter comitem Hollandiæ, et Hermannum Kuyckensem, qui graviter ad invicem, ob Florentium avum ab Hermanno occisum inimicabantur, componeret, vidit se tandem, pacta pace, voti compotem; at hypothesi ista Hermannum alligante, monasterium pro manium Florentii requiete strueret, et rite prædiis dotaret. Chronicon ms. episcoporum Trajectensis ecclesiæ de ista re verbis hisce disserit:

« Andreas de Kuyck, vir electus, discretus, pius, pacificus, et honestus fuit. Hic episcopus fecit pacem, licet cum difficultate, inter comitem Hollandiæ, et Hermannum de Kuyck, quod avum suum occiderat in Hammert, sub tali conditione, ut Hermannus pro anima Florentii comitis monasterium construeret, et decenter prædiis dotaret. Sicque fundavit monasterium in Insula beatæ Mariæ Virginis, et adducti sunt illuc monachi ordinis Præmonstratensis de Lauduno. » Hactenus Chronicon. Obiit Andreas anno 1238, posteaquam decem annos Trajectensem ecclesiam honeste gubernasset.

CAP. CVII. — *Ostbroucanum.*

Distat monasterium hoc milliari uno ab Ultrajecto. Godebaldus 24 Ultrajectensis, sive Trajectensis ad Rhenum episcopus, exstitit anno 1122 ejus loci fundator, et sexus utriusque monachis, qui sub B. Benedicti regula conviverent, attribuit. Quod quidem monasterium propter arctam vitæ monasticæ disciplinam, S. Benedicti carcer vulgo vocabatur. Inque illo ipse fundator postquam annos quindecim Trajectensem ecclesiam rexisset, monachum professus, ad usque vitæ periodum sese reclusit.

Cæterum anno 1138, monachorum prædiis et monialium separatis, diversa quoque domicilia sunt donata; quorum utrumque Virginis Deiparæ fuisse Miræi testantur Origines; et quod penes me est antiquum pontificum Trajectensium Chronicon ms. sic loquitur: « Godebaldus (Godevulduum Barlandus vocat) vir pius et mansuetus, prudens et religionis amator præcipuus, construxit duo monasteria virorum et puellarum in Oesbroet ad honorem B. Virginis et S. Laurentii, quod propter arctam custodiam disciplinæ dicebatur carcer secundum regulam S. Benedicti. » Et paulo post: « Anno

1128, episcopus Godebaldus ægrotans in Oesbroet, habitum sacræ religionis accepit, postquam ecclesiam Trajectensem annis 15 rexisset in pace, qui pridie Idus Decembris defunctus est, ac in eodem monasterio honorifice sepultus. » Hactenus Chronicon Trajectensium episcoporum. At Becanus 2 Idus Novembris obiisse tradit.

Hactenus de monasteriis; quibus non abs re sit præstantem aliquam eremum, et aliquot xenodochia subducere, et quasi colligare.

CAP. CVIII. — *Eremus Helvetiorum.*

Non abs re, inquam, sit, primo eremum, illam nempe, quæ Helvetiorum est, monasteriis annexuisse, tot tantisque olim declamatam miraculis: sed quam necdum tot bellorum incendia stragesque dejecerunt, quamquam a pluribus jam sæculis persistentem. Eam quippe S. Meinradus mediis in silvis, ferarumque receptaculis inchoavit; exinde Otto Cæsar Deiparæ Virgini sacram voluit esse; id facere, divinitus a sanctis Udalrico et Conrado prius edoctus. Henricus Glareanus Helvetius, hoc modulo de ea cecinit:

*Huic est ad lævam, quo vix est sanctior usquam
Orbe locus, frondens Mariæ Genitricis eremus
Vix alibi invenies tam mitia numina Divæ,
Propitiumque Deum et præsentis numinis aras.*

CAP. CIX. — *Xenodochia Dei Matri inscripta; Neapolitanum.*

Sed neque operæ jactura est, in medium proferre aliquot xenodochia sub Deiparæ præsidio collocata: in quibus excellit nobile istud Neapolitanum, sanctæ Mariæ Nuntiatæ nuncupatum, cujus census annuus ad septemdecim millia ducatorum exsurgit. Alit nutrices 700 pro exposititiis. Ex virginibus, quarum communiter sunt ducentæ, quotannis tres cum dote elocantur; pleræque cum adoleverint aliis servire coguntur, et conceduntur. Elionora Santonia Panormitana, hanc gratiam virginibus impertivit, ut indicat sequens inscriptio, supra xenodochii portam, marmori impressa: « Si qua virgo Sicula pauper, dotium indigens, connubio jungi cupiet, ad pium locum istum ejusque gubernatores confugiat. Nam Elionora Santonia Panormitana, in suo ultimo testamento et codicillo, Romæ facto per manus notarii Achillis Sumbicarii, sub die 24 Januarii 1577, mandavit post ejus obitum ex censu proveniente ex quatuor mille ducatis, quos in montibus pecuniam Romæ tenebat, cumulus fiat aliorum quatuor mille, hospitalique Divæ Annuntiatæ Neapol. consignentur, et in arca propria serventur, ex quibus partes tres in emptionem convertantur aliorum censuum, convertendorum singulis annis in dotem trium puellarum Sicularum, seu ex Sicilia oriundarum, unicuique censum annum integrum ducatorum mille, intervenientibus et eligentibus Mag. Petro Jacobo Tagliavia, Michaelangelo Ottone, et Joanne Diomede Rosso, seu eorum descendentes, et in defectu, consan-

guineis, tam in emptionibus faciendis, quam in puellis nubendis. De reliquis vero mille, vel de censu ex ipsis proveniente, illustres gubernatores dicti hospitalis D. Mariæ Annuntiatæ Neapolit., prout melius fuerit visum, disponant, et ut omnibus, quorum interest scire, notum fiat, mandavit hæc omnia marmore inscribi, anno 1580. »

Paulus Merula in *Cosmographia* sua recens edita, ita de eodem xenodochio disserit: « Neapoli Ἀποπομπέσιον visitur, templo Annuntiatæ Virginis Mariæ junctum, magnitudine et structura, amplius oppidi instar; in quo supra duo pauperum millia, omnis generis ægroti, debiles, senes aluntur curanturque: plusquam octingenti utriusque sexus orphani et expositi in eodem ab infantia, et litteris imbuntur, et variis artibus pro cuiusque genio et indole diligenter ad ætatis usque maturitatem instituuntur. In redditibus habet xviii mill. ducat. Alit nutrices 700, pro exposititiis, ex virginibus, quæ plerumque 200 quotannis tres cum dote elocantur. » Hactenus Merula. Ex quibus planum est ter mille septingentos homines isto xenodochio contineri, ab eoque ali et foveri.

Verum enim vero quo abunde unicuique sit, non istis septemdecim ducatorum millibus sumptus annuus terminatur; aliunde et quasi duplum ei affluit honorum quorumque pia largitione; adeo ut ad quinquaginta aureorum millia pro expensis computum annum ingrediatur. Habeo fidum rei hujus testem R. P. Joannem Marianam Societatis Jesu relig. qui in amplilla sua recensque edita de rebus Hispanicis historia hoc stylo scribit: « Templum, monasteria, xenodochia numerosa præcipuaque tota urbe [Neapolitana] visuntur magnifico singula structura genere: in quibus quod ab Annuntiatæ Virgine nomen præfert pauperibus destinata domus, maxime celebratur, quippe in dies corrogata stipe supra quinquaginta millia aureorum expensa fert quotannis. » Sic Mariana l. xxvii, *De reb. Hisp.* cap. 1, ad an. 1505.

CAP. CX. — *Faberianense et Florentinum.*

Faberianensis xenodochii, a Faberiana Picenæ regionis urbe, vocati, solus mihi titulus occurrit. Is talis est: « Anno gratiæ 1456, Calixto III Pont. Max., Martino Ursino archiepiscopo Tarentino, agri Piceni præside primum inferente lapidem, Jacobo ex Minorum ordine prædicante, sub 12 rectorum gubernatione, communi totius populi Faberianensis consensu, ex tribus hospitalibus, hoc unum sub nomine B. Mariæ Jesu, constructum. »

Quantum vero sit illud Florentinum, hac brevi periodo Paulus Merula expedit: « Inter xenodochia [Florentina] quæ octo et triginta dicuntur numero, primi facile loci, quod divæ Mariæ Novæ. »

CAP. CXI. — *Panormitanum.*

Panormitani Siciliæ populi etiam xenodochium suum efferunt, Teutonicis sub Deiparæ auspiciis præparatum ab Henrico VI Siciliæ rege, Teuto-

nica stirpe exorto, utpote Frederici primi Cæsaris, a Ruffa Barba cognominati, filio, mirifice auctum; ut cui in cæteris ædem ter sanctissimæ Trinitatis in quarta urbis Panormitanæ regione sitam, a Matthæo Gulielmi regis II cancellario erectam, et ampliter anno 1150, dotatam adjecerit.

CAP. CXII. — *Venetorum.*

Venetis nobile xenodochium habetur sanctæ Mariæ Charitatis nomine, quod Alexander III Pont. Max. a rabie Frederici profugus, pro munere receptæ hospitalitatis, inexhausto indulgentiarum thesauro ditavit, anno 1177. Pontificium diploma sic habet:

« Alexander episcopus, servus servorum Dei, dilectis illis priori et fratribus Sanctæ Mariæ de Charitate, salutem et apostolicam benedictionem. Cum pro commodo generalis Ecclesiæ ejus curam et regimen, licet immeriti, gerimus, venissemus, Deo ducente, Venetias, ad petitionem vestram, pro officii nostri debito, Nonas Aprilis ecclesiam vestram, invocata Spiritus sancti gratia, dedicavimus, et omnibus qui in anniversario Dedicationis, vel tribus post eandem ecclesiam contrito animo, devote et humiliter visitaverint, de injuncta sibi poenitentia 20 dies, confisi de misericordia Jesu Christi, et beatorum apostolorum Petri et Pauli meritis, duximus indulgendos. Ne igitur illud indulgentiæ, quod visitantibus ecclesiam vestram, annuatim indulsimus, in posterum e memoria hominum elaboratur, remissionem quam fecimus, auctoritate apostolica confirmamus, eamque ad perpetuam memoriam futurorum in scriptis duximus redigendam. Datum Venetiis in Rivo alto, iv Kalend. Junii. »

CAP. CXIII. — *Complutense.*

Compluti nobilissimi Hispaniarum oppidi xenodochium est theologorum a Francisco Ximeno archipræsule Toletano sub Deiparæ titulo elevatum, ut ibi pauperes studiosi, si quando eos ægrotare contingeret, medicorum opera et academiæ sumptu, aut saluti pristinæ restituerentur, aut si morbo succumberent, id solatii parentes reportarent, omnem diligentiam et curam curandis iis fuisse impensam.

CAP. CXIV. — *Toletanum.*

Non contentus pietissimus Ximenius ista altera in Complutensem academiam beneficentia, etiam in Toletana civitate perpetuum nominis sui monumentum relinquere studuit. Piam scilicet sodalitatem

B. Mariæ Conceptioni sacram instituit, eamque Kalend. Novembr. anno 1506 ibidem promulgavit; cujus sodalium officium seu partes perpetuis deinceps temporibus essent, tam privatæ quam publicæ pauperum egestati providere, ac singulis annis, ab ipsis Kalendis Novembris in Aprileis, duos sodales cum sodalitatibus viatore, sub noctem concubiam mittere, qui omnes civitatis vicos, prælucente laterna, perambulerent, et quos ex vagis et egenis hominibus, sub dio pernoctantes comprehenderent, eos in ædem sodalitatibus, quam ipse parari curarat, extempore deducerent, ac necessaria suppeditarent.

CAP. CXV. — *Balneum Puteolanorum.*

Quid xenodochiis balneo proximius? imo et xenodochia balneum, et balnea xenodochium subinde habent. Ergo productis quæ occurrerunt xenodochiis, per balneum Puteolanorum, quod Mariæ est, tertium hunc librum absolvo.

Puteolos antea quam bello Italia Annibal laceraret, Dicæarchiam, a justo imperio, quo ejus Respublica florebat, dictam, Scipio Mazella stylo celebravit. Eorum porro balnea, Joannes Franciscus Lombardus diserte notavit; in quibus balneum Arculi, sive Sanctæ Mariæ (binomium siquidem est) antecellens cæteris, cum ipsius Deiparæ nominis attributione, tum effectibus, quos singulari et sæpe operatur. Illos dodecasticho Alcadinus poeta Siculus, tractatu *De Balneis* metricè conscripto, sic includit:

*Qui breve nomen habet, magnæ virtutis habetur
Arculus, a flammis quod calet, arcet hepar.
Rheumatis, et stomachi vitium de corpore tollit,
Liberat a multa frigiditate caput.
Hic ægris oculis medicamina fida ministrat,
Arculeæ cedit triste papaver aquæ.
Et si forte fugit vigilantia lumina somnus,
Arculus advecto membra sopore fovet.
Balnea quod Trituli, quod Culmæ lymphæ ministrat,
Arculus in multis hoc operatur idem.
Quamvis inter aquas Trituli sit gratior unda,
Consulo ne dubites hoc brevior frui.*

Porro ejusdem S. Mariæ balnei meminerunt Franciotus et Ugolinus, non minorem operam illum præstare, quam Porrectæ aquas apud Bononiam, contestantes. Et, ut absolvam, is Franciscus Lombardus de isto balneo in hæc verba desinit: « Auream mediocritatem inducit. » At tu, o beata! auream fac meam hanc, qua hucusque te duce sum progressus, mediocritatem; eodemque perge afflatu me juvare, et quidquid est id operis, sua dare coronide.

SECTIO SEPTIMA.

CONFRATERNITATES ET CONGREGATIONES MARIANÆ

QUÆ HODIË EXSTANT ET VIGENT.

Annuntiationis B. M. V., a B. Joanna Valesia moniales institutæ.

Assumptionis B. M. V. moniales.

Augustinianæ moniales SS. Cordis B. M. V.

Augustinianæ moniales Interioris B. M.

Beatæ moniales de Monte Carmelo.

Benedictini SS. Cordis Jesu et Immaculati Cordis B. M. V.

Benëdictinæ moniales SS. Cordis Mariæ.

Congregatio B. M. de Calvario.

Congregatio filiarum Mariæ.

Charitate Dominae nostræ B. M. V. (Hospitalariæ moniales de).

Charitate Jesu et Mariæ (Sorores de).

Charitate B. M. V. (Sorores de).

Compassione B. M. V. (Sorores de).

Conceptione (Congregatio Sororum de Immaculata).

Consolatione (B. M. de).

Cordis (SS.) Jesu et Mariæ moniales:

Cordis (SS.) Mariæ Congregatio.

Cordis sancti Mariæ Congregatio.

Cordis Immaculati Mariæ Sorores.

Cruce (Sorores B. M. de).

Filiarum D. nostræ Virginis Mariæ Congregatio.

Filiæ sanctæ Mariæ.

Fratres de sancta Maria.

Gloriosa Virgine Maria (Fratres de).

Jesu et Mariæ (Congregatio de).

Jesu, Maria, Joseph (Confraternitas de).

Jesus, Maria. Congregatio.

Laureto (Sorores B. M. V. de).

Maria (Institutum de B.).

Maria (Moniales de sancta).

Missionarii Societatis de B. M. V.

Maria de Silvis (Moniales de B.).

Mariæ Immaculatæ (Confraternitas filiarum).

Maria-Joseph (Sorores de).

Maristarum (Congregatio fratrum).

Matre Dei (Congregatio de).

Misericordia (Moniales B. M. V. de).

Nativitate B. M. V. (Moniales de).

Nazareth (Domus B. M. de).

Nominibus Jesu et Mariæ (Sorores de).

Notre-Dame (Congrégation de).

Notre Dame (Congrégation des filles de).

Notre-Dame (Congrégation des sœurs de).

Notre-Dame (Institution des religieuses de).

Notre-Dame de Chambrias (Congrégation des sœurs de).

Notre-Dame de Chartres (Institution des sœurs de).

Notre-Dame de la Flèche (Religieuses de).

Notre-Dame de la Providence (Religieuses de).

Notre-Dame du Refuge (Religieuses de).

Notre-Dame de la Retraite (Congrégation de).

Notre-Dame de Samontgie (Congrégation des sœurs de).

Notre Dame de Sion (Religieuses de).

Oblatæ moniales B. M. V.

Oblatæ Immaculatæ Conceptionis.

Oblatæ Mariæ.

Oblatæ Mariæ Immaculatæ (Missionarii).

Oratorio (de) B. Mariæ Immaculatæ institutum.

Parvæ sorores B. M. (Moniales dictæ).

Præsentatione B. M. V. (Moniales de).

Præsentatione B. M. V. (Sorores de Charitate de).

Præsentatione Mariæ (Sorores de).

Providentia (Congregatio sororum B. M. de).

Purificatione B. M. V. (Moniales de).

Purificatione B. M. V. (Virgines de).

Retraite (Religieuses de la), ou Religieuses du Cénacle.

Retraite-Société de Marie (Congrégation des religieuses de la).

Sacratissimo Corde Mariæ (Moniales de).

Sacratissimis Cordibus Jesu et Mariæ (Congregatio de).

Spiritu sancto et de Immaculato Corde B. Mariæ (Moniales de).

Sancto et Immaculato Corde Mariæ (Congregatio sororum de).

Sanctæ Virginis moniales filiæ.

Sancta Maria addolorata (Moniales de).

Servæ seu Ancillæ B. M. V.

Sion-Vandemont (Fratres B. M. de).

Sorores Salvatoris et B. Virginis.

Treille (Religieuses de N.-D. de la), à Lille.

Vertus (Filles de N.-D. des).

SECTIO OCTAVA.

REGNA, PROVINCIÆ, OPPIDA

SUB PATRONATU B. MARIE VIRGINIS DEIPARÆ

AUCTORE

FERREOLO LOCRIO PAULINATE,

IN D. NICOLA! APUD ATREBATES PAROECO.

I. — *Ingressio.*

Quando de regnis, provinciis, oppidis Marianæ clientelæ inscriptis, tractationem paro, valde vereor ne principio statim obtrudatur, frustra me operam hanc operari, cum exploratissimum, adeoque certissimum sit illud Nazianzeni ¹: « Regina mundi, gaudium mortalibus; » et Ephremi ²: « Regina omnium, eademque optima. » Unde inferant: non ergo temerarium sit circumscribere conari incircumscriptam? non turpe, assignare regna hæc, et velut subtrahere altera? aut dare illius curæ ista, quasi illa ei extra curam? Ego vero, veniam præfatus, inquam: Pone telum, o lector, et tantisper attende. Neque enim extra rationis orbitam curro, nec pecco; si, quæ potenti cuncta premit imperio, eam dixerim, his magis ab istis, indulgere; hæc regna, has provincias, hæc oppida, non ita ista aut istas ejus ductu aut benevolentia subsistere, florescere, perennare. Addisce vel ex ejus Filio, Domino nostro. Dictum de illo, et in Scriptura: *Domini est terra et plenitudo ejus orbis terrarum, et omnes qui habitant in eo.* (Psal. xxiii, 1.) Iterum: *Atingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter.* (Sap. viii, 1.) An propterea aut temerarium aut turpe quidquam in illa alia erit: *Non est alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantibus sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris.* (Deut. xv, 3.) Ut corpore in humano una eademque anima vegetat, alit, fovet singula corporis membra, in officia dirigit et fines, non tamen singula, in æque nobilia aut nobiles: ita in isto vasto animali, mundo,

..... *Cælum ac terras, camposque liquentes,
Lucentemque globum lunæ, Titaniaque astru
Spiritus intus alit, totamque infusa per artus
Mens agitat molem et magno se corpore miscet.*

(VIRGIL. VI, *Æneid.*)

Sed tamen operatur in omnibus Deus, prout vult,

non uno, ut potest, in singulis, modo. Etenim quod agat, foveat, dirigat, ex voluntate est, non debito. Sic de Regina dicimus: omnibus vult bene, adest, juvat; sed non æque vult, adest, juvat misericors Mater Maria. Felices, o felix Virgo! quos tu principe oculo signasti! quibus maxime optime voluisti, adfuisti, juvisti! Ista me, o Domina! benignitate, hanc antiquam urbem tuam Atrebatum, Belgicam, assidentia circum regna proseguere, rege, corrige; et quæ, quosve in tuam singularem clientelam (quorum pars aliquantula, ita spero, cluimus) selegisti olim, et quotidie seligis, ne dimitte unquam. Hæc vero illa sunt.

II. — *Hispania regnum.*

Hispania nempe Mariæ cliens esto, quia Virgo dixit esse; et quia dixit, esto prima.

Viva inquit, denata probat: signemus utrumque.

Cum namque B. Jacobo apostolo sanctissima Mater legationem ad Iberos signasset, quo gentem istam, idololatriæ cœno crasse indormientem, ad Christianæ fidei splendorem, qua posset industria provocaret; et audiens ille, desudatis summis laboribus, novem modo animas, nec plures, lucro adjecisset; adeoque multa cum sociis, quos paucos secum habebat, ad Iberi fluvii ripas quereretur: ecce subito ex Palæstina ad Hispanos angelico famulitio Virgo transfertur, et Jacobum angore constrictum cernens, affatur, doloremque ponere jubet. Quod suis sudoribus obtinere non potuit, per discipulos assecuturum se pollicetur « Hoc suæ scilicet curæ despondisse regnum. » Scio aliquos esse, eosque viros magnos, qui non integram huic fidem historiæ tribuant; verum magni sunt etiam viri et multi, qui mecum sentiant, remque ut vere gestam accipiant; Beuterus ³, Vasæus ⁴, Canisius ⁵, Bozius ⁶, Franciscus Arias ⁷, Alfonsus Villegas ⁸, Sigonius ⁹, alii qui eodem omnes stylo posuere. Ut omitam id Breviarii Romani ¹⁰, contra quos-

¹ Greg. Nazianzenus carm. de beata Virg. ² Bozius l. ix, c. 11, ex Ephrem. ³ Beuterus l. i, c. 2 et 7. ⁴ Vasæus in Chronic. ⁵ Canisius l. v, c. 23. ⁶ Bozius l. ix, c. 9. ⁷ Arias l. de Imit. Virg. c. 20. ⁸ Villegas in Floribus sanctorum. ⁹ Sigonius in Hist. Ital. ¹⁰ Breviar. Rom. 25 Julii.

dam : *Jacobus, peragrata Hispania, ibique prædicato Evangelio, rediit Hierosolymam.* Quin iisdem auctoribus B. apostolo ab eadem imperatum, sibi Cæsaraugustæ (olim Salduba, hodie Saragoza dicitur) Citerioris Hispaniæ oppidi adem strueret et sacraret, quasi propitiationis suæ sive præsidii domicilium ibi perpetuo fixuræ.

Quid vero ea defuncta? idipsum quod jam dixi : ut qui principes suavioris aeris dulcedine capiuntur, quampluriam subinde palatia ad ejusmodi oras moliri solent : ita et hic nostræ heroinæ, secreto ejus affatu et instinctu innumeræ amplissimi operis basilicæ seu templa tributa sunt :

Barcinonæ; Burgis; Compluti, Cæsaraugustæ; Carcassonæ; Eboræ; Gemellinæ Cæciliæ, vulgo Guadalupæ; Hispali; Legionæ; in Monte-Serrato; Martiæ; Oliianæ; Oscæ; Oveti; Toleti; Tudæ; in Wilbasio portu; alibi.

De quibus suo loco prolixius; ut sileam asceteria non pauca, S. Mariæ Regalis; nostræ Dominiæ Roscidævallis; N. D. de Rubo; Canicense, Anagarense, Turillacunum, etc. Quo factum, ut infinita exinde prodierint miracula, potissimam quorum partem Iberorum singulari bono cessisse, quis nesciat? Certe a solo Monte-Serrato 382 exstant hodie, Gallorum regi nuncupata. Quid magis jam dicemus, nisi eodem favore catholicam et Romanam fidem quam maxime in ea gente florescere et floruisse? Recte ibi deposita candida illa vestis, B. Ildefonso Toletano archiepiscopo, ab ipsa Virgine oblata; qua velut operata Hispania, jure sacrificium apud se nunquam senescere pateretur. Recte inibi B. Virginis a B. Luca, ut fertur, effigiata imago, et a Gregorio Pont. max. ad Leandrum Hispalensem episcopum transmissa; qua consecutum, ut ipsius Virginis ex Ibericæ propaginis imaginatione pulchritudo, ex voluntate amor, ex mente memoria nunquam obliterarentur. Recte et ibi jaspidea illa columna, quam regno diva Mater intulit, quamque stantem, et continuo prementis virginis pede firmatam, non Mahumetanorum, non Sarracenorum, non Maurorum, non quorumcunque desperatissimæ collusionis barbarorum impetus deiecit ac prosterнат; sed æternum sibi secunda perstet, in catholice fidei perenne firmamentum. Exemplum hujus volumus? Ecce duo.

« Anno 718, Pelagius (scribit Gabriel Bisciola ¹¹) Theodorici olim spatharius, fugiens impetum Sarracenorum, cum magna parte militiæ Gothorum in Asturios se contulit montes, et spelunca se cum illis continebat. Quo a Sarracenis audito, exercitum in eum movent, sed primum insidiis appetendum putant, misso ad eum Oppa archiepiscopo Toletano, Vuitizæ regis filio, qui magnis pollicitationibus illi deditionem suadeat. Ad quem incrementum magno animo respondit se ope et interces-

sione beatissimæ Mariæ Virginis sperare cum illa parva manu gentem Gothorum et fidem restauraturum, debellata illa infinita multitudo paganorum. Desperata deditione, portam speluncæ sagittarii et fundibularii impetere cœperunt; sed divino miraculo lapidibus et sagittis ac jaculis retortis, maxima est eorum multitudo prostrata. Ex quo reliqui perterriti abeuntes, insequente Pelagio cum suis, pars trucidatur, Oppa capto, pars in itinere per aspera montium, et per exundationem fluminum extinguuntur, etc. » Et paulo post : « Porro spelunca illa Dei Genitricis memoriæ dicata est, cujus quoque nomine nuncupari cœpta, dictaque S. Maria de Couadonga. » Hactenus Gabriel Bisciola in sua Baroniana Epitome.

Alterum est victoriæ, per Alfonsum regem de Sarracenis et Mauris glorioso miraculo relatæ, monstrato hostibus regio vexillo, effigie Deiparæ Filiolum Christum brachio gestantis mirifice decoro; ad cujus intuitum tota illa turba expavescens, terga vertit et fusa est. Id fusius vide explicatum in Gonsalo Arhoto ¹², Joanne Bonifacio ¹³ et Roderico Ximenio ¹⁴; qui id duobus locis tangit, l. vii, *De rebus Hispaniæ*; et vii, in quo historiam pressius tangit, his fere verbis : « Erat autem in vexillis regum imago B. Virginis Mariæ, quæ Toletanæ provinciæ et totius Hispaniæ semper Tutrix exstitit et Patrona. In cujus adventu, acies illa mirabilis et turba innumerabilis, quæ hactenus satis immobilis permanebat et rebellis nostris obstiterat, cæsa gladiis, fugata lanceis, victa ictibus terga dedit. »

III. — Italia regnum.

Italiam video! Quid non ibi eximium? et si sola illa sacerrima ædes esset, in qua Maria nata, alita, ab angelo salutata, mysterium redemptionis nostræ inchoatum, alitus Salvator pariter et fatus; quod majus quæras virginæ dilectionis argumentum? Felix, iterum felix Italia! Pignus hoc ad totius orbis invidiam gloriosissime possideas. Angelicæ turmæ ex Palæstina varie delatam, in gremium tandem tuum deposuere. Annuit, voluit Maria. A tribus amplius sæculis custodisti; custodi porro; et Slavonum exemplo, studiosissime cave ne avolet. Non fiet, quandiu tu Virginem, illa te amabit, quem nexum sempiternum opto. Adeoque nunquam te pigeat, tot illi ubique templa, monasteria, xenodochia consecrasse, imo et urbes dedisse. Inter quas eminet regina ista mundi, Roma, quadraginta sex ejus ædibus honorata; Neapolis etiam; Patavium; Florentia; Viterbium; Luceria, quæ postmodum expulsis feræ Assumptæ Deiparæ sacra Sarracenis, a Carolo II utriusque Siciliæ rege, Città di S. Maria est cognominata; S. Maria in Balneo

¹¹ Gabriel Bisciola in Annal. Baronii ex Roderici histor. l. iv, c. 2. ¹² Gonsalus Arnotus Molinensis de Bethanica nobilit. c. 41 et 47. ¹³ Joan. Bonifac. l. iii, c. 15. ¹⁴ Rodericus l. vii, c. 10 et l. vii, c. 36.

Flaminiae ad Sapii fl. oppidum, ita cognominatum ab aquarum medicatarum tam potu quam lotione ad multas infirmitates salubrium. Item Sena, quæ ad hanc fidem, numismata sua tali ornat elogio :

Sena vetus civitas Virginis.

Panormus; cujus cives abs epidemiarum lue, Virginis Loretanæ, cui se commendarant, ope anno 1577 liberati, laminam argenteam, urbis, cui superemineret Virgo, schemate decoratam obtulerunt, subjecta ejusmodi epigraphe :

Felix civitas Panormi Trinacriæ metrop. B. Virgini Lauretanæ dicat, ejus patrocinii a morte liberata anno sal. M. D. LXXVII.

Sed et Ancona peculiariter ei sacra, et cæteræ fere provinciarum; adeo ut vix locus in Italia sit, in quo non exstet celebre aliquod monumentum seu symbolum mutui illiusce amoris. In asceteriis, templis, reliquiis multa recludemus. Et ut toti regno aliquid dem, ita ex Thoma Bozio Eugubino, exscribo : « Quod e tyrannide Gothorum fuerit erepta Italia, quod Ariani hæretici ex illa expulsi, Deiparæ debetur. »

IV. — Hungaria regnum.

Hungariam, quæ priscorum fere Pannoniam et Daciam continet, Mariæ sacram fecit S ephianus rex, Hungarorum non temere prædicatus apostolus. Cujus æternæ memoriæ admirandum prorsus et toto orbe prædicandum templum (libro id quarto delineabimus) in ipsa urbe et sede regia, Albam vocamus, posuit, non alio quam Virgineo nomine illustre. Habet in eo rex sepulcrum ¹⁸.

Quid porro regis ad exemplum Hungari? Mariam, supra cæterarum gentium fidem, patronam sibi vindicare, basilicas passim domi struere, foris ornare, Mariam Dominam suam appellare, imagines summo in loco habere, aureis nummis cudere, nihil non in Virginis honorem tentare et perficere. Gloriose quidem illa ipsa astate : at vero quam nunc temporis atrita et proculcata est deploranda Hungaria ! Mahumetanis canibus, potioem ejus partem misere lancinantibus et discerpentibus pro libito ; impuris pseudoprophete istius ritibus et spurciis fœde supera infera commaculantibus. « Attendite, o Christiani monarchæ ! attendite ; et inter vos serio paciscentes, in ferox istud et immane barbarorum genus acies vestras convertite ; Virgineum, sed et Ecclesiæ priscum decus restaurate. »

V. — Græcia regnum.

Quod Græciam, imo ipsum Orientis imperium tutelæ Virgineæ resignem, cum multa, tum maxime ipsius urbis, oræ istius metropolis majestas facit. Illa est Constantinopolis toti olim Orienti dominata ; quam Magnus Constantinus recurrentibus quin-

quennialibus suis (aliquid hujus, libro primo præmonui) anno a Christo nato 359, imperii sui 25, vi Nonas Maii, sub Alexandro patriarcha, in amplissimo Patrum, qui ad Nicenam synodum convenerant senatu, sanctissimæ Virgini Dei Genitrici Mariæ consecravit. Nicephori verba operæ pretium adducere ¹⁶ : « Atque illi [Patres] statim quod petierat [Constantinus] faciunt ; Constantinopolim veniunt, enceniarum et consecrationis festum diem celebrant, incruento sacrificio operantur, precibus votisque urbem abunde prosequuntur et firmant, eandemque Dei Genitrici dedicant, novam Romam, imperantemque Constantinopolim cognominantes, Alexandro tum Byzantii Ecclesiam regente. » Operæ pretium, inquam ; nam habeo qui ipsa prima fronte obluetari videatur : is Eusebius est, qui in Constantini Vita ¹⁷ actionem hanc tali stylo perstringit : « Civitatem autem ipsius nomine nuncupatam, eximio splendore illustrare instituens, permultis templis, hoc est præclarissimis ecclesiis in honorem martyrum, illustrissimisque ædibus sacris adornavit ; quæ partim in suburbibus erant, partim in ipsa urbe, quibus tum martyrum celebravit memorias, tum ipsam urbem martyrum Deo consecravit. » Quid hic dicam ? utrique dicatam esse ; et Deo et Dei Matri ¹⁸ ? Fortasse non incongrue. Sed Baronium audio sic paciscentem ¹⁹ : « Constantinopolis Deo consecrata est, in memoriam sanctissimæ Virginis Dei Genitricis Mariæ : Deo autem omnino dicatam esse Eusebius tradit. »

Ejus porro nuncupati voti dies, deinceps solemnibus annue habitus est, ut hæc imperatorum Sanctio testatur : « His adjicimus natalitios dies urbium maximarum Romæ atque Constantinopolis, quibus debent jura deferre, quia et ab ipsis quoque nata sunt. » Et in Menologio : « Natalis dies novæ Romæ Constantinopolis in ecclesia publice recitandus, descriptus reperitur. » Et hæc altera Sanctio Cæsarium in urbem affectum detegit : « Eos quos in hac urbe domos non habere cognoveris, annonis novis, quolibet titulo acceptis, privari tua magnitudo præcipiet, nec ullis emolumentis civicis adjuvari : neque enim fas est ut qui urbis affectum domus indicio monstrare neglexerint, ejus commodis perfruantur. » Magnus ergo magnæ Urbis amor, quia illa magnæ Reginæ sacra.

Qui autem amoris huius, a Virgine pariatum ? Theodosio Magno rerum potente, Ariani non paucas ipsa in urbe ecclesias catholicis eripuerant, sibi que arroganti sacrilegio vindicabant. Ejus queruntur fidei sanioris greges et ad Deiparæ præsidium confugiunt. Quid tandem ? « Divina vis (scribit Sozomenus ²⁰) manifeste hic apparens, tum per se, tum per somnium sæpe multis, qui et morbis et variis rerum casibus affligebantur, opem tulit. »

¹⁸ Sarius tom. IV, ex Carthiutio. — Haræus et Gazæus 20 Augusti. — Martyrolog. Rom. ead. die ; ubi multa Baronii Notæ huc conducentia. — Canisius l. v, c. 28. — Manuale sodalit. B. Virginis, p. 1, c. 2.
¹⁶ Nicephor. l. viii, c. 26. ¹⁷ Eusebius, l. iii Vitæ Constantini c. 47. ¹⁸ Vide Bellarminum l. iii De cultu sanctorum, c. 4. ¹⁹ Baron. tom. III Annal. ad ann. Christi 350. ²⁰ Sozom. l. vii Histor., c. 5.

Ergo templa reddita, et excussum jugum Ariarum. Quo autem mediante, attende: « Creditum autem est (addit idem) hanc esse sacram Virginem Mariam Christi Matrem. »

Aliud. Anno circiter 625, Sarraceni arctissima obsidione urbem circumvallarant; neque humanum dissolvendis iis videbatur satis esse auxilium. Corripit cives pavor, ut sit; omneque refugium in sola Virgine collocatur. Ad ejus itaque ædes communi suffragio et voto itur, curritur: imago D. Lucæ opera expressa, tollitur; hebdomadatim feria quaque tertia publice circumfertur. Euge pientissimam Matrem! non abstinens solum a proposito Sarraceni, sed et miserrime pereunt²¹.

Idem Sarraceni an. 672, trajicientes in Thraciam, urbem assiduis præliis expugnare tentant, et biennio, protegente eam Dei Genitrice, frustra consumpto, sese alio vertunt. At, o miserandam stultitiam, seu incredibilem temeritatem! anno 717, iterum Sarraceni Arabibus adjuncti, Masalma Zuleimino duce urbem, cum immenso exercitu et potenti classe per triennium obsident. Germanus tunc patriarcham agebat; cumque advocato populo, multis precibus Virginem fatigasset, urbis suæ recordaretur, sui Constantini recordaretur, devotissimi populi recordaretur: ecce extempore hostes fame, frigore, pestilentia conflictari; magna clade a Bulgaris affici; classem, immissis igniferis navibus ab imperatore conflagrare; duplicem aliam classem, unam ex Ægypto, ex Africa alteram annona obsidentibus alendis comparata transmissam, eodem artificio male perire; inde barbaros turpiter recedere.

Et vero non urbis modo (aut regni, sed orbis bono, id felicitatis accedat, quod cum anno 691, Heraclius imperator exercitum moveret in rersas, qui hoc ipso anno Chalcedonem usque processerant, universum quasi imperium hausturi; adeo Deiparæ imago, quam imperator a se abesse nunquam sinebat, hostium conatibus obstitit, ut seu levioribus, seu iustis præliis: manus consererent, inferiores semper vel caderent vel caderent.

Fac, o clemens! ut qui eam Urbem tuam, regnum, imperium pudenter jam olim profanarunt, et tenent potenter, aliquando tandem vel desinant, vel similiter pereant.

VI. — Germania regnum.

Et ipsam Germaniam Mariæ sacram facio: Oettinga; Dettelbachium; Spira; Eremus Helvetiorum; Aquisgranum; Cella Styriæ; Argentoratum; Alsatia; Mariæburgum; Monasterium, aliaque amplissima ejus tractus loca persuadent, partim sua ipsa, partim templorum nuncupatione: de quibus postmodum non pauca in asceteriis et templis. Hic autem volo esse brevis; adeoque tantum quædam tango oppida.

Argentoratum Virginis patrocinio sanctum esse adducor ut credam, vel ex solo Francisci Costeri testimonio. Ait enim ille²²: « Antuerpiensis porro civitas originem et progressum Dei Matri debet: sicut Argentinenses rempublicam suam florentissimam. Et ex eodem Alsatiam Superiorem et Inferiorem: « Enimvero, ait, non paucæ olim respuit, adeoque ditiones integræ hujus sacratissimæ Virginis patrocinio se commiserunt, quod Alsatia tota, Hungaria et Belgica nobilis provincia testantur; quæ simul atque fidem susceperunt, simul etiam Christi Matrem in singularem elegerunt regionis patronam. »

Quod vero de Mariæburgo Prussiæ oppido jam dixi, nomen vix auditum, statim Virginis esse indicat²³. Quid enim Mariæburgum, nisi Mariæ oppidum? Cui votum ivere Teutones, Prussia Livoniaque bello acquisitis.

De Monasterio autem Westphaliæ oppido pari calculo ponimus. Asceterium primo illud solum erat, quod postmodum mœnibus ampliter cinctum, et nomen et patronam oppido communicavit. Fundavit id Carolus Magnus in Westphaliæ regionis mediotulio, Mymingrodo appellato et Lugdero Frisio Hildegrini episcopi Halberstadiensis fratri creato episcopo assignavit. Cui defuncto Hermannus datus successor, cœnobium ipsum in titulum et honorem Virginis Mariæ consecravit. Quod exinde amplitudine sua adeo exerevit, ut oppidi antiquum nomen expunxerit, propriumque, dixi, consignarit.

Illud coronidis sit loco, quod Bavari, Basileenses, Argentinenses, Prussenses ac principes Palatini aureis nummis suis Mariæ effigiem apponant, cum his et similibus in circulo epigraphis: *O Maria, ora pro me*: *S. Maria, ora pro nobis*.

VII. — Francia regnum.

Ut Germaniam, ita et Franciam percurro, attentius diutiusque alibi explorandam; cujus equidem lilia non temere cum lilio convallium Maria possem conferre; ut illa expuncto bufone, sic ista contrito serpentis capite gloriosa. Sed en quo me vertam. Anno 1356, Sept. 19, in conflictu Pictaviensi Joannes Gallorum rex ab Anglis tollitur, et carcere recludendus in Britanniam deducitur. Quo dimittit vota regnum pro sua et regis salute? Solemnis statio Parisiis ipso Assumptæ Virginis profesto, anno 1357, ad majorem ædem indicitur; cereus ad altissimæ turris, quam urbs haberet, quantitatem dimensus, qui diu noctuque ante Virginis statuam arderet, rotæ circumflectitur. Ea quidem Massæi sententia est²⁴: at Ægidius Gorrozetius²⁵ non ad turris altitudinem cereum productum vult, verum ipsius oppidi circuitum; cumque consumpto alimento ardere desiisset, labentibus retro annis iteratum continuatumque fuisse. Ecce ut maxima in causa ad communem Patronam eodem pede con-

²¹ Baron. tom. VII Annal.—Vincent. l. XIII, spec. c. 147. — Canisius l. v Marial. c. 23 et 27. ²² Costerus in præfat. l. Sodalit. B. Virginis. ²³ Bozius l. IX, c. 8. ²⁴ Massæus, l. XVIII Chron. ²⁵ Gorrozetius l. Antiq. Parisiensium.

cursum. Quam proinde sapienter Joyeusius cardinalis Galliarum clientelam Deiparæ adjecit ²⁶, quando in æde Lauretana, indictis quadraginta horarum precibus et sacris solemniter peractis, ipse Lauretanus pontifex non solum id facti comprobatum iit, verum etiam luculentissima ad populum habita concione voluit publicitus protestatum.

Quid autem si Lutetiam tantum, regni dominam seu metropolim appellamus? Quam Virginis esse, vix aliquid scit, qui nescit. Solidum ejus testimonium est Aimonii monachi, qui tertio libro *De gestis Francorum* ²⁷, illam a fide accepta, templo Virgineo caruisse nunquam, affirmat. Quem Petrus Bonifacius libro secundo ²⁸ *Fastorum Parisiensium* presso vestigio insequens, illud Abbonis ejusdam allegat:

Urbs in honore micat celsæ sacrata Mariæ ²⁹.

Alibi de templis; collegia volo. Augustodunense sacrum Mariæ fecit Petrus Atrebatum pontifex an. 1541, astantibus Petro de Palude patriarcha Hierosolymitano, Guidone Lugdunensi archiepiscopo, et Joanne S. Germani abbate; aliud nostræ Dominæ Rothomagensis; aliud nostræ Dominæ Atrebatensis; aliud ab Ave Maria nuncupatum.

Pontes aut pontium primum principemque? Lapidiorum pontium sane major (scribit Paulus Merula ³⁰) qui D. Virgini sacratus, olim longitudinem habebat 70 passuum, latitudinem 18, ordines 17 (ordo quivis 50 tignis constabat), ædes utrinque lateritias, pari magnitudine et altitudine, sexaginta impositas gerens ³¹. « Octogesimo post anno sub Ludovico XII, cum mole sua corruisset, reffectus est summo artificio, sex arcibus lapideis, domibus 68 æqualibus superstructis, pavimentoque lapidibus strato, ut pontem esse multi nesciant. »

Cætera Lutetiæ mitto, et cum Francisco Bencio concludo ³²: « Urbs hæc Dei Matris auxilio, quam patronam sensit semper in omnibus rebus, se stetit gloriatur. »

Lugdunum vero quam præsens Virginis auxilium sibi devinxit? Recens ejus memoria est. An. 1581, pestis gravissima ad funus quemque rapiebat, donec Virgini Lauretanæ civitas vovit votum. Vix id factum, et convalescit. Testatum ab Antonio Valtrino ita habeo ³³: « Civitas Lugdunensis anno superiore valde vexata pestilentia est, neque morbus remisit, priusquam civitas votum B. Mariæ Lauretanæ publice fecit, cujus damnata voti unum e nostris misit, qui illud dissolveret. »

Augustorito Pictonum oppido tantumdem demus. Fors fuit ut quidam toparchæ familiaris urbem Anglorum facere proditorie satageret. Loci clavi-um, quibus portæ reserabantur, conscius init, certus eas capessurus: prævenit Virgo et aufert,

pietatis civium in se memorata; ac toparchæ in manus desert. Præstolatur interim, ut signata hora erat, hostis ingressum; ac ubi falsum se videt, recedit non sine mutua quamplurimum invicem sese appetentum nece ³⁴. Sed et quam singularie Carnotensibus adfuerit, in reliquiis aperiemus. [Vid. Part. I de Rel. B. M. V.]

Bononiam Ludovicus XI in pietatis suæ testamentum Virgini solemniter pigneravit, corde puri auri oblato, pondere bis mille aureorum, ac sancita lege ut qui in ævum futuri essent successores, tantundem præstarent, Mariamque ejus tractus Dominam recognoscerent; quæ ab anno circiter 1212, signorum multitudine oppidum ipsum per integrum fere orbem gloriose diffamavit.

Aliudpian vis? Anselmus abbas viii Gemblacensis, id pridem: « Anno 1129, plaga ignis divini Carnotum, Parisios, Suessionem, Cameracum, Atrebatum et alia multa loca mirabiliter pervadit, sed mirabilius per Dei Genitricem exstinguitur. »

VIII. — Anglia regnum.

In ordinem hunc veni etiam, o Anglia! non ea quæ nunc es, sed quæ olim fuisti; cum celeberrimus liberrimusque tuus in regno Virginis cultus floreret, neque ex Kalendario nomen vel expungeres, vel minusculis notis iisque nigris signares ³⁵: quando sacrum illud oleum tantopere venditares, quod ungendis regibus tuis ipsa sacra Virgo D. Thomæ archiepiscopo tuo in exilium relegato, commisit ³⁶: quando Arthuris tuis solempne erat, Deiparæ imaginem in aciem ferre, et ejus præsidio, parva manu ingentes hostium exercitus in fugam vertere et delere ³⁷: quando auscultabunda tuis Anselmis, Bedis, Edmundis, Alexandris Halesiis applaudebas, si quid de Virginis laudibus vel dicerent, vel scriptis commendarent ³⁸: quando in Annales referebas illam Deiparæ benignitatem, qua circa annum 15 Edredri regis, Londonum tuum a Dacorum impetu mirabiliter sospitata est ³⁹. Cujus Henricus Huntindoniensis præclarus rerum tuarum scriptor ita meminit: « His transactis, Anlaf et Svain Dacorum duces Londoniam impetierunt cum nonaginta quatuor navibus in Nativitate S. Mariæ. Cujus gloriøsæ Virginis auxilio liberati sunt Christiani a paganis. Urbem namque assilientes, et flammis demoliri parantes, inæstimata confusione repulsi sunt. » Quid templa, quid cœnobîa ejus nomini nuncupata recenseam ⁴⁰?

Floruisti certe, et honoris hujusce incrementum ex seminibus legisti, jactis in agris virtutum, in gymnasiis, quæ etiam B. Virgini, sed et Christo Filio, alteri adoptivo Joanni, Petro pontifici, Mi-

²⁶ Horatius Turselinus l. v Hist. Loret. c. 12. ²⁷ C. 57. ²⁸ C. 6. ²⁹ Abbo l. I, De obsessa a Normannis Lutetia. ³⁰ Merula, parte II Cosmograph. l. III. ³¹ Lege Stephanum Forcatulum l. VI, De Gall. imperio et philosophia. ³² Bencius in Annalibus ad an. 1587. ³³ Antonius Valtrinus in Annal. ad an. 1582 tom. I Bonifacius, l. II, c. 8. ³⁴ Bouch. in Annal. Aquitanicæ p. III, c. 6. et ex eo Georgius Maigrin l. Instit. scdal. Corrigiatorum, c. 12. ³⁵ Nicol. Sanderus l. de Origin. schismatis Anglic. ³⁶ Thomas Walsingham Histor. Anglic. sub Henrico IV. ³⁷ Willielmus Malmesburiensis, l. I, c. I, De gest. reg. Angl. ³⁸ Henricus Huntindoniensis, l. II Hist. Angl. ³⁹ Idem l. V. ⁴⁰ Idem l. III et IV.

chaeli custodi, Mariæ Magdalænæ cognominî, Bernardo mellitissimo ejus cultori consecranea habuisti ⁴¹.

Equidem anno circiter 1366, Gulielmus Wykeham, Eduardo III regi a consiliis, inde Vintoniensis episcopus, collegium, quod Novum vocatur, in Oxoniensi academia Virgini Matri posuit ⁴². Illam statuerat Alfredus rex anno 895, pia Cantabrigiensis æmulatione, quam Sigebertus etiam rex an. 659, antea in eundem titulum excitarat ⁴³; in qua Margareta Henrici VII pientissima mater Joannis Fiscerii Roffensis episcopi stimulis incitata, gymnasia duo, Christo Servatori unum, alterum Joanni discipulo consecravit. Aliud ibidem Jesu dedit Joannes Alcocus II, Elyensis episcopus; aliud Corporis Jesu nomine in altera illa academia Ricardus Vintoniensis episcopus decoravit. At Hugo Balsamus, Elyensis pontifex singulare Petro, apostolici senatus principi dedit; alterum Michaeli archangelo Henricus ex Stantonîa, vir equestris ordinis, sub Eduardo II assignavit: Oxonii alia duo; unum Mariæ Magdalænæ ab Henrico cardinale, Vintoniensi episcopo sub Henrico VI, alterum B. Bernardo ab Henrico Chichelio Cantuariensi antistite, sub eodem rege concessa splenduerunt.

Ubi nunc illa? ubi nunc tu, o Anglia? Resipisce, e cœno et tenebris emerge: Virginem Matrem et in Matre Natum vel ex Nato Matrem vere, reverere; ac probum concipiens votum reminiscere te olim in Occidentis Ecclesia omnium primam, circa annum 1070, Conceptionis Mariæ festum sacrum, magna tua cum laude celebrasse ⁴⁴.

IX. — *Belgica regio.*

Id autem aliquoties ex occasione jam notatum, Belgicam, inquam, nostram Mariæ clientibus computari: at impræsentiarum ex instituto et professo, quin debito, qui Belgæ sumus. Abi, livor, si plusculum scriptiois ab aliis videris. Id, opinor, nonnihil ad patriæ communis nostræ gloriam facit, quod vel externi hominis testimonio, primum eis Alpes templum, nomine Virginis conspicuum, juxta et quasi in Belgica (nonnulli istud *quasi* tollunt, et Tungros cum Belgicis Molanus miscet) habeamus ⁴⁵. Illud, animadvertitis, Tungrense est, in Leodicensi tractu, a D. Materno Petri apostoli discipulo constructum. De illo itaque sic Bozius congregationis Oratorii Romæ presbyter: « Sed et apud Tungros volunt prisca annales, a Materno Petri discipulo, ecclesiam de nomine Virginis conditam, quam primam dicunt infra Alpes ecclesiam fuisse ⁴⁶. » Quid audio? non beatæ Virginis modo, sed absolute primam. Ergo nulla alia quolibet titulo exstabat, quando ista primo comparuit; iis porro apicibus, ut facta cathedralis, Virginis titulum circumferret, sicut et antiquissimæ Belgicæ diœce-

ses, quæ ultro Mariæ tutelam subierunt; Cameraensis, Atrebatensis, Tornacensis, Ultrajectensis; et nostra ex parte, Morinensis. Alias aut antiquiores, aut æque antiquas, perquire: non reperies, nec post plura sæcula. Nam quæ ab iis deinceps institutæ, Philippum II, Hispaniarum regem, auctorem dicunt suum, nec annum millesimum quingentesimum quinquagesimum transcendunt. Antiquissimæ igitur omnes istæ Patronam communem inclamarunt, et rem patriæ sub ejus umbra promoveri optarunt. Unde ita comparatum, ut Virginis cultus quam maxime fuerit per hanc regionem diffusus: datis ei cœnobiis, aris, templis, quorum amplius triginta miraculis illustra hodieque celebrantur; in quibus excellunt Hallense, Cameracense, Lovaniense, Tongrense Hannoniæ, Cambronense, Chieruense, Loense, et novissime Zichemiense, ac anno isto et mense, quibus hæc scribimus, Atrebatense nostrum. Nec miraculis solum, quam nos amet Diva signavit; sed pignora etiam suis ipsa manibus detulit, quibus fruimur, quibus gloriamur, quibus alibi astruam fidem. Et mirandum si etiam oppida cesserimus? De iis jam scribo ex ordine provinciarum.

X. — *Brabantia provincia.*

Brabantia antiquissimus nobilissimusque Belgicæ ducatus, undetriginta munitissimis oppidis et duodeviginti circiter municipiis incultus, plurima habet Mariani amoris igne calentia monumenta, oppida, aio, monasteria, templa. Nunc de oppidis: quibus porro? tribus, non amplius; S. imperii marchionatus titulo decora, orbis emporio Antuerpia: cœlestis Sophiæ Lyceo et musarum Parnasso Lovanio: Ducum et omnigenæ nobilitatis Brabantie sede Bruxella.

XI. — *Antuerpia oppidum.*

Antuerpiam non primus facio Virginis clientem: Costerum volo ⁴⁷: « Antuerpiensis porro civitas, ait, originem suam et progressum Dei Matri debet. » Volo cives, qui profano quodam ante senatus aulam stante Colosso humi prostrato ac calcato, in ejus locum Deiparæ, ut Divæ tutelaris, effigiem amplissima structura elaboratam, sceptrum manu gestantem, ad æternam urbis gloriam posuerunt. Ejus Franciscus Beneius verbis hisce meminit ⁴⁸: « Urbs Antuerpia sub Mariæ Dei Matris patrocinio fere nata olim, crevitque et exstabat argumentum in prætorix domus pariete, collocata ipsius effigies e marmore. Quam aucta deinde rerum viriumque, nova exstructa domo cum sustulissent architecti, aut oblivione reliquerunt aut contemptu. Colossus pro ea positus informi magnitudine, Gigantem appellabant, anilem nescio quam fabulam comminiscientes. Ex eo omnia in pejus ruere visa huic urbi

⁴¹ Middendorpius l. viii Academiæ pro 2 editione, alias l. ii. ⁴² Polydor. Vergil. l. xix, Histor. Argi. ⁴³ Jac. Middendorp. ad calcem l. viii, de Academiis. ⁴⁴ Bozius l. ix, de sign. Eccl. c. 8. ⁴⁵ Molanus c. I Chronicæ recapitulationis SS. Belgii in fine Nat. ⁴⁶ Thom. Bozius, l. ix, c. 9. ⁴⁷ Franc. Costerus in præfat. lib. Sodalit. ⁴⁸ Fr. Beneius in Annalibus.— Jo. Bonifacius l. ii, c. 14.

Nunc divina tandem ope, restituta Antuerpia, collegio nostro ornata, honesta demum piorum sodalitate, consilium coeptum Deo aspirante, approbante senatu, perturbato monstro in priorem suam sedem cœli Regina restitundæ. Ejus statua facta est sodalium impensa, pedum quatuordecim altitudine. Hæc cum die Annuntiationis regali corona sceptroque insignis, triumphali esset thensa e templo nostro educenda, visum est increbrescente pluvia cœlum inhorrescere; exsultare certatim gaudio hæretici, per confertam volitare multitudinem, quæ ad pompam confluxerat, illicere plebem ad superstitiones, idololatriam Jesuitarum damnari cœli voce jactantes: sed non est semper, nec diu felix iniquitas. Ut omnem sibi ignarum vulgus exemptum scrupulum putaret, eo ipso temporis vestigio, quo efferebatur; ex turbido die cum serena lux et tranquilla rediisset, astructus est favor divini Numinis, et insanus maledicentium furor obstructus. » Ecquid aliud est istud, quam si conclamarent cives :

Urbis te volumus Dominam cantare, Maria.

Solebant prisci illi Cæsares, oppida, quæ suissima volebant esse, talibus ostentis prædicare. De Constantino Magno legimus ⁴⁹, simulacrum æreum magnitudine et artificio spectabile, super porphyreticam columnam in foro Byzantinorum dedicasse eique nomen suum imposuisse, manu aureum malum portanti, addita cruce et inscriptione ista :

Tibi, Christe Deus Verbum, hanc commendo.

At Mariæ sceptrum ut Regina potentissimæ ab Antuerpiensibus concessum; de quo elegantissimis versibus lusit Joannes Boehius S. P. Q. A. a secretis. Habet et Antuerpia prægrandem et operis prorsus mirifici basilicam cathedralem, turri secti lapidis et quadrati ad quadringentos sexaginta sex pedes sursum eminente gloriosissimam; at magis Mariæ nomine, quod præfert, gloriosam; quæ anno 1533, tertio Nonas Octobr. incendium passa, non minore magnificentia paulo post resplenduit. Ex hujus ecclesiæ vetere quodam instrumento didici (id debeo amicitiaæ doctissimi A. Miræi inibi canonici), ante annos octoginta supra quadringentos celebre Mariæ nomen apud eos fuisse, et templum exstitisse; ad quod, expurgata per D. Norbertum Janchelini hæresiarchæ erroribus urbe, clerici seu canonici Antuerpienses, consentiente Burchardo Camera-cenatum episcopo, ex D. Michaelis æde, quam jam eidem Norberto ordinis Præmonstratensis auctori concesserant, sese transtulerunt. Illud vero tale est : « In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, ego Hildolfus præpositus S. Michaelis in Antuerpia, tam futuris quam præsentibus in perpetuum, quahter præfata ecclesia nostra ad usus canonicorum Præmonstratensis ordinis transierit,

et qua de causa assensu capituli nostri, eis data fuerit, præsentis scripti attestatione notificamus. Cum in diebus nostris quidam hæreticus Janchelinus nomine, in partibus nostris advenisset, et venenoso sermone a fide et a sacramentis Ecclesiæ plurimos avertisset; hac de causa ut illa hæresis quæ provinciam nostram occupaverat, funditus exstingueretur, consilio domini Burchardi episcopi et totius populi, et assensu capituli nostri, dominum Norbertum, virum nostris temporibus spectabilis religionis, accersiri curavimus, eique ac suis fratribus Regulam B. Augustini servantibus, suamque institutionem exsequentibus, supradictam ecclesiam cum capellis in ejus cœmeterio fundatis, et tribus curtilibus, et jugero terræ eidem cœmeterio adjacentibus, cum quatuor præbendis per manus memorati episcopi tradidimus, circumspectione vigilantes, digneque perpendentes, quod eorum saginaremur orationibus et bonis spiritualibus, si eos sustentaremus beneficiis temporalibus. Nos vero prius numero duodecim, numerum nostrum in octo terminamus præbendis, et cum his et præposituræ nostræ integritate ad ecclesiam B. Mariæ in eadem villa transtulimus; cæteras vero quatuor præbendas, per omnia ei consimiliter participantes, proprio nostro arbitrio dedimus; excepto quod allodia et mancipia, quæ usque ad hæc tempora ecclesia illa possederat, in nostros singulariter segregavimus. Baptismus vero celeberrimi temporis, videlicet Paschæ et Pentecostes, in ecclesia illa observabitur: reliquo autem tempore parochianus noster baptizandis providebit. Infirmos autem visitare et communicare oleoque inungere, confessiones audire, mortuos sepelire, omnibus hæc ab eis quærentibus libere concedimus. Ut autem tam præclaræ beneficentiæ foedus inviolatum inter nos et ipsos semper permaneat, hoc definitum est, ut quodecunque munus infirmis et moriens parochianus sive in terra, sive in alia substantia, cuius ecclesiæ aliquid obtulerit, vel pro se offerri instituerit, per medium dividatur. Quod vero alienus sanus vel infirmus aut parochianus incolumis dederit, ecclesia cui datum fuerat absque partitione possideat. Ipsæ vero ecclesiæ sedulæ in invicem, juges sibi debebunt fraternæ charitatis orationes, in omnibus necessitatibus sese supportantes. Pro commemoratione vero suæ libertatis, utraque ecclesia persolvat Cameracensi præsuli aureum nummum Antuerpiensis monetæ et ponderis, singulis annis in festo S. Lucæ. Ut autem hæc rata et inconversa permaneant, sigilli nostri impressione, et testium subscriptione qui interfuerunt et hoc donum dederunt, annotari curavimus. Ego Hildolfus præpositus S. Mariæ, Anselmus canonicus, Bernardus canonicus, Gisbertus Porcus, Raduwardus canonicus, Ovo canonicus, Raduwardus scriptor, Ragerus canonicus, Hildilvinus parochianus. Actum autem est

⁴⁹ Baron. Annal. tom. IV.

hoc anno Verbi incarnati 1124, Indictione 2, epacta 3.

Porro cum aliquot sæculis id collegium sub præposito constitisset, pontificis cathedram excepit, faciente Paulo IV, Pont. Max. an. 1559, quam primus implevit Franciscus Sonnius Silvæ-Ducis antea antistes; inde Levinus Torrentius; ambo ab Auberto Miræo in elogiis Belgicis celebrati¹⁰; inde Guilielmus Grimbergius, nunc Cameracensæ Ecclesiæ archiepiscopus; demum accessit reverendissimus D. Joannes Miræus, meus quondam in litteraria palæstra director ac formator; quem principes, etiam (rarum hodie exemplum) renitentem, pontificia ista dignitate exornarunt. Aliud audite de pietate in Virginem. Quotannis, die Recollectionis festorum Deiparæ, Dominica post Assumptionem secunda, clerus, Dominica autem post idem festum prima, in Encæniis, senatus ac urbis primores sacram divæ Virginis statuam, magna cum pompa et solemnî supplicatione per urbis compita circumferunt. Quid aliud olim Romæ a D. Gregorio? Quid Constantinopoli sæpe? quid alibi? Et quam gratum Virgo Mater fixerit inibi domicilium, prodigio aperuit. Cum enim anno 1566, Iconomachi ecclesias passim vastarent, cœnobium Franciscanorum Antuerpiæ, simili furore debacchantes, ingressi, altaribus, statuîs, imaginibus sacris excussis effractisque, ad Deiparæ iconem, amictam sole, lunam pedibus contingentem, exque laqueari dependulam convertuntur: eamque totis moliminibus deturbare, atque humi prosternere adnitentes, quid assequuntur? Ridet insensatos Virgo, nec statuam suam moveri, nedum deturbari patitur, rara victoria de barbaris triumphantem. Vidistis hæc, cives, et qui meliores, gratam memoriam, congruum erat, habuistis. Nuperum aliudpiam subijcio. Anno quo hæc scribimus, superiore, sc. 1603, epidemiæ lues urbem invaserat. Corripit cives timor, ut sit; quos non deserit in Divam spes et amor. De Zichemo audierant; faciunt vota, et candelabra argentea duo, affabre polita dono mittunt, inciso tali chronographico:

SVSCIPE, SANCTA PARENS EX VOTO ANTVERPIA
MVNVS QVOD DAT NEV PESTIS CRESCAT ACERBA LVES.

XII. — Lovanium Oppidum.

Lovanium nobilissimum omnigenæ litteraturæ emporium, a Joanne Brabantie dace, circa annum 1426, academice honore et juribus ornatum, peculiari etiam in Divam affectu tangitur, toties tamque suaviter ab ea sospitatum¹¹. Repetantur prodigia et signa ab anno 1442, Septemb. 25, in hanc usque diem ad ejus in D. Petri vel imaginem vel memoriam, perpetrata; quam mira, quam multifaria illa sunt! Eorum series in ms. Codice di-

gesta cuivis volenti ibi obvia est, nec illubens nuper perlegi. Eo oculorum aciem collimabat Justus Lipsius, cum talibus Lovanium suum affaretur:

*Sed ades, ades Lovanium, et tu classicum
Virginis honoris insona mihi, et tubam.
Famæ ipsa sedes, gloriæ domicilium,
Diffunde famam gloriæque Virginis.
Experta sæpe nomen ejus es domi¹², etc.*

Unde quanquam solalitates penes cives multæ, nulla tamen supra Marianam; in quam optimi quique pientissime nomina conferunt. Conferunt tantum? imo vero sacellum pulcherrimum statuerunt, quod magna alacritate et industria exornantes, solius Mariani sodalitiî esse voluerunt. Nec id tantum: annue tota plaudente urbe, diem Recollectionis festorum Mariæ sacrum Septemb. Dominica prima celebrant; tunc compitalitia festa, seu encænia; tunc supplicatio per urbem solemnîs et primaria. De qua ita ad Usuardum Molanus¹³: « Dominica die prima mensis Septembris, Lovanii in basilica S. Petri solemnitas Recollectionis festorum beatissimæ Virginis Mariæ, quæ cum totius urbis lætitiâ festivè celebratur. » Ejus causam primariam collige ex Lovanio Lipsii. Exstat gaudiorum istorum Virgineorum Officium, pia collegii D. Petri industria concinnatum, a Romana sede comprobatum, et opera seu cura reverendissimi D. Henrici Cuyckii Ruremundensis episcopi, typis Joannis Masii an. 1594, Lovanii excusum.

XIII. — Bruxella oppidum.

Bruxellam autem antiquam ducum Brabantie sedem Deiparæ etiam damus. Qui prohibeant? Duces? at totissimi, id acta probant, in virginei amoris æquore demerguntur. Cives? huic clientelæ omnis eorum militat affectio. Ecce qui duces: Philippus Bonus cum Carolo Audace filio; Maximilianus; Philippus I, Carolus V, Philippus II, et quid non Albertus jam noster cum conjuge Isabella? Panxit omnibus iis Justus Lipsius, sed et nos ipsi de aliquibus eorum tetigimus¹⁴. Quid vero cives? Societatem Grudiis parem studiose colunt; nec tantum parœciale templum Mariæ inscriptum, sed aliud elegantissimum alteri cognomine, sibi peculiare aperiunt, claudunt, quod Nostræ Domine in Sabulo vulgus vocat; in quo Deiparæ statua quam Beatrix Soetkens Antuerpia an. 1548, adverso flumine eo asportarat, multis increbuit miraculis, donec Iconomachorum feritas, anno 1580, illam rapuit et contrivit. De isto autem templo parœciali exstat Godefridi I, cognomenti Barbatî (obiit an. 1140, cum annos 44 imperasset), Lotharingie ac Brabantie ducis tale diploma: « Ego Godefridus Lotharingie dux ab ecclesiarum doctoribus intelligens omnium hominum salutem ab eleemosynarum largitione

¹⁰ Aub. Miræus centur. 1 Elogior. Belgic. decad. 1. ¹¹ Middendorpius l. II, de Academiis. — Massæus l. XIX Chron. ¹² Lipsius l. De Zichenjensi virgine, c. 17. ¹³ Molanus, l. I, c. 5. ¹⁴ J. Lipsius in Historia Divæ Hallensis, c. 53.

plurimum constare, principibus vero hujus sæculi, utpote qui amplius acceperunt a Deo, ut retribuunt ei ad ipsum magis congruere : eo quod eleemosyna peccatum exstinguat, et animam vivificet, et quia prophetæ Danielis testimonio rex quondam ille eleemosynis a peccatis redimi potuisset, si tam acquievisset : doctrinis horum et exemplis operam dedi, et quorundam fidelium meorum salubri usus consilio, quæ aure perceperam, opere adimplere curavi. Denique causa salutis animæ meæ patrumque meorum ac filiorum, alodium quoddam meum Bruxellæ oppido adjacens, et capellam in eo, ad honorem Dominici sepulcri, Dominique Genitricis Mariæ constructam, cum omnibus suis appendiciis Paruino abbati, ac monachis S. Sepulcri Cameracensis ecclesiæ in eleemosynam dedi, in tantum videlicet libere, ut nullus clericorum sive laicorum aut potentum illud omnino in perpetuum violare præsumat, ut sui juris aliquid ex eo vindicare queat : ea tamen consideratione, ut ibidem Deo et ejus Genitrici die noctuque obsequia divina impendantur, necnon et obitus mei memoria in prælibata capituli ecclesia, a fratribus annaliter habeatur. Et ut hæc donatio mea in æternum inconvulsa permaneat, sigilli mei impressione ac legitimorum testium subscriptione confirmo et corrobore. † Signum Godefridi ducis, † signum filiorum ejus Godefridi et Henrici. »

Quotannis aliquot primores, urbis nomine, qui cum aliis undecim partim oppidis, partim municipiis, prima Dominica Septembris (is status et sollemnis Mariæ dies est) Hallis Hannoniæ se sistant, legunt ac dimittunt : « Quibus ecclesiastæ et magistratus Hallensis obvii fiunt, comiter et honeste excipiunt, et ad ædem statuamque sacram venerandam deducunt⁵⁵. » Quid porro ibi Bruxellenses ? chlamydem aut alia dona Divæ offerunt. « In supplicationem deinde cum statua per urbem et suburbana defertur, illi comites sunt, et ordine etiam humeros supponunt, pia æmulatione sacrum onus affectantes. » At vero non ad illam solummodo partem quæ extra oppidum sit, optimi cives respicere ; ad Zichemensem etiam, quo undequaque beatissima Genitrix urbem tuetur, oculos reflexerunt, præsidium imploraverunt, munera sacraverunt : contagio Antuerpianæ similis, eodem etiam anno aliquot oppidanos abstulerat. Ecce statim ab iis votum, ecce donum. Mense Septembri coronam argenteam perinsignem, auro inductam dicatum eunt, et animum cælatura ista detegunt : *Reginæ cælorum SS. Dei Matri B. Virgini Mariæ Bruxella morbo afflicta supplex obtulit, an. 1603*⁵⁶.

XIV. — Flandria provincia.

Flandria amplissimus et potentissimus Belgicæ comitatus, nusquam non Marianæ majestatis et sui in Divam affectus habet testamenta. Catalogum, si

quis desideret, non grave erit producere : Aldenardæ, Aldenburgi, Alosti, Aerdenburgi, Broili, Broucburgi, Brugæ, Casleti, Cominii, Curtraci, Dami, Darizeliæ, Dixmudæ, Duaci, Dunis, Flinis, Gandavi, Ipræ, Lilæ, Meessinæ, Neoporti, Ostendæ, Popringæ, Rodemburgi, Slusæ, Scarphouti, Tornaci, Teneramundæ, Truncinii, Wasia, Zoetendaliæ, et si quæ alia locorum occurrant, exstant sacratissimæ Virginis monasteria, templa, memoriæ, partem quorum potiore singillatim describemus, quando ad basilicas, sic poscente ordine, convertemur, iis singularem, annexis Belgicæ nostræ cæteris, librum locaturi. Nunc vero de aliquibus eorum, sed paucis, numero ternario, ut in Brabantia jam præstitum est, contenti ponimus.

XV. — Bruga oppidum.

Bruga Bruxellæ respondeat, gentis aliquando nostræ delitium, principum, magnariorum. Quibus enim non illa aut voluptatibus immaduit, aut mercimoniis increbuit ? Jacoborum Meyeri et Marchantii Flandriam inclamo, quæ probet non Belgicæ tantum, sed toti Europæ ad incredibile oblectamentum patuisse. Nec vero diffitendum est quin plurimum de gloria sua Deiparæ Virgini debeat ferre acceptum, si ejus quasi incunabula dispiciamus. Etenim cum anno 621, Lidericus Hædus (alias de Buc) ab Clotario rege, primus in Flandria Sal-tuariarius esset constitutus, Brugæ in oppidi formam a se erectæ, statim D. Virginis basilicam adjecit, ut non mœnibus illa solum, at simul Mariæ benignitate in hostem firmaretur. Illa autem est basilica, quam Balduinus Ferreus a Carolo Calvo rege, Flandrorum primus comes creatus, et ab eodem S. Donatiani corpore donatus, in patriam redux, priore structura ut angustiore destructa, in ampliorem anno circiter 870 transmutavit, et divi Donatiani templum appellavit ; quod deinde canonicorum collegio auctum est per Arnulphum Magnum Flandriæ comitem an. 940. At vero Rathodus seu Ratbodus pientissimus Nerviorum episcopus, aliud celebre collegium eadem in urbe Virgini Matri assignandum etiam esse duxit, centum quinquaginta uno post annis, sc. 1091, quod cum D. Donatiani de gloria et splendore contenderet. Neque enim optimo pontifici satis erat, quod in D. Donatiani, jube et magnificum altare, etiam in superiore templi parte beatissima Virgo haberet, nisi speciali et propria sibi basilica famigeraretur. Itaque evulgatum hoc a D. Rathodo diploma, ut habent mss. ecclesiæ monumenta : « Rathodus, minimus omnium episcoporum Ecclesiæ Noviomensis seu Tornacensis, notum esse volo generationi omnium filiorum, tam præsentibus, quam omnibus qui succedent in posterum ecclesiæ S. Mariæ quæ Brugis est, libertatis me hujusmodi concessisse privilegium. Bereulfus siquidem et Gummarus, qui altare

⁵⁵ J. Lipsius c. 54, Hist. Virg. Hall. ⁵⁶ Histor. Mariæ Zichemiens. c. 13.

illud, sub personatu diu habuerunt, et per Gualterum tunc temporis archidiaconum, cæterosque clericos infatigabili me precum instantia interpellaverant, quatenus altare illud de manibus eorum libere reciperem, ab omni sæculari exactione libere absolverem, et de redditibus ejusdem altaris, et aliis quæ ibi, ob remissionem peccatorum suorum, fideles voverant, canonicos ad serviendum inibi ordinarem: quorum benivolæ petitioni aurem benivolam accommodans prædictum S. Mariæ altare, sicut petierant, libere recepi, canonicis inibi constituendis; canonicè prælatum suum eligendi potestatem concessi; cui episcopus canonicorum curam commendaret spiritualem, providentiam quoque substantiæ temporalem. Et prælatus ipse ab episcopo utramque suscipiens prælationem, in utraque canonicam et debitam episcopo exhibeat subjectionem; ipsi quoque prælato a canonicis et canonicè ab episcopo substituto, canonicè præbendas disponendi facultas permaneat, et unoquoque anno, in festivitate sanctorum apostolorum Simonis et Judæ, quinque solidos episcopo, pro respectu ecclesiæ solvat. Quia vero in Domino prædicta manet ecclesia, confratrum nostrorum consilio, aliud quiddam ei subscripsi, malefactores sc. ecclesiæ illius canonicè excommunicandi eis, absolvendique potestatem concessi; ea tamen conditione ut si per ministros episcopi excommunicatio confirmata fuerit, episcopo et ministris ejus emendatio solvatur excommunicationis. Ut autem hoc hujus concessionis privilegium amodo non possit dissolvi, chartam hanc sub testimonio sacerdotum et clericorum sigillo meo jussi confirmari. S. domini Rathbodi episcopi, S. Galteri archidiaconi, S. Henrici decani, etc. Actum Tornaci, iv Id. Julii, an. Dominicæ Incarnationis 1091, Indictione 14, regnante rege Philippo an. 33, Domino Rathbodo episcopante an. 33, ego Guido cancellarius subscripsi.

Hanc autem Deiparæ ecclesiam Trajectenses magnis moliminibus annixi sunt sibi vindicare; clientelæ Tornacensium expertem, sui esse domini causantes. At accedente summorum Pontificum Alexandri, Lucii, aliorum auctoritate, definitum eam Tornacensium esse, quam usurpassent Trajectenses, cum qui etiam incolebant Dannorum incursionibus cedentes, ad Bellovacos transfugissent. Porro templi hujus fama longe lateque terrarum orbem pervagata effecit ut Moyses Hierosolymorum antistes de Vitta S. Virginis, cum aliis sanctorum Philippi apostoli et Blasii reliquiis anno 1232, et Walterus Constantinopoli in Chalcostrateo præpositus de ejusdem Deiparæ zona, sanctorum Bartholomæi apostoli et Blasii martyris brachia; sanctorum item Laurentii et Stephani Protomartyris ossa aliquot, anno 1230, lubentes in illud, additis quæ alibi referemus, diplomatibus, deportari curaverint. Cui sæculo amplius anteeunte, sanctissimus

princeps Carolus cognomento Bonus, aliquot sacerdotiis a se aucto, magnum architecturæ splendorem adjunxerat. Ille, inquam, Carolus, qui anno 1126, in D. Donatiani ante B. Virginis altare supplex in vota procumbens, a conjurata Stratensium manu, justitiæ defensæ causa, Deo gratissima victima, cum Galtero Loerio Progeusta suo, immolatur. De quibus sic Jac. Meyerus ⁸⁷ in Flandria: « Sexto nonas Martias an. 1126, Carolus Bonus, comes Flandriæ, prima luce quinque egenos novis vestivit indumentis (id enim singulis faciebat diebus) religioneque plenus ad D. Donatiani templum, paucis comitatus se contulit; admonitusque ut ab inimicis sibi caveret, Difficile est, inquit, ubique cavere; Deo protegente, securi agemus. Quod si pro justitia ac veritate occumbere contingat, quid, quæso, ea morte gloriosius? Hæc locutus ascendit in superiorem partem templi, ad aram Virginis Matris, quo loco, sacra ubi esset operatus confessione in pavementum procubuit; suoque more, clara voce oravit, quantum poenitentialium recitans Psalmum. Hic accessit latenter ad eum Buchardus Stratensis, sumpto, ut quidam sunt auctores, mendici habitu, strictoque ferro (horresco referens) frontem ejus reverendam tanta vi percussit, ut unico ictu innocentissimi principis cerebrum in pavementum profunderet; accursantesque reliqui parricidæ caput illud venerabile multis vulneribus confoderunt, amputato fere et ejus dextro brachio mendicanti mulierculæ extento. » Et paulo post: « Galterus Loerensis ab altari D. Donatiani retractus, pro foribus templi inhumaniter trucidatur. » Quare et hic? Causa fidelitatis eximie in principem, addit Marchantius ⁸⁸. Ergo Bruga altare sacratissimæ Matris habet principis sui sanguine purpuratum; habet templum famuli Deiparæ miraculis decorum, quod anno tandem 1559, Paulus IV Papa ad pontificiam majestatem sublimavit. Non autem sileatur quod Margareta Elsatia Balduini animosi Hannoniæ comitis conjux, triplex sacerdotium luculenter inibi locavit ac in cadaveris sui sepulcretum elegerit; ejus filio Balduino procurante, Albertus Leodicensium episcopus Godfrido Notho, Cameracensi canonico fratri, monasterium Brugæ constructum et Mariæ nomini inscriptum concessit ⁸⁹.

XVI. — Duacum oppidum.

Duacum Cattuacorum ad Searpum fl. meam in re litteraria parentem, et academix Lovaniensis filiam nunc invo, et an ea Virgini Matrietiam sancta, simul inquiri. Ecce autem quid audiam de primo oppidi templo. Arcanaldus (aliis Erchenaldus) Clodovæi II Francorum regis Palatinus, Adalbaldi et Sigefridi (quorum hic sanctam Bertham, ille S. Rictrudem habuere conjuges) frater; D. Mauronti, Clotsendis, Eusebiæ, Adalsendis ex

⁸⁷ Isac. Meyerus, l. iv. ⁸⁸ Jac. Marchantius, l. ii Flandriæ. ⁸⁹ Chronicon Hannoniæ, tom. III, l. xviii, c. 63.

priore; S. Gertrudis, Deotike, Gesæ, Gestæ et Emmæ ex altero patruus, templum hic erigit, annuo proventu ditat, clericis ornat. Cui vero dicat? ne dubita, Mariæ Matri. Chronicon Marchianense a quodam ejus loci monacho, hortato Simonis abb. 20 olim conscriptum, et ex illo Aubertus Miræus⁶⁰, l. Origin. cœnobiorum Belgic. ord. S. Bened. sic illius meminere: «Eo tempore, Adalbaldu dux, et Erchenaldus frater ejus major natu, reedificaverunt Duacum castrum, et infra castrum ædificaverunt ecclesiam beatæ Dei Genitricis Mariæ, » etc. Quod hujus nomen in D. Amati migravit, quando ejus corpus, Normannis ferro et igni Belgicam vorantibus, ex Broylensi monasterio in illud translatum fuit. De his sic Jac. Meyerus in Flandria⁶¹: «Obiit Morandus anno 701, Amatus vero an. 690, cujus corpus urentibus crudeliter Belgicam Normannis, ex Broyllo Duacum fuit translatum, conditumque in æde Virginis Matris, dicta nunc D. Amati. » Joannes autem Molanus de ista translatione sic reliquit: «Broyli apud Menapenses, haud longe a B. Petri ecclesia, S. Maurontus aliam Deiparæ struxit ecclesiam, ad quam divinitus monitus cum S. Bains Morinorum episcopo B. Amati reliquias transtulit. Postea a clero Minoris Villæ seu Mervillano, propter Normannorum incursiones Duacum est translatum in sui juris ecclesiam. Anno denique 874, obtinuerunt Fratres Mervillani sive Broylenses, a Joanne episcopo Cameracensi, Carolo rege et Arnulpho comite, ut cum omnibus privilegiis et possessionibus Duaci remanerent. » Hactenus Molanus; quo ejus testimonio etiam planum sit singularem hujusce urbis patronum in sacram Virginem insigni pietate fuisse inflammatum, quod ei sacram ædem statuerit. Possident autem Amatenses canonici togæ, veli, capillorum, lactis, sepulcri Mariæ partem, quæ affectu intimo colit Duacensis cum clero populus, et servat. Et vero etsi basilica hæc nomenclaturam variaverit, habet nihilominus civitas aliud parociale templum cum sepulchro nostræ Domine titulo gloriosum, anno 1257, a fundamentis excitatum, ad quod in suis encæniis, Dominica Joannis Baptistæ Vigiliam præcurrente, cum utroque divorum Petri et Amati collegio et asceteriorum singulorum fratribus congregitur, Missarum solemnia peragit, priusquam mœniorum orbem perambulet; ac inibi stata Assumptionis Domine die argentea corona ornatur, qui splendidiore metro Gallico propositum sibi thema celebraverit. Cæterum, ut ad Amatenses regrediar, Chronici Cameracensis hic antiquissimum illud appendo: «Apud Castellum Duacum monasterium est canonicorum, ubi corpora sanctorum jacent Morantii atque videlicet Amati. Sciendum est autem, quod ante constitutionem hujus castelli usus telonei, quod nunc pro Theo-

dorici Flandrensium comitis potentia, in ipso castello, mutato pristino ritu, sumitur, apud Lambras villam sanctæ Dei Genitricis solvebatur. Erat enim regius fiscus: sed tempore Stephani episcopi a Carolo rege, sanctæ Mariæ donatur habendus. Illo etiam tempore portus illuc habebatur. Postquam vero, incolatus hujus castelli cœperat, illic navigii usus derivatur, et huic nostræ villæ, tantum dimidia portio telonei solvitur. » Hactenus ibi; nunc ad recentiora.

Frequentatur hic non spernendum octo sacerdotum, sub uno præside conviventium seminarium, quod non procul D. Petri collegio, egregia nobilisque Margareta Muleana, vulgo Mules, ad Deiparæ gloriam, spiritale vero suorum refrigerium a fundamentis excitavit redituque annali decoravit; in quo quotidie quater sacra Missæ solemnia peragantur.

Quid autem? En ipsis templi apostolorum principi sacri muris adhærens, modicum quidem, sed perelegans, et ipso Numine præsentē, suspiciendum sacellum; in quo augustissimæ Virginis statua reclusa, variis prodigiis signisque, velut in altera academia, resplenduit; quorum primum ab an. 1552, cæteris præluxit; et exinde id loci summo in honore habitum et cultum; unde annua canonicorum supplicatio, Dominica quam dedicationis templi Octava includit, eamque altera ultima Augusti Dominica subsequitur; velut et in B. Amati, ubi recollectionis festorum sive Gaudiorum B. Virginis solemnitas recolitur.

Sileo nuperum illud seminarium, quod R. D. Matthias Bossemius academiæ cancell. ejusdem nomini nuncupatum voluit, quodque S. T. studiosis in ævum patere (obiit pientissimus doctor anno 1599). Prætereo asceterium Benedictinarum virginum, anno 1604, in Dionensis dynastæ ædibus constructum ac nostræ Domine de Pace nuncupatum; in quo revocata ad pristinum rigorem ordinis Sancti Benedicti regula, Christo Domino militarent: et in ipsa tandem academia desino.

Magna equidem laus, quod (uti in libello nostro de Ecclesiæ nobilitate posuimus) a Philippo II Hispaniarum rege, Musarum palæstra istic stabilita, sacratissimæ Virginis sodalitas, a Romana et Parisiense prima eo evocata sit; operam istam navantibus reverendis Societatis Jesu Patribus ac inde eam efflagitantibus reliquis gymnasiis; adeo ut jam nunc optimis quisque doctorum, auditorum, civium sodalitati hujus communionem quam maxime affectarit⁶².

XVII. — Tornacum oppidum.

Tornacum, aliis Turnacum, illustre ad Scaldim fl. Nerviorum opp. nullam injuriam accipit, cum Flandriæ unitur (vide Marchantium⁶³), magnam, si clientelæ Deiparæ subtrahatur; ut cujus anti-

⁶⁰ Aub. Miræus, l. Originum cœnob. Belg. c. 3. ⁶¹ Meyerus, tom. III Flandrie, rerum. ⁶² Franc. Coste-rus in Præfat. l. Sodalit. ⁶³ Jac. Marchantius, l. 1 Flandriæ tract. ult.

quissimus episcopatus illius (quis impugnet?) patrociniis ab anno circiter 480 in hanc usque diem per annos 1225, sub octoginta episcopis splendidissime perseveravit, et cathedra ipsa in majore D. Virginis aede collocata; quam Chilpericus Galliae rex, sub Crasmaro, seu Trasmaro pontifice, anno circiter 580, postquam aliquot annos in ea civitate, ob impudicitiae labem qua inspersus erat (Chronicon Hannoniae ait ob morum severitatem, adeo ut Gregorius Turonensis alterum ætatis suæ Neronem cum vocaverit) exsulasset, in solum restitutus a fundamentis extruxit, annexo non mediocri annui redditus censu: quem deinde Ludovicus cognomento Pius, Gallorum itidem rex anno 840, mirifice auctum ixit, altaribus hisce Vandelmario episcopo concessis; Corturiaco, Putthemo, Turholdo, Aldenarda, Heyna, Haltra, Niveliao, Dousa, Cominio, Spira, Maldeghe, Rodemburgo, Sliptis; quo frequentior numerosiorque sacerdos divinis persolvendis laudibus aggregaretur. Quod pium regis institutum, non ita perinde omnes exceperunt, quin retro labentibus annis fuerit inter episcopos et comites jurgiorum subinde incentivum. Id instituto nostro etiam peculiare sit, quod ducentis quinquaginta duobus post annis, scilicet 1092, cum pestis ignaria, quam sacrum seu divinum ignem vocant, ea in civitate (uti et anno 1129, Carnoti, Parisiis, Suessione, Cameraci, Atrebat, alibi) grassaretur, recte a Ratbodo ea tempestate episcopo sancitum est ut quotannis supplicatio, Deiparæ compellendæ et honorandæ causa, ipso Exaltationis S. Crucis festo die solemniter perageretur; quam deinde trecentis et octo devolutis annis, scilicet 1400, a Ludovico pontifice, consensu totius civitatis accedentē, restitutam, hodieque admodum celebrem audio et lego continuari. Jacobi Meyeri verba produco: « Ludovicus (ait) episcopus, maximam et celeberrimam consensu totius civitatis instituit supplicationem, in qua ipse cum toto cathedralis ecclesiæ collegio, cum omnibus pastoribus ecclesiarum, cum abba et conventu D. Nicolai, Augustinensibus, Franciscanis, præfecto civitatis, senatu populoque Tornacensi, quam potuit religiosissime sacra circumibat loca. » Nec tunc frustra, publico etiam jejuniis indicto; siquidem vix credas, quam subitaria medicatio cœlitus accesserit; in cuius memoriam etiam id adjunctum est, ut statua Virginea pro templi vestibulo sublimis, quam hodieque miraculorum iconem nuncupant, cives venerabundi suspicerent.

XVIII. — Artesia provincia.

Artesiam, cujus Chronicon teximus, gloriosissimam et fecundissimam Belgicæ provinciam, a D.

Lodovico Gallorum rege, Roberti nostri fratre, comitatus titulo decoratam, in album societatis hujusce defero. Id maxime volunt singulares, æque primæ nostræ dioceses. Atrebatensis una, Morinensis altera, et recentior illa, quæ aliquid ab ista habet, Bononiensis; quarum nemo nescit Virginem Matrem Patronam esse. Imo et D. Audomari non adeo est obscurum, initiis paribus eluxisse. Quid vero inque exque oppidis templa, asceteria, reliquæ Rigiaci, Sandomari, Bethuniæ, Ariæ, Lensii, Sanpoli, non alio quam Mariæ epitheto decantata? Alibi de illis; nunc trigam solum, superiorum methodo non abscedens, hic compono.

XIX. — Atrebatum oppidum.

Atrebatum, alii Rigiacum Atrebatium appellant, Artesiæ, imo olim et Flandriæ ad Scarpam fl. metropolis, Julio Cæsari, et ante Cæsaris Brennique Capitolini tempora, Anaxagoræ Saxonum regi, Leonis IV, Belgarum ducis, ætate, annis quasi centum ante Verbum Incarnatum, ob loci majestatem (tunc Balduini montem tenebat) concupita, monumenta multifaria habet sublimioris alicujus zeli et allectus in Dei Matris tutelaribus Deæ suæ obsequium propensi et arrecti. Etenim ab ipsis nascentis hic fidei rudimentis (ut de sanctis Victorico et Fusciano, qui sub Diocletiano passi sunt, hic sileam), cum sanctus Diogenes, natione Græcus, in isto tractu, an. 584, episcopum ageret, non aliis exordiis utendum esse is sibi putavit, quam ab suavissima Deiparæ clientela. Unde et ei templum struxit et sacravit, ad quod fideles, qui perpauci tunc forte aderant, cum episcopo pascuis cœlestibus operaturi convenirent. Quo quidem tempore, anno sc. 389, Valentiniano imp. Lupicino et Jovino coss. (scribit Marcus Aurelius Cassiodorus⁶⁵), « Populum annonæ penuria, ex terræ siccitate, misere tabescentem prostratumque lanæi illi flocci, quos Manna nominamus hodieque servamus, pingui rore permisti, e cœlo in terram delapsi, mira segetum suppullulante copia recrearunt ac refecerunt. » Verum enimvero ubi efferata Vandalorum libido desæviit, ferro et igni obviam quæque immani barbarie depascens; piensissimus pontifex in eadem sacra aede ab hoste forte repertus, glorioso martyrio coronatus est; anno supra quadringentesimum decimo, posteaquam viginti totos annos promovendæ ecclesiæ suæ omnem industriam operamque infatigabilis athleta collocasset. Exinde Cæstris omnibus excussis, extinctisque fidei Christianæ documentis, patria cloacæ rituum fœdissimorum integro amplius sæculo immersa, penitus deturpata est, donec apostolus ille noster sanctissimus Vedastus, a B. Remigio Remorum archipræsule episcopus ap. 542, secundum Baronium creatus⁶⁶, ad Atrebatios missus, hi forte per dumeta et vepres, reliquias priscæ

⁶⁵ Cassiod. in Chron. — Hieronymus in Supplem. Chron. Eusebii. — Idem in Vita S. Servatii ms. in monte S. Eligii Artesiæ. — Orosius l. vii Histor., et post multos Gazæus, quos in Historia S. Mannæ ex ordine allegat. ⁶⁶ Baron. in Martyr. Rom. 6 Febr. Vide necessario, obiit an. 570, ibid. alii aliter sentiunt.

religionis vestigans, sacrum Deiparæ altare labefactatum nonnihil reperit: reperto lætatur impense; et monstrante Numine id factum arbitratus, adiuvantibus Francorum regibus, novum ibi templum molitur, exædificatque, atque clericis, quos canonicos hodie vocant, illuc intromissis non mediocriter locupletat. De quibus interest cum Joanne Molano audire chronicon Atrebaten.: « In ecclesia Deiparæ Virginis, quam auxiliantibus regibus beatus Vedastus construxit, cum B. Remigio clericos, quos canonicos posteritas vocat, instituit: de quibus in testamento suo Remigius: Ecclesiæ Atrebatensi, cui Deo auctore, Vedastum fratrem meum charissimum, episcopum consecravi, ex dono jam dicti principis (Ludovici, quem de sacro fonte suscepti) villas duas in stipendiis clericorum delegavi, Ortos videlicet et Sabucetum. » Sanctus vero Vindicianus, Cameracenatium et Atrebatium episcopus, et ipse rex Theodoricus ex rebus propriis anno circiter supra sexcentimum nonagesimo, census mîrifice auxerunt, adjectis, scribit Molanus, quampluribus villis, ecclesiis, terris, molendinis aliisque subsidiis. Cujus etiam pietatis studiosa admodum fuit B. Virgo Bertilia, ex nobilissima regum Franciæ prosapia oriunda; de qua Chronicon Cameracense sic testatur: « Est etiam in vico Maraculo, alias Mareolo, monasterium canonicorum, ubi S. Bertilia quiescit: quæ hoc ipsum suum prædium sanctæ Mariæ tradidit: » Sanctæ, inquam, Mariæ Atrebatensi: Guthlando nempe marito, quocum illibatam pudicitiam coluerat, e vivis erepto, patrimoniorum opima quæque, asceteriis, xenodochiis, aliisque egentioris fortunæ hominibus participavit; solo Mareolo (hinc quasi mille passibus abest) usibus suis reservato; quod postmodum in duas partes tribuit; quarum unam eamque potiorum pontificum Atrebatium voluit esse: alteram ecclesia in B. Amandi honorem sacra ornavit. Quo factum est, ut episcopi Atrebatenses ibi sæpe domicilium selegerint, adeoque castrum eleganti opera construxerint; quod quidem multo post sumptu Petrus Ranchicurtus pontifex, anno fere 1490, a ruina quæ imminabat vindicavit. Eodem operam suam contulit Rudolphus ecclesiæ Deiparæ thesaurarius, de quo idem Chronicon ad an. 1050, sic fatur: « Veniamus nunc ad Atrebatense territorium: monasterium namque S. Mariæ, ubi quondam pontificalis cathedræ principatus fuerat, quadraginta canonicos habet. Illud vero modernis temporibus, Rudolphus ipsius ecclesiæ thesaurarius, consilio domini Gerardi episcopi, ampliavit. »

Porro referunt Annales, a reparatione priore bis illud ignibus conflagrasse: primo impietate Normannorum, quando anno 883, in patriam effusi, insignis alicujus audaciæ nihil intactum sinerent. Anno deinde 1050, cum e cælo detonans fulgur et basilicam ipsam, et canonicorum ædes miserabili incendio devoraret. Iterum ex eodem Chronico istud elici; sed simul ex Bresinio: Ait istud: « Veluti

in præsentî S. Mariæ Atrebatensium manifestum est ecclesiæ, quam tertio Kalend. Aug., ignis adveniens de cælo, totam combussit videntibus cunctis. » Annon forte hoc demus iratæ Divæ ob fœdissimam mortem D. Thomæ Argentolii, ejus templi præpositi, et moribus integerrimi, qui justitiæ et libertatis ecclesiasticæ assertæ causa quadriennio ante, sc. 1026, in ipso ecclesiæ gremio a sicariis crudeliter fuerat trucidatus? Quin vero non ita multis post annis, quantam stragem excivit ignis ille divinus, non in agro nostro solum, verum etiam Parisiis, Suessione, Carnoti, Cameraci, Tornaci, pari forsân scelerum enormitate mortalibus sacras Virginis ædes conspurcantibus? At non semper sæviit misericors et benignissima Mater; si vulnus ipsa impressit, præstitit medicinam; cum sc. anno 1095, sedente Lamberto pontifice, suis ipsa manibus, sacrum cereum, toto orbe cantatissimum, e cælo delapsa nobis dedit, quem in reliquiis latius celebrandum reservamus. Unde Anselmus abbas 8 Gemblacensis in Appendice ms. ad Chronicon Sigeberti Gemblacensis hætenus inedita, sic loquitur ad an. 1129: « Atrebatî in templo Matri Virgini dicato, tot et tanti curati sunt, ut omnis homo ad enarrandum elinguis fiat. » Hanc porro sacrosanctæ Virginis in populum Atrebatem beneficentiam et favorem, suis etiam temporibus Guilielmus Isiacus pontifex recognoscens, anno 1286 sanxit, ut hebdomadatim Virgineum Officium sub semiduplici solemnitate diocesis universa persolveret: quod pientissimum ejus institutum, hætenus inviolatum, saltem Atrebatî perseverat. Adfuit deinde Joannes Canardus, memorabilis antistes, qui templo et episcopio singulare reparando sudoris et æris plurimum insumpsit. Is enim principibus acceptissimus, quæ pie conceperat, non gravate poterat exsequi. Quod si geminas illas turres, quas cælo januum minantes mirantes cernimus, ad coronidem utrimque suam perdixisset, immortalis sibi nominis commendationem; Basilicæ, licet etiamnum toti invidendæ orbi, miraculum indubie comparasset. Ejus autem cœnotaphium sic in templo habet:

Hic jacet Dominus Joannes Canardi, episcopus Atrebatensis, consiliarius domini regis, et domini ducis Burgundiæ, Artesiæ et Burgundiæ comitis, etc., qui obiit anno Domini 1407, mensis Octob. die septima.

Porro templi dedicatio quæ ultima fuit, a Petro Ranchicurto pontifice, anno 1484, die Julii septima persoluta est; ejusque annua per universam diocesim festivitatis est sollemnis. At nostra ætate anno, sc. 1572, consternatis multorum animis, tectum ipsum cum minore campanili, templi medium insidente ac mira nolarum harmonia ad incredibilem lætitiâ resonò, ex operariorum incuria, qui juxta ignem siverant visum penitus flammis depasci. Cui restaurando, a Matthæo Moullartio, LXXIV pontifice, non curta manu legatum. Plura oppidi supersunt; at supersedeo iis ad tempus, si tamen ex

Justi Lipsii Virgine Hallensi, id notaro : « Anno (inquit ⁶⁶) 1492, urbs Atrebatium tenebatur grandi præsidio : civium optimi, quod viribus non poterant, astu patrandum suscipiunt : sed trepidi et anxii, ut inter plures, ne res emanaret, aut in eventu falleret, animos ad Deum et Divam vertunt. Vovent huic, si aspirasset, nudis pedibus Hallensem ejus ædem invisere; oblatoresque e ferro et eera tabulas, rei gestæ monumentum. Amplius, egenis pecuniæ certum modum, ejus honori elargi-turos : et denique aqua et pane vitam toleraturos, donec votorum istorum se liberassent. Factum et hoc et illud est : cives et urbs principi suo (sc. Maximiliano imperatori) redditæ, et vota nostræ Divæ. » Magnam fiduciam, magnum auxilium ! mirum, Joanne Grisardo, humillimæ alias conditionis viro Gallum fallente, acciente nostros, non alio artificio quam rustica cantilena. Obque id facinoris in oppidi majorem assumitur; ejus vero denati epitaphium tale in D. Joannis legitur :

*Asservit patriam nobis qui mole sub ipsa,
Confectum senio sic cumulavit honor.
Expulit Atrebato Gallos, sine cade, superbos;
Nestora nec Graii sic habuere suum.
Carminè plus fecit, pugna quam mille cohortes;
Oppida principibus restituitque suis.
Ultima stat propius conjux non morte dirempta,
Perpetuus functos associavit amor.
Corpora et ossa jacent, vivat sed fama perennis,
Grisardum et Bellam tu, Deus, adde polis.*

XX. — Teruanna Morinorum oppidum.

Teruannam Mediterraneam Morinorum, ad Lisam fl. urbem, de qua varia in veris, in fabulis, S. Maximus Regiensis in Gallia Cisalpina episcopus, ac D. Prosperi successor, aggressu simili Deiparæ facere auspicatur ⁶⁷. Is ex patria profugus in agrum Teruannensem appellens, cœpit quarto ab urbe lapide, in pago Vimensi, ædem exiguam ad Deiparæ gloriam extruere, ac omni conatu niti sub talibus exordiis populi favorem sibi demereri, quo Ecclesiæ splendor, nonnihil eo in tractu abs sanctorum Fusciani, Victorici et Platonis laboribus obnubilatus, sese clarius explicaret. De his Molanus in Natalibus sanctorum Belgii ita contestatur : « *Aliquot annis ante hujus templi ædificationem fuit oratorium constructum in honorem Virginis a B. Maximo Regiensi episcopo et S. Prosperi successore.* » Cujus porro templi? indubie Virginei Morinorum, quod Lotharius II Gallorum rex anno 605, ingenti sumptu et exquisita amplitudine inchoavit ac perfecit, et sacræ Virgini inscripsit, ut sub ejus dextera roboraretur diœcesis, cujus pontificii catalogum Antimundus est exorsus. Hujus nimirum pietati accedebat rex, quem cum clero, annali portorio cumulavit liberaliter. Qui vero factum arbitrabor, ut in annum centesimum trigesimum tertium post millesimum fuerit templi dedicatio dilata? Fortasse non fuit;

cujus memoriam lambens ignis male absterserit. Cæterum illud saltem constat, eo ipso anno jam nunc posito a D. Milone 50 Morinensium episcopo, magna omnium ordinum sacrorum, sæcularium frequentia, Idibus Octobris præstitum id esse, hodieque a Bononiensibus annue cum Octava recolit : quem quidem sacræ nuncupationis diem, tristissima ejulatio insecuta est, « *ob non inventum* (scribit Meyerus) *caput divi Maximi, quod quinquaginta jam annos Bononienses insciis Teruannicis detinuerunt.* » At vero altero post anno, scilicet 1154, Idus Octob. tertio, effusa in gaudia urbe, pristinum in locum sacrum pignus relatum est ac in basilica Deiparæ firmiore custodia donatum. Sed nec id lætitiæ genus stabile fuit, quando annis vix quatuor expletis, fervida flammæ vis sacram ædem miserabiliter occupavit et consumpsit. Quid deinde? Iterum instauratur : et audite Ludovici Gallorum regis, simulque Pont. Max. beneficentiam. Ait de isto Meyerus ⁶⁸ : « Anno 1156, Ludovicus Francorum rex, Teruannam Mediterraneam Morinorum urbem, cum comitatu oppidoque vetusto Alekina, ac supremo imperio in Ardum, Lillerium et Hisdinum, ad hæc alam magni, ut vocat, cæte, in portu Ghinelt propria ac libera demisit ecclesiæ Morinorum. » De pontificibus vero summis sic idem ille : « Alexander et Adrianus Romani Pontifices, in Milonis episcopi ejusque successorum potestatem tradiderunt omnia monasteria collegiaque sacerdotum diœcesis Morinorum. » Obiit autem Milo anno circiter 1158, non sine opinione sanctitatis, ut quem et miraculis, interventu Virginis claruisse apparet ex monumentis abbatiæ S. Jodoci in Nemore, vulgo Dommartinensis apud Artesios.

Epistola missa abbati et conventui S. Jodoci in Nemore de D. Milone.

« Dilectissimo domino suo ⁶⁹ Andreae, Dei gratia abbati S. Jodoci, cunctisque qui cum eo sunt fratribus N. servus eorum et amicorum salutem in Domino. Rem præclaram et omni dignam memoria cunctisque sanctæ Matris Ecclesiæ prædicandam filiis cœlesti dignatione nobis Teruanniæ nuper ostensam Vestræ Sanctitati tacere non possum, ob hanc ipsam causam tenerius amplectens miraculum quod B. recordationis domini mei Milonis episcopi, non tam precibus et meritis, sed et manibus creditur accidisse. Erat sane mulier apud nos paupercula, nota satis, tanquam ostiatim et pene quotidianum quærens victum, quæ per quatuor et amplius annos corporeo privata lumine, cum omni hujus vitæ temporalis, præter parvulum filium quo duce utebatur, careret solatio; nocte proxima post Kalendas Aprilis, jacentem in cubiculo somnoque gravatam grandis et admiranda Dei revisit eam clementia ⁷⁰. Cum enim in quodam ecclesiæ nostræ

⁶⁶ Justus Lipsius c. 35, *Hist. Virginis Hallensis. rol. Roman.* 27 Novemb. — Molan. in *Natt. eod. die. inde episcopus Noviomensis.* ⁷⁰ An. 1163.

⁶⁷ Meyerus l. II, *Annal. Flandr.* — Baron. in *Marty-*

⁶⁸ Meyerus l. V *Annal. Flandr.* ⁶⁹ Fuit is 3 abbas,

loco super arcam, quæ in eo est, jacere sibi videtur, astabat ei quædam quasi Virgo ætate juvenula, sed statura sublimis, decora valde et aspectu gratissima, vestibusque ornata candidissimis, quæ blando illam paululum affata sermone, ad sepulcrum quod propinquum esse videbatur, manu apprehensa deduxit, et cum supereminenti lapidi eam imposuisset, Est, inquit, in hoc loco, mulier. Quæ expegefacta dulci recordatione diu delectata visionis, tandem assumpto parvulo duce ecclesiam adivit, eumque in quo jecuisse deminuerat noctu, locum, humique prostrata supplex et humilis, non minimum tempus in oratione peregit. Cum ad locum post orationem, in quo stare jussa fuerat, erat ante sepulcrum domini mei episcopi, sese duci postulasset et perducta flexisque genibus lapidi superincumbens preces ex intimo pectore fundens ad Dominum, tandem orando fatigata obdormivit. Est autem dum dormiret, lapis ille cui pectore superjacebat, visus ei elevari, atque venerabilis quidam senex, ætate quidem confectus, sed quadam, ut ei videbatur, reverenda præditus majestate, exibat de tumulo; qui astante Virgine quæ mulieri primum apparuerat, utraque manu faciem illius levissimo tactu fovebat, ac deinceps subtili et mundo accepto linteamine caligantes extersit oculos. Excusso itaque somno, inopinato stupefacta gaudio, auctorem lætitiæ Deum ac sanctam ejus Genitricem, semel et iterum ac sæpius invocare cœpit, sed ab ignorantibus, et illam delirare credentibus, tacere coacta rursus obdormivit. Post modicam autem moram cum in altari B. Virginis Missa celebraretur, illaque ab illo loco in quo sanata fuerat, compelleretur recedere : Quid me (inquit) abigitis? Ego sum quidem pauperula quæ longo tempore orbata lumine jam per Dei gratiam, et sanctæ Matris ejus auxilium curata sum et video. Exiit ergo sermo iste inter Fratres nostros, qui ad Officium Missæ celebrandum convenerant; sed et per totam civitatem celeriter in populum diffusus est, omnesque cum strepitu magno et immensa lætitia, plerisque lacrymas præ gaudio fundentibus, ad ecclesiam festinantes ad sepulcrum domini episcopi cum tanta frequentia tantaque sunt animi devotione congregati, ac si eum resurrexisse, ac in carne viventem aspecturi venissent. Nonnullis vero de Fratribus nostris temere fidem adhibere nolentibus, cum in capitulo super hoc deliberati convenissent, factaque de eventu rei diligenti inquisitione, veritas certissime deprehensa fuisset, puisatis illico cunctis in testimonium lætitiæ campanis, in laudem Dei unanimiter assurreximus, *Te Deum laudamus* canentes, in sublime gratiarum actiones referentes Altissimo, magnificantes Deum auctorem mundi, B. V. non prætermittentes præconium, quæ se ministram operis præbuerat, nec illius meritum oblitum prædicare qui clausos diu oculos exterserat dormientis. Nunc autem quia vos oportet nostræ participes esse jucunditatis, rem sicut gesta est transmittere vobis decrevi, ut et vos glorificetis

Dominum, qui fecit magnalia coram oculis nostris, qui admirabili virtute sua cæcos illuminavit oculos, ejus potestas et charitas ubique nunc et in perpetuum permanet per infinita sæcula sæculorum. Amen. »

Cæterum quam ipsa nova templi excellentia Wisoci cujusdam liberalitate, qui ad hoc quinquaginta nummum aureorum millia numeravit, ab interitu vindicata, Mariæ accepta fuerit, miraculo etiam declaratur. Anno 1346, cum urbe ab Anglis occupata, direpta et in favillas collapsa, audacior aliquis eorum, comitibus aliquot caculis prædandi cupidine templum ingressus, forte Deiparæ, sublimi in pegmate stantis, coronam sagittæ ictu dejicere conaretur, arcus in plurima fragmenta subito distributus, sociorum non neminem percellit ac vulnerat. Mox abstinens auso, ejus poenitentes singuli, ac mistim donaria conferunt; et vero ab ipsis etiam civibus honorem precatur. Altero prodigio, sed superioris ætatis declaro. Anno 862, recurrebat annuus Assumptionis Deiparæ dies. Instat civium aliquis ea ipsa luce, contemptis feriis, interulum sive indusium acu sibi parari. Obstupescite; integrum apparet sanguinolentis maculis inspersum. Quid vos, cæteri cives? Humfrido episcopo rem defertis; et adjuncto sacris indusio, id festi præcipuum apud vos deinceps futurum, mandante pontifice reportatis. Fuit ea scil. urbis gloria; quam multa annorum serie pereuntem, anno tandem 1353, xi Kalend. Quintiles, Caroli Cæsaris imperio, miles penitissime extinxit. Urbis excisæ innuit Scriptura sacra tale chronographicum :

Cæsaris aquila provocans ad volandum pullos suos, et super eos volitans expandet alas.

Etiam istud : Non in multitudine exercitus est victoria belli, sed ex cælo fortitudo est.

XXI. — Audomaropolis oppidum.

Fanum Audomari, florentissima ad Aa fl. Flandris contermina, et insulis natantibus nobilis Oromansacorum civitas; his nonfinibus, sola ea succurrunt, in societatem hanc admittitur : Primum, quod in ipsis natalitii sui crepundiis, templa, quæ prima portavit, non alio donata fuerint, quam Matris Virginis nomine. Quorum antiquissimum in Sithiu loco lutoso ab Clotario II rege, anno 618 (alii volunt 605), positum fuit, quod sepeliente B. Bertino D. Audomari sacrum cadaver excepit. Id autem cum paludes crebræ tellurem circumjacentem inundantes, vix idoneum sepulture sine rent, idem Bertinus abbas adjecit animum alteri, eminentiore in loco, sub ejusdem Virginis nomine, exædificando. Nec successu devotissima voluntas caruit : datisque fratribus, canonici deinde audierunt, ejusdem defuncti corpore ditavit; qui creberimis miraculis inibi irradians, causam dedit, cur Audomari istud plebs appellitans, Mariæ nomen, Diva ita permittente, suppresserit. De eo talibus

verbis Molanus ⁷¹ : « Cumque in loco paludoso situm, et sepulturæ inidoneum esset, beatus Bertinus in vertice montis aliam basilicam B. Mariæ construxit cum cœmeterio, et ordinavit ut aliquot monachi inibi Deo servirent. » Illud ipsum porro esse, quod nunc S. Audomari dicimus, idem doctor in S. Erkembodonis Natali sic testatur ⁷² : « Estque (sc. S. Erkembodo) cum magna reverentia sepultus in monasterio S. Audomari, sive in basilica S. Mariæ, quam Audomarus pridem dedicaverat, in qua nunc resident cathedrales canonici S. Audomari. » Quando vero cathedrales? nam ex monachis in canonicos sæculares seu collegiales numero 28 transiisse, auctor Ludovicus Bresinius, cum scilicet anno supra millesimum tricesimo tertio id monasterii, cum templo suo ignibus exhaustum penitus concidisset. Attamen Chronico Bertinensi magis accedam, in quo lego Fridogisum D. Bertini archimandritam, idipsum an. 830 assignatis sacerdotiis præstitisse. Cœpere vero vocari canonici cathedrales, quando excisa, jam dictum est, Teruanna; curante Philippo II Hispaniarum rege, pontificia dignitas in Belgicâ numerum majorem accepit. Qua quidem dignitate primus Audomaropoli donatus est D. Gerardus Hamericurtius, S. Bertini abbas, pietate et prudentia commendabilis. Cæterum ista variata templi nomenclatura tantum abest ut Virginem affecerit; quin miraculis frequentibus est testata, oppidum istud curæ suæ præsidioque subesse. Novere enim cives, quæ et quanta in oratorio, vulgo sacellum Nostræ Domine Miraculorum nuncupant, majore in foro, extructo frequenter acciderint; quo in loco pars capillorum Mariæ asservatur, ut etiam in altero, jam Audomari; illorum non dubito, qui sub Simone 45 Bertinensium antistite, cum ejusdem Deiparæ chirotheca eo fuerant asportati.

XXII. — Cameracum ducatus et oppidum.

Samarobrina, hodie Cameracum, celebre in limitibus Artesiæ, Hannoniæ et Picardiæ ad Scaldim fl. oppidum, ducatus a Maximiliano Cæsare, et metropolitane Ecclesiæ a Paulo IV Pontifice titulis honoratur, catalogo isti inseratur necessum est. Testabuntur Hungari qualiter anno circiter 930, cum furibundo insultu sub Fulberto episcopo, urbem impeterent, interpellata pontificis precibus Maria, inexpugnabilem hosti, civi illasam servaverit ⁷³. Meminerat siquidem clementissima Virgo quam priscus in isto loco sui cultus esset; jam tum scilicet cum D. Vedastus Evangelii semen eo in tractu spargeret. Etenim anno quasi 524, ejus honori erectum ibi templum fuit : quod deinde D. Auberti ætate, Dagobertus Gallorum rex ex intimo animi sensu quo in Virginem et pontificem afficiebatur, vectigalibus lautissime cumulavit. At sesqui sæculo amplius hinc evoluto, anno sc. 882, Nor-

mannorum diritate profanatum Dodilo, XXI pontifex, magna industria splendori suo reddidit; ac anno 890, Kalendis Augusti dedicavit. Quem, tribus interjectis, secutus Inguelranus, eam basilicæ partem, quæ occiduae plagæ obversa est, adhuc jacentem ac prostratam, anno 960 revelavit. Eidem operæ sese dedit et quidem diligenter Gerardus hoc nomine primus antistes. Id discamus ab ipso Camerae. Chronico : « Ex quo dominus Gerardus episcopus (Chronici verba sunt) urbem commissam primo intravit, videns quidem tam augusta quam vetusta monasterii S. Mariæ ædificia, ac annosorum parietum fissuram suspectans, mox animum ad meliorandum intendit, si forte Deo præstante tempus ei suppeteret opportunum. Sed quia, ut supra retulimus, tam intestinis quam extraneis seditionibus impeditus usque ad annum Dominicæ Incarnationis 1023, sui vero præsulatus.... inchoare non potuit. Tunc vero, divina misericordia fretus, ac multorum fidelium Dei orationibus quibus fiderat roboratus, tam antiquas moles parietum demoliri præcepit. Quo facto, omni studio accinctus, utpote sapiens architectus, incepto labori sollicitus instat, et necessariis sumptibus prudenter expensis, ad reedificandum tantæ difficultatis opus anhelat; quippe timens, ne aut morte præventus, aut qualibet alia causa coactus, opus imperfectum relinquat. Ad hoc vero difficilius nihil esse, quod suum desiderium remoretur advertit, quam lenta advectione columnarum, quæ procul ab urbe, fere in tricesimo milliario cedebantur. Divinam ergo clementiam deprecatus, ut sibi propius solamen aliquod præstare dignetur; quadam siquidem die ascenso equo, per nostram viciniam in multis locis abdita terræ scrutatur, tandemque, Deo opitulante, qui nunquam deest sperantibus in se, in vico quem dixit antiquitas Lesdem, qui quarto milliario ab urbe secedit, aperta terra, juxta votum lapides columnares invenit. Nec solum ibi, sed etiam propius, in villa videlicet Nigella fodiens, aliud genus bonorum lapidum se reperisse lætatur. Unde Deo gratias reddens, totum se studio pii laboris accinxit, ac ne amplius demorer, operante divina misericordia, opus immensum septennio, anno videlicet Dominicæ Incarnationis 1030, reddidit consummatum. Exin vero quod consequens erat, prout decuit decimo quinto Kalend. Novemb. solemniter, et ut dicam plusquam solemniter dedicavit. » Hactenus Chronicon ⁷⁴; in quo etiam licet animadvertere, quam miraculose turris ipsa templi, a ruina, quam minitabatur, ope Virginis, fuerit eodem tempore vindicata. Deinde annis undeviginti revolutis, Henricus imperator urbem ingressus ⁷⁵, integrum oppidi temporale dominium D. Lieberto pontifici et ejusdem successoribus perpetuo futuris assignavit, qua etiam fere ætate, Richildis præstan-

⁷¹ Joannes Molan. in Natalib. sanctorum Belgii, 9 Sept. ⁷² Idem 12 Aprilis. ⁷³ Chronicon Cameracen. Ms. et Molan. in Nat. 2 Aprilis. Baronius in Annal. ad an. 930. ⁷⁴ Chronicon. Camerac. l. 1. ⁷⁵ Chron. Hannoniæ tom. II, l. XIV.

tissima heroina Hannoniæ comes, non spernendum annum portorium eidem episcopo comparavit. At, heu funera! iterum an. 1064, ignibus exeditur templi novus iste splendor; quem iterum per Gerardum hoc nomine secundum ac ultimum unitarum Cameracenæ et Atrebatæ dioceseon antistitem, anno 1076 restitutum; ecce iterumque anno 1148, similis flamma pervolat, tantoque fervore grassatur, ut pontificis palatium, S. Sepulcri et D. Autherti asceteria, magnamque oppidi partem lacrymabiliter simul attingeret et deleret. Quid autem? collabascit cum tot funeribus potentium munificentia, aut vulgi ipsius pia sedulitas? imo potius, velut

*Nititur in pondus palma, et consurgit in altum,
Quo magis et premitur, hoc mage tollit onus* ⁷⁶;

sic iis animus arrigitur, operique strenuissime insudatur extempore et quasi e sepulcro basilica nobilissima renascitur, quam hodieque videmus cum superbissima politissimi lapidis turri, cujus ex eadem materie composita pyramis in miram altitudinem exsurgit. Qua fere tempestate, anno nempe 1195, Balduinus Hannoniæ comes, decimas quas in Haurensi villa annue legebat, testamento legavit ⁷⁷. Odeion vero seu chorum, anno 1251 gloriose consummatum, plurimum promovit D. Elizabetha, Andreæ Hungarorum regis filia, multo argenti auriq; pondere concesso; quanquam laborem operis extimum ipsa haud viderit, ut quæ anno 1251, vitalem hanc auram cum æternitate commutavit. Quæ cum isto pacto fuissent omnia ad umbilicum deducta, protracta est nihilominus ipsa Dedicatio in annum 1472, quo tempore tertio Nonas Quintileis Petrus Ranchicurtius Atrebatium pontifex, quod Joannes Burgundus, oppidi hujus episcopus, apud principem tunc in aula forte ageret, perinsignem istam ædem, sacratissimæ Deiparæ denuo inscripsit et dicavit. Cujus Dedicacionis diem festum decoravit Joannes Lossus canonicus, obtentis a Romano Pontifice indulgentiis iis, quæ per ejus Octavam populus annue consequitur. Anselmus abbas Gemblacensis etiam basilicæ hujus, verbis talibus meminit: « Cameracus antiquissima et nobilissima civitas est, ubi templum habetur in honore ipsius Virginis, ditatum de Capillis et de beato Lacte ejus. Ibi multi infirmi sanati sunt, quorum numerum nemo novit nisi solus Deus. » Sanati scilicet ab isto divino igni qui an. 1129, tot regiones et oppida pervaserat, uti jam aliquoties diximus. Coronidis loco et supremi honoris instar et divini favoris, sacram Divæ imaginem memorandum hic censeo, quam D. Lucæ prototypum esse a Patribus pie creditum acceperunt. Visitur in ipsa templi fornice suprema, sacello olim sanctissimæ Trinitatis, nunc Nostræ Domine nuncupato, paret-

que introeuntibus ad alam lævam, jussu D. Bruylæi archidiaconi augusto tabernaculo, seu scena sublimata; cujus denati, et e regione iconis sacræ sepulti, epitaphium tale cernitur:

Hic ante sub quadrato marmore, jacet vir venerabilis magister Fursæus du Bruylle, decretorum doctor, oriundus de Perona, quondam Valencenensis, in hac et Noviomensi ecclesiis archidiaconus et canonicus; qui præsentem imaginem gloriosæ Virginis, a S. Luca (ut pie creditur) depictam hic reponi ordinavit. Obiit anno 1450, die 17 Decembris. Orate pro eo.

Fulget ea plurimis miraculis, quæ a Juliano Lignio, ejus loci presbytero, in lucem producenda indies expectamus. Incredibile autem est quantus eo confluat undique populus, pio Virginis amore excitatus, ac maxime per Assumptionis ejus Octavam (festum hoc ibi princeps est) donariorum non abstinens, nec pœnitens concessorum. Massæus ⁷⁸ in Chronico meminit Lodovici XI, Gallorum regis, qui mille ducentos aureos D. Virgini Cameracensi pependit, ad coronam fabricandam, quæ una cum 12 lancibus argenteis, totidemque luminaribus, sacellum egregio splendore, in annum usque 1584 collustravit.

XXIII. — Castellum oppidum.

Castellum pagus primum seu villa: inde, faciente Ottone, mediocre in Cameracesio oppidum, cæteris adjungatur Virgini Matri nuncupatis. Causam si quis inquirat, illa esto, quod prisce ejus nomen fuit, Castellum Sanctæ Mariæ: cui altera subdatur; quod a multis sæculis in episcoporum Cameracensium potestatem abierit; ut innuit hoc Cæsareum diploma: « In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Otto, superna favente clementia, Romanorum imperator Augustus. Si locis divino cultui mancipatis proprietates sublimare, atque honores augere studuerimus, id non solum laude humana prædicandum, verum etiam mercede divina remunerandum scimus et vere credimus. Unde agnoscat multitudo omnium fidelium nostrorum, tam præsentium, quam et futurorum, quod nos Erluino venerabili episcopo, ob interventum Leonis episcopi et cæterorum, dedimus jus, las atque licentiam faciendi, statuendi ac construendi mercatum cum moneta, teloneo, banno et totius publicæ rei ministeriis, in quadam proprietate sanctæ Cameracensis ecclesiæ, in loco qui vocatur Castellum S. Mariæ, quod vocabatur antea Vendelgeas, quod situm est in pago Cameracensi, ac comitatu Arnulphi comitis, atque prædictum mercatum, monetam, teloneum, bannum, cum tota publica functione, in proprium concedimus sanctæ Cameracensi ecclesiæ tali tenore, ut nullus dux, marchio, sive comes, seu aliquis homo ullam potestatem habeat super memoratum mercatum, nisi cum

⁷⁶ Andreas Alciatus l. Emblem. ⁷⁷ Chronic. Hannoniæ, vol. III, l. xviii, c. 70. ⁷⁸ Christianus Massæus l. xix Chron. ad annum 1478.

licentia episcopi Erluini, suorumque successorum. Unde imperiali jubemus atque statuimus potentia, ut omnes homines jam dictum mercatum visitantes, euntes, negotiantes atque commorantes eundo et redeundo talem obtineant pacem, qualem juste defendant negotiatores in mercato Cameracensis civitatis. Igitur quicumque prædictum mercatum frangere seu violare tentaverit, componat talem nostri juris bannum, qualem prout lex exigit; qui solvere debent, qui illud Cameracense mercatum temerarie inquietaverint. Et ut hæc concessionis nostræ auctoritas firmior permaneat, hanc paginam manu propria roborantes, sigillare jussimus. Signum domini Ottonis Cæsaris invicti. Heribertus cancellarius, vice Willigesi archiepiscopi recognovit. Data xi Kalendas Maii, anno Dominicæ Incarnationis M. primo, indictione xiv, anno 5 Ottonis regum XVII, imperii v, actum Ravennæ feliciter. Amen. » Eiusdem meminit I. Molanus in Natt. sanctorum Belgii ⁷⁹.

XXIV. — *Hannonia provincia.*

Hannonia Cameracesio confinis, floridissimus nobilitatis hortus, et comitatus titulo celebris, non sinet ipsa huic calamum themati arescere, tot asceteriis, asceteriorum templa, templorum Marianis iconibus, iconum prodigiis, prodigiorum multitudine fecundissima. Hallum, Montes, Valencenæ, Tongri, Cambronum, Chiervæ, Lobium, Viscoria, Condatum, Antonium profitebuntur. Impræsentiarum tria tantummodo etiam hic prodeant oppida, Hallum, Montes, Valencenæ.

XXV. — *Hallum oppidum.*

Hallum facio primam: pareite Germanæ. Non urbem hic tam video, quam Virginem, quæ affectus sui præcipua istic signa habet. Ea in finibus Hannoniæ, Brabantino agro proxima et Zenna fl. irrigua, multoties divinam B. Virginis opem experta est. Quid facio? Factum; idque a Cl. V. Justo Lipsio⁸⁰, qui et urbis et Virginis Hallensis laudes scito stylo nuper evulgavit. Mirum, nullum prævenisse; mihi gaudium, subsequi, at saltuatim et compendio. Ipsa itaque urbs felicissima ex pignore, quod ei Machtildis, Florentii 4, Hollandiæ et Zelandiæ comitis uxor, ex dono cessit. Quod illud? Virginis statua sacra, fere sesquipedalis, quæ e puro nec medicato ligno ab anno 1267, in hanc usque diem perseverat, immunis ab omni exitiali peste. Hanc templum, foro eminens, et eleganti certe opere constructum, possidet in sacello donariis ac tabulis votivis ornatissimo, et ingredientibus ab alam sinistram patente: quam Sophia, Elisabethæ Ludovici Thuringiæ Landgraviæ conjugis filia, ac Henrici II Brabantiae ducis uxor, Machtildi glori suæ, seu Henrici mariti sorori, additis aliis duabus, reliquerat: ista vero, huic oppido. Quid causæ?

Adelheidis filia: quæ cum Joanne Avennense Hannoniæ comite in manum venerat; adeoque ejus ditionem (scribit Lipsius⁸¹) sacro hoc donario ivit auctum. » Quis vero enumeret, quot illinc miracula, ab illa ipsa votivæ imaginis die emanarint? Horum splendidiora aliquot, et non revocandæ veritatis, numero quasi quadraginta ipsemet Lipsius affert. Quorum, quæ ipsam urbem spectant, ista exscribo. Anno 1489, cum civili et intestino bello, huic malo quasi fato miseri Belgæ destinati ferverent; nec perduellibus ipsi Hannonii, cum majore melioreque provinciarum parte, autumarent subscribendum: Philippus Clivius partium adversarum dux, ratus de re sua maxime esse, si Hallum consortio rebellium copularet; id, copioso milite fretus, dolo primum, inde viribus tentat. Quid agis inconsideratissime Clivi? Tutrix Diva, fortis sicut castrorum acies ordinata propugnat; et verecundia suffusus ad tuos te limites relegat. Inde et ipso quasi sæculo, anno nempe 1580, 9 et 10 Julii, Oliverius Tempelius, vir quanquam militiæ gnarus et acer, rerum tamen pessimarum satagens, par ausum pari eventu terminavit, nisi quod hic, a convivii in Virginem abstinendi duo reportavit documenta: unum in Joanne Zuuyckio comite, cui glans plumbea ex urbe dimissa, nasum ferit et aufert, quod antea palam jactasset « se suis manibus Hallensi mulierculæ (Dei Parentem intelligebat) nasum abscissurum⁸². » Posterius in Joanne Rysselmanno, ejusdem perfidiæ scurra immanissimo; cui, quod sacramentum se statuam Bruxellas adducturum, atque ibi igne subjecto publice crematurum ore impudentissimo profudisset; ictu tormenti et os, et mentum, et paulo post vitæ conciderunt. Quid cives in gratiam? Lipsium volo qui afferat, efferat. Saltem hic istud, lector, habe; Hallum in singulari clientela conquiescere.

XXVI. — *Montes oppidum.*

Montibus Hannoniæ spectabili firmissimoque oppido, hujusce generis do aliqua, sed ea perpauca pro præstantia loci, et meo (libere dicam) in eum affectu. Tolerare et fave. Divæ Waldetrudis memoria cum ævo perennabit. Illa posteaquam a D. Auberto Cameracense pontifice sacrum velamen accepisset, monasteriolum in Castri loco seu colle, oppidi medietullum quasi occupante, construxit; Cui vocit? Divæ nostræ. Docet Cameracense Chronicon: « In villa Castriloco duo quoque monasteria habentur, unum quidem puellarum, quod sancta Waldetrudis conjux prælibati S. Vincentii, atque soror B. Aldegundis, edificavit. Cum enim vir suus B. Vincentius, relicto mundi naufragio, monasterii portum expetierit, ipsa quoque, divina clementia inspirante, calcare sæculum æstimavit, sanctoque debriata Spiritu, a B. Auberto confortata,

⁷⁹ Molan. in Natt. 15 Nov. in S. Maxellende.

⁸⁰ Justus Lipsius in Histor. D. Virginis Hallensis.

⁸¹ Cap. 3, Divæ Hallensis. ⁸² Franc. Coster. resp. adversus sententiam Petri Pannæ, c. 9.

habitum sancti velaminis sumpsit. Deinde vero ex suis dotalibus beneficiis et propriis prædiis, ipsum monasterium in honore S. Mariæ ex sententia et auctoritate S. Autherti patroni sui condidit: ubi etiam ascitis non paucis familiaribus feminis, puritatem vitæ laudabilis ducens, cælesti Sponso obviam itura, lampadem lucernæ sibi inextinguibilis præparavit. » Sunt tamen qui a D. Sieberto Austrasiæ, hodie Lotharingæ rege (qui anno 662 in vivis esse desiit), fundatum fuisse asserant in Dagoberti patris memoriam. Obiit fundatrix anno 650, et mausoleum eo in loco accepit⁸³. Cumque sacrum cadaver miraculis inclaresceret, quid mirum si, uti alibi, fabricæ nomen communicarit? Ibi hodie celeberrimum est canonicarum nobilium collegium, quarum abbas, Hannoniæ comes. Templum autem ipsum aliquoties flamma consumpsit; ut annis 1070 et 1113. Splendorem vero præsentem accepit anno 1449⁸⁴. Illius Doxale (ut vocant) unice suspicio, regia magnificentia intra oedium et navem ex Pario lapide affabre sculptum et dolatum, cum aliquot prægrandibus ejusdem marmoris integri seu continui statuis exurgens, quo excellentius nullibi esse putem. Gavisī etiam olim fuere cives, et etiamnum lætantur, ex collegio canonicorum ordinis D. Augustini, sub nomine Nostræ Dominæ Vallis Scholarium an. 1201 instituti. Est autem ejusmodi nomenclatura ei tributa, a præcipuo ordinis cœnobio, cui N. D. Vallis Scholarium nomen est, quod in Lingonensi diœcesi non obscuræ famæ olim fuit; exædificatum an. 1201 cujus ordinis monachi more Præmonstratentium officium persolvunt, candidis induti.

Ipsi porro cives annuam supplicationem B. Virginī honori an. 1549 decretam, solemniter recolunt; eos huic pietati epidimiæ contagio invitante, cum ista tempestate in eo tractu acerbæ sæviret.

XXVII. — Valencenæ oppidum.

Valencenas adjungo; non amplitudinis, non murorum aut fossarum incinetus, non Tabudæ (sic Ptolomæus olim dixit, hodie Scaldis fl.) primum hic remigabilis, non denique privilegiorum regionum aut Casareorum, quæ singula habet, intuitu; at solius beatissimæ Deiparæ, quam huic etiam urbi propitiā reperio. Cui januam si non primam, at valde patentem dedit Balduinus IV cognomento Animosus. Is ab interitu Balduini III, Hannoniæ comitis, patris rerum earumdem potitus, animum adiecit, opibus in Virginis economia profundendis. In illam pietas urgebat, et recens patris memoria. Quid tandem fit? hoc ipsum oppidum Hallas seu Salas (ut vocant) habebat profano fortassis usui destinatas; quas in meliorem convertendas comes arbitratus, easdem sacerdotum voluit esse, quos posteritas canonicos Nostræ Dominæ de Sala seu Aula (ut Latini dicatur) nominaret: iisque qua-

draginta duos tritici modios assignavit, quos Tongrense oppidum annue penderet⁸⁵. Quod si forte solvendo impar esset, Braynense succenturiaret. Quæ comitis munificentia, tertio ante obitum anno recte contigit, nempe millesimo centesimo nonagesimo secundo; ille enim anno 1195, Decembr. 16, vitæ periodum excepit. Diplomatis initium ita habet: « In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, si pacta hominum et in posterum calcari valeant aut dissolvi, plerumque solemnī scripturæ munimento roborantur; tanto eā quæ cum Domino homines pacificantur, etc. »

XXVIII. — Hollandia, olim Batavia Catthorum sedes, provincia.

Hollandia, Hollandia (comitatus etiam titulum habes, dedit Carolus Calvus Galliarum rex an. 865), quem tu hodie tramitem teris? *Revertere, revertere, Sunamitis*, aio, somnuculosa, ut intueamur te (*Cant.* vi, 12). Audio: *Quid videbis in me, nisi choros castrorum* (*Cant.* vii, 1)? Quorum? inquam: illius quæ olim id dixit? Dolor intimum pectus meum fodit ac vulnerat, cum priscos tuos honores lustro, sed quos referebas donanti. Nunc stertis, aut, si mavis, spuis in jucundissimum optimæ Virginis vultum evocantis te e strato; et choris etiam gaudes exoletissimorum hominum; quos triumphali gladio pridem Ecclesia catholica et Romana jugulavit. Præbe, sodes, aurem tantisper, et veterum tuorum stemmatum aliquantulam saltem partem, brevibus digestam periodis, recognosce.

XXIX. — Dordracum oppidum.

Dordracum diœceseos Trajectensis, Hollandiæ elegantissima metropolis (cohasit olim Brabantia; at an. 1421, insula facta est, quatuor fluminum a Continenti eam abruptum, concursu) majorem ecclesiam habuit, sanctissimæ Deiparæ nomen indutam. Illud B. Sura virgo et martyr olim inchoarat ac perfecerat. Parcite, o st. ! si nondum abassistis, priseum id professionis vestræ veteris monumentum. Joannes Molanus sic de istis: « Sura, templo, oppido: Dordraci commemoratio S. Suræ virginis et martyris. Hæc urbs est in diœcesi Trajectensi, metropolis civitatum Hollandiæ, in qua sanctissima virgo, honestissimis parentibus orta, majoris ecclesiæ fundatrix celebratur. Fertur enim singulari affectu venerata esse imaginem Deiparæ Virginis, ad arborem super rivum Dordrecht pendentem; et quidquid lucrabatur, id pauperibus erogasse. Cum autem optaret ecclesiam edificare, ab angelo dedit magnitudinem, et tribus operariis, totidem denariis, dictis *copkens*, parvæ quantitatis, sed magni valoris satisfecit. Ex quo quod pecuniosa putaretur, vitæ præsentis usuram per latrones amisit, eo in loco, ubi hodie amœnissimus fons fabricitantibus medicina emanat. » En tem-

⁸³ Chronic. Hannoniæ tom. II, l. xi et Molani Natales 1 Februarii. ⁸⁴ Chronic. Hannoniæ tom. III, l. xvi, c. 54. ⁸⁵ Chronic. Hannoniæ tom. III, l. xvii, c. 62.

plum vestrum angelis architectis fabricatum, quod martyris vestræ sanguis Deiparæ consecravit.

XXX. — *Gravesandæ et Harlemum oppida.*

Quod Machtildis præstantissima heroina Hallis præstitit; idipsum et duobus istis Gravesandæ et Harlemo veteribus oppidis Batavorum⁸⁶. Tres nempe a Sophia Elisabethæ filia, B. Virginis icones seu statuas acceperat, quas ita distribuendas putavit, ut una Hallis concessa, alteram Gravesandæ Losdunensi cœnobio finitimæ, quod ipsa condiderat, inque eo vitam a morte Florentii mariti caste pieque egerat; tertiam Harlemo in sacrario Carmelitarum servandam assignavit. Iis autem data templa fuisse, miraculis et populorum frequentia claruisse, Joannes Gillemans in sanctorum Novali ms., non obscure declarat⁸⁷.

Officiosam veterum Batavorum, licet in Flandria exhibitam Mariæ operam, hic licet obiter intueri. Cum anno 1179, effusus Oceanus Brugas usque sinum proferret, Hollandi, cohibendæ eluvionis studiosi, a Slusa Damum usque ingentem alveum fodiunt regressuro mari opportunum, ac simul Damum nondum oppidum, oppidum faciunt. Quibus auspiciis omnia hæc? non aliis quam sacrosanctæ Virginis, cui etiam in ista Neopoli templum dicatum eunt. Adjiciam: An. circiter 1533, Delphis hujusce comitatus oppido, tres alias B. Virginis statuas miraculis increbuisse, Tilmannus Bredembachius attestatur⁸⁸.

XXXI. — *Schiedamum oppidum.*

Dives hoc, prodigiosa B. Virginis imagine. Illam mercator aliquis Schiedamo Antuerpiam ad nundinas navigio transferre statuerat, eaque navi imposita, nautæ remigium parant. Non tu Berecynthia, o Virgo virginum! Ratem tamen nequidquam admotis contra machinis stare jubes. Accurritur; mirantur omnes; voces et judicia miscentur ex rei novæ spectaculo. Infit inter plures unus et alter, nihil hic echeneidos seu remoræ esse; sed forte statuam nolle oppido excedere, adeoque navim sistere; et cum mercatore de pretio conveniunt, imaginem tollunt, Scheidamum referunt. Et, o facinus præclarum! inventum! Navis statione liberatur. Applaudunt cives imagini, inque Dominici Præcursoris æde collocant. Crescente hinc quotidie populi in eam studio, solemnitas instituitur, et Virginis laudes concursu celebri persolvuntur.

XXXII. — *Trajectum ad Rhenum provincia et oppidum.*

Trajectum, insigne olim, antequam hæreseos latus irreperet, ad Rhenum in Batavis a Dagoberto Gallorum rege, castri primo specie, mercimoniorum causa anno 630 exædificatum; inde oppidum, imo et Belgicæ provinciam, Virginis Mariæ tribu-

nal spectare, quæ subjiçio, non incongruè declarant. Transeo eamdem Deiparam B. Rathodo hujus urbis episcopo agro, DD. Thecla et Agnete sociantibus anno 917 apparuisse et solatio fuisse; de qua Chronicon Trajectense: « Sancto Rathodo episcopo, B. Virgo Maria cum magno lumine, B. Agnete et Thecla associata, graviter ægotanti apparuit, et consolata est his verbis: Prædilecte fili, ne formides me præsentem videre, quam in magna devotione sæpe salutasti absentem; securus esto, quoniam convalesces, sed in hac tamen vita non diu permanebis. »

Sileo asceterium istud, quod Aufridus episcopus, anno 1003 oculorum usu privatus, in Trajectensi ditione, eidem Virgini comparavit; de quo post idem Chronicon, sic Molanus in Natalibus sanctorum Belgii⁸⁹: « Aufridus episcopus (qui anno 1003, tanquam filius castigatus et dilectus a Deo, suorum oculorum lumen amisit) venerabile collegium S. Benedicti, in Trajectensi ditione, supra montem sanctum, in honore S. Dei Genitricis Mariæ construxit, in quo sacre religionis habitum accepit, et ad perennem vitæ suæ terminum devotissime perduravit. » Accidit id anno 1008, quinto Nonas Maii.

Denique illud etiam prætereo, quod Oobaldus, ejusdem loci pontifex, aliud ordinis etiam Benedictini monasterium in Oosbræcht, ad Virginis nostræ gloriam comparaverit: produxisse id fuerit satis, quod Adrianus Barlandus, in catalogo hujus urbis antistitum habet. Sic ergo ille in Conrado episcopo: « Is (ut reperi) instituit collegium Trajecti canonicorum Deiparæ Virginis, haud multo post interemptus a Frisio homine, ejus sibi, nescio quomodo, invidiam conflaverat. » Quod vero is nescit ex altero ms. Chronico suppleo. Illud ita habet: « In diebus illis (an. sc. 1080), voluit episcopus Conradus ad..... memoriam nominis sui ædificare novam ecclesiam, ubi canonicos institueret: sed fundum adeo lutosum fuit, quod bases paliorum stabilire non potuerit. Fuit in latomiarum consortio quidam Friso, qui eandem ecclesiam, sub pœna mortis suæ voluit et promisit fundare: verum..... immoderatum salarium inde petiit. Sed episcopus largis encensis a filio dicti Frisonis arcanum illud didicit, et inchoatam ecclesiam ad honorem Dei Genitricis magno opere condidit. Unde Friso ille magnum odium contra episcopum concepit. Unde anno Domini 1099, dum episcopus post Missarum solemnias, solus in oratorio oraret, et privatas orationes cum devotione legeret, Friso ille cultrum eduxit, et reverendum episcopum, instante diabolo, trucidavit. » Sepultus is fuit in eadem basilica, quæ 74 post annis, sc. 1173, Godefrido cathedram moderante, divino Numine, ob Christi corpus ex duabus ecclesiis, triennio ante furtim ablatum, concitato, præmissis

⁸⁶ Just. Lipsius in Virg. Halleusi c. 3.

⁸⁷ Joan. Gillemans in Novali sanctorum Ms. tom. I.

⁸⁸ Bred-

denbachius l. iii, collat. sacr. c. 24 et 25.

⁸⁹ Molan. in Nat. 3 Maii.

duabus clavionibus, ipso Ascensionis Dominicæ die festo, uti aliquot ante horis, cœnobii B. Pauli in ea urbe archimandrita pro concione prædixerat, infelici latoque incendio, cum majore urbis regione ruinam accepit. At non extremam; nisi per vos hodie fortassis, o Batavi!

XXXIII. — *Trajectum ad Mosam oppidum.*

Ne quis cognominia duo oppida Deiparæ insignibus vestigiisque famosa perperam confundat. subjiciendum istud statim putavi, Leodico Eburonum æque accedens ac Belgicæ. Id nostrates superius appellant, Mosæ nempe ad ortum assidens; istud inferius Rheni fluento ad occasum intumescens, quod Ultrajecti jam fere nomen obtinuit, habetque suas jam laudes. Alteri id servit quod vetustissimum Deiparæ templum inibi videatur, in quo Hungris Leodicensium relictis, episcopalis ecclesia substitit, adusque B. Huberti tempora, qui inde cum S. Lamberti corpore eam sedem Leodicum celeberrimum hodie oppidum an. 710 (aliis 713) transtulit; ubi in hæc usque tempora perduravit. ista vero Trajectensis ecclesia a Clodoveo Francorum rege privilegiis illustrata fuisse legitur, B. Lamberti ibi episcopi causa, cujus prudentia et colloquiis rex familiariter utebatur. Ibi pars vestium, indusii, veli, cinguli ad mediam fere ulnam, lactis sanctissimæ Dei Parentis.

XXXIV. — *Mechliniæ provincia et oppidum.*

Mechlinia, Belgii provinciarum non postrema, et spectabile in Brabantis, ob supremi status Belgici sedem, ad Diliam fl. oppidum, habet etiam suos titulos, quibus huic paginæ cum decore inseratur. In his tres occurrunt, parœcia, monasteria, unum virorum, aliud virginum: parœcia, inquam, Deiparæ, in qua Nicolaus Everardus ab suprema Belgicæ præfectura, ad communem mortalium delatus sepulturam, diem Domini præstolatur: virorum monasterium, eorum nempe, qui in Nostræ Dominiæ de Hansuvicæ anno 1286, apud Mechliniensem insulam structo monasterio, sub S. Augustini regula Vallischolaribus associantur: aliud virginum et Vallis, sed alterius quam Scholarium, Liliorum nempe, B. Virgini Lilio convallium, ad Præmonstratensium, ut isti, regulam, anno 1231 nuncupatum. De quo in suo Chronico Præmonstratensi explicatius noster Miræus.

XXXV. — *Namurcum provincia et oppidum.*

Namurco Belgii provinciæ et oppido, olim marchionatus, at anno circiter 1200, comitatus titulo, glorioso; pontifice, quatuor oppidis vallo et aggere instructis, abbatibus variis, 80 circiter pagis, Mosa et Sabi seu Sambrio fluminibus famoso, tribuendum id habeo solum, quod templum cum canonicorum collegio Deiparæ inscriptum possideat; ac Visitationis Mariæ festum, jubilatione compitalitia annua, festivissime celebret. Cui id Molani attexam: S. Bertuinus, de Hibernia insula veniens in sal-

tum, qui vulgo appellatur Marlignia, condidit oratorium in villa Malonia super Sambram, in honorem semper Virginis Mariæ: ubi diu Deo militans cursum suum feliciter implevit. Distat locus Namurco op. vix amplius mille passibus.

XXXVI. — *Frisia provincia.*

Frisiam provinciam in Orientalem et Occidentalem tributam; alia, sc. Groningensi insessam, meminisse etiam non retracto. Anno 1163, monasterium Horti B. Mariæ ordinis Præmonstratensis, in pago Hallumensi, sesquimillari a Leovardia Frisiæ Occidentalis metropoli, fundatur a B. Friderico ejus loci paræco, cujus postea primus abbas fuit; obiitque anno 1175, Non. Martii. Cæterum multiplicatis a Paulo IV per Germaniam Inferiorem episcopatibus, plantatio Horti B. Mariæ ad novum episcopatum Leovardiensem translata est, Præmonstratanis in canonicos sæculares et cathedrales commutatis; quorum meminit Molanus in Natalibus, subjungens quod ea fuerit dicti Friderici in Deiparam pietas, ut ejus ope puerum mortuum suscitavit ac baptismatis undis abluerit: inque isto Hallumensi pago, ex ejus recordatione mos inoleverit, singulis anni, etiam Quadragesimæ, Sabbatis Missam de Virgine cantare. Innuat et aliud de B. Josepho canonico Sleineldensi, qui dum adhuc puer in Frisia peregrinus ageret, duplicem a B. Virgine consolationem accepit, cum multorum Frisonum admiratione. Lege Molanum, 7 Aprilis, et 13 Novembris.

XXXVII. — *Insulæ et portus.*

Recensendis tandem oppidis supersedeo, S. Mariæ Pacis; Conceptionis S. Mariæ, in B. Dominici; Nostræ Dominiæ adjutricis, in Tercera; S. Mariæ de Casopo, in Corfu seu Coreyra insulis: Acriæ sive Iapygiæ, Hispanis Capo di S. Maria, Mediterraneo Græciæ oppido; de Assumptione in Plata, Americæ provinciæ, aliisque extra Belgicorum nostrorum ordinem; et librum hunc finio, si de Maria maris Stella et Domina duo tantum legeritis, insulas et portus: illas quas Lusitani in America, de nomine Virginis dixere; S. Mariæ Guadalupæ; Remediorum; Montis-Serrati; Rotundæ, Antiquæ, cognomines aliis Europeis tam Hispaniæ quam Italiæ locis. Etiam et illas: Conceptionis Mariæ Virginis in India, paulo infra æquatorem; Assumptionis ejusdem in Francia Nova, olim Canada appellata, juxta S. Laurentii sinum; S. Mariæ de Tremiti, S. Mariæ Bovinæ; quarum illa in Adriatico sinu, hæc in oceano Britannico, inter Hispaniam Galliamque æquali fere spatio, exsurgunt; et si quæ alibi.

Portus autem tum in Japponia vastissimo ad Orientem regno, vix procul a Ximambra oppido, ubi Vocoxiuræ olim, nunc Mariæ Virginis adjutricis portus nomen habet: tum in America ad Occidentem, cujus Hispaniola et Hispania Nova regiones, hos portus de Conceptione, Nativitate, Purifi-

catione nostræ Dominæ similesque frequentant :
tum in Apulia ad Adriam; in Andalusia juxta
Herculeum fretum; in Bœtica, qui Menestheus; ad
Lethes fl. ostium qui Guadelete, vel Arabice Bed-

alac; in Mellaria qui Besippo, omnes Hispana voce
audientes, Puerto di S. Maria. Evado, et terra
marique utcumque lustratis ad sacratiora pennam
comparo.

SECTIO NONA.

PEREGRINATIONES MARIANÆ.

ATLAS MARIANUS

QUO SANCTÆ DEI GENITRICIS MARIE IMAGINUM MIRACULOSARUM ORIGINES

DUODECIM HISTORIARUM CENTURIIS EXPLICANTUR,

AUCTORE GUILIELMO GUMPPENBERG,

E SOCIETATE JESU.

D. VIRGINI LAURETANÆ,

Filiæ Patris, quam Europæ imperia colunt; Matri Filii, quam Asiæ regna venerantur; Sponsæ S. Spiritus, quam Africæ gentes honorant; Triclinio SS. Trinitatis, quam Americæ populi reverentur;

REGINÆ COELI, DOMINÆ MUNDI MARIE :

Domina, tibi debetur quem fabulosa antiquitas nescio cui Atlanti tribuit honor. Saxeus hic nempe Deaster e monte fictus factusque sit ille, qui cœlum undique hians quassatumque sustineat? qui humeros habeat quibus tanti nitantur fornices? qui stellas errantes corrigat, fixas, cessantesque ad cursum stimulet, ut officium quod nobis debent rite præstent? Laudatur sane miser, hic, ubi non est, ut cum S. Augustino loquar, et ardet ubi est, nullo inanis gloriæ fructu. Tibi, inquam, o Virgo, hic honor debetur, quæ Domina mundi es et Regina cœli. Tu, tu non raro ruptum in fulmina cœlum sustinuisti. Tuus labor fuit, ne cœlum feriret, ne terra periret. Tibi omnes stellarum populi famulantur: nam Via Lactea tibi, non Deastris illis strata est; quia Virgo es. Zona, quæ cœlum stringit, et duodecim velut tribuum regna circumscribit, duodecim mittit stellas in coronam, in debitæ subjectionis signum; ut signum sit, et nominetur. Sunt septem cœli principes, quibus deberi creditur, quidquid e cœlo præcipitur in terram, frugibus et animantibus, aut utile, aut noxium: quin et sortem suam fortunæ servi ab illis expectant, ideoque dominos vocant. Sed, o Domina, sortes nostræ in manibus tuis descriptæ sunt: illi quidquid possunt, per te possunt, quæ ab initio et ante sæcula creata es: et quæ Deus fecit, duo luminaria magna, tibi jam olim hi principes submisere, ut subessent, serviretque, quod præest nocti, in scabellum pedum tuorum; et quod diei præest, in amictum. Tui nempe sunt cœli. Cum desideraret Saxeus hic Deaster aucupium, credebatur habere corvos, vultures, et acutum videntes aquilas: quin et dracones et pegasos volantes. Si placuisset piscatio; præsto erat fluvius Eridanus, aut etiam Nilus: habet enim hic inter pisces Austrinos et Boreales etiam delphinos; etiam cete grandia; quin etiam serpentes et caneros. Imo et navis adest, qua etiam per campos exspatiari liceat, quando auget Aquarius undas, et exundat Nilus. Sed nec venatio Atlanti fabuloso deerat; dabant namque cœli nemora diversæ

et inusitatæ magnitudinis leones, tauros, capricornos, lupos, et nostris dissimiles caudatos ursos : his venabulum destinabatur, quod Arctophylax venator gestat, et canes majores. Placidiioribus animantibus, hædis, arietibus, leporibus suffecerant canes minores. Centauris, hydrys, draconibus, clypeatus Orion, gladiatus Perseus, demum ipse Hercules debebatur; quibus Sagittarius cum telo venire poterat in subsidium. Sed tui sunt cæli, o Maria. Tiaram desert tibi Cepheus, tres Gratiae, nec Parcis, nec Furiis cognatæ, tres coronas : etenim coronas duas, Borealem unam, Australem alteram, porrigunt Cassiopæa et Andromeda : tertiam, quam duodena cæli signa dono dant, Virgo. Ut omnia numero, pondere et mensura fiant, adest Libra. Ut torrente voluptatis potentur fessi; est in cælo crater et patera. Fratrum gratia alias rara; hic summa est; nam Gemini sunt. Quin quo cum Elia in altum evebatur quis, adest currus Israel et auriga ejus, sive agitator. Molem hanc quam Atlas nunquam sustinuit, tu sustines, o Virgo : tui nempe sunt cæli, et tua est terra, et tuum est gynæceum, in quo tibi Europa, Asia, Africa, et nuper in chorum recepta America famulantur. Tibi fluunt fontes, et scaturiunt flumina, quæ es *Fons signatus, et puteus aquarum viventium* (*Cant. iv, 12, 15*). Tibi montes surgunt, et valles deprimuntur; quæ es liliū convallium, et desiderium collium æternorum. Tibi omnia virent, florent, frondent, quæ es arbor paradisi, et gentis Domina arboreæ. Tibi denique, o Regina, cæli et terræ Domina flectitur omne genu, cœlestium, terrestrium et infernorum.

Fuit, cum Hieronymi sæculis mundus se miraretur Arianum : faxim ego, o Domina, ut te calamum dirigente efficiam, ut mundus miretur se Marianum. Numeravit olim Deus in thesauris suis septem millia virorum, qui non curvaverunt genua sua coram Baal; et Ninive stare permissa est, quia centum millia hominum peccare vetabat felix ignorantia, nesciens, quid dextram inter esset et sinistram. Stetisset quoque Sodoma, et forte staret adhuc, si vel decem habuisset, quos suos Deus dicere potuisset. Quod plures terra non absorpserit cum domibus urbes, nec plures cœlum regiones fulminarit, tuus labor est. Tu sive fulmina, sive lanceas, jamjam a Filio devibrandas, non semel suspendi : quanquam maneat adhuc extenta Domini manus. Tu inferni flammæ, ubi ubi (quod Magno Gregorio credimus) erumpentes, sæpius repressisti lacrymarum imbribus : quin et Nive; nam, ut alia templa quandoque imperaveris : illam tamen, quæ in monte Esquilino est, basilicam etiam designasti; et, quod mirum est, non carbone, sed nive, et quidem mense Augusto, ut nempe augustior fieret, et vocaretur, essetque cæteris major. Sed quis det, ut in hac et ager Picenus suam, et suam quæque gens statuam Virginis miraculosam videat, veneretur, prædict! Ut mundus malus sit, et in mali ligno positus, faxim tamen, ut lector intelligat, non jam septem millia hominum, sed septuagies septies plures fuisse myriades hominum, qui te, o Virgo, in statu is atque imaginibus tuis miraculosis impense colerent; ita ut ab ortu solis usque ad occasum sit laudabile nomen tuum : his nempe statu is ceu fulcris nititur, ne fractus illabatur orbis. Itaque dignare me laudare te, Virgo sacrata, mediocritatem meam adjuva, et calamum dirige, ut labor hic meus, gloriam tuam, cujus desiderio susceptus est, inter mortales promoveat, ut vel sic partem aliquam debiti exsolvam, quod ob acceptas a te gratias in tribus Lauretanis templis contraxi, primum anno 1632 et 1635, Laureti in Italia; deinde anno 1643, Ratisbonæ in Bavaria; demum anno 1647, Friburgi in Helvetia, quæ duo sacella Lauretana ad domus sanctæ proportionem et mensuras non sine magna sollicitudine fabricata esse scio.

LECTORI BENEVOLO.

Si operis hujus, benigne lector, commendationem aliquam petis, eam a celeritate tibi dare non possum, ut, quod anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo secundo, festo Immaculatæ Conceptionis die, inceptum, vix anno millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo finivi, propter varias et quamplurimas occupationes, quæ quandoque per plures annos id seponere omnino coegerunt. Certe quadriennio illo quod interea Romam vocatus in Pœnitentiarii Pontificiminere ad S. Petrum in Vaticano exegi nec lineam scripsi. Inde tamen operi nonnullam commendationem dare possum, quod ingenue et sine fuco asserere possim, opus hoc magno meo labore et plurimorum consilio fuisse conscriptum.

Quando mihi prima de miraculosis imaginibus colligendis et conscribendis originibus injecta cœli-

tus cogitatio est, non ego tantæ temeritatis fui, ut vel somniam me auctore unquam proditurum tale opus. Optavi tamen, ac omnibus modis desideravi hunc Virginis honorem, hanc Ecclesiæ utilitatem. Quapropter plurium provinciarum Societatis nostræ Patribus anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo ad electionem A. R. P. N. generalis Romam euntibus, Tridenti hanc meam cogitationem aperui, rogavi, ut eam futuro A. R. P. N. generali proponerent, efficereque ut quispiam e Patribus ad hoc munus deputaretur. Sed illi Romana ex urbe reduces aliud mihi responsum non tulere, quam videri sibi a me hoc opus suscipiendum. Deiparam a me hunc postulare honorem, neque obscure voluntatem suam indicasse, quod primo mihi hanc mentem injecerit. Acuerunt, fateor, hisce dictis gravissimi Patres desiderium meum per se satis

arcensum videndi operis, nondum tamen ad descriptionem pruriebat calamus, conscius occupationum presentium et difficultatum futurarum. Postquam vero aliarum provinciarum Patres alii aliis supervenire, atque operis utilitatem approbatione sua extulere, insuper etiam spoponderunt se cum imaginibus descriptas origines quamprimum in provincias rediissent, missuros, cumque etiam R. P. rector meus P. Sebastianus Weker quocum hæc omnia contuli, eadem suaderet, firmavi Virginis ope animum.

Itaque, anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo secundo, festo Immaculatæ Conceptionis die, primas litteras dedi ad omnes Soc. Jesu in Europa provinciales, quibus, explicata operis cogitatione, pelli unum a Patribus, qui per totius provinciae ambitum conquisitas imagines et earum origines descriptas ad me mitteret. Non multæ abierunt hebdomades, cum ex universæ Europæ provinciis, per litteras intellexi summam in Deiparam pietatem. Etenim tanta rerum copia paucis mensibus ad me missa est, quantam, qui non vident, concipere non possunt. Quia tamen et provinciarum spatia, et Deiparæ amplitudo unius hominis quantumvis magnam industriam superabant, in plures laborem hunc Marianum partiri libuit. Itaque omnibus omnium Europæ provinciarum, duabus exceptis, RR. Patribus rectoribus, eadem quæ nuper provincialibus, scripsi. Illic enimvero magnis incrementis Marianarum imaginum pulcherrimæ historiæ sese mihi accumularunt, certantibus inter se provinciis de gloria Virginis promovenda. Interea ne feriarer, præter theologiæ moralis lectiones binas in die, et conciones tam festis quam Dominicis diebus, concinnavi libellum, qui nunc cum Atlante hoc Mariano prodit, cui titulus est *Jesus vir dolorum*, Dolorosæ Mâtris Filius, quem una cum hoc legi desidero, quo sine nec hunc in lucem dedissem.

Accesserunt postea A. R. P. N. generalis Goswini Nikel frequentes epistolæ, quibus me ad descriptionem animavit, hortatusque est per R. P. Christophorum Schorror tunc assistentem Germaniæ, ut quamprimum aliquid ederem, accendis Mariophilorum animis aptum. Itaque ideam Atlantis Marianæ summa celeritate conscriptam, misi Romam, Patrumque revisorum censuræ subjeci, quam ubi laudatam, et ab A. R. P. N. generali approbatam recepi, typis anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto subjeci, et in omnes provincias quamplurima exemplaria misi. Hoc libello, benevole lector, consilium operis et ideam explicavi, et a nemine non consilium postulavi, et vero etiam ex omnibus Europæ partibus consilia liberaliter accepi. Hinc est, quod me non pœniteat publici reverentem fuisse, et non deperasse ipsum opus. Scire quoque te volo, nihil te in hujus operis decursu reperturum, quod quemquam offendere possit, omnibus gratificari conatus

sum, speroque obsequia mea omnibus placitura.

De fide si quæras, scio me cautissime scribere. Nihil hic leges, cujus auctorem fide dignum non habeam. Sic ubi habeo auctores impressos, eos cito, quæ vero impressa non sunt, ex tabulariis templorum descripta accepi. Demum ubi sola antiquitatis fide res constat; tum vero et vetustatem traditionis examinavi non perfunctorie, quæ tamen nisi etiam eorum fide nitatur, qui cum præstulis potestate sacris præsunt (quantumvis fidem omnem similibus narrationibus non abrogem) descriptioni tamen meæ, et operi huic non convenire judicavi. RR. PP. provincialium et rectorum Societatis nostræ fides suspecta esse non meretur, quando mihi fidem habere notario cuicunque imperant jura, etiam in rebus privatis, cum tamen illi tales sint, ut eorum virtuti et prudentiæ, gravissima religionis nostræ negotia concedantur, atque alia ad me non perscripserint, quam quæ ab omni hominum memoria consensu communi certa sunt et indubitata, et tunc solum quando ex impressis auctoribus et templorum tabulariis haberi narratio non potest. Hi, inquam, viri omni exceptione majores, suspecti esse non merentur.

Non hic recoctam crambem expecta eorum omnium, quæ ab aliis de imaginibus scripta sunt. Si scire cupis originem honoris, quem exhibemus imaginibus, card. Baronium evolve. Si juvat intelligere causas ob quas Ecclesia hos imaginibus honores decrevit, quidque oggannientibus acatholicis reponere debeas, Robertum card. Bellarminum lege. Si placet videre syllabam templorum, quæ Virgini per orbem universum ædificata sunt, Ferreolum Loerium habes, qui non inutilem operam hac in re posuit. Quod si omnium omnino imaginum, quas unquam Mariophili Deiparæ posuerunt, cognitionem desideras, angelos accede, quibus solis has scire et numerare datum est. Mihi ut conficiam, quantum mundus Mariæ debeat, et quantum ab ea expectare possit, eæ solum imagines præ manibus sunt, quæ per miracula inclauerunt: cæteras omnes missas facio; sed et de his ipsis eam solum narrationem prosequor, quæ ad originem inchoatæ vel certe reductæ pietatis facit.

Acatholici quidam sæculo nostro eo devenerunt, ut quæcunque miracula quibuscunque testibus probata, negent ei pernegent. Antiqua si tuleris, sua dicent, remota explodent ut ficta, vicina si narres, vel naturæ vel ineptæ credulitati, et, ut illi loquuntur, superstitioni ascribent. Superest ut testibus agatur omni exceptione majoribus, non tantum duobus aut tribus, sed populus unus erit mihi pro teste uno, et si populi numerum non faciant, dabo nationes. Plebeios si spernant, adducam principes, reges, imperatores, iis qui fidei suæ imperatorem habuere nullum. Si velint ecclesiasticos, dabo religiosorum cujuscunque instituti, et, ut illi aiunt, cujuscunque coloris, quot voluerint cen-

turias et millia. Si petant clerum, producam tot animarum pastores, quot ipsi in fide sua non habuere oves. Si hos quoque spernant, non deerunt mihi episcopi, archiepiscopi, cardinales, Pontifices summi: addam verba Christi: *Ite, renuntiate quæ audistis et vidistis, cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur*, etc. (*Matth. xi, 4, 5*). Quisquis contra hos omnes sapere voluerit, sapiat sane sed sibi.

Certe Laureti facta esse miracula testabuntur vel de visu vel de auditu omnes Itali, atque eorum parentes, avi, abavi, etc., et quotquot aliarum nationum peregrini locum sacrum visitarunt, et alii quoque qui ab his audierunt. Idem facient Hispani de templo suo Cæsaraugustano, aliæque nationes de suis quæque Marianis templis, quod si vel unicum aliquando factum esse miraculum concedant in fidei catholicæ confirmationem, jam hanc veram esse concedere cogentur, eo quod Deus sigillum suum (id est miraculum) in falsitatis confirmationem apprimere non possit. Iterum dico, quisquis contra hos omnes sapere voluerit, sapiat sane sed sibi, idque unum cavendum nobis est, ne cum tali homine moriatur sapientia.

Fuere quoque, qui sperarent illos etiam non parum lectione harum historiarum prefecturos, quos sublimior ascesis cœlo admoveat, et de iis sententiam pronuntiare coguntur, qui patiuntur divina, vel certe pati se putant, qui visionibus seu veris seu falsis acti, dicunt et prædicunt multis supra captum alta, plerisque incredibilia. Lucem dabunt diversissimi hominum, quos ætas, mores, peritia non parum distinguunt, quosque B. V. alloquio suo dignata est, qui tamen fidem exiguam raro, sæpius nullam reperere.

Denique addidi historiis anagrammata de Immaculata Conceptione, non illa mea quidem, sed magni amici mei in causa Mariana; est is reverendus et illustris dominus Joannes Baptista Agnensis, ejus prima quædam anagrammata inseruit suis operibus doctissimus P. Theophilus Reinaudus. Is, Sardinia oriundus, ad sacerdotium Genuæ post studia evectus, virtute sua aulam eminentissimi principis S. R. E. cardinalis Julii Rospigliosi, postea Clementis IX, summi Pontificis, multis annis decoravit. Demum oculorum usu privatus, ad anagrammata respexit, quibus Immaculatam Deiparæ Conceptionem honoravit et orbitatem suam solatus est, nunquam ante in hac litteratura versatus. Hæc, inquam, anagrammata apposui historiis, ut amici laboribus rependerem gratias, quando propter meam adhortationem quamplurimum fecit, ut testatur R. P. Hippolytus Marraccius (libris de B. V. scriptis clarius) Lucensis e congregatione Cler. Reg. Matris Dei in opusculo suo Romæ edito anno millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto.

Denique si hæ historiæ Marianæ (quæ placuere R. P. Theophilo Reinaudo in *Indice Bibliographico*, R. P. Petro Courcier in *Negotio sæculorum*, et R. P. Eusebio Nieremberg in *Tropæis Marianis*) boni aliquid porrigunt, non mihi, non mihi, o lector, sed Domine tuæ ac meæ da gloriam, quæ vice Atlantis nobis est, et cœlum in promeritam vindictam præceps et ruens statuis suis et imaginibus miraculosis velut columnis sustinet, ne FERAT neve terra PEREAT. Neque jam aliud superest, quod a te petam, quam ut Matrem nobis communem pro me preceris, ut posthac vivam ego, jam non ego, vivat vero in me MARIA.

TRIADES ATLANTIS MARIANI.

TRIAS PRIMA

CONTINENS I, II, III CENTURIAM HISTORIARUM DE ORIGINE IMAGINUM MIRACULOSARUM

MARIE ÆTERNI PATRIS FILLE AB AUCTORE DICATA.

Si oblitus fuero tui (o Maria), oblivioni detur dextera mea.
(Psal. cxxxvi, 5.)

PROGRAMMA.

Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum: Benedicta tu in mulieribus; et benedictus fructus ventris tui, Jesus. Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc, et in hora mortis nostræ. Amen.

ANAGRAMMA.

*Chore Sodalis, ama! ut non te peccata morentur.
Ingrediare sinum; tuus est: clauderis in isto.
Tutus ibi Matrem bibe, sæpius ubera pressa;
Nam tibi nectar erunt, cordi savus, omnia vincet,
Vincet amor.*

Auctore R. P. BOHUSLAV BALBINO, S. J.

CENTURIA PRIMA.

I. — Imago B. V. miraculosa Lauretana, Laureti in Italia.

PROGRAMMA: *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGRAMMA. *Cano Reginam jure tutam e lapsu Adam.*
1. Pro equo imperium. — 2. Pro anno seculum.
— 3. Navis mirabilis.

Barbara pyramidum sileat miracula Memphis, et quotquot cum turri Babel insanas moles orbis erexit, cum de Nazarethana Virginis Domo sermo est. Hæc jam olim ante mille et septingentos annos divo Joachimo parentum hæreditate cessit. Quot ante annis ædificata sit, non habeo dicere. Hic cœli terræque thesauros jam dudum reconditos ambiebant Christiani, ab omnibus orbis partibus, velut tot magnetes a polis duobus Jesu et Maria tracti, ut eorum cor esset, ubi thesaurus. Gabriel unus de septem spiritibus qui astant coram Domino, antiquus ædium harum, sive tutor, sive curator, Mahometanorum fidei tantum depositum permittere ulterius non sustinuit, quia pietas peregrinorum morte plectebatur. Itaque de transferenda æde (ædēm e domo jam olim fecere apostoli) cogitabat.

Nec consilium hoc latuit alios, quibus terrarum aliqua commissa portio. Hinc pugna, sed amica. Nulla e quatuor orbis partibus destituebatur argumentis, quibus sibi quæque depositum hoc credi vellet, crederetque deberi. Cessere tandem omnes

ob fidei constantiam Europæ. Sed inter ipsos Europæ angelos lis priore major. Gallus primogenitum regnum Ecclesiæ obtendit. Hispanus, semper catholicus, non jam speravit, sed sibi credidit deberi: nam nec ignoto Virgini, nec ineloquente patrono rem agebat, Jacobo apostolo, et quidem Majore, qui jam olim vivæ adhuc Virgini statuam CesarAugustæ posuerat, hodieque et Virgini acceptam, et Iberiæ toti gloriosam. Imperium Romanum opes objecit Germaniæ et principum honores, iis ab antiquo præter aliarum gentium morem concessos, qui cum episcopi munere sacris præsunt. Pietatem quoque non siluit, qua Virginem universa Germania prosequitur. Italia, quia summi Capitis Sedes est, obtinuit. Itaque angelorum manibus a fundamentis avulsa (ita angelis suis, o sacra Domus! mandavit de te Deus, ut custodiant te in omnibus viis tuis, ut non offendatur vel unus lapis) nocte non amplius una per duo ferme milliariorum millia, per mare, per terras, per inhospitas regiones sistitur in Croatia, Dalmatiæ provincia, anno 1291, septima die Maii, Tersactum inter et flumen ad mare Adriaticum.

Ecce navem! quæ et Argonautarum felicitatem, et quorumcunque institorum gazas superat; nam et vellus vehit Gedeonis, aureo illo opulenti; et institoris est de longe portantis Panem angelorum et Cibum viatorum. Perit (Act. xxvii), navis,

ut servarentur homines. Perire voluit (*Jonæ* in) homo, ut servaretur navis : hæc navis servatur, ut homines non pereant, longe illa rate Noetica felicior, quæ non tam hominibus, quam pecudibus servandis fabricata videri potuit. Nec malo caret, nec velis : nam pro malo crucem habet, e vitæ, non scientiæ ligno, et, quod tegit omnia, pallium Matris Familias, pro mille velis est. Remis non indiget, quia volat ; plus dico, nec vento pulsa est, quo aliæ naves solent ; nam factus est repente de cœlo sonus, tanquam advenientis spiritus vehementis, et replevit totam domum spiritus ille (*Act. ii, 2*), qui more suo fertur super aquas, semper publico ut bene sit. Sed nec anchoram habuit aliam, quam ipsam domus Dominam, quæ omnis spei salutisque anchora est. Prima, ni fallor, navis, quæ ex lapide cum sit, nec jactetur, nec mergatur ; et, ut navem esse sciremus, a litore Nazarethano solvens, appulsa est ad litus Tersactense, nunquam mari inimica, nunquam a mari nimis remota. Hæc classis Ecclesiæ est, cui uti duo gladii sufficiunt pro acie, ita et duæ naves pro classe, Petri de Bethsaida, et Mariæ de Nazaretho. Hæc Matrem, illa Filium vehit ; utraque in altum ducitur ; utraque piscatores hominum habet : hæc angelos ; illa angelis similes apostolos ; utraque retis jactum facit ad dexteram, et piscium capturam, quæ omnium admirationem provocare possit, hoc solo discrimine, quod illa pisces, magnos quidem, sed tantum centum quinquaginta tres ; hæc Cete grandia et innumerabilia retibus suis concludat ; illa vivos capiat, ut occidat ; hæc mortuos, ut iis vitam, quam perdidere, reddat.

Non poterat hæc domus unquam stationem mari non vicinam eligere, quia navis est ; quatuor omnino elegit, omnes ad mare, et quidem Adriaticum, posthabito mari Mediterraneo, et ipso etiam Oceano. Erat tunc Tersacti comes Nicolaus Frangipani : is, missis Nazarethum speculatoribus, tam domus, quam veritatis fundamenta scrutaturis, meritus est haberi primus in Europa sanctus domus Mæcnas, et commode tunc honoribus auctus est : nam a Rudolpho Habsburgico duodecim imperatorum progenitore, et tunc jam cum imperatoria potestate rerum domino, Dalmatiæ prætor est datus. Dederat Rudolphus nuper Virginis Filio equum, pro quo Virgo domum, Virginis Filius (ut speramus) imperium sine fine dedit, jussitque Austriam posthac esse pro nido aquilæ ; et jam tribus sæculis cum dimidio fuit, cujusvis anni moram sæculo imperii remuneratus ; nam, sexto mense post exactum Tersacti triennium, jam circumjacentibus terris propter importatam loco sanctitatem celebrissima, anno millesimo ducentesimo nonagesimo quarto, decima die Decembris infra Octavam Immaculatæ Conceptionis beatæ Virginis migravit (a nullo, quod sciam, malo hospite expulsa) e Dalmatia in Italiæ silvam (Recinetensis ditionis) asperam sane et inhospitam, quantumvis Domina loci nomen haberet a Laureto. Vidisses hic lilium inter

spinas, et cedrum Libani loquentem cum Rhamno Italiæ ; imo paradisum, in quo non jam angelus malus cum Virgine non meliore, sed bonus cum optima, non de orbis interitu, sed restitutione sermones misceret. Utroque Adam et Eva primi hominum, utroque Deus et angelus, utroque Spiritus Domini ferebatur, sed proh ! ritu omnia quam diverso ! Stetisset loco eodem, puto, diutius, et staret adhuc, nisi Gabriel deprehendisset stationem se Nazarethana pejorem elegerat : ibi namque trucidabantur Christiani a Turcis ; hic Christianus sanguis tetigit sanguinem Christianum ; et atrocina facta sunt Mahometanis funestiora. Indignatus itaque angelus, peregrinos reperire mortem, ubi vitam quærebant, damnato consilio priore, e silva in collem apertum transitionem fecit. Sed ut in silva non erat hospes ab hospite tutus, ita hoc in colle fratrum quoque gratia (rara alias) nunc omnino nulla fuit ; jamque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum pene tempora Caini reducerant ; quærebant enim inter se fratres, loci domini, antiquum illud : *In Templo quid facit aurum* ? cum Gabriel, fastidito etiam colle, cui vel Olympus invidere poterat, iterum depositum abstulit, et in publica via deposuit ; ut omnibus sufficeret thesaurus, qui duobus non poterat. Hic hodieque stat ; miraculis quam lapidibus nobilior ; ita Deus necdum hospitium suum deseruit.

Architectura.

Sacelli sæpius et jam olim a pluribus est in chartam projecta, et typis edita ; tres antiquas diversas penes me habeo : ultimam quæ facta est anno 1625, quæque per omnem Germaniam circumfertur, et secundum quam omnes fere capellæ Lauretanæ figurantur, optimam judico, cujus auctor est R. P. Christophorus Bachamer, Soc. Jesu, Bayarus, provinciæ superioris Germaniæ, qui duabus omnino vicibus per plures annos penitentiarii apostolici officio cum laude functus est Laureti. Is ipse est, qui perdius et pernox sanctæ ædis incolæ et curiosus peritusque scrutator, plurimas noctes insomnes duxit, et hanc ichnographiam confecit totius Christianitatis bono, præsertim Germanorum ingenti emolumento, quos scivit, quam plurimas ejusmodi Lauretanæ ædes excitaturos ; ut Virginis Annuntiatiæ honor et pietas per omnem longe lateque patriam excitetur.

Hic, inquam, auctor est et origo plurium templorum Lauretanorum, ut vocamus, quotquot per omnem Germaniam, et alias nationes ultramontanas extructa sunt, omnia semper et sine omni dubio beneficiis Deiparæ grandibus insignia : siquidem oblationes factæ ad honorem Deiparæ pie in eodem loco impendantur. Novi dictum Patrem, et cum eo anno 1632, Laureti multa contuli ; is pro sua modestia maluit nomen suum esse scriptum in cœlo, quam in charta : quæ ideo, nullo nomine ascripto, edita est.

Hujus ego nomen, ne injurius sim, nunc lectori

scriptum consigno; ut mundus sciat, quis tantorum bonorum sit auctor et origo. Hæc quia clarior quamprimum innotuit, statim architectorum manus fatigavit. Videbit lector longam seriem earum, quas adduco, capellarum Lauretanarum, præter eas quas ignoro; quarum utique plures sunt. Hinc discas in iis quæ ad Deiparæ cultum fiunt, non minus curandum esse, qua intentione, quam qua arte fiunt, siquidem fructum in terra velimus, quem cælum præmiare debeat. Ex hæc quædam delibo.

Sacra Statua.

Tota simul, cum corona lignea, est alta palmos quatuor, lata circa pectus, ubi complectitur Jesulū, palm. 1, unc. 2. Jesus altus palm. 1 unc. 8, facies beatæ Virginis longa unc. 8. Corona beatæ Virginis lignea alta unc. 4. Collum longum unc. 4, humerus inter collum et brachium unc. 4. Collum distat a cingulo unc. 9. Cingulum latum unc. 1 1/2. Pedes Jesuli distant a planta beatæ Virginis palm. 1, unc. 9. Corpus beatæ Virginis infra pedes Jesuli latum palm. 1, unc. 1. Loculamentum exterius sanctæ statuæ distat a subjecta porta Camini palm. 5, unc. 8, a muro septentrionali [palm. 7, unc. 6; a meridionali palm. 5, unc. 6; est latum palm. 4, unc. 10; altum palm. 8, unc. 10; latera usque ad interius loculamentum lata palm. 1, unc. 10; planities usque ad basin interioris loculamenti lata palm. 2, unc. 4. Loculamentum minus, in quo est sancta statua, altum palm. 5, unc. 5; profundum palm. 1, unc. 2; latum palm. 1, unc. 10. Basis loculamenti interioris alta palm. 2; latera plana, quæ coronant hoc loculamentum, sunt lata palm. 1, unc. 5.

Caminus.

Caminus simul cum fornice altus palm. 6, unc. 5; latus palm. 3, unc. 5; profundus introrsum palm. 2. Focus camini altus unc. 3. Columnæ, quibus nititur fornix camini, altæ palm. 5, unc. 4 1/2.

Sacræ Scutellæ.

Foramen in muro, in quo asservantur sacræ scutellæ, ex quibus dicitur comedisse Christus, seu repositorium hoc est altum palm. 3, unc. 9. profundum palm. 1, unc. 10. Altare argenteum, quod claudit sanctas scutellas, altum palm. 12, unc. 6; latum palm. 5.

Sacra Capella.

Interius a muro occidentali usque ad orientalem longa palm. 12, unc. 10; latitudo diversa est juxta murum occidentalem palm. 18, unc. 4; altitudo sanctorum murorum usque ad trabem ligneam, quæ terminat sanctos muros, palm. 19, unc. 4. Crassities sanctorum murorum inæqualis circiter palm. 2, unc. 7; longitudo sacræ capellæ exterior, id est, cum utroque muro orientali et occidentali, palm. 48.

Thesaurus.

Ingens est sola sancta statua, si in coronis et

et vestibus aurum et gemmas spectemus, centum quinquaginta millia ducatorum habet, et amplius: absunt in ipsa sancta capella regum et principum ingentis pretii munera, quæ passim per ipsam sanctam capellam videntur. Ille porro thesaurus, qui in sacristia asservatur, et peregrinis monstratur, fidem superat. Vident ibi peregrini rosas ducentas adamantibus et rubinis graves, coronas plures aureas et gemmatas, catenas quoque magno numero, margaritas, quas ob copiam arenam vocant: eæ, quæ magnitudinis plus quam ordinariæ sunt, et rotundæ, plures sunt duodecim millibus: quas inter nonnullæ sunt cerasi et amygdalæ magnitudine. Rubinorum, si nimis parvos excipias, adsunt quinque millia, aliquot etiam millia sapphirorum: inter quos unus ovi magnitudine. Atque hæc habui, quæ huc referenda existimaui, de domo sancta, ut hodie est.

Helena, anno trecentesimo octogesimo, domum sanctam inclusit templo magnifico, et regiis sumptibus ædificato, ut ait Nicephor. lib. ix, cap. 8. Accessit domum sanctam sancta Paula, teste sancto Hieronym. Circa annum 1100, Tancredus princeps Normannorum, cum adhuc Galiliæ præesset, regiis donis auxit, ut ait Guilielmus Tyrius lib. v. Jacobus de Vitriaco cardinalis et patriarcha Jerosol. in *Descriptione Terræ sanctæ* memorat, se aliquoties festo Annuntiationis die in sancta domo Missam celebrasse. Anno 1245, sanctus Ludovicus, rex Galliæ, ubi in conspectum urbis Nazarethanæ, et templi venit, pedes urbem venerationis gratia ingressus est: ipso, Annuntiatæ Virginis die solemnî, tolerato pridie pane et aqua jejuniis, cilicio indutus, in aedem sanctam, Officio, ritu solemnî cantato, interfuit, ibidemque sacra Synaxi refectus est, ut tradit Clitovæus, apud Silvium Serraglium.

Cum domo sancta venere statua beatæ Virginis lignea, effigies Christi cruci affixi, in tabula lignea picta, opera sancti Lucæ, et vasa testacea, quibus usa beata Virgo creditur. Tectum asservit ligneis, et cæruleo colore imbutis constabat, stellis inauratis distinctum: portam unam habuit, cujus etiamnum vestigia videntur, quam obstruxit Julius II, lapidibus quibus exemptis aperuit novas. Altare, quod nunc in medio stat, olim e regione portæ intrantibus objiciebatur cum tabula Crucifixi. Vide Tursellinum in *Histor. Lauretana*.

R. P. Franciscus Quaresmius, ordin. S. Francisci l. vii, c. 3, elucid. Terræ sanctæ, Peregr. 3, fuse memorat, quam ob causam sub annum 1268, et quomodo Nazarethum devenerit in Mahometanorum potestatem, destructo templo, quod domui sanctæ legendæ et ornandæ, si non ipsa sancta Helena, certe Christiani antiquiores extruxerant, quodque in illud usque tempus templum Annuntiationis vocatum est. Neque tacet causam ob quam inter templi rudera integra perstiterit sancta domus. Unde hallucinari ii videntur, qui putant, templum corruisse post abitum domus sanctæ, cum tamen ea post dirutum templum viginti tribus annis

permanerit Nazarethi, nempe in annum usque 1291, quo anno, ut supra dixi, nona die Maii in nostras partes migravit. Atque rudera ista legati prætoris Dalmatiæ testati sunt, ut ait Petrasancta f. 11.

Quod post abitum domus sanctæ, relictis fundamentis, sit superstructum sacellum aliud, labor Christianorum fuit, non ferentium, interire tantæ rei memoriam: quod vero capella Annuntiationis, quæ nunc visitur Nazarethi, differat ab ea quæ est Laureti, architectorum culpa est, quoniam (ut R. P. Quaresmius) non adæquate supra vetera fundamenta fuit superædificata. Porro ipsa vera fundamenta domus sanctæ nostro tempore a R. P. F. Thoma a Novaria summa diligenti quæsitæ et inventa esse, fuse memorat cap. 4. Qui anno 1620, 19 Decemb. cum regimen locorum sanctorum teneret, sanctam capellam iterum a principe Sidonis obtinuit.

Quinto anno post discessum Nazarethanum, id est, primo post adventum in Italiam, urbes nonnullæ agri Piceni suis sumptibus sexdecim viros virtute et prudentia conspicuos miserunt in Istriam primum, deinde in Soriam, exploraturos tanti miraculi veritatem, utrobique repperunt ichnographiæ, quam secum tulerant, respondere fundamenta: imo tam Tersacti, quam Nazarethi repperunt lapidem, velut domus sanctæ epitaphium, qui abitum sanctæ domus inopinatum posteris prodebat. Neque majorum a nobis negligentia hic accusanda est: etenim ritu, quem jura poseunt, hæc omnia tabulis sunt commendata, ac in tabulario urbis Recinetensis quam diligentissime asservata usque ad annum millesimum trecentesium tricesimum secundum, qui fuit vicesimus octavus post adventum sanctæ domus in Italiam. Quis enim ultra hunc annum poscat a Recinetensibus superstites chartas? quando nec urbi stare licuit, vix post multos annos ab excidio, quod hoc anno passa est, restitutæ: quin et ii quoque, quos priori sæculo Clemens VII. veritatem antiquam novis industriis investigaturos misit, reduces demum omnia ad amussim a se reperta juramento confirmarunt.

Præterire non possum illustrissimæ urbis Recinetensis in beatam Virginem Mariam velut civem suam prorsus singularem pietatem. Primi etenim fuere Recinetenses, qui de sancta domo solliciti, eam muro contra ruinam, quam minari videbatur, cinxerunt, qui templo insigni superstructo ab injuriis cœli defenderunt, qui bonam terræ suæ partem, et aquas dederunt, qui particularibus decretis statuerunt, ut et juvenus a ludimagistris ante omnia instruat iis, quæ ad beatæ Virginis cultum spectant, et morituri, vel alias ultimam suam voluntatem testaturi, sub pœna execrationis paternæ commendent hæredi constantiam in fide, et reverentiam erga Sedem apostolicam, qui denique celeberrimam sexdecim virorum legationem Nazarethum transmiserunt.

Primis annis post sanctæ domus adventum tanta

fuit Recinetensium pietas, ut pauci incolarum essent, qui non quotidie domum sanctam accederent, tribus passuum millibus distantem: indulgentiis pietatem remuneratus est Benedictus XII.

Omnia superat splendidissima urbis supplicatio, quæ festo Virginis Annuntiatæ die ad domum sanctam instituitur. Ornat pompam episcopus cum clero, magistratus cum nobilitate: augent numerum, præter viginti duos, eosque numerosos diversi instituti, sodalium cœtus, cum reliqua incolarum multitudine; ita ut vix alius præter infantes, senes et ægros, in urbe relinquantur. Offerunt magno numero candelas, et sumptuosi operis ex argento suæ simulacrum civitatis.

Decimum mensis Decembris diem festum agunt: pars cultus est supplicatio, qua Deiparæ ducentas ex urbe virgines producunt: ita cordi habent suarum innocentiam. Sub vesperum aliam supplicationem in urbe præclaram sequuntur ignes festivi, et alia quibus sibi adventum domus sanctæ gratulantur.

Visitur quoque in palatii propylæo sumptuosa moles ærea, marmore Illyrico cincta, refertque domus sanctæ in eas oras adventum. Hic Sabbatinis diebus, cantatis Litanis Lauretanis, sub noctem laudatur Virgo. Incrementum pietas accepit ab Urbano VIII, qui præsentibus largitus est indulgentias, uti ad me scripsit admodum reverend. dominus Petrus Bongiovanni.

Illud demum ego addo, Recinetensem urbem ad quævis consilia accipienda esse promptissimam. Litteras ego ad magistratum dedi; quibus ostendi, fore utile urbi, si sanctam domum sibi æterno quodam nexu conjungeret: nimirum si suam inter urbem ac Lauretum viam omnem justis intervallis (quæ Christianus Adrichomius docet) distinguere, statuque e lapide positus, revocarent peregrinis in mentem totum illud, quod montem Oliveti inter et Calvarium est spatium, quæque Mariæ Filius in ea ambulatione perpessus est. Addidi, quanta inde peregrinis, quanta urbi essent expectanda e cœlo luca. Mirum, quam prono animo consilium meum sint amplexi! Etenim, in frequenti senatu, re proposita, sine mora decretus est Virgini hic honor, delectique sunt, qui ab illustrissimo et reverendissimo episcopo, magistratus nomine, faciendi operis peterent licentiam; quam mox obtinuerunt. Designati etiam a senatu, qui fabricæ præessent, D. Hieronymus Angelita, et D. Thomas de Alex. Masucci. Sed ingruens pestis hæc bona proposita impedit.

II. — Imago B. Virginis miraculosa, S. Maria Major Romæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. Reginam videtis a nota maculæ puram.

1. Majora dantur quam petuntur. — 2. Architectura cœlestis. — 3. Opus S. Lucæ evangelistæ.

Joannes Patricius Romanus, senatorii ordinis,

sola conjugis sterilitate infelix, diu nescivit, quam prope abesset ab ingenti apud posteros gloria. Multum commendabat hominem Romanis deductum longa serie in sua usque tempora majorum stemma, Romanæ urbi nunquam non gloriosum. Partæ justis lucris divitiæ, census equestris, senatorius honor, et saluatorum nullo non die palatii fores obsidentium numerosa turba, non parum cumularunt avitæ domus decus; infelicem tamen se cum conjugē credidit Joannes, quod hæres deesset, quem tanta felicitas maneret. Dudum a superis efflictim postulatus nunquam comparuit: surdi nempe sunt superi, si minora petamus beneficia, quam ipsi nobis designarunt. Jam ingruens senectus, juncta annosæ sterilitati, prohibebat etiam sperare quod desiderabant, nedum petere. Quapropter pii conjuges, solo a se invicem thoro disjuncti, id unum a Deipara junctis precibus identidem flagitarunt, ut, quando ipsi sine hærede essent, ipsa designare dignaretur, quem demum tantarum opum hæredem scriberent. Placuit Virgini tam officiosa adoptatio, digna, quam præ aliis ipsa sibi ascisceret, ex qua Romana in urbe domum sibi extrueret: etsi enim non paucas Virgo ecclesias in urbe tum haberet, ut credimus, angustas tamen fuisse, credibile est, quia Virgo majorem postulabat, et Romanæ pietatis capacem. Nec dedignata est fabricæ totius ambitum ipsa in cælo designare: quod ut rite perficeret, non carbone usa, non creta, ne quid aut ex orco cœlestes manus macularet, aut e terra; sed nivibus usa est, quæ vel ad canicula æstum non liquescerent. Hæ postquam a Virgine figuram acceperunt, quæ templi fundamenta referret et ambitum, jussæ sunt, servatis accurate legibus, in lanæ morem decidere in terram, et figuram, quam in cælo acceperant, tantisper retinere, dum una cum Pontifice tota in rem præsentem Roma veniret, et fundamenta futuri templi ad architecturæ cœlestis leges designaret.

Jacuerunt itaque nives, quo dixi, ordine, quinto Augusti. Et ne urbs tanti miraculi causam ignoraret, ipsa et Liberium Pontificem, et Joannem patricium per somnum monuit, quid eo in loco fieri vellet, ubi nives ipsa alieno anni tempore collocasset. Quapropter Joannes, deprehensus mane in Esquilino colle nivibus, Pontificem propere accedit, desideria sua, et Virginis non obscurum consensum refert. Eadem sibi quoque in somnis visa, cum Joanni retulisset Pontifex, de nivibus iterum iterumque sciscitatus est: quas ubi in Esquilino colle inventas intellexisset, campano ære urbem totam in ordines coegit, et instituta rite supplicatione, nives ipse inspecturus locum accessit. Quis memoret S. P. Q. R. sensum? quorum corda præ nivibus in lacrymas soluta Deiparam suspirabant, et jam posterorum in Virginem affectum prælibabant in suo. Quid plura? Liberius, arrepto sarculo, terram eruit, quæ primo lapidi locum daret: Joannes Patricius opes dedit in fabricam cæteris majorem

suffecturas. Ita brevi basilica stetit, in qua Deiparam Romani majore, quam ante, cultu venerarentur. At vero, ubi coronidem operi imposuere architecti, Liberius, plaudente Roma, dedicationem fecit. Necquidquam defuit præter Virginis iconem, quam ex altari Roma veneraretur. Fuit una inter primas urbi chara, quam olim cum Servatoris præsepio attulisse Helena creditur, quamque in hæc usque tempora Pontifices in sacrario suo custodiebant. Hanc Liberius exemptam novæ basilicæ intulit, atque aræ imposuit; quam deinde Pontifices, nonnisi arctissimis in rebus, et raro, nec nisi ad breve tempus, extulerunt.

Memorable est, quod anno sexcentesimo quadragésimo tertio in hac Virginis basilica contigit. Quando impius Constans Orientis imperator, cum pontificem sublatum e medio vellet, tanti parricidii facinus sicariorum uni in paucis apto commisit. Is pontificem aggredi, et funus facere statuit hoc ipso in templo, dum sacram hostiam ex ejus manibus acciperet. Vetuit Virgo in domo sua male esse Filii sui Vicario; sed et ipsi parricidæ: etenim alia pœna Virgo hominem non multavit, quam quod quæsitum diu Pontificem invenire non potuerit: quin ab ipso etiam Pontifice, ubi se sponte reum egit, gratiam pro vindicta retulit.

Hæc ipsissima est imago, quam Magnus Gregorius publica supplicatione, pestiferam luem aver-surus, festis paschalibus ad S. Petri templum deportavit, quamque e mole Adriani, cum pontem transiret pompa, Sancti Angeli, cantu, quem nemo non audiret, venerati sunt, solemne illud concinentes:

*Regina cæli, lætare, alleluia:
Quia, quem meruisti portare, alleluia:
Resurrexit, sicut dixit, alleluia:*

Namque quod sequitur,

Ora pro nobis Deum, alleluia,

indubitata fides habet, adjunxisse Gregorium. Quin ipso in cacumine Adrianiæ molis visus a Pontifice est, qui reposito in vaginam gladio pestiferæ lui finem faceret angelus. Structum in loco est angelorum principi sacellum, quod pluribus sæculis stetit, vocatumque est templum S. Michaelis in Nubibus; dum Alexander VI, molem bellicis usibus adaptavit. Stat tamen hodieque in rei memoriam superius in cacumine ex albo marmore angelus. nomenque et castello dat, et ponti Tiberino. Sanctus Franciscus Borgia, Gandiæ dux olim, postea in Societatis Jesu generalis, primus omnium fuit, qui a supremo Ecclesiæ capite impetravit hujus imaginis ectypum: quod deinde per omnem orbem ab ipso inter Christianos vulgatum est.

Nec paucae sunt, per quas Virgo miracula patrat: illam certe, quæ sub titulo Matris ter Admirabilis in convictu S. Ignatii M. Ingolstadii in Bavaria colitur, sæpius locutam, certa fama dubitare non sinit. Hoc insuper multis persuasum est, de vitæ statu eligendo deliberantes, vix uspiam cer-

tius de Numinis voluntate, quam illic, fieri certiores. Reliqua, quæ hujus rei exempla habentur, quia fide digna sunt, credo; unum scio.

Non est hic audiendus Petrus de Natalibus, quando ait, nullum adhuc in urbe fuisse templum Deiparæ dedicatum, præsertim cum Volaterranus lib. II, cap. 49, mentionem faciat templi ejusdem dedicati a S. Petro Deiparæ extra urbem, nec multum ab eo loco, quem hodie tres fontes sancti Pauli nobilem faciunt, dissiti: quis enim credat tandiu Romam sine templo Virginis fuisse, in qua jam ante plura sæcula uno eodemque tempore plura vel templa, vel sacella Virgo numeravit, quam annus dies habeat?

Idem Petrus de Natalibus lib. VII, c. 21, ait nives ea figura jacuisse, ut sciri posset, qua amplitudine fieri Deipara fabricam vellet. Prioribus sæculis, die Assumptæ Virginis, Servatoris imago e Pontificum sacrario (ubi hodieque servatur) exempta, supplicatione publica per varias urbis vias in hanc basilicam illata est, obviam prodeunte non minus frequenti supplicatione cum hac Virginis icone. Populus nocte tota supplicabundus coram his duabus imaginibus vigilas egit, festoque die summa pompa celebrato, illa ad suum sacrarium; hæc ad suum altare reportata est; duravitque hæc Romæ pietas Assumptæ Virgini honorandæ usque ad tempora Pii V.

Petrus abbas Cluniacensis, qui vixit circa annum 1200, scribit, candelas pridie Assumptæ Virginis accensas a primis vesperis usque ad horam nonam festi hoc in templo non defecisse: et, ne opinioni daretur locus, fuisse, qui eodem pondere eademque magnitudine pares candelas accenderent, domi suæ unam, alteram hæc in basilica; atque istam, non perinde, ut illam, defecisse, experimento cognitum, ut refert Octav. Pancirola in S. M. Majore. His temporibus neutra suo loco movetur, nisi Jubilei anno, quando illa Servatoris in templo S. Joannis Lateranensis; hæc in suo; utraque medio in templo venerationi populorum decore exponitur.

Nec prætereundum est, quod idem Pancirola tradit, Magno Gregorio in hac basilica evenisse: etenim, ut ille refert, cum Gregorius festo Resurrectionis Christi die sacrificium hic festivo cantu celebraret, atque illud: *Pax Domini sit semper vobiscum*, caneret, choro vocem e cælo auditam, quæ responderet Ecclesiæ ritu: *Et cum Spiritu tuo*. Hinc ad plura sæcula ritum a Pontificibus decretum pervenisse, ut hac in basilica hoc festo, Pontificibus celebrantibus, dicta verba non redderentur a choro, ne tanti miraculi memoria periret.

Cæterum sunt quoque non pauca hujus basilicæ, et notatu digna privilegia. Nam, 1. tres hodieque habemus homilias, quas D. Gregorius M. ad populum Romanum dixit, nimirum Octavam, festo Nativitatis Christi die; vicesimam primam, in Resur-

rectione; vicesimam secundam, Dominica quam vocant in Albis. 2. Habet archipresbyterum cardinalem. 3. Est ex iis quæ anno Jubilæo visitantur. 4. Est una ex septem Ecclesiis. 5. Est una ex quinque patriarchalibus. 6. Est una ex tribus Pœnitentiariis. 7. Undecies in anno stationem celebrat. 8. In altari pontificio nemo celebrat. Pontifice in Gallia commorante, cardinalibus per expressum Breve, quoties oportebat, celebrandi potestas est facta.

Demum ipsa templi fabrica non eandem tot sæculis vel formam vel figuram habuit. Etenim Sixtus III, anno 452, ruinæ proximam quasi a fundamentis refecit, atque in ampliorem formam redegit, ut ait Anastas. in Sixto III, contra Nestorium et ejus hæresin. Hinc postea basilica Sixti aliquandiu dicta est. Anno 772, Adrianus I renovavit tectum. Anno 817, sanctus Paschalis chorum marmore stravit. Anno 1150, Eugenius III propylæi tessellatum opus addidit, quod hodieque videtur. Anno 1274, Gregorius III propylæum jam ruinæ proximum refecit. Anno 1288, Nicolaus IV, quem in vicino patriarchali palatio habitasse tradunt, iterum undique fatiscentem fabricam restauravit, sibique sepulcrum posuit tam modestum, ut hodie inter tot miranda non compareret, nisi Sixtus V viri ossa decentius collocasset. Anno 1450, cardinalis Guilielmus Rothomagensis templo duas naves adjunxit, altari pontificio quatuor e porphyretico lapide columnas addidit, et templi tholum. Anno 1500, Alexander VI laqueare templi e ligno fecit et inauravit: picturas insuper a Sixto III factas restauravit. Anno 1585, Sixtus V sancti Servatoris præsepe regii operis sacello textit. Anno 1606, Paulus V templum ingentibus redditibus auxit, sacrum vestiarium e fundamentis struxit, foris columnam Deiparæ erexit, intus sacellum Sixtino æmulum custodiendæ Virginis imagini edificavit. Octavius Pancirola in sua *Roma*.

III. — Imago B. V. miraculosa de Villa Viciosa Cordubæ in Hispania.

PROG. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Do Reginam puram et sine macula avita.

1. Desunt miracula hominibus. — 2. Desunt homines miraculis. — 3. Captivatio mirabilis.

Villa Viciosa thesaurum habuit in agro reconditum, quem qui primus invenit, fulgore nimio prostratus, et fragrantia plus quam Sabæa tantum non exanimatus, a sociis fossoribus domum relatus est, monito episcopo, sacrum quiddam sanctumque sub terra latere, quod profanæ manus tangere porro non auderent. Accurrunt itaque summi infimique: nemo non insolito fulgore percussus, et odore cælesti delibutus est. Itaque inter preces, majore quam ante veneratione, urgetur fossio: nec multis opus fuit: etenim ubi ablato strictim cespite nonnihil glebæ fulgentis erutum est; ecce tibi capsam plumbeam pervetusto ceromate incrustatam, quæ,

ubi non sine solita pietate reclusa est, raræ speciei statuam Deiparæ dedit; ligneam tamen, et quæ undecim omnino digitos non excedebat. Hodie magnam partem carie confecta est, sed undique aurificis arte argento munita, si nasum excipias, cujus defectum valde notabilem nulla unquam materia, nulla artificis industria valuit restituere. Nec mora: brevi ex congestis undique pecuniis sacellum stetit, operis non spernendi, quod nunquam non refertum esset ærumnosis, sive corpore, sive animo.

Sed ut grandia nonnunquam videmus palatiorum propylæa, quæ mole sua æs omne in reliquam fabricam suffecturum absumpserunt; ita pietas, initio fortissima, ubi longius progressa est, nonnunquam deficit, et tantum non nulla est, quæ initio fuit maxima. Atque hoc credo inter maxima Villæ Vitiosæ vitia unum fuisse. Certe sive hominibus miracula defuerint, sive miraculis homines, non ita multo post cum fragrantia fulgoreque cœlesti evanuit quoque hominum pietas; nec tamen usque eo, quin saltem a pastoribus et bubuleis propter vicina armenta identidem visceretur. Ita nempe via omnis homini longa est, quæ ad cœlum ducit: et beneficia a superis non dari modo, sed apportari quoque volumus. Unus pastorum, Ferdinandus nomine, gente Castellanus, ausu, quo pauperes non solent, longo tempore imaginem honoravit: etenim ex eo oleo, quod ad mensuram accipere solitus erat in mercedem et alimentum, lampadem ardere fecit. Tum cordatior factus, ipsam auferre decrevit statuam: itaque reverenter acceptam, decenterque peræ inclusam, Cordubam versus deportat, atque in tractu Gamunerano, ubi nescio cujus divitis armentum pascebat, in cavo suberis trunco collocat. Hoc jam illi templum, hoc sanctuarium, hoc cœlum fuit bubuleo: et, ne musica deesset, ipse nunc stans, nunc flexo genu, aut etiam sedens, quas callebat, cantilenas admodulabatur. Quin et instrumenta musica deesse passus non est: nam fidicen licet esset non bonus, factus tamen Virgini musicus est non malus. Etenim certum est gratiorem Virginis auribus fuisse chelyn bubulci, quam quidquid aule fidium habent. Nec ita multo post pastores alios et bubulcos Arion iste traxit in chorum, ne celus cœlo placeret præ omnibus unus. Ita festiva symphonia nullo non die colebatur Virgo, rustico quidem, sed recto animo. Jamque res hæc ita in plures abierat, ut Lusitani incuriæ suæ irati ablatam cum Ferdinando statuam quærent, et non difficulter reperirent. Etenim armati complures equis militaribus vecti ad locum properant, Ferdinandum chely ludentem ad imaginem deprehensum inter acria verba primum liberali fustuario excipiunt: deinde furem cum sancta imagine jumentorum sarcinis injiciunt, timidique reproperant ad suos: demum etiam, imagine sedi suæ restituta, furem in vincula conjiciunt, et deproperata pro tribunali sententia furcæ destinant.

Sed non est consilium contra Dominam: nocte supplicium jam imminens præcedente, cœlitum virtute, Ferdinandus, e tetro carcere et vinculis ad locum, unde abstractus fuerat, reductum se videt. Quin ipsa quoque statua non diu esse sine Ferdinando suo sustinuit: nam et ipsa quoque una cum fure suo tantum non eodem temporis momento ad suber suum, quod utrique pro templo fuit, reversa est. Causam non habeo, cur ulterius urbis hujus (cætera virtutibus claræ) tam infamem nomenclaturam inquirere pergam, quando hi non plurimi armati iterato flagitio infamandæ posteritati sufficiunt: nam Ferdinandum iterato reum iterum inventuri, iterum in agrum Cordubensem armati properant, iterumque cantu simul et fidibus laudes Deiparæ parantem eo, quo nuper, ritu exceptum, una cum statua abducunt. Complurium dierum itinere tandem ad Villam Vitiosam perventum est, ut illi quidem existimabant: jamque ingressuri urbem, non vana conjectura deprehendunt, se eodem consistere loco, atque ad eundem suberis truncum, unde iter exorsi erant. Illi mirari primum, deinde etiam horrore sacro corripi; et licet naturæ suæ vitio faciles essent in vitium flecti, tantis tamen e cœlo monitoribus asperi esse non sustinuerunt. Itaque ante omnia cum fure in gratiam redierunt: utque etiam cum Virgine possent, una cum armis etiam pecunias Ferdinando, in templo suffecturas, donarunt, Ferdinandus quamprimum manibus operi admotis sacellum, quo potest, opere extruxit, positæque ibidem reverenter imagini pluribus annis inter accurrentiam et miracula celebrantium plausus devotus, denique diem claudit extremum, et ibidem sepulturæ perhonorifice mandatur.

Inter miracula hoc celeberrimum est: Cordubenses, cum imbrem desiderant, statuam hanc ad solis occasum in suburbium deportant: die postera, pompa solemnî, in templum cathedrale deferunt, mansuram inter preces populi, dum se Corduba sentiat exauditam. Quod ut primo factum est, cum die sequente reclusum, in quo pernoctaverat imago, tabernaculum thesauro suo vacuum reperiretur, nec furti illius suspicio subesset, jamque clerus cum populo processionem adornaret, reditum est ad sacellum Ferdinandi, repertaque ibidem statua est. Ubi communi consilio cathedralis templi canonici primum, deinde Cordubæ magistratus solemnî se juramento obstrinxere, reportaturos se statuam post pluvias. Inde in hodiernum usque diem præstito prius a magistratibus juramento deportari in urbem statua non difficulter sinit. Ita ad me P. Christoph. Fernandez de Aceved. ex Tractatu impresso 1622, a licentiato Jo. Pæz de Valenzula sacerdote Cordub.

Hæc eadem statua aliquot post annis evanuit: credebatur furto sublata, sed sua virtute delata est Antiquariam, et culla a pio sacerdote Joanne de las Cruces. Rescivit decanus Cordubensis, eamque

repetiit. Fratres 3 ordinis S. Francisci Antiquarienses referunt ex suis Annalibus, dictum sacerdotem fuisse sui ordinis, et statuam sponte abisse, et rediisse ad sacellum Ferdinandæum; et pro ea fuisse eam substitutam, quæ hodie in eodem templo colitur beata Virgo Maria de los Remedios; de qua suo loco.

IV. — Imago B. V. miraculosa in monte Serrato, in Serrato in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *En adamante purior Immaculata viges.*

1. Astutia est præ prudentia. — 2. Consilium bonum, via ad malum. — 3. Sympathia piorum in miseris.

Ludentem cum hominibus in orbe terrarum Deum æmulatur orcina simia, cui vafrities præ prudentia est, dolus præ virtute, quando cum sanctis negotium ei est. Intelligence, lector, quem ex Hispania afferro, non simplicem cacodæmonis ludum.

Est in Catalauniæ parte mons præruptus atque incultus, quem ideo jam a pluribus sæculis incolæ Serratum dixere, quod scopuli nonnulli in pyramidum formam emineant, fidemque faciant ignaris, ab arte, non a natura, eam in formam sectos, nisi molis vastitas naturæ potius opus, quam artis argueret. Olim idolis dedicatum tradunt scriptores: quibus ejectis, incultum ac sine habitatore permansisse.

Locus ab incolis desertus, et tantum non inaccessus, placuit Joanni Guarino eremi jamdudum sancto cultori. Cœlitibus notior, quam hominibus, vivebat in spelunca homo, quo dignus non erat mundus. Antonios et Macarios rediisse in vitam cedere vel ipse dæmon poterat, toties a viro triumphatus. Non defuere tamen, unde prælia redintegraret, plus quam Punicæ fraudes. Nam qui quandoque in angelum lucis se transfigurat, nunc eremite paulo minus ab angelis minorati formam induit, posita eodem in monte casa. Actæ sunt a Joanne Numini gratiæ, quando contubernalem reperit. Multa de cœlo, de angelis, de Deo inter eos colloquia ex contubernali fecere jam patrem: nam et senior erat, et peritior in his novus eremita. Nunquam dedisse consilium malum, consultori erat optimum, pessimum consulenti Guarino, qui velut veritatis oraculum post Deum in terris venerabatur jam non fratrem, sed abbatem suum et Patrem.

Guifrapelus (seu Gofredus pilosus) Barcinonæ comes filiam habuit, quæ dæmoni præ tugurio suo placuit, dignaque visa est, quæ habitaretur ab angelo. Hanc itaque (o abyssus judiciorum Dei!) ingressus brevi docuit, quam inhospitalem puella haberet possessorem. Jam et flagitiosissimos quosque inferni vel fastidium, vel horror incescit, quando videbant tormenta in innocente exerceri in patris domo, quæ vix deberi credebant reis in

inferno. Durum erat in domo nobili inferni hospitis contubernium: quapropter nihil deesse eorum passus est comes, quæ juvare filiam possent. Sed aliud nunquam a maligno dæmone expressum est, quam se tunc exiturum, cum Joannes Guarinus, sanctus Serrati montisicola, esset percepturus hujus meritis puellæ liberationem deberi. Quæstum quamprimum servorum industria, et denique inter præcisas rupes inventum Guarinum comes cum filia servisque accedit: filiam una secum ad pedes sancti abjicit, opemque inter lacrymas poscit; quibus etiam Guarino ipsi lacrymas exivit. Hæc nempe piorum est in miseris sympathia. Deprehensum est, a patre mendacii veritatem exiisse contra morem, et Guarinum sanctum esse. Nam postquam dixit, quæ sancti solent, ad alios tantis in rebus eundum, sanctos et peritos quærendos, non peccatores et simplices; suis tamen, et postulantium lacrymis fatigatus, in genua prolapsus, brevi peroravit: nam malus hospes quamprimum signa edidit, quæ liberatam puellam demonstrarent. Actis itaque Deo et Joanni Guarino gratiis, jamque redeunti cum filia patri fuere ex servis, qui in memoriam revocaret minas dæmonis certo certius redituri, si puella et tugurio Guarini intra novem omnino dies dimoveretur. Itaque comes Guarinum rogat, miseræ ut bene sit, ægre sibi esse per paucos dies sustineat, filiamque, dum plenam a dæmone manu missioem obtineat, eodem secum tugurio hospitari permittat. Abnuitt senex, hominem se esse opportune tunc recordatus, filios Dei olim a filiabus hominum deceptos; quid sibi, tantus cum non sit, promittere posset cum filia diaboli? Urget comes: reponit eadem Guarinus: dum denique fortior petendo comes, quam Guarinus negando, amore filiæ, filiam deserit volentem, atque in subjectum monti oppidum tantisper cum servulis descendit.

Relicta a patre filia, non tamen a Guarino derelicta fuit, in quo plus quam oporteret, humanitas eluxit: jamque primis diebus eo in sacris colloquiis processum erat, ut et puellæ inciperet sapere solitudo, et Guarinus discipulæ miraretur profectum, et virtutem ultra quam merebatur, æstimaret. Nempe gratior est pulchro veniens e corpore virtus, ea præsertim, quæ est oculis subjecta fidelibus. Nec illa minus virtutem intuebatur in senæ, suo bono, senis periculo: nam quid interest, sive videas, sive videaris a Basilisco, quando moriendum tibi est? Sed quis venena metuat a tam innocente columba? quis flagitium suspicetur in eremita, in senæ, in sancto, et, quod caput est, non minus sui, quam dæmonum triumphatore? Senis virtus ferrea ut sit, et virginis lapidea, utraque dura, utraque frigida, tanto aptior dæmoni materia, unde ignem vel infernalem prolificere queat, ut qui scit vel homines e silice, et ferro ignem excutere, quando poterat vel sine dæmone ignis accendi in homine,

crinibus puellæ velut funibus ligato, verbis incantato, oculis velut stellis e cœlo cadentibus, si non fulminato, certe siderato. An nescis? Oculi sunt in amore duces. Fuit, cum senex ab accenso de cœlitibus colloquio rediret, quorum corpora gloriosa contemplatus est in puella, non sine raptu atque exstasi, recolensque secum paulisper, quæ viderat, sentiret aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ, et se tangi. Dæmon ignis fovendi non minor artifex, quam accendendi, festucas primum superinjecit, et leni flatu foveat: tum adjungit ramenta, quæ simul ac flammam concepere truncis parem, truncos supperaddit, et denique in multos pedes porrectas trabes, ea tamen sofertia, ut vel in oculis propriis ne sentias quidem. Sensit itaque amoris scintillam senex, sed quia scintilla tantum fuit, sprevit, ignarus parvam sæpe scintillam contemptam magnum excitasse incendium. Quid deinde? inquit (nam secum ipso loqui docuit amor): Nemo, quod pulchrum est, odit, ac, proximum non amare, quasi scelus ariolandi; quod vero tota, quanta est, in puellam vergat charitas; hinc est, quod in plures dividi nequit, nec ferri in absentes. Adhuc amatur virtus, quæ nullius odio digna est.

Animata sic in sene virtus, jamque seipsa sive fortior, sive debilior, contra audentior ibat, et nullo metu, nulla periculi suspicione, non minus suspiciebat fortitudinem suam, quam formam puellæ; donec tandem sibi amplius negare non posset, esse aliud in puella præter virtutem, quod veneraretur et amaret. Sic ubi lapillum piso parem in lacum malacia tranquillum iniecasti, venustissimæ rotunditatis circulum excitabit in aqua; hic secundum ac tertium non paulo majorem, e tertio jam in decimum usque propagabitur unda, denique unda undam trudet, et amplissimæ vastitatis portentosum dabit circulum, quovis amphitheatro capaciorem: quis tanta expectet a lapillo? Ita senex trudentibus se invicem cogitationibus jam se peti a dæmone non obscure dolebat. Itaque, quia nemo repente fit pessimus, nec virtus omnis extrudi se momento sinit, ad eremi socium properat, periculum detegit, auxilium rogat, prudenti consilio, nisi in consultorem perversum inpegisset.

Subridens ille: Non hæc nobis, frater, inquit, nova sunt: novisti hostis arma: ligatus est, mordere non potest, nisi volentem. Alexios et Agnetes cogita: potuerunt isti et istæ in puellari ætate, nobis sera senectus, et, quæ cum barba venit, crevitque matura prudentia, nihil timendum portendunt. Ad hæc puella deserenda non est, ne pereat: unicuique enim Deus mandavit de proximo suo. (*Eccli.* xvii, 12.) Ut prælio uno cæsus fugatusque sit dæmon, debellatus tamen nondum est. Novem intra dies vincere dæmon non poterit, quem novem jam et pluribus lustris victorem ti-

met. Pone metum, et redi, ne victus a dæmone audias: provocantem ad justam pugnam non fuge: cordatos præter fortunam etiam Deus juvat: plus triduo non superest. Durate, et vosmet rebus servate secundis. Quod si teipso infirmior puellam deseras, eremum inficies et canos nostros. Seis, quid mundus cogitet, dicat, agat. Paria de nobis sentiet, si, ablegata puella, suspicioni facias locum: interest illum nostras pugnas nescire. Noli, et vicisti. Dixit, et sine cruce hospiti bene precatus post carecta fugit. Joannes ex timido fortis, quin et audax, et demum etiam impudens factus, victoriam præsumens, non sperans, domum properat, non solus: nam comitem in via habuit, quem prius audierat consultorem: is longe jam aliis consilii Joannem distinebat. Mirum! quantum extolleret solitudinem, et solitudinis impenetrabile secretum: Dei justitiam, ut sciebat, esse infinitam; jam tamen nova philosophia unum infinitum erat majus altero, et misericordia superexaltabat judicium; posse Deum connivere semel in amici errore, qui tam prodige hostibus veniam largitur. Plura suasit: cum Joannes casam ingressus in conspectum hostis venit, quando vel ipse hostis (innocens puella) inaffabilem se non præbuit: dum tandem victus Guarinus faceret, quod ante horrebat, quodque vix, dum faceret, volebat. Et jam subito alia rerum apparuit facies: nam extrema gaudii occupabat luctus, vix non cingulo finiendus. Itaque inter lamenta et lacrymas ad senem currit, factum cum gemitu fatetur, poscit in arena consilium. Ille, confirmato pœnitente, solitudinis honorem decusque extollit; tantillæ ætati credi non posse tantum secretum: iret proinde, et ut solitudinis consuleret honori, puellam funus faceret. Suasum est, et etiam persuasum. Quare, mox eam trucidat culro, et prope ipsum tugurium sepelit. Redeanti patri mentitus est, abiisse tantisper, nec unquam comparuisse: credibile esse, incautam e cacumine quopiam abiisse præcipitem in abyssum, nullo labore inveniendam. Abiit comes cum suis Mauresam, Guarinus domum, uterque tristis; sed Guarinus lumen cœli videre non ausus ad pœnitentiam se convertit, postquam eremita contubernalis detecta larva fraudesprehendit: Domabo te, inquit, asine! nec plura: Romam ivit, Pontifici peccatum aperuit, pœnam quamcunque constituisset Pontifex, subiturus.

Pascebant interea lanigeras oves, et saltantes in montibus capras Catalaunorum pastoritii pueri omnino septem: hi delabi nocturnis horis e cœlo splendorem, et in cavernæ cujuspiam cacumine considerare observarunt non semel: et divinum quid eo lumine portendi credebant, quod non aliis, quam Sabbatinis hæc noctibus contingerent. Itaque parentibus indicant quæ vidissent: qui semel iterumque splendorem a se

conspicuum ad subjecti pagi curionem deferunt. Postquam et hic, rem exploraturus, unam alteramve Sabbatinam noctem vigilasset, eademque, quæ referebantur, intuitus esset, rem episcopo loci, qui tum Manresæ degebat, totam, ut erat explicat. Is confestim proximo Sabbato, in rem præsentem ipse venturus, locum accedit, e quo conspici descendens e cœlo radius posset : quem ubi, ut cæteri, conspexit, postero mox die misit, qui quam solertissime locum indagarent. Ventum non difficulter ad cavernam est, quam non obscure indicaverant pridie cœlestes radii, repertaque Virginis est Deiparæ non minus venusta, quam vetusta imago : sensere insuper, quotquot locum adierant, odorem, quem cœlum cum radiis demississet, quemque inculti montis flores spirare non possent. Ipse episcopus locum adiit, Matremque in imagine veneratus, quanta per celeritatem licuit, pompa processionem instituit, asportaturus tantum thesaurum, et meliori sede in subjecto montipago (Monistrolò nomen est) collocaturus. Videbatur idem velle Virgo : nam et facile moveri se loco sustinuit ; quin aliquantisper etiam portari non recusavit. At vero, ubi cum ad locum ventum est, ubi Guarinus comitis filiam sepelivit, et saxis obruit, hic enim vero iussit Deipara quiescere bajulos : imago enim, ut ante non gravis gestantibus fuerit, ita nunc loco nullis viribus poterat moveri. Lætus tam portentoso eventu præsul, e cæsis arboribus tumultuarium in loco sacellum struxit : quod in dies a concurrente populo, et miraculis celebrius factum est.

Fuit, cum comitis Guirapeli venatores cum canibus montem lustrarent, prædam acturi, quam sors obtulisset. Vix venationem exorsi, canum latratu ad feram ducuntur, quæ molossos stitit, non ausos incognitæ formæ bestiam aggredi. Monstrum immane, ingens, quadrupes, pilosum, cui natura pro pelle dedisset corticem, vocem nullam. Stetere diu cum canibus venatores, dum demum audacissimus omnium accedit, bestiam tangit, et injecto cervici fune secum trahit sponte sequentem. Re penitus inspecta, jurabant venatores, realisse silvestria numina, faunos, atque ex his unum esse hunc semivirumque capram, semicaprunique virum, cui præter cornua nihil dèssset. Ducitur domum fera, comiti sua raritate chara. Magno non stetit, neque enim alia vixit faunus hic annona, quam si quem forte præcipitatum e mensa panem comitis canes fastidivissent. Ducebatur, reducebaturque per thalamum bestia, hospitibus ad spectaculum citatis, quoties comiti visum esset. Cum ecce ! aliquando in media amicorum corona bestiam intuentium, comitis Guirapeli filiolus, vix tres natus menses, clara contentaque, quæ ab omnibus intelligeretur, voce : Erige te, inquit, frater Joannes Guarine : nam Deus remisit tibi peccatum tuum. Quo dicto, ad naturæ leges rediit puer, et tacuit. Continuere

pariter omnes suspensi animis, quis ex omnibus a puero frater, quis peccator diceretur ; cum ecce ! ægre vultum erigit bestia, et in pedes se tollit, imoque corde suspirium trahit, dum cæteri mirantur, stupent, horrent : scito, lector, Guarinum cum Davide peccasse, cum Nabuchodonosore pœnitentiam egisse : secutus est Guarinus peccantem, secutus est et pœnitentem, Et vero fenum ut hos comedit, et inter bestias reputatus est, et septem tempora super eum mutata sunt : septennium enim est integerrimum, quo Guarinus cœlum intueri non ausus, cum cæteris animantibus pronus terram spectat, vix amplius hominem se sciens, cui os sublime datum sit, cœlumque tueri. Interea arrectis, quotquot aderant, auribus astabant, audituri bestiam loquentem. Tum Joannes, quem septennii silentium eloquentem fecerat, brevi exordio benevolas sibi præ aliis aures comitis facit (nam his opus erat), tum quid ante septennium cum filia actum esset, fideli narratione recenset : Et habes, inquit, o domine ! confitentem reum, pro cultro gladium prehende, et (placet) feri : ac momento ad pedes heri provolutus, collum jugulumque præbet, ne talionis pœnam recusare videatur. Non tulit tantam virtutem comes : quid enim plecteret in Guarino, cui cœlum jam porrexisset veniam ? Surge, inquit, amice ! pœnas dedisti oppido magnas : hoc te tantisper pallio tege, ut te hominem sciamus. Unum est, quod peto : sepultæ filiæ ossa nobis monstra, honoratiore tumulo digna : præi, sequemur. Iam est ad montem, ventumque ad miraculosæ imaginis sacellum. Læticia non mediocris patris animum perfudit mirantis, ibi Virginis statuam habere stationem voluisse, ubi filia occubuisset ; jamque de salute puellæ bene speravit. Ibi Guarinus paucos, sed prægrandes lapides tolli iussit, tristissimo parenti filiæ corpus redditurus. Et vero etiam cum corpore animam dedit : nam simul ac apertus est tumulus, prosiliit filia viva, sana, et, quod caput rei est, læticia gestiens. Virum se pater ostendit, quando inopinata læticia, nullo intervallo dolorem secuta, oppresso corde hominem non interemit. Haud paulo minor fuit stupor Guarini ; ut qui, præquam alii, et loci, et temporis, et cultui memor sciret puellam ante septennium mortuam. Atque eandem, non aliam, esse probebat etiamnum rubea cicatrix in gula, in facti memoriam a superis relicta. Rogata a patre, qui hoc contigisset, illa Virgini Deiparæ nunquam non addictissimam se fuisse reponit, ejus ope ad vitam rediisse, quam nulla sua culpa amisisset. Tum pater de sponso, de hymenæo quædam interlocutus, reducere filiam, sed frustra conatus est : nam illa, ubi vitam recepisset a superis secundam, ibidem quoque mortem præstolari secundam decrevit : vel ideo etiam, quod imago Deiparæ miraculosa a tumulo suo discedere nuper recu-

sasset : decere itaque, ut nec ipsa a Virgine missionem postulare. Comes dote, quæ filiæ debebatur, religiosarum virginum asceterium in loco quamprimum extruxit. Nec defuere nobilium familiarum virgines, quæ sub hac antistite B. Benedicti Regulam profiterentur. Ipse Guarinus una cum Monistrolî rectore curam virginum suscepit, et in subjecto monti pago habitavit, vitamque sancte traductam sancte quoque una cum Guarino comitis filia finivit. Hodie virorum monasterium sub Regula S. Benedicti celebre ibidem est, et beatæ Virginis statua miraculis portentosis electabilissima.

Hodie in præclarissimo, quod deinde exstructum est, templo Deiparæ statua sublimis visitur in maximo templi sacello : ante eam lampades ex argento quinquaginta pendent ardentque, Pontificum, imperatorum, regum dona. Ardent certis diebus cerei complures ingentis ponderis, templique supellex auro, argento, gemmis constat. Reliquiarum sacrarum thesaurus maximus. Miraculorum, quæ idoneis probata sunt testibus, exstat liber magnus. Nemo est tam miser, qui templum, cui pro tapetibus anathemata sunt, ingressus non erigatur in spem. Plura Alphonsus Villegas in *Flore sanctorum* p. 1, c. 25, qui historiam hanc ex vetustissimis, quæ in cœnobio asservantur, litterarum monumentis se accepisse testatur. Cui astipulantur non modo spe-lunca Joannis Guarini, et alia Satana, eremita olim speciem mentiti, signa, quæ adhuc in monte Serrato peregrinis ostenduntur, ubi lapideis imaginibus hæc expressa cernuntur ; verum etiam vetustissima traditio, et innumera, quæ in templo miracula produntur, hoc ipsum satis confirmant. Hoc in templo S. Ignatius Loyola, Societatis Jesu fundator, anno 1521, confessione generali peracta coram Deiparæ simulacro, relicta profana militiâ, sub tantæ Virginis præsidio Christi militiæ nomen dedit, et integram noctem vigilavit. Vide P. Anton. Spinell. in Thro. Deip. *De festis ac templis Deiparæ*, n. 57.

Anno 1567, 25 Januarii nata est Viennæ Margarita, filia Maximiliani II, imp. Hæc ereptis sibi ciliolis solita est filis aureis constringere brachia ad sanguinem usque. Mortuo patre, in Hispaniam profecta Monserrati coram imagine cum lacrymis id unum petiit, ut se B. V. Filio suo sponsam conciliaret. Annuït statua. Illa, aperto pectore, cultello scriptorio sanguinem elicit, eoque scripta syngrapha sponsam se Jesu Christo dedicat hisce verbis : « Hoc sanguine meo, de corde meo sumpto, consecro et dedico me tibi, Jesu, in sponsam, oroque humiliter, ut Virgo Maria mediatrix mea esse dignetur, in cujus fidem hoc confirmo. » Margarita. Annuït iterum statua. P. Joann. Gans in Gyn. Austr. qui addit similem fecisse syngrapham iterum, cum audiit a quodam sicilem factam esse dæmoni.

V. — Imago B. V. miraculosa de fonte sancto Cordubæ in Hispania.

ANAGR. *Io Regina! pura, munda et immaculata es.*

1. Quod contemnitur, non abjicit. — 2. Eruditio in camino paupertatis. — 3. Discipuli mali pædagogus bonus.

Ille vir, ad Dominam quem Corduba miserat urbem, ut daret ingrato vitæ præcepta Neroni : Senecam dico, patriæ suæ decus : multa de fortuna iniqua, æqua mente sustinenda, scripsit, pauca expertus est. Etenim divitias, quibus affluebat, sic contempsit, ut tamen non abjiceret ; sic respuit, ut tamen iis bonum dominum (semetipsum) non invideret. Quid si fortunam plebei, de quo loquar, Cordubensis nactus esset ? Ille in camino paupertatis a Deo, velut in lyceo, eruditus, cœlo nondum maturus, jam tamen, ni fallor, destinatus, aliam Annæ philosophiam, longe ab illa apathica diversam, monstrasset. Fuit hic Gundisalvus Garzia e paupertina tribu inter primos : familiam aiebat exiguam, oppido tamen gravem et copiosam : etenim præter uxorem, licet multa prole non gravaretur, filia tamen unica, nullo afflictæ domus solatio vivebat, semper ægra, morbo, quem nec Christus (quantum quidem e sacra historia habemus) unquam curasset, mentis inopia, quam stultitiam vocamus. Quanta hæc in tam sapienti natione afflictio sit, nemo præter Hispanum satis capere potest. Adhæc conjux otium sectabatur iners, sed omnium miseratione dignum, longis annis paralysi lecto affixa. Maritus, ut multum læne, improbo labore, perditus et perniox carminasset (hoc nempe homini opificium erat), pretium operæ non tantum in linum et lanam, unde vestirentur, non sufficiebat, sed nec in cibum. Uxor, quantumvis nihil ageret, non parum tamen egit, tam multa, tam æquo animo ferendo. Filia eorum ritu, qui mentis impotes sunt, multa etiam male egit, non modo inutilis, et fruges tantum consumere nata, sed etiam quandoque noxia. Itaque maritum videre fuit, qui vel Roscium superaret, ita multas solus in hoc theatro sustinebat personas. Etenim, ubi cum filia agendum erat, patris, matris, et tantum non nutricis erat induenda persona : ubi auxilium ipsius posebat uxor, præter maritum etiam servum et nosocomum agebat : cum vocaretur ad culinam, ancillæ munia obibat.

Reliqua domus ministeria ut mediastinus exercebat : ubi vero totius familiæ, id est, et suæ, et suorum necessitas postulabat, ad lanam et pectines respiciebat. Ita omnibus omnia factus misere vixit. Hinc domus probrum, et inutile ac perpetuum onus, filia stulta ; illinc materfamilias paralysi afflictæ : nil in paupere domo, quod inopes sustentaret, quod afflictos solaretur ; sed nec foris, qui afflictis opem ferret, inveniebatur. Pretium operæ, quod e lanificio hebdomas, nullo die festo interrupta, daret, vix sufficere quandoque in sesqui diem poterat. Inter hæc tamen Gundisalvus sibi constabat, nec ad furta, aliasve malas artes, nec inutilia infelicitatis remedia, blasphemiam et desperationem respiciens. Fallor, si credo, tantam Annæ

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

Cordubensi fuisse virtutem, quantam huic Gundisalvo : quantumvis illi ingenium, quo sæculum illustravit, in capite orbis, Roma, auxerit, pessimi discipuli infelix pædagogus.

O felices ! o terque quaterque beatos Christianos ! quibus semper in afflictis rebus superest, quod sperent, modo cælum suspiciant. Gundisalvus ex antiquis Christianis unus, in mari suo naufragus, ubi omnia pontus erant, ubi littora quoque ponto deerant, nulla evadendi spe, se suosque aluit, ad mundi Cynosuram conversis oculis, stellam identidem respiciens, vocansque Mariam. Cum vero quodam die in aperto etiam campo inter lacrymas Virginem inclamaret ardentius, et opem, quam terra negabat, postularet a cælo, sensit cælestia incipere subsidia, cum cessant humana.

Namque Virgo Deipara, unica spei anchora, quæ hactenus Gundisalvum cum familia perire omnino prohibuerat, visendam se obtulit, non sola : nam sanctis Cordubæ patronis Acisclo et Victoria (quos forte etiam invocaverat) utrinque stipata. Quin etiam, pulso metu, hominem allocuta : Vade, inquit, et ex hoc fonte (simul locum ostendit) aquam hauri : quam ubi uxor filiaque cum fide hauserint, utraque salutem consequetur. Nec mireris tantam inesse laticis virtutem : nascitur enim eo in loco, ubi inter annosæ ficulneæ perplexas et nodosas radices imago mea condita delitescit, quam ad multorum salutem erui, colique posthac volo, exstructo Cordubensium sumptibus templo.

Gundisalvus post Virginis abitum jam seipso major (tantum spes potest) vase sive coempto, sive precario accepto, ex invento fonte haustam aquam ipse primum pie libat, deinde duo millia passuum (tantum enim urbe distabat) currenti quam eunti similior domum properat, jussasque potare sacrum laticem feminas, re tota narrata, repente salvas sarasque videt. Jussis deinde inter gratiarum actiones consistere domi feminis, episcopum propere accedit. Non fuit arduum ei persuadere, locum adiret, et Virginis mirificam imaginem vestigaret.

Itaque post expensas miraculi rationes, collecto populo, ritu quam maxime festivo, per duo illa extra portam milliaria itur. Reperta prope fontem annosa ficus præsulis imperio eruitur, atque inter nodosas radices implexa imago reperitur lignea, sesquipedem longa, fusca colore, et veste inaurata, Jesulum sinistro brachio velut stantem sustinens, et quod omnes in stuporem rapuit, integra, illæsa, et coloribus tantum non recentibus. In urbem inter festos campanarum sonos deportata, brevi decuit, quanto cælum felicitasset thesaurum Cordubensem urbem : nam et Virgini coram hac imagine supplices, et qui sacrum laticem cum fide potarunt, damnati votis discessere. Certe regem Aragoniæ magnis continuisque febribus laborantem hæ aque sanitati restituerunt. A vinctis præsertim ac captivis nunquam sine operæ pretio invocatur. E miraculis unicum memoro.

Debet imagini huic Societas nostra virum incomparabilem, Thomam Sanchez : qui licet illibatam virginitatem cum prima innocentia ad decrepitam usque senectutem, et in ipsum etiam tumultum detulerit, libros tamen *De matrimonii sacramento* scripsit, quos scholæ venerantur, quos utriusque fori tribunalia complectuntur, quos omnes docti admirantur.

Hunc, inquam, virum Societas nostra huic Divæ debet : ille enim juvenis cum esset, aut pene potius puer, et Societatem omnibus votis ambiret, eam solam ob causam tulit a majoribus repulsam, quod ad vitium usque impeditæ esset linguæ. Itaque ad Patronam suam conversus, coram hac imagine in genua provolutus, fiducia, quæ filium decebat, linguam postulat meliorem, certus, non loco discedere, dum Virginem sensisset in vota pronam, et accepisset, quod tantis gemitibus postulabat. Nec Thomas longi temporis moram in precibus consumpsit : mox enim auditus est, accepitque linguæ usum, in omnem eloquentiæ ornatum expeditum. Itaque quamprimum ad majores properat, et experimento novæ artis eloquentissime eos in sua vota trahit, et in Societatem Jesu recipitur.

Ita ad me P. Alfonsus Rodriguez. Historiam ipsam Ferdinandus de Molina, major capellanus templi hujus, accepit ex pervetustis lapidibus, et authenticis scripturis typisque vulgavit.

VI. — Imago B. V. miraculosa de Candelaria, Candelariæ in R. Cile.

PROG. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Dic, o Virgo : En ! alme animata et pura sum.

1. Natura superat artem. — 2. Ars superat naturam. — 3. Creatura obfuscet Creatorem.

Est in regno Cilensi insula, quam incolæ Tena-riffæ, Hispani, qui insulæ domini sunt, magnam Canariam appellant. Idolorum hic, si uspiam alibi, vigeat cultus ac veneratio : quidam enim eorum ignem (qui in regno Cilensi e quam plurimis montibus, velut inferni caminis, nunquam non assurgit) pro Deo coluerunt, et prudentius insanierunt : cæteri deos opera manuum suarum appellarunt. Non illis difficile fuisset auctorem rerum cognoscere et venerari. At vero, ubi hi tacuerunt, lapides ut loquerentur, necesse fuit.

Statua Deiparæ, quæ de Candelaria nomen habet, quæque hodie miraculis claret, in saxi ejuspiam caverna a gentilibus reperta est, atque etiam culta, nescio quibus barbaris ceremoniis, priusquam ullus Christianorum illuc adveniret, centum, inquam, et quinque annis : inventio ejus sic accidit. Cum gregem pascere duo insulani, in caverna ad maris crepidinem, territus recessit grex ad præsentiam statuæ B. Virginis, gestantis brachio puerum Jesum. Pastorum unus, ratus puellam esse vivam, lapide eam petiit. Sed manus repente obtorpuit,

etiam brachio toto rigente. Sed et socius, immotam miratus puellam, tentat cultro digitum abscindere : sed et ipse suos sibi digitos mire sauciavit. Ad regem de Guimar hæc prodigia relata sunt, qui continuo ipse se huc cum aula sua contulit. Divinum aliquid esse, non vane suspicatus, sacram statuam aulæ destinavit, ubi decentius haberetur, sed nemo cum esset, qui manum admove- re auderet, malo pastorem docti, pastores duo jussi sunt hoc officium præstare, coacti sane, et majora utrinque tam a rege, quam a statua metuentes. Majore itaque reverentia, ubi sacram statuam attigere, uterque integram sanitatem recepit : nam et illi manus cum brachio sanata est, et huic sui digiti. Tanto miraculo motus, ipse rex cum præcipuis aulicorum manus admovit. Sed statuæ pondus plures poposcit manus; ut non regum tantum, sed et populi bono advenisse sciretur. Itaque plebeiorum quoque manus additæ manibus nobilium, sacram statuam in aulam deportarunt, magnum prodigium futuræ felicitatis : paulo post in cryptam aliquam decore excavatam tulerunt, tum ne ab aulæ moribus offenderetur, tum ut decentius coleretur. Plus tamen sancti angeli statuam Reginæ suæ honorarunt. Nam et concentus cœlestes a Barbaris circa statuam auditi, et visi supplicantium ordines fulgentibus candelis per maris crepidinem huc, nunquam visis ceremoniis, accedere : nonnunquam sunt inventa candelarum fragmenta; quandoque etiam adhuc fumigantia, tanquam tunc primum extincta. Fuit, cum gentiles inter patriæ suæ miranda Hispano, quem prima navis advexerat, ostenderent hanc imaginem : stupuit ille venustissimi operis statuam Virginis, filiolum brachio dextro sustinentis. Quomodo enim effigierent Barbari illam, cujus nec fama ad eos pervenisset? atque ut Christianis mysteriis imbuti essent, quod factum postea est, tota tamen in insula nullus sculptor repertus est, par operi tam eleganti. Optasset Hispanus ille adesse, qui instrumentum religione vera populum sacris aquis ablueret : non defuit tamen muneri suo : fecit, quod potuit, docuitque, statuam hanc flexo poplite, erectisque in cœlum manibus coli velle, sensurosque obsequii sui non pœnitendos fructus, si dixissent : *Ave Maria*. Plura volentem dicere, vetabat idiomatis, quo gens utebatur, ignorantia, et navis reditus. Fecerunt incolæ, quod ab Hispano didicere. Beneficia cultores istos accepisse a beata Virgine non assero, quia in historia Cilensi, unde hæc sumpsit, non legi : pietatis tamen perseverantia, et Virginis in supplices proclivis misericordia dubitare me non sinit, quam plurima etiam facta esse miracula. Atque ut horum nihil fuerit, maximum id Virginis donum credi potest, quod, cum Patres Societatis Jesu illic pervenissent, jam paratos in sacra Christiana invenerint gentis animos, et, præquam alii solent, in Virginem Deiparam pios. Unde hæc statua miraculis hodieque clarissima insulam totam Mariophilis gratam acceptamque reddit.

Quis barbaris characteribus inscriptiones statuæ inseruerit, auctor non memorat. Explicationem eorum subjungo.

A collo. *Typus Matris.*

A manu sinistra. *Incorruptæ, desponsatæ, Imperatrici cœli et terræ, Sponsæ Creatoris æterni.*

A manu dextra. *Hic est Infans, qui genitus fuit sine principio ab omnipotente Creatore.*

In fimbria. *Hæc est pacifica Maria, quæ fuit Annæ partus.*

In zona. *Pro nobis ora, Advocata.*

In manica sinistra. *Purificatio et Præsentatio Infantis.*

Ex historia Cilensi Romæ impressa Italice.

Atque hæc ex Historia Cilensi, Romæ Italico idiomate impressa, tum etiam ex Alfonso de Espinosa l. II, c. 2. Sunt, qui tradant, per captivum Canariensem innotuisse, cujus Virginis hæc statua sit. Ego tamen historicum Cilensem secutus sum.

VII. — Imago B. V. miraculosa de Araucana, Arauci in R. Cile.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. : *Margarita pia sum, electa, munda; venio.*

1. Ethnicici colunt beatam Virginem. — 2. Juris humani rudis, divini experts. — 3. Tacente homine, loquentur lapides.

Ut materiam nonnunquam opus artis superat, ita natura quandoque provocat artem, nunquam paria facturam. Dabimus loco suo imagines Virginis, quas angeli fecere : hanc, de qua nunc loquor, natura vel ut deliberato casu, vel ignorans, quid faceret, effigavit.

In ea parte terræ Araucanæ (in regno Cilensi) quæ Tubulia dicitur, non multum a mari mons est, et in monte spelunca, ad hemicycli formam peritissime facta, in qua statuas collocare solemus. Decempedam cum dimidia altitudo habet, latitudine velut ad leges architectonicas respondente. Et vero etiam, quem in usum natura locum tam belle efformaverit, intuenti apparet : nam statuam Virginis cum Jesulo in brachiis eodem e saxo produxit, non insita vi, sed prodigio. Videre est eodem plane e saxo, ludentibus venis, capillaturam subfuscam, crispam, et e capite in humeros usque decore defluentem; vultum candidum, et ad sculpturæ præcepta venuste prominentem; vestem colore rubeo, pallium foris flavo, intus caruleo sic imbutum, ut non in rubeo Sandali, nec in caruleo colore Brasili desiderare possis tincturam. Atque hæc omnia ludentis naturæ, sive jocus, sive pietas, eodem e saxo, inter ludentibus diversorum colorum venis, jam dudum efformavit : et ne thesaurus ante tempus deprehenderetur, virgultis, vepribusque obtexit, dum puellus Indus adveniret, qui tanti prodigii spectator primus atque inventor haberetur. Ut nempe ex ore infantium et lactentium perficeretur laus Mariæ eo loco, ubi lapides loquuntur, quando homines tacent. Raptus enim

in admirationem puellæ: Viden', inquit, o mater, quam speciosa Domina hic stet, quamque speciosum brachiis Filium sustineat! Non nescia mater hoc in fruteto inter saxa et rupes magnatum conjuges non meridiari, credidit tamen filio mater, locumque accessit, ibique statuam, cui parem nunquam viderat, conspexit. Rapta primum in admirationem, deinde etiam, et sine mora, clamore omnia implevit. Ita, quod sæculis forte pluribus secretum erat, paucas intra horas familiæ beneficio in publicum abiit. Pervenit quoque fama ad Patres Societatis Jesu, qui tunc ea in regione fidei propagandæ causa versabantur: hi oculos ad locum se contulere, conspectoque prodigio locum purgarunt, et fundamenta templi designarunt, quod ibidem vicini Christiani promptissime comparata materia struxerunt. Et vero tantos honores Virgo Deipara mereri in illa statua est visa: siquidem femina statuæ inventæ index, cum peste laboraret, de saxi illius pulvere, medicinæ loco sumpto, repente convaluit. Pietati Christianorum ut consuleret episcopus, vetuit honores statuæ fieri publicos, dum tota ad fidem Ecclesiæ regio adjungeretur, ne forte ab hostibus Christianorum diffingeretur, et posteritati tantus thesaurus subtraheretur. Historia regni Cilensis Romæ Italice impressa.

VIII. — Imago B. V. miraculosa Liguana, Liguæ in R. Cilæ.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Pura unica ego sum Mater alma Dei Nati.

1. Novus Æneas Marianus. — 2. Antiquitas contraria novitati. — 3. Fames urit ut ignis.

Habet illum suum, suamque Trojam, perinde ac Asia, regnum Cilense, quod priore sæculo Ecclesiæ et regnis Hispaniæ accessit. Non tamen defuere, qui fidem antiquam secuti Cilensium, persequerentur novam Christianorum, licet sua antiquiorem. Christianarum urbium quæpiam in votis erat hostibus: hanc obsidione cinxere primum, deinde etiam vi barbara occupare: denique occupatam flamma ferroque, ritu suo, id est, barbaro devastare. Trojam vidisses cum spe sua inter cineres sepultam: nemini mortem optanti rogos defuit: per paucis consilium fugæ profuit, inter quos Petrus de Bacave, nobilis Hispanus: hic Trojæ Æneam suum deesse videns indoluit.

Erat in urbis sive templo, sive sacello Virginis Deiparæ statua, in quam plus Christianorum pietas contulerat, quam artificum peritia. Omnibus in tanta flammæ, ferrique confusione sua querentibus, nemo erat, cui penatum Christianorum cura esset, qui statuæ exportandæ cogitationem susciperet. Atque ut fuerit quispiam, statua e ligno erat, et dimidiæ cannæ altitudinem æquabat, et viri in fugam proni et currentis, vires roburque superabat. Sine Matre fugam inire non sustinuit Petrus: statuam igitur Virginis, quam præ omni gaza habuit, tanto suo periculo, quanto suorum bono, per arma,

per ignes exportat, atque in valle, quam Legam appellant, non multum ab urbe Sancti Jacobi dis-sita, velut thesaurum deponit in domo sua, ejusque præcipuum thalamum in sacelli formam adornat, alter Æneas, et vere pius; nisi quod ille patrem, hic matrem extulerit. Nunquam evenire mala hominibus solent singula, præsertim, quæ e cælo adveniunt. Itaque urbes et campi qui hostium ferum flammæque evasere, siccitatem acceperunt, negante pluviæ cælo, quæ frugibus debebatur. Vix interest, flammæ, an fame intereas, nisi quod per hanc lentius, per illam fortius ad mortem properes. Factum in necessitate publica est, quod a Christianis solet: sed cælum velut ære fustum lacrymis Christianis collacrymari visum non est; dum Petrus memor divæ Matris de supplicatione instituenda, deque statua per campos circumferenda loqueretur. Auditum est consilium: decreta processio, et quanta licuit pompa, divæ Virginis statua circumlata: quæ simul ac campos siccitate laborantes aspexit, ipsaque a cælo conspecta est, dici non potest, quanta celeritate ex omnibus cæli plagis collectæ sint nubes, atque in pluvias salutes solutæ. Et ut scias, a Virgine pluviæ in annum profuturam devenisse, ventus, qui nubes coegit, in Virginis pallio primum deprehensus est, e cujus motu populus fixo obtutu in imaginem intentus, futuræ pluviæ omen accepit. Statua exinde templo importata, quia fidem sibi apud Christianos hoc miraculo fecit, honoribus aucta est, ut sæpius honorantibus prodesset. Historia Cilensis regni Romæ impressa Italice.

IX. — Imago B. V. miraculosa Aniciensis, Anicii in Gallia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Caro mea pura a malis Dei Natum genuit.

1. Rubigo est decus antiquitatis. — 2. Multa vera carent probatione. — 3. Statua B. V. antiquissima.

Hujus statuæ historia fidem, quam miraculis meretur, apud omnes non reperiet, ut quæ illa auctoritate careat, quam septuaginta duo testes omni exceptione majores summum jus exigenti, observatis legum cæremoniis, conficerent. Antiquitatis decus a rubigine est, quam si deterseris, jam res nova erit. Scis, quæ ante litteras fuere, a litteris commendationem originis suæ exspectare non posse. Notitiæ itaque rerum, quam a parentibus per manus accepimus, semper et ubique fuit magna æstimatio: quæ cum etiam virorum gravium fuerit, in veneratione quoque esse debet. Brevem itaque statuæ Aniciensis narrationem paucis absolvo.

Descenderat in Ægyptum cum reliquiis Juda Jeremias, popularibus æque suis, ac ipsis gentilibus Ægyptiis non inutilis propheta, apud quos tamen fructus labori non respondit. Etenim licet, docente Jeremia, viderent Ægyptii, deos suos ligneos et lapideos nec videre, nec intelligere, nec nisi sola

figura a cæteris lapidibus differre; doctas tamen majorum fabulas secuti, nequidquam reclamante propheta, deos esse opera manu suarum crediderunt. Quid ageret ergo propheta cum tam pertinaci ignorantia? Idolorum per Ægyptum universam casum, una cum adytis templisque vaticinio non frustra contempto, prædixit (1) tunc futurum, cum Virgo Filium peperisset. Ac ne una cum verbis rei quoque tam portentosæ prædictionem ulla unquam deleret oblivio, statuam e ligno, quæ Virginem una cum Filio referret, Ægyptiis reliquit: qui statuam diu in adytis templisque religiose custoditam, postea ad musea regum Ptolomæorum transtulerunt; et, ut credibile est, e museis regiis, Christianorum templis importata, sæculis aliquot cultum, quem merebatur, accepit. Dum tandem excisa cum templis Christi fide, iterum vel abjecta, vel abscondita inter paganos sæculis aliquot lateret, expectaretque (2) sancti Ludovici regis Galliæ, cui destinabatur, in illas terras cum exercitu adventum, cui pro spolio, et tam periculosi itineris præsidio esset. Rex anno 1253, ex Oriente redux Anicium cum statua ingressus, Numini pro relictu, utcumque felici, gratias egit, statuamque in templo religiose deposuit. Fuit basilica hæc sub Virginis Deiparæ Assumptæ titulo jam ab anno 225, non incelebris: colebatur in ea Virginis statua, manu altera Jesulum, altera sceptrum tenentis (3): in cuius locum, ubi hæc, de qua dixi, statua successit, auctum una cum cultu etiam templum est, ita ut

hodie inter thesauros et cimelia Galliæ habetur (4), et regum asylum dici mereatur.

X. — Imago B. V. miraculosa Virgo paritura, Carnoti in Gallia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Ego superna Immaculata divina Mater.*

1. Quod magnum est, exemplo caret et imitatore. — 2. Deus ignotus colitur. — 3. Druides Galliarum.

Carnotensis statuæ vere prodigiosæ memoriam celebrare nequeo, nisi perhonorificam quoque Druidum mentionem faciam. Fuere Druides apud Gallorum populos, quod apud Indos Brabmanes, apud Persas Magi, in æstimatione non mediocri. Nam et sacris præesse jussi sunt, et regibus consilia dare, Persicis legibus non inferiora, ut quibus repugnare non liceret. Certo anni tempore Carnoti, quæ provinciæ Lugdunensis hodie civitas est, conederunt, ac comitia celebrarunt. Unde et oracula et leges in regni bonum prodirent, nunquam felicius, quam cum Virgini parituræ decreverunt statuam. Posuere olim Athenienses aram *Ignoto Deo*, e qua notus in Judæa Deus illis quoque, prædicante Paulo, innotuit. Hi, quos dixi, Druides, divino quodam numinis afflatu, rerum, ut puto, futurarum non omnino nescii, annis ante Christum natum plus centum aram in spelunca subterranea tunc non magna crexere, aræque statuam imposuere sculptilem. Sedet Virgo in exedra, atque, ut Regi-

(1) Traditioni huic antiquissimæ favet auctor non ignobilis Comestor qui capite de descensu reliquiarum Juda in Ægyptum, et obitu Jeremiæ memorat, sanctum prophetam prædixisse Ægyptiis, templorum cum idolis ruinam tunc expectandam, cum Virgo esset paritura: atque hoc ipsum Virginis simulacrum eum in finem Ægyptiis tradidisse, ne dicti sui periret memoria. Porro servatam diu in adytis et templis, tum in musea regum Ptolomæorum translata fuisse. Auctoritatem auctori facit, non solum perpetua et constans fama, ut et veterum tabularum monumenta, sed et ipsa statua, sive materiam spectes, sive figuram. E lignis setim facta creditur; alio enim si e ligno esset, jam dudum illud caries prodidisset. Figuram statuæ formamque si consideres, vultum tingit fuscus, sed adeo vividus color, ut hodie inductum jures. Delectantur hoc colore, ut scis, Ægyptii, et vel ipsos deos suos tunc pulchros credunt, quando vident sibi similes, id est, fuscus. Vestis tota ad morem composita est Judaicum: sedet Virgo, gremio Puerulum sedentem sustinet, perinde, ut cæteræ antiquæ imagines, quarum fortassis nonnullæ ad hujus formam effigiatæ sunt. Ex his una credi potest Carnotensis, quam Druides Virgini parituræ plus uno ante Christum sæculo statuerunt.

P. Athanasius Kircher Societatis Jesu anno 1634, inscriptionem quamdam mihi Romæ ostendit, quæ neminem adhuc repererat lectorem, nedum interpretem. Depinxit eam quidam Pater ordinis S. Francisci ad pedem montis Sinai, ubi exiguæ rupi non indecore incisam reperit, eo ipso in loco, ubi creditur visus a Moyse rubus ardens incombustus. P. Athanasius ita scripturam legit, ut ab Orientalium linguarum peritis non sine admiratione approbaretur lectio; quæ hunc sensum dabat: *Deus con-*

cipere faciet Virginem, et ipsa pariet Filium. Hanc inscriptionem ait et probat P. Athanasius, sive ab Jeremia, sive a quopiam alio, tempore captivitatis positam ex prophetia Isaie. Rem totam fuisse in suo prodromo Coptico typis Romæ vulgavit.

(2) Ex Ægypto Anicium ab aliquo regum Franciæ allatam imaginem, communis est omnium, semperque fuit sensus. Ita rem affirmant rerum memorabilium Latine scripti codices Aniciensis ecclesiæ, quos citat R. P. Odo de Giséy lib. II, c. 2, *Hist. Anic.* Sic Carolus VII, in aliquo suo edicto, quod anno 1440 in ecclesiæ Aniciensis gratiam edidit, ab uno majorum suorum sancto rege hanc Virginis effigiem allatam asserit. At cui nisi sancto Ludovico ascribendum hoc donum? quod arbitrantur plerique omnes cum jam dicto R. P. Odone, cum omnia, quæ de donatura hujus imaginis in Chronicis Aniciensibus habentur, et aptissime convenient. 1. Vocant sanctum: et nullus præter Ludovicum IX, legitimum auctoritate in sanctorum album est relatus. 2. Fœdus dicitur iniisse cum sultano Ægypti, mansisseque tres annos in peregrinatione sua, quod de Ludovico sancto verum esse, peritum historiæ neminem latet; anno quippe 1250 profectus, rediit anno 1253.

(3) Ut in capituli sigillo subscriptionibus clientaribus a Sausserando, Ussonii regulo, factis depingitur.

(4) Vere dici potest non modo populorum, sed etiam regum Galliæ asylum. Græci anno 1501, terra marique Virginis Aniciensis opem conquisivere. Accessere Itali frequentissime: Hispani sæpe sæpius, etc. Hæc ex prædictis AA. et MM. SS. codicibus excerpta ad me misit R. P. Antonius Saviguiacus R. C. Turonensis.

nam esse scias, coronam habet in capite; ut Matrem, Filium sustinet gremio. Titulum statuae apposuit Druidum pontifex, Virgini pariturae; et ne sine ritu poneretur, astitit Carnotensium rex Priscus.

Jam populi accursus, et Virgini se commendantium turba locum fecere celebriorem. Colebatur, quæ nondum erat, et jam, priusquam esset, deliciae humani generis habebatur; ut quæ neminem a se tristem dimitteret. Mira quid memorem, quæ cum quotidiana in plebe essent, nova jam non erant? Illa calamo digna credidere scriptores, quæ regibus obtigerunt. Regis Montlehriaci filius, nescio quo casu, aquis suffocatus, donis oblatis, et precibus ante ipsam statuam fuis, rediit in vitam. Pater salute filii tam portentosa liberalis in statuam factus, dona dedit rege digna. Ipse loci dominus, rex Carnotensium et Druidensium Priscus, turpe ratus vinci ab extero in colenda Virgine paritura, rem fecit, cujus nec exemplum habuerat inter gentiles, nec imitatore facile habiturus erat inter Christianos. Regni totius hæredem scripsit Virginem parituram, quod et post ejus mortem depositi jure devolutum ad Druidas, et plus integro sæculo velut a Virginis pariturae fidelissimis curatoribus conservatum est; donec a sancto Petro Savinianus et Potentianus primi in Galliam apostoli mitterentur: qui, peragrata parumper Gallia, ubi Carnotum pervenire, atque ea, quæ de Virginis sacrario dicebantur, inspexere: vivere Virginem etiamnum asseruerunt Hierosolymis: Filium vero, quem peperisset Deum, hominum bono, mortem obiisse. Non difficile fuit in Virginis cultum proclivibus etiam Filio Virginis fidem habere. Itaque missis quam primum legatis, Virgini regnum Carnotensium integro jam sæculo jure hæreditatis debitum obtulere, et Dominam Reginamque Carnotensium appellavere. An Virgo rescripserit, non habeo dicere; læto animo excepisse legatos, donationem acceptasse, promississe tutelam, quin et quandoque se Carnoti Dominam vocasse, ab antiquis traditum creditur. Ipsa illa statua in hodiernum usque diem in honore est: et vero etiam honorem, quem accipit, meretur clarissimis beneficiis.

Utique ex Ægyptiis aliquid intellexerunt de Virgine paritura, ut supra memoravi in B. Virgine Ancienti. Ita habent septem, vel octo codices ex tabulario Ecclesiae Carnotensis extracti; et speciatim antiquum Chronicon Latinum, regnante Ludovico sancto, Franciæ rege, jussu Matthæi episcopi Carnotensis in Gallicum e Latino partim versum anno 1262. Quæ omnia summa cura evolvisse contulisseque inter sese auctor Rovillandus profitetur. Videri etiam potest vir nobilis litteraturæ Chassanaeus in catalogo de Gloria mundi, parte duodecima, n. 17.

Guilielmus Brito rerum a Philippo Augusto gestarum laudator, lib. II, sic canit:

*Quam quasi posthabitis specialiter omnibus unam
Virgo beata docet Christi se Mater amare,
Innumerabilibus signis gratoque favore,
Carnoti Dominam se dignam sæpe vocare.*

Enitet insigni opere ecclesia speluncæ sanctæ a Fulberto superstructa, Virginiq; in cælum Assumptæ sacra plumbo tecta. Sacella habet triginta novem, canonicos septuaginta duos, aliosque sacerdotes innumeros. De illa plura legere est apud Bonifacium, l. II, c. I, in *Hist. Virg.*, apud Miræum *De collegiis canonicor.*, apud Rudolphum Botereum in Carnoto. Summa semper hujus ecclesiæ auctoritas fuit. Anno 1132, Carolus VII, postquam Carnotenses, qui diu ab Anglo steterant, in amicitiam suam recepit, in diplomate, quod Lochiæ anno eodem dedit, sic loquitur: « Quod in honorem gloriosæ Virginis Mariæ condita ante Christum Incarnatum, quodque in ea Virgo sanctissima, antequam nasceretur, præcipuo honore culta fuerit, etc. » Deinde hanc speluncam beatæ Virgini dicatam a gentilibus conversam in ecclesiam Christianorum, habetur ex Martyrologio domini du Saussay ad diem 31 Decembris his verbis: « Senonensium vero episcopus Potentianus missus a D. Petro, apostolus Aurelianensium, Carnotensium, Druensium ac Parisiensium, Spiritus sancti ardore impulsus Carnotum advolat, divini splendoris gerulus, plebemque parituræ Virgini ex avita traditione devotam in fidem ejus partus suscipiendam comperiens, Verbi divini ex Virgine Incarnati mysteria felici ore edocet, expiat lavacro salutis. » Adjungo verba Breviarii lectione tertia: *Construxit igitur basilicam beatus hic antistes, consecravitque; in cujus rei memoriam celebratur anniversarius dies 17 Octob. consecrata a D. Potentiano ecclesiæ Carnotensis*, etc. Quæ tanto semper apud omnes fuit in honore, ut Virginis thalamus camerave antiquitus fuerit nuncupata. Hinc Joannes Galliæ rex solemnnes litteras dedit, quæ adhuc in tabulario ejusdem ecclesiæ servantur, quibus decrevit, ut omnes capituli Carnotensis lites dirimantur in senatu Parisiensi, eo quod ecclesia Carnotensis camera sit Virginis religiosissima. Certe quantum hic locus sibi cordi esset, innumeris pene miraculis patefecit Regina cælorum potentissima. Ita Fulbertum quinquagesimum quartum episcopum, cum sub annum 1016, igneo quodam ac insanabili morbo decumberet, piissima Mater lacte suo purissimo recreavit, viresque integras clienti suo tam mentis quam corporis restituit, ut testantur auctores celeberrimi, Guil. Malesberiensis lib. III, *De gestis Anglorum*, Christianus Maffæus, Demochares alique. Unum ex omnibus recenseo. Indusium beatæ Virginis quod una cum imagine Carnoti religiose asservatur, Carolus Magnus ab Irene imperatrice Orientis dono accepit, et Aquisgrani deposuit. Carolus Calvus illud Carnotum detulit.

De hoc Genebrardus in Chronico lib. iv, ad annum circiter 884, ex Gaguino lib. v, aliisque melioris notæ AA. sic loquitur de fugato Rollone Normannorum duce a Gancellino 47 Carnotensium episcopo: « Carnotensis episcopus, inquit, indutus camisia interiore B. Virginis magnam edit Normannorum stragem. » Hinc interulæ factæ ad ejus camisiæ sanctæ formam. Codices ecclesiæ Carnotensis referunt, similes interulas dono datas Richardo regi Angliæ: ab eo indutas fuisse summa pietate, licet inimicissimus esset Philippo regi Franciæ. Denique Guilielmus Brito supra citatus, antiquus auctor, his versibus illam beatam camisiam celebrat:

*Cujus et interulam cuncti venerantur ibidem,
Qua vestita fuit, partum cum protulit agnum,
Qui mundi peccata tulit, etc.*

Præ aliis bene rem totam hujus statuæ Carnotensis prosecutus est Rovjllandus in sua *Parthenica*, seu *Hist. eccl. Carnot.* c. 4, et refertur ab Hippolyto Maracio in lib. *De antistitibus Marianis* in sancto Saviniano, sancti Petri discipulo.

Hanc narrationem auctoribus impressis, et MM. SS. antiquis confirmatam misit ad me R. P. Antonius Savigniacus R. C. Turonensis. Tanta porro Gallorum in Virginem Deiparam fuit religio, ut cum Judæo in beatam Virginem blasphemo Aquis sextiis, vivo detrahenda cutis esset (quanquam synagoga undecim millia librarum regi Siciliæ Renato solvendarum obtulerit), nobiles quidam provinciales spontaneam operam et feralem personati obtulerint, et carnifice spectatore e theatro, Judæo cutem blasphemam detraxerint. Petrus Matthæus de obitu Henrici IV, anno 1610, pag. 476.

XI. — Imago B. V. miraculosa Ardilliensis, Ardillieræ in Gallia.

PROG. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Templum Dei sum, Arca ignara notæ avi.*

1. B. V. colenda ibi, ubi ipsa vult. — 2. Fons miraculose erumpens. — 3. Mutatio loci mirabilis

Triumphat hic inter hæreticæ impietatis sectatores acerrimos Salmurienses, et inter fœdam prætendentium undique collectorum etiam ab extrema Anglia colluviem, diva Virgo virginum, Regina purissima: erga quam omnium orthodoxorum pietas in suburbio Salmurii ad fontem Ardillien-sium, ut vocant, exiguæ cœpta initiis ad nostram ætatem immensis prope miraculorum accessibus adolevit. Anno 1454, ut ex editis urbani exactoris rationibus constat, in communi civium cœtu decretum est, ut ære publico exstrueretur fornix, sub quo confluenti multitudini daretur Virginis imago conspicienda. Icunculam potius dixeris: nam hæc statua lapidea exiguæ molis admodum est, sedens-

temque exprimit Deiparam, quæ Filium e cruce demissum gremio fovens, brachium altera manu, altera caput, juxta quod angelus astat, sustinet. Decreti autem causa hæc fuit. Excolebat terram juxta fontem Argilliensem (vulgus Ardilliensem appellat) colonus quidam indigena: qui effodit forte hoc, de quo loquimur, Virginis simulacrum, secumque detulit domum. Sed novum hospitium designata Virgo rediit in agrum: postridie ibidem attonitus agricola reperit. Verum ne qua fallaciæ suspicio posset oboriri, iterum domum relatum loco recondito ex industria occultat: sed postero die eodem iterum in agro imago reperitur, umbræ domesticæ impatiens. Vagatur itaque fama, prædicante prodigium colono, dumque ab iis, ad quos pertinet, prodigium rite ad examen vocatur, jam ingens multitudo, nova miraculorum patratum fama excita omnem late viciniam implevit. Illud quoque memorabant, fontem Ardilliensem, jam dudum pellendis morbis celebrem, ab hac utique defossa imagine vires accepisse: cum vix cogitari possit, naturam in unam aquam tot contrariorum morborum remedia congressisse. Factum itaque e congestis repente pecuniis sacellum continuis accessionibus auctum. Denique etiam nostris temporibus in basilicam excrevit, nunquam hucusque vel aquarum, vel miraculorum fonte exhausto. Ipsa statua sæpius vel moveri loco non potuit, vel mota mox rediit. Tanti est, colere Virginem, ubi ipsa vult. Ita ad me R. P. Antonius Savigniacus R. C. Turonensis ex Historia, quam religiosi Patres Oratorii Jesu institutionis Franciæ edidit.

XII. — Imago B. V. miraculosa Tabularum, Monspeliæ in Gallia.

PROG. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Regia munda et Palatium emicans auro.*

1. Festum miraculorum celebratur. — 2. Urbis nova defensio. — 3. Majestas antiqua pro titulo.

Statua hæc Virginis Deiparæ, unde tanta profecta sunt prodigia, e nigricante ligno confecta, Matrem exhibebat stantem, et puerum Jesum cubito fulcientem. Hæc ne progressu temporis fatisceret, in argentea icone, ejusdem quidem formæ, sed staturam humanam æquante, inclusa diu latuit; dum denique ab Antimarianis Calvinistis templum omnino dirutum, quæque in eo erant antiquitatis monumenta, in prædam data, aut flammis sacrilegis tradita misere perierunt: ipsa quoque statua in hunc usque diem inventa non est. Originem statuæ invidit nobis antiquitas. Tabularum autem, miraculorum et monumentorum incredibilis copia fecit, ut adiculum exstruerent Virgini virginitatem perpetuam professæ duæ S. Fulciani Lædovensis præsulis sorores, quæ demum in amplam augustamque excrevit basilicam. Porro tanta Divæ hujus tutelarvis vis fuit in persanandis morbis, ut (si Cæsario credimus) feriales ab arte sua medici luera sibi deperire palam quererentur, et indignantes,

aut certe indignantibus similes, quibuscunque morbis implicitos ad communem hanc omnium morborum medicinam identidem amandarent. Misit illuc dona Jacobus Aragoniæ rex, quæ salutem acceptam testarentur. Hodie Mospelienses audent sibi promittere Virginis auxilium nulla non hora, cum opus fuerit, adfuturum. Leget curiosus lector in sacello consulari hanc epigraphen :

*Virgo Mater, Natum ora,
Ut nos juvet, omni hora.*

Siste parumper, lector, et exorandæ Virginis unum alterumve ritum novum (quia antiquum, et vix memoriæ superstitem) intellige, quem tibi elementa duo, ignis et aqua, porrigunt.

Anno a partu Virginis millesimo trecentesimo decimo tertio, longa siccitate Mospeliensis ager pene totus exaruerat : jamque expectabatur, quæ diuturniorem cæli æstus subsequi solet, fames, aut pestifera lues : cum piorum mentes subiit cogitatio, Mariæ gratiarum fonti promptum esse, aquis profuturis aridum conspergere solum, si rite invocetur. Consules itaque, ut patriæ consularent, adjunctis operariis campestribus ex æde D. Firmi cum clero atque universa plebe procedunt supplicantium more, ac D. Virginis Tabularum templum ingressi, post fusas preces, Majestatem antiquam (sic enim antiquam et ligno Deiparæ statuam, quam supra descripsi, nominabant) magna pompa ad Lædi fluminis vicini ripam deferunt, camque (non te piæ antiquitatis ruditas terreat, lector), aquis fluminis perfundunt, iterumque cœlesti gaudio ipsi perfusi reportant, locoque unde acceperant, restituunt. Placuisse non impium ritum, testatus paucas post horas est imber cœlo delapsus largissimus, quo et sata omnia ultra desiderium recreata, et timor famis pestisque depulsus est. Ita per aquas a Mospeliensibus exorata Virgo est. Jam quomodo eam accenso igne exoraverint, intellige.

Anno millesimo trecentesimo quadragesimo octavo, quo pestis universum prope orbem afflavit, gravissime conflictati sunt Mospelienses. Mensis Maius, Junius, Julius totam fere urbem densatis faneribus impleverunt. Numerati non raro trecenti, quos uno die vis morbi assumpserat : hinc annum illum, annum mortalitatis hodieque cives vocant. Iterum festive Virgo Tabularum orata et exorata est. Consules namque urbis moenia ceratolino gossipioque circumdederunt, bis mille ulnarum longitudine : quod deinde volente circum rota glomeratum magnæ Tabularum Domine reverenter oblatum consecratumque accenderunt. Non tulit cerei hujus flammam pestiferæ luis ardor : fractus, et mox est prorsus exstinctus.

Adjungo tertium. Anno millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo (proh ter infaustum sæculum !) 25 Sept. interitum urbi minabantur nubes, tonitrua, fulmina, et cum densissimis imbribus

trilibris grando, quæ arbores discerpit, animalia obtrivit, domos multas concussit, aliquas etiam evertit. Consules unicum, quod in tempore occurrat, remedium arripiunt, claves urbis Virginis ad pedes deponunt : servaret ipsa, quod suum jam diu esset : imperaret cœlo cœlorum Domina. Penetrarunt tam ingeniosæ preces quantumvis iratas nubes, suaque virtute stiterunt elementa, non expectatura e cœlo imperia, quæ consules postulassent.

Tot tantorumque prodigiorum ne obliviscerentur posteri (et heu ! liber ipse interiit) Mospelienses, ritu cætera non usitato, festum diem instituerunt, qui festum Miraculorum Marianorum hodieque appellatur. Cœpta est hæc solemnitas anno a partu Virginis millesimo centesimo octogentesimo nono, primo Septembris, auctore Joanne Montaleo episcopo. Actæ quotannis in Tabularum templo sollemnes vigilæ ultimo Augusti ad octavum usque Septembris, nascenti Virgini consecratum. Superest etiamnum oratio hæc celebritate Miraculorum cantari solita, quæ quia tantum non sola hostium Marianorum furori subducta est, non meruit hic omitti : sic habet :

Deus, qui præsentem diem in hac gloriosæ Mariæ Virginis ecclesiæ miraculorum tuorum initiis decorasti, tribue, quæsumus, ut sicut in ipsa, et per ipsam a morbis curamur in corpore, ita a peccatorum contagii liberemur in mente. Per Dominum nostrum Jesum, etc.

Narrationem de hac imagine ad me misit R. P. Benedictus Bennefoy Societatis Jesu e collegio Mospeliano.

XIII. — Imago B. V. miraculosa Mianensis, Miani in Sabaudia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. Ego aurum nitens immaculata Deipara.

1. Ruina lamentabilis. — 2. Mons a dæmone dirutus. — 3. Sacellum B. V. est munitio.

Quemadmodum non infrequenter salutem ex inimicis accipimus, ita non raro contingit, ut Deiparæ honor cultusque per ipsos etiam dæmones, omnia alia cogitantes, non perfunctorie promoveatur.

Fridericus II, imperator, toti Ecclesiæ gravis, anno demum millesimo ducentesimo quadragesimo nono, concilio Lugdunensi desiit esse tolerabilis. Etenim quod, se præterito, in sacri exercitus ducem Ludovicus Galliæ rex electus esset, episcopos ac cardinales passim in itinere captos, carceribusque mancipatos docuit, Ecclesiam pro imperatore habere tyrannum. Nec defuere, qui ejusmodi mandatis, ultra quam juberentur, parerent. Hos inter quidam fuit Joannes Bonicardus, qui, licet in contrarias partes tractus, ac prioratu in urbe S. Andree canon. Regularium S. Augustini donatus esset, ferociam tamen non exuit. Etenim simul ac loci dominus factus est, ejectos per nefas religiosos ad

hoc, de quo loquimur, Deiparæ sacellum compulit. Illic afflictis rebus opem poseunt exules, seque Virgini impense commendant. Vix fusæ preces, vix in cælum elatæ, auditeque; cum inductæ cælo sereno spissæ nubes, noctem tristissimam non sine multorum metu portenderunt. Etenim vicesimo octavo Novembris, hora post meridiem nona annuente Deo, cacodæmones partem vicini montis Grenierii emolientes inter fulgura et grandines in ipsum monasterium præcipitarunt. Ita Bonicardus cum suis in prima cœna inter pocula sepultus est. Nemo piorum fuit, qui hominem lugeret, tot secum innocentibus in exitum tractis. Etenim cum monasterio urbem integram, sexdecim pagos, sex parœcias, universim sex millia hominum ruina hæc obtrivit.

Nec contenti hac strage mali dæmones, montem Grenierium ab imis sedibus eruere tentarunt. At eorum conatibus obstitit Deiparæ, de quo nunc sermo, sacellum; in quo coram Virginis statua, dudum jam miraculis clara, religiosi, dum fractus illabi videbatur orbis, asylum quærebant, hactenus nec plus ultra imber lapideus desæviit. Auditi per aera horrendi clamores vociferantium: impediri se quominus totum cum radicibus evulsum montem in omnem late regionem dejiciant.

Hodie statuam B. Virginis miraculosam curant in adjuncto monasterio religiosi S. Francisci de Observantia. Plurima refert Historia typis auctoritate publica impressa, quam ad me misit R. P. Sebastianus Bartoquinus rector collegii Camberiensis.

XIV. — Imago B. V. miraculosa Caestrensis, Caestræ in Germania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Pia, munda, justa, alma Creatorem genui.*

1. Cantus avium prodit scelus. — 2. Virginibus cælum parentat. — 3. Ingrata salus ex inimicis.

Colitur imago beatæ Virginis miraculosa in Caestrensi pago Cassetum inter et Ariam. Septimo, vel, ut alii volunt, nono sæculo, navis Anglica tres virgines nobiles in portu Donckereano exposuit, ituras Romam, visurasque martyrum monumenta. Facile fuit ignaris et sine duce in Flandria aberrare a via, quæ, si non continua tunc, certe raris interrupta urbibus silva erat, Normannorum latrociniiis, Flandria paulo ante vastata, opportuna. Deprehensæ ab his, cum nollent, quæ ipsi vellent, jugulatæ, vestibusque spoliatæ sunt, futuræ pabulum feris, si quas hominibus feritate pares silva aleret. Non diu admodum jacuere cadavera, cum transiens equo nobilis (ordinis militaris equitem refert pictura) cantum avium insuetum ex propinquo audit. Miratur primum, tum etiam e servulis unum exploratum mittit, qui sonum secutus, locum ubi jacebant cadavera, invenit, et mox ad dominum visa reulit. Eques, quantumvis utroque oculo orbatus, plus

tamen ipso oculato servulo vidit, sacrumque aliquid et divinum mente concepit.

Ductus igitur ad locum, sanguine, qui recens adhuc e vulneribus fluebat, oculos linit, utriusque oculi usum momento temporis recipit. Domum reverso Deipara apparet, jubetque in loco, ubi post dietam Salutationem angelicam oculos sanguine virgineo unxerat, sacellum sibi ædificari, sanctarumque virginum corpora reponi: id mereri supplicium, quod pro pudicitia sustinuissent. Structum sine mora ab equite sacellum, positaque Virgini Deiparæ statua, quæ totjam sæculis miracula patrat. Atque ut bella nonnunquam pietatem accurantium non parum stiterint, semper tamen reducta pace rediit antiqua pietas, cujus monumenta utinam sæculo superiore ignis, quem Geusii accenderant, non absumpsisset! Repertus tamen ex antiquis codicibus unus, qui præter alia miracula etiam memorat, non infrequens fuisse, pueros ante baptismum mortuos altarique impositos, reviviscere.

Novem omnino ibi enumerantur, qui ab anno 1494 usque ad annum 1496 revixerunt, adjunctis quoque testium juratorum nominibus et mensis die. Illud præ cæteris memorabile est: anno 1496, 4 Sept. edita proles est mortua, totaque die jacuit ad altare beatæ Virginis in Strazele, etiam miraculis clara, postero deinde die toto ad hoc altare in Caestre, demum integro triduo in sepulcro: cum prolis pater, Petrus nomine, superveniens, audita filii morte, nova in Deiparam fiducia suis manibus filium e sepulcro eruit, iterumque aræ beatæ Virginis imponit. Illico visus est non obscure vitæ signa edere: nam et manus movit, et pedem attraxit, dum baptismi sacramentum reciperet: quo accepto, quia, vivere desiit, ad sepulcrum reportatus est.

Hæc omnia ex authentico et pervetusto templi codice, a quo picturæ quædam antiquæ non discrepant, excerptis R. P. Thomas Neuyle R. C. Belliolani, et ad me misit.

XV. — Imago B. V. miraculosa Cancellata, Insulis in Germania inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Ego mitis, pura, immaculata, veneranda.*

1. Filum e glomere cælesti. — 2. Situs ovantium diuturnus. — 3. Militum vera poenitentia.

Insulensium (Belgii e primis urbibus una est, quam Galli *Lille* lingua sua vocant) tanta semper in Virginem pietas fuit, ut septem omnino imagines miraculosas, nec forte sine mysterio, Deipara diversis in templis moneret ipsa in urbe, decem alias miraculis quoque celebres in vicino circum agro, non nisi brevi ambulatione ab urbe distantes. Hoc nempe est, favoribus Virginis gratissima obsidione sic cingi, ut extra conspectum Patronæ suæ nec domi, nec foris consistere pientissimis civibus liceat. Atque, ut fortissima propugnaculis suis

urbs olim cespite murato, tormentis, et quæ præ muris sunt, fortissimis pectoribus defensa semper sit; nostra tamen ætate cancellis, velut cataractis, hostem anno 1641, ab ingressu prohibuit: ac ne alius forte, quam cui debetur, liberatæ urbis honorem auferret, anno quoque 1645 appropinquante ad mœnia iterum hoste, per eodem iterum, quos dixi, cancellos, seu, si mavis cataractas prospexerunt illæsi cives hostem suum, illæsa urbe, abeuntem.

Tria omnino sæcula sunt cum dimidio, ex quo magno in honore est statua quæpiam Deiparæ in templo canonicorum, D. Petro apostolorum principii dicato. Hæc cancellis cingitur, Deipara Cancellata a majoribus appellata est. Ad hos, inquam, Cancellos nuper ab hoste cineti cives confugere, Patronæ suæ supplices, cui liberatam urbem debent. Statua hæc tribus, ut dixi, sæculis cum dimidio, beneficiorum copia sic incolas accolæque obruit, ut, quod inter omnia maxime primum fuerit, unde cætera duxerint originem (quantum quidem ad me perscriptum est) sciri nequeat.

Horruere jam olim mali dæmones locum; etenim huc ubi pertracti sunt energumeni, atque ante statuam Deiparæ collocati, ne sibi male esset, male facere hospitatoribus suis nefarii inquilini destiterunt, eosque, quos tam gravi servitute presserunt, libertate donarunt, non ausi, præsentē Dominā, servulorum minimo dominari.

Hodie nunquam non sunt, qui templum hoc frequentent, diebus tamen Sabbatinis et lunæ celebritas major est et concursus. Totam urbem si Marianam dixeris, non aberraveris a vero; etenim, ut jam ab antiquo Mariæ tota fuerit dicata, nostro tamen ævo majore, quam unquam, pompa Deiparæ dedicata sic est, ut et nomen sibi magistratus a Virginis titulo pia ambitione assumpserit, et se Cancellatum dixerit 28 Octobris, eo anno, quem lemma hoc geographicum posteritati loquitur.

B. V. Mariæ CanCellatUs senatUs popULUs-que InsULensis ConseCrabant.

Ita ad me R. P. Thossanus Bridoul.

XVI. — Imago B. V. miraculosa Messinensis, Messinæ in Germania inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Margarita cæli sum, nivea, apæ munda.*

1. Fumus venditur inter sacra. — 2. Lueri semper bonus odor. — 3. Pridiana ad festum præparatio.

Messinis Flandriæ oppidum est, tribus Insula Jeneis dissitum: hic loci Virginis Deiparæ singularis cultus principium suum habet a tribus virginibus, quæ, ut rusticæ fuerint, amazones tamen fuere, ut quæ e prælio, quod eis cum viris militibus fuit, sine vulnere discessere victrices. Rem memoro, qualem, ni fallor, orbis non vidit universus, ex quo gentes esse cœperunt.

Exiere simul cum pecoribus in campum puellæ tres, daturæ pascua animalibus. Rusticæ quod

fuerint, et agresti in casa educatæ, virtus non horret, quæ sub sordido palliolo non raro securior est.

Vide, lector, virtutem et stupe, vide præliandi modum, et imitare. Apertus campus est: puellæ non nisi tres: tenera et timida ætas ac sexus, nec ulla sperantur auxilia. Superveniunt hostes, et quia milites sunt, ad multos passus conspecti jam metum incutiunt, qui etiam in constantem virum, nedum feminam, cadere possit. Tres eorum omnino sunt: hi viciniore facti, prælium puellis indicunt, in quo, quia nec ipsi quidem puellas velent esse timidas, ponere jubent metum, ut qui non vitam, sed honorem tantum ablaturi advenissent, tres Martes contra totidem Veneres. Stupuerunt puellæ, ut quæ tamen crassos amores nunquam vidissent, quantumvis rusticæ essent: et jam cum militibus ipsas urbes odisse cœperunt, in quibus plebs tam inconcinne rusticaretur. Dixere, quæ virgines debent, solentque: irent sane, si viri essent, ad viros; si milites, ad castra: huic bello, quod ipsi pararent, nullam esse salutem, nec pacem acceptaturas, quam ipsi offerrent. Honorem si desiderarent, apud viros quærerent, et honori feminarum, ipsis non profuturo, desinerent insidiari: ubi vim illaturi essent, et e militibus futuri lenones, prospecturos e pago amicos, et præstis sudibus suasuros fugam.

Circumspectere parumper milites, num, quæ Penthesilea hæc jactaret, auxilia essent metuenda; at ubi vacuum hominibus campum videre, et neminem, qui sive vietas laudare, sive vituperare posset victores, agrestius deditionem urgent: illæ majore verecundia resistere, ut homines non adessent, quos metuerent, Deum tamen non abesse, et angelos, quibus spectaculo futuri essent. Is, inquebat una, totus oculus est, cavete, et, si clamaverimus, etiam audiet, quia totus auris est: quod si tam Martio geritis spiritus, ut nec superos, nec ipsum, qui tam iniqua punit prælia, timeatis Deum, inducias saltem exiguas concedite, viri, feminis. Peroravit virginea eloquentia, et vel ab invitis extorsit petitas inducias.

Itaque tres cœlo dilectæ Charites in genua provolutæ, cœlum suspiciunt, tum Reginam cœli, et innocentiae suæ testem, et tanto in periculo Patronam invocant. Ipsa, quæ testis in cœlo fidelis esset, videret, quæ in totius cœli conspectu jamjam facturi essent hostes, a quibus vix pauca induciarum momenta impetrassent: cœli Regina, terræque Dominā cum sit, auxilium porrigere afflictis posse; Regina virginum cum sit, virginibus etiam debere: ad adjuvandum itaque festinaret, ni confundi vellet spem in se sperantium, et eas perire, cum quibus multorum spem perire necesse esset. Hucusque in subitis casibus remedium unum unicumque apud omnes fuisse creditum, interpellasse Reginam virginum. Quod si ipsæ, quæ virgines essent, negligerentur, creditum posthac iri, neque Deo, neque

Matri amplius ea in æstimatione esse agrestes et pastoritias animas, quæ fuissent, quando primi, necdum notum in Judæa Deum salutarunt pastores : se quoque pastoritiam agere vitam, et opera, et numero illis pares, innocentia certe non inferiores, paria mereri posse. Si præterirentur, non probaturos angelos Reginae suæ novum factum, miraturas virgines, quotquot inter sidera cælo insertæ micant, quæ nunquam eam in similibus periculis frustra invocassent. Jamque finem non profuturæ orationis ægre expectabant milites, cum ecce! postulatum in tempore auxilium.

Quid expectas, lector? fulmina, quæ Maria Tonantis Mater mittat? Non solet, quando et ipsi quandoque Filio fulmen extorquet. An daemones, qui impios abripiant? Vellent, si possent. Intellige, lector, et mitissima cæli Reginae consilia mirare. Quis crederet, sic futurum bene puellis, ut militibus esset non male? Ne te ulterius detineam, neve negligas tantum portentum, ipsas puellas intueri : et ecce, ut sensim, et sine sensu dehiscente sub pedibus cespitis terra orantes in gremium suum recipiat! Jam cingulo tenus demersæ sunt, jamque nonnisi capita, et summæ precantium manus cum humeris eminent; jam ipsa subsidunt capita, sic coeunte cespite, ut mutasse vices elementa credas, quando aliter aqua demersas recipere nequivisset. Nec defuit timor, et quidem insontis, qui milites plecteret, quibus diva Virgo insontes eo malo subtraxit, quo ipsi fontes abstrahi debuissent : etenim et ipsi sanioribus consiliis hoc portento imbuti, quasiere pœnitentiæ locum inter feras, feritatis suæ simul et fœditatis pœnas daturi. Relicta itaque apud vicinos totius eventus memoria, silvas petiere, atque ex militibus facti eremitæ, dignos fecere fructus pœnitentiæ.

Fuit, cum anno 1060, Balduini Flandriæ comitis cocus, cui Landrico nomen fuit, jam dudum regio morbo afflictus, dormiens a nescio quo moneretur, in silva tanti mali remedium fore, ducereturque interno, quem superi indiderant, instinctu ad hunc, de quo dixi, locum. Ubi cum vix parum viridi super cespite obdormivisset, repente evigilans abiisse malum sensit, et nullum ibi pietatis vestigium conspiciatus, querere institit apud vicinos. Ex quibus ubi intellexit, haberi traditione perantiqua defensas a Virgine Deipara tres virgines, quas terra absorbuisset, redux in Galliam heræ suæ, quæ expertus esset ipse, quæque ex aliis intellexisset, refert. Adelhais (hoc comitissæ nomen erat) ipsa confestim e Gallia in Flandriam proficiscitur, atque ubi, quæ famulus retulit, ab indigenis confirmata sunt, submoto reverenter cespite, terræ aliquantum erui jubet. Et (quæ superum est providentia) capita virginum cum humeris et summis manibus conspiciunt, et remota demum caute omni gleba, eo prorsus situ gestuque virginum cadavera reperiunt, quo eas olim terra receperat.

Tantum, quod terra tandiu abscederat, porten-

tum liberales fecit, quotquot spectatum venerunt vel accolæ, vel peregrini, e quorum liberalitate non difficulter structum est templum, ossibus, in quibus olim tam pretiosæ vixissent animæ, decentius custodiendis. Quanquam et templi, et monasterii, et ipsius quoque oppidi fundatrix credatur ipsa comitissa anno a partu Virginis millesimo sexagesimo, quo hæc, quæ dixi, contigere; quæ templum Deiparæ dedicari voluit, et filio Roberto comiti Flandriæ pietatem Marianam testamento reliquit : qui anno millesimo octogesimo, quarto Nonas Februarii, magnis templum hoc privilegiis auxit : quia visis (inquit) tot miraculorum signis in eodem loco placere evidentissime comperi aliquid ibi omnipotenti Deo. Ipse Hierosolymæ patriarcha Guilhelmus, Adelhais comitissæ propinquas, sanctæ crucis partem Virginis Deiparæ dono misit. Placuisse donum Deiparæ constat : nam ter noctu comitissæ per somnium visa imperavit, ut hoc sanctæ crucis lignum publico exponeretur, et annua supplicatione circumgestaretur : quin ipsam, per quam duceretur, viam filo serico rubro designavit, quod summo altari alligatum sic Deipara evoluit, ut, per quas placebat vias, circumductum, eidem altari religaret glomeris finem, a quo traxerat principium. Rem totam comitissa, instituta Romam peregrinatione, Alexandro II, Pontifici aperuit, et processionis annuæ confirmationem obtinuit 14 Septembris, ipso festo Exaltationis sanctæ crucis. Historiæ hujus narrationem Gallica lingua Ipris impressam accepi a R. P. Ægidio Meese.

XVII.—Imago B. M. miraculosa Tungrensis, Tungri in Germania inferiori.

PROG. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Toti munda ivi, ignara semper maculæ.

1. Felix Hectoris cæcitas. — 2. Odor cælestis superat frigus. — 3. Translatio mirabilis.

Est illa e ligno gypsato, nec pedes duos excedit : faciem habet oblongam, colore, qui ad castaneum vergit, oculis amœnis. Ipsa quidem Mater in exedra sellaria, tanquam in curru triumphali, sedet : Filiolum vero non brachio, sed sinu gestat. Hanc statuam anno 1081 divinitus allatam esse, nemo est, qui nesciat; uti nemo quoque est, qui sciat, unde allata sit. Si unam ex antiquis dicerem, quas una cum templis tot ante sæculis Hunni affixerunt; imo si ipsam illam esse dicerem, quam sanctus Maternus Virgini statuerat, sine ullius scriptoris auctoritate id assererem, non tamen sine magna verisimilitudine : nec difficulter Mariophilo persuaderem. At relinquamus antiquitati secreta sua, tenebris nunquam profuturis recondita; et hujus, quæ hodie in veneratione est, statuæ prodigiosum alvum memoremus.

Habuit sex ante sæcula locus, de quo loquimur, nobilem prosapia toparcham. Hectori nomen parentes indidere : et, ut videas, quam sæpe rebus sua nomina convenient, hunc scito esse Marianum

Hectorem, cui forte parem mundus Achillem ætate illa dare non potuisset. Hujus ætatem jam per se senescentem triennalis ægritudo afflixit; offusa nimirum oculis cæcitas prope exitialis. Sic nempe honoratur, quem Deus honorare vult (*Esther* vi, 9): ita ad favores præparantur dilectæ cœlo animæ. Hujus præ aliis hortum, arcis continentem, elegit Deipara; nec aliud expectabatur, quam dies tanto portento dignus. Is erat Febr. secundus, quo Filium Maria Jerosolymam Patri offerendum deportavit: ejus pervigilium cum tota domo patremfamilias pie celebrasse, atque ad ipsam sequentis diei festivitatem se parasse, nemo, credo dubitabit, qui, quæ sequuntur, lecturus est.

Jam nox media vel aderat, vel imminebat, cum splendorem familia in horto vidit non ordinarium, ejus testis cæcutiens Hector esse non posset. Accepit etiam paulo post splendor hic, nec e cœlo, nec e terra ortus, incrementum: demum, si de horto castris solo intelligas, in plenam usque diem, ad solis usque invidiam, exerevit. Cœleste quid esse, et lucis sinceritas, et sensus cœlestis, quo corda intuituum delibuta sunt, non obscure portendebat. Successit luci odor plus quam Sabæus, quia cœlestis, qui et Februam glaciem, et noctis rigorem superavit: demum etiam symphonia cœlestis ex longinquo audita: quæ ubi propius allapsa est, et distinctius audiri cœpta, deprehensum est, et lucem et cum odoribus musicam medio in horto horam integram cum dimidia substituisse, et non nisi media post mediam noctem hora in auras abiisse. Repertus in arce est, qui summo mane auderet hortum ingredi, et explorare prodigium: qui ubi statuam Deiparæ reperit, accitam protinus totam cum hero familiam muneris divini facit certiorum. Vidit Hector arcis dominus salutem domui factam; nam et ægritudine, quæ triennio hominem afflixerat, liberatus est, et liberatum ipse vidit, quia oculis quoque visus est restitutus.

Ita comperto beneficio centurionem evangelicum indutus, et seipso deterior indignum se exclamat, sub cujus tecto tam prodigiosa statua hospitetur. Ergo quamprimum, per evocatum e subjecto arcis pago sacrum curionem, statuam in usque D. Martini templum parochiale delatam sequitur, illic cultu bonoque publico decentius habendam. At vero subsecuta nocte eadem, qua pridie, hora, eademque luce, eadem quoque cantu, odorumque fragrantia, reportata in locum eundem est statua. Credebatur postulari a Virgine splendidior comitatus, quam pridie habuerat. Itaque parochum secutus populus pompa pro loci ritu magnifica, jam secundum in eandem S. Martini ædem reducit statuam; eamque parochus non sine magna agrestium religione in ara collocat. Sed iterum nocte concubia, iisdemque, quibus pridie, cœlestibus pompis, eademque hora in hortum redit e templo. Sed etiam tertium redire jussus mane parochus statuam e cubiculo (in quo ex horto deportata tantisper quieverat)

pridiano ritu, jam tertium templo infert. At vero et ipsa statua tertium templo egreditur, et inter odores cantusque cœlestes in hortum redit.

Nemini jam dubium fuit ambiri a Virgine hortum, quem non cunctanter horti dominus Hector pro templo destinabat. At vero major hæc res visa est, quam quæ vel profanis manibus, vel ab uno loci paracho tractaretur. Itaque Gerardo Cameracensi episcopo res, ut erat, indicatur. Is, ne quid pro vero, quod fictum esset, auctoritate sua approbaret, ausus est præter consuetudinem quartum (vel si mavis, quintum) e cœlo prodigium petere. Quare missis quatuor doctrina virtuteque conspicuis viris tentorium medio in campo tenditur, sub quo pernoctarent. Interea ritu solemniori e castro in templum statua jam quartum deportatur, nemine non expectante tanti portentam jam quintam repetitionem. Nec defuere, qui non necessario, et nimium scrupuloso examini obtrectarent. Si fides desideretur, fidem publico non deesse: neminem esse in pago, qui non vidisset; quid clarius optari possit, quando non lippis modo, sed et cæcis res esset visa? Si fides oculis non haberetur, haberetur verbis, in quæ præter loci dominum, quotquot pagus habet incolas, facile juraturi essent; sine culpa non esse, jam quartum fatigare superos.

Ergo omnes omnium oculos deceptos? ergo omnes falsum jurasse si cœlum pro paucorum sacerdotum libitu in vota etiam nunc non descendisset? perituram præteritorum fidem? orari superos velle, non tentari. Repertos fontes non raro nimia indagatione obstrui et siccare: scirent, si quidem sacerdotes essent, superum favores esse delicatos, raro et tarde obtineri momento perdi, nunc non cogitantibus sæpius obtrusos tantum non abjici. Quem damna restauraturum, si supervacua inquisitione perennium gratiarum obstruatur fons? quem revocaturum statuam, si alias in terras asportetur? Hæc illi. Nec displicuere cœlo non injustæ querelæ, quia recto ex animo profectæ.

At vero nec præsul cogi vel poterat, vel debebat, sua auctoritate tantum firmare portentum, quod nec per se, nec per suos prius explorasset. Mundus, inquebant alii, totus nunc in maligno positus est (*I Joan.* v, 19): dixit multa, non pauca fingit auri sacra flames. Lucri bonus odor ut sit ex re qualibet, e sacro tamen ubi venit, thymiamatis quiddam habet, et suavius afflat: jam plus satis hæc in re sacerdotes esse infames, ut qui ficta pro veris inter sacros fumos vendere passim credantur. Veritati primum, deinde horum quoque honori, non invitis superis, consulendum esse, atque ut Tungrenses incolæ cœtum facerent, plerosque tamen rusticos esse, et juris civilis rudes, divini omnino expertes doctius loqui, ubi sermo de colendis agris, quam cum de colendis cœlestibus instituitur.

Dum hæc ultro citroque sermocinantur, adest hora: neque deseruit cœlum quatuor virorum ex-

speculationem. Vident enim, audiunt, atque olfactu percipiunt, quæ jam quater ante visa, audita atque olfactu sunt percepta. Quid plura? Statua e templo a cœlestibus geniiis decenter accepta inter odores, cantus, lumina, eumdem omnino in hortum, eumdem in locum importatur. Ipsi quatuor viri, deserto tentorio, secuti præeuntes, auxere pompam. Omnia denique rite episcopalibus litteris testati, firmarunt rebus fidem, ad posteros facilius propagandam. Itaque Hector sine mora hortum suum Virgini obtulit, succisum in fundamenta templi aptavit, fabricam ursit, quam liberalitas incolarum non modice juit, et accolæ, quos fama acciverat, vehementer auxerunt. Hoc eodem anno, ut habet Historia Gallice impressa, die 28 April. cum cæmentariis deessent lapides, calx et arena ad operandum sequenti die, nocte præcedente tot lapides advecti sunt, quot viginti currus vehere vix possent, et tantum calcis et arenæ, quantum perficiendo sacello satis erat; et hoc sine curribus et equis. Visa fuit duntaxat Virgo Deipara habitu candido, instar peregrinæ, hæc omnia disponere. Hinc in dies aucta pietas, in hunc usque diem sincera perseverat, nunquam non miraculis testante præsentiam suam Deipara Virgine. Perseverat quoque in hæc usque tempora annua et nocturna processio, secunda Februarii, qua primum delata a cœlestibus geniiis statua est. Adde, quod et solemne sacrificium, prima post medium noctis hora, ex indulto pontificio cantari solitum, celebritatem non paulo insigniorem reddat. Hanc imaginem vicini Athenenses præ aliis colunt.

Plures hac de statua scripsere, non nihil inter se differentes; ego securiora secutus sum, narrationem imprimis, quam mihi perscripsit R. P. Marcus Xoscorvaix collegii Atheniensis rector. Scripsit Gallice Hist. Tungr. Virg. R. D. Georgius Huartius, ejus loci parochus. Scripsit Latino et eleganti stylo P. Philippus Servius Societatis Jesu. Complexus est carmine elegiaco P. Joannes Vincartius ejusdem Soc. Jesu, in Opusculo suo poetico *De cultu Deiparæ* lib. III, n. 14; Canis. I. v, c. 14; Loerius, f. 461.

Adjungo ex omnibus miraculum unum, quod est vicesimum primum. Petro Tarnesio abbate Cisionii defuncto, electus est a capitulo dominus Joannes Landhemius, vir omnino præclarus, præterito quodam alio, qui hanc dignitatem ambiabat, tanquam indigno et incapaci. Hic ira percitus cubiculum dormientis Landhemii ingressus cum duobus servulis, collo laqueum induit, eumque e laqueari cubilis suspendit, fortiter premit, et denique strangulat; et mortuum demittit, eumque intra lectuli lintea recondit, pendente ad collum fune, et obserata bene porta, cum suis recedit. Porro bonus hic antistes lethales sentiens angustias, sese Deo commendarat et nostræ Dominæ Tungrensi, quam singulari affectu prosequabatur. Exorta luce, quæ ejus benedictioni erat destinata,

mirari omnes cœperunt abesse illum, propter quem omnes cæteri adessent. Curritur ad cubiculum, pulsantur fores, nemo tamen respondet; quæritur servulus, sed ille jam Tornacum aufugerat sceleris particeps. DiffRACTO itaque ostio, invenitur in lecto, laqueo ad collum hærente. Theodoricus homicida fronte perfrecta desperasse eum ait, et sibi ipsi mortem conscisse: utique non sine Numinis providentia electionem fuisse reprobata et sibi reservata. Interim cadaver affertur ad locum capitularem, super lugubrem pannum deponitur et cooperitur, custode novitio nepote ejus, cæteris properantibus in templum, ut sacrificio Missæ cantato intersint. Nola vero consecrationis signum dante, novitius in has voces erupit: « O domine Landhemi, mi avuncule, placeat Deo et Virgini Mariæ animam tuam recipere! O avuncule! avuncule! quanto mœrore propter mortem tuam conficior? » Respondit ita loquenti cadaver: « Gaude, mi nepos, non sum mortuus. » Novitius, his auditis, inter metum et gaudium ad chorum properat, et voce, quantapotes, clamat: « Non est mortuus avunculus meus: mihi jam nunc locutus est. » Religiosi ad unum omnes ad locum properant, et D. Landhemium offendunt, honeste panno contextum et flexis genibus orantem; quem ita, ut erant, vestitum ad chorum adducunt. Ubi attentissimis auribus omnes astitere audituri, unde hæc vestis, imo unde vita et sanitas. « Tungris, inquit, venio, ibique, accepto ad usum breviario et veste pastoris, domini Joannis Nazareti, sacrum feci ad altare B. Virginis: ibi reliqui funem, quo strangulatus fui: nescio tamen an hæc in spiritu tantum, vel in spiritu et corpore simul contigerint. Facta rite inquisitione, omnia rite Tungris paria narratis sunt inventa. Rei postea supplicio affecti, et D. Landhemius, accepta benedictione, factus est abbas Cisionii, et triginta annis cum laude præfuit: quibus finitis, de capituli consensu, nepoti suo resignavit, et sex reliquos vitæ annos Tungris pie impendit, sepultus anno 1258.

XVIII. — Imago B. V. miraculosa Siche-miænsis, Siche-mii in Germania Inferiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum
ANAGR. Una semper Immaculata Virgo Dei nata.

1. Pœna innocenti gravis. — 2. Pietas semper crescens. — 3. Miranda non semper sunt miracula.

Distat Siche-mium quinque leucis Lovanio, sex Mechlinia, novem Antuerpia, una Diesthemio, novem Bruxellis, in cujus finibus medio illine milliari Belgico collis exsurgit leni fastigio, quem Acutum vocant; in ejus parte verruca, seu colliculis fuit, et in eo quercus, et in hac beatæ Virginis affixa icuncula, quæ culta accolis a tali initio fertur. Centum abhinc annis pastor eo in tractu pascendis ovibus intentus repertam, nescio quo casu, imaginem sustulit, sinuque recondidit, certus eam domum secum auferre: parva enim erat, et privato cultui opportuna. Sed renuebat imago privatis

abscondi laribus, ambiebatque publicum. Itaque opilio omnibus repente membris stupere, et stipitis instar consistere immobilis: dum villico tardior opilionis reditus suspicionem mali cuiuspiam movit. Quapropter obviam redeunti iturus, hominem offendit in loco, pavidum adhuc et immotum.

Villicus ubi rem ab opilione intellexit, acceptam reverenter imaginem loco suo restituit, et una cum servulo, non amplius tremente, domum nullo negotio rediit, et paulo post narratam vicinis historiam per omnem late regionem vulgavit. Non defuere, qui narrantibus fidem haberent, locumque viserent; nec gratis: etenim morbis, et praesertim feбри, sollemnis ac pene certa ibi medicina fuit. Sed evenit, ut dicta statua perierit, incertum qua vi, quove casu. Incidit in annum 1580, quo conspici ibi Diva desiit, sed non coli. Veniebant enim nihilo segnius ad locum, et opem solatiumque petebant: et vero etiam non secus ac ante inveniebant. Sex omnino annis hæc accurrentium pietas duravit: quam cum non sine admiratione conspiceret Sichemiensis quispiam et senioribus senator etiam durare inter sicarios et tela prædonum, suffecit aliam divæ Virginis statuam, eamque arcule lignæ prioris loco impositam quereui affixit.

Hinc populi in Virginem crevit pietas, et Virginis in populum favor: dum anno 1602, Godefridus, pastor Sichemiensis, venerationi augendæ sacellum e tabulis, opere tumultuario, compegit, avulsamque ab arbore imaginem honoratiore loco recondidit. Sed ipsa ligna, ut solet, brevi abire in lapides. Etenim, augescente cæli munificentia, non multo post sacellum Virgini aliud e lapide, et quidem secto, lignei in vicem positum est, sollemnique ecclesiæ ritu ab illustrissimo et reverend. Hovio Mechliniensi archiepiscopo dedicatum, tanto hominum e disitis longe locis concursu, ut id quoque inter miranda, si non miracula, censi mereatur. Factum hoc est Idibus Juniis, die, qui tunc sanctissimæ Trinitati sacer fuit, anno 1604. Miracula hujus statuæ Lipsii stylo prodire. Originem e Loerio fol. 465 accepi.

XIX. — Imago B. V. miraculosa Vulnerata, Carbonæ in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Magna Dei Mater vivo sancte pura mali.*

1. Somnia non semper spernenda. — 2. Hominum præsentia utilis. — 3. Judæi durum supplicium.

Camberona nobile et perantiquum D. Bernardi cœnobium in Hannonia, secundo ab Atheniensi urbe milliari, beatissimæ Virginis imaginem, origine et miraculis jamdudum illustrem, etiamnum non sine circumjacentium populorum cultu singulari conservat.

Fuit, cum anno 1322 Judæus a suis transitum faceret ad Christianos, et baptismi aquis ablueretur non profuturus (nam fidem simulavit, non suscepit), jamque candidatus inter comitis Bergensis hastatos numeraretur, custodiendæ palatii por-

tæ destinatus. Sæpe is viam Camberonensem legebat, relegerebatque nunquam non a cœnobitis hospitio exceptus. Credebatur, ut fit, esse Christianus, ideoque ea semper susceptus charitate est, qua Christiani solent, debentque. Fuit hic loci in pariete imago ex argilla rubra, præstantis operis, Jesum in gremio Matris adoratum a regibus repræsentans. Lancinabat impium cor Virginis et Filii honor, multa frequenter cogitabat, nonnulla etiam destinabat; sed, præsentibus aliis, fatale erat perficere cogitata. Forte solum se et sine teste videns, bipennem muneris, quod gerebat, insigne, bis terve in imaginem vibrat, et argillam fœde lacerat, vulneraturus ipsum cum Matre Jesum, si ferret occasio.

Effluxit subito e vulneribus rivus sanguinis, quin etiam ejulatus clamoresque ex imagine auditi sunt tam clari, ut ad aures eorum pertingerent, qui foris erant in atrio laboribus intenti lignariis. Accurrit repente uterque (nam duo erant), tantis vociferationibus exciti: rem, ut erat, deprehendunt, conspiciunt etiam hastam sanguine imbutam, et, qui eam tenebat, Judæum attonitum et non parum timentem. Jamque faber lignarius securim, quam tenebat, impacturus in iconoclastæ caput erat, redditurus non imparem sceleri mercedem; sed ab altero (religioso quidem, sed laico) retentus, graviore vindictæ locum fecit.

Volat interim per monasterium fama: accurritur, colligitur sacer sanguis, imago venerationi (sed privatæ) exponitur. Atque, ut publicæ quoque liceret, actum a reverendissimo abbate non perfunctorie est. Judæus ad pœnam postulat, ab utroque foro sententiam aliam non tulit, quam utrobellum hoc inventum esse religiosorum, divitias et populorum accursus ambientium: Judæum religiosus invisum, sanguinem arte factum, ejulatus fictos. Ita religiosorum dolor incrementum accepit a contumelia, et quidem publica, quia a publico illata.

Jacuit Hestinis lecto jam septennium affixus Joannes Flammandus, vir septuagenario non minor, et paralysi non jam tactus, sed omnibus membris afflictus, mortem, quam frequenter in ore, semper in votis habebat, præstolans in dies, in horas. Huic Virgo Deipara se spectabilem in somno sistit, quid a Judæo Camberonæ passa sit, recenset, jubetque ire Montes, et provocato in publicum Judæo, honorem suum duello defendere, quem non posset judicio. Vocat æger parochum loci, et suum, visa narrat, quid facto opus sit, postulat: sed mittere fabulas, et somniis fidem negare jubetur. Instat Virgo nocte altera, et severius imperat: atque etiam Joannes parochus iterum visa iterum recolat. « Sed quid mirum, inquit ille, si somnium secundum sequatur primum, quando et anseres et grues hoc possunt? » si tamen tertium rediret, aliter se responsurum recipit, et abijt, tantarum rerum finem visurus, quarum nec principium nosset.

Nam de re tota toto biennio (tantum temporis intercesserat) ne fama quidem illuc loci pervenerat.

Itaque tertia quoque nocte astat Virgo, Joannem ad iter animat, imperatque, quod ante, duellum, non sine minis, quæ et ægrum, et cui æger mane recensuit, parochum terruere. Iret itaque Camberonam, et siquidem similia visis facta inveniret, rem totam aperiret abbati; tum etiam Montes usque pergeret, et a comite illustrissimo duelli veniam postularet, provocaretque Judæum. Surgit itaque confestim e lecto Joannes, et (quod ipse præ aliis mirabatur) solus itineri se accingit, forte ad domus suæ, vel, si multum, ad urbis usque portam duraturo. Quo enim iret paralyticus, quem membra male sibi coherentia non bene portarent? Ivit tamen; et quia dat Virgo, quod jubet, sensit sensim confirmari nervos, et redire paulatim vires, quas nec juvenis habuisset, etiam cum auctario. Venit itaque pedes Camberonam, ubi ad amussim omnia visis paria reperit. Itaque et animus in Mariam inflammatus Flammando cum viribus pristinis sic rediit, ut seipso fortiolem se reperiret, cum Montes ingrederetur. Illustrissimo comiti in corona multorum omnia non sine verborum pondere recenset, vulneratam, ante biennium, imaginem Virginis Camberonæ, suam septennem paralysin, Virginis ternæ imperia, restitutam miraculo cum viribus sanitatem. « Et vero duello, ait, veritatem asseram, facta a comite potestate: quam, ut faciat, rogo; imo Mariæ nomine impero. »

Permittitur: sed nec recusat Judæus; paratur arena. Vulgata res ocus totam pene concivit urbem ad spectaculum, quo nobilior ætas illa non vidit. Solis armis pares fuere pugiles: utrique modica parma ad corpus tegendum, clava lignea ad feriendum; cætera imparia, senex et juvenis, infirmus et validus, civis et satelles. Causa tamen et spectantium favor incitabant Joannem. Itaque in arenam descensus est: Judæus innocentiam suam memorat et conscientiam. Joannes nictu oculi non amplius uno Mariam invocat, devocaturus e cælo necessarias vires. Mirum, quanta ferocia congressum sit orsus improbus lanista! ictus ictibus ingeminat, quos Joannes vix parmula excipit, vix clava excutit, vix suffectura corporis declinatione vitat. Sed uti per viam vires, ita ipsa in pugna incrementum accepit animus Mariani monomachi. Reponit itaque paria Joannes, et non bene cautum semel atque iterum male multat, et periculi admonet.

Felix ictus, qui in caput Judæi plena clava incubuit, et reum in terram afflixit, jam sponte confidentem, quod toto biennio nemo credidisset. Tunc indicto certaminis fine a comite, Judæus, lata ibidem sententia, carnifici traditus, et de pedibus in furca inter duos molossos suspensus est, ac misere laceratus, supposito igne in cineres redactus. Postquam pro Virginis honore Montibus depugnatum est, vix fuit qui non confestim accurreret Cambe-

ronam, prodigiosam visurus imaginem. Hæc, venia ab iis, quorum intererat, petita, et perlubenter concessa, publico exposita, hodieque miraculis celebrior quam ante colitur.

Miracula hujus imaginis descripsit Robertus Hautportius toparcha in Gransars. Georgius Calvernius sacræ Theol. D. Duacensis in suo Kalendario Mariano. Et recenter Philippus Brassarius in libro, quem edidit *De originibus cœnobiorum Hannoniæ* lib. 1, cap. 3; Fridericus Fornerus suffrag. Bamberg. in sua *Palma triumphali*.

XX. — Imago B. V. miraculosa Buscoduensis, Buscoduci in Germania Inferiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Munda, ac mira, et pia genui Salvatorem.

1. Solatium in desperatis rebus. — 2. Militum pietas in necessitate. — 3. Conceptio B. Virginis honorata.

Bellis superiore sæculo afflicta Flandria, miles Hispanus, dum ante contubernium, Emplensi templo assitum, terram ad munimentum fodit, primos inter ictus tabulam eruit. Videt in ea coloribus expressam Dei Genitricis effigiem. Accurritur a contubernalibus velut ad effossum thesaurum: advolat tribunus ipse Bobadilla: mirantur operis novitatem et colores, quasi hodie inductos non sine Dei numine, id loci, id temporis. Nimirum militibus Hispanis, aut ab aquis, aut a fame, aut ab hoste imminebat tunc exitium; et instabat Marianæ Conceptionis pervigilium. Igitur supplicantium ritu illam in templum inferunt, atque inter legionum signa collocatam proni omnes adorant; precanturque exercituum Matrem, uti volens milites suos ex iis elementorum hostiumque insidiis ipsa, quæ posset, eriperet: tenere se jam vicinæ liberationis pignus: ejus imaginem tam non opinantibus, quam egentibus elementer oblatam: pergeret absolveretque beneficium suum, spondere interim se, quos in libertatem asseruisset, ejus se nomini mancipatos in perpetuum fore. Nec frustra imploratum auxilium, nec in immemores collatum esse ipsi commonstrarunt. Nam paucis post acceptum beneficium diebus, præeunte Bobadilla, conflata horum societas est, qui se milites Virginis immaculate Conceptæ appellari voluere, ac suscepto per Belgium, translatoque postea in Hispaniam exemplo cultam fuisse Dei Matrem a præsidariis militibus per hujusmodi sodalitates a prima Bommeliæ derivatas, scribit, qui tunc in Belgio militabat Alphonsus Vasquius, a quo in sua legione institutam in Hispania unam ex his ob memoriam liberati apud Bommeliæ Hispani exercitus ipse commemorat.

Et vero digna res fuit, quam non sine aliqua gratæ in Virginem significatione pietatis audirent posterius. Nam, cum maxime obsessos fames consumeret, simul hiemis rigor exstingeret, simul eluvionum incrementa submergerent: cum in om-

nium desperatione rerum una Dei Matris spes miseris non desereret, cæterum ubique mors atque hostis occurreret; nocte, quæ sacrum Virginei Conceptus antecessit diem, ventus adeo vehemens ac præter modum frigidus invaluit, ut aquas, quæ per campos alte stagnaverant, partim dispulerit, partim glacie firmissime astrinxerit. Unde advecti ad trahendum, ut aiebant, rete, quo inclusos Hispanos fama vulgaverat, ne gelu comprehensis implexisque navigiis ipsi inter eos campos hæreere velut obsessi cogerentur; flexo in Mosam cursu, periculo sese imminenti subtraxerunt, magno utique dolore Hollachii sine fine lamentantis, ereptam sibi e manibus victoriam nulla Hispanorum virtute, sed solo Dei, nimis eo quidem die se Hispanum professi, beneficio. Hispani, soluta glacie, postero statim die magno cymbarum numero, cum Virginis tutelaris effigie Buscoducum deportati sunt. Famianus Strada S. I. e bello Belg. decad. 1.

Civitas Hispalensis verba hæc, *B. Virgo Maria, sine peccato concepta*, miris gemmis in tapete descripsit. Stetit opus octoginta millibus ducatorum, æstimatione peritorum. P. Christoph Wratislaw S. I. in *Litaniis*, pag. 38.

Quo die cursor regius Bullam Pauli V (in favorem Conceptionis Immaculatæ) Madritum attulit, imo, eo momento, quo advenit, lampas media plateæ, clara die (quæ nonnisi noctibus accendebatur) seipsam accendit: ipsam etiam aquam, consumpto oleo, arsisse, ut oleum, affirmat P. Eusebius Norimbergius S. I. *De miraculis naturæ in Europa*, pag. 119.

XXI. — Imago B. V. miraculosa Oëtingana, Oëtingæ in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Ut serena, immaculata, Dei agnum pario.*

1. Ex fano deorum, templum B. V. — 2. Templi sacer thesaurus. — 3. Statua semper miraculosa.

Est in Baviaræ pago, quem Oëtingam veterem, ad urbis vicinæ novæ Oëtingæ discrimen, appellant, sacellum Deiparæ sacrum, et non Germania solum universa, sed exteris quoque regnis ac nationibus percelebre. Id olim planetis dicatum fuisse, res vulgo est indubiæ fidei, a maioribus famæ perpetuitate ad nos usque profecta: argumento sunt æquatæ cum planetarum numero celle arcuatæ modici intervalli, ducti in orbem sacelli ambitum dividentes. Accedit antiquæ Germaniæ superstitio planetarum cultui impense dedita. Solem et lunam memorat Julius Cesar; Martem et Mercurium Tacitus. Mars illis Hesus et Ares; Mercurius Woda, Wonda, Teusates appellabatur. Jovem adoratum apud Boios, constat ex S. Bonifacio t. VIII *Bibl. SS. PP.*, cujus et Gad et Goda erant nomina. Venerem Freiam et Vrijam nominabant. Saturnus dignum crudo et crudeli sene nomen, Krodo tulit.

In hujus sacelli ara visitur icon Deiparæ: quæ

dextro incidentem brachio Filium, læva manu, præfixo lilio, sceptrum gerit. Dexteram Filii globus implet cæruleus, læva modice ante Matris humerum attollitur. Vestis rubra est, aureus oram limbus obit. Caput Virginis operit pileus, forma principis olim singulari, crucibus in orbem distinctus: reliquum corpus convestit cyclas rubra, aureo limbo finita, palliumque candicans fibula superpectus nexum. Hæc a sculptore et pictore species: quam dudum piorum liberalitas palliis auro argentoque rigentibus, variaque torquium, margaritarum, gemmarumque gaza intexit.

Silentibus litteris, opinio ab antiquo est, per manus hucusque tradita, D. Rupertum, Boiorum apostolum Deo Deiparæque sacellum dicasse, et Patronæ, quod hodieque veneramur, signum ibidem statuisse. Quo ista tempore facta sint, diversæ scriptorum opinationes obscurum faciunt. Ruperti in Boicam adventum aliis ad Childebertum primum, aliis ad secundum, aliis ad tertium referentibus, nec solum ad hos, sed etiam ad annos horum diversos. Itaque ab anno DXX, usque ad DCXII, nihil certum pronuntiari fas est: quamquam neque citra hos limites, neque ultra collocare adventum Ruperti possumus. Incertum proinde est, quo post initam Boiariam anno res Oëtinganas constituerit. Primum inter innumera miraculum recenseri meretur mira iconis ac sacelli ab interitu vindicatio.

Ungari, nondum Christianis ritibus imbuti, ab anno Christi nongentesimo usque ad Ottonis Magni imperium, crebris in Boicam vicinasque provincias incursionibus effusi, magnas clades et dabant, et accipiebant. Memorabile inter illos et Ludovicum Arnulphi F. Boicæ regem in campis Lyeatibus sub Augustæ Vindelicæ mœnia prælium commissum est, ad annum CMX, quo jam inclinante in Ludovicum victoria, Ungari ex acie, simulata fuga, se proripuerunt, Boiosque in tergo hærentes in insidias opportune locatas pertraxerunt: quibus a tergo in improvidos periculi coortis, cum simul a fronte primi pugnam ex fuga repeterent, circumventi Boii ad internecionem cæsi sunt, paucis fugæ præsidio servatis. Qua parte victoria Ungari per Boicam, Sueviam, Franconiam infesta signa circumtulerunt, cunctaque ferro ac flamma, nullo sacri profanique discrimine pervastarunt.

Ilac bellorum Ungaricorum tempestate Oëtingam urbem spatiis ingentibus, vetustatis famâ circumscriptam, cum regia et Patrum Benedictinorum cœnobio eversam deustamque, suadet ab antiquo ad nos profecta opinio. Annus excidii in incerto est: vero tamen similis est, anno sæculi hujus decimo post Ludovicum in campis Lyeatibus prælio fusum, jam obtritis Boicæ vicinarumque gentium viribus, incendio communi Oëtingam conflasse. Tantæ autem sacrorum profanorumque locorum stragi ereptum est sanctissimum Deiparæ Oëtinganæ sacellum, cum sacra icone, supremo

Numine sævam furoris Ungari procellam ad hanc Christianæ pietatis arcem frangente, quo et Matris honor eximio affirmaretur miraculo, et insigne veritatis in Boicam illatæ monumentum posterorum religioni servaretur. Cæterorum miraculorum fama demum ab anno Christi 1489, longe lateque per Europam increbuit: ultra tamen eum annum, nihil eo de genere comperti habemus. Exinde tamen in litteras missa, et in vulgus enuntiata omne genus mortales, salutem sive animis, sive corporibus quærentes ab omni parte ad hunc beneficiorum fontem evocarunt.

Hinc insignis gaze, quotidianis auctibus locupletior, coaluit, imperatorum, regum, ordinis utriusque principum, magnatum aliorum, urbium, populorum munificentia. Admirationi sunt præ aliis quædam antiqua signa, materiæ nobilitate, operisque raritate præcellentia: nimirum ex auro omnia, gemmisque et veteri cælatura, ad eximiam pulchritudinem expolita. Quorum ut et novorum cœlium cognitionem qui pleniorē requirit, a loci historia petat, necesse est. Nam solæ nobis icones sacræ miris eventibus illustres ad scribendum sunt propositæ.

Miracula ex plurimis pauca appono. Quadrimus infans jam decessisse vita videbatur: cum improvise revixisset, rogavit mater, ubinam loci fuisset. Respondit, cum ante vix tertiata verba balbutiret, OEtingæ se fuisse, ibi restitutam sibi a Deipara sanitatem. Quam vocem, Deo dictante, prolatam, id argumento est, quod ante nihil unquam de OEtinga inaudisset. Ager quispiam voto huc facto viperas versicolores per os complures reddidit, post eas anguem duas longum ulnas: hinc reddita sanitas. Irridens miracula repente exæcatus, poenitens iterum visum recepit. Anus cæcutiens improvide aquam bullientem effudit supra infantem, qui decem ipsos dies sopitis vitæ notis prope omnibus decubuerat: facto voto sanatus est. Quidam rotæ supplicio perfractis artibus Monachii facinorum pœnas expendit. Dum carnifex ferali fungitur munere, reus OEtinganæ Divæ implorat auxilium: adfuisse vocanti docuit vita, post crura, femora, lacertos, dorsum, pectus, guttur horrendo concussa impetu, superstes. Postero, quam pœna functus erat, die rogat transeuntem, ut rotam de palo sublata muro admoliretur. Tum Joannes inde arrepsit ad urbem cum rota, paulo post sanatus OEtingam rotam tulit.

R. P. Jacobus Irsing in *Historia OEtingana*. Serenissimi electoris Maximiliani cor ad dexteram altaris in terra sepultum est sub marmore nigro. Cor item herois Tillii ibidem conditum.

XXII. — Imago B. V. miraculosa Cellensis, Cellis in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. En Virgo! en Deipara sum! at Immaculata.

1. Sacrarium Austriacorum archiducum. — 2. Cælum æneum, terra ferrea. — 3. Statua B. V. prælata exercitui.

Hic Austriacorum archiducum et imperatorum a pluribus jam sæculis sacrarium fuit, et ultimum in rebus afflictis asylum: originem, uti accepi, referam.

Locus tanta hodie celebris religione, olim ab incultis hominibus habitabatur. Otto abbas Sancti Lamberti a foundationis exordio sextus, ovium suarum non immemor, videns tamen longius abesse locum a cœnobio, quam ut a præsule possit in dies inspicere, ac ex voto regi, virum e conventu suo religiosum et probum ei valli statuit præficere, qui ut vicarius finibus illis præesset, ac incultos simul silvicularum animos divinarum rerum notitia imbueret. Et hoc anno 1157, ab Adriano IV, summo Pontifice, 21 Decembris, die D. Thomæ apostoli impetravit. Quapropter habito singulari inter suos delectu, unum huic muneri designat, eumque ad solitariæ vitæ incommoda simul et merita hortatur. Habet vero religiosus iste in cella sua statuam omni thesauro chariorem ex tilia ligno sculptam, vix cubito altiore. Deipara Jesulum suum brachio sustentat, cui iste roseum offert pomum. Hanc, inquam, statuam vallis hujus novus rector et incola secum asportavit.

Habet vallis hæc planitiem angustam quidem et anfractuosam, ad plura milliaria Germanica porrectam, undique silvescentibus cinctam montibus, alicubi etiam herbiferis alpebus, quæ tamen in abrupta præcæpitia dehiscunt, et magna anni parte nivibus onerantur. Et quia cœli favor in hanc vallem magnus non est, ideo terra quoque dura est: etenim præter ferrum, quo abundat, vix aliud emolumentum promittit.

Hic in colle quopiam amœno, undique præaltis montibus cincto, cellam sibi novus incola struxit (unde hodieque vallis tota nomen olim acceptum retinet); addidit et aram colendæ statuae sic accommodatam, ut aliam ab homine vel ipsa Virgo in tanta rerum egestate non exigeret. Interea novitate videndi exciti e silvis, non mitiores rupibus suis, incolæ fidei Christianæ præcepta mirari primum et stupere, tum etiam, quia ruditatem nulla plerumque malitia contaminaverat, non adeo difficulter fidem veram amplecti, dum demum e cella hac cælum, et e silvestri valle amœnissimum Deiparæ hortum accolarum pietas fecit.

Quanti porro cellam hanc Deipara fecerit, non longe post maximo demonstravit incremento. Sub annum a pariente Virgine 1284, Henricum marchionem Moraviæ morbus, nescio quis, ita graviter afflixit, ut omnium membrorum usu destitutus, etiam medicorum e remotis locis advolantium curam falleret. Acerbius ipso morbo fuit malum, quod et conjugem Agnetem paralysis lecto affligerit, pari pertinacia omnem artem medentium eludens. Hic, ut fit, e cœlo petita sunt remedia, quæ negarat

terra. Indictæ passim in templis publicæ privæque preces. Henricus ipse una cum Agnete Deiparam, et sanctum Wenceslaum, provinciæ Patronum, in vota vocavit. Cum ecce illi per quietem vir astat, quem forma, quia augustior humana, cœlestem esse prodidit. Hic breviter verbis sanitatem marchioni conjugique non tam promittit, quam largitur. Cæterum vallem, de qua loquimur, non obscuris indicibus designat, jubetque, et religiosi cellam, et in cella Deiparæ statum inquirere : « Coram illa, inquit, statua Deiparæ gratias recuperatæ valetudinis, ejus munere eam accepisti, age. » His dictis, et divus videri desiit, et somnum quoque letitia, ut fit, abruptit. At vero ubi se sanum salvumque comes vidit, et non disparia intellexit de conjuge, neminem suorum dubitare passus est, tanti boni unicum fuisse D. Wenceslaum, ipsam vero sospitatricem fuisse Deiparam. Confestim igitur itineri se accingit comes, non sine subditorum turba, quos patroni inopinata sanitas sponte exciverat ad tantæ felicitatis scaturiginem investigandam. Aberatum ab illis semel a via est : quos tamen inusitatæ majestatis peregrinus repente obviis reduxit. Cujus facti memoria hodieque exstat marmori incisa, et portæ templi superimposita. Demum post superata montium juga, cella se in conspectum dedit. Hic enim vero dici non potest, quanta omnes, et præ omnibus illustrissimi conjuges, letitia perfusi sint.

Peracta gratiarum actio est coram sanctissima statua, non sine lacrymis, quas inassueti gaudii novitas elicit. Tum etiam cogitatum a marchione est de fabrica statuæ struenda, quæ ignem non timeret : hactenus enim in ædícula nonnisi lignea eoli Virgo sustinuit. Structum itaque a fundamentis est, atque e solido lapide templum, in quo post vulgatum per omnem Moraviam, Bohemiam, Austriam, Carinthiam, Styriam, Croatiam miraculum, cœpit coli statua Virginis celebrius, quia et Virgo erebrius suorum votis annuit.

Majus incrementum accepit hæc statua anno 1363, quo barbarorum immensæ copię Hungariam universam vastabant, et præ aliis ipsum regem Ludovicum petebant, tanta celeritate, ut cogendo justo exercitui otium non esset : quanquam tumultuario delectu, ubi viginti millia in armis stetero, in conspectum hostis se rex dedit ; et vero etiam pedem sine mora retulit, cum se tanto numero impari deprehendit. Jamque de fuga sub initium noctis instituenda cum rege etiam duces agitavere consilia ; sed rex Patronæ Cellensis memor, nihil non magnum spirans, ejus se tutelæ ac patrocini cum suis commendat affectu, qui ipsum periculum æquaret. Interea suavi opprimitur somno, in quo visa Deipara addit animum, pugnam suadet, certumque reddit de victoria : neque dubitare permisit Deiparæ tabella, quam rex post excussum somnum impositam pectori invenit, licet eam sub somni principium in arula collocatam re-

liquisset. Non minus hic Virginis favor cum ducebus animavit milites : mox enim ad arma conclamatum est, et ingentibus animis, præeunte sacra icone, itum in hostem, atque intra paucas horas etiam debellatum est.

Obtenta victoria, totus, ut erat, exercitus Cellas ductus, gratias acturus pro victoria. Ibi rex auream coronam, thecamque sanctorum lipsanis plenam, quam e collo gestaverat, et una etiam Deiparæ, de qua dixi, iconem dono dedit ; addidit præter gladium et calcaria, etiam paludamentum : quæ omnia hodieum peregrini, quotquot volunt, vident. Atque ut ipsum quoque altare haberet victoriæ quoddam mnemosynon, submisit calicem aureum, cæteraque summi pretii ornamenta. Denique ipsum templum tanto peregrinorum numero augmentum, secto e lapide fecit augustius, et in eam, quæ hodie est, amplitudinem erexit.

XXIII.—Imago B. V. miraculosa S. Bernardi. Spiræ in Germania Superiori.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena ; Dominus tecum.*

ANAGR. *Cognita sum pura in Eva alma Dei Mater.*

1. Statua B. V. loquens. — 2. Æstimatio vitæ religiosæ. — 3. Bellum Turcicum grave.

Ad arma, lector, ad arma : etenim arma virumque tibi sisto, qui totam cum imperio Romano Germaniam ad arma commovit, Mariæ quoque non ingrata. Virum afferro secundum cor Mariæ, uti David fuit secundum cor Dei : virum, qui hinc lactatus ab ubere Mariæ, illinc pastus a vulnere Jesu, constitutus in medio, quo se verteret, nesciebat. Si illum sine Maria, aut sine Jesu et armis ejus pictum sculptumve videris, vel ipsos Apelles et Praxiteles reprehende. Bernardus is est, quem penna melleum, Deipara lacteum, Jesus sanguineum, virtus sanctum fecit : quem Guilielmi tremuerunt, pseudopapæ horruerunt, Romanorum Gallorumque reges consiliarium habuerunt, Pontifices legatum, omnes Patrem.

Incumbebat Ecclesiæ, ut credebatur sæculo abhinc quinto, Turcicæ potentæ gravis moles, Christianis metuenda, non quod major, sed quod conjuncta atque una esset. Parabantur ultra Xerxis diligentiam copię, quibus terra, classes, quibus maria sternerentur ; nec deerant animi, quibus totam Christi fidem cum fidelibus devorarent. Labor non gravis victoriam promittebat certam, nec amplius unam posebat, quæ Mahometi daret urbem, ac cum urbe orbis universi cum pace dominatum.

Atque ut hæc non sine bonorum extrema metuentium terrore pararentur, tanto tamen cum strepitu facta non sunt, qui reges principesque Christianos e somno excitatos percelleret. Solus inter oves vigilabat summus Pastor, Innocentius II, ac vigilas super gregem suum custodiebat. Is periculi propinquitatem commotus, omne studium operamque contulit ad barbari hostis conatus frau-

gandos, populique Christiani incolumitatem e supremo discrimine vindicandam.

Et commodum tunc Spirensi in urbe celebrabantur Germaniæ comitia, quibus ipse rex, Romani-que imperii electores, alique magno numero principes intererant. Quærebatur a Pontifice vir unus, qui in tanto conventu rem Christianæ rei ageret : ac unus unicusque repertus ei est Bernardus, tanto muneri sufficiens. Ornatum itaque nuntii apostolici titulo, oneratumque gravibus mandatis Spiram mittit. Bernardus nihil non magnum spirans et sanctum, compendioso itinere ad locum ubi venit, a numerosissimo clero ad urbis usque portas una cum civibus obvio, inter festos campanarum clangores, longa pompa, per stipatum ex omni Germania populum, ad summum magnificentissimi operis templum deducitur. Ingressus templum Bernardus nil antiquius habuit, quam ut Virginem Deiparam, cujus statuum bene grandem jam ab ipsa usque porta prospiciebat, saluaret, solemnī illo Hermannī Contracti hymno : *Salve Regina*. Vix hymnum absolverat sanctus, cum erectus in pedes per longum basilicæ fornicem progreditur, atque ter in genua, distinctis apte intervallis, provolutus addit verbo cantico nova : *O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria!* audiente ingenti populi multitudine, et sanctitatem hominis, ipsa majorem fama, demirante. Sub hæc vox e statua Virginis audita est, quæ salutantem Bernardum resalutaret in hæc verba : « *Salve, Bernarde.* » Ut novum non esset Bernardo, audire Virginem sibi loquentem, novum tamen erat, audire tot, qui tunc aderant, testibus omni exceptione majoribus, qui et certa inde sanctitatis indicia promebant, et negotiis, quæ vir ad commune bonum tractaturus advenerat, finem, quem ipse optaret, prospiciebant. Et respondit eventus : etenim cum regi Romanorum, cæterisque imperii principibus cum fide narrata sunt, quæ contigerunt, non difficulter paci quam suadebat Bernardus, dedere manus : sed et ipsi Bernardo, qui junctos in ipsam usque Turciam vel ducturus, vel missurus erat : etenim cruce ab illo accepta nemo non fuit, qui non in Turcas iret, vel certe ære suo alium sibi sufficeret.

Tantam rem ne ventura aboleret vetustas, pluribus modis caverunt majores : nam et verba hæc cantico addita sunt, hodieque per Ecclesiam permanent; et ipsis in vestigiis, ubi dicta a sancto sunt, metallo in marmore plastes scripsit, et debitus statuæ cultus datus, quo in hæc usque tempora, nullo non die, hora post meridiem quarta, solemne illud, *Salve Regina*, cantatur, populi catholici pietate in hanc usque diem non imminuta. Certe discipuli Gymnasii Societatis Jesu, quotquot sunt, nullam tam gravem causam habent, quæ abesse permittat, et absentem juste excuset. Imperator præ aliis monasterium Bernardo quam primum condidit. Imperatorem secuti principes comitesque certatim paria promissere, ac præstitere.

Ita Mariæ cultus per Bernardum ejusque alumnos in Germania incrementum accepit. Ipse clerus metro poetico historiam Officio divino inseruit, ut res posteris religiosa permaneret.

Tantum potest in perpetua tempora vox Virginis una. Si tantam voci tuæ virtutem dat Deus, o Maria! loquere sæpius, o clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria! quia habes, qui audiant, et qui obaudiant.

Hanc narrationem ex Ms. antiquo episcoporum Spirensium excerptis R. P. Gerardus Hansen provincialis Rheni superioris, ubi episcopus Sigefridus, sub quo hæc contigere, dicitur mortuus anno 1142, 23 Septembris, præsentē adhuc in urbe Spirensi S. Bernardo. Verba autem, quæ in ecclesia canuntur, ut ait auctor, Ms. sunt hæc :

*Nardus in Spira spiravit :
Sensit hoc Virginea
Stans imago, salutavit
Hunc voce feminea.
O quam læte tunc gustavit
Cælesti de vinea !*

XXIV. — Imago B. V. miraculosa S. Menradi, in Eremita in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Ego Eva armis Paracleti munita munda.

1. Vita eremitæ sancta. — 2. Cerei sponte accensii.
— 3. Corvi Domino suo fideles.

Miraculosissimæ jam tot sæculis Virginis Eremitanæ primordia recensere nequeo, quin plurimorum sanctorum mentionem faciam, et antiquæ nobilitatis pietatem repetam.

Menradus, comitis Sulgensis filius, quinto ætatis anno divi Benedicti cœnobio Reichenaviensi sistitur, ubi præter abbatem non pauci fuere e prima nobilitate. Crevit cum ætate etiam morum sanctitas et sapientia. Nam et lectoris officio in Oberpollingensi monasterio functus est. Demum desiderio vitæ solitariæ, obtenta facultate, altissimum montem petiit, et silvam oppido opacam viginti sex ipsos annos incoluit. Neque defuit huic Eliæ sua Sareptana vidua, quæ in hebdomades annonam subministraret : quin et vicini cœnobii pia antistes sacerdoti, quem jam accurrens populus celebrabat, templum suis sumptibus ædificavit, quod angustissimum figura ut sit, statuæ tamen Virginis ad invidiam usque magnarum molium celebre factum est. Quatuor omnino libri totum Menradi studium exhauriebant, nec tamen ambiebat plures : Missale, Homiliæ sanctorum, Regulæ S. Benedicti, et Opera Cassiani monachi, diverso a nostris temporibus genio.

Vicesimum sextum annum eremi non novus incola, cœlo maturus, inter Missarum solemnia ab angelo monetur, vitæ finem instare, quam paucas post horas latrones duo funestissime abstulerunt. Etenim e populi tanto concursu congestas ab homine divitias suspicati, fustibus sanctum ade-

riuntur, extorturi vel pecuniam, vel animam. Cum vero ille præter mucidi panis frustulum, et e fonte frigidam non haberet, quod hospitibus apponeret, ludi se existimantes, impacto capiti palo, in terram hominem affligunt. Unica moriturum, cæteris jam cælo aptatis, premebat cura, ne sine lumine iret ad superos. Itaque rogati a prostrato, et jam moribundo lumen, non invitî e sacello candelas afferunt, quas inter manus latronum divinitus accensas fuisse, ipsi demum fassi sunt. Jamque ablato in cælum Menrado, supererat, quæ nocentes pœna sequeretur. Corvorum hoc officium fuit qui e sancti mensa pluribus annis pasti, nunc rependunt vicem, reosque per avia et invia, per oppida et urbes, in ipsa adeo hospitii mensa, Tigurinam urbem ingressos, velut patibularios, ferociter insequuntur; nec obscure sagaciores admonent sceleris occulti. At vero, ubi intellectum est, et corvos esse Menradi, et Menradum vixisse, atque extra sacram suum, in sanguine suo inter ardentes candelas, jacere prostratum, in carcerem coniecti, statim rem omnem, ut erat, confessi pœnas dederunt. Etenim de iudiciis sententia equis per terram ad supplicium tracti, rota primum deartuati fractique, deinde rotæ ipsi innexi, vivi, ut erant, subjecto igne in cineres redacti sunt: quos demum carnifex, ne quid de flagitio superesset, in profluentem abiecit.

Tres supra quadraginta annos repertus non est, qui Menrado succederet sanctæ capellæ incola, ne victima succedanea fieret: nemoque repertus, qui sine metu locum pietatis causa accederet, quantumvis non cessarent mirificæ Virginis beneficia. Secundus sancti loci incola Benno fuit, e regio Burgundionum sanguine, episcopus Argentinensis: qui a malevolis excæcatus, usque ad annum 940 hic vixit, hodieque ante sacellum sepultus jacet. Secutus hunc Eberhardus, decanus Argentinensis, Bennonis consanguineus. Hic, ædificato cœnobio, sanctum Conradum episcopum Constantiensem invitavit, rogavitque, ut tam nobile templum tandem, Ecclesiæ ritu, Virgini Deiparæ dedicaret. Annuit ille, et Udalricum Augustanum præsulem, quem tum habebat hospitem, una deductum tanto Virginis festo interesse voluit. Cum ecce pridie, quam institueretur dedicatio, dum Conradus nocte ad preces pro more e lecto se proripit, videt insolito fulgore fenestras cubiculi relucere. Tum non parum attonitus, ipsum quoque templum, quantum erat, resplendere accensis luminibus advertit. Ingressus itaque sacellum, vidit delapsos cælo divos peragere, quam ipse postridie peracturus venerat, dedicationem. Ne quid in tanti momenti re abeamus a vero, visum est mihi apponere ea, quæ ipse Conradus in libro *De Secretis secretorum* hac de re a se scripta reliquit, in hæc lera verba:

Anno a nato Salvatore 948, imperante Ottone, sedente Agapito II, anno decimo tertio episcopatus

Conradi, festo sanctæ Crucis in autumno, fuit ab ipso Christo D. nostro, et a suis sanctis angelis consecrata capella beatæ Virginis in Eremitio in hunc modum. Christus Dominus noster descendit de cælo, casula sacerdotali, sive purpureæ, sive violaceæ indutus, seque ante altare beatæ Virginis stitit, ibique sanctissimum Missæ officium complevit, præsentibus quatuor evangelistis, qui ritu Ecclesiæ mitram imponebant sacro capiti, vel amovebant. Sancti angeli, accensis aureis thuribulis, odoribus replebant templum, non sine suavi sono, qualem zephyrus solet efficere, cum inter arborum folia ludit. Astitit lateri uni sanctus Gregorius, tenens manu aspergillum, alterum latus tenuit sanctus Petrus, pedumque pastorale præ se tulit. Astitit quoque cum sancto Augustino sanctus Ambrosius. Ipsa vero Virgo Deipara super altare inter coruscos, et plus quam solares radios cœlesti cum majestate apparuit. Sanctus Michael archangelus symphoniacorum præfecti, angelorum nonnulli suffraganeorum episcoporum officio fungebantur. Cantus is ipse, et omnium cæremonia fuit eam ad formam, quam ritus Ecclesiæ in templorum cathedralium consecratione præscribit. Epistolam cecinit sanctus Stephanus, sanctus Laurentius Evangelium. Reliquum, quod supererat, cantus fecere angeli, non sine præstantissimis instrumentis. Quædam verba etiam mutarunt. Etenim, cum ad Sanctum ventum est, sic auditi sunt verba variare: *Sanctus Deus in aula gloriosæ Virginis Mariæ, Sanctus Deus in altari S. Crucis, Sanctus et Immortalis Dominus Deus Sabaoth. Pleni sunt cæli et terra gloria tua, benedictus sit Filius Mariæ in æternum, qui venit in nomine Domini, Osanna in excelsis.* Nonnulla quoque mutata sunt, cum ad Agnus Dei ventum est. *Agnus Dei, miserere omnibus, qui credunt in te, miserere nostri. Agnus Dei, miserere defunctorum, qui in te requiescunt. Agnus Dei, da pacem vivis et defunctis, qui te benedicunt.* Quoties vero oportebat ex ritu Ecclesiæ dicere: *Dominus vobiscum*: dixit: *Deus sit vobiscum*: respondentibus angelis: *Qui sedet in throno Cherubimorum, et videt abyssum inferni.*

Mane orto, omnibus pro templi consecratione rite compositis, episcopus Conradus in templo permansit usque ad meridiem, dulcissimam prætorum recordatione suspensus, sperans, aliis modis ea, quæ viderat, ad aliorum notitiam perventura. Elapso pene meridie, monent primi clericorum, tempus abire, nec tamen populi expectationi satisfactum. Ille, quæ noctu facta essent, quæque vidisset, verissima narratione ingenue fatetur. Illi pium somnium venerati, instant obtrusis sacris vestibus, coguntque nolentem ad sacras cæremonias peragendas. Vix autem datum sacris est principium, cum vox clara omnium auribus de cælo insonuit: « Frater, cessa consecrare. » Et, ut firmiter hæreret, ter repetita est.

Territi, qui negabant, fidem dedere verbis Conradi, Deumque in miraculis suis laudavere. Ex eo tempore Virgo quoque nunquam non ante liberalis, favores cœlestes etiam prodige effudit, etiam ultra spem petentium.

Quatuordecim post annis Otto imperator Romam petiit, ut Leonem VIII a rebellibus Romanis sede pulsum reponeret. Comitata imperatorem suum est in tam bona causa Germaniæ non modica pars; quos inter, præter nonnullos principes sæculares, plerique fere Germaniæ episcopi. Nominatos reperio Ottonem Moguntinum, Brunonem Coloniensem, Annonem Vormatiensem, Ottonium Hildeshemiensem, Ottonem Mindensem, Erchenbaldum Argentinensem, Udalicum Augustanum, et ipsum Conradum Constantiensem. Is totius miraculi, quod anno 948 contigerat, historiam Pontifici exposuit: qui tot præsentibus Ecclesiæ sacris capitibus sua auctoritate, vulgato diplomate, fidem rei indubiam fecit. Quod historicus ad verbum ponit: quodque a pluribus Pontificibus iterum iterumque confirmatum est. Hinc tanta loco reverentia conciliata est, ut ipsi imperatores thesaurarii titulum et officium sibi acceperint, credi non potest, quam Claris hodieque miraculis hoc in loco beata Virgo triumphet.

Ex libro antiquo cœnobii impresso Germanice, quem R. P. Bonaventura Olgiati Minor. Observ. curavit in linguam Italicam transferri Mediolani, anno 1605.

XXV. — Imago B. V. miraculosa Romana, Paderborni in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Ego amans mire pura Dei natum lactavi.*

1. Auriga non bonus. — 2. Christianus non malus. — 3. Peregrinatio mirabilis.

Chartas, codices, et integras bibliothecas, ut forte hæretici abolere possint, nequeunt tamen propagatam ab antiquo veritatem, eam præsertim, quam cœlites portentis confirmant. Hac fulti originem damus miraculosæ statuæ Paderbornensis, quæ Romana vocatur, et vix medio lapide ab urbe distat.

Fuit, cum rusticus homo, Christianus, ut apparet, non malus, auriga tamen non bonus, obvium in platea infantem curru opprimeret imprudens, felici infantis sorte, ut qui, præter cæterorum morem, veluti curru vectus, quam celerissime cœlum ingressus est. Peccatum aurigæ impunitum esse decuit, quia forum non reperit, aut iudicem, a quo decerneretur: quid enim plecteret prætor in homine, in quo dolus non erat? quid confessarius absolveret, quod commissum non erat? Hoc ipsum auriga doluit, doloris, quem infans sub rota senserat, credo, hæres. Cum itaque a nullo foro, a nullo iudice sceleris pœnam pro more obtineret, quantumvis contra morem flagitaret, sibi ipse prætor factus, pœnam, qua se plecteret, constituit et, ne pœnitere posset, voto firmavit.

Fuit antiqua e ligno statua Deiparæ, sesquicubitalis, non modici ponderis, nullo tunc singulari cultu nobilis. Hanc reus auriga sive pretio, sive prece suam fecit; et, ut pœna non abluderet a peccato, ipse jumentum factus, elitella usus pro curru, Romam usque (oppido multam viam) inter lacrymas et lamenta vexit. Ubique in via, et in urbe præcipue sceleris tanti se reum, et accusans, et damnans, propitium sibi Numen conciliabat. Fuis lacrymis cum dolori abunde litasset, succollans iterum oneri, viam remensus, eandem Paderbornam usque revexit. Jamque viam totam felicius, quam crediderat, emensus, vix medio ab urbe lapide, divino onere pressus, et tantum non oppressus est: viribus ad examen vocatis, nec ægrum se, nec magnopere fessum ut deprehendit, tollere conatur onus, sed vires oneri deprehendit impares. Periculum fecit iterum iterumque, dum tandem divino afflatus, homo cœlitibus plus quam ipse sciret, charus, intelligeret, velle statuam id loci domicilium sibi statuere.

Retulit rem ad eos, quorum intererat, qui intellecto et itineris, et historiæ cursu, per alios atque alios auriga, ut putabatur, fortiores statuam movere loco conati sunt, et in urbem reportare; ne rudi rustico fidem præpropere habentes, ipsi haberentur rudes, et nimis quam velociter creduli in iis, quæ fidem poscerent tardiolem. Sed nihil actum. Intellecta itaque Virginis voluntate, et miraculo ad populum fama, ut fit, propagato, non difficulter et pecuniis, et lapidibus comportatis ædes statuæ exstructa stetit, quæ multis pro curru ad cœlum esset: nam et miraculis clarescere quam primum statua cœpit, et celebrari Virginis misericordia in miseros, donec tandem gens Isaurica Lutheri supervenit, quæ una cum statuis templa quoque demolita, documentum dedit insanix ordinæ.

Repertus tamen est, qui hanc Virginis statuam tanto furori surriperet, eamque in fornice templi sancti Joannis Baptistæ, una cum pluribus aliis jure depositi collocaret: ubi tandiu incognita latuit, dum templum Societati Jesu traderetur. Ubi cum eam vidisset P. Simon Wipperman (juvat cultoris primi nomen apponere) minister collegii anno 1614, verbis exesam, et plane informem; non perfunctorie id quod erat, suspicatus, in leprosorum domo, collegio nostro vicina, consilium quæsit, quod in senibus erat, qui statuam ut viderunt, ipsissimam aiebant esse Romanam, tot olim miraculis celebrem, quod ab aliis quoque in urbe senibus consilio adhibitis confirmatum est. Statuario itaque tradita est reparanda, qui, soluta basi lignea, quæ statuam ferebat, advocatis pro more religiosiis testibus, lipsantheam invenit operis venustissimi integerrimam. Ierant diversæ sanctorum reliquiæ, schedulis nomina resque conditas prodentibus. Reparatam statuam illustrissimus et reverendissimus episcopus Theodorus ite-

rum consecravit. Et gratum hoc Virgini fuisse, ipsa testata est : nam consecranti eam episcopo suavissime (ut ipse sæpius magno animi sensu et gaudio retulit) arsisit. Consecratam iterum celebri pompa ad sedem suam Romanam reportavit, cultumque tantisper ablatum restituit, annua decreta processione. Ita Virgini cultus rediit, ipsi vero loco Virginis in miseros misericordia.

R. P. Matthias Franck a quo hujus historiæ narrationem accepi Paderborna, addit in fine : miraculum contigisse olim cum R. P. Athanasio Kircher nostro. Scripsi viro olim mihi cumprimis familiari, nunc urbi et orbi noto, qui in hæc verba mihi respondit : Desiderat R. a V. ex me scire curæ miraculosæ, quam divina bonitas per merita B. Virginis, circa meam personam, operata est olim in novitiatu, modum et rationem. Injurius merito in Deum Matremque dici possem, si tanti benefici magnitudinem aut fateri erubescerem, aut silentio suppresserem. Sciat itaque me duplici (unius noctis spatio) infirmitate, eaque incurabili, psora et hernia coelitus curatum esse, atque ex ea hora non corporis tantum, sed et ingenii vires in me plurimum auctas sensisse : quæ ad Dei gloriam Matrisque honorem dicta sufficiant. Quomodo autem id contigerit, cum non sit hujus loci et temporis, consultius posthumæ vitæ conservabitur. Hæc ille.

XXVI. — Imago B. V. miraculosa de Populo Romæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. Casta Mater pura Diva Anguem elimino.

1. Corvi faciunt officium aulicorum. — 2. Neronis Cæsaris sepulcrum. — 3. Funeris cæremoniæ mirabiles.

Habet Roma portam, per quam Christi fidem, a Petro importatam, in universum extulit Septentrionem. Hæc olim Flaminia, hodie porta populi appellatur. Unde novum hoc nomen huic portæ advenit, nunc aggredior dicere.

Christiani sanguinis helluo, et mundi probrum Nero, quem prudenti errore non pauci crediderunt esse Antichristum, citius quam mali dæmones, tardius quam homines boni vellent, scelestam animam evomuit. Ossa, quæ terram gravem merebantur, sive sepulta, sive abjecta, dudum sub terra jacuere, per dictam portam egressuris ad dexteram. Crevit in loco nux alta, et oppido annosa : nam sæculorum plurium ætatem tulit. Hæc nux domus aurea Neronis erat, hæc se jactabat in aula. Certe custodes corporis, ut feroces fuerint, fuere tamen fideles, dæmones; atque, ut timeri ab hominibus possent, corvorum induere corpora, colorem, vocem. Nempe hunc imperatorem hæc aquilæ decebant. Dici non potest, quo numero, qua feritate arborem insederint, non sine viatorum quandoque periculo. Pygmæorum exercitus pugnare cum avibus doctus ut adfuisset, triumphum tamen ab his

non tulisset : quando nec magni et multarum palmarum venatores prædam facere vel unum poterant. Retia fugiebant, venena vitabant, sagittas declinabant, sagaces in rem suam bestię. Donec tandem Virgo Deipara populi Romani iniquam sortem miserata Paschali II, Pontifici apparens, tantæ nequitie technam aperiret. Corvos, qui viderentur, esse dæmones, qui ossa Neronis ibidem sepulta custodirent, cui nux esset pro pyramide et titulo. Excinderet proinde nucem, erueret ossa, et in Tiberim abjiceret, abituros quoque tanti thesauri custodes, denique nucis loco sibi designaret; strueretque templum.

Hæc, soli tunc Pontifici nota, intererat scire senatum populumque Romanum. Eapropter mox postero die indicta pontificali processione, duce Pontifice, populus cum clero ad nucem ducitur, ac de omnibus accurate a Paschali edocetur : qui ipse, arrepta securi, primos ictus nuci primus intulit : secuti deinde alii atque alii, quibus fatigatis, successere recentes, dum demum annosa procumbit humi nux. Ita cum aquilis depugnatum est. Tandem inter corvorum circumvolantium crocitus, etiam radicibus arboris radicitus evulsis, ad imperatorem, et ejus ossa ventum est in tumultu jacencia, nullis gemmis, nullo auro nobili. Vix repertus est, qui tantum cacodæmonis sacrarium tangere auderet. Merebantur ignem ossa in utroque tam divini, quam humani juris foro. Sed ne pestis inficeret Romam, neve per fumum Nero rediret in urbem, mitigata pœna in Tiberim abjecta sunt, unde in mare veherentur, curiose observante ac comitante corvorum, tanto imperatore digna corona.

Quod B. Virgo a Paschali Pontifice petierat, S. P. Q. R. ratum habuit, jussitque sedem habere cœli Imperatricem, ubi tandiu jacuisset imperator, hoc est, dominari in medio inimicorum suorum. Ipso Octavæ Paschatis die summi et pontificii altaris (quod nucis excisæ loco stat) primum lapidem posuit Paschalis : populus necessarios in fabricam sumptus comportavit, jussitque nomen posthac a populo habere, et una cum templo etiam urbis portam, cujus dexteram partem occupat. Itaque ab illo Octavæ Paschatis die, quo Paschalis Papa primum altaris primi lapidem posuit, S. Maria de Populo dictum est templum, de quo loquimur, quodque hodiedum spectatur. Quæ tunc imago Virginis posita sit, non habeo dicere. Quæ nunc ibi est, miraculorum copia celebris, S. Lucæ opus creditur, sæculis præteritis in celeberrimo Pontificum sacrario, quod ad scalas sanctas visitur, conservata; dum anno 1231, Gregorio IX annuente, huic templo dono cessit. Namque cum pestis urbem affligeret, exempta a Pontifice imago solemnī pompa ad templum hoc deportata est; quæ simul ac in altari constitit, animadversum est pestem, quæ durante processione multum remiserat, omnino cessasse. Unde Pontifici visum est, imaginem sine

populi Romani damno auferri non posse. Quapropter, donatione facta, templo eam reliquit, ne S. P. Q. R. detrimentum caperet. Octavius Pancirola in sua *Roma*.

XXVII. — Imago B. V. miraculosa S. Alexii, Romæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Longe caput iræ, a summa divina Matre.*

1. Statua laudans peregrinum. — 2. Statua fulminata e cœlo. — 3. Peregrinus mirabilis.

Nescio quid Edessanæ urbi sit cum miraculosis imaginibus, nisi quod civium magna fiducia, Christi Matrisque signa, sive aërea, sive lignea, ad miracula patranda cogat. Feminam tactu simbrie a fluxu sanguinis sanata fuisse, ex evangelista habemus. Eandem fuisse Edessanam civem, statuamque æream Christo Deo posuisse suo ære, idonei nos docent et perantiqui scriptores. Cujus statuæ simbriam, ubi flores e terra subnati attingere, creditum est, non vana fide, aptos fuisse sistendo sanguini. Subscripsit piorum fidei experientia. Hinc velut ad miraculosam statuam concursus. Invidit honores Christo Julianus, abjectaque Christi statua suam posuit: sed fulmen e cœlo missum disjectam Juliani statuam confregit. Altera quoque Christi non manu facta imago, Abagaro regi missa Edessana in urbe pluribus sæculis cultum suum accepit.

Ea, de qua nunc loquor, imago Deiparæ, etiam in verba prorupit, loqui docta. Stetit ea diu in templo urbis illius sibi dedicato: nec tamen præter consuetos, quos imaginibus exhibemus, honores, eximium aliquem cultum accepit; dum sibi ipsa in aliorum laudes effusa majorem conciliaret.

Rem dico, urbi et orbi notam. Te appello, Romanorum nobilissime Alexi. Cum subit illius tristissima noctis imago, qua, ut vocantem sequeris Deum, et patrem, et matrem cum tribus servorum millibus, et cum opulenta domo juvenem sponsam deseruisti, iturus, quo te in tenebris duceret ille, quem, qui sequitur, in tenebris non ambulat. Quid iter memorem Edessam usque? Quid mutata veste mentitam peregrini personam, quam pedes non bene in tam longo itinere sustinerent, vultus manusque, et totius corporis nobilis habitus non bene simularet? At vero, ubi Edessam ventum est, inventum quoque est, quod quærebatur, Deiparæ templum, ejus imago cultorem suum ab ipsa usque Roma acciverat. Quis Alexii virtutem soli cœlo notam describat? Quem unquam Deipara fideliores habuerit famulum? Ut qui diurnus esset in templo habitator, et in implevio foris ante propylæum nocturnus excubitor. Cœlesti rore die toto a Virgine pastus, difficulter guttas noctium exceperit in atrio. Est aliquid, terque quaterque hoc egisse. At vero, quod Alexius fecit passusque est sine exemplo fecit, passusque est,

et, quod sciam, sine imitatore. Septemdecim omnino cum suis æstatibus hiemes sudavit et alsit. Jamque credi poterat operi imposuisse coronidem et finem dedisse laboribus, quos cœli præmia propediem expectarent: cum ecce, vix bene cœpisse Alexius cœlo visus est, ut qui dimidium facti non ultra haberet, quemque alii septemdecim anni manerent. Romam, ab hoste, an a seipso revocatus sit, incertum est: tantum urbis desiderium tenebat Alexium.

Omnem itaque relegere viam certus, seipso, sive debiliior, sive fortior, videre patrem, et cum matre sponsam audet: tam deproperati abitus, aut, si malis fugæ causa, flagitium non fuit, sed virtus. Imago namque, de qua jam nobis sermo est, sic templi custodem e clericis unum allocuta est: Introducito huc virum illum Dei, qui dignus est regno cœlorum: nam oratio ejus sicut incensum, ascendit in conspectu Dei, et Spiritus sanctus super eum requiescit. Alexius jam vivus inter sanctos relatus, atque a populo habitus, fastidivit nondum maturos honores, fugit, Romamque variis casibus delatus, alios septemdecim annos in domo paterna ignotus vixit. Vidit patrem, matrem, sponsam ipsis, quos viderat, invisus, servis etiam molestus, quorum tamen injuriis petitus nullas regessit. Ita ei paterna domus pro schola virtutis fuit, in qua virtutem alios non vulgariter doceret, qui ipsi, quid virtus esset, ignorabant, quique nec ipsam coram virtutem agnoscebant. Jamque triginta quatuor annos in terra ad Filii Dei exemplum peregrinatus, ipso Parasceves die in domo paterna defunctus, eadem, qua septemdecim ante annos voce, de cœlo delapsa, sanctus pronuntiatus est, et quæri in domo Euphemiani jussus. Domum Euphemiani in templum divo Alexio jam olim verterunt majores: imago Deiparæ tam præclare de Alexio merita opera Pontificum non difficulter se passa est Romam avehi, ubi hodieque clara miraculis quiescit in domo famuli sui, qui olim Edessæ in templi sui vestibulo tot annis quieverat. Octavius Pancirola in sua *Roma*.

XXVIII. — Imago B. V. miraculosa de Arbore, Ravennæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Procul Anguis a me, una Mater Dei amati.*

1. Agri pia defensio. — 2. Piæ intentionis contemptus. — 3. Eluvio miraculosa.

Nescit homo, qua divina impulsione nonnunquam agatur. Est Deus in nobis: et plerumque volentes id ignoramus. Nempe more nostro e principiis mensuram finis accipimus, nec magna fieri posse e parvis credimus, quantumvis e nihilo mundum emersisse credamus.

Cæsar Morandus, civis Ravennas, hoc solo posteris laudandus, suum nomen commendat, quod otii sectatores socios, temporis optimi prodigos,

oderit, ipse sibi fallendo tempori negotium fecerit non otiosum. Placuit pictura, et quia habuit, unde censu suo viveret, picturam amavit, non parum ab iis diversus, qui non picturam, sed picturæ pretium sectantur, quibus lucrum est præ arte. Itaque arrepta plumbagine et pedes et crura formare sine magistro institit: tum quoque manus et brachia: denique etiam designare ausus est vultus, qui nemini, nisi artificii ipsi placere possent. Aderant operi non raro præsentēs socii, qui una cum opere etiam magistrum non indocte quandoque carperent. Risum tenere amicos frequenter jussit: sed qui possis, quando distinguere nequis pedem, an brachium, equum, an asinum formaverit pictor? Ille autem patiens ludibriorum sic inter sarcasmos profecit se magistro discipulus, ut abjecto plumbo colores cogitaret, et penicillum, quin auderet agrum suum quingentis ab urbe passibus arte sua ornare, et si sors ferret, etiam defendere. Itaque tabulam corripit ligneam, et, qua potest arte, primum opus inchoat, penicillo et coloribus finiendum. Virgo fuit Deipara cum suo Jesulo. Hæc destinabatur arbori, quam velut agri terminum posuere majores. Hæc transeuntibus pietatem, agro fertilitatem instillare posthac debebat, primum hoc artificis opus. Quin etiam grandines inhibere, divertere fulmina, et quid non? siquidem artificii mercedem operis poscenti satisfactum Virgo vellet.

Risum est a sociis non raro, cum operi instantem, et talia narrantem audirent: quin, inquit eorum unus, cui plus cæteris de rhinocerote inerat, etiam paulo post urbem implebit miraculis pictura tua, et cives trahet ad arborem, de qua loqueris. Meretur hoc artificis docta manus et opus, cui invidere possit Apelles. Caiphas iste (quo enim alio eum nomine appellem, non habeo) licet pontifex anni illius non esset, fuit tamen anni illius propheta. Nam simul ac Morandus finitam, qua potuit arte, tabulam arbori appendit, transcuntium pietas Virgini honores exhibuit, Virgo pro acceptis honoribus miraculosa beneficia. Hi iterum ne ingrati essent, vota, tabellas, lampades etiam miraculorum testes appendere. Ita certatum Virginem inter ac Ravennates est. Ravennatum certe pietas tanta fuit, et jam hoc sæculo, ut nec flumina eam potuerint vel obruere, vel extinguere.

Annus id docuit millesimus sexcentismus tricesimus sextus, quo, si sine arboris hujus hæc appendice tabula fuisset Ravenna, hodie sine Ravenna esset Italia. Conjurasse Neptunus in Ravennam credebatur, ita fluvios vicinos auxit, et ignoti nominis torrentes aggressit, superinfusus urbi, quidquid aquarum vicinia tota haberet, ut aqua posthac ibi esset, ubi tot sæculis antiqua stetisset Ravenna. Sola hæc ulmus obstitit, ipsa jam propter hederam suam (imaginem dico Deiparæ) felix et supra naturam potens: quin et ramis quoque

extimis virtus non minor; fuere enim puellæ, quæ decerptos ab arbore surculos in crucem formarunt, et redituris aquis opposuerunt. Crederes surculos istos Neptuni tridente robustiores, et velut columnas Herculeas, quas ultra progredi profanum esset, cum aquis ipsi Neptuno. Certe quantumvis furiosas et exleges aquas ultra surculos illos non esse progressas magno bono suo testantur Ravennates, et in hodiernum diem Virgini Deiparæ ad hanc imaginem se gratos exhibent.

Hanc narrationem ad me misit R. P. Alexander Boselli provincialis Venetæ provincie.

XXIX. — Imago B. V. miraculosa Nicopœæ, Venetiis in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Ruat Anguis amare immane caput elido.

1. Imago socia ducum in bello. — 2. Lacrymæ pro sanguine. — 3. Victoria mirabilis.

Nicopœam, id est, victoriosam Virginis Deiparæ imaginem, D. Luca opus, jam dudum in palatii Constantinopolitani sacrario servarunt imperatores Orientis, ne multum a corde suo abesset thesaurus. Nunquam illi sine hac in hostes ibant, certi semper indubitatae victoriae. Eapropter adjutricem invictam, belli sociam, imaginem insuperabilis commilitonis Dei appellarunt. Affirmat juris parens, Justinianus imperator, nomine Nicopœæ imaginis invocato, indomitas Gothorum et Vandalorum vires a se domitas flammamque, quam per Africam et Italiam accenderant, extinctam; Narses eunuchus fascem palmarum suarum non alio viruisse rore, quam quem ab hac acceperat icone. Justinus II et Tiberius, ut Persarum immanes phalanges superarent, hujus imaginis cultum ipsi arti militari præhabuerunt. Heraclium quoque contra Cosroem hanc imaginem secum extulisse, verosimile est.

Joannes Szemisceus cum Bulgaris pugnaturus suis hostiumque viribus comparatis, lacrymas non tenuit: sive enim arma, sive milites, sive duces, sive locum pugnae spectaret, omnia deditionem suadebant, nihil pugnam, sed nec fugam, quæ, in votis ut esset, non sine certo exercitus interitu posset iniri. Jamque dies non amplius una tantis malis moram injecerat, cum ille ad imaginem, quam secum extulerat, conversus, se suosque invictæ Adjutrici commendat, lacrymis suorum contenta esset, nec posceret sanguinem; vel sanguinem si vellet, plus ab hostibus haberi posse, quibus numero ipsi tanto essent inferiores.

Interea quoque ipsa in urbe Constantinopoli, e feminis una, quam præter nobilitatem virtus quoque jam dudum commendaverat quamque publica imperii pericula præ suis premebant, prostrata, et ipsa ad Deiparam emittebat suspiria in cælum usque perventura; cum videre sibi visa est ingentis speciei Matronam militi e primis uni hæc verba dicere: Theodore, Joannes noster periclitata-

tur : vade, succurre. Narrata visio Constantinopolim non parum mutavit, aliis in seminarum somnia, Græca garrulitate invectivas parantibus, aliis Stolica fatuitate respicientibus ad fata, nec vultum mutaturis, etiamsi cum Anacharsi in mortario minutim contunderentur, plerisque tamen spem cœlestium auxiliorum concipientibus.

Illuxit interea dies, qua de Orientis imperio decerneretur : jamque incerto Marte pugnabatur, modo in hanc, modo illam in partem inclinante victoria. Cum ecce equestris ordinis unus, fulgentissimis armis decorus, solus unicuique in hostes prosilivit, et obvios quosque terrore illato, non gravibus ictibus obtruncat. Ita via sibi in ipsam aciem facta turbatis subito ordinibus stragi dat initium, quam e nostris fortissimi quique auctis animis prosequabantur. Jam campus sanguine Bulgaro pictus, vix locum fugæ dabat iis, quos cum suo rege Borisco serviles catenæ et vincula expectabant. Ita paucis diebus debellatum est, creditumque Deiparam imperatoris precibus dedisse, ut D. Theodorum mitteret in subsidium. Imperator victoriam, quam ipse non dedisset, sibi quoque non ascripsit, sed Virgini Nicopœæ nunquam non victrici. Hujus imaginem currii triumphali impositam quadriga candidissimorum equestrum (hic præ cæteris color decebat) urbi invexit, ipse eques patronam secutus.

Alter Joannes Szemisce non inferior, Comnenus eandem secum imaginem extulit, cum contra Scythas iret in Thraciam. Jamque etiam interitus omnium oculis obversabatur, nemine uno victoriam augurante. Nostri, qui vix numerum faciebant, extra patriam, nullo secuturo auxilio, cecidere animis, et præ omnibus imperator. Itaque Nicopœam imaginem udis intuitus oculis, gemitu, quem forte vicina mors ciebat, animas suorum potius, quam corpora commendat.

Cum ecce indui se virtute ex alto sentit, et magnam crescente animo accipere animam : hoc idem sui omnes experti, ferrum inclamant et pugnam : ipsi interea Scythæ decrecentibus repente leonibus facti lepores, jucunda metamorphosi e campo sepulcrum sibi fecere ; ubi fabricaturos se Capitolia minabantur, tanta accepta clade, ut non illi modo, quos ferrum domuerat, sed nec ii, qui majorum funera essent memoria repetituri, unquam amplius Orientis imperium lacerarent. Nec in scite Comnenus victoria usus est, quam contra Scythas Virginis ope reportavit : etenim non hostium victoria contentus, amicum quoque Joannem Szemicen in honoranda Virgine vincere conatus est. Nimirum Byzantium redux imaginem Nicopœanæ sub urbis porta currii argenteo, et Orientis spoliis onusto impositam, quatuor, ut ille, candidis equis ad palatii sui sacrarium devehit ; ipse non equo sublimis, sed pedes patronam præcedens. Idem Joannis filius Emmanuel Comnenus, devictis Ungaris, fecit. Transiit exemplum ad

posteror : qui ubi intellexere, Virginem pro simili honore vendere victorias, vix fuit, qui virginis Nicopœæ auxilio non vinceret, qui Virginem simili triumpho non domum reduceret.

Fuit Orienti Diva Nicopœa pluribus sæculis ; dum denique ad Occidentem respicere coacta est. Etenim Virginis gratia pro servitio habebatur, deberique sibi tantos favores scelestissimus quisque credebatur. Alexis Ducas, quem Morzæflum etiam nominatum reperio, truncatum per summam tyrannidem Alexio Angelo imperatore, solium non suum suis viribus conscendit, ignarus, quantumvis in alto esset, non se tamen in ea aeris regione positum, quam nulla tempestas feriret. Accipere ab Occidente petita auxilia contra tyrannum Græci : inter quæ non minima pars fuere ii, quos Dandolus Venetorum princeps adduxerat. Ab his obsessus nocturna pugna referre victoriam infelici stratagemate statuit Alexis. Ita nempe, *qui male agit, odit lucem* (Joan. iii, 20). Itaque Nicopœa imagine, pro solito, jam sine reverentia, prolata hostes laceravit : sed non longo certamine superatus, relicto cum Nicopœa imagine exercitu, cum paucis in urbem se recepit : qua intra biduum capta, ipse debitas commeritis pœnas dedit.

Divitiæ Orientis in prædam cessere. Dandolus sibi Nicopœam imaginem, non multum repugnantibus cæteris, vindicavit. Quam ubi Venetias tulit, obviam urbs tantæ Patronæ effusa mare implevit navigiis : et ne Orienti cederet, neve Virgo Orientem amplius respiceret, post mille triumphales lætias ducali sacello illata est : dum demum erecto magnifico altari, ut publico bene esset, in D. Marci templo est reposita : ubi hodieque beneficiis in privatos portentosa, spem facit, publici quoque, cum sors tulerit, non deserendi.

Evagrius l. iv ; Baron. t. VII, an. 737, et v, 77. Baron. t. VIII, Baron. t. X, Curopalata Ramusius l. iii, f. 429. Narrationem impressit illustrissimus et reverendissimus abbas Carolus Querinus Venet. 1645.

XXX. — Imago B. V. miraculosa S. Joannis Damasceni, Venetiis in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. Sum Mater Unigeniti a Deo pura ac alma.

1. Potentiam supplet dolus. — 2. Christianus pejor Saraceno. — 3. Medicina cœlestis.

Si te ponere metum jubeam, lector, nescio, an parere velis, vel etiam possis, quando hominem affero Christianum Saraceno pejorem, quia leonem pelle sub Christiana circumfert. Jam non amplius virtuti Christianorum exercendæ desideratur Nero, quandiu vicariam præstat operam Leo, et Leo Isauricus Orientis imperator. Is quia pietatem ab impietate, idololatriam a vero sacrarum cultu imaginum distinguere noluit, bellum lignis et lapidibus indixit, quin et hominibus, qui lapides et ligna defendere sustinerent. Fuere non pauci, qui san-

guinem profundere mallent, et vitam dare, quam sanctorum pictas sculptasve effigies, quas summa industria abscondebant, quandoque etiam alio amittebant, ne amitterent. Atque ut cæteri aliis atque aliis modis cœlitum thesauros tutarentur, unus inter omnes fuit, qui omnibus palmam præripuit, Joannes : quem ideo Damascenum dicimus, quia Damascena in urbe Saraceno principi a consiliis fuit, et inter paucos charus, licet Christianus. Ita virtus etiam in hoste amatur, præsertim Christiano.

Hic orthodoxos ad abscondendas imagines animavit, imagines ipsas defendit : et si quis alius Leonem non raro in rabiem egit, non gravi machæra, sed levi penna, scriptis ad orthodoxos, sparsisque litteris. Quin etiam libris rem totam sic confecit, ut ferocibus ausis nemo ullus obstaret, præter unicum Joannem, idque non semel conquereretur imperator. Poterat intellecta veritate Leo respiscere, sed, qui heterodoxæ genius est hydræ, renascuntur non alia, sed eadem ei capita. Sed et eadem ingerebat frequenter Joannes, modum pugnandi doctus, quem hæresis poscit, missis identidem ad amicos novis sive litteris, sive libellis, qui per Constantinopolim sparsi Leonem morderent. Devenere (ut aula curiosa est) eorum non pauci in palatium, atque in ipsas etiam Leonis manus.

Is discerpitis leonino ritu chartis ipsum cum chartis discernere scriptorem maluisset, vere Leo ; quando nihil amplius humanum erat, quod furor non abstulisset. Jamque ignibus ipse cum libris auctor destinabatur : sed quis eum sisteret, quem nemo proderet, plerique ignorarent ? brevi tamen compertum est, Joannem esse, Saraceno principi in urbe Damasco a consiliis, et in paucis charum. In rabiem itaque actus Leo, multa dixit, quæ non posset ipse furens apud Senecam Hercules. Rotas, catastas, Nabuchodonosoris fornaces parabat animo. Hunc ego ! sed motos præstat componere fluctus, inquit, quando vanæ sine viribus iræ sunt. Joannes, favore hostis potens, patroni gratiam etiam cumulat, si me apertum habeat inimicum : vulneri locus non patet, nisi quem dolus designat. Fraudibus itaque agendum est, et cum vulpe hac vulpinari etiam Leoni non erit indecorum, si victoriam velit : dolus, an virtus ; quis in hoste requirat ? Compositam itaque epistolam, quasi a Joanne scriptam, scribæ tradit, quidque fieri velit, paucis docet. Quod compositoris nomen fuerit, ipsa astutia posteros scire vetuit, quæ pro astuto illum non habet, qui astutus videri vult, et dicier : Hic est. Sinonem redivivum dicerem, quia tam docto mendacio Trojam hanc accendit ; nisi, quod Sinon nescivit, ipsum mentiri calamum docuisset tantus magister.

Litteras (ni fallor) ipse Leo composuit, quas credi volebat a Saraceno principe, Joannem ad se scripsisse : patere Christianis Damascum, veniret

modo imperator, videret et vinceret : se secretis Saraceni præfectum sic consilia temperaturum, ut Christianorum in manus cum Damasco ipse sine sanguine princeps veniret. Hunc imperatoris laborem scribæ industria finire debuit. Jamque aderat sigillum, ei, quod Joannis fuit, simile, ipsa charta Damasci confecta fraudem auxit, neque aliud desideratum, quam ut scriba pennam quoque temperaret, qua Joannis manum mentiretur, quod magna arte et nequitia majore effectum dedit.

Interea imperator alias exarat ad Saracenum : sciat, se Christianum dolos odisse : pactis induciis, etsi posset, nolle tamen finem facere ante tempus. Videret ipse, 'quas in aula viperas aleret. Fidem suam, quantumvis hostis esset, præhaberi posse fidei amicorum. Fidem verbis imperatoris si negaret, haberet litteris, quas scripsisset amicus ad hostem, Joannes ad Leonem. Has una cum illis per veredarium Saraceno mittit, non dubius, e principe fieri posse carnificem, tam Punica fraude, quam Græca fides coxisset. Lectæ a Saraceno imperatoris litteræ tantum non abjectæ sunt, conscio nimirum, quis aularum stylus esset. Probata Joannis fides, et solida, quia antiqua, hunc a Leone ictum facile sustinuit, nec quati potuit apud principem, qui scivit, veritatem aulæ verbis vestiri vel nolle, vel non posse. Vel ipsum Leonem fraudis pœnitere debuisset, si legentis vultum esset intuitus.

At vero, ubi inclusas quoque aperuit, ubi chartam inspexit, ubi sigillum contemplatus est, ubi litteras et subscriptum litteris Joannis nomen per singulos prope characteres non perfunctorie in examen vocavit ; hic enimvero proditorem tanti sceleris probavit, quantumvis proditorem Leonem odisset. Facti certitudo moras tribunalis non poscebat, gravitas sententiam postulabat perduellibus debitam, quam etiam plerique e Saracenis a principe exigebant. Impune, inquit, contemneris, si tantum subdito permittis in principem. Habebit licentia imitatores, quæ, si in plures abeat, compesci amplius non poterit, quia viribus aucta frenum excutiet. Quis principi serviat, apud quem eo devotum est, ut Tros Tyriusque illi nullo discrimine agatur, ubi inter fideles consiliarios etiam suos proditoribus locus est. Plura dicturos ipse Saraceni per se præceps furor interruptit, Joannem ocus vocatum ipse momento temporis pene uno accusat, judicat, damnat, non auditum.

Ducitur paulo ante primus in aula a lictore in forum publicum : legitur prodicionis factum, et inter Christianorum lacrymas, sive fraudem, sive hominem dolentium, Joannes manum dexteram tanti flagitii artificem jussus porrigit, quam confestim lictor securi abstulit, totique foro spectandam ex alto suspendit. Hoc habet : litatum Leonis est, quando e veredario reduce fraudis suæ felicem eventum intellexit. De triumphato cum imaginibus Joanne nil superest, quam ut omnes quoque boni dispercant, quando nemo amplius est, qui

oves contra Leonem defendat. Interea Joannes vix sanguinem stilit, vix inter manus amicorum unimanus domum tractus potius, quam ductus, dolere tamen non desiit. Fuere, qui ferrum suaderent candens, qui emplastra, sed non persuaserunt omnia alia cogitanti. Unus inter amicos fuit, qui leniendi doloris unicum aiebat fore remedium, si, abscissa dextra, domum portaretur, ac ægro utunque admoveretur, dum vitales, inquit, spiritus tantæ disjunctioni sustinendæ vel assuescerent, vel pares fierent.

Visa hæc ignorantibus magia est, et pactum cum dæmone non obscurum, aut certe superstitione non carere. Non omnes natura dignos suis secretis judicat. Inter hos primi sunt, qui nihil esse volunt, nisi quod ipsis visum est : quibus natura tota plus creditur non posse facere, quam ipsi possint capere. Cætera, aiunt, dæmonis opera sunt, illudendis hominibus aptiora, quam erudiendis. Quamvis Joannes hoc secretum naturæ non nesciret, memor tamen crucifixæ pro se dexteræ dolori pares sibi spiritus non difficilem fecit, sed dolorem auxit in scriptionem pruriens abscissa manus. Mittitur itaque ex amicis quispiam ad principem minus jam furiose sævientem, qui leniendi doloris remedium posceret : manum toto jam die in foro pendulam, sub vesperam jam spectatoribus destitui, mortem, quam ipse reo non inflixisset, arceri vix posse, nisi a propinqua manu : tantum sanguinis ejectum, ut vel ipsa crederetur secutura anima. Nihil peccaturam posthac dexteram, quæ ducendo calamo inhabilis pruritum scribendi perdidisset. Nec principem reperit difficilem : iret sane Joannes, tolleretur, quod suum esset, aliis quoque sua relinqueret, sibi Damascus. Meminisset præterea unimanus, longas regibus esse manus, et damno suo prudentior factus, disceret sinistra litteras scribere dexteriores, quam dextera scripsisset.

Obtenta a principe dextera confestim e foro portata domum, factaque homini propinquior, dolorem (si peritis credimus) utcunque stilit. Somnum nox poscebat. Jamque solus Joannes sui esse juris cepit, facturus, quod aliis præsentibus non bene auderet. Abdita sua ingreditur, ut cor esset, ubi thesaurum suum habebat. Erat is unica Virginis Deiparæ Jesulum tenentis imago, opus antiquæ manus, quam sagax pietas Leoni subtraxerat, Saraceno objicere non auderet. Hic ille truncam tantisper manum altari superimponit : in genua dein provolvitur, Matrem Dei et suam alloquitur, non multum alius ab illo Joannes. Videret, quid sive famulus, sive filius pateretur pro Matre, pro Patrona : et, sive Mater esset, sive Patrona, parumper condoleret, monstraretque se Matrem. An mereretur, ut obli-vicini detur dextera sua, qua factum esset, ne ipsius Matris imagines ulla unquam deleret oblivio? Sibi suisque usibus sufficere, quæ superesset, sinistram ; Mariæ dexteram deberi, quam sinistra defendere non posset. Bellum cum leone cæptum potius,

quam finitum, sive gladium posceret, sive calamum, sine dextra geri non posse ; cum nesciat sinistra, quid facere debeat dextra. Quid dicturos, quos cœlitum aliqua adhuc tangit religio? quid illos, quos nulla? Neutris satisfieri cum fide posse, quandiu ipse aut dexter, aut ambidexter non esset.

Inter has filii erga Matrem non odiosas querelas suavis sopor hominem plura dicturum reclinavit. Audivit Mater justas querelas : et quia clemens est, etiam exaudivit ; nam acceptam ab altari manum trunco brachio jungit, jubetque, quod ante, officium facere. Non ista tamen eo silentio peracta sunt, quin dormiens Joannes non eadem somniaret. Nam non multo post expergefactus, optabat somniis veritatem. Et ecce! inspecturo vulneris locum, objecit se manus ipsa, jam non altari imposita, sed chirurgiæ cœlestis arte inserta brachio; quin etiam viva, vegetaque, et ad usus priores apta. Experimentum tantæ artis capturus calamum prehendit, tentatque scribere nomen Mariæ sospitatricis : quod ut vidit perbelle successisse, vidit etiam, nullum aliud a manu officium peti posse, quod præstare confestim non posset. Taceo libens, quod olim in eremo hæc manus factura est.

Tantum miraculum uti Christianis magnus ad Mariæ cultum stimulus, ita Saracenis scandalum, quin etiam stultitia fuit. Fuere namque, qui Æsculapium ex inferno evocatum assererent, appositæ manus artificem : alii, qui mitius insaniebant, supplicium inquebant, fraude amicorum, aversum esse in servum, atque in mediastino peccasse securim, quæ in Joannis dextera debuisset non errare. Ipse princeps in rem præsentem venire voluit, vocatumque ad se Joannem, promere manum jussit : quam ut vidit limbo sanguineo, velut cicatricis non invenusto vestigio, cinctam, ipse manus dedit, crediditque fide non profutura, manum miraculo restitutam, in hoc non inhumanus, quod et Joannis innocentiam prædicaret, et præcipitem una cum nimia credulitate sententiam damnaret, documento Christianis judicibus non obscure dato, etiam judices errare posse. Imago ipsa demum Venetias delata, hodie in templo Pacis religiose conservatur. Julius Strozius Orator Ven. Imp. 1637.

XXXI. — Imago B. V. miraculosa de Schola, Venetiis in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Tota sine macula Adam, pure germinavi.*

1. Magister sine magistro. — 2. Angeli artifices. —
3. Navis sine remige felix.

Pastoris inventum pictura est, qui primus ex umbra, quam ovis fecerat, fecit ovem. Sculptura, seu statuaria non minus pastoribus debet, quia picturæ filia est. Hinc, si pastor quispiam de sculptura ferat judicium, tanto piaculo non se inquinabit, quam si sutor in picturæ crisi progrediatur ultra crepidam.

Fuit, quarto abhinc sæculo, in Ariminensi agro

ingenio felici rusticus, pascendis pecoribus ab arte et natura factus. Is sive cultelli amore, seu otii fastidio, scindere cœpit ex avena primum fistulas solando labori, deinde etiam e sambuco. Placuit sibi artifex sine magistro; et plus ultra progressus levandæ siti etiam scyphos fecit et pocula, non parum meliora vitris, quia non fragilia. Sæpe ars tam crassa derisa est, sæpe artifex. Sed longe alia erat artificii mens: sibi placuisse opus, in parte mercedis ponebat, non moratus fastidiosos aristarcheos. Imo ad ritum ingeniosorum, stimulum accepit a contemptu, et spretus tentavit altiora. Proh! quanto careret thesauro Veneta respubl., si homo iste risum Zoilorum vertisset in luctum suum, et a sculptura cessasset. Ille ergo, qui quondam gracili modulatus avena, vix bene fistulas et rustica crepundia formabat, ingenti ausu Deiparæ Virginis statuam sculperé statuit, quia truncum reperit operi non ineptum: opusque successivis horis (neque enim officio pastoris defuit) aggreditur. Instrumentis pariter ac arte non probe instructus, hoc uno prudens videri poterat, quod faciem Virginis destinasset in operis finem, ut manu peritior effigiaretur. Et vero labore improbo breves intra dies totam absolvit statuam, quam ii præ aliis mirarentur, qui ignorant, rerum peritiam quandoque etiam a natura haberi.

Quis autem caput Virginis figurabit? Quis formabit faciem? Jam nescire se pastor scit, quod scire se ante credebat, non parum sapientior factus, ex quo temeritatem didicerat distinguere ab industria, casum ab arte. Non raro admoto ferro provocabat artem, operi coronidem impositurus, et Virgini coronam. Sed una cum instrumentis tantum non abiecit animum: donec tandem seipsum una cum arte sua superaturus, manus ferrumque serio admovit; sed opus turbavit noctu serpens, qui Virginis calcaneum sustinere non potest, nedum faciem. Iterum ac tertium opus aggreditur; sed iterum iterumque eodem turbatore laborem suum reperit mane postero irritum. Inde sive irato, sive tristi, certe turbato par, juvenum e silva astat par nobile fratrum. Hi de via primum scire volunt: tum de statua et statuario non pauca rogant: operam denique suam sponte offerunt, et artis se peritos dicunt. Pastor ne quid rusticum loqueretur, juvenes appellat, et propterea imperitos. Et postquam tota manu viam monstrasset, brevibus responsis ablegat, quos oportebat accersere. Sed iidem mane sequenti iterum adsunt, eadem repetunt, eadem spondent, etiam importune rogant: dum denique commotus aliquantisper artifex, scalprum abicienti quam tradenti similior: Irent, ait, experimentum artis suæ darent importuni jactatores, utique non facturi faciem, sed opus totum corrupturi. Nec plura: unus eorum prehensum scalpro levi manu excussis ramentis apparere facit primum oculos, et prominere decentem nasum; tum frontem planat, et aperit os, locuturum, si anima in fuisset, denique totam faciem

cum decora cæsarie: brevi hora opus finitum stupenti rustico tradit, et scalprum deponit: addit, opus una cum artifice placere Virgini: velle ipsam, ut ab Ariminensibus hinc deportetur ad portum, ibi navi sine remo et remige imponatur: ituram, quo destinassent superi: Ariminensibus hæc nuntiaret, se genios cœlestes a Virgine missos jubere. Et vero discedendi modus prodebat angelos, repente oculis ereptos.

Pastor nec se capere, nec statuæ artificium mirari satis potest: Ariminensibus audita visaque refert. Hi arti majorem, quam rustico homini fidem habent, statuamque non portui, sed urbi destinant. At, comitante populo ad portum ubi perventum est, nemo fuit, qui ponderi tanto succollare posset. Quæsitum igitur ex rustico est, quid de statua fieri ipse vellet. Jam dixi, respondit: navi imponenda est, sine remo et remige. Factum hoc est, accensis insuper utrinque cereis. Confestim versa nullo impellente prora solvit ritu nautico a littore navis, et in altum evehitur. Fuere ex Ariminensibus, qui subito comportata in plures dies annona cymbam conscenderent, secuturi Patronam clientes.

At ubi Venetam urbem ingredi, et ad S. Marciali templum consistere navis visa est, et ipsi quoque excensionem fecerunt. Decebat Virginis statuam cœlesti vi portu Ariminensi egressam, non ingredi sine miraculo portum Venetum. Commodum aderat mutus puer, cæci patris filius. Is statuam conspicatus: Pater, inquit, viden?, quam hæc venusta sit Virginis Deiparæ statua? Et vero etiam confestim vidit pater. Miraculum duplex celeriter fama per urbem vulgatum accivit cum populo optimates: qui ut reliqua quoque ex Ariminensibus intellexere, statuam inferre templo ducali decreverunt. Sed nemo erat, qui eam loco movere posset. Itaque anno 1286, quo hæc contingere, colli statua cœpta est, et cultoribus suis mercedis loco referre miracula.

Provehendæ pietati missi Romam sunt, qui a S. Pontifice Nicolao IV peterent indulgentias: qui bis cum fabulis suis (ita credebatur) rejecti cum risu sunt. Sed tertium ut rediëre, audiri etiam jussi sunt a Virgine, quæ Pontifici apparuit. Quapropter Ariminum missus, qui pastorem acciret, divis vel jam in terris adnumerandum, vel certe in paucis charum. Ita credebatur, et, ut credo, sic erat: sed o Dei judicia! homo, ob nescio cujus flagitii malevolas suspiciones ferro tenebatur et vinculis. Displicuit Pontifici judicis stulta æquitas, qui summum jus non sine summa injuria exerceret in homine misericordia digno. Itaque confestim liberatum examinat ipse; et testes cognitæ veritatis litteras cum indulgentiis Venetis mittit.

Ex relatione Venetiis impressa, quam pro suo in B. V. studio una cum quamplurimis imaginibus, et authenticis relationibus, per R. P. Franciscum Adornum Societatis Jesu, misit ad me illustrissimus et reverendissimus dominus D. Franciscus Moro-

sini Venetiarum patriarcha et Dalmatiæ primas.

XXXII. Imago B. V. miraculosa Bassanensis, Bassani in Italia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Pergam inviolata, ac munda Mater Jesu.*

1. Infantia eloquens. — 2. Infantia bellicosa. —
3. Innocentia defensa.

Hujus imaginis miraculosæ, quam urbs Bassanensis colit, originem primam dare non possum, quia et memoriam hominum, et scriptorum diligentiam fugit. In deserto stetisse sacello, et tantum non sine omni cultu, narrarunt seniores, cum, quod recensebo, contigit miraculum. Quod, ut forte primum non fuerit, inficiari tamen nemo poterit, fuisse principale; unde imagini honor posthac haberetur, et cultus exhiberetur tantis meritis dignus. Habet præclarum martyrem ac patronum urbs Tridentina anno 1475, quo Hebræorum (qui tunc urbem incolebant) impietas in Christi de cruce pendens contemptum, ipso hebdomadæ sanctæ Veneris die, Simonem (calcearii sutoris filium) vix sex supra viginti menses natum, funestissimis tormentis interemit. Cujus sacrum corpusculum etiamnum integrum et incorruptum in S. Petri templo parochiali magnifice custoditur, jure hospitii: ut qui et ipse quondam apud Simonem quemdam coriarium in urbe Joppen divertit. Decennio post secutus est Simonem B. Laurentius Sossius, Bassanensis, in pari causa a Judæis trucidatus, triennio fere Simone major. Non egohic martyrium et tormenta herois recolo: sed illud narrare aggredior, quod certum omen futuræ sanctitatis in puero Bassanensi vixdum in cunis posito eluxit.

Nescio a quo, aut contra quem iis in partibus bellum cœptum erat, quod sine Laurentii patre geri non posset. Quapropter homo militaris, altero nuptiarum die, campo se committere, et castra sequi gravibus imperiis coactus, uxorem pridie sibi nuptam, commendata tantisper domo, reliquit.

Bellum, in quo Laurentii parens meruit, novem omnino mensium fuit. Rediit itaque, accepta missione, maritus, consortis, ut existimo, precibus salvus et sanus, quæ identidem ad eam, de qua loquor, imaginem vigilias pro marito agebat, et, ni fallor, quotidie, si decem ultimos dies excipias, qui mariti reditum præcessere, quibus edito in lucem Laurentio decumbebat in lecto. Ingressus itaque domum suam redux e bello miles, circumspicit primum; et miratus, neminem sibi fieri obvium, per scalas pervenit ad thalamum, ubi conjugem in lecto cubantem vidit. Ægram ratus, consolari verbis instituit, quibus excitare vel semimortuam posset. Illa gaudium mariti, quod tam amica salutatione attulerat, ut pari gaudio pensaret, filiolum, quem commodum lateri tunc applicitum habebat, remoto linteo monstrans: Ea, inquit, charissime conjux, amoris nostri pignus, et hæres

domus, et nostræ olim, quam, Deo dante, speramus, senectutis baculus!

Mirum est, qua nonnunquam velocitate cogantur in cœlo nubes, atque in fulmina ignescant. Multo, quam credi potest, citius hæc visa sunt in vultu mariti, nunc vere microcosmi. Rugas contraxit ut nubes, oculos accendit ut fulgetra, linguam in tonitrua rupit: quid exspectes, nisi trisulcum e manu Jovis hujus fulmen, quo dispereat hæc Juno? Ergone, inquit, ego pater pueri, quem alius genuit? Cætera, quæ homo Martius inter insanas per thalamum concursationes detonuit, vel Herculi furenti non excidissent.

Et habebat furor iste plus rationis, quam solet. Nimirum a nuptiis ad castra, a thalamo ad pugnam erat evocatus recens maritus; noctem non amplius unam principis imperio indulgente.

Furor, ut plurimum, ira brevis est. Hic, quia in hominem Martium incidit, longus fuit, et denique arma ministravit nondum deposita, quibus uno ictu utrumque honestæ domus probum auferret. Interea mulier lacrymis perfusa non profuturis, inter ultimos (quia mortis) sudores eloquentia plus quam feminea perorat. Et placasset bestiam eloquens innocentia, si audita fuisset. Sed qui debilem et singulibus interruptam feminae vocem inter Martiæ vociferationis tonitrua audiret homo militaris, qui nec leges inter tubas et tympana audire consueverat? Jamque incumbentem sibi machæram, sive vitatura, sive mitigatura, filio manibus prehenso, superat affectum matris, et magna vi brachia tollit, prolemque objicit jam cadenti machærae; eo uno felix, quod imaginem Virginis, de qua dixi, in ore, spem haberet in corde.

Adeste, quotquot mundus tulit heroes, atque ipsi inspicite, ne fidem omnem superet, quod dicam. Laurentius vixdum totus decem dierum homo, ictum risu excipit, et manu machæram. Jamque alterum minabatur furor ictum: sed pupulus, parente fortior, manu aciem ferri intercepit, et, Quid, inquit, agis, pater? quando ego filius tuus sum, et mater innocens? Hæc fatus, temporum nostrorum Atys tacuit; et jam solus armatus (nam viro, qui jam pater esse cœperat, e manu gladius exciderat) tropæum manu victoriosa tenet, machæramque, ut victor, manu vibrat. Extimuit pater, steteruntque comæ, et vox faucibus hæsit. Atque ut patrem se esse sciret; hominem tamen se esse tantisper ignorabat: dum animosior e concepta spe, visoque portento, femina viro redderet animum.

Redditæ Deiparæ Virgini gratiæ, et inusitati portentii narratio facta vicinis, ab his publico, fidem tamen apud omnes non invenit, vel quia a milite, vel quia a femina hæc dicebantur. Modestius itaque mentiri jubebantur; hoc ficto titulo, qui receptus non esset, spurium pro legitimo haberi non posse: jure standum antiquo, et si velint, consuetis cærimoniis ad hæreditatem admitti posse. Hæc matri, filioque cum ipso ma-

rito in pœnam furoris paterni ferenda fuere, dum tandem reperti sunt, qui concepta in Virginem Deiparam spe, imaginem venerarentur, et ipsi quoque peterent auxilia in morbis, quæ natura præstare non posset. Nam, ut Laurentii consuleretur honori, Virgo Deipara coram imagine, quantumvis magna postulantibus negavit nihil. Ita multiplicatis tanto numero portentis, etiam primum, quod in Laurentio contigit miraculum, fidem integram invenit apud omnes, quod ante vix dubia fide credebatur a paucis. Decebat hic honor sanctum, decebat martyrem : nondum enim primum ætatis compleverat omnino lustrum, et jam maturus cœlo, et martyrio suffecturus, di-ram a Judæis mortem pro Christo tulit. Hist. Vicent. l. II c. 71 Annal. PP. Ser. vit. p. 2 cent. 4, l. I, cap. 4.

XXXIII. — Imago B. V. miraculosa ad S. Justinam, Paduæ in Italia.

PROGR. : *Ave Maria, gratia plena ; Dominus tecum.*
ANAGR. *Vivam Deo integra Immaculata parens.*

1. Tabula volans et saltans. — 2. Fumus sacer, cœlo ingratus. — 3. Femina cœlo chara.

Barbarum oportet fuisse, et vere Copronymum, Constantium illum Orientis imperatorem, qui tam impie patris mores secutus est, ut, quas furori patris Christianorum pietas subduxerat divorum imagines, summa solertia conquisitas, ferro et igne prosequeretur, impius iconoclasta, sola in ligna lapidesve bellicosus. Ille Isaurici Leonis non degener catulus, simul ac imperium anno Christi 744, hæreditate accepit, ne patris memoriam ulla nunquam posset delere oblivio, desæviit strenue in imagines sanctorum, cum in sanctos non posset. Nulla domus, quæ jacturam non doleret, nullis divitiis reparandam ; nulla platea, in qua non magni quandoque operis tabulæ assulatum sparsæ jacerent : nulla via, quæ non sacris ejusmodi ramentis honorata calcari vel a pietate ipsa recusaret. Mercurios in palatio vidisses et Apollines, Veneres, Dianas. Dabantur marmora, et varii generis metalla : nihil non nudum erat, ut veritas turpitudinis venustius sorderet. Cœlitum, nec figura, nec forma ferebatur uspiam. Hæ palatinorum leges fuere non parum paradoxæ, quibus illorum colere statuas, quos sequi nollent ; eorum, quos sequi deberent, cum contumelia lacerare jubebantur.

Fuit, cum novo artificio conquisitæ per Constantinopolim imagines comportarentur tanto numero, qui vel ipsis iconoclastis admirationi esset, vix oculis suis credentibus, post tot tantasque horum penatum strages, tot idololatriæ reliquias pio furori subductas. Itaque maximo in foro spectaculum futuræ Deo, angelis, et hominibus sanctorum imagines, in cumulum aggestæ, pyram effecere, in qua tota sanctorum memoria funus fieret et confligaret : et, ne tanto funeri deessent

ludi funerales, hæc omnia ludo jocoque fiebant. Quid præficas memorem, quas devotus femineus sexus non gravate submitit ? quid faces recenscam, quas impiissimus quisque contra morem a fronte subdidit, rogumque accendit ?

At simul ac veneranda strues ignem concepit, superi id quod erat, non tarde subodorati, tam pretiosi thymiamatis, tam severe hominibus vetiti fumum, averso a terra vultu, susceperunt.

Sunt supra altas ætheris plagas fulminum plus quam muralia tormenta, stantque in subjectos directa, destinataque impios, non tamen (cœlitum consueto more) exoneranda, nisi novi Promethei e terra ignem submittant, et peccatis, velut funibus incendiariis, tanti strepitus machinas accendant. Nunquam stultius, majoreve periculo mundus inter ignes lusit, quam cum hunc rogum succendit, non difficulter cum fumo flamen cœlo daturum, quæ accensis, quas dixi, fulminum plus quam bellicis machinis, effectura esset, ut fractus illaberetur orbis.

Jamque ardebat rogos sacro igne, jamque cœlum sacris e fumo nubibus tectum nil nisi pium sanctumque spirabat : gemeabant interim circa rogum, quos aliqua sanctorum cura tangebat, et lacrymis ac suspiriis tantum non exstinguendæ flammæ idoneis cœlum cum fumo petebant, cum ecce ! e tabellis una, divina virtute, e media flamma, quæ jam totam, quanta erat, struem involverat, saltu mirabili in altum fertur, factoque bene grandi arcu in medium populum, jamque capitibus suis timentem, decidens, in femina orthodoxæ gremium delapsa est, et non sine gaudio excepta. Hæc sibi tabulæque consultura, populo se subtraxit. At domum ubi venit, tabulæque materia simul, ac pictura examinata a piis est, tabula reperta est e ligno integra, quadrata, nec ultra mediocritatem magna. Pictura illæsa, colores vivi, manus artificis præ aliis bona.

Tabulam in tanta lignorum temere congestorum congerie inter flammam fumosque permansisse integram illæsamque e rogo solam, unicamque e tot aliis exsiliisse in altum, per arcum velut facto passu transiisse flammam, et in femina orthodoxæ gremium decidisse, apud pios non mirum modo, sed et supra miraculum habebatur. Eapropter velut unicus fidelium thesaurus diu Constantinopoli, eo honore, quem merebatur, conservata est donec a B. Urso sacerdote, et templi sanctorum Apostolorum, quod tum Constantinopoli erat, custode, una cum corporibus sancti Apostoli Matthiæ, et sancti evangelistæ Lucæ in Paduanam urbem deportata est. Atque hæc ipsissima est, quæ hodie a monachis D. Benedicti Cassinensibus ad S. Justinam custoditur. An vero S. Lucæ opus sit, quod nonnulli existimant, non habeo dicere.

Hanc historiam R. P. Alexander Boselli pro-

vincialis Venetæ prov. mihi misit, desumpsitque ex Portin. *De felic. Padu.* lib. ix, cap. 19, f. 412.

XXXIV. — Imago B. V. miraculosa de Monte Ortone. In M. Ortone in Italia.

PROGR. : *Ave Maria, gratia plena ; Dominus tecum.*

ANAGR. : *Periit Anguis coram Eva munda et alma.*

1. Mortis modus timendus. — 2. Quercus et oliva. — 3. Lotio pedum salubris.

Eo fides hominum devenit, ut vel ipsi Deo dicenti non credant, nisi dicat, se dixisse, et portentis dicta confirmet ; alia enim Dei loquentis verba mundus hodie vel non audit, vel non intelligit, quam miracula. Intelliget hoc lector ex origine imaginis Deiparæ, quæ in monte Ortone miraculis celebratur, quam fide magni historici recenseo.

Anno 1427, pestis Lombardiam universam afflavit, præ aliis ita Paduanæ urbi infesta, ut etiam ii, quos alias metus in virum quoque constantem cadens non terreret, urbem desererent. Ita multi non tam mortem, quam mortis modum timent. Eos inter fuit Petrus Falcus, homo militaris olim : qui, cum e militia nihil præter pauca stipendia, et multa vulnera domum retulisset, jamque nec ex his quidem multum amplius superesset, præter pedum incurabilem dolorem, eadem fidelia duos, ut aiunt, dealbaturus parietes, urbe ob luem malignam relieta, ad Montis Ortoni thermas se tantisper contulit, quoad inde sanus in sanam patriam rediret.

Fuit Petrus cœlesti itineri aptior, quam terrestri, raro in milite exemplo. Nam conscientiaæ ut bonæ erat, ita nullum quoque abire diem passus est, quo Virginem Deiparam consuetis precibus non veneraretur, hisque gradibus, etiam afflictis pedibus, magnis tamen passibus, ad superos properaret ; sed et superi ad ipsum. Nam Virgo Deipara soli in silva et oranti die quadam se visendam præbuit, quam toties petierat sanitatem datura ; Petrus si viso, qui Deiparam vestiebat, splendore, exuisset calceos, superstitiosus haberi non meruisset. Nam locus, in quo stabat, terra sancta erat : quando simul ac cum admiratione terror hominem, sibi restituit, ipsa Virgo et exuere illum calceamenta jussit, et locum sanctum suumque esse dixit.

Vade, inquit, et in hac, quam monstro, scaturigine pedes lava, et salutem cape. Qua recuperata, in fundo, si laborem non recusas, sub saxis imaginem meam reperies. Scito insuper, locum hunc meum esse, hic me coli velle. Atque ut hæc omnes ex te audiant, non omnes tamen credent. Itaque ut et his quoque fidem facias, duos ex his arboribus surculos decerpe, quernum unum, olivæ alterum, sicque urbem ingredi, et eos accede, qui urbi cum potestate præsunt, quibus, ubi receptam sanitatem inven-

tamque imaginem denarraveris, ea quoque subjunge, quæ de struendo hic loci templo tibi dixi. Invenient dicta fidem, sed lentam, nec integram : tum enimvero tu ramo olivæ viridi cinge lumbos, et mox arescet ; revirescet autem, quam primum caput tibi eodem coronaveris. Hinc reconciliatum sibi Filium meum intelligent Paduani, et pestiferae luis tandiu optatum finem. At vero ut sciant quoque, hunc a me locum impertiendis cœlestibus favoribus gratisque electum, quernum ramum cape, quem, simul ac capiti circumligaveris, videbis exaruisse : quapropter eodem ramo arido lumbos cinge, et iterum reviviscet. Hæc facta ; Virgo videri desiit.

Petrus Falcus cœlesti gaudio delibutus, servis, qui supervenerant, visa refert, eorum ope fontem aquæ calidæ inter carecta quæsitum invenit, et in fonte sub saxis imaginem in lignea tabula quadrata cubiti magnitudine, tum nudatos a servis pedes immergit fontis scaturigini, et mox redire in pedes vigorem sentit. Itaque jam de futuris quoque miraculis securus ad urbem Montis Ortoni properat, et convocatis magistratibus ex ordine euncta et graphice narrat, eaque in dictorum confirmationem, quæ jussus est, ramis virentibus patrat miracula. Nemo erat, qui auderet tantis fidem negare factis, nemo, qui non, quæ in rem erant, comportaret. Unde sumptuosissimæ fabricæ prægrande templum est, quod hodie patres Eremitæ S. Augustini una cum imagine curant, nobilem Paduanorum in Monte Ortone thesaurum.

Quomodo imago hæc, et a quo in fontem infra saxa sit abjecta, non constat. Sunt, qui putent, ab iconoclasta quopiam id factum. Alii existimant, a Virginis singulari cultore, belli tempore huc deportatam, et marmore custoditam (nam sub marmoreis latebat fragmentis). Aliis placet appensam diu arbori, casu prolapsam, et ab angelis in hæc usque tempora conservatam. Videri potest illustrissimus et reverendissimus D. Jacobus Thomasi episcopus civitatis Novæ, qui totam hanc historiam fuse descripsit, quam ad me descriptam misit R. P. Alexander Boselli, provinc. Venet. provincialis.

XXXV. — Imago B. V. miraculosa de M. Berico. In M. Berico in Italia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena ; Dominus tecum.*
ANAGR. *En manavi pura summa regi alte dicata.*

1. Crux ex oliva. — 2. Concentus cœlestis angelorum. — 3. Fons miraculose salubris.

Profuit Vicentinæ urbi, habuisse in vico proximo Berga vetulam, quæ Vincentia vocaretur : nam fortassis vel ideo, quia idem sibi cum afflicta urbe nomen esset, orationi vacabat ardentius, identidem Salutationem angelicam submurmurando.

Fuit, cum marito in colle vicino agellum suum colenti cibos ferret 7 Martii, anno 1426, hora post

solis ortum tertia. Stitit devotam sibi viatricem Virgo Deipara, tanta luce vestita, quantam oculi Vincentiæ, si vel juvenis fuisset, non sustinuissent. Itaque velut fulmine icta in terram non aliter quam moritura præcipitatur. Sed quia non territoria, sed animatura vetulam Virgo advenerat, confestim advolat, cunctantem erigit, omnique terrore pulso jam cordatiorem sic alloquitur: Vincentia mea (scito enim, te meam esse, cum ego tua sim), vade Vicentiam, et nuntia afflictæ urbi, si pestiferam abire luem velint, in hoc mihi loco templum collatis pecuniis ædificent: sciantque, tam diu duraturam luem, dum ipsi monitis cœlestibus parent.

Vicentia jam cognominis urbis facta patrona, quæ in rem erant, Virgini opponit: quis ex urbe universa crediturus sit feminae? quis vetulam non irrisurus? si vel notæ sanctitatis sacerdos hæc urbi nuntiaret, futuros, qui lucrum, qui gloriam obijciant. Tempia urbi non deesse; et si olim defuissent, nunc tamen vigesimum sextum jam annum peste laboranti, et tantum non exhaustæ cives templis, non templa civibus deficere. Vetulæ etiam somnia obijciuntur cum sarcasmo. Quid, quod (ut fidem forte verba mea apud cives inveniant) in exhausta urbe non erit, unde operariis, vel in hebdomadem merces solvatur? Itaque, o Regina cœli! vel a Vicentinis pete, quod præstare queant; vel, si certum est, templum vectigalis jure imponere, mitte, cui credant, meque tuo, meoque bono non dignare tanto honore.

Ad hæc Virgo: Vade, inquit, et quæ jussi, Vicentinis indica. Fidem non habituris, fontem limpidissimum, et mirum intra hos duos, quos tibi monstro, lapides promitte, si fodiant. Quin, ut ea, qua volo forma, templum figurent, ecce! fundamentorum ambitum designo. Quo dicto, crucem ex oliva olim, nescio a quo, ibi plantatam, extrahit, manuque prehensam circumducit, terra, quantumvis dura, facile subacta, et in fossam, qualem vix sarculo fecisses, nedum surculo, dehiscente. Denique, cum ad locum, unde cœperat, rediisset, oliveam, de qua dixi, crucem eo loco terræ infigit, quo principem erigi aram volebat. Iret itaque, visa auditaque quam primum referret, id insuper adjungeret, omnes festos Virgini Deiparæ dies, imo omnes totius anni Dominicas, templum hoc visitaturis, et quidpiam precaturis, præ aliis diebus hora sua prece fore felices, et albo calculo notandos. Quibus dictis, Virgo bene precata evanuit.

Vicentia in pedes erecta, et jam sui juris, ante omnia ad sportulam respexit, et numi frustra quæpiam e lancibus effudisset, potentam examinat. Nam præceps in terram ruina potuisset certe, si non debuisset, rumpere fragilem testam. At vero, ut integra omnia vidit, non parum mirata est. Cum vero etiam immisso pollice deprehendit calorem, quem dedisset domi focus, nondum abiisse, etiam obstupuit. Et vero, quis non miretur? Non minus

milliari integro vetula ad maritum cibos portaverat, et non parum temporis absumpserat colloquium Virginis. Ad hæc septima Martii dies poterat, vel duobus a foco passibus non bene coctam potentam frigefacere.

Vicentia, tradita propere marito sportula, et cursim, quæ vidisset, narratis, quam primum ad urbem festinat, ex ordine omnia, quæ contigerant, et fideliter obviis quibusque denarrat. Si tam cito fabrica surrexisset e fundamentis, quam Vincentiæ verba per urbem fama volante circumlata sunt, plures post biennium centurias civium numerasset urbs Vicentina. At vero, quia vetulam prædicantem, et de pecuniis loquentem audierunt, plerique præsagam, nonnulli etiam sagam esse existimaverunt. Atque, ut forte ipsa neminem aut deciperet, aut decipere bona instituisset, ipsa tamen, sive somnio, sive familiari vetulis phantasia decepta, non abs re credita est: et tum maxime, quando ad episcopum ducta, ad sui similes anus cum fabulis suis et commentis amissa est, quantumvis et fontem mox reperiendum, et designata a Virgine Deipara templi fundamenta jactaret. Ita vix unquam aliis, semper nobis credimus.

Abacta cum fabulis vetula prudentiæ se litasse crediderunt Vicentini. Non ego. Quid enim? ergone si sub sordido palliolo latere potest sapientia humana, non possit divina? ergone Deus, qui nec vultum, nec staturam aspiciit, qui personarum acceptor non est, mittere non possit, quem vult? Felix profecto Vicentia, et in paucis sapiens civitas, in qua nemo est, qui unquam vetulæ somnianti, et omnia fausta et infausta auguranti crediderit. Vel si est (ut deesse creduli nusquam possunt) cur vigilant non creditur, et omnia fausta spondenti? cur nemo vel unius diei opera, evulso saxo, inquit promissas aquas? cur nemo vel deambulans locum adit visurus, num vetula ex arte ad architectorum leges designasset fundamenta templi.

Ita nempe animo cadimus, cum tristibus urgemur fati e cœlo, ritu, quo vertiginosi solent, qui nunquam profutura apprehendunt. Poterat vetula monstrare digitorum cœlestium vestigia rosei coloris, et cum vita duratura, humero impressa, cum a Virgine erecta in pedes est, et forte etiam monstravit. Poterant ipsi Vicentini non imperite suspicari pestiferam luem, cum hæc referrentur, remissius sevientem, plectendæ animorum obstinationi vehementer post auctam esse. Sed, ut dixi, tristibus meliora sperare difficile est. Interea Vincentia nullo non die cum sole templum suum adire, et adacto cruci cereo ardente, ingeniculata preces fundere, et vix cum sole abeunte abire, testata, nullo se teneri fastidio, quando inter angelicos concentus ibi deliciaretur.

Credimus, ni fallor, superis beneficium nos facere, quando nobis beneficia ab iis importune obtrusa acceptamus. Ita est. Expectatum a Deipara duobus omnino annis est cum dimidio: et

nemo omnium unus Vicentinorum repertus est, qui vel fontem promissum inquireret levi scalpro, aut quem vel otiosa deambulatio ad locum, non plus mille passibus urbe distantem, invitarat.

Itaque anno 1428, 8 Augusti, iterum Virgo apparet Vincentiæ, tum quando vel maxime sæva pestis recruduit, eademque, quæ olim, ingeminat. Currit itaque vetula, et vociferationibus urbem implet, et tandem a magistratu et episcopo ægre audita fidem extorquet. Itum itaque, instituta rite processione, est ad locum, visisque perinde, ac si tunc erutæ essent, fossis templi spatium ambientibus, excitus quoque levi labore limpidissimus fons in fluminis modum emergens. Jam quisque fidem habitam fuisse oraculo ante biennium voluisset: homicidas suorum quisque inclamare illos, quorum vitio tamdiu tantum urbis bonum esset dilatum, nullo in se, omnibus in unumquemque, tanti facinoris piaculum conjiciente. Ita est: nemo facit, quod omnes faciunt.

Decreta 25 Augusti sollemnis iterum processio, qua primus templi lapis ritu sacro positus, et datum labori principium est. Cumque iis decrescere pestis videretur momentis, quibus creverat fabrica, auctus operarum numerus est, et alia in sequentem Dominicam indicta processio, in quam non pauciores tredecim millibus confluxere: quorum munificentia ea congesta sunt in fabricam donaria, quibus intra trimestre quantumvis amplum templum deproperaretur. Tantæ molis erat pestilentiæ finem imponere, quæ quatuor omnino et viginti annos affligerat Vicentiam. De miris non nisi duo affero. Primum: quod iisdem, ut supra memoravi, momentis decreverit lues pestifera, quibus crevit fabrica. Alterum: quod uti trecenti fuere, qui primo die ex reperto fonte biberunt, ita trecenti omnino fuere, et hi ipsi, qui simul eodem die salutem biberunt, e quocunque mali genere vindicati, nemine gratis potante tam salutiferum e cælo laticem. Siccatum tamen aliquot post annos una cum miraculis fontem asserit, qui hanc historiam describit Franciscus Barbaranus in *Hist. Eccles. Vicent.* lib. 1, c. 87, et seq.

XXXVI. — Imago B. V. miraculosa de Monte Virginis. In M. Virginis in Italia.

PROGR. Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Deipara inventa sum, ergo Immaculata.

1. Cingulum B. V. Mariæ. — 2. Fasciæ Christi Domini. — 3. Imago fundens lacrymas.

Videt hic loci, quisquis spectatum admittitur, faciem Deiparæ in tabula lignea pictam cum puero Jesu: sectam quoque in transversum tabulam sub Virginis vultu observat: picturam denique reliquam multum a vultu Virginis diversam, non sine causa miratur. Unde hæc omnia imagini sacræ evererint, recensere aggredior. Atque imprimis opus esse S. Lucæ, dubitare non licet, ne fidelissi-

mæ antiquitati repugnemus: hæc enim ipsissima est, quam Eudoxia una cum cingulo B. Virginis, æ Domini nostri fasciis in sepulcro B. Virginis inventis ad Puleheriam Augustam Hierosolymis Constantinopolim misit. Hinc ab anno 429, imago hæc sacra cæpit appellari S. Maria Constantinopolitana, ob insignia quæ patrabat miracula. Quorum duo si breviter apponam, videbit lector, nihil me superfluum, otiosumque scribere.

Primum cum Gaina rege barbaro, et hæretica lue infecto, contigit. Is cum potente et numeroso milite apertas Constantinopolis portas ingressus, valvis urbis (nescitur, qua manu) repente clausis, tantum non ad internecionem deletus est, postquam cives se, suaque huic imagini commendarunt.

Alterum Barbaros, nescio quos, tangit, qui sexcentarum navium classe urbi non parum graves minabantur excidium cominus. Ubi tamen sanctissimæ patriarchæ consilio, solemni pompa per plateas et fora hæc sacra imago fuit circumducta, flere imago visa est, ut flere desinerent cives. Acciverunt hæc cælestes aquæ e cælo grandinem, sed igneam; quæ in naves delapsa omnes ad usque decem, odore piceo relicto, absumpsit: ut maritimæ quoque Sodomæ exemplum mundus haberet. Hæc aliaque Virginis portenta civium illorum bono per hanc imaginem patrata, fecere, ut tertia hebdomadis dies non amplius ad dei Martis, sed Dei Matris honorem dedicata haberetur. Jam quomodo hæc imago ad hunc, de quo loquimur, locum devenerit, dicendum est.

Circa annum 1230, Balduino II, rerum Orientis potenti, a regulo Cretæ domino filia obstrusa est in sponsam. Balduinus sponsam una cum fide patris (quia Cretensis) sprexit. Hinc minæ, et sine caduceatore jam jam imminet bella. His pressus Balduinus ingentia Græciæ toti indixit vectigalia, et quotquot potuit, Italiæ principes sanguine junctos imploravit. Venetis quoque ipsum filium suum obsidem dedit, atque una cum filio sanctissimæ crucis non parvam partem, spongiam, aliasque celeberrimas Christianæ fidei gazas. Interea sive ob ablatas tot ex imperatorum sacrario reliquias, sive quod fidei propius est, ob gravatam vectigalibus Græciam, suorum quoque, id est, Græcorum incurrit odium: ut disputari a prudentibus cæptum sit, intra an extra urbem, inter cives an hostes, Balduinus esset securus. Placuit fuga, et quidem in Italiam ad suos. Hanc, ut ne intutus caperet, quidquid sacrarum reliquiarum imperatorum sacrarium habuit, cum cætera Gaza in onerarias conjecit. Catharina Balduini neptis urbem ingratam non invita cum desereret, imaginem tamen hanc post se relinquere tam ingratis civibus non sustinuit.

Itaque militibus imperat, eam ab altari avellant, quod cum milites (siquidem integram vellent) premente regis abitu, non possent, transversam secuerunt, secumque dimidiam tabulæ partem, quæ Virginis vultum ad pectus usque tenebat, abstulerunt.

Cum his thesauris ad oras Italiæ appulsus Baldinus per Apuliam iter habuit Neapolim versus. Vix Avellinum pervenit (urbs est Monti Regali proxima) mula, quæ Virginis Deiparæ imaginem cum cæteris, quas dixi, reliquiis vehebat, absque ductore per collem, qua itur ad montem proximum, iter arripuit. Aberrantem a via, ut credebatur, bestiam reducere muliones : sed iterum ac tertium eundem bestia callem insistere, et collem avium petere.

Oborta subinde tempestas vim pluviae grandinisque dejecit, monuitque imperatorem, reduci bestiam a colle, invito cælo. Fuere quoque, qui assererent, templum Deiparæ (S. Guillelmo congregationis fundatore sub titulo Montis Virginis) in vicino esse; huc bestiam agi a cælo. Itum igitur ab ipso imperatore cum toto comitatu est, quo præibat mula, sari oneris bajula. Et ecce tibi, ubi in conspectum templi ventum est, nullo pulsante, æs omne campanum sponte insonuit clangore festivo. Acciti miraculo religiosi obviam procedunt pompæ, quam eominus jam prospiciebant, acceptamque Virginis tabulam (ita imperatore et Catharina volentibus) solemnî pompa in aram, quæ medium obtinebat templum, deportant. At vero mane postero, eo, quo nunc stat, loco sacrum pignus virtute divina translatum invenere. Unum, ut cætera taceam miracula, præterire non possum.

Ad duo circiter passuum millia, si sacram ædem pro centro habeas, carnes, ova, caseus, butyrum, lac, volente cælo, comedi non possunt, imo nec impune apportari. Etenim ubi horum quidpiam importatur, quin etiam, ubi vel una sola mulier accedit, quæ gentis more capillos unxit butyro, repente coactis nubibus cælum totum agitur in rabiem, ejcit inter tonitrua grandines, pluvias, fulmina; et ventus tantum non ipsi monti minatur ruinam. Neque pax ante cum irato cælo iniri potest, dum undique perlustrato monte deprehensum piaculum sit. Itaque, edulia vetita, quam primum deprehensa sunt, confestim vel igni absumuntur, vel ex alto colle in subjectam vallem præcipitantur. Quod si mulierum, ut dixi, erinibus butyrum allitum sit, abscissis illico capillis combustisque remedium malo poni debet. Tum demum cælum cum terra redit in gratiam.

Hæc ad me R. P. Joan. Filomarinus R. Benevent. ex ill. Jordani episc. Lugdunensis Chronico.

XXXVII. — Imago B. V. miraculosa de Madia. Monopoli in Italia.

PROGR. Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. Pura et digna Mater summa cæli janua.

1. Trabes per miraculum allatæ. — 2. Imago B. V. per mare. — 3. Processio nocturna.

Habuit urbs Monopolis episcopum Romualdum, dignum, cujus memoria apud posteros esset in benedictione. Is muros et mores ædificaturus, templum cathedrale S. Mercurio dicatum, jam ruinæ proximum, anno a Virgineo partu millesimo supra

septuagesimum quintum, sui officii trigesimo, demolitus est. Crevit subito fabrica ultra multorum expectationem, opem conferente Roberto Guiscardo comite Apuliæ, natione Normanno. Stetit tamen una cum ædificio omnium voluntates lignorum penuria, quibus muri tecto conjungerentur, et subjectum templi forum tegetetur. Abiere interea anni, quibus de perficiendo templo nec spes, nec cura.

Poterant subinde surculi cum fundamentis terræ inserti crevisse in arbores, unde magnitudinis justæ trabes haberentur, si solum materiæ ferax esset. Et staret adhuc forte sine tecto templum, nisi Romualdus tantæ domus architectus memoriam, quam plerique jam abjecerant, iteratis ad Virginem Deiparam precibus conservatam, identidem objecisset, non cessaturus, dum ipsum cum nubibus orando cælum penetrasset. Auditas preces ipsa Deipara ostendit, quando intempesta nocte e civibus uni veste candida (quia felicia nuntiabat) in somnis astitit, jussitque significari episcopo, trabes tegendo templo necessarias, suo beneficio appulas esse, stareque in littore. Rejecta, ut fit, somniantis imago est Romualdo. Unde enim hæ trabes in opus suffecturæ? Atque ut portentose quispiam e cælo monitus eas huc destinasset, venturos certe nautas, tanti gaudii nuntios. Placuit redire sequenti nocte Virgini : rem fuisse, non somnium, affirmare : iret proinde, et episcopo fidem faceret. Fecit quidem imperata civis, sed non fidem Romualdo.

Itaque nocte quoque tertia Virgo se civi, eodem, quo ante cultu stitit, eademque dixit, jussitque. Ac tum primum oculis post somnum apertis, vidit, posse non magno labore verum a falso secerni, quando non plurimis passibus mare distaret ab urbe, posse quantumvis longa littora unico oculi obtutu sine sudore obiri, posse videri tot, tantasque trabes, si alicubi hæssissent. Ita tantum non sera plerumque bona consilia sunt. Itaque excusso primo somno, quem prima noctis vigilia conciliaverat, ad portum properat, videtque ad littus stare trabes. Gaudium, ut fit, metu mistum, vetuit inire signorum numerum; vetuit inquirere, qui eas nautæ appulissent. Recta igitur properat ad episcopum, ac media nocte excitatum monet, adesse in portu trabes, jam sibi visas : agnosceret Virginis munus, nec ultra dubitaret. Romualdus, ut incredulitatem, si quæ fuisset, Deiparæ purgaret, nocte media ære campano populum omnem ad supplicationem convocat, atque inter faces ad portum deducit, Virginis donum trabes accepturus. Et ecce! ipso in portu trabes ratis in formam (gentili lingua Madiam vocant) contextas, sine remige, sine nauta.

Accurrere quampridem e populo, qui, episcopo imperante, ratem traherent in terram : numeratæ deinde trabes, una supra triginta, tantum non ab ipso templi architecto ad mensuram excisæ et numeratæ. Summa nocte pulsatis campanis concitatum non sine timore ignorantem populum, processionemque institutam esse ab episcopo, non parum

improbarunt, quos civium aliqua, et civitatis cura tangebatur. Fieri hæc non sine certo prægnantium, et graviter ægrotantium periculo, quos subiti timores semper affligunt, non raro interimunt. Potuissent inermes extra muros cives ab hoste opprimi, potuissent urbi ab igne creari exitium, potuissent expectari mane. Atque ut tantum urgeret rei desiderium, implere locum omnium potuissent cum suis præsulem: non avolaturas utique, aut per mare redituras tantæ longitudinis trabes. Atque hæc non tam imperite, quam non pie: nisi cælum humanis mentibus influens, ad ea plerumque urgeret, quorum causæ non nisi in fine apparent. Sic intererat plurimum, interesse processioni populum, et vel ideo maledicis truncata est obtrectandi materia, quod clerus non præveniret, populusque ipse in rem venerit præsentem, majus aliquid trabibus inventurus.

Etenim dum secantur vimina, et facti e corticibus funes: ecce tibi tabulam ligneam! quatuor palmas altam, tres latam, in qua coloribus depicta Virginis Deiparæ imago est visa, manu (si tamen humana) peritissima. Vestitus, ut et pictura, Græcam antiquitatem spirant: et quia iis imaginibus, quas a S. Lucæ manu habemus, dissimilis admodum non est, plurimi fuere, atque etiamnum sunt, qui non temere conjectare se credant, opus esse S. Lucæ. Virgo Filium sinistra tenet. Ad pedem imaginis duos videre est, quibus a tergo monachorum Basilianorum ritu cappa nigra dependet, unde tamen (cætera si paria sint) argui potest, picturam esse divo Luca posteriorem: cum ipsa Lauretana Deiparæ statua, cappa nigra a tergo dependente, in hodiernum usque diem videatur. Ad dextram quoque Græca mulier (quæcunque tandem illa sit) videtur, quæ, quia medii palmi altitudinem non excedit, illa prudentius esse creditur, quæ picturam fieri curavit, quam quæ in pictura cum B. Virgine colenda proponatur.

Tanti repente thesauri facta Monopolis domina, quid aliud pararet, quam triumphum? et commodum facibus per noctem assumptis in vicem successit post auroram sol serenissimum invehens diem, ut illi serviret, quæ pulchra est ut aurora, electa ut sol. Jamque populus non difficulter in pompæ dispositos ordines coierat; cum episcopus prehensam manibus tabulam solemniter urbi ac novo templo infert, et aræ principi imponit. Hic multis mensibus magno incolarum bono stetit: quibus portentosa beneficia pro cultu reddidit, et sibi miraculosæ imaginis titulum, nomenque promeruit. Tum, tecto trabibus templo, alium in locum, ne operarum incuria offenderetur, e regione majoris portæ collocata est tantisper, dum ille pararetur, in quo perpetuam figere sedem debebat: qui tandem venustissima architectura insignis imaginem non sine solemniter suscepit. At imago postera luce ad priorem locum rediit, bis terve repetito portento. Non obscure ab incolis intellectum est, velle ibi Virginem sedem figere. Quapropter

conjunctis operis illum, quem elegerat Virgo locum, magno pretio fecerunt illi pretiosum. Imago ipsa hodie auro et gemmis sic tegitur, ut non nisi Virginis et Filii vultus exstant.

Miracula ipsa, quia rara non sunt, pro miraculis non habentur. Hoc rarum: Virginem vestitu candido inter duos facigeros supra turrim visam, templum suum ab hostibus defendisse, et pilam tormento majore ejectam regessisse in jaculatorem, jam suo telo intereuntem: thesaurum et cimelia per vim ablata semel iterumque, ac tertium reduxisse: ut divinitus factum ipsi prædones agnovissent, ac templum posthac indemne reliquerint.

Inventus est tam audax e clero quispiam, ut monilia collo Virginis pendentia, quæ sine veneratione nec tangi solent, furto auferre tentaret. Jamque non infeliciter avulsa, sacco absconderat. Verum sacelli, cætera non ampli portam, quantumvis apertam, sacrilegus iste non reperit, parietibus in omnem partem temere impactus. Ædituus manu ducere aberrantem tentavit: sed et ille tamdiu a porta aberravit, dum confitentem Virgo reum, resque suas haberet.

Fuit mater, quæ, filiolo rota currus fœdum in modum lacerato, et jamjam ad ultimam adducto domi relicto, cum gemma non infimi pretii ad templum properavit, Virgini munus pro filii salute oblatura. Facto, ut credibile est, festinanter officio, domum recurrit, et filium sanitati restitutum vidit. Filiolus super facto rogatus: Virgo, inquit, huic similis (simul imaginis, de qua loquimur, ectypon ad lecti spondam pendens ostendit) huc ingressa est, et levi alapa faciem mihi perstringens: Memento, inquit, fili, quo tibi modo amissa redierit valetudo: simul foras se proripuit.

Ex narratione historica de B. V. de Madia civitatis Monopolis, lingua Italica typis publicata: ex qua hæc ad me A. R. P. Ignatius Spinola.

XXXVIII. — Imago B. V. miraculosa Tremitana. Tremiti in Ins. Tremiti.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Digna mater Jesu, et pura a macula omni.

1. Thesauri regii inventio. — 2. Sepulcrum Diomedis. — 3. Insula semper tremens.

Insularum maris Adriatici una est Tremitana, quæ olim a rege Diomede nomen accepit, et Diomede dicta est: nunc et rege et regno, quin et nomine privata, inconstantiae humanæ documentum dat, et a tremore, seu terræ motu, nomen habet.

Ruit Diomedis olim nomen magnum, et superis quoque odiosum; quis enim, Virgilio canente, nescit, quod manet alta mente repostum, Junonis odium, et Diomedis equos? Nihil superest: numina simul et nomina in fumum, in auras abiere, locum datura Deo, cui incolæ servirent in timore, et exultarent in tremore. Et vero etiam ita servitum est, ut plerique incolæ, qua essent origine nati,

ignorarent, et nusquam de Diomede minus sciretur, quam ubi Diomedes fuit.

Fuit prioribus sæculis, cum eremita, nescio unde, vel ejus, insulam ingressus, casam sibi ad eremi architecturam strueret, viveretque vitam superis acceptam, incolis utilem; is toties cum superis colloquens, dignus quoque habitus est, quem superi alloquerentur. Apparet itaque virginum Regina, qua solet gloria; et hominem primum novo visu territum restaurat; tum etiam imperat, templum sibi hic loci strueret, et quidem magnificum. Vir ad parendum placendumque superis natus magis, quam factus, templa ædificasset Virgini mille. Sed sive copiam insulanorum, sive inopiam spectaret, sumptus tantæ moli suffecturos non dispiciebat. Hærentem ut vidit Virgo: Vade, inquit, et illic (locum hæc dicens indigitavit) fode: quosque repereris thesauros, in fabricæ operas expende. His dictis, in cælum abiit illa; eremita, correpto ligone, ad locum a Virgine monstratum pervenit. Nec multum in viscera terræ itum est, quin lapis detegeretur sepulchrali inscriptione nobilis, Diomedem loquens et fortunam ejus.

Remoto vectibus lapide, totus sine nomine truncus apparuit, ossa nimirum, quæ, ejus olim fuissent, lapis loqueretur; cujus etiamnum sint, servine, an regis, nemo sciret; nisi et corona, et auri, argenteive tam facti quam infecti copia adfuisset, quæ regem deceret, proderetque. Atque ut de ossibus; cujus illa fuerint, litem non moveam, cor Diomedis in loco fuisse certum est, si cor hominis est, ubi thesaurus est. Rem universam, quibus oportebat, aperit eremicola, subductisque rationibus deprehensum est, in prægrandis et venusti templi perbellam fabricam sufficere repertam gazam, quin a piorum quoque liberalitate, iisque præsertim, quos voti reos Virgo misericordia sua fecerat, auctæ, etiam in asceterium se extenderunt, quo S. Benedicti alumni alerentur, temploque præessent. Ita Virgo Filium imitata jubet, quod vult, et dat, quod jubet. Joann. Baptist. de Albertis lib. *De imaginib. beatæ Virginis miraculosis in Italia*.

XXXIX. — Imago B. V. miraculosa ad S. Celsum. Mediolani in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Sola pure ac mire munda animata viget.*

1. Missa honorata ab angelis. — 2. Remotio veli miraculosa. — 3. Martyrum decens cultus.

Notum est Ecclesiæ fortissimi adolescentis Celsi nobile, martyrium; quando Mediolanensis virtus vel in puero tanta eluxit, quantam pauci expectarent a viro. Jacuerunt sepultæ tanti martyris reliquiæ ad Portam Ludovicam: jamque memoriam suam perdidérant, et laterent adhuc, nisi tantæ virtutis honor superis cordi fuisset. Itaque D. Ambrosius, acceptis e cælo mandatis, locum accedit, et una cum S. Celsi martyris cor-

pore etiam S. Nazarii reperit. Asportatæ in aliam urbem partam reliquiæ sacræ honore suo fruuntur, sumptuosæ molis templo ædificato. Sed loci quoque, in quo sanctus tamdiu quievisset, interire memoria non debuit.

Eapropter majores olim columnam ibi e lapide lateritio erexere, picta D. Virginis imagine exornatam: additum quoque post sanctarum reliquiarum inventionem est sacellum, ex quo Landolphus Porrus archiep. Mediolan. fecit templum, junxitque cœnobium D. Benedicti alumniis, quod anno 1550, ad canonicos regul. S. Salvatoris transiit, a quibus excisa cum cœnobio bellorum tumultibus pietas est restituta. Quin et a Mediolanensibus sic auctum est, ut non lente molis maximæ surgeret templum, et in summo ejus altari poneretur hæc, de qua sermo, imago Deiparæ, clavis ferreis jam olim defensa, ne quid detrimenti caperet; et velo tecta, ne frequentius conspecta abiret in contemptum: quando hominibus chara esse non solent, nisi rara.

Fuere miracula multa semper et magna, quæ Deipara hic loci patravit, cæterum non magnopere diversa ab iis, quæ passim per urbem alibi quoque fiunt. Unum est, quod pietatem Mediolanensium jam olim in hanc imaginem altius evexit, et ultra, quam credi potest, auxit: quando jam olim anno 1485, 20 Decembr., cum Joannes Petrus Porrus antistes ad dictam imaginem sacrificaret, præsentibus e populo Mediolanensi testibus, a Deo ad hanc rem designatis, apparuere duo cœlestes genii, nemini non e præsentibus conspicui; qui, qua in Reginam suam sunt reverentia, siparium, quo tegebatur imago, removerunt.

Quid angelos memorem, quos e cælo esse, et odorum inusitata fragrantia prodidit, et cœlestis venustas? Atque ut hæc non fuissent, imagini tamen exhibitus ab eis cultus, et, quæ sentiebatur ex eorum aspectu lætitia, nullam falsæ visionis relinquere suspicionem.

Ad hæc ipsa Virginis Deiparæ forma, pictura illa non paulo augustior, decore suo intuentium in se oculos, jam neglectis angelis, rapiebat; radiosque ex oculis ejusmodi vibrabat in intuentes, quibus corda non leviter ferirentur, nullo vulnere dolore, nisi quem de peccatis oriri contigisset. *Beati oculi, qui vident, quæ vos videtis!* O quam multi voluerunt videre, quæ vos videtis, et non viderunt! (*Luc. x, 25, 24.*) Quis astantium fuerit sensus, non habeo dicere; quando nec lingua potest dicere, nec littera exprimere, et non nisi expertus potest credere, quid sit Jesum diligere et Mariam videre. Hinc in hæc usque tempora tanta Mediolanensium in hanc imaginem est religio.

Dubitare de re prudentem non sinit testium multitudo, et res ritu, quem jura poseunt, posteritati tradita. Felix Astolphus canon. reg. S. Salvatoris (e cujus *Hist. univers.* hæc scribo) asseverat, vidisse se viginti octo testium subscriptas miraculo

sygraphas : qui omnes sacro illi Missæ sacrificio interfuerunt, et una cum cœlestibus geniis faciem Virginis augustissimæ intuiti sunt.

XL. — Imago B. V. miraculosa Caravaggiana. Caravaggii in Italia.

PROGR. : *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. : *Domus aurea almi gnati, en! emicat pura.*

1. Felicitas uxoris bonæ. — 2. Infelicitas mariti mali. — 3. Miracula fontis salubris.

Caravaggium ditionis Mediolanensis oppidum est. Hic quidpiam accidit, unde femine a maritis afflictæ solatium petere, et expectare possint.

Joannetta Petri Vacchii agricolæ filia, Virgini Deiparæ a prima ætate addictissima, in matrimonium collocata est Francisco Varolo, homini, ne quid deterius dicam, impio et scelesto. Errorem parentum luere debuit filia, quæ et matrimonium hoc non nisi a parentibus coacta contraxit, et omnia alia semper, quam nuptias spectavit. Etenim, ubi apud furiosum, et sui impotem maritum, contumeliosa cessarunt verba, ventum est ad verbera. Et hac lege vivebatur quotidie. Nec nova femine uno die videbantur verbera, nisi quando novo fuste inflicta acerbius miseræ incumbabant. Hi nempe sæculi nostri mores sunt, ut dos femine loco in uxorem ducatur; femina dotis loco accipiat. Quid ageret femina nunquam non auxilii indiga, a parentibus vendita, ab amicis relicta, a marito ultra modum afflictæ? Quomodo maritum nulla comitate emendabilem corrigeret! Servis ad remum damnatis ipsa flagitia majores pœnas promerita, solatium porrigunt, et quandoque etiam inter verbera risum cient. Innocentibus hoc solatium a verecundia, et honestate subtractum est. Itaque non nisi e cœlo vel peti vel expectari potest.

Fecit hoc Joannetta, Mariam identidem in ore, in corde habuit: cum verbera maritus cumlaret verberibus, illa spe tota Mariam respexit, Mariam invocavit. Atque una præsertim die, qua maritus in rabiem actus duplicavit uxori annonam, quam ne etiam triplicaret, accepta falce gramen in usus domesticos sectura, domo se jam satura verberum proripit, digestura tantisper tam grandes bolos, dum maritus rediret ad mentem, ipsa domum. Jamque inter lamenta et lacrymas cœlum suspiciebat centies, et Mariam millies invocans, mortem in votis habebat.

Quingentos omnino passus distabat a domo locus gramine secando destinatus. Ibi cum lacrymis tandem faciebat opus, donec vesper domum revocaret. Itaque redit: at quo animo, quove desiderio videndi maritum? Jam in conspectum domus venit, ejus memoriam nulla unquam posset delere oblitio: jam nondum emensa campum, pugnos et fustes, non sibi parari, sed incumbere sensit: tantum potest futuri metus. In genua itaque provolvitur,

et totum, quod videbat, cœlum invocat in unius casæ auxilium, et Virginem Deiparam solito calidioribus votis ad opem sollicitat. Ut tarda quandoque, certa tamen sunt cœlitum auxilia, ei præ aliis in tempore veniunt ea, quæ a Virgine Deipara expectantur. Necdum surrexerat, finieratque preces, ecce! spectabilis ipsa astat Deipara, pluraque spondet, quam ipsa postulasset. Iret insuper, nuntiaretque populo Caravaggiano, hunc locum fore gratiarum.

Quid expectas, lector? Aruerunt subito lacrymæ, et si hoc magnum tibi non videtur, quia in femina novum est, mirare, lacrymarum in vicem erupisse e loco fontem, qui, licet originem traheret a lacrymis, scaturiginis tamen suæ immemor, et, si vis, etiam degener, nihil amarum vexit; nam ad femine vocem (quæ sufficiebat) populus quamprimum excitus, ut spectavit portentum, repertus est, qui febrium ardorem sitimque pio haustu mitigaturus, sitim, calorem, febrem haustu non amplius uno exstinxit: quem cæteri, quotquot oppidum habuit ægros, secuti, stupuerunt meram aquam tam multiplici malo, tamque cito medicinam tulisse. Aurum, quod ægri medicis, chirurgis, pharmacopœis destinaverant, in templi fabricam impensum est, quod pii incolæ accolæque paulo post extruxerunt. Si quæras, quod ex omnibus miraculum ibi contigerit maximum, Joannetta suum esse dicet, quæ ut ægra nunquam fuerit, esse tamen sana sub tam vesano marito nunquam potuit.

Anno 1453, die, ut putatur, 26 Maii, quo festus templi dies celebratur, res ea contigit: quæ conjecturam præbeat, nolle Deiparam, ut hoc die, vel juste; homini male sit: etenim ad securim damnato, aliis aliisque modis dejecto fatali ferro, truncari caput nequit. Hinc hodieque observatur, ut eo die ne justitia quidem ipsa contra quempiam funestum quid et ferale decernat. Ita Joannes Baptista Alberti in suis Narrationibus de Imaginibus quibusdam B. Virginis Miraculis per Italiam, Italice typis editis.

XLI. — Imago B. V. miraculosa Tiranensis. Tirani in valle Telina.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *En! immaculata Deum sana Virgo pariet.*

1. Mira hominis translatio. — 2. Hortus felicitatus. — 3. Domus male herus bonus.

Ut personarum acceptores cœlites non sint, loci tamen mira apud eos consideratio est, in quo loqui cum hominibus dignentur.

Placuit præ aliis Virgini Deiparæ in Valle Telina, oppidi, quod Tiranum appellatur, accola, Marius, quod Homo Dei non nominaretur modo, sed et esset. Huic locutura, domum accedere dedignata est, in qua forte non tota æque familia, ac herus superis placeret. Hortum igitur inter virgulta, tantum non silvescentem, vicinum tamen casæ quam Marius incolebat, colloquio destinabat Hortulani Mater.

Eam in rem angelis suis mandavit de Mario, in manibus eum portarent, ne forte offenderet ad lapidem pedem suum. Sensit ille se in aera tolli, auferri, deponi in horto, nullo metu, quia nullo periculo : modus ipse et vecturæ conditio cœlitum operam arguebant, quantumvis neminem videret, audiretque, imo nesciret, qua potissimum corporis parte prehensus duceretur, vehereturve. Sed nec mihi mirum est, nec illi difficile, qui totam domum Nazaretanam per maria tulit, etiam casæ unius incolarum, quo luberet, deferre.

Depositum itaque horto in illo, Marius expectari se vidit a beata Virgine locutura, si auditorem tantis dignum mysteriis nacta esset. Marium igitur in genua provolutum, vultu, quo suos solet intuita : Vade, inquit, et Tiranensi populo nuntia, velle me mihi hoc in loco ab iis fabricari templum. Dubitantibus, et signa petentibus fidem facito, fratris sanitato, quem heri a medicis depositum, et hodie tantum non conclamatum, salvum sanumque pedibus consistere, nullo morbi relicto vestigio, dices : facturos optime, si crederent, atque imperata quam primum exsequerentur ; secus si agerent, pestem, quæ nunc animalia affligit, grassaturam in homines. His auditis, Marius solum se esse vidit, quia Virgo ex oculis ablata est. Spem itaque et metum inter oppidum ingreditur, visa a se auditaque civibus attonitis enarrat : significat pestis in homines grassaturæ minas ; subiungit fratri redditam postliminio valetudinem, quæ visa velut edito signo confirmaret. Visurus itaque rem præsentem (nam ex horto quantocius Tiranum versus cucurrit) non sine multis comitibus, festinato itinere, domum properat, e qua in vestibulo Bernardum (hoc fratri nomen) obvium, sanum, salvumque habuit, vix morbi, dolorumve memorem.

Crediderunt Tiranii quia viderunt, et sibi suisque consulturi, quod Deipara imperavit, templum, comportata materia, construxerunt. Hæc tantorum, quæ secuta sunt, hodieque sequuntur, miraculorum origo est. Ita Simon Cabasso in Hist. hujus Ecclesiæ typis vulgata.

XLII. — Imago B. V. Miraculosa de Breno. Ragusæ in Dalmatia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. Eva secunda malum ignorat primæ? ita.

1. Dæmon in forma draconis. — 2. Eremita sanctus et imperterritus. — 3. Draco sacro igne exustus.

Quibus modis calcaneo Deiparæ insidiatur serpens infernus, sæpius docui : quo vero Virgo caput ejus conterat, unde doceam, ex ipsa Dalmatia affero. Felix ab antiquo, et opulenta urbs, Ragusium, anno post Virginis partum septingentesimo octuagesimo nono vidit non sine horrore monstrum ap-
pulsum, ingens horrendumque ex Oriente, draconem dico, in ipso Epidauro monte consedis-
se, non plus duodecim millibus passuum ab urbe. Terrorem

non vanum secuta strages hominum. Quis enim innoxie draconem præteriret? aut quem præteriret transeuntium ipse draco non offensum? Atque ut ipsa quandoque bestia, sive jam satura, sive in rem suam negligentior, prætereuntem quempiam e mille unum neglexisset, viatorem tamen stitit ante speluncam pavor, ipso dracone prior. Nec alius præter hominum carnes sapiebat cibus, quos ipsos quarundam animantium ritu discerptos, tantum non intactos deseruit, exigua parte exempta. Ita quam plurimi vix in diem sufficiebant faciendæ bestię : in mensem populus parandum erat.

Afflixit tanta unius belluæ fames totam Dalmatiam, urbem Raguseam tantum non exhausit, nemine uno invento, qui integro quatuordecim annorum intervallo reperiret armorum genus, quo interfici posset Dalmatiæ hostis. Daniele redivivum optabant, qui porrecto bolo disrumperet tantam voraginem. Atque ut capillorum abunde, picisque etiam Græcæ alesset plurimum; nec deesset, qui docte coqueret, sive res saccharum posceret, sive absynthium; quem futurum, qui potentiam ad specum deportaret, quique bestiam hortaretur invitaretque ad escam? Actum, ut dixi, totis quatuordecim annis omnino nihil. Itaque Ragusei bellare bellum statuere, ritu, quo contra pestem solemus, id est, fuga. Jamque novas sibi sedes undique ab urbe dilapsi, vel quæsierunt, vel certe mente conceperunt.

Cum ecce anno 802, hominem Raguseis Oriens misit, qui tantum cæteros homines virtute anteibat, quantum draco cæteras animantes sævitia. Is in Breno ad fluminis ripam sex ab urbe passuum millibus, comportatis in maceriam saxis, die non amplius uno casam construxit angustam, et humilem : tectum ex implexis arborum ramis, apta igni materia, superimposuit. Accolæ Spilanenses, et Graduziani visa repente nova fabrica, imperiti, ut credebant, vel nautæ, vel piscatoris opus, monituri de periculo hominem, sequenti mane veniunt, visumque venerandæ canitiei eremitam venerantur : domum quisque suam offerunt, et de periculo quam fidelissime monent. Subrisit senex, auditis trium fere lustrorum annalibus, non sine metu etiam præteritorum anxie recensitis. Et : Non ego, inquit, draconem hunc metuo; sed nec, quæcumque demum sint orci ad terrendum inventa, me terrent. Quin ite Ragusium, civibusque denuntiate, advenisse hominem, qui draconem velit interficere, si quidem ipsi credere et obedire præceptis Dei promittant.

Risere agrestes tam civiliter loquentem, et sive simplicem, sive contumacem deseruere, certum draconi pabulum. At vero, ubi postero die redierunt, vivumque simul præter spem, ac incolumem senem deprehenderunt, largius hominem cum admiratione venerantur, et ne quid incultius, ut pridie, eloquantur, tacent. Quibus ille fidem dictorum suorum iterum iterumque inculcat, et jubenti

propior, quam suadenti : Ite, inquit, ad Raguseæ urbis proceres, quæque audistis, referte. Imperio senis persuasi, fidem inter et spem jam medii Ragusium properant, senem, et senis verba ad superstitionem usque extollunt.

Magistratus non parum agrestibus cultior confestim religiosissimum quemque, atque cum iis tres e proceribus, prudentia conspicuos, legationis in morem ad eremitam destinant. Hi omnia sancta in sene vident, miranturque, ac salutatum nomine publico rogant, cuius sit, quid has in terras tanto in senio hominem compulerit : ad urbem invitant, ferociam draconis, et pericula etiam augent : dignetur proinde urbem subire, et sua virtute afflictos erigere. Quos ille benigne exceptos auditosque, et ponere metum iussos, sic est allocutus : Ego vivendi genere sum eremita : nomen mihi Hilarion : atque utinam dignus tanto sim nomine ! ab ultimo usque Oriente a Jesu Christo ad vos missus sum, ut afflictam cum vicinia urbem a dracone liberem, siquidem Christo credere, ejusque præceptis obedire velitis. Tum illi se Christianos esse, et Christianarum virtutum veros aestimatores : et siquidem Christianus ipse esset, non difficulter visurum ; nimis quam primum esse in hæresin præcipitium, ubi vel in uno a vera fide fieret secessio.

Verum est, subjungit senex, vos Christianos esse. At vero, nisi promittatis, tales vos futuros, quales ego jussero, a dracone non liberabimini. Regressi in urbem legati venerandam senis canitiem, virtutem non fictam impavidi pectoris, sincerum periculi contemptum, et quæ a Raguseis exigeret ipse, quæque Ragusium ab ipso expectare posset, longa oratione in frequentissimo senatu denarrant. Unde non post longam deliberationem, publico nomine, quatuor e primis, non paucioribus mille viris stipati, ad senem ablegantur. Quem venerati largissima sponsione reipublicæ nomine promittunt, nihil ab ipso imperatum iri, quod ipsi facturos se perlibenter non recipere. Juberet proinde, et experimentum caperet promissorum.

Tum senex bene sperare iussos, verbisque erectos e surculo primum, quem in tugurio absconderat, jubet parare crucem. Nec defuere, qui opere tumultuario non inconcinne duos e surculis committerent. Hanc ille primum una cum populo, positus genibus, venerabundus adorat : tum altissima, qua licuit, voce ter cælum verberat, misericordiam inclamando : quem populus non invitatus quoque clamantem est insecutus. Denique dicta ab omnibus precatione Dominica, Salutationem quoque angelicam, honorandæ Virgini, subiunxit, ut stygii serpentis caput ipsa contereret.

Ubi sic oratum est, manuum alteram cruce armat, altera baculum prehendit, petitamque cum quatuor nautis cymbam conscendit, atque ad ipsum usque draconis specum in Epidaurio monte properat, trepidantibus nautis, et portum quem pete-

bant attingere metuentibus : quos tamen ille verbis erectos appellere jussit, et religata tantisper navi præstolari, dum reverteretur. Tum, arrepta cruce, pedem figit in litore : nec multum inquirendo cunctatus recta speluncæ hiatus petit, mirantibus sociis, unde homini tanta esset locorum peritia. Tum voce, quam etiam non parum hinc dissiti nautæ possent intelligere : Audi, inquit, bestia : per Jesum Christum tibi impero, sine noxa cujusquam egredere, et ad me servum Dei accede. Vocem jubentis promptissime secutus draco, ad domesticarum usque animantium invidiam, ad pedes senis confestim se sistit, a quo cervici injecto cingulo, ad navim ducitur : qua ipse senex conscensa, religato ad puppim cingulo draconem per aquas trahit, multa metuentibus nautis.

Interea litus, quod spectantium distincti ordines verterunt in theatrum, non sine omnium admiratione attingunt. Tunc intrepidus senex cingulo in terram trahit diffluentem metu et tremementem bestiam, et tugurio inclusam, subjecta flamma cum domo jam non sua, in cineres comburit, attonitis, quotquot præter cives Ragusium habuit, accolis. Postquam flamma cum pabulo suo abiit in auras, concionabundus senex, altiore paulo cespite conscenso, non petita ab iis benevolentia, quos tanto jam portento sibi conciliaverat : Non est, inquit, hic draco de iis animantibus una, quas Creator Deus fecit, sed unus e spiritibus, quos ignis tenet, atque idem ipse, quem olim ex Epidaurio Achaïæ Æsculapium sub simili serpentis specie Romani, Romam usque superstitionis impensis, in pestiferæ luis remedium adduxerunt. Hunc, inquam, hunc ipsum iterum divinos honores affectaturum in Epidaurio tribus pæne lustris hospitem habuistis. Agite Christo gratias, cujus virtute, agite gratias Virgini Deiparæ, cujus precibus liberati estis. Inde ad ea progressus, quæ veræ fidei puritatem obscurabant, Ragusium cum tota vicinia utilissime erudit, ac in meliorem virtutis formam refudit.

Illi, ne rei memoria periret, neve grati animi monumentum desiderarent posteri, structo Virgini Deiparæ templo, antiquissimam imaginem intulerunt, quam hodieque miracula frequentissima totius viciniae faciunt venerabilem. R. P. Joann. Baptist. Tartaglio R. Ancon. ex M. S. veteri, quod Ragusii servatur.

XLIII. — Imago B. V. miraculosa de Littera. Messinæ in Sicilia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena ; Dominus tecum.
ANAGR. Virgone semper munda a macula? ita, ita.

1. Epistola B. V. Mariæ. — 2. Conversio urbis nunquam visa. — 3. Solemnitas festi Assumptionis.

Habet Sicilia, in quo cum Syria decertet. Et enim Abagarus Edessæ dynasta, scripta Servatori epistola, meruit ipse quoque rescripta a Christo epistola salutari. Fecissent non inferiora Messanen-

ses, si per immensa locorum intervalla, famæ concessum fuisset, tam cito manifestare Christum in urbe Messana, quam fecit in Edessana. At vero, ut etiam in secundis consistere semper pulchrum fuit, ita Messanensibus ante alios solis contigit, litteris, si non a Christo, quem jam cælum susceperat, certe a Christi Matre Virgine salutari. Rem olim certissimam antiquitas more suo nonnihil obscuravit, et apud invidos dubiam reddidit. His tamen annis duo e Societate Jesu scriptores, R. P. Melchior Inchofer Germanus, et R. P. Paulus Belli Siculus clarissime illustrarunt, et antiquæ fidei sic restituerunt, ut nemo supersit, qui hac in re Messanensibus litem movere possit. Ego rem solum, et quidem breviter enarro, ut, quæ miraculosæ imaginis de Littera antiquitas simul et æstimatio sit, intelligatur.

Post receptum cælo Servatorem, statim ac propagandæ cura salutis apostolis incumbere cœpit, suas quisque partes, induti virtute ex alto, apostolica fortitudine implere, peragratibus variis orbis partibus lumen Evangelii non inferre modo, sed etiam animos hominum vehementius ad pietatem Christianam cœperunt inflammare. Jamque iis quoque in locis, ad quæ apostoli ipsi nondum deveniant, Christi nomen non obscure divulgatum erat: scilicet quem nova stella natum portendisset, quem silentio oracula, adoratione Orientales Magi essent venerati. Neque latere poterat perturbatio Jerosolymæ, infantum insana cædes, Herodis miserabilis interitus. Quid dicam de miraculis Christi, de solis deliquio, et terræ motu universæ? Neque occulta erant monumenta publica, quæ Romam perlata, urbem et orbem impleverant. Denique palam erat, peculiaris præsidis Pilati narratio ad Tiberium missa, quam Hegesippus in *Anacephalæosi* refert: in qua non modo Christi ac Virginis inducitur mentio, verum etiam vitæ, miraculorum, invidiæ Judæorum, judicii, mortis denique ac resurrectionis catastrophe perspicue ob oculos ponitur. Quis denique etiam Virginem parituram ignorabat?

Atque ut hæc ante apostolicam doctrinam orbi pene toti innotuerint, Messanensibus obscura esse neutiquam potuere. Quis enim credat exactis e Judæa plus quam quindecim virorum millibus, qui docentibus apostolis in Christum crediderant, iisdemque, et aliis atque aliis in Asiam atque Europam commigrantibus, non aliquos exstitisse, qui Messanam concesserint, famamque Christo et Virgini fecerint; quando non minima pars exsulum in Cyprum prius adducti, inde vero plures quintæ Carthaginem Hispaniæ missi, Messanæ portum non poterant præterire. Quid dicam de synagoga libertinorum? quam e Siculorum juventute studiorum gratia, ad modum collegiorum Romanorum, coaluisse Jerosolymis, refert Ribadeneira in Vita sancti Stephani. Credi certe non potest, ignorasse Siciliam, quæ Jerosolymis contigerant, aut quæ

Sicilia sciebat, ignorasse Messanam. Quid de sibylla Cumana dicam, cujus carmina Messanæ tantum non in triviis cantabantur?

Interea novis nuntiis intellectum a Messanensibus est, Rhegium in Calabria, unum e primis, Paulum nomine, pervenisse, qui famam, quæ dudum prævolaverat, dictis factisque confirmaret. Commendabant præterea Paulum superata recentis naufragii pericula; sed præcipue Publii principis insulæ Melitæ conversio, ibidemque patrata virtutes, quibus opinione vulgi iterum velut deus aliquis efferebatur. Hinc factum est, ut Messanenses aspectu tanti viri, velut e cælo delapsi, frui, ex ejus ore pendere, ad ejus nutum aras et focos statuere, sed præsertim pleraque lecta, et audita de Christo ac Virgine pervavide sciscitari peroptarent. Quapropter, ut antiqua, et evidentibus nixa argumentis fama tradit, Messanenses accitum e Calabria Paulum honorifice primum exceperunt, et ad discendum parati attentissime audierunt.

Is duabus non amplius concionibus, duobus sine intervallo diebus, dictis, populum universum, nemine uno contradicente, ad veram fidem traduxit. Prima etenim die de Christi Servatoris Passione, secunda vero de B. Mariæ virginitate, et incarnati Verbi mysterio sermonem fecit. Quibus auditis, Messana universa, ubi hæc Deipara Virgo degeret, efflicti rogavit. B. Paulus Jerosolymis morari, et adhuc vivere dixit. Itaque gaudio gestiens Messana legatos Hierosolymam misit: qui præmissa oratione B. Virginem urbi suæ Dominam legerunt: et illa sanctissimis manibus, Hebraicis litteris, Patronam se fore perpetuam rescripsit. Sed ne lectorem morer, ecce ipsam Epistolam!

Maria Virgo, Joachim filia, Dei humillima, Christi Jesu crucifixi Mater, ex tribu Juda, stirpe David, Messanensibus omnibus salutem, et Dei Patris omnipotentis benedictionem.

Vos omnes, fide magna legatos ac nuntios, per publicum documentum ad nos misisse constat. Filium nostrum Dei genitum, Deum et Hominem esse fateamini, et in cælum post suam resurrectionem ascendisse, Pauli apostoli electi prædicatione mediante, viam veritatis agnoscentes. Ob quod vos et ipsam civitatem benedicimus, cujus perpetuam protectricem nos esse volumus, anno Filii nostri XLII. in Non. Junii, luna XXVII. feria V. ex Hierosolymis.

Maria Virgo, quæ supra, hoc chirographum approbavit.

Et vero tam recens a Gentilitate pietas honosque habitus Virgini haud sine pretio stetit, ac dignitate posterorum: quando ex eo tempore Messanensium res domi forisque steterunt, ipsa urbe, vel in sexcentis vicissitudinibus, caput semper extollente; ut quæ antiquitate pæne cæteris Europæ urbibus præstaret; nobilitate, tot privilegiis aucta, nulli cederet, hodie religione quoque, ac Deiparæ Virginis cultu par summis, secunda certe videri possit nulli. Sacellum, quod ex nuncupatione

dictæ epistolæ vulgo *Littera* appellatur, Deiparæ jam a primis sæculis sacrum, tametsi ipsa vetustate magis religiosum sanctumque haberetur, nunc tamen 1629, atque ipso die tertio nonas Junii, festo epistolæ, recentioris etiam structuræ operosa simul ac magnifica designatione coli cœpit augustius. Imago ipsa reliquarum omnium, quæ deinde variis est modis picta sculptaque, est antiquissima, et in mira veneratione. Communi fide creditur esse opus S. Lucæ, Græca hac epigraphe insignis :

Ἡ γόργος Ἐπήκοος. *velox auscultatrix.*

Templum Virginii Assumptæ erectum creditur primum a Messanensibus, hodieque festum hoc a Messanensibus ita celebratur, ut memores eos scriptæ epistolæ, et gratos ipsum cœlum fateri debeat : nimirum quotannis per urbem, Virginis in sublimi abeuntis, ac civitati benedictis simulacrum, tanto incolarum accolarumque celebratur concursu, ut in unam coaluisse plures urbes videantur. Cogit nempe eam frequentiam tum ipsa Virginis præcipua religio, tum curiosus quidam ardor spectandi machinam præaltam, ferreis statuminibus artificiose compactam : cui prominentiores clavi inditi, laminisque violenter accurvatis muniti, varios efficiunt axes, circulis convertendis idoneos : in quorum radios, cum ephebi nobiles mira quadam dexteritate sese induant, vi ponderum sese evolvere conantium, tolluntur in altum, æquabilique gyro placide labentes, perpetuo commeant in orbem, circulis nunc proniis, nunc supinis, rectis, obliquis, una conversione circumactis, miraque distributione sese invicem arcantibus, ne corpuscula puellorum implicentur, qui eodem semper situ, velu infixi revolvuntur. Sunt vero hi (si apostolos musico concentu sepulcrum Virginis in medio pyramidis celebrantes annumeres) omnino centum et quinquaginta, specie, habituque angelorum decori, cætera triumpho Virginis addicta, Reginæ in cœlum abeuntis elegans famulitium. Altitudo totius pyramidis quinquaginta quatuor spitamis majores palmos æquat, ac præter centum et quinquaginta, quos dixi, homines, in ipsa basi, quæ novem palmos alta est, a ducentis bajulis summa facilitate promovetur. In summo machinæ fastigio ipsa Virginis anima Christi sui Nati, velut in sublime efferentis, extenta palma, decore adeo sustinetur, ut amictus candido puellulus, purissimi Spiritus symbolum, totus in modum sese per inane librantis, ac sponte in sublime abeuntis gestum compositus, vix plantula, vel summo pedis digito vestigium in palma sustinentis videatur exsignare. Is cum subinde firmato succollantium gressu carmina quædam voce ad pietatem inflexa depromit, iisdemque civitati crucis signo formato, bene precatur, tantus repente cietur populi pie ad murmurantis strepitus, ut curiositate in religionem conversa pauci sibi temperent a lacrymis, subeunte nimirum animos omnium vivacissima tutelæ olim promissæ memoria : qua si non aliunde fama loqueretur, hoc

insigni spectaculo pietas ipsa per se satis commendaret.

Olim etiam ab universo populo Messanensi facta hoc die collectio pecuniaria ingens donativum fuit. Atque ii quidem, qui suo censu vivebant, censum diei unius, cæteri, qui labore victum comparabant, tantum contulere, quantum unius diei lucrum erat. Atque hoc totum libentibus animis Virgini Assumptæ gratiam epistolæ scriptæ referentes Messanenses eo die congregabant : cujus laudatissimæ liberalitatis etiamnum vestigium aliquod superest.

R. P. Melchior Inchofer Germanus, in epistola defensa Messanæ impressa. R. P. Paulus Belli Messanensis, in Gloria Messanensium Messanæ impressa. R. P. Placidus Samperius Messanensis, in Iconologia Mariana Messanæ impressa : omnes tres e societate Jesu.

Ad extremum lectori, ut spero, ingratum non erit, si subjungam commemorationem, quam civitas Messanensis omnibus religiosorum templis, in omnibus congregationibus et confraternitatibus locisque piis, ubi pii populi concursus est, quotidie recitat, eo præsertim in templo, in quo publica per urbem quotidie comprecatio, exposito venerabili Sacramento, instituitur.

Antiphona I.

Memento, Domina, promissionis tuæ antiquæ, quam Messanensibus omnibus fecisti, cum peraman-tem epistolam ad illos scripsisti manu propria, in hæc verba, dulciora super mel, et favum, etc.

Antiphona II.

Sub tuum ergo præsidium confugimus, sancta Dei Genitrix, Salus nostra, unica Spes nostra, Corona gloriæ nostræ. De cujus Patrocinio et Benedictione gloriamur, cujus perpetuæ Protectionis pignus accepimus. Cujus misericordiam suppliciter imploramus : nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus, sed a periculis cunctis libera nos semper, Virgo gloriosa et benedicta.

Ÿ. *Ora pro nobis, sancta Maria, Advocata populi Messanensis.*

Ŗ. *Ut digni efficiamur benedictione tua, et promissionibus Christi.*

Oremus.

Defende, quæsumus, Domine, beata Maria semper Virgine intercedente, istam ab omni adversitate civitatem, quam, Pauli apostoli prædicatione mediante, viam veritatis agnoscere : Beati Petri auctoritate, in accepta fide confirmare : ejusdemque Genitricis Filii tui benedictione, et perpetua protectione munire voluisti : et toto corde tibi prostratam ab hostium propitius tuere clementer insidiis. Et concede, ut, sicut illa, te dictante, ad nos scripsit de terra, ita et, ipsa apud te interveniente, in libro vitæ a te ascripti mereamur in cælis. Per eundem Dominum, etc.

Ÿ *Dominus vobiscum.*

Ŗ *Et cum spiritu tuo.*

Ÿ *Benedicamus Domino.*

Et Dominæ.

Deo gratias.

Et Mariæ.

Et fidelium animæ per misericordiam Dei, et intercessionem sanctissimæ Matris requiescant in pace.

Amen.

Laus Deo Uni Trino.

Laus Christo Homini Deo.

Laus Mariæ Virginis Matri.

Per omnia sæcula sæculorum.

Amen.

Serenissima Anna Hispaniarum regina, et Philippi II conjux, cum intellexisset descriptam hanc Deiparæ epistolam, multis terra marique, in gravissimis periculis, profuisse, eam aureæ laminæ insculptam monilis loco collo appensam gestare solita est. Regina ad exemplum, si non tota, certe magna pars aulæ composita est, eundemque Marianæ epistolæ honorem exhibuit.

XLIV. — Imago B. V. miraculosa, de Scala, Messinæ in Sicilia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Una est Deipara Virgo, en immaculatam!*

1. Furtum pium furis non mali. — 2. Remora navis nova. — 3. Resumptus sortium usus.

Regnante in Sicilia Friderico II, imperatore, Suevo (Fridericum putat Bonfilii, sed aliis alius videtur Friderico antiquior), forte navis appulsa est charis onusta mercibus, sed Deiparæ Virginis imagine, cui depictæ ad latus scalæ symbolum postea nomen dedit, prædives. Hanc vectores e civitate quadam Syriæ furto sublatam eo detulerant. Exonerata mox navis : rursumque novo stipendio pactis ad navigandum alio nautis tolluntur anchoræ, velisque vento secundo datis toto studio incumbitur ad moliendum. Sed enim hærente illa sine motu, velut in cautes defixa, versisque in stuporem cunctis, turmatim etiam ad littus effusis majoribus agi cœptum conatibus. Ac primum scaphis, deinde triremibus adhibitis nequidquam laboratur. Re in argumentum prodigii tracta, perculsi nautæ pium furtum in conscientiam vocant, et mox imperatori et archiepiscopo detegunt. Nec mora : supplicantium ordinibus institutis pergitur ad littus maris, stratoque ad navim ponte sublicio, elata perquam honorifice sacra Virginis imago in littore collocatur, eodemque temporis momento soluta navis, itinere destinato ferri cœpta, sed imago novo fixa pondere immobilis persistere. Ergo miraculis auctis iterum itum in consilia, visumque sapientioribus vetustæ sortitioni rem permittere; et, quod olim in deferenda testamenti arca religione quadam placuit, ita junctis plaustro bobus, impositoquo sacro pondere, quo impetus vehentes ageret, ibidem cælesti designatione cultus religioque sacro pignori decerneretur.

Ac quod olim Bizantii contigisse narrat Nicetas

Choniates, Emmanuele Comneno de Pannoniis triumphante, Deiparæ imaginem quadrigis argenteis per urbem invectam proceribus omnibus sequentibus triumphum reddidisse præsignem; id etiam ex parte experta fuit Messana, quando effusis velut in publicam lætitiā omnibus, Virginis effigies auspicio vecta propter limites urbis ductabatur. Nec quidpiam stridulum sonabant axes : quippe non fictum numen, Minerva, curru ferebatur; sed veræ Virginis, Christique mansuetæ Parentis effigies, pacem Messanæ latura tempestivam, augebat civium voluptatem, sacrumque ciebat spectaculum. Sed nec longum errare permissæ quadrigæ : quippe quæ, sicut nullis lacessitæ stimulis, sponte sine ductore gradiebantur inoffensæ; sic ubi ad radicem collis Ricciani, longo tractu, per sicci torrentis arenas, ventum erat, nulla progressum morante voce humana, occulta quadam vi retentæ gradum sistunt. Ac tum plausu omnium sors in eventum tracta, eam, quæ juxtim erat monialium ordinis D. Benedicti, ædem tam sacro dono legit sacrarium, antistite cum clero solemnes ritus peragente.

Exinde locus, antea de Valle dictus, a Scalis nomen accepit, populique frequentia nec non imperatoris, regumque ac principum religione et magnificentia sacratiores haberi cœpit. Et vero tum maxime votis omnium necessaria crevit religio, quando, vexata contagione pestis Messana, ducta per urbem effigies, salutari velut afflatu cohibitis funeribus, salutem civibus peperit, ac vivendi libertatem. Id causæ fuit, cur imposterum cives magis solliciti, ne de cætero suo asilo, extra muros posito, civitas malis indefensa relinqueretur, eam Virginis imaginem in ipsa urbe, templo magnifice structo, repositam vellent : factumque deinde lapsu temporum, ut extremis conflictati periculis præsentissimum ab ea religione remedium persentirent. Atque hæc est illa imago, quæ non modo principum Christianorum, verum etiam a fide alienorum culta donariis, istis quoque profuit interdum. Sed si unquam genti Siculæ spes suas demandavit, Messanensium præcipue votis creberrimis respondit. Per hanc enim illi victorias plures ex hostibus obtinuerunt; de quibus alii fuse. Illud admirationem etiam superat, quoties quateretur civitas terræ motibus, jamque nutantium ædium fundamenta vastis hiarent voraginibus, toties circumlata, populi anxie supplicantis religione, sacra imagine, formidinem omnem abactam, civesque a calamitate fuisse recreatos.

R. P. Melchior Inchofer Societatis Jesu in epistola B. V. vindicata. R. P. Placidus Samperius Societatis Jesu in Leonologia Mariana Messanensi; utrumque Opus Messanæ typis vulgatum est.

XLV. — Imago B. V. Miraculosa Trapanitana. Trapani in Sicilia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Una est immaculata Virgo, en Deiparam!*

1. Secura peregrinatio.—2. Milites virtuosī et pii.—
3. Reverentia tempestatis.

Infandum, regina, jubes renovare dolorem.

Quomodo enim sine dolore memorem patriæ tuæ fortunas a fidei hostibus jamdudum afflictas, denique a Saladino omnino accisas? Illuxit sane anno a partu tuo 1098, felix Christiano orbi quinta Maii dies, cui pro sole fuit Godefridus Bullionius, quando devictis triumphatisque Mahometanis, Hierosolymæ Christianæ tropæa intulit. Sed, prohi dolor! non integro post sæculo, anno nimirum 1187, alia supervenit dies, quam, quos ego legi auctores, non memorant: credo, quia non meretur, ut computetur in diebus anni, aut numeretur in mensibus, qua tota iterum Hierosolyma, pulsīs Christianis, in Saladini Ægyptii potestatem abiit, nec unquam rediit in nostram.

Jam Bullionius cum importata in urbem Christiana religione, spem quoque induxerat, securi ex orbe Christiano transitus, peregrinorum pietati fovendæ. Etenim Hugo de Paganis et Grænfredus de S. Adelmanno (juvat posteros heroum nomina non ignorare) nobiles et equestris ordinis homines voto se obstrinxere, viam omnem, quæ Jerosolymam interest, et Italiam, peregrinis securam facere, pulsīs, qui raptō vivebant, Mahometanis, templo quopiam deserto, velut in munitionem, electo. Placuit inventum hoc cœlo: sed nec terræ displicere potuit: etenim piis ducibus non tarde se junxerunt alia, aliaque equestris ordinis fortissima pectora. Hi nempe viarum stratores Terræ sanctæ debebantur. Ipsi Pontifices, ne tam pium institutum interiret, religionem militarem condidere, et a templo, de quo dixi, Templarios appellavere. At vero, ruente sub Saladino Terræ sanctæ cultu, nec his quidem subsistere amplius licuit. Alias itaque inquisituri sedes, comportatis in onerariam non magnis thesauris, statuam quoque Virginis Deiparæ, quæ illis in Syria thesauri loco erat, in navim quoque intulerunt, lignea tumba non tam custoditam, quam sepultam: quid enim direptionibus Saracenorum permitteretur tantus thesaurus? Ne Mariophili desiderio desim, ecce ipsam statuam calamo sisto, summa fide illi descriptioni insistens, quam curiosissimus statuæ observator Italico idiomate ad me transmisit.

Altitudo itaque statuæ septem omnino palmos non æquat, quia quatuor digitis minor est. Materiam si spectes, est summi pretii, candidissimum ex Oriente marmor. Cæsaries inaurata decore in summa fronte fissa, venustissime utrinque defluit, et in humeros recumbit, longius lapsura, nisi pulchre curvata undarum in morem crisparetur. Frons alta, et nulla rugarum nube inamœna, lætitiā spirat; et ipsis etiam intuentibus suavissime instillat. Pupillis oculorum nigris, nigra quoque, et in tenuem arcum curvata supercilia vigorem addunt: cui subesse credi vita possit. Ita quisque se aspici, et

tantum non observari existimat, nullo tamen metu: nam licet plenus majestate obtutus reverentiam sibi conciliat; nihil tamen, nisi amorem minatur.

Hinc incredibili quisque intuentium gaudio delibutus, vix recedit, plerumque avellitur. In naso gracilitatem, in genis decorem, in ore artifex sedere fecit omnem faciei totius gratiam. Nec faciem modo, sed etiam vultum expressum puto; ita nihil sine vita est. Loqui statuam dices, et formare verba, licet os non aperiat, nec labia diducat: quin et ridere credes, ita scalpellum artificis, sive duxit, sive direxit genius quispiam e præcipuis unus, qui semper astant ante faciem ejus. Collum cum capite aliquantisper inclinatum vergit ad sinistram, ut Jesulum, quem portat, intueatur; sic ut, protensis extra peplum binis digitis, indice et pollice, sinistrum Jesuli pedem infra poplitem prehendat. Jesulus, qui pedem media ex parte lacinia coopertum nonnihil protendit, linea interula sic tegitur, ut collum cum dimidio sinistri humeri, et ipsum etiam brachium utrumque cubito tenus, neglecta sindone, appareat nudum: quorum dextrum in pectore Matris quiescit, sinistro ejusdem dexteram, infantum more, stringit. Dextrum genu, quia Matris cingulo admotum, sinistro nonnihil altius est. Super omnia spectatorem trahit Infantuli vultus, in quo risus, quem amor commendat, Matris, quam intuetur, gratiam videtur ambire, et reciprocum amorem.

Caput Matris ludente per aerem peplo tegitur: quod sic a tergo defluit, ut partem pallii, quod circa pectus reductum a dextra Infantuli prehensum stringitur, decore tegat: statuæ totius gestus euntis est potius quam stantis, ita sinistro pede sub veste retento, dextrum promit. Basis, cui insistit, marmorea est, palmum altitudine æquat, et capitulo cingitur inaurato, inscriptiones Chaldaico idiomate et caractere habet omnino quinque. Ea, quæ in pallio legitur, sic habet: *Salutate Dominum, qui magnus est, licet sit parvus, justus et dulcis*. Limbus pallii ita loquitur: *Credo hanc esse magnam Matrem Dei*. Plica vestis dextera sic inscribitur: *Anno septingentesimo tricesimo tertio, decimo quinto Augusti*. In pede statuæ hæc leguntur: *Facta, sculpta et finita, in Endithet Cypri*. Pectus in circulo quodam hæc verba habet: *Ecce ancilla Domini*. Fimbria denique vestis his vocibus inscribitur: *Ego servus Dei sacerdos*.

Hunc, ut dixi, thesaurum loculo ligneo decenter custoditum onerariæ imponunt Orientis totius fortissima pectora, Templarii Equites, et viam auspicantur, Italiam, Italiam identidem inclamantes: quæ enim alia terra sedes illis quietas permitteret? Nec multum progressis atrox incubuit tempestas, quæ, licet typhonibus, et decumanis fluctibus omnia misceret, navim tamen talis, tantique oneris hajulam non sine reverentia præterit: quæ felici omine et cœlesti potius quam fluctuum impetu ad Lampadosam, Barbariæ insulam, appulsa est. Ste-

tisse tantisper ibi Virginis statuam insularis in hodiernum diem non mediocriter prodest : etenim ad ingressum Virginis beneficia experti cultum exhibuerunt, et denique etiam templum Virgini struxerunt, quod hodieque Trapanitanæ Virgini servit : nam quicumque periculosum illud mare navigaturi Trapanitanæ Virgini se commendant, illo in templo (cum Trapani non possint) sive vota, sive preces deponunt. Unde Melitensis procurator quotannis, certo tempore, quidquid anno illo in gazophylacium conjectum est, aufert, et Trapanum avehit ad Virginem, ut offerentium voluntati obsecundet.

Tempestate utcumque sedata, et mari composito, reportata in navim statua, porro provehuntur equites, navis tamen diu multumque eo in mari jactata, demum Trapanitanum portum ingredi compulsa est, si quidem recepta in carinam aqua perire non vellet. Equites autem, quia Italiam una cum thesauro suo petebant, reflecta quam primum navi altum repetere portum ab adverso repente mari, et conspirantibus ventis compulsi sunt. Semel hoc contigisse, casu (ut fit) creditum est. At vero, ubi cælo sereno et tranquillo iterum se commisere mari, iterumque, ac tertium non sine periculo in eundem rejecti sunt portum, non obscure ab iis intellectum est, velle Virginem Trapani sedem figere. Quia tamen id non prorsus equitibus persuasum erat, eam, depositi jure, consuli consignarunt. Is aliquandiu in profana domo, quam munitionis domum appellabant, servatam, in Italiam (ab antiquo traditum est) jussus est transmittere, ubi Pisana in urbe sedes eam ab equitibus parata exspectabat.

Tentatum id quidem summa fide, sed invito semper cælo. Currui impositam boves ad littus vehere cum deberent, præcipiti cursu, velut mari adversati, ad templum S. Leonardi, ubi hodieque hujus facti memoria conservatur, devenere. Profanum non fuisse hoc iter, ii testati sunt, qui tanti thesauri transitu beati, se suaque Virginis cum fructu commendarunt? quem in pluribus fuisse miraculosum testati sunt majores. Quia tamen plus ultra Virgini sedes a cælo destinabatur, plus ultra boves cucurrere, dum eo in loco, ubi hodie est, sponte sua consisterent unde nullis stimulis dimovere se passi, testatum reliquere, eum a Virgine locum habitationi designatum. Persuasum hoc eo facilius populo est, quod in RR. PP. Carmelitano templum, jam ante Annuntiatae Virgini dictum, ad quod boves subistere, statua facile se importari sit passa. Illic hodieque stat, toto quidem anno nunquam non beneficiis incolas complectens; præ aliis tamen diebus, Augusti decimusquintus, Assumptioni Deiparæ sacer, nunquam non miraculis claret.

Hanc sacram statuam e Cypro allatam dubitare non possum. Scripsit ad me ipse illustrissimus magistratus Trapanitanus et statuam ex alabastro peritissime sculptam dono misit. His litteris ad-

junxit transumptum ex originali perantiqua scriptura, notarii et quatuor testium nominibus appositis. His in litteris memoratur, quod, cum peregrinus quispiam in Cypro in urbe Cyrene in templo Basilianorum videret statuam Deiparæ, ejusque peteret originem, senior conventus : Hæc, inquit, sacra statua quadringentos annos non superat : illa antiquior fuit, cujus loco hæc successit, subtracta furori Saraceno, et in Italiam asportata. Peregrinus Trapanitanus suæ statuæ memor, non obscure collegit, suam esse illam, quæ olim hic stetisset. Nam et basis e marmore Cyprio est, ut statua Trapanitana, et illa ipsa manu (ita opus monstrat) elaborata, quæ statuam fecit. Hæc ex transumpto ad me misso per illustrissimum magistratum Trapanitanum. Porro de sacræ statuæ, quæ ter mille et amplius libras ponderat, Venustate, quam dedit artifex, dixi supra. De ea, quam ipse Deus dedit maximo miraculo, scripsit ad me R. P. Hieronymus Lagunas. Ait is, non omnibus eam videri venustam, nonnullis horrendam, minacem : fierique non raro, ut, qui exaltatis cervicibus thrasones intrant, conspecta sacra statua, demissis oculis tristes et poenitentes exeant. Hoc omnibus commune, quod exeant meliores, quam intrarunt. Neque peregrinos poenitet itineris, unde, unde venerint. Denique revelatione divina habet, toto itinere per mare habuisse duos angelos tutelares. Miraculorum tanta vis est, ut nullo non die adsint e remotis nationibus, qui eam venerentur. Emunt hi statuas ex alabastro factas, et secum ferunt. Quadraginta omnino sunt officinæ optimorum sculptorum, quorum, si corallii laborem excipias, unicus labor est, statuas Trapanitanæ Virginis ex alabastro sculpere. Certe ut in rationibus invenitur, plures quinque millibus extra Siciliam exportantur annuatim; hæc enim sola est, quæ extra Siciliam exportatur. In ipsa insula non facile domus reperitur (ita ad me scribit idem, qui supra) in qua Trapanitana statua non videatur. Quintus dies Augusti festus est. Concursus ad triginta hominum millia quandoque æstimatur. Panormitana civitas singulis annis mittit cereum librarum septuaginta duarum, in memoriam annorum, quos Virgo vixisse creditur; ipso in sacello sacro, cui templum magnificum adjunctum est, argenti vis ingens visitur. Naves e corio bovino appensæ, templi parietes magnam partem implent, quas naufragio erepti posuere. Supplicationes nautarum et vectorum sunt quotidianæ, et quidem nudis pedibus, totoque corporis gestu significantes, quam grandia pericula Virginis ope superarint. Ileri, inquit in litteris suis supradictus pater, visa est supplicatio permagnæ navis Genuensis, quæ in portu Gaditano tempestatem, voto facto, evasit, qua triginta naves perierunt. Illud præter cætera mirandum, quod ipsi cives quocunque anni tempore, quacunque tempestate cæli, quotidie magno numero templum frequentent;

etiāsi duobus passuum millibus ab urbe distet. Vicesima quarta die Martii annuatim argentea statua, marmoreæ similis, curru triumphali circumvehitur. Porro currus iste bene magnus cantoribus oneratur, et ab octo equis trahitur. Currum comitatur magistratus urbis cum nobilitate equestri et visenda pompa. Cum belli metus ingruit, sacra statua deportatur in urbem pompa visenda. Omnes, quotquot armati comparere possunt, cives aciem formant, et in medium recipiunt cum clero sacram statuum, quam ex antiquo privilegio soli nautæ, sed nudipedes, gestant. Plures nautarum centuriæ in hac pompa occupantur et fatigantur: pondus enim sacræ statuæ tria librarum millia excedit. Triginta millia animarum habet urbs Trapanitana, si exteros excipias, quotquot ex his vel ætas vel morbus non impedit, obviam extra urbem in occursum Deiparæ procedunt. Hic cape, lector, pietatem nunquam alibi a me lectam. Sudorem balulorum populus certatim abstergit lana bombycina, et domum cum veneratione defert. Hæc pompa intra triginta hos annos ter visa est.

Narrationem Panormi impressam 1634, misit ad me R. P. Hieronymus Lagano. Re. Coll. Drepanitani, qui notat, ex ea domo, in qua depositi jure olim servata est statua, Societatis Jesu templum factum, in quo hodieque nonnulla statuæ sanctæ memoria celebratur.

XLVI. — Imago B. V. miraculosa Wartensis. Wartæ in Bohemia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. Ea pura a malo, mira genuit sanctum Dei.

1. Fuga secuta et victrix. — 2. Mons genibus ascenditur. — 3. Igneus Mariophili amor.

Quisquis victricem fugam videre gestit, Deiparam intueatur Wartensem. Hæc statua quatuor jam sæculis cum dimidio Wartæ colitur, incertum quot ante sæculis, et a quo sculptore (nam e ligno est) sit effigiata. Nam circa annum millesimum ducentiesimum Virgo juveni (nominis oblita est ipsa, quæ historiam tradit vetustatis memoria) cuiquam apparens oranti hanc, de qua loquor, statuam tradidit, miracula patraturam, si a populis coleretur. Nobilis Bohemus cum facto voto fractum sibi pedem beatissimæ Virginis auxilio vidisset nulla chirurgi manu integratum, capellam primum statuæ ligneam struxit, et paulo post e saxo templum quod hodieque templum Bohemicum appellatur. Situm est templum hoc ad altum montem, ad cuius radicem oppidum est, subjectum cœnobio Camencensi ord. Cisterc. loco sane defendendæ Bohemiæ aptissimo. Etenim cum sit ad limites Bohemiæ, Silesiæ, Moraviæ, Lusatiæ, centrum harum provinciarum non imperite dicitur Robur, quod Virgo dedisse loco creditur anno 1341, non obscure deprehensum est, quando Tartarorum quingenta millia hic cœderunt, nec tamen ultra Wartam sunt progressi. Plus Mahometanis potuere aliquid hæretici, qui ab Hussio cum erroribus nomen habent. Hi

namque anno 1425, spoliatum donis templum subiecto igne in cineres redegerunt. Non hæc tamen ita contingere, quin Virgo longe prius ipso monte pluribus incolis, et sæpius apparens præberet se videndam, et futuras loci calamitates desleret; quin expressis quoque verbis et hæresiarcham nasciturum, et eventura per hæresin mala non obscure portenderet.

Lapis, in quo apparens Deipara sedit, in annum usque millesimum sexcentiesimum vestigia Virginis retinuit; neque ultra potuit, quando peregrini magno semper numero undique advolantes piis furtis totum vel attriverunt, vel frustillatim abstulerunt. Ne tamen rei memoria periret, serenissimus archidux Carolus, Ferdinandi II imperatoris frater, episc. Wratislaviensis anno 1617, locum pereleganti sacello ornavit, in quo ara princeps ipso in Virginis vestigio posita, hodieque visitur. Ad hæc Virginis vestigia tantam peregrinorum multitudinem non ducit una via. Hæ tres omnino sunt: Wartensium accolarum una; una Polonorum; tertia Bohemorum, qui non raro montem flexis genibus adeunt.

Arsisse templum, incensoribus Hussitis, duobus abhinc sæculis, tradit historicus, quin et in cineres redactum. Scito tamen, Mariophile (quia te de statua Virginis video sollicitum), statuam, licet incendium non evaserit, inter ignes tamen permanisse illæsam

Resume animos, et vel ad tanti incendii flammam intueri Mariophili igneum in Virginem amorem, plus ipso incendio coruscantem. Nomen ejus, quia scriptum in cœlis est, a nobis sciri non ambit. Is e Cisterciensi familia, quæ tum jam locum incolebat, sacerdos, non amplius de cœnobio, de templo, de se sollicitus, omnem curam, cogitationemque in statuam Deiparæ convertit, quæ jamjam eodem, quo cætera, esset incendio consumenda. Ligna est, inquit, et alendæ flammæ apta ac vicina: jamque calet, et mora exitialis est: nec minori obnoxius est periculo ille, qui statuæ consulturus templum jam flamma correptum ingressurus est. At Virgo deserenda non est, non est deserenda posteritas, quæ tanta exspectat a Virgine præsidia, quanta majores acceperunt. Ergo nemo est, qui animam suam pro amicis, pro Matre ponat? Ibo ipse: a me sane fiat, quod a Numine constitutum est. Si moriendum est, non deest rogus totus, quantus est sacer, quid nobiliorem desiderem? Miscobo cineribus sacris meos: quid optari felicius queat? Flamma hæc purgatorii officium faciet, et animam hanc expositam inferet cœlo. Quid cum timore flammam suspicio, quam, si sic cœlo placet, paulo post ex alto cum risu despiciam? Habeat hæc quoque Troja Ænean suum, qui matrem subducat incendio; quid moror?

Hæc fatus per arma, per ignes viam sibi vi facit, et felici ausu per cadentes e tecto trabes, per accensos sparsosque titiones, vestigiis incertis, et

quandoque etiam prolapsus ad statuam pervenit. Hanc ea, quam tempus permiserat, veneratione e loculo, in quo stabat, divulsam manu prehendit, viam, qua cum periculo venerat, majore periculo relecturus. Sed fortibus ausis flamma obstitit, non parum interea temporis aucta. Credere juvat, cognatam hæresi stygem submisisse suis ex ignibus ignes, ut una cum Virginis icône tantus Bohemiæ thesaurus periret. Fecit ille, quod potuit : ad suos tamen, sive fumo, aut flamma præfocatus, sive ruentis ædificii mole oppressus non rediit.

Nec fortasse deerant, qui hominis temeritatem reprehenderent, etiam ipsam virtutem, si nimia sit, verti in vitium : monitum esse, rogatumque, ne se non jam incerto periculo, sed certæ morti inferret. Hæc præfocantur sive lamenta sive maledicta cum flamma durarunt; sed et sopito demum igne et ipsa cum cineribus subsederunt. Postquam enim inter defumatos cineres quæsitum est, ubi templum stetisset, fuere quoque, qui cogitationem admitterent, inquirendæ statuæ Virginis. Omnia, aiebant, unum in chaos sic confusa sunt, ut nec ipse, si superesset templi architectus, vel fundamentorum vestigia deprehenderet. Si saxa ardore ignis in calcem soluta sunt, utique et ligna in cineres abiire. Est tamen in cælo, qui ignis potentiam quandoque inhibet Deus, et sunt statuæ Virginis complures, quæ vim incendiorum contemperunt : quid si et nos sumus cordi superis, et nostro bono evasit ignem statua, vel etiam superavit ? Dum hæc inter se non sine spe queruntur, quæruntque, quam timent invenire statuam, repente unus eorum : « Cave, inquit, sodalis, ne ultra progrediaris, firma gressum, ecce ! ante pedes nostros statuam Virginis. » Nec mora : tollunt, atque una cum statua integrum Mariani Æneæ brachium. Gaude, quisquis in Virginis obsequium dexteram extendis, quando tam clavis Virgo documentis palam facit, suo id obsequii genus præmio non fraudandum, nec memoriam apud se perituram illius dextræ, quam Mariophilus quicumque in suum obsequium extendisset.

Deprehensum est, statuæ bajulum plurimum vix jam emensum, non multum abfuisse a flammarum termino, nec arduum fuisse futurum Virgini, clientem suum in tutum per reliquum viæ spatium educere, quæ hactenus incolumem, non sine portento, servasset. Cum sibi populus locum orationis dixit, non vana conjectura, hinc et accensæ precectionis odorem rectius ascensurum, et sancti Spiritus unctionem pronius delapsuram in precentes, qua delibuti redeant alacriores. Statua hæc a temporibus Hussii in hæc usque tempora frequenter fugam inire coacta est, sæpe multumque subducere se hæreticorum insidiis, quibus undique cincta, nunquam non mediis in periculis constitit, nunquam non miraculosa.

Hoc dimidio, quo vivimus, sæculo, mille trecenta, legitime probata, contigisse miracula asserit, et recenset auctor, qui non sine multorum bono ob-

servat, tribus præcipue malis hic loci remedium inveniri. Primo his, qui colicis doloribus torquentur : deinde amentibus et stultis, quorum triginta usum rationis recuperasse, rite recenset : demum illis, qui regio morbo laborant : et his quinquaginta annis plures centenis ope Virginis liberatos sigillatim enarrat. His majus miraculum est, Wartenses nunquam fidem veram deservisse, etsi ne videri quidem in omni late circuito e Wartensi pago locus posset, qui hæresin non creparet. Hæc duorum et amplius sæculorum patrum, nepotumque in fide constantia et in Virginem pietas meruit, ut, cum anno 1598, absente propter heterodoxorum insidias sacra statua, montis Wartensis non modica pars divulsa subter labentem fluvium Nissam (cujus alveum ruina obstruxerat) in ipsum pagum Wartensem impelleret; ipsa aqua nature oblita Virginis cultoribus parceret. Etenim Wartenses, imminens conspicati periculum, parvulos, quotquot pagus alebat, opposuere imminentibus undis, feceruntque, ut ab infantibus et lactentibus perficeretur laus Mariæ. Steterunt quasi raptæ in admirationem aquæ : et jam ipso pago altiores, cum nec progredi auderent, nec regredi possent, viam subterraneam, Virgine adjuvante, fecerunt. Hæc Wartensium gloria est : qua tota Bohemia gaudet, fruitur, gloriatur.

Historiam Deiparæ Wartensis pererudite scripsit et edidit R. P. Bohuslaus Aloysius Balbinus.

XLVII. — Imago B. V. miraculosa Culmensis. Culmæ in Bohemia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. En ! regia tota lucida, anima summe pura.

1. Felix labyrinthus. — 2. Ludus scacchorum. — 3. Mulier viris cordatior.

Culmense beate Virginis templum, et adjacens templo oppidum in alto monte situm, septemdecim Praga, novem Pilsna miliaribus distat, ad occidentem Bohemiæ; mediumque fere tenet Egram inter et Falconawiam civitates propinquas. Peraqtiqua, et litteris etiam commendata fama narrat, lanionem quendam Falconawiensem illac transeuntem, æstuque ac labore fessum sub corylo prope ipsam viam procubuisse, bis de nomine vocatum bisque experrectum, tertio (quod neminem videret) obdormivisse. At vero tertium non perfunctorie vocatum oseitasse, tum etiam extritis manu oculis, surrexisse, ac demum sollicite circumspexisse, et eadem ipsa in corylo elegantem illam, de qua loquimur, imaginem B. V. non indecore in illius arbusi medio consistentem deprehendisse, et (ut codex perantiquus refert) inusitata gestientem lætitia, Falconawiam detulisse, domi suæ ut daret, quos illic loci non accepisset honores. At vero die sequenti, nupsiam eam domi suæ cum vidisset, ratus id quod erat, ad locum milliari uno distantem ocius redit; et imaginem quoque ante se rediisse ad eandem corylum videt.

Facile homini pio persuasum est, Virgini hanc præ aliis placere stationem. Itaque exili tecto contra cœli injurias imaginem defendit. Sic tamen Virginis desiderio factum satis non est, quæ trino vocatu hominis, et tam portentoso ad corylum reditu, poterat non obscure credi templum petere, non tectum. Sed hæc hominum erga superos avaritia est, nolle, quid ipsi velint, intelligere, ne dare cogantur. Quapropter alius expectandus fuit, cui disertius desiderium Virginis significaretur. Is juvenis fuit (annales Victorem nominant) domum e diuturna peregrinatione repetens. Hic in silva, ut fit, via decerrans, discurrit, et alio atque alio cursum flectens, identidem tamen, miris ambagibus ductus, ad imaginem rediit. Fessus tandem in genua provolvitur, et supplex audiri a superis non sine lacrymis postulat, atque (ut et ipse superos audiret attentius) obdormit.

Vix sopor artus occupat, et ecce! Deipara hominem alloquitur, viæ errorem, peccati pœnam esse, quod jam dudum commissum adhuc circumferret: iret proinde, exomologesi sacra maculam ablueret, tum etiam sacerdoti denuntiaret, postulari a se sacellum: Et tu, inquit, nonnihil de tuo conferre in fabricam potes; siquidem, cum domum redieris, et parentes tuos jam pridem defunctos intelliges, et te utriusque non inopem hæredem senties. Lætitia, quia plus quam mediocris erat, non potuit hominem non e somno excitare. Vigil itaque, ac voto exsequendi jussa facto jam sanctior, et viam reperit, et parentum jampridem defunctorum custoditam sibi hæreditatem. Itaque etiam post factam sacerdoti (quem e civitate Montis Regii obvium habuit) confessionem significat, imperatum sibi esse a beata Virgine sacellum; quod confestim e congestis trabibus exstructum est, ligneum quidem et extemporale, venustate tamen sua non indecorum, ita ut cum pietate transeuntium etiam incrementum caperent sacelli opes. Sed Virginis hæc domus magna felicitate caruit, quia vicinos habuit non bonos.

Latrones hi fuere, quos auri sacra fames torquebat: quia iis in cavernis domicilium posuere, unde olim eruebatur metallum. Cæteri, ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones, quia *Omnis, qui male agit, odit lucem* (Joan. iii, 20): hi audacius sæviebant. Etenim juniores, quibus melior forma, ad saltationes more gentis publicas non pagos modo, sed et urbes ingressi, vivere rapto: unde etiam vestitus erat plerumque nobili homine non indignus, quique vultum deceret. Sic puellis brevi lenocinio deceptis facile matrimonium suasere: parentum consensum non difficulter, re facta, secuturum; viderent modo, ut rariora paternæ domus cimelia in sarcinam compingerent, facitem esse e publico conventu fugam, gaudia daturam et libertatem. Sic non ignobilis virgo a latrone rapta est; si rapta est, quæ illum sponte secuta fuit. Ita brevi tempore, filiarum cum opibus jactura civitates

vicinas afflixit: Egram ante alias, quæ, quia latronum suspicio non fuit, pro publica calamitate, publica processione superos fatigavit, postquam et ipsi cives ea in supplicatione nudi pedes non parum fatigati domum reverterunt.

Fuit, cum nobilis homo rediret in pagum suum (Gazengruen, ad pedem montis Culmiensis situm, unde nobilis hæc familia nomen traxit), Falconariam domum repetens. Is, ne contra morem suum ageret, sacellum ingressus, preces Virgini fudit. At, ubi domum pervenit, non sine dolore mentem subiit, instrumentum lusorium (ubi rex albus in atro, et ater in albo campo, certamine ludicro depugnant) a se in templo relictum.

Nox erat, ideoque servulorum nullus erat, qui imperium patroni redire jubentis non deprecaretur: atque ut nocti se quis committeret, homines tamen viatoribus ipsa nocte formidabiliores timebantur. Ancilla fuit, quæ meticulosos objurgaret, et sponte se ituram quam primum reciperet. Et ivit hæc sane, templumque, nemine conscio, ingressa, reque, quam quærebat, reperta, etiam preces fudit Virgini Deiparæ. Cum repente auditò supervenientium strepitu, vix in angulum templi obscuriorem paucis gressibus deflectens, vidit latronem una cum virgine (quam parentum cimelia in sarcinam congesta onerabant) ingressum, imperare virgini, ad mortem se componeret, quam sine lucta nunc subitura esset. Illa sponsum (namque hæcenus sponsum credebat) joculari rata, ludentem, ut putabat, ludit; tum serio mortem paranti, blanditias muliebres opponit, denique etiam lamenta et lacrymas; nec tamen nisi pauca temporis momenta impetravit, quibus virginitatem suam deploraret, et animam Virgini Deiparæ commendaret. Prolixius oraturam, relicta tantisper in templo sarcina, foras ejulantem trahit, et non multis a templo passibus brevi cultro jugulat, spectante catastrophæ tragœdiæ, quantum per tenebras licuit, ancilla; quam ne metu interiisse existimes, scito, lector, illius de grege unam fuisse, quæ ad palatii portam viros terrere docta, Petrum stitit. Nam inter viæ pericula furti cogitationem admisit, et sarcinam, quam virgo intulerat, felici spolio abstulit, ac per tenebras latronem sepeliendo cadavere detentum declinans evasit, magnisque passibus brevi domum reversa est, insequente ad ipsam usque portam latrone, postquam et ablatam e templo sarcinam, et in recenti nive vestigia fugientis advertit.

Ancilla, reddita hero, propter quam abierat, tabella lusoria, funestam de puella trucidata narrationem, exhibita sarcina, confirmat: e qua, præter aurum, argentumque muliebris mundus depromptus est. Hærus, quia nodo cuneum reperit, severum familiæ silentium imperat, paucos post dies saltationem publicam gentis more indicit, in qua heri suasu ancilla iis, quas rapuerat induta vestibus, eum præ aliis ad se rapuit, cui eas prius in templo eripuerat; qui promissis puellæ nuptiis sua-

det fugam. Nec illa difficulter consentit, fugitque, non ignara, quæ herus interea pararet, qui locum bona armatorum manu ante occupavit. Ventum a latrone ad silvam, et sacellum est, eodemque, quo nuper ritu parata ad sacrificium victima, jam cultum parabat: cum nobilis una cum sex septemve armatis prosilit, impiumque sacrificulum, in compedes actum, domum ducit, et tormentis adhibitis, quæ ad rem erant, edicere cogit.

Periculi tunc non sine horrore admonitus est, cum audiret, quæ a latrone dicebantur; divinitus enim factum cognovit, non adfuisse heri, qui socium defenderent. Armato igitur pago toto, totum montem corona cingit, non obsidionem, sed venerationem facturum. Viginti sex eorum capti digna meritis præmia acceperunt. Inventæ præterea sunt fossæ duæ, altera opibus plena, altera cadaveribus. Opes, quantum discerni potuerunt, dominis suis redditæ; reliqua in lapideam templi fabricam destinata. Miraculis inde aucta pietas, etiam fecit, ut habitari locus mereretur, et in pagum integrum exeresceret. Id notatu dignum est, templum novum, cum alio, quam sacellum stabat, loco ædificaretur, nunquam non nocte sequente corruisse, quod pridie struxissent opifices. Deprehensum insuper est, imaginem Virginis non semel alio asportatam, semper in locum suum rediisse, cumque etiam hodie non in templo, sed foris supra portam consistat, ac toties redeat, quoties templo infertur; fidem facit, hic loci corylum stetisse. Eam ob causam additum templo vestibulum est, ne imago sine tecto sit, quæ tot miseros ab injuriis hominum tuetur.

Quando hæc contigerint, certa memoria non est: hoc tamen, quod nunc est, templum e lapide, donationes habet, ab anno 1383. Sixtus IV, anno 1477, indulgentias concessit. Sunt eodem in templo duæ aliæ beatæ Virginis imagines, quas testes idonei flevisse non semel testantur. Plebs Culmensis toto hæreseos sæculo in fide orthodoxa firma, constansque permansit. Campanam, quæ sex ulnas ambitus complectitur, subducere Culmenses tentarunt hæreticorum rapinis; sed frustra, quantumvis boum iuga tot jungerentur, quot majori sufficerent moli movendæ. Defossa igitur tantisper est, dum deferretur hæresis, rediretque postliminio fides sincera in Bohemiam: tum enim vero campana refossa majore, quam solet, facilitate in turri reposita est: quod, qui tunc operi præsentibus fuere, inter miranda posteritati tradiderunt. Hanc narrationem ex ms. perantiquo descriptam ad me misit R. P. Joannes Tanner, S. Jesu.

XLVIII. — Imago B. V. miraculosa Czesłokoviensis. Czesłokoviæ in Polonia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. En! Mater amata, diva, pura, signum cæli.

1. Vulnere incurabilia. — 2. Pœnæ Iconoclastarum. — 3. Pictura S. Lucæ evang.

Quidquid orbis totus imaginum Deiparæ habeat, unam credere oportet Poloniam habere, cui ipsa Virgo spiraculum vitæ inspiraverit, et tantum non animam dederit. « Verbi Matris imaginem (inquit Nicephorus lib. xv, cap. 14), D. Lucas evangelista ipse suis manibus depinxit, illa adhuc vivente, et tabulam ipsam vidente, gratiamque adeo illi formæ suæ immittente. » Mensam epressinam Nazaretho Hierosolymam allatam, atque usibus Virginis tantum non attritam, pictori dignam visam, quæ tantam majestatem sustineret, ait Andreas Goldonowski, quam confirmat epigraphæ quæpiam, quam sancta domus Lauretana, non jam quidem amplius habeat, sed olim habuerit in hæc verba: Mensam autem Virginis habet Czesłochovia. Nec tabulæ figura multum abludit: etenim duos cubitos cum sesquipalmo longa, tres palmos supra unum cubitum lata non inficiatur, olim pro mensa fuisse: quod etiam crassities testari videtur, duos bene grandes transversos digitos æquans. Pictura insuper vivæ Virgini simillima esse videtur: quia Epiphania auctori ex antiquis gravissimo sic consentit, ut nescias, Epiphanius Virginem, an hanc imaginem apud Nicephorum lib. II, cap. 23, descripserit. Quam descriptionem si apposuerim, uno penicillo tam Virginem ipsam, quam imaginem Claromontanam depinxero. Ea sic habet: « Erat in rebus omnibus honesta et gravis, pauca admodum, eaque necessaria loquens, ad audiendum facilis, et perquam affabilis, honorem suum et venerationem omnibus exhibens, statura mediocri: quamvis sint, qui eam aliquantulum mediocrem excessisse longitudinem dicant, colore fuit triticum referente, capillo flavo, oculis acribus, subflavis et tanquam aleæ colore pupillas in eis habens: supercilia erant ei inflexa, et decenter nigra, nasus longior, labia florida, et verborum suavitate plena, facies non rotunda et acuta, sed aliquanto longior, manus simul et digiti longiores. Erat denique fastus omnis expers, simplex, minimeque vultum fingens, nihil mollitiei trahens, sed humilitatem præcellentem colens. Vestimentis, quæ ipsa gestavit, coloris nativi contenta fuit, id quod etiamnum sanctum capitulis velamen ostendit. »

Omnes has notas, inquit auctor, hæc sacra imago consideranti monstrat. Quæ cum ita sint, fidem non difficulter conciliant, picturam, ipsa Virgine adhuc vivente, factam esse. Hanc itaque imaginem in ipsa illa domo, in qua Virgo diem extremum clausit, in usque S. Helenæ adventum a Christianis summa fide conservatam, asserit auctor. Quomodo imago Hierosolymis devenerit Constantinopolim, incertum est. Etenim nonnulli ab Helena filio Constantino missam volunt: alii permansisse putant Hierosolymis usque ad tempora Eudoxiæ, vel certe Antiochiam translatam. Ab Eudoxia Pulcheriæ Augustæ missam Constantinopolim apud

antiquos certum est, non alia scriptorum dissensione, quam quod Theodorus lector lib. 1, Antiochia, Niceph. Callist. lib. xv, cap. 44 Hierosolymis missam velit. Templum imagini Pulcheriam Augustam in via Ducum Constantinopoli extruxisse, refert Gregoras lib. ix. Dici non potest quæ per hanc imaginem patrauerit Virgo miracula. Apparuisse duobus cæcis, eosque ad templum hoc suum duxisse refert Vincent. Belvac. apud Canis. lib. v, cap. 24, indeque fuisse appellatam Odogitriam, sive Viæ ducem. Addit, quovis die Martis per urbem circumlatam. Quin Saracenis urbem oppugnantibus e civibus unum suasisse populo, ut omnes imaginem publico expositam hæc præcatione venerentur: *Sancta Dei Genitrix, quæ toties nos liberasti, libera nos modo de inimicis Filii tui, et in mari merge illos*. Qua oratione vix finita exurgentem repente procellam naves omnes una cum Saracenis discerptas mersisse.

Non minus est illud, quod Gregoras apud eundem Canisium lib. v, cap. 22 refert: Andronicum seniore a nepote Andronico bona verba audiisse, quando intempesta nocte, Constantinopoli cum tumultu occupata, occisurus avum furibundus in palatium irruit; nec alio freno retentus est, quam quod senem ante imaginem hanc prostratum et supplicem invenerit.

Feria quavis sexta post Vesperas ab imagine quapiam Virginis Constantinopolitanæ velum, quo tegebatur, divinis manibus subductum, detectamque imaginem; atque sub vespertum Sabbati iterum demissum: denique ex hoc miraculo continuo Sabbatum Virgini dedicatum fuisse, refert ex D. Anselmo Durandus lib. iv *Ration.*, cap. 1. Odogitriæ autem imagini, de qua nunc loquimur, id honoris a cælo exhibitum asserit auctor Polonus, qui plurium imaginum miracula uni tribuit: jam, quomodo in nostras partes devenerit, videamus.

Postquam hæc sacra imago trium Stygiorum Leonum Iconoclasticam tyrannidem, Neroniana severiorem, septuaginta omnino annis sustinuit, evasitque; Carolo Magno in munus cessit: sive eam Constantinopoli ab imperatore una cum nonnullis aliis reliquiis, sive ab alio, et alia occasione acceperit. Hic Carolus Leonem, Russiæ principem, natione Ruthenum, religione Græcum, suumque præ multis fidum commilitonem a se dimissurus, non discessurum a latere tanti regis, nisi eum Tartari domum vocassent, ducem pro meritis remuneraturus, ut qui serviri sibi gratis a nemine unquam sustinuit, gazas Orientis ei obtrudit. Ille ad imaginem Odogitriam respexit: et timide primum petitam, ut negatam sibi vidit, institit acrius, dum denique importunis precibus extorqueret a rege, ut qui nollet tam fidum commilitonem a se tristem discedere. Itaque Odogitria imago in castrum Belzotius Russiæ munitissimum inter sacras et militares pompas illata est. Ubi, ut

decentius servaretur, pars imaginis antica aureis laminis cum inserto lapide pretioso, postica puro argento contexta est. Custodia sacerdotibus Græcis demandata, in quorum manibus (exclusis Latinis) quinque et amplius sæculis permansit.

Interim Scythæ Russiam (jam Polonis subditam) inundant, atque Belzium perveniunt, ab Uladislao, duce Opoliensi, justo præsidio militari inessum. Contigit, ut Scytharum quispiam ictu incerto sagittam torqueret in ipsum illud cubiculum, in quo ante sacram imaginem prostratus orabat Uladislaus. Et sagitta quidem illæso supplice transiit, guttur tamen imaginis transfixit. Uladislaus dolore animi in hæc verba prorupit: « Eequid, Diva, tuam injuriam non vindicas? » Dixit, et continuo spississima nebula arcem operit; ex qua visi sunt Scythi, statura, viribus, fulgore armorum longe præstantissimi prodire heroes, indeque in hostes irrumpere. Quo ostento, Barbari in fugam effusi sunt: quos tamen omnes insecutus cum suis Uladislaus, vel trucidavit, vel captivos domum abduxit. Non oportebat, imaginem a tanto beneficio inter privatos latere parietes. Itaque Opolium (quæ metropolis Russiæ est) quam honorificentissimo comitatu anno 1382 deduxit. At vero, ubi Czeskovicam in Clarum Montem perventum est, stetit imago, nullis viribus machinisve moveri se passa. Ad hæc dormienti Uladislao clare de cælo indicatum est, velle Virginem hic sedem figere: nec abnuït dux. Quapropter, ut Virginis desiderio obsequeretur, continuo exstructum cum cœnobio templum, et opulento censu donatum eremitis S. Pauli ex ipsa Hungaria accitis cum sancto thesauro tradit. Jamque Poloni, Hungari, Moravi, Bohemi, Silesii, Saxones, Brussi, atque Lithuani frequentibus peregrinationibus Virginem venerati, etiam thesaurum congestis donariis auxere.

Cum anno 1430, Hussitica rabies, spoliata Russia, ipsum quoque cœnobium Clari Montis prædam fecit, imaginem sacram cinclis suis spoliata audentiores in Silesiam conati sunt abducere. At vero, tribus vix stadiis emensis, imago stetit, ut nullis funibus, nullis equis moveri se loco currus pateretur. Itaque, ne a præeuntibus disjungerentur, tabulam impetu e curru dejiciunt: quo casu tres in partes dissiliit, risu pene crepantibus, qui spectaculo intererant, quorum unus nudato ense semel iterumque faciem Virginis ictu non vano ferit. At vero tertium intentans ictum, viribus et oculis captus, non obscure docuit cæteros abstinere flagitio. Repertus tamen, qui transversum vulnus cæsim inferre pararet: sed et ipse eadem, qua prior, poena multatus, omnes terruit: etenim relicta sacra icone, assulatim per terram sparsa, cæcisque currui impositis ad suos properarunt: ubi non post multos dies hi duo misere animam scelestam evomuerunt, et insepulti computruerunt. Cæteros tanta pestis adorta est, ut passim per campos moribundi provolverentur, atque ultima ad

suos mandata sociis darent : quorum tamen paucissimi e tota illa cohorte domum rediere. Unus omnino magna familia oriundus rediit, reque tota fideliter enarrata, ausi veniam postulavit.

Reporta a religiosus imago novo fonte, quem ipsa exciverat, abluta domum relata est. Locus, ne facti memoria periret, primum cruce posita notatus est, deinde columna lapidea cum inscriptione erecta. Paulo post Em. card. Bernardus Maciejowski episcop. Cracov. sacellum posuit : nunc templum justæ magnitudinis stat. E fonte, qui fabricæ insertus est, peregrini salutem frequenter bibunt. Imaginem Uladislaus rex magna artificum peritia restitui curavit, non irritò effectu, si vulnèrum vestigia excipias, quæ nullis pictorum coloribus obduci unquam potuere. Nempe non Filium modo, sed nec Matrem pudet vulnèrum. Restituta integritati suæ uterque imago, et auro gemmisque tecta, ingenti pompa ab ipsa usque Cracovia in Clarum Montem reducta est : ubi in hodiernum diem miraculis celeberrima Montem, quantumvis ante Clarum, reddit clariorem. Jamque contra horum temporum hostes invicta seipsam cum cœnobio tuetur. Certe nuper, exeunte anno 1655, decem integris hebdomadibus Czesocovia obsidionem Suecorum tulit, et impressiones tantum non quotidie repetitas : festo sancti Joannis evangelistæ die, miris modis repressi sunt. Plurimi, inter quos nonnulla chara regi Sueco capita, occubuerunt. Reliqui, relictis campestribus impedimentis, fuga salutem quaesiere. Fugit nempe impius, nemine persequente. Visa supra templum fulgentissima in cœlo crux, aliaque voces fugientibus insolitas expressere. Auditi enim sunt insanis vociferationibus ingeminare : O Maria ! o Maria ! Ex hisdem castris hostibus miles hoc prodigioso auxilio, quod coram spectabat, commotus, statuit se fidei catholicæ adjungere ; quod apud me Romæ fide optima præstitit.

R. P. Andreas Goldokowski ordin. FF. Eremit. S. Pauli, impressæ a se historiæ (unde hoc accepi) adjungit grandia, et valde multa miracula. Hunc librum R. P. Urbanus Ubaldini Societatis Jesu ad me misit.

XLIX. — Imago R. V. miraculosa Borkoviensis. Cracoviæ in Polonia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena ; Dominus tecum.
ANAGR. Munda mali vigeat super omnia creata.

1. Fulgor e cœlo cælestis. — 2. Episcopi prudens diligentia. — 3. Parochus virtuosus et pius.

Borek, oppidum Posnania, majoris Poloniæ metropoli, si ad orientem deflexeris, octo milliarium itinere dissitum, plurima numerat beneficia a B. Virgine accepta, ob cultum miraculosæ imaginis, quam impense civitas una cum vicinia colit. Quorum certitudini, ne quid deesset, accessit illustrissimi et reverendissimi domini Andreæ Opalinski, episcopi Posnaniensis, pia in Virginem vo-

luntas, qua anno millesimo sexcentesimo decimo nono inquiri rite in miracula jussit.

Originem, et plurima ad honorem imaginis factura invidit nobis furor hæreticus. Hoc certo constat, Felicem Durarium, hujus loci parochum, olim jam huic imagini omnem cultum exhibuisse, corrogataque undique pecunia tectum ei excitasse, et, præterito suo nomine, hæc solum ad summum altare subscripsisse : *Gaude, Maria Virgo, cunctas hæreses sola interemisti in universo mundo*. Cæterum et templum fulgere cœlesti splendore visum, et dæmones ab energumenis ejectos, et mortuos ad vitam resuscitados memorat liber publica auctoritate impressus hoc titulo : *Præsidium, et Famæ regni Poloniæ, Splendor Majoris Poloniæ, miraculosa Dei Mater*, etc., anno millesimo, sexcentesimo quadragesimo septimo, e quo hæc pauca accepi R. P. Urbanus Ubaldini, Societatis Jesu, et ad me misit.

L. — Imago B. V. miraculosa Czereana. Czeræ in Lithuania.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena ; Dominus tecum.
ANAGR. Pare amata, et munda e macula originis.

1. Hostes visum perdunt. — 2. Imago B. V. pago compensatur. — 3. Imago immobilis.

Hæc imago, Moscovitico et Ruthenico more, repræsentat B. Virginem cum Filio Jesu : originem Lithuanicæ pietatis in hanc iconem sic accipe. Cum anno millesimo sexcentesimo undecimo exercitus Lithuanicus sub Sigismundo III, late Moscoviam depopularetur, inter alias urbes etiam Novogrodia magna expugnata est. Aliquot sæculis ante, cum Seythæ Russiam vastarent, et Novogrodiam obsedissent, re desperata, episcopus Græci ritus curavit per diaconum hanc imaginem (jam dudum miraculis claram) afferri ad urbis muros. Sed cum eam loco movere diaconus nequivisset, cum universo clero, solemnè pompa, templum accessit ipse episcopus, eamque nullo negotio loco suo exemptam hostibus e muro urbis objecit, non inutili pietate. Etenim ubi ad eum locum est ventum, per quem hostes jamjam ingressum parabant, hostes, conspecta sacra icone, et visum perdidere, splendore, ut opinor, perstricti ; et pedem retulere, non tamen inulti. Nam facta a civibus in percussos eruptione, et am victoria, ingenti obsidentium clade, reportata est, et B. Virgini ascripta. Ne autem posteris periret tanti beneficii memoria, festus per omnem ubique Moscoviam institutus est dies, in vicesimum septimum Novembris, teste eorum Calendario et Officio ecclesiastico. Viderunt præterea eadem in tabula in orbem depictæ imagines omnino duodecim, velut totidem anathemata acceptorum beneficiorum, quin et suam quæque harum duodecim imaginum adjunctam sibi habet tabellam auream, cui Russo caractere atque idiomate inscripta collatæ gratiæ historia legitur. Ac ne lector dubitet, hanc, de qua loquimur, Czereanam imaginem

eam esse, per quam, ut supra diximus, aversi in fugam sunt hostes; sciat, non alias his in tabellis historias legi, quam quæ in Officio Moscorum ecclesiastico leguntur.

Hæc itaque beatæ Virginis miraculosa imago pluribus sæculis in urbe Moscovitica, quam Novogrodiam magnam appellant, magna in veneratione apud incolas fuit. Quomodo, quasque ob causas et quando e templo magni ducis palatio illata sit, et throno ejus decore inserta, non habeo dicere. Anno dein millesimo sexcentesimo undecimo capta a Sigismundo III, Poloniæ rege Novogrodia, militi gregario in prædam cessit: qui throno ducis avulsam illustrissimo Leoni Sapieha, tunc cancellario magni ducatus Lithuanie, postea palatino Vlnensi, atque exercitus Lithuanici supremo duci, munus obtulit. Leo, tanti thesauri non imperitus æstimat, militi pro tabella pagum integrum dono dedit, atque e paupere mox opulentum fecit. Tanti refert, hominem reperisse, qui vel gratiam dono, vel pretium merci ponere queat. Tum imaginem Roranæ inter cimelia sua quam diligentissime depositam asservavit. Interea Leoni aliquot post annis Christiane piequæ vita functo succedit filius Casimirus, Lithuanie tunc marescallus, postea procancellarius, et demum supremus armorum Lithuanie dux, patriæ, id est, Leoninæ virtutis ex asse hæres, quam olim in juvene non raro admiratus sum, atque hic de mortuo sine adulatione scribo.

Ignoravit Casimirus, quem inter cimelia accepisset a patre thesaurum. Interea aulico cuipiam ipsa Deipara per somnium apparuit, formam gravissimæ matronæ, quæ tamen Deiparam non assimilaret, induta. Videbatur hæc somnianti ex archivio Roranensi egressa, sibi quæ hæc verba vultu inter lætum tristemque medio dicere: Quandiu me hoc in carcere herus vester detinebit? Quare me loco suo non restituit? Hæc fata videri desiit. Aulicus non vulgare somnium ubi illustrissimo Casimiro exposuit, quesitum continuo, equam locus ille captivam teneret: sed tabella hæc Deiparæ inventa, non obscure, quid somnium vellet, intellexit. Ea propter quamprimum templo Zdriecidensi intulit: deinde non ita multo post, quia Virgo loco suo restitui optabat, templo sanctissimæ Trinitatis dono dedit, quod in oppido suo hæreditario Czerea habent monachi S. Basilii, ritus Ruthenici, sed Ecclesiæ Romanæ juncti. Vix illata loco est, cum miraculis clarere cepit, et accurrentium pietates celebrari, in annum usque millesimum sexcentesimum quinquagesimum quartum; quo, Moscis Lithuaniam vexantibus, subtracta est, nulla tamen miraculorum jactura, quæ passim in itinere, nec pauca, patrata esse ad me fidelissime perscripsit R. P. Albertus Koialowiz, rector collegii Vlnensis, idque eorum mihi iterum iterumque confirmavit, cum ad electionem A. R. P. generalis Romam iret. Caterum tota tabella una cum adjunctis picturis et tabellis

aureis, quadrantem folii chartæ ordinariæ, ut ipse asseruit, non excedit.

LI. — Imago B. V. miraculosa Guadalupana. Guadalupe in Hispania.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Laus Deo in magna Matre emicavit pura.

1. Sympathia sanctorum. — 2. Tectum ex subere contra pluvias. — 3. Omnis supellex argentea.

Guadalupanam magni nominis imaginem cum sua origine scripturæ ad sæcula Maurorum irruptionibus antiquiora respicio; et Extremaduram regni Castellæ provinciam, Lusitanie conterminant, a cujus finibus Guadalupe viginti non amplius leucis distat. Quæ de hac imagine, et litteris tradita sunt, et perpetua plurium sæculorum fide confirmat, nemo in dubium vocaverit.

Est inter divos nescio quæ sympathia et actio quedam animorum in distans, non philosophis modo, sed omnibus hujus mundi sapientibus prorsus incognita, et velut perpetuæ, quæ inter eos futura est, in cælis amicitie pignus. Hæc Gregorium magni nominis Pontificem ita Leandro Hispalensium episcopo junxit, ut et cor unum et animam unam habere crederentur, nullis locorum intervallis distrahendæ. Commecabant ultro citroque frequentes epistolæ, quin etiam libri. Etenim ne Leandri voto deesset Gregorius, Commentarios in Job inter paroxysmos febriles elucubravît, atque ad amicum Leandrum Hispalim usque misit. Et ne sine munere alio tantum munus amico veniret, addidit Deiparæ imaginem venerandæ antiquitatis, et jam tum patratis miraculis percelebrem. Certe perituram fuisse una cum vectoribus navem, quæ libros vehebat, memorant, nisi sacerdos vectores ad unum omnes adhortatione sua coram hac sacra imagine in genua prostravisset, deinde etiam contra spem in spem erexisset pacatoris cœli, cujus Reginam in hac imagine venerabantur.

Imaginem a Magno Gregorio missam, et Leandro Hispalensium oraculo donatam, nemo fuit, qui non cum desiderio opperiretur. At vero ubi e nautis intellectum est, totius navis periculum, et repentina alieno tempore malacia, quam exorata a pereuntibus Virgo dederat, crevit in animis veneratio, et imago sacra cultum, quem merebatur, majorem accepit, dum Hispaniam Mauri inundarunt, quorum furori nonnullorum cura tantum thesaurum subduxit, atque in proximæ rupis caverna una cum ossibus S. Fulgentii, qui Leandri frater fuit, et campana quadam abscondit, adjunctis, quæ ætatem ferrent, testibus litteris; quæque, si quem specus iste nancisceretur inventorem, scire facerent, quantum thesaurum reperisset. Sex omnino sæculis latuit: quibus exactis, id est, quarto abhinc sæculo Deipara reddere Hispaniæ iconem suam statuit, et, qui hanc refoderet, præ omnibus aliis pastor placuit. Ita non Filio tantum, sed et Matri sermocinatio cum simplicibus est. Visi non raro sunt cœ-

lestes fulgores, qui carecta specus accessum impeditia irradiarent, non parum mirante novello Mose tam innocuam flammam. Dum demum ipsa Virgo inter radios non sine horrore intuentis conspecta hominem sistit, ponere metum jubet, et Cazerranis civibus suis monstrare specum, quamque in eo reperturi essent iconem Virginis nuntiare. Quam tu mihi, inquit Virgo, ac cives tibi fidem non habebunt, faciet filiolus tuus, quem, ubi domum redieris, non sine admiratione reperies vita functum, et a tuis conclamatum. Ille, inquam, tibi, illisque fidem faciet, quando eum tibi, illisque vivum, sanumque sistam.

Tardus corde ad credendum bubulcus, incredulitatis suæ non tardas poenas luit: etenim paulo ante mactati bovis artubus dissecandis intentus arescere sibi brachium sensit, et operi faciendo impar, sic fidem doctus credere cœpit, et cum fide brachium recepit. Neve iterum puniatur, Cazerram properat, quæ viderat, quæque audiverat, contribulibus suis exponit. Siderati pastoris narratio, et restitutum pristino vigori brachium, et ante omnia redivivus puer non difficulter suasere arma, quibus in terram iretur. Exciso itaque confestim vepreto, saxa apparuere, quæ non natura, sed publicum fugiens natus posuerat, quæque antrum quodpiam indicarent. Hæc ubi contis vectibusque revoluta fuere, patuit aditus in adyta tot jam sæculis ignorata, quia clausa. Reperta est cum litteris imago, et pone veneranda sancti Fulgentii ossa, et quam supra memoravi, campana.

Quis populi sensus, quamque in Deiparæ cultum prona fuerit Cazerrensium pietas, sacellum testatur, quod quamvis non alia steterit materia, quam ligno, et pluviae non nisi spongioso subere tegularum loco arcerentur; in hoc tamen posteris exemplum memorabile relictum est, quod statim et iisdem pene instrumentis, quibus terram foderant, modica hæc moles steterit citius pene quam creverit. Avita accolarum pietas propter iterata e cælo beneficia fecit, ut rex Alphonsus XI templum strueret, operis venusti, et populorum accurrentium capax, faceretque, ut posthac sacerdotes e censu viverent, quos hactenus aluerant piæ largitiones. Joannes regum Castiliæ hujus nominis primus patribus Sancti Hieronymi locum tradidit: sub quibus una cum populorum pietate adeo etiam thesauri creverunt, ut non modo peregrinis, quotquot illuc sua trahunt vota, bene sit; sed etiam (quod oculatus testis, et fide dignus ex ipsa Hispania mihi perscripsit) thesaurus templi fidem spectantium superet.

Quod vasis argenteis aureisque, donariis quoque gemmatis, et opulentæ artis, sacerdotum ahariumque indumentis abundat, cum pluribus fortasse templis Deiparæ commune habet. Id singulare, quod sacer Hispanorum luxuriam argentum in omnem etiam vilem templi hujus suppellectilem ita abjecerit, ut præter alia etiam hastile scoparum, et ip-

sum vas quod aqua purgando templo hauritur, argento probato constet; ut Salomonis sæculi si non aurea, certe argentea redire, saltem in memoriam, spectatoribus queant. Sacra statua, si faciem spectes, nigra est, quantum Æthiops esse potest: cæterum divinum quid spirat, et intuentibus inspirat; ut vel procacissimus quisque fuit, quem auri sacra fames accire possit, et lacrymas, atque ex folio sacrae iconis intuita ad confitendum, quod designaverat, flagitium compellatur.

Ita ad me R. P. Christophorus Fernandez de Acevedo oculatus testis, ex urbe Antiquiera. Scripsit hujus imaginis historiam Michael de Taleva lingua Hispanica. Facit quoque mentionem Felix Astolfi libro x.

LII. — Imago B. V. miraculosa de regula Legionis in Hispania.

PROG. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAG. En! alma Dei Virgo, intacta, summe pura.

1. Dæmon index sacrarum. — 2. S. Augustinus cultor sacrae statuæ. — 3. Fures infelices.

Nulla veritatis periculo credita semper est hæc sacra statua una ex iis esse, quas Hispanorum pietas Maurorum furori subdixit, terræque tantisper depositi ritu concedidit, reddendam, cum tempestas hæc iconoclastica deferbisset. Ita non multo minus septingentis annis nullo illorum sæculorum fructu latuit in annum usque millesimum trecentessimum tricesimum, quo inventor repertus est, tanto thesauro dignus. Fuit is canonicus regularis templi cathedralis Legionensis; huic enim apparens Deipara, et locum monstravit, et statuam quam reperturus esset, digniore loco collocare jussit. Amoto igitur cespite, non adeo magni operis fuit, statuam reperire. Non commisit Hispana in Deiparam pietas, quin staret sine mora templum ad sæculi illius morem pervenustum, et pro canonicis regularibus, qui statuam sacram celebrarent, non incommodum coenobium. Quod tamen a cathedrali sua Legionensi, quæ deserenda non erat, locus iste majore intervallo distaret, quam ut utraque ritu, quo quæque merebatur, haberi posset; eam ob causam denique, ipsis sponte cedentibus, locus omnis cum sacra statua cessit ejusdem D. Augustini eremitis, ignaris adhuc quantum suo tempore thesaurum hac in statua habituri essent. Etenim Hispani sic Deiparam pietate sua piam esse in se fecerunt; ut hodie inter maxime prodigiosas totius Hispaniæ, quin dixerim, totius orbis Christiani, haberi possit.

Jam, lector, statuæ hujus portentosissimæ originem accipe. Testimonium veritati perhibet inimicus veritatis et osor Virginis inter omnes primus. Testimonium inimici, si bene memini, duplex est; et persecutoris, multorum opinione, etiam triplex: ita in ore duorum triumve stare non iniquis legibus dicitur, quod vel uno tali teste nititur.

Anno 1630, prima die Julii, perducta ad sacram statuam est Maria de Roca energumena, quam dæmonum legio integra jamdudum misera possessione premebat. Hujus tribunus ritibus Ecclesiæ, per Christi Servatoris merita, statuæ originem edicere jussus, denique etiam exactus est. Asseruit is, olim in urbe Tagastensi D. Augustini jussu sculptam opere Africano ante mille centum et nonaginta quatuor annos, et sex dies, cultam ab ipso met Augustino, dum viveret, impense. Is, inquit, sub mortem suis imperavit, ut quando Arianorum Vandalicus cataclysmus jamjam orbi Christiano superventurus, averti amplius nequiret, cum cæteris templi Hipponensis cimeliis tantæ tempestati statuam quoque subducerent.

Ultimam defuncti parentis voluntatem sacrosanc- tam habuit Frater Cyprianus, diaconus e clariori- bus unus et sanctus. Evasit cum thesauro in Hi- spaniam, hocque in loco incertæ fugæ terminum reperit apud sui instituti religiosos, quos commo- dum hic invenerat, ipso meridie diei, quo festum Visitationis Deiparæ nunc celebramus. Hic ipsa imago et pristinis honoribus restituta, et novis aucta stetit, dum Mauris subtrahenda esset. Tum enimvero, loco vix curiosus suspecto a Fratre quodam Simone terræ tantisper mandata est, dum Mauricus furor quiesceret. Ibi a canonico D. Au- gustini regulari reperta sexaginta quatuor annis, quinque mensibus, diebus viginti, hora una, in eorum potestate mansit, usquedum ante ducentos triginta duos annos succederent canonicis eremitæ ejusdem Patris diversi instituti nepotes.

Hæc quidem a dæmone dicta ut sint, non tamen circumstantibus ut audita, ita et credita sunt. Su- specta, ut sit, initio omnia, vel in subornatam fraudem vel turbatæ mentis syncopen rejiciebant, dum demum adhibita juris ecclesiastici accuratis- sima forma in examen vocata et approbata sunt. Unum, quod ambiguus rebus inter alia fidem fece- rat, fuit, quod energumena obligatis fasciâ oculis jussus est dæmon locum accedere, qui sepultam tandiu imaginem custodivisset. Ad hæc concita- tissimo gressu et via rectissima visa est locum accedere energumena, ipsoque in vestigio consi- stere. Quod iteratis vicibus cum factum esset, non difficulter apud eos res fidem invenit, quorum exa- mini commissa est. Energumena paucis post die- bus, et a febris qua laborabat, et ab hospite im- portuno repente liberata est, et robustæ valetudini restituta. Utique postquam ei Deipara sub toties memoratæ statuæ schemate visendam se præbuit.

Hanc Deiparæ thaumaturgicam iconem, præter antiquitatem, etiam locus memorabilem facit, quem ipsa elegit, ea enim orbis parte nunc colitur, unde in omnes quatuor orbis partes (ut quidam Hispani aiunt) prospectus patet, argumento non vano, or- bis totius Dominam et esse et haberi velle. Acces- sus nemini non facilis est, cum inter Sanlucarem (olim portum Luciferi) et Rotam civitatem in pro-

vincia Andalusia in ipso Oceani littore templum sit, monachorum cœnobio insigne : quod, ut dixi, D. Augustini Eremitæ incolunt. Et licet piratæ, Mauri, Turcæ, alique non raro excensionem fa- ciant, thesaurum, quem grandem esse non ignorant, direpturi; nunquam tamen in hanc usque diem vel ostium cœnobii, nedum templi, reperire potue- runt, angelis nimirum templo Reginæ suæ officium facientibus, quod olim ædibus Loti præstiterunt in Sodomis, concupiscentiam oculorum cæcitate ple- centes. Quin factum mihi certa fide scribitur; ut nonnunquam sideratorum instar, navium quoque suarum incurii, cœnobitis cederent in prædam.

Nulla fere classis est, quæ non singulare aliquod beneficium inter maris pericula huic Divæ referat acceptum, idque appenso contestetur anathemate. Nulla navis, quæ ad conspectum ædis sacræ Deipa- ram non salutet explosis tormentis. Atque ut fue- rint nonnullæ, quæ festivum hunc plausum ad su- perstitiosos referrent honores negligerentque, fuere tamen etiam, atque hæ ipsæ naves, quæ spreti ne- glectique cultus peccatum naufragio luerent. Anglo piratæ in animo fuit tormentis omne cum cœnobio templum prosternere. At vero, contra quam voluit, prius ipse, accenso pyrio pulvere, cum navi sua, suisque omnibus utrique elemento traditus a Re- gina cœli fuit diripiendus, quam primum e ma- china pilam evibraret.

Hanc relationem una cum icone ad me misit R. P. Christoph. Fernandez de Acevedo. Historiam omnem typis edidit Nicolaus a S. Maria : e D. Au- gustini Eremitis, Hispali 1645, mentionem quoque facit Ludovicus Torelli de Vit. R. P. Augustin. Ere- mit. Centuria II, nuper Italica lingua editus.

LIII. — Imago B. V. miraculosa de Reme- diis. Cordubæ in Hispania.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena ; Dominus tecum.
ANAGR. En ! Virgo nata Diva, semper immaculata.

1. Thesaurus in agro. — 2. Statua B. V. captiva.
— 3. Corduba Saracenis erepta.

Non jam amplius rideant nos veræ fidei hostes, quod catholici Deiparam appellemus Arcam fœde- ris, quando ipsimet ejus icones statuæque eo ha- bent loco, modoque tractant, quo arcam Philistæi, pretium ex inutili thesauro facturi.

Adhuc Corduba Maurorum imperio premebatur, et captivi Christiani diræ Barbarorum servituti ad- dicti libertatem suspirabant; cum uni eorum inter nocturnas preces suam patriæque calamitatem Deiparæ impensius commendanti ipsa Virgo se vi- sendam præbet, et submoto, qui hominem corri- puerat, primo terrore : Erige, inquit, animum, fili; brevi efficiam, ut et Corduba caput erigat, jugumque Maurorum excutiat. Si fidem aut verbis meis, aut oculis tuis non habes, faciam. Statuam, quam Hi- spania universa thesauri loco habitura est, præ- dium domini tui habeat. Huc ubi accesseris, ad montes vicinos gradum dexte, et frondosas arbores,

quæ cespitem omnium pulcherrimum insident, accede, terramque fode. Statuam, quam reperturus es, thesaurum cape recuperandæ brevi Cordubæ. Ille dubius, vigilanti hæc, an dormienti accidissent, iis narrat, quos eadem fortuna sub eodem hero vinxerat. Audita hæc pronioribus, quam ipse existimabat, auribus animos in spem erexere futuræ libertatis. Commodum accidit, ut postera statim luce ab hero mitterentur in prædium ad opus. Illi, præter morem ad imperium alacres currentibus, quam euntibus propiores ad prædium perveniunt, longe aliam fossionem facturi, quam dominus imperasset. Nec magno labore, et locus, quem Virgo indicarat, inventus, et exhumata imago venustissima apparuit.

Quotquot aderant tam geminata lætitia alacriores jam se vix meminere servos. Jamque Mauros præciebant mente ad internecionem cæsos, liberamque a servitute Cordubam. Sed quid, inquit unus, de statua faciemus, quæ causa nostræ lætitiae est? Templum nullum, nullus, qui eam curet, aut sacerdos, aut ædituus. Ergone iterum condenda, quæ vix eruta est. Dum mussitant, dum deliberant, ad herum fama detulit inventi thesauri arcanum. Ille advolat, dumque nil præter statuam videt; statuam tamen vir fundi suam, et captivam fecit, utpote quæ lytrum cæteris captivis liberalius esset solutura.

Sunt ex Hispania sanctissimæ Trinitatis religiosi Patres; quibus a Mercede ideo nomen est, quod ex instituti sui regulis undique pecunias conquirant, quas in Africam usque deferunt, Christianis apud Turcas ac Saracenos captivis redimendis, magno veræ charitatis argumento. Hi sacram statuam apud Saracenum captivam licitantur, moxque porrecto pretio, quod barbarus indicaverat, redimunt atque in libertatem asserunt, quam ipsi quoque una cum tota Corduba summa fiducia a Virgine expectabant. Et vero etiam non multo post rex Ferdinandus, quem Hispani Sanctum vocant, sub annum 1236, eiectionis Mauris, Cordubam suam fecit. Intellecta deinde sacræ statuæ admiranda inventione, dictæ religionis Patribus fundum cum censu attribuit, qui in templum, et domum religiosam suffecit. Statua ipsa novis semper honoribus culta, denique majestatem, quam hodie videmus, propter ingentia miracula consecuta est. Frater Robertus Gaguinus ordinis de Mercede generalis libro, quem anno 1486 edidit, de seipso refert, cum ab Africana tertia protectione, pro captivorum liberatione obeunda, gravissima febri distineretur, seque Deiparæ de Regula commendaret, visam sibi Deiparam jussisse, confestim e lecto surgeret, atque itineri se accingeret Africam versus, unde sanus salvusque, peracta feliciter redemptione, esset rediturus.

Ita P. Franciscus Bernardini a S. Antonio in Epitome Redemptionis. Ectypum sacræ statuæ una cum hac narratione misit ad me R. P. Christ. Fernandez de Acevedo.

LIV. — Imago B. V. miraculosa de Lætitia. Lauduni in Gallia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Regia Nata evadens luctum amari pomi.

1. Labor angelorum. — 2. Carcer barbarus, sed felix. — 3. Translatio mirabilis.

Magna semper virtus, famaue fuit regum Hierosolymæ: quos brevi serie post se magnus Bullionius reliquit. Hos inter Fulco Andegavensis Balduinum secundum secutus est. Fuit is heroum non postremus, et quem artis militaris ingens opinio per omnem Europam celebrem fecit. Traxit tanta virtutis fama multos e Picardis, multos e Gallis in spem retinendæ adversus Saracenos Hierosolymæ. Quos inter fuere tres pari virtute, quin et eodem sanguine nati prænobiles adolescentes.

Illi, relicta cum gentilitia domo inter lacrymas matre, ad sanctiora conversi consilia, cum D. Joannis militari cœtu (cujus et ipsi pars non minima erat) laborantem sub Saraceno Hierosolymam defensuri, et vitam, quando sic opus erat, pro Christo inter fortia facta daturi. Interest, heroum nomina posteritatem non ignorare. Primus itaque et maximus natus, de Heppe; alter, de Marchaia, a gentilitiis bonis nomen traxere, agri bodiurnum in diem plus a dominorum virtute, quam a fertilitate sua celebres. Tertiis fratris nomen, quia ad me perscriptum non est, non habeo dicere. Multa, ut fit, conserta cum Saracenis prælia ultro citroque dedere victoriam. Infelix illud fuit, quod ternarium hunc heroum traxit in insidias, et captos fratres in vincula compegit, ipsa in Cairo urbium hodie maxima.

Sultanus juvenum primo nobilem indolem, quæ utique tegi etiam squalore non potuit, deinde etiam militarem virtutem miratus est; et, tales cum essent, suos esse optavit, et sibi in perfidia Mahometi fide non dispares. Tentavit hoc non minoribus promissis quam minis. Sed illi minis, et, quod amplius est, promissis fortiores, Christo, quam in baptismo dederant fidem, tenere illibati. Ille contra ad pejora versus consilia, ipsam filiam suam Ismeriam inusitatæ illis terris formæ puellam, juvenum amoris prostituit. Credidit barbarus malesuada puellæ formæ molli animos posse, et sibi conciliari, ignarus Christiani roboris. Et vero virtus forte unius hoc in assultu defecisset: virtus tamen trium, et quidem conjuncta duravit; et quia nobilis in ignobilem, et barbaram incidit, etiam fortior fuit. Illa de puellari venustate multa, quam penè solam habere in votis jussit Mahometus. At hi contra de Deiparæ Virginis pulchritudine summa, ingenti potentia, nec minore in supplices pietate plura inferebant: dum demum illa fidei mysteriis imbuta, fidelior adolescentibus evasit, quam patri, Christo quam Mahometo. Ante omnia tamen visendæ Deiparæ desiderio flagrabat Ismeria. Illi Mahometis impii scelestam fidem obstare causati sunt.

At vero cum Ismeria jam se voto Christianam assereret, et effigiem saltem tantæ Divæ effictim postularet; maximus natu scalprum poposcit et malleum, statuamque Deiparæ se facturum spondit; si truncum quoque operi aptum esset allatura. Cæteri imperito artificii non sine jurgio objecere temeritatem affectatæ artis, quam nunquam didicisset. Ille Deiparæ præsentem opem præsagens, bono animo esse jussit fratres. Interea Deipara suorum in se fiducia invitata nocte concubia visendam se juvenibus inter cœlestes fulgores præbet, et laudata eorum constantia, probataque fide, statuam, quam geniorum cœlestium quispiam e ligno sculperat, tradit, qua Ismeriæ desiderio fieret satis. Redux primo diluculo in carcerem Ismeria, visa Virginis statua, longe majoribus se delibutam gaudiis sensit, quam vel ipse lector cogitatione possit assequi; utique postquam ipsa cœli Regina, illustrato puellæ cœlestibus radiis corde, e barbara humanam, ex humana pene cœlestem effecit.

Ismeria omnem ingrati animi labem exosa, gaudiorum suorum auctores libertate remunerari, quin ipsa quoque cum iis fugam inire statuit. Deluso inanibus votis parente, cimelia colligit in fugæ subsidium, et nocte concubia una cum captivis urbe se proripit, desertura Ægyptum. Ventum primo est ad fluvium, et commodum se nauta cum cymba offert, exceptosque in adversam ripam exponit. Angelum fuisse abeundi modus prodidit: nam repente evanuit. Illi aliquantum ultra progressi ad cavernam quampiam divertere, refecturi somno vires. Postquam evigilarunt, ad urbem primum respexerunt, et fluvium, num quispiam fugitivos insequeretur. At vero ubi nec fluvium viderunt, nec, quam paulo ante deseruerant urbem, omnem late regionem circumspererunt.

Primus, qui se admirantibus obtulit, pastor fuit, qui solitudinem suam gracili avena solabatur. Eum fratrum unus Arabice allocutus cum Gallice respondentem audisset, Gallice quoque ipse rogat, quibus demum in oris versentur. Ille Marchiam gentilitiam arcem, et monti impositum Laudunum ostendit. Tanta, his auditis, omnes lætitia cepit, ut ipsi statuæ de Lætitia nomen dederint. Itaque domum delati ad baptisma primum Ismeriam admovent: deinde in loco sacræ statuæ sacellum struxerunt, quod hodie grandi templo auctum omnem vicinam Galliam trahit multitudine miraculorum. Ita ut hodie vix minorem famam habeat apud Gallos Laudunum, quam apud Italos Lauretum.

Scriptis Baudinus cancel. ord. S. Joan. Jeros. ante annos 200; item Brosius ejusd. ordinis procurator, e quibus desumpsit R. P. Joan. Cordier Soc. Jesu provincialis Campaniæ, et ad me misit.

LV.—Imago B. V. miraculosa de rupe Amatoris. In rupe Amatoris in Gallia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Alma Dei Virgo ante casum præmunita.

1. Orlandi nobilis gladius.—2 Campana sine fune.—
3. Salus periclitantium.

Uti fama veritatem, ita tempus voces, et rerum nomina corrumpere solet. Roquenaor Vasconia urbs, ob Virginis miraculosam statuam apud Gallos celeberrima, a sanctis Amoribus nomen habet, quibus in rupe vicina erga Deiparam flagrabat sanctus Amator eremita. Vixisse creditur temporibus apostolorum, et statuam coluisse, vel, ut nonnulli existimant, suis manibus sculpsisse e ligno. Quæ viri vita fuerit, nonnisi obscure constat; nondum enim Gallia calamum habuit tantis rebus notandis parem, utique gentilitiis adhuc Druidarum sacris excæcata. Itaque de obscura origine nihil amplius habeo, quod dicam. Miracula ibi fecisse Virginem, nemini non probatum esse potest; quando apud loci incolas sanctum, et adhuc integrum (nescio tamen, an incorruptum) corpus in hæc usque tempora suos honores habet. Felix Astolfi, l. vi, discipulum Christi fuisse affirmat. Temporibus Caroli Magni locum fuisse celebrem inde constat, quod illuc delata sit famosissimi Orlandi celebratissima machæra, et Deiparæ ad aram suspensa, quæ tot scriptoribus argumentum dedit. Nec dubito, fuisse jam olim, qui miracula ibidem a Virgine facta descripserit: sed tempus et bellorum incommoda posteritati hæc inviderunt. Antiquissima, quæ hodie sciuntur, annum millesimum centesimum quadragesimum contingere: quæ Cadurcensis Vasconia urbis incolæ sua esse dicunt, quia suo bono patrata. Unum est, in quo hoc Deiparæ statua plerasque, ni fallor, si non omnes superat.

Supra templi portam, nescio quis majorem campanam, non admodum grandem, novo ritu, suspendit; nam funem non addidit. Itaque velut inutile tecti pondus non sine admiratione eam peregrini intuentur: quorum pauci sunt, qui negligentiam æditui non incusent, rogentque incuriæ causam. Gaudet incolæ hos questus audire, et certatim Deiparæ singularem favorem laudibus extollunt. Sit, inquit, in proximo mari homo catholicus, cui aquæ mortem minentur: is, si Deiparam nostram rite invocaverit, templumque se promiserit aditurum, hæc campana nobis omnibus insipientibus, non perfunctorie, divina virtute, pulsatur, nemine uno vel fraudis vestigium deprehendente, quam nonnunquam peregrini, qui hoc a nobis audiunt, subverentur; tunc proximi quique ad statuam cum iis, qui tum templo præsent, concurrimus, et preces fundimus pro eo, quem nondum intuemur, propediem tamen defunctum periculo visuri. Adsunt quoque, qui et diem et diei horam libro ad id a majoribus facto inscribunt, quem adventantibus e mari peregrinis, priusquam ipsi pericula sua enarrent, admoto digito ostendimus, et in admirationem rapimus, indicato tempore quo cum mari et superis luctati sunt. Nos interea stupentes sine admiratione intuemur, quia novitatem miraculo de-

traxit frequentia. Atque hi favores sunt, quibus Deipara Vascones suos prosequitur.

Rom totam ad me misit R. P. Joan. Galliard. rect. Caturensis. De hac statua scripsere Hugo Farsitus, Ferreolus Locrius, Felix Astolfi, ultimo R. P. Odo Gisson. Soc. Jesu.

LVI. — Imago B. V. miraculosa de Benedicta Valle. In Benedicta Valle in Lotharingia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *En! Virgo pariet Deum sana, immaculata.*

1. Fons miraculose salubris. — 2. Corona ducalis et regia. — 3. Concursus populi.

Benedicta Vallis in diocesi Virdunensi, denso et opaco nemore collibusque quatuor amœnissime cincta. Hanc vallem quinque abhinc sæculis Albero Virdunensis antistes S. Præmonstratensium ordini dono dedit, quem ipse quoque ingressus est. Est in valle ædícula sacra, perelegans, lapideo fornice concamerata, aris omnino quatuor instructa, Deiparæ sacra, cujus curam tres, quatuorve religiosi habent.

Statuæ, quæ in ara principe tot prodigiis inelyta ad limpidissimi fontis scaturiginem accurrentium pietati prostat, originem non accepi, neque, ut credo, scitur, unde fonticulo tanta in morbos vis: siquidem sive pota, sive parti affectæ affusa sanitatem præstat plerisque; nisi a vicina Deiparæ statua, quæ dodrantem supra duos pedes altitudine non excedit, vis illa fluat. Loculamento lapideo claustrum: lævo brachio Filiolum sustinens, dextro malum aureum eidem ostentans, ac faciem leviter inclinans, corpusque in sinistram partem aliquantum rejiciens. Corona ducali Deiparæ caput ornavit nescio quis Lotharingiæ ducum, qui puero Jesu regiam quoque imposuit.

Indubitata fide constat, hanc statuam jam ducentis abhinc annis votivis supplicationibus, et miraculorum fama floruisse: qua motus Renatus II, Siciliæ rex, idemque dux Lotharingiæ, locum supplicabundus adiit, ut Lotharingiam suam, tum Caroli Audacis irruptione bellica vexatam, in ejus sinu patrociniisque deponeret. Renati filius Joannes, qui cardinalitiam dignitatem in serenissimam Lotharingiæ domum primus inexit, ac tum Metensis, et, ut ea ferebant tempora, plurium ecclesiarum antistes, huic sacræ statuæ addictissimus, tantis eam donariis ornavit, ut in hæc usque tempora ejus insignia in tribus diversis ædicolæ hujus locis permanserint. Atque ut de Caroli Audacis temporibus, quibus utique plures ad auxilia hic quærenda adacti sunt, taceamus, superiore sæculo exeunte, pacem, quam post bellum sacræ, ut vocant, confederationis Lotharingia obtinuit, votis eidem Virgini nuncupatis, plerique acceptam retulerunt.

At vero, si unquam, nuper sane sacræ imagini exitium pene imminuit, quando Mars Balticus per omnes imperii Romani provincias grassabatur.

Itaque cum Lotharingiam quoque, more suo, cædibus et incendiis deformaret, Barbara Emecurtia castro suo Neovillano non indecenti pompa sacerdotum, nobilium humeris intulit, ac Martio turbini tantisper subduxit. Neque tamen interca rusticæ plebi sua in statuam pietas deperiit. Absentem licet, eo, quo steterat, loco honoribus, votis, donariis ornaverunt, atque ad reditum invitarunt, quem ipsa Virgo non diu admodum distulit, siquidem, postquam Baltici maris Martiales et plus quam decumani fluctus Lotharingiam incursu suo liberam reliquere, vixdum plena quiete terris postliminio reddita, sacra statua quam primum, numerosissima supplicatione comitante, candidis quadrigis ad templum secum e castro revecta est. Incredibile dictu est, quantum in animis incolarum accolarumque pietas incrementum acceperit; quam multæ supplicationes; quanta pompa et apparatus; quanto studio, sensuque pietatis, Metis, Nanceio, Virduno, Barraducis, Tullo, aliisque ex urbibus sint ductæ: satis fuerit dicere, nullam abire hebdomadem, qua non eadem in æde septuaginta, et amplius sacra votiva peragantur. Miracula rara et magna, magno numero, rite ad examen vocata, publica auctoritate typis vulgata sunt anno 1644.

Ectypon imaginis hujus una cum relatione misit ad me R. P. Thomas le Blanc. R. collegii Mussipontani.

LVII. — Imago B. V. miraculosa liberatrix. Salinis in Burgundia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Nivea Mater Jesu culpam ignorat Adam.*

1. Bellum iniquum. — 2. Pericula feminarum. — 3. Urbs miraculose liberata.

Infaustum præ aliis regionibus hoc sæculum Burgundiæ comitatu fuit, quam Martialis calamitas tantum non bustum fecit.

Pestis intus, foris hostis, fames ubique certatim suas agebant strages. Pudori violentia insolens, religioni hæreticus furor Turcico non mitior tyrannicus dabant leges. Insuperabilis opprimebat calamitas præ aliis urbem Salinensem: quæ hodie cæteris documento est, quanto afflictarum urbium bono Deiparæ templa struantur.

Virum urbs habuit ordinis Cisterciensis sacerdotem Petrum Marmet, in quo nulla virtus, quæ religiosum ornare possit, desiderabatur. Cana senectus, et pene decrepita, etiam plebi eum commendabat. Is misertus patriæ in preces frequenter se dedit coram Deipara, cui unice serviebat, non sine lacrymis prostratus. Demum aperte Salinensibus, et publice denuntiat, si a bellis esse liberi velint, Mariæ liberatrici templum struant, ære communi, sensuros indubitam et certam opem. Multum profuit urbi Salinensi, adhibitam esse viro fidem; et momentum fidei attulit ingens omnium opinio vatidici spiritus in homine, nemini nisi sibi vili. quique nihil unquam cum tanta asseveratione

affirmasset. Decretum itaque de publico templum, et collecti viritim nummuli in fundamenta abjecti.

Ita inopia fabricam aliquantulum tardabat; dum iterum iterumque viri adhortationibus ad proseguendum opus excitati Salinenses templum non magnum ultra fundamenta eduxerunt, ipso Petro, et architecti, et tantum non murarii officium faciente. Interim obsessa ab hoste vicino urbs in prædam non jam destinatur, sed poscitur. Nulla tunc urbi contra tam potentem vicinum subsidia sperari poterant, nullo tum amico milite tota in Burgundia viso. Jam prædam hostis postridie dividendam designabat, non sine jactura pudoris, quem sexus debilior perditum ibat: cum ecce! novennis puella sub vesperam jamjam mortis proxima repente circumstantes his verbis alloquitur: « Ecce beata Virgo hostes fugat! » Quo dicto, Maria (nam hoc puellæ nomen erat) animulam innocentem Conditori suo tradit.

Eodem tempore longe alia urbis parte ab oratione digressus Petrus tantorum promissorum reus, obvios quosque per urbem sic alloquitur: « Macti! cives charissimi, diva Virgo liberatrix nostra hostes in fugam agit. » Sol jam occiderat, cum hæc dicerentur. Nocte ipsa exercitus omnis cum ducibus et impedimentis discessit, nemine licet insistente, panico terrore percussus miles turbare ordines, tumultuari, pavere, fugere; rem dies aperuit, quando et effusi sanguinis notæ, et abjecta passim arma visa sunt: quin et impedimentorum non exigua pars civibus in prædam cessit. Quis panicum hunc terrorem incusserit hostibus, Salinenses non quæsiere; ut qui scirent, quam nihil hostibus metuendum in urbe haberent, præter Deiparam liberatricem, in qua nemo non jamdudum spes suas collocatas habebat.

Res hæc fabricæ præpositis alas addidit. Itaque non multo post stetit, statque, frequentia populi Salinensis, et vicinorum accursu celeberrima ecclesia. In altari Patris Petri jussu stat Virgo scuto militari gloriosa et renidens. Sub scuto arma hostilia jacent. Ipsa inermis est, nisi quod dextra sceptrum, sinistra Filium teneat, et scuto Burgundico, non tam sui, quam suorum tutela pectus tegat.

Virum ipse ego, qui hæc scribo, novi familiariter Vesontione in Burgundia; et hominis jam pridem defuncti virtutem sine adulatione prædico.

LVIII. — Imago B. V. miraculosa, de Monte Regali. In Monte Regali in Sabaudia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. Virgo est ac præmunita in Adæ malum.

1. Injuriae sacræ statuæ illatæ. — 2. Miracula vera et probata. — 3. Dæmon facit officium suum.

Mons Regalis civitas Pedemontii est. Hæc vicum habet, cui omnia fora invideant, et tamen vicum appellant. Celebritatem loco dedit non fictam unus

de plebe figulus, non subtilium operum artifex, tegulas contentus fingere et imbrices; et laudasset sane fortunam, si vel hi e flammis prodissent, quales optaverat. Filia debet et artis suæ et meriti augmentum, quæ suasit patri columnam e laterculo erigere, in qua positam Deiparæ effigiem viatores colerent. Probavit pater filia non improbum consilium; et labore non magno, sumptu pene nullo (si picturam excipias) suis ipse manibus opus confectum dedit, primus omnium Virginis in columna cultor. Reperit hæc figuli non ficta virtus imitatores. Turmatim concursus est, sed quia vel miracula nulla facta sunt, vel pauca, nec admodum grandia, defervit primus hic populi paulatim impetus, maxime quia via plus quam incommoda plerosque avertebat.

Anno 1594, nescio quo initium dante, revixit in iconem sacram pietas, accurrens, apportansque munera populus reportavit beneficia: quæ præter omnes naturæ vires cum essent, merito pro miraculis habebantur. Itaque plura et majora expectans a Virgine civitas, imaginem supplicatione, quam potuit, celeberrima, in urbem deduxit, eique etiam templum a fundamentis crexit. Ita merebatur. Cæterum vulnera, quorum videntur vestigia, parva sunt, nec ab inimica, sed incauta manu inflata, qua homo venator aves insectans, scelopum exoneravit, unde nonnulli e plumbo globuli in Virginis vultum delati reliquerunt hæc vestigia; nec ullum inde invito reo supplicium cœlitus datum intellexi. Miracula ad hanc Virginis venustissimam imaginem magna et magno numero celebrantur: quæ non parum nocuere Tigurino cuidam in Helvetia, nescio cujus malæ fidei præconi, quod ex fide Joannis Baptistæ Alberti recenseo; qui quia vir gravis, pius et doctus fuit, non meretur, ut lector credat, falsa eum pro veris scripsisse. Is consensu pulpito, ex quo nunquam amplius descensurus esset, jamdudum inde exulantem veritatem vexare ulterius institit: deinde in Deiparam hæretica garrulitate et maledicentia invectus est: demum ad hujus sacræ imaginis miracula devenit, quæ omnia falsa esse et pura puta mendacia diserte affirmavit.

Tulit Virgo cum Filio contumeliam, et sententiam distulit, dum ipse eam reus sponte pronuntiaret. Ita cum inter eloquentiæ sudores non sine clamore injurias cumulare contumeliis, ad confirmationem oratio devenit, qua ostendere contendebat miraculorum, quæ ad hanc Deiparæ imaginem celebrabantur, falsitatem, argumento in rem suam nimis quam incommodo usus. Si vos, inquit, fallo, siquæ quæ falsa esse dixi ad hanc imaginem miracula, vera sunt; ipsum ego te dæmonem provoco ad officium, rogoque ac impero, ut me vivum hinc e pulpito ad oreum rapias. Vix finierat infelicis eloquentiæ rabula; cum ingentem astantium, et ab ejus ore pendentium expectationem nec fefellit, nec distulit Stygius alastor; qui hominem e pulpito repente omnium conspectui subductum, ad oreum, quem

optabat, rapuit. Certe nunquam, vel uspiam ab ullo virorum amplius conspectus est, et ipse repentinus fetor, qui templum implevit, et quotquot aderant, plenos horrores fugavit.

Hæc quidem, o lector, in urbe Tigurina nec leges, nec intelligas: abscondunt probrum suum, et prodere metuunt; quanquam fortassis aliqui eorum non ignorent. Ne rei veritas olim oblivione periret, fecit Sabaudia dux: qui hac super re interrogati cantonum catholicorum in Helvetia magistratus, authenticis hæc litteris testati sunt, ut refert in historia hujus sacrae imaginis Philippus de Sancto Joanne Baptista, hujus loci abbas, et ex eo Joannes Baptista Alberti, in libro quem scripsit *De quibusdam imaginibus Deiparae per Italiam miraculosis*; unde ego hæc accepi, ad quos remitto lectorem.

LIX. — Imago B. V. miraculosa de Gratia. Cameraci in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Ista Virgo alme pura ac munde animata.*

1. Supplicatio sollemnis. — 2. Urbs obsidione liberata. — 3. Augmentum insigne pietatis.

Percelebrem habet imaginem Deiparae urbs Cameracensis, quam nonnulli a D. Luca pictam pie credunt. Ea sub annum 1440, maxima pompa collocata est in sacello pereleganti sanctissimæ Trinitati dedicato. Unde autem huc illata sit, non habeo dicere. Nostra ætate Assumptæ Virginis festo die maximus sit concursus; sed nusquam facile videris peregrinationem illi parem, quam abhinc paucis annis Belgii urbes nonnullæ instituerunt: ex qua una, quanta sit in hanc Deiparae iconem Belgii pietas, videre est.

Anno a partu Virginis 1649, obsessum ab hoste Cameracum est, majore quam unquam periculo. Itaque sacra imago publicæ venerationi exposita varios supplicantium cœtus admisit; quin ipsa quoque per urbis vicos circumlata non parvam civibus spem liberandæ urbis iniecit, siquidem iv Nonas Junii, ipsa nocte Virginis visitatæ, hostem tam duræ obsidionis fastidium cepit, urbemque, deducto exercitu, omni periculo metuque liberavit. Hinc dici non potest, quantum pia illa Belgarum studia incrementum acceperint in hanc iconem Deiparae de Gratia. Tanta siquidem existere pro accepto hoc beneficio grati animi argumenta, ut die unica ex sola urbe Ducensi septem omnino hominum millia supplicatione unica septem leucarum itinere illuc processerint. Qui pompam sunt comitati, asseruere, nihil se in omni vita spectasse ad pietatem conciliandam aptius, nihil ad honorem Deiparae magnificentius.

Neque breviorẽ viam confecere Valencenates, quorum tria et amplius millia eadem die supplicantium ordinibus ad pietatem optime compositis Cameracum defata donis locum honoravere. Ex eo tempore cultus, quanquam ante maximus, ita au-

ctus est, ut hodie inter primas Belgii icones numeretur. Deiparae imaginem vestis Græca ambit; et creditur a multis limbus vestis litteras habere inscriptas. Sed hac super re a me consultus P. Athanasius Kircher, omnium pene linguarum, quæ hodie scribuntur, peritus, negat characterum illud genus revocari posse ad aliquem gentis ullius sermonem; atque non insolitum Græcis pictoribus, vestium limbos punctis et lineis ornare, quas deinde imperiti pro incognitarum linguarum litteris habuere.

Imaginem una cum relatione ad me misit R. P. Joannes Baptista Florboque.

LX. — Imago B. V. miraculosa Aviotana. Avioti in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Tanta Virgo vere immunis a culpa Adæ.*

1. Signum accepti beneficii. — 2. Statua splendide ornata. — Summa sacrae statuae cura.

Nomen huic thaumaturgiæ imagini impositum est a loco in quo colitur: est enim Aviot vicus in ducatu Luxemburgensi, distans ab oppido Montis-medio sesquileuca horaria.

Statua Virginis e ligno est cum puero Jesu. Origo ejus, et primus auctor ignoratur: antiquitatem tamen præsefert non vulgarem. Trecentis abhinc annis jam cultam esse vix dubium est. Pietatem accolarum, et profusas opes templum loquitur, non minus arte, quam figura magnum, et antiquum. Unde vel incredulus Apella colligere poterat, prævenisse beneficiis Virginem tam sumptuose sibi gratos; siquidem ita ferme inter homines comparatum est, ut nec in cœlites quidem officiosi sint, nisi quos prius in se beneficos experiantur.

Ornatur ipsa statua auro et gemmis, et populorum supplicantium affluxu pene continuo. Honores debitos hactenus accepit, habuitque jam ab antiquo in urbe Montis-medio altare sibi dedicatum, in quod belli tempore militum licentiæ subducta est; utique etiam hoc anno quo hæc scribo, miraculis locus hic semper claruit: sed quia nullum ad me perscriptum est, quod vel personæ dignitate, vel eventus rari admirabilitate sit eximium, lectorem ultra morari visum non est.

De hac sacra statua scripsit ad me R. P. Joannes de Viron, R. collegii Luxemburgensis.

LXI. — Imago B. V. miraculosa Foyensis. Foyæ in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Deipara magna venit; morsu mali vacet.*

1. Dives arboris medulla. — 2. Antiqua Germanorum pietas. — 3. Ancilla pia et felix.

Cur hæc sacra statua Foyensis appelletur, velut quæstionem de nomine, illis relinquimus, quibus ossa præ pulpa sunt, nomina præ rebus. A fide

Gallica lingua derivat. Ætatem statuae prouius est inquirere. Anno sæculi nostri nono quereeti cuiuspiam pars ad urbem Dionantensem navibus fabri andis designata hanc arborem tulit, ignaris Belgis, quantorum fructuum ferax esset. Fuit, inquam, omnes inter procerior una, octo pedes crassa. Hanc in tabulas, et tigna navalis architectus destinatam excindi radicitus præcepit. Est sua quoque, si nescis, plantis sanitas, qua viles animæ brevem aut longam felicem aut infelicem vitam vivunt. Prostrata suo pondere moles lignariis medicis vitium, quo laborabat, diu abscondere nequivit; siquidem caries intimis in visceribus deprehensa est, malum insanabile utique, postquam ipsam arboris animam, quam alio nomine medullam vocamus, arripuit, non levi contagii argumento: unde huic in eadem navi juncta tigna vel solo contactu livorem ducerent.

Itaque tentata ferro curatio est: sed superabat ferrum feeda tabes; quapropter ad ignem processum est. Quia vero nec ab igne ullius curationis spes affulsit, judicata est hæc arbor immedicabilis, et igni addicenda. Jamque assulatim in frusta discerpebatur; cum media fere in arbore prope medullam inventa est, de qua loquor, Deiparæ statua, tribus omnino ferreis clathris munita. De hoc miro, ne diu hæreas, lector, scito, jam a pluribus sæculis non insuetum fuisse Christianis, Deiparæ imagines arboribus aliqua industria munire, transeuntibus cum veneratione profuturas. Hæ musco primum abscondi, deinde tenui cortice obduci cœptæ; demum intra ipsam omnino arborem lapsu temporis sic receptæ sunt, ut nec vestigium sui foris relinquerent. Hæc, de qua nunc sermo est, pene media in arbore latuit, quam octo pedum mensura vix ambiret. Quis vero eam quercui inseruerit, quia nomen ipse suum non ascripsit, nobis vetitum est ulterius inquirere.

Eruta cum clathris venustissima imago ancillæ enupiam cessit, quæ abstergo squalore domum tulit hero suo baroni de Celles, non sine admiratione visendam. Qua domi reverentia sit habita, non constat: certum tamen est, thesauri loco fuisse. Eapropter non ita multo post aliam excavari decenter jubet quercum dictus baro: huic statuam inseri, et tribus denuo ferreis clathris, sed novis muniri. Statuam publico pretiosam fuisse, insidiæ pii raptoris certum fecere, qui duorum jam clathrorum potitus, ne tertium quoque effringeret, supervenientium credo importunitas fecit. Itaque ne publicum ex ablata statua detrimentum caperet, a loci domino, D. de Eubez mature provisum est. Is statuam sacram arci suæ intulit, et in sacello decenter reposuit in annum usque nonum, hoc est, hujus sæculi decimum octavum. Non ita tamen latuit, quin patrata passim miracula passim evulgarentur. Momentum quoque venerationi addidere lapilli circa quercum reperti, alii aliter ad gemmarum modum colorati: quos

medica virtus præter naturam portentosa gratiores fecit.

Quæ virtus quia a Mariæ statua tot sæculis illie conservata fluxisse credita est, statuam quoque iterum publico deberi censuerunt prudentiores. Unde sacello in vicem arboris exstructo statua 25 Novembris, magna supplicantium pompa illata est. Illic enim vero Virginem inter et Belgas certatum strenue est. Virgine accurrentium populorum pietatem summam non minoribus miraculis remunerante, præsentium juxta, ac absentium, quibus lapilli vel collo appensi, vel poculis injecti, jam victis medicorum artibus, saluti sunt. Mira varii testabantur Europæ populi, quibus ectypon sacræ statuae illa e quercu sculptum obtigit. Publice in templis exponuntur passim hæ statuae. Foyensium titulo, et quandoque cum Foyensi ipsa patrandis miraculis certant.

Hæc de re litteras accepi a R. P. Ludovico Marte R. coll. Dionantensis, quæ urbs paucis stadiis a Foyensi templo distat. Narratio impressa, qua hæc accepi, ait, quandoque vocari Deiparam Dionantensem.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Ea sane tota pura, miraculum magni Dei.*

1. Cæmeterium pueris ut forum. — 2. B. Virgo terror infantium. — 3. Campana miraculi index.

Proh! quam longe felicitatem nostram quandoque querimus! quam tamen, nisi cæci essemus, ante oculos nostros intueremur. Stetit Virginis Deiparæ statua cancellis ferreis inclusa Duacensi in urbe, ad templi murum, quod canonicorum collegio Divi Petri celebre est. Quis, quove tempore statuam illie tantum non sub dio posuerit, nemo hactenus fuit, qui vel conjectare posset. Hæc nempe thesaurorum natura est, ut, remoto ab ævi memoria tempore, a nescio quo deponantur; aliter thesauri non sunt. Nescivit civitas, ut solet, felicitatem suam; dum ipsa Virgo linguas infantium fecit disertas, ut ex ore infantium laudata ipsa plus honoris, cives plus utilitatis ex hujus statuae veneratione caperent.

Dudum jam quorundam mos obtinuerat, ut redituri e templo domum, ad hanc diverterent imaginem, et per transitum Virginem salutarerent. Fuit itaque, cum civium nonnulli ardentius precarentur octavo Julii, anno a partu Virginis millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo: interim, ut solet, pueri inter clamores et crepundia eodem in loco innocenter lusitabant, et non parum viros precantes turbabant. Lusum ab iis diu est, cum tandem imago minacibus oculis frontem asperavit irascenti similis, caput movit, et manu etiam verbera intentavit.

Vidit hæc omnia innoeens ætas. Steterunt comæ, et vox faucibus hæsit; moxque dilapsi do-

mum quisque suam confugerunt. Magna ex pallore vultus, membrorumque tremore parentes suspicati, quisque suum rogat tremoris, pavorisque causam. Illi metu prope elingues petulantiam suam primum quisque sine fuce fatetur, tum et Virginis in fronte rugas, et truces oculos, et manus minaces recenset.

Credi non poterat tantula ætas tam docte mentiri. Patefacta tamen, testibus auditis, veritate parentes, collatis consiliis ad imaginem primum ipsi decurrunt, veniam pro filiis deprecantur. Sed cum nescio quo cœlesti gaudio delibuti redirent, fama propere sparsa, intra sesquihoram totam fere urbem Virgini stitit, in preces et vota pronam. Primo octiduo diu noctuque momentum temporis non fuit, quin a frequentissima multitudine sub dio Virgo honores acciperet. Cumque populus nec humidæ noctis injurias, nec diurni solis æstum ferret, obtenta sunt vela, et, ut sacelli tumultuarii forma quædam pietatem auget, additum est tentorium militare, quod laniones Virgini tantisper commodarunt. Et vero simul ac sanitas cuiquam reddita est, ære campano e turri signum datum admonuit officii urbem esse in Deiparæ obsequia pronam.

Primo triduo sex claudis ambulandi facultas, uni cæco visus, uni mortuo vita impertita; ut ea taceam, quæ, quia Virgini non rara, ideo nobis mira esse desiunt. Et quia necdum Duacensium pietas in Virginem desiit, etiamnum Virgo nec raris, nec exiguis beneficiis affectum in eos suum demonstrat.

Hac de re ad me R. P. Hubertus Wildtheim R. collegii Duacensis R. P. Antonius de Balingen in Calendario Mariano 1 Julii.

LXIII. — Imago B. V. miraculosa Aqualiensis. Leodii in Germania Inferiori.

PROG. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Iram maculamve Adæ penitus ignorat.

1. Miles malus et hæreticus. — 2. Statua B. V. combusta. — 3. Baptismus parvulorum.

Tituli rationem a me lector non exigit, quando imago sacra de Dieupart appellata, nec a loco, nec ab homine nomen habet, nec quispiam est, qui ad me perscripserit. Nam etsi vel partem Dei, vel apparentem Deum a grammatico torculari expresseris, nondum tamen satisfacisti. Maneat itaque et hoc inter ea quæ nobis tempus subduxit.

Aqualia oppidum est in ducatu Luxemburgensi, quatuor leucis Leodio ad Amblavam fluvium distans. Fuit olim in templo parochiali imago Deiparæ sculpta, et columellæ, ut vides, imposita, miraculis celeberrima, populi que in adversis unicum, sed certum refugium. Advenit ultimo Leodiensium bello auxiliaris e regno miles, secumque Calvinum ferens templum incendit: cum templo ipsam Deiparæ imaginem in cineres redegit. Quære jam, quo libri devenierint, quos beneficia Virginis implebant.

Columella tamen, cui sacra statua insistebat, nescio qua Numinis providentia inter ignes illæsa stetit. Miraberis, lector, credesque, miraculosam esse hic Deiparam desiisse, quæ statuæ suæ, ut solet, non porrexerit adjutricem manum. Sit sane, in quo fides vera, quæ parvulorum scandala nescit, fideles suos aliquantisper exerceat. Si Virginis Filio pulchrum fuit subire turpissimam mortem; cur Matri indecorum sit, si ex tot statuæ unam hæreticis permittat, indignis, quos per miracula convertat. Cives aliam et priori, quantum artificii licuit, similem reposuerunt. Quod mox refecto templo fecere. Tum enim vero, et ista cum statuæ prioris forma virtutem quoque induit, quamprimum in prioris locum successit. Certe beneficia non parcius nunc Virgo in miseros prodigit. Omitto, quæ passim alibi quoque fieri solent. Illud singulare, hanc quoque solere mortuis sine lavacro baptismi parvulis vitam conferre, dum rite abluti ad celum præparentur.

Imaginem una cum relatione misit ad me R. P. Joannes de Viron, rector Luxemburgensis.

LXIV. — Imago B. V. miraculosa de Bona Spe, Valencenis in Germania Inferiori.

PROG. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Purior angelis, Deum unice amata amat.

1. Discipuli in pietate instructi. — 2. Pietas adjuncta a Deo. — 3. Pietas in alios transiens.

Distat sacellum hoc non plus medio milliari ab urbe Hannoniæ Valencenis, concursu peregrinorum et miraculis celebre. Originem tantæ pietatis hanc accepi, anno 1615 Jubilæo, rhetorices e Soc. Jesu ea in urbe professor suos ad Deiparæ cultum, ut solemus, adhortatus inter alia dixit mirari se nullam hic, ut alibi plerumque, ambulationem esse, quæ ad sacellum quodpiam Deiparæ duceret; Valencenates vel ideo plus cæteris urbibus beata Virgini obstrictos, quod ipsa manu sua virginea filium muris urbis circumvexisset (et etiamnum adest) tum pesti arcendæ, tum ut Valencenates sibi devinciret.

Dictum satis: pronis in Virginem animis proxima a scholis feria plus centum rhetorices discipuli de loco consilium ineunt, quo Virgo a deambulationibus posthac visitaretur, maxime postquam unus statuum produxit Foyensi parem. Non diu quærentibus querens objecta oculis est, ad quam per amplam perveniebatur planitiem. Illi, decurso protinus campo, locum in quereu statuæ parant, ablato cum ramentis cortice, tum etiam e comportatis arborum vicinarum habitationem construunt, sacello non absimilem, tum etiam et candelas sacræ imagini accendunt, et nonnulla, quæ secum attulerunt, ornamenta addunt: et quia magna sperabant, Matrem Bonæ Spei terque quaterque inclamant, laboremque dimidii diei precationibus Virgini gratis concludunt: utique frequentius reditari, postquam nemo domum, nisi spe plenius, rediit. Rhetores centum

facile populum gymnasii traxere in admirationem primum, deinde etiam ad iam pii exempli imitationem.

Secuta deinde juventutem litterariam gravior ætas : quandoque campum impleverunt non pauciores quinque millibus. Jucundum fuit duci Arschotano suo in cespite hæc fieri : templum itaque suo ære (quanquam et urbs de suo dedit) molitus est, mole non grandi, sed quod deinde RR. PP. Carmelitanorum cœnobio auctum est, et pluribus utrinque arborum et longissimis ordinibus, per quos ad plura utrinque sacella pervenitur, in quibus Jesu Passionem recolas, priusquam ad Matrem Bonæ Spei pervenias. Nocuere non parum loco bella superis inimica. Constat sibi tamen adhuc cum fama miraculorum sacer locus.

De quibus exstare librum impressum asserit, qui de hæc imagine ad me perscripsit R. P. Everardus Hakius provincialis, et R. P. Gilbertus S. I. Bimont rector Valencenensis.

LXV. — Imago B. V. miraculosa Sternbergica, Viennæ in Germania.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Regina mire tuta a lapsu communi Adæ.*

1. Pœna mortis in balneo. — 2. Tempora Leonis Isaurici. — 3. Unus malus familiæ bonæ non nocet.

Iterum iconoclasticæ hæreseos mentionem facio. Prodigiosa Deiparæ statua, quæ Viennæ in templo Sancti Hieronymi PP. Franciscanorum colitur, per ignem ad hos honores a generoso iconoclasta est evecta. Is fuit illustris et generosus dominus D. Andreas baro de Sternberg, ad externos, ut mos est, profectus, pecunias large profudit, mores mutavit, et linguam, quin etiam Lutherum exiit, magno suo bono, nisi induisset Calvinum. Redux domum bella spiravit, bella, horrida bella; sed ligneis tantum hominibus timendus, statuis, inquam, divorum, quas omnes diligentissime conquisitas, e ditione sua gentilitia comportatas unum in rogam conjecit, ut omnes unum bustum faceret: et ad hæc summa fide servuli imperia domini sui curabant.

Itaque videre erat templa altaribus viduata, vastitatem Isauricam, ita exsilium omnibus sanctis indictum, ut ne pieti quidem aut sculpti hic loci posthac comparerent.

Ingentem Grienbergæ in arcis atrio (ubi hæc fiebant) pyram fecerunt: cumulatæ in unum sacræ opes. Quis primus (nam nemo aderat qui lugeret) facem pyræ admoverit, non refert dicere; quando omnibus una mens erat, ad heri mores, plus quam opus fuit, erudita. Surgit fumus, ardetque igne in uno, quidquid pluribus sæculis majorum pietas reverentiæ et opum in cœlitum imagines cumulavit, una Deiparæ excepta statua, quam flamma libavit tactum. Conquestus ea super re servulorum unus, jussu domini, eam in partes impacta securi discer-

pturus, ictu non amplius uno, cujus tamen vestigia hodieque videntur, sacræ imagini nocuit. Sed, nescio quo malo, repente correptus vitam funestissimâ morte sub vesperam clausit, et totius diæ ingentem lætitiâ non parum confudit; utique postquam nemo fuit, qui sacram statuem oppugnare porro auderet. Ægre inventus est, qui eam, ex heri imperio, in arcis angulum abjiceret. Nec tarda, aut levis ipsum herum pœna secuta est. Eversa protinus mente in rabiem actus, ne obvios quosque interimeret, carceri mancipatus est. Ille vitam traxit omni morte miseriorem, inter palcas et sordes suas misere consumptus. Mirum erat, unde homini tantum robur accesserit. Digtis juncturas vetustissimorum et ingentium lapidum tentavit, non nullo effectu; ita ut quandoque refectis clathris ferreis muniendus fuerit, quod non nemo, qui locum vidit, ad me perscripsit. Vix reperti fortissimi lanionum, qui magno numero conglobati, certis temporis intervallis, non aliter ac hominem interfecuri, in carcerem per apertam portam irumperent, hominemque periculo suo attolitum tantisper vinculis constringerent, dum alii congestas sordes egerent.

Atque in eum modum nullo unquam vel unius momenti intervallo annos amplius quinquaginta exegit; donec paucis ante mortem diebus, cum eum resipiscere, et ad meliora converti consilia nemo non optaret, oblatam sibi per visum Deiparæ statuam identidem verbis gestibusque a se abigeret, et vitæ malæ imponeret finem non bonum, anno 1629, Maii die 2.

Fratrem habuit infelix Andreas Ferdinandum, in eo felicem, quod exactis pueritiæ annis in aula OEnipontani archiducis Ferdinandi suffectus fuerit hæres vivo fratri Andrea. Accidit, ut Andrea famuli, domino suo neutiquam meliôres, excitato igne in atrio arcis mediô, nescio quæ scruta comburerent, iterumque hanc adorti statuam, in medium rogam conjicerent. Auditus mox velut tormenti bellici ingens fragor, et statua facto saltu extra rogam in atrio consedit. Dominicus de Gentilibus, et Petrus de Nagera imperiales choraulæ, qui tunc commodum Ferdinando, musices amantissimo, aderant, audito fragore, et visa fragoris tanti causa, displicere sibi, quæ gerebantur, diserte asseruerunt; maxime postquam iterum injecta rogo statua ligneis, quin etiam ferreis contis vetabatur ignes fugere. Domino itaque tantum servorum scelus conquesti, cum omnia pia exspectarent, aliud responsum non tulere, quam servos Andrea fratris Picardos esse, et agere superstitioni suæ conformia: et vero etiam identidem vociferabantur, ab hoc ipso dæmone (statuam intelligebant) herum suum actum esse in rabiem. Jussi tamen sunt eripere flammis, et loco suo, unde protraxerant, restituere. Fecere officium famuli, et unimanus Deiparæ signum (nam manum alteram, dum flammis eripitur, improbus lanista amputavit) in caver-

nam priorem cum contumeliis truserunt.

Die postero Ferdinandus Pragam iter instituit. Vix domum suam illic ingressus, in furias agitur et rabiem, strictoque mox gladio hostes insequitur, qui nulli aderant. Vix a matre persuasus triclinium accessit: sed meliora suadentem non ferens, eusem, quem ante in hostes strinxerat, in matrem egit; quæ cum recepta in viscera morte in alterum usque diem luctata, post nonam antemeridianam, obiit: qua ipsa hora Grienbergæ (quæ duodecim leucis Praga distat) Andreæ frater sic vaticinatus est: Ferdinandus frater fecit, quod ipse debebam: jam mortua est. Neque interpretem hæc vatis vox invenit, dum ex urbe Pragensi tristissimus rei nuntius veniret. Voluere amici ad Bohemiæ sive leges, sive consuetudines parricidam præcipitare per fenestram in subjectam plateam: sed amenti mitior pœna obtigit, rigidus carcer, ideo felix, quod captivo (quæ Dei est miseratio) reddiderit rationem, quam ademerat libertas.

At ubi se mortem attulisse matri intellexit, carceri addidit spontanea tormenta: multum precibus, multum lacrymis dedit, genibus ita nixus, ut cutis non callum ferret, sed continuo attritu lacerata carnem in hoc officium substitueret. Hoc nempe est generose pœnitere. Alitatem denique mortis sententiam intrepide exceperit, et ad eam subeundam sic se paravit. Advenienti sacerdoti de genibus obviam processit nudis, et, ut dixi, attritu ad imam carnem consumptis, non sine vi sanguinis, quo subjectum triclinii pavementum imbuat. Facta exomologesi, divino viatico refectus est, et postero mox die paratum ingressus balneum, utrumque brachium præbuit: inde per mediam venam cum sanguine animam emisit.

Tertius superest frater Ladislaus, equitum tribunus sub Rudolpho II, in Hungaria. Hic cœpit invocare nomen Domine, et sacram statuam suo liberatam antro cognatæ femine religiosissimæ tradidit depositi jure: paulo post per nobilem juvenem Gerardum de Tassis in castra deferri imperavit. Ibi tentorio proprio velut templo excepta est. Missæ sacrificium diebus ferme singulis celebratum momentum dedit publicæ pietati, quæ jam novo ritu eo devenit, ut quantum per leges militares licebat, e diversis castrorum partibus a milite Christiano peregrinantium more visitaretur. Quo anno statua in castra venit, 20 Sept. die, pugnatum feliciter cum Turcis est: qui utique memores anni millesimi sexcentissimi tertii, oblivisci non potuere duodecim eorum millia cæsa, plurimos quos pavor egerat in Danubium, aquis haustos. Nemo Christianorum fuit, qui tantum beneficium non ascriberet Deiparæ, quæ cultum statuæ suæ exhibitum ita compensat.

Victoriam secuta, ut mos est, licentia militaris Ladislaum ad ludum traxit, quo generoso baroni de Turowski Polono inferior mille ferme Ungaricorum ducatorum debitor factus est. Is, cum La-

dislaus solvendo non esset, totius debiti loco sacram statuam poposcit: nec difficulter obtinuit, et reverenter habitam octavo post die carro imposuit, cui claudum, sed præ cæteris charum equum junxit, qui eam Viennam usque in novum forum, nullo læsi pedis indicio, alacriter devexit. Hæretica Polono conjux fuit, in quam non parum contulisse credo de natura sua serpentem, qui Micholem Davidis conjugem mordacem fecit. Nimirum hæc et virum pariter, et, quia pejor illa fuit, etiam sacram statuam, et, quod pessimum erat, ipsam Dei Genitricem insectata, maritum turbavit. Is, ne paria Sternbergicis mala conjugem premerent, sacram statuam R. P. Bonaventuræ Daumio, e D. Francisci familia commissario, dono dedit: qui ex piorum corrogatis largitionibus statuam primum decenter ornavit, deinde templo D. Hieronymi ex iisdem largitionibus constructo, anno 1607, magna pompa intulit: ipsum altare baro Wenceslaus de Sternberg ære suo fieri curavit.

Ladislaus parvipendens, quod statuam Virginis vendidisset, immemor pœnæ quam Esau venditor primogenituræ luit, primum in Bohemiam concessit, et conjuratis se miscuit: tum in Poloniam deflexit, inde amicitiae specie in Bohemiam reductus, demum inter rebelles numeratus capite cum cæteris plectendus erat; sed quia mitior sententia iis obtigit, quibus catholica fides fuit, in carcere vitam finit.

Ne hæc narratio Austriæ et Bohemiæ notissima, et Viennæ typis data, minorem tibi æstimationem faciat de nobilissima et antiquissima dominorum de Stellis prosapia, scito, paucos fuisse, imo non nisi unum unicumque familiæ probum Andream. Heroum filii quandoque noxæ sunt. Cæterum chara Ecclesiæ debet esse hæc familia, e qua unus ante quatuor sæcula Tartarorum immensas copias delevit ad Olomucium, et propria manu ducem illorum occidit. Ex alia in ea Petrus Melitensis eques ferocissimus illum Hussitarum ducem Ziskam fudit: cumque nemo esset, qui etiam, cælo duce, rabiem Hussiticam multis annis grassantem compesceret, duo tandem Sternbergici barones ita eorum reliquias quodam prælio deleverunt, ut ab eo tempore Taboritarum furor campum apertumque Martem fugerit. Horum, inquam, et eorum, qui hodie vivunt, præclaram virtutem unus Andreas non obtulit; quia unus est, et sequaces non habet.

LXVI. — Imago B. V. miraculosa Dettlbacensis. Herbipoli in Germania superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. En! pura Domus aurea micat, alme ignis.

1. Homo nauci et perditus. — 2. Morbus pœna peccati. — 3. Conversio peccatoris vera.

Proh! quantum refert, primas operis ejusque, quod suscipitur, cogitationes cælo dare; quod si fiat, felici alq̃ ymia velut virgula Midæ in aurum vertetur omne quod facis, et non nisi cælo vendi

dignum. Ita nempe si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit (*Matth. vi, 22*). At vero ubi primarum cogitationum factus est dominus, qui circuit, leo, pene diem perdidisti, et tantum non periisti. Germaniæ populis una cum fide instillatum est, nullum exordiri omnino opus, nulli dare labori principium, quin soleant illud: In nomine Dei, pronuntient. Ita laborem simul solantur, et pretiosum faciunt. Sed ut non semper parentum mores, præsertim boni, abeunt in filios, et rarius in nepotes, ita in hoc quoque a multis jam pridem descitum est. Sic opifex a lecto ad officinam, colonus ad agrum delabitur, nullo Christiani hominis indicio.

Cives Dettlbacenses in Franconia in magnæ felicitatis parte ponunt, habuisse olim unum e suis, qui moris hujus propagandi studiosus locum ante portam elegit, quem omnes ad opus mane exituri non possent non præterire. Hic columnam posuit ære suo lapideam, eique, capitelli in vicem, decenti in loculamento Deiparæ dolorosæ statuam imposuit, præteritis et ad opus agrorum vinearumque properantibus solatium. Nemo fuit, qui sine reverentia præteriret hanc Mariæ positam columnam; plerique flexo genu opus omne diurnum dicebant Deiparæ, simulque et vires et felicem laboris successum postulabant. Fuere quoque, qui longiore prece, et Deiparæ simul dolores et suos non perfunctorie considerantes, nullo operis tantisper intermissi dispendio, gratissimum dedere spectaculum. Credebantur Ægyptii omnem, quæ circumjacentibus terris e cælo debebatur, fertilitatem obeliscis suis traxisse in suam. Fabula est. Verius dixerim, Dettlbacenses omnem cœlestium imbrum gratiarumque copiam, quæ toti Franconia debebatur, hac columna ita disposuisse, ut hic loci, et apud Dettlbacenses velut apertis cataractis scatirent, posthac in omnem Franconia agrum dispensandæ.

Videbatur optare Deipara, columnam ex crescere in templum, et pro cultoribus brevis statuæ singulis, anno 1504, dare debebat templum homo nauci et vilis anima, ne quis posthac causari posset, quempiam hic loci a Deipara vel præteriri, vel contemni. Rem Trihemius narrat, ex quo illam accepi. Fuit, inquam, ex infima plebe Nicolaus Lemmerus, vino plus quam census ferret deditus. Hic Encæniorum festo die, nescio quo in pago, antemeridiano tempore utcumque celebrato, ut daemon quoque divisum cum Deo haberet in se imperium, exantlata usque ad meridiem laboriosa pietate, cum sui similibus ad tabernam deflexit. Hic inter pocula, ad jurgia primum, deinde temulentior factus, etiam ad rixas delapsus est; donec ad gladios et pugnas devenit. Non interest obscuri congressus causas inquirere, quas levissimi ganeones, ut graves nunquam, ita plerumque tales habent, quarum memoriam vel ipsis auctoribus subtrahat temulentia, et præ aliis omnibus ipsi postri-

die quærere instituunt, unde in capite vulnera, in lacertis ac humeris tubera.

Cæcum prælium, quod ab amicis hostes non distinguebat, Nicolaum ita excepit, ut semimortuus domum deferendus esset in lectum, unde vivus nunquam esset surrecturus. Quid iis actum sit, qui arma capere ausi sunt, et cladis causa fuere, non inquiri, ne falcem mittam in messem caesidicorum. Nicolaus annum integrum lecti unius incolæ sic habuit, ut membrorum usum exiguum, rationis rarissimum, linguæ vero haberet omnino nullum. Ut apud ceteros homines malâ nunquam sola sint, hic conspirasse omnia contra unum videri poterant, eo ferocius, quod paupertas, malorum omnium primum, in hoc etiam esset maximum; hominis quippe mores paucorum misericordiam ciebant. Plus anno ita Nicolao dolendum fuit, dum rationis usus ex toto rediret: inde ad superos statim, et præcipue Deiparam conversus, dolore primum peccatorum suorum, tum etiam calamitatis atrocitate flexit misericordiae Matrem.

Noctesiquidem sequente videre sibi per somnium visus est hominem, qui sanitatem sponderet, si votum faceret, ad hanc se columnam cum candela, sanitate integrata, accessurum. Profuit Nicolao non fuisse e sapientum illorum tribu, qui auctoritate plus quam Manliana superis prohibuere, ne posthac ulli hominum in somno loquerentur, ni sibi excipi vellent. Nicolaus præposteræ hujus sapientiæ, sive ignarus, sive incurius, quamprimum, excusso somno, vigiliæ est redditus, præ omnibus veneratus est tam utile somnium: tum, qua potuit pietate, votum edidit apportandæ ad Deiparæ statuam candela, cum primum per vires posset.

Vim voti fuere primi qui sentirent chirurgi, qui non sine admiratione conspexere, et pertinacia hactenus coire vulnera, et in pus maturari, cæteraque mala, quæ tot fraudassent pharmaca, sine pharmaco sensim evanescere. Postquam vero ipse Nicolaus brevi tempore iterum se hominem esse et sanum vidit, sibi primum, deinde et aliis in pretio esse cœpit: quapropter quamprimum empta a propolis candela ad sospitatricem columnam properat, actisque, uti decebat, Deiparæ gratiis, quid candela agendum, atque ubi locorum relinquenda sit, deliberat. Interea fessus de via proximo in cespite considens in somnum labitur; cum a monitore suo iterum jubetur candelam in urbis usque curiam deportare, et pleno senatui, qui tum commodum conveniebat, rem totam denarrare. Nec tardum habuit monitor iste (quisquis fuit) Nicolaum; curiam accedit, et Patribus somnia sua, et quid sive portendissent, sive præstitissent, intrepida oratione exponit.

Somnia sunt, et somnia dementis, incantant; hoc uno beati, quod non amplius impie, sed pie deliret Nicolaus. Postquam vero præpostera hæc sapientia detonnuit, fuere, quos ordo loquendi

tangebatur, nonnulli, qui mitiora sentirent. Aiebat hi, se a maioribus certa fide accepisse, jam olim ad hanc imaginem æris campani sonum sacrum auditum fuisse; qui utique, si quidem esset maioribus fides, templum portendisset olim hic loci Deiparæ extruendum. Ita discessum est. Nicolaus, relicta candela in curia, domum proficiscitur: quæ in senatu audisset de æris campani sono olim audito, quæque ipse vidisset audissetque in somnis, denique quæ coram senatu dixisset, passim omnibus narrat. Ita cessaret licet senatus, populus tamen ad vota et preces conversus fecit, ut ex ære, quod divites plebis primo concursu congesserant, brevi sacellum staret e ligno, quod imaginem sacram et appensa munera defenderet. At illo ipso anno 1504, tantum pie contulit Franconia, ut brevi templum novum et amplum staret. Jam Deipara Dettlbacensis ob miracula integro sæculo patrata eo loco est, ut etiam confinibus Franconiæ ac longius positis pretiosa sit.

Historiam scripsit Joannes Trithemius, abbas Spanheimensis, vir doctus et religiosus: miracula plures alii. Ad me imaginem misit R. P. Bartholomæus Steinson, rector collegii Egrani.

LXVII. — Imago B. V. miraculosa Weyarenensis, Weyaræ in Germania superior.

PROG. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAG. Virgo veneranda ipsamet immaculata.

1. Conversio Pomeraniæ ad fidem. — 2. Puer quater mortuus. — 3. Vineti mira liberatio.

Andecensium Bavarie comitum ducalis prosapia multos Ecclesiæ divos dedit, quorum aliquos summi Pontifices in album cœlitum ritu consueto retulerunt. Hos inter fuit Otho, successionis ordine octavus, Bambergensium præsul. Is ubi suos sibi ita constare vidit, ut absentiam præsulis nullo fidei morumque periculo tantisper sustinere possent, ardore fidei et apostolico spiritu Pomeraniam ingressus est, illaturus genti, idolis etiamnum subiectæ, fidem et cum fide Christianos mores. Factum hoc est tanta cum Othonis gloria, ut, licet patratis passim miraculis illustris esset, apostoli tamen titulo longe factus sit illustrior. Bis omnino Pomeraniam ingressus est, bis magnos in fide propaganda progressus fecit, viditque arduum opus esse, et apostolis, id est, primis prædicatoribus, nunquam non difficile, fructum labori parem producere.

Multum ad hoc contulit, quod parentes Othonem a prima infantia dicassent Deiparæ, atque ipse per se plus Mariæ, quam matri devotus a puero exstisset. Præ ceteris tamen Virgini gratum fuit votum, quod in confinibus Franconiæ Virgini fecit, se sacram ædem, quæ tunc ibi commodum fundamenta acceperat, Deiparæ dedicaturum, si audiretur a Pomeranis fidemque audi-

tores susciperent. Non ita multo post populum ultra spem expertus morigerum et in fidem pronum, ad suos inter mutua gaudia redux templum, quod interea ultimam manum acceperat, ea pompa, quam illa ferebant tempora, Virgini dedicavit.

Atque hoc primum Weyarenensis Virginis miraculorum haberi potest, quando non sine miraculo contigit, gentem barbaram ab idolis ad veram fidem transire, sine sanguine sui apostoli.

Exinde jam Weyarense templum tot jam sæculis nunquam non magnis populorum accursibus celebratum est. E miraculis, quæ R. D. Fridericus Fornerus episcopus Hebronensis, et Bambergensis suffraganeus, magno numero conscripsit et edidit, duo affero. Primum esto:

Puer parvulus, pene infans, lethali oppressus morbo ter ad extrema devenit; animam egit, et, si parentibus credimus, ter mortuus est; ter quoque parentes, voto aurei nummi factis, Weyarensem Deiparam invocarunt, semper felici successu, nisi quod nec primo, nec secundo ad vitam reditu perfecta redierit valetudo, quæ tandem ex tertia morte, cum parentes tertium nummum vovissent, ex integro est restituta.

Alterum prodigium juvenis fuit, qui post plura stipendia sub Carolo V, in Ungaria, a Turcis, dum incautus pugnaret, captus est, et Belgradum ductus, inter vincula et compedes tristissima exspectatione servitutis. Prima statim nocte marcebat: quam eoque precibus ad Divam Weyarensem (nam illis e terris fuit) consumpsit, dum contentione precandi fessus, et vinculorum pondere degravatus sponte in terram prolaberetur in necessariam quietem. Interea Virgo pro eo plus, quam ipse sciret, sollicita mandavit angelis suis, ut in manibus eum portarent, ne forte offenderet ad lapidem pedem suum. Illi ad nutum Regine suæ promptissimi hominem suavissime sopitum Belgrado Weyaram usque sine sensu deportant, et ad altaris summi gradus deponunt vinctum, ut erat.

Tempus erat, quo ædituus monebatur, populo facere copiam templi. Is, viso hospite, furem ratus, facturus officium suum erat, quod exhiberi furibus solet. At vero ubi e somno excitatum vinctumque vidit, non ædituus magis furem vinctum, quam is ædituus stupuit. Diu uterque in alterius vultu hesit; neque ædituus capere satis potuit, quæ miles inter lacrymas et singultus referebat. Inter hæc plurimorum in oculis (nam interea populus convenerat) rumpuntur vi latente vincula: defixis admiratione omnium animis, res pene incredibilis exponitur. Nemini dubium fuit, quin Deiparæ hoc beneficium deberet miles, quando nemo erat, qui ferrum, quod manus, collum pedesque constringebat, absque fabrilibus instrumentis rumpere posset. Itaque rupta divinitus vincula

argumento fuere, vera quoque esse quæ de Belgradensi carcere juvenis memorabat.

Imaginem ad me misit et de templo Weyarensi plura ad me scripsit R. P. Bartholom. Steinson, R. collegii Egrani.

LXVIII. — Imago B. V. miraculosa Conso-latrix Afflictorum. Bambergæ in Germania superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. Ista Eva Regina mundo alme pura micat.

1. Xenium concio martyris. — 2. Translatio stupenda. — 3. Cole B. V. ubi ipsa vult coli.

Quo tempore in fide catholica Widderna urbs binis Wimpina imperiali leucis distans stabat, amorem venerationemque præter alias pietatis exercitationes in Mariam Virginem singularem aiebat. Accepta fuisse cælo gentis in Deiparam studia, miracula declararunt. Unus e vicinis montibus frequentia viatorum terebatur; seu quod compendia eo tramite quærerentur itineris, seu quod clementiorem viam loci natura negaret. Cumque in ascensu nulla cupiam fatigatio, aut torpor obreperet, quin et onere se levare sentirent bajuli; admiratio ac stupor aliquandiu homines tenuit, nulla animis succurrente causa, cui rem tam prodigiosam contra naturæ leges ascriberent. Habet hoc omnis novitas, ut vehementi quadam vi ad se trahat rapiatque mortalium animos, quippe quibus innatus est sciendi appetitus.

Verum ubi impetus deferbuit, cœpitque velut e tenebris promicare latens ratio, aut certe nuda experientia abire in consuetudinem; tunc nimirum existimationem paulatim vilesce, admirationemque in contemptum quemdam verti videas. Widdernensibus sic evenit, apud quos ascensus ille montis miraculo facilis, omnem fere lapsu temporis miraculi opinionem amisit. Advertere subinde, qui locum accolebant, solum natura fecundum, si cultura diligens accederet, proventus vini uberes polliceri. Igitur admotæ operi manus, monsque a vepribus expugnari cœptus. Locus erat ipso in vertice dumis etiamnum horridus, ac nullo subactus ligone, ad quem quo propius fossores accederent, eo recreari magis viribusque refici sibi videbantur.

Primum ergo ea de re sermonem, ut fit, inter se miscere, tum curiosius oculos circumferre incipiunt: demum spinas inter ac sentes imaginem conspiciunt beate Virginis puerum Jesum inter brachia complectentis, mole ex alabastro haud grandi, nullo alio, quam sentium spinarumque tectam velamine. Quis hic eis religionis injectus ardor, quæve ex dulcissimo imaginis aspectu oborta sit lætitia, nec ipsi, opinor, satis dicerent, si adessent, neque nos exprimere calamo possumus. Certe potentissima est ad commovendas mentes religio, quippe Divinitatis metum reverentiamque secum vehens. Neque obstat, quod

in profanis hominibus sæpe non religio, sed temerariæ impiæque credulitatis infecta labe suspicio sit. In preces ac vota solutos, pro se quemque supplici animi affectu veneratum esse Virginem, nullum mihi dubium relinquitur: exinde ad magistratum res, ut decuit, tota delata, eum ac plebem omnem ad spectandum excitavit. Sublatum illico de terra simulacrum manibus sacerdotes reverenter excipiunt, inferuntque civitati, ac denum in parte templi veteris, dum novum, omnium jam votis atque animis destinatum, consurgat, honestissime locant.

Electus primum in templi fundamentum vertex ipse montis, in quo reperta imago fuerat. Verum cum is altior esset, quam ut commodè a supplicatibus adiri posset, visum est in adjacente e regione planitie ædificium moliri. Jam dimetiendis spatiis architecti, jam cædendæ comportandæque materiæ fabri operam navabant: alii saxa eruere, calcem restinguere alii cœperant: illi jaciendis fundamentis terram egerere, isti egestam avehere; verbo, omnia late circum loca strepitu ac murmure concursantium resonare; cum non hunc, sed priorem, struendæ ædificii locum Virginem designasse, novo prodigio commonstratum est.

Noctu quiete necessaria reficiebantur operæ, et ecce! trans fluvium in jugum montis vi humana majore omnis fere, quæ ad manum erat, materia transfertur. Stupefacti insolentia rei fabri, simulque experimentum prodigii sumpturi lignis, quæ restabant, per noctem incumbunt. Rideant, quæ narramus, incredulitatis alumni, operum Dei admirabilem subsannatores; non nos eorum terrediacitas; humano ingenio Dei metiri potentiam, et stultum et impium censemus.

Ipsi ergo fabri cum lignis in verticem montis, in quem reliqua jam materia evolaverat, per quietem rapti sunt: quo factum, ut persuasi rerum tam mirabilium eventu magistratus, templum sine mora jugo montis imponent, in eoque pie imaginem collocarent, in quoddam veluti gentis suæ asylum, communeque vicinarum civitatum præsidium. Patuit confestim, qua mente sedem sibi Virgo apud Widdernenses delegisset. Etenim quemadmodum aperto fonte, qui ignotus agricolis stagnantes diu intra cavernam undas coerçuit, uberes ac limpidi in prata rivi defluunt, quibus exsaturata æstuans hiansque calore tellus copioso mox gemitine luxuriat; ita in homines Mariæ statim se bonitas diffudit. Pulsæ ab humanis corporibus malignæ febres, lenta tabe in mortem vergentibus salus spesque vitæ reddita, debilibus membrorum vigor, animo anxii quies atque tranquillitas donata. Verbo: fecundam piissima Virgo se præbuit misericordiæ Matrem.

Invasit inter hæc Widdernensem agrum sæva lues, hæresis scilicet, animis magis quam corporibus noxia. Itaque quod multis aliis in Germania urbibus, hoc et Widdernæ accidit, ut jam non

gradat, sed præcipiti cursu a virtute descisceret, transiretque ad vitia hæresis labe semel infecta. Negare et tunc cœpit liberalem manum hominibus fidem negantibus Deipara Virgo, certissimo documento, stare non posse favorem cœli, ubi religio collabascit. Stetit ergo longo deinceps tempore nullo cultu, nulloque splendore conspicuum Virginis templum : stetit et cultoribus destituta statua, aut nolentibus, aut non audentibus eam loco movere hæreticis, ob veterem miraculorum, quæ patraverat, gloriam memoriamque.

Itaque ne inhonora, situque ac pulveribus obsita omnem tandem, vel dignitatis, vel religionis pristinae speciem amitteret, alio transferri Virgini est visum. Bambergam elegit, cujus avitam in se pietatem plenissimamque sinceri cujusdam amoris venerationem ignorare non poterat. Non statim tamen atque in urbem delata imago est, honos ei publice haberi cœptus. Remoram injectit civis quidam nomine Casparus Neuhofer, apostolica Cæsareaque auctoritate notarius. Is cum imaginem, anno 1617, ab amico quodam suo ex hæreticorum ereptam manibus domo ac sacello recepisset, plures annos cultum ei honoremque privatum exhibuit, non sine remorsu aliquo animi (ut ipsemet referre solitus est) conscientiaque occultati tam diu splendidissimi ac publico nati sideris.

Tandem die quadam inter precandum, cum animadvertisset, altero ex oculo liquorem quemdam oleo, quam aquæ similior, profluere, territus, ac jam plane religioni sibi ducens, moras in hoc detegendo thesauro longiores trahere, duobus e collegio Soc. Jesu sacerdotibus, et recens stillantis olei miraculum, et totam quam hactenus recensuimus, historiam aperit, scriptoque prolixo, cui nomen atque insignia sua appressit, firmat. Patres collegii, ipso festo Purificatæ Virginis anno 1625, in templo eam exponunt, ecclesiastesque, cum multa præclara de laudibus magnæ Matris atque hujus ipsius iconis miraculis dixisset, xenii loco offert populo pronissime audienti acceptantique. Atque hic demum pristinus, alibi ei exhibitus revixit honor, rediit donariorum copia, ac splendor et gloria miraculorum. Ex quibus unum appono, unde cætera æstimari queant.

Secesserat messis tempore, anno 1628, virgo quædam sive negotii, sive animi causa in vicinum oppidum : inter eundem prædantium equitum globum conspicata timere cœpit notam ejus farinae hominum petulantiam. Metum solitudo augebat, et vanus in amplissimo campo clamor; sola quippe erat, neque e vicinio, si vis pararetur, spes ulla. Irruit interim e prædatrice cohorte unus haud adeo timendus, si nummos posceret; sed alio scilicet spectabat protervia : castitatis florem extorquere propositum erat. Quid faceret omni humana ope destituta puella? Illico Bambergensi Divæ æternam virginitatem spondet, si hoc contingat periculo fungi. Pixerat, et, ecce prodigium! apparuere

quippe messorum quoquo versum frequentes cætervæ, qui colligendis manipulis instare videbantur, quibus visis, leno ille in fugam propere actus, virgo metu ac præsentis periculo liberata est. Messores quasi functi officio ex oculis evanuerunt.

Ex hist. typis cum approbatione edita Bambergæ 1647.

LXIX. — Imago B. V. miraculosa Everhardo-Clusana. Clusæ in Germania superioriori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Mature nego in Deipara justa maculam.*

1. Civilis virtus in rustico. — 2. Peristromata pretiosa. — 3. Miraculum vini.

Tertiam tibi columnam, et tertiam quoque imaginem Deiparæ dolorosam ex Germania affero, magno iis solatio, qui Mariæ honori operantur, et magna quæque aggrediuntur.

Posuit hanc in trivio; e quo Treviros, Coloniam et Moguntiam, urbes præcipuas, iter est, Everardus quispiam e pago Esch, rusticus homo : quem tamen virtutes plus quam civiles nobilitarunt, pietas sincera, simplex patientia, et, quod caput est, in casto cælibatu vita laboriosa Deiparæ fecere acceptum. Nec mirum : nam et ipsi quoque Deipara in corde semper et ore fuit. Ipse cum ad opus in agrum procederet, basilicam suam, columna non amplius una structam, invisit, preces fudit, quandoque etiam accensa coram imagine candela festivus Patronam suam veneratus. Nec destitit, usque dum et exemplo suo et hortatione, vicinos quoque hac in Virginem pietate faceret æmulos.

Non diu tulit Virgo suos salutatores, quia quandoque ea, quæ humanas artes superant, petentibus per miraculum annueret. Hinc tantus populi fuit accursus, ut quandoque templorum frequentiam vel æquaret, vel etiam superaret. Magna apud omnes Everardi fama : quæ tamen in auram inter cachinnos tota avolvit, quam primum somnia sua produxit, quibus a gravi matrona jussus est columnam sacello tegere. Et forte (etsi ter e cælo monitus) plebis scitum secutus, opus vel nunquam lapide posito inchoasset, vel inchoatum destituisset, nisi loci parochus hominem animasset : quas ipsas pastoris sui voces acui sentiebat, iteratis identidem per somnium, et pene inculcatis monitis.

Itaque decenti in loco, nec multum ab architecturæ legibus aberrans fossam, coloni potius quam architecti ritu, ducit, eamque primo lapide honorat in sacræ fabricæ fundamentum; et huic secundum tertiumque superimponit, hactenus nulli regum supplex pecuniarum ergo, idque solum memorans, sibi que identidem occinens : Siquidem, ut credo, Dei voluntas est, ut hæc a me templi fabrica perficiatur, submitte ipse in tempora ea quibus opus est. Mos namque Dei est dare, quod jubet. Everarde, inquebat, ne metue : Virgo est, quæ imperavit; faciet ipsa, ut facias, quod jussit. Dietum, factum :

nunc hic, nunc ille, alius atque alius, pecunias, vecturas, calcem, materiam lateritiam ita in tempore ad fabricam contulit, ut nulla non dies materiam laboranti præberet; nulla tamen etiam die sciret, quis in sequentem esset necessaria allaturus. Ita fabrica denique non invenusti sacelli stetit; ad quod undique accurrere populi spectatum miracula, quæ raritate et multitudine sua Everardi curas fecere celebriores. Legitima farsa est, jam tum cæcis, surdis, claudis, mutis et leprosis hic remedium inventum. A dæmone quoque, sive per maleficia, sive gravius afflictos, præter non paucos furiosos et maniacos, divina virtute ad se rediisse testantur inter pretiosa et gloriosa anathemata viles grallæ, et infamia vincula, quæ peristromatum loco parietes templi hodieque tegunt.

Quandiu nullius lucri spes affulsit, nemo fuit, qui cum potestate Everardo molestus esset: nemo, qui pii hominis laboriosam et nemini incommodam fabricam non laudaret. At ubi sacellum flavescere auro cœpit, hic enim vero nihil non pessime actum erat ab Everardo. Quis fundum dedit? Quis veniam struendæ fabricæ, et quidem sacræ? Dum litigatur, dum causa trahitur, statua quidem sacra in templum Piesportense deportatur, non sine spe auri, quod statuam comitari solebat. Everardus vero velut omnium scelerum reus in carceres et vincula compingitur. Ita ludit quoque in orbe terrarum cum filiis suis Mater non alio ritu, quam Filius solet.

Res diu multumque a Rhadamanto plus quam accurate examinata est; nihil tamen fingi potuit in Everardo plecti dignum. Ita litem contra superos licet contestatam deseruit hic iudex et Everardum libertati, quam nunquam merito suo amiserat, restituit, facto beneficio, latronum more, superbus. Interea Everardus jam non somniis, sed cœlestibus sine fraude indiciis, et quidem repetitis identidem monetur jubeturque e sacello facere templum. Hæc amici (quis enim similia concedat inimicis?) risu excepere, tantum non Tobiam occinentes, qui et ipse a fossione, amicorum rogatu, desistere noluerat: ob quam paulo ante confectus in carcerem pene vitam amiserat.

Parochus Eschensis unus unusquisque fuit, qui hominem solatus, fecit, ut jussis divinis obtemperaret. Ipse Everardus animum nullo quidem evidenti indicio securum, majorem tamen sibi fecit, illud sibi nunquam non ingerens: Si Dei voluntas est, ut per me e sacello templum fiat, dabit ille necessaria pro templo, uti dedit pro sacello. Dat enim, quod jubet. Vide, lector, tardam quidem in auxilia quandoque Deiparam, sed in tempore opportuno nunquam suos deserentem. Vix Everardus statuerat parere imperanti Deo, cum ecce, mutatis repente omnium animis, nullo rogante, operam suam offerunt artifices et operarii, pretium laboris expectaturi, quamdiu vellet: ipsumque fabricæ pretium offerunt summi infimique, certantque cum

civibus coloni. Et, ut fuerit non exigua laborantium et pecunias comportantium multitudo, ea tamen magnis modis aucta est miraculo, quod ob raritatem et gratiam plurimum apud omnes valuit.

Æstuabat cœlum, et operarios ad querelas cum sudore cogebat, non sine minis, cessaturos se ad unum omnes, nisi vinum Everardus afferret, in multorum grandem sitim suffecturum, quæ lagenam paulo ante apportatam jam exsiccasset. Everardus querulos, quantumvis ultra pactam mercedem postularent, bono animo esse jussit. Itaque lagenam vacuum ad pedes Deiparæ abjicit; ipse in genua prostratus, omnibus inspectantibus, orationem expansis in crucis formam brachiis orditur, et post breves preces lagenam optimo impletam vino, quod Virgo misisset, operariis portigit, quo querulæ asperitatem linguæ rigent. Neque hujus miraculi asserendi aptiores testes fuere, quam qui jurare poterant, et totam se prius vacuasse vino lagenam, et neminem fuisse, qui secundo par bisisset.

Dulce præ cæteris portentum ad majora speranda populo gradum fecit. Lubet afferre verba, quibus ipse Everardus a Virgine petit et obtinuit, quibus quandoque opus erat. Ea roganti amico sic adnumeravit. Ego, inquit amice, quando deficiunt me necessaria, ad Virginem Mariam, videlicet Matrem Dei, Dominam meam, et cœli Reginam, flecto genua ad ejus clementiam, et dico: « O Domina mea! tu imperasti ædificare hanc domum, ac nisi succurreris mihi, dederisque, unde vivere et supplere possim, ut jussisti, cogor, et necesse habeo, cessare ab eo quod, te jubente, incepi. » Hisce precibus ad Virginem confidenter effusis, statim, cum ad solita revertor, dat area mea panem, cella vinum, fovea arenam, mundusque operarios, qui gratis mihi ministrant, et certatim Dominae suæ servire contentant. Hæc ille.

Sed ut ad historiam redeamus, quam illi a me nimis fuse narrari non querentur, qui Deiparæ negotia tractant, non ignari, se in Everardo describi. Jam rerum dominus Everardus, superatis cum carcere contumeliis omnem discusserat nubem adversæ fortunæ; cum ecce, parochus Piesportensis Joannes Oronis Berncastellanus post liberatum carcere Everardum, et statuam cum spe messis ablatam, nova bella molitur, apud vicarium primo, deinde capitulum Trevirense, denique ipsum episcopum Brixinensem, cardinalem Cusanum, qui tunc cum potestate nuntii apostolici Rheno præfuerat. Is quia vera credidit, quæ parochus confinxerat, vetuit Everardo ulterius in fabrica progredi, intentato anathematis fulmine. Everardus hæc Virgini questus, a cardinali veniam prostratus petit finiendi operis; sed coloni oratione rationes parochi fuere valentiores. Interea cardinalis lethali repente morbo correptus, mali causa cognita, omnem Everardo restituit potestatem et

auxilium quoque, si convalesceret, promisit : convaluit ille quidem, sed alio iterum morbo in lectum abjectus, non ita multo post, dum Romam repeteret, obiit.

Parochus quoque oculos aperuit, quos illi hactenus spes auri clauserat. Matrona, quam sacris Ecclesiae ad ultimam luctam muniverat, asseveravit, se victuram, si ipse in templo nondum finito sacrificaret; et dissuadentem obtestata mulier est. Ita coactus in altari, quod vocant, portatili Missae sacratissimum sacrificium peragit, Deum precatus his verbis (juvat ipsa, ut sunt, afferre) : « Optime Deus, si in tuo aeterno decreto statutum est, sanctissimam Matrem tuam hoc loco honorare, ostende id mihi hodierno die, indigno famulo tuo, manifesto indicio, et mox redde sanitatem per merita sanctae Matris tuae aegrotanti matronae, pro qua Missam dico; ut ex hoc aliud et ego sentiam de hoc loco, et meos etiam parochianos aliter de tota re instruam. » Dictum, factum : nam mox perfecto sacrificio ad matronam reversus, sanam et valentem invenit. Itaque primus ipse miraculi praeco culpam suam cum lacrymis deprecatus est.

Templum denique omni ex parte finitum, archiepiscopus Trevirensis contra morem suum ipse anno 1540 dedicavit, tanto hominum concursu, ut aliunde e circumvicinis locis annona fuerit advehenda. Everardus undecim annis iniquissimis adversariorum conatibus laceratus et fractus, annuum non amplius unum supervixit. Atque ut orbi quoque constaret, labores caelo placuisse, divini destinatione consilii octavo Septembris, ipso Nascentis Virginis festo, mundo, cui jam dudum mortuus erat, valedixit, caeloque natus et illatus est. Quam mercedem habituri sint, qui tam prudenter tamque pie (si superis placet) conatibus Everardi obstiterunt, tunc patebit, cum omnia patebunt. Interim, fili, accedens ad servitutem Mariae Matris Dei, praepara animam tuam ad tentationem (*Eccli.* II, 1).

Historia typis auctoritate publica vulgata est. Imaginem ad me misit, et haec excerpit R. P. Joannes Bilstein Coloniae.

LXX. — Imago B. V. miraculosa Todt-mosiana. Todt-mosae in Germania [superiori].

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Lapsus ac reatum Adami nivea ignoret.

1. Mare Mortuum. — 2. Templum illaesum ab haeresi. — 3. Mirus caeci haeretici successus.

Maximarum Germaniae silvarum una est Hercynia, quam incolae ob altissimarum arborum perpetuam umbram vocant Nigram. Haec olim paludem habuit mari Mortuo pejorem, tetra mephiti, quam in omnem late regionem sparsit, nulli animalium non lethalem. Hinc apud Germanos a morte nomen hausit, Todt-mos appellata.

Inter praestos montes, et silvas non amoeniores, collis exsurgit, qui pulchri nomen adeptus est; seu quod unus inter omnes venustius silvescat, seu

quod miraculosae imaginis sedes est. Certe non aversata loci naturam Virgo, anno Christi 1255, reverendo D. Theodorico paracho Richenbacensi per speciem oblata est, monuitque disertis verbis, velle se, ut pulchrum collem posthac sibi in habitationem deligeret, sibi quoque eo loco serviret. Excusum cum somno coeleste monitum toties repetit Virgo, dum denique fidem inveniret. Sed qua terrarum parte quaerendus esset hic collis, non parum habebat sollicitum Theodoricum, ad caetera omnia jam paratum. Interim Tornio quispiam, quem dies ante tempus deseruerat, a paracho susceptus est hospitio.

Felix coena, quae duos Deiparae tam devotos servos conjunxit. Tornio non sine laetitia singulari Theodorici auditor, postquam et nominari, et ignorari pulchrum collem audivit, se vero exclamat et ducem viae fore, et laboris socium.

Nocte inter Mariae laudes pene sine somno exacta, viam exordiantur, adjunctis sibi nonnullis faciendo operi aptis. Locum ubi attigerunt, salutata Virgine, frutices primum leviores exstirpant; deinde etiam arbores nonnullas minores dejiciunt, et locum parant aediculae, quam Theodoricus brevi e ligno compactam incoluit: atque hoc primum Virgini obsequium praestitisse non contentus, de sacello non pauca est locutus, in quo Virgo a se coleretur. Sed obstant arbores tantae altitudinis, quantam, qui non viderunt, mente concipere non solent. Haec quia ipsum solem (densae frequentesque) excludebant, noctem potius perpetuam, quam umbram fecere: unde videas, silvam non male nomen accepisse a nigredine.

Itaque Deipara iterum per somnium conspecta Theodoricum docet, pinum, quam nescio quis incisa cruce notaverat, admota securi in terram dejiceret, ex ipso arboris casu visurum, qua templi longitudo vergere debeat; caedumen vero quo pertinuisset, ibi altaris locum fore. Omnia bene. Nec putem, iis in terris unquam alacrioribus animis laboratum. Caeterum ut aliquid de Austriaca pietate locus haberet, tenuior domesticae rei fortuna fecit.

Quapropter Rudolphum Habsburgi et Alsatiae tunc comitem adit, eumque rei totius narratione adeo suum facit, ut quamprimum et silvam, et proventus scriptis rite litteris firmatos, loco tribueret. Hinc aedicula in justis templi formam excrevit, et ab Everardo Constant. episcopo dedicata et parochiali jure dotata est anno 1268, demum a Leopoldo Austriaco, anno 1319, monasterio D. Blasii, ordinis S. Benedicti, donatione perpetua cessit.

Statua, quae hodie colitur, illa ipsa est, quam Theodoricus intulit. Est lignea, et justam hominis staturam aequat. Sedet, et Filium genibus exceptum luget. Vultus hodieque non sine miraculo vividus est, et primaevis adhuc coloris retinens: quantumvis reliquum statuae bustum vere bustum sit, ex quo olim flammis erepta est, et tota quantae (si collum cum capite excepias) in carbonem versa.

Hinc pretiosa, quibus tegitur, pallia non ornatus modo, sed et necessitatis rationem habent.

Crevit inter arbores etiam loci celebritas, fecitque, ut sub annum 1628, Blasius abbas S. Blasii, templum, sive quia tantæ multitudinis non capax, sive quia ruinæ proximum, omnino dejiceret, majusque ac elegantius ædificaret; quod hodieque a pristina æstimatione non desciscit, plurimum ad id conferente vigilantissimo præsule, qui numero religioso cœtui religiose hodie et erudite præest. Copiam gratiarum cœlestium arguunt anathemata magno numero per vastos templi parietes, quæ præ aliis ob raritatem suam merentur admirationem.

Primum esto, militum heterodoxorum incredibilis modestia, vel ideo inter mira et miracula ponenda, quod Deiparæ statuis nunquam non infensi, loco huic nunquam tot annis fuerint iniqui. Creditur timor divinitus injectus levibus animis, ne quid atrox auderent in sacrum locum; etsi alias late omnia ritu barbaro non semel vastaverint.

Adde secundo loco, plures per rapacissimi Rhæni præcipites vortices abreptos natatu evasisse, postquam se Todt-mosianæ Virgini inter undas commendarunt.

Illud forte rarius, quod Materno cuipiam non magis corporis, quam mentis oculis capto, ut quem hæresis ab infantia excæcaverat, contigit. Is monitu amici orthodoxi Virginem adit, et sine mora oculorum usum obtinet. Ne ingratus esset, Sospitatrici annuo reditu beneficium testatus est, dum alius quispiam cæcus cæco, hæreticus hæretico se ducem præstitit, et votivam peregrinationem annuam dissuasit, nullo utique Materni lucro, qui in priorem cæcitatem relapsus est, ut totus oculatus fieret. Nam postquam facti pœnitens novo voto annui reditus se astrinxit, et errorem ejuravit, rediere oculi, et oculorum usus, et, quod caput rei est, sanitas mentis, melius de superis sentire docta.

Cuidam apparens Virgo scriptum morbi remedium libello precatorio imposuit: quod ille altero die inventum, lectumque, morbo adhibuit et convaluit. Hæc omnia non tantum legitimo ritu examinata pro veris habentur, sed etiamnum hoc anno, quo scribo, testes (ut ad me perscriptum est) habent superstites.

Narrationem cum imagine misit ad me Constantia R. P. Georgius Gobat, Soc. Jesu.

LXXI. — Imago B. V. miraculosa ad Tiliam. In M. S. Georgii in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Jure negamus maculam in tota Deipara.

1. Columbæ sacræ. — 2. Conjugum ingens refugium. — 3. Animæ purgatorii.

Diu est, cum hoc in monte ad vallem OEni posito e Boica nobilitate nonnulli vitam egere eremiticam. Initium tam arduæ virtuti dedit dynasta Aiblinganus Ratholdus, cujus totam et antiquam

prosapiam jam pridem delevit tempus, nimium quantum prosapiarum nobilium edax. Hic repertum in saxo specum ad usus rudi opere accommodatum incoluit, non paulo ultra senectutis initia; quæ tam humidi frigoris non bene cum sustineret rigorem, coegit maxime propinquorum accedente consilio, cellam sibi struere loco amœniore. Electus ad hoc collis perquam amœnus. Fervet opus: sed eventui minore, quoniam ex operariis aliquos inopinus ex alto casus afflixit; alios cætera non imperitos artis incaute sublata securis, aut ductus culter non perfunctorie vulneravit. Breviter: pauca rite, et ex arte, plura inauspicato gerebantur; ita ut mussitarent inter se opifices, non videri e Numinis placito hic loci sacram habitationem construi. Cogitationem hanc cœlo operariis illapsam fuisse, per columbas nuntiatum est, siquidem confestim rari candoris palumbes duæ nulla reverentia astantium operariorum, ramenta vulneratorum sanguine imbuta abstulerunt.

Res digna visa est, cujus exploraretur exitus, juberetque sequi avolantes columbas. Crebrius rediere sacræ aves, sublatisque, ut ante, ramentis cruore infectis, relegere viam a prima non diversam. Credebant cum domino operarii, velle cœlum, ut sequerentur volantes, et inventum locum, quo ramenta deposuissent columbæ, huic præferrent. Itum est igitur in silvam, et perarduo ascensu repertus est cum columbis rupis percommoda apex. Hic enim vero viæ non pœnituit curiosos, sed pios vestigatores. Visum iis est, hoc in jugo optare Deiparam sibi servoque suo dynastæ Aiblingano habitationem: etenim et ramenta a columbis huc comportata sunt, et in tecti formam non inconcinne composita, satis docuere, hoc maxime loco placere Deo fabricam. Domus itaque et sacra ædícula Ratholdo erigitur, et sancto Georgio dedicatur. Is fama nominis sui alios quoque non disparis nobilitatis viros ad sui imitationem traxit.

Cella cuique sua fuit, adjunctaque cellæ ædícula. Brixinensis episcoporum cura deinde vita eremitica in cœnobiticam felici consilio mutata est, et divi Benedicti alumnis locus traditus. Ili sacellum divi Georgii in templum, cellam in cœnobium vertere. Cæteras cellas et his adjunctas ædículas tempus absumpsit, si unam excipias, quæ divæ Virgini dicata sacello sancti Georgii pene cœva etiamnum perstat, sed ita aucta, ut vel ipse auctor augmentum fabricæ suæ mirari satis nequiret. De Tilia nomen habet, quia adsita non longe tilia gratiosam peregrinis umbram præbet.

Statua Virginis, quæ Filium genibus exceptum luget, sane perantiqua est. An illa sit, quam Ratholdi socius sacello suo tandem quinto abhinc sæculo intulit, non habeo dicere. Concursum populi, certo tempore supplicatum venientis, cient vetustissimæ indulgentiæ summorum Pontificum. Hæc, quæ ab episcopo Milensi, nuntio apostolico, anno 1395 datæ sunt, etiamnum in tabulario ser-

vantur. Illud dolendum; quod miracula pleraque hic patrata, majorum incuria, litteris tradita non sint.

Hodie illi maxime opem ibi inveniunt, qui malis affliguntur, sine quibus status conjugalis his sæculis raro senescit. Fuit qui sacrificium, nescio ejus voti reus, huic sacro loco deberet: hunc mors abripuit, cælo utique nondum satis commodum, donec negligentiam suam et negligentiam pœnas non sine lamentis apernit eis, quos sperabat a se omissum Missæ sacrificium procuraturos. Cætera ad me missa miracula, quia a consuetis non differunt, omitto.

Relationem ex archivio cum adjunctis pluribus hac de re tractantibus litteris ad me misit ampliss. et religiosi-s. D. D. Benedictus abbas monasterii Montis S. Georgii ord. S. Benedicti.

LXXII. — Imago B. V. miraculosa Weenthallensis. Rottenburgi in Germania superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *En! pura, Dei amans, et immaculata Virgo.*

1. B. V. fucum, stibium, cerussam odit. — 2. Columna in templo. — 3. B. V. etiam malis benevola.

Perantiquus Germanorum mos est, et fortassis una cum religione Christiana Germaniæ illatus, quo cœlites non modo in urbium pagorumque templis domibusque colimus, sed etiam in apertis campis. Hinc videre est passim ad regias vias tantam iconum copiam, ut perdifficile sit ac laboriosum, sacerorum istorum terminorum inire numerum. Columnæ solido e saxo, quibus capitelli loco loculamentum est: huic divi cuiuspiam, sæpius tamen Deiparæ, picta, sculpta, vel etiam ex officina lateritia opere plastico confecta icon, statuave imponitur, clathris quandoque ferreis et inauratis, uti et tecto, cui crux pro fastigio est, ab injuriis cœli defenditur. Ubi vivi lapidis copia non est, laterculus adhibetur. Coloni e trabe conficiunt, qua terræ committitur præusta, opere quandoque non ineleganti; quia etiam colore inducitur rubro, aut viridi: hinc nonnunquam ætatem ferunt, et sæculum superant.

Dici non potest, quantum viatoribus hæ metæ prosint. Vacuus quandoque, nec tamen ad cantandum paratus viator, quia lassus, hic inter quiescendum vires restaurat, et quos forte sub aperto cœlo superos non cogitarat, hic etiam in viæ solatium invocat, quandoque etiam preces fundit et vota facit, quæ rediturus vel conjecto in appositam urnam nummo, vel affixa cera solvat. Hæ plusquam Herculeæ columnæ viatori fidem indicant, quam ea in regione expectare debeat: nunquam enim mala fide vivit, quando hi termini regionem definiunt; siquidem, quotquot Romanæ catholicæ fidei bellum indixere, in has metas prima consum-

psere prælia, et primas vires: quin ipsis in terris, ubi bona fide vivitur, cum malæ fidei homo quispiam columnam ejusmodi præterit, circumspicit primum, atque ubi se sine teste solum videt, iconem sacram vel luto conspurcat, vel naribus auri-busque mutilat, vel pedes cum brachiis truncat. Vidimus hoc ad ipsam templi cathedralis portam, in ambitu templi, ubi Christo crucifixo una cum latrone dextro miserrime lacerato sinister latro integerrimus permansit, ut scias, quocum senserit vivus, quocum futurus sit post mortem, qui tam indignis modis vetustissimum e lapide monumentum tractavit.

Stetit ejusmodi columna solido e lapide Rottenburgi ad Nierum, ea in via, quæ Rhemingam pagum heterodoxum ducit, huic loculamento suo steterat jam dudum imposita Deiparæ dolentis sculpta e ligno statua, Filium e cruce depositum genibus excipientis. Forte hæreticorum quispiam hac transiens, cum nihil a se coemptum recordaretur, quo gentis more e mercatu redux familiam exhilararet, hanc statuam conspiciens fortuito, abstulit, et parvulo, quem domi mater lactabat, puppæ in vicem dono dedit, sed postero die Rottenburgum cum rediisset, iterum statuam suo loco in columna consistere videt. Miratur primum; sed quia non ignorabat, neminem servorum (cum nullum homo rusticus haberet) loco suo restituisse, sed nec uxorem domo pedem extulisse, aliam a priore ratus, hanc quoque domum detulit: quia vero domi eandem esse, non aliam deprehendit, ne iterum vel auferretur, vel sponte sua abiret statua, arcæ inclusit, retenta secum clave securior: sed subsequente mox die, cum et clausam arcam sciret, et jam iterato statuam loco suo stare videret, in stuporem abire homo rusticus cœpit, et divinum quid subvereri in hoc iterato statuæ reditu, nec tertium tentare scelus.

Res cum paucis amicorum communicata poscebat secreti fidem: sed quis hanc ab heterodoxis expectet? Ita mox catholicis quoque innotuit, a quibus certatim celebrari accursibus vicinorum cœpta sacratissima icon: et appensis votis, conjectisque in appositam urnam nummis ita coli, ut brevi sacellum staret e ligno quidem, accurrentium tamen pietati commodum, statuæque non parum gloriosum. Aucto deinde per congesta dona sacelli thesauro, facile fuit molem lapideam extruere, in qua, ut decentius Deiparæ sacra imago conspiceretur, jussi pictores sunt faciem Virginis ornare coloribus; sed postero die evanescere colores, et vultum Virgo suum resumpsit. Itaque ad peritiores itum est, qui colores admovent, quos lignum sustineret: sed et istos quamprimum respuit, vultu non mutato. Ita demum didicere, qui operi præerant, virginum Reginam omne stibium, omnemque cerussam, quin et omnem denique fucum odisse.

Præter coronam e puræ auro, gemmisque inter-

strictam copia anathematum arguit miraculorum patratorum multitudinem, quorum non pauca hæreticis quoque a Matre gratiarum obtigisse constans fama est. Ita et inimicis quoque benefacit, ut eos ad meliora trahat. Columnæ suæ lapideæ etiamnum insistit sacra statua, ita fabricam attemperante architecto, ut medium templi obtineat, nunquam loco suo mota. Et miraculis unum appono.

Fuit, qui peregrinationem, ad quam se voto obstrinxerat, differret primum, deinde etiam negligeret, demum occupatus morte omnino exsequi non posset. Obtinuit tamen, ut e purgantibus flammis, quibus hanc ob causam addictus erat, liceret sacrum locum visere. Venit, Virginisque portentosam statuum in columna veneratus est; et ne præpoterî nasutæ posteritatis aristarchi rem in dubium vocarent, vel omnino factam negarent, oppido graves ignis notas præsentia suæ testes ipsa in lapidea columna reliquit. Rem totam plus quam fidei hostes petere possent, examinatam probatamque majores curavere ipsis templi muris inscribi; ut, si fidei hostes taceant, lapides magnalia Deiparæ loquantur.

De hac statua scripsit mihi R. P. Wolfgangus Lieb. Rottenburg.

LXXIII. — Imago B. V. miraculosa Boleslaviensis. Boleslaviæ in Bohemia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Amici, en! pura genuit Adam Salvatorem.*

1. Reverentia boum. — 2. Metallum incognitum. — 3. Scyphus S. Ludmillæ.

Boleslavia Bohemiæ thesaurum habet in agro inventum. Statua est Deiparæ, quam rusticus homo, cum terram aratro proscinderet, anno 1160, in gleba conspexit, utique transiturus, si boves velut venerabundi in terram non procubuissent. Sustulit sane, et lætus domum tulit; et ne quis eam domesticorum vel frangeret vel auferret, in arca reclusit. Postridie cum ad opus rediisset, reperta iterum in agro statua, iterum a rustico domum delata est. Crediderat bonus, habere se nunc duas inter se adamussim similes, dum domum redux et vacuam reperiret arcam, et eandem esse, non aliam, totis manibus palparet. Tanto argumento convictus utcumque colonus; aliam tamen habere se credidit, cum (ut nonnulli referunt) tertium eandem in agro reperit. Ita supremo Numini, cui sermocinatio cum simplicibus est, ludere quandoque lubet in orbe terrarum cum filiis hominum.

Canonicus Boleslaviensis Ecclesiæ, cui hæc rusticus homo retulit, sacræ statuæ locum dedit, e quo et cultum accipere majorem posset, et, si ita Virgini placeret, etiam beneficia rependere. Dici non potest, quam cito toti Bohemiæ virtus statuæ thaumaturgica innotuerit. Hodie inter gemmas imperatorias sedem invenit. Originem statuæ hujus, si ex metallo uno esset, et artificibus cognito, nemo

esset, qui non deprehenderet. Quia vero confusum ex pluribus metallum est, viam in tenebris monstrat scyphus exiguae magnitudinis, et insigne temperantiæ argumentum, qui hodie inter reliquias sancti Wenceslai Boleslaviæ conservatur, e quo divus bibere consuevit. Hoc, inquam, poculum, quia ex eodem, quo statua, metallo est, non vane arguit statuam quoque, si non eodem artifice, certe eodem tempore jussu Wenceslai factam; nisi forte velis poculum hoc ad Ludmillæ usus (neque enim majus est, quam deceat habere feminam) factum, et ad nepotem Wenceslaum devenisse jure hæreditatis.

Certe auctor Bohemus de hac statua scribens refert, sanctam Ludmillam sancti Wenceslai aviam, priusquam sacris Christianis initiaretur, idolum coluisse, quod Crusina dicebatur. Suscepta deinde cum baptismo fide idolum confregisse, atque inde statuam Virginis (si non etiam temperantiæ hoc poculum) fieri jussisse. Quod si ita est, non minus peritos ætas illa habuit statuarios et aurifabros, quam hæc nostra ferat.

R. P. Andreas Schambogen provincialis et R. P. Aloysius Bohuslaus Balbinus hæc ad me perscripsere.

LXXIV. — Imago B. V. miraculosa Aula-regiæ. Pragæ in Bohemia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Ergo sine macula a vita, quia Deum parit.*

1. Statua inter ignes illæsa. — 2. Aula regia Reginæ cœli. — 3. Furor hæreticus grandis.

Aulæ Regiæ nomen cœnobium religiosorum Cisterciensium accepit, sive quod olim ibi reges quandoque diuturniorem fecere moram, cum non plus uno milliari Praga distet: sive quod ipsa fabricæ magnificentia, quæ summa fuit, et eorum fidem facile superavit, qui non viderunt, nomen loco dederit. Cæterum imaginis miraculosæ quæ ibi est, originem aliam non accepi. Miraculum, quod unum unicuique (etsi cætera deessent) statuar hunc titulum tribuere posset, in hunc sensum ad me perscriptum est.

Anno 1620, quo Bohemia specimen vidit ejus temporis, quo tabescentibus hominibus præ timore et expectatione eorum, quæ superventura sunt universi orbi, mors in votis est et remedium malorum, eo, inquam, anno, quo quod libuit licuit, mystæ hæreticorum Taboritarum, plebeculam Pragensem propter communia non disparis sectæ studia, ostenso cum præda cœnobio, ad facinus instigarunt, posteris celebrandum, quo directa primum omni suppellectili, tot locis ignem celeberrimo ædificio injecere, ut una flamma vastissimum cum cœnobio templum corripuerit.

Postquam satis sibi litatum credidit entusiasmus Taboriticus Calviniani et Lutherani æmulus, tam splendidi facinoris patrator populus domum concessit. Vanescente deinde flamma deprehensum est, totum cum templo cœnobium ita in cineres

redactum esse, ut nihil amplius integrum inviolatumque reperiretur, præter unam crucem, ad cujus pedem duo Ottocari reges depicti, et hanc, de qua loquor, Virginis statuam, quam nec fumus quidem libavit inter medios ignes. Hæc, si cætera non essent, sufficere piis possent ad agnoscendam hac icone miram Virginis tutelam, quam sacræ quoque statuæ cultores expectare possunt.

Rem nemini in Bohemia non notissimam ad me perscripsit R. P. Joannes Tanner, Societ. Jesu.

LXXV. — Imago B. V. miraculosa Ernesti episcopi S. J. Glacii in Bohemia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. O sane claram et puram Dei vivi gnatam.

1. Statua aversa oranti. — 2. Oleum et sepulcro. — 3. Stabulum e templo.

Templum hoc quod hodie Soc. Jesu est, ante quadringentos annos parochiale fuisse certo constat: quot ante annis ædificatum sit ignoratur. Hæc statua Virginis lignea est, quæ Jesum puerum brachio gestat. Unum ex omnibus miraculis, et, quod sciri potest, primum recenseo: de quo nolim judicare lectorem, priusquam totum legerit.

Puer erat, minoribus scholis operam navans. In hoc beata Virgo insigne miraculum fecit, soli puero notum, et quibus puer narravit. Ego rem totam fide indubitata credo; nec dubito, lectorem quoque crediturum, si totum, quod scribo, perlegerit. Adde ipsa verba hominis, paucis omissis, quæ fastidio lectori esse poterant.

Ego, inquit, inter peccatores præcipuus, non nocte, sed in die publice sanæ rationis existens, vigilans vidi cum essem Glacii puer in scholis et una dierum, opinor Sabbato, in Vesperis, cum cantaretur, ni fallor, *Salve Regina*, et casu aspexissem imaginem ibidem super majus altare collocatam beatæ Virginis, ecce repente facies Matris Dei valde indignanter se a me avertit, et partem dorsi mihi obvertit. Attonitus ego paulo post ad me redii, vehementer horruì videre illam faciei, colli et humerorum aversionem, quæ mihi videbantur sordida, mucida et quasi lacerata, ut exprimere id non possim. Cæpi tristis regere beatam Virginem, ut dignaretur mei misereri, et vultum suum ad me convertere. Cum sic orarem, desideravi cernere, an etiam facies imaginis Christi Domini se a me avertisset; quam cum aversam non vidissem, solatium accepi, et perrexi orare. Post aliquod spatium, lente et quasi non bene contenta ad me vultum suum convertit in pristinum statum. Quo facto, gratias breviter beatæ Virgini egi, et cum aliis ad scholam reversus nulli id manifestavi, ne tantus peccator apparerem.

His verbis, si duriorum lectorem nanciscantur, fidem conabor facere, et rem altius, id est, ab ipsis temporibus sancti Wolfgangi episcopi, a pluribus sæculis exordior, e cujus vita miraculis referta unum factum affero, quod qui hodie faceret, inter

heroica numeraret, atque eo libentius affero, quia singulare est. Numerabat diœcesis Ratisbonensis amplissima jam a pluribus sæculis inter subjectas sibi terras totum regnum Bohemiæ. Petiere Bohemi episcopum proprium: non dissentiebat summus Pontifex; requirebatur tamen Wolfgangi consensus, sine quo Bohemi episcopum alium habituri non essent. Is, considerato numero ovium, qui unius pastoris etiam exactam diligentiam fallere posset, libens volens sine ullo pretio vel spe pretii (quanquam postea a summo Pontifice episc. Ratisbonensis exemptionis privilegio donatus est) totum regnum Bohemiæ suæ potestati permisit. Quod an omnibus successoribus ex animo placuerit, non inquisivit.

Ex eo tempore Bohemia episcopos, et deinde etiam archiepiscopos habuit, ut apud eos videre est, quorum est hæc scribere. Primus archiepiscoporum Pragensium fuit Ernestus, de cujus virtute et doctrina ne dubites, scito ab ipso Marile de Laudibus beatæ Virginis pederudite scriptum, quod augustiss. imperator Ferd. III, repertum in arce Pragensi, curavit imprimi in forma majore. Virtutis eximia fuisse, ex sepulcro ejus habemus; tum quod sapius liquorem oleo simillimum sudaverit, qui, sic, jubente nuntio apostolico, inter sanctorum reliquias asservatur; tum quod sepulcro suo a se constructo more veteri statuam suam opere perfecto imponi e lapide jusserit, non parum miraculosam; quando illa, ut prædixerat, pro incremento hæreseos in partes rumpitur, quas lapideæ scalpris suis sic divellere non possent. Accedit futurorum prædictio; nam præter hoc quod dixi de hæresi futurum, noluit post mortem suam in templo, quod ipse canonicis regularibus construxit, recondi: futurum namque aiebat, ut olim in eo equi stabularentur, quod Fridericus paucorum mensium pseudorex nostro sæculo fecit. Quin ipsum etiam templum dirutum iis in turbis est. Sed templum elegit, quod hodie Soc. Jesu habet. Hic hodieque Ernestus, de quo loquor, situs est.

LXXVI. — Imago B. V. miraculosa de Planctu. Romæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. O Divam pure genitam sine atra macula.

1. Duellum impie scelestum. — 2. Planctus B. Virginis. — 3. Hostilitas infelix.

O duras hominum mentes! o pectora cæca! Virum Roma habuit, Gualbertum nomine, dignum, in quem conjiceret oculos imago cruci affixi Jesu, qui amore inimico occisi parentis injuriam condonavit.

Huic non dissimile spectaculum expectare visa est Deipara coram hac, de qua loquor, imagine sua, quam nescio quis olim in muro pinxit. Etenim prioris sæculi anno quadragesimo sexto, inimicorum par, ut ex opinione hominum loquar, de controversia eo in angipõrtu decernere decrevit.

Alter tamen, et quidem armatus, adeoque superior, veniam ab hoste efflagitare sustinuit; utique postquam non sine suspirio imaginem Deiparæ conspexit. Et profuisset sane alteri beneficium oblatum, si illud acceptare ac eo uti novisset. At ferox animus, et in se potius quam in supplicem crudelis, omnia alia, quam veniam crepans, furensque, etiam supplicis prodigiosam humanitatem egit in furias, suo, non illius exitio: nimirum correptis utrinque telis (nam impio iusta arma non erant), brevi congressu victor evasit, qui veniam poposcit, et hostem vita exiit, pudenda prorsus victoria.

Nihil hic Virgo habuit, quod sine dolore spectaret. Itaque ad lacrymas et planctum conversa ostendit, quid de utriusque flagitio in præsentia imaginis suæ patrato sentiret. Imago sacra architectorum diligentiam, una cum parte muri templo parochiali Sancti Salvatoris proximo illata, titulum ei mutavit. Unde hodie Sancta Maria de Planctu vocatur. Miraculorum deinde frequentia templum effecit capacius, quia Romanorum in hanc sacram imaginem pietas et reverentia prioribus angustiis capi non poterat.

Octav. Pancirola in sua Roma.

LXXVII. — Imago B. V. miraculosa Liberatrix. Romæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. Nil purius te, mea advocata mire magna.

1. Serpentes Romæ culti. — 2. Dæmon in forma draconis. — 3. S. Sylvestri miraculum.

Nescio, quid olim Romanæ urbi cum serpentibus, quidque dæmoni cum Romanis fuerit, quem ab ipso usque Peloponnesi Epidauro serpentis sub larva urbi superstitiose importarunt. Mamillas habuisse refert antiquitas. Atque utinam solus fuisset! Serpsit hæc propago serpentum more, et vilis Romæ habitus est, qui serpentem domi suæ non aluisset; utique honores, quos totos Eva non dederat in orbis paradiso, in paradiso urbis Romanæ orco restaurante. Terroribus non vanis concussa Roma est; quia specum, quem Epidauria bestia insedit, nemo vivus egressus est, si quempiam libido videndi immisit. Credi poterant præcipitati in lacum Curtii, qui inde non procul adhuc habitabat.

D. Sylvestro Pontifici datum e cælo est, hoc urbem malo reddere immunem. Itaque potestate e cælo accepta nocere porro urbi bestiæ veluit; neve his sedibus suis pulsa forte alias quæreret, in hanc specum inclusit, dum iudex veniret, daturus, quam meruisset, cum pœna sententiam. Ac ne posteri ignorarent, favore Virginis hoc Romanæ urbi beneficium contigisse, ut quæ jam olim hujus, non alterius serpentis caput calcaneo suo pressisset, divæ Deiparæ Liberatrici in loco templum stat, quod etiamnum Romanis in veneratione est.

Octav. Pancirola in sua Roma.

LXXVIII. — Imago B. V. miraculosa de S. le. Romæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. Age munda pura, tota mira sine macula.

1. Virgo centum et quindecim annorum. — 2. Imago innatans aquis. — 3. Fulgor cœlestis ex imagine.

Artificem hujus imaginis miraculosæ non inquiri: quid enim interest scire hominem non magnæ artis, ut qui fortasse ad altiora artis lucra nunquam ascendit? Plus ad rem meam faceret nomen, et exitus ex hac vita illius, qui hac Virginis imagine pictam chartam Tiberi commisit, imperitus natura, utique nescius, quantum abjiceret thesaurum. Magni nominis heros fuit, sive illum contemptrix sacrorum blasphemia, sive orco digna incuria ad hoc facinus perpulerit; quisquis, inquam, is fuit, rem sibi fecit non bonam, aliis non malam, præsertim nobili cuidam feminae Romanæ Hieronymæ, quæ vitam cum illibata virginitate ad annum centesimum decimum quintum produxit. Hujus frater forte ad ripam Tiberis inambulans, explicatam hanc chartam super undas ferri, ipso in littore conspexit.

Turbavit hominem devotissimum Deiparæ contumeliosum facinus, nec diu cunctatus chartam, seu miraculo, seu quod non dudum in aquam abjecta esset, utcumque adhuc illibatam undis eripuit, domumque sorori gratissimum munus portavit. Illa gaudiis gestiens inter cimelia reponit in cista: quam ubi, nescio quid quæsitura, paucos post dies aperuit, fulgor oculos perstrinxit, quem nulla aut lampadis, aut candelæ flamma, sed nec titionis cujuspian ardens carbo daret. Res ad vicinos primum devenit, paulo post plateam, et cum foris omnibus Romam implevit. Fuere, qui de re diversa judicarent, et oppido præceps in contraria studia vulgus ibat. Nonnulli ad aniles Hieronymæ fabulas ablegabant novum commentum. Sed antæcta virginis ætas, et mores ultra sæculum in rara et difficili virginitatis virtute præpoterant. Hærebant alii, qui rem religiosius pensabant. Hanc fingendi, aut voluntatem, aut necessitatem utique non imposituram annis senilibus, ne tot lustrorum innocentiam oblitteret. Si fingere olim et mentiri Hieronyma Lentina didicisset, utique non dilaturam fuisse tantæ artis experimentum in capillorum canitiem. Itaque sacra imagini multi supplices acciderunt, petieruntque a Deipara, quæ miseri solent: et quia quam plurimos voti reos fecit, simul etiam Hieronymam omni fraudis suspicione liberavit. Domus Hieronymæ versa in templum, Deiparæ sedes facta est, quam hodieque magno urbis bono tenet. Hæc longævæ virginitatis præmia sunt.

Octav. Pancirola in sua Roma.

LXXIX. — Imago B. V. miraculosa Regionis. Regii in Italia.

PROGR. Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. Age, Numen parisi, o Diva ter immaculata.

1. Confessus pictor bene pingit. — 2. Curatio muti et surdi. — 3. Concursus ad miracula.

Ad murum religiosi horti rever. Patrum Servitarum imaginem Deiparæ cum puero Jesu nescio quis olim pinxit, manu non indocta. Facile fuit, perire nomen artificis, quando nec imagini amplius reverentia constitit, utique postquam ei nec cœli quidem injuriæ pepercunt.

Anno 1573, civi cuiusdam Regiensi (Pratisolo nomen fuit) placuit imaginem suis sumptibus renovare, et colores novos a pictore induci. Rogatus Joannes Biancus, pictor non incelebris, operam suam non invitus locavit. Sed quia imaginem nimium quantum derasam, et pene nullam deprehendit, unam penicilli litura totam corripuit, et meliorem picturus, contra quam alii solent, colores paravit; etenim honorem Virgini, et sibi Virginem propitiâ confessione sacra facturum, se quam accuratissime paravit, ne quid nubilum oculi, aut tremulum manus retineret. Itaque beata Virgo puero Jesu assidens, eumque adorans (opus Lelii orsi) præ aliis placuit. Hanc imaginem facta, ut dixi, confessione pingit, non minore utique diligentia, quam animi sui voluptate. Quis tum transeuntium fuerit sensus, non habeo dicere. Hoc mihi indubitatum est, rarum fuisse qui spectatam a se imaginem sine reverentia transiret. Cæterum primum favorem, quem cum aperto miraculo ad hanc imaginem conferre Virgo constituerat, in vicesimum tertium usque annum distulit. Etenim anno 1569, tanto favori recipiendo delectus est juvenis quispiam, Marchinus nomine, ad cujus aures de Virginis gloria nihil unquam pervenerat, qui ne unam quidem Salutationem angelicam Virgini honorandæ pronuntiarat, utrumque prohibente duplici naturæ vitio, aurium nempe et linguæ. Is, inquam, imaginem sacram transiens, sequæ Deiparæ officiose commendans, repente et aurium et linguæ officia expertus, primus fuit, qui Virginem hæc in imagine gratiosam et beneficam esse proderet. Hunc præconem secuti alii atque alii, suas quisque miseras cum affectu prolocuti facilem in beneficia et prodigia Virginem experti sunt. Hinc donaria in cumulum congesta thesaurum efficere tantum, quantus ad magnifici templi, quod hodieque visitur, fabricam sufficiebat. In quo sacra imago cultum eximium habet, et mira patrat.

Joannes Bapt. Alberti, lib. II.

LXXX. — Imago B. V. miraculosa de Fonte Novo. Monsemani in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. Age Idea sane clara omnium puritatum.

1. Beneficiorum nulla memoria. — 2. Imago fundens lacrymas. — 3. Excæcatus equus cum equite.

Monsemanum oppidum distat ab urbe Pistoia quinque passuum millibus. Hic sub spineto quopiam latuit ab avorum proavorumque memoria tantum

non desertum sacellum. In muro templi picta Deiparæ imago, et neglecta tunc, hodie apud Monsemanos grandia patrat miracula.

Hic anno a partu Virginis 1573, quinto Nonas Junii, Alexandrum quempiam, de pastoribus unum, et perquam simplicem, duo de grege vituli per avia et devia diu sequentem fatigaverant, quin etiam ad lacrymas compulerant. Ille hanc ante imaginem in genua prostratus, vix se una cum vitulis Deiparæ commendavit, cum ecce uterque coram Alexandro se sistit, non ignaro, quis tam ferociter paulo ante vitulantes cicurasset. Non ausus est bubulcus hæc mira pro miris effundere: namque sciebat, quam exigua simplicibus apud sagaces esset fides. At vero ubi et sæpius vituli a grege aberrarunt, et sæpius ab Alexandro commendati Deiparæ cum fructu sunt, semota tantisper, quæ ipsum hactenus morabatur, verecundia, suis rem, ut erat, denarrat, hi aliis. Inter multos, quibus Alexander joculari visus est, fuere nonnulli, qui cum fide locum accesserent, et morbis remedium invenire. Sed hi quoque, quibus prædicandæ Virginis cura incumberebat, inter eos erant, qui apud Senecam beneficia non solent in Calendario scribere.

Anno deinde 1602, quarto nonas Junii, ad clamores et ejulatus, quin etiam ad lacrymas (nam et harum sunt non obscura vestigia) Virgo versa est, quæ tamen præter pastoritiam puellam nemo audiret, nemo videret. Sed cur puellæ fides haberetur, quam sex ante lustris non reperisset Alexander? Itaque ad hos quoque clamores surdi accolæ, non eo adhuc honore Virginem celebrabant, quem ipsa ambiebat. Fuere tamen, qui septimo mensis Julii die ad Missæ sacrificium convenirent, raro illie loci exemplo, et vix semel in annos singulos viso. Hic enim vero tertium Deipara, qua largitate profusura esset cœlestes thesauros, in scaurigine fontis ostendit, qui repente sub orantium pedibus erupit, et in tempore præsentem catervam in Deiparæ laudibus congregatam eo in æstu recreavit. Suspicati sagaciores sunt, fontem hunc, quia non sine portento erupit, ab imagine Virginis accepisse vires medicas: etenim quotquot hac suspicione pulsati tentarunt cum fide laticis potum, bono suo didicere exisse a Mariæ virtute, quam in aqua mirati sunt. Hæc gratiarum fuere initia. Accurrens dein magno numero populus plura impetravit, et majora, ita ut accolæ jam non propter loquelam Alexandri, aut puellæ pastoritiæ crederent, sed quia ipsi scirent viderentque Deiparæ in Monsemanos favorem.

Congeste a peregrinis divitiæ in magnificentem templum sufficere. Cum primus consueta cum precatione in fundamenta dejiceretur lapis, pompæ pars prima fuit ipse magnus dux Etruriæ, Cosmus de Medicis, die 30 Decemb. anno 1602, hora ab occasu solis pridiani decima nona, ut lapis loquitur, quem majores in titulum erexere.

Inter rara merito poni potest, et pietas in hæc

usque tempora a primo fervore nihil dum deficiens, et nonneimo energumenus sine ullo exorcismo ad solam sacram imaginem præsentem liberatus; et denique equus una cum equite sine reverentia templum prætereunte exæcatus, iterumque sanatus; postquam ignobilis eques vilitatis suæ memor, nobiliores cogitationes admisit, atque ad templum redux, apud Virginem honoris negati noxam deprecatus est.

Hæc ex narratione publica auctoritate impressa, et ex urbe Pistoriensi ad me missa accepi.

LXXXI. — Imago B. V. miraculosa de Misericordia. Savonæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria gratia; plena, Dominus tecum.

ANAGR. Pure immaculata es, nam, Virgo Dei nata.

1. B. V. imperat confessionem. — 2. Jejunium post Pascha. — 3. Flagellatio in supplicatione.

Thesaurum, quem in Valle S. Bernardi Savonenses habent; tribus milliariis urbe distantem, rusticus reperit in aqua, non in agro. Antonius (nam hoc ei nomen erat) anno 1536, Sabbato Palmarum qui in 18 Martii tum inciderat, postquam æstum diei et pondus portaverat in seram usque vesperam, abstersurus amarum a vultu sudorem, rivulum accedit, et haustam plenis volis aquam admoveat ori. Et ecce, vocari se de nomine, peramœna et clara voce audit. Vix oculos levat, inquisiturus vocantem, videt in medio rivulo non grandi saxo insistentem Virginem vestitu candidissimo; quæ simul ac ab Antonio conspecta est, sic cum est allocuta: « Antoni. Ego sum Maria, Mater Christi: ito, et facta rite noxarum confessione, Filium meum de manu sacerdotis suscipe: tum tribus proxime subsecuturis Sabbatis jejuna. Parocho ex me impera, ut ad eadem, quæ tibi impero, etiam populum adhortetur: si quidem imminens Filii mei iram averti velint. Demum quarto ex hoc Sabbato eadem hora ad me huc redi. »

Rusticus non difficilia imperanti non difficulter paruit: sacra confessione animam non sordidam expurgavit, panemque cœlesti refecit. Magis arduum fuit, quod parocho incumberebat munus. Ergone ille ad nutum simplicissimi vinitoris omnem populum timoribus non profuturum extérreat? Gubernatorem tum Doriam adit. « Confessionem, inquit, et sacram Synaxin non difficulter populo persuadebo: eras dies Palmarum est, et Paschalis poenitentiae initium, neque primi Sabbati jejunium, quo vigiliam festi Paschalis ex mandato honoramus, quisquam erit, qui non perlubenter sit subiturus. At vero duorum sequentium post Pascha Sabbatorum jejunia quis populo persuadeat? ut populus quandoque credulus sit, jejunia tamen imperanti, et quidem Paschali tempore, nec Tulliana sufficiet eloquentia: quis enim ventri inedia quadraginta dierum exhausto, nova jejunia indicat? fateor, quandoque est olitor non importuna locutus, si quidem de agris

et hortis sermo est; de jejniis tamen et superis loquenti, quis fidem habeat vinitori? Dum in seram noctem consulatur, dum Antonius ipse vocatur, certiora nuntiaturus, tres conspicui luminis cœlestis flammæ supra templum urbis parochiale apparent; tres alios piscatores postridie vidisse se supra castrum asseruere. Interea superveniens Antonius omnia confirmat. Itaque ipso die Palmarum in rever. Patrum Dominicanorum templo, pro concione indicitur jejunium duorum post Pascha Sabbatorum; nec Savonenses se difficiles præbuere, pro Virgine etiam ad duriora parati.

Antonius quarto, quo jussus erat, Sabbato locum repetit, iterum Virginem videt, candidissimo, ut nuper, vestitu, sed radiis cœlestibus illustriorem, sine Filio tamen: neque enim Savonensibus conducebat iratum Filium terræ Savonensium propius admovere. Et illa: « Antoni, inquit, placent Savonensium jejunia tria: ternas tamen etiam supplicationes volo instituant, et illis adesse summos infimosque, atque eos præcipue, qui cœtum suorum instituto vestiti saccis in corpus sævire flagellis solent. » Simul sustulit cum oculis manus, et rivuloter bene precatâ, ter quoque has voces inclamavit: « Misericordia, Fili, et non justitia. » Tunc ex oculis inter cœlestes odores ablata est. Antonius ad quæque partis Savonensibus, hæc etiam, quæ a Virgine accepit, denuntiat. Quis credat? Supplicationes tanto apparatu institutæ sunt, ut periti novem hominum millia numerasse ferantur: e quibus fuere triginta piorum numerosæ cohortes, in terga suæ sævientium.

Cæterum hunc populi concursus non tam visæ flammæ, quam aquæ medicæ virtus accivit; utique postquam in omnes pene morbos valuit. Etenim primis diebus vix quisquam repertus ægrorum est, qui pota cum fiducia aqua mali sui remedium non invenerit. Et quia, qui præsentem fuere, misericordiam alta voce inclamare, quoties sanari quempiam miraculo contigit; eam ob causam titulus misericordiæ, et loco, et imagini mansit: quam, dictante Antonio, artifex candidissimo ex alabastro fecit, sex omnino palmis cum dimidio altam. Pœnitentibus veniam struendi sacelli vicarius ad id usque tempus negavit, dum sumptus in fabricam necessarij comportarentur. Moram hanc sustulit Leonardus abbas, opulentus civis: qui de suo spondit, quod fabricæ finiendæ necessarium foret. Sed, ni fallor, suffecit sponte offerentium liberalitas. Altare, in quo statua colitur, saxo insistit, quod Virgo pressit. Sacello vix finito Savonensium pietas visa est capere initium: quibus ante omnia sacellum displicuit, quod multitudinem non caperet Virgini vota ferentium. Itaque opulentiorum largiore stipe non ita multo post templum stetit ingens et pervenustum: quod hodieque sacræ statuæ fontisque causa celeberrimum est.

Joannes Bapt. Alberti, l. II.

LXXXII. — Imago B. V. miraculosa de Nuce. Castilione in Italia.

PROGR. *Ave, Maria; gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Una pariet Dei Natum, ergo Immaculata.*

1. Imago B. V. in marmore. — 2. Imago B. V. in ligno. — 3. Securis officiosa et innocens.

Castilionensis ditio, B. Aloysii S. J. patria et patrimonium, in Nuce Iliadem honorum habet. Attuli libro primo inter primas imagines beatæ Virginis miraculosas unam ex insula Tenariiffæ, quam natura figuravit in lapide. Cruces miro modo in medullis arborum expressas reperere Japonæ, ut refert P. Trigautius, in sua *Historia Japonica*. Joannes Quaresmius Franciscanus in terra sancta mentionem facit integri Crucifixi, ita a natura formati. Hoc anno 1657, Augustæ Vindelicorum ubi hæc scribo, hæreticus homo, cum ligna finderet, utrique ramento nomen Jesu, ut communiter tribus litteris, et cruce mediæ imposita formari solet, quasi inustum invenit. Res prudentum examini severe subjecta, judicata est carere fraude. Vidi quoque in fissi lapidis utraque crusta piscis formam, et exstante velut opere sic in una expressam, ut alterius tabulæ brevibus fossis accuratissime committerentur hæc piscis lapidea et eminentia ossa.

Atque ut similitum animalium formas alicubi reperias in lapidibus, hominis tamen nunquam, ut puto, invenies, exceptis Christi, beatæ Virginis, et forte sacris imaginibus: neque enim huc pertinet statua uxoris Lot ex sale, vel radix quædam superstitiosa; ut vel ex hoc raritate sua singularis sit struma illa nucis deformissima, si corticem spectes, quæ Castilione in templo rever. Patrum Capucinorum asservatur, quam si apertam inspicias, septem orbis miracula superare certum tibi erit.

Exhibet illa velut opere elevato sigillariæ artis Virginem cum Filiolo, distincte et bene, radiis quoque, quos tenuitas sua et gracilitas venustat, utrumque circumdat. Hanc arborem tulit patria Aloysii et Gonzagarum principum gentilitia ditio. Cœpit faber lignarius nucem findere anno 1559, facturus, nescio quod, e ligno conditorium, honesto viro D. Bonetti; sed recusavit securis peccare in sacram iconem, fugitque, quantumvis alte sublata ferretur in ligneam verrucam, et vulnus minaretur grande. Interea ligna utrinque panduntur, et sponte divelluntur, atque hæc, de qua loquor, Deiparæ imaginem exhibent. Sigillum crederes hinc imprimens, illinc impressum.

Nemo fuit, qui non cum veneratione miraretur, ipsam naturam Deiparæ ancillari. Familia Bonetorum thesaurum hunc in septimum usque lustrum domi tenuit, usque dum anno 1602, Joannes Baptista Bonetti, legum doctor excellentiss. principi Rudolpho Gonzagæ dono dedit: nempe illi ipsi, cui senior frater, B. Aloysius, Societatem Jesu ingressus, paulo ante cum mundo marchionatum

quoque Castilionensem reliquerat. Rudolphus acceptam iconem reverenter cum suis habuit in annum usque millesimum sexcentisimum decimum, sed inter septa castrî, dum anno 1610, visa

Virgo est ambire publicum. Elata itaque e palatii angustiis, et rever. Patribus capuccinis dono data, hodie sacellum in eorum templo occupat perelegans; ubi et frequentem concursum piorum ciet, et miracula patrat justo examini subjecta et probata.

Imaginem una cum relatione ad me misit rev. P. Alexander Boselli, provincialis.

LXXXIII. — Imago B. V. miraculosa de Gratiis. Faventia in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *I, Age pura a sorde et munita in macula.*

1. Fractæ sagittæ cœlestes. — 2. Sat occisorum est. — 3. Civitatis mira felicitas.

Feminae fidem lectori non objicerem, nisi ei credidisset cum episcopo populus Faventinus, et mercedem datæ fidei tulisset vitam. Anno 1410 pestifera lues afflixit urbem. Joanna de Costumi, e devoto femineo sexu non postrema, in templo D. Andræ tantis malis conata est finem impetrare fuis ad Deiparam precibus. Adest vocata Virgo, et, « Quid, inquit, vis, filia? » Joanna, « Patriam, respondet, videre a peste liberam. » Explicat ad hæc Virgo penè crucis in modum brachia, et contractas ambabus manibus sagittas Joannæ exhibens: « En! inquit, quomodo iram Filii mei avertam! Viden' sagittas? Tu interea præsulem adi, die, velle me a populo jejuniū unum, et tridui supplicationes, quæ pestiferæ lui, ut optas, finem imponent. » Profuit Faventinis habuisse præsulem non lentum, quique fide feminae data, postero statim die, et jejuniū imperavit populo, et ternas continuas supplicationes indixit.

Nec sefellit eventus promissa, evanuit lues, et sat occisorum fuit. Imago deinde Virginis in muro picta cum sagittis non parum miseros juit, maxime postquam anno 1420 fuere, qui principium dederet sodalitati, quæ hodieque Deiparæ præ aliis pie famulatur. Ac ne beneficium, quod majores accipere, post sæcula laberetur e memoria serorum nepotum, id iterum circa annum 1630, novo favore repetiit. Etenim cum iterum lues pestifera magnam Italiæ partem tristissimis exemplis pervagaretur. Faventiam innoxie præterii; quia hæc coram sacra imagine triginta tribus mensibus (hoc nempe intervallum temporis fuit, quo malum timebatur) nullo non die sacrum Christi Corpus in altari expositum monuit cives sperare, et confidere ejus auxilio, quæ sagittas Filio irato, sed non invito quandoque extorquet et confringit. Quin anno 1631, nova pompa, velut urbis sospitatrix, celebrata a civibus, et abjectis ad pedes portarum clavibus, novis votis a magistratu in Patronam electa est.

Imaginem, cui relatio appressa typis est, ad me misit R. P. Alexander Boselli, provincialis.

LXXXIV. — Imago B. V. miraculosa de Corona, in Monte Baldo in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Munda a macula, Jesum parito et regna.*

1. Angeli statuam deportant. — 2. Scalæ valde pretiosæ. — 3. Nundinæ in jugo montis.

Mons Baldus in agro Veronensi prægrandis est, ut qui ad pedem habet montem alium in mille passuum spatium erectum. Qua orientem spectat, præruptus est et inaccessus. Hoc in monte natura hemicyclum ex nigro saxo figuravit, qualem architecti faciunt, cum statuam quampiam muro inserunt. Non ille quidem adamussim architectonices ita factus est, quin opus rude cognoscas, quod natura in rupe molita est; forma tamen non multum abludit, et vel Colossi Rhodii capax est; centum quippe et quinquaginta cubitos altum esse dixere periti æstimatores. Hic visi de nocte splendores suspicionem accolis ingessere latentis sanctitatis. Frequentius deinde, et eodem semper loco conspecti, desiderium iis injecerunt etiam investigandi. Sed quis eorum locum adiret, ad quem nulla duceret semita, maxime cum neminem non terreret vestigiū impatiens et præceps saxum? Itaque a tergo montem ascenderunt, quos pietatis cura tenuit, et superato jugo, ipso quem dixi, hemicyclo superiores, funem demiserunt, per quem audax quidam lapsus statuam divæ Virginis bicubitalem invenit. Doluit bonus negatam sibi copiam honorandæ Virginis, quippe qui transverso conto insidens utroque brachio amplecti funem cogere-tur, vix oculos recludere ausus, non ex vano veriginem præmetuens.

Statua Deiparæ pulchrior est, quam ut a natura esse effigiata credi possit: pes quoque, cui insistit, scriptura insignis est, Melitam loquens, et nescio quem equitem Melitensem. Ad hæc quis eam huc portasse credatur, quando nec semita ulla, aut ullus vestigiū patiens locus est, qui viatorem huc deferret? nemo itaque est, qui non credat, angelorum opera huc delatam. Constans ab antiquo fama est, quam equites Melitenses testimonio suo confirmant, Rhodo insula Turcis tradita, duas omnino statuas Virginis divina virtute ablatas esse; alteram Melitæ repertam, et Damascenam appellari hodie (uti alibi fuse descripsi); nec a vero abludere, quin hæc ipsa sit altera illa, quæ virtute cœlesti Turcis subtracta est; maxime quia hodie loci curam habet equestris et nobilis religionis Commendator Veronensis.

Viam vi fecere architecti, quos piorum ingentia pretia ingeniosos fecerunt. Superandus tamen mons est: inde per septuaginta septem seu ferreos seu saxeos gradus per scopulum sparsos, ad pontem descenditur, ubi subjectæ vallis ingens vorago

viator terret. Hunc pontem si superaveris, hemicyclum intrabis, templi capacem, et habitationis, quantum loci asperitas fert, non incommodæ. Quanti hæc steterint, illi æstimare nequeunt, qui plano in solo, prope artificum tabernas et officinas erigere fabricas consueverunt. Porro, quia cœli plagam spectat hemicyclus, oriens est, dorsum montis respicit occidentem. Jugum in planitiem non modicam extenditur, quam natura in Virginis honorem fonte limpidissimo beavit. Vix quinque aut sex domos, et domorum singularum non plures incolas ibi videas, prohibente frequentiam loci rigore. Inde tamen accursus populi, quem fama miraculorum ciet, collige, quod quinquies in anno magno numero mercatores et propolæ in ipso montis jugo celebrent nundinas, e quibus nunquam non ditiores domum redeunt. Tabularum argentearum non est, qui quondam, numerus, quia eas in calices confuderunt, qui templo cum potestate præsunt. Reliquarum numerus iniri non potest.

Hic ergo vos appello, quotquot estis, qui fidem nec Deo servatis, nec hominibus habetis. Adeste, et percontant, quis hanc Virginis statuam in hoc antrum intulerit, edicite. Statuam, inquit, papista quispiam loco importat, et ab angelis illatam credulus popellus affirmat. At quis ipsam huic antro intulit? Et si hoc tibi grave est: quis inferre potuit? bicubitalis, et ex marmore, vel gypsato alabastro, ingentis ponderis. Si templum ibi structum asseras, reponam, nec allatos aliunde lapides tam grandes: atque, ut factum esset, magnos his laboribus factos gradus scito, per quos ipsos hodie magnæ moles deferri tamen nequeunt. Neque aliud restat, quam ut vel ab angelis allatam credas, vel te, quia fidem non habes, pertinacem fatearis.

Relationem hanc ex ipso loco afferri curavit illustriss. et reverendiss. D. Josephus Gelfi, cathedr. Eccles. Tridentinæ decanus.

LXXXV. — Imago B. V. miraculosa de Misericordia, Neapoli in Italia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *En! Civitas alma, pure munda Regi amato.*

1. Gemma pro pane. — 2. Lingua mortua loquitur. — 3. Peccati revelatio et punitio.

Sueviæ provinciæ nobilissimæ casum quis sine lacrymis memoret, quando illa nunquam e casu suo surrexit, ex quo Conradinus cecidit, ampla jam quatuor pêne sæculis theatri materia, si lubeat paratragœdiari?

Infelix prælium, quod Fridericum Austriacum, et Conradinum ultimum Suevorum ducem agasorum lacerna tectos inire fugam coegit, non infelicem, si eos pecunia non destituisset. Jam nauta eos in navim receperat, jam remove a littore proram tentarat, cum panis homini aquatico in

mentem venit, quem jam coemptum esse oportuerat. Neuter pecuniis instructus cum esset, alter annulum rara gemma gravem digito detrahit, et navarcho in pretium panis tradit, intempestivo, sed necessario consilio. Ita non raro nimis pauper est, qui nimis dives est. Postquam enim artifex oblati annuli grande pretium miratus est, ipse quoque, cetera crassus, palinurus, digiti, e quo annulus pependerat, tenerrimam gracilitatem mente recohere cœpit. Facile in suspicionem uterque venit latentis majestatis, quam lacerna non bene tegeret. Ita non leones modo, sed et principes ex ungue colligimus. Hinc e navi, quam pro libertate paraverant, educti in carcerem, ex hoc in theatrum, in quo Deo, angelis et hominibus spectaculum fierent, nulli, præterquam uni Carolo jucundum, qui alta e turri spectator esse sustinuit, ne quis a vero ablusisse Petrum Aragoniæ regem putaret, a quo Carolus hic Nerone Neronior, et Saracenis crudelior dictus est. Postquam enim uterque inter lictorum manus e populo se evolvit, et in theatrum evasit, utriusque vultus ingens majestas reverentiam, ætatis flos amorem, innocentia nemini non nota cum lacrymis misericordiam apud omnes invenit. Uterque pauca locutus, regnorum curis una cum chirotheca exutus, atque in cognatum abjectis, itineri se paravit, in cujus procinctu stabat. Prior Fridericus de genibus Deum Deiparamque veneratus caput machæræ subjecit. Ferunt caput jam recisum, dum extremum calorem exspiraret, nomen beatæ Virginis Mariæ semel iterumque pronuntiasse. Conradinus sublatum e terra caput appressit pectori, et amici, sub tanti invocatione nominis, jam beati desiderio sponte in genua procubuit, et fato quoque suo sub infami manu functus est.

Natans in regio sanguine utriusque majestatis venerandum caput vix non lacrymis spectantium obruebatur. Supervenit interea Conradini mater Margarita magnis itineribus e Germania, Neapolim contendens, non sine thesauris vitam filii auro gemmisque, suo patriæque bono redemptionem. Et persuasura fuisse creditur Carolo tanto eloquentiæ argumento, nisi post catastropham venisset. Permissu tamen Caroli corpora alium in locum transtulit, superexstructo memoriæ principum sacello perpetuis censibus ditato. Ita a Margarita filio cognatoque parentatum est. Loco supplicii, vivo Carolo, apponere lapidem cum titulo non licuit. Quamquam postea principum honori etiam ipsi cardis nefandæ loco inædificata ædícula est, ne tectum deesset tanto sanguini e terra in cœlum clamantem. Certe hodieque aiunt sanguinis notas exstare.

Illud templum, quod Margarita filii cognatique cineribus struxit, hodie novo templo auctum est, quod sanctis Eligio et Martino sacrum est, et magnis opibus ditatum.

Flacuit Virgini, et mansit alta mente reposita

ultima Mariani nominis invocatio, quam jamjam plectendus Fridericus, cum conceptam mente precationem viva voce non posset, emortua lingua finivit. Atque ut posteri quoque non ignorarent, sibi placuisse nominis sui inauditam invocationem, ipsa quoque eo in loco injurias et vulnera sustinere voluit, et Mater misericordiæ appellari, ubi lingua hæc Mariano nomini sacra animam suam expectat, qua in æternum animetur, ut Mariam æternum amare queat.

Prostat eo, inquam, in templo imago beatæ Virginis in pariete depicta, antiquitate insignis. Titulum majores dedere et voluere, ut a posteris appellaretur Mater misericordiæ; hoc uno nonnihil deformis, quod aliquantum sanguinis etiamnum in vultu appareat, quem ex inflicto vulnere impius aleator elicit. Is perdita lusu pecunia lucrum quæsitus e cœlo, blasphemis superos petit, quas vel Turca horreret. Fuere, qui monerent meliora; fuere quoque, qui rogarent, vellet demum discere justitiam monitus, nec temnere divos.

Ille ad omnia surdus, arrepto pugione, templum petit, et conspectam in muro imaginem fœdo vulnere in facie cruentat. Testata dolorem Deipara est sanguine, quem vulnus, velut vivo homini inflictum fuisset, non lapidi, abunde profudit. Et fugit sane impius ille, nemine persequente; Florentiæ tamen, cum occisi cujuspiam cadaver innocens præteriret, ad carcerem velut homicida raptus inter tormenta purgato homicidio, ea, quæ Neapoli in Deiparam commiserat, fassus supplicium invenit.

Pergit hodieque Deipara eo in templo miseri benefacere, ubi fortunæ humanæ vicissitudo ad principum ossa miseros monet ferre casus humanos, et se Matri misericordiæ totos tradere.

Bzov. anno 1269, n. 4.

LXXXVI. — Imago B. V. miraculosa de Lonigo, Lonigo in Italia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Munda venis, Virgo amata, prima electa.*

1. Situm mutat imago. — 2. Altare sit mensa nummulariorum. — 3. Vuinerata et plangens imago.

Ergone nec vitæ amplius securus erit, qui aurum habet? ut amicitia cum homine tristi fastidiosa sit, cum superbo acerba; cave tamen avarum, ne tibi quoque sit periculosa.

Habitabant Veronæ eodem in vico tres infimæ sortis veteramentarii: uni nomen erat Antonius; alteri Petrus; tertium ignoratur; hic, quamquam in exigua, nec lucrosa arte, industriâ tamen sua, quinquaginta coronatos lucrificet: cujus ipse fortunæ non capax socium quoque Antonium adhibuit in partem lætitiæ. Hic admiratione pecuniarum (nam vix credenti coronatos exhibuerat præsentem) jam non ille, qui ante, optabat primum suos esse, deinde et facere statuebat: «Etiamsi, inquit, amici

sanguine constant.) Atque, ut omnis tyrannus timidus est, jam dimidium thesauri hujus illi destinabat, quisquis operam suam jungeret. Placuit tertius quispiam, ejusdem artis, quem etiam non difficulter suum fecit; quanquam hic amici sanguinis non paulo reverentior, manus auxiliares, non machæræ suæ operam spopondit.

Eligitur dies, invitatur ad prandium Petrus, quod Antonius ultra sortis suæ modum paraverat. Tunc in ambulationem condicunt, visuri mercatum, quem castrum Lonigo celebrabat. Confluebant ex vicinis mapalibus atque vicis, qui vel rusticis opibus abundabant, vel egebant urbanis. Itur, et altero mane reditur; cum in via Petrus, exigente natura, quantum lapidis jactus est, de via decedit. Antonius, cui præter tempus locumque præcipue ipse indefensi Petri infelix situs placebat, hominem sequitur, et socium in articulo tanti facinoris hæsitantem secum trahit; nec mora; omnia aliâ cogitanti Petro brevem machæram (pistogesam appellant Itali) immergit pectori: socius prehensum capillis ad terram prosternit pronum, ubi Antonius, repetitis ictibus, nec diu luctanti extrusit cætera non inimicam sibi animam. Mox spoliatum pecunia cadaver relinquunt.

Hoc eodem in loco olim Italiæ sanguisuga, impius Atila, cladem dedit non unam; et ne justo lamento careret tantus, tamque impie effusus sanguis, pontificis, nescio cujus jussu, divo Petro illo in loco templum struxere majores, quod a Lamento hodieque nomen habet, ut seri nepotes tantæ cladis memoriam haberent, et sine lamento, quæ cæsorum animæ juvantur, locum non præterirent. Templum, ut fit, sæculo plus uno desertum, jamque pene diversorium, nulli non patens, vix in usus sacros amplius serviebat, quanquam et altare aderat, et in muro picta Deiparæ pervetusta imago, sub fixo in crucem Filio, junctis ad pectus manibus sedentis, quam nonnulli prætereuntium brevi oratione quandoque salutabant.

Non conveniebat, pecuniam diu manere indivisam. Itaque templum ingreditur Antonius, daturus socio locatæ operæ promissam mercedem, et commodum pro mensa altare placuit. Hic dum cruoris amici pretium numeratur, socius, conspecta Virginis icone, facti pœnitens: «Proh, inquit, quam malum factum fecimus?» — «Quid enim, respondet Antonius, cum nemo id sciat.» — «Deus, reponit socius, scit, et Deipara Virgo:» simul indice imaginem ostendit. Antonius tantis nominibus auditis jam ferocior: «Si crederem, inquit, Deiparam facti mei consciam esse, huic ego imagini decem et amplius vulnera infligerem.» Simul machæram nondum cruore siccam contra sacram iconem stringit, et duos ictus infert. Primus in oculo peccavit sinistro, alter in pectore. Sensit consceleratos ictus Virgo, et sensus in imagine sua signa dedit: namque inclinato primum capite manum unam oculo admovit, deinde alteram pectori, utroque

vulnere portentosum sanguinem reddente, cujus etiamnum nonnullæ guttæ supersunt.

Fuere, qui ex eodem mercatu reduces domum, more suo, locum ingrederentur, Deiparam verbis angeli salutaturi. Fuere etiam, qui notas in imagine adverterent, et capitis et manuum mutatum situm: denique et conspecta vulnera, et effusus in terram sanguis neminem non in admirationem rapuit. Fuere adhæc, qui invento cadavere non obscure tanti sceleris auctorem notabant Antonium.

Fama quamprimum implevit Veronam. Mariani cultores ad sacram imaginem postridie turmatim convolarunt, visuri cum dolore Virginis iniquam sortem. A iudicibus quæsi rei. Antonius, quam constituto indicibus bis mille librarum pretio, inventus non est: raptum a dæmone rumor percrebuit. Socius meliore exitu dignus, quia pœnitens facti, nulla diligentia pœnam fugit: facile captus, supplicio scelus luit, et, ut creditur, eluit. Sacræ imaginis deinde cultus magno vicinæ totius bono in tantum auctus est, ut brevi e comportatis muneribus templum staret, hodieque propter miracula celebre. Curam ejus gerunt rever. Patres Olivetani.

R. P. Franciscus Barbaranus cap. in *Hist. eccles. Vicentina*, l. 1, c. 95.

LXXXVII. — Imago B. V. miraculosa de Sorbo, Sorbi in Italia

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Ingenua, provida, Mater immaculata es.

1. Pastor unimanus bonus. — 2. Docet formica pigros. — 3. Alter Damascenus Joannes.

Vade ad formicam, piger; ad porcos, impie: et discere vel ab his reverenter habere Mariæ imagines. Formellum Romani agri pagus est: hic inquilinum subulcum aluit unimanum. Is, dum gregem servat, seropharum una forte vicinum collem subiit, nullo fugæ indicio, quia et ad gregem, et cum grege domum sponte rediit. Observavit hoc non indiligens custos, et quia quotidie vidit, non sine admiratione vidit, quam temporis ordo auxit: siquidem stata quotidie scropham abire hora, stata redire non otiosa observatione advertit: sequitur proinde vestigia abeuntis, et per loca senta situ, per mille vepreta ad locum venit, cespitem viridi tectum arboribusque vacuum, si unam excipias in loci medio sitam. Ad hanc vidit scropham, quod vix credas, erigi sedentis in morem, os sublime gerere, cælumque tueri, pedes item anteriores ita erectos tenere, ut solent, qui superis preces fundunt.

Interea pastor arborem fixioribus intuens oculis, imaginem Deiparæ conspicit, arbori non indecore appensam; et mox ne porca esset irreligiosior, et procidit in genua, et quam potest piissime Virginem in sua imagine salutatur. Illa orantem alloquitur, et: «Vade, inquit, Formellum, et pagi incolas in supplicationis ordinem coge, visuros hic grandia, quæ ipsis paro, beneficia: iis quoque, qui populo

cum potestate præsunt, hæc refer : si fidem verbis tuis habere nöluerint, brachium sinui immerge, atque iterum extrahe, et novam, quam meo munere habiturus tunc es manum, in fidei pignus ostende. » Ille non tam munere, quam muneris suo indicio lætus, licet nondum viso Hespero, pecus eogit, agitique Formellum versas.

Fuere, qui causam tam festinati reditus non sine jurgio rogarent. Ille ad rusticorum primipilos properat, circumfuso populo silentium toto brachio indicit, jubetque, quod Virgo jusserat, sine mora coire in ordinem, et locum jam miraculo sacrum accedere. Non sine subulci gaudio accidit, quod fides dicenti non ab omnibus haberetur. « Quapropter si credere, inquit, quæ dixi, non lubet, brachium Virginis jussu sinu extraham, et nova manu, qua eundum sit, ostendam. » Simul brachium, quod tantisper absconderat, sinu extrahit, manumque novam ipse cum cæteris, tum primum visam, miratus.

Ille alterum, quem Formellum genuisset, Damascenum venerati, quamprimum supplicabundi locum accedunt, atque imaginem Deiparæ, jam satis miraculosam, ad templum suum deportant. Sed Virgo, quæ templum novum eo in loco, in quo inventa est, postulabat, nocte subsequente imaginem suam ad arborem transtulit. Formellani non ausi, quod præposteræ sapientiæ urbes nonnullæ fecerunt, nova miracula tentare, e primo statim imaginis reditu intellexere Virginis voluntatem : et congestis celeriter, quæ ad rem erant, templum non indecorum moliti sunt : quod hodieque miraculis celebre rever. Patres Carmelitani curant.

Joannes Bapt. Alberti, lib. II ; Felix Astolfi, anno 1402.

LXXXVIII. — Imago B. V. miraculosa de Piliello, Messinæ in Sicilia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Gaude, Eva, spina malorum mire intacta.*

1. Portitores immoti. — 2. S. Gregorii Papæ honor.

— 3. B. V. diligentes se diligit.

Nunquam Messana suum Gregorium, aut Gregorius Messanam suam deseret : nunquam vel hic, vel illa Mariam. Inter multa Messanæ templa, per amplissimum agrum sparsa, unum fuit, quod jamdudum pervetustam Deiparæ imaginem tenuit populo præ cæteris charam.

Ferdinandus Gonzaga sub annum 1537, Siciliæ prærex, nomen sibi, urbem regi ampliorem facturum et firmiorem, omnia hæc, quæ dixi, templa solo æquavit. Hinc sacræ imagines per urbem diversis templis illatæ honorem, quem foris perdiderunt, intra urbem duplicato fœnore invenerunt. Ita, de qua loquor Deiparæ imago de Piliere, seu Columna, cui insidet, dicta non ita, ut cæteræ, ingressa est, multis litem moventibus, et nemine religiosorum non summis eam votis ambiente. Templo sanctæ Dominicæ destinata est ; jamque comitante sodalium numeroso cœtu, huic sacræ

imagini jamdudum devoto, in eum usque urbis vicum ventum erat, quem Judecam vocant, eum procedere ultra non ausi bajuli, prohibente virtute imaginis thaumaturgica, constiterunt. Turbati, qui pompam procurabant, hortari bajulos, et increpare pigritiam ; illi, nec passum progressi, sine fraude aut fictione constitisse crediti sunt, postquam alii alique admoti novis viribus, non meliore successu tentarunt.

Ille, quibus sacra imago ex destinato, ut dixi, debebatur, consiliis non deerant, quibus suadebant nunc huic, nunc illi templo, ritu depositi, inferendam esse ; dum majore pompa, si hæc Virgini non sufficeret, templo sanctæ Dominicæ inferretur. Sed stetit imago, steteruntque pariter, quotquot ferculo succollarunt, neque aliter poterant. Interea ardentem oratum ab iis, quibus Mariæ honor præ cæteris curæ fuit, donec unus e populo : Quid templa destinamus imagini longe dissita ? Si mihi fidem habetis, hoc proximum templum Virgini petitur : hic constitit : quid vetat tentare ? Tentatum sane est, nemine non approbante solertissimum consilium : et vero visus est bene dixisse, quando nullo negotio sacra imago in hoc usque templum promota est.

Creditum ab omnibus fuit, hoc Gregorio suo semper magno Virginem tribuisse, qui hoc templum olim sanctis Theodoro et Theodoriano vel a fundamentis erexit, vel antiquitate squalidum pristino nitore restituit : quod ex ipsius quadam epistola ad episcopum Messanensem constat. Aucta inde thaumaturgæ imaginis fama in tantum fuit, ut etiam templo, quod interea in augustiorem formam excrevit, nomen mutaret, dicereturque sancta Maria de Piliere, sive Columna. Quia vero ejusdem tituli imago Deiparæ alia prope palatium regium etiam miraculosa magno concursu colitur, ne nominis similitudine populus turbaretur, hæc voce diminutiva de Piliello, seu Columella dicta est. Plures religiosi cœtus observanda vicissitudine sibi invicem hoc in loco successerunt. Hodie rever. Patres Carmelitæ tenent, novo templo auctum, in quo tabularum numerus ingens argumento est, quam frequenter beata Virgo miseris sit propitia.

R. P. Placidus Samperius in sua *Iconologia Messan.*, I. II, c. 18.

LXXXIX. — Imago B. V. miraculosa de Portu Salvo, Messinæ in Sicilia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Vale pacis Mater, Virgo munde animata.*

1. Vox e cœlo delapsa. — 2. Mercator Marianus pius. — 3. Imago recusat navem.

Quisquis in Oceani impetum arma et remedia desideras, adi nautas, quos decumani fluctus et mirabiles elationes maris frequentius exercuere. Non jam novum est, Deiparæ imaginem quampiam in navi circumvehere, unde majora expectentur bona navigantibus.

Ingressa Messinensem portum est ante trecentos, ut creditur, annos, navis Orientis onusta divitiis, quæ tabulam, quam nunc affero, secum tulit, Deiparæ effigie insignem. Titulum de Portu salvo ideo dedere imagini sacræ Domini, quod Virginis beneficio salvi sanique, quem destinaverant, portum hactenus semper attigerint. Merces, ut fit, tempore indigent, dum sui pretium faciant. Itaque sacram imaginem in monasterio S. Claræ tantisper depouunt, ne cultu interea careat, resumpturi, cum distracta merce repetituri essent Oceanum.

Grandi reverentia acceptata a sanctimonialibus imago primum est; sed paulo post maiorem adhuc cultum accepit, etenim privatæ pietati in cœnobio exposita sic culta est, ut publicos honores non desideraret. Interea divenditis mercibus peregrinis, coemptisque novis, navis stabat in procinctu: ventus quoque operam dabat; nec quidquam abituris præter imaginem sacram in navi desiderabatur. Et repetiit eam sanè onerariæ dominus, causatus depositum esse, non munus: sed nec id sanctimonialia inficiabantur, prece tamen et pretio mercatorem aggrediuntur. Ille in hoc non parum a mercaturæ genio deflexit, quod, cum omnia alia venalia haberet, imaginem tamen vendere recusaret: istæ ad septa usque monasterii gemitibus, suspiriis, lacrymis, imaginem sacram comitatæ, non sponte permisere sibi eripi thesaurum.

Placuisse Virgini hospitium, inde palam fuit, quod vix portu provecta navis, insectante cœlo, pene naufragium fecit. Fecere nautæ, quod vires, quod ars suggerebat; sed insaniam furiosi maris nulla nautarum prudentia componere potuit. Unus præ omnibus inter otiosas preces consilium paravit quo plus navi consultum fuit, quam tot imperantium parentiumque confusissimæ consultationes potuissent. « Silete, inquit, et quid vox cœlo delapsa imperet, audite. » Et vero auditam referunt vocem, qua sacram imaginem reducere jubebantur.

Nemo fuit, quando nec dura, nec gravia jubebantur, qui non prostratus in terram jubenti cœlo annueret. Itaque versa prora Messinam, ridente cœlo, pacatoque repente mari intuentur, portumque prospere faventissimis ventis tenent. Ubi quamprimum accensis cereis ipsa in navi supplicationis ordine inter se designato in terram exscendunt, sanctam imaginem monasterio, unde eam pridie acceperant, inter singultus et lacrymas restitunt. Tum enim vero templo illata est, et publico cultui exposita, populo Messinensi ad colendam Virginem præ cæteris prono.

Festum deinde quo anni die celebrandum sit, non parum turbavit cunctantes. Litem piam ipsa Virgo diremit, Constantiæ cuidam, notæ sanctitatis feminae (et ut nonnulli putant, defuncti regis Arragoniæ viduæ) per somnium oblata, festum sibi diem tertiam post Pascha feriam delegit. Cumque de officio quoque ecclesiastico rogaret Constan-

tia, aliud se nolle, quem ejusdem diei officium, respondit. Ipse episcopus, ut aliquid afferret de suo, ecclesiasten templi cathedralis jussit posthac cum tota populi corona huc concedere; neve minor magistratui videretur esse pietas, omnes omnino senatores archiepiscopum magnifica supplicatione olim secuti sunt. Viget autem adhuc hodie, floret tanti festi celebritas. Olim anno 1493, incredibili terræ motu concussa Messina, huc ducta supplicatione, quietem reperit. Tantum quoque pecuniæ, ne festo pompa sua deesset, ab ignotis datum subinde est, quantum consuetudo requirebat. Tabularum ingens copia muros tegit, et arguit beneficiorum frequentiam, quætamen litteris commendata non sunt.

R. P. Placidus Samperius in *Iconologia Messin.* l. III, c. 25.

XC. — Imago B. V. miraculosa de Pilasiro, Messinæ in Sicilia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. En Deipara! ergo tuta, immunis a macula.

1. Crusta muri decidens. — 2. Terræ motus terrenus. — 3. Templum, locus boni consilii.

Vide, lector, quanta fuerit majorum nostrorum in sanctissimas imagines reverentia. Quandiu sub Græcis Sicilia fuit, et imperatores Orientis Siciliam inter regna sua numerabant, pax alta mire regnum totum extulit, qua non abusi Siculi summa fide fidem colebant in divorum, et præcipue B. Virginis cultum proni. Supervenere Saraceni, sub quibus nulla Superum reverentia, nullus imaginum cultus locum habebat. Aureas, argenteas, æreas et quæ loco moveri poterant, sculptas pietasque non difficile erat furori rapientium subducere.

At vero, quas muri imagines sustinebant, quo ritu Maurico furori subduxerint, nunc intellige. Crustam e calce inducebant, quæ cortinæ officium tantisper subiret. Harum una fuit, de qua loquor, imago, quam ideo de Piliere dicunt Messanenses, quia in columna picta fuit operis lateritii. Hanc quoque piorum cura nova crusta obduxit, ut ne furori Saracenico pateret. Fuit, cum circa annum Christi 1400, nescio quid urbis architectus refecturus, hanc quoque columnam muratam aggredere, cum ecce concussus ictibus murus, crustam abiecit, quam tot sæculis non invitus sustinuit, dedique illesam imaginem Deiparæ oculis Messanensium.

Illi ultra picturæ venustatem, nescio quam latentem majestatem reveriti accurrunt, et fide qua solent, in vota feruntur: quibus etiam B. Virgo non invita annuit. Plurima et grandia memorantur, totque simul eodemque tempore facta miracula, ut scire non liceat eum, cui primus favor obtigit. Templum primum exstructum est impensis ærarii publici. Incrementum dedere eorum donaria, qui

se voti reos agnovere, quorum multi, acciente fama, e terris longe dissitis per mare affluxere. Hactenus privatis claruit beneficiis. Anno 1493, ut Messana ingentis terræ motus terrorem a se amoveret, splendidissima supplicatione huc itum est. Unde Messanenses dedicere, quo turbatis rebus ad quietem impetrandam eundum sit. Certe olim hoc templo senatores convenere.

Ita anno 1548, maximæ et opulentissimæ hospitalis domus rerum in eo agendarum fundamenta hoc in templo, ipso prorege præsentē, jacta sunt. Numerus tabularum ingens, quibus beneficia beatæ Virginis terra marique accepta celebrantur, ac prope Messanensium quotidiana in Virginem pietas locum facit longe celeberrimum.

R. P. Placidus Samperius Soc. Jesu in sua *Iconol. Messan.*, l. 1, c. 17.

XCI. — Imago B. V. miraculosa de Alto, Messinæ in Sicilia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Eva, mundi Regina, alme micas tota pura.*

1. Columba veniens ex alto. — 2. Pietas insignis magistratus. — 3. Miraculum grande et insolitum.

Olympi æmulus mons Messanensium, jugum habet, cui Caperrina nomen est, postquam eum etiam urbi sacrum fecit miraculis et visis, quorum unum anno a partu Virginis 1286, Nicolao cuidam, homini anachoretæ, sacellum S. Michaelis archangeli tunc cum socio curanti, objectum est. Hunc D. Virgo per somnium nuntiare jussit Messanensis urbis senatoribus, velle se illic loci templum cum titulo S. Maria in Alto.

Fecit expergefactus e somno anachoreta, quod sapientes solent, quibus somnia prorsus omnia, nullo discrimine, sub una falsitatis imagine veniunt: et somnium hoc sprevit, grandem in profunda ascensi profectum fecisse se credens, nec se amplius post tam nobile experimentum rudem putans. At vero nocte sequenti rediit Virgo, sed vultu longe dispari, nec paulo severiore, et imperio junxit minas, ita tamen, ut Nicolao nec locus, nec animus dicendi adimeretur. Itaque simplicitatem suam causatus, multus erat in eo, ut Virgini persuaderet, alio ad hæc nuntio uteretur. Perstitit illa, et: « Siquidem, inquit, fidem tibi habituri non sunt, saltem jugum hoc confestim omnes concedant, visuri columbam ex alto descendentem, et peritissimo volatu figuram templi, et murorum ambitum designantem. »

Non ausus amplius recusare infulas legationis, ad curiam primo mane properat, aulam senatus ingreditur, et nobilem consessum convenienter salutatum lacernosus silvicola alloquitur, et oratione simplicissima trahit in montis jugum. Hæc nempe Messanensis urbis gloria est, ut præ aliis facile ea arripiat, quæ Virginis e voluntate esse, vel per nutum intelligit. Vidit meridies ille tantam nobilitatem

frequentiam hoc in monte, quantam præterita sæcula non viderunt. Sed et vidit pia Messanensis nobilitas, quod vidisse non pignit, columbam dico, ipso meridie nulla e silva, sed ex innubi et sudo cælo descendentem, et, ut promissum erat, figuram sacræ fabricæ distinctissimo volatu ambientem; denique velut officio suo functam recta in altum ultra falconum et aquilarum spatia ascendentem, et oculis omnium subductam.

Satis dictum religiosissimæ urbis sapientissimis senatoribus. Itaque quamprimum manus admotæ sunt operi. Accessit subinde Constantiæ reginæ aulam Nicolaus, remque etiam illic recensuit, et fidem reperit, non apud reginam tantum, sed etiam gynæceum, si unam excipias, quæ secum morituram utique sapientiam credidit; hæc: « Fabulam, inquit, o domina! audivimus, et miraculum ciendo auro confictum. » Dixit, et, ut sciret, nec anachoretam nec Virginem a se aurum petere, vidit sibi torpere utrumque brachium; et vero etiam sensit maxime, postquam dolores omnem patientiam excusserunt, coegeruntque canere palinodiam, et veniam petere: quam quidem una cum restituto brachiorum vigore Nicolaus perlibenter dedit, postquam illa se fidem habere affirmavit iis, quæ Nicolaus de somnio, de columba, de senatoribus dixerat. Multum hoc fabricæ inchoatæ profuit: nam ipsa regina primum in fundamenta lapidem misit, et plurimum exemplo suo apud ceteros valuit. Rem totam perscripsit Matthæus Rubinus Rubini, cujus parens ipsi columbæ miraculo cum aliis interfuit, scriptumque hodie a monialibus conservatur.

Columbam de cælo descendere nolo lectori novum esse, ex quo ad Jordanem supra Christi sanctissimum verticem descendit. Exinde velut mos cælo invaluit, columbæ descendentes indicio Creatoris voluntatem insinuare hominibus. Nam et sanctus Eleucadius Ravennatensis episcopus, et sanctus Fabianus summus Pontifex descendentes columbæ indicio designatus est. Ad Magni quoque Gregorii aurem frequentissime visam a se columbam, is, qui vidit, Petrus Diaconus litteris consignavit.

Interea sub annum 1295, adjunctus templo est religiosarum virginum sacer cœtus, et locus in dies celebrior factus, maxime, postquam ipsa quandoque Deipara terrere hostes, et urbem defendere ex alto visa est.

Non minore miraculo Deipara miraculosam suam, quæ hic colitur, imaginem adduxit; etenim Siculus nauta portui Messanensium venustissimam Virginis imaginem intulit, nescio unde acceptam; illaturus etiam ipsi templo Messanensium principi, si per Virginem licuisset, quæ portentoso pondere vetuit, tabulam auferri. Itaque episcopi voluntate tantisper navis velut in templum mutata; ubi sacra imago inter accensa funalia et cetera sacra ornamenta coleretur, dum de Virginis voluntate con-

staret : quam ipsa duos post dies nautæ cuiusdam de plebe inter orandum denuntiavit : novo in templo sibi sedem fore, et titulum : S. Maria in alto. Sublata protinus jussu episcopi, nec difficulter, imago, grande supplicantium agmen post se trahens novo templo illata est, 12 Junii, ipso in meridie, hodieque magno concursu celebratur columbæ portentose apparitio.

R. P. Placidus Samperius in sua *Iconol. Messan.* l. III, c. 12.

XCH. — Imago B. V. miraculosa Reineriana, Messinæ in Sicilia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena: Dominus tecum.*
ANAGR. *Eia pura mundi regem amato, sinu lacta.*

1. Salutatio tormentaria. — 2. Capella regia Messinæ. — 3. Piscis loco tabulæ.

Hujus miraculosæ imaginis origo antiquior non est, quam qua patrum nostrorum memoria Messanam depopulata est pestifera lues, sub annum millesimum quingentesimum septuagesimum sextum, quo juxta nosocomium peste infectorum erectum est sacellum e ligno, in honorem Deiparæ : exacto Virginis ope contagio, omnique domo igni consumpta, Joannes Mantiglia, nobilis Hispanus, prece et pretio obtinuit, ne eodem supplicii genere ligneum quoque Deiparæ sacellum aboleretur : non concessuram utique Virginem, ut per illius potissimum trabes, velut rate, pestis in urbem reveheretur.

Facta itaque ei est ab urbe fabricandi templi potestas ; vetitum tamen, ne sexdecim palmorum altitudinem superaret, ne regio castro in vicinia officeret. Factum id est strenue a Joanne, atque eo alacrius, quod eo loco etiam filius ejus unicus tumultum haberet cum aliis communem. Imaginem Deiparæ pingi voluit nubi insidentem, titulumque imagini subjecit : *De gratiis* : quas utique statim experti sunt, qui se Virgini impensius commendarunt. Cumulus donariorum intra breve tempus templum implevit. Librum soli naufragi facerent, narrantes pericula, quibus erepti sunt, voto ad hanc imaginem facto. Hinc est, quod in hodiernum diem nulla omnino navis locum prætervehatur sine consueta salutatione quæ omnium tormentorum, majorum, minorumque festo plausu fieri solet : quod tunc præter morem jucunde accidit, quando integræ classes in hostem ituræ hoc salutationis genere funguntur.

Philippus IV, Hisp. rex loco momentum addidit, quando eum capellis regiis adnumeravit, et redditu trium millium scutorum perpetuo auxit. Pendent e templi fornice navium formæ, quibus raræ in mari gratiæ obtigerunt : quarum una cautibus incaute allisa rimam egit oppido grandem. Actum aquaticis tubis, quantum ars potuit adjuncta robore, viribusque nautarum, nullo tamen deficientis aquæ indicio ; utique postquam per apertum navis hiatum plus aquæ receptum, quam per syphenem egestum est. Dum

tandem voto Virgini Gratiarum facto sentina exhausta est, nemine uno sciente, quis, quodve tormentum in excussæ tabulæ rimam substituisset, dum Messanæ ab architectis navalibus reclinata in arenam carina, deprehensus piscis est, ad mensuram foraminis a natura factus, ipso in foramine etiamnum hærens, stupentibus, quotquot tam inauditum prodigium conspexerunt. Hunc nautarum pietas siccatum forma navis e ligno affixerunt, temploque ad memoriam posterorum intulerunt. Nulla, ut supra dixi, navis impune transit, quæ tormentorum fragore Virginem non salutat.

Petrus de Leva octodecim trirēmium gubernator, ut pulveri pyrio bonus œconomus parceret, hoc genus obsequii omisit, contentus applausibus nautarum consuetis salutare Deiparam, ante locum cum classe velut fixus constitit, nullis velis, remisque movendus, dum, quem desiderat Virgo, cultum exhiberet. Fuere insuper, quibus non tam cum tenebris, quam cum mari luctantibus templum fuit pro lampade, ipsa Virgo pro lucerna, alterius Messanensis urbi Phari æmula : cujus ductu sub ortum solis in portu se viderunt. Ipsa nempe est, quæ Charybdin, non procul sitam, minus noxiam et pene navigabilem fecit.

R. P. Placidus Samperius l. II, c. 18.

XCH. — Imago B. V. miraculosa de Camera, Messinæ in Sicilia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Tu, o Alma specie tua mira ! regna munda.*

1. Jupiter dat B. V. templum. — 2. Imago miraculo immobilis. — 3. Campana sponte sonans.

Servatur hæc miraculosa Deiparæ imago in monialium cœnobio, quod a sancto Gregorio Magno fundatum est. Templum quod hodie divæ Virginis est, olim Jovis fuit, et longis annis in urbe præcipuum, postquam nempe præsidium una, regio e sanguine, et regis Manfredi consanguineæ, auctoritate sua fecit, ut et summi Pontifices, sui Gregorii memores, diversis beneficiis locum augerent.

Virginis imago operis tessellati est, et antiquitatem spirat. A Camera nomen habet ; quia hemicyclo, ut statuæ solent, velut cella, clauditur. Alia etiam quandoque nomina, aliosque titulos admisit. Ita a Gregorio, a monialibus, a mœnibus, a quiete nonnunquam vocata est. Divi Gregorii tempore titulum habuit S. Maria extra muros. Cultus, ut semper fuerit magnus, hodie tamen minor non est, quando bis apparatissima supplicatione locus honoratur, D. Gregorii festo, et Rogationum feriis ; quasi hic maxime Deus rogari velit.

At vero immensis auctibus crevit imaginis sanctissimæ majestas, postquam anno Christi 1537, in ampliorem figuram, speciemque templum erectum est, verente Parthenonis religiosi præside, perituram utique cum imagine omniem loci celebritatem ; quando nec ipsi architecti scirent eam muri partem, cui imago inhærebat, auferre, quin

imago fœdaretur, vel etiam in partes divelleretur. Felix ictus, quem in tot consultantium, et Deiparam invocantium præsentiâ murarius præ aliis pius ipsius Deiparæ nomine interposito impexit muro, quem linea primum, deinde etiam hians late fissura circum imaginem adeo feliciter secuta, ut secundum superaddere ictum nemo sit ausus, imagine ita a circumstante muro sejuncta, ut omnino illæsa auferri posset.

Avecta deinde inter plausus populi ad templum S. Maria de Scala tantisper ibi ritu depositi quietura, dum fabrica finem videret, in via stetit immobilis, voluitque templo D. Augustini, coram quo constitit, inferri. Res omnium oculis subjecta nulli non fidem fecit, quando nullis boves stimulis, nulla vi Deiparæ statua promoveri ulterius potuit. Illata templo statua eosdem honores per annos omnino quadraginta quinque (tot enim abierant) accepit; cum repetita monialibus imago est. Litem moverunt, qui templo S. Augustini cum potestate præfuerunt. Utique huic loco sacram imaginem deberi, cui superi cum portento ante tot lustra destinarent.

Diremit litem iudex episcopus, et huic templo propriam fore denuntiavit: siquidem se iterum moveri loco non sustineret. At vero et nullo negotio exportata templo, ingenti pompa, et vicorum ornatu, templo monialium postlininio est illata, applaudente cœlo: etenim cum pompa templo fieret vicinior, D. Gregorii campana, nemine manum porrigente, sponte sua insonuit, et clangore festivo transportationem probavit: quæ Dominica die post festum Nativitatis beatæ Virginis festive celebratur.

Ut miracula taceam, quando vel cadens e duodecim palmorum altitudine lampas crystallina pyramidalem in figuram efformata, non egesto oleo stetit integra, vel evacuatus oleo lecythus, renovato Eliæ portento, repletus est. Hoc peculiare videri potest, eos, qui pro ægris sacram imaginem accedunt, et lampadem accendunt, observasse ægrum moriturum, si nondum consumpto oleo exstinguatur; victurum porro sanum, si ad ultimam usque guttam lychnus ignem non dimittat. Et omni hactenus respondisse eventum affirmat.

R. P. Placidus Samperius in *Iconol. Messan.* l. III, c. 18.

XCIV. — Imago B. V. miraculosa de Melecha, Maltæ in insula Malta.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. I, Regum Patrona, en diva immaculata es.

1. Pictura S. Lucæ evang. — 2. Turcarum exercitus abactus. — 3. Splendor cælestis et insolitus.

Postquam insula Rhodus universæ Christianitatis propugnaculum paucorum incuria in manus Turcarum venit; Melita insula successit, et heroibus Hierosolymitanis habitanda, ac defendenda tradita

est, hactenus Turcis scopulus, in quem inviti magno suo damno, non semel impegerunt. Constat Janizaros detrectasse quandoque imperium, quando de insula hac oppugnanda inter duces convenit. Divi Pauli nempe habitatione sacra hodie, ne serpentum quidem venena timet, quæ olim viperis referta stragem inter homines facere solebat. Ipsa terra nunc serpentibus, etiam importatis exitialis, per omnem orbem in remedium veneni exportatur.

Paulo itaque debet, quicquid hodie insula boni habet. Hic cum Luca Paulus hiemavit, otio procul, nunquam non in gentis conversionem intentus. Lucas etiam penicillo, ut solebat, arrepto, Deiparæ effigiem coloribus expressit, ut, quæ Paulus dixerat, altius animis inhærent. Cryptam subterraneam Pauli jussu neophyti struxerunt, angustam quidem, sed tantæ pietatis capacem, quantam hodie amplissimæ moles non caperent. In hac primitivæ Ecclesiæ, ut ita dicam, basilica D. Lucas effigiem Deiparæ coloribus expressit, opere propterea præ cæteris mirabili, quod nec crusta gypsea murum, nec colores gypsum tot sæculis in loco maxime humido et subterraneo deseruerint. Tanta locus in veneratione semper fuit, ut, quamprimum per imperatores licuit, incolæ templum superstruxerint, crypta sanctuarii locum tenente; quin ipsius templi consecratio a quo facta sit, interest, posteros non ignorare.

Celebrabatur in Numidiæ urbe Millevio, temporibus Innocentii I Pontif., concilium illud, nostris hodie hæreticis tam adversum: quo finito, episcopi nonnulli ex itinere huc delati navem stitere eo loco, quo sanctus Paulus naufragium fecit, quem majores templo eleganti honorarunt, et domum sancti Pauli appellarunt. In hunc usque diem in templi odeo pictura conspicitur in pariete, quam ii, de quibus loquor, episcopi, hac transeuntes statuerunt, ut et divi Pauli, et naufragii hac transeuntibus memoria esset. Hi, inquam, venerandi præsules, ubi in terram excensionem fecere, primum ab incolis debita cum veneratione salutem acceperunt; deinde etiam rogati sunt, templum, quod imaginis sanctæ sacrario impositum erat, ritu Ecclesiæ consecrarent. Fecere illi. Crevit inde et loco existimatio, et incolis pietas: ipse urbis vicus, Melecha dictus, quia templo nomen dedit, exteris innouit.

Mira recensent incolæ beneficia, quæ ab hac imagine acceperunt. Ut vetera præteream, nostra hac ætate anno 1614, sexaginta triremes Turca admovit insulæ, nunquam minus quam tum ad sustinendum hostem paratæ. Illud in felicitatis parte potiore ponunt Melitenses, quod eo loco hostis anchoras fixerit, quæ sacra imago Melitam defendere creditur. Et vero etiam ipsi Turcæ experti sunt damno suo insulæ præstitum a Deipara auxilium, quando omnem illam oram ingenti peditatu, nec minore equitum numero conspexere

refertam, et terrore perculsi, qui fugam suadebat, sublatis anchoris deseruere insulam, nonnisi a cœlitibus, quos Deipara in subsidium misit, propugnatam. Sufficit dicere totius insulæ hoc in templo esse sacrarium, et in omni necessitate asylum.

Frater Joannes Franc. Abela, vicecancell. Melitens. l. iii, notitia 4, fol. 371; reverendiss. abbas Pinus in Episc. Melitens., fol. 588.

R. P. Franciscus Manthus, R. Melit. Soc. Jesu hæc inde excerpta cum imagine ad me misit.

XCV. — Imago B. V. miraculosa Damascena, Valletæ in Insula Malta.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Jam munda es a culpa, Virgo intemerata.*

1. Lampas cum imagine fugit. — 2. Fulgor cœlestis et mirus. — 3. Solatium civitatis.

Sunt, qui et hanc imaginem D. Luca penicillo ascribant. Damascenam ideo vocant, quia ea in urbe a primis Christianis ad id usque tempus culta est, quo Saracena rabies urbem totam Christiano sanguine depinxit, ex quo sacra imago sine cultore relicta est; quia nemo Christianorum fuit, quem hæc tempestas illæsum præterierit.

Annus abiit, cum fastidita cum incolis urbe sacra imago discessum paravit, nullo jumento, nullo bajulo, ipsa per se sola, ut erat, una cum ardente lampade iter ingressa oppido longum et maritimum: quin etiam ita auctus splendor ardentis lychni, ut navis una forte per illa maria errans nocte integra tantum fulgorem plênissimis velis insecuta, denique viderit ingredi insulæ ejuspiam quam nec ipsi in tenebris nossent, portum. Rhodus fuit, et illi felicitatem navigationis suæ stupere, qua sine ulla cœli marisque vicissitudine aut injuria, nocte non amplius una integra maria pertransissent.

Quæsitus tam a nautis, quam incolis (quia et et ipsi nocturnos ignes viderant) locus, ubi præterita nocte divinus splendor consedisset. Et ecce in littore reperta cum accensa lampade sacra imago, statim ad omnem venerationem incolas invitavit. Promptissime præ cæteris advolvit equitum Hierosolymitanorum in decentissimam supplicationem ordinata religio, et sacram imaginem quanta potuit pompa templo D. Joannis, id est, suo intulit. At vero sacra imago aliam elegerat sacram ædem, quam Simonitriam appellant, in eamque nullo comite, nullo teste, divina virtute se transtulit. Nemo fuit, qui sacrum pignus auderet loco movere, dum denique etiam Rhodo a Turcis capta Melitam cum aliis Christianorum cimeliis deducta est, et furori Turcico subtracta. Hodie tanto thesauro beatam se dicit Valleta civitas Melitæ insulæ non postrema, ubi miraculosa hæc imago cives solatur, maxime quando a Turcis imminet periculum.

Abbas Pinus in descript. Episc. Melitens. Unde

excerptam relationem una cum imagine ad me misit R. P. Franc. Manthus. R. Melitens.

XCVI. — Imago B. V. miraculosa, de Castello. Ragusa in Dalmatia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Una Deo Immaculata es, Mater puri Agni.*

1. Supplicatio mirabilis. — 2. Post votum malacia. — 3. Nautæ periculo docti.

Prob quanta inest homini beneficiorum oblivio! injuriæ scribuntur certe in silice, ut ætatem ferant, et perennent, ad seram vindictam; beneficia nec in aqua quidem. Vide, lector, ex hac miraculosa imagine, quod etiam superi extorquere a nobis debeant beneficiorum suorum gratam memoriam.

Hæc, inquam, imago anno a partu Virginis octingentesimo supra vicesimum octavum, septimo Kalend. Octob. in ædem beatæ Virginis de castello Ragusæ urbis illata est, non sine supplicatione, in qua omnia præter consuetudinem fuere. Crucem, ut solet, prælatam fuisse, non habeo, cur credam, nec sacerdotem aliquem, velut pastorem oves, secutum, ordinem clausisse. Cætera fuisse ordinata credibile est: nam et omnes pari vestitu incedebant, non alia tecti veste, quam solo indusio. Pro cantu planctus fuit lacrymis junctus, quas lætitia expressit. Demum inter singultus et gemitus, hæc, de qua loquor, imago non incongrue ornata, in templum usque a portu infertur, adjuncto donario centum aureorum, quibus templi fundamenta jacerentur in littore, ubi hæc imago posthac coli posset.

Multa hic, quantumvis risu digna nonnullis videantur, risum tamen non movent iis, quibus salis marini gustus aliquis hæsit in faucibus. Nam quod sine cruce, sine sacerdote fuerint, nautas cogita, et mores eorum, quod solo tectos indusio prodire videas e navi, naufragos, vel naufragis proximos tibi imaginare. Etenim Veneta navis ab oriente solvens, præsidium in adversa secum tulit pictam Græca manu imaginem Deiparæ, unde unde acceptam. Cœli deinde, marisque furor, cum nil nisi præsentem mortem intentarent, injecta vectoribus cum metu cogitatio est, turbatum cœlum votis placare; quapropter concepto rite voto, ubi terram salvi et incolumes attingissent, imaginem destinant terræ, et imagini templum, præsentisque centum aureos, quibus poni possent fabricæ fundamenta. Tractas diceres undas maris, et exhaustum ventis cœlum; ita reliquum noctis quietum cursum tenuit, nisi quod ipsi nescirent, quo ferrentur; quousque sub ortum solis ad ipsum Ragusæ urbis castrum constiteret salvi et incolumes.

Hic enimvero nulla nec promissorum recordatio, nec terræ, quam paulo ante tot votis ambiebant, reverentia. Itaque cum mare tranquillum et aptum navigationi cernerent, utendum tempore rati dant vela ventis, atque iterum alto se committunt, Ita-

liam, Italiam conclamantes. Sed felicem diem nox dispar secuta reduxit noctis prioris calamitates, quin etiam auxit: etenim, ut cætera, quæ mare solet in miseros, taceam, fracto ventis malo ferebantur, non jam quo ipsi, sed quo decumani fluctus volebant, exigua spe vitæ. Quare iterum ad preces, clamores et vota conversi, damnant præteritæ diei ignaviam, iterumque facto voto cælum fatigant. Hoc voluit. Et vero etiam voluisse assequenti diei auroram commonstravit.

Etenim sub eodem, quo pridie, Raguseæ urbis castello, nullo ductore, se quietam stare navis mirata est. Satis vectoribus dictum.

Intellexere rudes, et rudentibus suis nunc sapientiores, quid cælum vellet, quidque Deipara. Igitur, ut erant solis tecti potius quam vestiti indutiis, in terram descendunt, et supplicatione quam supra memoravi, instituta, sacram imaginem parochiali templo inferunt. Centum aureis templum aliud ad litus inchoatum est, et quia plus fabrica desiderabat, id Raguseorum in Deiparam pietas non invita adjunxit. Stat itaque in littore sacra imago, invitatque periclitantes ad vota, vim, ubi rite concepta fuerint, habitura.

Hanc imaginem cum narratione ad me misit Laureto R. P. Ægidius Meese, qui eam a R. P. rectore Ragusei collegii accepit.

XC VII. — Imago B. V. miraculosa de Porta Ragusæ in Dalmatia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Eia ergo pura, munda, immaculata nites.*

1. Pictura S. Lucæ evang. — 2. Certum a B. V. auxilium. — 3. Tabula gemmis ornata.

Multam utique hæc sacra imago præberet scribendi materiam, nisi negligens et incuria antiquitas litteris hæc mira subduxisset.

Stat Ragusiis in templi principis summo altari imago Deiparæ, Jesum brachio sustentis. Hæc summæ venerationis habet indicia: quippe majores toti picturæ laminam inducere argenteam, gemmis raris gravem, si utriusque sacrum caput excipias, quod aurea redimitum corona fulget.

Unde et quando huc advectus sit tantus urbis thesaurus, ad me perscriptum non est: sive, quia a paucis scitur; sive, quia incerta pro certis asserere noluerunt, qui ad me perscripserunt. Hoc omnibus indubitatum est, divi Lucæ opus esse: nam præterquam quod antiquitatem spirat, et artificis doctam manum, alio adhuc argumento se probat, quo vix pleræque aliæ possent.

Fœdarunt urbem incendia; depopulari eam cœpit lues pestifera; fames maciem et mortem minata est. In hæc usque tempora præsentiore remedio Ragusini in hæc omnia usi non sunt, quam cum ad hanc sacram imaginem confugerunt. Asserunt cives (et civibus asserentibus credendum est) nunquam se non remedium invenisse, ut primum ad

hujus sacræ imaginis cultum serio deventum est. Quidni et sperent in Turcas valituram, exitium Dalmatiæ toti in annos pene singulos minitantes, quando jam sæpius imagines Deiparæ prædones et piratas affligerunt? Credi non potest, quantopere spem homini calamitoso augeat, semper fuisse exauditum.

Hæc pauca cum imagine ad me perscripsit R. P. Ægidius Meese Laureto, qui ea a R. P. rectore Ragusino accepit.

XC VIII. — Imago B. V. miraculosa Casimiriensis, Cracoviæ in Polonia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *I, Virgo sane munda, aperte Immaculata.*

1. Ave Regina cælorum. — 2. Conventus cælestis angelicus. — 3. Imago illæsa inter ignes.

Multæ imagines miraculosæ initium cultus seclerato cuipiam debent; hæc sancto. Is fuit beatus Isaias Bonar ordinis S. Augustini Eremitarum, sanctitate celebris, qui cultui Virginis promovendo hanc pingi imaginem curavit in pariete templi exterioris, transituris olim profuturam. Visa non raro imago est fulgore supra humanum pulchro, dum sanctus flexis ante hanc genibus oraret: audit quoque cantus longe vocis humanæ suavitatem superantes, carmen illud, *Ave Regina cælorum*, distinctissima pronuntiatione modulantes: auditus quoque certis intervallis modulata voce intercinens beatus, illud: *Monstra te esse Matrem; Felix cæli Porta*; et alia, quæ terris erepta mens, et tunc cælis inserta, superisque addidit. Obiit vir beatus diem suum anno 1411, die octava Februarii: sed postea cœlitibus ascriptus, et miraculis, præsertim ex mortuis suscitato cive Cracoviensi clarus. Reliquit imaginem posteris perutilem, quæ tamen famam suam præterito sæculo auxit, ex quo anno 1550, illæsa inter imagines stetit, quo cœnobium cum templo conflagravit.

Imaginem cum hac narratione ad me misit Cracovia R. P. Urbanus Ubaldini, qui eam partim ex Vita B. Isaïæ Bonar, partim ex monasterii archivio accepit.

XC IX. — Imago B. V. miraculosa Lauretana, Postirwinti in Lithuania.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum!*

ANAGR. *O Agna amata rite! evadis lupum, crimen.*

1. Hæretici materiales. — 2. Statua B. V. Lauretana. — 3. Mens recta recti conscia.

Quam bonus Israel Deus iis, qui recto sunt corde! (Psal. LXXII, 1.) Razivilius princeps, Lithaniæ mareschallus, conjugem habuit ducis Curlandiæ filiam. Hæc temporum et parentum, non suo vitio Lutheranam hæresin a teneris hauserat, mentis bonæ et rectissimi cordis, si meliorem docta fidem fuisset. Crede, lector, una mecum, millia non pauca Germaniam habere similitum hæreticorum,

quos scholæ *materiales* appellant, qui, licet erroribus imbutam habeant mentem, errare tamen se nesciunt, neque in errorum cognitionem venire, doctorum inopia, facile possunt; malitia tamen carent, qua contra agnitam veritatem in errore pervicaciter persistent. Horum quam multos, quamque mirabilibus modis bonus Deus in ipso quandoque mortis articulo ad se convertat, inter illa numeremus oportet, quæ posthumæ vitæ reservantur. Hæc, inquam, virgo, educta primum de medio nationis prævæ, maritum rectæ fidei Dei beneficio accepit, mareschallum Razivilium; a quo dedocta errores paternos, non difficulter veritatem amplexa est catholicam.

Inde desiderium subiit videndæ Romæ: nec virum in hoc difficilem habuit, quem utique sciebat non ignorare, quibus signis curiositas muliebris distinguenda esset a pio desiderio, quanquam adhuc neuter sciebat, quanto Lithuanorum bono hoc iter institueretur. Romam, Clemente VIII clavum Ecclesiæ tenente, venit, vidit, vicitque non difficulter admiratione majestatis catholicæ, quidquid adhuc mentem obnubilabat de sætentibus Ægypti aliis.

Id inter primas matronæ felicitates numerant Lithuani, quod Reginae cœli, majore, quam a neophyta exspectes, reverentia se jam pridem tota devoverat. Sed hoc ipsi Pontifici præ aliis spem fecit duraturæ fidei; quam ut robustius confirmaret, statuam ei dono dedit, adamussim Lauretanæ similem, et, ut solet, plurium dierum mora in ipsa æde sacra consecratam et virtute thaumaturgica imbutam. Illa redux in Lithuaniam, jam advecto munere felicior, vix sufficebat gratulantibus et ambientibus statuæ sacrae venerationem.

Interea quæsitæ a duce imagini sedes Postirvinitis, oppidum diœcesis Vilnensis; cum, qui pompam procurabant, denuntiatio vicinis populis die, quam maximo licuit cultu, sacram statuam in parochiali templo deponunt. Jam tum Deipara magna Lithuanis bona destinaverat; sed fidem prius probare et exercere piorum pietatem placuit, et differre tantisper vim imaginis thaumaturgicæ; quæ se primum anno 1621 exseruit, ita tamen, ut in hæc usque tempora fons tantorum beneficiorum nondum exaruerit. Vide, lector, *quam bonus Israel Deus iis, qui recto sunt corde*. Mentem bonam etiam inter errores Deus non spernit, quandiu in malam, spreto Numine, non ipsa degenerat. Tum enimvero et ipse hominem spernit Deus, et quem Deus spreverit, corrigere nemo potest.

Imaginem cum narratione ad me misit R. P. Albertus Kojalowiz, rector collegii Vilnensis.

C. — Imago B. V. miraculosa Ruthena, Vilnæ in Lithuania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Pura a macula, esto etiam mundi Regina.*

1. Gemmarum dives ornatus. — 2. Subducendæ imagines hostibus. — 3. Græca et antiqua pictura.

Miraculosæ hæc Virginis imago Ruthena dicitur, quæ ex ipsa Russia allata est: qua vero occasione, quoque tempore allata Vilnam sit, ad me perscriptum non est. In templo D. Joannis propter famam ingentium miraculorum accursu frequentissimo colitur. Præter vultum et manus piorum liberalitas omnia textit laminis argenteis, quod suis intervallis aurum et gemmæ decore distinguunt. Quod plura de hac imagine non scribam, magnus dux Moscoviæ vetat; qui, dum hæc pauca ad me cum imagine scribuntur, Vilnæ metropoli ita propinquus est, ut præstet ipsi imagini cavere, quam multa de ea scribere. R. P. rector litteras suas his verbis claudit: « Multa, multa, multa divæ Virgini debeo, quæ, mediante hac imagine, accepi, quæque in æternitate videbuntur; nunc in his belli Moscoviticiurbationibus exscribere plura non vacat. Rogo igitur, rogo Ram Vam ut in suo opere dignetur istius S. imaginis mentionem facere: debeo enim beatæ Virgini multa, ut dixi, ac inter cætera liberationem collegii mei Vilnensis a peste. »

Ita ad me R. P. Albertus Kojalowiz rector collegii Vilnensis.

Habes, benigne lector, primam Centuriam jam olim tribus editionibus publicatam. Quæ sequuntur undecim centuriæ, novæ omnino sunt: nunquam lucem aspexerunt, et nunc primum prodeunt; sat cito, si sat bene. Quod non ita fusa descriptione omnes historias prosequar, materiæ tribui volo, quæ non semper ejusmodi fusiore descriptione vel indiget, vel apta est. Quandoque, sed rarissime, ubi necessarium fuit, ipsa auctorum verba apposui. Hæc monere libuit benignum lectorem. Et tu quoque, o Virgo, fave, ut, quo favore legentium ubique per Italianam, Siciliam, Hispaniam, Lusitaniam, Galliam, Belgium, Angliam, Germaniam, Bohemiam, Moraviam, Silesiam, Poloniam, Lithuaniam, et alias Europæ partes excepta est prima historiarum tuarum Centuria, eodem et sequentes undecim excipiantur.

CENTURIA II

CI. — Imago B. V. miraculosa de Quartirio, Parmæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *I, Virgo, alme amata, pura, munda nitesce.*

1. Miraculum in foro. — 2. Maria liberalis. — 3. Ossa humiliata.

Forum Parmæ est, quod in quinque vias se exonerat. Hic imago fuit sanctissimam triadem crea-

tam, Jesum, Mariam et Josephum representans. Qui eam in muro pinxit anno 1574, vocatus est Mercurius Bajardus : qui picturam fieri curavit, Jacobus Bathionius. Et memoratu dignum est, quod Fratres sancti Francisci Terti Ordinis eo anno in urbe Parmensi sedem invenerint. Stetit hæc imago nullo memorabili cultu celebris usque ad annum 1603, quo vetula grallis per forum transiens, iniquitate viarum, cum nec pedum, nec grallarum auxilio pergere porro posset, consilium in loco invenit, et proximam Virginis iconem intuita, auxilium poposcit e cælo. Plus repente accepit, quam petiit : siquidem et ossa confestim pedibus inesse sensit, et ossibus robur.

Quapropter in tanti miraculi experimentum, abjectis, inspectante populo, grallis, gressu, quo juvenes solent, per forum inambulavit, testata sanitatem, quam nec optare quidem ausa esset. Atque hæc 20 Martii contingere. Ab eo tempore tantis progressibus aucta est pietas Parmensium, ut e donariis piorum hoc, quod hodie videtur, templum exsurrexerit, anno 1628, 21 Maii magna pompa Virgini dedicatum.

R. P. Alexander Boselli, Fran. Ven. Soc. Jesu.

CII. — Imago B. V. miraculosa de Spelunca, Vulturelli in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Tu, Regina pia, summa et munda cæli ara.

1. Rupes S. Eustachii. — 2. Pietas antiqua. — 3. S. Benedicti habitatio.

Tibur inter et Præneste, rupes illa est, centum palmos alta, in quam cervus ille evasit, inter cujus cornua Christus crucifixi figura allocutus est Placidum, Romanorum nobilissimum, et ad fidem convertit. Non repeto nobilissimam sancti Eustachii historiam. Rupes hæc ad rem meam est, quia ad latus scissuram habet, quam nonnulli ortam credunt, Christi patientis tempore, tanquam naturæ condolentis signum, quo petrae scissæ sunt, firmantque traditione perpetua, quæ lis in locis invaluit.

Hæc scissura virum justæ magnitudinis admittit, et per tres gradus in cryptam deducit, longam viginti palmos, latam quindecim, et commode altam. In medio hujus cryptæ lapidea mensa altaris instar vetusti constructa visitur, in qua in hunc usque diem Deiparæ statua cernitur antiquissima. Quis locum hunc Deiparæ dedicavit, incertum est. Hoc indubitatum, quod hunc locum sanctus Benedictus incoluerit, quamdiu ei per populorum accursum licuit, quos fugiens, in proximum montem Subla-censem se contulit.

Quisquis ergo locum hunc Deiparæ dedicavit, sive divus Benedictus is fuerit, sive antiquior quispiam, et imaginem Deiparæ sive hanc sive aliam posuerit, dubitare non licet, Virginem honores et obsequia tam sancti viri non sprevisse, sed miraculosis beneficiis compensasse, ita ut jure inter miraculosas hanc imaginem numerare queam,

quando vel hodie a peregrinis non sine magno pietatis sensu conspicitur, præsertim quia locus octo integris sæculis tanquam prima S. Benedicti incunabula ad Rever. Patres Benedictinos pertinuit.

Hæc R. P. Athanasius Kircher Soc. Jesu in sua *Historia Eustachiana*.

CIII. — Imago B. M. miraculosa de specu, Conimbricæ in Lusitania.

PROGR. Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. O magna Eva, mater lucida et nimis pura!

1. Ira feminae. — 2. Femina muta. — 3. Lapides docent.

Alhagis Almansor Maurus, rex Cordubæ, et Christianorum non postremus persecutor, cum omnia ferro flammisque vastaret, Sisminum quoque pervenit, quod sacrarum virginum cœnobium est. Ex hoc partem sacrarum virginum abduxit, reliquas una cum cœnobio in cineres redegit.

Interim, nescio quis Deiparæ Virginis statuam ex ipsis ignibus eripuit, et in specum vicinæ rupis reposuit. Latuit hic cœlestis thesaurus usque ad annum 1435, quo, occasione ingentis prodigii, in lucem iterum extractus est.

Joanna virgo rusticana, innocens et muta, eo loci gregem ovium pascebat. Contigit, ut curiositate quapiam specum ingrederetur, et hanc, de qua loquor, statuam inveniret. Puppam initio credidit, jocis infantum destinatam : at vero cum eam diligentius inspiceret, Virginis Deiparæ iconem agnovit, et læta thesaurum suum domum portavit, matricem ostendit.

Exinde omnes in eam ornandam cogitationes impendit, domestica munia neglexit, ovium curam omisit, in eo tota, ut Virginis Deiparæ statuam omnibus, quibus posset, modis ornaret. Hoc pium filia otium matri cœpit esse primo molestum, deinde ad jurgia venit. Demum (quis credat?) sacram statuam ipsa jam furore correpta arripuit, et in vicinum ignem conjecit : tantum potuit ira feminae, cætera Deiparæ non parum devotæ.

Interfuit tanto scelere Joanna filia in hunc diem, natura vocem negante, muta, nunc vero et in lacrymas, et in voces articulatissimas prorupit.

Quid agis, mater, quid agis? At vero mater aliud habuit, quod doleret ; etiamsi ei non injucunda vox filia acciderit, quando brachium immobile vidit, et contractos nervos sensit cum dolore, videre quoque majorem ignis reverentiam coacta, quam suam : siquidem ignis undique recedens formavit pulchri operis hemicyclum, qui in venustissimum arcum supra desineret, et subtracto calore veneratus cadentem est : in quo ipso casu mirum est, quod accidit ; nam temere projecta statua ita in struem titonium delapsa est, ut erecta staret. Tot portentis mater et ipsa reverentior rogum una cum filia disjecit, et in mercedem ereptæ ignibus sacræ statuæ restitutionem brachii retulit.

Quatuor hæc miracula populum excivere undique accurrentem. Optimi quique specum adiere, in quo

tanto tempore latuisset thesaurus, visuri. Et initio quidem loco suo restituta est sacra statua, paulo post tamen magno numero, multiplicatis miraculis, tantum æris allatum est, ut brevi templum structum sit tantæ amplitudinis, ut specum una cum sua rupe includeret: quam patronus vel ideo excludere noluit, quod thronum habuerit statuæ sacræ capacem, forte a natura, certe non humana artificis manu, effigiatum. Concameratum opus est altaris capax: initio tamen (ita veteres memorant) altitudine carens justa: nam brevioris etiam statuæ sacerdos sacram hostiam elevare commode non poterat, et qui communem excedebat staturam, nonnisi inclinato, durante Missa, capite sacris operari: donec, novo, sed tanto miraculo, lapis superior sine ulla artificis manu sese in eam altitudinem libravit, ut quisque etiam altæ statuæ sacerdos decore sacram hostiam nunc elevet.

Hoc tum observatum est, hanc superioris lapidis librationem in altum nonnisi longi temporis spatium factam, miraculo tanto majore, quanto altius in hanc altitudinem lapis ascendit. Sunt, qui memorant, olim, cum in specu nondum donarii culto, propter dicta tum miracula jam celebris consisteret, furto bis ablatam ab incolis, atque in pagi Quintellani templum illatam, altarique impositam, tamen sponte sua bis rediisse in suum specum. Sebastianus rex cum summi Pontificis consensu templum hoc Societati Jesu attribuit, et bonis collegii Conimbricensis adjunxit. Ex eo tempore cultus Virginis in dies auctus est, hodieque tanta pietate locus celebratur, ut inter præcipua Lusitaniæ totius asyla numeretur. Ita testantur anathemata muros templi tegentia: ita thesauri argentei, aurei, gemmei: ita populorum affluxus, receptorum gratiarum certa indicia, festo maxime Assumptæ Virginis, atque etiam Natæ.

Hæc ad me R. P. Antonius de Macedo, Soc. Jesu ex auctoribus Lusitanis.

CIV. — Imago B. M. miraculosa Kirchdorfensis. Kirchdorfii.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Verum Dei agnum intacta a malo paries.

1. Statua lapidea. — 2. Statua locum mutans. — 3. Concursus.

Kirchdorfium Baviaræ pagus est peregrinorum multitudine celebris ob statuam Deiparæ miraculosam, sculptam e lapide tanto artificio, ut præter amœnitatem vultus quam omnes mirantur, periti etiam eam e ligno sculptam arbitrentur. Originem statuæ vel templi non inveni, pietatem peregrinorum ipso templo fuisse majorem annis millesimus quadringentesimus septuagesimus primus docuit, quo veteri destructo novum et amplius est exædificatum. Mens quidem comiti et fundatori fuit, meliore in loco collocare, sed statua sacra illuc portata et identidem redeunte, ibi architectis opus faciendum fuit, ubi Deipara voluit.

Olim septem sacerdotes vix peregrinis sufficere, sed bella Suecica interruperunt pietatem quæ tamen his annis ita iterum est restituta, ut quindecim millia plus minus annuatim peregrinorum communicantium numerentur. Beneficia porro Deiparæ testantur anathemata magno numero. Hæc ex Authentico accepi.

CV. — Imago B. V. miraculosa Fœchingensis, Fœchingæ in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Age pure animata, mire cumalata donis.

1. Virtus de veste. — 2. Austriaca pietas. — 3. B. V. cogit et cogitur.

Fœchinga pagus est, tribus leucis monachio distans. In templo hujus pagi videtur statua Deiparæ dolorosæ gypsea, sesquipedem alta, hodie ad invidiam cæterarum miraculosa. Origo tanti cultus, tantorumque beneficiorum sic habet. Nicolaus quidam lapicida inter rudera, nescio cujus templi, hanc, de qua sermo est, statuam eruit, et impetrata ab iis quorum intererat, licentia, suam fecit, et Monachium secum tulit, coluitque domi cum uxore. Hæres Nicolai, Michael, electoralis hospitalis S. Elisabethæ præfectus, aliquandiu tenuit: ab hoc devenit ad Nicolai parentis sui socrum Mariam. Anno denique 1615 ad Elisabetham, cujusdam catapultarum magistri uxorem, devoluta est jure hæreditario, quo vita functo Elisabetha Ingolstadio concessit Monachium vidua octogenaria.

Accidit, ut brachium ita læderet, ut integro id biennio movere ad caput non posset, diu noctuque graves semper dolores perpressa, donec aliquando sacram statuam festivius vestitura, e statione sua tolleret: tum enimvero quamprimum omnis dolor evanuit, justique brachii usus non sine omnium admiratione rediit.

Fama confestim per omnem circumlata urbem, Monacenses cives, ut sunt Deiparæ addictissimi, ita advolarunt, ut intra paucos dies videretur domus civica versa in templum. Nam et Litanie plena musica cantabantur, et vota facturi, votis suis damnati redibant: locum iterato venientes implebant muneribus et cera, in testimonium recepti beneficii. Rei novitas Frisinga accivit illustrissimi et reverendissimi episcopi vicarium, qui rite examinatis miraculis, multa ex his approbavit. Res publicum spectabat, et Elisabetha patrio templo in pago Fœchingano, tantum thesaurum destinabat. At serenissima Maria Anna Austriaca electrix Baviaræ sacram statuam, antequam aveheretur, in aula habere voluit. Hic per aliquot dies a toto gynæceo pie cultam remisit, pretiosa veste ditior. Tandem, non repugnantibus serenissimis principibus, et annuente illustrissimo et reverendissimo episcopo Frisingensi, Fœchingæ, non sine honorifico comitatu, deducta, atque in templo S. Joannis Baptistæ decore collocata anno 1646 die Julii quinta.

Statim peregrinantium accursus locum celeberrimum fecit, et celebritatem hanc auxere beneficia Virginis : mille et amplius pœnitentes diebus Deiparæ festivis numerari solent, ob templi angustias etiam extra templum sub dio auditi. Missus ad me est catalogus miraculorum approbatorum numerosus, qui forsân typis edetur.

Ad extremum Elisabetha in ultimo senio (nam ad nonagesimum fere annum pervenit), pie defuncta Fœchingham, in patriam suam, est delata, et ante altare Deiparæ sepulta est.

Hæc ad me ex monasterio Weyarnensi Canon. Reg. S. Augustini perscripta sunt.

CVI. — Imago B. V. miraculosa Senalensis, Senalæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena ; Dominus tecum.*

ANAGR. *O Regina summe nitida et pura a macula.*

1. Choreæ tristes. — 2. Mundi figura. — 3. Animæ purgatorii.

In hoc pago, Tridentinæ diœceseos, sacra imago colitur, et a vallibus vicinis frequenti supplicatione visitatur a longis retro annis ; quæ tamen primi cultus origo fuerit, ignoratur. Quispiam, nostra memoria, a morbo perpetuæ saltationis (Tarantulæ morsum vocare nonnulli) certo et evidenti miraculo liberatus, non oarum auxit pietatem.

Sanctimonialis quædam, integerrimo post mortem anno, viris feminisque frequenter conspicua, postulavit auxilia gestu manuum, a nullo bene intellecto ; oblata sunt pro ea in diversis templis Missæ sacrificia magno numero. Illa tamen nihil se adjutam significans, aliud petebat, sæpius quam ante conspicua. Denique postquam hoc in altari dictum a parrocho sacrum est, non amplius comparuit, sed, ut creditum est, nullius amplius opis indiga in cœlum abiit.

Ita loquitur Authenticum Instrumentum ad me ab excellentissimo et reverendissimo principe episcopo Tridentino missum.

CVII. — Imago B. V. miraculosa de monte Sancto, Granatæ in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena ; Dominus tecum.*

ANAGR. *Cœli mere gaudium nata pura amantis.*

1. Theatrum crudelitatis. — 2. Maria docens. — 3. Libri mirabiles.

Mons est prope Granatam, quem tota Bætica a primis Ecclesiæ temporibus Sanctum appellavit. Porro duas hujus nomenclaturæ causas habuere majores : prima est, quod mons hic fuerit olim theatrum crudelitatis, in quo plurima Christianorum millia fidem ore testati sunt, et vitam pro fide inter tormenta posuere. Altera est, quod hic loci Deipara D. Jacobo apostolo apparuisse credatur, ejusque labores probasse, insuper prædixisse, quanta olim ibidem fidei firmitas, suique nominis cultus futurus esset.

Sexaginta abhinc, et quod superat, annis, ex indiciis alibi repertis, quibus mira in eo monte contineri significabat, effossus rite mons est loco, quem piorum suspicio designavit, inventusque est reliquiarum ingens thesaurus, et libelli Arabico et Syriaco caractere conscripti, characteribus et idiomate prima Christianitatis tempora indubie manifestantibus.

Admoti sunt, episcopi jussu, jurati interpretes, qui sancte pronuntiarunt, maximarum rerum plenos esse libros, quæ in Ecclesia vel gestæ sunt, vel adhuc gerendæ supersunt. Multa quoque de conceptione Deiparæ iis in libris contineri aiebant. Adeo magna hæc sunt, ut, quanquam approbata fuerint ab episcopo Granatensi, præcedentibus omnibus legum cautelis, ad examen canonicum requisitis, tamen Urbanus VIII, Pontifex maximus, postremum examen ad judicium sibi reservaverit, jusseritque libros illos omnes Romam deferri, constitueritque congregationem cardinalium, in qua libri isti vocarentur ad trutinam ; interdixit deum, ne librorum illorum testimonia ab ullo in confirmationem ullius doctrinæ citentur.

Plura de his libris non affero, tum quia plura ad me perscripta non sunt ; tum etiam, et vel maxime, quia Sedes apostolica nihil adhuc hæc de re, quid sentiendum sit, declaravit. Cæterum eo loco canonicis regularibus D. Augustini erectum est templum ; pluraque aliâ sacella per cava montis hinc inde a piis fidelibus cernuntur, ad memoriam rerum præteritarum fabricata : maxime autem ad eorum martyrum honorem, quorum sanctissimæ reliquiæ illic repertæ sunt, sed iis præsertim in locis pia piorum architectura jucundius lusit, ubi Deipara divo apostolo se visendam præbuissæ creditur. Inter omnes tamen unum eminet sacellum, ubi diuturniore colloquio eum affari est dignata.

Adest illic imago Deiparæ, quæ loci sanctitatem proponit. Qui locum accedunt, primum pio quodam tremore percelluntur, qui ad venerationem impellit : deinde intima quadam dulcedine ac devotione, quasi excelsius aliquid quovis humano affectu sentiunt. In altari illo sæpius celebrare Missam consuevit archiep. Petrus de Castro, thesauri hujus inventor et approbator, vir religione sua et vitæ integritate notissimus, ecclesiasticæ disciplinæ et immunitatis assertor acerrimus, haud facile credulus, sed rigidissimus rerum censor, postea episcopus Hispalensis factus.

Hæc ad me ex Hispaniæ urbe Antiquera perscripsit R. P. Alfonsus Rodriquez S. J.

CVIII. — Imago B. V. miraculosa Bonæ voluntatis, Hauræ in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena ; Dominus tecum*

ANAGR. *Virgo plane munda ac Mater Jesu amati*

1. Proba justitiæ. — 2. Tela aranearum. — 3. Auxilium concionatorum.

Hanc Virginis miraculorum iconem, quam olim

supra tiliam Mariæ quispiam addictus cultor in transeuntium solatium collocavit, absconderant aranæ densissimis telis. Hauræ pagus parochum habuit, cui datum e cœlo est, reperire hunc thesaurum post tam luridum siparium latentem. Is, ubi in oculos incurrit sacra statua, altiore esse animadvertit, quam ut a se manibus prehendi posset. Itaque opilionem proximi gregis advocatum jubet scandere arborem, et porrecto strophio dimovere telas.

Primus hic labor ut Virgini esset acceptior hymno, quo Reginam Matrem misericordiæ invocamus, Deiparam salutavit voce in cantum deflexa. Postridie Haurensibus agricolis e pulpito thesaurum a se repertum indicat, hortaturque, Virginem hac in statua honorare et frequentare tiliam velint. Valere pastoris voces, et populus in vota pronus, Virginem non duram reperit. Primus, qui beneficium accepit, hernia gravi et incurabili laboravit: is Virgini supplex anno 1629, integer malique sui purus domum rediit. Alii demum, aliique, prout quemque sive mala premebant, sive in Virginem ferebat pietas, accipere miraculosam malorum medelam. Illud præ cæteris notatu dignum, quod anno 1635, 20 Junii, accidit, unde sibi statua prodigiosæ titulum obtinuit.

Jacobus Cleophas de plebe lignarius faber, et hæresi Calviniana a puero imbutus, concurrentis populi pietatem non ferens, ardebat tiliæ ignem subicere, si sperare posset simulcum tiliæ arsuram Virginis statuam. Tentavit ille impium factum decima tertia Junii mensis die, hora post meridiem quarta; sed ut conatus maxime fuerit, movere tamen loco sacram statuam non potuit. Ne itaque, non relicto impiæ mentis vestigio, abscederet, decempedam, quam ex more artis secum ferebat, in Virginis faciem validissimo ictu impegit, et genam tetigit. Hæc, ut Virginem sensisse non ignoraret, livorem duxit, et alte intumuit.

Horruit homo hæreticus, et vicinos Haurenses non vane metuens, fuga sibi salutem quæsit in silva, in qua tamen die non amplius uno latuit. Nam postridie captus, et in urbe Montensi quæstioni subjectus, crimen fassus est, et justo mortis supplicio pœnas dedit. Interea proximus quisque, visa in facie Virginis plaga, et vultus portentosa mutatione, parochum primum, tum omnem pagum novo nuntio implet. Accurritur, et ne graviora pateretur, qua pompa potuit, Haurensi pago infertur. Observatum est, capto percussore, detumuisse genam, quin dato rite supplicio neminem fuisse amplius, qui vel tumoris, vel livoris vestigia in vultu Virginis notaret. Hæc origo cultus, qui hodieque apud Haurenses magnus est.

Hanc narrationem ad me misit R. P. Everardus Hockius S. Jesu Leodio.

CIX. — Imago B. V. miraculosa de Oratione, Romæ in Italia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Eia pura munda; tu magna electa amoris.*

1. Pollinetores gratuiti. — 2. Vides initium, sed non finem. — 3. Quadraginta horæ.

Hæc Deiparæ imago jamdudum in publico honores solito majores acceperat, dum muro exempta anno 1598, huic oratorio illata est, cui vel initium vel augmentum dedit nova confraternitas, quæ anno 1527 coaluit, sepeliendis mortuis a quodam pie instituta, tempore nimirum non opportuno tantum, sed et necessario: quando in illa urbis Romanæ vastatione, cui qui initium dedit, finem non vidit: siquidem victor licet urbem ingressus, ad portam Setignianam globo trajectus est: cujus vestigium etiamnum cataphracta statua exhibet, in Armario Pontificio Vaticano monstrari solita.

Illo, inquam, in cataclysmo, cæsorum vel peste mortuorum cadaveribus tantum non viæ strætæ erant, nemine uno invento, qui ea Christiano ritu terræ mandaret, donec ista, de qua loquor, confraternitas, nescio cujus hortatu coaluit, in hoc oratorium congregata, et sepeliendis rite mortuis intenta. Cur autem sibi de Oratione nomen indiderint, inde profectum scribit Octavius Pancirola, quod orationi Quadraginta Horarum ipsi initium dederint, et inventores se dicant colendarum illarum Quadraginta Horarum, quæ (ut illo sæculo credebatur) a Christi morte usque ad resurrectionem intercesserant. Denique, ne imagine Deiparæ careant, quæ pietatem semel conceptam inflammaret, obtinuerunt anno 1598 istam, de qua supra dixi, quæ hodieque apud omnes in veneratione est.

Octav. Pancirol.

CX. — Imago B. V. miraculosa ab assistentia, Insulis in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Virgo antea immaculata, en, paris Deum.*

1. Merces in corona. — 2. Hæres felix. — 3. Coronans coronati.

Xenodochium Insulensi in urbe olim a quadam comitissa exædificatum et dolatum: hinc comitissæ Hospitale nomen ei est, nec aliud. Huic anno 1640 sacellum Deiparæ a fundamentis adjunctum est, dedicatumque 7 Aprilis. Hic imago Deiparæ est beneficiis nobilis: originem et sacelli et beneficiorum cœlestium dedit simplex et pius bajulus, seu publicorum onerum gestator, ex iis unus, qui maxime lucellum suum apud mercatores quærunt et inveniunt: is, ut proclivem primumque in Virginem animum demonstraret, iconi huic, ad parietem alias neglectæ (neque enim alium cultum ab ullo acceperat publicum, nisi quod a nescio quo in angusto muri foramine sit collocata), bina ex floribus sarta solebat imponere, arida mutans recentibus.

Cur autem bina posuerit causa erat, tum quia et filio Mariæ alterum dedit, tum se et filium, quem unicum habuit, Mariæ identidem commen-

davit. Spes nominem aluit futuræ mercedis : quapropter idem et filio moriens inter ultima præcepta serio injunxit, ut et ipse sine sertis hanc Deiparæ statuam esse non sineret. Filius ex asse, id est, totius pietatis paternæ (amplius non erat) hæres fecit parentis ultima placita, et Virgini sertia posuit e floribus agri, quos filius Mariæ appellavit lilia.

Quid Deipara seu patri, seu filio propositis collaris rependerit, ad me perscriptum non est. Præterita certe a beneficentissima Regina non sunt : quando ad alios etiam beneficia fluxere multa et grandia. Hinc accursus primum, et munera, et denique erectum sacellum opere decoro, ubi in hodiernam usque diem et incolis hospitalariæ domus, et accolis civibus, quin et aliis per omnem late Insulensem agrum exteris benefica esse pergit Deipara. Cæterum ad me nulla miracula misit.

R. P. Thosanus Bridoul Soc. Jesu Insulis.

CXI. — Imago B. V. miraculosa Rotundæ, Romæ in Italia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. I, *Mater Eva, en, tu ignoras culpam Adami.*

1. Architectura Christiana. — 2. Fur pius. — 3. Musica rustica.

Romanæ urbis magnum decus est templum, quod amicis inimicisque Romanorum diis omnibus ædificatum est ab Agrippa cive Romano. Rotundum est et vastum, lucem unico cyclo, qui patet in forniceis arcuati fastigio, admittit. Pluviales aquas hodie substructa pavimento cloaca absorbet. Quid columnas ingentes, trabesque olim cum tecto æreas in vestibulo memorem, ex quo per ingentem et æream portam ingressus patet? Intus hemicyclis septem dividitur. Anteriorem olim Jupiter, reliquos sex reliqua errantia in cælo numina obtinuerunt. Inimicos hostium deos sub dio et nudos collocavit, ut aiunt, artifex in tecti ærei ornamentum. Amicis locus fuit in templo, opus omnes docuit peritus artifex nomen suum respicere. Aiunt, ubi quæpiam ex provinciis, fastidito Romanorum jugo, rebellis esse cœpisset, mox averso a Jove vultu visam consistere statuam divi, quem illa provincia præ cæteris adorabat. Ita nunquam Romanis datum tempus non fuit parandis armis. Hæc templi moles olim Romanis magna visa est. Nunc inter parvas habetur, ex quo Bramantus superioris sæculi architectus tholum æquali (imo et majore) cum Pantheo magnitudine, sepulcro principum apostolorum imminuentem, basilicarum principi imposuit, ut vel inde videas, quantum Roma post tot excidia profecerit.

Templum Agrippæ Bonifacius IV Deiparæ et omnibus cœlitibus dedicavit, et titulum ei esse voluit S. Mariæ ad Martyres, propter sacra mar-

tyrum ossa, quæ magno numero undique conquistæ, inter Romanorum acclamations, intulit. Divæ Virginis imaginem, quæ Jovis loco principe hemicyclo marmoreo imposita est, accepit aliam e sumorum Pontificum sacrario, quod Sancta sanctorum appellant. Sed quis hanc imaginem urbi Romanæ dederit, et unde, audi. Veronica dives opum, si Christianorum thesauros, id est, reliquias spectes, ausa est sperare caput orbis Tiberium ad Christi partes deflecti posse, non religionis doctrina, quæ et debiliori sexui vetita est, et Tiberio jam pridem viluerat, sed miraculo. Compositis itaque in onerariam rebus Christi et B. Virginis contactu sacris, superato mari, Romam ingressa est; inter hos thesauros fuere S. Deiparæ capilli, et sacrum Sudarium, quo Servatoris Christi vultum exceperat. Hoc Tiberium liberare, qua tenebatur, ægritudine constituit, et fidem dare, qua viveret semper.

An Tiberio locuta auditaque fuerit, non habeo dicere. Hoc certum est, impium tyrannum nec Christi vultum conspexisse, nec ab eo respectum. I nunc, et quem Deus sprevit, corrige. Ad rem nostram est, hanc Deiparæ imaginem S. Lucæ opus esse, a sancta Veronica allatam, a sancto Gregorio e sacrario exemptam, et in solemnissima supplicatione inter sex alias D. Lucæ icones Marianas per urbem circumlatam, iterumque in sacrario repositam, denique a Bonifacio VIII in hoc templo positam, ubi hodieque colitur.

Octav. Pancirola.

CXII. — Imago B. V. miraculosa Lauretana. Insulis in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Mater Virgo pia, jam vale sancte munda.*

1. Ignis perpetuus. — 2. Completi labores. — 3. Domus aleæ.

Felicem præ plurimis prædico aulicum Joannem Suffoldum, qui cum tantæ olim apud imp. Carolum V auctoritatis esset, ut quidlibet posset, ejusmodi quoque locum ut apud cœli Reginam obtineret, impense laboravit, raro quidem, sed facile imitabili exemplo. Hic ære suo, ne in lusum abiret et pocula, vel quæ poculis pejora sunt, aulicorum vitia, ædiculam hanc Virgini Annuntiatae struxit, quantam eo tempore licuit, Lauretanæ similem. Etenim necdum ejus ichnographia vulgo innotuerat.

Hodie pietati antiquæ nova accessit : nam e destillante cera Atrebatensis cerei steterat jamdudum cereus quispiam in sacello perantiquo et neglecto, quod ad urbis commoda diruit magistratus, aliis obsequiis breves muros Deiparæ compensaturus. Cereus itaque sacelli diruti unicum ornamentum in hoc sacellum translatus est, et suo et sacelli bono, quando et hoc illi et iste huic dat, quem prius non habuit, accursum, et accursus Deiparæ beneficentiam.

Hæc ad me P. Thosanus Bridoul S. J. Insulis.

CXIII.—Imago B. V. miraculosa de Puteo, Romæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Eia Regina, summo amanti pura dilecta.*

1. Vallis Inferni. — 2. Martis incommoda. —
3. Roma expilata.

Locus Romæ est, qui Vallis Inferni appellatur, forsan quia, per eam vallem ingressus (Octavio Pancirola auctore) Carolus Borbonius improbus Calvinista, nullo alio facinore militari comparandus Scipioni, nisi quod, ut ille ab Africa, ita iste a Roma expilata, et tantum non eversa, nomen accepit, et secum ad vallem et abyssum inferni detulit. Certe ut nemo Herostrati sine Ephesina urbe meminit, ita nemo nominari audiet hunc heroem, quin cum gemitu quoque Romanæ urbis meminerit. Hæc in valle jam olim puteus fuit, qui hodie extra templum videtur. In hunc sacrilega quæpiam manus, iconem Deiparæ, quæ hodie in altari colitur, dejecit. Supervenit forte alius reverentior Mariæ, exemptamque domum detulit, et ablatis Mariæ honores pietate sua restituit.

Beneficium cultori collatum a Deipara alios quoque ad imaginis cultum animavit. Quæ autem fuerit illa miraculosa e cælo gratia, propter quam populus ædificavit hoc oratorium, et beatæ Virgini dedicavit, in illa urbis devastatione cum aliis monumentis interiisse ait Octav. Pancirola, diligentissimus alias rerum sacrarum indagator. Proh! quantum Ecclesia thesaurum haberet, si a primitiva Ecclesia scriptores fuissent, qui miraculosas Deiparæ imagines posteritati consignassent!

CXIV.—Imago B. V. miraculosa de Septem Doloribus, Insulis in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *O Vera immaculata, Dei Gnatum paries.*

1. Septem dolores B. V. — 2. Hebdomas sancta. — 3. Concio triplex.

In æde D. Stephani primaria, hujus urbis parochia, sacellum est, in quo visitur imago B. V. a Septem Doloribus nuncupata. Huc incolæ deferunt dolores suos, non animi minus quam corporis, et levamen reportant majore nonnunquam miraculo, quam ii, quibus manus pedesque restituntur. Festum totius anni solemnissimum hic celebratur feria sexta ante Dominicam Palmarum concione triplici, aliisque, quæ festo et celebritati augendæ apta sunt. Isthic orantibus variæ a diversis summis Pontificibus indulgentiæ concessæ. Inter miraculosas passim haberi scripsit ad me R. P. Thossanus Bridoul Soc. Jesu.

Non omitto hic memorare et lectori revocare in memoriam, quod quemadmodum animæ necessitates gravioribus necessitatibus corporis, ita miracula quæ nobis has animæ affectiones tollunt

majora sunt illis per quæ nobis remedium fit in malis quæ corpus affligunt; habeo testes omnes eos qui digni fuerunt experiri ejusmodi miraculosa auxilia, quanquam mundus ea semper pluris æstimat quæ oculis patent. Hic nempe hominum sensus est, hinc inter tabulas gratiarum testes raras est videre quæ deprædicent beneficia miraculosa, quibus animæ mala sunt curata.

CXV. — Imago B. V. miraculosa a Stella, Cassiani in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Tu, Parens veri Dei, o magna immaculata.*

1. Stella domestica. — 2. Dives non impius. —
3. Insignia familiæ.

Cassianum, ut alibi memoro, eorum sub ditione est oppidum in Apulia, qui gentilitiis armis Virginem ab antiquo ferunt sine labe conceptam. Hic sæculo proximo, paupere in domo femina, vulgarem vidit lucidissimæ stellæ æmulum. Constabat tanta speciei flammam incendii periculum non portendere. Ne sola tam frueretur insueto portento, accivit vicinos. Neminem lux (quia cælestis) terruit. Itaque fuere, qui propius auderent accedere, palpaturi manibus, si possent, tam nobilem cæli portionem: cum Virginis, cujus hic ectypon proposui, imaginem inveniunt. Et hæc tam portentose lucis radios dedit.

Lata auditis testibus est in templum ab episcopo: nec fuit qui dubitaret, fore miraculosam, quando ipsa inventio miraculo non caruit. Ita contigit. Lucet etiamnum, et claret miraculis, nomenque suum, quod a Stella accepit, beneficiorum claritatem apud cives suos tuetur. Hanc narrationem cum imagine misit ad me R. P. Julius Cæsar Fazzari R. Bariensis Soc. Jesu.

CXVI. — Imago B. V. miraculosa a Benedictione, Insulis in Germania inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Adam et Evam in macula pure ignorasti.*

1. Benedictio Mariæ. — 2. Somnium pium. —
3. Preces nocturnæ.

Imago hæc est in sacello hospitalis S. Jacobi, et magna multorum pietate colitur. Originem habet ab apparitione, quam per somnium accepit vir quidam pius, et Deiparæ apprime deditus. Hic post preces quas Virgini, interrupto somno, noctu recitare solitus est, iterum in somnum relapsus, visus sibi est, stare in medio nescio cujus magni templi et augusti, facie ad venerabile Sacramentum conversa. Ubi videre sibi visus est Deiparam, accepto e S. custodia ciborio, benedictionem populo impertientem. Tanto subinde delibutus est, qui hæc vidit, gaudio, ut lacrymis diffunderet. Hinc est, quod pictor Deiparam cum filio pinxerit, qui manibus sanctum Sacramentum tenet, paratque benedictionem impertire. Somnium est hujus tam magnæ pietatis origo; sed somnia non sunt favores

Mariani, quos, qui hanc imaginem frequentant, recipiunt, merito inter miraculosas ponendam.

Hæc ad me R. P. Thossanus Bridoul, Soc. Jesu.

CXVII. — Imago B. V. miraculosa de Puritate, Romæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. 1, ergo pura, i sane munda et immaculata.

1. Fluvius cærimoniosus. — 2. Proba miraculi. — 3. Spēs sanat.

Inter cætera urbis damna sub Clemente VII, etiam domus quæpiam habitatore vacua sic concidit, ut totius viciniæ retrinam illuc abjicerentur. Auxit Tiberina inundatio colluviem istam sic, ut nec ingressus quidem amplius pateret. Visus tamen est Tiberis reverentior Virginis, siquidem in muro pictam ejus imaginem, licet undis altior, nullo tamen picturæ damno eam tetigisse observatus est fluvius ab iis, quibus curæ est omnis Deiparæ cultus.

Et quia res miraculo non absimilis habita est a multis, ægrorum plurimi huc spem suam deportarunt, ut inclinatam jamque casuram vitam erigerent. Infantium maxime utriusque sexus observata est pietas, diu multumque res parentum domesticas Deiparæ commendantur. Certa, nec pauca miracula cumularunt tabellas, candelas, eleemosynas, et auxerunt concursum.

Hinc templum, quod hodie visitur, licet non maximum, nitore tamen suo et symmetria visendum. Porro quia imago e sordibus extracta est, ei nomen de Puritate inditum est, quod hodieque tenet, et novis beneficiis augeat. Octav. Pancirola.

CXVIII. — Imago B. V. miraculosa Turzanensis, Turzani in Germania superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. 1, Alma intacta, Eva Virgo semper munda.

1. Dominus felix. — 2. Rustici eruditi. — 3. Labores angelorum.

Annus agebatur sæculi XI quinquagesimus, cum rusticus Turzanensis (locus est prope Brunam in Moravia) statuam hanc Deiparæ in rubo conspexit. Quis eam ibi vel deposuerit, vel abjecerit, incertum. Ille statuam velut rem derelictam jure primi occupantis suam fecit, et domum portavit, sed statua postridie sine comite, sine bajulo, ad rubum rediit.

Amissam sagax colonus in rubo quæsit, moris non ignarus, quem nonnullæ Virginis statuæ habent. Repertam iterum, jamque tanto chariorem, secum tulit, sed et iterum statua rubum repetiit. Tertium itaque in rubo repertam domum retulit, alia mente volvens si tertium rediret. Sed tanta simplicis coloni constantia mota statua mutavit sententiam, et immota domi mansit: sic nempe sincera simplicitas superos cogit. Audita hæc sunt a rusticis, et credita atque etiam iis denarrata, ad quos hæc pertinent. Mirum iis videbatur, statuam bis rediisse ad rubum: miro tamen mirius, quod

vice tertia non redierit, sed obsequiosæ comitati dicam, an importunitati, se præbuerit, et steterit. Stantem in suo pago sacram statuam pro thesauro habuere coloni.

Itaque de majorum licentia non procul a rustici domo aream templo designant, et fabricæ necessaria fide bona, id est, rustica, non tarde comportant. Sed non placuit Virgini locus. Ne itaque piorum manus in fundamentis frustra laborarent, nocte non anoplius una omnem vim lapidum, arenæ et lignorum ad ipsius coloni domum angelorum manus deportarunt. Novitas hæc doctos exercuit, quibus hæc fraudis suspicionem moverunt.

Doctius tamen rustici miraculum stabiliverunt; ut qui certius scirent, quot manibus, equis, curribus, quantoque tempore indiguerint, ut hæc indigesta lapidum, arenæ, et lignorum moles in hanc congeriem poneretur. Sciebant insuper, dormientes non laborare, neque integro pago ignaro aliunde advenire posse tot homines, qui tanto operi sufficerent. Quin et canem quisque suum laudibus efferebat, quibus probum est, si vel unum præterire permittant insalutatum, id est, non allatratum. Tandem quod rusticis initio certum erat, his aliisque rationibus, litteratis doctisque persuasum tandem est, divina virtute omnem materiam ad coloni domum translata. Erratum tamen non est: quia justo examine similia trutinari debent. Quando itaque hæc salus huic domui contigit, ipse colonus primus manum admovit, fecitque ut intra paucas horas ad Virginis honorem jaceret paulo post jucunda metamorphosi in templum resurrectura fundamenta. Neque aliter factum est.

Templum hodieque visendum stat bene magnum, non alio architecti errore quam, quod amplum licet sit, capax tamen non sit multitudinis, quæ certis anni temporibus locum invisit. Bohemi vicini velut ad locum miraculis clarum magno numero confugiunt. Hæc origo est miraculorum, quibus sacer locus honores suos debet. Magna et scripta digna habentur. Sed quia R. P. Andreas Schamboger Bohemiæ provincialis nullum eorum ad me misit, non habeo quod addam.

Sedet Regina cæli Filiolum sinu gestans. Nec operi deest suus decor; inter pulcherriimas merito censi potest; in throno e spinis confecto piangitur, quia inter spinas reperta est.

CXIX. — Imago B. V. miraculosa Astensis, Asti in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Euge mali nescia, pura, munda, mira tota.

1. Remedium tempestatis. — 2. Preces siccae. — 3. Auxilia periculosa

De hac imagine miraculosa et celebri ad eam concursu jam olim Constantinopolis fatigare scriptorem poterat. Hinc certe in Italiam a devotis portata, ut et in Italia ubi sedem fixisset, pergeret porro, nec desisteret miraculosa esse. Prævenit

saorum spem Deipara: nam in ipso mari fecit, quod exspectabatur in terra. Etenim horrenda tempestas cœlum miscuit, et navi, qua vehebatur, interitum certum denuntiavit mugitibus, qui vel soli peritissimos nautas spem omnem una cum arte cogebant abjicere. Verbo, præsentem mortem omnia intentabant. Felices tamen, quibus remedium in navi erat.

Quid agimus, inquit, navarchus, si inter auxilia perimus? Proferte Deiparæ sacram iconem, quam in similes casus nobiscum tulimus. Quid plura? preces fudere una cum lacrymis ne siccæ essent, et votum Virgini fecere, quotquot nautas navis vehebat. Paratos ad obsequia angelos credas fuisse; ita momento serenitas cœlo rediit, mare quoque, alias etiam cessantibus ventis triduo inquietum, stetit: ut scirent nautæ imperatum esse a Virgine ventis et mari. Contigerunt hæc anno 1418, 5 Octob. Magni porro dati honores publici, quos publicis beneficiis in hodiernum usque diem copiose rependit.

Joan. Bapt. Alberti.

CXX.—Imago B. V. miraculosa Consolata, Taurini in Pedemontio.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Euge, porta miræ lucis, animata munda.*

1. Cæcus dux viæ. — 2. Artes Martis. — 3. Impar matrimonium.

Gothorum et Wandalarum vastationes per Italiam universam quis memoret? quando neminem fere reliquere unicum, qui memorare posteris, nedum qui tradere litteris posset. Lugeant aliæ urbes sua excidia, urbs Taurinensis suum, in qua domibus superingestæ domus ita sunt, ut nonnulli civium quærerent, ubi olim paterna domus stetisset. Inter cætera templa sacellum quod pium Deiparæ fuit ad ipsa urbis mœnia, in quo ejus sacra imago tenuissima in sindone picta colebatur.

Totum hoc sacellum inter ruinas anno adhuc xi sæculi octogesimo latebat. Ita ex oculis animisque Taurinensium sacra imago una cum suo sacello evanuit. Utque hoc tanti thesauri reconditorium iterum viderent Taurinenses, cæcus quispiam a Deipara electus est, qui videntibus viam monstraret. Brianzonus et nobili familiâ Ravacriorum, homo dives, et hoc solo infelix, quod non ut cætera corporis membra, ita etiam oculos acceperat, is, inquam, a nativitate cæcus sacram imaginem in somno vidit, quin et audivit promittentem sibi oculos, si templum sub ruinis sepultum adiisset. Ille strato se proripuit, et excitatis fratribus retulit non vanum somnium, rogavitque, se præbeant comites lucrosi itineris.

Illi ne quid gravius dicerent, risu et sibilo exceperunt novi prophetæ et non videntis vaticinationem. Nempe ubi de sacris rebus sermo est, somnia recensere credimur. Repulsam a fratribus passus, non ita cæcus fuit, quin videret spem hæ-

reditatis, quam improlis cæcus olim esset relicturus, fratribus indixisse hujus somnii contemptum. Mox itaque vocatam ancillam viæ ducem rogat, mercedem operæ fore certam matrimonii sponsionem.

Hæc ut nocte media viam per plateas facere non vellet, et bona dominorum venia non posset, præsentior tamen erat Brianzonus et ditissimi matrimonii spes. Itur itaque nocte media Taurinum versus, jamque non plus mille passibus aberant urbe, cum cæcus aperit oculos, et turrin quamdam intuetur propinquam huic, de quo loquor, sacello. Itaque ketiva, qua cæci solent, qui visum recepere, gestiens: Illic ipse, inquit, locus est, quem vidi, hic, hic repriendum est cum S. icone sacellum, quod quæro. Multum est, lætitiâ, quæ cum oculis venit, cum oculis non iterum abiisse. Nam licet oculorum omnem usum mox iterum amiserit, citatis tamen passibus ad locum deduci voluit, quem nemo sciret præter ipsum. Arduum fuit, cæci mentem intelligere, nunc dextram, nunc sinistram versus omnes passus numerantis.

Stetit demum, ubi ipse sacellum sub ruinis esse credidit, flexoque genu in lacrymas et preces prorumpens, a Virgine poposcit promissum oculorum usum, quando ipse imperata fecisset. Nec diu orantem Virgo morata est. Vix ille venit, vix Virgini vota fecit, vidit. Fama populum accivit. Ipse episcopus in rem præsentem venire voluit. Brianzonus videre et videri ambiens, ante omnia fodi terram rogat, et sacellum erui, a cujus S. imagine tantum beneficium accepisset. Omnia ipso vicesimo die Junii, uti cæcus viderat, reperta sunt anno millesimo centesimo quarto.

Tot miris decorato miraculo gloriosi cives Virgini titulum de Consolatione dederunt, et Consolatam appellaverunt. Hoc initium signorum fecit Deipara hoc in loco. At ubi populorum accursu, gratiæ, quas hic Virgo contulit, per omnem late regionem fida narratione sunt sparsæ, cives prioribus exactis malis, postliminio rediere domum, et Taurinensis urbs tantisper domus facta, civitas esse rursus cœpit.

Festus dies olim Taurinensibus fuit secundus Julii mensis, et nunc est. Ac licet plus toto sæculo tanti beneficii memoria tacuerit, nunc tamen, quia sodalium cœtus Virginem novis animis colit, iterum ejusdem diei solemnia cum memoria antiqui reducta fuit. Hanc narrationem authenticam una cum imagine misit ad me ipsemet illustrissimus et reverendissimus architectus episcopus Taurinensis Antonius sua manu subscriptam.

CXXI.—Imago B. V. miraculosa de Legarda, Legardæ in Navarra.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Age, Patrona mundi, jure immaculata es*

1. Pluvia. — 2. Siccitas. — 3. Remedium.

Celebris est in Navarra, quam ad Hispaniam

revoco, memoria beatæ Virginis de Legarda ad Iberum annum. Hujus templum, quoties annus siccitate, aut nimis laborat pluviis, Navarri et Castellani, qui trans fluvium Iberum illas terras incolunt, magno numero frequentant, nec incassum : nam opem miraculosam Deiparæ experiuntur. Neque aliam sacræ iconis originem aut certum quodpiam miraculum ad me perscripsit R. P. Josephus Moretus Soc. Jesu. Quanta porro sit gratia, e cœlo obtinere precibus pluviam frugibus utilem, non a scholis petendum est, sed a colonis : illi laborum suorum pretia sciunt, quos si vident fructu suo frustratos, tantum non quandoque desperant. Atque ut erudi sunt, cerebri durioris, plus tamen cognoscunt quantum res terrenæ a cœlo dependeant, atque utinam etiam condigna gratitudine agnoscant ! Plures et magni nominis miraculosas Deiparæ imagines afferam in sequentibus, quæ ob hoc solum concursibus magnis celebrantur quod tempestatem a Regina cœli obtineant coloni frugibus utilem.

CXXII.—Imago B. V. miraculosa Gratiarum, Mantuæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena ; Dominus tecum.*
ANAGR. *Tu jure immaculata o magna Deiparens.*

1. Votum potens. — **2.** Princeps medicus. — **3.** Grati-
tudo liberalis.

Quatuor passuum millibus Mantuana ab urbe sacellum est, et in sacello Deiparæ imago exigui operis : quam quis intulerit, sine culpa ignoro, quando fortassis nemo Mantuanorum est, qui sciat. Hoc mihi certum est, fuisse semper, qui locum propter accepta beneficia magni facerent. Hinc sub annum millesimum trecentesium, Mantuæ marchio Franciscus Gonzaga hoc remedium invenit pestiferæ lui, quæ omnia medicorum et medicinæ consilia eluserat.

Vovet Virgini in loco templum augustius, quod et mole sua, et magnificentia posteris testaretur, beneficium sublato contagii in memores incidisse, Audita sunt in cœlo vota principis, et nemo unus, post editum a principe votum, repertus est, in quem pestis sæviret : ne dubitaret Mantua, ad principis sui preces sibi restitutam jamdudum perditam sanitatem. Nec etiam lentum experta Virgo est principem. Quam potuit celerrime manus admotæ sunt operi, septennio tamen integro opus fuit, ut tanta moles exurgeret. Quin etiam plus præstitit, quam promisit. Virginum namque religiosarum cœtum adjunxit ex ordine D. Francisci. Pius II, P. M. locum præsentia sua honoravit, et gratiis, quibus Pontifices soli possunt, auxit. Cæterum miraculorum copiam inde colligere lector potest, quod Felix Astolfi in Opere suo Mariano diserte affirmet, neminem cum fide gratiam a Virgine hic loci petere, quam non obtineat.

Jo. Bapt. Alberti, l. II ; Felix Astolfi l. x.

CXXIII. — Imago B. V. miraculosa Toraffensis, Toraffæ in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena ; Dominus tecum.*
ANAGR. *En ! tu immaculata es, nam Virgo Deipara.*

1. Salus periculo quæsita. — **2.** Fluvius cærem-
niosus. — **3.** Pietas imprudens.

In regno et diœcesi (vulgo Jaen) oppidum est Toraffa prope urbem Villanovam. Tempore Maurici furoris filia regis Toraffensis, ab eremita quodam, edocta fidem, baptismum optavit. Eum in finem, sub noctem et paterna domo aula regia tantisper fugitiva ad eremitam devenit. Mille passibus hoc iter stetit, magnum sane et periculosum, si tempus, si sexum, si patrem spectes, et quod omnibus his amplius est, famam.

Redeundum virgini erat ante diem, et quidem sine baptismo. Aqua enim in paupere casa non erat, aliis mille passibus petenda. Visum utrique est, precibus a Deipara exorandam. Orant itaque, obtinent limpidissimam scaturiginem, quæ in hodiernum diem felicissimo profluyente fatigatos recreat, nisi quod certo anni tempore torrentis instar exarescat, ut fortius festo Deiparæ natæ incipiat fluere. Majores hoc in loco jam ante plura sæcula struxere sacellum, et prout ferebant tempora, historiam describere penicillo. Quin et hic olim nescio quis Basilianis religiosis cœnobium adjunxit, qui tamen propter auram insalubrem in urbe sedem habent, uno semper ad obsequia relicto : confessionis tantum causa, omnes, cum opus, adsunt.

R. P. Alfonsus Rodriguez S. J.

CXXIV. — Imago B. V. miraculosa de Pace, Romæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Magna Deipara unice tuta e morsu mali.*

1. Pax templo empti. — **2.** Furore infelix. — **3.** Aleæ
mala.

Porticus ex antiquis una fuit, ubi hodie templum pacis Mariana imagine visendum magnifica mole consistit, et sub porticu lusorum e plebe colluvies, nulla sacræ imaginis reverentia : eorum unus cum nihil haberet amplius, quod perderet præter seipsum, ausus est facinus, quod ipsum dæmonem nunquam ausum esse lego : ausus est, inquam, præter blasphemias etiam saxa plenis jactibus in sacram imaginem vibrare, cum copiosus sequeretur sanguis, cujus non obscura vestigia hodieque in genarum altera, in mento, in collo et pectore apparent.

Quid actum reo sit, a nemine, quod sciam, traditum est. Cultum, ut solet, Roma exhibuit, et injuriam obsequio abolevit. Placuit Virgini, fecitque ut ægri quamplurimi imaginem experirentur saluberrime miraculosam. Summus Pontifex Sixtus IV locum accessit, Virginiq. pacem Christianorum principum commendavit, et templum spopondit : exorata pace, templum, quod hodie videtur struxit,

Virginique titulum Pacis dedit; quam hodie illi præcipue venerantur, qui pacem domi suæ habere nequeunt.

Oct. Pancir. in sua *Roma*.

CXXV. — Imago B. V. miraculosa Sancti-montana, in Monte Sancto in Bohemia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Eva secunda pura Mater Agni immaculati.*

1. Equus fortis. — 2. Josephus œconomus. — 3. Fulmen vindex.

Pribna Bohemiæ civitas templum habet beate Virginis in colle vicino, qui Sancti montis nomen jam ab antiquo habet: sive quia ad hunc collem materia templi Mariani divina virtute advecta est, ut nonnulli non obscuris fundamentis nixi probant; sive quia eques nobilis, nec sua, nec equi virtute in hunc collem evasit, jamjam ab hostibus circumdatus, et necandus, sed voto Virgini facto. Hinc colli nomen obvenisse aiunt ut Sanctus appellaretur: et ut hoc verius primo sit, verum tamen et primum esse non negarim. Struxit eques Deiparæ sacellum, et nostra adhuc ætate visa in pariete pictura est, quæ historiam exhibet penicillo descriptam, adjuncto nomine equitis et familiæ. Nunc quia tantum litteræ primæ apparent, cognitio accurata haberi non potest.

Opinio est, ante hæresin Hussiticam sacram statuam claram miraculis fuisse: quis enim, ne severæ probationi succumbat, e faucibus hydræ hæreticæ eruat sacros libros, quos per omnem late Bohemiam devoravit? Certe templum hoc Hussiticam rabiem, imo et Lutheranam non evasisse, argumento sunt sanctorum imagines, quibus per omne templum pictis hæreticus eremita (nam et hanc vestem non horret dæmon) oculos eruit. Post exactam hæresin, templum ita ut erat, sed neglectum, stetit, ut in eo quandoque jumenta stabularentur. Rediisse Maria Bethlehemum credi poterat, donec senex quidam, si Josephus non fuit, cæco cuidam se visendum præbuit per somnium, identidem oculos et oculorum usum promittens, si sacelli illius curam susceperet. Is obtenta ad id a majoribus facultate, nepotulo duce, officium recusante uxore, ad locum pervenit, atque inter pios cantus, et accensas preces, coram sacra hac et hodieque miraculosa Virginis statua ad laborem se accinxit: quo vix inchoato lævi primum, dein paulo post etiam dextri oculi usum visumque, uti cœlestis senex spondederat, recepit.

Mira hodie veneratio loci multum aucta est, ex quo philosophi Pragenses eam sacram statuam arte chalcographica incidi cupro curarant. Coronidis loco adjungo, quod anno 1629, Julio mense, contigisse certa fide ad me perscriptum est. Senatus anno quo dixi, statuam Virginis locaverat pictori, inductis coloribus renovandam, sumptibus nobilis cujusdam, et precibus parochi permotus. Pictor hæreticus cum esset, multa de sanctorum, et præ-

cipue Virginis statuis jocosè, nonnulla etiam blasphemè effutiit. Parochus hominem, cum aliter non posset, monuit, cessaret temnere divos, ni vellet experiri, quid apud Deum Virgo possit. Ille pergere, et sacrilegos jocos cumulare obscenis, quos Virgo nunquam, quod sciam, patienter tulit. Ter subito intonuit, sed infelici pictoris auspicio, nam (ne lævum intonuisse putaret) dextram ejus in statua tunc laborantem, dejecto fulmine, ita momento adussit, ut carbonem referret. Sane discurret fulmen per aulam, per atrium, et pene per domus majorem partem, nullo ullius rei nocumento, si scelestam manum excipias, qua pictor palpare doctus, quid Virgo possit, linguam meliora loqui docuit, et fidei catholicæ manus dedit. Hanc narrationem partim ex historia loci, partim ex M. S. R. P. Alberti Chanowikhi excerptam, ad me misit R. P. Joann. Tanner Soc. Jesu Praga.

CXXVI. — Imago B. V. miraculosa Domina afflictorum, Insulis in Germania superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Nites, Virgo, pura tamen e macula Adam.*

1. Aula sancta. — 2. Sacellum aulicum. — 3. Aula miraculosa.

Ad templum D. Petri sacellum est, D. Michaeli archangelo sacrum: in hoc imago Virginis Deiparæ magna frequentia et veneratione colitur a miseris, quia titulum habet Domina afflictorum. Jam olim in honore fuisse, nemini dubium est: plerique usque ad sacelli originem deducunt, quod juxta palatium suum ædificari curavit Theodoricus Elsatus Flandriæ comes, quo tempore certum est magnum fuisse pro Virginis honore concursum.

Hinc aulam sanctam fuisse non vane auguror, quia totus loco cultus ab aula venit: etenim hac alio translata, desiderunt loco fieri honores. Hoc sæculo restituti populum agminatim huc trahunt. Et vero etiam Virgo clausam tantisper beneficiorum cœlestium arcam iterum reseravit, ut sæculum antiquum referat et Virginis pietas in afflictos, et populi obsequium in Virginem.

R. P. Tossanus Bridoul S. J. Insul.

CXXVII. — Imago B. V. miraculosa Mottensis. Mottæ in Foro Julio.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Tu regia pure munda anima amicta sofe.*

1. Forum maximum. — 2. Vigilia felix. — 3. Labor ornatus.

Quis credat se per forum ire, quando per valles horridas itur latronibus aptas, nisi frequentia impediret transeuntium? valles, inquam, quas ad perpendicularum pene erectæ rupes montibus altiores faciunt, ut solem raro, nec diu videas. Augent horrorem viæ angustæ et præcipites, inter nives præsertim, quæ ad nolæ quandoque sonum, aut vocis clamoræ, editum, summo in jugo conglobatæ momento citius decidunt, et cum equis integros

currus in abyssum adhuc profundiorē præcipitant, unde nunquam eos amplius videri contingat.

His terminis olim natura, quæ nihil frustra facit, Germaniam ab Italia distinxit. Hodie forum est: fori nomen sive Julius Cæsar, ut putant, dedit, sive mercium ingens modus, quas per has vias Germania Italiæ transmittit, æs cupreum et campanum, ferrum, stannum, plumbum, argentum vivum prope totum, quod Italia habet, per hanc viam e Germania accipit, uti et lanam linumque, ut taceam artefacta: quanquam et per Athesin non pauca inferat Germania Italiæ, quæ per easdem vias fructus rependit, et sericum non illud infectum quidem, sed in omnes formas figurasque a textoribus elaboratum. Hic inter minora oppida unum est, quod Motta appellatur, quod civem habuit anno 1509, Joannem Liganum, quem virtus præ cæteris cælo commendavit. Is, rerum suarum ita satagens fuit ut animæ virtutumque suarum nullum caperet detrimentum.

Martius mensis erat, et hortus Joannis non magnus cultorem poscebat non indiligentem. Talem inquisiturus, domo se summo mane proripit, neve, quod alias consueverat, Virginem insalutatam præteriret, templum, quod non longe aberat, ingressus preces fudit: quas Virgini placuisse inde constat, quod vix egresso spectabilem se præbuit forma, quæ cœlestem decebat et cœlitum Reginam. Visa supra humanam majestate, non diu dubium reliquit Joannem Virgo, quin sciret cui loquendum esset. Itaque in terram prostratus, excusat debitiæ reverentiæ vel negligentiam, vel ignorantiam. Illa post amicam salutationem non pauca interrogat, loquiturque pellendo timori apta. Denique, Bono, inquit, animo esto, Joannes. Templum hoc, in quo me paulo ante salutasti, paulo post per beneficia mea celebre efficiam. Promissa dein totius agri Mottensis tutela, cœnobium hic fore S. Francisci alumniis prædixit, non imperavit, nec aliud, quod sciam, Joanni in mandatis dedit. Ille, postquam cælo litavit, castrum quoque felicibus novis implevit. Hic, ut solet, scindebatur incertum vulgus in contraria studia. Doctiores spreverunt cum Joanne visum. Simplex quorundam pietas credidit, nec inutile suis rebus experta est. Siquidem miseri suas ibi miseras Virgini, ægrique ægritudines cum fide exposuerunt, et contra quam periti expectabant, rediere domum, hi incolumes, illi felices.

Hinc accursus, hinc congesta in grati animi signum donaria brevi templo suffecere in fabricæ et altaris ornamenta. Jamque inter tot divitias alia loci facies erat, quæ postularet, qui sacram imaginem curarent, quique accurrentis populi pietatem animarent. Nihil melius visum est, quam iis, quos Virgo per Joannem nominatim elegerat, cœnobium struere. Statque hodie magno cum Virginis honore S. Francisci insigne monasterium magno

Mottensis agri bono, qui jam habet, unde miseri solamen, et ægri sanitatem petant.

Felix Astolfi l. n.

CXXXVIII.—Imago B. V. miraculosa de Utera, Uteræ in Hispania.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Eia munda parens et immaculata Virgo.

1. Catenæ signa libertatis. — 2. Aulæa e ferro. — 3. Mare infidum.

Utera urbs, quæ alio etiam nomine vocatur Utricola, tribus non amplius horis Hispali distat. Templum Deiparæ habet mille passibus extra mœnia, cui RR. PP. Paulini adjunctum habent cœnobium, in quo bipalmaris Deiparæ statua in veneratione est. Concursus ex omni late vicinia magnus toto anno ut sit, maximus tamen est per octavam Nativitatis Deiparæ.

Pro aulæis templo sunt anathemata, quibus omnes prope muri vestiuntur. Pendent ibi crocodili, et navium breves formæ, pericula maris loquentes. Et quis catenas compedesque numeret depositæ servitutis indices? nec plura ad me R. P. Alfons. Rodriguez Soc. Jesu, quam quod quædam captivorum liberatorum miracula memoret, digna sane scriptu; sed quia magis exotica et rariora suis locis asseram, non est quod hic in ordinariis describendis lectorem morer diutius: itaque iis omissis ad ulteriora propero.

CXXXIX. — Imago B. V. miraculosa de Montibus, Romæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.
ANAGR. Tue summo data pura a nece amati ligni.

1. Principium difficile. — 2. Hortus ineptus. — 3. Fecit sacrum.

Divi Francisci Seraphici numerosissima familia urbem et orbem ita replevit virtute et exemplo, ut in omnem pene terram exiverit sonus eorum, Francisco adhuc vivente. Roma caput orbis plura habuit hujus instituti cœnobia, hoc in loco virginum cœtus fuit ad divæ Claræ regulam institutus, qui a montibus vicinis nomen jam tum habuit. At res virginibus non parum incommoda accidit, totis diebus curiosorum (si malitia spectantium abfuit) oculis obijci: quis enim muros erigat, quos vicini colles non superent, nunquam non otiosorum juvenum excubiis obsessi, quibus omnes prope monialium gressus observabantur?]

Sed hæc initio ut plerimum iis devoranda sunt, qui primas sedes quærunt, nec vivo Francisco, qui anno 1226 mortuus scribitur, remedium aut quæsitum, aut inventum est. At vero ubi sanctus patriarcha in cœlum receptus est, feliciorē sorori bus stationem curavit ad S. Laurentium in Panisperna. Ita cum loco imago quoque in muro picta deserta fuit, postquam ex habitatione factum est fenile, in annum usque 1579. Incognita certe stetit imago, dum 26 mensis Aprilis placuit Deiparæ

imaginem suam publico dare. Itaque splendoribus e coelo auctam, facile fuit, a concurrente populo, et in omnia nova prono deprehendere, et ejectis quiskiliis decentius habere.

Fulgorem miraculosum secutæ piorum preces, has portenta et miracula : quæ ubi per urbem palam facta sunt, liberalitati datum initium est : ea etiam, ut in dies augmentum accepit, pervenusto templo astructa est fabrica, quæ thesaurum tueretur : demum etiam sacerdotum cœtus accessit, qui quia altari servit, de altari quoque vivit. Inter primas est, quæ miraculis claret, hodieque jucundum videre est pericula terræ marisque penicillo descripta, quæ incolomes evasere huic loco devoti. Cæterum festus præcipue hic dies est 26 Aprilis, ut ait Octav. Pancirola.

CXXX. — Imago B. V. miraculosa Steinensis, Steinæ in Bohemia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Tu vera, primogenita sine macula Adam.*

1. Imago non timida. — 2. Pallor miraculosus. — 3. Febris cura.

Trecentis, ut ad me perscriptum est, annis hoc in loco colitur Deiparæ statua, neque unquam alio translata est. Tentatum id quidem belli tempore ab incolis, qui conati sunt eam in urbem usque Nissensem tantisper bellico furori subducere, sed conatu irritum : steterunt quippe in ipsis confinibus equi, et ita restiterunt, ut nullis verberibus agi se ultra passi sint. Quapropter inito consilio ad suam ædem reducta est nihil repugnantibus jumentis.

Ab illustrissima manu ad me perscriptum est, sacram statuam venustum faciei ruborem perdere, et omnino pallescere ad ingressum magni alienius peccatoris : qui si post exomologesin iterum ingrediatur, iterum restitui sacrae statuae ruborem tantisper ablatum : an vero hoc semper et omnibus contingat, non habeo dicere. Addunt, contra febres non aliud certius remedium esse, quam huic loco se devovere. His annis post bella rediit etiam sacro loco cultus, qui olim erat, et peregrinorum accursus quotidie facit celebriorem. Hæc ad me R. P. Joan. Schestali Soc. Jesu.

CXXXI. — Imago B. V. miraculosa de Gratiis, Pinnæ Billorum in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Tu, o mater almi Jesu! inde pura ac magna.*

1. Timor non necessarius. — 2. Risus peccatori. — 3. Lacrymæ B. V.

Pinnæ Billorum, quæ in Urbinate ditione sedes episcopi est Feretani, colitur in templo parochiali S. Christophori antiquissimo, quod RR. Patres Augustiniani incolunt, imago Deiparæ in muro depicta, quæ dicitur S. Maria, Novissima de Gratiis. Ejus altare consecratum fuit anno 1222, ab Honorio III, hac transeunte, concessis etiam indulgentiis.

Eadem imago anno 1489, 20 Martii, qui ejusdem mensis tertius dies Veneris fuit, lacrymas effudit ex oculo dextro, quod testibus idoneis et oculatis rite probatum credidere majores, et nobis abunde probant quæ supersunt lacrymarum vestigia, et denique oculus dexter, qui lacrymas dedit, sinistro non parum strictior.

Ad hanc quoque urbs confugit hostibus pressa primum anno 1517, die Febr. 25, quo die Deipara hostium oculos ignitis ex aere radiis ita perstrinxit, ut murorum defensores videri ab iis non possent, adeoque receptui canerent, et assultum jam inchoatum intermittere cogerentur. Porro anno 1522, iterum 25 Febr., quo die hostium duci supremo ipsa beata Virgo apparuit, sicque hominem terruit, ut et illi, et omnibus militibus discessum persuaserit.

Adest demum gratitudo civium tanta, ut eam inter mira, si non inter miracula numeres. Namque et tertio die Veneris mensis Martii festum Lacrymationis celebrant, et 25 Febr. pro duplici urbis liberatione multiplices Deiparæ Virgini gratias festa celebritate persolvunt. Hæc ad me ex Magnano, gravi auctore, et historico hujus sacrae statuae.

R. P. Alexander Hoselli provinc. Soc. Jesu.

CXXXII. — Imago B. V. miraculosa Pulchri amoris. Libaduni in Lotharingia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *O Mater Agni Dei amati! pura venis ad lucem.*

1. Novendialis devotio. — 2. Corona florea. — 3. Fides habetur infanti.

Libadunum oppidum Lotharingæ urbi Nanzeiano vicinum est. Hic ante sexaginta circiter annos ad portam oppidi crux erecta est, ad ejus pedem in loculo stetit imago Deiparæ, coronam gestans in capite, sceptrum in sinistra, Jesulum in dextra. Hæc hodie vocatur Virgo Pulchri Amoris. Ex eo, ut dixi, tempore plurimi ante eam crucem et imaginem prostrati preces Deo offerre consueverunt. Auditumque non raro obtineri petitas gratias, quas tamen sive timore, sive verecundia vulgare prohibebat.

Anno 1645, imago illa tam evidenti prodigio venerationem populi auxit, ut deinceps miraculosa beneficia propalare nemo sit veritus. Prima omnium fuit Claudia quædam, ægra e plebe femina, quæ, corolla florea sacrae statuae imposita, cum impensius oraret, faciem Virginis, cœli injuriis denigratam, vidit in singula momenta sensim mutari, et mira albedine coruscare, quin etiam ipsam albedinem in totam vestem diffuere.

Portento hoc attonita vicinos clamoribus advocat, qui omnes portentis testes, rem pro miraculo habuere, omnis denique accurrens populus voce una, hic esse locum gratiarum, conclamat. Claudia vero, ut memoravi, primum favorem accepit sanationem

a plaga, quam annos jam quinque apertam summis cum doloribus circumferebat : nempe postquam novendialem precationem finivit. Iade beneficia coelestia etiam in alios atque alios abiere. Nec ingrati Libadunenses, tot Virgini attulere munera, ut denique templum erigeretur, quod hodieque Virgini gloriosum apud circumjacentes in veneratione est. Hæc ad me R. P. Thomas Leblanc Soc. Jesu.

CXXXIII. — Imago B. V. miraculosa, Consolatrix afflictorum, Lizzani in Germania superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Tu alma (duce amoris igne) pure animata.

1. Labor gratuitus. — 2. Columnæ juxta viam. — 3. Inimici domestici.

Non procul a templo Lizzanensis pagi, qui in diœcesi Tridentina est, capitellum seu columna stetit lateritii operis, statque hodiedum, imagine Dei Parentis insigne : pictura certe non rustica spectantes allicit : quis prima pietate permotus, hujus operis auctor fuerit, non constat, forte nec sciri voluit : sed neque fuit, cui curæ esset, si forte quid pateretur sacra imago. Ita dumis vepribusque circumrescentibus, tantum non omnino ipsa cum imagine columna fuit oculis subducta.

Cavit hoc Andreas quidam Rossius, utroque pede captus, et grallis incedens, qui ad locum se, ut potuit, conferens, vovit se purgaturum importuna virgulta, et ære suo renovaturum colores jamjam evanescentes, siquidem ope Deiparæ restitueretur valetudini. Non vanum fuisse instinctum, quem tamen domestici sprevere, probavit restituta repente sanitas, et appensæ ad columnam promissæ grallæ. Itaque Jonam pictorem Rovoretanum ære suo conductum advocat, sed is ipse ob contractos nervos manibus captus, vixque penicillo tenendo sufficiens, opus inchoat, in quo plus pietatis quam artis spectaretur. Sed ut primum manum admovit, ipse quoque restitutas sibi manus sensit, jam secundus hujus sacræ imagini honorarius præco.

Audiit hæc domina Dominica Millana Roboretanæ nobilitatis femina jam dudum cæca, et huc a suis adducta intensissimis precibus visum oravit, et exoravit, atque urbem Rovoretanam, quam longa lataque est, uno clamore implevit oculata testis tam magni miraculi. Contigerunt hæc anno 1602, quo tria hoc omni exceptione majora miracula omnem late populum excivere. Gratiarum multitudo, et accursus populi majorem imaginis reverentiam postulantis, maxime cum ablatæ opes in dies crescerent, coegit reverendissimum dominum Silvium, vicarium Tridentinum, ut Alexium Thomasium archipresbyterum Lezzanensem columnæ sacræ præponeret cum titulo commissarii, qui primo die Junii mensis purgavit locum, et opere sumptibus oblatis pari, sacellum e ligno

struxit, et justo juris processu conscripta tria prima miracula illustrissimo et reverendissimo Carolo Madruzino episcopo Tridentino dedit : quibus rite approbatis loci pietas plurimum aucta est. Hinc non ita multo post operis lateritii templum justæ magnitudinis stetit, quod anno 1626, mense Maio, celebritate consueta consecratum est.

In altari principe stat columna cum sua imagine miraculosa, atque ut altaris formam referat, artifex alas apposuit ligneas et inauratas, quæ sanctam imaginem et ornarent, et cum opus est, valvarum officium facerent, et sanctam imaginem tegerent. Ipse ego illac transiens locum vidi, et in hoc altari sacræ Missæ Officium Deiparæ obtuli. Cæterum hæc omnia litteris authenticis confirmata accepi ab excellentissimo et reverendissimo principe episcopo Tridentino Carolo Madruzio.

CXXXIV. — Imago B. V. miraculosa de Virtutibus, Villanovæ in Hispania.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Primatum tenes, o Diva pignora maculæ.

1. Pœna impar. — 2. Miraculum pecuniæ. — 3. Femina Thaumaturga.

Anno 1450 in hoc pago femina fuit, quam Deipara suo conspectu dignata, sic allocuta est : Vade quamprimum, et incolis Filii mei iram denuntia, peccatis vestris debitam : is pestem, quæ pagum omnem, e vivis expungeret, missurus erat, nisi precibus meis delinitus, mutasset sententiam. Cæterum si mihi hoc in loco, ubi te alloquor, templum ædificaverint, nomenque templo dederint de Virtutibus, immunem pagum servabo a lue, quæ circumjacentem regionem corripit.

Retulit sane pia mulier, quæ vidit, quæque audivit bona fide ; sed fidem non invenit, nonnullis simplicitatem vetulæ causantibus, nonnullis sexus astutiam : quis enim ad omnem vetulæ cujuscunque vociferationem templorum satis struat ? Nempe loquendum superis est ad hominum leges, nec amplius licet eis, quam quod ipsi volunt, eloqui, et cum quibus.

Paucos post dies aranti iterum se videndam Virgo præbet, et, Quid, inquit, est quod nemo manum templo admovet, quod nuper petii ? Dixi, reponit femina, sed, ut ante ominabar, dictis meis nulla fides fuit. Redi, inquit Deipara, et eis ostende signum Filii mei, simulque crucem in femine pectore format splendissimo colore fulgentem : quin addit, eam hoc ipso die hoc in pago grande miraculum in horum confirmationem esse visuram. Mulier, abeunte Deipara, et ipsa in pagum abit, et clamoribus incolas ad crucem miraculosam accitos iterum monet, se fabulas non afferre, crederent sane, si salvi esse vellent.

Intererat, tantum miraculum etiam scire accollas ; quapropter juvenis aliquis conscensa turri campanæ sono provocat viciniam omnem repetitis fortissime ictibus. Jacobus de Herrere famulus

Gonzali de Alba, rerum ignarus, temeritatem juvenis fuste castigaturus, turrim et ipse ascendit. Puer furiosum hominem metuens, se per turris fenestram præcipitat in subjectam plateam, et animam elidit.

Sublatus circumstantium clamor ad aures pervenit mulieris, quæ accurrens flexo ante cadaver genu, O Domina, inquit, quæ unum hodie hic loci miraculum promisisti, duplica beneficium, et puerum a mortuis resuscita, ita incolæ et fidem meis verbis dabunt, et tibi, quod postulas, templum. Hæc illa : cum puer velut e suavi somno expergiscens, surrexit, nullo doloris signo, nullo tam alti casus vestigio. Duplex miraculum incolas ad locum apparitionis pepulit, ubi statuam Deiparæ reppererunt spithama una non altiore, nec ipsi feminæ antea visam.

Materiam statuæ quis rusticorum agnosceret, quando nec peritiores quidem divinae poterant? Nec mora : sacello datum principium est, materia longe lateque advecta : Sed ubi aqua, inquirunt, in his arenis? Iterum femina etiam hunc removet dæmonis obicem, tantum non impediens cœptam jam fabricam, siquidem in genua procidens non longa prece exoravit fontem : pulsata baculo terra ad mulieris fidem fontem dedit in fabricam suffectum.

Paucis diebus sacellum stetit, et femina illa curam sacelli habuit usque in annum 1463, quæ pie mortua in sacello sepulcrum invenit. Tum religiosis Patribus sanctissimæ Trinitatis ædificato cœnobio sacer locus commissus est, ut peregrinis æcurrentibus sacerdotum ope succurreretur. Inde cunctis pietas aucta, ita ut non inter celebria tantum Hispaniæ sacraria, sed inter præcipua jam tunc numeraretur. Miracula rara et authentica hoc loco facta intellexi; nullum autem eorum ad me perscriptum est.

A R. P. Michaelæ de Arbecu S. J. a quo cætera habeo.

CXXXV. — Imago B. V. miraculosa, De monte Serrato, Romæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Tu paries, Virgo, munde ac alme animata.*

1. Patria extra patriam. — 2. Mons Serratus. — 3. Doce quod didicisti.

Montis Serrati miraculosissimam statuam non est quod memorem hoc loco, quando eam fuse inter primas posui, uti revera est. Ad hoc prototypon ectypum habet una cum templo, ne Hispani Romæ degentes extra patriam se esse crederent, cum Patronæ suæ sacram iconem quotidie ante oculos habere possint.

• Templum hoc erexerunt, qui crescenti potentiae Hispaniæ applausere, eo tempore, quo regno Castellæ minora quædam regna accessione sua fascies dedere majores. Id memorabile est, quod cum præterito sæculo sanctus Ignatius cum suis novem so-

ciis Romana quædam templa a Paulo III summo Pontifice acceperunt, in quibus spiritus sui et doctrinæ periculum facerent, et ad Romanos dicerent e pulpito stola armati, superpellicio tecti, et quadrato pileo decori, nova Romanis et grata forma, ut qui a sæculis clericos concionantes vix vidissent, Ignatius sanctum Laurentium in Damaso, Xaverio, cæteris sociis cætera templa designavit, sibi hoc, de quo loquor, reservavit; in quo spiritum, quem a Deipara in monte Serrato Hispaniæ acceperat, in hoc monte Serrato Romam effunderet, festo præsertim Annuntiationis, quod in templo proprium est, et solemne. Octav. Panc.

CXXXVI. — Imago B. V. miraculosa Saren-sis, Saris in Bohemia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Virgo semper munda, intacta a væ mali.*

1. Minæ infantis. — 2. Tyrannis ingrata. — 3. Statua horret.

Ziska improbus latro, plus quam satis est, per historias notus, totius nationis Bohemicæ probrum et dedecus, cœnobiorum templorumque vastator crudelis, neminem religiosorum aut sacerdotum pertransiit, quem non ad Neronis et Diocletiani ritum salutaret. Sensere hoc maxime moniales, quas miserrimis tormentis excarnificavit, siquidem castra sequi ad quoscunque usus recusarent. Anno 1421 Brixiam cum exercitu venit, castrametatus juxta cœnobium sanctimonialium, cui Sares nomen.

Templum, perfractis assulatim foribus, ingressi milites, septem sacras Deo virgines ordinis S. Mariæ Magdalenæ ad ipsum altare trucidarunt, non simplici vulnere, sed quantum insana ferocia dictavit (si modo libido abfuit) laceratas. Hinc terræ motus illic non usitatus. Ipsa Deiparæ statua Jesulum brachio tenentis plus satis ostendit, sibi displicere, quod milites patrabant : siquidem et caput movit, et in hæc verba linguam solvit : Amice mi, quid facis? His in uno milite omnes allocuta est, quinimo Jesus ipse manum sustulit, et digitum ori imposuit, malum minatus facinorosis, ut solemus infantibus. Sacra statua hodie dum hoc gestu videtur, et in honoribus est, ut ait Georgius Bartholomæus Pontanus in sua *Historia* : idem habetur in libro monasterii perantiquo, unde ad me hæc descriptio missa est a R. P. Joan. Schestalt Soc. Jesu, subscriptis septem testibus in dignitate tum ecclesiastica, tum sæculari constitutis.

CXXXVII. — Imago B. V. miraculosa Pizigetonsis, Pizigetone in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Virgo in macula Adæ patenter immunis.*

1. Necessitas querit. — 2. Miracula correlativa pietati. — 3. Ornati muri.

Imago Deiparæ apud Pizigetoneses in Lombardia prope Mediolanum, cujus manu depicta sit,

non est, quod lector quærat : ignobilem fuisse manum argumento est murus, cœli injuriis expositus, quem peritor artifex nunquam colore texisset. Cæterum ut in via regia fuerit, qua Milinum itur, et publico exposita, nihil tamen unquam auditum est, vel singularem imagini cultum, vel cultoribus gratiam evenisse.

Credi poterat, nulla singulari eventu memorabilem, tandem injuria temporum perituram : usque dum, anno 1650, lues contagiosa omnem late viciniam affligeret. Ad hanc sacram imaginem, nescio quo duce, ab infectis recursum est, tanto vota et votorum signa ferentium affluxu, ut brevissimo temporis spatio sumptuosum templum et comportatis pecuniis erectum sit, sacerdotum redditibus perpetuis opulentum : adjunctum quoque piorum liberalitate hospitium est, quo advolantes peregrini Christiana charitate excipiantur. Imaginem ad me misit, hæcque ad me perscripsit R. P. Petrus Maria Ricus rector Societatis Jesu Cremonensis.

CXXXVIII. — Imago B. V. miraculosa Gratiarum, Laudæ in Germania inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Tu es mater Agni Dei, pura a macula omni.*

1. Pietas coacta. — 2. Rumores obscuri. — 3. Non omnia creduntur.

Primo ab urbe Insulensi lapide pagus Laudensis est, et in hoc imago Deiparæ miraculosa, quæ a gratiis, quas præstat, nomen est sortita. Fuit brevis hæc statua sub annum 1580, fixa ad arborem : rumor quoque percubuit, sed obscurus, miraculosam esse et invocantibus propitiam. Joannes a Bosco civis Insulensis simul apoplexia tactus est, tactus quoque est pietate insolita in hanc Deiparæ imaginem : quapropter votum fecit ; nec frustra : nam sanitate quamprimum recepta voti se reum vidit, et vero etiam se stitit. Vulgo hoc jam non vulgari miraculo, tantus et toto pene Belgio concursus est factus, ut vix celebrior illo anno per omne Belgium esset : hodieque par Foiensi est. Ita ad me R. P. Tosanus Bridoul. Non dubito plurima, imo centurias miraculorum esse notatas, et fortasse etiam typo impressas : nullum eorum tamen ad me pervenit, quod lectori exhiberem.

CXXXIX. — Imago B. V. miraculosa Inconronata, Avellini in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Sana et mira : en ! procul a te jugum Adami.*

1. Meliores bonis præponendi. — 2. Argumentum disputabile. — 3. Tempestas tremenda.

Hæc Deiparæ lignea statua in sacello, quod a Feliuchia nobili femina olim Deiparæ exædificatum est, colitur in via, qua ex urbe Nola in urbem Avellinum itur. Olim jam fuit in honore habita Nola,

memorantque huc devenisse in hunc modum. Cives Nolani beneficium a Deipara petitori, ad hoc templum instituere supplicationem, in qua et hæc, de qua loquor, Deiparæ statuam (utique domi suæ, id est, in urbe Nolana jam honoribus sublimem) deportarunt, eam tantisper in hoc templo honoraturi, dum absolutis votis precibusque regrederentur, et de more hoc sacrum pignus reportarent.

At vero Virgini aliter visum est, nec se moveri loco passa est statua, vel si semel iterumque efferri se templo sustinuit, subiti turbines et tempestates bajulos non perfunctorie terrefactos rejiciebant in templum, dum demum de voluntate Virginis certi, domum vacui recessere. Nomen Inconronatæ unde acceperit, dicam. Rever. Patres Camaldulenses S. Romualdi, inter primos conventus habuere illum, qui hodieque durat in monte Corona : ex hoc vocati ad hoc templum, sedem sibi posuere : et ipsi quoque sanctæ statuæ nomen vulgus dedit de Corona, eam Inconronatam appellans propter coronam, quam hi rever. Patres de monte Corona sacræ statuæ imposuere. Pro miraculosa semper habita est, habeturque in hodiernum diem : de miraculis tamen ad me nihil missum est. Hæc, quæ attuli, ad me perscripsit R. P. Joan. Filomarinus, rector Beneventanus S. J. ex chronicis Camaldulensibus.

CXL. — Imago B. V. miraculosa De Scapha, Finis terræ in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Angelorum Diva et pure animata micæ.*

1. Finis terræ principium cœli. — 2. Crux in arena. — 3. Lorica mirabilis.

Locus ad mare est, qui a majoribus navigationum ignaris nomen acquisivit, Finis terræ. Crediderunt nempe, nullas amplius ultra pontum superesse terras : quin ipsi quoque promontorio, quod ad Indos navigaturi radunt, hoc nomen adhæsit, antiquæ simplicitatis ingens testimonium. Huc appulit Deiparæ statua, nemine uno scapham, in qua decore collocata advenit, dirigente.

Excepta ab incolis Patrona est, digna quæri, eique templum elegans exstructum. Titulus ei mansit, de Scapha, seu, ut Hispani loquuntur, de Varca. Cum a piratis periculum est, optimi cives densata acie mutuo se ita amplectuntur, ut lorica annularem miris nexibus conjunctam representent. Ita sacram rupem, in qua templum stat, circumstant et defendunt : nempe ut et ipsi a Deipara vicissim defendantur. Quis hunc sine armis defendendi modum invenerit, non habeo dicere.

Cæterum eo loci vis ingens cochlearum a mari ejicitur, quas alibi non reperiri aiunt : hæc in litoris tenuissima et planissima arena crucis signum imprimunt, impressumque ita, nec in habitu oblitum relinquunt. Porro crucis forma ad invidiam artificum tanta venustate atque proportionem cla-

horata est, ut a natura artem superari constet. Hæc ad me R. P. Benedictus Velasquez S. J.

CXLI. — Imago B. V. miraculosa in monte Cœlio, Romæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Eia pura munda es, o Regina! a tactu mali.

1. Salutatio plusquam angelica. — 2. Dæmon veridicus. — 3. Lux differt a tenebris.

Hæc ab usque temporibus sancti Gregorii celebritate sua multas alias præcedit: creditur enim sanctum Gregorium transeuntem allocuta, non sine amica increpatione, quod hanc solam imaginem Deiparæ sine consuetâ salutatione, aliis exhiberi solita, præteriret. Credibile est, jam ante sancti Gregorii tempora in honore fuisse. Hujus sæculi jubileo primo, id est, anno 1625, emin. card. Maria Antonius Salviati sacellum hoc ære suo struxit, ut filii hujus sæculi filii lucis essent, id est, majoribus suis pietate in Virginem non cederent. Plura Octav. Pancirola, ex quo hæc accepi, non memorat.

Plures sunt per orbem Christianum Deiparæ Virginis imagines et statuæ, quæ salutantes se resalutarunt, aut etiam, non expectata salutatione transeuntis, eum salutatione suavissima prævenirent, inter quas merito numeranda et memoranda est illa Spirensis in Germania Superiore, quæ sanctum Bernardum tunc apostolicum legatum voce clara et a tota primaria Germaniæ nobilitate audita salutavit: de qua suo loco dicam.

CXLII. — Imago B. V. miraculosa Stregensis, Stregæ in Bohemia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. Tu magna, alme pura, Diva emicas nitore.

1. Sceptrum loquens. — 2. Reverentia ignis. — 3. Stella index.

Apud moniales S. Benedicti jam quatuor et amplius sæculis colitur hæc Deiparæ sacra statua: quomodo hue allata sit, quisque auctor pietatis fuerit, illi nobis inviderunt hostes, qui cœnobium incendio vastarunt. Traditio est, aliquandiu propter bellorum consuetos metus muro inclusam delituisse, et anno 1505 repertam esse stellæ indicio, quæ intra et extra templum indicaverat tunc thesaurum. Integerrimo anno aiunt apparuisse stellam, nemine uno intelligente, quid portenderet. Iterum tempore Hussiticæ vastationis muro inclusam a consociis traditum est, nec ipsis quidem incolis scientibus, quo devenisset: cessatum tamen non est ab accolis, quin locum sacrum antiquo more ordinatis supplicationibus accederent.

Priore sæculo senex inventus, harum traditionum, quas a parentibus acceperat, memor. Is moniales ad tentandos muros, si qua forte suspicio esset, animavit. Ita iterum sacra statua publico

omnium gaudio luci et venerationi antiquæ est redita. Fama insuper est, imminente belli periculo, motu sceptri, vel alio modo a sacra statua incolas moneri. Et vero famam verum dicere, legitimis testibus, et authentico instrumento, ad me percriptum est a R. P. Joan. Schestalt Soc. Jesu.

CXLIII. — Imago B. V. miraculosa Aricina, Aricini in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. O intemerata! mira viges, munda a culpa.

1. Spes miraculorum mensura. — 2. Primæ gratiæ. — 3. Vicini participes.

Hæc sanctæ Deiparæ imago reperta anno 1625, cespite, musco, et densatarum arborum ramis obsita: ut mirum fuerit, videri potuisse. Incolæ Aricini Romanæ urbis prope cives, ideoque rerum sacrarum non rudes, impigre advolarunt. Primas quisque Virginis gratias ambiebat, et ne spe sua frustrarentur, felix quisque sibi visus est, si statuatam modo vidisset. Ea brevi titulum miraculose obtinuit, sed et qui avorum dicta ad mentem revocabant, affirmasse feruntur, centum abhinc annis miracula ad hanc imaginem facta esse. Sed quæ tunc Aricinarum negligentia fuit, nulli illata templo est, sed huic silvestri squalori relicta et derelicta. In quo quia nepotes avorum suorum damnarunt incuriam, sanctæ imagini templum pervenustum et sumptuosum a fundamentis ædificarunt. Vidi ipse ego locum bis: prima vice anno 1655, altera anno 1665, et multa de pietate accurrentium intellexi; quæ quandiu durat, metuendum non est, ne Virgo Aricinos deserat.

CXLIV. — Imago B. V. miraculosa de Taxo, Moyæ in Hispania.

PROGR. Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.

ANAGR. Nævum et maculam ignorasti, Deipara.

1. Maritus malus bonæ uxoris. — 2. Exaudita orationis signum. — 3. Lapis loquens.

Quid miramur Matrem pastoribus amicam, quando eis inimicus esse non potuit Filius, vix natus? Etiam hæc Deiparæ statua in arbore reperta est, et, qui eam inveniret, pastor electus, et octo noctium splendore cœlesti invitatus. Deipara venerabundum et in genua abjectum allocuta est, quin et lapidem ei dedit signo crucis decorum, jussitque episcopo Conchensi dicere, velle se, ut religiosi, qui hoc signum crucis tali modo figuratum in pectore portant, hic sibi templum exstruant, in quo posthac decentius coli queat. Nempe ubi homines cessant, lapides loquuntur. Certe plus lapidi tam venusta cruce signato creditum est, quam deformi rustico. Crux nulla manu, quantumvis perita, formari potuit: et ea fuit, quam rever. Patres et Mercede gestant, qui jussa Deiparæ fecere, et collectis undique pecuniis brevi templum posuere, quod homini-

bus placeret, nec displiceret superis. Insolitum miraculum ad me perscriptum est.

Margarita, honesta femina in suburbio civitatis Moyæ a Virgine monita est, quotidie lumen ad locum portaret, dum daretur ædificio finis. Fecit illa: maritus omnia alia suspicatus, uxorem jugulavit, et semimortuam paucis a domo sua passibus in platea reliquit. Altera die sanam salvamque vidit. Aiebat illa, se a Deipara curatam, maritumque ad poenitentiam et vitam meliorem permovit. Longis post annis exundans fluvius Ojus una cum monasterio templum quoque abstulit. Unus natando sacram statuam assecutus est, et mediis in undis prehensam salvus sanusque ad suos, qui eum in colle proximo præstolabantur, detulit.

Marchio de Moya quamprimum aliud templum loco securiore struxit, in quo hodie sacra statua colitur. Certe ex toto regno Valentia accursus est, festo præsertim Deiparæ natæ, quod toto anno hic loci celeberrimum est, ubi quatuor quandoque milia peregrinorum conveniunt: quod illis in terris alias non populosis rarum est. Fuit, cum cælum æneum esset, et terra ferrea, ridebat sane cælum, terra nequidquam optante, ut lacrymaretur. Cives Moyenses ad statuam suam confugere, eamque per agros instituta supplicatione circumtulere: citiusque, quam voluere, obtinuerunt pluvias; siquidem opus fuit, sacram statuam, ne quid detrimenti caperet ab imbre copiosissimo, templo rustico inferre. Anno illo tantus frugum proventus fuit, ut nec ipsi, qui postulabant, majorem desiderarent.

Cæterum, dum per novem omnino dies abest sacra statua, non nemo religiosorum mœstus subdubitare cœpit, ne forte sacra statua locum mutasset, nunquam ad antiquas sedes reditura. Itaque velum altaris aperuit, ut vel sedem Divæ intueretur, et ecce! ipsa apparuit, testata servo suo, etiam absente statua, se loci præsidem adesse. Porro miracula quoque ad me nonnulla perscripta sunt, magna quidem, sed cum aliis communia: quapropter ea ad cavendam satietatem lectoris omitto. Hæc ad me R. P. Michael de Arbieu Soc. Jesu.

CXLV.—Imago B. V. miraculosa Linsellensis, Linsellæ in Germania inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Diva Mater genita, pura omnis maculæ.*

1. Regina cœli.—2. Pluvia in tempore.—3. Velox exauditrice.

Linsellæ duabus ab urbe Insulensi leucis colitur impense Virginis Deiparæ statua, cultu non novo, sed a longæva antiquitate in hæc usque tempora propagato. Fama est, olim jam populos miraculorum præstantia huc tractos. Nunc vero in eo maxime toti viciniae utilitatem præstat præ cæteris ejusmodi sacris imaginibus, quæ magno numero per eam viciniam sunt in honore, quod, quando cælum pluvias negat, frugibus necessarias, huc currant tam ex urbe, quam e pagis vicinis supplicabundi:

et plerumque, priusquam domum redeant, obtinent, quam petiere, pluviam. Ita ad me R. P. Tosanus Bridoul Soc. Jesu.

Plurimas passim per omne hoc opus ejusmodi sacras et miraculosas statuas afferam, ad quas facile obtinentur vel pluviae, vel etiam serena tempestas, non aliam credo ob causam, quam ut miseri mortales intelligant, libentius nobis superos largiri cœlestia, quam terrena, atque ut discamus non tantum ob terrena fatigare superos, sed etiam propter cœlestia; piget enim quandoque superos largiri nobis terrena, quia pudet eos, quod non petamus ab eis cœlestia.

CXLVI.—Imago B. V. miraculosa de Miraculis, Romæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *O Jesu digna Mater! pura, immaculata.*

1. Aqua Tiberina innoxia.—2. Stella maris Maria.—3. Aqua lacrymarum.

Nomen a miraculis habet hæc sacra imago, et honores suos hausit ex aquis Tiberinis. Non procul a mœnibus, quæ Tiberim respiciunt, arcus fuit, sub quo picta hæc Deiparæ imago stetit. Femina septenni comitata filiolo, hic loci ad oram Tiberisamenta colligere cœpit, alendo in hiemem igni. Dum quærît, et una cum manibus mens tota incurvato corpore operi instat, voce filii ad aures allapsa ad præsentio rem necessitatem convertitur.

Tiberis rapido abreptum vortice puerum huserat, nulla astantium ope eripiendum. Intellexit mater e populi vociferatione, conclamatum esse de puero, et ad Virginem conversa, quæ sub arcu picta non procul erat, lacrymas fundit, et cum undis certat, utri aquæ filius debeatur. Evasit tandem puer, et ad litus incolumis delatus est, omnibus ad miraculum stupentibus. Innocentis pueri testimonio miraculum confirmationem accepit, qui asseruit, a matrona, quam vestis candore suo ornaverât, se infra aquas retentum, nec unquam ad fundum pervenisse.

Imaginem itaque majore honore dignam templo e fundamentis erecto honoravit cœtus sodalium, qui curam incurabilium, et D. Jacobum apostolum pro patrono habent. Hoc in templo hodie imago sacra colitur, et non frustra titulum de *Miraculis* habet.

Octav. Pancirola in sua Roma.

CXLVII.—Imago B. V. miraculosa Immaculatæ Conceptionis, Ravæ in Bohemia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *O munda a macula per merita Jesu Gnati!*

1. Scælae furibus ubique infaustæ.—2. Mors e casu.—3. Qui templum spernit, S. spernit.

Est Ravæ in collegio Societatis templum Immaculatæ Conceptioni Deiparæ sacrum. Statua ejus, quæ in summo altari colitur, coronam in capite habet elegantis operis, inauratam. Hanc Succicus

miles optavit; suam itaque ut faceret, admotis scalis ascendit, sed priusquam impiam manum sacræ coronæ admoveret, fallente pede delabatur in terram, et fracta cervice moritur. Fortuito hoc et casu factum (ut casui omnia tribuunt) commilito ejus credidit, et licet scalas tam infelices non ausus sit ascendere, ausus tamen est conscendere proximum altari odeum, inde piscaturus coronam, cui socius inhiaverat.

At vero dum se nimium ultra cancellos explicat, capite præponderante deorsum cecidit, pavimento ita allisus, ut paulo post animam exhalaret. Sufficere hæc duo exempla, ne quis cæterorum ambiret coronam. Hoc inter cætera ad me perscripsit R. P. Bohuslaus Balbinus Soc. Jesu.

CXLVIII.—Imago B. V. miraculosa de Ponte, Porretæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Te puram sine macula genitam adoravi.*

1. Securitas ab hostibus. — 2. Pontifragium. — 3. Aspectus templi.

Ad Rhenum fluvium, qui Apenninum montem præterlabitur, pons est, Bononiensi ab urbe triginta millibus passuum distans, vivo e lapide factus, et arcum habet non amplius unum. Ad hujus caput Virgo sacellum habet, et in sacello imaginem, quam ipsa jamdudum miraculis celebrem fecit: hæc tum a ponte, tum a vicinis acidulis Porretanis nomen habet.

Et vero etiam habet hic Deipara, qui pro acceptis gratiis divinis rependunt humanas. Etenim Rogationum diebus, quibus ad festum Ascensionis velut pervigiis præparamur, sex septemve pagi unam in supplicationem sub signis quisque suis conveniant, acceptamque Virginis iconem, inter rusticos quidem, sed bonæ mentis et sinceros applausus, velut triumphantem, per agros et vineas circumportant, cæterisque anni festis frequentes accurrunt.

Ut perantiqua hæc in Virginem pietas sit, crediderim tamen, augmentum accepisse anno præteriti sæculi ultimo, quando, qui pontem male coagmentatum quadraginta viri feminæque onerabant, una cum rupto ponte in Rhenum cecidere. Fluebant cum trabibus saxisque homines, certabantque, quis prior ad fundum deveniret; ruebant saxis misti viri feminæque. Nullum in spectante populo, qui litus impleverat, auxilium, minus in sociis natantibus, quorum unus alterum, quin et plures quandoque unum trudebant. Unum unicumque omnibus ad Virginem refugium fuit, quam ponti ideo majores praposuerant, ut in periculis fluminum rite ab ea protegerentur, qui rite eam invocassent. Et vero etiam in ea auxilium fuit, quando ex omnibus quadraginta (nam totidem aqua receperat) omnes, nemine uno excepto, salvi sanique per saxa, per aquas, ripæ restituti sunt. Virginis solius beneficio, miraculum fuisse asseruerunt,

tam qui literas noverunt, quam etiam illi, qui didicerunt natare. Ita Virgo honores, quos in ponte accipit, in flumine abunde rependit: patrona ut es, in periculis fluminum, ita etiam est in periculis latronum.

Novum est, quod affero, sed quod fide constat virorum, qui fidem merentur: aiunt enim, neminem hic ab armatis etiam hostibus periculum subire, ubi in sacelli conspectum venerit, mirisque modis subduci hostibus, cætera certo periturum. Et ne putes, raro hæc et casu contingere, scito, illis in terris facile deveniri ad arma, et hic loci præcipue, ubi Etruriæ et Bononiensis agri confines sunt termini, quorum securitas multos provocat ad rixas. Hæc ad me misit una cum imaginis ectypo R. P. Franciscus Adornus Bononien. Soc. Jesu.

CXLIX.—Imago B. V. miraculosa Cyzicana, Cyzici in Hellesponto.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Roma, en! Diva parens immaculata viget.*

1. Dæmon veridicus. — 2. Argonautæ. — 3. Nominum origines.

Post Cyzicum metropolim domitam Argonautæ sub principe Jasone Rheæ matri deorum ædificaverunt templum, de quo interrogatus Apollo respondit, non Rheæ, sed Mariæ Virgini, quæ Deum genitura esset, olim dedicandum. Verba oraculi habet Cedrenus, quæ quia obscure ex Græco vertit Xylander, omitto. Veritatem oraculi probavit eventus: siquidem sub Zenone imperatore Christianorum usibus accommodatum et consecratum Virgini Deiparæ est, ut videre est apud Cedrenum et alios.

De Jasone et Argonautis plura suo loco dicemus, et, annon his ipsis temporibus antiquius aliquod templum vel certe aliquid templo simile exstiterit honorandæ Deiparæ, indagabimus. Dæmonem divina potestate coactum laudes Deiparæ quales quales dixisse, novum non est: ut passim per omnem librum patebit. Itaque me hic amplius non detineo, sed ad ulteriora pergo.

CL.—Imago B. V. miraculosa de Michaelitia, Amantæe in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Agnita pura macula a montium sidere.*

1. Potens remora. — 2. S. Michaelis lætitia. — 3. Civitas secura.

Distat in regno Neapolitano ab urbe Amantea mille passibus Deiparæ sacra imago, et in templo non admodum magno magnis honoribus afficitur a circumjacente Calabria. Nominum vocumque e grammatica indagatores existimant, majores dixisse Michaelis lætitiā, non adeo inepte, si tamen vere. Advenisse creditur sacra imago ex Oriente, traduntque detinuisse navem, quantumvis tumentibus velis iturientem in altum; quapropter

hic collocatam, non alio voluntatis divinæ signo expectato.

Famam hanc non parum juvat, quod ejusdem prorsus formæ figuræque sit, si non etiam ejusdem et artificis, et pene dixerim penicilli opus, cujus est illa Deiparæ imago, quæ de Romania vocatur. Revertor ad templum, quod olim concursu suo non caruit: quanquam hodie plures per annum supplicationes a circumjacentibus accolis instituantur.

Cæterum notatu digna est illa missio, quam Patres Soc. Jesu huc fecere anno 1663, mense Januario, quæ, cum ingenti animarum fructu, etiam pietatem loci hujus vehementer auxit. Contigit, ut, Patribus nostris ambulationem illuc ex urbe facientibus, unus e pauperioribus rusticis, cum filiolo moribundo, gemens accurreret, consulturus urbis Amantæ medicos, quem nostri meliore consilio ad hanc beatæ Virginis ædem amandarunt, ingenti fiducia confortatum. Commodum sacerdos cum quibusdam hortulanis Deiparæ rosarium cantando percurrerat, cum gemens agricola filiolum moribundum Deiparæ coram altari genuflexus commendat, et ecce! oculos primum aperire puer cœpit, et spirare, et pene dicto citius omnino convalescere. Miraculum exclamant omnes, et late per omnem viciniam spargunt; hinc accursus et pristinæ pietatis instauratio, quæ in dies crescit. Ita ad me R. P. Julius Cæsar Fazzari rector Amantæ Soc. Jesu.

CLII. — Imago B. V. miraculosa Atheniensis, Athenis in Oriente.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Iterum dico: Salve anima pura et magna.*

1. Athenienses Mariani. — 2. Hæretici debiles. — 3. Dæmon veridicus.

Mille ducentis annis ante Virginis Deiparæ nativitatem Jason princeps Argonautarum, post ædificatum una cum suis conjuncta opera templum Cyzicenum, solus ipse suo ære Athenis Minervæ magnificum struere templum voluit, cumque Apollinem Delphicum consulisset, responsum accepit quod sanctus Procopius martyr judici suo et tyranno Flaviano in faciem obrusit. Placet referre verba sancti apud Surium 8 Julii.

« Cum Jason, inquebat martyr, princeps Argonautarum de templo, quod Athenis primum constructum est in arce, sciscitatus esset Delphicum Apollinem, et dixisset: Prædic nobis, propheta Phœbe Apollo, cujusnam erit hæc ædes, et ad quid futura imposterum? sic respondit: Quæcunque ad virtutem quidem et honestum invitant facite. Ego autem tres cupio Deum unum regnantem apud superos, cujus Verbum ab interitu alienum, conceptum in simplici Virgine, qui tanquam ignitus arcus percurrens mundi medium, omnes capiens, eos adducet domum Patris. Hujus erit hæc ædes; Maria autem erit nomen ejus Virginis. » Hæc san-

ctus Procopius martyr objecit Flaviano judici et tyranno suo apud Surium.

CLIII. — Imago B. V. miraculosa de Barriere, Marquetæ in Germania inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Salve, pia, te Agni amor mundam creavit.*

1. Obex. — 2. Fama. — 3. Miraculum.

Nomen ab *obice* seu *repagulo* hæc imago habet. Illic ad ingressum monasterii Marquetensis ordinis Cisterciensis in muro picta diu stetit, nullo singulari aut honore aut beneficio celebris. Fuit, cum nescio quis præsentis opis indigens ad hanc Deiparæ imaginem postularet opem, et inveniret.

Res in plures, ut fit, abiens plures accivit. Demum cœnobii Margarita (hoc nomen abbatissæ fuit) ædiculam struxit, quæ hodie eleganter devotam pietatem adventantium conservat augetque. Nec plura ad me rever. Pater Tossanus Bridoul. Proh! quantum refert, quis templo præsit, quando favores cœlestes per quampiam Deiparæ imaginem aut statuam se produnt. Fontes e terra erumpentes sæpe incauta etiam diligentia, ne dicam negligentia obstruuntur, ita quamplurimi favores Mariæ in principiis suis avertuntur. Quod abunde passim in hoc libro lector deprehendet. Ut e speculo semper manus manui porrigitur, ita e cœlo manus Mariæ ei porrigitur, qui ad eam manus suas erigit.

CLIII. Imago B. V. miraculosa in templo cathedrali, Granatæ in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Virgo, an deturpata a macula? minime.*

1. Regia humilitas — 2. Dignum rege inventum. — 3. Ave Maria.

Trium cubitorum hæc statua est, servaturque in magnifico cathedralis templi sacello, concursu populi toto anno continuo, maxime tamen ipsa Assumptæ Virginis die Octava, qua præcipuum festum celebratur. A Ferdinando et Isabella regibus catholicis hic sedem accepit. Circumvehi solitam in castris, traditio est.

Hoc certum, cum metropolis regni Granata capta esset, militesque ad castrum, quod supererat, expugnandum properarent, reges cum hac sacra statua constitisse ad pontem Sigilis fluvii: cumque victores super muros circumactis per aerem vexillis solemne illud contentissima voce ingemarent: Granata, Granata, pro Ferdinando et Isabella, reges in terram se abjecisse coram Jesu et Mariæ hac statua his verbis sæpius repetitis: *Nor nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* (Psal. cxiii, 1.) Reginæ inventum creditur, quod in regno Granatensi, hora tertia post meridiem, ad salutandam Virginem pulsu æris campani cives admoneantur, perinde ac mane, meridie, et vesperi fieri solet.

In reginæ insuper libello precatorio, qui in

collegio Soc. Jesu asservatur, frequenter leguntur hæc verba : *Ora pro me, famula tua regina Isabella* (idem, quod Elisabetha), *S. Dei Genitrix* : rex item novo invento, quovis die per omnem annum, novos diversosque cultus sacræ statuæ decrevit, qui in hodiernum diem accurate observantur, uti ad me perscripsit R. P. Alfonsus Rodriguez Soc. Jesu.

CLIV. — Imago B. V. miraculosa S. Mariæ Novæ Romæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Palam nitesce, Virgo amata, jure munda.*

1. Icarī rivalis. — 2. Visio pueri. — 3. Ars magica.

Quas putas fuisse Romana in urbe tenebras, quam mentium caliginosam cæcitatem, cum a civibus divini honores fierent morioni Neronis imperatoris? Simon Magus, magorum princeps, quem alter Simon, apostolorum item princeps, de regno in regnum, de urbe in urbem secutus et persecutus est, is Romana in urbe cælos petere volatu in omnium conspectu instituit, cum princeps apostolorum genibus in terram defixis Jesum suum obtestatus est, urbi ostendere dignaretur, quibus ille viribus altum peteret, ne fides nova detrimentum caperet. Lapis vestigia genuum portentose recepit, quem adjuncto titulo majores conservaverunt.

Interea volatu lento ille cælum petebat, et nubibus par, intuentium oculos jam fugiens, enervatis apostoli oratione malorum demonum viribus, relictus est suis, et præcipiti lapsu novus Icarus cecidit in terra, præcipitato similior, quam cadenti. Ruptos pedes et concussum per omnia membra corpus vita in loco defecisset, nisi duriora fata meritum mansissent. Namque cum risu et sibilo Romanorum delatus domum ad suos est, nec amplius aut pro deo, aut deorum amico habitus. Ita inter populi contumelias aulaque risus animam paulo post privatus evomuit. Locum primi Christiani noluerunt a posteris ignorari, quem imago Deiparæ miraculosa illustriorem reddit. Hæc labenti fabricæ ut (dum nova exurgeret illustrior) subduceretur, depositi jure tantisper in templum Sancti Adriani delata est.

Templo in augustiorem formam redacto, repetitum est depositum : quod dum, nescio quas ob causas, præfecti recusarent, vellentque ibi perpetuo sedem habere sacram iconem, ad arma deventum est, gente Frangipana depositum repetente, nec paucioribus pro sancto Adriano stantibus. Noluit pacifici Servatoris Mater armis causam suam decidi, quam ipsa, sine sanguine, non laborioso portento posset.

Jam signum partes expectabant, cum puer e turba pacem furentibus indicit, et desistere porro a rixa non profutura jubet. Imago, inquit, jam in

templo suo est : vidi eam hisce meis oculis redeuntem. Ut nemo puero fidem habuerit, fucro tamen, qui templum peterent, visuri portentoso reditu celebratam imaginem. Venerunt, viderunt in principe altari depositam. Hinc partium armatarum amica pax, et populi in locum pietas, quam imago miraculis auxit. Hanc imaginem Anastasius Bibliothec. Antiquam appellat, alii ad S. Silvestri tempora reducant; Victorellus apud Octav. Pancirol. unde hæc accepi, asserit a quodam angelo Frangipani ex Asia allatam.

CLV. Imago B. V. miraculosa Rosentalensis, Rosentalii in Bohemia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Dic ita, Virgo, en ! alma amata, en ! pura sum.*

1. Patriæ amor. — 2. Terror morientis. — 3. Patriæ amor.

Lusatiae pagus est in amœnissima valle, qui a *Rosis* nomen habet, et *vallis Rosarum* Latine appellatur. Illic in magna veneratione est, B. Virginis imago perantiqua. Fama est, olim in tilia inventam esse, et ad hoc templum portatam mansisse, hinc vero ad vicinum monialium monasterium delatam, rediisse in locum, ubi nunc est. Scripta si quæ fuerunt, aboleverunt more suo milites, medio pene sæculo nunquam quieti.

Inter alia, quæ tradi posteris possunt, est, quod cum cætera suppellectili sacra etiam hæc imago a Suecis abducta sit, sed cum post confectam exiguam viam progredi ultra non possent, eam proximo parrocho integram consignaverunt : utique postquam a quopiam admoniti sunt, sanctorum, et præsertim Deiparæ imagines plura operari, quam ipsi crederent. Monuere insuper parochum, eam loco suo restitueret : ita non impediti iter suum prosecuti sunt. Prædicans minister hæreticus e cathedra in hanc sacram imaginem detonuit, et repente mortuus concidit. Hæreticorum alius id solum in morte conquestus est, quod eum mulier, quæ honoratur in pago Rosentalensi, torqueret.

Cæcus natus Georgius Smiez puer coram hac sacra imagine visum accepit, quem ante nunquam habuit. Manus feminae ejusdam honestæ, cui Ursula nomen, jamjam a chirurgo abscindenda, monitu ignoti senis, in fonte Rosentalensi statim ex integro convaluit. Hæreticus candelas ardentes exstinxit, et secum abstulit : sed in via in rabiem actus, domi catenis constrictus est, nec unquam perfectæ sanitati restitutus. Hæc ad me ex legitimis tabulis R. P. Joan. Schestat Societatis Jesu.

CLVI. — Imago B. V. miraculosa Eisymontensis, Eisymonti in Lithuania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Pura animata sum, nam Virgo Dei electa.*

1. Mercatio infelix. — 2. Vestis funebris. — 3. Uxor maritum reprehendit.

Eisymontum pagus est in territorio Granatensi

Palatinatus Trocensis, Vilmensis dioceseos. Ex hoc affero imaginem, quæ magna expectantibus placere omnino non potest, si spectes magnitudinem materie: minima est enim omnium miraculosarum, quas unquam vidi, vel legi; si miracula consideres, inter postremas non erit. Materia gemma est incogniti nominis, mole non superat gemmam sigillarem annulo inclusam, quam virorum quispiam procerus gestare solet in pollice.

Anna quædam nobilis viri filia in pago Swiak missa a matre est cum ancilla ad reconditorium annonæ. Ancilla laborante, Anna, flexis genibus, orationes suas e libello precatório recitat: cum ecce! splendorem videt e ligneo pavimento emicantem: verita ignem et incendia, inclamat ancillam: accurrit, et disparente lumine, neutra quidquam amplius vidit. Redit ancilla ad laborem; iterum Anna videt lucem eodem loco, et omnino insolitam, revocatque abeuntem: sed nec hac vice vel hæc, vel illa, quidquam amplius conspexit luminis. Sed et tertia vice idem contigit; ut divina plerumque solent.

Nihilum divinum sibi imaginata Anna, thesauri latentis suspensionem habuit, utique postquam olim audivit, sepultos thesauros ignem quandoque spirare. Vigilem itaque domus advocatum jubet aliquot remove lapides, et ecce! hæc sancta imago prodit cum theca sua aurea, quam Anna ita statim honoravit, ut in præcipua domus aula arulam construeret, et sacram gemmam decore superimponeret, parentes quoque, et servi, exemplo dominorum, hanc aram habuere pro templo: anni abiere, cum Anna nobili viro nupsit ingenti dote locata. Sed cum insuper et hanc imaginem jure inventionis suam postulari, invenit parentes ultra, quam sibi imaginari posset, contrarios.

Hinc Anna in morbum incidit, duobus incommodis gravem; nam et omnino muta siluit, et nullum prorsus cibum capere potuit: hæc graviora adhuc fecit tempus; pluribus enim hebdomadibus malum duravit. Sacerdos e S. Francisci familia fecit, ut et parentes mutarent sententiam, et filia desideratam concederent imaginem, quam simul ac capiti ægræ imposuere, trium horarum spatio perfecte convaleuit. Ex eo tempore collo appensam gestare solita, semel cum marito a quodam palatino ad mensam invitata invenit imaginis licitorem. Assidebat filia palatini superbe vestita, et tantum non auro et gemmis onerata. Hunc omnem mundum muliebrem Annæ offert assidentis filia pater palatinus. Sed Anna postquam rotunde negavit, ad alia sermonem divertit.

Non desperat palatinus, et adortus maritum Annæ: Mille, inquit, et ducentos florenos, quos mihi debes, expungo, et pagum, quem mihi pignoris loco dedisti, restituo, si mihi imaginem Deiparæ præstas. Victus hac sponsione Paulus (hoc viro nomen) imaginis spem fecit, ipsaque Anna non renuit, siquidem signum quodpiam voluntatis divinæ

videret, non tamen ullo pretio. Reversa domum muliebri eloquentia viro exprobravit vilem, nec satis virilem animum, et venditionem familie certo nocituram. Sollicita de eventu ad proximam mensam cubito innixa considet, et ecce! Matronam irato vultu assidentem sibi videt. Interrogat Anna, quantum per terrorem licuit, iræ causam, et quæ esset, et unde?

Tum illa: Justam inquit, iræ causam habeo, quod me pro muliebri mundo, et paucis pecuniis vendas, quæ amplius viginti annis vobiscum fui, et si ornari alia veste cupis, in qua mihi placeas, ecce vestem! Simul e manibus pedisequæ suæ rudissima e tela nigram vestem funeribus Polonicis aptam accipit, et Annæ dat. Anna in lacrymas versa, pro se et marito rogavit veniam. Tum illa: Quandoquidem, inquit, ita supplicas, et minus rea es, nunc cesso: sed non ita multo post hac veste vestieris. Acta sunt hæc circa medium Januarii 1635. Vix elapso anno Paulus maritus moritur, et Anna vestem more Polono, quam ita aversata erat, induere coacta est: successit deinde totius prope domus conflagratio.

Anno sequente contigit, ut Anna vidua amicorum quemdam visitaret, collo gestans suam imaginem. Fuere duo nobiles, forte et cognati, Petrus et Sigismundus, qui imaginis ectypon pie optabant, et ut ingeniosa est pietas, allata Hispanica cera, modulum inde cogitabant formare, unde plures formari possent. Sed imago hæc sordes pertæsa, mutavit colorem, antequam tangeretur, non sine terrore Petri et Sigismundi, qui gemmam quamprimum dominæ restituerunt. Illa colorem mirata, et non parum quæsta, audivit cum juramento asserentes, nullis adhuc ceris tactam mutasse colorem sponte, et sane non nisi post decimum diem rediit gemmæ color natus.

Grandius est, quod sequitur. Paucos post menses, nescio quis commilitonum, Basilium, Annæ generum occisurus, domum Annæ cum suis ingreditur, hostis more, et spoliatur: quin etiam gemmam Annæ de collo rapit. Illa gemmam cum lacrymis repetit, omnia domus cimelia offerens: et sane extorquet: sed aperta theca aurea, vidit abesse sacram imaginem. Tristitiam nullo solatio domandam solata est vox ad aures ejus allapsa: Sum eo in loco, ubi me soles reponere, et vero magno solatio suo eam ibidem reperit.

Anno 1638, Nicolaus quidam æger per somnum monitus est, ut ad hanc sacram imaginem voto facto optaret sanitatem. Fecit, quod monebatur, et morbus quoque deficere quamprimum cepit, ita ut septimo die omnino evanuerit. Nicolaus peregrinatione suscepta, et anathemate appenso, beneficium in loco testatus est. Hinc plura a pluribus vota concepta et exaudita sunt. Illustrissimo et reverendissimo episcopo Vilmensi visa res est examine digna: omnia legitimis testibus probata et approbata sunt, et templo novo exædificato, et adjuncto parochiali

sacerdotio, sacra imago ab ipso illustrissimo et reverendissimo episcopo Joanne templo illata est anno 1660, 21 Novemb., ubi hodie cultum accipit, quem imagines miraculosæ solent. Hæc ad me R. P. Albertus Koialowiz rector Vilmensis Societatis Jesu.

CLVII. — Imago B. V. miraculosa Græca. Ravennæ in Italia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Atme munda iræ jam tero caput anguis.*

1. Amor partialis. — 2. Natans saxum. — 3. Manus profana.

In templo canonicorum S. Augustini operis magnifici sacellum est, in quo visitur altare, cujus in medio colitur imago Deiparæ, Græco lapidi in superficie insculpta, tres non omnino palmos lata, plus quinque alta. Græcæ nomen imagini dedere verba Græcis litteris ascripta, e quibus Matrem Dei esse intelligas. Olim sub annum millesimum centesimum, cum ad portam urbis ripæ vicinam religiosi sedem cum templo haberent, quod a porta nomen acceperat, Petrus quidam religioso cœtui præfuit, nobilis Ravennas; is postquam ære suo templum in meliorem formam reduxit, in hoc cœnobium concessit. Virtus eum exivit ad primam cœnobii dignitatem, quantumvis se peccatorem semper et diceret et scriberet. Hic sub annum 1118, Paschalis II Pontificis auxilio, disciplinam regularem instauravit.

Hoc itaque sub Petro cum leges religiosæ quam optime observarentur, nuntiatum est, marmoream Deiparæ statuam in littore consedissee. Adfuit prope simul ad tanti prodigii nuntium urbs pene tota ad litus effusa, et sane religiosissimus quisque civium eam eripere aquis contendit: mira tamen lubricitate, ex omnium manibus elapsa semper est. Itaque vox omnium una: Virgo manus profanas designatur; vult sacras. Et venerunt sane religiosorum clericorumque non pauci, qui tentarent, num sacram statuam vel trudere, vel trahere possent: sed et horum manibus æque ac sæcularium semper subtracta est, irrito conatu.

Omnium votis Petrus proximi monasterii archimandrita expetitur. Vir sanctus est, inquit; huic debetur, quam Virgo misit, statua. Vocatur, nec renuit, sed indicta suis supplicatione ad portum progreditur, Virginem flexis genibus rogat, peccatoris manus ne aversetur. Audite preces sunt, decumanus fluctus jam oculis ereptam statuam ad litus, et ad ipsius pedes, inspectante populo, devolvit. Illata templo statua honores accepit a populo, et nomen Moretæ, quod subfusco colore esset imbuta facies.

Miracula hic a Virgine patrata cœnobium ita divitiis auxerunt, ut novis et perpetuis redditibus justo numero religiosi alantur. Anno 1503, novum templum accessit in urbe, quo se cum thesauro excursionibus hostium subducerent: nam et templo

cœnobium adjungere, ut jam duas sedes habeant. Ultimum altare, quod thaumaturga imago accepit, anno 1630 factum est; nec hodie desinit Virgo esse Ravennantibus propitia. Ita ad me R. P. Alexander Boselli provincialis Societatis Jesu.

CLVIII. — Imago B. V. miraculosa Rivovillana. Rivovillæ in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Munda ac alma vitis vitæ germen paro.*

1. Ignis perpetuus. — 2. Remedium morborum. — 3. Cera mirabilis.

Rivovilla (incolis Ruisseauville) vicus est inter Hesdinum et Rentracum; hic ante quadringentos annos sacellum Deiparæ struxerunt D. Augustini canonici, non longe a cœnobio, quod hic habent, e neursu populi in hæc usque tempora perdurante. Inter cætera, quæ raritate sua advenis hic loci placent, cereus est ex stillata cera cerei Atrebatensis confectus, atque eodem, quo ille, prodigio semper ardens, et nunquam deficiens.

Nuper 1623, statuam Virginis materia et forma Foyensi similem loco tot prodigiis præparato intulere, magno omnium ordinum concursu, nec minus favente cœlo: tantis quippe statim miraculis luxit, ut populos non ex Belgio tantum, sed ipsa ex vicina Gallia acciret, nullo morborum genere excluso, quandiu per bella licuit. Tum enim vero militum licentiæ subducta sacra imago Ariam translata est. Anno 1631, miraculorum rite approbatorum librum edidit A. R. D. Augustinus des Mons, cœnobii abbas: quem tamen non vidi. Cæterum imaginem, et hæc quæ scripsi, habeo a R. P. Antonio Boulogne rectore Ariensi Societatis Jesu, qui plurimum in hac causa Mariana laboravit.

CLIX. — Imago B. V. miraculosa de Angelis. Assisii in Italia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Sana ac pura, en! tui gremio Dei amatum.*

1. Portiuncula gaudii cœlestis. — 2. Fornix templi. — 3. Mons miraculosus.

Assisii, o lector, Annuntiata Virgini dedicatum sacellum videbis augustissimum, templo quoque maximo clausum, et agro Assisiano honorificum. Quis sanctuario, quod in templo medio stat, initium dederit, ignorant mecum omnes: quis vero pietate et stupendis beneficiis locum initiaverit, scimus. Franciscus is fuit Seraphicus, hoc in sacello et cœlo natus et mundo, quin et omnibus deliciis denatus. Quidquid numerosissimus et sacer cœtus tot filiorum Francisco suo debet, huic imagini debet, coram qua a Virgine majorem partem, si non omnia, accepit, quæ suis traderet; hic quoque Claræ sanctissimæ virgini, et Assisinatis postea urbis prodigosæ auxiliatrici, habitum induit monasticum.

Plurima per Assisinatam agrum videbis loca, quæ Franciscus virtute sua imbuat; vidi ego ipsa

in arbe sacellum, quod olim stabulum fuisse asserunt, in quo Franciscus natus est. Sunt ibidem tria templa peritissima architectura jam olim sancto iisdem fundamentis superædificata, quorum infimum, in quo sancti corpus integrum stare fertur, totum sub terra est, cuius accessus non nisi paucissimis notus.

Quod huic superstructum est, magnificum est et grande : atque in eo cæteris per Italiam celebrius, quod vastissimus fornix imbutus sit totus, quantus est, colore caruleo, quem ultramarinum vocant, ipso argenteo pretiosior est. Hunc regina quædam Cypri attulisse dicitur, cuius sepulchrum e regione altaris hodie videtur, una cum marmorea et vasta urna, in qua colorem attulit. Cæterum chorus secundi hujus templi adhuc infra terram est, ita architecto montem dispartiente, ut tertium huic superstructum, et ingressum e plano habeat, et chori fenestras supra templi secundi fornicem, e quibus ad pedem portæ templi inferioris præcipitium despicientibus minatur.

Adest quoque vicinus mons Alvernæ, divi vestigiis tritus, cuius pene dixerim omnes lapides miraculo videntibus sunt. Ejectam putes in altum totam montis molem, casuque suo ita frustillatim disjectam, ut intransibilibus congeries lapidum temere compoſitata, non mons videatur. Hic quinque sancto vulnæra arte sigillaria (ut D. Bonaventuræ termino utar) a Seraphino impressa, et quanquam multo plura hoc in monte a Deo beneficia sanctus accepit, grandiora tamen accepisse in illo, de quosupra dixi, sacello de Angelis ideo crediderim, quod ibi extremum diem obire sanctus decreverit, et inde viam ordiri, qua cælum peteret : hic locus est, quem de Portiuncula vocant, indulgentiis a Christo datis celebris, quas tamen a summo Pontifice approbari voluit.

Locus hodieque celeberrimus est. Quod in eo sacrum celebrare poterim, pro gratia accepi. Omnis pene Septentrio, visa Roma, huc deflectit, ne Franciscum prætereat, Italiæ gemmam. Exiguum, et vix altaris capax sacellum, primum religionis templum fuit, quod vicini monasterii abbatisa Francisco donavit. Creditur Assisium, si hostis ingruat, defensoribus non egere, quandiu Franciscum suum et Claram habet. Denique indulgentiarum de Portiuncula tanta fama est, ut multi e remotissimis terris ob unam hanc causam illo die huc confluant.

CLX. — Imago B. V. miraculosa de Caboza. Andusariæ in Hispania.

PROGR. Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Ceu turris animata ego, pia, alme munda.

1. Quem princeps eligit, dignus est. — 2. Humilitas Hispani. — 3. Nudipedes nobiles.

Andusar hodie appellatur civitas, quam antiqui Illiturgim vocavere. Hinc illud : Illiturgi nulla præstantior. Fluvius duobus affluitur Bæti et Xan-

dula : ad septentrionem habet montem, in ejus vertice templum Deiparæ est tota Bætica celeberrimum, quod de Caboza, seu capite montis, in quo stat, nomen habet. Sacra statua cubito major non est. Nullum tota Bætica oppidum est, in quo non sit confraternitas B. Virginis de Caboza. Maius mensis præ cæteris est solemnitas, quo totam pene Baticam sub vexillis videre est. Quando, cogente necessitate, in urbem deportatur, primi quique certatim advolant, et nudis pedibus sacrum pignus per confragosa, et per ipsum amnem Xandulam deportant, succollantibus vicissim, cum opus est, aliis alisque.

Cæterum pastori hujus pietatis origo debetur, qui tintinnabuli sono insolito ad arborem ductus est, in qua una cum ipso tintinnabulo hanc Deiparæ statuam invenit. Jussus a Deipara est pastor monere cives, ut templum exstruerent ; parvum illi, servato in rei memoriam tintinnabulo, quod, migrante sacra statua, simul asportari semper solet. Plurima in hac historia invenio, quæ raritate sua multas alias superant.

Quod in montis jugo stare statua voluerit, rarum non est : ipsa saepe montes elegit, quæ est Desiderium collium æternorum. Nec rarum est, quod a pastore inventa sit : jam notus est amor Virginis et familiaritas erga pastores ; quam, ni fallor, ad præsepe cum iis contraxit. Nec illud novum, quod pro legato ad cives et magnates utatur Deipara rustico : ipsa causam scit, et si eam mihi diceret, ægre scriberem : quia utique apud plerosque offenderem non mediocriter, tam mali nuntii bajulus : ipsa, inquam, scit, cur rusticos eligat, non alios. At vero rarum est, campanam in loco cum imagine inveniri : quanquam rarum non sit, campanas, nemine pulsante, sonum edere.

Rarum vero est, quod civitas nulla, nec oppidum sit toto in regno Bætico, in quo non sit confraternitas huic sacre imagini dedicata : hoc non magnum modo, sed universalem totius regni affectum arguit. Unde etiam lector arguere non imperite potest hanc totius regni præcipuam, et miraculosam præ cæteris esse : illud omnino non rarum tantum, sed inauditum, quod primi quique certatim advolent, eamque humeris impositam nudis pedibus deportent.

Hoc si rustici facerent, non careret admiratione : quod vero primi quique, id est, etiam nobiles, hoc supra admirationem est apud eos, qui sciunt, quantæ sit servitutis signum, vel sine pallio coram alio apparere. Hinc pro magnæ et insignis subjectionis signo acceptum est a Clemente VIII, cum jussu regis Hispaniæ Philippi II, legatus in publico quodam actu summo Pontifici astitit sine pallio. Tantæ subjectionis exemplum multi audierunt cum lacrymis, gaudentes, regem quempiam esse in Ecclesia, qui tantum honorem faciat Vicario Christi. Plus adhuc est, nudis pedibus nobiles ire sine pallio, per montes, per valles, utique

etiam sine ullo capitis tegmine, ita quidem, ut gratis id faciant, certentque, quis longius sacram statuum portet. Hoc nempe est ire ad cælum. Cum gaudio hæc legi, ex litteris ad me datis a R. P. Alphonso Rodriguez Societatis Jesu.

CLXI. — Imago B. V. miraculosa de Castro. Diesthemii in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Per Agni dona mire tuta evasi maculam.*

1. Aula virtuosa. — 2. Septennium felix. — 3. Reliquie ostenduntur.

De castro nomen habet, diciturque capella de Castro, quia vicina palatio dominorum de Diest, quorum ære olim structa est, ut plus quam probabiliter opinatur auctor. Fuit a multis sæculis cultu Deiparæ celeberrima, et plurimis sanctorum reliquiis instructissima, quod ex concursu populorum singulis septenniis argui potest, videre volentium has sanctas reliquias, quæ cum pompa ostendebantur. Sed, pro dolor! major earum pars in excidio Belgicæ pietatis per hæreticorum manus periit, quando et ipsum templum, amplum plane et elegans, dirutum est: quod hodie tamen pristino splendori et antiquæ pietati restitutum est. Curam ejus habent rever. Patres Norbertini Misiiani.

Hic lectorem monitum volo, me quandoque hic inserere statuas et imagines beatissimæ Virginis, quæ olim propter miracula fuere in pretio, quantumvis propter Iconoclastas hæreticos jam non amplius existent. Cur enim ab hoc numero miraculosarum imaginum excludantur, ideo solum, quod nos iis beneficiis frui amplius non possumus? Maneat igitur etiam illis sua laus, quæ olim historiis similia scribentibus materiam præbuisent, præsertim quando post excidium Iconoclastarum iterum, ut ista, e busto suo et cineribus resurgunt. Quod lectori insinuandum judicavi.

CLXII. — Imago B. V. miraculosa Quinensis. Quinæ in Bohemia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Io! en! Agna Dei sum, ter pura, immaculata.*

1. Pietas invenit imitatores. — 2. Supplicatio sollemnis. — 3. Pestis abacta.

Quin pagus est exiguus, vix novem rusticanicis casis constans, estque situs ad radicem collis, in quo hæc sanctæ Deiparæ ædícula visitur, uno non amplius milliari ab urbe Commodoviensi, qua Misiinæ confinia respicit. Statua beatæ Virginis ulnam cum dimidia (si tamen adæquat) non excedit, auro tota ilita. Infra cingulum cavitas, quam artifex fecit, vitro quadrangulo oblongo tegitur, ut infantis Jesu sculpta icuncula de Matris virgineo ventre videri queat. Sic pia majorum simplicitas, nondum sæculi nostri malitiam induta, pietati suæ consuluit.

Originem hujus statuæ, quia ad me perscripta

non est, credo ignorari. Visitationis festum præ cæteris hic celebre est, quia Virginem statua representat, qualis fuit, cum per montana ad cognatam properaret Deo plena. Commodoviensis supplicatio, quæ annis singulis hoc festo numerosissima est, originem debet uni studiosorum, qui Commodovii Assumptæ Virginis congregationem magno numero in collegio Societatis frequentant. Is, quæ divinus Spiritus mentes tangit energia, hanc pietatem sodalibus suasit, neq̃ difficulter persuasit: stetitque pietas hæc aliquot annis intra non multos, nullo singulari incremento notabilis; dum maligna lues totam cum Commodoviensi urbe viciniam ad præsentiora consilia adegit.

Suadentibus votum annuæ supplicationis assensit urbis magistratus, totaque urbs, cujus exemplum secutæ urbes vicinæ Kutenberga et Gorcovia: hæc non difficulter in societatem tam piæ peregrinationis traxere vicinos pagos, utique postquam divulgante fama innotuit, dato in tam salubre consilium consensu, redditam urbi fuisse sanitatem. Ita ad me R. P. Andreas Kachmann, Commodov. collegii rector. Soc. Jesu.

CLXIII. — Imago B. V. miraculosa Budana. Budæ in Lithuania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Magna oliva pacis mater, et jure munda.*

1. Silva populosa. — 2. Conversio. — 3. Denum Pontificis.

Vide, lector, fidei catholicæ portenta: sive enim eum consideres, qui hanc imaginem dedit, sive eum, cui data est, fidei Romano-Catholicæ miracula deprehendes. Is, cui data dono est, Palatinus est, Misciensis, Joannes Pax, ab hæresi ad fidem Romano-Catholicam conversus: qui ei dedit, Romanus Pontifex est, Ecclesiæ caput, Clemens VIII. Ita nempe Deus solatur confirmatque ad fidem Romanam reductos. Atque ut stupeas magis, jam alteram miraculosam Lithuani neophyti a Clemente VIII acceperunt: nam præter hanc illa Postirvintensis est, quam idem Pontifex conjugi principis Razivillii dono dedit, cum, suscepta fide catholica, Romam viseret.

Imago Budana nunc in templo S. Francisci est mediis in silvis. Accurrit huc tota Lithuania, et alba Russia, propter ingentem famam miraculorum, quorum utique aliqua ad me perscripsisset R. P. Albertus Koialowiz rector Vilnensis Societatis Jesu, nisi imminens cum exercitu Moscus eum ad alia divertisset.

CLXIV. — Imago B. V. miraculosa Wimpasingensis. Wimpasingæ in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Caro Jesu almi Gnati mea, pura et munda.*

1. Turca pius. — 2. Munus Turcæ. — 3. Diu malus quis?

Wimpasinga pagus est in Austria ad Leutham fluvium. Incolas habuit non malos, quia B. Virginis

charos, a quibus, nescio quo suo merito, inventa est in ripa statua Deiparae, a nemine incolarum eo deportata, anno 1496. Unde huc venerit, in hanc usque diem ignoratur. Statim ab incolis sacrae statuæ facti honores, cultusque debiti, qui contumeliam, si quæ forte illata fuisset, corrigerent. Quin et Virgo honorari in icone sua gratis non sustinuit; hinc beneficia illa, quæ jure miracula nominantur, incolas ad molitionem sacelli non grandis permoverunt. Nec fortasse se ultra porrexisset, cum pietate, vicinorum liberalitas; sed Turca non infimæ sortis fuit, qui grandioris fabricæ, atque accursus, quin et miraculorum sive causam, sive occasionem præbuit.

Is, priori sæculo, cum una cum exercitu Turcico Viennam obsideret, sacrae statuæ caput abscidit, sed a tribuno repressus, pœnas dedit. Tribunus statuam secum in Turciam abduxit. Designata Virgo fœdatam paganismo regionem, revisere patriam et avitam domum constituit. Itaque morbus subitaneus hominem in via adortus est, nemine reperto, qui vel malum nosset, vel mali remedium, donec Christianus quispiam moneret, redituram certo valetudinem, si sacram Deiparae statuam remitteret eum in locum ubi eam acceperit.

Nec consilium displicuit. Ocius acciti sunt, qui viam relegerent, atque in ipsum usque pagum venirent, statuamque suis sedibus restituerent, itineris causam, non sine admiratione audientium, memorantes, quam peritiores ad Azotiorum referebant genium qui ob non dissimilem eventum fœderis arcem remiserunt: nam nec munera deerant, nisi quod hi bobus, ille bubulco tanti momenti negotium commiserit. Credi non potest, quantum creverit per omnem Austriam pietas videre volentium statuam decapitatam, exilium passam, quæque via ire et redire usque in Turcicam posset. Auctæ quoque sunt Virginis gratiæ singulares, et miracula diu numerata sunt pene quotidiana.

Hinc e sacello factum templum additumque templo pro Rever. Patribus Franciscanis cœnobium: durantque etiamnum hodie favores, quos peregrini una cum aqua imbibunt; fons etenim, qui ipsa sub imagine scaturit, et a peregrinis cum pietate bibitur, perque omnem late Austriam asportatur, potaturque, malis cætera medicamenta superantibus saluberrimus. Dætæ quoque a diversis Pontificibus indulgentiæ locum faciunt celebriorem, festis præsertim B. Virginis, quibus ex indulto Sixti V. Pont. Max., plenaria peccatorum indulgentia, frequentiore numero, pompæque accurritur. Hæc ad me R. P. Wolfgangus Forgh Soc. Jesu, Vienna.

CLXV. — Imago B. V. miraculosa Roofbequana. Roofbequæ in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *A culpa et ignominia Adami eruta sum.*

1. Vestis annua. — 2. Opus sequitur artificem. — 3. Italia præfertur Græciæ.

Rosebequa, vel ut aliis, Roofbequa Flandriæ pagus celebris est jam ab anno 1580, ob victoriam Malliani Flandriæ comitis, ex Gandavensium quadraginta millibus reportatam, haud procul ab æde Mariana.

Ne tanti beneficii aut memoria periret, aut debita gratitudo, votivam quotannis supplicationem Brugenses instituerunt: quæ novam Virgini vestem apportet, qua sacra statua induatur. Fiunt hæc hodieque; ad hæc si totius anni concursus spectes, etiamnum singularem Virginis opem hic loci et quæri et inveniri testaberis. R. P. Tossanus Bridoult. Soc. Jesu.

Pro obtenta victoria Deiparae templum strui antiquorum mos pius fuit, quæ templa plerumque miraculosas habere statuas legimus: nempe Deipara nobiscum pugnat, rependendo beneficia magna levibus donariis. Mos iste quantumvis hodieque sit apud quosdam in usu, ut templa voveant, si victoria contra hostes potiantur, non tamen est ita frequens. Plurima ejusmodi templa passim afferam omnia miraculosis Deiparae statuis vel imaginibus insignia.

CLXVI. — Imago B. V. miraculosa de Monte Guardiae. Bononiæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Alme intacta a morsu Adami, pure genui.*

1. Opus sequitur artificem. — 2. Prophetiæ credibiles. — 3. Scriptor primus Marianus.

Hoc D. Lucæ opus quando templo Sanctæ Sophiæ, quod Constantinopoli est, illatum sit, quisque intulerit, incognitum est. Opus D. Lucæ esse docet inscriptio, quam uti temeritas non posuit, ita fastus litterarius negare non debet, quod titulus asserit. « Hoc, inquit Græcæ litteræ, est opus S. Lucæ evangelistæ, quod debet portari ad templum S. Lucæ, quod est in monte Guardiae, ibique collocari in altari. »

Hanc itaque imaginem eremita quidam, a Spiritu ductus e deserto Constantinopolim, inter alia in templo Sanctæ Sophiæ conspexit: moxque, lecto titulo, incitari se ad longiora itinera non obscure sensit. Bajulum se Virgini offerebat, si per eam liceret: interim adfuit de templi ministris, qui percunctantem de tabula monachum audiret. Is, Hoc ipsum, inquit, jamdiu, quotquot templi curam habent, fatigat. Nemo nostrum est, qui de loco dubitet, nemo tamen est, qui ubi terrarum locus ille sit, sciat. Nec ego, reponit eremita, quo in orbe quærendus hic mons sit, perspicio. Cæterum, si mihi fidem habetis, ego me Virgini in bajulum jam devovi: ibo, et quandiu me vita non deseret, ibo, dum, quo loco relinquenda sit tabula, inveniam: date modo sacrosanctum pignus. Nec difficiles habuit templo præfectos. Ille tabulam ligneam duos pedes altam, et pedem dimidium latam sic convo-

nit, ut ærumenæ imposita ab injuriis cœli secunda esset: deinde Romam iter instituit, in capite Ecclesiæ accepturus oculos, quibus montem videret, et in monte templum, cui imago esset inferenda.

Dum maria monachus sulcat, vellus aureum allaturus felicibus terris, intelligere lectorem volo, bella fuisse Bononiæ cum Mutinensibus: quæ quia obscuris præliis gesta sunt, non interest referre, id solum ad rem facit, quod cauti Bononienses in proximo monte excubias egere, quibus de adventu hostium monerentur, a quibus mons Guardix, seu Excubiarum nomen acceperit.

Hoc in monte angelica quædam Bononiensis virgo ære suo D. Lucæ templum erexit, addiditque cœnobium, in quo cum viginti duabus ejusdem instituti virginibus ad D. Augustini regulas ipsa quoque vitam egit. Et sane mirum est, quod a Marianis cultoribus sic S. Lucas prætereatur, cum tamen calamo plus quam omnes historici, penicillo plus quam omnes pictores Mariam laudarit. Hæc Bononiæ, at vero Romæ sive legati, sive residentis, ut vocant, nomine tunc agebat Bononiensium unus ex equestri ordine (de familia Pascipoveri fuisse aiunt), qui patriæ negotia apud Pontificem promoveret, cum ad oram Italiæ eremitam cum thesauro suo Græca navis exposuit.

Ille circumactum pelagi erroribus caput primum composuit necessaria quiete, deinde Romam ire pedes instituit, suavi, sed in speciem incommoda gravatus ærumna. Superum voluntate, quibus curæ fuit imago, contigit ut eam urbis regionem obiret, qua legatus domum habebat: nec minus curæ superis iisdem fuit, ne quodpiam negotium domo eriperet hominem; quin etiam ut per fenestram prospiceret, et curiose nosse vellet, quid homo Græcus dorso ingestum ferret. Ad hæc ingressus domum eremita, unde unde erroris sui quæsiturus filium, ostensa legato imagine, titulum explicat, et quibus in terris mons ille quærendus sit, rogat.

At legato ad mentionem patriæ suæ lacrymæ exciderunt. Ergone D. Virgo per tot ambages Bononiensium potissimum pietatem sequitur? an vero, quod magis crediderim, pictura artificem? Utrum sit, bene est. Refecto liberaliter eremita (nam hoc familiæ illius decus est) bonoque animo esse jussu, servum cum litteris ei adjungit, quibus Bononiæ procures de sacræ imaginis adventu, deque insigni Virginis favore certiores facit. Illi, qua potuere pompa, templo D. Lucæ sacrum pignus intulerunt, hodieque Bononiæ thesaurus esse non desinit ob miraculorum frequentiam. Joan. Bapt. Alberti, l. II.

CLXVII. — Imago B. V. miraculosa Subterranea. Sevigliæ in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Eva e prægrandi macula tota immunis.*

1. Lingux infantium disertæ. — 2. B. V. humilia respicit. — 3. Congregatio S. Jacobi.

Statua hæc Deiparæ cubitalis sculpturæ opus est

perelegans; utriusque tam Filii, quam Virginis, facies subrufa, sed venusta est. Subterranea vocatur, tum quia sub terra inventa dicitur, tum quia, cum altiore loco collocaretur, semel iterumque ad hunc locum subterraneum sponte sua rediisse justis testimoniis docetur: sunt etiam, qui vulgent, totum templi illius pavimentum, cum compitis circumjacentibus, æqualiter subsedisse in hanc speciem, quæ hodie videtur.

Miraculosam esse arguunt innumera per omne templum anathemata. Unum ad me ex miraculis perscriptum est, quod credo lectori non fore injucundum. Est in vicinia schola trivialis puerorum alphabetaria; ante portam scholæ cum more suo sederent in platea parvuli, dicerentque injunctam a præceptore lectionem, duo equi in curram aptati, sive abjecto, sive alias absente equisone, in rabiem aguntur, et plateam ferocissime semel iterumque decurrunt, unumque e parvulis (mirum, quod non plures) prostratum calcibus proterunt. Subito una omnium puerorum vox audita est: Virgo Subterranea. Illæsi omnes, sed et ille, quem vel oculatissimi sub equorum pedibus viderunt, protritumque crediderunt, nullo vulnere saucius salvus sanusque ad socios rediit.

Nunquam posthac pueri eludo redire consueverunt, priusquam Virginem Subterraneam scholæ vicinam salutarent. Fidem habeo huic narrationi: nam præterquam quod picta in ipso templo conspiciatur, eam is ad me perscripsit, qui, cum hæc fierent, ejusdem se scholæ discipulum fuisse asserit, R. P. Alphonsus Rodriguez Soc. Jesu.

CLXVIII. — Imago B. V. miraculosa Lauretana. Romæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Integra, mera munda placui, Jesu amato.*

1. Architectus Lauretanus. — 2. Pagus urbes superans. — 3. Fructus magnus e labore parvo.

Lauretanam ædem cum sua statua ubi lector legit, auditque, ectypon sibi imaginatur ad illud prototypon ex architecturæ ac statuariæ legibus perquam accurate factum. Ita est, neque decipitur, si a loci temporisque ratione non aberret. Etenim si de hujus nominis æde, hoc sæculo, atque extra Italiam exstructa sermo sit, verum dicit; secus si de Italia loquamur, aut de prioribus sæculis. Rem accipe, quæ aliquibus nova est, et a me jam secunda vice repetitur.

Fuit Laureti in officio pœnitentiarii pontifici sacræ domus, pro lingua Germanica R. P. Christophorus Bachamer, mihi optime notus. Is propagandæ gloriæ Marianæ mire intentus, ampliorem mente cogitationem versabat, quam ulli unquam, quod sciam, incidisset. Is accepta, ubi oportebat, licentia, noctes integras in sacra demo ipse consumpsit, non orando, sed omnem erationem altiore conatu superando, ibat angulos per omnes mensos

ria virga instructus, palmos omnes et uncias describens, non murorum tantum, sed et omnium cæterarum partium symmetriam.

Certare superis visus est cum angelo Ezechielis. Rem ubi omnem, quantum humana fieri diligentia potuit, sua in charta absolvit, chalcographi opera per omnem late Germaniam vulgavit, quos sciebat suæ cogitationis veros germanosque fore et imitatores, et Marianæ pietatis propagatores. I nunc, et numerâ per omnem catholicam Germaniam templa ad hanc formam erecta, et refer, qua pietate pagi, oppida urbesque justis supplicantium ordinibus accurrant, colantque Virginem in hoc sacræ ædis simulacro.

Tanta celeritate hunc sumptuosum cultum arripere, ut nemo sit, qui sciat, quæ, post advectam designatæ fabricæ chartam, omnium in Germania fuerit prima ex ædibus Lauretanis.

Præter plurimas alias ædes, Lauretanæ similes, duas ego vidi, quas ad sacræ domus proportionem ex hac, de qua loquor, charta, summa diligentia factas, scio : unam Ratisponæ, quæ anno 1643, spatio trimestri facta a fundamentis est; alteram Friburgi Helvetiorum, quæ anno 1648, undecim a Octobris dedicata, octodecim mensium labore stetit. Secuta Germaniam superiorem inferior Austria; hanc Bohemia, Moravia : inde ulterius protensa pietas est in Poloniam et Lithuaniam Mosco vicinam. Cæterum hæc, de qua loquor, designatio circa annum 1625 facta est; vidi antiquiores, et penes me habeo quatuor in Italia factas, nulla tamen, quod sciam, ad eas designata est sacræ ædiculæ, etiam antequam (quod miror) ab Urbano VIII hoc fabricæ genus per Italiam prohiberetur.

Prohibendi vero per Italiam causa fuit, ne forte Lauretana vera inde caperet detrimentum, aut diminuto accurrentium numero aut muneribus donisque ad ectypa translatis, quæ prototypo destinabantur : quod ut apud Germanos timendum non erat, ita pietati jam inchoatæ hactenus nemo cum potestate obstitit. Quin, quod mireris, ædiculæ istæ illicia sunt, quibus ad ipsam domum sanctam visitandam quamplurimi incitentur. Neque ulla majorum ætas plures Lauretanos peregrinos numeravit, quam hæc nostra : ut operæ pretium videatur, alicubi congregationem instituere, in quam nemo recipiatur, qui Laureti non fuerit, quemadmodum prope Friburgum Niltonum in pago Davers congregationem S. Jacobi apostoli vidi, in quam nemo recipitur, nisi hujus pagi incolâ sit, et Compostellæ in Hispania D. Jacobum apostolum salutaverit; quodque mireris, ultra fidem numerosus fuit ille sacer cœtus, siquidem plures triginta esse a fide dignis accepi.

Templum Lauretanum, quod Romæ est, apud me hanc prærogativam meretur, quod omnium primum hunc titulum suscepit; quanquam nulla sui parte sacræ domui simile anno 1500, a fun-

damentis erectum est; fabrica est ampla et sumptuosa; tempore opus fuit : ipso namque, ut dixi, anno Jubilæo sub Alexandro VI inchoatum, quinquagesimo tertio sequentis sæculi finitum, pretium operis majus 53,000 aureorum fuit, ut ait Octavius Panzirola. Cæterum constat imagini sacræ et perantiquæ (nescio unde acceptæ) suus cultus hodieque, et accursu populi gravis et munerum numero gloriosus, non dubio argumento beneficiorum, quæ Mariani cultores hic petunt et accipiunt. Plura de hoc templo non intellexi, non incuriosus indagator.

CLXIX. — Imago B. V. miraculosa Prisen-sis. Prisenæ in Bohemia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Cognita sum nivea, pura, alma Dei Mater.*

1. Thesaurus in fossa. — 2. Via ad gloriam. — 3. Sanguis miraculosus.

Etiam Virginis Deiparæ statuis et imaginibus via ad gloriam est per contemptum. Ut paucæ sint, quas ad miraculorum famam sine vulnere, aut contemptu Virgo evexit, ita quam plurimæ sunt, quæ post insignem injuriam miraculis claruerunt. Ex his una est Prisen-sis in Bohemia, quam iconoclasta, nescio quis, in fossam abiecit. Quamdiu ibi latuerit, sciri nequit.

Parochus loci Jacobus Mayr, quem gradu suo virtus dignum fecit, obambulans conspectam statuum, sublatamque templo suo parochiali intulit. Sanguinis non dubias notas videre est in facie, et manibus : suntque, qui credant, miraculose effusum, cum hæreticus injurias et verbera infligeret. Quia tamen hoc certo non constat, pro certo thesauro habent, et in adversis unicum et ultimum hic refugium quærunt, et vero etiam inveniunt. Ita ad me R. P. Andreas Schambogen provincialis Societatis Jesu.

CLXX. — Imago B. V. miraculosa Waldrastana. Waldrastæ in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Prævia cæli Mater agnita munda sum.*

1. Aurium tinnitus felix. — 2. Sonus campanarum. — 3. Tres pastores.

Iterum Virgo silvas et silvicolas respicit, exosa urbium pompas. Lutschius quispiam, (nam de pro-sapia questionem quis instituat?) e colonis Tyrolensibus unus, cælo charior, prope silvam fessis membris quietem quærens, soporem invenit, cælesti viso nobilem. Hic ei Deipara se spectabilem præbuit, et templum poposcit hic loci sibi strui dicarique. Hæc visus est sibi audire in somno Lutschius, sed ipse somnus reflexa, ut aiunt, cogitatione, dubium tamen insolens visum, ut se somniaret somnari, plus auribus in somno credit, quam oculis; postquam campanas duas clarissimo sono sibi vicinas audire somniavit.

Evigilat Lutschius, et ut de visa Deipara dubita-

ret, sonus tamen non dubius campanarum aures obtundebat. Lutschius homo fuit ex iis unus, qui, cum agi se patiantur ab auctore naturæ, non errant, eamque ob causam nulli subjectus, nulli incommodus, templi non rustici ambitum designat nova pompa; etenim dum ingenium promit, dum mensuras capit, et regulam applicat, campanæ duæ sine turri, sine sono hominem in spes erexerunt, fune (si tamen campanæ fuerunt) festivo rustico sublimiores.

In hoc pagi urbibus præstant, quod hæc impune non ferant, quandoque Deo imperanti si quis obsequatur. Pugnandum est, ut victor veniam obtineas benefaciendi. Hic labor rusticos ut plurimum non fatigat, ita Lutschius cives non suos fecit, quia jam habuit, et quidem faventes: omnes enim omnem operam promiserunt, omnemque movere lapidem sponderunt in Virginis honorem, bis liberales, quia cito. Sed quæ Virginis, inquit, imago, quæ statua novo templo pro gemma erit? Dum hæc illi inter se, duo pastores superveniunt, felicissimi nuntii bajuli, pervenustam Virginis statuam se in larice reperisse nuntiantes.

Currunt proximi quique, et conferta in turba nemo est, qui statuam videre primus non velit, cui cælum tam opportune templum destinasset. Itaque rustico primum, sed sincero cultu, in terram proni statuam venerantur, deinde in ordinem supplicantium redactis, loci parochus templo suo cœleste pignus primum, deinde novo, pompa quam licuit maxima, intulit. Hæc hodieque peregrinos legitimis votis huc properantes sine beneficio non dimittit. Gemmis et unionibus nunc vestitur, unde beneficiorum pretia æstimare possit, qui locum visitat, tam obscura; id est, rustica origine celebrem. Hodie Tyrolensis comitatus inter majores thesauros hunc sacrum locum numerat. Relatio impressa.

CLXXI. — Imago B. V. miraculosa Zyrowicensis. Zyrowicii in Lithuania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Almo pede irrui, mactavi aequum Satan.*

1. Vultus B. V. par meritis intuentium. — 2. Supplicatio. — 3. Concursus mirus.

Zyrowicium pagus est Palatinatus Novogradensis in Lithuaniae magno ducatu. Est hic statua Deiparæ, miraculis longe lateque clarissima, lapidea, et molis exigua, atque, ut nonnulli existimant, e jaspide griseo. Hanc sub annum 1576 invenere pastores piro insistentem, absque fulcro, et fulgentissima luce radiantem; unde huc allata sit, putem ego ignorari.

Cæterum tanto portento moti, proximorum pagorum aecolæ, eam numerosa supplicatione ad templum usque Zyrowicense comitati sunt, ubi in hæc usque tempora fama miraculorum longe magis, quam tunc in piro fulgore cœlesti coruscat; trahit namque non modo Lithuaniam, sed et Li-

thuanie contiguam Poloniam, quin etiam disparis fidei Russiam. De miraculis unum ad me perscriptum est, unde cætera colligas. Hæresi, vel alterius criminis labe infectis, nunquam se suo colore videndam sacra statua præbet.

Fusco illam colore infectam, vel etiam nigro aiunt, quibus tantum miraculum est ignotum, si crimine quopiam sunt infecti. Quidam velo obtectam, et quidam denso, putant. Templum pro gentis more venustum est et grande, cum cœnobio, quod regulam divi Basilii professi, sed fidei Romanæ uniti cœnobitæ incolunt. Plura scribere, ut alias dixi, vetuit imminens Vilenensi urbi hostilis Moscorum exercitus. Ita R. P. Albertus Koialowiz rector Vilenensis Soc. Jesu.

CLXXII. — Imago B. V. miraculosa de Planctu. Rovetæ in Sabaudia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Gemma divinitus emanata pura clareo.*

1. Rosa inter spinas. — 2. Pium furtum. — 3. Gemma in annulo.

Genevensi urbi datum e cœlo est, quod Calvino suo opponere possit, si velit. Imaginum suarum unam passa est Deipara abjici in spinas, dum pastorum quispiam adesset, dignus audire cœlestes planctus: et audiit sane. Sed sive latronum veritus insidias, sive natura insolitis non assueta portentum contempserit, spineti vicinitatem vitavit. Vis demum cœlestis hominem ad spinetum adduxit, in quo, ubi plangentem Deiparæ imaginem conspexit, ausus tamen non est prodigium tangere, contentus fuis precibus honorasse Virginem in tabula.

Abiit tamen, et rever. Patribus Carmelitis visa atque audita retulit. Illi ridere primum hominem, et tarde fidem habere; ivere tamen, et pastorem secuti, audire planctum, et imaginem inter veprea abjectam etiam viderunt. Sublatam inde illi templo suo inferre conati sunt, sed nemo fuit, qui eam loco movere posset. Factum itaque e trabibus sacellum, statim accivit populum, qui sacre imagini primos honores daret. Fuit qui ex Delphinatu adveniens, auderet sacram iconem auferre et suo templo, quod in Delphinatu erat, inferre. Metus Genevensium hæreticorum, hanc pii furti cogitationem homini non malo ingressit.

Tulit hoc Virgo, et auferri se sustinuit, nempe ut cum majore portento rediret: nam iterum in templo suo reperta est. Crevit interea vicinæ, totius de thaumaturga icone æstimatio, quam marchio Ciambrensis Sabaudus multum auxit, quando paucis post annis templum struxit, quod hodie a Rever. Patribus Carmelitis curatur, et a vicinis Catholicis inter thesauros patriæ numeratur. Felix Geneva esset, si fortunam suam non perfide ignoraret, et ipsa quoque hunc thesaurum agnosceret. Felix Astolfi, l. II.

CLXXIII. — Imago B. V. miraculosa de Baracano. Bononiæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Avita macula pura gemma ridens niteo.

1. Lusor officio suo fungitur. — 2. Fulmen officio suo fungitur. — 3. Spes alit lutores.

Permultæ sane imagines Deiparæ miraculis illustrissimæ negligendæ sunt, et posteritati abscondendæ, si lutores et blasphemos silentio prætereamus. Jam olim Bononiensium quispiam (ut est illa urbs Deiparæ addictissima) ad mœnia urbis suæ sacellum erexerat, huic de qua loquor imagini honorandæ.

Nomen de Baracano ideo habet, quia magnam mœnibus substructam molem (sive columnam voces, sive barbara voce pilastrum, aut barbicanum) vicinam habet. Hic anno sæculi decimi quarti quarto accidit, ut milites duo præsidarii ipso in meridie apricarentur, et in otio meridiarentur; ne otio perirent, ad fritillum et talos respexere. Fortuna, ut sit aliquantum vacillans, nunc huic, nunc illi favebat, dum unius in partes, tota concedens victoriam dedit plenam. Ita brevi tempore alter præsentis divitias suas, quæ non multis nummis constabant, infelix perdidit: nec destitit tamen, ut hoc hominum genus spe ultra genus agricolarum alitur: itaque pretium ponit futurum, quod nunquam forte habiturus esset, sed et illud futurum perdidit.

Hinc ad consuetum lusoribus perditis remedium delapsus, blasphemias evomuit relatu indignas, quibus velut classico evocatus e vicinia quispiam non disparis genii commisit, hominem non magis blasphemare, quam ludere doctum, cum stomacho removet, utriusque artis mox feliciora daturus specimina. Pergitur in ludo, sed quia alterum fortuna nondum destituerat, etiam iste inter blasphemias perdidit, et largioribus debitis socium immersit, ejus nomine ludebat. Ille jam totus perditus, cum nec pecuniam nec blasphemiam amplius haberet, quam perderet, correpto saxo imaginem Deiparæ muro appictam in pectore vulnerat, quanquam sint, qui putent, exonerato sclopeto vulnus ab excusso plumbo factum.

Sensisse Virginem tam atrocem injuriam inter contumelias allatam inde constabat, quod ex oculis lacrymas, et saucio e pectore sanguinem dederit, ea copia, quam vivus quispiam dedisset. Stetit sacrilegus non tam terrore, quam virtute divina, immotus. Interea qui infelici alea tanti mali causa fuit, cum et ipse non imparibus blasphemis paria cantaret, occulto fulmine ictus, in vestigio concidit, corpore vi fulminis ita discerpto, ut viscera paterent. Ut Virgini restitueretur suus honor, vivus qui superfuisset tantisper, dum supervenirent iudices, in loco hæsit immotus; paucis deinde a loco passibus, una cum cadavere socii suspensus in patibulo est. Inde cultus imagini a populo datus.

Mirum est, quod referunt Bononienses, apparere in muro umbram duorum suspensorum, qui ne picti quidem ibi sunt. Ipse ego, qui hæc scribo, per longas urbis vias portam exivi, et longum mœnium tractum secutus, perveni ad locum, ubi omnino nihil vidi: paulum tamen inde progressus, unius pendentis speciem optime assecutus sum; pendet ille, et more eorum, qui pendunt, sole meridiano ita quorundam lapidum, negligentia murarii eminentium, auxilio (nam hic artem industriamque interessisse credibile non est) umbram projiciente, ut mihi videbatur ad spatium centum passuum.

Quidquid sit, si miraculum non est, inter eos certe casus numerandum est, qui intra centum sæcula vix semel, et nonnisi ex destinatione singulari divini Numinis accidunt. Ex miraculis refero unum: quod habet Felix Astolphi aitque contigisse anno 1509. Bello, quo tunc Italia concutiebatur, Bononia obsessa est, et cuniculi petebant muri partem huic templo proximam. Et sane rupti quoque muri quantumvis crassi templum oppressissent, ni Deipara pro aris suis contra focos hostium pugnasset. Voluit illa, ut et urbs sine clade esset, et cladem suam, quam passura fuisset, ipsis oculis videret. Concepto namque igne nitratum sulfur officium suum fecit, totumque murum a fundamentis ita in altum excussit, ut hiatus relinqueretur inter murum et terram, per quem civis hostem intueri posset. Ne casu quopiam humano id factum esse crederet, vel asserentium timori minor fides haberetur, ter eodem die id factum asserit dictus auctor, murumque totum illæsum ita semper consedissee, ac si loco nunquam motus fuisset. Ita Felix Astolphi, l. II.

CLXXIV. — Imago B. V. miraculosa Ægorum. Tornaci in Germania Inferiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Amata Dei gemma una, pura necis rutila.

1. Morbus incurabilis. — 2. Fœtor innoxius.

— 3. Origo incognita sæpe.

Anno post millesimum nonagesimo secundo Tornaci morbus, qui a S. Igne nomen habet, grassari cœpit ultra medicorum artem, jam toti urbi formidandus, quia sine remedio. Corruptus hoc morbo jam sacer erat. Fuere, qui, nescio ejus aut consilio aut impulsu, ad templum cathedrate confugerent, Deiparæ consecratum: ibi quia opem, quam quærebant, reperere, per omnem late regionem dispersa fama, quotquot hanc luem vel metuebant, vel habebant, accivit. Templum cætera vastum recipiendis ægris non sufficiebat.

Hinc fœtor ad pestem ciendam aptus, quanquam innoxius. Jussi tamen exesse sunt, quibus malum manus pedesque putrefecerat: ne tamen solatio, quod quæsitum advenerant, nimia hac canonicorum sollicitudine privarentur, ipsa Deiparæ statua exportata, et sub dio omnium oculis esse exposita, ad ejus conspectum sanitatem recepere perinde

ac illi, quibus templum intrare concessum fuit. Hinc sacræ iconi nomen ab ægotantibus inditum est, *Notre dame des Malades*. Ita ad me R. P. Matth. de Schamp, rector Tornac. Soc. Jesu.

CLXXV. — Imago B. V. miraculosa de Fuen-cisla. Segoviæ in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Sicut lana pura amata gemma reniteo.*

1. Hic Rhodus, hic salta. — 2. Adulterium Judæorum. — 3. Officium clericorum.

Quo tempore Maurorum furor Hispanos ad montes coegit, pietatem videre erat in Deiparam et ejus sacras statuas. Hanc, de qua nunc sermonem instituo, sacerdos quidam ad montes detulit, qui a fontibus nomen habent, quin et iidem etiam a graculis magno numero ibi nidulantibus vocantur Cautes Graculariæ. Quandiu intra montes latuerit, quoque tempore iterum reperta sit, atque in hoc templum delata, Colmenarius hujus historiæ auctor non memorat : summo in honore semper fuisse, arguit miraculum prorsus exoticum, quod ex auctore refero. Hebræa mulier jam dudum animo Christiana, Virginique devota, adulterii suspicione apud maritum laboravit. Ad lapidationem legibus antiquis damabatur.

Nunc Judæi Segovienses, quos piget, pudetque lapidum, mitioribus sententiis scelus puniunt, quia frequentius : quis enim Judæorum, otio cætera marcentium, toties ad jactus lapidum prosiliret, quoties Hebræa fidem fefellit, quam nunquam habuit? Hæc arbitrio viri, communibus sententiis, relicta est. Ipse vitæ mortisque dominus esset, ipse carnicem ageret, ubi liberet.

Ducta a zelotypo ad hunc montem est, qua per præceps jugum in profundissimam vallem prospectus est, non sine vertigine. In hanc jussa est se præcipitem agere. Aderat, diversis affectibus, pene quidquid erat Judæorum in urbe, non pauci quoque Christiani. Illa voto jam Christiana ad templum respexit, et : O bona, inquit, quæ Christianis auxilio tuo adesse soles, Judæam toto corde jam Christianam non despice : meque innocentem tua ope salvam conserva. Simul cum dicto, confidentissimo saltu se librat, non tam in voraginem, quam Deiparæ pallium delapsura. Respondit spei eventus : adfuit nempe Deipara non lenta ad preces, et manibus prehensam suavissime per aerem deportavit, et quam mollissime in terra collocavit : nec videri ante desiit, quam sana et salva in omnium conspectu in virenti cespite consideret. Accurrere illico Christiani, et jam non Judæam, sed Christianam, e valle per notas semitas educunt, volentemque baptizant, et nomen ei indunt Maria de saltu.

Nec ingrata fuit Sospitatrici suæ Maria. Vitam omnem velut templi custos hic transegit, dum anno 1235, ut vixit, ita pie mortua est, atque ipso in templo sepulta juxta parietem, cui majoribus placuit inscribere quæ hic memoravi. Hinc

loco major cultus accessit. Ita Didacus de Colmenar Segoviensium monumentorum scriptor, c. 10, qui ait, prædictum sacerdotem vocatum Sacarum hoc ipso in templo, in rupe excisa, sacram iconem abscondisse anno 852. Ita ad me R. P. rector Segoviensis Soc. Jesu.

CLXXVI. — Imago B. V. miraculosa de Horto. Romæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Dei gemma et rutila una, pura, mico.*

1. Musica in luctu. — 2. Periculum sirenum. — 3. Virtus secunda ubi.

Pars Romanæ urbis Transtiberina hortum habuit inter alios unum, quem ambiens murus securum, picta in muro Virginis imago in omnem longe posteritatem gloriosum fecit ; sub annum Christ; 1488 pictam esse ferunt. Qui sacræ imagini sacellum in loco exstruxit, ne is beneficium quoddam grande a Virgine impetravit : certe pietatis suæ socios invenit, quando sacellum septem annorum spatio ita muneribus auctum est, ut, anno 1495, cætus sodalium sit institutus qui sacræ iconis cultum jam per omnem urbem alias magnum promoveret. Adjunctum pro ægris est hospitium, perpetuisque censibus dotatum, utique eorum liberalitate, qui sibi a Virgine sanitatem obtinuerunt.

Festum, quod octavo Junii summi Pontificis musici celebrant, ex voto est : votum ex hac origine. Anno 1584, Roma legatos regum ab ultima Japonia exspectabat : excipiendis his ad ostia usque Tiberina Gregorius XIII turbam cantorum, seu, ut vocant capellam pontificiam, obviam misit, qui regios juvenes inter cæteros ex aula delectos regie exciperent in littore.

Hi Tiberi se commiserunt, brevem viam inter jucundas confabulationes facturi : sed illi vix portu solverant, cum inter fabulosæ aquæ fatalia pericula pene sui obliti, Deiparam de Horto (nam proxima erat) voce una invocant, nemine discordante, votoque se obstrinxere, diem hunc hoc in templo festum habituros, cantuque suo quam festivissime possent celebraturos. Pacatæ mox undæ signum dedere, placuisse Virgini votum. Fecere illi sane, dum vixere. Hodierni Pontificis cantores, quia ad se quoque majorum vota pertinere existimant, votum curant, et diem octavum Junii festum faciunt Virgini, quæ ex horto subsidium tulit in aqua perituris. Hæc Octavius Pancirolo in sua *Roma* fusius describit.

CLXXVII. — Imago B. V. miraculosa in Monticulo. Olomucii in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *En ! ut pura gemma ita Iris amanda luceo.*

1. Virtutis oblitio in divitiis. — 2. Dilatio periculosa. — 3. Sanctitas pecunia indiget.

Non longe hoc templum distat Olomucio urbe

episcopali et academica nobili. Salis mercator fuit, qui hoc Deiparæ templum struxit. Origo ista est: Viennam ibat in curru duobus aurigis comitatus, in via cum esset, nescio in quo pago festum Nativitatis Christi pie devoteque celebravit, et die illo integro in reverentiam tantæ sollemnitatis constitit.

E templo egressum ingens desiderium tenuit templi aliquando Deiparæ ædificandi; sed vana fuerunt sine pecuniis desideria, narrat tamen hoc aurigis, et: Nos, inquiunt illi, si Deus juverit, necessaria convehemus; paulo post uxorem duxit, et ditior factus propositi sui non amplius meminit. Revocavit ei, quod ipsa homini ingesserat, propositum Deipara, luculento somnio. Videbatur sibi in silva videre Deiparam ad arborem quamdam pluvia et lacrymis perfusam, rogantemque defendi ab imbribus. Ille pietate, qua pollebat, quam primum e proximis ramis omni studio domum fecit, pro qua ei Virgo gratias egit, et cum somnio somno quoque finem dedit.

Consuluit ille post aliquot dies Patrem e Soc. Jesu. Is suadet, iret Radikam versus et locum amœnum eligeret: videri ex aliis quoque indiciis illie Deiparam templum velle. Paruit ille et consensu equo regionem lustrat, monticulum hunc præ cæteris amœnitate sua aptiorem ascendit et quæ divinarum ratio est, horrore insolito concutitur, in suavem pietatis sensum desinente.

Hoc ille pro signo accepit, et accepta ab iis, quorum interest, licentia, hoc quod hodie stat, sacellum struxit. Comparuere quoque illi ipsi famuli aurigæ, qui ei operam suam olim in itinere Viennensi comites promiserat, quos toto tempore, quo ædificatio duravit, magno suo solatio tanquam cæteris fideliores adhibuit, et bene etiam ultra debitam mercedem donatos, domum remisit. Hæc origo templi est hodie admodum celebris affluxu peregrinorum, et gratiarum largissima profusione. Ita ad me R. P. Wenceslaus Schivertser Soc. Jesu.

CLXXVIII. — Imago B. V. miraculosa Moscovitica. Vilmæ in Lithuania.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Divina gemma pura reatu alma nitesco.*

1. Trapezitæ verum de gemma iudicium. — 2. Lytrum captivorum. — 3. Pro dote Imago B. V.

Hæc Virginis Deiparæ imago ideo præ omnibus singularis est, quia pars dotis fuit, quæ regis sponsæ data est. Advecta, inquam, est Lithuaniam e contigua Moscovia anno decimi quarti sæculi quarto et nonagesimo; cum Helena Ivani Basilidæ magni ducis Moscoviæ filia Alexandro magno duci Lithaniæ nuberet, inter dotalia, pretiosissimi thesauri loco, a parente annumerata. Opinio apud Moscos, atque inde apud Russos et Lithuanos propagata constans est, hanc imaginem a S. Luca pictam, olim apud imperatores Græcos cultam, postea ad reges Haliciæ in Russiam, tandem in

Moscoviam delatam. Eam ob causam in maxima semper æstimatione apud Moscos fuit: ut anno sæculi prioris sexagesimo nono, cum de perpetuis fœderibus Moscos inter et Lithuanos ageretur, Mosci inter fœderum pacta hanc imaginem reppererent, promissa vicissim quinquaginta nobilium Polonorum, quos captivos habebant, liberatione.

Acta Moscovitiæ hujus legationis legit, qui hæc ad me perscripsit, in quibus hoc legitur. Hanc sacram imaginem tam ii, qui Græcos ritus habent, quam qui Latinos, impense colunt: uti apparet ex tabulis magno numero appensis. Ita ad me R. P. Albertus Kojalowiz rector Societatis Jesu.

CLXXIX. — Imago B. V. miraculosa Werdensteinensis. Werdensteinii in Germania Superiori.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Ponas Dei Virginem a rea macula tutam.*

1. Chorus angelorum. — 2. Somnus felix. — 3. Fluvius aurifer.

In Rotenburgensi comitatu ditionis Lucernensis ad fluvium Emmam collis quidam abruptus est, olim arce insignis ejus fundamenta non contemnenda adhuc apparent: nomen tamen integrum hodieque manet Werdenstein. Radicem collis hujus Emma flumen allabitur, et auro alluit, quod senex quidam Belga circa annum 1500, secernens e sabulo, victum quæsivit et invenit. Sæpius hominem diligentem nox oppressit, coegitque dormire ad ipsam rupem, somno nonnunquam precibus ad Deiparam interrupto, quas flexis genibus solvebat. Grata hæc Virgini pietas symphonia cœlesti honorata est, quam senex ut audivit, erectus in pedes circumplexit, viditque collem totum inter densas arbores coruscare, sensit insuper ex ea ipsa luce allabi cantum humano dulciorem.

Ille, in grati animi signum, tabulam curavit, quæ coronationem B. Virginis referret, eamque pinni arbori quam decentissime et fortissime affixit in laboris sui solatium. Nec diu privata hæc pietas fuit: causam enim affixæ tabellæ ab amicis coactus edicere, fidem invenit ipse, et fama deinde populos undique accivit, petituros gratias sine miraculis non obtinendas. Obtinere quam plurimi. Hinc quamprimum exstructum sacellum est, et paulo post affluentibus beneficiis cœlestibus affluerunt etiam pecuniæ: hinc ex sacello factum est templum, quod hodie in venustissimam pulchritudinem excrevit. Curant hoc rever. Patres Conventuales S. Francisci.

Hanc templi originem typis edidit, anno 1618, Nicolaus Razenbofer, senator Lucernensis. Miracula licet grandia et approbata, quia communia sunt, non exscripsi. Est locus hic unus e primis in Helvetia, accursus undique magnus, crescuntque donaria numero et pretio in dies. Vidi locum, atque ad honorem Deiparæ sacrum feci.

CLXXX. — Imago B. V. miraculosa de Laminibus. Sanseverini in Italia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *En! summa via lactea merito digna, pura.*

1. Lumina cœlestia non sunt phænomena.—2. Tarpæ mundanæ.—3. Imago supra portam.

Miraculosissimæ imagini apud Sanseverinales primum cultum dedere angeli. Lucas Serratonius honestus civis, anno 1560, supra portam suam B. Virginis imaginem locavit pictori. Porro pictor Joannes Gentilis vocabatur, homo non malus, sed pictor non bonus, ut ex ipsa imagine apparet artificis non multum deprædicanda mediocritas. Viginti quatuor ipsos annos omnibus aeris injuriis exposita, stetit illibata, nullo cætera vel cultu, vel miraculo insignis: quanquam dubitandum non sit, inter mira, si non miracula, numerandum esse, quod quidam juramento interposito testatus est, nunquam se ausum fuisse illac iter facere, dum mortifera labe conscientiam haberet infectam, ob stimulos omni tormento acriores: quapropter longas ambages quæsisisse, non sine negotiorum detrimento.

Anno 1584, 16 Januarii die, visa lumina sunt circa imaginem e cœlo delapsa, nunc radii, nunc facis figuram referentia. Res altero mane per urbem Deiparæ devotam a civibus sparsa coegit populum ad venerationem et preces. Inde non modo urbici, sed etiam accolæ advolarunt. Nec defuere miracula, quæ Virgo petentibus dedit, omnem vel vanitatis vel falsitatis suspicionem facile superantia. At vero incredulæ posteritati consulturus Lucas Tardoli, illustrissimi et reverendissimi episcopi vicarius, ad juris normam eos examinavit, qui conspectorum luminum testes se obtulere. Unde firmata egregie veritas est testibus omnium ordinum permultis, et exceptione omni majoribus, qui conspecta a se lumina nunc e cœlo, nunc e Lauretana ora ad imaginem properantia asserebant. Testium plerorumque effata ad me missa sunt, quæ longum duxi huc appondere.

Nec minus feliciter successit in perpetrata miracula inquisitio, quorum et numerus, et illic loci raritas momentum sane maximum addunt; si quispiam forte homo philosophus conspectorum luminum splendorem inter phænomena aeris numerare velit. Certe qui ad has cœli faces cæcutiunt, næ illi non tantum cæcutire creduntur, sed ad hæc cœli lumina: cæci esse ab omnibus cæteris videntur. Hæc cum longo testium examine accepi a R. P. Jo. Bap. Tartaglia, olim mihi notissimo, rectore Anconitano Soc. Jesu.

CLXXXI. — Imago B. V. miraculosa de Solibus. Avilæ in Hispania.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Pange Divam, at jure sine macula ortam.*

1. Cælum habet unum solem, Maria plures.—2. Plus obtinetur quam petitur.—3. Simplex eloquentia.

Traditio, sed fida et incorrupta, habet, sculptam

hanc Deiparæ Jesulum tenentis statuam defossam eo in loco fuisse, ubi nunc elegantis architecturæ templum stat, et frequenter eodem in loco duo lumina, velut soles duos, pastorem e melioribus unum conspexisse; qui eadem, qua olim Moyses, fiducia locum accedere sit ausus, quin etiam prehenso ligone tentare fossionem, reperturus quidquid cælum his luminibus portenderet. Cum se post exiguam crudelationem obtulit statua Deiparæ, ex materia in hanc usque diem incognita, et quod mirabatur colonus, nulla terræ injuria, aut humore squalida.

Ille ante omnia in genua procidens eam veneratus, quam statua repræsentabat. Dein Avilam contendens media leuca distantem, jactat felicitatem, nunc uni, nunc alteri, nunc omnibus recensens ex ordine, quomodo sæpius soles duos vidisset, quomodo terram opera nec operosa, nec longa, tentasset ligone, et hanc sacram statuam nihilo deteriore, quam ipsi nunc eam viderent, invenisset. Fecere hæc simplicis eloquentiæ non otiosa verba, ut brevi congestis pecuniis staret in loco sacellum, quod deinde anno 1504, in elegantis formæ templum exerevit. Accessit quoque hospitium peregrinis excipiendis: eo denique extulit urbs Abulensis hunc Mariæ thesaurum, ut e civibus, nescio quo duce, confraternitas coalesceret, quæ sacræ statuæ totiusque tam pretiosæ pietatis curam haberet.

E plurimis miraculis hoc singulare est, quod sacerdos apud Algerianos captivus, inter carceris miseras et pedores periisset, nisi tam enixe Deiparam de Solibus invocasset. Illa homini plus, quam optaverat, largita est: etenim tristitia somnoque gravatum a lusque hoc templum angelicis manibus deportari fecit. Reperto ante ipsum altare Virginis adempta sunt vincula, et Deiparæ appensa, testimonium datura posteris accepti beneficii. Finio, si, quod alibi unquam legi, adjuuxero perpetuum miraculum.

Aiunt, imminentibus Hispaniæ periculis stationem suam deserere hanc sacram statuam, et alio migrare, veluti negotio magis necessario alibi delecta, res Hispaniæ curaret. An id hoc anno 1669, quo hæc scribo, contingat, non habeo dicere. Bis hoc contigisse legitimis testibus probatum est, primum in receptione civitatis Barcinonæ, deinde cum liberata est ab obsidione Fonterabia. Primus labor trium dierum fuit: hic posterior uno die confectus est: neque enim plus temporis abfuit. Magna hæc sunt, nec aliis regionibus audita, fidem tamen merentur, quia qui ad me perscripsit, R. P. Michael de Arbieu ex archivio ecclesiæ illius accepit.

CLXXXII. — Imago B. V. miraculosa de Grotta Pinta. Romæ in Italia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *O mera et munda cœli vivis porta*

1. Refugium Christianorum. — 2. Primæ Ecclesiæ pietas. — 3. Annui ludi.

Campus Floriæ nomen habet a Flora Pompeii M.

meretrice infami, quæ thesauros populo Romano post impiam mortem reliquit, quibus ludi Floræ in annos singulos defloratissimis modis celebrarentur. Illic loci crypta fuit antiqua, in quam se recipiebant Christiani mortem evasuri, qui variis imaginibus in muro pictis locum fecere sacrum. Prima inter has, et præcipua est Deiparæ imago, rudi sed pia manu picta. Reddita Ecclesiæ pace sub Constantino Magno, imago hæc elata : templum vicinum nil de crypta retinuit præter nomen, appellaturque de Crypta picta.

Anno 1599, altare majus in meliorem formam redactum est. Repertæ tunc litteræ fuere a templi protectore reverend. domino Jacobo Tosi de Fornello, in quibus legebatur, templum hoc anno 1543, in novam formam redactum, et consecratum fuisse 8 Decemb. in festo Immaculatæ Conceptionis Deiparæ. Imaginem porro ipsam templo S. Laurentii in Damaso illatam esse, ibique coli cœptam. Ita Octav. Pancirola in sua *Roma*. Imago hodieque in cultu est in templo S. Laurentii in Damaso. Litteras quas citat Octavius non vidi.

CLXXXIII. — Imago B. V. miraculosa de Gratiis. Romæ in Italia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *O nega maculam in Matre Dei pura, justa.*

1. Discordia deorum. — 2. Virginitatis honor. — 3. Vestalium castitas qualis.

Quomodo in Romano cœlo Vestæ deæ convenerit cum Venere, Christiana theologia non docet. Studia utriusque tam diversa, sacra tam dissimilia, aliud efficere non potuere, quam ut illa huic, hæc illi litem, ruinam, bellum moveret, viribus non æquis; nam Vestalium virginum paucissimæ erant, nec in omnem vitam durabant in officio. Pro Venere pugnat tota Roma : quis enim sacris ejus non superstitiosissime imbutus erat? virginitati tamen sua semper reverentia stetit Romana in urbe.

Hoc in loco, qui olim Vestalium fuit, hodie hæc Deiparæ Virginis imago in veneratione est, et miraculis clara. Hinc a Gratiis nomen habet; dum autem originem miraculorum inveniamus, credere interea juvat, Virginem vel adeo hic loci prioniorem ad beneficia esse, quia hoc in loco præ cæteris omnibus ea virtus etiam a gentilibus culta est, quæ post humilitatem in Deipara fuit maxima : tanti refert etiam a loco miraculorum et beneficiorum cœlestium causam et originem invenire. Octav. Pancirola in sua *Roma*.

CLXXXIV. — Imago B. V. miraculosa Weichelindana. Weichelindæ in Germania Superiori.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Agna pia munda Jesum Creatorem aluit.*

1. Faciunt promissa nepotes. — 2. Nix cæremoniosa. — 3. Pagus securus.

In pago Hæglingen, non multis miliaribus Monacensi ab urbe, Baviaræ metropoli, distante, hortus

est longus centum pedes ultra duodecim, latus octoginta sex, simplici sepe cinctus, dictus ab antiquis temporibus, ut e censualibus litteris constat, Hortus Weichelindanus a duabus tiliis, quæ olim latissimis brachiis ramosæ umbram fecere sepulcris tribus magnorum virorum, ut constans majorum traditio habet.

Nec mirum hic jacere, qui hic ceciderunt, quicunque illi sint. Siquidem anno 635, magna hic loci cum Hunnis (Ungaris) Baviaræ infestissimis prælia fuere. Certum insuper est sanctum Marinum episcopum, natione Hibernum, ab Hunnis hic loci crudeliter occisum esse, ut habetur ex proprio festorum monasterii Rottensis ad Oënum fluvium, ubi sanctus hic pro tutelari sancto colitur.

Sæpum traditio est, rupta per negligentiam ædificii sepe, animalia, quæ inde gramen carpebant, contagiosa lue periisse, grandineque e cœlo omnem viciniam illo anno vastatam esse. Locus jam a sæculis sanctus sacello honoratus a pagi incolis est : anno 1652, quo Suecicus furor Bavariam vastavit, sacelli patrona electa Deipara. Ita nempe cogimur majorum vota et promissa seri nepotes perficere : voverunt etenim hoc sacellum incolæ pagi, ea conditione, si indemnes præterirentur, et voto facto fuga se furori subduxerunt. Abcuntibus e Bavaria Suecis rediere inquilini, et omnes pagi hujus incolæ domos suas intactas reperere, sed et anno 1654 a peste totius patriæ Hæglingenses fuere immunes, et hætenus, ut et longis annis postea, undecim, inquam, omnino annis, promissum sacellum nondum stetit. Tandem, obtenta ordinarii facultate, rotundum exsurrexit non invenustum sacellum. Nunc de statua Virginis lignea loquor, quæ duos pedes cum dimidio alta est. Stabat hæc in parochia Hæglingensis pagi, in alto pariete olim, ut ferunt, culta, tunc vero nullo honore celebris.

Accidit, ut vexillifer supplicationis rusticanae, sacrum altumque vexillum supplicantibus prælaturus, labore ingenioque erectum imperitius vibraret, statuamque de suo loco deturbaret, quæ quia ex tanta altitudine in stratum lapide pavementum violenter præcipitata illæsa tamen omnino permansit, populo pius majorum cultus in mentem rediit. Votum igitur omnium fuit, columnam erigere juxta sacellum hortense, statuamque columnæ imponere ad frugum securitatem contra grandines. Concessit parochus, nec displicuit Deiparæ, vigilem se creatam a rusticis Hæglingensibus, Fatentur certe, nunquam se vidisse sacram statuam nivibus coopertam, afferebantur quoque anathemata accepti beneficii certa testimonia. Interea pro sacello meliore, advecta jam omni materia, quærebatur aqua miscendæ calci, et post facilem fossionem quamprimum reperta est. Facilitas repertæ aquæ occasionem dedit sperandi majora : etenim agris aqua pota profuit ad salutem, quin etiam ad balneum aptata majus loco nomen fecit. E terris etiam remotis concursum est, nec itineris pœnituit, quos vera fides adduxit :

redeunt namque sani, quos venientes mala premebant. Miracula ritu Ecclesiæ ab ordinario approbata et scriptu digna numerantur centum et triginta ab anno 1645 ad annum 1660.

Porro supra sacellum fabricatum est templum ingens, quod cœnobio Weiarensi unitum est. Jam tandem peregrinis sacramenta petentibus satis fieri potest, jamque intra paucos annos 30,000 numerata sunt communicantium. Novem altaribus hæc peraguntur, quæ anno 1657, Kalendis Julii, ab ordinario loci consecrata sunt. Templum visitarunt pie præter Ferdinandum III imperatorem, ejusdem cognati serenissimi archiduces Austriaci Ferdinandus et Sigismundus. Imperatrix Eleonora lampadem argenteam dono dedit, alia alii. Hæc ad me ex Weiarensi monasterio perscripta sunt.

CLXXXV. — Imago B. V. miraculosa Lauretana. Niklspurgi in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Virginem adora e spinæ macula tutam.*

1. Cardinalis Marianus. — 2. Templum bis ædificatum. — 3. Architectura bona.

Templum hoc Lauretanæ domus ad amussim æquale, imo etiam simile, si partem interiorem spectes : si vero architecturam exteriorem, forma est, quæ cum templis Italicis optimæ formæ conferri possit. Finem fabricæ auctor, Emin. card. princeps de Dietrichstain, dedit anno 1630.

Celeberrimum crediderim esse inter omnia, quæ Lauretanæ ædis formam figuramque præ se ferunt, atque etiam pulcherrimum. Concursus adjacentium populorum jam a triginta novem annis magnus est, et adhuc indeficiens, magna Moravorum gloria : arguitque anathematum multitudo gratiarum copiam, quas inde supplices reportant : nec plura ad me R. P. Joannes Tanner Soc. Jesu.

Jam supra de templis Lauretanis memoravi si non omnia certe pleraque miraculis clarere, et mirum esse et rarum casum si miraculosa non sint, quod eo plerumque casu contingit quando ejusmodi Lauretana sacella ideo ædificantur ut ex oblationibus vivant qui ea curant, quod si munera quæ offeruntur ad Deiparæ honorem augendum ipsi templo applicantur, beneficiis etiam miraculosis non destituentur qui ea cum fide a Deipara possunt.

CLXXXVI. — Imago B. V. miraculosa de Consortia. Savonæ in Italia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Agite cæli en ! adoramus unicam puram.*

1. Columna loricata. — 2. Gratitude non dilata. — 3. Testimonium forte.

Hic novarum fraudum appello architectos, qui supra duas petras, Lutherum et Calvinum, ædificaverunt ecclesias suas, eorumque in tanta arte sententias posco et exspecto. Savonensis templi ruinosæ vetustas cives coegit, ut casuros paulo post

lapides ipsi diruerent, pietas, ut ampliorem formam darent novo. Jamque anno 1607, nil amplius supererat, quod curiosus inspector forte de antiqui templi rudibus inveniret, præter unam rotundi operis columnam, duodecim adhuc pedes altam : quam ideo nemo murariorum hactenus demoliri ausus est, quod venustissima Virginis imago molliret pios, terreret austeros.

Decimus quartus Martii dies illuxerat, et in decimam usque octavam diei horam seu meridiem, progressus dies, cum et hæc quoque columna jussa ab architecto est in terram dejici. Jam ad opus promptæ stabant operæ, et ad spectandum, præter templi multos canonicos; non pauci cives; sed quis primus ictum contra sacram Virginis iconem destinaret? quemque sua absterrebat in Virginem pietas ac reverentia. Cumque non esset, qui cunctantes urgeret imperio, nemo sponte sua primus manum operi admovere voluit, Deiparam in figura offendere. Admiratione sacræ picturæ columnam coronabant. Ecce oculis omnium visa est nullo ictu tentata muri crusta, digitum non amplius unum crassa a muro divelli totam secum imaginem ferens, sex palmos altam, tres latam, non sine ingenti intuentium læticia : quam tamen pene totam metus abstulit, quo timebatur tenuissima muri pars abitura in partes, ubi vel terram lapsu tetigisset, vel manibus excepta murarii inconcinnius fuisset tractata. Dum aspicitur, dum consulitur, dum denique nihil, quod ad rem est, in medium affertur, proximus operarum, abjecto ligone, in genua procidens, brevibus verbis excusat Virgini necessariam temeritatem, rogatque suis manibus excipi dignetur. Hæc effatus, labentem crustam utroque brachio molliter excipit, locoque decenti, nemine uno juvante, infert.

Quis omnium sensus tunc fuerit, ex his, quibus nunc vivimus, annis collige, quibus miraculosa hæc imago adhuc majore, quam ante honore colitur. Ipsa columna, licet loricam suam amisit, intacta permansit, et hodie in sacello locum suum obtinet, assertura posteris factum de veritate rei dubitantibus. Petrus Franciscus a Costa episcopus æris campani festo sono cives ad obsequia Virginis accivit, die altero supplicationem, qua potuit, pompa instituit, rogavitque cum ovibus pastor Virginem ut primum hoc, non ultimum beneficium esse vellet, pro quo urbs Savonensis gratias deberet.

Annuat Virgo, et quidem in tempore, magno eorum gaudio, qui fabricæ præfecti præsentem inspexerunt. Etenim, exhausto ærario, diu fortassis stetitisset, quod hactenus architecti fecerant, nisi Virgo beneficiis Savonenses coegisset liberalius gratos esse. Ita et honori sacræ imaginis, et civium salutis, et fabricæ integritati consultum fuit. Nec hodie cessant Deiparæ beneficia, uti nec cessat urbs Savonensis esse grata Deiparæ. Joan. Baptist. Alf. lib. II.

CLXXXVII. — Imago B. V. miraculosa Trocensis. Trocæ in Lithuania.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Agite en! rosa pura dum en! immaculata.*

Christianismi felicia principia. — 2. Nomen Mariæ laudabile. — 3. Concursus magnus.

Lithuanis populis, si nasci contigisset Christianis, um Christi fides adhuc in cunis esset, quid non facturos fuisse putem integris sedecim sæculis, quando quatuor, et si quid amplius, sæculis tanta fecere, et a superis acceperere? imago beatæ Virginis, quæ in civitate Trocensi, in ara minore templi majoris, colitur, jam a temporibus Alexandri Vitoldi magni ducis miraculosa est.

Tantus hodieque concursus est, ut integræ prope civitates totius fere Lithuanie, pro festis Deiparæ, a milliaribus Polonicis quatuordecim supplicantium ritu effundantur ad hunc locum visendum. Hæc non ideo afferro, quod Italiæ æmulam in Virginis cultu Lithuaniam putem, sed ut videat lector, non tantum a solis ortu usque ad occasum, sed etiam a meridie ad ultimum usque septentrionem laudabile esse nomen Mariæ. Adderem miracula rara, si ad me ea perscribere potuisset R. P. Albertus Koialewiz rector Vilnensis: potuisset autem, et voluisset, nisi Moscoviticus exercitus Vilnenses colligere vasa jussisset, et migrare alio, in qua fuga etiam sacris imaginibus consultum fuit.

CLXXXVIII. — Imago B. V. miraculosa de Buzzano. Buzani in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *A communi lapsu Adæ jurate integram.*

1. Marefacit duos. — 2. Suavis obedientia. — 3. Crassa impietas.

Buzzanum non multum ab urbe Nola distat; ili in templo rever. Patrum S. Francisci de Paula imago est B. Virginis, a quingentis fere annis clara miraculis. Cultus tanti totque beneficiorum origo hæc est: nautis quibusdam juxta puteum, qui hodie in templo videtur, colloquentibus B. Virgo se videndam præbuit, jussitque expressis verbis, purgare puteum: laboris mercedem fore imaginem, quam reperturi essent, olim gratias daturam et beneficia. Non placuit merces nautis, quia argentea non erat; sapius itaque, et crudis hominibus, apparendum Virgini fuit, ut eos cogeret ad imperata facienda, nihil tamen apud nautas, etiam sæpius apparens, majoraque promittens, quam ut in vulgus spargerent, quæ viderant. Quæri statim cæpta est a piis civibus intra putres aquas imago, nec sine accensis facibus: opus itaque aggressi, nec multum progressi, invenere sanctam imaginem, de qua ipsa Deipara nautis locuta est. Quæ subito, ut ab iis conspecta est, honorem suum habuit, et paulo post etiam templum: siquidem accurrentium manera in fundamenta suffecere. Duraverunt beneficia Virginis tribus integris sæculis, dum templum divo Francisco de Paula

cessit, qui, adjuncto sui ordinis monasterio, omnem cultum in eam celebritatem erexit, quæ hodie videtur. Hæc ad me R. P. Julius Cæsar Fazzari Soc. Jesu.

CLXXXIX. — Imago B. V. miraculosa de Remediis. Thenis in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *O laudate eia Virginem puram sanctam.*

1. Urbs e cineribus ut Phœnix. — 2. Christiani mediis abundant. — 3. Urbis bonum.

Non libet nunc tristissima Thenensium fata memorare, quibus velut altera Troja flammis ita consumpta est, ut dubii cives hæserint, quo quisque loco domum suam stetisse credere deberet. Hoc solo Troja felicior, quod remedium illa non habuerit, hæc invenerit.

E cineribus itaque eadem, et alia, surrectura, de remediis cogitare instituit, statuæque Virginis thaumaturgæ, quæ titulum hunc vel habuit ante, vel tunc primum acquisivit, se cives mancipia post hæc Virginis futuros solemnem cæremonia testati sunt. Versus sequentes imagini sculptæ appressos appono.

*Leva caput de ruinis,
Urbs contrita quasi cinis.
Ecce! fert remedia
Mater, Natus: Natus crucem,
Ut per ista sperent lucem
Virginis mancipia.*

CXC. — Imago B. V. miraculosa de Gratiis. Avilæ in Hispania.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Ait angelus, Matrem dici puram a nævo.*

1. Discipula cœli. — 2. Labor durabilis. — 3. Angelicum opus.

Rever. Patres Carmelitæ Discalceati in eo sanctimonialium conventu, qui de Incarnatione nomen habet, statuam Deiparæ habent inter celebres celebriorem. Hæc angelis cineta nonnuquam visa est, et ab eis honorata: visionis hujus testem habemus omni exceptione majorem S. Theresiam, quæ hanc in vita sua, quam ipsa scribere jussa est, fuisse refert. Festum hujus apparitionis non sine solemnitate celebrant moniales pridie S. Sebastiani. Munera adsunt ex ipsa India, ab iis submissa, qui aulam patriam habent.

Una monialium nescia laboris Phrygii, hanc a Deipara artem poposcit et obtinuit. Adest frontale altari tegendo miris mæandris ornatum, quodque manus magnorum artificum ad certamen provecet, opus artis, quam Deipara monialem docuit. Centum et plures anni abire, nec vetustatem labor induit; quod heri confectum credas. Ut ceteri taceant, certe artis periti miraculo ascribunt tantæ novitatis conservationem. Cætera miracula ut magna sint, communia tamen sunt, hoc quia exoticum et singulare est, ad me perscripsit R. P. Michael de Arbicu.

CXC1. — Imago B. V. miraculosa de Insula.
Camingæ in Lusitania.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Una ergo, una dicite eam sat mali puram.*

1. Insula religiosa. — 2. Fons aquarum. — 3. Fons beneficiorum.

Caminga oppidum est Lusitaniæ maritimum: non longe abhinc in mari est exigua insula, cui propter exiguitatem majores nomen non indiderunt. In hac primi hominum habitare cœperunt Rever. Patres Franciscani, quibus cum templo cœnobium ædificatum est sub titulo S. Mariæ de insula. Miraculosa Virgo, cœlo sereno, et mari tranquillo, nunquam non habuit, qui se in hoc templo visitarent: at vero, mari irato, fratres fame laborabant, nunquam non siti; quis enim hic aquam dulcem speraret? Speravere tamen fratres post fatigatam precibus Matrem, quæ est *puteus aquarum viventium*. Nec defuit illa: nam F. Didaco Aræ per somnum apparens locum Insulæ ostendit, quo aqua esset querenda.

Non sprexit felix somnium Didacus: suis fratrumque manibus fontem quæsit et invenit aquæ dulcissimæ; non obscuro indicio alterius quoque fontis, e quo beneficia miraculosa profluerent: qui et paulo post apertus est, et S. Virginis miraculose nomen acquisivit. Gonzaga p. 3.

CXCII. — Imago B. V. miraculosa Schaffens.
s. Diesthemii in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Virginem adeo puram ita alte canamus.*

1. Puteus impetrator. — 2. Votum annuum perpetuum. — 3. Posteritas grata.

Ad dimidium lapidem extra muros Diesthemii pagus est, cui nomen Schaffen: in cujus templo parochiali Mariæ quædam statua visitur ex alabastro in peculiari sacello. Celebris hic concursus propter miraculorum copiam.

Fama est, dictam statuam a ducissa quadam Lotharingiæ hic esse repositam, solita singulis Sabbatinis diebus Diesthemio huc peregrinationem instituere. Ut cætera miracula interierint, manet tamen hodieque puteus ab incolis facto voto impetratus, et dulcissima aqua celebris. Veritas beneficii hujus miraculosi probatur annua pecunia, quam incolæ e voto parentum Deiparæ in annos singulos solvunt, ne memoria beneficii pereat: quod templi pastor quam diligentissime curat. Locum hic jam ab anno 745 celebris est, eumque frequenter visitasse Blanca S. Ludovici regis Galliæ mater traditur. Wikmans, lib. II.

CXCIII. — Imago B. V. miraculosa Thiele-
tana. Thieleti in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
ANAGR. *Solum agna Dei Mater pura nævi micat.*

1. Peccator leprosus. — 2. Lepræ felix cura. —
3. Utraque cura a B. V. est.

Thieleta pagus est non multum Arsoto distans.

Deiparæ statua, quæ in templo est, jam ab antiquo peregrinorum affluxu celebris est, quia miraculis clara. E plurimis miraculis hoc celebre et perenne, quod iis quibus a lepra periculum est, si mature veniant, sanitas certa sit; siquidem ipsi obicem non ponant. Wikmans, l. II.

Lepre curam medicis impossibilem plures statuæ Marianæ præstant, ut videbimus, nec immerito: etenim nullus omnino morborum tantam cum peccato similitudinem habet ac lepra. Utrumque malum contagiosum est, et hæreditarium serpit, augeat, vitalia consumit, curam respuit, et gaudet negligi. Id mirum quod cum pro miraculo habeatur si quis ope Virginis curetur a lepra, tam pauci mirentur si ope Virginis peccator a lepra peccatorum annosa curetur.

CXCIV. — Imago B. V. miraculosa S. M.
Minoris. Hannuti in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
PROGR. *Pia et mera Eva Adam ignorans luctum.*

1. Tituli contrarii. — 2. B. V. respicit humilitatem. — 3. Miraculi humilitati amica.

Hannutum exiguum Belgii oppidum in templo parochiali tria Deiparæ sacella habet tribus titulis insignia: primum dicitur altare B. Virginis in crypta, secundum S. Mariæ Majoris, tertium S. Mariæ Minoris. Vide, lector, miraculum humilitatis! ad hoc ultimum Virgo benefica est, quia ei titulus placet: hic quoque Rosarii congregatio instituta, gratias Virginis augeat. Et quia Deus respexit humilitatem Virginis, idcirco et illa sub titulo humili invocata largius beneficia distribuit. Wikmans, l. II.

Proh, quid mundus titulis non tribuit! relinque hæc crepundia quisquis Mariam amas, et ipse: exemplo humilibus esto contentus, quando ab ipsa ex ipso cœlo habemus tantum humilitatis exemplum.

CXCV. — Imago B. V. miraculosa de
Consiliis. Nivellæ in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Pura ignoravit sentem maculæ Adami.*

1. Consilium e cœlo. — 2. Angelus magni consilii. —
3. Miracula interna.

Extra Nivellam ab antiquo celebris fuit memoria, et magno affluxu populi insignis, nostra Domina a Consiliis nuncupata: sacellum vetustate sua corrui: sed anno 1625, iterum nobiliter surrexit, Gerardi comitis Grinbergensis sumptibus. Hic consilia petuntur et inveniuntur, nempe a Matre, quæ magni consilii Angelum peperit. Huc scilicet veniendum est, cum in angustiis versamur, eumque ignoremus, o Mater, quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te [Wikmans l. II]. Miserrimi hominum sunt qui angustiis et miseriis pressi omni consilio et auxilio destituuntur. Nemo Christianorum talis, est nisi ipse optet esse infelix. Quisquis es, huc fuge ad fontem felicium consiliorum Mariam.

CXCVI.— Imago B. V. miraculosa Nivellensis: Nivellæ in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Ea summo mane clara, nitida, pura viget.*

1. Principes Sancti. — 2. Abbatissa juvenis. — 3. Gertrudis sanctitas.

Nivella Gallicana Brabantiae vetus oppidum est: in eo anno 650, Itta, marito Pipino defuncto, hortatu S. Amandi episcopi se et sua devovens, monasterium fundavit virginum, quibus Gertrudem filiam suam praefecit. Hoc in loco jam a mille annis summus fuit cultus Deiparae. Refertur in M. S. perantiquo, S. Gertrudem infirmam quamdam sororem ad altare B. Virginis sanitatis causa adduxisse, ibidemque coram ejus imagine preces fudisse, et impetrasse. Wilkmans.

Viduarum divitum et nobilium pietas olim fuit fundare cœnobia, siquidem liberis carebant, per quos propagari debebat familia. Pleraque cœnobia tam Superioris quam Inferioris Germaniae, vel hanc vel similem habent originem.

CXCVII. Imago B. V. miraculosa S. Matris Dei. Lucenæ in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Ignoravit Adæ culpam, nam Mater Jesu.*

1. Suspicio pernicioza. — 2. Factum crudele. — 3. Innocentia liberata.

Lucena, Illicias Latine, civitas Hispaniae est in Aragonia. Hic anno 1558, templum Deiparae, seu Matri Dei, erectum est a Ludovico de Corduba marchione, et rever. Patribus Franciscanis datum: quibus et monasterium aedificavit. Inter miraculosas merito haec S. imago numeratur: ex omnibus unum, quod habeo, adduco.

Anno 1582, circa medium Augustum nobiles duo fratres duas sorores suas virgines criminis pessimi reas habuere quia ex frequenti colloquio, quod cum quodam saeculari sacerdote miscebant, suspicionem moverunt sceleris non semel peracti. Jamque certi, ut putabant, de facinore, utramque uterque spatiatum duxere in proximam silvam ad sextum ab urbe lapidem, ibique turpiter denudatas ad arbores duas funibus alligarunt, flagrisque crudelissime cœsas deseruerunt.

Diem cum dimidio inter preces et vota ad Matrem Dei, cui erant addictissimae, consumpserunt, spe tamen non absumpta: cum Virgo S. Franciscum et S. Antonium de Padua habitu suo misit, qui innocentes liberarent. Hi eas primum vinculis liberatas palliis suis texerunt: deinde summo silentio ad urbis usque portas duxere, quin et ad ipsam tertiae sororis suae domum: ibi qui essent, fassi, disparuerunt, et sorores tres una cum domesticis caelesti consolatione imbutas reliquerunt. Fratrum uno paucos post dies repentina morte sublato, altero infra annum mortuo, ipsae Cordubae monialium cœnobium ingressae sunt. Gonzaga.

CXCVIII.— Imago B. V. miraculosa de Gratia. Alacanti in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*

ANAGR. *Turris Evæ communita in Adæ plagam.*

1. Lapidina inventa. — 2. Pluvia impetrata. — 3. Cæcus illuminatus.

Alacantum urbs est in regno Valentino: ad hujus muros rever. Patres Franciscani cœnobium habent et templum, cui propter miraculosam Deiparae statuem titulum dedere S. Mariae de Gratia. Et sane ipsi primi fuere, qui gratiam Deiparae statim in exordio fabricae experti sunt. Cum enim difficile ac laboriosum omnino esset, e longinquo lapidina effossos lapides ad hunc usque locum advehere, dum templi fundamenta murarii fodiunt, tam abundans lapidum vena ex insperato apparuit, ut materiam templo sufficientem praeberet. Imago sancta miraculis claret: anno 1579, in processione circumlata pluvias miraculosas et oppido necessarias e caelo deduxit. Oleum e lampade caeco visum restituit. Gonzaga p. 3.

CXCIX. — Imago B. V. miraculosa de Mosteiro. Mosteiri in Lusitania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Rosa punicea, munda, mira et alma viget.*

1. E sacello templum. — 2. Incendium silvae. — 3. Fores templi illaesae.

Templum hoc Deiparae anno 1592 conditum est eo loco, quo stetit antiquissimum Deiparae sacellum, miraculis et concursu celeberrimum, et datum cum sacra imagine Mariana rever. Patribus Franciscanis: quibus et ibidem tanquam curatoribus sacrae imaginis, et pietatis propagatoribus datum est. Placuisse hos Virgini curatores, miraculo demonstratum est: cum enim omni ex parte silva proxima ingenti incendio conflagraret, ubi flamma forestem templi attingit, nullo illato detrimento, exstincta est; nec plura Gonzaga p. 3.

Plures in hoc opere dabimus cum templis statuas Marianas inter incendia illaesae, et quanquam statuæ nonnunquam fumo infectae aut etiam aliqua parte sunt ambustae, non tamen id contigit sine aliquo miraculo; quod ipsum sacram statuam facit magis celebrem.

CC. — Imago B. V. Miraculosa de Bona Fortuna. Coloniæ in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Mane viva certe ignorat lapsum Adami.*

1. Statua B. V. argentea. — 2. Principes praefecti. — 3. Donaria pretiosa.

Argenteam Deiparae statuam posuere tripedalem et gemmis undique ornatissimam sodales congregationis majoris in collegio Soc. Jesu Coloniae: si pretium spectes statuæ, cum adjunctis donariis, ingens est; si artem, talis (siquidem chalcographus non expressit pulchriorem) qualem vidisse me non memini, praeter Trepanitanam in Sicilia.

Cultores habet eximios: etenim hac in congrega-

gatione præfecti fuere plures electores imperii, aliquot cardinales, non pauci principes, inter quos serenissimus Wolfgangus Wilhelmus Neoburgicus bis. Miraculosa beneficia testantur munera gemmea, quæ de collo pendent, et quamquam R. P. Joannes

Bilstein nullum in partem ad me perscripserit, asseruit tamen, merito inter eas miraculosas poni posse, quæ sine publico et populo concursu beneficia in supplices spargunt. Ita R. P. Joannes Bilstein.

CENTURIA III.

CCI. — Imago B. V. miraculosa Underkochenensis, Hohen-Rechbergæ in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Virgo prudens, ea immaculate animata.

1. Compassio miraculosa. — 2. Oratio mirabilis. — 3. Angeli architecti.

Underkochenensis pagus, Augustanæ dioceseos, juxta Elvacum, templum habet parochiale pulchrum sane et amplum, in hoc Deiparæ statua colitur, cui sculptor justi hominis altitudinem dedit, et amœnitatem vultui singularem, Matri quoque Jesulum in brachio posuit. Fama fidelium est, belli temporibus vultum mutasse, et tristitia sua calamitatem venturam portendisse; sed ad venustatem et amœnitatem suam rediisse post abitum hostium.

Perantiquæ et votivæ circumjacentium locorum peregrinationes beneficia et miracula jam olim facta arguunt. Adhuc nostris temporibus festo S. Udalrici tantus est supplicantium numerus, ut vix tertia eorum pars in ædibus, cætera amplissimi pagi locum inveniatur, coganturque erigere tabernacula, ne sub dio pernocent peregrini. Miraculorum multitudinem arguit ingens vis grallarum, quas integratis membris hic reliquerunt, qui beneficium accepere, quasque Sueci milites magnam partem exusserunt. Tabularum quoque numerus magnus parietibus affixus, uti et supellex argentea, vestesque sacræ magni pretii, nobilium donaria.

Ardebant hic cerei grandiores quadraginta, candelabro quisque suo sustentati, in quorum uno ducum Wirtenbergicorum insignia adhuc videntur, Luthero antiquiora. Traditio insuper est, templum infra montem ab incolis designatum fuisse, sed omnem murorum materiam opera angelorum sub noctem in hunc collem fuisse translata. Denique ipsa templi vestigia, quæ hodie videntur, abunde docent, primum templum semel atque iterum propter accursum populorum in ampliorem formam extensum fuisse. Hæc ad me illustrissimus dominus Joannes Ernestus baro de Hohen Rechberg, qui hæc ex archiviis accepta ad me perscripsit.

CCII. — Imago B. V. miraculosa Martyrum, Tarenti in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. XI.

ANAGR. Ea pure sancte ignoravit malum Adami.

1. Ardens aqua. — 2. Lampas domestica. — 3. Miracula neglecta.

Etiam hæc Deiparæ imago, in tabula depicta, e domo in templum delata a Tarentinis est, civibus in Virginis cultum pronis: quis eam curaverit, quisve pictor artem suam impenderit, fortassis civis ille ipse nescivit, qui eam domi diu inter suas, et cum suis coluit, etiam lampade, quam nunquam non ardentem vigilare maxime noctu voluit, ut Virgo quoque dormientium securitati vigilaret. Ita cubitum eunti, post peractas preces, unica cura fuit, curare lampadem, aptare lychnum, et oleum addere, quantum nocturnæ horæ poscerent: semel hominem, aut exacta negotia, vel superveniens sopor, post peractas preces, ad cubile compulerunt, neglecta lampadis cura.

Mane postero indoluit sane, consuetum a se Virgini honorem non exhibitum; ubi tamen cellam ingressus, quæ imaginem custodiebat, lampademque ardentem conspicatus est, attentius, quid flammam aleret, indagavit; sed aquam tantum deprehendit, quæ modicum pridianæ vespere oleum, ut solet, sustinebat. Vix oculis suis credidit: itaque et uxorem et familiam advocat, neve de tanto portento dubitandi locum paucitas testium sciolis relinqueret, vicinis quoque, et quotquot voluere, admisit: cunctantes etiam admovit propius, viderent sane, quam Virgini placeret hæc luminum veneratio. Imago, præsulis jussu, templo illata, lucem urbi universæ patris miraculis dedit. Ita ad me R. P. Rector Tarentinus.

CCIII. — Imago B. V. miraculosa Cerviana, Cervii in Germania Inferiori

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Mater Virgo, pia munda, eat sine macula.

1. Cura podagræ. — 2. Antiquitatis privilegium. — 3. Hortus Marianus.

Cervianum Virginis sacrarium non procul distat ab altera miraculosa imagine, quæ in Camberonensi cœnobio est. Nempe Marianorum fructuum ferax Belgium est, et paradus Mariæ: dat enim fructus æque miraculosos, quibus omnis anni pars pro autumno est. Plura sunt, quæ locum celebrant, primum omnium est sacræ imaginis inventio, quæ sambuci foliis ramisque implexa, cultum, quem olim a transeuntibus habebat, jam totum amiserat. Venustate sua inventorem movit ut,

squalore deterso, Iddæ nobili matronæ ferret, tunc loci dominæ.

Illa, ut Virgini devota fuit, imagini antiquæ novum sacellum molita est anno 1150, ipso in sambuci loco, quem limpidissima scaturigo non parum reddidit amœniorem. Ut nemo est, si me non fallit opinio, qui credat quemquam Virgini gratis servire, ita nemo quoque erit, qui dubitet, præter loci dominam eos quoque operæ pretium accepisse, qui venerabundi locum inviserunt. Vetustissimum, non tamen, ut opinor, primum, quod nobis literæ tradiderunt, miraculum anno 1526 accidit, quo, invocata Virgine, podagricus perfectæ et constanti sanitati restitutus est, raro utique miraculo, et quod medici præ cæteris æstimare sciunt.

Plus apud nonnullos admirationis inveniet, quod aliunde adventu hoc ipso anno, quo civis Parisiensis in ipsa patria sua, paralyti, quæ medicorum artem superavit, lecto affixus, divino monitu jussus est hoc in loco quærere mali sui remedium. Itaque ab urbe usque Parisiensi, magno suo bajulorumque labore, ad locum delatus, reperit, quam quæsit sanitatem, nec distulit animi grati signa : nam ædem sacram in ampliorem formam ære suo rededit. Quæ deinde consecuta sunt, longa serie, miracula locum in eam celebritatem extulerunt, quæ hodie videtur. Ita R. P. Everardus Hochius Soc. Jesu ; videri etiam potest Ferreolus Locrius, fol. 543.

CCIV. — Imago B. V. miraculosa Rosarum, Tarenti in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Magna et pura mali canduit amore Jesu.*

1. Titulus floridus. — 2. Femina fidem invenit. — 3. Lucrosa pietas.

Antonia Tarentina femina peregrinationem instituit ad templum quoddam Virginis jamdudum collapsum, atque eam ob causam desertum. Assuflatim hinc inde jacebant, inter squalores, quæ olim in veneratione erant, imagines. Illa cum publici juris hæc essent (quia derelictæ) attentius scrutatur, tabulæque fragmentum reperit, quæ vultum Virginis cum modica corporis parte adhuc referebat ; hanc domum tulit, et in cellæ hemicyclo, quem in muro architectus ex arte reliquerat, decore collocavit : Virginem enim in abjecta et confracta tabula, fuis frequentur precibus honorans, et quia illis in terris tabula quæque Deiparæ ex more nomen suum habet, ipsaque Antonia et huic quoque iconi nomen optaret, id ab ipsa Virgine expetiit. Virgo a Rosis sibi nomen placere, per visum supplicii indicavit, seu quod rosæ iconi appictæ sint, seu quod ipsa Virgo secretiores ob causas hunc titulum ambierit. Addidit Virgo, velle se tabulam publico dari, et templo inferri.

Femina fidem invenit apud eas quas hac super re compellare jussa est. Pictor iconem sacram, quæ ablatis ramentis aliquid passa erat, coloribus novis, ut potuit, refecit. Populus supplicatione e

domo in templum delatam comitatus est. Puerpera certe, cum foetu moritura, prima votum fecisse scribitur, et voti rea facta ; postquam foetum sanum ipsa sana enixa est. Hæc imagini appingi fecit Jesulum. Fidem horum Tarentini a lectore non petent, nisi feminarum sermonem Deipara confirmasset sequentibus signis, quæ uti Tarentinis frequentia et utilia sunt, ita recte etiam probant, feminas nec decepsisse, nec deceptas fuisse. Ita ad me rector Tarentinus Soc. Jesu, qui adjungit hodieque esse in summa veneratione.

CCV. — Imago B. V. miraculosa de Nazareth Pederneiræ in Lusitania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *En Virgo, sane tuta e macula primi Adam.*

1. Vestigium equi. — 2. Pestis terribilis. — 3. Temperamentum dolorum.

Non procul a Pederneira urbe a multis jam sæculis summa religione colitur B. V. imago, cui nomen a Nazareth, quod ex illa quondam urbe, sæviente iconomachorum persecutione, a quodam Cyriaco monacho in Hispaniam delata sit, et in cœnobio Cauliano collocata. Diu honores suos accepit, usque dum Mauri Hispaniam invaderent, et Rodericum regem subjugarent regnoque exuerent. Is mutato habitu ad cœnobium Caulianum fugit, totius vitæ peccata deposuit apud monachum, Romanum nomine, litteris ac pietate conspicuum, et amissi regni dedecus doloremque sancti viri colloqui non parum levavit. Et quia res plena periculi erat, diu moram hic facere, jamjam undique omnia vastantibus Mauris, et nullo discrimine sævientibus, Romanus monachus, assumpta hac B. V. statua, et capsula aliis reliquiis referta, socio rege Roderico occidentem versus iter arripuit, et Pederneiram pervenit : ubi in monte Seano annum integrum delituit inter duas rupes, excitato Deiparæ sacello, in quo circa finem anni illius præsentem rege Roderico pie mortuus est. Jam solus rex, relictis reliquiis cum statua Deiparæ, interiora Lusitanie penetravit, et prope Viseum urbem consedit, et denique, vita cum virtute exacta, ibidem pie obiit. Datum est regi epitaphium Gothico caractere scriptum in lapide, quod hac ætate inventum est. Latuit S. Deiparæ effigies in Seani montis specu ad Alfonsi primi tempora : quo regnante in Lusitania, Fuasius Roupinius, spectatæ fortitudinis ac pietatis dynasta, Virginis sacellum squalore obsitum, et silvis circum horrentibus absconditum invenit, dum cervos per avia deviaque persequeretur. Bonum sacro loco fuit, talem habuisse inventorem. Ita enim, eo jubente, perpuratus est, ut sacellum apud vicinos in honoribus esset, et frequentibus peregrinis celebre ; crevit religio, et miris modis aucta est, postquam Deiparæ placuit, inaudito miraculo celebrare locum. Insequebatur aliquando Fuasius eques effusus habenis cervum ad rupis altissimæ in mare usque extensæ præcipitium, loci

non ignarus, periculum tamen non vidit, nisi cum se in Oceanum jamjam præcipitandum deprehendit, jamque priores equi pedes in saltum erecti in mare porrigebantur : cum eques Virginem Nazarethanam inclamat. Memento auditus est : siquidem equus effuso in saltu se retro vertit posterioribus tantum nixus pedibus, quorum vestigia ipsa in rupe non sine miraculo reliquit : quæ hodie religiose tanguntur ab iis qui per eam planitiem repere audent, et in mare prospicere. Ne ingratus esset Fuasius Roupinius, sacellum exstruxit priore nobilius. Stetit hoc, usque dum rex Ferdinandus, anno 1577, justæ magnitudinis templum curaret. Hodie adhuc augustior sacræ imaginis sedes est. Illa e ligno est, nec sesquipedem excedit, colore subfusco, facie venustissima, et divinam quamdam modestiam præferente ; Jesulum in gremio habet. Non sine miraculo est, quod, cum tot sæculis duret, integra tamen et illæsa ad hæc usque tempora perseveret. Hodiedum miraculis claret, et peregrinantium affluxu celebris est. Ita ad me R. P. Antonius de Macedo Soc. Jesu.

CCVI. — Imago B. V. Miraculosa Nucarina, Nuceriæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Agnæ evadit, lupi morsum ea necat iram.*

1. Femina silens. — 2. SS. capilli B. V. — 3. Divina sunt peregrina.

Vallis Nuceria est Solano et Albino montibus media in regno Neapolitano. In hac mulier vixit, quam mores probi commendabant. Hæc somnium habuit : via fuit marmoribus strata, in multos porrecta passus : quin etiam vidit eam, quæ per hanc viam ad se venit, incognitam sibi : nec territa rogat, quæ sit, unde domo ; illa non cunctata, Ego, inquit, sum Regina omnium, et locus hic totus meus est : simulque extensis late brachiis locum designat. Evigilans felicissima somniatrix somnium marito narrat, et tacere quam primum jubetur.

Quis arguat simplicis viri imprudentiam, quando hoc doctissimi quique passim sine rubore faciunt, difficulter credentes, quando loquitur per simplices Deus, cum tamen non ignorent, conversationem ejus esse cum simplicibus ? Quam certum est, uxorem ad imperium viri bene tacuisse, tam certum est maritum stulte imperasse. Certe S. Deipara sprete non rediit.

Biennio opus fuit, ut ad ingratos angerum mitteret, eadem fortius dicentem : quem eadem mulier vidit in somnis, tres ignes eodem in loco excitantem, et thus injicientem : quin etiam loquentem audivit : « Hæc ad cælum itur : hæ sunt orationes sanctorum : hic porta cæli patet : orantibus hic Dei aures inclinantur ad preces : dic populo, ut fodiat, et latentis sacrarii indicia inveniet ; siquidem evadere velit, quæ illi mala e caelo imminent. » Simul his dictis in virgulam fumi mutatus, in cælum abiit.

Femina visis jussisque territa, tacuit sane, sed viro, ne iterum tacere juberetur. At vero per compta passim omnibus et hæc, quæ nunc vidit, et illa, quæ olim negotiosissima denarratione edixit. Et fidem invenit apud plurimos. Ivit confertim populus ad locum. Erat ibi quercus annosa, et ramis late expansis ampla, laboris principium : nam hæc eradicanda funditus erat. Non injucundum fuit, audire rationes dissuadentium tam venustæ arboris excidium, tanti est vel unius fruticis terreni damnum apud eos quibus omnia divina peregrina sunt.

Vicit pars populi sanior, et brevi procubuit, quæ forte plus uno sæculo stetit quercus. Evulsa cum radicibus suis arbor nonnisi cisternæ veteris ostium ostendit. Ita populus mulieris somnio deceptus rediit, victoria penes illos stante, qui primum mulieris somnium riserant. Sed hoc ubi Deiparæ quæstæ est mulier, iterum apparens, gemmam de annulo, quem digito gestabat, exentiens, in fidei pignus dat, jubetque quærere locum. Et sane altera die invenit, egesta terra, antiqui templi rudera, in quo et lampadum fragmenta, aliaque postea inventa sunt. Reperta quoque est Deiparæ imago, postea altari principi inserta una cum plurimis sanctorum reliquiis.

Appono verba instrumenti authentici, quæ ita sonant. « Item in quadam capsula eburnea, in qua sunt venerandi capilli capitis beatæ et gloriosæ Virginis Mariæ, item de cingulo ejus. Item de vestimentis ejus. Item quedam ampulla vitrea plena de lacte ipsius Virginis, » etc. Annum reperti hujus templi non inveni. Inveni tamen a Nicolao Papa datas indulgentias anno 1061, ab Alexandro Papa 1076, a Gregorio Papa anno 1079, a Victorio Papa anno 1086, ab Urbano Papa anno 1091. Hæc omnia ex instrumento notarii jurati Nucerinii, ad me misso, excerpti.

CCVII. — Imago B. V. miraculosa Krupnen-sis, Krupnæ in Bohemia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Dulcis amor mane avertit a pia anguem.*

1. Serpentis sibilus. — 2. Pietas opes ; et hæc illam augent. — 3. Consilia Dei differunt a nostris.

Hæreticorum labor est, ut interire faciant, quidquid Deo sacrum est, et ex omni hominum memoria expungant, quidquid divinitatis imaginem habet. Licet itaque in tumultu Bohemico, quem hæresis excitavit, scripta majorum aboleantur, fida tamen et fidelis traditio, quæ semper in Ecclesia magna auctoritate pollebat, non semper aboleri potest. In hac sacra statua describenda totum traditioni fidelium datur, quidquid in lucem proferimus. Silva itaque arboribus densa fuit, ubi nunc templum stat, hocque in loco Deo consecrata monialis et cœnobio Schwezensi, petita et obtenta licentiâ, vitam vixit eremiticam, hæc sacra statua secum cœnobio asportata. Vitæ rigor paulo posteam af-

flitit ægritudine; hinc coacta redire ad monasterium, et quia recuperata valetudine, iterum erat reditura ad dulcia solitudinis solatia, sacram statuum reliquit velut loci custodem.

Sed quæ Dei sunt judicia, propositis nostris non semper respondentia, dicta virgo in monasterio pie mortem obiit, nemine uno reperto, qui sacram statuam ad cœnobium referret. Festo natæ Deiparæ, ancilla rustica eum in locum devenit, gramen sectura pecoribus: cum repente serpens se ejus brachio circumvolvitur, terretque sibilo. Rustica, divos hominesque inclamans, auxilium poscit: cum ecce serpens capite versus arborem vicinam porrecto, postquam sibilando satis, quod vulnerat, elocutus est, se evolvit sponte, et in proximum rēspitem delapsus abiit, nec amplius comparuit. Yidisse serpentem aliquid, quod ipsa non vidisset, certum erat ancillæ, itaque curiosius arborem intuita, hanc, de qua loquimur, Statuam Deiparæ invenit; timent nempe capiti suo serpentes, et calcari a Deipara metuunt. Ancilla Krupnam ad parochum properat, omnemque rei peractæ seriem tam eloquenter proponit, ut parochus sacram statuam, conveniente comitatu populi coacto, ad urbis templum deportaverit.

Non defuere ex prudentioribus, quibus omnis Deiparæ honor sudes in oculis est, qui parochi exprobrarent: Ergone uni feminae credendum, et quidem rusticæ? Addidere insuper, quidquid stulta contra Deiparam eloquentia huic hominum faci suggerit. Sed altero die parochi religionem Deiparæ non fuisse ingratam apparuit: siquidem sacra statua ad silvam rediisse visa est; quod etiam, ut aiunt, sæpius factum, nequidquam ringentibus, quibus exiguum pietatis studium est, in Virginem. Hinc in hodiernum diem festo natæ Virginis multorum milliam accursus. Ejus causam aliam porrigant Mariomastiges: interim nos eam credimus, quam narravimus.

Non dubium quin eo in loco sacellum sit quamprimum erectum. Justæ tamen magnitudinis et arte sua visendum templum anno 1558 ædificatum, et altare summum collocatum, ubi arbor steterat. Aucta pietate etiam auctæ sunt templi divitiæ. Unde repertus, qui templum amplo muro velut mœnibus circumdaret, et ne turres deessent, septem sacella justis intervallis posuit, in quibus sacrificium Missæ tanto populo celebrari possit: iis porro in sacellis septem Deiparæ dolores in altaribus picti honorantur. Hæc ad me R. P. Joan. Schestak, Soc. Jesu.

CCVIII. — Imago B. V. miraculosa de Slavonia, Corigliani in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Prostravit anguem alma amica Dei.*

1. Peregrinatio navalis. — 2. B. V. in litore. — 3. Templum miraculosa.

Coriglianum Calabriae oppidum est, archiepiscopo

Rassavensi subjectum, et ad mare situm, male securum, et non satis munitum: multas hoc in litore prædas agunt infesti piratæ, et infestiores piratis sicarii, et prope domestici latrones. Eam ob causam junior ætas plerumque per plures annos vigilum munere fungitur: et quia ampla sunt littoris spatia, ex æquo officium suum faciunt, omnemque illic arenam nocte tota obequant. Horum unus, cui Antonio nomen, vidit nocte quadam lumen ingens non multis passibus a litore.

Posito timore, primo accessit, viditque Virginem sedentem in throno, jamque sibi divinum quidpiam imaginatus, audivit etiam se alloquentem in hæc verba: « Ego sum Deipara de Slavonia, et volo mihi fieri imaginem in hanc formam, ut vides, et imagini templum exstrui. » Profuit Calabris neglecta Antonii pietas: siquidem et iterata apparitione fraudum suspiciones exesus, et Antonio plus temporis datum, quo visam imaginem melius memoriæ commendaret. Itaque archiepiscopo Rassavensi re omni quam fidelissime narrata, datum est principium imagini, dictante Antonio, et quantum licebat, obsequente pictoris penicillo: nec multo post templo quoque sua fundamenta jacta sunt. Qui hæc ad me perscripsit, ipse fabricam templi capacis vidit, quæ terram multis jam palmis superabat.

Porro unum superest, quod lectorem scire interest, cum Deipara se vocaverit De Slavonia. Sciat itaque, e regione Corigliani oppidi, ultra mare Adriaticum in Slavonia perantiquam Deiparæ imaginem coli; quæ non de loco, ubi est, sed de tota Slavonia nomen suum apud Calabros habet, quamque ipsi Calabri maritima peregrinatione hactenus venerabundi accedere solebant. Hanc laboriosam et periculi plenam pietatem compensatura Virgo, et tam infidi maris tam periculoso trajectu, Tropæanos cæterosque Calabros liberatura, Antonio huic se stitit, ea forma, qua ibidem in Calabria picta est. Hæc omnia non ante multos annos contingere, et ut horum temporum mos est, rigidissimæ judicii solertia subjecta fidem suam probarunt. Cum hæc ad me perscriberet R. P. Julius Cæsar Fazzari rector collegii Amanteani, adjunxit, prima pietatis officia fervere, et Deiparam venientibus ad se singularibus modis propitiæ esse.

CCIX. — Imago B. V. miraculosa de Gratia, Archidonæ in Hispania.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Pura a luto iræ Adæ cingat immensum.*

1. Scutum in altari. — 2. Templum montana. — 3. B. V. suscitatur de terra inopes.

Archidona oppidum est ducum Ossunensium, duabus leucis Antiquaria urbe distans. Celebre reddunt hoc oppidum aquæ, horti, pascua; latius tamen innotuit ob imaginem Deiparæ, quam incolæ colunt in templo ipsi dicato. Hæc in castello servatur, quod montis verticem occupat. Rudis pannus colores etiamnum servat, ac si vel hodie pictor ultimam imposuisset manum. Quod si

vivacissimorum colorum pars quæpiam decidat, reponi novos recusat: avelluntur namque et sponte sua defluunt. Altitudo sacræ iconis duorum pedum est. Ipsa Deipara scamno insidens puerum tenet, puer aviculam una, altera manu pirum. Ita nempe libuit pictori jocari. Nec pium jocosum aspernata est aut mater, aut filius. Venustas vultuum obscura cum sit et fusca, tanta tamen est, ut multis jucundas lacrymas exprimat; origo ex antiquis monumentis hæc est. Postquam ejectis Mauris anno 1461, Archidona in manus Christianorum concessit, præsidium urbi impositum est e militibus Christianis.

Horum aliquibus libuit aliquando meridiari, et ne otiantur, tempus ludo fallere. Ecce præ foribus urbis (porta Solis hodie vocatur) eques adest, fulgentissimis armis talarique habitu præsignis, quem Asturco, cui insidebat, reddidit gratiorem, sinistrum latus gladii loco ornat crux rubra, ordinis S. Jacobi perantiquum insigne; dexteram armabat lancea, et scuti loco hanc, de qua loquor, imaginem ferebat, nec multum moratus præsidarios, quos præteriit, ad templum properat (quod paulo ante fuerat Mesquita Maurorum), sacerdotem evocat, eique scutum suum tradit, jubetque in altari collocatum, posthac appellari Dominam nostram de gratia. Demum rediens pleno cursu, unde venerat, ex oculis omnium evanuit. Imaginem a S. Luca pictam, et a S. Jacobo apostolo allatam, credere hactenus Hispani.

Festo Assumptæ Virginis exponitur populorum conspectui. Quis porro concursum memoret, quis miracula? Annis superioribus lues pestifera Antiquariæ viginti millia hominum unico trimestri abstulit, idemque in aliis urbibus Archidonæ vicinis fecit; nullo tamen Archidonensis urbis damno, quam indemnem præteriit. Anno 1572, eadem die et hora, qua pugna ad Naupactum, et victoria pro Christianis contra Turcas stetit, duce Joanne Austriaco sudare hæc sacra imago visa est: vixit adhuc anno 1655, vir nonagenarius, oculus testis. Sed et Petrus de Gratia hoc ipso anno in vivis fuit, quem vita functum anno ætatis decimo quinto mater terræ mandare noluit, dum maritus rediret ex nescio quo itinere.

Rediit die tertio pater: sed et hic persuaderi non potuit, ut foetentem licet filium etiam quadruagnum domo exigeret et sepeliret. Hanc sacram iconem accedit, filio vitam rogat, et impetrat: vivitque adhuc septuagenarius, et nomen gratiæ, quod ob miraculum sibi ascivit retinet. Sed et illud prorsus exoticum est: Fratres Joannes de Astudio ex ordine S. Francisci de Paula erus fregit. Chirurgus tibiam in duodecim omnino partes frustillatim dissectam eduxit. Hæc ossa vir pius ad imaginem appendi voluit, pendente hodie, dum ille hodie quadragesimum septimum annum post miraculum vivit, ambulatque sine tibia,

facitque iter ut cæteri, nullo dolore, nemine tam necessariis ossis defectum advertente, nisi quem ille de miraculo instructum ad pedis tactum admittit. Hæc ad me R. P. Ferdinandus de Acevedo, Soc. Jesu.

CCX. -- Imago B. V. miraculosa in S. Cosmalo, Romæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Ruit anguis coram ea pia, et alme munda.

1. Inter gemmas nemo securus. — 2. Imago natans. — 3. Fures.

Hoc templum divorum Cosmæ et Damiani Cosmatum appellant Romani: vocis originem non inquiri, nisi forte ut ab illo, quod in foro est, distinguatur. Hujus in thesauro imago est B. Virginis, quam cœlesti manu factam ab antiquo credunt. Olim inter cimelia S. Petri numerabatur, in cujus templo inter gemmas, quibus abundabat, cultum suum a populo accepit. Vide quantum divitiis paupertas præstet, quando nec ipsis superis inter divitias licet esse securis.

Fures reperti Romæ sunt, apud quos sacra imago propter gemmas periclitabatur: nam raptam imaginem mox spoliaverunt, et ne ipsi iudiciis sacri fierent, sacram imaginem abicere in Tiberim decreverunt; sed natabit, inquit, et forte reddita littori facinus primum, deinde et nos prodeat. Quapropter visum est consilium priore melius, si saxo alligatam aquis mergerent, nunquam amplius emersuram, et sui indicium facturam. Dictum factum, sed quod, Augustino teste, ulli sanctorum e cœlo datum est, id omne (si aliud non obsit) credendum est Deiparæ quoque concessum esse: addo ego, et ejus quandoque imaginibus et statu. Innatarunt nonnunquam aquis martyres, et cum iis saxa et anchoræ: natavit hæc quoque S. Virginis imago, et natandi finem fecit, cum ad Palatinum pontem devenit.

Piissimus quisque accurrit, et sacrum pignus e flumine extulit, imperitiam prædonum, parcimoniam non parum mirati, qui paucarum gemmularum thesauro contenti, majorem abjecissent. Excitatum in loco sacellum inagini sacrum fuit, et Deiparæ dicatum. Ponti quoque nomen dedit, quem plerique jam non palatinum, sed S. Mariæ vocant. Romani Transiberini propter contribules vicinos Judæos non parum sagaces, veriti alios fures, qui majore pietate quam primi sacrum pignus auferrent, non bene exiguo sacello custoditam, et minus publico in ponte securam, eam noctu in templum Sancti Salvatoris detulerunt: hinc demum in hunc, ubi nunc est, locum devenit, ubi fama celebris. Octavius Pancirolo.

CCXI. — Imago B. V. miraculosa societatis Jesu, Viennæ in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Eva munda evasit capturam originalem.

1. Grassatoris felicitas. — 2. Pœnitentia sera, sed vera. — 3. Studiosus infelix.

Libet adjungere cæteris beatæ Virginis imaginibus imaginem ejusdem antiquissimam, studiosorum cultui expositam in collegio Societatis Jesu Vienneſi. Erat ista, collegio necdum extructo, medio in fornice, in sacello antiquo, ubi modo collegii triclinium visitur pendula; quo diruto, in varios portata angulos, multis annis nullo singulari honore culta fuit. Tandem eam R. P. Carolus Musart in lucem extraxit, et ad proxima, quæ collegii foribus adjacent, cubacula detulit.

Accidit forte, ut anno labentis sæculi quadragésimo quarto, quidam juris discipulus, Olomucensis consulis filius, gravissimo vulnere ad ipsum prope cor peteretur. Is sera jam nocte ad collegium properat, et cadendo, viribus jam deficientibus, campanæ funem arripuit, confessarium inter campanæ tinnitus inclamans. Adest, antequam vocaretur P. Carolus Musart: adest quoque janitor cum clavibus a superiore petitis, saucium brachio excipit, et in cubiculum proximum deportat, vocati medici et chirurgi imminuentem ei mortem denuntiant. Itaque R. P. rector Bernardus Geyer confessionem agonizantis excipit. P. Carolus in erea sacrum ceroma affert. Facta rite confessione, sacro unctus est oleo, jam mori paratus. Cum, visa ad murum statua, Deiparæ votum fecit æger, si convalesceret.

Voto vix emisso, melius habere cœpit, primum ita ut altera die medicorum nullus esset, qui vitæ periculum inveniret. Paucis post diebus integerimæ sanitati restitutus est, nec ingratus Virgini adolescens fuit; quoties sequentibus annis collegium adibat, coram hac sacra imagine prostratus preces fudit, diserte fassus, vitam sanitatemque se a Deipara per hanc imaginem accepisse. Iterum sacra statua in variis collegii angulis integro decennio reposita est, decore quidem, nullo tamen cultu; cum dirutis illis collegii cubiculis aliam fecere portam architecti anno 1654.

Tum nostrorum Patrum humeris apportata, muro scalis proximo decore inserta est, ut omnium pietati pateret. Hic primum floribus variisque sertis certatim ornari cœpta est, postea etiam argento auroque, veste insuper Phrygio opere picta nituit. Epigraphæ ascripta sic habet:

Per Immaculatam Conceptionem tuam, a peste et igne libera collegium et viciniam nostram, o Maria!

Cancellis statua includitur, pavimento marmore cernitur, muri gypsatis parergis ornantur, lampas quoque addita, quæ Sabbatis, et pervigiliis Deiparæ, et Salvatoris nostri, pietatem magis illustret. De privatorum pietate quid memorem? Quando nemo fere est, qui non sæpius in die prostratus in genua Virginem hic colat, majoribus festis Litanie hic dicuntur a toto collegio, eo fructa, ut certissimis ignium pestisque periculis

collegium sit liberatum. Hæc ad me R. P. Bernardus Geyer, provincialis Societatis Jesu in Austria.

CCXH. — Imago B. V. miraculosa societatis Jesu, Forolivii in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. Evaista maculam primæ nude ignorat.

1. Venator pius. — 2. Solatium itineris. — 3. Manica B. V.

Quot sæcula abierint, ex quo in arbore reperta hæc statua sit, defectu litterarum ignoramus, quas impia hæresis Vulcano dedit, superstite tamen, ut solet, firma constanque traditione. Nobilis venator in ducatu Brunswicensi, et opulentus, silvam dum peragrat, hanc sacram statuam in arbore stantem conspexit, et ut majoribus dignam honoribus domum secum abstulit, sed illa iterum loco suo restituta, iterum ab equite domum reportata est, donec tertium loco suo restitutum movere pius venator ausus non est, persuasus, non dubio miraculo hic Deiparam postulare templum. Ille non tardus opes dedit, quibus venustissimum templum strueretur, cui et adjunxit sanctimonialium cœnobium. Factum id strenue ad annum 1584, quo rabies Iconoclastarum, quæ omnem pene Germaniam vastavit, in hunc quoque ducatum ingressa est et crudeliter grassata. Eodem anno ducissa Brunswicensis, catholica Henrici ducis conjux, Lauretum instituit peregrinationem, secumque hanc sacram statuam in viæ solatium accepit, melius alibi collocatura tantum thesaurum, cui amplius domus non esset in patria.

Itaque cum Forolivii Societatis nostræ templum inviseret, subiit repente inopinata mentem cogitatio hic loci sacræ statutæ securiorem fore sedem, et Deiparæ gratam, quapropter eam, donatione rite conscripta, Societatis collegio Foroliviensi tradidit. Et quia una cum agro donatur, quidquid in agro est, majorem sibi thesaurum Patres donatum viderunt, quam vel ipsi, vel ducissa initio cogitabant; siquidem, cum post aliquot hebdomadas ad solemnem supplicationem omnia essent comparata, quæ rite loco suo reponeretur sacra statua, curiosior quispiam e nostris Patribus a tergo statuæ crucis figuram reperit, quam non bene coagmentatus asserculus fissura sua figurabat. Rati Patres subesse aliquid reliquiarum, manus abstinuerunt, dum episcopus, vicarius, et pene totum canonicorum capitulum vocaretur: in quorum præsentia conspectuque asserculus jam duobus et amplius sæculis sacræ statuæ firmo glutino insertus, docta artificis manu caute exemptus est.

Apparuit civitas quæ decore suo portendebat latentem thesaurum: et vero etiam hic inventus est, siquidem in perantiqua capsula inventa est et manica dextera S. Mariæ Matris Dei: et nam hæc ipsa verba adjecta inscriptio dedit. Res tota rite litteris concepta inchoatæ supplicationi ingens incrementum

tum dedit, et populi præsentis pietatem ingentibus modis auxit, quæ hodieque durat, nec Forolivien-
ses thesaurum unquam majorem habuere. Joan.
Bapt. Alberti typis edidit.

CCXIII. — Imago B. V. miraculosa Dadi-
sellana, Dadisellæ in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Deum parit Virgo mea, nata sine macula.*

1. Templum filo cinctum. — 2. Filum miraculosum.
— 3. Victoria miraculosa.

Dadisella pagus est in Flandria, quatuor leucis
ab urbe Insulensi distans; colitur hic Deiparæ
imago in templo, quod ipsa sacrum fecit indicio
licii serici, et nodo et termino carentis, quo tem-
plum circumcinxerat. Miraculosa in hanc usque
diem est; quin etiam principum visitatione vota
ferentium celebris. Et in ore omnium etiamnum
est victoria Maximiliani primi imperatoris in agro
Quinegatensi a Gallis reportata anno 1497, 7 Au-
gusti, quam præter imperatorem etiam exercitus
B. Virgini Dadisellanae ascripsit. Ita R. P. Tossanus
Bridoul, Societatis Jesu.

Filorum istorum quibus B. Virgo templa cinxit,
faciam mentionem frequentius; quandoque etiam
extenso per plateas filo, ambitum designavit qui
tenendus posteris fuit et observandus in suppli-
catione annua quam ipsa imperavit per eos quibus
apparuit, ita ut hæc novitas lectorem terrere non
debeat.

CCXIV. — Imago B. V. miraculosa de
Navicula. Chiozzæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Est Eva ignara mali, munde, pure emicat.*

1. Olitor ne importuna locutus. — 2. Boni sunt
pie curiosi. — 3. Grando in pœnam peccato-
rum.

Chiozza Venetæ ditionis urbs, viginti quinque
milliaribus Venetiis sejuncta, hodie Virginis ima-
ginem colit, quæ urbis nomen latius quam merca-
tura propagat. Imagini nomen fecit olitor, quem
ipso D. Joannis præcursoris festo, spes timorque
laborum suorum coegit urbe exire, visum nunquid
detrimenti cepisset res hortensis, quam largo su-
dore curaverat.

Suspicionem damni non vanam fecit tempestas
ingens, quæ grandinem inter aquas fudit, illic lo-
corum nunquam visam, nunquam audiam. Vix
primam ingressus pergulam, vocem audit, qua
Baltassar (nec alius quam ipse aderat) vocabatur.
Circumspexit ille, nec diu inquirens, Virginem
vidit lugubri amictam pallio, et mœsto vultu, non
procul consistentem. Salutavit ille mœstam, at illa
primas inter suspiria voces eloëuta, Vidistine, in-
quit, iratum cœlum? Annuente illo, cum ipsa,
Instant, inquit, alia urbi et graviora, ni cives finem
faciant vitiis, quibus in sua mala cœlum trahunt.
Quid blasphemiae et perjurii et profanati laboribus

dies festi possint, in grandine, vidistis: hæc pars
promeritæ pœnæ fuit. Cessent sane, ni, quæ cœ-
lum jam in pervicaces paravit, experiri velint:
nam quid eis profuit, ita Filium meum habuisse?
Simul subducta lacinia, Filium genibus incumben-
tem, et mortuum ostendit, qualem de cruce depo-
situm accepit. Neque aliud subjunxit, quam ut
quæsituris, a quo accepisset, quæ urbi dicturus
erat, reponeret, Advocatam peccatorum sibi locu-
tam. Sic locuta, relicto, cui insederat, trunco,
intrare cymbam visa est, et oculis Balthasaris
subduci.

Olitor ne importuna loqueretur, in diem usque
tertium pressit silentio, quæ viderat: non tamen
ausus celare rem diutius, ne superventuræ cala-
mitatis olim pœnas lueret, tribuno militum exponit,
rogatque ipse loco suo exsequeretur, quæ sibi im-
perata erant. Ille rerum, quas audisset, narratione
urbem implevit, vix fuit, qui ad locum non pro-
peraret: multi accensis luminibus truncum altaris
loco habebant, Virginem, quæ in eo consederat,
honoraturi, plures ramenta abstulere, velut Vir-
ginis contactu sacra: alii agros per confertum
populum intulere, factis Virgini votis, si sanitas,
quam amiserant, restitueretur. Et vero facta hæc
gratia est omnibus, quotquot primo illo populi
concurssu adfuere miseri: ut videas, quantum in-
tersit, esse inter primos Virginis cultores.

Truncus jam nemini non sacer, ne mari paucas
post horas littus inundaturo cederet, in altiore
locum sublatus est, locus quamprimum ligneis ta-
bulis jussu episcopi clausus, venerationem auxit:
dum demum a civibus templum, quod hodie vide-
mus, erectum est. Truncus ipse neminem non ho-
die in admirationem rapit, publico expositus, ra-
menta præscindentibus sponte relinquitur, et quod
mirum est, avorum memoria constat, nihil de
mole sua unquam amisisse. Tabularum ingens
modus est. Nautis præcipue locus in veneratione
est, quos Virgo de navicula (hoc imagini nomen)
rite invocata nunquam non servat. Felix Astolfi,
l. xv.

CCXV. — Imago B. V. miraculosa de Luce,
Ulyssipone in Lusitania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Eva Virgo, pia mater, sancte munda
mali.*

1. Centrum lucis Maria. — 2. Solatium captivi. —
3. Curiositas punita.

Tertio ab urbe lapide Deiparæ templum exsur-
git, structura magnificentem, religione augustum: ita
dictum a Luce, propter cœlestem flammam longe
lateque diffusam, quæ noctu illi incubabat loco.
multis, qui eam sæpe viderant, ignaris, quid hic
cœlestis ignis portenderet: donec, regnante in
Lusitania Alfonso V, B. Virgo pulcherrima nitens
luce, se spectandam præbuit cuidam Petro Marti-

nez Lusitano, viro bono, et tunc Maurorum captivo, vinculisque in carcere compedito.

Hunc insolita lux primum, deinde ipsa Deipara ingenti gaudio et spe libertatis implevit, ea tamen conditione, ut templum sibi strueret eo in loco, ubi splendorem cœlestem visurus esset, ac nomen de Luce imponeret. Vix Virgo his dictis disparuit, et Alfonsus se non in Africæ ergastulo vinctum, sed in Lusitania, patria sua, liberum esse miratus est: vix sibi, vix oculis suis credidisset, se unquam vinctum fuisse, nisi compedes simul venissent, quas utique Virgo sibi appendi voluit, nec multum quaerendo loco et inveniundo opus erat, quem splendor cœlestis jamdudum omnibus designavit.

Ille, spretis lucis radiis, ipsum lucis centrum, fontemque, per tesqua inhospitæ silvæ secutus, locum templo designat. Et ecce sub prægrandi saxo iconem Deiparæ palmarem invenit, candidissimo amiculo e serico coopertam; quod ad hunc usque diem ita perstat recens et illæsum, ac si nunc primum e vestiaria officina prodiret. Statuæ materia hactenus incognita, inter paucos, quibus major curiositas erat, non pauci cæcitate, aut morbo gravi pœnas dederunt, Petrus desiderii sui compos, et voti reus, suo ære templum inchoavit, et piorum eleemosynis finivit anno 1463, quo anno ab Alfonso de Nôgara Ulyssiponensi episcopo, dedicatione solemnî ritu peracta, sodalitas instituta est; cui ipse rex, deinde etiam multi principes, nomen dedere. Joannes III cœnobium adjunxit, serenissima Maria, Emmanuelis regis filia, templum marmoribus exornavit, et supellectili argentea; ibique sibi sepulturam posuit. R. P. Antonius de Macedo Soc. Jesu, ex R. P. Antonio Vasconcelli Hist. Lusit. scriptore ad me perscripsit.

CCXVI. — Imago B. V. miraculosa de Arcu, Nolæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Mater almi Agni, ea ipsa vocetur munda.

1. Lusor omnino perditus. — 2. Pœna in loco delicti. — 3. Pedes miraculo amissi.

Ad pedem Vesuvii arcus est, ex quo viator discat molem ædificii, cujus nulla præter hunc arcum pars superest. Fuit, qui jam olim monti flammivomo opponeret Virgini dedicatum sacellum: quod quia ab hoc arcu parum distat, ab Arcu nomen accepit, quod hodieque retinet. Loco venerationem dedit sanguis e sinistra Virginis gena copiose erumpens: quem pila lignea in picturam projecta elicit blasphemus lusor. Etenim cum globis nonnulli tempus fallerent, qui malleonis in multos passus promoventur, unus eorum infortunator, emota bile, in blasphemias prorupit, et imaginem sacram, et cum ipsam Virginem non posset, destinato jactu ferire ausus est, sinistram, ut dixi, imaginis genam audax globus perstrinxit, et in terram recidit, stante adhuc, sed immoto, sceleris

patratore, et ob decurrentis sanguinis miraculum non parum stupente.

Aduere mox, qui ablatum Virgini honorem ferventibus votis reddere, qui iratam placare precibus et lacrymis contenderent: aduere quoque qui in vincula reum et carceri darent; in quo postridie, ut tertiam Paschatis feriam religiosius celebraret, neve Vesuvius Virginis amore vindictam cum ignibus spiraret, spargeretque, in totam late viciniam, judex vindicem manum Virgini porrexit, et reum una cum lusorii instrumentis, erecto ante templi portam patibulo, suspendi curavit. Hinc ipsum sacellum piorum liberalitate in ampliore formam redactum est. At vero longe maximum accepit augmentum e concursu, qui factus est anno 1590, ob ingens et inauditum miraculum.

Transiit hoc templum rustica mulier cum marito, quem pari passu cum sequi nequirit, quandoque cespitavit, quandoque etiam cecidit. Quod cum ante ipsum etiam templum accidisset, improba Xantippe et pictoribus et murariis, et quotquot hoc in templo operam suam collocassent, malum repetitis vicibus imprecata est, nequidquam marito suo divinante, hoc ipso post annum die (qui Pascha secundus erat) ambos in pœnam pedes amissuram. Factum: nam et integro anno dolores in pedibus passa est artem superantes, et secundo post Pascha die pes dexter, sequenti pes sinister sine omni sanguinis effusione de corpore decit, pendet etiamnum [inquit Spinellus in *Throno Deiparæ*] pes uterque e tholo templi, terretque blasphemus. Hodie duodecim sacerdotes templo serviunt. Ita R. P. Antonius Spinellus, S. J. in *Throno Deiparæ*.

CCXVII. — Imago B. V. miraculosa de Congo, Congi in Hispania.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Invicta Virago alma eat, semper munda.

1. Afflictio pro B. V. honore. — 2. B. V. cogi potest. — 3. B. V. habet jus patronatus.

Mille passibus ab urbe Pontevedra effigies Deiparæ frequentatur, cui nomen a loco est vulgo nostra Domina de Conjo, sive Congo. Olim sanctimoniales locum incolebant, honoremque Deiparæ modis singularibus promovebant: unde et accursus peregrinorum et munera et ab ipsa Virgine beneficia. Fama religiosissimæ vitæ et nobilitas fecit, ut sanctimonialium parentes Compostellæ cœnobium cum templo a fundamentis extruerent, in quod translata, S. Benedicti regulam in hoc æque atque in altero religiose observarunt.

Inde locus prior desertus, nulla amplius pietate insignis fuit. Affixit res reverendum dominum Didacum de Saldana, sanctimonialium confessarium: et placuit afflictio hæc Deiparæ, quapropter ei aliquando per visum clara die monstravit religiosos habitu candido ad instar rever. Patrum de mercede, qui templi quasi curam gererent. Visum

hoc homini visum est portendere, gratum beatæ Virgini fore, si huic religioni locus consignaretur. Itaque religionis superiorem adit, suscipi ipse postulat, facitque, ut sanctimoniales locum, quem ipsæ amplius celebrem facere nequirent, aliis concederent qui hoc præstare vellent et possent. Sic templum cum sua sancta statua ad hanc religionem devenit : sic celebritas intermissa postliminio resumpta est, ipsaque Deipara iterum cœpit esse miraculose liberalis. Ita ad me R. P. Benedictus Vasquez, Soc. Jesu.

CCXVIII. — Imago B. V. miraculosa de Consolatione, Romæ in Italia.

PROGR. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Virgo diva, sane permanet immaculata.*

1. Fortes lacrymæ. — 2. Reorum solatium. — 3. Justus judex.

Vix ab alia virtute Tarpeiam rupem laudari video, quam a justitia, quando non ethnicorum modo, sed et Christianorum ævo, reis hic datum est, quod meriti sunt, supplicium, hoc solo discrimine, quod ethnici olim non perinde ut postea Christiani, obvium in via solatium habuere, quo mortem æquiore animo ferrent. Hæc se coram imagine, Virginis Filio, et ipsi Virgini, commendant, qui ad eum locum vadunt, unde pauci redeunt, eamque ob causam de Consolatione nomen accepit. Plura, ni fallor, nobis dicerent, quos cœlo intulit ultima hæc, et forte unica Virginis Consolatio.

Cæterum quod duobus pene sæculis in ore hominum est, Virgini præ aliis hoc in loco profuit, anno 1460, juvenis ob quædam flagitia in vincula conjectus est; is tormentis ad verum adactus dixit falsum, fassusque est fecisse se flagitia, quæ nunquam cogitavit; scelus furcæ debebatur, et hæc illi, qui scelus commiserat. Et vero, data sententia, instituta est ultima profectio ab his careeribus ad has metas, et plusquam Herculis columnas, quas ultra progredi funis vetat. Ille coram hac sanctæ Deiparæ imagine Virgini se suamque innocentiam, inter fortes gemitus, et fortiores adhuc lacrymas memorans, brevi peroravit : fuere enim, qui prope-rare juberent. Interea ad crucem venit, conscenduntur scalæ, capistrum fatale collo induitur, et ex alto per scalas reus præcipitatur; ille vivere, et clamoribus invocare Virginem.

Carnifex, sibi suoque honori consulturus, insilire in humeros, hos, quin et ipsum caput pedibus premere, et nihil efficere. Certum populo fuit, hominem, si naturam spectes, vivere non posse. Certum judici, vivere etiam debere, quando jam, quod sententia decreverat, sustinuisset. Itaque, soluto fune, salvus sanusque, et innocentiam suam, et Virginis gratiam stupentibus cum gaudio retulit, locumque ideo celebriorem fecit, quod solatio Virginis egentes crebrius huc ad Virginem accedant. Cum solatio plerosque rediisse inde patet, quod piorum liberalitate e sacello factum sit templum,

quod hodieque de Consolatione nomen habet, et Virginis miraculosam imaginem tuetur. Miracula hic fieri a pluribus ipse ego audi, et dubitare non sinunt tabellæ magno numero appensæ. Cæterum ad me nullum ex iis pervenit. Reliqua accepi ex Octav. Pancirolo.

CCXIX. — Imago B. V. miraculosa de Portillo, Cæsaraugustæ in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Parine Jesum? Ita ergo munda a macula.*

1. B. V. defendit ignavos. — 2. Duo millia templorum B. V. — 3. Milites templis, templa militibus obsunt.

Templum hoc Deiparæ cum sua statua hodie dum miraculosa in ipsis mœnibus urbis ita ædificatum est, ut et rebus militaribus nil obsit, et devotione civium plurimum prosit. Huc curritur, quando ab hostibus periculum est : hujus fabricæ causam ipsa Virgo civibus dedit. Obsidebatur a Mauris urbs Cæsaraugustana dicam, an Mariana, anno 1155, atque etiam fortissime premebatur : certe machinis partem muri ita aggressi sunt, ut corrueret, præberetque hostibus viam, si nemo obsisteret, urbis non aggrediendæ modo, sed et ingrediendæ.

Et vero cessatum a civibus est tanta socordia, ut nemo vigillum adverteret advenientes, et jamjam ingressuros. Cum ecce vigilans pro sua domo Deipara, inter fulgores cœlestes terribilis ut castrorum acies ordinata, se conspicuam præbuit eo ipso in muri hiato, quo se densæ hostium turmæ contulerant, ut dato signo irrumperent, et urbem suam facerent. Sed territi tanta majestate pedem retulere, non sine mutua cæde, fugamque instituere sine lege, sine tubæ signo. Defuncti periculo cives evigilarunt : quæque contigerant, e captivis intellexere. Quapropter soluta tandem obsidione, eo ipso in muri hiato Deiparæ jam sacro templum hoc exstructum est, nec dubitant cives, loco turris fortissimæ ornamento mœnibus, non oneri esse. Ita Hispanus auctor Planca in comment. Rerum Aragoniæ anno 1134, ubi ait in sola Aragonia fuisse bis mille templa B. Virginis Mariæ.

CCXX. — Imago B. V. miraculosa Trevisana, Trevisii in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Primogenita data sine væ macularum.*

1. Duellorum miseria. — 2. Sæculum ferreum. 3. — Ultima ratio regum.

Ultima ratio regum gladius est : quomodo enim, quod suum est, rex a rege repetat, qui judicem non habet, et superiorem non agnoscit? Itaque qui lites horum decernit, gladius est, in quo creditum antiquis est inesse quiddam divinitatis, nunquam non efficientis, quin saltem in fine bona causa triumphet. Atque utinam ex licen-

tia non facta esset libertas pugnandi non tantum, cum necesse est, sed cum lubet.

Nobile visum est, et velut certum veræque nobilitatis specimen, quemvis ad singulare certamen provocare, et cuivis provocanti se sistere. Vidisses quosdam ad prælia tanquam ad ludos euntes, alios in ludis fortius pugnantes, quam si eos prælium commisisset; ut nescires, an in campo luderent, an vero in arena præliarentur. Hoc nobilium serio ludo principes regesque excipiebantur, si quam urbem nobilium copia insignem intrassent. Præ aliis Henricus III imperator his ludis se oblectabat. Itaque Trevisani, apud quos imperator cum aula aliquandiu substitit, arenam paravere, in qua suam quoque virtutem principi probarent. Et stetisset sane virtuti suus locus, si ludos inter stetissent civium vota.

At vero ubi privatis litibus dirimendis gladius aptatus est, solis regibus concessus, et ad rixas adhiberi cœpit, qui solis bellis debetur, paulatim mos invaluit, ut ex ludicra pugna seria fieret. Nobilitati datum est, pugnam sic capessere: concitare calcaribus armatum ferro equum, et lanceam in hostem dirigere, qui non minus avide certamini se offerret. Spectatum non raro est, ut contrario ictu per parmam uterque transfixus, duabus hærentes hastis moribundi ex equis delaberentur, quod de Arunte et Bruto consule memorat Livius. At inter Christianos, qui cœlo nati sunt, hoc fieri, præter spectatores, ipsis quoque pugnantibus displicuit, fecitque, ut victis condolerent bis miseris. Hæc apud Trevisanos fiebant pene dixerim quotidie: nec semper ex equo pugna tam iniqua committebatur; etenim præceps quandoque furor in arena dissidentes conjunxit non equo sublimes, sed pedites, non ferro armatos, sed pene nudos, quibus breve ferrum, quo latus cinxerant, pro lancea esse debuit. Non raro mutuis ictibus uterque cecidit.

Non parum acerbiores reddidit rem totam tantæ stragis causa, quæ nonnisi levibus gravis visa est; verbum unicum sinistre intellectum sufficiebat, imo necessitatem imponebat, provocandi incuriæ auctorem, nihil cunctantem. Pro timido, hoc est, infami habitus est, qui dicti interpretem vel postulare, vel admitteret, sanguine hostis confictæ maculæ umora ablunda fuit. Et hostis fuit, quem ipse sibi fecit. Tantum eo tempore justitia laborabat, ut ad ferrum eundem esset, et novo sortilegii genere quærenda veritas ex tam fero metallo; quin e ferro fusa credebantur oracula, cum sanguinem fundebat, et pro justitia stetisse; malam vero causam habuisse creditus est, quem vinci contigit, et omnium opinione causa bona triumphabat cum stante. Hic nempe ferrei sæculi genius erat inter Christianos, quibus debebatur aurum.

Fuit, qui miserorum sortem miseratus, optaret animis meliora, quando corporibus non poterat. Eum in finem proxime locum tumultuario opere

D. Virginis imaginem posuit, cujus aspectu tam male pereuntibus bene consuleretur, suadereturque, ut tum saltem inciperent bene cogitare, quando amplius male facere non possent. Successu non caruit ingeniosa pietas: quanquam initio dubitaretur, an perire volentes vellet non perire Virgo. Factum tamen satis voto est a Virgine non raro, quando non pauci eorum de animæ salute nihil sperantes, aspectu Virginis cadentē corpore, sic animo erecti sunt, ut non obscure significarent, spem inter metumque ex hac se vita discedere, quod inter portentosa numerari merebatur, quando tam projectæ temeritatis homunciones non alio in hæc usque tempora, quam metu comite, viam universæ carnis ex hoc loco inibant. Sed cur Virgo iis tantum, qui minime mererentur, opitularetur, eos vero præteriret, quorum pietas meliora docebat?

Et vero fuere, qui morbis afflicti auxilium Virginis non jam flagitarent, sed postularent, spe in fiduciam versa, deberi sibi favorem Virginis, qui in immerentes tam prodige profunderetur. Juvaret sane indignos, meminisset tamen etiam suorum. Et qui perenni obsequio se digniores fecissent non præteriret. Auditæ sunt justæ preces tam potenter perorantium, et præter monomachos etiam alii a Virgine beneficia accepere. Hinc imagini cum donariis tum precibus cultus exhiberi cœpit opulentior, et imagini factum est sacellum, et ex sacello bis terve in majorem formam diducto factum templum, quod in hodiernum diem Trevisani ornare non desinunt: quia Virgo Trevisanis benefacere pergit. Joannes Bonifacius in *Historia Trevisana*, l. iii, unde, quæ dixi, excerpta sunt a R. P. Vincenzio Ficherello Soc. Jesu, rectore Coll. Pistojsensis, et ad me missa.

CCXXI. — Imago B. V. miraculosa Heindorffensis. Heindorffii in Bohemia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. En! Virgo pia re munda immaculata est.

1. Cultus B. V. et religio catholicorum semper simul sunt. — 2. Emptio imberata a B. V. — 3. Statua in tilia.

In ducatu Fridlandiæ pagus Heindorffensis ab immemoriali tempore accursum circumjacentium populorum accivit Deiparæ statua miraculosa. Inventum in tabulis perantiquis est, bis esse in majorem formam diductum sacellum, quod olim majores struxerant. Inde temporibus Rudolphi II imperatoris ad hæreticum dominum deveniens pagus pietatem omnem amisit, utique postquam ipsum templum spoliatum est, illæsa tamen semper statua: quod miraculo non caruit. Rediit sub Ferdinando II religio catholica, et cum religione cultus Deiparæ.

Ad originem ipsam quod attinet, fama constans et antiqua est, et legitime a pluribus præsentis notario testata, ex averum narratis haberi, hominem pauperem, uxore et liberis domi languentibus,

sub tiliā, quæ hic in densa silva steterat, obdormisse, in somno a Deipara monitum statuam emisse, et in hac tiliā collocasse, suosque ad venerationem sacræ imaginis adduxisse, sanosque et salvos domum reduxisse. Hinc primus ad hanc sacram statuam accursus, qui in hodiernum diem (si tempora hæretica excipias) durat et in dies augeatur ab illustrissimo domino Galassio, qui hodie loci dominus est.

CCXXII. — Imago B. V. miraculosa de Forno, Forno in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Eva il Virgo munda, emicat alma Parens.*

1. Latro omnes timet præter Deum. — 2. Mali malis remediis curantur. — 3. Rudimentum sapientiæ adversitas.

Forno, seu Forum novum, non multum Forolivio distat. Hic Deiparæ miraculosa imago jam ab anno 1450 meritis accipit honores. Petrus Bianchi, pirata non postremus, terra marique notissimus fuit, quem solum mare tulit: siquidem, ubicunque eum terra exceperet, suppliciis carnificum, celebrem sibi ex hac vita exitum fecisset, quando sua morte plurimorum mortes et rapinas quas fecerat, lisset. Parum ille de Deo, plurimum Deus de illo cogitabat: nec aliter salvari anima hujus Petri potuit, nisi naufraga. Naufragium itaque dedere jussi e coelo venti et mare, in unius animæ salutem conspirantes, neve respicere ad scelera posset, navis in partes rupta nihil ad littus detulit, præter ipsum Petrum, et quidem nudum. Ita Petrus initium et rudimenta dedit sapientiæ suæ, qui cum hactenus omnes timeret præter Deum, nunc, quod mirum, etiam Deum timere cœpit, consilio mille naufragiis emendo.

Itaque eremitam mentitus Forolivii seria, non ficta pœnitentia vitam egit, civibus propter exemplum utilem gratamque, quin et sanctam. Nec infeliciter latuit, quis enim piratam latere sub tantis virtutibus crederet? Sed ei Deipara per somnium aliam sedem monstravit, ireque jussit Forno, seu ad Forum novum. Ibi alio somnio recreatus est: visus enim sibi est Deiparæ imaginem reperisse, e quercu pendentem. Quærit itaque evigilans in silva proxima, et omnes quercus ad examen vocat, dum ea occurreret, quæ promissæ imaginis bajula esset. Inter eas una erat cæteris frondosior: in hac thesaurum, quem quærebat, invenit.

Duo hic Petrus ædificia auspicatus est: primum erat, Virgini construere e comportatis ramis sacellum, alterum e ramentis, quæ supererant, sibi tugurium. Hic sibi ipse et Virgini theatrum futurum, non alios spectatores ambiebat; sed cives Forolivienses antiquum suum civem Petrum invenere, simulque imagini in novo oratorio dedere honores, ita ut non multo post ligneum et perangustum oratorium in lapideum et amplum exereverit. Miracula hic sane magna patravit: maximum

fuit ipsa Petri conversio, et constans usque ad mortem virtus, nemine institutore, nullo præter Virginem direttore: quod ultimis demum annis ab ipso rescitum est. Scribit hæc Joan. Baptista Alberti.

CCXXIII. — Imago B. V. miraculosa Traunkirchensis. Traunkirchii in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Casta Virgo, pura mali ea munda eminet.*

1. Hostis incautus. — 2. Ficta fuga. — 3. Natura non superatur.

Anno Christi 700, Ottocarus et Luitholdus, marchiones Austriæ et Styriæ, locum hunc Deiparæ armis suis sacrum fecere, templum hic idolorum stetit, statque hodie S. Nicolao dedicatum. Aderant latrones ethnici, totam pene circumjacentem regionem latrociniis vastantes. Eorum multitudo bella posebat et prælia. Locus itaque, quem incolabant, natura et arte munitus, a marchionibus obsidione cinctus, non tamen captus est. Itaque post irritos labores, dies altera decreta, qua, soluta obsidione, rediret exercitus; sed nocte illa supra templum visa est Deipara, quæ victoriam promisit, et finem bello. Sub auroram itaque simulata fuga, militari tamen ordine recedunt, insequuntur sine signis hostes, quos ubi nostri per planitiem sine lege sparsos viderunt, vertere gradum, et, strage facta, finem fecere bello, in annos duraturo, nisi Deipara juvisset consilio et auxilio.

Hostium castrum eo in loco fuit, ubi hodie monticulo nomen est a S. Joanne; marchiones, beneficii memores, Deiparæ assumptæ templum in loco struxere, et templo Virginis cœnobium sub regula S. Benedicti adjunxere. Prima in hoc abbatissa fuit Ita, Ottocari marchionis charissima, quia unica, filia. Porro pro dote multum e circumjacente regione monasterio datum est, ut et salis montes. Nostris temporibus hæresis una cum templo cœnobium vastavit monialium. Nulla earum toto pene sæculo illic visa: adeoque omnis in Deiparam pietas finem habuit, donec, petente Ferdinando II imperatore, summus Pontifex collegio Societatis Jesu Passaviensi tradidit.

Statim a fundamentis novum templum erectum est, et cultus Marianus magno accolarum gaudio postliminio reductus. Statua saneta quæ nunc colitur, non illa est, quæ olim in summo altari colebatur, sed alia perantiqua in aliquo muri angulo venustate non minus ac vetustate venerabilis. Insuper confraternitas Deiparæ assumptæ erecta locum facit celebriorem, miracula; cum sint ordinaria, omitto. Hæc ad me scripsit excerpta ex perantiquis scripturis R. P. Joan. Eissert, Soc. Jesu.

CCXXIV. — Imago B. V. miraculosa ad SS. Cosmam et Damianum, Romæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Erit Amans pudica ignorat Evæ malum.*

1. Deipara salutari amat. — 2. Testes nobiles. —
3. Legatus sanctus.

Mos salutandi Virginem in imagine sua heri non increbuit; antiquior est, quam novatores putent. Spirensis statua Bernardum salutavit, teste nobilitate imperii Romani, quæ magnam partem ipsi facto interfuit: negant tamen heri nati magistelli novatores. Quod si hæc illis nova sunt, antiquiora damus; sanctum Gregorium ipsis invisum, quia non faventem, summum Pontificem produco: hic solitus Virginem ea in tabula præteriens salutare, semel id omisit, aliis intentus cogitationibus: sensit Virgo amici non culpabilem incuriam, et elata voce (quæ tamen amantis fuit) quæstam, insoliti silentii causam poposcit. Ex quo tempore Gregorio et populo veneratio in hanc sacram iconem major fuit. De aliis miraculis, quorum utique non pauca contigere, nihil accepi.

Cæterum mihi certum est, Gregorium vix ullam Virginis imaginem præterisse, quin eam salutaret. Atque ut lector minus dubitet, sciat, alias quoque duas Romæ coli, quæ cum Gregorio sermonem instituerunt, si majorum fidei fidem habemus. Harum una in monte Cœlio est, altera eo in templo, quod sanctæ Mariæ Imperatrici dicatum est. Octav. Pancirola.

CCXXV.—Imago B. V. miraculosa Frauho-
fiensis, Frauhofii in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Electæ anima ita pura in summo gradu.*

1. Aula B. V.—2. Cantus catholicus in ore hæreticorum.—3. Amor proprius.

In medio marchionatus Moraviensis collis est situ amœnissimo, in modum coronæ filii cinctus, distatque duabus leucis Bruna. Hic templum est Deiparæ, quod Aulam Dominae vocant, miraculis celeberrimum. Curam templi in adjuncto cœnobio habent rever. Patres S. Francisci de Paula. Virginem hujus Marianæ pietatis sic accipe.

Apparuit Deipara cuidam nobili Wilhelmo, qui erat supremus marescalcus Moraviæ anno 1240, quo Moravia adhuc reges habebat. Videre virginem ante se stantem pluribus annis non potuit Wilhelmus, quia cæcus: audiit tamen se ab ea vocari, quia surdus non fuit. Verba porro, quæ audiit, hæc fuere: *Vis sanus fieri (Joan. v, 6)?* Dubites, an Virgo locuta sit, an vero Filius. At ille attonitus quærit, quocum ipse, vel illa loqueretur: jam enim ex voce feminam suspicabatur. Tum Virgo, se Mariam esse, fassa, Templum, inquit, in Urana villa Filio meo et mihi ædifica. Wilhelmus non aliud Virgini responsum dedit, quam quod templum promitteret, et promissa voto firmaret. Nec mora: quam primum cæsæ magno numero arbores, lapides, et cum calce, arena vecturas onerabant et vecturæ vias implebant publicas, Urana villa sermonum materia erat. Sed ubi prima manus operi data,

jactusque in fundamenta sacer lapis, altero mox die omnis congesta operarum materia angelorum manibus est translata in collem, non sine ingenti gaudio Wilhelmi, quod ipsa Virgo sibi locum elegerit, quem propter difficiliorem ascensum Uranani rustici spreverant, nempe vel in ipso Dei obsequio nostris commodis invigilans.

Cognita Deiparæ voluntate, tanto prodigio monstrata, celerius adhuc et majoribus animis opus aggressi sunt, quotquot aderant artifices: stetitque sacellum anno 1240. Hinc populorum accursus, et vota, et gratiæ, et gratiarum acceptarum testes tabulæ. Hæc omnia quam diligentissime annotata: utique ad nos pervenissent; nisi hæresis edax sacrarum rerum plus quam tempus omnia abolevisset. Temporibus Ferd. II, stetit sane sacellum adhuc; sed ab hæreticis turpiter profanatum. Splendidum itaque templum a fundamentis erexit illustrissimus princeps Maximilianus a Dietrichstein, adjuncto S. Francisci de Paula cœnobio. Itaque non tantum reducta majorum pietas est, sed et aucta. E miraculis impressis quam plurimis jucundum est illud, in quod Lutheranus hæreticus impegit. Templo profanato, hæretici Officium B. Virginis quot diebus ritu chori catholici cecinere, avaritiæ, non pietatis studio? nempe largam pensionem ab antiquo statutam prestantes. Ingressus templum homo cæcus, e Croatia oriundus, preces fudit pro visu recuperando, non dubius, quin in templo catholico, ut ex cantu arguebat, Deo et Deiparæ laudes diceret. Risu primum a modestioribus exceptus est, a cæteris crudioribus verbis exesse templo jussus: dum demum unus impacta scutica viam cæco monstraret, qua exeundum esset. At vero cæcus ipse videntibus sociis repente attonitus stetit: et ne deesset testis catholicus, vidit ille apertissimis oculis, qui cæcus advenerat, quique tam inhumana salutatione exceptus erat. Filius autem patrem cæcum inter lamenta et terrores domum duxit, et domi bis cæcum reliquit, ipse ad catholicos profugus lumen animæ invenit. Ita filius patre oculatior factus, et alieno periculo cautus, sibi et multis aliis exemplo suo profuit. Ex relatione impressa Viennæ 1658.

CCXXVI.—Imago B. V. miraculosa de Vita,
Carbonarii in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Sane evadit pomum, lutum agna mire chara.*

1. Felix venatio.—2. Antiquitas venerabilis.—3. Fucus feminarum.

Carbonarium oppidum est, tribus millibus passuum Bario urbe distans; celebris hic est B. Virginis imago a Vita, quæ olim provinciam hanc totam a grassante lue liberavit, unde et a vita, quam populo dedit, nuncupata est. Quam antiqua sit, ignoratur: constans fama habet sæculis præteritis a primariis quibusdam viris, qui se venatum contu-

lerant, ingentis splendoris indicio sæpius viso inventam.

Hodie Carbonarii in templo rever. Patrum Discalceatorum S. Augustini colitur, populo ex tota Apulia propter miraculorum famam accurrente, sicque celebris memoria ejus est, ut ejus anniversaria dies ad xiii Kalend. Junias ab ecclesia metropolitana et universa diœcesi, quodque majus est, ab ipso regio templo S. Nicolai Bariensis sub ritu duplici quotannis ex pervetusta, ut ipsi aiunt, consuetudine celebretur. Illud in hac sacra imagine notatu dignum cernitur, quod cum ex parte superiore dextri supercilii injuria temporum aliquantum cariola sit, nulla tamen pictorum arte restitui hactenus unquam potuerit. Respuat colores novos in hac tabula Virgo, ut feminas doceat respuere mundum muliebrem. Ita ad R. P. Julius Cæsar Fazzari rector Bariensis.

CCXXVII.—Imago B. V. miraculosa vulnerata, Vallisoleti in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Nil creatum amo purius, ea digne amata.*

1. E patria ejecta sequitur patriotas. — 2. Novendium.—3. Rabies hæretica.

Imago hæc est in collegio Anglorum Vallisoletano; quomodo illuc, et unde venerit, dicam. Irrupere vi bellica in Gaditanum emporium Angli anno 1596, feceruntque, quod hostis, et quidem hæreticus potest. Ex omnibus, quia ad rem meam est, memoro, quid cum imagine Deiparæ egerint, quam coli audierant præ cæteris propter famam miraculorum. Hanc e sede sua, quam in cathedrali habebat, sacrilege non minus, quam furiose abreptam, ad forum traxere funibus, ibi erectam ritu catholicorum, sed ironico, aliquandiu cultam demum contumeliis, quas hæresis dictabat, affectam habuerunt ludibrio: ex jocis ad iras ventum, gladiis petita statua, brachia cubito tenus amputata, frons septenis non minus ictibus devenustata.

Castellæ præfectus comes Buendianus, vehementer indoluit, et quia vindicare facinus non potuit, sacram statuam præsentī, nec exigua pecunia, suam fecit, atque domestico sacello decore repositam cum familia coluit. Angli in collegio alumni, rati ad se pertinere ut sacræ statuæ honorem restituant, quem suæ nationis hæretici Deiparæ per tot injurias ademerunt, Madritum mittunt qui sacram statuam repeteret: nec infeliciter; visum enim est proceribus, decere, ut ab eadem natione honor Deiparæ restitueretur, a qua prius passa contumelias erat.

Duo menses interim abiere, cum sacra statua curru quam ornatissimo, proprie festi Nativitatis beatæ Virginis, Madrito deducta est Vallisoletum. Ingressus in urbem fuit magnificus: in ipso vero templo omnia ad summam solemnitatem composita, populo ante decimam noctis horam ægre domum redeunte. Altera die, pompa adhuc major,

cujus pars magna fuere omnium ordinum religiosi, supplicatio, quæ ab hoc in Anglorum templum sacram statuam vehiculo argenteo deduxit, tanta fuit, ut senes celebriorem non meminerint. Aderat in templo regina catholica Margarita Austriaca. Novem diebus novem officia, de novem beatæ Virginis festis cantata, sub vespere diei nonæ episcopus facta ad populum adhortatione sacræ statuæ nomen imposuit, S. Maria Vulnerata, tunc ex altari summo, ubi novem diebus stetit, ad locum suum, ubi hodie est, cum pompa est delata. Miracula memorantur quam plurima. Illud rarum, quod qui vel lites habent intricatas, vel ad dignitates et officia honorifica justo titulo aspirant, hic singularem reperiant opem, ita ut proverbii loco apud nonnullos sit: Qui alta spectat, Virginem vulneratam colat. Ita ad me R. P. Joannes Glaconus, rector collegii Anglorum Societatis Jesu.

CXXVIII.—Imago B. V. miraculosa de Monte Castello, Mons Castello in Italia

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Jesum parit, ergo munda animata a luce.*

1. Energumeni. — 2. Apparitio B. V. — 3. Stella mirabilis.

Est hoc Deiparæ templum sane perantiquum: et nonnulli fabricam hanc pene ad prima Ecclesiæ sæcula revocant. Certe et in templi ingressu numeri leguntur lapidi inculpti, qui annum octingentesimum secundum indicant, et loci parochus nobilitate et sacerdotio præstans, Joannes nomine, tacto pectore asserit, se e pluribus energumenis hic a dæmone liberatis audivisse, templum hoc esse antiquissimum.

Ut cæteras scripturas tempus edax, aut flamma absumpserit, una adhuc exstat qua Urbanus III, anno 1180, locum honoravit, in qua locum vocavit Montem Stellæ. Credibile est, visa in Monte stella, intellexisse accolæ, Deiparam templum desiderare, inde mutato nomine per eos quibus castella præstellis placent, Castellī nomen in Stellæ locum successit. Fuere inter testes, rite ad juris formam examinatos, nonnulli sacerdotes, qui asseruere, constanti traditione haberi, hic loci ipsam Deiparam se dedisse videndam. Atque ut cætera præteream, notissimum est hoc in templo energumenes concuti et tremere insolito modo, clamoribusque locum detestari: multi certe, quos nemo unquam a dæmonibus insessos vel suspicari potuit, ad ingressum templi similibus indicis, non sine verecundia se prodiderunt. Locus in summa etiamnum veneratione apud montanos est, et peregrinationibus publicis celebratur. Ita habet authenticum instrumentum rite hac super re confectum, et ab excellentissimo principe Carolo Madruzio, principe et episcopo Tridentino, in cujus diœcesi ad lacum Gardensem hic locus est, ad me missum, quod penes me habeo.

CCXXIX. — Imago B. V. miraculosa de Begonna, Bilbai in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
 ANAGR. *Veni ergo, summa dilecta animata pura.*

1. Campanæ sponte sonant. — 2. B. V. gemmas non curat. — 3. Quem B. V. persequitur non evadet.

Hæc Deiparæ statua antiquitate sua celebris, et vel ideo gloriosa est, quod ejus inventio sola quidem, sed uniformi accolarum traditione nititur. Aiunt hi, inventam fuisse in quercu, cujus in loco nunc summum altare stat templi, quod majores ad pedem amœnissimi collis, contra quam vellent, ædificare coacti sunt, siquidem loci situm amœnum, et prospectum in late patentes campos, considerantes architecti, templum in collis vertice designarunt, unde Virgo videri posset a longe venientibus, et vicissim videre venientes. Jamque comportata materia expectabat manus operariorum.

Sed aliter Virgini visum est; nam quæ alibi colles vult et montes, hic vallem præoptavit; ut sciretur eam quoque esse liliū convallium; itaque nocte non amplius una ingens lapidum vis, magno labore in collem convecta, in subjectam vallem angelicis manibus deportata est. Nec gravate mutarunt incolæ sententiam intellecta Virginis voluntate, et brevi tempore sacellum erexere. Ex pluribus et grandibus miraculis illud celebre est, quod anno 1523 contigit. E furibus audacior unus aram Deiparæ conscendit, et argentea, aurea ac gemmea cimelia sacræ statuæ appensa, manu picata clepsit, et sacco imposuit.

Tulit hactenus proterviam impudentissimi prædonis Virgo. At vero ubi manum extendit ad coronam capiti impositam, extendit quoque manum sacra statua, et prehensam furis manum fortiter amovit. Ille territus descendit quidem, et de corona auferenda omnem cogitationem deposuit; ea tamen, quæ sibi Virgo diripi permiserat, velut cum bona venia ejus, secum abstulit, et Bilbaum abiit. Caterum ubi ad ovium gregem pervenit, aries gregis dux, cornibus eum ferociter impetivit, et ad fugam retrorsum compulit, et sæpius redeunti sæpius fuit cornibus suis infestus; ita ut alia via cogeretur Bilbaum tendere, sed et ibi plures tauri in gramen abjecti se opposuerunt venienti, alia jam quam aries cornua monstrantes, et fortioribus minis infesti. Superest, inquit, via tertia, qua Bilbaum itur. Sed et in illa gigantem sibi obvium habuit, qui nudato gladio mortem intentabat, si ulterius pergeret.

Itaque ad silvulam proximam se vertit, per ambages iturus in urbem, siquidem alia via nequiret; at vero et ipsam, licet amœnissimam silvulam, ita verpibus impeditam invenit, ut modus non esset inveniendæ, quam quærebat, semitæ. Fatigato quies erat necessaria, et jam metuenti solitudo;

commodum aderat specus, quem ingressus quiescit primum, et respirat: tum paulo post resupinus in terram obdormiscit securus sui. At vero interea longe alia rerum facies erat in templo et pago adjecto. Campanæ sponte sua insonuerunt, et populum stupentem acciverunt. Causam tanti portentis indignantibus statua Deiparæ in oculos venit direpta.

Subito, nec imprudenti consilio, omnes in diversas vias abiere; prædonem quæsitura, nec difficulter inventus est, et ab aliis quam vellet e somno excitatus, ille non difficulter judici omnia fassus, in furca scelus luit. At vero facti poenitens, priusquam ferales conscenderet scalas, rogare ausus est iudices, ut e furca depositus in eodem templo sepeliretur, ut, si Virgo scelerum recordaretur, meminisset quoque poenitudinis et lacrymarum. Obtinuit non gravate a iudicibus, quod petebat, observatumque est quod, cum post sexdecim annos sepulcrum hoc aperiretur, brachium cum manu integerrimum esset, licet cætera omnia membra consueto more non nisi ossa reliquissent. Ad rei memoriam totum quod retuli, in muro templi depictum etiamnum exstat, miraculum immortalis cum manu brachii varie varii interpretantur; nec una omnium opinio est: quod et ipse ego lectori liberum relinquo nec funem defensurus, nec seram et coactam miraculis poenitentiam ad temeritatis periculum exaltaturus. Hæc ad me R. P. Michael de Arbicu, Soc. Jesu.

CCXXX. — Imago B. V. miraculosa de Consolatione, Brixie in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum.*
 ANAGR. *Age, veni, mire munda ac tota pura mali.*

1. Bellum templis nocet. — 2. Vox populi. — 3. Mater consolationis.

In suburbio urbis Brixienensis in Italia, nunc Venetæ ditionis, anno 1453, inter tot Deiparæ insignes cultores, civis vixit cæteris felicior. Hic columnam e latereulo erexit in ipso suburbio, eique statuam Deiparæ tanta felicitate imposuit, ut quamprimum accurrens populus non se gratis imaginem venerari experiretur. Hi favores, illi miracula sibi suisque a Virgine, in fidei precumque mercedem collata, non vanis rumoribus jactabant. Etenim justo examini subjecta, quæ passim spargebantur, experta sunt ab iis, qui præerant, veritati non dissona.

Nuper, id est, avorum memoria, cum urbem bella urgerent, suburbia cum quinque monasteriis solo æquata sunt, et sacra icon urbi reverenter illata est, novoque a fundamentis erecto templo excepta. Hic novis modis portentosa esse cœpit: siquidem ut tempora temporumque calamitates ferebant, filium, quem brachio sustinuit, visa est rogare Virginis picta imago. Hinc oculos, hinc illa manus supplicantis ritu in filium ferebat; filius quoque intueri visus est motis oculis matrem, et ut scires exauditas matris preces, manum pictam

picto pectori admovit. Res ad episcopum delata in iudicium vocata est, et testibus, quam iura exigunt, pluribus auditis confirmata est : quanquam et sine his tot tantaque petentibus cum fiducia factæ sunt gratiæ, ut jam voce populi Mater consolationis et gratiarum sit appellata. inde congestæ in thesaurum pecuniæ facile suffecerunt in magnificentum, quod hodie videtur, templum. Vide, lector, quam Virgini placeat, in viarum anfractibus columnas erigere non viatoribus modo, sed populis nonnunquam profuturas. Joannes Baptista Alberti, l. II.

CCXXXI. — Imago B. V. miraculosa de Pilaro, Cæsaraugustæ in Hispania.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Jure, o Nata, anquem perdis immaculata.

1. Hispania apostolica, — 2. Odor cœlestis continuus. — 3. Una columna nititur Hispania.

Templum hoc a sancto Jacobo apostolo ædificatum Deiparæ adhuc viventi, et hoc ipso in loco ipsimet apostolo apparenti, et verbis expressis jubenti, illi non credunt, qui negant, sanctum apostolum unquam Hispaniam vidisse ; sed facile fuit iis, præterire Hispanorum res, quando alias accuratissimi rerum Romanarum indagatores, sanctum Alexium, ejusque omnem historiam omnino præterierunt : quæ tamen eam habet certitudinem, ut in Breviario locum invenerit ; utut sit, cæteri ex catholicis non difficulter fidem adhibent iis quæ de hæc sacra æde ab auctoribus idoneis scribuntur. Ego in re tam difficili nullius auctoris recentioris verba pono, multo minus mea, sed ad verbum admetior, quæ ponit doctissimus Joannes Bapt. de Lezana in hujus templi Historia, cui titulus, *Turris Davidica*, seu, de angelica, apostolica et miraculosa ecclesia S. Mariæ Majoris *de Columna Cæsaraugustæ*; et impressa est Romæ 1653; ait iste gravissimus auctor, scripturam antiquissimam in monasterio Montis Serrati repertam in hæc verba : « Post Passionem et Resurrectionem Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, ac ipsius in cælum aereo volatu ascensum, remansit piissima Virgo, virgini commissa Joanni ; crescente vero discipulorum numero in Judæa, ad apostolorum predicationem et signa, fremuerunt quorundam corda Judæorum perfida adversus Ecclesiam, persecutionem sævissimam commovendo, lapidantes Stephanum, diversosque trucidantes. Propterea dixerunt ad eos apostoli : Vobis quidem primum oportebat prædicare verbum Dei : sed quia repulisti illud, et indignos vos judicastis æternæ vitæ; ecce convertimur ad gentes, sicut euntes per mundum universum juxta Christi mandatum, prædicaverunt Evangelium omni creaturæ, unusquisque in sorte sua. Cum autem egredierentur de Judæa, unusquisque accepit congerium et benedictionem ab ipsa benedicta Virgine gloriosa. Interea, revelante Spiritu sancto, beatus Jacobus major,

frater Joannis, filius Zebedæi, mandatum accepit a Christo, quatenus ad partes Hispanas verbum Dei prædicaturus accederet. Ipse vero, statim pergens ad Virginem, osculatis manibus, licentiam et benedictionem piis lacrymis postulabat. Ad quem Virgo : Vade, inquit, fili ! imple mandatum Magistri tui, et per ipsum te precor, quatenus in una civitatum Hispaniæ, ubi majorem numerum hominum ad fidem converteris, ibi ecclesiam in mei memoriam, prout tibi monstravero, facias. Progrediens autem divus Jacobus ex Jerusalem, venit ad Hispanias prædicando, inde pertransiens per Asturias, venit in civitatem Oveti, ubi unum ad fidem convertit, sicque Galletiam intrans, Patroum civitatem ingreditur, inde properans in Castellam quæ Major Hispania nuncupatur, tandem venit in Minorem Hispaniam, quæ Aragonia dicitur, in regione illa quæ Celtiberia nuncupatur ; ubi sita est Cæsaraugustana civitas ad Iberi fluminis ripam. Ibi igitur divus Jacobus multis diebus prædicans, viros octo convertit ad Christum, cum quibus quotidie tractans de regno Dei, exhibet ex parte noctis ad ripam fluminis quietis causa in loco, ubi palææ jactabantur. Ibi namque post soporem orationi vacantes,urbationes hominum et molestias gentilium declinabant. Et ecce ! post dies aliquot media nocte lustrante stabat divus Jacobus cum fidelibus supradictis contemplatione et oratione fatigatis. Cæteris igitur sopori deditis, in hora ipsa mediæ noctis audit divus Jacobus apostolus voces angelorum cantantium, Ave, Maria gratia plena, quasi suavi invitatorio matutinale Virginis Officium inchoando, qui statim flectens genua sua, vidit Virginem Matrem Christi inter duos choros millium angelorum, qui Officium matutinale Virginis cum versu, *Benedicamus Domino*, compleverunt. Quo finito, piissimus vultus beatæ Virginis Mariæ apostolum sanctum ad se quam dulciter evocavit. Ecce, inquit, Jacobe fili, locus signatus, meoque honori deputatus, in quo in mei memoriam tua industria mea ecclesia construatur. Conspice quinimo *Pilare* hoc, in quo sedeo ; nam Filius meus, Magister tuus, per manus angelorum transmisit ex alto, circa ejus situm capellæ altare locabis, in quo præsertim loco precibus ac reverentia mea signa et mirabilia Altissimi virtus operabitur admiranda : illis nimirum, qui in suis necessitatibus meum auxilium implorabunt. Eritque *Pilare* istud in loco isto usque in finem mundi, et Christum colentes nunquam ex hac urbe deficient. » Tunc Jacobus apostolus, hilaratus lætitia multa, innumeras gratias Christo referens, easdem retulit Genitrici. Et ecce subito cœlestis illa concio angelorum Dominam suscipiens, ad Hierosolymam urbem reduxit, et in sua cellula collocavit. Post hæc autem vixit gloriosa Virgo Maria undecim annis. Hic est exercitus ille millium angelorum, quem Deus misit ad Virginem in hora qua Christum concepit, ut illam servarent, et viis omnibus sociarent, et illæsum

puerum custodirent. Beatus autem Jacobus de tota consolatione et visione congaudens, continuo cepit ibi ædificare ecclesiam, juvantibus, quos ad fidem converterat, supradictis; capit autem præfata basilica octo quasi passus latitudinis et sexdecim longitudinis, habens *Pilare* prædictum in capite versus Iberum cum altari, in cuius ecclesiæ servitium unum de prædictis in presbyterum, quasi magis idoneum, divus Jacobus ordinavit; consecrans vero prædictam, ecclesiam, et ipsos Christicolas in pace dimittens, reversus est in Judæam verbum Domini prædicando, intitulavit autem ipsam ecclesiam, Sancta Maria de Pilari. Hæc est enim prima mundi ecclesia, in honorem Virginis apostolicis manibus dedicata. Hæc est aula sacratissima sæpius per Virginem visitata, in qua cum angelicis choris visa est sæpius Dei Genitrix matutinos psallere psalmos: in hac siquidem obtenta Virginis, plurimis præstantur beneficia, et operatur insignia multa, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per infinita sæculorum sæcula. Amen.

Ecce, lector, habes historiam nullo meo stylo mutata, quam Lezana, vir doctissimus, tanquam authenticam et antiquissimam supponit. Miraculosissimam esse constat orbi: columnam odore cælesti imbutam odorum artifices testantur. Cæsar-Augustam cum haberent Mauri, et tributis, servitute affligerent, totum tamen parochiæ districtum ab omni tyrannide et tributo liberum esse voluerunt. Illud præterea miraculum orbi testatissimum est, quod nostris temporibus contigit, quo pes biennio ante abscissus, integer salvusque a beata Virgine juveni restitutus est, uti habet historia impressa Madriti quam penes me habeo.

CCXXXII. — Imago B. V. miraculosa de Boccadario, Bononiæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Macula sive ira Adam te, piam, non urget.*

1. Fidem invenit puer. — 2. B. V. respuit sacellum. — 3. Miraculum militare.

Sub annum xiv sæculi octogesimum, hoc in loco boves egit in pascua Donatus Notini pene puer, et comitem sociamque laboris secum traxit Corneliam sororem, vix decimum ætatis annum egressam; operi intentos terruit insolitus e cælo fulgor: terrorem tamen excussit spectabilis Deipara, quæ quia visa est venisse, quidpiam imperatura, debita cum reverentia fuit ab iis excepta. Brevibus illa puerulo imperavit velle se, ut ipse fiat sacerdos, Cornelia monialis: Baragazanos juberet hoc loco sibi templum ædificare. Illi quia de apparitionis veritate non dubii, non tutum rati sunt, Virginis præcepta silentio premere, quanquam alii fidem habituri non essent. Fidem tamen infantibus habuerunt incolæ, atque etiam ædem sacram struxere, vix sacelli nomine dignam, loco quem accessuris commodiorem dabat amœna planities.

Interea ingressa cœnobium Cornelia, mutato nomine ex legibus sancti Dominici vivere cœpit, et Birgitta appellari, usquedum anno sæculi xv primo cum prioratus dignitate cœnobio præfecta est. Donatus frater scholis admotus, brevi docuit, non vana fuisse Virginis promissa: sacerdos demum factus, doctrinæ et virtutum raris exemplis conspicuus, templo sancti Petri apud Cirignanos Florentinæ ditionis oppido inservivit, vitamque ætate provæcta non sine nomine sanctitatis finivit. Birgitta sub annum sæculi xv decimum tertium virtute sua et precibus effecit, ne licentia militaris cœnobio damnum inferret, quod miraculi instar habitum est, quando nihil eorum a militibus Reimondi Cordoni omissum est, quæ ab impiis fieri consueverunt.

Fuit, cum stimulos sentiret, beneficium olim majus fuisse, quam quod sacello illo compensari posset, adeoque majorem loco venerationem conciliaret. Tabulam itaque illuc dono misit, quæ Virginem cum Jesulo exhibet, necdum tamen locus pietate Baragatorum erat auctus, dum ipsa Deipara imaginem suam sacello extulit, et eam in rupe deposuit, ubi ante plurimos annos Cornelie decenni puellæ apparuerat. Hic enimvero concurrentium turbæ miraculosis beneficiis a beata Virgine Deipara excitata ad munificentiam, brevi templum, quod hodie videtur, posuerunt, in quo sacra et miraculosa imago posthac honoraretur. Birgitta ad annum ætatis septuagesimum tertium pervenit, vitamque sanctissimo fine clausit, cœloque matura fratrem secuta est. Disce, lector, Deiparam gerere curam pauperum et infantium. Ex relatione Bononiæ impressa.

CCXXXIII. — Imago B. V. miraculosa de Malaga Malagæ in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *I, jam animata pura, et angelorum decus.*

1. Pietas est recreatio. — 2. Templum portatile. 3. Omnes victoriæ a B. V.

In urbe Malaga præ cæteris colitur miraculosa quædam B. Virginis imago, quæ Ferdinando V regi Hispaniæ in deliciis fuit, vir bellicosus Saracenos insectabatur, frequentibus victoriis gloriosus; quas tamen omnes a Deipara coram hac imagine exoravit. Nunquam ille sine hac ad bellum, nunquam ad venationem ire solitus est. Hoc velut portatile templum per omnes regni fines miraculis et beneficiis clarum summa reverentia circumferebat: dum denique eam in templo rever. Patrum Franciscanorum deposuit, ubi hodieque Malagensi civitati pro thesauro est. Chronicon minorum sancti Francisci.

Mos plurimorum magnatum olim fuit, imagines beatæ Virginis secum portare ad venationes, coram quibus ad arborem appensis prostrati, velut in cubiculo soli orationi aliquantisper vacabant, famulis cum aula ingeniose deceptis. An hic mos adhuc

nostris temporibus vigeat non legi; fida et valde credibilis traditio habet Ferdinandum II imperatorem hanc majorum consuetudinem fuisse imitatum.

CCXXXIV. — Imago B. V. Miraculosa de S. Agnello, Neapoli in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Evadas, o Agna mira, et lupum et crimina.*

1. Festo Annuntiæ B. V. impetrantur hæredes. — 2. Importunitas opportuna. — 3. Ave, Maria.

Habuit nobilissima hæc civitas sub annum Christi 515 nobile par conjugum, sive majores eorum spectes, sive posteros, ut qui inter sanctos locum tenere medium. Siquidem sanctam Luciam Christi martyrem virginemque inter majores numerabant: nam Cæsaraugustani ex Hispania cives facere, mutatis sedibus Neapoli habitantes. Inter posteros vero maximi nominis innocentissimus Agnellus fuit, hoc enim filio voluerunt esse nomen.

Multorum annorum sine prole matrimonium non vanam perpetuæ sterilitatis suspicionem fecit, non tamen prolis desiderium sustulit, quam Deo per Virginem nullo non die offerebant, ne duo tantum essent Virginis cultores. Commodum ad muros sacellum stetit, cæteris templis commodius, quia vicinum, altare unicum sacello ornamentum dedit, et altari hæc, de qua loquor, imago. Huc detulere sua cum precibus desideria, importunitate Virgini non opportuna solum, sed et grata. Triginta omnino dies fuere, quibus Joanna (hoc uxoris nomen fuit) hæc sua et mariti vota ferventius Virgini explicuit.

Ipsa itaque Annuntiæ Virginis die, qui tricesimus fuit, cum Joanna, aucta miris modis fiducia, eadem Deiparæ ingereret, fulgor cœlestis imaginem illustravit, et vox audiri cœpta est: « Confide, filia, filius tibi dabitur. Hunc, quia suavitate morum sæculum honorabit, Agnellum voca: in hoc templo magnam vitæ partem vivet, et in causa erit, ut Neapolitanæ urbi multas gratias faciam. » His dictis, et vox audiri desiit, et videri cœlestis fulgor. Audiit hæc, narrante conjuge, maritus, non tamen ante credidit, quam uxorem videret gravidam. Actæ ab utroque gratiæ eodem in sacello, dum exire domo vetaret instans partus. Puer Agnelli nomen, dum salutaribus aquis ablueretur, accepit, et lætitia domum paternam implevit tanta sobole felicem. Optaverat Joanna exire, et filium Virgini offerre: sed sacris profanisque legibus inhibita, mitius tam longam moram tulit, donec tandem vicesimo a puerperio die inter gaudia domo erupit, et Agnellum suum ei attulit a qua accepit. Hic enim vero novo miraculo res gesta est: nam Virgo infantis linguam ita disertam fecit, ut puer conspectam in altari Virginis imaginem salutaret verbis angeli Gabrielis, et voce distincta verba Salutationis angelicæ *Ave Maria*, pronuntiaret.

Crevit puer ætate, sapientia et gratia apud Deum

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. XI.

et homines, ac quotidie cum parentibus adfuit sacrosancto Missæ officio, quod hic fieri parentes curarunt, dum, grandior factus, solitudinem urbi prætulit, et ne solus esset, vivere cum Deo solitarii voluit in rupe quam natura in tanti viri habitationem jamdudum cavam fecerat. Septennio inter superos transacto spectabilem se ei Deipara exhibuit, et verbis qualibet amantes solent, Agnello suo exprobravit cur imaginem suam deseruisset: ut vita pœnitentiæ ipsi præ aliis placeret, posse et hanc inter civicos tumultus haberi: nolle se virtutes quas a se accepisset, latere in antro, prodiret proinde in publicum, et ægris hoc in loco serviret, ubi inter charitatis pia officia plus uno die mereri, plus sibi placere posset, quam centum annis inter antri angustias reclusus.

Paruit Agnellus, et, qua viam Deipara monstraverat, concessit. Fuit cum Neapolis, sanctum hominem mirata, intellexit quoque, hujus sacræ imaginis pio cultu sterilitatem conjugum sublata. Hinc cultus imagini auctus a populo: cumque pari beneficio plures a Virgine bearentur, e sacello templum factum est, quod anno 1516, Leo X, canonicis S. Augustini contradidit, qui hodie in adjuncto cœnobio imaginis miraculosæ cultum insigniter cura, exemplo promovent.

Cæterum, si quæras, quot ante annis imago sacra, quæ Græcam pietatem spirat, sacello illata sit, neminem esse puto, qui quærenti respondere queat. Illud auctor, unde hoc accepi, affirmat ex instrumentis antiquis, S. Silvestrum, cui Ecclesia Constantinum imperatorem debet, hoc in altari Missæ sacrificium celebrasse: unde ducentis ante Agnellum annis stetisse constat. Plura auctor congerit in laudem hujus sancti, quæ adderem, si non aliena essent a descriptione de imaginibus. Cæterum Deipara de S. Agnello in hodiernum diem Neapolitanis est in thesauris, quia gratiarum thesauros petentibus Neapolitanis hodieque non denegat. Felix Astolfi, l. II.

CCXXXV. — Imago B. V. miraculosa in campo Triumphi, Granatæ in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Integra Deum paris, nævo immaculata.*

1. Nemo Virginem gratis honorat. — 2. Statua in foro. — 3. Pestis remedium.

Est in urbe Granatensi illustrissimum pietatis testimonium, quo cives in Deiparam animum testantur. Tropæum B. Virginis appellavit magistratus, qui id ære publico curavit. Lubet lectori ante oculos ponere, quantum ad me perscriptum est. In urbis aditu, qua Occidentem spectat, ingens area advenam fessum aspectu suo recreat: hæc olim Campus S. Lazari nominabatur, ob ædem divi Lazari vicinam. Hodie Campus Triumphi vocatur propter tropæum Deiparæ, quod insigni ornatu campum omnem celebriorem reddit. Videre hic est columnam basi suæ ad architectorum leges erectam.

Altiores esse illa, quam olim Romæ Trajanus imperator in foro suo sibi posuit, hodieque statuum sancti Petri sustinet, ad me perscripsit qui utraque vidit, quam infra cito, imo et tenuiorem, quia, ut autumo, ordinis compositi est. Basis tota una cum capitello ex candidissimo marmore est ad alabastri invidiam : passim per omnem stylobatem circumserpunt angeli inter flores et folia ludentes, eodem ex marmore, nisi quod alicubi aurum miscuerit artifex venustati augendæ. Ipsi columnæ insitit Deiparæ statua situ precantis, humanæ par altitudini, si oculo decepto credas. Constat operi suus candor tot annis, quem in aliis structuris, et solis æstivus ardor obscurare solet, et hiemis frigora nivesque nonnunquam omnino vastare. Basis undique clathris ferreis defenditur, ad viginti pedes in singula latera porrectis. His duodecim insistent lampades, noctibus singulis accendi solitæ.

Gratis Virgini non posuere tam nobile monumentum Granatenses : lues namque pestifera, quæ omnem late Baticam misere depopulata est, hanc statuum verita Granatam ingredi non est ausa. Hinc cultus sanctæ statuae major. Ex privatorum miraculis nullum peto, quando publicum hoc sufficit ad titulum miraculosæ. Experientia docet, columnas cum statua Deiparæ in foro positas publico plurimum prodesse. R. P. Alfonsus Rodriguez S. J. e provinc. Baticæ.

CCXXXVI. — Imago B. V. miraculosa de Lecto, Pistorii in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Animata summe pura, a Rege dulci nato.*

1. Anathema insolitum. — 2. Capilli B. V. — 3. Manus curiosa punitur.

Decubuit in hospitali divi Joannis apostoli, anno 1226, puella morbo oppido tædioso, quia incurabili : jamque septennium lecto affixa, vitæ pertæsa cælum suspirabat : cum ecce, beata Virgo inter cælestes fulgores decumbenti se videndam præbet cum Filio, et momento citius sanam valentemque reddit, grandi profecto et raro miraculo, quod ipsum majore alio confirmavit, imagine sua in muro relicta, gestu abeuntis puerumque Jesum ferentis. Pueris quoque non procul stantibus visa Deipara imperavit, huc vocarent e vicino D. Laurentii templo F. Philippum Rapa Augustiniani ordinis sacerdotem ; sed is sacro tribunali intentus, insuper habuit, quod pueri jubeant ; iidem tamen iterum a beata Virgine missi, jusserunt prædicare poenitentiam, ni malit Filii sui iram experiri, quod si pueris fidem non haberet, saltem imagini crederet, quam ipsa reliquerat in muro.

Secuta pestifera lues quadriennio post non vanas fuisse minas, plus quam volebant Pistorienses, probavit. Cæterum insolens pictura cives accivit. Concursum undique est : imagini nomen Gratiarum datum : ad hospitalem domum comportatæ a peregrinis divitiæ : locus in oratorii formam con-

positus, lectus quoque ipso in oratorio collocatus, lana, lino, plumisque instructus. Petrus Fonseguerra e nobilitate Pistoriensi non postremus, ære suo ex oratorio templum fecit, hæredemque Virginem ex asse instituit solemnî testamento, titulumque loco dedit S. Maria de Lecto. Annuente Clemente VII, anno 1526 ex hospitali factum est cœnobium virginum, agrorum habitatione alio translata.

Porro cur S. Augustini moniales hunc præcæteris locum obtinuerint, non reperio. Credibile est, id a Pistoriensibus factum, sive quod ejusdem ordinis viri templum S. Laurentii vicinum obtinent, sive quia Deipara ex hoc potissimum ordine primum miraculosæ imaginis admiratorem selegit, vocavit. Tribus jam sæculis pietas Pistoriensium civium hanc sacram imaginem in veneratione habet, quin etiam lectum, in quo ægra decubuit. Festis præcipuis, diebusque Sabbatinis omnibus Litanias Deiparæ Lauretanæ Virgini decantant præcipui urbis symphonasci, ære perpetuo conducti, finemque faciunt festo, tubæ læto et triumphali sono, quod vix alibi fieri invenies. Festo Assumptæ Virginis toto meridiano tempore spectanda sacra imago præbetur, clero e principe templo omnem festam pompam huc transferente. Adsunt festo die omnes urbis magistratus, inter quos loco suo sedent duodecim executores testamenti Petri Fonseguerra, cujus ære templum stetit. Sex horum ex ipsa nobilissima fundatoris familia, sex reliqui ex aliis cognatis familiis sunt. Miraculum hoc mense Augustini contigit. Sacra imago, ut supra dixi, volantis gestum habet, pallium quod in ære ludit, album est et liliis sparsum, Jesus fascia alba involutus, quam limbus e panno rubeo distinguit.

Imago sacra extra Virginis Assumptæ festum populo nunquam monstratur ; hæc tamen gratia fit omnibus, qui per Quadragesimam in hac urbe conciones ad populum habuere. Capilli Virginis adeo ad verum sunt pieti, ut a pluribus credantur veri. Experimentum hujus tentavit sacerdos, cætera pius, sed malo suo : brachium namque una cum temeraria manu obrigit in curiositatis pœnam, terrore quoque injecto, qui homini suaderet abutunt, ni pejora vellet experiri.

Hujus miraculosæ imaginis narrata origo litteris episcopi Pistoriensis probari non potest : prohibere justum examen bella civilia factiosæ urbis, siquidem negligentia eorum ad quos pertinebat abfuit. Probat tamen originem suam ipsa imago, longe superans artem illius sæculi. Ad hæc traditio non interrupta, pietas populi continua, et quod mirum, lectus totus atque idem ipse ipso in templo a tot episcopis toleratus, imo ornari pretiosis tegumentis solitus, more fortassis alibi non viso. Ad caput lecticæ sub imagine Virginis depicta hos characteres legere est : A. D. 1536, ad amplius annis hæc ligna lecticæ durant, eademque, qua-

olim ex lana, lino, plumisque substrata sunt aegræ, in hodiernum usque diem durant. Denique anno 1637 intuentium commoditati locus lecto aptatus est, infra templi pavementum pulcherrima architectura, quantum satis est, depressus et lecti capax, supra ambitur cancellis, quibus innixi, qui spectatum veniunt, videre thesaurum hunc cum veneratione possunt. Ad extremum miracula omnem ambiguitatem tollunt, quæ tanta sunt, ut librum facere per se queant. Hæc ad me R. P. Vincentius Ficherellus rector coll. Pistoriensis Soc. Jesu.

CCXXXVII. — Imago B. V. miraculosa de Valle, Ecisæ in Hispania.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Pura enites, o Regina, munda immaculata.

1. Architectura pietati nociva. — Antiqua non debent destrui. — 3. Pestis remedium

Astigi, vulgo Ecisa, novemleucis Seviglia distat, paucis passibus extra urbem, ad ripam fluvii Singularis (vulgo Genil) Rever. Patres Hieronymiani templum ibi habent, et in eo statuam Deiparæ, quæ a valle nomen accepit; antiqua hic pietas est; nam hic S. Florentiæ cœnobium stetisse ferunt tempore Gothorum. Creditur sacra huic Virgini statua hæc dono data a fratre suo S. Fulgentio episcopo, et ab illis usque temporibus hoc in loco coli.

Vidit, qui hæc ad me perscripsit, in ipso monasterio cellulam S. Florentiæ turriculæ instar, sæpeque eam lustravit et veneratus est, eam tamen architecti, symmetriæ potius quam pietatis amantes, magno piorum dolore solo æquarunt, Caterum imago opus sculptoris est commendati, et puerum Jesum brachio gestat. Creditur a D. Gregorio Papa sancto Fulgentio episcopo Astigitano dono missa, quemadmodum ab eodem missa est Quadalupana sancto Leontio Hispalensi. Latuisse hanc, de qua loquor, tempore Gothorum, prope verum est: quis iterum, quando aut quomodo in lucem protulerit, scriptum non invenitur. Vix dici potest, quantus urbis amplissimæ affectus sit erga hanc sacram iconem: siccitas, pestis, fames, bellum ubi ingruunt, huc curritur, hic remedium postulatur et invenitur, ut alia præteream miracula quæ, quia communia sunt, prætermitto. Hæc ad me R. P. Alfonsus Rodriquez Societatis Jesu.

CCXXXVIII. — Imago B. V. miraculosa de Vezzano, Vezzani in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Tu Regina, tu sine rea macula pomi Adam.

1. Radius e cœlo. — 2. Quem B. V. terret, erigit. — 3. Stante Maria jacet pestis.

Nondum e memoria abiit Vezanensium illa pestis, quæ anno 1523, plurimas Genuensis reip. terras afflixit. Vezanenses plerique relicto pago suo, in campos migrarunt, inter quas Catharina Tertii ord. S. Francisci, femina pientissima. Hæc,

tertia Junii anni prædicti, cum ferventius precibus incumberet, radium ex ipso cœlo lucidissimum ad se usque descendere vidit.

Res insolita feminae terrorem incussit tantum, ut, animo linquente, in terram prona ceciderit, sed et adfuit deliquio huic suum remedium, fragrantia cœlestis omni balsamo nostro potentior, quæ vires quamprimum restituit, fecitque ut attollere caput auderet, quin et circumspicere, et ecce, Virginis Deiparæ iconem brevem, quam radius hic e cœlo detulerat, adhuc radiis illis lucidissimis cinctam. Non ausam præ timore loqui Catharinam, Deipara clara voce alloquitur: et, « Ne timeas, inquit, Catharina, quia Deus propter meam intercessionem et orationes tuas parciit populo pro quo rogasti. Vade Molinellum (hoc loco nomen est); dic, ut incolæ se emendent, et cum Filio meo per pœnitentiam se reconcilient, nec pestem amplius timeant. » Catharina nil læti ostendit ad hæc in vultu, et, « Ah, quæ mihi fides apud archipresbyterum, tanta miracula et apparitiones asserenti? » Noverat quippe hominem Catharina, ejusque docta et singularis prudentiæ examina circa visiones. Optasset cuicumque hanc gravissimam nuntiandi provinciam deferri, quam nec ipsi Deiparæ sine lacrymis et totius corporis tremore fusius explicare sustinisset. Nempe hæc sanctarum feminarum adversitas plerumque durissima fuit, ab ignaris regi, dirigi, torqueri, affligi. Silentii itaque et trementi durior instat beata Virgo: « Vade, inquit, invenies fidem. »

Catharina ad eos primum ivit, quibus sanitas publica ex officio commendata erat, ne silere præcipiti imperio juberetur a presbytero, inventique promissam a beata Virgine fidem; hi archipresbyterum ad locum a Catharina monstratum deducunt, inveniunt sacram iconem. Commotus archipresbyter (quod Catharinæ omnia aspera timenti pro miraculo erat) afferre jubet superpellicium, stolam, aquam benedictam, quin et calicem in quem cum debita veneratione brevem Deiparæ statuam quam decentissime collocavit, et, populo comitante, in oratorium intulit S. Sebastiano dedicatum. Nec diu sine miraculo hic sacra statua fuit; stante itaque in sua sede statua, amplius pestis non potuit; nemo amplius mori, nemo ægrotare visus.

Populus undique concurrens, referens pro fugata peste gratias, etiam gratias retulit, et quidem miraculosas. Hinc nemo fuit, qui non in fabrica templi conferret pecunias, quod hodieum apud Vezanenses videtur. Quin et eo ipso in loco, ubi sacra statua primum constitit, ad molinellum oratorium non invenisti operis erectum est. Quod a populo annuatim tertio die Junii ordinata supplicatione aditur, neque enim ultra tria passuum millia distat, et solemnī Missæ sacrificio gratias novas pro antiquo beneficio reddit. Aliqua ex miraculis ad me perscripta sunt, testibus idoneis probata, quæ tamen, quia aliis quæ passim alibi fiunt,

non absimilia sunt, omitto. Hæc ad me R. P. Jo. Bapt. Calani S. J.

CCXXXIX. — Imago B. V. miraculosa de Nieva, Segoviæ in Hispania.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. En! tu immaculata Deipara Virgo manes.

1. Arcentur ab aula pauperes. — 2. Legatis B. V. credendum. — 3. Cerberi in aula.

Nieva oppidulum est prope Segoviam. Hic res omnino mira accidit. Petro cuidam opilioni Deipara se in campo videndam præbuit, jussitque properare Segoviam, quinque leucis distantem, monereque episcopum Ildefonsum de Prias, huc veniret, et suam iconem in caverna latentem erueret, structoque templo honoraret; siquidem se hic propitiam esse velle. Paruit Deiparæ opilio, et palatium ingressus, a famulis nonnisi risum tulit, quærentibus, ubi infulas tantæ legationis reliquisset. Ubi demum per plures cerberos ad ipsum episcopum penetravit, admissus opilio jam se ipso augustior, rustico apparatu eloquentiam suam orditur, et jubenti propior, quam roganti, mandata Virginis deponit.

Optavit episcopus vera esse quæ dicebantur. Quia tamen nihil afferebat rusticus tanta fide dignum, hominem dimisit: Oves curaret, superis curæ futurum ut, si quæ sibi fieri vellent, per alios monerent. Ille ad oves reversus, cum iterum Virginem videret, quin et increpantem audiret, lacrymis perfusus rogavit, alium mitteret, cui fides major apud episcopum esset. Illa erectum remittit ad episcopum, eadem dicere, sed urbanius, jubet. Quod si iterum, inquit, episcopus fidem habere nolit, hunc ei lapillum date; simulque lapillum porrigit venustissima Virginis imagine, seu arte, seu natura, decorum. Hoc viso, volentem episcopum huc duces.

Iterum in aula visus opilio, iterum mediastinis promorione fuit; sed admissus ad præsulē, postquam quæ nuper dixerat, repetiit, iret nempe, et imaginem Virginis in specu quæreret, repertamque novo templo honoraret, finem dicendi fecit, prolatoque lapillo, velut veritatis tessera, sermonem confirmavit sequente hoc signo. Veneratus lapillum præsul magno ære commutasset, nisi rusticus suum esse, et vita chariorem affirmasset. Nec ausus est episcopus Virginis metu vim opilioni inferre. Ad locum venit ordinato in pompam clero, nec magno labore imaginem Deiparæ sub terra invenit eo loco quo rusticus fodiendum esse, toto brachio monstrabat.

Regina Hispaniæ, quæ ipsa locum invisit, templum ære suo extruxit. Inter cætera miracula hoc mirum, ferreos clathros, qui passim per templum arcendo populo facti conspiciuntur, non alio e ferro confectos, quam quod a Virgine liberati captivi forma figuraque compedum huc tulere. Hæc circa annum 1592 contigisse memorat Didacus Colme-

narius in Monumentis Segoviensibus, et ex eo R. P. rector Segoviensis ad me perscripsit.

CCXL. — Imago B. V. miraculosa de Saxo, Locarni in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. Eniteris Deum, o Agna pura, immaculata.

1. Felix insomnia. — 2. Lætitia cœlestis. — 3. Conditio apparitionum.

Celeberrimum, quod Deipara Locarni habet templum de Saxo nomen accepit, in quo inter fulgores cœli, nocte media, spectabilem se uni præbuit Deipara. Is fuit F. Bartholomæus de Inure et divi Francisci familia. Felix insomnia, quæ hominem e cella direxit in cœlum, ejus intuitu sorderet terra. Solaturus itaque aura nocturna insomnia suam, omnem late regionem circumspexit: præ cæteris rupibus saxum quoddam ei in deliciis fuit, cui insistentem Virginem Deiparam cœlesti luce circumfusam videbat.

Lucem quæ in oculos incidit, secuta est lætitia, qualis in cor hominis illius nunquam ascendit. Raptus admiratione majestatis, immotus stetit, divina patiens; dum media nocte transiens illac ad Matutinos in templo cantus fratrum quispiam, sic attonitum miratus, prehensum brachio ad se redire coegit. Ille, « Privasti me, inquit, Frater, ingenti consolatione. » Nec aliud subjungens, Matutinis in templo cantibus interfuit. Cæterum attonitæ mentis argumenta cum non bene in vultu temperaret, rogatus a præside est, quid vidisset, ille: « Virginem, inquit, vidi Deiparam Saxo insistentem, cœlestibus radiis illustrem, atque utinam per te, Pater, liceret illi me Saxo committere, et cœlo mihi-que vivere! Locus Virgini placet: quid ipsa vellet adhuc ignoro, tempus dabit. » Generali ordinis, Fratri Francisco Samsoni, petitio subditi cætera boni non displicuit.

Concessa itaque ei est libertas vitæ solitariae, sed et loci dominus ea super re conveniendus fuit, de Massina familia. Is intellecto, placere Virgini Saxum, liberalissima donatione proximo Franciscanorum cœnobio, et Saxum, et circumjacentem Saxo planitiem cessit, litterisque rite donationem firmavit. Ante omnia exstructa a Fratribus beatæ Virginis est ædes, et novo ædituo Bartholomæo ædícula. Hæc prima fuere principia, quæ brevi tempore magnis incrementis aucta sunt, maxime postquam accurrens undique populus auxilia sensit malorum, quibus quisque se premi querebatur. Templum postea e domo factum anno 1487, xvii Kalend. Julii Virgini, qua licuit pompa dedicatum. Locum thaumaturgum bis Carolus Borromæus notissimæ sanctitatis præsul, et Mediolanensium decus unicum, accessit, primus anno 1567, quinto Octobris, dein triennio post, anno 1570, quarto Augusti mensis die. Ita relatio impressa Comi.

CCXLI. — Imago B. V. miraculosa Regum, Sevigliæ in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Aurea scala, te non premit jugum Adam.*

1. B. Virginis aulici. — 2. Gratitude magnes beneficiorum. — 3. Gladius regit.

Fama est, duas Deiparæ statuas Hispalim (quæ hodie Seviglia est) esse allatas a Ferdin. rege, quem Hispani sanctum vocant. Altera argentea est, et colitur in altari principe summi templi: altera lignea et justæ staturæ, sedet, puerumque Jesum manibus tenet. Hæc a regibus nomen habet, sive quia in sacello regio est, sive quia a Ferdinando rege contra Mauros intra primos militum ordines semper collocata est: refertque constans fama, in oppugnatione urbis Hispalensis regem Ferdinandum a Virgine doctum esse, quibus modis Maurorum machinas everteret.

Expugnata urbe Bætice metropoli, Maurorum Mesquitam Virgini tantisper consecravit, statuamque magna pompa intulit; dum novam strueret, ejus dedicatio, mense Maio, die undecima celebratur peculiari Officio, in ejus lectione quarta hæc, quæ dixi, memorantur. Cæterum plures per annum dies hic celebrant Hispani. Assumptæ in cælum Deiparæ festum peculiare est agricolis, qui magno undique numero affluunt, mense Septembri. Festo sancti Clementis, quo die rex urbem ingressus est regio apparatu, ornatur sacra statua, et publico exponitur, regis quoque corpus in tumba videre Hispanis dulce est, et gladium quo heros domuit Saracenos. Omnia hæc superat supplicatio, quæ octava Dedicationis die per urbem cum sacra statua instituitur, quam summi infiorique comitantur, ut Virgini plures victorias pietate sua extorqueant, cum videt non in ingratos cadere beneficia, quæ ipsa e cælo depluit.

Tanto hodie in honore est hæc sacra statua, ut a regis ministris custodes præsidarii constituantur quos Armorum Reges vocant. Hi togati, clava argentea armati, præ foribus astant. A cubiculis Deiparæ velut imperatrici nobilissima quæque virginum deligitur, quibus omnibus regio diplomate hæc officia assignantur. Tanta porro in hac sacra statua vestienda est religio, ut hoc officium non nisi canonicis permittatur. Numerus denique Misarum, quas vel capellani regii, vel alii sacerdotes ab iis conducti legunt, qui voti se reos agnoscunt, tantus est numerus ut notari desierit. Ex Vita regis Ferdinandi auctore reverendo Patre Joanne de Pineda Soc. Jesu.

CCXLII. — Imago B. V. miraculosa de Igne, Faventiae in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Virgo serena, pia, munda et immaculata.*

1. Rubi ardentis æmula imago. — 2. Quod lucrosum est bis magnum est. — 3. Damnum compensatum.

Ab igne nomen habet hæc Deiparæ miraculosa

imago, quia ab igne læsa non est anno 1564, qui tamen, nescio qua hominum vel incuria, vel malitia subjectis ædibus in tectum usque grassatus est, et omnia sua fecit, nec lignis, nec ipsis lapidibus parcens: dum inter solos totius domus cineres demum conquiesceret et sopiretur, nihil hic illæsum, nihil integrum reliquit, ipsam adeo lecticam, cui affixa imago erat, absumpsit, solam hanc Deiparæ imaginem reveritus, ut vel ab elemento cæteris ferociore homines discerent cultum exhibere et reverentiam imaginibus Deiparæ, vel si hoc nolent, certe nulla afficere injuria.

Cæterum eremita nescio quis dono eam dedit mulieri e paupertina tribu, utique pretium tanti muneris ignoranti: cæteroquin hæc alteri mulieri Paulæ sex infimæ sortis nummis non vendidisset. Hæc Paulæ imaginem suam affixit lecticæ, miraculo certe et igne illustrandam, sed quis hæc domi suæ miracula optet? Noli, lector, hoc ex facto de Virginis liberalitate dubitare; siquidem si quæ Virgo damna infert, abundantissima liberalitate compensat, crediderim quoque, vel ipsos cives pretium combustæ domus quam primum Paulæ numerasse. Imago porro templo illata, in hodiernum diem inter miraculosas habetur a Faventinis, ut ait Joann. Baptist Alberti.

CCXLIII. — Imago B. V. miraculosa de Atocha, Madriti in Hispania.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Io, Agna immaculata, en parturies Deum.*

1. Impietatem excusat pietas. — 2. Gladius sanguineus ferox. — 3. Virgines redivivæ.

Felix fuit Hispanus dynasta Ramirius, qui, ut vel e Navarræ Historiis constat, filium habuit Sanctium Navarræ et Aragoniæ regem, hoc, si cætera deessent, gloriosum, quod, comite Alphonso Castellæ rege, Toletana ex urbe Mauros ejecerit. Cæterum constanti sæculorum fama apud Hispanos felicior filio suo Ramirius pater (si tamen hic ipse est Ramirius) favore Virginis celebratur. Refero tibi, lector, rem, de qua quia Hispani non dubitant, digna est, quæ tot testimoniis nixa etiam apud te fidem inveniat.

Mauri tenebant Hispaniam pene omnem, et excisæ cum domibus urbes alicubi fumabant inter flammæ, alibi sub squalore Maurico jacebant afflictæ inter cineres. Mens eorum erat, cum Christianis etiam Christi nomen omnemque Christiani nominis memoriam expungere. Jamque eo devotum erat, ut Ramirius cum paucis suorum mortem cogitaret ultro invenire inter hostium vulnera, quando victoriam paucis contra multos cogitare non licebat.

Duas aiunt ei fuisse filias, Maurorum libidini paulo post servituras. Harum virginea pudicitia fecit, ut iterum vivere vellet, et mortem differre. Cæterum cum diu Mauros sustinere solus non posset, Cur hanc, inquit, brevem moram tanti emo?

seu altius et non imitabile consilium mentem agitatabat. Virgini Deiparæ, sacrificio Christianis vetito statuit victimas dare, si non abnuerent.

Itaque in templum hoc vocatas, ante hanc Deiparæ statuam ita allocutus fertur: Filiae, quo res Christianæ loco sint, videtis. Immensas hostium copias infert rebus Christianorum accisis Mauricus furor. Mihi inter vulnera hostium mortem invenire, stat animo. Sed quid vester exspectet ab hoste virgineus pudor, ipsa vita pretiosior? quo si vitam emetis, moriemini tamen, æternum patris probrum. Si patri non mala suadenti creditis et annuitis, ego vos ante hanc Virginis aram victimas dabo hac machæra, et sacras faciam, acceptas utique, quia virgines; me hostes victimam facient, sed non inultam. Præite, sequar. Ita, virgines, cum patre pudoris vestri conservatore cælum ingrediemini. Illæ, probato patris consilio, coram hac statua flexis genibus se Deiparæ commendarunt, et cervices præbuere, quas pater mœstus vix duobus ictibus decussit. Pater inter fortes lacrymas abscissa capita altari imposuit Deiparæ, omissa sepulturæ cogitatione, quia præsentiora urgebant: jam de filiarum salute securus, suam quærebat.

Itaque, tineta tam sacro cruore machæra, se ipso ferocior, cum paucis suorum, cuneis hostium se miscuit. Non victoria, non vita ulli eorum præ oculis fuit. Id unum inter Christianos certamen erat, quis eorum plures orco daret Mauros, priusquam ipse cælo inferretur. At vero alia quam Ramirius opinabatur, prælii hujus alea fuit, aliter nempe disponente Deo. Auctum Virginis ope Ramirio robur, auctus ingens et ferox animus suffecit in hostes quos in diversa consilia panicus timor primum, deinde etiam in fugam egit. Cædes fuit, non prælium.

Incredibilis clades Mauros ita afflixit, ut posthac respirandi facultatem non haberent. Præde ingens modus tam subito comportari non potuit: onusti tamen tropæis domum redibant, Ramirium comitati gloriosum simul ac tristem, jamque vivas optantem filias. Redux in palatium, ante omnia acturus Virgini gratias templum petit, et aram in qua tam charas victimas ipse paulo ante posuerat. Sed templum ingressus, stetit, steterunt ei quoque comæ, et faucibus vox hæsit, cum filiam utramque vivam, sanam et salvam obviam habuit. Neve spectra putaret, « Pater, inquit, reddidit nobis, ut vides, Deiparæ vitam, quam pudori servando Virgini, ut scis, dedimus: et ut scias, nos esse, non alias, aspice cicatricem colla ambientem, quam Virgo reliquit, cum capita reponeret, in beneficii æternam memoriam. » Tanti est, o lector! mens bona, etiam recti ignara. Non ego narrationis hujus fidem aliam a te posco, qui hæc legis, quam eam quæ a te dari solet gravissimæ nationi Hispanicæ per tot sæcula hoc affirmanti. Cæterum si vel de Ramirii ignorantia, vel de Deiparæ potestate dubitas, Jephthæ licentem cogita, qui simili errore filiam sacram fecit,

et libros evolve qui docent quid beata Virgo possit in mortuos. Si, inquam, fieri hæc potuisse neges, hominum plurimorum innoceam ignorantiam et Virginis immensam potestatem objicio: si vero hæc facta esse solum neges, non me (qui ex diversis hujus historiæ narrationibus, ut videre est apud Sanctium et Nierenbergium in Trôph. Mar. et alios gravissimos auctores, mitissimam et credibilissimam elegi), sed sapientissimam nationem Hispanicam tangis, quæ a pluribus sæculis hoc credidit vere contigisse.

CCXLIV. — Imago B. V. humilitatis, Pistorii in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. Mira viges munda a culpa.

1. Sudor miraculosus. — 2. Honor novem mensium. — 3. Litanie Lauretanæ.

Dudum est, cum Pistoriensi in urbe imago Deiparæ muro appicta transeuntibus prostabat, nunquam majore affecta honore quam plures aliæ solent, passim in compitis prostantes. Dies decima septima Julii divum Alexium sub scalis vilem ad honores cœlestes evocavit: eadem dies sanctæ huic imagini initium dedit honorum quos videmus. Initium inquam datum esse sudore instar aquæ lim-pido, quem e fronte stillabat. Initio multis visa est subesse fraus et pietas in Virginem præpostera. Sed quia cum populo etiam ei concurrere, quibus inquirendæ fraudis onus cum potestate incumberebat, ac ne hi quidem quidquam deprehenderunt, quod fraudem oleret, maxime quia stillatio hæc in plures hebdomades se porrigebat; decretum denique est, miraculum esse. Et miraculum augebat, quod decurrens per planum liquor faciem Jesuli contra quam debebat, deflexo cursu præteriret. Quod ipsum præ cæteris admirati sunt testes oculati quam plurimi, quos loci episcopus Franciscus Gajanus in diplomate suo anno 1549 dato nominat.

Postquam miraculum magistratus sacer approbavit, concursus et donaria accepere augmentum, quin et ipsa quoque miracula. Hinc demum honorandæ sacræ imagini structum est templum a fundamentis, quod reliqua omnia totius urbis magnificentia sua facile etiamnum superat. Memoriam novem mensium, quibus Deo plena Parens uterum tulit, novem lampades argenteæ honorant, quæ et lucem imagini sacræ, et oleum infirmis abunde præbent. Sed et alio quodam modo hi novem Deiparæ menses Pistoriensibus in honore sunt. Siquidem ante Christi Natalem diebus novem exponitur publico venerabile Sacramentum, et quotidie de his novem mensibus ad confertum populum habetur concio. Templi hujus magistratus constat ex nobilibus, nec ultra annum durat, vocanturque Deiparæ operarii. Per Quadragesimam quotidie sub horam vicesimam secundam Litanie Lauretanæ canuntur, quas populus magno numero concurrens vocat Laudes Deiparæ. Refero, quod ad me perscriptum est,

paucos esse urbis incolas, qui non quotidie hoc Deiparæ templum accedant. Porro festa per annum deo potissimum sunt. Primum decimo septimo Julii, quo sudor sacer primum fluxit, quo die supplicatio e templo cathedrali instituitur quam potest solemnissima, offerente urbis magistratu ceram in multos menses suffecturam. Alterum festum, quod est translationis, in quartum Decembris incidit. Ita ad me R. P. Vincentius Fikerellus Rector Col. Pist. Soc. Jesu.

CCLXV. — Imago B. V. miraculosa Hochbergensis, Hochbergæ in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Euge munda sine pari orta, immaculata.*

1. Avorum negligentia. — 2. Nepotum diligentia.
— 3. Pietas cadit cum muris.

Distat pagus Hochberg Herbipoli hora una, ad radicem montis situs, cui munitissima arx inædificata est, totius Franconiae præcipuum munimentum. Hoc in pago templum est Deiparæ sacrum crediturque ab incolis fide majorum fuisse omnium primum totius dioceseos Herbipolensis, si ea quæ in urbe a primis Franconiae apostolis excitata sunt, excipias. Hinc mirum non est, una cum muris etiam populi pietatem labefactatam consueto senii vitio, eo præsertim ævo, quod sub Luthero omnia sacra viluere.

Avorum negligentiam correxit episcopus Godefridus, Deiparæ præcipuus cultor, qui templo pristinum cultum restituit anno 1620, quem etiam auxit ejus successor Philippus Adolphus. Ita quoque pietas erga statuam vetustissimam et renovata et aucta simul est. Placuisse Virgini operam testantur anathemata eorum qui se voti reos, iis appensis, testati sunt. Hæc ad me R. P. Riquinus Golgens provincialis Soc. Jesu.

CCXLVI. — Imago B. V. miraculosa de Monte Nigro, Livorni in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Amata, pia, munda, cælum terræ jungis.*

1. Primi favores. — 2. Vox e cælo. — 3. Pastor socius angelorum.

Elevati operis hæc Virginis imago est, quam lapidea in saxo prægrandi sculpsit. Si fidem Joanni Baptistæ Alberti habemus, cætera probato auctori, anno 1345, e nigro ponte in nigrum montem allata ab angelis est, et medio in campo primum ad radicem montis deposita. Non poterant sane in ipsum usque montem hoc onus portare non debiles bajuli, nisi virgo pastoritium hominem laboris socium destinasset. Is audiit se media die in campo aperto bis terve de nomine inclamari voce, quæ vocantem indicaret non longe abesse : et pervagatus est sane oculis non indiligentibus agrum universum, nec tamen erat, cui responderet.

Interea tamen in oculos incurrit saxum ima-

gine Virginis insigne, paucis ab eo passibus in agro abjectum. Quis, inquit, tantam molem huc tulit Hercules? tot jam diebus, imo tot mensibus, nullo non die locum præteribam, et molem hanc nunquam vidi; ut cæcus semper fuero, poterat sane, imo debebat pes tanto saxo impactus monero incurium. Dum hæc secum loquitur, iterum vox ad illum : Tolle, inquit, saxum hoc et montem versus, quantum per vires licuerit, porta : sufficiet vires quæ jubet Virgo, ibique depone, ubi auctum saxeum pondus vetabit te porro progredi. Ille ad omnia promptus saxum, cui plures non sufficerent, non gravate sustulit, illudque in locum, ubi hodie est, deportavit, utique postquam saxo redditum est tantisper ademptum pondus, et vires homo deprehendit solito non amplius majores; urbem ille petit quinque milliariis distantem, et lacrymis quas ingens gaudium expressit, civibus suadet, irent visum prodigiosum statuæ pondus, quam tamen ipse sine socio solus huc portasset. Visus est homo vera loqui, quando nemo fuit, cui saxum hoc unquam in oculos incurrisset. Itaque quia fuere, qui primos Virginis favores captabant, fuere quoque qui votorum rei prima dona ferrent : quibus moniti cæteri suas quoque quisque miseras. Virgini questus est, et pios questus secuta miracula sunt. Hinc sacellum, et ex sacello templum, et denique adjunctum religiosorum cœnobium. Joan. Bapt. Alberti lib. II.

CCXLVII. — Imago B. V. miraculosa Edmariensis Colmariae in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Auri lampas, grandem Avi noctem evita.*

1. Manus miraculum. — 2. Risus mundi. —
3. Peccatorum oblivio.

Colmaria Alsatiæ urbs, hodie fortibus et decoris vallis munita, tota nunc hæretica est, si duo templa excipias : primum ordinis Teutonici, alterum rever. Patrum Dominicanorum, qui etiam cœnobium habent, quo recursum habent famuli famuleque aliunde e catholicis urbibus huc venientes. Stetit hic olim sanctimonialium quoque ejusdem ordinis cœnobium, in quo Gertrudis quædam insignis sanctitatis virgo memoratur vixisse circa annum 1247. Hæc coram statua Deiparæ lignea, quæ Jesulum gremio tenebat, instantius solito precabatur beneficium, quod orando promerita est, sane insuetum est. Rogabat illa remissionem peccatorum. Jesus petenti non modo annuit, sed etiam clara voce respondit : « Soror Gertrudis, promitto tibi, et fidem meam obstringo, te nunquam a me et Matre mea derelinquendam; ego vero jam propitius sum tibi, et peccatis tuis quæ etiam e memoria tua excident. » Gertrudis accepta hac a Jesulo consolatione, manui suæ inseruit Jesuli manum dextram ligneam, quæ subito a brachio suo ligneo avulsa est, et in manu Gertrudis hæsit. Risum impiis movit ridiculum avulsæ

manus miraculum, quod patrare impius quisque posset, cum vellet; sed risum tenere inimici, postquam viderunt nullo unquam glutine coaluisse cum brachio suo manum : prebati sunt alii quoque modi, qui manum brachio jungerent, inventus est nullus. Hinc sacre statuae honor publicus. Non tamen ad tempora nostra pervenit, invidentibus hæreticis tantum thesaurum. Obiit Gertrudis, ut vixit sanctissime, anno 1247, ut ait Coquetius lib. *De viscerib. B. Virginis erga Ord. Dom.*

CCXLVIII. — Imago B. V. miraculosa Annuntiata, Florentiæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Virgo alte micas, anima pura ante Deum.

1. Angelus opifex. — 2. Pietas principis. — 3. Angelus pictor.

Quis Florentinæ urbi sensus sit, cum de hac Virginis icone sermo instituitur, lector credere scriptori non potest, quando vix oculis suis credit, qui præsens est. In parte felicitatis numeravi ego, quod anno 1636, sacrarum ingressus, veniam sine cunctatione obtinui, ipsa coram imagine dicendi sacrum. Ita sacrificantium turba nullo non die tunc tanta fuit, ut quam plurimi post expectatas horas alia petierint altaria. Divitias, pompam et alia quæ Florentina urbs honorandæ Virgini facit, prætereo, origini intentus. Rever. Patrum Servitarum religiosus cœtus Mariæ Virgini, ut scis, devotus est, seque Servos, seu Servitas ideo vocant, quia se Patrona ordinis olim ancillam vocavit.

Primum eorum monasterium in monte fuit extra urbem, quod novemdecim omnino annis habitantur. Probata tot annis urbi virtus merebatur recipi intra mœnia : quod factum est decimo nono post initia ordinis anno, videlicet 1242. Illi Bartholomæo cuidam inter pictores Florentinos præstantissimo opus locarunt, jussuruntque Virginem pingere eo corporis gestu, quo fuisse crederet, cum se, præsentem Gabriele, ancillam esse dixerat.

Artem ego virtutemque pictoris ex hoc non obscure colligo, quod cætera ut expedita essent, de vultu virginis pingendo perquam sollicitus fuerit, eamque ob causam, dum ultimam reliquo operi imponeret manum, distulerit. At vero dum demum et vultui applicanda manus esset, quoties illa erravit? quoties penicillus fefellit? raptui simillimum fuisse somnum aiunt, qui hominem tantisper abstulit, dum geniorum cœlestium peritior quispiam, non aliis quam Bartholomæi penicillis coloribusque opus exsequeretur.

Excusso somno quæ hominem lætitia occupaverit, quibus gaudiis delibutus fuerit, vix ipse nobis referret. Quod si, quæ hominum malignitas est, finxisse fabulam dicas pictorem, potestate usum, qua pictores et poetæ pollent, facile fuit Bartholomæo probare, nullius Florentini opus esse, quando

et alii pictores non difficulter fatebantur Bartholomæi manum non esse, nec eorum quisquam parem vultum pingere posset. Thaumaturga hæc imago duobus jam sæculis liberalis est, quando gratis hic ægri sanitatem recipiunt, quam emptis magno remediis non inveniunt. Inter honores extraordinarios est, quod a satis longo tempore nonnisi magno duce astante monstretur. Scribit de hac F. Angelus Gianius in *Annalib.*, et Jo. Bap. Alb. l. II.

CCXLIX. — Imago B. V. miraculosa Ad tres spicas, Morswiræ in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Jure munda pates, o Regina Immaculata.

1. Spica Virginis. — 2. Pœna sacrilegii. — 3. Miraculum in agris.

In jugo montis prope Morswiram, vicum Superioris Alsatiae, quercus stetit, quæ appellata fuit *ad hominem mortuum* ideo, quod præteriens hic feniseica obdormiverit, et infelici casu sibi gulam abseiderit, dum se dormiens in alterum latus verteret. Vicini arbori proximæ appenderunt imaginem Deiparæ dolorosam, Jesum mortuum sustentem genibus.

Anno 1491, festo Inventionis sanctæ Crucis, faber, Theodoricus nomine, huc ex itinere devenit eques et, ne locum sine prece præteriret, descendit; flexisque genibus se Deiparæ commendavit, cui Deipara subito se visibilem præstitit habitu candidissimo, quodque nunquam legisse me memini, sinistra stiriam, seu glaciei bene magnum frustum, dextra tres graves florentesque spicas gestans, sic attonitum alloquitur : « Tametsi homines aliqui hujus provinciæ tanta flagitia perpetrarint, ut Filium meum ad graves pœnas infligendas concitarint, grandines nempe et tempestates : tamen meo patrocinio factum est, ut ab his immunes transcant, siquidem respiscant, convertantur, et veniam exorent. Famem et abundantiam manibus gesto, utrum vultis? Hæc Morswiresibus actutum nuntia. » Theodoricus, consensu equo, visione examinata, sibi credidit : an autem sibi credituri essent Morswiræ cives, hæsit; quia scivit, nemini nisi in sua arte fidem haberi. Tacuit itaque, et suis rebus intentus saccum frumenti familie alendæ emit; quem cum nec ipse, nec plures alii e terra in equum levare possent, subiit alios suspicio magiæ : huic in memoriam rediit Deipara apparens, et jubens.

Itaque clero et magistratui indicat, fidemque invenit. Suffecit nempe populo non malo et fabri germana fidelitas decipere nescia, et ne deceptus crederetur, sacci non gravis immane pondus persuasit multis, ut peccatis rite expiatis, vitam aliam instituerent priori dissimilem : fuere tamen, ut solet, non pauci, qui his terlicamentis superiores riderent præcipitem illorum fidem et anilem pietatem. Hi tamen, sequenti ætate, et grandinem experti

sunt, agros penitus devastantem, et diuturnos periculososque morbos, cum tamen illi abundantissimas segetes salvi sanique colligerent. Denique et hi conversi, una cum illis sacellum quod hodie videtur, erexerunt, in quo Deipara hodieque beneficia quam liberalissime huc adventantibus imperitur. Ex omnibus unum appono. Anno 1636, tres hæretici milites ignem ad sacrae subiecere, quo quidquid ligneum erat; absumptum est, si sacram imaginem excipias, quæ omnino illæsa et sola stetit. Porro hi tres Herostrati, qui sibi nomen æternum ex hoc sacello fecere, hæc sola luce gloriosi, inter rixas seipsos misere confecerunt. Hæc ad me R. P. Petrus Arimont Soc. Jesu.

CCL. — Imago B. V. miraculosa de Angelis, Tibure in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *En paritura es Agnum Dei, o immaculata!*

1. Crudi operarii. — 2. Velum nubibus par. — 3. Grando utilis.

Quis hanc et quando in muro pinxerit imaginem, nemo scriptum reliquit : et, licet sæculis aliquot in templo quod monachi S. Benedicti incoluerunt, steterit, miraculosæ tamen nomen, ut existimant, nunquam obtinuit. Totum cum templo monasterium anno 1596, tertio Febr. monialibus S. Claræ venditum, deseruerunt incolæ priores, alio, ni fallor, loco aliam et novam fabricam moliti. Prima monialibus cura fuit, labentis templi vetustatem corrigere, melioremque in formam redigere. Imago hæc Virginis supra princeps altare in muro appicta, quod medium non teneret locum, indoluit quidem architectus, et imperitiam incurii pictoris damnavit. Sed ne imago situ suo symmetriæ officeret, dirui præcepit, picturus in medio aliam et meliorem. Sed hæc una cum situ suo Virgini præplacebat. Ita sæpe superis dextra sunt, quæ nobis sinistra : admoventur cum ligonibus manus, sed summis licet viribus impacti, officium facere recusarunt; et vel in fædam curvitatē retorti, vel omnino in partes rupti, tenuem crustam quæ picturam sustinebat, non offendeabant. Sufficere poterat primus ictus, ad Virginis mentem non obscure intelligendam : nolle se hæc in icone lædi. Sed superum patientiam diutius exercere solet humana sagacitas quam suam velit; maxime quando qui portentis experimentum capiant, eliguntur ligonibus suis et Tiburtino lapide duriores operarii. Multis ictibus tentata est portentosa crustæ durities : nec destitissent, opinor, hi Steropes, si non plus ligonibus suis quam imagini pepercissent. Cessatum ab opere est, et silentio res pressa, velut non digna, quæ vel inter supersticiosas anus memoraretur in circulo. Sed ne ex situ imaginis non æquo symmetria periret, statuit architectus opposita ex parte sanctæ Annæ imaginem pingere, quod et factum est.

Ita novo templo non exiguum fuit vetustæ imagini privilegium stetisse. Ut vero denique Tiburtina urbs thesaurum suum sciret, grandine opus fuit : quæ tanta cum esset, ut frugibus, quin et hominibus timeretur, multis templum fuit pro asylo, frugibus pro horreo, quæ jam in arista stabant. Dum in templo communibus votis oratur, imago hæc fulgore divino splendescere cœpit : quin et audite Virginis voces Filium inelamantis, et misericordiam exigentis. Tiburtinæ urbis cives, Deiparæ ejusque honori ut sunt semper addictissimi, omnis moræ impatientes, re episcopo propere nuntiata, quid facto opus esset, quid Virgo vellet, scire ex eo voluerunt. Ille oppansum imagini velum removeri jussit, et sacram imaginem oculis ambientium dare. Statim remote cœlo cum grandine nubes sunt, tanquam idem cœlo siparium, quod Virgini est obductum, utriusque prohiberet serenitatem intuentibus.

Hinc Tiburtinorum magnus in Virginem animus seipso major evasit, maxime sub annum 1616 quo, justas ob causas, iterum totum cum templo cœnobium moniales vendiderunt clericis regularibus qui hodie miraculosæ imaginis curam habent. Joan. Bapt. Alberti.

CCLI. — Imago B. V. miraculosa ad Fagum, Herbipoli in Germania superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Age, o vita alma munda, Increatum paris.*

1. Sub tegmine fagi. — 2. Pœna Judæorum. — 3. Judæus sacrilegus.

Quatuor leucis Herbipoli templum est miraculosa beatæ Virginis statua dolorosa nobile. Vulnus habet in cervice uncie longitudine. Dabo quæ de hujus origine ad me perscripta sunt. Ante ducentos annos loco quo nunc sacellum stat, stetit fagus procera juxta viam nemini clausam, omnibus apertam et perviam, si Judæos excipias qui, ubi ad hanc arborem venere, vel stare, vel regredi coacti sunt. Res vulgo nota Hebræos non parum afflixit, nemine tamen uno hujus rei causam penetrante.

Audacissimorum unus vim facturum, viam aggreditur : ubi tamen ad arborem venit, viribus destitutus, stetit. Inde arborem curiose intuitus, statum Deiparæ non magnam inter ramos conspiciit, et evaginato gladio : Ergone, inquit, tu mihi, meisque viam obstruis? simul vulnus quod hodieque videtur, punctim imagini infixit. Auditi sunt ejulatus imaginis, visus quoque sanguis est in apice gladii : ipse demum Hebræus immotus obruit, dum supervenirent qui eum judici sisterent. Visum est arborem exscindere, et quid lateret inquirere : inventa jam corticibus tecta hæc sacra statua vulnere suo cruciata. Loci religio accurrentes movit, ut, collatis pecuniis, sacellum brevi staret, ubi hodie Deipara in honore est, et miraculose beneficam se Franconia præbet. Valentinus Leuchtius in *Virid. Hist.* 99. Ubi etiam quædam

addit miracula quæ, quia ab aliis communibus non discrepant, hic nolui ponere.

CCLII. — Imago B. V. miraculosa in Vineis, Genuæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. Regina amata et pura, mundi Columna.

1. Vineæ dedit odorem suum. — 2. Primi in servitio, primi in mercede. — 3. Contemptus utilis.

Hæc sacra et miraculosa Virginis Deiparæ imago inventorem habuit canonicum. Titulum de Vineis ideo majores dederunt, quia in vineis reperta imago est, sub annum hujus sæculi tertium: et imagini subscriptus annus est millesimus centesimus sexagesimus tertius. Unde lector videre potest, et perantiquam esse. Sed nec divinari quidem potest, quis eam ad vineam deportarit; et adhuc minus, quis piæ imaginis vel auctor, vel artifex.

Interim mecum mirare, lector, divinæ Matris longanimitatem, quæ imagines suas per quas tanta mundo præstat beneficia, tamdiu sinat inter quicquillas latere. Et reperies sane plerasque miraculosas Deiparæ imagines, per contumelias, contemptum et vulnera ad hos honores pervenisse, instruente nos exemplo suo Virgine, imo per ligna et lapides loquente, nullo dispendio virtutis hominem multis annis aut latere, aut vitam inter contumelias et contemptus agere. Illud tibi non invitus concedo, hæc, si humanis modis rem metiamur, auxilia non esse ad eum finem quem quandoque videmus.

Ita magni consilii Achitophel non crederet, vincula Josephum, Davidem, per Saulis injurias, ad regnum evehere potuisse. Evexere tamen; utique postquam Deus, ietu uno et miraculoso, humanis his et ad rem non aptis modis per potentiam (ut scholæ loquuntur) obedientialem altiora, quam suis viribus possent, imperavit. Scrutare Scripturas, et pene tot hujus rei exempla, quot paginas reperies. Illic Dei stylus est, hic Virginis. Reperta inter vineta imago, nullo adhuc miraculo celebris, pro magno habuit, quod primum, abstersa gleba et sordibus, utcumque honorata sit, et in honesta parte domus posita. Tum paulo post profundius ferire hominem cœpit amor et veneratio Virginis in reperta icone. Hinc frequentius adire flexo genu canonicus imaginem cœpit, et ea coram, ipsi Virgini familiarius loqui: demum in animum inducere, posse publico quoque non ingrati esse, si publico præberetur.

Itaque angulum templi ad hoc destinat, in quo eo quidem tempore præter lateres, arenam et calcem, aliaque murariis necessaria nil erat. Hunc ubi a templo præfertis honorandæ imagini obtinuit, locum, quantum per pauperem censum licuit, in sacelli formam, rudi forma, ope murariorum adaptat. Non fefellit hominem spes, quæ miraculosam olim fore vix dubitabat. Etenim et quamprimum fuere, qui primos honores Virginis

ideo primi ambiebant cumulare, ne postremi essent inter eos quos a Virgine reportaturos beneficia sciebant. Et ipsa Virgo non distulit, tot sæculis contractam aperire manum, et tam ingenue petentibus plus pene quam peterent, largiri.

Hinc postea ingenue Genuæ certatum est, quis fabricam amplioribus subsidiis fuleiret. Templum quidem ædificatum non est; cæterum ille ipse templi postremus angulus hodie in tam sumptuosi sacelli formam exerevit, ut ipsi templo, cujus pars est, æmulus, peregrinos reddat dubios, templumne an sacellum divitiis præstet. Neque huic liberalitati Genuenses finem facient, quamdiu beata Virgo per hanc suam statuam miracula patrare non desinet. Joan. Bapt. Alberti.

CCLIII. — Imago B. V. miraculosa Klingliensis, Klinglii in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. I, Gemma vestita candore, una pura mali.

1. Dolor dentium. — 2. Basis lignea. — 3. Beneficiorum fons vel torrens.

Statua hæc beatæ Virginis initio sæculi superioris, id est, circa annum 1500, in quercu stetit: fuitque inter pios unus qui ei velut thronum e ligno, sed rudissimo faceret: transeuntium tamen pietati non suffecit hic faber lignarius; quapropter, post accepta a Virgine miraculosa beneficia, e comportatis pecuniis ei sacellum exstructum est, ut esset sub tecto, quæ alios tam humaniter protegeret. Duravit hæc catholicorum pietas atque etiam aucta est, usque dum hæretica Lutheri rabies una cum pietate etiam sacellum destrueret. Rever. Patres Soc. Jesu dum his in terris anno 1625 fidem antiquam, id est, Romanam iterum erigunt, eadem quoque opera sacellum hoc iterum pene a fundamentis erexerunt, et cum eo pietatem quoque majorum, et quia statua Deiparæ, quo devenerit, ignoratur, basin ligneam, in qua olim collocata erat, in templi medio velut mnemosynon posuerunt.

Credi non potest, quam tenera antiquæ devotionis recordatio peregrinos subeat; postquam enim Deiparam coluere in ea imagine, quæ noviter picta in altari prostat, aspectu basis antiquæ priorem sacram et miraculosam statuam optant, creduntque virtutem exiisse ex illa in hanc basin e qua festucas auferunt, plerumque in denticulata aptandas, memorantque non alio certiore remedio se amari. Tanti est semel inchoata in loco quopiam erga Deiparam ingenua hominum pietas. Ita ad me R. P. Philippus Fenchl Soc. Jesu.

CCLIV. — Imago B. V. miraculosa de Campana, Placentiæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. Una paries Deum, o integra Immaculata!

1. Præfatio. — 2. Mater summi Pontificis. —
3. Fons olei.

Habent antiqua hujus templi monumenta, matrem Urbani II, summi Pontificis, voti causa, huc Roma venisse, fama putei adductam, in quo scaturire oleum ferebatur, et divertisse una cum toto suo comitatu in cœnobio monialium S. Birgittæ, ubi non scio qua ægritudine correpta, vivere desiit, electa sibi coram hac sacra statua Deiparæ sepultura. Aiunt insuper, non multo post Urbanum Pontificem ipsum hoc Deiparæ sanctuarium invisisse, et Pontificum ritu quam solemnissime sacrum cantasse de beatâ Virgine, utique matri defunctæ ibique sepultæ profuturum.

Ventum est ad Præfationem : cum Papa, stupente aula atque ministris, divina inspiratione, mediæ Præfationi inseruit verba quæ appono : *Et te in veneratione beatæ Mariæ semper Virginis collaudare, benedicere et prædicare, quæ et Unigenitum tuum sancti Spiritus obumbratione concepit, et virginitalis gloria permanente, lumen æternum mundo effudit Jesum Christum Dominum nostrum.*

Hæc verborum quæ hodie in festis Deiparæ recitamus, origo est. Favores Virginis, ut creditur, expertus hic Pontifex, locum divitiis majoribus, id est, indulgentiis honoravit, quibus huc venturi, et si peccata afferrent numerum arenæ maris superantia, fruerentur. Olei scaturigo perpetua non fuit, nec in hæc usque tempora duravit. Cæterum puteus etiamnum quærentibus ostenditur, ex quo oleum olim fluxit, crediturque sanctorum martyrum corporibus refertus. Porro unde locus de Campana nomen acquisiverit, penitus ignoratur. Hæc ad me R. P. Alexander Boselli provincialis Soc. Jesu.

CCLV. — Imago B. V. miraculosa Argentoratensis. Argentorati in Germania superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Virgo amanda, pure enites Immaculata.*

1. Dominare in medio inimicorum. — 2. Purgatorium. — 3. Idola nunc non nocent.

Stetit hoc in loco olim signum Apollini dicatum, magnitudine sua uti admirandum, ita et adorandum ; viginti sex cubitos aiunt æquasse colossus hunc. Clodovæus V, dejecto hoc numine, amoribus illicitis culto, delubrum quoque totum dejici jussit, ne quid numinis ficti vero obstaret, quod tunc his in partibus a primis Germaniæ apostolis prædicabatur.

Successit delubro templum magnificentia sua spectandum, et multis aliis per orbem Christianum æstimatissimis æquandum ; id Deiparæ dedicare placuit, teste Fortaculo, l. v, neque pietati præmium defuit : quod magni miraculi loco hic merito apponendum censui, siquidem, ut Bozius, l. ix, *De sign. Ecclesiæ*, c. 9, ait, mulerosum et parum in castitate constantem, a purgantis flammæ

diris pœnis ea liberalitas vindicavit. De aliis hujus loci miraculis antiquis ne sciremus, vetuerunt Lutheri assectæ, in quorum manus monimenta templi devenere una cum templo, nec nova sperare licet miracula, quamdiu in eorum manibus templum est ; nisi pio lectori hoc pro miraculo sit, quod hi Iconoclastæ Deiparæ grandem et venustissimam statuam cum Filio in brachio radiis inauratis cinctam, et ad ingressum magnificæ portæ superimpositam hactenus non destruxerint, sed etiam, certis temporibus, aeris incuria devenustatam renovaverint.

CCLVI. — Imago B. V. miraculosa de monte Bruno, Toriglii in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Castâ Mater, pia Virgo, alme munda veni.*

1. Invidia est gradus ad pietatem. — 2. Pœna cæcitatibus. — 3. Quod publicum est, nullius est.

Cœnobium S. Augustini quod Toriglii prope Genuam est, huic se imagini debet, a cujus miraculosa origine fundamenta sua habet. Extra Toriglium in monte Bruno sive imaginem, sive statuam (exstantis operis) appendit quispiam arbori : neque eam facile ullus præterire poterat adeo incurius, quin incurreret in oculos etiam nolenti ; nam non modo juxta regiam viam arbor erat, sed etiam ipsa Virginis icon sex omnino palmos alta, et in locum conspicuum elata, facile prætereuntium pietatem provocabat ad sui venerationem. Quamdiu hæc in statione situque manserit, quis dicat ? Pastor fuit in monte Bruno ovibus suis intentus : is sacram iconem intuens, Tecto, inquit, meliore digna est ; quis jure mecum aget, si eam domum tulero ? Itaque domum suam tulit, cultumque et venerationem ei decrevit matutinam, priusquam cum ovibus domo excederet, et quia interdiu non poterat, saltem vespertinum, cum rediret, cum redeuntibus ovibus ; ita nempe et sibi et ovibus consultum fore.

Cives Torigliani, sive quod publico deberi Virginis statuam existimarent, sive quod tum primum quisque suam crederet, cum unus haberet, indignabantur, Virginis non invenustam statuam, et templo dignam, casa rustica claudi. Bonum factum, si invidia abfuisset : cur enim, si tantus iis in Virginem amor est, non ante cœli injuriis subduxerunt ? Cur nunc primum templo dignam judicant ? Ita nempe vel per vitia ad virtutes ascendimus, et invidia gradus est ad pietatem. Imitare, lector, hunc opilionem ; si imagini cuipiam non satis cultæ majores honores decerni cupis, decernet invidia. Habeo exempla quæ afferre non audeo.

Felix itaque Toriglianorum invidia, per quam Deiparæ honor in hac sacra statua promotus fuit. Puero opilioni nequidquam reluctanti imago sacra ab incolis magno numero ad piam prædam advolantibus eripitur, et Toriglium versus deportatur. Dum viam in oppidum relegunt, litem piam Virg-

dirimit, et pastoris causam tuetur. Quid exspectas? lector; novum non est, deportatas velut in exilium Virginis imagines ad locum redire, quin et illud frequenter accidit, ut assumpto pondere, vires humanas superante, in loco consistant immobiles.

Hoc novum: ista bajulos suos, et quotquot in bajulorum vicem oneri succollarunt, cæcitate repentina multatos progredi vetuit. Tum enimvero Torigliani, cum videre nequirent, palparunt, Virginem in imagine sua hospitari velle in domo pastoris, ad quam ubi eam reportare decreverunt, pari miraculo illis oculorum usus restitutus est, quo ante ablati. Hæc sub annum 1478 accidere. Quamprimum in loco structum imagini sacræ sacellum est. Populum accivit miraculorum insignium copia: unde piorum liberalitate e sacello factum est templum, et templo denique, ut sanctæ imagini et peregrinis bene esset, cœnobium adjunctum est, quo hodieque fruuntur monachi S. Augustini, quos Eremitas vocamus, et pietatem augment. Ita Joan. Baptist. Alberti, l. II.

CCLVII. — Imago B. V. miraculosa Mergetalensis S. J. Hagenoæ in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Tu, Regina Diva, nempe Rosa immaculata.*

1. Conversio. — 2. Dona latronum. — 3. B. V. solvit nostra vincula.

Vallis Mariana primum oratorium fuit viri nobilis Alberti de Hagenoa, in nemore sacro vitam agentis eremiticam. Proximi ejus cognati tanto exemplo permoti, partem fundorum Alberto dederunt, ille cœnobium struxit et rever. Patribus Wilhelmitis dedit circa annum 1257. Secuti alii cognati qui terras plures monasterio subjecerunt, et amplius dotarunt. Ab his conservata et aucta antiqua erga Virginem pietas est, usque dum, irruente hæresi, et ipsi locum sacrum deserere coacti sunt, et non adire ceteri. Cœnobium a sæculari magistratu possessum est usque ad annum 1617, quo Soc. Jesu traditum est.

Quamprimum Societas loci curam suscepit, primus labor fuit, revocare pietatem antiquam, deinde etiam augere: ita ut hodie iterum inter miraculosas numeretur, iterumque ab accolis celebretur frequenti peregrinatione. Placet ex miraculis unum ascribere. Mercator quispian et Salicensi oppido, non scio, quas nundinas petiit, alias tamen quam petebat, invenit in silva in qua in latrones incidit, qui nullum pacti pretium, primum omnia abstulerunt; tum etiam, intentatis gladiis, mortem minati sunt: nec minati tantum, sed et certissime illaturi, nisi Mergetalensi Deiparæ intentissimis se vocibus commendasset infelix. Animi divino instinctu mansuefacti vitam homini donarunt, quia non ademerunt: hæc enim vero beneficia latronum sunt: non auferre quod habes, hoc dare, imò donare est. Ne tamen vicinos pagos clamori-

bus in se concitaret, manibus pedibusque quam fortissime alligarunt arbori, quam longissime a semita distant, deinde injecto dentibus ramento, idipsum funibus ad sinciput occiputque circumvolutis, ita ligarunt ut vel aperto ore ne hiscere posset.

Ita moriendum homini erat fame, si cætera abessent; at vix abiire latrones, adfuit spectabilis Deipara, ingens misero solatium. Excusanti debitos honores suaviter respondit, accessit propius, funes omnes solvit, ramentum exemit ore, hominemque sanum, salvum, liberum virtute divina repente ad portas oppidi Saizensis stitit. Hæc ad perpetuam rei memoriam muro inscripta hodieque leguntur sine anno, sine die, ut appareat ad tempora avis nostris antiquiora pertinere. Hoc tempore pergit B. V. esse benefica, nullum tamen beneficium ad me perscriptum est a R. P. Gerhardo Hansen provinciali Societatis Jesu.

CCLVIII. — Imago B. V. miraculosa Inconata, Genuæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Ave plane munda, Mater Virgo micasti.*

1. Cineres S. Joan. Bapt. — 2. Securitas navis. — 3. Clades miseranda.

Quisquis es, qui mare quo Genua alluitur, tranquillum putas et pacificum, thaumaturgam cinerum virtutem ignoras, quos e divi Joannis Baptistæ busto esse nemini non certum apud Genuenses est: quando securissimum a cæteris ventis portum sirocois fœtens infestat. Trojam videre est inter aquas (et vidissem ego, qui hæc scribo, si bi-duo citius appulissem), etenim, nullo igne supposito, allisæ navibus naves assulatim quandoque discernuntur: et quos vix flamma crepitus ediderat inter Trojana palatia, faciunt Genuæ decumani fluctus quos turbo e fundo eruit.

Hoc in cataclysmo cineres sacri afferuntur, fluctibusque semel iterumque appositi, malaciæ inluent mari, et quietem navibus imperant. Simillima tempestas Genuensium onerariam medio in mari deprehendit: mercatores, postquam nautis erepta cum arte mens est, non rerum modo merciumque, sed et navis jacturam facile tulissent, contenti solam, si possent, vitam quocunque in littore securam exponere, quando petendi portus consilium non probaretur. Itaque lembum cum nautis ingressi, imaginem quoque Deiparæ, unde unde olim acceptam, secum intulere, utique præsidio futuram naufragis. Jactata fluctibus cymba, piscatoribus e terra spectantibus, speciem ignis fulgorisque non usitati referebat: dum demum applicita littori cum vectoribus cymba integrum, quod petebatur a Virgine, beneficium præstitit.

Sacra imago fulgore quem spectavere piscatores, et vitæ gratia quam acceperunt mercatores, jam augustior, templo illata est, quod suburbium

habet S. Petri in Arena dictum. Sed imaginem in collem jam sublatam, et S. Michaelis templo quod in colle est, illatam divina virtute deprehenderunt; his reportata, bis rediit, ut miraculo testator fides esset. Hinc populares cum pietate concursus, hinc cœlestium imber beneficiorum qui hodieque durat, scaturiginem suam habet. Jo. Bapt. Alberti, l. II.

CCLIX. — Imago B. V. miraculosa. Ruperti abbatis, Leodii in Germania Inferiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Io Agna, Dei Mater, Lupum Averni mactas.*

1. Ingenii augmentum. — 2. Tristitia pueri. — 3. Doctrina impetrata.

Rupertus, S. Laurentii in suburbio Leodiensi monachus ex ordin. S. Benedicti, ingenium a parentibus non accepit, quo inter paris ætatis condiscipulos eminere posset: quid? quod plerumque, licet adhibito omni conatu et studio, postremus, vel certe inter postremos sederet. Tristitia juvenem optimum affecit, quæ virum affligere posset. Nec aliud tristitiæ ingenique remedium invenit, quam hanc de qua nunc scribo imaginem.

Hæc in suburbio cum jam miraculosa passim accederetur, frequenter eam ipse quoque et devote visitavit, ingenii sui augmentum fidenter postulavit et obtinuit. Inde æqualibus subito par, postea major, demum primus omnium haberi cæptus eo pervenit quo illum pervenisse doctissimi libri hodie testantur. Ut pares gratias beneficio miraculoso ageret, eo in loco ubi ingenium accepit ingenium ad Deiparæ honorem impendere decrevit. Quapropter religionis habitum petiit et obtinuit, postea abbas Tuitiensis.

Hodie ex studiosa juventute plurimi, quos natura debilior non satis ad studia instruxit, frequenter scholam infelicem hic deplorant, et desideria melioris ingenii deponunt, et exauditos se gratulantur. Quia tamen augmentum hoc ad miraculi portentum raro accedit, notatu dignum, licet sæpe fiat, non habetur. Cæterum sacra statua lapidea cum sit, magis admiratione dignum est, quod exinde filii non Abraham, sed Virginis et Virginis prudentissimæ prædeant. Habetur hoc Ruperti miraculum in ejus Operibus anno 1621 Moguntiae impressis.

CCLX. — Imago B. V. miraculosa Chiavariensis, Genuæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Ito, amata munda, place Regem universi.*

1. Hoc Deo fortior, — 2. Mens auctoris. — 3. Puella liberalitatis.

Frangere justitiam omnipotentis Dei homo si velit, demissione potest; bonitatem vincere nulla virtute potest. Si liberalitate in Deum pugnes, vinceris. Obsequia nostra divina e cœlo beneficia cient.

Pestifera lues sæculo præcedente Genuam afflixit, et permultis triste jubileum adduxit, quia in annum 1503 jubileum incidit. Nemo non horruit malum, nemo fuit qui mille modis remediisque tantum hostem domo sua non arceret. Hæc divitum et nummatorum sunt privilegia: ita nempe etiam hic hostis averti per aureum pontem potest. Nam ut quandoque divites (quia Eucliones) abripiat, major tamen eorum semper est numerus, qui cum ære non possint, corpore luunt.

Hoc in cataclysmo urbis, femina omne periculum evasit, quam non amicus defendit, non aurum protexit; libera tamen annum illum, et, ut puto, læta vixit. Pharmacum quo in luem pugnavit describo. Recipe, si vis, lector, et ea dosi pro te utere, quam divitiæ tuæ exigunt. Principio statim, cum malum cives corripere, femina hæc vovit, se, si finem luis viva, salva et sana visura esset, curaturam ære suo, ut Deiparæ Virginis imago ad hortuli sui murumingeretur, qua vicum spectat; nec plura poterat, prohibente censu pauperrimi horti, qui totum feminæ victum dabat. Finem pestifera luis dedit pacatum precibus cælum, et depositis eorum qui jam compositi erant, luctu, lætitia rediit urbi. Femina voti rea pictorem circumspicit, et Virginis imaginem in muro suo, ut promiserat, pingi curat. Ita voto factum satis. An cultum quempiam acceperit singularem, dum eam commendabant adhuc vividi colores, ad me perscriptum non est; coloribus injuria temporum defluentibus accepisse scribitur.

Sed quo miraculo hanc Virgo pietatem in populo initiavit, quo cultum hunc tam magnis incrementis propagavit, etiam auctor non tradit: sed nec requiro, quando (ut semel libere dicam, quod sentio) non exigua et frequenter unica portentorum origo et causa est ille quem Virgo elegit, quique non aliam ob causam dignus est, quam quia a Virgine ad suos honores propagandos electus est. Ita et huic imaginis curatrici feminæ contigit. Facilia sæpe, et quæ nullo nobis constitere pretio, obsequia gratiis compensat Virgo ingentibus, et centuplum imitatione Filii largitur in hac vita. Hinc est quod multum Genua debeat feminæ, cujus nec nomen ad me pervenit, a qua tantum thesaurum accepit. In vastum nempe ac sumptuosum templum locus excrevit, festumque 8 Decemb. celebrat. Jo. Bapt. Alberti.

CCLXI. — Imago B. V. miraculosa. Kikersensis Fuldæ in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Divina ope regnas tu mere Immaculata.*

1. Dux viæ beata Virgo. — 2. Femina in periculo. — 3. Puella gesticulans.

Kikersensis pagus prope urbem Fuldæ situs est, et ad hunc pagum silva est Trassenbergica: in hac matrona illustris, et magnarum opum, nescio, quo

errore a suis separata deviavit in seram usque noctem. Silva grassatoribus alias infecta, et solitudo maxime nocturna, metum incusserunt feminae, qui etiam in virum constantem cadere posset. Itaque ad Deiparam conversa : Templum, inquit, tibi voveo, o Virgo, eo in pago me structuram, qui primus me salvam et incolumem exceperit. Voto vix emisso, lumen a longe apparet, quod secuta in hunc pagum Kikersensem devenit, sana ac salva. Nec votum distulit : quamprimum enim hoc quod videtur, nobile templum Deiparae in gratiarum actionem extruxit ac muneribus dotavit. Placuisse Deiparae templum et templi architectam, probavit miraculum.

Puella nescio quo morbo eo redacta est, ut per omnem vitam genibus repere cogeretur. Hinc passim est appellata puella geniculans. Haec ad Deiparam facto hic voto pristinae sanitati subito restituta est, et miris modis accursum jam per se magnum auxit, hodieque locus est in summa veneratione. Ita R. P. Gerardus Hansen provincialis Soc. Jesu.

CCLXII.—Imago B. V. miraculosa Creana, Creae in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Agna Dei Mater, juste pura omni macula.

4. Divitiæ post exilium. — 2. S. Lucae opus. — 3. Lætitia.

Ut magnus Eusebius Vercellensis episcopus concilio Mediolanensi contra Arianos hæreticos destinatus ab Honorio I, in Galliam missus sit ad Constantium imperatorem : ut ab eo proscriptus sit Scythopolim in Palaestinam : ut post Constantii mortem redierit : ut in reditu, testante Hieronymo, Italia vestes lugubres posuerit : ut sculptam a divo Luca Deiparae statuam, Lauretanæ non absimilem, templo intulerit quod in monte Oroppa vel reperit, vel fecit, lector in Virginis Statua de Oroppa reperiet.

Cæterum magnus hic Deiparae cultor, ab exilio ditior rediit in patriam duabus Virginis iconibus miraculosis. Et ut alteram in monte Oroppa reliquerit, hanc certe, de qua loquor, Creani cives ab illo acceperunt, non minus illa miraculosam, quamquam, an et hæc opus divi Lucae sit, nondum legi ; utraque, ut Arianis subduceretur, in monte posita, utraque sacello (neque enim pro templo suppetebant sumptus) honorata. Felices incolæ, quorum fides et fiducia majorum experimento firmatur. Edita sunt miracula a R. P. Michaeli Angelo de Licorno Soc. Jesu in Historia hujus statuæ.

CCLXIII.—Imago B. V. miraculosa de Querqu, Oetingæ in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Cælum aperuisti, Regina, amata, munda.

1. Quercus B. V. dedicata.—2. Templum tormentis dirutum.—3. Rabies hæretica.

De quercu Klingliensi supra scripsi : hic de quercu Oetingensi dicere ordior in eadem marchia Badensi qua illa. Distat hoc Deiparae templum uno

milliari Oetinga. Anno 1466, festo S. Marci, Deiparae dedicatum quamprimum est, miraculis inclauit. Nonaginta octo majora usque ad annum 1521, eo temporis ordine quo contigerunt, accurate descripta in vetusto libro reperiuntur.

In templo ne lapis maneret super lapidem, cavit Durlachius hæreticus princeps, qui sub annum 1622, nova tormenta in belli usus fusa peccare fecit in muros hujus templi, in præludium majorum damnorum quæ in alia templa catholica parabat. Ita quater muros non desiit, dum totum templum in unum lapidum cumulum subsideret, cujus facti poenas luit eodem anno in Wimpfensi prælio victus et debellatus, quo una cum suis etiam periit. Templum his annis restitutum, iterum peregrinationibus celebre est, et Virginem habet propitiā. Cæterum e miraculis nullum ad me perscripsit R. P. Philippus Fehle Soc. Jesu.

CCLXIV. — Imago B. V. miraculosa de Romania, Tropeæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Virgo munda et semper intacta a vae mali.

1. Remora sacra. — 2. Terræ motus. — 3. Flent nautæ flantibus ventis.

Sunt, qui non obscuris indiciis putent, opus esse sancti Lucae, quod quia certo ad me perscriptum non est, non affirmo, præsertim cum rarior in his terris Græca pictura apud multos pro manu habeatur sancti Lucae. Diu est, quod Neapoli (Peloponensi urbe) sedem habuerit : hodieque Romania dicitur. Hinc navi per nostra maria est advecta. Ad conspectum urbis Tropeæ ubi pervenit, remoræ officium fecit imago, et navim stitit, flantibus licet ventis, et flentibus nautis. Turgebant sane plena ventis vela, gemebat antenna.

At ubi nautæ Tropeam urbem videbant non recedere, in portenti suspicionem venerunt, quo Virgo significare videbatur, hic se hospitium elegisse. Itaque scapham expediunt, quæ præsulem Tropeanum cum suis admonitum acciret. Venit ille sane, et cum illo tota pene urbs. Exposito sacro thesauro, navis cursum suum tenuit, et imago miraculosa templo illata est, populo qui, quantum per tempus licuit, in supplicationis ordinem redactus est, comitante. Sed, prohi dolor ! non eo cultu habita Virgo est, quem ipsa optabat, dum sub annum sæculi hujus tricesimum octavum ipsa Deipara Antonio de Corduba loci episcopo apparens, jussit statuam suam, medio in templo, in altari principe collocari. Paruit illi, postquam eam prius solemnī supplicatione per urbem circumtulit. Vix sacra statua loco suo gloriosa inter civium vota consedit : cum ecce tibi, postridie Anpuntiæ Virginis tota Calabria contremuit, haustæque sunt a terra cum civibus urbes plures : nihil pene inconcussum tota Calabria illæsumque mansit, Tropeam si excipias, quæ quia Virginem recenti honore prosequabatur, intremuit quidem, nullo tamen aut civium, aut domorum detrimento.

Hinc vicesimus sextus Martii dies, qui cæteris infestus fuit Calabriae urbibus, Tropeanis sacer et festus est, et ad hanc Virginis iconem celebris, quam magna pompa per urbem circumferunt. Nec hoc solo beneficio, quanquam maximo, gratiarum torrentem Virgo consumpsit. Hoc tamen unum attuli; unde de cæteris argumentum facere possit peritus rerum Marianarum lector, quem miraculis ordinariis, licet magnis, gravare nolo. R. P. Julius Caesar Taffari R. Col. Bariensis Societ. Jesu.

CCLXV. — Imago B. V. miraculosa Luggaviensis, Luggaviæ in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. Salve, perge, mira, cui anima tota munda.

1. Gratia baptismi.—2. Concursus.—3. Suscitatio mortuorum.

Locus hic est in ducatu Carinthiæ, quem RR. PP. Servitæ monasterio suo ornant, quod ipsum splendorem suum accipit a statua miraculosa Deiparæ, quæ utique longe et forsân sæculis aliquot antiquior est ipso cænobio. Nec dubium est originem habuisse miraculosam, cum concursus vicinorum auctus quidem nunc sit, non tamen inchoatus. Cætera qui ad me perscripsit, unum, tanquam præcipuum et constans, memoravit: infantes nimirum ante baptismum defunctos huc portari, vel certe domi servatos huc devoveri, et vitæ signa dare, quæ demonstrent vel vivere nunquam desiisse, vel revixisse, ita ut eis a sacerdote id expectante baptismus rite conferatur: hoc denique sæpius contingere, cum infantes defuncti in templum deportantur, et altari imponuntur, quam cum domi solum hoc votum concipitur.

Hoc miraculum sæpius hoc in libro memoro: et ubique pro singulari et magno habetur; præsertim si unus, vel plures dies intercedant, nullo vitæ signo notabiles. Nec plura accepi.

CCLXVI. — Imago B. V. miraculosa de Fellegara, Fellegaræ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. O agna mira, summe pura ac in Dei tutela.

1. Ampla stipendia.—2. Antiquitas.—3. Veneratio.

Inter Lombardiæ thesauros numeranda venit imago beatæ Virginis quæ Felegaræ impense ab incolis et accolis colitur, undique accurrentibus; maxime tamen a civibus Reggiensibus, quos et episcopus ibi residens, et loci vicinia hora non amplius una distantis invitat. Miraculosa est: eapropter sacerdotes amplis stipendiis conducti eam curant. Cæterum de origine comperire nihil potui: nesciri etiam ab incolis scribit ad me R. P. Joannes Maria Cottius Soc. Jesu. Hæc ignorantia arguit antiquitatem; antiquitas venerationem suam habet, ut alia abessent.

Et licet originem imaginis nesciamus, scimus

tamen originem pietatis in beatam Virginem civitatis Reggiensis. Ea venit a sancto Paulo apostolo qui Jerosolyma captivus tendens Romam, et Reggium veniens sub vesperum concionem habuit in foro: nolentes audire et abituros cives rogavit, audirent saltem dum brevis candelæ pars parva arderet: assensum est a civibus, columnæ imposita candelâ columnam ipsam lapideam inflammavit ad mediam usque noctem. Hinc Reggiensium pietas in Deiparam.

CCLXVII. — Imago B. V. miraculosa Eberstorfensis, Altenburgi in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. Tu nævo Immaculata, paradisi germen.

1. Maternus amor.—2. Perfidia aulici.—3. Justum Dei judicium.

Rem fero theatro dignam! Lacrymas ciet tristitia; ciet quoque lætitia: personæ sunt principes, eventus inexpectati, lætissimus exitus. Ne de veritate dubites, scripsit hæreticus, ut habeas testimonium inimici duplex. Nempe veritas etiam apud hostes triumphat, res hæresi Lutherana antiquior est. Incipiente anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo, cum Germania felix habitaretur in omni pace religionis, leges etiam catholicæ adhuc optime custodirentur, propter cleri et religiosorum pietatem et animos odio habentes mala, fiebat, ut et ipsi reges et principes omnia Deiparæ templa summo honore digna æstimarent. Anno, inquam 1450, Fridericus II, Saxoniae dux, bellum gessit cum fratre suo Guilielmo III, rege Bohemiæ, quo capti ab hoc sunt nobiles duo, Friderici fratris subditi: uni nomen Nicolaus de Pfñueg, alter Kuno de Kauffling vocabatur. Uterque libertatem emit lytro magno, sed ut ea ferebant tempora, fide sua promisso.

Rediit itaque in aulam uterque: expectavit etiam uterque lytrum a duce pro se solvendum, ut quæ vitam in bello pro duce exposuissent. Et vero id obtinuit Nicolaus, sed solus, et quia principes habent rerum suarum causas, ea gratia data est Nicolao, quia suis propriis stipendiis militabat principi. Kuno vero, quantumvis opulentior, non suis, sed domini stipendiis serviebat. Kuno itaque de suo coactus regi Bohemiæolvere quatuor millia florenorum, magnam illis temporibus summam, et quæ hominis patrimonium non parum accidit. Kunoni verba nonnunquam elapsa sunt, quæ minas portenderant et vindictas. Ea aliquando ad principis aures allapsa per delatores, principi risum moverunt, ut quæ essent vanæ sine viribus iræ in paupere. Ita ut princeps aliquando Kunonem sic alloqueretur: Cave, ne mihi pisces in vivario comburas.

Videbatur tamen Kuno seria loqui, postquam identidem minas suas repetebat. Quam ob causam e provincia per principis sententiam ejectus est. Kuno ad regem Bohemiæ Friderici hostem confugit, questus, stipendia sibi non soluta; et regi fidem suam obstrinxit, magnoque numero e Saxonia ad-

duxit militaturos contra dominum suum, quos vel odium principis sui, vel alia calamitas ad hæc perfida consilia permovet.

Cæterum ut sciret, quid in arce Aldenburgensi gereretur, mediastinum culinarium argento unxit, ut secreta, quæ vinum influens effundere solet, sibi semper et quamprimum significaret. Kuno itaque, ut pauper et absens, in aula non timebatur : liberi passim contra Kunonem sermones ad principis mentem ; donec se Kuno timeri posse ostendit.

Anno 1455, quinquennio pene elapso, dux Fridericus Altenburgo Lipsiam profectus, conjugem cum duobus filiis reliquit in arce, et comiti de Barbis commisit, tota aula secum assumpta. Clancularius proditor quamprimum fecit, ut hanc protectionem domini resciret Kuno. Is viginti quinque equitibus et decem peditibus comitatus, media nocte 7 die mensis Julii adest ; receptusque solus scalis loreis per culinæ fenestram est. Commodum comes de Barbis nondum ad arcem redierat, illa die cum paucis, quos dux reliquerat, lætior in urbe arci subjecta in seram usque noctem.

Kuno stratagemate novo seras secum attulerat, duobus cuneis, ut solet, cuicunque portæ applicabiles : has omnibus cubiculorum portis clam affixit, vetuitque a somno futuris clamoribus excitatos in auxilia prosilire, ipsis januis, quas ducissæ cubiculum habuit, hac fraude oclulis. Ingressus cubiculum, ubi ancillæ familiares cum duobus filiis dormiebant, intentata morte, vetuit vocem edere ; jussitque confestim vestiri principes, quorum major quatuordecim annorum puellus, contentissima voce exclamat : Kuno adest, et vult nos occidere ; siluitque. Nam Kuno, stricto gladio, mortem subito clamanti minatus est.

Mater excitata, tentatas cubiculi portas ubi vidit clausas, suavis hominem verbis allocuta est, quid sæviret in innocentes : forum esse, ubi, si quæ sunt injuriæ, vindicantur ; vir et miles et nobilis, indecorum duceret, infantes et innocentes adoriri : nævum familiæ nobili æternum ne iniret. Principes, inquit, sunt, et principes tui, et quod caput rei est, innocentes. Nequidquam domina movit Kunonem : nam vestitos a feminis principes secum cubiculo edaxit, portamque sera strinxit, ne ancillis pateret, auxilia vocaturis. At vero ubi ad lunæ lumen pervenit, consideratis in facie obsidibus captivis, vidit se in manibus habere Ernestum majorem natu ; at loco junioris Alberti, filium comitis de Barbis puerum honorarium. Itaque commendato equitibus Ernesto, redit ad cubiculum, et relicto puero honorario, Albertum qui se sub lecto in tenebris absconderat, eruit ; vestitumque iterum recluso pessulo secum abducit, matre ducissa ad lunæ lumen omnia vidente, et Kunonem nequidquam inclamante.

Jamque filios ultimum visura, ultimas voces filiis et Mariæ cœlitum Reginæ dedit : Quando itaque, o filii, mater ego esse amplius non possum,

Matri Dei vos consigno : hanc Matrem habetote ; huic vos commendate : et tu, o bona ! filios qui amplius mei non sunt suscipe pro tuis ; tu curam habe, tu vivos sanosque conserva ; tu reduc. Plura eloqui dolor vetuit. Kuno pueros jam equis sublimis, atque in equitum gremio securos molliter duci præcepit, Ernestum majorem in Voithlandiam, ad sceleris conscios, addita ei media multum parte ; juniorem Albertum ipse alterius turmæ ductor secum tenuit, ad arcem ducturus quam in finibus Bohemiæ ipse habebat, ne uterque perdi posset : non enim vane augurabatur, secuturos, qui prædam viribus eriperent majoribus quam ipse abstulisset.

Interea feminarum clamores e fenestra arcis, qua proximus in subjectam urbem prospectus est, excitarunt e somno vigiles urbis : vigiles ante omnia excitarunt somno vinoque sepultos cum comite aulicos, adhuc in popina urbis hærentes : qui propere ad arcem regressi, fidem suam ducissæ egregie jactarunt, ruptis seris, dataque feminis licentia conveniendi in ducissæ thalamum ; ibi ante omnia conseruerunt, consilium sumpturi referentibus turbato ordine feminis, et ante has ipsa ducissa : multum quoque puer honorarius comitis filius asserebat, quomodo timuisset, quomodo ipse in locum principis substitutus fidem suam silentio probaverit, obses, imo et funus pro principe futurus, cujus personam in tenebris representabat. Hæc omnia sedente et præside in hoc consilio comite.

Tum, auditis omnium votis sententiisque, decretum, ut excitatos campanæ sono cum civibus rusticis summo mane redigerent in ordinem armatos, et persequi juberent quoquo versum latrones, qui tota nocte concitata equitatione jam multum viæ confecerant. Metus Kunonis fecit, ut in ipsam usque meridiem nulla quies vel equis vel equitibus concederetur. Albertus novennis non erat aversatus equitationem, siquidem sine periculo obtigisset, jam enim se vitæ securum sciebat. Ante omnia, quod contra morem nondum jentasset, questus : Fame, inquit, morior, nec amplius me sustineo. Kuno plus equis timens quam principi suo (quanquam non vitam principis, sed lytrum petebat), omnes descendere jussit in pulchre cespitem, arboribus circum coronato. Gramen hoc, inquit, sit equis pabulum ; vobis cœnæ opiparæ spes pro prandio ; deinde arborem conscendere jussit vigilem speculaturum, si quispiam insequeretur. Demum ne principi male esset, Brevi, inquit, bene cœnabimus : interea fraga hæc, quæ commodum aderant, carpere principem jubet.

Kuno in gramen se abjecit, curas quiete refecturus, cæteris patronum imitantibus. Ita enim fessis placebat et jejunis meridiari. Albertus fragis intentus, rusticum conspicit arbori innixum, quem canis domesticus latratu advocaret. Itaque velut casu ad eum delapsus, inter carpendum sic eum

alloquitur : Rustice, inquit, ego dux Saxoniae sum, tuus dominus : hi, quos vides, me rapuerunt ; restitue me matri in Altenburg, et ex rustico faciam te nobilem. Haec dicens, magis magisque intentus fragis, rustici responsum praestolabatur et auxilium.

Carbonarius recipit, se quamprimum adfuturum cum sociis : carperet interea securus fraga, ne suspicionem venturi auxilii faceret. Non omnino fefellit Kunonem rustici cum principe colloquium. Itaque, stricto gladio, carbonario mortem intentat : servus quoque ne latus domini destitueret, idem et ipse egit.

Fustis felici casu rusticum armaverat, suffecturus in herum et servum, nisi preces pueri quem jam dominum suum agnoverat, vitam Kunoni servassent et Kunonis servo. Acerrimus in pugnam erat catellus, qui latratibus uxorem quoque adduxit. Haec territa primum, postea cultro securis ferrum percutit ictibus notissimis. Vidisses quamprimum non contemnenda silvanorum auxilia, Myrmidonum Dolepumque manum. His, primum captis equis, non difficile fuit sessores quoque capere : quos omnes ad pueri principis jussa injectis funibus ad instar furum ligavere, deinde principi suo prandium obtulere, panem caseumque, et in testa limpidissimi fontis frigidam.

Interea mater diem gemitibus insumpsit, Deiparae in vota vocavit, filiosque commendavit inter suspiria et lacrymas. Peracto prandio inter hos aulicos, itum cum captivis est Altenburgum, et adhuc nocte illa carbonarius filium matri stitit sanum et incolumem una cum captivo Kunone, quem securus carcer exceperat. Quo matris gaudio id factum sit, nulla nec mater, si plebeia sit, exprimere verbis poterit. Sed ubi alter filius ?

Deiparae beneficio factum est, ut illi, qui in Voilandiam usque parvulum abduxere, capto patrono, et ipsi gratiam principis domini sui pressarent. Itaque comiti Vito de Schneberg, si nomine principis indemnitate promitteret, reddituros se incolumem parvulum promissere. Promisit comes : reddidere illi parvulum, et princeps postea pactam indemnitate servavit. Ernestus triduo post Altenburgum venit, ductusque a comite ad matrem et fraterculum gaudium triplicavit.

Decimo quinto Julii mensis die, Fridericus pater Lipsia redux cum aula, omnem rei seriem audiens, nunc matri, nunc filiolo, utrique demum etiam puero honorario, et feminis familiaribus aures praeiit : nec auribus suis credidisset, nisi et Kunonem inter vincula adductum, et auxilia carbonarii timenda vidisset, qui silvestri facundia fidem suam sociorumque jactabat, quam cito jussa principis sui tunc primum agniti fecisset : quomodo Kunonem cum servo suo vitali aura frui permisisset ad jussa principis, alias sub fuste hoc ultimos gemitus tracturum ; quomodo equos primum pabulantes cepissent ; dein equites malam mortem metuentes ligas-

sent, tantum non volentes : quale prandium intruxissent principi : quibus caeremoniis astitissent fideiiores aulicis subditi : demum promissam nobilitatem inter perorandum postulavit.

Fridericus dux fideli carbonario fidelissima sponsione et promissam nobilitatem, et quid vellet, data manu spondit. Tum ante omnia ad templum Deiparae, qua pompa licuit, itum est, actaeque principum protectrici gratiae ; quas munera et appensa vota, et beneficio Virginis et ducum honori convenientia, sunt secuta. Quis memoret per omnem viam (imo etiam vitam) inculcatum filioli Deiparae sincerum cultum ? quoties imperatum, ne unquam elabi mente sinerent tam grande Virginis beneficium ? Inter haec domum redux Fridericus dux, caetera quae ad rem pertinebant, sic peregit. Ante omnia comitem de Barbis severa oratione corripuit coram domesticis, docuitque, eum errasse, et majora, quam quae verbis expiari possent, meritum, nec siluit carnificis gladium. Caeterum iret nunc, et fidem suam factis posthac melioribus correctam probaret.

Ille supplex et vitae gratiam agnovit et sponsionem fecit accuratissimae fidelitatis. Tum promissam indemnitate latronibus sponte se offerentibus stabilivit, utique postquam ex filio Ernesto intellexit, nihil duce indignum ei contigisse, semper honorifice et pro domino habitum. Demum ad severiora se convertit. Kunoni et Theodorico fratri ejus omnium conscio, capitis sententiam dixit. Pueri culinario, qui Kunonem scalis loreis noctu in arcem recepit, forceipes igitos et rotam decrevit. Fridbergam abductus Kuno ad supplicium capitis vicesimo quarto Julii subeundum. Multa per litteras excusavit, principes filios vitae securos abduxisse, dum mitius cum duce pacisceretur ; nec aliam quam non soluti lytri causam se prosecutum. Quod ad partes regis Bohemiae fratris secessisset, ad hoc coactum fuisse exsilii sententia : dignum proinde, cui vitae gratia fieret. Caetera subditum se semper, ut ante fuisset, futurum fidelissimum. Moverunt haec Fridericum, et in gratitudinis parte erga caelestes posuit, condonasse inimico et hosti.

Missus itaque, qui supplicium praeveniret, et venit ille sane ad urbis portam, vel ideo clausam, ne tanto supplicio impediendo quispiam molestus interveniret : clamoribus tamen cursor effecit, ut intromitteretur, postquam quis esset, et a quo mitteretur, non sine jactantia probavit. Hora post meridiem quarta fuit, cum et cursor intraret urbem, et Kuno fatalem ictum reciperet. Itaque Kuno non tam ducis, quam Dei sententia caput amisit ; ut mundus discat, principes Deo curae esse. Theodoricus Kunonis frater omnium conscius, qui dicere auditus est, Fridericum ducem Lipsia reducem inventurum Altenburgi nidum suum, sed siue pullis, capite etiam plexus est.

Puer demum culinaris candenti forceipe consueto more carptus, et fractis rota ossibus villore

acerbioreque supplicio vivere desiit, sepulcrum aliud non nactus, quam rotam cui implexus sub dio putresceret. Illud memorabile : Caspar episcopus Misnensis avunculus Kunonis, funus pretiose nimis curavit, pannoque aureo tectum in templo S. Petri sepelivit. Hoc regem Bohemiæ (licet bello cum fratre duce Saxonie Friderico implexum) male habuit, quapropter latronem tanto honore indignum armata manu erui sepulcro jussit, et in pago rustico sepeliri, tacere jussu Misnensi præsule, ni et ipse Kunonis conjuratus haberi vellet. Carbonario demum, in aula interea bene habito, data a duce audientia; datæ publicæ laudes præstitæ in principem fidei : tum non tantum oblata ei est nobilitas, sed et petere jussus, quidquid vellet, habiturus certo, quandiu non iniqua postulasset.

Hujus modestia posteris vix fide digna videbitur; neque enim fidem suam et merita ad principis sui ignominiam (quod hodie fieret) jactavit; sed neque nobilitatem oblatam acceptavit, a filio promissam, a patre oblatam, sed sorte sua contentus, id solum petit, ut arbores cedere permitteretur, quotquot in carbones exurere posset. Cæterum dux ne minore justitia in benefactorem ageret, quam in hostes egisset, homini (quando urbem non ambiebat) domum amplam in silva a fundamentis erexit, silvæ magnam partem dono dedit, censu quoque addito ex aula, qui nobili familiæ alendæ sufficeret, familiamque posthac volebat appellari Baccalauriam. Hodie, inquit auctor, hæc familia vocatur Voglhaupt, a capite volueris quod scutum gentilitium decorat.

Superest, ut dicamus, quas Deiparæ grates egerit dux Fridericus. Ducissa noctem illam tristissimam inter preces et vota consumpsit; quæ vero illa vota fuerint, vel promissa, vel nescivit, vel non curavit auctor hæreticus, qui hæc diu post (fideliter tamen) scripsit, contempturus forte atque etiam omissurus, si ad ejus notitiam hæ pietatis scintillæ pervenissent.

Id veritatis amans historicus præterire nec debuit nec potuit, ducem cum conjuge et liberis, totaque aula, ad Deiparam Eberstorffensem, illis temporibus miraculosam et celebrem peregrinationem catholico ritu instituisse, et post gratias Deiparæ pro servatis filiis pie devoteque actas, ad æternam beneficii memoriam, vestes utriusque filii sericas, in quibus captivitatem sustinuerat, tholo templi appendisse, suoque tempore adhuc pependisse. Dubium non est, dona quoque alia, et principe, et tanto beneficio digna, templo data, tam ab ipso duce quam ducissa : et si majorum pietatem revocamus ad mentem, etiam ipsis parvulis sua cuique dona in manu erant, quæ sospitatri suæ Deiparæ afferrent, scirentque, se jam semel illam patris matrisque loco habuisse.

Hæc ad me perscripta sunt ex diversis auctoribus excerpta, maxime tamen ex Petri Albani Chronico

Misnensi, impresso Dresdæ metropoli serenissimorum electorum Saxonie, folio 272, anno 1589.

CCLXVIII. — Imago B. V. miraculosa de Casaluce, Aversæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. I, lacteum mare, Virgo pia, sana et munda.

1. Opus S. Lucæ. — 2. Rustici veloces. — 3. Spiritus sancti gratia.

Hanc tenent in templo suo rever. Patres Cælestini in pago Casaluce, non multum ab urbe Aversa distante : quam more meo quasi sedem imagini in titulo præfigo, ut citius lectori locus, ubi quærenda sit, pateat. Hanc ideo hic pono, quia Joan. Bapt. Alberti pietam a sancto Luca ait, et valde miraculosam : quod quia nulla allatæ imaginis historia confirmat, Græcam esse facile credo; a sancto Luca pictam non affirmo. Quomodo enim, si talis esset, omnis originis traditio omnino interire potuisset? Ubi iterum iterumque lectorem monere debeo, tantam esse multitudinem earum beatæ Virginis imaginum quæ a sancto Luca dicuntur pictæ, ut earum inire numerum difficultate sua non careat. Multos decipit pictura Græca et Moscovitica quæ in modo pingendi ad modum antiquorum accedit, tam quoad colores et penicilli ductus, quam etiam quoad ipsam imaginis designationem : quod si antiquitas accedat, adhuc pronius est id judicare. Hoc memorare hic volui non quod hanc imaginem negem a sancto Luca pictam, sed quod ut multarum aliarum probatio nem non inveniam sufficientem, qui adducar ut credam.

CCLXIX. — Imago B. V. miraculosa Buricensis. Sarburgi in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. En tu amoris gemma ac aula nitide pura.

1. Rustica pietas velox. — 2. Purgatorium. — 3. B. V. conciliatrix.

Hic, si uspiam, fuit Spiritus sancti gratia, quia non tarda rusticorum molimina. Simul enim inventa est in arbore hæc utunque ruditer sculpta Deiparæ statua, rustici Buricenses ante omnia sacellum struxerunt e ligno, conciliaturi sibi Virginem. Virgo quoque statim claruit miraculis non vulgaribus, quibus miseros beavit; certe plura et grandia memorantur quæ apponerem, si approbata fuisse ab episcopo intellexissem.

Inter alia, hic animas quas purgantes flammæ expiant, ex orationibus peculiare solatium experiri memorant. Accursum est non modo a Trevirensibus, sed etiam a Metensibus et Luxemburgensibus : quin Lotharingos quoque fama accivit, tanto peregrinorum numero, ut eorum pietas templum requireret. Ad id struendum sumptus plus quam necessarios porrexere peregrini : quod anno 1449 stetit, ita peregrinorum affluxu aucto, ut an. 1516 fuerit ampliandum : quando quatuor et plura peregrinorum millia uno quandoque die numera-

bantur. Conventum ibi habent rever. Patres Franc. de Observantia.

CCLXX. — Imago B. V. miraculosa de Sinopoli. Sinopoli in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Mons Dei amati, tu Regina pura macula.*

1. Maria Charybdis Domina. — 2. Cessant pericula.
— 3. Stella maris.

Habet Sicilia Charybdim suam, et Virginis miraculosam imaginem, quæ Charybdi vicina cum sit, tot navium jam pluribus sæculis infamem voraginem domare queat, et non parum reddat mitiorem. Habet Calabria Scyllam suam, semper voracissimæ Charybdis æmulam: habet quoque Virginis imaginem miraculosam, quæ hanc Scyllam pacat. Ita nunc securus Scyllam inter et Charybdim transitus est. Sinopolis oppidum hoc thesauro triumphat.

Magna hic et frequentissima Virgini patrare miracula, cum vicinis regionibus experitur tota Calabria. Ita Virgo cœli Regina cum sit et terræ totius Domina, quid est, quod non etiam maris Patronam vocamus, quando Scylla et Charybdis, nisi permittente ipsa, dare hominibus malum amplius non possunt? Discant sane alia quoque maria, et exemplum ab his vorticibus sumant, honorandi Stellam maris Mariam. R. P. Andr. Sarazolus R. S. I.

CCLXXI. — Imago B. V. miraculosa Puera. Osnabrugi in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *O Mater Agni data, vere immunis a culpa.*

1. Campanarum spontaneus sonus. — 2. Virginum honor. — 3. S. Elisabetha Turingiæ.

Secundo ab urbe lapide monasterium virginum est, Osede dictum, quod inter medios pene hæreticos hactenus se, in fide et observantia religiosa, religiose servavit; in hoc statua est miraculosa Deipara a pluribus jam sæculis. Intulit eam sancta Elisabetha regina Ungariæ, toti pene orbi notissima, auro et gemmis ornatam.

Primum et antiquissimum, quod habetur, miraculum est, quod, cum templo inferretur, campanæ monasterii, nemine uno manum admovente, festivum ediderint sonum; sed et in hodiernum diem miraculis claret. Unum ex omnibus ad me perscriptum est, quod ab aliis quam ab incontaminatis virginibus sese deferri non patiat. Factumque memorant, ut, si fereculum subeat corrupta, onus Ætna gravius humeris suis sentiat impositum: cum tamen lignea sit, nec cubiti altitudinem excedat. Ita ad me R. P. Casparus Smid Societatis Jesu.

CCLXXII. — Imago B. V. miraculosa de Sudore, Ravennæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *I, gemma tota pura, una ride sine macula.*

1. Sudat etiam Maria sanguinem. — 2. Pestis pulsa.
— 3. Festivitas vigiliæ.

Hæc Virginis imago in tela picta est, quam artifex inducto glutino asseri affixit. Lata est palnum unum, alta duos. Hæc anno præteriti sæculi duodecimo, cum hostis Ravennam diriperet, eamque ferro igneque vastaret, mirabili portento sanguinem sudavit, unde et nomen de Sudore accepit. Et vero hodieque non obscure se obijciunt sanguinis notæ, quibus tota pene imago conspersa est. Sunt qui asserant, anno sæculi nostri tricesimo, cum populus hic pestem deprecaretur, iterum sudasse. Sed incerta pro veris non assero.

Hoc constat, peste finita, a senatu populoque Ravennate sancitum fuisse, ut Sabbatinis diebus preces Litanientiæ posthac cantarentur, et ad senatoriæ campanæ signum clauderentur artificum officinæ. His annis pervenisti operis sacellum magno sumptu sacræ imagini erectum est a fundamentis, pietati adventantium augenda. R. P. Alex. Boselli S. J. prov. ex ms. Visit. episcopal. anni 1613, sub emin. card. Pet. Aldobrandino, et anni 1640, sub em. card. Caponio.

CCLXXIII. — Imago B. V. miraculosa Biki-shemiensis. Bikishemii in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*
ANAGR. *Euge jam intacta Rosa pure munda mali.*

1. Congregatio duodecim apostolorum. — 2. Januæ templi. — 3. Templum in campo.

Templum Bikishemiense juxta viam Regiam, qua Ratstadio Spiram itur, ædificatum est tantæ amplitudinis, ut multorum millium capax sit: et vero non raro impletur, non ab accolis qui nulli sunt; neque enim alia domus fuit hic unquam, præter æditui domunculam, et hoc ipsum argumento est non sine occasione maximi miraculi templum hoc structum esse; cur enim hoc loco nulla amœnitate singulari, nulla hominum frequentia celebri templum statueretur, melius in urbe quapiam statueretur? A tribus omnino sæculis cum dimidio adsunt litteræ foundationis ejusdam sacerdotii, huic templo juncti. Cæterum de origine, vel fundatore templi tacere nos jubent iconoclastæ, qui omnia ferro flammaque vastarunt. Anno 1400, duodecim parochi ex vicinioribus novam inter se instituere confraternitatem, ea conditione, ut ad memoriam sanctorum apostolorum plures in eam nunquam admittantur. Leges eorum et statuta integro libro, qui exstat adhuc, comprehenduntur. Constat itaque prioribus sæculis concursum fuisse undique ad hanc Bikishemiensem Deiparam. Anno 1637, traditus hic locus a marchione Badensi est Societati Jesu.

Ante vero contigit res memoratu digna. Regnabat in hoc principatu Badensi hæreticus Durlacensis marchio, non legitimus dominus: is in mercatu consueto vetuit aperiri templum. Contigit, ut fe-

mina hæretica simplex, munus cereum per annos singulos afferre solita; templum accederet, fleeteretque genua ante portam, necnon doleret, quod munus suum altari imponere nequiret, cum ecce, valvæ templi sponte aperiuntur, et una cum ipsa quotquot aderant catholici ingrediuntur. Periculum ædituo imminabat, nisi idoneis et præsentibus testibus probasset, valvas majore diligentia claudi non potuisse. Ita miraculum passim increbuit.

Postquam vero legitimus terræ dominus marchio Badensis Durlacensem tyrannum eiecit, Societati nostræ templum hoc commendatum est, unde ad hæc usque tempora pietas Mariana mire crevit, et nunc locus iterum miraculis frequentibus celebris est. Quod subjungo, rarum est. Ancilla hæretica capitis vehementem dolorem quæsta a pio catholico consilium accepit, donaret Deiparæ Bikishemiensi tegmen-capitis sui. Donavit illa, et simul ac munus altari imposuit, confestim convaluit. Non tulit hoc hæresis. Tandiu et minis et verborum lenociniis institere alii, dum ancilla tegmen suum iterum repeteret, sed suo malo: nam paulo post utroque orbata oculo in hæresi infelicem animam efflavit. Et quanquam plura ad me miserit R. P. Philippus Fehrl rector Badensis, tamen omitto, ne similitudine rerum fastidium creem lectori.

CCLXXIV. — Imago B. V. miraculosa a Mari, Firmi in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *I, age Rosa intacta, veprium alme munda.*

1. Pauperi minus creditur, quam diviti. — 2. Sapor terrenus. — 3. Flammæ cœlestes.

Hoc Deiparæ templum in aperto campo juxta mare, antiquum quidem, sed propter incursiones Turearum desertum usque ad annum 1630, a quo tempore divinæ Majestati placuit, etiam hoc in loco Matri suæ honores decernere. Visæ sunt namque supra templum hoc flammæ in cælum ascendentes, visæ etiam supplicationes bene ordinatæ templum circumire. Porro vestitus supplicantium eorum instar fuit, qui saccis albis vestiuntur, nec omittendum, quod eorum quivis candelam ardentem bene grandem gestabat. Fabula fuit audientibus, cum narraret is qui hoc solus vidit et semel, nec multo majorem fidem invenere agrestes, quorum multi, frequenter se ista vidisse, testati sunt; quomodo enim, qui terrena non credunt, crederent cœlestia?

At vero ubi tota pene Firmana civitas, Sabbatinis maxime diebus, hanc pompam conspexit, jam non propter verba agrestium credere, sed quia ipsi viderunt. Non tamen mihi constat, magnum fuisse piorum concursum, usque ad anni sequentis quintum diem Januarii; quo huc supplicatio omnium confraternitatum instituta est ab archiepiscopo. Nec fructus abfuit, siquidem post confessionem in urbe peractam hic loci, ipso archiepiscopo adhuc-

tante, plures tribus millibus sacra Synaxi sunt refecti. Hoc pietatis principium fuit: accurrere postea vicini magno numero, ita ut nonnunquam die una, etiam non festa, communicantium duo millia sint initio numerata.

Porro plurima miracula recenset relatio impressa 1631. Unum ad me perscriptum est ab eo ipso quocum contigit, reverendo D. Ludovico Aromatario, nepote R. domini pœnitentiarii Firmani, olim pluribus annis musico serenissimi electoris Bavariæ, Maximiliani, mihiq; noto. Is pedem suum affectum fuisse ita describit, ut inde colligam, non aliud vitæ remedium fuisse, quam pedem quanto-cius per chirurgum abscindere. Is, inquam, puer deportatus, post breves preces sanus salvusque in templo ambulavit, dolorum immemor, sanitatis securus: quod miraculum velocitate sua momentanea majorem loco celebritatem fecit, omnesque ad similia speranda animavit. Rel. impressa.

CCLXXV. — Imago B. V. miraculosa in Monte, Fuldæ in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Tu, o alma magni Dei Mater, es unica pura.*

1. Remedium pestis. — 2. Mons B. V. sacer. — 3. Peregrinatio votiva.

Mons hic civitati Fuldensi prope imminens, sacram Deiparæ iconem habet, jam dudum celeberrimam. Sanctus Bonifacius D. Benedicti monachis olim cœnobium hic ædificavit, ut ait Prowerus lib. *De Antiquitat. Fuldensibus*. Id nunc obtinent rever. Patres Franciscani de Observ. Cætera miracula ut sint particularia, nec exigua, unum omnibus civibus commune est, quo se huc facto voto a peste liberarunt; quapropter ne posterius ignorarent, ejus favore viverent, quot annis votiva peregrinatio huc e civitate instituitur, qua fieri potest solemnitate, gratiæque Virgini hoc loco aguntur. Ita solent memores beneficiorum. Nec plura ad me R. P. Georgius Menzing rector Fuldensis Soc. Jesu.

Liberatio a pestifera lue tantum est miraculum, ut si hoc solum fiat, miraculosa dici possit quæcunque imago, præsertim si sit liberatio repentina, ut illa fuit Romæ tempore Paschalis II, summi Pontificis in S. Maria de Populo, ut dixi suo loco. Quapropter etiam hoc in casu civitas votum facere potest, quo posterius obligentur, et ejusmodi vota placere Deo inde constat, quod negligentibus posteris eadem mala superveniant, ut discant majorum vestigiis insistere et eorum vota suo bono persolvere.

CCLXXVI. — Imago B. V. miraculosa de Quercu, Viterbii in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Mundi Regem alis, o unica amata et pura.*

1. Intentio bona pretium operis boni. — 2. Honor B. V. a vite, non a vino. — 3. Vestis brevis.

Eanc Deiparæ imaginem Manetus quispiam pictor

Viterbiensis pinxit, Joannes Bapt. Magnus curavit, et quercui quæ viam obsidebat imposuit. Tulit operæ pretium non pretiosus labor, quanquam pretiosa intentione confectus; nam ultra prætereuntes, etiam honores imagini exhibuit vitis, quæ ita se quercui implicuit, ita variis meandris ramos involvit, ut pampini et folia densissimis ordinibus incumberent imagini, quin et prominerent in picturæ tutelam, et licet hanc vitis mirandam propagationem viderent omnes, omnes tamen non majoribus, quam naturæ, viribus in hanc pompam excrevisse crediderunt.

Petro Dominico Alberti divino indicio innouit, vi cœlesti prominere vitem, et imaginem olim ipsam miracula patraturam. Fuit Albertus hic proximi montis incolæ, qui de S. Angelo nomen habet, magnam virtutem veste eremitica tegens. Ille imaginem e quercu abreptam tugurio suo intulit. At vero iterum sub vite sua postridie imago stetit. Non ausus iterum piam rapinam tentare, non destitit tamen, inter amicos spargere, opulentum in via pene publica esse thesaurum, nec latere, sed publico expositum esse Viterbium inter et Bagnaiam. Fuere qui cum ligonibus præcurrerent, et non profuturo labore pluribus locis terram fatigaret: dum Petrus de imagine sacra narraret quæ contigere. Hinc populi concursus, preces, vota, et quia Virgo miris beneficiis respondit, etiam largitiones accessere, quæ et in templum et in cœnobium templo adjunctum suffecere. Utrumque hodie incolunt RR. PP. Dominicani. Joan. Bapt. Alberti, l. II.

CCLXXVII. — Imago B. V. miraculosa de Pace, Coloniae in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Regina Diva, semper tuta a macula omni.*

1. Donum Reginae. — 2. Foyense lignum. — 3. Testamentum.

Etiam ista de quercu nomen habet, nec nomen tantum, sed et omnem materiam. De quercu Foyensi est, simul ac verba hæc sonant, miraculosam esse, vix quisquam dubitat, non tamen hanc quantumvis miraculosam hic ponerem, nisi a regia manu veniret. Diu hanc unde unde acceptam privata pietate coluit serenissima Galliae regina, Ludovici XIII mater. Moritura, velut charissimum pignus, hanc sacram statuum testamento legavit rever. Patribus Carmelitæ, apud quos publico exposita, hodie, ut ad me perscriptum est, inter miraculosas numeratur.

Hæc nempe quercus Foyensis gratia est, ut vel parvæ icones Marianæ ex illius festucis sculptæ miracula patrent, si fides et fiducia in supplicante non desint: quanta autem et quam rara hæc gratia sit, illi præ omnibus norunt qui diligenter miraculorum imaginum historias sunt perscrutati.

CCLXXVIII. — Imago B. V. miraculosa de Saxo, Lucæ in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Immaculata venis redempta agni auro.*

1. Exempla diu hærent. — 2. Lusor nudus. — 3. Impœnitentia.

Etsi Lucensis urbs, reipublicæ perantiqua sedes, quam plurimas habeat Deiparæ imagines statuasque, quæ fama miraculorum jam dudum claruerunt: hæc tamen inter Lucenses prima omnium, forte et præcipua est, quæ hunc titulum obtinuit. Hinc jam vide, quam antiquum sit et consuetum perditis lusoribus, temerare Virginis imagines; quando jam ante octingentos annos hæc quæ narrabo contigerunt. Iudit nempe in orbe terrarum Deus, ludit quoque orbis terrarum cum ludente Deo, unde mirum non est, si quandoque familiaritas hæc contemptum pariat. Hoc lusorum scelus est, raro solum: namque ut plurimum facinore quopiam nefando comitatum prodit, et scriptorem fatigat. Militaris custodia portæ urbis admota, ad urbis murum cellam habuit, quam contra ignis pericula fornice textit prudens architectus. Ille nescio quis imaginem hanc Virginis pinxit, quæ cessantibus quandoque salutis aliquam cogitationem ingereret.

Hoc in loco, ut solet, a ludo vix unquam cessatum est. Unus præ cæteris lucri cupidus et nunquam dives Euclio, cubulis ludum cum commilitone et ipse miles instituit. Jamque Venerem Mercuriumque projiciens, nunquam non victus a socio est; sic denique fortuna homini inimica fuit, ut omnis ejus pecunia marsupium desereret, et ita jubentibus tesseriis migraret ad socium. Hanc ne hostis collusor auferret nunquam redituram, neve ipse inanis domum rediret cum solo marsupio, placuit pileo, pallio, vestibibus redimere, et eas quoque ludi periculo obicere: perdidit et has quas confestim exuere jussus, et victori cedere coactus est. Ille interulam quoque lineam quæ sola restabat exiit, in qua summam et totius summæ spem habuit. Luditor: et heu! infelix etiam hac a victore socio privatur. Ita nudum, eum lusoria, id est, maxima ira accensum, facile fuit commilitonibus et sarcasmis in rabiem agere, quæ ipsum etiam ad blasphemias adegit, quibus post Deum, Virginem quoque petiit ejus imaginem in muro vidit.

Postquam verbis detonitum satis est a nudo Jove, ne fulmen deesset, silicem sustulit, et ictu quam potuit fortissimo sacram Deiparæ iconem petiit, et humerum tetigit: e quo confestim contusa muri crusta in terram decidit, et vulnus velut ablata cute detexit, quod sanguinem stillavit. Expectas, lector, aut clamores Virginis, aut lacrymas; non doluit imago, non succensuit. Major erat is motus affectibus, quibus nomen invenimus; ne tamen non auritos putaret superos improbus lanista, sanguinem dedisse contenta fuit. Territi sunt quotquot commilitones interfucere miraculo,

terrorem quoque geminarunt, quando et hiare terram et hominem absorberi vivum, ut erat, conspexere ipso in loco quo tanti sceleris tantam poenam meruerat. Ita nempe homo hienudus egressus de ventre matris suæ, nudus in terram reversus est, utique sibi non levem. Porro sanguinem sacrum sacerdotes acciti vase exceperunt crystallino.

B. Joannes episcopus electus anno 781, et mortuus anno 802, cellam contaminatam in templum convertit parochiale, titulumque dedit S. Salvatoris ad Murum. Solatur hodie sacræ imaginis aspectus pios, impios terret terræ hiatus, qui ludentem cum Matre Dei, absorbit fecitque, ne totis octo sæculis quispiam eo in loco paria auderet. Sub annum 1524 templum cessit religiosis D. Augustini quorum cura factum est, ut sacer sanguis ita crystallo clauderetur, ut videri quidem ab omnibus, recludi vero a nemine possit, neve tantus thesaurus ulla fraude periret, duæ claves, duarumque clavium diversi custodes thesauro huic præfecti sunt. Guttæ sacri cruoris, quas admotis linteis sacerdotum industria abstergere nequivit, hodie dum videntur, et vivacissimo colore suo per tot sæcula retento, non paucos in admirationem rapiunt.

Duo sunt quæ mariomastix quispiam interfari posset: quem crediturum militibus, quos tanto portento solos esse præsentis contigit? quem perfidos et perjuros lusores in tanti prodigii testes admissurum? Adhæc ut verum sit, quod terra confestim impium absorberit; ut quid ergo Matrem misericordiæ vocamus eam, quæ tam præcipitata vindicta grassatur in suos hostes? Utrumque una responsione diluit auctor, qui affirmat scelestum non in militum tantum, sed totius pene populi accurrentis conspectu lente in terram receptum, quem nemo non ad poenitentiam quantumvis seriis hortatibus impellebat, sed tanti est obstinari in scelere. Templum vetustate sua ruinam minabatur: hanc Lucensium pietas avertit, et diversis temporibus fabricam auxit. Hoc, inquit auctor, rarum est, quod antiquissima omnium cum sit hæc sacra imago, nulla tamen ex omnibus quæ novis prodigiis claruerunt, hujus famam unquam sic obscuravit, quin semper in hodiernum usque diem miraculis invitet Lucensium animos ad pietatem. R. P. Donatus Donati ord. S. Augustini impressit Lucæ 1657.

CCLXXIX. — Imago B. V. miraculosa Gerstorffensis. Hagenoæ in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. I, o magna et alme pura, Sanctuarium Dei.

1. Exsilium B. V. — 2. Rabies hæretica. — 3. Statua incendio subducta.

Gerstorffium locus hæreticus est dominio comitis de Hanau. Hoc in templo stetit olim imago Deiparæ miraculis clara. Templum furor hæreticus diruit,

et cum templo omnem rei historiam memoriamque, statuam tamen ipsam pia Marianorum sollicitudo furori subtraxit. Cubiti altitudinem æquat, Filium brachio gestat, gaudetque se ereptam, et in Bilbensi virginum cœnobio peramanter hospitari, promittitque favores pristinos, si exacta hæresi postliminio suis aliquando sedibus restituatur. Imaginem ad me misit R. P. August. Bilstein Soc. Jesu, miracula nulla ad me perscripsit, quæ tamen fieri certum est.

Cæterum admiratione non caret et pio sensu, quod tam cito redeat Deipara ad largiendæ supplicibus beneficia, quam primum reducta fide orthodoxa redit in nepotes avorum in Virginem pietas, quam tantisper furor hæreticorum sopivit, nunquam tamen apud catholicos exstinxit. Quinimo apud quamplurimos hæreticos reverentia quædam in Virginem Deiparam invenitur, unde eorum conversionem sperare possimus.

CCLXXX. — Imago B. V. miraculosa de Prandone. Prandonii in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Tu, Mater Agni Dei, pura es a macula omni.

1. Colloquium spirituale B. V. — 2. Cardinalis testis. — 3. Prædictio.

In Prandonensi rever. Patrum Franciscanorum monasterio imago Deiparæ gypsea est miraculosa, cujus est hæc origo. D. Jacobus de Manlia ord. S. Francisci Romam profectus a Paulo II peramanter exceptus est. Cardinalis Savonensis, Franciscus nomine, dictum beatum honoris et officii causa visitavit, et in sermones delapsus est theologicos de Verbi Dei Incarnatione, quos ubi doctrina et eloquentia sua Jacobus prosequeretur, repente statua beatæ Virginis gypsea caput inclinavit, nullo vel minimo rimæ vestigio, quasi veritatem dictorum nutu suo et annutu probatura, utique postquam de Virginis illibato pudore disseruisset. Cardinalis portento testes adhibuit idoneos, et sacræ statuae, nihil repugnante Paulo II Pontifice, honores detulit quos Deipara publicis beneficiis rependit. Est eâ etiamnum in veneratione magna in monasterio Prandonensi. Ikc ex t. I *Annalium*, anno 1476, R. P. Lucæ Wadingi qui addit B. Jacobum de Manliæ cardinali, cum valediceret, summum pontificatum prædixisse.

CCLXXXI. — Imago B. V. miraculosa ad S. Crucem Moguntiae in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. I, Rosa matutina, i, perge, munda macula

1. Lusores si cum Deo ludunt, perdunt. — 2. Pecuniæ infelices. — 3. Blasphemia lusorum.

Ut cætera peccata molesta sint Deo et hominibus, lusores tamen, ut sæpe dixi, nescio quid feriat

ultra cæteros sceleratos habent : in ligna sæviunt et lapides, quando infelix fritillus cum tesseriis mentem miscet et cerebrum. Vix statuam quæ cœlitum cuiusdam posita est, videbis infesta manu truncatam, aut mutilatam, aliave injuria affectam, quam non violarit aut hæreticus quispiam aut perditus lusor : adeo vel cum Deo ludunt hæretici, vel cum hæreticis collidunt luso- res.

Hanc statuam de plebis ultima fece homuncio sauciavit, utique postquam extra sacram adiculam ludendo perdidit, quas præstabat nunquam habuisse pecunias. Inde justis et consuetis gradibus ad juramenta et blasphemias delapsus, ne artem et artis modum desereret, ab his ad superos quos ad sua vota flectere nequivit, erectus, arrepto telo ingressus templum, Crucifixo ligneo uno ictu caput abstulit : tum ad cæteras sanctorum statuas progressus, nullam sine infami multa præteriiit. His nempe, et quidem armatis precibus, superos in sua vota invitabat. Præ cæteris in Virginis Deiparæ statuam, alias jam sub cruce morientis Filii gementem, furiose sæviit, ictus ictibus superaddidit, et quo acerbius feriret, robur addidit brachio, superingestis contumeliis.

Neque homini mentem mutavit undique e plagis erumpens cruor : dum demum divina eum vis in loco stitit immobilem, et accurrens populus ad scelus ingenuit. Reo datum est supplicium ignis, e quo juncta supplicio poenitentia an cœlum petierit, ignoro : quando et patriam hominis et nomen litteris nemo tradidit, quam quod ascito nomine Schelkrophius appellaretur. Deiparæ miraculoso cruore sacrata statua jam ab anno 1533 honores accipit a Moguntinis civibus, et facinoris conservata in hunc diem recordatio frenum lusoribus injicit, ne paria audeant. Ille ad me R. P. Gerardus Hansen provin. Soc. Jesu.

CCLXXXII. — Imago B. V. miraculosa de Palatio. Recanati in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *O vitis amata, germen dulce, anima pura.*

1. Devotio publica. — 2. Sabbati honor. — 3. Populi sub dio devotio.

Quamquam de miraculis nil ad me perscriptum sit, inter miraculosas tamen pono, quin et miraculum Recanatensis pietatis refert, et cultu constanti honoratur. Est ære fusa et permagna, operis relevati, quam varii generis marmora undique velut limbo includunt. Prostat in ipsius curiæ fronte : unde viator ex ultimo septentrione discat, ipsam Recanatensis urbis curiam esse Marianam. Adventum sacræ domus Lauretanæ artifex proponit, et placuit majoribus hunc sacræ ædis adventum etiam sub dio et frigido quandoque Jove venerari. Quapropter Sabbatis Litanie musico concentu in ipso foro resonant, pompam augustibus diversis congregationibus, inter quas hæc Sabbata toto anno ex ordine sunt distributa, inter quas ea quoque

congregatio est quæ in collegio Societatis ex meritis nobilibus coaruit.

Placuit hæc pietas Urbano VIII, summo Pontifici, qui concessis indulgentiis eos cumulat, qui presentes in foro huic pietati se sistunt. Ita ad me R. P. Nicolaus de Nero rector Recanati Soc. Jesu.

CCLXXXIII. — Imago B. V. miraculosa ad S. Achatium S. J. Colonie in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Per dona Agni, vives Mater Immaculata.*

1. Virginis Mariæ amor incendio major. — 2. Solemnitas. — 3. Securitas a latronibus.

Statua hæc est e candido marmore eleganter sculpta, fere bipalmaris. Puerulum Jesum sinistra portat, in eundem caput renidente vultu inclinat : corona redimitur argentea et deaurata. Hanc templo S. Jesu veteri, sancto Achatio et sociis martyribus dicato, anno 1583, intulit dicavitque Adm. R. D. Joan. a Detten ad D. Pauli veteris canonicus, qui frequenter prædonibus vias infestantibus ereptus est ope Virginis, quam in hac statua invocaverat. Taceo alia, quia cæteris per orbem iconibus Marianis communia beneficia.

Anno 1621, flamma templum corripuit, injuria an incuria id factum sit, non liquet. Repertus e fratribus nostris est Christophorus Eichorn, qui se flammis et fumo miscuit, et per delabentis tecti ruinas, per mille pericula Matrem ex ardente hac Troja extulit. Privato sacello domestico illata cultaque est a nostris, dum novo templo inferretur : quod summa celebritate factum est. Lampadem argenteam cum oleo relictibus perpetuis dono dedit emin. card. de Wartenberg, etc. Nec plura ad me R. P. Joan. Bilstein Soc. Jesu.

CCLXXXIV. — Imago B. V. miraculosa de Jesu. Boccaholerii in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Prima et una, alma conteris Adæ jugum.*

1. Tandem omnis locus placet. — 2. Mutatio loci. — 3. Constantia.

Boccaholerium Calabriæ oppidum Consentia triginta millibus distat. Hic statua Deiparæ colitur, quæ Jesulum brachio gestat. Materiam dedit marmor nigerrimum, nec impar pretiosæ materiæ manus artificis ; in specu casu repertam aiunt, sed ut quis illam in specu deposuerit, quis inde sustulerit, Calabrorum negligentia fecit, ut hac ætate ignoretur. Reperta bis terve, et in oppidum reportata, quin etiam diversis templis importata, semper ad specum rediit : in quo fortassis jam ante honores privatos acceperat, certe publicos petere non obscure credita est, jam constanti ad specum reditu. Dum illa in oppidum portatur, dumque ipsa ad specum redit, beneficia miraculosa recipere, quotquot fere ambiebant cum fide. Illic initio statim allata donaria et pecuniæ, et quia Deipara be-

beneficia sua continuavit, Calabri non desiere conferre aurum, e quo templum multitudinis capax fieret, quod hodie videtur, e quo nemo inanis discedit. R. P. And. Sarazolus rector Catacens. Soc. Jesu.

CCLXXXV. — Imago B. V. miraculosa ad Indulgentias. Coloniae in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Alma Regina jure munda es a tactu pomi.*

1. Prearinus Hierosatintus. — 2. B. V. pingit. — 3. Nobilis captivus.

Templum beatæ Virginis ad Indulgentias Coloniae, situm est in colliculo haud procul a templo quod majores S. Ursulæ struxerunt. Ædificatum memorant a sancto Henrico imperatore, quia statua sancti imperatoris inaurata ad S. Annæ altare vicinum hodieque videtur. Titulum templi referimus ad indulgentias, quas annuatim in die Palmarum concessere episcoporum antiquiores. Huic templo sacellum confine est, quod capax multitudinis cum non sit, maximam tamen in dies admittit; unde a nonnullis Coloniae Lauretum appellatur.

Tantæ pietatis initia tribuuntur nobili viro Brunoni de Mauvenheim, qui ante quadringentos annos cum Hierosolymam peregrinus viseret, in via coniectus est in vincula, ubi invocatam meruit videre Deiparam, et ab ea vinculis eximi: quæ cum ille ad hoc sacellum velut votivum donum afferret, vidit quoque ibidem Virginis imaginem ea qua in carcere apparuit, forma in pariete impressam quam non humana, sed ipsius Virginis Deiparæ manu elaboratam, Colonienses credunt.

Atque hæc est illa imago Coloniensibus tam pretiosa, et vinctis hodieque tam propitiâ. Videbis, lector, catenas et annulos a voti reis illatos, in perpetuam acceptæ libertatis memoriam. Imago sacra vetustatem spirat quam nonnulli inductis coloribus corrigere instituerunt, sed imago colores illos respuit. R. P. Joan. Bilstein Soc. Jesu ex Gelenii sacrario Colon.

CCLXXXVI. — Imago B. V. miraculosa de SS. Angelis. Tarenti in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Eva Mater Adami ignores avi planctum.*

1. Cæci testimonium de visu. — 2. Nihil gratis. — 3. Cæcus illuminatus.

In templo sanctorum Angelorum, quod Tarenti rever. Patres Augustiniani habent, dum restauraretur, murus quispiam antiquus inobservatus latuit, sub ipsa ara novi templi huic muro appicta Deiparæ imago fuit, quæ una cum muro infra templi pavementum pluribus annis nemini nota, nesciri sustinuit. Hanc cum ipsa Virgo celebrem facere vellet, cæcam mulierem elegit. Huic visa imperavit, æqui imaginem. Noluit se illa tantis rebus immi-

scere, quia non habuit quod responderet sexum, cæcitatem, somnium objicientibus.

Iterum tamen iterumque monita repetitis somniis, tum demum consensus, cum Deipara mercedem laboris oculos fore spondidit. Tum enim vero illa tantis promissis animosior, enarrat visa, rogatque, periculum facerent. Factum quod mulier imperabat, et murus primum detectus est, cum jam cæca cæcutire cœpit, rogavitque pergerent. Iterum ad imperia mulieris profundius itum est in terram; iterum illa se videre melius inclamat. Dum demum ipsa imago inventa mulieri plenum perfectumque oculorum usum restituit. Primum hoc sacrae imaginis Marianæ miraculum plurimos accivit undique miseros et afflictos quos Deipara voti reos remisit; et hodieque non desistit Tarentinis benefacere, etiam per cæcos, quando quandoque videntes apti non sunt. R. P. R. Tarentinus S. Jesu,

CCLXXXVII. — Imago B. V. miraculosa Gratiarum. Cassiani in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *I, age, te sacram Lunam notæ puram vidî.*

1. Sacra vetustas respuit renovationem. — 2. Mursus translatus. — 3. Architectura.

Cassianum Apuliæ oppidum non omnino quatuor leucis Bario urbe distat. Templum ibi est, quod majores sanctorum imaginibus in muro pictis ornarunt. Opus nec rite, nec ex ordine factum, quod ut nostro sæculo displicuit, ita Deo placuisse inde certum est, quod, cum apud episcopum instauratio templi urgeretur, ipse quoque in rem præsentem venire voluerit. Cumque juberet omnes templi parietes calce nova obduci, quando sanctorum imagines ibi pictæ nec honores unquam acceperant, et jam etiam deperditis coloribus pene videri desiissent, non fuit tinetori arduum, una fidelia duos templi parietes dealbare, et una litura corrigere imagines, quas non bene periti majores pinxerunt magno labore et, ut putabant, ingenio. Una tamen fuit Virginis imago quæ calcem novam respuit, et deleri se passa non est. Ratus illo, muri veteris vitium esse, adhibitis ex arte medelis, secundam tertiamve calcem temperat, utique hæsuram, si superi non repugnarent. At vero etiam pluries tentatus labor sine fructu fuit; semper hæc Virginis imago sola præ omnibus in novo templo apparuit.

Nemo fuit qui dubitaret velle hic Virginem esse propitiâ, et in imagine colli, quam ipsa tam insigni miraculo jam honorasset. Itaque qui operi præerant, illam muri partem quam late patebat sacra imago, tomento involutam, idoneis fulcris loco moverunt et altari intulerunt. Hic Virgo in sede sua jam gloriosior, beneficia partitur, pugnatque cum se rite invocantibus, nec hactenus se vinci passa est. Piorum liberalitas, ut Virginis imago cultius haberetur, cœnobium ædificavit dotavitque, in quo religiosæ virgines Deiparæ inseruiunt, et hujus sacrae imaginis passim miraculis

celeberrimæ cultum promovent. R. P. Julius Cæsar Pazzari rector collegii Soc. Jesu Amantæ.

CCLXXXVIII. — Imago B. V. miraculosa Soliensis. Solii in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. I, *vera Jesu Mater palam cognita munda.*

1. Solium B. V. — 2. Sepulcrum mobile. — 3. Somnia sacra et profana.

Carinthia, ab anno Christi 735, fidem Christianam tenet. Certe eo anno sanctus episcopus Modestus ejus regionis apostolus ab archiepiscopo Salisburgensi sancto Virgilio missus est, brevi eo devenit, ut impensis Chitomari ducis plura Christo templa ædificarentur. Præter alia quæ beatæ Virginis Mariæ extruxit, illud præcipuum fuit quod juxta rudera Liburniæ (erat olim ducum metropolis, quam Plinius Flavium Soliense vocat, quæque anno Christi 451 solo æquata est) in monticulo amœno et vicino struxit, quodque hodie Saalfeldum, seu solium B. Virginis vocatur, peregrinorum acursu et miraculis illustre.

Hoc in templo sanctus Modestus a Chitomaro duce sepultus est modo, quem ea sæcula ferebant, loculo nempe lapideo, et supra templi pavementum, in medio templi ad murum posito. Et quia mirabilis Deus est in sanctis suis (*Psal. LXVII, 36*), sensim sine sensu movetur hoc totum sepulcrum illæso pavimento versus altare quod e regione est, nec fraude hoc humana contingere potest, cum nihil de calce veteri, quæ pavimento adhæret, decedat, aut abrasum inveniat. Jamque tantum a muro, cui adhærebat avorum memoria, distat, ut jam viam aperuerit duobus viris simul inter sepulcrum et murum transituris. Et si cum impio agendum sit, omnia sacra negante, adsunt tamen plures quam mille oculati testes, et omni exceptione majores, qui juramento affirmant, quanquam nec duplo plures impio convertendo sufficient.

Porro Deiparæ seu statua, seu imago, quam sanctus Modestus hoc in templo posuit, ignoratur. Ea quæ nunc visitur et honoratur, ex Bohemia venit, estque e candido marmore, artis non contemnendæ. Hanc nobiles duo a sancto Adelberto Bohemiæ apostolo, paulo post obitum sancti Modesti, acceperunt, portaturi Recanatum in Italiam. Ventum est Villacum urbem Carinthiæ non postremam, cum Deipara utrique in somno apparet, jubetque gradum sistere, et sacram iconem in templum Soliense quatuor inde leucis distans devehere, ibi se in hac icone coli velle. Fides somnio habita a neutro est, jussi pergere equi, sed nec jussi, nec verberibus moniti, consuetum hactenus, nec grave nimis pondus, ulterius promoverunt: demum somnio sua data fides a nobilibus. Tum enim vero equi quoque deposita ferocia, resumptisque viribus, nulla difficultate quatuor has leucas traxere sacrum thesaurum, nec ipsi nobiles volentibus equis repugnarunt. Itaque statua sacra coli est cœpta a

circumvicinis Croatis, Ungaris, Austriis, Styris, Carniatis, duratque in hodiernum usque diem. Altitudo sacræ statuæ est duorum cubitorum cum dimidio; sedet et dextera Jesulum tenet, estque e candidissimo marmore, artis non contemnendæ, polita adusque speculi levorem, lunam habet sub pedibus, utrinque angelum.

Porro variasse vultum, et doloris quandoque ac lætitiæ signa dedisse, pro personarum aut temporum conditione, si fides juramento habetur, quo testes omni exceptione majores factum affirmarunt, dubitari non potest. Plurimi certe severiorem vultum advertentes, ad peccata confessione expianda olim sacrilege omissa commoti sunt: licet ante templi ingressum id non cogitaverint. Loci majestatem jam olim anno 1482 auxit Ungarica vastatio, quæ arces, castella, urbes per omnem viciniam excidit: huic tamen templo etiam post triduanam expugnationem non nocuit. Hodie in vitreis fenestrarum orbiculis tela et sagittæ, e Barbarorum arcubus missæ, adhuc exstant, in memoriam victoriæ a majoribus relictæ; neque nostra ætate visum est auferre, ne miraculum insolitum prorsus, auditum tantum et non visum, fidem forte non inveniret: etenim tela hæc ad vitreos orbiculos quasi in molli materia hæserunt, hærentque hodie. Id quod Barbaros a sacro loco divertit. Miracula multa et grandia quæ contigerunt, jam legitime approbata, paulo post typis edentur. Ita ad me R. P. Sigfridus Michez Soc. Jesu.

CCLXXXIX. — Imago B. V. miraculosa de Carmine. Vercellis in Italia.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Ostendi te Reginam puram a macula avi.*

1. Felix alea lusoris inviti et pii. — 2. Oratio fortis. — 3. Tympanum tristis mensa.

Ergo ita lusus invaluit, et ludendi consuetudo in naturam transit, ut ipsa vita in præmium victori cedat. Ita est, et apud milites quandoque vita et mors in tesseris latent, certe iis arbitrium de vita et morte committitur in factorum ludibrium.

In ultima Vercellensis urbis obsidione duo Grisones mortem exosi fugam inire, minus felici successu: nam uterque, ubi recepti sunt a capitaneo hæretico, eoque in his severiore, ad furcam damnatus est. Illustrissimus marchio Cusanus spondit, suo se ære duos milites ad usque finem belli daturum, si his vita daretur. Accepta conditio est, data utrique vita. Sed fidem mutavit capitaneus, unumque e duobus patibulo destinavit, illum nempe qui duabus tesseris minus numeroso jactu ab altero superaretur. Affertur pro mensa tympanum, adsunt fatales tesserae, et multus spectator. Prior antequam e manibus promeret irrevocabilem sententiam, huic sacræ imagini se commendavit affectu, quem versans ante oculos mors suasit, et trepida manu tesseram provolvit utramque, neutra plus unitate unica loquente. Binarius hic fecit, ut de

vita desperaret. Itaque amplexatus socium : Vale, inquit, amice, mortis victima sum. Alter, arreptis tesseris (nam jubebatur) vix lætitiæ capax, fatique sui securus, jactum facit, quem echo sequebatur e tympano, quia perire hoc jactu non poterat.

Sed ut videas, Lector, tesseræ quoque in manu Dei esse : una alteri mirabili casu superinjecitur, et monade, quæ sola apparebat, priorem absolvit, hunc damnat. Interfuere religiosi quatuor, cum ad furcam duceretur. Auxit hoc vehementer venerationem sacræ statuæ, fuit sane Virgo propitia non lusoribus, sed ludere coactis, ne lusores auxilium in ludo a Virgine peterent. R. P. Joan. Steph. Omodei Societat. Jesu.

CCXC. — Imago B. V. miraculosa Weissensteinensis. Weissensteinii in Germania Superiori.

PROGR. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

ANAGR. *Vive, regna, ac impera tota munda malis.*

1. Casus salutaris. — 2. Voti oblitio. — 3. Insani curatio.

Quinque horis ab urbe Bolzano, emporio Germaniæ, distat Weissensteinium, diœceseos Tridentinæ, in montis jugo altissimo, unde in Athesin fluvium prospectus est. Prædium est in subjecta valle, quod de albo lapide nomen a majoribus accepit, cujus dominus vir bonus et simplex inde nomen etiam habuit, Weissenstanius dictus. Hic lapsus in morbum est gravissimum, et denique captus mente, per triennium integrum lecto affixus, catenisque ligatus, omnibus miserandum spectaculum præbuit, homo cætera rectus et simplex. Nec tamen omnium solatio destituit Deipara : siquidem ei per intervalla se conspicuam dedit, consolans laborantem, quin etiam locum nominans, in quo sibi ab eo velit extrui templum, quod olim maximo piorum concursu celebre esset futurum et miraculosum. At vero quis credat ? Simul ac Deipara e loco discessit, Leonardus ad consuetam insaniam rediit.

Semel domesticorum diligentiam fefellit, seque catenis, nescio qua arte, solvit, fugamque arripuit in silvam, vix quadrantem a prædio suo dissitam : per hanc delatus ad montis supercilium, in profundissimam abyssum præceps ruit, integer tamen et salvus in terra consedit casum suum miratus. Exacto malo, consedit in proximo lapide, jam sui compos, sed tristis. Dum vero vias omnes circumspicit, quæ domum redire queat, ecce iterum spectabilis Deipara, hominem consolatur, et ei sanitatem integram promittit, et quidem perpetuam. Ad hæc etiam prædicat, nono die a suis hoc loco repertum iri, et ut res, inquit, miraculo non careat, vives sine cibo, nec viribus deficiēs. Inter hæc solatia hominem reliquit Deipara.

Interea quæritur a suis Leonardus per avia et devia. Deo insuper pro ipso in vicino templo amici sæpius litarunt sacrosancto Missæ sacrificio. Dum nono die repertus in valle est, integerrimæ sani-

tati restitutus, et suis cum lætitia obviis, dulces in reditu de Deipara sermones miscuit, quomodo ab ea adjutus, quam sæpe eam spectasset, quæ prædixisset. Demum voto se astrinxit struendi sacelli. Sic reditum est per longas et asperas vias ad prædium : ubi prima homini cura fuit œconomia, quam sui toto triennio neglexerant, nullo nec agrorum nec vinearum fructu.

Occupavit hæc temporalium cura optimi patris-familias animum ita ut obreperit oblitio voti, sed abeunte sacelli struendi cogitatione, rediit morbus, iterumque Leonardus se catenis ligatum, lectoque affixum ingemuit : dum a suis ad locum præcipitii, ubi sacellum decreverat, ductus, ipse primus, arrepto ligone, fodere fundamenta cœpit. Et vero etiam hic nova rerum species alluxit, siquidem post paucos ictus lapideam Deiparæ statuam reperit, Filium gremio sustentantis. Ars operi non defuit, materia inter alabastrum et marmor dubia : quisque huc deportaverit ac defoderit, nulla arte indagari potuit. Leonardus cœptum opus summa industria prosequitur, et denique ad optatum finem perducit, statuamque in ara sacelli decore constituit : visiturque hodiedum nihil vel a temporum injuria vel hominum passa, adest etiam campana brevis, quæ ipse suos ad templum plus quam æditus, imperio herili accivit, et exemplo ad orandum incitavit ; usque dum una cum mundo etiam prædio suo valedixit, seque totum Deo et Virgini tradidit in omnem reliquam vitam quam denique inter suorum lacrymas pientissime clausit.

Credebatur finem habitura populi pietas, Leonardo defuncto, sed miris incrementis contra omnium expectationem aucta est ; siquidem non e vallibus modo, sed montibus etiam non adeo vicinis advenere peregrini, magno supplicationum numero : quibus cum angustum nimis Leonardi sacellum esset, anno 1561 templum sacello adjunctum est, sed et hoc accurrentium pietas implevit. Itaque anno 1638 etiam hoc dejectum, ex liberalitate piorum novum a fundamentis, et amplum erectum est ; et quod caput rei est, e montis apice per omnem late regionem visendum, quod tamen primum anno 1654 finitum et dedicatum est. Duo omnino festa Deiparæ præ cæteris celebrantur, Nativitatis et Assumptionis, quibus etiamnum vel hoc magnum templum non capit quandoque populum, qui eodem die præsens est : quando sunt qui asserant a præsentibus his minimum impleri.

Causam crescentis in dies devotionis propter sacerdotum numerum jam auctum, inditamque sacræ imagini occultam divinamque vim, ipsa miracula non infrequentia, periti putant. Præsertim vero, quia infantes sine baptismo mortui huc deferuntur, et in præsentia idoneorum testium, indubia dant signa vitæ et rite sacris aquis abluntur. Aiunt fide certa, insanos non paucos, deposita hic amentia, domum rediisse sanos et rationis compotes. Quid, quod defunctorum animæ visæ sunt venisse

eo gestu quo vivi solebant, locum honorantes. Atque hæc rite auditis testibus, omni exceptione majoribus justo instrumento per notarium confecto, ad me missa sunt ab excellentissimo principe Carolo Madruzio episcopo Trid. Cui nimis rarum videtur apparere animas defunctorum in templo eo habitu quo fuere in vivis, legat Wilhelmum Tyrium *De capta Jerosolyma, et visitatione templi sancti sepulcri*.

CCXCI. — Imago B. V. miraculosa Mater gratiæ. Tarenti in Italia.

PROG. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. Jam vale, intacta Virago semper munda.

1. Ex templo stabulum. — 2. Ex stabulo templum. — 3. Tempia parum laudantur.

Ut regnum Neapolitanum totum sit beatæ Virgini addictissimum, Tarenti tamen sacellum quodpiam Deiparæ neglectum est. Stabant muri, neque tecto suo carebant. Cæterum quidquid sacrum esse desiderat, nemine loci sacri curam habente. Quid multa? denique boves ibi stabulari solitas, ad me perscriptum est, cum Deipara femina cuiquam per somnium visa, non parum quæstæ est, sacellum suum eo in squalore situque jacere: locum olim sacrum nunc etiam fore miraculosum, si dignis modis purgaretur.

Evigilans femina somnium iis quorum intererat, enarravit, fidemque (quod propter insignem raritatem vehementer miror) invenit: ut vel hinc Tarentinorum pictas appareat, quod feminae, et quidem somnianti, crederentur; quando aili in hac Deiparæ materia nec viris vigilantibus, quin etiam jurantibus credunt. Et sane præcipitis licet, prudentis tamen fidei pretium tulere miracula indubiæ fidei et evidentia, quæ subito post ejectas sordes Virgo fecit. At ubi etiam ornatus novus muris antiquis adhibitus est, Virgo beneficia duplicavit. Demum adjuncta fabrica capacius factum quando antea tot beneficiorum capax non erat. R. P. rector Tarentinus S. Jesu.

CCXCII. — Imago B. V. miculosa Sporana. Sporæ in Germania Superiori.

PROG. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. Virgo, anima tua sine macula redempta.

1. Aqua ardens. — 2. Mutatio loci. — 3. Baptismi gratia.

Primus hujus sacræ statuæ honor, vel certe præcipuus tunc cœpit, cum ab uno altari translata in aliud commodius mane in suo pristino loco reperta est: unde amplius nemo præsumpsit eam dimovere. Oleo lampadis exhausto, ardere tamen lampas-visa est, et quidem sæpius, testato miraculo. Porro, quod huic loco proprium est jam ab antiquo, in hodiernum usque diem infantes sine baptismo defuncti, nonnulli etiam e sepulcro eruti, atque ab ipsa usque valle Telina huc portati, frequentissime signa vitæ dant, ad baptismum recipiendum sufficientia.

Authenticum instrumentum hæc me ab excellentissimo principe et episcopo Tridentino Carolo Madruzio missum testatur annis 1652, 1653, 1654, viginti quinque eo modo revixisse et baptizatos esse. Quod ideo memoravi, ne alia quædam per orbem templa sola esse putentur, quibus hæc a Deipara sit collata gratia. Ubique terrarum Deipara facit miracula, et quidem grandia. Dolendum est quod non ubique sint, qui ea notent et edant.

CCXCIII. — Imago B. V. miraculosa Imprunetana. Florentiæ in Italia.

PROG. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. Jam es jure cognita alma, pura et munda.

1. Cœli Domina. — 2. Opus S. Lucæ. — 3. Judicium auctoris

Sacræ huic imagini nomen a loco obtigit, vis thaumaturga ab ipsa Virgine. Sunt qui non vanis nixi argumentis, existiment, et hanc de penicillo divi Lucæ prodiisse, nempe quia Græca est. Ab omni retro antiquitate miraculosam fuisse arguit scriptorum copia. F. Thomas Coccini de familia S. Dominici, cujus festo die hæc scribo, in *Historia sua ecclesiastica*, quam lingua Italica vulgavit t. I. v. 32, late in ejus laudes excurrit. Franciscus Rondinelli in narratione temporum, quibus pestifera lucus Etruriam exercebat, circa finem, hujus sacræ imaginis mentionem facit perhonorificam.

Antiquior his Pius II Pontifex in suis Commentariis ita de hac sacra icone loquitur: « In agro Florentino Virginis imago est, quam mira religione populi venerantur tanquam pluvie serenitatisque donatricem, cum necessitas ingruit. » Hæc Pius II, loco citato. Atque ut semel libere dicam, quod sentio, passim tot imagines dicuntur a sancto Luca pictæ, ut credibile non sit, sanctum evangelistam omnem prædicandi Evangelii laborem seposuisse, et soli picturæ incubuisse; tantum enim temporis fere debuisset impendere, si, quæ vera est, probatione sua non carent.

CCXCIV. — Imago B. V. miraculosa de Castanaviza. Goriziæ in Germania Superiori.

PROG. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.
ANAGR. Perge mira, tota munda sine macula avi.

1. Primum miraculum est ut granum sinapis. — 2. Diligentia. — 3. Fulgor cœlestis.

Stetit jam ab avorum memoria perantiquum sacellum, quod cives Gorizienses nonnunquam visebant, loci commoditate ad ambulationem invitante. In pariete visebatur Deiparæ imago sedentis, et Jesulum sinistra tenentis. Sacellum hoc nonnunquam fulgoribus visum est irradiari cœlestibus: quin quandoque luminaria bina, velut in supplicationem coacta, magno numero et longis ordinibus visa sunt circumire templum. Quos veritatis indagandæ cura tangebatur, ii officium fecere, remque sine fraude deprehensam, tabulis rite

consignarunt, ne posteris aliquando fraudis suspicio illuderet.

Sensit populus Mariam honores velle quos abunde beneficiis pensaret. Itaque pietissimus quisque accurrit, votisque conceptis et Virgini paravit honores, et sibi mali, quo premebatur, remedium. Primi, quos impetratis domum beneficiis Virgo remisit, rem amicis vulgarunt, hi cæteris; sic fama percrebuit, et populum etiam e disitis locis accivit; hinc locus sacer haberi coëptus, et supplicationes frequentari. Denique piorum munificentia magnificum, quod hodie videtur, templum exstructum est, atque ut Virgini et Virginem visentibus bene esset, templo cænobium adjunctum est, quod rever. Patres Carmelitæ incolunt. Miracula hic frequentia ut sint, quia tamen nulla ad me pervenire, quæ raritate sua lectori placere possint, omitto. Cæterum fulgores qui primum sacræ imagini honorem dederunt, visi sunt anno millesimo sexcentesimo tricesimo. Ultima toti ædificio tam templi quam monasterii manus imposita est sub annum millesimum sexcentessimum quinquagesimum primum. Ita ad me P. R. Wolfgangus Forgh Societatis Jesu Vienna.

CCXCV. — Imago B. V. miraculosa de Vinciguerra. Cassiani in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Sancta Mater magni Dei, pura malo vive.

1. Terribilis Virgo ut castrorum acies ordinata. — 2. Insignia gentilitia. — 3. Urbs liberatur.

Cassianum celebre oppidum in Aquilia si totum dixerò Marianum, quis me credat errare, quando in ditione Paucetia est, ejus domini Arragones de Aierba pro armis suis et insignibus gentilitiis, imagine utuntur, quæ Immaculatam Virginis Conceptionem significat? Ad hujus oppidi mœnia sacellum est, quod Virginis imaginem custodit: quæ hodie civibus, si velint, singulis annuit si vota rite faciant, quin olim simul omnibus portentoso auxilio profuit.

Aliunt urbem a numero hoste obsessam, et iis quæ militiæ periti pro defensione requirunt, destitutam ac indefensam sola Virginis invocatione liberatam terrore, quem Virgo hostibus incussit tanto, ut hostes obsidionem solvere, et, quam pene sub unguibus habebant, urbem relinquere coacti sint. Hinc imagini titulum dedere cives Vinciguerra, seu, Vines in bello. Hodie cives privatis malis obsessi, eandem Virginem invocant: et illa memor tituli defendit jamjam vincendos, et a periculis quæ parat dæmon liberat. R. P. Julius Cæsar Fazzari rector Bariensis Soc. Jesu.

CCXCVI. — Imago B. V. miraculosa de Traminio. Traminii in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Regina, cor Jesu, tam pia, tam munda vale.

1. Trivium felix. — 2. Canini mores. — 3. Undecim filiorum mors.

Fide majorum habetur, hoc in loco ad fluvium Athesin terminum fuisse potentiæ Romanæ, et Auræ castellum fœderis exstructum inter Romanos Germanosque stetisse, ejus rudera etiamnum videntur integro adhuc nomine. Illic loci quoque multos pro fide obiisse mortem, testantur innumeræ reliquæ, tum in templo S. Jacobi, maxime vero in templo Deiparæ, cui a Columna nomen est, quæ non procul Traminio visitur et invisitur, circumjacentium montanorum concursu, et ne lector erret, alio quoque titulo ad Crucem nominatur.

Ego ut neutrum titulum excludam, voco beatam Virginem de Traminio. Alioqui titulus de Capitello, quia originem dedit, huc pertinet. Stetit columna hæc in trivio quo Egnam, Mundam et Caldariam itur. Itaque ut ad rem veniam, fuit in oppido Traminio incola undecim filiorum pater Georgius Fechtner. Ex omnibus ne unus quidem ad annos adolescentiæ pervenit: vel enim in utero materno mortui sunt priusquam lucem viderent, vel subita morte sublatis, si paucis mensibus supervixissent. Sollicito parenti, et suis peccatis ascribenti tantam filiorum stragem, suasum est, columnam erigeret Deiparæ in trivio illo quo, ut dixi, Egnam, Mundam et Caldariam itur; multas ibi multorum preces ipsi quoque profuturas.

Erexit ille columnam, imaginem hanc Deiparæ inseruit arte fabril: et duorum paulo post filiorum factus est pater, quorum uterque sanus et salvus ad multos annos patri superstes fuit. Populus ut sensit Deiparam hic in beneficia pronam, multa petiit, plura obtinuit, omnia sperare potuit: neve Deipara ab ingratis forte discederet, columnam circumædificato templo incluserunt, in quo Deipara adhuc se magis munificam ostendit sequentibus annis. In hodiernum adhuc diem durat majorum pietas, quod numerosa per parietes anathemata testantur. Instrumentum hæc super re ad juris normam conscriptum ad me misit excellentissimus princeps et episcopus Tridentinus Carolus Madruzius, cum miraculis quibusdam ordinariis.

CCXCVII. — Imago B. V. miraculosa Tiennensis. Tiennæ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. En! Regina amata, Diva, te puram colimus.

1. Minæ B. Virginis. — 2. Tres puellæ. — 3. Rustici mores.

Sub ditione Vincentina Tiennensis pagus est, Paduano episcopo subjectus. Illic Deipara ipsa templum sibi jussit a fundamentis exstrui: ita nempe superis curæ sumus: dignata est apparere et loqui semel tribus puellis ruri procurantibus pascua, ulmo insidens, easque allocuta, quæ esset, quidque vellet, paucis edixit. Dicite, inquit, Tiennensibus,

nisi experiri velint iram Filii mei, et annonæ caritate ad famem usque extremam affligi, templum illico fabricent, et hic, inquit, locus est in quo honores ab ipsis expecto; cavete, ne differant, sed illico jussa exsequantur.

At vero puellis fidem non invenientibus, neque ullo miraculo dicta probantibus, secunda vice viro cui jam ægro apparuit, eademque imperavit. Ille prudentior fidem Deiparæ objecit, quam apud Tiennenses inventurus non esset. Ad hæc, Ecce, inquit illa, sanus factus es: vade, credent. Ita et fides quoque habita est puellis, et anno 1530 pervenisti operis sacellum agricolæ exædificarunt, quod ita ob frequentiam beneficiorum cumulatam est divitiis, ut anno 1611 amplum sit templum superstructum, quod rever. Patribus Capucinis cessit, in quo hodieum tabellæ videntur, in quibus hæc quæ dixi, scripta et non inerudito penicillo picta sunt. Ita relatio impressa, ex qua hæc accepi.

CCXCVIII. — Imago B. V. miraculosa de Condino. Condini in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Eia, te ingenti macula puram adoramus.

1. B. V. illacrymatur malis nostris. — 2. Accursus. — 3. Lacrymans imago.

Hoc in pago, diocesis Tridentinæ, beatæ Virginis imago est, Jesulum brachio gestantis; in tela picta est, nec major, quam papyraceum integrum folium est, in quo litteras scribimus. Ars porro pictoria non magna. Hanc tenuit Stephanus Massoli vir perhonestus.

Anno 1620 visa est lacrymas fundere, et lacrymæ a magistratu ecclesiastico rite examinatæ se probarunt esse miraculosas, quapropter templo parochiali illata sacra imago, et novo altari decoratæ. Et hoc, inquiunt testes, deponimus testamurque, nos præsentibus fuisse, et oculis nostris vidisse, parati id juramento testari coram quocunque iudice. Hinc accurrens populus fiducia plenus, vota fecit, et votorum se reum invenit. Habeo penes me instrumentum hac super re per notarios erectum, ubi plura miracula describuntur, quia tamen sunt communia, omitto. Idem qui supra Exc. princeps Madruzius.

CCXCIX. — Imago B. V. miraculosa Rhoana. Rhœ in Italia.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Eia Paracleti summi, nota, Regia, munda.

1. Peregrinus sanctus. — 2. Eleemosyna. — 3. Durans pietas.

Locus iste, cui ab antiquo Rho nomen est, octo passuum millibus Mediolano distat. Hic ad viam regiam oratorium stat, sacello magis quam templo simile, in quo est Deiparæ imago ab antiquo celebris ob miracula: ut ipse S. Carolus Borromæus prodigiorum fama excitus, plurima legitimo juris

ordine approbarit, et templum anno 1584 magnificentum ex piorum eleemosynis ædificavit, clericorum collegio adjuncto, qui templum colerent, et peregrinorum pietati propagandæ prompti adessent. Durat etiamnum pietas, et in dies crescit. Ita Petrus Guissanus in Vita sancti Caroli Borromæi episc. Mediol. et cardin.

Tantus Deiparæ Virginis cultor sæpius hoc in opere nominabitur, præsertim ubi eas Deiparæ miraculosas imagines et statuas afferam, quibus ducatus Mediolanensis gloriatur, in quo non paucæ originem suam accepere ab hoc sancto præsule.

CCC. — Imago B. V. miraculosa de Cespite. Lucernæ in Germania Superiori.

PROGR. Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.

ANAGR. Virgo, i, munda patens, Mater amica vale.

1. Cœlestes deliciae hic non diu durant. — 2. Apparitio. — 3. Concursus.

Nondum Zwinglii de grege porcus devastaverat Helvetiam, cum jam hoc in Cespite stetit divæ Matris sacrum sacellum: et muris licet constaret in ævum duraturis, tamen, tecto deficiente, demum collapsum est. Quod posteris memorandum est, recensebo.

Anno 1631, ipso festo Pentecostes, hora nona noctu, visendam se in cœlo præbuit Deipara Filium brachio gestans: atque ut plures viderent, die postera, eadem qua heri noctis hora, iterum apparuit sole circumdata, cum luna sub pedibus, cæterisque quæ Virgini decorem addere poterant. Non deerant angeli e cœlo devolantes, coronamque Virgini imponentes. Fuere pauci, qui portentum viderunt, nam plus quadrante uno cœlestes hæ deliciae non duraverunt: tot tamen qui fidem accolis facerent, confertumque populum huc die tertio allicerent; sed tertio se videndam et forte indignis non præbuit.

Suffecit hæc Virginis apparitio Mauritio de Metten senatori Lucernensi: Virgini sacellum extruxit eodem in loco, ubi vetus illud, de quo ante dixi, steterat; dedicationem solemnem fecit suffraganeus Constantiensis anno 1656 pompa qua licuit maxima, omnibus omnia fausta expectantibus. Voluisse hoc Virginem, demonstrat et hominum concursus, et Virginis in venientes prona benignitas, et beneficia non vulgaria. Certe miracula facta esse constat, quæ tamen quia approbata nondum sunt, scribere noluit rever. P. Wolfgangus Lieb, Soc. Jesu, qui hæc ad me Lucerna perscripsit.

En habes, optime lector, Triadem primam sive tres historiarum centurias. Si quas offendisti quæ raris et jucundis eventibus non scatebant, omitte tamen illæ non erant, quia etiam sine his extraordinariis apparitionibus et miraculosis translationibus, tamen miraculosæ sunt. In sequentibus novem centuriis (nam duodecim omnino sunt) id elaboravi ut contra quorundam morem meliora et

jucundiora in finem differrem. Nulla tamen ut puto
ita jejuna est quin non locum suum habeat in in-
dicibus, quos in fronte et calce operis posui, quique

lectori abunde ostendent nullam historiam hic gratis
positam esse. Itaque ad secundam Triadem seu ad
tres sequentis centurias me accingo.

ORDO RERUM,

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

FAMILIA MARIANA (Continuatio).

V. — REGES MARIANI, seu Liber de Christianis regibus in Mariam Deiparam Virginem, cœli terræque Reginam, cultu ac devotione illustribus.

Dedicatio operis B. Mariæ Virgini. 9
Lectori monitum. 9

CAPUT PRIMUM.

- § 1. — De Agilulpho, Longobardorum rege. 15
- 2. — De Alphonso III, Aragoniæ rege. 15
- 3. — De Alphonso V, Aragoniæ rege. 15
- 4. — De Alphonso VI, Castellæ rege. 14
- 5. — De Alphonso VII, Castellæ rege. 15
- 6. — De Alphonso VIII, Castellæ rege. 15
- 7. — De Alphonso IX, Castellæ rege. 16
- 8. — De Alphonso X, Castellæ rege. 17
- 9. — De Alphonso XI, Castellæ rege. 17
- 10. — De Alphonso II, Hispaniarum rege. 18
- 11. — De Alphonso I, Lusitaniæ rege. 19
- 12. — De Alphonso V, Lusitaniæ rege. 22
- 13. — De Alphonso II, Siciliæ rege. 25
- 14. — De Andrea, Ungariæ rege. 24
- 15. — De Arcturo, Angliæ rege. 24
- 16. — De Arduino, Italiæ rege. 24

CAPUT II.

- § 1. — De Bamba, Hispaniæ rege. 24
- 2. — De Bolesiao, Poloniæ rege. 24

CAPUT III.

- § 1. — De Carolo V, Galliæ rege. 25
- 2. — De Carolo VI, Galliæ rege. 26
- 3. — De Carolo VII, Galliæ rege. 26
- 4. — De Carolo VIII, Galliæ rege. 26
- 5. — De Carolo IX, Galliæ rege. 27
- 6. — De Carolo I, Siciliæ rege. 27
- 7. — De Carolo II, Siciliæ rege. 28
- 8. — De Casimiro I, Poloniæ rege. 28
- 9. — De Casimiro IV, Poloniæ rege. 28
- 10. — De Chilperico, Galliæ rege. 28
- 11. — De Chindasvindo, Hispaniæ rege. 29
- 12. — De Clodoveo I, Galliæ rege. 29
- 13. — De Clotario II, Galliæ rege. 29
- 14. — De Cnutone, Angliæ rege. 30

CAPUT IV.

De Dagoberto, Francorum rege. 50

CAPUT V.

- § 1. — De Edelredo, Angliæ rege. 31
- 2. — De Edgaro, Angliæ rege. 31
- 3. — De Edmundo, Angliæ rege. 32
- 4. — De Eduardo I, Angliæ rege. 33
- 5. — De Eduardo II, Angliæ rege. 33
- 6. — De Eduardo III, Angliæ rege. 33
- 7. — De Eduardo, Lusitaniæ rege. 34
- 8. — De Emmanuele, Lusitaniæ rege. 36
- 9. — De Erico, Daniæ rege. 36
- 10. — De Ethelbaldo, Merciorum rege. 36

CAPUT VI.

- § 1. — De Ferdinando I, Aragoniæ rege. 56
- 2. — De Ferdinando I, Castellæ rege. 57
- 3. — De Ferdinando III, Castellæ rege. 58
- 4. — De Ferdinando V, Castellæ rege. 41
- 5. — De Ferdinando I, Lusitaniæ rege. 42
- 6. — De Francisco I, Galliæ rege. 45
- 7. — De Friderico, Siciliæ rege. 45

CAPUT VII.

- § 1. — De Garsia, Navarræ rege. 43
- 2. — De Geisa, Ungariæ rege. 43
- 3. — De Godefrido Bullonio, Hierosolymæ rege. 43
- 4. — De Grallone, Britanniæ rege. 45
- 5. — De Gulielmo Bono, Siciæ rege. 46
- 6. — De Gulielmo I, Angliæ rege. 47

CAPUT VIII.

- § 1. — De Henrico I, Angliæ rege. 47
- 2. — De Henrico II, Angliæ rege. 47
- 3. — De Henrico V, Anglorum rege. 48
- 4. — De Henrico II, Castelliæ rege. 49
- 5. — De Henrico II, Galliæ rege. 49
- 6. — De Henrico III, Galliæ rege. 49
- 7. — De Henrico IV, Galliæ rege. 50
- 8. — De Henrico I, Lusitaniæ rege. 51
- 9. — De Hilderico, Australiæ rege. 51

CAPUT IX.

- § 1. — De Jacobo I, Aragoniæ rege. 51
- 2. — De Jacobo II, Aragoniæ rege. 58
- 3. — De Ina, Saxoniæ rege. 59
- 4. — De Joanne I, Aragoniæ rege. 59
- 5. — De Joanne II, Aragoniæ rege. 61
- 6. — De Joanne I, Castellæ rege. 65
- 7. — De Joanne II, Castellæ rege. 64
- 8. — De Joanne, Galliæ rege. 65
- 9. — De Joanne I, Lusitaniæ rege. 65
- 10. — De Joanne II, Lusitaniæ rege. 66
- 11. — De Joanne III, Lusitaniæ rege. 66
- 12. — De Joanne Casimiro, Poloniæ rege. 66

CAPUT X.

- § 1. — De Ladislao, Siciliæ rege. 67
- 2. — De Ladislao, Ungariæ rege. 67
- 3. — De Ludovico VI, Galliæ rege. 68
- 4. — De Ludovico VIII, Galliæ rege. 69
- 5. — De Ludovico IX, Galliæ rege. 69
- 6. — De Ludovico XI, Galliæ rege. 72
- 7. — De Ludovico XIII, Galliæ rege. 75
- 8. — De Ludovico XIV, Galliæ rege. 77
- 9. — De Ludovico, Siciliæ rege. 77
- 10. — De Ludovico, Ungariæ rege. 77

CAPUT XI.

- § 1. — De Macolmo, Scotorum rege. 77
- 2. — De Martino, Aragoniæ rege. 78
- 3. — De Matthia Corvino, Ungariæ rege. 80

CAPUT XII.

- § 1. — De Ordonio, Asturum rege. 81
- 2. — De Oswaldo, Angliæ rege. 81
- 3. — De Oswio, Merciorum rege. 82
- 4. — De Ovo, Ungariæ rege. 82

CAPUT XIII.

- § 1. — De Pelagio, Asturum rege. 82
- 2. — De Petro IV, Aragoniæ rege. 83
- 3. — De Philippo II, Galliæ rege. 84
- 4. — De Philippo IV, Galliæ rege. 84
- 5. — De Philippo V, Galliæ rege. 85
- 6. — De Philippo I, Hispaniæ rege. 87
- 7. — De Philippo II, Hispaniæ rege. 89
- 8. — De Philippo III, Hispaniarum rege. 92
- 9. — De Philippo IV, Hispaniæ rege. 100
- 10. — De Pribislao, Daniæ rege. 107

CAPUT XIV.

- § 1. — De Ramiro I, Hispaniæ rege. 107

§ 2. — De Ramiro II, Hispaniæ rege.	107
3. — De Recesvintho, Hispaniæ rege.	107
4. — De Renato, Siciliæ rege.	108
5. — De Ricardo I, Angliæ rege.	109
6. — De Ricardo II, Angliæ rege.	109
7. — De Roberto, Galliæ rege.	109
8. — De Roberto, Siciliæ rege.	110
9. — De Rogerio, Siciliæ rege.	110
0. — De Roterico, Hispaniæ rege.	111

CAPUT XV.

§ 1. — De Sancto II, Aragoniæ rege.	111
2. — De Sancto III, Aragoniæ rege.	111
3. — De Sancto III, Castellæ rege.	111
4. — De Sancto IV, Castellæ rege.	112
5. — De Sancto I, Lusitaniæ rege.	112
6. — De Sancto V, Navarræ rege.	112
7. — De Sebastiano, Lusitaniæ rege.	113
8. — De Sigismundo I, Poloniæ rege.	113
9. — De Sigismundo II, Poloniæ rege.	113
10. — De Sigismundo III, Poloniæ rege.	113
11. — De Sisenando, Hispaniæ rege.	117
12. — De Stephano, Poloniæ rege.	118
13. — De sancto Stephano, Ungariæ rege.	118

CAPUT XVI.

§ 1. — De Thassilone, Longobardiæ rege.	121
2. — De Theodorico, Italiæ rege.	121

CAPUT XVII.

§ 1. — De Venceslao, Bohemiæ rege.	121
2. — De Vladislao I, Poloniæ rege.	121
3. — De Vladislao II, Poloniæ rege.	121
4. — De Vladislao IV, Poloniæ rege.	124

VI. — PRINCIPES MARIANI, seu *Liber de principibus Christianorum principum infra Cæsares regesque in Mariam Deiparam Virginem obsequis.*

Dedicatio operis Mariæ Virgini.	127
Lectori monitum.	130

CAPUT PRIMUM.

§ 1. — De Alpaonso, Alsatiæ princeps.	131
2. — De Adolpho, ab Althain comite.	132
3. — De Adolpho, Montensi comite.	133
4. — De Alano, Britanniæ princeps.	133
5. — De Alano, Goelli domino.	133
6. — De Alano, Rohani toparcha.	136
7. — De Alberto Austriaco.	136
8. — De Alberto, Baviaræ duce.	136
9. — De Alberto, Belgarum princeps.	138
10. — De Alberto, Carporum princeps.	140
11. — De Alberto, Hollandiæ comite.	140
12. — De Aldeberto, Austroviandæ comite.	141
13. — De Aleramo, Montisferrati marchione.	141
14. — De Alexandro, Lithuanæ duce.	141
15. — De Alexandro, Parmæ duce.	141
16. — De Alexandro Placentino.	142
17. — De Alexio Sabello.	143
18. — De Aloysio, Bisiniani princeps.	144
19. — De Alphonso, Albalatæ barone.	144
20. — De Alphonso, Alburgercii duce.	144
21. — De Alphonso, Arpagæ princeps.	144
22. — De Alphonso, Bellacazarensi comite.	144
23. — De Alphonso, Ferrariæ duce.	145
24. — De Alphonso, Methymnæ duce.	145
25. — De Alphonso, Mutinæ duce.	145
26. — De Alphonso, N. princeps.	147
27. — De Alphonso, Tolosano comite.	148
28. — De Alvaro, Jeluensi comite.	148
29. — De Amadeo II, Sabaudæ comite.	148
30. — De Amadeo VI, Sabaudæ comite.	149
31. — De Amadeo I, Sabaudæ duce.	149
32. — De Amadeo II, Sabaudæ duce.	150
33. — De Amadeo III, Sabaudæ princeps.	150
34. — De Amadeo V, Sabaudæ princeps.	150
35. — De Andrea, Constantinopolitano duce.	150
36. — De Andrea, Melphæ princeps.	151
37. — De Andrea alio Melphæ princeps.	151
38. — De Andrea, Termolitanorum duce.	151
39. — De Angelo Frangipano.	151
40. — De Anselmo, Foroliviensi duce.	152
41. — De Anselmo, Perennæ princeps.	152
42. — De Antonio, Brianensi comite.	152
43. — De Antonio, Castaneti comite.	152
44. — De Antonio Donato, Aquaviæ duce.	152
45. — De Antonio, Martinengo comite.	153

§ 46. — De Antonio, Monsanti comite.	153
47. — De Arnolde, Grobbendonek comite.	153
48. — De Arnolde, Lambacensi comite.	154
49. — De Arnolde, Lossensi comite.	154
50. — De Arnulpho, Hannoniæ comite.	155
51. — De Artaldo, Pallariensi comite.	155
52. — De Artali, Mistretta comite.	155
53. — De Artaxio, Gulisanensi comite.	155
54. — De Augustino, Genuæ duce.	155
55. — De Azone, Mediolani princeps.	156
56. — De Aymerico, Perusii barone.	157

CAPUT II.

§ 1. — De Baldrico Austratio.	157
2. — De Balduino, Hannoniæ comite.	157
3. — De Balduino Insulano, Flandriæ comite.	157
4. — De Balduino Pulchrobarbo, Flandriæ comite.	157
5. — De Baptista, Chii domino.	158
6. — De Barnino, Pomeraniæ duce.	158
7. — De Bartholomæo, Altevillæ comite.	159
8. — De Bartholomæo, Chii domino.	159
9. — De Bartholomæo, Italiæ comite.	159
10. — De Bartholomæo, Paternionis comite.	161
11. — De Bartholomæo, Venetorum duce.	161
12. — De Basino, Galliæ princeps.	161
13. — De Belisario, Italiæ duce.	162
14. — De Berardo, Albæ comite.	162
15. — De Berardo, Belljocensi princeps.	162
16. — De Bernardino, Bisiniani princeps.	162
17. — De Bernardino, Tavaræ marchione.	163
18. — De Bernardo, Carinthiæ duce.	165
19. — De Bernardo, Carpiensi duce.	165
20. — De Bernardo, Convenarum comite.	165
21. — De Bernardo, Leonbergensi comite.	165
22. — De Bernardo, Longevillano comite.	165
23. — De Bernardo, S. Valerici toparcha.	164
24. — De Bertholdo, Andechii comite.	164
25. — De Bertholdo, Germaniæ comite.	164
26. — De Blasco Sastagensi comite.	164
27. — De Bolkone Silesiæ duce.	164
28. — De Bonafide Si væ comite.	164
29. — De Bonifacio, Montisferrati marchione.	165
30. — De Boppone, Richenbacensi comite.	166
31. — De Boisorvio, Beehmoren duce.	166
32. — De Burcardo, Alemanniæ duce.	166

CAPUT III.

§ 1. — De Camillo, Avellini princeps.	166
2. — De Canegrando, Veronæ princeps.	166
3. — De Carolo, Aulæ marchione.	167
4. — De Carolo, Austriæ archiduce.	167
5. — De Carolo, Belgiojosi comite.	167
6. — De Carolo, Bucquois comite.	167
7. — De Carolo, Burgundiæ duce.	168
8. — De Carolo, Emmanuele Sabandiæ d. ce.	168
9. — De Carolo, Flandriæ marchione.	174
10. — De Carolo ab Harrach comite.	175
11. — De Carolo, Lotharingiæ duce.	175
12. — De Carolo, Montis Sarchii marchione.	175
13. — De Carolo, Nericæ duce.	176
14. — De Carolo, Nivernensi duce.	176
15. — De Carolo, Sabaudæ duce.	176
16. — De Carolo, Seminariæ duce.	177
17. — De Casimiro, Poloniæ princeps.	177
18. — De S. Casimiro, Poloniæ princeps.	177
19. — De Conrado, Sueviæ duce.	182
20. — De Conrado, Lutsemburgensi comite.	182
21. — De Conrado, Scheyrensi comite.	182
22. — De Conrado, Seidenburensi barone.	182
23. — De Conrado, Sulzfeldensi comite.	183
24. — De Constantino Despota.	183
25. — De Constantino, Cenomanensi comite.	185
26. — De Cosmo I, Etruriæ duce.	184
27. — De Cosmo II, Etruriæ duce.	184
28. — De Curtio II Gonzaga.	184

CAPUT IV.

§ 1. — De Didaco, Baenæ domino.	184
2. — De Didaco, Cabræ comite.	184
3. — De Didaco, Cannetensi marchione.	185
4. — De Didaco, Villenensi marchione.	185

CAPUT V.

§ 1. — De Ebbone, Dolensi toparcha.	185
2. — De Eberhardo, Franconiæ comite.	185
3. — De Eduardo, Abratiniæ comite.	186
4. — De Eduardo, Angliæ princeps.	187
5. — De Eilberto, Prizerii comite.	187
6. — De Eligio, Hostilianii princeps.	187

- § 7. — De Elzeario, Areami comite. 188
 8. — De Emmanuele Philiberto, Sabaudia duce. 190
 9. — De Emerico, Ungariae duce. 191
 10. — De Ernesto, Austriae archiduce. 191
 11. — De Eschivarto, Pruniaci domino. 192
 12. — De Everardo, Forolivi duce. 192
 13. — De Eustachio, Bononia comite. 192

CAPUT VI.

- § 1. — De Falcoreno, Mediolanensi comite. 192
 2. — De Faroldo, Spoleti duce. 192
 3. — De Ferdinando, Austriae archiduce. 193
 4. — De Ferdinando, Bavariae duce. 193
 5. — De Ferdinando, Centifontani comite. 193
 6. — De Ferdinando, Cortezio duce. 194
 7. — De Ferdinando, Etruria duce. 194
 8. — De Ferdinando, Lusitaniae princeps. 195
 9. — De Ferdinando alio, Lusitaniae princeps. 196
 10. — De Ferdinando, Mantuae duce. 196
 11. — De Ferdinando, Mantuae princeps. 196
 12. — De Ferdinando, Montis Pessulani domino. 197
 13. — De Ferrico, Vademontano comite. 197
 14. — De Fo'codo, Teisterbandia comite. 197
 15. — De Folmaro, Metensi comite. 198
 16. — De Francisco, Ajamontano marchione. 198
 17. — De Francisco, Baragia comite. 198
 18. — De Francisco, Bellacazarensium comite. 198
 19. — De Francisco, Britanniae duce. 199
 20. — De Francisco, Gaudia duce. 199
 21. — De Francisco, Gravinæ comite. 203
 22. — De Francisco, Guisii duce. 203
 23. — De Francisco, Etruria duce. 203
 24. — De Francisco, Mantuae duce. 203
 25. — De Francisco, Mantuae marchione. 204
 26. — De Francisco, Mantuae princeps. 204
 27. — De Francisco Maria I, Urbini duce. 204
 29. — De Francisco, Massafra comite. 207
 30. — De Francisco, Mediolani duce. 207
 31. — De Francisco Oliva comite. 207
 32. — De Francisco Orapessa comite. 208
 33. — De Francisco Scalæ duce. 208
 34. — De Francisco Vidigura comite. 208
 35. — De Francisco Vigintimillium comite. 208
 36. — De Friderico Austria duce. 209
 37. — De Friderico Lotharingia duce. 209
 38. — De Friderico Mantuae duce. 209
 39. — De Friderico Mantuae marchione. 209
 40. — De Friderico Methymnae duce. 210
 41. — De Friderico Mohac comite. 210
 42. — De Fuasio Lusitano duce. 210
 43. — De Fulcone Andegavensi comite. 211

CAPUT VII.

- § 1. — De Galcherio Salinensi domino. 211
 2. — De Galderico Tolosano. 211
 3. — De Galeatio Maleti comite. 212
 4. — De Galeatio Maria Mediolani duce. 213
 5. — De Galeatio Mediolani princeps. 213
 6. — De Galthero Nemorosii toparcha. 213
 7. — De Garzia Alba duce. 213
 8. — De Garzia Ramirez duce. 213
 9. — De Gascone Pisciaci domino. 215
 10. — De Gasparo Agres princeps. 215
 11. — De Gasparo Olivarensi comite. 215
 12. — De Gaufrido Santonensi comite. 216
 13. — De Gelduino Bretolii comite. 216
 14. — De Gelduino Pontilevi domino. 216
 15. — De Georgio Antiocheno duce. 216
 16. — De Georgio Vaivoda marchione. 217
 17. — De Geraldo Auriliacensi comite. 217
 18. — De Gerardo Gledria comite. 217
 19. — De Gerardo Sclawicensi duce. 217
 20. — De Geraldo Saxoniae princeps. 218
 21. — De Geysa Ungariae duce. 218
 22. — De Gilberto Lincolniae comite. 219
 23. — De Giraudo Monasterioli domino. 219
 24. — De Gisberto Ciudadillani domino. 219
 25. — De Godefrido Brabantiae duce. 219
 26. — De Godefrido Capenbergæ comite. 219
 27. — De Godefrido Flandriae comite. 220
 28. — De Godefrido Lotharingia duce. 220
 29. — De Gomezulo Friae duce. 220
 30. — De Gomezulo Fromestæ princeps. 220
 31. — De Gonzalo Cordubæ duce. 220
 32. — De Gorello Aurilia comite. 221
 33. — De Gregorio Angliae princeps. 221
 34. — De Grimoldo Bavariae princeps. 222
 35. — De Gujdoaldo Urbini duce. 222
 36. — De Guidone Baloniensium duce. 222

- § 37. — De Gulielmo Achatæ princeps. 222
 38. — De Gulielmo Albernariae comite. 222
 39. — De Gulielmo Augensi comite. 223
 40. — De Gulielmo II, Bavariae duce. 223
 41. — De Gulielmo Bellismensi comite. 223
 42. — De Gulielmo Bovillencourt domino. 223
 43. — De Gulielmo Calatabellotta comite. 223
 44. — De Gulielmo Cantia comite. 223
 45. — De Gulielmo Gallia princeps. 223
 46. — De Gulielmo Hollandia comite. 226
 47. — De Gulielmo Juliae princeps. 226
 48. — De Gulielmo Liurici domino. 226
 49. — De Gulielmo Mantua duce. 226
 50. — De Gulielmo Montis Pessulani princeps. 226
 51. — De Gulielmo Mussendensi domino. 227
 52. — De Gulielmo Pontivii comite. 227
 53. — De Gulielmo Salviaci domino. 227
 54. — De Gulielmo Saresberiensis comite. 227
 55. — De Gulielmo Saxoniae duce. 228
 56. — De Gulielmo Slavata comite. 229
 57. — De Gulielmo Suthreia comite. 230

CAPUT VIII.

- § 1. — De Hectore Montis Leonis princeps. 230
 2. — De Hectore Tungrensi princeps. 230
 3. — De Henrico Augensi comite. 232
 4. — De Henrico I, Lotharingia duce. 232
 5. — De Henrico II, Lotharingia duce. 233
 6. — De Henrico alio Lotharingia duce. 233
 7. — De Henrico Lusitania comite. 233
 8. — De Henrico Lusitania princeps. 234
 9. — De Henrico Monmoranciai duce. 235
 10. — De Henrico Moravia marchione. 235
 11. — De Henrico Polonia duce. 236
 12. — De Henrico Rapersvil comite. 237
 13. — De Henrico Sarni comite. 237
 14. — De Henrico Tuthuriensi comite. 237
 15. — De Henrico Wratislavia duce. 237
 16. — De Hercule II, Ferraria duce. 237
 17. — De Hermannio Alemannia duce. 237
 18. — De Hermannio Cuiquensi comite. 238
 19. — De Hetano Herbiolensi comite. 238
 20. — De Hoyoero Mansfeldensi comite. 238
 21. — De Hroznata Bohemia princeps. 239
 22. — De Hugone Campavenensi comite. 240
 23. — De Hugone Etruria marchione. 240
 24. — De Hugone Oisiaci domino. 242
 25. — De Hugone Oxfordia comite. 242
 26. — De Hugone Sancti Pauli comite. 242
 27. — De Humberto I, Sabaudia princeps. 242
 28. — De Humberto II, Sabaudia princeps. 242
 29. — De Humberto III, Sabaudia princeps. 242

CAPUT IX.

- § 1. — De Jacobo Badæ marchione. 243
 2. — De Jacobo Brigantia duce. 243
 3. — De Jacobo Montis Majoris comite. 243
 4. — De Indico Bovini duce. 243
 5. — De Joanne Antonio Conversani comite. 246
 6. — De Joanne Arcuensi comite. 246
 7. — De Joanne Averrano duce. 246
 8. — De Joanne Austriaco princeps. 247
 9. — De Joanne Baptista Cassani marchione. 250
 10. — De Joanne Basilio Mescovia duce. 251
 11. — De Joanne Biesensi comite. 251
 12. — De Joanne Borbonio duce. 251
 13. — De Joanne I, Brabantia duce. 251
 14. — De Joanne III, Brabantia duce. 252
 15. — De Joanne Britannia duce. 252
 16. — De Joanne alio Britannia duce. 253
 17. — De Joanne Calbui comite. 253
 18. — De Joanne Cornagi princeps. 253
 19. — De Joanne Dunberghæ princeps. 254
 20. — De Joanne Elda comite. 254
 21. — De Joanne Francisco I, Mantua marchione. 254
 22. — De Joanne Galeatio Mediolani duce. 254
 23. — De Joanne Haucronii princeps. 256
 24. — De Joanne Labelli marchione. 257
 25. — De Joanne Ludovico Boxeti marchione. 257
 26. — De Joanne Montis Mirabilis. 257
 27. — De Joanne Nassavio comite. 257
 28. — De Joanne Ossuna duce. 259
 29. — De Joanne Palliani duce. 259
 30. — De Joanne Patricio. 259
 31. — De Joanne Puebla princeps. 260
 32. — De Joanne Rouciaci comite. 260
 33. — De Joanne Soræ duce. 260
 34. — De Joanne Tillio comite. 261
 35. — De Joanne Villanova marchione. 262

§ 36.	— De Joanne Wodæ principe	262
37.	— De S. Josepho Deiparæ Virginis sponso.	262
38.	— De Isdraele Sueciæ principe.	278
39.	— De Isimardo Heli comite.	279
40.	— De Julio Antonio Atriæ duce.	279
41.	— De Justino Radesii toparcha.	280
42.	— De Justo Veronensi comite.	280
43.	— De Juvano Alostano comite.	280

CAPUT X.

§ 1.	— De Langinio Vorionis principe.	280
2.	— De Leofrido Angliæ comite.	281
3.	— De Leone Prussiæ principe.	281
4.	— De Leopoldo Austriæ archiduce.	282
5.	— De Leopoldo Austriæ marchione.	283
6.	— De Lescoalbo Cracoviensi duce.	284
7.	— De Lewelino Nortwalliæ principe.	284
8.	— De Liderico Hædvo principe.	284
9.	— De Ludovico Boiorum duce.	284
10.	— De Ludovico Borbonio principe.	285
11.	— De Ludovico Castilioni marchione.	285
12.	— De Ludovico Comarensi marchione.	285
13.	— De Ludovico Flandriæ comite.	285
14.	— De Ludovico Lusitaniæ principe.	286
15.	— De Ludovico Mantuæ marchione.	286
16.	— De Ludovico Palmæ comite.	287
17.	— De Ludovico Sabaudiæ duce.	287
18.	— De Ludovico Turingiæ principe.	287
19.	— De Ludovico Vindociensi comite.	287
20.	— De Luitolpho Germaniæ principe.	288
21.	— De Lutoldo Regensbergæ comite.	289

CAPUT XI.

§ 1.	— De Malatesta Arimini principe.	289
2.	— De Manfredo Motycæ comite.	289
3.	— De Manfredo Salutarum marchione.	289
4.	— De Marco Antonio Paliani duce.	290
5.	— De Marsilio Montis Clericuli comite.	290
6.	— De Marsilio Patavii principe.	291
7.	— De Martino Segniæ comite.	291
8.	— De Martio Matalonæ duce.	292
9.	— De Martio Minerbini principe.	292
10.	— De Matthæo Barresii marchione.	292
11.	— De Matthæo Lotharingiæ duce.	292
12.	— De Matthæo Muri comite.	292
13.	— De Maximiliano Austriæ archiduce.	292
14.	— De Maximiliano Baviaræ duce.	293
15.	— De Maximiliano Henrico Baviaræ duce.	298
16.	— De Msczugio Pomeraniæ duce.	304

CAPUT XII.

§ 1.	De Narsete Italiæ duce.	303
2.	— De Nicolao Ikestonensi domino.	306
3.	— De Nicolao Stegrarum comite.	306
4.	— De Nicolao Tersacti principe.	306
5.	— De Nicolao Validimontis domino.	308
6.	— De Nicolao Hungariæ principe.	308
7.	— De Nonnio Alvaro Pereira.	310
8.	— De Normanno Flandriæ comite.	310

CAPUT XIII.

§ 1.	— De Octavio Monasteriensis marchione.	310
2.	— De Octavio Farmæ duce.	310
3.	— De Oderico Secusiæ marchione.	311
4.	— De Onulpho Wolverthen principe.	311
5.	— De Ordulpho Angliæ comite.	311
6.	— De Orlando Cathanio comite.	311
7.	— De Othone Maglandiæ comite.	312
8.	— De Othone Molhusii duce.	312
9.	— De Othone Oetingæ duce.	312

CAPUT XIV.

§ 1.	— De Paulo de Fontein comite.	313
2.	— De Pedone Mediolanensi comite.	313
3.	— De Petro Amalrico comite.	313
4.	— De Petro Antonio Beretrani principe.	313
5.	— De Petro Aragoniæ barone.	313
6.	— De Petro Chelvæ vicecomite.	316
7.	— De Petro Egabriensi comite.	317
8.	— De Petro Fonsalitæ comite.	317
9.	— De Petro Lusitaniæ principe.	317
10.	— De Petro Maria S. Secundi comite.	317
11.	— De Petro Mediceo.	318
12.	— De Petro Ossunæ duce.	318
13.	— De Petro Parietinesii comite.	319
14.	— De Petro Pennarandæ comite.	319
15.	— De Petro Priegi marchione.	319
16.	— De Petro Villafrancæ marchione.	319
17.	— De Philiberto Nerestano duce.	320
18.	— De Philiberto Sabaudiæ duce.	320

§ 19.	— De Philippo Alsatio Flandriæ comite.	320
20.	— De Philippo Areschoti duce.	320
21.	— De Philippo Bono Flandriæ comite.	321
22.	— De Philippo Burgundiæ duce.	323
23.	— De Philippo Maria Mediolani duce.	323
24.	— De Philippo Paliani duce.	324
25.	— De Philippo I, Sabaudiæ duce.	324
26.	— De Philippo II, Sabaudiæ duce.	324
27.	— De Philippo Wilhelmo Palatino comite.	324
28.	— De Pino Forolivi principe.	324
29.	— De Prisco Carnutensi comite.	325

CAPUT XV.

§ 1.	— De Ranuccio Parmæ duce.	325
2.	— De Ranulpho Cestriæ comite.	325
3.	— De Raphaelæ Genuæ duce.	325
4.	— De Raymundo Aragoniæ principe.	325
5.	— De Raymundo Gravinæ duce.	326
6.	— De Raymundo Sancti Ægidii comite.	326
7.	— De Reignero Hannoniæ comite.	317
8.	— De Reinaldo Barensi comite.	337
9.	— De Rheso Sudwalliæ principe.	327
10.	— De Richardo Cornubiæ comite.	327
11.	— De Richardo Exoniæ comite.	328
12.	— De Roberto Blesarum comite.	328
13.	— De Roberto Ferrariensi comite.	328
14.	— De Roberto Flandriæ comite.	328
15.	— De Roberto Glocestriæ comite.	328
16.	— De Roberto Leicesteriæ comite.	328
17.	— De Roberto Lieii comite.	328
18.	— De Roderico Bonaventano comite.	329
19.	— De Roderico Casielnu principe.	329
20.	— De Roderico Ebolitano principe.	329
21.	— De Roderico Pastranæ duce.	329
22.	— De Roderico Serraluensi marchione.	330
23.	— De Rodulpho Severianæ comite.	330
24.	— De Rogero Herefordiæ comite.	330
25.	— De Rogero Sicilia comite.	330
26.	— De Rolando Belliloci domino.	331
27.	— De Rolando Buxeti marchione.	332
28.	— De Rollone Normanniæ duce.	332
29.	— De Rotreco Perticensi comite.	332

CAPUT XVI.

§ 1.	— De Samborio Pomeraniæ duce.	332
2.	— De Samovito Masoviæ duce.	332
3.	— De Scipione Seminaræ duce.	333
4.	— De Sicone Beneventano principe.	333
5.	— De Simone Beafortensis toparcha.	333
6.	— De Simone Montisfortis comite.	333
7.	— De Simone alio Monfortio comite.	333
8.	— De Simone Northamptono comite.	334
9.	— De Stephano Britanniæ comite.	334
10.	— De Stephano Moritonii comite.	334
11.	— De Stephano Vidignaræ comite.	334

CAPUT XVII.

§ 1.	— De Tancredo Normanno principe.	333
2.	— De Tanguido Abegrach principe.	333
3.	— De Tariatæ Petramalæ comite.	333
4.	— De Teydono Vivariensi comite.	333
5.	— De Thadæo Prænensis principe.	333
6.	— De Theobaldo Campaniæ comite.	333
7.	— De Theobaldo Marlii barone.	336
8.	— De Theodone Ratisbonensi regulo.	337
9.	— De Theodorico Flandriæ comite.	337
10.	— De Teodorico Waleuriensi principe.	337
11.	— De Theodoro principe.	338
12.	— De Theodosio Brigantia duce.	338
13.	— De Tholomæo Rackæ principe.	338
14.	— De Thoma Caralii marchione.	338
15.	— De Thoma Nottinghamensi comite.	339
16.	— De Thoma Sabaudiæ principe.	339
17.	— De Thoma Surriæ duce.	339
18.	— De Thoma Turritæ marchione.	339
19.	— De Tiberio Bisiniani principe.	341
20.	— De Trasimundo Frisæ comite.	343

CAPUT XVIII.

§ 1.	— De Vasco Vidignaræ comite.	343
2.	— De Ugolino Nerviani comite.	343
3.	— De Victore Amedeo Sabaudiæ duce.	343
4.	— De Vincentio Mantuæ duce.	346
5.	— De Ulphone Nericæ principe.	346
6.	— De Ulrico Bohemiæ barone.	346
7.	— De Umoro Arabum principe.	346
8.	— De Wallen Hungtionis comite.	346
9.	— De Waltero de Birbach.	347
10.	— De Waltero Breunensi comite.	352

\$ 11. — De Waltero Wenciae domino.	352
12. — De Wenceslao Rugiae principe.	352
13. — De Wernhero Hasburgi comite.	352
14. — De Wifredo de Byturicensi comite.	352
15. — De Winfredo Barcinonensi comite.	352
16. — De Wladislao Oppoliae duce.	353
17. — De Wladislao Poloniae principe.	354
18. — De Wolando Guilielmo Palatino comite.	353
19. — De Vulstano Vilodunensi comite.	358

VII. — FUNDATORES MARIANI, seu Liber de sacrarum religionum, congregationumque fundatoribus Mariæ Deiparæ Virgini singulariter addictis ac dilectis. 357

Dedicatio operis B. Mariæ Virgini.	358
Prefatio ad lectorem.	359
CAPUT PRIMUM. — De sancto Helia Carmelitarum auctore.	362
Cap. II. — De sancto Basilio Magno, Basiliani ordinis fundatore.	371
Cap. III. — De sancto Hieronymo Stridonensi, Hieronymiani ordinis fundatore.	373
Cap. IV. — De sancto Augustino Hipponensi, Augustiniani ordinis fundatore.	383
Cap. V. — De sancto Benedicto abbate, Benedictini ordinis fundatore.	391
Cap. VI. — De sancto Odone abbate, fundatore ordinis Cluniacensis.	393
Cap. VII. — De sancto Remualdo abbate, ordinis Camaldulensis fundatore.	398
Cap. VIII. — De sancto Joanne Gualberto, fundatore ordinis Vallisumbrosæ.	398
Cap. IX. — De sanctis Roberto, Alberico et Stephano, Cisterciensis ordinis fundatoribus.	399
Cap. X. — De sancto Bernardo, abbate.	405
Cap. X*. — De B. Roberto Blesio, ordinis Fontis Ebraidi fundatore.	414
Cap. XI. — De sancto Brunone Coloniensi, fundatore ordinis Carthusianorum.	414
Cap. XII. — De sancto Stephano Arverno, ordinis Grandimontensis fundatore.	418
Cap. XIII. — De sancto Norberto Magdeburgensi, ordinis Præmonstratensis fundatore.	419
Cap. XIV. — De sancto Guilielmo Vercellensi, fundatore ordinis Montis Virginis.	422
Cap. XV. — De sancto Guilielmo Aquitano, Guilielmi tani ordinis fundatore.	426
Cap. XVI. — De beatis Felice de Valois, ac Joanne de Matha, ordinis SS. Trinitatis fundatoribus.	427
Cap. XVII. — De Innocentio III, papa, ordinis S. Spiritus in Saxia fundatore.	430
Cap. XVIII. — De sancto Dominico Calagoritano, Prædicatorum ordinis fundatore.	435
Cap. XIX. — De sancto Francisco Assisinate, fundatore ordinis Minorum.	483
Cap. XX. — De sancto Petro Nolasco, sacri ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum fundatore.	498
Cap. XXI. — De Bonfilio Menadio, Joanne Manetto, Benedicto Antellensi, Bartholomæo de Amidæis, Ricoverio Lippio Ugucionio, Gerardino Sosteno, et Alexio de Falconeris, ordinis fratrum Servorum B. Mariæ Virginis fundatoribus.	503
Cap. XXII. — De sancto Silvestro Auximate, ordinis Silvestrinorum fundatore.	522
Cap. XXIII. — De sancto Petro de Murrhone, Celestini fundatore ordinis.	522
Cap. XXIV. — De B. Bernardo Ptolomæo, ordinis monachorum B. Mariæ montis Oliveti fundatore.	523
Cap. XXV. — De sancto Joanne Columbano, ordinis Jesuatorum fundatore.	527
Cap. XXVI. — De sancta Birgitta Suecia, ordinis monialium et monachorum Birgittensium fundatrice.	527
Cap. XXVII. — De Gerardo Daventriensi, fundatore ordinis Clericorum vite communis.	533
Cap. XXVIII. — De sancta Francisca Romana, congregationis Oblatarum beatæ Virginis, seu monialium Turris speculorum fundatrice.	533
Cap. XXIX. — De Beatrice a Silva, ordinis Immaculatæ Conceptionis beatissimæ Virginis fundatrice.	531
Cap. XXX. — De Joanna regina Gallie, fundatrice ordinis Annuntiationis B. V. Mariæ.	531
Cap. XXXI. — De sancto Francisco de Paula, ordinis Minorum fundatore.	534
Cap. XXXII. — De Hieronymo Emiliano, congregationis Somascæ fundatore.	534
Cap. XXXIII. — De Ant. Maria Zacharia, Bartholomæo	

Ferrario, et Jacobo Antonio Morigia, ordinis Clericorum Regularium sancti Pauli, vulgo Barnabitarum fundatoribus.	562
Cap. XXXIV. — De B. Cajetano Thienæo, Paulo consilio, Bonifacio a Colle, et Paulo IV, ordinis Clericorum Regularium, vulgo Theatinorum fundatoribus.	563
Cap. XXXV. — De B. Joanne Dei, ordinis Fratrum Hospitalitatis, et infirmis ministrantium fundatore.	566
Cap. XXXVI. — De sancto Ignatio Loyola, fundatore Societatis Jesu.	567
Cap. XXXVII. — De sancta Theresia a Jesu, ordinis tam Monialium quam Fratrum Discalceatorum fundatrice, ac de Joanne a Cruce ejus coadjutore.	574
Cap. XXXVIII. — De Augustino Adorno, et Francisco atque Augustino Caraccio is, ordinis Clericorum Regularium Minorum fundatoribus.	578
Cap. XXXIX. — De sancto Philippo Nerio, congregationis Oratorii fundatore.	578
Cap. XL. — De Joanne Leonardio, congregationis Lucensis Clericorum Regularium Matris Dei fundatore.	582
Cap. XLI. — De Camillo de Lellis ordinis Clericorum Regularium infirmis ministrantium fundatore.	590
Cap. XLII. — De Maria Victoria Genuensi, ordinis Annuntiationis B. Mariæ Virginis fundatrice.	591
Cap. XLIII. — De S. Francisco de Sales, ordinis monialium Visitationis B. V. Mariæ fundatore.	594
Cap. XLIV. — De Josepho Calasantio, ordinis Clericorum Regularium, pauperum Matris Dei Scholarum piarum fundatore.	595

VIII. — HEROIDES MARIANÆ, seu Liber de illustrium feminarum principum in Mariam Deiparam Virginem pietate. 597

Dedicatio operis B. Mariæ Virgini.	598
Lectori monitum.	598
CAPUT PRIMUM.	
\$ 1. — De Ada Avesnensi principe.	599
2. — De Adela Flandriæ comitissa.	601
3. — De Adelacia Siciliæ comitissa.	604
4. — De Adelheide imperatrice.	604
5. — De Adelgida Pinerolii comitissa.	605
6. — De Agnete Hungariæ regina.	605
7. — De Aigentina Vindocinensi comitissa.	606
8. — De Aleide Nivernensi comitissa.	606
9. — De Almodia Barcinonensi comitissa.	606
10. — De Amalasuenta Italiæ regina.	606
11. — De Amelberga Tempsece princeps.	607
12. — De Amicia Devonie comitissa.	607
13. — De Angela Bohemiæ princeps.	607
14. — De Angelina Civitellæ comitissa.	608
15. — De Anna Catharina Austriæ archiducissa.	609
16. — De Anna Columna Barberina.	616
17. — De Anna Comnena imperatrice.	618
18. — De Anna Gallie regina.	619
19. — De Anna Hispaniarum regina.	620
20. — De Anna Julia Saurini domina.	621
21. — De Anna Maria Austriæ archiducissa.	621
22. — De Anna Maria Bavarie ducissa.	622
23. — De Anna Paternianæ ducissa.	622
24. — De Anna Polonie regina.	622
25. — De Anna Sancti Angeli comitissa.	623
26. — De Antonia Guisie ducissa.	625
27. — De Antonia de Orleans.	625
28. — De Aquilina Castri Contieri domina.	625
29. — De sancta Athanasia Aeginea.	624
CAPUT II.	
\$ 1. — De Bathilde Gallie regina.	624
2. — De Beatrice Brabantia.	625
3. — De Beatrice Gazea.	625
4. — De Regga Brabantie princeps.	626
5. — De Benedicta Florentina.	627
6. — De Bertha Caramania comitissa.	629
7. — De Bertha Pontinensi comitissa.	629
8. — De Bertia Mareolensi.	630
9. — De Birgitta Hericie princeps.	630
10. — De Bithilde H.	638
11. — De Blanca Britannie ducissa.	639
12. — De Blanca Castellæ regina.	639
13. — De Blanca Gallie regina.	639
14. — De Blanca Maria Mediolani ducissa.	640
15. — De Blandsmaria Mediolani ducissa.	640
CAPUT III.	
\$ 1. — De Cæcilia Bituricensi comitissa.	640
2. — De Cæcilia Renata Polonie regina.	641
3. — De Candace Æthiopie regina.	641

§ 4. — De Carola Jerusalem regina.	641
5. — De Catharina Cardona.	641
6. — De Catharina Castellæ regina.	642
7. — De Catharina Cypri regina.	642
8. — De Catharina Galliæ regina.	642
9. — De Catharina imperatrice.	643
10. — De Catharina Lusitanæ regina.	643
11. — De Catharina Mantuæ ducissa.	643
12. — De Catharina Mediolani ducissa.	643
13. — De Catharina Nerieiæ principie.	643
14. — De Catharina Ostorch ducissa.	643
15. — De Catharina Ssavoredra principie.	643
16. — De Catharina Vallis viridis principie.	643
17. — De Christerna Lotharingiæ ducissa.	643
18. — De Christiana Sabaudiæ ducissa.	643
19. — De Christina Etruriæ ducissa.	643
20. — De Christina Sueciæ regina.	643
21. — De Cimburga Massoviæ ducissa.	643
22. — De Clotilde Galliæ regina.	643
23. — De Clotilde Gothorum regina.	643
24. — De Constantia Barberina.	643
25. — De Constantia Britannæ ducissa.	643
26. — De Constantia Galliæ regina.	643
27. — De Constantia Jovii marchionissa.	643
28. — De Constantia Poloniæ regina.	643
29. — De Cunegunde Augusta.	643
30. — De Cunegunde Poloniæ regina.	643

CAPUT IV.

§ 1. — De Delia Britici comitissa.	673
2. — De Dionysia Montis Canisii principie.	673
3. — De Dorothea Pruthena.	673
4. — De Duda Beneventana.	674

CAPUT V.

§ 1. — De Ela Salisburie comitissa.	674
2. — De Ela Sarum comitissa.	675
3. — De Eleonora Aragoniæ regina.	675
4. — De Eleonora altera Aragoniæ regina.	675
5. — De Eleonora Aymontis marchionissa.	675
6. — De Eleonora imperatrice.	675
7. — De Eleonora Lusitanæ regina.	676
8. — De Eleonora altera Lusitanæ regina.	677
9. — De Eleonora Mantuæ ducissa.	678
10. — De Eleonora Vasconum principissa.	678
11. — De Elisabetha Bavarie ducissa.	678
12. — De Elisabetha Bohemiæ regina.	679
13. — De Elisabetha Galliæ regina.	680
14. — De Elisabetha Lusitanæ regina.	680
15. — De Elisabetha Siciliæ regina.	680
16. — De Elisabetha Thuringiæ ducissa.	681
17. — De Elisabetha Urbini ducissa.	683
18. — De Elisende Aragoniæ regina.	683
19. — De Ermengarde Britannæ ducissa.	683
20. — De Ermesende Barlenburg comitissa.	683
21. — De Ethelreda Angliæ regina.	685
22. — De Eudoxia imperatrice.	686

CAPUT VI.

§ 1. — De Felice Maria Gravinæ ducissa.	686
2. — De Felice Pallani ducissa.	698
3. — De Fina Patavi principissa.	699
4. — De Francisca Maniona.	699
5. — De Francisca de Herestang.	700
6. — De Fredegunde Galliæ regina.	700

CAPUT VII.

§ 1. — De Galla patricia.	700
2. — De Galla Placidia imperatrice.	701
3. — De Gelayra Mendosa principie.	702
4. — De Genovefa Palatina.	702
5. — De Gera Cestriæ comitissa.	703
6. — De Gisela Hungariæ regina.	703
7. — De Gisela imperatrice.	704
8. — De Godiva Angliæ comitissa.	704
9. — De Grayda Ayervensi baronissa.	704
10. — De Guda Legionis regina.	704
11. — De Guilla Miletensi comitissa.	705
12. — De Guilla Thuscæ marchionissa.	705
13. — De Guta Carinthiæ ducissa.	706

CAPUT VIII.

§ 1. — De Hedwige Poloniæ ducissa.	706
2. — De Helena Anglica.	707
3. — De Helena Augusta.	708
4. — De Helena Poloniæ regina.	709
5. — De Hemma regina.	710
6. — De Hieronyma Montis Leonis ducissa.	710

CAPUT IX.

§ 1. — De Jacoba Cliviæ ducissa.	710
2. — De Ida Chervie principie.	710
3. — De Ida Westphalica.	710
4. — De Ingeltrude Galliæ principie.	710
5. — De Joanna Austriaci principie.	711
6. — De Joanna Berlangæ marchionissa.	711
7. — De Joanna Flandriæ comitissa.	711
8. — De Joanna Francisca Chantali baronissa.	712
9. — De Joanna Galliæ regina.	713
10. — De Joanna Etruriæ ducissa.	713
11. — De Joanna Lusitanæ principie.	719
12. — De Joanna Navarræ regina.	719
13. — De Joanna Neapolis regina.	719
14. — De Joanna Pueliæ comitissa.	719
15. — De Joanna Siciliæ regina.	719
16. — De Irminia Galliæ principie.	720
17. — De Isabella. Carnotensi comitissa.	720
18. — De Isabella Castellæ regina.	720
19. — De Isabella Clara Eugenia, Belgii principie.	721
20. — De Isabella Franciæ principissa.	727
21. — De Isabella Hispaniarum regina.	727
22. — De Isabella Lutsemburgensi principie.	729
23. — De Isabella Mantuæ ducissa.	729
24. — De Isabella Mutinæ ducissa.	729
25. — De Isabella Taleacotii ducissa.	730
26. — De Isabella a Valle marchionissa.	732
27. — De Juditha Nuntendunensi comitissa.	732
28. — De Juditha Normanniæ ducissa.	732
29. — De Juditha N. regina.	832
30. — De Juditha Poloniæ regina.	733
31. — De Ivetta Leodiensi.	733
32. — De Julia Ferrariæ ducissa.	737
33. — De Julietta Siciliæ principie.	738
34. — De Justina vicecomite.	778
35. — De Justiniana Gravinæ ducissa.	735

CAPUT X.

De Kentigerna Laginensi principie.	738
------------------------------------	-----

CAPUT XI.

§ 1. — De Letrude Suesionensi.	739
2. — De Lucia Compostellana.	739
3. — De Lucia Culleri comitissa.	741
4. — De Lucia Sancti Beociana.	742
5. — De Lucretia Palliani ducissa.	744
6. — De Ludmilla Bohemiæ ducissa.	744
7. — De Ludmilla Catharina Sulzensi comitissa.	745
8. — De Ludovica Galliæ regina.	746

CAPUT XII.

§ 1. — De Mafalda Castellæ regina.	746
2. — De Mafalda Lusitanæ regina.	746
3. — De Magdalena Bavarie ducissa.	747
4. — De Magdalena Palatina comitissa.	747
5. — De Margarita Alenconensium ducissa.	747
6. — De Margarita Austriæ archiducissa.	747
7. — De Margarita alia Austriæ archiducissa.	749
8. — De Margarita Britannæ ducissa.	749
9. — De Margarita Burgundiæ ducissa.	750
10. — De Margarita Caramanni vicecomitissa.	750
11. — De Margarita Columna.	750
12. — De Margarita a Cruce.	755
13. — De Margarita Flandriæ comitissa.	764
14. — De Margarita Flandriæ principie.	765
15. — De Margarita Hispaniarum regina.	765
16. — De Margarita Hungariæ principie.	768
17. — De Margarita imperatrice.	718
18. — De Margarita Lotharingiæ ducissa.	769
19. — De Margarita Montisferrati marchionissa.	769
20. — De Margarita Neapolis regina.	769
21. — De Margarita Parmæ ducissa.	770
22. — De Margarita Sabaudiæ ducissa.	770
23. — De Margarita Sanctæ Crucis domina.	770
24. — De Margarita Scotiæ regina.	770
25. — De Margarita Siciliæ regina.	770
26. — De Margarita Villemontia.	771
27. — De Maria Anna Bavarie ducissa.	771
28. — De Maria Anna imperatrice.	772
29. — De Maria Aragoniæ regina.	772
30. — De Maria Aubron.	772
31. — De Maria Austriæ archiducissa.	772
32. — De Maria Burgundiæ ducissa.	773
33. — De Maria Carafia.	773
34. — De Maria Donata Ursina.	774
35. — De Maria Galliæ regina.	774
36. — De Maria Henrica Angliæ regina.	775
37. — De Maria Hispanica comitissa.	776

§ 38. — De Maria imperatrice.	477
39. — De Maria alia imperatrice.	778
40. — De Maria Lusitanie princepe.	779
41. — De Maria altera Lusitanie princepe.	779
42. — De Maria Magdalena Adriæ ducissa.	780
43. — De Maria Magdalena Etruriæ ducissa.	781
44. — De Maria Manuele Methymnæ Sid. duc.	782
45. — De Maria Maximiliana Baviaræ ducissa.	783
46. — De Maria Mendoza.	783
47. — De Maria Parmæ ducissa.	783
48. — De Maria Pembrochiæ comitissa.	784
49. — De Maria Sabaudie infanta.	784
50. — De Maria Seyne comitissa.	785
51. — De Maria Siciliæ regina.	786
52. — De Maria Tarasconensi.	786
53. — De Maria Hungariæ regina.	786
54. — De Mariana Hispaniarum regina.	787
55. — De Mariana a S. Joseph.	788
56. — De Marquesia Almenarensi comitissa.	790
57. — De Mathilde Angliæ regina.	791
58. — De Mathilde Baviaræ ducissa.	791
59. — De Mathilde Hollandiæ comitissa.	791
60. — De Mathilde imperatrice.	792
61. — De Mathilde Italiæ comitissa.	792
62. — De Mathilde de Lansbergh comitissa.	793
63. — De Melania Romana Juniore.	793
64. — De Methilde Baviaræ.	794

CAPUT XII.

§ 1. — De Offimia Carinthiæ ducissa.	794
2. — De Olympia Gonzaga.	794
3. — De Opportuna Oxomensis princepe.	795
4. — De Oria Pallariensi comitissa.	797

CAPUT XIV.

§ 1. — De Paula Maria Centuriona.	797
2. — De Petronilla Hollandiæ comitissa.	801
3. — De Philippa Continia.	801
4. — De Philippa Siciliæ regina.	802
5. — De Philippa a Sylva.	802
6. — De Plectunde Galliæ regina.	802
7. — De Pulcheria Augusta.	803

CAPUT XV.

1. — De Radegunde Galliæ regina.	805
2. — De regina Austravandiæ comitissa.	805
3. — De Regulinda Alemanniæ ducissa.	805
4. — De Renata Baviaræ ducissa.	806
5. — De Renata Lotharingiæ ducissa.	806
6. — De Richardo Eberspergensis princepe.	807
7. — De Rodelinda Longobardiæ regina.	808
8. — De S. Rosalia Panormitana.	808

CAPUT XVI.

§ 1. — De Salaberga abbatissa.	809
2. — De Salomea reclusa.	809
3. — De Salomea Haliciensi regina.	809
4. — De Sanctia Alphonsi Hispaniæ infanta.	810
5. — De Sanctia Castellæ regina.	811
6. — De Sanctia Hispaniarum princepe.	811
7. — De Sanctia de Roxas.	812
8. — De Sanctia Siciliæ regina.	812
9. — De Saurina Terræ Novæ comitissa.	812
10. — De Seraphina Pisauri princepe.	812
11. — De Sichelgaita Siciliæ ducissa.	813
12. — De Sophia, Brabantæ ducissa.	813
13. — De Sophia Hungariæ princepe.	814
14. — De Stephania comitissa.	814
15. — De Sybilla Flandriæ comitissa.	814

CAPUT XVII.

§ 1. — De Theodora imperatrice.	815
2. — De Theodora Romana.	815
3. — De Theophania imperatrice.	815
4. — De Theresia Aragonia.	816
5. — De Theresia Castellæ regina.	817
6. — De Theresia Maquedæ principissa.	817
7. — De Theresia Valentis regina.	818

CAPUT XVIII.

§ 1. — De Urraca Aragonia.	818
2. — De Urraca Hispaniæ comitissa.	818
3. — De Waldegrude Hannoniæ comitissa.	818

CAPUT XIX.

De Zoe imperatrice.	819
---------------------	-----

IX. — LILIA MARIANA, seu Liber de candidissimis sacrarum virginum in Mariam Deiparam Virginem et virginittis principem studiis.

Dedicatio operis B. Mariæ Virginis.	819
Lectori monitum.	821

CAPUT PRIMUM.

§ 1. — De Abundantia Spoletina.	821
2. — De Agatha a Cruce.	822
3. — De Agnete de Angelis.	823
4. — De Agnete Martinez.	824
5. — De Agnete Montis Politiani.	824
6. — De Agnete Romana.	825
7. — De Agnete a Sancto Antonio.	827
8. — De Agnete Zamorrensi.	827
9. — De Aldegunde Brabanta.	828
10. — De Aldobrandisca Senensi.	829
11. — De Alena Brabanta.	829
12. — De Alexandra Aragonia.	830
13. — De Alexandra Picena.	830
14. — De Anna a Cruce.	831
15. — De Anna Kesselsensi.	831
16. — De Anna Sanz.	832
17. — De Antonia Nugnez.	832
18. — De Aszelina Cisterciensi.	833
19. — De Augustina Medicea.	834

CAPUT II.

§ 1. — De Baptista Varana.	835
2. — De Basilissa Antiochena.	835
3. — De Beatrice Lensiensi.	838
4. — De Beatrice a Sylva.	838
5. — De Beatrice Veniera.	839
6. — De Benevenuta Assinate.	839
7. — De Benevenuta Foroliviensi.	839
8. — De Bertilia Brabanta.	841
9. — De Birgitta de Monte Acuto.	841
10. — De Blancha Gusmanica.	841

CAPUT III.

§ 1. De Cæcilia Ferrariensi.	842
2. — De Cæcilia Panormitana.	842
3. — De Cæcilia Romana.	842
4. — De Catharina Alexandrina.	843
5. — De Catharina de Angelis.	844
6. — De Catharina Bononiensi.	844
7. — De Catharina Cisterciensi.	845
8. — De Catharina Herrera.	849
9. — De Catharina Raconisia.	850
10. — De Catharina Riccia.	851
11. — De Catharina Senensi.	854
12. — De Catharina Sweda.	860
13. — De Christina Cisterciensi.	863
14. — De Clara Assinate.	865
15. — De Clara de Bugnis.	866
16. — De Clara Abyssina.	867
17. — De Clara Montis Falconis.	867
18. — De Clementia Baucia.	868
19. — De Coletta Boyletta.	868
20. — De Columba Beatina.	868
21. — De Columba Trocازani.	869
22. — De Cornelia Soricea.	870
23. — De Cunegunde imperatrice.	870
24. — De Cunegunde Poloniæ regina.	870

CAPUT IV.

§ 1. — De Eleonora de Paz.	871
2. — De Elisabetha Piccinarda.	871
3. — De Elisabetha Schonauigiensi.	872
4. — De Elisabetha Senensi.	873
5. — De Ethelreda regina.	873
6. — De Eva Brabantina.	876
7. — De Eugenia Romana.	876
8. — De Eulalia Cisterciensi.	877
9. — De Euphemia.	878
10. — De Euphemia N. altera.	878
11. — De Euphrasia Constantinopolitana.	879
12. — De Eustochio Ferrariensi.	879
13. — De Eustochio Messanensi.	879
14. — De Eutropia Remensi.	880

CAPUT V.

§ 1. — De Faustina Novocomensi.	881
2. — De Felice Venturi.	881
3. — De Flotilda Lavennensi.	881
4. — De Franca Cisterciensi.	882

- § 5. — De Francisca a Sancto Antonio.
6. — De Francisca Vacchinia.

882
882

CAPUT VI.

- § 1. — De Genovefa Parisiensis.
2. — De Gertrude Brabantina.
3. — De Gertrude Colmariensi.
4. — De Gertrude Germana.
5. — De Gertrude ad Oosten.
6. — De Gilda Brabanta.
7. — De Godeberta Noviomensi.
8. — De Gratia Valentina.

893
895
894
894
925
925
926
926

CAPUT VII.

- § 1. De Hadwige van Brecht.
2. — De Helena Hungarica.
3. — De Helena Paduana.
4. — De Helena Torrella.
5. — De Hieronyma Carvalho.
6. — De Hildegard Germana.
7. — De Hunegunde Quintinopolitana.
8. — De Hyacintha Marescotta.

927
928
928
928
928
929
950
950

CAPUT VIII.

- § 1. De Jacoba Aquilana.
2. — De Jacoba de Offreduccio.
3. — De Ida de Lenwis.
4. — De Ida de Lovanio.
5. — De Ida Nivellensis.
6. — De Joanna Carmelitana.
7. — De Joanna a Christo.
8. — De Joanna Clarifontis.
9. — De Joanna a Cruce.
10. — De Joanna Florentina.
11. — De Joanna Lotheringa.
12. — De Joanna de Orvieto.
13. — De Joanna Sabinensi.
14. — De Joanna sanctimoniali.
15. — De Irmia Trevirensis.
16. — De Isabella a Cruce.
17. — De Ismeria Ægyptiaca.
18. — De Juliana Cisterciensis.
19. — De Juliana Falconeria.
20. — De Justina Nicomediensi.

454
955
955
956
956
957
957
957
958
959
959
959
959
942
944
944
945
946
948
948

CAPUT IX.

- § 1. De Landrada Brabanta.
2. — De Leocadia Toletana.
3. — De Lidwina Hollanda.
4. — De Lioba Britanna.
5. — De Lucia a Bagolino.
6. — De Lucia N.
7. — De Lucia Narniensi.
8. — De Lutgarde Tungrensis

949
949
949
954
955
956
957
958

CAPUT X.

- § 1. — De Marcella Judea.
2. — De Margarita a Castello.
3. — De Margarita Columna.
4. — De Margarita Faventina.
5. — De Margarita Hierosolymitana.
6. — De Margarita Hungaria.
7. — De Margarita de Ipris.
8. — De Margarita Montepolitana.
9. — De Maria Benalcazarenis.
10. — De Maria Dolorosa.
11. — De Maria Genuensi.
12. — De Maria Germana.
13. — De Maria Iepensi.
14. — De Maria Magdalena de Pazzis.
15. — De Maria N.
16. — De Maria Ægniaceusi.
17. — De Maria Palmensi.
18. — De Maria Perez.
19. — De Maria Pisana.
20. — De Maria Sylvia.
21. — De Maria a Spiritu sancto.
22. — De Maria Toletana.
23. — De Maria Vela.
24. — De Martha Judea.
25. — De Mechilde Germana.
26. — De Mencia Hispana.
27. — De Musa Romana.

961
961
962
963
963
966
967
969
970
971
971
971
941
972
975
976
977
978
978
979
979
979
980
981
981
982
982

CAPUT XI.

- De Natalia Hispana.

983

CAPUT XII.

- § 1. — De Opportuna abbatissa.

983

- § 2. — De Oringa a Sancta Cruce.

985

3. — De Osanna Mantuana.

987

CAPUT XIII.

- § 1. — De Paschalina Fulginate.
2. — De Paula Camaldulensi.
3. — De Paula a Conceptione.
4. — De Puleheria Augusta.

987
987
988
988

CAPUT XIV.

- § 1. — De Reparata Panormitana.
2. — De Richilde Barcinonensi.
3. — De Rosa Viterbiensi.

989
990
991

CAPUT XV.

- § 1. — De Sabina Iotrensi.
2. — De Sanctia Lopez.
3. — De Sanctuccia Eugubina.
4. — De Sita Lucensi.
5. — De Sophia Hungarica.
6. — De Stephana Soncinata.
7. — De Sura Dordracensi.

992
992
992
992
993
993
993

CAPUT XVI.

- § 1. De Teresia a Jesu.
2. — De Theoctiste Lesbica.

994
995

CAPUT XVII.

- § 1. — De Veronica de Binasco.
2. — De Victoria Balsamo.
3. — De Victoria Mantuana.
4. — De Victoria a S. Angelo.
5. — De Villana Florentina.
6. — De Ursula Benincasa.
7. — De Ursula Luzzana.

995
997
997
997
998
998
1000

SECTIO SEXTA. — ORDINES MARIANI.

ORDINES, MONASTERIA ET XENODOCHIA *Mariæ Virginis Deiparæ.*

999

CAPUT PRIMUM. — Ingressio. 1000

Cap. II. — Ordines sæculares B. Virginis sacri: ac

primum Teutonicorum Militum. 1001

Cap. III. — Militum de Avis. 1002

Cap. IV. — Redemptionis captivorum seu de Mercede. 1002

Cap. V. — Sanctæ Mariæ Montesæ. 1005

Cap. VI. — Annuntiatorum. 1004

Cap. VII. — Velleris Aurei. 1005

Cap. VIII. — Ordines Regulares B. Virginis sacri: ac

in primis ordo S. Benedicti. 1006

Cap. IX. — Ordo Clunacensis. 1007

Cap. X. — Ordo Cisterciensis. 1008

Cap. XI. — Ordo Præmonstratensis. 1009

Cap. XII. — Ordo Carthusiensis. 1009

Cap. XIII. — Ordo Gubielmitarum. 1010

Cap. XIV. — Ordo Vallischoarum. 1011

Cap. XV. — Ordo Dominicanorum. 1011

Cap. XVI. — Ordo Franciscanorum. 1012

Cap. XVII. — Ordo Carmelitarum. 1013

Cap. XVIII. — Ordo Servorum beatæ Mariæ. 1015

Cap. XIX. — Ordo Olivetanorum. 1016

Cap. XX. — Ordo Hieronymianorum. 1016

Cap. XXI. — Congregatio Frigianaria. 1017

Cap. XXII. — Ordo Minimorum. 1017

Cap. XXIII. — Ordo Annuntiationis B. Virginis. 1017

Cap. XXIV. — Ordo Societatis Jesu. 1018

Cap. XXV. — Monasteria B. Virginis nuncupata. 1020

Cap. XXVI. — Hispaniæ hæc prædicantur: ac in primis

monasterium Montis Serrati. 1026

Cap. XXVII. — Monasterium S. Mariæ Regalis. 1021

Cap. XXVIII. — Nostra Domina de Roscida valle. 1021

Cap. XXIX. — Nostra Domina de Rubo. 1021

Cap. XXX. — Monasterium S. Mariæ de Mercede. 1022

Cap. XXXI. — Nostra Domina Gratiarum, Eboræ. 1022

Cap. XXXII. — Transito. 1022

Cap. XXXIII. — Italiæ aliquot perstringunt: ac primo

Montis Ferrari duo. 1023

Cap. XXXIV. — Nonantulanum. 1025

Cap. XXXV. — S. Mariæ de Porcilia et aliquot alia. 1024

Cap. XXXVI. — Siciliæ ista proferimus, ac primo

Sanctæ Mariæ a Nova Luce. 1025

* Cap. XXXVII. — Sanctæ Mariæ ab Arcu. 1025

Cap. XXXVIII. — N. D. de Itria; et de Spasmo. 1025

Cap. XXXIX. — Sanctæ Mariæ a Partu. 1025

Cap. XL. — Panormus quinque cœnobiis, Mariæ sa-

cris, honorata. 1029

Cap. XLI. — Sanctæ Mariæ de Angelis. 1026

Cap. XLII. — Sanctæ Mariæ Maniacis.	1026
Cap. XLIII. — Germaniæ monasteria Mariæ sacra eruuntur; primo Colonia.	1026
Cap. XLIV. — Augustæ Trevirorum.	1027
Cap. XLV. — Silesiæ.	1027
Cap. XLVI. — Habsburgensium comitum.	1028
Cap. XLVII. — Austriæ.	1028
Cap. XLVIII. — Westphaliæ.	1028
Cap. XLIX. — Baviariæ.	1029
Cap. L. — Saxoniz.	1029
Cap. LI. — Alsatiæ inferioris.	1030
Cap. LII. — Lotharingiæ.	1030
Cap. LIII. — Wormaliæ.	1030
Cap. LIV. — Russiæ.	1030
Cap. LV. — Franciæ aliquot recensentur, ac primo Dionysiacum.	1030
Cap. LVI. — Poissiacense.	1031
Cap. LVII. — Nostræ Dominiæ de Pratis.	1031
Cap. LVIII. — Monasterium Becense.	1032
Cap. LIX. — Tomeriense.	1032
Cap. LX. — Monasterium Humilitatis Nostræ Dominiæ.	1033
Cap. LXI. — Nostræ Dominiæ Carthusiensis.	1033
Cap. LXII. — Kalense et Avenaiense.	1033
Cap. LXIII. — Nostræ Dominiæ de Victoria; et Portus Felicis.	1033
Cap. LXIV. — Sylviacense in agro Bononiensi.	1036
Cap. LXV. — Alia nonnulla.	1036
Cap. LXVI. — Tria Britannicæ monasteria tutelæ virginæ inscripta.	1036
Cap. LXVII. — Monasteria Angliæ, Deiparæ sacra, ac primum Elymense.	1038
Cap. LXVIII. — Angense, Cirencestriense, Conventense.	1039
Cap. LXIX. — Croylandiense.	1039
Cap. LXX. — Eboracense, Dunelmense et Wiltbiense.	1041
Cap. LXXI. — Egeshamense.	1042
Cap. LXXII. — Glastoniense.	1042
Cap. LXXIII. — Radingense.	1043
Cap. LXXIV. — Theokesberiense.	1044
Cap. LXXV. — Wigornense.	1044
Cap. LXXVI. — Leodiensis principatus tria monasteria Mariæ sacra.	1044
Cap. LXXVII. — Monasteria Mariana Belgica, ac primo in Brabantia, Florestense.	1045
Cap. LXXVIII. — Cortebergense.	1045
Cap. LXXIX. — Parcense.	1046
Cap. LXXX. — Herentalense et alia.	1046
Cap. LXXXI. — In Flandria Trunciniense.	1046
Cap. LXXXII. — Messinense.	1047
Cap. LXXXIII. — Einhemense.	1048
Cap. LXXXIV. — Dunense et Sissanam.	1048
Cap. LXXXV. — In Artesia Aquicinctinum.	1049
Cap. LXXXVI. — Blangiacense.	1051
Cap. LXXXVII. — Caricampense.	1051
Cap. LXXXVIII. — Claromariscus.	1052
Cap. LXXXIX. — Russeavillense.	1052
Cap. XC. — Annuntiatarum virginum Bethuniæ.	1053
Cap. XCI. — In Hannonia, monasterium N. D. Bonzæ Spei.	1053
Cap. XCII. — Camberonense.	1053
Cap. XCIII. — Dononiense.	1054
Cap. XCIV. — Fontinellanium.	1055
Cap. XCV. — Lobienne.	1055
Cap. XCVI. — Mithodiense.	1056
Cap. XCVII. — Maricollense.	1056
Cap. XCVIII. — Refugium Nostræ Dominiæ.	1057
Cap. XCIX. — Spinæ Locus.	1057
Cap. C. — Viconiense.	1057
Cap. CI. — Namurci.	1058
Cap. CII. — Augustæ Romanduorum, vulgo Lutemburgi.	1058
Cap. CIII. — In Frisia, Hortus S. Mariæ, et Curia S. Mariæ.	1059
Cap. CIV. — In Hollandia, Rhénoburgense.	1059
Cap. CV. — In provincia Trajectina ad Rhenum, Montis S. Mariæ cœnobium.	1059
Cap. CVI. — Insula Beatæ Mariæ.	1060
Cap. CVII. — Ostbrucanum.	1060
Cap. CVIII. — Eremus Helvetiorum.	1061
Cap. CIX. — Xenodochia Dei Matri inscripta — Neapolitanum.	1061
Cap. CX. — Faberianense et Florentinum.	1062
Cap. CXI. — Panormitanum.	1062
Cap. CXII. — Venetorum.	1063
Cap. CXIII. — Comitutenne.	1063
Cap. CXIV. — Toletanum.	1063
Cap. CXV. — Balneum Putcolanorum.	1064

SECTIO SEPTIMA. — CONFRATERNITATES MARIANÆ.

CONFRATERNITATES MARIANÆ quæ hodie exstant et vigent. 1065

SECTIO OCTAVA. — REGNA, PROVINCIÆ, OPPIDA, sub Patronatu B. Mariæ Virginis Deiparæ. 1067

I. — Ingressio.	1067
II. — Hispaniæ regnum.	1068
III. — Italiæ regnum.	1070
IV. — Hungariæ regnum.	1071
V. — Græciæ regnum.	1071
VI. — Germaniæ regnum.	1073
VII. — Franciæ regnum.	1074
VIII. — Angliæ regnum.	1076
IX. — Belgica regio.	1077
X. — Brabantia provincia.	1078
XI. — Antuerpia oppidum.	1078
XII. — Lovanium oppidum.	1081
XIII. — Bruxella oppidum.	1082
XIV. — Flandriæ provincia.	1083
XV. — Bruga oppidum.	1084
XVI. — Duacum oppidum.	1086
XVII. — Tornacum oppidum.	1083
XVIII. — Artesia provincia.	1089
XIX. — Atrebatum oppidum.	1090
XX. — Tervuana Morinorum oppidum.	1095
XXI. — Audomaropolis oppidum.	1096
XXII. — Cameracum ducatus et oppidum.	1097
XXIII. — Castellum oppidum.	1100
XXIV. — Hannonia provincia.	1101
XXV. — Hallum oppidum.	1101
XXVI. — Montes oppidum.	1102
XXVII. — Valencenæ oppidum.	1103
XXVIII. — Hollandia, olim Batavia Cathorum sedes, provincia.	1104
XXIX. — Dordracum oppidum.	1104
XXX. — Gravesanda et Harlemum oppida.	1105
XXXI. — Schiedamum oppidum.	1105
XXXII. — Trajectum ad Rhenum prov. et opp.	1105
XXXIII. — Trajectum ad Mosam oppidum.	1107
XXXIV. — Mechliniæ provincia et oppidum.	1107
XXXV. — Namurcum provincia et oppidum.	1107
XXXVI. — Frisia provincia.	1108
XXXVII. — Insulæ et portus.	1108

SECTIO NONA. — PEREGRINATIONES MARIANÆ.

ATLAS MARIANUS quo S. Mariæ Virginis imaginum miraculosarum origines explicantur. 1110

Dedicatio operis B. Virgini Mariæ. 1110
Præfatio auctoris. 1111

CENTURIA PRIMA. 1117

I. — Imago B. V. miraculosa Lauretana, in Ital.	1117
II. — S. Mariæ Majoris Romæ in Ital.	1124
III. — De Villa Vitiæ, Cordubæ in Hisp.	1128
IV. — In monte Serrato, in Hisp.	1131
V. — De fonte sancto, Cordubæ in Hisp.	1137
VI. — De Candelaria, in R. Cile.	1140
VII. — De Araucana, in R. Cile.	1142
VIII. — Liguana, Liguæ in R. Cile.	1143
IX. — Aniciensis, Anicii in Gallia.	1144
X. — Virgo paritura, Carnoti in Gallia.	1146
XI. — Aroilliensis, Ardillieræ in Gallia.	1149
XII. — Tabularum, Monspelii in Gallia.	1150
XIII. — Mianensis, Miani in Sabaudia.	1152
XIV. — Caestrensis, Caestriæ in Germania.	1153
XV. — Caecellada, Insulis in Germ. inf.	1154
XVI. — Messinensis, in Germ. inf.	1155
XVII. — Tungrensensis, in Germ. inf.	1158
XVIII. — Sicheniensis, in Germ. inf.	1162
XIX. — Vulnerata, Carbonæ in Germ. inf.	1163
XX. — Buscoducensis, in Germ. inf.	1166
XXI. — Oettingana, in Germ. sup.	1167
XXII. — Cellensis, Cellis in Germ. sup.	1169
XXIII. — S. Bernardi, Spiræ in Germ. sup.	1172
XXIV. — S. Menardi in Eremo, in Germ. sup.	1174
XXV. — Romana, Paderborni in Germ. sup.	1177
XXVI. — de Populo, Romæ in Italia.	1179
XXVII. — S. Alexii, Romæ in Italia.	1181
XXVIII. — De Arbore, Ravennæ in Italia.	1182
XXIX. — Nicopœia, Venetiis in Italia.	1184
XXX. — S. Joannis Damasceni, Venet. in Ital.	1186
XXXI. — De Schola, Venetiis in Italia.	1190
XXXI. — Bassanensis, Bassani in Italia.	1193

XXXIII. — Ad S. Justinam, Paduæ in Italia.	1193
XXXIV. — De Monte Ortone, in Italia.	1197
XXXV. — De Monte Berico, in Italia.	1198
XXXVI. — De Monte Virginis, in Italia.	1201
XXXVII. — De Madia, Monopoli, in Italia.	1203
XXXVIII. — Tremitana, in Insula Tremiti.	1206
XXXIX. — Ad S. Celsum, Mediolani in Italia.	1207
XL. — Caravaggiana, in Italia.	1209
XLI. — Tiranensis, in valle Telina.	1210
XLII. — De Breno, Raguse in Dalmatia.	1211
XLIII. — De Littera, Messinæ in Sicilia.	1214
XLIV. — De Scala, Messinæ in Sicilia.	1219
XLV. — Trapanitana, in Sicilia.	1220
XLVI. — Wartensis, in Bohemia.	1223
XLVII. — Culmensis, in Bohemia.	1228
XLVIII. — Czesłokoviensis, in Polonia.	1231
XLIX. — Borkoviensis, Cracoviæ in Polonia.	1233
L. — Czereana, in Lithuania.	1236
LI. — Guadalapana, in Hispania.	1238
LII. — De Regula, Legionæ in Hispania.	1240
LIII. — De Remedis, Cordubæ in Hisp.	1242
LIV. — De Læitæ, Lauduni in Gallia.	1244
LV. — De Rupe Amatoris, in Gallia.	1245
LVI. — De Benedicta Valle, in Lotharingia.	1247
LVII. — Liberatrix, Salinis in Burgundia.	1248
LVIII. — De Monte Regali, in Sabaudia.	1249
LIX. — De Gratia, Cameraci in Germ. inf.	1251
LX. — Avitana, in Germ. inf.	1252
LXI. — Poiensis, in Germ. inf.	1252
LXII. — Duacensis, in Germ. inf.	1254
LXIII. — Aqualiensis, Leodii in Germ. inf.	1255
LXIV. — De Bona Spe, Valencis in Germ. inf.	1256
LXV. — Sternbergica, Viennæ in Germ. sup.	1257
LXVI. — Dettlbacensis, Herbipoli in Germ. sup.	1260
LXVII. — Weyarensis, in Germ. sup.	1263
LXVIII. — Consol. Afflict., Bamb. in Germ. sup.	1265
LXIX. — Everhardo-Clusana, Clusæ in Germ. sup.	1268
LXX. — Todt-Mosiana, in Germ. sup.	1271
LXXI. — Ad Tiliam, in Monte S. Georgii, in Germ. sup.	1273
LXXII. — Wechenthalensis, Rothenb. in Germ. sup.	1275
LXXIII. — Boieslaviensis, in Bohemia.	1277
LXXIV. — Aula-Regiensis, Pragæ, in Bohemia.	1278
LXXV. — Ernesti episc., Glaciæ in Bohemia.	1279
LXXVI. — De Planctu, Romæ in Italia.	1280
LXXVII. — Liberatrix, Romæ in Italia.	1281
LXXVIII. — De Sole, Romæ in Italia.	1282
LXXIX. — Regiensis, Regii in Italia.	1282
LXXX. — De Fonte Novo, Monsemiani in Italia.	1283
LXXXI. — De Misericordia, Savonæ in Italia.	1285
LXXXII. — De Nuce, Castilione in Italia.	1287
LXXXIII. — De Gratiis, Faventis in Italia.	1288
LXXXIV. — De Corona, in Monte Baldo in Italia.	1289
LXXXV. — De Misericordia, Neapoli in Italia.	1290
LXXXVI. — De Lonigo, in Italia.	1292
LXXXVII. — De Sorbo, in Italia.	1294
LXXXVIII. — De Pillierello, Messinæ in Sicilia.	1295
LXXXIX. — De Portu Salvo, Messinæ in Sicilia.	1296
XC. — De Pilasiro, Messinæ in Sicilia.	1298
XCi. — De Alto, Messinæ in Sicilia.	1299
XCII. — Reineriana, Messinæ in Sicilia.	1301
XCIII. — De Camera, Messinæ in Sicilia.	1302
XCIV. — De Melecha, Malte in insula Malta.	1303
XCv. — Damascena, Valletæ in insula Malta.	1305
XCvi. — De Castello, Raguse in Dalmatia.	1306
XCvii. — De Porta, Raguse in Dalmatia.	1307
XCviii. — Casimiriensis, Cracoviæ in Polonia.	1308
XCix. — Lauretana, Postirvanti in Lithuania.	1308
C. — Ruthena, Vilnæ in Lithuania.	1310

CENTURIA SECUNDA.

CI. — de Quartirio, Parmæ in Italia.	1310
CII. — de Spelunca, Vulturelli in Italia.	1311
CIII. — de Specu, Conimbricæ in Lusitania.	1312
CIV. — Kirchdorffensis, in Bavaria.	1313
CV. — Fochingensis, in Germ. sup.	1314
CVI. — Senalensis, in Italia.	1315
CVII. — de Monte Sancto, Granatæ in Hisp.	1315
CVIII. — Bonæ Voluntatis, Hauzæ in Germ. inf.	1316
CIX. — De Oratione, Romæ in Italia.	1317
CX. — Ab Assistentia, Insulis in Germ. inf.	1318
CXI. — Rotunda, Romæ in Italia.	1319
CXII. — Lauretana, Insulis in Germ. inf.	1320
CXIII. — De Puteo, Romæ in Italia.	1321
CXIV. — De Septem Doloribus, Insul. Germ. inf.	1321
CXv. — A Stella, Cassiani in Italia.	1322
CXvi. — A Benedictione, Insulis in Germ. inf.	1322
CXvii. — De Puritate, Romæ in Italia.	1323
CXviii. — Turzanensis, in Germania superiori.	1323

CXIX. — Astensis, Asti in Italia.	1324
CXX. — Consolata, Taurini, in Pedemontio.	1325
CXXI. — De Legarda, in Navarra.	1326
CXXII. — Gratiarum, Mantuæ in Italia.	1327
CXXIII. — Toralfensis, Toralfæ in Hispania.	1328
CXXIV. — De Pace, Romæ in Italia.	1328
CXXv. — Sanctimontana, in Bohemia.	1329
CXXvi. — Domina Afflictorum, Insulis in G. S.	1330
CXXvii. — Mottensis, Mottæ in Foro Julio.	1330
CXXviii. — De Utera, Uteræ in Hispania.	1332
CXXIX. — De Montibus, Romæ in Italia.	1332
CXXX. — Steimensis, Steina in Bohemia.	1333
CXXXI. — De Gratiis, Pinuæ Billorum in Italia.	1333
CXXXII. — Pulchri Amoris, Libaduni in Lothar.	1334
CXXXIII. — Consolatrix Afflict., Lizzani in Ger.	1335
CXXXIV. — De Virtutibus, Villanovæ in Hisp.	1336
CXXXv. — De Monte Serrato, Romæ in Italia.	1337
CXXXvi. — Sarensis, Saris in Bohemia.	1338
CXXXvii. — Pirigetensis, in Italia.	1338
CXXXviii. — Gratiarum, Laude in Germ. infer.	1339
CXXXIX. — Incoronata, Avellini in Italia.	1339
CXL. — De Scapha, Finis Terræ in Hispania.	1340
CXLI. — In Monte Celio, Romæ in Italia.	1341
CXLII. — Stregensis, Stregæ in Bohemia.	1341
CXLIII. — Aricina, Aricini in Italia.	1342
CXLIV. — De Taxo, Mozæ in Hispania.	1342
CXLv. — Linsellensis, Linsellæ in Germ. infer.	1343
CXLvi. — De Miraculis, Romæ in Italia.	1344
CXLvii. — Immac. Conceptionis, Ravæ in Bohem.	1344
CXLviii. — De Ponte, Porretæ in Italia.	1345
CXLix. — Cyzicana, Cyziæ in Hellesponto.	1346
CL. — De Michalina, Amantæ in Italia.	1346
CLI. — Atheniensis, in Oriente.	1347
CLII. — De Barriere, Marquetæ in Germ. infer.	1348
CLIII. — In Templo cathedr., Granatæ in Hisp.	1348
CLIV. — S. Mariæ Novæ, Romæ in Italia.	1349
CLv. — Rosentalensis, in Bohemia.	1350
CLvi. — Eismontensis, in Lithuania.	1350
CLvii. — Græra, Ravennæ in Italia.	1353
CLviii. — Rivovillana, in Italia.	1354
CLIX. — De Angelis, Assisii in Italia.	1354
CLX. — De Caboza, Andusiaræ in Hispania.	1355
CLXI. — De Castro, Dieshemii in Germ. infer.	1357
CLXII. — Quinensis, Quinæ in Bohemia.	1357
CLXIII. — Budana, Budæ in Lithuania.	1358
CLXIV. — Wimpasagensis, in Germania super.	1358
CLXv. — Roofbequana, in Germania inferiori.	1359
CLXvi. — De Monte Guardæ, Bononiæ in Italia.	1360
CLXvii. — Subterranea, Sevigæ in Hisp.	1361
CLXviii. — Lauretana, Romæ in Italia.	1362
CLXIX. — Prisenis, in Bohemia.	1364
CLXX. — Waldrastana, in Germ. super.	1364
CLXXI. — Zgrovicensis, in Lithuania.	1365
CLXXII. — De Planctu, Rovetæ in Sabaudia.	1366
CLXXIII. — De Baracano, Bononiæ in Italia.	1367
CLXXIV. — Ægrorum, in Germania inferiori.	1368
CLXXv. — De Fuencisla, Segovizæ in Hispania.	1369
CLXXvi. — De Horto, Romæ in Italia.	1370
CLXXvii. — In Monticulo, Olomucii in Germ. sup.	1370
CLXXviii. — Moscovitica, Vilnæ in Lithuania.	1371
CLXXIX. — Werdensteinensis, in Germ. super.	1372
CLXXX. — De Laminibus, Sansever. in Italia.	1373
CLXXXI. — De Solibus, Avilæ in Hispania.	1373
CLXXXII. — De Grota-Finta, Romæ in Italia.	1374
CLXXXIII. — De Gratiis, Romæ in Italia.	1375
CLXXXIV. — Weichelindana, in Germ. super.	1375
CLXXXv. — Lauretana, Nikispurgi in Germ. sup.	1377
CLXXXvi. — De Consortia, Savonæ in Italia.	1377
CLXXXvii. — Trocensis, Trocæ in Lithuania.	1379
CLXXXviii. — De Buzzano, in Italia.	1379
CLXXXIX. — De Remedis, Theis in Germ. inf.	1380
CXC. — De Gratiis, Avilæ in Hispania.	1380
CXCI. — De Insula, Camingæ in Lusitania.	1381
CXCII. — Schaffensis, Dieshemii in Germ. infer.	1381
CXCIII. — Thieletana, Thieleti in Germ. infer.	1381
CXCIV. — S. Mariæ Min., Hinnuti in Germ. inf.	1382
CXCV. — De Consiliis, Nivellæ in Germ. infer.	1382
CXCVI. — Nivellensis, in Germ. infer.	1383
CXCVII. — S. Matris Dei, Lucenæ in Hispania.	1383
CXCVIII. — De Gratia, Alacanti in Hispania.	1384
CXCIX. — De Mosteiro, in Lusitania.	1384
CC. — De Bona Fortuna, Colonia in Germ. super.	1384

CENTURIA TERTIA.

CCI. — Underkochensis, Hochen-Rechb. in G. S.	1385
CCII. — Martyrum, Tarenti in Italia.	1385
CCIII. — Cerviana, in Germ. infer.	1386
CCIV. — Rosarum, Tarenti in Italia.	1387

CCV. — De Nazareth, Pederneiræ in Lusitan.	1588	CCLIII. — Klingliensis, in Germania ^a super.	1436
CCVI. — Nucarina, in Italia.	1589	CCLIV. — De Campana, Placentiæ in Italia.	1436
CCVII. — Krupnensis, in Bohemia.	1590	CCLV. — Argentoratensis, in Germania super.	1437
CCVIII. — De Sclavonia, Corigliani in Italia.	1591	CCLVI. — De Monte Bruno, Toriglii in Italia.	1438
CCIX. — De Gratia, Archidonæ in Hispania.	1592	CCLVII. — Mergetalensis, Hagenoæ in Germ. sup.	1439
CCX. — In S. Cosmato, Romæ in Italia.	1594	CCLVIII. — Incoronata, Genuæ in Italia.	1440
CCXI. — Societatis Jesu, Viennæ in Germ. super.	1594	CLIX. — Rupertii abb., Leodii in Germ. infer.	1441
CCXII. — Societatis Jesu, Forolivi in Italia.	1595	CCLX. — Chiavariensis, Genuæ in Italia.	1442
CCXIII. — Dadisellana, in Germ. infer.	1597	CLXI. — Kikersensis, Fuldæ in Germ. super.	1442
CCXIV. — De Navicula, Chiozzæ in Italia.	1597	CCLXII. — Creana, in Italia.	1443
CCXV. — De Luce, Ulyssipone in Lusitania.	1598	CCLXIII. — De Quercu Oetingæ in Germ. super.	1445
CCXVI. — De Arcu, Nolæ in Italia.	1599	CCLXIV. — De Romania, Tropezæ in Italia.	1444
CCXVII. — De Congo, in Hispania.	1400	CCLXV. — Luggaviensis, in Germ. super.	1445
CCXVIII. — De Consolatione, Romæ in Italia.	1401	CLXVI. — De Fellegara, in Italia.	1445
CCXIX. — De Portillo, Cæsaraug. in Hispania.	1402	CCLXVII. — Eberstarfensis, Altenburgi in G. S.	1446
CCXX. — Trevisana, in Italia.	1402	CLXVIII. — De Casaluce, Aversæ in Italia.	1442
CCXXI. — Heindorfensis, in Bohemia.	1404	CCLXIX. — Buricensis, Saburgi in Germ. super.	1452
CCXXII. — De Torno, in Italia.	1405	CLXX. — De Sinopoli, in Italia.	1453
CCXXIII. — Traunkuchensis, in Germ.	1406	CCLXXI. — Puerpera, Osnaburgi in Germ. super.	1453
CCXXIV. — Ad SS. Cosmam et Damian. Rom. Ital.	1406	CCLXXII. — De Sudore, Ravennæ in Italia.	1453
CCXXV. — Franhofiensis, in Germ. super.	1407	CCLXXIII. — Bikishemiensis, in Germ. super.	1454
CCXXVI. — De Vita, Carbonarii in Italia.	1408	CCLXXIV. — A Mari, Firmi in Italia.	1455
CCXXVII. — Vulnerata, Vallisoleti in Hispan.	1409	CCLXXV. — In Monte, Fuldæ in Germ. super.	1446
CCXXVIII. — De Monte-Castello, in Italia.	1410	CCLXXVI. — De Quercu, Viterbii in Italia.	1456
CCXXIX. — De Begonna, Bilbai in Hispania.	1411	CCLXXVII. — De Pace, Colonie in Germ. super.	1457
CCXXX. — De Consolatione, Brixæ in Italia.	1412	CCLXXVIII. — De Saxo, Lucæ in Italia.	1458
CCXXXI. — De Pilaro, Cæsaraugustæ in Hispan.	1413	CCLXXIX. — Gerstorffensis, Hagnæ in G. sup.	1459
CCXXXII. — De Boccadurio, Bononiæ in Italia.	1415	CLXXX. — De Prandone, Prandonii in Italia.	1460
CCXXXIII. — De Malaga, in Hispania.	1416	CCLXXXI. — Ad S. Crucem, Moguntiæ in G. sup.	1460
CCXXXIV. — De S. Agnello, Neapoli in Italia.	1417	CCLXXXII. — De Palatio, Recanati in Italia.	1461
CCXXXV. — In Campo Triumphii, Granatæ. Hisp.	1418	CCLXXXIII. — Ad S. Achatium, Colonie in G. S.	1462
CCXXXVI. — De Lecto, Pistorii in Italia.	1419	CCLXXXIV. — De Jesu, Boccabolerii in Italia.	1462
CCXXXVII. — De Valle, Ecisæ in Hispan.	1421	CCLXXXV. — Ad Indulgentias, Colonie in G. sup.	1463
CCXXXVIII. — De Vezzano, Vezzani in Italia.	1421	CCLXXXVI. — De SS. Angelis, Tarenti in Italia.	1463
CCXXXIX. — De Hieva in Hispania.	1423	CCLXXXVII. — Gratiarum, Cassiani in Italia.	1464
CCXL. — De Saxo, Locarni in Italia.	1424	CCLXXXVIII. — Soliensis, in German. super.	1465
CCXLI. — Regum, Sevigliæ in Hispania.	1425	CCLXXXIX. — De Carmine, Vercellis in Italia.	1466
CCXLII. — De Igne, Faventine in Italia.	1425	CCXC. — Weissensteinensis, in Germ. super.	1467
CCXLIII. — De Atocha, Madriti in Hispania.	1426	CCXCI. — Matris gratiæ, Tarenti in Italia.	1469
CCXLIV. — Humilitatis, Pistorii in Italia.	1428	CCXCII. — Sporana, Sporæ in German. super.	1469
CCXLV. — Hochbergensis, Hochbergæ in G. sup.	1429	CCXCIII. — Imprunetana, Florentiæ in Italia.	1470
CCXLVI. — De Monte Nigro, Livorni in Italia.	1429	CCXCIV. — De Castanaviza, Goriziæ. Germ. sup.	1470
CCXLVII. — Colmariensis, in Germ. super.	1430	CCXCV. — De Vinciguerra, Cassiani in Italia.	1471
CCXLVIII. — Annuntiata, Florentiæ in Italia.	1431	CCXCVI. — De Traminio, in Germ. super.	1471
CCXLIX. — Ad Tres Spicas, Morswiræ in Germ. S.	1432	CCXCVII. — Tiennensis, in Italia.	1472
CCL. — De Angelis, Tibure in Italia.	1433	CCXCVIII. — De Condino, in Germania sup.	1473
CCLI. — Ad Fagum, Herbioli in Germ. super.	1434	CCXCIX. — Rhoana, Rhoæ in Italia.	1473
CCLII. — In Vineis, Genuæ in Italia.	1435	CCC. — De Cespite, Lucernæ in Germ. sup.	1474

FINIS TOMI UNDECIMI.

GETTY RESEARCH INSTITUTE

3 3125 01360 0297

